

INDREPTAREA LEGI

1652

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMINE

ADUNAREA IZVOARELOR VECHIULUI DREPT ROMÎNESC SCRIS
VII

*Pravila cea Mare
numită:*

INDREPTAREA LEGI

1652

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

1962

Ediția a fost întocmită de
COLECTIVUL DE DREPT VECHI ROMÎNESC

condus de

ACADEMICIAN ANDREI RĂDULESCU

și format din

VASILE GRECU, GHEORGHE CRONȚ, CONSTANTIN TEGĂNEANU,
ANIBAL TEODORESCU, RADU DIMIU, OVID SACHELARIE,
GHEORGHE NICOLAIASA, ALEXANDRU COSTIN, VINTILĂ GAFTOESCU,
ANICUȚA POPESCU, MIRCEA M. SADOVEANU, GH. VLĂDESCU-RĂCOASA

INTRODUCERE

**Situația
economică, socială
și politică a Țării
Românești în prima
jumătate a secolu-
lui al XVII-lea**

Economia Țării Românești în prima jumătate a secolului al XVII-lea păstra încă unele trăsături ale economiei naturale. Principalele ramuri de producție erau agricultura și creșterea vitelor, cele mai întinse suprafețe cultivate aparținând boierilor și mănăstirilor care foloseau munca țăranilor aserviți. Dezvoltarea forțelor de producție a determinat însă o mai accentuată largire a legăturilor domeniilor feudale cu piața¹⁾.

În această perioadă se adâncește procesul acaparării pământurilor țărănești de către boierime în frunte cu domnul și de către mănăstiri. Tot în această perioadă se statornicește definitivă legare a țăranilor de glie. Așezămîntul lui Mihai Viteazul a fost expresia oficială a aservirii țărănimii. Acest act a fost urmarea transformărilor economice din secolul al XVI-lea²⁾. El este consecința lărgirii rezervei feudale și a necesității feudalilor de a-și asigura forța de muncă prin interzicerea strămutării țăranilor³⁾ care ajung la o supunere din ce în ce mai mare către boieri, devenită cu timpul o „adevărată robie“⁴⁾.

Intensificarea relațiilor marfă-bani și dezvoltarea schimbului au avut ca rezultat reorganizarea domeniilor feudale în vederea producției de mărfuri, deoarece boierii și mănăstirile desfășurau și unele activități comerciale. Pentru intensificarea exploatarei, feudalii și-au asigurat sprijinul aparatului de stat. Acte domnești din prima jumătate a secolului al XVII-lea atestă intervenția frecventă a domnului în sprijinul feudalilor, prin confirmarea proprietăților acestora dobândite cu silnicie de la țărani, prin luarea de măsuri represive față de țăranii rezistenți ori fugari⁵⁾ și uneori chiar prin practicarea

¹⁾ Șt. Ștefănescu, *Evoluția proprietății feudale în Țara Românească pînă în secolul al XVII-lea*, în „Studii“, an. XI (1958), nr. 1, p. 62.

²⁾ P. P. Panaitescu, *Dreptul de strămutare al țăranilor în țările române (pînă la mijlocul secolului al XVII-lea)*, în *Studii și materiale de istorie medie*, vol. I, Buc., 1956, p. 102.

³⁾ Șt. Ștefănescu, *Elemente comune de civilizație feudală în țările române și Rusia: procesul legării de glie a țăranilor la sfîrșitul secolului al XVI-lea*, în „Studii“, an. XII (1959), nr. 2, p. 89—90.

⁴⁾ A. D. Xenopol, *Istoria romînilor din Dacia Traiană*, vol. VI, ed. a III-a, Buc., 1927, p. 144.

⁵⁾ Caracteristice în acest sens sînt, spre exemplu, actele domnești din 8 mai 1619, 10 iunie 1622 și 27 aprilie 1625, publicate în colecția *Documente privind istoria Romîniei*, B, XVII, vol. III, p. 361; vol. IV, p. 146 și 506.

bătăii în divan pentru intimidarea țăranilor care chemau în judecată pe feudali ¹⁾.

Rezistența țăranilor împotriva aservirii feudale s-a manifestat, nu numai prin fuga de pe moșie, ci și prin distrugerea actelor feudale de proprietate ²⁾, prin atacuri împotriva boierilor ³⁾ și mănăstirilor și mai ales prin ceea ce documentele numesc „ridicarea satelor pentru slobozenie“, această mișcare socială fiind forma caracteristică a rezistenței țăranimii de la începutul secolului al XVII-lea ⁴⁾. Lupta țăranilor pentru răscumpărarea din rumînie și fuga de pe moșie au luat un caracter atît de grav, încît Matei Basarab s-a văzut nevoit la 1633 să înlesnească eliberarea unor categorii de rumîni și să fixeze o prescripție mai scurtă pentru urmărirea rumînilor fugari. Consacrînd totuși dreptul feudailor de a urmări pe țăranii fugari timp de patru ani, măsura luată de Matei Basarab nu poate fi caracterizată decît ca o nouă legare de glie a țăranilor de pe domeniile feudale ⁵⁾. „Îndreptarea legii“ din 1652, deși se bazează pe dispoziții luate din dreptul bizantin, consfințește și ea caracterul general al interzicerii strămutării țăranilor dependenți.

Dezvoltarea tîrgurilor și orașelor a fost frînată de nefasta dominație otomană care a stîmjenit dezvoltarea întregii economii a Țării Romînești. Economia orașenească din această perioadă avea un aspect semi-agrar. Mulți orașeni se ocupau în același timp cu agricultura, cu creșterea vitelor și cu meșteșugurile. Boierii și mănăstirile posedau în orașe prăvălii proprii pentru desfacerea produselor lor agricole și meșteșugărești, bucurîndu-se în general de privilegii domnești pentru desfășurarea comerțului lor. Se constată însă că dezvoltarea forțelor de producție a continuat să adîncească procesul separării meșteșugurilor de agricultură. Desprinse din meșteșugurile casnice, meșteșugurile profesionale s-au diferențiat treptat, oglindind diviziunea socială a muncii ⁶⁾, care formează „baza generală a oricărei producții de mărfuri“ ⁷⁾. Producînd și pentru piață, adică devenind producători de mărfuri, mulți meșteșugari din orașe aveau prăvălii și magazii proprii sau își desfăceau produsele în bazaruri, care constituiau piețe permanente. Vînzînd ei înșiși produsele lor, unii meșteșugari erau în același timp producători și negustori, ceea ce explică faptul caracteristic că, în general, actele din secolul al XVII-lea nu fac deosebire între negustori și meșteșugari.

Pe lîngă atelierele meșteșugărești, economia Țării Romînești din prima jumătate a secolului al XVII-lea a cunoscut și primele începuturi de industrie

¹⁾ Vezi actele domnești din 18 mai 1622 și 22 aug. 1625 (*Doc. priv. ist. Rom.*, vol. IV, p. 131—134 și 555).

²⁾ Sînt concludente în acest sens actele domnești din 15 martie 1607, 9 iunie 1612, 25 mai 1613, 27 aprilie 1615, 10 nov. 1620 (*ibidem*, vol. I, p. 251—252; vol. II, p. 84—85, 194—195, 385; vol. III, p. 613—614).

³⁾ De ex. actul domnesc din 28 mai 1610 (*ibidem*, vol. I, p. 475—477).

⁴⁾ Expresive sînt în această privință actele domnești din 19 apr. 1603, 27 mai 1603, 3 sept. 1605, 19 mai 1608, 19 aug. 1610, 5 apr. 1611, 13 dec. 1611 (*ibidem*, vol. I, p. 78—79, 89, 194—195, 308—311, 484—485; vol. II, p. 2, 33).

⁵⁾ P. P. Panaitescu, *art. cit.*, p. 107—108.

⁶⁾ L. Lehr. *Dezvoltarea economică a orașelor din Țara Romînească în anii 1501—1650*, în *Studii și referate privind istoria Romîniei*, vol. I, Buc., 1954, p. 663—683; Șt. Olteanu, *Meșteșugurile în București în secolele XVI și XVII*, în „Studii“, an. XII (1959), nr. 5, p. 71—112.

⁷⁾ K. Marx, *Capitalul*, vol. I, ed. a IV-a, Buc., Ed. politică, 1960, p. 369. Vezi și V. I. Lenin, *Opere complete*, vol. 3, ed. a II-a, Buc., Ed. politică, 1961, p. 21.

cu caracter manufacturier. Însuși Matei Basarab a înființat o sticlărie și o moară „făcătoare de hîrtie“¹⁾. Datorită dezvoltării meșteșugurilor, a fost înviorată exploatarea minelor de aramă și inițiată, tot de către Matei Basarab, exploatarea fierului, intensificîndu-se totodată și exploatarea sării²⁾. Feudalii se simțeau atrași spre asemenea izvoare de bogăție, iar domnia le considera un nou mijloc pentru sporirea veniturilor ei.

În prima jumătate a secolului al XVII-lea desfacerea produselor avea și caracterul activităților comerciale propriu-zise, adică existau și negustori ca elemente intermediare între producători și consumatori. Ca și meșteșugarii, negustorii aveau dughene și pivnițe ocupînd ulițe întregi. Mulți dintre negustori proveneau din rîndurile meșteșugarilor care se dedicau profesiei comerciale. Fără să prevadă dispoziții speciale privitoare la meșteșugari și negustori, „Îndreptarea legii“ cuprinde reglementări care au asigurat și acestor categorii sociale dezvoltarea activității lor, prin măsuri generale pentru ocrotirea proprietății și veniturilor, pentru statornicirea condițiilor zalogului și ale depozitului și pentru interzicerea cametei și pedepsirea falsificatorilor de bani.

Unii meșteșugari și negustori s-au înstărit, achiziționînd livezi, vii, grădini și stupine, după cum atestă actele orășenești de vînzare-cumpărare din prima jumătate a secolului al XVII-lea. Aceste acte dovedesc totodată că în rîndurile meșteșugarilor și negustorilor se accentuase inegalitatea de avere. O asemenea diferențiere materială a făcut posibilă pătrunderea elementelor meșteșugărești și negustorești înstărite în aparatul administrativ de stat și în conducerea orașelor. Faptul explică și începuturile organizării profesionale în frății, aceste prime asociații transformîndu-se apoi în bresle³⁾.

Datorită grelelor sarcini fiscale ce apăsau asupra lor, precum și din cauza concurenței străinilor, meșteșugarii și negustorii deveniră elemente active în mișcările sociale orășenești, sustrăgîndu-se de la plata dărilor și participînd la răscoale⁴⁾. Pentru această perioadă este important mai cu seamă faptul că elementele orășenești au fost active și în lupta pentru izbînda limbii romîne în administrație, în literatură și în biserică, apariția în limba romînă, la 1652, a « Îndreptării legii » fiind determinată și de aceste noi forțe sociale.

Pe lîngă negustorii romîni, documentele atestă frecvența sporită a negustorilor greci și a cămătarilor turci. Comerțul cu vite, cereale, miere, ceară, lemne și sare, destinat aprovizionării turcilor, se găsea în mare măsură în mîinile grecilor; unii dintre aceștia, prin cumpărarea de moșii și prin înrudiri, au pătruns în rîndurile boierimii și au acaparat numeroase dregătorii. Marii vistieri îndeosebi s-au recrutat multă vreme numai din rîndurile grecilor⁵⁾. Conflictele dintre aceste elemente și pămînteni au dat o amploare sporită mișcărilor sociale prin lupta împotriva străinilor așezați în țară.

¹⁾ M. Popescu, *Fabricile de hîrtie ale lui Matei Basarab*, în „Revista istorică romînă“, an. VII (1937), p. 384—388.

²⁾ A. Ilieș, *Știri în legătură cu exploatarea sării în Țara Romînească pînă în veacul al XVIII-lea*, în *Studii și materiale de istorie medie*, vol. I, Buc., 1956, p. 154—194.

³⁾ Șt. Olteanu, *op. cit.*, p. 108—109.

⁴⁾ *Ibidem*, p. 109—110. Pentru jumătatea a doua a secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, vezi N. Iorga, *Studii și documente*, vol. V, Buc., 1903, p. 340—346.

⁵⁾ *Doc. priv. ist. Rom.*, B, XVII, vol. IV, p. IV.

Lupta între boierimea băştinaşă şi cea grecească, luptă mereu amintită în cronici şi în numeroase acte din secolul al XVII-lea, nu trebuie însă înţeleasă ca o rivalitate între două popoare sau între reprezentanţii a două limbi — cum obişnuia să o prezinte istoriografia burgheză, sub influenţa prejudecăţilor naţionalist-şovine — ci a fost de fapt o luptă a păturilor privilegiate din ţară împotriva celor veniţi din afară şi care le periclita situaţia. Numai aşa se poate explica de ce numeroşi greci, intraţi mai de mult în rîndurile boierimii, au devenit apărătorii privilegiilor băştinaşilor împotriva noilor veniţi. Domnia lui Matei Basarab în Ţara Românească corespundea tocmai acestei acţiuni de autoapărare a boierimii privilegiate.

Cămătăria s-a practicat mai ales de către turci şi greci, dar şi de către unii oraşeni băştinaşi, precum şi de către boieri şi mănăstiri, existenţa cametei fiind caracteristică perioadei istorice în care predomina mica producţie de mărfuri¹⁾. Documentele atestă existenţa zarafilor şi practica împrumuturilor cu dobîndă, urmate uneori de deposedarea datornicilor neplatnici de pămînturile lor.

Dominaţia otomană asupra Ţării Româneşti s-a înăsprit în prima jumătate a secolului al XVII-lea prin dublarea haraciului. De la 65 000 de taleri, sumă cerută în 1593 lui Mihai Viteazul, tributul s-a ridicat la 130 000 de taleri în timpul domniei lui Matei Basarab²⁾. Pe lîngă tribut, turcii mai cereau numeroase plocoane, mucarerul, contribuţii pentru necesităţile campaniilor lor şi altele. Sub dominaţia turcească Ţara Românească suporta şi un regim comercial înrobitor, locuitorii fiind obligaţi să-şi vîndă produsele turcilor la preţuri fixate de aceştia. Una din urmările directe ale dominaţiei turceşti a fost faptul că, pentru a face faţă obligaţiilor fiscale sporite, mulţi ţărani liberi au fost nevoiţi să zălogească şi să-şi înstrăineze pămînturile, neputînd obţine numai din desfacerea produselor pe piaţă sumele de bani necesare pentru plata dărilor. Urmarea directă a fiscalităţii excesive şi a dominaţiei turceşti a fost distrugerea proprietăţii mici³⁾. Documentele din această perioadă atestă creşterea numărului tranzacţiilor pe bază monetară şi chiar prezenţa unei însemnate cantităţi de numerar la sate⁴⁾, dar acest fenomen nu este o dovadă de prosperitate economică, ci un indiciu al decăderii ţărănimii libere sub apăsarea noilor sarcini fiscale.

După cum arată Letopiseţul Cantacuzinesc, însuşi marele vistier a făcut „ca un lup flămînt“ lui Matei vodă „bani mulţi şi avuţie rea“⁵⁾. Boierii în schimb se arătară deosebit de mulţumiţi de acest sistem şi scriu lui Gheorghe Rákóczi: „De la Şerban vodă pînă la Leon vodă ne-am pierdut toate libertăţile (privilegiile, — *n. n.*), de nu s-a ales nimic de ele, dar măria sa (Matei) ni le-a dat îndărăt, întocmindu-le toate după rînduială. Birul împăratului l-am regulat. Fiecare ne-am ştiut avutul şi ce preţ are. Fiecare a ştiut cît era de plătit într-un an“.

Dominaţia turcească nu s-a limitat numai la o cruntă exploatare economică a ţării. Turcii luau adeseori numeroşi robi care, dacă nu puteau fi răscumpăraţi,

¹⁾ K. Marx, *Capitalul*, vol. III, partea a II-a, Buc., E.S.P.L.P., 1955, p. 568—569.

²⁾ M. Berza, *Haraciul Moldovei şi Ţării Româneşti în sec. XV—XIX*, în *Studii şi materiale de istorie medie*, vol. II, Buc., 1957, p. 20, 37—38.

³⁾ A. D. Xenopol, *op. cit.*, vol. VI, p. 97.

⁴⁾ Caracteristice din acest punct de vedere sînt actele domneşti din 15 mai 1616, 7 ian. 1617, 25 nov. 1618, 12 iun. şi 31 dec. 1620 (*Doc. priv. ist. Rom.*, B, XVII, vol. III, p. 19—22, 81—82, 269—270, 554—555, 621—622).

⁵⁾ *Letopiseţul Cantacuzinesc*, ed. C. Grecescu şi D. Simonescu, Buc., 1960, p. 153.

sfârșeau în munci silnice la galere ¹⁾. În jafuri și luări de robi, pe turci nu-i întreceau decât tătarii ²⁾.

Turcii practicau statornic vânzarea tronului Țării Românești, fiind încurajați în această practică de luptele grupurilor boierești pentru obținerea domniei, iar domnii se succedau la tron cu „gînd de jaf” pentru acoperirea măcar în parte a enormelor daruri pe care le promiseseră turcilor spre a-i aduce la domnie ³⁾. În scurta perioadă de 32 de ani ce precede domnia lui Matei Basarab, istoria Țării Românești înregistrează 15 scurte domnii ⁴⁾.

Domnia lui Matei Basarab (1633–1654), excepțional de lungă în raport cu domniile precedente, a reprezentat, prin însăși durata ei, o perioadă de consolidare temporară a autorității monarhice, constituind una dintre condițiile care au făcut posibilă întocmirea la 1652 a legiurii ce s-a numit „Îndreptarea legii”.

Apariția acestei legiuri a fost așadar determinată de condițiile istorice proprii societății românești din prima jumătate a secolului al XVII-lea. Structura acestei societăți era bazată pe modul de producție feudal, în care boierimea, monarhia și biserica — aceasta din urmă fiind „chintezenta și consfințirea dominației feudale existente” ⁵⁾ — luau măsuri legale cu caracter general pentru consolidarea poziției lor în stat.

Înfățișarea pravilei Nu se cunoaște manuscrisul original al „Îndreptării legii” din 1652. Pravila tipărită este un *in-folio*, avînd 25 foi nenumerate și 796 pagini, tipărită în alfabetul chirilic, îngrijit, în negru și roșu ⁶⁾. Titlul ei complet este următorul:—

„Îndreptarea legii //cu Dumnezeu// carea are toată judecata arhierească și împărătească de toate vinile preotești și mirenești. //Pravila sfinților apostoli, a ceale 7 săboare și toat<e> ceal<e> nameastnic<e>. Lîngă aceastea, și ale s<finților> das<cali> ai lumii, Vasil<ie> Vel<ichi>, Timothei, Nich<ita>, Nicolae. Theologhia dumnezeestilor bogoslov<i>. Scrise mai nainte și tocmite cu porun<ca> și învățatur<a> blagocestivului împărat, chir Ioan Comninul, de cuvîn<tătoriul> diac a mar<ii> besear<ici> lu Dumnezeu și păzitor de pravili, chir Alexie Aristinu. Iar acum de întîi prepuse toate de pre ellineaste pre limba rum<înească>, cu nevoința și oserdia și cu toată cheltuiala a pr. s. de Hs. chir Ștefan, cu mila lui Dumnezeu mitrop<olit> Târgov<iștei>, exar<h> Plaiul<ui> a to<a>t<ă> Ug<grovlahia>.

În Tîrgoviște, în tipografia prealum<inatului> meu domn, Io Mathei v<oievod> Bas<arab>, în s<fînta> mitro<polie>, în cas<a> Nălțăr<ii> domnul<ui> nos<tru> Is<us> Hr<istos>. Martie 20, văleat 7160 a lui Hristos 1652, v. pos<t> vel<ichi>”.

¹⁾ Cf. actele domnești din 5 apr. 1613, 29 apr. 1614, 23 ian. 1615, 31 dec. 1616 și 5 mai 1620 (*Doc. priv. ist. Rom.*, vol. II, p. 165, 269, 361; vol. III, p. 77–80, 516–517).

²⁾ Alexandru Coconul arată la 30 iunie 1625 că „au venit tătarii... de au robit jumătate din țara domniei mele” (*ibidem*, vol. IV, p. 536).

³⁾ A. D. Xenopol, *op. cit.*, vol. VI, p. 92.

⁴⁾ Vezi I. Ionașcu și Fr. Pall, *Elemente de cronologie*, în *Doc. priv. ist. Rom. Introducere*, vol. I, Buc., 1956, p. 490–491.

⁵⁾ F. Engels, *Războiul țărănesc german*, ed. a III-a, Buc., E.S.P.L.P., 1958, p. 49.

⁶⁾ I. Bîanu și N. Hodoș, *Bibliografia romînească veche*, t. I, Buc., 1903, p. 190.

Întreaga inscripție este înconjurată de un chenar ornamental, pe care figurează sus: soborul maicii domnului, cuprins între chipurile lui Isaia, Ieremia, Moisi și David, jos: stema Țării Românești reprezentată printr-un corb cu crucea în cioc, purtând pe piept un scut pe care se află o cruce așezată pe o coroană. Stema, pe care mai apar soarele și luna, are deasupra și o coroană. Pe laturile chenarului figurează chipurile mai multor sfinți. Numele gravorului este Theodor Tișevici.

Pe verso se află scrisoarea omagială cu care traducătorul, Daniil Panoneanul, prezintă lucrarea sa mitropolitului Ștefan. Urmează apoi stema mitropolitului însoțită de versuri omagiale și, după ea, predoslovie mitropolitului Ștefan.

Fiecare pagină are un chenar dublu spre margine; în acest spațiu marginal se află, în roșu, numărul curent al glavelor și alte indicații. Pagina are 36 de rînduri. Textul este însoțit de numeroase frontispicii, viniete, semne și imagini gravate.

Titlurile glavelor sînt imprimate cu roșu ca și literele inițiale ornamentale ale glavelor.

Textele introdutive

A. *Prefața lui Daniil M. Panoneanul*¹⁾. Legiuirea propriu-zisă este precedată de scrisoarea pe care traducătorul, monahul Daniil Panoneanul — pe adevăratul său nume Daniil Andrean²⁾ — o adresează mitropolitului Ștefan, pentru a-i prezenta lucrarea sa. El se consideră cu multă modestie ca fiind „plecatul prah de supt picioarele” sfinției sale, mărturisind că nu avea mare știință de carte. Daniil Panoneanul arată că fusese asistat în lucrarea sa de către doi dascăli greci, ambii originari din Chios, „vestiți și foarte iscusiți întru toată dumnezeiasca scriptură”, cuviosul ieromonah chir Ignatie Petriți și Pantelimon (Paisie) Ligaridis care — cum precizează însuși traducătorul — „cu toată mintea, înțelepția, arătarea, supunerea și îndreptarea” lor au asistat pe Daniil astfel la întocmirea „Îndreptării legii”. Ambii, profesori la școala grecească din Tîrgoviște, erau considerați ca „dascăli desăvîrșiți”³⁾.

Daniil, care a „prepus” această *Îndreptare de lege* din elinește „pre limba romînească” și pe care o apreciază ca fiind de o foarte înaltă valoare, o oferă în dar mitropolitului: „priimește truda și osteneala ca unui nedăstoinic, priimește acest dar mic, cu multa proastă a mea minte necuprins, priimește grădina cu florile raiului împodobită și sădite cu buna mireasmă a darului duhului sfînt, priimește ca cel pumn de apă ce duse cel sărac la cel împărat, priimește și pre mine blagoslovește, ca eu, ticălosul, pespe blagoslovenia și ertarea sfinției tale, să dobîndesc ertare multelor mele fumedenii de păcate”⁴⁾.

¹⁾ Litera M din semnătură este inițiala cuvîntului *Monaha*.

²⁾ Devenit mai tîrziu, după moartea lui Simeon Ștefan, mitropolit al Ardealului (N. Iorga, *Istoria bisericii romînești și a vieții religioase a romînilor*, vol. I, Vălenii de Munte, 1908, p. 346—347).

³⁾ Amănunte biografice în C. A. Spulber, *Îndreptarea Legii. Le code valaque de 1652*, Ière partie, *Histoire*, Buc., 1938, p. IX—X.

⁴⁾ Scrisoare reprodusă în întregime de I. Bianu și N. Hodoș, *op. cit.*, p. 192, de Șt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept romînesc*, Iași, 1933, 1, p. 422; idem, *Legătura dintre dreptul bizantin și romînesc*, vol. I, partea I, Vaslui, 1937, p. XIX.

Daniil Panoneanul nu vorbește însă nimic de criteriile după care au fost alese materialele intrate în compunerea legiurii, nici despre metoda după care ele au fost ordonate. El mai face în cursul pravilei două mențiuni: una în pagina 424, după prima parte a legiurii: „Cu rugăciunea și toată osîrdia mitropolitului Ștefan, s-a tălmăcit din elinește în limba proastă romînească, prin sîrguința prea păcătosului Daniil Andreian monahul din țara Panoniei. Să nu-l uitați în rugăciunile voastre“; cealaltă, similară, chiar în titlul părții a doua a pravilei.

B. *Predoslovie mitropolitului Ștefan*. Predoslovie mitropolitului, care urmează stemei, este adresată „Preasfinților arhiepiscopi, mitropoliți, iubitorilor de Dumnezeu episcopi, egumenilor și tuturor părinților duhovnici și proto-popi“¹⁾. La alcătuirea acestei predoslovii, mitropolitul Ștefan s-a folosit de prefața lui Vlastare, dar chiar și așa ea dovedește cunoștințele canonice și juridice ale acestui înalt ierarh.

Predoslovie arată însemnătatea pravilei, îndeosebi din punctul de vedere al confesiunii ortodoxe, situînd scriptura în antiteză cu învățăturile străine și eretice și învederînd redresarea și apărarea credinței făcută de soboarele ecumenice și locale, care au întocmit „pravile, canoane și legi... ca să fie de folosul traiului oamenilor“.

Mitropolitul Ștefan ne amintește apoi că între izvoarele „Îndreptării legii“ se află și învățături, epistole, „întrebări și răspunsuri“ ce „s-au făcut de bogați bărbați sfinți“, care formează toată alcătuirea de obște a bisericii. El a adunat toate canoanele, la care a adăugat și „Pravila împărătească“, „că va fi și aceia de treabă aceștii oblastii și micșoare țări, de toate vinile, cu catastihul ei deosebi, ca să poată fi și să dea cîte ceva ajutoriu și ea canoanelor sfinților bărbați, mărturisind și dînd răspuns mai tare și mai vîrtos“, lăsînd astfel să se întrevadă intenția lui de a folosi dreptul laic auxiliar regulilor de drept canonic, al căror scurt istoric îl face.

Predoslovie mitropolitului Ștefan rememorează, mai departe, inspirată tot din prefața *Sintagmei* lui Matei Vlastare, istoricul întocmirii pravilelor împărătești. Vorbînd în sfîrșit în ce chip s-a ostenit personal pentru întocmirea „Îndreptării legii“, mitropolitul Ștefan precizează că a ales „de în multe și bogate pravile“, adresîndu-se chiar și patriarhului din Constantinopol, pînă ce a aflat la Gheorghie Caridi de la Trikis, „judecata toată arhierească și lîngă dînsa și împărătească cu toate canoanele ale sfintelor săboare și apostoli..., scoasă și tocmită... de... păzitoriul de toată pravila și canoanele marii besearici, chir Alexie Rodinu“.

Rolul mitropolitului Ștefan la întocmirea pravilei Comparînd cele două pravile tipărite în vremea lui Matei Basarab, constatăm că pe cînd „Pravila de la Govora“ poartă numele domnului, în chiar titlul ei, și stema Basarabilor, pe cînd Udriște Năsturel, în versurile ce însoțesc stema, preamărește pe Matei Basarab, iar Meletie Macedoneanul și ieromonahul Ștefan din Ohrida arată, în mențiunile lor, că pravila fusese tipărită din ordinul

¹⁾ I. Bianu și N. Hodoș, *op. cit.*, p. 193; I. Peretz, *Curs de istoria dreptului român*, vol. II, Buc., 1928, partea I, p. 375; Șt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept românesc*, I, p. 424; idem, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, *Izvoarele*, p. XX din anexe.

și cu cheltuiala domnului — așa cum se urmase și cu „Evanghelia învățătoare“, tipărită la Govora în 1642; foaia de titlu a „Îndreptării legii“ poartă numele mitropolitului și menționează că traducerea s-a făcut „cu nevoința și userdia și cu toată cheltuiala“ lui.

Pe de altă parte, traducătorul Daniil Panoneanul confirmă aceasta în cele două mențiuni ale sale, fără a aminti care a fost participarea domnului la întocmirea pravilei, care poartă pe ea, nu stema domnească, ca „Pravila de la Govora“, ci stema mitropolitului Ștefan. De altfel, mitropolitul însuși o confirmă în predoslovie sa, când scrie: „și așa cu multă userdie și îndemnare. o am scos de întunearec la lumină; și, cu bună voie a luminatului și blagocestivului meu domn, Io Mathei voevod Basarab, și cu tot sfatul măriei sale“.

Aceste deosebiri ne îndreptățesc să credem că inițiativa, orânduiala cuprinsului ca și supravegherea tipăriturii „Îndreptării legii“, se datoresc mitropolitului Ștefan, care primise în prealabil aprobarea domnului. Să nu se uite că tot mitropolitul Ștefan tipărise în 1651, cu cheltuiala sa, *Mistirio* sau *Sacrament*, lucrare ce se ocupă de tainele botezului și a mirungerii. Mitropolitul va fi împărtășit cu domnul, care a primit, intenția de a înzestra țara cu o legiuire mai mare și mai cuprinzătoare decât pravila din 1646 și care să răspundă totdeauna nevoilor bisericești și celor ale justiției laice, înțelegând să ia asupra-și toată sarcina tipăririi.

Astfel se explică faptul de ce mitropolitul Ștefan vorbește de pravilă ca fiind o operă a sa, „rânduiala noastră“, iar în încheierea predosloviei, amintește numai despre sine. Biserica în statul evului mediu era atât de prezentă și atât de unită de domnie, pentru „a conserva prin religie orânduirea de stat feudală laică“¹⁾, încât întocmirea pravilei a putut fi fructul înțelegerii dintre mitropolit și domn. Aprobarea domnului amintită în predoslovie implica promulgarea de către suveran a noii legiuri²⁾.

Cuprinsul pravilei „Îndreptarea legii“ este alcătuită din două părți distincte, după cum o arată însuși titlul ei: prima, *Îndreptarea legii cu Dumnezeu, carea are toată judecata arhierească și împărătească de toate vinile preotești și mirenești*; a doua *Pravila sfinților apostoli, a ceale 7 săboare și toate ceale nameastnice. Lîngă acestea și ale sfinților dascali ai lumii: Vasilie Velichi, Timothei, Nichita. Theologhia dumnezeestilor bogoslovi*.

Prima parte, „Îndreptarea legii“ propriu-zisă, al cărui nume apare în colontitul paginilor respective, este mai cu seamă o legiuire laică în care, după cele 42 glave de început, extrase din învățăturile părinților bisericii întărite cu citate din Fotie Tarigrădeanul, Balsamon, Armenopol și alții, urmează „Pravilele împărătești“, printre ale căror dispoziții de drept laic sînt intercalate numeroase reguli de drept canonic; ea răspunde astfel conținutului anunțat prin titlu: „judecata arhierească și împărătească de toate vinile“.

La o primă cercetare s-ar părea că pravila, în ceea ce privește dispozițiile de drept laic, ar avea un caracter exclusiv penal. Într-adevăr, în prima parte a pravilei abundă dispozițiile prin care sînt incriminate numeroase fapte. Astfel, în terminologia timpului, sînt sancționate infracțiuni ca: ajutarea vino-

¹⁾ K. Marx și F. Engels, *Opere*, vol. XVI, partea I, ed. rusă, p. 295.

²⁾ C. A. Spulber, *op. cit.*, p. VIII.

vatului, amestecarea de sânge, calpuzănia, cheltuiala banilor încredințați precum și a banilor străini, cununia cu doi bărbați (sau femei), curvia, furtișagul sub diferitele sale forme, hainia, hiclenia, ierosilia, învățătura de a face rău, lovirea, otrăvirea, preacurvia, răpirea, sfătuirea de a face rău, sila, sodomia, sudalma, tâlhăria, uciderea sub variatele sale forme, umblarea cu bani răi, votria ș. a.

Ca și în „Cartea de învățătură“ din Moldova, pravila munteană cuprinde cauzele care apără sau micșorează pedeapsa și anume: dolul, mânia, vârsta, beția, nebunia, obiceiul locului, mulțimea (incertitudinea asupra infractorului), ascultarea de cel mai mare, slăbiciunea firii (femeia, țăranul cel gros), somnul, dragostea, ruda cea aleasă (boieria), schimbarea firii (creștinarea, călugărirea), surdomutismul, plângerea tatălui la judecător și necunoașterea pravilei. Asemenea principii adoptate în dreptul scris românesc al secolului al XVII-lea, cu excepția acelorora din care rezultă privilegii de clasă (ex. boieria, gl. 367), însemnează un progres în dreptul penal al țării.

Dar pravila are și dispoziții de drept civil, care se găsesc adesea risipite printre glavele ce cuprind sancțiuni penale. Din această categorie de norme le semnalăm pe cele privitoare la: bucate (bunuri), camătă, capacitate juridică, căsătorie și efectele ei, comoară, donație, despărțenie, dijmă, filiație și putere părintească, logodnă, mărturie, preacurvie, stăpânire (proprietate și posesie), succesiune, testament ș. a. Începând cu glava 296, pravila cuprinde dispoziții luate din Νόμος Γεωργικός, cele mai multe având caracter civil, cum ar fi: obligațiile plugarului, zidirile și cultivarea pe teren străin, împărțirea roadelor, răspunderea pentru vite sau pagubele aduse de acestea, dispoziții privitoare la pomi, mori ș. a.

Tot în această parte din „Îndreptarea legii“ sînt cuprinse și dispoziții de drept canonic privitoare la unele fapte și raporturi din viața socială, cum ar fi: amestecarea de sânge, botez, camătă, căsătorie (nuntă) cu prohibițiunile și efectele ei, despărțenia cu efectele ei, filiație, jurământ, logodnă, loviri, mărturie, rudenia cu toate accepțiunile ei, succesiuni, toemeli (convenții), ucidere ș. a. Pe lângă acestea mai sînt prevăzute numeroase norme de organizare bisericească, formulare de scrisori și de cărți eliberate de clerici, apoi îndrumări de ordin cultural, ca socoteala zilelor și împărțirea lor în calende, none și ide, literele alfabetului grece, ostroavele și munții cei mai înalți din lume, cunoștințe pe care alcătuitoarii pravilei le socoteau a fi „de tot folosul“.

Această primă parte are un total de 417 glave sau capitole, dintre care cele ce cuprind dispoziții de drept laic sînt împărțite în zaceale sau paragrafe; fiecare glavă poartă titlul corespunzător.

Partea a doua, intitulată în legiuire *Nomocanon cu Dumnezeu*, care nu mai poartă în colontitlu „Îndreptarea legii“, ci indicația materiei respective, cuprinde numai dispoziții și elemente canonice. Începând cu canoanele sfinților apostoli și tâlcurile lor, sînt redată apoi canoanele adoptate la cele șapte „soboare“ ce au avut loc la Nicheia, Țarigrad, Efes, Halcedon și Trulla; urmează canoanele adoptate de soboarele așa-zis „nameasnice“, de la Ancyra, Neocesarea, Gangra, Antiohia, Laodicia, Sardichia, Cartagena și Țarigrad; apoi sînt reproduse canoanele „sfîntului marelui Vasilie“, porunci, întrebări și răspunsuri ale altor părinți ai bisericii, terminîndu-se cu învățăturile sf. Anastasie, patriarh al Antiohiei, la care se adaugă anumite îndrumări pentru slujba liturghiei. În acest *Nomocanon* materia nu este distribuită în glave orînduite în succesiune numerică,

ci în mari capitole nenumerate, fiecare avînd mai multe glave însoțite aproape totdeauna de tîlcul lor.

Pravila se încheie cu o rugăciune de mulțumire alcătuită de traducător.

Metoda după care a fost întocmit sumarul primei părți merită o atenție deosebită. Așezat la începutul pravilei, după Predoslovie, sumarul cuprinde două „catastife” deosebite în care materia este reprezentată nu după succesiunea ei în text — cum ar fi fost normal — ci după natura ei, alegîndu-se dreptul canonic de cel laic. Într-adevăr, primul catastih indică titlurile a 314 glave cu caracter eclesiastic, din totalul de 417 glave cît însumează această parte. Acestea sînt glavele care alcătuiesc „pravila arhierească de întîi”. Cel de-al doilea catastih cuprinde restul de 103 glave ale aceleiași prime părți a pravilei, alcătuiind „pravila împărătească”. Această prezentare a materiei aparține numai celor două catastihuri, nu și conținutului pravilei, și-și găsește justificarea în ceea ce privește „judecățile” în înlesnirea ce se face celui care „va căuta de grabă să poată afla carea în ce loc și foaie se află”.

Între cele două catastihuri cu conținut atît de deosebit a fost intercalat sumarul „Nomocanonului cu Dumnezeu”. Desigur că această intercalare a urmărit să separe și mai bine cele două categorii de dispoziții amestecate în text, dar deosebite în catastihuri după natura lor.

În afară de acest sumar general al *Nomocanonului*, fiecare din capitolele sale este precedat de un sumar propriu, indicînd glavele respective.

Normele de drept cuprinse în „Îndreptarea legii”, proprii societății feudale, consacră situația de dependență a țărănimii supuse și regimul diferențial în fața legilor, în raport cu stările și treptele sociale.

Legarea producătorului direct de domeniul feudal reiese din glava 296 zac. 18, care prevede că nimeni nu are voie să primească pe țăranul fugit „de la locul și de la stăpînul său”, ci „să-l întoarcă înapoi la satul lui de unde este”, sub sancțiunea de a plăti „la domnie 12 litre de argint și 24 litre boiarenului celuiia ce al cui va fi țăranul”. Această dispoziție luată din legile agrare bizantine corespundea situației recunoscute în Țara Romînească de „legătura” lui Mihai.

De asemenea, regimul diferențial în fața legilor, în raport cu stările și treptele sociale, este consacrat prin numeroase texte. În primul rînd, se observă că inegalitatea persoanelor înaintea legilor, potrivit categoriei sociale din care fac parte, este consacrată chiar prin terminologia pravilei. Astfel, membrii clasei stăpînitoare sînt denumiți în chip variat, dar caracteristic: „bogați”, „boiaren”, „boiaren de treabă și de folos”, „boiar”, „cei de rudă bună”, „domn”, „jupîn”, „mai marii altora”, „om de folos”, „om mare de cinste”, „ruda cea aleasă”, „stăpîn” ș. a. (gl. 243, 345, 367 ș. a.). Cei exploatați poartă de asemenea numiri caracteristice, cum ar fi: „cei mai mici”, „cei mai mici și proști”, „lucrători”, „om de jos și micșor și sărac”, „om mai mic și mai de jos”, „plugari”, „țăran gros”, „țăran gros și prost”, „țărani de cei neînțelegători” ș. a. (gl. 350, 364 zac. 3, 367 ș. a.).

Inegalitatea stărilor sociale reiese și din sancțiunile care sînt aplicate infractorilor. În principiu, calitatea de boier a infractorului constituie o cauză de micșorare a răspunderii penale (gl. 367). De asemenea, omorul fără premeditare, care se pedepsește în general cu moartea, în cazul cînd este săvîrșit de un boier „de treabă și de folos aceii țări și de va avea avuție” se pedepsește

numai cu amendă; numai dacă amenda nu este achitată în termen scurt, vinovatul este pedepsit cu moartea (gl. 243, zac. 11); cel ce va sudui pe boierul la care slujește este considerat „ca un suduitoriu de domnie“ (gl. 50, zac. 1); tot așa, cel ce va lovi pe cineva, fără a-i produce „vîntare sau sînge“, nu se consideră că săvîrșește sudalmă mare, „fără numai de se va face spre un obraz ca acela mare . . .“ (gl. 107, zac. 19; cpr. zac. 1 și 12). În caz de răpire, dacă victima raptului este „fată de mare boiaren“, judecătorul „va certa mai mult de cum ar fi răpirea mai mică“ (gl. 159, zac. 25).

Dimpotrivă, calitatea de om de rînd atrage agravarea pedepsei. Astfel, în cazuri de răpire săvîrșită de „rob sau năemit sau slugoiu“, în afară de pedeapsa capitală se prevede că „încă-l vor și arde în foc“ pe răpitor (gl. 259, zac. 13). Exemple de acest fel sînt numeroase.

Pravila prevede pedepse asemănătoare pentru boieri și oamenii de jos numai în cazul unor anumite infracțiuni deosebit de grave (înjurii aduse domnului, jurămînt fals, preacurvie ș. a.) și atunci cînd pedeapsa prevăzută pentru infracțiune este amenda (gl. 367, zac. 2). Sînt însă și anumite infracțiuni pentru care pravila prevede o pedeapsă mai aspră pentru boieri decît pentru oamenii de rînd (ex. înaltă trădare, gl. 367, zac. 6; proxenetism, gl. 367, zac. 5). Tot așa, excepțional, pravila admite toleranța pentru „țărani groși și proști“, în caz de ofense nechibzuite (gl. 364, zac. 3, 59) și pentru țigani, în caz de furturi mărunte (gl. 346, zac. 22); „furtul de nevoie“ săvîrșit „de mare sărăcie“ și numai „cît va mîncea și cît se va îmbrăca“, este iertat de pravilă (gl. 348, zac. 6).

Clerul se bucura de asemenea de o situație privilegiată. Astfel, dacă un cleric săvîrșea o „ucidere grabnică“, era pedepsit numai cu surghiunul pe viață la mănăstire (gl. 243, zac. 12); călugărirea vinovatului atrage micșorarea pedepsei, fiind considerată ca o manifestare a pocăinței (gl. 369).

Influența spiritului religios se resimte în multe dintre incriminările și pedepsele prevăzute de pravilă, de exemplu în incest, rapt și în genere, în infracțiunile privind morala și familia. Se întîlnesc discriminări bazate pe religie, atît în distribuirea pedepselor, cît și în materia probelor.

Un alt aspect al inegalității în fața legii îl constituie situația femeii, care este considerată ca fiind inferioară bărbatului, avînd în vedere „neputința și slăbiciunea firii“ (gl. 364) și faptul că „iaste mai proastă“ decît bărbatul (gl. 211, zac. 6). Plecînd de la această concepție retrogradă, nu a fost greu legiuitorului să recunoască bărbatului dreptul de a-și bate soția, chiar dacă ar fi dat un înscris ce prevedea contrariul (gl. 185). Pravila recomandă într-adevăr bătaia „cu blîndețe, iar nu cu vrăjmășie“, dar se grăbește să adauge că bătaia cu palma sau cu pumnul, „de o ar bate cît de mult și cît de des“, nu se consideră ca fiind cu vrăjmășie (gl. 185, zac. 9). Soțul putea de asemenea să-și pună soția în fiare și să o închidă „cum ar fi în temniță“ în anumite cazuri (gl. 185, zac. 10), iar uneori să o alunge și să se despartă chiar fără judecată (gl. 187, zac. 1). În schimb, pentru considerațiile mai sus arătate, femeia era pedepsită mai ușor în cazul săvîrșirii anumitor infracțiuni.

În cuprinsul pravilei se află dispoziții ce tind să apere producția. Numeroase grave asigură protecția producției agricole; sînt reglementate, de pildă, părăsirea și distrugerea culturilor, însușirea inventarului agricol, răspunderea pentru pagubele pricinuite prin vătămarea animalelor ș. a. În ceea ce privește meșteșugarii, se prevede micșorarea pedepsei pentru acela ce „va ști vreun meșteșug

ca acela frumos și scump și atîta să-l știe de bine, cît să nu se afle altul asemenea lui“ (gl. 368, zac. 1).

Pedepsele sînt bazate pe răzbunare și au ca scop intimidarea și expiațiunea. Ele sînt arbitrare, variate și severe pînă la cruzime, nelipsind: arderea în foc, turnarea plumbului topit în gură, sau pedeapsa „mai rea ca moartea“, adică execuția precedată de tortură. De asemenea, pravila prevede pedeapsa mutilării, care putea să constea în scoaterea ochilor, tăierea mîinilor, a limbii și a nasului.

Recidiva și reiterarea infracțiunilor sînt pedepsite uneori în forme cu totul arbitrare (gl. 346, zac. 6, 7).

Elemente de justiție primitivă apar des sub forma impunităților, în dreptul de corecție domestică, adulter, răpire, viol ș. a.

Izvoarele pravilei Din chiar indicațiile existente în foaia de titlu a „Îndreptării legii“, reiese că această pravilă este o îmbinare de reguli de drept canonic și de drept laic. Predoslovie nu clarifică îndestulător izvoarele folosite, ci arată numai că pravila cuprinde canoanele bisericești și pravilele împărătești. Mitropolitul Ștefan afirmă: „Am pus toate leacurile de fiecă vină, împărțite toate pre glave, pre lesne a le afla. De-acia am gîndit și am socotit și pentru pravila împărătească, că va fi și aceea de treabă aceștii oblastii și micșoare țări, de toate vinile, cu catastihul ei deosebi, ca să poată fi și să dea cîte ceva ajutoriu și ea canoanelor sfinților bărbați, mărturisind și dînd răspuns mai tare și mai vîrtos“. *Pravilele împărătești* au fost „lipite“ de cele *bisericești*.

„Îndreptarea legii“, fără a fi în sine o lucrare originală, reprezintă o operă de codificare, receptată, complexă, care-și păstrează valoarea juridică și culturală.

S-a susținut că atît „Cartea romînească de învățătură“ cît și „Îndreptarea legii“, dar mai cu seamă aceasta din urmă, ar fi suferit influența gîndirii juridice franceze prin aceea că unele paragrafe ar fi inspirate, dacă nu chiar traduse, după lucrarea jurisconsultului francez André Tiraqueau, membru al parlamentului din Paris. Acesta publicase în 1563, la Veneția, o lucrare despre cauzele care apără de pedeapsă sau o micșorează (*De poenis legum ac consuetudinum Statutorum temperandis*)¹⁾.

Dar cercetările lui S. G. Longinescu²⁾ au dovedit că legiuirea din Moldova, deci și cea din Țara Romînească, au ca izvor lucrarea juristului italian Prosper Farinaccius, care fusese cunoscută în țările romîne, datorită în special relațiilor cu Polonia, astfel că ideea unui contact intelectual cu gîndirea juridică franceză este greu de admis³⁾.

„Îndreptarea legii“ își are izvoarele sale în dreptul bizantin și anume:

I) izvoare directe: *Sintagma* lui Matei Vlastare, *Nomocanonul* lui Manuil

¹⁾ I. Tanoviceanu, *Tratat de drept penal și procedură penală*, ed. a II-a, revăzută de V. Dongoroz ș.a., vol. I, Buc., 1924, p. 214; C. Viforeanu, *Discurs la deschiderea anului judecătoresc 1936*, în „Curierul judiciar“, 1936, nr. 2, p. 50—51.

²⁾ S. G. Longinescu, *Legi vechi romînești și izvoarele lor*, vol. I, Buc., 1912.

³⁾ Andrei Rădulescu, *Influența franceză asupra dreptului român pînă la 1864*, comunicare făcută în ședința Academiei Romîne din 16 martie 1945, apărută în extras în „Bulletin de la Section Historique“, t. XXVII, 1946, p. 7.

Malaxos, *Comentariul* lui Alexis Aristen și *Răspunsurile* lui Anastase al Antiohiei; II.) izvoare indirecte, prin intermediul „Cărții românești de învățătură”: Νόμος Γεωργικός (*Leges colonariae*) și *Praxis et theoriae criminalis* a lui Farinaccius.

I. — a) Predoslovie mitropolitului Ștefan, fără a fi în totul originală, cuprinzând multe pasaje împrumutate și prelucrate după prefața cu care Matei Vlastare însoțise lucrarea sa apărută în 1335 sub titlul *Sintagma alfabetică a tuturor lucrurilor care se cuprind în sfintele și dumnezeieștile canoane*¹⁾, îi aparține însă înaltului chiriarh al bisericii Țării Românești, în special amănunțele asupra izvoarelor grecești, precum și partea finală a predoslaviei, în care se arată folosul și însemnătatea pravilei.

Sintagma lui Matei Vlastare, introdusă în țările române în traducere slavonă, încă din secolul al XV-lea, a fost folosită de biserica noastră sub forma ei dezvoltată, cât și sub forma prescurtată, împreună cu alte colecții de canoane, până la apariția tipăriturilor românești²⁾. Cuprinzând extrase din *Nearale* și din *Epanagoga* lui Vasile Macedoneanu și a fiilor săi, Leon și Alexandru, folosind și alte izvoare, *Sintagma* lui Matei Vlastare este considerată în această lumină ca fiind cea mai veche lucrare canonic-juridică întrebuințată în țările noastre³⁾.

„Îndreptarea legii” face numeroase împrumuturi din *Sintagma* lui Matei Vlastare, al cărei autor este numit când „Mathei tocmitoriul de leage și ieromonah, carele au fost foarte înțelept”, când „Mathei prea înțeleptul ierarh”, sau, în sfârșit, numai „Mathei” ori „Maței”. Prima glavă din pravilă începe printr-un citat din această *Sintagma*.

b) Cel de-al doilea izvor îl constituie *Nomocanonul*, pe care Manuil Malaxos, originar din Nauplia, fost notar al mitropoliei din Teba, l-a scris în 1562 sau 1563 sub titlul: *Lege alcătuită din diferite canoane trebuitoare ale dumnezeieștilor și sfinților apostoli, ale sfintelor sinoade ecumenice, ale purtătorilor de Dumnezeu părinți și ale altor preasfinți arhieriei; precum și din unele Novele ale legilor împărătești și din altele*⁴⁾.

Copiile după acest nomocanon, cu unele deosebiri între ele, au fost numeroase și s-au bucurat de o largă circulație în acea epocă. De o astfel de copie s-a folosit și logofătul Eustratie, în Moldova, la pravila „aleasă” în limba română, cunoscută sub numele de „Pravila lui Eustratie”.

În ceea ce privește „Îndreptarea legii”, s-a susținut că dispozițiile ei canonice nu au fost luate din aceeași copie a manuscrisului lui Malaxos, care a servit lui Eustratie, ci după o altă copie publicată mai târziu, parțial, în 1854, de Leonida Sguta în revista greacă „Θέμις” (Atena, vol. VII), copie de care această parte a „Îndreptării legii” s-ar apropia mai mult⁵⁾.

¹⁾ I. Peretz, *Curs de istoria dreptului român*, vol. II, partea I, p. 373 și urm.; Șt. Gr. Berechet, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, *Izvoadele*, p. 76. De altfel, filologul Bartolomeu Kopitar a semnalat încă din 1824 că mitropolitul Ștefan tradusese predoslovie sa după protheoria lui Vlastare („Jahrbücher der Literatur”, Viena, 1824, XXV, p. 158 și urm.).

²⁾ C. Popovici, *Fântânele și codicii dreptului bisericesc ortodox*, 1866, p. 39, și urm.; Nicodem Milaș, *Dreptul bisericesc oriental*, trad. rom., Buc., 1915, p. 161.

³⁾ Șt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept românesc*, p. 124 și urm.

⁴⁾ I. Peretz, *op. cit.*, vol. II, partea I, p. 371; Șt. Gr. Berechet, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, p. 78—79.

⁵⁾ I. Peretz, *op. cit.*, vol. II, partea I, p. 287; Șt. Gr. Berechet, *op. cit.*, vol. I, partea I, p. 79.

C. Erbiceanu a susținut însă că ceea ce a tradus Daniil Panoneanu nu a fost manuscrisul lui Malaxos, ci un alt nomocanon întocmit la 1600 de către Porfirie, mitropolitul Niceei, al cărui cuprins are, de altfel, oarecare asemănare cu *Nomocanonul* lui Malaxos, cele 261 glave ale *Nomocanonului* lui Porfirie intrînd astfel, în compunerea „Îndreptării legii“¹⁾.

În sfîrșit, din cercetările făcute ulterior de C. A. Spulber, reiese că există un manuscris identic cu manuscrisul folosit de traducătorul român; este manuscrisul grecesc nr. 1400 aflător în biblioteca Universității din Atena²⁾.

Cercetînd manuscrisele *Nomocanonului* lui Manuil Malaxos, aflate în țara noastră, Spulber a identificat un manuscris cu un conținut foarte apropiat cu acela din exemplarul lui Gheorghe Caridi, folosit de traducătorul român; este manuscrisul grecesc nr. 307 din Biblioteca Academiei R.P.R., al cărui text se publică în anexele prezentei ediții.

c) Cel de-al treilea izvor al „Îndreptării legii“ îl constituie *Comentariul* lui Alexie Aristen, singurul asupra căruia predoslovie dă unele amănunte, celelalte izvoare fiind indicate prin termenii generali „multe și bogate pravili“. Dacă traducătorul român nu aduce nici o lămurire asupra izvoarelor folosite, mitropolitul Ștefan arată că pentru procurarea lor a trimis pînă chiar la patriarhie — deoarece se ferea să se inspire din cărțile tipărite pînă atunci, de teama ereziilor ce au putut fi strecurate în ele de către dușmanii ortodoxiei — și a găsit la Gheorghe Caridi, fost al doilea vel vistiernic, „scrisă cu mîna, judecata toată arhierească și lîngă dînsa și împăratească cu toate canoanele ale sfintelor săboară și apostoli și a marelui Vasilie, și altor dumnezești și sfînți părinți, împreună cu teologia dumnezeștilor bogoslovi“. Această lucrare fusese „scoasă și tocmită cu porunca și învățătura blagocestivului împărat chir Ioan Comninul cu mare și multă socotință de pravoslavnicul întru dascal, diacon și păzitorul de toată pravila și canoanele marei biserici, chir Alexie Rodinu“.

După cum se luase mai de mult obiceiul de a se rezuma legile laice bizantine în așa-zisele „sinopse“, tot astfel s-a simțit nevoia de a se proceda și cu canoanele bisericești. Către sfîrșitul secolului al VI-lea, o asemenea sinopsă a fost întocmită de Ștefan Efeseanu, care a rezumat canoanele sinoadelor ecumenice și ale sinoadelor locale, precedîndu-le de canoanele apostolice. Acestei sinopse i s-au adăugat cu timpul nu numai canoanele celorlalte sinoade ce au mai urmat, dar și cele ale părinților bisericii. Aplicarea canoanelor a necesitat însă frecvente interpretări, mulți termeni și multe canoane devenind cu timpul greu de înțeles, ceea ce a făcut necesară redactarea comentariilor. *Comentariul* lui Alexie Aristen s-a bucurat de o reputație deosebită.

Alexie Aristen, originar din Rodos, a scris pe la 1130, din însărcinarea împăratului Ioan Comnenul, un comentariu al *Sinopsei* lui Ștefan Efeseanu,

¹⁾ C. Erbiceanu, *Material inedit pentru istoria dreptului canonic oriental. Manuscrisul grecesc al lui Manuil Malaxos notarul. Forma și conținutul manuscriptului*, în „Biserica ortodoxă romînă“, 1892, nr. 3, p. 319—334; idem, *manuscriptele din biblioteca mea*, p. 417—428; G. I. Negulescu, *Ștefan I Mitropolitul Ungro-Vlahiei, 1647—1668*, Buc., 1900, p. 53, nota 1.

²⁾ „Am avut de curînd norocul să aflu... prin Dyovonniotis, Nomokanonikai Meletai, Atena, 1917, p. 169 și urm., că există în biblioteca Universității din Atena, un manuscris nr. 1400 care trebuie să fi fost cu desăvîrșire identic cu cel al lui Caridi“ (C. A. Spulber, *op. cit.*, p. XXI).

în care apare textul rezumat al canoanelor, însoțit de lămurirea termenilor al căror înțeles nu era destul de clar¹⁾. Acest comentariu a fost trecut în versiune română și constituie partea a doua a „Îndreptării legii” sub titlul de *Nomocanonul cu Dumnezeu*, însoțit de explicația: „avînd adunate pre toate canoanele ale sfinților apostoli și ale sfintelor șapte săboară ale lumii și ale celorlalte săboară carele se-au făcut pre în bogate locure, carele să chiamă nameastnice, după aceaia și a marelui Vasilie și ale altor sfinți bărbați și părinți purtători de Dumnezeu. Alcătuită cu ruga și îndemnarea blagocestivului împărat chir Ioan Comninul, de cuvîntătoriul diacon a marii besearici a lui Dumnezeu și păzitoriul de pravilă, chir Alexie Aristinu”, explicații ce nu fac decît să dezvolte indicațiile din pagina de titlu a „Îndreptării legii”, unde acest nomocanon este intitulat: *Pravila a sfinților apostoli, a cele 7 săboare și toate ceale nameastnice*. Sumarul acestui comentariu a fost intercalat între cele două catastihuri ale „Îndreptării legii”.

În Țara Romînească și Moldova, lucrarea lui Aristen a circulat în numeroase copii și este probabil că manuscrisul folosit de Daniil Panoneanu — manuscris ce nu ni s-a păstrat — făcea parte din același codice care cuprindea și *Nomocanonul* lui Malaxos, aflat la Gheorghe Caridi.

d) *Comentariul* lui Aristen adaugă la canoanele sobornicești — după cum și titlul său o anunță — învățăturile marelui Vasilie, după care urmează răspunsurile canonești ale altor „sfinți bărbați și părinți ca: Timothei episcopul Alexandriei, Nichita mitropolitul Heracleei” etc. și termină cu cuvintele: „Sfîrșenia aicea a toată pravila”. După aceasta urmează ceea ce pagina de titlu a „Îndreptării legii” numește: „Theologia dumnezeestilor bogoslovi”, iar mitropolitul Ștefan, în predoslovie sa: „Teologul dumnezeestilor bogoslovi”. Această ultimă parte a pravilei, care este în același timp și cel de-al patrulea izvor al său, anunțat sub titlul de: *Catastih cu Dumnezeu al ceștii cărți, carele are multe învățături de treabă ale dumnezeestilor bogoslovi și dascăli, și întrebări și răspunsuri a sfîntului Anastasie, patriarhul a dumnezeestii marii cetăți Antiochiei*, constă dintr-o serie de 54 de glave care cuprind tot atîtea întrebări și răspunsuri date de Anastasie, fost patriarh al Antiochiei între anii 559—598. Problemele tratate sînt probleme exegetice, dogmatice și morale.

Răspunsurile atribuite lui Anastasie al Antiochiei nu figurează în opera lui Aristen, nefiind găsite în nici unul din manuscrisele lui; totuși mitropolitul Ștefan le-a adăugat, pentru că fără îndoială le-a găsit în același codice procurat de la Gheorghe Caridi. Textul lor a fost editat în 1740 de Iacob Gretser²⁾.

II. — În ceea ce privește izvoarele indirecte care cuprind dispoziții de drept laic penal, numite în catastihul al doilea „Pravile împărătești” și intercalate în *Pravilele arhieresti*, ele provin din simpla împrumutare, dar într-o altă ordine, a dispozițiilor³⁾ „Cărții romînești de învățătură”. Astfel, cele 11 pricini

¹⁾ Textul grecesc al *Comentariului* lui Aristen a fost publicat de Beveregius în *Synodicon*, tipărit la Oxford în 1672, precum și de către G. A. Rallis și M. Potlis în *Sintagma ateniană* (Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων), t. II—IV, Atena 1852—1859, unde însă sînt publicate nu numai interpretările lui Aristen, ci și ale lui Zonara și Balsamon.

²⁾ *Opera*, t. XIV, Ratisbona, 1734—39, p. 161; vezi și C. A. Spulber, *op. cit.*, p. XLIII.

³⁾ Corespondența de texte între cele două pravile este următoarea (s-au notat glavele cu cifre arabe și pricinile cu cifre latine): 43=69; 44=70; 45=71; 46=72; 48=1; 49=2;

cuprinzând dispozițiile de drept agrar, aflate la începutul pravilei din 1646 sub titlul „Pravile tocmite, alease, scoase pentru toți lucrătorii pământului...” devin glavele 294–309 ale „Îndreptării legii”¹⁾. Corespondența exactă a glavelor celor două pravile a fost indicată pe baza textelor de către S. G. Longinescu²⁾.

Așezarea materiei în prima parte a pravilei a ridicat multe critici prin aparența ei de amestec lipsit de metodă și de sens, „amestec greoiu și fără nici o socoteală”, cum îl numește Nicolae Iorga³⁾. S-a susținut chiar că scopul alcătuirilor „Îndreptării legii” a fost numai de a-și ușura munca și de a-i îmbogăți cuprinsul atunci când au inclus în ea întreaga „Carte românească de învățătură”, „rupându-i însă și desfăcându-i continuitatea prin intercalările nesăbuite ale prescrierilor canonice”⁴⁾.

În realitate, așezarea canoanelor bisericești în cuprinsul textelor penale din „Cartea românească de învățătură” a fost făcută cu voință, iar amalgamarea textelor nu poate fi socotită ca fiind opera unei simple întâmplări, deoarece — după cum s-a arătat — traducătorul a urmărit o anumită metodă când a căutat să apropie glavele pravilei din Moldova de acele texte canonice pe care le-a socotit conexe prin conținutul lor. Astfel, după glava 126 canonică: „Pentru călugăriță sau mireană de vor fi supuitoare sau voatre”, urmează glava 127: „Certarea supuitorului și în ce chip se cade să fie”, luată din pravila moldoveană; după glava 178 canonică: „Pentru de câte vini desparte pe cei ce se logodesc”, urmează glava 179: „Pentru care vini se despart oamenii casnici, ce să zice bărbat de fămeae-și”, luată din pravila moldoveană; după textele canonice relative la impedimentele căsătoriei din cauza rudeniei, urmează glavele 211 și 212 despre „sînge amestecat”, ce figurează în pravila moldoveană; după glava 213 canonică: „Repondie” (*repudium*) — „cartea cea de dăspărțea a bărbatului și a muerii” și glava 214 canonică: „Despărțea nuntelor, și vinele muerii, de care o desparte bărbatul și-i dobîndește zeastrele ei”, urmează glava 215: „Cîndu-ș va piarde zeastrele

50=3; 87=4; 88=5; 89=6; 106=43; 107=44; 108=45; 109=46; 110=47; 111=48; 112=49; 113=50; 124=67; 125=68; 127=27; 128=28; 129=29; 130=30; 131=31; 179=17; 180=18; 181=19; 182=20; 183=21; 184=22; 185=23; 186=24; 187=25; 188=26; 211=41; 212=42; 215=16; 237=15; 242=7; 243=8; 244=9; 245=10; 246=11; 247=12; 248=14; 252=36; 253=37; 254=38; 257=34; 258=35; 259=32; 260=33; 296=I; 299=II; 300=III; 301=IV; 302=V; 303=VI; 305=VII; 306=VIII; 307=IX; 308=X; 309=XI; 333=39; 334=40; 337=73; 338=74; 340=76; 341=77; 342=78; 345=XII; 346=XIII; 347=XIV; 348=XV; 349=XVI; 350=51; 351=51; 352=51; 353=52; 354=53; 355=53; 356=53; 357=53; 358=54; 359=55; 360=55; 361=56; 362=57; 363=58; 364=59; 365=60; 366=61; 367=62; 368=63; 369=64; 370=65; 371=66.

¹⁾ D. C. Arion (*Le Νόμος Γεωργικός et le régime de la terre dans l'ancien droit roumain jusqu'à la réforme de Constantin Mavrocordat*, Paris, 1929) publică paralel textul acestei legiuri după manualul lui Armenopol, cu textul în neogreacă al lui Alexios Spanos, tipărit la Veneția în 1744 și cu textul din „Cartea românească de învățătură” (p. 109–160). V. și S. G. Longinescu, *Legi vechi românești și izvoarele lor*, p. 1–28; I. Peretz, *op. cit.*, vol. II, partea I, p. 348; vol. II, partea II, p. 348 și urm.; Șt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept românesc*, I, p. 60 și urm.; idem, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, p. 21 și urm.; C. A. Spulber, *L'Eclogue des Isauriens*, 1929, p. 126 și urm.

²⁾ S. G. Longinescu, *Legi vechi românești și izvoarele lor*, vol. I, Buc., 1912.

³⁾ N. Iorga, *Istoria literaturii românești*, vol. I, ed. a II-a, Buc., 1925, p. 280.

⁴⁾ A. D. Xenopol, *op. cit.*, vol. VII, 1929, p. 142.

muiarea carea va fi făcut preacurvie, și când nu le va piarde“, cuprinsă în pravila moldoveană ¹⁾.

Dimpotrivă, trebuie să recunoaștem meritul deosebit al traducătorului, care, dînd dovadă de o bună cunoaștere a materialului ce i se încredințase, a reușit să îndeplinească în această privință în mod mulțumitor, o sarcină destul de anevoioasă.

Aplicarea pravilei S-a susținut că „Îndreptarea legii“ a avut o aplicare cu totul restrînsă în fapt, numai în cazuri izolate, ceea ce a făcut ca această legiuire să aibă o viață de scurtă durată, căzînd în desuetudine ²⁾.

Pentru a se ajunge la o asemenea concluzie nu s-a ținut îndeostul seama, în primul rînd, de valoarea specifică a „Îndreptării legii“, și nici de destinația ei.

Această pravilă este mai cu seamă o colecție fundamentală de canoane, indispensabilă activității bisericii ortodoxe, dar care a avut o însemnătate deosebită și pentru viața societății laice, deoarece întreaga suprastructură feudală purta adînc imprimată pecetea concepțiilor teologice, religia dominînd celelalte forme ale conștiinței sociale pe care le făcea să îmbrace în manifestările lor vestmîntul religios ³⁾. Într-adevăr, după cum precizează F. Engels, în orînduirea feudală „dogma bisericească constituie punctul de plecare și baza oricărei gîndiri. Jurisprudența, științele naturii, filozofia, întregul conținut al acestor științe era pus în concordanță cu învățătura bisericii“ ⁴⁾.

Dar rolul concepțiilor teologice nu se limita numai la atît. Participînd activ la viața politică și la conducerea treburilor țării, membrii clerului își impuneau adesea punctul lor de vedere și faptul acesta se făcea simțit și în materie de legislație și judecări. În felul acesta, „în mîna popilor, politica și jurisprudența, ca și celelalte științe, au devenit simple ramuri ale teologiei, fiind tratate după aceleași principii care erau valabile în teologie. Dogmele bisericii erau în același timp axiome politice, iar pasagiile din biblie aveau putere de lege în fața oricărei instanțe judecătorești“ ⁵⁾.

Canoanele sinoadelor, împreună cu celelalte dispoziții canonice cuprinse în *Sintagma ateniană*, erau cunoscute popoarelor ortodoxe; ele apar acum, pentru prima oară tipărite în limba poporului și în Țara Romînească, în „Îndreptarea legii“ ⁶⁾.

Pe de altă parte, s-a adăugat canoanelor bisericești întregul conținut al „Cărții romînești de învățatură“, dînd pravilei Țării Romînești și un caracter de adevărată legiuire penală, clericală și laică, ceea ce răspunde pe deplin indicației din titlul ei: „care are toată judecata arhierească și împărătească de toate vinile preoțești și mirenești“.

Nu trebuie căutată aplicarea „Îndreptării legii“ în documentele vechi care sînt în general de drept privat. Chiar și când aplicau pravilele, dregătorii însărcinați cu judecata nu indicau obișnuit dispoziția legală pe care se bazau. Totuși se cunosc cazuri, în care soluția a fost dată neîndoios prin aplicarea

¹⁾ Vezi și I. Peretz, *op. cit.*, vol. II, partea I, p. 373.

²⁾ *Ibidem*, p. 435; N. Iorga, *op. cit.*, vol. I, p. 280.

³⁾ *Bazele filozofiei marxiste*, Buc., Ed. politică, 1960, p. 663—664.

⁴⁾ K. Marx și F. Engels, *Opere*, vol. XVI, partea I, ed. rusă, p. 295.

⁵⁾ F. Engels, *Războiul țărănesc german*, ed. a III-a, Buc., E.S.P.L.P., p. 48—49.

⁶⁾ Nicodem Milaș, *Dreptul bisericesc oriental*, trad., Buc., 1915, p. 65 și urm.

„Îndreptării legii“. Astfel, în timpul domniei lui Constantin Brîncoveanu (1688—1714), divanul domnesc a judecat pe paharnicul Staicu pentru crima de hainie împotriva domnului. Pedepsa cu moartea a fost pronunțată atunci pe temeiul pravilei; „că adusesse vlădica pravila — scria cronicarul — și au deschis la un locu și la un capu unde zice: boiariul care va umbla împotriva domnului și a țării, să-lu spînzure și să-i facă spînzurătorile mai înalte cu un cotu decît ale altoru oameni proști“¹⁾, sancțiune prevăzută în glava 367, zac. 6 a „Îndreptării legii“.

O anafora din 1792 privind judecarea unui omor din imprudență comis de un egumen, relatează că s-au cercetat „pravilele bisericii“, făcîndu-se astfel aplicarea canonului 65 al sf. apostoli, care prevedea pentru asemenea infracțiuni luarea darului preoției²⁾. Acest canon face parte din nomocanonul ce formează partea a doua a „Îndreptării legii“.

Tot astfel, un document din timpul domniei lui Alexandru Moruzi relatează că, în 1796, avînd a judeca pe un seducător, care refuzase să se căsătorească cu victima și nici nu putea plăti despăgubirea de „o litră de aur“, judecătorii au aplicat sancțiunea pravilei, care prevedea că cel vinovat să fie bătut, tuns și surghiunit³⁾ (glava 251 al. 2 din „Îndreptarea legii“).

În schimb, cercetările — deși incomplete — făcute în condicile dicasteriei mitropoliei din București, pentru perioada 1765—1774, deci pentru o perioadă posterioară cu mai mult de un secol punerii în lucrare a legii, învederează că ea și-a găsit aplicarea într-o sumă de cazuri de desfacere a logodnei, de despărțenie etc., indicîndu-se cîteodată chiar textul și pagina pravilei⁴⁾. În această privință bogatul material aflător la Academia R.P.R., își așteaptă încă cercetătorul.

Aplicarea efectivă a „Îndreptării legii“ este dovedită și prin numeroasele copii manuscrise ale acestei legiuri, ce se păstrează în Biblioteca Academiei R.P.R. datînd din secolul al XVIII-lea și chiar de la începutul celui de-al XIX-lea, cum este copia făcută în 1819 de către un Ioan Băluță și fratele său Gheorghită, ambii logofeți la Departamentul de patru⁵⁾. Nu înseamnă aceasta oare că exemplarele tipărite ale pravilei deveniseră atît de rare, încît era nevoie de copierea ei cel puțin parțială și că măcar unele dispoziții ale pravilei își găseau încă aplicarea după trecere de atîta timp?

La acestea mai este de adăugat și faptul că, folosind colecția fundamentală a canoanelor precum și „Îndreptarea legii“, mitropolitul Nifon al Ungrovlahiei (1850—1875) a întocmit o nouă colecție de canoane, publicată sub titlul: *Manualu de pravila bisericească seau legiuri trase din canoanele sfinților apostoli, ale sfintelor soboare și ale altor sfinți părinți*⁶⁾.

¹⁾ *Istoria Țării Românești*, în *Magazinul istoric pentru Dacia*, t. V, Buc., 1847, p. 124; I. Nădejde, *Dreptul de ctitorie*, Buc., 1910, p. 8.

²⁾ V. A. Urechia, *Documente inedite din domnia lui Alexandru Constantin Moruzi (1793—1796)*, în „Anal. Acad. Rom.“, Mem. Sect. Ist., Seria II, t. XV, Buc., 1895, p. 550.

³⁾ C. A. Spulber, *op. cit.*, p. XLVII.

⁴⁾ P. F. Tincușcu, *Cărți de despărțală, 1765—1774 (teză)*, Buc., 1931; Șt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept românesc*, I, p. 180—181; idem, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, p. 127 și urm.

⁵⁾ Ms. 4285, 1287, 1295, 4367.

⁶⁾ Ioan M. Bujoreanu, *Collecțiune de legiurile Romîniei vechi și noi*, vol. I, Buc., 1873, p. 681—733; Nicodem Milaș, *op. cit.*, p. 163.

În sfârșit, „Îndreptarea legii“, care primise în cuprinsul ei textele din „Cartea românească de învățătură“, își împlinește acum datoria de recunoștință Moldovei, nu prin conținutul ei de drept laic, ci prin cel eclesiastic. Dicasteriile din Moldova aplică dispoziții din „Îndreptarea legii“, iar atunci când textul ei tipărit lipsește, se recurge la copii manuscrise, cum sînt cele care s-au găsit la Mănăstirea Neamțului, la episcopiile de Roman și de Huși ¹⁾.

Edițiile pravilei După ediția oficială din 1652, a „Îndreptării legii“, această legiuire nu a mai fost retipărită, cu toate că numărul exemplarelor aflate în circulație devenea din ce în ce mai restrîns. A trebuit să treacă mai mult de două secole pentru ca de data aceasta, din inițiativa particulară a unor juriști, să se tipărească două noi ediții. Astfel au apărut în a doua jumătate a secolului trecut, la scurt interval, ediția Blaramberg, și ediția Bujoreanu, amîndouă cu caractere latine.

Ediția Blaramberg. În 1871, Nicolae Blaramberg, fost avocat general pe lângă Curtea de Casație, și Gheorghe Missail, fost prim-grefier al Curții de Casație, au publicat „Îndreptarea legii“ într-un volum, format în 4°, cuprinzînd 451 pagini. Aceasta nu este însă o ediție completă a „Îndreptării legii“, deoarece nu cuprinde decît prima parte, fără *Nomocanonul cu Dumnezeu*.

În introducerea intitulată „Din partea editorului“, după ce se arată originile dreptului românesc, se citează cîteva considerații asupra „Îndreptării legii“, luate din lucrarea lui Gh. Missail, *Epoca lui Vasile Lupu și Matheiu Basarab*, apărută în 1866, după care pravila Țării Românești era „o traducere a Basilicalelor și a legilor canonice a lui Aristen, avînd încă putere de drept canonic“.

Ediția aceasta, denumită în genere ediția Blaramberg, tipărită cu grijă în tipografia „Lucrătorilor asociați din București“, contopește cele două catastihuri într-un singur sumar alcătuit în ordinea numerică a glavelor, după care apoi urmează prefața lui Daniil Panoneanu și predoslovia mitropolitului Ștefan. Textul, înconjurat cu un dublu chenar, în care apar însemnările marginale ale originalului, se încheie cu glava 417. Transcrierea textului chirilic cu caractere latine are și unele erori.

Ediția Bujoreanu. În 1884, Ioan M. Bujoreanu, publicist, fost magistrat, editează „Îndreptarea legii“, împreună cu „Pravila de la Govora“, pe care le retipărește la 1885 în volumul III din a sa *Colecțiune de legiuirile Romîniei vechi și noi*. Spre deosebire de ediția Blaramberg, ediția Bujoreanu publică textul „Îndreptării legii“ în întregime, împreună cu cele două catastihuri ale originalului. Ediția, care ocupă în volum p. 134—471, reproduce stema mitropolitană, dar nu și frontispiciile, nici vinițele și imaginile; ea are, în schimb, chipul lui Matei Basarab gravat de Pop.

Neavînd chenar, notele marginale ale pravilei figurează, între paranteze, la începutul glavelor respective. Cu excepția versurilor omagiale care însoțesc stema, mențiunile făcute de traducător în slavonește cum și toate textele și cuvintele slavone au rămas netraduse în limba română. În sfârșit, nu se reproduce rugăciunea finală a lui Daniil Panoneanu, ce figurează în exemplarul original. Și această ediție are unele erori de transcriere.

¹⁾ Șt. Gr. Berechet, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, p. 129, 130, text și nota 2.

Cela ce va ucide pe vreun deregătoriu și judecătoriu al vreunui loc, *Zac. 4.*
acela ca și cela ce-ș va ucide părinții se va pedepsi.

Cela ce-ș va hicleni moșia și nașterea de unde a născut, acela mai *Zac. 5.*
cumplit să-l cearte decît pre un ucigătoriu de părinți, de vreame ce să
cade mai bine să-și ferească și să-și socotească neștine moșia decît părinții
ce l-au născut.

Ucigătoriu de părinți să chiamo încă și cela ce-și ucide pe frate-său *Zac. 6.*
sau pe soru-sa, sau fie pre ce rudă a lui.

Cela ce-ș va ucide muiarea, acela se va certa mai cumplit de cum ș-ar *Zac. 7.*
ucide pre mumă-sa. Așijderea și muiarea ce-ș va ucide bărbatul.

Cela ce-ș va ucide pre tată-său sau pre mumă-sa și, pentru să-ș *Zac. 8.*
mai micșoreaze certarea, va zice c-au greșit într-o minie, sau va zice că
l-au ucis de frică, că s-au temut să nu ucigă tată-său pre dînsul, atunce
să nu i se bage în seamă nemica aceastea răspunsuri, măcară de-ar zice
cît ar zice, atunce tot să-l cearte ca pe un ucigătoriu de părinți.

Cela ce va otrăvi pre cela ce e închis în temniță ca să nu vază cîndu-l *Zac. 9.*
vor pedepsi și cîndu-l vor chinui la locul cel de muncă, acela să se cearte
după cum va fi voia judecătoriuului.

Cela ce va sfătui pre altul să fie ucigătoriu de părinți, atunce de să *Zac. 10.*
va face cumva acea ucidere pre sfatul acelui om, acela să-l pedepsească
și pre dînsul ca și pre cela ce-au făcut uciderea, ca niște ucigători de părinți.

Vraciu carele va da otravă feciorului să otrăvească pre tată-său, *Zac. 11.*
acela să i se facă moarte, să-i tae capul.

Slugile carele vor îmbla și în sus și în jos gătind treabe ca acealea *Zac. 12.*
reale, ca să se facă ucidere, pre aceia să-i pedepsească ca și pre ucigătorii
de părinți.

Cela ce va cumpăra otravă să dea tătîne-său, pre acela să-l cearte *Zac. 13.*
ca pe un ucigătoriu al părintelui său, măcară că nu va fi putut nemeri
să i-o dea. Iară de va fi altul striin cumpărat otravă și o va fi dat la vreun
fecior al cuiva să dea tătîne-său, iară el nu se va fi putut meștersugui
să i-o dea, atunce să se cearte amîndoi într-un chip, însă să nu-i omoară,
ce să le dea o pedepsă cumplită, cum va socoti judecătoriuul.

Oricare fecior, sau slugă, sau fiecine va fi, de va ști și de va cunoaște *Zac. 14.*
că vor să ucigă pre cineva au cu otravă, au cu armă, au fie cu ce fel de
moarte și de nu va spune să smintească acel lucru, acela ca un ucigătoriu
de părinți să se cearte împreună cu ceialalți cu toți carii au vrut sau au
și făcut uciderea.

Cela ce-ș va trimite pre fiiu-său cel bolnav la casa unde zac călicii *Zac. 15.*
și oamenii bolnavi, acela-ș va piarde putearea cea părințească carea au
asupra fiilor. Acela fiiu de se-ar prileji să ucigă pre tată-său, acela atunce
nu se-ar certa ca cela ce-ș ucide pre tată-său, ce se-ar certa ca un ucigă-
toriu ce face ucidere grabnică.

Așa, într-acesta chip să pață și fiiul cela ce va trimite pre tată-său în *Zac. 16.*
casa de mișai bolnavi.

Tatăl cela ce-ș va ucide feciorul pentru vreo greșală mare care va *Zac. 17.*
fi făcut, sau va fi vătămât pre tată-său, care vătămătură poate să-l ose-
bească despre tată-său, să n-aibă nemica parte de întru avearea lui,
cum se-ar zice de-l va fi bătut, sau au fost lăcuind rău împreună, fără

Atît ediția Blaramberg cît și ediția Bujoreanu sînt de foarte mult timp epuizate.

Legi vechi romînești și izvoarele lor, de S. G. Longinescu. În 1912, S. G. Longinescu a dat la lumină un prim volum de *Legi vechi romînești și izvoarele lor* cu subtitlul: *Pravila Moldovei din vremea lui Vasile Lupu*, în care pe lîngă „Cartea romînească de învățătură” din 1646, se publică textele latine ce i-au servit de izvoare, textele corespunzătoare din „Îndreptarea legii”, precum și traducerea lor în limba franceză făcută de A. Patrognat. În ceea ce privește „Îndreptarea legii”, pe care Longinescu o socotește „variantea muntenească” a pravilei din 1646, ea nu este publicată în întregime. Sînt reproduse numai textele corespunzătoare „Cărții romînești de învățătură”, urmărite de Longinescu cu toată atenția, astfel că succesiunea textelor „Îndreptării legii” nu este cea a originalului.

După ce a arătat importanța lucrărilor celor doi romaniști, Prosper Farnaccius și Iulius Clarus, și influența ce au avut asupra doctrinei juridice a multor țări europene pînă către sfîrșitul secolului al XVIII-lea, învederînd și valoarea pravilei moldovenesti, aflată la înălțimea științei juridice din acea epocă, autorul adaugă cu privire la pravila muntenească: „De aceea, Matei Basarab, domnitorul Munteniei (1633—1654), voind să înzestreze și el țara cu o lege, a luat în întregime «Cartea de învățătură» a Moldovei și după 6 ani de la tipărirea ei, a întrerupat-o în «Îndreptarea legii», care a fost tipărită în 1652. În acest an, cele două țări surori au avut aceeași lege; deci unitatea juridică a țărilor noastre a fost înfăptuită cu 207 ani înaintea unității politice. Această unitate juridică a ținut 128 ani, pînă la 1780, cînd Muntenia a fost înzestrată cu o lege nouă, Codul lui Alexandru Ipsilante”¹⁾.

Deși această lucrare este însoțită de o tablă de materii, de un index de cuvinte și de o erată, toate privind ambele pravile, nu o putem însă considera, din cauza facturii ei, ca pe o ediție a „Îndreptării legii”, deoarece textul acesteia este reprodus numai parțial și numai în scopul prezentării comparative în raport cu „Cartea romînească de învățătură”.

Îndreptarea legii. Le code valaque de 1652, de C. A. Spulber. Este locul să amintim aici încercarea lui C. A. Spulber de a da la lumină o ediție critică a „Îndreptării legii”, lucrare din care însă nu a putut apărea decît „Introducerea”. Spulber își propusese să redacteze un așa-zis *Corpus juris rumanici*, al cărui început îl făcuse cu publicarea în 1930 a Pravilei de la Ieud din 1565, socotită a fi cea mai veche pravilă romînească. „Introducerea” apărută în 1938 în limba franceză, sub titlul de: *Îndreptarea legii. Le code valaque de 1652*, destinată să formeze prima parte a ediției proiectate, nu este în realitate decît istoricul pravilei, urmînd ca textul legiurii împreună cu izvoarele sale să constituie partea a doua a acestei lucrări.

Spulber nu face numai o simplă prezentare a ediției sale, ci întreprinde o cercetare științifică făcînd un studiu savant al acestei legiuri, în care abundă referințele istorice și bibliografice. Studiul lui Spulber cuprinde două părți corespunzătoare părților ce intră în compunerea „Îndreptării legii”, fiecare avînd mai multe subtitluri: I) Titlul pravilei, edițiile, prefetele, autorii, izvoarele, *Nomocanonul* lui Malaxos, manuscrisele acestui *Nomocanon*, izvoarele

¹⁾ S. G. Longinescu, *op. cit.*, Introdueere, p. O.

indirecte; II) *Nomocanonul* lui Aristen, autorul, manuscrisele, edițiile, izvoarele dreptului civil, apendicele, aplicarea pravilei.

Spulber dă ultimei părți a introducerii sale o extindere deosebită, cercetînd nu numai mărturiile documentare ale aplicării diferitelor izvoare ale „Îndreptării legii“, considerate separat, ci și dovezile aplicării acestei pravile. El examinează în această privință atît lucrările autorilor străini și romîni cît și cazurile ce figurează în documentele timpului și în cronici.

O moarte prematură a pus capăt sfortării lui C. A. Spulber, lipsind astfel literatura dreptului nostru de întregirea unei lucrări de o importanță deosebită.

Traduceri

Este locul să amintim unele traduceri ale „Îndreptării legii“, care nu au avut nici o legătură cu țara noastră, ci erau destinate să servească scopuri străine. Cea mai veche traducere integrală a „Îndreptării legii“ este cea făcută în limba latină la 1722. După ce pacea de la Pojarevăț din 1718, încheiată între Imperiul otoman și republica Veneției aliată cu Austria, a atribuit Austriei, între altele, Banatul Temișanei și Oltenia, puterea ocupantă a avut nevoie de o traducere a „Îndreptării legii“. Sarcina a fost încredințată lui Pătru Dobra, romîn originar din Zlatna, directorul cauzelor fiscale din Transilvania¹⁾.

Lucrarea efectuată în 1722, sub titlul de *Regula legis voluntate divinae accomodata*²⁾ a rămas în manuscris. După această traducere s-au făcut unele copii; s-a găsit o astfel de copie la Biblioteca din Budapesta și o alta la muzeul Bruckenthal din Sibiu³⁾.

O a doua traducere, de astă dată fragmentară, este cea făcută în limba germană de către Bartolomeu Kopitar pentru scopuri științifice și publicată în „Jahrbücher der Literatur“ din 1824⁴⁾.

Considerații generale

Spre deosebire de „Cartea romînească de învățătură“, care reprezenta pentru țara Moldovei o legiuire laică, „Îndreptarea legii“, cuprinzînd bogate dispoziții de drept laic și canoane bisericești, realizează într-o unitate legislativă rînduiri menite să asigure sprijinul reciproc dintre stat și biserică, caracteristic orînduirii feudale⁵⁾.

Textele penale din legiuire se resimt de dezvoltări minuțioase și cazuistice. Prin o receptare indirectă de reguli juridice din opera lui Prosper

¹⁾ I. G. Sbiera, *Mișcări culturale și literare la romîni între 1504 și 1714*, 1897, p. 130; N. Iorga, *Istoria literaturii romîne*, Buc., 1911, vol. I, p. 518.

²⁾ Titlul ei este *Regula legis voluntate divinae accomodata continens jurae canonica et imperatoris pro causis status tam ecclesiastici quam secularis, ad mandatum Imp. Joannis Comneni a. ven. magnae dei ecclesiae diacono et legem conservare, domino Alexeo Aristino conscripta, ex graeco idiomate in Valachum cum industria et sumptibus domini Stephani Dei gratia metropolitae tergovistensis et exarhii confiniorum Hungaro-Valachiae translata...*

³⁾ C. Popovici, *op. cit.*, p. 115; Nicodem Milaș, *op. cit.*, p. 163; Șt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept romînesc*, vol. I, p. 178; idem, *Legătura dintre dreptul bizantin și romînesc*, vol. I, partea I, p. 129—130.

⁴⁾ Viena, p. 158—167; Șt. Gr. Berechet, *op. cit.*, p. 129.

⁵⁾ Vezi K. Marx și F. Engels, *Opere*, vol. XVI, partea I, ed. rusă, p. 295; Cf. M. Bloch, *Les rois thaumaturges. Etudes sur le caractère surnaturel attribué à la puissance royale, particulièrement en France et en Angleterre*, Oxford, 1924; Fr. Kern, *Gottesgnadentum und Widerstandsrecht in frühen Mittelalter*, Leipzig, 1914; L. Halphen, *La place de la royauté dans le système féodal*, în „Revue historique“, an CLXXII (1933), fasc. 2, p. 244 și urm.

Farinaccius, „Îndreptarea legii“ are calitățile și defectele lucrărilor penaliștilor apusei din secolul al XVI-lea.

„Îndreptarea legii“, care adopta un drept din afară, nu ar putea fi considerată că a constituit în mod exclusiv dreptul țării, decât în măsura în care materiile juridice reglementate nu contraveneau obiceiurilor juridice a căror prevalare era recunoscută¹⁾. Codul a reprezentat o puternică contribuție la formarea dreptului românesc și rolul îndrumător, didactic pe care l-a jucat este însemnat. Este de remarcat că Moldova și Țara Românească utilizau în secolul al XVII-lea unele din formele superioare de legislație penală contemporană. Este îndeajuns să fie citate dispozițiile referitoare la cauzele de neculpabilitate și de micșorare a pedepselor spre a scoate în evidență una din părțile pozitive ale „Îndreptării legii“.

Clasa feudală dominantă, în frunte cu domnul, găsea în „Îndreptarea legii“ un prim corp de legi scrise în limba română, destinat să-i sprijine autoritatea judecătorească și care a rămas unica tipăritură în legislația țării până la apariția legiurilor de la sfârșitul secolului al XVIII-lea — „Pravilniceasca condică“ — și începutul celui de-al XIX-lea — „Legiuirea Caragea“.

Alcătuitorii acestei pravile — este cazul să fie subliniat — au căutat să dea textelor nu numai claritate, ci chiar să le adapteze, atunci când au crezut nimerit, potrivit stărilor de lucruri sau situației particulare a țării. Astfel, reproducând poveștile „alese a bogați dascăli“, pravila amintește clasa socială a „rumînilor“ (gl. 54), localizează cazul din glava 58, zac. 8 a pravilei moldovenesti, privitor la o infracțiune comisă de un străin (gl. 363, zac. 8), sau completează textul moldovenesc prin adăugirea unui exemplu: „ca și în vremea lui Maței, voievodul țării muntenesti când tăiașe capul tătînă-său, un copil în cetatea Bucureștilor“ (gl. 368, zac. 10).

În vechiul drept românesc și în istoria științei dreptului „Îndreptarea legii“, ca și „Cartea românească de învățătură“ constituie un monument juridic important. În același timp mai reprezintă un monument de valoare al culturii și limbii poporului nostru.

Anexe Ediția de față cuprinde următoarele anexe: textul grecesc al *Nomocanonului* lui Manuil Malaxos după manuscrisul nr. 307 din Biblioteca Academiei R.P.R.; jurisprudența instanțelor judecătorești, întemeiată pe „Îndreptarea legii“; indicații bibliografice; un indice de materii; un indice de cuvinte cu arătarea înțelesului lor în pravilă; lista figurilor; rezumatul în limba rusă și rezumatul în limba franceză.

¹⁾ Pentru raportul dintre dreptul scris și dreptul nescris vezi și Al. Grecu, *Începuturile dreptului scris în limba română*, în „Studii“, an. VII (1954), nr. 4, p. 215—228; V. Costăchel, P. P. Panaitescu, Al. A. Cazacu, *Viața feudală în țările române*, Buc., 1957, p. 521; V. Al. Georgescu, *La réception du droit romano-byzantin dans les Principautés roumaines (Moldavie et Valachie)*, în *Mélanges H. Lévy-Bruhl*, Paris, 1958 (Publication de l'Institut de Droit romain de l'Université de Paris, XVII), p. 373—391 (după „Byzantinische Zeitschrift“, 52, 1959, p. 241).

PRIVITOARE LA TRANSCRIEREA TEXTULUI CHIRILIC

Pentru unele litere chirilice transcrierea n-a prezentat nici o dificultate, ele avînd echivalențe indiscutabile în alfabetul latin. Astfel: а = a, б = b, в = v, д = d, е = e, ж = j, з = z, и și ї = i, л = l, м = m, н = n, о și ѵ = o, п = p, р = r, с = s, т = t, ѳ = th, ю = iu, ъ și ѹ = u, ф = f, х = h, ѱ = ps, ц = t, ш = ș, ѿ = șt, ѧ = x.

Semnele *г* (glagoli) și *к* (caco) s-au transcris *g*, respectiv *c*. Când sînt urmate înșă de *e* și *i*, s-au transcris *gh*, respectiv *ch*. De exemplu, *гѣор҃гіе* = *Gheorghie*, *еван҃геліе* = *evanghelie*, *кѣамъ* = *chiamă*, *у҃рехи* = *urechi*, *кѣмат* = *chemat*.

Uneori semnul **ч**, chiar singur, neurmat de vreuna dintre aceste vocale, are valoarea fonetică *ce* sau *ci*. De exemplu, **кpacч** = *craci*, **пacч** = *pace*. Am folosit cratima, cînd semnul **ч** formează un singur sunet cu cuvîntul următor sau prima silabă a cuvîntului următor. De exemplu, **чaс** = *ce-au*.

Semnul ж (ius) se întâlnește de cele mai multe ori la sfârșitul cuvintelor, totdeauna cu valoarea fonetică ă. De exemplu, *іарж* = *iară*, *пѣнж* = *pîna*, *еретическж* = *ereticească*, *службж* = *slujbă*. Cu totul excepțional semnul ж este lipsit de valoare fonetică. Așa se găsește în următoarele cuvinte: *рѣскритж* = *răsărit* (p. 159, gl. 145), *патриаршаскж* = *patriarșasc* (p. 357,

4° În cuvinte la care în vorbirea de astăzi diftongul *ea* a devenit *e*. De exemplu, ЧКАЛАЛАТЕ = *cealealalte*, КАРА = *careea*.

5° În unele numerele ordinale, scrise și cu ꙗ. De exemplu, ЗЕЧА = *zecea*, ШЕСПРЕЗЪЧА = *unsprezecea* etc., care sînt scrise și ЗЕЧЪ = *zecea*, ШЕСПРЕЗЪЧЪ = *unsprezecea* etc., semnul ꙗ avînd incontestabil valoarea *ea*.

6° În subjonctivul unor verbe scrise și cu ꙗ și cu ѡ. De exemplu, съ ХРЪНАСКЪ și съ ХРЪНЪСКЪ = *să hrănească*, съ ДЪ и съ ДЪК = *să dea*.

7° În schimb, imperfectul unor verbe ca: АВА, ПСТА, РЪМЪНА, s-a transcris: *avia*, *putia*, *rămînia*, dîndu-se lui ѡ valoarea fonetică *ia*, deoarece deseori s-au întîlnit asemenea imperfecte scrise chiar cu literele ѡа, ca în ХСАѡА = *hulia*, КАНОНѡА = *canonia*, СЛЪЖѡА = *slujia*, ЕШѡА = *eșia*, ПОВЕСТѡА = *povestia* și numai foarte rar cu ꙗ, ca în АКЪ = *avea*.

Semnul ѡа (iaco) s-a transcris *ia*. De exemplu, МШАРЕ = *muiare*, ІАСТЕ = *iaste*.

Numai pronumele personal feminin, persoana a treia singulară și plurală, ІА, ІАЛЕ, ІАШИ s-a transcris *ea*, *eale*, *eași*.

Semnul ꙗ (în) s-a transcris *î*, *în*, *îm* (înainte de *b* sau *p*). De exemplu, ꙗНЪКЪ = *încă*, ꙗНАПОИ = *înapoi*, ꙗДЕЛШНГЪ = *îndelung*, ꙗДСЛЧННДШЕ = *îndulcindu-ne*, ꙗБРЪКАТЪ = *îmbrăcat*, ꙗПРЕШНЪ = *împreună*.

Semnul ѡ (ipsilon) are valorile fonetice *i*, *υ*, sau *u*. De exemplu, ЛУТЪСРІЕ = *liturghie*, ЕУГЛІЕ = *evanghelie*, ЕУСЕИЕ = *Eusevie*, ЕУСТАΘІЕ = *Eustathie*, УГ = *ughi*.

În ce privește metatezele întîlnite în pravilă, s-au corectat transpunerile de litere transcriindu-se *jertvă* în loc de *jrătvă*, *nesfîrșită* în loc de *nesfrîșită*, *scîrbit* în loc de *scrîbit*, *sfîrșit* în loc de *sfrîșit*, *tărpitori* în loc de *trăpitori*, *tîlcuește* în loc de *tlîcuește*, *tîrnosită* în loc de *trînosită*, *tîlhar* în loc de *tlîhar*, *Tîrgoviște* în loc de *Trîgoviște*, *virtos* în loc de *vrîtos* etc. De altfel cele mai multe dintre aceste cuvinte sînt scrise și corect.

S-au păstrat însă *jertvonic* și *protivnic*, cu derivatele lui: *protivire*, *protivitor*, *protivind*, alături de *potrivnic*, *împotriva*, asemenea forme avînd circulație și astăzi.

S-au respectat inconsecvențele pravilei în scrierea cuvintelor. De exemplu, *anaforă-anafură*, *dînsul-dînsul*, *zeastrele-zestrile*, *niște-nește*, *amenință-amerință*, *amănuț-amăruț*, *poruncă-porîncă-puruncă*, *stareță-stăriță* etc.

Obișnuitele prescurtări ale scrierilor vechi, întîlnite în text, s-au întregit scriindu-se cuvintele complete. De exemplu, БЪЖ = *bogorodită*, АПСАІ = *apostoli*, ДМНЪЗЕ = *Dumnezeu*, СЪБ = *săboare*, СЪТ = *sfinților*, МЛТВЕ = *molitve*, ЕПСКПІА = *episcopia*.

S-au întregit de asemenea orice cuvinte scrise prescurtat în pravilă, fără a se indica prin paranteze, ori de cîte ori este vorba de o completare asupra căreia nu poate fi nici o discuție. Aceasta se întîmplă în cazul numelor proprii scrise prescurtat, în special în trimiterile marginale, dar scrise și în întregime, ca: ДАМ sau ДАМАС = *Damaschin*, ВАСЛЕ = *Vasile*, ЛЕАСТ = *Leastvicinul*, ПОСТНИК = *Postnicul* etc.; sau în cazul unor nume comune cărora le lipsește litera terminală, penultima fiind aruncată deasupra, ca: МЪНИ(Л) = *mînile*, ПИЧОРЕ(Л) = *picioarele*, ПЪКЪТО(Ш) = *păcătoși*, СЪНЦЕ(Л) = *sîngele* etc.

S-au scris în paranteze unghiulare numai cuvintele omise în original, care au fost adăugate pentru înțelegerea textului (de exemplu: <nu>, <au>, <ce> etc.) sau întregirile mai importante de cuvinte, ca: КЪКЪН = *cuvîntătorul*, КОР = *Corintenii*, ПОС = *poslanie*, РЖ = <ia> *ră*, ІА = *ia* *ste* etc.

S-a corectat în câteva cazuri numerotarea greșită a zaciălelor marginale, fără a se face mențiune la locul respectiv.

La fel s-a procedat și pentru greșelile de tipar care privesc litere lipsă (*ceta* în loc de *certa*, p. 319, gl. 346, zac. 27; *pocanie* în loc de *pocaanie*, p. 353, gl. 378), sau litere inversate (*traî* în loc de *tari*, p. 334, gl. 356, zac. 2), sau litere schimbate (*civile* în loc de *vinile*, p. 55, gl. 216, tabla de materii; *păteare* în loc de *puteare*, p. 177, gl. 179, zac. 4; *vizi* în loc de *vezi*, p. 165, gl. 159; *scrisoare* în loc de *scursoare*, p. 170, gl. 164; *cochini* în loc de *coconi*, p. 335, gl. 356, zac. 5; *Ce* în loc de *De*, p. 262, gl. 259, zac. 37, 38; *adeverința* în loc de *adeverita*, p. 599, Cat., gl. 31 etc.); sau litere adăugate (*cercetare* în loc de *certare*, p. 259, gl. 259 titlu) etc.

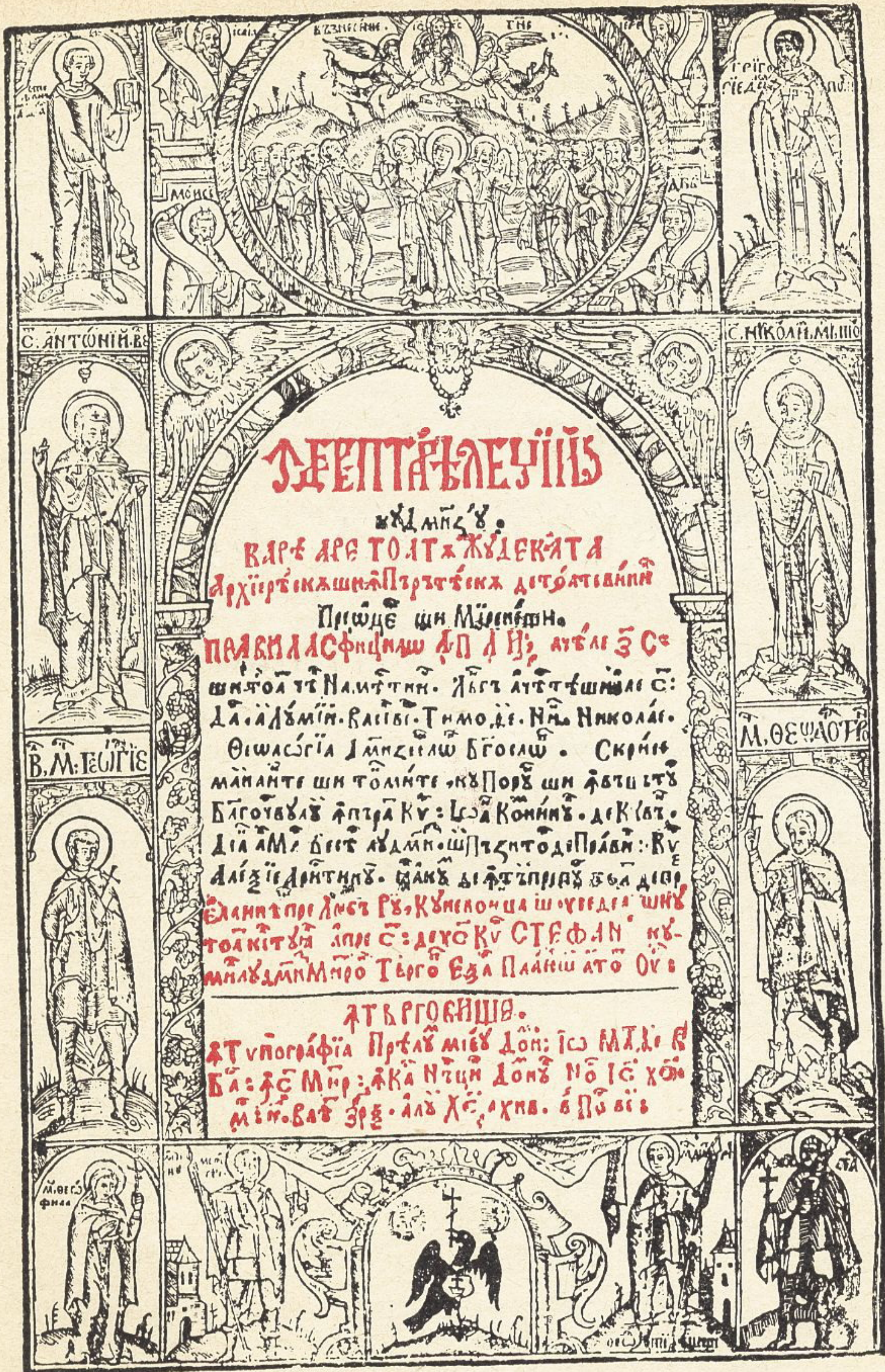
În mai multe cazuri s-au întâlnit *ѣ* (*el*), *ѣ* (*eș*), *ѣ* (*ei*), cu sensul de *il*, respectiv *iș*, *îi* (p. 153, gl. 131, zac. 1; p. 190, gl. 193; p. 352, gl. 378; p. 389, Can. sf. Ap., gl. 20, tîlc; p. 550, Răsp. Timotei; p. 599, Cat., gl. 30; p. 625, Cat., gl. 52. Deși incorecte, s-au păstrat aceste forme, fiind folosite de pravilă în repetate rînduri.

S-a menținut *învis* pentru *învisins*, întrucît prima formă apare invariabil (p. 296, gl. 321; p. 404, Sob. Nichea, gl. 20; p. 486, Sob. Cart., gl. 133, scris. Attic Tărigr.; p. 514, Sob. Trulla, gl. 86, tîlc).

S-au despărțit cuvintele și s-a revizuit punctuația ținîndu-se seamă de regulile gramaticale actuale; s-au coborît în rînd literele aruncate deasupra; s-au lăsat de o parte spiritele, accentele, ericul și paericul, socotindu-se că aceste semne nu au în textul chirilic decît o valoare grafică. Cuvintele scrise în ediția originală în întregime cu majuscule (de exemplu *gramatica*, *Ștefan*, *Tarasie*, *stîlpul pravoslaviei*) au fost transcrise cu litere de rînd.

Parantezele rotunde întâlnite în textul ediției corespund celor din textul original chirilic, iar cele ascuțite cuprind întregirile noastre.

ÎNDREPTAREA LEGII

ДЖЕПТАБЛЕУІІЪ

ЖДМНЗЪ.

КАРѢ АРС ТОЛѢ ЖУДЕКАТА
Архирѣиаша и Протѣиаша дѣлѣиаша

Прѣдѣиаша и Мѣиаша.

ПРѢВЛАСТНИЦА АП ДНЪ АУЕЛІ З СѢ

ШНѢОЛѢ НАМѢТНѢ. АБѢ АУЕЛѢШНѢ СѢ:

ДЛѢ АУЕЛѢШНѢ. РАІВѢ. ТИМОДѢ. НѢ. НИКОЛАѢ.

ОШАСѢГІА ДМНЗІАШ БГОІАШ. СКРНѢ

МАНАШЕ ШНѢОЛѢ НАМѢТНѢ. КѢ ПОРѢ ШНѢ АУЕЛѢШНѢ

БЛГОУВѢДѢ АПѢРА КѢ: ЦѢА КОНИНѢ. ДѢКѢЛѢ.

ДІА АМѢ БГѢ АУЕЛѢШНѢ. ШНѢОЛѢ НАМѢТНѢ. КѢ

АУЕЛѢШНѢ. АУЕЛѢШНѢ. АУЕЛѢШНѢ. АУЕЛѢШНѢ.

ЕЛНѢТНѢ АУЕЛѢШНѢ. КѢ ПОРѢ ШНѢ АУЕЛѢШНѢ

ТОЛѢТНѢ АУЕЛѢШНѢ. ДѢКѢЛѢ. ДѢКѢЛѢ.

МАНАШЕ ШНѢОЛѢ НАМѢТНѢ. КѢ ПОРѢ ШНѢ АУЕЛѢШНѢ

АУЕЛѢШНѢ.

АУЕЛѢШНѢ. АУЕЛѢШНѢ. АУЕЛѢШНѢ. АУЕЛѢШНѢ.

БЛѢ: АУЕЛѢШНѢ. АУЕЛѢШНѢ. АУЕЛѢШНѢ. АУЕЛѢШНѢ.

МАНАШЕ ШНѢОЛѢ НАМѢТНѢ. КѢ ПОРѢ ШНѢ АУЕЛѢШНѢ

**ÎNDEREPTAREA LEGII
CU DUMNEZEU
CARE ARE TOATĂ JUDECATA
ARHIEREASCĂ ȘI ÎMPĂRĂTEASCĂ
DE TOATE VINILE PREOȚEȘTI ȘI MIRENEȘTI**

**PRAVILA SFINȚILOR APOSTOLI, A CEALE 7 SĂBOARE
ȘI TOATE CEALE NAMEASTNICE. LÎNGĂ ACEASTEA, ȘI
ALE SFINȚILOR DASCALI AI LUMII: VASILIE VELICHI,
TIMOTHEI, NICHITA, NICOLAE;**

THEOLOGHIA DUMNEZEEȘTILOR BOGOSLOVI.

**SCRISE MAI NAINTE ȘI TOCMITE CU PORUNCA ȘI
ÎNVĂȚATURA BLAGOCESTIVULUI ÎMPĂRAT, CHIR IOAN
COMNINUL, DE CUVÎN<TĂTORIUL> DIAC AL MARII
BESEARICI LU DUMNEZEU ȘI PĂZITOR DE PRAVILI, CHIR
ALEXIE ARISTINUL. IAR ACUM DE ÎNTÎI PREPUSE
TOATE DE PRE ELLINEAȘTE PRE LIMBĂ RUMÎNEASCĂ, CU
NEVOINȚA ȘI USERDIA ȘI CU TOATĂ CHELTUIALA A PRE-
SFINȚITULUI DE HRISTOS CHIR ȘTEFAN, CU MILA LU
DUMNEZEU MITROPOLIT TÎRGOVIȘTEI, EXARH PLAIULUI
ȘI A TOATĂ UNGROVLAHIA.**

ÎN TÎRGOVIȘTE,

**ÎN TIPOGRAFIA PREALUMINATULUI MIEU DOMN, IO
MATHEI VOIEVOD BASARAB ÎN SFÎNTA MITROPOLIE, ÎN
CASA NĂLTĂRII DOMNULUI NOSTRU ISUS HRISTOS. MARTIE
20, VĂLEAT 7160, A LUI HRISTOS 1652, V POST VELICHI¹⁾.**

¹⁾ Părțile tipărite cu roșu în ediția originală sînt redată cu litere aldine cînd sînt în text și cu litere cursive cînd sînt pe margine.

Preasfințitului și preaînțeleptului meu și cu toate feliurile de flori ale darului duhului sfânt împodobit tocma apostolilor, s.s. Stefan, mitropolit al Țîrgoviștii, exarhul plaiului și a toată Ungrovlahia. Cel ce e mai jos scris, ca un fiu sufletesc și de nemica rob, cu tot sufletul ceare, roagă și priaște toată sănătatea și buna petrecanie de la unul în troița Dumnezeu.

Mulți oameni socotesc pentru omul cela ce, cînd se naște într-o cetate cu mulți oameni și vestită, de în părinți de bună rudă și vestiți, ei zic că iaste vreadnic și dăstoinic unul ca acela să fie lăudat și să se ciudească și să se mire pentru moșia lui și pentru înălțarea rudeniei lui. Ce unii ca aceia greșesc fără seamă și fără de socoteală chibzuesc, pentru că bunătatea nu vine nice se trage dă pre moșneani și dă pre strămoși; așijderea și răotatea și viața cea rea nu mearge să vie să se pogoare pe strenepoți, ce fieșcine de în lucrurile sale (după cuvîntul stăpînului nostru) sau se rușinează, sau se slăvește. Pentru că omul cît de-ară fi să se tragă de părinți și de rudă de oameni mari, vestiți și îmbunătățiți, iară lucrurile lui să fie proaste și fără de ispravă dă nemica și grozave, aceluia atîta de mult i se cuvine batjocorire și urgisire. Și iarăș (împotrivă), cînd răsare o odraslă de bună rudă și creaste într-un sat prost și dă nemica de întru niște oameni oarecum, și să se facă cu nevointa lui și cu multa socotință și luarea aminte, minunat întru lucruri și întru îndreptări și să procopsească întru bunătăți, atunce mai vîrtos se cade unul ca acela să fie lăudat dăstoinicește, cum se cade, de toți, și luminat să fie lăudat, cum se arată chiar și se veade la blagorodia ta, alesul meu, de Dumnezeu cinstite părinte, preaînțeleapte chirie chirie Stefane, mitropolitul al scaunului cetății Țîrgoviștii, exarhul plaiului și a toată Ungrovlahia. Mirîndu-se de tine toți văzîndu-te de într-un loc ca acela și sat de jos al Ungrovlahiei, carele au crescut odraslă și stîlpare ca aceasta, împodobită cu atîta bunătăți și darure. Aceasta auzind și eu, mai micul, prostul și plecatul prah de supt picioarele cinstite ale sfintiei tale (o, sfinte creștete) de mulți lachedemoneani, voiu cu toată inema, cu blagoslovenia și îndemnarea sfintiei tale, a prepune această îndreptare de leage dă pre limba ellingască pre limba proastă rumînească. Nu doară dă în nevrednicia prostimei mele, sau dă ve într-o învățătură învățat, fără numai cît m-am ispitit a linge pre dinafară puținel grammatica și syntaxisul, ce cu toată mintea, înțelepția, arătarea, supunerea și îndreptarea a cuviosului întru ieromonași, chir Ignatie Petriți și a lui Panteleimon Ligaridi, dascali desăvîrșit amîndoi de la Hio, vestiți și foarte iscusiți întru toată dumnezeiasca scriptură. Drept aceaia (o, sfinte vîrhule) pentru multul har de cucerie

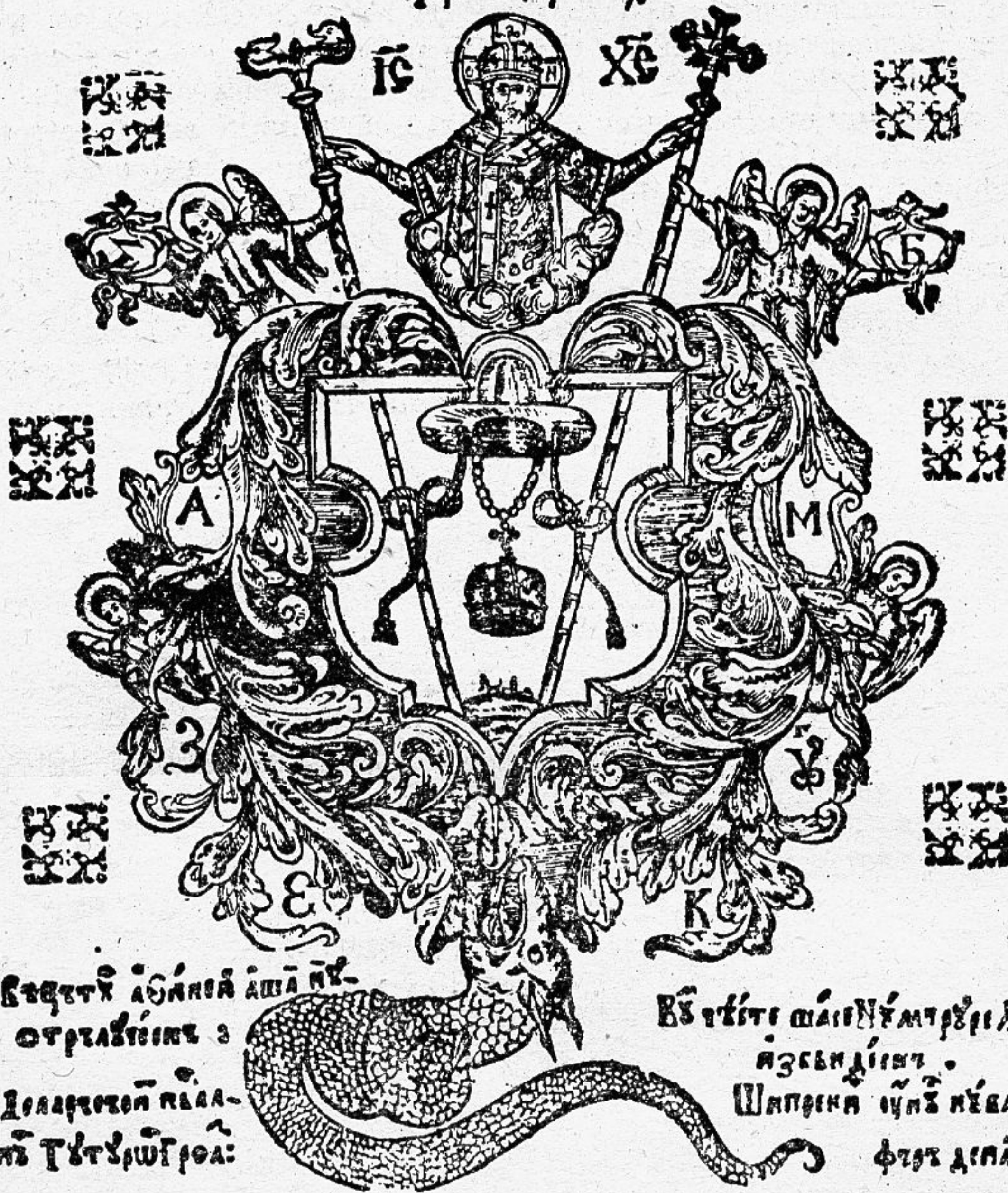
a nedăstoinciei mele, carele am cătră sfinția ta (măcară de nu sînt copti strugurii viții mele) priimește truda și osteneala ca unui nedăstoinic, priimește acest dar mic, cu multa proastă a mea minte necuprins, priimește grădina cu florile raiului împodobită și sădite cu buna mirismă a darului duhului sfînt, priimește ca cel pumn de apă ce duse cel sărac la cel împărat, priimește și pre mine blagoslovește, ca eu, ticălosul, pespe blagoslovenia și ertarea sfinției tale, să dobîndesc ertare multelor mele fumedenii de păcate. Iară pre sfinția ta, aicea, domnul Dumnezeu să te păzească în mulți ani să petreci pentru folosul turmei a lui Hristos, carea ți e dată în seamă; iară noaă de bucurie și de veselie tuturor, carii-ți voim binele cu tot sufletul. Iară acolo, să te dăstoinicească să dobîndești ceata arhierească, hora dreptilor, hrana raiului, bucuria nespūsă carea ochiul n-au văzut, la inemă n-au intrat, după cum zice fericitul Pavel, să fie.

прѣсвѣщенства в(ъ) непотрѣбный рабъ ¹⁾

Daniil m<onah> Panonian

¹⁾ „Al preasfinției voastre rob nevrednic“.

СВЯТЫЙ ВАРЛААМЪ ПАТРИАРХЪ ИЕРУСАЛѢИМЪ
ЦРЬИ ОУГРОВЛАХІИ.

ВѢСТЕ АСІАТИИ АМЪ НЪ
ОТРАДЪИТЕ 3
ДЛАВНОГО ПЛА-
НИ ТЪТЪШІОА:

ВЪ ТЪТЕ ШАИ НЪ МЪРЪ АНЪ
ИЗЪСНДІИТЪ.
ШАПРИИ ОУНЪ НЪ ВЛАДЪ
ФІТЪ ДІПЪЗЪ.

РЪШЕ КЪ ПАДЪ ХЪ ПЪТЪ КЪ ГЪСОНЪ АРЪ: АРХІЕРІАШЪ ХЪ АНЪ АНЪ ПЪТЪ МЪ.
КЪ АНЪ КЪ РЪШЕ КЪ АНЪ АНЪ АНЪ: ШАПРИИ ОУНЪ МЪ ПЪТЪ МЪ АНЪ АНЪ.
ВЪ АНЪ ПЪТЪ ГЪ АНЪ ПЪТЪ КЪ АНЪ: ВЪ АНЪ АНЪ АНЪ АНЪ АНЪ.
МЪ АНЪ СЪНЪ ТЪ АНЪ АНЪ АНЪ: КЪ АНЪ ПЪТЪ АНЪ АНЪ АНЪ АНЪ.
СЪ СТЕФАНЪ ПЪТЪ ПЪТЪ АНЪ АНЪ АНЪ: АНЪ ХЪ АНЪ ПЪТЪ АНЪ АНЪ.
ДЛАВНОГО ПЛАНИ ТЪТЪШІОА: МЪ АНЪ АНЪ АНЪ АНЪ АНЪ.

SEMNULE CARE LE IASTE DAT DE LA DUMNEZEU
PREASFINŢILOR MITROPOLIŢI ŢĂRII UNGROVLAHIEI

Învăţăturile Athinei aşa nu strălucesc
Cum ceaste şase numărare aicea izbîndesc.
De la răsărit pîn' la apus tuturor groază
Şi pre nice unul nu va lăsa fără de pază.
Crucea şi cîrja în duhovnicescul războiu tare
Arhierilor Hristos datu-le-au puteare mare,
Cu dinsele creştinii la cer să-i ducă se-au dat
Şarpele să sfărîme puteare mare au luat.
Capasul, pletituri, gherdanul podobesc capul
Cu umbrirea duhului nevoiaşte de ia vacul
Mitra, semnul tiarei vechilor arhieriei
Curat purtîndu-ă, mulţi de muncă izbăvi-vei,
O, Stefane, păstor pravoslaviei dăruit
De la Hristos noă pază tuturor hărăzit.
Doamne Isuse, păzeşte în sfînta mitropolie
Pre al nostru părinte şi în veac ce va să fie.

Ș T E F A N

**CU MILA LUI DUMNEZEU MITROPOLIT AL TÎRGOVIȘTII,
EXARHUL PLAIULUI ȘI A TOATĂ UNGROVLAHIA.**

**PREASFINȚILOR ARHIEPISCOPI, MITROPOLIȚI, IUBITORI-
LOR DE DUMNEZEU EPISCOPI, EGUMENILOR ȘI TUTUROR
PĂRINȚILOR DUHOVNICI ȘI PROTOPOPI, HIROTONIȚI DE
DUMNEZEU PESPE MÎNA ARHIEREASCĂ, AȘIJDAREA ȘI A
TOATE RÎNDUIALELE CEALE DE AFARĂ, SĂNĂTATE ȘI
SPĂSENIE ROAGĂ ȘI PRIAȘTE.**

Toată scriptura carea iaste însuflețită de Dumnezeu (o, pravoslavnicilor cititori) foarte iaste de folos de învățătură, de înfruntare, de îndreptare, dă pedepsire pe dreptate, cum grăiaște dumnezeescul apostol, ca să poată fi omul lu Dumnezeu desăvârșit și bine gătit spre tot lucrul bun; pentru că mai virtos îndreptează năravurile noastre ceale sufletești și de în leane le ridică cătră bunătăți și ne pornesc cătră învățăturile cealea ce plac lui Dumnezeu și ne învață să aleagem binele de rău și răul de bine, de în carea și această dumnezeiască îndreptare de leage. Canoanele, zic, a sfintei și dumnezeiești pravile, carele au încolțit și au răsărit și se-au ijderit (cum am zice) de la întruparea și înomenirea cuvîntului pre lume, de cînd au strigat trîmbița cea cu mult glas, apostolească, cu bunătatea darului și se-au auzit în toată lumea, cîntindu-se-au, adaosu-se-au, crescut-au și se-au lățit, întărind tocmealele besearicii, care se făcea pe vremi, pînă la sfîntul și a toată lumea șaptelea săbor. Carii în tot chipul și în tot feliul au adunat piatri scumpe de au tocmit și au făcut zidul besearicii, căriia au zis mîntuitoriul nostru că ușile ei iadul nu le va birui niceodată; pentru că după luminarea poruncii mîntuitoriului, iar înșelătoriul, carele scornise închinarea idolilor drăcești, el se veșteziia și, cumu-i era firea, întru neștiință el se strica și fugia ca și întunearecul de lumină. Iară el, hitleanul nu se suferi să fie biruit, nice vru să șază în pace, ce aducîndu-ș aminte de vășmîntul său, îmbracă-se în păgîni și în pierzători de oameni și iarăș se nevoia să învingă și să biru-

Timotei 3,
zac. 297.

Mathei, glava
67.

iască adevărul într-alt chip, cu învățături striine și înșelătoare, a doă oară să facă ca și mai nainte. Ce nu putu lupul, că rămase ca un spurcat rușinat rînjind pre cuvîntul în zadar, pentru că cum mai de grabă se adunară săboară a toată lumea de împreună și nameastnice, de dumnezești și sfinți părinți, dă lepădară și stricară răotatea nebuniei lui.

Carele sînt săboare a toată lumea.

Unele așa se făcură, că cu porunca celor ce împărătea pre aceaia vreme (iară mai ales, cum am zice, cu a sfîntului duh) se aduna, dă se făcea săbor într-o cetate, turma arhierească carea era supt toată oblastia grecească. Iară cine nu putea să meargă, ei-și trimetea soli exarși ai lor și ispravnici în locul lor, și așa, cu tot săborul tocniia îndreptarea a blagocestivei și pravoslavniciei credințe, și așa îngrădindu-se cu armele adevărului, răotatea lor gonii.

Carele sînt namestnice.

Iară altele se chemară nameastnice căce că se aduna episcopii numai de într-o eparhie la mai marele lor, iară nu era chemați toți de în toată lumea și nu se făcea căutare de toate tocmealele, ce sau întăriia tocmealele săboarelor cealea ce să făcuse mai nainte, sau surpa pre ereticii carii încolția să samene zizanii, sau căuta canoanele cealea ce era de buna tocmeală și de folosul tuturor besearicilor pravoslaviei.

De-acia aceștea toți nu se nevoiră să dezrădăcineaze și să rumpă numai semințele ale învățurii celor striine, ce încă și pravile, canoane și legi au făcut ca să fie de folosul traiului oamenilor, îndreptînd sfînta a noastră viață și învățîndu-ne cu tare pază să păzim petrecania noastră cum place lui Dumnezeu și canoanele, ca noi carii sîntem sfînta turmă a lui Hristos, ca o cetate tare, să rănim pre muncitoriul îndoit și, ca o pasăre proastă, cu meștersugurile lui să fie prins și legat și să se cunoască rușinat. Dece într-acesta chip apucă înainte dă se tocni foarte ales dumnezeiasca propovăduire și cu multe țării se întări și se întemee besearicii. De-acia păstorii sfîntei turme oblicind meștersugurile hitleniei lui, cu învățatura cea adevărată și cu bunătățile vitejiei lor îndărătnicia și nevoița luptei lui nu o băgară în seamă ca și săgeatele copilărești. Așa userdie arătară pentru cununi ce luară, atîta petrecanie bună și minunată arătară, cît le era toată nevoița pentru buna și adevărta cinste, căce că iubia să se lupte și să se bată pentru adevărul pîn'la sînge. Pîn'la atîta userdie și vitejie veniră, cît mulți-ș urîră trupurile și răbdară întunearece de munci și morți pentru adevărul. Și încă aceștea sfinți iubitori de cinstea lui Dumnezeu, zăbreala blagocestiei, atîta biruiră înșelăciunile cît nu băga în seamă nice în dos, nice în față frica lor. Drept aceaia adunîndu-se toți împreună, cu aceastea vitejii, sfîntele și dumnezeieștile pravile, cum le-au fost suflînd și amenințînd de sus porunca lui Dumnezeu, pîn-în zioa de astăzi așa le ține și le cuprinde și le cinstește dumnezeiasca besearică a pravoslaviei, multe de în dumnezeiasca evanghelie, pentru că și acealea sînt adevărat rădăcini de în izvorul ei; și nu numai aceasta, ce încă și cîte poslanii osebi de săboară, întrebări și răspunsuri se-au făcut de bogați bărbați sfinți carii se afla pre aceaia vreme, căroră nu li se putuse ascunde bunătățile. Drept aceaia și acealea le mărturisiră și le întăriră și bisearicii le deaderă ca să lumineaze întru tăria pravoslaviei, ca stealele pre tăria ceriului.

Aicea se-au pus și niște învățături și leage den afară, dă de mult făcută și tocmită; și gîndesc că și aceaia iaste tocmită cu îndreptarea dumnezăiască, cum ar fi o floare și un dar a lui Dumnezeu și o alcătuire de obște a besearicii tocmită cu porunca nastavnicilor și îndreptători a viteajilor și purtătorii de Dumnezeu bărbați, pentru îndreptarea a greșalelor celor de voe și celor dă nevoe și de traiul blagocestiv carele duce pe pravoslavnici și-i îndreptează cătră viața cea nesfîrșită.

Aicea grăiaște
pentru leagea
împărătească.

Drept aceaia smerenia noastră adunat-am și am strîns (cum am zice) toate canoanele împodobite cu toată frîmseatea și învățătura și hotarăle ceale tari, carele sînt de spăsenia și de treaba tuturor oamenilor, carele se-au făcut și se-au tîlcuit cu bun nărav, cum place lu Dumnezeu. Și de cum ne-au fost putearea, toate la un loc le-am cusut, nevoindu-ne nemica a lăsa să fie lipsă de ceva. Și nu numai aceastea, ce încă și cît au rămas de acei dascali nepuse; și noi, aducîndu-ne aminte, le-am împlut și le-am adunat. Pare-ne că vor fi de treabă și de dragoste sufletelor celor iubitoare de Dumnezeu, și carii vor citi nu li se va urî, că am pus toate leacurile de fiece vină, împărțite toate pre glave, pre lesne a le afla. De-acia am gîndit și am socotit și pentru Pravila împărătească, că va fi și aceaia de treabă aceștii oblastii și micșoare țări, de toate vinile, cu catasihul ei deosebi, ca să poată fi și să dea cîte ceva ajutoriu și ea canoanelor sfinților bărbați, mărturisind și dînd răspuns mai tare și mai vîrtos.

Părinții au pus numele răspunsurilor și învățăturilor lor canon sau pravilă, adecă numele de la lemnul cela ce lucrează meșterii, carele se chiamă îndreptariu, cînd lucrează leamne sau pietri, fiind nodoroase, strîmbe și colțoroase și neneatede. Puind acel dreptariu, le tocmesc și le netezesc și așa le alcătuesc una cu alta. Pravilă se chiamă și alte meștersugure multe ale meșterilor dascali, adecă carii au meșteșugit grammaticchia, filosofia și vrăciuirea și carii au meșteșugit cîntarea; și nu numai acealea, ce încă și cea ce au tocmit leagea împărătească pusu-le-au numele pravile.

Mai sînt ș-alte împărțiri, tocmeale și hotară, de carele bine au socotit Ippocrat să le fie numele așa, adecă despărțind și alegînd și îndreptînd ce este stricat de alții și aducîndu-le iară la a lor bună împreunare. Ce însă scripturile altora, căroră li se-au pus numele pravile, acealea tot trebuie altora să se dea să le caute; iară răspunsurile ceale blagocestive părințești pusu-li-se-au numele mai adevărat, mai tocmit, mai alcătuit decît toate; atît cît și pre cea ce se pleacă lor îi îndreptează cătră dreapta credință și-i trage cătră viața ceaia ce place lui Dumnezeu, în toate zilele, fără rătăcire.

De acuma trebuie iară a arăta și a spune pre rînd, de cît ne va fi putearea, cînd, de cine și cum se-au izvodit și au eșit la lumină fieșce pravilă, lumina picioarelor noastre și lumina carea iaste căilor noastre în traiul lumii aceștii. Ce însă, ale sfințelor săboară șapte a toată lumea și ale celor nameasnici și a bogați părinți sfinți ce au scris, lesne le vei afla pre la începutul săboarelor: papii, patriarșii, mitropoliți, împărații, ispravnicii, și asupra cui; iară aicea numai ce ni se cade a spune pentru ale sfinților apostoli pe scurt, așijderea și pentru pravila împărătească, de unde au eșit și cine și pentru ce. Întîi se-au izvodit spre buna parte pravilele, adecă canoanele pre numele sfinților apostoli, 85, scrise fiind

Pentru Pravi-
la sfinților
apostoli.

(cum ziseră unii) de marele mucenic Climent, — căce că era următoriu marelui Petr, aşijderea şi dumnezeescul Pavel, cum singur povestează oareunde de dînsul, — carele au fost episcop la Roma, al treilea după învăţătorul Petr; căce că lin au luat scaunul şi se încunună cu cununa mucenicilor în vremea împărăţiei a lui Traian împărat. Şi aşa socotiră unii că le-au scris Climent, căce-ş pomenează numele pre urma pravilelor, cum arată şi dumnezeescul Luca la deaanie. Că nu scrie necăirea să se fie adunat toţi sfinţii apostoli la un loc, să le fie scris obşte; ce să ştiţi că multă vreme lăcuind şi îndulcindu-se împreună, zisu-i-se-au de bojîvnicii apostoli să le izvodească şi să le scrie. Că şi poslania carea iaste cătră ovreai iară lui au zis de o au prepus pre limba ellinească. Pare-mi că unii mai denainte vreme au fost socotind şi se-au fost sfiind de pravilele lor, pîn'ce se-au adunat sfîntul şi a toată lumea săbor a şasea, de au luat seama tuturor pravilelor, carele făcuse săboarele a toată lumea şi nameast-nicile, aşijderea şi ale unor părinţi earii au procopsit întru bunătăţi şi au făcut şi ei bogate pravile. Ce mai întîi şi mai naintea tuturor au luat seama ale acestora, adecă ale apostolilor. Că zice acel sfînt săbor: canoanele 85, carele sînt făcute pre numele sfinţilor şi slăviţilor apostoli, carele sînt priimite şi întărite şi adevărate şi date noă de sfinţii părinţi, poruncim şi noi să se fie întărite şi adevărate (însă fără de poslanile şi răspunsurile lui Climent), că într-acealea multe taini, zizanii şi gunoae de smintea au băgat zlocestivii.

Pentru Pravilele împărăteşti, de unde se-au început şi cum se-au tocmnit.

Cade-se a şti şi de Pravilele împărăteşti, de unde se-au ijderit şi eale, pentru că şi eale le-am socotit a fi ca un ajutoriu celorlaltele; pentr-aceaia le-am lipit lîngă dinsele.

Întru olimbiada de întîi, cînd era cursul anilor lumii 4808, atunce împărăţia la Roma Romil; iară după dinsul alţii vreo şase unul după altul lua scaunul, pînă ce trecură ani 244 de cînd se făcuse împărăţia cetăţii. Iară righii carii tocmia cetăţeanii, avînd putearea a doa după împăratul, ei cum socotiia aşa tocmia şi îndrepta pre cetăţeani, că încă nu era leagea scrisă. Iară cînd fu într-a 68 de olimbiade, atunce căzură asupra împărăţiei putearea oamenilor celor de afară şi aşa goniră pre righii de în mijloc şi puseră oblăduirea a ipatilor, şi atunce nărodul Rimului se îndrepta cu o leage, sau mai vîrtoş, cum am zice, cu un obiceiiu rău fără de tocmeală. Iară aşa, pînă nu se împluse 20 de ani, iară nărodul alease 10 bărbaţi şi pre dinşii oblăduia Appie Clavdie, şi aşa porunciră lor să facă legi. Iară ei adunară obiceiurile ceale ce era pre leage ale rimleanilor, carele era răsipite, şi mai alcătuiră multe şi de în leagea ellinilor de la Athina, cîţi se lăuda că ţin şi au pre Solon şi pre marele şarpe¹⁾ şi pre lîngă aceştia şi cîţi zicea că au şi ţin tată pre Licurg şi Mini, şi alţii împotriva acestora. Şi aşa alcătuiră 12 cărţi de la aceştia. Pentru că Solon şi Licurg povestesc că ei au scris legile mai alease ellinilor, însă unul athineanilor, iar Licurg lachedemoneanilor; ce însă Licurg fusease dă demult, tocma într-al 65 de ani de la spargerea Troadei, iară Solon au făcut legi athineanilor într-al 46 de olimbiade, scoţîndu-le de la

¹⁾ Probabil se referă la legiuitorul Dracon (Δράκων), cuvînt care înseamnă şi balaur.

șarpe fără de ucideri. Și așa se îndrepta nărodul cu aceale cărți, pînă ce se ținea cu puterea ipatilor și a nărodului. Pentru că în toți anii alegea nărodul 2 bărbați de bună rudă să fie de-a tocmirea lucrurile cetățești și voinicești, și le pune numele ipați. Și așa acesta chip al cetății se-au ținut 364 de ani. Iară Gaie iarăș schimbă ipatia și putearea nărodului, de o făcu împărăție. Și crescînd vremea petrecaniei, tîmplase de creștea și vinile și judecățile, cît trebuia să fie și să se facă legi cetățeanilor în tot feliul, pre vinile lor.

Drept aceea, după Gaie, luă împărăția Sevast Avgust. Acela, ce era și chesar, nu lăsă să nu pue și să facă leage, ca și ceia ce era cu înțelepția mai buni decît mulți, ce încă de la toți întreba și iscodia și de nărod și de voinici și oricine ce zicea de la toți lămuria, și ce-i părea și socotia că e de treabă, îndată scriia aceale cărți ce scrie mai sus.

De-acia după multă vreme pre urma lui Avgust apucă împărăția Andrian, și acealea toate iară le adună la un loc, și ale altora, a tuturor le scrise deosebi și le făcu în 50 de cărți adecă grane, Dighēstasim, ce să zice le puse numele săbornic, cum ar fi adunate de în multe. Iară cîte făcuse împărății, el le scrise deosebi și le făcu 12 grane și le puse numele Codicure, ce să zice tocmire împărătească.

De-acia nice așa nu era lesne să ajungă leagea, neputîndu-le cuprinde cu mintea de multe și lungi ce era, și mai vîrtos împărății carii se pusease după vremi, lor ce li se păruse ei adăosease în codicurile lor de niște lucrure de cealea ce încă mai nainte n-avusease leage. Nu numai acealea, ce încă și pre limba lătinească scrise, ascunzînd legile pînă acuma întărite vîrtos, lipsindu-se de folosul lor aceia ce nu putea să le înțeleagă.

Iară Iustinian, înțeleptul împărat mulțime de glavizne alease, carele era numai mai de treabă de lucrurile vremii; și nu alease numai, ce și încă lățimea cît putu o scurtă și de două ori scoase dintr-aceale doa cărți, adecă de în Codic și de în Dighest dă prepuse pre limba ellingască, și așa tocmi leagea ca niște tocmeale de întîi și puse numele cărții Istintunda.

Iară tocmirea Dighestului căce se alcătuipe pe scurt, cum am zis, păruse unora a zice că pentru grăbirea scurtării au lăsat multe nescrise de în ceale ce-s mai de treabă. Drept aceeaia iarăș porunci de scriseră și puseră acealea supt cealea ce se chiamă grane, la sfîrșitul tuturor granelor lipind lucrurile ceale de treabă ce rămăsease. Mulți dascali cinstitul împărat la aceastea cînd le-au prepus au strîns. Întîi un Ștefan au tîlcuit Dighesta, iară Chiril pe scurt, Dorothei o au făcut pre tocmeala mijlocie, Thalilei chensor prepuse Codichia pre lung, iară Theodor Ermopolit mai pe scurticel, Anatolie și mai scurt, iară Isidor mai pe scurt decît Thalilei. Numai cei 2 ce au izvodit mai pre lung. Mai vru împăratul încă de mai făcu niște tocmiri cu multă trudă de în tocmealele ceale vechi, 170 dă nearale, și le puse deosebi; că schimbă pentru nunte și leagea pentru diataxe și pentru niște taini și altele aseamene acestora, carele poruncise mai nainte marele Costandin, iară el pentr-acealea mai cu milă le tocmi.

Aceale nearale le-au prepus un dascal, Tribunian, foarte dascal mare; iară nu știu cumu-l supăra duhul necurat, ce-i era mintea îndoită. Drept aceeaia, cînd le scrisease, el întorsease unele spre folos, iară altele le scrisease neadeverite și îndoite cu gîndul și cu socotința. Drept aceeaia oamenii carii

avea pîră și mergea, să se judece, cu acea prinzare, și îndoire rea pre mulți pierdea.

Iară mai pre urmă de toți, de pururea pomenitul întru împărați, Leu preaînțeleptul, el făcu toate alcătuirile una, și cîte era puse răsipite toate le împreună într-una. De în Dighesta și de în Codicure, multe și de la Istintunda și de într-ale lui Iustinian alese, dă le făcu 60 de cărți, împreună cu un Șavatie, marele spatariu și le alcătui în șase tocmiri. Și scoase de lepădă toate vrăjmășiile ceale fără de treabă, cealea ce nu era nice de un folos, pentru că oamenii cei mai dă pre urmă se îndreaptă mai spre bine decît cei de mai nainte vreame carii făcuse multe legi.

De-acia alcătuirea cuvintelor de în ceale ce le alesease foarte bine le așeză și cuvintele cealea ce da răspuns de fiecă cuvînt, lucru și vină, el le adună dă le tocmi și le puse toate la o grană; și au făcut și el 120 de nearale, ce pînă acum acealea nu se țin toate.

Drept aceaia și smerenia noastră văzînd o comoară ca aceasta ascunsă și ca o grădină încuiată plină fiind de toate florile darului duhului sfînt ale purtătorilor și însuflețitorilor de Dumnezeu părinți sfîinți și ai lumii dascali și luminători, carii au împlut toată lumea de dulcea blagovonie a duhului, gîndiuu zicînd: ce folos iaste de amîndoașă să stea încuiate, cum zice scriptura? Mai vîrtos aducîndu-mi aminte de cuvîntul stăpînului meu, Hristos, pentru sluga cea vicleană ce ascunse talantul în pămînt, zic: să dau și eu ceva domnului meu de în cîte mi-au dat, ca să nu mă arăt să zic că voesc numai folosul binelui meu; ce voi cu toată inima, ca cerbul la izvoarele apelor, să-m pui toată nădejdea pre maica cuvîntului, fiiului lui Dumnezeu; preaslăvita doamnă a noastră, sfînta născătoare de Dumnezeu și pentru ruga sfîntului slăvitului apostol și întîiul mucenic, arhidiacon Ștefan, și marele Antonie și sfîntul Grigorie Decapoli și Nicodim Mirotocetul, ca să nu las comoara ascunsă nici grădina încuiată, ce să zice capetele dumnezeștilor pravile să le aduc și să le prefac dă pe elliteaște pre cuvinte proaste rumîneaște. Și am făcut aleagere de în multe și bogate pravile trimetînd pîn'și la împărăteasca cetate, la preasfîntul nostru și a toată lumea patriarh (că n-am vrut să scriu dă pre ceale tiparnice, fiindu-mi teamă că de cînd au încăput cărțile pravoslaviei la mîna ereticilor, ei n-au lipsit a nu băga cîte ceva zizanii), pîn'ce am aflat la cînstitul nostru fiiu sufletesc, chir Gheorghie Caridi de la Trichis, carele au fost vtori vistier, scrisă cu mîna, judecata toată arhierescă și lîngă dinsa și împărătească cu toate canoanele ale sfintelor săboară și apostoli și a marelui Vasilie și altor dumnezești și sfîinți părinți, împreună cu teologia dumnezeștilor bogoslovi, scoasă și tocmită cu porunca și învățătura blagoscestivului împărat chir Ioan Comninul, cu mare și multă socotință de pravoslavnicul întru dascali, diacon și păzitoriul de toată pravila și canoanele marii besearici, chir Alexie Rodinu.

Și așa cu multă userdie și îndemnare o am scos de întunearec la lumină; și, cu buna voe a luminatului și blagoscestivului meu domn, Io Mathei voevod Basarab, și cu tot sfatul măriei sale, cu blagoslovenia părintelui meu, Paisie, patriarhul Ierusalimului, și cu îndemnarea a doi frați iubitori de Dumnezeu și tocma slujitori ai oblastiei smereniei noastre,

Mathei,
gl. 25.

Psalm. 115.

tipăritu-se-au, ca să fie de folosul tuturor de obște, ca o grădină plină de flori mirositoare ale raiului, sau ca un vistiariu de obște besearicii.

Drept aceea se cade să le caute și să le ție vîrtos totdeauna ceia ce sînt îndreptătorii pravoslaviei, ca să poarte grijă pentru sufletele turmelor, să nu cumva să se alunece spre învățăturile striinilor. Așa de vîrtos se cade să se ție de ceia ce au rînduialele lumii aceștiia de îndreptare, că cu acestea învățături vei putea aleage adevărîța de în rătăcirea striină și dreptatea de în strîmbătate, mai adevărat și mai ales decît piatra Lidiei.

Aceasta pun leage și legătură și hotară împăraților și domnilor, patriarșilor și mitropoliților, egumenilor și călugărilor, popilor și diacnilor, boiarilor și bogaților, stăpînilor și slugilor, celor ce oblăduesc și celora ce se oblăduesc, părinților și feciorilor, bărbaților și muerilor, însuraților și celor neînsurați, celor postnici și celor ce nu se postesc, înțelepților și celor nedomiriți. Acestea învață și pre împăratul și pre domnul să le ție și să le cinstească cu toată putearea; acestea nu-i lasă să se pleace învățăturilor dobitocești. Mai vîrtos se cade să le aibă acestea iparșii sau voivozii, mitropoliții și episcopii, pentru că lor mai multă socotință li se cade să aibă și grijă să poarte de împărăteștile și sfintele besearici, ca să nu cumva să se arate nedăstoinici la Dumnezeu căci n-au lăcuit pre voia lui, ce să vie la acestea bunătăți, să-ș împodobească bunătatea sufletului, ca și puterile îngerești împregiurul lui Dumnezeu. Aceștiia îndreptări de leage, cine-i va zice vrăciuitoare de obște, nu va greși, pentru că amestecă erbile și leacurile dă le dă bolnavilor de tămăduiaște pe fiecarele de fiecă boală; și nu numai pre aceia, ce încă și pre ceia ce se lenevesc de nu poartă grijă de tămăduială. Însă pre unii dîndu-le și tinzîndu-le erbi tari, ei rîdică, iară altora aducîndu-le aminte de făgăduința ce va să fie, aduce-i și-i rîdică cu mai blînde leacure. Iară unii sînt carii nu iau nice erbi, nice leacure, nice învățăturile acelora, ce-ș îngrădesc pristaniștea pocăaniei cu neplecare; și așa, făcîndu-se mai tari decît împăratul, ei-ș închid moșia de veaci.

Pentr-aceia (o, iubii smereniei noastre fii) la cine să va tîmpla, au de rînduiala noastră, au de cea de afară, priimiți-o ca o hasna împărătească plină de toate lucrurile scumpe, că veți afla într-însa de toate bunătățile carele îndreptează sufletul, că întăreaște pre cei ce stau și pre cei căzuți nu-i lasă în oceanie. Dulce iaste blagocestivilor, iară zlocestivilor înfruntătoare, groaznică păcătoșilor, certătoare de toată vîrsta și de toată deregătoria și rînduiala, împăraților, domnilor, boiarilor și celor ce sînt pre mîna mai marilor, voinicilor, proștilor, bogaților, săracilor, călugărilor, mireanilor, bărbaților, muerilor, tinerilor și bătrînilor. Că înțelepția a lui Dumnezeu iaste multă în tot feliul; că măcară și cine nu iaste îndreptat, de aicea citind cu socotință și cu luare aminte, lesne se va îndrepta și se va întări. Curvarii se învață a-ș ținea curăția, cel rău se învață binelui, cel fără de minte se înțelepțează, cel semeț smerit; aceasta învață pre cel nemilosîrd milostiv și pre cei ce jehuesc ale altora să le dea ale cui sînt și, cum am zice mai pe scurt, tot feliul de bunătăți, cine va vrea, acela de aicea va putea să zleiască ca de într-un izvor.

Drept aceea rog smerenia noastră pre voi pre toți, fii iubiți întru duhul, căutați și ispitiți scriptura, că așa socotesc, că-m pare că într-însa veți afla viața, după cuvântul domnului, și primiți cu dragoste și cu userdie, și citind îndreptați viața voastră. Iară pre smerenia noastră, întru rugile voastre, fără de leane, nu uitariți. Și domnul păcii fie cu voi. Amin.

Ca un tată tuturor întru pravoslavie de obște și voitoriul de tot binele, acelaș carele iaste mai sus scris.

CAPETELE CĂRȚII ACEȘTIIA DE PRAVILĂ

	list ¹⁾	pag.
Pentru judecătoria, cum i se cade să fie milosîrd și să nu crează cuvintele nemănuși fără de iscodire sau întrebare. Glava 1.	1	73
Pentru dreptatea și pentru să facă judecătoria dreptate. Glava 2.	2	73
Pentru leagea și ce iaste leagea, și pentru cel fără de leage ce închipuiaște. Glava 3.	3	74
Pentru obiceiul besearicii și al cetăților, carele nu se află scris. Glava 4.	4	75
Pentru patriarhul, că iaste obrazul lui Hristos, și cînd i s-au dat să hirotonească mitropoliți. Glava 5.	4	75
Pentru ce lucru hirotoneaște Iraclia pe patriarhul. Glava 6.	5	76
Pentru arhieriei și alți preoți carii nu pomenesc pe patriarhul. Glava 7.	6	76
Pentru cela ce va să fie arhieriu sau preot sau diacon și-i va pîrî pre dinșii cineva. Glava 8.	6	77
Pentru cela ce ia arhieria sau preoția sau alt dar bisericesc au cu galbeni sau cu boiari, și pentru luarea banilor de popie, și pentru preotul carele ia dar la sfînta cuminecătură. Glava 9.	7	77
Pentru preoți, de vor curvi sau de vor fura sau de vor face jurămînt strîmb. Glava 10.	9	78
Pentru preotul carele va avea muiare și se va face arhieriu, să se dăspartă de dînsa și hirotonia lui să se facă cu voia ei. Glava 11.	9	79
Pentru episcop, și ce să chiamă episcopul, și cum i se cade să fie volnic pre toate lucrurile besearicii. Glava 12. <i>săraci</i>	10	79
Pentru arhieriu, ca să nu facă hirotonie afară de eparhia lui, nice să hirotonească pe nimenea de într-altă norie striină. Glava 13.	10	80
Pentru arhieriu, de-ș. va lăsa scaunul său și se va duce într-alt loc să se zăbovească șase luni. Glava 14.	11	80
Pentru preotul carele n-are muiare, să nu sază cu alta. Glava 15.	11	80
Pentru pîra episcopilor și a clericilor, și carii să prîimesc la pîră. Glava 16.	12	81

¹⁾ Cifrele din coloana întîi reprezintă paginația din ediția originală, iar cele din coloana a doua, paginația din ediția de față.

din VII. 2c.

Citește !? Canon 22, din VII. 2c, în Cazanica 1973 pp. 648-649, 232.

	list	pag.
Pentru că ceia ce pîrăsc pe arhiereul trebuie să fie nevinovați. Glava 17.	13	82
Pentru cîți arhieriei trebuie să fie cînd judecă pe arhiereu, și cîți la preot, și cîți la diaconi. Glava 18.	14	82
Pentru arhiereul carele să judecă, și-i va trimeate săborul o dată, a doa oară și a treia oară veaste, și nu va merge să se judece. Glava 19.	14	83
Pentru dă se va afla arhiereul ve într-o pîră, pînă nu i se va face judecata nu-l scot de în scaun. Glava 20.	15	83
Pentru cela ce pîraște pre episcop întru multe lucrure protivnice, și apoi nu poate să dea de față nice unul. Glava 21.	15	83
Pentru că la judecată nu se cade să aducă mărturie eretic, nice păgîn, nice iară numai un creștin, ce doi sau și trei creștini credincioși, iară la pîră cinci. Glava 22.	15	83
Pentru pîrși, să n-aducă mărturii casnici, adegă de în casă, nice rudenie. Glava 23.	16	84
Pentru că mărturiile trebuie să fie oameni credincioși, și carii să opresc să nu mărturisească și carii nu se opresc. Glava 24.	16	84
Pentru preotul, de va mărturisi strîmbu sau va prinde tagă de iscălitul lui. Glava 25.	19	86
Pentru preot sau diacon, de-i va pîrî cineva. Glava 26.	19	87
Pentru preot sau episcop sau alt sfințit, ce-i vor lua darul, iară el va face liturghie. Glava 27.	20	87
Pentru judecata patriarhului, că nu se mai judecă. Glava 28.	20	87
Pentru arhiereul carele-i iaste luat darul; acela are voe să mai chame a doa oară săborul, să se mai judece de lucrul pîrăi lui. Glava 29.	20	87
Pentru arhieriei, dă se va fi luat darul vreunui arhiereu și după aceea se-au aflat nevinovat și de cînd se-au început a se luarea darul arhiereului și iară se-au ertat. Glava 30.	21	88
Pentru schimbarea arhierelor, și pentru lepădări, și pentru că se dă scaunul arhieresc cătră alt arhiereu exarșesc. Glava 31.	22	88
Pentru episcopi și preoți, de nu vor pomeni pe mitropolitul lor, și pentru că greșalele preoților de arhiereu se canonesc. Glava 32.	23	89
Pentru anathema. Glava 33.	23	89
Pentru cela ce să afuriseaște de arhiereu drept sau nedrept. Glava 34.	23	90
Pentru arhiereul, de va opri pe preot sau va afurisi pe mirean ca să ia mită, sau va închide besearica, sau pe alt preot sau sfințit, sau pre altcineva de va afurisi fără vină. Glava 35.	24	90
Pentru ceia ce să împreună cu cel afurisit. Glava 36.	25	91
Pentru afurisitul, cum se cunoaște după moartea lui de unde se-au afurisit. Glava 37.	26	92
Preoții să nu afurisească pre nimenea fără voia arhiereului lor. Glava 38.	26	92
Pentru cei afurisiți, pe cari-i afuriseaște arhiereul, iară după moarte se află trupurile lor dăzlegate. Glava 39.	27	93

	list	pag.
Pentru mortul ce să va afla întreg trupul și păr neavînd nemica. Glava 40.	28	94
Pentru preotul ce-l va opri arhiereul lui de liturghie, iară el va îndrăzni de va sluji. Glava 41.	29	94
Pentru clirici și călugări, de vor face sfat sau însoțire asupra arhiereului. Glava 42.	29	94
Pentru clericul de va înjura pe arhiereul lui, sau popa, sau diacnul și mireanul de va înjura pe preotul, sau-l va bate. Glava 47.	38	100
Pentru arhiereul, de va face liturghie singur. Glava 51.	42	102
Pentru odejdiile arhierești, cu carele se îmbracă arhiereul cînd slujește, ce închipuesc una și alta. Glava 52.	42	103
Pentru ce se chiamă patriarhul bogonoset, și ce închipuiaște mantia lui și leaspezile, rîurile, capasul și tunderea capului și lumina. Glava 53.	43	103
Pentru numele lui Isus Hristos, unde iaste semnat întru sfîntul trup al arhiereului și ce închipuiaște cînd blagosloveaște cu amîndoo mîinile lui. Glava 54.	44	104
Pentru arhiereu sau preot, dă se vor schimnici sau unde se vor tunde în silă. Glava 55.	45	105
Pentru preotul carele se va afla în păcate și oamenii să fugă de la dînsul; și pentru să nu osîndească mireanul pre popa și pentru să nu osîndească neștine, și pentru cinstea preoților. Glava 56.	46	106
Pentru cartea sau zapisul arhiereului, și după moarte unde să i se dea hainele sau unealtele. Glava 57.	47	107
Pentru vîrsta hirotoniei preoților, și care păcate apără de preoție. Glava 58.	48	107
Pentru podoaba arhierească sau preoțească, ce închipuiaște. Glava 59.	49	108
Pentru preot carele va sluji și nu se va priceștui dumnezeștilor taini. Glava 60.	50	108
Pentru cela ce va să se preoțească mai nainte pînă nu ia fămeae. Glava 61.	50	109
Pentru preotul ce va avea vrajbă cu cineva și de va vărsa în zioa ce va face liturghie. Glava 62.	50	109
Pentru preotul, să nu sărute mort cînd va vrea să slujască liturghie, nice deaca va face liturghie să nu sărute sfintele icoane. Glava 63.	51	110
Pentru preotul, de va sluji liturghie fără antimis sau nu va purta grijă de besearica lui Dumnezeu, ce o va urgisi sau va arde vas al besearicii. Glava 64.	52	110
Pentru preotul, de va fi vînătoriu sau prinătoriu de pasări, sau de va vrăji sau va mearge să-i vrăjască, sau de va fi vînzătoriu de altul. Glava 65.	52	110
Pentru preotul, de nu-ș va citi ceasurile și va face liturghie și de va face singur maslo. Glava 66.	52	111
Pentru preotul, de va muri fără coconi. Glava 67.	53	111
Pentru preoți, ca să nu judece pe arhiereul lor. Glava 68.	53	111

	list	pag.
Pentru preoți și diaconi, de nu vor pomeni pe arhiereul lor. Glava 69.	53	111
X Pentru că preoții sînt în chipul celor șaptezeci de apostoli, iar arhieriei în locul celor 12; și nu numai cîte dăzleagă arhieriei sînt dăzlegate, ce cîte dăzleagă și pre ceice au luat pe nedreptate. Glava 70.	54	112
● Pentru preoți și călugări, ca să nu se ameastece și să poarte grijă de lucrurile și grijile mirenești, nici să vrăciuiască. Glava 71.	55	112
Pentru toți sfinții, adecă preoții, de nu-ș vor citi toată pravila, adecă slujba lor și pentru de șapte ori în zi: lăudaiu-te, doamne, și carele sînt 7 laude. Glava 72.	55	113
Pentru mireanul ce să va sfii a se cumineca de preotul mirean carele va avea preoteasă. Glava 73.	56	114
Pentru preotul carele să va rușina a-ș cumineca preoteasa lui. Glava 74.	57	114
● Pentru preot dă se va însura, sau preoteasa dă se va mărita, sau mireanul cleric a doa oară dă se vor însura. Glava 75.	57	114
Pentru cela ce va să se preotească și va lua muiare sau văduo sau slujnică sau alta ce va fi avînd viață rea. Glava 76.	57	115
Pentru cela ce să află în păcate carele apără dă preoție, iară el se va hirotoni. Glava 77.	58	115
Pentru ovreaiu, dă se va boteza, se face preot. Glava 78.	58	115
Pentru preotul, de va ispovedi păcatul său de voe carele au făcut mai nainte de hirotonie. Glava 79.	59	116
Pentru diacon, de va curvi, sau pînă la sărutare va greși preotul sau diaconul. Glava 80.	60	116
Pentru muiarea, de va face copil și va năpăstui pre popa că l-au făcut cu dînsul. Întrebarea lui Costantin episcopul cătră sfîntul mitropolit de la Iraclia, chir Nichita. Glava 81.	60	117
Pentru de să va însura cineva și să va preoți, iară însurarea se va afla fără de leage. Și de clericul mirean, de va avea fămeae iară într-același chip. Glava 82.	61	117
Pentru preotul ce e oprit și dăspărțit de popie, de va zice Б(с)ЛВ(Н) БГЪ НШЪ ¹⁾ și БѢ ОУЩЕДОН НЫ ²⁾ și pentru de va sluji preotul cu popa cela ce e oprit de liturghie. Glava 83.	62	118
Pentru preotul, de-i va curvi muiarea lui sau a mireanului și va vrea să se preotească, și de preoteasa, dă se va apuca cu dă sila să o curvească cineva. Glava 84.	62	119
Pentru arhieriei carii vor priimi preoți striini fără de cărți de pace și de ertăciune, și ce închipuesc; și de preotul rob de-l vor priimi fără de carte. Glava 85.	64	120
Pentru preoții carii iau camătă, sau călugări sau mireani. Glava 86.	65	120

¹⁾ „Binecuvîntat este Dumnezeuul nostru“.

Textele slavone au fost traduse de tov. Damian P. Bogdan.

Cuvintele slavone cu terminație romînească, socotindu-le intrate în limbă, au fost explicate în indicele de cuvinte.

²⁾ „Doamne, milostivește-te spre noi“.

*Intare
Mireanu*

	list	pag.
Pentru clirici, de vor intra chezași. Glava 90.	72	124
Pentru clirici, ca să nu meargă la cîrciumă, nici să ție cîrciumă. Glava 91.	72	125
Pentru cei îndrăciți, ca să nu fie clirici, și pentru preoții carii cad și leșină. Glava 92.	72	125
Pentru că iau preoție și ceia ce nu sînt de rudă de preoție; așijderea și ceia ce să nasc de în fămeae curvă. Glava 93.	73	126
Pentru dă se va hirotoni episcop sau altul de în rîndul preoției și va avea semn sau altă betejune. Glava 94.	74	126
Pentru preotul, de va blagoslovi nuntă fără de leage. Glava 95.	74	127
Pentru preotul, dă se va spăla în zioa ce va vrea să slujască liturghie, sau mireanul ce va vrea să se cuminece și va merge la bae. Glava 96.	74	127
Pentru preot, de-i va curge sînge de în nas sau de în dinți cînd va vrea să slujască liturghie. Glava 97.	75	127
Pentru preotul, de să va tîmpla să se săblăznească în zioa ce va să slujască liturghie. Glava 98.	75	127
Pentru preot, să se ferească de muiarea lui cînd va să slujască liturghie. Glava 99.	75	128
Pentru preoții carii-ș scot fămeile sale socotind pentru smereniia, sau să urască nunta cea pre leage, sau vinul, sau carnea. Glava 100.	76	128
Pentru muiarea carea-ș va lăsa bărbatul, sau bărbatul pre muiare-și pentru uriciunea nuntei, și pentru muiarea carea nu va să se culce cu bărbatulu-ș. Glava 101.	77	129
Pentru sfintele vase, și de furarea sfintelor carele sînt ale besearicii. Glava 102.	77	129
Pentru ca să se judece toți cliricii și călugării de arhiereul lor. Glava 103.	78	130
Pentru episcopul și de alți clirici carii joacă în harjeți sau se leapădă de numele lui Hristos. Glava 104.	78	130
Pentru preotul carele va zice de mînie să fie păgîn sau alt mirean, sau de va blăstema sau va huli preotul sau mireanul. Glava 105.	79	130
Pentru oamenii mireani în vreme de goană, de-i vor prinde și-i vor face păgîni, iar apoi vor vrea să se preoțească. Glava 114.	96	141
Pentru ceia ce iau a doa hirotonie și carii se hirotonesce a doa oară, și carii să botează a doa oară; și pentru arhiereul ce-i e luat darul, de va face hirotonie. Glava 115.	96	142
Pentru cela ce va să zidească mînăstire sau besearică, să nu o oblăduiască, nice fără de voia arhiereului să le facă. Glava 116.	97	142
De va închina cineva niscare lucrure la besearică sau la mînăstire și va vrea să le ia înapoi; și iară că lucrurile și bucatele și toate ce are mînăstirea și besearicile, sînt neschimbate și nemutate. Glava 117.	98	143
Pentru bărbatul sau fămeaia carele va să meargă la chipul călugăresc, pînă în cită vreme să se ispitească, și fără de stareț să nu se tunză. Glava 118.	98	143

Femeia
Citit

Atli

	list	pag.
✱ Pentru că nimenile n-are puteare să facă călugăr fără de voia arhierească; și pentru popa mirean ca să nu facă călugăr. Glava 119.	100	144
✱ Pentru podoaba călugărească și a cămilăvcii și ce închipuiaște când zic metanie, și pentru ce să chiamo călugărul călugăr. Glava 120.	100	145
X ✱ Pentru ermonah, adecă popă călugăr; și călugării ca să nu șază în lume, și pentru căre vini esă dă pre în mînăstiri. Glava 121.	101	145
Pentru bolnavii carii se fac la moartea lor călugări, și pentru călugărul carele nu-ș citeaște toată slujba lui. Glava 122.	102	146
Pentru călugărul sau călugărița de să vor însura sau schimnicul sau neschimnicul de va curvi. Glava 123.	103	147
Pentru călugăriță, sau mireană, de va fi supuitoare sau voatre. Glava 126.	106	148
Pentru bucate ce va avea călugărul, cum se cade să se împartă de nu va avea feciori, sau de va și avea. Glava 132.	113	153
Pentru tatăl ca să nu oprească fiiului său partea de moșie de să va face călugăr. Glava 133.	113	154
Pentru preoții și chipul călugăresc, carele iaste mai mare. Glava 134.	113	154
✱ Pentru călugări și călugărițe ca să nu se facă cumetri, nice ermonahul, adecă popa călugăr, să nu cunune nuntă. Glava 135.	114	154
Pentru besearica în carea nu se face slujba 40 de zile; și ce iaste besearica. Glava 136.	114	155
✱ Pentru că șapte sînt darurile duhului sfînt și șapte taini ale besearicii și șapte bunătăți mari și șapte păcate de moarte. Glava 137.	115	155
Pentru să nu se îngroape mortul înlăuntru în besearică, nice să mute de în mormînt trupul omului, nice măcară țărînă. Glava 138.	115	156
Pentru că în besearici să nu se facă băuturi și mîncări, nice cîrcume și vînzări pre în sfintele grădini. Glava 139.	116	156
Pentru ca să nu bage dobitoc în besearică, nice să mîe, nice să mănînce, nice să bea într-însa. Glava 140.	116	156
Pentru cum trebuie să boteaze preotul copilul mic. Glava 141.	117	157
Pentru preoții carii botează în trei părinți, în trei fii și în trei duhure; și pentru cei ce nu botează în trei afundări. Glava 142.	118	157
Pentru că copilul, cîndu-l bagi în scăldătoare, să caute spre răsărită. Glava 143.	118	158
Pentru ce închipuiaște cînd desfașă copilul. Glava 144.	119	158
Pentru ce închipuiaște întoarcerea carea întorc copilul spre apus. Glava 145.	119	158
Pentru unsoarea. Glava 146.	120	159
Pentru ce ne botezăm întru numele sfintei troițe. Glava 147.	121	159
✱ Pentru crucile coconului, ce închipuesc și tunderea și scutecile ceale noao cu carele-l îmbracă. Glava 148.	121	160
Pentru cei ce să botează, să-i ungă cu sfîntul și marele mir; și scăldătoarea ce închipuiaște; și cînd să se boteaze copilul. Glava 149.	122	160
Pentru coconii, de va fi îndoire că nu s-au botezat sau se-au botezat. Glava 150.	122	161

2 zile sufletul un
blă pe pământ G. 162

SCARA PRAVILEI

53

Ruga pentru morți H. 158

Pentru copilul, dă se va afla la sfârșit să moară și preotul-l va boteza și nu va apuca să zică cealea ce să leapădă de satana, nice molitvele, ce va face de aceea; zice-le-va după aceea, de va trăi copilul, au ba? Glava 151.

list pag.

123 161

Pentru preoții carii botează copiii agareanilor, sau se fac lor cumetri, sau priimesc jertva a ereticului; și pentru nepreoții carii botează copii. Glava 152.

123 162

Pentru că, dă nevoe, botează și mireanul; și pentru coconii creștinilor carii mor nebotezați, unde merg. Glava 153.

124 162

Pentru că îndoit iaste omul și pentru că ceriurile sînt închise celor nebotezați. Glava 154.

125 163

Pentru preotul, de va boteza pre copilul lui ca un preot și de va blagoslovi nunta fiiu-său. Glava 155.

126 163

Pentru preotul, că deaca mănîncă, să nu boteaze, ce numai naintea dumnezeștii liturghii; nici în postul cel mare să nu boteaze. Glava 156.

126 164

Pentru preotul să nu boteaze în casă; și pentru copilul mic de va muri nebotezat dă leanea preotului sau a părinților. Glava 157.

126 164

Pentru care păcate să iartă după moarte pentru liturghii, rugi și milostenii carele se fac pentru cei ce mor. Glava 158.

127 164

Pentru că nu numai morților sînt de folos și de ertarea păcatelor dumnezeștile liturghii, ce încă și viilor. Glava 159.

128 165

Pentru liturghiile ce dau preoților, pentru sărăcuste pentru cei vii și pentru cei morți. Glava 160.

129 166

Pentru cesturile, ce sînt? Și pentru mueri carele au bărbațieretici sau păgîni, cădea-li-se-va să ducă prinoase? Glava 161.

133 168

Pentru ce lucru, după moartea omului, fac pomeane a treia zi, a noa zi și a patruzecile; și cînd se apără să nu se facă. Glava 162.

133 169

Pentru sufletele dreptilor și ale păcătoșilor, unde se află în zioa de astăzi. Glava 163.

134 169

Pentru preotul carele va sluji și se vor vărsa sfintele, sau-i va cădea dzveazda; și cînd sînt sfintele obîrșite; și pentru prescurile proscomidite dă le vor mînca cîinii. Glava 164.

135 170

Pentru cinstitele darure de se vor strica; și preotul cum i se cade să aibă loc de spălat în oltariu; și mireanul să nu între în lăuntru. Glava 165.

136 171

Pentru anafora, drept ce o iau creștinii; și pentru cînd se află cu muerile lor să nu o ia, nici icoane să sărute. Glava 166.

137 171

Pentru bolnavi, de vor muri necuminecați pentru leanea preotului. Glava 167.

137 172

Pentru cela ce are vrajbă, să nu-i priimești prescurile la besearică, nici să-l priceștuești și de va muri cineva neertat. Glava 168.

138 172

Pentru mireanii carii nu așteaptă pîn' se va sfîrși slujba, ce es afară. Glava 169.

138 172

Pentru cela ce va să se priceștuiască, ca să nu se afle cu muiarea lui; sau dă se va tîmpla să se săblăznească în vis, și de va vărsa; deaca se va priceștui. Glava 170.

138 173

Liturghii

Cite

at

Vărsarea sfînelor p. 170.

	list	pag.
Pentru care zi a săptămînii să se păzească muiarea și bărbatul de amestecarea trupului. Glava 171.	139	173
Pentru muerile ceale logodite, întru carele și pentru logodne și pentru că logodna iaste aseamene și făgăduială nuntelor ce vor să fie. Glava 172.	140	174
Pentru logodne, ca să fie bărbatul de 14 ani și fămeaia de doisprezece. Glava 173.	140	174
Pentru junele carele-ș va logodi muiare și el va muri, apoi de va putea frate-său să o ia. Glava 174.	141	174
Pentru o fată ce priimi molitve de logodnă cu oarecare Ioan, iară căce era mică ea căuta să se despartă. Glava 175.	141	175
Pentru cela ce va să se preotească și-i va muri logodita lui, sau era logodna afară dă leage. Glava 176.	142	175
Pentru făgăduialele sau arvunele logodnei carele să dau, iară apoi o parte-i pare rău; și de va muri vreunul de în cei logodiți sau se va face călugăr; apoi și pentru sărutare. Glava 177.	142	176
Pentru cîte vini dăspart pre cei logodiți. Glava 178.	143	176
Pentru rînduialele spitelor nuntei, carele arată la cîte se fac împreunările și la cîte să nu se facă. Glava 189.	160	187
Pentru împărțirea rudeniei și pentru rudenia de sînge. Glava 190.	160	187
Pentru a șaptea spiță de sînge, ca să nu se facă. Glava 191.	161	188
Pentru a opta spiță de sînge, ca să se facă. Glava 192.	162	189
Pentru rudenia dăspre cuscrie. Glava 193.	163	189
Pentru numele unchiului, cum se împarte și să grăiaște în trei; și pentru trei neamure. Glava 194.	164	190
Pentru feciorii de suflet și ai sfîntului botez. Glava 195.	167	192
Pentru doi copii ce-i va priimi neștine de la sfîntul botez, de vor putea să se împreune întru nuntă; și altele bogate de treabă pentru dumnezăescul botez. Glava 196.	169	194
Pentru robul ertat, ca să nu ia pre stăpînă-sa, nice argații pre muerile stăpînilor lor. Glava 197.	170	194
Pentru că la nunte trebuie să căutăm ce e și cum se cade, și de va curvi sau va spurca neștine pe vreo muiare. Glava 198.	170	195
Pentru nuntele cealea ce se apără și fără rudenie. Glava 199.	189	210
Pentru ispravnici și a micilor copii. Glava 200.	191	211
Pentru în ce chip se numără sau se socotesc nașterile și spițele Glava 201.	191	211
<În> sfîntul și marele post să nu se facă nice o nuntă. Glava 202.	193	212
Pentru nunta cea de întîiu, și ce iaste nunta, și pentru nunta ce e pre leage. Glava 203.	193	212
Pentru tocmealele ceale proaste, dă nemica, carele să fac pre la nunte și nefăcîndu-se molitvele pre dinșii. Glava 204.	194	213
Pentru cum se chiamă nunta cea de întîi, a doa și a treia; și pentru canonul celor cu 2 nunte și a celor cîte cu trei nunte. Glava 205.	194	213
Pentru priceaperea sau cunoașterea ca să știe neștine tocmirea împreunărilor pentru a treia nuntă și a patra nuntă, făcutu-se-au vă leat 6428. Glava 206.	195	214

Glava 181 Sodomia p 178

	list	pag.
Pentru bogați copii, carii se chiamă adevărați și carii hireși, și carii copili și carii întunecați. Glava 207.	196	215
Pentru nunta fără de leage și canonul lui și pentru ceia ce țin posadnice. Glava 208.	197	215
Pentru cela ce să va cununa cu trei mueri și una de într-însele să se afle fără de leage, de va putea să ia alta. Glava 209.	197	216
Pentru ceia ce să prind frați, ca să nu se facă. Glava 210.	198	216
Pentru urgie tocmită asupra celora ce dăspart bărbatul de muiare și muiarea de bărbat fără cuvînt de vină; și pentru cartea cea de dăspărteală ce închipuiaște. Glava 213.	204	220
Pentru despărtealele nuntelor, și vinele muerii de carele o dăsparte bărbatul și-i dobîndește zeastrele. Glava 214.	204	221
Vinile bărbatului de carele-l lasă muiarea lui și-ș ia zeastrea ei și darurile carile i le-au dat pentru nuntă. Glava 216.	209	224
Dăsparte-se nunta sau cununia cînd bărbatul nu se află trupeaște cu muiarea lui. Glava 217.	210	225
Despărțirea nuntei cînd bărbatul nu află pre muiarea lui fată curată. Glava 218.	211	225
Dăspărțirea nuntei, cînd se face neștine călugăr; iar muiarea lui să se mărite și el după vreamă să se facă arhieru. Glava 219.	211	225
Pentru muiarea de-ș va bate bărbatul, că se dăsparte. Glava 220.	212	226
Pentru bărbatul, de va hi fur, se dăsparte de dînsul muiarea lui. Glava 221.	212	226
Pentru omul rob sau muiarea roabă, că se dăsparte. Glava 222.	212	226
Pentru muiarea care va fi fost roabă și o vor hi spurcat, pre aceaia să nu o despartă bărbatul. Glava 223.	212	227
Pentru bărbatul ce-ș va goni muiarea și o vor spurca alții, să nu o despartă. Glava 224.	213	227
Pentru bărbatul sau muiarea de va hi mișa sau gubavă, că se dăspart. Glava 225.	213	227
Pentru rudenia sfîntului botez, se dăsparte. Glava 226.	213	227
Pentru rudenia fecioriei de suflet, se dăspart. Glava 227.	214	228
Pentru nunta cea fără de leage, se dăsparte. Glava 228.	214	228
Pentru a patra însurare, că se dăsparte. Glava 229.	214	228
Pentru nevîrsta nuntei, că și aceaia se dăsparte. Glava 230.	214	228
Pentru bărbatul carele se va afla cu muiarea-ș afară de fire, se dăsparte; și pentru canonul lui. Glava 231.	214	228
Pentru bărbatul cu muiarea, carii vor hi vreunii de într-înșii eretici, se dăsparte. Glava 232.	215	229
Pentru bărbatul ce va avea muiare să se îndrăcească și va să o lase. Glava 233.	215	229
Pentru patima sau lovitura ce loveaște pre om și cade jos de să bate sau se tăvălește și-i merg spumele, cum se judecă la adeverita mare besearică pînă astăzi. Glava 234.	215	229
De să va tîmpla cuiva să se ducă într-alt loc și acolo să ție posadnice sau să nu trimeată muerii lui cheltuială de hrana vieții ei, să se despartă. Glava 235.	216	230

	list	pag.
Pentru muiarea căriia i se va duce bărbatul, sau se va face rob, sau se va duce la oaste și se va face perit și ea va vrea să se mărite. Glava 236.	217	230
Pentru cela ce să va afla cu soacră-sa, și de canonul lor. Glava 238.	221	233
Pentru cela ce-ș va lăsa muiarea de răul sau de vina altii mueri. Glava 239.	221	233
Pentru curvie și de canonul ei. Glava 240.	221	233
Pentru omul ce-ș va afla muiarea curvind și va ucide pre dînsa și pe curvariu, sau o va ucide fără de vină, sau fără de voia lui. Glava 241.	222	234
Pentru cela ce-ș face moarte de voe, sau bărbat sau muiare. Glava 250.	250	252
Pentru fata, de o va sili neștine să-i strice fetia, sau măcar și cu voia ei. Glava 251.	250	252
Pentru stricarea copilelor și canonul bărbatului. Glava 255.	256	256
Pentru călugărită, de o va apuca cineva cu de sila, sau copila de stăpînu-său, sau altă muiare de cineva. Glava 256.	256	257
Pentru muiarea ce rămîne văduo și va să se mărite în anul acela. Glava 261.	268	264
Pentru muiarea carea va rămînea văduo și se va mărita, că nu ia de în bucatele bărbatului ei nemica, fără numai de la copii, de vor muri. Așijderea și bărbatul. Glava 262.	268	265
Pentru muiarea măritată carea va avea niscare haine, unealte și nu va spune unde le-au aflat. Glava 263.	269	265
Pentru muiarea carea va rămînea văduo și nu se va mărita, ce va lua de în bucatele bărbatului ei. Așijderea și bărbatul. Glava 264.	269	265
Pentru prețuirea zeastrelor și neprețuire; și pentru zestrile de afară. Glava 265.	269	266
Muiarea se prețuiaște de tot datornicul; și de va întra muiarea chezașă pentru bărbatul ei. Glava 266.	270	266
Pentru bărbatul carele va face cheltuială la boala muerii lui și la moarte. Glava 267.	271	267
Pentru prețuirea zeastrelor de întîi și de-a doa. Glava 268.	271	267
Pentru tocmirea bărbatului și a muerii și pentru darure ce să vor face între ei. Glava 269.	272	268
Pentru darurile ce să fac naintea nuntei. Glava 270.	272	268
Pentru darure, și pentru ce lucrure se întorc darurile iară îndărăt. Glava 271.	273	268
Pentru bărbați și mueri, de vor rămînea vădui și le va rămînea cocon și va muri; sau și de nu vor face și va muri bărbatul sau muiarea fără de coconi, cum se vor împărți hainele lor. Glava 272.	273	269
Pentru prețuirea moșiilor, și pentru moșul, de-i va rămînea feciori și nepoți, cum vor moșteni pre dînsul. Glava 273.	275	270
Pentru cela ce moare fără de zapis, au bărbat au muiare, și copii n-are, ce numai părinți și frați căroră li se va cădea să-l moștenească. Glava 274.	275	270

	list	pag.
Pentru cela ce va muri și va avea frate de doamnă și nepoți ai frăține-său carii vor fi fost cu tatăl lor de un tată și de o mamă, carii de într-înșii-l vor moșteni. Glava 275.	276	271
Pentru cele ce moare, de nu va avea frați sau nepoți, cum se va cădea să-l moștenească; și pentru moștenirea bărbatului și a muerii. Glava 276.	276	271
Pentru aducerea, adecă de va fi dat tatăl fie-sa zeastre și au făcut și au tocmnit ca să nu mai ia de în bucatele lui. Glava 277.	277	271
Pentru care copii se chiamă adins eiș oblăduitori și carii neoblăduitori. Glava 278.	277	272
Pentru părțile a feciorilor carii au luat de la tatăl lor părțile lor, și murind el, iară vor să ia. Glava 279.	278	272
Pentru cela ce va vrea să ia moștenire, pînă în cîți ani să se asculte și pentru datorii pînă cînd se vor ceare și altele bogate pentru datorii. Glava 280.	279	273
Pentru camătă. Glava 281.	280	274
Pentru falchidiu. Aceasta falchidia se chiamă o leage de judecată. Glava 282.	280	274
Pentru feciorii ca să cinstească părinții lor și ca părinții să nu-ș despartă feciorii și să dea unuia mai mult, altuia mai puțin. Glava 283.	281	275
Vinile carele fac pe feciori fără de moștenire de în bucatele părinților, și pentru feciorul carele se va însura fără de voia tătine-său. Glava 284.	282	275
Pentru tocmeala ce să face ca să fie și după moarte; și în cîți ani sînt volnici feciorii și featele să facă acea tocmeală; și cîte mărturii să fie; și pentru frații, de vor fi bucatele lor neîmpărțite; și pentru codichel, adecă zăpis sau răvășel. Glava 285.	283	276
Pentru tocmeală sau cartea celora ce sînt supuse la un loc, și pentru dările ce dă omul ca să stea la un loc. Glava 286.	285	277
Pentru ispravnici și pentru vîrsta micilor și mai marilor feciori. Glava 287.	285	278
Pentru unealtele sau zăloage. Glava 288.	286	278
Pentru răspunsul sau judecata judecătorilor aleși. Glava 289.	286	279
Pentru tocmiri. Glava 290.	287	279
Pentru doao soții, unul de într-amîndoi de va prinde pre altă soție fără voia celuiialalt. Glava 291.	287	279
Pentru jurămînt. Glava 292.	287	280
Pentru feciori, ca să hrănească pe părinții lor. Glava 293.	288	280
Pentru plugariu, de va ara vreo țarină fără de voia celuiia ce a cui iaste. Glava 294.	288	280
Pentru cela ce va lua boul să are sau să lucreze fiecă și va muri; și pentru moara căria cumu-i va cură apa. Glava 295.	289	281
Pentru cela ce va lua cal sau vită cu chirie sau cu năem și-l va încărca sau-l va împovăra greu. Glava 310.	303	291
Pentru cela ce va lua vie sau țarină să o lucre în parte; și pentru cela ce face cheltuială la un lucru striin. Glava 311.	303	291

(Notare Gl 325)

	list	pag.
Pentru socoteala zilei; și pentru dumnezeieștile paști; și pentru postul sfinților apostoli, câte zile sînt; și pentru an, câte săptămîni și câte zile are. Glava 312.	304	292
Pentru care zile să chîmă calande, none și idi. Glava 313.	304	292
Pentru 24 de slove, adecă buchile ceale grecești, cine le-au aflat. Glava 314.	304	292
Pentru cîte mile țin ostroavele ceale mari ale mării a toată lumea. Glava 315.	305	293
Pentru cîți munți mari și nalți sînt și cumu-s numele lor. Glava 316.	305	293
Nomocanon și cum că arhierilor se-au dat voe și blagoslovenie să înmulțească și să împuțineaze canoanele; și pentru ceia ce să pocăesc, să nu-i întoarcă, nice să se leapede dă dinșii a nu-i priimi. Glava 317.	306	293
Pentru preotul de va ispovedi fără de voia arhierelui său; sau se va tîmpla vreo nevoe de-l vor chiema la vreun bolnav și nu va merge să-l ispovedească. Glava 318.	306	294
Pentru că se dă și preoților mireani și iermonașilor să fie duhovnici; și ce să chîmă duhovnicul; și duhovnicul de va spune cuiva păcatul celuia ce i se spovedeaște. Glava 319.	307	294
Pentru bolnavi, de vor fi și mîncat, să se priceștuiască; și pentru cei canoniți, că dă le va fi la moarte, să se cuminece. Glava 320.	308	295
Pentru de cîți ani se cade a se ispovedi bărbatul și muiarea; și cum se cade tuturor să ne pocăim, și preoții și mireanii. Glava 321.	308	295
Pentru cîți se ispovedesc de a lor bună voe, cum li se cade să se canonească. Glava 322.	309	296
Pentru ceia ce să leapadă de Hristos de voe sau dă nevoe. Glava 323.	309	296
Pentru de în ce vîrstă se socotesc la Dumnezeu păcatele omului. Glava 324.	312	299
♀ <u>Pentru omul păcătos carele va face un lucru bun, putea-va lua ertăciune de toate păcatele lui. Glava 325.</u>	312	299
Pentru de va face un tîlhar o 100 de ucideri, de-acia să-l prinză să-i tae capul; putea-va fi izbăvit de uciderile ce au făcut? Glava 326.	312	300
Pentru duhovnic, cum i se cade să aibă loc cinstit și sfînt pentru ceia ce i se ispovedesc; și ce să zică cătră dinșii; și pentru ceia ce sufăr dă țin canonul lor, și pentru ceia ce nu suferă a ținea. Glava 327.	313	300
Pentru vrăji; și pentru ceia ce merg pre la vrăjitori; și pentru ceia ce poartă baere. Glava 328.	315	302
Pentru malachia, adecă cine-și bate mădulariul în mîni; și pentru curvie; și pentru cela ce să culcă cu fămeae nebotezată. Glava 329.	315	302
Pentru amestecarea de sînge. Glava 330.	315	303
Pentru muiarea carea se află întru mueria ei. Glava 331.	317	303
Pentru cela ce zace cu bărbat și face cu dobitoc. Glava 332.	317	303
Pentru uciderea. Glava 335.	321	306

	list	pag.
Pentru cleric sau mirean, de vor bate sau vor lovi pre un om și va muri; și cei sfințiți adecă cîți au rînduialele preoției, de vor bate pre cineva. Glava 336.	321	307
Pentru fur și pentru ceia ce priimesc pre furi și tîlhari. Glava 343.	335	316
Pentru săpătoriul de mormînture și furul de sfinte. Glava 344.	335	316
Pentru jurămîntul și mărturia strîmbă, și de cela ce va lua un lucru asuprit cu jurămînt. Glava 372.	381	349
Pentru clewetirea și țiitoriul de mînie și ascultătoriul la fereastră și vînzătoriul sau pîrîșul. Glava 373.	381	349
Pentru muiarea carea va purta erbi sau va mîncea ca să nu facă feciori, sau de-ș va omorî copilul sau de-ș va urgisi copilul carele va naște. Glava 374.	382	350
Pentru călugărițe, de va ști pre altă călugăriță că face păcat și nu va spune stariții; și de va ști vreun mirean pre altul greșind și nu-l va opri. Glava 375.	383	350
Pentru ceia ce mănîncă carne a fieșcării jigăanii moarte sau mursecată. Glava 376.	383	351
Pentru muiarea care va muri făcînd, sau deaca va face, și pentru moașă, cînd se priimesc la besearică. Glava 377.	383	351
+ Pentru mortul de să va afla strigoin, căruia-i zic vîrcolac, ce trebuie să i se facă. Glava 378.	384	351
Pentru spurcăciune, de va cădea în puț, sau într-alt vas, sau în făină, sau în grîu, sau în untdelemn. Glava 379.	387	353
Pentru postul ajunului nașterii a lui Hristos și al bobotezii, și de să vor tîmpla aceaste praznice miercurea sau vinerea. Glava 380.	388	354
Pentru postul sfintelor și marilor păresemi și a toate miercurile și vinerile, și cînd se slobozește ajunarea acestor doao zile; și cum se cade călugărilor și luna să o păzească cu post. Glava 381.	388	354
Pentru muiarea ce va naște în postul mare, și pentru oameni și mueri bolnave, cum să nu ție a nu mîncea untdelemn și vin, ce numai de carne să se ție a nu mîncea. Glava 382.	389	355
Pentru blagoveștenii de să vor tîmpla în săptămîna cea mare, mîncea-vom peaște au ba? Glava 383.	390	356
Pentru postul crăciunului și al sfînților apostoli. Glava 384.	290	356
Pentru postul de în luna lu avgust, al doamnei noastre, sfintei născătoare de Dumnezeu. Glava 385.	391	356
Pentru postul înălțării cinstitei cruci. Glava 386.	392	357
Pentru simvol, adecă крѣстоу къ еди́на Бг ¹), cînd se-au făcut. Glava 387.	392	358
Pentru ceale 7 sfinte și a toată lumea săboară, cînd se-au făcut și pentru ce. Glava 388.	392	358

1) „Cred într-unul Dumnezeu“.

Inima
p. 352.

	list	pag.
Pentru sfintele icoane, carele vor fi foarte vechi și stricate, ce drebue să se facă de dînsele. Glava 389.	399	362
Pentru cum să zice pohvala arhiereului la ceasurile ceale mari. Glava 390.	400	363
Tocmeala șederii nainte (sau mai sus) a cuvioșilor patriarși și mitropoliții și arhiepiscopii, carele se află pînă în zioa de astăzi de sînt supuse împărăției Țarigradului. Glava 391.	400	363
Pentru cari mitropoliți țin pînă în zioa de astăzi episcopii. Gla- va 392.	403	365
Pentru mitropoliții carii să zic preacinstiți și exarși și carii numai preacinstiți. Glava 393.	405	367
Boeriile sau cinstile sau deregătoriile arhiereilor și tocmirile lor. Glava 394.	406	367
Pentru cum scriu arhiereii la papa, țarigrădeanului, Alexandriei, Antiohiei i Ierusalimului și Ohridului. Glava 395.	408	369
Pentru cum scrie mitropolit către mitropolit și cum către arhiepiscop și cum către episcop. Glava 396.	410	370
Pentru cum scrie episcopul către mitropolitul lui și cum către alt episcop. Glava 397.	411	371
Pentru cum scrie arhiereul la boiarii ceia de la marea besearică. Glava 398.	411	372
Pentru cum scrie arhiereul la cneaziul Sîrbiei și la suprujnița lui. Glava 399.	412	373
Pentru cum scrie arhiereul la jupîni, la boiari mari și la om cinstit. Glava 400.	412	373
Pentru cum scrie arhiereul către mai marele Sfetagorii și la egumeni și la stareți. Glava 401.	413	374
Cartea de mărturia duhovnicului pentru cela ce va fi harnic de preoție. Glava 402.	413	374
Pentru cum scrie arhiereul cartea cea tocmită preotului și cartea de slobozie. Glava 403.	414	375
Cartea de duhovnicie a duhovnicului, cînd se face. Gla- va 404.	415	375
Cartea de ertăciune carea scrie arhiereul. Glava 405.	415	376
Pentru cum scrie arhiereul stavropighion, și antimisul. Glava 406.	416	376
Pentru cum scrie arhiereul carte cînd se face săbor și el nu merge, ce-ș dă sfatul către alt arhiereu. Glava 407.	417	377
Pentru cum se scrie praxia episcopului. Glava 408.	417	377
Pentru cum scrie arhiereul carte celuia ce va să treacă pre în țară sau preste mare, care se chiamă pandete. Glava 409.	418	378
Cartea de cearerea mănăstirii, carea scrie arhiereul. Glava 410.	419	379
Cartea robului. Glava 411.	420	379
Pentru cum scrie arhiereul cartea de dăspărteală carea dă muerii cînd o pîraște bărbatul și nu poate să o dea de față și va să o lase. Glava 412.	420	380

	list	pag.
Cartea de dăspărteală, de curvie. Glava 413.	421	380
Carte de dăspărteală, cîndu-i bărbatul legat. Glava 414.	422	381
Carte de dăspărteală, cînd se duce bărbatul și nu se mai veade. Glava 415.	422	381
Carte de dăspărteală omului îndrăcit. Glava 416.	423	382
Carte de dăspărteală, cînd nu trimeate bărbatul cheltuială de hrana vieții muerii lui. Glava 417.	424	382
Canoanele sfinților apostoli.	425	384
Canoanele sfîntului săbor a toată lumea întîi de la Nichea.	445	397
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Anchira.	455	403
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Neochesaria.	466	410
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Gangra.	471	414
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Antiohia.	477	416
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Laodichia.	488	424
Canoanele sf. săbor a toată lumea 2, de la Tarigrad.	502	433
Canoanele sf. săbor a toată lumea 3, de la Efes.	509	436
Canoanele sf. săbor a toată lumea 4, de la Halchidona.	514	439
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Sardichia.	527	447
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Cartaghen.	537	453
Pentru Agapie și Gavadie.	588	486
Canoanele sf. săbor a toată lumea 5, de la Tarigrad.	589	487
Pentru sf. săbor 6 a toată lumea de în Tarigrad.	592	488
Pentru sf. săbor iar a 6 a toată lumea, de la Trulla, carele se chiamă 5 a șase.	593	489
Canoanele sf. săbor a toată lumea 7, de la Nichea, a doa oară.	635	517
Săbor sf. 1 și 2 de în besearica Sf. Apostoli de în Tarigrad.	648	523
Săborul de în Sfînta Sofie.	653	527
Canoanele sfîntului și marelui Vasilie.	654	527
Timothei patriarh, întrebări și răspunsuri foarte de folos.	683	548
Nicolae patriarh, întrebări și răspunsuri foarte de treabă.	691	553
Ș-alte întrebări și răspunsuri iar ale lui Timothei Alexandreanul.	693	554
Costandin episcop, întrebări; răspunsurile Nichitei mitropolit Iraclei.	699	559
Întrebarea unui arhimandrit.	702	562
Porunca marelui Vasilie cătră preoți, pentru liturghie.	704	563
Ioan Zlatoust cătră preot.	705	563
Nichifor patriarh cătră preot.	tam	563
Marele Vasilie, pentru priceaștenie.	tam	563
Theologhia dumnezăeștilor și sf. învățători și dascali; și întrebări și răspunsuri ale sf. Anastasie patriarh, de lucrure ale ceriului și ale pămîntului, văzute și nevăzute, de tot folosul foarte de treabă, tocmită pre 53 de glave.	706	564
Alte învățături pentru preoți și pentru liturghie, foarte de folos.	788	625

Sfîrșitul catastihului a pravilii arhieresti de întîi.

CATASTIHUL AL DOILEA

al pravilelor împărătești, alese de în sfîtocul împăratului Iustinian pentru multe feliuri de judecări, cu tot răspunsul lor, tot pe rînd arătate, fiecă glavă cu toate începăturile ei, după greșalele fieșcui; cine va căuta de grabă să poată afla carea în ce loc și foae se află.

	list	pag.
Pentru cela ce va svătui sau va trimite pre altul să facă vreo răotat. Glava 43.	30	95
Ce pedepsă vor lua ceia ce sfătuesc pre neștine să facă rău. Glava 44.	32	96
Seamnele carele arată pre cel greșit cumu e vinovat. Glava 45.	35	98
Ce pedepsă vor lua ceia ce ajutoresc pre altul spre vreo răotat. Glava 46.	35	98
Pentru ceia ce vor sudui pre judecătoriu sau pre oamenii cei domnești. Glava 48.	38	100
Pentru ceia ce vor sudui pre sol. Glava 49.	40	102
Pentru ceia ce vor sudui pre mai marii lor. Glava 50.	41	102
Pentru ceia ce vor face bani răi. Glava 87.	66	121
Pentru ceia ce îmblă cu bani răi. Glava 88.	68	122
Pentru ceia ce gălesc comoară. Glava 89.	68	123
Pentru certarea celora ce înjură pre altul. Glava 106.	80	131
Pentru sudalme, cînd se vor chema mici și cînd se vor chema mari. Glava 107.	84	134
Cînd va putea scăpa de certare cela ce înjură. Glava 108.	86	135
Cînd va putea să vie să se plîngă la judecătoriu pentru sudalmă. Glava 109.	88	136
Cînd se va chema sudalmă, de va zice neștine altuia: minți. Glava 110.	90	137
Pentru ertarea sudalmei cum și în ce chip se face. Glava 111.	91	138
Pentru ceia ce grăesc de rău și înjură sau muștră pre domnul țării. Glava 112.	92	139
Pentru ceia ce înjură și ocărăsc pre neștine cu scrisoare. Glava 113.	93	140
Pentru ceia ce-ș leapădă călugăriia și-ș rîd de cinul călugăresc. Glava 124.	104	147
Pentru pedeapsa celora ce-ș vor lepăda călugăriia. Glava 125.	105	148
Pentru certarea votrului. Glava 127.	106	149
Carele se chiamă votru, și cînd se va pedepsi. Glava 128.	107	150
Cela ce-ș va năemi casa pentru să se facă într-însa curvie. Glava 129.	109	151
Pentru părinții ceia ce-ș vor votri sau supune featele. Glava 130.	110	152
Pentru bărbații ce-ș vor votri muerile. Glava 131.	111	153
Pentru care vini se despart casnicii, bărbat de muiare. Glava 179.	144	177
Pentru preacurviia unuia, că se va tocni și a celuiialalt, și nu se vor despărți. Glava 180.	145	178

	list	pag.
Cum și în ce chip se desparte bărbatul de muiare pentru sodomia. Glava 181.	146	178
Cînd se vor despărți casnicii pentru eres, de va fi unul eretic. Glava 182.	147	179
Cînd se va despărți muiarea de bărbat pentru vrăjmășia bărbatului. Glava 183.	149	180
Cum și în ce chip se va putea arăta vrăjmășia bărbatului. Glava 184.	152	182
Cînd are voe bărbatul să-ș bată muiarea. Glava 185.	152	182
Care cînd trebuie să-ș pue bărbatul chezaș că nu-ș va omori muiarea. Glava 186.	154	183
Pentru cîte feliuri de lucruri poate bărbatul să-ș gonească muiarea. Glava 187.	155	184
Cînd iaste muiarea datoare să îmble după bărbat. Glava 188.	157	186
Pentru sînge amestecat, ce feliu de certare li se va da. Glava 211.	198	216
Pentru amestecarea de sînge ce să face cu nuntă. Glava 212.	200	218
Cîndu-ș va pîiarde zeastrele muiarea ce va fi făcut preacurvie și cînd nu le va pîiarde. Glava 215.	205	221
Pentru bărbații ce vor lua doao mueri. Glava 237.	218	231
Pentru ucidere și cîte feliuri sînt. Glava 242.	253	234
Pentru pedepsa ucigătorilor de oameni. Glava 243.	224	235
Pentru cela ce-ș va ucide pre tată-său. Glava 244.	229	238
Pentru ceia ce vor face ucidere cu otravă. Glava 245.	236	243
Prepusurile otrăvii cum se vor creade.	237	244
Pentru ceia ce ucig pre ceia ce vor să-i ucigă. Glava 246.	239	245
Pentru ceia ce ucig pre ceia ce-i găsesc furînd. Glava 247.	243	248
Pentru ranele ceale de moarte. Glava 248.	247	250
Cînd se va pedepsi cela ce au rănit pre altul. Glava 249.	248	251
Ceia ce fac silă featelor dă le strică fetiia. Glava 252.	251	253
Cînd iaste datoriu cela ce face silă featei să o înzestreaze. Glava 253.	253	255
În ce chip se va putia arăta cum să se fie făcut silă featei. Glava 254.	255	256
Ce certare se va da celuia ce răpeaște călugăriță. Glava 257.	256	257
Pentru ceia ce fac curvie cu călugărițe. Glava 258.	257	257
Pentru răpiri și ce certare li se va da. Glava 259.	259	259
Ce pedepsă se va da celuia ce răpeaște muiare curvă. Glava 260.	266	263
Pentru plugari și pentru alți lucrători de pămînt. Vina 1. Glava 296.	289	281
Plugariul să nu tae cu plugul de în hotarul altuia să-ș mai lățească pămîntul său. Zacialo 1.	tij	281
Pentru plugariul ce va intra în hotarul altuia. Zacialo 2.	tij	281
Cela ce va ara pămîntul altuia neîntrebat. Zacialo 3.	tij	281
Plugarii ce să vor tocmi de-ș vor schimba pămînturile. Zacialo 4. tomujde	290	281
Plugariul ce să va înșela la schimbul pămîntului. Zacialo 5.	290	281
Plugarii ce-ș vor schimba pămînturile denaintea oamenilor. Zacialo 6.	tomujde	281

	list	pag.
Plugariul ce va avea pîră cu altul pentru semănătura și va merge de va sicera fără știrea judecătoreiului. Zacialo 7.	tomujde	281
Pentru ceia ce vor face lazuri sau curături pre loc striin. Zacialo 8.	tomujde	282
Cînd se vor tocmi niște lucrători să lucreze împreună la fiecăru, de vor vrea pot să strice acea tocmeală. Zacialo 9.	tomujde	282
Doao sate ce vor avea price pentru hotar. Zacialo 10.	tomujde	282
Ceia ce vor sămăna în parte într-o arătură. Zacialo 11.	tomujde	282
Cela ce va lua vie în rupt să o lucreze, dup-aceaia se va căi și se va părăsi. Zacialo 12.	tij	282
Cine va curăți de mărăcini pămînt striin. Zacialo 13.	tomujde	282
Pentru vecinul sau rumînul ce va fugi de în sat și-i vor rămînea ocinele. Zacialo 14.	tomujde	282
Cela ce să va hrăni pre ocinile celui fugit. Zacialo 15.	tomujde	282
Ceia ce vor lua ocine pentru datorii. Zacialo 16.	tomujde	282
Cela ce va găsi în cale dobitoc vătămă. Zacialo 17.	292	283
Țăranul ce va fugi de în sat să nu-l primească necăiri. Zacialo 18.	tomujde	283
Cela ce va lua de la altul bou să-ș are. Zacialo 19.	tam	283
Cela ce va lua dobitocul altuia fără știrea stăpînului și se va duce cu dînsul în cale. Zacialo 20.	tam	283
Pentru ceia ce vor împărți roada ce vor fi sămănat în parte. Glava 297.	292	283
Plugariul ce va sămîna în pămînt striin. Zacialo 21.	tomujde	283
Partea celui ce samănă pre locul altuia. Zacialo 22.	293	283
Pentru cei ce samănă în parte, aceloră cum li se cade să împartă. Glava 298.	tomujde	
Cela ce va lua pămînt striin în parte și nu-l va lucra bine, cum se cade. Zacialo 23.	tomujde	283
Cela ce va lucra vie striină, ca să împartă roada. Zacialo 24.	tij	284
Plugariul ce va lua pămînt striin să-l lucreze, ș-apoi se va părăsi și nu-l va lucra. Zacialo 25.	tomujde	284
Plugariul ce va lua pămînt să-l are de la vreun om ce va fi dus în cale, și apoi nu-l va ara. Zacialo 26.	tomujde	284
Pentru furtașaguri ce vor face lucrătorii. Vina a doa. Glava 299.	293	284
Cela ce va fura sapă sau hîrleț de la viariu. Zacialo 27.	tam	284
Cine va fura clopot de la vreun dobitoc. Zacialo 28.	294	284
Viariul ce va fura roadă de în via ce lucrează, sau grădinariul de va fura legumi sau poame. Zacialo 29.	tam	284
Păstoriul ce va mulge oile sau vacile furiș, fără de știrea stăpînului. Zacialo 30.	tij	284
Cela ce va fura miriștea altuia, ce să zice spicele. Zacialo 31.	tij	284
Cela ce va fura cal sau bou. Zacialo 32.	tij	284
Cela ce va fura bou de în cireadă. Zacialo 33.	tij	284
Cela ce va fura snopi sau va freca spice. Zacialo 34.	tij	284
Ceia ce vor intra în vie să mănînce, iară să nu fure. Zacialo 35.	tij	285
Ceia ce vor fura plug sau her de plug sau jug. Zacialo 36.	tij	285

	list	pag.
Ceia ce vor fura carul altuia. Zacialo 37.	tij	285
Cînd vor fi într-un sat niște furi mulți. Zacialo 38.	tij	285
Cela ce va îmbla furînd noaptea băuturi de în tîrg. Zacialo 39.	295	285
Pentru tot feliul de păstori. Vina a treia. Glava 300.	295	285
Cînd va nemeri vita de la plug în cireadă. Zacialo 30.	tij	285
Văcariul ce va lua dobitoc să-l pască și-l va pîiarde. Zacialo 41.	tij	285
Dobitocul cu păstoriu de va face vreo pagubă. Zacialo 42.	tij	285
Văcariul ce va lua bou de la plugariu să-l pască într-acea zi și-l va pîiarde. Zacialo 43.	tij	285
Văcariul ce va lua bou dimineața de la plugariu și va fi sănătos, iară seara se va afla bolnav. Zacialo 44.	tij	285
Pentru văcariul ce va jura strîmb și va fi vinovat. Zacialo 45.	tij	285
Văcariul ce va arunca cu toiagul și va vătămă vreo vită, sau și într-alt chip. Zacialo 46.	296	286
Pentru paguba ce vor face dobitoacele în țarină sau în vii. Vina a patra. Glava 301.	296	286
Cînd va afla neștine dobitoc în vie sau în țarină. Zacialo 47.	tij	286
Dobitocul a făta de va paște pre locul altuia. Zacialo 48.	tij	286
Cînd va găsi neștine dobitoc făcînd pagubă. Zacialo 49.	tij	286
Cînd va afla neștine rîmătoriu sau dulău stricînd niscare bucate. Zacialo 50.	tij	286
Dobitocul ce va intra în vie sau în pomeate și va cădea în vreo groapă sau se va împăra. Zacialo 51.	tij	286
Dobitocul ce va vrea să sară preste gard și se va împăra. Zacialo 52.	tomujde	286
Cela ce va ucide dobitocul ce-i va fi făcut pagubă. Zacialo 53.	297	286
Cînd vor găsi dobitoc în vie făcînd pagubă. Zacialo 54.	tomujde	286
Pentru pagubele ce să vor face în țarină. Vina a cincea. Glava 302.	297	286
Cela ce va sicera și-ș va căra snopii și de-acîia va băga dobitoc în țarină, și vor fi pămînturile altora nestrînse. Zacialo 55.	tomujde	286
Cela ce va băga dobitocul în vie și vor fi neculease. Zacialo 56.	tomujde	287
Ceia ce vor avea obroace sau veadre sau alte măsuri hicleane. Zacialo 57.	tomujde	287
Pentru uciderea dobitoacelor. Vina a șasea. Glava 303.	297	287
Cînd va dărîma neștine în pădure și va cădea pădure de va ucide vreun dobitoc. Zacialo 58.	tomujde	287
Dărîmînd neștine un copaci, de va scăpa securea și va ucide vreun dobitoc. Zacialo 59.	tij	287
Aducîndu-și neștine vitele de în cîmp, de să va lua cu dinsele vreun dobitoc striin. Zacialo 60.	298	287
Cela ce întinde curse sau lațuri la vreun pomet și de să va prileji să se prînză dobitoc dumeastic. Zacialo 61.	tomujde	287
Pentru luptarea a doao dobitoace și pentru vătămarea lor. Glava 304.	298	287
Cînd se vor lupta doao dobitoace și va vătămă una pre alta. Zacialo 62.	tomujde	287

câmi

	list	pag.
Cînd va veni un dobitoc asupra altuia și cela nu-i va da cale. Zacialo 63.	tomujde	288
Cînd se vor sfădi doi dulăi și stăpînii nu-i vor despărți și va vătămă unul pre altul. Zacialo 64.	299	288
De va avea neștine dulău simet și va birui pre toți. Zacialo 65.	tomujde	288
De va ucide neștine dulău păstoresc. Zacialo 66.	tomujde	288
Cela ce va omorî dulău de turmă. Zacialo 67.	tomujde	288
Cela ce va strica dobitocul altuia. Zacialo 68.	tomujde	288
Pentru pomi. Vina a șaptea. Glava 305.	299	288
Cela ce va păzi un pom și-l va crește în loc striin. Zacialo 69.	tomujde	288
De va sta pomul în marginea viei. Zacialo 70.	300	288
Cînd se vor prici neștine pentru niscare tufe de vie. Zacialo 71.	tij	289
Cela ce va tăia vie roditoare sau și saduri. Zacialo 72.	tij	289
Cine va tăia pomi dumeastici. Zacialo 73.	tij	289
Pomul ce va fi bătrîn sau uscat. Zacialo 74.	tomujde	289
Cela ce învață pre altul să meargă să tae pom. Zacialo 75.	tomujde	289
Pentru arsuri și de toate feliurile de pîrjoale. Vina a opta. Glava 306.	tij	289
Cînd va lăsa neștine pîrjol în pometul său. Zacialo 76.	tomujde	289
Cela ce va slobozi pîrjol în pădure striină. Zacialo 77.	tomujde	289
Cela ce va arde gardul viei. Zacialo 78.	tomujde	289
Ceia ce vor aprinde casa omului. Zacialo 79.	tomujde	289
Ceia ce vor pune foc la grajd sau la alt loc unde va sta fîn, pae și altele ca aceastea. Zacialo 80.	tomujde	289
Pentru năemiți. Vina a noa. Glava 307.	tomujde	289
Năemitul sau argatul ce va strica dobitocul cuiva, ca să plătească stăpînu-său. Zacialo 81.	tomujde	289
Năemitul ce va îmbla noaptea furînd. Zacialo 82.	tomujde	290
Năemitul cuiva de va fura de multe ori și de va scoate turma sau cireada și vor peri niscare vite. Zacialo 83.	tomujde	290
Cela ce va da dobitoc la păstoriu fără știrea stăpînului. Zacialo 84.	tomujde	290
Păstoriul cînd va lăsa de va paște dobitoc, oi sau vaci sau iape, cu știrea stăpînului. Zacialo 85.	tomujde	290
Pentru ceia ce vor zidi sau vor răsădi pre locul altuia. Vina a zeacea. Glava 308.	301	290
Un om ce-ș va face casă sau altceva pre locul altuia. Zacialo 86.	tij	290
Cela ce va zidi sau va răsădi pre loc striin. Zacialo 87.	302	290
Cela ce răsădește pomi pre pămîntul altuia. Zacialo 88.	tomujde	290
Cela ce răsipeaște casa altuia fără de voia judecătoriaului. Zacialo 89.	tomujde	290
De să va cheltui neștine să facă fiecă nameastii sau olate pre loc striin. Zacialo 90.	tomujde	290
Pentru pomi. Vina 11. Glava 309.	302	291
De va face neștine moară pre locul a mulți. Zacialo 91.	tomujde	291
Cîndu-și va face neștine moară după ce să vor împărți megiașii carii sînt cu dinsul în sat. Zacialo 92.	303	291

	list	pag.
Cînd va nea apa morii niscare pămînturi. Zacialo 93.	tij	291
Are puteare cela ce i se vor strica pămînturile, cînd se va îndrepta apa morii pe întrînsele, să oprească moara să nu îmble. Zacialo 94.	tij	291
Pentru sodomie, orice feliu va fi, și cîte feliuri sînt. Glava 333.	317	304
Pentru ceia ce vor face curvie cu dobitoace. Glava 334.	321	306
Ce pedeapsă vor lua ceia ce se găsesc la sfadă. Glava 337.	322	307
Seamnele carele arată pre cel cu arme ce se-au aflat la sfadă. Glava 338.	tomujde	307
Pedepsa ce vor lua ceia ce vor ajuta vinovatului. Glava 339.	324	308
Pedepsa celora ce sînt gazde de furi și de tîlhari. Glava 340.	325	310
Ce certare va lua cela ce dă puteare cuiva să facă vreo răotate. Glava 341.	326	314
Certarea ce se va da celora ce mulțimesc vinovatului. Glava 342.	333	316
Pentru alt feliu de furțișaguri. Vina 12. Glava 345.	335	316
Vorba pentru rîndul furțișagului. Zacialo 1.	tomujde	317
Cum se cade judecăților să dea mare certare furilor. Zacialo 2.	tij	317
Furțișagurile sînt de multe feliuri. Zacialo 3.	336	317
Un feliu de furțișag iaste mare, iară altul mic. Zacialo 4.	tam	317
Cade-se să știm că doao certări se dau furului. Zacialo 5.	tomujde	317
Pentru omul ce-i vor fura bucatele. Zacialo 6.	tomujde	317
Păgubașul de va ceare la judecătoriu să cearce casa cuiva. Zacialo 7.	tomujde	317
Pentru furii ce țin drumurile fără arme. Vina 13. Glava 346.	337	317
Pentru ceia ce vor păzi drumurile fără arme, numai pentru furțișagul. Zacialo 1.	tomujde	317
Cela ce să va face a vîna pre lîngă drum pentru să apuce ceva furțișag. Zacialo 2.	tomujde	317
Furul ce va sparge zid sau ușă sau tron, raclă. Zacialo 3.	tomujde	317
Cela ce să va ascunde la vreun loc ca să fure. Zacialo 4.	tomujde	317
Cela ce va fura haine de la bae. Zacialo 5.	tomujde	318
Cela ce va fura lucru puțin. Zacialo 6.	tomujde	318
Cela ce va fura de în casa stăpînu-său. Zacialo 7.	338	318
Cela ce va fura de în besearică lucru sfînit. Zacialo 8.	tomujde	318
Cela ce va fura găini, gînște și de alte pasări. Zacialo 9.	tomujde	318
Cela ce va fura furțișag mare întîia dată. Zacialo 10.	tomujde	318
Cela ce va dezbrăca oameni pe drum noaptea. Zacialo 11.	tomujde	318
Cela ce va face trei furțișaguri. Zacialo 12.	tomujde	318
Pentru tîlhariul de drum. Zacialo 13.	tomujde	318
Cînd vor fi niște soții multe, de vor tîlhări. Zacialo 14.	tomujde	318
Pentru vînzătoriul de oameni. Zacialo 15.	tomujde	318
Vînzătoriul de oameni după moarte ce-i vor face; încă să dea și prețul ce-au luat. Zacialo 16.	339	318
Cela ce va fura dobitoc de în pădure sau de în cîmp. Zacialo 17.	tomujde	319

	list	pag.
Cela ce va fura dobitoc ce va găsi slobod lângă un drum.		
Zacialo 18.	tomujde	319
Pentru cela ce trage apa și o scoate de în matcă. Zacialo 19.	tomujde	319
Cela ce strică adăpătorile dă pe drumuri. Zacialo 20.	tomujde	319
Cînd va grăbi neștine de va întoarce furțișagul. Zacialo 21.	tij	319
Țiganul sau țiganka de-l vor prinde furînd. Zacialo 22.	tomujde	319
Cînd va ceare neștine vreun lucru și-l va tăgădui. Zacialo 23.	tomujde	319
Cînd va trimite neștine pre altul să fure. Zacialo 24.	tomujde	319
Cela ce va sfătui pre neștine să fure. Zacialo 25.	340	319
Cela ce va da ajutoriu furului ori în ce fel. Zacialo 26.	tomujde	319
Cînd se va afla într-o rudă numai unul să fie fur. Zacialo 27.	tomujde	319
Cela ce va găsi ceva pe drum și nu va mărturisi. Zacialo 28.	tomujde	320
Cine va găsi ceva pre marginea apei. Zacialo 29.	tomujde	320
Cîndu-ș va răsturna neștine carul în vreo apă mare. Zacialo 30.	tij	320
Cine va apuca ceva de la casa ce arde, și de nu l-ar fi luat, ar fi scăpat de n-ar fi ars. Zacialo 31.	tomujde	320
Cînd va lua neștine lucru de la casa ce arde, că de nu l-ar fi luat, ar fi ars acolea. Zacialo 32.	341	320
Pentru cela ce va muta hotarul. Zacialo 33.	tam	320
Cela ce va lua piatra hotarului. Zacialo 34.	tomujde	320
Cela ce va trimite pre altul să mute hotarul. Zacialo 35.	tij	320
Cine va lua bani împrumut și nu-i va da. Zacialo 36.	tomujde	320
Cela ce va ceare un dobitoc să meargă la cutare loc, și va merge mai departe. Zacialo 37.	tomujde	320
Cela ce va da altuia să-i ție niscare lucruri, și el va îmbla cu dinse ca și cum ar fi ale lui. Zacialo 38.	tomujde	320
Cine va lua bani să-i ție și-i va cheltui. Zacialo 39.	tomujde	320
Cînd va lua neștine avuție să o ție și să o păzească și o va fura. Zacialo 40.	tomujde	320
Cînd va ceare neștine un lucru de la altul, și deaca i-l va da, atunce i-l vor fura. Zacialo 41.	342	320
Cela ce va zice că i-au furat avuția ce-au fost pre mîna lui. Zacialo 42.	tomujde	321
Negutătoriul ce-i vor da bani să-i ție și-i vor număra. Zacialo 43.	tam	321
Ispravnicul cuiva de va lua bani de la niscare datornic acelor săraci. Zacialo 44.	tomujde	321
Cela ce să va lega de altul zicînd că iaste datoriu. Zacialo 45.	tomujde	321
Cînd vor avea niște soții bani împreună. Zacialo 46.	tomujde	321
Cela ce va cheltui banii besearicii. Zacialo 47.	tomujde	321
Cela ce va fura lucru sfîntit de în loc cinstit. Zacialo 48.	343	321
Cela ce va fura lucru nesfîntit de în loc sfîntit. Zacialo 49.	tomujde	321
Pentru cela ce-l vor certa pentru furțișagul. Zacialo 50.	tomujde	321
Care lucru se chiamă sfîntit. Zacialo 51.	tomujde	322
Cela ce va fura moaște. Zacialo 52.	tomujde	322
Cela ce va fura cruce de în besearică. Zacialo 53.	tomujde	322
Pravilă pentru vama cea domnească. Vina 14. Glava 347.	343	322

	list	pag.
Cine va îmbla cu înșelături și nu va plăti vama domnească.		
Zacialo 1.	344	322
Cela ce va zice că n-au știut unde este vama. Zacialo 2.	tomujde	322
Cine nu va merge drept pre la vamă. Zacialo 3.	tij	322
Cărăușul ce va ocoli vama. Zacialo 4.	tomujde	322
Vameșul ce va afla negoțul singur fără stăpîn. Zacialo 5.	tomujde	322
Vameșul ce nu va lua negoțul cel ascuns. Zacialo 6.	tomujde	322
Vameșul ce nu-ș va lua vama pînă în 5 ani. Zacialo 7.	tomujde	322
Cine va sări pre vameși cîndu-i vor ceare vamă. Zacialo 8.	tomujde	322
Vameșul ce va lua mai mult de cumu-i adetul. Zacialo 9.	tomujde	322
Vameșul ce va ceare vamă de niscare lucruri ce nu se-au dat altă dată vamă. Zacialo 10.	345	322
Vameșul ce va năpăstui pre neguțatori. Zacialo 11.	tomujde	323
Vameșul ce va fi vină să nu treacă neguțitorii pe la vreo schilă. Zacialo 12.	tomujde	323
Cela ce va face vamă noao, carea n-au fost. Zacialo 13.	tomujde	323
Cum nu poate face nimenilea vamă noao carea n-au fost, fără numai singur împăratul sau domnul. Zacialo 14.	tomujde	323
Cela ce va fi ertat de nu va plăti vamă. Zacialo 15.	tomujde	323
Pentru ceia ce fură în pizma cuiva cu batjocură. Vina 15.		
Glava 348.	345	323
Cela ce-ș va face rîs de altul de-i va fura ceva. Zacialo 1.	tomujde	323
Cela ce va merge să fure și nu va fura. Zacialo 2.	tomujde	323
Cela ce va apuca slujnica altuia. Zacialo 3.	346	323
Cînd va avia neștine vreun lucru la altul și nu-l va putia scoate.		
Zacialo 4.	tomujde	323
Cela ce va scoate și va lua pietrile de la viia altuia. Zacialo 5.	tomujde	323
Cela ce va fura de sărăcie. Zacialo 6.	tomujde	323
Cela ce va fura de la vrăjmașul lui. Zacialo 7.	tomujde	323
Năemitul ce nu-ș va lua simbria. Zacialo 8.	tomujde	324
Cine va fura hiară sau pasăre săbatică. Zacialo 9.	tomujde	324
Cela ce va fura de la tată-său. Zacialo 10.	tomujde	324
Sluga ce va fura pre stăpînu-său. Zacialo 11.	tomujde	324
Muiarea ce va fura de la bărbat. Zacialo 12.	tomujde	324
Cela ce va sfătui pre muiare să fure de la bărbat. Zacialo 13.	347	324
Muiarea ce va fura de la cela ce curveaște cu dinsa. Zacialo 14.	tomujde	324
Călugărul ce va fura pre egumen. Zacialo 15.	tomujde	324
Cela ce va fura vreun lucru ce-i va fi făgăduit neștine să-i dia, și el nu va aștepta. Zacialo 16.	tomujde	324
Cela ce să va îndatori la altul. Zacialo 17.	tomujde	324
Cela ce va zice cum l-au ertat pîrîșul. Zacialo 18.	tomujde	324
Cela ce-ș va prinde un lucru de furat și-l va lua fără de știrea judecătoriaului. Zacialo 19.	tomujde	324
Țăranul de-ș va găsi pămîntul țindu-l altul, sau casa-ș, și va vrea să o ia fără știrea judecătoriaului. Zacialo 20.	348	325
Un om are un cocon micșor, ce, pînă a creaaște, ș-au lăsat avuția pre mîna frăține-său să se hrănească. Zacialo 21.	tomujde	325

	list	pag.
Un om ce ar lua un lucru a oarecui și l-ar da altuia să se hrănească, cela cu lucrul nu poate să-l ia fără de judecătoria. Zacialo 22.	tomujde	325
Cela ce să va apuca de va lucra o vie pustie și o va înnoi, și viia va avea stăpîn. Zacialo 23.	tomujde	325
Cînd va muri cela ce-au înnoit viia și nu-i vor rămînia feciori. Zacialo 24.	tomujde	325
Deaca va curăți neștine viia și o va dreage, dup-aceaia o va lăsa iarăși de să va pustii. Zacialo 25.	349	325
Doi oameni de vor avea pîră pentru o vie, și pînă a se pîrî, va merge unul și va culeage viia. Zacialo 26.	tomujde	325
Cela ce-ș va lua lucrul de la altul singur cu voia sa fără știrea judecătoriaului. Zacialo 27.	tomujde	325
Doi oameni cînd se vor certa, vrînd să scoată unul pre altul de într-un loc. Zacialo 28.	tomujde	325
Cela ce să va teame că-l vor scoate de într-o casă. Zacialo 29.	tomujde	326
Cînd va goni neștine pre stăpîn de la bucatele lui. Zacialo 30.	tomujde	326
Tată cu fecior, va să scoată unul pre altul de în ocine și de în bucate. Zacialo 31.	tomujde	326
Vlădica sau egumenul vor lua unde vor găsi vreun lucru de-al besearicii și fără știrea judecătoriaului. Zacialo 32.	tomujde	326
Egumenul cu săborul, singuri cu voia lor, vor lua avearea vlădicăi după moarte. Zacialo 33.	tomujde	326
Cela ce va împrumuta cu bani pre neștine, sau-i va năemi casă, nu va putea să-ș ia al său fără știrea judecătoriaului. Zacialo 34.	tomujde	326
De va avea neștine un ispravnic la bucatele sale. Zacialo 35.	tomujde	326
Cînd va judeca un judecătoriau strîmb. Zacialo 36.	tomujde	326
Oare ce va să zică să dia de doa ori prețul aceluia lucru. Zacialo 37.	tomujde	326
De va avea neștine la altul ceva vreun lucru și-l va ceare, și cela nu i-l va da. Zacialo 38.	tomujde	327
Un om, de bunăvoia sa, de va lăsa ceva unui sărac. Zacialo 39.	tomujde	327
Cela ce va avea datorie la cineva și vor avea tocmeală să ia și altceva în preț. Zacialo 40.	tomujde	327
Cela ce va face tocmeală cu altul pîn' la o zi. Zacialo 41.	tomujde	327
Un om de să va tocmi cu altul să-i dea un dobitoc. Zacialo 42.	tomujde	327
Un om ce-ș va lăsa la moarte avearea sa cui va vrea. Zacialo 43.	tomujde	327
Pre cela ce-l vor lăsa să moștenească pre urmă. Zacialo 44.	tomujde	327
Cela ce va fi ispravnic vreunui mort. Zacialo 45.	tomujde	327
Cînd va lăsa neștine ceva altuia să se hrănească. Zacialo 46.	tomujde	327
De vor lăsa cuiva ceva drept suflet. Zacialo 47.	tomujde	328
Cine va apuca mainte de vreame, de va lua de aceale bucate ce i se-au dat drept sufletul celui mort. Zacialo 48.	tomujde	328
Pentru fiece lucru ce să va da drept suflet. Zacialo 49.	tomujde	328
Pentru seamnele furțișagului. Vina 16. Glava 349.	352	328
Pentru furțișagul, cum iaste cu nevoe a-l arăta. Zacialo 1.	tomujde	328
Veastea și fuga tuturor arată furțișagul. Zacialo 2.	tomujde	328

	list	pag.
Unde se face furțișagul, trebuie să arate locul, iaste stricat pre unde va fi intrat furul de-au furat. Zacialo 3.	tomujde	328
Nu se va creade păgubașul pre cât va zice că i-au furat, ce trebuie să-i dea jurământ. Zacialo 4.	tomujde	328
Să se dea jurământ și celuia de la carele s-au furat. Zacialo 5.		328
Încă se dă jurământ și celuia ce mută hotarul. Zacialo 6.	tomujde	328
Doi vrăjmași, scriind unul o carte, părînd celuilalt cum scrie ceva de rău de dînsul, el va apuca cartea și o va sparge. Zacialo 7.	tij	329
Pentru ovreaui, cum nu i se dă jurământ și pentru jurământul ce se dă împotriva furului. Zacialo 8.	tomujde	329
Omul rău face prepus de furțișag. Zacialo 9.	tomujde	329
Face prepus de furțișag și cela ce va treace pre un loc pre unde nu va fi mai trecut. Zacialo 10.	tomujde	329
Prepusul se face încă și cînd vor găsi pre neștine într-acel loc unde se-au făcut furțișagul. Zacialo 11.	tomujde	329
Carele va fugi într-acea zi den casa ce se-au furat face prepus să fie acela vinovat. Zacialo 12.	tomujde	329
De să va găsi vreo haină a cuiva la locul unde se-au furat. Zacialo 13.	tij	329
Omul sărac de va cheltui niscare bani mulți. Zacialo 14.	tomujde	329
La care casă vor găsi niscare meșteșugure de treaba furțișagului. Zacialo 15.	tomujde	329
Un om ce împlă amestecîndu-se acolea fără treabă și pîrînd pre unul și pre altul, acela face prepus să fie el vinovat. Zacialo 16.	tomujde	329
Cînd ar putea neștine să smintească furțișagul. Zacialo 17.	tij	329
Aceaste prepusuri nu sînt nice de o treabă împotriva omului cel bun. Zacialo 18.	tomujde	329
Face prepus de furțișag și cela ce zice altuia că e vrăjtoriu. Zacialo 19.	tomujde	330
Omul ce va fi vestit de rău, acela face prepus să-l muncească. Zacialo 20.	tomujde	330
La cela ce vor găsi lucru de furat. Zacialo 21.	tomujde	330
Unde vor găsi lucru de furat și va fi om bun. Zacialo 22.	tomujde	330
Pre cela ce vor munci pentru prepus. Zacialo 23.	tomujde	330
Cela ce va cumpăra lucru de furat. Zacialo 24.	tomujde	330
Cela ce va cumpăra lucru prea eftin. Zacialo 25.	tomujde	330
Celuia ce-i vor dărui lucru de furat. Zacialo 26.	tomujde	330
Cine va cumpăra lucru ce nu iaste de meșteșugul lui. Zacialo 27.	tomujde	330
Cine va cumpăra lucru de furat și-l va întoarce. Zacialo 28.	tomujde	330
Cine va cumpăra lucru de furat și va fi lucrul de în besearică. Zacialo 29.	tomujde	330
Cela ce va pune zălog lucru de furat. Zacialo 30.	tomujde	330
Cine va cumpăra vreun lucru de furat. Zacialo 31.	tomujde	330
Cela ce va cumpăra furțișag și va spune tuturor. Zacialo 32.	tomujde	330
Cela ce-ș va răscumpăra lucrul cel furat, cu bani, unde-l va găsi. Zacialo 33.	tomujde	330

	list	pag.
Cine va cumpăra lucru de furat și-l va da al cui au fost. Zacialo 34.	tij	330
Vina întâi, pentru carea se îndeamnă judecătoria de mai micșorează pedeapsa și certarea. Glava 350.	tomujde	331
Pentru o seamă de greșale ce să chiamă că se fac fără de înșelăciune. Zacialo 351.	tomujde	331
Oare care greșale se chiamă cu înșelăciune? Glava 352.	tomujde	331
Pentru a doa vină, ce micșorează pedeapsa și certarea. Glava 353.	tomujde	332
Pentru a treia vină, ce șovăiaște cel vinovat. Glava 354.	tomujde	333
Certarea celor tineri. Glava 355.	tomujde	334
Certarea coconilor. Glava 356.	tomujde	334
Cum se micșorează certarea celor ce sînt încă nu de vîrstă. Glava 357.	tij	335
Vina 4, ce micșorează certarea și pedeapsa vinovatului. Glava 358.	tomujde	336
A cincea vină, ce micșorează judecătoria certarea celui vinovat. Glava 359.	tomujde	337
Seamnele nebunului pre ce se va cunoaște. Glava 360.	tomujde	337
A șasea vină asemenea celorlalte. Glava 361.	tomujde	338
Vina a șaptea, pentru carea se micșorează pedeapsa. Glava 362.	tomujde	338
A opta vină ce micșorează certarea după voia judecătoria.		
Glava 363.	tam	340
Vina a 9 așijderea tot într-acesta chip. Glava 364.	tomujde	343
Pentru a zecea vină ce iaste ca și cealelalte. Glava 365.	373	343
Vina 11, pentru micșorarea certării. Glava 366.	375	344
A doasprezecea vină, așijderea așa. Glava 367.		345
A treiasprezecea vină, așijderea așa. Glava 368.	377	346
A 14 vină, ce micșorează judecătoria certarea. Glava 369.	378	347
A 15 vină, tot într-acesta chip. Glava 370.	379	347
A 16 vină, tot într-un chip, pentru micșorarea pedepsii. Glava 371.	tomujde	348

Sfîrșitul catastihului Pravilei împărătești.

PENTRU JUDECĂTORIU

CUM I SĂ CADE SĂ FIE MILOSERD ȘI SĂ NU CREAȚĂ CUVINTELE
NEMĂNUI FĂRĂ DE ÎNTREBARE.

GLAVA PERVAIA.

Cade-se judecătoria, adică arhierului să fie aseamene judecătoria celui drept și marelui arhieru, domnului nostru Isus Hristos: să fie tuturor miloserd, neaducătoriu aminte de rău, nemînios, nefățarnic, neluotoriu de mită, dreptu, să nu crează lesne și fără de întrebare propunerile și pîrile și bănuialele. Că de va asculta și va creadă adică ceale ce stau împotriva celor bune, nu iaste drept; pentru că mulți de multe ori să pedepsesc fără dreptate căce nu caută judecătoria vina.

Mathei, tocmitoriul de leage și ieromonah, carele au fost, foarte înțelept, pre poreclă Vlastarii.

Grăiaște și dumnezăescul Zlatoust: nu se cade să crezi pre nimenea fără de iscodire.

JUDECĂTORIULUI I SE CADE SĂ-Ș ADUCĂ AMINTE DE CEASTE
TREI LUCRURE:

Întîi, că e pre leage începătoriu.

A doa, că pre oameni oblăduiaște.

A treia, că în vecie nu e începătoriu, ce și el, ca un om, va să moară.

Preaînțeleptul Agathon.

PENTRU DREPTATEA
ȘI PENTRU SĂ FACĂ DREPTATE JUDECĂTORIUL.

GLAVA A DOA.

Dreptatea iaste un lucru mai adevărat de toate, carea dă fieșcui dreptate. Adeverința dreptății iaste să lăcuiască neștine frumos și drept ca să nu vinuiască pre nimenea.

Înțeleptia dreptății iaste să vază lucrurile dumnezăești și omenești, adică dreptatea și nedreptatea.

Mathei.

Prea înțeleptul Sirah.

Carele n-are dreptate zăcatoare întru sufletul lui, ce iaste stricatu, să ia galbeni, ori pentru vreo prietenie, ori pentru vrajbă și osîndește pre cel ce e drept de-l dă omului nedrept și nu veade dreptatea, acela foarte va să fie muncit de Dumnezeu.

Prea înțeleptul Epictet.

Dă ți-e voia să judeci judecățile drept, cade-ți-se să nu cunoști pre nice unul de în ceia ce judeci, ce să zice să nu fățărăști, adecă să nu iai mită de la cineva, nice să-ți fie priatin, sau de va fi și boiaru, să nu-ți fie rușine de el; aceasta arată să nu-l cunoști, ce numai să cauți dreptatea, și cine are dreptate, aceluia să i-o dai.

Svinții apostoli.

Care judecătoria face dreptate, acela iaste judecătoria drept la Dumnezeu; iară carele nu face dreptate, acela îndrăzneală la Dumnezeu n-are.

Armenopul.

Cînd face judecătoria dreptate, face-i-se-va și de dinsul milă dreptul și adeveritul judecătoria, Hristos Dumnezeu la groaznica zi a judecății. Că Dumnezeu de alt nu-i pare bine ca de dreptate, nice de post, nice de purtări smerite, adecă să poarte neștine haine proaste, ca de cela ce face dreptate, cum zice proorocul Isaiia.

A domnului.

Grăiaște și domnul nostru Isus Hristos la dumnezăiasca și sfînta evanghelie: nu judecareți fățărnicia, ce pe dreptate; și: cu ce măsură veți măsura, măsura-se-va voa; și: fericite de cei goniți pentru dreptate, că acelora iaste împărăția ceriurilor.

Pandecta se chiamă că au scris de toate de ale sfintei scripturi.

Grăiaște și cuviosul călugăr Antioh Pandecta: ceia ce vor să judece drept, întîi să ceară de la Dumnezeu să le dea înțelepție și priceapere să cunoască dreptatea și nedreptatea, să judece drept, să nu osîndească pre nimenea.

Poruncește și dumnezăiasca scriptură: judecătorii să nu facă strîmbătate la judecata lor și de sărac să nu-i fie milă de el la judecată, cum am zis, de va avea nedreptate, să nu-l îndrepteaze pentru sărăcia lui adecă să nu-i caute căce e sărac, ce să-l judece pe dreptate.

Vasilie Velichi.

Grăiaște arătătorul de ceriure, marele Vasilie: judecătoria să nu se nalțe sau să se ție mare pentru cîntea ce are, ca să nu cază de în fericiți cucerie.

PENTRU LEAGEA; ȘI CE IASTE LEAGEA; ȘI PENTRU CEL FĂRĂ DE LEAGE CE ÎNCHIPUIAȘTE.

G L A V A 3.

Leagea.

Leagea iaste meștersug lucrului celui bun și poruncă tuturor pricepuților și înțelepților și oamenilor bogoslovi, celor ce vor și celor ce nu vor înțelepție; și cetăților iaste poruncă obște; și socotință și învățătură. Și iară iaste și dumnezăiască, adecă aflare sfîntă. Și porunca legii iaste să petreacă neștine drept, iară pre alt pre nimea să nu betească. Iară leagea să chiamă pentru căce că dă fiecui dreptate.

Învățați-vă, judecătorilor, cu deadinsul și căutați dă vedeți leagea, să nu să osîndească niminea de voi, că apoi veți lua plata munca de veaci, ca niște judecători nedrepti de la judecătoria cel drept, și nefățarnicul Hristos Dumnezeu.

Dă ți-e voia să leapezi toată frica, să nu-ți fie frică dă nimenilea, *Grigorii Theolog.*
păzește leagea, cum am zice, cînd judecă judecătoria cum zic pravilele,
atunce dă niminea să nu-i fie frică.

Cum sînt vracii izbăvire bolnavilor, așa sînt și pravilele celor *Înțeleptul Isocrat.*
osîndiți.

Cela ce închipuiaște și judecă rău, acela nice leage, nice vreamă, nice *Vasilie Velichi.*
obiceaiu bun întărește.

Iară pentru cel fără de leage și pentru călcătoria de leage, ce închi-
puiăște, de aceasta aleage marele Vasilie la poveastea carea povestesc
Paremiile lui Solomon: fără de leage iaste, zice, cela ce știe și nu face,
cum zice, ce o calcă.

PENTRU OBICEAIUL AL BESEARECII, CARELE NU SE AFLĂ SCRIS, ȘI AL CETĂȚILOR.

GLAVA 4.

Marele Vasilie grăiaște într-o epistolie ce au trimes cătră Diodor, *Vasilie Velichi.*
de obiceaiul cel nescris, adecă obiceaiul legii are puteare pentru că tocmi-
rile adecă leagea se-au dat noaă de la oameni sfinți.

Unde nu e leage scrisă, acolo trebuiaște să păzim obiceaiul locului. *Mathei.*
Iară de nu va fi nice obiceaiu, trebuiaște să urmăim întrebării de acel
lucru, iar de nu vom afla nice cu întrebarea de acel lucru, atunce trebuiaște
să socotească bătrînii cum vor putea tocmi.

Și atunce ne trebuie obiceaiul cetăților sau al eparhiilor, cînd au venit *Fotie Tarigradeanul.*
la judecată obiceaiu ca acesta și se-au adevărat. Drept aceaia și ceale
tocmeale carele cu îndelungatu obiceaiu se-au ispitit și se-au păzit multă
vreamă sînt de treabă, iară nu mai puțin, ce ca și învățăturile și leagea
ce e scrisă.

Grăiaște și Armenopul că obiceaiul vechiu în loc de leage se soco- *Armenopul.*
teaște și să ține.

PENTRU PATRIARHUL, CĂ IASTE OBRAZUL LUI HRISTOS ȘI CÎND I S-AU DAT SĂ HIROTONEASCĂ MITROPOLIȚI.

GLAVA 5.

Patriarhul iaste a lui Hristos obraz viu însuflețit, fiind întru dinsul *Mathei.*
scrisoare vie adevărată pre în lucru și pre în cuvînt. Și iară, după cum
scrie, drept îndreptînd cuvîntul lui Dumnezeu cel adevărat.

Dat-au adecă patriarhului părinții de la al patrilea sobor să hiro- *4 săbor.*
tonească pe mitropoliți, că mai nainte să hirotonia de episcopii de în
eparhia lor. Și pre arhiepiscopi patriarhulu-i hirotoneaște. Și mitropolitul *Zri.*
pe mitropolit hirotoneaște, cu rînduiala patriarhului. Și episcopul pre
episcop hirotoneaște, cu rînduiala mitropolitului.

PENTRU CE LUCRU HIROTONEAȘTE IRACLIA PE PATRIARHUL.

G L A V A 6.

*Împărătească
și săbornicească
tocmeală.*

Iară pentru ce hitotoneaște Iracilia pe patriarhul, ascultați: Țarigradul mai nainte vreame se chiema Vizantie, iară mitropolia Iraclei era episcopie și hirotonia acolo episcopi; iară deaca zidi marele Constantin Țarigradul și-i puse numele cetatea lui Costantin, de-acia dumnezăeștii părinți, vrînd să o cinstească ca pe o împărăteasă a cetăților, făcură arhieru într-însa să fie a toată lumea patriarh și să aibă cinstea tocma cu arhierul cel ce e la Roma, și să fie și să se chame acea cetate a lui Constandin Noul Rim. Iară pentru episcopia de la Iracilia, căci era cum am zis mai sus, deaderă lui această hărăzeală și dar, împăratul și săborul arhierilor, să hirotonească pre patriarhul, iară alt arhieru să nu îndrăznească, fără numai el. Și cînd vor să rînduiască pe patriarhul, 12 arhierii trebue să fie la rînduială cînd aruncă sortii, iară nu mai puțini, în chipul celor 12 apostoli. De-acia deaca rînduesc pe patriarhul și cînd vor să-l hirotonească și va fi Iracilia bolnav sau mort, atunce hirotoneaște în locul lui care arhieru iaste mai mare, sau Chesaria, sau cel de la Efes, sau altul fie carele ce să tîmplă atunce la rînd de într-alți arhierii.

Zri.

Povestează într-o carte ce să chiamă Hronico a unui dascal ce l-au chemat Skiliți că s-au hirotonit odată oarecare Ștefan protosinghel, fratele împăratului chir Leu Înteptul, în loc de patriarh, de mitropolitul de la Chesariia. Drept aceaia căla ce va să fie patriarh, de i se-ar tîmpla să fie hirotonit arhieru sau mitropolit sau arhiepiscop sau episcop, atunce altă hirotonie pre dinsul nu să face, fără numai ce-i dau minima, adecă veastea cea mare; adecă după rînduiala sfinților arhierii scotu-l de în scaunul ce au fost și-l pun la mai naltul și marele scaun patriarșesc al sfintei și marei besearici a lui Hristos. Și după minima cea mare zice patriarhul mulțemirea, cum iaste obiceiul. Iară deaca sfîrșăște, atunce Iracilia ia toiagul patriarșesc și-l dă în mîna patriarhului și-i sărută mîna; atunce-l ia, adecă-l scoate pre în dverile oltariului și-l pune în naltul și marele scaun patriarșesc. De-acia încep de cîntă *ton despotin ke arhieria imon*¹⁾ și blagoslovează pre toți pre cîți se află atunce acolo.

PENTRU ARHIEREI ȘI ALȚI PREOȚI CARII NU
POMENESC PE PATRIARHUL.

G L A V A 7.

*Săborul 1—2,
canonul 15.*

Al cincisprăzeacelea canon al săborului dentîi și de-al doilea grăiaște: care mitropolit sau arhiepiscop sau preot ce să va afla la eparhia țarigrădeanului, sau la stavropighie și nu pomenesc pe patriarhul pre la dumnezăeștile și sfintele liturghii și la alalte slujbe, cumu e obiceiul, pre arhierii să-i oprească dă arhierie, pre popi de preoție. Fără numai de va fi patriarhul eretic, de va face cu îndrăzneală cazanie și învățătură

¹⁾ „Stăpînul și arhierul nostru“. În ediția originală, textul grecesc este scris cu litere chirilice.

ereticească; atunci cîți arhierii și preoți nu-l pomenesc să n-aibă nice o pedeapsă de aceasta, ce să aibă laudă și cinste, ca și ceia ce să leapădă de episcop mincinos și de dascal bîrfitoriu și de împreunarea ereticilor. Iară și patriarhul dă se va afla în niscare greșale sau și în păcate, niminea de în arhierii și de în preoți nu poate opri pomenirea lui să nu o zică, pînă i se va face judecată, să-l oprească și să-l scoată săborul arhierilor; atunci, după opreală, se curmă și pomenirea lui, adică nu-l mai pomenesc.

**PENTRU CELA CE VA SĂ FIE ARHIEREU, SAU PREOT, SAU
DIACON ȘI VA PÎRÎ PRE DINȘII CINEVA.**

GLAVA 8.

De va cleveti neștine cu vreo pîră pre cela ce va să se hirotonească sau episcop sau alt cin preoțesc, adică preot sau diacon, atunci să nu se facă hirotonie, ce numai întîi să se facă întrebare de aceia pîră, înaintea pîrîșului și naintea celui pîrît, de cuvintele cealea ce au zis pîrîșul asupra celui ce va să se hirotonească. De-acia de-ș va lăsa pîrîșul pîra și-ș va întoarce cuvintele, atunci arhierul carele va să facă hirotonie să facă întrebare mare cu deadinsul, în trei luni iscodind, și de va afla vina celui ce va să ia darul arhieriei sau preoției în greșalele cealea ce opresc de preoție, atunci să nu-l hirotonească; iară dă se va afla fără de vină cel pîrît, sau nainte sau pre urma pîrîșului, adică de față sau pre urmă, atunci să nu se oprească de hirotonie. Iară pîrîșul de nu va arăta pîra cu mărturii dreapte și credincioase, ce va fugi de la sfînta judecată a arhierului, atunci acela, de va fi preot, să-i ia popia, iară de va fi mirean, să se afurisească. Așijderea și arhierul, de va hirotoni pre acel pîrît fără de întrebare și fără iscodire, să i se ia arhieria; așijderea și celui ce l-au hirotontit.

Fotie patriarhul de la Taghrad.

**PENTRU CELA CE IA ARHIERIA SAU PREOȚIA SAU ALT DAR
BESERICESC, SAU CU GALBENI, SAU CU BOIARI; ȘI PENTRU
LUAREA BANILOR DE POPIE; ȘI PENTRU PREOTUL CARELE IA
DAR LA SFÎNTA CUMINECĂTURĂ.**

GLAVA 9.

Grăiaște canonul 29 al sfinților apostoli: oricine să va face episcop sau preot, sau diacon, sau alt dar va lua cu galbeni, sau cu mulți sau cu puțini, acela să i se ia episcopia și arhieria lui, și a preotului, măcară diacon de va fi; așijderea și arhierul acela carele va fi făcut hirotonie să pață osînda aceia, adică să fie oprit de arhierie. Și nu numai să le ia cinstea, ce încă să-i și oprească de sfînta cuminecătură a creștinilor, ca și Simon vrăjitoriul dă mine Petr.

Svinții apostoli, glava 9-38.

Și iară, ori fiecare preot ce va vrea să se preoțească și va merge la boiaru mirean de-l va pune să grăiască arhierului ca, pentru fricșul și pentru boeria și puterea lui, să ia darul besearecii, sau preot

Zri.

arhierie, sau boerie, sau cinste, sau besearică, sau fiecă dar besericesc, unul ca acela să i să ia cinstea și să se afurisească, încă și cîți au fost la sfatul lui; iară de vor fi mireani, să fie afurisiți și afară dă besearică, ca niște călcători de dumnezăiasca pravilă.

Marele Vasilie.

Iară pentru luarea, grăiaște arătătorul de ceriure, marele Vasilie și scrie cătră episcopii lui să nu cumva să ia galbeni și să facă hirotonie, că apoi-i va opri de episcopie. Într-aceaia scrie și pentru luarea de care iau arhieriei pînă astăzi, și zice să nu ia.

Zonara.

Zri.

Ce însă dumnezăescul Zonara povestește de acest lucru pre amăruntul și zice așa, că ceia ce vînd darul duhului sfînt pre galbini, aceia fac așa pentru iubirea de argint, care iubire de argint iaste rădăcină tuturor răotăților și să chîmă închinare de idoli, pentru că cinstește mai mult pre idoli decît pre Dumnezeu și să închipuiește Iudei; că, cum el au vîndut pe Hristos pentru să dobîndească galbeni, așijderea și unii arhieriei vînd cu a lor voe a dooa vînzare pe Hristos, carele s-au răstignit pentru noi. Și așa se zice că se închipuesc Iudei acei arhieriei carii vînd darurile duhului sfînt; pentru că și ținuturile carele să vor cumpăra cu acei bani, adecă norii și orașă și sate, în carele oblăduesc sau țin norie cei hirotoniți, și mînile cealea ce iau plodurile, adecă cheltuiialele, acealea vor să să chîme cheltuiialele lui acheldam; că acesta acheldam iaste cuvînt ovreesc, carele să tîlcuiește elinește satul sîngelui, de carele scrie la deaanie. Aceasta iaste într-acela chip, zice, că cumu e acel loc al satului sîngelui, dă se cumpără cu banii ceia ce vîndu Iuda pe Hristos; și deaca se cumpără cu acei bani, puse-i-se numele locul sîngelui. Într-acela chip și banii ceia ce-i iau cei ce vînd darul lui Dumnezeu și norii și orașă, adecă satele carele le țin norie, carele le cumpără preoții cei hirotoniți și dau galbeni, adecă întrări de întră la ceva, acealea vor să fie și vor să să chîme prețul sîngelui.

Săbor. 6, canon. 23.

Așijderea și preoții carii cuminecă pe creștini cu sfînta cuminecătură să nu ia, nice să ceară plată nemic, nice multă, nice puțină, pentru că trupul și sîngele domnului nostru Isus Hristos sfîntul și preasfîntul și neprețuitul nu să vinde, ce numai după dumnezăescul dar se dă. Iară dă se va arăta la vreun preot că i-au dat vreun om au bolnav au sănătos și au luat vreun dar ceva pentru dumnezăiasca priciaștenie, aceluia să i se ia popia, ca și Iudei și ca lui Simon vrăjitoriul; pentru că în munca focului de veac nu va sta departe de aceia, ce aproape, deaca vreame ce au pohtit să facă cum au făcut aceia, adecă să vînză pe neprețuitul mărgăritariu, domnul nostru Isus Hristos și mîntuitoriul nostru.

**PENTRU PREOȚI SAU ALȚII DE ÎN RÎNDUL CLİROSULUI, DE
VOR CURVI, SAU DE VOR FURA, SAU DE VOR FACE JURĂ-
MÎNT STRÎMBU.**

GLAVA 10.

Apostoli, canon. 25.

Canonul 25 al sfinților apostoli zice: episcopul sau preotul sau diaconul carele va curvi, sau va fura, sau va jura strîmbu, să nu mai facă liturghie. Că zice pravila: să nu pedepsești pe preot de doaa ori, adecă să-l oprești de liturghie și să-l și afurisești, că-i ajunge osînda oprealii

de liturghie, de carea l-ai dăzgolit de cinstea și slava preoției, carea înfrîm-
teșază cereștile; pentru că preoții măcar că să lipsesc de preoție, iară
așa de sfînta priceaștenie nu să oprescu.

**PENTRU PREOTUL CARELE VA AVEA MUIARE ȘI SĂ VA FACE
ARHIEREU, SĂ SE DĂSPARTĂ DE DÎNSA ȘI HIROTONIA LUI SĂ
SE FACĂ CU VOIA EI.**

GLAVA 11.

Al doisprezececele canon al săborului de a șasea grăiaște: care preot are muiare și să va face arhieru, acela să se dăspartă de dînsa și mai mult cu dînsa să nu șază nice în chelia lui, nice într-alt loc, pentru că pun vină oamenii dă se smintesc dă-i zic că se culcă cu dînsa trupeaște ca și mai nainte. Drept aceeaia poruncesc dumnezăeștii părinți: dăparte să se dălunghe să șază muiarea episcopului dă dînsul. *Săbor. 6, ca-
non. 12.*

Și cînd va vrea să se facă, adecă să se hirotonească arhieru, să fie cu voia muerii lui; de va vrea ea să se hirotonească, atunci să se facă hirotonia, iară de nu va vrea ea, să nu se facă. *Iar acest sfînt
săbor, canon.
48.*

Dară mireanul pentru ce să face călugăr fără voia muerii lui, iară cine va să se facă arhieru fără de voia muerii nu să face? *Întrebare.*

Pentru că muiarea călugărului are puteare, deaca i să face bărbatul călugăr, să se mărite neapărat, iară a arhierului nu poate să se mărite; pentr-aceaia trebuie să fie cu voia ei, hirotonia bărbatului ei. *Răspuns.*

De aceasta au făcut poruncă de pururea pomenitul împărat chir Isachie: preotul, zice, mirean carele va avea muiare și va vrea să se facă arhieru, întîi să se voiască amîndoi să se despartă unul de cătră altul și să-ș facă zapise pentru tocmirea despărțirii a ei și a lui; atunci după dăspărțeală, muiarea lui să se facă călugăriță și să șază într-o mînăstire; după aceeaia să se hirotonească și preotul arhieru neapărat. *Vezi și răs-
punsul împă-
rătesc.*

**PENTRU EPISCOP, ȘI CE SĂ CHIAMĂ EPISCOPUL, ȘI CUM I SĂ
CADE SĂ FIE VOLNIC PRE TOATE LUCRURILE BESEARICII.**

GLAVA 12.

Episcopul iaste și să chiamă văzătoriu și purtătoriu de grija tuturor creștinilor, carii sînt în eparhia lui, avînd voe deplin, adecă ca un arhieru, să facă preoți, diaconi, ipodiaconi, citeți, cîntăreți și călugări. Și să fie volnicu preste toate lucrurile besericești. Că deaca vreame ce au luat în chizășie sufletele oamenilor, cu cît mai mult încă să n-aibă voe și puteare pre besearici și pre lucrurile lor, și pre toate îndreptările besericești și cu voia lui să facă pentru preoții și pentru diaconii milostenie săracilor și să aibă de la dînșii și arhierul cîteceva ca să-i fie dă petrecanie și dă treaba lui. De-acia va acesta canon al sfîntilor apostoli: arhierul să fie iubitoriu dă strîini, iubitoriu de săraci, dă mișai, cum scrie dumnezăescul Pavel cătră Timothei. *Mathei.
Apostoli, ca-
non 41 și 38.
Zri.*

→ I. Cap. 3. 2 —

Poslania 1, De-acia dă va avea rudenie de pre sîngele lui și vor fi săraci, să nu
glava 3, zac. ia ce va avea besearica să dea lor și să lase besearica goală, ce să le dea
283. să-i miluiască, cum miluiaște și pre mișăi.

**PENTRU ARHIEREU, CA SĂ NU FACĂ HIROTONIE AFARĂ DE
EPARHIA LUI, NICE SĂ HIROTONEASCĂ PRE NIMENEA DE
ÎNTR-ALTĂ NORIE STRIINĂ.**

GLAVA 13.

Apostoli, ca- La canonul 35 al sfinților apostoli grăiaște: nice un episcop să nu
non. 35. fie volnic să facă hirotonie afară de eparhia lui, nice la alt lucru al besearicii
să se ameastece; iară de va călca canonul acesta, să i se ia darul împreună
cu cel ce l-au hirotonit.

Săbor de An- Episcopul în noria altui arhiereu să nu hirotonească, nice să facă
tiochia, canon. liturghie fără de voia și fără de rugămintea arhiereului locului; iară de
13. va îndrăzni să hirotonească, să i se ia darul lui și celui ce s-au hirotonit.

Iară deaca va vrea arhiereul locului, atunce nu se pedepsește arhie-
reul cel striin carele au făcut hirotonie.

Săbor. 1, ca- Oricare episcop, ce va lua de într-altă eparhie diacon să-l facă preot,
non 16. sau-i va da vreo rînduială fără de voia a episcopului, preotului aceluia
sau a diaconului, neadevărată să-i fie hirotonia; așijderea și citețului.

**PENTRU ARHIEREU DE-Ș VA LĂSA SCAUNUL LUI ȘI SĂ VA DUCE
ÎNTR-ALT LOC SĂ SE ZĂBOVEASCĂ 6 LUNI.**

GLAVA 14.

Săbor. 1-2, A cincileaspredzeace canon, ce să zice cel de întâi și al doilea săbor,
canon. 15. zice: care arhiereu nu-ș paște turma lui, ce o lasă de rămîne și să duce
într-alt loc, însă de va fi în slujba patriarhului, cîta vreame va face să
n-aibă nice o pedepsă, sau de nu va fi în slujba patriarhului, ce va avea
voe și puteare de la patriarhul să șază atîta vreame afară de eparhia lui
și de scaunul lui, sau la închinarea mînaștirilor sau la altă treabă, atunce
iar nu se pedepsește; sau de va avea vreo boală mare și va purceade
de la scaunul lui dă se va duce într-alt loc ca să se tămăduiască, nice
pentru-aceaia nu se pedepsește. Iară într-alt chip dă se va duce fără de
voia patriarhului, sau să nu fie bolnav, sau într-alt loc să rămîie acolo
și să șază, sau să îmble de în loc în loc pîn'vor treace 6 luni, poruncesc
sfinții părinți ai acestui săbor sfînt să fie arhiereul oprit și să i se ia darul
și să se facă în scaunul lui alt arhiereu.

PENTRU PREOTUL CARELE N-ARE MUIARE, SĂ NU ȘAZĂ CU ALTA.

GLAVA 15.

Săbor. 1, ca- Al treilea canon al săborului de întâi grăiaște: episcopul sau preotul
non. 3. sau diaconul sau ipodiaconul sau altcineva de-ai clirosului de vor ținea
vreo muiare pre în casele lor și să nu fie blagoslovit pre leage, acela să

nu o ție, măcar de va fi socotit să-i și slujască; iară de va avea mumă, sau fată, sau soră, sau mătușă a tătîne-său, sau soră a mîni-sa, pre aceste pravila nu apără. Iară de vor ținea muiare, cum am zice, afară de aceste obraze care am zis mai sus, și-l va certa arhiereul, să o gonească, iară de nu o va lăsa deaca-l va certa întîi și a doă oară, grăesc dumnezăeștii părinți și împărăteștile nearale, unuia ca aceluia să i să ia darul.

Grăiaște marele Vasilie: arhiereii și cliricii carii nu țin mueri pre leage, carii-ș țin curăția, acelora să le slujască voinici, iară nu mueri. Așijderea și preoții carii au mueri pre leage, de vor ținea și slujnice, pre aceia pravila nu-i apără.

Vasilie Velichii.

Iară al optuleasprezece canon, al șaptelui săbor grăiaște că preoții și mireanii trebuie să fie fără de păcate, și cîți n-au mueri, aceia să n-aibă nice slujnice, nice doice hrănitoare, nice văduă, nice să ție pre altcineva. Iară cine va călca acestea, episcopului și preotului să i se ia darul, iară pre mirean să-l afurisească.

Săbor. 7, canon. 18.

Scrie și marele Vasilie la o epistolie a lui cătră 1 preot, anume Grigorii, ca să gonească pre acea muiare bătrînă carea o ținea în casa lui, iară de va îndrăzni să nu asculte să o gonească, va să-i ia preoția de tot. Aceasta fiind așa: încă fiind preotul acela de optzeci de ani și nu vru sfîntul lu Dumnezeu arhiereu să-l lase să o ție în casa lui, cu cît mai mult preotului tînăr să-i slujască mueri striine, să nu dăm vină și scandălă oamenilor, pentru Dumnezeu, fraților.

Marele Vasilie.

Zri.

PENTRU PÎRA EPISCOPILOR ȘI A CLIRICILOR ȘI CARII SĂ PRIMESC LA PÎRĂ.

GLAVA 16.

Niciodată nu încetează vrăjmașul și luptătorul nostru satana să spurce cu pîră și cu cleвете traiurile oamenilor celor buni și mai mult ale arhiereilor. Drept aceia au poruncit dumnezăeștii părinți, ai doile săbor, la al șasele canon al lor: tot omul cinstit, adecă cu viață bună și îmbunătățit, sau fără de cinste, adecă cu viață rea și spurcată, sau credincios sau necredincios, sau și eretic de va avea treabă cu arhiereul, sau pentru niscare lucruri *îmblătoare sau neîmblătoare, adecă pentru galbeni sau pentru niscare haine sau pentru altceva, unii ca aceia au voe să pîrască pre arhiereul la judecată, de vor avea ceva să-și caute de dreptate; iară de vor fi vinuitori lucrului arhiereului, adecă de va fi greșit sau va fi curvit sau va fi furat niscare lucrure de la besearică, sau va fi făcut liturghie în noria altui arhiereu fără de sfatul și fără voia arhiereului al eparhiei aceia, sau alt lucru de va fi făcut carele opresc de arhierie și vor putea pentru acealea să-l scoată pe dreptate cum se cade, sau altă greșală, carea-l opreaște să se pedepsească cîtăva vreame fără de cuminecătură, iară să nu i se ia arhieria. Cade-se judecătorilor să ispitească și să întreabe pre pîrîș, de vor fi mulți, sau preoți sau mireani, să nu cumva să fie pornit într-aceasta pîră pentru vreo răotate sau vrajbă, cum am zice, căce să va fi tîmplat de va fi luat popia vreunui preot sau va fi afurisit mirean, sau pentru altă vrajbă va fi făcut aceasta, atunce unii ca aceștea nu se socotesc la pîra episcopului, nice a cliricului, pînă să vor

Săbor, 2, canon. 6.

* Lucrure îmblătoare să chiamă, vite; iară neîmblătoare se chiamă avuția.

curăți de vinele cealea ce s-au pedepsit; de-acia atunci să înceapă și să meargă la pîră și, în loc de mărturie și atunci să facă zapis, adecă să scrie pîra pîrîșului, ce-i iaste vina carea pîraște. De-acia de va arăta pîra cu deadinsul, cum poruncește dumnezăiasca pravilă, cu cinci mărturii oameni drepti, buni și credincioși, atunci i să ia darul arhierelui; iară de nu va fi greșala de-a luarea darul arhieriei, atunci se i să facă pedeapsă împotriva greșalii aceia, adecă oprit dă preoție sau de arhieria lui. Iară de nu-ș va putea da seama pîrîșul de cîte au pîrît pre arhieriu, atunci să-ș pată cum au făcut, adecă de va fi preot să i se ia popia de tot, iară de va fi mirean să se afurisească și să-l scoată afară dă beseareca lui Hristos și foarte greu să-l canonească.

PENTRU CĂ CEIA CE PÎRÂSC PE ARHIEREUL TREBUE SĂ FIE NEVINOVAȚI.

GLAVA 17.

Zonara.

Povestește Zonara la șaptezeci și trei de canoane ale sfinților apostoli zicînd că nu poate fiecine om să pîrască pre arhieriu, fără numai ceia ce sînt nevinovați, adecă cu viață curată, credincioși, cinstiți, temători de Dumnezeu, să se ferească de toate răotățile, adecă să nu fie ucigași, nice spurcați, nice curvari, nice furi, nice clevetitori, nice vrăjmași, nice să ia mită să pîrască, nice să se ameastece să fie vrăjmași binelui. Aceștea să chieamă că sînt oameni nevinovați, aceștea pot să-și pîrască pre arhieriu, pre aceștea va și-i suferi pravila; iară pre cei necinstiți și vrăjmași și curvari și carii poartă răotăți aseamene acestora, pre aceia nu-i suferi.

Săbor. 4, canon. 21.

Carii vor să pîrască pre arhieriu, trebuie să întreabe să afle ce oameni sînt și ce viață au și ce lucruri. Dece de vor fi cum am zis mai sus, buni și cinstiți, aceia să priimesc la pîră și la mărturie; iară de să vor afla de în cei răi, cum am zis mai sus, nice într-un chip să nu li să bage în seamă pîra și mărturia lor.

PENTRU CÎȚI ARHIEREI TREBUE SĂ FIE CÎND JUDECĂ PRE ARHIEREU, ȘI CÎȚI LA PREOT ȘI CÎȚI LA DIACON.

GLAVA 18.

Săborul de la Carthagen, canon. 12.

Zri.

Al doisprezece canon al săborului de la Carthagen grăiaște că la vina arhierelui celuia ce-l vor pîrî trebuie să fie 12 arhieriei să judece pîra arhierelui, iară mai puțini de doisprezece să nu fie. Iară la pîra preotului trebuie să fie șase arhieriei și fără de aceștea și arhieriu locului, să fie împreună cu dînșii, pre număr șapte. Iară la pîra diaconului să fie 3 arhieriei. Arhiepiscopul Chiprului scoase pre episcopul Ioan de la Amathun cu unsprezece episcopi, iară preasfințitul patriarh chir Luca strică aceasta și nu i-a suferi, căce n-au fost 12 arhieriei, cumu e porunca și învățătura pravilii.

PENTRU ARHIEREUL CARELE VA SĂ SE JUDECE ȘI-I VA TRIMEATE SĂBORUL O DATĂ, A DOA OARĂ ȘI A TREIA OARĂ VEASTE ȘI NU VA MEARGE SĂ SE JUDECE.

GLAVA 19.

Canonul 72 al sfinților apostoli grăiaște: episcopul de va fi pîrît de oameni credincioși, atunce săborul nu judecă pînă nu va fi de față, ce să chame pre acel arhiereu pîrît acolo ca să auză cealea ce vor grăi de dinsul. De-acia de va mărturisi cîte au zis aceia pîrîși, de va fi vina de-a-i luarea arhierii, atunce i-o ia; iară dă se va lepăda și nu va spune și-l vor vâdi și vor mărturisi aceale mărturii credincioase că pîrile acealea sînt adevărate, atunce i să ia darul, că așa poruncesc dumnezeștile pravile. Iară de-l vor chema și nu va mearge la judecată, atunce trimit doi arhierii, ca de la față a tot săborul și-l chiamă să vie; iar de nu va veni, iară trimite pre alți doi arhierii și-l mai chiamă să vie să se judece pentru ceale pîre ce-l pîrăsc; dece de nu va veni și-i vor porunci și a treia oară și nu va vrea să meargă, atunce i să face ispravă de judecată lui, sau i să ia de tot arhieria lui.

PENTRU DĂ SE VA AFLA ARHIEREUL VE ÎNTR-O PÎRĂ, PÎNĂ NU I SE VA FACE JUDECATĂ NU-L SCOT DE ÎN SCAUN.

GLAVA 20.

Canonul 86 al sfîntului săbor de la Carthagen grăiaște: de va fi să se afle arhiereul în pîră, nu poate neștine să-l scoată den scaunul lui, pînă nu se va face judecată asupra lui. De-acia de se va afla vinovat și strambu, atunce se scoate de în scaun cu obîrșenia judecătii a săborului arhieresc. *Săbor. Carthagen, canon. 86.*

PENTRU CELA CE PÎRAȘTE PRE EPISCOP ÎNTRU MULTE LUCRURE PROTIVNICE ȘI APOI NU POATE SĂ DEA DE FAȚĂ NICE UNUL.

GLAVA 21.

Canonul 128 al sfîntului săbor de la Carthagen grăiaște că de va pîrî neștine pre arhiereu de multe greșale și apoi nu va putea să dea dă față una dentr-acealea, atunce nice dă cealealalte să nu să crează, ce să-l gonească afară. *Iară acelui sfînt săbor, canon. 128.*

PENTRU CĂ LA JUDECATĂ NU SE CADE SĂ ADUCĂ MĂRTURIE ERETIC, NICE NECREDINCIOS, NICE NUMAI UN CREDINCIOS, CE DOI SAU ȘI TREI CREȘTINI FOARTE CREDINCIOȘI, IARĂ LA PÎRĂ CINCI.

GLAVA 22.

Canonul 73 al sfinților apostoli grăiaște, pentru mărturie, la pîra arhiereului nice eretic, nice păgîn să nu-l socotească mărturie; și iară nice pre un om creștin numai, pentru că zice scriptura: de în gura a doaa mărturii sau a trei stă tot graiul. Cum am zice că la un lucru ce vor mărturisi doi sau trei mărturii, atunce iaste adevărat lucrul acela și isprăvit, după mărturia mărturiilor acelora. *Apostolii, canon. 73.*

Zonara.

Ereticul nu se socoteaște, nice-l bagă în seamă nice la mărturie, nice la pîră, nice iară numai un om credincios. Iară de va fi o mărturie credincioasă și adevărită, mărturia lui iar să nu se crează, ce numai doi sau trei mărturii, cumu-i cuvîntul scripturii.

Mirare.

** Poslania 1,
glava 5, zac.
286.*

Scrie și sfetî Pavel cătră *Timothei: pîra ce iaste asupra omului preotit să nu se priimească de nu vor fi doi sau trei mărturii.

Iară acela Zonara zice, la pîra preoților: de vor fi doao mărturii cu viață bună și îmbunătățiți, tot să nu se crează.

Dumnăzăescul Pavel grăiaște ca și mai sus, la pîra preotului să fie sau doi sau trei mărturii să mărturisească. Iară acela Zonara zice la pîra preoților: de vor fi doi mărturii credincioși și buni, mărturia lor nicecum să se bage în seamă.

Dăzlegare.

Nu vă mirareți de aceasta, pentru că Zonara nu stă împotriva lui sfetî Pavel, ce să știți că una e socoteala aceasta. Și ia să ascultați să vedeți cum o povestește acel Valsamon.

Pentru dumnezăescul Pavel ce scrie cătră ucenicul lui, la pîra preoților zicînd să nu să priimească la mărturie mai puțini, fără numai doi sau trei mărturii. Să știți că aceasta nu o zice pentru vina luorii darului, ce să știți că socoteala aceasta iaste pentru bani, adecă pentru galbeni sau pentru haine. Și grăiaște la poveatea canonului său, la 75, acela Valsamon: mărturia, zice, a doi oameni ce vor mărturisi asupra arhiereului, de va fi pentru galbeni ca o litră de aur, de-acia acei doi mărturii de vor fi drepti oameni buni și vor jura, atunce mărturia lor se bagă în seamă și să o ții adevărită; iară de va fi lucrul pentru 50 de litre de aur, atunce mărturia acelor doi mărturii nu se bagă în seamă, ce numai să fie trei mărturii; iară de nu va fi lucrul dăspre aur, ce pentru pîra luorii darului arhiereului aceuia, atunce trebuie să fie 5 mărturii și pentru pîră ca aceasta să jure, și deaca vor jura, să bagă în seamă mărturia lor; de-acia să ia și darul arhiereului. Iară așa, adevărat să fie aceale mărturii, cum am zis mai sus, credincioși, cu viață bună și drepti; iară de vor fi vrăjmași sau cu viață rea și nedrepti, atunce mărturia lor de tot nu să bagă în seamă.

Zri.

PENTRU PÎRÎȘI, SĂ N-ADUCĂ MĂRTURII CASNICI, NICE RUDENIE.

GLAVA 23.

Săbor. Carthagen, canon. 130 și 58.

Canonul 130 și 58 al sfîntului săbor de la Carthagen zice: pîrîșii de vor aduce oameni mărturie de în casele lor sau rudenie, accia să nu se bage în seamă la judecată.

PENTRU CĂ MĂRTURIILE TREBUE SĂ FIE FOARTE OAMENI CREDINCIOȘI, ȘI CARII SĂ OPRESC SĂ NU MĂRTURISEASCĂ ȘI CARII NU SĂ OPRESC.

GLAVA 24.

Leu și Costantin împărași.

Grăiaște leagea împărătească, adecă Leu și Costandin: mărturiile carii vor să mărturisească trebuie să fie credincioși foarte și drepti și fără vină, cum pentru niscare lucrure, haine sau bani, mutate sau nemu-

tate; așijderea și pentru pîra a obraz sfințit, adecă a arhieru sau a preot.

Călugărul prost de va mărturisi, să nu se bage în seamă, că el au lăsat lumea și lumăștile.

Preoții carii nu sînt în chipul călugăresc, de vor mărturisi, să li să socotească mărturia.

Carele se va năpăstui sau se va osîndi la judecată sau pentru mărturie mincinoasă, sau de-l va face de rușine judecătoria pentru altă răotăte, căce va fi clevetit pre cineva, nice cela ce va lua galbeni să pîrască sau să nu pîrască, nice curvari, nice ucigași, nice tîlhari, nice altul ce va fi făcut rușine fără de cale, mărturia a nice unuia de acestora nu se socotește la judecată. Și de vor pîrî pre cineva aceștea carii vor avea de aceaste vini ce scriu mai sus, nice pîra lor să se asculte la judecată, nice în seamă să se bage.

De va fi cineva de doaozeci de ani, sau va fi surd, sau îndrăcit, sau slugă, sau curvariu, sau mitutel, nu pot mărturisi la judecată.

Mărturiile carele vor să mărturisească, li să întreabă de rînd, adecă dă dreptate ce au pentru lucrure bune ce fac și de credință; ce să zice, de va fi creștin și face bunătăți carele plac lui Dumnezeu, sau păgîn iaste, au creștin și iară petreace viață îmbunătățită și dumnezăiască, au ba.

Aceastea trebue judecătoria să vază și să ispitească mărturiile carele vor să vie la judecată să mărturisească pentru tot lucrul, cumuș petrec viața lor, sau au bunătăți bune, au reale.

Cuvintele mărturiilor să bagă în seamă într-acesta chip: nu ale celora Zri. ce aud cuvinte de la mărturii, de-acia să se ducă să mărturisească, ce mărturiile să întreabă față cătră față. Nu se bagă în seamă mărturia numai de într-auzire, fără numai cînd vor mărturisi pentru hotară și pentru împărțirea caselor, a viilor și a țărinelor.

Tatăl și feciorul de vor fi supt oblăduire și doi frați de vor fi amîndoi la un loc, pot să mărturisească la vreun lucru și nu se apără căce că sînt de într-o casă.

Un om ce va fi de 14 ani poate să mărturisească la vreun lucru de galbini, iară la pîra arhierului, măcară de-ară și ști, mărturia lui nu se bagă în seamă.

Episcopii mărturisesc și cînd iscălesc în carte pentru lucru.

Mărturiile carele vor mărturisi dă nevoe sau dă silă, sau pentru mită, acealea nu se bagă în seamă.

Carele să află pîrît, acela nu poate pre altul să pîrască.

Cîte zile să zăbovesc mărturiile la o judecată, ori multe, ori puține, cheltuiala lor plătește cela ce i-au adus după porunca judecătoria.

Mărturiile carii-ș vor scrie iscăliturile în zăpis pentru veun lucru, de-acia vreodată de va veni la judecată să fie lucrul acela, atunce acealea mărturii de nu vor vrea dă voe, ei să mărturisească și dă nevoe, pentru că sînt scriși cu iscălitură în zăpis.

Mărturiile carele vor să mărturisească ori la pîră, ori pentru galbeni și haine, trebuiaște cu jurămînt să se întreabe: știu au nu știu de aceale lucrure?

Nu mărturiseaște schileariul, adevărat vameșul, carele ține asupra lui lucruri domnești cumpărate.

De va mărturisi cineva asupra vreunui om, acela nu poate iară și a doua oară să mărturisească asupra lui, căce că i se arată a-i fi vrăjmaș.

Mathei.

Trebuie aște mărturiilor întâi să facă jurământ, atunci să se întreabe de judecătoriu pentru lucrul acela ce iaste și cum nu știu pentru care vină i-au chemat la judecată. Iară de vor fi mărturii multe, atunci judecătoriu prinde cuvintele celor mai cinstiți.

La lucruri arhieresti carele să judecă la judecată, de va fi pentru o litră de aur, doi mărturii credincioși să mărturisească și să bagă în seamă mărturia lor; iară de va fi pentru 51 de litre, atunci trei mărturii să mărturisească; iară de va fi pîră pentru lucrul arhieriei, cinci mărturii să fie credincioși și buni și cinstiți, să jure; de-acia atunci după mărturia lor se face judecata pîrăi aceia și scoate pe arhieriu, adevărat i să ia arhieria. Așa au zis Valsamon mai sus.

Zri.

Săracii nu mărturisesc. Săraci se chiamă ceia ce nu le plătește bucatele lor, care le au, 50 de galbeni.

Armenopul.

Armenopul zice să fie mărturiile credincioși, iară nu urgisiți.

Trebue judecătoriu să caute și să ispitească pre fieșcare mărturie de va fi cinstit și îmbunătățit, sau necinstit și rușinat, sau bogat, sau sărac și pentru sărăcia lui au venit să mărturisească ca să dobîndească ceva, sau-i iaste prieten dăspe vreo parte. De-acia cînd nu va fi mărturia nice necinstit, nice e săracu, nice vrăjmaș, atunci mărturiseaște și i să priimească mărturia lui, iară într-alt chip nu se bagă în seamă.

Nice eretic, nice ovreaiu nu mărturiseaște asupra creștinului.

PENTRU PREOTUL DE VA MĂRTURISI STRÎMBU SAU VA PRINDE TAGĂ DE ISCĂLITURA LUI.

GLAVA 25.

Iustinian împărat.

Preotul de va mărturisi strîmbu dă niscare lucruri, adevărat dă vie, sau de moșii, sau de case, sau de haine, sau de galbeni, să opreaște dă preoția lui 3 ani și să se ducă să șază la mînăstire. Iară de va mărturisi asupra cuiva, ca să i se facă stricăciune la trupul omului, sau să-i piarză viața, sau de în trupul lui ceva, atunci să i să ia popia de tot. Așijderea să pedepsesc și alți clirici, de vor mărturisi strîmbu.

Leagea.

Iară de va iscăli preotul veri la fiecine lucru ce va fi și apoi pre urmă va prinde tagă de iscălitură, cum au iscălit rău, aceluia să i să ia popia.

Săbor. Carthaghen, canon. 13.

Așijderea și fiecine ce va prinde tagă de zapis sau de iscălitura lui să fie lipsit și gol de cinste ce va avea.
Iară pentru preotul ce va mărturisi strîmbu, au socotit niște dumnezăești părinți cum să nu se oprească acela preot de popie, ce să i să ia popia de tot.

PENTRU PREOT SAU DIACON DE VA FI SĂ-I PÎRASCĂ CINEVA.**GLAVA 26.**

Să știți că la pîra preotului sau a diaconului vor și poruncesc dumnezeile pravile, cum așa să se caute lucrurile lor, ca și la pîra a arhiereului, adecă să fie și pîrîșii și mărturiile credincioși și cinstiți, cum am scris mai sus. Atunce să se priimească și la pîră și la mărturie; iară de vor fi cu viață rea și mărturiile și pîrîșii, atunce să nu se bage în seamă nice pîra pîrîșilor, nice mărturia mărturiilor.

*Isprava dum-
nezăeștilor
pravile.*

Și carele va cleveti și va pîrî pe arhiereu sau preot, și nu va putea să-l dea de față, acela să plătească la domnie 30 onghii de aur, căce că l-au clevetit pe nedreptate, sau să pață acea patimă ce vrea să pață el.

Armenopol.

**PENTRU PREOT SAU EPISCOP SAU ALT SFINȚIT CE-I VOR LUA
DARUL, IARĂ EL VA FACE LITURGHIE.**

GLAVA 27.

Canonul 28 al sfinților apostoli grăiaște: care episcop sau preot sau diacon, ce li se va fi luat darul și ei vor face liturghie, adecă să le fie luat darul pentru niscare greșale adeverate și vor îndrăsni la liturghie să facă, unul ca acela să se gonească de tot și de în besearica lui Hristos.

*Apostoli, ca-
non. 28.*

Liturghia nu să zice numai jertva cea fără de sînge, ce toată slujba besearicii, adecă botejunea, blagoslovirea cununiei, vecernie, utrănea și altele toate cîte să fac cu *В(с)акѣнъ Бѣк наирѣ¹⁾*.

Zonara.

**PENTRU JUDECATA PATRIARHULUI, CĂ NU SE MAI JUDECĂ
A DOA OARĂ.**

GLAVA 28.

Judecata patriarhului nu se mai judecă, nice să caută la altă judecată, pentru că judecata patriarhului iaste începătură și cap tuturor judecăților besericești, că de la dinsul sînt judecățile besericești și la dinsul să întorc dă se judecă. Drept aceaia la altă judecată nu se judecă, nice dă nimenea nu se caută, că aceaia iaste începătură; numai ce să mai judecă aceaia duhovniceaște între patriarhul cu săborul.

Mathei.

**PENTRU ARHIEREUL CARELE-I IASTE LUAT DARUL, ARE VOE
SĂ MAI CHIAME A DOA OARĂ SĂBORUL SĂ SE [MAI JUDECE
DE LUCRUL PÎRĂI LUI.**

GLAVA 29.

Grăiaște hrisovul al împăratului, de pururea pomenitul chir Alexie al lui Comnin, și dă slobozire arhiereului sau altui preot căruia-i vor fi luat darul, să mai chame a doa oară săborul, să se mai judece lucrul pîrăi lui, să vază drept s-au judecatu au strîmbu.

*Alexie împă-
rat al lu Com-
nin.*

¹⁾ „Binecuvîntat este Dumnezeuul nostru“.

PENTRU ARHIEREI, DĂ SE VA FI LUAT DARUL VREUNUI ARHIEREU ȘI DUPĂ ACEAIA S-AU AFLAT NEVINOVATU; ȘI DE CÎND SE-AU ÎNCEPUT A SE LUAREA DARUL ARHIEREULUI ȘI IARĂ SE-AU ERTAT.

GLAVA 30.

Săbor. Carthagen, canon. 15.

Leagea

Fotie Tarigradeanul.

Canonul 15 al sfântului săbor de la Carthagen poruncește că de vor fi luat darul vreunui arhiereu și apoi se-au făcut a doa judecată și se-au aflat arhiereul carele i se-au luat darul nevinovat, atunce judecătorii carii l-au judecat și i-au luat darul nu se pedepsesc, însă adevărat de-l vor fi judecat după tocmeală dumnezeiască și nū vor fi luat mită, nice au fost vrăjimași.

Cealea ce sînt judecate și tocmite rău, nice vremile, nice pravile, nice obiceiul pre acealea nu poate să le adevereaze.

Iară pentru de cînd se-au început a se luarea darul arhiereilor și iară a se erta, pre la bogate vremi și săboară și de bogați părinți, aceasta de multe ori se-au făcut, ca de sfetî Athanasie și în vreamea lui Marchel, episcopul de la Anghira, și Macarie, și pre la alți mulți, pentru rugămintea oamenilor carii cerea și ruga pre arhiereul lor. Făcutu-se-au iară și în vreamea lui Iracla, sfîntul patriarh de la Alexandria, căruia-i fusease ispravnic Dionisie și, după acesta, Maxim, iară după acela Theona, iară după aceștea *сѣнѣи сѣниомсченикъ Петръ*¹⁾, carele opri pre Aria diaconul și-l împrăstie afară de tot de besearecă. Acesta sfîntul Petr muncitu-se-au în zilele lui Maximian împărat și cu porunca lui capul i-au tăiat. Iară de-acia sfîntul Ahila se făcu în locul lui următoriu și luă scaunul al lui *сѣнѣи сѣниомсченикъ Петръ*¹⁾ de la Alexandria. De-acia acesta sfînt patriarh Ahila de la Alexandria priimi pre acela, pre Aria, și-l ertă; de-acia nu-l numai ertă, ce încă-l făcu și preot și-l puse să păzească și școala dăscălia Alexandriei. Că și pre Evtihii pre carele oprise și-i luase darul sfetîi Flavian, iară Alexandreanul și Antiohianul și Ierusalimleanul ei-l primiră după moartea lui sfetîi Flavian. Că Zlatoust, carele fu scos de *Феофи(л)единосла(в)ны*²⁾ fără de alți patriarși, iară ei-l priimiră. Pre Petr al Militului, episcop, luo-i darul sfetîi Methodie, iar patriarhul Fotie, el îndreptă, și nu numai ce-l îndreptă, ce încă-l făcu și mitropolit mitropoliei Sardiei. Că și pre alții mulți pre care-i scoase sfetîi Ignatie pentru greșale, iară acela sfetî Fotie pre aceia-i priimi și pre alții mulți pre cari-i scoase sfetî Fotie, iar cel mai de sus sfetî Ignatie priimea pre dînșii.

PENTRU SCHIMBAREA ARHIEREILOR ȘI PENTRU LEPĂDĂRI; ȘI PENTRU CĂ SE DĂ SCAUNUL ARHIERESC CĂTRĂ ALT ARHIEREU EXARȘESC.

GLAVA 31.

Schimbarea iaste cînd ar lăsa vreun arhiereu mitropolia sa carea o ține și să ia alta, sau episcopul episcopia.

¹⁾ „Sfîntul sfîntitul mucenic Petru“.

²⁾ „Teofil cel deopotrivă slăvit“.

Iară canonul 16 al săborului de la Antiohia iartă să se facă schimbări arhierelor: de va fi mitropolit, cu sfatul și cu voia patriarhului, iară de va fi episcopie, cu voia și cu sfatul mitropolitului al eparhiei aceia. *Mathei.*

Iară lepădare iaste și se chiamă carea lasă arhierul și scaunul și arhieria. *Iar a lui.*

Chiamă-se lepădare și când lasă numai scaunul și-și ține arhieria, și se dă catră dinsul alt scaun exarșesc, sau să și face adevărat arhieru într-însul. *Zri.*

În vremea lui Zinon împărat lepădă-se de scaunul patriarșesc Martirie, patriarhul de la Antiohia, și era adunați toți oamenii preoți și mireani, și zise: pentru neplecatul cliros și pentru nesmeritul om, leapădu-mă, zice, de scaun, iară rînduiala arhieriei mele voi să mi-o ții curată și nespurcată. Și să lepădă de scaun, iară nu de arhierie.

Dă-se și exarșesc obraz alt scaun catră alt arhieru, de-i va trebui, cărele nu va avea scaun, sau de va și avea, și are voe în toată noria, ca al ei păstoriu și dascăl, adecă ca și cel adevărat arhieru al ei; iar sfîntul scaun nu poate să-l ție nicecum, nice poate să hirotonească într-acel scaun, fără numai arhierul cel adeverit, carele se-au hirotonit într-însul. De-acia usebi de acela, ce să zice de sfîntul scaun, toate lucrurile besericești le face neapărat pre rînduiala și pre tocmeala arhierască. *Săborul Antiohiei, canon. 16.*

Iară de va îndrăzni de va face aceasta fărădelege și neomenie, adecă să se sue pre sfîntul scaun, carele iaste striin și departe dă dinsul, fără numai adevăratul lui arhieru, cum am zis, carele iaste închinat numai lui, iară nu altuia, unuia ca aceluia să i să ia darul arhieriei lui, cum grăesc și poruncesc dumnezeăștile pravile. *Caută de vezi răspunsul dumnezeăștii pravile.*

PENTRU EPISCOPI ȘI PREOȚI DE NU VOR POMENI PE MITROPOLITUL LOR; ȘI PENTRU GREȘALELE PREOȚILOR, CĂ SE CADE SĂ-I CANONEASCĂ ARHIEREUL.

GLAVA 32.

Canonul 13 al săborului de întîi și de-al doilea grăiaște: care episcop sau de în preoți sau cineva de în diaconi se va părăsi căce se va afla mitropolitul lor în pîră și nu i se va fi făcut judecată și ispravă asupra lui, de nu-l vor pomeni la dumnezeiasca liturghie și la alte slujbe, pre aceia au poruncit sfîntul săbor să li se ia darul de tot. *Săbor. 1 și 2, canon. 13.*

Și când va cădea preotul într-altă greșală, atunce se cade să se canonească de arhieru. Însă de să va face aceasta greșală preotului, dă nepază și dă neștiință sau și de lucrul vrăjimașului, atunce nu se face întrebare multă dă greșala lui, ce să aibă și puținea ertăciune mai la vreame; iară de să va fi făcut pentru leanea lui, atunce să plîngă și să tînguiască cumu-i iaste greșala și să ia îndreptare de la arhierul. *Simeon Soluneanul.*

PENTRU ANATHEMA.

GLAVA 33.

Anathema iaste despărțire de Dumnezeu și împreunare și moștenire Satanei. Iară sfîntul al patrilea și a toată lumea săbor, pentru anathema grăiaște așa: nice un om credincios creștin să nu-ș zică anathema, *Săbor. 4, canon. 7.*

numai ce să zică ereticilor și călugărilor carii leapădă chipul și nu vor să se mai întoarcă. Iară de vor veni spre pocăanie, primeaște-i și-i îmbrățișază, pentru că domnul nostru Isus Hristos, carele se-au pogorât de în ceriure pentru spăsenia noastră, zice: n-am venit să chem dreptii, ce păcătoșii la pocăanie. Și mare bucurie se face în ceriure pentru un păcătos ce să pocăiaște.

**PENTRU CELA CE SĂ AFURISEAȘTE [DREPT SAU NEDREPT
DE ARHIEREU.**

GLAVA 34.

*Simeon Solu-
neanul.*

Un om ce se va afurisi drept sau nedrept de arhiereul lui, acela să nu cumva să nu bage în seamă de tot afurisania, nice să se facă singur socotitoriu, adins eluș, zicînd că pe nedreptate se-au afurisit, ce să aleargă cu toată dragostea și smerenia la arhiereul lui, ca un rob, să-l roage să-l iarte. Iară de nu-l va primii, atunce să ia cu sine pre niscare oameni cucearnici, preoți și mireani, ca pentru ruga lor să tîmple ertăciune. Iară de nu va vrea, însă de va fi episcop, atunce să meargă la mitropolitul lui; iară de va fi mitropolit, atunce să meargă la patriarhul cerșind ertăciune să-l iarte nu că doară va să pîrască pe arhiereul lui, ca deaca va prinde dă veaste să se întristeaze; și măcară căce că se va întrista și pe dreptate, pentru că altă judecată iaste a lui Dumnezeu și alta a oamenilor; și de va face așa, atunce și de la Dumnezeu, și de la patriarhul sau și de la mitropolitul va lua ertăciune.

Zlatoust.

Grăiaște iară și dumnezăescul Zlatoust: cînd afli, zice, pre omul păcătos, atunce tu nu-l scoate numaicît de la besearică, ca să nu-l răpească Satana, să-l dea iară în tîrmișul lui; ce-l chiamă singur de eluși; de-acia de o parte-l ceartă, iară de alta-l roagă, ca să-l scoți de în rău. De-acia dă te va asculta, bine să știi că ai dobîndit sufletul lui, cum au zis scrip-tura, că cine va întoarce, zice, pre păcătos de în rătăcita lui cale, acela izbăveaște-i sufletul de moarte și acoapere mulțime de păcate.

**PENTRU ARHIEREUL DE VA OPRI PE PREOT, SAU DE VA AFURISI
PRE MIREAN, CA SĂ IA MITĂ, SAU VA ÎNCHIDE BESEARICA, SAU
PE ALT PREOT SAU SFINȚIT, SAU PRE ALTCINEVA DE VA AFURISI
FĂRĂ VINĂ.**

GLAVA 35.

*Săbor. 7, ca-
non. 4.*

Canonul al patrulea al șaptelui săbor grăiaște: care arhiereu, pentru vrajba sau patimă, sau pentru să ia galbeni, va opri vreun popă dă liturghie, sau va afurisi mirean, sau va închide besearica, ca preotul să nu slujască și să se mărească Dumnezeu, acela să pață singur aceaia, adecă să pață el ce au făcut; ce să zice, de va fi oprit pre cineva, să fie el oprit,

de va fi afurisit, să fie el afurisit; după cum zice David, să i se întoarcă răotatea lui la capul lui, ca un călcătoriu de învățăturile lui Dumnezeu și de tocmirile apostolilor. *Psalom. 7.*

Grăiaște și dumnezăescul apostol Petr: paște, zice, turma lui Dumnezeu nu cu necăjire, ce cu voe dumnezăiască, și nu cu dobîndă rea, ce cu bună voe, și să fiți izvoade turmelor voastre, ca să faceți voia lui Dumnezeu; și dă veți face așa, purta-veți de la Dumnezeu cununa cea neveștejită a slavei sale; iară dă veți face împotrivă, bine să știți că în loc de cunună veți lua munca de veaci. *Petr apostol.*

Grăiaște și dumnezeescul Pavel apostol: cei nedrepti împărăția lui Dumnezeu nu vor putea moșteni. *Pavel apostol.*

Iară care preot va afurisi pe vreun creștin afară de leage, fără de vină, acela preot să fie în urgie și să se pedepsească, căce au afurisit creștinul fără de vină. *Valsamon.*

Grăiaște sfetii Dionisie Areopaghit, la o poslanie a lui, că Dumnezeu nu ascultă, zice, pornirile ceale dobitocești ale preoților. *Dionisie Areopaghit.*

Iară nearaoa a lui Iustinian împărat grăiaște: poruncim, zice, arhierilor și preoților, să nu afurisească pre nice un creștin pînă nu va arăta vina lui; de-aceia de va fi și vor zice pravilele să se afurisească, atunce unul ca acela să se afurisească. *Iustinian împărat.*

Iară de vor afurisi pe vreun creștin și nu-l va arăta vina lui, după cum zic pravilele, adecă de-l vor afurisi fără de arătarea vinei lui, atunce să meargă la alt arhieriu mai mare, să-l iarte; iară cela ce l-au afurisit să se pedepsească, adecă să-l oprească de preoție arhieriu cel mai mare, cîtu-i va fi voia, și căci au făcut pe nedreptate, pe dreptate să rabde și pedepsa. *Vezi.*

Poruncim arhierilor să nu despartă pre nimea de sfînta priceaștenie fără vină; iară de vor face aceasta fără de vină și fără de arătare, aceia să se oprească de sfînta cuminecătură un an. *Leu și Costan-din împărași.*

PENTRU CEIA CE SĂ ÎMPREUNĂ CU CEL AFURISIT.

GLAVA 36.

Canonul 10 al sfinților apostoli grăiaște: carele se va ruga împreună cu omul cel ce iaste afurisit, atunce se afurisește și acela. *Apostolii, canon. 10.*

Pre cela ce-l afurisesc, pre acela pentru păcatu-l* afusisesc. Drept aceea se cade să nu se împreune cu dinsul nimenea, căce că acela urgi-sește pe arhieriu carele l-au afurisit, și închipuiaște ș-alta, că arată cum ar fi că l-au afurisit arhieriu rău; pentru aceia se roagă împreună cu dinsul și nu va să se dăspartă ca de un afurisit. Drept aceea zice pravila: carele va îmbla sau se va împrietenii, sau va citi sau va cînta sau în besearică sau acasă-i cu afuritul, să se afurisească și acela. **Greșale. Zonora.*

Iară de va vorbi cineva cu cel afurisit, de aceasta nu se poate opri, ce numai să opreaște să nu se roage împreună cu dinsul.

PENTRU AFURISITUL, CUM SE CUNOAȘTE DUPĂ MOARTEA
LUI DE UNDE S-AU AFURISIT

GLAVA 37.

Acestea toate
de afurisanie
se-au aflat în-
tr-o carte a
sfintei Sofii de
la Solun.

Carele are poruncă sau catara, adică blăstem, aceluia numai ce i
să țină denainte trupul întreg.

Carele are anathema, acela se arată galben și deagetele-i zgîrcite.

Iară carele se arată negru, acela să știi că e afurisit de arhiereu.

Iară carele să aflu albu, acela iaste afurisit de dumnezeștile
pravile.

Mai sus zice și arată pre afurisitul de unde s-au afurisit; iară
pentru afurisania preoților nicecum nu aduce aminte ce va să fie
aceasta.

PREOȚII SĂ NU AFURISEASCĂ PE NIMENEA FĂRĂ VOIA
ARHIEREULUI LOR.

GLAVA 38.

Mirare.

Dezlegarea
dumnezești-
lor învățături.

Preoților nu li s-au dat alt dar, fără numai să slujască liturghie, să
boteaze și să blagoslovească nunta și altele împotriva acestora. Iară a-
erta și afurisi se-au dat arhiereilor, că se aseamănă chipului apostolilor,
căroră Hristos le-au dat această putere și le zise: cîte veți lega pre
pămînt, fi-vor legate și la ceriure; și iarăș zise: eu sînt lumina lumii. Drept
aceaia de în mijlocul dumnezeștilor apostoli și ai următorilor lor, adică
al arhiereilor, darul se dă la toți, cum se dă și lumina. Drept aceaia
preotul nu poate afurisi pre nimenea fără voia arhiereului său, că singur
iaste dascăl și păstoriu, și putătoriu de grijă a spăseniei oamenilor lui
Dumnezeu; drept aceaia lui i s-au dat darul; iară cu puterea și cu isprav-
nicia lui, afuriscu și iartă păcatele și preoții.

Caută o, preo-
te.

Iară care preot va afurisi pe vreun creștin fără voia arhiereului
său, acela va să dea seama domnului nostru Isus Hristos la a doua venire,
căce au dăspărțit pe creștinul de slava lui Dumnezeu, că afurisania iaste
dăspărțire de Dumnezeu.

Apostolii, ca-
non. 39.

Grăiaște iară și canonul 39 al sfinților apostoli: preoților, zice, nu
se-au dat să oprească, să canonească sau să afurisească pre cine vor vrea,
și să dăzleage afurisanie, sau păcate, că această putere iaste dată arhierei-
lor, iară nu preoților; și de nu vor avea voe de la dinșii, acestea să facă
nu pot.

Zri.

Oare vedeți că pînă nu ia voe preotul de la arhiereu, nu poate afurisi.
Pentr-aceaia și mai sus nu grăiaște pentru afurisania preotului să se
cunoască și să se arate și să se afle, cum se cunoaște dă leage și de arhiereu
și de poruncă, și de blăstem, și de anathemă, căce că n-are putere să
afurisească, cum scrie mai sus, după socoteala apostolească.

Vezi.

Ce însă preoții carii vor să lăcuiască cum place lui Hristos, aceia să
facă afurisania cu puterea arhiereului, că cum ați auzit cîtu-i de mare
taina afurisaniei; drept aceaia se cade arhiereului să socotească foarte

cu deadinsul de lucrul cela ce va să facă afurisanie; pentr-aceaia căutați dă vedeți foarte bine pentru acestea.

Pre în bogate locuri unde nu se află arhiereu, acolo facu săbor cliricii, ca niște ispravnici ce sînt arhiereului lor; de-acia socotesc lucrul acela de carele vor să facă afurisanie, și așa dau slobozie să se facă.

Caută de vezi de acestea de toate.

Iară pre alocurea, pre unde nu e nicecum arhiereu, acolo se socotește lucrul acela de socotitoriul satelor sau al orașelor al aceluia loc sau ținut, sau de preot sau de duhovnic, pentru care lucru și duhovnicii socotitori de locuri să chiamă și așa fac și ei afurisanie.

Protopopul.

Grăiaște și dumnezeescul Zlatoust: cînd se afurisește creștinul, zice, atunce bine să știi că îmbrățișază pre dinsul satana. Drept aceaia trebuiaște a socoti foarte bine de lucrul afurisaniei carea va să se facă asupra creștinului, de-acia atunce să se afurisească.

Zlatoust.

PENTRU CEI AFURISIȚI, PRE CARI AFURISEĂȘTE ARHIEREUL, IARĂ DUPĂ MOARTE SE AFLĂ TRUPURILE LOR DĂZLEGATE.

GLAVA 39.

Pre niște oameni ce-i afurisi pe dreptate cum se cade și pre leage arhiereul lor, ca pe niște călcători de dumnezeiasca leage și muriră afurisiți, iară nu vrură să ia ertăciune, și-i îngrupară, iară peste puțină vreme se aflară trupurile lor dăzlegate și dăznodate oase de oase. O, mare minune! înfricoșat lucru iaste acesta adevărat și minunat, de vreme ce pre dînșii afurisi arhiereul pre cale, și cum nu se aflară trupurile lor întregi, adecă nedăzlegate și întregi, ca și altor afurisiți, care lucru să veade o minune mare și groaznică. Că domnul nostru Isus Hristos zice: cîte veți lega pre pămînt legate sînt. Iară de aceasta iaste prea minune mare, pentru cela ce să afurisi pre leage, și după moartea lui să i se afle dăzlegat trupul și mădulele.

Întrebare.

Ce va să fie aceasta?

Să știți de aceasta toți oamenii și să vă îngroziți auzind poveastia acestuia lucru și o ascultați.

Răspuns.

Cela ce s-au afurisit pe dreptate cum se cade și pre leage de arhiereul lui, și după moarte să se afle dăzlegat, acela mai multă nădejde de spăsenie n-are pentru că călcă dumnezeieștile învățături și pentru căce nu se întoarse să-ș vie la pocanie, să ia ertăciune de la arhiereul carele l-au afurisit. Pentr-aceaia se află dăzlegat, pentru că unul ca acela mai mult n-are nădejde să ia ertăciune pentru că se-au făcut moștnean nesfîrșitei munci a iadului. Iară ceia ce să află nedăzlegați și întregi trupurile lor, aceia cer ertăciune ca să se izbăvească de în legătura afurisaniei; că cum se află trupul legat pre pămînt, așa iaste și sufletul legat și muncit în mîinile dracului, iară deaca ia trupul ertăciune și să dăzleagă de afurisanie, atunce cu putearea lui Dumnezeu izbăvește-se și sufletul de în mîinile dracului și ia viața dă veaci, lumina fără seară, ceata dreptilor și bucurie nespūsă.

Dăzlegarea a dumnezeieștilor dascăli.

PENTRU MORTUL CE SĂ VA AFLA ÎNTREG TRUPUL LUI ȘI PĂR
NEAVÎND NEMICA.

GLAVA 40.

Să știți și de aceasta că însă dă se va afla în mormînt trup întreg și păr neavînd nemica, de aceasta iaste socoteală și îndoire că sau iaste afurisit sau ba; ce însă trebuie să scoată trupul acela afară de în mormîntul cela ce iaste, să-l bage într-alt mormînt curat, nou. De-acia deaca va treace bogată vreamă, să-l caute dă se va afla dezlegat acel trup întreg, de bine; iară dă se va afla nădăzlegat, să știți că iaste afurisit și ceare sau așteaptă ertăciune, ca să se izbăvească dă legarea afurisaniei.

*Caută dă vezi
aicea lucru mi-
nunat și te în-
grozește.*

Să știți și de aceasta: cînd se află omul afurisit și i să citeaște molit-vele de ertăciune de la arhiereu și nu se topeaște trupul afurisitului, adecă de nu se va dăzlega de afurisanie, atunce să fiți adeveriți și să știți că nedreptate au luat. Pentr-aceaia nu se topeaște nice să dăzleagă pînă ce va întoarce sau să plătească acea ce au luat fără dreptate; iar deacă va plăti, atunce va lua ertăciune și se va dăzlega.

PENTRU PREOTUL CE-L VA OPRI ARHIEREUL LUI DE LITUR-
GHIE, IARĂ EL VA ÎNDRĂZNI DE VA SLUJI.

GLAVA 41.

*Săborul Car-
thaghen, ca-
non. 29.*

Canonul 29 al săborului de la Carthaghen grăiaște că pre care preot va opri de liturghie arhiereul lui, sau pe drept sau pe nedrept și, pînă nu i se va lua seama de lucrul lui, el va îndrăzni de va sluji, aceuia să i se ia darul, măcară de-au fost oprit și fără de vină, pentru căce că el adins eluș ș-au făcut socoteala judecății pentru carea vrea să se judece.

PENTRU CLIRICI ȘI CĂLUGĂRI DE VOR FACE SFAT SAU ÎNSO-
ȚIRE ASUPRA ARHIEREULUI.

GLAVA 42.

*Săbor. 4, ca-
non. 18.*

Canonul 18 al patrilea săbor grăiaște: care cliric sau călugăr se va afla să facă sfat sau însoțire, sau să se facă ceată asupra arhiereului lor sau a săborului, acelora să li se ia darul.

Zonara.

Sfătuirea iaste cînd neștine asupra cuiva se sfătuesc să strice cuiva ceva, sau cîntea, sau viața, sau avuția, și să jură să nu cumva să treacă de într-acea tocmeală a sfatului carea au tocmit, pînă vor face.

Valsamon.

Sfătuire să chîmă și prietenia, cînd o face omul cu jurămînt.

Mathei.

Însoțirea iaste cînd se-adună dă se sfătuesc să facă cutare rău.

Iară ceate și afară de săbor să chîmă cînd se va afla vreun arhiereu într-o vină de geșale, de-acia i să ia darul de la săbor, iară el nu bagă în seamă aceia, ce slujaste. De-acia unii se oselesc de creștini și se duc de slujesc și citesc deosebi, iară opreala ce l-au oprit arhieriei nu o bagă în seamă.

PRAVILE ÎMPĂRĂTEȘTI

PENTRU CEIA CE ÎNDEAMNĂ ȘI AJUTĂ CUIVA, SAU-L SFĂTUESC
SPRE RĂU, SAU CÎND VA TRIMITE PRE ALTUL SĂ FACĂ
VREO RĂUTATE.

GLAVA 43, ZACIALA 1.

Ce folos ar avea neștine cînd sfătuiască pre altcineva, sau-i ajută, *Zac. 1.*
sau-l trimite să facă vreo răutate?

Cînd va îndemna neștine pre altul și-l întărește de-l mînie, sau-l *Zac. 2.*
învăță să facă vreo răutate, acela se cheamă sfătuitoriu răutății.

Ajută neștine cuiva să facă greșală cînd dă bani, sau oameni, sau *Zac. 3.*
cai, sau arme, sau scări să fie de suit, sau alte lucruri, de acea treabă,
pentru să facă greșală cum au socotit. Iară mai vîrtosu-i ajută cînd merge
el singur cu capul său de să împreună de bună voe să facă greșala împreună
cu celalalt.

Multe feluri de sfaturi sînt; așijderea și la ajutoriu devreame ce *Zac. 4.*
sfatul să face numai cu cuvîntul, iară ajutoriul se face și cu lucrul; drept
aceaia sfătuitoriul cu ajutoriul nu se vor pedepsi amîndoi într-un chip.

Alta iaste cînd sfătuiască neștine pre altul să facă greșala și alta *Zac. 5.*
iaste să trimiță să facă. Pentru căce că cela ce sfătuiască el socotească
folosul celuiia ce-l sfătuiască, iară cela ce trimite să facă greșala, acela soco-
tească numai folosul său, iară nu socotească acelaia ce-l trimite. Drept
aceaia judecătoria nu se cade să socotească cuvintele cîndu să va face
vreo greșală; căce că cum grăiaște cu cuvîntul cela ce sfătuiască, așa
grăiaște cu cuvîntul și cela ce trimite. Iară judecătoria să cade să cerce-
teaze la carele au rămas folosul și dobînda ce au venit de pre aceaia greșală,
ca să poată înțeleage carele iaste adevărat și mai întîi vinovat.

Încă mai iaste un lucru între sfătuitoriu și între trimițătoriu, pentru
că cela ce sfătuiască nu rămîne datoriu celuiia ce l-au sfătuit, iară cela
ce trimite pre altul să facă greșala, acela rămîne datoriu lui, ce să zice
celuia ce-l trimite.

Mai mare lucru iaste să trimiță pre cineva să facă greșala, decît să-l
sfătuești să facă.

Pre cela ce-l vor cleveti c-au trimis pre altul să facă o greșală, iară
el de va arăta cum nu l-au trimis, ce numai ce l-au sfătuit să facă acel
lucru, acela să fie slobod de pîra ce l-au clevetit întîi și de certare.

Cela ce va zice cuiva vreunui priaten, să ucigă pe vreunul ce va fi
amînduror vrăjmași, atunce să cade să socotească și să cerceteaze judecă-
toriul acest cuvînt ce-au zis, să afle sfat au fost, au învățătură, au cuvînt
de ascultare, să facă cum i-au zis, și fără de voia lui, ce să zice să-l ucigă.
Carele să cunoaște într-acesta chip, că de să va afla acesta ce s-au
îndemnat a merge spre ucidere, cum n-au făcut niceodată ucidere și
nice atunce n-ar fi făcut de nu l-ar fi îndemnat acela, atunce să cheamă
că i-au dat învățătură, ce să zice i-au zis pasă de ucidere pre cutare om, el
s-au dus și l-au ucis, pre cuvîntul celui om. Iară de să va afla cum el
l-au vrut ucidere și fără de zisa și îndemnarea celuiia, atunce acel cuvînt
au fost numai de l-au sfătuit. Iară de va fi izvod, cum de nu i-au vrut

zice acela sau l-au vrut ucide, sau ba, atunci judecătorul creade că l-ar fi ucis, măcară de nu i-ar fi zis nemică.

Al doilea semn pentru să cunoască judecătorul pre cela ce l-au trimis să ucigă pre celalalt, să vază oare sfătuitu-l-au, au zisu-i-au, să meargă să-l ucigă și fără voia lui; care semn iaste acesta, pentru să cerceteaze judecătorul și să cunoască pre cel ucis, căruia au fost mai mare vrăjmaș. Căce că de va fi fost ucigătorului, atunci acea îndemnare au fost numai sfat; iară de va fi fost cel ucis mai mare vrăjmaș celuia ce l-au sfătuit decît celuia ce l-au ucis, atunci acea îndemnare au fost învățătură, cum am zis mai sus, ce să zice: ascultă tu cum zic eu și fă cum te învățu, pasă de-l ucide fără voia ta, eu voi de seama. Aceasta se chiamă învățătură și pre aceasta învățătură au mers de l-au ucis.

Cînd nu va putea judecătorul să cunoască într-alt chip mai adevărat de acea îndemnare, sfătuire au fost au învățătură, atunci va munci pre sfătuitoriul să spue cu adevărat și să-l întreabe, sfătuitu-l-au, au învățatu-l-au să facă acea greșală.

CE PEDEPSĂ VOR LUA CEIA CE SFĂTUESC SPRE RĂU SĂ FACĂ CINEVA.

GLAVA 44.

- Zac. 1. Ceta ce va sfătui pre altul să facă vreo greșală, acela să va pedepsi cu aceia pedepsă cum să va pedepsi și cela ce va face greșala.
- Zac. 2. Cine va îndemna sau va învăța sau va sfătui pre altul să facă vreun lucru rău și vreo greșală, acela să va pedepsi ca și cel vinovat ce va face greșala.
- Zac. 3. Ceta ce va arăta cuiva folosul și dobînda ce va avea deaca va face vreo greșală și de-l va sfătui acela și va face greșala, acela ce l-au sfătuit se chiamă sfătuitoriu spre răutate și se va pedepsi cum am zis.
- Zac. 4. Ceta ce va lăuda vreun lucru rău și cu greșală iară neștine auzind să va răni la inemă și nu să va lăsa pînă nu-l va face acel lucru, acesta să chiamă sveatnic rău și se va pedepsi cum scrie și mai sus.
- Zac. 5. Cînd va grăi neștine cătră altul și va spune cuiva să facă o răutate și acela-i va răspunde de-i va zice: bine va fi așa să faci, și să nu zăbovești, ce să faci acest lucru, atunci acela ce-l sfătuiaste spre rău să se pedepsească ca și cela ce va face acea greșală.
- Zac. 6. Cînd va zice neștine, altuia ce va vrea să ucigă pre cineva: de veri vrea să-l ucizi, ucide-l, acela nu să chiamă sfătuitoriu rău, nice să va pedepsi de vreame ce nu i-au zis ucide-l, ce i-au zis: de ver vrea să-l ucizi, ucide-l. Iată că nu-l îndeamnă, ce-l lasă în voia lui.
- Zac. 7. Ceia ce vor fi într-un gînd cu ceia ce vor face greșală, aceia să se pedepsească toți cu o pedeapsă, și ceia ce n-au făcut ca și cei ce au făcut, căce că au fost într-una toți. Și aceasta va fi cînd va fi și greșala mare cum se-ară zice cînd ar hileni domniia, sau locul unde lăcuiaște sau alt lucru ca acesta; iară de va fi lucru mai puțin, atunci de acea greșală nu se va pedepsi cela ce nu face ca cela ce face greșala.

Cela ce va da niscare lucruri de carele vor trebui celuia ce va să facă *Zac. 8.*
vreo greșală, acela se va pedepsi tocma ca și cela ce-au făcut greșala,
ori mică, ori mare.

Cela ce va sfătui pre altul să facă vreo greșală, acela nu va lua numai *Zac. 9.*
aceaia pedeapsă ce să va da vinovatului, ce încă va plăti și pagubele toate
ce va păgubi și va piarde cela ce-au pățit rău; și aceasta va fi când se
vor face aceale pagube tot pentru acea greșală ce s-au făcut cu
sfatul lui.

Cela ce va sfătui pre altul sau-l va îndemna să fure, acela se va pedepsi *Zac. 10.*
ca un fur; însă cu adevărat când n-ară fi furat furul fără de sfatul și îndem-
narea lui. Iară dacă se va afla cum acel fur au fost învățat și de altă dată
să fure, atunce cela ce-l va fi sfătuit nu se va pedepsi.

Cela ce va sfătui pre altul să facă furtișag, acela să fie datoriu acel *Zac. 11.*
lucru ce s-au furat să-l dea sau să-l plătească stăpînului al cui au fost,
macară de nu l-ară fi furat el, ce numai pentru căce au sfătuit să se facă
acel furtișag. Aicea se cade judecătoria să socotească de-l va fi sfătuit
acel sfeatnic, ce să zice, să fure numai o sută de talere, iară el va fura
doă sute; și deaca va fi așa, atunce sfeatnicul nu va plăti mai mult
de acea sută de talere stăpînului ai cui vor fi fost banii, ce pre cîta seamă
se va afla că l-au sfătuit.

Cînd va sfătui neștine pre altul să facă vreo greșală, și el nu va face *Zac. 12.*
atunceaș curînd, ce va lăsa de va treace vreame multă pînă va veni vreame
de va face acel lucru, atunce tot într-un chip să vor pedepsi sfeatnicul
cu furul.

Cuvintele ceale de sfat, acealea mai mult se grăesc spre bine decît *Zac. 13.*
spre rău. Și aceasta se va face și se va creade, cînd între sfătuitori și între
păgubași nu va fi fost nice o vrajbă mai denainte vreame, pentru căce că
de vor fi avut mai de mult adins eiș vrajbă, atunce cuvintele ceale de sfat
mai mult să vor socoti spre rău decît spre bine.

Cela ce va sfătui pre altul să facă vreo greșală și greșala să nu să *Zac. 14.*
facă, atunce sfeatnicul nu se va pedepsi. Și aceasta va fi cînd greșala va
fi micșoară; iară de va fi greșala mare, cum se-ară zice, de hicleșug și de
stricăciune spre țară sau spre domnie, atunce sfeatnicul se va pedepsi
tocma ca și cînd se-ară fi făcut acel lucru-desăvîrșit, și se va pedepsi ca
și cela ce ară fi făcut acea greșală.

Cela ce va sfătui pre altul să facă vreo greșală, iar apoi se va căi ce-au *Zac. 15.*
făcut și-ș va întoarce sfatul într-alt chip, acela nu se va pedepsi. Iară
așa nu va putea fi numai cu atîta, ce trebuiaște să-l sfătuiască alt sfat
împotriva celuia dentîi. De-acia nice atîta nu ajunge, ce trebuie să adeve-
reaze acel sfeatnic cum nu va face acel om pre sfatul lui cum l-au fost
sfătuit întîi. De-acia de nu va putea să-l facă să se părăsească de-acel
sfat ce l-au sfătuit întîi, atunce se cade să mărturisească de față, să auză
mulți, hicleșugul ce au vrut să facă. Și încă nu va fi destul, nice de i-ar
zice fereaste-te de cutare lucru să nu-l faci, că vei păți rău, ce dup-aceaia
trebue să spue și omului celuia ce va să-i facă rău și să-l păgubească și
să-i spue anume și omul și numele lui, să se păzească de dînsul. De-acia
deaca va face aceastea toate ce-am zis mai sus, atunce nu se va pedepsi
sfeatnicul, macar de-ară și face celalalt greșala carea l-au fost sfătuit.

Iară de nu va zice vreunele de acestea ce am zis și se va face și greșala, atunci se va pedepsi ca și cela ce va face greșala.

Zac. 16. Cela ce va da învățătură și va zice cuiva să facă cutare greșală, iară după-aceaia va zice să nu facă, iară el tot va face, acela să se pedepsească numai el singur, iară cela ce l-au fost trimis întâi să nu se pedepsească. Și la acesta lucru nu mai trebuesc alte pedepse.

Zac. 17. Cela ce va sfătui pre altul să se învrăjbească cu cineva, iară acela se va îndemna dentru sine, și va merge să-l ucigă, atunci sfeatnicul nu se va pedepsi ca un ucigătoriu, ce se va pedepsi după cum va fi voia judecătorului.

Zac. 18. Cela ce va sfătui pre neștine să ucigă pre Costantin, iară el va ucide pre Ioan, atunci sfeatnicul nu se va pedepsi ca un ucigătoriu.

Zac. 19. Cela ce va sfătui pre altul să facă vreo greșală, iară el va face greșala după cum l-au învățat, și de se-ară prileji să-l iarte judecătorul să nu-l pedepsească pentru acea greșală, atunci nice sfeatnicul nu se va pedepsi.

Zac. 20. Cela ce va sfătui pre altul să ucigă pre neștine, iară el nu-l va numai ucide, ce încă dentii-l va munci, ce să zice-i va tăia nasul, sau-i va scoate ochii, sau într-alt chip îl va sluți, după-aceaia-l va și omori, atunci sfeatnicul nu se va pedepsi într-un chip cu vinovatul, căce că vinovatului se cade să se pedepsească cu o moarte cumplită iară sfeatnicului numai ce-i vor tăia capul.

**SEAMNELE CU CARELE SĂ CUNOAȘTE VINOVALUL, DE VA FI
GREȘIT DUPĂ SFATUL ȘI AJUTORIUL CE-I VA FI DAT
SFEATNICUL.**

GLAVA 45.

Zac. 1. Întii semn iaste cum vinovatul au vrut face acea greșală și fără de sfatul ce i-au dat, când va fi îngrozindu-l pre cela ce l-au vătămat încă mai nainte de ce-au făcut greșala.

Zac. 2. Al doile semn, cum nu iaste făcută greșala cu sfatul nemănuui, ce singur vinovatul va fi făcut den voia lui, ales când va fi fost mai nainte de sfat să fie avut amîndoi vrajbă, ucigătoriu și cu cel ucis.

Zac. 3. Al treilea semn iaste cum l-ar fi ucis și fără de sfatul nescui, când va fi fost gătind arme mai nainte de sfătuire.

Zac. 4. Al patrulea semn iaste, când mainte de sfat va zice cătră cineva: eu voiuc să ucig pre cutarele și nu poate fi într-alt chip.

Zac. 5. Al cincilea semn iaste când va face greșala tîrziu, trecînd multă vreme după ce l-au fost sfătuit, pentru că atunci arată, cum au făcut el greșala, iară nu pre îndemnarea sfeatnicului, ce den singură voia lui.

**CE PEDEPSĂ VOR LUA CEIA CE AJUTORESC PRE ALTUL
SĂ FACĂ GREȘALĂ.**

GLAVA 46.

Zac. 1. Cela ce va da altuia arme, sau cai, sau bani pentru să meargă să ucigă pre altul, sau de va da scări sau funi pentru să facă vreun furtișag, acela se va pedepsi ca un ucigătoriu și ca un fur, pentru că se chiamă soție cu dinșii.

Și aceasta va fi cînd va da aceastea ajutătoriu, știind cum le trebuesc *Zac. 2.*
 aceia oameni să facă lucru rău; iară de va da aceale lucruri pentru alte
 tocmeale bune, iară acela le va trebui spre alte lucruri reale, atunce sfeat-
 nicul nu se va pedepsi ca cel vinovat. Iară mai de multe ori creade judecă-
 toriu cum aceale dichise se-au dat pentru alte trebi, iară nu să facă lucruri
 ca acealea reale.

Și aceasta se face de pururea, la toate tocmealele. *Zac. 3.*

Cela ce-ș va zăloji casa lui la om ucigătoriu pentru să pue ucigaș *Zac. 4.*
 acolo să păzească pe vrăjmașul lui cînd va treace, iară el să iasă înainte-i
 să-l ucigă, acela se va pedepsi ca și un ucigătoriu.

Cela ce va petreace pre cela ce va mearge să ucigă pre cineva, sau *Zac. 5.*
 să facă altă răotăte și-l va petreace pentru să nu-l învăluiască cineva
 mergînd pre cale, acela să se pedepsească ca și cel vinovat; însă cînd se
 va afla de față, la acel loc unde se va face acea greșală, sau cînd va fi
 mers în deadins pentru acesta lucru. Iară de-l va petreace ca un priaten
 și mergînd se va prileji într-acea greșală, atunce nu se va pedepsi; iar
 de-l va petreace pentru să facă acea greșală, și cînd se va fi făcut nu se
 va fi prilejit acolo de față, atunce iară nu se va pedepsi. Că judecătoriu
 mai creade cum să nu-l fie petrecut pentru aceaia greșală, ce mai mult
 pentru prieteșugul; însă de nu vor fi și alte seamne ca acealea să facă
 pre judecătoriu să crează cum pentru greșala l-au petrecut.

Cela ce va arăta casa sau lăcașul cuiva, unde se va fi ascuns vrăjmașul *Zac. 6.*
 cuiva, ca să meargă să-l ucigă, sau va străjui cînd va veni vrăjmașul
 lui să-l ucigă, acela să se pedepsească tocma ca și cel vinovat. Și aceasta
 va fi cînd ucigătoriu n-ar fi ucis pre nimenea de nu i-ar fi arătat acela
 casa sau de n-ară fi străjuit; pentru căce că de vreame ce ară fi și fără
 de aceasta făcut aceasta, greșală, cela ce i-au arătat casa sau va fi străjuit,
 atunce acela nu se va pedepsi ca acel ucigătoriu, ce mai puțin, după
 voia judecătoriu.

Cela ce va ținea pre neștine cu cuvinte și-l va zăbovi ca pentru să *Zac. 7.*
 vie mai curînd vrăjmașul lui să-l ucigă, acela să se pedepsească ca și
 ucigătoriu. Iară cîndu-l va zăbovi cu cuvinte, sau cu alte meștersuguri
 pînă-i va cîrvi altul cu muiarea, acela se va pedepsi ca și un preacurvariu;
 într-acesta chip și la alte greșale. Și aceasta se va face cînd se va afla
 că l-au zăbovit cu cuvintele lui într-adins; iară de-l va fi zăbovit cu cuvinte
 fără nice o înșelăciune și se va prileji atunce de va nemeri vrăjmașul
 asupra lui și-l va ucide, atunce acela nu se va pedepsi nicecum.

Cela ce va păzi hainele celuia ce se va duce să ucigă, pînă va veni, *Zac. 8.*
 acela să se pedepsească ca și ucigătoriu.

Cela ce va duce niscare cărți vreunui om, fiind trimis de altul, pentru *Zac. 9.*
 să facă vreo răotăte, și de va ști și acela ce poartă cărțile de acel lucru ce
 vor să facă, atunce acela se va pedepsi ca și cel vinovat.

Atunce se va pedepsi cela ce va ajuta la vreo greșală cu aceasta *Zac. 10.*
 pedepsă cu carea se va pedepsi și vinovatul, cînd ajutoriu ce va da iaste
 vină acei greșale. Pentru că de s-ar fi putut face acea greșală și fără de
 ajutoriu acelui, atunce ajutătoriu nu s-ară pedepsi cu pedepsa vinova-
 tului, ce numai mai puțin. Pentru că de va fi mai micșoară, se va pedepsi
 mai puțin, iară de va fi vina ce va da lucru mare și cap, făr'de carea

n-ară fi putut să se facă acea greșală, atunci se va pedepsi tocma ca și cel vinovat.

Zac. 11.

Nu se cade neștine să smintească să nu se facă greșala, nice să spue celuia ce vor să-i facă nevoe, nice să spue în ceartă pentru cela ce vor să-i facă pagubă. Iară de-ar putea să și smintească să nu se facă acea greșală numai cu un glas, poate, ce să zice, numai de-ară striga; iară încă când ară sminti să nu se facă acea greșală, atunci ară fi și de binele lui; iară de nu o va sminti, se va pedepsi.

Zac. 12.

Stăpînul și tatăl și domnul și vlădica, li se cade în tot chipul să nevoiască să strice fiecă greșală, să nu se cumva facă, când vor înțeleage că vor să facă vreunii de în cei mai mici, cumu-i feciorul sau sluga sau călugărul. Așijderea iară și călugărul și sluga și feciorul și năimitul, li se cade când vor înțeleage că va să facă cineva vreo greșală și vreo răotăte asupra vlădicăi sau a domnului sau asupra tatălui sau a stăpînului, să spue să se smintească, să nu se facă sau să-l smintească și ei singuri, ori în ce chip vor putea, să nevoiască pentru să nu facă fieșcine după voia lui. Și când va ști vreunul de aceștea ce am zis mai sus, că va să se facă vreo greșală și de nu va spune, atunci se va certa după voia judecătoriaului.

**PENTRU CLIRICUL DE VA ÎNJURA PE ARHIEREUL LUI, SAU
PRE POPA SAU DIACONUL; ȘI MIREANUL DE VA ÎNJURA PE
PREOTUL SAU-L VA BATE.**

GLAVA 47.

*Apostolii, ca-
non. 55 și 56.*

Canonul 55 al sfinților apostoli grăiaște: care cliric va înjura sau va mustra pe arhiereul lui, pre acela să-l scoată de în cinste, căce că nu se-au dat nemănu voe să înjure pre stăpînu-său.

Întrebare.

Iară care cliric va înjura pe preot sau pre diacon, să-l afurisească.

Dară pentru ce zic aceste canoane: cine va înjura pe arhiereu, să i se ia darul, iară cine va înjura pe preot sau pre diacon, să se afurisească?

Zonara.

Arhiereul iaste în locul lui Hristos și capul trupului besearicii și cinstea lui iaste mai naltă și mai harnică decît a preoților și a diaconilor, că aceștea de la arhiereu iau darul.

Răspuns.

Pentru aceaia carele înjură pe arhiereu i să ia darul, iară carele înjură pe preot sau pre diacon numai ce să afuriseaște. Pentru că arhiereul iaste capul, iară preoții și diaconii sînt mîinile și picioarele trupului, iară trupul iaste beseareca lui Hristos.

Postnicul.

Iară care mirean va înjura pe preot pe dreptate sau pe nedreptate, pre acela să-l canonească un an, iară de-l va bate cu lemn sau fără dă lemn, să-l canonească 3 ani, măcară dă-i va erta preotul și vina; iară într-alt loc zice să i se tae mîna.

**PENTRU CEIA CE VOR SUDUI PRE JUDECĂTORIUL SAU PRE
OAMENII CEI DOMNEȘTI.**

GLAVA 48.

<Zac. 1.>

Cela ce va sudui sau va ucide pe vreun judecătoriau, sau pe vreo slugă a judecătoriaului, pre care-l va fi trimis judecătoriau să facă vreo

slujbă, iar neştine-l va învălui şi nu-l va lăsa să împlă slujba după învăţătura mai marelui său, această greşală iaste ca şi când ar fi suduit pre domnie.

Cela ce va sudui sau va face vreo nevoe oamenilor celor domneşti, *Zac. 2.* acela face greşală ca şi cum ar sudui pre domnu-său, după cumu-i scris mai sus.

Cela ce nu se va pleca supt învăţătura judecătoriaului, acela face *Zac. 3.* greşală ca cum ar fi suduit pre domnie.

Tot omul iaste datoriu să spue judecătoriaului pre cela ce nu va să *Zac. 4.* asculte de dinsul şi de învăţătura lui cumu-l va judeca.

Cela ce se va sfătui să ucigă pe vreun diregătoriu de la vreun târg *Zac. 5.* şi de nu va fi apucat să facă moarte, acela să nu se pedepsească ca cela ce suduiaşte domnia, ce numai să i se tae capul. Iară dacă se va sfătui să hiclească, sau să ucigă pre singur domnul aceii ţări, măcară de nu va fi făcut acel vicleşug, iară aşa să se pedepsească ca unul de ceia ce-au suduit domnia.

Cela ce va sudui pre omul cel domnesc sau într-alt chip de-l va vătăma, *Zac. 6.* nefiind în slujba domnului, acela nu se va pedepsi ca un muştrătoriu de domnie. Aceasta să înţeleage cum această vrajbă ce s-au apucat cu acel om domnesc nu s-au apucat de când au fost cu slujbă domnească, ce-au fost mai de mult învrăjbiţi; drept aceeaia l-au suduit. Iară de să va afla cum să fie învrăjbiţi de când au îmblat cu slujbă domnească şi atunce nu l-au putut sudui, temîndu-se că pedepsire, iară dup-aceaia l-au aflat singur fără de slujbă, deci l-au muştrat sau l-au vătămat într-alt chip, atunce iarăş ca un muştrătoriu de domnie se va pedepsi.

Dă se va prileji vreun om domnesc să îmble cu slujbă şi de să va *Zac. 7.* lega de altul drept, vrînd să-l vătămă, iară acela nu se va da, ce-l va lovi, şi i se va prileji moarte, atunce acela ce ş-au sprijenit viaţa să nu aibă nici o pedepsire, ce să fie un om mort.

Cela ce va sudui sau va vătămă pe vreun judecătoriu, însă nu pentru *Zac. 8.* căce doară nu i-au plăcut cumva judecătoriaul lui, ce pentru vreo vrajbă ce-au fost avînd ei adins eiş, acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu de domnie, ce cu adevărat mai mult se va pedepsi pentru aceasta sudalmă sau vătămare a judecătoriaului, decît pre altul ce n-ară fi judecătoriu.

Oamenii cei domneşti încă de să vor prileji să fie zglobivi şi vor *Zac. 9.* face asupreale şi vor împresura săracii fără de ştire domniei, pre unii ca aceia cine-i va sudui acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu de domnie.

Cela ce nu va asculta de învăţătura judecătoriaului, însă nu de cuvîntul *Zac. 10.* lui, ce când va mîna pre o slugă de-i va zice, acela să nu se pedepsească ca un suduitoriu de domnie.

Cela ce va porni tot nărodul sau oraşul asupra judecătoriaului să-l *Zac. 11.* scoată dentr-acel loc de la acel scaun, sau măcară de-ară fi şi alt om domnesc când va face aceasta, pentru căce va fi şi judecătoriaul un mădulariu rău, atunce omul cel domnesc nu se va pedepsi ca un muştrătoriu de domnie; iară de va face aceasta pentru altă vină, atunce ca un suduitoriu de domnie să se pedepsească.

PENTRU CEIA CE VOR SUDUI SAU VOR VĂTĂMA SOLII.

G L A V A 49.

- Zac. 1.* Cella ce va sudui solii carii merg de la o domnie la alta, sau într-alt chip de-i va vătăma, acela denafară de pedepsirea ce dau pravilele ceale mirenești, atunci să se afurisească după pravila besearicii.
- Zac. 2.* Cella ce va înjura sau va vătăma pre soli, acela iaste ca și furul ce fură besearica.
- Zac. 3.* Cella ce va sminti solii de pre cale viind, sau de le va lua cărțile ce aduc, acela iaste adevărat suduitoriu de domnie, mai virtos cînd va face aceasta pentru să facă rușine domnu-său, sau pentru să cunoască den cărți taina acelui domn; iară de va face pentru să-i strice cinstea lui, sau și într-alt chip pentru altă dobîndă, atunci nu se va pedepsi ca un suduitoriu de domnie, ce cu alte pedepse mari împotriva acestora.
- Zac. 4.* Carele va sudui sau va vătăma pre soli pentru vreo vrajbă ce vor fi avut ei adins eiși, iară nu pentru să facă necinste domnului celuia ce i-au trimis, încă și atunci ca un suduitoriu de domnie să va pedepsi.
- Zac. 5.* Cella ce va sudui sau va vătăma pre solii cei urgisiți, acela cum ar sudui pre domnie, așa să se pedepsească.
- Zac. 6.* Solul deaca-ș va da solia și-i vor da răspunsul și-i vor da și cărțile, și de nu va purceade ce se va zăbovi într-acel loc, de-l va sudui sau-l va vătăma cineva, atunci acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu de domnie.
- Zac. 7.* Cella ce va sudui sau va vătăma pre sol căce nu va fi îmblat într-acea solie cu credință și cu cinste cum se cade, acela iară nu se va pedepsi ca un suduitoriu de domnie.
- Zac. 8.* Cella ce va sudui sau va vătăma pe vreun sol și nu-l va ști că iaste sol, acela să nu se pedepsească ca un suduitoriu de domnie.
- Zac. 9.* Cella ce va fura bani sau alt lucru de la un judecătoriu ce iaste într-un oraș, acela să nu se pedepsească ca un suduitoriu de domnie.

PENTRU CEIA CE VOR SUDUI PRE MAI MARI LOR, CE SĂ ZICE PRE BOIARI.

G L A V A 50.

- Zac. 1.* Cella ce va sluji la un boiaren, și de-l va hicleni cu ceva, sau-l va sudui, sau într-alt chip de-l va vătăma, acela să se pedepsească ca un suduitoriu de domnie.
- Zac. 2.* Cella ce va jura cuiva să-i slujască cu credință și mai apoi, de-l va sudui, acela face greșală cum ară sudui pre domn.

PENTRU ARHIEREUL DE VA FACE LITURGHIE SINGUR.

G L A V A 51.

- Simeon Solu-
neanul.* Arhiereul de va face liturghie singur, fără preot și fără diacon, nu se apără, căce că el iaste izvorul sfinției preoției și el dă acel dar altora, pre în duhul sfînt, deși slujesc. Iară pentru cinstea și înfrîmșetarea și podoaba arhieriei trebuiaște să aibă preoți și diaconi căce cînd slujaște arhiereul cu dinșii ar duce chipul lui Hristos cu ucenicii lui.

Iară de nu se vor afla preoți mulți și diaconi, încai 1 preot și 1 diacon să nu lipsească, și mai vîrtos cînd face hirotonie; că fără preot și fără diacon, nu poate sluji să facă hirotonie, nice poate să facă nice diacon, nice preot. *Valsamon.*

**PENTRU ODEJDIILE ARHIEREȘTI CU CARELE SE ÎMBRACĂ
ARHIEREUL CÎND SLUJAȘTE, CE ÎNCHIPUESC UNA ȘI ALTA.**

GLAVA 52.

Stihariul carele iaste albu închipuiaște strălucirea dumnezăeștii lumini, iară rîurile care le are iaste sîngele și apa carele curseră de în dumnezăiasca coastă a domnului. *Pentru stihariu.*

Iară epitrahilul iaste în chipul pînzii, adecă a pomesealnicului cu carele legară pe Hristos de grumazi și-l trăgea legat să-l răstignească. *Pentru epitrahil.*

Iară poasul carele să încinge iaste bună frîmșetare carea veni Hristos, carele iaste încins cu putearea dumnezăirii. *Pentru poas.*

Iară rucavițele sînt legăturile cu carele-l legară de mîni cîndu-l duseră la arhiereul Caiafa. *Pentru rucavița.*

Iară bedernița iaste pînza cu carea ștearse Hristos picioarele ucenicilor, cînd le spălă picioarele la o movenie a joi mari. *Fota. Pentru bederniță.*

Sacosul iaste plașca cu carea purtară pe Hristos la groaznecile patime ale lui și-ș bătea joc dă dinsul. *Pentru sacos.*

Iară golpiul carele iaste tot cu cruci (carele să chiamă polistavrion, ce să zice multe cruci); acela închipuiaște slava a toată lumea și putearea cinstitei cruci pentru care cruce se-au biruit și se biruiaște în tot ceasul marele vrăjmașul nostru și luptătoriul de creștini diavol. *Pentru golpiu.*

Iară omoforul carele pune arhiereul, acela închipuiaște oaia cea pierdută, pentru care veni domnul să o ia, pre carea o rătăcise marele lup, diavolul, și o scoase de în staul, iară Hristos aflîndu o luo și o puse la umăr și o duse de o puse în staul, de unde au fost, ce să zice pre Adam în rai. De-acia omoforul are și cruci, în chipul crucii carea purtă Hristos la umăr cîndu-l judecă Pilat să-l răstignească. *Pentru omofor.*

Iară toiagul închipuiaște trestia cu carea scrise spăsenia neamului omenesc. *Pentru toiag.*

Și într-alt chip, să zice, toiagul să chiamă și toiag de păstorie cu carele paște turma lui Hristos.

**PENTRU CE SĂ CHIAMĂ PATRIARHUL BOGONOSEȚ, ȘI CE ÎNCHI-
PUIAȘTE MANTIA LUI, LEASPEZILE, RÎURILE, CAPASUL ȘI
TUNDEREA CAPULUI ȘI LUMINA.**

GLAVA 53.

Arhiereul iaste bogonoseț pentru că iaste îmbrăcat cu darul duhului sfînt. Drept aceaia dă tuturor creștinilor întru toate sfînțiile, ce să zice tocmeale și rînduiale, sau arhiereii, preoții și altele, iară îmbrăcămintea arhiereului aceastea închipuesc.

*Pentru man-
tie.*

Mantia închipuiaște darul cel acoperit, carele au venit de la Dumnezeu la dînsul de-l sfinți și-l acoperi, cum și scrie că tot darul deplin de sus iaste, carele se pogoară de la tatăl cu lumină; și acel dar cuprinde tot trupul arhiereului, cum se arată și mantia de acoapere pre dînsul.

*Pentru leaspe-
zile de la man-
tie.*

Leaspezile ceale mari și ceale mici acealea arăduc chipul legii vechi și cei noao ca un sol a doao legi, în chipul lui Hristos.

Iară leaspezile ceale de jos, mici, ce sînt alătura poalelor lui, închipuesc leage veachea, ce se zice a lui Moisi.

Iară ceale de la piept, acealea închipuesc sfînta evanghelie, adecă leagea noao.

De-acia mai închipuesc aceste leaspezi, însă ceale de jos *покрѣде сѣнь закона*¹⁾, adecă trecu umbra legii; iară ceale dă pre piept *благ(д)ти прише(д)ши*²⁾, adecă bunătatea veni.

Pentru rîuri.

Iară rîurile carile sînt la mantie albe și roșii, cei albi albeața închipuiaște înomenirea, adecă trupul nostru carele purtă domnul pentru a noastră spăsenie, iară rușala închipuiaște dumnezăirea; că sfînta scriptură pre dumnezăire o chiamă foc. De-acia aceste rîuri ce sînt la mantie închipuesc ș-alta, căce se obrășaște cuvîntul biruitoriului nostru Hristos pre arhieriei, ca pe niște învățători adeveriți ai besearicii lui Hristos, cum am zice: pentru că cineva creade întru mine, rîuri vor izvorî de în mațele lui ape vii, ce să zice darul sfîntului duh.

Pentru capas.

Iară capasul, rătunzirea și obrășenia împrejur, închipuiaște obrășenia darului sfîntului duh, care umbreaște creaștetul lui.

*Pentru tunde-
rea capului.*

Iară tunderea carea se tunde arhiereul și face cunună în cap închipuiaște cununa cea de spini, carea puseră lui Hristos la înfricoșatele patime ale lui.

Psalm. 20.

Iară a preotului închipuiaște: pus-ai în capul lui cunună dă pietri scumpe.

*Pentru trichi-
rie.*

* sveașnicul,
iar <t>rech-
ia închipuiaș-
te sfînta troi-
ță.

Iară trăcheariile*, adecă lumina făcliei carea iaste la dînsul, închipuiaște darul arhieresc carele-l dă pre la creștini, la preoți și mireani. Care lumină închipuiaște pe Hristos și pre dumnezăeștii apostoli, carii apostoli se-au chemat lumina lumii. Și pentru căce iaste arhiereul următoriu lui Hristos și apostolilor, pentru aceaia aprind făclii naintea arhiereului.

**PENTRU NUMELE LUI ISUS HRISTOS, UNDE IASTE SEMNATU
ÎNTRU SFÎNTUL TRUP AL ARHIEREULUI ȘI CE ÎNCHIPUIAȘTE
CÎND BLAGOSLOVEAȘTE CU AMÎNDOAO MÎINILE LUI.**

GLAVA 54.

Întrebare.

Deaca vreame ce am zis mai sus că arhiereul iaste bogonoseț și ține scaunul lui Dumnezeu aicea pre pămînt și cealea ce poartă închipuesc dumnezăirea a domnului și Dumnezăului nostru Isus Hristos. Dară numele Isus Hristos unde iaste scris să-l arate pre sfîntul lui trup, deaca vreame ce iaste arhiereul chipul lui Hristos?

Ascultă pentru aceasta și vezi mai jos poveastea lui ce zice de dînsul.

¹⁾ „Trecut-a umbra legii”.

²⁾ „Bunătatea a venit”.

**RĂSPUNSUL PROTOPOPULUI DE LA NAPPLIA CHIR NICOLAE,
PREOTUL AL LUI MALAXU, CARELE AU FOST FOARTE ÎNTELEPT.**

Însă deagetul al doilea al mîinii dreapte carele iaste împreună cu al treilea și stă drept, iară cel de-al treilea puțin cam plecat, arată pe lucru și închipuiaște pre Isus, însă cel de-al doilea carele stă drept se chiamă I, iară al treilea deaget carele face chip puținel cam plecat, acela să chiamă S: iată, așa e numele lui: I S. Iară deagetul cel de întîi, carele iaste împreunat cu al patrulea deaget și stă cel mare de întîi pre dinsul, închipuesc aceale doao stihia lui H, căci că sînt încrucișate; iară al cincilea deaget, carele iaste și acela puținel plecat, acela închipuiaște S; că deaca vreame ce deagetul cel de întîi cu al patrulea să chaimă H, iată că și cel de-a cincea iaste S. Drept aceaia aceale trei deagete închipuesc H S. Și cum am scris mai sus, că al doilea cu al treilea să chiamă Isus, așijderea deagetul cel de întîi cu cel de-a patra și cu cel de-a cincea să chiamă Hristos. Iată că e scris numele lui Isus Hristos întru sfînta mîină a arhiereului. Și cum au dat Hristos darul și blagoslovenia ucenicilor, așa și arhiereul o dă preoților.

*Caută aicea de
vezi.*

Și cînd vrea să se înalțe la ceriu, atunce blagoslovi pre ucenicii lui cu amîndoa mîinile sale, cum grăiaște dumnezeiasca și sfînta evanghelie: rîdică-ș mîinile sale și-i blagoslovi. Dece și arhiereul, cînd blagosloveaște oamenii domnului cu amîndoa mîinile, atuncé răduce chipul marelui arhiereului său, domnului nostru Isus Hristos, carele blagoslovi pre ucenicii săi, cum am zis.

*Gherman Ta-
rigradeanul.*

*Luca, glava
24, Zac. 114.*

**PENTRU ARHIEREU SAU PREOT, DĂ SE VOR SCHIMNICI, SAU
UNDE SE VOR TUNDE FĂRĂ DE VOE.**

GLAVA 55.

Canonul al doilea al săborului de în beseareca lui Dumnezeu, Sofia, grăiaște: care arhiereu se va schimnici iase de în părințescul și învățătoareasca rînduială și merge în rîndul fiiului și al ucenicului, și mai mult nu oblăduiaște, nice în scaun șade, nice păstoreaște, numai ce-l păstorese alții pre dinsul; căce că se-au făcut tatăl fiiu și dascălul ucenic și stăpînul slugă. Drept aceaia zise acest sfînt săbor, că arhiereul carele face aceasta și să schimniceaște, să fie acela gol de arhierie de tot.

*De la sfînta
besearecă So-
fia.*

Iară ieromonahul dă se va schimnici, nu se părăseaște de preoția lui, ce iară slujaște liturghie, căce că n-are rînduiala arhierească, ca arhiereul. Pentru aceaia acest canon al acestui sfînt săbor zice: deaca va lua dumnezeiasca și îngereasca schimnicie, nu se apără a nu sluji liturghie.

*Pentru iero-
monah.*

Iară arhiereul, dă se va lăsa de vlădicie în sila lui, sau preotul, poruncesc sfintele pravile să nu se bage în seamă acea lăsare atunce și nice o adevărire să n-aibă.

*A dumnezees-
tilor dascali.*

Iară sfîntul patriarh de la Tarigrad, chir Mihail, cu sfîntul lui săbor au poruncit și au lăsat: tunderea, zice, carea se face în silă, iaste ca și cînd nu se-ar fi făcut niceodată, așa au socotit.

*Mihail patri-
arh.*

Armenopul.

Grăiaște și Armenopul: cîte sînt dă se fac dă silă, acealea nu se bagă în seamă.

Zri.

Drept aceaia, tot lucrul carele se face cu dă sila, sau de frică, sau de altă protivnicie, acela n-are nice o putere, nice adevărare, nice să bagă în seamă.

PENTRU PREOTUL CARELE SE VA AFLA ÎN PĂCATE ȘI OAMENII SĂ FUGĂ DE LA DÎNSUL; ȘI PENTRU SĂ NU OSÎNDEASCĂ MIREANUL PRE POPA; ȘI PENTRU SĂ NU OSÎNDEASCĂ NEȘTINE; ȘI PENTRU CINSTEA PREOȚILOR.

GLAVA 56.

Mathei.

De va grăi neștine pentru arhiereul sau pentru preot, că au făcut și fac care păcate sînt mai reale, aceluia, pînă nu se va face cu deadinsul ispită și întrebare de săborul arhieresc și să-i ia darul, pînă atunce să nu se întoarcă, nice să fugă niminea de la priceaștenia lui, adecă de la liturghie și de la slujba lui și de la alte lucrure bisericești.

Zlatoust.

Grăiaște și dumnezeescul Ioan Zlatoust: mulți preoți fiind păcătoși, aduc darure, adecă slujesc și nu se sfiăște dă dînsii Dumnezeu, ce duhul sfînt sfîntește darurile carele sînt nainte; și însă agnețul se face trupul domnului și de în potiriu se face cinstitul sînge al domnului, după glasul mîntuitorului: luați de mîncăți, că acesta e trupul meu; și beați de într-însul toți, că acesta iaste sîngele meu, al legii noao.

Cor<inteni>, zac. 149.

Marele Athanasie.

Iară marele Athanasie grăiaște: de vei ști pe preot adevărat că curveaște sau face alt păcat, să nu-ți întorci darul, adecă prescurile de la dînsul, nice să-l osîndești că e păcătos, căce că acealea prescuri nu le duci lui, ce lui Dumnezeu, bine că iaste nedăstoinic și păcătos, iară prescurile-ți, adecă leturghia ta pentru dînsul se sue la ceriu, iară elu-ș va lua plata păcatelor lui în zioa judecării.

Nichita Serboneanul.

Nu se cade, nici se cuvine, nice e cinste mireanului să osîndească pe preot, măcară de-ar fi popa și păcătos, nice ochii să-ți rîdici să-l vezi, numai să te depărtezi de dînsul 10 împistreale; însă că deși știm păcatele preotului, iară taina inemii lui nu o știm. Drept aceaia trebuiaște să avem toată smerenia la preoți, măcară de iaste drept, măcară păcătos; că și ei au judecătoriu drept, cum vor face, să le plătească fieșcăruia plata la groaznica zi a judecării. Și carii osîndeau pe preoți, aceia să se canonească foarte tare și greu, cum va părea sau va socoti arhiereul sau duhovnicul.

Zri.

Iară așa adevărat: vai de preotul ce slujaște nedăstoinic, că de nu se va lepăda să lase preoția, acela se face moștnean nesfîrșitei munci cu dracii.

Dumnezeescii dascalii.

Tine-ți mintea dreaptă și cu tot sufletul (tu, o, creștine) întru creștineștile învățături și cinsteaște cu cinste pre muma ta, besearica, carea te-au născut pre în duhul sfînt, adecă pe în dumnezeescul botez; și pe preoții ei cinsteaște-i ca pe nește slugi ai lu Hristos și ca pe niște oameni ce au tocmeala îngerească, ca să fii cinstit de Dumnezeu; căce că cinstea preoților la Hristos se socoteaște, că și oamenii împăratului pentru dînsul

Ref: Ortodoxia Nr. 1-2. 1978

București

Preotul necuvînt

să cinstesc, așa trebuie să se cinstească și preoții pentru Hristos; iară cîți nu cinstesc preoții, aceia mînie pe Hristos, de-acia și sfinția sa se sfîiaște și se mînie pre dinșii.

Grăiaște și Antioh Pandecta: episcopii, zice, să cinstească pe preoții lor ca pe niște slugi ai lui Hristos și ca pe niște oameni ce au tocmeală îngerească. *Antioh Pandecta.*

**PENTRU CARTEA SAU ZAPISUL ARHIEREULUI; ȘI DUPĂ MOARTE
UNDE SĂ I SE DEA HAINELE SAU UNEALTELE.**

GLAVA 57.

Cîte au avut arhiereul mai nainte, pînă nu întrase la rînduiala arhieriei, acealea le dă unde-i iaste voia și le împarte la moarte și întru viața lui; iară cîte au făcut deaca s-au pus arhiereu, acealea sînt ale bisearicii, adecă ale episcopiei sau ale mitropoliei, și pre acealea nu face zapis. Iară de să va fi tîmplat să ia niscare lucrure de la părinții lui, sau de la unchi, sau de la surori, sau de la frați, sau și de la altă rudenie, aceastea la dinșii se împart și iaste volnic să le facă ce i-e voia. *Armenopol.*

Iară hrisovul al de pururea pomenitului împărat Ioan Duca grăiaște: după moartea arhiereului, zice, să nu răpească nimenile unealtele lui, orice se-ară afla, ce numai naintea a tot clirosul să le ia iconomul (adecă ispravnicul casii) pre zapis sau cu scrisoare, pînă va veni alt arhiereu să le ia de la dînsul. *Împăratul Ioan Duca.*

**PENTRU VÎRSTA HIROTONIEI PREOȚILOR, ȘI CARE PĂCATE
APĂRĂ DE PREOȚIE.**

GLAVA 58.

Canonul 14 al șaselui săbor grăiaște: cînd va să se facă cineva preot, trebuie acela să fie de 30 de ani, iară diaconul de 25 și ipodiaconul de 20, iară citețul de 18. *Ioan Postnicul.*

Iară păcatele carele apără de preoție sînt aceastea:

De-l va strica alt copil, sau el copil fiind va strica pre alt copil.

Sau va curvi cu muiare, sau cu voinic, sau cu dobitoac.

Sau cu fămeaia-ș afară de fire.

Sau de nu-i va fi fost fămeaia fată cînd o au luat.

Sau va fi fost logodit cu alta, sau fămeaia lui cu altul.

Sau va fi a doa nuntă.

Sau mai nainte de cununie au stricat pre logodita lui.

Sau au curvit muiarea lui.

Sau au făcut ucidere dă nevoie sau de voe.

Sau iaste fur, să fie furat de în sfintele jertăvnicului, sau alte lucrure de la altcineva.

Sau să fie vrăjitor, să facă vrăji.

Sau să leage bărbatul cu muiarea să nu se împreune.

Sau se va fi lepădat vreodată de Hristos.

Sau va fi jurat strîmb.

Sau va fi făcut alt păcat de moarte.

Zri.

O, arhiereul lui Hristos, să nu îndrăznești să-l hirotonești preot, că vei arde și tu și el; de-acia amînduror vă se ia darul, după judecata dumnezeștii legi. Drept aceea ferește cîtu-ți e puterea, și mai vîrtos ca să nu moștenești veacinicul foc, că dai preoția nedăstoinicilor.

Marele Vasilie.

Iară deaca se va face cineva preot și va cădea ve întru unele de într-aceastea, i se ia darul preoției de tot, după canonul 51 al marelui Vasile, iară a se priceștui cîndu-i va fi voia nu se apără.

Vezi.

Iară de va fi fost neștine cocon mic și s-au amestecat cu altul în păcate și i s-au slobozit curărea între coapse numai, acela întîi să se canonească, de-acia atunce să se facă preot, însă de nu se va fi făcut păcatul deplin, să fie întrat mădulariul în șezutul copilului; iar de va fi întrat într-însul, să nu se facă preot, bine că de-au fost și copil și n-au cunoscut păcatul, iară căce i s-au spart vasul, se-au făcut netreabnic și fără de folos preoției, drept aceea, trupul lui nu poate să se facă să fie de slujba preoției; de-acia și copilul, ce să zice, la alt copil de-ș va băga mădulariul, iar se apără dă preoție.

Caută dă vezi.

PENTRU PODOABA PREOTEASCĂ CE ÎNCHIPUIAȘTE.

GLAVA 59.

Podoaba preotului pentru aceea iaste roșie sau mohorîță după graiul prorocului (carele face pre îngerii săi duhure și slugile sale foc arzătoriu). Iaste și pentru aceasta, că plașca roșie, adecă cu plașcă îmbrăcară pe Hristos la patimele lui. Așijderea și preoții, cînd sînt îmbrăcați cu podoaba preoției, atunce arată că sînt slugi și ostași marelui arhiereului său, lui Hristos, împăratului dă vecie și arăduc preoții serafimilor, că țin dumnezeescul și simțitoriul cărbune Hristos întru sfîntul jertăvnic. Și cum au luat serafimul odinioară cel cărbune dă-l deade Isaiei, așa și preoții, cu lingura cereasca pîine, sfîntul trup și sîngele domnului nostru Isus Hristos și-l dau oamenilor. Iară diaconii arăduc în chipul îngerilor.

PENTRU PREOT CARELE VA SLUJI ȘI NU SE VA PRICEȘTUI DUMNEZEȘTILOR TAINI.

GLAVA 60.

Apostoli, canon, 50.

Canonul al optulea al sfîntilor apostoli poruncește: care episcop sau preot sau diacon făcînd liturghie și nu se va priceștui dumnezeștilor taini, acela să-și spue vina căce nu s-au priceștuit; de-acia de va spune drept, nu se pedepsește, iară de nu va vrea să spue, să se canonească, adecă să fie lipsit de preoție cîtăva vreme, pînă-ș va plînge greșala, căce că dă vină oamenilor de zic pentru dinsul căce au lăsat sfintele iaste păcătos, pentr-aceaia nu va să se priceștuiască.

**PENTRU CELA CE VA SĂ SE PREOTEASCĂ MAI NAINTE PÎNĂ
NU IA FĂMEAE.**

GLAVA 61.

* Canonul 26 al sfinților apostoli grăiaște: carele va să se preotească *Apostoli, ca-*
neînsurat, ce să zice să nu ia fămeae, acela trebuie să se întrebe de va *non. 26.*
putea să-ș ție înțelepția întreagă, adecă să petreacă cu curăție. Pre unul
ca acela să-l sufere și să-l hirotonească; iară de nu va putea să se
ție în curăție, întâi să-ș ia fămeae, fată pre leage. De-acia atunce după
nuntă să i se facă și hirotonia pre rînd, adecă citeț, ipodiacon, diacon
și preot.

După hirotonie nu se-au dat altui nemănu a se însura, fără numai *Zri.*
citeților și cîntăreților.

**PENTRU PREOTUL CE VA AVEA VRAJBĂ CU CINEVA ȘI DE VA
VÂRSA ÎN ZIOA CE VA FACE LITURGHIE.**

GLAVA 62.

Preotul cu vrajbă de va sluji liturghie, acela să fie deșărt de liturghie *Nichifor Tari-*
zile 7, că grăiaște Evsevie: vai de popa cela ce va avea vrajbă cu cineva *gradeanul.*
și va sluji mai nainte pînă nu se va împăca și va da blagoslovenie
oamenilor.

Grăiaște și dumnezăescul Zlatoust: preotul aducătoriu aminte de *Zlatoust.*
rău, acela niciodată nu duce lui Dumnezeu jertvă curată și de va fi avînd
răotate la inema lui, iară dragoste curată să n-aibă, acela ce slujbă slujaște?
Și ce iaste cînd zice $\text{MH}(\rho)\text{K}\text{K}\text{C}\text{K}(\text{M})^1$. Și pentru ce roagă pre Dumnezeu pentru
spăsenia lui și a oamenilor, căce că unul ca acela îndrăzneală la Dumnezeu
n-are, căce că e călcătoriu de învățăturile lui. Drept aceea, se va întoarce
Dumnezeu de jărtva lui, ca și de a lui Cain, carele-i era pizmă pe frate-său.
Unul ca acela să-și aducă aminte ce porunci domnul: dă-ți vei aduce darul
la jertăvnic, zice (adecă prescurile-ți), și acolo-ț vei aduce aminte că
fratele tău creștinul are ceva cătră tine, atunce pas întâi dă te împacă
cu fratele tău și atunce-ți du darul tău lui Dumnezeu. Drept aceea, și
tu nu treace porunca și învățătura biruitoriului, ca să nu te osîndești,
să te faci striin de slava lui.

Iară care preot va face liturghie și să nu facă pace mai nainte cu cela *Zri.*
ce s-au învrăjbit, pre acela vor dumnezăeștii părinți să fie fără preoție
patruzeci de zile.

Care preot va borî dă beție în zioa ce-au slujit liturghie, acela lipsit *Postnicul.*
să fie de popie zile 40; iară de va borî a doa zi dă beție și să nu fie făcut
liturghie, acela să fie lipsit dă liturghie zile 20.

¹⁾ „Pace tuturor”.

PENTRU PREOTUL, SĂ NU SĂRUTE MORT CÎND VA VREA SĂ SLUJASCĂ LITURGHIE; NICE DEACA VA FACE LITURGHIE SĂ NU SĂRUTE SFINTELE ICOANE.

GLAVA 63.

*Gherman Ta-
rigrădeanul.*

X Preotul, de va săruta mortul, nu poate într-acea zi să facă liturghie, pentru că va să sărute dumnezăeștile taini; iară de va face aceasta, să fie lipsit dă preoție 40 de zile. De-acia cînd slujaște și să priceștuiască de dumnezăeștile și înfricoșatele taini și i se văpsesc buzele lui de dumnezăiasca priceaștenie, atunce deaca firșăște liturghia și se dăzbracă de odejdii și iase afară, icoanele să nu sărute pentru că-i sînt buzele văpsite de sfînta priceaștenie, cum am zis. Ce numai la icoana lui Hristos se facă o metanie și alta la Preacista; atunce se întoarce de blagosloveaște oamenii și merge tot omul creștin pre acasă-și, în calea cu pace.

PENTRU PREOTUL, DE VA SLUJI LITURGHIE FĂRĂ DE ANTIMIS, SAU NU VA PURTA GRIJĂ DE BESEARICA LUI DUMNEZEU, CE O VA URGISI, SAU VA ARDE VAS SFÎNT AL BESEARICII.

GLAVA 64.

Postnicul.

X Care preot va sluji liturghie fără de antimis, acela să facă metanii doao sute, iară de va sluji în besearică netîrnosită fără de antimis, să i se ia popia.

*Săborul de la
Nichea.*

Iară care preot nu va purta grijă dă besearica lui, ce o va urgisi și cu toată cîntea de nu o va curăți și de nu o va mătura și de nu va cinsti odejdiile, acela să se pedepsească cu lipsa dă preoția lui.

*Nichifor Ta-
rigrădeanul.*

Iară de se va tîmpla, de beție sau dă vreo leane, să lase foc la oltariu sau afară în besearică, și va arde vreo carte sau alt lucru sfînt de carele se află înlăuntru în besearică, acela să fie lipsit dă preoția lui un an, sau ia alt canon, cum va părea arhiereului.

PENTRU PREOTUL, DE VA FI VÎNĂTORIU, SAU PRINZĂTORIU DE PĂSĂRI, SAU DE VA VRĂJI, SAU DE VA MEARGE SĂ-I VRĂJASCĂ, SAU DE VA FI VÎNZĂTORIU DE ALTUL, ADECĂ GRĂITORIU DE RĂU.

GLAVA 65.

Postnicul.

Care preot iaste vînătoriu, sau prinde pasări, sau-ș va lăsa slujba

*Săborul Lao-
dichiei, canon.
36.*

carea iaste datoriu să aducă aminte lui Dumnezeu pentru spăsenia lui și a oamenilor, acela să fie lipsit 3 luni de popia lui.

** grăitoriu de
rău.*

Iară de va face ve într-un chip vrăji, acela să fie lipsit de preoția lui de tot.

Postnicul.

Iară de va fi vînzătoriu * de altul, însă de să va pocăi să se lase, atunce să se canonească, iară de nu se va părăsi, să i se ia popia.

**PENTRU PREOTUL, DE NU-Ș VA CITI CEASURILE ȘI VA FACE
LITURGHIE ȘI DE VA FACE SINGUR MASLO.**

GLAVA 66.

● Care preot nu-ș va citi ceasurile și va face liturghie, acela are păcat; iară deaca va face liturghie dă le va citi, iaste neîmpreunat păcatului. *Postnicul.*

● Iară maslo singur nu poate să facă, de nu vor fi și alți preoți, pentru că sfînta scriptură zice să chemăm popii besearicii și învață să nu chemăm numai unul. Drept aceaia, trebuie să păzim cu deadinsul și cu frică leagea și tocmeealele besearicii; că, cum nu poate numai un arhiereu să hirotonească pre alt arhiereu singur, căce că e fărădeleage, așijderea și 1 preot maslo nu poate singur să facă, ce tocma 7 preoți trebuie să fie, iară nu mai puțini; iară de să va tîmpla vreame să nu fie pre număr tocma 7 preoți, atunce trei tot să nu lipsească. *Simeon Salu-
neanul.
Pos<lania> Ia-
cov, glava 5,
zac. 57.*

PENTRU PREOTUL, DE VA MURI FĂRĂ DE COCONI.

GLAVA 67.

Care preot va muri și coconi nu-i vor rămînea, nice alți moștneani, aceluia să i se împartă avuția lui și toate bucatele în trei părți; de-acia una să i se facă pentru suflet pomană și milostenie, și alta să o dea preoteasii, de nu se va mărita; iară a treia să o dea la besearică, sau la mitropolie de va fi, sau episcopie. *Leagea.*

PENTRU PREOȚI, CA SĂ NU JUDECE PE ARHIEREUL LOR.

GLAVA 68.

Nu se-au dat preoților, nice mireanilor să judece pe arhiereul lor, pentru că e cap și păstoriu lor. Dară aceasta se-au dat arhiereilor, să caute și să judece pe preoți și pre oamenii lui. *Nichita de la
Serron.*

Oile, ce să zice oamenii, și ucenicii, adecă preoții, nu voireți să pașteți pre păstorii și învățătorii voștri, pre arhierei zic; că în loc de ucenici ce sînteți, iară voi veți să vă faceți dascali, să judecați pre ceia ce au puteare să vă judece și să vă înveațe? *Grigorie Bo-
goslov.*

Fieșcarele în ce tocmeală se-au chemat, într-aceaia să și fie, ce să zice în rînduiala carea au chemat Dumnezeu pre fieșcarele, într-aceaia să și fie. *Pavel apostol.*

Nice diaconi, nice mireani, nu pot să judece pre popa, ca să nu cumva să se urgisească dumnezeirea sau sfînția. *Nichita Ser-
roneanul.*

**PENTRU PREOȚI ȘI DIACONI CARII NU VOR POMENI PE
ARHIEREUL LOR.**

GLAVA 69.

Canonul 13 al săborului de întîi și de-al doilea grăiaște: care preot sau diacon va zice că știe de arhiereul lui că se află în greșale, de-acia *Săborul 1 și al
2, canon. 13.*

mai nainte, pînă nu se va face săbor și judecată episcopului, va îndrăzni de va lăsa pomenirea lui și nu-l va pomeni la sfintele slujbe și la alte slujbe, aceluia să i se ia darul preoției de tot.

PENTRU CĂ PREOȚII SÎNT ÎN CHIPUL CELOR ȘAPTEZECI DE APOSTOLI, IARĂ ARHIEREII ÎN LOCUL CELOR 12. ȘI NU NUMAI CÎTE DĂZLEAGĂ ARHIEREII SÎNT DĂZLEGATE, CE CÎTE DĂZLEAGĂ ȘI PRE CEI CE AU LUAT PE NEDREPTATE.

GLAVA 70.

Simeon Soluneanul.

Simeon, preasfîntul mitropolit de la Solun, zice că preoții au darul celor șaptezeci de apostoli, iară arhieriei au ai celor doisprezece, căroră suflă domnul și zise: priimiți duh sfînt, căroră veți erta păcatele, ertate vor fi, căroră veți ținea, ținute vor fi. Drept aceea, lor li s-au dat darul duhului sfînt și unul după altul iau acel dar al arhieriei. Iară preoții n-au dar a erta păcatele, ca și cei șaptezeci ce n-au avut darul duhului sfînt să iarte păcatele.

Zri.

Și nu numai cîte vor dăzlega arhieriei sînt dăzlegate, ce cîte vor dăzlega și pre cei ce au luat ceva pe nedreptate. Și ascultați carii sînt ceia ce au luat pe nedreptate.

Zri.

Un om au intrat într-o casă și au furat niște unealte; sau într-alt chip, cum au năpăstuit pre cineva și i-au luat ceva pe nedreptate, de-acia se-au făcut afurisanie pentru acel furtișag sau pentru acea nedreptate. Deci ceta ce le-au furat nu i-au fost frică de Dumnezeu, nice de afurisanie, să întoarcă unealtele cealea ce au luat și să ia ertăciune, ce s-au lăsat într-acea legătură a afurisaniei și muri și se află afurisit. Acum de acesta, ce să face ca să se iarte? Ascultă însă cînd să vor plăti furtișagurile carele au furat, sau nedreptatea carea au luat și se vor întoarce la cei năpăstuiți, adecă la ceia ce ale cui au fost, atunce se iartă și acela trup și se dăzleagă, carele se-au fost afurisit pentru furtișagul sau pentru nedreptatea ceia ce au luat.

PENTRU PREOȚI ȘI CĂLUGĂRI, CA SĂ NU SE AMEASTECE ȘI SĂ POARTE GRIJĂ DE LUCRURILE ȘI GRIJILE MIRENEȘTI, NICE SĂ VRĂCIUIASCĂ.

GLAVA 71.

Apostolii, canon. 6.

Canonul 6 al sfîntilor apostoli poruncește că nice episcopi, nice preoți, nice diaconi, nice călugări să nu se ameastece în lucrurile mirenești, nice să-ș lase besearica lui, sau slujba lui și să negoțătorească, iară de va fi într-aceasta, sau să se părăsească, sau să i se ia darul, că nu e vreadnic preoției, pentru că minciuna să potrivească cu jehuirea; iară de va fi călugăr, se afurisească și se gonească de la besearica lui Hristos pînă se va părăsi.

✚ Iară preotul carele va vrăciui sau va tăia vine, acela să fie lipsit de preoție zile 7, iară alți învățători zic zile 40; iară alții zic sau să se părăsească sau să i se ia darul. *Postnicul.*

PENTRU TOȚI SFINȚII, ADECĂ PREOȚII, DE NU-Ș VOR CITI TOATĂ PRAVILA, ADECĂ SLUJBA LOR; ȘI PENTRU DE ȘAPTE ORI ÎN ZI: LĂUDAIU-TE, DOAMNE; ȘI CARELE SÎNT 7 LAUDE.

GLAVA 72.

Care preot îș va lăsa slujba pravilei sale, adecă vecernea și utrănea și cealealalte toate, acela să se canonească cîteva zile, pentru că grăiaște dumnezeescul David: de șapte ori în zi te lăudai, doamne. *Postnicul. Psalm. 118.*

Dece aceale șapte laude, datoriu iaste preotul să le zică zioa și noaptea întru citire și întru slavoslovie lui dumnezeu, carele sînt aceastea: cîntarea de întîi iaste polunoștnița, a doa utrănia cu prăvăi ceas, a treia tretîi ceas, a patra șestîi ceas, a cincea deviatîi ceas, a șasea vecernea, a șaptea pavecernița. Iată aceastea sînt ceale 7 laude, carele zice dumnezeescul David, că, de 7 ori în zi te lăudai doamne. *Simeon Solu-neanul.*

Asculțați și poveastea lor, pentru ce lucru fac aceastea: *Zri.*

Polunoștnița iaste cîntare pentru înviiarea mîntuitorului și a doa venire a lui, cînd va veni ginerile cu mare slavă. *Pentru polu-noștniță.*

Iară cîntarea utrăniei iaste căce vine zioa și mulțimim celuia ce au dat lumina și au spart înșelătura întunearecului, pentr-aceaia cu utrănia și cu prăvăi ceas se chiamă laudă întru începătura zilei și cu slavoslavie trimeasă lui Dumnezeu. *Pentru utră-nia.*

Iară cîntarea a lu tretîi ceas iaste pentru căce au venit duhul sfînt și dumnezeștii apostoli; și deaca lumină pre dinșii, apoi cu dinșii toată lumea. *Pentru 3 ceas.*

Iară cîntarea a lui șestîi ceas iaste pentru răstignirea mîntuitorului, că într-al șaselea ceas se răstigni și tămădui călcarea lu Adam carea o au făcut într-al șasele ceas. *Pentru 6 ceas.*

Iară cîntarea a lui deviatîi ceas iaste pentru strigarea ce au strigat într-acel ceas, domnul nostru Isus Hristos: tată, întru mînile tale-mi dau sufletul; și așa-ș deade sufletul; și moartea domnului pre moartea omorî și pre cei de întru iad izbăvi. *Pentru 9 ceas.*

Iară cîntarea vecerniei iaste de mulțemirea cătră Dumnezeu pentru că am sosit cătră sfîrșenia zilei, și încă pentru îngruparea domnului nostru, că seara se-au îngrupat prea sfîntul sfinției sale trup. *Pentru vecer-nie.*

Iară cîntarea pavecerniții iaste căce că spre odihnă ne-am așezat, și pentru căce iaste începătura nopții, ne rugăm ca cu pace să adurmim și să înviem, adecă să ne sculăm să vedem lumina. *Pentru pave-cerniță.*

Știți acuma carele sînt 7 laude și ce închipuiesc. Iară vai de preotul cela ce nu va citi aceastea, însă ale zilei și ale nopții, căce că socoteaște pre dinsul Dumnezeu ca pe un mort.

Iară jertva fără de sînge, carea să chiamă dumnezăiasca liturghie, pe toate întreace, căce că lucru adevărat iaste al domnului și al *Zri.*

sfintiei sale. Și însă ceale șapte laude, carele-s mai sus, datoriu iaste tot creștinul să le zică, și preot și mirean; iară dumnezăiasca liturghie alt niminea nu poate să-i slujască fără numai arhiereul și preotul.

**PENTRU MIREANUL CE SĂ VA SFII A SĂ CUMENECA DE LA
PREOTUL MIREAN CARELE VA AVEA PREOTEASĂ.**

GLAVA 73.

Săbor. de la Gangra, canon. 4. *Groznicie.* **X** Canonul 4 al sfântului săbor de la Gangra grăiaște: preotul, zice, carele va avea preoteasă și va sluji jertva cea fără de sânge, iară neștine să va afla dă se va sfii, adins eluș pentru preotul căce are muiare, de nu se va precestui sfintelor taini de în mîinile lui, pre acela om dumnezeștii părinți nu-l canonesc, ce-l dau anathemei. O, groaznica judecată.

**PENTRU PREOTUL CARELE SE VA RUȘINA A-Ș CUMINECA
PREOTEASA LUI.**

GLAVA 74.

Săbor. 6, canon. 103. Canonul 103 al șaselui săbor de la Trulla grăiaște: preotului, zice, de-i va fi rușine a priceștui preoteasa lui dumnezăeștilor taini și va da potiriul cătră altul să o priceștuiască, a-l opri pre acela popă cîtăva vreme nu lasă, numai ce i să ia popia de tot.

**PENTRU PREOT, DĂ SE VA ÎNSURA, SAU PREOTEASA, SAU
MIREANUL CLIRIC A DOA OARĂ DĂ SE VOR ÎNSURA.**

GLAVA 75.

Săbor. Neochesaria, canon. 1. **X** Canonul 1 al săborului de la Neochesaria poruncește: vreun om ce nu se va însura și se va face preot de june, iară apoi, după preoție va vrea să se însoare, unul ca acela i să ia preoția de tot, iară de la besearică nu se goneaște.

Iară de va fi alt preot și-i va muri preoteasa și va rămînea văduu, de-acia va vrea să ia altă muiare, ia-i-se și lui preoția, iară de la besearică nice acela nu se goneaște.

Leagea. Așijderea și preoteasa căriia-i va muri popa, de nu va putea să se ție în curăția ei, de va vrea să se mărite, neapărată să fie.

X Care se însoară de-a doa oară, acela nu poate fi cliric; adecă mireanul carele va lua a doa fămeae și au fost cliric, de-acia nu mai poate fi cliric.

Zri.

Socoteala se socoteaște așa, că de să va însura a doa oară cliricul, de în cinste ce are nu se scoate, ce o ține și-ș are cinstea și scaunul după rînduiala cinstii sale; iară de-acia într-altă rînduială mai mare de acolo de unde iaste și se află, a se sui mai sus nu poate, după socoteala besericeștilor și împărăteștilor dumnezăeștilor pravile.

**PENTRU CELA CE VA SĂ SE PREOTEASCĂ ȘI VA LUA MUIARE
SAU VĂDUĂ, SAU SLUJNICĂ, SAU ALTA CE VA FI AVÎND
VIAȚĂ REA.**

GLAVA 76.

Canonul 18 al sfinților apostoli grăiaște: cine va vrea să se facă preot și se va însura, de va lua fâmeae văduă, sau curvă, sau roabă, sau slujnică, sau cinghiasă, acela nu poate fi preot; că pravila va așa, cum iaste cu viață curată și îmbunătățit cela ce va să se facă preot, așa să fie și fâmeaia lui, ce să zice curată și nespurcată.

*Apostoli, canon. 18.
Cinghiasă, se
chiamă mueri-
le care cîntă
pre la veselii
cu tambura.*

**PENTRU CELA CE SĂ AFLĂ ÎN PĂCATE CARELE APĂRĂ DE
PREOȚIE, IARĂ EL SE VA HIROTONI.**

GLAVA 77.

Carele va vrea să se facă preot, de va tăcea să nu spue păcatul carele au făcut, sau de voia lui va lăsa să nu ispovedească păcatul cela ce-l apără dă preoție, de-acia se va hirotoni preot și după aceia-l va ispovedi, nemică nu-i foloseaște hirotonia, ce să i să ia darul, căce că se-au făcut că nu-i știe nimenilea păcatele lui.

*Nichita de la
Irackie.*

Iară care arhieru va hirotoni pre acela, neștiund păcatul lui, atunce acesta canon iartă pe arhieru să n-aibă nice o pedepsă întru arhieria sa.

*Theofil Ale-
xandoreanul,
canon. 1.*

Ia-i-se darul celuia ce să află în păcatele cealea ce apără de preoție, iară el se hirotoneaște.

Grăesc unii că, cum curățează botezul pre om de toate păcatele carele au făcut mai nainte de botez și se face nou, adecă fără de păcate, așa și preoția, păcatele care le face omul mai nainte dă preoție, le curățează hirotonia.

*Săbor. 1, ca-
non. 9.*

Ce însă de aceasta grăiaște Valsamon și aleage tocmeala lucrului acestuia; că aceasta, zice, purtătorii de Dumnezeu părinți nu o au suferit nicecum, adecă cum să iarte preoția păcatele, ca botejunea, ce însă păcatele celor nebotezați adevărat le curățează; iară ceia ce vor să ia preoția, de vor face păcate sau mai nainte de hirotonie, sau după hirotonie, acelora li să ia darul de tot.

Valsamon.

PENTRU OVREAIU, DE SĂ VA BOTEZA, SE FACE PREOT.

GLAVA 78.

Auzită bine socoteala ce zice Valsamon, că botejunea curățează toate păcatele omului; ce deaca vreame ce le curățează, dar deaca va veni un ovreaiu să se boteaze, după socoteala poveștii lui, poate să se facă preot? Poate, pentru că ori ce păcate va fi avut le-au curățit botejunea și nice o spurcăciune n-au lăsat într-însul, drept aceeaia ia preoția neapărat; iară deaca se va boteza, de va face păcate carele opresc dă preoție, atunce nu poate nice într-un chip să se facă preot.

Valsamon.

**PENTRU PREOTUL, DE VA ISPOVEDI PĂCATUL SĂU DE VOE
CARELE AU FĂCUT MAI NAINTE DE HIROTONIE.**

GLAVA 79.

*Săbor. de la
Neochesaria;
canon. 9.
Zri.*

Canonul 9 al săborului de la Neochesaria poruncește de acesta păcat al preotului mai nainte dă preoție și va ispovedi păcatul de a lui bună voe fiindu-i frică de Dumnezeu.

Preotul, zice, ce va curvi sau va face alt păcat carele apără de preoție, iară el se-au hirotonit și după hirotonie i-au părut rău și au zis întru sine: de va rămînea într-aceasta va să se muncească în vecie; și se îndemnă de întru gînd bun și-și ispovedi de voe păcatul său, ca să nu se muncească. De aceasta poruncesc dumnezăeștii părinți ai acelu sfînt săbor: acel om, zice, carele-și va ispovedi de bună voe păcatul, însă de slujbă să se părăsească, adecă să nu mai facă liturghie întru toată viața lui, iară alte tocmeale ale preoției să și le ție, ce să zice cu preoții ședere, adecă să șază cu preoții întru tocmeala rînduialii sale întru toate lucrurile besericești; și cînd se va tîmpla să se sue de în rînduială în rînduială după cînstea rînduialii sale, atunce, cînd va vrea să se priceștuiască dumnezăeștilor taini, să între în lăuntru la jertăvnic. Și cum am zis, toate besericeștile să le facă, numai jertva cea fără de sînge, ce să zice liturghia, să nu slujască, căce că o au lăsat de a lui voe, ca un nedăstoinic. Și aceastea darure besericești i se-au dat să le slujască și să le ție, căce ș-au ispovedit păcatul de voe, cum am zis mai sus. Încă și pentru aceastea de va arăta bunătate bună să facă lucrure ce plac lui Dumnezeu. Iară de se va tîmpla de va cădea iară în păcat, unul ca acela de tot se goleaște și de aceale darure ce are. Și deaca va greși, de va și arăta smerenie și cale bună, și de-ar face toată bunătatea bună să placă lui Dumnezeu și oamenilor, de-acia acealea darure mai mult nu poate să le ție sau să le ia, numai ce-l priimesc în besearică ca pe un mirean păcătos, carele să întoarce de în rău și vine spre bine.

Caută.

Însă preotul de va greși mai nainte de preoție și va greși și după preoție și nu se va ispovedi, nice se va vâdi de față de aceale păcate, pre acela nu poate arhiereul să-l apere de la liturghie, nice de la alte slujbe besericești, ce-i dă voe sau să se părăsească de-a slujirea, sau să slujască; de-aceia el va da cuvînt și seamă la înfricoșata a doa venire cătră dreptul și înfricoșatul judecătoriu, domnul nostru Isus Hristos, ca un nevrednic ce au slujit preasfîntul trup și sînge al domnului Isus Hristos. Iară de se va vâdi păcatul lui că au greșit, sau naintea hirotoniei, sau după hirotonie, cu adevărată arătare, adecă de cinci mărturii credincioși, încă să și jure, atunce i să ia darul de tot și se goleaște și de alte darure, cum scrie mai sus.

**PENTRU DIACON, DE VA CURVI, SAU PÎNĂ LA SĂRUTARE VA
GREȘI PREOTUL SAU DIACONUL.**

GLAVA 80.

*Săbor. Neo-
chesaria, ca-
non. 10.*

Canonul 10 al săborului de la Neochesaria grăiaște: de va curv diaconul, atunce să-ș vie în loc de slugă.

Diaconul carele va ispovedi păcatul său, atunci de rînduiala diaconiei se dăsparte iară în tocmeala slugii să vie, cum zice mai sus, arată să fie în slujba citirii. *Valsamon.*

✂ Iară care preot sau diacon va veni pînă la sărutare, de va săruta muiare și-și va spurca buzele, și-și va ispovedi păcatul său, acela se opreaște dă preoție cîtăva vreme, carele iaste preot sau diacon, însă preotul dă preoție, iară diaconul de slujba diaconiei și numai să se ameastece cu cei sfințiți, însă preotul cu preoții, iară diaconul cu diaconii. Iară de vor greși greșale carele apără dă preoție, atunci i se ia darul cărui de-ar fi sau preot sau diacon. *Marele Vasilie, canon. 66.*

**PENTRU MUIAREA, DE VA FACE COPIL ȘI VA NĂPĂSTUI PRE
POPA CĂ L-AU FĂCUT CU DINSUL.**

**ÎNTREBAREA LUI COSTANTIN EPISCOPUL CĂTRĂ SFÎNTUL
MITROPOLIT DE LA IRACLIA, CHIR NICHITA.**

GLAVA 81.

Muiarea, de va naște copilul și va zice că cu cutare preot l-au făcut, de aceasta ce să va face? Mare ciudă iaste fără vădire să facă jurămînt muiarea, și preotului să i se ia darul.

RĂSPUNSUL SFÎNTULUI NICHITA DE LA IRACLIA.

Vinile preotului carele va fi de-ai luarea darul sau de-al oprirea cîtăva vreme, de-i va zice neștine asupra lui ce-i va fi voia, nu se bagă în seamă, nice i să ia darul, nici să-l oprească cîtăva vreme, ce să-i arate pîra cu mărturii credincioase, bune și cinstite, cum vor dumnezeestile pravile. Iară cuvîntul muerii nicecum nu se creade, nice să bagă în seamă de nu vor fi mărturii credincioase. Numai ce trebuie să pui sfintele odejdii, cealea ce poartă preotul cînd slujaște; și însă de va vrea preotul acela carele e pîrît, atunci le ia și se îmbracă și face Б(с)ЛЖЕНЪ БГЪ¹⁾. De-acia atunce-l lasă întru judecata lui Dumnezeu și nice-i lua darul, nice să-l oprești cîtăva vreme.

**PENTRU DĂ SE VA ÎNSURA CINEVA ȘI SE VA PREOȚI, IARĂ
ÎNSURAREA SE VA AFLA FĂRĂ DE LEAGE; ȘI DE CLIRICUL
MIREAN DE VA AVEA FĂMEAE, IARĂ ÎNTR-ACELAȘI CHIP.**

GLAVA 82.

Canonul 26 al șasului săbor grăiaște: preotul carele va lua muiare, *Sobor. 6, ca-*
adecă muiarea care au luat cînd au fost mirean, și se va afla rudă lui, *non. 26.*

¹⁾ „Binecuvîntat este Dumnezeu“.

pre carea pe leage nu poate să o ia, acela preot să ție numai scaunul pre la săboară cu alți preoți, iară de dregătoria preoției de tot să fie gol, și nu numai de liturghie, ce și de toate slujbele besericești, numai scaunul să ție, cum am zis, adevă să șază în rînd cu alți preoți. Și această ertăciune se-au făcut și i se-au dat, să șază în rînd, căce se-au făcut acela lucru al nuntei fără de leage neștiind el, iară a blagoslovi vreo slujbă nu-i dau lui voe purtătorii de Dumnezeu părinți; dară cum va să și blagoslovească el pre altul, cînd lui trebuie să poarte el grijă pentru păcatele sale? că blagoslovenia iaste darul sfîntului duh și dare către alții, și unul ca acela nemic nu se ameșteacă nice darului, nice sfîntiei de la duhul sfînt, pentru păcatul amestecării de sînge care l-au făcut. Și deaca vreame ce n-are de într-acela dar, cum va putea să dea altui om lucru care n-are? Cea ce are dă cătră alții și blagoslovenie și sfîntie, iară cea ce n-are cum va putea să dea? Ce voiu mai zice, nice pre ascuns, nice de față să îndrăznească a blagoslovi, nice să priceștuiască pe vreun om, că sosește lui numai șădearea în scaunul preoților, iară altă treabă besericească să nu slujască, cum am zis mai sus, fără numai să se roage lui Dumnezeu cu lacrăme să-i iarte fărădelegea amestecării de sînge carea au făcut; și acea nuntă fără de leage să se dăspartă și el mai mult cătră fămeaia aceaia să nu mai meargă. Dece de va face așa, să nu se lipsească de scaun, iară de nu se va dăspărți, nu numai de scaun să se lipsească, ce încă cu acea muiare fără de leage carea au luat, să fie afară dă besearica lui Hristos pînă-și vor veni spre pocanie să se dăspartă unul de altul, atunce să-i priimească; iară de nu vor suferi să se dăspartă unul de altul de voe, atunce să se despartă în sila domnească, adevă cu judecata de afară.

*Apostoli, ca-
non. 19.
Zonara.*

Iară mireanul carele va fi fără de leage, acel cliric nu poate să fie.

Carele ține muiare fără de leage, nu numai de în cliros să se gonească, ce încă și de la besearică, pînă se va despărți; și deaca se va despărți, să se canonească ca un amestecătoriu de sînge.

**PENTRU PREOTUL CE E OPRIT ȘI DESPĂRTIT DE POPIE, DE
I SE VA CĂDEA SĂ ZICĂ Б(с)Л҃ГЕНЪ Б҃ГЪ НШ҃Ъ¹⁾ ȘИ БЖЕ ОУЩЕДР҃ННЪ²⁾
ȘI PENTRU DE VA SLUJI PREOT CU POPA CELA CE E OPRIT DE
LITURGHIE.**

GLAVA 33.

*Întrebarea u-
nor călugări
cătră sf. pa-
triarh Nicolae.*

Oare cade-se un preot, ce i-au luat darul pentru greșalele ce au făcut, să zică Б(с)Л҃ГЕНЪ Б҃ГЪ НШ҃Ъ¹⁾ și БЖЕ ОУЩЕДР҃ННЪ²⁾ sau Хс истин-
нѣ Б҃ГЪ НШ҃Ъ³⁾ sau să cădească cu cădealnița, sau să se priceștuiască
înlauntru în oltariu?

¹⁾ „Binecuvîntat este Dumnezeuul nostru“.

²⁾ „Doamne, milostivește-te spre noi“.

³⁾ „Hristos, adevăratul Dumnezeu al nostru“.

RĂSPUNSUL PATRIARHULUI NICOLAE.

Ba, ce numai în locul mireanilor să se pue să fie.

Iară preotul carele va face liturghie cu popa cel oprit și-l va ști, atunce se dăsparte și el de preoția lui. *Apostoli, canon. 11.*

PENTRU PREOTUL, DE-I VA CURVI MUIAREA LUI, SAU A MIREANULUI ȘI VA VREA SĂ SE PREOTEASCĂ; ȘI DE PREOTEASA, DĂ SE VA APUCA CU DĂ SILA SĂ O CURVEASCĂ CINEVA.

GLAVA 84.

Canonul 8 al sfântului săbor de la Neochesaria poruncește: de va curvi, zice, muiarea vreunui om și se va vădi de față, unul ca acela întru slujba preoției nu poate veni. Iară de să va hirotoni cineva și după hirotonie va curvi muiarea lui, atunce să o lase. Iară de va vrea să se afle cu dinsa, acela nu poate să aibă sau să ție nice un dar preotesesc. *Soborul Neochesariei, canon. 8.*

A Muiarea omului mirean, de va curvi și o vor vădi de față, atunce acela nu poate să vie nice la o rînduială preotească. *Zonara.*

Vădirea de față iaste să mărturisească cinci mărturii de acel lucru al curviei și să jure, de-acia atunce să se lipsească de darul preoției unul ca acela. Iară de va fi bănuind că curvește fămeaia lui și nu se va vădi cu mărturii, unul ca acela se face popă pentru că bănuiala a curviei muerii lui nu se-au arătat. Iară dă se va vedea și se va arăta adevărată și va vrea el să facă carte de dăspărteală ca să se dăspartă de dinsa, atunce, neapărat iar se face popă; iară așa el adevărat altă muiare nu mai poate să ia, ce numai să trăiască singur în curăție și în cinste. *Caută.*

T Iară de va fi preot și va curvi preoteasa lui, poruncesc dumnezeestii părinți: de-i va fi voia să-ș ție preoția, să se dăspartă de dinsa de tot; iară de va vrea să o ție ca și mai nainte, atunce se dăsparte de rînduiala preoției în carea se află, pentru că acea preoteasă a lui ce au curvit, deaca se-au spurcat, iaste spurcată; pentr-aceaia preotul ei dă se va amesteca cu ea să face tot un trup, de-acia și el se amestecă întru spurcaciunea celuiialaltă și iaste spurcatu. Drept aceeaia nu poate veni să fie întru slujba besearicii. *Zri.*

A Muiarea mireanului de va curvi, și el o va erta de greșală, acela are voe să și-o ție. *Caută.*

Cum se caută și să aleage cela ce va să fie preot, ca să fie cu viață curată și îmbunătățită, așa să se caute și fămeaia lui să fie cinstită și curată. *Postnicul.*

Iară de să va tîmpla să se apuce cu dă sila fămeaia preotului de vreun silnic, sau se va robi să fie roabă, și o vor spurca și să facă păcate cu dinsa, să nu se dăspartă de dinsa, ce să o ție ca și de întîi neapărat; și preotul acela de slujba preoției lui nu se dăsparte, ce să-ș ție toată slujba preoției fără de greșală; și nice un putearnic să nu-l ție de rău, nice să-l apere, căce că păcatul preoteasii lui se-au făcut fără de voia ei, adecă cu dă sila. *Leu și Costantin împărați.*

**PENTRU ARHIEREI, CARII VOR PRIIMI PREOȚI STRIINI FĂRĂ
DE CĂRȚI DE PACE ȘI DE ERTĂCIUNE; ȘI CE ÎNCHIPUESC CĂRȚILE;
ȘI DE PREOTUL ROBIT DE-L VOR PRIIMI FĂRĂ DE CARTE.**

GLAVA 85.

Sfinții apostoli, canon. 33. Canonul 33 al sfinților apostoli poruncește: care preot va merge în eparhie striină și-l va priimi arhiereul locului aceluia și nu va avea carte de ertăciune, să fie dăspărțit de arhierie și acel arhiereu ce-l va priimi.

Iar al lor canon. 12. Iară de va fi neștine afurisit de arhiereul lui și se va duce într-altă eparhie și-l va priimi arhiereul locului aceluia, și acela să fie afurisit.

Săbor. Laodichiei, canon. 41. Nice 1 sfințit să nu îmble într-altă eparhie fără de cărți de pace de la episcopul său, nice să îndrăznească a face altă slujbă besericească.

Săbor. Antiohiei, canon. 8. Cărți de ertăciune nice un preot n-are voe să dea altui preot sau cliric, când nu e arhiereul lor; iară de va fi mort, atunci iau cărți de la ispravnicul arhiereului.

Caută. Însă ispravnicii locului, adecă protopopii și părinții duhovnici, carii să chiamă și ei socotitori și ispravnicii locului, au voe să dea cărți de pace, cum au și alte tocmeale pre lege.

Apostoli, canon. 12. Arhiereul de va priimi pe preotul despărțit de popie dă alt arhiereu sau cliric și-l va erta de va sluji, aceluia să i se ia darul.

Mathei. Iară pentru cartea de pace, facem știre ce închipuiaște: când va să meargă vreun preot sau cliric într-altă eparhie să slujască acolo, pentru aceea ia carte de la arhiereul său; și cartea aceeaia mărturisește pre dinsul că după rînduială se-au hirotonit cu darul duhului sfînt, după mărturia duhovnicului său și a altor preoți carii pre dins au mărturisit. Și arată arhiereul cătră toți unde va merge acel preot, cum de dinsul se-au înfrîmșet marea deregătorie a preoției, curată și dăstoinică.

* cinste.

Iară cartea de slobozie iaste aceasta: carea ia preotul de la arhiereul lui ca să se ducă într-alt loc să slujască, și se arată că cu voia arhiereului său au eșit, iară nu de întru mintea lui, și cum nu iaste preot fără de minte, și are cutare boerie *, și iaste bun creștin și pravoslavnic și mărturisește pre dinsul cartea ceaia ce poartă, a arhiereului său, că de toate iaste dăstoinic preoției să slujască lui Dumnezeu.

Iară cărțile de pace se chiamă ceale doao cărți ale preotului: cea de popie și cea de slobozie.

Valsamon.

Priimește iară arhiereul pe preotul fără de carte de pace și de slobozie, când se va fi prădat moșia preotului sau el va fi fost rob.

**PENTRU PREOȚII CARII IAU CAMĂTĂ, SAU CĂLUGĂRI,
SAU MIREANI.**

GLAVA 86.

Apostolii, canon. 44.

Canonul 44 al sfinților apostoli grăiaște: episcopul, sau preotul, sau diaconul de va împrumuta pe vreun om cu niscare bani și va lua camătă, acela sau să se părăsească, sau să fie oprit dă preoție.

Și clericul carele va vrea să se facă preot și va lua camătă, acela întâi să se întreabe vrea-va să sufere acea dobândă nedreaptă carea au luat camătă să o dea săracilor? De-acia să se prinză cu zăpă, mai mult lucru fără de leage ca acela să nu facă. Atunce, de va fi curat de alte păcate carele apără dă preoție, el să se hirotonească. *Marele Vasilie, canon. 14.*

— Călugărul sau călugărița de vor lua camătă, acela să fie întru anathemă pînă se vor părăsi de acel lucru rău și viclean. *Postnicul.*

Mireanul creștin de va vrea să ia camătă de la fratele său creștinul, acela să se afurisească și să se lipsească și de dumnezeiasca priceașenie pînă se va părăsi; atunce să se iarte și să se priimească la besearică. *Marele Vasilie.*

PENTRU CALPUZANII, CEIA CE FAC BANI RĂI, ȘI PENTRU PEDEPSA LOR.

GLAVA 87.

Mincinoșii ceia ce fac bani răi, aceia încă fac aceia greșală ca și Zac. 1. cum ar sudui pre împăratul și pre domnul țării.

Banii cei răi sînt de trei feluri: amestecătură, ce să zice, aurul cel curat ce ar fi să fie, ei-l spurcă și-l meastecă. Argintul așijderea, unu-l ameastecă cu aramă, altu-l fac chiar de aramă și numai că ce-l spoesc desupra cu argint. Aceasta e una. A doa, de-ar fi și curați o seamă de bani, iar ei fac mai mici, de nu ajung la cumpănă, ce păgubesc oamenii ceia ce-i iau. A treia, așijderea să chiamă mincinoși pentru căce că chipul și scriptura carea pune pre dinșii iaste mincinoasă, nu iaste făcută den sfat cu învățătura cuiva, ce pre furis, ca un lucru rău. Drept aceia de-ar fi și curați, cu nemic mestecați, și de-ar fi și deplin la cumpănă, totu e un lucru mincinos și se chiamă mincinos și soț furțișagului. *Zac. 2.*

Banii cei buni și derepți au patru lucruri pe împrejurul lor: întâi, cea ce face bani să aibă puteare și voe de la împărăție sau de la domnul locului aceluia. Al doile, să se facă în loc vestit, cum ar fi în mijlocul târgului, să vază toți. Al treile, să aibă chip și scriptură cinstită și frumoasă, iară să nu fie făcută aceia scrisoare în vreun chip grozav și de rușine. Al patrulea iară, să fie și la cumpănă deplin, nemic să nu lipsească, cum iaste mai cu dreptate, așa să fie. *Zac. 3.*

Oricine va face bani mincinoși, ce se zice, oricine va fi calpuzan de va face bani răi în numele împăratului și al domnului acelu loc, aceluia întâi să i se tae capul, după aceia să-i arză trupul în foc, și cîte bucate va avea toate să fie domnești. Iară de să va afla că s-au făcut acea calpuzănie la vreun sat sau și târg micșor, atunce numai să i se facă moarte, iară bucatele să nu i le ia nimenile, nice să-l arză. *Zac. 4.*

Casa aceia, unde se vor face bani răi, să fie domnească. Iară de să va afla că acea casă au fost prinsă cu chirie, atunce trebuie să cerce-teaze judecătoria să vază, de vreame ce stăpînul acei case lăcuiaște aproape de-acolea, atunce casa va fi tot domnească, de vreame ce judecătoria-lu-ș prepune cum să fie, și el știind oarece; iară de să va afla că acel om cu casa lăcuiaște departe de-acolea, atunce casa nu va fi domnească. *Zac. 5.*

- Zac. 6.* Încă de să va afla că acea casă iaste a vreunii mueri sărace, atunce iară nu va fi domnească.
- Zac. 7.* Încă acea casă de să va afla că iaste a niscare coconi săraci, iar nu va fi domnească. Iară de să va afla că acei coconi au vreun ispravnic pre toate bucatele lor și va fi năemit el casa, atunce să prețuiască casa cît va face și să plătească tot el acel preț tot den bucatele lui.
- Zac. 8.* Măcară de-ară face neștine bani cît de buni, galbeni lămuriți de aur curat, sau talere, sau alt feliu de bani să fie lămuriți de argint curat și să fie deplin și la cumpănă; ce cu aceastea cu toate nu va putea să încape în voia nemănuî să fie pedepsit mai puțin decît ar fi făcut bani răi de în aur și de în argint rău, sau de aramă lămurită, sau cum ar fi mai rău, ce acela tot o pedepsire va să aibă, de vreame ce iaste fără de știrea împărăției sau a domniei.
- Zac. 9.* Oricare zlătariu va amesteca aurul sau argintul cu alte lucruri fără știrea stăpînului, ce să zice, de va spurca lucrul și se va afla mincinos, cu alt cu nemica, numai cu capul să plătească.
- Zac. 10.* Ceia ce fac bani domnești și de vor îndrăzni să spurce aurul sau argintul pentru dobînda lor, aceia cu alt cu nemica nu vor plăti ce numai cu capetele.
- Zac. 11.* Orcare diregătoriu va lăsa și nu va opri să nu îmble banii cei răi, acela numai cu capul să plătească.
- Zac. 12.* Cea ce va ști unde fac bani răi și de nu va spune judecătoria, acela cu capul să plătească.
- Zac. 13.* De să va scula o soție de-a calpuzanilor și va vădi cătră judecătoria pre cealealte soții, atunce aceia vor peri toți pre deala lor, iară cea ce i-au vădit să nu aibă nice o pedepsire; iară de nu va fi soție, să aibă dar de la judecător, iară de va fi rob, să nu-i dea alt dar, ce numai să-l slobozească să nu mai fie rob.
- Zac. 14.* Cînd va prinde judecătoria vreun calpuzan, trebuie să-l cerceteaze, mai are soții și cine le dă ajutoriu de fac acel lucru, și ce-i va spune să-l crează.
- Zac. 15.* Seamnele și prepuserile ajung la judecătoria să arate pre calpuzani.
- Zac. 16.* Cea ce va spoi vreun fel de bani, fiind de aramă, să arate că iaste de aur sau de argint, sau de va spoi argintul să arate că iaste aur, pre acela să-l omoară.

PENTRU CEIA CE ÎMBLĂ CU BANI RĂI, SAU-I ȚIN LA DINȘII.

GLAVA 33.

- Zac. 1.* Cea ce va cheltui sau va schimba bani răi și-i va lua de la cea ce-i face, știindu-l și cunoscîndu-l că iaste calpuzan, acela să se pedepsească ca și calpuzanul.
- Zac. 2.* Cea ce va ținea la dinsul bani răi, știindu-i că sînt răi, acela să se pedepsească după cum va fi voia judecătoria.
- Zac. 3.* Cea ce poartă și îmblă cu bani răi, acela face prepus cum să fie și el soție cu calpuzanii, tot într-un chip se vor pedepsi.

Pedepsirea celuia ce împlă cu bani răi iaste mai mare cîndu-l vor *Zac. 4.*
 ști c-au împlat de multe ori și i s-au zis și n-au băgat seamă.

Cela ce va cheltui niscare bani răi și se va tocmi cel ce-i va lua, *Zac. 5.*
 cum de vor fi răi să-i întoarcă, acela nu va avea pedepsire.

Cela ce va cheltui bani răi și, dacă-l vor prinde, de-ș va pune chezaș *Zac. 6.*
 de la cine au luat acei bani, acela să nu aibă nice o pedepsire.

Cela ce-l vor prinde împlînd și cheltuind bani răi, de vor fi prea *Zac. 7.*
 puțini și de nu-ș va putea pune chezaș, aceluia să-i dea jurămînt; de va
 jura cum nu știe c-au fost acei bani răi, atunce să fie în pace și nice o
 pedepsire să nu aibă.

**PRAVILE ÎMPĂRĂTEȘTI. PENTRU CEIA CE GĂSESC VREO CO-
 MOARĂ PRE LOCUL ȘI PRE HOTARUL LOR, SAU PRE HOTARUL
 BESEARICII, SAU PRE LOC DOMNESC, A CUI SĂ VA CĂDEA SĂ FIE.**

GLAVA 89.

Oricine va putea și va vrea să cearce pre locul lui și pre hotarul lui, *Zac. 1.*
 cu munca lui, sau de să va nemeri așa fieștecum să se tîmple să găsească
 vreo comoară, aceaia să fie a lui, iară nu a altuia a nemănu.

Nu va putea nimenile să cearce pre loc striin, pentru să găsească *Zac. 2.*
 comoară, fără de voia stăpînului acelu loc. Iară de va cerca și de va
 găsi fără sfatul stăpînului celuia cu locul, așa numai den capul lui, atunce
 nu va rămînea să fie a lui, ce să va da celuia cu locul.

De s-ar prileji să cumpere neștine un loc sau un prilog sau laz, ce *Zac. 3.*
 va fi, și de va găsi o comoară cela ce l-au cumpărat, atunce nu va putea
 să meștersuguiască cela ce au vîndut să zică că l-au înșelat de i l-au
 dat eftin.

Cela ce va merge de va cerca pre locul altuia și va găsi comoară *Zac. 4.*
 fără de știrea celuia cu locul, și de să va vădi, aceluia necum să-i lase
 ceva stăpînul locului dentr-acea comoară, ce încă de-l va duce la jude-
 cătoriu va avea și pedepsă, oricum va fi voia judecătoreiului.

De să va prileji cuiva, nu cercînd, ce așa, de se va găsi o comoară *Zac. 5.*
 pre un loc striin, atunce să fie și să împartă în doao cu stăpînul locului.

Aceasta se socoteaște încă și cînd vor găsi niscare comoară pre loc *Zac. 6.*
 domnesc, sau pre loc călugăresc ce să zice al besearicii; pentru că jumă-
 tate de comoară iaste de pururea a celuia ce o găsește, iară jumătate
 iaste a besearicii, sau mai de multe ori domnească.

De vreame ce va fi țiind neștine nește ocine striine și se hrăneaște *Zac. 7.*
 cu dinsele și de va găsi vreo comoară acolo, aceaia nu se va chema a
 stăpînului, ce a celuia ce o au găsit. Cumu se-ară zice: Petr au lăsat
 o ocină lui Pavel să se hrănească atîtea ani, iară mai apoi să o ia Gheor-
 ghie, că iaste fecior lui Petr; dece de să va afla că s-au găsit comoara
 la vreamea ce ținea Pavel acel loc, atunce să nu se chame a altuia, ce
 numai a lui Pavel.

Iară de să va găsi iarăși vreo comoară pre acel loc a lui Petr, ce l-au *Zac. 8.*
 dat lui Pavel de să hrăneaște, atunce vor împărți în doao comoara Petr
 și cu Pavel, cela ce să hrăneaște acoloa.

- Zac. 9.* De să va prileji cuiva, vreunui striin, să găsească o comoară pre acel loc ce să hrănească Pavel, atunci să împartă acel lucru cu Pavel, iară Petr să nu se ameastece întru nemic.
- Zac. 10.* De să va prileji cuiva să aibă pre mîna lui niscare ocine zălojite și de va găsi el o comoară, atunci va împărți cu stăpînul locului de vreme ce să chîmă c-au găsit, ca și cum ar fi într-un loc striin.
- Zac. 11.* Cînd va năemi oarecine un pom, pentru să culeagă poamele, pînă la cutare vreme, iară acoloa va găsi o comoară, atunci să chîmă c-au găsit acea comoară ca și într-alt loc striin. Dece vor împărți cu stăpînul locului în doaă. De-acia acea jumătate a lui o va ținea și se va hrăni cu dînsa de pururea ca cu un lucru al său; iară ceaialaltă parte, a stăpînului, și aceeaia o va ținea și se va hrăni cu dînsa pînă cînd se va împlea vremea pomului. Atunci, deaca se va împlea acea vreme, după cum le-au fost tocomeala să ție acel loc cu chirie; iară cînd va da locul stăpînului, atunci să-i dea și partea lui ce i s-au venit jumătate de comoară.
- Zac. 12.* Cela ce va găsi comoară pre locul muerii lui ce-i vor fi dat zeastre, atunci să împartă în două cu muiarea-și. Iară de să va prileji să se despartă, atunci să-i dea partea ei ce i se va veni den comoară.
- Zac. 13.* De va ținea neștine niște ocine zălog pentru datorie și de vor treace 30 de ani și nu le va răscumpăra, atunci de să va afla vreo comoară pe acei 30 de ani, atunci să fie tot a celuiia ce-au găsit, iară celuiia cu ocina nemica să nu-i dea.
- Zac. 14.* Cela ce va găsi comoară cu vrăji și cu draci, acelaia nemica să nu i se dea, ce să-i ia tot domnia.
- Zac. 15.* Comoară să chîmă aur, argint, banii cei vechi de demult, stăpînul ai cui au fost să nu se știe cine au fost. Iară de nu vor fi lucrure vechi, și stăpînul acelor lucruri se va cunoaște și se va ști cine au fost, atunci cine va găsi acealea lucruri nu se va chema c-au găsit comoară.
- Zac. 16.* Cine va năemi o casă, de va ședea cu chirie, și într-acea casă va găsi niște bani ascunși, și acei bani nu vor fi de mult vechi, atunci se vor chema ai stăpînului, iară nu ai celuiia ce-au găsit și șade cu chirie.
- Zac. 17.* Oricine va ascunde comoara deaca o va găsi, ca să nu dea nemica celuiia ce i să vine, acela pîiarde-ș-va și partea sa ce i să va veni.
- Zac. 18.* Aceastea toate, ce scrie mai sus, au fost în zilele ceale vechi, iară acum se-au părăsit acealea obiceiure.
- Zac. 19.* Iară comoarale cîte se găsesc, toate le iau domnii, și numai ce dau cîtu se îndură, oarece puțin lucru, celuiia ce găsește, iară stăpînului celuiia cu locul nu-i dau nemica.

PENTRU CLIRICI, DE LI SE VA CÂDEA SĂ ÎNTRE CHEZAȘI.

GLAVA 90.

Apostolii, canon. 20.

Canonul 20 al sfinților apostoli grăiaște: cliricul, zice, de va intra chezaș, acelaia să i se ia darul.

Zonara.

Vreun mirean de va cumpăra lucrure domnești, carele se chîmă vameși, iar preotul va intra chezaș pentru dînsul, acelaia i să ia popia

de tot. Iar de să va face chezași într-alt chipu, ca pentru să dobîndească, și de aceaia i să ia darul.

<Ia>ră dă se va afla vreun om săracu datoriu și vor vrea să-l bage în temniță, iară preotul va lua-l în chizășie, de aceaia nu se apără, ce încă are cîste de bine ce au făcut. Și într-alte lucrure bune de va intra preotul chezași, n-are nice o pedepsă pentru chizășuire.

**PENTRU CLIRICI, CA SĂ NU MEARGĂ LA CÎRCIUMĂ, NICE SĂ
ȚIE CÎRCIUMĂ.**

GLAVA 91.

Canonul 24 al sfinților apostoli grăiaște: care cliric se va arăta că merge la cîrciumă să mănînce și să bea acolo, acela să se afurisească. *Apostolii, canon. 24.*

Dă se va tîmpla preotului a fi călătoriu și nu va avea unde mînea fără la cîrciumă și dă nevoe într-alt loc n-are unde se odihni, atunci i se iartă să mîe acolo și nemică să nu se pedepsească. *Zonara.*

Și cliricul să n-aibă prăvălie de vînzare de vin, carea să chîmă prost cîrciumă. Că de vreame ce el să opreaște să nu meargă la dînsa, dară încă să aibă prăvălie ca aceaia să slujască altor oameni? Căruia slujba-i iaste numai să slujască împăratului și marelui arhieru, domnului nostru Isus Hristos. Însă sau să se părăsească de aceasta, sau să i se ia darul. Iară prăvălia aceaia ce are, de o va da altuia cu chirie, iaste ertat și nu se pedepsește. *Săbor. 6, canon. 9.*

**PENTRU CEI ÎNDRĂCIȚI, CA SĂ NU FIE CLIRICI; ȘI PENTRU
PREOȚII CARII CAD ȘI LEȘINĂ.**

GLAVA 92.

Canonul 77 al sfinților apostoli grăiaște: de să va tîmpla cuiva a să îndrăci, acela să nu fie cliric, nice să se ameastece să se roage cu credincioșii pînă se va curăți de acea boală. De-acia, de va fi dăstoinic, se va face cliric. *Apostolii, canon. 77.*

Aceasta ce zic, să nu se ameastece să se roage cu credincioșii cel îndrăcit, iaste pentr-aceasta vină, ca pentru să nu zică cuvînt rău și scîrnav la besearică, să spăimeaze și să smintească gloata oamenilor și să se curmeaze slavoslovîia, adecă slujba domnului. *Zri.*

Iară pentru preotul carele leșină și cade, poruncesc dumnezăeștile pravile: preot, zice, ca acela să slujască toate lucrurile preotești și să le caute neapărat și nice o apărare să n-aibă, numai de jertva cea fără de sînge, ce să chîmă a dumnezăeștii și sfintei liturghii, să fie oprit și apărat de dînsa. *Socotirea dumnezăeștilor pravile.*

Și de aceasta nu poruncesc numai dumnezăeștile pravile, ce și adevă-rata marea besearică așa ține, după porunca dumnezăeștii legi, și dau slobozire preotului care leșină să slujască toate preoteștile, ce să zice, *A marei be-seareci.*

să blagoslovească nuntă, să boteaze copii, să facă blagoslovenie la toate slujbele; numai, cum grăiaște pravila, de dumnezăiasca liturghie să se apere de tot.

PENTRU CĂ SE FAC POPI ȘI CEIA CE NU SÎNT DE RUDĂ DE PREOTIE; AȘIJDEREA ȘI ACEIA CE SĂ NASC DE ÎNTR-O FĂMEAE CURVĂ.

GLAVA 93.

Săbor. 6, canon. 33.

Canonul 33 al șaselui săbor poruncește: cela ce va să se facă popă, să nu-i cauți ruda lui cine iaste, au de preot, au de mirean, ce numai să cauți pre acela ce va să ia deregătoria preoției. Pentru că aceasta numai ovreaii ce o au avut osebit, că la ei nu pot de altă rudă să se facă preoți, ce numai de rudă levitească, adecă preoțească.

Nichifor Targădeanul.

Iară copiii carii vor naște de în muiare curvă sau de în cea cu a doa cununie sau de într-a treia, de vor arăta lucrure cinstite și viață bună și vor fi dăstoinici preoției, aceia se hirotonesc; iară nu se apără pentru păcatele părinților, pentru că aceia au făcut păcatele și ei și-au luat canonul, iară copiii nice au greșit, nice se canonesc.

PENTRU DĂ SE VA HIROTONI EPISCOP SAU ALTUL DE ÎN RÎNDUL PREOTIEI ȘI VA AVEA SEMN SAU ALTĂ BETEJUNE PE TRUP.

GLAVA 94.

Apostolii, canon. 75.

Canonul 75 al sfinților apostoli grăiaște: cine iaste cu un ochiu, sau ponivos, sau va avea semn, și va fi vreadnic slujbei preoției, acela să se facă, că rana trupului nu spurcă pre om, ce a sufletului.

A lui Val-samon poveas-te la acesta canon.

Iară oamenii mireani de vor avea patimă de boală și vor vrea să se facă preoți, iară de boala ce au nu pot să slujască dumnezeăștile taini, aceia preoți să nu se facă. Iară ceia ce pot să slujască, sau cu un ochiu sînt, sau șchiopi, sau într-alt chip betejiți, au poruncit să se facă preoți, pentru că de suflet trebuie să fie curați, iară nu de trup. Iară de vor fi sănătoși și vor lua preoția și după hirotonie le va veni boala, însă de nu-i va supăra boala, ei să slujască și așa cîți se află, ce să zice cu boală, neapărat să-ș ție preoția, să slujască lui Dumnezeu, pentru că propoveduitorii de Dumnezeu apostoli au socotit de au poruncit de aceasta zicînd: oricine va fi pentru boala trupului, acela de preoție să nu se apere. Iară de va fi boala mare, cum am zis, orb, sau surd, sau mut, sau i să va fi uscat mîna dreaptă, sau de va avea altă boală și nu va putea să slujască sfintele, acela să se părăsească de dumnezăiasca liturghie, iară de rînduiala preoției să nu să părăsească, ce încă mai mult să se facă milă spre dinsul, ce să zice să-ș ție rînduiala scaunului preoției sale după cinstea dregătoriei sale, și să aibă și ajutoriu de la dinșii pentru traiul său.

PENTRU PREOTUL, DE VA BLAGOSLOVI NUNTA FĂRĂ DE LEAGE.

GLAVA 95.

Preotul carele va blagoslovi nunta fără de leage sau nu de vîrstă, *Leagea.* ce să zice, de nu va fi fost bărbatul de 14 ani și muiarea de 12, acelaia să i se ia darul, adevărat de va fi știut popa că au fost nunta fără de leage. Iară de nu va fi știut, ce au făcut fără știre, sau dă nebunie, atunci să nu i se ia darul, ce numai să se pedepsească cîtăva vreme.

PENTRU PREOTUL, DĂ SE VA SPĂLA ÎN ZIOA CE VA VREA SĂ SLUJASCĂ LITURGHIE; SAU MIREANUL CE VA VREA SĂ SE CUMINECE ȘI VA MEARGE LA BAE.

GLAVA 96.

X Preotul, dă se va spăla sau va merge la bae, acela nu poate să facă *Marco, patri-* liturghie într-aceaia zi, nice are voe după liturghie să se speale. Nice *arhul Alexan-* mireanul, de să va spăla sau va merge la bae, nu poate să i se dea *driei.* dumnezeștile taini. Iară deaca se va priceștui, nice atunci nu poate să meargă să-ș lase sînge nice preotul, nice mireanul, fără numai de să va tîmpla boala morții într-aceaia zi, pătimind pentru viața-ș.

PENTRU PREOTUL, DE-I VA CURĂ SÎNGE DE ÎN NAS, SAU DE ÎN DINȚI CÎND VA VREA SĂ SLUJASCĂ LITURGHIE.

GLAVA 97.

{ Preotul carele va vrea să slujască liturghie, iară mai nainte de *Postnicul.* liturghie de-i va cură sînge de în nas, să facă metanie 40, atunci să slujască. Iară de-i va cură după liturghie, să facă metanii 100; iară sîngele, să sape groapă să-l îngroape, sau să-l arunce în mare sau în rîu. Iară de-i va cură de în dinți, să nu slujască liturghie.

PENTRU PREOTUL, DE I SĂ VA TÎMPLA SĂ SE SĂBLĂZNEASCĂ ÎN ZIOA CE VA SĂ SLUJASCĂ LITURGHIE.

GLAVA 98.

^ Preotul ce va vrea să slujască liturghie și-i va veni de-i va cură *Valsamon.* trupul în vis și va ști că-i iaste acela lucru de pohtă muerească, atunci să nu slujască; iară de să va face fără de pohtă, însă dăspre diavolul, atunci să-ș citească slujba carea e de aceaia sminteală și molitvele de priceaștenie și să facă metanii 100 și să se speale cu apă și să se îmbrace în cămașă noao, adecă să se premenească; de-acia atunci să slujască

liturghie; adevăr de va fi nevoie, ce să zice, de va fi praznic mare sau altă zi aleasă de liturghie, iară de va fi altă zi carea nu se prăznuiască, să nu slujască liturghie.

**PENTRU PREOT, SĂ SE FEREASCĂ DE MUIAREA LUI CÎND VA
SĂ SLUJASCĂ LITURGHIE.**

GLAVA 99.

*Sobor. 6, ca-
non. 13.*

Canonul 13 al șaselui săbor poruncește: preoții și diaconii nu să opresc de amestecarea fămeilor sale, fără numai pre la zilele cealea ce vor să slujască jertva cea fără de sînge, adecă sfînta liturghie; atunce trebuie să se ție, pentru că vor să slujască unui curat și fără de păcate împăratului împăraților marelui arhieru și mîntuitoriu, singur domnului nostru Isus Hristos. Drept aceeaia trebuie într-aceaia zi să se ferească de pohta trupească.

**PENTRU PREOȚII CARII-Ș GONESC FĂMEILE SALE, SOCOTIND
PENTRU SMERENIA, SAU SĂ URASCĂ NUNTA CEA PRE LEAGE,
SAU VINUL, SAU CARNEA.**

GLAVA 100.

*Apostolii, ca-
non. 5.*

Canonul 5 al sfinților apostoli grăiaște: care preot sau diacon sau altul de în clirici, într-adins pentru smerenia-ș, va goni fămeaia, acela să se afurisească pînă o va suferi să o ia. Iar de să va lăsa într-acela gînd și nu o va lua, aceluia să i se ia darul, căce arată de aceasta, carele ș-au gonit fămeaia că-i iaste nunta necurată. Că zice dumnezeiasca scrisoare că nunta e cinstită și patul nespurcatu; pentr-aceaia i să ia darul de nu o va lua, pentru că și Hristos nunta cea de întîi blagoslovi.

*Apostolii, ca-
non. 53.*

Iară dă se va afla veun preot ca să se leapede de nuntă, sau de carne, sau de vin, nu pentru ținearea, ce pentru urîciunea lor, acela sau să se îndrepteaze, sau să i se ia darul.

Zonara.

Nunta carea ia<ste> pre leage, besearica lui Dumnezeu nu o leapădă, nici-i dă vreo vină, ce o blagosloveaște. Că și domnul nostru Isus Hristos nunta cea de întîi blagoslovi în Cana-Galileiului și la dînsa făcu întîi minune, adecă făcu apa vin. Drept aceeaia făcu pre omul și pre muiare. Iară pre ceia ce mănîncă carne și beau vin pre la poruncitele vremi, carele au dat și au poruncit propoveduitorii de Dumnezeu apostoli și dumnezeăștii părinți, pre aceia nu-i uraște besearica, pentru că acealea sînt toate bune pre la vremile lor; nice pre ceia ce le părăsesc pentru traiul, nu-i canoneaște, ce pentru aceasta să ne ferim de unii ca aceia de carii să feresc de acealea. Și însă de vor fi făcînd aceeaia pentru urîciunea, aceia bine să știe că hulesc spre zidirile lui Dumnezeu. Drept aceeaia să li să ia darul; iară de vor fi mireani să se afurisească, pînă se vor întoarce

să se pocăiască și să se îndrepteaze. Iară de să vor părăsi de acestea pentru dumnezăiasca tocmeală și pentru smerenia și pentru traiul vieții, pre aceia să nu-i urgisească nimenea; căce că și mulți călugări în bogați ani au ținut, carii nice brînză, nice oaă au mîncat, nice vin au băut.

PENTRU MUIAREA CARE-ȘI VA LĂSA BĂRBATUL, SAU BĂRBATUL PRE MUIARE-ȘI PENTRU URÎCIUNEA NUNTEI, ȘI PENTRU MUIAREA CARE NU VA SĂ SE CULCE CU BĂRBATULU-ȘI.

GLAVA 101.

● Canonul 12 al sfîntului săbor de la Gangra poruncește: care muiare va lăsa pre bărbatul ei și va fugi de la dînsul fiindu-i urîță nunta, să fie anathema. *Săbor. de la Gangra, canon. 14.*

Binele nu e bine cînd nu se face bine. Bună iaste curăția și ca să se ție neștine de împreunarea nuntii, adecă de însurare. Iar cînd iaste împreunare, cum grăiaște marele Pavel, atunce să fie cu voia bărbatului și a fămeii; că muiarea nu oblăduiaște pre trupul ei, ce bărbatul. Iară de va lăsa fămeaia pe bărbat fără de voia lui, sau bărbatul pe muiare fără de voia ei, și va sparge nunta sau unul sau altul, și va fugi de împreunarea legii carea se-au făcut amîndoi un trup și urăsc leagea, aceia anathema să fie. *Valsamon.*

Iară de va lăsa unul pre altul, sau bărbatul, sau muiarea, și se va duce la viața călugărească, carea e tocma îngerească, dă se va face călugăr, acela n-are părășie nice de o pedepsă, căce că au mers întru mai bună cale. *Caută.*

● Care muiare va fi măritată și se va socoti în viața ei să se ție de bărbatul ei, și nu va să se culce cu dînsul, iară el se va duce de va curvi sau la muiare, sau la dobitoc, sau într-alt loc unde-i va părea, acela păcat și acela canon și pedepsă nu e a bărbatului, ce iaste a muerii. *Săborul de la Laodichia.*

PENTRU SFINTELE VASE ȘI DE FURAREA SFINTELOR CARELE SÎNT ALE BESEARICII.

GLAVA 102.

Canonul 72 al sfîntilor apostoli grăiaște: cine va lua de la bisearică vasul carele va fi sfînțit, de argint sau de aur, sau măhramă, sau poală, și o va face de treabă afară dă besearică, măcară deși nu iaste furarea sfintelor deplină, iară așa să știți că canonul acesta afuriseaște pre unii ca aceia. *Apostolii, canon. 70 și 71.*

Și iară ori fiecine ce va îndrăzni de va lua veun lucru să fie de treaba lui, sau va da altuia să-i slujască afară de besearică, adecă sau măhramă, sau poală, sau sfeașnic, sau discos sau și altele aseamene acestora, și noi, după canonul apostolesc, pre unii ca aceia dămu-i afurisaniei. *Săbor. 1 și 2 canon. 10.*

**PENTRU CA SĂ SE JUDECE TOȚI CLIRICI ȘI CĂLUGĂRII DE
ARHIEREUL LOR.**

GLAVA 103.

*Săbor. 4, ca-
non. 9.*

Canonul 9 al sfinților părinți a toată lumea, a săborului al patrulea poruncește: care cliric cătră alt cliric de va avea vreo tocmeală ceva, sau călugăr, să nu cumva să lase pe arhiereul lor și să se ducă la judecată mirenească, pentru că aceia iaste urgisire și muștrare arhiereului, ce întâi să caute și să vază tocmeala lor arhiereul; sau de vor vrea amîndoa pârțile, adecă și unul și altul, dă le va da arhiereul voe, atunce să meargă la judecata mirenească, și pedepsă să n-aibă. Iară de nu vor băga în seamă pe arhiereul, ce să vor duce fără de știrea lui, atunce aceia să se canonească dă dinsul, adecă de arhiereu.

**PENTRU EPISCOP ȘI PENTRU ALȚI CLIRICI CARII JOACĂ ÎN
HARJEȚI, ÎN COINACE, ÎN ȚINTE, SAU SE LEAPĂDĂ DE NUMELE
LUI HRISTOS.**

GLAVA 104.

*Apostolii, ca-
non. 42.*

Canonul 42 al sfinților apostoli grăiaște: episcopul sau preotul, sau diaconul, carele joacă în tablii și e bețiv, sau să se părăsească, sau să li se ia darul. Tabliile să chiamă și coinacele și harjețele ceale ce joacă.

Valsamon.

Altă pedepsă au episcopii, preoții, diaconii și alta ipodiaconii, cîntăreții și citeții și mireanii. Însă pre arhierei, pe preoți, pe diaconi, canonul carele e mai sus zice să li să ia darul, iară pre ipodiaconi, cîntăreții și ceteti și pe mireani, pre ei afuriseaște.

*Apostolii, ca-
non. 62.*

Iară care preot, de frică sau pentru muncă și mari patime, de să va lepăda de numele lui Hristos, unul ca aceluia să i se ia darul și ca un mădulariu putred să se tae de la bunul trup, adecă să se gonească de la besearica lui Hristos; iară de să va pocăi, atunce să-l priimească ca pe un mirean prost.

**PENTRU PREOTUL CARELE VĂ ZICE DE MÎNIA LUI SĂ FIE PĂGÎN,
SAU ALT MIREAN, SAU DE VA BLĂSTEMA, SAU VA HULI PREOTUL
SAU MIREANUL.**

GLAVA 105.

*Simeon Solu-
neanul.*

✠ Într-un chip să judecă pentru cuvînt și într-alt chip pentru lucru. Că fiecî preot carele de minie va zice numai cu cuvîntul să fie păgîn, adecă să iasă de în leagea lui, și n-au făcut așa, acela să se judece sau să se pedepsească multă vreme cu lipsa de preoția lui, iară darul nu i să ia, căce că n-au obîrșit lucrul. Iară mireanul se canoneaște vîrtos cu tărie de arhiereu, sau cu învățătura duhovnicului, cumu-i va părea.

✓ Scriu dumnezeestii părinți pentru chipul călugăresc, de va zice nești- Zri.
ne numai cu cuvîntul să se facă călugăr și n-au ajuns să se facă, în ce s-au
aflat, într-aceaia și iaste. Așa să socotești și de aceasta.

Iară preotul carele va blăstema și va huli pre Dumnezeu sau pre Postnicul.
sfînți, acela să fie lipsit de preoția lui un an și să ia și alt canon, post și
metanii și altele aseamene, cum va socoti arhiereul său. Iară de va blăstema
și va huli și a doa oară, și vor mărturisi mărturii credincioase, atunci
fără de nici o ertăciune i să ia darul. Iară mireanul carele va blăstema
și va huli, acela se canoneaște 1 an să nu se pricestuiască, să facă și
post, metanii și milostenii.

**PRAVILE ÎMPĂRĂTEȘTI. PENTRU CEIA CE ÎNJURĂ; CÎND LI
SE VA DA PEDEPSĂ ȘI CÎND NU LI SE VA DA.**

GLAVA 106.

Cela ce va înjura pre un om cînd nu va fi de față, acela se va pedepsi Zac. 1.
într-acela chip ca și cînd ar fi înjuratul de față.

X Cela ce va înjura și va ocări pre cel mort, acela să se pedepsească Zac. 2.
nu așa tare cum ar fi cînd au fost viu.

Cela ce-ș va rîde de altul arătînd muteaște, acela se va pedepsi ca Zac. 3.
și cînd l-ar fi înjurat și ocărit cu cuvîntul.

Cela ce trimite pre altul să îndeamne pre neștine să înjure și să ocă- Zac. 4.
rască pre cineva, sau să-l pornească asupra cuiva să-l înjure, de pururea
și acela se va certa ca și un înjurătoriu.

Încă se va certa ca un înjurătoriu și cela ce se va învăța a treace de Zac. 5.
pururea pre lîngă casa vreunii mueri de cînte și va treace de multe
ori tot cîntînd. Aceasta de-i și pare cuiva că iaste lucru micșor, iară așa
acela să pedepsească și cu gloabă și cu alte pedepse trupești.

Cela ce va înjura pre cela ce l-au înjurat, acela să se pedepsească Zac. 6.
ca un suduitoriu, iară așa puțințel mai iușor decît cela ce l-au suduit
întîi.

Cela ce va grăi omului cuvinte bune și le va grăi cu hiclesug de-l Zac. 7.
va batjocori, adecă va grăi peste piezi, acela se va pedepsi ca un suduitoriu.

Cela ce va grăi cătră altul cuvinte sprîntare cu meștersug într-alt Zac. 8.
chip, ca să nu se priceapă că-ș rîde, cum se-ar zice: cînd va zice cuiva
că eu nu sînt fur, sau cînd va zice mult împare rău unde țe-au făcut
atîta rușine ca unui fur, și altele ca aceastea, acela să se cearte ca un sudu-
itoriu.

Cînd va grăi neștine cătră altul cuvinte de sudalmă și lui nu i-ar Zac. 9.
fi fost gîndul să-l mustre, ce să zice, ar zice în chip de glumă, acela să se
cearte ca un suduitoriu, pentru că de pururea creade judecătoria că și
gluma iaste cu pizmă și, cînd glumeaște, atunci-ș face rîs de-l muștră
ca să nu se priceapă că-l suduiaște; mai vîrtos cînd va fi firea omului și
învățătura pre fiecă cuvînt tot să suduiască, sau cînd va fi neștine și
țaran prost.

Cînd va jura cela ce-au suduit cum n-au suduit într-adins pre neștine, Zac. 10.
atunci judecătoria va socoti de va fi acel om deprins cu aceale cuvinte

dă le grăiaște de pururea, și nu suduiaște pre nimenile, atunce poate că va creade judecătoria jurământul lui; iară de vor fi cuvinte de sudalmă, atunce nu-i va creade jurământul, ce-l va pedepsi ca pe un suduitoriu și nu va băga seamă jurământul lui.

Zac. 11. De va zice neștine altuia: tu ai barbă mare, — de aceasta trebuie judecătoria lui să socotească căce că iaste cuvînt ce să prinde și drept sudalmă și nu drept sudalmă, pentru că aceastea cuvinte să chiamă ca niște izvoade, și judecătoria mai bine creade cum să fie fără de sudalmă. Drept aceaia nu se va pedepsi atunce acela ce-au zis acealea cuvinte.

Zac. 12. Cînd nu va fi fost mai demult vrajbă între acela ce-au suduit și între cel suduit, atunce cuvintele se socotescu mai spre gînd bun decît rău.

Zac. 13. Cînd va sudui neștine pre altul glumînd amîndoi, atunce acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu.

Zac. 14. Cea ce va face niscare măscăriciuni de să rîză cetașii lui, acela ca un suduitoriu se va pedepsi.

Zac. 15. Judecătoria carele va înjura sau va bate pre cea ce va zice că nu-i place judecata lui cum l-au judecat și va merge de să va judeca la alt judecătoria carele va fi mai mare decît dînsul, acela să se cearte ca un suduitoriu.

Zac. 16. De va fi neștine vreun om ca acela să aibă vreo mesereare și de va zice cuiva vreun cuvînt de sudalmă pentru să tocmească pre ceia ce să ceartă înaintea lui, acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu.

Zac. 17. Dascalul carele-ș va bate ucenicul, acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu, însă cîndu-l va bate cu măsură și spre învățatură. Și stă acest lucru după voia judecătoria să judece bătaia ucenicului, să vază: fost-au cu măsură și spre învățatură, au nu va fi fost. Pentru că de nu va fi cu măsură, atunce se va pedepsi ca un suduitoriu.

Zac. 18. De să va prileji vreunui filosof sau vreunui cititoriu de steale cînd va căuta în obrazul cuiva și de-i va zice fur, atunce nu se va pedepsi ca un suduitoriu, pentru căce că de i-au și zis fur, nu i-au zis pentru să-l suduiască, ce pentru căce că l-au cunoscut cu meștersugul său cum iaste fur.

Zac. 19. Nu va putea feciorul, nice nepotul pînă a opta spiță să ceară judecată să cearte pre tată-său sau pre moșu-său și pre alte obraze ca aceastea pentru căce-l va fi suduit sau căce l-au bătut, căce că judecătoria creade cum tatăl și moșul și alții ca aceștea i-au muștrat și i-au bătut spre învățatură, iară nu spre răotate.

Zac. 20. Aceasta se socoteaște cînd va fi bătaia și vătămarea cu măsură, căce că de vor treace de măsură, atunce acela ce l-au bătut sau l-au vătămămat se va certa trupeaște. Și stă acesta lucru în voia judecătoria să legiuiască să vază fost-au cu măsură, au n-au fost acea bătae sau vătămătură.

Zac. 21. Feciorul ce-l va bate tată-său pespre seamă, măcară de-ară fi și spre învățatură, atunce de va vrea, poate să facă pre tată-său și fără de voia lui să-i dea ce-i va fi partea și să se despartă de dînsul.

Zac. 22. Tatăl poate să îndeamne pre judecătoria să cearte pre fiiu-său pentru sudalmă ce-l va fi suduit, măcară de-ară fi sudalma cît de micșoară.

Domnul, fără de certare și fără de cuvinte de sudalmă, poate să *Zac. 23.*
îndrepteaze pe robul său spre învățătură.

Priatenul și ruda de va sudui pe priaten sau pe rudă, atunci nu *Zac. 24.*
se socoteaște că l-au suduit cu gând rău ca cum l-ară sudui vreun
striin.

X Cela ce va fi suduit pre cineva pentru pornirea miniei sau de în *Zac. 25.*
sminteala limbii, acela să nu se cearte ca un suduitoriu, iară așa se cade
într-acel ceas ce-au suduit să-ș tocmească lucrul și să se lase mai mic
părîndu-i rău ce-au făcut, și pocăința să fie de față și să-ș ceară ertăciune
naintea tuturor; iară de va lipsi vreuna dentr-aceastea, atunci certa-
se-va ca un suduitoriu.

Cela ce va mustra pre neștine, iară cel suduit va priimi sudalma *Zac. 26.*
și va zice: eu am vrut de m-au suduit, — atunci cela ce-au suduit nu se
va pedepsi. Și aceasta se socoteaște cînd va rămînea sudalma asupra
obrazului celui suduit; iară de va treace sudalma și la alt obraz, atunci
acela de-al treilea obraz poate să meargă să pîrască la judecătoria și să-i
folosească judecătoria. Cum se-ar zice, să înjure neștine pe vreun copil,
iară sudalma nu rămîne asupra copilului, ce treace la tată-său; atunci
măcară că și priimeaște copilul sudalma, iară tată-său poate să meargă
la judecătoria să-ș ceară judecată.

Așijderea de va sudui neștine și pre muiarea cuiva, atunci sudalma *Zac. 27.*
treace spre bărbatul ei. Și de va sudui neștine pe vreo slugă, atunci
sudalma iară treace la stăpînu-său.

Cela ce va sudui pre omul cel domnesc, acela se chiamă cum au suduit *Zac. 28.*
pre domn; și de-ară și erta cel suduit, iară căce iaste om domnesc, domnul
nu-l va erta, ce-l va pedepsi.

Cînd va sudui neștine pre altul mult, iară el va tăcea și va priimi *Zac. 29.*
sudalma, atunci de vreme ce va fi sudalma mare și va fi și cu lucru
făcută și cel suduit va fi și bătut la trup dentr-acea sudalmă, atunci
judecătoria va pedepsi pre cela ce-au suduit măcară de-ară și obicni cel
înjurat sudalma; căce că judecătoria creade cum cel înjurat de frică zice
că priimeaște sudalma, iară nu cu adevărat.

Cela ce va trimite pre altcineva să înjure pre altul, iară el nu-l va *Zac. 30.*
înjura, acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu.

Cela ce va zice cuiva: eu sînt mai de cinste decît tine și mai boiaren, *Zac. 31.*
— atunci acela se suduiaște și se va pedepsi ca un suduitoriu. Iară de-i
va zice: cinstit sînt și eu ca și tine și boiaren ca și tine, atunci nu se va
pedepsi ca un suduitoriu, de vreme ce nu ia nemică den cinstea lui sau den
boeria lui, și pentr-aceaia nu se va pedepsi ca un suduitoriu. Iară de
vreme ce acela ce va grăi acest cuvînt, el va fi mai mic decît acela ce aude
acesta cuvînt, atunci se va pedepsi ca un suduitoriu. Iară așa aceastea
toate stau după voia judecătoria să judece și să adevereaze să vază
sînt aceaste cuvinte de sudalmă, <sau> nu sînt.

Un om ce ar fi în toată vîrsta și va înjura pre cineva cu multe sudalmi *Zac. 32.*
și în multe feliuri, acela tot cu o judecată se va judeca și cu o pedepsă
se va certa pentru toate. Iară cela ce va înjura pre altul în multe vremi
și de multe ori și cu multe feliuri de sudalme, acela se va pedepsi cu
multe certări.

**PENTRU SUDALME, CÎND SE VOR CHEMA MICI ȘI CÎND SE VOR
CHEMA MARI.**

G L A V A 107.

- Zac. 1.* De vreme ce am zis și mai sus cum sudălmile să ceartă după voia judecătoreiului, trebuie acum să spunem în ce chip se cade să fie voia judecătoreiului la lucruri ca acestea, ce să zice la sudălmă. Că toată sudalma se socotește în doao chipuri: sau mare, sau mică, dă pre aceste lucruri ce stau pre împrejur, ce să zice pentru vina dentru carea se-au scornit și se-au făcut sudalma, spre obrazul celui suduit, să vază ce fel va fi, mare au mică; sau și locul în carele s-au făcut sudalma, sau în ce vreme, și altele ca acestea. Dece dentru-acestea lucruri să ia seama să cunoască carea e sudalmă mare și mică, și așa judecătoreiul poate pre voia lui să cearte pre cela ce suduiaște.
- Zac. 2.* Sudalmă și ocară mare iaste cînd se face și cu lucrul într-acesta chip: cînd va tăia neștine barba altuia.
- Zac. 3.* Sudalmă mare iaste cînd va fi neștine dăruit cuiva vreun dar den naintea a mulți oameni și încă-i va fi făcut și zăpis să fie a lui să-l ție, iară apoi să nu-l dea.
- Zac. 4.* Încă se chiamă sudalmă mare și ocară, pentru carea-ș piarde feciorul moșia părinților săi.
- Zac. 5.* Cuvîntul cel de sudalmă mai rău întărită pre om decît cînd l-ai bate cu un toiag.
- Zac. 6.* Cela ce să va atinge de trupul cuiva cu mînie, de-l va împinge sau-l va strînge, aceaia încă se chiamă că l-au suduit sudalmă mare.
- Zac. 7.* Cîndu-ș va sparge neștine hainele de mînie și va înjura pre altul, atunce încă se chiamă că face acela sudalmă mare.
- Zac. 8.* Mai mare iaste sudalma cînd suduesc mulți decît cînd ar sudui numai unul.
- Zac. 9.* Mai mare sudalmă se chiamă cînd va sudui neștine pre altul la vreun loc ca acela de cinste, unde vor fi mulți oameni strînși, cumu e în mijlocul tîrgului sau la vreun praznic.
- Zac. 10.* Sudalma carea se va face în tîrg iaste mai mare decît ceaia ce s-ar face la sat.
- Zac. 11.* Mai mare iaste sudalma cînd suduiaște neștine pre altul înaintea a oameni mulți, decît cînd l-ară sudui să fie numai ei singuri.
- Zac. 12.* Cela ce va sudui pre neștine înaintea judecătoreiului, într-ăcel ceas se va certă.
- Zac. 13.* Cela ce va sudui pre omul dă besearică, popă sau diacon, acela face mare sudalmă.
- Zac. 14.* Cela ce suduiaște pre boiarenul carele are boerie, acela se socotește în locul judecătoreiului, acela atunce face mare sudalmă.
- Zac. 15.* Cela ce suduiaște pre omul cel domnesc, acela face mare sudalmă.
- Zac. 16.* Cînd va sudui neștine pe vreo mîiare și cu acea sudalmă înmîicșorează cîntea aceii fămei, acela face sudalmă mare.
- Zac. 17.* Sudalma carea se va face în besearică, aceaia iaste foarte mare.
- Zac. 18.* De va da neștine cuiva o palmă peste obraz, aceaia nu se chiamă sudalmă mare; iară de va fi la vreun loc mare ca acela cum am zis mai

sus, atunce iaste mare. Cum au fost odată un boiaren carele fu scos și gonit den locul lui doao luni, căce au dat numai o palmă în besearică unui rob al judecătoriaului acelui loc, numai căce că-i zisease: au nu ne vezi? Iară de să va prileji vreun om de jos să dea palmă vreunui boiaren, atunce acela face sudalmă mare.

Cela ce va lovi pre altul cu pumnul sau cu toiagul sau cu fune sau cu nuia sau cu altele de aceastea, și de nu se va înfla sau de nu va face vînatăre sau sînge, atunce aceaia nu se chiamă sudalmă mare; fără numai de să va face spre un obraz ca acela mare, sau de va fi lovit în besearică la vreamea sfintei liturghii, sau de să va prileji în curtea domnească, căce că și atunce se va chema sudalmă mare. *Zac. 19.*

Cela ce va merge la casa altuia de-l va sudui, acela încă face sudalmă mare. *Zac. 20.*

CÎND VA PUTEA SCĂPA DE CERTARE CELA CE ÎNJURĂ, CA SĂ NU SE CEARTE. CĂ VA SCĂPA NUMAI CÎNDU-ȘI VA DA SEAMA CUM CUVINTELE CE-AU ZIS DE L-AU Mustrat sînt adevărate.

GLAVA 108.

Cela ce va sudui pre altul zicîndu-i cuvinte tot adevărate pre cale, după cum va fi făcut, acela va șovăi cum va putea și va scăpa de certarea sudălmii. *Zac. 1.*

Cela ce va zice vreunii mueri curvă, carea adevărat mainte va fi fost curvă, iară dup-aceaia se va fi înțeleptit și va fi atunce muiare de cinste, acela iară nu se va pedepsi. *Zac. 2.*

Cela ce va zice cuiva că e afurisit sau copil, neștiind pre cel afurisit că s-au ertat și pre celalalt l-au făcut adevărat fecior pre leage, acela iară nu se va certa ca un suduitoriu. *Zac. 3.*

De va zice neștine cuiva hain, carele mai de mult adevărat va fi fost hain, iară apoi-l va fi ertat domnu-său și-l va fi priimit iarăși în cinstea dentîi, atunce acela de-i va fi zis hain căce au fost mai nainte vreame, ce să zice de-i va fi zis: tu ai fost hain, acela nu se va certa ca un suduitoriu; iară de-i va zice dentr-acesta an, cum se-ară zice, tu ești hain, atunce se va certa. *Zac. 4.*

Cînd va sudui neștine pre altul și-l va ocări, atunce de va putea arăta cum cuvintele cealea ce i-au zis de ocără sînt adevărate, pentru carele poate să ia și certare, atunce acela ce l-au suduit nu se va certa. Cum se-ară zice de va zice neștine cuiva cum iaste fur sau preacurvariu sau și altele ca aceastea și le va arăta cum sînt adevărate, atunce suduitoriu nu se va certa, ce se va certa cel suduit. Iară de va zice neștine altuia: sfrențite sau gîrbove sau altele ca aceastea, acela de-ară și arăta acest lucru să fie adevărat, iară așa tot se va certa cela ce va fi ocărit ca un suduitoriu, pentru că nu să pot pedepsi niceodată stricații și beteagii și alții ca aceia. *Zac. 5.*

Cînd va sudui neștine pre altul pe dreptate și pentru căce i se cade să-l suduiască ca pe un vinovat, atunce acela nu se va certa; iară de-l *Zac. 6.*

va sudui fără de vină, atunce ca un suduitoriu se va pedepsi, măcară de-ar fi și cum zice suduitoriu, adevărat; iară așa, pentru firea și mintea lui cea rea, tot să se cearte.

Zac. 7. Cela ce va arăta la judecată cum cutare mărturie ce mărturisește împotriva lui nu iaste om de credință și va înjura pre mărturie naintea judecătoriaului, zicînd că mărturia lui nu iaste bună, de vreme ce el iaste preacurvariu și iaste mincinos și om cumu-i mai rău, atunce de va arăta aceastea cuvinte cum sînt adevărate, nu se va pedepsi ca un suduitoriu, iară de nu va arăta, el se va certa ca un suduitoriu ce face sudalmă mare.

Zac. 8. Cela ce va da vreun răvaș la mîna domniei și va scrie într-însul hulă și ocară împotriva cuiva, de vor fi aceale cuvinte adevărate și de față, atunce acela nu se va pedepsi; iară de nu vor fi adevărate, se va certa ca un suduitoriu ce face sudalmă mare.

**PENTRU CÎND VA PUTEA NEȘTINE SĂ MEARGĂ SĂ SE PLÎNGĂ
LA JUDECĂTORIU ȘI SĂ PÎRASCĂ PENTRU SUDALMĂ CE VA
FI SUDUIT NEȘTINE PRE ALTUL.**

GLAVA 109.

Zac. 1. Sudalma ce va sudui neștine pre cocon mic, aceaia se socotește c-au suduit pre tată-său. Drept aceaia poate tată-său să meargă la judecătoriau să se plîngă, măcar de nu l-ar mîna fiiu-său, ce numai ca pentru să se cearte cela ce va fi suduit pre fiiu-său.

Zac. 2. Aceasta se socotește cînd coconul cel suduit încă nu va fi usebit de tată-său; iară de-i va fi fecior de suflet sau de-i va fi copil, atunce nu va putea să meargă la judecătoriau să-ș plîngă sudalma feciorului său.

Zac. 3. Feciorul nu va putea niceodată să pîrască la judecătoriau pre cela ce-au suduit pre tată-său.

Zac. 4. Cînd va sudui neștine pre fecior, atunce nu va treace sudalma pînă la tată-său, deaca nu va ști cela ce suduiaște cum iaste tată-său viu.

Zac. 5. Sudalma robului iaste sudalmă stăpînu-său. Drept aceaia poate stăpînul robului despre partea lui să facă pîră la judecătoriau pentru sudalma robului său, măcar de-ar fi cît de micșoară sudalma. Și aceasta se socotește cîndu-l va sudui în pizma stăpînu-său, pentru să-i facă lui rușine; iară de va fi suduit pre rob pentru vina lui și nu se va atinge nemica de stăpîn, atunce nu se va pedepsi nice unul, nice altul.

Zac. 6. După voia judecătoriaului stă acest lucru, să socotească acea sudalmă a robului, să vază: oare atinge-se de stăpînu-său, au nu se atinge.

Zac. 7. Bărbatul despre partea lui poate să pîrască la judecătoriau pre cela ce va fi suduit pre muiarea lui; așijderea și socrul pentru sudalma nurorii sale, și ginerile pentru sudalma logoditei sale; și încă, pentru sudalma unii feate logodite, poate să pîrască la judecătoriau tatăl ei și logodnicul ei și încă și socru-său, de vreme ce sudalma ei, ce să zice a featei, treace și pînă la dinșii la toți, și poate fiecarele de acei oameni ai featei tot cîte unul să meargă să pîrască la judecătoriau și să cearte pre suduitoriu. Și aceasta se socotește cînd va fi știind suduitoriu pre aceștea pre toți cum au făcut acea tocmeală și cum iaste fata logodită.

Muiarea nu va putea să meargă la judecătoria să pîrască pre cela ce va fi suduit de bărbatul ei, căce că sudalma bărbatului nu se chiamă sudalmă și spre muiarea lui. *Zac. 8.*

Cela ce va sudui pe ispravnicul cuiva, aceeaia sudalmă nu se chiamă cum au suduit pre acela ce iaste ispravnic, ce pre stăpînu-său, fără numai cînd va sudui pe ispravnic și să fie el de față, sau de-l va sudui la vreamea ceaia cînd se va apuca să fie ispravnic, sau de-l va înjura în pizmă pentru să facă rușine stăpînu-său. *Zac. 9.*

Cela ce va înjura pre ucenic înaintea dascalului, aceeaia se chiamă că înjură pre dascalu său. Drept aceeaia dascalul despre partea lui poate merge să pîrască la judecătoria să-și izbîndească pentru sudalma lui ce va fi luat pentru ucenicul lui. *Zac. 10.*

Cela ce-ș va sudui pre o rudă-și, acela suduiaște pre toate rudele sale cîți vor fi dentr-acel neam, și atunce fiecarele dentr-acel neam poate să meargă să pîrască la judecătoria ca pentru să se cearte trupeaște suduitoriul; iară așa nimenilea dentr-acel neam nu va putea să roage pre judecătoria cu bani ca să cearte pre suduitoriul pentru sudalma, ce numai el singur suduitoriul poate să facă aceasta, să se roage să se plătească cu bani. *Zac. 11.*

Cela ce va înjura pre om den clirosul besearicii, acela înjură pre vlădica și pre besearică, și atunce vlădica poate să iarte greșala lui ce-au făcut asupra episcopului și a clirosului, iară greșala ce-au făcut suduind besearica, de aceeaia nu-l va putea erta, ce se va certa ca un suduitoriul. *Zac. 12.*

Cela ce va înjura pre călugăr, acela înjură pre egumenul lui și pre mînăstire și atunce poate egumenul și cu mînăstirea să pîrască la judecătoria; fără numai de va fi călugărul dus pentru învățatura cărții cu voia egumenului, pentru că atunce cine-l va înjura nu înjură pre egumenul nice pre mînăstire. *Zac. 13.*

Poate călugărul să iarte pre cela ce au înjurat pre dînsul, iară nu poate să iarte pre cela ce-au înjurat pre egumenul și pre mînăstirea lui. *Zac. 14.*

CÎND SE VA CHEMA SUDALMĂ, DEACA VA ZICE NEȘTINE ALTUIA MÎNȚI, ȘI CÎND NU SE VA CHEMA.

GLAVA 110.

Cela ce va sudui pre cineva pentru căce-l va fi suduit el întîi, acela nu se va certa, însă, cînd va fi sudalma celuia dentîi mincinoasă și nu va putea să o dea de față, iar sudalma celuia al doile iaste adevărată; iară de va fi sudalma celui dentîi adevărată și celuia al doile mincinoasă, atunce acela al doile se va certa și nu va putea șovăi să zică, că: m-au suduit el întîi, de-aciaa pentr-aceaia l-am suduit și eu. *Zac. 1.*

Cela ce va sudui pre cineva apestit după ce-l va fi suduit el, acela nu va putea șovăi să zică că l-au înjurat căce l-au înjurat celalalt întîi, ce se va acela certa. *Zac. 2.*

Cine va înjura pre cineva zicîndu-i că bîrfește, atunce acel cuvînt ce i-au zis că bîrfește, de să va afla că iaste adevărat cum i-au zis, atunce *Zac. 3.*

- acela nu se va certa ca un suduitoriu, iară de va fi zis întru deșert acest cuvînt și se va afla că iaste el vinovat, atunce acela ce-au zis celuia că bîrfește el, se va certa ca un suduitoriu.
- Zac. 4. Cela ce va zice altuia: să mă erți, că minți, acela se va certa și nu va putea scăpa cu acel cuvînt căce va fi zis: să mă erți.
- Zac. 5. Cînd se vor prici doi oameni și va zice unul altuia niscare cuvinte reale asupra lui, cum să fie făcut niscare răuotăți, iară cela-i va zice de față că bîrfește, de nu vor fi adevărate cuvintele ceale de ocară ce i-au zis, atunce nu se va certa cela ce i-au zis că bîrfește, iară de vor fi adevărate, atunce ca un suduitoriu se va certa.
- Zac. 6. Cela ce va zice altuia că bîrfește și-i va da și o palmă, măcar de-ar fi zis și minciuni cel lovit, iară așa cela ce l-au suduit se va certa pentru căce l-au lovit.
- Zac. 7. Cînd va zice neștine altuia că bîrfește și el va fi grăind drept, atunce cela ce i-au zis că bîrfește iaste datoriu între toți oamenii să zică c-au bîrfit el singur, iară nu cela ce i-au zis el că bîrfește.
- Zac. 8. Cela ce va zice celuia ce-l va sudui că bîrfește, apestit după sudalmă: bîrfești, — acela să va certa ca un suduitoriu.

**PENTRU ERTAREA SUDĂLMII, CUM ȘI ÎN CE CHIP TREBUE
SĂ SE FACĂ.**

GLAVA 111.

- Zac. 1. Sudalma se iartă uneleori cu cuvîntul, iară mai de multe ori se iartă și cu tăcutul.
- Zac. 2. Sudalma se chiamă ertată cînd se tocmesc amîndoașe părțile și se împacă și dau mîna unii cu alții și încă de multe ori fac întărire și cu jurămînt.
- Zac. 3. Încă se iartă sudalma și cu bani; iară așa, cela ce iartă pre cela ce l-au suduit pentru căce-i dă bani, acela iaste de ocară și de toată rușinea.
- Zac. 4. Cu tăcerea se chiamă că se iartă sudalma cînd cel suduit va face niște seamne oarecarele, întru care lucru va putea cunoaște cum dentru adîncul inimii lui arată cum să aibă prietenșug spre cela ce l-au suduit, măcară de n-ar arăta nice cu cuvîntul. Iară seamnele ertăciunii sînt aceastea: cînd va sudui neștine pre altul și el se va face a nu-l auzi și dup-aceaia cît de apestit nu-ș va mai aduce aminte că l-au suduit, și mai vîrtos cînd vor avea amestecătură împreună; sau de vor merge amîndoi pre o cale, sau de vor mîncea sau vor bea împreună, sau de vor zice: bine-a-ți fi unul altuia, sau de să vor desfăta și vor glumi unul cu alalt.
- Zac. 5. Cînd se va prileji cel înjurat și cu cela ce l-au înjurat să dea mîna amîndoi și să se sărute unul pre altul, cumu e la paști cînd fac Hristos văscresne, atunce aceasta nu se va chema că s-au împăcat, fără numai de vor face aceasta într-altă vreme.
- Zac. 6. Ertată se va chema sudalma cînd va auzi cel înjurat cuvinte bune și de cinste den gura celuia ce l-au înjurat.
- Zac. 7. Cînd va înjura neștine pre altul și de se va atinge de trupul lui, cum s-ar zice să-l împingă sau să-l ție și să-l înjure, atunce nu se va putea

erta cu aceste cuvinte ce scriu mai sus, ce trebuie cîndu-l va erta să-l iarte cu cuvîntul și den naintea a mulți oameni.

Cela ce va erta sudalma celuia ce l-au mustrat au cu cuvîntul, au cu tăcearea, acela adevărat să știe că nu va mai putea să pîrască la judecată să-i facă izbîndă pentru sudalmă ce l-au mustrat; ce-i va face judecătoria cum i se cade și-l va certa ca pe un vinovat cumu-i va veni judecata pe pravilă, cum dă învățătură pravila. *Zac. 8.*

Seamnele carele scriu mai sus, acealea arată cum au ertat cel înjurat pre cela ce l-au înjurat mai nainte, pînă a nu intra acealea cuvinte în urechile judecătoria; iară de-l va erta după ce va fi înțeles judecătoria, atunci nu se chiamă ertată aceaia sudalmă. *Zac. 9.*

Cela ce va erta la boala lui sudalma carea-l va fi suduit neștine, acela de să va scula den boala lui, atunci nu va putea să pîrască la judecată pre cela ce l-au suduit să-ș izbîndească pre dîns. *Zac. 10.*

PENTRU CEIA CE GRĂESC DE RĂU ȘI MUSRĂ SAU ÎNJURĂ PRE DOMNUL ȚĂRII, SAU PRE OAMENII BESEARICII.

G L A V A 112.

Cela ce va grăi rău de domnul locului aceluia și-l va înjura cu minie și cu tot deadinsul într-acesta chip cît, de-ar putea, i-ară face toată răotatea, pre unul ca acela să cade să-l cearte, de vreme ce face lucru ca acela împotriva legii și a pravilei. Și nu se va certa numai cela ce grăiaște rău de domn, de față de aud toți, ce încă și cela ce va grăi cît de puțin și micșor cuvînt ce va fi de rușine și de hulă asupra domniei; și acela se va certa, de vreme ce să află un lucru mare la toate pravilele pentru cela ce va grăi cît de puțin cuvînt rău împotriva domniei locului aceluia unde lăcuiaște, de-ar fi orice felu de om, ver fie mirean, veri călugăr, ver fiece om de în clirosul besearicii. *Zac. 1.*

Cela ce va sudui pre vlădica sau pre duhovnicu-său, aceluia se cade să se cearte. *Zac. 2.*

Sudalma ce va sudui neștine pre vlădica și de să va atinge și de besearică cu vreo hulă sau cu altceva lucru cu rușine, atunci singur mitropolitul, ce să zice vlădica, să cade să-l cearte pre suduitoriu și să-l afurisească; iară de va fi suduit numai pe vlădica, atunci vinovatul se va pîrî la judecătoria cel mirenesc și acolo se va certa. *Zac. 3.*

Oricare dascal, făcînd vreo învățătură în sfînta besearică între tot nărodul, de va sudui sau va ocări pe vreun vlădică zicîndu-i și pre nume și arătîndu-i de față și ocările lui și lucrurile ce va fi făcut, acela se va certa încă de-ar grăi și într-alt chip, cu cuvinte acoperite, ce să zice cu tîlcuri ca acealea pentru să nu înțeleagă toți, ce numai cei învățați, aceia să cunoască și să priceapă pre vlădica și lucrurile lui, și atunci iarăși se va certa. *Zac. 4.*

Cela ce va huli pre patriarhul de față sau și în taină, acela nu se va numai afurisi sau se va goni de în sfînta besearică și să rămîie și fără de cînte, ce încă și ca un eretic se va pedepsi. *Zac. 5.*

Zac. 6. Cela ce va sudui pre domnul țării, acela de va fi nebun sau lipsit de minte sau beat de băutură sau de altă nebunie, acela nu se va certa, însă se cade să se arate lucrul și să se cunoască pre cuvinte ce va fi suduit sau ce feal de chip va fi fost sau ce feal dă nebunie va fi fost avînd, sau de beție; iară de va fi într-alt chip, atunce se va pedepsi foarte.

Zac. 7. Certarea celuia ce suduiaște pre domnul țării sau pre vlădica sau pre duhovnicul carele iaste ispravnicul lui, aceaia iaste după voia judecătoriaului.

Zac. 8. Nu poate fiece judecătoria cum va fi voia lui și cumu-i va părea lui să cearte pre cela ce va sudui pre domnul țării, ce să cade să scrie carte, să dea știre domnului cum și în ce chip l-au suduit; de-acia cumu-i va da răspuns și învățătură, așa într-acela chip să-l cearte și să-l pedepsească.

PENTRU CEIA CE ÎNJURĂ ȘI OCĂRĂSCU PRE NEȘTINE CU SCRISOAREA.

GLAVA 113.

Zac. 1. La capetele ce scriem mai sus zis-am cum sudalma se face și cu scrisoare, care sudalmă cu scrisoare să face așa: cînd va scrie neștine și va pune și niscare cuvinte de ocară și de sudalmă împotriva cuiva scriindu-i și numele lui și multe cuvinte reale și sudălmă asupra lui. Aceastea ocări cu scrisoarea se fac în multe fealiuri: uneori scriu hîrtii cu sudalme și cu ocări asupra cuiva și le aruncă pre ulițe sau în mijlocul tîrugului, unde sînt mai mulți oameni, pentru să citească mulți și să înțeleagă ocările lui; alții scriu și lipesc hîrtii pre ziduri sau pre părăți pre unde trec oameni; alții cu meștersug de nu scriu numele omului, ce scriu niscare seamne ca acealea, ce deaca le aud, toți înțeleg și cunosc pentru cine grăiaște și pre cine ocăraște.

Zac. 2. Cela ce va face polojenii ca acealea cu ocări și cu sudălmă asupra altuia, aceluia să i se tae capul, după cum zic mulți dascali. Aceasta se socoteaște și se face cînd aceale scrisori și aceale polojenii cu sudălmă și cu ocări vor fi tocmite cu vicleșug ca acela asupra cuiva, ca să i se facă moarte aceluia om. Iară de nu vor fi așa reale și grozave ce vor fi mai iușoare, așa ca în chip de glume, atunce cela ce va fi făcut acel felu de scrisori, se va certa după cum va fi voia judecătoriaului, ce se zice cum va fi și omul acela ce-au făcut unele ca acealea și cum va fi și cel suduit și ocărit vor socoti. Dece au-l vor goni și-l vor scoate den moșia lui și-i vor lua toate bucatele domnești, sau-l vor trimite la ocnă, sau va rămînea fără de cinste; care lucru iaste mai rău de toate, că nu-l creade nimenile ce grăiaște, nice să creade necăirea mărturia lui, nice iaste volnic să dea ce are cui va vrea, nice să facă zapis cuiva, nice să moștenească ocina cuiva, și altele ca aceastea. Sau iarăși pre unul ca acela să-l poarte pre ulițe pren tot tîrgul, sau să pață altă pedepsă, după cum va fi voia judecătoriaului; că are judecătoria de pururea puteare la lucrure ca aceastea să cearte și cu moarte.

Cela ce va trimite pre altul să facă scrisori cu sudălmi și cu ocări ca *Zac. 3.*
acealea asupra cuiva, sau de va sfătui pre altul ca să facă acest lucru,
acela să se cearte tocma ca și cela ce ar fi făcut el singur.

Cela ce va face scrisori cu ocări și cu sudălmi asupra cuiva și va vrea *Zac. 4.*
apoi să șovăiască să zică cum l-au îndemnat cutarele și acela i-au dat sfat
de-au făcut acest lucru, iară el dentru sine n-ar fi făcut, atunce nemic
nu-i va folosi aceluia, ce se vor certa amîndoi cu un feliu de certare.

Cela ce va găsi vreo scrisoare cu sudălmi sau cu ocări asupra cuiva *Zac. 5.*
și de nu o va sparge sau să o arză, ce o va arăta priatenilor săi sau cuiș
va găsi, acela se va certa ca și cela ce o va fi făcut; fără numai de o
va fi făcut vreun om de cinste și va fi scrisă cu dascălie mare, de o va
ține și se va mira de aceale cuvinte tocmite cu filosofie; iară așa, nice
acela lucru nu iaste ertat să-l facă, de vreame ce iaste scris acoloa cuvinte
reale carele nu trebuesc să se arate între oameni.

Cela ce va scrie virșuri sau va scoate cîntece pentru ocară cuiva, *Zac. 6.*
acela se va certa ca și cela ce va scrie sudalme și ocări, cum scrie mai
sus, împreună și cu cela ce le va cînta acealea cîntece sau altele ca aceastea;
aceia toți cu o certare se vor certa.

Cela ce va unge ferestrele sau ușa cuiva cu scîrnă sau cu fiece gro- *Zac. 7.*
zăvie făcîndu-ș rîs de casa aceluia, acela să se certe ca și ceialaltî.

Cela ce va spînzura la ușa cuiva niscare coarne sau altceva stîrvu *Zac. 8.*
împuțit, acela să se cearte ca și ceia ce scrie mai sus.

Cela ce va lipi scrisoarea cea cu ocări la ușa sau la fereastra vreunui *Zac. 9.*
om de cinste, sau de o va lipi la curtea domnească sau la besearică, acela
mai mult se va certa decît ceia ce scrie mai sus.

Cela ce va zugrăvi chipuri de oameni cu rușine și cu ocară asupra *Zac. 10.*
lor, și mai vîrtos cînd le va pune la vreun loc să vază mulți, acela să se
cearte ca și ceialaltî.

Cela ce va face răspuns scrisorii ce-au fost scris la dînsul cu sudalmă *Zac. 11.*
și cu ocară asupra lui și măcară de n-ară adaoge alte cuvinte, ce numai
de-ar scrie cum cîte au scris sînt toate minciuni, atunce aceluia nu-i
vor folosi acealea să poată scăpa de pedepsă, ce să va pedepsi ca și cela
ce scrie cartea cu ocări și cu sudalme.

Cela ce va vădi la judecătoriu pre cela ce scrie carte cu ocară asupra *Zac. 12.*
cuiva, acela va lua dar de la judecătoriu și-l va judeca judecătoriul
cumu se cade, după cum va fi feliul omului cel suduit, sau în ce loc'l
va fi suduit, sau în ce vreame.

**PENTRU OAMENII MIREANI, ÎN VREAME DE GOANĂ, DE-I VOR
PRINDE ȘI-I VOR FACE PĂGÎNI, IARĂ APOI VOR VREA
SĂ SE PREOTEASCĂ.**

GLAVA 114.

Canonul 11 al săborului de întîi poruncește: niscare oameni, zice, *Săbor. 1, ca-*
în vreamea goanei de-i vor robi și se vor lepăda de numele lui Hristos, *non. 11.*
iară mai pre urmă se vor pocăi și vor vrea să se preotească, aceia să nu
se hirotonească; că deaca vreame ce, după judecata sfinților și dumne-

zeștilor părinți, ei nu se preceștuesc, dar preoți cum se vor hirotoni? Aceasta foarte tare se apără de dumnezeieștile pravile, și poate de-i va face popi neștiind arhiereul, iară după aceeaia de va afla de dînșii, atunci să li se ia darul și să n-aibă nice un folos pentru ce s-au hirotonit.

PENTRU CEIA CE IAU A DOA HIROTONIE; ȘI CARII TREBUE SĂ SE HIROTONEASCĂ A DOA OARĂ; ȘI CARII SĂ SE BOTEZĂ A DOA OARĂ; ȘI PENTRU ARHIEREUL CELA CE-I E LUAT DARUL, DE I SE VA CĂDEA SĂ FACĂ HIROTONIE.

GLAVA 115.

Apostolii, 67.

Canonul 67 al sfinților apostoli grăiaște: episcopul sau preotul și diaconul de să vor hirotoni de doao ori, atunci să i să ia darul și lui și celuia ce l-au hirotonit, fără numai de-i va fi hirotonia lui de eretic; că pre cîți hirotonesc ereticii toți sînt nehirotoniți și pre cîți botează sînt nebotezați. Drept aceeaia, va acesta canon, cîți se hirotonesc deeretici, să nu-i priimească, nice pre cei ce-s botezați de dînșii.

Zonara.

Hirotonia ereticilor cleric nu face, nice botezul lor pre cine botează nu face creștin; ce numai să se hirotonească a doa oară fără dă nici o nevoie ceia ce s-au hirotonit de dînșii și să se boteaze a doa oară ceia ce s-au botezat de dînșii.

Răspunsul marei beseareci.

Iară pentru cîți se hirotonesc de arhiereu ce-i iaste luat darul, porunci patriarhul Țarigradului cu săborul, însă de vor fi știut ceia ce s-au hirotonit că arhiereul acela au fost fără de dar și ei se-au hirotonit de dînsul, atunci să fie și ei fără de dar și de-acia să nu se mai hirotonească a doa oară.

Întrebarea lui Methodie patriarh.

De să va hirotoni preotul de arhiereul ce-i e luat darul, oare poate să slujască ceale preotești, au ba?

Răspunsul lui Theodor Studit.

Nu poate pomul pădureț plod bun face. Așijderea și arhiereul fără de dar nu poate face popi, nice alt lucru arhieresc, căce că arhierie n-are. Drept aceeaia deaca vreame ce n-are arhierie, preoție nu poate da. Iară de va hirotoni pre cineva, acela e nehirotonit și liturghie să nu slujască, nice să facă nice o rînduială preotească, căci că iaste mirean ca și mai nainte. Căce că arhiereul cel fără de dar n-are să dea darul preasfîntului duh celuia ce-l hirotoneaște, pentru că se-au luat de la dînsul căci au făcut rău și fărădelege, și au rămas numai ca un călugăr prost. Un om ce are un lucru, el și dă, căce că are; dar de nu va avea, cum va da? Așa să socotești și pentru arhiereul ce-i iaste luat darul.

PENTRU CELA CE VA SĂ ZIDEASCĂ MÎNĂSTIRE SAU BESEARICĂ, ACELA SĂ NU FIE VOLNIC SĂ LE OBLĂDUIASCĂ NICE FĂRĂ DE VOIA ARHIEREULUI SĂ LE FACĂ.

GLAVA 116.

Săbor. 1 și 2, canon. 1.

Canonul cel de întîi al săborului de întîi și de a doa oară zice că curat lucru, cinstit și bun au socotit sfinții noștri părinți a fi să se facă mînăstiri și besearici. Iară în zioa de astăzi rău să veade și să lucrează, căce că unii

oameni fac mînăstiri și besearici, de-acia-ș pun unealtele lor acolo, adecă închinu-ș unealtele sau bucatele sau altceva fiecă. Deci acealea ce dau nu le dau mînăstirii sau besearicii, ce lui Dumnezeu; ce însă ei apoi vor iară să le oblăduiască. Drept aceaia poruncește acesta canon ca niminea să nu zidească mînăstire fără de voia arhiereului carele iaste întru eparhia lui locul acela, însă una ca să facă cumu-i obiceiul, molitva la temelie și iară ca să scrie întru catastih toată isprava mînăstirii și să scrie într-însul și lucrurile sau bucatele cu carele vor să trăiască călugării, carele va să dea cea ce zidește mînăstirea. Și scriind acealea toate, atunci să pue acela catastih și hrisov la mitropolie sau la episcopie. Iar cea ce dă bucatele acealea la mînăstirea ce au zidit, carele le dă cătră Dumnezeu și sînt ale lui Dumnezeu, va canonul acesta și poruncește ca să nu mai aibă voe pre dinsele, nice la mînăstire, nice egumen să se facă făr'de voia arhiereului, și nice pre altul să pue, ce toate să fie în mîna și în voia arhiereului, pentru că arhiereul are și ține pre pămînt locul lui Dumnezeu.

Zri.

DE VA ÎNCHINA CINEVA NISCARE LUCRURE LA BESEARICĂ SAU LA MÎNĂSTIRE ȘI VA VREA APOI SĂ LE IA ÎNDĂRĂT. ȘI IARĂ SĂ SE ȘTIE CĂ LUCRURILE ȘI BUCATELE ȘI TOATE CE ARE MÎNĂSTIREA ȘI BESEARECILE SÎNT NESCHIMBATE ȘI NEMUTATE.

GLAVA 117.

Cîte lucrure de-ar da neștine la besearică sau la mînăstire, ori vie, grădini, moșii, sau altă haine, mutate sau nemutate, — mutate să chiamă *Gherman Ta-* *rigrădeanul.* dobitoace, căce că se mută de îmblă, iară nemutate se chiamă avuția, căce că ea singură nu se poate muta pînă nu o mută altul —, aceastea toate lui Dumnezeu le-au dat, și sînt nemutate și nescoase și nerîdicate în vecie, și niminea nu mai poate de-acia să le scoată de acolo de unde s-au închinat. Iară de va îndrăzni cea ce le-au pus, sau feciorii lui sau altul de în rudenie sau de în moșneanii lui să ceară să le ia să le înstriineaze de la besearica lui Dumnezeu, sau toate, sau o parte de într-însele, acela să se dăspartă dă besearica lui Hristos și să se canonească ca furii de sfinte.

Iară pentru averile și dreptările ce-s pre leage și mai nainte vreame închinat și date, dumnezăiasca leage și pravila poruncește că nice multă vreame a anilor, nice veacure le închid sau le opresc, ce foarte tare și mai vîrtos trebuie să stea nemișcate și nesupărate în vecie; pre socotință și pre judecată să le ție mînăstirile și besearicile, cum am zis mai sus, măcară de-ar treace și ani mulți și vremi. *Leagea.*

→ PENTRU BĂRBATUL SAU FĂMEAIA CARII VOR SĂ MEARGĂ LA CHIPUL CĂLUGĂRESC, PÎN-ÎN CÎTĂ VREAME TREBUE SĂ SE ISPITEASCĂ; ȘI FĂRĂ DE STAREȚ SĂ NU SE TUNZĂ.

GLAVA 118.

Canonul 5 al săborului de întîi și al doile zice: de multe ori unii oameni, de scîrbă, sau și de alte patime, numai cît fără de veaste se îmbracă întru dumnezăescul și îngerescul chip și se fac călugări. De-acia *Săbor. 1 și 2,* *canon. 5.*

nu pot să stîrpească osteneala și lucrul carele vor să lucreze și să se ostenească cea ce merg în ceata călugărilor, ce le pare rău și leapădă și călugăria și-ș vin în tocmeala lor cea de mai nainte, adecă mirenească. Drept aceea porunci acest sfînt și a toată lumea săbor ca pe nimenea să nu facă călugăr fără de ispită, iscodire, căutare și cercetare. Și ispita lor să se facă în trei ani; și cu haine mirenești, iară nu cu călugărești. Dece de vor arăta lucruri bune și viață bună, atunci să ia chipul îngeresc, iară de nu se vor arăta în lucruri bune, ce vor vrea să iasă de în mînăstire, să se întoarcă iarăș în lume, atunci aceia să n-aibă nice un canon.

Zri. Iară de să va afla cineva întru mare boală și va vrea să ia chipul, acela să nu se apere pentru vreamea carea n-au făcut să se ispitească, adecă pentru cei trei ani.

Zri. Iară de să va afla un om smerit și va vrea să se călugărească și-l vor mărturisi oamenii mireani că iaste dăstoinic de călugărie, atunci să se ispitească numai 6 luni, de-acia atunci să se tunză.

*Titla 1 a Nea-
ralelor.* * Muiarea carea va vrea să se călugărească și-i iaste voia să-ș lase bărbatul, aceeaia să se ispitească cu deadinsul 3 luni, să nu cumva să o fie bătut bărbatul, sau pre altul o au scîrbit, de-acia pentru frica, sau de mînia ei va să-l lase, să se facă călugăriță.

Semnează. Așijderea și alte fămei carele vor să ia chipul ispitescu-le și pre acelea 3 luni. Dece de vor putea petrece într-acea tocmeală dumnezăiască, atunci se tund cu stareță, să aibă al lor, carele va să le ție supt mîna sa, adecă stărița călugărița.

Caută. Iară cine va îndrăzni să tunză călugăr sau călugăriță fără de stareț, aceluia să i se ia darul sau cinstea, căce au tuns dobitocește, iară cela ce s-au tuns să se pue în mînăstire și supt mîna a mai mare cu putearea și cu voia arhiereului.

* PENTRU CĂ NIMENELEA N-ARE PUTEARE SĂ FACĂ CĂLUGĂR
FĂRĂ DE VOIA ARHIEREASCĂ; ȘI PENTRU POPA MIREAN CA
SĂ NU FACĂ CĂLUGĂR.

GLAVA 119.

*Săbor. 6, ca-
non. 40.*

● Canonul 40 al șaselui săbor grăiaște: fără de voia arhiereului locului niminea să nu tunză călugăr. Iară cela ce va să se călugărească, măcar de va fi și de zece ani, să nu-l gonească, ce într-alt chip pre acela să nu-l priimească la viața călugărească fără numai după ispita și întrebarea arhiereului, căce că n-au dăspărțit pre tot omul carele va fi de 10 ani, să se tunză acela fără de ispită.

*Nearaoa lui
Leu Înteleptul.*

Iară nearaoa împăratului chir Leu Înteleptul poruncește: de 16 ani neapărat să se tunză cela ce va să se facă călugăr, după al optsprăzecele canon al marelui Vasilie.

*Săbor. de la
Nichea.*

Iară pentru popa mirean, ca să nu facă călugăr, tocmeirea săborului de la Neochesaria grăiaște: popa mirean, zice, n-are voe, nice se cade, nice e lucru cinstit, nice se cuvine să facă călugăr, pentru că, un lucru ce n-are, cum va putea cătră altul să-l dea? El călugăr nu iaste, dar călugăr cum va putea să facă?

PENTRU PODOABA CĂLUGĂREASCĂ ȘI A CĂMILĂVCH; ȘI CE ÎNCHIPUIAȘTE CÎND ZIC CĂLUGĂRII METANIE; ȘI PENTRU CE SĂ CHIAMĂ CĂLUGĂRUL CĂLUGĂR.

GLAVA 120.

4 Imbrăcămintele călugărilor sînt asemenea lăcuiului de în pustie și Botezătorului Ioan, că era îmbrăcămintea lui de păr de cămilă și brîul de curea pre mijlocul lui, carele era haine de jale; iară mantia și tinderea ei arată și închipuiaște arepile îngerilor, că chipul călugărilor să chiamă chip îngeresc; iară cureaoa, adecă brîul carele strînge trupul închipuiaște moartea patimelor cu postul și cu ruga; și zice că stau vitejaște și încinși vîrtos împotriva patimelor și împotriva dracilor. Dece brîul acela trebuie să-l aibă călugării de păr, iară unii-l fac de curea. *Dumnezeștii învățători.*

Iară cămilavca închipuiaște pentru măriia deșartă, adecă slava cea deșartă, carea aruncă înapoi; aceeaia închipuiaște *טיפעלקי*¹⁾ sau măriia cea deșartă și lepădarea lumii de carea se-au lepădat și nu mai au alt nemica, nice să mai amestecă în lucrurile lumești. Iară ceale doao aripioare ale cămilavcii, carele vin denainte, acealea închipuesc că altă nădejde nemică n-au fără numai nădejdea lui Dumnezeu ca să spăsească pre dinșii, și-ș lasă la Dumnezeu hotarul vieții lor, cum am zice: în minile tale rînduiala mea și cătră tine rîdicaiu-mi sufletul, ce să zice: eu nu mai oblăduesc pre sufletul meu, că a ta suflare iaste. *Caută.*

Iară pentru metania, să știți că metania, adecă cînd zic noao preoții sau călugării metanie, atunce închipuiaște că trebuie să ne pocăim de ceale păcate ce-am făcut ca niște oameni; pentru că nimenea nu e fără de păcate, fără numai unul Dumnezeu carele păcate n-au făcut, nice se-au aflat minciuni, nice viclenie în gura lui, cum zice dumnezeescul apostol. *Ce iaste cînd zice călugărul metanie.*

Iară pentru ce se chiamă călugărul călugăr, căce că singur cătră Dumnezeu grăiaște noaptea și ziua. *Zri.*

PENTRU IEROMONAH, ADECĂ POPA CĂLUGĂR, ȘI CĂLUGĂRII, CA SĂ NU ȘAZĂ ÎN LUME; ȘI PENTRU CARE VINI ES DE PRE ÎN MÎNĂSTIRI.

GLAVA 121.

Proștii mireani deaca se fac călugări și ieromonahii, aceia n-au ertăciune nicecum să se afle vreunul pre la beseareci carele-s în lume; numai ce să șază pre în mînăstiri unde se-au tuns; pentru că besearecile și noriile carele sînt în lume se-au dat să le ție popii mireani carii sînt ai lumii, iară ieromonahii carii sînt în lume și slujesc pre la beseareci, aceia sînt păgîni fără leage și afar' dă dreptate. Drept aceeaia poruncim să se gonească de în lume; iară și ei și încă și ceia ce-i priimesc și cîți vor lua de la dinșii blagoslovenie sau sfinție să fie afurisiți pînă se vor părăsi. *Mathei.*

¹⁾ „Deșertăciune“.

*Caută de vezi
judecata împă-
rătească.*

● Iară judecata împărătească, tocmeala 29, a treilea title a cărții Condicului dentii poruncește așa: popa călugăr și călugărul prost de la mînăstirea lor, zice, să n-aibă nice o slobozie să iasă și să meargă în lume, făr' numai cînd trebuie mînăstirii și trimeate pre dinșii soli sau în poslușanie ca să vază treaba și lucrul mînăstirii, iar deaca-l vor obîrși, iar să se întoarcă de grabă la mînăstire. Iară de va fi în lume cu mireanii, aceia să fie afurisiți și nepriceștuiți și afară dă beseareca lui Hristos pînă se vor întoarce la mînăstire, atunce să se iarte.

*Semnează să
știi.*

● Inșă dumnezăeștii părinți ai săborului de 1 și de al 2, la al patrilea canon al lor, zic așa: că arhiereul, ca un oblăduitoriu, ce să zice ca un purtător de grija spăseniei oamenilor domnului, acelaia de va trebui întru eparhia lui de folosința și spăsenia creștinilor și va ști ve într-o mînăstire sau vreo chilie pe vreun îmbunătățit om duhovnic, carele va putea să înfolosească și să spăsească sufletele oamenilor; de unul ca acela nu iaste nice o apărare a eși de în mînăstire și să meargă în lume. Așijderea și ceia ce-l priimesc n-au nice o greotăte a afurisaniei. De-acia înșă mai au slobozie arhiereii și de aceasta, după socoteala dumnezăeștii pravile, ca să aibă pre la besearecele lor, adecă pre la mitropolii și pre la episcopii, ieromonahi și călugări proști, ca să slujască arhiereilor cum se cade și cum iaste cinstea arhierească, cum grăiaște dumnezăescul și marele Vasilie.

Postnicul.

● Iară pentru vinile ce es călugării de în mînăstiri și nu se canonesc sînt aceastea: întîi dă va fi egumenul eretic, a doa de va fi calea muerilor să treacă pre în mînăstire, a treia de vor învăța carte copiii mireani sau meștersug în mînăstire.

**PENTRU BOLNAVII CARII SE FAC LA MOARTEA LOR CĂLUGĂRI
ȘI PENTRU CĂLUGĂRUL CARELE NU-Ș CITEAȘTE TOATĂ SLUJBA
ȘI PRAVILA LUI.**

GLAVA 122.

Valsamon.

● De să va face neștine călugăr la sfîrșenia vieții lui, acela într-un lucru el se socotește călugăr, iară într-altul nu se socotește, pentru că tunderea călugărilor iaste al doilea botez; și de va trăi acel bolnav carele se-au făcut călugăr la moartea lui și va arăta pocanie și lucrure ce plac lui Dumnezeu ale călugăriei, de bine; iară de să va fi pristăvit acel bolnav deac-au luat chipul, atunce priimește pre dinsul Dumnezeu în loc de călugăr ca și cum ar fi luat chipul cînd au fost sănătos; că sărută sfîntii, și pre cîți iau tunderea călugăriei la sfîrșenia vieții lor, și după cum zice dumnezeescul glas: în chipul ce te vei afla cînd ai murit, într-acela te priimesc, sau dă vei fi avut preoție sau călugărie, sau mirean dă vei fi fost.

Caută să știi.

Zic unii că vor să se facă călugări și să lasă și de carne, iară apoi ei n-au ajuns să ia chipul călugăriei; de aceia să știi că i-au priimit Dumnezeu ca pe niște mireani, căce că au vrut să se facă și nu s-au făcut.

Postnicul.

Iară călugărul carele nu-ș citeaște ceasurile sale și toată slujba sa, ca pe un mortu-l socotește Dumnezeu și striin de cătră sfîntia sa; înșă se canoneaște cum va socoti duhovnicul lui.

PENTRU CĂLUGĂRUL SAU CĂLUGĂRIȚA DE SĂ VOR ÎNSURA,
SAU SCHIMNICUL SAU NESCHIMNICUL DE VA CŪRVI.

G L A V A 123.

RASOFORU- RASOPORA

● Călugărul sau călugărița de vor lepăda sfântul chip și se vor însura, *Postnicul.* aceeaia nu se chiamă însurare, ce curvie, sau mai vîrtos a zice preacurvie; pentr-aceaia să fie afară dă besearica lui Hristos și afurisiți pînă-ș vor veni spre pocanie să se dăspartă, după a șaselea canon al marelui Vasilie. Iară de să vor tîmpla a muri în păcat fără pocanie, să nu îngrupați pe dinșii, nice să-i slujiți, nice să-i pomeniți, pentru că sînt striini de cătră creștini.

Iară canonul 16 al patrului săbor grăiaște: dă se va întîmpla a fi aceasta, să ia călugărul călugăriță, toată putearea se dă arhiereului *Săbor. 4, ca-* locului să le facă ispravă să dăzlege păcatul și să-i ușureaze de în canon, *non. 16.* cum va înțeleage, deaca se vor despărți.

Și canonul lor iaste ca al curvarilor, metanii și post și altele aseamene *Marele Vasi-* acestora. Dece iubirea de oameni și a vindecării se roagă, că darul ca *lie.* acesta și putearea are arhiereul de la Dumnezeu, cîte de va dăzlega pre pămînt, dăzlegate sînt și la ceriu.

● Călugărul carele va lepăda sfântul chip și nu va vrea să-ș vie întru *Nichifor Ta-* pocanie să se îndrepteaze, pre acela nice să-l bage în seamă cineva, nice *rigrădeanul.* să se ameastece cū dinsul, nice să-i grăiască, ce numai tot să-l blasteme și să-i zică anathema.

Călugărul schimnic carele va curvi, acela se canoneaște ca un prea- *Postnicul.* curvariu, adecă ani 15; iară neschimnicul ca un curvariu, adecă ani 7.

PENTRU CEIA CE HICLENESC ȘI CALCĂ CINUL ÎNGERESC, CE SĂ
ZICE CĂLUGĂRESC, ADECĂ PENTRU CEIA CE-Ș LEAPĂDĂ
CĂLUGĂRIIA.

G L A V A 124.

RASOPOR X Hiclean și vrăjmaș cinului călugăresc se chiamă cela ce se-au făcut *Zac. 1.* călugăr și nu de tot, ce numai ce-au fost îmbrăcat hainele, iară dup-aceaia va lepăda rasele și se va face iarăș mirean.

Cela ce va eși de în mînăstire fără de voia și știrea egumenului și *Zac. 2.* de să va fi îmbrăcat într-alte haine, mirenești, și-ș va fi ascuns potcapocul și cămilavca și altele ca aceastea, acela se chiamă hiclean și hain cinului și chipului călugăresc.

Călugărițele carele vor eși de în mînăstire și vor îmbla pre în lume *Zac. 3.* fără știrea vlădicăi locului aceluia, și acealea sînt ca și călugării.

Cela ce-ș leapadă hainele călugărești vrînd să șovăiască, să zică că *Zac. 4.* îmblă pentru învățatura, ca un hiclean, acela să se afurisească.

Popa și diaconul, de să vor însura după ce le vor muri fămeile, aceia *Zac. 5.* sînt ca și cela ce leapadă călugăriia, și fac prepus cum să fie eretici. Drept aceeaia trebuie să se ispitească. Deci de va fi crezînd cum are puteare preotul sau diaconul să se însoare, atunce ca pe un eretic să-l cearte; iară de nu

PENTRU CĂLUGĂRIȚĂ, SAU MIREANĂ, DE VOR FI SUPUITOARE
SAU VOATRE.

GLAVA 126.

X Dă se va afla și se va mărturisi călugărița că iaste supuetoare, într-acel Ioan Kitros.
ceas să fie striină și gonită de la besearica lui Hristos și de în ceata călugărițelor și scoasă de în mînăstire ca o părtașă a satanii și a tuturor îngerilor lui. Că nu numai pre dinsa au pierdut și s-au dat satanei, ce încă și pre alții mulți. Însă domnul nostru Isus Hristos adevărat iaste milosîrd, milostiv și iubitor de oameni și pentru păcătoși se-au pogorît pre pămînt, și nu e nice un păcat carele va putea birui iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Drept aceea de-ș va veni spre pocăanie și se va întoarce cu toată inema fără de nice o viclenie și fără de pizmă, atunce priimește-o și o canonește ani 5 să nu se cuminece, sau și mai puțin, după cumu-i veri vedea voia și cum va părea și arhiereului. Iară de va fi mireană, ani 3; iar de să va pocăi cu toată inema, să se canonească doi ani.

PENTRU CERTAREA SUPUITORIULUI, CUM ȘI ÎN CE CHIP SE
CADE SĂ FIE.

GLAVA 127.

De vreame ce greșala supuitoriului iaste mai rea decît greșala preacurviei, și se ceartă pre multe locuri cu multe feliuri de pedepse, după cum va fi obiceiul al fieșcărui ținut. Zac. 1.

O seamă de pravile scriu să se tae capul supuitoriului, mai ales cînd va îmbla votrind de față, de-l vor vedea toți, și nu o dată, ce de pururea. Zac. 2.

Alte pravile zic să gonească pre votru și să-l scoată dentr-acel oraș sau sat, unde va fi făcînd votriia; altele zic să-l scoată de tot de pre locul și dă pre eparhiia acelu judecătoreu, carii vor fi de dinsul ascultători. Zac. 3.

Alte pravile zic să-l cearte după cum va fi voia judecătoreului, ce să zice să-l bage în ocnă sau să-l poarte pre ulițe cu pialea goală și să-l bată. Zac. 4.

Den afară de aceste certări carele se dau supuitoriului, acealea de pururea, încă să și mai adaogă doao lucruri legiuite de ispravă: unul iaste cînd rămîne fără de cinste, ce să zice de ocară și de rușinea ceștii lumi, și de-acia n-are nice o credință nice într-un loc. A doilea, ori cîte tocmeale va face cu cineva pentru fiece lucru ce ar fi de dobînda lui, acealea nu sînt nice unele drept nemica, ce la judecată toate sînt stricate și fără de ispravă, ca unui om de ocară, căruia nu-i ține nimenilea în seamă cuvîntul ce grăiaște, ce iaste tot de rușine oriunde merge. Zac. 5.

Cela ce va găsi pre muiarea lui făcînd preacurvie și-i va răbda greșala și va lăcui iarăși cu dinsa, macară că se chiamă votru, iară acesta feliu de votrie nu se va certa cu acest fel de pedepse ce am zis, căce că-i e destul și-i ajunge cît rămîne cu rușinea în obraz. Zac. 6.

Supuitoriul vreunii mueri cu bărbat sau a vreunii mueri de cinste, cîtu-l vor prinde întîia dată, atunce să-l poarte pre ulițe și să-l bată cu pialea goală pren tot tîrgul, iară a doa oară să-i facă iarăși așa și să-i tae și nasul. Zac. 7.

**CARELE SE CHIAMĂ VOTRU SAU SUPUITORIU ȘI CÎND SE VA
PEDEPSI.**

GLAVA 128.

- Zac. 1.* Votrul sau supuitoriu se chiamă cela ce are mueri la casa lui, dă le ține pentru dobînda lui, carele-și dau trupurile dă le spurcă bărbații cei răi și fără omenie pentru puțină dobîndă pierzătoare de suflet.
- Zac. 2.* Nu numai cela ce are mueri slobode de în casa lui să chiamă supuitor și votru, ce încă și cela ce-ș dă roabele și slujnicele de să dezmiardă bărbații cu dinsele pentru dobînda.
- Zac. 3.* Cela ce-ș va da roaba să se dezmiarde neștine cu dînsa pentru dobînda, acela-și piarde putearea ce are asupra roabei și rămîne roaba slobodă; și mai vîrtos judecătoria să-l grăbească să o mărite, iară de nu o va mărita cum mai curînd, atunce să-l pedepsească pre stăpîn cu ocna.
- Zac. 4.* Cela ce-ș va da fata la vreo dascalită muiare pentru să o înveațe carte sau și alt meștersug ceva, și încă-i va da și plată să înveațe și-i va da și hrană ce-i va trebui, iară ea cu învățăturile ei ceale reale o va îndemna și va tocmi pe vreun bărbat de o va răpi fără știrea părinților, atunce judecătoria să-i facă leage cum se cade și să pedepsească pre dascalită, să-i vearse plumb topit în gură, să-i între pe grumazi la inemă, pentru că pre acealea mădulare au ieșit de la inema ei toate îndemnăturile featei, de au scîrbit inema părinților.
- Zac. 5.* Nu se chiamă supuitoriu numai cela ce îndeamnă muerile spre zburdăciune și spre poftă rea, ce încă și cela ce le înșală cu alte meștersuguri dă le îndeamnă spre curvie. Cum se-ar zice, îmblă negoțatorind pre la casele muerilor de ce le dă tot mai eftin de cumu e prețul, iară pre unele și dăruiaște, pînă apucă dă le află firea. De-acia le scoate den minte dă le supune supt cine-i iaste voia; și aceasta face tot pentru dobînda lui.
- Zac. 6.* Supuitoriu se chiamă și cela ce îndeamnă și înșală pe vreun cocon de-l spurcă cineva și face cu dinsul sodomie și dă plată vreunui cetaș a lui sau vreunui slujnic. Drept aceaia atunce de să va putea vădi cum s-au pîngărit copilul, atunce adevărat supuitorului numai să-i tae capul; iară de să va tîmpla să nu-l fie spurcat de tot, atuncē pe supuitoriu să-l izgonească și să-l scoată de tot den toată eparhiia judecătoria aceluia.
- Zac. 7.* Supuitoriu de față se chiamă cela ce-ș dă voe muerii să curvească pentru să ia el cîte ceva dobîndă ce va fi.
- Zac. 8.* Aceaste trei seamne ajung supuitorului celui de față: dece întîi iaste unul cînd îndeamnă cu cuvîntul și cu lucrul pre muiarea lui să precurvească; iar a doilea să o șutilească pînă va pleca singură cu sine de să va da spre dezmiardăciunea bărbaților; a treilea cînd va lua el ceva plată pentru această greșală.
- Zac. 9.* De va fi o fată copilă și de să va îndemna spre poftă rea pentru cuvintele și îndemnăturile supuitorului, de să va împreuna cu vreun bărbat, măcară de ară și lipsi el într-acel ceas, iară așa, pentru cuvintele și îndemnăturile lui, tot se va certa, pentru căcē că cu îndemnăturile și tocmealele lui ceale reale se-au făcut răotatea.
- Zac. 10.* Cela ce va face pe vreo fată să greșască trupeaște, cu vreun bărbat, și-i va face aceasta nu cu cuvinte dulci, ce cu dă sila și fără voia ei, atunce

acela nu se va pedepsi ca un supuitoriu, ce ca un răpitoriu, cum vom spune mai jos.

Cela ce va priimi în casa lui pe vreun supuitoriu sau de-l va lăsa să șază cu chirie să supue mueri în casa lui, acela-ș va piarde casa și va fi domnească și-l vor pedepsi și cu gloabă după cum va fi voia judecătoriaului. *Zac. 11.*

Cela ce va sfătui sau va ajuta supuitorului să supue, atunci acela se va pedepsi tocma ca și supuitorul. *Zac. 12.*

Cela ce va fi cocon micșor sau fetișoară, și de vor votri cuiva, atunci nice aceștea nu vor putea rămînea fără de certare, numai ce să vor certa mai puțin decît cum ar fi mari. *Zac. 13.*

Nu se va pedepsi ca un supuitoriu cela ce va supune numai o dată muiare streină, fiind den ruda lui sau altă muiare slobodă; ce se va certa de va votri pre vreo muiare slobodă de trei, patru ori, sau va votri muiare cu bărbat. Întîia dată se va pedepsi după cum va fi voia judecătoriaului, iară a doa oară i se va tăia capul; iară de-ș va supune muiarea sau fata, atunci dentîia dată i se va tăia capul. *Zac. 14.*

Nu se va certa ca un supuitoriu cela ce va supune muiare striină sau fără bărbat, însă de nu va lua plată; iară de va supune muiare cu bărbat, atunci se va pedepsi și acela; și încă se va certa mai rău cîndu-ș va supune singur pre muiarea lui. *Zac. 15.*

**CELA CE-Ș VA ZĂLOJI CASA LUI PENTRU SĂ SE FACĂ ÎNTR-ÎNSA
PREACURVIE ȘI AMESTECARE DE SÎNGE ȘI ALTE FELIURI DE
CURVII ȘI DE LUCRURI SCÎRNAVE, CUM NU SE CADE, ACELA
SĂ SE CEARTE ÎN TOATE FELIURILE.**

G L A V A 129.

Oricine-ș va zăloji casa pentru să se facă într-însa curvie și alte toate feliurile de lucruri reale cum nu se cade, acela se chiamă supuitoriu și votru, și se va certa ca un supuitoriu și ca un preacurvari și ca unul de ceia ce fac sînge amestecat, ce să zice ceia ce-ș curvesc cu rudele și cu cuscrele și cu cumetrile sau finele lor, acela se chiamă sînge amestecat; acela, ver fie bărbat, veri muiare, cu moarte să se cearte. *Zac. 1.*

Cela ce-ș va zăloji casa pentru să se facă într-însa sînge amestecat, sau sodomie, ce să zice curvie cu copii, pre acela să-l omoară ori cu ce moarte va fi mai rea. *Zac. 2.*

În casa celuia ce se vor face sfaturi reale, spre curvii și spre alte scîrnăvii ca acealea, sau și într-alt loc unde se vor face păcate, acela se va certa ca un supuitoriu; iară de nu se vor face păcatele deplin, ce numai cuvinte, atunci nu se va certa ca un supuitoriu, ce va lua altă pedepsă mai micșoară. *Zac. 3.*

Cela ce va năemi casă în chirie pentru să facă acolo răotăți și curvii, acela ca un votru să se pedepsească. *Zac. 4.*

Aceastea pedepse se vor da nu numai celora ce vor zăloji și vor năemi case pentru să se facă într-însele curvii și alte păcate trupești, ce și alte locure de odihnă ce vor fi ori pre la vîi, ori pre la stupini, ori pre în pomeate, ori pre alte primblări aseamene acestora. *Zac. 5.*

**PENTRU PĂRINȚII CEIA CE-Ș VOR SUPUNE FEATELE LOR CEALE
CE SÎNT FĂCUTE DE TRUPUL LOR.**

GLAVA 130.

- Zac. 1.** Supunerea carea se face cu voia părinților, aceeaia iaste mai rea și lucru plin de rușine și de mai mare ocară decît ceaia ce să face între striini. Drept aceeaia oricare tată ce-ș va supune fata lui, acela întîi-ș piarde putearea cea părințească carea au avut spre fie-sa. Drept aceeaia să aibă strînsoare de la judecătoria, cum mai degrabă să-i dea toate zestrile ce i se vor veni de la tată-său și să se despartă de dînsul într-acesta chip, ca și cum nu și-ar fi mai fost niceodată fată. A doa, toate bucatele cîte va avea, să se ia toate, să fie domnești, pînă cînd va fi el viu, iară deaca va muri, atunce vor fi ale celora ce vor rămînea moșneani, însă de va fi avînd cineva. A treia, să-l bage în ocnă, în toată viața lui acolo să se chinuiască.
- Zac. 2.** Pravilele ceaste mai de curînd dau învățătură, tatălui celuia ce-ș va supune fata să i se tae capul. Așijderea să pață aceasta pedepsă și frații ceaia ce-ș vor supune surorile sau măcar și pre alte rude ale lor, carele se tragu de în sîngele lor. Care pedepsă se cade să se ție în seamă la un păcat mare ca acesta, după cum se ține și la pravila rimleanilor pînă și în zioa de astăzi, măcară că la unele locuri de-i și ceartă cu catarga în toată viața lor, sau într-atîtea ani, și-i purta pre măgari dăspuiați bătîndu-i pre în toate ulițele; iară pedepsa lor cea adevărată iaste moartea.
- Zac. 3.** Muma ceaia ce-ș va vinde fata pre bani pentru să curvească neștine cu dinsa, aceia să i se tae nasul. Iară de se va afla că n-au făcut tocmeală să ia bani, ce numai ce să va fi plecat după voia featei-și, atunce se va pedepsi după voia judecătoriaului. Iară de va fi căzut muma la o greșală mare ca aceeaia, pentru vreo nevoie mare ca aceeaia sau pentru vreo sărăcie, atunce nu se va pedepsi așa rău, de vreamă ce să va milostivi și judecătoriaul vîzînd sărăciia și nevoia ei.
- Zac. 4.** Părinții carii vor supune feciorii lor, măcară de le-ar fi copili și de-ar fi și văduu, acelora nu le va folosi aceeaia, ce tot se vor pedepsi cu moarte.
- Zac. 5.** Nu vor putea să scape părinții să nu se pedepsească cînd vor zice c-au făcut supunerea dă nevoie pentru multă sărăcie, ce de pururea se vor certa. Dup-aceaia trebuie foarte să caute judecătoriaul și să socotească de va fi fost acea nevoie și acea sărăcie a părinților, carea să nu se fie putut într-alt chip hrăni cu altceva meștersug, fără numai cu supunerea feciorilor lui. Dece de va fi aceasta așa, atunce sau se va mai milostivi judecătoriaul de-i va mai ușura, sau mai rău se va întărîta de-i va pedepsi mai rău.
- Zac. 6.** Acesta fel de certare se socoteaște cînd vor lua părinții bani pentru să dea feciorilor; iară de nu vor lua bani, atunce nu se socoteaște aceasta certare, ce poate fi că se vor pedepsi într-alt chip, după cum va fi voia judecătoriaului.

PENTRU BĂRBAȚII CARII-Ș VOR SUPUNE MUERILE LOR.

G L A V A 131.

Oricare bărbat va supune pre muiarea lui, aceluia să i se facă moarte, măcar numai o dată; că pravila pre unii ca aceștea supuitori ei scoate den toată eparhia judecătoreiului și altă dată-i poartă pre toate ulițele târgului dăspuiați pre măgariu și să fie cu fața spre coada măgariului; iară muiarea lui să tragă măgariul de dălogul căpestrului cu minile ei, și într-acesta chip să-i bată purtându-i pre în tot târgul. Alte date iarăși ei certa cu catâră în toată viața lor. *Zac. 1.*

În voia și în putearea judecătoreiului stă acest lucru, să semuiască pedepsa morții, carea se cade să dea celuia ce-ș va supune muiarea lui și mai virtos când va arăta judecătoreiului vreo vină ca aceea a bărbatului, de întru carea se va fi îndemnat să cază într-această greșală mare a supunerii. *Zac. 2.*

Cela ce-ș va supune muiarea pentru să ia bani, acela se va pedepsi rău foarte; iară de o va supune pentru să nu ia bani, și atunce se va certa adevărat, iară nu așa rău ca cum ar fi luat bani. *Zac. 3.*

Cela ce știe că-i curveaște muiarea și el tot o ține în casă și se face a nu ști nemica și o lasă de face preacurvie; atunce aceeaia să chiamo cum o ar supune el, și se va pedepsi ca un supuitoriu. *Zac. 4.*

Cela ce să face cum să culcă cu muiare-și, iară apoi lasă oameni striini de să culcă cu dînsa, acela se va certa după voia judecătoreiului. *Zac. 5.*

Cela ce va ținea în casă pre cela ce curveaște cu muiarea lui, acela se va certa ca și un supuitoriu al muerii sale. *Zac. 6.*

Cela ce-ș va lua muiare pre ceaia ce o au pedepsit pentru preacurvie, acela se chiamo adevărat supuitoriu, ce să zice fără de cinste și rușinat, iară așa cu altă pedepsă nu se va certa. *Zac. 7.*

Cela ce va ținea în casă-ș dă nevoe pre muiarea lui de va fi făcînd preacurvie, pentru căce se va fi temînd de rudele ei, sau pentru căce-l vor face cu de-a sila să o ție, atunce nu se chiamo acela așa într-acela feliu, nice poate nimenile să-i zică supuitoriu, pentru că o ține dă nevoe. *Zac. 8.*

Nu se chiamo supuitoriu cela ce-ș ține în casă pre muiarea lui care face preacurvie, deaca nu o știe adevărat că curveaște, ce numai ce are așa oarece bănuială, cum să o fie arătînd seamnele că face acela lucru. *Zac. 9.*

Numai răbdarea ce are bărbatul, ce să zice când face muiarea lui preacurvie și el rabdă, nu zice nemica; aceasta-l face de să chiamo supuitoriu, cum se-ar zice când va avea această răbdare pentru căce-i vine dobîndă. Iară de nu-i va fi venind nice o dobîndă și o va ști că curveaște și o ține așa în casă, atunce să se cearte după voia judecătoreiului. *Zac. 10.*

PENTRU BUCATELE CE VA AVEA CĂLUGĂRUL, CUM SE CADE SĂ SE ÎMPARTĂ, DE NU VA AVEA FECIORI, SAU DE VA ȘI AVEA.

G L A V A 132.

Un om, ce să va face călugăr și va muri și feciori nu va fi avut, atunce ce va avea ale lui cade-se să le ia mînăstirea. Iară de va avea feciori, să se împartă într-atîta părți cîți feciori are; iar el încă să ia o parte ca a unui *Iustinian împărat.*

fecior, și aceeaia numai ca să trăiască pînă va fi. De-acia de va muri fără de zăpis, partea ceaia ce-au luat ca și un fecior moștenește aceeaia mînăstirea; iară cealea ce-au luat feciorii lui, părțile lor rămîn ale lor, iară mînăstirea n-are treabă cu dînsele nemică.

PENTRU TATĂL, CA SĂ NU OPREASCĂ FIULUI SĂU PARTEA DE MOȘIE, DE SĂ VA FACE CĂLUGĂR.

GLAVA 133.

*Leu și Costan-
din împărași.*

Niminea de în părinți să nu îndrăznească așa, să oprească feciorii lor carii vor să se facă călugări, sau de vor și merge la mînăstiri, să-i scoată de acolo, sau căce se-au făcut călugări să-i facă fără de moșie și fără de parte de în ce are. Iară de vor vrea să facă aceasta, atunci să se afurisească, și de în besearica lui Hristos să se gonească pînă se vor pocăi de vor da partea lor, adecă a feciorilor.

PENTRU PREOȚIE ȘI PENTRU CHIPUL CĂLUGĂRESC, CARELE IASTE MAI MARE.

GLAVA 134.

*Simeon Solu-
neanul.*

Zri Dionisie.

După rîndul tocmealii, iaste mai mare preoția decît chipul călugăresc, pentru că lucrurile preoției sînt lucrurile lui Dumnezeu și fără de preoție nu iaste nimenea creștin, nice are sfinție, nice să împreună lui Dumnezeu.

Iară mai mare iaste rînduiala călugărească decît a popei mirean, cum grăiaște dumnezăescul Dionisie, nu cu sfinția preoției, ce cu viața. Pentru că și călugărul de va fi și preot, adecă ieromonah, iaste mai mare decît popa mirean; nu pentru preoție, cum am zis mai sus, că aceeaia iaste lucrul lui Dumnezeu, ce pentru viața. Preotul de pururea blagoslovește și sfințește. Drept aceaia și dumnezăescul Antonie de pururea și pleca capul, adecă se închina pentru nălțimea preoției; și nu numai arhierilor se închina, ce tuturor preoților. Pentr-aceaia fieșcare preot, carele are această rînduială mare a preoției, acela să petreacă sfințește și ca un sfînt să lăcuiască, și mai vîrtos să se nevoiască să petreacă ca și călugării.

I.

II.

III.

PENTRU CĂLUGĂRI ȘI CĂLUGĂRIȚE, CA SĂ NU SE FACĂ CUMETRI, NICE IEROMONAHUL, ADECĂ POPA CĂLUGĂR, SĂ NU CUNUNE NUNTA.

GLAVA 135.

*Petr, prea în-
teleptul harto-
filax al marei
beseareci.*

Nu se cuvine, nice e lucru cinstit, nice e priimit, călugărul sau călugărița să priimească copii dă pre sfîntul botez, adecă să se facă cumetri, sau să ție cununi la nunte, adecă să cunune. Iară de va îndrăzni cineva să facă acest lucru fără de cale și de rușine și fără de leage, să se canonească

→ *Preotul mirean și cel călugăr
cu darul e același. Inse preotul
călugăr pe el de mir, întrec în
marire cu viața aspra. Gl 134.*

cum va părea arhiereului; iară de va face aceasta a doa oară, să se gonească de în beseareca lui Hristos ca un călătoriu de dumnezăeștile pravile.

Și ieromonahul, adecă popa călugăr, nuntă nu cunună, adecă nu blagoslovește, că și aceia iaste fără dă leage și făr'de cale și nu se cuvine. Pre unul ca acela-l canonesc dumnezăeștii părinți cu lipsa de preoția lui. *Postnicul.*

**PENTRU BESEARICA ÎN CAREA NU SE FACE SLUJBA 40 DE ZILE;
ȘI CE IASTE BESEARICA.**

GLAVA 136.

De să va tîmpla ve într-o besearică să nu se facă slujbă 40 de zile, nu poate preotul să facă liturghie, să slujască într-însa de nu va face întâi o sfeștenie. Iară de va face slujbă, adecă liturghie, să fie lipsit de popie 40 de zile; iară de nu va fi știut să fie ertatu. *Gherman Ta-rigrădeanul.*

Că beseareca iaste casa lui Dumnezeu, casă de rugă, adunare oamenilor, trupul lui Hristos, nevasta lui Dumnezeu, ceriu pămîntesc în carele șade cereasca pîine ce să zice preasfîntul trup adevărat al domnului nostru Isus Hristos. Iaste și scaun împărătesc și arhieresc, pre carele șade împăratul împăraților și marele arhiereu, singur Hristos. Iaste și lina baltă a păcătoșilor și slava dreptilor; iaste și scăpare și pod și laudă și veselie și bucurie și păreare de bine tuturor creștinilor. Și cîți o caută și o iubesc cu toată inema și cu tot sufletul, aceia vor lua cunună de la Dumnezeu și se vor face moștneani împărăției lui. Iară besearică se chiamă căce că chiamă și adună pre toți. *Zri.*

**PENTRU CĂ ȘAPTE DARURE SÎNT ALE DUHULUI SFÎNT, ȘI ȘAPTE
TAINI ALE BESEARECII, ȘI ȘAPTE BUNĂTĂȚI MARI, ȘI ȘAPTE
PĂCATE DE MOARTE.**

GLAVA 137.

Darurile duhului sfînt sînt 7, cum grăiaște Isaia proroc, adecă duhul înțelepției, duhul priceaperii, duhul sfatului, duhul tăriei, duhul credinții, duhul blagocestiei, duhul al fricii lui Dumnezeu. *Isaia proroc.*

Șapte taini ale besearecii: botezul, unsoarea adecă miroseala ce miruiaște, priceaștenia, preoția, nunta de întâi, pocaania adecă ispovedania, sfîntul unt adecă maslul. *Simeon Solu-neanul.*

Șapte bunătăți mari: înțelepția cu smerenie, nemăria deșartă, nestrînsoarea, postul, curăția, răbdarea îndelungată și îngăduirea.

Șapte păcate de moarte: lepădarea de leage, nebunia, trufia, uciderea de voe, amestecarea de sînge, zăcearea bărbat cu bărbat și stricarea de copii cea fără de leage.

**PENTRU SĂ NU SE ÎNGROAPE MORTUL ÎN LĂUNTRU
ÎN BESEARICĂ, NICE SĂ MUTE DE ÎN MORMÎNT TRUPUL OMULUI,
NICE MĂCARĂ ȚĂRÎNĂ.**

GLAVA 138.

Mathei.

În lăuntru în besearică tîrnosită, să nu îndrăznească cineva a îngro-
parea trupure de om, pentru că sînt acolo moaște ale mucenicilor, adecă
unde se-au pus și în lăuntru au prîmit și unsoarea sfîntului mir.

Nimenea de întru oameni să nu îndrăznească întru sfînta besearică
să îngroape mort.

*Leu și Costan-
din împărați.*

În casa de rugă unde nu va fi tîrnosită, adecă sfînțită, acolo se îngroapă
trupurile oamenilor morți, și pre în tinzile besearicilor.

Și fără de poruncă arhierească să nu cumva să îndrăznească cineva
să scoată trup de om de în mormînt, să-l ducă într-alt loc, adecă într-alt
mormînt, nice altceva lucru, adecă sau marmură sau stîlp sau pietri sau
altceva.

**PENTRU CĂ PRE ÎN BESEARICI SĂ NU SE FACĂ BĂUTURI ȘI
MÎNCĂRI, NICE CÎRCIUME, NICE VÎNZĂRI PRE ÎN SFINTELE
GRĂDINI.**

GLAVA 139.

*Săbor. 6, ca-
non. 72 și cea
de Laodichia,
canon. 28.*

Canonul 72 al șaselui săbor și 28 al săborului de la Laodichia așa
poruncesc: să fie afurisiți cîți aștern haine pre în besearici și fac mease,
băuturi și mîncări în lăuntru; că în tot locul unde se cîntă și se slăvește
Dumnezeu și se slujaște preasfîntul trup al Domnului, acela se chiamă
că iaste închinat loc sfîntiei sale, carele iaste besearica, și băuturi și
mîncări într-însa nu se fac, ce numai psalmi, cîntări, slavoslovii, vecernii,
litii adecă rugi, utrini, liturghii și cîntări necurmăte și neîncetate. Drept
aceaia să căutăm să vedem mai sus afurisia dumnezeștilor părinți
și să ne ferim dăparte, să nu facem mease pre în besearici; nice pre în
sfintele grădini să nu se facă cîrciumă; că sfintele grădini sînt aceastea,
adecă curțile besearicilor, grădinile, casele, cămările și toată curtea,
adecă unde iaste îngrădită sau zidită; și aceastea sînt într-însele în lă-
untru. Și acesta canon nu opreaște numai cîrciuma să nu se facă acolo,
ce încă nice altă negoțatorie. Drept aceaia trebuie să păzim dumnezeștile
locure ale besearicilor cu multă smerenie, că zice domnul nostru Isus
Hristos pentru sfînta besearică: nu facereți casa tatălui meu casă dă
negoțatorie și cîrvăsărie.

Zri.

**PENTRU CA SĂ NU BAGE DOBITOC ÎN BESEARICĂ, NICE SĂ
MÎE, NICE SĂ MĂNÎNCE, NICE SĂ BEA ÎNTR-ÎNSA.**

GLAVA 140.

*Săbor. 6, ca-
non. 85.*

Canonul 85 al șaselui săbor poruncește: nice un om să nu bage dobitoc
să mîe în besearica lui Dumnezeu, fără numai de mare nevoie.

Dăstoinică cinste iaste să aibă neștine frică și smerenie spre sfintele și cinstitele locure și tocmeale. Pentr-aceaia nu iartă canonul acesta, adecă pravila, să bage dobitoc în besearică să mîe, fără numai de mare nevoe, cum de se-ară tîmpla că fie iarnă sau zăpadă sau grindină, sau altă nevoe de tîlhari; atunce iaste ertatu să bage dobitocul în besearică să mîe, ca să nu mîe afară să piară și va păgubi omul al cui iaste și se va scîrbi și de scîrbă va cădea în boală și-ș va nevoi viața lui neputînd îmbila să-și sfîrșască calea încăt o va vrea să meargă.

Zonara.

Citiți

Și pre în besearici nu se-au dat voe să se facă mease nice episcopul, nice cliricii, nice altcineva de în creștini; iară de să va tîmpla dă nevoe să vie omul dă pre cale și nu va avea alt loc să mîe, atunce iaste ertat să mănînce și să bea și să doarmă în besearică, de nu se va afla alt loc.

Săbor. de la Carthagen, canon. 42.

PENTRU CUM TREBUE SĂ BOTEAZE PREOTUL COPILUL MIC.

GLAVA 141.

Cînd botezi copilul, trebuie să aibă scaldătoare sau alt vas deosebi și cu trei lumînări aprinse, în chipul sfintei troițe. De-acia cînd vei să bagi untul în scaldătoare, cum spune la tocmeala slujbei, atunce ia tu, preote, de în untul carele iaste în vas, cu trei deagete și unge copilul cruciș. Atunce să ia și nașul de în unt și să ungă copilul pre toate mădularele, cum iaste tocmeala tipicului. De-acia deaca-l va unge el, iai tu preote, așa cum iaste gol și stai drept căutînd spre răsărit și tu și copilul, și-l botezi în trei afundături făcînd sămnul crucii, zicînd așa: botează-se robul lui Dumnezeu IM(P)¹⁾ întru numele tatălui, amin. Și-l pogori în scaldătoare și-l afunzi, adecă-l uzi de tot. Iată, așa e afundarea de întîi. De-acia iară stai puținel drept rîdicînd și copilul, de-acia iară-l pogori a doa oară în apă și-l uzi așijderea zicînd: și al fiiului, amin. Iată, așa e și a doa afundare. Și de-acia iară te rîdici de stai drept și-l pogori a treia oară de-l afunzi așijderea zicînd: și al sfîntului duh, amin. Iată, așa e și a treia afundare.

Caută de vezi tîlcul sfîntului botez.

De-acia-l iai de în scaldătură și-l dai nașului, și zici molitvele și faci toată slujba cum te învață rîndul și tocmeala tipicului, și dai opustul.

PENTRU PREOȚII CARII BOTEAZĂ ÎN TREI PĂRINȚI, ÎN TREI FII ȘI ÎN TREI DUHURE, ȘI PENTRU CEI CE NU BOTEAZĂ ÎN TREI AFUNDĂRI.

GLAVA 142.

Canonul 49 al sfîntilor apostoli grăiaște: care episcop sau preot, după tocmeala domnului, de nu va boteza întru tatăl și fiiul și sfîntul duh, ce de va boteza în trei neîncepători sau în trei fii, sau în trei duhure, aceluia să i se ia darul.

Apostolii, canon. 49.

¹⁾ „Cutare”.

Zonara.

Că besearica au luat a se închina unui fără de înceapere, tatălui, pentru nevinuiala, și unui fiu pentru nespusa naștere, și unui mîngîtoriu, duhul sfînt.

Apostolii, canon. 50.

Iară cine nu botează în trei afundări, ce într-o una, aceluia să i se ia darul; pentru că zice să fie 3 afundări și 3 scoateri. Iară cine va trece sau va călca acesta canon, de va afunda în apă pre acela ce-l botează numai o dată și nu va zice chemarea tatălui și a fiului și a sfîntului duh, pre unii ca aceia le ia darul și-i dă anathemei. Că n-au zis Hristos apostolilor: botezați întru moartea mea; ce au zis: botezați întru numele tatălui și al fiului și al sfîntului duh.

*Mathei, glava 28, zac. 116.**Valsamon.*

Grăiaște iară și Valsamon: cîți botează într-o afundare, aceia să-i boteaze de-a doua oară.

PENTRU CĂ COPILUL, CÎNDU-L BAGI ÎN SCĂLDĂTOARE, TREBUE CU FAȚA SĂ CAUTE SPRE RĂSĂRIT.

GLAVA 143.

Dumnezeieștii dascăli și învățători.

Copilul, cîndu-l botezi, trebuie să caute cu fața către răsărit, în chipul domnului Dumnezeuului și mîntuitorului nostru Isus Hristos. Căci cînd se răsărește, spre răsărit căuta, iară nu spre apus, și spre răsărit noi creștinii ne închinăm, și raiul spre răsărit se-au sădit. Dece cînd vor să zică blăstemul și lepădările la copil, spre apus să stea și să le zică, ca un loc ce iaste întunecat și groaznic și, deaca vreame ce apune soarele, la apus întunearec închipuiaște, că dentr-acolo iaste întunearecul. Iară răsăritul luminează închipuiaște, pentru că de la răsărit iaste lumina, adecă soarele strălucează și luminează toată lumea; pentr-aceia se chiamă răsăritul luminează.

PENTRU CE ÎNCHIPUIAȘTE CÎND DĂSFAȘĂ COPILUL.

GLAVA 144.

Xifilin, patriarh Tarigrădeanul.

Copilul cîndu-l dăsfășă de în scutecele lui, fașa și altele cu cîte e înfășat închipuesc dăzbrăcarea de omul cel vechiu și de viața cea de întîi, adecă de călcarea lui Adam și de hainele de piale și de păcatu carele-l dobîndi călcarea lui Adam; și arată dăsfășarea și dăzbrăcarea aceia carea dăzbracă copilul de tot cu trupul cum se dăsfășă și se dăzbracă de tot de acea urgisită viață a vechiului Adam.

PENTRU CE ÎNCHIPUIAȘTE ÎNTOARCEREA CAREA ÎNTORC COPILUL SPRE APUS.

GLAVA 145.

Iară a celui de sus.

Iară întoarcerea carea întorc copilul spre apus ca să vază acea parte a apusului, și-i sînt mîinile în jos cînd se leapădă de satana, atunce arată și cu chipul și cu gonirea mîinilor cum se dăsparte și goneaște pre satana

de la dinsul. De-acia atunci întorcându-se spre răsărit și-și ridică mâinile în sus, arată adevărat că cela ce va să ia sfântul botez, trebuie să gonească de la dinsul răotatea cea întunecată, adică păcatul. Și așa cu starea carea stă naintea dumnezăeștii lumini, carea închipuiaște întoarcerea și starea către răsărit, că se face moștnean curat dumnezăeștii lumini și se face cu totul luminat. Însă una căce au venit întru adevărta lumină a priceaperii lui Dumnezeu, adică la dătătorul de lumină Hristos, iară a doa că se dăsparte de păcate și vine dă se face unul cu cuvântăroarele oi ale sfintei turme a lui Hristos și Dumnezăul nostru.

PENTRU UNSOAREA.

GLAVA 146.

Iară unsoarea, adică sfântul unt, cu care unge copilul pe tot trupul, închipuiaște că se unge ca să fie gata spre sfintele patime ca, pentru purtătorul de patime Hristos, să se lupte cu puterile ceale protivitoare și vrăjmașă și să omoară cu botezul pe trupul acela carele se unge ca să învie cu sufletul; și iară arată împreună unsoarea aceeaia și luminarea sufleteștii vieți. De-acia după aceasta aduce-se cela ce va să se boteaze la scaldătoare cum aducea și pe Hristos la groapă. Iară pentru trei afundări într-apa scaldătoarei și trei scoateri arată îngruparea și înviiarea domnului cea de-a treia zi; pentru că cum fu domnul întru inema pământului trei zile și trei nopți, adică în mormînt, așa se închipuesc și cei botezați, pentru trei afundări și scoateri, ceale trei zile și trei nopți de în groapa domnului. Pentru că cum-i cel de întru noapte de nu veade, iară cela ce iaste în zi petreace întru lumină, așa iaste și întru afundări, ca și întru noapte nu veade nemica acolo unde se botează, iară deaca-l scoate, el veade lumina ziii făcîndu-se apa aceeaia la cel ce să botează și groapă trupească și mumă sufletească. Așijderea și biruatorul Hristos, deaca se botează întru Iordan, eșind de în apă, atunci lumină întru dinsul duhul sfînt. Așijderea și botezații se ung cu sfîntul și marele mir pe trupul gol, iară cu duhul sufletul să sfîntească. Și întii se unge la frunte pentru izbăvirea rușinii călcării lui Adam și ca să vază slava domnului cu fața descoperită, cum scrie. După aceeaia se unge cu sfîntul mir la urechi, ca să auză sufletească dumnezăeștile și sfintele taini și dumnezăeștile cuvinte. De-acia la nări, ca să mirosească cel botezat dumnezăescul mir, mirosenia lui Hristos, și el a doa oară se naște. De-acia pre piept, ca îmbrăcîndu-se întru platoșa dreptății, să se bată vîrtos și să stea împotriva vrăjmașului nostru drac nevăzut, carele se bate cu noi.

Iar a aceuia.

Zri.

PENTRU CE NE BOTEZĂM ÎNTRU NUMELE SFINTEI TROITE.

GLAVA 147.

Botezămu-ne întru numele tatălui, pentru că sfinția sa iaste începătura tuturor, într-al fiiului, pentru că iaste tocmitoriu zidirilor, întru sfîntul duh, pentru că iaste obîrșitoriu tuturor, adică obîrșeaște și împle

Iar a celuia.

Zri.

toate. Iară de va gândi cineva cînd ne botezăm întru numele tatălui și al fiului și al sfîntului duh și va amesteca pe cineva cuvîntul apostolului carele zice: cîți cu Hristos v-ați botezat, cu Hristos v-ați îmbrăcat, să știți de aceasta cu numele sfintei troițe iaste, căce că acesta nume, adecă Hristos, închipuiaște pre tatăl carele au uns și pre fiul carele se-au uns; iară unsoarea iaste duhul. Drept aceeaia grăiaște apostolul: cîți întru Hristos v-ați botezat, adecă închipuiaște sfînta troiță, cum se-au zis mai sus. Dece se cade celor ce să botează așa să se boteaze, cum au poruncit domnul la evanghelie apostolilor zicînd: duceți-vă de propoveduiți în toate limbile, botezîndu-i cu numele tatălui și al fiului și al sfîntului duh.

Mathei, glava 28, zac. 116.

**PENTRU CRUCILE COCONULUI ȘI TUNDEREA, ȘI SCUTECILE
CEALE NOAĂ CU CARELE-L ÎMBRACĂ; CE ÎNCHIPUESC.**

GLAVA 148.

Iar a celuia.

Crucile carele pun la cocon închipuesc răstignirea și pogorîrea, adecă legarea patimelor trupești și ale lucrurilor lui, ca să omorîm mădularele pre pămînt și să îmblăm întru deșarta viață.

Zri.

Iară tunderea carea tund pre cel botezat, aceeaia semnează că se tocmeaște și se socoteaște cel botezat întru cuvîntătoarea turmă a lui Hristos, și-l tunde în cap cruciș ca și oaia cînd o semnează stăpînul ca să se cunoască că oaia aceeaia iaste a turmei lui Hristos, iară nu a altuicui.

Caută.

Iară scutecile carele se îmbracă de sînt albe și noaă, acealea închipuesc cum cela ce se botează se îmbracă cu noul om, adecă cu Hristos cel înnoit pre chipul celui ce l-au zidit, după scriptură, cum și scrie.

**PENTRU CEI CE SĂ BOTEAZĂ, CUM TREBUE SĂ-I UNGĂ CU SFÎNTUL
ȘI MARELE MIR, ȘI SCĂLDĂTOAREA CE ÎNCHIPUIAȘTE, ȘI CÎND
TREBUE SĂ SE BOTEAZE COPILUL.**

GLAVA 149.

Săborul de la
Laodichia, ca-
non. 48.

Canonul 48 al săborului de la Laodichia poruncește să ungă pre cei ce să botează cu sfîntul și marele mir, căce că și acesta se face cu rugă și să sfîntește cu chemarea sfîntului duh. Și pre cîți-i ungi și-i sfîntești, faci-i moștneani sfîntului botez. Sfîntul mir are chipul ca și peceatea împăratului, de vor pecetlui cu dinsa, nice un om nu îndrăznește să meargă să se apropie acolo, pentru că cunosc că iaste împărătesc cel pecetluit de împărăteasca peceate. Într-acesta chip știu și duhurile ceale vicleane pre cel uns cu marele mir și să depărtează de dînsul. Dece, cîndu-l ungi cu sfîntul mir, zici: *печать дара сѣго Аѣа*¹⁾ amin; și altele.

Xifilin.

Iară scăldătoarea are chipul groapei a biruitoriului și e pîntecile cel sufletesc den carea ne naștem sufletește, carii ne botezăm într-însa și fii lui Dumnezeu după dar ne facem.

¹⁾ „Pecetea darului sfîntului duh“.

Iară copilul deaca va naște, să se boteaze la patruzeci de zile, de nu-i va fi nevoie de moarte; iar de-i va fi nevoie, atunci să se boteaze și într-acel ceas în carele se-au născut; iară așa să-l speli.

Ioan, patriarh de la Antiohia.

PENTRU COCONII, DE VA FI ÎNDOIRE, DE NU VA ȘTI BOTEZAȚI SÎNT, AU NU SÎNT BOTEZAȚI.

GLAVA 150.

Canonul 82 al șasului săbor și 72 de la Carthagen grăiaște că un botez ne-am învățat a ști, după cum mărturisește dumnezeescul simbol a credinței, adică: κρῖσθ κκ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς ἡμῶν (1). Și pentru acea dumnezeiască botejune grăiaște domnul: ori fiecare carele nu se va naște de în apă și cu duhul, acela nu va intra întru împărăția ceriurilor. Dece de vream ce copiii cei mici carii se-au robit, sau se-au tîmplat într-alt chip de i-au aflat niscare creștini pre căi sau pe într-alte locuri lepădați și i-au luat pentru spăsenia sufletelor sale și de-acia vor gîndi adins eiși: sau sînt botezați, sau ba; iară acei copii nu știu de copilărie și dă neobîrșirea vîrstii lor. Dece de aceasta de nu se va afla cu deadinsul mărturie, cum adevărat se-au botezat, porîncesc dumnezeestii părinți cum fără de nice o sfială și frică să se boteaze, să nu cumva să se tîmple să nu fie fost botezați, să se lipsească de o curăție sfîntă ca aceasta, să rămîie afară de împărăția lui Dumnezeu; după socotința domnului, carea au zis că cine nu se va boteza, acela întru împărăția ceriurilor nu mearge.

Săbor. 6, canon. 82 și Carthagen, canon. 72.

PENTRU COPILUL, DĂ SE VA AFLA LA SFÎRȘIT SĂ MOARĂ ȘI PREOTU-L VA BOTEZA ȘI DE NU VA APUCA SĂ ZICĂ CEALE MOLITVE CE SĂ LEAPĂDĂ DE SATANA, NICE MOLITVELE CEALEALTE; DARĂ CE VA FACE DE ACEAIA? ZICE-LE-VA DUPĂ ACEAIA, DE VA TRĂI COPILUL, AU BA?

GLAVA 151.

Sfîntul mitropolit de la Crit, anume Ilie, adeverează acesta lucru și zice că nu trebuie obîrșitele taini să zică ceneva că sînt neobîrșite; căce că pentr-aceaia se-au obîrșit și se-au botezat după trei afundări și după chemarea a trei chipure, al tatălui și al fiului și al sfîntului duh; și pentru al acestora, adică a trei afundări, i se-au făcut botezul deplin la cel botezat. De-acia lepădare și molitve nu se mai zic, pentru că lepădările și molitvele să zic la cel botezat mai nainte de botez, adică mai nainte de ceale trei afundări; iar după botez, de-acia nice lepădări zici, nice molitve, că nu se cade deaca obîrșești taina să zici cealea ce sînt mai nainte de obîrșenia tainei; că nu aflăm aceasta poruncă nice la un sfînt canon. Iară deaca se va boteza copilul cum am zis mai sus, și într-acel ceas nu va muri, atunci tu obîrșești și ceaialaltă slujbă carea iaste după botezul copilului, adică zici molitva sfîntului mir și cealealalte toate.

Ilie, mitropolit Critskii.

Zri.

¹⁾ „Cred într-unul Dumnezeu“.

**PENTRU PREOȚII CARII BOTEAZĂ COPIII AGAREANILOR, SAU
PRIIMESC PRE DINȘII CUMETRI, SAU PRIIMESC JERTVA A ERETI-
CULUI, ȘI PENTRU NEPREOȚII CARII BOTEAZĂ COPII.**

GLAVA 152.

*Întrebarea că-
tră patriarh
chir Luca.*

*Răspunsul
lui.*

De să va tîmpla să vie cătră credința noastră niscare copii carii mici se-au botezat ai agareanilor, mai boteza-i-vor au numai să-i ungă cu sfîntul mir, ca cum ar fi botezați?

Și săborniceaște răspunse și porunci să se mai boteaze, zice, pentru că botezul, sau de în credința părinților, sau de în credința celui ce să botează, vine darul de la Dumnezeu la dinsul și are căldura și dragostea credinții și a lucrurilor celor bune. Iară copiii agareanilor pre cari-i botează ca niște coconi, aceia nu știu ce să face pre dinșii și părinții lor sînt fără de credință, iară nu sînt ca noi creștinii, carii botezăm coconii noștri cu smerenie și cu credință adevărată ca să dobîndească dumnezăiasca lumină, ce să zice a lui Hristos și a împărăției lui; iară ei ca pentru să nu răiaze și ca să nu pață rău cînd să tae ei în leagea lor și ca pentru să nu se împută trupurile lor, pentr-aceaia-i botează. Iară acolo unde se botează, darul lui Dumnezeu la dinșii nu vine căce că iaste departe de dînșii, ce vine urgie și pre cel ce să botează și pre cel ce botează pre dinsul, adecă pe preotul ce-l botează, așijderea și pre cumătru carele-l priimește. Dece să știm de aceasta, cîta călcare fac dumnezăeștilor pravile preoții ceia ce botează copii turcilor agareanilor.

*Apostoli, ca-
non. 46.*

Iară care preot va lua jertva ereticului sau a agareanului, sau va boteza copilul lui, sau pentru cumetria copilului va priimi pre dinsul, sau nun la nuntă, aceuia poruncescu să i se ia darul; pentru că cine va avea părășie cu necredinciosul, sau cu amestecare, are lumina cătră întunearec.

Mathei.

Iară cîți se vor boteza de popi nesfințiți, aceia a doa oară să se boteaze. Popii cei nesfințiți se chiamă carii se-au hirotonit de arhieriei eretici, așijderea și dă cei ce li se-au luat darul, cărora li-l-au luat săborul arhieresc pentru vini și greșale ce au avut.

**PENTRU CĂ DĂ NEVOE BOTEAZĂ ȘI MIREANUL; ȘI PENTRU
COCONII CREȘTINILOR CARII MOR NEBOTEZAȚI, UNDE MERG.**

GLAVA 153.

*Nichifor Ta-
rigrădeanul.*

X De coconii nebotezați, dă se va afla neștine într-un loc pustiu, nefiind în vreme acolo popă și să nevoiaște vreunul de într-acea să moară nebotezat, însă de să va tîmpla acolo diacon sau călugăr, atunci să-l boteaze, iară de nu să va afla cineva de într-aceștia, trebue să se boteaze și de creștinii carii se vor afla acolo. Iară de va fi tatăl copilului singur și alt creștin să nu se afle, atunci să-l boteaze și el, că păcat n-are, adevărat cu apă, și de muiarea lui nu se dăsparte.

*Simeon Solu-
neanul.*

X Nu numai dă nevoie să se boteaze copilul de om mirean, ce încă acel mirean și dumnezăiasca taină să-i dea, adecă să-l priceștuiască. Și însă

de va muri, primeaște-se la Dumnezeu botezat și socoteaște în ceata altor coconi botezați și se slujește și se pomenește cumu e obiceiul; iară de nu va muri copilul, ce va trăi, atunci să se boteaze a doa oară dă preot.

Iară cîți coconi ai creștinilor mor nebotezați, așijderea și ai păgînilor, *Marele Athanasie.* aceia nice merg întru împărăția ceriului, nice în muncă, ce numai la un loc luminos.

PENTRU CĂ ÎNDOIT IASTE OMUL, ȘI PENTRU CĂ CERIUURILE SÎNT ÎNCHISE CELOR NEBOTEZAȚI.

GLAVA 154.

Xifilin Tari-grădeanul. Însă îndoit iaste omul, de trup și de suflet. Pentr-aceaia și Hristos îndoită dărui oamenilor tocmirea botezului. Însă apa să sfințească de preot cu molitvele și să ia întru curăția trupului, iară duhul sfînt pentru credința cea curată se pogoară de la Dumnezeu pre nevăzut. Ce doaă taini au dat fiul lui Dumnezeu Hristos cătră spăsenia lumii: însă întîi iaste sfîntul botez, iară a doa iaste sfînta priceaștenie. Și însă sfînta priceaștenie închipuiaște și adeverează patimele lui Hristos, îngruparea și înviarea, iară sfîntul botez închipuiaște și adeverează pogorîrea lui Hristos în iad și eșirea.

Aceastea taini deade noao biruitoriul Hristos, dentru care taini avem spăsenia.

Iară cînd se botează, dășchidu-se ceriurile, care le închise Adam pentru neascultarea, și au fost tot închise pînă cînd au venit domnul nostru Isus Hristos și deade darul sfîntului botez în lume. *Semnează.*

Alta să știți de aceasta, că mai nainte dă ce să botează omul, ceriurile sînt închise pentru dînsul totdeauna de pururea, pîn'cînd ce ia sfîntul botez; iară deaca se botează, îndată se dășchid și duhul sfînt vine și umbreaște pre cel botezat și de-acia se chiamă fiu iubit al lui Dumnezeu; pentru că omul nu va dobîndi ceriurile de nu va lua botezul după cuvîntul domnului, unde zice: carele nu se va naște de în apă și cu duhul, acela nu va intra la împărăția ceriurilor. *Zri.* *Ioan 2.5; Apoc 21.27*

PENTRU PREOTUL, DE VA BOTEZA PRE FIIU-SĂU CA UN PREOT ȘI DE VA BLAGOSLOVI NUNTA FIIU-SĂU.

GLAVA 155.

Dă se va tîmpla ve într-un loc a fi numai un preot, iară altul nu, sau dă nevoe de va fi a muri, atunci acela botează ca un preot pre copilul său; de-acia nu să desparte dă preoteasa lui căce că l-au prîmit altul de în sfîntul botez, și de aceasta nu apără pravila. Iară de-l va lua de la scaldătoare să se facă în loc de cumătru, atunci se dăsparte dă preoteasă, căce că au făcut pre dînsa soră sufletească. *Manoil, marele hartofilax.*

Și poate să blagoslovească și nunta fiiu-său cu alt nun deaca nu va fi alt preot în locul lui.

PENTRU PREOTUL, CĂ I SE CADE, DEACA MÂNÎNCĂ SĂ NU BOTEAZE, CE SĂ BOTEAZE MAI NAINTE DE DUMNEZEIASCA LITURGHIE, ȘI IAR NICE ÎN POSTUL CEL MARE SĂ NU BOTEAZE.

GLAVA 156.

A Postnicului. Nu se-au dat voe preoților, deaca vor mânca și deaca vor bea, să boteaze, ce trebuie mai nainte de liturghie, ca să poată priceștui copilul, însă de nu-i va fi nevoie; iar de-i va fi nevoie, atunci trebuie în ceas ce vor chema pe preot, atunci neapărat să-l boteaze, macar noaptea, de va fi, măcar zioa.

Zri.

Așijderea și în postul cel mare nu se botează copii, pentru că sînt zile de jale și zeciuiala a tot anul; fără numai de va fi nevoie, atunci poți să-l botezi, măcară de-ar fi și în săptămîna cea mare.

PENTRU PREOTUL CA SĂ NU BOTEAZE ÎN CASĂ, ȘI PENTRU COPILUL DE VA MURI NEBOTEZAT DE LEANEA PREOTULUI SAU A PĂRÎNȚILOR.

GLAVA 157.

Săbor. 6, canon. 31.

Canonul 31 al șasului săbor poruncește nicecum în casă să nu se boteaze copil; iară de-l va boteza, însă de va fi fost nevoie copilului de va hi vrut să moară, atunci popa nu se pedepsește. Iară de va hi fost copilul sănătos, atunci se pedepsește acela preot cu oprirea dă preoția lui, cum va socoti arhiereul. Iară alți învățători zic că se cade să i se ia darul.

Nichifor Țari-grădeanul.

Iară de să va afla la sfîrșit să moară copilul și vor chema pe preotul să-l boteaze, iară preotul se va lenevi și copilul va muri nebotezat, atunci păcatul iaste al popei și se canonește de aceasta cum va socoti arhiereul lui, sau oprire dă preoție, sau alt canon. Iară de va muri nebotezat dă leanea părinților, atunci se canonesc mai vîrtos, adecă trei ani să nu se cuminece și peste toate zilele să mănînce sec, adecă luna, miercurea și vinerea, și să facă în toate zilele metanii.

X PENTRU CARE PĂCATE SE IARTĂ DUPĂ MOARTE, PENTRU LITURGHII, PENTRU RUGI ȘI PENTRU MILOSTENII CARELE SE FAC PENTRU CEI CE MOR.

GLAVA 158.

*Întrebarea că-
tră sfetii Dio-
nisie Areopa-
ghitul.*

Pentru aceasta marele Dînisie au dăscoperit că de vor fi mici păcatele omului, ce să zice ale mortului, atunci el ia înfolosință pentru liturghii și rugi și milostenie carele se fac pentru dînsul, adecă-l iartă, iară de vor fi greale păcatele și mari, atunci nu se iartă, că au închis Dumnezeu poarta raiului dă dînsul și nu-i e folos de acealea. Drept aceea trebuie să purtăm grijă de ale noastre suflete, să facem lucruri bune carele plac lui Dumnezeu pînă avem această viață a noastră trecătoare și să

Catania 1973 pp 427, 422-427

nu așteptăm să ne fie păcatele neertate, că deacă vom muri nu se vor erta cu prescurile.

Însă după răspunsul al acestui dumnezeesc Dionisie, care răspunde la întrebarea de mai sus carea întreabă cumu-m pare, el se arată cum nu se iartă păcatele pentru dumnezeieștile liturghii și pentru rugă și milostenii.

Răspunsul.

Ia caută dacă vezi mai jos alți dascăli ce zic, că liturghiile și milosteniile zic că pre toate păcatele iartă.

Dăzlegarea.

**PENTRU CĂ NU NUMAI MORȚILOR SÎNT DE FOLOS ȘI DE ERTAREA
PĂCATELOR DUMNEZĂEȘTILE LITURGHII, CE ÎNCĂ ȘI VIILOR.**

GLAVA 159.

Ce pot liturghiile să folosească sufletelor păcătoșilor după moartea lor?

Întrebarea lui

Dă vrea ce nu-s ertate păcatele omului carele moare, foarte pot multe să ajute dumnezeieștile liturghii și să izbăvească sufletele de în muncă. Și ia ascultă să vezi că de multe ori sufletele morților se-au arătat și au cerșut de la vii să facă liturghii pentru dinsele ca să se izbăvească de în muncă, cum au zis de aceasta și Filix episcopul.

Petr patriarh.

Răspunsul lui

Grigorie, papa

de la Roma.

Că era, zice, un preot odată, ce avea boală, iar cându-i era nevoie să treaba trupului, el mergea la baie, și baia era pre locul lui, iară când fu într-o zi mearse acolo să se speale, iară acolo într-însa află un om, și nu-l cunoștea, că niceodată nu-l văzuse. Și veni să-i trase cioboatele de în picioare; iar când vrea să se dăzbrace, elu-i ținea hainele pînă ce eșia preotul afară de în căldura băii și când vrea eși, atunci cu mare cinste și smerenie slujea preotului. Și așa făcea de multe ori. Însă preotul într-o zi vru să meargă la baie și gîndi adins eluș și zise: omului celuia ce-m slujește cu atîta smerenie și dragoste nu voi să merg deșert la dinsul, ce să-i duc puțin daru. Și așa luă două prescuri și se duse la baie; și deacă întră înăuntru, iară află pre omul acela și se apucă iară de slujia preotului cu toată cinstea, cum era dăprins. Iară deacă se îmbăie preotul și vru să meargă, atunci el scoase cele două prescuri și le deade omului în loc de blagoslovenie și pentru dragostea slujbei. Iară el scîrbit cu lacrimi zise: o, părinte sfinte, căce dai mie aceastea prescuri; că această pîine iaste sfîntă și eu a o mîncă nu poci, că pre mine, pre carele vezi aicea, fost-am stăpîn la această baie și am făcut multe păcate într-însa; și pentru aceale multe răotăți ale mele m-am osîndit de mă muncesc aicea, într-acesta loc unde am făcut păcatele. Ce însă, părintele meu, dacă vei să-m dai dar, aceasta te rog să-m faci: prescurile aceastea să le faci liturghie la Dumnezeu și pentru păcatele mele să te rogi. Iară deacă vei face pentru mine liturghie, de-acia să vii, și de nu mă vei afla aicea, să știi că ți se-au ascultat ruga către Dumnezeu și m-au scos de în muncă. Și deacă zise cuvintele aceastea preotului, peri de la el și nu să mai văzu. Atunci pricepu preotul că acela nu fu om, ce suflet. De-acia acel preot deacă auzi aceasta să întristă cu mare întristare și plîns foarte; și deacă mearse acasă-și, a doua zi începu a-i face liturghie 8 zile. Iară deacă făcu liturghiile duse-se la baie după cuvîntul omului acela și de-acia acolo

Groznică și

minunată e

aceasta.

nu-l mai află. De aceasta pricepu popa că se izbăvi acela de în amara muncă pentru dumnezăeștile liturghii și mearse în raiu unde se află dreptii creștini. Și de aceasta mărturisește acesta lucru și așa iaste adevărat, că pentru dumnezăeștile liturghii se izbăvesc sufletele de întru mîinile dracului și merg în mîina lui Dumnezeu. Că sufletele păcătoșilor, cum am zis mai sus cer de la vii liturghii și, pentru semn, poruncesc că pentru aceale dumnezăești sfinte liturghii primesc păcătoșii izbăvire și slobozie dăplin de păcatele carele au făcut într-aceasta lume.

Caută de vezi minunată po-veaste și pentru liturghiile ce să fac pentru cei vii ascultă și te îngrozește.

Un om se afla rob și era cu lanțuri legat, iară fămeaia lui pre la zile de praznice făcea liturghii pentru bărbatul ei; și iar în zilele cealea ce să făcea dumnezăeștile liturghii pentru bărbatul ei, într-aceale zile i se dăzlega lanțurile cu carele era legat, și deaca se vrea obîrși liturghia, se afla iară legat cu lanțurile. Trecu cîtăva vreme, de-acia omul acela se izbăvi de în robie și mearse acasă-și și povestia că în cutare zi și în cutarea se dăzlega lanțurile de la el. Iară muiarea lui cum auzi știa zilele în carele făcuse liturghii pentru dinsul, și se înfolosiră mici și mari; că în zilele cealea ce făcea liturghii, într-aceale zile se dăzlega și lanțurile de la bărbatul ei. Și deaca auziră toți această preaslăvită minune, măriră pre Dumnezeu.

PENTRU LITURGHIILE CE DAU PREOȚILOR PENTRU SĂRĂCUSTE PENTRU CEI VII ȘI PENTRU CEI MORȚI.

GLAVA 160.

Dumnezeestii învățători și dascăli.

X Un boiariu la Nicomidia se afla bolnav la nevoe de moarte; zise muerii lui să dea de într-avuția lui mișeilor și săracilor și robii lui să-i iarte, iară liturghii, zice, popilor să nu dea. Iară acel boiariu avea credință și smerenie cătră cuviosul Isaia, carele era preot vestit și puternic întru bunătăți; și rugîndu-se molitvei lui, se izbăvi de boală și se făcu sănătos ca și întîi. Iară deaca se sculă, mearse la sfîntul și cumu-l văzu sfîntul se împlu de bucurie și mări pre Dumnezeu. Și deaca se sărutară întru Hristos șezură. Și-l întrebă sfîntul, ce i-au fost leacul tămăduirii lui de la carele au luat sănătate? Răspunse boiarul: cum rugaiu, zice, pre molitva ta cea sfîntă, într-aceleas mă tămăduiiu. Atunce zise sfîntul cătră dinsul: fătul meu, dat-ai preoților liturghii pentru spăsenia sufletului-ți? El răspunse: ba, cinstite părinte, că de-aș hi dat, nice un folos nu mi-ar fi făcut, numai ce-aș hi pierdut acei bani. Atunce-i zise cuviosul părinte: nu grăi așa, fătul meu, căci că Iacov, fratele domnului scrie la epistolia lui *: de va bolnăvi vreun om, zice, atunce să chemați preoții besearicilor carii au îndrăznire la Dumnezeu să se roage pentru acela, și Dumnezeu pentru rugăciunile preoților lui va da sănătate bolnavului și-l va scula de în boală. Și de va avea și păcate omul, pentru ruga și rugarea preoților le va erta Dumnezeu. Aceasta zise sfîntul părinte cătră boiariu de-l învăță și-l îndreptă. Iară pentru necredința lui, zise-i sfîntul dă deade unui preot bani ca să slujască pentru dinsul 40 dă liturghii. Și cum deade boiariul banii se duse acasă-și. Și deaca să slujiră ceale 40 dă liturghii,

* Glava 5, zac. 57.

cit

Totul maseculat

Într-o noapte să deșteptă boiariul de în somnu-și și fără dă veaste să deschise ușile casei lui nedăschise dă niminea și văzu unde intrară voinici călări în chip de îngeri, și stătură 20 den-a dreapta iară alți 20 de-a stînga lui. Boiariul cumu-i văzu, dă vedearea aceia se îngrozi foarte și zise cătră dinșii: giupîinii miei, drept ce ați venit la casa unui păcătos? Iară ei răspunseră și ziseră: noi sîntem 40 de liturghii ale tale carele se-au făcut cătră iubitoriul de oameni Dumnezeu pentru tine și ne-au trimis să te întîmpinăm să mergi la besearică. Și vino cu bucurie mare, nu te spărea, că pentru mîinile preotului carele ți-au făcut 40 de liturghii te-ai făcut părtaş și te-ai împreunat la Dumnezeu să iai neapărat împărăția ceriurilor. Iară boiariul, de întru sfînta descoperire carea văzu, aduse-și aminte dă cuvintele sfîntului Isaiei și se înfolosi zicînd că: multă puteare au liturghiile la Dumnezeu, carele se fac, că pentru dinsele se iartă păcatele oamenilor. Și deade de întru avuția lui preoților ca să se pomenească de dinșii pre la dumnezăeștile și sfintele liturghii și să scoată cesturi meride pentru dinsul la dumnezăiasca proscomidie.

Vezi lucru
ciudat.

Povestesc la otecinice că un stareț preot Dumnezeului de sus avea un poslușnic; și niceodată pre voe nu-i făcea, ce de pururea întru neascultare se afla. Zicea sfîntul stareț al lui cătră dinsul: fătul meu, nu-m pare rău căce nu faci pre voia mea, ce plîng și mă jeluesc dă peirea sufletului tău, că știu adevărat pentru neascultare ce ai, vei să iai munca de veaci. Iară poslușnicul bătea-ș joc dă cuvintele lui și tot nu-i mai părea rău să se părăsească de neascultare și să-ș vie întru ascultare.

Vezi minuna-
tă poveaste de
la otecinic,
pentru sără-
custele mor-
ților.

Preste puține zile muri poslușnicul, și pentru neascultarea mearse-i sufletul în muncă. Iară sfîntul stareț al lui, cum avea îndrăznire cătră Dumnezeu, se rugă să vază pre poslușnicul lui în ce loc al muncii se află, și Dumnezeu aciași ascultă ruga starețului, după cuvîntul dumnezeescului David: face Dumnezeu voia celor ce li-e frică dă dinsul și rugile lor ascultă. Și văzu în viș acel blagoslovit stareț și adevărat al lui Dumnezeu rob, rîul cel de foc al muncii și cura cu turbureală multă și cu sunet mare. Și era într-însul mulțime de oameni, care n-aveau măsură să numere cineva, și era unii în rîu pînă la mijlocul trupului, iară alții pînă la grumazi, iară acela, ocaanicul carele făcea neascultarea, și picioarele și mîinile și tot trupu lui era înlăuntru întru adîncimea aceluia rîu de foc. Și cumu-l văzu sfîntul într-atîta mare muncă muncindu-se, se întristă și plînsese cu amar. De-acia zise cătră dinsul: fătul meu, oare vezi în ce te afli nu pentru altă, ce numai căce n-ai avut ascultare; iată, că te făcuși moștnean cu dracii focului de veaci. Și strigă așa de în lăuntru rîului de foc cu mare glas: părintele meu, părintele meu, dă vei vrea, poți să mă izbăvești și să mă scoți de într-această muncă ce mă muncesc. Vai de mine ocaanicul, vai de mine ocaanicul, căce am avut neascultarea mă muncesc în veaci. Ferice de ceia ce au ascultarea. Deaca să deșteaptă omul lui Dumnezeu starețul și deaca-ș făcu toată slujba lui după obiceiul, începu liturghia rugînd pre Dumnezeu pentru spăsenia ocaanicului ucenic al lui și făcu liturghie zile 20 în toate zilele. Iară deaca se împlură aceste 20 de liturghii, rugă-se iară sfîntul lui Dumnezeu ca să vază pre ucenicul lui unde se află; și așa văzu a doa oară rîul de foc cu gloata a aceia munci, și ucenicul lui pînă la mijlocul trupului muncindu-se, iară de la mijloc în sus era

Cată de vezi cu
deadinsul și te
îngrozește.

Frate neascultător

Alina

CA

izbăvit. Și cum văzu ucenicul pre starețul lui, strigă către dinsul cu mare glas: preacinstiul meu părinte, iată, pentru sfintele tale molitve și rugi, izbăvise de întru muncă jumătate de trupul meu. Ce mă rog, ajută-mi de tot a mă izbăvi de tot trupul, să merg întru lumina de veaci. Iară cucearnicul stareț văzînd așa, mări pre Dumnezeu. Atunce iară a doa zi începu a sluji liturghie în toate zilele pînă se împlură și cealealalte 20 dă liturghii și să împlură 40. Iară deaca să obîrșiră, iară rugă sfîntul pre Dumnezeu să vadă de ucenicul lui, izbăvitu-se-au de tot de întru muncă au ba; și așa văzu a treia oară rîul de foc cu toată gloata aceeaia carea văzuse și de cealea ori; iară pre ucenicul lui acolo nu-l mai văzu, că eși pentru rugile și molitvele sfîntului, de întru munca rîului de foc și mearse în raiu, în viața de veaci. Iară sfîntul stareț deade slavă și mulțemire iubitoriului de oameni și mîntuitoriului de sufletele noastre, domnului Isus Hristos, carele priimi jertvele sale ale sfintelor liturghii și izbăvi pre ucenicul lui de în muncă.

Însă liturghiile, cum ați auzit mai sus, pot să sue sufletul omului tocma dă dădăsuptul iadului la ceriu și de întunearec întru lumina de veaci. Aceastea auziți și înțeleageți cu deadinsul, de la iubitoriul de oameni Dumnezeu, a cîte bunătăți se dăstoinicesc oamenii pentru banii ceia ce dau la mîinile preoților ca să facă liturghii pentru dinșii.

Zri.

● Iară preoții carii iau aceia bani ca să slujască liturghie, aceia nu se lenevească sau să facă uitare, ce cu dragoste și cu smerenie să le facă, că pentru cealea ce nu slujesc liturghie, vor să dea seama în zioa de judecată către neasupritoriul județ, domnul nostru Isus Hristos.

Că în ceasul ce să dau banii în mîinile preoților ca să-i facă liturghie, aceia dare să scrie nevăzut de dumnezeăștii îngeri; și vai de preotul carele nu va sluji acealea liturghii, sau să nu scoată meride, adecă proscomidie pentru sufletul celuia ce-i plătește.

Caută, o, pe
de vezi.
prot mu
papa.

barele cel ce
a tradus

**PENTRU MERIDELE SAU CESTURILE CEALEA CE SCOATE POPA
LA PROSCOMIDIE, CE SÎNT; ȘI PENTRU MUERI CARELE AU
BĂRBAȚI ERETICI SAU PĂGÎNI, CĂDEA-LI-SĂ-VA
SĂ DUCĂ PRINOASE?**

GLAVA 161.

Simeon Solu-
neanul.

✱ Meridele sau cesturile sînt în locul și în chipul celora ce duc prescurile în besearică și se fac împreunarea lor cu Hristos. Drept aceia cîți facu păcate de față și nu se părăsesc de păcate, trebuie să nu le primești prescurile nicecum, nice ale muerilor carele au bărbați eretici și păgîni, măcară de-ar fi credincioase și pravoslavnice, iară lumînări de ceară și untdelemn cînd aduc muerile acealea, tu primeaște acealea întru nădeajdea de spăsenia lor și fă paraclis și rugi pentru dinsele și le poruncește să dea și milostenie. Iară liturghie pentru dinsele să nu faci, nice meride să scoti, nice dumnezeăștilor taini să le priceștești, fără numai la sfîrșenia vieții lor cînd vor muri; și atunce să facă maslo și alte slujbe. Iară în vremea vieții lor să le dai numai aghiasmă și anaforă. Încă și aceastea pe vremi să le ia ca să se mărturisească lucrul că sînt credincioase și iau

Este

3. 9. 40 zile

Si Glava 18 p 581

acealea pentru nădejdea și sfinția spăseniei lor, și mai mult ca să nu cază întru nepărăsirea păcatului, căce că întorc pe dinsele de întru sfinție și de în credință, ca apoi să nu cumva să meargă de tot în peire, să se păgînească, să-ș leapede leagea.

PENTRU CE LUCRU DUPĂ MOARTEA OMULUI FAC POMEANE A TREIA ZI ȘI A NOA ZI ȘI PATRUZECILE, ȘI CÎND TREBUE ȘI SE OPREAȘTE SĂ NU SE FACĂ.

GLAVA 162.

Cînd moare omul, atunce are slobozie sufletul doao zile și îmblă cu îngerul aicea jos pre lume, unde-i iaste voia. De-acia sufletul, de multă dragoste a trupului căce s-au dăspărțit de dinsul, unele ori merge la casa aceea ce au fost întru viața lui, iară altele ori la mormînt, unde-i iaste îngropat trupul; iară îmbunătățitul și dreptul suflet merge în locurile unde avea obiceiul să se ruga pentru spăsenie-ș; și face doao zile pre pămînt, iară a treia zi merge îngerul cu dinsul, adecă cu acela suflet la ceriu și stă naintea groaznecului scaun și se închină naintea lui Dumnezeu. Pentr-aceaia se face a treia zi liturghie și pomană pentru cel mort. Iar deaca se închină lui Dumnezeu, cu porunca lui Dumnezeu merge cu îngerul de-i arată bogate lăcașure frumoase ale sfinților și dreptilor carii au făcut voia lui Dumnezeu pre lume; aceastea toate le veade sufletul atunce, iară a noa zi merge dă se închină lui Dumnezeu; pentr-aceaia să fac liturghii și pomeane a noa zi. De-acia iară-l ia îngerul și treace de-i arată raiul și toată munca și ceale de dădăsupt și toate muncile pînă în 40 de zile. Și iară merge după 40 de zile dă se închină lui Dumnezeu; pentr-aceaia se fac liturghii și pomeane în 40 dă zile. De-acia atunce, după lucrure cum au făcut, dau-i loc dă se odihnească pînă va veni Hristos să judece lumea, să dea sau să plătească fieșcăruia după lucrurile lui.

Iară de pomeane, să știți cînd să opresc a nu să face; întîi la ceale 12 zile în săptămîna cea de întîi a sfîntului și marelui post, în săptămîna cea mare, în săptămîna de după paști și în duminicile piatidesetniții și pre la praznicile ceale mari pomeane iar nu se fac, adecă colive și свѣтъ Бѣ¹⁾ carele se fac pentru morți. Iară de-acia preste an se pomenesc creștinii cînd li-e voia. Iară a se pomeni în taină cei morți la sfîntul pomeanic, de aceeaia nu se opresc nice în zioa de paști.

PENTRU SUFLETELE DREPTILOR ȘI ALE PĂCĂTOȘILOR, UNDE SE AFLĂ PÎNĂ ÎN ZIOA DE ASTĂZI.

GLAVA 163.

Niminea de aceasta n-au spus prea amăruntul și adevărat; ce însă de întru dumnezeștile cuvinte ale biruitoriului nostru domn Isus Hristos

¹⁾ „Sfinte Dumnezeule“.

Cuviosul și de Dumnezeu purtător Alexandru.

Nichifor Taigradeanul.

Anastasiu, de la marea Antiohie.

sufletul 2 zile

7014.2

am adevărat că sufletele ceale dreapte sînt cu sufletul sfîntului și dreptului tîlhariu în raiu. Așijderea și dumnezeescul Antonie, învățătorul pustiei, pentru locul sufletelor celor drepti, așa au văzut cum sînt în raiu. Așijderea și purtătorul de Dumnezeu Pambo și alții bogați de întru sfîntii părinți. Așijderea și sfetî Ioan Leastvicinicul așa zice, că tîlhariul deaca zise cătră biruitoriul: Поманима Ги къѣтъѣиси¹⁾, atunce tot raiul mosteni. Iară dumnezeescul Solomon zice: sufletele dreptilor în mîna lui Dumnezeu și nu se va atinge dă dinsele munca.

Psalm. 144.

Iară pentru sufletele păcătoșilor toată leagea veache și ceastă noao grăiaște că se află întru legăturile iadului, ca și niște oameni răi ce zac în temniță închiși pînă li să face judecata vieții lor să ia moarte, așa se află acolo în iad și sufletele păcătoșilor ca într-o temniță, pînă va veni prea dreptul și înfricoșatul judecătoriu la groaznica lui a doa venire, să judece toată lumea, să dea sau să plătească fieșcui după lucrurile lui. Că grăiaște și dumnezeescul David pentru păcătoși: să se întoarcă, zice, păcătoșii în iad. Arată adevărat să se întoarcă pentru că sufletele păcătoșilor astăzi în iad sînt, pentru că nice dreptii n-au luat bunătățile, nice păcătoșii munca pînă la a doa venire a domnului nostru Isus Hristos.

**PENTRU PREOTUL CARELE VA SLUJI ȘI SE VOR VĂRSA SFINTELE
SAU-I VA CĂDEA DZVEAZDA; ȘI CÎND SÎNT SFINTELE OBÎRȘITE;
ȘI PENTRU PRESCURILE PROSCOMIDITE, DĂ LE
VOR MÎNCA CÎINI.**

G L A V A 164.

Ioan Chitrus.

De să va tîmpla cumva să se vearse sfintele mai nainte de vâhodul cel mare, atunce preotul iară să facă a doa proscomidie și obîrșind deplin, să zică și molitva preadlojeniei; de-acia atunce să înceapă dumnezeiasca liturghie de acolo de unde se-au tîmplat de s-au vărsat sfintele, și să o obîrșască de tot, și să se priceștuiască dumnezeestilor taini, și să facă otpust. Iară dă se vor vărsa după vâhodul cel mare, întru scursoare aceasta nu aflăm să se mai facă altă proscomidie. Iară dă se va tîmpla să mănînce dumnezeescul agneț șoarece sau altă jiganie și preotul nu-l va vedea, atunce trebue să facă altă proscomidie, de va hi însă mai nainte de vâhodul cel mare; iară preotul să se ispovedească de păcatul lui la arhiereul său, și arhiereul să-l canonească, iară nu să-i ia darul. Și canonul lui iaste să-l oprești cîtăva vreme, de să va fi tîmplat să se facă acela lucru dă leanea lui; iară de va hi nevoe de preot și se va tîmpla în postul cel mare sau la crăciun sau la bobotează sau alte zile mari, ca să nu se oprească lucrul lui Dumnezeu, atunce să n-aibă preotul canon de opreală, ce numai post, milostenie, molitve și rugă. Iară sfintele carele se vor vărsa, cade-se preotului să le adune într-un vas curat și să le bage unde se spală, deaca se va priceștui dumnezeestilor taini, sau într-alt loc sfînt; să le acopere să nu se calce sau să se tîmple într-alt chip. Și

¹⁾ „Pomenește-mă, doamne, întru împărăția ta“.

de se va tîmpla a prinde acea spurcăciune carele au mîncat dumnezeescul agneț, atunce să-l îngroape în pămînt.

Iară de va cădea dzveazda dă pre discos, să fie oprit de liturghie *Semnează.* de-a nu se priceștui zile 40.

Sfintele sînt obîrșite deaca zice preotul în taină aceasta: ѿ сѣтѣни хлѣбѣсей ч(с)тноѣ тѣло хѣ твоегѡ, аминѣ. а ѣже вѣчаши сѣй ч(с)тноѣ кѣрѣе хѣ твоегѡ, аминѣ ¹⁾.

Preotul de va avea prescuri proscomidite și nu le va pune întru *Valsamon.* bună pază, să nu între înlăuntrul besearicii cîinii să le mănînce, atunce să pedepsească popa acela cu oprire de preoția lui, că de le-ară fi păzit nu se-ară fi fost făcut păcatul acela.

PENTRU CINSTITELE DARURI, DE VOR STRICA-SE; ȘI PREOTULUI CUM I SE CADE SĂ AIBĂ LOC DE SPĂLAT ÎN OLTARIU; ȘI MIREANUL SĂ NU ÎNTRE ÎNLĂUNTRU.

GLAVA 165.

De să va tîmpla să se strice cinstitele darure atîta cît să nu poată *A Postnicului.* popa să le potrivească, acealea sfinte nice să le arză, nice să le arunce în apă, ce să bage vin dulce într-însele și să le potrivească.

La jertăvnic înlăuntru trebuie să aibi loc necălcăt, într-o parte, să *Gherman Ta-* fie săpat și înfrumșet, ca să te speli deaca vei face liturghie. Și după *rigrădeanul.* spălare ferească să nu cază sau să pice afară de în spălătoare, să se calce, că apoi va hi mare muncă sufletului tău.

Și la jertăvnic oameni mireani să nu între, nice mueri mireane; iară călugărițe întră de curățează.

PENTRU ANAFORA, DREPT CE O IAU CREȘTINII, ȘI PENTRU CÎND SE AFLĂ CU MUIERILE LOR SĂ NU O IA, NICE ICOANE SĂ SĂRUTE.

GLAVA 166.

Anafora se-au făcut să se dea într-acesta chip, pentru că mai nainte *A dumnezees-* vreame să priceștua oamenii făcătoarelor de viață taini des, iară acum *tilor dascali.* se-au depărtat taina aceiia sfinții și să priceștuesc o dată într-un an. Și aceasta socotință și tocmeală se-au făcut de sfinții părinți pentru mai mare cucerie și sfinție, ca să se curățeaze oamenii pre în sfintele zile ale marelui post cu ispovedaniia. Atunce să se priceștuiască de sfintele taini întru sfinție și curăție și ertare păcatelor lor și pentru că atunce să priceștua des creștinii de sfintele taini, cum am zis. Iară în zioa de astăzi iau anafora de în mîna preotului întru sfinție și blagoslovenie.

¹⁾ „Și a făcut această pîine: cinstitul trup al lui Hristos al tău, amin. Și ceea ce este în această cupă: cinstitul sînge al lui Hristos al tău, amin“.

Ce deaca vreame ce o iau creștinii în loc de dumnezăiasca priceaștenie, pentr-aceaia se cade într-aceaia zi să se dăpărteaze dă împreunarea trupească a muerilor sale, de-acia atunce să ia anafora și să sărute și sfintele icoane. Iar de va fi de în lucrul diavolului să se afle cineva cu muiarea lui în zi de praznic, acela să nu ia anafora, nice icoane să sărute, nice fămeaia lui; că zice dumnezăiasca scriptură: ceale curate să se dea curaților și ceale sfinte, sfinților.

PENTRU BOLNAVI, DE VOR MURI NECUMINECAȚI PENTRU LEANEA PREOȚILOR.

GLAVA 167.

A Postnicului. De va muri cineva nepriceștuit dumnezeștilor taini pentru leanea lui, unul ca acela să se canonească: să facă pentru dinsul liturghii și milostenie; iar cei ce să vor afla mai mari ai casii, aceia să se canonească ani 2, să nu se priceștuiască și să facă și metanii câte 100. Iară de vor chema pre popa și nu va merge aciași, ce să va lenevi, de va muri bolnavul nepriceștuit, acela popă să fie oprit dă preoția lui 1 an. Trebue a ști cînd moare omul nepriceștuit, atunce să facă pentru dinsul liturghii doao zeci și patru.

PENTRU CELA CE E ÎNVĂRJBIT CU CINEVA, SĂ NU-I PRIIMEȘTI PRESCURILE LA BESEARICĂ, NICE SĂ-L PRICEȘTUIEȘTI; ȘI DE VA MURI CINEVA NEERTATU ȘI ÎNVĂRJBÎȚI.

GLAVA 168.

A Postnicului. Cine are vrajbă asupra cuiva, pre acela la besearică să nu-l priimești, nice prescurile lui, pînă nu va face pace. Că ruga cătră acela se face blăstem, că de-ară face milostenie și alte multe lucrure bune, măcar și trupul să și-l dea întru muncă pentru Dumnezeu, acelea Dumnezeu întru nemica nu le priimește, deaca vreame ce n-are pace cu frate-său, creștinul, și deaca nu va să facă pace curată în vreame cînd va să se priceștuiască dumnezeștilor taini, ce rămîne întru vrajbă. Fereaște-te, o, preote, să nu-l priceștuești că spată de amîndoa părțile ascuțită bagi întru inema lui, de-i tae și sufletul și trupul; și tu, o, preote, ai păcatul de nu-l vei goni pînă va face pace; de-acia atunce să-l priimești.

Caută. Iară de va muri unul de dînșii fără ertăciune, atunce să facă cela ce trăiaște canon 1 an și să mergă și la mormîntul lui zile 40, să zică: iartă-mă, frate, și pre tine Dumnezeu să te iarte.

PENTRU MIREANI CARII NU AȘTEAPTĂ PÎNĂ SE VA OBÎRȘI SLUJBA BESEARICII, CE FUG AFARĂ.

GLAVA 169.

Apostolii, canon. 9.

Canonul 9 al sfinților apostoli grăiaște: fiecare mirean, sau bărbat sau muiare, ce va merge la besearică și vor fi la vecernie sau la utrăne sau la liturghie și nu va sta pînă se va obîrși acea slujbă ce să face, ce

Timpotiei al Alexandriei

va eși afară, acela să se afurisească; iară de i să va tîmpla veo primejdie sau nevoe, acela are ertăciune. Iară carele nu va întreba pe preotul să-i dea voe, acela să nu îndrăznească să iasă de în besearică.

PENTRU CELA CE VA SĂ SE PRICEȘTUIASCĂ, CA SĂ NU SE ÎMPREUNE CU MUIAREA LUI, SAU DE SĂ VA TÎMPLA SĂ SE SĂBLĂZNEASCĂ ÎN VIS ȘI DE VA VĂRSA, DEACA SE VA PRICEȘTUI.

GLAVA 170.

Nu se-au oprit bărbatul și muiarea de în amestecarea trupului lor, *Pavel apostol.* fără numai cînd vor să se apropie rugii sfintei priceștenie.

Nu se-au dat bărbatului și muerii să se priceștuiască dumnezăeștilor *Timothei A-* taini în zioa ceia ce să va afla trupeaște, sau anafora să ia, sau sfintele *lexandrianul.* icoane să sărute.

Trei zile trebuie omului celuia ce va să se priceștuiască să nu se *Diatra 13 a* împreune cu muiarea lui. Și deaca se va priceștui, iarăș să se ție o zi. *apostolilor.*

Iară de să va săblăzni omul în zioa ceia ce va să se priceștuiască, atunce acea săblăznă de va fi fost de pohtă muerească, să se dăpărteaze *Dionisie, A-* de sfînta priceaștenie, iar de să va fi făcut de lucrul dievolesc ca să împia- *thanasie, Ti-* deci pe creștin de la dumnezăiasca priceaștenie a dumnezăieștilor taini, *mothei, sfinții* atunce să se priceștuiască, ca să nu se bucure acela vrăjmaș al nostru *patriarhi de la* și pizmaș. Pentru că nu încetează niciodată, ce totdeuna face primejdii *Alexandrie.* oamenilor lui Hristos și mai vîrtos pre la sfintele zile pre la carele să curățează toți creștinii de toate păcatele ca să se priceștuiască sfîntului trup și sînge al biruitoriului.

Ce însă să auziți ce iaste pohta muerească: un om are multă dragoste *Caută.* și pohtă la o muiare și mintea lui de pururea iaste la dinsa și la pohta ei; și dă se va săblăzni cu dinsa în vis, acela să nu se priceștuiască, căce *Mathei, glava* că i-au fost mintea la dragostea ei. Pentru carea grăiaște domnul: că *5, zac. 13.* cine caută cu pohtă spre muiare, iată, curvie au făcut întru inima lui.

Iară pentru de va vărsa omul cela ce să va priceștui, de multă mîncare *A Postnicului.* și băutură sau beție, acela se canoneaște zile 40; în toate zile să facă cîte 100 de metanii și să zică și *ПОМАСЬ МА БѢ*¹⁾. Iară de va fi vărsat de boală, atunce să se canonească cu socotință pre măsură.

PENTRU DE CARE ZI A SĂPTĂMÎNII TREBUE SĂ SE PĂZEASCĂ MUIAREA ȘI BĂRBATUL DE AMESTECAREA TRUPEASCĂ.

GLAVA 171.

Bărbatul și muiarea să nu se afle în pohta trupească nice sîmbăta, *Dionisie, A-* nice duminica, că într-aceaste 2 zile mai mult se face dumnezăiasca *thanasie și Ti-* liturghie; însă sîmbăta pentru sufeletele pristăviților noștri, iară duminica *mothei de la* pentru înviiarea mîntuitoriului, domnului nostru Isus Hristos. Și aceasta *Alexandrie.* să fie de întocmirea amînduror, adecă să fie cu voia și a bărbatului și a muerii.

¹⁾ „Doamne, miluește-mă“.

Timothei al Alexandriei
Can. 5. 13.

PENTRU MUERILE CEALE LOGODITE; ÎNTRU CARELE ȘI PENTRU LOGODNE, ȘI PENTRU CĂ LOGODNA ȘI FĂGĂDUIALA IASTE ASEAMENE NUNTELOR CE VOR SĂ FIE.

GLAVA 172.

Săbor. 6, canon. 94.

Canonul 94 al șaselui săbor grăiaște: cine va lua muiarea carea va hi fost logodită cu alt bărbat și va fi viu logoditoriul ei, atunci să judece ca pe un preacurvariu pre cea ce o au luat.

Valsamon.

Logodna și arvuna, povestesc tocmitorii de leage, adecă ceia ce au făcut pravilele, că și arvunele sînt aseamene nuntelor ce vor să fie, și se chiamă acea logodnă și acea făgăduială ca o nuntă deplină. Iară unde nu se-au dat nice logodnă, nice legătură cruciș, nice arvune, nice au fost sărutare, ce numai legături carele să chiamă tocmitire dă nemica, adecă legături cu scrisori, atunci de va lua altul pre acea fămeae, nu se chiamă preacurvariu, nice să pedepsească ca cei preacurvari.

PENTRU LOGODNE; CĂ SE CADE SĂ FIE BĂRBATUL DE 14 ANI ȘI FĂMEAIA DE 12.

GLAVA 173.

Nearaoa împăratului Alexie Comninel.

Blagoslovită iaste vreamea logodnei și a nuntei, cînd iaste bărbatul de 14 ani și muiarea de 12. Iară mai nainte de 14 ani ai bărbatului și de 12 ai muierii, dă se vor face logodnele și legăturile cruciș și sărutările, aceastea logodne nice sînt, nice să chiamă adeverate. Iară logodnele carele să fac în vreamea carea am zis mai sus, acealea nu se strică deaca se fac cu socotință, nice la tocmitirea zeastrelor se mai scrie socotință de-acia înainte. Iară însă logodna de la acea socotire n-are puteare de acolo, ce are de la sfintele molitve și de la ruga lui Dumnezeu, pentr-aceaia sînt nedăspărțiți și nedăzlegați; numai ce să dăspart carii să află cu vină întru fără leage. Că cum să dăspart nuntele pentru vinele lor, așa și logodnele. Iară cîte logodne se fac de în 11 ani și mai jos, acealea tocmeale de tot a logodnei pre leage n-au, ce să face aceasta ca să aibă nădejde într-aceaia carii fac logodna aceaia, adecă tocmeale nuntei.

PENTRU JUNELE CARELE-Ș VA LOGODI MUIARE ȘI EL VA MURI; APOI PUTEA-VA FRATE-SĂU SĂ O IA, AU BA?

GLAVA 174.

Întrebare.

Oarecine logoditu-se-au după o muiare și au murit mai nainte pînă nu s-au blagoslovit și mai nainte dă ce nu se-au amestecat cu dinsa. Putea-va frate-său să o ia, au ba?

Răspunsul lui Valsamon.

Binele nu iaste bine cînd nu să face pre bună cale și pre leage. Ce însă vom zice că logodna de să va fi făcut cum zice mai sus nearaoa împăratului Comnin, adecă cumu-i obiceiul cu sfintele molitve și să fie fost junele de 14 ani și fata de 12, atunci nu dă pravila să o ia frate-său,

pentru că s-au făcut logodna pre leage, pentru că în tot lucrul iaste obîrșită această nuntă, ca și cum ar fi fost blagoslovenia dăplină.

Iară de va fi, cumu e de să ține obiceiul spre laturile Răsăritului și ale Amiazăzi, mortul cu această muiare, atunci poate frate-său să o ia neapărat. Iară obiceiul să chieamă tocmirea zeastrelor, sau unde prind cuvînt, sau schimbă inel, sau fac scrisoare, carele nu se va ținea de cuvînt să plătească atîta galbeni. Deci aceastea zice leagea și pravila că sînt supțiri tocmiri și sînt întru nemica. Iară de să va face molitvele și va hi între ei neajunsă vîrstă, atunci sînt netari și fără de leage, și acea citire a molitvelor nu se socotește. De aceasta zic canoanele besearecii și pravilele împărătești că e fără de leage, adecă așa se socotesc ca și cum nu se-ar fi făcut.

Vezi de tot.

PENTRU O FATĂ CE PRIIMI MOLITVE DE LOGODNĂ CU OARECARE IOAN; IARĂ CĂCE NU ERA ÎN VÎRSTA CREAȘTERII, EA CĂUTA SĂ SE DĂSPARTĂ.

GLAVA 175

O fată anume Irina era de 12 ani și luo molitvă de logodnă cu oarecare Ioan și să vesti că iaste această logodnă fără dă leage. De-acia vru să se despartă aceasta Irina dă Ioan, căce nu e logodna pre leage pentru că era mic și vrea să ia bărbat pre leage, pre Theodor, al doilea văr al acelu Ioan.

Întrebare către sfîntul patriarh Nicolae.

Iară sfîntul patriarh cu sfîntul lui săbor răspunseră și porunciră ca neapărat să fie, pentru că logodna ce se făcuse era fără de leage pentru micșorarea a logoditului Irinii. Drept aceaia o dăzlegăm căce se-au făcut rău și fără dă leage, și dăm slobozie aceștii Irinii să ia pre leage bărbat al doilea văr al acelu Ioan.

Răspunsul acelu patriarh.

PENTRU CELA CE VA SĂ SE PREOTEASCĂ ȘI-I VA MURI LOGODITA LUI, SAU ERA LOGODNA AFARĂ DĂ LEAGE.

GLAVA 176.

Bărbatul carele are curăție și bunătate să se facă preot și-i va muri logodita, sau se-au dăspărțit de dînsa, și va să se facă preot, deaca va lua altă muiare, păzește-te, o, arhiereule, să nu hirotonești pre acela căci că iaste a doa nuntă. Și însă de va vrea să se preotească june, fără să nu ia muiare, hirotonește-l, iară de nu va putea să junească, ce va vrea să se însoare, acela de va fi cleric, să-i iai darul, iară dă se va afla în rîndul citețului, altă hirotonie să nu-l hirotonești, numai să-l lași să fie într-aceaia.

Mathei.

Socotește aceasta, de va fi fost logodna netocmită, adecă afară de cum se cade, pentru nevîrsta featei, însă de va fi fost de 6 ani și mai mare și va vrea cela ce o au logodit să o lase și să ia alta, acela iar nu poate fi preot, că i să socotească a doa nuntă. Iară de va fi fost fata de 6 ani și mai jos cînd o au lăsat și au luat alta, atunci poate să face preot. Însă aceasta la mireani nu se ține, ce numai la ceia ce vor să se facă preoți.

Vezi.

PENTRU ARVUNELE LOGODNELOR CARELE SE FAC, IARĂ APOI O PARTE-I PARE RĂU; ȘI DE VA MURI VREUNUL DE ÎN CEI LOGODIȚI, SAU SE VA FACE CĂLUGĂR; APOI ȘI PENTRU SĂRUTARE.

GLAVA 177.

Armenopul.

Logodna aceasta tocmeală are: doi oameni să tocmescă să se însoare și dau arvună; iară carele de într-amîndoi se va lepăda, adecă-i va părea rău, acela să dea îndoită arvuna ce au luat; de va fi fost prețul arvunei galbeni 3, să se dea 6, iară de va fi fost ughi 10, atunce să i se dea ughi 20.

Leu și Costantin împărați.

De să va fi logodit cineva și va fi murit unul de într-amîndoi, sau bărbatul sau muiarea, atunce numai ce să întoarcă arvuna la partea carea e vie, iar nu îndoită. Iară de să va face călugăr vreunul de dînșii, atunce-și ia cineși arvuna carea au dat, iară îndoită arvuna nu să întoarcă, pentru că au mers întru mai bună cale.

Armenopul.

De va fi sărutat bărbatul pre logodita lui în vremea logodnii, de-acia se-au tîmplat de au murit unul de dînșii, atunce jumătate de dar să întoarcă înapoi la partea celui viu. Iară de nu se va fi făcut sărutare și de va muri bărbatul sau muiarea, atunce să întoarcă darul celui ce trăiaște. Iară de va fi dat muiarea bărbatului celui ce iaste ei logodit vreun lucru ceva și se-au tîmplat de au murit el sau ea, atunce darul acela să se întoarcă înapoi, al cui iaste, ori dă se va fi făcut sărutare, ori dă nu să va fi fost făcut.

PENTRU DE CÎTE VINI DĂSPART PRE CEI CE SĂ LOGODESC.

GLAVA 178.

Mathei,

1.

De-i va fi fost logodna carea nu e pre tocmeală și cum nu se-au căzut, adecă să fie fost copii mici.

2.

Dă se va afla îngreacă de bărbat striin.

3.

De se va afla că iaste de altă credință, sau păgîn, sau eretic, ori bărbatul, ori muiarea.

4.

Mai marele locului, adecă domnul sau alt dregătoriu, de va sili pre părinții bărbatului sau ai fămeii și-i va necăji, iară ei nu vor vrea și vor face logodna dă silă, aceia, cînd vor afla vreame, să se dăzleage.

5.

De să va face călugăr unul dintr-amîndoi.

6.

Dăzleagă-se logodna și cînd se va tîmpla neștine de să va birui de dracul și se va îndrăci bărbatul sau muiarea. Ce însă de să va tîmpla aceasta mai nainte de logodnă sau și într-acea zi, să se despartă; iar de să va face după aceaia, atunce să aștepte bărbatul ani 3, iară muiarea să va face după aceaia, atunce să aștepte bărbatul ani 3, iară muiarea pre bărbat ani 5. De-acia deaca vor treace 5 ani ai bărbatului sau trei ai muerii, atunce se va însura carele va fi sănătos, sau bărbatul, sau muiarea.

Nearaoa împăratului și înțeleptului

Leu, 111 și 112.

PENTRU CARE VINI SE DĂSPART OAMENII CASNICI, CE SĂ ZICE
BĂRBAT DE FĂMEAE-ȘI.

GLAVA 179.

● Casnicii se vor despărți de fămeile sale pentru preacurvia, și iaste *Zac. 1.*
data bărbatului să-și lase muiarea cînd o va găsi făcînd preacurvie. Așijderea
iaste data și muerii să-și lase bărbatul cînd va curxi cu altă muiare mări-
tată sau fată, sau și altă muiare fie ce feliu va fi.

Cîndu-și va goni bărbatul muiarea den casă, sau de nu o va hrăni, *Zac. 2.*
sau alte ca aceastea-i va face, pentru carele ea va face preacurvie,
atunce bărbatul ei nu va putea să se dăspartă să o lase, iară așa mai
vîrtos muiarea, pentru aceaste vini ce zisem, poate să ceară voe să se
despartă.

De va fi dat neștine voe muerii sale să facă preacurvie, acela bărbat *Zac. 3.*
nu va mai putea să se despartă de dînsa pentru preacurvia ce-au făcut,
ce mai vîrtos muiarea poate să se despartă de dînsul, pentru că acesta
lucru să chiamă coduș și votru muerii sale; și aceasta se socoteaște:
fost-au cu voia muerii, au fostu-i-au silă.

Carele știe cum face muiarea lui preacurvie și el ar avea puteare să *Zac. 4.*
o smintească, și nu o smintește, ce o lasă, acela iaste ca și cum ar da
el singur puteare și voe muerii lui să facă acel lucru de preacurvie și
iaste ca și cînd o ar votri el singur.

Cînd va face neștine pace cu muiarea sa după ce o va fi prins făcînd *Zac. 5.*
preacurvie, atunce acela nu va mai putea dup-aceaia să mai pîrască
pentru acea curvie, să o despartă.

Cine-ș va goni muiarea den casa lui căce va fi făcut preacurvie, *Zac. 6.*
atunce se cade să o hrănească pînă cînd va arăta precurvia ei la judecă-
toriu și să se isprăvească împărțeala lor. Iară de să va afla că va fi eșit
muiarea cu voia ei pînă denafară de poarta casei sale, nefiind gonită
de bărbatul ei, atunce nu va fi datoriu bărbatul să o hrănească.

De va fugi muiarea de la bărbat pentru că ceva fi avînd așa de față *Zac. 7.*
mueri curve de le va fi țiind, atunce are puteare muiarea toată cheltuiala
ce va fi de hrana ei să ceară de la bărbat și tot venitul ce va fi strîn-
gîndu-se den zeastrele ei.

Preacurviia, de-ar fi de față, de-ar fi pre ascuns, pentru carea va *Zac. 8.*
goni bărbatul pre muiare-și den casă, sau și muiarea de va fugi singură
de bună voia ei, pre aceaia de pururea pravila-i smintește și nu-i lasă
să se împreune iarăș și să lăcuiască într-un loc; și mai vîrtos cînd va fi
muiarea den afară de casa bărbatului ei și va naște cocon acolo. Iară
de nu se va putea descoperi acea preacurvie pînă la opt zile, sau bărbatul,
sau muiarea pentru bărbat, atunce se îndeamnă a lăcui într-un loc și
a face pace.

Cînd se va duce muiarea de la bărbatu-și căce că bărbatul ei ține *Zac. 9.*
de față curve în casa lui sau și afară de casa lui, și dup-aceaia singură
muiarea va vrea să lăcuiască cu bărbatulu-ș, de vreame ce să va fi făgă-
duit și el să lase curvele, atunce pravila dă voe să facă cum va vrea
muiarea.

**CUM ȘI ÎN CE CHIP IASE PREACURVIA UNUIA ȘI SĂ SE POATĂ
TOCMI PREACURVIA ȘI A CELUIALALT, PENTRU CÎNDAI DOARĂ
NU SE-ARĂ DESPĂRȚI CASNICII.**

GLAVA 180.

- Zac. 1.* Cînd se ispiteaște neștine cu besearica ca pentru să se despartă dă femeia-și căce va fi făcut muiarea lui preacurvie, atunce de va arăta muiarea cum au făcut și bărbatul acesta lucru de preacurvie, atunce besearica nu-i va împărți.
- Zac. 2.* Cînd va vrea bărbatul să se despartă de muiarea lui pentru preacurvie ce va fi făcut, de va spune și muiarea cum au făcut și bărbatul sodomie, atunce nu se vor despărți. Iară așa, trebuie să arate muiarea cum au făcut sodomii deplin cumu-i să fie; iar de nu va arăta sodomii desăvîrșit, cum au fost păcatul, atunce nu se vor putea despărți.
- Zac. 3.* De vreame ce are neștine gînd să se despartă de muiare-și pentru preacurvie ce-au făcut, iară muiarea va arăta cum bărbatul ei are vreun eres, atunce besearica nu-i va despărți, ce, pocăindu-se amîndoi, se va socoti greșala unuia să fie pentru a altuia, ce să zice să fie una drept alta.
- Zac. 4.* Aceaste greșale ce am zis, carele împart bărbat de fămeae, iaste preacurvia, sodomii, ereticiia. Ce aceaste trebuie să se arate la judecătoriau întregi și de față; iară de nu se vor arăta să vază toți, atunce ca și cînd nu se-ar fi făcut nicecum și cum nu-ș se-ar fi dus pre la judecătoriau și aceasta stă asupra judecătoriaului să se isprăvească, însă să vază de vor fi mărturiile bune, sau de nu vor fi.

**CÎND ȘI ÎN CE CHIP SE DĂSPARTE BĂRBATUL DE MUIARE; ȘI
PENTRU SODOMIIA.**

GLAVA 181.

- Zac. 1.* Poate muiarea să ceae voe de la besearică să se despartă de bărbat cîndu-l va învăța diavolul meștersugul lui cel spurcat și urît ce să zice să nu să împreune cu fămeaia-și cumu-i în fire, ce afară de fire. Dece atunce besearica-i desparte pînă în puțină vreame, pînă doară se-ar pocăi bărbatul de acest păcat spurcat, ce să zice de sodomie.
- Zac. 2.* Iară de să va afla cum acel bărbat ce face sodomie nu face numai cu muiarea lui, ce și cu alta striină sau și cu alt obraz, atunce muiarea va ceare voe de la besearică numai să se despartă.
- Zac. 3.* De să va afla cum nu se împreună bărbatul cu muiare-ș deplin, cumu e să fie, ce se varsă pre dinafară, ce să zice pentre coapse, și atunce să se despartă.
- Zac. 4.* Desparte-se fămeaia de bărbat și bărbatul de fămeae nu numai cînd face bărbatul sodomie cu muiarea lui, sau și cu altă muiare, sau cu copil, sau muiarea lui de va face sodomie cu alt bărbat, ce încă și muiarea lui de să va împreuna trupeaște cu altă muiare, cum să zice una cu alta și se varsă una la alta, ce să zice aruncă sămînța, pentru că aceasta iaste ca și sodomia, și atunce, de va vrea bărbatul, o va lăsa.

Desparte-se muiarea de bărbat cînd va face muiarea niscare meșteșuguri să se poată freca să i se vearse sămînța, ca să se poată stîmpăra de pohtă, ce se zice meșteșug de lemn sau de hier sau de sticlă sau de pînză sau cu fiecă lucră ales de aceeaia treabă, pentru că, cum de-ar fi, aceeaia iaste tocma ca și sodomia. *Zac. 5.*

Nu se va despărți bărbatul de fămeae sau fămeaia de bărbat, cînd vor face vărsare de sămînță singuri cu mîna lor. *Zac. 6.*

Cînd se despart casnicii pentru aceste vini, ce scrie mai sus, atunce se socoteaște să fie pînă la o vreme, iară nu de totului tot. *Zac. 7.*

CÎND SE VA DESPĂRTI BĂRBATUL DE MUIARE-ȘI SAU MUIAREA DE BĂRBAT PENTRU ERES, DE VA FI UNUL DE EI ERETIC.

GLAVA 182.

Pentru eresurile bărbatului poate muiarea să-ș despărță bărbatul nu numai cu besearica, ce și ea singură, fără de voia nemănuî, poate să se despărță de dînsul; și mai vîrtos de o va fi el ispitit, sau de o va fi silit să oîntoarcă dăspre credința ei cea bună a pravoslaviei spre eresurile lui. *Zac. 1.*

Nu se poate socoti den doaă lucruri unul, oare carele va fi mai rău, eresurile au preacurviia, de vreme ce o parte are voe să se despărță cu besearica. Că deacă vreme<ce> celalalt obraz au făcut preacurvie, acum nu poate obrazul cela ce-au făcut preacurviia să zică ceialalte soții a lui cum iaste eretic; ce se vor potrivi una cu alta, ce să zice, eresurile cu preacurviia. Drept aceeaia se vor tocmi să fie una pentru alta și să nu se despărță. Iară deaca vreme ce partea cea cu eresuri, de nu se va pocăi de tot și cu totul și să părăsească eresele, atunce nu se vor erta, ce să vor despărți și pentru eres și pentru preacurvie. *Zac. 2.*

Cela ce-ș va despărți muiarea pentru căce iaste eretică, acela nu poate să-i oprească și zeastrele, cum are voe să le oprească cînd o va găsi preacurvind. *Zac. 3.*

Cînd se va tîmpla bărbat cu fămeae să fie amîndoieretici, iară unul de dinșii se va întoarce spre pravoslavie și spre dreapta credință creștinească, iară celalalt obraz să rămîie tot eretic, atunce partea cea creștină poate să se împreune cu alt obraz creștin și nunta cea dentîi să se dezleage. Iară de să va întoarce spre credință un obraz și dup-aceaia curînd se va întoarce și celalalt, atunce nunta acelora nu se va dezlega, ce iară va rămînea, de vor fi tot împreună cum au fost. *Zac. 4.*

Iară cînd va treace dup-aceaia cîtăva vreme și de-acia dup-aceaia de să va întoarce și cela obraz al doile spre creștinătate și-ș va ceare soțul să lăcuiască cu dîns, atunce judecătoria trebuie să socotească acest lucru foarte bine, pentru căce că acesta lucru poate să fie în multe chipuri. *Zac. 5.*

Dentîi, poate-se prileji să fie și într-acesta chip, ce să zice deaca se va întoarce bărbatul spe credința cea adevărată; mai apoi, după multă vreme, se va întoarce și muiarea și va găsi bărbatulu-și însurat, luat muiare creștină, iară aceeaia, ca o muiare ce au fost dentîi, va vrea să-și ia bărbatul; atunce trebuie să socotească judecătoria, de să va găsi că s-au cununat bărbatul *Zac. 6.*

cu muiarea cea creștină mai apoi, după ce se-au despărțit de muiarea cea eretică, atunci nunta cea dentii rămîne dezlegată, iară cea a dooa ce-au făcut cu creștina iaste întărită și judecătoria nu o va dăzlega. Iară de să va afla cum se-au cununat bărbatul cu creștina mainte de ce s-au fost despărțit de muiarea cea eretică cu judecata besearicii, atunci nunta dentii iaste stătătoare, iară nunta a dooa o va dezlega judecătoria și va îndemna pre bărbat să-și ia muiarea cea dentii, carea s-au întors cătră credința cea adevărată, cum au făcut și el singur.

Zac. 7. A doa, de vreme ce obrazul cela ce se-au întors mai apoi, va fi bărbatul, și-și va găsi muiarea măritată după bărbat creștin, și acela dentii, ca un bărbat ce i-au fost, o va ceare, atunci trebuie să caute judecătoria cum au făcut și cu cela bărbat ce scrie mai sus. Iară de să va afla, cum se cade bărbatului, să ia pre muiarea lui carea o au întors spe credință, mai apoi trebuie judecătoria foarte mult să cearce să nu se fie întors bărbatul acela cu înșelăciune, ce să zice să nu cumva facă silă muerii să se întoarcă la eresurile lor iarăși, sau pentru alte meștersuguri, pentru că atunci nu va da judecătoria voe să o ia, nu pentru altă, ce numai pentru aceste prepusuri, ce să fie cu bărbatul al doile.

Zac. 8. A treia, de vreme ce acel obraz ce s-au întors, fie cine ară fi, au bărbatul, au muiarea, de să va călugări și mai apoi, după cîtăva vreme, de să va întoarce și cela obraz de în eres spe credința cea bună și va găsi pre cel dentii călugărit și-l va ceare ca pe un soț, să lăcuiască cu dins, atunci trebuie să socotească judecătoria de acel obraz ca însă de să va fi călugărit după ce să vor fi împărțit cu besearica, ce să zice să fie dat mîna, atunci nu iaste loc de-a să mai împreunarea, iară de să va fi călugărit și să nu-i fie despărțit besearica, atunci va slobozi judecătoria să se dezlege călugăria și să se împreune unul cu altul, însă de va vrea și obrazul cel călugărit; iară de nu va vrea obrazul cel călugărit să lase călugăria, atunci judecătoria să nu-i facă nice o silă.

Zac. 9. A patra, obrazul cel călugărit de va fi stînd pe vreo stepenă ca aceaia de ceale ce sînt dentru rînduiala besearicii și să aibă asupra lui hirotonie sau molitve de preoție, atunci nu va mai putea să leapede călugăria măcară de-ar și vrea, fără numai de nu va fi călugăr desăvîrșit; iară de-i vor fi citit numai molitva raselor, atunci nu are nice o sminteală, ce de va vrea poate să o leapede.

CÎND SE VA DESPĂRȚI MUIAREA DE BĂRBAT PENTRU VRĂJMĂ- ȘIIA BĂRBATULUI.

G L A V A 183.

Zac. 1. Muiarea poate să ceară voe de la judecătoria besearicii să se despartă de bărbatul ei cînd o bate fără de samă și-i va face rane cu arme.

Zac. 2. Încă poate muiarea singură cu voia ei, fără de judecătoria, să se despartă de bărbatul ei cînd o va bate într-acesta chip să vie lucrul să stea în cumpănă cum de n-ar fi fugit o ar fi ucis de tot, sau cînd o va bate în vreun chip ca acela, să o facă să nu poată grăi cătră judecătoria, să

nu-ș poată spune jalba, să o despartă. Iară de nu va fi fost bătaia așa tare, să nu se poată despărți numai ea așa singură cu voia ei.

Cînd va fugi vreo muiare de vrăjmășia bărbatului și pentru frica ce are ca să nu o omoară, atunce de va arăta aciași într-aceaia dată mare vrăjmășia a bărbatului-și, atunce-i desparte leagea; iară deaca nu va arăta într-acel ceas răotatea lui, atunce nu-i va despărți leagea. *Zac. 3.*

Cela ce să va arăta cu vrăjmășie și cu groază asupra muerii sale, acela nu se va numai despărți de dînsa, ce încă se va și certa, după cum va fi voia judecătoreiului. *Zac. 4.*

Muiarea de răutatea bărbatului de va fugi de la dînsul și se va duce într-altă casă, atunce iaste datoriu bărbatul să o hrănească și să-i facă toată odihna, însă de nu va avea părinți sau frați și de va fi eșită singură cu voia ei. *Zac. 5.*

De va nebuni bărbatul, atunce să se despartă aceaia casă pentru căce că iaste cumpănă să nu o cumva vătămă sau să o și omoară bărbatul pre muiare. *Zac. 6.*

Cînd va fi bărbatul învățat de pururea a îmbla tot beat și să-ș bată muiarea tot în beție, atunce muiarea lui cu leage se va despărți. *Zac. 7.*

Nu numai pentru vrăjmășia și răotatea ce are bărbatul asupra muerii-și de o ucide numai pentr-aceaia se va despărți, ce și pentru cuvinte ce va grăi bărbatul sprîntare și o va îngrozi în tot chipul de o va ucide de tot; pentru aceastea încă se vor despărți, încă mai vîrtos cînd o ar bate și mai ales cînd va fi om ca acela să-i fie de pururea dragă sfada. *Zac. 8.*

De să va afla în mijlocul a bărbat și a fămeae, adecă între casnici, cum să fie vreo vrajbă ca aceaia de moarte, cum se-ar socoti pentru niscare lucruri de prepus să-și prepue a den sine carea cumva cu înșelăciune să nu omoară unul pre alt, atunce pravila-i desparte să nu lăcuiască împreună; iară de nu va fi vrajba de moarte, ce va fi într-alt chip, atunce să nu se despartă. *Zac. 9.*

De n-ar avea bărbatul altă nice o vină, ce numai această vrăjmășie, adecă cîndu e iute și rău la mînie, atunce ajunge atîta să se despartă aceaia casă, pentru căce că se zice: cel rău, cela ce iaste o dată rău, acela de pururea va fi tot rău. *Zac. 10.*

Acesta lucru stă pre mîna judecătoreiului, să oprească pre bărbatul cel vrăjmaș carele se porneaște asupra muerii sale, pentru să se veaghe să nu cumva să o strice cu ceva. Măcară de-ar și face muiarea pre bărbat să se pornească asupra ei, atunce trebuie să-ș îngăduiască firii sau mîniei. *Zac. 11.*

Încă se cade judecătoreiului să judece vina muerii, să vază pentru ce au pornit pre bărbat cu mînie asupra ei, și atunce cumu-i va părea judecătoreiului să-i tocmească, însă de se va prinde bărbatul că se va lăsa și nu o va vătămă; iară de nu, atunce să-i împartă. *Zac. 12.*

Cela ce nu va lăsa pre muiare-și să doarmă într-un pat cu dînsul, acela să chiamă că de vrăjmășie nu o lasă, căce că iaste mînios pre dînsa. *Zac. 13.*

Cela ce nu-i plac bucatele ce-i face muiarea, sau cămășile, sau altele ca aceastea, acela să chiamă că are vrăjmășie pre dînsa. *Zac. 14.*

Cela ce-ș va băga muiarea în hiară sau o va închide undeva ca într-o temniță, acela să chiamă că are vrăjmășie pre dînsa. *Zac. 15.*

De să va înțeleage cum vreun chip dentru casnici, au de bărbat au de muiare, de va să hiclească pre soțu-său cu otravă sau cu altceva *Zac. 16.*

armă sau farmece, aceaia casă să se împartă cu știrea și cu voia judecătorului.

Zac. 17. Bărbatul cu fămeaia nu se despart numai când se va afla cum unul va să hiclească pre altul, ce încă și când pun pre altul să facă acesta hicleșug.

Zac. 18. Când se va lăsa bărbatul mai mic și se va prinde cu chizășie cum nu-ș va face muerii nici o răotăte și încă-i va face și zapis, atunce judecătorul să i-o dea pre mînă; însă când nu va fi vreo bănuială la mijlocul lor, că măcară că s-au el lăsat și mai mic, iară așa nu va putea răbda să nu-i facă vreo nevoe, mai ales de va fi vrajba prea mare, pentru căce că atunce cu acea plecare și de va avea și măcară ce chizășie, pravila tot nu o dă.

Zac. 19. Împărțeaia acestor casnici se socoteaște pînă la o seamă de vreme, pînă se va mai lăsa și se va mai domoli firea bărbatului cea iute și vrăjmașă.

Zac. 20. Măcară că și desparte pravila pre casnici pentru frica ce are muiarea despre bărbat ca să nu-i facă vreo răotăte, iară tot se cade să socotească judecătorul această frică, fi-va cu cale să-i despartă, au nu va fi, căce că o frică cum ar fi un lucru de nemică, nu poate să despartă casnicii.

CUM ȘI ÎN CE CHIP POATE SĂ SE ARATE VRĂJMĂȘIA BĂRBATULUI, ȘI CU CE LUCRU.

GLAVA 184.

Zac. 1. Trebuie să fie mărturiile, carele vor vrea să arate vrăjmășia bărbatului, să fie destoinici de a să creaderea, să nu fie rudă sau oamenii muerii, nice să fie de rîs și de batjocură, oameni de carii să nu-i bage nimenilea nice într-o seamă.

Zac. 2. Vrăjmășia o arată vecinii omului, sau veastea cum deaca spun oamenii. Vaetele muerii și țipetele ce să aud de în casă, acealea nu vor putea arăta vrăjmășia bărbatului; nice ochii ei de vor fi vineți sau obrazul de va fi înflat, aceastea nu pot să arate vrăjmășia bărbatului. Mărturii trebuesc la lucru ca acesta, pentru să cunoască tot adevărul.

Zac. 3. Mai mult creadă judecătorul mărturiile carii arată vrăjmășia bărbatului decît toți ceia ce grăiesc împotriva de zic că nu e așa, ce să zice cum nu e bărbatul cu vrăjmășie spre muiere; căce că la toate judecățile mai adevărate sînt mărturiile carile zic că iaste așa, decît ceia ce zic că nu e așa; adecă ceia ce adeverează mai de credință sînt decît ceia ce tăgăduesc.

CÎND ȘI CUM POATE BĂRBATUL SĂ-Ș BATĂ MUIAREA ȘI ÎN CE CHIP.

GLAVA 185.

Zac. 1. Poate să îndrepteaze și să cearte bărbatul pre muiare-ș, pre lucru adevărat și pe dreptate, iară nu cu înșelăciune și fără de cale; și încă să o bată și când va fi cu vină, după deală ce va fi făcut, ș-atunce cu măsură, să nu o prea treacă, ce cu blîndeate, iară nu cu vrăjmășie, fără vină și fără ispravă.

Doaă lucruri sprijinesc pre bărbat să nu se pedepsească cîndu-ș *Zac. 2.*
va bate muiarea: întîi, cînd o va fi bătut pre vina ei; a doa, cînd o va bate puținel. Pentru că de o va bate fără vină, sau cînd o va bate cu vrăjmășie, atunci se va pedepsi; și mai vîrtos cînd va fi vina micșoară. Iară de va fi vina mare, ce să zice de o va afla în vreun lucru de preacurvie, sau de o va găsi făcînd vreun viclenșug de moartea lui, atunci măcară cu ce vrăjmășie o va bate, nu se va certa cu nemica de la judecătoria.

Muiarea ce o bate bărbatul cu vrăjmășie și mult fără de măsură, *Zac. 3.*
aceaia poate să-ș ceară la judecătoria să se despartă; iară așa se cade să fie despărteala cu leage. Însă să socotească de va fi fost bătaia așa de mare și într-acela chip, cît să stea lucrul în cumpănă, d-abia de va fi vie; iară de va fi bătaia micșoară, nu se vor desparti.

Cela ce va fi vrăjmaș și cumplit spre muiarea lui, bătîndu-o fără *Zac. 4.*
de vină, sau o va bate cu vrăjmășie pentru puțintea vină, acela se va certa într-acesta chip, adecă: să piarză a treia parte de darurile ce-i va fi dăruit muiarea; iară de nu-i va fi dat daruri, atunci se va certa să dea muerii lui a patra parte de cîtu-i va fi zeastrea. Aceasta iaste cînd nu vor mai treace zeastrele de trei sute de galbeni; iară de vor fi zeastrele mai multe, atunci-i va da numai o sută de galbeni și zeastrele, de-acia măcar fie cît știe.

Muiarea poate să se despartă de bărbatul ei singură cu putearea *Zac. 5.*
ei cînd o va bate des și fără de vină; și deaca se vor desparti, se cade să o hrănească bărbatul și să o îmbrace cum se cade.

Fără de măsură și cum nu se cade și cu vrăjmășie se chiamă bătaia *Zac. 6.*
cînd se face cu toiagul, iară mai vîrtos cînd se va sfărîma lemnul, sau să facă cu dinsul rane să meargă sîngele, sau cînd o va lovi cu lemnul în obraz sau în cap, atunci de pururea se va certa bărbatul pentru vrăjmășia lui.

Bărbatul poate să-ș bată muiarea cu măsură pentru vina ei, măcară *Zac. 7.*
de ar avea și zapis să nu o bată.

Nu se chiamă bărbatul vrăjmaș muerii sale de o va bate numai o *Zac. 8.*
dată, iar de o va bate de pururea și mai de multe ori fără de vină, atunci să zice că iaste cu vrăjmășie asupra ei.

De-ș va bate neștine muiarea cu pumnul sau cu palma, aceaia nu *Zac. 9.*
se chiamă că iaste cu vrăjmășie asupra ei, de o ară bate cît de mult și de des.

Bărbatul poate să-ș pue muiarea în fiară sau să o închiză, cum ar *Zac. 10.*
fi în temniță, numai pentru doaă vini: una iaste cînd o va afla făcînd preacurvie, iară a doa cînd o va găsi că-i face hicleșug să-l omoară. Iară pentru alte vini nu va putea nice să o închiză, nice să o bage în fiară.

**CÎND VA TREBUI SĂ FIE OAMENI DE CREDINȚĂ CHEZAȘI PENTRU
BĂRBAT ȘI ÎNCĂ SĂ FACĂ ȘI ZAPIS MUERII LUI, SĂ SE PRINZĂ
CUM SĂ NU O VATĂME CU CEVA, NICE CU UN LUCRU.**

GLAVA 186.

Cînd se va teame muiarea de vreo răotăte să nu-i facă bărbatul, *Zac. 1.*
fiind el om iute și mînios, atunci poate să ceară de la judecătoria să-i facă bărbatul zapis cu chizășie ca aceaia, să nu o vatăme cu ceva, iară

mai vîrtos, de să va fi dat singură vinovată pentru vreun lucru ceva, ce să zice de va fi făcut preacurvie.

Zac. 2. Despărți-se-va muiarea de bărbat nu numai pentru vrăjmășia lui, ce mai vîrtos pentru vrăjmășia părinților și a rudelor bărbatului, cînd se vor cumpăni să-i facă nevoe și să-i strice cu ceva.

Zac. 3. Nu ajunge, nice poate să fie lucru de credință tocmeala și jurămîntul ce-au făcut bărbatul să fie adevărat cum nu-ș va vătămă muiarea cu ceva, ce trebuie încă să-ș pue și niște chezași, ca să nu-i facă vreo răotăte.

Zac. 4. Cînd nu va putea găsi bărbatul chezași să-ș pue pentru să nu-ș vătămă muiarea, acesta lucru atunce stă în putearea judecătoreiului să socotească să vază cumu li e vrajba și să legiuiască să vază putea-va ajunge să fie numai cu acel jurămînt ce-au făcut bărbatul, au ba? Atunce, de nu va putea, să știe să-i despartă sau să i-o dea iarăș.

Zac. 5. Cînd se va despărți muiarea de bărbatu-ș pentru frica vrăjmășiei lui, atunce cade-se judecătoreiului să întărească acest lucru nu numai cu zapis sau chezaș, ce încă trebuie să o pue la un loc ca acela cu credință, să șază acolo cu cheltuiala bărbatului, pînă se va aleage ce cum va fi.

Zac. 6. Deaca va da bărbatul credință ca aceaia cu jurămînt și cu zapis și cu chezaș, să nu-și vătămă muiarea cu ceva, căci o va fi prins-o făcînd preacurvie, iară muiarea deaca va veni acasă-ș iarăși va face altă curvie, atunce bărbatul poate să-i facă toată răotătea și să n-aibă nice o certare de la judecătoreiu și atunce nu se smintește nemica pentru ceale tocmeale cu legătură ce s-au făcut.

Zac. 7. Nu va putea muiarea să ceae de la bărbat chizășie sau alta pentru fiece lucru, să nu o vătămă, ce trebuie să fie vina mare și frica ei așijderea, să aibă pentru ce să teame, atunce să ceae credință. Și acest lucru stă pre seama judecătoreiului să judece acel lucru și acea vină de carea să teame muiarea, să vază, poate să fie de chizășie, au ba.

Zac. 8. Măcară de ș-ar pune bărbatul și chezași să nu-și vătămă muiarea, iară așa tot poate să o bată cu măsură, cîndu-i va fi vinovată și să o drepteaze pre voia lui și de la judecată să n-aibă nice o certare.

Zac. 9. Datoriu iaste judecătoreiul să silească pre muiare și să o îndeamne să lăcuiască cu bărbatul, însă cînd va cunoaște că bărbatul iaste gata să dea chizășie cum să nu o vătămă. Numai să socotească să nu fie bărbatul foarte vrăjmaș și să nu fie avînd adins eluș urîciune, să-ș fie urîți pînă la moarte, pentru că atunci judecătoreiul nu va îndemna să-i împreune, că acolo stă lucrul în cumpănă, să nu o cumva omoară, măcară de-ar da și chezaș. Iară de va vrea muiarea să șază cu dinsul, atunce să o lase judecătoreiul după cum va fi voia ei.

**PENTRU DE CÎTE FELIURI DE LUCRURI POATE BĂRBATUL SĂ-Ș
GONEASCĂ MUIAREA DEN CASĂ CU PUTEAREA LUI, FĂRĂ DE
LEAGE ȘI FĂRĂ ȘTIREA JUDECĂTORIULUI.**

GLAVA 187.

Zac. 1. Pentru preacurvia ce va face muiarea, poate bărbatul să o scoată și să o gonească den casă singur cu putearea sa, și mai vîrtos cînd va fi

curviia de față și arătată. Iară de va fi preacurviia pre ascuns și trebuie arătare, atunci nu poate să o gonească den casă-și fără de voia judecătoreiului.

Măcară de-ar și fi un martor destoinic și credincios să adevereaze preacurviia muierei, iară așa tot nu poate cu putearea sa el singur să o gonească. *Zac. 2.*

Nu va putea muiarea cu voia ei să se despartă de bărbatu-și și să iasă den casă-i pentru preacurviia bărbatului ce va fi făcut, și mai virtos când va fi lucrul pre ascuns și trebuie să o arate neștine. Iară de va fi lucrul de față, atunci poate numai singură cu voia ei să se despartă de bărbat. *Zac. 3.*

Cela ce-ș va goni muiarea de în casă fără de vină, acela se va certa după voia judecătoreiului și-i va da toate zeastrele și ce va fi dobînda zeastrelor. *Zac. 4.*

Datoriu iaste bărbatul să hrănească pre muiare, deaca o va goni de în casă. Iară de să va afla să facă preacurvie într-acea vreme ce lipsește den casa bărbatului, atunci bărbatul nu-i va mai da nemica. *Zac. 5.*

De să va despărți muiarea de bărbat cu voia ei, iară bărbatul va arăta cum se-au despărțit fără nice o vină, atunci nu iaste datoriu bărbatul să o hrănească afară de casa lui. Iară de să va fi despărțit pentru vreo vină a bărbatului, atunci bărbatul va plăti toată cheltuiala ce va fi făcut pe hrana ei fiind afară de casă. *Zac. 6.*

Cînd va răspunde leagea să fie muiarea la închisoare în temniță atîta vreme, atunci bărbatul nu iaste datoriu să o hrănească, de vreme ce iaste la închisoare pentru vina ei, ce să zice iaste eretică, ce să pedepsească cum i se cade pînă se va întoarce. *Zac. 7.*

Poate bărbatul să se despartă de muiare, și muiarea așijderea de bărbat, cu voia lor și fără știrea judecătoreiului, cînd un obraz va face îndemnare și celuialalt să greșască. *Zac. 8.*

Cînd va da bărbatul bani în camătă și încă mai virtos cînd va prea asupri cu camăta, atunci muiarea lui niecum să nu careacumva să n-aibă voe să nu se despartă de dînsul, ce încă iaste datoare tot să se întoarcă și să lipsească de la dînsul pînă cînd se va întoarce de acest feliu de greșală. *Zac. 9.*

De va face muiarea niscare farmece carele se vor afla într-un tot lucrul să fie de vătămare, atunci bărbatul iaste datoriu să se despartă de dînsa singur cu voia lui și fără știrea judecătoreiului. *Zac. 10.*

Muiarea ce să va duce de la bărbatu-și cu voia ei, fără știrea bărbatului, aceeaia poate să roage pre judecătoreiu să îndeamne pre bărbat să o ia iarăși în casă-și. Iară de nu va vrea să o ia, atunci iaste datoriu să o hrănească cîtă vreme va lipsi den casa lui. *Zac. 11.*

Muiarea cînd nu se va pleca, nice va asculta di besearică cîndu-i va zice să meargă după bărbatu-și carele o ceare și o chiamă să meargă acasă-ș și să lăcuiască împreună, de vreme ce-au fugit fără ispravă, sau de-au fost și cu vreo vină, iară apoi bărbatul se-au întors despre cea greșală, atunci bărbatul are puteare să meargă cu judecătoreiul cel mirenesc să o ia și fără de voia ei, ce să zice cu de-a sila. *Zac. 12.*

De va lua bărbatul pre muiare numai cu voia sa, ce să zice să o apuce fără de veaste, cu arme sau și fără de arme, și aceeaia iaste muiare lui carea au fost împreunat cu dînsa să fie un trup, și s-au despărțit de *Zac. 13.*

dins fără vină, sau și cu vină ce-au fost micșoară, atunci nu se va certa nemică. Iară de va fi fămeaia numai logodită și încă nu se vor fi împreunat, iară el o va răpi și se va împreuna cu dinsa, atunci se va certa puțin lucru, cât va fi voia judecătoreiului.

Zac. 14. Desparte-se muiarea de bărbat cu voia ei și fără știrea judecătoreiului când va fi bărbatul ei eretic, și căce va meștersugui să afle vreame să o poată omori, sau să-i facă altă răotăte sau căce nu o ține cum se cade, sau nu o hrănește bine, ce să zice nu-i dă bucate să-i fie de ajuns, sau nu-i face haine.

**CÎND IASTE MUIAREA DATOARE SĂ ÎMBLE DUPĂ BĂRBAT,
ORI ÎNCĂTRO O VA MEARGE.**

G L A V A 188.

Zac. 1. Cînd va fugi bărbatul de într-un oraș sau sat pentru vreo greșală mare ce va fi făcut acolo și să teame să nu-l prinză judecătoreiul să-i facă certare, atunci muiarea iaste datoare să meargă după dînsul, oriunde va mearge; și de-ar fi și vinovat, tot i se cade să meargă după dînsul, să se afle la nevoia lui.

Zac. 2. Bărbatul încă iaste datoriu să meargă după muiare cînd va fugi de frica judecătoreiului pentru vreo greșală ce va fi făcut pe dreptate. Iară de va fi vinovată într-alt chip, să vie lucrul să se cearte pre vina ei, atunci să nu meargă după dinsa; că nu iaste bărbatul datoriu pentru vina muerii, cum iaste muiarea datoare pentru vina bărbatului de pururea să îmble după dînsul, oriunde ș-ar mearge.

Zac. 3. Muiarea iaste datoare să îmble după bărbat încă nu numai cînd va fi vinovat, ce și nevinovat, sau și pentru binele lui cînd va auzi că i să treace undeva meștersugul mai bine, sau pentru greotățile și dăjdile ce sînt într-acel loc, de să va duce aiurea să-i fie mai binișor, că acolo nu poate terpi, sau și pentru alt lucru. Iară numai cînd va cunoaște că mearge să facă vreo răotăte, ce să zice furțișag, tîlhărie și altele ca acestea, acolo nu iaste datoare să meargă.

Zac. 4. Cînd nu va vrea muiarea să îmble după bărbat, ce va îmbla cu șovăiale, una, alta, va găsi să se poată scăpa zicînd că nu iaste obiceiul să îmble muerile după bărbați, atunci nu i se vor prinde acestea șovăiale, ce numai ce-i caută să meargă după bărbat.

Zac. 5. Nu iaste datoare muiarea să meargă după bărbat cînd va vrea bărbatul să lăcuască într-alt sat. Dară aceasta pentru ce? Pentru că va cunoaște oarece niscare seamne reale ca aceale cum bărbatul va să o hiclească, să-i facă vreo răotăte; sau mergînd pre cale se va teame să nu o neace undeva. Drept aceaia nu va mearge.

Zac. 6. Cînd se va tocmi un om cu o fămeae și se va logodi, și-i va zice să-l așteapte pînă într-un an și atunci să se cunune cu dinsa, dup-aceaia se va prileji pînă la aceaia vreame să pourcează să iasă dentr-acel loc, atunci, acea fămeae, adecă logodnica, iar nu va fi datoare să îmble după logodnic.

Zac. 7. Cînd va fi bărbatul om rău, sprîntar și va îmbla den loc în loc și den sat în sat și nice la un lucru nu va fi om de ispravă, și mai vîrtos

cînd va veni lucrul pentru răotățile lui să-l gonească și să-l scoată dentr-acel loc, atunce nu va fi muiarea datoare să îmble după dînsul, cum se-ar zice, de să va afla că acel om se-au făcut om rău deac-au luat și s-au cununat cu acea fămeae. Iară de să va afla cum au fost om rău de cînduș au fost, atunce muiarea iaste datoare să îmble după bărbat oriunde va merge, pentru căce că se chiamă că l-au știut cum iaste de mai nainte vreamae.

Cînd se va tocmi un om cu muiarea sa dentîi la logodna lor, cum să n-aibă voe bărbatul să-ș scoată muiarea de la locul și de la nașterea ei, iară dup-aceaia se va prileji de va veni lucrul numai să iasă dentr-acel loc, ce să zice de să va bolnăvi și nu va putea să se tămăduiască într-acel loc, sau de va avea vrajbă cu oamenii cei mai de frunte carii vor lăcui acolo sau cu mai marii lui, sau cîndu-l va scoate judecătoria și-l va goni den sat, atunce muiarea i se cade să îmble după bărbat, iară să nu poată șovăi cu alte tocmeale ce vor fi avut într-alt chip. Zac. 8.

**PENTRU RÎNDUIALELE SPIȚELOR NUNTEI CARELE ARATĂ LA
A CÎTE SPIȚE SE FAC ÎNSURĂRILE ȘI LA A CÎTE SĂ NU SE FACĂ.**

GLAVA 189.

Spitele nuntei pentr-aceasta le-au zis spite, că cumu e scara, dă se sue pre spite și se pogoară așjderea iar pre spite, așa sînt și rudeniile. Împartu-se în cinci tocmeale și se socotesc cinci împărțiri. Pentru că, de să vor naște de într-un tată și de într-o mumă, să chiamă frați, sau de vor naște de într-un tată și doao mumăni, așjderea să chiamă frați; și n-are nimenea a zice că nu mi-e frate căce s-au născut de într-altă mumă, că un tată i-au sămănat. Și iară de vor fi doi frați de într-o mumă și doi tați, nu va putea zice nimenea că nu mi-e frate; căce s-au născut de într-alt tată; ce cum se chiamă cei de sus frați adeveriți, așjderea sînt și cei de într-un tată și doao mumăni, sau de în doi tați și o mumă, sau de într-un tată și o mumă. Aceștia toți, cum am zis, se chiamă frați adeveriți, însă acești frați sînt a doa spiță. De-acia copiii carii se nasc de într-acei doi frați se chiamă veri premari și sînt a patra spiță. Verii premari de vor naște copii, aceia se chiamă al doilea veri și sînt a șasea spiță. De-acia al doilea veri de vor naște copii, aceia se chiamă al treilea veri, carii sînt spite opt. Mathei. O, arhiereule, caută de socotește bine să nu mergi în munca iadului

*spite opta se la în
Căsătorie "Glava 192 pag 189.*

**PENTRU ÎMPĂRTIREA RUDENIEI ȘI PENTRU RUDENIA
DE SÎNGE.**

GLAVA 190.

Rudenia se împarte în cinci rînduri:

Întîi iaste de sînge.

A doa iaste de cuscrie, adecă de doaa neamuri.

A treia iaste de-al treilea rudenie, carea iaste și aceasta cuscrie de trei neamuri.

A patra iaste a sfântului botez.

A cincea iaste de în feciorii de suflet, carea se chiamă copilul carele ia neștine cu sfintele molitive și-l face adevărat al său ca și copiii lui.

Dece rudenia de sînge se împarte în trei: în sus și în jos și întru cei de laturi.

Cei de sus se chiamă tată-mieu, moșu-mieu și strămoșu-mieu, mumă-mea, moașă-mea și strămoașă-mea.

Iară cei de jos iară se chiamă coconii miei, nepoții miei și strănepoții miei.

Cei de laturi sînt cîți nu s-au născut noao, nice de la noi se-au născut, ce sînt numai de la aceiaș rudă de carea sîntem și noi, adecă frate-mieu, soru-mea, văru-mieu, vară-mea, unchiu-mieu și mătușă-mea.

PENTRU A ȘAPTEA SPIȚĂ DE SÎNGE, CA SĂ NU SE FACĂ.

GLAVA 191.

Mathei.

A șaptea spiță de sînge oprită iaste de tot să nu se facă, pentru că nu lasă pravila să ia neștine muiare pre fata al doilea văr al său, că mai nainte, în vremea cea dă de mult, dă vrea întreba mai nainte, pînă nu se făcea nunta, ei nu-l lăsa să se facă, ce numai-l opriia, iară de apuca să se facă nunta, atunce-i canonia și așa-i lăsa, și nice o apărare de la besearică nu avea atunce.

Leagea.

Pentru că grăiaște pravila: nu poate neștine să ia muiare pre fata a doilea văr al lui sau ai doaoale vară a lui, căce că-i iaste nepoată. Dece, de făcea cineva nuntă cu aceasta pre ascuns, atunce-i canoniia.

*Caută de vezi
răspuns patriarșesc.*

Aduseră aminte de acesta lucru la săborul sfînt al sfîntului și a toată lumea patriarh chir Luca, și de atunce tocmi și porunci acel sfînt patriarh cu săborul ca să nu se mai facă acea nuntă fără de leage, ce să zice de sînge, a șaptea spiță. Deci dă te va întreba cineva, să nu cumva să lași să se facă; iară de să va face, dăspărți-o de tot. Și preotul carele va blagoslovi acea nuntă să-i iai darul preoției lui de tot. Iară de-l vor fi înșelat cu viclenie și n-au știut, atunce nu-i lua darul, ce-l canoneaște cum se cade, deaca vreame ce l-au înșelat. Iară cîți au tocmit dă se-au făcut acea nuntă fără de leage, afuriseaște-i.

*Manuil Porfiroghenitul
împărat.*

Adevărat-au această judecată patrierșască și porunca împăratului, chir Manuil Porfiroghenitul. Pentr-aceaia n-au lăsat pre nimenea să ia muiare pre fata al doilea văr al lui pentru căci că-i iaste nepoată, cum am zis.

Vezi și alt răspuns patriarșesc.

Așijderea și patriarhul Alexie cu săborul au poruncit de aceasta ca să nu se facă, și scrise și carte în anii 6546.

Pentru că cumu-i frîul la cal, așa iaste și pravila la noi creștinii, ce trebuie să o păzim bine, să facem cum grăiaște și cum poruncește.

**PENTRU A OPTA SPIȚĂ DE SÎNGE, CA SĂ SE FACĂ, ADECĂ SĂ
SE ÎMPREUNE LA A OPTA SPIȚĂ, DEACA VA AJUNGE.**

GLAVA 192.

A opta spiță de sînge se numără așa: tatăl cîți copii de-ară face, toți *Mathei.* doao spițe se chiamă, măcar de-ar fi și multe nașteri. Adecă tată-mieu au născut pre mine și iaste o naștere, adecă o spiță; născu și pe frate-mieu, și fac doao spițe. Cîte nașteri nasc, atîta spițe se socotesc. Adecă tată-mieu au născut pre mine, și-i e o naștere; iată că e o spiță: tată-mieu și eu. De-acia eu am născut pre fiiu-mieu, iată acuma doao spițe cu tată-mieu. Fiiu-mieu au născut pre nepotu-mieu, iată acum născute 3 nașteri și 3 spițe. Nepotu-mieu au născut pre strenpotu-mieu; iată patru nașteri și patru spițe.

✕ Iară tată-mieu născu pe frate-mieu, a doa naștere și iaste cătră dinsul o spiță, iar cătră mine, frate-său, altă spiță; fac doao. De-acia frate-mieu născu fiiu carele să chiamă nepotu-mieu; de-acia cătră tată-său, adecă fratele mieu, iaste o spiță, iară cătră mine, unchiu-său a treia spiță; adecă nașterea mea carea m-am născut una, a frățini-mieu 2 și a nepotu-mieu 3. De-acia născui și eu fiiu și iată că iaste a patra naștere cu nepotu-mieu căce că fiiu-mieu cătră nepotu-mieu, adecă vărul premare al lui, sînt patru spițe.

✕ De-acia iară nepotu-mieu, feciorul frăține-mieu, născu fiiu, sînt trei nașteri cătră frate-mieu, iară cătră mine patru nașteri și patru spițe, iară cătră fiiu-mieu cinci spițe, iară cătră nepotu-mieu, al doilea văr al lui, șase.

Citeste ✕ De-acia iară nepotul frățini-mieu născu o fată, carea iaste cătră frate-mieu a patra spiță, iară cătră mine a cincea, iară cătră fiiu-mieu șase, iară cătră nepotu-mieu șapte, iară cătră strenpotu-mieu, al treile al ei văr, opt. Și să ia aceasta spiță a opta neapărat.

Să știți că la spițele nuntelor, cum se numără ceale bărbătești, așa *Caută aicea.* și ceale muerești, pentru că de într-un tată se-au născut. Iară nu iaste cum zic unii ce nu știu, că într-alt chip se socoteaște, zice, ceale bărbătești și într-alt chip ceale muerești, ce pravila pune de socoteaște ceale muerești ca și ceale bărbătești și nu e nici o despărteală de bărbătesc pînă la mueresc. Căce că Ioan naște pe Dimitrie și pre Mariia și-s sînt Dimitrie cu soru-sa Maria a doa spiță, și copiii lor, patru. Și merg spițele pre rînd pînă vin la opt. De-acia tocma atunce-s vin la împreunarea nuntelui, ca și cum am arătat și am zis mai sus.

**PENTRU RUDENIA DĂSPRE CUSCRIE, CAREA IASTE DE DOAA
NEAMURE.**

GLAVA 193.

Spitele de sînge la socoteală sînt lesne și iată că pre obicei au le-am zis mai sus.

Iară spițele carele-s de cuscrie sînt anevoe și mai cu pază și mai cu *Mathei.* socoteală le vom zice.

Drept aceeaia trebuie să socotim bine ca să nu facem fărădeleage, să meargem în iad să ne muncim, să avem greotăte de Hristos Dumnezeuul nostru la zioa de judecată, adecă muncă în veaci. Pentru că nunta fără de leage aceeaia nu iaste nice se chiamă nuntă, numai ce să chiamă amestecare de sînge. Și de nu se vor pocăi să se iarte, ei sînt ai muncii și ai focului de veaci. Iară pre popa carele va blagoslovi acea nuntă fără de leage, de va fi știut nunta că au fost fără de leage și o au blagoslovit, aceleia pravila-i ia darul popiei, iară de nu va hi știut, numai ce să canoneaște. Și cîți au tocmnit dă se-au făcut acea nuntă fără de leage, pre aceeaia afuriseaște-i pînă vor face nevoință și tocmire să se dăspartă; atunci vor lua canon și ertăciune.

Alta, cîte pravila iartă, acealea să și facem, iară de cîte nu iartă, să ne ferim să nu le facem, că apoi vom merge în iad de ne vom munci.

Iară dascalii cei dă demult ei erta pînă în șapte spițe, iar cei mai tineri, adecă mai de încoace, ei erta și la a șasea, iar la a șaptea apărare; ceale șase pentru căce nu au mestecare, iară la șapte căce au amestecare.

Zri.

Și ia să acultați: pravila apără pre un bărbat a lua pre mumă și pre fată, nice pre moașă și pre nepoată, nice pre moașă și pre a doa nepoată, nice pre moașă și a treia nepoată, nice doao surori nu iau pre unul, nice pre mătușa adevărată și pre nepoată, nice pre mătușa mare și pre nepoata, nice pre mătușa mică și pre nepoata, nice pre doaa surori, nice pre doaa veare premari, nice pre doaa a doaole veare un bărbat nu le poate lua pre acestea, pentru că nu sînt șapte spițe, cum socotesc unii, ce sînt numai 6, pentru că bărbatul și muiarea sînt un trup și o spiță se socoteaște. De acesta lucru se-au întrebat în zilele Nicolii patriarhul și se opri de dînsul cu săborul, și se făcu și poruncă împărătească cum să nu se facă aceeaia nuntă; pentru că cîte nunte se fac dăspre cuscrie și se tocmesc la a șaptea spiță, acealea se iartă.

Semnează să
ști.

Pentru că iaste sau o fire, sau o punere; însă firea iaste un om, iară punerea iaste, cum am zice, un om cu fămeaia lui ce e pre leage, carea se-au alăturat întru împreunarea trupească, cum grăiaște scriptura: și vor fi amîndoi un trup. Dece cînd iaste rudenia dă pre sînge și de un neam, acela om adevărat se chiamă unul, iară cînd iaste dăspre cuscrie, adecă de doaa neamure, atunci iaste unul lipsă, și aceasta nu iaste aseamene ca dăspre sînge. Pentr-aceia și spița carea lasă de în ceale opt, apoi cu o spiță mai jos face nunta, și se face în șapte spițe.

Vezi.

Și acel bărbat ia pre fata ai doaole veare a mueriei lui.

PENTRU NUMELE UNCHIULUI, CUM SE ÎMPARTE ȘI SE GRĂIAȘTE ÎN TREI CHIPURE, ȘI PENTRU TREI NEAMURE.

GLAVA 194.

Unchiu adevărat se chiamă fratele tătîne-mieu sau al mîni-mea. Iară unchiu mare se chiamă fratele moșu-mieu sau al moașă-mea. Iară unchiu mic se chiamă vărul premare al tătîni-mieu sau al mîni-mea.

Dece acel frate al tătîni-mieu iaste cătră mine a treia spiță, iară fratele moșu-mieu sau al moașe-mea iaste-mi a patra spiță, iară vărul premare al tătîni-mieu sau al mîni-mea iaste cătră mine a cincea spiță.

Tatăl și feciorul pre mumă și pre fată nu iau, nice pre moașă și pre nepoată, nice pre moașă și pre a doa nepoată, nice pre moașă și pe a treia nepoată, nice pot lua pre mătușă și pre nepoată, nice pre mătușă mare și pe nepoată, nice pre doaa veare premari.

Iară tatăl și fiiul iau pre mătușă mică și pre nepoată, iară pre doaa a doale veare nu iau.

Dară pentru ce am dat slobozie, tatăl și feciorul să ia pre mătușă mică și pre nepoată, iară pe doao a doalea veare a se lua am oprit?

Întrebare.

Căce că tatăl și fiiul mătușăi ceii mici și nepoatei carea ar lua, ei au loc tatăl și feciorul să se chame tatăl tată și feciorul fecior, iară cînd ar lua pre doao a doalea veare, atunce se facu în loc de tată și de fiiu, amîndoi gineri. Drept aceaia nu lasă pravila să se facă sau să fie pentru că numele tatălui și al fiiului nu se amestecă la numele mătușii mici și a nepoatei, cum mai sus am zis, ce numai la ceale doao a doalea veare; și la fiece nuntă ce să amestecă numele, nunta aceaia nu se face pentru că e fără de leage.

Respundere.

La mătușă mică și la nepoată de va lua tatăl pre mătușă și feciorul pe nepoată, atunce poate fi, iară de va lua tatăl pre nepoată, atunce feciorul pe mătușă nu poate să o ia, ca să nu se amestece numele, să se facă tatăl fiiu și fiiul tată.

Nice moșul și nepotul nu pot să ia pre moașă și pre nepoată, nice pre mumă și pre fată, nice pre moașă și pre a doa nepoată, nice pre doao surori, nice pre mătușă cea adevărată și pre nepoată.

Iară moșul și nepotul iau pre mătușă cea mare și pre nepoată, iau și pre mătușă mică și pre nepoată.

Moșul și nepotul nu iau pre doao veare premari, nice moșul și al doilea nepot nu le iau, ca să se socotească și ei amîndoi gineri.

Moșul și al doilea nepot iau pre moașă și pre a doa nepoată, iau și pre mătușă cea adevărată și pre nepoată.

Doi frați nu iau pre doao surori, nice pre doao veare premari.

Doi frați iau pre mătușă mică și pre nepoată, iau și pre doao a doalea veare.

Doi frați pre mumă și pre fată nu iau, nice pre moașă și pre nepoată, nice pre moașă și pre a doa nepoată, nice pre mătușă mare și pre nepoată.

Unchiul și nepotul iau pre mătușă și pre nepoată. Adevărat, cînd va lua unchiul pre mătușă și nepotul pre nepoată, aceasta iaste ertat a fi, iară de să va tîmpla să ia unchiul pre nepoată, nepotul pre mătușă nu poate să o ia, pentru că se amestecă numele și să face unchiul nepot și nepotul unchiu.

Că grăiaște marele Vasilie că, cîte amestecă numele întru spițe, acealea, zice, să chiamă fărădeleage.

Marele Vasilie.

Și unchiul și nepotul iau pre doao veare premari.

Și doi veri premari iau pre doao veare premari.

SĂ ZICEM ȘI PENTRU TREI NEAMURI.

Trei neamure iaste iar aceasta cuscire carea se face dă trei neamuri; că alt neam sînt eu, și altul muiarea mea și frate-său, și altul muiarea a fratelui muerii meale.

Dece de va muri muiarea mea, atunce pot să iau pre sora a muerii fratelui muerii meale.

Iară pre muiarea a fratelui muerii meale, de va muri el, eu nu pot să o iau, ce numai frate-mieu o va lua muiare.

De voiua avea strenepot și va muri, atunce pre muiarea lui nu mi-o dă pravila să o iau muiare.

Frate-mieu de va avea strenepot și va muri, iau eu pre acea muiare a strenepotului fratelui mieu.

De va muri bărbatul maștehăi și de va muri și strenepoată-sa, pre bărbatul ei nu poate să-l ia.

De va muri muiarea mea, iau pre muiarea unchiului ei.

Iau și pe strenepoata a fratelui muerii meale.

Luat-am după soru-mea ginere, adecă cumnat mie, și voiua lua pre muiarea fratelui cumnatu-mieu, adecă pre cumnata cumnatului.

Iară bărbatul featei meale luă nevastă după frate-său, și muri frate-său; pre muiarea lui eu nu pot să o iau, numai pre sora ei o iau neapărat.

Doi frați să aibă unul frate dăspe muiare și altul soră dăspe muiare, aceia să iau la nuntă neapărat.

*Leu și Arsenie
patriarși.*

Socoteala sau adevărarea patriarșilor Leu și Arsenie grăiaște: să ia doi frați pre cumnata și pe sora bărbatului neveastii.

Nepoată-mea, fata frăține-mieu are bărbat, și de va muri ea, atunce eu și bărbatul ei luom pre doao surori.

*Mihail patri-
arh.*

Iară socoteala patriarhului Mihail grăiaște: fata, zice, carea am de altă muiare și a muerii-mi carea o țiu acuma și fata frăține-său, adecă nepoată-sa, iau pre doi frați.

Stipi patriarh.

Iară socoteala patriarhului Stipi poruncește cum ginerile și fratele muerii să ia pre doao surori; așijderea și pre doao veare premari.

PENTRU FECIORII DE SUFLET ȘI AI SFÎNTULUI BOTEZ.

G L A V A 195.

Mathei.

Fecioria de suflet o fac unii căce nu nasc copii, sau, zice, mulți nascu și mor și rămîn fără coconi și, de ciuda lor, mișei părinții iau coconi striini și și-i fac lor feciori sufletești cu sfintele molitve; și le sînt aceia ca și feciorii carii au născut trupeaște și întru rudenie și întru moștenire și întru spițe.

Leage.

Drept aceaia grăiaște pravila că nu poci să iau fata moșulu-mi cea de suflet pentru că e soră sufletească tătîni-mieu.

Pre fata fiu-mieu celui sufletesc nu o voiua lua muiare; nice feciorul cel sufletesc pre muiarea tatălui sufletesc, și altele.

Și niminea nu va putea să dea pre fie-sa feciorului său celui de suflet. *Nearaoa lui*

Într-altă vreme făcea feciorii de suflet fără molitve, iară în zioa *Leu Înțelep-*
de astăzi când va cineva să ia fecior de suflet, elu-l ia cu sfintele molitve *tul.*
și cu sfintele slujbe, și-i sînt aceia carii iau feciorul întru tocmeala părin-
ților, iară feciorul se face adevărat fecior lor carii l-au luat ca și cum l-ar
fi născut trupește. Drept aceea de va avea neștine fecior trupesc și
fecior sufletesc, nu pot să se împreune întru nuntă pînă la al optulea spiță.

Rudenia aceii feciorie de suflet se numără și se socotește pînă la
opt spițe, ca și a sfîntului botez, numai spre ceale ce să sue și spre ceale
ce să pogoară, adecă spre părinți și spre feciori, iară nu întru cei de laturi.
Cei de laturi zicem pe frați și pre surori, carii n-au nice o rudenie într-acea
rudenie sufletească a aceii feciorie de suflet; că un om ce va vrea să ia
pre un fecior de suflet, de-acia apoi frate-său sau nepotu-său pot de o
iau muiare.

Că și călugărițele și muiarele ceale ce să țin curate, și eale-ș fac feciori *Iar a lui.*
de suflet; dece și acei copii carii se vor face feciori de suflet să aibă de
la dînsele pe dreptate și ei parte fără de nice o judecată.

PENTRU SFÎNTUL BOTEZ.

Sfîntul botez iaste naștere dumnezăiască și înnoire sufletului. Și *Mathei.*
cine ia copilul de în sfîntul botez, acela se chiamă tată sufletesc acelui
copil ce au botezat și iaste mai mare la acel copil decît tată-său carele
l-au născut trupește. Dece, cu închizăsuirea sfîntului duh, se face tatăl
copilului cel sufletesc, frate tatălui său celui trupesc, și iaste cătră acel
tată al copilului a doa spiță căce că-i e frate, iară cătră copilul carele au
botezat iaste o spiță, și alți copii cîți au botezat el o spiță sînt cătră dînsul.
Iară cîți copii n-au botezat aceia sînt a treia spiță cătră acel cumătru sau
naș, ca și copiii frăține-său, pentru că, cum am zis, sînt frați sufletești.
Iară copiii ai celui cumătru cu copiii carii au botezat sînt a doa spiță,
pentru că acel tată, adecă cumătru sau naș pre acei copii i-au născut tru-
pește iar pre ceialalți sufletește, adecă de întru dumnezăiasca scăldă-
toare. Iară copiii cumătrului, adecă ai nașului, carii nu i-au botezat, cu
copiii lui sînt a patra spiță, ca copiii unor doi frați, carii să chiamă veri
premari, așa și aceia. Și pogorîndu-se, aceștia copii se socotesc ca și rudenia
dă pre sînge și să opresc de împreunare întru nuntă pîn' ce vin la a șaptea
spiță. De-acia la a opta să dezleagă și fac nuntă neapărată.

Grăiaște și canonul 53 al șaselui săbor că mai mare iaste rudenia *Săbor. 6, ca-*
sfîntului botez decît de sînge. Pentr-aceaia trebuie să păzim să căutăm *non. 53.*
și spițele pînă la opt. De-acia atunce să se facă schimbare ca și de sînge dă
se face la a opta, pentru că de la canon și de la pravilă mai mare iaste
rudenia a sfîntului botez decît dă pre sînge.

PENTRU FECIORII DE SUFLET.

Iară feciorii de suflet așa să se facă, cum zice mai sus, ca și la sfîntul *Zri.*
botez; și aceasta numai pe un obraz, adecă în sus și în jos, ce să zice
întru tatăl și întru copii, iar nu întru frați și în<tru> surori, pre carii zice

pravila că sînt de laturi; că acei frați și surori ai acelui fecior de suflet nu se amestecă într-acea rudenie sufletească carea au făcut fratele lor cel trupesc, ce, de vor vrea, lua-vor neapărat pre acei frați sufletești ai fratelui lor.

Copila carea o voi boteza eu, pre aceaia o va lua frate-mieu sau nepotu-mieu muiare.

Iară eu voi lua muiare pre sora feciorului meu de suflet.

PENTRU DOI COPII CE-I VA PRIIMI NEȘTINE DE LA SFÎNTUL BOTEZ, DE VOR PUTEA SĂ SE ÎMPREUNE ÎNTRU NUNTĂ; ȘI ALTELE BOGATE DE TREABĂ PENTRU DUMNEZĂESCU BOTEZ.

GLAVA 196.

*Simeon Solu-
neanul. Aceas-
tea toate pen-
tru sf. botez
se-au întreat
în zilele prea-
sfîntului patri-
arh chir Iosaf,
leat Hristova
1560, șezînd la
săbor cu prea-
sf. arhierei.*

Doi oameni carii nu-ș sînt nice o rudă, iar pre copiii lor un naș i-au priimit de în sfîntul botez; acuma copiii aceia nu se împreună întru nuntă pîn'vor ajunge la a opta spiță, pentru că sînt frați, că un tată i-au născut sufletește de în dumnezăiasca scaldătoare pe în sfîntul botez.

Soacră-mea au priimit un copil de în sfîntul botez, și am priimit și eu, ginere-său alt copil, unul bărbătesc și altul mueresc. Oare putea-se-vor împreuna întru nuntă, au ba? Și ziseră că vor putea, pentru că acei copii nice o rudenie nu-ș sînt, nice despre botez, nice dăspre rudenie trupească.

Muiarea mea de va fi priimit un copil mueresc și eu altul bărbătesc, putea-vor să se împreune întru nuntă, au ba? Ei porunciră că nu vor putea.

Dară de voi avea feciori de trupul meu și voi boteza și alt copil, atunce oare putea-vor feciorul meu cel trupesc și cel sufletesc al meu să ia doao surori, au ba? Și porunciră cum neapărată să se facă aceaia nuntă.

Doi copii ce va boteza un naș, de nu se vor apăra, oare putea-vor lua pre doao surori, au ba? Și porunciră cum și acea nuntă neapărat să se facă.

Oarecine se însură și luo muiare pre fata oarecui, și după vreame muri acea muiare a lui, și iar va să ia altă muiare, pre carea o au botezat socru-său. Și porunciră și de aceasta că iaste oprire și nu poate să fie.

PENTRU ROBUL ERTAT CA SĂ NU IA PE STĂPÎNĂ-SA, NICE ARGATII PRE MUIERILE STĂPÎNILOR LOR.

GLAVA 197.

Mathei.

Robul ertat nu va lua pre stăpînă-sa, adecă pre muiarea stăpînu-său după moartea lui, nice argatul, măcară de va vrea și muiarea, ca să nu dea vină întru oameni că încă viu fiind stăpînu-său, au îmblat cu dinsa.

**PENTRU CĂ LA NUNTE TREBUE SĂ CĂUTĂM CE E ȘI CUM SE CADE
ȘI DE VA CURVI SAU DE VA SPURCA NEȘTINE PE VREO MUIARE.**

G L A V A 198.

Grăiaște pravila că trebuie să căutăm pre la nunte nu numai că ce se cade, ce să căutăm dă se și cuvine. *Leagea și pravila.*

Socoteala legii sau a pravilii zice așa, că pre la nunte trebuie să căutăm să vedem aceasta: adecă un om va să ia muiare, ce să zice va să se facă o nuntă, și întru spițele rudeniei nu se împiadeacă. Drept aceea trebuie să căutăm să vedem de va fi bine cum se cade, ce să zice să nu fie bărbatul de 50 de ani și muiarea de 12 sau de 15, sau muiarea dă 50 și bărbatul de 20. Dece bine, cum se cade și cinstit iaste așa, ca să fie bărbatul și muiarea în vîrsta ce e pre leage, cum grăesc dumnezeștile pravile, iar cum nu se cade și afară de dreptate iaste cumu e mai sus, să fie bărbatul bătrîn și muiarea tînără, sau muiarea bătrînă și bărbatul tînăr, care lucru nu iaste numai cum nu se cade, ce încă e rușine, dosadă, împutare și batjocură.

X Iară care om va curvi cu vreo muiare, acela pre mașteha aceii mueri *Mathei.* ce-au îmblat cu dinsa nu o poate lua muiare, ce va lua a doa vară a ei.

PENTRU ÎNSURAREA; ȘI CE IASTE ÎNSURAREA.

Însurarea se chiamă că deaca se împreună un om cu o muiare și carea nice o au văzut, nice cu dinsa au vorbit; iară deaca se cunună cu ea, atunce el o ia la casa lui și lăcuiaște cu dînsul, adecă șed amîndoi într-o casă.

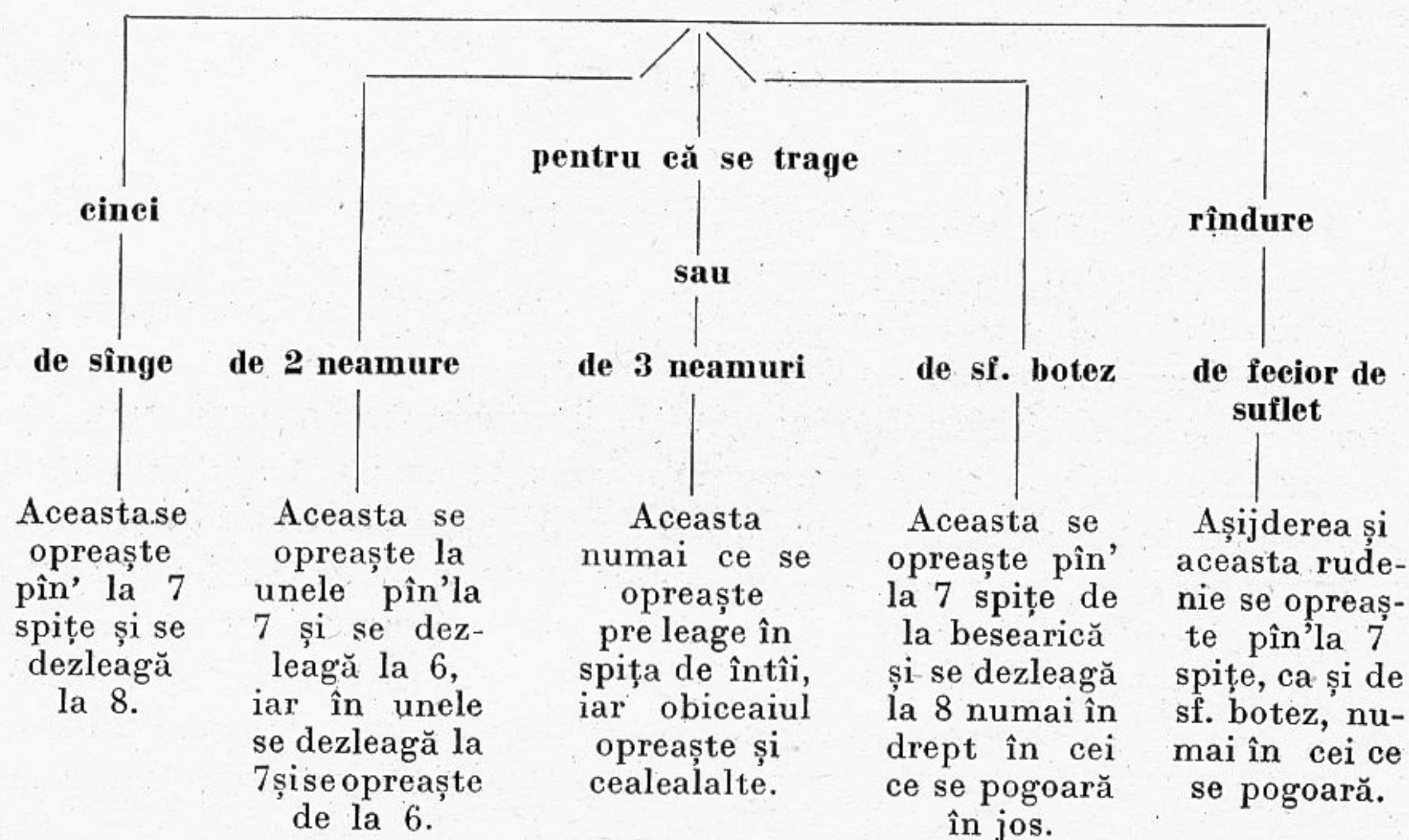
Încă se mai chiamă însurarea căce că se împreună și se fac amîndoi un trup, după cum au zis domnul nostru Isus Hristos, cu molitve și cu cununie pre leage de la preot.

CUM TREBUE SĂ SE FACĂ ÎNSURAREA.

X Întîi, trebuie să fie slobod despre toate rudeniile, ca să fie taina pre leage și sfîntă.

A doa, să se păzească cum se cade de vîrstă, să nu fie bărbatul bătrîn și muiarea tînără, nice muiarea bătrînă și bărbatul tînăr, ce să fie amîndoaă părțile deopotrivă de ani; iară de va întreace o parte mai mare, adecă a bărbatului, atunce iaste bine; iară de va întreace muiarea să fie de zile mai mare de bărbat, atunce foarte iaste fără de cale.

Rudenia se împarte în cinci

R Rudenia de sînge se împarte în trei: în cei ce merg în sus, în cei ce merg în jos și în cei de laturi.

Cei de sus sînt tată-mieu, moșu-mieu și strămoșu-mieu.

Iară cei ce să pogoară sînt fiu-mieu, nepotu-mieu și al doilea nepot, iproci.

Iară cei de laturi sînt frate-mieu, văru-mieu și al doilea văr.

Și această rudenie se dăzleagă pîn' la a opta spiță.

SCRISOAREA SAU SEMNAREA NUNTELOR

Nu poate neștine să ia pe soru-sa.

Spița 2.

Petru au născut

Nu va fi

Gheorghie

frați

pe Maria

Nu poate să ia Gheorghie pre Maria că sînt a doa spiță.

Petr

Spița 3.

Nu va fi

Gheorghie

frați

Ioan
Irina

Nu poate să ia Gheorghe pe Irina că-i e nepoată de frate și iaste a treia spiță.

Nice pre vara premare a lui.

Petr

Spița 4.

Nu va fi

Gheorghe
Thoma

frați
veri premari

Ioan
Maria

Nice pre fata a vearei premare a lui.

Petr

Spița 5.

Nu va fi

Gheorghe
Thoma

frați
veri premari

Ioan
Maria
Irina

Nice pre a doa vară a lui.

Petr

Spița 6.

Nu va fi

Gheorghe
Thoma
Dimitrie

frați
veri premari
al doilea veri

Ioan
Maria
Anna

Nice pre fata ai doa vară a lui.

Petr

Spița 7.

Nu va fi

Gheorghe
Thoma
Dimitrie

frați
veri premari
ai doilea veri

Ioan
Theodora
Maria
Irina

Poate să ia a treia vară a lui neapărat.

Petr

Spița 8.

Aicea va fi

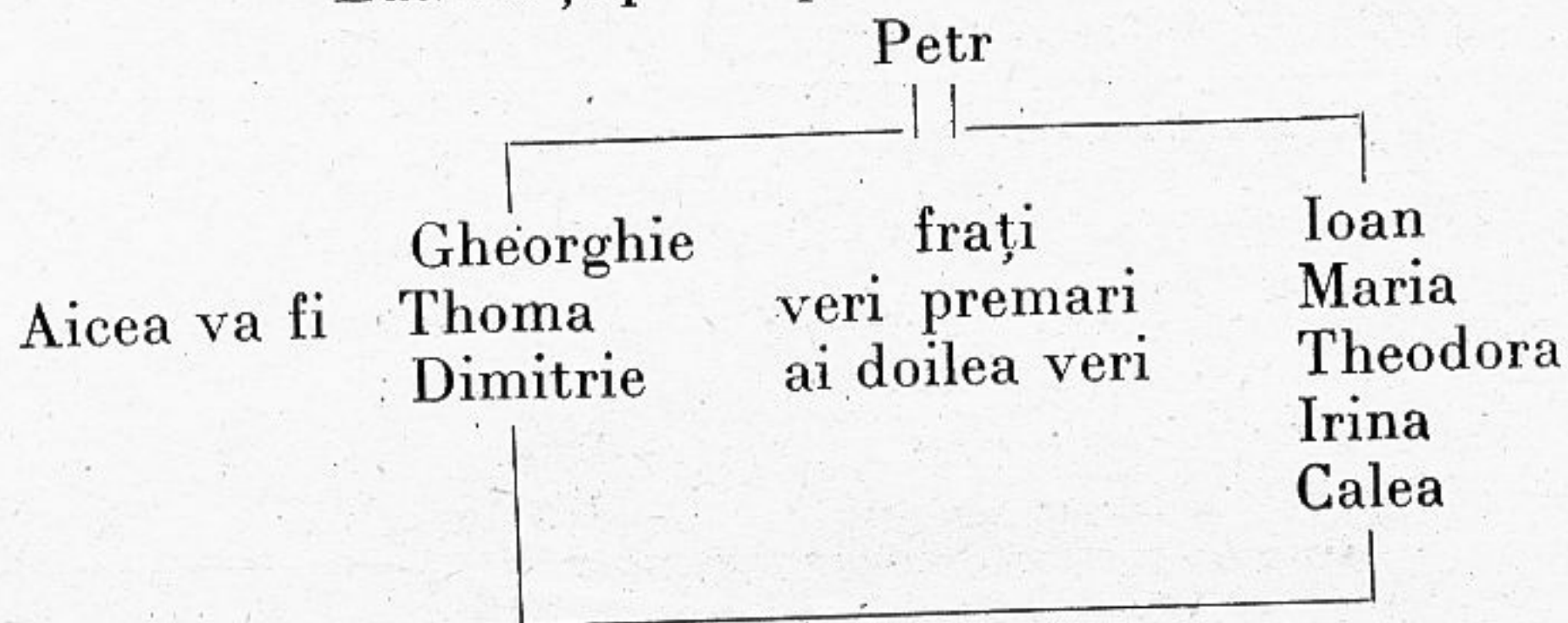
Gheorghe
Thoma
Dimitrii
Alexie

frați
veri premari
ai doilea veri
ai treilea veri

Ioan
Theodora
Manuil
Irina

Lua-va și pre nepoata a a doa vară a lui.

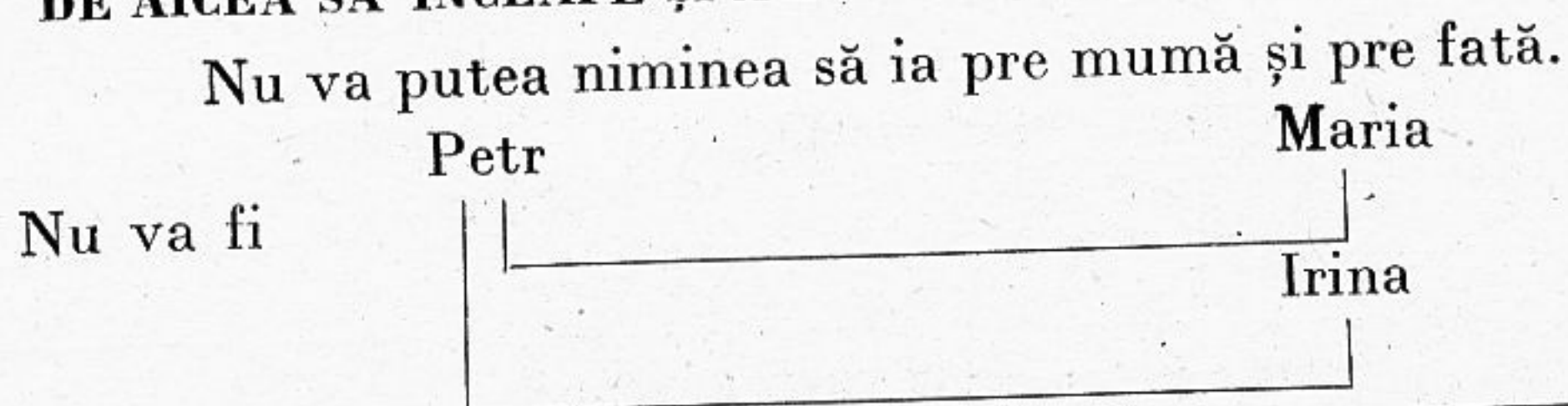
Spița 9.

Ajiunge pîn-aicea de rudenia sîngelui.

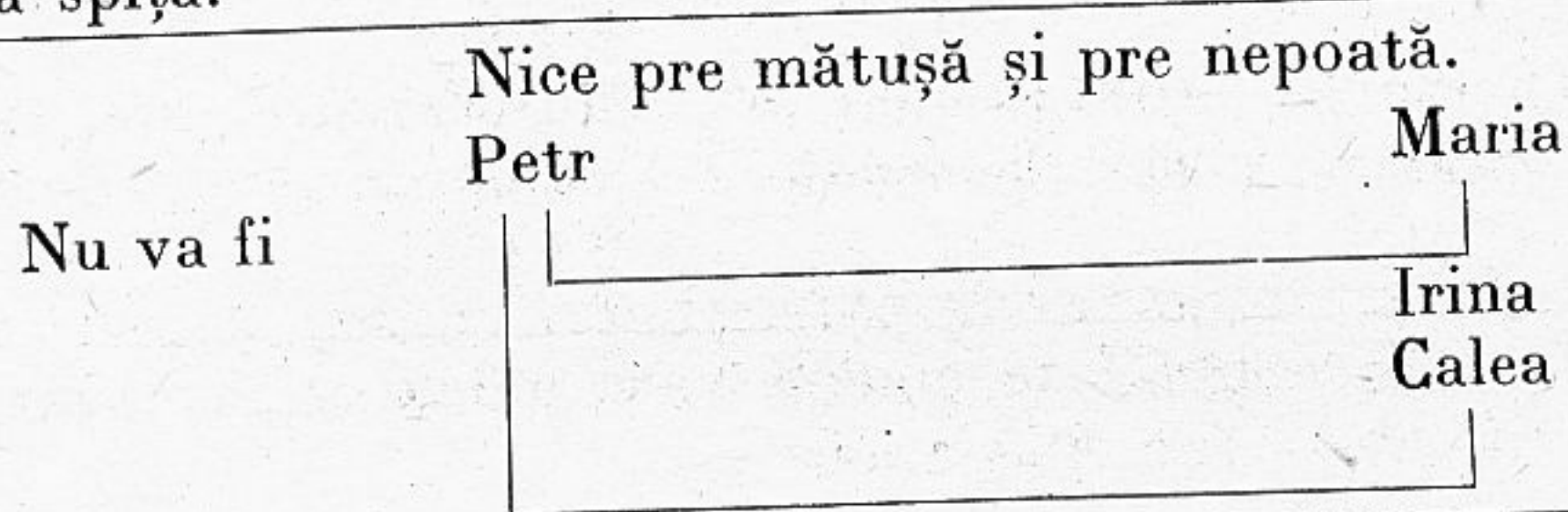
DE AICEA SĂ ÎNCEAPE ȘI A DOA SEMENTIE AȘA, ADECĂ CUSCRIA

Spița 1.

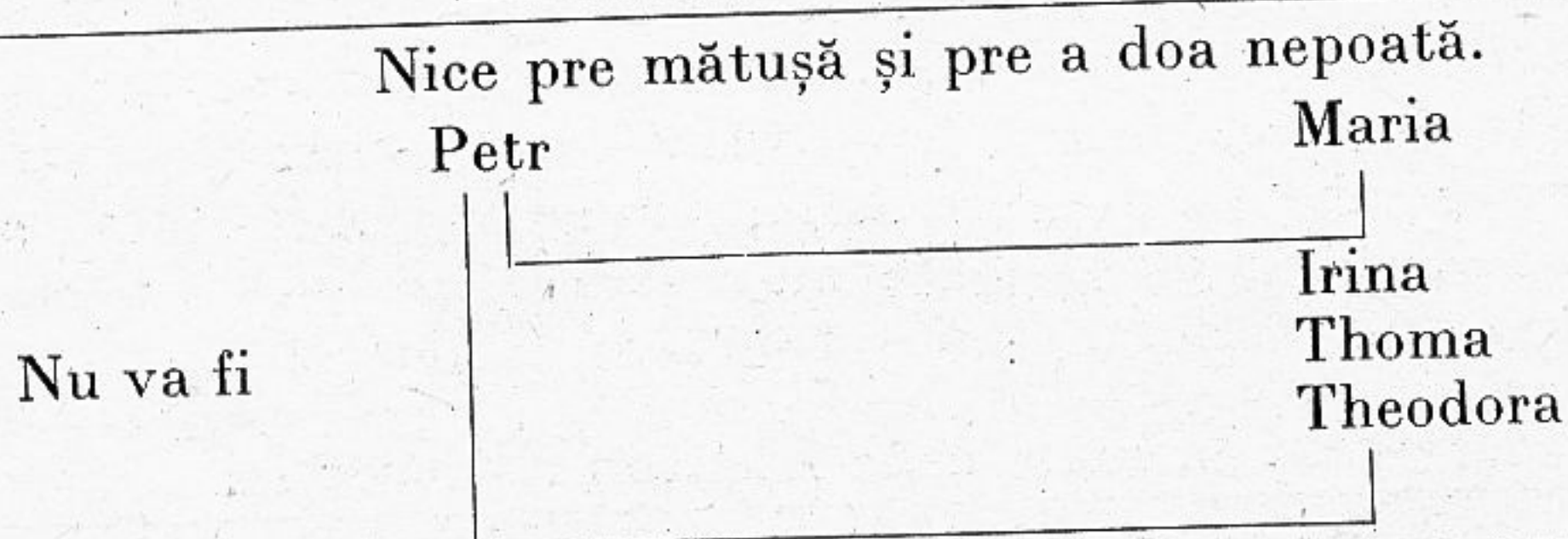

Petr au ținut pre Maria, și au murit, și au avut o fată anume Irina. Nu va putea Petr să ia pe Irina să-i fie muiare că-i e hiastră și iaste înțîia spiță.

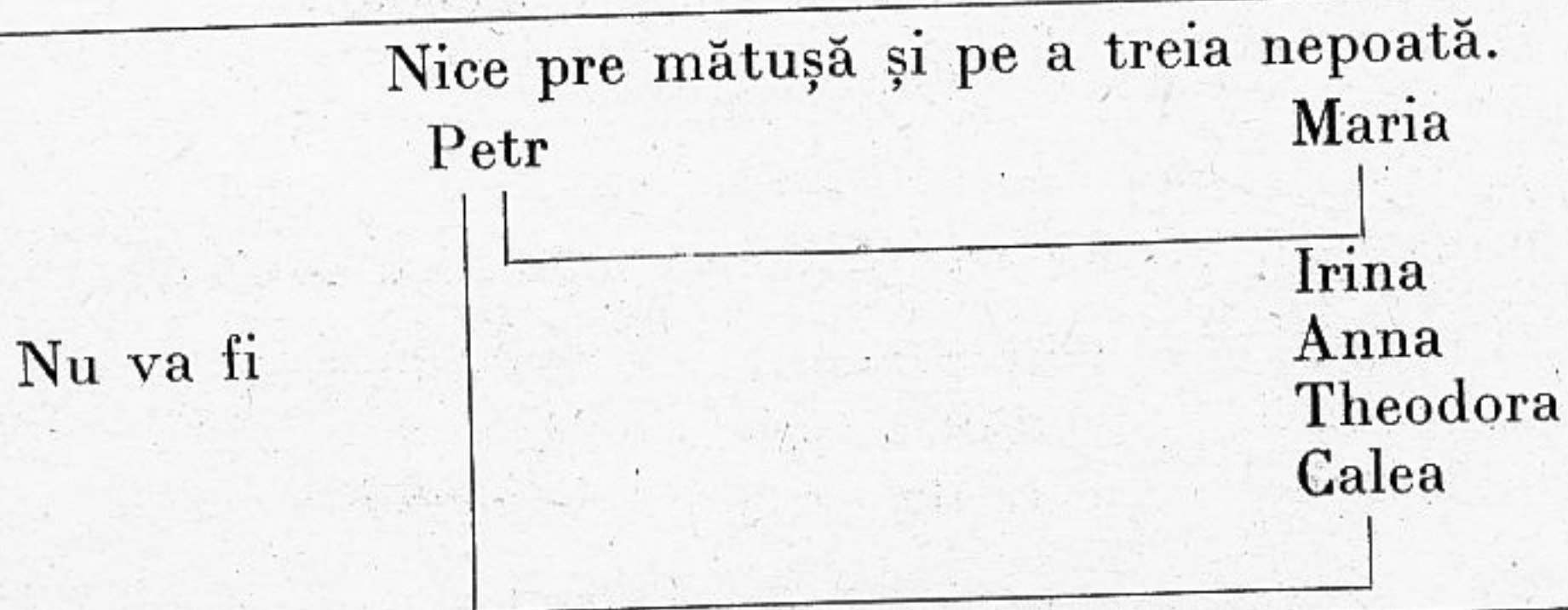
Spița 2.

Spița 3.

Spița 4.

Nu va fi	Nice pre doao surori nu poate să le ție. Petr Maria surori și Theodora	Spița 2.
Nu va fi	Nice pre mătușa cea adevărată și pre nepoată. Petr Maria surori Theodora Irina	Spița 3.
Nu va fi	Nice pre doao veare premari. Petr Maria veare premari Theodora	Spița 4.
Nu va fi	Nice pre mătușă mică și pre nepoată. Petr Maria veare premari Theodora Irina	Spița 5.
Nu va fi	Nice pre doao a doilea veare. Petr Maria a doilea veare Theodora	Spița 6.

Oprit-au besearica pre acela om să nu ia pre doao a doaolea vară pentru că nu-s șapte spițe, ce șase, pentru că bărbatul cu muiarea o spiță se socotesc că sînt. *Zri.*

De aceasta se-au întreabt în zilele patriarhului Nicolae și s-au oprit de la besearică, și au eșit, zisă sau tocmeală și poruncă de la împăratul chesar Manuil, să nu se facă niceodată aceasta.

Petr cu doao a doaolea veare cădea-i-se-va? Dar cum să se cază? *Într-alt chip.* că nunta cea de întii iaste bună și blagoslovită, iară a doa iaste foarte fără de cale și foarte fără de leage. Numără măcară spițele că vei afla adevărat. Pentru că cum va putea 1 bărbat carele au ținut o dată pre a doaolea vară și ceiialalte fiindu-i cumnată iară acum să-i fie bărbat, măcară de i-ar fi murit bărbatul, măcară de o ar fi lăsat.

Va fi	Ce va putea lua pre fata a doalea vară a muerii lui. Petr Maria a doalea veare Theodora Calea	Spița 7.
Nu va fi	Nu va putea tatăl și feciorul să ia pre mumă și pre fată. Petr Maria Ioan Theodora	Spița 2.

Spița 3.

Nice pre moașă și pre nepoată.

Nu va fi

Petr

Maria

Ioan

Theodora
Anna

Spița 4.

Nice pre mătușă și pre a doua nepoată.

Nu va fi

Petr

Maria

Ioan

Theodora
Anna
Calea

Spița 5.

Nice pre mătușă și pe a treia nepoată.

Nu va fi

Petr

Maria

Ioan

Theodora
Elena
Irina
Calea

Spița 3.

Nice tatăl și fiul pre doao surori.

Nu va fi

Petr Maria

surori

Theodora

Ioan

Spița 4.

Nice pre mătușă cea adevărată și pre nepoata.

Nu va fi

Petr Maria

surori

Theodora

Ioan

Irina

Spița 5.

Nice pre doao veare premari.

Nu va fi

Petr Maria

veare premare

Theodora

Ioan

Spița 6.

Putea-va lua tatăl și fiul pre mătușă mică și pre nepoată.

Hi-va

Petr Maria

veare premari

Anna

Ioan

Irina

Pre doao ai doaoalea veare nu vor putea lua.

Spița 7.

Petr Maria a doaoalea veare Elena

Nu va fi ☐ Ioan ☐

Dară pentru ce am slobozit pre tată și pre fecior să ia pre mătușă mică și pre nepoată, iară pre a doao a doaoalea veare i-am oprit a le lua?

Pentru că acel tată și fecior la mătușă cea mică și la nepoată sînt în loc de tată și de fiu, iar la ceale doao a doaoalea veare tatăl și feciorul se fac în loc de cumnați și într-acealea nu li se amestecă numele, iară în ceastea să amestecă. Deci în carele li se amestecă numele de rudenie, într-acealea e nunta fără de leage.

Nice tatăl și feciorul nu vor lua pre mătușă mare și nepoata.

Spița 5.

Petr Maria surori Theodora

Nu va fi ☐ Ioan ☐ Irina ☐ Anna ☐

Nice moșul și nepotul pre mumă și pre fată.

Spița 3.

Petru Maria

Nu va fi ☐ Ioan ☐ Irina ☐ Gheorghie ☐

Nice moșul și nepotul pre moașă și pre nepoată

Spița 4.

Petr Maria

Nu va fi ☐ Ioan ☐ Thoma ☐ Gheorghie ☐ Irina ☐

Nice pre moașă și pre a doao nepoată.

Spița 5.

Petr Maria

Nu va fi ☐ Ioan ☐ Thoma ☐ Gheorghie ☐ Irina ☐ Calea ☐

Nice moșul și nepotul pre doao surori,

Spița 4.

Petr Maria surori Irina

Nu va fi ☐ Ioan ☐ Gheorghie ☐

Spița 5. Nice moșul și nepotul pre mătușa cea adevărată și pre nepoată.

	Petr	Maria	surori	Elena
Nu va fi	_____			Irina
	Ioan			
	Gheorghie			

Spița 6. Moșul și nepotul lua-vor pre mătușa cea mare și pre nepoată.

	Petr	Maria	surori	Elena
Aicea va fi	_____			
	Ioan			Anna
	Gheorghie			Theodora

Spița 7. Pute-avor lua pre mătușa cea mică și pre nepoată.

	Petr	Maria	veare premari	Theodora
Aicea va fi	_____			
	Ioan			Anna
	Gheorghie			

Spița 6. Moșul și nepotul nu vor putea lua pre doao veare premari.

	Petr	Maria	veare premari	Elena
Nu va fi	_____			
	Ioan			
	Gheorghie			

Spița 7. Nice moșul și al doilea nepot, ca să nu se socotească și ei cumnați.

	Petr	Maria	veare premari	Elena
Nu va fi	_____			
	Ioan			
	Thoma			
	Gheorghie			

Spița 6. Moșul și al doilea nepot vor putea lua pre moașa și pre a doa nepoată.

	Petr		Maria

Fi-va	Ioan		Thoma
	Gheorghie		Irina
	Thoma	-	Calea

Moșul și al doilea nepot nu vor putea lua pre doao surori.

Spița 5.

Nu va fi Petr Maria surori Theodora
 ☐ ☐
 Ioan
 Gheorghie
 Thoma
 ☐

Moșul și al doilea nepot vor putea lua pre mătușa cea adevărată și pre nepoată.

Spița 6.

Aicea va fi Petr Maria surori Irina
 ☐ ☐
 Ioan Calea
 Gheorghie
 Thoma
 ☐

Doi frați pre doao surori nu iau.

Spița 4.

Nu va fi Petr frați Ioan Maria surori Elena
 ☐ ☐ ☐

Nice vor lua pre mătușa cea adevărată și pre nepoată.

Spița 5.

Nu va fi Petr frați Pavel Maria surori Theodora
 ☐ ☐ ☐
 ☐ ☐ Calea

Doi frați pre doao veare premari nu vor putea lua.

Spița 6.

Nu va fi Petr frați Pavel Maria veare premari Calea
 ☐ ☐ ☐

Doi frați vor putea lua pre mătușa mică și pre nepoată.

Spița 7.

Aicea va fi Petr frați Pavel Maria veare premari Elena
 ☐ ☐ ☐
 ☐ ☐ Calea

Doi frați iau pre doao a doalea veare.

Spița 8.

Fi-va Petr frați Pavel Maria a doalea veare Elena
 ☐ ☐ ☐

Doi frați pre muma și pre fată nu vor putea lua.

Spița 3.

Nu va fi Petr frați Pavel Theodora
 ☐ ☐ ☐ ☐
 ☐ ☐ Irina

Spița 4.

Nice pre moașă și pre nepoată nu vor lua.

Petr frați Pavel Elena

Nu va fi

Irina
Calea

Spița 5.

Nice pre moașă și pre a doa nepoată.

Petr frați Pavel Elena

Nu va fi

Irina
Theodora
Calea

Spița 6.

Nice vor lua pre mătușă mare și pre nepoată.

Petr frați Pavel Maria surori Elena

Nu va fi

Theodora
Irina

Spița 6.

Unchiul și nepotul vor putea lua pre mătușă și pre nepoată.

Petr frați Pavel Maria surori Irina

Fi-va

Ioan

Elena

Însă când va lua unchiul pre mătușă și nepotul pre nepoată poate fi nuntă; iară de va lua nepotul pre mătușă, atunce nu poate unchiul să ia pre nepoată pentru amestecarea numelor, căce se face încurmezișare. Iată, cum vezi aicea mai jos:

Spița 6.

Petr frați Pavel Maria surori Elena

Nu va fi

Thoma

Irina

Spița 7.

Unchiul și nepotul vor putea lua pre doao veare premari.

Petr frați Pavel Maria veare premari Elena

Aicea va fi

Thoma

Spița 8.

 Și doi veri premari vor lua pre doao veare premari.

Petr veri premari Ioan Maria veare premari Calea

Aicea va fi

Pînă aicea am scris și am socotit că va ajunge pentru a doa rudenie.

**DE AICEA VOM ÎNCEAPE PENTRU A TREIA RUDENIE, SAU NEAM,
SAU CUSCRIE, CĂCE CĂ O SEMINȚIE SÎNT EU, ALTA IASTE
MUIAREA MEA ȘI FRATELE EI, ȘI ALTA MUIAREA FRATELUI
MUERII MEALE, CUM AM ZIS MAI SUS.**

De va muri muiarea mea, voi putea lua pre sora muerii
fratelui muerii mele.

Spița 4.

Va fi Petr Maria frați Gheorghie Theodora surori Calea

Iară pre muiarea fratelui muerii mele nu voi putea lua.

Spița 3.

Nu va fi Petr Maria frați Gheorghie Anna

Ce pre aceaia o va putea lua frate-mieu.

Spița 4.

Va fi Petr frați Pavel Maria frați Gheorghie Anna

Pre muiarea hiastrului meu nu voi putea lua.

Spița 1.

Nu va fi Petr Maria
Ioan Anna

Ce pre aceaia o va putea lua frate-mieu

Spița 4.

Fi-va Petr frați Pavel Maria
Ioan Calea

Nice mașteha nu va putea să ia pre cela ce au fost odinioară
bărbat hiastreii sale.

Spița 1.

Nu va fi Irina Gheorghie carele o au făcut mai
Theodora Ioan

Deaca-mi va muri muiarea, voi lua pre muiarea unchiului ei.

Spița 3.

Ioan frați Gheorghie Anna

Fi-va Petr Maria

Spița 3.

Putea-voiu lua și pre hiastra fratelui muerii meale.

Petr Maria frați Gheorghie Anna
 Aicea iară va fi
 Irina
 cu alt bărbat făcută

Spița 4.

Am cumnat după soru-mea, și eu voiu putea lua pre muiarea frăține-său.

Va fi Petr frați Irina Gheorghie frați Ioan Maria

Spița 4.

Iarăși bărbatul featei meale au luat o nevastă după un frate al lui. Dece pre aceia nu voiu putea lua.

Nu va fi Petr
 Irina Gheorghie frați Ioan Maria

Spița 5.

Iară pe sora a aceia neapărat o voiu lua.

Va fi Petr
 Irina Gheorghie frați Ioan Maria surori Calea

Spița 6.

Doi frați se-au însurat; deci unul are cumnatu dă pre nevastă-ș, altul are cumnată iar dă pre nevastă-ș. Aceia neapărat se vor putea lua.

Va fi Gheorghie frați Maria Petr frați Pavel Ana surori Calea

Spița 5.

Cumnatul și fratele nevestii vor lua pre doao surori.

Va fi Petr frați Maria Gheorghe Irina surori Anna

Spița 7.

Cumnatul și fratele nevestii vor lua pre a doao veare premari.

Va fi Petr frați Maria Gheorghie Irina veare premari Calea

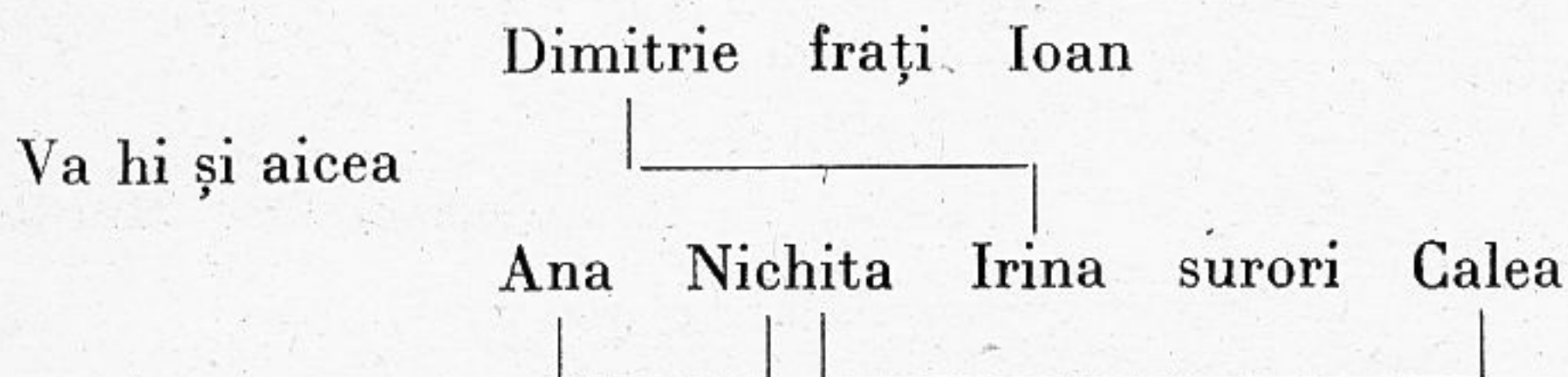
Spița 6.

Pre fata lui Ioan și pre nepoata muerii lui cei de întâi doi frați le pot lua neapărat.

Anna surori Maria Ioan Elena Gheorghie frați Dimitrie
 Va fi
 Irina Calea

Unchiul și ginerele dă pre nepoata cea de întâi vor putea lua pre doao surori.

Spița 6.

Deac-au murit Anna, nepoată-sa, atunce Nichita au luat pre Calea, iar Dimitrie pe Irina.

Pin-aicea se socoteaște de cuseria carea e de-a treia rudenie

DE AICEA SĂ ÎNCEAPE PENTRU SFÎNTUL BOTEZ.

Nu va putea neștine să ia pre ceaia ce o au luat de întru sfîntul botez, nice pre mumă-sa sau pre fată, încă nice fiiu-său.

Și pentru ceale ce merg în sus și ceale ce să pogoară în jos, așa zicem ca și dă pre rudenia de sînge, iară despre cei ce sînt de laturi nicecum; și cei de laturi zicem pe frații și surorile nașilor, iară nu de cei ce să trag de în nași și de în fini.

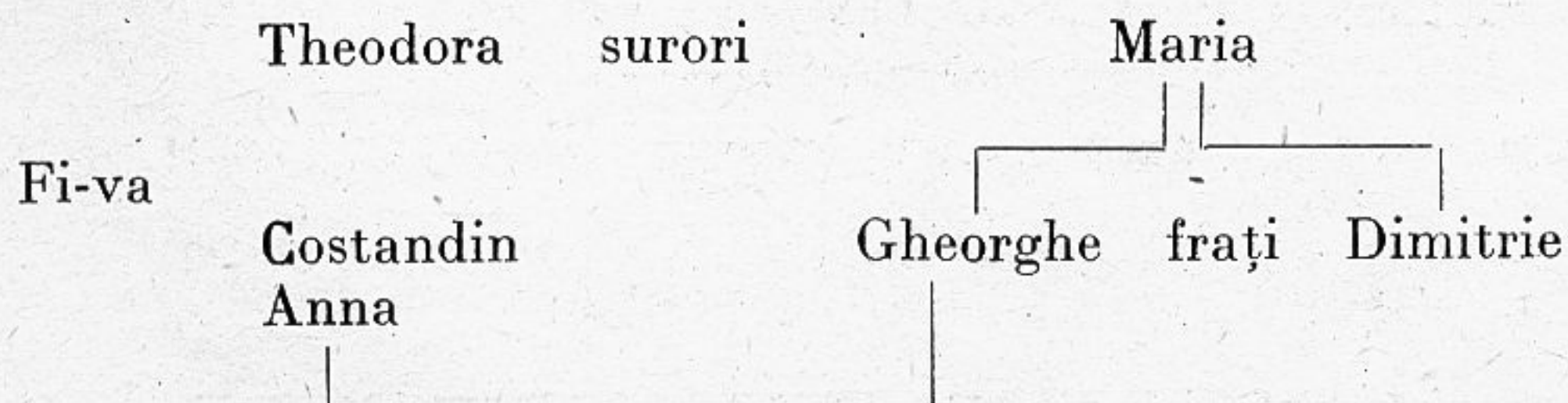
Caută bine că ceale ce sînt de laturi nu se apără întru rudenia de botez. Și aceasta o arată de în ceale 10 răspunsuri ale sfîntului mitropolit de la Iraclia, chir Nichita, carea au făcut cătră iubitoriul de Dumnezeu episcop, chir Costandin, și iaste așa:

Caută de vezi bine.

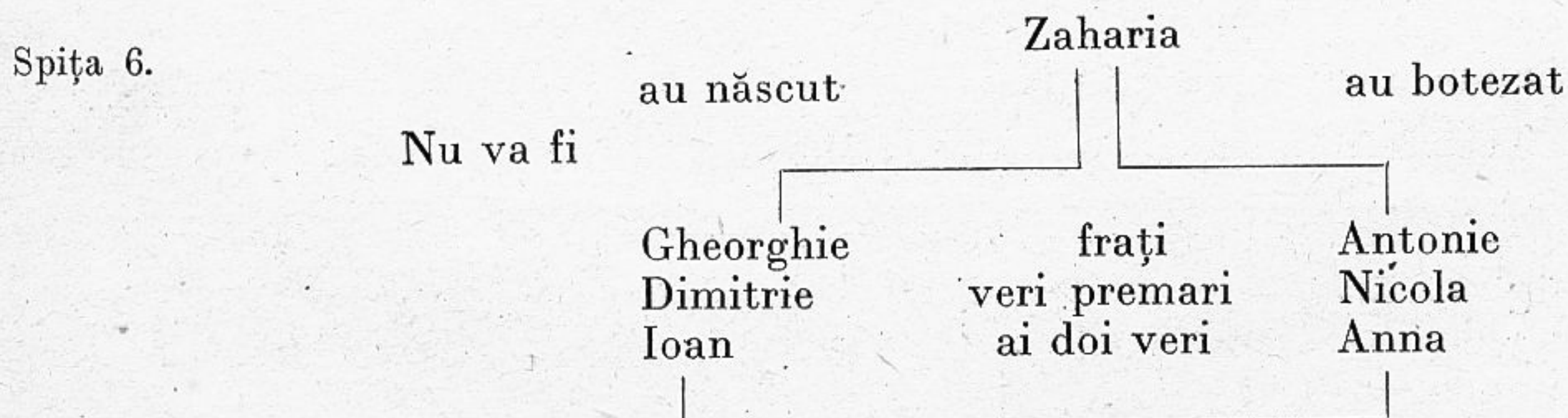
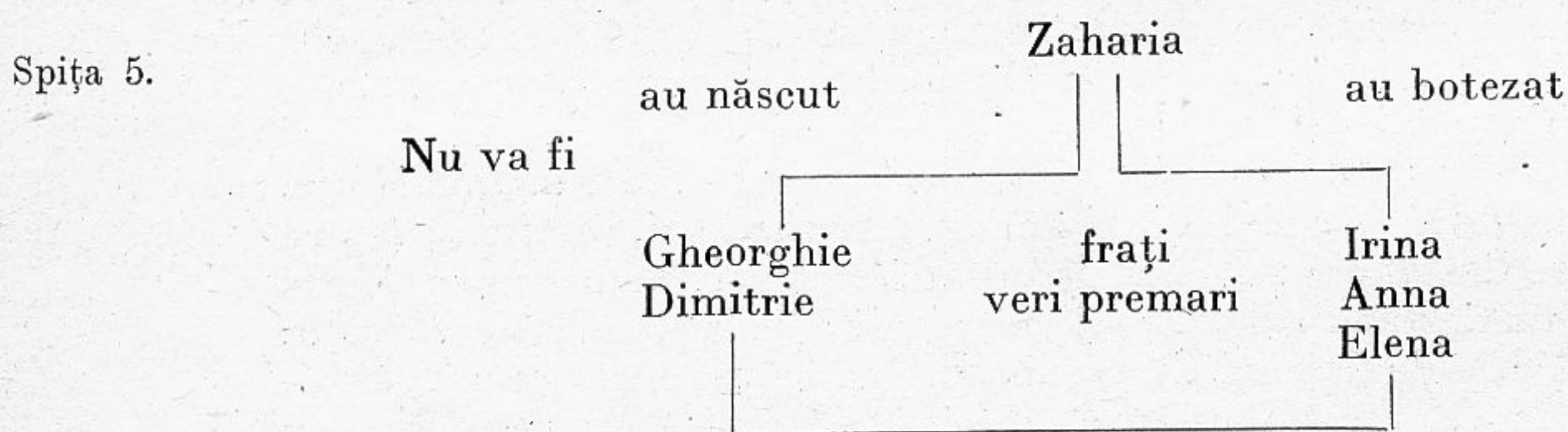
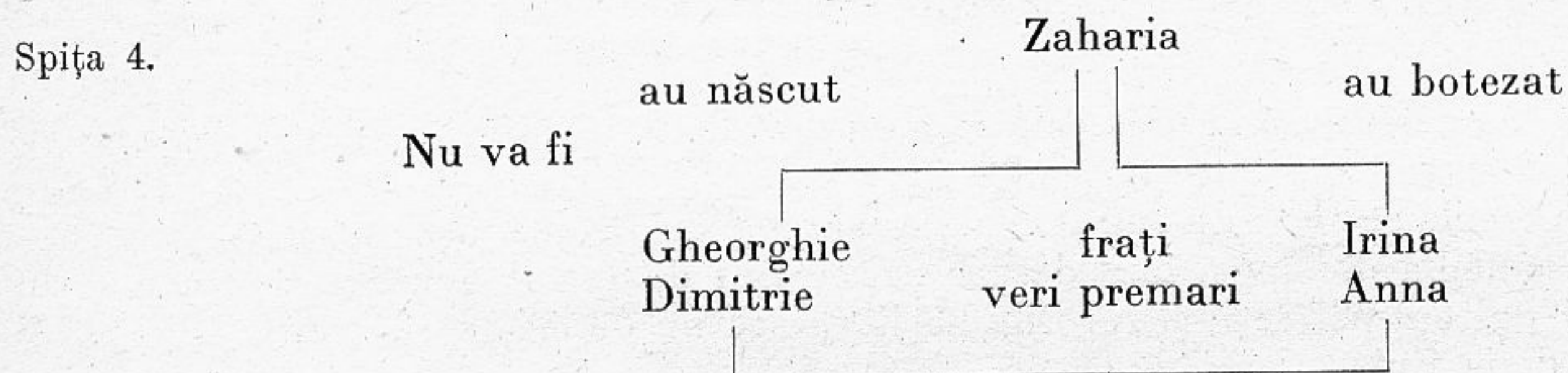
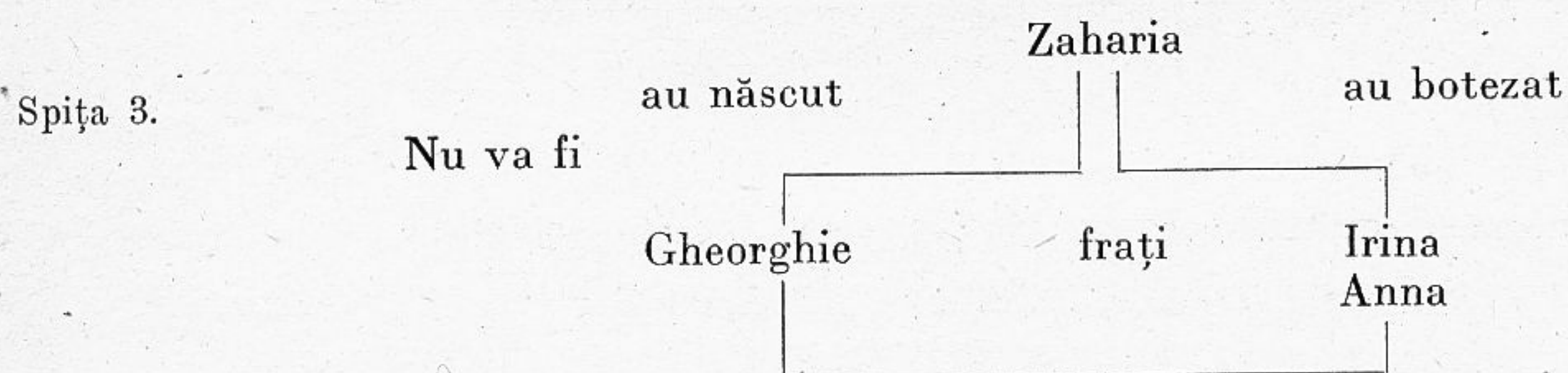
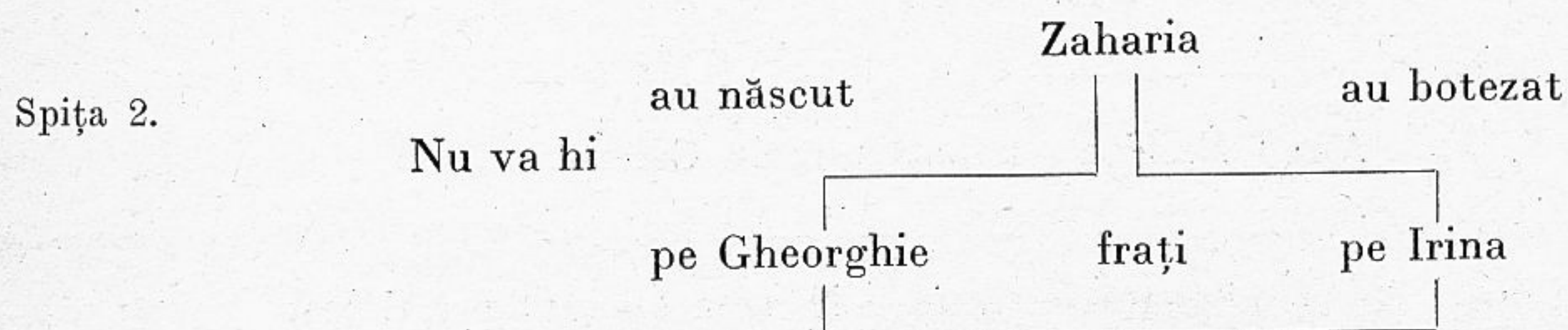
Că o muiare văduo anume Theodora avea o soră bună anume Maria. Dece au născut doi coconi bărbați anume Gheorghe și Dimitrie; iar ea au botezat pre Costandin voinicul. Dece va sora aceii văduo anume Maria să ia pre fata lui Costandin după un fecior al ei? Dăzlegarea iaste aceasta: nu se apără Maria de fata lui Costandin, pre carele soru-sa l-au priimit de întru sfîntul botez, după fiiu-său să o ia, ce să se facă împreunarea cu aceaia.

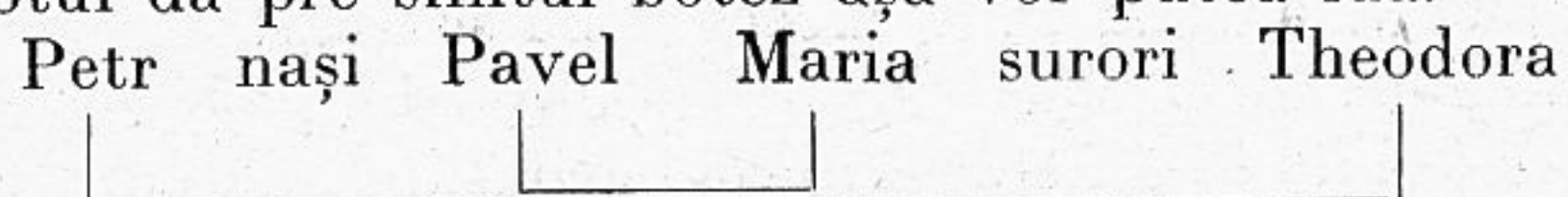
Iată și seamnele cum scrie mai jos:

Spița 5.

**DE AICEA ÎNAINTE CAUTĂ DĂ VEZI ȘI SCRISOAREA SFÎNTULUI
BOTEZ FOARTE CU DEADINSUL.**

14 — c. 1201

PENTRU NUNTELE CEALEA CE SĂ APĂRĂ ȘI FĂRĂ RUDENIE.

G L A V A 199.

Tîmplă-se uneleori de într-aceaste cinci seminții, de carele am zis, dă se apără nunta a nu se face și fără de rudenie.

Adecă, cum am zice, carele l-au bănuit că au curvit cu vreo muiare, iară de față nu s-au văzut; pre aceaia nu va putea să o ia muiare, nice pre maștehă-sa, ce va lua pre a doa vară a ei neapărat.

Nice robul ertat, pre muiarea maștehului său, după moartea lui, căce că bănuiesc oamenii de zic că pînă au fost el viu au fost îmblat cu dinsa.

Nice robii nu vor putea să ia pre stăpînele lor, ca să nu zică că mai nainte au fost îmblat cu dînsele.

Cine se însoară fără de leage, poate nunta aceaia să se strice, și apoi să se mărite, să ia pre altul; așijderea și bărbatul carele se va însura fără de leage.

Copiii cei adevărați nu se vrednicesc întru numele celor ce sînt copili, nice să priimesc să chame pre acela tată adevărat.

În voe să fie celuia ce va vrea să ia pre sora cumătru-său, sau a finu-său.

Nu va putea neștine să ia pre fata muerii lui carea o au lăsat, care fată se-au născut de într-alt bărbat, apoi deaca se-au dăspărțit.

Nu poate neștine să ia pre logodita tătine-său și a frăține-său, măcară de nu se-ar fi făcut nice nunta lor.

Nu poate neștine să-ș ia muiare pre fata ceaia ce o au făcut cu curvie.

Pre sora carea e de în curvie nu va putea neștine să o ia.

Doi frați nu pot să se ia adins eiși, măcară de vor fi de un tată și doao mumăni, sau iară, de o mumă și doi tați, pentru că sînt a doa spiță.

Cîți se botează de un naș, fiind nu toți ai unuia, aceia nu pot unii cătră alții să se ia sau să se ameastece.

Carele-ș va boteza pre fiu-său, acela să desparte de fămeae-și, căce că o au făcut soră sufletească.

Care om se va amesteca, adecă se va culca cu soacra sa pentru căce va fi fost muiarea lui mitutică, acela să se facă călugăr; iară muiarea care au lăsat, și ea, de să va face călugăriță, va avea plată mare, iară de va vrea să se mărite a doua oară, nicecum nu se apără.

O fată au luat 1 bărbat și i se-au citit și molitvele de logodnă și cununia și amîndoi nu se-au culcat; iară bărbatul se-au culcat cu soacră-sa și o au îngrecat. De aceasta ce se cade să facem?

Pentr-acesta lucru vom răspunde că bărbatul acela nu i se cade să ție muiare pre logodita lui, și de soacră-sa să se dăpărteaze pentru obiceiul cel rău, ca să nu se mai ție de aceaia.

Cărțile ceale vechi vrea erta aceasta, iară eu mai bine socotesc să lipsească despre amîndoa deaca vreame ce nu se-au amestecat cu muiarea-și, ce numai cu soacră-sa.

Întrebarea
episcopului
Constantin.
Răspunsul
Nichitei Ira-
cleanul.

Tatăl și feciorul de suflet se-au ertat să ia pre doao surori, de marele *Tîlc.*
dascăl de leage eclesi al mării besearici, văleato 7041 mesița octovrii
pentru căce că o au cerșut feciorul iconomului Kaffa Kefulis.

Petr Irina surori Theodora

Ioan

PENTRU OAMENII CARII SE FAC ISPRAVNICI ȘI PENTRU COPIII MICI

GLAVA 200.

Nice ispravnicul sau fiiu-său nu vor putea să ia pre săraca căria-i iaste ispravnic, pînă nu se va slobozi isprăvnicia. Slobozește-se sau dăz-leagă-se isprăvnicia deaca se face copilul mic de 25 ani sau de 30, că atunci e în vîrstă deplină. Și deaca vor treace acei 25 de ani, iaste volnic să-și ceară lucrurile lui, adecă ce va avea, de la ispravnic; și atunci să izbăvească ispravnicul de isprăvnicie. Atunci are slobozenie ispravnicul sau fiiu-său să se blagoslovească cu ispravnica ceaia ce au fost el ispravnic pînă au crescut.

Nice lăutariul, carele zice cu vioara și alăuta pre la tîrgure și pre la sborure și pre la nunte, nu poate să ia fată de om bun sau de boiaru, că unii ca aceia sînt batjocură lui Dumnezeu și oamenilor.

PENTRU ÎN CE CHIP SE NUMĂRĂ SAU SE SOCOTESC NAȘTERILE ȘI SPIȚELE.

GLAVA 201.

Dă te va întreba cineva: tată-tău a cîte spițe-ț iaste? tu-i zi: una. De-ți va zice: dară moșu-tău a cîte spițe-ț iaste? tu-i zi: a doa, pentru că moșul au născut pre tată-mieu și se făcu o naștere, adecă o spiță, de-acia tatăl iară născu pre mine; iată că sînt doao nașteri și se împlură și doao spițe. Iar de-ț va zice: dară frate-tău a cîte spițe-ț iaste? tu-i zi: a doa, pentru că pre mine au născut tată-mieu și se făcu o naștere, de-acia iară născu pe frate-mieu; iată și altă naștere și doao spițe se împlură. Iară de va întreba: dară feciorul frăține-tău a cîte spițe-ț iaste? zi-i că iaste a treia. Iar de-ț va zice: și unchiu tău a cîte spițe-ț iaste? zi-i: a treia; de-ț va zice: dară vărul tău premare a cîte spițe-ț iaste, zi-i: a patra; iară feciorul lui, zi-i: a cincea. Iar de-ț va zice: dară al doilea văr? zi-i că e a șasea, iar feciorul lui a șaptea; iară al treilea văr al tău, zi-i că iaste a opta. Iar de-ț va zice: dar muiarea ta? zi-i că e o spiță, pentru că bărbatul și fămeaia nu fac nice o spiță, ce sînt un obraz și vor hi, zice, amîndoi în trup unul. Așijderea și de mătușă și de moașă și de toate de ceale ce merg în sus și de ceale ce să pogoară

*De în 28 de în
cartea împă-
rătească.*

în jos și de ceale de laturi, bărbătești și muerești, cum se-au zis mai sus. Și întrebându-te în ș-altele, așijderea socoteaște și-i răspunde; pentru că așa țiind și socotind și semnînd nașterile și spițele, de în tocmeala cea dreaptă nu vei cădea, sau nu vei greși.

Caută de vezi aici cu deadinsul.

Încă și aceasta cu deadinsul să știi, că spițele sfîntului botez într-alt chip se socotesc cătră ceale de sînge.

Că dă te va întreba cineva: dară tată-tău cel sufletesc a cîte spițe-ț iaste? zi-i că e a una, ca și cătră tatăl cel trupesc. De-ț va zice: dară feciorii lui a cîte spițe-ț sînt? zi-i că sînt a doa, ca și niște copii ai unui tată. De-ț va zice: dară tată-tău cel trupesc cu tată-tău cel sufletesc a cîte spițe sînt unul cătră altul? zi-i că sînt a doa, că duhul sfînt au făcut pre dinșii și frați sufletești se-au făcut. Iară de-ț va zice: dar ceialalți copii ai tatălui tău cel sufletesc, adecă frații tăi cei sufletești, cătră tată-tău cel trupesc a cîte spițe sînt? zi-i că sînt a treia, cum se-ar tîmpla a fi feciori de frate, adecă nepoți. Iar de-ț va zice: dară cătră frații tăi cei trupești, frații tăi cei sufletești unii cătră alții a cîte spițe sînt? Zi-i că sînt a 4, ca niște veri premari. Așa și spre ceialalți ce să pogoară, așijderea păzind canonul, vei putea să înțelegi toate spițele.

ÎN SFÎNTUL ȘI MARELE POST NU POATE SĂ SE FACĂ NICE O NUNTĂ.

GLAVA 202.

Simeon Soluneanul.

Întru sfîntul și marele post, nice o legătură a nuntei nu poate să se facă, ce se zice că nice blagoslovenie, nice logodnă, adecă tocmeală. Numai aceasta ce știm că se-au făcut de doao ori în zilele sfîntului patriarh de la Țarigrad, chir Filothei, de mare nevoe. O dată se-au făcut legături cruciș, iară altă dată au schimbat engolpiurile o parte cătră alta, adecă unul cătră altul, iară nu se-au făcut cu molitvele, ce să zice blagoslovenie. Care legături cruciș și schimbarea carea au schimbat engolpiurile se chiamă tăria și neîntoarcerea tocmeală a nuntei. Pentru că avea odinioară obiceiul, cînd vrea să facă aceale legături cruciș, sau să schimbe engolpiurile, de-acia nu mai putea acel bărbat și muiare să se mai dăspartă. Deci de atunce pre multe locuri să ține obiceiul acela pînă astăzi, și fac legături cruciș și schimbă și engolpiurile, și așa iaste nunta adevărată. Ce însă aceasta ce se-au făcut de doao ori tocmealele nuntei, dă nevoe, în postul cel mare, făcutu-se-au în zioa blagovișteniilor, iară altă dată aceasta nu se-au făcut niceodată.

Zri.

PENTRU NUNTA CEA DE ÎNTÎI, ȘI CE IASTE NUNTA, ȘI PENTRU NUNTA CE E PRE LEAGE.

GLAVA 203.

Gherman patriarhul.

Nunta cea dentii, carea se face cu fire, aceaia iaste bună căce că se apropie omul de Dumnezeu pentru curăția juniei și a fetei, după cum zice cuvîntul:

Nunta iaste împreunarea bărbatului și a muerii, adecă amestecare, sau amestecare și moștenire întru toată viața lor, și omului celui drept apropiare de Dumnezeu.

Nuntele ceale ce sînt pre leage să chiamă ceale ce să fac cum zic *Mathei.* dumnezăeștile pravile, bărbatul să fie pre leage și muiarea priimită pentru bărbat, adecă junele să treacă de 14 ani și muiarea să fie mai mare de 12.

**PENTRU TOCMEALELE CEALE PROASTE ȘI DE NEMIC CARELE
SE FAC PRE LA NUNTE, ȘI NEFĂCÎNDU-SE MOLITVELE
PRE DINȘII.**

GLAVA 204.

Cînd se face nunta cu tocmeale subțiri, dă nemic, proaste, fără de molitve și fără blagoslovenie, după aceeaia unul de într-amîndoi de să va căi, atunce neapărat se dăspart și va lua bărbatul altă muiare și muiarea alt bărbat. Iară de se vor fi făcut molitvele, blagoslovenia, măcară de nu se vor fi nici împreunat, atunce nunta aceeaia la acel bărbat și fămeae iaste pre leage și lăcuința nedăspărțită și niminea nu poatesă-i despartă. Aceasta se-au tiposit, se-au ijderit duple nearaoa împăratului, de pururea pomenitul Leu Înțeleptul și de trei ori fericitul, împăratul Alexie Comninul. *Nearaoa lu Leu Înțeleptul și a lu Alexie Comninul împărații.*

**PENTRU CUM SĂ CHIAMĂ NUNTA CEA DE ÎNTÎI, A DOA ȘI A TREIA;
ȘI PENTRU CANONUL CELOR CU DOAO NUNTE ȘI CELOR
CÎTE CU TREI NUNTE.**

GLAVA 205.

Cinstitul bogoslov și marele Grigorie zice că nunta cea de întîi iaste leage, a doa iaste ertare, a treia călcare de leage. *Grigorie Bogoslov.*

Iară pentru a doa nuntă, marele Vasilie la al patrulea canon al lui zice: omul carele se va însura a doa oară doi ani să nu se cuminece. *Marele Vasilie.*

Iară dumnezăescul patriarh Postnicul zice: un an; iară de să va tîmpla să se împreune cu muiarea mai nainte dă blagoslovenie, acela are canonul curvariului, adecă ani 7. *Postnicul.*

Pentru a treia nuntă, iară zice marele Vasilie la cel 4 canon mai de sus al lui: obiceaiu am aflat la cei cîte cu trei nunte 5 ani să nu se cuminece, iară de împreunarea cea trupească a muerilor sale să nu se dăpărteaze, fără numai în vreamea cînd vor să ia anafora. Că pre aceeaia nuntă nu o chiamă nuntă, ce curvie și canonire de multe nunte. Că mai bine iaste să greșască la o muiare decît la multe. Pentr-aceaia și domnul zicea samarineanii că: cinci bărbați ai ținut, iară acum pre cel ce-l ții nu-ți iaste bărbat. Pentru că mai mult aceia nu li se cade a se chema bărbați muerilor, sau eale mueri bărbaților, căci că zice să nu-i scoți de în besearică, ce să ia anafură într-acei cinci ani. De-acia atunce să se vrednicească sfintei priceaștenii. *Marele Vasilie.* Ioan, glava 4, zac. 12.

*Iar a lui învă-
țatură.*

Și iară acel mare Vasilie, la al patrulea canon al lui, zice: a lua neștine a treia fămeae, leagea besearicii nu ținem ce însă mai bine decît va curvi omul oriunde va sosi, mai bine iaste să ia a treia muiare. Și nu judecăm lucrul nuntei aceștia să o ertăm, ce însă o vom priimi, cum zice sfitocul cel de împreunare.

**PRICEAPEREA SAU CUNOAȘTEREA, CA PENTRU SĂ ȘTIE NEȘTINE
TOCMIREA ÎMPREUNĂRIILOR PENTRU A TREIA NUNTĂ ȘI A
PATRA NUNTĂ CĂ SE-AU FĂCUT. VĂLEAT 6428.**

GLAVA 206.

Mathei.

Oamenii cei mai dă de mult erta să se facă cununia la un om de trei ori. Iară împăratul Leu Înțeleptul se blagoslovi fără dă leage și cu a patra muiare, și-l afurisi patriarhul Nicolae. Iară împăratul ruga pe patriarhul să-i iarte a patra însurare; iară patriarhul nu vrea nicecum să-l asculte pentru această mare fărădeleage, nice vru să-l iarte. Iară împăratul deaca văzu neîntoarcerea sufletului acelui om cum nu va să-l iarte, mîniindu-se foarte și urgisindu-se, scoase-l de în scaunul patriarșesc și-l goni și puse în locul lui altul, anume Evthimie singhel, om bun, îmbunătățit și sfințit. Ce însă și acel patriarh Evthimie pre acel împărat, pre Leu multu-i aduse aminte și-l învăță și-l dosădi pentru acea fărădeleage, a patra însurare ce făcuse și nu-l lăsa să poruncească pre la creștini să ia cîte a patra muiare, pentru că zicea patriarhul cu alți arhierei, că nu numai ce iaste fărădeleage a patra însurare, ce și a treia, cum zice marele Vasilie. Pentru aceeaia și împărțire se făcu între besearică, și starea împărțirii trecu pînă la împărăția feciorului lu Leu, anume Constantin Porfiroghenitul și Roman, socru-său. Și atunce făcură tocmirea împreunărilor și spune la a cîți ani de vîrsta omului va lua bărbatul muiare, și la a cîți să nu ia.

Shizmaticie.

Zri.

Însă cîți sînt de patruzeci de ani și va lua a treia muiare, și copii de nu vor avea, iară pentru jalea și dragostea ca să facă coconi, aceia nu se opresc. Iară de vor și avea copii, aceia să fie opriți de a treia nuntă să nu se însoare. Iară de vor veni la a treia nuntă ceia ce n-au coconi, atunce să nu se priceștuiască dumnezăeștilor taini ani 5. Iară cînd sînt unii de 30 de ani, măcară aibă feciori, măcară n-aibă, aceia patru ani să nu se cuminece. Și iară zice că cei cu trei nunte carii sînt de 30 de ani, de nu vor avea copii, aceia după 3 ani să se cuminece, iară de vor avea, atunce la al patrulea an, cum am zis mai sus.

*Dumnezeestii
părinți.*

Iară pentru a patra nuntă au poruncit cu mintea de împreună și cu socoteala și judecata dumnezăescului săbor al sfinților părinți că nicicum acea nuntă fără de leage niciodată să nu se facă. Iară de va îndrăzni neștine și se va face nebăgător seama de dumnezăiasca leage și pravilă, de va veni într-acea viață porcească, a patra nuntă, acela să fie afurisit și lipsit de toată slujba besearicii și striin de tot de intrarea besearicii a lui Hristos pîn' se va face dăspărțire deplină de către acea lăcuință și împreunare rea ce s-au făcut. De-acia de să va despărți și-ș

va veni într-o pocăanie și se va întoarce, primește-l iar. Canonul lui, cum zice dumnezeiescul Postnic, să-i fie ani 8 să nu se priceștiuască, și metanii și post și molitve să facă. Iară de nu se va întoarce, atunci să fie striin de traiul creștinilor, cum am zis. *Postnicul.*

Nuntele carele se fac mai multe de trei, acelea nunte nu se chiamă, pentru că sînt ca dobitoacele și fără de leage și spurcați și afară de în rîndul creștinilor. Iară copiii carii vor naște de într-o patra nuntă, poruncesc dumnezeieștile pravile să nu se chame adevărați tătînilor săi, nice să-l moștenească. *Marele Vasilie.*

PENTRU BOGAȚI COPIL, CARII SE CHIAMĂ ADEVĂRAȚI, CARII HIREȘTI, CARII COPILI ȘI CARII ÎNTUNECAȚI.

GLAVA 207.

Cînd face neștine copil cu muiarea lui cea ce e blagoslovită pre leage, acela copil se chiamă adevărat.

Iară cînd ține neștine muiare în casa lui neblagoslovită și să culcă cu dinsa de față, de va face copil, se chiamă hireș.

Iară cînd se culcă cu muiare afară de casa lui, acela copil ce va face se chiamă còpil.

Iară cînd va naște copil și niminea nu știe care tată l-au făcut, nice cea ce l-au semănat, acela se chiamă întunecat.

PENTRU NUNTA FĂRĂ DE LEAGE ȘI CANONUL EI; ȘI PENTRU CEIA CE ȚIN POSADNICE.

GLAVA 208.

Nunta cea fără de leage ce să va face, aceia de tot să o desparți, și foarte să-l canonești. *Leu și Costandin împărați.*

Iară canonul a aceii nunte fără de leage, deaca se vor dăspărți, iaste ca și celor de amestecare de sînge, adecă ani 15 să nu se priceștiuască. *Marele Vasilie.*

Și iară poruncim, posadnice să nu ție niminea în casa lui, nice într-alt loc, căce că nu se desparte păcat ca acela de curvie, ce e ca și curvia. Însă de nu va fi avînd muiare și va vrea să se blagoslovească cu dinsa, de bine; iară de nu va fi vreadnică de dînsul, atunci acela să ia altă fîmeae cu blagoslovenie, iară pre ceialaltă să o gonească de în casa lui. *A aceloră împărați.*

Cine ține posadnică și nu va nice să se blagoslovească cu dinsa, nice să o lase, pre acela să nu-l priimești în besearică, nice prinoasele lui, pînă ce să va desparți de tot de dinsa. Și deaca se va dăspărți, primește-l neapărat, așijderea și darurile lui; iară așa, să-l canonești pentru păcatul lui. *Nichifor Tarigrădeanul.*

**PENTRU CELA CE SĂ VA CUNUNA CU TREI MUERI ȘI UNA DE
ÎNTR-ÎNSELE SĂ SE AFLE FĂRĂ DE LEAGE,
OARE PUTEA-VA SĂ IA ALTA?**

GLAVA 209.

*Întrebare că-
tră preasfîn-
tul patriarh
chir Iaosaf și
cătră sfântul
lui săbor, leat
Hristova 1560.*

De va lua neștine doao mueri pre leage și va lua și a treia fără de leage și să se cunune cu trustreale, și căce fu a treia fără de leage, o dăspărți besearica; oare poate unul ca acela să se cunune cu altă muiare deaca vreame ce au fost aceaia fără de leage?

RĂSPUNS

Iară preasfântul patriarh cu săborul răspunse: neapărat să fie după porunca dumnezăeștii prăvile carea zice: bărbatul și muiarea, cununia carea va fi fără de leage și se va cununa, ca și cum nu se-ar fi cununat, așa se socoteaște. Că ceale fără de leage nu se socotesc, nice să înadeverează. Pentru că muiarea de va lua bărbat și se va afla fără de leage, sau bărbatul carele va lua muiare și se va afla fără de leage pot, de vor vrea fieșcarele de într-amîndoi, să se dăspărță și după dăspărțeală să se însoare sau să se mărite.

PENTRU CEIA CE SĂ PRIND FRAȚI, CA SĂ NU SE FACĂ.

GLAVA 210.

Mathei.

Văzînd dumnezăeștii părinți cum mulți se făcea frați pre sfînta evanghelie și de multe ori și cu molitvele preotești, pentru care lucru se făcea frați deplin pren sfînta besearică; iară apoi, mai pre urmă să lepăda de acea frăție carea făcuse pre sfînta evanghelie și se însura dă se împreuna întru nuntă; pentr-aceaia veni mare netocmire besearicii. Dece văzînd aceasta dumnezăeștii părinți cum iaste lucru necinstit și cum nu se cade, au tăiat aceasta și o au oprit. De-acia tocmiră și porunciră ca mai mult altă dată să nu mai facă acea prindere de frăție. Iară de va ajunge neștine să o facă, atunce să fie neadevărată și ca și cînd nu se-ar fi făcut nice o dată, așa să se socotească. Însă ia neapărat fratele cel de cruce pe sora fratelui său cel de cruce muiare. Ce însă aceia cîți se prind frați pînă în zioa de astăzi foarte să se canonească, iară pe preotul carele le va citi molitvele și-i prinde, pre acela poruncesc să se pedepsească cu lipsa dă preoția lui.

**PENTRU SÎNGE AMESTECAT, CE FEL IASTE, ȘI CE FEL DE PE-
DEPSĂ LI SE VA DA CELORA CE VOR FACE ȘI CÎND SE VOR
PEDEPSI CEIA CE VOR FI VINOVAȚI.**

GLAVA 211.

Zac. 1.

Sîngele amestecat iaste un păcat și o greșală mai rea și mai cumplită decît preacurvia; și se chiamă sînge amestecat cînd se va împreuna neștine cu o muiare ca aceaia cu carea nu se vor putea împreuna cu nuntă, după pravila besearicii.

Amestecarea de sînge se face în doao chipuri. Chipul dentîi iaste *Zac. 2.*
cû nuntă, cînd se va cununa neștine cu vreo muiare carea nu i-o au dat
pravila; iară a doa iaste fără de nuntă, ce să zice, să împreună cu dînsa
încă mai nainte de cununie.

Certarea sîngelui mestecat ce să face fără nuntă iaste ca și preacurvia, *Zac. 3.*
măcară că și zic alți dascali cum cela ce face sînge amestecat să se pedep-
sească cu moarte, alții zic iarăși să se cearte după voia judecătoreiului,
iară cei mai mulți și cei mai mari și mai credincioși dascali zic: de să
va face sînge amestecat între obrazele ce vor sui și vor pogorî pînă întru
a doa spiță, atunce certarea lor iaste moartea; iară de să va face sînge
amestecat întru obrazele ce sînt mai sus de-a doa spiță, sau cu obraze
ce stau de o parte, atunce certarea le iaste după voia judecătoreiului.
Cum se-ar zice, că mestecătoreiul de sînge se-au împreunat trupeaște cu
mumă-sa sau cu muma mîini-sa, carele sînt obraze de să sue în sus spre
spița den sus și a doa, sau cu fata sa, sau cu fata featei sale, carele sînt
și aceastea obraze carele pogoară în jos spre spița de întîi și a doa,
atunce se va omorî; iară de să va împreuna trupeaște cu fata mătușe-sa,
carele iaste obraz de stă de o parte, ce să zice alaturea, atunce se va
certa după voia judecătoreiului.

Cînd nu va fi singur sîngele amestecat, ce va fi împreunat și cu prea- *Zac. 4.*
curvie sau cu silă, atunce răspunsul aceiua numai să-l omoară. Cum se-ar
zice, oricine se va împreuna trupeaște cu fata sa cea măritată sau și nemă-
ritată, și acela ce o prinde cu de-a sila, ce să zice de-i face silă și se
împreună cu dînsa, acela n-are nici o nădejde de a mai fi viu.

Muiarea ce să va împreuna trupeaște cu vreo rudă a ei, de va fi *Zac. 5.*
de cealea obraze ce să sue sau de cealea ce să pogoară pînă a doa spiță,
aceaia se va omorî; iară de va fi de obrazele ce sînt de laturi, atunce se
va certa după voia judecătoreiului.

Mai cu milă se va certa muiarea decît bărbatul la păcatul sîngelui *Zac. 6.*
amestecat, de vreame ce iaste mai proastă și mai lesne spre cădere decît
bărbatul.

Cela ce va face mestecare de sînge cu vreo rudă a muerii sale, acela se *Zac. 7.*
va certa cu judecata, și de-aciia nu va mai putea să se culce cu muiarea lui.

Sînge amestecat se chiamă nu numai cînd se va împreuna cu vreo *Zac. 8.*
rudă a lui carea pogoră de în sîngele lui, sau de în sîngele muerii lui,
ce încă și cînd se va împreuna cu vreo rudă a lui ce-i va fi de în sfîntul
botez.

Dezleagă-se nunta ce să va face între ruda cea de sfîntul botez. *Zac. 9.*
Și vor lua oarecine puțină certare, de vreame ce va creade judecătoreiul
cum nu s-au știut.

Cela ce se va însura și va lua muiare văduă și va avea o fată cu *Zac. 10.*
bărbatul dentîi, de să va cumva împreuna trupeaște cu fata muerii
sale, acela face sînge amestecat și se va certa cu moarte.

Feciorul de să va împreuna cu curva tătîne-său sau cu maștehă-să, *Zac. 11.*
acela face sînge amestecat și se va certa cu moarte, măcară că zic unii
că se va certa după cum va fi voia judecătoreiului.

Tatăl ce se va împreuna trupeaște cu muiarea feciorului său, acela *Zac. 12.*
se va pedepsi cu o pedepsă mare, însă numai nu i se va face moarte.

- Zac. 13.* Fratele de să va împreuna cu soru-sa, fără nici o nădejde se va omori.
- Zac. 14.* Cela ce se va împreuna trupeaște cu fata frăține-său sau a surori-sa, sau cu mătușe-sa sau cu muiarea frăține-său sau cu sora muerii-și, acela tot sînge amestecat face, și se va certa după cum va fi voia judecătoriaului.
- Zac. 15.* Cînd se vor împreuna trupeaște cu vreo muiare tatăl cu feciorul, atunce să face mestecare de sînge și se vor certa amîndoi cu moarte.
- Zac. 16.* Den afară de aceste pedepse ce să pedepsească mestecătoriaul de sînge, încă-l afurisească și besearica.

PENTRU MESTECAREA DE SÎNGE CAREA SE FACE CU NUNTĂ.

GLAVA 212.

- Zac. 1.* Omul carele face mestecarea de sînge cu nuntă, acela nu se va pedepsi cu moarte, ce numai după cum va fi voia judecătoriaului. Ce să zice, de va fi boiaren, numai ce-l vor goni și-l vor scoate de tot de în locul lui și de în toată eparhiia ce va fi supt mîna acelui judecătoriau, iară de va fi om de jos, întîi să-l bată, de-acia să-l izgonească și pre acela. Și aceasta trebuie să fie cînd nu vor ști că-ș sînt rudă și se vor împreuna cu nuntă; iară de să va afla cum s-au știut că sînt rudă ș-au făcut nuntă, atunce să se cearte mai mult și mai cumplit de cum ar fi făcut această greșală fără nuntă, ce să zice curvie, deaca vreame ce n-au băgat în seamă taina nuntei carea se face pentru besearică.
- Zac. 2.* Avuția amînduror obrazelor carii vor face mestecare de sînge, aceaia să fie toată domnească; iară de vor fi avînd coconi cu altă muiare, sau muiarea cu alt bărbat dentîi, încă mai nainte de ce să vor fi împreunat, atunce avearea lor se va da acelor coconi, iară nu va fi pre seama domniei.
- Zac. 3.* Cînd se va face mestecare de sînge fără de nuntă, atunce mestecătoriaul cel de sînge nu-ș va piiarde avearea, ce numai ce să va pedepsi.
- Zac. 4.* Mestecătoriaul de sînge nu va putea la moartea lui să-ș dea avearea lui oricui va vrea, măcară și cu zapis, căce că nu va fi lucrul stătătoriau; că de să va arăta după moarte cum să fie fost mestecătoriau de sînge, atunce se vor strica aceale tocmeale toate și avuția lui toată se va lua pre seama domniei.
- Zac. 5.* Darurile ce să vor dărui unul pre altul la nunta mestecătorilor de sînge, acealea nu vor fi întru nemica, ce să vor lua și acealea domnești.
- Zac. 6.* Iară feciorii ce să vor naște de în mestecătoriai cei de sînge, aceia nu vor putea moșteni avearea părinților săi, nice vor putea nice într-un chip să se facă să fie cum ar fi de în părinți cununați. Și aceasta va fi cînd se vor fi născut feciorii la vreamea ceaia ce va fi mestecarea de sînge de față, de vor vedea toți și se vor ști și mestecătoriai cei de sînge și vor cunoaște-și singuri greșala. Iară de să vor fi născut coconii la vreamea încă pînă a nu se cunoaște mestecătoriai de sînge cum fac această greșală, atunce feciorii aceia sînt cum ar fi de în părinți cununați și vor putea moșteni tot ce vor fi avînd părinții.

Nuntele ce se vor face de întru sînge amestecat, ce să zice de în *Zac. 7.*
 cuscirii, sau de în seminții carele se pogoară de într-un sînge, sau de în
 cumetrii carele sînt de în sfîntul botez, aceastea nunte se vor despărți,
 cum am și mai zis, și nu vor putea acealea obraze dup-aceaia să se mai
 căsătorească nice cu alte obraze striine.

Tinerii și ceia ce vor fi încă mici de vîrstă, de să va prileji să se *Zac. 8.*
 însoare și se-ș ia vreo rudă, aceia să nu se cearte cu moarte, ce după
 voia judecătoriaului și cu multă milă. Însă aceasta va fi cînd se vor face
 mari, să se despărță și să nu mai facă acest lucru, mestecare de sînge,
 pentru că de vor sta tot într-această înșelăciune, atunce se vor certa
 deplin, ca și ceialalt, după voia judecătoriaului și fără nice o milă.

Iară de vor apuca să nu se facă nunta carea va să fie cu sînge *Zac. 9.*
 amestecat, atunce nu se vor certa, cum se-ar zice, de vor fi numai logo-
 diți sau într-alt chip legați cu cuvîntul și făcuți tocmeală, aceia să nu
 se cearte.

Nu va putea fiecă feliu de mestecători de sînge să șovăiască înaintea *Zac. 10.*
 judecătoriaului, să zică cum n-au știut mestecarea de sînge, fără numai
 de va fi țaran din cei nepricepuți și proști.

Celui mestecătoriu de sînge carele nu cunoaște, nice știe pravila, *Zac. 11.*
 aceuia nu dă să aibă certare mare; însă nu celuia ce nu va cunoaște
 nici un feliu de pravile, ce numai celuia ce nu va priceape.

Pravila ceaia ce nu o cunosc toți, cum se-ar zice, un om la moartea *Zac. 12.*
 lui de va lăsa învățătură cu scrisoare ca să meargă fata lui să lăcuiască
 în casa cutărui om, pentru care lucru acela să o hrănească și să-i ție toate
 bucatele pînă va veni vreame de va fi de vîrstă de măritat, drept aceia
 iaste pravilă cum să nu poată nice acela, nice feciorul lui să o ia să-i
 fie muiere pre aceia ce o au hrănit și o au crescut. Acum aceștea de nu
 vor fi știut această pravilă și vor fi făcut această greșală, aicea va putea
 șovăi vinovatul să nu se cearte; iară de va fi lucrul într-alt chip, să știe
 și să cunoască toți, atunce nu va putea șovăi vinovatul, să zică cum
 n-au știut.

Neștiința mestecătoriaului de sînge sprijănește pre vinovat de *Zac. 13.*
 pedepsa cea mare, iară așa nu de toate, și mai vîrtos sprijănește obrazul
 cea ce iaste credincios spre judecătoriau, cum să nu fie știut; iară se va
 certa celalalt obraz carele se socotește cum să fie știut. Iară de vor fi
 știut amîndoa obrazele sminteala lor și ei tot se-au împreunat, atunce
 amîndoa obrazele se vor certa după voia judecătoriaului.

Rudenia carea se face după darul sfîntului botez, de vreame ce *Zac. 14.*
 iaste o rudă carea nu se poate cunoaște de toate orile, drept aceia deaca
 se face mestecare de sînge întru aceaste feliuri de obraze, atunce judecă-
 toriul creade cum n-au știut și nu se va certa nicecum, măcară deși
 zic o seamă de dascali cum se cade să se cearte de pururea, cîtuș ar fi
 de micșoară certarea, ce să zice cu bani său și cu altele.

Cela ce va face nuntă cu sminteală de sînge amestecat cu neștiință, *Zac. 15.*
 acela în vreame ce-ș va cunoaște sminteala de să va despărți nemaidecît,
 atunce nu se va certa nicecum.

Iară de să va fi făcut mestecarea de sînge fără de nuntă, atunce nu *Zac. 16.*
 vor putea să șovăiască, să zică cum n-au știut, ce să vor tot certa.

Zac. 17. Muiarea poate șovăi, să zică că n-au știut sminteala nuntei sale, și nu se va certa nicecum, însă când va fi sminteala ei sminteală de pravilă; iară când va fi sminteala ei de pespre fire, atunci se va certa și ea.

Zac. 18. Cela ce va ști sminteala rudeniei și nu va băga în seamă, ce tot va face el nunta cu mestecare de sînge, acela de să va căi dup-aceaia și de să va împărți de acea nuntă, atunci nu-i va folosi nemica acea căință, ce să va certa după cum va fi voia judecătoreiului.

Zac. 19. Cela ce va lua asupra lui jurămînt cum n-au știut că iaste nunta cu sminteală, pre acela să-l creadem. Dară cîndu-l vom putea crede adevărat? Cînd va avea vreun semn să arate adevărat cum n-au știut. Însă nu avem alt mai bun semn de cînd vom vedea nunta de față cu mare pohvală în sfînta besearică, pentru că atunci arată cum n-au știut, și creadem atunci și jurămîntul lui, și nu se va certa. Iară de-ș va fi făcut nunta pre ascuns în casa lui, atunci iaste semn cum au știut de sminteala lui, și atunci nice jurămîntul nu-i vom crede, ce se va certa după voia judecătoreiului, cu moarte, după greșala lui și după cum va fi și mestecarea cea de sînge, după cum și mai sus am dat cuvînt de învățătură.

**URGIE TOCMITĂ ASUPRA CELORA CE DESPART BĂRBATUL DE
MUIARE ȘI MUIAREA DE BĂRBAT, FĂRĂ CUVÎNT DE VINĂ.
ȘI PENTRU REPONDIE, CARTEA CEA DE DĂSPĂRTEALĂ
CE ÎNCHIPUIAȘTE.**

GLAVA 213.

Caută de vezi. Împreunările cu porunca lui Dumnezeu se fac; și poruncim să nu se despartă fără de vină, sau pentru să ia darure, sau pentru altă dobîndă sau mită. Iară cela ce se va face vinuitoriu să despartă nunta cea ce e pre leage fără cuvînt de vină și fără deală, acela se chiamă antihrist, pentru că Hristos și Dumnezeul nostru poruncește noao să lăsăm pre tată-nostru și pre mumă-noastră și să ne împreunăm cu muerile noastre ca să fim cu dinsele un trup. Și au pus leage singur domnul ca omul să nu fie putearnic a despărți pre bărbatul și pre muiarea fără de vină. Iară carele va despărți fără de vină, numai pentru ca să ia mită sau darure, acela om nu iaste numai satana, ce și antihrist și călcătoriu de leage, cum ar călca punerea dă leage a lu Dumnezeu, și iaste vrăjmaș și protivitoriu poruncilor lui, carele va să cază fără de vreame de în ceastă viață și va să se facă moștnean muncii de veaci.

**PENTRU CĂ BĂRBATUL TRIMEATE CARTE DE LĂSAT MUERII,
ȘI ZEASTRELE EI DOBÎNDEAȘTE, PENTRU CEASTE VINI DE MAI JOS:**

Repundium lătinește, iară grecește se chiamă diazighion, iară rumînește să chiamă cartea cea de dăspărteala a bărbatului și a muerii.

**PENTRU DESPĂRȚEALELE NUNTELOR, ȘI VINELE MUERII, DE
CARELE O DESPARTE BĂRBATUL ȘI-I DOBÂNDEAȘTE ZEAS-
TRELE EI.**

GLAVA 214.

De va ști muiarea că niscare oameni au vrajbă pre împăratul au pre domnul și nu va spune bărbatului ei. *Zac. 1, Ma-
thei.*

De să va vâdi că au curvit și se va da de față cum poruncesc dumnezeștile pravile, atunce trebuie să dea de față vâdeala aceea cu mărturii foarte credincioase. *Zac. 2.*

Și la acea vădire, adecă prepunere de curvie, va leagea împărătească să fie cinci mărturii, și să se jure cum au văzut cu ochii lor curvia carea se-au făcut; de-acia atunce să se crează. *Leu și Costan-
tin împărați.*

De va învrăjmăși viața bărbatului ei ori în ce chip ce va vrea să afle, sau de va hi știut pre alții cari-i vor fi învrăjmășind viața lui și nu va spune bărbatului său. *Zac. 3.*

De să va spăla la bae cu bărbați striini fără de voia bărbatului ei, sau într-alt loc, sau va șede la băuturi cu dinșii, adecă pre la mease dă veselie. *Zac. 4.*

De va mînea afară de casă fără de voia bărbatului ei, la casă striină, unde nu-i vor fi rudeniile ei. *Zac. 5.*

De va fi avînd bărbatul ei vreo bănuială pre vecinu-ș și-i va zice să nu meargă în casa aceluia, iară ea va merge. *Zac. 6.*

De va merge la vederea jocurilor să privească fără de voia bărbatului ei. Așijderea iarăși de va merge la încurărea cailor să se uite unde aleargă. *Zac. 7.*

**PENTRU CÎNDU-Ș VA PIARDE ZEASTRELE MUIAREA CAREA
VA FI FĂCUT PREACURVIE, ȘI CÎND NU LE VA PIARDE.**

GLAVA 215.

Nu-ș va piarde numai zeastrele muiarea ceaia ce va fi făcut preacurvie, ce încă-și va piarde și darurile cîte i-au fost dăruit bărbatul, și acealea toate le va lua înapoi. *Zac. 1.*

Muiarea carea va face preacurvie, și de va vrea să șovăiască să zică cum bărbatul ei n-au făcut deplin carea au trebuit să facă cum face bărbatul cu fămeaia lui, sau de va zice c-au fost năsilnicu de o au fost bătînd fără de cale, sau va zice cum au făcut de sărăcie, sau că nu o hrănește, atunce nu-i va folosi nice una de acestea, ce-ș va piarde zeastrele toate și le va lua bărbatul deaca o va lăsa. *Zac. 2.*

Cînd se va afla să nu fie cununați muiarea cu bărbatul, ce vor lăcui așa fără leage și vor putea să se despartă fiecînd, și de o va prinde bărbatul făcînd preacurvie, iară ea va vrea să șovăiască să zică cum au curvit, iară n-au făcut preacurvie, fiind fără leage și necununați cu bărbatul, iară așa cu acestea cu toate judecătoria va judeca să-ș piarză muiarea toate zeastrele ce va fi avînd. *Zac. 3.*

- Zac. 4.* Nu va putea bărbatul, după ce va fi împărțit de muiare căce au fost necununați, să o arate cum au fost făcînd preacurvie la vreamea cînd au fost lăcuind împreună, pentru să-i ia zeastrele; ce deaca i-au fost voia să-i ia zeastrele, au fost să arate la judecătoria cum i-au fost făcînd muiarea curvie, mai nainte de ce s-au despărțit, pînă a nu isprăvi judecătoria împărțirea lor.
- Zac. 5.* Muiarea ce-ș va piarde zeastrele, aceaia nu va putea să-ș ceară de la bărbat măcară ceva să-i dea de hrană, căce au făcut preacurvie.
- Zac. 6.* Feciorul ceia ce va face preacurvie, deaca-ș va piarde zeastrele, acela iaste datoriu să-ș hrănească pre mumă-sa, însă de să va părăsi de curvie și va șede cu cînste; iară de nu va petreace cu cînste, atunce nice feciorul nu iaste datoriu să o hrănească.
- Zac. 7.* Cînd va face bărbatul preacurvie, atunce-l va despărți muiarea și-ș va lua toate zeastrele cîte vor fi ale ei, așijderea și ce-i va fi dăruit bărbatul și toate ce-i va fi făcut, haine și alte scule.
- Zac. 8.* Încă de nu va fi făcut bărbatul nice preacurvie, ce va fi numai curvit cu o muiare slobodă, așa cum ar fi curvă, atunce muiarea va dobîndi tot ce-i va fi dăruit bărbatul și toate hainele ce-i va fi făcut și ale ei tot ce va fi avînd.
- Zac. 9.* Încă și cîndu-și va rîde bărbatul de muiare-ș, de va trage și va săruta înaintea ei fieșce mueri slujnice sau alte mueri proaste, atunce încă va dobîndi muiarea tot, cum scrie și mai sus, și încă, de va vrea, poate să se și despartă de dinsul.
- Zac. 10.* Cînd va pîrî bărbatul pre muiare la judecătoria că face preacurvie, cu socotință ca aceaia ca să-i ia zeastrele și alt tot ce va avea, atunce poate și ea să-l pîrască pre dinsul cum face preacurvie, și atunce nu-ș va piarde zeastrele; iară așa, măcară de-ar putea să și arate muiarea lucrul bărbatului, dară ce folos, căce că se vor certa amîndoi într-un chip de preacurvari.
- Zac. 11.* Muiarea văduă, cum se va împreuna cu vreun bărbat trupeaște, aceaia piarde-ș-va zeastrele toate și le vor lua ispravnicii carii au lăsat bărbatul să fie socotitori casei-și, și aceasta va fi mainte de ce să va împlea anul de cîndu-i va fi murit bărbatul; iară după ce-i va trece anul, atunce de-ar face și preacurvie, nu-ș va piarde zeastrele, ce-ș va piarde numai darurile și hainele toate cîtu-i va fi făcut bărbatul; și aceaste unealte și bucate ce vor fi, nu se vor da ispravnicilor bărbatului, ce să vor lua toate și se vor da pre seama domniei.
- Zac. 12.* Bărbatul carele va fi rămas de muiare-și și de va curvi cu fiece muiare, acela piarde-ș-va toate darurile ce va fi avut de la fămeae-și carele i-au fost dat pînă au fost vie, încă și ce-i va fi lăsat și după moarte.
- Zac. 13.* Ispravnicii muerii ceii moarte, cînd vor vrea să ceară și să ia zeastrele ei înapoi de la bărbat, atunce acel bărbat de-ară putea să arate cum muiarea lui cînd au fost vie au fost făcînd preacurvie, atunce acela ară ținea toate zeastrele ei.
- Zac. 14.* Cînd se va scula o muiare văduă și-ș va ceare zeastrele de la ispravnicii bărbatului ei celui mort, iară ispravnicii vor arăta cum face preacurvie, pentru să-i ție zeastrele, atunce aicea trebue să cerceteaze judecătoria de să va afla să se fie jeluit bărbatul de acest lucru cînd

va fi fost muiarea încă vie, atunci le va primi mărturiile cum să fie fost așa; iară de nu se va fi jeluît bărbatul niceodată de muiarea sa, necum într-alt chip, ce nice scîrbă n-au avut împreună, atunci oricîte mărturii vor zice c-au fost muiare rea, nice unul să nu crează judecătoria, nice să o judece muiare rea, nice să-ș piarză zeastrele.

De vreame ce va fi știind bărbatul că-i curveaște muiarea cu alții, *Zac. 15.* și-i va fi și zis și s-au și jeluît de multe ori, iară așa cu acestea cu toate au tăcut, n-au avut ce mai face, nice au vrut să o pîrască la judecătoria, ce o au ținut în casă ca pe o fâmeae-și și s-au culcat cu dinsa, atunci nu mai poate nice în viață, necum după moarte, să o pîrască la judecătoria cum au făcut preacurvie, nice poate să-i oprească zeastrele, nice alt nemica.

Cînd va erta bărbatul preacurvia muerii-ș ce va fi făcut, cu tocmeală *Zac. 16.* ca aceaia zicînd de o va mai oblici că face acest lucru să o spue judecătoria, și atunci să-ș piarză zeastrele.

De vreame ce va ști bărbatul adevărat cum face muiarea lui preacurvie și el rabdă și o ține în casă și tace, atunci semnează lucrul cum o iartă au de voe, au de nevoe. Acela mai vîrtos poate să se chame coduș și votru muerii sale; fără numai cînd nu va ști adevătat lucrul, ce-și va prepune numai așa.

De va făgădui bărbatul cu jurămînt muerii lui cum, de o va prinde *Zac. 18.* făcînd preacurvie, nu o va duce la judecătoria, ce numai ce-i va lua zeastrele și o va lăsa, iară muiarea de va face acel lucru, atunci această tocmeală să stea adevărată, adecă să nu-i ia zeastrele, ce o va da pre mîna judecătoria de o va certa ca pe o preacurvă, iară zeastrea să nu-i ia.

Cînd nu va ști bărbatul că-i face muiarea preacurvie, drept aceaia *Zac. 19.* nu face nice o iscușenie asupra ei, atunci nu se chiamă că o iartă pentru preacurvie ce face.

De vreame ce bărbatul va erta preacurvia muerii lui dă vreo nevoe *Zac. 20.* sau de vreo silă, atunci nu se chiamă cum să fie ertată.

Cînd va pîrî bărbatul pre muiare-și la judecătoria cum iaste preacurvă, *Zac. 21.* zicînd cum el singur i-au fost votru, atunci-i va lua zeastrele; iară de nu va spune cum au votritu-o el, iar muiarea va arăta cum au fost el votru, atunci nu-i va putea lua zeastrele. Iară de nu va căuta judecătoria de zeastre, ce numai să cearte pre cel vinovat, atunci-i va certa pre amîndoi ca pe niște vinovați.

De va fi viu tatăl muerii ceia ce va face preacurvie, carele i-au *Zac. 22.* dat zeastrele și carele va să moștenească zeastrele ei după moartea muerii, atunci bărbatul nu va putea lua zeastrele și să păgubească pre tatăl muerii.

Cînd se va afla neștine un striin să înzestreaze pe vreo muiare pentru *Zac. 23.* sufletul lui și să o mărite cu tocmeală ca aceasta, cum de va muri muiarea, atunci să vie zeastrele iarăș la mîna lui, atunci de va face ea preacurvie, bărbatul ei nu va putea lua zeastrele.

Toate aceste chipuri ce scriu pentru paguba zeastrelor se socoteaște *Zac. 24.* să fie cum am zis, adecă cînd nu va avea muiarea coconi. Iară deaca va avea muiarea coconi, atunci ale coconilor vor fi zeastrele ei, iară nu

altuia nemănu; ce să zice de vor fi coconii cu acel bărbat ce-au luat zeastrele, sau de va avea și alți coconi cu alt bărbat mai de întâi, tot aceia vor lua ce va fi.

Zac. 25. Cea ce să va cununa cu o muiare rea, de pururea rușinată și curvă, dup-aceaia de va face acea muiare și preacurvie, atunci nu va putea bărbatul să-i ia zeastrele.

Zac. 26. Nu-ș va piarde muiarea zeastrele ei de vreme ce nu vor arăta de față curvia ei deplin, să vază toți. Judecătoria are puteare să socotească foarte bine de vor fi mărturiile întregi și adevărate și foarte bune și credincioase.

Zac. 27. Bărbatul ce-ș va pîrî muiarea la judecătoria cum au făcut preacurvie, ca să-i ia zeastrele, atunci trebuie să vădească foarte de față preacurvia ei; ce să zice atîta să o arate adevărat, cum iaste întru toți credință ca aceaia, cum lumina soarelui face zioa. Iară de nu o va arăta așa de adevărat, atunci nu va lua nemica de într-aceale zeastre, măcară muiarea de să va și certa ceva pentru niște prepusuri oarecarele ce va judecătoria să vază de la dînsa; cu aceastea cu toate, de vreme ce nu se va arăta un lucru ales pentru acea preacurvie, atunci bărbatul nu va lua nemica de în zeastrele muerii-și.

**VINILE BĂRBATULUI DE CARELE-L LASĂ MUIAREA LUI ȘI-ȘI
IA ZEASTREA EI ȘI DARURILE CARELE I LE-AU DAT PENTRU
NUNTA.**

GLAVA 216.

*A lui Arme-
nopul,*

1.

De va grăi el sau va ști pre alții că grăesc de rău asupra împăratului sau a domnului, și nu va spune împăratului sau domnului sau el singur, sau să poruncească cu altcineva.

2.

De-i va învrăjmăși viața ei ori în ce chip va vrea să afle.

3.

De-i va învrăjmăși întreaga înțelipție a ei, adecă curăția și va pune pre alții să o spurce sau o va da într-aceasta.

4.

De-ș va prepune muiarea înaintea judecății sau într-alt loc că e curvă, și nu va putea cu mărturii credincioase să dea de față curvia ei; atunci are voe muiarea să-l lase, de va vrea, ca pe un prepuitoriu al ei.

5.

De va avea altă muiare în casa lui și va dormi cu dînsa, sau în sat, sau într-alt loc, și-i va zice muiarea lui sau părinții ei, sau altcineva, o dată și de doao ori, să se dăpărteaze, iară el nu va vrea să facă părăsire de tot de cătră acea curvă, atunci-l lasă muiarea lui.

Pentru aceaste vini de sus, nu se lipsește bărbatul numai de darurile ceale de naintea nuntei și le ia muiarea lui, așijderea și de zeastrele ei, ce încă și de în avearea lui cîta va fi, sau între eale a treia parte de darul cel de naintea nuntei atîta să dea și toată dăruirea de naintea nuntei, și să pedepsească bărbatul cu pedepsa ce vrea să pață muiarea. Ce nice muiarea fără de judecată nu poate să-ș lase bărbatul, nice bărbatul pre muiare. Drept aceaia carele va lua muiarea cu bărbat pînă nu se va dăspărți cu judecată, acela preacurvariu să chîmă, măcară de-au și fost

muiarea în greșală de dăspărțea, sau și bărbatul de i să va hi căzut să se despartă; ce însă, fără de judecată și fără carte de dăspărțea, nu poate să se dăspărțea bărbatul și muiarea.

De aceasta numai la călugărie poate să se facă cum am zis, — să se despartă fără de judecată, cum zic pravilele, că atunci să dăzleagă nuntele, ce să zice să desparte și fără de carte de lăsat, când va lua chipul și se va face călugăr, sau bărbatul, sau muiarea. *Semnează.*

**DESPARTE-SE NUNTA CÎND BĂRBATUL NU SE AFLĂ TRUPEAȘTE
CU MUIAREA LUI.**

GLAVA 217.

Dăsparte-se nunta și deaca vor treace trei ani după ce să face nunta și nu pot să se ameastece barbatul cu muiarea după cum fac oamenii. Deci de va căuta muiarea să se dăspărțea de bărbatul ei și el va mărturisi că adevărat nu poate să se ameastece cu dinsa, atunci să dăsparte muiarea de acel bărbat al ei și bărbatul de acea muiare a lui; și-ș ține bărbatul bucatele lui fără de pagubă și muiarea zeastrele ei numai, iară darurile de naintea nuntei rămîn la bărbat și nu le ia muiarea. *Mathei.*

**DESPĂRȚIREA NUNTEI CÎND BĂRBATUL NU AFLĂ PRE MUIAREA
LUI FATĂ CURATĂ.**

GLAVA 218.

Dă se va însura neștine și va lua muiare, pârîndu-i că va fi fată, iară apoi să nu o afle fată curată, atunci aciaș să vădească aceasta cu arătare sau cu mărturie dăscoperire adevărită de față, și nuntă ca aceeaia, au poruncit un patrichie, să se dăspărțea. Și muiarea să nu se judece ca o curvă, ce să zice să nu se lipsească dă zeastrele ei, pentru că au făcut păcatul mai nainte de ce au luat bărbat. Iar de se va amesteca cu dinsa a doaoară, de-acia să nu o mai dăspărțea, ce să o ție. *De în cartea romaicu, titla 49.*

**DESPARTE-SE NUNTA CÎND SE FACE NEȘTINE CĂLUGĂR; IARĂ
MUIAREA LUI SĂ SE MĂRITE; IARĂ EL, DUPĂ VREAME, VA SĂ
SE FACĂ ARHIEREU.**

GLAVA 219.

Slobozează-se, adecă desparte-se bărbatul de muiarea lui, sau muiarea de bărbatul ei cînd va să se facă călugăr, sau călugăriță și fără de voia unul a altuia și fără de nici o judecată; pentru că mai întru bună cale merge. *A lui Arme-nopul.*

Pentru că zice pravila, leagea, că: poruncim să fie volnic a să face călugăr și a se dăspărți de nuntă oricarele va vrea, au bărbatul, au muiarea,

și să n-aibă nice o apărare, pentrucă mai la bine merge, adecă într-o petrecanie și viața ce e tocma îngerilor. Iară așa adevărat întâi să ia chipul acela ce va să se facă călugăr, de-acia atunci să fie volnic celalalt să se mărite sau să se însoare, sau bărbatul sau muiarea. Și carele de într-amîndoi va rămînea într-o cinul mireanilor, acela să aibă de la cea ce să va face călugăr, ce va fi pe dreptate partea de moșie carea vrea să o moștenească după moartea lui, ori bărbat de va fi, ori muiare, pentru că și acela ca un mort se socotește.

Mathei.

Iară de să va tîmpla și se va face neștine călugăr, iară muiarea lui se va mărita și, după treacere a atîta vreme, unul ca acela se va arăta că va putea fi harnic de arhieru, poate să se facă, și nu se oprește pentru însurarea muerii lui, căce au fost însurat.

PENTRU MUIAREA DE-Ș VA BATE BĂRBATUL, CĂ SE DĂSPARTE.

GLAVA 220.

*Leu și Costan-
tin împărați.*

Muiarea de-ș va pune cu îndrăznire mîinile asupra bărbatului-ș, adecă să-l bată, sau de-l va scîrbi, și ea să hie grea, să omoară copilul în pîntecele ei, să piarză bărbatul nădejdea coconului, atunci se dăsparte de dinsa bărbatul și ia prea altă muiare.

**PENTRU BĂRBATUL DE VA FI FUR, SE DĂSPARTE DE DINSUL
MUIAREA LUI.**

GLAVA 221.

*Iară a acelor
împărați.*

De va fi viața bărbatului să tîlhărească, adecă să fure și să prade și să piarză, sau să sape mormînte să ia haine, și de se va vădi de aceasta, atunci muiarea lui se dăsparte de bărbatu-și, și ia și zeastrele ei toate și darurile ceale de naintea nuntei.

Zri.

Socotește de judecata legii împărătești ce e mai sus, că nu zice pentru furtișagul besearecilor și a mormînturilor; ce de împreună iaste lucrul furtișagului. Cum am zice, de va fi fur bărbatul sau muiarea și se va vădi cu mărturii adevărate că au furat sau ale besearecilor, sau ale mormînturilor, sau bucate ale oamenilor, atunci se dăsparte.

PENTRU OMUL ROB SAU MUIAREA ROABĂ, CĂ SE DĂSPARTE.

GLAVA 222.

Armenopul.

Dezleagă-se, adecă desparte-se nunta și cînd se face rob bărbatul sau muiarea și peste trei ani nu se va auzi nemica că iaste viu sau vie unul sau altul, fiecarele de într-amîndoi carele s-au robit.

**PENTRU MUIAREA CAREA VA FI FOST ROABĂ ȘI O VOR HI
SPURCAT, SĂ NU O DESPĂRȚĂ BĂRBATUL.**

GLAVA 223.

Poruncește tocmita legeri întru cartea șasezeci, tila a opta, glava a doasprezece, că muiarea carea se va spurca de silnici sau de prădătorii carii o vor robi și apoi va scăpa, sau se va slobozi și va veni la bărbatu-ș, aceeaia nu se cade să o dosădească cineva, nice el să o gonească, pentru că fără de voia ei i s-au făcut aceeaia și în silă. Drept aceeaia va acesta canon să i se iarte muerii și să o ție bărbatulu-și, iară să nu o despartă, deaca vreame ce i s-au făcut în silă, fără voia ei; și leagea besearecii poruncește: muiarea carea se va spurca cu dă sila de păgîni, aceeaia n-are nice un canon.

*De în pravila
de obște.*

**PENTRU BĂRBATUL CE-Ș VA GONI MUIAREA, ȘI O VOR SPURCA
ALȚII, ACELA SĂ NU O DESPĂRȚĂ.**

GLAVA 224.

Bărbatul de-ș va goni muiarea afară de casa lui, și ea nu va avea ce face și unde va mînea, de-acia va vrea să meargă la vreo rudă a ei sau la alt credincios cunoscut priaten, iar pre cale se vor afla niscare oameni făcători de rău și o vor fi spurcat cu dă sila, însă de aceasta muiarea nu să osîndească, nice se canonească, nice să desparte de cătră bărbatul ei; pentru că vina carea o au spurcat au fost singur bărbatul ei carele o au gonit afară de casă, și toată greimea și canonul curvii asupra lui se dă ca un vinovat păcatului. Iară muiarea rămîne nevinovată, și pentru curvie nice nu se canonească, nice ia altă pedepsă; numai ce lăcuiaște în casa bărbatului-și împreună cu dinsul, ca și mai nainte, un trup și stăpîna casii și bucatelor lui.

Zonara.

PENTRU BĂRBATUL SAU MUIAREA GUBAVĂ, CĂ SE DESPARTE.

GLAVA 225.

Desparte-se bărbatul de muiare de va fi mișa sau gubavă. Așijderea și muiarea se dăsparte de bărbatu-și de va fi mișel sau gubav. Și de să va tîmpla să aibă acea boală muiarea și se va dăspărți, atunci bărbatul să poarte grija de hrana ei pînă întru toată viața ei ce va trăi.

*Leu și Costan-
tin împărați.*

PENTRU RUDENIA SFÎNTULUI BOTEZ, SE DĂSPARTE.

GLAVA 226.

Cînd va priimi neștine coconul său de la sfîntul botez, adecă-l va boteza, atunci se dăsparte de muiare-și, căce că o au făcut soră sufletească.

Mathei.

PENTRU RUDENIA FECIORIEI DE SUFLET, CĂ SE DESPARTE.**GLAVA 227.***Iar a celui de sus.*

De va face neștine fecior de suflet pe ginere-său, atunci se desparte ginerele de fii-sa pentru că o au făcut soră sufletească. Drept aceea va lua altă muiare.

PENTRU NUNTA CEA FĂRĂ DE LEAGE, CĂ SE DĂSPARTE.**GLAVA 228.***Iar a celui.*

Muiarea carea va lua bărbat, și se va afla fără de leage, atunci poate să se lase de dînsul și să ia alt bărbat. Așijderea și bărbatul pre muiare.

PENTRU A PATRA ÎNSURARE, CĂ SE DĂSPARTE.**GLAVA 229.***A dumnezăeștilor dascăli.*

A patra însurare se dăsparte fără dă nici o socoteală, pentru că e afară de leage; și aceeaia nuntă nu se chiamă, ce viață porcească, adecă cum se tăvălește porcul în tină și se întină și se împute, așijderea și cea a patra însurare ce să însoară omul.

PENTRU NEVÎRSTA NUNTEI, CĂ ȘI ACEAIA SE DĂSPARTE.**GLAVA 230.***A Postnicului.*

Nunta ceaia ce nu e de vîrstă, aceeaia fără de nice o socoteală să se despartă. Și nevîrsta se chiamă cînd nu iaste bărbatul de patrușprezece ani și muiarea de doisprezece, ce mai puțin.

PENTRU BĂRBATUL CARELE SE VA AFLA CU MUIAREA-ȘI AFARĂ DE FIRE, CĂ SE DĂSPARTE; ȘI PENTRU CANONUL LUI.**GLAVA 231.***Aceasta iaste scris la o pravilă veache de la Ohrid.*

Bărbatul dă se va afla cu muiarea lui afară de fire, care lucru iaste afară de firea omenească, acela să se dăspartă de întru alesul și blagocestivul neam al creștinilor, ca o amestecare rea și lucru rușinat; și să se despartă de dînsul muiarea fără de cuvîntul nemănuși și să-ș ia toată zeastrea ei și darurile ceale de naintea nuntei, și den într-avearea lui cîtă va fi, a treia parte de darul nuntei de nainte, atîta să ia.

Postnicul și Grigorie Soluneanul.

Carele va face cu muiarea lui afară de fire, acela preot să nu se facă, ce numai să se despartă de tot de dînsa; și deaca se va despărți, atunci să se canonească cincisprezece ani să nu se cuminece.

**PENTRU BĂRBATUL CU MUIAREA, CARII VOR FI VREUNII DE
ÎNTR-ÎNȘII ERETICI, SE DĂSPARTE.**

GLAVA 232.

Canonul 72 al sfântului săbor poruncește că de va lua bărbatul *Sfântul săbor.*
pravoslavnic muiare eretică, sau pravoslavnică muiare să ia bărbat eretic,
atunci să se despartă.

Iară de se va suferi partea ereticului să se întoarcă de în eres, să se *Sfinții pă-*
facă pravoslavnic, atunci să nu se despartă. *rinți.*

**PENTRU BĂRBATUL CARELE VA AVEA MUIARE SĂ SE ÎNDRĂ-
CEASCĂ ȘI VA SĂ O LASE.**

GLAVA 233.

De va avea neștine muiare carea se îndrăcește, acela să nu o despartă, *Nearaoa îm-*
numai ce să o așteapte ani trei, de-acia de să va tămădui, să o ție, iară *păratului Leu*
să nu o despartă; iară de nu se va izbăvi după acei trei ani de acea patimă *Înțeleptul, 111*
a dracului, atunci să o lase și să ia alta. *și 112.*

Așijderea și muiarea, de să va tîmpla să vie la bărbatul ei patimă
ca aceea a dracului, trebuie să-l așteapte cinci ani; iară de-acia deaca se
va afla tot într-acea patimă și nu se va izbăvi de dinsa, atunci să fie volnică
muiarea să se despartă de bărbatul ei și să ia altul. Iar de să va hi tîmplat
să hie avut acea boală, sau bărbatul, sau muiarea, mai nainte de ce nu se
făcuse nunta, atunci de grabă să se despartă fără de nice o îndoire. Și cum
am zis mai sus, așa să hie, ca bărbatul să așteapte pre muiare trei ani și
să o hrănească și să poarte grijă de tămăduirea ei, că așa poruncește
tocmeala 22, a patra titlă a cărții 24. Așijderea să facă și muiarea la bār-
batul ei; iară a lua alt bărbat voe n-are, cum au poruncit mai sus, pînă ce
să vor împlea acei cinci ani.

**PENTRU PATIMA SAU LOVITURA CE LOVEAȘTE PRE OM ȘI CADE
JOS DE SĂ BATE SAU SE TĂVĂLEAȘTE ȘI-I MERG SPUMELE,
CUM SE JUDECĂ LA ADEVERITA MAREA BESEARICĂ PÎNĂ ASTĂZI.**

GLAVA 234.

La muma și stăpîna tuturor besearicilor, ce să zice la adeverita marea *Caută dă vezi*
besearică, acea patimă a loviturilor așa se judecă și se socotește de al tutu- *răspunsul pa-*
ror biruitoriu preasfîntul și a toată lumea patriarh și de dumnezăescul și *triarșesc.*
sfîntul lui săbor. Însă cum și muiarea de va hi avut acea patimă mai
denainte de ce nu se va hi fost blagoslovit cu bărbatul ei și se va mărtu-
risi de mărturii credincioase, atunci de grabă se dăsparte fără de nice o
îndoire acel bărbat de cătră muiarea lui și-și ia altă muiare; iară de va
fi venit acea patimă muerii deaca se va hi fost blagoslovit cu bărbatul
ei, atunci să n-aibă nice o voe nice puteare acel bărbat al ei să o despartă,

adecă, să o lase pînă întru toată viața lui, nice într-un chip. Drept aceea de să va tîmpla acea patimă de lovitură să vie și la bărbat, așijderea și muiarea să n-aibă nice o voe să ia alt bărbat pînă întru toată viața acelui bărbat al ei; iară cum am zis mai sus, de va hi fost avut acea patimă mai nainte de ce nu se blagoslovise cu muiarea lui, atunce să aibă voe acea muiare a lui să se despartă de dinsul fără de nice o îndoire și să ia pre alt bărbat neoprită.

DE SĂ VA TÎMPLA CUIVA SĂ SE DUCĂ ÎNTR-ALT LOC ȘI ACOLO SĂ ȚIE POSADNICE, SAU SĂ NU TRIMEATĂ MUERII LUI CHELTUIALĂ DE HRANA VIETII EI, ACELA SĂ SE DĂSPARTĂ.

GLAVA 235.

Nichita, mitropolitul Iraclei.

X Muerii căriia se va duce bărbatul de la dinsa și va șede într-alt loc, și acolo să ia posadnică să ție, atunce acea muiare a lui n-are voe să ia alt bărbat, numai ce să-l așteapte trei ani să se întoarcă la dinsa și acela bărbat să-ș lase posadnica și să ție pre acea muiare pre leage, iară să nu o despartă, nice ea să nu se mărite a doa oară pînă va fi bărbatul ei viu; iară deaca va muri, atunce să fie slobodă a să mărita, cum zice apostolul.

Caută să vezi răspunsul patriarșesc.

Însă tocmeala aceasta așa se-au făcut cu judecata săborului, de vlădica al tuturor, preasfîntul și a toată lumea patriarh, chir Dionisie, văleato 7602, mesița februarii. Căce cînd se tîmplă bărbatului să se ducă într-alt loc și să se zăbovească cinci ani de la casa lui și nu-ș va aduce aminte nemica de muiarea lui, sau să-i trimeată de cheltuiala hranei ei, sau carte, ce o va lăsa de tot fără de nice un ajutoriu, împreunare ca aceeaia să se dăspartă de tot fără de nice o opreală și să fie volnică muiarea să-ș ia alt bărbat pre leage. Deci de atunce aceasta tocmeală așa se judecă de adevărata marea besearică și de toți sfinții arhieriei ca pe dreptate și pre leage ce iaste și se cade

PENTRU MUIAREA CĂRIIA I SE VA DUCE BĂRBATUL, SAU SE VA FACE ROB, SAU SE VA DUCE LA OASTE ȘI SE VA FACE PERIT, ȘI EA VA VREA SĂ SE MĂRITE.

GLAVA 236.

Marele Vasile, canon. 31.

Canonul 31 al marelui Vasile zice: muerii căriia i se va duce bărbatul afară, într-altă cetate sau oraș sau sat, să facă cale, sau la oaste, și se va face perit și de-acia nu se va mai auzi de dînsul ce s-au făcut, iară muiarea de nu va aștepta să auză mai adevărit de mărturii credincioase să mărturisească pentru bărbatul ei murit-au, n-au murit, și va vrea să se mărite să ia alt bărbat, aceeaia să se judece ca o curvă.

Săbor. 6, canon. 89.

Însă de să va tîmpla să călătorească neștine, sau se va duce la oaste și nu se va auzi de dînsul că trăiaște, iară muiarea se va mărita, apoi el

se va întoarce la moșie și la casă-ș și-ș va afla muiarea măritată după alt bărbat, atunce de va vrea o va dăspărți de acel bărbat și o va lua ca o fămeae a lui. De-acia nice bărbatul carele o au luat nice acea muiare carea l-au luat se pedepsesc, căci că n-au știut că trăiaște și iaste viu.

Iară de să va tîmpla să nu vrea muiarea pre bărbatul cel de întîi, *Zri.* ce numai pre bărbatul cel de-al doilea, atunce să nu o lași să ia pre acel bărbat al doilea. Iară de nu va vrea să se dăspărță de voe, atunce să o despartă și fără de voia ei și ca o curvă să o canonești.

Numai aceale mueri ce să iartă și nu se canonesc, carele deaca-și vād *Leu și Costan-* bărbații lor cei de întîi, sau vor auzi că trăesc, într-acel ceasu-și lasă ai *tin împărații.* doilea bărbați ai lor și merg într-altă casă de șed pînă-ș vor dobîndi bărbații lor cei de întîi.

Iară muerile carele vor auzi că trăesc bărbații lor, sau-i vor vedea *Zri.* că au venit și nu vor merge după dinșii, ce vor să ție ceia bărbați ai doilea, iară nu pre cei de întîi, pre leage, atunce nice o ertăciune lor nu e, nice au, numai ce să canonesc ca niște curve.

Bărbatul ce să va duce într-o călătorie, sau la oaste și nu va veni *Armenopul.* preste multă vreme, atunce, cîți ani se va zăbovi, tot să-l așteapte muiarea. Iară de nu va veni cărți de la dînsul și va auzi că au murit, atunce numaidecît să nu ia alt bărbat pînă nu se vor afla mărturii credincioase să mărturisească cu jurămînt pre dumnezeiasca și sfînta ievanghelie cum știu de acel om că au murit. Atunce să se facă zapis pre mărturia acelor mărturii și să-l ție pentru adevărînța; de-acia să fie volnică muiarea să ia alt bărbat, al doilea, pre leage.

Iară pentru cei robiți, nearaoa lui Leu Înteleptul poruncește: muiarea să nu afle vinuială pentru bărbatul ei carele se află în robie, să ia *Nearaoa a lui* alt bărbat; iară de va și lua alt bărbat, atunce să fie volnic neapărat *Leu Înteleptul* bărbatul ei cel ce-i e pre leage, cînd va veni de în robie, să o despartă *împărat.* de acel bărbat al doilea, să o ia acel de întîi, ca pe un mădular al lui.

Afară de vinele ceale ce s-au scris mai sus, de va îndrăzni cineva să *Mathei.* se despartă de muiarea lui și să ia alta, acela să se afurisească, și de la besearică să se gonească pînă ce să va întoarce de o va lua.

**PENTRU BĂRBAȚII CE VOR LUA DOAO MUERI; ȘI PENTRU
MUERILE CEALEA CE CÎND LE VOR LIPSI BĂRBAȚII DE ACASĂ,
IARĂ EALE SE VOR MĂRITA.**

GLAVA 237.

Cela ce va lua doaa mueri și se va cununa cu amîndoa, ce să zice *Zac. 1.* cu una într-un loc, cu alta într-alt loc, și vor fi vie amîndoa, acesta lucru, după pravilele celor împărați bătrîni, vechi, de demult, unora ca acelora li s-au fost făcînd moarte, iară în veacul de acum se ceartă după voia judecătorului, ce să zice sau să-l bage în ocnă, sau-l vor purta pre în tîrg cu pialea goală pre toate ulițele; și să i se ia toate bucatele, să fie domnești, pentru că nu i se mai cuvine să aibă bucate de vreme ce ș-au pierdut cîntea și iaste de ocară și de toată rușinea.

- Zac. 2.* Pre unele locuri, pre unii ca aceştia, carii iau doă mueri, poartă-i pre ulițe cu pialea goală, șezînd călare pre mǎgariu, și-i tot bat cu doă furci ce torc muerile. Așijderea și pre mueri, pre ceale ce iau doi bărbați, iar le poartă cu pieile goale pre mǎgari și le bat cu doă comănace sau cu doă ișlice.
- Zac. 3.* Într-un chip se ceartă muiarea ce va lua doi bărbați, ca și bărbatul ce ia doă mueri.
- Zac. 4.* Cea ce va avea doă mueri la vremea lui, cîndu-i în toată vîrsta, acela e judecat numai să fie de moarte.
- Zac. 5.* Cea ce să va cununa cu doă mueri și să fie amîndoaă vii, acela face prepus să fie eretic. Drept aceeaia trebuie să-l întreabe ce gînd are spre taina cununiei, carea iaste de o ține besearica; și de să va găsi să fie eretic, atunce se va certa cu moarte cumplită.
- Zac. 6.* Cea ce va lua doă mueri, și amîndoaă jupînease, acela să se cearte după cum va fi voia judecǎtoriului. Ce însă, voia judecǎtoriului atîta se tînde, cîtu-i va lua și viața.
- Zac. 7.* Nice un vlădică sau patriarh nu poate nice într-un chip să slobozească pe vreun bărbat să-ș ia doao mueri, sau muiarea să-și ia doi bărbați.
- Zac. 8.* Muiarea carea se va cununa cu un bărbat carele va avea și altă muiare vie, aceeaia de va putea arăta la judecǎtoriu cu bune și credincioase mărturii ca acealea, cum n-au știut că are muiare, aceeaia nu se va certa; iară de nu vor arăta cu mărturii, atunce se vor certa amîndoi.
- Zac. 9.* Cînd se va afla cum n-au știut muiarea că are bărbatul și altă muiare, iară dup-aceaia se va arăta și muiarea cea dentîi, atunce de va putea arăta la judecǎtoriu cum ea n-au știut cum el are și altă muiare, atunce poate să-și ia zeastrele ce-i va fi dat și alt tot ce-i va fi dǎruit, iară de-i va fi dǎruit și el ceva, atunce poate să nu-i dea lui nemic de în ce va fi fost a lui. Iară de să va afla cum mărturiile ei nu sînt deplin, nice adevărate, atunce cu darurile ce i-au fost dat bărbatul, va piarde și zeastrele ei, și așa vor fi toate domnești, iară pre dinsa o vor certa împreună cu bărbatul.
- Zac. 10.* Cînd va lua muiarea al doilea bărbat socotind cum cel dentîi iaste mort, atunce de va putea arăta înaintea judecǎtoriului cu mărturii ca acealea destoinici de-a să creaderea, cum i-au adevărit cu nădejde să fie mort, atunce nu se va certa; iară de nu vor fi mărturiile oameni de credință și va cunoaște judecǎtoriul că îmblă fără ispravă, atunce se va certa muiarea.
- Zac. 11.* Toate pravilele împărătești dau voe muerii să-și ia al doilea bărbat cînd va rămînea de bărbat o seamă de vreme, după cum se-au tocmit; cum se-ar zice deaca se va afla cum i-au robit bărbatul, atunce să-l așteapte cinci ani, numărîndu-i de în ce vreme l-au robit. Iară de i se va fi dus bărbatul la oaste, ce să zice să fie slujitoriu, pre acela să-l așteapte patru ani, cum au fost anii cei vechi di demult, iară acmu într-acesta veac scrie să așteapte zece ani.
- Zac. 12.* Cea ce au fost singur țîitoriu, marele împărat Iustinian, dă învățătură cum să n-aibă voe nice puteare să se mai mărite după al doilea bărbat, măcar de-ar aștepta cîți ani de mulți, deaca nu va putea ales lucru să înțeleagă de bărbatu-și, viu e au mort, ce numai cînd va înțeleage foarte adevărat, atunce va fi slobodă.

Moartea bărbatului se arată pre veaste, când se aude viu e au mort. *Zac. 13.*
Iară când se va auzi că iaste loc nu departe, atunci nu ajunge cu atîta, să zică neștine cum au auzit, ce să zică cum l-au văzut cu ochii mort, atunci să crează.

Cînd se va afla numai o mărturie să zică cum au văzut pre bărbatul *Zac. 14.*
cutăria mort, atunci ajunge atîta să arate cum iaste acela mort, și atunci cu această mărturie poate muiarea să se mărite, să-și ia și al doilea bărbat.

Poate muiarea să trimiță un om acolo unde i-au fost bărbatul, *Zac. 15.*
se întreabe de viu, de mort; și cum va spune acela, judecătoria va crede și va da voe muerii să se mărite, să-și ia alt bărbat. Însă trebuie să socotească judecătoria de va fi acela om ce au trimis, om ca acela să fie destoinic de a-l putea creaderea.

PENTRU CELA CE SE VA AFLA CU SOACRĂ-SA, ȘI DE CANONUL LOR.

GLAVA 238.

De să va afla cineva cu soacră-sa trupeaște, adecă să facă păcat cu *Mathei.*
muma logoditei lui, sau cu altă rudenie dă pe trup a ei, mai nainte de blagoslovenia logoditei lui, atunci să nu se facă acea nuntă, ce să se oprească. Iară deaca se va fi blagoslovit cu fămeaia lui, atunci-i va fi venit acel păcat de-l va fi făcut împreunare de sînge, atunci nunta să nu se desparță, ce numai să se canonească ceia ce au făcut amestecarea de sînge.

Iară canonul lor iaste ani 12; și-l vor tăia și mai puțin, de vor vrea *Postnicul.*
să facă post, metanii și milostenie.

PENTRU CELA CE-Ș VA DESPĂRȚI MUIAREA DE RĂUL SAU DE VINA ALȚII MUERI.

GLAVA 239.

De-ș va despărți neștine muiarea de vina alții mueri, au văduo au *Mathei.*
fată, atunci nu lasă pravila să ia muiare pre ceaia ce au fost vină dă ș-au despărțit muiarea lui pentru dinsa.

PENTRU CURVIE ȘI DE CANONUL EI.

GLAVA 240.

Canonul al sfinților apostoli poruncește că cine-și va lepăda muiarea *Apostolii,*
fără cuvînt de vină, adecă să o gonească de în casa lui, atunci nu poate *zac. 48.*
să ia alta, numai ce să afuriseaște.

Carele se va vădi că au îmblat cu o muiare, acela nu poate să o ia *Mathei.*
întru nuntă, adecă să se blagoslovească cu dinsa.

Dăzlegare.

Un om au avut muiare și au îmblat cu alta; de-acia se-au lăsat de acea curvă și s-au ținut pre muiarea lui cea blagoslovită; apoi nu s-au mînat multă vreme, ce au murit muiarea lui cea blagoslovită; de-acia el au vrut să ia pre cea ce îmbla cu dinsa mai nainte. Iară sfinții părinți, deac-au văzut așa, oprit-au aceasta cu totul și tot, nicecum să nu se facă; că măcară de s-au și lăsat de dinsa de tot și se-au părăsit, iară pînă au fost muiarea lui vie el au tot îmblat cu dinsa; pentru aceeaia nu poate aceasta să se facă nuntă, căce că iaste fără de leage.

*A lui Arme-
nopul.*

Cine se va vădi întru curvie, măcară de nu va eși de față, acela nu poate să o ia muiare, că l-au bănuț oamenii că au îmblat cu dinsa, ca să nu se adevereaze bănuiala să zică oamenii că adevărat au îmblat cu dinsa, pentr-aceaia o au luat muiare.

*Marele Vasi-
lie.*

Iară pentru canonul curviei, zice marele Vasilie, să nu se cumi-
nece ani 15.

*Soborul Anchi-
ra, canon. 20.
Postnicul.*

Iară sfîntul săbor de la Anchira, canonul 20, poruncește: pe prea-
curvariul ca pe un curvariu să-l canonești, adecă ani șapte.

Iară dumnezăescul patriarh Postnicul poruncește: după 3 ani să se
priceștuiască sfintei priceștenii, iară așa adevărat să mănînce sec la al
noaolea ceas și metanii 250; iară de nu vor face acestea, atunce să fie
în canonul de sus, care au zis purtătorii de dumnezeu părinți ai săborului
de la Anchira.

**X PENTRU OMUL CARELE-Ș VA AFLA MUIAREA CURVIND ȘI VA
UCIDE PRE DÎNSA ȘI PRE CURVARIU; SAU O VA UCIDE FĂRĂ
DE VINĂ, SAU FĂRĂ DE VOIA LUI.**

GLAVA 241.

*Leu și Costan-
tin împărați.*

De-ș va afla neștine muiarea să facă păcate cu alt bărbat, adecă
să curvească, însă de va ucide pre dinsa și pre curvariu, acela nu se
pedepsește adevărat de-i va afla înlăuntru în casa lui; iară de-i va afla
afară de casă și-i va arăta cu mărturii credincioase, atunce se dăsparte
de dinsa și-i dobîndește și zestrile, cum zic pravilele.

*Nichifor Ta-
rigrădeanul.*

Iară de o va ucide de voe necurvind, acela altă muiare să nu ia,
numai ce să se canonească ani 20, să mănînce sec și să nu se priceștuiască.

Iară de o va bate pentru vreo vină, și pentru o mică lovitură va muri
fără de voia lui, acela să se cearte a treia parte de ucidere. De-acia, de
va vrea, se va însura, căce că se-au făcut fără de voia lui acea moarte.

X PENTRU UCIDERE; ȘI CÎTE FELIURI DE UCIDERI SÎNT.

GLAVA 242.

Zac. 1.

De vreme ce vom să grăim și pentru ucidere, ce să zice pentru moarte
de om, întîi se cade să știm cum un feliu de ucidere să chiamă grabnică,
iară alta se chiamă apestitoare. Dece cea grabnică se chiamă într-acesta
chip, cînd cel ucis nu iaste uciderea a lui, ci au fost să ucigă pre altul,

iară graba au pripit de au ucis pre dinsul în locul aceluia. Uciderea cea mai apestitoare așijderea să chiamă c-au fost să ucigă pre dinsul, iară el au ucis pre altul în locul lui; cum se-ar zice că apestoriul au pus vina lui asupra altuia și au ucis pre acela în locul lui.

A doa, se cade să știm cum alt feliu de ucidere să chiamă cu înșălăciune când se tîmplă, cum se-ar zice, cu înșălăciune și cu poftă de ucide unul pre altul. Altă ucidere se chiamă cu nesocotință când, cum se-ar zice, nu ar avea neștine nice cu gîndul a gîndi, nice cu inema a pofti să facă ucidere, ce numai căce se va mîniia pre un om de-l va înjura și-l va bate; de-acia dentr-acea bătae i se va tîmpla moarte, atunce aceaia ucidere se chiamă pentru nesocotința lui, că s-au nemerit de i se-au prilejit moartea de mînila lui. Altă ucidere iaste iarăș de să chiamă cu greșală, într-acesta chip: când aruncă neștine într-un dobitoc sau într-o pasăre cu o piatră și se nemereaste de loveaste pe vreun om și-l ucide; aceasta se chiamă ucidere cu greșală.

A treia, să știm încă mai adevărat în ce chip să chiamă moartea grabnică. Când se va prileji doi oameni să se ia a să prici de în cuvinte pînă-ș vor aduce aminte de vor pomeni de multe lucruri; dece de într-aceale cuvinte se va răni unul la inemă și-l va birui mîniia și într-acel ceas va sări asupra lui și-l va ucide de tot într-acel loc; iară de-ș va mai îngădui firei într-acea dată și va mai socoti, și fiind biruit de vrajbă, se va apuca și-l va ucide, aceasta ucidere iaste mai rea decît ceaia de întîi; aceasta se chiamă moarte apestitoare pentru că o face omul cu tot deadinsul.

A patra, să știm cum ucide unul pre altul și-l omoară cu fiecă feliu de moarte: au cu mînila-l sugrumă, sau-l nădușaste împresurîndu-l cu ceva pînă crapă, cum de multe ori se prilejaște și acestor coconi micșori cîndu-i nădușesc în așternut muerile cealea ce-i apleacă, sau cîndu-l va călca cu picioarele, sau-l va ucide cu pumnii ponciși în inimă pînă-l va omorî, sau-l va bate cu capul de păreate pînă-l va omorî. Aceastea toate le face, pentru să scape de certare, cu înșălăciune; iară de să va vădi, atunce acela să se cearte ca un ucigătoriu.

**PENTRU PEDEPSA UCIGĂTORILOR DE OAMENI; CE LI SĂ CADE,
DUPĂ DEALA LOR, SĂ LI SE FACĂ.**

GLAVA 243.

Pedepsa ucigătorului nu iaste alta fără numai moartea, după cum scrie sfînta scriptură cea veache și cea noă și după cum dau învățătură pravilele.

De-ar fi neștine boiaren sau de-ar fi fămeae, nemică nu se va folosi cu aceaia să poată scăpa de pedepsa uciderii, ce tot se va pedepsi boiarenul și muiarea, deaca vor face ucidere, ca și fieșcine de în cei mai proști oameni.

Uciderea ce o va face muiarea sau robul sau cel slobod, sau cunoscut sau necunoscut, aceia de pururea toți într-un chip se vor pedepsi.

Cela ce va ucide cocon micșor, acela se va pedepsi mai cu rea moarte decît cela ce ar fi ucis bărbat deplin.

- Zac. 5.* Căla ce-ș va ucide fata în ceasul ce o va afla curvind cu cineva, acela nu se va pedepsi ca un ucigătoriu.
- Zac. 6.* Căla ce-ș va ucide muiarea în vremea când o va găsi curvind cu altul, acela nu se va pedepsi ca un ucigătoriu.
- Zac. 7.* Căla ce să va apăra de vrăjmașul lui să nu-l ucigă, și de va ucide el pre dinsul, acela să n-aibă nice o certare, mai vîrtos la vremea cîndu-l va vedea că vine asupra lui cu arme pentru să-i ia viața. Iară de va putea să se sprijănească într-alt chip, cunoscînd că n-are putere să-l ucigă, iară el, într-o pizmă, totuș îl va ucide, sau de-l va ucide într-altă dată, iară nu într-acela ceas cînd venia asupra-i, atunce să aibă certare ca și ucigătoriu.
- Zac. 8.* Căla ce va ucide pre cineva cu greșală și fără de voia lui, acela să nu se cearte ca un ucigătoriu.
- Zac. 9.* Căla ce va vrea să scape de naintea vrăjmașului său, și într-alt chip nu va putea, ce va arunca cu vreo piatră, iară vrăjmașul se va pleca, piatra va nemeri pre altul și-l va ucide, atunce, de vremea ce să va afla că într-acel loc n-au fost alți oameni strînși pre lîngă acel vrăjmaș fără numai acela, atunce acela să n-aibă nice o certare ca un ucigătoriu; iară de vor fi fost oameni mulți strînși prejiur acel vrăjmaș și el au aruncat cu piatra, atunce se va pedepsi.
- Zac. 10.* Căla ce va răni pre altul nu cu rană de moarte, iară el se va lenevi și nu va păzi curînd să se tămăduiască, sau va fi făcut altceva împotriva ranei, au va fi mîncat sau băut și se va fi obrintit și dentr-aceaia i se va fi tîmplat de va fi murit, atunce căla ce l-au rănit nu se va certa ca un ucigătoriu, ce mai puțin, cum va socoti judecătoriu.
- Zac. 11.* Oricare boiaren va face moarte de grabă, ce să zice va omorî pre cineva întîia dată, cît vor înceape a se prici de în cuvinte, atunce de să va prileji acel boiaren să fie de treabă și de folos aceii țări și de va avea avuție, atunce se va pedepsi cu bani mulți, după cum va fi voia judecătoriuului, numai căce iaste om de treabă țării; iară de nu va da bani preste doao, trei zile, atunce să-i facă moarte și aceluia. Iară de va fi uciderea ce-au făcut apestitoare, nu va fi grabnică, cum se-ar zice, deaca se vor fi pricit îl va fi ucis peste vreo doao, trei zile, sau de-i va fi cel ucis ceva rudă, sau-l va fi ucis cu înșelăciune sau alta asemenea acestora, atunce nice într-un chip să nu se pedepsească cu bani, ce numai moarte pentru moarte. Așijderea și cînd se va prileji de va face ucidere vreun boiaren și de nu va fi nice de o treabă țării, acela de-ar da cîți bani, tot nu se va putea răscumpăra, făr' numai cînd ar da niscare bani să ajutorească la vreo nevoie a țării. Iară care boiaren bogat se va fi izbăvit cu bani de moartea cea grabnică și apoi iarăși va fi făcut al doilea rînd iară aceaia ucidere grabnică, acela nu se-ar putea mai plăti cu bani, măcară de-ar scoate țara din ce nevoie, sau măcară de l-ar ajutori și alții striini cu ce ar putea să-l plătească, tot nu iaste putință cu nemica să-l izbăvească pre căla ce va fi făcut doao morți grabnice, ce numai să i se dea pedeapsă ca unui ucigătoriu, iară într-alt chip nu poate fi.
- Zac. 12.* Cînd se va prileji vreun om de clirosul besearicii să facă ucidere grabnică, atunce acela se va pedepsi cu aceasta: să-l ducă la o mînaștere departe, să șază acolo în toată viața lui; iară de-ș vor prepune că va să

fugă, atunci să-l închiză într-o temniță, să zacă acolo pînă la moarte. Iară acum, drept ucidere grabnică de va face cineva de în cliros, trimitu-l de-l bagă în catargă; iară drept moartea cea apestitoare, fac moarte drept moarte.

Fiecine de în cliros poate să-ș dăruiască cinstea sa oricui va vrea, carea *Zac. 13.* au avut de la besearică, însă să facă aceasta mai nainte di ce-l va osîndi judecătoria spre moarte și mai de ce-l vor certa ca pe un ucigătoriu.

Ucigătoriu, încă fără de ce-l vor pedepsi cu moarte, iaste datoriu încă *Zac. 14.* să și plătească rudelor celui ucis toate cheltuiialele ce-au făcut, cît au dat la vraci și alte ce să vor fi păgubit pe ranele lui. Și încă mai iaste datoriu să plătească moartea, rudelor, ce să zice să plătească pre zi cîteva zile înainte, pe cît va fi voia judecătoria. Dreptatea arată cît ar fi trăit acel mort în lume. Și încă iaste datoriu să hrănească și coconii celui mort și încă și pre ceialalți oameni ce va avea, carii i-au fost el hrănind pînă au fost viu.

Ucigătoriu nu iaste datoriu nice cu o cheltuială cînd va fi făcut *Zac. 15,* uciderea în greșală, sau cînd va fi făcut ucidere pentru să scape de vrăjmașul lui ca să nu-l ucigă pre dînsul, fără numai de va fi ucis pre altul în locul vrăjmașului său, cum se-ar zice, pre cela ce-au intrat la mijloc să-i despartă, sau și cela ce-au fost stînd aproape lîngă vrăjmaș.

Căruia i să va tîmpla să-ș ucigă pre tată-său, pre acela, în zilele ceale *Zac. 16.* vechi, întîiu-l bătea cu vene de bou verzi, foarte tare; de-acia atunci viu-l băga într-un sac și într-acel sac băga și un cîine și un cocoș și o năpîrcă și o maimuță; de-acia-l arunca în mare sau în apă, cu toate cu acestea, însă de vrea fi aproape marea, iară de nu, ei-l lepăda unde știa niște heri sălbatece.

Iară acum-a-i lasă pre voia judecătoria, de le dau moarte mai cum- *Zac. 17.* plită decît altora; cum se-ar zice, întîi le tae mîna ceaia ce-au ucis, într-acel loc unde au ucis pre tată-său; de-acia-l leagă de coadele cailor și-l duc trăgîndu-l pre ulițe pînă la locul cel de pierzare; de-acia întîiu-i tae capul, de-acia-l tae șuvițe sau și într-alt chip, după cum va socoti; iară nice într-un chip nu se cade să-l îngroape în pămînt.

Cela ce va ucide pre altul, carele au fost ținînd moșiile cuiva, într-acesta *Zac. 18.* chip ca să cază pre mîna lui, atunci de vreame ce să va arăta lucrul ce-au făcut una ca aceasta, atunci nice el, nici feciorii lui nu vor încăpea să moștenească aceale ocine, ce rămîne moșiia să fie domnească de vreame ce nu vor fi alți moșneani de într-acea spiță care au fost ucigătoriu.

Oricine-ș va ucide muiarea, sau muiarea pre bărbat, atunci ucigă- *Zac. 19.* toriu n-are nice o treabă la ocine, ce să vor da părinților; iară de nu vor fi părinții ai acelu ucis, atunci acele ocine să le ție domniia.

De va lăsa cineva bucatele și ocinile sale cu zapis vreunui om, să *Zac. 20.* fie toate ale lui după moartea muerii lui, sau a vreunui cocon a lui, și deaca va lua cela zapisul, atunci-i va fi urît a aștepta, ce va omorî pre cea ce țin ocinele ca să le apuce mai curînd el, atunci va piarde acela tot cîtu-i spune zapisul, și ocinele vor fi domnești; iară pre acela, de în afară de pagubă-l vor certa întru tot ca și pre un ucigătoriu.

Cînd va fi un om bolnav și va lăsa cuiva să moștenească mult puțin *Zac. 21.* ce va avea și-i va face și zapis, iară acel moșnean nu va griji de dînsul

să-i aducă vreun vraci bun să-l păzească cîndai doară l-ar tămădui, ce-l va lăsa așa negrijit și nescocotit, și de va muri bolnavul, atunci acela-și piarde moștenirea și vor fi toate bucatele și ocinele domnești.

Zac. 22. De vreme ce ocinele ucigătorului se trag de în bătrîni, ce să zice de la părinți, atunci coconii ucigătorului nu-și vor piarde ocinele carele li să vin de la moșu-său, nice vor putea să fie domnești, ce să vor lua numai ocinele ce va fi dobîndit ucigătorul.

Zac. 23. Cea ce va răni pre altul și nu-l va omorî, acela nu-ș va piarde moșiia; și mai vîrtos cînd se va tîmpla după ce se va tămădui de aceale rane, de-i va face și zapis și-l va lăsa pre urma lui să-i ție moșiile.

Zac. 24. Cea ce-ș va omorî muiarea, acela e ca și cum ș-ar omorî pre tată-său.

Zac. 25. Orcine-și va omorî muiarea, acela-și va piarde tot venitul ce va fi avînd de ocinile ei, fără numai cînd o va găsi curvind cu altul, pentru căce că atunci nu va piarde nemică de în toate veniturile ei.

Zac. 26. Muiarea ce-ș va omorî bărbatul, aceia nu numai ce-ș va piarde veniturile ceale ce va fi avut de la bărbat, ce încă și zeastrele sale toate le va piarde, că se vor lua domnești.

Zac. 27. Cînd se va prileji un om casnic în viața lui să-și dăruiască avuțiia sa fămeii sale, sau fămeaia bărbatului său, acest dar se va adevăra după moarte, iară nu în viață; însă și moartea să le fie de în fire, iară nu de vreo nevoe.

Zac. 28. Cea ce nu va chema vraci la boala muerii lui, să-i cumpere de tot feliul de vracevanii și de alte de toate bucatele ce-i vor trebui, și de va muri atunci de într-acea boală, piarde-va bărbatul tot venitul ce va avea depre ocinile muerii-și, sau măcară de i-ar fi și dăruit ceva, și aceaia vor lua, sau și alt lucru ce va fi, după obiceiul locului, cum se-aș zice orice ar avea.

Zac. 29. De să va prileji să nu se afle vraci acolo, atunci iaste datoriu bărbatul să trimeată unde va găsi, să-i aducă de va fi aproape; iară de va fi departe, nemica nu e datoriu.

Zac. 30. Muiarea de nu va chema vraci la boala bărbatului, sau de nu-l va nice socoti, aceaia nu va piarde nemică de în venitul ei ce va avea de la bărbat.

**PENTRU CELA CE-Ș VA UCIDE PRE TATĂ-SĂU SAU PRE MUMĂ-SA,
ACEIA CE PEDEPSĂ LI SE CADE SĂ IA.**

GLAVA 244.

Zac. 1. Cea ce-ș va ucide pre tată-său și pre mumă-sa sau pre moșu-său sau pre moașe-sa, acela ce-și ucide părinții mai cumplită pedepsă să aibă decît alți ucigători.

Zac. 2. Ucigătorul de părinți să chieamă și cea ce-ș va ucide feciorul sau nepotul, sau de va lua neștine fecior de suflet, iară apoi să-l ucigă, sau el pre dînsul, acela se chieamă ucigătoriu de părinți, și se va pedepsi și acela ca și unii de aceia.

Zac. 3. Nu are nevoe nimenile să-ș omoară feciorul, măcară în ce greșală l-ar găsi; iară numai cînd i se va prileji carea cumva, atunci să spue judecătorului.

nice de o dezmierdăciune și alte multe ca acestea, atunci acela nu se va certa ca un ucigătoriu de părinți, ce să va certa ca cela ce face moarte grabnică.

Zac. 18. Tatăl carele-ș va ucide feciorul cându-l va prinde curvind cu maștehăsa, acela nu se va chema ucigătoriu de părinți, ce să va pedepsi ca cela ce face ucidere grabnică. Iară de va fi avînd tatăl vreo muiare țiitoare și feciorul nu o va ști nice o va cunoaște, atunci de-l va găsi cu aceeaia și va ucide pre fecioru-ș, acela să se cearte ca un ucigătoriu de părinți.

Zac. 19. Tatăl carele-ș va ucide feciorul pentru ce-ș va fi lepădat leagea lui Hristos, acela nu se va certa ca ucigătoriu cel de părinți.

Zac. 20. Cela ce-ș va ucide pre tată-său pre carele-l vor fi scos și gonit de într-acel loc ce-au fost lăcuițoriu, să socotească că va fi făcut vreo nevoe și vreo răotăte acelu loc, sau pentru altă vină mare, atunci să nu se cearte ca un ucigătoriu de părinți; iară de să va afla că l-au gonit pentru lucru puțin, atunci să se cearte ca un ucigătoriu de părinți.

Zac. 21. Când se va tîmpla ori bărbat, ori fămeae de-ș vor împresura coconul lîngă ei într-așternut pentru nesocotița lor, neavînd grijă cum se cade de coconul lor, atunci aceia să se cearte, iar nu cu moarte, ce după voia judecătoriaului; iară de să va afla c-au făcut acest lucru într-adins, cu înșelăciune, atunci ca un ucigătoriu de părinți să se cearte.

Zac. 22. Aceasta se socoteaște și spre doice carele apleacă coconii mici.

Zac. 23. Când va fi neștine nebun și afară de minte și de-ș va ucide pre tată-său sau pre fiiu-său, aceluia să nu i se dea nice un felu de certare, pentru căce că ajunge lui certare cît iaste nebun și fără de minte.

Zac. 24. Cela ce-ș va ucide pre tată-său, sau tatăl pre fiiu-său necunoscîndu-l, cum se-ar zice noaptea sau schimbat într-alte haine, sau într-o amestecătură de oameni mulți, atunci iară nu se va certa ca un ucigătoriu de părinți. Iară așa se cade să arate adevărat judecătoriaului pentru să crează, cu credință mare, cum că nu l-au cunoscut. Deaca vreame ce judecătoriaul nu creadă și de să va afla lucrul că nu e de-a creaderea, atunci tot să se cearte ca un ucigătoriu de părinți.

Zac. 25. Cela ce-ș va ucide pre fiiu-său pentru să scape denaintea lui să nu-l ucigă, acela să nu se cearte nice cu o certare. Cum se-ar zice, învățîndu-ș feciorul, elu-l bate cu măsură, ca un tată; atunci de să va porni fiiu-său și va înceape a lovi pre tată-său, atunci tatăl poate ucide pre fecior și într-acel ceas să-l omoară și să nu pață nice o răotăte. Iară de-l va fi prea trecînd cu bătaia cu vrăjmășie ca aceeaia și cu arme, atunci poate fiiul să se rîdice asupra tătine-său, și atunci la acea bătae de va ucide unul pre altul, se vor certa ca niște ucigători, iară nu de părinți.

Zac. 26. Oricine-ș va ucide feciorul carele va fi născut cu niscare seamne sau prici groaznice ca acealea, cum ar fi cu capul ca de dobitoc sau cu tot trupul sau de tot cu totul să fie lucru ca acela, nice de o treabă și cumu e mai grozav și cum să nu se poată socoti să fie om, acela ce-l va ucide atunci să n-aibă nice o certare. Iară așa trebuie să socotim pentru seamne, adecă coconii carii nasc cu 6 deagete, sau numau cu 4, sau cînd vor fi cu trei mîini, sau cu trei picioare, sau numai cu o mîină, sau cu un picior, sau să-i fie mai mici deagetele, pentru că atunci cu acea greșală ei pot să se hrănească ca și alți oameni fără nicie o sminteală.

Oricine va ascunde și va tăcea uciderea și moartea tatîne-său sau a fiu-său, sau a muerii lui, sau muiarea a bărbatului, sau a frățîne-său, acela face prepus cum să fie știind sau să fie și soție cu acei ucigători; drept aceeaia să i se dea strînsoare să spue, iară de nu, să i se dea muncă tare. *Zac. 27.*

Cînd se va afla neștine ucis în casă la muiare-și, atunce să muncească pre muiare și pre alții pre toți cîți au fost în casă, ca să spue cine l-au ucis. *Zac. 28.*

Oricine-ș va găsi fata sa cea de trup curvind cu cineva, atunce poate să-i facă moarte, iară însă să ucigă împreună cu dînsa și pre curvariul și să n-aibă nice o certare. *Zac. 29.*

Așijderea de o va găsi că curveaște cu om de în clirosul besearicii, iară poate să-i ucigă pre amîndoi și să nu se teamă de afurisanie. *Zac. 30.*

Oricine-ș va găsi fata grea de copilă, acela poate să o ucigă de tot și să nu i se dea certare de moarte, ce să pață altă oarece certare, după cum va fi voia judecătoriaului. *Zac. 31.*

Tatăl curvei poate să ucigă încă și pre soția curvariului fără nice o certare. *Zac. 32.*

Tatăl curvei poate încă și pre fiu-său să-l trimeată să-și ucigă pre soru-sa cînd va curvi, împreună cu curvariul, și și pre soția lui, de va avea, și să n-aibă nice o certare. Iară de va face feciorul acest fel de ucidere fără de voia tatîne-său, atunce să se cearte cu moarte cumplită. *Zac. 33.*

Tatăl curvei încă poate să-și chame și priatenii lui, să se sfătuiască pentru să-i ucigă fata și pre curvariul, și pentru acesta sfat nimenile nice o certare să n-aibă. *Zac. 34.*

Curvariul cîndu-l va găsi tatăl curvei de față curvind și va vrea să-l ucigă, iară curvariul va ucide pre dînsul, acela să se cearte ca un ucigătoriu, de vreame ce pravila nu-i dă voe să stea împotriva tatălui curvei. *Zac. 35.*

Cela ce va curvi cu muiare cu bărbat și de-l va găsi de față bărbatul, vrînd să-i ucigă, iară atunce va ucide curvariul pre bărbat, acela să se cearte ca un ucigătoriu, de vreame ce nu s-au dat voe bărbatului să-și ucigă muiarea și curvariul cîndu-i va găsi, cum se-au dat voe tatălui. *Zac. 36.*

Aceasta puteare o dă pravila tatălui curvei, cînd se vor tîmpla aceaste lucruri, ce să zice cîndu-i va afla pre amîndoi într-un loc, iară de-ș va ucide fata iară curvariul va fugi, nu mai poate de-acia după cîteva zile să-l mai ucigă. Iară de va fugi fata, ucigîndu-ei pre curvariul, atunce poate și dup-aceaia să o ucigă cînd o va găsi, măcară și în șase luni, măcară de-ar fugi și într-alt tîrg sau oraș. *Zac. 37.*

Tatăl încă are voe să-și ucigă fata cînd o va găsi curvind în casa sa, unde locuiaște cu dînsa, sau în casa cumnatu-său; iară de o va afla într-altă casă striină, atunce n-are voe să o omoară. *Zac. 38.*

Iară poate adevărat, de o va găsi curvind într-aceaste doao case, ce am zis; iară de va fugi să se ascunză într-altă casă striină și acolo de o va găsi curvind, poate să o ucigă fără nice de o certare. *Zac. 39.*

Cine-ș va împărți fata de la sine și-i va da zeastrele toate și va lăcui singur-de eluși, atunce nu mai are puteare de-acia să-i facă moarte deaca o va găsi curvind. *Zac. 40.*

Cela ce va avea tată viu, acela nu-ș va putea omorî fata deaca o va găsi curvind, pentru că va avea certare. *Zac. 41.*

- Zac. 42.* Cela ce va fi vestit de om rău și va fi fost votru la vreo curvie undeva, sau la alt lucru plin de rușine, acela nu-ș va putea ucide fata când o va găsi curvind, că va avea certare apoi.
- Zac. 43.* Această puteare se dă când vor găsi pre curvariu de față curvind, fără nemică altă păreare, ce singur cu acel lucru fără de rușine.
- Zac. 44.* Fără de rușine lucru se socoteaște când se vor afla amîndoi în așternut, goli cu pieile, sau măcar și îmbrăcați deaca vor fi într-un așternut, sau când se vor găsi singuri într-o cămară, sau cîndu-i vor găsi sărutîndu-se, sau de o va ținea de țite, sau cîndu-și vor arăta unul altuia rușinile ceale ascunse și acoperite, sau cînd vor vorbi lucrure fără de rușine, sau cînd vor rîde fără de nice o dezmierdăciune.
- Zac. 45.* Această puteare ce are neștine să facă moarte fără de certare nu se tinde departe, ce numai pînă la tată-său, de vreame ce nice moș, nice frate, nice fiu nu pot să omoară pre omul său cîndu-l vor găsi curvind, și să n-aibă certare.
- Zac. 46.* Ceia ce vor merge să răpească vreo fată, pre aceia se cade pre toți să-i omoară fără nice o certare. Iară de în toți oamenii featei cîndu-i vor găsi de față făcînd acel lucru, ce să zice cînd o vor răpi, într-acea dată au voe să-i ucigă. Iară deaca se va face lucrul și vor treace o zi, doaoă, de-aciia n-au puteare să-i ucigă, iară de-i vor ucide, atunce toți se vor certa cu moarte.
- Zac. 47.* Cela ce-ș va ucide muiarea cînd o va prinde curvind, într-acel ceas, împreună cu curvariu cu tot, singuri făcînd acel lucru, atunce se va certa bărbatul, însă nu cu moarte ce cum va socoti judecătoria. Și aceasta iarăși de va fi fost curvariul om de folos depotriva bărbatului; iară de va fi fost vreun om de jos, cum să zice țaran, sau vreun slugoiu, sau vreun măscărici, să nu ajungă la cinste deopotrivă cu bărbatul curvei, ce să fie mult mai prost și de nemic și de-l va ucide bărbatul pre acela, atunce nemică nice o certare să n-aibă.
- Zac. 48.* Bărbatul carele va ucide om de în clirosul besearicii, pe care-l va prinde curvind cu muiarea-și, acela se va certa după cum va fi voia judecătoria.
- Zac. 49.* Cela ce-ș va omorî muiarea avînd cocon în zgău și o va găsi de față curvind, acela se va certa după voia judecătoria, cum se-ar zice, pentru cocon.
- Zac. 50.* Poate fiecine să-și ucigă sluga sa și pre cela ce-l ține fecior de suflet, cîndu-i va găsi de față curvind cu muiarea lui, fără nice o certare. Iară sluga sau feciorul cel de suflet n-au puteare să ucigă pre stăpînu-său, măcară de l-ar găsi gol într-un așternut zăcîndu-i cu muiarea.
- Zac. 51.* Bărbatul curvei carea o au prins cu cineva, acela poate să trimeată pre fiu-său la slugă-și sau și pre altul striin, să-i plătească să-i ucigă muiarea împreună cu ibovniculu-și, cu cel mai prost, și ucigașii aceia tot să fie fără nice o certare.
- Zac. 52.* Bărbatul muerii curve poate să-și chame pre fiii săi și pre alți striini, să se sfătuiască pentru uciderea muerii-ș; și oricîți vor fi într-acel sfat, nimea nice o certare nu va avea.
- Zac. 53.* Cela ce va ucide pre cela ce-i împlă cu muiarea-și și pre muiare, mai ales cînd se va prileji să fie boiaren singur mai marele lui, sau alt judecă-

toriu cineva, acela nice o certare să n-aibă. Însă aceasta se socoteaște cându-i va fi făcut silă aceii mueri și va fi fost fără voia ei de va fi curvit. Atunce boiarenul sau și domnul, făcînd silă cuiva, să schimbă de în spița cea de sus în cea de jos și de în domn se face rob și de în boiaren rămîne ca sluga. Pentr-aceaia, scrie, cine-l va găsi curvind cu fămeaia-și, acela să n-aibă nice o certare de-l va putea ucide.

Bărbatul carele va avea muiare curvă, acela poate să ucigă și pre muiare și pre cela ce curveaște cu dînsa, cându-i va găsi deîmpreună amîndoi unul pre altul în casa lui, iară nu în casă striină. Fără numai cându-i va găsi de față în casa sa și ei vor scăpa denainte-i și vor da într-o casă striină, cum am și mai zis, sau și într-alt chip, cându-și va zice omul muerii: nu voi să mai mergi în cutare casă sau în cutare, iară ea va merge și nu-l va asculta, atunce de-i va prinde în vreo casă de acealea, să-i ucigă și să-i omoară pre amîndoi, și pre ea și pre curvariul, și să n-aibă nice un fel de certare. *Zac. 54.*

Nu se va certa bărbatul curvei de o va omorî și pre dînsa împreună cu cela ce-au curvit cu dînsa, iară de va scăpa muiarea pîn' va ucide pre curvariul, atunce oricînd o va găsi, atunce să o omoară; fără numai să nu fie făcut pace cu dînsa, că deaca va face pace, atunce nu iaste vreame de-a o mai uciderea. *Zac. 55.*

Oricarele va fi fără de cinste și om plin de rușine și de toată ocara pentru lucrurile lui ceale reale, sau urgisit și de la judecător de va fi aceasta, atunce nu-ș va putea ucide muiarea cînd o va prinde curvă, că va fi apoi de certare. *Zac. 56.*

Cela ce va fi singur curvariul și va avea și alte mueri, acela nu va putea ucide pre curvariul carele va curvi cu muiarea lui, fără numai de-i va fi zis mai nainte să nu vorbească cu muiarea lui, pentru că atunce, de-i va găsi, poate să-i ucigă și să n-aibă nice o certare. *Zac. 57.*

Muiarea ce-ș va omorî bărbatul cîndu-l va găsi cu alta, și de va ucide și pre muiare, ce să zice pre curvă, aceaia nu se va certa; numai să-i ucigă într-acel aces cîndu-i va găsi de față, iară nu altă dată. *Zac. 58.*

Cela ce-ș va omorî feciorul cîndu-l va găsi curvind cu maștehă-sa, atunce se va certa acela, însă nu cu moarte, ce mai puțin, după cum va fi voia judecătorului. *Zac. 59.*

Feciorul n-are puteare să ucigă pre tată-său cîndu-l va găsi curvind cu muiarea lui, pentru că se va pedepsi. *Zac. 60.*

Cela ce va zice stăpînu-său, de ar fi ce boiaren, să nu-i vorbească cu muiarea, iară el tot va vorbi, de va face aceasta de doaă, de trei ori, atunce poate să-l ucigă și să n-aibă nice o certare. *Zac. 61.*

**PENTRU CEIA CE VOR UCIDE PRE NEȘTINE CU ÎNȘELĂCIUNE,
CE SĂ ZICE CU OTRAVĂ.**

GLAVA 245.

Orcine va omorî pre altul cu otravă, acela se va certa mai rău decît cela ce face ucidere cu sabiia sau cu altă armă. *Zac. 1.*

- Zac. 2.* Cela ce va otrăvi pre cineva, nu numai-l vor pedepsi cu cumplită certare, ce încă și coconii lui ce vor rămînea pre urmă vor fi neputearnici, fără nice o cinste și rușinați înaintea tuturor.
- Zac. 3.* Pravila ceaia ce ceartă pre ucigătoriu nu iaste aceasta singură și pentru cea ce omoară cu otravă, căci că aceia cu otrava mai cumplit se vor certa decît cea ce să ceartă pentru moarte grabnică.
- Zac. 4.* Cela ce să ispiteaște să otrăvească pre cineva și nu va putea, au căce nu s-au putut lipi să i-o dea, au n-au fost făcută bine, ce-au fost slabă de nu l-au priimit, acela să se cearte, iară așa, nu cu moarte. Acesta obiceiiu iaste de curînd în pravilele ceaste mai noaă, iară mai de demult, în zilele ceale vechi, măcară de nu l-au vrut nice otrăvi, atunce tot i-au fost tăind capul.
- Zac. 5.* Orcine va avea otravă, de o va fi făcînd sau o va fi vînzînd și de să va prileji să otrăvească pre cineva, acela să se cearte după cum va fi voia judecătorului.
- Zac. 6.* Cela ce va cumpăra otravă, acela să se cearte după cum va fi voia judecătorului pentr-acea, însă de nu o vor fi încă dat să o bea cineva; fără numai cela ce-au fost cumpărînd, de va fi vraci, dece va vrea să o cearce cu erbi ca acealea, cu meșteșugul lui, să vază putea-va face iarbă ca aceaia să biruiască putearea otravei, ce să zice să dea iarbă celui otrăvit să nu-l prinză otrava.
- Zac. 7.* Cela ce va vinde otravă omului necunoscut, sau nebunului, sau vreunii curve, acela să se cearte, iară nu cu moarte.
- Zac. 8.* Otrăvirea iaste un lucru foarte cu nevoe să o arate neștine. Drept aceaia judecătorul de vream ce va vedea cum mărturiile și seamnele nu se pot creade, nice ajung să poată arăta, atunce vine lucrul la muncă; iar mai vîrtos se cade să muncească pre om la uciderea cea cu otravă decît la alte morți și ucideri ce să fac.

**PREPUSURILE ȘI BĂNUIALELE OTRAVEI, DE UNDE SE IAU, SĂ
SE POATĂ CREADE.**

- Zac. 9.* Muiarea îmblătoare rău și curvă face prepusuri și bănuiale asupra ei cum să-ș fie otrăvit bărbatul.
- Zac. 10.* Cela ce așteaptă să moștenească ocinele și avuția cuiva, acela face prepus și bănuială cum să fie otrăvit pre aceaia rudă a lui. Iară așa acest prepus nu se poate lipi să fie cînd se vor fi prea iubind unul pre alalt și vor fi avînd viață stătătoare și bună într-această lume pînă va fi fost viu.
- Zac. 11.* Cela ce va fi cumpărat otravă, acela face prepus cum să fie otrăvit pre cel mort, mai vîrtos cînd se va tăgădui că nu o au cumpărat.
- Zac. 12.* Cela ce va găti niște bucate sau băutură și le va găti furiș, ce să zice pre ascuns, acela face prepus cum să dea altuicui să se otrăvească.
- Zac. 13.* Cine poartă la dînsul otravă, acela face prepus c-au otrăvit el pre neștine.
- Zac. 14.* Cine pisează otravă în piulițe, acela face prepus că va să dea sau au dat cuiva.
- Zac. 15.* Cine va îngrupa pre mort carele va fi otrăvit și nu va socoti toate lucrurile și obiceiurile carele s-au apucat într-acel loc de să fac, acela face prepus cum să-l fie el otrăvit.

Cela ce va îngropa pre cel mort otrăvit încă fiind cald și nu-l va lăsa nice să se răcească, acela face prepus cum să-l fie el otrăvit. *Zac. 16.*

Cela ce ascunde boriturile omului celui bolnav și nu le arată la vraci să le văză, acela face prepus cum să-l fie otrăvit el pre bolnav. *Zac. 17.*

Cela ce nu va vrea să mănînce de în bucatele carele au gătit el singur și cîndu-i vor zice că sînt otrăvite, acela face prepus de otrăvit. *Zac. 18.*

Cela ce nu-ș va face voia rea după moartea celui otrăvit, ce-ți va părea că iaste veasel, acela face prepus cum să-l fie el otrăvit. *Zac. 19.*

Cela ce nu pune nevoie să socotească pre cel bolnav, ce să zice pre cel otrăvit, cum l-au fost socotind și la alte boale, acela face prepus cum să-l fie el otrăvit. *Zac. 20.*

Face prepus încă și cela ce-l pomenește cel otrăvit și să-i dea vina lui zicînd că l-au otrăvit el. *Zac. 21.*

Vrăjmașul celui otrăvit face prepus să-l fie otrăvit el. *Zac. 22.*

PENTRU CEIA CE UCIG PRE ALȚII CA SĂ POATĂ SCĂPA SĂ NU-I UCIGĂ DINȘII.

GLAVA 246.

Cela ce ucide pre omul cela ce vine asupra lui să-l ucigă, acela nu se va certa nicecum; iară de va merge neștine să ucigă pre cineva, iară acela-l va timpina și va ucide pre dinsul, atunce să nu se chame că l-au ucis neștine, ce să zică că s-au ucis singur. *Zac. 1.*

Orcine va fi vrînd să ucigă pre altul în besearică, iară celalalt va ucide pre dinsul în besearică, atunce nicecum să nu se cearte ucigătoriul, nice pentru loc căce au fost sfînt ș-au făcut acolo ucidere. *Zac. 2.*

Besearica nu se spurcă de sînge ce s-au vărsat pe dreptate, ce se-au vrut spurca cînd se-au vrut vărsa pentru nedreptate și cu năpaste lucru. *Zac. 3.*

Orcare fată sau și văduă curată și de cîste, de va ucide pre cela ce va să-i facă silă și va să-i strice fetia sau să o rușineaze, aceaia nu se va certa nice cu un fel de certări; însă de-l va ucide într-acel ceas ce-au vrut să-i facă silă, iară nu altă dată. *Zac. 4.*

Pre cela ce face silă featei, poate și frate-său și tatăl featei să-l omoară, însă într-aceaia vreamă cîndu-i va face silă. *Zac. 5.*

Uciderea ce face neștine de frica altuia pentru să-ș scoată capul de în mîna lui, acela să n-aibă certare. Ce să zice cînd va arăta ucigătoriul la judecătoriul cum se-au spăreat că-l va ucide acela pre dinsul, atunce de va arăta adevărat lucru și cu seamne ca acealea, ca să poată creade judecătoriul cum spaima lui au fost adevărată și deplină, cum au spus, de va fi mers asupra-i cu armele goale sau cu soții multe, nu ca altă dată, cu oameni ca aceia gata de ucidere, sau cu alte ca aceastea; pentru că de să va afla că seamnele nu sînt adevărate, cu credință, să poată creade de acea spaimă, atunce-l va certa și nu-l va creade judecătoriul că l-au ucis pentru să scape de naintea lui. *Zac. 6.*

Cela ce va ucide pre cela ce-l îngrozește că-l va ucide, acela nu se va certa. Aceasta iaste cînd omul cela ce-l îngrozește să-l ucigă face seamne *Zac. 7.*

în toate feliurile și-i amerintă și aduce să-l lovească, sau cînd se va găsi în chip ca acela mînios sau beat, sau la vreun loc ca acela pustiu, să poată face ucidere.

Zac. 8. Care muiare va apuca sabia bărbatului-ș, sau cuțit, sau altă armă ce va fi pus barbatul supt patu-ș pentru să-și ucigă muiarea, iară de-l va uide muiarea pre dinsul, atunce să n-aibă nice o certare.

Zac. 9. Cea ce va răni pre altul, sau de-l va lovi măcar numai o dată cu un toiag, atunce poate să-l ucigă de tot cel rănit sau cel bătut fără nice o certare, pentru că cea ce lovește o dată, pre acela arată seamnele să mai dea și a două oară; dece nu se cade să-l așteapte neștine. Fără numai cînd se va prileji să dea întîi cu armă au cu toiag, atunce să nu mai așteapte a doa oară, ce să și dea dosul să fugă, pentru că de va alerga atunce cel rănit sau cel bătut după dinsul și-l va uide, atunce se va certa ca și un ucigătoriu.

Zac. 10. Un om de va fi încins cu arme și de va da cuiva o palmă numai, atunce uide-l-va de tot cea cu palma și nu se va certa, fără numai de-l va fi suduit și-l va fi ocărît mai nainte de palmă.

Zac. 11. Cea ce va uide pre cea ce-au fost făcut pace cu dînsul, de să va afla c-au alergat după dînsul, sau au dat asupra lui să-l lovească, sau de-l va fi îngrozit cu sabia zmultă și de să va spăimînta celalalt și-l va uide, acela nu se va certa nemică, de vreame ce n-au stricat acela pacea, ce cea ce-au venit asupra lui de l-au îngrozit cu sabia goală.

Zac. 12. Cea ce va lovi cu toiag sau cu palma pre cele ce-l va sudui cu cuvîntul, acela să se cearte după voia judecătorului. Fără numai cea ce va fi lovit de va fi boiaren, iară cea ce va fi suduit va fi om de jos, că boiarenul ce-au lovit întru nemică nu se ceartă.

Zac. 13. Nu va putea nimenile să se pue în price sau să stea împotriva judecătorului, de să va afla că face măcară și ceva asupreală.

Zac. 14. Feciorul nu va putea să se pue împotriva tătîne-său, nice a frătine-său celui mai mare, nice a dascalu-său, nice muiarea a bărbatului său, nice călugăr a egumenului său, nice robul sau năemitul a stăpînului său. Drept aceaia cînd va bate tatăl pre fecior, sau fratele cel mai mare, sau dascalul pre ucenic, sau bărbatul pre muiare, sau egumenul pre călugăr, sau stăpînul pre rob sau pre năemit, cîndu-i vor bate cu măsură și pre vină, atunce se cade să se pleace. Însă de să va afla că acei mai mari trec pespre măsură și-și es di în obiceae, de-i bat de pururea și foarte cumplit și vine lucrul de stă în cumpănă de moarte să și-i ucigă de tot, nu cu toiag sau cu bici, ce cu arme goale, atunce ce-i mai mici vor putea sta împotriva celor mai mari; și de să va tîmpla vreuna ca aceaia, atunce pot să-i ucigă și de tot și să n-aibă nice o certare.

Zac. 15. Cea ce va înceape întîi a sudui și a ocărî și a se sfădi și a se prici, și de va uide pre celea ce-i stă împotriva de să sfădește cu dinsul, acela nu va putea zice mai apoi cum l-au ucis pentru să scape denaintea lui să nu-l ucigă, ce să va certa ca un ucigătoriu.

Zac. 16. Tot omul se cade să fugă de cea ce-l suduiaște, pentru să lipsească, să nu vie lucrul să se facă ucidere, cum se-ar zice, cînd vezi vrăjmașul de departe că vine și, de veri putea, fugi ca să-ți sprijenești viața.

Cela ce cunoaște că iaste datoriu să brodească cinstea altuia, aceluia *Zac. 17.*
se cade să fugă denainte-i cîndu-l va vedea că vine suduind, ca să lipsească
de vina uciderii.

Cela ce ar putea să fugă denaintea celui ce începe a sudui, iară nu *Zac. 18.*
va să fugă, atunce de să va prileji a uciderea unul pre altul ca să scape de
celalalt cu viață, atunce acea ucidere să se cearte după voia judecătoreiului,
iară nu cu moarte.

Nu iaste datoriu omul să fugă de cuvintele ceale de sudalmă cînd va *Zac. 19.*
cunoaște că, de va fugi, atunce mai rău va fi și mai rău-l va vătămă cela
ce-l suduiaște.

Cela ce iaste foarte gras și cela ce iaste foarte slab și mîrșav, sau altul *Zac. 20.*
ce nu-ș se poate de loc clăti să fugă sau să alearge, acela nu iaste vinovat
să fugă de cela ce să scoală asupra lui cu cuvinte de sudalmă, că atunce
ar fi mai rău, că l-ar goni vrăjmașul și l-ar ajunge și l-ar ucide de l-ar
omorî.

Cela ce va fi boiaren sau slujitoriu, acela nu iaste vinovat să fugă *Zac. 21.*
denaintea celui ce vine spre dîns suduindu-l, pentru că, de va fugi-i va
fi mai mare rușinea.

Cela ce va ucide pre altul, vrînd să ucigă pre cela ce l-au suduit, *Zac. 22.*
acela nu se va certa, măcar de ar zice alții că se va certa.

Cela ce va ucide pre cela ce va intra la mijloc să-i împartă, vrînd să *Zac. 23.*
ucigă pe vrăjmașul lui, acela nu se va certa.

Cela ce va sprijini pre doi vrăjmași pentru să-i împartă cînd se vor *Zac. 24.*
bate amîndoi și va da de-l va răni unul de într-însii, iară el se va scula
de va ucide pre cela ce l-au rănit și-l va omorî, acela nu va avea nice o
certare.

Sprijenitoriul poate să ucigă și să fie fără de certare, pre cela ce-au *Zac. 25.*
început sfada ș-au făcut asupreală, ce să zice au căzut năpaste, căce au
izbăvit de în mîna lui pre cel drept; însă aceasta să fie cînd nu-l va putea
izbăvi într-alt chip, fără numai cu ucidere.

Iară de să va prileji sprijenitoriul să ucigă pre cel drept ce nevoiaște *Zac. 26.*
să scape denaintea celui ce-i cade năpaste, pre carele nevoiaște și el să-l
sprijenească să nu-l ucigă, pîrîndu-i de grabă că iaste acela carele au început
sfada, carele ar fi pe dreptate să se ucigă, atunce acela, de vreame ce-au
greșit de-au ucis pre cel drept, acela să se cearte după cum va fi voia
judecătoreiului.

Cela ce va ucide pri cela ce aleargă să ucigă și de-ar ucide încă și *Zac. 27.*
pre soția lui, acela nice o certare să n-aibă.

Cela ce va ucide vreun om, vrînd să ucigă pre altcineva, ce să zice *Zac. 28.*
pe vrăjmașul său, și acel vrăjmaș și ucigătoriu iaste cela ce-au scos întîi
sabiia pentru să se bată, aicea se socoteaște că acela au început sfada,
iară nu să se bată, pentru să scape denainte-i, atunce acela să se cearte
după voia judecătoreiului, măcară de-ar și zice alții să se cearte cu moarte.

Cela ce va ucide pe sprijinitoriu cu înșelăciune, ce să zice cînd nu *Zac. 29.*
l-ar ucide nice pentru vreo greșală, sau pentru căce au vrut să ucigă pe
vrăjmașu-i, ce numai într-adins, atunce și acela se va omorî.

Tot omul are putearea să se bată cu vrăjmașul cela ce vine asupra *Zac. 30.*
lui să-l ucigă, sau să-i ia bucatele, și de va vedea nevoia cum într-alt

chip nu iaste puțință să scape den naintea lui fără numai cu moarte, atunce cel drept, de nu va putea scăpa într-alt chip, el să-l ucigă de tot pre cela ce-i cade năpaste și nice o certare nu va avea. Aceasta se socoteaște și la bucate, într-acesta chip să-și păzească și bucatele.

**PENTRU CEIA CE UCIG PRE FUR CÎNDU-L VOR PRINDE FURÎND
DE FAȚĂ.**

GLAVA 247.

- Zac. 1.* Cella ce va ucide furul cîndu-l va găsi furîndu-i bucatele, acela nu se va certa; însă de să va afla c-au sărit asupra stăpînului cu bucatele ș-au fost de-al uciderea. Aceasta se socoteaște cînd nu va putea într-alt chip să-și scoată bucatele de la acel fur fără numai cu moartea.
- Zac. 2.* Poate neștine să-și strîngă prietenii, vecinii și alți striini cu arme, să-și caute și să-și apere bucatele, fără nice o certare.
- Zac. 3.* Cine va avea la dinsul vreun lucru striin și vor veni să-l fure, atunce poate să ucigă pre furii fără nice o sminteală, ce să zice fără nice o certare, măcar că iaste acel lucru și striin.
- Zac. 4.* Tot omul poate să-și ia bucatele de la cela ce i le ține și i le păzește, măcară de ș-ar fi pus și chezași cum să-i de-a bucatele toate de față la vreamea cînd s-au tocmît. Iară cela cu bucatele tot iaste volnic, oriunde-ș va găsi bucatele, tot să și le ia, fie ce vreame va fi.
- Zac. 5.* Poate fiecine să ucigă fără certare pre cela ce să gătească să-l fure; ce să zice văzîndu-l că pune scară să se sue, sau sapă pre supt casă, sau sparge păreale.
- Zac. 6.* Nu are voe furul să se bată cu cela ce-l găsește furînd, ce să zice cu păgubașul, nice să se sprijănească să nu-l ucigă căce i-au furat sau au venit să-i fure.
- Zac. 7.* Furul cel de noapte, acela nu poate nimenile să-l ucigă cînd va sta de să va arăta, fără numai cînd se va apuca de războiu; atunce-l vor ucide fără nice o certare.
- Zac. 8.* Tîlharii cei de drum și furii, pre aceia, de-i va putea, fiecine-i va ucide fără certare; și încă și pre ceia ce fac noaptea pagube la sămînături sau la țarine.
- Zac. 9.* Cine va ascunde funi sau alte legături la niscare ferestri pentru să se sue furul cînd va veni, sau și pentru să se slobozească jos, acela să nu se cearte.
- Zac. 10.* Pentru să-și păzească neștine bucatele, are voe să ucigă pre fur, însă cînd acel lucru va plăti mult, cum se-ar zice mai mult decît 2 galbeni. Iară de nu va plăti lucrul atîta, atunce nu va putea ucide pre fur, fără numai cînd se va apuca de războiu, de nu se va da să-l prinză pre furul acelui lucru puțințel; sau și fără de aceasta cîndu-l va găsi deosebi noaptea îmblînd pentru furțișagul, atunce iarăș îl va ucide și nu va avea certare, măcar de n-ar plăti furțișagul nice doi galbeni.
- Zac. 11.* Păzîndu-și fiecine bucatele, acela n-are voe sau puteare să stea împotrivă sau să se bată cu oameni ca aceia, de folos, căroră se cade lui să

li se pleace și să-i cinstească. Numai de nu-ș va da bucatele unora ca acelora, ce de se-ar pune în price cu dinșii, iară să nu-i vatăme cu ceva, nice să-i suduiască pre unii ca aceia, ce li să pleacă de pururea și-i cinsteaște.

Nu poate nimenile să ucigă furul cîndu-l poate să-l leage și să-l aducă la judecătoria. *Zac. 12.*

Nu poate nimenile să ucigă furul cînd va fugi și va lepăda furtișagul ce va fi furat și se va duce deșert. *Zac. 13.*

Oricine va ucide fur zioa sau noaptea, acela nu se va certa. Aceasta se socoteaște cînd îndată va striga furul pre oamenii lui să-i ajute, sau pre vecinii lui, sau pre prietenii lui. Iară de nu va striga pre unii ca aceia și-l va ucide, atunce să se cearte. *Zac. 14.*

Nu e volnic nimenile să ucigă furul nice zioa nice noaptea cîndu-l va cunoaște cine iaste și cînd poate pe dreptate să-și ia bucatele înapoi și să-l cearte; fără numai cînd ș-ar fi furul schimbat hainele să nu-l cunoască, nice să fie nimenile mărturie să arate lucrul la judecătoria, pentru că atunce poate să-l ucigă și să n-aibă certare. Și ucigătoriului încă să prinde și să creadă zicînd că nu ș-au vrut putea într-alt chip scoate bucatele de la fur de nu l-au vrut ucide să-l omoară. *Zac. 15.*

Fiecine iaste volnic să se cearte și să se bată pentru să izbăvească nu numai pre sine dă nevoe și de piere, ce încă și pe rudele lui și pe prietenii lui și încă și pe vrăjmașii lui, de-l vor chema, de nu-l vor chema, măcară de-ar fi cine ar fi, măcar de-ar fi jidov, totu e un vrăjmaș ca alalt; și de-ar fi luat și bani, să-i scoată capul dă nevoe. *Zac. 16.*

Bărbatul are voe să ucigă pre cela ce va fi făcut vreo răotăte muerii lui. *Zac. 17.*

Măcară că are fiecine voe să ajutorească pre cel asuprit și, unde va vedea că stau cu războiu asupra lui, să-i scoată capul și să-l izbăvească de moarte. Iară acest lucru nu iaste nemănu dat cu vreo silă cum să fie datoriu să facă acest ajutoriu. De multe ori și cu cuvîntul poate să ajutorească neștine pre altul, pînă-l va izbăvi de vrăjmașul carele-i face asupreală; dară nu iaste nimenile datoriu cu de-a sila să-l facă să facă aceasta, și de vreame ce va fi om striin, iară nu de ruda lui și de singele lui, ce să zice frate. *Zac. 18.*

Feciorul iaste datoriu să ajute tătîne-său cînd va vedea că stau cu războiu asupra lui, să-l izbăvească de moarte. *Zac. 19.*

Slujitoriul iaste datoriu să ajute căpitanului său. *Zac. 20.*

Robul cel cumpărat iaste datoriu să ajute domnu-său. *Zac. 21.*

Năemitul, stăpînu-său. *Zac. 22.*

Muiarea, bărbatului ei. *Zac. 23.*

Cei de loc, judecătoria lor. *Zac. 24.*

Țara se cade să-ș păzească și să-ș priască și să acoapere de asupreale pre oamenii pămîntului său. *Zac. 25.*

Cela ce-ș va încuia ușa casei lui pentru să nu între cel asuprit să scape de mîna asupritoria, acela să se cearte după cum va fi voia judecătoria. *Zac. 26.*

Cînd se va prileji de va fi un cocon micșor și slab și va veni asupra lui vreun bărbat mare și mai tare la toate puterile decît acela, atunce iaste volnic să se bată cel mai mic și mai slab cu mai mari arme decît *Zac. 27.*

cum sînt ale celui ce vine asupra lui. Iară de să va afla că cela ce vine asupra lui și începe el sfada iaste mai micșor decît dinsul și mai slab, atunce n-are puteare cel mai mare și mai tare să scoată mai mare armă să se bată cu celalalt, sau și tocma, pentru că de să va prileji să scoată mai mare și de se va tîmpla de va ucide pre acel micșor și slab, atunce se va certa, măcară de-ar fi și început războiul cel micșor și slab.

Zac. 28. Cînd se va prileji unui om de-l vor birui, bătîndu-se la războiu sau și într-alt chip, și gonindu-l vrăjmașul lui, de se va prileji acel vrăjmaș al lui să cază jos la pămînt și de-l va vătămă acolea jos, la pămînt, fiind căzut, atunce să va certa de la judecătoria după vătămarea ce-i va fi făcut.

Zac. 29. Cela ce va ucide pe cela ce aleargă după dinsul să-i facă moarte cînd fugiia, cum se-ar zice, bătîndu-se au dat să-l lovească și n-au nemerit bine, ce i-au căutat numai a da dos ș-au început a fugi, iară celalalt l-au ajuns și l-au omorît, acela se va certa după voia judecătoria. Însă să socotească judecătoria dară, de va fi fugînd pentru să-ș mai dobîndească ajutoriu și să se întoarcă să-l omoară, atunce de-l va omorî acela ce-l goneaște, nu se va certa; sau și într-alt chip, cînd se va prileji cela ce fuge să fie om de jos, iară cela ce-l goneaște să fie boiaren, atunce poate să ucigă boiarenul pre cel mai mic, ce fuge, și să n-aibă nice o certare.

Zac. 30. Cînd se va acolisi un om de altul nefiindu-i cela nice cu o deală, așa numai într-o pizmă va vrea să-l ucigă, iară cela încă nu se va da, ce să va sprijeni cum va putea, de-acia bătîndu-se ei amîndoi, va cunoaște cel asuprit că-l va ucide asupritoriul, vîzînd el că nu iaste puțință să-ș izbăvească viața într-alt chip și-l va ucide, atunce trebuie să arate la judecătoria cu mărturie cum acel ucis au început întîi sfada și cum nu i-au fost vinovat, ce de mare nevoe l-au ucis ca să scape de moarte, că într-alt chip nu era vreamă să poată scăpa de acel vrăjmaș fără numai cu moarte. Atunce de să va afla cum aceale mărturii ce arată acest lucru sînt oameni de jos și proști, să nu se crează, ce să cearte pre ucigătoria; iară de vor fi mărturiile oameni buni și vestiți de credință, atunce să se crează și să nu se pedepsească.

**PENTRU RANELE CEALE DE MOARTE ȘI PENTRU CEALE CE
NU VOR FI DE MOARTE; CUM SE VOR CUNOAȘTE.**

GLAVA 248.

Zac. 1. Ranele unele sînt de moarte, carele sînt și dă nevoe îndemnătoare spre moarte, mai vîrtos aceaste rane ce să ating de inemă sau de crierii capului. Altele iarăș sînt mai departe, ce acealea nu sînt de moarte, ce să vindecă mai pre lesne, cumu-s la stinghi și la pulpele picioarelor, așijderea și la mînă. Aceastea încă de sînt vreunele și cu grijă pentru lăcomiia și poftetele ceale reale, cînd va face cum nu se cade cela ce va fi rănit. Care lucru, măcară că sînt și de a nu îndemnarea spre cumpene de moarte, iară tot trebuie cu socotință, fără numai de să vor prileji ranele să fie la piept sau la grumazi și altele ca aceastea.

Zac. 2. Cela ce va răni pre altul și-i va face rană de moarte și de i se va prileji moarte de într-acea rănitură, atunce vor vedea toți cum au murit de acea

rană și-l vor certa pre acela ca și pre un ucigătoriu, măcară de-ar muri dup-aceaia cît de tîrziu, după cîteva zile; sau de nu va fi mers nice la vraci să se vrăciuiască, sau măcară de va fi dat și pe vraci rău să-l fie smintit, sau de să va fi și smintit el singur cu multe lucruri fără de ispravă, cu mîncări, băuturi și altele asemenea acestora, ucigătoriu tot se va certa ca un vinovat.

Cela ce va răni pre altul și-i va face rană nu de moarte, iar dup-aceaia, *Zac. 3.* pentru destule neputințe, i se va tîmpla moarte, atunce nu va putea creade judecătoriu cum să-i fie moartea de într-acea rană. Drept aceaia acela nu se cade să se cearte ca un ucigătoriu, ce după cum va fi voia judecătoriuului, pentru că acela sau au murit pentru vina vraciului, sau pentru nesocotința lui, ce să zice, pentru lăcomiia lui și pentru poftete trupului cu nesocotința lui și mai vîrtos cînd va muri curînd, preste puține zile după ce l-au rănit.

Cela ce-au rănit pre altul cu rană ca aceaia, să vie lucrul să stea la cumpănă de moarte, acela să chieamă c-au murit de acea rană, și se va certa ucigătoriu acela cu moarte, măcară de se-ar găsi greșala și a celui rănit pentru mîncarea lui cea fără de măsură, ce să zice mîncări și băuturi, sau și pentru nemeșugul vraciului. *Zac. 4.*

Cela ce va răni pre altul cu rană ca aceaia să nu se cunoască ce fel *Zac. 5.* de rană iaste, și de i se va tîmpla moartea de acea rană, acela nu se va chiea să fie mort de rană, mai ales cînd nu se va fi păzit, nice va fi chemat vraci să-l vază, sau de ar fi și chemat, el nu va fi ascultat cumu-l va fi învățat, sau de să va fi smintit singur cu nesocotința lui, slobozindu-se la bucate și la băuturi. Aceastea toate se cade să le arate cela ce l-au rănit, cu mărturie ca aceaia, cum au făcut toate aceaste greșale ce sînt mai sus scrise, și atunce nu se va certa așa cumplit ca un ucigătoriu; iară de nu va arăta unele ca aceastea, cum am zis și mai sus, atunce certa-se-va cu moarte, ca un ucigătoriu.

CÎND SE VA PEDEPSI CELA CE-AU RĂNIT PRE ALTUL, ȘI CÎND NU SE VA PEDEPSI.

GLAVA 249.

Cînd se va afla că cel rănit n-au vrut să chieame vraci sau de-ar fi *Zac. 1.* și chemat și nu l-au chemat la vreamă, ce s-au întîrziat preste cîteva zile, atunce sminteala morții va fi despre cel rănit.

De va găsi că cel rănit nu ascultă cumu-l învață vraciul și de să va *Zac. 2.* prileji să moară de acea rană, atunce vina morții-ș iaste el singur, iară nu rana.

De să va fi cel rănit împreunat cu muiare trupeaște, atunce vina morții *Zac. 3.* nu-i e de rană, ce iaste pentru nesocotința lui.

De va fi cel rănit mîncat niscare bucate greale și va fi băut niscare *Zac. 4.* băutură carea cumva, sau de va fi îmblat în soare sau în vînt la răceală, atunce nu-i e moartea de rană.

Cînd cel rănit va să se tîmăduiască cu descîntece și cu farmece, atunce *Zac. 5.* el singur iaste vinovat morții-și, fără numai de va fi rana de ceale de

moarte și vracii se vor fi părăsit zicînd că nu se va tămădui; atunci dă nevoie de va chema și fărmeacătoare sau descîntătoare, nu se socoteaște să fie făcut așa greșală mare, pentru să poată șovăi cela ce l-au rănit, atunci să nu se cearte cu moarte.

Zac. 6. De va fi mărturisit cel rănit, la moartea lui, cum nu-i e moartea de acea rană, ce-i iaste pentru nesocotința și nepaza lui, atunci nu vom putea crede. Așijderea nu vom crede nice cînd va zice că-i e moartea de acea rană.

Zac. 7. Cînd va zice vraciul că iaste rana de moarte sau nu de moarte, atunci-l vom crede. Mai vîrtos cînd se va afla că vraciul iaste dascal, cum le zic acestora, doftori; atunci să creadă și mai bine decît ar fi altul mai prost, bărbiiariu sau descîntătoriu.

Zac. 8. Cînd va zice vraciul cum cutare armă n-au făcut rană de moarte, iară mărturiile vor zice că rana e de moarte, atunci mai creadă-se-va vraciul decît mărturiile.

Zac. 9. Orice va zice vraciul vom crede pentru rană, măcară de nu se-ar jura, sau de-ar fi vraciul și iudov sau și de altă leage; atunci vom crede mai mult.

Zac. 10. Cînd se va prileji să nu fie vracii toți într-un cuvînt, ce unii să zică că rana iaste de moarte, iară alții să zică că nu iaste de moarte, atunci vom crede pre cei mai mulți, sau pre cei mai buni, sau pre cei destoinici, iară nu pre alții.

Zac. 11. Iară cînd vor fi tot unii ca alalți, amîndoaă părțile și la tot meșteșugul se vor potrivi într-o fire și într-un cumpăt, atunci judecătoria va căuta și va socoti mădulariul cel rănit; de ce de va fi mădulariu de ceale mari ce oblăduesc pre toate mădulele, atunci va crede pre cea ce zic că iaste rană de moarte, iară de va fi mădulariul din ceale mai mici, atunci va crede pre ceaialaltă parte de vraci, carii zic că rana nu e de moarte.

PENTRU CELA CE-Ș FACE MOARTE, SAU BĂRBAT, SAU MUIARE.

GLAVA 250.

A Postnicului. Carele-ș va face moarte de voe, pre acela să nu-l slujască, nice să-l pomenească, căce că ș-au dat de voe sufletul satanei ca și Iuda Iscariot. Iară de-ș va fi eșit afară de minte acela ce au luat acea moarte, atunci să se slujască și să se pomenească, cum zice preasfîntul Timothei Alexandreanul. Iară de să va fi omorît de împușinarea sufletului său, adecă de frică, sau de scîrbă, sau de bășăul oamenilor, sau într-alt chip se-au omorît, acela să nu se slujască, nice să se facă rugă pentru dinsul sau prinos.

PENTRU FATA, DE O VA SILI NEȘTINE SĂ-I STRICE FETIA, SAU MĂCARĂ ȘI CU VOIA EI.

GLAVA 251.

Apostolii, canon. 66. Canonul 66 al sfinților apostoli grăiaște: cine au spurcat muiarea sau fata cu de-a sila, însă de va fi fost logodită cu cineva, acela să se pedepsească ca un preacurvariu; iară de nu va fi fost logodită, atunci să o ia

muiare, măcară de va fi și săracă, măcară și de rudă de nu va fi de potriiva lui.

Cine se va împreuna cu muiarea fată, cu voia ei, și părinții ei să nu știe, iară după aceeaia vor prinde dă veaste, atunce de va vrea să o ia cela ce i-au stricat fetia și vor suferi și părinții, atunce să se facă nunta; iară de nu vor vrea părinții vreunii de într-amîndoaă părțile și dă se va împăca cela ce o au stricat, atunce să-i dea o litră de aur featei; iară de va fi săracu, să dea jumătate de bucatele lui; iară de va fi sărac de tot și nu va avea nemica, atunce să-l bată și să-l tunză și să-l gonească.

Mathei.

Iară nearaoa patriarhului de la Alexandria, chir Athanasie așa poruncește: muiarea care-ș va lepăda cinstea și mai vîrtos de va fi fată și se va culca cu cineva, sau se va fi tîmplat de o va fi apucat cu de-a sila, acela să se pedepsească cum zic pravilele. Și pedepsa aceluia iaste, după cum scrie cartea 20, a șaptesprezece tittle, în zacialo 81; și zice așa: să i se tae nasul și să dea ceia ce o au stricat a treia parte de în bucatele lui. Iară de va fi fost cu voia muerii, nesilindu-o nimenea, atunce să o tunză și să o dea de rușine și să plătească și gloaba domniei.

*Nearaoa a lui
Athanasie,
patriarh
Alexandria.*

**PENTRU CEIA CE FAC SILĂ FEATELOR DĂ LE STRICĂ FETIA,
OARE CE FELIU DE PEDEPSĂ VOR AVEA?**

GLAVA 252.

Cela ce va face silă vreunii feate și-i va strica fetiia, acela de va fi bogat, să-și piarză jumătate de în toată avuția lui cît va avea; iară de va fi sărac, atunce să-l bată și să-l gonească de în locul lui.

Zac. 1.

Cela ce va face silă a muiare văduo, acela se va certa cu bani după destoiniciia acelu obraz.

Zac. 2.

Cela ce va face silă vreunii feate ce i-o vor fi dat părinții să o hrănească, sau la moarte o vor fi lăsat pre mîna lui să o grijască și să o păzească de ce-i vor fi treabele, acela-ș va piarde tot ce va avea și să-l scoată, să-l gonească și de în locul lui.

Zac. 3.

Robul sau năemitul sau sluga, de va face silă featei stăpînu-său, atunce să-l arză în foc de viu; iară de va fi fost cu voia featei, atunce să-i facă moarte și ei.

Zac. 4.

Cela ce va face silă vreunii feate sau vreunii mueri văduo și de va fi cu arme și cu soții, aceluia să i se facă moarte; iară de va fi fost fără arme, atunci să se cearte după cum va socoti judecătoria.

Zac. 5.

Oarecînd nu se va certa cu moarte cela ce va face silă vreuniiia, numai atunce cînd nu o va muta de în casa ei, sau de în casa părinților ei într-alt loc.

Zac. 6.

Oricine va face silă la fată micșoară, încă să nu fie de 12 ani, acela se va certa mai rău de cînd ar fi fost fată mare de vîrstă.

Zac. 7.

Ceia ce fac silă featelor celor mici și încă nu-s de vîrstă, o seamă de pravile pre cei bogați-i goniia și-i scoatea de în tot locul lor, iară pre cei mai mici-i trimetea la ocnă pînă cînd era voia judecătoria.

Zac. 8.

Un fel de pravile zic să se cearte după voia judecătoria; alteie zic să-i trimița la ocnă, alteie zic să li se facă moarte.

Zac. 9.

- Zac. 10.* Iară ceaste pravile împărătești ce sînt mai noao, carele să țin în seamă acmu în toată lumea, eale caută și cercetează, dece de va fi fost acea silă a featei foarte cu o nevoie mare ca aceeaia, atunce se va omori vinovatul; iară de va fi fost cu dezmierdăciune și cu zburdăciuni și cu dări și cu făgăduințe și fără nice de o nevoie, atunce se va certa vinovatul după cum va fi voia judecătoreiului.
- Zac. 11.* Muiarea carea i se va face silă cu voia ei, unii zic să se cearte, alții zic să nu se cearte; iară alte pravile împărătești zic: de va fi muiarea văduo, se va certa după voia judecătoreiului, iar de va fi fată, nu se va certa nicecum.
- Zac. 12.* Cela ce va sili fata sau pre vreo muiare, fie ce feliu va fi, acela se va judeca cu judecata besearicii, ce să zice se afuriseaște și i se dă canon, și se judecă iar și de judecătoreiul cel mirenesc, ce să zice se ceartă cu moarte, sau și într-alt chip, cumu e voia judecătoreiului.
- Zac. 13.* Cela ce va fi om de în clirosul besearicii și de va sili vreo muiare sau vreo fată, pre acela să-l nevoiască episcopul să înzestreaze fata; iară de va fi mirean, atunce să-l nevoiască judecătoreiul acelu loc să o înzestreaze.
- Zac. 14.* Cela ce va face silă muerii celuia ce-i va fi lăsat ceva drept suflet la moartea lui, acela se va certa după voia judecătoreiului și-ș va piarde acel lucru ce i-au fost dat.
- Zac. 15.* Coconii carii vor naște de în muiarea ce i se va fi făcut silă, aceia nu vor moșteni nemică de în avearea mîne-sa.
- Zac. 16.* Cela ce să va fi pedepsit o dată sau de doao ori după cum va fi fost voia judecătoreiului și el nu se va fi pocăit, ce iară va fi făcut silă și alția, atunce se va certa cu moarte.
- Zac. 17.* Cela ce-au făcut silă, de va fi om den clirosul besearicii, acela se va certa după voia judecătoreiului și uneori se va globi cu bani, alteori să leapădă de tot dă mesereare-și, iară uneori se opreaște dă besearică; iar după aceastea după toate se cade tot să înzestreaze fata. Atîta voe veghiată au acești oameni de în clirosul besearicii, cît nu se bat la judecătoreiu, nice se poartă pre ulițe cînd fac vreo greșală, pentru să nu facă rușine cinului besearicii.
- Zac. 18.* Cela ce va face silă muerii văduo, acela de va fi om de în cliros, atunce se va închide într-o mînaștere sau într-o temniță, de va șădea pînă cînd va fi voia judecătoreiului.
- Zac. 19.* Cela ce va sili vreo fată și dup-aceaia, cu voia ei, o va lua de o va ținea în casă de-i va fi ca o curvă, acela nu se va certa nicecum cu pravilele ceale împărătești, ce numai de la besearică.
- Zac. 20.* •Muiarea carea i se va face silă, și după aceeaia de se va face curvă, aceeaia nu va putea să-ș ceară zeastrele de la cela ce i-au făcut silă.
- Zac. 21.* Oricare muiare, după ce o va sili cineva, iară ea se va învăța de să va împreuna de multe ori cu acela, aceeaia nu se chiamă fără de cinste, nice rușinată, pentru că-i ajunge că au fost de întîi muiare de cinste, iară sila ce i-au făcut de întîia dată, aceeaia biruiaște și și prisoseaște. Drept aceeaia poate să meargă la judecătoreiu să-ș ceae zeastrele.
- Zac. 22.* Căce va certa judecătoreiul pre cineva pentru căce se va fi făcut silă vreunii mueri, trebue întîi să cerceteaze bine, ca să vază dară de va fi fost muiarea de cinste, pentru că de va fi fost de ocară și muiare rea și curvă, atunce nu se va certa nemica cela ce i-au făcut silă.

Cela ce va face silă vreunii feate ca să o ia să-i fie muiare, acela, de *Zac. 23.*
va grăbi să se cunună cu dinsa, nu se va certa nemica.

Certarea carea se dă în veacul de-acum celuia ce va face silă vreunii *Zac. 24.*
mueri, aceeaia iaste după voia judecătoriaului și cum va vrea judecătoriaul,
așa-i va certa.

**CÎND IASTE DATORIU CEL CE VA FACE SILĂ VREUNII FEATE
SĂ O ÎNZESTREAZE, ȘI CÎND O VA LUA SĂ-I FIE MUIARE.**

GLAVA 253.

Cela ce va face silă vreunii feate, acela de o va înzestra și se va cununa *Zac. 1.*
cu dinsa să-i fie fămeae, atunce nu se va certa nemica; iară de nu va vrea
să o ia muiare, atunce judecătoriaul cel mirenesc certa-l-va după voia lui
și-l va sili să o înzestreaze; iară judecătoriaul besearicii-l va afurisi pînă
cînd se va pocăi și-ș va face canonul.

De nu vor vrea părinții featei să o dea după cela ce i-au făcut silă, *Zac. 2.*
atunce nu va putea judecătoriaul să-i facă cu sila să o dea, ce numai ce-l
va sili să o înzestreaze acel vinovat.

Zeastrele ce să cade să dea cela ce-au făcut silă featei ceii asuprite *Zac. 3.*
trebuie să fie după destoinicia featei și după avearea silnicului, și aceasta
stă pre seama judecătoriaului, să răspundă ce să zice numărul și cît va fi
zeastrea, multă a puțină.

Cela ce va face silă vreunii feate și el va fi sărac și nu va putea da *Zac. 4.*
zeastrele cum se cade, atunce să-l poarte pre în tîrg cu pialea goală și
să-l bată pre în toate ulițele; de-acia să-l scoată să-l gonească de în toată
eparhiia acelui judecătoriau.

De va fi neștine casnic și va face silă vreunii feate și apoi căce are *Zac. 5.*
muiare, nu poate să o ia să-i fie muiare, atunce judecătoriaul să-l silească
să o înzestreaze, iară pre dînsul să-l cearte cumu-i va fi voia.

De să va prileji să se împartă nunta care se-au făcut cu fata carea *Zac. 6.*
i-au făcut silă, atunce zeastrele ce i-au fost dat cînd i-au făcut silă, acealea
nu se vor mai întoarce la dînsul, ce le va lua fata, și după viața ei încă
și ceia ce vor moșteni avearea ei.

Cînd va dărui fata zeastrele sale celuia ce i-au făcut silă, se chiamă *Zac. 7.*
atunce că i le-au dărui; iară așa trebuie judecătoriaul să socotească și
să cerceteaze foarte bine să nu cumva fie făcînd acest lucru de vreo frică
să-ș dăruiască fata zeastrele, sau cu altă înșelăciune a cuiva, pentru că
atunce nu va folosi darul acela, ce să va nevoi să o înzestreaze.

Cînd vor fi părinții featei vii, atunce nice într-o seamă de chip nu *Zac. 8.*
va putea fata să-ș dăruiască zeastrele celuia ce i-au făcut silă.

Cînd va sta lucrul în cumpănă, cum de-ș va dărui fata zeastrele, va *Zac. 9.*
vrea să se facă să fie curvă, atunce judecătoriaul silește pre vinovat să o
înzestreaze și să o și mărite cum mai de grabă.

Cînd se va face silă featei cu voia ei, ce să zice cînd va vrea și ea și *Zac. 10.*
va pofți să se împreune cu bărbat, atunce judecătoriaul, pentru să răspundă
pe dreptate pentru rîndul zeastrelor, trebuie să cerceteaze cum au fost

acea voe a featei, să vădă cîndai doară se va fi îndemnat fata după multe lingușale și făgăduiale ce-i va fi făgăduit și încă-i va fi și dăruit pînă o va fi pornit spre împreunare, atunce silitoriul să nevoiaște numai să o înzestrează; iară de va fi mers fata singură la bărbat de-l va fi ispitit pînă-l va fi găsit, nechemată de nimenilea, atunce vinovatul nu o va înzestra. Și iarăși de va fi priimit fata fără atîtea cuvinte, numai căce-i va fi zis o dată, atunce judecătoria cel mirenesc nu va îndemna pre cela ce i-au făcut silă să o înzestrează; iară judecătoria besearicii, de nu o va înzestra, atunce-l va afurisi.

Zac. 11. Zeastrele se cade să le dea silitoriul featei la vremea cînd se va mărita, iară să nu-i dea mai nainte.

ÎN CE CHIP SE VA PUTEA ARĂTA CUM SĂ SE FIE FĂCUT SILĂ FIECĂRII FEATE.

GLAVA 254.

Zac. 1. Cu glasul și cu țipetele ce va striga cîndu-i va face silă bărbatul cine va fi, pre carele să auză vecinii și ceia ce vor treace pe drum și să mărturisească, atunce se va arăta cum i s-au făcut silă featei.

Zac. 2. Arată-se cum se-au stricat fetia featei, pre sînge ce se va arăta pre hainele ei și pre iia featei.

Zac. 3. Cînd va avea să arate fata cum au fost fată curată la vremea cînd se-au împreunat cu bărbatul, atunce de va jura cum au fost fata întreagă, o vom crede, și aceasta încă cînd vor mărturisi și vecinii cum au știut de fată curată și s-au petrecut viața cu cinste. Iară de va fi avut veaste rea și vecinii nu o vor fi ținnd nice într-o cinste, atunce nu-i vom crede nice jurămîntul.

Zac. 4. Veastea cînd se va auzi că cutăria i-au stricat fetia cutarele, atunce nu iaste aceasta arătare la judecătoria cum acela să-i fie stricat fetia adevărat; iară așa face prepus și bănuială mare foarte.

Zac. 5. Mărturiile de în casa featei, acelea nu vor putea arăta cum se-au făcut silă featei, ce vor da numai prepus și bănuială.

Zac. 6. Cînd va mărturisi moașa cum iaste fata întreagă, atunce o vom crede, și aceasta însă cînd va fi muiare ca aceia de cinste moașa și de o va fi văzut că iaste fată și o va fi socotit bine cum iaste întreagă și o au pipăit cu mîinile, și încă de-ar fi mai fost cu moașa doao mueri destoinice de-a să creaderea și învățate bine la acest meșteșug.

PENTRU STRICAREA COPILELOR ȘI CANONUL BĂRBATULUI.

GLAVA 255.

*A lui Arme-
nopol.*

Cine va strica vreo copilă mai nainte pînă nu va ajunge la vîrsta ei pre leage, acelaia să i se tae nasul, și jumătate de haine și de bucatele lui să le dea aceii feate ce o au stricat.

A Postnicului.

Cînd nu iaste muiarea de 12 ani și mai mare, ce mai mică de atîta, atunce se canoneaște cela ce o au stricat ani 12 să nu se cuminece, sau și cu mai scădeare, cum va părea sau cum va socoti arhiereul sau duhovnicul.

PENTRU CĂLUGĂRIȚĂ, DE O VA APUCA CINEVA CU DĂ SILA,
SAU COPILA DE STĂPÎNU-SĂU, SAU ALTĂ MUIARE DĂ CINEVA.

G L A V A 256.

De va apuca ceneva călugărița cu de-a sila, sau slujnica de stăpînu-său, sau altă muiare dă vreun om, și se va arăta viața ei cea de întâi bună și curată, acela 40 de zile să se cearte, sau 1 an să nu se cuminece; iară de-i va fi fost viața ei cea de întâi mai de nainte vreame rea, atunci să se canonească ca o curvă, adecă ani 7.

Nichifor Ta-
rigrădeanul.

Pre slujnica cea apucată cu dă sila de stăpînu-său, aceeaia să nu se canonească; iară de să va fi făcut cu voia ei, atunci ca o curvă să se canonească.

Marele Vasi-
lie, canon. 49.

PENTRU CE CERTARE SE VA DA CELUIA CE VA RĂPI MUIARE
CĂLUGĂRIȚĂ.

G L A V A 257.

Cela ce va răpi călugăriță de la mînăstire, acela nu se va numai omorî, ce încă și bucatele lui toate se vor da la mînăstire de la carea au răpitu-o.

Zac. 1.

Călugărița carea se va răpi de la mînăstire, pre aceeaia o vor pune de va lăcui la altă mînăstire și acolo să o păzească foarte cu pază mare.

Zac. 2.

Cela ce va răpi pe vreo muiare călugăriță sau alt obraz ce va fi făgăduit lui Dumnezeu și va fi șezînd înlăuntru în mînăstire și de o va răpi cu voia ei, iară el nu va afla să o fie îndemnat sau sfătuit, sau să-i fie dăruit ceva să o momească, sau să-i fie făgăduit niscare lucruri sau bani, acela măcară să nu fie făcut nice una de acestea, tot se va certa cu moarte, și nice un lucru nu poate să-i ajute să nu-și piarză viața.

Zac. 3.

Cela ce va apuca vreo muiare mireană de la mînăstire, și acela se va certa cu moarte.

Zac. 4.

Pravilă împărătească iaste tuturor cum oricine va face pace cu obrazul cel asuprit la fiecă greșală, atunci cela ce-au asuprit nu se va certa așa cumplit. Iară la această greșală a răpitolui, această pravilă nu se ține în seamă, pentru căce că obrazul cel asuprit iaste Dumnezeu carele de întâi se asuprește cu răpitol a nevestei lui, călugăriței. Dece cu Dumnezeu cine iaste destoinic să facă pace; drept aceeaia nice un lucru nu poate ajuta răpitoriului călugăriței să nu-și piarză viața.

Zac. 5.

PENTRU CEIA CE FAC CURVIE CU CĂLUGĂRIȚE. ACEST FEL DE
GREȘALE SĂ CHIAMĂ ELINEAȘTE IEROSILIA.

G L A V A 258.

Ierosilia iaste de multe feliuri, de ce toate feliurile de greșale, cu cîte se atinge omul de besearică, toate acealea să chiamă ierosilii. Iară aicea, la tocmeala aceștii pravile, aceasta ierosilie să înțeleage într-acesta chip: adecă un mirean, sau fie și grămătic, ce să zice om de cinul besearicii,

Zac. 1.

sau fie și preotit, de să va prileji să se împreune trupește cu vreo călugăriță carea iaste de pururea supt închisoarea mînăstirii sau și den afară de mînăstire, sau cînd se va împreuna trupește cu vreo muiare mireană în besearică, sau să se împreune cu vreo muiare ce să va fi făgăduit să fie călugăriță.

Zac. 2. Tot omul ce va face ierosilie, acela cu cumplită moarte se va pedepsi.

Zac. 3. Ceta ce va face acest lucru, ierosilie, acela face deodată trei păcate mari, de ceale de moarte: întîi sînge amestecat, a doa face preacurvie, a treia face furtișag, pentru că tot creștinul s-au prilejit de are pre călugăriță adevărată soră sufletească; dece cine o va rușina veri cu voe, veri fără voia ei, acela rușinează adevărat pre soru-sa; drept aceeaia iată că se chiamă c-au făcut sînge amestecat. Și iarăși călugărița se chiamă nevasta lui Dumnezeu, carea iaste cununată cu Dumnezeu; dece cine să împreună cu dînsa, acela se împreună cu muiare cu bărbat; drept aceeaia iată că face preacurvie; aicea sînt doao păcate mari de moarte. A treia, călugărița se chiamă și iaste vas dă besearică, dece cine o va înstriina de în besearică și o va spurca, acela iată că face ierosilie. Și ierosilos să chiamă mai chiar fur de besearică, drept aceeaia acela să chiamă c-au furat acel vas de besearică; și iată, cu un păcat face trei păcate de ceale mari de moarte, cum scrie mai sus. Drept aceeaia aceuia alta n-au ce-i face, numai ce-i poate fi că-l vor omorî numai cu o moarte.

Zac. 4. Ceta ce să va împreuna trupește cu călugăriță, acela altă certare nu pot să-i mai dea, fără numai o moarte și să i se ia tot ce va avea, să se dea mînăstirii de unde iaste călugărița.

Zac. 5. Oricare călugăriță de va vrea ea singură cu voia ei să se împreune cu vreun bărbat trupește, pre aceeaia să o ducă la altă mînăstire, să o închiză acolo și foarte să fie în pază tare, cîndai cu canon, cu post, cu rugă, doară se-ar putea ceva înfolosi și să fie și celorlalte învățătură bună, ca să aibă frică, să se teamă. Iară altă certare trupească nu va avea pentru vini ca aceastea; întîi pentru căce că ea nu iaste nice atîta vinovată cum iaste vinovat bărbatul de vreame ce aceeaia șade la mînăstire și nu se duce să cearce pre nimenilea, cumu e bărbatul de mearge de o momeaște și o prilesteaște. A doa, puține călugărițe se fac de bună voia lor, iară mai multe se fac cu de-a sila și cu înșelături, sau mai multe și dă nevoe. Drept aceeaia judecătoria să fie cu milă spre dinsele.

Zac. 6. Ceta ce să va însura de va lua muiare călugăriță, aceeaia nuntă nu e destul că iaste de rîs și de batjocură și urîță tuturor, ce încă se pedepseaște și cu moarte.

Zac. 7. Feciorii carii se vor naște de în călugăriță, aceia sînt copili și nu vor moșteni nemica de în avearea mîne-sa.

Zac. 8. Ceta ce să va împreuna cu muiare carea încă nu va fi călugărită, ce numai ce va fi purtînd hainele, acela atîta se va certa ca și cînd ar fi călugărită de tot de ispravă.

Zac. 9. Ceta ce să va împreuna cu slujnicile călugărițelor, carele sînt den afară de mînăstire, acela nu se va certa ca ceta ce să împreună cu călugăriță, ce se va certa după voia judecătoriaului, ca un curvariu.

Zac. 10. Nu vor putea părinții, nice rudele călugăriței să facă pace cu ceta ce să va fi împreunat trupește cu călugărița lor; iară de ar face și pace,

Dent. 22.22.

atunce vinovatul nu-ș va folosi nemica cu aceasta pace, ce tot se va pedepsi cu moarte.

Cela ce va săruta călugăriță, acela se va certa după cum va vrea *Zac. 11.* judecătoria, iară nu cu moarte.

PENTRU RĂPIRI ȘI CE CERTARE SE CADE SĂ SE DEA RĂPITORILOR.

GLAVA 259.

Răpitori se chiamă aceia ce vor apuca de vor răpi muiarea cuiva *Zac. 1.* cea de cinste, de-ș vor rîde de dînsa, sau vreo fată cocoană, sau văduă, sau călugăriță, sau vreun copil, cînd vor lua pre fiecarei cu de-a sila și-i vor duce de într-acel loc unde le va fi voia, de să vor mesteca trupeaște.

✕ Certarea răpitorilor iaste numai moartea.

Cela ce va răpi pe vreo muiare, acela nu se va certa numai cu moarte, *Zac. 2.* ce încă-ș va piarde și bucatele, că le va da judecătoria muerii ceii răpite, *Zac. 3.* de va fi muiarea mireană, iară de va fi călugăriță, atunce-i va da judecătoria puteare să se hrănească cu venitul ce va fi de în aceale bucate în toată viața ei, și încă și după moartea ei le va da judecătoria toate aceale bucate la mînaștire de la carea au răpitu-o.

Nu se va numai omorî răpitoriul, nice-ș va piarde numai bucatele, *Zac. 4.* ce încă și ceia ce l-a sfătuit să răpească sau i-au dat ajutoriu să răpească, și aceia se vor omorî și-ș vor piarde și bucatele. Iară de-l vor fi numai sfătuit, iară nu-i vor fi ajutat la vreamea răpirii, atunce-i vor numai omorî, iară bucatele nu-ș vor piarde.

Bucatele răpitoriului toate se vor da muerii ceia ce o au răpit, *Zac. 5.* măcară c-au fost numai cum ar fi neguțată nunta între dinșii.

Părinții, frații, rudele, stăpînii muerii, toți aceștea pot să ucigă de *Zac. 6.* tot pre răpitori și să n-aibă nice unul nice o certare; și încă nu numai pre răpitori, ce și pre soțiile lor și pre ceia ce le vor fi într-ajutoriu; însă numai cîndu-i vor găsi făcînd acel lucru, ce să zice cînd vor răpi, iară nu altă dată.

Cela ce va răpi copil pentru zburdăciunea trupului, acela să pață *Zac. 7.* ca și ceia ce scrie mai sus; pre acela cine-l va ucide să fie ucis și nice o certare să nu aibă.

Nu va scăpa răpitoriul să nu se cearte zicînd c-au răpit muiare pentru *Zac. 8.* să se cunune cu dînsa, ce tot se va certa.

Nunta ce să va face după ce s-au răpit, aceiaia nu e bună, ce iaste *Zac. 9.* un lucru așa cum nu ș-ar fi fost, după cum dau învățătură pravilele împărătești, pentru că pravila beasearicii iartă acest felu de nunte, cînd nu vor avea și altă sminteală fără de răpirea.

Cela ce va apuca, ce să zice va răpi pe vreo muiare carea va fi *Zac. 10.* făgăduită altui bărbat, acela nicecum să nu se poată cununa cu dînsa, iară încă nice cu alta, nice cu una nu poate să se mai cunune acela răpitoriu.

Cînd va răpi neștine vreo fămeae și iarăși o va lăsa de să va întoarce *Zac. 11.* la părinți și acasă-și, și atunce de să va însura și să se cunune cu dînsa,

aceaia nuntă va fi bună și nu se va certa ca un răpitoriu; iară de o va fi răpit și se va fi și cununat, aceaia nuntă nu e bună de nemica, că se va certa ca un răpitoriu.

Zac. 12. Certarea răpitorilor iaste nu numai spre cela ce răpește fată cocoană, ce încă și spre cela ce răpește muiare cu bărbat, său și despărțită de bărbat, sau văduo, sau roabă, sau fată de suflet, veri bogată, veri săracă, veri cinstită, veri fără cinste, tot într-un chip și cu o certare se vor certa.

Zac. 13. Oricare rob, sau năemit, sau slugoiu, de va răpi vreo fămeae, acela nu se va certa numai cu moarte, ce încă-l vor și arde în foc.

Zac. 14. Nu numai răpitoriul se va certa, ce încă și cine l-au sfătuit și ceia ce-i vor fi ajutat și ceia ce-i vor fi poslușit la aceaia treabă, la răpit, și aceia se vor certa toți într-un chip ca și răpitoriul.

Zac. 15. Oricine va ascunde răpitoriul în casa lui când va răpi muiarea, acela ca un răpitoriu se va certa și acela, iară numai nu-ș va piarde bucatele.

Zac. 16. Oricare muiare va răpi pe vreun bărbat pentru dezmierdăciunea ei, aceaia ca un răpitoriu se va certa și ea, de vream ce nu iaste la judecătoria altă nemica, fără tot o certare celuia ce răpește, fie bărbat, fie fămeae.

Zac. 17. Muiarea carea va răpi pre altă muiare pentru zburdăciunea trupului, aceaia ca un răpitoriu se va certa.

Zac. 18. Cela ce va răpi copil, acela ca un răpitoriu se va certa.

Zac. 19. Cela ce va răpi pe vreun copil nu pentru dezmierdăciunea trupului, ce să-l ducă cu sine în vreo cale, sau la oaste, acela să se cearte după cum va fi voia judecătoria.

Zac. 20. Oricine va răpi cocoană tinerea, carea nu va fi încă de vîrstă de bărbat, și de-i va strica fetia, acela să se cearte cu cumplită moarte, ce să zice mai rău decît pre răpitoriu, măcară că zic o seamă de dascali cum de va fi fata mică, atunce răpitoriul să se cearte cu ocna și toate bucatele lui să se dea featei aceii stricate.

Zac. 21. Cela ce va strica fetia vreunii cocoane tinerea, carea nu va fi încă de vîrstă, măcară că nu o au răpit de într-un loc într-altă parte, iară tot ca pe un răpitoriu să-l cearte.

Zac. 22. Cela ce va răpi vreo muiare, și dup-aceaia o va mărita după alt bărbat, acela cu unele ca aceastea nu va putea șovăi, ce tot se va certa ca un răpitoriu.

Zac. 23. Răpitoriul iaste datoriu să înzestreaze pre muiarea carea au răpit, după puterea lui și după putearea și destoinicia muerii. Așijderea și judecătoria se cade să-l îndeamne să o înzestreaze după destoinicia amînduror.

Zac. 24. Oricare răpitoriu nu va priimi leagea cumu-l va judeca judecătoria ce va alerga la alt judecătoria mai mare, nădejduindu-se de altă ispravă mai bună, atunce aceaia ispravă a doa n-are nice o tărie.

Zac. 25. Mai mare iaste răpirea când va fi cu soții multe și cu multe feluri de arme și căce să răpește fată de mare boiaren, și atunce judecătoria va certa mai mult de cum ar fi răpirea mai mică.

Zac. 26. Răpitoriul se ceartă fie în ce loc unde-l vor prinde. Cum se-ar zice, un om ce va răpi vreo muiare de cinste, de în cetate de în Tîrgoviște și o va duce la Brașov în Țara Ungurească, sau la Moldova, dup-aceaia

de să va prileji să-l prinză aicea supt ținutul Tîrgoviștii, atunce acela se va pedepsi de la domnul muntenesc; iară de să va prinde supt ținutul Brașovului sau al Moldovei, iar se va pedepsi de la biruitoriul locului aceluia. Și atunce nice domnul de în Țara Muntenescă nu i se cade să-l trimeată acolo, de va fi ungur sau sas, sau moldovean răpitoriul, la județul de la Brașov sau la Moldova, nice oblăduitoriul acelui loc spre domnul Țării Muntenesti deaca va fi muntean; numai ce să cade să adevereaze judecatoriul cu mărturii oameni de credință cum iaste răpitoriu, și atunce se va pedepsi și nu-l va mai trimite aiurea. Iară de vor scrie cărți domnii unul la alalt și să-i ceară, ca pe niște oameni de loc, atunce iaste datoriu domnul acela, supt care biruire se-au prins răpitoriul, să-l trimeată cătră celalalt.

Toate greșalele pînă în cinci ani se săvîrșesc, cum se-ar zice orice fel de greșală de va greși neștine, și de nu-l va pîrî nimenile la judecatoriul pînă în cinci ani, nu mai poate nimenile de aciia să-l pîrască de în 5 ani înainte; iară numai răpitul nu se poate sfîrși în cinci ani, ce după zece ani; încă și mai mult poate fiecine pre răpitor să-l pîrască, și așa să se pedepsească ca un răpitoriu. *Zac. 27.*

Răpitoriul de să va ascunde în besearică pentru să nu-l poată lua judecatoriul, iară așa de în besearică totu-l va prinde și-l va scoate de-l va certa cum i se cade. *Zac. 28.*

Răpitura cea adevărată se cade să aibă aceaste doao seamne: întîi să rîdice muiarea de într-un loc să o ducă într-alt loc; a doa să-i facă silă spre cinstea ei. Iară de va lipsi una de într-aceaste doao lucruri, atunce nu iaste răpirea deplină. *Zac. 29.*

Cela ce va răpi muiarea de în casa părinților ei și să o ducă la casă-și după ce să va fi culcat cu dinsa, acela nu se va certa. *Zac. 30.*

Cela ce va răpi pre muiare mainte dă ce se va culca cu dinsa, iară ei i-au fost gîndul să se facă călugăriță, măcară că o au și măritat părinții, iară acela tot se va certa ca un răpitoriu. Iară de să va fi răpit cu voia ei, vrînd pentru să lăcuiască cu bărbat, atunce nu se va certa; fără numai de o va fi răpit fără de voia ei și cîndu-i va fi făcut silă, pentru sila ce-au făcut, se va certa după voia judecatoriului. *Zac. 31.*

Nu va putea șovăi răpitoriul zicînd că iaste mic de zile, de nu-i e vreamea încă de însurat, ce tot se va certa și așa, iară așa mai puținel. *Zac. 32.*

Nunta ce să va face între obrazul cel răpitoriu și al ceii răpite, atunce șovăiaște răpitoriul și scapă să nu se omoară, iară așa numai ce-și piarde bucatele și le va lua muiarea să fie ale ei. Iară sfeatnicii și ajutători răpitoriului nu se vor putea mîntui așa, ce să vor certa după cum va fi voia judecatoriului; și aceasta se zice pentru ceia ce vor fi ajutat la răpire, iară nu pentru ceia ce-au ajutat după ce se-au răpit, ce să zice ceia ce-i vor fi priimit în casele lor și-i vor fi ocrotit pre răpitori. *Zac. 33.*

Răpitoriul de pururea se va certa, ver fie cu voia muerii, ver nu fie. De-ar fi cu voia muerii, poate fi că nu se-ar certa răpitoriul cu moarte; iară deaca nu va vrea muiarea și se va fi răpit cu sila, atunce se va certa cu moarte. *Zac. 34.*

Răpitoriul de să va prilejui să răpească călugăriță și pentru să scape de pedepsa vieții lui, va vrea să arate cum au fost cu voia ei de se-au *Zac. 35.*

răpit, acelaia nu-i va folosi nemica voia ei, ce numai ce să va pedepsi cu moarte.

Zac. 36. Când va mărturisi muiarea singură de va zice cum se-au răpit cu voia ei, ca să scape răpitoriul de pedepsa morții, atunci se cade să cerceteze bine judecătoria, să nu fie tocmeala sau învățătura părinților răpitoriului sau a rudelor lui, cu dare și cu multe meșteșuguri, de vor fi plecat muiarea să zică acest cuvânt, cum iaste cu voia ei; de ce să socotească tot lucrul pre amănuntul. De-acia de să va afla cum sînt aceastea meșteșuguri, atunci răpitoriul numai ce-ș va piarde viața; iară de să va afla cum muiarea grăiaște de la ea, neîndemnata de nimenile, atunci răpitoriul se va certa după voia judecătoriaului.

Zac. 37. De să va afla cum să fie dat vreun răpitoriu bani mulți muerii mainte de ce-au răpit-o, pentru să o pleace să fie cu voia ei și să mărturisească cum se-au răpit cu voia ei, atunci trebuie să socotească judecătoria, afară de ceia ce i-au dat, să nu-i fie făgăduit și alții; pentru că de-i va fi făgăduit și alții, atunci piarde-ș va viața, iară de nu-i va fi făgăduit alt nemica, atunci se va certa după voia judecătoriaului.

Zac. 38. De vor vrea părinții featei și de vor îndemna pre răpitoriu să le răpească fata și fata nu va vrea, atunci se va certa răpitoriul cu moarte.

Zac. 39. Când se vor iubi amîndoi, răpitoriul cu fata cea răpită, și neputînd într-alt chip să se împreune, iară pentru dragoste ce au la mijlocul lor se vor sfătuit să se răpească, atunci, cum zic o seamă de dascali, nu se va certa răpitoriul, de vreame ce iaste un lucru cum ar fi turbat de dragoste; iară alții și mai mulți și mai credincioși dascali zic cum să se cearte cu certare ușoară, după cum va fi voia judecătoriaului.

Zac. 40. Când vor răpi pre o muiare și răpitorii vor fi cu sfatul și știrea ei, și ea nu va vrea să-i facă silă spre cîntea ei, iară răpitoriul o va sili și se va culca cu dînsa fără voia ei, atunci pentru răpirea nu se va omori, iară pentru ce i-au făcut silă i se va tăia capul.

Zac. 41. Când va arăta răpitoriul cum nicecum să nu fie tocmiți cu fămeaia cînd au răpitu-o, ce încă vor fi și cununați împreună, atunci nu vor lua nice o certare.

Zac. 42. Muiarea măcară de ar și vrea, sau și cu sfatul și cu știrea ei se-ar răpi și să-și strice și fetia, atunci, cu aceastea cu toate muiarea nu se va certa nicecum, numai răpitoriul se ceartă după voia judecătoriaului.

Zac. 43. Trebuie răpitoriul să arate judecătoriaului cu mărturii aceia oameni de credință, sau și cu gura muerii, cum muiarea au vrut cu voia ei să se răpească și atunci se va izbăvi răpitoriul de moarte: pentru că de nu va pune tot lucrul să fie de față, să cunoască toți înaintea judecătoriaului, alta nu va fi, ce numai ce-ș va piarde viața.

Zac. 44. Când va avea răpitoriul mărturii mulți să mărturisească cum au răpit pre muiare cu voia ei, iară muiarea va avea mărturii cum au răpitu-o cu sila, atunci judecătoria creade mai mult pre mărturiile muerii, de-ar fi numai doi, decît pre cei mulți mărturii ai bărbatului.

Zac. 45. Iară de nu vor avea mărturii nice o parte nice alta, atunci să arate răpitoriul seamne ca acealea cu tărie ca să se poată creade cum se-au făcut răpirea cu voia ei. Iară seamnele ce vor să arate sînt aceastea: întîi, cum muiarea iubea foarte pre răpitoriu; a doa, cum au trimis de

l-au chemat să meargă să o găsească; a treia, cum la vremea răpirii n-au strigat să-i vie cineva ajutoriu; a patra, cum o au găsit cu haine frumoase îmbrăcată fiind gata. Și atunci, deacă va avea aceastea seamne, nu se va certa cu moarte, măcară de-ar și zice ea cu gura ei cum au răpitu-o cu sila. Iară de nu va avea mărturii muiarea, sau seamne să arate acesta lucru, atunci nu o va putea creade judecătoria.

Cînd va mărturisi muiarea singură cu gura ei cum mainte de ce se-au răpit, au fost făcută nunta adins eiși, atunci de o va afla judecătoria că face această mărturie de în puterea ei, sau supt ascultarea părinților ei, atunci o va creade judecătoria; iară de va fi în casa și supt puterea bărbatului, atunci nu o va creade. *Zac. 46.*

**AICEA SCRIEM SĂ SE ȘTIE CE PEDEPSĂ SE VA DA CELUIA CE
RĂPEAȘTE MUIARE CURVĂ.**

GLAVA 260.

Nu se va certa ca un răpitoriu cela ce va răpi pe vreo muiare curvă, *Zac. 1.*
ce să va certa după voia judecătoria.

Pravilele carele dau certare pînă la moarte celora ce răpesc mueri *Zac. 2.*
cu de-a sila, acealea se socotesc cîndu e la muiarea de cinste, sau să fie slobodă sau măritată sau fată cocoană.

Răpitoriu pentru să fugă dă pedepsa vieții lui, va arăta la judecătoria cum această muiare mainte de răpit, au curvit cu altul și iaste curvă. *Zac. 3.*
Atunci judecătoria trebue să caute de va fi fost acea curvie la arătare de față, atunci nu se va certa răpitoriu; iară de va fi pre ascuns și vecinii vor zice că iaste muiare bună, atunci răpitoriu își va piarde viața.

Cela ce va răpi muiare curvă cu voia ei, acela nu se va certa nicecum. *Zac. 4.*

Cela ce va răpi vreo muiare de cinste socotind cu asupreală cum să fie curvă, acela nu-ș va piarde viața, ce să va certa după voia judecătoria. *Zac. 5.*

Cela ce va răpi muiare curvă carea se va fi întors de în petreacerea ei cea rea și se va fi cununat cu vreun bărbat cu leage, atunci trebue să cerceteaze judecătoria: de să va afla că acea curvă deaca s-au cununat ș-au petrecut viața cu cinste, atunci va omorî pre răpitoriu; iar de va fi curvind și după ce s-au cununat iarăși, atunci nu-ș va piarde viața, ce să va certa după voia judecătoria. *Zac. 6.*

Curva se cunoaște pre locul ce lăcuiăște și pre haine ce poartă de să va fi pocăit de curvie au ba. Dece oricine va răpi curvă pocăită acela certa-se-va cu moarte. *Zac. 7.*

Cînd zicem că cela ce va răpi curvă nu se va certa, aceasta se socoteaște numai cum că nu-ș va piarde viața, iară într-alt chip tot se va certa după voia judecătoria. *Zac. 8.*

Oricine va răpi muiare curvă și o va ținea în casă cu sila, de aceaia vor număra zeace zile de cînd au luat-o și o ține în casă-ș; dece acela de nu va da la domnie doao sute de talere bătute, atunci i se va tăia o mîină. *Zac. 9.*

Zac. 10.

Cela ce va răpi muiare curvă și de va fi și cu alte soții lângă sine, încă zece oameni întrarmați, acela i se va tăia capul. Sau cum învață și alți dascali, să se cearte cum va fi voia judecătorelui, măcară că această voe a judecătorelui să tinde, cum am și mai zis pre multe locuri, pînă la moarte; și mai virtos cînd se va răpi fără frica lui Dumnezeu și fără rușine de oameni.

Zac. 11.

Cela ce va răpi pe vreo muiare de cinste și să o poarte de în loc în loc, iară să nu se împreune cu dinsa trupește, atunci se cade să caute judecătorelui și să ia seama binișor și, de va afla adevărat cum pentru căce se-au căit ce-au făcut, pentru aceeaia nu se-au împreunat cu dinsa, acela nu se va certa cu moarte, ce după voia judecătorelui; iară de să va afla că nu s-au împreunat pentru altă sminteală ce-au avut, atunci se va pedepsi cu moarte.

Zac. 12.

Cela ce va merge în vreo casă pentru să răpească pe vreo muiare, iară nu o au răpit, de aceasta trebuie să cerceteze judecătorelui de ce de nu o va fi răpit, iar așa pentru sine, căce se va fi căit ce va să facă și va fi fugit de-acolea, acela nu se va certa cu moarte. Iară de să va afla că nu o au răpit pentru că nu o au găsit acolo, sau cînd vor fi alergat oameni mulți de nu o vor fi lăsat, sau și pentru altă sminteală, atunci va certa judecătorelui pre acela cu moarte ca și cînd o ar fi răpit.

Zac. 13.

+ Cela ce să ispitească să răpească călugăriță, măcară de nu o ar nice răpi, acela totu-ș va piarde viața ca și cînd o ar răpi. Și de-i va zice măcară un cuvînt: eși de în mînăstire și eu te voi lua să-m fii muiare și mă voi cununa cu tine, și numai pentru atîta-ș va piarde viața.

Zac. 14.

Toate pravilele împreună învață de toate greșalele, cum cela ce nu va face încă de tot greșala și deplin, acela nu va lua certare deplin, ce numai ce se va certa mai puțin, după voia judecătorelui. Așa într-acesta chip iaste și greșala răpirii, ce să zice cînd se va face răpirea la muiare de cinste, sau la fată, sau la muiare cu bărbat, sau la văduo, și de nu se va face greșala de tot de ispravă la acest feliu de fămei, atunci răpitoriul nu se va pedepsi cu moarte, ce mai puțin, după voia judecătorelui. Iară de va răpi călugăriță, atunci nemica nu-i va folosi, cum zice pravila: a altora a tuturor de altele să nu se omoară; iară numai de să va ispiti să răpească călugăriță și de nu o ar nice răpi, tot se va certa cu moarte ca și cum o ar fi răpit adevărat.

**PENTRU MUIAREA CARE RĂMÎNE VĂDUO ȘI VA SĂ SE MĂRITE
ÎN ANUL ACELA.**

GLAVA 261.

*Leu și Costan-
din împărași.*

Muerii căriia-i va muri bărbatul, aceeaia nu e volnică să ia alt bărbat pînă nu va trece jalea 1 an. Iar de-i va zice împăratul sau domnul, atunci poate mai nainte, pînă n-au trecut acel an de jale, să se mărite.

*A lui Arme-
nopul.*

Pentru doao vini se-au întărit a fi anul de jale unul, ca să nu se mărite muiarea într-însul; însă una, ca să nu se tîmple muiarea grea, iară

a doa căce iaste datoare, pentru cinstea bărbatului ei, să jelească. Aceasta de multe ori se află la dumnezăeștile canoane, de spune că încă muiarea carea nu împle anul cel de jale, ce să mărită de ia alt bărbat, aceeaia are și certare sau pedeapsă.

**PENTRU MUIAREA CARE VA RĂMÎNEA VĂDUO ȘI SE VA MĂRITA,
CĂ NU IA DE ÎN BUCATELE BĂRBATULUI EI NEMIC, FĂRĂ
NUMAI DE LA COPII, DE VOR MURI. AȘIJDEREA ȘI BĂRBATUL.**

GLAVA 262.

Nearaoa a doa a lui chiar Leu Înțeleptul așa zice: această punere de lege așa o au tocmit împărăția mea, cînd va uita muiarea pre bărbatul ei și nu va cinsti împreunarea carea se-au împreunat cu dinsul de s-au făcut un trup, ce va vrea să se mărite, atunce aceeaia să n-aibă nice-odată nimic de într-ale bărbatului ei, nice să dobîndească darurile ceale denaintea nuntei sau alte darure. *Nearaoa a lui Leu Înțeleptul.*

Muiarea carea va lua al doilea bărbat, măcar de va fi făcut zăpis și de la copiii ei carii i-au făcut cu bărbatul cel de întîi și-i va hi lăsat vreun lucru ceva, atunce neapăratu-l ia.

Muiarea carea va lua al doilea bărbat și va hi avînd copii cu bărbatul de întîi, au feate, au coconi, și se va întîmpla să moară vreunul de într-înșii, atunce partea lui să împarte tuturor fraților lui și ia și acea mumă a lor parte atîta cum ar lua un copil al ei, frații celui mort.

Aceasta să o chibzuești a face și pentru bărbat cînd vine la a doa nuntă. *Semnează.*

**PENTRU MUIAREA MĂRITATĂ CAREA VA AVEA NISCARE HAINE,
UNEALTE ȘI NU VA SPUNE UNDE LE-AU AFLAT.**

GLAVA 263.

Muiarea de va avea niscare haine sau alte scule și lucrure și, murindu-i bărbatul, nu va spune cu mărturii credincioase unde le-au aflat și de unde le are și de unde le-au adus, arată-se lucrul ca o mărturie adevărită că, ca o stăpînă a casei ce au fost, le are de în sculele și bucatele bărbatului său. Drept aceeaia să fie ale copiilor acea cîștigare și moștenire a celui bărbat al ei de odinioară, să le ție ca pe niște bucate ale lor; sau de va și trăi bărbatul și se vor afla aceale haine și scule la mîinile ei, atunce de va vrea, i le ia bărbatul. *A lui Armenopol.*

**PENTRU MUIAREA CAREA VA RĂMÎNEA VĂDUO ȘI NU SE VA
MĂRITA; CE VA LUA DE ÎN BUCATELE BĂRBATULUI EI?
AȘIJDEREA ȘI BĂRBATUL.**

GLAVA 264.

Cării mueri va muri bărbatul și a doa oară nu se va mărita, aceeaia să aibă treabă să-ș ție darurile ceale de naintea nuntei și toată zeastrea ei, iar de în bucatele bărbatului ei să aibă parte atîta cît ar avea un copil al *Armenopol.*

ei și cu acealea să hie volnică să facă ce-i va hi voia. Numai a treia parte de în bucatele ei, aceeaia să o păzească pentru copii-ș.

Semnează.

Așijderea și bărbatul carele nu se va însura a doa oară, așa să aibă și el de în bucatele muerii lui parte ca și un copil.

PENTRU PREȚUIREA ZEASTRELOR ȘI NEPREȚUIRE; ȘI PENTRU ZEASTRELE DE AFARĂ.

GLAVA 265.

Mathei.

Zestrile prețuite pre bărbat rămîn de sînt, ori de vor muri dobitoacele muerii carele se-au dat zeastre, ori de va hi stricat și va hi ponosit hainele; prețuirea deplină întoarce bărbatul îndărăt, iară zeastrea carea nu iaste prețuită la muiare, iaste și dobînda și paguba.

Armenopul.

Bărbatul de va hi luat zeastre casă, sau vie, sau alt lucru și se-au prețuit cum i-au fost prețul, de-acia acel bărbat va hi făcut cheltuială de au dres și au crescut și au zidit acela lucru, atunce trebue să dea prețul acelui lucru cum se-au prețuit cînd l-au luat; iară celalalt lucru, cum l-au dres și l-au făcut atunce, rămîne la dînsul. Iar de se va face pagubă într-acel lucru ce-au luat, atunce el iaste datoriu să o plătească.

Leu și Costantin împărați.

Dobînda și paguba zeastrelor, care au luat bărbatul, la dînsul vin.

Mathei.

Bărbatul de va hi și sărac, zeastrea carea au luat o plătește.

Armenopul.

Cîte lucrure se vor cumpăra de în zeastrele muerii, acealea în zeastrele ei sînt.

Leu și Costantin și Vasile împărați.

Iară zestrile ceale de afară nu sînt ale bărbatului, ce dă le va strica bărbatul și însă muiarea le va hi hărăzit, atunce moștneanii nu le cer; iară dă le va hi stricat fără de știrea muerii, atunce toate întregi să le dea îndărăt, sau el, sau moștneanul lui; pentru că și la zestrile de afară are muiarea puteare ca și la zestrile ei.

Iară a acelor împărați.

Fiece muiare, la zeastrea ei cea de afară și la veniturile ei carele-i vin de la rudonii, poate să oblăduiască și să hărăzească și să dea, fiindu-i măcar viu și bărbatul; iar pe zestrile ei, pîn'va trăi bărbatul ei, n-are treabă cu dinsele să le oblăduiască.

MUIAREA SE PREȚUIAȘTE DE TOT ÎMPRUMUTĂTORIUL SAU DATORNICUL; ȘI DE VA ÎNTRA MUIAREA CHEZAȘĂ PENTRU BĂRBATUL EI.

GLAVA 266.

Muiarea are prețuire de tot omul căruia-i iaste datoriu bărbatul, ca ea să-ș ia întîi zeastrele ei.

Leu și Costantin împărați.

O muiare se-au măritat și ș-au luat zeastrea la casa bărbatului ei. De-acia se tîmplă bărbatului ei răotate și pagubă și căzu în datorie sau domnească, sau la alt fiecă om; de-acia el muri. De aceasta poruncește această pravilă împărătească ca să nu fie volnic nice unul de în dator-

nici să ia vreun lucru ceva de în casa mortului, pînă nu-ș va lua întîi muiarea zestrile. Atunce, ce va rămînea, să ia fieșcare datornic după datoria bărbatului ei. Adecă, de nu-i va ajunge bucatele pentru toată datoria, carele au dat mult, acela să ia mai mult decît cela ce-au împrumutat mai puțin, așijderea și cel mai cu puțin, mai puțin să ia.

Și care muiare va vrea să scrie în carte unealtele ei pentru datoria bărbatului ei, sau și ea să între chezașă, aceasta nice o puteare, nice o adeverintă n-are, nice se bagă în seamă măcară de o va face o dată, de doao și de multe ori; și sau de să va face chezașă la datorie domnească, sau la altceneva, tot nu se socoteaște acea prinsoare, pentru că așa iaste ca și cum nu se-ar fi făcut niceodată cartea și lucru ca acela. Iară însă adevărat, de se va arăta de față cum galbenii aceia ce s-au împrumutat se-au dat pentru treaba aceii muerii, atunce plătește ea.

Mathei.

**PENTRU BĂRBATUL CARELE VA FACE CHELTUIALĂ LA BOALA
MUERII LUI ȘI LA MOARTE.**

GLAVA 267.

De să va afla muiarea cuiva în boală și va face bărbatul cheltuială la boala ei; de-acia ea va muri și va face cheltuială și la îngruparea ei, și va ceare să ia aceastea de la socru-său carele au moștenit zeastrele fii-sa, de aceasta poruncește această pravilă: însă cîte au cheltuit la boala muerii lui să nu ia de într-acealea nemica, pentru că un trup a fost cu dinsa; iară cîte au cheltuit la îngruparea ei, acealea să le ia de la socru-său, carele au luat și-au ținut zeastrele.

Iară a aceluia.

PENTRU PREȚUIREA ZEASTRELOR, DE ÎNTÎI ȘI DE-A DOA.

GLAVA 268.

Un om au luat o muiare și, deaca au murit, a luat a doa și au luat și cu muiarea cea de întîi zeastre, și cu cea de-a doa, și au murit bărbatul; iară moștneanii amîndurora muerilor acum ei cer și caută să ia bucatele, adecă zeastrele de în bucatele celui mort bărbat. Și de aceasta poruncește această pravilă împărătească ca întîi să dea zeastrea cea de întîi, după aceaia a doa, de vor prisori bucate; iar de să va tîmpla să se afle haine de într-a doa zeastre și se vor arăta adevărat și cu mărturii, atunce să le ia moștneanii ai doa zeastre, iar moștneanii ai zestrii de întîi de într-acealea nu iau, ce vor lua de în bucatele mortului de va avea. Așijderea și moștneanii ai zestrii de întîi cîte unealte vor cunoaște ale lor și se vor afla care au dat zeastre, acealea le iau neoprite; iară de nu va avea de în zeastrea de întîi, nice de într-a doa, însă atunce iau moștneanii zeastrea cea de întîi, cum am zis mai sus, că aceaia are prețuire ca o zeastre ce iaste de întîi, iară după aceaia iau și cei a doaoale de vor rămînea să presosească.

*Leu și Costan-
tin împărați.*

**PENTRU TOCMIREA BĂRBATULUI ȘI A MUERII ȘI PENTRU
DARURE CE SĂ VOR FACE ÎNTRE EI.**

GLAVA 269.

A lui Mathei.

De să va tocmi bărbatul cu muiarea lui ca, de va muri, să-i moștenească ce va avea, tocmeala aceeaia nu iaste bună, nice se socoteaște; iară de să va fi fost făcut tocmeala de întâi ca, de va muri muiarea mai nainte, atunci zeastrele-i să rămîie la bărbat măcară de va fi fost zeastrea și de la tată, atunci iaste acea tocmeală și de-acia nu mai are treabă tată-său să facă ceva.

Armenopul.

Darul de între bărbat și de între muiare nu se socoteaște, căce că se face pentru dragostea împreunării trupului și pentru ca să nu aibă carte pentru dar și pentru ca să nu se facă bogatul sărac și săracul bogat.

A lui Costantin.

La moartea lui, orice va hărăzi neștine muerii lui, aceeaia se socoteaște; iară ceale de în viața lui nu se bagă în seamă.

A lui Leu.

Orice va hărăzi muiarea bărbatului ca să ia vreo deregătorie sau cinste, aceeaia se socoteaște.

Vasilie împărași.

Cînd se face carte de dăspărteală, dă se desparte bărbatul de muiarea lui sau muiarea de bărbatul ei, atunci orice au dăruit unul pre altul ca să aibă și să ție acela dar după moartea lui, acela nu se socoteaște, ce și-l ia.

PENTRU DARURILE CE SĂ FAC NAINTEA NUNTEI.

GLAVA 270.

Iară a acelor împărași.

Darurile naintea nuntei sînt neînturnate. Adecă, mai nainte de blagoslovenia bărbatului cu muiarea, orice va hărăzi unul altuia, aceeaia se socoteaște, măcar de să vor și blagoslovi într-acea zi ce vor face darurile.

De voi dăru muerii mele podoabe sau de cîte sînt de podoaba ei, acealea toate le ia.

ИЗЪЯЩЕ 1).

De voi hărăzi muerii mele podoabe, adecă lanțuri, cercei, ineale, gherdane și cîte-s ca aceastea, sau altele cîte am grijit pentru numele ei, ce să zice am împodobit și am făcut, adecă haine, de să va tîmpla să moriu eu, atunci muiarea acealea toate le ia.

**PENTRU DARURE, ȘI PENTRU CE LUCRURE SE ÎNTORC DARURILE
IARĂ ÎNDĂRĂT.**

GLAVA 271.

Armenopul.

Darul iaste dar carele se dă fără nevoe.

Cine face dar, adecă cine dăruiaște un dar, acela nu poate să-l întoarcă.

Mathei.

Darul cela ce să face cu bine, acela nu poate să-l întoarcă nice cu cartea împăratului.

1) „Ce se cuvine“.

Tot darul ce să face deplin nu să poate strica, fără numai cînd nu-i are harul.

De să va arăta nemulțămătoriu cela ce va lua darul cătră cela ce l-au dăruit și-l va sudui sau-l va mustra și-l va batjocori, sau-l va bate, sau-i va face paguba de în lucrurile lui, sau-i va învrăjmăși viața, sau cîte darure se-au făcut cu dăruire, sau cu scrisoare sau fără scrisoare, și nu le va fi făcut, și va arăta de față cu mărturie numai o vină de ceale ce scriu mai sus, atunce se strică aceale darure și merg iară la mîna celui ce le-au dat.

Armenopul.
Pentru întoar-
cerea daruri-
lor.

**PENTRU BĂRBAȚI ȘI MUERI, DE VOR RĂMÎNEA VĂDUI ȘI LE
VA RĂMÎNEA COCON ȘI VA MURI; SAU ȘI DE NU VOR FACE, ȘI
VA MURI BĂRBATUL SAU MUIAREA FĂRĂ DE COCON. CUM SE
VOR ÎMPĂRȚI HAINELE LOR.**

GLAVA 272.

Răspunsul preasfîntului patriarh de la Alexandrie, chir Athanasie, și a săborului lui, în carele se-au făcut și porunca de pururea pomenitului împărat Andronic Paleologul. Și poruncesc așa: că de va muri muiarea cui va și-i va rămînea copii, de-acia vor muri și copiii, sau de va muri barbatul și vor rămînea copii, de-acia vor muri și copiii, atunce să nu se socotească acea leage veache carea zice așa: pentru muiare sau bărbatul carele va muri și-i vor rămînea copii, sau de va muri și copilul, de-acia partea cea vie carea va rămînea, au bărbatul au muiarea, atunce acela să moștenească toată partea mortului, adecă de tot, iară ticăloșii părinți ai mortului de lipsa coconului lor, carele au murit, și de avuția lor, adecă de bucatele lor, a să lipsi fără de dreaptă judecată nu se cade.

Athanasie, pa-
triarhul de la
Alexandrie.

Ce să împartă zeastrea mortului în trei părți și însă o parte să o ție bărbatul sau muiarea carea va rămînea, iară altă parte să o ție părinții mortului, iar ceaialaltă a treia parte să se facă de pomeană și de milostenia săracilor și robiților pentru cel mort. Însă aceasta o zice cînd va muri bărbatul sau muiarea și le va rămînea copil, și copilul nu va trăi, ce va muri.

Caută de vezi.

Iară ceia ce rămîn vădui fără de copii, ori bărbați, ori mueri, acelora să nu le ia bucatele lor sau ce vor avea nice ceia ce țin deregătorii domnești, nice ceia ce-i țin în județul lor și în eparhie, adecă pre la casele lor, ce să ție părinții sau rudenia mortului a treia parte de bucatele lui, iară ceaialaltă de în ceale trei să i se facă de pomeană și de milostenie, iară cea de-a treia să o ție partea carea va trăi, au bărbat au muiare. Iară de va muri și partea carea trăiaște, adecă carea rămîne, atunce rudenia lui pre leage să le împartă; iară de nu va avea rudenie, atunce jumătate să ia domnească, iară ceia jumătate să i-o facă dă pomeane și milostenie săracilor și robiților.

Armenopul.

Această tocmeală ce e mai sus scrisă așa se judecă pînă în zioa de astăzi de vlădica al tuturor, preasfîntul și a toată lumea patriarh și de dumnezeescul și sfîntul lui săbor: că însă muiarea, după moartea ei de-i va rămînea copil, iară apoi peste puțină vreme va muri și copilul, atunce

Caută de vezi
și socotința pa-
triarhului de
la Tarigrad

pentru această neara, ce iaste mai sus scrisă, a papei de la Alexandrie. moștenește tatăl copilului a treia parte dă zeastre, cum zice nearaoa cea de sus a sfântului Athanasie. Iară și muiarea de va muri fără de copil, atunci nu ia bărbatul de în zeastrele muerii nemica, numai așternutul patului; încă și acela cu socotința și darurile ceale de naintea nuntei, carele au dat muerii lui. Și aceasta să fie după cumu e obiceiul. Așijderea și moșteanii muerii iau de la bărbat darurile ceale de naintea nuntei, carele au dat lui. Și așa sînt amîndoașo părțile fără pagubă.

PENTRU PREȚUIREA MOȘTENILOR; ȘI PENTRU MOȘUL, DE-I VA RĂMÎNEA FECIOR ȘI NEPOȚI, CUM VOR MOȘTENI PRE DINSUL?

GLAVA 273.

Mathei.

Copiii, au parte bărbătească, au muerească, aceia să prețuiesc să moștenească pre părinții lor și pre mumăni; iară nice moșii lor și nice frații tătîne-său nu pot să moștenească pre acel tată al lor ce au murit, ce numai acei copii ai lui.

Zri.

Însă de va muri moșul și-i va rămînea fecior, de-acia va avea și nepoți de la un fecior al lui ce va fi murit, atunci întră nepoții în locul tatălui lor și împart avuția moșu-său împreună cu unchiul, fratele tătîne-său, tocma în doao; și ia unchiul lor, adecă fratele tatălui lor jumătate, iară acei copii, ori de vor fi parte bărbătească ori muerească, sau mici sau mari, iau și ei ceaialaltă jumătate, și unchiul n-are nice o prețuială mai mult decît nepoții lui, adecă decît copiii frățîne-său carele au murit.

PENTRU CELA CE MOARE FĂRĂ ZAPIS SAU FĂRĂ CARTE, AU BĂRBAT, AU MUIARE, ȘI COPII N-ARE, CE NUMAI PĂRINȚI ȘI FRAȚI; CĂRORA LI SE VA CĂDEA SĂ-L MOȘTENEASCĂ?

GLAVA 274.

Armenopul.

De va muri fecior sau fată și va trăi tată-său și mumă-sa, atunci orice va avea cela ce au murit, părinții lui îl moștenesc. Și iară, de va avea frați și surori, atunci acei frați ai lui n-au nice o voe să ceară de în moștenirea fratelui lor de la acel tată și de la acea mumă, ce numai părinții lui îl moștenesc, cum am zis. Iară de nu va avea părinți acel mort și va avea moș și moașă, atunci aceia-l moștenesc de împreună, adecă moșu-său și moașe-sa și frații și surorile. Iară de nu va avea moș nice moașă, atunci-l moștenesc frații-și și surorile-i carii sînt de într-un tată și o mumă. Iară de nu va avea frați de un tată și de o mumă și va avea alt frate carele va fi de un tată și doao mumăni, atunci-l moștenește frate-său, carele se chiamă eterothalis (și eterothalis să chiamă cînd sînt doi frați de un tată și doao mumăni; iară amfithalis se chiamă cela ce iaste de un tată și de o mumă cu fratele lui). Iară de nu va fi avut frați cela ce au murit, atunci să-l moștenească numai rudeniile cealea ce-i

vor fi rudă mai de aproape. Iară de nu va avea nice rudenie, iară muiare va avea, atunce să moștenească acea muiare jumătate de bucatele celuia ce i-au fost ei odinioară bărbat, iară ceaialaltă jumătate eale să fie domnești.

PENTRU CELA CE VA MURI ȘI VA AVEA FRATE DE DOAO MUMĂNI ȘI NEPOȚI AI FRĂȚINE-SĂU, CARII VOR FI FOST CU TATĂL LOR DE UN TATĂ ȘI DE O MUMĂ; CARII DE ÎNTR-ÎNȘII-L VOR MOȘTENI?

GLAVA 275.

De va muri neștine și-i va rămînea un frate de altă mumă, sau de alt tată, și va rămînea și frăține-său copii de un tată și de o mumă, adecă nepoții lui, copiii frăține-său de un tată și o mumă, adică ai frăține-său carii sînt de un tată și o mumă, atunce acei copii să prețuesc să-l moștenească, iară nu altcineva.

Cînd nu sînt frații de într-un tată și de într-o mumă a lor, atunce cîți frați sînt de un tată și doao mumîni, sau de într-o mumă și doi tați, aceia moștenesc pe fratele lor carele iaste de într-un tată sau mumă.

PENTRU CELA CE MOARE, DE NU VA AVEA FRAȚI SAU NEPOȚI, CUI SE VA CĂDEA SĂ-L MOȘTENEASCĂ? ȘI PENTRU MOȘTENIREA BĂRBATULUI ȘI A MUERII.

GLAVA 276.

Cînd va muri neștine și frate nu va avea, nice copii ai frăține-său, atunce să-i moștenească moștenirea verii lui carii vor fi întru spiță mai aproape; și de se vor afla mulți așa aproape într-acea spiță, atunce-l moștenesc toți tocma de împreună.

Că și rudenia de a opta spiță, cînd nu sînt alții mai aproape, și ei să chiamă întru moștenire, adecă acei de a opta.

Cînd moare omul, sau bărbatul sau muiarea, și să nu fie făcut carte, și să n-aibă feciori, nice tată, nice mumă, nice frate, nice soră, nice altă rudenie dă pre sînge pînă la a șasea spiță, atunce bărbatul moștenește pre muiarea lui, sau muiarea pre bărbatul ei, măcar de vor fi fost și puțină vreme însurați.

PENTRU ADUCEREA, ADECĂ DE VA HI DAT TATĂL FIE-SA ZEASTRE ȘI AU FĂCUT ȘI AU TOCMIT CA SĂ NU MAI IA DE ÎN BUCATELE LUI.

GLAVA 277.

Tatăl cîndu-ș mărită fata și să tocmește cu dinsa ca zeastrea ce i-au dat să fie pentru toate lucrurile ei și mai mult să n-aibă treabă în bucatele lui, acea tocmeală n-are nice o puteare, nice adeverință, nice

se opreaște fie-sa a nu-l moșteni, de va muri fără de carte. Dară ce să face: aduce-și ea întâi zeastrea carea i-au dat tată-său și darul de naintea nuntei și le amestecă cu bucatele tătîne-său, și aduc și frații ei hainele-ș sau ce vor avea, de le va fi dat tatăl lor cînd au fost viu, și atunci împart toți frații tocma și ceale ce se-au fost dat zeastre și ceale ce nu se-au fost dat zeastre; iar cartea carea va face sau au făcut tatăl lor la moartea lui, sau muma, aceaia să hie adevărat cît au vrut și au scris.

Armenopul.

Bucatele feciorilor celor mai mari carele le-au dat tatăl lor cînd au fost viu, acealea aduc dă le pun la mijloc, de va muri fără de carte; iară dobînda carea au dobîndit cu bucatele lor, carele le-au dat tatăl lor, acealea nu le pun la mijloc, ce sînt ale lor, iară frații lor n-au nice o treabă în dobînzi, ce numai întru ceale ce au luat frații lor de la acel tată al lor, cum am zis mai sus.

**PENTRU CARE COPII SĂ CHIAMĂ ADINS EIȘ OBLĂDUITORI, ȘI
CARI NEOBLĂDUITORI.**

GLAVA 278.

Mathei.

Feciorii cei adins eiș oblăduitori, aceia să chiamă, pre cari-i însoară tatăl lor și le dă partea sau cîtăva parte și să hrănesc ei în putearea lor și șed osebi de tată-său, sau și de împreună cu dinsul, sau și într-alt chip; sau de nu-i va însura și le dă partea și-i face adins eiș oblăduitori.

Iară copiii cei neoblăduitori se chiamă carii n-au luat de la tatăl lor parte nemica, numai ce șed cu dinsul întru plecarea, ascultarea și voia lui.

Armenopul.

Cîte bucate va da tatăl feciorilor săi la moartea lui ca să le ție, atunci cînd vor să le împartă toți frații, acealea nu le pun la mijloc. Iară de va hi dat tatăl, încă viu fiind, cătră feciorii săi împărțeala carea vrea să se împartă, atunci le aduc dă le pun toate la mijloc. Iară de va hi zis tatăl lor cînd au dat acealea ca să le ție feciorii lui ce le-au dat au pentru hărăzeală, sau pentru alt dar, atunci să nu le aducă la mijloc, adecă la împărțeală, ce să fie ale lor și să fie așa cum au zis stăpînul bucatelor, ce să zică tatăl lor.

**PENTRU PĂRȚILE AL FECIORILOR ȘI AL FEATELOR CARI AU
LUAT DE LA TATĂL LOR PĂRȚILE SALE, ȘI MURIND EL,
IARĂ VOR SĂ IA.**

GLAVA 279.

Armenopul.

Împărțirea face-se așa: avut-au un om feciori sau feate și au dat feciorilor partea ce li s-au căzut, și featelor zeastrea, și se-au făcut adins eiș oblăduitori. De-acia are și alți copii și partea nu le-au dat, pentru că au fost mici; iară după aceaia au murit tatăl lor și carte n-au făcut,

sau de va hi și făcut, și acelor copii ce le-au dat partea și se-au făcut adins eiș oblăduitori nu le-au lăsat nemica, iară deac-au auzit de aceasta acei feciori nu s-au suferit ce vor să între într-o moștenire a tătîne-său cu ceialalți frați ai lor carii n-au luat nice o bucată de la tatăl lor, să împartă bunătatea tătîne-său tocma. Dece judecata purceade pentru lucrul acesta și numai de aceasta zice pravila: deaca vreame ce vor ei să împartă cu ceialalți frați tocma, atunci să aducă toate bucatele lor carele le-au dat tată-său cînd au fost viu și să le pue la mijloc; așijderea și darurile de naintea nuntei să fie toate de împreună fraților. De-acia atunci să împartă toate bucatele toți frații tocma, ori parte bărbătească de vor hi, ori muerească. (Aceasta se chiamă în pravile, împărțire.) Iară oricarii de în feciorii carii sînt parte bărbătească va lua bucate și de în feate zeastre, aceia nu pot într-alt chip să între într-o moștenire cu ceialalți frați carii n-au luat, de nu vor aduce la mijloc orice le-au dat tatăl lor: haine, zeastre, darurile de naintea nuntei sau alte bucate.

PENTRU CELA CE VA AVEA SĂ IA MOȘTENIRE, PÎNĂ ÎN CÎȚI ANI SĂ SE ASCULTE; ȘI PENTRU DATORII, PÎNĂ CÎND SE VOR CEARE; ȘI PENTRU ALTELE BOGATE DATORII.

GLAVA 280.

Tot omul iaste volnic să-ș ceară moștenirea carea i se cade să ia de la rudenia lui treizeci de ani. Iară de nu va hi cerșut pînă atunci, nice au zis nemica, acela nu mai iaste volnic să ceară; că se cade să fie în moștenire și în averile cealea ce i se cade să ia și să ceară de la rudeniile lui, deaca vor muri, numai pîn-în treizeci de ani. Adevărat mai vîrtos de va hi neștine să hie fost rob, acela, cîți ani de-ar face cînd se va întoarce, atunci-și va lua moștenirea, oriunde va hi, fără de nice o încurmezișare.

Și surdul și mutul ceare moșia și moștenește.

Iară datoria să ceare pînă în 30 de ani, de va trăi omul carele se-au împrumutat. Iară de vor fi zăloage, pînă în 40 de ani să cer.

Datornicul carele se va lepăda că nu e datoriu și-l vor vădi că e datoriu, acela să dea datoria îndoită celuia ce l-au împrumutat, fie ce bucate ce vor hi cumva socoti datornicul.

Plodurile carele rămîn de zălog, acealea se socotesc la datorii; și de vor ajunge să se plătească, atunci se dau pentru toată datoria, și de-acia se sparge și zapisul și să întoarce și zălogul. Iar de vor hi plodure mai multe decît e datoria, atunci să întorc acealea îndărăt ce prisosesc.

Plodurile țarinelor se dau și se socotesc într-o datorie, și nu numai cealea ce au luat datornicul ce încă și cealea ce va hi putut să ia. Iară de va hi stricat țarina, au vie, au fie ce va hi fost luat, atunci are judecată pentr-aceaia.

Omul cela ce-au împrumutat pre altul cu zălog, apoi-l va hi pierdut dă nevoe, acela nu se pîraște sau nu se închină, ce trebuie să arate cu adevărînță că l-au pierdut sau l-au stricat; pentru că celora ce să tîmplă așa, aceia n-au nevoe de datornic, ce poate, deaca se tîmplă să se strice

Armenopol.

*Leu și Costan-
din împărați.*

*Caută de vezi
a celor împă-
rați.*

Caută.

Zri.

lucrul acela, atunci să-ș ceară numai datoria. Iară de să vor voi și se vor tocmi adins eiș și le va plăcea ca să slobozească datornicul pentru piarderea zapiselor, sau a zălogului, atunci să fie volnici, că aceasta se poate fi.

PENTRU CAMĂTĂ.

GLAVA 281.

Marele Vasilie, canon. 14.

Zri.

Marele Vasilie grăiește la al 14 canon: cine ia camătă, de va hi cliric și va vrea acea dobîndă nedreaptă și spurcată să o dea săracilor, de-acia să se ferească de acea boală, atunci poate să se facă popă. Pentru că grăiaște într-alt loc marele Vasilie că plugariul ia plodul spicului și nu mai caută să ia sămînță de supt rădăcină-i, iară camatnicul el ia și plodurile și tot și nu-i lipsește sau nu lasă nemica, fără de pămînt sădeaște sau seămănă și fără de sămînță seaceră; pentr-aceaia arama și argintul, carele nu se nasc, eale nasc preste fire, iară pămîntul carele rodeaște și face pre firea lui, el rămîne pustiiu.

Leu și Costandin împărași.

De vreame ce au părut a mulți de cei de mai nainte vreame a fi bună și priimită dobînda cametelor, poate că doară o au vrut pentru zgîrceala și răotatea datornicilor. Ce am socotit sau am judecat căci nu i se cade să fie întru viața creștinilor; drept aceaia să ne părăsim și să fugim de dînsa pentru că nu lasă sfînta și dumnezăiasca pravilă, ce o apără. Pentr-aceaia poruncește împărația noastră să n-aibă voe nice într-o socoteală nimenea a lua de la cineva camătă, ca să nu ne socotim că călcăm și treacem leagea lui Dumnezeu. Iar de va hi luînd cineva ceva, aceaia să se socotească întru datorie.

PENTRU FALCHIDIU. ACEASTA FALCHEDIA SE CHIAMĂ LEAGE, SAU JUDECATĂ, PRE LIMBA LĂTINEAȘTE.

GLAVA 282.

Mathei.

Leagea carea tae ca și cum ar tăia seacerea (și acesta nume, ce zice falchidios, iaste cuvînt romîneaște, e adecă latinește) și iaste leagea carea scoate de la ispravnici sau de la datornici a treia parte de avuția părințească; și se socotește cu cunoașterea și aleagerea feciorilor, ca mai întîi să aibă pace moștneanii cei adevărați. Și iaste așa: de să va tîmpla să aibă tatăl 1 fecior, sau 2, sau 3, pînă în patru, atunci întîi scot datoriile și cheltuiialele îngrupării lui și cealea ce să vor da pentru sufletul lui, încă și plata slugilor sau a argaților; atunci de-acia iau și copiii sau feciorii partea cea adevărată, a treia, a tătîne-său. Iară de va avea tatăl 5 copii, atunci iau și mai mult, adecă jumătate de într-a tătîne-său, iară ceaialaltă o hărăzește tatăl unde-i iaste voia, sau unuia de în feciorii lui, sau a striin, sau unde-i va fi voia. Și de va vrea tatăl să le arunce în mare, n-are nimenea treabă a-l opri sau să-i ia seama, pentru că zice pravila: tocmealele și leagea, adecă tocmealele lui ceale ce să lasă de pomeană sau pentru suflet ispravnicii, acealea puruncim să fie cum scrie mai sus.

PENTRU FECIORII, CA SĂ CİNSTEASCĂ PĂRINȚII LOR, ȘI CA PĂRINȚII SĂ NU-ȘI DESPĂRȚĂ FECIORII ȘI SĂ DEA UNUIA MAI MULT, ALTUIA MAI PUȚIN.

GLAVA 283.

Ascultați pre noi, feciorii tatălui vostru și ai domnului și Dumnezeuului și mîntuitoriului nostru ai lu Isus Hristos, și faceți cum vă zicem, de vă e voia să vă spășiți; pentru că Dumnezeu ascultă pre tată și pre mumă și face voia și cearerea lor. Carele cîsteaște pre tată sau pre mumă, acela se izbăveaște de păcatele lui și adună vîstiaru de bunătăți. Cea ce cîsteaște pre tată-său sau pre mumă-sa, acela va trăi mulți ani. Cui iaste frică de Dumnezeu, acela cîsteaște pre tată-său și pre mumă-sa; pentru că ruga și blagoslovenia tatălui și a mămăii întăreaște casa feciorilor, iară blestemul lor deșrădăcinează și temeaele. Fie-ți milă de tată-tău și de mumă-ta la bătrînețele lor, ca să te izbăvești de tot răul și în vreme de scîrbă-ț va veni bucurie. Și cum se topeaște gheața de soare, așa vor peri păcatele tale. Că blestemat iaste de domnul carele va urgisi și urgiseaște pe tată-său și pre mumă-sa.

Dumnezeu dascăli și înțeleptul Isus, feciorul lui Sirah.

Grăiaște și Solomon de în duhul sfînt: fiiule, zice, cîsteaște pre tată-tău și pre mumă-ta, ca să-ți fie bine. Și iară: Cine va grăi cuvînt de rău, adecă va mustra pre tată sau pre mumă, cu moarte să moară; ce să zice: care copil va grăi de rău, adecă va batjocori pre tată-său și pre mumă-sa, acela rea moarte va să moară. Care tată și mumă au sau țin locul făcătorului, al domnului și Dumnezeuului și mîntuitoriului nostru Isus Hristos într-această lume. Numai ce să se ferească tot copilul sau feciorul și să iubească pre tată-său și pre mumă-sa ca să nu ia urgie de la Dumnezeu și munca de veaci și ca să nu se mustre și să se înjure și să se batjocorească și el de feciorii lui.

A lui Solomon.

Oricine-ș va iubi sau-ș va socoti pre feciorii lui ca niște hrăniți de altul, pre unul să-l blasteme și de altul să se roage, adecă să-l blagoslovească și pre unul să urască, iară pre altul să îndrăgească, și nu va împărți sau nu va da bucatele sau părțile lor tuturor tocma, acela, ca un urîtoriu de feciori, să nu se priceștuiască dumnezeuștilor taini pînă ce să va îndrepta.

Postnicul.

VINELE CARELE FAC PRE FECIORI FĂRĂ DE MOȘTENIRE DE ÎN BUCATELE PĂRINȚILOR LOR; ȘI PENTRU FECIORUL CARELE SE VA ÎNSURA FĂRĂ DE VOIA TĂTINE-SĂU.

GLAVA 284.

Poruncim tuturor părinților, părinți, mămăni, moși, moașe, ca feciorii și featele lor, la tocmeala de vremea morții lor, să nu-i urgisească de în partea lor cea dreaptă, den carea li se cuvine să le dea, nice să-i facă fără de moștenire de la bucatele lor, fără de vinele ce-s mai jos scrise. Căce că pentru aceste vini, ce să zice, fac pre feciorii lor fără moștenire de în bucatele lor.

Armenopul.

Vedeți vinele

1.

Cine va ridica mîna pre părinții lui și-i va bate, sau va zice lor mustrare cum nu se cade, sau întru greșală-i va dosădi, adecă va bănuia că greșesc, sau viața lor va vrăjmași ca să-i omoară.

2.

De să va afla trupeaște întru păcat cu mașteha lui, sau cu posadnica tătine-său.

3.

De să va face pîrîș asupra părinților lui și pentru acea pîră și clevetire vor cădea în grea pagubă.

4.

De să vor afla părinții zăcînd în boală în multă vreme, sau vor fi în sărăcie și în slăbiciune, și feciorii se vor lepăda de dînșii și nu le vor ajuta, nice vor purta grijă de dînșii, și să-i chame părinții, iară ei să nu meargă la dînșii.

5.

De să va tîmpla să se pîrască părinții lor dă cineva și vor chema pe feciorii lor, partea bărbătească, să între chezași sau pentru obraz, sau pentru bani, adecă pentru datoria lor, și ei nu vor vrea.

6.

De va fi vrut tatăl să facă tocmeală sau carte ca să-i fie după moarte, iară de în feciorii lui-l vor fi oprit și înfruntat; iară după aceeaia de va putea să facă aceeaia tocmeală, atunce e volnic, pentru acea vină, să-l facă fără de moștenire.

7.

Cine va vrea de în cei părinți, ce-s ziși, să-și înzestreaze fata lui sau nepoata, după cumu-i va fi putearea, iară ea nu va vrea, ce va merge în cale rea.

8.

Cine se va afla lînged sau cu boală de în cei părinți, ce-s ziși, și feciorii lui, sau de nu va avea feciori sau altă rudenie a lui, carii vor vrea să-i moștenească, de nu vor purta grijă cu totul de dînsul să-l izbăvească și să-l tămăduiască, acela e volnic să nu le lase nemica la tocmeala cea de moarte a lui. Iară de să va tîmpla altuicui, sau al lui, sau striin să-l ia la casa lui și va purta grijă cu nevointă de tămăduiala lui, și-l va socoti pînă la sfîrșitul lui, atunce acela să-l moștenească, ori al lui de va fi, ori striin.

*Leu și Costan-
din împărați.*

Feciorul, de va avea tată și va lua muiare fără voia și sfatul tătine-său, acela să n-aibă de în bunătățile tătine-său nemica, numai ce să fie fără de moștenire. Iară de va muri și-i vor rămînea feciori, aceia feciori cer moștenire de la moșu-său și iau; iară nu și mumă-sa.

PENTRU TOCMEALA SAU CARTEA CE SĂ FACE CA SĂ FIE ȘI DUPĂ MOARTE. ȘI DE CÎȚI ANI SÎNT VOLNICI FECIORII ȘI FEATELE SĂ FACĂ ACEA TOCMEALĂ; ȘI CÎTE MĂRTURII SĂ FIE. ȘI PENTRU FRĂȚII, DE VOR HI BUCATELE LOR NEÎMPĂRȚITE. ȘI PENTRU CODICHEL, ADECĂ ZAPIS SAU RĂVĂȘEL.

G L A V A 285.

Mathei.

Tocmeala sau cartea iaste dreapta sfătuire a omului care va să facă la moartea lui ispravă întru bucatele lui și le împarte cumva.

Zri.

Cela ce va să facă tocmeală sau carte, aceluia trebuie să-i fie mintea întreagă și sănătoasă, iară nu trupul.

Voinicul, deaca va împlă 14 ani, să facă tocmeală sau carte, iar fata deaca va împlă 12.

Tocmeala și cartea cea dă pre urmă strică pre cea de întîi.

Socoteaște-se tocmeala și cartea cea nescrisă, adică fără de scrisoare, când se află împreună șapte mărturii și vor arăta tocmitul lui sfat. Iară de va hi la un loc unde nu se vor afla șapte mărturii, atunce potu-se socoti și 5 oameni, de vor fi buni.

De vor avea niscare bucate frații, fiind mulți sau puțini, ale tătîne-său sau ale mîne-sa, și vor vrea să le împartă și nu le va hi ajuns părți, atunce să ia cineși pârțiceaoa ce i se va veni. Iară de va vrea vreunul de dinșii să facă (tocmeală sau carte), nu se opreaște pentr-aceaia pentrucă numai pre partea lui ce i se va tîmpla, pre aceaia face, iară nu și pre ale fraților.

*Leu și Costan-
din împărași.*

De să va tîmpla muiarea grecioasă, carea să va spăla la bae, și va muri acolo înlăuntru, și va face tocmeală nescrisă înaintea a noao mueri, și aceaia se socoteaște.

De va hi neștine într-un loc și va face o tocmeală și se va afla pînă în trei mărturii, și aceaia să hie adevărată.

Scriitoriul cărții bine mărturiseaște de dînsa.

De va face neștine carte și va lăsa niscare bucate sau fiece, carele vrea să scrie într-aceaia sau alt lucru, iar apoi-ș va aduce aminte ș-altele bogate, atunce scrie altă carte și ia cealea ce-au lăsat de nu le-au scris în cartea cea de întîi. Atunce aceaia ce au scris mai pre urmă se chiamă catastișel sau răvășel.

*Pentru codi-
chel sau răvă-
șel.*

Osebeaște-se cartea de răvășel, căci că, în carte, și moștnean și nemoștnean fără dă nice o încurmezișare se scrie; și legata, adică cui ce se cade să ia de în bucatele lui, adică ce se lasă pentru sufletul celui bolnav, pomeane și ce va fi, și slobozire; și înainte tocmire și și pre urmă tocmire. Iar în catastișel, adică în răvășel, nice unele de aceastea.

Zri.

Înainte-tocmire iaste tocmirea moștenirii de întîi, ce să zice spița cea de întîi a moștneanilor.

*Socoteaște de
vezi.*

Pre urmă-tocmire iaste schimbarea de întru oblăduirea moștneanului de întîiu întru altă moștenire; cum am zice, să fie cutarele moștnean, iar de nu va fi, să fie altul.

În catastișelul sau răvășelul cela ce faci mai pre urmă de tocmeală, adică de cartea ce-ai făcut întîi și e pusă la vreun priaten să stea, și scoți de într-aceaia o parte și o hărăzești altuia, ca să fie pentru sufletul și pentru pomeana bolnavului sau a mortului, cu scrisoare și cu mărturii.

Atunce acea tocmeală, adică catastișel sau răvășel, poate sta și să creade pre cinci mărturii oameni buni.

**PENTRU CARTEA LUCRURILOR CELORA CE SÎNT SUPUSE LA
UN LOC; ȘI PENTRU LEGATA, ADECĂ DĂRILE CE DĂ OMUL CA
SĂ STEA LA UN LOC.**

G L A V A 286.

Cealea ce sînt supuse la un loc, acealea se pun întru cîștigările lor. Și cîștigările se chiamă cealea ce face neștine de în munca lui, adică de în călătorie sau de în meștersug sau de în simbrie sau de în voinicii. Iară de să va tîmpla să dea părinții cătră fecior niscare bucate când călătorește, sau vor face cheltuială ca să-l pue la cinste, unde va avea dobîndă,

*Leu și Costan-
din împărași.*

pre acealea el nu poate să facă carte, ce numai să le îndrepteaze cătră dinșii. Iară întru cealea ce au dobândit el cu a lui trudă și nevoe, are putere sau voe pre dinsele să facă ce va vrea, adecă să-l tocmească cumu-i va fi voia.

Armenopul.

Legata sau isprava iaste tot lucrul carele, deaca moare neștine, atunce el lasă orice-i iaste voia cătră alt om. Nu că lasă aceaia pre cuvînt de moștenire, adecă să fie al lui, ce pentru arătarea prieteniei, și cine va lua aceaia acela are să pomenească mortul cela ce i-o au lăsat.

Iar a celui.

Deș va da un om casa cuiva să o ție sau să șază într-însa, de să va tîmpla să arză, atunce va lua locul cela ce i-o au lăsat ca să fie într-însa ispravnic.

*Leu și Costan-
din împărași.*

De să va da o parte de bucate cuiva ca să hie ispravnic pre dinsele, acela ce le moștenește trêbue sau să dea partea bucatelor, sau prețul lor. Iară bucatele carele nu sînt despărțite, atunce de toate orile și în tot locul numai ce să dă prețul ce plătesc.

PENTRU ISPRAVNICI; ȘI PENTRU VÎRSTA MICILOR ȘI MAI MĂRI- CEILOR FECIORI SAU COCONI.

GLAVA 287.

Armenopul.

Ispravnicul iaste cel ce să dă și se pune de iaste ispravnic copiilor mici, ce să zice carele încă nu iaste pre leage în vîrsta lui deplin. Care ispravnic să șază cu dinșii și să ție bucatele lor și să le păzească bine pîn' ceș vor veni copiii aceia în vîrsta ce e pre leage; acela e ispravnicul.

De va muri neștine și-i vor rămînea copii mici necrescuți și ispravnic lor nu va lăsa, atunce se dau lor ispravnici de la domn.

De va muri o muiare, încă viu fiind bărbatul ei, iaste volnică să pue și să lase ispravnic fiiu-său.

Mathei.

De vor fura ispravnicii bucatele copiilor celor necrescuți, aceia îndoit să le plătească.

*Sobor. 4, ca-
non. 3.*

Episcopii, preoții și călugării și ei se pot face ispravnici copiilor celor necrescuți.

Armenopul.

Necrescuți să chiamo pînă în 14 ani partea bărbătească, iară muerească pînă în 12; și pînă atunce să grijesc de ispravnici.

Iară crescuți să zic de la 14 ani pînă la doazeci și cinci.

PENTRU UNEALTE SAU ZĂLOAGE.

GLAVA 288.

*Iar a celui de
sus.*

Unealtele sau zăloage sînt un lucru care dă neștine cătră alt om să le păzească și să le ție.

Și carele-și dă unealtele așa și zălogul, aceluia dă-i e voia să fie adevărat lucrul lui, el să ia scrisoare de la omul cela ce i-au dat unealtele și zăloagele; și încă nu numai scrisoare, ce să chiamo și mărturii, cinstite și bune să fie.

De va piarde aceale unealte sau zăloage cela ce le-au luat, ori de *Mathei*. goana furilor, au a silnicilor, atunce nice el nice moșteanii lui le plătesc. Însă adevărat, cela ce au ținut unealtele sau zăloagele, de nu va fi făcut vreo înșelăciune sau vrăjmășie, sau de să vor fi tocmît pentru acealea, ca, de vor peri, să fie pagubă și perite.

PENTRU RĂSPUNSUL SAU JUDECATA JUDECĂTORILOR CELOR ALEȘI.

GLAVA 289.

Socotința sau judecata judecătorilor celor aleși iaste adevărită pre *Armenopul*. ce se-au făcut acea judecată.

Socotința sau judecata judecătorilor celor aleși nu se judecă la altă judecată.

PENTRU TOCMIRI.

GLAVA 290.

Toată tocmirea ce să tocmeaște omul unul cu altul pre un lucru, și *Armenopul*. cu scrisoare și fără scrisoare, să fie adevărată.

Cîte tocmiri sînt făcute fără viclenie și nice stau împotriva judecă- *Mathei*. ților, acealea se socotesc.

Tocmeala cînd se tocmesc de voe, acealea închid și așază lucrurile *Leagea*. sau tocmealele părților celora ce stau împotriva; și mai mult acel lucru și tocmeală la judecată nu merge.

Toată tocmirea ce se va face și va fi și scrisă închipuirea crucii a *Nearaoa a lui* mîntuitorului sau a sfintei troițe, crezută și adevărată să fie pentru *Leu Înțeleptul*. adevărarea mărturiilor carii-s într-însa.

Tocmirile ceale fără de leage nu se socotesc. Adeacă tocmirea carea *Armenopul*. se face fără de leage, nice trebue, nice are nice o puteare.

PENTRU DOAO SOȚII; UNUL DE ÎNTR-AMÎNDOI DE VA PRINDE PRE ALTUL SOȚIE FĂRĂ DE VOIA CELUIALALT.

GLAVA 291.

Petr și Pavel, cum am zice, se-au tocmît amîndoi și se-au făcut *Zacon*. soții să negociească; iară apoi Pavel au prins soție pre alt om, anume Ioan, fără de sfatul lui Petr, și ceare Pavel ca să fie soț și Ioan întru soțiirea carea au avut cu Petr. De aceasta zice pravila și poruncește că soția soțului meu nu-mi iaste soț mie. Însă Petr cu Ioan n-au făcut nice o însoțire nice se-au supus să fie soție lui. Dar deaca nu l-au făcut soție, cum poate să fie? Cum am zice, Pavel numai ce iaste soție cu Ioan, iară Petr nu; și toată dobînda sau paguba carea va face Pavel cu Ioan, numai a lor amîndurora iaste, iară nu iaste și a lui Petr.

PENTRU JURĂMÎNT.

G L A V A 292.

*Leu și Costan-
din împărați.*

Jurămîntul are putearea judecăților; și cine suferă pre pîrîșul lui să facă jurămînt, pre acela pune judecătoria, și de-acia nu mai poate să stea sau să grăiască împotriva către dînsul, căce că au suferit de au făcut jurămînt.

*Nearaoa lui
Leu Înteleptul.*

De va avea neștine treabă cu cineva sau altul, sau judecătoria va da lui să facă jurămînt, atunce acolo, într-acel ceas, tae judecata deaca va jura.

Grăiaște și Nearaoa 104 a lui Leu Înteleptul și dă voe ca să se caute lucrul celuia ce au jurat, ca să nu fie jurat strîmbu.

Armenopul.

La copilul carele nu iaste în vîrsta lui deplină, aceluia jurămînt nu i se dă.

Mathei.

Jurămîntul iaste cuvînt, carele pentru dînsul se creade adevărîța.

*Leu și Costan-
din împărați.*

Cine se jură ori dăspre vreo parte ce-l vor ceare să facă, sau fără de judecată, și va jura, iară după aceea se va arăta că au jurat strîmb, aceluia să-i tae limba. Așijderea și mărturiilor carii vor jura strîmb.

Iară alte pravile sau legi zic să se tae mîna celuia ce va jura strîmb.

*De la bogați
învățători.*

Oamenilor răi, ce să zice căroră nu li e frică de Dumnezeu, jurămîntul lor pre apă să-l scrii.

Cine va jura pre Dumnezeu strîmb, acela să nu gîndească că-l va uita.

De jurămînt să fugi, măcară dă vei vrea să juri și drept.

Cine se jură strîmb, de Dumnezeu se leapădă.

*Grigorie Bo-
goslovul.*

Ferice iaste de cela ce nu se jură, ori drept, ori strîmbu.

PENTRU FECIORI, CA SĂ HRĂNEASCĂ PRE PĂRINȚII LOR.

G L A V A 293.

Armenopul.

Feciorii să nevoesc să hrănească pre părinții lor, de vor fi săraci; iară a plăti datorii nu să nevoesc nice feciorii pentru părinți, nice părinții pentru feciori. Așijderea și părinții să nevoesc a hrăni pre feciorii lor; iară nu se nevoesc a plăti datorie pentru dinșii.

PENTRU PLUGARIU, DE VA ARA VREO ȚARINĂ FĂRĂ DE VOIA
CELUIA CE A CUI IASTE.

G L A V A 294.

*Iustinian îm-
părat.*

De va merge vreun plugariu la vreo țarină fără de știrea și fără de voia celuia ce iaste țarina, de o va ara și o va sămăna, acela să nu ia nemica căce o au arat sau o au sămănat, ce să-i piară și sămînța ce au sămănat.

PENTRU CELA CE VA LUA BOUL SĂ LUCREAZE FIECE ȘI VA MURI. ȘI PENTRU MOARA CĂRIIA CUMU-I CURĂ APA.

GLAVA 295.

De va lua neștine boul vreunui om ca să are și va muri boul, atunci să caute judecătoria ca însă de va fi murit dobitocul în locul cela ce l-au luat omul ca să lucreze cu dînsul, atunci cela ce l-au luat să nu plătească nemica; iar de-l va hi dus într-alt loc și au arat și au murit, atunci să-l plătească. *Iar a celuia.*

De va fi o moară și-i va cură apa și va strica țarine sau vii, atunci cela ce a cui iaste moara să dreagă și să facă să nu strice viile sau țarinele; iară de nu, să oprească, sau să strice moara, să nu îmble. *Tomujde.*

PENTRU PLUGARI. VINA DE ÎNTÎI.

GLAVA 296.

Cade-se a tot plugariul să-ș are și să-ș lucreze pămîntul cu dreptate; *Zac. 1.* iară să nu cumva îndrăznească a eși de în hotarul lui să apuce hotarul al vecinului său.

De va eși neștine de în hotarul lui și va micșora hotarul vecinului său, de va face aceasta la vreama plugului cîndu-ș ară pămîntul, acela să-ș piarză lucrul și osteneala ce va fi făcut acolo. Iară de va fi schimbat hotarul cînd ș-au sămănat sămînța, atunci să-ș piarză și sămînța și arătura și toată roada ce va face acel pămînt ce-au sămănat pre loc striin, pentru că au călcat hotarul altuia. *Zac. 2.*

Oricine de în plugari de va intra în pămîntul altuia de-l va ara sau-l va și sămăna și nu va fi întreat pre stăpînul pămîntului, aceluia dăm învățătură să nu ia nemica dentr-acel pămînt, nice pentru munca lui, nice pentru arătură, nice den roada ce va face, și încă necum alt, ce nice sămînța ce-au aruncat acolo, nice aceaia să nu aibă voe să o ia. *Zac. 3.*

De să vor tocmi doi plugari să-ș schimbe pămînturile mainte de vreama semănăturii, iară dup-aceaia unul de dînșii va vrea să întoarcă, atunci de va fi apucat celalalt să fie semănat pămîntul, nu vor putea întoarce, iară de nu va fi semănat nice unul, atunci pot să strice acea tocmeală. Iară de să va prileji cela ce va să strice tocmeala să nu fie arat, iară celalalt va fi arat, atunci să are și celalalt, și deaca va ara, să întoarcă să-și ia cineș pămîntul și să fie o tocmeală stricată. *Zac. 4.*

De să vor tocmi doi plugari să schimbe niște pămînturi, veri noao, veri vechi, și de să va afla unul de dînșii să fie luat unul mai mic pămînt și mai prost, atunci acoloa să se socotească să-i mai dea și de într-alt pămînt, să fie tocma; iară de le va fi fost tocma așa precum va fi, atunci să nu mai dea nemica. *Zac. 5.*

De să vor tocmi doi plugari să schimbe niscare pămînturi denaintea a doi sau a trei mărturii, și tocmeala lor se-au grăit să fie stătătoare, atunci aceaia tocmeală să stea întreagă și adevărată și neclătită. *Zac. 6.*

Un plugariu oarecarele de să va prileji să aibă a se pîrî cu cineva pentru vreun pămînt semănat și nu va întrea întîi la judecătoria să vază *Zac. 7.*

- cumu-i va merge leagea, ce va merge la pământ fără știrea celui ce l-au semănat și fără știrea judecătoreștiului locului aceluia și se va apuca de va secera, acela măcar de i se-ar și veni să fie al lui pe dreptate, iară să nu i se dea nemica; iară de va fi și pîrît la judecătoreștiu și de-i va fi făcut judecătoreștiul carte să ție el, atunce, deaca se va afla c-au pîrît pe strîmb și n-au avut el treabă, acela de în roadă ce va fi strîns să întoarcă înapoi de doao ori pre cît va fi luat.
- Zac. 8.* Oricine se va afla c-au tăiat pădure sau au săpat de-au făcut curătură pre locul altuia și apoi de-l va fi lucrat sau-l va fi semănat, de aceasta dăm învățătură să nu ia nemica de într-aceaia roadă.
- Zac. 9.* De să va fi prilejit cuiva să-ș împartă vreun lucru sau vreun loc adins eiși, cum se-ar zice să sape sau să cosească undeva sau alt lucru ce va să facă la vreun loc undeva, aceia să fie volnici să strice acea tocmeală și acea împărțeală.
- Zac. 10.* Doao sate de vor avea ceartă pentru hotarul sau pentru pămînturi, atunce acolo trebuie să socotească județele să facă dreptate, să dea acel loc pentru carele să pricesc, acela să-l dea celora ce să va afla că l-au ținut mai multă vreme, fără numai cînd va fi hotar bătrîn, ținerea cea veache aceiaia biruiaște; cum se-ar zice, cum se va afla c-au ținut cei den veaci, așa să rămîie neclătit.
- Zac. 11.* De va lua neștine vreun pămînt de la vreun om sărac să-l are și se vor fi tocmit să le fie în parte, aceasta tocmeală să stea pre loc; iară de să vor fi tocmit să-l și samene, atunce iară să fie tocmeala adevărată.
- Zac. 12.* De să va tocmi vreun lucrătoreștiu și de va lua asupra lui să lucreze o vie și va lua și arvună de la stăpîn și va înceape a lucra, iară dup-aceaia se va căi ce-au făcut și o va părăsi de-a lucrarea, de aceasta dăm învățătură, unul ca acela să plătească stăpînului cît va fi fost prețul viei, iară viia tot să fie a stăpînu-său, cum ș-au fost.
- Zac. 13.* De să va apuca neștine de vreo curătură strîină părăsită, să fie mărăcinoasă și plină de pădure, de aceasta de vreme ce să va afla că iaste a altui lucrătoreștiu, atunce pentru truda ce va fi pus acolo de o va fi curățit, trei ani să se hrănească cu roada ei, iară de-acia să fie iarăși a stăpînului a cărui au fost mai demult.
- Zac. 14.* Un om oarecine deaca va săraci și va slăbi de nu va mai putea să-și lucreze viia sau curătura sau altă ocină ce va avea, sau cînd va fugi de să va înstriina, atunce aceiaia ocină să fie pre seama domniei, sau a stăpînului a cui va fi locul, aceia să o ție și să ia roada ce va fi. Iară de să va întoarce acel om și va veni la locu-și, atunce să nu aibă nimenile treabă cu ocinele lui, nice să i se ceae altă nemica, ce să fie în pace.
- Zac. 15.* Țăranul deaca va fugi de în sat și-i vor rămînea pămînturile sau viile sau curăturile, atunce ceia ce să vor hrăni de într-acealea, aceia să aibă a-i plăti dajdea și toate răotățile cîte-s preste an, cum a fost plătind și el cînd au fost de față; iară de nu vor vrea să plătească pre cît vor lua ei de într-a celui fugit, atunce de doao ori pre cît au luat să dea judecătoreștiului.
- Zac. 16.* Ceia ce vor lua ocine pentru datorii și mai vîrtos pentru camătă, atunce de vreme ce să va arăta c-au mîncat roadă de într-aceale ocine mai mult de șapte ani, atunce să socotească judecătoreștiul tot venitul ce

va fi fost de într-acea ocină; deci jumătate de în tot să numere și să facă să fie capete, să se iușureaze de în datorie.

Mergînd neștine pre un drum și va afla vreun dobitoc de va fi undeva vătămăat sau și mort, atunce fiindu-i milă va spune stăpînu-său, iară stăpînul boului-ș va prepune pre cela ce i-au spus, c-au ucis el dobitocul, atunce acela de nevoe să jure pentru vătămătură, iară de moartea dobitocului nimenilea nu se judecă. *Zac. 17.*

Cînd va fugi țăranul de la locul și de la stăpînu-său, atunce nimenilea necăirea să nu-l priimească; iară de-l va și priimi deodată, atunce de grabă să-l întoarcă înapoi la satul lui de unde iaste; iară de va fi avînd vreo treabă ca aceeaia cu dînsul acela ce l-au priimit, atunce să aibă a-ș spune treaba cătră domnul al acelui sat; iară de va meșteșugui într-alt chip și va călca pravila aceasta, atunce să plătească la domnie 12 litre de argint și 24 de litre boiarenului celuia ce al cui va fi țăranul și într-acesta chip să aibă îndemnare de la domnie să întoarcă țăranul să-l ducă de unde au fost; iară ei să rămîie cu toată paguba și cheltuiala. *Zac. 18.*

De va lua neștine de la altul bou să are cu dînsul și va muri boul, atunce să socotească judeațele: de să va afla c-au murit boul într-acel lucru ce l-au fost dobîndit să lucreaze cu dînsul, atunce să nu aibă nice o pagubă, iară de va fi murit într-alt lucru, atunce să plătească boul deplin. *Zac. 19.*

De va lua neștine vreun dobitoc, cal sau bou, fără de știrea stăpînului al cui iaste, și se va duce în vreo cale unde va vrea, atunce ce va fi plata, ce să zice chiria, să-i plătească îndoit; iară de să va prileji să moară pre cale, atunce să-i dea doao vite drept una, orice fel de dobitoc va fi. *Zac. 20.*

PENTRU CEIA CE VOR ÎMPĂRȚI ROADA CE VOR FI SĂMĂNAT ÎN PARTE.

GLAVA 297.

Un plugariu ce va fi sămănat sămînța lui în pămînt striin și va fi cheltuit toată cheltuiala lui, acela de va îndrăzni să-și care snopii fără de știrea celuia cu pămîntul, atunce ca un fur să-ș piarză toată roada dă pre acel pămînt. *Zac. 21.*

Partea celuia ce samănă pre locul altuia, de va fi sămînța lui și cu toată cheltuiala, atunce sînt a lui 9 snopi, iară a celuia ce-au dat pămîntul un snop; iară cela ce va împărți într-alt chip, acela iaste blăstemat de Dumnezeu. *Zac. 22.*

PENTRU CEIA CE SAMĂNĂ ÎN PARTE, ACELORA CUM LI SE CADE SĂ ÎMPĂRȚĂ ?

GLAVA 298.

De va lua vreun plugariu pămînt striin să samene și se vor tocmi să împărță în doao cu stăpînul, și deaca va veni vreamea de nu va lucra pămîntul bine cum se cade, ce va sămăna așa fietecum, acela să nu *Zac. 23.*

ia nemica de în roada ce va face acel pământ, pentru că cu minciunile lui au înșelat pre stăpînul pământului.

Zac. 24. De va fi luat cineva vreun lucrătoriu vreo vie de la vreun om sărac ca să o lucreaze și să împartă vinul în doaa, și acela de nu se va nevoi să lucreaze toate lucrurile la vreamea lor, ce o va numai îngăla, sau de o va lăsa dezgrădită, acela să-ș piarză munca și să nu ia nemica de în roada viei.

Zac. 25. Plugariul cela ce va lua pământ în parte de la vreun om sărac, iară mainte de ce va veni vreamea lucrului se va părăsi și va porunci omului celuia cu pământul cum nu poate să-l lucreaze, iară el se va lenevi și va lăsa pământul nelucrat, atunce să n-aibă nice o pagubă cela ce-au fost năemit pământul.

Zac. 26. Plugariul carele va lua pământ în parte de la cineva ce va fi dus în vreo cale, și el se va părăsi și nu-l va lucra, acela să plătească îndoit roada pământului.

PENTRU FURTIȘAGUL. VINA A DOA.

GLAVA 299.

Zac. 27. De să va afla vreun lucrătoriu de vii la vreamea cînd se sapă viile, atunce să fie furat vreo sapă, sau vreun hîrleț, sau ternocop și deaca va treace vreamea săpatului se va vădi lucrul, atunce să plătească atîta zile cîte au fost trecute de cînd au furat el sapa. Într-acesta chip va plăti și cela ce va fura seacere la vreamea secerișului, sau cuțit la vreamea tăiatului viilor, sau săcurea cînd tae omul leamne în pădure, și altele ca acestea.

Zac. 28. De va fura neștine clopot de la dobitoc, de la fiece fel de dobitoc, și de să va vădi, atunce să-l bată ca pe un fur; iară de să va prileji să piaș și acela dobitoc, atunce să aibă a-l plăti cela ce-au furat clopotul.

Zac. 29. De să va afla vreun viiariu sau vreun grădinar să fie furînd la locul ce păzește el, acela să-ș piarză simbriia și să fie bătut ca un fur.

Zac. 30. De să va găsi vreun păstoriu de oi să fie mulgînd oile stăpînu-său furiș și de va fi vînzînd laptele, acela să-ș piarză simbriia și să fie bătut foarte.

Zac. 31. De va fura neștine prilogul sau miriștea altuia, acela să i-o plătească îndoit.

Zac. 32. De va fura neștine cal sau bou, acela să-l plătească de doao ori și să fie bătut foarte, și să plătească și treapădul dobitocului cîtu-l va fi purtat.

Zac. 33. Cela ce va fi vrut să fure bou de în cireadă și va fi gonit pre văcariu, și fiind cireada fără păstoriu, vor fi dat niscare gadine de vor fi stricat și alte vite, atunce aceluia să i se scoată ochii, să fie orb.

Zac. 34. Cela ce va fura snopi sau va freca spice la vreamea de seacere, pre acela de-l vor prinde, să-l bată și să-i ia hainele toate, cu ce va fi fost atunce îmbrăcat.

Ceia ce vor intra în vie sau în pomet pentru să mănânce numai poame, *Zac. 35.* aceia să nu se cearte; iară de să va arăta lucrul cum au mers să fure, atunci să-i bată și să le ia și hainele.

Ceia ce vor fura plug, sau her de plug, sau jug, și de să vor găsi, *Zac. 36.* atunci să socotească de în ce zi se-au furat pîn-în ce zi se-au găsit, de ce să plătească pre zi cîte 12 aspri, carii fac 2 costande de argint, sau cît se va da unui om ce lucrează pre zi.

Ceia ce vor fura carul altuia, sau de-l vor arde, aceia să plătească *Zac. 37.* doao prețuri.

De vor fi într-un sat niște oameni furi și de-i vor prinde cu furtișag, *Zac. 38.* atunci pre aceia să-i bată ca pe niște furi și să întoarcă tot celuia ce-i vor fi furat; iară de vor fura și a doa oară, atunci să-i bată și să întoarcă doao prețuri celuia cu paguba. Iară de vor fura și a treia oară, atunci să le scoată ochii lor, să-i orbească.

Cela ce va îmbla de va fura noaptea bucate sau alte băuturi, *Zac. 39.* aceluia să-i fie certarea ca și altor furi.

PENTRU PĂSTORI, CE SĂ ZICE VĂCARI ȘI BOARI CARII PASC CIREZILE. VINA A TREIA.

G L A V A 300.

Văcariul sau boariul, de se va lua în cireada lui vreo vită striină de *Zac. 40.* la plug și se va amesteca cu alte vite și dup-aceaia se va tîmpla cea vită de o vor strica gadinile, atunci să arate stăpînului semnul aceii vite perite, și deaca se va cunoaște, nu va avea nice o certare.

Un văcariu de va lua asupra lui un bou să-l pască și de-l va piarde *Zac. 41.* într-acea zi ce l-au luat, atunci de va spune stăpînu-său într-acea zi, zicînd: iată că pînă în cutare loc ți-am văzut boul și pînă în cutare, de-acia nu-l știu ce se-au făcut; de va zice așa, nu va plăti boul; iară de nu-i va fi dat știre într-acea zi, atunci va plăti boul.

Văcariul de va lua dimeneța bou de la plugariu, iară boul nu se va *Zac. 42.* ținea în cereadă cu alte vite, ce să va împărți și va intra în niscare pîni sau în vîi sau în altceva și va face pagubă, atunci să plătească văcariul paguba, iară simbria să se dea, să nu se oprescă.

Văcariul de va lua bou de la plugariu să-l pască și de va peri boul, *Zac. 43.* atunci să jure văcariul pre numele lui Dumnezeu cum n-au făcut el vreun meșteșug și cum nu știe el nemica de peirea boului; de-acia să fie în pace, să nu aibă nice o pagubă.

De va lua văcariul dimeneța boul de la plugariu și va fi boul *Zac. 44.* sănătos de nu va avea nice o vătămătură, iară seara se va afla boul au cu piciorul frînt, au cornul sărit, au de vreun ochiu orbit, sau și aiurea vătămat, atunci să jure văcariul cum n-au făcut el vreun viclenșug și cum nu știe nemica de vătămarea boului; de-acia să fie în pace.

De vream ce va jura văcariul cum nu știe de peirea boului, nice *Zac. 45.* de vătămarea lui, iară apoi se va vâdi și se va arăta cu doi sau cu trei mărturii, oameni de credință, cum au jurat strîmb, atunci aceluia să i se tae limba și să plătească paguba celuia cu boul.

- Zac. 46.* Văcariul carele va arunca cu toiagul cela ce paște vacile și va vătăma vreo vită, au-i va frînge piciorul, au-i va vătăma ochiul, atunce acela nu va fi fără de pagubă, ce va plăti paguba stăpînului; iară de o va lovi cu piatră, atunce nu va plăti paguba.

PENTRU PAGUBA CAREA FAC DOBITOACELE. VINA A PATRA.

GLAVA 301.

- Zac. 47.* De va afla neștine un dobitoc în vie sau în țarina cu pîinea sau într-alt loc și va fi făcînd pagubă și nu va spune stăpînului a cui iaste boul de vreame ce are a-ș ceare paguba ce i-au făcut atunce, și de va ucide acea vită, sau-i va frînge picioarele, sau o va orbi, atunce să-i dea dobitoc pentru dobitoc.
- Zac. 48.* Cînd se va prileji vreun dobitoc să-i fie a făta și va naște pre locul altuia, iară acela cu locul nu-i va îngădui, ce o va goni de grabă de o va osteni, sau de o va lovi cu ceva și dentr-acea osteneală sau lovitură se va prileji de va lepăda, atunce neîngăduitoriul să plătească vita.
- Zac. 49.* Cînd va găsi neștine un dobitoc făcînd pagubă undeva la vreun loc, și deaca-l va găsi nu-l va mărturisi domnu-său, ce-i va tăia urechile sau coada, sau-l va orbi, atunce să nu-l mai ia stăpînu-său, ce să-i dea alt bou sănătos.
- Zac. 50.* De va afla neștine rîmătoriu, sau dulău, sau și alt dobitoc, stricînd și făcînd pagubă la locul lui și deodată va spune stăpînu-său și-l va slobozi, iară el va face și al doilea rînd iarăși așa și de să va prileji și pînă a treia oară să-i tot facă pagubă, și de-i va tăia coada sau de-l va și ucide, atunce să nu aibă nice o nevoe.
- Zac. 51.* De va intra dobitocul în vie sau în pomet și va cădea în vreo groapă, sau se va împăra în gard și va muri, atunce să n-aibă nice o nevoe cela cu viia sau cu pometul.
- Zac. 52.* Orice feliu de dobitoc vrînd să sae preste gard la vie sau la pomet și de să va împăra, atunce să n-aibă nice o pagubă cela cu gardul.
- Zac. 53.* De va ucide cineva vreun dobitoc căce-i va fi făcut vreo pagubă o dată sau și de doaă ori și nu va fi spus stăpînu-său să plătească paguba, aceleia dăm învățătură să plătească acel dobitoc cela ce l-au ucis.
- Zac. 54.* De să va prileji vreun viiaru să afle în viia lui vreun dobitoc făcînd pagubă și nu va merge să spue degrabă celuia cu boul, ce vrînd să-l scoată-l va ucide, de va muri sau-i va frînge vreun picior sau-l va răpezi de să va împăra în gard, atunce acela să plătească boul deplin.

PENTRU PAGUBE CE SĂ VOR FACE ÎN ȚARINĂ. VINA A CINEA.

GLAVA 302.

- Zac. 55.* De va secera neștine în țarină și-ș va strînge snopii, și vor fi pre lîngă pămîntul lui alte pămînturi nesicerate, iară el va aduce niscare dobitoc de-l va băga în țarină și va strica cuiva pîinea, spicele sau snopii,

pre acela să-l bată cu 30 de toiage și să plătească toată paguba ce va fi făcut dobitocul lui.

De-ș va culeage neștine viia și vor rămînea alalte vii neculease ale vecinilor lui, iară el va aduce dobitocul său să pască la viia lui și vor face pagubă la viia cuiva, acela încă să aibă certarea celui alt: 30 de toiage și să plătească paguba ce va fi făcut, după cum scrie pravila. *Zac. 56.*

Ceia ce vor avea obroace, sau veadre, sau alte măsuri hicleane, mai mici decît cum a fost obiceiul de vac, pre aceia foarte să-i cearte cu bătae, ca pe niște păgîni și oameni necredincioși ce sînt. *Zac. 57.*

PENTRU UCIDERA DOBITOACELOR. VINA A ȘASEA.

GLAVA 303.

Cînd va tăia un om niscare leamne în pădure sau va dărîma a niscare dobitoace și va cădea asupra vreunui dobitoc și-l va omorî, acela să dea suflet drept suflet. *Zac. 58.*

De va dărîma neștine în pădure tăind ramurile de în copaci și cu nesocotința lui va scăpa săcurea de în mîna și se va prileji de va lovi vreo vită și o va omorî fără de voia lui, acela să dea vită drept vită. *Zac. 59.*

Cînd va merge neștine să-și aducă niște dobitoc de în cîmp și de i se va prileji să se ia și niște dobitoace striine împreună cu ale lui, de-acia el le va goni și nu le va putea despărți, ce le va duce pînă la casa lui și acolo nu le va strînge să le închiză cu ale lui, ce le va lăsa pustii, atunce de să va prileji să piară aceale dobitoace, sau să le mănînce lupii, acela să le plătească, să dea dobitoc pentru dobitoc; iară de va fi spus stăpînului celui cu dobitocul și-i va fi arătat și locul unde le-au lăsat, zicînd că n-au putut să le aducă, atunce să fie în pace, fără nice de o pagubă. *Zac. 60.*

Cela ce va întinde lațuri, sau va îngrupa curse pentru să vineaze jigăanii, lupi sau vulpi, sau epuri, sau și altele, și de să va prileji să se prinză vreun dobitoc dumeastec și de va muri acolea, acela să fie un dobitoc mort și cela cu lațurile să nu aibă nice o pagubă. Aceasta se socoteaște mai vîrtos cînd va întinde neștine curse la vreo vie, sau la vreun pom, sau la alteceva, pentru să prinză pre carii strică roada sau alte bucate. *Zac. 61.*

PENTRU LUPTAREA A DOBITOACELOR ȘI PENTRU VĂTĂMAREA LOR.

GLAVA 304.

Cînd vor paște niște vite striine împreună la un loc și va înceape una de întrînsele a se bui ca să întărite pe vreuna să se lupte, dece împungîndu-se aceale doao vite și de să vor mesteca și alte vite și luptîndu-se eale acolo, se va prileji de să vor vătămă vreunele sau doară vor și omorî pe vreuna, atunce acea pagubă să o plătească stăpînul dobitocului celui ce-au început sfada. Așijderea de să va prileji vreun om *Zac. 62.*

acolo și îmblînd el învăluindu-se să le despartă, de-l vor vătămă și pre dinsul sau de-ș va piarde ceva, atunce toată paguba și a celuia să o plătească cela cu boul.

Zac. 63. Cînd va veni un dobitoc buindu-se spre altul, iară cela nu-i va da cale, ce-i va sta împotriva și de-l va birui pre cela ce vine asupra lui, atunce nice o leage să nu aibă cela cu boul; iară de va birui cel de întîi pre celalalt și-l va strica, atunce stăpînul aceluia să meargă la judecătoriu și să-i facă leage, să-i dea boul cela ce l-au împuns de l-au stricat; iară de nu-i va plăcea acela, atunce să i se facă plată după cum va fi fost dobitocul lui.

Zac. 64. Cînd se va prileji să se sfădească doi cîini, iară stăpînul unuia va lovi pre celalalt au cu lemn, au cu piatră, au fie cu ce armă, și de-l va vătămă, atunce să plătească celuia cu cîinele după cum se vor putea tocni ei amîndoi.

Zac. 65. De va avea neștine un cîine tare și dîrz și va mînca pre toți cîinii și de să va apuca de vreun cîine mai slab și-l va birui, iară stăpînu-său va sta de va privi și nu-i va despărți, ce încă-i va amuța de-l va semeți, atunce de va vătămă pre cel slab, sau de-l va și omorî, să plătească toată paguba celuia cu cîinele și să-i dea și zeace toiage.

Zac. 66. De va ucide neștine cîinele păstoresc, ce să zice dulău de turmă de oi, și de va tăcea și nu va mărturisi, și de să va prileji să dea lupii în oi și atunce se va vădi cela ce-au ucis cîinele, atunce să plătească toată paguba cîta se va fi făcut în turmă cela ce-au ucis cîinele și să plătească și prețul dulăului.

Zac. 67. Cela ce va omorî cîine de turmă cu otravă, aceluia să-i dea o 100 de toiage și să dea doază prețuri, pre cît va fi plătind dulăul stăpînului celuia cu dulăul; iară de să va fi făcut vreo pagubă în turmă, atunce să o plătească toată cela ce va fi ucis cîinele, căce au omorît pre paznicul turmei, însă de să va mărturisi cum acel cîine au fost tare și se-au fost luptînd cu toate gadinele; iară de să va afla c-au fost vreun cîine prost și nice de o treabă, atunce numai să-l bată și să plătească îndoit prețul cîinelui.

Zac. 68. Oricine de va strica dobitocul altuia, măcar de i-ar fi fost și vinovat și de să va vădi, atunce să plătească paguba celuia cu dobitocul.

PRAVILĂ PENTRU POMI. VINA A ȘAPTEA.

GLAVA 305.

Zac. 69. De va păzi un om un pom și-l va creaste de-l va face mare de roadă, într-un loc neîmpărțit, iară dup-aceaia se va prileji de să vor împărți acei oameni, și de să va veni acel pom în partea celuia ce nu l-au făcut, atunce să n-aibă nice o treabă cela ce i se-au venit în partea lui, ce să-l ție tot cela ce l-au crescut; iară de nu va putea suferi stăpînul cela cu locul, atunce să-i dea pom drept pom într-alt loc.

Zac. 70. De va sta un pom într-o margine de vie a unui om și cu ramurile lui va face umbră alții vii ce e lîngă a lui, ce să zice viii vecinu-său,

de aceasta dăm învățătură, stăpînul cela cu pomul să-ș tae ramurile pomului cealea ce fac sminteală vecinului.

Cînd va avea neștine pîră cu altul pentru niscare tufe de vie, sau pentru vreun pom, și cunoscînd el cumu-i vine judecata, iară într-aceaia se va scula singur de mintea lui, fără puteare de la judecătoriu și va tăia aceale tufe sau alt pom ce va fi, aceluia dăm învățătură să i se tae mînile, sau să-i plătească prețul aceii pagube. *Zac. 71.*

Acela ce va tăia vie roditoare sau și saduri, aceluia să-i tae mînile și să plătească și paguba, ce să zice prețul cît va fi. *Zac. 72.*

Ceia ce vor tăia pomii și mai vîrtos viia, aceia să se cearte ca niște tîlhari. *Zac. 73.*

Pomul de va fi bătrîn sau uscat, acela nu se chiamă pom. Așijderea și pădurețul carele nu va fi prisădit sau altuit, acela nu se chiamă pom; cine va tăia unii ca aceia să nu aibă certare. *Zac. 74.*

Socoteaște și aceasta, că nu se ceartă numai cela ce tae pomul cu mîna lui, ce și cela ce învață sau îndeamnă pre altul să tae pom; și aceluia îndoită să-i fie certarea. *Zac. 75.*

AICEA SCRIEM PENTRU ARSURI ȘI PENTRU TOATE FELIURILE DE PÎRJOALE. VINA A OPTA.

GLAVA 306.

De va lăsa neștine pîrjol în pometul lui ca să-l curățească, sau în vie, sau în fînațe, sau în livezi, și de va sări focul de acoloa și va arde casa cuiva, sau area sau viia, acela nu iaste vinovat și să n-aibă certare; fără numai cînd va vedea să iaste vînt mare și va lăsa atunce pîrjol, atunce se va certa. *Zac. 76.*

Cela ce va slobozi pîrjol în pădure striină și de vor arde niscare pomi, pre acela să-l pecetluiască în mînă și să plătească paguba îndoită. *Zac. 77.*

Cela ce va arde gardul viei, pre acela să-l pecetluiască în mînă și să-l bată și să plătească îndoit prețul gardului. *Zac. 78.*

Ceia ce vor aprinde casa omului, sau area cu pîinea, sau area cu fînul, în pizmă, pentru să-ș răscumpere dăspre vreun vrăjmaș ce-i va fi făcut vreo răotăte, pre unii ca aceia să-i arză în foc. *Zac. 79.*

Ceia ce vor pune foc la grajd, sau la alt loc unde va sta fînul sau paele, acelora să li se tae mînile. *Zac. 80.*

AICEA SCRIEM PENTRU NĂEMIȚI. VINA A NOA.

GLAVA 307.

Năemitul unui om de va strica dobitocul cuiva, bou sau vacă, sau oae, sau rîmătoriu, dă le va ucide și le va beli în pădure sau fie în ce loc pustiu, atunce stăpînul aceluia să plătească toată paguba. *Zac. 81.*

- Zac. 82.* Năemitul de va vrea să fure noaptea și se va scula de va scoate oile de în satul, și de vor da gadinile într-însele și le vor strica, atunci acela să-l spînzure ca pe un tâlhariu și ucigătoriu.
- Zac. 83.* De va avea un om un năemit, și va îmbla furînd noaptea de multe ori, sau de va goni turma sau cireada cuiva, de aceasta dăm învățătură să se cearte și stăpînul și să plătească orice va peri, pentru că au cunoscut vinile lui și n-au spus.
- Zac. 84.* De va da neștine vreun dobitoc la vreun păstor boeresc să-l pască fără știrea stăpînu-său, iară păstoriul va piarde acel dobitoc, sau-l va vinde, sau-l va strica într-alt chip, acela să fie slobod și nice o certare să n-aibă nice el, nice stăpînu-său.
- Zac. 85.* De să va preleji păstoriul cuiva să ia niscare oi să pască, ori în ce feliu de tocmeală, și să fie cu știrea stăpînu-său, și de va mîncea păstoriul aceale vite sau le va piarde, de aceasta dăm învățătură, stăpînul acelui păstoriu să plătească toată paguba aceluia cu oile.

**PENTRU CEIA CE VOR ZIDI SAU VOR RĂSĂDI PRE LOCUL ALTUIA.
VINA A ZEACEA.**

GLAVA 308.

- Zac. 86.* De să va prileji vreun om sărac să-ș facă casă, sau să răsădească vie pre locul altuia, să se apuce să facă tot de în țealină, dup-aceaia cu vreame de va veni stăpînul locului, atunci să n-aibă voe să răsipească casa omului, sau viia să o scoată de în rădăcină să o leapede, ce să socotească să-i dea loc drept loc unde-i va plăcea lui; iară de nu va vrea cela ce-au făcut casa sau viia, atunci tot să-i dea loc drept loc și să aibă voe cela cu locul să-i răsipească casa și viia, să o leapede dă pre locul lui și să-ș ție locul
- Zac. 87.* Cela ce va zidi sau va răsădi pre pămînt striin, sau va sămăna, sau va face fiecă lucră fără de știrea stăpînului celuia cu locul, de aceasta dăm învățătură, acealea bucate să n-aibă treabă cu dînsele cela ce-au muncit acolo, ce să-ș piarză toată osteneala și necum alta, ce cheltuiala încă să nu-ș ia
- Zac. 88.* Cela ce răsădească pomi pre pămîntul altuia sau altuiaște, acela cu acel pămîntu-și piarde și prisădirile și alte toate ce va răsădi.
- Zac. 89.* Ceia ce vor răsipi casele altora fără de voia judecătorului, pentru să-ș dreagă ale lor case, sau de vor strica garduri de la vii pentru să-ș dreagă ale lor vii, acelora să li se tae mînile.
- Zac. 90.* De va face neștine casă pre loc striin și va fi tot lemnul al lui și toată cheltuiala, de aceasta dăm învățătură, cela ce va oblădui acel pămînt, acela să oblăduiască și casa, după pravila ce zice ca să fie biruatori cei mai de sus celor mai de jos; dece stăpînul acelui pămînt de pururea să fie biruatoriu asupra acei case, cu toate nameastiile ei, pentru că nu poate cela ce-au zidit casa să se pîrască la judecătoriu pentru cheltuiala ce va fi făcut.

AICEA SCRIEM PENTRU MORI. VINA 11.

G L A V A 309.

De să va prileji neștine să fie lăcuioriu într-un sat și de va cunoaște vreun loc ca acela bun de moară, și într-acel sat vor fi toți megiași și acel loc va fi a tot satul, iară el va apuca mainte de toți de va ținea acel loc și va face moară, iară apoi, deaca va sfârși moara, se vor scula toți de vor striga asupra lui, zicînd căce au făcut el moară pre locul lor și nu i-au întrebat, de aceasta dăm învățătură ca să întoarcă cu toții toată acea cheltuială ce va fi făcut și să încape toți împreună să ție frățește acea moară cu tot venitul ce va fi. *Zac. 91.*

Cînd se vor scula niște megiași de-și vor împărți locul cît vor avea în vreun sat și dup-aceaia în partea unuia de să va găsi un loc de moară și se va nevoi de va face moară, atunce nu vor putea să zică nemica ceialți megiași căce au făcut moara. *Zac. 92.*

De să va prileji apa morii să înneace niscare pămînturi, sau moșii, sau vii, sau pomeate, atunce să plătească paguba stăpînul morii; iară de nu, să stea oprită moara. *Zac. 93.*

De va avea neștine niște pămînturi în țarină și se va îndrepta apa morii pentr-aceale pămînturi, atunce are puteare cela cu pămînturile să oprească apa, să nu lase să treacă prî locul lui; sau cum va vrea, așa să facă. *Zac. 94.*

PENTRU CELA CE VA LUA CAL CU CHIRIE SAU CU NĂEMIE, ȘI-L
VA ÎNCĂRCA SAU-L VA ÎMPOVĂRA GREU.

G L A V A 310.

Cine va năemi cal și-l va împovăra de-l va prea încărca mai mult de cumu-i va fi tocmeala, și-l va beteji, aceluia i se judecă betejala. *Leu și Costan-
din împărați.*

De va năemi cineva cal să meargă în cutare loc, iară el apoi se va duce într-altă parte și se va tîmpla de va muri calul, atunce să-l plătească, pentru că nu se-au dus acolo unde au zis, ce au schimbat călătoria; iar de să va duce la locul unde au zis și se va tîmpla de să va beteji calul sau-l va piarde, atunce cela ce l-au năemit să fie fără de pagubă, adevărat de nu-l va plătească, adevărat de nu-l va fi fost făcut vreo hitlenie și zăbavă. *Armenopul.*

PENTRU CELA CE VA LUA VIE SAU ȚARINĂ SĂ O LUCREAZE
ÎN PARTE, ȘI PENTRU CELA CE FACE CHELTUIALĂ LA UN LUCRĂ
STRIIN.

G L A V A 311.

Lucrătoriul de pămînt de va lua o țarină să o seamene și nu o va ara bine, sau nu va lucra bine, numai ce va arunca sămînța desupra țarinii, acela să nu ia nemica de în plodul acela ce va eși. *Iustinian îm-
părat.*

Iar a lui.

De va lua neştine o vie în parte şi o va săpa şi apoi iară o va săpa a doa oară şi va face tot lucrul ce trebuie viei, şi cum i se va cădea nu o va cercui, plivi, clădi, acela să nu ia ce va eşi de în plodul viei nemica.

Şi cine va zidi, sau va sădi, sau va sămăna, sau va face altceva pre loc striin, acela să n-aibă nice o voe pre acela lucru să-l oblăduiască, ce încă să-ş piarză şi cheltuiala ce au cheltuit.

**PENTRU SOCOTEALA ZILII; ŞI PENTRU DUMNEZEEŞTILE PAŞTI;
ŞI PENTRU POSTUL SFINŢILOR APOSTOLI, CÎTE ZILE SÎNT; ŞI
PENTRU ÎN AN CÎTE SĂPTĂMÎNI ŞI CÎTE ZILE ARE.**

GLAVA 312.

Zioa se socoteaşte de la al şaptele ceas de noapte pînă la al şasele ceas ai ceialalte nopţi.

Iară sfintele paşti ale noastre creştinilor, să ştiţi că se sue pînă în 25 de zile de-ale lui aprilie şi se pogoară pînă în 22 zile de-ale lunii a lu martie; iară mai mult nice se sue, nice se pogoară.

Mathei.

Şi cîte zile sînt de în zioa sfintelor paşti pînă în doao zile a lunii lu mai, atîta zile iaste şi postul sfinţilor apostoli.

Anul are zile 365 şi ceasure 6, carele fac săptămîni 52, şi cînd iaste visectos, atunce are zile 366.

PENTRU CARE ZILE SĂ CHIAMĂ CALANDE, NONE ŞI IDI.

GLAVA 313.

Zonara.

(Calande să chiamă ceale zeace zile ale lunii de întîi; none să chiamă ceale doaozeci de zile; iară idi să chiamă ceale treizeci.

**PENTRU 24 DE SLOVE ALE BUCHILOR CEALE GRECEŞTI, CINE
LE-AU AFLAT.**

GLAVA 314.

зрѣна(с)нw¹).

Să ştiţi că preaînţeleptul Palamid au aflat 46 slove, carele sînt aceastea: α, β, γ, δ, ε, ζ, η, θ, ι, κ, λ, μ, ν, ο, π, ρ, σ, τ, υ.

Iară după dinsul au adaos Cadmos Omilisie încă şi alte trei slove: ϑ, ϕ, Φ.

Drept aceaia în mulţi ani au ţinut şi au avut aceaste noaosprezeace. De-acia începătorii neavînd ψ, psalida zicea-i pisalida, şi alte multe cuvinte.

¹) „Vezi cu luare aminte“.

După aceeaia Simonid de la Hio au adaos doao slove: η și ω.

De-acia Epiharmos Saracusul au adaos și el trei slove: α, ψ, α.

Și așa se-au împlut 24 de slove ale buchilor.

Gramatica o au izvodit întâi un ellin anume Promotheu; iară în Roma o au dus un om oarecarele anume Crates Maleotes, când l-au trimes împăratul Attal între a doilea și al treilea războiu punicesc.

Iară buchile slovenește le-au făcut singur sfetii Costatin carele se-au chemat întru cinul călugăresc Chiril filosoful; el le-au făcut și cărțile au prepus dă pe grecește în puțină vremea și ani.

*Chiril sfetii și
Methodie fra-
te-său, episcop
Moravskii,
după săbor 7,
leat 44, în
vreamea a lu
Mihail împă-
rat grecesc și
mumă-sa The-
odora și Boris
craiul bolgă-
resc și Rastița
domnul Mo-
ravului și Co-
stel domnul
Caltenski, wr
созда мiра¹⁾
6363.*

PENTRU CÎTE MILE ȚIN OSTROAVELE CEALE MARI ALE MĂRII A TOATĂ LUMEA.

GLAVA 315.

Măsura Chiprului împregiur, sînt mile 690.

Iară împregiurul Critului sînt mile 692.

Iară la Evria, adecă la Evrip, mile 450.

Iară la Sichelia, adecă la Tițilia, 670.

Iară la Sardo, adecă la Sardonia, 690.

Iară la Vretania, adecă la Englitera, 500.

Iară la Lesvu, ce să zice la Mitilin, 260.

La Hiu, adecă la Sacîz, 130.

La Rodu, 130.

La Peloponnisu, adecă la Morea, mile 730.

PETRU CÎȚI MUNȚI MARI SÎNT ȘI CUMU-S NUMELE LOR.

GLAVA 316.

Întîi, Alvanios; 2, Casion; 3, Tavros; 4, Ațalios; 5, Olimbul; 6, Araratul, pre carele șezu corabia în vremea potopului; 7, Zinos; 8, Lufos; 9, Chirneos; 10, Chithar; 11, Ermonios; 12, Armonos. Așa li se chiamă numele acestora munți.

ÎNDREPTAREA LEGII ȘI CUM CĂ ARHIEREILOR SE-AU DAT
VOE ȘI BLAGOSLOVENIE SĂ ÎNMULȚEASCĂ ȘI SĂ ÎMPUȚINEAZE
CANOANELE; ȘI PENTRU CEIA CE SĂ POCĂESC, SĂ NU-I ÎNTOARCĂ
NICE SĂ SE LEAPEDE DE DINȘII, A NU-I PRIIMI.

GLAVA 317.

✕ Canonul 12 al săborului de întîi și al doilea de la Anchira și a cincea, Săbor. 1, ca-
arhiereilor dă voe să înmulțească și să împuțineaze păcatele, adecă non. 12.

¹⁾ „Dela facerea lumii“.

canonul păcatelor oamenilor; așijderea să vadă și viața cum petrec și trăesc în lume, ori rău, ori cu întreagă înțelepție, și așa să numere și să socotească canonul lor.

*Săbor. de la
Carthagen,
canon. 6.*

*Mathei, zac.
116.*

*Apostolii, ca-
non. 52.*

Ceia ce să pocăesc și-s spun gândurile lor, să-i priimiți; a dăzlega și a lega păcatele oamenilor, arhierilor se-au dat aceasta volnicie, că arăduc chipul apostolilor, căroră Hristos le deade putearea și le zise: cîte dă veți lega pre pămînt, legate vor fi și în ceriu, și cîte dă veți erta pre pămînt, ertate și lăsate vor fi în ceriu.

Și oricarele de întru cei sfințiți, arhieru sau preot, carele nu va priimi, nice-l va lua în brațe pre cela ce să întoarce de în păcat, ce-l va goni, aceluia să i se ia darul că scîrbeaște pre Hristos, carele au zis: Bucurie mare se face la ceriure pentru un păcătos ce să pocăiaște. Și pentru spăsenia păcătoșilor se-au pogorît de în ceriure și se-au întrupat; și nice un păcat nu iaste carele să poată birui milosîrdia carea are Dumnezeu asupra oamenilor.

**PENTRU PREOTUL, DE VA ISPOVEDI FĂRĂ DE VOIA ARHIEREULUI
SĂU, SAU SE VA TÎMPLA VREO NEVOE, DE-L VOR CHEMA LA
VREUN BOLNAV ȘI NU VA MEARGE SĂ-L ISPOVEDEASCĂ.**

GLAVA 318.

*Săbor de la
Carthagen,
canon. 43.*

Canonul 43 al sfîntului săbor de la Carthagen poruncește, ori fiecă preot carele va îndrăzni, fără de carte ce se chiamă daltirie a arhierului al aceluia ținut de unde va fi, să priimească gândurile și ispovedaniile, să ispovedească, unul ca acela se canoneaște să se pedepsească multă vreme cu oprirea dă preoția lui, ca un călcătoriu de dumnezăeștile pravile, pentru că nu numai pre dinsul ce se-au pierdut, ce și cîți se-au ispovedit la dinsul neispovediți sînt și cîte au dezlegat sau au legat neîndreptate sînt.

Postnicul.

De să va tîmpla nevoie ca să fie neștine bolnav și-i va fi nevoie, și acolo duhovnic nu se va afla, atunce unul ca acela priimește-i gândurile adecă ispovedania; iară de-l vor chema și nu va merge și va muri omul neispovedit, acela preot să se canonească trei ani.

**PENTRU CĂ SE DĂ ȘI PREOȚILOR MIREANI ȘI IEROMONAȘILOR
SĂ FIE DUHOVNICI; ȘI CE SĂ CHIAMĂ DUHOVNICUL; ȘI DUHOV-
NICUL DE VA SPUNE CUIVA PĂCATUL CELUIA CE I SE
ISPOVEDEAȘTE.**

GLAVA 319.

Valsamon.

Grăiaște Valsamon la tîlcul apostolesc, la 72 de canoane, că și preoții, adecă ieromonași și popii mireani priimesc gândurile, adecă ispovedesc și iartă păcatele, cu isprava și putearea arhierului.

*Dumnezeestii
părinți.*

Iară duhovnic va să se chame iscoditoriu carele iscodeaște lucrurile sufletești, care le are omul, carele sînt ascunse și nearătate și întru suflet și întru inemă se află.

Matei 18, 18

X Deci de va lua darure la ispovedanie, acela să fie oprit de slujba duhovniciei cîtăva vreme

Duhovnicul de va spune păcatele celora ce i se ispovedesc, acela să aibă canon cu oprirea de preoția lui trei ani. *Postnicul.*

Iară alți învățători zic și poruncesc să-i fie luat darul de tot, și de darul preoției și al duhovniciei; numai aceasta să aibă ca să se cuminece dumnezeștii priceaștenii.

Iară cetățearca leage zice să-i scoată limba pre în ceafă și să i-o tragă pînă ce va muri. *Leagea împărătească.*

Iară cela ce va să fie duhovnic, trebuie să fie mai mare de patruzeci de ani.

**PENTRU BOLNAVI, DE VOR FI ȘI MÎNCAT, SĂ SE PRICEȘTUIASCĂ,
ȘI PENTRU CEI CANONIȚI, DĂ LE VA FI LA MOARTE,
SĂ SE CUMINECE.** *7*

GLAVA 320.

Sfîntul Nichifor, patriarhul de la Țarigrad zice: de va mîncea bolnavul carele se află întru nevoe de moarte, atunce să se cuminece dumnezeștilor taini și să nu se apere cînd au mîncat într-acea zi. *Nichifor Țarigrădeanul.*

Iară de vor fi vreunii canoniți ca să nu se cuminece, și le va sosi ceasul morții, atunce să se priceștuiască neapărat ca să nu se lipsească de sfinție ca aceaia; iar dă se vor tămădui și se vor scula, atunce iară să fie întru porunciții ani să nu se cuminece. *Săbor. 1, canon. 13.*

PENTRU DE CÎȚI ANI SE CADE A SE ISPOVEDI PARTEA BĂRBĂTEASCĂ ȘI MUEREASCĂ; ȘI CUM SE CADE TUTUROR SĂ NE POCĂIM, ȘI PREOȚII ȘI MIREANII.

GLAVA 321.

Sfîntul Ioan Chitrul poruncește că copiii partea bărbătească după 14 ani să se ispovedească la părinți duhovnici de păcatele lor, iar partea muerească, după 12. *Ioan Chitrul.*

Și tuturor ne trebuie să ne pocăim: arhieriei, episcopi, popi, călugări, călugărițe, bărbații, muerile, mireanii; și nice unul să nu se dăspartă sau să fugă de pocăanie și de la ispovedanie, pentru că toți greșim ori cu cuvîntul, ori cu lucrul, ori cu vedeaarea, ori cu gîndurile; ce trebuie să ne pocăim. Pentru că și mîntuitoriul nostru zice, și al lui Botezătoriu Ioan, dumnezeăscul Prediteci: pocăiți-vă că se apropie împărăția cerurilor. Și David: aproape e, zice, tuturor celora ce chiamă pre dînsul. Dece grăesc eu tare și strig tuturor cu mine pentru darul mîntuitoriului nostru, să ne pocăim ca să ne spăsim. Că și sfințiților și mireanilor de treabă le iaste ipovedaniia și pocăania. Și mărturiseaște de aceasta apostolul: ispovediți-vă unul altuia greșealele și vă rugați unul pentru *Simeon Soluneanul.*
Mathei, glava 3, zac. 5.
Psalmul 144.
Iacov, glava 5, zac. 57.

altul ca să vă tămăduiți. De întru aceasta arată apostolul că trebuiaște să se răscumpere tot omul de cealea ce-au greșit, că nimenea nu iaste fără de păcate, fără numai singur domnul nostru Isus Hristos, carele fără de păcate se-au întrupat și sfințește se-au născut și au trăit și au murit pentru toți izbăvitoriul; și deac-au învis trăiaște și iaste singur fiind fără de păcate.

PENTRU CÎȚI SE ISPOVEDESC DE A LOR BUNĂ VOE, CUM LI SE CADE SĂ SE CANONEASCĂ.

GLAVA 322.

Nichifor Tarigrădeanul.

De-și va ispovedi omul păcatele cu tot sufletul de în bună voe a lui, atunce datoriu iaste duhovnicul să facă ranelor a acelora iușoară vindecare. Și canonul cu carele va vrea să-l canonească, să-l împartă în trei, însă: o parte să o pue spre milosîrdia de oameni a lu Dumnezeu, că niminea nu e fără de păcate, fără numai singur domnul carele au răscumpărat pre noi cu cinstitul lui sînge de în mîinile diavolului și au izbăvit pre noi; iară cu a doa parte el să canonească pre acela ce-au facut păcatele, după puteare și după voia lui; iară a treia să o ia duhovnicul, ca cela ce are puteare de la arhieru să dezleage și să leage după cum zice nemincinoasa gură a domnului nostru Isus Hristos.

PENTRU CEIA CE SĂ LEAPĂDĂ DE HRISTOS DE VOE SAU DĂ NEVOE.

GLAVA 323.

Marele Vasile.

Carele să va lepăda de Hristos de voe, nenevoit de niminea, acela numai la moartea lui să se cuminece; iară de să va fi lepădat de multe nevoi și munci carele n-au putut să le rabde, acela 8 ani să nu se cuminece.

Iară însă besearica de aceasta pînă în zioa de astăzi așa ține, adecă această tocmire a prea sfîntului patriarh al Tarigradului, chiar Methodie.

Și iaste așa:

Însă de va fi fost acela copil pre carele l-au luat și s-au lepădat de leage-și, adecă de Hristos, sau de frica sa, sau dă nepriceapere, sau dă neștiință, iară deaca ș-au venit și se-au făcut deplin întru vîrsta lui și ș-au adus aminte de pravoslavnică credință a lui Hristos, carea ținea părinții lui, și se va întoarce cu tot sufletul spre sfînta besearică întru pocăanie și ispovedanie, atunce să-i citească molitvele de înșelăciune și de curăție în șapte zile, iară a opta să se speale și să se ungă cu sfîntul mir, ca și la cei ce să botează, și atunce să-l îmbrace cu haine noao, și așa să se priceștuiască dumnezeestilor taini, și deaca se va priceștui, atunce într-alte 8 zile să nu lipsească nemica de la ceata besearicii, ca și cei botezați.

Vezi bine de tot.

Iară de va fi fost voinic cela ce se-au lepădat, însă de să va fi lepădat de Hristos, atunce să se facă pre dînsu milă adică milosîrdie. De-acia

să postească doao sărăcuste și să păzească la sfînta besearică întru molitve și posturi și rugi. Și deaca se vor împlăa ceale 2 sărăcuste, atunci să-i citească molitvele de curăție 8 zile și să zică în toate zilele ГИ ПОМЛШН¹⁾ o 100 de ori, și dup-aceaia să se speale preste tot, și așa să-l ungă cu sfîntul și marele mir și să se facă liturghie ca să se priceștiuască dumnezăeștilor taini și să se păzească la besearică și la liturghie 8 zile.

Iară de să va fi lepădat de Hristos de voe, fără de nice o nevoe, acela are canon groaznic și mare, iară pentru iubirea de oameni a lu Dumnezeu și pentru ertăciunea lui, să se postească de carne 2 ani, și de oao și de brînză și de vin de va putea, și să zică ГИ ПОМЛШН¹⁾ în zi 200 de ori.

Iară de nu va putea să facă aceaste de sus, atunci închină-l și-l *Semnează.* tocmeaște mai întru bun lucru în care va putea. Iară de va fi neputearnic, el să facă după cumu-i va fi putearea lui. Și deaca va împlăa acei 2 ani, mai nainte de 8 zile să-i citească moltive de ertăciune; și așa să se priceștiuască și să se facă cum am scris mai sus, ori bărbat ori muiare, numai carele va fi în vîrsta deplină.

Și să zică aceaste molitve cătră acel ce să întoarnă iară la leage-ș:

ГШ ПОМЛШМСА

Праведенъ еси Ги и прависеди твоа ни бо посъгркшенїи нишихъ сътворилъ еси намъ. Преслашающе Бо заповѣди твоа сами прѣд-
ху(м)сѧ смрти самже яко(с)рдъ и вл(д)каквдый съобрашенїе нше
яко лѣкако ест и яко пожрк смрти кркпость нша оумл(с)рднса
нана(с) сп(с)ти благоволи твоє създанїе обра(з) раб прїати нсмрти при-
бли(ж)ша(г)сѧ призови твоєгѧ образа якоизбавилъ еси на(с) силы смрт-
ныѧ и показа(л) еси намъ пѣтсп(с)нїа твои(м) стымъ дхѧмъ бжест-
венное поро(ж)денїе и спсєни твоєю блг(д)тїю въ спѣваемъ твоє съмотре-
нїе, и моли(м)сѧ и милисѧ дѣемъ въ второе твоє пришествїе въ нїюже
хощєши сѣдїти живы(м) и мртвыѧ икѣздати комѧ(ж)до по дѣл(м)
егѧ. Помѣни мл(с)т твоа яко о(т) вѣка сѣ(т) и презри члѣскаѧ нша
съгркшенїѧ, прости на(м) въ сѧко прегркшенїе ко(л)ное и неко(л)ное, въ
разсмѣ и въ неразсмїи, нѣс(т) Бо члѣ(ж) живѧ быти и не съгркшати,
ни еди(н) днѣ быкаєтъ жизнь егѧ ч(с)тѧ, кто во похваляетѧ ч(с)тѧ
имѣти ср(д)це, или ктѧ дє(р)знєтъ ч(с)тѣ быти ш(т)скврѣни; въси
Бо или въ словѣ, или дѣло(м) съгркшихъ(м) пре(д)тобою, и оустра(н)-
шїисѧ твоєѧ славы надѣемсѧ оправдатисѧ на стра(ш)нѣмъ твоємъ
сѣдѣ, не о(т)дѣлѧ правды, не Бо сътвори(х)о(м) что благо на земли нѣ
о(т) вѣры истинны и еже на тѣбѣ исповѣданїе, еже Бо вѣдами тѧ

¹⁾ „Doamne miluiește“.

пра(в)дѣ все съвършеннѣю, и познати твою державѣ коренѣ бѣ(з)смертіа: и видѣху(м) и исповѣдемъ и крѣдемъ яко ты еси иже во(т) нещии(х) къ еже быти прикелъ еси на(с) и во(т) падшихъ младай, и съгрѣшающа(г) прїемши, и во(т) смерти жико творѣши, и мѣимъ гнѣнъ, елика съгрѣшихомъ прѣдъ тобою юко пактоносци, и къ мѣрѣ прѣбывающе, и болѣзнію обложеніи аще къ словѣ или дѣло(м), или помышленіемъ са(м) яко багъ и чаклоубецъ, и мл(с)ти(в) кл(д)ка слаби, вѣстакн, презри и прости съгрѣшеніа нѣша и не кѣмъ ни(ж) вѣиди сърабо(м) твоимъ къ сѣ(д), яко не оправдїтсѣ прѣдъ тобою кѣсакъ живый яко ты еси единъ бѣ(з)грѣшенъ и прїимавши кающійсѣ, и тебѣ слава възсїаемъ во(т)цѣ и снѣ и стѣмъ дѣхъ, ннѣ и къ сѣгда и къ кѣкн вѣкѣмъ¹⁾.

După aceeaia să zică și acești psalmi: 50 și 37 și 102; iară după psalmi să zică molitva aceasta:

Г҃е помолїмсѣ

М. Владикъ гнѣнъ, иже ключа цр(с)твїа твоѣго петроу верхоу-
номъ апостолу(м) оукрїлъ еси, и на немъ стѣю твою црковъ ѿ сно-
валъ еси, и даровалъ еси емъ силѣ твоимъ даромъ, еже вѣзати и раз-
рѣшати на земли оуслыши на(с) и ннѣ иже. Недостойнѣ мѣлаца(г)тисѣ

¹⁾ „Domnului să ne rugăm.

Drept ești, doamne, și drepte judecățile tale, căci nu ne-ai făcut nouă după greșelile noastre. Neascultînd poruncile tale, singuri ne-am dat morții. Dar tu însuși, ca un milostiv și stăpîn, cel ce știi că întoarcerea noastră este înșelătoare și că moartea a înghițit tîria noastră, te-ai milostivit spre noi, ai binevoit a mîntui fapta ta, ai luat chip de rob și, apropiindu-te de moarte, ai chemat chipul tău să ne izbăvească de puterea morții și ne-ai arătat calea mîntuirii prin sfîntul tău duh, dumnezeiasca naștere; și mîntuiți prin bunătatea ta, cîntăm grija ta și ne rugăm întru a doua ta venire, în care vei judeca viii și morții și vei da fiecăruia după faptele sale. Pomenește milele tale, căci sînt din veac și nu băga în seamă greșelile noastre omenești. Iartă-ne nouă orice păcat cu voie și fără voie, întru înțelepciune și întru neînțelepciune, căci nu este om fiind în viață să nu fi greșit, nici într-o zi nu este curată viața lui. Cine s-ar fîli că are inima curată, sau cine ar îndrăzni să fie curat de scîrnăvie? Ci toți, sau prin cuvînt ori prin faptă, am greșit înaintea ta și îndepărtîndu-ne de mărirea ta. Nădăjduim a ne îndreptați la înfricoșata ta judecată nu de faptele drepte, căci nu am făcut nici un bine pe pămînt, ci de credința cea adevărată și care este mărturisire întru tine, căci a afla adevărul tău desăvîrșit și a cunoaște puterea ta este rădăcina nemuririi. Și am văzut și mărturisim și credem că tu ești cel carele din neființă ne-ai adus în ființă și pe cei căzuți îi miluiești și pe cel care a greșit îl primești, și din moarte viață faci. Și ne rugăm ție, doamne Dumnezeul nostru, cîte am greșit înaintea ta, ca purtători de trup și în lume petrecînd și împovărați de boli, cu cuvîntul sau cu fapta ori cu gîndul, însuși, ca un bun și de oameni iubitor și stăpîn milostiv, ușurează, lasă, nu baga în seamă și iartă greșelile noastre și nu socoti și nici nu intra cu robul tău în judecată căci nu se va îndreptați în fața ta nici unul dintre cei vii. Căci tu ești singur fără păcat și primești pe cei care se pocăiesc și ție slavă îți înălțăm, tatălui și fiului și sfîntului duh, acum și pururea și în vecii vecilor“.

ѡ ѡ(т)пшценїи нѣкшнемѡ твоемѡ рабѡ, и оудикѣ ма(с)ти твоѡ на немѡ спа(с)ані оупокающи(х) на тѡ. Ты бо рекѡ еси гдѣ оустнама бгѡносны(х) твои(х) прр(о)кѡ: ѡбратитесѡ къ мнѣ и ѡбращесѡ къ камѡ іако не хоцещи смрѣти грѣшникѡ нѣ еже ѡбратитесе и живѡ быти емѡ, самѡ оубо, чѡколюбче и сего раба твоего ѡ(т) прѣлестныа пшти къзкращающагосѡ, и просѡшѡ ѡ(т) тебѣ ѡ(т) пшценїе не ѡ(т)кращайсѡ нѣ къ ма(с)ти поскти, и къ щедрѡ(т) призови іако ты еси какошмисѡ бѣ и на тѡ ѡ(б)ращающимсѡ спсѣ и тебѣ слава възсылаемѡ съ бѣ(з)началнымѡ ти ѡтцѣмѡ, и прѣстѣлымѡ и бѡгымѡ и жикоткощим(м) ти дхѡмѡ, нѣкѣ и всегда и къ вѣки кѣкѡмѡ, аминѡ¹⁾.

Și să facă otpust cum se cade.

PENTRU DE ÎN CE VÎRSTĂ SE SOCOTESC LA DUMNEZEU PĂCATELE OMULUI.

GLAVA 324.

Sfinții părinți și alți învățători zic că după cumu e mintea și înțelepciunea omului, așa se socotește: sau de în 12 ani, sau de 12 înainte; pentru că vei afla copii de 12 ani de vor avea minte mai multă decât omul cela ce iaste de 50 de ani, și iară vei afla oameni de 25 ani și de 30, și mai sus, de vor fi avînd puțină minte și mai puțină decât copilul acela. Ce însă Dumnezeu nu socotește pre ceia ce fac păcate pre ani cari-i au, ce după cum e mintea și înțelepția omului, cum am zis.

Anastasia, a
dumnăzeștii
cetăți Antio-
hia.

PENTRU OMUL PĂCĂTOS CARELE VA FACE UN LUCRU BUN; PUTEA-VA LUA ERTĂCIUNE DE TOATE PĂCATELE LUI, AU BA?

GLAVA 325.

De aceasta zice că e adevărat, pentru că și cea curvă anume Raava, carea priimi pre iscoadele ale lui Isus Naviin, ea se spăsi; și tîlhariul se spăsi pentru credința, și curva cu lacrămele-și, și alți mulți păcătoși carii au făcut lucrure bune, toți se-au spăsit.

Tomujde.

Cor 2

¹⁾ „Domnului să ne rugăm.

Stăpîne, doamne Dumnezeul nostru, carele cheile împărăției tale le-ai incredințat lui Petru, verhovnicul apostolilor și pe ele ai întemeiat sfînta ta biserică, și i-ai dăruit lui putere prin darul tău să lege și să dezlege pe pămînt. Ascultă și acum pe cel ce cu nevrednicie se roagă ție pentru slobozirea robului tău de față și arată mila ta asupra lui; mîntuiește pe cei care nădăjduiesc pentru tine. Căci tu, doamne, ai spus prin gurile proorocilor tăi purtători de Dumnezeu: întoarceți-vă către mine și mă voi întoarce către voi. Căci nu vrei moartea păcătoșului, ci să se întoarcă și să fie viu; căci însuți, iubitorule de oameni, și de acest rob al tău, care s-a întors din calea rătăcirii și cere de la tine iertare, nu te lepăda, ci îngrijește-l întru milă și cheamă-l întru îndurare. Căci tu ești Dumnezeu celor ce se pocăiesc și spre tine ne întoarcem, mîntuitorule, și ție slavă îți înălțăm, dimpreună cu tatăl tău fără de început și cu prea sfîntul și bunul și de viață făcătorul tău duh, acum și pururea și în vecii vecilor, amin!“

PENTRU DE VA FACE UN TÎLHARIU O 100 DE UCIDERI, DE-ACIA SĂ-L PRINZĂ SĂ-I TAE CAPUL; POATE FI IZBĂVIT DE UCIDERILE CE AU FĂCUT, DE TOATE, AU BA?

GLAVA 326.

Dumnezeestii învățători.

De acestea de toate vom zice că numai o ucidere au împlut, adecă au plătit, iară cealealte 99 în veacul ce va să fie, adecă la a doa venire a domnului nostru Isus Hristos, atunce va să aibă a-ș darea seama de dînsele.

PENTRU DUHOVNIC, CUM I SE CADE SĂ AIBĂ LOC CINSTIT ȘI SFÎNT PENTRU CEIA CE I SE ISPOVEDESC, ȘI CE SĂ ZICĂ CĂTRĂ DINȘII; ȘI PENTRU CEIA CE SUFERĂ DE ȚIN CANONUL LOR, ȘI PENTRU CEIA CE NU SUFERĂ A ȚINEA.

GLAVA 327.

*Simeon Solu-
neanul.*

Duhovnicul trebuie să aibă loc cinstit și sfînt, întru carele va să ispovedească oamenii și să ia pre cela ce va să i se ispovedească cu curată față și lină și blîndă și cu dumnezeiască frică, iară nu cu vreo față mîhnită, sau îngreioială, sau cu chip rău, ce cu bucurie multă să meargă cu cela ce va să i se ispovedească la acel sfînt loc, cum trebuie iscusiților duhovnici să facă.

Pōstnicul.

Cînd va duhovnicul să ispovedească pe vreun om, aceste cuvinte trebuie să zică cătră dinsul: Caută bine, fătul meu, că Hristos stă deasupra ta, așteptîndu-ți ispovedania. Și să nu-ți fie rușine sau să te temi de mine, să ascunzi ceva de în păcate carele ai făcut, ce cu îndrăznire și de întru tot sufletul și inema să le spui, ca să iai ertăciune și blagoslovenie de la domnul nostru Isus Hristos. Iară de vei ascunde ceva de întrînsele, atunce tu vei să aibi păcat îndoit. Ce te păzește deaca vreame ce-ai venit la vraci să te tămăduiești, să nu te duci netămăduit, fără vindecare, și va să-ți fie păcat ție, iară nu mie. Și așa-l întreabă una și alta, întîi de va fi făcut vreunul de în ceale 7 păcate de moarte, carele sînt acestea:

Lepădarea de leage.

Fărănădejdea de cătră Dumnezeu, carea să chiamă otceaania.

Preaînălțarea, adecă trufia.

Uciderea de voe.

Amestecarea de sînge.

Zăcearea cu bărbat unul cu altul.

Și fărădelegea: spurcarea sau stricarea de copii.

Așijderea și pentru alte păcate. Și auzind cuvintele lui și păcatele carele sînt, dă-i canon cum zic pravilele dumnezeestilor părinți și cumu-i vei vedea bunătatea și voia lui cea bună.

*Marele Vasi-
lie.*

Și cîți suferă a ținea canonul lor, grăiaște marele Vasilie la 83 de canoane ale lui, și nu se pricestuesc, zic, pre aceia să-i ții și feciori de duhovnicie. Iară ceia ce nu suferă a ținea canonul lor, nu lăsa nice pre

acea a se duce fără tămăduire, ce-i învață întâi și a doa oară. De-acia de vor asculta, de bine, iară de vor rămînea întru nepocăință și nu vor răbda să se întoarcă de tot, atunce tu lasă păcatul să fie asupra lor. Și să știi așa să ții păcatele celor ce ți se ispovedesc, ca cum ar fi și ale tale, și așa să aibi grijă a darea seama domnului nostru, lui Isus Hristos, la a doa groaznică a lui venire.

Semnează.

Iară cîți nu suferă a ținea nemic să facă de în canonul carele le dai și vor eși de la tine fără de vindecare, însă de să vor întoarce și vor veni întru pocanie și se vor pleca să facă canonul lor, priimește-i și-i cuprinde în brațe. Că domnul nostru zice: n-am venit să chem dreptii, ce păcătoșii întru pocanie. Iar de nu vor vrea, atunce ei vor purta greotatea păcatelor sale în zioa judecării. Numai ce ești datoriu să-i înveți cît vei putea și să faci vindecare spre dinșii cîndu-i doară vei putea să-i faci să te asculte.

Apostolilor, cap. 52.

Cînd se va afla om smerit și voiaște să facă în toate zilele, cumu-i va fi putearea, metanii, atunce-i pogoară 1 an mai jos de în măsura părții carea i-ai dat să nu se pricestuiască.

Postnicul.

Iară de va vrea să facă milostenie după cumu-i va fi putearea, atunce-i erți și alt an.

Și de va posti miercurea și vinerea după socotința și porunca dumnezeștilor apostoli, erți-i iarăș și alt an.

Caută de vezi aceasta foarte bine, o, duhovnice.

Iară de va vrea să ție lunea să nu mănînce carne, și alt an iar să-i lași.

Iară de va fi omul acela mai jos de 30 de ani, iar să-i lași și alt an.

Iară de va fi mai jos de 20, mai puțin se canoneaște.

Iară de va vrea să se pocăiască după păcat și va vrea să se facă călugăr, atunce doao părți ale păcatelor lui să-l canonești, iară alta să i-o erți.

Iară de va vrea să meargă în obște, atunce jumătate de canonul păcatelor lui să-i erți.

Iară de nu va vrea ispoveditul să facă de în ceale de sus, care am zis, atunce el să împle tocma porunciții ani ai păcatelor lui.

Și duhovnicului i se cade să vază pre omul au tînăr de iaste, au bătrîn, au tare, au slabu, și locul și obrazul care au făcut păcatul. Și de va fi făcut de multe bucate sau de beție, sau învățată o au avut și o au împreunat, sau de frică se va fi făcut, sau de silă, sau de sărăcie, acestea trebuie să vază duhovnicul și să socotească. Că tînărul de va greși, are canon mai iușor decît cel bătrîn, cum am zis. Așijderea și alte păcate toate au bogate. Drept aceaia trebuie să le ispitească cum se-au făcut și atunce să le facă canonul lor după cum se cade și după cumu-i voia omului.

Zri.

Și de va face și tocmeală să imputineaze canonul păcatelor, ca cela ce are puteare a lega și a dăzlega, n-are nice un canon, nice păcat, nice osîndă, că povestește și zice cătră noi dumnezeiasca scriptură: cea ce să ispovedesc cu durearea inemii și a sufletului, într-acel ceas vine spre dinșii iubirea de oameni a lui Dumnezeu și iau ertăciune și se fac moștneani împărăției ceriului.

Marele Vasile, canon. 70.

cititi

**PENTRU VRĂJI ȘI FĂRMECĂTORIE; ȘI PENTRU CEIA CE MERG
PE LA VRĂJITORI; ȘI PENTRU CEIA CE POARTĂ BAERE.**

GLAVA 328.

Marele Vasilie, canon. 65. Canonul 65 al marelui Vasilie poruncește că vrăjitoriul și cela ce varsă ceară sau plumb cositoriu, sau carele leagă bărbatul și muiarea să nu se împreune, sau va face vreun alt fel de vrăjie, acela ani 20 să nu se cuminece.

Caută de vezi bine de această socoteală. Și să știți că pre aceia chiamă vrăjitori, carii chiamă dracii și fac vrăjile pre voile cealea ce vor întru stricăciunea oamenilor.

Încă și ceia ce aduc vrăjitorii în casele lor să le scoată vrăji, sau carii citesc stealele, sau ca să înveațe ceva ce nu știu, sau se duc la vrăjitori sau la vrăjitoare, aceia 5 ani să nu se priceștiuască.

Săborul de la Anchira, canon. 24. Așijderea și ceia ce poartă baere, sau nărocul cesta ce zic oamenii că are năroc omul, sau vor căuta de vor socoti zioa în carea se-au născut bună iaste au rea, aceia să se canonească ani 5.

**PENTRU MALACHIA, ADECĂ CINE-Ș BATE MĂDULARIUL ÎN MÎNI;
ȘI PENTRU CURVIE; ȘI PENTRU CELA CE SĂ CULCĂ CU FĂMEAE
NEBOTEZATĂ.**

GLAVA 329.

Postnicul. Cîți vin la acest lucru de fac malachie, aceia să mănînce sec zile 40 și să facă în toate zilele cîte 100 de metanii. Iar de nu vor putea să mănînce sec, atunce să nu se priceștiuască 1 an și să facă în toate zilele cîte 100 de metanii, sau 50.

Iară de să va face malachia între dinșii, atunce să mănînce sec 80 de zile, sau să nu se priceștiuască ani 2 și să facă în toate zilele metanii cîte 50.

Iară de va fi cineva de în partea și rîndul sfîinției și mai nainte de luarea preoției va cădea într-acel păcat al malachiei, acela întîi să se canonească, de-acia să se hirotonească.

Iară deaca se va face preot, va face fără de minte, să fie lipsit de preoție 1 an; iară de o va face cu minte după aceeaia, atunce să fie lipsit de preoția lui de tot.

Iară de va face aceasta călugărul, canonul lui iaste să mănînce sec zile 60 și să facă metanii în zi cîte 80.

X Și cîte mueri să împreună cu bărbați, adecă cu cineva și nu vor fi făcînd lucrul păcatului de tot, acealea să se canonească în cel canon de mai sus al malachiei.

Și oricine va curvi, zice dumnezăescul Grigorie Ostroveanul, ani 9 să nu se cuminece.

Iară Marele Vasilie zice 7.

Iară dumnezăescul patriarh Postnicul poruncește după 2 ani să se cuminece, adevărat de va vrea să mănînce sec pînă la 9 ceasuri și să

facă în zi și metanii 250; iară de nu va vrea, atunci să nu se cuminece, cum poruncesc mai sus dumnezeștii părinți.

Iară cine va curvi cu muiare nebotezată, acela 5 ani să nu se cuminece și să se postească și să facă milostenie și metanii.

PENTRU AMESTECAREA DE SÎNGE.

GLAVA 330.

Carele se va împreuna cu soru-sa întru păcate, carii vor fi de un tată și de o mamă, 20 ani să nu se cuminece. *De în canoanele marelui*

De să va afla neștine cu noru-sa, sau la soacră-sa, sau la muma soacrei, *Vasilie.*
ani 11.

Iară la vară-sa premare, ani 10.

Iară la a doua vară, ani 9.

Iară la cumătră-sa, ani 11.

Iară la fină-sa, care-i iaste fată sufletească, ani 20.

Iară la muiarea frăține-său, ani 11.

Așijderea și cea ce să va afla cu doao surori.

Așijderea și muiarea carea se va afla cu doi frați.

Iară de să va afla neștine cu maștehă-sa, ani 12.

Ce zice dumnezeescul patriarh Postnicul, canonul al acelor păcate ale mestecării de sînge, după vrearea oamenilor face canonul lor, cu carele vei să-i canonești ori greu, ori iușor, cum ți-e voia.

PENTRU MUIAREA CAREA SE AFLĂ ÎNTRU MUERIA EI.

GLAVA 331.

Muiarea carea se află întru mueria ei, după obiceiul firii muerești, *Postnicul.* aceeaia nu se poate priceștui dumnezeștilor taini pîn' ce să va curăți, nice întră în besearică pîn-în 7 zile, nice să împreună cu bărbatulu-și pînă ce se va curăți.

Iară de să va afla în besearică și-i va veni a i se slobozi firea și se va priceape și va eși afar-într-acel ceas, atunci nu se canoneaște, iar de să va priceape și-i va hi rușine de nu va eși afară, ce va lua anafora, atunci se canoneaște.

PENTRU CELA CE ZACE CU BĂRBAT ȘI FACE CU DOBITOC.

GLAVA 332.

Al treilea canon al lui sfetî Grigorie Ostroveanul poruncește: cea *Grigorie Nis-* ce va face această grozăvie a zăcerii cu bărbat, ani 18 să nu se cuminece. *cii.*

Iară marele Vasilie zice ani 15.

Postnicul.

Iară dumnezeescul patriarh Postnicul poruncește ani 3, și după 3 să se cuminece, adevărat de va suferi să postească pînă la al 9-lea ceas și să mănînce sec și să facă și cîte 200 de metanii; iară de nu va vrea să facă acest canon, să nu se cuminece 15 ani, după socotința de sus a marelui Vasilie.

Marele Vasilie.

Iară spurcătoria de vită, ani 15 să nu se cuminece.

PENTRU SODOMIE, ORI CE FELIU VA FI; ȘI CÎTE FELIURI DE SODOMIE SÎNT; ȘI CE FELIU DE CERTARE LI SE DĂ.

GLAVA 333.

Zac. 1.

De vreame ce am zis și am scris pentru ceia ce fac silă featelor celor ce sînt cocoane și muerilor văduo și altele, acuma să și stăm tot pre aceaia cale să spunem și pentru ceia ce vor face silă a coconi cruzi mici, de-i vor spurca, care păcat se chiamă, pespre fire. Acest lucru pespre fire se face în trei chipuri: întîi cînd se împreună neștine trupeaște cu mumă-să carea l-au născut, sau cu fata-ș, sau cu soru-sa; dece acesta păcat să chiamă sînge amestecat; al doilea, cînd se împreună neștine pespre fire cu vreun dobitoc fie ce fel va fi; a treia, cînd se împreună neștine cu fiecă obraz parte bărbătească, care lucru, mai pe scurt, se chiamă sodomie; pentru care lucru vom să arătăm cuvînt, răspuns într-acesta chip.

Zac. 2.

Sodomleanii nu se ceartă numai cu moarte, ce și după moarte trupurile lor le bagă în foc de le ard.

Zac. 3.

Oamenii cei vechi de demult și ellinii pre aceia i-au fost certînd cu o muncă mare, pre carii făcea această grozăvie ce să zice sodomia și dup-aceaia i-au fost omorînd.

Zac. 4.

Acesta feliu sodomleanii se chiamă și sînt fără de cînstă și mainte încă pînă a-i ocări înaintea judecătoriaului.

Zac. 5.

Sodomleanii, mainte încă pînă nu-i vor rușina înaintea judecătoriaului, nu sînt volnici cu avuția lor la moartea lor să o dea cui vor vrea; iară de va lăsa neștine cuiva avearea lui la moarte și de ar face și zăpis, și dup-aceaia se va arăta lucrul cum au fost sodomlean, atunce strica-se-vor acealea tocmeale și se vor sparge acealea zăpise, cum nu și se-ar fi făcut, și avearea lui toată va fi domnească.

Zac. 6.

Cela ce face silă vreunui copil, poate acela să-l ucigă de tot, și nu va avea nice o certare de la judecătoriau.

Zac. 7.

După pravila împărătească, nu va putea nimenile să fie ispravnic vreunui sodomlean nice la un lucru, nice la judecătoriau nu va îndrăzni să grăiască pentru sodomlean. Aceasta se socoteaște cînd va fi greșala lui arătată de față înaintea judecătoriaului; iară de nu va fi arătată greșala, atunce fiecine ar putea grăi pentru dinsul să isprăvească ce va trebui la judecătoriau.

Zac. 8.

De să va afla neștine de în clirosul besearicii să fie sodomlean, acela se va sărăci de toate, după cum scrie pravila besearicii, de tot binele ce va fi avînd de la besearică se va lipsi și-l vor opri și de la besearică și-l vor duce de-l vor închide într-o mînăstire departe; și mai vîrtos îl vor

lepăda de tot și cu totul de în cinstea lui, și atunci se va da pre mîna judecătorelui celui mirenesc să-l cearte cu moarte, ce să zice să-i tae capul. Și aceasta se va face cînd se va afla c-au făcut sodomie numai o dată și deplin; iară de nu va fi făcut desăvîrșit, ce va fi făcut numai vărsare pre dinafară, pîntre coapse, atunci nu i se va tăia capul, ce să va certa într-alt chip, după cum va fi voia judecătorelui.

✕ Ceta ce să chiamă că face sodomie, acela ia și certarea. Dară nu se chiamă că face sodomie numai ceta se să împreună trupeaște cu parte bărbătească, ce să zice cu copii, ce și ceta ce să va împreuna cu muiare pespre fire. *Zac. 9.*

✕ Ceta ce se va împreuna singur cu muiarea lui într-alt chip, iară nu cumu-i obiceiul muerilor, aceluia răspunsu' lui iaste de ispravă să-i facă moarte; și nu-i va folosi de-ar cît șovăi, de vreame ce iaste mai grea aceasta greșală, cînd se împreună omul pespre fire cu fămeaia lui decît cu striină. *Zac. 10.*

Sodomlean să chiamă încă și ceta ce face vărsare cu mîna lui; iară de-l va vedea cineva și de-l va prinde, atunci nu se va certa cu moarte, ce cum va fi voia judecătorelui. *Zac. 11.*

✕ Oricare muiare va meșteșugi de va merge la altă muiare, ca un bărbat, cu meșteșuguri ca acealea cum am scris și mai sus, și frecîndu-se eale acolo de va arunca sămînța una la alaltă, ce să zice de vor face acel lucru desăvîrșit să se stîmpere de poftă, atunci pre amîndoa să le omoară; iară de nu vor face lucrul deplin, atunci se vor certa mai iușor, după voia judecătorelui. *Zac. 12.*

✕ De să vor afla frecîndu-se doao mueri una pre alta, însă fără nice un meșteșug, pînă cînd se vor slobozi amîndoa, și acealea se vor certa după voia judecătorelui. *Zac. 13.*

✕ Care muiare va face în loc de bărbat cu vreun copil, aceia să-i facă moarte ca unii sodomleance; alți dascali zic să se cearte după voia judecătorelui. *Zac. 14.*

Nu va putea judecătorel nice într-un chip să mai mișcoreaze certarea carea se dă la sodomie, ce de pururea le va tăia capetele și-i va arde în foc. Numai să socotească judecătorel cînd va fi lucrul desăvîrșit, ce să zice înlăuntru, atunci să-i și piarză; iară cînd va fi denafară, atunci să-i cearte după voia lui, cum scrie și mai sus. *Zac. 15.*

Oricare sodomlean va face sodomie cu copil sau și alt obraz parte bărbătească, aceluia să-i facă moarte și să-l arză în foc. *Zac. 16.*

Ceta ce să va împreuna cu vreo muiare pespre fire dormind în somn, și încă-i va fi muiarea rudă de în sîngele lui, și ea, deaca se va deștepta, va striga, atunci acela să se cearte ca un răpitoriu, ce să zice să i se tae capul. *Zac. 17.*

Sodomia nu naște rod. Drept aceaia nu se smintește să se facă nuntă de în rodul sodomleanului. *Zac. 18.*

✕ Greșala sodomiei se judecă de la doao judecăți: judecătorel besearicii-l aforiseaște, iar judecătorel cel mirenesc face-i moarte; și după moarte, trupul lui-l arde în foc. *Zac. 19.*

Ceta ce va săruta copil cu rîmnă, acela să se cearte după voia judecătorelui. *Zac. 20.*

- Zac. 21.* Greșala sodomiei se arată cu seamne și cu înțelesuri.
- Zac. 22.* Arată-se încă și cu mărturii, carii vor zice cum au văzut pe sodomlean apucatu-se de copil și vrea să-l întoarcă cu fața în jos cu de-a sila și ei au auzit vătându-se și-au alergat de l-au scos; și altele ca acestea.
- Zac. 23.* Tipetele și strigarea copilului iaste de față semn cum i-au făcut silă.
- Zac. 24.* Când va dormi neștine într-un pat cu copil tânăr, atunce face prepus mare cum iaste adevărat sodomlean.
- Zac. 25.* Când va fi cămașa copilului cu sînge, atunce iaste de față semn de sodomie.
- Zac. 26.* Să prinză neștine copilul cu de-a sila să-l sărute, acela face prepus cum iaste acela sodomlean, fără numai cînd va fi copilul mai jos de zece ani.
- Zac. 27.* Ajută foarte multe la arătarea sodomiei veastia celui vinovat ce-i vor zice că iaste sodomlean.
- Zac. 28.* Moașa și vraciul, aceia pot să mărturisească de vreame ce vor fi văzut copilul și de vor cunoaște făcut-au sodomie au ba.
- Zac. 29.* Cuvîntul copilului nu va arăta la judecătoria greșala sodomiei, iară așa face mare prepus cum să fie vinovat.
- Zac. 30.* Certarea sodomiei poate judecătoria să o mai micșoreaze cînd se va face între coconi micșori carii nu vor fi încă de vîrstă.
- Zac. 31.* Cînd va păți copilul această pacoste, sodomia, atunce de i se va fi făcut silă, atunce nu se va certa.

**PENTRU CEIA CE VOR FACE CURVIE CU DOBITOACE, ACELORA
CE CERTARE LI SE VA DA.**

GLAVA 334.

- Zac. 1.* Bărbatul carele se va împreuna cu dobitoc parte fâmeiască, sau muiarea care se va împreuna cu dobitoc parte bărbătească, acelora întîi li se tae capetele, după aceeaia se ard în foc cu acel dobitoc împreună, cu carele se va fi împreunat.

PENTRU UCIDERE.

GLAVA 335.

- Marele Vasilie.* Canonul 55 al marelui Vasilie poruncește că cine ucide de voia sa, acela ani 20 să nu se cuminece.
- Postnicul.* Iară de va ucide dă nevoie, ani 10.
- Zri.* Iară dumnezeescul patriarh Postnicul grăiaște: în trei ani, adevărat de va vrea să mănînce sec și după al 9-lea ceas și să facă și metanii cîte trei sute în zi.
- Iară cela ce va ucide în războiu sau în tîlhărie, ani trei să nu se cuminece, adevărat de-i vor veni asupra cu sabii; iar de nu va fi venit tîlhariul cu sabii, ce numai ca să fure, iar el putînd să fugă și n-au fugit, ce au scos sabia sau arma de au ucis pre tîlhariu, acela să se canonească ca un ucigaș.

PENTRU CLIRIC SAU MIREAN, DE VOR BATE SAU VOR LOVI PE VREUN OM ȘI VA MURI. ȘI CEI SFINȚIȚI, ADECĂ CÎȚI AU RÎNDUL PREOȚIEI, DE VOR BATE PRE CINEVA.

GLAVA 336.

Canonul 65 al sfinților apostoli poruncește: care cliric în mînie sau în sfadă va lovi pre cineva și de acea lovire va muri, acela să lipsească de preoția lui de tot, fără de nice o ertăciune; iar de va face aceasta mireanul, atunce acela să se afurisească și să se canonească ca un ucigaș. *Apostolii, canon. 65.*

Și iară, oricare episcop, sau preot, sau diacon, va bate pre om carele au stricat ceva, ori credincios, ori necredincios, acela să fie lipsit de darul său. Că de-ț va strica ție, preote, mireanul, tu să-l vădești iară să nu-l bați ce de aceasta domnul nu ne-au învățat așa, ce zice că de te va lovi cineva preste falca dreaptă, tu să întorci și cea stîngă, și cui vor lua hainele, el să-ș scoată și cămașa să i-o dea. Și aceastea sînt poruncile domnului, și trebuie să se păzească toate, mai vîrtos preoții, ca să se facă chipure și începătură întru bine oamenilor celor mireani. *Iar a lor, canon. 27.*

AICEA SCRIEM CINE CE CERTARE VOR LUA CARII SE VOR GĂSI ACOLEA DE FAȚĂ UNDE SE VA FI FĂCÎND VREO SFADĂ, FIIND CU ARME, ȘI SE VA TÎMPLA DE SĂ VA FACE UCIDERE.

GLAVA 337.

De să va afla neștine de față unde se va face ucidere, mai vîrtos fiind cu arme, atunce trebuie să cerceteaze judecătoria să vază și să afle au doară pentru venirea aceluia se va fi blăznit și se va fi spăreat cel ucis, și se va fi lăsat de-l vor fi ucis. De să va afla acest lucru să fie adevărat, atunce se va certa tocma ca și cela ce va fi făcut uciderea, și mai vîrtos cîndu-l va fi știut mai demult cum iaste ucigătoriu, și mai mult pentr-aceaia se va fi îngrozit deaca-l va fi văzut acolo de față. Iară de să va fi numai tîmplat acolo și nu va fi știut nemica cum va să se facă ucidere și căce au mers el acolo, nemica n-au făcut, atunce nu se va certa. *Zac. 1.*

Cela ce să va găsi la un loc, de față, cu arme, unde se va tîmpla ucidere, acela se va certa ca și ucigătoriu; sau de va fi mers cu ucigătoriu după ucidere, de-i va fi fost soție pînă la lăcașul lui, măcară de n-ar fi făcut altă nemica, căce au fost acolo de față. *Zac. 2.*

Cela ce va sfătui pre ucigătoriu să nu facă ucidere, iară cînd se va afla acolo de față unde se va face uciderea și nu va nevoi di ce va putea să-i despartă să nu se facă ucidere, acela să se cearte tocma ca și cela ce va fi făcut uciderea. *Zac. 3.*

SEAMNELE CU CARILE SE CUNOAȘTE CEL CU ARME CE SE-AU PRILEJIT ACOLO LA SFADĂ, OARE ÎNTR-ADINS AU MERS ACOLEA, AU TÎMPLATU-SE-AU FĂRĂ VEASTE.

GLAVA 338.

De să va afla neștine acolo de față cu arme unde se va face ucidere, și judecătoria nu va putea așa lesne să cunoască într-adins au mers au *Zac. 1.*

tîmplatu-se-au de se-au nemerit acolo, atunci se cade să fie îngăduitoriu și cu milă și să crează că s-au găsit acolo de față neștiind nemica că se va face ucidere; drept aceeaia nicecum nu se va certa acela.

Zac. 2. De să va afla la judecătoriu mai mult de doao seamne să se arate cum acela ce se-au găsit acolo la ucidere au fost mers într-adins să ajute de va trebui, atunci-l va certa ca pe un fur; iară de nu se va găsi semn nicecum, atunci să-l slobozească; iară de vor fi numai doao seamne, atunci să-l muncească să spue adevărat; iară de va fi numai un semn, atunci să-i dea jurămînt să mărturisească cum va ști că iaste mai adevărat.

Zac. 3. Un om cu arme cînd ar putea face să lipsească de la acel loc unde se-ar face ucidere, iară el nu va să lipsească, atunci face semn cum se-au găsit acolo de față într-adins; drept aceeaia să se cearte ca un ucigătoriu.

Zac. 4. Cînd va fi neștine cu arme și va face semn cum se-au tîmplat la acea ucidere, iară n-au mers într-adins și încă la aceeaia vreamă va arăta cum lipsește de la acel loc, acela tot se va certa, de să va afla că acea ucidere se-au făcut puținel mai apoi de ce au lipsit el, și încă cînd se va fi bucurat căce se va fi făcut acea ucidere.

Zac. 5. Ucigătoriu de va fi om striin, carele nu va fi cunoscut niceodată pre acel om cu arme carele se-au găsit acolo de față la acea ucidere, atunci nu se va certa.

Zac. 6. Căla ce să va prileji la vreo ucidere și va fi cu arme și va nevoi să-i împartă și să-i facă să se împace, acela, deaca nu va putea, nu se va certa nicecum.

Zac. 7. Cînd se va afla neștine la vreo ucidere fără arme, iară armele va fi dat la altul să le ție pentru să poată șovăi să zică c-au fost fără arme, atunci trebuie să cerceteaze judecătoriu de se va afla cum căla ce-au ținut armele au stătut aproape de dinsul, ca, de-i vor trebui, să fie îndemînă a le apuca, atunci-l vor certa ca pe un ucigătoriu; iară de va afla cum căla ce-au ținut armele au stătut departe, atunci va șovăi și nu se va certa.

Zac. 8. Cînd se va prileji neștine cu arme să nemerească la un loc, după ce să va fi început sfada, și mai vîrtos de va merge după ce să va fi făcut și uciderea și după ce să vor fi rănit, și el nu va fi nemica rănit la acea ucidere, sau să fie zărvit ceva, atunci nu va avea nice o certare. Sau iarăși de va fi mers mai apoi și va fi ceva mestecat și va fi zărvit acolo la acea ucidere, acela nu se va certa ca un ucigătoriu, ce atîta se va certa pre cîta zarvă și greșală va fi făcut, după voia judecătorului.

CERTAREA ȘI PEDEPSA CAREA VOR LUA CĂLA CE VOR AJUTA VINOVATULUI, DUPĂ CE VA FACE GREȘALA.

G L A V A 339.

Zac. 1. Căla ce va petreace pre cel vinovat, după ce va face greșala, pentru să-ș poată scăpa capul, acela se va certa după voia judecătorului, însă nu ca cel vinovat; iară de-l va petreace pentru să nu-l prinză oamenii cei domnești, carii vor fi trimiși într-adins să-l prinză, atunci se va certa cu moarte.

Muiarea care-ș va ajuta bărbatului celui ce va fi vinovat, după ce va fi făcut greșala, pentru să nu-l omoară, aceaia nu se va certa nice într-un chip. *Zac. 2.*

Cela ce va petreace pre cel vinovat, după ce va face greșala, și de-l va petreace puțin lucru pînă-i va arăta calea și va fi fără arme, acela nu se va certa nicecum. *Zac. 3.*

Cela ce va petreace pre ucigătoriu, după ce va face uciderea, neștiindu-l că iaste ucigătoriu, nicecum au ucis, atunce într-acea dată nu se va certa nicecum. *Zac. 4.*

Cela ce va petreace pre vreun vinovat după ce va face vreo răotate, acela se va certa ca și cel vinovat, măcară că zic o seamă de dascal cum să nu se cearte, ce numai după voia judecătorului, iară de-l va fi petrecut mai tîrziu peste cîteva zile, atunce nu se va certa. *Zac. 5.*

Cela ce va ști c-au făcut vreo răotate și, după ce au făcut acea răotate, i-au năemit calul lui, sau i-l va fi dat să fugă să scape de certare, acela să se cearte după voia judecătorului. *Zac. 6.*

Cela ce va ascunde furul sau fiece vinovat, după ce va fi făcut vreo răotate, pentru să nu-l prinză păgubașii, sau oamenii cei domnești, sau de-i va da cale să fugă, acela să se cearte după voia judecătorului, măcară că zic unii să se cearte ca și vinovatul. *Zac. 7.*

Cela ce va ascunde trupul omului celui ucis ca să nu se ivească, acela să se cearte ca și ucigătoriu. *Zac. 8.*

Cela ce va priimi sau va ascunde lucru furat, atunce de să va găsi cum au știut că iaste de furtișag, acela se va certa după voia judecătorului; iară de nu va fi știut, atunce nu se va certa; iară de va fi lucru împărechiat, știut-au, au n-au știut, atunce creade judecătoriu să nu fie știut. *Zac. 9.*

Cela ce va lăuda pre cel vinovat și de va zice: bine-au făcut de-au făcut aceasta, de aceasta dăm învățătură, de va fi greșala ce-au făcut greșală de ceale mari, ce sînt de căp, atunce se va certa mai mult decît cel vinovat. Și aceasta se va face cînd va fi lădat pre cel vinovat mainte de ce va fi făcut greșala; iară de-l va fi lădat după ce au făcut greșala, atunce se va certa tocma ca și cel vinovat. Iară de nu va fi greșala carea au făcut de în ceale mari, și de va lăuda mainte de ce va fi făcut greșala, atunce nu va lua mai multă certare, ce ca și cel vinovat. *Zac. 10.*

Cela ce să va făgădui celui vinovat, după ce va face greșala, să-i ajute la ceva și de-i va da ceva ajutoriu, atunce acela se va certa tocma ca și cel vinovat. *Zac. 11.*

Cela ce va petreace pre cel vinovat, pentru să poată scăpa sau să-l poată ascunde undeva, sau să-i facă cale să fugă, sau și într-alt chip cumva să-l ajutorească, acela face prepus cum și el iaste soție cu dînsul la greșala carea au făcut cel vinovat; drept aceaia să-l muncească să spue cu dreptul; fără numai de nu va fi ajutat atunce într-acel ceas ce-au făcut răotatea, ce mai tîrziu peste cîteva zile, sau fără numai cînd se va arăta de pre alte seamne, cum acela va fi știut oarece de acea greșală, sau iară numai de va fi fost rudă vinovatului cela ce i-au ajutat; drept aceaia să chîmă că i-au ajutat pentru că i-au fost omul lui, iară nu i-au fost soție la greșală. *Zac. 12.*

**AICEA SCRIEM PENTRU CERTAREA SAU PEDEPSA CAREA VOR
LUA CEIA CE PRIMESC PRE ÎN CASELE LOR FURI ȘI TÎLHARI.**

GLAVA 340.

- Zac. 1.* Cea ce va primi în casa lui fur sau tâlhariu cu lucruri de furtișag, acela se va certa ca și furul; iară de va primi numai pre om, sau numai furtișagul numai așa singur, acela se va certa după voia judecătoreiului.
- Zac. 2.* Cea ce va primi în casa lui tâlhariu de drum, pre acela ca pe un tâlhariu să l cearte cu moarte.
- Zac. 3.* Tot omul iaste datoriu, deaca va prinde tâlhariul, să-l dea pre mîna judecătoreiului, și de va ști neștine pe vreun tâlhariu undeva și de nu-l va spune judecătoreiului și pre acela, sau de va lua de la dinsul ceva bani sau alte lucruri și de-l va slobozi cîndu-l va ținea legat, acela să se cearte ca un tâlhariu.
- Zac. 4.* Cea ce va primi în casa lui tâlhari, acela se va certa nu numai cîndu-l va primi în casă ce încă de-l va și ascunde, sau-l va petreace și-i va fi soție să nu-l învăluiască cineva, atunce se va certa ca și tâlhariul; iară de-l va fi numai ascuns, atunce nu se va certa ca un tâlhariu, ce după voia judecătoreiului.
- Zac. 5.* Cea ce va primi lucru de furtișag, ce să zice numai furtișagul, de va primi de multe ori căce va fi legat prietenșug cu jurămînt cu furul acela, ca furul să fure iară celalalt să ascunză în casa lui, atunce acela ca pe un fur să-l spînzure, fie cine ar fi, fie bărbat, fie muiare.
- Zac. 6.* Cea ce va primi bani sau alte lucruri de furat de la vreun om slujitoriu, sau și într-alt chip, ce va fi avînd pre mîna lui bani domnești sau alte lucruri, pre acela-l vor certa ca și pre un fur.
- Zac. 7.* Cea ce va primi furtișag în casa lui, și de nu va ști, acela să nu se cearte.
- Zac. 8.* Atunce se va certa ca un fur cea ce va primi lucru de furat în casa lui, cînd va lua ceva pentru să ascunză sau să dobîndească ceva dentrînele.

**AICEA SCRIEM PENTRU CE CERTARE VA LUA CELA CE DĂ
PUTEARE ȘI ÎNVĂȚĂTURĂ CUIVA SĂ MEARGĂ SĂ FACĂ VREO
RĂOTATE CUIVA.**

GLAVA 341.

- Zac. 1.* Cînd dă neștine puteare altuia să meargă să facă vreo greșală, acela lucru se face în multe chipuri, pentru căce că se face și cu cuvinte de învățătură, cum se-ar zice, învăță într-acest chip: pasă, zice, să ucizi pre cutare om, sau să bați pre cutarele; încă să face acesta lucru și cu cuvinte de rugăminte, cum se-ar zice: rogu-te să scoți pre cutarele de în cutare mesereare; sau altele ca aceastea.
- Zac. 2.* Cea ce va zice cuiva: de-aș avea ceneva să ucigă pre cutarele, foarte i-aș mulțemi; sau de va zice: de-aș putea face în vreun chip să găsesc

cineva vreun om sau și doi, să ucigă pre cutarele, eu le-aș plăti foarte bine și încă i-aș și dărui, acela dă putere și trimite pre acel om să facă acea ucidere; drept aceeaia ca un ucigătoriu se va pedepsi.

Cela ce va zice către slugă-și sau năemit ce va fi: rușine-m iaste și ocară și răotăte ca aceasta ce mi-au făcut cutare om, nu trebuie să lăsăm să nu ne răscumpărăm, acela ș-au dat putere slugii-ș cu aceste cuvinte ca să meargă sluga și să se nevoiască să facă acea greșală; drept aceeaia se va certa pentru aceeaia greșală, că ce-i va fi făcut sluga, aceeaia iaste ca și când ar fi făcut el singur. *Zac. 3.*

Cela ce-i va fi dat neștine o palmă peste obraz sau un pumn și de va zice cătră cineva: cutarele m-au suduit și m-au bătut tot peste obraz și mi-au făcut atîta rușine, dece te rog să mă răscumperi dă pre dinsul, sau și alte cuvinte ca aceastea de-i va zice, pentru să-l poată îndemna să-i izbîndească, iară acela se va scula și-l va ucide, atunce cela ce l-au îndemnat și l-au trimis nu se va certa ca un ucigătoriu, pentru că drept o palmă și drept un pumn ce va da neștine altuia, nu se cade să se cearte sau să-și răscumpere cu ucidere, că acela de alta l-au rugat și i-au zis să-i facă răscumpărare drept palmă și drept pumn, iar nu ucidere; drept aceeaia atunce numai singur cela ce va fi făcut uciderea se va certa ca un ucigătoriu. *Zac. 4.*

Cînd nu se vor putea aleage cuvintele să se știe, putere i-au dat cînd l-au trimis au învățatură, cum se-ar zice, acea putere și acea învățatură spre bine l-au fost învățat au spre rău, atunce scrie să se mai crează cum să fie fost mai mult spre bine decît spre rău. *Zac. 5.*

Cela ce va zice cătră cineva: de vei să ucizi pre cutarele, ucide-l, atunce nu se chiamă că l-au trimes el să-l ucigă, pentru că asupra lui au lăsat puterea să facă cumu-i va fi voia. *Zac. 6.*

Cela ce va zice cuiva: pasă de întrebă pe Andrei de va vrea să-ți zică să mergi să ucizi pre Ioan, și deaca va vrea el, ucide-l, atunce cela ce l-au trimis, Andrei și ucigătoriu, toți într-un chip se vor certa ca niște ucigători. *Zac. 7.*

Cela ce va zice slugii: să nu te văz înaintea ochilor miei pînă nu voi auzi c-ai făcut ceva vreun lucru ca acela, pentru să-m poți răscumpăra răotătea și rușinea ce ne-au făcut cutarele, și atunce de va mearge sluga și-l va ucide, trebuie să cearce judecătoria să vază oare ce felu de răotăte i-au făcut și cui au făcut: slugii au stăpînu-său? pentru să se știe căruia de într-acei doi, sau de va fi fost vreo răotăte mare ca aceeaia, să fie lucrul în cumpănă de moarte; pentru că de va fi fost într-alt chip lucru de nemica, atunce cum se va certa sluga ce-au ucis, așa se va certa și cela ce l-au trimis. Dece de va fi făcut răotătea stăpînului și va fi lucrul puțin și de va fi și omul de jos și micșor, atunce iaste semn cum i-au fost gîndul stăpînului să-l ucigă cînd ș-au trimis sluga; drept aceeaia într-un chip se va certa sluga ce-au ucis, ca și stăpînul ce l-au trimis. Iară de va fi făcut acea răotăte slugii, atunce arată seamnele cum stăpînul, cînd au trimis pre slugă, n-au avut gînd că-l va ucide, ce se-au gîndit că numai ce-l va sudui sau-i va face altă nevoe împotriva ce le va fi făcut și acela; drept aceeaia nu se va certa stăpînul cu moarte, ca sluga carea va fi făcut uciderea, ce se va certa după voia judecătoria. *Zac. 8.*

Zac. 9. Stăpînul carele va da puteare slugii-și să ucigă pre cineva și nu-l va auzi nimenile cîndu-l va învăța, pentru că-i va șopti la ureache, și el se va duce și va ucide pe vrăjmașul stăpînu-său, aicea trebuie să cerceteaze acela judecătoria: întîi, cînd i-au dat acea puteare să meargă să ucigă, n-au auzit nimenile; a doa, cel ucis, de va fi fost stăpînu-său cu vrăjmășie de moarte; a treia, de va fi grăbit sluga și va fi ucis omul într-acea dată numai cum i-a zis stăpînu-său; pentru căce că atunce va creade judecătoria cum stăpînul au dat puteare slugii-și să-l ucigă, și atunce va certa pre stăpînul slugii ca și pre un ucigătoriu. Iară de va lipsi vreuna de aceastea ce zisem mai sus, atunce creade judecătoria cum să nu-i fie dat stăpînul puteare într-acesta chip ca să-l ucigă; drept aceaia nu-l va certa ca pe un ucigătoriu, ce numai după cum va fi voia judecătoria. Și aceasta se va face cînd va da stăpînul puteare slugii-și pre ascuns, ce să zice-i va șopti la ureache. Iară de-i va fi dat această puteare unui ispravnic al lui, pentru să îmble să pîrască la judecătoria pre acel vrăjmaș al lui, și să nevoiască să-l omoară, atunce se socotește lucrul că i-au dat puteare să îmble să-i facă răscumpărare pentru răotăte ce-i va fi făcut, după cum va aleage judecătoria; iară de să va grăbi și-și va răscumpăra el singur fără de judecătoria, ce să zice-l ca ucide singur cu mîna lui, se va certa atunce ca și un ucigătoriu.

Zac. 10. Cea ce va zice slugii sale: ia-ți un toiag și să nu mai vii la această casă pînă nu-mi veri face izbîndă pentru rușine ce mi-au făcut cutarele, sau și cu alte cuvinte de-i va grăi să-l poată îndemna spre răscumpărare, și încă mai vîrtos cîndu-i va zice de multe ori să-și ia toiagul, atunce sluga de va merge și va ucide pre acela, stăpînul slugii carele l-au trimis nu se va certa ca un ucigătoriu, ce numai după voia judecătoria, de vreame ce-i va fi zis numai să-și ia toiagul, că aicea arată semnul cum să-i fie zis să-l bată, iară să nu-l ucigă.

Zac. 11. Feciorul, sau sluga, sau ruda, sau priatenul, de va ucide pre cea ce va fi făcut vreo răotăte tatălui, sau stăpînului, sau rudei, sau priatenului, acela nu se va chema să fie făcut acea ucidere cu putearea tatălui, sau stăpînului, sau a rudei, sau a priatenului; drept aceaia, tatăl, stăpînul, ruda, priatenul, lor se-au făcut răotăte și sudalma, pentr-aceaia nu se vor certa ca niște ucigători. Și aceasta va fi cînd feciorul, sluga, ruda, priatenul vor fi oameni buni și vor avea veaste de oameni buni, și încă cînd vor fi făcut acea răscumpărare atunceși curînd după ce le vor fi făcut acea vătămăre, ce cum va fi, neavînd vreame să se sfătuiască cu cei scîndaliți și vătămăți, ce să zice cu cei suduiți; iar de vor fi oameni răi, feciorul, sluga, stăpînul, ruda, priatenul și vor avea veaste de răi și de vor fi făcut uciderea tîrziu, preste cîteva zile după sfadă, atunce iaste semn cum cei suduiți au știut de tocmeala uciderei și n-au nevoit să nu se facă; drept aceaia se va certa tatăl, stăpînul, ruda, priatenul carii se-au suduit, ca și feciorul și sluga și ruda și priatenul carii au făcut uciderea. Și aceasta va fi adecă să nu se cearte ucigătorii cei suduiți, cum se-ar zice tatăl, cîndu-l vor fi suduit certîndu-se de în cuvinte adins eiși, iară nu pentru vreun lucru ce-au avut să ia sau să dea unul altuia; pentru că de va sudui neștine pre tatăl cuiva pentru niscare lucruri, iară feciorul se va scula de va ucide pre ceala ce-au suduit pre tată-său, ca să dobîn-

dească aceale lucruri tată-său, și uciderea se-au făcut pentru folosul tătîne-său, atunce iată semn cum să fie știut și tată-său; drept aceeaia și tatăl și feciorul ca niște ucigători se vor certa. Acestea toate așa se socotesc și pentru slugă spre stăpîn, și pentru rudă spre rudă, și pentru priaten spre priaten. Încă de să va afla că feciorul, la uciderea aceluia ce-au suduit pre tată-său, de va fi făcut cheltuială, atunce iaste semn cum și tatăl și alții au știut de acea ucidere, și drept aceeaia ca niște ucigători se vor certa. Încă se va certa tatăl ca un ucigătoriu, cînd va fi început el a sudui întîiu pre cela ce l-au suduit sau l-au într-alt chip vătămat, iară feciorul lui l-au ucis de-au omorît pre suduitoriu; iară de nu va fi tatăl început sfada, ce singur suduitoriu, atunce se va certa numai feciorul; așijderea vor fi și ceilalți. Cînd va ucide feciorul pre cela ce va fi suduit pre tată-său, și de va părea rău tătîne-său, atunce iaste cum n-au fost cu voia lui uciderea; iară de să va bucura tatăl pentru căce au ucis feciorul lui pre cela ce l-au suduit, atunce iaste semn cum să fie fost cu știrea lui; drept aceeaia ca niște ucigători amîndoi se vor certa.

Cînd va fi lucrul împărechiat, oare știut-au și fost-au cu voia lui, au n-au fost, ce să zice, tatăl, stăpînul, ruda, priatenul, cum va să ucigă pre suduitoriu feciorul, sluga, ruda priatenul, atunce judecătoria de va avea niște seamne oarecarile cum să fie știut, iară seamnele vor fi mici, atunce să-i muncească să spue cu dreptul; iară de nu vor fi seamne nicecum, atunce ajunge să-i pue numai să jure. Zac. 12.

Datoriu iaste tatăl, stăpînul, ruda, priatenul, să nevoiască în tot chipul să smintească să nu se poată face ucidere de la fecior, de la slugă, de la rudă și de la priaten; iară de nu vor putea face nice într-un chip să smintească să nu se facă ucidere, atunce, de să va face, nu se vor certa ca ucigătorii, ce după cum va fi voia judecătoriaului. Zac. 13.

Sluga judecătoriaului de va bate pre cela ce va zice că leagea carea legiuiaște acest judecătoriau nu-m place, drept aceeaia voi să merg la alt judecătoriau, aceeaia iaste semn cum să-l fie bătut cu voia judecătoriaului. Zac. 14.

Cela ce va trimite pre altul să facă vreo greșală, și acela va merge și va face, atunce aceia amîndoi se vor certa după certarea acei greșale. Zac. 15.

Aceia carii vor trimite să facă vreo greșală la vreun loc și de vor fi într-acel loc oameni mulți, și acei trimiși iarăș vor fi mulți, atunce de va fi greșala mare, atunce, fără nice de un feliu de șovăiale, toți cîți vor fi se vor certa de la judecătoriau, după cum va fi și greșala: pentru greșală de ceale mari, cu moarte, iară de nu vor face greșală de ceale mari, atunce va cerceta judecătoriaul carele dentr-aceia va fi mai cap și carele va fi început întîi greșala și cela ce va fi trimis întîi să se facă greșala, și atunce pre aceia va certa cu moarte, iară pre ceialalți vor certa după voia judecătoriaului. Zac. 16.

Cela ce va zice acolo unde vor fi strînși niște oameni mulți: de-aș putea găsi pre cineva să-m ucigă pre cutarele, sau să facă cutare greșală, da-i-ași atâtea bani, iar oarecarele dentr-acei oameni ar merge și ar face acea greșală, atunce amîndoi se vor certa după cum va fi greșala, de vreame ce să chiamă că l-au trimis. Zac. 17.

Cela ce va trimite pre alt om să facă vreo greșală, acela nu se va certa mai mult decît l-au învățat să facă orice feliu de greșală cînd l-au Zac. 18.

- trimis; iară acel trimis, de va face mai mult de cum i-au fost învățătura, atunce acela singur se va certa pentru cel mai mult ce-au făcut.
- Zac. 19.* Căla ce va trimite pre neștine să facă cuiva răotăte, iară dup-aceaia iarăș să facă în vreun chip să zică să nu facă, iară acela tot să-ș facă pre cuvîntul de întîi, atunce se va certa el singur, iară nu căla ce l-au trimis.
- Zac. 20.* Celuia ce-i vor da învățătura să facă vreo greșală și el va priimi să facă, iară dup-aceaia să zică celuiia ce l-au trimis: nu voi face acea greșală ce m-ai învățat să fac, iară dup-aceaia iarăși să meargă să o facă, atunce acela singur se va certa după cum va fi munca aceii greșale, iară căla ce l-au trimis nicecum nu se va certa.
- Zac. 21.* Căla ce va trimite, cum se-ar zice, pre Ioan să ucigă pre Petr, iar Petr va ucide pre Ioan, atunce căla ce l-au trimis nu se va certa ca un ucigătoriu, ce numai după voia judecătorului.
- Zac. 22.* Căla ce va trimite pre Costea să ucigă pre Ioan, iară el nu va ucide pre Ioan, ce va ucide pre Pavel, atunce căla ce l-au trimis nu se va certa.
- Zac. 23.* Cel trimis cînd va face arătare cum nu e vinovat la greșala ce l-au pîrît, și de va fi acea mărturie să arate numai singur pre dîns, atunce acela ce l-au trimis să facă greșala nu va fi slobod de acea greșală ce l-au pîrît cu mărturiile ce arată celuiialalt, iară de va da răspuns cel pîrît pentru amîndoi, atunce vor fi amîndoi slobози.
- Zac. 24.* De va slobози judecătoriu pre cel vinovat carele au făcut greșala, atunce nu se va chema pentru aceaia slobod fi căla ce l-au trimis să facă greșala; așijdere de va slobози și pre căla ce l-au trimis, atunce iar nu se va chema slobod și căla ce-au făcut greșala.
- Zac. 25.* Carele va putea face vreo greșală, de carele iartă și slobozesc prăvilele, cum se-ar zice să-ș ucigă fata cînd va face preacurvie, iară el să trimeată pre altul striin să o ucigă, atunce nice unul, nice altul nu se vor certa pentru ucidere ce se-au făcut.
- Zac. 26.* Căla ce va trimite pre altul să facă preacurvie, acela nu se va certa ca un preacurvariu, ce așa mai pre iușoară certare i se va da.
- Zac. 27.* Orcare cocon ce va fi încă nu de vîrstă, carele se va găsi tot supt ascultarea părinților, de va trimite vreunul să fie mărturie mincinoasă, atunce pentru căce iaste încă nu de vîrstă, tînăr, nu se va putea certa certare deplină, cum se cade la mărturiia mincinoasă, ce numai și de aceasta cum va vrea judecătoriu, de vreame ce nu iaste putință cel trimis să ia mai multă certare decît căla ce-l va fi trimis.

**AICEA SCRIEM PENTRU CE CERTARE SE VA DA CELORA CE MUL-
TIMESC VINOVALULUI DUPĂ CE FACE GREȘALA.**

GLAVA 342.

- Zac. 1.* Căla ce va mulțemi cuiva după ce va face vreo greșală, acela atîta iaste vinovat ca și căla ce va trimite de va face greșala; drept aceaia ca și cel vinovat se va certa, măcară că n-ar avea acela ce mulțimeaste nice un folos, nice o dobîndă de la acea greșală ce se-au făcut.

Mulțemire să chieamă, deaca face greșala cel vinovat, cînd i-ar dăruia *Zac. 2.*
neștine vreun dar, ceva bani, sau alt lucru, sau cu cuvinte de mulțemire
să-i mulțimească, sau să-i făgăduiască ceva, sau să se cucerească lui,
sau de i-ar părea bine de acea greșală.

Cela ce va priimi sau va ascunde pre cela ce face greșala, acela iaste *Zac. 3.*
semn cumu-i mulțimeaste pentru căce au făcut acea răotăte, și așa iaste ca
și cînd l-ar fi trimis să o facă; drept aceeaia se va certa ca și vinovatul.

Cela ce va tăcea și nu va zice nemica celuia ce-i va spune cum au *Zac. 4.*
făcut cutare răotăte, atunce iaste semn cumu-i mulțimeaste; drept aceeaia
se va certa ca un vinovat.

Cela ce va da învățatură cuiva să facă vreo greșală, iară dup-aceaia *Zac. 5.*
iarăși-i va zice să nu facă, iară acela va face greșala, și deaca o va face,
atunce cela ce l-au fost învățat îi va mulțemi, atunce se chieamă cum l-ar
trimitte; drept aceeaia se va certa tocma ca și cel vinovat.

Cela ce se va prinde chezaș denaintea judecătoreiului pentru cel *Zac. 6.*
vinovat, acela nu se chieamă cumu-i mulțimeaste.

Cela ce va zice: de vream ce n-ar fi făcut cutarele cutare greșală, *Zac. 7.*
eu aș fi făcutu-o, că așa mi-au fost gîndul, acela se chieamă că-i mulțimeaste.

Cela ce să va bucura de preacurvia ce va face altul, acela nu se va *Zac. 8.*
certa ca un preacurvari, însă de va fi făcut preacurvia pentru zburdăciunea
și pofta lui; iară de să va fi îndemnat de pizmă, pentru să facă rușine și
ocară bărbatului muerii, atunce și cela ce să va bucura face semn cum
mulțimeaste preacurvariului, și atîta iaste ca și cînd l-ar fi trimis el să
facă preacurvie; drept aceeaia ca și preacurvariul se va certa.

Judecătoreiul de nu va putea cunoaste cu seamne în ce chip au făcut *Zac. 9.*
neștine preacurvie, de zburdăciune, au numai pentru să facă rușine bărba-
tului aceii mueri, atunce creade judecătoreiul c-au făcut de zburdăciune.

Cela ce va trimitte să bată pre altul, acela se va certa ca un vinovat, *Zac. 10.*
fără numai de-l va bate în besearică, sau în mijlocul tîrgului, pentru că
atunce se va certa numai el singur.

Cela ce va trimitte să bată pre cineva, iară acela nu-l va numai bate, ce-l *Zac. 11.*
va ucide de tot și cînd cel trimis va bate și-l va ucide de tot și va fi de față și
cela ce l-au trimis, atunce se vor certa amîndoi ca niște ucigători; iară de nu
va fi de față cîndu-l va ucide cel trimis, atunce numai ucigătoreiul se va certa
ca un ucigătorei, iară cela ce l-au trimis se va certa după voia judecătoreiului.

Cela ce va trimitte pre cineva să ucigă pre altul, iară el numai ce-l *Zac. 12.*
va bate sau-l va răni, atunce amîndoi se vor certa după certarea bătăii sau
a rănitului, iară nu mai mult.

Cela ce va învăța pre neștine să facă o greșală, iară mai apoi se vor *Zac. 13.*
împăca, sau-ș va fi vreo rudă cu vrăjmașul, atunce cel trimis, de va face
greșala, se va certa el singur, pentru că cela ce l-au trimis să chieamă
că ș-au luat învățatura înapoi pentru rudeniia ce-ș vor fi cu vrăjmașul său.

Cela ce va zice: pasă de ucide pre Ioan, iară peste un cescuț să-i *Zac. 14.*
zică: pasă de bate pre Ioan, atunce de va ucide pre Ioan, amîndoi ca
niște ucigători se vor certa.

Cela ce dă învățatură cuiva să facă vreo greșală, și va treace vream *Zac. 15.*
multă, iară dup-aceaia o va face, atunce amîndoi se vor certa într-un
chip, ca niște ucigători, măcară cîta vream ar fi trecut.

Zac. 16.

De pururea se va certa cea ce învață pre altul să facă vreo greșală, măcară de-ar și zice dup-aceaia să nu o facă. Iară de vreame ce-i va fi zis: să nu faci cutare greșală, și el de o va face, atunce acela ce l-au trimis se va certa mai puțin, după voia judecătoriaului; iară de nu-i va fi zis să nu o facă, atunce se vor certa amîndoi după certarea aceii greșale, orice greșală va fi.

PENTRU FUR ȘI PENTRU CEIA CE PRIMESC PRE FURI ȘI TÎLHARI.

GLAVA 343.

Marele Vasilie.

Furul, de să va ispovedi de voe, 1 an să nu se priceștuiască, și de va putea, adecă de va fi putearnic, să plătească ce-au furat; iar de-l vor vădi, atunce să-i fie canonul ani doi.

Postnicul.

✕ Iară priimitoriul de furi, ca și furul să se canonească.

Furul carele se va pocăi de voe, zile 40 să nu se cuminece; iar dă se va vădi, atunce 6 luni să mănînce sec după 9 ceas, și metanii în toate zilele cîte 100. Iară tîlhariul se canoneaște ca și ucigașul.

PENTRU SĂPĂTORIUL DE MORMÎNTURE ȘI FURUL DE SFINTE.

GLAVA 344.

Marele Vasilie.

Carele sapă mormînturile și fură de acolo ceva, acela ani 10 să nu se cuminece.

Iară dumnezăescul Postnic poruncește an 1, însă de va mînca sec și după a 9 ceas, și să facă în zi metanii 250.

Grigorie Niskii.

Iară furul de sfinte, adecă carele fură ceva de în besearică, acela ani 15 să nu se cuminece.

Iară dumnezăescul patriarh Postnicul zice: să se făcă tocmire și canon de aceasta și preste 3 ani să se cuminece dumnezăeștilor taini.

PRAVILE ÎMPĂRĂTEȘTI. PENTRU FURTIȘAGURI. VINA 12¹⁾.

GLAVA 345.

Zac. 1.

Vom să facem vorbă pentru rîndul furțișagului, dece se cade întîi să spunem niște lucrure oarecarele, pentru ca să putem înțeleage mai lesne pedepsele și certările a tot omul, carile se dau pentru fiecă feliu de furțișaguri.

Zac. 2.

Trebue de acmu să știm cum că Dumnezeu singur uraște lucrul furțișagului, de vreame ce și la învățăturile lui Dumnezeu, la vedea de față tuturor, zice de grăiaște: nu fura; și toate feliurile de limbi și de

¹⁾ În ediția originală greșit: *întii*.

seminții au un lucru grozav și urgisit acesta, furțișagul. Drept aceea se cade judecăților să-i pedepsească foarte cu mari și groaznice certări pre furi.

Furțișagurile sînt de multe feliuri. Un feliu iaste de vatămă numai o parte, ce să zice numai pre un om, iară alt feliu de furțișag iaste de vatămă pre mulți împreună. *Zac. 3.*

Alt furțișag iaste mare, altul mic; dece furțișag mare se chiamă cînd iaste lucrul furțișagului de mare preț, sau cînd iaste omul învățat într-acest meșteșug al furțișagului, sau cînd va fura de la vreun boiaren sau alt om mare de cînte, sau cînd va fi furat niscare prăvălii cu negoț, sau cînd va fi făcut scări să se sue la vreo curte domnească sau boerească, sau cînd va săpa casă sau va sparge zid, sau cînd va fi sfărîmat lacăte și altele multe ca acestea; sau cînd fură și pate nevoe tot satul, măcară de-ar fi furțișagul cît de micșor. Furțișag mic se chiamă iarăși cînd nu va fi făcut nice unele de acestea ce am scris mai sus. *Zac. 4.*

Cade-se să știm cum doao certări se dau furului; dece o certare iaste în bucatele lui, ce să zice să întoarcă înapoi tot ce va fi furat, altă certare iaste asupra trupului său, pentru greșală și răotăte ce va fi făcut. *Zac. 5.*

Omul cela ce-i vor fura bucatele și avuția, acela poate să cearce pre în toate casele, pre unde-ș va prepune, sau va cunoaște niscare seamne de furțișag, să fie lucrul la arătare, sau și cîndu-i va părea adevărat că-ș va găsi furțișagul de față; însă nu cu putearea lui, ce să ia voe și puteare de la judecătoria, iară nu așa, fietecum. *Zac. 6.*

Mai apoi de va cunoaște judecătoria cum acel păgubaș, carele va să cearce casa cuiva, iaste vrăjmaș acelui om cu casa, întru carea va să caute, aicea se cade judecătoria să nu-i dea voe să cearce; încă se cade judecătoria să socotească să nu dea voe nemănuși să cearce casa celuia ce iaste om de cînte și vestit de om bun, carele mai denainte nu va fi avut niceodată cuvinte de om rău, sau de furțișag. *Zac. 7.*

PENTRU FURII CARII ȚIN DRUMURILE FĂRĂ ARME. VINA 13.

GLAVA 346.

Carele va ținea drumurile și căile oamenilor, de va fura, și încă arme nu va purta cu sine, pre acela să-l scoată și să-l gonească de într-acel loc; iară de va fi purtînd arme și va fi furat multe lucruri, pre acela să-l arunce în ocnă, acolo să se pedepsească, după cum va fi voia judecătoria; și de în cît va avea, de va fi vreun fecior de boiariu, a treia parte de în bucatele lui să se dea la vistieria domnului, iară de va fi într-alt chip, atunce să-l spînzure în furci. *Zac. 1.*

Oricarele se va face a vîna pre lîngă drum, și de va găsi ceva îndemînă să fure sau să jehuiască pre cineva, acela, de vor cunoaște e-au făcut numai o dată, atunce să-l cearte cu ocna; iară de va fi făcut și altădată, atunce să i se facă moarte. *Zac. 2.*

Cînd va fura neștine de sparge vreun zid, sau ușă, sau tron, sau altă aseamenea acestora, de va fi făcut aceasta zioa și de va fi om de rudă bună, *Zac. 3.*

atunce să-l scoată de în locul lui o seamă de vreame; aceasta se socoteaște de va fi om de ocină, zic, să-l scoată de în ocinile lui cîtăva vreame, cît va fi voia judecătoriaului; iară de va fi om mai de jos, atunce să-l bată ca pe un fur și să-l trimeată la ocnă cîtăva vreame; iară de va fi făcut aceasta noaptea și de va fi, cum am zis, om de-a firea, atunce să fie scos și gonit de în locul lui pînă la sfîrșitul vieții lui; iară de va fi om de jos, atunce întîi să-l bată, de-acia să-l trimeată la ocnă să se pedepsească de pururea acolo.

- Zac. 4.* Cela ce va vrea să fure, și de să va ascunde undeva la vreun loc pînă va înnopta, atunce, deaca-l vor găsi, sau să-l bată foarte, sau să-l trimeată la ocnă cîtăva vreame, sau să-l gonească de în locul lui, pînă cînd va fi voia judecătoriaului.
- Zac. 5.* Carele va fura haine de la bae, așijderea să se cearte ca și cela ce mai sus scrie.
- Zac. 6.* Cela ce va fura lucru puțin de la vreun om mișel, acela cînd va fura întîi, atunce să-l bată; iară de va fura și a doa oară, atunce să-l semneaze la nas de o parte; iară de va fura și a treia oară, atunce acela să moară în furci.
- Zac. 7.* Cela ce va fura de în casa stăpînu-său lucru măcară cît de puțin, și de i-ar fi atunce întîi a fura, acela se va certa mai cumplit, întîi să-l semneaze la nas de o parte, iară de va fura și a doa oară, atunce să-l spînzure; iară de va fura măcară și de întîi de în casa stăpînu-său vreun lucru mare, și atunce să-l spînzure, să nu caute că-i e întîi.
- Zac. 8.* Carele va fura de în besearică vreun lucru ce va fi sfințit, măcar de va fi furat atunce întîi, pre acela tot să-l spînzure; iară de nu va fi sfințit lucrul acela ce-au furat, de i-ar fi atunce întîi, tot să și-i tae nasul, cum scrie mai sus; iară de va face și al doilea rînd, atunce să-l spînzure.
- Zac. 9.* Cela ce va fura găini, gînște și alte pasări dumeastece, acela de va fura o dată, de doaă ori, a treia oară să-l spînzure.
- Zac. 10.* Cela ce va fura furțișag mare, pre acela de întîiaș dată să-l spînzure.
- Zac. 11.* Cela ce va timpina pre neștine în drum noaptea, și-l va dezbrăca, acela, de va face și al doilea rînd, atunce să-l spînzure.
- Zac. 12.* Carele va face trei furțișaguri, ce să zice de-l vor fi prins în trei rînduri cu furțișag, pre acela să-l spînzure; însă înțelegînd că aceale trei furțișaguri le-au făcut tot într-un loc, supt oblastia unui domn și judecătoriau, măcară și aiurea într-alt loc, sau fost-au certat pentru acealea, au doară n-au fost certat, numai să fie mărturisit adevărat și de față cum le-au făcut.
- Zac. 13.* Cela ce va fi tîlhariu de drum, și de să va fi mărturisit el singur, sau de vor fi mărturisit niscare oameni buni credincioși, sau de-l vor fi prins tîlhărind de față, pre acela să-l spînzure într-acel loc unde va fi tîlharit.
- Zac. 14.* Cînd vor fi niște soții multe de vor ținea drumul de vor tîlhări sau vor fura, atunce pre aceia pre toți să-i spînzure, să nu poată plăti cu moartea unuia pre ceialalți pre toți.
- Zac. 15.* Cela ce va vinde feciorul altuia, sau robul altuia, sau fie pre ce om, acela de va fi boiaren, să-l bage în ocnă, iară de va fi slugă, ce să zice om mai de jos, atunce dentîi să-l poarte de coadele cailor, de-acii să-l spînzure; iară de va fi om de-a firea, atunce să-i tae capul.

Den afară de această cumplită certare ce va lua asupra lui cela ce va vinde feciorul, sau robul altuia, atunci i se cade încă să dea și prețul ce-au luat, îndoit părinților, sau stăpînului acelui rob vîndut. *Zac. 16.*

Cela ce va fura oae, sau bou, sau cal, sau alt dobitoc de în pădure, sau de în cîmp, sau de în turmă, sau de în casă, acela să se cearte cu ocna pînă la o seamă de vreme, după cum de mult va fi fost furțișagul și după cum va fi voia judecătoreiului; iară de să va afla cum acel om iaste învățat a fura de pururea și va fi făcut și alte date acest lucru, atunci așa într-acela loc ce-au furat dobitocul, acolo să-l spînzure în furci. *Zac. 17.*

Carele va fura dobitoc ce va fi slobozit pe drum, acela să nu se cearte cu ocna, ce mai puțin, după cum va fi voia judecătoreiului. *Zac. 18.*

Cela ce trage apa și o scoate de în matcă de o duce la grădină, sau la pometul lui, fără de știrea judecătoreiului, acela să se cearte ca un fur. *Zac. 19.*

Cela ce va lua de pre lîngă drum adăpătorile carele se-au făcut să se adape călătorii, sau dă le va strica, acela să se cearte ca un fur. *Zac. 20.*

De va fura neștine vreun lucru ceva și de va grăi să-l întoarcă al cui au fost, pînă nu l-au întrebat, acela să fie ertat de greșală, de-ar fi cît lucru mare, iară deaca vor treace o zi, doao, și-l va da atunci înapoi, și mai vîrtos cînd va fi îmblat de va fi cercat și va fi întrebat cela cu paguba, atunci de-ar și întoarce, tot se va certa ca un fur, după prețul acelui lucru, veri va fi mare, veri mic, veri mult, veri puțin. *Zac. 21.*

Țiganul, sau țiganca lui, sau copilul, de va fura o dată, sau de doao ori, sau și de trei ori, găină, gînsă, sau alt lucru micșor, atunci să se iarte, iară de va fi alt lucru mai mare furat, atunci să se cearte ca și fiecă fur. *Zac. 22.*

De va ceare neștine ceva vreun lucru la altul și el nu-i va da, iară el se va mîniia și i se va lăuda că-i va face ceva vreo răotăte, pre acela să-l pedepsească ca pe un fur. *Zac. 23.*

Cînd va trimite neștine pre altul să fure vreun lucru și el va merge de va fura pre cuvîntul aceluia, aceștea amîndoi ca niște furi se vor judeca și se vor certa. *Zac. 24.*

Cela ce va sfătui pre neștine să fure, pre carele nesfătuit de nimenilea de pururea fura, atunci acela ce l-au sfătuit să nu aibă nice o certare, fără numai cînd va fi sfătuit pre neștine să fie fur, carele mai di demult n-au fost fur, atunci acela să fie de certare. *Zac. 25.*

Cela ce va ajuta furului ori în ce feliu și mainte de ce va fura, de-i va da niscare lucruri carele sînt de treaba lui, cumu-i sfreadel, sau topor, sau funi, sau altele multe aseamene acestora, sau deaca va fura să-i rîdice furțișagul, sau să-l poarte să-l ascunză, sau măcar singur și pre fur, pre acela ca pe un fur să-l cearte; fără numai de va putea arăta cu o credință ca aceea cum n-au știut nemica că iaste lucru de furat și cum iaste om bun. *Zac. 26.*

Un tată sau feciorii lui, un frate sau muiarea sau alte chipuri aseamene acestora de vor avea de întru dinșii vreunul să fie fur și de-l vor acoperi și nu-l vor spune, ce-l vor ascunde și pre dinsul și furțișagul lui, aceia nu se vor certa în loc de furi. Dar cînd nu se vor certa? Atunci cînd nu-i vor fi ajutat nice la un furțișag, nice-l vor fi sfătuit niceodată să fure; iară de să vor afla c-au făcut vreuna de aceastea, atunci să se cearte toți într-un chip. *Zac. 27.*

- Zac. 28.* Cela ce va găsi ceva mergînd pre un drum, fie ce va fi, veri mult, veri puțin, acela de nu va spune și să strige, să mărturisească cum iaste la dinsul acel lucru și-l ține să-l dea al cui va fi, acela ca un fur se va certa.
- Zac. 29.* Carele va găsi pre marginea unii ape mari fiece lucru veri mic, veri mare, carele-l va fi aruncat apa ca o plavie, atunce acela, de nu-l va mărturisi, nu va avea nice o certare.
- Zac. 30.* Iară numai cînd se va fi răsturnat vreun car și vor fi și oamenii de față îmblînd după alte nevoi.
- Zac. 31.* Cela ce va lua vreun lucru ceva de la casa ce arde, sau cînd se va răsipi de va cădea într-acea zi ce va fi ars, sau se va fi răsipit, acela să se cearte ca un fur, după cum va fi prețul acelui lucru ce-au apucat. Iară de va treace o zi, doao și va sta în vreun loc nebăgat în seamă, ca cum ar fi lepădat, și de-l va lua cineva de față, atunce să n-aibă nice o certare.
- Zac. 32.* Cela ce va lua vreun lucru de la casa ce arde, care lucru, de n-ar fi luat, ar fi ars acoloa, acela să n-aibă nice o certare.
- Zac. 33.* Carele va muta hotarul cu putearea lui, stînd cu arme să facă războiu, aceluia să-i dea certare pe trup după cum va fi voia judecătoreiului; iară de va fi mutat furiș singur, aceluia să-i fie certarea cu bani, ce să zice să plătească pradă.
- Zac. 34.* Cine va lua piatra hotarului, sau măcară lemn ce va fi semnat hotarul, acela, de va fi știind că iaste semn de hotar, atunce se va certa ca un fur; iară de să va afla că n-au știut, atunce numai să-l bată.
- Zac. 35.* Cela ce va îndemna pre altul, sau va trimite de va muta hotarul, acela să se cearte împreună cu cela ce l-au trimis, tot un felu de certare.
- Zac. 36.* Cine va lua niscare bani de va da altuia împrumut și de nu-i va da acela ce i-au luat, acela ca un fur să se pedepsească.
- Zac. 37.* De va veni neștine la un priaten să poștească un cal, sau un bou, să meargă pînă la cutare loc și el nu-i va opri, ce-i va da, iară el nu va merge unde au grăit, ce va merge într-alt loc mai departe, acela să se cearte ca un fur. Cum se-ar zice, un om s-au rugat să-i dea un cal să meargă călare zece mile de loc, eu i l-am dat, el n-au mers călare, ce l-au înhămat de-au mers 20 de mile; atunce acela să se cearte ca și cum l-ar fi furat, iară pentru ce-au mers mai departe, deusebi să aibă certare de aceaia.
- Zac. 38.* Cine va creade pre neștine de vreun lucru ca acela, și i-l va da să-l ție și să i-l păzească, iară el se va sluji cu dinsul și-ș va trebui toate treabele ca și cum ar fi al lui, atunce acela să se cearte ca un fur.
- Zac. 39.* Cela ce va lua bani de la cineva ca să-i ție și-i va cheltui pe treabele lui, dece de-i va fi numărat cîndu-i va fi dat, atunce să n-aibă certare, iară de-i va fi pecetluit în pungă și el va fi stricat peceatea, atunce să se cearte ca un fur.
- Zac. 40.* De vor da cuiva niște avuție să o ție și să o păzească, și de o va fi furat cineva de la dinsul, niscare oameni de carii n-au vrut avea nădejde, au vor fi spart ușa, au răclița, au lacătul ce vor fi fost, sau altele ca aceastea, atunce unul ca acela să n-aibă certare, nice iaste datoriu să dea nemica; iară de vor lipsi aceastea tocmeale, atunce să se cearte.
- Zac. 41.* Cela ce va ceare de la un om un lucru să i-l ție, iară cela cu lucrul se va fi rugat mai di demult să i-l ție, acela de i se va prileji să i-l fure, atunce iaste datoriu să i-l plătească.

Cela ce va zice că i-au furat avuția ce-au fost el păzind, sau banii *Zac. 42.* ce-au fost luat în datorie, acela iaste datoriu să arate de față lucrul; iară de nu, numai să o dea înapoi a cui au fost, că de-ar și jura, nimenilea nu-l va creade, fără numai de-ar avea împreună cu jurământul și niscare mărturii, sau niscare seamne ca acealea, să poată arăta adevărat acel furțișag, să poată cunoaște fiecare.

Oricărui neguțătoriu vor da niște bani să li-i ție și-i vor număra *Zac. 43.* înaintea lui, iară de-acolea-i vor fura și-i vor fi spart ușa și secriul și lacătele și alte ca aceastea, atunce de se va afla, când i-au dat, că i-au zis să-i înceapă să-i cheltuiască și li-i va da mai apoi, când le vor trebui, atunce neguțătoriu iaste datoriu să le dea banii de la sine; iară de nu-i vor fi zis așa, atunce nu e datoriu cu nemica.

Cine se va face ispravnic vreunui om și va lua bani de la niscare dator- *Zac. 44.* nici ai aceluia, iar el nu va fi ispravnic să se arate cu scrisoare, acela să se cearte ca un fur, ce să zice, de vreame ce acei bani va fi cheltuit pre treabele lui.

Cela ce să va lega de vreun om, zicînd că-i iaste datoriu cu atîția *Zac. 45.* bani și nu-i va fi cu nemica, iară el cu înșălăciune și fără de voia lui va lua acea datorie mincinoasă, pre acela ca pre un fur să-l pedepsească.

Cînd vor avea niște soții bani împreună și-i vor da la un loc să li-i *Zac. 46.* ție, iară el va cheltui acei bani pre treabele lui, pre acela să-l gonească de în locul lui și să-i ia toate bucatele cîte va avea; iară de va fi om să nu ție banii soțiilor, ce cînd vor vinde, sau de în slujbă cînd vor veni, el-i va strînge, aceluia să i se tae capul și să i se ia tot ce va avea.

Cela ce va strica niscari bani ai besearicii, care bani vor fi lăsați de *Zac. 47.* cineva să tocmească besearica și să dreagă ce pre unde va fi stricată, sau va fi zis să cumpere niscare ocine, sau de vor fi niscare bani carii se strîng de în veniturile besearicii, acela om de va fi, cum să zice, ispravnic besearicii și va ținea el banii, și deaca-i va cheltui pe treabele lui, acela să n-aibă altă certare, ce să fie gonit de în locul lui și toate bucatele și ocinele ce va avea toate să se dea besearicii; iară de nu-i va fi cheltuit cela ce-i ține, ci-i va fi cheltuit cela ce-i strînge și-i aduce de pre unde sînt veniturile și-i dă la vistiariul besearicii, acela de va fi făcut una ca aceasta și se va adevăra cu mărturii oameni de cinste și credincioși, atunce certarea lui să fie moartea, ce să zice să i se tae capul și să i se ia tot ce va fi avînd, veri mult, veri puțin.

Oricine va fura lucru sfințit de în loc ca acela cinstit și sfînt, pre acela *Zac. 48.* să-l spînzure, sau să-l arză de viu în foc; însă de aceasta după cum va fi voia judecătoriaului.

Cela ce va fura lucru sfințit de în loc nesfințit, sau lucru nesfințit *Zac. 49.* de în loc sfînt, acela se va certa după cum va fi voia judecătoriaului, iară să nu i se ia viața, fără numai de va fi făcut acela lucru de doaă, trei ori, după cum spune pravila.

Pre cela ce-l vor certa pentru furțișag, măcară ce certare micșoară *Zac. 50.* ar fi pățit, acela nu va putea să fie oprit de să va afla cînd au făcut furțișagul c-au fost mai mare de 15 ani, pentru că de-ar fi mai jos, ce să zice mai mic, ar putea fi; iară de va fi și preot și-l vor prinde cu furțișag, atunce să-l leapede de în preoție.

- Zac. 51.* Care lucruri priimește preotul în besearică pentru ca să le citească vreo molitvă, acealea toate să chiamoă sfințite.
- Zac. 52.* Cela ce va fura și va vinde niscare sfinte moaște, pre acela să-l cearte cu moarte.
- Zac. 53.* Cela ce va fura cruce de în besearică, măcară de-ar fi și de lemn, acela fură lucru sfințit și de în loc sfințit; certarea lui iaste să-l spînzure sau să-l arză în foc de viu.

AICEA SCRIEM PENTRU VAMA CEA DOMNEASCĂ. VINA 14.

GLAVA 347.

- Zac. 1.* Oricine va îmbla cu înșelături și nu va plăti vama cea domnească, acela iaste ca un fur; dece să cade să piarză tot negoțul, drept carele nu va fi plătit vama.
- Zac. 2.* Cela ce va zice cum n-au știut unde iaste vama, drept aceeaia n-au plătit vama, atunce de va fi vama pusă de curînd și acela va fi striin de departe loc, atunce să se crează și să plătească numai vama cea dreaptă, iară de va fi vamă bătrînă și omul va fi de loc, atunce nu-l vor creade, ce-ș va piarde tot negoțul.
- Zac. 3.* Cine va ocoli locul acela unde să cade să plătească vamă sau va treace pre niscare drumuri neîmblate, fără numai de-ar fi cu știrea vameșilor, iară într-alt chip de va lăsa drumul cel mare, atunce tot negoțul să-și piarză.
- Zac. 4.* Cela ce va fi luat plată ca să aducă niște negoț de în loc în loc, iară el va treace și va ascunde negoțul și nu va plăti vama, acela iaste datoriu să plătească stăpînului tot cît au păgubit într-aceaia.
- Zac. 5.* Vameșul cela ce va afla un dobitoc încărcat cu negoț și să fie departe de acel loc de unde plătesc vama, acela nu-l va putea lua drept vama, zicînd cumu-i peritoriu acel negoț căce l-au ascuns de vamă, pînă nu va fi stăpînul de față împreună cu acel dobitoc cînd l-au găsit.
- Zac. 6.* Care vameș nu va lua negoțul cel perit singur de la cela ce-l va fi ascuns cu înșelăciune de vamă, atunce de să va prileji aceuia moarte, nu va mai putea de-acia să ceară de la feciorul lui, de vreame ce n-au luat nemica pînă au fost tată-său viu.
- Zac. 7.* Vameșul carele nu-ș va lua vama de la neguțătoriu pînă în cinci ani, acela de-acia nu va putea lua nemica pentru că se-au trecut o vreame.
- Zac. 8.* Cela ce va sări asupra vameșilor, cîndu-l vor timpina cu negoțul în cale și nu va lăsa să cearce negoțul care nu va fi plătit de vamă, atunce acela de în negoț să n-aibă nice o pagubă căce n-au plătit vama, iară așa numai să se cearte pentru căce au stătit împotriva oamenilor celor domnești.
- Zac. 9.* Oricare vameș va lua vamă mai multă decît iaste obiceiul să ia, acela să aibă certare cum va fi voia judecătoreiului.
- Zac. 10.* Oricare vameș va ceare vamă de niscare lucruri ce n-au fost obiceiul să se dea vamă, nici iaste cu știrea domniei, acela, de să va afla pentru unele ca acealea să fie luat plată, ce să zice vamă, atunce să i se tae capul, însă mainte să dea drept ce au luat acea vamă de una patru la vistierie;

iară de nu va fi luat, ce numai ce va fi cerșut, tot să se cearte și atunci după cum va fi voia judecătoreiului.

Oricare vameș va face năpaste cuiva, și-i va lua negoțul zicînd că nu ș-au plătit vama și el va adevăra c-au plătit, acela nu numai negoțul va întoarce înapoi, ce încă și ca un fur se va certa. *Zac. 11.*

Oricare vameș va fi vină ca să nu treacă negoțatorii cu negoțul pre la vreo scală, făcîndu-se multă asupreală și luîndu-le mai mult de cum au fost obiceiul, acela iaste datoriu toată asupreală și paguba ce vor fi păgubit negoțatorii pentru dinsul, tot să se socotească și să plătească la vistierie. *Zac. 12.*

Cela ce va face vamă noao carea n-au fost, sau de va mai adaoge cea veche de cumu au fost, atunci de va fi alt judecătoreiu într-acel loc să fie mai mare decît dinsul, cum ar fi domn, pre acela să-l cearte cu bani, ce să zice să-i ia avuția și să-l gonească de într-acel loc în toată viața lui, să nu se mai afle pre acealea locuri. *Zac. 13.*

Cela ce va fi domn și nu va avea alt domn mai mare asupra lui, acela poate să facă vamă noao cu voia tuturor, însă să plătească și cei de loc ca și cei striini, iară nu numai cei striini. *Zac. 14.*

Cela ce va fi ertat, acela să nu plătească vamă de vreame ce i-au dat Dumnezeu un dar ca acela ce poate să se bucure și să se vestească cu acel bine, pînă cînd se vor împlă doaozeci de ani, și el și feciorii lui, iară nu mai mult. *Zac. 15.*

PENTRU CEIA CE FURĂ ÎN PIZMA CUIVA ÎN LOC DE BATJOCURĂ.

VINA 15.

GLAVA 348.

Oricine va fura ceva vreun lucru, nu pentru să păgubească pre cela ce l-au avut, ce numai pentru să-ș rîză și să-ș bată joc de dînsul, acela să se cearte, iară nu ca un fur. *Zac. 1.*

Cela ce va merge să fure și nu va fura, acela să se cearte după voia judecătoreiului. *Zac. 2.*

Cela ce va apuca slujnica altuia ca să curvească cu dinsa, știind cum mainte au fost curvă, acela să se cearte, iară nu ca un fur; iară de va fi fost fată acea slujnică, atunci să se cearte ca un fur. *Zac. 3.*

Cînd va avea neștine vreun lucru la altul și nu-l va putea scoate de la dînsul, și de-i va fura ceva, însă nu mai mult, ce numai cît va fi prețul acelui lucru, acela să nu aibă nice o certare pentru furțișag. *Zac. 4.*

Cela ce va lua pietrii de la viia altuia, acela ca un fur să se cearte. Aceasta se socoteaște așa și cînd sapă neștine piatră dă pre hotarul altuia, aceaia încă se chiamă furțișag. *Zac. 5.*

Cela ce de mare sărăcie va fura, iară nu mult, ce numai cît va mîncea și cît se va îmbrăca, acela să se iarte; iară de vor vrea, atunci să-l și cearte mai pre puțin, iară nu ca pe un fur, pentru că se chiamă c-au furat dă nevoe. *Zac. 6.*

Cela ce va fura de la ceia ce sînt de pururea vrăjmași și pizmași unui sat, ce să zice acelui loc unde lăcuiaște, așijderea și de la păgîni, atunci să se iarte, să nu se cearte. *Zac. 7.*

- Zac. 8.* Năemitul, de va sluji la un stăpîn și nu-i va plăti simbria, și de-i va fura numai atîta pre cît va fi simbria, acela să nu se cearte, ce să fie ertat.
- Zac. 9.* Cea ce va fura vreo hiară sălbatică, sau pasăre pînă nu va fi învățată, acela să nu aibă nice o certare.
- Zac. 10.* Cea ce va fura de la tată-său veri mult, veri puțin, acela nice o certare să nu aibă; iară de să va prileji să fie vreun om de casa lor, la moartea lui să lase ceva acelui fecior, atunce de într-acel lucru al feciorului poate tatăl să ia să-și plătească furțișagul.
- Zac. 11.* Sluga ce va fura în casa stăpînu-său, de va fura lucru puțin, acela să nu se cearte, iară de va fura lucru mare, atunce să se cearte, iară tot mai puțin de cum ar fi furat altul.
- Zac. 12.* Care muiare va fura pre bărbatu-și, aceeaia să nu aibă certare, nice să aibă strînsoare să întoarcă ce-au luat, ce să se împace cu bărbatulu-și; iară de să va prileji să se despartă, sau să moară muiarea, atunce barbatul să-și ia plata de în zeastrea ei. Aceasta pravilă să se socotească și cînd va fura bărbatul pre muiare.
- Zac. 13.* Cea ce va sfătui pre muiare să fure de la bărbatu-și și să-i dea lui, fără numai de vor fi avînd împreunare rea, pre acela să-l cearte ca pre un preacurvariu; iară de nu vor fi avînd mestecatură într-acesta chip, atunce să-l cearte ca pe un fur.
- Zac. 14.* Muiarea carea va fura de la cea ce curveaște cu dinsa, aceeaia să se cearte ca un fur; așijderea și bărbatul de va fura de la muiarea carea curveaște cu dinsa, acela iar ca un fur să se cearte.
- Zac. 15.* Călugărul carele va fura pre egumenul, acela nu va avea certare, căce că se chiamă că-i e fecior, iară așa numai să aibă strînsoare cît să întoarcă tot ce va fi luat.
- Zac. 16.* Cea ce va vrea să dobîndească și să moștenească avuția cuiva după moarte, și-i va fura ceva încă fiind viu, acela să nu aibă certare, ce numai să întoarcă tot ce-au furat și să fie în pace.
- Zac. 17.* Cea ce se va îndatori cu ceva la altul, sau cîndu-i va da neștine ceva să ție, iară el va înceape într-alt chip după cum va fi voia lui, nu cum va vrea cea ce i-au dat, atunce de va vrea stăpînul să priimească, bine va fi, nu se va certa; fără numai cînd va zice: așa avut-am nădejde că va priimi așa, pentru aceeaia am îndrăznit; atunce trebuie aicea să socotească judecătoria acea nădejde să vază cum iaste. Dece de va fi cu cale, atunce să-l iarte, iară de nu, să-l cearte. Cum se-ar zice, un om au luat un cal de la o rudă a lui, sau de la vreun priaten bun a lui, să îmble cu dînsul numai trei, patru zile, iar el au ținut calul zece zile, atunce nădejdea iaste cu cale să fie, căce iaste omul lui, sau priatenul lui cea ce l-au dat; iară de va lua calul să meargă la oaste, atunce nu iaste cu cale aceeaia vină.
- Zac. 18.* Oricine va zice că l-au ertat pîrîșul pentru furțișag ce i-au făcut, măcară de-ar și zice pîrîșul că-l iartă, atunce nemică nu foloseaște aceeaia ertăciune să nu-l cearte ca pe un fur, deaca nu iaste lucrul cu cale să cunoască judecătoria pentru ce-l iartă și atunce să crează; că nu se iartă vinovatul denaintea judecătoria, ce pînă a-l duce la judecătoria.
- Zac. 19.* Oricine va fi fără știrea judecătoria, numai cu voia lui, de-ș va găsi lucrul în mîinile altuia și-l va lua, acela necum să nu-l dea înapoi, ce nice-ș poate să-l mai ceae; iară de să va afla că acel lucru n-au fost

a lui, atunci nu numai lucrul va întoarce înapoi, ce încă va plăti și prețul celuiia ce a cui au fost lucrul.

Oricare țaran va lua cu voia lui pământul să dea la altul, sau casa-ș, sau alt lucru ce va fi avut și apoi-l va găsi în mînile altuia, atunci de să va afla c-au fost oameni acolo aproape, pre cari-i putea el face să-i întreabe și nu i-au întrebat da-l-va înapoi, atunci acel lucru-și-i perit de la dînsul; iară de-i vor fi zis oamenii că poate să facă acest lucru, sau de nu vor fi fost oameni pentr-aceale sate pre împrejur, atunci i se va lăsa să-ș ție lucrul. *Zac. 20.*

De vreame ce Petr, ce să zice, ș-au lăsat avuția lui la Pavel să se hrănească cîtăva vreame, și atunci după aceeaia să o moștenească Ioan, oare acest Ioan, numai singur cu voia lui și fără voia judecătoreiului, va scoate afară pre Pavel de într-acea avere ce i se-au dat să se hrănească și să se apuce el să o ție cum ar fi a lui? Aicea poate Pavel cu voia judecătoreiului să cearte pre Ioan și să-i ia toată averea înapoi, și însă să-l facă să mai dea pre atîta. *Zac. 21.*

Un om de va vrea să lase altuicui-va vreun lucru pentru să se hrănească, iară cela ce va fi fost mai denainte acel lucru al lui, atunci nu i-l va lăsa, nice i-l va da să se hrănească, ce fără de voia judecătoreiului, numai singur cu voia lui-l va lua, atunci piarde-va toată acea dobîndă, carea vrea să aibă de vrea fi luat cu judecătoreiul. *Zac. 22.*

Cela ce să va apuca de vreo vie străină, părăsită, sau de vreo casă pustită, sau de vreo ogradă, sau curătură părăsită, să le dreagă și să le înnoiască cu voia stăpînului ale cui vor fi fost, și se vor tocmi pre tot anul ca să-i facă plată ori mult ori puțin, iară deaca le va găta și se va hrăni după cum va fi locul, atunci nu va vrea să-i plătească cum au grăit, atunci poate stăpînul să-l gonească și să-l scoată de într-acel loc și fără voia judecătoreiului. *Zac. 23.*

De va muri cela ce-au lucrat ș-au nevoit via, sau curăturile, sau alt ce va fi, și de nu vor rămînea feciori sau altă rudă pre urmă, atunci poate stăpînul și fără voia judecătoreiului să-ș ia acealea toate înapoi. *Zac. 24.*

Deaca va curăți neștine via, sau curătura, sau ogradă, sau va dreage casa, sau altele ca aceastea, iară de-acii se va părăsi și le va lăsa pustii, fiind lucrul gata, și vor înceape a se strica, atunci stăpînul locului poate să-l gonească și să-l scoată de într-acel loc și fără știrea judecătoreiului. *Zac. 25.*

Cînd vor avea doi oameni pîră pentru vreo vie sau pentru vreun pământ, și pînă a se pîrî, unul de într-înșii va merge de va sicera pământul, sau va culeage via fără de voia judecătoreiului, atunci acela-ș piarde tot venitul ce i se-ar cădea pe dreptate, și încă să plătească pre cît va fi prețul aceii vie, sau acelui pământ. *Zac. 26.*

Cela ce-ș va lua lucrul de la altul înapoi, singur cu voia lui, și deaca va lua de într-acel lucru oarece puțin folos, atunci-i va da celuiia lucrul iarăș înapoi, acela să se cearte și să plătească cît va fi prețul și cît va face acel lucru. *Zac. 27.*

Cînd se vor certa doi oameni adins eiș și va scoate de în loc unul pre altul, de vor face aceasta amîndoi într-o zi, atunci să nu se cearte, iară de vor treace cîteva zile, atunci să se cearte amîndoi și să plătească cît va fi prețul acelui lucru. *Zac. 28.*

- Zac. 29.* Căla ce se va teame că-l vor scoate de într-o casă, sau de într-o vie, sau și de alta aseamene acestora, atunci de-l vor scoate fără voia lui, de aceasta poate să ceară voe la judecătoria, să-i dea oameni cu arme să-l păzească, să nu-l scoată.
- Zac. 30.* Când va gonă neștine pre stăpîn de la bucatele lui și i le va lua, acela, de va fi nebun, nu va avea certare, ce numai ce va fi luat va da înapoi. Iară dup-aceaia de să va prileji să se înțelepțească, atunci tot să nu se cearte.
- Zac. 31.* De să va prileji un tată cu un fecior să scoată unul pre altul den bucatele lui, fără de știrea judecătoriaului, atunci de ar trece între dînșii și vreamă cîtăva, tot nu vor avea nici o certare, iară așa numai ce vor întoarce bucatele înapoi.
- Zac. 32.* Oricare vlădică, sau egumen, sau ispravnic, sau călugăr, singur cu voia lui și fără știrea judecătoriaului de va lua vreun lucru al besearicii de la cela ce-l va fi ținând, de vreamă ce nu va fi făcut săbor să se sfătuiască, acela nu se va certa, iară așa să dea încă pre cît au luat; iară de va fi făcut și săbor, atunci să se cearte.
- Zac. 33.* Oricare vlădică, sau egumen, sau ispravnic, sau călugăr, împreună cu tot săborul numai singur cu voia lui de va lua avearea vlădicăi, ce va rămînea după moarte, sau a egumenului, sau a ispravnicului, sau a călugărului de la cela ce le va fi ținând, însă de să va afla cum acel mort au fost ținând aceale unealte cum să fie ale besearicii, atunci nu se va certa și să nu dea nemica; iară de le va fi ținând ca în chip de mirenîe, acela se va certa, și să dea înapoi tot ce-au luat, și să plătească prețul cît vor face aceale lucruri; iară de nu se va cunoaște lucrul, ce va fi cam cu prepus, adecă fost-au de-ale besearicii au mirenîști, atunci iarăși nu se va certa.
- Zac. 34.* De va împrumuta neștine pre altul, sau-i va da în chirie o casă, sau vreo prăvălie, sau alt fie ce va fi, și dup-aceaia singur cu voia lui, fără știrea judecătoriaului va scoate-l, sau de-i va lua vreun lucru ca-n chip de zălog, acela nu se va certa; iară de nu va fi singur stăpînul cela ce i-au dat bani împrumut sau va fi năemit acel loc, ce va fi altul strîin, acela să se cearte și să dea înapoi cît va fi plătind acel lucru.
- Zac. 35.* De va fi neștine ispravnic vreunui neguțitoriu vînzîndu-i negoțul ce i-au fost trimetînd acel neguțitoriu, de-aciia de se va preleji să nu-i mai trimeată alt negoț să vînză, iară el va lua de la altul, de va vinde, atunci nu iaste datoriu acel neguțitoriu dentîi să dea seama de să va prileji ceva pagubă într-acel negoț ce-au luat el singur, măcară de-au și fost ispravnic lui cînd au luat acel negoț.
- Zac. 36.* Cînd va judeca un judecătoriau strîmb, sau cînd va da voe cuiva și nu va fi înțeles pîra de ispravă amîndûror, atunci acela ce va lua ceva vreun lucru cu voia aceluia judecătoriau, acela nu va putea să șovăiască, să nu plătească și alt preț însă de cum vor prețui acel lucru.
- Zac. 37.* Certarea ce zicem să dea de doao ori prețul aceluia lucru ce se-au luat fără de ispravă, iaste așa: cum se-ar zice, cînd nu va fi acel lucru de față, atunci să-l plătească îndoit, iară de va fi de față, atunci să-l dea înapoi și să dea și prețul cît va plăti acel lucru. Acest obicei au fost legiuit de legiuitorii cei bătrîni, iară în vreamă de acmu cești mai tineri se-au tocmît toți împreună și-au schimbat acea tocmeală într-acesta chip, adecă

să dea numai lucrul ce-au luat, iară să-l cearte judecătoria după cum va fi voia lui, cum se-ar zice, să-l globească, sau să-l închiză în temniță, sau în gros, sau într-alt chip oricumu-i va părea pe dreptate, să nu îmble fără-ispravă.

Niște oameni de vor avea la cineva un lucru și-l vor ceare, iară el nu-l va da, aceia de să vor sfătui cu toții și numai singuri cu voia lor, fără știrea judecătoria, deși-ș vor lua lucrul său, aceia să n-aibă nice o certare nice într-un lucru. *Zac. 38.*

Un om, de bună voia lui, de va lăsa ceva vreun lucru vreunui om sărac sau și bogat, de în ce se va fi îndurat pentru sufletul său și-i va fi făcut și zapis cu mărturii, iară dup-aceaia se va fi căit ce-au făcut, acela cu voia lui, fără știrea judecătoria, de va trimite niște oameni ai săi, sau și striini, și vor lua zapisul cel de dar, aceia nice o certare nu vor avea. *Zac. 39.*

Cela ce va avea datorii și se va fi tocmnit cu voia lui să ia vreun lucru în preț, acela iarăș nu poate lua fără de judecătoria, numai singur cu voia lui, de vreame ce datoria nu va fi aleasă să se știe ce vor fi avînd catastișe și izvoade adins eiși, drept aceaia trebuie întîi să-și ia seama pre amărunt și atunce cu voia lui singur să-și ia acel lucru ce vor da, iară de va lua mai nainte, atunce se va certa după cum va fi voia judecătoria.

Cela ce va face tocmeală cu altul, pînă în cutare vreame de nu-i va da cutare lucru, atunce ca să aibă voe să ia cutare sat, iară de să va prileji satul să nu fie pre mîna lui, ce să-l ție altul, atunce nu va putea cu voia lui să-l ia, măcară că le-au fost tocmeala așa, ce aicea trebuie puteare de la judecătoria, iară de-l va lua el singur cu voia lui, atunce va avea certare. *Zac. 41.*

Un om de să va tocmi cu altul să-i dea un dobitoc, sau alt lucru ce va fi, pînă la o zi, dup-aceaia va socoti într-alt chip și-l va da altuia numai pentru să nu-l dea celuia ce l-au făgăduit, acela să aibă strînsoare să se răscumpere lucrul acela de la cine l-au dat și să-l dea celuia ce se-au tocmnit întîi și să aibă și certare după cum va fi voia judecătoria. *Zac. 42.*

Un om la moartea lui, de-ș va lăsa cu limbă de moarte mult, puțin ce va avea, oricui va vrea el, acela poate singur cu voia lui, fără de judecătoria, să-și ia acea rămășiță fără nice o sminteală și fără nice o certare. *Zac. 43.*

Pre cela ce-l vor lăsa să moștenească bucatele cuiva și să se hrănească pînă la o seamă de vreame, acela, deaca va veni vreamea, poate și singur, fără judecătoria, să-ș ia aceale bucate, după cumu-s făgăduite, fără nice o certare. *Zac. 44.*

Oricine va fi ispravnic să moștenească avuția vreunui mort, acela poate lua numai singur cu voia lui bucatele celui mort, orice va fi, mult, puțin, de la fiecare vor fi, fără numai dă le va fi lăsat cu zapis să le ție și să se hrănească pîn-în cutare vreame, atunce-i caută să îngăduiască pînă la aceaia vreame. *Zac. 45.*

De va lăsa neștine ceva vreun lucru să se hrănească cineva cu dinsul pînă în cutare vreame și va fi făcut și zapis, cum de într-aceaia vreame să cază pre mîna celuia ce va să moștenească; cum se-ar zice, un om are un cocon micșor, iară la moartea lui cunoscînd că iaste micșor, atunce lasă toate bucatele lui pre mîna unui om bun să le ție și să se hrănească *Zac. 46.*

cu dinsele pînă în cutare vreme, adecă pînă va fi coconul de vîrstă, atunci ca un moştean să le ia să le ție el, acela ispravnic, cumuş va muri stăpînul, atunci într-acel ceas poate să ia aceale bucate de la moştean, singur cu voia lui, fără nice de un judecătory, mai vîrtos cînd va scrie zapisul ales şi înţelegînd, zicînd fără de multe cuvinte şi fără nice o gîlceavă.

Zac. 47. De vor lăsa cuiva drept suflet ceva, atunci nu va putea el singur cu voia lui să ia, ce trebuiaşte să ia ispravă de la judecătory; fără numai, acel lucru ce-au lăsat drept suflet, de va fi învăţătura să facă besearică, sau bolniţă, sau ospătărie, ce să zice casă de striini, sau grobniţă şi altele aseamene acestora, pentru că atunci poate să ia singur cu voia lui şi nu-i trebuie nice un judecătory, şi încă mai poate să ia singur cîndu-i va aleage stăpînul în zapis; iară de va fi într-alt chip şi de va lua el singur cu voia lui, atunci piarde-ş-va tot venitul ce vrea el să aibă drept sufletul acelui mort.

Zac. 48. Carele va lua cu voia lui o parte de întru aceale bucate ce se-au dat drept suflet, acela piarde-ş-va toată acea parte ce-au luat singur, numai ce va rămînea cu ceaialaltă parte ce-au fost neluată.

Zac. 49. Cea ce va lua acel lucru, ce i se-au dat drept suflet, şi de-l va lua de faţă să vază ş-alţii, atunci nu-ş va piarde venitul; iar de va lua pre furiş, atunci va piarde, şi nu va mai putea să ceae nemica, pentru că şi ce-au luat va da înapoi.

AICEA SCRIEM PENTRU SEAMNELE FURTIŞAGULUI. VINA 16.

GLAVA 349.

Zac. 1. Furtişagul, de vreme ce iaste un lucru foarte cu nevoe a-l arăta, drept aceeaia trebuie să se arate cu nişte seamne oarecarile şi cu nişte prepusuri cîteva. Semnul furtişagului iaste aşa: cînd se va fura cuiva ceva, atunci să strige cu glas mare şi să facă gîlceavă, să se cutremure toţi într-acel ceas cînd vor fura, şi să arate cum i-au spart cămara, sau uşa, sau racla, sau lacătul şi alte aseamene acestora, acolo unde vor zice că au fost acel lucru ce se-au furat.

Zac. 2. Veastea tuturor şi fuga robului, ce să zice a năemitului, aceeaia arată furtişagul; aşijderea cînd se vor găsi scări pre unde se-au suit, sau alte meşteşugure carele slujesc la descuiat, sau să strice loc ce va fi închisoare.

Zac. 3. Trebuie încă şi după aceastea seamne toate să se arate cum într-acel loc unde să veade stricat, fost-au acolo în lăuntru aceale lucruri ce zice stăpînul că i le-au furat; şi de va fi om bun şi cu nume bun, atunci ajunge jurămîntul, iară de nu, trebuie altă arătare mai bună, într-acesta chip, cum aceale lucruri au fost stînd tot acolo pînă ce le-au furat.

Zac. 4. Celuia ce-ş va piarde lucrul, acelaia i se va da jurămînt să spue cîte lucruri i-au furat şi cît le-au fost preţul, şi încă cîtă pagubă au avut de într-aceale lucruri şi cît au cheltuit îmblînd colăcindu-le.

Zac. 5. Încă şi celuia ce-i vor fi dat vreun lucru să-l păzească şi i l-au furat, şi acelaia-i vor da jurămînt ca să arate.

Zac. 6. Încă se dă jurămînt şi celuia ce mută hotarul, pentru ca să arate de-l va fi mutat, sau de nu-l va fi mutat.

De va fi apucat neștine o scrisoare de în mîna vrăjmașului său și o va fi ars, sau o va fi spart, atunci să se dea jurămînt celuia cu cartea, iară nu celuia ce o au spart, pentru ca să arate ce-au fost scris în carte. *Zac. 7.*

Cînd va avea pîră creștinul cu un ovreaiu, atunci nu se va da jurămînt ovreaiului. Jurămîntul carele se dă împotriva furului, acela nu se dă ca să arate el furtișagul, ce numai deaca va arăta furtișagul singur furul, au de va mărturisi cineva, atunci se dă jurămînt celuia ce ș-au pierdut lucrul, ce să zice păgubașului, pentru ca să arate adevărat cît au fost și de ce preț au fost, și încă să-ș arate și cheltuiala. *Zac. 8.*

Prepusul furtișagului se arată pre numele omului cel rău, ce să zice, alt om iaste vestit de om bun, iar altulu-i vestit de om rău; așijderea se cunoaște omul și pre obiceiae, cum au fost învățat mai demult; iară așa, aceste doao prepusuri nu ajung amîndoa să facă pre judecătoria să muncească pre cineva. *Zac. 9.*

Cine va treace pre un drum, pre unde nu i-au fost calea să treacă prea acolo, atunci poate să-ș prepue pre acela pentru furtișag; cum se-ar zice, de-l va fi văzut cineva să treacă pre acolo pre la acel loc, pre unde într-acea zi se-au făcut și furtișagul și aceaia prepunere, atunci drept aceaia poate să-i dea strînsoare, să-ș dea seama ce-au îmblat pre acolo. *Zac. 10.*

Prepusul se face încă și cînd vor găsi pre cineva într-acel loc unde se-au făcut furtișagul, sau de va fi intrat și va fi eșit de într-acea casă, sau de va fi văzut cineva scoțînd ceva, sau țiind didesupt supt haine, sau învălit cu alt lucru ceva. *Zac. 11.*

Care slugă sau năemit va fugi de în casă într-acea zi cînd se-au făcut furtișagul, aceaia dă prepus oarecum cum să fie făcut el acel furtișag; atunci ajunge și pre acela să-l muncească, fără numai deac va fi fugit, să se fi ascuns, să nu se vază necăirea. *Zac. 12.*

De se va prileji să se afle al cuiva veri ișlic, sau altă fiece haină, sau cuțit, sau vreo scară de suit, sau topor, sau fiece unealtă, acealea toate fac prepus de furtișag de vreame ce se-au găsit într-acel loc unde se-au făcut furtișagul, și pre acela să-l muncească să arate, de va ști. *Zac. 13.*

Un om de va fi sărac și va înceape a cheltui bani mulți, acela face prepus cum să fie furat, mai vîrtos cîndu-ș vor și semăna cu aceia ce se-au furat într-aceale zile. *Zac. 14.*

Cela ce va avea în casa lui meșteșuguri bune ca acealea de furtișag, acela face prepus cum să fie el furat. *Zac. 15.*

Un om oarecarele ce n-ar avea nice o treabă la acea pagubă, nice l-ar chema nimenile, așa fără de nice o strînsoare, și ar merge de ar arăta pre cineva cătră judecătoria cum au făcut acela furtișag, și încă ar îndemna să-l și muncească, acela face prepus cum să fie făcut el acel furtișag; drept aceaia pre acela să-l muncească. *Zac. 16.*

Cela ce-ar putea face un furtișag ce va să se facă, și el poate să-l smintească să nu se facă, iară elu-l lasă de să face, acela face prepus cum să fie cu știrea lui acel furtișag. *Zac. 17.*

Aceaste prepusuri nu sînt nice de o treabă judecătoriaului, mai vîrtos cînd vor fi împotriva vreunui om bun și vestit de lucrure bune; cum se-ar zice cînd va fi deusebi numai una de acealea, atunci nu e drept *Zac. 18.*

nemica, iară de vor fi împreună doao sau trei sau și patru, atunce-l vor munci.

Zac. 19. Și încă face prepunere de furtișag și acela om ce face pre altul că iaste vrăjitoriu și cititoriu de steale.

Zac. 20. Ori la carele vor găsi niscare lucruri de furat, pre acela de va fi om vestit de rău, atunce se cade să-l muncească, iară de va fi om bun, atunce să nu-l muncească.

Zac. 21. Fiecine va fi la cela ce vor găsi lucru de furat și de va zice că nu cunoaște pre vânzătorul cela ce i l-au vîndut, sau nu-ș poate aduce aminte, atunce de va fi om vestit și ales de om bun, sau de va fi de în ceia ce vînd lucrure ca și aceale multe ce sînt de furat, atunce el să se crează; iară de nu, să-l muncească.

Zac. 22. Cela ce vor găsi la dinsul lucru de furat, măcară de-ar fi și om bun, iară așa de va avea vreun prepus de cealea ce-am zis, atunce nu va putea fi într-alt chip, ce-l vor munci.

Zac. 23. Pre cela ce-l vor munci pentru vreun prepus și de nu va spune nemica, acela altă certare să n-aibă, ce să fie slobod de toate.

Zac. 24. Cela ce va cumpăra lucru de furtișag, acela să aibă certare de vreame ce să va afla c-au știut că iaste de furat.

Zac. 25. Cela ce va cumpăra un lucru prea efin, acela, de vreame ce va fi lucru scump, atunce face prepus cum să fie de furat; drept aceeaia să aibă certare.

Zac. 26. Celuia ce-i vor dărui lucru de furat, acela să se cearte după voia judecătorului.

Zac. 27. Cela ce va cumpăra un lucru carele nu iaste de meșteșugul lui, acela face prepus cum să fie de furat.

Zac. 28. Cela ce va cumpăra lucru de furat, iară deaca va prinde dă veaste, atunce-l va întoarce înapoi și nice banii nu-ș va lua, acela nu va avea certare.

Zac. 29. Cela ce va cumpăra lucru de furat și acel lucru va fi dă besearică, măcară de n-ar fi nice știut, acela tot să se dea la besearică și să nu-și ia banii ce-au dat.

Zac. 30. Cela ce va da bani împrumut și-i va pune zălog lucru de furat, acela să dea acel lucru stăpînu-său, al cui va fi, și să nu ia nice un ban, și mai vîrtos cînd va aduce acel lucru om sărac, sau rob, și lucrul va fi de om bogat și de mult preț, atunce atîta ajunge, cu cît nu iaste acela om de credință, cu atîta se cunoaște că nu-i al lui acel lucru ce pune zălog.

Zac. 31. Cela ce va cumpăra lucru de furat, știind că acel om iaste rău tîlhariu și prădătoriu, atunce acela nu iaste datoriu să dea acel lucru stăpînu-său, pînă nu-i va da banii ce-au dat.

Zac. 32. Cela ce va cumpăra un lucru de furat și va spune tuturor ca să înțeleagă cum cumpără să-l dea stăpînu-său al cui au fost, acela nu va da lucrul pînă nu-i vor da banii.

Zac. 33. Oricare stăpîn ce i se va fi furat un lucru și-l va fi cumpărat cineva și el de grabă-i va fi dat banii și-ș va fi luat lucrul, acela nu mai poate să ceară banii de la cela ce i-au dat de-au răscumpărat.

Zac. 34. Oricine va cumpăra lucru de furat și-l va da stăpînului al cui au fost, acela nu poate să-ș mai ceară banii de la dinsul.

**AICEA SCRIEM DE VINA DE ÎNTÎI, PENTRU CAREA SE ÎNDEAMNĂ
JUDECĂTORIUL DE MAI MICȘOREAZĂ CERTAREA ȘI PEDEPSA.**

GLAVA 350.

Acum vom să spunem vinile pentru carele se îndeamnă judecătoria *Zac. 1.*
de mai micșorează certarea și pedeapsa celui vinovat. Și întâia vină iaste
înșelăciunea și viclenșugul, pentru căce că greșala ce să face cu înșelăciune
și cu hicleșug, aceaia iaste foarte mare, iară greșala ce să face fără de
înșelăciune, aceaia nu se chiamă nicecum greșală; drept aceaia numai
ce să ceartă așa puțin lucru, numai drept leagea.

După chipurile celora ce vor greși, ce felu vor fi, dă pre acealea *Zac. 2.*
va cunoaște judecătoria și va creade de va fi greșit cu înșelăciune, sau
de nu va fi, pentru că cela ce-au greșit, de va fi vreun țaran gros și prost,
sau vreun cocon mic de vîrstă, sau vreo muiare, atunce nu se va chema
să fie greșit cu înșelăciune sau cu vreun hicleșug.

AICEA SCRIEM CARE GREȘALE SE CHIAMĂ FĂRĂ DE ÎNȘELĂCIUNE.

GLAVA 351.

Cînd face neștine vreo greșală și pentru acea greșală nu dobîndește *Zac. 1.*
nice o cinste, sau cînd va face de vreo frică sau de vreo zburdăciune,
atunce vom creade c-au greșit fără înșelăciune; și mai vîrtos cînd va
păgubi, sau va păți altă nevoe pentru acea greșală.

Cine va face vreun lucru de față, de vor vedea toți, care lucru nu *Zac. 2.*
va da pravila să se facă, ce-l va sminti, acela nu se chiamă să fie făcut
greșală cu înșelăciune.

Cela ce va face greșală cu învățatura mai marelui său, aceaia nu se *Zac. 3.*
chiamă să fie făcut greșală cu înșelăciune.

Cela ce va greși prietenului său cel bun, aceaia nu se chiamă să fie *Zac. 4.*
făcut greșală cu înșelăciune.

Cela ce face greșală dă nevoe, îndemnîndu-l meserearea carea are *Zac. 5.*
pre mîna lui, aceaia nu se chiamă c-au greșit cu înșelăciune.

CARE GREȘALE SĂ CHIAMĂ CU ÎNȘELĂCIUNE.

GLAVA 352.

Cela ce e învățat a face răotăți, acela toate greșalele ce face acealea *Zac. 1.*
sînt cu înșelăciune.

Cela ce face lucruri pespre fire și den afară de obiceiăle creștinești, *Zac. 2.*
acela se chiamă că face greșale cu înșelăciune.

Cela ce va fi ispravnic vreunui cocon micșor, de-i va ținea bucatele pre *Zac. 3.*
urma și după moartea părinților, și de va lăcomi să ia ceva de într-aceale
bucate fără de blagoslovenie și fără de ce să vor da la vreo treabă pentru
nevoile acelu cocon, aceaia se chiamă că face greșală cu înșelăciune.

- Zac. 4.* Cela ce nu face la boeria lui după tocmealele și năravurile ce-au fost mai demult a aceii boerii, ce face alte obiceiae după voia lui, acela se chiamă că greșaste cu înșelăciune.
- Zac. 5.* Cela ce face silă cuiva să facă vreun lucru fără voia lui, acela să chiamă că face greșală cu înșelăciune.
- Zac. 6.* Cela ce ar putea face vreo greșală de față și la vedeare, iară el face acea greșală pre ascuns, să nu-l vază nimenilea, acela face greșală cu înșelăciune; fără numai de va avea cuvînt a grăi să zică c-au făcut pentru cutare lucru.
- Zac. 7.* Pre ascuns, să chiamă și se face vreun lucru, care lucru nu-l spun celuia ce i se-ar cădea să-l știe.
- Zac. 8.* Cela ce va vătămă foarte rău pre cineva, sau de-i va face altă nevoie mare, atunce să chiamă să fie făcut acel lucru cu înșelăciune, și nu va putea să șovăiască, să zică cum nu l-au vătămat cu înșelăciune.
- Zac. 9.* Cela ce va asculta și va face vreo greșală pre cuvîntul altuia, acela nu se chiamă că greșaste cu înșelăciune, fără numai de va fi fost acela ce i-au zis vreo muiare.

**AICEA SCRIEM PENTRU A DOA VINĂ, CAREA MICȘOREAZĂ JUDE-
CĂTORIUL CERTAREA ȘI PEDEPSA CELUI VINOVAȚ.**

GLAVA 353.

- Zac. 1.* A doua vină, carea îndeamnă pre judecătoriu să mai micșoreaze certarea celui vinovat, iaste mîniia și sfada, de vreame ce și pravila dă învățătură cum greșala ce să face cu mînie, aceeaia să se cearte mai iușor.
- Zac. 2.* Dreptatea și jalba vinovatului, aceeaia poate să-l sprijînească la nevoia lui cînd va greși, cum se-ar zice, tatăl cîndu-ș va găsi fata curvind, sau bărbatul cîndu-ș va găsi muiarea făcînd preacurvie cu altul, atunce, pentru dreaptă jale și de la inemă dureare, de va omorî pre curvariu și pre curvă într-acel ceas, atunce putea-vor șovăi să se cearte mai puțin.
- Zac. 3.* Cela ce se va mîniia, fiind îndemnat de cuvintele altuia sau de lucrul lui, și acela într-acea mînie de-l va vătămă într-acea ceva, atunce mai puțin se va certa, ori cu ce vătămare de l-ar vătămă, cum l-ar vătămă cînd nu l-ar fi întăritat cu mînie asupra lui.
- Zac. 4.* Cela ce va strica pacea carea au fost făcută cu vrăjmașul său pentru mîniia și scîrba ce se-au scîrbit pre dînsul, atunce de se va afla că se-au mîniat și se-au scîrbit pe dreptate parte, se va certa mai puțin; iară de să va afla că se-au scîrbit pentru un lucru puțin, atunce se va certa deplin.
- Zac. 5.* Orice lucru ce să va face cu mînie și cu scîrbă, acela nu e bun de nemica, că atîta iaste cum nu ș-ar fi fost; fără numai cînd se va face milostenie, că milosteniia rămîne în veaci neclătită, măcară de se-ar face și cu scîrbă; iară de va fi fost mîniia așa de mare cît să scoată pre om și de în minte, atunce nice milosteniia nu iaste drept nemica, ca și cum nu-ș se-ar fi făcut.

De-ar făgădui neștine orice făgăduință să facă, ce să zice să nu se însoare, sau să dăruiască cuiva vreun lucru, sau să se postească, sau și altă fiecă făgăduință de-ar face, de vreame ce făgăduința va fi fost cu mînie, atunce nu iaste datoriu cela ce-au făgăduit să ferească acest lucru, măcară de-ar fi făgăduit și cu jurămînt. *Zac. 6.*

De se-ar despărți neștine de fămeaia lui întru o mînie și într-o scîrbă, sau de să va lepăda de fecioru-și și-l va scoate de în toate ocinele lui, sau de se-ar face călugăr, sau de ș-ar vinde casa, sau viia, sau satul și, mai pre scurt, de-ar face ce va face în mînie, atunce aceaia nicecum să nu se prinză în seamă, ca și cum nu ș-ar fi fost nemica. *Zac. 7.*

Aforisaniia carea se va face cu mînie, numai aceaia se prinde în seamă și iaste foarte rea și cumplită; așijderea și de alte ori fiecă blăstem. *Zac. 8.*

Care judecătoriu de va fi mînios și va judeca pre cineva și de-i va isprăvi în vreun chip, aceaia judecată nu se cade să fie desăvîrșită pînă nu vor treace treizeci de zile. *Zac. 9.*

Cela ce va fi biruit de mînie și de va face vreo greșală într-acea mînie, iară după ce se va dezmîniia va zice că ce am făcut, de-am și greșit, bine am făcut, sau și alt cuvînt aseamene acestuia, nepărîndu-i nice un rău căce au greșit, atunce acela se va certa pentru acea greșală și nu va putea șovăi să zică c-au fost mînios. *Zac. 10.*

Cela ce va zice că de mînie au făcut vreo greșală, pre acela nu-l va creade judecătoriu, ce trebuie să arate acest lucru cu mărturie oameni de credință. *Zac. 11.*

**AICEA SCRIEM PENTRU A TREIA VINĂ, DE CAREA ȘOVĂIAȘTE
CEL VINOVAȚ, SĂ SE CEARTE MAI PUȚIN DE CUM I SE CADE DUPĂ
GREȘALA CE VA FI FĂCUT.**

GLAVA 354.

A treia vină, carea îndeamnă pre judecătoriu să mai micșoreaze certarea celui vinovat, iaste nevîrsta, pentru căce că pre bătrîni și pre coconii cei ce nu-s de vîrstă, pre aceia mai puțin-i ceartă pravila; iară pentru să se înțeleagă bine firea și tocmeala pravilei, trebuie să spunem bine pre-amăruntul înălțimea și pogorîrea vîrstei omenești cum se cade, pentru să înțelegem și pravila mai bie, ce să zice, care vîrstă se chiamă cocon și care tînăr în măsură de vîrstă, și carele iaste mic și carele bătrîn. *Zac. 1.*

Cocon să chiamă pînă al șaptele an de vîrstă. Tînăr în măsură de vîrstă se chiamă parte bărbătească de la zece ani și jumătate pînă la 14 ani; iară parte femeiască de la 9 ani și jumătate pînă la 12 ani. *Zac. 2.*

Aceasta se socoteaște cînd răotatea tinerilor nu va treace pre vîrsta lor, pentru că de vor fi tinerii foarte rîi, pînă mainte de 10 ani și jumătate, atunce se vor socoti mai sus de 25 de ani. Cum au fost oarecînd un cocon, cum scrie sfetîi Grigorie Dvoeslov, cum pentru dease și multe și înfricoșate blăsteme și hule ce făcea cînd era numai de 5 ani, atunce-l apucară diavoli de în mîinile părinților lui și periră cu dinsul; sau ca și alt cocon ce era de 5 ani și jumătate, dece pentru blăstemile și ocările *Zac. 3.*

ce făcea părinților, se supărase tuturor cetățeanilor Rimului și se-au sculat cu toții de l-au ucis.

Zac. 4. Mic se chiamă pînă în 25 de ani; iară de acoloa înainte să chiamă mare, să poată face tot lucrul.

Zac. 5. Bătrîn se chiamă de la 50 de ani pînă la 70 de ani.

Zac. 6. Bătrînii cînd fac vreo greșală, pentru carea învață pravila să se cearte trupeaște, acela se ceartă mai puțin decît cel tînăr, așijderea și la toate greșalele se ceartă mai puțin; fără numai de va fi greșala ce va face bătrînul de în greșalele ce se ceartă cu moarte, ce să zice, cumu e uciderea, pentru căce că atunce veri bătrîn, veri tînăr, tot i se va tăia capul, fără nice o socotință, oricumu-i va fi vîrsta.

Zac. 7. Mai puțin se vor certa cei bătrîni nu pentru altă, ce pentru căce li se împuținează sîngele și putearea simțirilor și li se împuținează și mintea; iară de vreame ce va fi el cu toate bătrîneaște și cu barba albă și de va fi bărbat și bun și întreg la simțiri și la minte, atunce de va greși, se va certa ca și un tînăr.

Zac. 8. La greșalele carele se ceartă cu bani, atunce se ceartă tocma și cel bătrîn ca și cel tînăr.

Zac. 9. Măcară că cei bătrîni la o seamă de greșale se ceartă mai puțin, iară drept aceeaia tot nu poate fi să nu se cearte oricît de puțin.

AICEA SRIEM PENTRU CERTAREA CELOR TINERI.

GLAVA 355.

Zac. 1. Ceia ce sînt mai mici de 25 de ani, aceia mai puțin se vor certa la toate greșalele.

Zac. 2. Coconii de tot și cu totul se iartă, orice greșale ar greși.

AICEA SRIEM PENTRU CERTAREA COCONILOR.

GLAVA 356.

Zac. 1. Cari nu vor fi de măsura vîrstei, aceia de vor și greși, atunce mai puțin se vor certa, măcară că sînt ei destoinici să înșale pre toți cu lucrurile lor.

Zac. 2. Cei fără de vîrstă, aceia mai puțin se vor certa la toate păcatele ceale trupești; și aceasta se socoteaște cînd le lipsește puțină vreame să vie la măsura vîrstei, ce să zice, să le vie mintea în cap; că de le va lipsi vreame multă pînă a veni la măsura vîrstei, atunce nu se vor certa nice-cum. Au fost oareunde un cocon carele mainte pînă a se împlea 9 ani, el îngrecă pre doica carea-l apleca; și de aceasta nu iaste a să mira, că mulți coconi se-au aflat de micșori atîta de tari la fire, cît au putut lucra ca și cei mari bărbați, cum mărturiseaște de acest lucru și sfîntul Ieronim scriind la o istorie, cătră un preot de l-au chemat Vitalie, cum au fost Solomon de unsprezece ani cînd au născut pre fiu-său, pre Roboam; și pentru Ahav zice, cum și acela de 12 ani au fost cînd au născut pre

fiiu-său Ezechia. Iară drept aceaia, această pravilă iaste deplină și ade-vărată, cum cei mai mici și fără de vîrstă se ceartă mai puțin la toate păcatele și greșalele trupești, și de să vor împreuna cu ovreaică, sau cu alt copil parte bărbătească, sau cu vreo rudă, carea se chiamă mestecare de sînge.

Încă și la greșalele ceale mari, ce să zice la ucidere, mai puțin se ceartă *Zac. 3.* cea ce nu sînt încă de măsura vîrstei.

Cei fără de vîrstă de vor face bani răi, calpuzani, aceia nu se vor *Zac. 4.* certa cu toate certările după cum învață pravila, ce numai după voia judecătoriaului, însă nu cu moarte.

La uciderea carea fac coconii adins eiși jucînd, atunce iau o certare *Zac. 5.* foarte micșoară, cum au fost acei doi coconi carii, jucîndu-se cu jucăreile lor, se-au mîniat unul pre altul și l-au lovit cu cuțitașul cel de condeae și l-au junghiat de l-au omorît, și pentru certarea, l-au izgonit de într-acel sat de unde au fost făcut moarte, cu învățătură ca aceaia, să nu se mai întoarcă la acela loc, pînă nă va face pace cu părinții coconului celui ucis.

Cei nu de vîrstă, și la furțișag, aceia mai puțin se vor certa, de-ar *Zac. 6.* fura și de înlăuntru de în besearică.

De va fi neștine nu de vîrstă și de va face vreo greșală, și pentru *Zac. 7.* căce va fi mic de vîrstă, se va certa puținel; iară el, de vreame ce nu va fi de vîrstă, va face iarăș aceaia greșală, atunce se va certa mai mult decît ceaia de întîi, iară tot nu cu moarte, măcară de-ar și certa pravila pentru aceaia greșală cu moarte.

Oricare fără de vîrstă va face vreo greșală și de nu-l vor pîrî la jude- *Zac. 8.* cătoriu pînă se va face mai mare, atunce judecătoriaul nu-l va certa după vîrsta ce va fi avînd atunce, ce după vîrsta ce va fi avut atunce cînd au făcut greșala.

De-ar vrea, de n-ar vrea, judecătoriaul tot iaste datoriu să micșo- *Zac. 9.* reaze certarea celui mic, cînd va greși, să o micșoreaze după voia lui, pentru căce că toate judecățile feresc acest lucru, ce să zice micșorarea certării.

AICEA SCRIEM SĂ ȘTIȚI CUM SE MICȘOREAZĂ CERTAREA CELUIA CE NU-I DE VÎRSTĂ.

GLAVA 357.

De vreame ce cel fără de vîrstă, carele face greșală, de va fi de optspre- *Zac. 1.* zeace ani mergînd, atunce să-l bage în fiară și în temniță pînă în cîtăva seamă de vreame; iară de va fi de 14 ani, atunce, pentru greșala ce va face, se ceartă ca și bărbații cei mari, ce să zice cu moarte, cumu e întîi furțișagul, sau sodomiia, atunce-l va bate pre în tot tîrgul și-l va închide în temniță cu obeade în picioare. Iară de va fi mai sus de 14 ani și nu va ajunge pînă la 25, și greșala ce va face iaste de cap, atunce iarăși se va bate pre în tîrg și-l vor trimite la ocnă.

Cel ce nu e de vîrstă, de să va găsi că iaste eretic, sau de se-ar prileji *Zac. 2.* să-ș ucigă pre tată-său sau pre mumă-sa, atunce nu va putea scăpa cu

vîrsta, ce să va certa ca și un mare; cum au fost tînărul cela ce otrăvi pre tată-său, de vreame ce nu era încă nice de 18 ani, și-i tăiară capul în cetatea Rimului; ca și în vreamea lui Mathei, voevodul Țării Muntenesti, cînd tăiasă capul tătîne-său un copil, în cetatea Bucureștilor.

**AICEA SCRIEM PENTRU A PATRA VINĂ, PENTRU CAREA MICȘO-
REAZĂ JUDECĂTORIUL CERTAREA CELUI VINOVAȚ.**

GLAVA 358.

- Zac. 1.* A patra vină carea îndeamnă pre judecătoreu să micșoreaze certarea celui vinovat de cum i se cade, iaste bețiia, de vreame ce dă învățătură pravila de zice cum toată greșala, de-ar fi cum ar fi de mare și dă se va face la vreamea de beție, acela nu se va certa deplin după cum spune pravila, iară așa numai după voia judecătoreului.
- Zac. 2.* Omul beat, de-ar greși tocma și spre chipul domnului țării, iară așa tot se va certa mai puțin.
- Zac. 3.* Omul cel beat, de-ar înjura, de-ar huli, de-ar face și jurămînt mincinos și de-ar strica și pacea ce va fi făcut cu vrăjmașul lui, acela de pururea șovăiaște și scapă și se ceartă tot mai puțin, după voia judecătoreului; și mai vîrtos vinul ce va fi băut, văzîndu-l limpede și frumos la față și moale și dulce la gustare, de-ar fi și înțelept neștine, tot se înșală, că-i pare că nu se va îmbăta.
- Zac. 4.* Cînd se va îmbăta neștine cu înșelăciune, mai vîrtos cînd va meșteșugui cineva să-l îmbeate, atunce orice va greși, nu numai va șovăi pentru să scape, ce încă nu-ș se va certa nice cît de puțin.
- Zac. 5.* Mai puțin se va certa omul cel beat cînd va fi prea omorît de beție, decît cînd ar fi numai în vreame, că atunce să chiamă că nu știe nemica ce face; iară cînd se va cunoaște că nu e prea beat și de va greși, atunce se va certa mai mult, iară tot nu cum ar fi treaz.
- Zac. 6.* Beatul carele va face vreo greșală și-ș va cunoaște lucrul, că de toate orile cînd se îmbată iaste rău la beție și se ceartă și se sfădește cu toți, acela să se cearte deplin, ca și cum ar fi greșit în trezvie, și după cum spun pravilele și după greșală ce va face; pentru că se cade cine-ș cunoaște firea că iaste zglobiv la beție, acela sau să nu-ș bea vin nicecum, sau să bea puținel, să nu se îmbeate.
- Zac. 7.* Cela ce se va îmbăta într-adins ca să poată șovăi la greșala ce va greși, ca pentru să se cearte mai puțin, acela niceodată nu va scăpa, ce să va certa deplin.
- Zac. 8.* Celuia ce-i va părea bine după beție căce au făcut vreo greșală îmbătîndu-se iarăși și lăudîndu-se zicînd: bine am făcut de-am făcut așa, acela nu se va certa puțin, ce tocma și deplin, după cum va fi scriind pravila.
- Zac. 9.* Cela ce va zice judecătoreului că am fost beat cînd am făcut această greșală, atunce judecătoreul nu va creade; drept aceaia trebuie să arate cu mărturii, care mărturii să mărturisească cum l-au văzut bînd într-acea zi și cum au fost borînd și au fost făcînd toate nebuniile beției și alte seamne ca de om beat.

AICEA SCRIM PENTRU A CINEA VINĂ, PENTRU CAREA MICȘOREAZĂ JUDECĂTORIUL CERTAREA.

GLAVA 359.

A cincea vină, pentru carea se îndeamnă judecătoria a mai micșora *Zac. 1.* certarea celui vinovat, iaste aceasta, adecă cînd nu e omul cu toată mintea, ce să zice eșit de în fire și nebun; de vremea ce învață și pravila: omul ce va fi denafară de minte, acela măcară ce greșală ar face nu se va certa.

Nebunul și cel denafară de minte, acela de să va înțelepți cîndva, *Zac. 2.* atunce nu se va certa pentru greșale ce-au făcut la nebuniia lui.

Cel ce iaste cînd și cînd nebun, iară nu în toate zilele, cum se-ar zice, *Zac. 3.* patru luni iaste nebun și cinci-șase luni iaste înțelept, acela felu de va face vreo greșală în vremea nebunii lui, atunce nu se va certa; iară de va greși la vremea carea iaste înțelept, atunce se va certa tocma după cum scrie pravila, ca și fiecine; iară de va fi lucru împărechiat, oare nebun au fost, au ba, cînd au făcut acea greșală, atunce stă acesta lucru în mintea judecătoria, să cunoască de pre lucrurile ce vor fi fost pre împrejurul acei greșale.

Cela ce va fi cuminte și va face vreo greșală, și pentr-aceaia greșală *Zac. 4.* se va pîrî la judecătoria și grăind mărturiile, iară el într-acel ceas va nebuni, atunce judecătoria l va certa cu bani sau cu dobitoc; iară de va nebuni el deaca va isprăvi judecătoria pîra și va vrea să-i dea și vreo certare pe trup, atunce de vremea ce pre nebunul nu-l pot certa trupeaște, atunce le va schimba certarea lui pre bani; și aceasta se va face cînd nu va mai fi nice o nădejde de-a se mai înțeleptirea cel nebun, iară de va fi nădejde să se înțeleptească, atunce judecătoria îl va pune la pază pînă se va înțelepți, să-l cearte. Nebunul, de ar ucide și pre tată-său, tot nu se va certa nicecum.

AICEA ARĂTĂM SEAMNELE NEBUNULUI.

GLAVA 360.

Cela ce se va face și se va arăta cum iaste nebun, pentru să scape de *Zac. 1.* certare, iară el nu iaste adevărat nebun, acela se va certa deplin după pravilă; iară pentru să-l cunoască judecătoria au doară se face, au adevărat iaste nebun, atunce trebuie să-l întreabe judecătoria multe întrebări și în multe feluri și cu multe meșteșuguri; și să întreabe și pe vraci, carii foarte lesne-l vor cunoaște de va fi nebun adevărat.

Cela ce va sfătui pre cel nebun să facă vreo greșală, sau să-i ajute, *Zac. 2.* cum se-ar zice, să-i dea sabie goală și arătîndu-i pre cineva să-l ucigă, nu va putea șovăi acela, căce a fost el nebun și au făcut greșala, să nu se cearte după pravilă cela ce-l va fi sfătuit.

Cel nebun, măcară că nu se va certa la nebuniile lui, de va face *Zac. 3.* vreo greșală, iară așa tot nu se căde să-l slobozească de tot, să îmble pe drumuri slobod, ce să aibă pază, să fie pre lîngă oamenii lui pînă se va înțelepți.

AICEA SCRIEM PENTRU A ȘASEA VINĂ, PENTRU CAREA MICȘOREAZĂ JUDECĂTORIUL CERTAREA CELUI VINOVAȚ.

GLAVA 361.

- Zac. 1.* A șasea vină carea îndeamnă pre judecătoriu să mai micșoreaze certarea celui vinovat, de cum învață pravila, iaste obiceiul locului; după care obiceiul cine va greși nu se va certa nicecum, cum dau învățătură toți dascalii, tocmindu-se toți într-un cuvânt.
- Zac. 2.* Când va fi un lucru cu cale să se cearte carele-l va face, iară acel lucru de vreamă ce va fi obiceiul locului să se facă, atunce acela ce-l va face nu se va certa nicecum.
- Zac. 3.* Judecătoriu judecă cîteodată și împotriva pravilei pentru acest obicei al locului, și de multe ori face și cumu-i iaste voia lui.
- Zac. 4.* Lucrurile carele se fac după cum iaste obiceiul locului, măcară de-ar fi și împotriva firii și a pravilei, iară drept aceeaia tot nu va certa judecătoriu pre ceia ce fac acel obicei, măcară că aicea-i ceartă besearica, iară la *Второе пришествіе*¹⁾ va certa Dumnezeu cu munca de veac pre cîți vor face împotriva dumnezăeștilor pravile lucrure fără leage.

AICEA SCRIEM PENTRU A ȘAPTEA VINĂ, PENTRU CAREA MICȘOREAZĂ JUDECĂTORIUL CERTAREA.

GLAVA 362.

- Zac. 1.* A șaptea vină, carea înmicșorează certarea celui vinovat, iaste mulțimea de oameni, unde se pornesc cu toții să facă vreo răotate; atunce judecătoriu nu poate să aleagă cine au făcut răotatea; dup-aceaia iară nu poate pre toți să-i cearte pentru unul și pentru căce că aceale soții multe, eale se fac în doao feliuri. Drept aceeaia trebuie să știm cum unele ori sînt împreunați mulți și fac toți o greșală, și iarăș altă dată sînt mulți împreunați într-una și numai unul de într-însii face o greșală, într-aceaia nimenilea, nice de în soțiile lui n-au înțeles, nice l-au văzut, nice judecătoriu poate să-l cunoască. Și într-aceasta faptă sînt doao pravile; și întâia pravilă iaste aceasta.
- Zac. 2.* Când sînt niște oameni mulți strînși la un loc și fac vreo greșală, atunce drept acea greșală se îndeamnă judecătoriu să mai micșoreaze certarea, după cum scrie pravila; iar mai vîrtos greșala ce vor fi făcut acei mulți se ceartă după pravilă, cu moarte, atunce așijderea se îndeamnă judecătoriu să mai micșoreaze certarea pentru să nu omoară pre mulți numai pentru o greșală.
- Zac. 3.* Când se va prileji în mijlocul a mulți, de vor fi unii de într-însii mai capete, cum se-ar zice ispravnici, atunce la unii ca aceia nu va micșora judecătoriu certarea aceii greșale pentru cei mulți, pentru căce că, fie la ce greșală, ceia ce sînt capete după pravilă se ceartă de pururea deplin;

¹⁾ „A doua venire”.

numai ce înmicsorează certarea celor care sînt toți într-un chip de vinovați și nice unul de într-însii nu iaste mare sau mic.

A doua pravilă zice: cînd se va tîmpla de între niște oameni mulți *Zac. 4.* să greșască unul de într-însii și atunci nici aceia, nice judecătoria poate să știe carele au făcut greșala, atunci pre toți să-i slobozească de toată certarea trupeză și se vor certa numai cu bani. Cum se-ar zice: dă pre o fereastră a unii case unde au fost strînși niște oameni mulți, de acolo se-au aruncat o piatră și-au ucis pre un om ce-au fost trecînd pre uliță, iară aceia ce sînt în casă, ei nu știu cine să fie aruncat acea piatră; de care lucru nu poate să fie într-alt chip, ce unul de într-însii au aruncat piatra și el nu va spune; atunci toți să fie slobozi și numai cu bani să se cearte.

Cînd vor fi într-o casă niște oameni mulți lăcuiitori și se va găsi între dînșii unul ucis și vor arăta seamnele cum să-l fie ucis unul de într-însii, iară nu mulți, de vreme ce se va afla că are numai o rană, iară nu mai multe, și nu se știe carele de într-un dînșii să fie făcut acea ucidere, atunci vor fi toți slobozi de certarea uciderii, numai ce să vor certa după voia judecătoria și nu se va certa nice unul cu moarte. Așijderea iar de-ar avea cît de multe rane cel ucis, măcar de-ar fi atîta de multe pre cîți oameni vor fi într-acea casă și să nu știe nimenilea cine să i le fie făcut acelui ucis, atunci toți vor fi slobozi de moarte, numai ce să vor certa după voia judecătoria.

Cînd se va prileji să aibă price niște oameni și vor sări toți cu arme *Zac. 6.* asupra unuia și-l vor ucide cu multe rane, iară să nu fie nice aicea lucrul de față, oare cine l-au rănit și cine nu l-au lovit, atunci toți se vor certa după voia judecătoria; iară de să va cunoaște carii l-au rănit și carii nu l-au ucis, atunci ucigătorii se vor omorî, iară ceialalți ce le-au fost ajutoriu, atunci se vor certa după voia judecătoria; iară de nu le vor fi ajutat, ce numai fiind acolo de față vor fi sărit și ei cu arme, atunci aceia nu se vor certa.

Niște oameni mulți de vor ucide pre vreunul cu rane de moarte, *Zac. 7.* carele una de într-însele singură putea să-l omoară, iară la judecătoria să nu se poată adevăra carele l-au omorît, atunci pentru căce sînt mulți, nu se va omorî nice unul, iară așa se vor certa după voia judecătoria.

Cînd vor ucide mulți pre unul cu rane nu de moarte, care lucru una *Zac. 8.* de într-acealea nu l-ar fi putut omorî, ce toate împreună l-au omorît, și judecătoria nu știe carele-i va fi făcut rana cea de moarte, numai ce să adeverează lucrul cum l-au ucis toți împreună, atunci, pentru mulțimea, se vor certa toți după voia judecătoria.

Cela ucisul de mulți, de va avea și rane multe și de într-acealea cînd *Zac. 9.* unele sînt de moarte, iară altele nu sînt de moarte, și să nu poată judecătoria să adevereaze cine i-au făcut rana cea de moarte și cine i-au făcut cealealte carele nu-s de moarte, atunci, pentru mulțimea, toți se vor certa după voia judecătoria; iară de va cunoaște judecătoria pre ceia ce-au făcut ranele ceale de moarte, atunci-i va certa ca pe niște ucigători, iară ceia ce n-au făcut rane de moarte, pre aceia-i va certa judecătoria după cumu-i va fi voia lui.

Mai marele, carele va fi cap între multe soții, și de va fi făcut rană *Zac. 10.* de moarte celui ucis, iară ceialalți soții să-l fie vătămat cu rane nu de moarte,

atunci cel mai mare se va certa ca un ucigătoriu, cu moarte, iară ceilalți după voia judecătorelui și după rane care le vor fi făcut fiecarele. Însă și atunci se cade foarte să cerceteze judecătorelui pre-amăruntul în ce parte de trup au rănit fieșcarele de dinșii, pentru că măcară de n-ar fi făcut toți rane de moarte, alegînd fără de cel mai mare, iar așa, drept aceea mai mult se va certa cea ce-l va fi lovit în piept, decît cea ce-l va fi lovit într-un deget, și mai mult se va certa cea ce-au făcut rana de i-au scos sufletul, decît ceilalți. Dece oricîți vor fi făcut rane de moarte, aceia toți se vor omori, iară ceilalți să se cearte după voia judecătorelui.

Zac. 11. Cînd se va ucide neștine de mulți și judecătorelui nu va ști carele de într-acei mulți l-au ucis, atunci toți se vor certa cu bani, sau-i vor scoate de în moșie, sau-i vor duce la ocnă.

Zac. 12. Poate judecătorelui să muncească pre acela sau pre ceia ce vor avea niscare seamne ca acealea, cum să fie ucis aceia pre cel mort, măcară de-ar fi momit și pre alții pre mulți într-acea ucidere; așijderea de va arunca neștine vreo piatră de în vreo casă unde vor fi oameni mulți și va ucide pre cineva, atunci iară nu-i va munci pre toți judecătorelui, nice-i va putea să-i muncească pentru să știe carele iaste de întru toți cea ce-au aruncat piatra; iară de va fi carea cumva de într-acești mulți, de să vor găsi vreunii să aibă niscare seamne cum aceia să fie aruncat piatra, atunci pre acela sau pre aceia numai ce va munci judecătorelui să spue cum va fi cu dreptul.

PENTRU A OPTA VINĂ PENTRU CAREA MICȘOREAZĂ JUDECĂTORIUL CERTAREA.

G L A V A 363.

Zac. 1. A opta vină, pentru carea se îndeamnă judecătorelui să micșoreze certarea celui vinovat la greșala ce-au făcut, iaste ascultarea carea va face neștine spre domnul țării, sau spre stăpînul carele-i va sluji, și cum zice cartea cea veache la *второй закон*¹⁾, la 17 capete: Cea ce nu se va pleca, ce să zice, ce nu va asculta de judecătorelui carele au ales Dumnezeu, acela cu moarte voi să moară. Măcară că acest cuvînt al scripturii ceii vechi zice așa, iară așa se socotește pentru învățătura judecătorelui celuia ce judecă pre leage și pre dumnezeieștile pravile și pe pravilele cealea ce sînt după fire, pentru că cine nu se va pleca supt tăriia învățăturii legii și judecătorelui, acela nu se va certa cu moarte pe dreptate și după pravilă.

Zac. 2. Cade-se să asculte și să se plece boiarinului și mai marelui nărodului, însă cînd vor da învățătură spre lucrurile carele vor fi mărturisite de pravilele ceale împărătești, sau de obiceiurile locului, sau de singură firea omenească, care lucru să înțeleage cînd va îmbla neștine pre aceea

¹⁾ „Deuteronom“.

ascultare, atunci puțină vătămare va face spre aproapele lui; iară de vreame ce cu această ascultare ce va face neștine spre mai marele său, ce să zice spre domnu-său, împlind de toate pre voia lui, de va greși și va vătăma foarte mult pe aproapele fieșcui, atunci nu se cade ascultătoriul să ție această ascultare.

Cela ce va ucide pre cineva, fiind trimis de boiarenul săborului, ce să zice de cel mai mare al gloatelor, atunci poate șovăi să nu se cearte după cum scrie pravila care lucru să înțeleage într-acesta chip: când-l va trimite cel mai mare și-l va îngrozi de-i va zice că de nu va omorî el pre acela, atunci judecătoriul va omorî pre dinsul; și mai vîrtos mai marele gloatelor de va fi deprins a omorî pre unii ca aceia carii nu-l vor asculta. Iară de vreame ce nu-l va îngrozi mai marele glotelor și să nu-i zică așa, că de nu-l va omorî atunci va muri el în locul lui, și încă cînd nu va fi învățat a omorî pre ceia ce nu-l ascultă, atunci cela ce va face uciderea nu va putea șovăi să zică că l-au mînat mai marele lui, ce să va certa după cum scrie pravila. Zac. 3.

Rugămintea domnilor iaste ca și cînd ar îngrozi pre neștine. Zac. 4.

Oricare muiare, de frică și de silă ce-i va face domnul, de să va pleca și va face pre voia lui, aceia nu se va certa nicecum. Zac. 5.

Un judecătoriu de la un tîrg, ce să zice un diregătoriu, nu iaste datoriu să asculte pre domnul țării să muncească sau să spînzure pre neștine, cunoscînd el că nu e vinovat și iaste lucru cu asupreală aceia muncă sau aceia moarte, ce mai bine-i iaste lui să-ș lase scaunul cel de judecătoriu ce ține, decît să se pleace învățaturii domnu-său cea cu asupreală. Iară de nu se va îndura să facă părăsire scaunului său, atunci trebuie să scrie să dea știre domnu-său de acea tocmeală ce i-au poruncit, cum iaste lucru cu năpaste, și să socotească să mai cerceteaze și dup-aceaia să așteapte răspuns. Iară judecătoriul de va răspunde și al doilea rînd și de va zice: de nu veri asculta, tu știi; sau: să faci cumu-ț dau învățatură și să nu mai cerci alt lucru sau altă vină; sau de va zice și într-alt chip: citit-am scrisoarea ce ne-ai trimis și am înțeles de tot, iară drept aceia să faci cum țe-am dat învățatură, iară într-alt chip să nu fie; atunci, de va asculta de învățatura mai marelui său, va putea șovăi și nu se va certa după pravile pentru greșala ce va fi făcut pentru ascultare. Zac. 6.

Cînd va zice judecătoriul: cutare lucru l-am făcut pentru că mi-au dat învățatură domnu-mieu carele iaste mai mare pre o țară, atunci nu-i vom creade acest cuvînt, numai ce trebuie să arate acea învățatură a acelui domn au cu mărturie, au cu scrisoare de mîna domnului țării. Zac. 7.

Un judecătoriu ce va isprăvi și va împla legea altui judecătoriu al altii eparhii, atunci nu se va certa, nice iaste datoriu acela să cerceteaze tocmeala aceia să vază dreaptă e, au cu asupreală, fără numai de să va pune împotrivă cel vinovat, de va zice cum această lege nu e bună de nemica, de vreame ce se-au făcut de un judecătoriu striin și cum nu i se-au căzut să legiuiască el greșală ca aceasta. Cum se-ar zice, județul Brașovului, căce n-au putut prinde pre un vinovat la mîinile lui, au făcut lege să fie izgonit de în toate cetățile cîte sînt supt ținutul craiului unguresc și așa au isprăvit, cum de va încăpea în mîinile vreunui scaun crăesc, atunci Zac. 8.

să aibă a-i tăia capul; și aș-au dat știre pre la toate cetățile Țării Ungurești; iară vinovatul s-au prilejit de se-au prins la mîna județului de la Sibiiu, de-acia avînd județul la mîna lui isprava celuia județ de la Brașov, cum oriunde-l vor prinde să-i tae capul, acmu poate într-acel ceas, fără nice o certare, ce spre judecata celuia, să-i tae capul; iară de va fi judecata aceluia și strîmbă, atunce acela ce i-au tăiat capul nu se va certa nicecum, fără numai cînd va zice vinovatul acelui județ de la Sibiiu: ce treabă are județul de la Brașov cu mine? sau: ce putearnicu e el asupra mea, să-m tae capul, de vreame ce eu nu sînt ungur, ce sînt neamț, și omul cela ce l-am ucis iaste de în Țara Nemțescă și l-am ucis la Ișpania; dece ce treabă are județul de la Brașov cu greșalele ce să fac în Țara Nemțescă? Dece atunce acel județ îl va ținea la închisoare și va scrie la craiul unguresc ce vor putea aleage pentru acest lucru, și după cum va veni răspuns de acolo, așa va isprăvi.

Zac. 9. Patriarhul de va scrie la vreun poslușnic al lui și de-i va zice: să faci cutare lucru, iară de nu veri face, de greu te aforisesc, și acel lucru ce-i zice să facă iaste cu năpaste și cu asupreală, atunce acel poslușnic nu iaste datoriu să asculte pre patriarhul, nice aforisaniia lui; iar așa se cade să-i dea știre cu scrisoare cum iaste năpaste și cum se face asupreală pre învățatură ce i-au dat, și dup-aceia să așteapte răspuns.

Zac. 10. Judecătoria cel mirenesc se cade să isprăvească și să săvîrșască o leage ce va fi legiuit judecătoria besearicii, de-i va părea c-au legiuit drept; însă poate și acela, judecătoria mirenesc, să cerceteaze tocmeala cu mărturii, să poată cunoaște leagea ce-au legiuit de poate fi să-i facă sfîrșit, ce să zice certare au cu moarte, au într-alt chip; făr' numai de va fi tocmeala pentru eresuri, pentru că atunce judecătoria cel mirenesc nu mai cercetează nemica, ce atunce și orice feliu de eretic îi vor da de la judecătoria besearicii, de-l va omorî fără de nemica altă îngăduință și fără nice de o întrebare, cum au fost tocmeala.

Zac. 11. Oamenii cei domnești, ce să zice armașii și armășenii și alții ca dinșii, cînd vor munci, cînd vor spînzura, sau vor tăia capul cuiva și altele ce vor face cu învățatura domnului țării, atunce de-ar fi învățatura domnului la arătare de față, să vază toți că iaste cu asupreală și cu mare năpaste, aceia niceodată nu se vor certa nicecum, nice drept un lucru.

Zac. 12. Plugarii și alți lucrători, de vor ara în pămînt striin, sau de vor culeage în vie cu învățatura cuiva, cînd le va fi zis că iaste a lua, atunce nu se vor certa nicecum; fără numai atunce cînd vor ști lucrătorii că nu iaste a celuia ce i-au pus să lucreaze acoloa acel pămînt sau alt ce va fi, sau fără numai cînd i-ară pune să seacere încă fiind crud, sau să strîngă alte poame într-acesta chip, sau cînd le-ar zice să mute vreun hotar de în locul lui, sau unde-i vor pune să lucreaze și-i vor păzi cu oameni cu arme, sau cînd le vor zice să lucreaze noaptea, ce să zice să fure, pentru căce că atunce de pururea se vor certa și nu vor putea șovăi.

Zac. 13. Feciorul carele va face vreo greșală pre învățatura tătîne-său sau a mîne-sa, sau muiarea pre învățatura bărbatului ei, sau robul pre învățatura stăpînu-său, aceia nu se vor certa nicecum, de va fi greșala micșoară, iară de va fi greșala mare, atunce să vor certa, însă nu deplin cum scrie pravila, ce după voia judecătoriaului.

**AICEA SRIEM PENTRU A NOA VINĂ, DE ÎN CAREA MICȘOREAZĂ
JUDECĂTORIUL CERTAREA ȘI PEDEPSA CELUI VINOVAȚ.**

GLAVA 364.

A noa vină, pentru carea se îndeamnă judecătoria să mai micșoreze certarea celui vinovat de cum ceartă pravilele, iaste neputința și slăbiciunea firei, pentru carea mai puțin se vor certa muerile decît bărbații la greșalele ce vor face. *Zac. 1.*

Muiarea se va certa mai puțin decît bărbatul, cînd în casa ei se vor face bani răi, calpuzani, sau cînd va cumpăra ceva vreun lucru eftin ca să-l vînză mai scump, sau cînd va sparge cartea domnească și încă și de să va mesteca în tocmeala ereticilor, sau la jurămînt mincinos; iară cînd va greși la lucruri carile să fac împotriiva dumnezeestii pravile și a pravilei firii omenestii, atunce nu se va certa muiarea mai puțin, ce tocma ca și bărbatul. *Zac. 2.*

Țăranul cel gros, acela poate șovăi să nu se cearte, mai ales cînd va fi mărturie cuiva și de va grăi cuvinte fără de ispravă, fără cale, de să va cunoaște lucrul că grăiaște de prostimea lui; iară de va grăi de învățătura lui cea rea, atunce se va certa tocma ca și alalți. Așijderea și la alte la toate greșalele ce va face țăranul cel gros, de va face de grosimea lui, atunce mai puțin se va certa, iară de va face de în răotatea și feliul lui cel rău, atunce se va certa tocma ca și alalți. Și aceasta iaste în putearea judecătoriaului să-l judece, de va fi de grosimea lui sau de nu va fi, fără numai de va fi greșala spre dumnezeiasca pravilă, sau spre pravila cea de fire, căce că atunce grosimea lui nemica nu-i va folosi, nice va șovăi să scape de certare. *Zac. 3.*

**PENTRU A ZEACEA VINĂ, PENTRU CAREA JUDECĂTORIUL
ÎNMICȘOREAZĂ CERTAREA ȘI PEDEPSA.**

GLAVA 365.

A zeacea vină, carea îndeamnă pre judecătoria să mai micșoreze certarea vinovatului, iaste somnul, de vreame ce mulți se-au găsit de-au făcut multe și minunate lucruri în somn; iară deaca se deștepta, atunce nu ținea minte nemica ce-au făcut. Cum au fost odată unul de-au fost dormind la besearica lui sfetii Venedict, la Țara Frîncească, și au fost eșit de în besearică adormit, de-au îmblat doao mile de loc și acolo au găsit pre un copil și l-au ucis de-au murit, neavînd nice un lucru cu dinsul, nice l-au știut, nice l-au cunoscut; și iarăși așa adormit se-au întors și se-au dus de-au intrat în besearică; iară dimineata n-au știut nemica, eșit-au afară, au n-au eșit. Altă dată iarăș au fost într-un oraș, ce s-au chemat Pizan, unul de aceia carele de multe ori eșia noaptea de în casă și cu arme și încungiura tîrgul tot cîntînd, și iarăși dormind se întorcea de mergea acasă și nu se mai deștepta; și de multe ori prietenii lui deaca-l găsiia îmblînd pe drum, ei-l deștepta și-l întorcea deșteptat la casa lui, *Zac. 1.*

de în carea eșise dormind. Sau cum au fost o muiare carea se scula noaptea de-ș frământa pîinea și o puneă de o învăliia și o găta de tot, numai să o bage în cuptoriu, și iarăși adormită se ducea de să culca în patu-și, iară dimineața nu știa cine i-au grijit așa pîinea, și așa de pururea-i părea că-i fac aceasta vecinile ei, ca să rîză cu dinsa. Și alții mulți se-au aflat ca aceștea; dece pentr-aceaia se-au făcut aceaste pravile.

Zac. 2. Acest feliu de oameni dormind, în somn de vor bate, sau vor răni, sau vor ucide pre cineva, aceia nu se vor certa după pravilă, ce după voia judecătoriaului, de vreame ce și somnul se închipuiaște cu moartea; iară afară de aceasta se cade să aibă judecătoriaul milă la greșalele carele sînt de în fire.

Zac. 3. Un om cu fămeaia lui dormind într-un așternut, de vor împresura-și coconul între ei și-l vor omorî, atunce acesta lucru nu se va chema c-au făcut ei de mintea lor cea rea, ce le-au fost greșală, de vreame ce și judecătoriaul de pururea creade cum părinții mai bine-și păzesc feciorii decît singuri pre sine, sau mama nu se va chema să-ș poată uita pre fiiu-său, fiindu-i de în măruntaele ei; drept aceaia nu se vor certa după pravilă ca niște ucigători, iară pentru nesocotința lor atunce se vor certa după voia judecătoriaului.

Zac. 4. Cea ce va greși dormind, acela se va certa după pravilă însă, cînd se va face că doarme, iară el adevărat va fi deșteptat.

Zac. 5. Cea ce va greși dormind și deaca se va deștepta, nu se va căi ce-au făcut, ce încă va zice: bine-am făcut de-am făcut așa în somn, acela se va certa după pravilă și nu va putea să șovăiască.

Zac. 6. Cînd va dormi neștine și va merge să facă vreo răotăte, sau de va vătăma pre cineva, atunce poate celalalt să-l ucigă ca să scape denaintea lui cu viață, și nu se va certa; care lucru se socoteaște cînd nu va putea într-alt chip să scape de în mîinile lui, ce numai ce-i caută să-l ucigă.

AICEA SCRIEM PENTRU A UNSPREZEACEA VINĂ, CAREA VA MICȘORA JUDECĂTORIUL PEDEPSA ȘI CERTAREA.

G L A V A 366.

Zac. 1. A unsprezeacea vină, carea mai micșorează judecătoriaul certarea și pedepsa celui vinovat, iaste dragostea, de vreame ce dragostea se închipuiaște cu beția, așijderea și cu nebunia, iară așa mai vîrtos iaste și mai rea chinuire decît acealea, decît toate; drept aceaia se-au făcut această pravilă.

Zac. 2. Cea ce face vreo greșală, fiind îndemnat de dragoste, acela mai puțin se va certa de cum spune pravila.

Zac. 3. Cea ce va fi biruit de dragoste și de va timpina vreo fată mergînd pe drum și o va săruta, acela nu se va certa nicecum; cum au făcut un muncitoriu de la Athina, pre carele-l chema Pisistratos¹⁾, carele au zis mueri-ș, cîndu-l îndemna să nu fie într-alt chip, ce să omoară pre cea

¹⁾ În ediția originală, cu articolul grecesc, „o Pisistratos”.

ce-au sărutat pre o fată feciuriță a lor mergînd pe drum, iară elu-i zise acest cuvînt: de vreame <ce>, zice, pre ceia ce ne iubesc și ne sărută tu zici să-i omorîm, dară încă ce învățătură veri da să facem celora ce nu ne vor și ne vor fi cu vrăjmășie?

Oricare muiare, pentru multă dragoste ce va avea cătră ibovnicul ei, *Zac. 4.* de va priimi în casa ei furțișagul ce va fi el furat, aceaia mai puțin se va certa de cum iaste scris în pravilă.

Dragostea, preacurvia și răpirea featei și alte greșale ca aceastea *Zac. 5.* șovăesc, ce să zice, cînd ar pune scări la ferestri să se sue, să între la ibovnicu-ș și altele ca aceastea.

PENTRU A DOASPREZEACE VINĂ, CAREA MICȘOREAZĂ JUDE- CĂTORIUL PEDEPSA ȘI CERTAREA.

G L A V A 367.

A doasprezeace vină, carea îndeamnă pre judecătoreu să micșoreaze *Zac. 1.* certarea celui vinovat de cum scriu pravilele, iaste ruda cea aleasă, boieria; de vreame ce nice cei de rudă bună, nice boierii, nice feciorii lor nu se vor certa cu catarga sau cu ocna, ce pentru acealea se vor goni de în moșia lor cîtăva vreame, iară nu se nice spînzură în furci ca alți făcători de rău, nice se înțeapă, ce pentru acealea pentru toate li se tae capetele, nice pre uliță pre în tîrg nu se poartă unii ca aceia.

Cînd ceartă judecătoreu sau pravila pre cineva cu bani, atunce tocma *Zac. 2.* se ceartă boiarenul ca și cel sărac.

Certarea cea trupească carea dă pravila pentru greșale, de-ar fi *Zac. 3.* cît de micșoară aceaia certare, deaca se va da vreunui boiarin, aceaia se chiamă prea mare decît cînd se-ar da fiecui de cei mai mici. Și iarăși vine lucrul unul drept altul: cît ar fi de mică certarea carea va fi cu bani la vreun om de cești mai mici și proști, la aceia iaste mai mare decît se-ar da la un boiaren. Drept aceaia, pravila schimbă certarea cea trupească cu bani cînd iaste vreun boiaren și-l ceartă cu certare de bani, iară de iaste vreun om de jos și micșor și sărac, atunce acela se va certa cu certare trupească.

La greșale ca acealea carele sînt la pravilă, mai mari se dau boiarilor *Zac. 4.* decît săracilor și mai mult se vor certa boierii decît cei mai mici și mai săraci; cum se-ar zice, de să va afla vreun boiaren hiclean unui domn și hain țărî și de se-ar arăta într-acesta chip și unul de cei mai mici, atunce mai mult se-ar certa cel mai mare boiaren decît cel mai mic și om mai de jos; așijderea și omul cel mai de jos de-l vor prinde la războiu viu, atunce-i vor tăia capul, iară de vor prinde vreun boiaren, atunce-l vor spînzura.

Greșalele carele fac rușine boierii boiarilor, atunce mai mult se *Zac. 5.* ceartă boierii decît cei mai mici și oameni mai de jos; cum se-ar zice, la greșala votriei se va certa mai mult boiarenul decît cel mai micșor.

La greșalele ce învață pravila să piarză în furci, cumu e hainia și *Zac. 6.* hicleșugul, cînd hicleneaște pre domnu-său, atunce să va spînzura și

boiarenul ca și cel mai prost, iară așa furcile boiarenului se fac mai nalte decît ale celui mai mic.

Zac. 7. Cînd va mărturisi neștine minciuni, sau va fi eretic, și cînd nu va asculta de domnu-său și la lucrul cel ce vor sudui pre împăratul sau pre domnul locului, atunce într-un chip se vor certa și boiarin și cei mai proști.

Zac. 8. Cela ce va face o greșală nădăjduindu-se că nu se va certa căce iaste boiaren și de va fi scos cuvînt, să fie înțeleș cineva cum să fie zis acest cuvînt și cum să fie făcut această greșală cu acesta gînd, atunce boiarenul se va certa într-o potrivă tocma cu cei mai săraci.

Zac. 9. Cînd se va cădea unui boiaren, pentru greșală ce-au făcut, să-l tri-meată la ocnă, sau să-l bată pre în tîrg, sau altă certare să pață, iară judecătoria, ca pre un boiaren, atunce va certa-l cu bani; aceasta se face o dată sau de doao ori, iară a treia oară de vor mai prinde pre boiaren făcînd iarăși acea greșală, atunce se va certa tocma ca și cel om mic și mai prost.

Zac. 10. La certările cealea ce dă pravila după voia judecătoria, la acealea poate judecătoria să mai împruteaze certarea boiarenului, iară la cealea certări ce de față învață leagea și pravila certarea cum va fi, la acealea nu poate judecătoria să cearte mai puțin pre boiaren decît pre cel om mai mic și mai de jos.

Zac. 11. Pentru preacurvie, tocma într-o potrivă se ceartă boiarenul ca și cel mai mic.

**PENTRU A TREIASPREZEACE VINĂ, PENTRU CAREA MICȘOREAZĂ
JUDECĂTORIUL PEDEPSA ȘI CERTAREA.**

GLAVA 363.

Zac. 1. Judecătoria se îndeamnă să mai micșoreaze certarea celui vinovat, pentru iscusirea și destoinicia lui. Cum se-ar zice, de vreame ce neștine va ști vreun meșteșug ca acela frumos și scump și atîta să-l știe de bine cît să nu se afle altul aseamene lui, atunce acela, de va face vreo greșală, mai puțin se va certa. Cum au fost odată un lăcătuș bun, carele pentru uciderea ce făcuse nu l-au omorît, ce l-au izgonit de în locul lui și de în moșia lui, și iarăș la vreamea de oaste l-au adus. Aceasta se face cînd se va arăta meșteșugul lui de față, de vor vedea toți, carele va fi tuturor de treabă; și greșala lui trebuie să fie așa, adecă să nu fie hainit cumva moșia lui, sau să fie fost tîlhariu de drum, prentu că atunce nice un meșteșug nu-i va folosi.

Zac. 2. Cînd va fi făcut neștine un bine mare locului aceluia unde lăcuiaște, care bine să se pomenească de pururea, dup-aceaia de se va prileji să facă vreo greșală, atunce judecătoria, pentru acel bine ce să pomenească, va certa-l mai puțin de cum se cade, fără numai cînd va fi acel bine ce-au făcut locului lucru puțin, iară greșala lui va fi mare, atunce acel bine ce-au făcut nu-i va fi drept nemica.

Zac. 3. Binele ce va face neștine locului și moșiei lui, au el, au moșii lui, acela-i va folosi ca să se cearte mai puțin, sau să nu-ș se cearte nicecum la greșala

ce va fi făcut. Și aceasta poate fi când va fi trecut vreme multă de când va fi făcut acel bine pînă când au făcut greșala; pentru că de se va face acel bine în vremea carea se va face și greșala, atunci acel bine nu-i va folosi nemica, ca și când nu s-ar fi fost, de-ar fi cît de mare, ce să chiamă că va mai micșora oarece. Cum se-ar zice: oarecine fură de la un boiaren o răcliță cu bani și găsește acolo înlăuntru niște cărți hicleane, carele scria la niște vrăjmași să vie cu oaste să ia acel loc, și deaca le-au găsit, le-au arătat domnului acelui loc și se-au grăbit de-au îndreptat ș-au potolit cum au știut acel lucru, acela adevărat mare bine au făcut acelui loc, iară așa nu l-au făcut cu sfat bun și cu gînd bun, cum se cade să se facă binele, ce i-au venit acest bine mare de în furțișagul lui. Drept aceia ca un fur se va certa, iară mai marii acelui loc vor face milostenie feciorilor lui și pre dînsul încă-l vor certa mai iușor, oarece puțin lucru, pentru acel bine ce i se-au nemerit.

AICEA SCRIEM PENTRU A PATRASPREZEACE VINĂ, CAREA MICȘOREAZĂ JUDECĂTORIUL PEDEPSA ȘI CERTAREA.

GLAVA 369.

Schimbîndu-și neștine firea și viața rea ce au fost avînd și plecîndu-se *Zac. 1.* cătră Dumnezeu, aceia îndeamnă pre judecătoriu de mai micșorează certarea, de cum spune pravila pentru greșala ce au făcut; drept aceia se-au făcut această pravilă.

Ovraiul de va face o greșală și dup-aceaia va veni spre credința *Zac. 2.* creștinească și se va boteza, acela sau nu se va certa nicecum, sau se va certa pentru acea greșală, de cum învață pravila; și acesta lucru stă cu totul în voia judecătorului, să-l cearte sau să nu-l cearte, veri mult, veri puțin.

Ovraiul carele se-au botezat, de va fi luat cevași cît de puțină *Zac. 3.* certare pentru greșala ce-au greșit încă mainte de botez, atunci judecătoriu nice într-un chip nu va putea să-l cearte cum spune pravila.

Ovraiul, deaca se va boteza, de-ar fi făcut cîte păcate și scîrnăvii, *Zac. 4.* iară pentru darul botezului toate se vor curăți și va rămînea cum ar fi născut a doa oară, și atunci poate să fie și preot fără nice o sminteală.

Toate acestea vor fi când se va face și creștinul călugăr. *Zac. 5.*

PENTRU A CINEASPREZEACE VINĂ, PENTRU CAREA MICȘOREAZĂ CERTAREA JUDECĂTORIUL.

GLAVA 370.

Judecătoriu să îndeamnă a mai micșora certarea celui vinovat, *Zac. 1.* de cum spune pravila, când cel vinovat iaste surd sau mut, de vreme ce unul de aceia iaste ca și un cocon micșor și ca unul de cei fără minte, nebun.

- Zac. 2.* Surdul și mutul, cându-i va fi mintea întreagă și deplină, și va putea cu măhăitul să arate fieștecăruia firea-ș și voia lui, atunci se va certa tocma ca și alalți. Iară alți dascali zic cum mutul să se cearte mai puțin, pentru că mărturiia carea face mutul cu măhăitul, aceeaia poate să fie și cu greșală, fără numai acel mut și surd de va ști scrie și să citească, pentru că atunci judecătoria îl va întreba cu scrisoare și el va răspunde iară cu scrisoare, și atunci poate să-l și muncească pentru să spue și să-l cearte după pravilă.

**PENTRU A ȘASEASPREZECE VINĂ, PENTRU CAREA MICȘOREAZĂ
CERTAREA JUDECĂTORIUL.**

GLAVA 371.

- Zac. 1.* Când va pîrî tatăl pre fiiu-său cel trupesc la judecătoria pentru vreo greșală ce va fi făcut, atunci i se va face milă judecătoria și-i va micșora certarea ce i se-ar cădea după greșala lui, cum scrie pravila. Feciorul carele ar fi fugit și i se-ar fi făcut leagea după vina lui, unde-l vor găsi, acolo să-i facă moartea, iară tată-său de-l va prinde și să-l dea judecătoria, atunci judecătoria va micșora certarea lui, ce să zice, nu-l va omorî, ce-l va certa într-alt chip.
- Zac. 2.* De va fi feciorul fugit, pentru căce va fi greșit împotriva împărăției sau a domniei și au făcut pagubă ca aceeaia țării, pre acela de-l va prinde tată-său și de-l va trimite la judecătoria, atunci mai puțin se va certa de la judecătoria decît de l-ar prinde omul domnesc.
- Zac. 3.* De vreame ce ș-ar prinde neștine feciorul și l-ar duce de l-ar da pre mîna judecătoria nu căce doară iaste om bun, ce pentru căce se teame să nu-l cumva prinză oamenii cei domnești, atunci încă se va certa mai puțin de cum se cade și de cum învață pravilele pentru aceeaia greșală.
- Zac. 4.* Cea ce-ș va da feciorul lui pre mîna judecătoria ca pe un vinovat, atunci de-ar fi tată-său și ovreaiu, tot mai puțin se va certa.
- Zac. 5.* Așijderea și feciorul de va da pre tată-său la judecătoria ca pe un vinovat, ca să-l cearte după greșală, atunci iară mai puțin se va certa.
- Zac. 6.* Muma de-ș va da feciorul sau fata la judecătoria ca pe niște vinovați, pre aceia mai puțin-i va certa judecătoria, iară așa nu-i va slobozi de tot.
- Zac. 7.* Aceastea toate ce-am zis, pentru darea tatălui pre fecior și feciorul pre tată-său, iaste adevărată și neclătită, după pravilele împărătești și după cum scriu toți dascalii, tocmindu-se toți într-un cuvînt, fără nice de o price; iar carele au fost și mai prost și mai mic, nemica nu se-au pus împotriva acelora nice cu unele de cîte am zis. Iară drept aceeaia, această dare de tată pre fecior, sau fecior pre tată, nu se-au prilejit nice-odată să fie acesta lucru, să dea tată pre fecior și fecior pre tată, pînă la vreamea unui dascal mare și tocmitoriu de pravile, numele lui era Farinasc, carele au strîns toate pravilele ceale împărătești și încă se ispiti și să nevoi cu învățătură ca aceeaia să cunoască care pravile și obicei se socotesc la oblastile creștinești în toată lumea. Acel dascal au fost după Hristos 1598 de ani. Iară pînă într-această vreame nu-se-au prilejit

niceodată vină și faptă ca aceasta, să se legiuiască la judecătory, ce să zice tatăl să-ș dea feciorul ca pe un vinovat la judecătory, ce numai la Polonia, supt oblastia papei de Roma, acolo ce-au dat așa un tată pre fecioru-și, care fecior au fost izgonit de în moșia lui căce era greșit împărăției. Iară aicea nu se ține în seamă pravila cea de milostivire, ca să cearte mai puțin pre fecior căce l-au dat tată-său, ce l-au certat cumplit, după pravile, pentru că greșala era sudalmă pre împărăție și judecățile la greșale ca acestea nu deșchid pravila cea de milostivire, ce numai pravila cea de certare cumplită, pentru ca să nu cumva ceară milă nice tatăl, nice feciorul de la judecăți; ce, cum au fost de aceasta, numai o dată se-au prilejit acest felu de judecăți.

**PENTRU JURĂMÎNTUL ȘI MĂRTURIA STRÎMBĂ; ȘI DE CELA CE
VA LUA UN LUCRU ASUPRIT CU JURĂMÎNT.**

GLAVA 372.

Carele se jură strîmb dă nevoe, sau silit, acela ani 3 să nu se cuminece; iara de va face jurămînt strîmb și făr'de nevoe, ani 11 să fie nepriceștuit.

Iară de va vrea să mănînce sec, și după 9 ceas și în toate zilele să facă metanii 250, atunce numai un an să fie necuminecat.

Așijderea și mărturisitoriu strîmb.

Iară cine va jura strîmb și va lua al cuiva ceva să fie al lui și-l va asupri, acela, de va lua canon, n-are nice o vindecare a se erta, fără numai pînă nu va întoarce să dea acea asupreală de unde au făcut jurămînt strîmb și o au luat. Atunce, deaca o va da, se canoneaște ani 3 să nu se cuminece și să facă și post și metanii și milostenie, ca să i se facă de dinsul Hristos Dumnezeu milă să-l iarte de jurămînt ce au jurat strîmb și se-au lepădat de dinsul. Pentru că zice dumnezăescul Grigorie Bogoslov: cine va jura strîmb, acela de Dumnezeu se leapădă.

Marele Vasilie.

Postnicul.

Grigorie Niski.

Caută de vezi

foarte bine, o!

duhovnice, răs-

punsul patri-

arhului Post-

nicul.

**PENTRU CLEVETIREA; ȘI ȚIITORIUL DE MÎNIE; ȘI ASCULTĂ-
TORIUL LA FEREASTRĂ, SAU CÎND ȘOPTEAȘTE UNUL CU ALTUL,
EL ASCULTĂ; ȘI PENTRU VÎNZĂTORIUL SAU PÎRÎȘUL.**

GLAVA 373.

Clevetnicul un an să nu se cuminece. Că grăiaște dumnezăescul David: Psalm. 100. pre ceta ce clevetia pre vecinul său, pre acela goniam.

Iară ȝiitoriul de mînie, acela să se dăspartă dă besearică 1 an și să facă și metanii cîte 150 în zi.

Iară ascultătoriul la fereastră un an să nu se priceștuiască, și metanii cîte 15 în zi.

Așijderea și ceta ce vinde sau pîraște pre altul, și acela un an să nu se priceștuiască, adevarat de se va ispovedi de voe și va curma a nu mai face, iar de nu se va lăsa, atunce să-l gonească de la besearica lui Hristos.

Ioan patriarh,

ucenicul mare-

lui Vasilie.

X PENTRU MUIAREA CAREA VA PURTA ERBI SAU VA MÎNCA CA SĂ NU FACĂ FECIORI; SAU DE-Ș VA OMORÎ COPILUL, SAU DE-Ș VA URGISI COPILUL CARELE VA NAȘTE.

GLAVA 374.

Marele Vasilie, canon. 2.

Carea de în mueri va purta erbi sau le va mânca ca să nu facă feciori, sau va face într-alt chip meșteșug de va omorî copilul în pîntecele ei, sau-ș va otrăvi zgăul acolo unde să zimisleaște copilul ca să nu mai facă copii, aceaia ca un ucigaș să se canonească.

Iară dumnezeescul Postnic poruncește ani 5 sau și 3 să i se facă tocmire și canon; atunci să se cuminece. Și ceaia ce poartă erbi, de să va lăsa, atunci să se canonească ani 5 și mai puțin.

Iară muiarea carea se va stîrpi, adecă să-și omoară copilul de nevoe, un an să nu se priceștuiască; iară de-l va omorî de voe, ca un ucigaș să se canonească.

Tomujde, canon. 33 și 52.

Iară ceaia ce-ș va urgisi copilul carele va naște și-l va lăsa de va muri, și aceaia ca ucigașii să se canonească.

Iară dă se va afla în singurătate sau în pustie, atunci de va muri copilul, să nu se canonească.

Zri.

Iară muiarea carea va adormi și-i va muri copilul la țîță sau-l va împresura, aceaia să fie nepriceștuită ani 3 și în toate zile să se ferească de carne și de brînză, iară în cealealalte zile să facă post și milostenie după cumu-i va fi putearea; de-acia atunci să se priceștuiască. Iară de va fi fost moartea copilului de săturarea bucatelor, sau de beție, sau de leane, aceaia iaste tocma ca cei ucigași ce ucig de voe. Iară de va fi fost de în voia diavolului, atunci are ertăciune, numai și aceasta cu socotință sau cu măsură să se canonească.

Soborul Anchirii, canon. 21.

Iară curvele carele-ș omoară copiii în pîntece-și sau deaca-i vor naște, acealea 10 ani să se canonească.

PENTRU CĂLUGĂRIȚĂ, DE VA ȘTI PRE ALTĂ CĂLUGĂRIȚĂ CĂ FACE PĂCATE ȘI NU VA SPUNE STARIȚII; ȘI DE VA ȘTI VREUN MIREAN PRE ALTUL GREȘIND ȘI NU-L VA OPRI.

GLAVA 375.

Marele Vasilie, canon. 67.

● Călugărița, de să va afla în mînăstire și va ști pre altă călugăriță că curveaște sau să fie făcînd alt rău carele poate fi de stricăciune și de munca sufletului, și nu spune stariții, aceaia atîta să se canonească ea, cît și ceaia ce face păcatul.

Zri.

Iară de va ști neștine pre altcineva făcînd păcate și va putea să-l oprească de în păcate să nu mai meargă la dinsele, și nu-l va opri, sau-l va fi întrebat arhiereul sau duhovnicul și n-au spus, acela să se canonească ca și cela ce face păcatul.

**PENTRU CEIA CE MÂNÎNCĂ CARNE A FIEȘCĂRII JIGĂNII MOARTE
SAU MURSECATĂ.**

GLAVA 376.

Cine va mânca carne mortăcină, sau prinsă de hiară, sau mursecată, adecă mîncată de lupi sau de alte fieri, sau de pasăre zburătoare ce să zice de șoim, sau de altă pasăre, au sugrumată, au necată, sau într-alt chip carea se află în curse, acela de va fi popă, să i se ia darul preoției lui, iară de va fi mirean să nu se priceștuiască ani 2 și să aibă canon post, rugă și milostenie.

Apostolii, canon. 62.

Exp. Ap. 15.28.

**PENTRU MUIAREA CAREA VA MURI DEACA VA FACE. ȘI PENTRU
MOAȘĂ, CÎND TREBUE SĂ SE PRIIMEASCĂ LA BESEARICĂ.**

GLAVA 377.

De va muri muiarea deaca va face mai nainte de ce vor trece 40 de zile și se va priceștui dumnezeștilor taini, canonește-o sau să facă pentru dinsa liturghii și milostenii cum vei ști tu că acealea se pot, ori de va muri, ori de va trăi.

Postnicul.

Iară sfîntul patriarh Tarigrădeanul, chir Nicolae se-au întrebat de aceasta și de altele bogate de episcopul de la Zitun; ce însă răspunde așa pentru aceasta: că fămeaia de să va tîmpla să nu-i treacă 40 zile să se curățeaze, atunce să i se citească molitve de curăție și să nu se priceștuiască. Iară de i se va tîmpla ei boală și se va nevoi să moară și mai nainte de-a să împlea ceale 40 zile de curăție, atunce să se priceștuiască neapărat. Și mai nainte de priceaștenie de va avea preotul vreamă să-i citească molitvele de curăție și atunce să o priceștuiască; iar de să va nevoi foarte, atunce și fără de molitve să se priceștuiască dumnezăeștilor taini, ca să nu moară nepriceștuită, și apoi va fi păcatul popei.

Nicolae Tarigradeanul.

Iară pre moașă care le apucă pre mueri și nasc, pre aceaia după 8 zile deaca va naște muiarea să o priimească la besearică și să se priceștuiască pentru că slujbă face și ea.

Postnicul.

**PENTRU MORTUL, DE SĂ VA AFLA STRIGOIU, CĂRUIA-I ZIC
VÎRCOLAC, CE TREBUE SĂ I SE FACĂ.**

GLAVA 378.

Dumnezăescul patriarh Postnicul zice așa: că am auzit în multe orașe și cetăți, zice, făcîndu-se niște lucrure groaznice și preaslăvite, de mare nepriceapere și de neștiința oamenilor preste lucrul drăcesc. Pentru că vrăjmașul nostru, prea spurcatul de diavol, unde află loc deșert să lăcuiască, să-ș facă voia, el acolo și lăcuiaște; și de multe ori, cu năluciri, de față întru multe tocmeale trage pre oameni și-i duce spre voia lui, ca de tot ticăloșii de ei să-i afunde și să-i neace întru adîncimea peirie a focului

Postnicul.

de veaci. Dece lucrul acesta prea fără de leage și groaznic carele se face de bogați creștini nepricepuți, carele iaste vreadnic a mare întristare și lacrimi, miru-mă și mă ciudesc și mă îngrozesc a-l povesti. Grăesc unii oameni nepricepuți cum de multe ori cînd mor oamenii, mulți de într-acei morți, zice, se scoală de să fac strigoi și omoară pre cei vii. Ce însă moartea, ce vine de năprasna și de grabă la mulți oameni, nimenea altul nu știe de dinsa fără numai singur domnul nostru Isus Hristos, carele e tocmitoriul firii noastre. Iar ceia ce ard pe frații lor creștinii și fac atîta păcat de mare, îngrozește-te soare și-i acopere într-o întunearecule; și tu, pămîntule, gemi și-i înghiți, și nu numai pre dinșii, ce și pre ceia ce-i îndeamnă. Pentru că trupul omului, deaca moare, nicecum nu poate face nice un lucru fără de suflet; ce deaca vreame ce moare trupul, iar sufletul merge la locul unde i se va porunci de Dumnezeu, după cum au făcut ori bine, ori rău, iar a se întoarce în trup nu poate pînă ce va veni singur domnul la a doa a lui venire să judece lumea. Atunce, trupurile aceale moarte eș ia cineș sufletul. Dece, cum am zis, cum poate acum fără de suflet să lucreaze trupul, adecă să îmble. O, mare minune să auză neștine și să se mire, să omoară, zic, mortul pre vii. O, nepriceperea ocaanicilor și orbia, de nu vād că iaste lucrul dracului, și-i înșală de ard trupul aseamenelor ca să-i bage în muncă. Bîrfesc unii nebuni și zic că multe trupure ale oamenilor, deaca mor și le îngroapă în pămînt, eale nu putrezesc, ce să află întregi pline de sînge. Și aceasta iaste nălucă drăcească, cum am zis, ca să ducă în iad pe creștini; pentru că acela, dracul în tot chipul se închipuiaște, și anghel se face și călugăr și bărbat mirean și muiare și copil și lemn și toiag și apă și sînge și discos și haină și om mort, și alte lucrure toate cîte sînt se face, ce însă ca o nălucă. Pentr-aceaia nu se cade să creadeți acea ce vedeți pe trupul omului mort, pentru că omul, deaca moare, sînge n-are în trup. Dară încă cu cît mai vîrtos, mai mult și mai mare și mai minunat iaste a socoti aceasta neștine, de zic că, deaca-l îngroapă și face cîteva zile în mormînt, se află sînge într-însul. Să știți și cum se topeaște omul în pămînt; de-acia atunce să creadeți că trupul carele se arată cu sînge iaste nălucă drăcească.

Zri.

Nichifor Xanthopol.

Nichifor Xanthopol, la sinaxariul de la sîmbăta lăsatei de carne, cu alți dascali și povestitori zice și spune cum se topeaște omul în pămînt. A treia zi înceape fața omului a se strica și a se împăenjena și a se îngrozăvi; iară a noa zi înceape zidirea a trupului a se deșcheia, numai ce rămîne inema, iară la 40 de zile se topeaște și inema. Dece de aceasta să știți toți creștinii, cum ca o nălucă se arată acel trup cu sînge; și să știți că alt trup întreg nu se află în mormînt, fără numai cel afurisit; si se roagă să ia ertăciune, și deaca se iartă, atunce se topeaște ca și alte trupure ale morților, iară sînge n-are. Și, dă veți vrea să știți mai bine, că deaca iase sufletul omului de în trup, sînge n-are, ascultați: trupul omului iaste de în 4 stihii: de în sînge, zic, de în flegmă, de în tuse și de în huiare neagră. Dece însă sîngele, căce e cald, iaste de în foc; iară flegma, căce iaste reace, iaste de în apă; iară tusea, căce iaste umădă, iaste de în văzduh; iară fiarea, căce iaste uscată, iaste de în pămînt. Iară în vrea-me mortii, cu porunca lui Dumnezeu, se împart aceale 4 stihii și se desparte sufletul. Și întîi se dăsparte stihia sîngelui, ca o călduroasă și viitoare

(4 stihii Glavale Omul 7-8 p 572)

Sânge nu
au

Citiți

ce iaste și viază tot trupul. Drept aceea trupurile ceale moarte hiare au deaca mor și flegmă și tuse, iară sînge nicecum. Știți acum, s-au auzit ce zice pentru aceasta, căce cînd iase sufletul omului, de-acia nu mai are trupul acela sînge, nice nemica se află. Iară de aceasta, cum am arătat mai sus, de va părea unora oameni că are sînge trupul mortului și în coșul pîntecelui lui altele bogate, acealea le face diavolul ca să ducă în muncă pre voi creștinii; că multe năluciri mai nainte au făcut satana: în vremea lui Moisi, deaca muri, vrea să între în trupu-i să prelăstească și să-i strice leagea; în vremea dumnezeștilor apostoli, cu Simon vrăjitoriul și în vremea lui sfetii Silivestr, papa de la Roma, și în alte bogate vremi și locure, au făcut și face ce nu poate, numai ce foarte se rușinează și slăbeaște de să biruiaște și să surpă de domnul nostru Isus Hristos, carele poate și le biruiaște toate și omoară și înviază, carele face slabele tari și tarile slabe, carele au făcut ceriul și pămîntul și toate cîte-s pre dinsul, și iaste adevărit făcătoriu de minuni și vîrtos și groaznec. Însă bine pentru acesta lucru auzit și știți acum; dece cîți veți să nu meargeți în iad să vă munciți, de acest dievolesc lucru să fugiți departe, adecă să nu ardeți trupurile morților, nice să creadeți cîte se arată pre acel trup mort.

Iară cine va vrea să facă lucru ca acesta fără leage, poruncește vîrtos și greu acel sfînt patriarh Postnic ca, de va fi cleric, să i se ia darul și să iasă și de în spița carea se află a cinstii, și să nu se priceștuiască dumnezeștilor taini, ce numai la moarte, ca un împreună-lucrătoriu de lucrul hitleanului de diavol; iară de va face aceasta mireanul, 20 ani în pocanie să lucreaze, de-acia atunce să se ameastece cu credincioșii.

Caută bine de
vezi.

Să știți iară cînd se va afla trup ca acela carele iaste lucrarea diavolului, să chemați pe preoții să citească paraclisul Preacistii și să facă și osfeștanie mică. De-acia să slujască liturghie și să rîdice panaghie întru ajutoriul tuturor și să facă și pomeană cu colivă; de-acia să zică molitvele ceale de blăstem, și amîndoa molitvele de blăstem ale botezului să le citești pre aceale oase. Atunce, cu osfeșteniia cea mică carea ai făcut, să stropești oamenii carii se vor tîmpla și acolo, și mai mult să o verși pe trupul acela; și, cu darul lui Hristos, va fugi dracul de acolo.

Caută de vezi.

Rându-
ială

**PENTRU SPURCĂCIUNE, DE VA CĂDEA ÎN PUȚ SAU ÎNTR-ALT
VAS, SAU ÎN FĂINĂ SAU ÎN GRÎU SAU ÎN UNTDELEMN.**

GLAVA 379.

De va cădea șoarece sau altceva necurat în puț sau în altceva, adecă în untdelemn sau în vin, atunce cine va mîncea de într-însul trei zile să se depărteaze de carne să nu mănînce și de brînză, nice să se priceștuiască dumnezeștilor taini în 7 zile.

Postnicul.

Iară în vas de vin sau de untdelemn sau de miare, carele va fi plin și va cădea șoarece sau altă spurcăciune sau altă jiganie și se va neca acolo, atunce nu trebuie chipul acela ce va fi și se va afla în vasul acela să se leapede ca un spurcat și urît, ce sfîntite aceale ce vor fi, le vom mîncea fără dă nice o îndoire și urîciune, căce că a ne sfii nu

Ioan Chitrul.

*Nichifor Ta-
rigrădeanul.* putem, iară vasul să se sfințească și să fie iară dă treaba celuia ce-l are. Iară de va putrezi în vas acea jeganie necurată și va face și viermi, atunce orice feliu de bucate vor fi în vas să se leapede, să nu se mănînce, iar vasul să se speale bine și să se sfințească și iarăș să fie de treabă. Iară spurcăciunea ce va cădea în izvor, adecă în fîntînă sau în puțu, aceaia să o scoată afară, să o leapede, și de în apa aceaia să scoată 40 veadre; de-acia atunce să-l sfințească cu aghiasmă mare de la sfînta *ΕΓΘΙΑΚΛΗΪΕ*¹ și deaca o vor sfinți, atunce să bea de într-însul fără de păcat.

Zri. Iară de va cădea în grîu sau în făină vreo spurcăciune și se va nea acolo și se va sfîrși, atunce grîul să-l speale bine și să-l sfințească, de-acia să se facă pîine să se mănînce; iară de va cădea în făină și se va sfîrși acolo, atunce cît loc va ținea și va fi aproape de spurcăciune să-l ia de în făină și să-l leapede, iară ceaialaltă să o sfințească preotul, de-acia să se facă pîine să o mănînce fără de păcat; numai de acea făină să nu se facă prescuri, pentru că popa nu va putea să slujască cu dinsele liturghie.

**PENTRU POSTUL AJUNULUI NAȘTERII A LUI HRISTOS ȘI AL
BOBOTEZII; ȘI DE SĂ VOR TÎMPLA ACEASTE PRAZNICE
MIERCUREA SAU VINEREA.**

GLAVA 380.

Ioan Chitru. Ajunul crăciunului și al bobotezii, în ce zi se va tîmpla, se postește de pește și de untdelemn, numai vin ce să bea. Iar de să va tîmpla sîmbătă sau duminică, atunce după vecernie vom mînce untdelemn și vom bea și vin.

Zri. Să știți iară că de să va tîmpla ajunul bobotezii sîmbăta sau duminică, atunce nu se ține post într-aceale zile, adecă ceasurile, ce vineri vom face ajunul și vom citi troparele ceasurilor ale ajunului; iară deaca vom citi ceasurile și vecernia, atunce meargem la masă de mîncăm brînză și oao, iară mireanii carne; măcară deși ar duce tocmeala ajunului acea vineri, iar nu o postim, pentru că iaste în ceale 12 zile.

Postnicul. Iară zioa crăciunului și a bobotezii în ce zi se va tîmpla, ori miercuri, ori vineri, atunce mireanii să mănînce carne, iară călugării brînză și oao.

**PENTRU POSTUL SFINTELOR ȘI MARILOR PĂREASIMI ȘI A TOATE
MIERCURILE ȘI VINERILE; ȘI CÎND SE SLOBOZEĂȘTE AJUNAREA
ACESTOR DOAO ZILE; ȘI CUM SE CADE CĂLUGĂRILOR ȘI LUNEA
SĂ O PĂZEASCĂ CU POST.**

GLAVA 381.

*Dumnezeștii
dascali.*

Post postim carele au postit domnul Hristos, sfîntul și marele, carele se chiamă și iaste păreasemile, cu curăție și pentru a noastră ertare; și mîncăm o dată în zi, sec, după vecernie, și legumi fără untdelemn;

¹) „Bobotează“.

iar vin și untdelemn în toate sîmbetele și duminicile vom mîncea, iară pește nicicum, fără numai în zioa blagoveșteniilor, de-acia nicicum.

Că zice canonul 68 al sfinților apostoli și poruncește: Ori fiecare episcop, au preot sau diacon sau ipodiaton sau citeț sau cîntăreț, ce nu va posti sfintele părăssemi și toate miercurile și vinerile a tot anul, acela să i se ia darul și să se scoată de în cinste ce iaste, iară de va fi mirean, să se afurisească; fără numai de va fi cineva bolnav.

Apostolii, canon. 68.

Dumnezeestii apostoli vor și poruncesc cum postim sfintele și marile părăssemi, tocma să postim miercurile și vinerile a tot anul; iar de va fi cum am zis mai sus, adică, de va fi sfințit să i se ia darul, iară mireanul să se afurisească, ce să zice să se canonească, adevărat de va fi fără de boală.

Zonara.

Cine va dăzlega miercurea sau vinerea, acela răstignește pe Hristos, ca și ovreaii, pentru că miercuri se-au vîndut, iară vineri se-au răstignit.

Marele Athanasie.

Dăzleagă-se postul miercurii și al vinerii cînd se tîmplă praznic domnesc și al Preacistii; și de la paști pînă la petedesezniță, și la nașterea a lu Predetice și la usecnovenia lui. Iară într-ale sfinților apostoli și ale sfinților ierarși și ale sfinților mucenici, nu se slobozește în praznicele acestora a mîncea pește. Numai în zioa a doi прѣкопрѣстолих¹⁾ apostoli Petr și Pavel și în ceale 12 zile și în harți cînd să înceape triodul și în săptămîna brînzii, într-acestea săptămîni se face razdreășenie în toate.

Căută de vezi.

Iară călugării, si lunile să păzească a tot anul, ca și miercurile și vinerile, cum am luat de la sfinții părinți. Dar ce ertăciune va fi călugărului deaca nu va prisosi postul lui mai mult decît al mireanilor, că încă mai vîrtos unii cucearnici de în mireani le păzesc; cu cît mai mult călugărilor. Pentru că zice sfîntul Simeon, făcătoriul de minuni întru viața lui: să postească călugărul, zice, în toate zilele și fără de posturile ceale ce sînt tocmite și poruncite, iară nu mai puțin de al noale ceas.

Postnicul.

Lumi

**PENTRU MUIAREA CAREA VA NAȘTE ÎN POSTUL CEL MARE;
ȘI PENTRU OAMENI ȘI MUERI BOLNAVI, CUM SĂ NU ȚIE A NU
MÎNCA UNTDELEMN ȘI VIN, CE NUMAI DE CARNE ȘI DE UNT
SĂ SE ȚIE A NU MÎNCA.**

GLAVA 382.

Muiarea care va naște în postul cel mare sau în săptămîna cea mare, aceeaia să nu ție de poruncitul post a se posti de untdelemn și de vin, ce fără de păcat să mănînce și să bea, pentru că postul pentru smerenia trupului se-au făcut, iară ea, aflîndu-se bolnavă și slabă, ceare și prîimește hrană ca să ia puteare și sănătate.

Timothei Alexandreanul.

Și altcineva carele va fi slab și bolnav, nu se oprește dă zilele carele sînt poruncite a le posti, ce să mănînce untdelemn și vin; iar carne să nu mănînce măcar de se-ar afla și la moarte, cum grăiaște Valsamon la poveastia canonului 68 apostolesc.

Valsamon.

¹⁾ „Întîi înscăunați”.

Postnicul.

Iară dumnezeescul patriarh Postnicul grăiaște că cine va mânca carne sau brînză în sfîntul marele post, sau miercurea sau vinerea, acela 4 ani să nu se cuminece și să ia și alt canon greu.

**PENTRU BLAGOVEAȘTENII, DE SĂ VOR TÎMPLA ÎN SĂPTĂMÎNA
CEA MARE, MÎNCA-VOM PEAȘTE, AU BA.**

GLAVA 383.

*Dumnezeescii
învățători.*

Mulți zic de întru dumnezeescii dascali că ori în ce zi de-ale săptămînii ceii mari de să vor tîmpla blagoveșteniile, atunce să nu mîncăm peaște, iar alții zic să mîncăm.

*Nichifor Ța-
rigrădeanul.*

Iară dumnezeescul Nichifor Țarigrădeanul zice: de să vă tîmpla blagoveșteniile în joi mari sau în vinerea cea mare, să nu greșim să mîncăm untdelemn și peaște.

*Nichita Ser-
ron.*

Iară sfîntul mitropolit de la Serron, chiar Nichita, și dumnezeescul Zonara poruncesc: de să vor tîmpla, zice, blagoveșteniile ori în ce zi de-ale săptămînii ceii mari, atunce să se mănînce peaște; fără numai de să va tîmpla în vinerea cea mare și în sîmbăta cea mare.

Zonara.

● Și așa ține și muma și stăpîna tuturor besearicilor, adevărata marea besearică într-aceaste 2 zile, ori în care se va tîmpla blagoveșteniile, numai untdelemn vom mânca și vin vom bea pentru bucuria lumii și a mîntuitoriului dumnezeesc praznic, iară peaște nicecum.

PENTRU POSTUL CRĂCIUNULUI ȘI AL SFINȚILOR APOSTOLI.

GLAVA 384.

Postnicul.

Postul crăciunului și al sfinților apostoli mîncăm cu sec 3 zile: luna, miercurea și vinerea și ținem și de peaște și de untdelemn și de vin, fără numai carele va hi bolnav, și vom mânca legumi fără untdelemn, ca și în postul cel mare. Iară carii vor vrea să placă mai bine lui Dumnezeu, aceia numai sîmbăta și duminica să mînce peaște.

**PENTRU POSTUL DE ÎN LUNA LUI AVGUST, AL DOAMNEI NOAS-
TRE, SFINTEI NĂSCĂTOAREI DE DUMNEZEU.**

GLAVA 385.

*Dumnezeescii
învățători.*

Pentru dumnezeiasca cinstita adormire a slăvitei și prea blagoslovitei născătoarei de Dumnezeu, muma cuvîntului lu Dumnezeu, mai nalta și mai cinstita de toate zidirile văzute și gîndite, datori sîntem neschimbat toți creștinii. Sfințiții și mireanii, arhierii, preoții, diaconii, călugării,

călugărițele, bărbații, muerile, copii mari și mici, de pururea să cîntăm și să slăvim pre acea sfîntă născătoare de Dumnezeu. Că pentru dinsa ne-am izbăvit de în mîinile diavolului și am luat moșia cea de întîi ce se zice raiul, și pentru dinsa iară ne nădăjduim să luom împărăția ceriului a unuia fiu născut al ei. Pentru că iaste scară de la ceriu pînă la pămînt, adecă scară cum o au văzut Iacov, carea sue la ceriu pre cea ce o cinstesc și o roagă. Și mai ales sîntem datori, la purtare de lumină a praznicului de prestăvirea sfîntiei sale, să o cinstim cu toată smereniia și cu dragoste duhovnicească, să-i eșim nainte cu post a 15 zile, întru carele să cinstim și paraclisurile sfîntiei sale și să postim toți aceale 15 zile, și luna și miercurea și vinerea să mîncăm sec; nice untdelemn să mîncăm, nice vin să bem, pentru cinstea adormirii sfîntiei sale; iară în cealealalte zile vom mîncă untdelemn și vom bea și vin, iară peaște nicecum. Numai într-acea zi a prealuminatei și preaslăvitei preaobrajenii a unuia fiu al sfîntiei sale, ori în ce zi se va tîmpla, vom mîncă peaște ori în ce zi se va tîmpla, ori miercurea, ori vineri, cum grăiaște dumnezeescul Nichifor Tarigrădeanul.

Iară pristăvirea sau adormirea sfîntiei sale ori în ce zi se va tîmpla, or miercurea or vinerea, carne nu vom mîncă, ce numai peaște.

Vezi patriarșesc și împărătescrăspuns.

Pentru acesta post, și sfîntul patriarh chiar Luca cu cinstitul lui săbor, carele se afla atunce, al sfîntilor arhieriei și cu porunca împărătească, au tocmnit ca neschimbat să se postească acest post, ce să zice a celor 15 zile de adormirea a preacuratei născătoare de Dumnezeu, de toți blagocestivii creștini și niminea să nu facă într-însul razdreășenie de bucate, adecă de carne sau de peaște; fără numai de să va tîmpla bolnav, și încă și aceaia să se facă cu ertarea arhierelui locului.

Însă cîți prăznuesc și cinstesc acea blagoslovită și cinstită preaslăvita născătoare de Dumnezeu pre la praznecele ei și în toate zilele anului cu rugi și cu posturi și cucernicii, atunce darul sfîntiei sale cuprinde pe dinșii și dăruiaște aceaste plate de îndestul cu prisosire tuturor creștinilor după căldura și pohta a fiecui, pentru că sfîntia ei iaste folositoare nerușinată neamului nostru creștinilor, avînd îndrăznire, ca o mumă a lu Dumnezeu, și dragoste spre noi, pentru rudenia trupului. Dece această doamnă și stăpîină a noastră, fără de cearerea și ruga noastră nu lipsește de pururea a se ruga și a soli pentru noi. Cu cît mai mult încă cînd o vom cinsti și o vom slăvi și vom ceare de la dinsa darurile cu credință adevărată. Atunce de în destul cu prisosiri dă și face bine tuturor după credința și cucernicia a fiecui și izbăvește de toate nevoile.

Caută de vezi.

PENTRU POSTUL ÎNĂLTĂRII CINSTITEI CRUCI.

GLAVA 386.

Postim iară și în zioa năltării cinstitei și de viață făcătoarii cruci, luna septemvrii 14, ori în ce zi se va tîmpla, ori sîmbătă ori duminică sau într-altă zi, și alt nu mîncăm fără numai untdelemn și vin, iar peaște nicecum, pentru legarea zilei.

Postnicul.

✱ PENTRU SIMVOL, ADECĂ КЪРЪЮ КЪ ЕДНАГО БА ¹⁾ CÎND SE AU FĂCUT.

GLAVA 387.

*Simeon Solu-
neanul.*

Săborul de întâi o au făcut de început pînă aicea, adecă pînă Дѣа сѣгѣ
гѣ жикотворѣщаго²⁾, iară al doilea săbor o au început de la гѣ жикот-
ворѣщаго иже ѡ(т)ѡ(т)ѣа исхѡдѣщаго³⁾ și o au obîrșit de tot.

✱ PENTRU CEALE 7 SFINTE ȘI A TOATĂ LUMEA SĂBOARĂ, CÎND
SE-AU FĂCUT ȘI PENTRU CE.

GLAVA 388.

Săbor. 1.

Sfîntul și a toată lumea săborul de întâi, 318 purtători de Dumnezeu părinți, făcutu-se-au la Nichea Vithiniei, într-al zecele an de împărăția marelui Costandin, de la nașterea a lui Hristos pînă la acest săbor, vleoato 318. Și era mai mare la acest săbor Silvestr și Iulie de la Roma cea veache sau bătrîină. Și ei au trimes pre aceștea: pre Viton și pre Vichentie. Fost-au la acest săbor și țarigrădeanul Alexandr; și de la Alexandrie Alexandr, și el avea împreună-nevoitoriu pre marele Athanasie, fiind diacon; de la Antiohie Evstathie și Macarie de la Ierusalim. Adunatu-se-au asupra spurcatului de Arie, carele au fost de rudă de la Alexandria și se-au suit în spița preotească, de era preot acei besearici. Și făcea de zicea, spurcatul de dinsul, pre fiul și cuvîntul lui Dumnezeu, zidire și făptură. Iară sfînții părinți ai acelu săbor propoveduiră că tatăl, fiul și sfîntul duh numai obrazele ce să despart, iar întru ființă n-au despărțire, tocma cinstit tatăl, fiul și duhul. De sfînții 318 de Dumnezeu purtători părinți, pre toți pre cîți au fost cu acel spurcat de Arie și pre aceia au blăstemat și i-au dat anathemei. Drept aceia și pentru întărirea tocmealei besearicii, au scris doazeci de canoane.

AL DOILE SĂBOR.

Săbor. 2.

După aceia, cu îndreptarea lui Dumnezeu, adună-se și al doile sfîntul și a toată lumea săbor, întru al doilea an de împărăția marelui Theodosie, cu 52 ani mai pre urmă de săborul de întâi. Și se-au adunat la Țarigrad 150 de episcopi. Și avea exarh săborului aceluia pre Timothei de la Alexandrie și din destul vreadnic Meletie de la Antiohia, Chiril de la Ierusalim și Nectarie de la Țarigrad, carele se făcu oglașenic în zilele săborului acestuia și se boteză și se hirotoni țarigrădean. Și era și Grigorie episcopul de la ostrovul Cappadochiei și multul și marele Grigorie Bogoslovul carele ținuse scaunul Țarigradului. De-acia, de nevoi și de zuhure, el lăsă și se dăspărți de să duse de ședea la moșia lui, la Nazianz. Și au scris și cuvînt, carele-l chiamă de toc mire, căruia-i e începătura:

1) „Cred într-unul Dumnezeu“.

2) „Întru duhul sfînt, domnul de viață făcător“.

3) „Domnul de viață făcător, carele de la tatăl purcede“.

КАКО КАМК ВАША, ѡ(с)ДРЪЗНИ ПАСТЫРІЕ¹⁾. Și cu aceastea cuvinte îngrozi și înfricoșă pre toți episcopii. De-acia preste puțin sosi și Damaschin de la Roma cea veache. De-acia, ce porunci acest săbor, toate le isprăvi acel sfânt Damaschin. Dece această sfântă ceată a arhierilor goni pre luptătoriul de duh, pre Machedonie. Și luptătoriu de duh i-au zis, căce că grăia hulă spre duhul sfânt prea spurcatul. Și acel Machedonie au fost apucat scaunul Țarigradului mai nainte vreame de l-au ținut cîtva. Dece acest sfânt săbor blăstemark-l și-l deaderă anathemei împreună cu soțiile lui; iară pre sfîntul duh mărturisiră tocma cinstit tatălui și fiului și Dumnezeu adevărit. Și nu numai pre aceia deaderă anathemei, ce și pre nebunul Apolinarie și pre soțiile lui; iară pre Hristos mărturisiră și propoveduiră Dumnezeu deplin și om deplin; și numai 7 canoane au făcut.

SĂBORUL AL TREILEA.

Iară într-al treisprezecele an de împărăția a lui Theodosie cel Tânăr, *Săbor. 3.* întru Efesul, despre acia, se-au făcut al treilea sfânt săbor. De al doilea săbor pînă la al treilea au trecut ani 241. Era mai mare săborului aceuia Chiril de la Alexandria și ispravnicul al lui Chelestin, al papei de la Roma cea veache, Uvenalie de la Ierusalim și Emion de la Efes; carii se-au adunat acolo părinți 200, asupra ereticului Nestoriei, căruia-i era moșia de la Antiohia și se-au făcut patriarh Țarigradului, afară dă dreptate. Dece acest preaspurcat Nestorie, pre unul domnul Isus Hristos împărția-l în doi fii, și zicea-i că alt fiu iaste carele se-au născut de la tatăl și altul iaste Hristos carele se-au născut de în Preacista. Și zicea cum mîntuitoriului Hristos că iaste striin de dumnezeire. Așijderea și adevăritei născătoare de Dumnezeu zicea să nu-i zică născătoare de Dumnezeu, ce născătoare de Hristos. Iară acest sfânt săbor al sfinților părinți propoveduiră luminat că Hristos iaste Dumnezeu deplin și om deplin, într-un obraz, în doao firi. Iară sfînta născătoare de Dumnezeu, fără sămînță, preste fire au născut pre fiul și cuvîntul lu Dumnezeu și al tatălui, pre domnul nostru Isus Hristos, fără amestecare de bărbat și fără de dureare și geamere carea au fost fată mai nainte de îngrecare și deac-au îngrecat și deaca l-au născut, iară au fost fată și adevărat născătoare de Dumnezeu. Așa au poruncit și au propovăduit; iară pre mincinosul Nestorie și pre soțiile lui și pre dogmatele, adecă învățăturile lui le deaderă anathemei. Și au făcut acest săbor canoane 8.

De-acia, după goana Nestoriei, înțelease Ioan, sfîntul patriarh de la Antiohie, și află cum se-au făcut săborul mai nainte pînă a merge el, și se scîrbi căce goniră pe Nistoria fără de dînsul. De-acia luo pre episcopii ceia ce să adunase dă venise cu dînsul și punea vină și bănuia de-a scoate de în scaun pre sfetî Chiril și pre Memnon de la Efes, căce fără de cale și fără canonul besearici au făcut săborul. Și pentr-aceaia de la Efes se despărțiră, și avea mare netocmire unii cătră alții, adecă anatoleanii și ceia ce era cu fericitul Chiril. Iară apoi după aceaia multă nevointă au făcut împăratul de pace pînă se-au împăcat unii cu alții.

¹⁾ „Precum <și> vouă ale voastre, o, prieteni păstori“.

SĂBORUL AL PATRULEA.

Săbor. 4. Iară deaca trecură treizeci de ani de la al treile săbor, atunci se făcu sfântul și a toată lumea săbor al patrulea în anul de întâi în carele împărăția blagocestivul Marchian. Și se făcu săborul acesta la Halchedona, în vestita cetate a Vitheniei; 630 de episcopi. Și era mai mare săborului acestuia Anatolie Tarigrădeanul și Maxim Antiohianul și Iuvenalie Ierusalimleanul și Pascasin și Luchinsie episcopi cu Bonifantie preotul în locul sfântului Leu, papa al Romei ceii bătrâni. Acel sfânt papă nu trimease numai pre aceștea, ce încă și poslanie minunată trimease și întăriia lucrurile săborului. Și chemară dumnezeștii părinți ai acelui săbor pre acea poslanie *stîlpul pravoslaviei*. Și deaderă anathemei pre Evtihie arhimandritul de la Tarigrad și pre Dioscor de la Alexandria, ca pe niște răi pravoslavnici, carii amesteca pre cel întru doao firi, cunoscut unul Hristos, pre domnul nostru și Dumnezeu. Și au făcut canoane treizeci.

SĂBORUL AL CINCILEA.

Săbor. 5. Sfântul și a toată lumea săbor al cincilea făcutu-se-au în Tarigrad, după ce trecuse 102 ani de la al patrulea săbor într-al 18 ani de împărăția a lui Iustinian cel Mare. Și se-au adunat 165 de purtători de Dumnezeu părinți; și era mai mare Mina Tarigrădeanul; de-acia, deaca acesta muri, se făcu patriarh Evtihie, la adunarea săborului; Apolinarie de la Alexandria, Domnos de la Antiohia; iar în locul lui Evstohie, patriarhul de la Ierusalim, era ispravnici Didim și Evagrie. Iară Vighilie, papa de la Roma, era și el în Tarigrad, și orice porunci acest sfânt săbor, el întări. Și săborul acesta canoane n-au făcut, numai ce deaderă anathemei pre ceia ce învăța de tocmealele ale lui Orighen, pre Didim și pre Evagrie și pre ucenicii lor și pre cei ce să pleca și asculta întru învățăturile lor, carii nu vrea să nu socotească poveștile ellinești întru nemica, ce brodiia și nevoia să le lipească și să le pue la besearică, și zicea nebunii de ei că sufletul împlă singur mai nainte de zimislirea trupului, și intră în trup și se naște; și deaca moare omul acela, el merge, zice, de să naște într-alt trup și iar deaca moare omul acela atunci se naște de câte ori va; și iaste, zicea, și sfârșenie nesfârșitelor și veacinicelor munci.

SĂBORUL A ȘASEA.

Săbor. 6. Sfântul al șasele și a toată lumea săbor făcutu-se-au într-al treilea sprezeace an de împărăția lui Costantin Bărbosul, după al cincilea săbor ani 128. Și se adunară în Tarigrad 170 purtători de Dumnezeu părinți. Și era începători săborului acestuia Gheorghie Tarigrădeanul, Theodor și Gheorghie preoții cu ierodiaconul Ioan; aceștea era în locul sfântului Agathon, papa de la Roma, și de la Antiohie Theofan, hirotonit de acest săbor. Iară scaunul Alexandriei și al Ierusalimului atunci era pustie sau văduă, căce că aceale eparhii atunci le cuprinsease agareanii; ce tot se aflară în locurile lor ispravnici și soli, însă de la Alexandria Petr călugărul, iară de la Ierusalim Gheorghie călugărul și preotul. Acest sfânt săbor se-au

adunat pentru răii slavnici carii învăța tocmealele ale lui Serghie. Și era atunce aceia eretici Pir și Pavel, răii patriarși ai Țarigradului, și Onorie de la Roma, Chir de la Alexandria și Macarie de la Antiohia, Theodor de la Faran și Stefan și Polihronie, pre carii deaderă-i anathemei acest sfânt săbor, pentru că tocmea da zicea că au avut Hristos Dumnezeu o voe și o lucrare după întrupare. Iară acești sfinți dumnezești părinți ai acestui sfânt săbor au poruncit și au propoveduit și au întărit că au avut după întrupare domnul nostru Isus Hristos doao voi adeverate pre fire și doao lucrări. Nu că despărția obrazele, ce nice o fire de într-amîndoao ale lu Hristos, a dumnezeirii, zic, și a omenirii nu era fără de voe sau fără lucrare. Și au făcut și acești sfinți părinți canoane 82, pentru sfintele isprăvi și tocmeale ale mîntuitorului.

SĂBORUL CINCEA — ȘASELEA.

Întru împărăția lu Iustinian al doilea Nas-tăiat, carele era fecior lu Costandin Bărbosul. Dece cu porunca împărăției lui, adunară-se arhierii 227 la locul carele se chiamă Trulla. Aceasta era casă prea vestită împărătească carea se afla în Țarigrad. Și se adunară să întărească al cincilea și al șaselea săbor și să scrie canoane de tocmea besearicii. Și au împreunat acela al cincilea cu acesta și le-au pus numele Pendecti, adecă cince-șasea, ca cum ce ar fi lipsa de la cincea și de la șasea ei o au împlut; pentr-aceaia săbor a toată lumea l-au chemat. Și era mai mari săborului acestuia Pavel Țarigrădeanul, Petr Alexandreanul, Gheorghie Antiohianul, Anastasie Ierusalimleanul, Ioan de la Noa Iustinianopoli, Vasilie al gorteanilor, mitropolia ostrovului Critului, și era ispravnic a tot săborul sfintei besearici de la Roma. Și aceștea au făcut canoane o sută și doao.

Săbor. cincea-șasele.

SĂBORUL AL ȘAPTELEA.

Trecură ani 120 de la 6 săbor pînă la al 7. Și se adună al șaptele săbor la mitropolia de la Nicheia Vithiniei 367 purtători de Dumnezeu bărbați, într-al optulea an de împărăția a lu Costandin și mumă-sa Irina. Mai mari săborului acestuia era vestitul Tarasie Țarigrădeanul, Petr protopopul și alt Petr preot și egumen de la mănăstirea a lu sfetî Savei, carii era ispravnici în locul lui sfetî Andrian, papa de la Roma. Iară Ioan și Thoma preoții, luminătorii întru post, era ispravnici în locul patriarșilor dăspre Anatolie, adecă în locul lu Politian de la Alexandrie și a lui Theodorit de la Antiohie și a lui Ilie de la Ierusalim. Și acest sfânt și a toată lumea săbor pre luptătorii de icoane, carii zicea iconei lu Hristos și sfinților lui că sînt idoli; dece cu socotința a tot sfîntul și dumnezeescul săbor, cu legătură nedăzlegată, pre aceia i-au dat anathemei. Și au tocmit 22 de canoane de folosința creștinilor, întru ani de la zidirea lumii 6296.

Săbor. 7.

SĂBORUL A OPTA.

Săborul al optulea, de la Florenția făcutu-se-au în ani 1430 de la nașterea lui Hristos, în luna iulie 6, într-o zi luna 22, întru împărăția chir Ioan Paleolog, patriarșind chir Iosif, carele se pristăvi acolo, la

Săbor. 8.

Florinția, după răsipirea săborului și urgia a lui Dumnezeu, muri nepri-ceștuit dumnezăeștilor taini, pentru căce că au iscălit niște lucrure la acel săbor rău ce s-au făcut și se-au împreunat cu latinii. Însă mai nainte de adunarea săborului ce să făcuse în Tarigrad, slujiră liturghie arhieriei și cliricii pre număr 300 întru marea besearică a cuvîntului lui Dumnezeu Sofia și hirotoniră atunce cu voia împăratului și pre patriarhul chir Marco Efeseanul, alesul exarh al săborului. De-acia ducîndu-se cu împăratul făcură doi ani tocma, tot neisprăvind nemica. De-acia deaca făcură împre-unare, iară chir Marco Efeseanul stînd împotrivă, nu vru să iscălească, iară fără de dinsul alții toți au voit și au iscălit. Iar ceia ce era în cetatea Tarigradului, cliricii și călugării și egumenii nu vrea împreună să slu-jască sau să pomenească pre cei ce venia de acolo, ce făcea pre dinșii ca pre niște pîgîni, căci se-au amestecat ei cu latinii; și mulți se lăsa de preoție. Și așa se făcu împreunarea nu împreunare, ce dăspărțire.

**PENTRU SFINTELE ICOANE CARELE VOR FI FOARTE STRICATE,
CE TREBUE SĂ SE FACĂ DE DÎNSELE.**

GLAVA 389.

*De la otecinic,
foarte lucru
minunat.*

Un stareț preasfînt afla-se spre părțile Anadol, adecă ale Anatoliei, într-un loc pustiu, singur, și se duse la o preasfîntă mînăstire ca să vază frații carii era în mînăstire. Și deaca se duse acolo, trecu puțină vreme și se războli starețul o boală mare, și pe într-ajutorul domnului luo tîmă-duire și se sculă de boală, și vru iară să meargă în pustie la chelia lui. Iară frații-l rugară ca să șază cu dinșii puțină vreme pentru folosința sufletelor lor. Însă ascultă sfîntul lui Dumnezeu stareț ruga fraților și așa rămase. Iară afară de mînăstire era o mînăstioară pre numele mîntu-itoriului Hristos și era departe de mînăstire ca o milă de loc. Și acolo ședea starețul de învăța și tocmiia frații de spăsenia sufletului.

Iar în mînăstioara aceea se afla multe icoane foarte stricate; de vechi ce era nu le puteai apuca. Și cum le văzu starețul, se înfricoșă să nu cumva să se sfărîme, să se calce ca pămîntul, și vru să le bage în foc. De-acia deaca gîndi aceasta în cuget, într-o zi adună multe nuiale în curtea mînăstioarei aceia și puse aceale icoane vechi și luo foc și purcease să-l pue în nuiale, unde era aceale icoane vechi. Iară mai nainte pînă ce să se apropie, veni glas cu tunet mare zicînd: nu ne arde, nu, că de ne vei arde, vei să te dai în munca veacului; ce aceasta să face, să îngropi pre noi în loc curat. Și cum auzi starețul așa, cuprinse-l frică și cutremur mare, cît de frică căzu și nu putea să grăiască. Iară a doa zi deaca se sculă, trimease de adună toți frații mînăstirii și le spuse acea mare minune ce să făcu. Și deaca auziră, foarte să mirară. Atunce făcură în zioa aceea praznic și slujiră dumnezăiasca liturghie băgînd lemnul acel putred al acelor icoane într-un coșciug și cînta: слава тебѣ хѣ бѣ, ап(с)лwmъ похвала, м(ч)никw(м) радоканіе¹⁾ și făcură кѣход²⁾ cu dinsele, și atunce le-au îngrupat întru sfîntul jertăvnic. Și după aceeaia sfîntul stareț i să

¹⁾ „Slavă ție Hristoase, Dumnezeule, lauda apostolilor, bucuria mucenicilor“.

²⁾ „Intrare“.

descoperi de dumnezăescul înger că, cîți ard sfintele icoane, osîndă vor să ia a focului de veaci. Pentru aceeaia trebuie să căutăm bine și cu deadinsul scripturile sfinților părinți, ca să nu cădem întru osîndă și să ne dăm focului dă veaci.

**PENTRU CUM SĂ ZICE POHVALA ARHIEREULUI LA CEASURILE
CEALE MARI.**

GLAVA 390.

Оутврди бѣстѣю православнѣю вѣрѣ хр(с)тіанскѣю г(ц) мнѣга лѣта
сѣтворѣ бѣ прѣвѣщнновѣ митрополитѣ сѣѣнишѣ митрополіи, ім(р) гос-
подина ннѣгѣ ѿ ка(д)кѣ кв(р) ім(р)¹.

ȘI ACEASTA DE TREI ORI.

Да сѣхранитъ гѣ бѣ бж(с)твеннѣю кысонтѣ бж(с)твеннаго архіерей-
ства тѣбѣгѣ неколѣзненнѣ, бж(с)твеннѣю здравѣ и дългож и котнѣ и
кромѣ кѣмѣ сѣрѣкѣ сѣпротикнѣмѣ.

Сѣхрани оутврди бѣ сѣгѣ сѣѣтаго клира, сѣ си(м) бж(с)твеннѣю
болари, кѣ мнѣга лѣта прѣвѣхѣжѣны, аминѣ.

Бѣ мнѣга лѣта ка(д)кѣ, кѣ мнѣга лѣта ка(д)кѣ, кѣ мнѣга лѣта
ка(д)ко².

**TOCMEALA ȘIDERII NAINTE A CUVIOȘILOR PATRIARȘI; ȘI
MITROPOLII ȘI ARHIEPISCOPII, CARELE SE AFLĂ PÎNĂ ÎN ZIOA
DE ASTĂZI, DE SÎNT SUPUSE ÎMPĂRĂȚIEI ȚARIGRADULUI.**

GLAVA 391.

Roma, Țarigradul, Alexandria, Antiohia, Ierusalimul carele se chema
Elias.

MITROPOLIILE SÎNT ACEASTE:

Chesaria	1	Chizicul	5
Efesul	2	Filadelfia	6
Iraclia	3	Nicomidia	7
Anchira	4	Nichea	8

Alcătuirea a
de pururea po-
menitului îm-
părat, chir An-
dronic II Pa-
leologul, cum
trebuie să fie
scaunele ale
șederii mai
sus al mitro-
poliilor.

¹) „Întărește, doamne, sfînta pravoslavnică credință creștină, spunînd: mulți ani dă doamne preasfîntului mitropolit al sfîntei mitropolii cutare, domnului și stăpînului nostru chir cutare“.

²) „Să păzească domnul Dumnezeu dumnezeiasca înălțime a arhieriei tale cea văzătoare de Dumnezeu, fără de patimă, cu zile fericite, cu sănătate, cu viață îndelungată și fără nici o întristare potrivnică.

Păzește și întărește, doamne, acest cler luminat, cu acești boeri de neam ales, să trăiască întru mulți ani, amin.

Întru mulți ani, stăpîne, întru mulți ani, stăpîne, întru mulți ani, stăpîne!“

Halchidonul	9	Methimna	41
Solunul	10	Hristianopol	42
Tornovul	11	Lachedemonia	43
Udriiul	12	Paronaxia	44
Amasia	13	Mesimvria	45
Brusa	14	Silivria	46
Neochesaria	15	Argus și Napliu	47
Iconia	16	Evripul	48
Iverria	17	Sofia	49
Pisidia	18	Midia	50
Corinthul	19	Sozopoli	51
Monemvasia	20	Anhialul	52
Athina	21	Varna	53
Paleopatre	22	Dîrstorul	54
Trapezonda	23	Brăileanul	55
Larisa	24	Caraviziis	56
Navpacta	25	Maronia	57
Filipupoli	26	Peritheoria	58
Rodosul	27	Zihion	59
Serre	28	Drama	60
Filipul	29	Necopoli sau Nevrocopu ...	61
Hristupoli sau Cavala	30	Ganul	62
Zmirna	31	Rizeul	63
Mitilinul	32	Lazia	64
Ioanina	33	Vitthia	65
Dedimotihul	34	Kafa	66
Melenicul	35	Hiul	67
Neepatre	36	Limnul	68
Thiva	37	Imvrul	69
Enos	38	Ungrovlahia	70
Cherasunda	39	și Moldovlahia	71
Diiul	40		

Zri.

Să știi că unii de în episcopi se-au făcut mitropoliți; adică de la Corinth, de în episcopii se-au făcut mitropolii 2: Argul și Navplia; și Monemvasia se chiamă ca și un exarh a tot Peloponisul, ținând și locul al Sidii.

De la Paleon Patron, Lachedemonia.

De la Navpactu, Ioaninul.

De la Trianupoli, Didimotih, Xanthie și Peritheorie.

De la Rodos, Hiul și Ko arhiepiscopul.

De la Filipopoli, Hristupoli sau Cavala.

De la Udriiu, Sozopole.

De la Serron, Zihnonul.

Semnează de
vezi.

De-acia apoi se-au făcut la Ungrovlahia, adică în Țara Muntenească doi mitropoliți și însă unul ține locul al Anchirii și se chiamă exarh a toată Ungurimea și al Plaiului.

Iară altul se chiamă mitropolit laturii Țării Muntenești, spre Severin, și locul ținând al Amasii. Iară acum nu se chiamă acela mitropolit, ce episcop. Căce că sînt 2 episcopii supt mitropolitul Țării Muntenești,

adecă Rîmnicul și Buzăul; Rîmnicul mai mare, iară Buzăul mai mic. Iară mitropolitul are blagoslovenie de hirotonește el și pre episcopii Țării Ardealului de în Țara Ungurească, așijderea și pre acei de loc ai lui.

Iară în Mavrovlahia, alți doi, și în Galați, carea iaste laturea dăspre Rusia cea Mică.

Iară mitropolitul Rusiei să scrie al Kievului și a toată Rusia; și supt mîna lui sînt aceste episcopii, adecă: Marele Novograd, Cernihovul, Sudalirotovul, Marele Vladimir, Pereiaslav Rusisko, marea Cetatea Albă aproape de Kiev, Sfetîi Gheorghie, la rîul ce să chiamă Rös, Poltisca Hazani, Tiferul, Saraiul.

Iară laturea Haliciului, carea iaste a Rosiei Mici, supuse sînt și ei aceste episcopii: a lui Vladimir, Peremișlia, Luțisca, Rob, Sholmi, Cetatea Albă la gura rîului ce se chiamă Elsisu.

Iară nesupuse supt nice un patriarh iaste besearica sîrbilor carea se chiamă Ohridul, carea o au făcut și o au cinstit împăratul Iustinian, carea de în tinerețele lui au fost cunoscut. *Semnează de vezi.*

Mitropolia Rosii, a Chiprului, și pre această săborul al treilea și șasele o au cinstit; a iverilor, carea au cinstit cu socotința săborului de la Antiohia, supusă mai nainte aceaia.

Arhiereii ai acestora mitropolii se hirotonesc de ai lor episcopi.

Supuse sînt și scaunului sîrbesc, adecă Ohridului, aceste episcopii: Castoria, Scoplia, Velebusdin, Troadița, Melesova, Miglena, Pelagonia, Prisdiana, Strumița, Onisos, Glavnița, Vanțova, Belgradul, Diiul, Lipei, Strimi, Rasos, Deavolis, Stlanita, Grebeno, Canina, Devre, a vlahilor.

Află-se scris în pravila a lui Mathei Vlastari cum și Moldovlahia au fost supusă ohrideanilor; iară acum nice ohrideanilor se pleacă, nice țarigrădeanului, și nu știm de unde au luat această puteare. *Zri.*

Mai sînt încă și carii se-au lepădat de în isprăvile Romei, iară acum se supun scaunului țarigrădeanului, mitropoliți și după dinșii episcopii acestea: soluneanul, corintheanul, necopoianul, athineanul, patroneanul. *Caută de vezi.*

Arhiepiscopiile țarigrădeanului:

Priconisa	1	Elasona	5	<i>Arhiepiscopiile Țarigradu- lui.</i>
Karpathos	2	Ko	6	
Eghina	3	Levcada	7	
Pogoiani	4	și Fanariul	8	

Arhiepiscopia de la Pogoiani n-au fost, ce, cum povestesc, au fost acolo protopopă supus patriarhului de la Țarigrad și au fost șezînd la Pogoianina. *Semnează să ști.*

PENTRU CARE MITROPOLIȚI ȚIN ȘI AU PÎNĂ ÎN ZIOA DE ASTAZI SUPT MÎNA LOR EPISCOPII.

G L A V A 392.

Erachia a Evropiei ține acestea: a Redestului, a Paniei, a Calipoli, a Peristasului și Miriofitu, a Metronului și a Thirilor.

Nicomidia Vithinei ține aceasta: a Apoloniadei.

Chitreanul, căce-i iaste mai mare scaunul, poartă polistavrion, și poartă la mantie rîure ca și mitropolii. Așijderea și arhiepiscopul Damalului.

A Fanarului se-au cinstit întru episcopie, cînd patriarșia chir Ieremia.

Amar de urgie. Cîntește de tot și foarte vei jeli și-ți va părea rău.

Solunul Thetaliei ține acestea: a Chitrului, a Casandrii, a Serviei, a Campaniei, a Petrei, a Erculiilor sau a Armadarilor, a Erastu și a Sfeta-gorei, a Litiei și Rentinei, a Peleaninii și a Vardarului, a Platamonului și a Licostomului.

Turnoveanul ține acestea: a Cervenului, a Lovțu și Preslavului.

Corintheanul al Peloponisului ține acestea: a Damalului și Pediadus, a Chefaloniei, a Zachintului, a Zeminas și Tarsului, și Polifengus.

Monemvasia al Peloponisului ține acestea: a Chithiriei, a Methoniei, a Coroniei, a Elusului, a Mainii, a Zivnonului sau a Calamatei și a Reontului.

Athineanul al Eladii ține acestea: a Diavliei, a Talantie, a Andrii, a Schirului, a Solonosului și a Mendiniții.

Paleopatronul al Peloponisului ține acestea: a Olenii și a Terniții.

Trapezondeanul al Lazichiei ține acestea: a Caninului și a Ofeosului.

Lariseanul al Eladii ține acestea: a lu Dimitriad, a Liței și a Grafului, a Fanarului, a Zitunului, a Thavmacului, a Stagonului, a Lidorichiului, a Gardichiului, a Radovisdiului și a Schiathului.

Navpactul al Nicopolii ține acestea: a Vondiții, a lu Aetu, a Aheloului și a Rigonului.

Rodoseanul al ostrovului Chycladului ține aceasta: a Lernisului.

Filipeanul al Machedoniei ține aceasta: a Levtherupolului.

Udrianul al Emimondului ține una: a Agathopolii.

Mitileanul al Lesvului ține una: a lu Erisu.

Serroneanul al Machedoniei ține aceasta: a Ezivonului.

Ioneanul ține acestea: a lu Avelas, a lu Vonthrotu și Glicheos, a lu Drinupol și a Himarului.

Lachedemoneanul al Peloponisului ține acestea: a Micleanilor, a Carepolului și a Vrestenii.

Evripeanul al Evriei ține acestea: a lu Oreson, a lu Caristu, a lu Porthmu, a lu Avlon și a Canalionilor.

Munteanul ține acestea: a Rîmnicului și a Buzăului.

Moldoveanul ține acestea: Rădăuțul și a Romanului și Hușii.

Mai era și alte mitropolii și arhiepiscopii și episcopii, cum se arată scrise întru alcătuirea împăratului chir Leon Înțeleptul; iară cînd au fost în zilele împăratului chir Andronic al doilea Paleolog, ce-i mai de sus, care împărat Paleolog pre unele mitropolii le înălță și le cinsti de în scaune mici la mai mari, și altele mari au pogorît întru scaune mai mici, avînd putere ca un împărat; de în carele multe au pustiit și de tot au perit de silnicii noștri și nice mitropolit se află în mitropolie, nice arhiepiscop întru arhiepiscopie, nice episcop întru episcopie, nice preot pre la besearici, nice călugăr întru mînăstire sau la schituri sau la vreo chelie, nice alt creștin mirean în cetate sau în oraș sau în sat. Ce osînda lor Dumnezeu o va vedea, că sînt nespuse judecățile lui și neîmblate cărările lui. 51 de mitropolii sînt pustii și arhiepiscopii 18 și episcopii 478.

Întru alcătuirea acelui împărat ce am zis mai sus, chir Leu Înțeleptul, sînt 90 de mitropolii.

Iară într-a celui alt, iară ce e mai sus zis, chir Andronic al doilea Paleolog, sînt 112 și arhiepiscopii doazeci și cinci.

**PENTRU MITROPOLIȚI, CARII SĂ ZIC PREACINSTIȚI ȘI EXARHI, ȘI CARII
NUMAI PREACINSTIȚI.**

GLAVA 393.

Chesareanul, al Cappadochiei, preacinstitul cinstiților și exarh a toată Anatolia.

Efeseanul, preacinstit și exarh a toată Asia.

Iracleanul, prăvo preastolnic al preacinstiților și exarh a toată Thracia și Machedonia.

Anchireanul, preacinstit și exarh a toată Galatia.

Chiziceanul, exarh a tot Elispondul sau preste tot.

Filadelfeanul, a toată Lidia.

Nicomideanul, a toată Vithinia.

Nicheianul, așijderea.

Halchidonul, așijderea.

Soluneanul, a toată Thetalia.

Tirnoveanul, a toată Bulgărimea.

Udrianul, a Eminontului.

Neochesareanul, al Pontului, Polemoniacu.

Iconeanul, a toată Licaonia.

Corintheanul, a tot Peloponisul.

Monemvasia, așijderea.

Athineanul, a toată Ellada.

Paleonpatreanul, a toată Ahaia.

Trapezondeanul, a toată Lazichia.

Lariseanul, a doa Thetalie și a toată Ellada.

Navpacteanul a toată Etolia.

Filippupoleanul, a toată Thracia.

Rodoseanul, al Niciei Checladului.

Serroneanul, a toată Machedonia.

Filippoleanul, așijderea.

Thiveanul, a toată Viotia.

Lachedemonia, a tot Peloponisul.

Ungrovlahul, preacinstit și exarh a toată Ungurimea și al Plaiului.

Moldoveanul, al Suceavii și a toată Moldovlahia.

Iară ceialalți mitropoliți numai preacinstiți ce să scriu, iară nu și exarhi.

**BOERIILE SAU CINSTILE SAU DREGĂTORIILE ARHIEREILOR
ȘI TOCMIRILE LOR.**

GLAVA 394¹⁾

Iconomul, sachelarul, schevofilaxul, hartofilaxul, sacheliul și Rîndul 1. protodectul.

Protonotariul, logothetul, canstrisiul, referendariul și și ipomnima- Rîndul 2. tograful.

¹⁾ Cf. *Nomocanonul* lui Malaxos, cap. 281.

- Rîndul 3.* Ieromnimul, ipomimniscul, dascalul ievangheliei, dascalul apostolului și dascalul psaltirii.
- Rîndul 4.* Epitongonatul, epitoncriseon, epideiseon, epitis, ierascatastaseon și epitonsecreton.
- Rîndul 5.* Începătoriul mînăstirilor, începătoriul besearicilor, mai marele evangheliei, începătoriul antimiselor și începătoriul botezaților.
- Rîndul 6.* Ritorul, al doilea al preoților, protopopul, al doilea diaconilor, protopsaltul, lambadariul.
- Rîndul 7.* Domesticul stranei ceii mari, domesticul stranei a 2, strîngătoriul de oameni, notarul, începătoriul svetilnelor, începătoriul cînărhaci și tocmitoriul.
- Semnează.* Iară protopopul se-au cînstit să aibă loc și mai sus ședeare la toată slujba besearicii, cu protonotarie, adecă să fie mai sus de logofătul.

IARĂ CEASTE RÎNDUIALE SE DAU LA IEROMONAȘI ȘI LA DIACONI:

Protosinghel, arhimandrit și singhel.

IARĂ RÎNDUIALELE CEASTELALTE SE DAU LA BĂRBAȚI MIRENI:

Protonotaria, logofeția, ritoria, protopsaltia, lambadaria, ceale doao domestecii, notaria, începătoria svetilnelor, protocanonarșia și tocmitoria.

LUCRURILE RÎNDUIALELOR:

Iconomul iaste dă ține toate cîstigările besearicii, tocmeaște și casa a arhiereului și besearica.

Sachelariul iaste dă ține toate mînăstirile de călugări și de călugărițe, iaste ispravnic și preîncepătoriul mînăstirilor.

Schevofilaxul iaste dă ține vasele și toate odăjdiile besearicii.

Hartofilaxul iaste ispravnicul tuturor lucrurilor, ca o mînă dreaptă arhiereului, țind întorcăturile și nuntele sau logodnele.

Sacheliul iaste carele ține sachelile și ale besearicii, avînd ispravnic pre mai marele besearicilor.

Protodectul iaste folositoriu robiților și iaste judecătoriu tuturor lucrurilor de greșală, avînd supt dinsul și pre cei vinovați.

ACEȘTEA ȘED LA SFÎNTA JUDECATĂ CU ARHIEREUL:

Protonotariul iaste ușă celor de față, și pre pitacure, și mai mare notariilor, adecă cărtularilor.

Logofătul iaste de-a scrierea cuvintele lucrurilor boiarilor ceale de cînte.

Canstrisiul iaste de a schimbarea arhiereul.

Referendariul iaste de-a să trimeaterea la împăratul și pre la boiari mari.

Ipomnimatograful iaste de-a scrierea lucrurile și a le aducerea aminte.

Ieromnimul iaste de-a ținerea liturghia a arhiereului, ținând și scaunul besearicelor.

Ipomimniscul iaste de aducerea aminte arhiereului în taină.

Dascalul evangheliei iaste de-a tâlcuirea evanghelia.

Dascalul apostolului iaste de-a-l tâlcuirea.

Dascalul psaltirii iaste de-a o tâlcuirea.

Epitoncriseon iaste de aducerea pre ceia ce vor să se judece și-i pune pre dinșii unde vor să stea.

Epitongonaton iaste de-a punerea bedernița arhiereului.

Epitondeiseon iaste de-a trimeaterea la împăratul pentru vinovați.

Epitonieraskatastaseos iaste de-a facerea bună tocmirea în lăuntru în oltariu.

Epitonsecreton iaste de a încetarea oamenii să nu vorbească.

Începătoriul mînăstirilor iaste de-a luarea seama lor și a purtarea grijă cu sachelariul împreună.

Începătoriul besearicilor iaste de a luarea seama lor și a purtarea grijă cu sacheliul.

Începătoriul evangheliei iaste de-a ținerea evanghelia pre la litii cînd fac.

Începătoriu antimiselor iaste de a ducerea pre carii merg la sfînta priceștenie, și ține și antimisurile.

Începătoriul botezaților iaste de a purtarea grijă de cei botezați.

Ritoriul iaste de a spunerea de în scripturi.

Al doilea preoților iaste de a băgarea pe preoți în lăuntru.

Protopopul iaste mai marele oltariului.

Al doilea diaconilor iaste de a băgarea în lăuntru pre diaconi.

**PENTRU CUM Scriu ARHIEREII LA PAPA, ȚARIGRĂDEANULUI,
ALEXANDRIEI, ANTIOHIEI, IERUSALIMULUI ȘI OHRIDULUI.**

GLAVA 395.

Preafericitului și preasfîntului și tocma îngerilor, întru Hristos *Rimului*.
părintele părinților și stăpîn a toate adeveritele apostolești besearici,
ca niște robi ție înaintea căzînd, sărutăm urmele picioarelor mării și
preasfinției tale puteare și domnie.

ȚARIGRĂDEANULUI:

Preasfînte al nostru oblăduitor și stăpîn și a toată lumea patriarh,
dumnezăescule de Dumnezeu dăruite și tot alt ori fiecă nume sau lucru
mare ce ți se cuvine, rogu-mă milostivului Dumnezeu să dăruiască
sănătate sfîntiei tale și ca un dumnezăesc și cîstit trup al ei întru tocmire
și îndreptare al adeveritei mării besearici a lu Hristos, a toată lumea.

ALEXANDREANULUI:

Preasfinte stăpînul meu, papa și patriarh al Alexandriei și a tot Eghiptul, Pentapoleon, Livia și Ethiopia, întru duhul sfînt dumnezăescul și preacinstul meu părinte.

ANTIOHIANULUI:

Preasfinte părintele meu, patriarhul cetății a lui Dumnezeu, al mării Antiohii și a toată Anatolia, întru duhul sfînt dumnezăescule și preacinstul meu părinte.

IEROSALIMLEANULUI:

Preasfinte părintele meu, patriarhul Ierusalimului, sfîntul Sion, Siria, Arravia de ceaia parte de Iordan, Cana a Galileului și a toată Palestina, întru duhul sfînt dumnezăescule și preacinstul meu părinte.

OHRIDEANULUI:

Preafericite arhiepiscop a marea întîia Iustinianie a Orhidului și a toată Bulgărimea, întru duhul sfînt dumnezăescule și preacinstul meu părinte.

Semnează să
știi.

Să știți că la pitacure, adecă la cărțile patriarhului sau a mitropolitului, sau la alt obraz mare, atunce nu scriu cei mici pentru adins eiș, cum iaste obiceiul, adecă că și noi sîntem sănătoși, ce acesta ce zice că sîntem și noi sănătoși să scrie numai la obrazul carele va fi tocma cu cela ce scrie, sau și la mai mici obraze.

Iară arhieriei, cînd scriu la patriarhul Tarigradului, atunce, deaca pecetluiesc cartea, ei nu scriu desupra numele patriarhului, adecă să se dea întru sfintele mîni ale lui, ce numai dăspre fața carea iaste peceatea cărții; facu trei cruci așa:

Iară de ceaia parte de carte, mai jos dă legătura peceții carea iaste în dos legată, acolo-ș scriu arhieriei numele lor așa: смиренный митро(п)литъ им(ρ) sau episcop им(ρ)¹.

PENTRU CUM SCRIE MITROPOLIT CĂTRĂ MITROPOLIT ȘI CUM CĂTRĂ ARHIEPISCOP ȘI CUM CĂTRĂ EPISCOP.

GLAVA 396.

De la mitropolit cătră mitropolit:

Preasfinte mitropolit al sfintei mitropolii им(ρ)², prea cinstite și exarșe им(ρ)², întru duhul sfînt iubite frate și tocma slujitoriu smireniei

¹) „Smeritul mitropolit cutare“.

²) „Cutare“.

noastre, nădăjduescu-mă la Dumnezeu, la carele mă și rog să dea sănătate sfinției tale, și după dumnezăescul și cinstitul tău trup întru tocmire și îndreptarea împlerii de păstorie turma cea chemată de Hristos carea paști și întru a noastră bucurie și veselie sufletească.

CONEȚUL SĂ SCRIE AȘA:

Sănătoșază întru domnul, preasfinte frate și tocma slujitoriu.

MITROPOLITUL CĂTRE ARHIEPISCOP:

Preasfinte arhiepiscope al sfintei arhiepiscopii $\mathfrak{M}(\rho)^1$, întru duhul sfânt iubite frate și tocma slujitoriu smireniei noastre, dăruiască-ți Dumnezeu sănătate sfinției tale; și după dumnezăescul și cinstitul tău trup întru întărire și împlerea de folosința turmei a numenitei de Hristos, carea o paști și întru a noastră sufletească bucurie și veselie.

CONEȚUL:

Să petreci sănătos întru domnul, sfinte frate și tocma slujitoriu.

A MITROPOLITULUI CĂTRĂ EPISCOP:

Iubitoare de Dumnezeu episcope al sfintei episcopii $\mathfrak{M}(\rho)^1$, întru duhul sfânt iubite frate și tocma slujitoriu smireniei noastre, dar să aibi bogoliubia ta de la Dumnezeu atotputearnicul.

CONEȚUL:

Și darul domnului nostru Isus Hristos să fie cu bogoliubia ta. Așa scrie mitropolitul la episcopii lui; așijderea și la episcopi striini.

PENTRU CUM SCRIE EPISCOPUL CĂTRĂ MITROPOLITUL LUI ȘI CUM CĂTRĂ ALT EPISCOP.

GLAVA 397.

Episcopul cătră mitropolitul lui:

Preasfinte mitropolite al sfintei mitropolii $\mathfrak{M}(\rho)^1$, preacinstite și exarșe $\mathfrak{M}(\rho)^1$, întru duhul sfânt al nostru oblăduitor și stăpîn, să petreci sănătos sfinția ta, și după dumnezăescul și cinstitul tău trup întru tocmire și întru împlerea de folosința a toată numenita de Hristos turmă carea paști; iar noao, robilor tăi, de bucurie și de veselie sufletească.

¹⁾ „Cutare“.

CONEȚUL:

Iară sfînta rugă a sfîntiei tale să fie cu noi.

ȘI DEACA SFÎRȘEAȘTE CARTEA, SCRIE MAI JOS AȘA:

Smeritul episcop $\mathfrak{M}(\rho)^1$ și robul sfîntiei tale.

EPISCOPUL CĂTRĂ EPISCOP:

Iubitoare de Dumnezeu episcop al sfintei episcopii $\mathfrak{M}(\rho)^1$, întru duhul sfînt iubite frate și tocma slujitoriu smereniei noastre, să petreci sănătos arhieria ta, și după dumnezeescul și cinstitul tău trup întru tocmire și de folosul oamenilor numenitei de Hristos turmă carea paști și întru a noastră bucurie și veselie sufletească.

CONEȚUL:

Petrece sănătos întru domnul, iubite frate și tocma slujitoriu.

PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL LA BOIARI CEIA DE LA MAREA BESEARICĂ.**GLAVA 398.**

Cinstite mare iconoame, sau hartofilax, al sfintei lui Dumnezeu marei besearici, preadulce și preaiubitulu-mi frate.

DECE AȘA SCRIU CELOR MAI MARI, ADECĂ CELOR MARI RÎNDUIALE, CE-S MAI SUS SCRÎȘI.

Iară de la protonotariul pînă la ipomnimatograful nu să zic frați, ce cucearnici, și numai ce să scriu: fii iubiți după duhul.

Iară de la ieromnimul și ceialaltî, aceia să scriu: cinstiți, și protopopul și carele e după dinsul.

Iară carii n-au rînduiala, aceia să scriu: credincioși dumnezești preoți și diiaconi.

Iară pe cliricii arhierelor așjderea scriu: cinstiților, cucearnicilor și credincioși dumnezești, după rînduiala spiții; fără de marile rînduiale și frații, că aceastea într-alte rînduiale nu se-au dat; ce numai întru ale mării besearici, ca o stăpînă și mumă ce iaste tuturor besearicilor.

¹⁾ „Cutare“.

**PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL LA CNEADZIUL SÎRBIEI ȘI LA
SUPRUJNÎȚA LUI, ADECĂ LA DOAMNĂ-SA.**

GLAVA 399.

Preanalte mare cneaje a toată Sîrbiia, preaînțeleapte și preadulce, cinstite întru domnul și preaiubite chir $\mathfrak{M}(\rho)^1$, fiiu după duhul smereniei noastre; dar, pace și milă să se înmulțească domniei tale de la Dumnezeu atotțiitoriu.

LA A LUI DOAMNĂ:

Marea doamnă a toată Sîrbia, cinstita, înțeleapta și mai împodobita doamnelor, fată întru duhul sfînt; dar, pace și milă să se înmulțească domniei tale de la Hristos, Dumnezeul nostru.

**PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL LA JUPÎN, LA BOIARIU MARE
ȘI LA OM CINSTIT.**

GLAVA 400.

De bună rudă, luminate și prea viteaje marele jupîne, întru duhul sfînt preaiubit fiiu smereniei noastre, chir $\mathfrak{M}(\rho)^1$, dar, pace și alt tot binele rugămu-ne lui Dumnezeu să ți se dăruiască dumnetale. *La jupîn.*

LA BOIARIU MARE:

De bună rudă, slăvite, înțeleapte, a toată cinstea și înțelepția vreadnice, chir $\mathfrak{M}(\rho)^1$, dulce și preapohtite fiiu după duhul, iubit smereniei noastre; dar, pace, milă și orice alt bine de spăsenie pohtim să se dăruiască cinstii tale de la Dumnezeu atotțiitoriu.

CONETUL:

Și domnul Dumnezeu să ferească pre bunul neam al dumnetale fără boală, cu sănătate și mai sus, fără de toată întristarea, în mulți ani împregiur, amin.

ACEASTA AȘA SE SCRIE LA VOINIC DE CINSTE:

Cinstite și înțelepte chir $\mathfrak{M}(\rho)^1$, întru duhul sfînt fiiu după duhul iubit smereniei noastre, dar hie folosinții tale de la Dumnezeu atotțiitoriu.

CONETUL:

Darul domnului meu să fie cu tine, amin.
Smeritul mitropolit $\mathfrak{M}(\rho)^1$.

¹⁾ „Cutare“.

**PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL CĂTRĂ MAI MARELE SFETA-
GORII ȘI LA EGUMENI ȘI LA STAREȚI.**

GLAVA 401

Preacuvioase mai mare al sfântului munte ce să chiamă Athonul, dulce și preapohtite după duhul iubite frate și fiiul smereniei noastre; dar, pace, milă, spăsenie sufletească și orice alt bine de spăsenie ne rugăm să se dăruiască marii sfinției tale de la Dumnezeu atotțiitorul.

CONEȚUL:

Darul și mila lui Dumnezeu să fie cu cuviința sfinției tale, amin.

LA EGUMEN ȘI LA STAREȚ:

Preacuvioase cathegumene al dumnezeestii și cinstitei lavre a sfântului $\mathfrak{M}(\rho)^1$, și preadulci și preaiubiți stareți ai dumnezeescului săbor, dulcilor și preapohtiților, după duhul fii smereniei noastre; dar hie voao tuturor, pace și milă de la Dumnezeu atotțiitorul.

CONEȚUL:

Și darul și mila lui Dumnezeu să fie cu cuviințele voastre, amin.

**CARTE DE MĂRTURIA DUHOVNICULUI PENTRU CELA CE VA
PUTEĂ FI HARNIC DĂ PREOȚIE.**

GLAVA 402.

Cade-se celora ce vor să slujască sfintelor și dumnezeestilor taini și vor să li se dea în mână slujba puterilor îngerești, ca niște chezași ce sînt lu Dumnezeu, deaca vreame ce pentru noi Dumnezeu fără de păcate se-au făcut om, și acea înfricoșată jertvă fără de sînge și slujbă a înfricoșatelor taini dat-au noao oamenilor, carea o facem întru pomenirea și slavoslavia acelui trup și sînge al stăpînului. Pentr-aceaia și de propoveditorii de Dumnezeu apostolii și de purtătorii de Dumnezeu părinți ni s-au poruncit ca ceia ce li se tîmplă să se înalțe la acea închizășuire și rînduială să nu se sue fără iscodire; ce carele va vrea să fie preot să fie curat și cu toată cinstea podobit. De întru carii și acest fiiu duhovnicesc al mieu, $\mathfrak{M}(\rho)^1$, de în cutare cetate, oraș sau sat, întru carea au născut și au crescut, venit-au cătră mine, duhovnicul lui, $\mathfrak{M}(\rho)^1$, iermonah cerșind a lua mărturie de la mine ca să ia marea rînduială a preoției. Dece eu pusu-l-am naintea icoanei a stăpînului Hristos și a sfintei evanghelii și am iscodit pre dinsul de ceale ce au făcut de în copilărie, și n-am aflat nemica întru dinsul de ceale ce opresc a întra în

¹⁾ „Cutare“.

spiță sau în rînduială ca aceasta. Drept aceia mărturisesc pre dinsul ca un destoinic preoției pre fiiul meu de duhovnicie $\text{IM}(\rho)^1$). Și iscălesc cu a mea mîină, eu, tatăl, duhovnicul lui $\text{IM}(\rho)^1$), ieromonah. Văleat $\text{IM}(\rho)^1$), mesîța $\text{IM}(\rho)^1$). Ieromonah $\text{IM}(\rho)^1$) și duhovnicul lui, mărturisesc pre dinsul vrednic dă preoție.

PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL CARTEA CEA TOCMITĂ PREOTULUI, CAREA SE CHEAMĂ DALTRIE, ȘI CARTEA CEA DE SLOBOZIE.

GLAVA 403.

Pavel, marele apostol al domnului va și poruncește să se dea preoților poslanii tocmite de la ceia ce-i hirotonească de tocmirea preoției lor. Deci unii porunci ca aceia plecîndu-se și acest chir $\text{IM}(\rho)^1$), pentru aceasta tocmim carte, ca, de la noi, cu darul duhului sfînt, a făcătoriului deplin Dumnezeu, l-am hirotonit, pre leage și pe pravilă, citeț, ipodiacon, diacon și preot. Și poruncim tuturor celor ce cătră voi va veni acest slobod preot, arhiereilor, zic, și preoților, egumenilor, bărbaților și mireanilor boiari, cum se-au împodobit cu vrednicia preoției de smerenia noastră, mărturisit de bărbați vrednici credincioși, cum iaste vrednic de rînduială ca aceasta. Drept aceia și pentru tocmirea și întărirea lui dă-se această carte, după cumu-i obiceiul, de la noi întărită. Vleat $\text{IM}(\rho)^1$), mesîța $\text{IM}(\rho)^1$), indiction $\text{IM}(\rho)^1$).

AICEA SRIEM PENTRU CARTEA DE SLOBOZIE.

Smerenia noastră, cu această carte a noastră de slobozie, facem știre tuturor credincioșilor dă pretutindenea, sfîinților și mireanilor, că acest cucearnic preot, chir $\text{IM}(\rho)^1$), pentru căce nu avea aicea loc de a trăi, rugatu-se-au ca cu socotința și cu știrea noastră să meargă cătră Țarigrad, sau aiurea, cătră pravoslavnicii creștini. Pentru-aceia dat-am lui îndeletnicie și slobozie ca să meargă și să se ducă, ertînd pre dinsul și pre acolo să slujască neapărat ceale ce sînt ale preoției, ca un preot harnic și foarte cinstit și blagoslovit. Drept aceia se-au făcut și această carte a noastră de slobozie, pentru credința, și se-au dat preotului, chir $\text{IM}(\rho)^1$), fiiu după duhul al smereniei noastre.

CARTEA DE DUHOVNICIE A DUHOVNICULUI CÎND SE FACE.

GLAVA 404.

Smerenia noastră, dă-se ție, cucearnicului întru ieromonași, chir $\text{IM}(\rho)^1$), slujba duhovniciei părințească, de care lucru ți se cade să primești gîndurile și lucrurile și tot feliul de patime ale celor ce vor

¹⁾ „Cutare“.

veni cătră tine la ispovedanie și să tocmești pocăania a bogatelor păcate, căruia, după cumu-i va fi putearea și spăsenia lor, să legi cealea ce să cade a lega și să dăzlegi cealea ce să cade a dăzlega. Și ți se cade, dă vei fi călugăr iermonah, tu să tunzi călugări (adecă să faci călugări) chip mic și mare, schimnici cu socotința lor pre leage. Iară pre cei ce vei trimeate cătră rînduialele preoției, așijderea ești datoriu de lucrurile lor de toate să-i ispitești cu deadinsul, cum poruncește apostoleasca pravilă, ca să nu, pentru leanea sau vreo răpire ceva, să te înșeli adins tineș să fie părtaș păcatelor streine (cum am zis după cuvîntul dumnezăescului apostol). Pentr-aceaia se-au făcut și această poruncitoare carte a smereniei noastre și ți s-au dat se fie de tărie. Vleat $\text{wm}(\rho)^1$, mesița $\text{wm}(\rho)^1$.

CARTEA DE ERTĂCIUNE CAREA SCRIE ARHIEREUL.

GLAVA 405.

Smerenia noastră, de în darul și mila și putearea a preasfîntului și de viață începătoriu duhul, carele se-au dat de la mîntuitoriul nostru Isus Hristos dumnezăeștilor și sfinților lui ucenici și apostoli, a lega și a dăzlega ale oamenilor păcate, zicînd lor: Priimiți duh sfînt. Oricui veți erta păcatele, ertate să fie lor, și oricui veți ținea, ținute să fie; și oricîte veți lega pre pămînt să fie legate și în ceriu; și oricîte veți dăzlega pre pămînt să fie dăzlegate și în ceriure. Iară de la aceia și la noi, unul după altul, cuvenirea acelu dumnezăesc dar. Am ertat și pre fiul iubit al nostru sufletesc $\text{wm}(\rho)^1$ în cîte și el, ca un om, au greșit și pre Dumnezeu au muștrat și au mîniat, cu cuvîntul, cu lucrul, cu gîndul și cu toate simțirile lui. Sau de va hi căzut supt blăstemul arhiereului, sau al preotului, sau al tătîne-său, sau a mîne-sa, sau singur adins eluș se-au blăstemat, sau va fi jurat strîmbu, sau ori de cine se va fi legat cu afurisanie sau într-alte păcate ale lui, și el, ca un om fiind, se-au poticnit și duhovnicului au ispovedit și canonul de la dinsul au priimit. Deci de aceste greșale de toate și de legături-l slobozim și-l ertăm cu putearea și cu darul a tocmitoriului și dumnezăescului închinătoriu a prea putearnicului duh. Iar cîte va fi uitat, sau aicea va hi lăsat neispovedite, și acelea să iarte lui milostivul Dumnezeu, carele iaste blagoslovit întru veaci, amin.

PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL STAVROPIGHION, ADECA КЪ ДОСЖЕНІЕ КР(С)ТА²) ȘI CUM SCRIE ANTIMISUL.

GLAVA 406.

Stavropighion sau КЪ ДОСЖЕНІЕ КР(С)ТА sau rumînește înfigerea crucii, sfințitu-se-au cu darul preasfîntului duh și se-au blagoslovit de mine, smeritul mitropolit $\text{wm}(\rho)^1$. Și se-au dat în cutare cetate sau

¹) „Cutare“.

²) „Înfigerea crucii“.

oraș sau sat $\text{IM}(\rho)^1$), spre rînduirea a dumnezeștii besearici a sfîntului $\text{IM}(\rho)^1$), rîdicată de $\text{IM}(\rho)^1$) în vremea patriarșiei a prea sfîntului și al lumii patriarh chir $\text{IM}(\rho)^1$). Vleat $\text{IM}(\rho)^1$), mesîța $\text{IM}(\rho)^1$).

IARĂ AȘA SE SCRIE ANTIMISUL:

Jertăvnicul dumnezeesc și sfînt, prespe carele să obîrșesc dumnezeștile slujbe, blagoslovitu-se-au și se-au sfîntit de preasfîntitul mitropolit al sfintei mitropolii $\text{IM}(\rho)^1$), preacinstitul și exarh $\text{IM}(\rho)^1$), în vremea patriarșiei a preasfîntului și al lumii patriarh, chir $\text{IM}(\rho)^1$), pre numele sfîntului $\text{IM}(\rho)^1$). Vleato, mesîța $\text{IM}(\rho)^1$).

**PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL CARTE CÎND SE FACE SĂBOR
ȘI EL NU MEARGE, CE-Ș DĂ SFATUL CĂTRĂ ALT ARHIEREU.**

GLAVA 407.

Deaca vreme ce pentru bogate trebi sau bolnăvire, de să nu pot veni să șez la scaun împreună cu sfînții arhieriei la sfîntul săbor, iată că datu-mi-am sfatul și am lăsat ispravnic pentru sfîntitul mitropolit chir $\text{IM}(\rho)^1$), preacinstitul și exarhul $\text{IM}(\rho)^1$), ca în locul meu să dea sfat la toate, ori de ce se vor face în săbor, pe îndreptarea pravilii. Și pentru întărirea, se-au scris această ispravă. Vleat $\text{IM}(\rho)^1$), $\text{IM}(\rho)^1$).

PENTRU CUM SE SCRIE PRAXIA EPISCOPULUI.

GLAVA 408.

Deaca vreme ce vrea și trebuia și la $\text{IM}(\rho)^1$) sfînta episcopie să se hirotonească cătră cuvîntătoarele oi de acolo, grijă și previghiare de păstoria spăseniei cum poruncesc dumnezeștile și sfintele pravile, și smerenia noastră în grijă multă fiind ca să aflu ei să priimească folosință sufletească, căutînd aflaiu pre cinstitul întru ieromonași $\text{IM}(\rho)^1$), împodobit cu înțelepție sufletească și vreadnic sau dăstoinic foarte și plecat întru viața călugărească de în coconie. Spre rînduiala arhieriei pre acesta chemat-am, și pe pravilă cu sorti se-au ales de cei ce s-au aflat la noi arhieriei și de iubitorii de Dumnezeu episcopi, pre nume $\text{IM}(\rho)^1$) și $\text{IM}(\rho)^1$), frați și tocma slujitori noao. Și pre acesta hirotonitu-l-am episcop la acea sfîntă episcopie $\text{IM}(\rho)^1$) cu chemarea și cu darul a preasfîntului și închinătorului duh. Drept aceaia datoriu iaste acest iubitor de Dumnezeu episcop să meargă la acea episcopie carea i se-au tîmplat de la Dumnezeu să pască sufletele pravoslavnicilor de într-însa și să facă toate cîte-s ale arhieriei neapărat. Citeți să semneaze, cîntăreți și purtători de sveaștnice; ipodiaconi și diaconi să facă și să-i aducă și la rînduiala preoției; și duhovnici să pue; și călugări să facă chip mic și mare; dumne-

¹⁾ „Cutare“.

zăești besearici să sfințească; și, cum am zis, câte se cuvin arhiereului, pre leage, toate să facă și să se pleace și smereniei noastre; și să dea haraciul besearicii pre an. Drept aceeaia datori sînt și creștinii de acolo, adecă preoții și oamenii toți, să se cucerească lui și să i se pleace întru toate, și mai vîrtos spre ceia ce va avea cuvînt de spăsenia sufletului, să-l cinstească, să-l iubească; și să dea lui toată cheltuiala besearicii, ce e pre leage, de la nunte, cearerea depre la zborure, cum au fost obiciaiul mai de nainte vreame. Și ori pre carii pe care-i va afurisi, să fie afurisiți. Și să aibă voe a lega și a dezlega. Pentru care dară și această a noastră praxie de întărire se dă la acest iubitoriu de Dumnezeu episcop, chir $\text{IM}(\rho)^1$, fratelui și tocma slujitoriului smereniei noastre. Mesîța $\text{IM}(\rho)^1$, vleat $\text{IM}(\rho)^1$, indiction $\text{IM}(\rho)^1$.

**PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL CARTE CELUIA CE VA SĂ TREACĂ
PRE ÎN ȚARĂ SAU PRESTE MARE, CARELE SĂ CHIAMĂ DĂ CEARE
TOTDEUNA SAU PANDETE.**

GLAVA 409.

CEA PRE ÎN ȚARĂ SAU PRE USCAT:

De bună rudă și înțelepților boiari de în $\text{IM}(\rho)^1$ loc, fii după duhul iubiți smereniei noastre, dar, pace, milă, spăsenie sufletească și sănătate trupească și alt bine tot carele e de spăsenie, rugăm să fie voao de la Dumnezeu atotîitoriu. Acesta om ce aduce aceasta carte a noastră, chir $\text{IM}(\rho)^1$, cu soțiile lui, vrînd să iasă de aicea, purces-au sănătos cu ajutoriul și darul lui Dumnezeu și slobozi de toată nevoia. Și vă facem știre pentru cetatea sau oraș sau satul nostru și de toată eparhia, că, cu ajutoriul lui Dumnezeu, iaste slobodă și nesmintită dă nemic. Pentr-aceia viind cătră noi, cerșut-au carte de mărturie ca să mărturisim pre dinșii, naintea dragostii voastre că sînt fără de nice o boală și fără nice o nevoe. Drept aceeaia pentr-aceasta priimiți pre dinșii cu față lină și cu pace, de toate nevoile slobozi, ca niște oameni ce au eșit sănătoși de în cetate de la noi, ce se zice de în cutare loc $\text{IM}(\rho)^1$. Carii fără de nice o pizmă și nice o înșelăciune pre adevărîță-i încredințăm voao. Darul și mila domnului nostru Isus Hristos să fie cu toți, cu voi, amin. Văleat $\text{IM}(\rho)^1$ i mesîța $\text{IM}(\rho)^1$.

IARĂ ACEASTA SCRIE CÎND MEARGE PRE MARE:

De bună rudă și înțelepților boiari de în cutare loc $\text{IM}(\rho)^1$, fii sufletești smereniei noastre, dar, pace, milă, spăsenie sufletească și sănătate trupească și alt bine tot ce e de spăsenie rugăm să se dea voo de la Dumnezeu atotîitoriu. Acesta om ce aduce aceasta carte a noastră, chir $\text{IM}(\rho)^1$, împreună cu soțiile lui, eșind de într-acoace, slobozește-se într-acolo cu darul lui Dumnezeu sănătos împreună cu cei ce merg cu

¹⁾ „Cutare“.

dinsul pre mare și-i dăm în seamă dragostii voastre sănătoși și slobozi de toată nevoia, ca niște oameni ce-au eșit de în cetate sănătoși, adecă de la noi de în cutare loc $\text{IM}(\rho)^1$). Drept aceeaia rugăm pre voi fără de nice o sfială, priimiți pre dinșii cu bucurie și cu userdie crezînd mărturia aceștii cărți ai noastre, carea, fără de nice o pizmă, și fără nice o înșelăciune, mai adevărat pre voi încredințează. Mărturie fie Dumnezeu, a cărui darul, ajutoriul și nespusa milă să fie cu toți cu voi; amin. Văleato $\text{IM}(\rho)^1$) i mesită $\text{IM}(\rho)^1$). Smireniîi mitropolit, $\text{IM}(\rho)^1$).

CARTEA DE CEAREREA MÎNĂSTIRII CAREA SCRIE ARHIEREUL.

GLAVA 410.

Carii vă aflați întru eparhia noastră, iubitori de Dumnezeu creștini, sau pre aiurea pe într-alte părți, cîți sînteți a tocmealelor rîndului preoției și ai vieții mirenești fii sufletești iubiți ai smereniei noastre, dar hie voao pace și milă de la Dumnezeu atotțitoriul. În știre să fie voao tuturor că în cutare loc se află o dumnezeiască și sfîntă mînăstire, carea e cinstită pre numele sfîntului $\text{IM}(\rho)^1$), de mulți ani și vreme învechită stricată și foarte trebuie să se dreagă, să se zidească, să se înnoiască și să se întărească. Ce de aceasta n-au puteare călugării carii se află într-însa și egumenul. Dece viind cătră voi, creștinilor iubitorilor de Dumnezeu, acești călugări ca să împărțiți, să dați și să miluiți lor spre lucrul acesta cu mîna de ajutoriu. Drept aceeaia cu bucurie și cu userdie și cu dragoste priimiți pre dinșii și vă îndemnați toți de împreună de ajutați lor și dați la zidirea și la înnoirea a sfintei și aceii dumnezești case cu voe și cu bună dare și cu userdie toți pentru domnul, carele priimește datoria în loc de dar și întoarce darul în loc de dar. Așa faceți cu bună voe toți, ca și pomeana voastră de pururea să se pomenească întru acea sfîntă și dumnezeiască casă, și să vă faceți și voi ctitori noi, ca și alții mai de demult, să tîmplați și bunătățile de veaci la judecata ce va să fie cu Hristos Isus Dumnezeu și mîntuitoriul nostru. Darul lui și mila cea nespusă și ertăciunea să fie cu toți cu voi, amin.

CARTEA ROBULUI.

GLAVA 411.

Celor ce sînteți și vă aflați întru eparhia noastră, sau și aiurea pentr-alte locure și părți, oriunde va tîmpla pre la ceia ce sînt socotiți cu tocmealele preoției și a vieții mirenești, carii sînteți creștini, dar, milă, pace și blagoslovenie rugăm să fie voao de la Dumnezeu atotțitoriul. Acest sărac $\text{IM}(\rho)^1$) care e de în cutare loc $\text{IM}(\rho)^1$), robu-se-au de tîlharii mării și se-au răscumpărat drept as<pri> $\text{IM}(\rho)^1$) de cutarele $\text{IM}(\rho)^1$). Drept aceeaia viind cătră smerenia noastră cu chip ticălos și cu

¹⁾ „Cutare“.

lacrăme ca să i se dea cartea noastră, să fie de mărturie lui, într-aceaia și smerenia noastră, deac-am adevărat bine de robia lui, dat-am cartea noastră, și vine foarte cu multă userdie cătră voi, blagosloviților creștini, ca să tîmple vreun ajutoriu pentru slobozia datoriei lui. Dece miluiți și ajutați pre sufletul scrîbit și smerit, ca să se întoarcă de în multă sărăcie și de ticăloșia lui, pentru dragostea domnului nostru Isus Hristos, carele au iubit săracii și pre sine au dat morții pentru dinșii, carele cu cumpăna dreptății măsură ale noastre și pentru una dă în veacul acesta o 100 de ori mai mult. Iară în cel ce va să fie viața de veaci și moșia netrecută, carea n-are sfîrșenie, a căruia dar și milă să fie cu toți cu voi, amin.

**PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL CARTEA DE DĂSPĂRTEALĂ,
CAREA DĂ MUERII CÎND O PÎRAȘTE BĂRBATUL ȘI NU POATE
SĂ O DEA DE FAȚĂ ȘI VA SĂ O LASE.**

GLAVA 412.

Șezînd preasfințitul mitropolit al sfintei mitropolii $\mathfrak{M}(\rho)^1$ împreună cu cinstiții lui clirici, venit-au $\mathfrak{M}(\rho)^1$ cu vină de curvie pîrîndu-și muiarea lui, cum se-au plecat cătră pohta altor bărbați, iară de dragostea carea avea cătră dinsul se-au lepădat și de tot se-au spurcat cu dinșii. Iar muiarea lui deaca au auzit bănuiala și pîra fără dreptate carea o pîraște bărbatul ei, îndemnată dă nevoe, cerșu de la dinsul să dea dă față pîra curviei ei. Iară el neputînd, atunce cerșu muiarea lui carte de despărteală de cătră bărbatul ei. Deci după cum zice legea și pravila, că bărbatul carele pîraște pe muiarea lui și nu arată de față, poruncit-au pentru această vină să se despartă de bărbatul ei. Deci pentr-aceaia și noi, după judecata dumnezeștii pravile, dezlupimu-o de tot și o despărțim de cătră bărbatul ei carele e mai sus zis $\mathfrak{M}(\rho)^1$, și el $\mathfrak{M}(\rho)^1$ de cătră muiarea lui $\mathfrak{M}(\rho)^1$, ca să fie striini și despărțiți unul de altul. Și dăm voe aceștii fămei, de va vrea, neapărat să se mărite după alt bărbat și să-ș ia de la celalalt bărbat ce au avut mai nainte, $\mathfrak{M}(\rho)^1$, toate zestrile ei și darurile ce au făcut naintea nuntei, cum poruncesc dumnezeștile pravile. Și pentru această arătare și întărire făcutu-se-au și această carte de despărteală și se-au scris într-acest dumnezeesc condic al aceștii sfinte mitropolii a noastre. Vleat $\mathfrak{M}(\rho)^1$ i indict $\mathfrak{M}(\rho)^1$.

CARTEA DE DESPĂRTEALĂ DE CURVIE.

GLAVA 413.

Șezînd smerenia noastră împreună și cu cinstiții noștri clirici, venit-au cătră noi $\mathfrak{M}(\rho)^1$ strigînd că avînd muiare anume $\mathfrak{M}(\rho)^1$, și ea se-au lipsit de întreaga înțelepția ei, adecă de curăție, curvit-au, spurcatu-se-au de mulți în multe și în bogate vremi și locure, de în carele bănuiale,

¹⁾ „Cutare“.

unele le-au mărturisit de față cutare mărturie $\text{IM}(\rho)^1$ mărturisind pre dinsa curvă. Într-aceaia au cerșut acesta $\text{IM}(\rho)^1$ să se despartă de dinsa și să ia carte de despărțală, ca să poată lua altă muiare pre leage. Dece smerenia noastră, după judecata dumnezeștilor pravile, și după mărturia acelor mărturii vreadnice credincioase, ce-s mai sus, poruncim întru duhul sfânt dăspreunată și dăspărțită să fie această nuntă, ca de acum striin și despărțit să fie acest bărbat $\text{IM}(\rho)^1$ de cătră muiarea lui $\text{IM}(\rho)^1$, așijderea și ea de dînsul. Și dăm voe și slobozie bărbatului ce e zis mai sus $\text{IM}(\rho)^1$ să-și ia altă fămeae. Și pentr-aceasta arătare și întărire se-au făcut și această carte de dăspărțală și se-au pus într-acest dumnezeesc condic. Vleat, mesița $\text{IM}(\rho)^1$.

CARTE DE DĂSPĂRȚEALĂ CÎNDU-I BĂRBATUL LEGAT.
GLAVA 414.

Carte de dăspărțală dă-se aceștii fămei anume $\text{IM}(\rho)^1$ de cătră bărbatul ei $\text{IM}(\rho)^1$, după cum zice pravila: cînd bărbatul nu iaste să facă ceale bărbătești, acela se dăsparte de împreunarea nuntei după ce vor treace 3 ani. Deci așa cu deadînsul pentr-aceasta căutînd, mărturisi-tu-se-au și de față se-au crezut naintea noastră. Drept aceaia, după judecata dumnezeștii pravile, dăspreunămu-o de tot și o dăspărțim de cătră bărbatul ei, carele e mai sus zis $\text{IM}(\rho)^1$, ca să fie ei striini și osebiți unul de altul; și dăm cătră această fămeae voe și slobozie și cătră altă nuntă pre leage să se mărite neapărat, și să-ș ia de la bărbatul ei cele ce au avut mai nainte $\text{IM}(\rho)^1$ fără lipsă, toată zeastrea ei; iară darurile de naintea nuntei să rămîie la dînsul, după judecata dumnezeștii pravile. Și pentru aceasta arătare și întărire se-au făcut și această carte de dăspărțală și se-au pus într-acest dumnezeesc catastih al aceștii sfinte mitropolii. Văleato $\text{IM}(\rho)^1$, mesița $\text{IM}(\rho)^1$.

CARTE DE DĂSPĂRȚEALĂ CÎND SE DUCE BĂRBATUL
ȘI NU SE MAI VEADE.

GLAVA 415.

Șezînd smerenia noastră împreună cu cinstiții clirici arătă-se naintea noastră o fămeae anume $\text{IM}(\rho)^1$ și spuse noao că au avut bărbat pre leage, anume $\text{IM}(\rho)^1$, cu carele au lăcuit cîtăva vreame, și de a lor bună voe se-au tocmît de amîndoaș pârțile ca să meargă aiurea într-alte părți să slujască ca să-ș cîștîge să se hrănească întru viața lor. Într-aceaia el se-au dus, iară ea pre leage au așteptat pîn-în 5 ani, și veaste neviindu-i nicicum, să știe de dînsul, au cuvînt, au scrisoare, să-i vestească de dînsul. Și așa, fără de hrană fiind și nădăjduindu-se să priimească de la dînsul ceva de hrana vieții; iară el, cum am zis, nu se-au mai văzut de tot și

¹⁾ „Cutare“.

n-au auzit nemica de dînsul ce se-au făcut, au mort iaste, au viu, au robitu-se-au. Dece ea de doao și de 3 ori viind la noi, și rugîndu-se să se mărite a doa oară, cerșut-am ei mărturii și i-am întreat de va fi adevărat viu și se arată într-atîta vreme nevăzut, și scrisoare de la dînsul, sau cuvînt n-au priimit, dămu-i voe după pravilă să se mărite a doa oară. Că zice: bărbatul sau fămeaia de să va robi sau nu se va mai vedea după 5 ani, sau măcară deși trăiaște, atunci să sloboade nunta și pentr-această vină. Și au adus pentr-aceasta mărturii vreadnici credincioși, pre $\mathfrak{M}(\rho)^1$; și cu grea și nedăzlegată afurisanie și jurămînt au mărturisit cum nu le-au venit veaste de cel ce se-au dus, ce s-au făcut pînă în 5 ani, ce nice el, au scrisoare, au cuvînt n-au trimis cătră dinsa. Deci pricepînd adevărîța de la dînșii, datu-i-am voe să-ș ia alt bărbat pre lege a doa oară. Drept aceaia și această carte de dăspărțeală cu scrisoare se-au scris într-acest catastih. Vleato $\mathfrak{M}(\rho)^1$ i mesiță $\mathfrak{M}(\rho)^1$.

CARTEA DE DĂSPĂRȚEALA OMULUI ÎNDRĂCIT.

GLAVA 416.

Șezînd preasfîntitul mitropolit al sfintei mitropolii $\mathfrak{M}(\rho)^1$ împreună cu cinstiții lui clirici, veni $\mathfrak{M}(\rho)^1$ și strigă (adecă se plînze) de muiarea lui cea luată pre lege cum iaste îndrăcită și cu lanțure de mîni și de picioare o leagă nu numai de doa și de trei, ce și de multe ori. Iară noi rugatu-l-am ca să o mai așteapte încă puținea vreme, și să mai fie cu dinsa încă ani trei; iară el n-au vrut să mai așteapte pentru nevendecarea ei. Drept aceaia cerșut-am lui mărturii vreadnice credincioși $\mathfrak{M}(\rho)^1$, și i-am ispitit și grea afurisanie lor dat-am. Și au mărturisit cu jurămînt că așa iaste adevărat. Dece datu-i-am voe ca să ia altă fămeae pre lege, după cum zice judecata dumnezeestii pravile: Oricine, zice, are fămeae îndrăcită și o ține legată cu lanțure și nu poate să-ș vie în fire la întreaga înțelepție, de aceaia să se despartă și, de va vrea să ia altă, i proce. Și pentru arătarea aceasta și întărirea, făcutu-se-au și această carte de dăspărțeală și se-au pus într-acest dumnezeesc condic. Vleat i mesiță $\mathfrak{M}(\rho)^1$.

CARTE DE DĂSPĂRȚEALĂ PENTRU CÎND NU TRIMEATE BĂRBATUL CHELTUIALĂ DE HRANA VIETII MUIERII LUI.

GLAVA 417.

Șezînd smerenia noastră împreună și cu cinstiții ei clirici, venit-au cutare muiare $\mathfrak{M}(\rho)^1$ pîrînd și jeluind de al său bărbat $\mathfrak{M}(\rho)^1$ și zicînd că bărbatul ei, ce e mai suszis, tocma șase ani sînt de cînd o au părăsit de tot. Și el, de cînd se-au dus, niceodată ș-au adus aminte de a lui muiare și de a lui casă, să-i trimeată cheltuială sau scrisoare, sau

¹⁾ „Cutare“.

altăceva vreodată, ajutoriu cătră hrana vieții. Și au adus naintea noastră mărturii destoinici credincioși, anume $\text{IM}(\rho)^1$, carii cu jurământ și cu afurisanie nedăzlegată au mărturisit cum au zis muiarea. Drept aceea și noi auzind mărturia lor și după judecata săborului a prea sfântului și al lumii patriarh chir Dionisie, carele au poruncit să se dăspărță bărbat și muiare ca aceea, cînd va treace cinci ani și bărbatul nu-ș va aduce aminte de muiare, ce o va năpusti de tot. Dece într-acesta chip și noi poruncim pentru acestea toate și o dăspreunăm de tot și o dăspărțim pre această fămeae $\text{IM}(\rho)^1$ de bărbatul ei $\text{IM}(\rho)^1$, carele e mai sus zis, și dăm voe și slobozie aceștii mueri să se împreune altui bărbat pre leage. Iară pentru această arătare și întărire făcutu-se-au și această carte de dăspărțeață și se-au pus într-acest catastih dumnezeesc al sfintei mitropolii. Vleat $\text{IM}(\rho)^1$ mesiță, indict. $\text{IM}(\rho)^1$.

Конецъ и Бѣ слава первыа части номоканона.

Моленіемъ и всѣкимъ тѣшаніемъ Стефана митрополита прекедена изъ Еллинскаго на простый власкый языкъ трудолюбѣемъ много грѣш-
наго Даниїла Андреана монаха Панонскыа З. къ маткѣхъ вашихъ неза-
быкайте²⁾.

¹⁾ „Cutare“.

²⁾ „Sfârșit și lui Dumnezeu slavă, a primei părți a nomocanonului. Cu rugăciunea și toată osîrdia mitropolitului Ștefan, s-a tălmăcit din elinește în limba proastă românească prin sîrguința preapăcătosului monah Daniil Andreian monahul din țara Panoniei. Să nu-l uitați în rugăciunile voastre“.

Compar, cu =
 Bis. Ort. Română
 Nr. 6-7 Iunie Iulie
 1956 -
 La pag. 571-591. Canoanele
 și cu Canoanele de Dr. N. Mileș-
 NOMOCANON CU DUMNEZEU

Avînd adunate pre toate canoanele ale sfinților apostoli și ale sfințelor a șapte săboară ale lumii și ale celorlalte săboară carele se-au făcut pre în bogate locure, carele să chiamă nameastnice; după aceeaia și a marelui Vasilie și ale altor sfinți bărbați și părinți purtători de Dumnezeu. Alcătuită cu ruga și îndemnarea blagocestivului împărat chir Ioan Comninul, de cuvîntătoriul diacon al mării besearici a lui Dumnezeu și păzitoriul de pravilă chir Alexie Aristinu.

Нѣк же ꙗко ꙗвилъ мнѣ(м) же и ꙗко сажу(м) ѡубѣ(ж)деніемъ Сте-
 фана митрополита нокъ прекеденъ ѡ(т) ели(н)скаго на про(с)тѣ
 кл(с)кѣ языкъ трѣдолюбіемъ хрѣшчаго ꙗко расодѣи(хъ) Данїла
 Андрїана Панонскыа 3¹⁾.

CANOANELE SFINȚILOR APOSTOLI

- Gl. 1. Pentru hirotoniile episcopilor.
 Gl. 2²⁾. Pentru preotul carele duce sfîntului oltariu lapte sau miare sau ra-
 chiu sau dobitoace sau legumi.
 Gl. 3. Pentru poamele, să se trimeată pre la case.
 Gl. 5. Pentru preotul carele-și goneaște preoteasa.
 Gl. 6. Pentru preotul carele priimeaște grijă mirenească.
 Gl. 7. Pentru ceia ce fac paștile cu ovreaii.
 Gl. 8. Pentru preotul carele nu se priceștuiuște.
 Gl. 9. Pentru carele nu va să stea la rugă, nice așteaptă pînă la pri-
 ceaștenie.

¹⁾ „Iar acum, cu toată osîrdia și rugămîntea și cu tot îndemnul mitropolitului Ștefan s-a tălmăcit din nou din elinește în limba proastă romînească prin sîrguința celui mai umil dintre monahi, Daniil Andreian din țara Panoniei“.

²⁾ Greșit în original. Ordinea corespunzătoare textelor este: gl. 2: Pentru hirotonia popii și diaconului; urmează numerotația 3, 4 în loc de 2, 3.

- Pentru carii se roagă cu ereticul. *Gl. 10.*
 Pentru cela ce să roagă cu cela ce-i e luat darul. *Gl. 11.*
 Pentru cela ce priimește pre carele e de într-altă parte nepriimit. *Gl. 12.*
 Pentru carele va minți că nu e afurisit. *Gl. 13.*
 Pentru ceia ce sar de în scaun în scaun. *Gl. 14.*
 Pentru clericul carele fuge de la ținutul său și aiurea lăcuiaște. *Gl. 15.*
 Pentru cela ce ține pre unul ca acela cleric și-l știe cumu-i *Gl. 16.*
 iaste rîndul.
 Pentru cela ce e cu a doua cununie și carele ține posadnică să nu *Gl. 17.*
 fie preot.
 Pentru să nu se facă popă cine ține lăsată sau văduo sau slujnică *Gl. 18.*
 sau curvă.
 Pentru să nu se pue la clirie cine va ține 2 surori sau nepoate 2. *Gl. 19.*
 Pentru clericul să nu între chezaș. *Gl. 20.*
 Pentru cela ce se scopeaște de silă, sau așa iaste de fire. *Gl. 21.*
 Pentru mireanul ce-ș va tăia mădulariul adins eluși. *Gl. 22.*
 Pentru cine se va tăia apoi, după ce să va face cleric. *Gl. 23.*
 Pentru mirean carele-ș va rătunzi pialea mădulariului. *Gl. 24.*
 Pentru preotul carele să va vădi că curveaște sau jură strîmb *Gl. 25.*
 sau fură.
 Pentru cela ce va să se preotească. *Gl. 26.*
 Pentru preotul carele bate pe credincios sau necredincios. *Gl. 27.*
 Pentru cela ce i se ia darul pe dreptate. *Gl. 28.*
 Pentru cel hirotonit pre bani. *Gl. 29.*
 Pentru episcopul carele să face cu boiari. *Gl. 30.*
 Pentru episcopul carele fuge fără de vină. *Gl. 31.*
 Pentru cel afurisit, să fie și de alții afurisit. *Gl. 32.*
 Pentru preotul carele n-are carte. *Gl. 33.*
 Pentru episcopii să nu poată face nemica fără de mai marele lor. *Gl. 34.*
 Pentru să nu hirotonească neștine peste hotar. *Gl. 35.*
 Pentru episcopul nou de va blăstema împotriva oamenilor carii i *Gl. 36.*
 se-au dat în seamă.
 Pentru să facă episcopii săboară peste an, în toți anii de doă ori. *Gl. 37.*
 Pentru să îndrepteaze episcopii cu deadinsul lucrurile și toate toc- *Gl. 38.*
 mealele besearicii.
 Pentru preoți și diaconi, să nu facă nemica fără de știrea *Gl. 39.*
 episcopilor.
 Pentru unealtele besearicii și ale episcopilor. *Gl. 40.*
 Pentru să fie volnic episcopul pre toate cîte-s ale besearicilor. *Gl. 41.*
 Pentru să nu fie preotul bețiv, sau să se joace în tablii sau în harjate *Gl. 42.*
 sau în ținte sau în coinace.
 Pentru să nu fie popa camatnic. *Gl. 43.*
 Pentru cine se roagă împreună cu ereticii. *Gl. 44.*
 Pentru să nu priimească popa botezul sau jertva carea e de *Gl. 45.*
 la eretici.
 Pentru cine botează pre cela ce au fost botezat. *Gl. 46.*
 Pentru mireanul carele-și goneaște fămeaia de în casă și aduce alta *Gl. 47.*
 lăsată.

- Gl. 48. Pentru cine nu botează întru tatăl și fiul și duhul sfânt.
- Gl. 49. Pentru cine nu va boteza întru trei afundări, ce într-una.
- Gl. 50. Pentru tot clericul ce să va sfii de carne și de însurare, nu pentru postire și ținere, ce pentru alt eres.
- Gl. 51. Pentru clericul și mireanul bețiv și joacă în tablii sau în harjeți sau în ținte sau în coinace.
- Gl. 52. Pentru cine nu priimește pre ceia ce să întorc la pocanie.
- Gl. 53. Pentru preotul carele nu mănâncă carne, nice vin bea, fără numai când se postește.
- Gl. 54. Pentru clericul carele va merge fără dă nevoie de va mânca la cîrciumă.
- Gl. 55. Pentru clericul carele muștră pre episcopul.
- Gl. 56. Pentru preotul și diaconul carele-ș bate joc de orb și de șchiop sau de mișel.
- Gl. 57. Pentru episcopul carele nu învață pravoslavia.
- Gl. 58. Pentru preotul carele nu va milui pe clericul sărac.
- Gl. 59. Pentru cine bagă în besearică cărți păgînești.
- Gl. 60. Pentru cine să vădește în preacurvie sau în curvie sau într-alte vini.
- Gl. 61. Pentru cine să leapădă de Hristos.
- Gl. 62. Pentru cine va mânca mortăcină necată sau prinsă de pasări sau mursecată sau de în curse.
- Gl. 63. Pentru cine să postește sîmbăta și duminica.
- Gl. 64. Pentru cine să roagă împreună cu ovreaii.
- Gl. 65. Pentru clericul și mireanul ucigași sau sfădaci.
- Gl. 66. Pentru cine va apuca fata cu dă sila.
- Gl. 67. Pentru cine să hirotonește a doa oară.
- Gl. 68. Pentru clericul carele nu se postește pre păreasemi și peste an miercurea și vinerea.
- Gl. 69. Pentru mireanul carele să amească în tocmealele ovreești sau socotește ale păgînilor.
- Gl. 70. Pentru cine fură ceară sau untdelemn de la besearică.
- Gl. 71. Pentru cine va lua sfintele vase sau sfite sau alteceva, să-i fie acasă dă vreo treabă.
- Gl. 72. Pentru episcopul pîrît și chemat, și nu va băga seamă.
- Gl. 73. Pentru ereticul carele pîraște pre episcop.
- Gl. 74. Pentru episcopul ce moare, să nu pue el la moartea lui alt episcop.
- Gl. 75. Pentru cine e șchiop sau cu un ochiu și va fi harnic de a fi episcop sau peot.
- Gl. 76. Pentru orb și șchiop carele va fi dăstoinic.
- Gl. 77. Pentru să nu se facă cleric carele să îndrăcește.
- Gl. 78. Pentru să nu se facă episcop numaicît carele e botezat de curînd sau carele au venit de întru ce au avut mai nainterea.
- Gl. 79. Pentru episcopul carele să amestecă în lucrurile mirenești.
- Gl. 80. Pentru robul să nu fie cleric, sau slujnicul.
- Gl. 81. Pentru popa boiariu.

Pentru clericul și mireanul carele nu va băga în seamă pre împăratul *Gl. 82.*
sau pre domn, ce-l va mustra.

Pentru cinstita carte carea se chiamă Exicondavivlon și de altele *Gl. 83.*
bogate.

CANOANELE SFINȚILOR APOSTOLI.

Doi sau trei episcopi hirotonesc pre un episcop. *Gl. 1.*

Trei episcopi, fără nici o încurmezișare, trebuie să facă pre episcop, *Tile.*
iară nu mai puțini de atîta. Iară de nu vor putea să se împreune la un
loc toți episcopii cîți vor fi, de aceasta caută la săborul de la Nichea, la
al patrulea canon.

Un episcop poate să hirotonească pre popă și pre diacon. *Gl. 2.*

Care preot va duce în oltariul besearicii lapte sau miare sau rachiu *Gl. 3.*
sau dobitoace sau legumi fără de oală noao și struguri și untdelemn și
tămîe, acela i se ia darul.

A aduce la jertăvnic de aceaste, socotite ce-s mai sus, unele ca aceastea *Tile.*
sînt elinești, alta iară sînt ovreiaște lepădate, ce numai pîrga plodurilor
celor noao, adecă a legumilor și a strugurilor, acealea iaste ertat și slobod
să se ducă la vremea lor, întru mulțumirea lui Dumnezeu, cela ce au
dăruit aceastea.

Legumile să se trimeată pre la case, ca mai marii să le împartă *Gl. 4.*
ș-altora.

Fără de struguri și alte legumi carele sînt pîrgă, nu se cade să ducă *Tile.*
oltariului, ce să se trimeată acasă episcopilor și preoților, ca să le împartă
ei diaconilor și altor clerici; pentru că strugurul, ca o poamă ce e mai
aleasă de într-altă poamă se aduce la besearică, că de într-însul se ia vin
dă se face slujba a jertvei ceii fără de sînge.

Preotul care-ș va goni fămeaia, să o gonească; iară de nu o va chema *Gl. 5.*
iarăși, atunce să i se ia darul.

Oricare preot sau diacon ce-ș va goni muiarea sa pentru vina smere- *Tile.*
niei ca să se ție de cătră dinsa, fără de altă vină, să-l afurisești, iară după
afurisarîie, de se va lăsa într-aceaia neîndreptat, să i se ia darul. Și de
aceasta caută să mai afli la a șasele săbor de la Trulla, la 12 canoane, iară
așa zicînd.

● Preotul carele va lua să poarte grijile mirenești, acela să nu *Gl. 6.*
fie popă.

Episcopului sau preotului sau diaconului, acestora nu li s-au dat *Tile.*
voe și ertăciune să priimească grijile mirenești pentru dobînda lor cea
rea; fără numai ce să chiamă pre leage, adecă de va fi pus ispravnic pre
niscare lucruri ale vreunor copii mici carii vor fi rămas de la părinți săraci,
să le păzească bucatele și pre ei pînă vor creaste, sau se va ceare într-alt
chip să fie de ajutorarea văduolor și de a purtarea grija mișeilor și bolna-
vilor. Iară dă se va înfrunta ca să se părăsească de aceale lucrure mire-

nești și nu va vrea, ce va fi tot într-acea tocmeală, atunce unuia ca aceluia să i se ia darul.

Gl. 7. Să se ia darul și celuia ce face paștile deodată cu ovreaii.

ADEVĂRAT ¹⁾.

Gl. 8. Preotul carele nu se va priceștui, acela să-și spue vina iară de nu va spune, să-l afurisească căce că au făcut vinovat pre cela ce slujește.

Tîlc. Preotul sau altul fieșcarele de în clirici și de în rîndul noriei, adecă de în preoți, ce nu se va priceștui și nu-ș va spune vina căce face aceasta, pre acela să-l afurisești, căce că bănuiaște asupra celuia ce face jertva fără de sînge.

Gl. 9. Să se afurisească și cela ce nu stă la rugă și la slujbă la liturghie pînă la vreamea priceșteniei.

Cine nu așteaptă la besearică, ce iase de în besearică încă nefiind sfîrșită slujba liturghia, ca cum ar face netocmire besearicii, cade-să acela să se afurisească.

Gl. 10. Carele se roagă împreună cu cela ce nu e împreunat creștinilor, așijderea și el să fie ca și dinsul.

Tîlc. Cine se roagă împreună cu ereticul în besearică sau în casă, acela să fie despărțit dă besearică ca și celalalt.

Gl. 11. Cine să roagă împreună cu cela ce-i iaste luat darul, așijderea să fie el ca și dinsul.

Tîlc. Cine să roagă împreună cu cela ce-i iaste luat darul, adecă face liturghie cu dinsul, și acelui să-i fie luat darul.

Gl. 12. Cine va priimi pre cela ce nu-l vor priimi aiurea și acela să fi neprimut.

Tîlc. Cine va fi întrebat și ispitit de vreun episcop: iaste priimit sfîntei a lui Dumnezeu besearici au ba; iară el, știundu-ș greșalele și neputînd trăpi acea întrebare, se va duce de acolo într-altă parte, la alt episcop, și acela-l va primii fără de carte preoțească, arătîndu-și nevinovata slujire a vieții lui cumu-i curată, acela să fie afurisit și el și cela ce va priimi pre dinsul.

Gl. 13. Cine va fi afurisit și, unde va merge va prinde tagă că nu e afurisit, să fie nepriimit și acela.

Tîlc. Carele va fi afurisit de episcopul său, de-acia se va duce la alt episcop și-ș va ascunde afurisania și celalalt 'l va priimi, ca un om ce nu va ști, aceluia să i se mai mulțească afurisania, ca unui mincinos și înșelătoriu dă besearica a lu Dumnezeu.

Gl. 14. Nu îmbla sārind de în scaun în scaun, fără numai cînd va fi cu socoteala și imbiala acelor de acolo; cînd doar vei fi mai bun și mai învățatu, și încă și aceasta cu ruga și cu socoteala a mulți episcopi.

Tîlc. Nu se cade patriarhului sau mitropolitului sau episcopului să-ș lase eparhia lui și să sară într-alt scaun, fără numai de vor socoti și vor ispiti

¹⁾ Ralli-Potli, *Syntagma* (Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων), vol. II, p. 11, Σαφής, adică lămurit, acest canon neavînd nevoie de vreun tîlc.

carii vor fi acolo că le va fi mai de folos, ca un om mai învăţat cu învăţatură mai bună.

Pentru că se-au tocmnit canonul acesta aicea așa; iară la canonul a 16 de la săborul Antiohiei zice că episcopul deşert (adecă fără episcopie) la besearică deşartă (adecă fără preot sau fără episcop), acela iaste volnic să se priimească; iară așa, să fie cu ispită deplină a săborului și să fie și cu voia mitropolitului. Iar de nu va fi deşert (adecă va fi cu episcopie sau cu besearică), acela nicicum nu se poate priimi să meargă la altă cetate. Aşijderea zice și canonul a 15 al săborului de la Nichea; aşijderea și de la Sardia, canon. 1; aşijderea și canon. 21 de la Antiohia. *Semnează.*

Fiecare cliric ce să va duce sau se va depărta de țara lui sau de unde lăcuiaște și aiurea va lăcui, iară episcopul ruga-l-va să nu se ducă, el nu va asculta să se întoarcă iarăș, acela să fie nepriceștuit. *Gl. 15.*

Fiecare cliric, adecă popă, diacon sau altul de în rînduiala preoției, ce-ș va lăsa țara sau lăcuința și într-altă parte va merge și nu se va întoarce rugat fiind de episcopul său și nu va asculta, acela să nu mai facă liturghie; iară de să va lăsa într-această netocmire, să i se ia darul și acolo să se priceștuiască ca un mirean. De aceasta caută că vei afla la săborul Antiohiei, canonul 3. *Tîlc.*

Cine va ști și pre unul ca acela va priimi, acela întru judecata lui să fie și el. *Gl. 16.*

De va fi în știrea episcopului de acea opreală poruncitoare ce va fi asupra acelu cliric și-l va ținea ca pe un cliric, acela să fie afurisit ca un învățător sau dascal al neîndreptării. *Tîlc.*

Cine va ține fămeae cu a doa cununie sau posadnică, acela nu poate să fie nice într-o rînduială besericească. *Gl. 17.*

ADEVĂRAT.

Cine va ținea văduo, sau lăsată de altul, sau slujnică, sau curvă, acela să nu fie preot. *Gl. 18.*

Unul ca acela carele nu va lua muiare fără vină și fată curată, ce va lua pre carea va fi supusă de altul, sau văduo, sau slujnică, sau curvă, unul ca acela la preoție nu se priimește. *Tîlc.*

Nu se-au dat voe a fi cliric cine va ținea doao surori sau nepoate. *Gl. 19.*

Unul ca acela nu poate fi cliric, ce să fie supus supt mare și grea îngrozire, căce trage dup-aceasta încă și însurare făr' de leage. *Tîlc.*

Cliricul să nu între chezaș; iar de va intra, să i se ia cinstea. *Gl. 20.*

Nu se cade cliricului să se ameastece în grijile și în valurile și în lucrurile judecăților pentru dobînda cea rea, cum grăiaște Pavel. Pentru că de să va tîmpla să fie între doi înși netocmire pentru niscare lucrure de ale judecăților și nu se va creade, ce-ș va căuta chezaș să-l ia în chizășie, iar atunce cliricul el va lua în chizășie ca să-l dea în seamă la zi, urgisindu-ș a lui cinste pentru să ia ceva dobîndă, aceluia să i se ia darul. Iară de-i va fi milă cliricului de omul acela și va fi închis într-o închisoare și, de acolo, într-alt chip n-are cum eși, de nu va intra cineva chezaș pentru *Tîlc.*

dinsul ca să nu fugă, el fiindu-i milă și se va milostivi pentru Dumnezeu de-l va priimi și va intra chezaș pentru dinsul, ca să-l dea în seamă cîndu-l va ceare, acela cleric nu numai ce nu se scoate de în cinste, ce încă se socotește a fi și lădat că sufletulu-ș pune pentru altul ca să-l scoată de în nevoe. Iară dă se vor judeca clericii și-i va ceare cineva chezaș, atunce ei să nu se leapede, ce să stea de față la vreamă cînd trebuie să se bage chezaș, iar nu pre dobîndă. Că de va da chezașul chezașuirea în seamă, atunce nu i se ia darul sau cinstea. Pentru că se află la a patra lucrare, carea se-au făcut la săborul de la Halchidon, cum dumnezăeștii părinți și slăviții boiari, carii ședea cu dinșii la săbor, nevoiră și îndemnară pre episcopii Eghipetului să se închezășuiască, iară carii nu vor avea chezaș, aceia să se crează cu jurămînt.

Gl. 21. Cine va fi scopit dă nevoia oamenilor, adecă cu dă sila, sau așa va fi de fire născut, și va fi dăstoinic dă preoție, acela să se facă; iară de să va hi tăiat, ba.

Tîlc. De-l vor fi scopit dă nevoe, acela n-are canon, ce, de va fi harnic de popie, de aceasta nu se opreaște. Iară cine se va scopi de voia lui nice-cum să slobozească, ce încă de va fi și cleric, să i se ia cinstea ca un pizmaș vieții lui și vrăjmaș tocmirii lui Dumnezeu.

Gl. 22. Mireanul de-ș va tăia mădulariul cel de rușine, acela să se afurisească și cleric să nu se facă.

TÎLCUL SE-AU PUS NAINTEA ACEȘTIA.

Gl. 23. Cine se va tăia după ce să va face cleric, să i să ia aceluia cinstea sau darul.

CA ȘI CEA DE ÎNTÎI.

Gl. 24. Mireanul carele-ș va rătunzi pialea de la mădulariu să se afurisească ani 3, ca un vrăjmaș trupului său.

ACEASTA CA ȘI CEA DE MAI SUȘ.

Gl. 25. Preotul, episcopul sau diaconul carele se va vădi că curveaște, sau fură, sau jură strîmb sau nestrîmb, aceluia să i se ia darul, iar să nu se afurisească, ca să nu-l urgisești de doao.

Tîlc. Destulă iaste pedeapsa luorii darului celui ce să vădeaște că curveaște, sau jură, sau fură niscare lucrure sfinte; și pre acela nu se cade a-l și afurisi, ca să nu pață munca și pedeapsa îndoit, care lucru iaste de tot fără de omenie.

Gl. 26. Cine va vrea să se preoțească acela întîi să se însoare. Numai cîntăreții și citeții, deaca se vor face, vor putea apoi să se însoare.

Tîlc. Nu e voe nici puteare, după hirotonia preotului, adecă deaca se va face popă, să se însoare și să fie într-acea cinste, ce numai aceasta se-au dat să fie citeților și cîntăreților.

Gl. 27. Preotul carele va bate pe creștin, sau măcar și păgîn, aceluia să i se ia darul.

Preotul carele va bate pe creştin sau păgîn carele greşaşte, vrînd să-l îndrepteaze şi, pentru a lui frică şi ceartă, să vază alţii să le fie teamă să nu cază şi ei într-aceiaşi greşală făcînd împotriva legii carea au zis: cine te loveaşte peste obraz întoarce lui şi ceia parte, — aceluia să i se ia darul, căci că pentru mînia, trufia şi neomenia au făcut această rană, adecă bătae. Iar de va fi înţelept preotul şi va vedea pre cineva fără de leage la lucrurile ceale sfinte făcînd şi-l va bate ca să-ş vie în minte, cum au gonit şi domnul cu biciul de sfoară de în besearica legii pre ceia ce făcea negoţătorie într-însa, aceluia nu i se va lua darul. Pentr-aceia păzitorii de leagea besearicii se chiamă îndreptători, ca nişte tocmitori ce sînt de la cei părinţi mai denainte, lucruri ca acestea să îndrepteaze. *Tîlc.*

Căruia se va lua darul pe dreptate şi apoi iar va îndrăzni să se lipsească, acela să-l despartî, să-l afuriseşti de tot de besearică. *Gl. 28.*

Cui se va lua darul pe dreptate, sau pe dreptate de faţă va fi greşit şi după luarea darului iară va îndrăzni a se atinge de dumnezeiasca liturghie, unul ca acela de tot să se tae de la besearică, ca un mădular putred. *Tîlc.*

Cine se va face preot cu bani, aceluia să i se ia darul, împreună cu cine l-au hitrotonit şi să fie tot nepricestuit ca şi Simon vrăjitoriul. *Gl. 29.*

Iată acum aicea de doao opriri-l îngrozeaşte, că amîndurora să ia darurile şi rămîn să fie niceodată pricestuiţi pentru marea greşală. *Tîlc.*

Cine să va face episcop cu boiari, aceluia să i se ia darul şi să se afurisească. *Gl. 30.*

Unul ca acela să se afurisească şi să i se ia darul ca un om ce au greşit mare greşală; că se cade celuia ce va să se hirotonească episcop să se pue şi să se aleagă de toţi episcopii eparhiei. Iară de va fi nevoe a-i strînge pre toţi împreună, atunce nice într-un chip să se hirotonească de trei şi să fie cu socotinţa şi a celorlalţi. *Tîlc.*

Episcopul carele se va osebi sau se va despărţi fără de vină şi va face alt oltariu, adecă besearică cu ceia ce l-au priimit, acela să fie gonit. *Gl. 31.*

Cine nu va băga în seamă sau va urgisi fără de vină pre episcopul său, ca un om ce nu se mai întoarce cătră blagoscestie, nice cătră dreptate şi-ş va aduna ceată deosebi a lui de oameni, de-ş va face alt oltariu, adecă besearică, aceluia să i se ia darul ca unui iubitoriu de mărie, împreună cu cliricii carii vor urma lui. Aceasta trebuie să se facă de nu se vor întoarce de doao şi de trei ori să roage pre episcopul. *Tîlc.*

Cine iaste de alţii afurisit, să fie şi de alalţi. *Gl. 32.*

Carele va fi afurisit de episcopul său, popă au diacon, viu fiind episcopul carele l-au afurisit, acela nu trebuie a fi priimit de altul. *Tîlc.*

Popa striin ce nu va avea carte nu se priimeşte, iară de va avea, să se ispitească; dece de va fi îndreptătoriu drept, să priimească; iară de nu, să i se dea ceva şi să se gonească. *Gl. 33.*

Nu se cade a priimi pre popa striin fără de scrisoare; iară de va avea scrisoare, să se priimească, şi aşa să se ispitească; de va fi neîndoit bun blagoscestiv, să-l priimeşti. Iară de va fi protivitoriu ve într-un lucru, să i se dea ceva şi să se gonească. *Tîlc.*

Episcopii fără de mai marele lor nemica să facă, fără numai cineşi pre la eparhia lor. Aşijderea şi mai marele lor fără dinşii nemica, pentru pacea ce li se cade să aibă. *Gl. 34.*

Tîlc. Nice episcopii, nice mitropoliții, fără de știrea mai marelui lor, nu trebuie să facă cîtuș decît ceva, nice episcopul să se rînduiască adins eluși să facă întrebare pentru niscare dogmate (adecă învățături ale legii) sau niscare lucrure și tocmeale ale besearicii a face, fără numai ce sînt fieșcăruia la eparhia și pre la satele și orașele lui. Așijderea și mai marele, fără de știrea lor, nu poate vreunele de acestea a face; că deaca nu vor face așa, se arată că nu păzesc hotarul păcii.

Gl. 35. Nu se cade a hirotoni peste hotar; iară de va face fără știrea a episcopului a cui iaste eparhia, acela să fie nehirotonit cu cela ce l-au hirotonit.

Tîlc. Nu e volnic vreunul de în episcopi să hirotonească pre cineva afară de hotarul eparhiei lui; iară cine va face aceasta fără de știrea episcopului a cărui iaste eparhia, să i se ia darul și lui și celui ce l-au hirotonit el.

Gl. 36. Episcopul carele e pus nou și va blestema sau se va mîniia cătră oamenii ce i se-au dat în mîină, acela să se afurisească pînă ce-i va iară priimi. Iară de nu-l vor priimi oamenii, să se afurisească clericul căce n-au învățat gloata; iară episcopul să-ș fie în cinste.

Tîlc. Episcopul carele se va hirotoni nou, carele nu se va da să ia grija oamenilor lui carii i se-au dat în mîină, să fie afurisit pînă ce-i va iară primii. Iară de va merge și nu-l vor priimi oamenii, nu pentru greșala lui, ce pentru blăstemăția lor, eluși iaste și rămîne episcop. Iară clirosul să se afurisească tot, căce n-au certat, nice au învățat pre nesmeriții oameni.

Gl. 37. Episcopii de doaă ori într-un an să facă săbor, să poarte grijă pentru lucrurile și tocmealele creștinătății; însă întîi a patra săptămîină de rusalii, iară a doa oară în luna lu octovrie.

Tîlc. Acest canon al sfinților așa poruncește; iară și săborul a șasele, la a 8 canon, și al doilea săbor de la Nichea, la 6 canon, poruncesc să se facă săbor o dată preste an pre în fiecare eparhie, între paști și în luna octovrie.

Gl. 38. Să poarte grijă cu adeverință episcopii de lucrurile besearicii și să nu dea vreunele de acealea rudelor-și, fără numai ce va hrărazi ca unor săraci.

Tîlc. Nu se cade episcopilor a nu băga seama de îndreptările și lucrurile besearicii, pentru că ei au puteare și voe să poarte grijă a le îndrepta. Iar rudeniei lui, de vor fi săraci, să le dea și lor de treabă cîte puținel, adecă să-i miluiască numai.

Gl. 39. Preotul și diaconul nemica să nu facă fără de episcop, pentru că lui i se-au dat oamenii în mîină.

Tîlc. Nu e volnic popa sau diaconul, fără de știrea episcopului său, să afurisească oamenii, sau să mulțască sau să împuțineaze canonul, sau alte ceva de acestea a face, pentru că oamenii domnului în mîina episcopului se-au dat și cuvînt cu seamă de sufletele lor de la dînsul va să se ceară.

Gl. 40. Ale besearicii și ale episcopului unealte toate să se pue de față ca să se știe și ale episcopului, și besearica să rămîie fără de pagubă.

Tîlc. Cade-se episcopului, pentru cealea ce i se dau în seamă la episcopie, să facă zapis de unealtele lui și de față să le pue în seamă, așijderea și

de ale besearicii, ca pentru ale lui ceale de în viaţă şi după moarte după sfatul lui se-au tocmît, şi ale besericii iară sînt în seamă.

Episcopul iaste volnic peste lucrurile besearicilor pentru că poartă *Gl. 41.* grijă a îndrepta şi toate sufletele, după cum place şi lui Dumnezeu.

ACESTA SE-AU TÎLCUIT DE ÎN SUSUL ACESTUIA.

Popa ce joacă în oase, în arjeţi, în ţinte şi în tablii şi e beţiv, de nu *Gl. 42.* se va părăsi, să i se ia darul.

Ori popa ori diaconul carele va juca în arjeţi, cu oase, sau tablii, *Tîlc.* sau va fi beţiv, de nu se va părăsi să i se ia darul; cu mult mai mult carii au cîntea cea mare a preoţiei jucîndu-se şi îmbătîndu-se li se ia darul.

Cliricul sau mireanul aşijderea făcînd, să se afurisească. *Gl. 43.*

ADEVĂRAT.

Preotul carele împrumutează şi ia camătă sau să se părăsească, *Gl. 44.* sau să i se ia darul.

Cine ceare milă, sau ia de la altul bani, de dă în camătă, sau ia mită, *Tîlc.* făcînd aceastea, sau să se părăsească, sau să i se ia darul.

Cine să roagă împreună cu ereticul, să se afurisească. Să se ia şi *Gl. 45.* darul celor ce vor pune pre aceia clirici.

Singur cela ce să va ruga împreună cu ereticii, au preot, au diacon, *Tîlc.* acela să se afurisească; iară cine va erta pre dinşii să-i slujască ceva ca nişte preoţi şi clirici, aceluia să i se ia darul.

Popa carele va priimi botezul şi jertva ereticească să nu fie popă. *Gl. 46.*

Episcopul sau popa carele nu se va scîrbi, nice se va sfii de botezul *Tîlc.* carele e făcut deeretici, ce-l va priimi, sau va priimi ceale ce vor fi aduse dă ei în loc de jertvă, aceluia să i se ia darul; pentru că nu e amestecare lui Hristos cătră dracul, sau vreo parte cu necredinciosul.

Cine va boteza pre cela ce au fost botezat şi nu va boteza pre cel *Gl. 47.* spurcat de păgîni, acela să nu fie popă.

Nu se-au ertat să se boteaze cineva de două ori. Deci cine va boteza *Tîlc.* pre acela de început adecă de întîi, cu totul să i se ia darul. Iară unii în multe chipuri, pre cei ce se-au botezat creştineaste, numai ce cu miru-i sfîntesc. Şi carele nu va boteza pre cela ce au luat botezul păgînilor, ce-l va priimi ca pe un credincios, acela să i se ia darul.

Mireanul carele-ş va goni fămeaia de în casă şi va băga alta sau curvă *Gl. 48.* sau lăsată, acela să fie afurisit.

Cine-ş va goni muiarea sa fără de nice o vină de ceale ce sînt tocmite *Tîlc.* pre leage vini şi va băga alta în casă, acela să se afurisească.

Cine nu va boteza în tatăl şi fiul şi sfîntul duh, ce va treace, unul *Gl. 49.* ca acela să nu fie preot.

ADEVĂRAT.

Cine nu va boteza în trei afundări, ce întru una moarte a domnului, *Gl. 50.* de carea n-au zis domnul, acela să nu fie popă.

Tîlc. Domnul zicînd să boteaze întru numele tatălui și a fiului și a sfîntului duh; deci care episcop au preot va sta împotriva poruncii stăpînului și va boteza într-o afundare, ca cum ar arăta botezul acela moartea domnului, acelaia să i se ia darul.

● *Gl. 51.* Fiecare cleric ce să va scîrbi sau sfii de vin, de carne și de însurare, nu pentru postire, acela de nu se va îndrepta, să i se ia darul.

Tîlc. Ce să zice, ia-i-se darul unuia ca acelaia și se goneaște și de la besearică.

● *Gl. 52.* Cine nu va priimi pre ceia ce să întorc spre pocanie, el să fie mai nepriimit.

Tîlc. Și acesta cleric fiind să i se ia darul ca un protivnic domnului ce au zis: bucurie se face în ceriu de un păcătos ce să pocăiaște.

● *Gl. 53.* Preotul carele nu va mânca carne și vin nu va bea, fără numai de postire, acelui să i se ia darul.

ADEVĂRAT.

● *Gl. 54.* Clericul carele se va afla mergînd la cîrciumă și mîncînd fără de nice o nevoe, acela să fie afurisit.

Tîlc. Clericul carele va fi călătoriu și de nevoe va merge de va găzdui în cărvăsărie, acela să fie ertat. Iară fără dă nevoe de va mânca în cîrciumă, să fie afurisit.

● *Gl. 55.* Clericul de va mustra sau va înjura pre episcop, acelaia să i se ia darul, iară popa și diaconul să se afurisească.

ADEVĂRAT.

▼ *Gl. 56.* Cine-ș va bate joc sau va rîde de orb, sau de șchiop, sau de surd, sau de alte betejuni, acela să se afurisească.

Tîlc. Carele va batjocori orbul sau șchiopul sau surdul sau pre altul carele va avea vreo vătămătură pe trup, acela să se afurisească, ca un om ce-ș rîde dă zidirea lui Dumnezeu.

● *Gl. 57.* Episcopul carele nu va învăța blagocestie, acela să se afurisească; iară de va fi așa neînvățînd, să i se ia darul.

Tîlc. Cade-se episcopului să-ș înveaște clirosul și oamenii rîndul creștinătății. Iară cine să va sfii de învățătura aceasta și nu va vrea să înveaște, acela să se afurisească; și după afurisanie de nu se va întoarce spre aceasta, atunce să i se ia darul.

● *Gl. 58.* Preotul carele nu va milui pe clericul sărac, acela să se afurisească; iară carele va fi nemilostiv de tot, să i se ia darul.

ADEVĂRAT.

▼ *Gl. 59.* Cine va băga cărți păgînești în besearică, acelui să i se ia darul.

Tîlc. Cine ve citi cărți păgînești sau ereticești în besearică, și să le socotească sfinte, acelui să i se ia darul.

★ *Gl. 60.* Omul creștin carele se va vădi de curvie au de preacurvie sau de altă greșală, acela să nu fie cleric.

Credinciosul carele va fi muştrat de curvie sau de preacurvie sau de alt lucru de muştrare şi se va vădi, acela în cliros nu se priimeşte. Iar de va fi neştine necredincios şi va greşi ceva de ceale ce am zis mai sus, de-acia se va boteza şi, după botezu-ş, va păzi viaţa nevinovată, acela neoprit se priimeşte întru clirici. *Tîlc.*

Cine se leapădă de Hristos, acela să fie scos sau gonit; iară cine de cliros se va lepăda dă se va întoarce, atunce acela ca un mirean să fie priimit. *Gl. 61.*

Cine să leapădă de Hristos pentru frica oamenilor, acela să fie scos de la besearică; iară cine nu se va fi lepădat de Hristos, ce dă numele cliricesc şi el fiind cliric, atunce să i se ia cinstea; iară de să va pocăi, să se priimească ca un mirean. *Tîlc.*

Preotul ce va mânca necată, au mursecată, au mortăciune, acelaia să i se ia darul; iară mireanul să se afurisească. *Gl. 62.*

ADEVĂRAT.

Cine posteşte sîmbăta sau duminica, fără numai o sîmbătă, acelaia să i se ia darul. *Gl. 63.*

Cine va posti duminica şi altă sîmbătă, fără numai sîmbăta paştilor, acelaia să i se ia darul; iară de va fi acela mirean, atunce să se afurisească. Caută de aceasta la al şasele săbor, canonul 58. *Tîlc.*

Cine se roagă împreună cu ovreaii, acela să se afurisească.

Gl. 64.

Carele va intra în săborul său în bojniţa ovreiască, sau a ereticilor şi se va ruga cu dinşii împreună, însă acela de va fi mirean să se afurisească, iară cliricul să i se ia darul, ca un om ce poartă grijă de tocmealele obşteşti; iară cine se va ruga în casa numai ereticească, acela de va fi episcop, au preot, au diacon, să se afurisească după cum scrie la canon. 45. *Tîlc.*

Cliricul carele va fi sfădaci şi ucigaş, acelaia să i se ia darul: iar de va fi mirean, pre acela să se afurisească. *Gl. 65.*

ADEVĂRAT.

Cine va apuca fata cu dă sila, acela să se afurisească şi să o ia să o ţie. *Gl. 66.*

Cine va apuca fata nelogodită, cu dă sila şi o va strica, acela să se afurisească şi să n-aibă puteare a lua alta, ce pre aceaia să o ţie, carea se-au zis, măcar de-ar fi şi săracă. Iară a opta tocmeală, ce e în 78 de capete, a 37 de title, a 60 de cărţi, ce e împărătească, zice şi porunceşte unuia ca acelaia să i se tae nasul şi a treia parte de avuţia lui să se dea featei ceia ce o au apucat şi o au stricat. *Tîlc.*

Cine se va hirotoni de doa ori, acela cu cel ce l-au hirotonit, să li se ia darul; fără numai de va fi fost hirotonia cea de întîi ereticească. *Gl. 67.*

Episcopul sau preotul carele va primii a doa hirotonie, să le pară rea şi proastă cea de întîi, aceia cu cei ce i-au hirotonit să li se ia darul; fără numai de nu se va fi făcut cea de întîi deeretici. *Tîlc.*

Cine nu se va posti în tuspătru posturile, sau miercurile şi vinerile, pe cliric să-i ia darul; iară pe mirean să-l afuriseşti; fără numai de va fi supărat de boală. *Gl. 68.*

ADEVĂRAT.

Gl. 69. Mireanul carele se va amesteca în tocmealele ovreești, sau ale păgînilor, pre acela să-l afurisești, iară pe cleric să i se ia darul.

Tîlc. Cine va purta grijă de ceale ovreești și cu dinșii se va posti, sau va prăznui, însă acela de va fi cleric, să i se ia darul, iară de va fi mirean, să se afurisească.

Gl. 70. Cine va fura ceară sau untdelemn de în besearică sau fiece, acela să o întoarcă încinciuită.

Tîlc. Lățimea canoanelor nu voesc să întoarcă furul numai ce au furat, ce încă după aceeaia să dea de cinci ori pre atîta.

Gl. 71. Cine va lua sfintele vase să-i fie dă ceva la vreo treabă, acela să se afurisească.

Tîlc. Cine va duce în casa lui să-i fie de treabă niscare lucrure sfinte, vasă au sfită, pocroave sfîțite, sau fiece de ceale ce sînt de treaba besearicii sfinte, acela să se afurisească ca un călcătoriu de leage.

Gl. 72. Episcopul carele va fi pîrît și-l vor chema și nu va asculta, atunce să-l chame de 2 și de trei ori și de nu va merge, atunce cum va socoti săborul, așa să se judece.

Tîlc. Episcopul carele va fi pîrît de niște mărturii credincioase pentru vreo vină și-l vor chema la judecată, el nu va asculta, atunce de acoloa nu trebuie să-l judece săborul, ce să-l mai chame de 2 și de 3 ori, trimetînd cătră dînsul de toate orile cîte 2 episcopi; iar deaca nu va băga în seamă, ce va rămînea și nu va mergea la judecată, atunce să ispitească vinile de amîndoaș pârțile și cum vor socoti și cum vor afla ei dăspre dînsul, așa să se judece.

Gl. 73. Nu poate pîrî ereticul pre episcop, nice numai 1 creștin.

Tîlc. Acest canon tocmit n-au socotit bine de aceasta pentru că a nu pîrî ereticul sau a mărturisi de episcop adevărat iaste, iară a nu putea 1 creștin să pue pîră asupra episcopului, minte, pentru că mărturia unuia ce mărturiseaște asupra cuiva nu se priimeaște, iar pîra și de unul și mai de mulți să priimeaște și se face.

Gl. 74. Episcopul murind, nu poate pune episcop în locul său.

Tîlc. Cea ce va să i se dea în mîină episcopia, aceluia cadese să se pue și să se canonească de episcopii eparhiei. Iară la moartea lui, de va vrea să pue el episcop în locul lui, nu se căde, că nu e drept a face moștneani și ceale ce sînt ale lui Dumnezeu să le dăruiască patemelor omenești, că nu e nice un folos, nice datoare besearica a lu Dumnezeu supt moștneani a o pune.

Gl. 75. Cine va fi șchiop sau cu 1 ochiu și va fi destoinic, acela poate-se face episcop.

Tîlc. Cine va fi vătămat pe trup, iară viața va avea curată, acela a se înălța la rînduiala episcopiei nu se apără; fără numai cea ce va vrea să fie episcop, de va fi surd sau orb de tot, căce că unul ca acela nu doară se apără ca un neharnic și spurcat, ce ca un om uitat ce nu poate face lucrurile și tocmealele și trebile besearicii.

Gl. 76. Carele va fi orb de tot și surd, acela nu se va putea face.

ACEASTA SE-AU TÎLCUIT MAI SUS.

Carele se îndrăceşte, acela nu se poate face cleric, nice se poate ruga împreună cu credincioşii; iară după curăţie, de va hi harnic, atunci se va face. *Gl. 77.*

Nu se poate face cleric carele se îndrăceşte, pînă nu se va izbăvi de dracul, încă nu se nice roagă împreună cu credincioşii; iară de se va izbăvi de acea patimă, atunci să priimească şi la rugă şi în cliros şi, de va hi destoinic, poate-se şi hirotoni. *Tîlc.*

Cine să va boteza (adecă va fi botezat de curînd) şi mai nainte vreame-ş va hi fost petrecut viaţa rău întru răutăţi, acela nu se pune episcop numaicît. *Gl. 78.*

Cela ce va hi venit de se va hi botezat de curînd şi va hi avut viaţă rea, sau va hi fost măscăriciu sau vreun tocmitor de ceva rău, acela nu se cade numai cît să se facă episcop, ce întîi să se ispitească şi să i se ia seama; de-acia atunci fără sminteală să vie la toate spiţele preoţiei şi se poate de-acia face şi episcop. *Tîlc.*

Episcopul carele se va amesteca în tocmealele mireneşti, acela nu e episcop. *Gl. 79.*

Episcopul carele se va amesteca sau se va da întru grijile şi isprăvile mireneşti, au popă, au diacon, acela sau să se părasească, sau de nu se va pleca, să i se ia darul. *Tîlc.*

Slujnicul sau robul, fără de ştirea stăpînu-său nu poate fi cleric, iar după slobozie, de va hi destoinic, atunci să se nalţe la rînduială. *Gl. 80.*

Nu se cade slujnicului fără de ştirea stăpînului să se priimească întru cleric; iar deaca se va slobozi şi se va arăta vreadnic de clericie, atunci să se priimească. *Tîlc.*

Preotul boiaru să nu fie popă, ca se cade ceale crăeşti ale craiului şi ceale dumnezăeşti a lu Dumnezeu să fie. *Gl. 81.*

Cine va vrea să ţie rînduială voinicească şi grija preotească, acela să i se ia darul, că ceale ce sînt crăeşti trebuie să fie ale lu craiu, iară ceale ce sînt dumnezăeşti a lu Dumnezeu să fie. *Tîlc.*

Cine nu va băga în seamă pre împăratul şi pre domnul, ce-l va mustra şi-l va ocări, acela de va fi cleric, să i se ia darul, iară mireanul să se afurisească. *Gl. 82.*

Cine va ocări pre împăratul sau pre domnul, pravoslavnici fiind şi creştineşte trăind, însă acela de va fi cleric să i se ia darul, iară de va fi mirean să se afurisească. *Tîlc.*

Numai cartea carea se chiamă greceşte Exicondavivlos, aceeaia să vă fie de cinste. *Gl. 83.*

Tuturor clericilor şi mireanilor numai aceaste cinstite şi sfinte cărţi datori sînt a citi. Adecă de la biblie de în leagea veache 5: Bîtia, Ishodul, Levitul, Cisla şi Vtorîi zakon, a lu Isus Naviin 1, Sudia şi Rut 1, Tarstvii 4, Paralipomean, cartea zilelor 2, Esdra 2, Esthir 1, Macavei 3, Iov 1, Psaltirea 1, a lu Solomon 3, Pricia, Eclisiast, Peasnipeasnei, prorocii 16; şi fără de aceaste şi înţeleptia a mult învăţatului Sirah. Iar a legii noao, evanghelii 4: Mathei, Marco, Luca, Ioan; poslanii ale lu Pavel 14, a lu Petr poslanii 2, a lu Ioan 3, a lu Iacov 1, a Iudei şi deania apostolilor. *Tîlc.*

Și poruncile ale lui Climent carele-s propoveduite episcopilor într-o carte ce se chiamă Octovindis, carele nu trebuie să le arătăm de tot, pentru tainele ce sînt într-însele; căci că mai vîrtos a doilea canon al șaselui săbor carele se-au făcut în Trulla de tot le leapădă aceale tocmeale, căce că alții (adecă unii de altă credință) au pus niște lucrure și tocmeale mincinoase și striine de tot blagocestiei, adecă creștinătății.

Aceastea, de la noi pentru canoane se scrise voaă, o, episcopilor. Drept aceaia voi, dă le veți ținea, vă veți spăsi și veți avea pace; iară de vă veți lenevi și nu le veți ținea, în munca iadului veți merge, și de purea veți avea unul asupra altuia războiu și așijderea veți păți munca pe dreptate, cum se cade pentru neascultarea.

Dumnezeu cel nevăzut și făcătorul tuturor să strîngă pre toți pre voi pespe pacea duhului sfînt și să vă îndrepteaze spre tot lucrul bun, drepti, curați, nevinovați și fără păcat, și să vă vrednicească cu noi vieții de veaci, pentru solirea iubitului fiu al său, Isus Hristos, Dumnezeu și mîntuitorul nostru, cu carele e slava a prea puternicului Dumnezeu tată cu sfîntul duh mîngîitorul, acum și totdeauna și întru veacii veacilor. Amin.

Sfîrșitul canoanelor sfînților apostoli.

I SFÎNTUL SĂBOR DE ÎNTII A TOATĂ LUMEA, carele se-au făcut la Nicheia Vithiniei.

Adunatu-se-au 318 purtători de Dumnezeu sfînți părinți în vremea lui Costantin cel Mare și mumă-sa Elena, după a dzeacele an de împărăția lui, după ce trecuse de la nașterea lui Hristos ani 318, asupra spurcatului de Arie, carele zicea și huliia spurcatul de el, că fiiul și cuvîntul lui Dumnezeu iaste zidire și făptură. Drept aceaia sfînții părinți blăstamară-l și-l deaderă anathemei împreună cu toți soții lui și, pentru întărirea legii, făcură doaăzeci de canoane.

Gl. 1.	Pentru famenii, carii se priimesc întru cliros și carii nu se priimesc.
Gl. 2.	Pentru cela ce vine de în viață păgînească, să nu se facă popă numaicît.
Gl. 3.	Pentru să nu ție neștine în casă, fără mumă și soră.
Gl. 4.	Pentru să se pue episcopul cu voia a tuturor eparhianilor.
Gl. 5.	Pentru ceia ce sînt afurisiți, să nu se priimească de alții.
Gl. 6.	Pentru fieșcare patriarh, cum să le sosească oblăduirea lor.
Gl. 7.	Pentru Ierusalimleanul, să se cinstească în loc de episcop.
Gl. 8.	Pentru eresul celora ce se chiamă curați.
Gl. 9.	Pentru ceia ce se hirotonesc fără ispită.
Gl. 10.	Pentru ceia ce au căzut și au făcut păcate și i-au hirotonit cu știre sau fără știre.
Gl. 11.	Pentru cela ce să leapădă de leage fără nevoe.
Gl. 12.	Pentru ceia ce-i silesc să se leapede și le pare că vor sta împotrivă.

Pentru ceia ce mor, să se priceştuiască. *Gl. 13.*

Pentru cei oglaşenici carii cad, adecă sînt oglaşenici şi greşesc. *Gl. 14.*

Pentru să nu se mute de în cetate şi de în loc în loc nice episcop, *Gl. 15.*
nice preot, nice diacon.

Pentru să nu se priimească la altă besearică nice popă, nice diacon, *Gl. 16.*
deaca fuge de la besearica lui.

Pentru ceia ce iau camătă. *Gl. 17.*

Pentru diaconii, cum li se cade să fie întru cinul şi rînduiala lor. *Gl. 18.*

Pentru pavlichiani. *Gl. 19.*

Pentru să nu se facă metanii cu genuchele la pămînt duminecile şi *Gl. 20.*
sîmbetele şi peste toate zilele rusaliilor şi în toate praznicile domneşti.

CANOANELE SĂBORULUI DE LA NICHEA.

Famenii să se priimească întru clirici. *Gl. 1.*

Zisu-se-au şi la canoanele apostoleşti, adecă la 22 şi la 23 şi la 24: *Tîlc.*
carele va fi scopit dă nevoe şi va fi destoinic de preoţie, acela să nu se
apere a se înălţa întru clirici. Iar carele se va fi tăiat de voe, acela iaste
cum ş-ar fi singur ugigaş, şi întru clirici nicecum să nu se priimească,
ce încă, de va fi şi cliric, să i se ia darul. Deci aşijderea iaste şi socoteala
canonului acestuia.

Carii vin de în viaţă păgîină şi se botează, aceia să nu se hirotonească *Gl. 2.*
numaicît, pînă nu se va ispiti într-un an. Iară cine va greşi după hirotonie
şi se va vădi, apoi unul ca acela să se părăsească de cliricie.

După cum zice canonul 13 al apostolilor, aşijderea şi acesta zice: *Tîlc.*
cela ce s-au botezat acuma să nu se pue numaicît episcop sau popă ca
să nu cumva să se îngîmfe ca un om botezat de curînd, să cază într-o
osîndă şi în laţul diavolului, ce să cade unuia ca aceuia, după cum zice
canonul 11 al săborului de la Sardia, adecă întîi să vie la spiţa de întîi, *Semnează.*
citet, ipodiacon şi la altele cîte sînt, măcară să facă vreame un an. De-acia,
dă se va socoti vreadnic de dumnezăiasca preoţie, atunce să ia marea
cinste. Cade-se apoi iară că, de va greşi după hirotonie şi se va vădi,
atunce să se lipsească de daru-ş.

Să nu ţie neştine în casă altă muiare, fără mumă şi soră; cu aceste *Gl. 3.*
feate să fugă de toată bănuiala.

Fără de aceste obraze, cade-se a fugi de toată prepunerea cea rea, *Tîlc.*
adecă de mumă, de soră şi de mătuşă şi de altă rudenie. Iară a lăcui la
un loc cu altcineva, fără cu carele am zis, nu lasă nici iartă acest canon,
nice a 5 canon al 6-lui săbor de la Trulla, nice a 18 şi 22 a doile săbor
de la Nichea, nice marele Vasilie cătră un preot Grigorie, scriind: să se *Semnează.*
desparţă de ţiitoarea muiare, zice, măcară de iaste şi de 70 de ani şi a
lăcui cu dînsa la un loc să nu se socotească.

Episcopul să se pue de toţi eparhianii; iară de vor lipsi de în ceia- *Gl. 4.*
lalţi trei de în scrisoarea ce să vor fi făcut rînduială, atunce puteare să
aibă mitropolitul.

Însă de doi sau dă trei episcopi se hirotoneaşte episcopul, după cum *Tîlc.*
zice canonul de întîi a sfinţilor apostoli: de doi şi de trei să se rînduiască.

Iară de să va tîmpla tuturor episcopilor ai eparhiei de vreo nevoe, sau pentru lungimea căii de nu vor putea să vie, atunci tot trebuie și ei toți să facă scrisoare de rînduială la episcopii carii sînt, și deaca se vor face rînduialele, atunci după tocmita sorților puteare să aibă mitropolitul ca unul ce s-au ales de într-acei trei rînduiți, adecă se chiamă mai ales.

Gl. 5. Carii sînt afurisiți de cineva, pre aceia alții să nu-i priimească, fără numai de-i vor fi afurisit pentru împuținarea sufletului, sau pentru vrajbă; pentru că de unele ca acestea se-au socotit să se facă săbor de doao ori într-un an întru toate eparhiile, însă o dată între Rusalii, iară a doa toamna.

Tîlc. Cade-se după cum zice cuvîntul: cel vătămat, zice, să se tămăduiască de la cela ce l-au betejit. Așijderea și cela ce se-au afurisit de episcopul său să nu se priimească de altul fără de ispită și întrebare, ce pre unul ca acela să-l întreabe să-i spue vina afurisaniei și să o descopere, să nu cumva să fie afurisit pe dreptate, sau pentru mînie, sau pentru vrajbă, sau pentru altăceva vină a episcopului, ca însă nice cei afurisiți să nu se afurisească de fiecă, nice iară, afurisind pe dinșii episcopii să nu bage sama, ce să-i priimească alții fără de întrebare. Ce de doao ori peste an, întru toate eparhiile poruncește acest canon să se facă sfînt săbor, ca, cu mintea tuturor episcopilor a aceii eparhii, toată întrebarea besearicii și toată îndoirea și încurmezișarea să se dăzleage și să se tocmească, cum zice și canonul 37 al sfîntilor apostoli. Dece cum am scris acolo, la canonul 6 al săborului de la Trulla și a 6 de la a doile săbor de la Nichea, adecă pentru împuținarea cheltuialii dă pre cale a episcopilor ce să vor aduna, au tocmit să se facă săbor numai o dată preste an întru toată eparhia, unde va vrea mitropolitul să facă întrebare episcopilor, între praznicul sfîntelor paști și în luna octovrie.

Semnează.

Gl. 6. Alexandreanul să fie volnic, adecă să oblăduiască pre Eghipet și pre Livia și pre Pentapoleos; și Rimul pre ceia ce sînt supt mîna lui, și Antiohia și alții, cineși pre ai lor. Iară carele se va face episcop fără de știrea mitropolitului, acela să nu fie episcop; iară de să vor face rînduiale de mai mulți pre canoane (adecă pre tocmeală) și trei de într-înșii vor sta împotrivă, aceia să nu fie adevărați.

Tîlc. Fieșcare de în patriarși trebuie să-ș ție și să-i fie de îndăstul cu ale lui ce au avut mai nainte oblăduiri, iară nu cu altă eparhie a altuicui, care n-au fost dă demult de început supt mîna lui să o jehuiască să o supue, căce că gînfare ca aceasta iaste a oblăduirii mirenești. Așijderea se cade și episcopilor a fieșcării eparhii să cunoască pre mai marele lor, adecă pre episcopul lor de la mitropolie care va fi, și fără de știrea acelui episcop să nu facă nemica; iară de vor face niscare tocmeale fără știrea lui, atunci să nu fie episcop unul ca acela. Și iară, de va fi voia mitropolitului să se adune episcopii să facă vreo rînduială sau tocmeală ceva și la aceia voe la un loc nu se vor strînge toți, ce unii, pentru a lor voe rea se vor încurmezișa, atunci mai mult să se ție tocmeala și rînduiala celor mai mulți. Caută la săborul de la Efes canonul 8, la apostoli canonul 1 și al 2 și la săborul de la Sardichia canonul 3.

Semnează.

Gl. 7. Episcopul elias de la Ierusalim să fie cinstit întru mitropolie și să aibă întărire și paza deregătoriei sale.

Nearaoa cea de în titla de întîi carea iaste în cartea de întîi zice: *Tîlc.* episcopul Ierusalimului, zice, carele se chiamă elia, adecă patriarhul, cade-se după cum zice acest canon: episcopul Ierusalimului să fie cinstit întru cinstea patriarhului. Pentru că mitropolia Chesariei iaste mai nainte de a Palestinei și după dinsa iaste și sfînta cetate, cade-se și patriarhului să-ș ție a sa cinste; așijderea să-ș păzească și mitropolia Chesariei a ei deregătorie carea mai nainte se-au făcut. Și caută de aceasta la a 12 canoane a săborului de la Halchidona, gl. 8.

Ceia ce să chiamă curați, de să vor întoarce, atunce întîi să mărturisească că se vor spăsi și vor ținea tocmealele besearicii și se vor împreuna cu a doa nuntă și va erta pre cei ce vor fi greșit, și așa carii se vor afla hirotoniți, să-ș fie întru a lui tocmeală. Adecă carele va fi adevărat episcop să fie episcop, iară de în cei curați de va fi episcop de sate sau de orașă, aceia să-ș ție cinstea: de va fi popă, popă, de va <fi> episcop, episcop, pentru că nu pot fi doi episcopi într-o cetate. *Gl. 8. Iaste un eres, carii se chiamă curați, carii zice că, deacă moare omul, nu iaste pocanie.*

De în ceia ce vin cătră sfînta a lu Dumnezeu adevărata besearică apostolească, însă unii se botează, iară alții cu mir se ung, iară alții numai ce blastemă toată alta a lor ereasă. Adecă carii se-au înșelat de se-au prelistit de un popă, anume Navat, al besearicii Rimului și se-au chemat de dinsul curați zicînd că ceia ce greșesc n-au pocanie și apărîndu-se de a doa nuntă. Unii ca aceia de vor veni cătră besearică și vor mărturisi și vor priimi a doa nuntă și pre ceia ce vor greși și se vor pocăi vor erta și, cum am zice mai pe scurt, vor urma pre toate tocmealele besearicii și-ș vor blăstema a lor eres, și altele, aceia să se priimească și numai cu sfîntul mir să se ungă. Și însă unii de într-înșii de vor fi fost și episcopi, iară să-ș fie întru a lor deregătorie; numai dă se va afla într-acea cetate alt episcop al adevăratei besearici, de va fi fost hirotonit mai nainte dă venirea lor (adecă a acelora), că mai nainte se cinsteaște unul ca acela, adecă adevăratul episcop cel de întîi și singur în scaunul episcopiei să șază, decît aceia, pentru că nu se cade 2 episcopi să fie într-o cetate. Iară acel episcop carele se-au numenit episcop de curați ca un preot să se cinstească; iară de va vrea episcopul să-i cinstească numele cu nume de episcop, iaste volnic, iară alte lucrure, ce să cuvin episcopiei a lucra, nu i se cade. *Tîlc.*

Carii se hirotonesc fără ispită și apoi de alții se vor vădi că au greșit, *Gl. 9.* unii ca aceia să se părăsească.

Neștine dă se va fi înșelat să greșască și fără de ispovedanie sau făr-întrebare va fi ajuns întîi la spița preoției sau a episcopiei și după hirotonie se va vădi că au greșit, acela de preoție să se părăsească. *Tîlc.*

Carii vor fi greșit și se vor fi hirotonit fără știre sau cu știre (adecă sau vor hi știut, sau nu vor hi știut ceia ce se-au hirotonit), acelora să li se ia darurile. *Gl. 10.*

De nu vor fi știut greșalele ceia ce au hirotonit celora ce i-au hirotonit, sau de va fi fost și în știrea lor și de acealea nu vor fi fost băgat seama, aceasta nu aduce osîndă canonului besearicii, ce deaca vor priceape după aceeaia ceia ce i-au hirotonit, atunce ca și ceia ce au greșit să li se ia darurile. *Tîlc.*

Gl. 11. Cîți fără nevoie se-au lepădat de leage și au fost harnici să tîmple ertăciune, unii ca aceia să se dăstoinicească a ceva ertăciune și 2 ani să cază cu pocanie.

Tîlc. Cîți se-au lepădat de leage fără nevoie măcară de vor fi fost și nedestoinici milii, mai ales cei de într-înșii carii se vor pocăi, aceia să se destoinicească a ceva milă, însă 3 ani să fie întru cei ce ascultă, adecă să stea lîngă dverile ceale împărătești și să asculte dumnezăeștile scripturi, iară după vreamea a trei ani să între în lăuntrul curții besearicii și să obîrșască 7 ani împreună cu ceia ce cad după ambon (adecă mai îndărăt de ambon), și după ce va trece vreamea a 7 ani, de-acia după alți 2 ani să priimească starea credincioșilor, adecă să stea cu cei credincioși, să fie împreună cu dinșii la rugă pînă ce se va obîrși liturghia; iară de dumnezeiasca priceaștenie să nu se apropie într-acei 2 ani, ce după aceeaia să se dăstoinicească și sfîinției priceaștinii.

Gl. 12. Carii au fost nevoiți și le-au părut că vor sta împotrivă, iar apoi se-au lepădat de păgînatate și se-au întors, aceia zece ani să fie despărțiți, căutînd firea a fieșcăruia de pocanie; și deaca se va pocăi și va priimi canonul mai cald, adecă cu userdie, atunce să i-l dea episcopul mai cu milă, iară de-l va priimi mai reace, atunce să i-l dea mai tare.

Tîlc. Cîți se-au chemat de în dumnezăescul dar și, după strînsoarea de întîi, nevoiți fură și se tocmiră să stea păgînilor împotrivă și au lepădat și brîul voiniciei, adecă al cinstelor, iară apoi se-au plecat și se-au întors ca cîinii la borătura lor și se-au adaos a înțelepți iară ceale ce sînt ale păgînilor ca să-i pue la cinstea de întîi și iară să ia slujba, aceia deaca se vor întoarce, să li se dea canon de pocanie în trei ani să asculte, iară pînă în zece ani să cază; de-acia atunce să se dăstoinicească priceașteniei. Puteare are episcopul a imputina și a mări canoanele văzînd pre ceia ce să întorc cătră pocanie. De să vor întoarce cu frică și cu trăpenie și cu lacrăme, atunce să-i slăbească mai pe ușor, iară de să vor întoarce cu mai nesocotință și nebăgare seamă și cu leane, unuia ca aceuia mai grea învățătură să-i dea.

Gl. 13. Carii vor să moară, aceia să se priceștuiască; iară de să va sănătoși vreunul de aceia, iară să fie întrebat, adecă să se ispovedească și numai ce să fie la rugă cu ceia ce să priceștuesc.

Tîlc. Tot credinciosul, la eșirea sufletului său, pentru bună petrecanie să se priceștuiască, iar deaca se va sănătoși, atunce el să fie la rugă cu ceia ce să priceștuesc, iar să nu se priceștuiască dumnezăeștilor sfîințiri, ce deaca va împlăa întru rugi vreamea stării lui; de-acia de atunce înainte să se dăstoinicească și acelui dar, adecă priceaștenii.

Gl. 14. Oricare oglașenic va cădea, acela numai trei ani să asculte, de-acia să se roage iară cu cei oglașenici.

Tîlc. Doao feliure ale oglașenicilor sînt, însă unii carii au venit acuma, iară alții se-au făcut deplin și mai mult se învățară credinței. Adecă oglașenicul cel mai deplin, carele au căzut și au greșit, acela nu se lasă fără canon, măcară și sfîntul botez de îndestul de i-au spălat rugina sufletului, ce deac-au greșit, tot are canon, ce să se împreune cu cei ce ascultă și după trei ani iară să se roage împreună cu cei oglașenici. Și de aceasta caută la Neochesaria, la cincilea canon.

Nice episcop, nice popă, nice diacon să îmble de în cetate în cetate, Gl. 15.
de în oraș în oraș, de în sat în sat, căce că li se cade iară să li se dea în
mînă besearicile carele le-au fost datu-li-se în mînă.

Canonul acesta nu numai ce leapădă de tot schimbările episcopilor, Tîlc.
ce încă și ale preoților și ale diaconilor. Așijderea să facă la besearicile
cealea ce se-au închizășuit și li se-au dat în mînă, iară să se întoarcă.

Iar săborul de la Sardia, canonul de întîi și al doilea, mai iute pedep- Semnează.
sește pre unii ca aceia supuindu-i cu oprirea de priceaștenie, să nu se
priceștuiască cîtăva vreme.

Cîți preoți și diaconi vor fugi dă pre la besearici, aceia să fie neprii- Gl. 16.
miți la altă besearică, ce să se întoarcă la lăcașul lor; iară cine va aduce
de la altul să-l hirotonească fără știrea episcopului, aceia să nu fie
hirotonie.

Acest canon pentr-aceastea adins eluși așa poruncește: nice un Tîlc.
preot, zice, sau diacon să nu se despartă de la besearica carea se-au chiză-
șuit și i se-au dat în mînă și de alt episcop să se priimească, ce iară să se
întoarcă la lăcașul său. Iară care episcop va priimi de va aduce cleric
de aiurea și-l va hirotoni și-l va înălța la mai mare spiță la besearica
lui fără de știrea episcopului său, aceluia să-i hie deșartă hirotonia.

Cine va lua camătă, sau mită, sau jumătate de capete, acela striin Gl. 17.
să fie de besearică și luatu-i darul după hotarul acesta.

Însă cametele de sute sînt cînd dai zeace în doisprezece, iară mai Tîlc.
puțin de aceștea sînt a șasea, carii se cunosc a fi camătă mai mare de toate.
Deci oricine va împrumuta pre cineva și va lua așa cum am zis mai sus
și va ceare camătă mai grea, adecă de o sută și mai puțin, adecă jumă-
tate de aceasta, ce să zice 6, ca cum ar fi uitat scriptura ce zice: argintul
său nu l-au dat în camătă, unul ca acela, de va fi de în clirici, să i se ia
darul; măcară deși nu zic aceaste săboară, adecă canonul 44 a sfinților Psalm. 14.
apostoli și săborul de la Trulla, canon. 6, de aicea să i se ia darul, ce cînd
face așa, adecă ia camătă și-i poruncești să se părăsească și nu va.

Diaconii întru a lor rînd să fie, nice să dea preceăștenie preoților, Gl. 18.
nice să se tinză naintea mai marelui lor, nice în mijlocul preoților să șază,
că fără de cale și fără tocmeală iaste adecă carii fac așa.

Acest canon aflînd făcîndu-se pre în cetăți și pre în bogate locure Tîlc.
lucruri cum nu se cade și fără de tocmeală, îndreptează și poruncesc
să nu cumva să dea vreun diacon preoților dumnezeiasca priceaștenie,
nice mai nainte de dinșii să se tinză, ce ei să ia priceaștenie după preoți,
sau de la episcop sau de la preoți, nice ei să șază între preoți ca să nu
cumva aflîndu-se șezînd mai sus de dinșii să zică că-s mai cinstiți, că
acesta lucru iaste foarte făr' de cale; iară carele nu se va lăsa, acela să
fie lipsit de diiconie.

Pavlichianii să se boteaze a doa oară și, deaca se vor boteza și vor Gl. 19.
fi clirici, dă se vor arăta cu viață bună, potu-se și hirotoni, iară de nu se
vor arăta cu viață bună, să li se ia darul. Iară diiconițele deaca se vor
întoarce, să nu se cumva ameastece întru hirotonie, ce să se socotească
întru mireani.

Carii vor veni de în eresul pavlichianilor, aceia a doa oară să se Tîlc.
boteaze; și oricarii de într-înșii ca niște clirici vor fi slujit la pavlichiani,

aceaia deaca se vor boteza, de vor avea viață curată, atunci să se hirotonească, iară dă se vor afla nedestoinici, să li se ia darul. De vor veni cătră adeverita besearică și se vor boteza, la un loc să fie cu mireanii. Pavlichianii sînt carii să trag de la Pavel Samosatul, carele prost pentru Hristos au gîndit și l-au socotit, și zicea că iaste om prost, și zicea că n-au luat începătură de la tatăl mai nainte de veac, ce de la Maria, ocaanicul de dinsul.

Gl. 20. Nu se cade a face metanii cu genuchele la pămînt duminecile și în zilele rusaliilor, ce de-a în picioarele să se roage oamenii.

Tîlc. Nu se cade a pleca genuchele duminecile și în zilele rusaliilor, ce stînd drept să-ți dai rugile lui Dumnezeu, pînă la *съше'сѣтъ сѣго дѣла*¹⁾, după cum au zis mulți sfinți și sveti Vasilie și poruncește de zice să se roage tot creștinul stînd în picioare; care lucru închipuiaște că am învis cu Hristos. Drept aceaia ni se cade să căutăm ceale de sus, zioa cea făr' de seară a celui veac ce va să fie fără sfîrșenie.

Conețul sfîntului săbor de întîi de la Nichea.

SĂBORUL SFINȚILOR PĂRIȚI CARELE SE CHIAMĂ NAMEASTNIC.

Adunatu-se-au la mitropolia Anchira Galatiei asupra lui Pavel Samosatul, carele au fost întîi începătoriu ereselor, carele era episcop la Antiohia, în vremea lui Avriilian împăratul Rimului. Și se-au făcut acesta săbor mai întîi de toate săboarăle, iară se-au pus aicea mai pre urmă pentru podoaba și înfrîmșetarea a săborului a toată lumea. Și era mai mare la acest sfînt săbor Vitalie episcopul Antiohiei Siriei, Agricolae de la Chesaria Capadochiei, *сщ҃но*²⁾ mucenicul Vasilie, episcopul de la Amasia, carele se-au încununat cu cununa muncii, în vremea lui Lichinie muncitoriu de creștini. Pentru că în vremea goanei mulți creștini nu putură să rabde munca pînă în sfîrșit, ce se plecară muncitorilor și se închinară idolilor, iară apoi după aceaia se căiră și iară veniră la pocanie cătră săborniceasca și apostoleasca besearică. De-acia fu întrebare de sfinții părinți pentr-aceasta cum se va cădea să se priimească carii se-au lepădat de Hristos. Drept aceaia de aceasta și de alte vini sfîntul săbor făcură canoane 25 pentru întărirea pravoslaviei.

Gl. 1. Pentru preotul și diaconul carii mai nainte se vor fi închinat de vor fi făcut jertvă idolească.

Gl. 2. Pentru ceia ce-i vor fi muncit și după muncă vor fi luat bucate idolești.

Gl. 3. Pentru ceia ce au mers de au tămîiat cu tămîe și au mîncat bucate idolești.

Gl. 4. Pentru ceia ce au mers cu jale și cu lacrăme de au mîncat.

Gl. 5. Pentru ceia ce se-au înfricoșat numai și au mers de au junghiat, apoi se-au pocăit.

¹⁾ „Pogorîrea sfîntului duh“.

²⁾ „Sfințit“.

Pentru cela ce au avut ale sale bucate și au mâncat împreună cu Gl. 6.
păgînii.

Pentru cela ce va fi junghiat de doao și de trei ori, însă cu sila sau Gl. 7.
dă nevoe.

Pentru cela ce n-au junghiat numai el de voe, ce au îndemnat și Gl. 8.
pre altul.

Pentru cela ce va să se hirotonească diacon. Gl. 9.

Pentru fata ce se logodeaște, iară altul o răpeaște. Gl. 10.

Pentru cela ce au junghiat mai nainte de botez. Gl. 11.

Pentru să nu hirotonească episcopul de sate. Gl. 12.

Pentru preoții carii se leapădă a nu mânca carne. Gl. 13.

Pentru să nu vînză ceva preotul de ale besearicii. Gl. 14.

Pentru cela ce face păcate cu dobitoace mai nainte de 20 de ani. Gl. 15.

Pentru stricatul zăcătoriul de dobitoace și de altele. Gl. 16.

Pentru carele se face episcop și nu-l priimesc la besearică oamenii Gl. 17.
carii sînt acolo.

Pentru carele se făgăduiaște să lăcuiască neînsurat și apoi se leapădă. Gl. 18.

Pentru preacurvariul și preacurva. Gl. 19.

Pentru curvarii și curvele carii iau erbi de omorîrea copiilor. Gl. 20.

Pentru omul ucigaș de a lui voe. Gl. 21.

Pentru omul ce ucide dă nevoe. Gl. 22.

Pentru cela ce-i vrăjaște cineva și bagă niscare lucrure de acealea Gl. 23.
în casa lui ca să afle leacure.

Pentru o fată ce se va logodi, iară apoi logoditul va fi stricat pe Gl. 24.
soru-sa.

Să știi că glava cea de întîi și a doa se-au tîlcuit amîndoaă la un loc.

CANOANELE SFÎNTULUI SĂBOR DE LA ANCHIRA.

Preotul și diaconul carii vor fi junghiat jertvă idolilor, de-acia se Gl. 1 și 2, a-
vor iară întoarce în adeverință, aceia numai să-ș ție scaunul și cinstea, mîndao la
iară de ceale sfinte nemica să nu facă. un loc. **A**

Cîți de în preoți și diaconi în vreamă de goană i-au nevoit și au Tîlc.
junghiat idolilor, de-acia întru adeverință vor veni căindu-se ce au făcut,
aceia datori sînt să-ș ție numai scaunul și cinstea, iară a sluji întru ceale
sfinte n-au ei puteare, cum am zice, agnețul sau potiriul să poarte, sau
să facă cazanie oamenilor, sau să obîrșască ceva de în sfînta liturghie nu pot. **T**

Carii se-au nevoit și se-au pedepsit adevărat și după muncă au luat Gl. 3.
bucate de la idoli dă nevoe, unii ca aceia să nu se apere de priceaștenie;
iar de să va fi tîmplat să nu fie greșit nemica, atunce de vor vrea, potu-se
și hirotoni, iar așa să fie negreșiți.

Carii se-au nevoit și după caznă au luat bucate de ceale junghiate Tîlc.
idolului și căznindu-i, fără de voia lor le-au băgat în gură, așijderea și
ceia ce au luat într-acesta chip tămîie întru mîinile lor, și nevoiți fiind,
dă nevoe, o au aruncat la idol, și vor mărturisi cu totul că sînt creștini
și pentru jalea ce li se-au tîmplat de pururea întru toate vor arăta, cu

hainele, cu chipul și cu viața, smerenie, ca cum ar fi afară de păcate (adecă fără voe au greșit), unii ca aceia de priceaștenie să nu se oprească, ce să fie într-un an lor cinste. Iară de vor fi unii ca aceia mireani de vor vrea să se hirotonească, însă de va fi fost viața lor cea mai denainte nevinovată, adecă curată, de aceia nu se apără a tâmpla cinste ca aceia.

Gl. 4. Cîți au fost duși să junghe idolilor împodobiti și au mers de au mîncat, unii ca aceia să cază în 6 ani.

Tîlc. Cîți i-au nevoit să junghe sau să și au cinat într-un capîște și vor fi mers cu haine luminate și de mult preț împodobiti și vor fi mîncat la cină, sau de vor fi dus și jertvă, unii ca aceia, de se vor pocăi, să fie la un loc într-un an cu cea ce ascultă, iară trei ani să cază și, după alți doi ani, să priimească să stea cu cei credincioși, și numai la rugi să se împreune; iară după ispita aceasta să li se obîrșască canonul și să se priceștuiască dumnezeestii priceaștenii.

X Gl. 5. Carii vor fi mers cu haine de jale și vor fi mîncat cu lacrăme, aceia trei ani să cază, iară de nu vor fi mîncat, atunci doi ani, și să caute să vază fost-au nevoitoriu mai nainte într-un viața lui, au n-au fost; însă cum se va arăta episcopul, au cu milă, au fără milă.

Tîlc. Carii vor fi fost nevoiti să între în capîștea idolească și să mănînce într-însa, de vor fi intrat cu veșminte de jale și vor fi mîncat cu lacrăme, aceștea ca cum se-ar sfii de muncă și socotind de tot că fac așa dă nevoe, pentru tăierea mădularelor sale căce nu pot răbda să ia muncă, pentru împlerea voii ceii fără de leage, aceia numai 3 ani să cază, de-acia să se priimească într-un cei credincioși fără de împreunarea dumnezeestii priceaștenii. Iară de n-au mîncat, ce numai ce au intrat, atunci în doi ani să cază și într-un an să stea cu credincioșii, și după acei trei ani să li se împlă pocăania. Iară putearea iaste la episcop; cumu-i va vedea că se nevoesc au se lenevesc, așa să-i și tocmească și să le ispitească și ceaia viața a lor de mai nainte, carea și cum au fost. De-acia și de într-amîndoao tocmirile, carea e acuma și cea ce au fost mai nainte, și atunci sau să împutineaze, sau să înmulțească canonul.

X Gl. 6. Care om numai de frică va merge și va junghia, de-acia se va căi, acela cinci ani să cază.

Tîlc. Carii nu se-au dus la munci, ce numai de frică s-au spăreat și au junghiat, de-acia au așteptat pînă va treace vreamea aceii rătăcirii, și iară se-au întors spre pocăanie, aceia într-un an să fie într-un cei ascultători, iară în trei ani cu cei ce cad și în doi ani să stea cu credincioșii, și numai să se împreune la rugi. Deaca se vor împlă toți acei șase ani, atunci să li se sfîrșască canonul și să se împreune dumnezeestii priceaștenii.

Gl. 7. Cine va avea ale lui bucate și va mîncea cu păgînii împreună la praznicele lor, acela doi ani să cază.

Tîlc. Oricine va merge la praznicile păgînilor carele se fac pre în bogate locuri despărțite, de va mîncea cu dinșii, avînd el bucate, acela numai doi ani să cază. De-acia de-i va trebui lui de atunci el numai să se împreune cu credincioșii la rugă. Socotința episcopului să fie cînd se cade să ispitească să vază cum au fostu-i și mai nainte viața celui ce să pocăiaște.

Cine au junghiat de 2 și de 3 ori, însă dă nevoe, acela 7 ani să cază. *Gl. 8.*

Cîți dă nevoe au junghiat idolilor nu numai o dată, ce și de trei ori, *Tîlc.* aceea patru ani să cază și doi ani să fie fără de priceaștenie și numai la rugă să se împreune cu cei credincioși, iar după a șaptele ani să i se sfîrșască canonul deplin.

Carele n-au junghiat de voe numai el singur, ce au îndemnat și pre altul, acela zece ani să cază. *Gl. 9.*

Acesta, ca un om ce singur pre sine piarde și pre alții adună și-i îndeamnă întru peire, dă se va întoarce, atunci în trei ani să fie cu cei ce ascultă, iară într-alți șase ani cu cei ce cad, iară într-alt an cu cei ce stau și să se împreune să stea la rugă cu cei credincioși pînă la sfîrșitul liturghiei; și așa deaca vor treace vreame a zece ani, atunci să i se împle canonul și să se dăstoinicească și dumnezeștii priceaștenii. Iar deaca se va ispiti și ceaia viață a lui și nu se va afla că au fost bună, atunci să nu-l slobozești la dumnezăiasca priceaștenie. *Tîlc.*

Carele va vrea să se hirotonească diacon, de va mărturisi episcopului că nu poate să trăiască neînsurat, acela deaca se va însura, el să se facă diacon, iară de va tăcea și apoi se va însura, atunci să se părăsească de diiconie. *Gl. 10.*

Acest canon poruncește: cela ce nu va putea să se ție neînsurat și va spune episcopului mai nainte de hirotonie cum va să se însoare, acela să nu se apere. Iară de să va însura după hirotonie și va hi spus episcopului și-l va fi blagoslovit, atunci iară să fie într-acea slujbă și cinste. Iară carele cînd se-au hirotonit nu va hi spus că va să lăcuiască neînsurat, iară apoi de să va însura, acela să se părăsească de diaconie. Iară acestui canon stă împotrivă canonul 6 al 6 săbor și apără cu totul pre cel neînsurat ce va veni să se facă ipodiacon și popă și după hirotonie să se însoare, însă cine aceasta va îndrăzni a face, poruncește să li se ia darul. Și acel canon să se ție, iară cesta să se lipsească. *Semnează.*

Fata de să va fi logodit, iar apoi de altul se va răpi, atunci să se dea celui de întîi. *Gl. 11.*

Acest canon poruncește: de să va fi logodit vreo fată și după aceea de altul se-au răpit, atunci să o dea logoditului de întîi măcar de o va fi și stricat cela ce o au răpit. Iară titla 58 a șaptei cărți a împăraților, a mari munci supune pre cela ce au făcut răpire muierii; așijderea și cela ce au ajutat la răpire, așijderea și ceaia ce vor fi îndemnat spre aceasta. De-acia de va și vrea muiarea cea răpită, măcară și părinții ei, să o ție muiare cel ce o au răpit, nu-i iartă; însă și ceaia ce vor împreuna nuntă ca aceasta să fie pedepsiți cu închisoarea. *Tîlc.*

Carele va fi junghiat idolilor mai nainte de botez și apoi deaca se va boteza să fie nevinovat. *Semnează.* *Gl. 12.*

Deaca vreame ce sfîntul botez spală toată rugina sufletească, de va fi junghiat jertvă întru laudă idolilor mai nainte de botez, acela deaca se va boteza, să fie nevinovat; după aceea de i se va afla viața nevinovată, aduce-să și la spița preoției. *Tîlc.*

Episcopul de sate nu poate să hirotonească fără de isprava episcopului. *Gl. 13.*

Acest canon foarte apără tare pre episcopii de sate, fără de isprava episcopului a hirotoni. Iară a 10 canon a săborului de la Antiohia iartă lui să facă *Tîlc.*

Semnează. numai citeți și ipodiaconi și jurători; iară să nu îndrăznească a hirotoni preot sau diacon fără de știrea episcopului de în cetate sau de în oraș, că supt mîna lui iaste supus și satul. Iar marele Vasilie aflînd de la episcopii de sat făcînd fără întrebare poslușnici besearicilor de multe ori și de preoți și de diaconi cu isprava acelor episcopi de sat și ei făcînd. Drept aceea nu iartă episcopilor de sat să priimească ei niscare lucrure ale besearicii fără de știre, ce însă să se ispitească, și atunci pre acei episcopi de sat să-i și priimească; iară să nu-i bage în cliros mai nainte pînă ce nu va spune de lucrurile lui ce e dă dinsul. Iară episcopii de sate să știi că sînt carii sînt astăzi pe în orașe și pe în sate, dă se chiamă protopopi.

● *Gl. 14.* Preotul carele se va lăsa de carne și numai ce o va gusta, acela se poate depărta de dinsa așa; iară de nu va nici gusta carnea cu vearze, acela să se părăsească de preoție.

Tîlc. Popa sau diaconul de va gusta numai carnea, apoi, de-i va fi voia, iară o poate lăsa; iară carele nu va vrea nice măcar vearzele cu carne să guste, acela să i se ia darul, ca un om ce ispitește tocmirea lui Dumnezeu și o lasă și o leapădă. Caută de vezi și la canonul 51 a sfinților apostoli.

● *Gl. 15.* De vor vrea să vînză preoții ceva de ale besearicii, să nu fie volnici, ce să fie seama toată pe episcopul.

Tîlc. Deacă moare episcopul, lucrurile besearicii, mult, puțin, ce va fi, trebuie să le păzească cliricii, sau de nu vor fi clirici, atunci să le ție mitropolitul, ca să le dea fără lipsă toate în seama episcopului carele va vrea să fie la acea besearică; că cliricii dar dă le vor lua și vor face ale lor ceva, nice deaca va rămînea besearica văduo, să nu fie mult fără de episcop, ce mai multă zăbavă să nu fie de în trei luni, fără numai de să va tîmpla o vreme cu nevoe să nu poată fi îndemînă. Iar într-acea vreme cliricii de vor lua sau vor rîsipi sau vor vinde de în lucrurile besearicii ceva, să n-aibă voe, ce să fie pre voia episcopului. Iară de va vrea să întoarcă vînzarea, atunci să fie volnic să-și ia lucrul sau onealta aceea; iară de-i va fi voia, el să fie volnic să întoarcă și prețul, adecă să nu se lase acel lucru, ce sau să-l dea la mîna episcopului, sau să-l plătească deaca-i va plăcea. Caută la canonul 25 a săborului de la Halchidon și la canonul 35 a șaselui săbor de la Trulla.

● *Gl. 16.* Zăcătoriul cu dobitoace mai nainte de 20 de ani, acela 15 ani să cază; iar de va fi mai mare de această vîrstă și va fi căzut și va avea muiare, atunci 25 de ani să cază. Iară carele va avea muiare și va fi de 50 de ani, acela să cază pînă la eșirea sufletului.

Tîlc. ● Capul 81 a titlei 32 a șaptei cărți împărătești zice și poruncește zăcătorilor cu dobitoace să li se tae mădulariul cel de rușine. Așijderea și celora ce fac cum nu se cade cu parte bărbătească, pentru carii poruncește canonul acesta, de va fi fost mai mici de 20 de ani, să cază în 15 ani și într-alți 5 să stea împreună cu credincioșii, și numai întru rugi să se împreune, de-acia să se atingă de dumnezeiasca priceaștenie. Iară carii vor trece mai mult de doazeci de ani și vor avea mueri și vor cădea într-aceaste patime, aceia să cază să împle 25 de ani și alți 5 ani întru împreunarea molitvelor și după aceea să tîmple împreunarea dumnezeestii sfinții. Iară carii vor cădea după vremea a 50 de ani și vor fi avînd mueri,

acela să cază întru toată viața lui și la sfârșit să se priceștuiască pentru bună petrecanie.

Stricatul zăcătoriul cu dobitoace, sau și el altora de-l strică, acela Gl. 17. să se roage cu cei ce-i bîntuiește duhul necurat la un loc.

Deaca vreame ce era necurat cel stricat întru leagea lui Moisi, așij- Tîlc. derea și acest canon pre zăcătoriul de dobitoace ca pe un necurat chiamă-l stricat. Dece va pre unii ca aceia carii fac stricăciune la mueri afără de fire, sau la bărbați, sau la dobitoace, stricînd pe dinșii, sau dînd și el altora a lui stricăciune ca cum i-ară trebui să se sature de păcate, acela să se roage împreună cu cei înviorîți. Înviiorîții sînt, după cum zice marele Dionisie, carii sînt cuprinși de duhul viclean, pre carii nu-i lăsa să se roage împreună cu credincioșii, ce avea loc osebit de eluși, de să ruga acolo. Caută de aceasta la canonul 7 și 63 al marelui Vasilie și vei afla de aceștia scîrîndivitori îngroziri mai mici, adecă mai puțin canon.

Episcopul carele se va face și nu va vrea să se dea locului în carele Gl. 18. se-au chemat, ce va căuta altă episcopie, acela să se afurisească; iară de va vrea să se socotească cu preoții, el să se înceteaze, adecă să fie în ceata și în rîndul preoților, iară de să va încurmezișă și episcopilor de acolo, atunce să se lipsească și de cîntea preoției.

Deaca se va face episcopul episcop și nu va vrea să poarte grijă Tîlc. pentru ce i se-au dat în mîna și-l vor goni oamenii și va înceape a se închi-zășui să lăcuiească la altă episcopie într-altă parte și va face episcopilor de acolo vreo învăluire, acela să se afurisească. Iară de va vrea să se împreune cu preoții și să șază cu dinșii și tocma să ia cînte, atunce să fie împreunat cu dinșii; iară de va face vreun val împotriva și acelora episcopi ce sînt de șed acolo răpînd sau apucînd niscare lucrure episco-pești, atunce și de acea cînte preotească să fie lipsit.

Cine se va făgădui să se ție neînsurat și apoi se va lepăda, acela Gl. 19. 4 ani să se despartă de besearică. Și featele să nu meargă cătră cineva ca cătră niște frați.

Însă acest canon întru lățime ceare și va așa: carele se făgăduiește Tîlc. să fie neînsurat și apoi se leapădă, acela să împle canonul celui ce se însoară a doa oară. Și certarea celui ce se însoară a doa oară aceasta iaste, cum zice marele Vasilie la a patrulea canon: într-un an să se despartă de besearică; iară alții de în părinți pre unul ca acela despărțitu-l-au în 2 ani; iară acesta marele Vasilie, la a 19 canon a lui au tocmît zicînd că: pentru mărturia oamenilor celora ce zic că nu se vor însura, nu știm, fără numai unii de în oameni carii pre sine adins eiș se-au dat întru ceata călugărilor; însă și de acei oameni carii se făgăduesc să-ș ție curăția trebuie să fie cea ce se cade, adecă să întreabe pe dinșii și mărturia lor adevărată a o lua, adecă ca să nu cumva să se leapede de mărturia lor și să se întoarcă cătră dulceța și iubirea trupului. Însă cine au adunat acest canon și întru lățime l-au pus, tocmît-au cine se va făgădui să-ș ție curăția (adecă neînsurat) și apoi se va lepăda, acela să aibă canonul celora ce să însoară a doa oară. Iară marele Vasilie zice: cine se va făgădui și de aceea se va lepăda, adecă acela să aibă canonul celor curvari, pentru că canonul unora ca acelora în 7 ani iaste, însă 2 să plîngă, 2 să asculte, iară într-alții 2 să cază și într-unul numai să stea cu credincioșii, iară la a optulea să se

priimească la împreunarea sfintei priceaștenii, cum poruncește canonul 60 al marelui Vasilie. Află-se de bogate ori unii, fiind supuși supt canonul curviei, avînd canon în 4 ani, însă într-unul plîngînd stînd den afara curții besearicii, iară într-al doilea an priimescu-i la ascultare, la al treilea tocmiți la pocanie cu cei ce cad, iară la al patrulea întru ceata oamenilor neluînd anafora, și la al cincilea tîmplînd buna priceaștenie. Iară carii au mueri adevărate și de bogate <ori> se țin pre taină, cum zice canonul 22 al sfîntului, cum au arătat și au tocmît acest canon, acelaia să-i fie pocania mai mică de a celor curați, adecă după a patrulea an să se priceștuiască. Apără acest canon și pre featele ceale ce se-au făgăduit a sluji lu Dumnezeu nicicum să nu lăcuiască cu bărbații, pentru bogate ale lor vini.

Gl. 20.

Preacurva și preacurvariul 7 ani să fie despărțiți.

Tîlc.

Și canonul 47 al șaselui săbor de la Trulla prelungează pocania curvariului șapte ani, cum zice și acest canon; deci într-un an să plîngă, 2 ani să asculte, trei ani să cază și a 7 să se împreune cu credincioșii, și așa să se vrednicească priceașteniei, însă de-ș va face pocania cu lacrăme. Iară canonul 55 al marelui Vasilie în 15 ani canoneaște pe preacurvariul, ca în 4 să plîngă, în 5 să asculte, în patru să cază, în 2 să stea împreună cu credincioșii, și după aceeaia să se vrednicească priceașteniei.

Gl. 21.

Curvele carele vor lua erbi să nu facă feciori 10 ani să cază.

Tîlc.

Carele vor lua erbi ca să strice rînza unde se zimislesc coconii 10 ani să se pocăiască; însă 2 ani afară de curtea besearicii stînd și plîngînd și trei stînd lîngă ușile ceale împărătești ascultînd și dumnezeșteile scripturi, iară alți patru ani în lăuntrul tinzii besearicii dăspre partea ambonului de îndărăt căzînd și cu cei oglașenici să se împreune (adecă cînd va zice diaconul: *ѣмъи оградѣни изъидѣте*¹⁾, atunce să iasă și eale afară), iară într-un an să stea cu credincioșii și la rugă să se împreune, și așa după aceste spițe să se destoinicească priceașteniei.

Gl. 22.

Omul carele ucide de voe, acela la sfîrșitul vieții lui să se priceștuiască.

Tîlc.

Cine ucide de voe, acela, la sfîrșenia vieții lui, să se destoinicească priceașteniei și dumnezeiasca cuminicătură să ia, după cum zice acest canon. Iară canonul 55 al marelui Vasilie depărtează dă priceaștenie pre cela ce au ucis de voe 20 de ani; însă cinci ani poruncește să plîngă pre sine, cinci să asculte, în 7 să cază și în patru să se împreune cu credincioșii și după aceeaia să se împreune priceașteniei.

Gl. 23.

Omul carele ucide dă nevoe, acela cinci ani să cază.

Tîlc.

Pentru cela ce ucide dă nevoe, acest canon zice cinci ani să se pocăiască; iară canonul 55 al marelui Vasilie zice 2 ani acela să plîngă, și cu cei ce ascultă să imple 3, și în patru să cază și întru unul să stea cu credincioșii, pînă la al zecele an să tîmple obîrșenie, de-acia atunce să se dăstoinicească priceașteniei.

Gl. 24.

Vrăjitoriul și cela ce bagă în casa lui leacuri, dăscîntece sau curăție ca să dobîndească ceva, aceia cinci ani să cază.

Tîlc.

Cine se va da vrăjitoriului, sau dăscîntătoriului, sau fărîmecătoriului, sau altora carii vor fi împotriva acestora ca să dăskoapere lui pentru ce

¹⁾ „Cîți sînteți chemați ieșiți“.

pohteaste, sau să afle cine-l va fi fărîmecat, sau aceastea a curăți, ca cum ar vindeca răotatea cu răotate, acela să cază în trei ani și în doi ani să se împreune să stea cu credincioșii și numai la rugă să se împreune, și așa după 5 ani să se împreune priceașteniei. Iară canonul 60 al șaselui săbor de la Trulla depărtează de priceaștenie pre unul ca acela șase ani. *Semnează.*

● Cine se va logodi cu o fată și apoi va strica pre sora ei, apoi va lua pre cea logodită, iar cea stricată de răotate mare se va spînzura. *Gl. 25.*

Carii vor fi știut acela lucru și vor fi putut să oprească de acea spînzurare sau moarte rea și nu vor fi apărat, aceia să fie și să se judece ca niște vinovați aceii ucideri și să se canonească zece ani; de-acia atunci să se împreune și să se roage cu credincioșii. Iară așa, întâi să vie pre rînd la ceale rînduiale de pocanie; atunci de-acia să se împreune cu credincioșii și apoi să se priceștiuască. *Tîlc.*

Conetul a săborului sfinților părinți carii se-au adunat la Anchira.

SĂBORUL SFINȚILOR PĂRINȚI, CARELE SE CHIAMĂ NAMEASTNIC,

al doilea, a doa oară, după cel de la Anchira și mai nainte de cel de la Nichea, carii se-au adunat la Neochesaria, carea e aproape de Marea Pontului. Iară cel de la Nichea se-au pus mai nainte acestora pentru mai cîntea a toată lumea; iară aceastea merg după dinsul. Și la acesta iară au fost împreună cu sfinții părinți și sfîntul *свѣдѣно м(ч)никъ*¹⁾ Vasilevs, episcopul Amasiei, ca și la celalalt săbor.

Și au făcut 14 canoane, să fie de întărirea besearicii și a pravoslavnicilor creștini.

Pentru preotul carele se va însura.	<i>Gl. 1.</i>
Pentru cela ce va lua doao surori.	<i>Gl. 2.</i>
Pentru cei ce să însoară de multe ori.	<i>Gl. 3.</i>
Pentru cela ce au pohtit și se-au pornit să facă.	<i>Gl. 4.</i>
Pentru cela ce greșaste cînd iaste în pocania celor oglașenici.	<i>Gl. 5.</i>
Pentru muiarea grecioasă, că se botează cînd va vrea.	<i>Gl. 6.</i>
Pentru să nu mănînce preotul la cela ce să însoară a doa oară.	<i>Gl. 7.</i>
Pentru să nu se facă mireanul cleric, cărui va fi muiarea îmblat cu altul dă se-au spurcat.	<i>Gl. 8.</i>
Pentru popa ce mărturiseaste că au greșit.	<i>Gl. 9.</i>
Pentru diaconul ce va cădea într-același păcat.	<i>Gl. 10.</i>
Pentru să nu se facă popă mai nainte pînă nu va ajunge de 30 de ani.	<i>Gl. 11.</i>
Pentru să nu se facă preot cela ce să botează pentru boală.	<i>Gl. 12.</i>
Pentru să nu slujască popa țaran în besearică de în cetate.	<i>Gl. 13.</i>
Pentru să fie șapte diaconi întru marea cetate, după cum zic deaaniile.	<i>Gl. 14.</i>

CANOANELE SFINȚILOR PĂRINȚI CARII SE-AU ADUNAT LA NEOCHESARIA.

Preotul de se va însura, atunci să se mute de în cin; iară de va curvi sau va preacurvi, să se scoată de tot și să se aducă spre pocanie. *Gl. 1.*

¹⁾ „Sfințitul mucenic“.

Tîlc.

Preotul carele va lua muiare, acela de preoție să se lase, iară de cinste și de scaun să se ție. Iar carele va fi curvit sau preacurvit, acela de tot să se scoată și cătră pocanie să se aducă.

Gl. 2.

Care muiare va ținea doi frați, aceia în viață ei gonită să fie de la besearică; iară de-i va veni moartea și va vrea să se dăspartă, de va trăi are pocanie, iară de va muri unul dă ei într-acea nuntă, cea ce au rămas nevoe-i iaste pocania.

Tîlc.

Care se-au măritat de au luat doi frați și au petrecut într-acea împreunare fără de leage, pre aceia într-o toată viața ei să o gonești de la besearică. Caută și la marele Vasilie canonul 23. Iară de va veni cătră moarte și va vrea să se dăspartă, atunce, de va trăi, se priimește la pocanie; și cum va fi priimită, caută la canoanele 63 și 64 ale marelui Vasilie. Iară de va muri unul de într-amîndoi într-acea împreunare fără de leage, atunce anevoe iaste pocania celui ce va rămînea, căce n-au tăiat nice au îndreptat, pînă au fost împreună, cea nuntă fără de leage, cu mintea și cu voia lor.

Gl. 3.

Cea ce să însoară de multe ori, acelora iaste vreamea adevărat multă, iară nevoința pocaniei lor o tae.

Tîlc.

Vreamea canonului celor însurați cîte de 3 ori și de multe ori, se află într-o patrulă canon al marelui Vasilie și la 80 de canoane a lui; că zice: cel ce să însoară de 3 ori să-l dăspărți de besearică 5 ani, însă nu de tot să-l depărtezi de la besearică, ce în doi sau în trei ani să se dăstoinicească să asculte dumnezeieștile scripturi, după aceia pînă va împlă 5 ani să stea cu credincioșii, iară de dumnezeiasca priceaștenie să se dăpărteaze, iară cei cu mai multe nunte, carii ca o curvie, greșesc mai mult, 1 an să plîngă, cinci să cază, atunce să se priimească să stea la un loc cu credincioșii. Însă putearea și voia iaste la episcopi, cum zice acest canon, ei să împruteze vreamea pocaniei, cum va vedea petrecania și credința acelora ce să vor pocăi.

Gl. 4.

Sfîții Vasilie.

● Carele au pohtit și nu se-au pornit să facă, acela de Dumnezeu izbăvit e. Oricine va fi vrut cu toată inima să zacă cu muiare și nevoință avînd spre aceia și n-au făcut, nice au venit într-o lucrul pohtii sale, arată-se ca cum se-ar fi izbăvit cu darul celui de sus. Iară de va fi pohtit și se va fi nevoit și se va fi apropiat de trupu-i și nevoința deplin nu o va fi luat, pentru pacostea și primejdia ce i se va fi tîmplat pe den afară, acela canon, ca acesta, să ia cum zice canonul marelui Vasilie 66, pentru diaconul ce să spurcă într-o buze.

Gl. 5.

Carele va fi de în cei oglașenici și va greși, acela, de va fi îngenunchind și nu va mai greși, el să fie într-o cei ce ascultă, iară de va greși și într-o cei ce ascultă, atunce de tot să-l depărtezi.

Tîlc.

Doao feliure sînt ale oglașenicilor: unii sînt carii au venit acuma, drept aceia nu-s deplin, și, după ascultarea dumnezeieștilor scripturi și a sfîntelor evanghelii, aceiași es afară; iară alții au venit mai nainte dă vreamea și se-au făcut mai deplin, carii și după evanghelie și după molitva oglașeniilor, stau, și cînd zice: *Ѡглашенїи глави кша г(с)дѣи преклонїте*¹⁾, iară ei atunce-ș pleacă genuchele (adecă îngenuche), adecă ca mai

¹⁾ „Cei chemați capetele voastre domnului să le plecați“.

deplin gustă de chemarea cuvintelor lui Dumnezeu. Dece aceștia de vor greși, ei se mută de în starea locului lor și se pun la un loc cu cei ce ascultă numai, iară de vor greși și ascultînd, atunce de tot se gonesc de în besearică.

Muiarea grecioasă, cînd va vrea se va boteza, că se socoteaște și *Gl. 6.* se judecă voia a fieșcării.

Pentru că nu se apără muiarea grecioasă a nu se boteza pentru copilul *Tîlc.* ce va vrea să nască, că nu se bagă seamă că doar se botează rînză muerii ce va să nască, în carea iaste pruncul, și deaca se va naște și se va boteza, va gîndi că se botează a doa oară (ba nu poate fi așa, ce să se boteaze coconul deaca va naște de într-însa, că nu poate fi botezat și coconul de într-însa deaca se botează ea), că încă acela la lumină n-au eșit, nice adins eluși iaste, nice are vreo voe.

Să nu mănînce preotul la a doa nuntă, cu el ce-are ertăciune; *Gl. 7.* dară cine-i va da ertăciune?

Preotul carele va cununa pre cel cu a doa nuntă datoriu iaste să nu *Tîlc.* meargă la masă-i și să nu mănînce împreună cu dinsul, că deaca vreame ce iaste supt canon cela ce să însoară a doa oară, ce ertăciune va să-i dea preotul, carele, pentru mîncări, împreună nuntă ca aceia.

Muiarea a fieșcării mirean, ce va curvi, nu poate fi cleric; iară de va *Gl. 8.* fi cleric și o va ținea spurcată, atunce se scoate.

Carele va fi în clerici și muiarea lui va curvi și nu o va lăsa, acela de *Tîlc.* în cînte să se schimbe; și să nu cumva să se priimească mireanul întru clerici căruia-i va fi curvit muiarea.

De va mărturisi preotul că au greșit, de-acia să nu mai slujască, *Gl. 9.* că cealealalte păcate hirotonia le-au ertat, iară de nu va mărturisi, nice se va vâdi singur, atunce să fie volnic.

Însă cealealalte păcate toate hirotonia le spală, nu mai ce să apără *Tîlc.* de păcatele trupului, de va fi greșit cineva întru curvie mai nainte și apoi se va preoți și după hirotonie va mărturisi păcatul, atunce să fie întru scaunul și întru cîntea preoților, iară liturghie să nu mai facă; iară de nu va mărturisi singur, nice se va vâdi de alții de față, atunce în voia lui iaste ori de va vrea să se lase de preoție, ori de nu va vrea.

Așijderea și diaconul de va cădea într-acel păcat, să fie de în slujbă *Gl. 10.* căzut și de altă poslușanie a besearicii să fie.

— Și diaconul, de va fi pornitu-se într-aceiaș cădeare, să se părăsească *Tîlc.* de-a mai purtarea agnețul sau potiriul, sau oamenii a învăța, sau cu totul a sluji ceva de ceale preoțești, numai ce să fie de altă treabă de-a slujirea besearicii.

Omul, de nu va fi de 30 de ani, să nu se facă popă, măcar de-ar fi *Gl. 11.* și harnic să ție tocmeala botezului a mîntuitoriului.

Pentru să nu se facă omul mai mic de 30 de ani, măcare de-ar fi *Tîlc.* foarte om destoinic. Și acest canon poruncește, așijderea și canonul a 14 al săborului de la Trulla.

Cine se va boteza pentru boală, acela să nu se facă popă, fără numai *Gl. 12.* pentru nevoința lui și a altora și a împutînării oamenilor.

Însă carele, fără de nice o nevoie de ceale ce să tîmplă, de va ceare *Tîlc.* botez (pentru că toată rugina sufletească de îndestul spală lui botezul),

acela și preot și episcop se face, cu zice și poruncește canonul 78 al sfinților apostoli și canon. 2 al săborului de la Nichea și al treilea de la Laodichia și al 45 de la Carthagen. Iară carele se va boteza pentru boală, iară nu de voe, ce dă nevoie va veni la botejune, acela nu se priimește într-alt chip la preoție fără numai de va avea aceste 2 lucrure, adecă să-l voiască oamenii și să fie dăstoinic și să se nevoiască după botez cu mare nevoință.

Gl. 13. Popii țărani în besearică de în cetate nu slujesc, fără numai de va lipsi episcopul și toți preoții de vor lipsi și-l vor chema să slujască; însă episcopii de sate ca niște tocma slujitori slujesc, avînd chipul celor șaptezeci de apostoli.

Tîlc. Preoții cei ce sînt hirotoniți de episcopi pre la sate nu se iartă a face liturghie în besearică de în cetate; iară de vor lipsi toți și vor chema vreunul de în țărani la rugă să slujască liturghie, atunce nu se apără a nu sluji. Iară episcopii dă pre la sate, ca niște slujitori ce sînt episcopilor și cinstiți fiind, căce au chipul a celor 70 de apostoli și lipsește episcopul cetății și preoții, de nu e nice unul, atunce slujesc neapărat în besearica cetății.

Gl. 14. Șapte diaconi să fie la marea besearică, după cum zice deaania sfinților apostoli.

Tîlc. Cum au tocmit a șaselea săbor de la Trulla, la 16 canon, nu poruncește acest canon pentru să slujască acești diaconi tainelor (adecă liturghie), ce pentru tocmita celor ce li se-au dat în mînă pentru să fie de-a purtarea grijă și să le fie milă cătră ceia ce-s lipsiți; că și cartea deaaniei poruncește de aceasta, ca să fie, zice, de treaba și de slujba measelor, măcară de va fi și mare cetate, mai mulți de șapte diaconi poslujnici nu trebuie să fie; iară la slujirea tainelor și celalalt cliros carele iaste al besearicii cătră treaba besearicii să se tocmească.

Conețul săborului sfinților părinți carii se-au adunat la Neochesaria.

SĂBORUL SFINȚILOR PĂRINȚI CARELE SE CHIAMĂ NAMEASTNIC,

de la mitropolia Peflagoniei, făcutu-se-au după săborul de la Nichea, asupra unui eretic anume Evstathie, carele (după cum povestește Ermie Sozomenschii) zice că au fost besearicii Armeniei mai mare ispravnic și, pentru petrecania lui cea deșartă călugărească au fost început a filosofi și a ijderî multe bîrfeale și hule împotriva pravoslaviei. Drept aceeaia acest sfînt săbor surpîndu-i balamuțiile ca unui eretic și întărind pravoslavia, pre dinsul și pre soții lui deaderă anathemei și-l despărțiră de trupul sfintei besearici ca pe un mădulariu putred.

Și făcură canoane 20.

Gl. 1. Pentru cela ce să leapădă de însurarea carea e pre leage.

Gl. 2. Pentru cela ce va mustra pre cela ce mănîncă carne fără mortăciune și junghiată idolilor.

Gl. 3. Pentru cela ce va îndemna pe slugă sau argat să fugă de la stăpîn.

Gl. 4. Pentru cela ce nu va lăsa pre altul să se cuminice de la popa ceare preoteasă.

Gl. 5. Pentru cela ce va zice că besearica a lui Dumnezeu nu e nemica.

Gl. 6. Pentru cela ce va face altele de-ale lui lucrure afară de besearici.

Pentru cela ce va face niscare lucrure ale besearicii fără de știrea Gl. 7.
episcopului sau a preotului.

Pentru cela ce dă sau ia plodurile ce se aduc la besearică fără de episcop Gl. 8.
și ispravnicul adecă iconomul.

Pentru cela ce nu se ține neînsurat pentru vreun bine ceva. Gl. 9.

Pentru ceia ce-ș rîd de cei ce să însoară. Gl. 10.

Pentru ceia ce-i chiamă la pace și se leapădă. Gl. 11.

Pentru ceia ce-ș bat joc de ceia ce poartă cușme. Gl. 12.

Pentru muerile ce să vor îmbrăca în haine bărbătești. Gl. 13.

Pentru cîte se lasă de bărbații lor, urînd nunta. Gl. 14.

Pentru ceia ce-ș lasă coconii și nu-i îndeamnă cătră blagocestie. Gl. 15.

Pentru coconii carii fug de părinți credincioși. Gl. 16.

Pentru muerile carile pentru căce le va părea că fac bine de-ș tae Gl. 17.
cosițele.

Pentru cela ce se va posti sîmbăta sau duminica. Gl. 18.

Pentru cela ce se leapădă de posturile besearicii. Gl. 19.

Pentru cela ce nu va băga în seamă praznicile sfinților mucenici. Gl. 20.

CANOANELE SFINȚILOR PĂRINȚI CARII SE-AU ADUNAT LA GANGRA,

după săborul de la Nichea, și au tocmit pre socoteală canoane 20.

Cine se leapădă de nunta cea ce e pre leage să fie nedăstoinic. Gl. 1.

Cine va mustra pre cela ce mănîncă carne fără de mortăcină și junghi- Gl. 2.
iare idolilor, anathema.

Cine va îmbia pre slugă, pe slujnic sau pe rob să se despartă de Gl. 3.
stăpîn, pârîndu-i că face bine, anathema.

Cine va mustra pre cela ce să priceștuiască de la preotul cu preoteasă, Gl. 4.
anathema.

Cine va zice pe nume dumnezeestii besearici că i se cade a fi urgi- Gl. 5.
sită, acela să fie anathema.

Cine va face alte lucrure ale sale afară de besearici, să fie anathema. Gl. 6.

Cine va face niscare lucrure ale besearicii fără de știrea episcopului Gl. 7.
sau a preotului, să fie nedăstoinic.

De va da cineva sau va lua de în venitul besearicii fără de episcopul Gl. 8.
și de iconomul carele a tocmit întru facere de bine, și cela ce va da și
cela ce va lua să fie anathema.

Și cine va vrea să se ție neînsurat, nu pentru vreun bine, ce pentru Gl. 9.
căce va urî nunta, și acela să fie anathema.

Cine-și va bate joc de ceia ce să însoară, să fie anathema. Gl. 10.

Cine va chema la pace și nu se vor pleca să se împreune lor, ce să Gl. 11.
vor lepăda și-ș va bate joc de aceia ce face, să fie anathema.

Cine-ș bate joc de ceia ce poartă cușme, anathema. Gl. 12.

Cîte mueri se îmbracă în haine bărbătești, anathema. Gl. 13.

Și cîte se despart de bărbați urînd nunta, să fie anathema. Gl. 14.

Și cîți-ș lasă copiii și nu-i învață cătră blagocestie, și aceia să fie Gl. 15.
nedăstoinici.

Și coconii cîți fug de părinți credincioși, anathema. Gl. 16.

Agora

- Gl. 17. Și cîte mueri-ș râtează părul, socotind că fac bine pentru blagocestia, anathema.
- Gl. 18. Cine va posti sîmbăta sau dumineca fără numai sîmbăta paștilor, anathema.
- Gl. 19. Cine să leapădă de posturile besearicii, anathema.
- Gl. 20. Și cine nu va băga în seamă săboarele și poruncile sfinților mucenici, anathema.

TÎLCUIREA CESTOR 20 DE CANOANE ALE SĂBORULUI DE LA GANGRA.

Acest săbor se-au adunat și pentru alte trebi ale besearicii și au căutat și pentru rîndul unui Evstathie și au aflat făcute și tocmite multe lucrure fără de leage de Evstathie și de cei ce era cu dinsul; iar aceaste pravile ale acestui săbor au lepădat pre acealea ca să nu cumva să cădem întru eresul lor, adecă al masalianilor și carii se chiamă rugători, că aceștea se leapădă și de nunta ce e pre leage și carnea urăsc, adecă de dinsa se sfiesc și nevoiesc pe slugi, argați, robi să se dăspărță de stăpîni iar ei de-a gata pre dinșii priimesc; besearicile și oltarele nu bagă în seamă și de praznicele ce să fac pe într-însele la vremea slujbei deosebi ei învață să se adune și învață a se ruga pre în casele lor și fac dăscălii și săboară de eluși; și fac tainele besearicii fără știrea episcopului și a preotului, și cum am zice mai pe scurt toată pravila besearicii călcînd, făcîndu-și leage adins eiș deosebi, încă fieșcare dentru ei, cumu-și aduce aminte, hulă spre besearică și spre a lui pagubă așa pune și face. Dece pentru aceastea acest sfînt săbor au socotit eresurile lor afară să fie lepădate, iar tocmealele besearicii să fie așezate zicînd: carele se va lepăda de nunta cea ce iaste pre leage, sau va mustra pe carele mănîncă carne fără mortăcină și junghetură de la idoli, sau pre slugi, robi, argați vor învața să fugă de la stăpînii lor, pârîndu-le că fac bine, și slujba lor să nu o bage în seamă, sau va mustra pre cela ce să priceștuiască dumnezeștii sfinții de la popa cu preoteasă, sau se va despărți de casa lui Dumnezeu și de besearică, pârîndu-i că face bine, și pre într-alte besearici va face altă învățătură a lui, sau va face tainele besearicii fără de știrea episcopului sau a preotului, nebăgînd în seamă pre dinșii, pârîndu-i că mai mult poate rugăciunea lui, sau va învăța pentru venitul besearicii carele e dat mai nainte vreme pentru facerea de bine, pe carele e volnic episcopul și iconomul, să zică să nu-l dea besearicii, ce să le dea lor și celora ce sînt cu dinșii ca unor sfinți; sau cela ce se ține neînsurat nu se ține pentru a lui bine și cinstind nunta, ce ca cum o ar huli și urî și bătîndu-și joc de cei ce se însoară, sau nu va merge cu cei ce-l vor chema cu dragoste după otpustul besearicii să mănînce pîine și vin să bea, ce să va lepăda de dinșii și chemat fiind să se împreune cu dinșii și nu va merge de trufă; sau pre cela ce să îmbogățească cu dreptate și cu facere de bine, va dosădi sau va osîndi, sau va ocări pre cela ce poartă haină de fringhie, pârîndu-i că sînt alte batjocure și lucrure striine, ca vază de într-acealea pârîndu-i că el se va îndrepta. Sau și niscare mueri de vor afla haine bărbătești și se vor îmbrăca bătîndu-ș joc de cealealalte

haine muerești, ca cum le-ar părea de aceeaia că eale sînt cinstite și dreapte, sau de bărbat se vor despărți văz ca cum ar urî nunta, sau ai lor coconi vor părăsi și nu-i vor hrăni ca pe niște coconi nice-i învață cum și cît se cade spre buna credință, ce în loc de ținare nu poartă grijă de dînșii sau-ș tund sau tae cosițele. Sau fug feciorii de la părinții credincioși și cinste cum se cade nu le fac, cum se cade a să cinsti blagocestia; sau va călca neștine posturile ceale <de> obște ale besearicii carele ne sînt date și așezate și nu le va păzi; dumineca sau sîmbăta carele va zice să se postească, fără sîmbăta paștilor; sau cine va huli și va urî ca un trufaș săboarele, praznicele sfinților mucenici și liturghiile și slujbele carele se fac într-însele; oricine se va afla făcînd ceva măcar cît de ceaste ce am zis mai sus, ca cum se-ar văznesi și ș-ar bate joc de ceia ce lăcuiesc adevărat drept și va călca tocmealele besericești și va băga niscare lucrure osebite ale noao pentru ocara, acela și aceia să fie anathema 3-șt.¹⁾. Că besearica laudă și smerenia carea e cu întreaga înțelepție, adecă curăția, așijderea și părăsirea lucrurilor mirenești, priimește ținerea și postirea carea iaste cu cinste și cu blagocestie și cinstește buna petrecanie a nuntei și avuția cu dreptate și cu facere de bine nu ocăraște, și de ceale proaste și de ceale bune îmbrăcăminte, carele nu-s făcute pentru îngînfarea, ce numai pentru nevoița și grija trupului, cunoaște a lăuda și a cinsti și nu că doară nu priimește și pre cei îmbrăcați în haine proaste și sparte și vechi, ce priimește (cum am zice mai pe scurt) toate cîte se fac de împreună de folos întru numele și mulțemirea lu Dumnezeu. Iară carii priimesc cealea ce sînt date și tocmită și așezate de sfinți părinți în loc de trufă și de nesocotință și de batjocură, pre aceia foarte-i leapădă departe și-i uraște, și mai vîrtos pre ceia ce voesc a face unele și altele ca aceastea împotriva blagocestiei.

Conețul săborului sfinților părinți carii se-au strîns la Gangra.

SĂBORUL SFINȚILOR PĂRINȚI CARELE SE CHIAMĂ NAMEASTNIC,

care sobor se-au adunat al doilea rînd la Antiohia Siriei în vremea împăratului Constantie, feciorul marelui Constantin, deaca să pristăvise tată-său cătră Dumnezeu, după ce trecuse 5 ani.

În știre să vă fie că la Antiohia Siriei doaă săboară se-au făcut. Unul (cum am apucat de am zis mai nainte) în vreamea lui Avrilian împărat al Romei; că după Ualerian au împărățit Clavdie numai 1 an, de-acia după dînsul au apucat împărăția Avrilian și o au ținut 6 ani.

Dece în anii acestuia se-au făcut 1 săbor, asupra lui Pavel Samosatul, carele au început întîi eresurile. De aceasta prinzînd de veaste îndreptătorii besearicii Răsăritului, mulți se adunară la Antiohia Siriei unde era episcopul Pavel Samosatul. Și au fost atunce la acel săbor mai mari: Evmenie Ierusalimleanul, Grigorie Neochesareanul, ciudotvoretul Athinodor și frate-său și Firmilian al Chesarii Cappadochiei.

¹⁾ „De trei ori“.

De-acia întâi cu învățătura și cu arătarea de în dumnezăească scriptură-l înfruntară și nu-l putură pleca să se lase a nu huli spre domnul nostru Isus Hristos. Drept aceeaia văzîndu-l cu mintea bolind fără întoarcere, atunce făcură judecată și răspunsă toți cu mintea de împreună, de-l tăiară de preoție ca un mădulariu putred și-l procleșiră. El nevrînd să lase scaunul besearicei Antiohiei, atunce săborul, sfinții părinți spuseră de aceasta lui Avrilian împărat; iară el, măcar de era și ellin, răspunse să se despartă de săborul lor cela ce au statut împotriva săborului credincioșilor și așa să se gonească de la besearică, și scrise și episcopului besearicii Rimului și arhiereilor carii era cu dinsul ca să adevereaze pentru Pavel, să vază de-l vor fi scos pe dreptate, atunce să-l gonească de la besearica creștinească, cum au și fost (după cum scrie și Evsevie Pamfiliischii). Și canoanele ale acelui săbor de întâi, carele se-au făcut la Antiohia, nu se află.

Iară sfîntul și linul săbor, adunatul de Dumnezeu a doa oară la Antiohia luncii Siriei, a Finichiei, a Palestinei, Araviei, a Mesopotamiei, a Chilichiei, a Isavrii, celora ce sînt întru toate eparhiile, într-un suflet sfinților și tocma slujitori, slav *къ г(с)ѧѧ радостисѧ*¹⁾.

Darul și adevărîța a lu Isus Hristos domnul și mîntuitoriul nostru, carele cercetează sfînta besearică a antiohianilor și strînge săbor cu împreunarea și cu împăcarea duhului. Însă altele multe au îndreptat cu învățătura a sfîntului și de pace făcătoriului duh, carele ne pare că foarte bine sînt tocmite cu multă socotință, împreună cu socotința a noastră a tuturor episcopilor, carii ne-am adunat la un loc la Antiohia de în bogate eparhii și am trimes cătră înțeleagerea voastră, carii ați crezut întru duhul sfînt, ca așijderea și voi să gîndiți într-un suflet, ca și cum ați fi într-o puteare cu noi, ajutînd cu rugile mai vîrtos, ca și cum ați fi fost aicea cu noi, împreunați cu duhul sfînt; și tocmeale bune ca acealea cu noi să gîndiți și să porunciți, și cu dreapta credință să le întăriți și să le pecetluiți cu tocmirea a duhului sfînt. Carele am tocmnit, să fie de întărirea pravoslaviei canoane 25.

- Gl. 1. Pentru cela ce se va ispiti să schimbe hotarul dumnezăeștilor paști.
- Gl. 2. Pentru cela ce întră în besearică și se leapadă de dumnezăiasca priceaștenie.
- Gl. 3. Pentru clericul carele-și lasă al lui lăcaș.
- Gl. 4. Pentru episcopul carele-i iaste luat darul de săbor, în canoanele acestui săbor, la 15, și ale sfinților apostoli, canoane 31.
- Gl. 5. Pentru preot și diacon carii nu vor băga în seamă pre episcopul.
- Gl. 6. Pentru clericul carele e afurisit de episcopul.
- Gl. 7. Pentru striinul carele nu poartă cărți de pace.
- Gl. 8. Pentru să nu se dea preoților dă pre la sate cărți de tocmire.
- Gl. 9. Pentru să razime episcopii de știrea mitropolitului.
- Gl. 10. Pentru să pue și să facă episcopul cel dă pre la sate și jurători și citeți și ipodiaconi și cîntăreți.
- Gl. 11. Pentru episcopul sau preotul carele va merge la împăratul sau la domn de voia lui.

¹⁾ „A se bucura întru domnul“.

Pentru cela ce-i iaste luat darul și merge de dodiaște și supără pe *Gl. 12.*
împăratul sau pre domn.

Pentru episcopul ce va merge într-altă eparhie, să nu hie volnic *Gl. 13.*
a face ceva.

Pentru episcopul carele va fi pîrît de niscare greșale. *Gl. 14.*

Pentru episcopul cărui va hi luat darul de toți episcopii eparhiei. *Gl. 15.*

Pentru cela ce va sări la besearică carea n-are stăpîn fără săbor. *Gl. 16.*

Pentru cela ce priimește hirotonia și apoi de dinsa să leapadă. *Gl. 17.*

Pentru episcopul carele se hirotonește și apoi nu-l priimesc cetățeanii *Gl. 18.*

unde merge.

Pentru să nu se semneaze mitropolit sau episcop fără de săbor și fără *Gl. 19.*
mitropolit.

Pentru să se facă săbor de doao ori într-un an. *Gl. 20.*

Pentru episcopul ce va fi îndemnat sau silit să se mute. *Gl. 21.*

Pentru să nu se ducă episcopul într-altă cetate să hirotonească pre *Gl. 22.*
cineva, la acest săbor 13 și 22.

Pentru să nu pue episcopul alt episcop la eșirea sufletului său, adecă *Gl. 23.*
la moarte.

Pentru că se cade ce iaste pe dreptate a besearicii să cunoască și *Gl. 24.*
să păzească clirosul.

Pentru să fie volnic episcopul peste toate unealtele ce sînt ale besearicii. *Gl. 25.*

CANOANELE SFINȚILOR PĂRINȚI DE LA ANTIOHIA.

Cine se va ispiti să schimbe hotarul dumnezăeștilor paști, acela ce va *Gl. 1.*
face, de va fi mirean, să fie scos de la besearică, iară de va fi cleric,
să i se ia darul și să se scoată și de la besearică.

Zisu-se-au și într-al șaptelea canon al apostolilor: cine va face paștile *Tlc.*
deodată împreună cu ovreaii, acela de va fi popă să i se ia darul; deci
de aceasta și acest canon zice: oricare mirean va călca hotarul dumne-
zăeștilor paști, de va face împreună cu ovreaii sau adins eluș va osebi
să le facă într-altă vreme, acela să n-aibă împreunare cu creștinii, încă
să fie și de la besearică scos, iară de va fi cleric cela ce face aceasta, atunci
să i se ia darul, și să fie lipsit și de cinstea darului; așijderea și după
luarea darului cîți clerici se vor împreuna cu dinsul.

Cine va intra în besearică și va asculta dumnezăeștile scripturi, *Gl. 2.*
de-acia nu va băga în seamă, ce va eși și se va lepăda de cuminecătură,
acela să fie scos pînă cînd va arăta plod de pocanie; de-acia atunce se
va erta. Și cela ce să împreună cu cei nepriceștuiți, acela încă să fie nepri-
ceștuit; și cela ce să roagă împreună cu ceia ce nu se roagă la besearică,
acela să fie vinovat; și cela ce priimește pre cela ce nu vine la besearică
ș-acela să fie vinovat.

Scos să fie de la besearică și cela ce nu se împreună oamenilor la rugă, *Tlc.*
ce iase mai nainte de otpust, ca cum n-ar băga în seamă și se-ar întoarce
de dumnezăeasca priceaștenie; acela dă se va pocăi și să arate plod de
pocanie și să se pocăiască cald, atunce să se priimească; iară cela ce
va priimi pre cela ce nu merge la besearică și nu se roagă împreună cu

credincioșii ce să roagă pre la casa lui, sau va face niscare tocmeale pre la alte besearici, acela să fie vinovat ca și cela ce să împreună celora ce nu se priceștuesc, așa să fie și el nepriceștuit.

- Gl. 3.* Oricare clericu-ș va lăsa lăcașul lui și într-altă parte se va duce, sau de acolo se va muta și va lăcuî într-alta multă vreme, acela să nu mai slujască; încă de-l va chema episcopul său și nu va veni, ce de va rămînea într-acea netocmire, atunce să i se ia darul și să nu mai fie stătătoriu. Și oricare episcop va priimi pre acel ce-i iaste luat darul, acela să se canonească de tot săborul, ca un dăzlegătoriu legii besearicii.

Tîlc. Așijderea puruncește și apostolescul canon 15, ca și acesta, să nu cumva vreunul de în preoți sau de în diaconi sau de în toată socotința preoției să-ș lase lăcuința lui și să meargă într-alta și, în multă vreme acolo lăcuind, să slujască, și mai vîrtos de va fi chemat de al său episcop și nu va asculta să se întoarcă, ce va rămînea întru acea netocmeală, atunce să i se ia darul, nădeajde de-a mai starea să n-aibă. Iară și episcopul carele va priimi pre unul ca acela luatu-i darul în loc de cleric, puruncește să se canonească de tot săborul cînd se face adunare (adecă săbor) de toți episcopii ai eparhiei, pentru întrebările și căutările canoanelor și a vrăjmășilor carele se tîmplă ale besearicii, ca un călcător de leage și de tocmeala besearicii.

- Gl. 4.* Episcopul cărui iaste luat darul de săbor, și episcop, preot și diacon, pentru neomenia lui, de va sluji liturghie, acela să nu mai aibă stare.

Tîlc. Însă acest canon așa arată; așijderea și a doisprezeacele canon. Episcopul carele-i iaste luat darul și de i se va fi făcut acea judecată rea asupra lui, acela poate să chame săborul a doa oară și să se judece de alt săbor mai mare, să se îndreapteaze; fără numai de va fi îndrăznit acel episcop ce i se va fi luat darul să facă liturghie mai nainte de îndreptarea judecării lui, că de atunce de va zice că rău m-au judecat și pre nedreptate mi-au luat darul, atunce va avea voe să șază și loc de-a-ș darea seama a doa oară. Iară a cincisprezeacele canon al acestui săbor zice: celuia ce i se-au luat darul de toți episcopii de eparhie, acela să nu mai poată chema, ce judecata ce se-au făcut asupra lui să fie așa întărită. Iară la săborul de la Sardichia, la 3 și la 4 canon, dau voe episcopului celui ce i se-au luat darul de toți episcopii ai eparhiei să chame și să alearge la fericitul episcop de la besearica Romei ca să se îndrepteaze; și la episcopia lui să nu se rînduiască altul pînă ce va căuta judecata lui episcopul Romei și deplin o va face adevărată. Și iaste voia aceasta mai adevărată și mai milostivă și să ține pînă în zioa de astăzi.

- Gl. 5.* Orice episcop, preot sau diacon, carele va părăsi și va lăsa pre episcopul său și-ș va face alt oltariu, și de-l va chema episcopul de 2 și de 3 ori și el nu va băga seamă, ce va rămînea într-acea neomenie, acela nevindecat să fie și luatu-i darul.

Tîlc. Unul ca acela carele nu va cunoaște că lăcuiaște episcopul întru blagocestie și în dreptate, cum zice canonul 31 al sfinților apostoli, ce de trufie și de gînfare se va îmfla, după cum zice canonul 10 a săborului de la Carthagen, de se va despărți adins eluș de besearică și-ș va face alt oltariu, adecă besearică, și va trage oameni de eluș făcînd săbor deosebi, de-acia-l va chema de trei ori episcopul și nu va asculta, ce va rămînea

într-acea netocmire, acela i se cade de tot să i se ia darul, de-acia să nu mai tîmple nădeajde de vindecare, nice cinstea lui să o mai aibă.

Cliricul carele va fi afurisit de episcopul său, de va fi săbor mai mare să meargă să-l judece a doa oară și să se ție acea judecată. *Gl. 6.*

Cela ce l-au legat poate să și desleage; drept aceeaia cliricul carele e canonit de episcop și afurist, acela nu se cade a-l priimi de altul ca un om fără de canon, de nu se va dăzlega de cela ce se-au legat. Iară de va judeca săborul pe cel afurist și-i va lua seama și va afla că l-au afurist fără vină și fără ispravă, atunce poate acel lucru ce se-au făcut rău să se îndrepteaze și să se dăzleage, și judecata pentr-aceasta rămîne întărită. *Tîlc.*

Striitul carele nu poartă cărți de pace să fie nepriimit. *Gl. 7.*

Întru multe canoane se-au zis și de aceasta: ceia ce sînt hirotonisiți de striini să nu se priimească fără de tocmita carte a episcopului la carele au luat hirotonia. *Tîlc.*

Episcopul să nu dea cărți de tocmită țăranilor sau numai cătră episcopul vecin. *Gl. 8.*

Zisu-se-au să se dea cărți tocmită numai episcopilor și episcopilor celor de pre la sate carii-s nevinovați (adecă curați) și cliricilor celora ce vor vrea departe loc să se ducă de la casele lor. Iară preoților carii obla-duesc pre la sate, aceasta tocmeală mai nainte n-au fost; iară cătră vecinul episcop (adecă cătră carele e aproape) a scrie pentru niște clirici ca aceia și a le mărturisi hirotonia și credința și viața lor, iartă-se lor a scrie de aceasta. *Tîlc.*

De știrea mitropolitului să razime toți episcopii și să nu tocmească cineva ceva fără de știrea lui, fără numai ce i se va cădea întru noria lui, și hirotonie să facă pre oamenii cei curați, făr' vină. *Gl. 9.*

Așijderea într-acesta chip învață canonul 34 al sfinților apostoli, ca și acest canon, de pre la fieșcare eparhie să cunoască pre mai marele lor și fără de știrea lui nice episcop să facă, nice alt mai mult să lucreaze acolo de ceale ce-s zise de noi, fără numai cealea ce i se vor cădea fiecăruia pre la casa lui, să hirotonească preoți și diaconi și altele cîte vor urma acestora. *Tîlc.*

Episcopul dă pre la sate să pue jurători și citeți și ipodiaconi și cîntăreți; iară preoți și diaconi nu, fără numai episcopul de cetate; iară cine va îndrăzni a călca aceasta, aceluia să i se ia darul. Iară episcopul de la cetate face pre episcopul dă pre la sate. *Gl. 10.*

Cade-se fiecui să-ș ție a sa măsură și într-ale sale hotară să petreacă; însă drept aceeaia și episcopul dă pre la sate de va îndrăzni a hirotoni preot sau diacon fără de ceale ce sînt poruncite lui, adecă citeți, cîntăreți, jurători și ipodiaconi, aceluia să i se ia darul, măcar, deși pare într-alt chip marelui Vasilie de aceste spițe, cum au scris la 13 canoane sfîntul săbor de la Gangra. *Tîlc.*

Episcopul au preotul carele va merge de voia lui la împăratul sau la domn neporuncitu-i de mai marele episcop al locului, adecă de mitropolit, acela să nu cază numai de priceaștenie și să fie lipsit, ce încă și de deregătorie. *Gl. 11.*

Părinții carii leapădă pre netocmitul întru toți și păzesc pre cel ce e bine tocmit, apără și pre episcopii și preoții și pre alții carii sînt în *Tîlc.*

socoteala preoției, fără de scrisoarea mai marelui lor să nu cumva să meargă la împăratul sau la domn să bată cu gîlceavă urichile lui sau să-i aducă aminte pentru cineva ceva. Pentr-aceaia cela ce va merge la împăratul sau la domn fără de știrea mitropolitului și a episcopului a căruia iaste eparhia, aceluia poruncesc să i se ia darul și de priceaștenie să se lipsească.

Gl. 12. Cela ce i se-au luat darul, de va supăra pe împăratul sau pe domn și va ceare mai mare săbor, atunce să sufere săborul cel de întîi, ca el să-ș caute judecata; iară de va pizmi iară, atunce să n-aibă nice o stare. Caută de aceasta la 10 canoane de la Sardia și de la Africa, adecă de în Carthagen 106.

Tîlc. Cui se-au luat darul de săbor și-i va părea că nu l-au judecat drept, pre acela nu-l apără canonul pentru întoarcerea judecării a nu chema mai mare săbor și de dînsul să i se dăscopere lucrurile ceale ce are pe dreptate, ce încă mai vîrtos să întoarcă de aceasta, și să facă să-ș caute dreptatea. Iară carele nu va vrea să meargă la mai mare săbor să i se judece judecata de dînsul pe dreptate, ce să va ispiti a amesteca întru urechile împăratului sau a domnului ca să-i facă judecată, acela să nu se dăstoinicească nice a o ertăciune, nice să aibă loc a darea lor răspuns, nice să așteapte cu nădejde dă vreo stare ce va vrea să fie (adecă de rîndul cinstii a-ș veni la loc).

Gl. 13. Episcopul să nu fie volnic în care eparhie va merge să facă ceva, sau să hirotonească, sau ale sale lucrure a face, iară de va face să fie neadevărate și lui să i se ia darul.

Tîlc. Multe canoane vei afla oprind aceasta. Episcopul carele va merge de la eparhia lui într-alta și va hirotoni într-însa, sau va face altceva lucru episcopesc și de nu va fi fost chemat de cineva cu voia episcopului a căruia iaste ținutul și va face așa cel de dăparte ce va fi trecut de la eparhia lui într-alta, sau va și face hirotonie, sau va tocmi niscare lucrure besericești carele nu se vor cădea lui, atunce cealea ce vor fi făcute de dînsul să fie neadevărate împreună cu el și poruncesc să i se ia și darul.

Gl. 14. Episcopul carele va fi judecat de bogate de episcopii a eparhiei, volnic iaste să mai chame alții de aproape să-i dăzleage îndoirea ceaia ce stă împotriva judecării lui.

Tîlc. Fiecare episcop carele e pîrît dă vreo vină, acela trebuie să se judece de al lui săbor, iară de vor striga episcopii eparhiei judecîndu-l, de vor zice unii nu e vinovat, iară alții vor zice că e vinovat, atunce poate mitropolitul să chame a doa oară pre alți episcopi aproape de locul eparhiei, ca să dezleage judecata ceaia ce au fost dă se-au făcut într-aceia alți episcopi.

Gl. 15. Episcopul carele va fi judecat de toți episcopii a eparhiei, acela nu se cade iară a-i chema să-l judece.

Tîlc. Acest canon nu iartă pre cela ce vor fi luatu-i darul toți episcopii a eparhiei, pentru acea vină să se mai judece de alții, ce va acea chemare ce se-au adunat să fie întărită acea judecată asupra lui, carea se-au făcut de toți episcopii eparhiei. Însă, cum am zis la a patrulea canon al cestui săbor, mai vîrtos să se ție acea tocmeală, adecă cela ce-i va părea că nu e judecat drept, acela să mai chame săborul (cum se-au zis) și ajutoriu să tîmple cum se va cădea mai cu dreptate și mai cu milă.

Cine va sări fără de obârșenia săborului și fără de a mitropolitului său spre besearică ce nu va avea stăpîn, măcar de va fi și el văduu fără besearică, acela să fie scos. *Gl. 16.*

Episcopul carele nu va avea besearică și-l va pune săborul de obârșit la altă besearică, carea nu va avea stăpîn, fiind acolo și episcopul mitropoliei, acest canoan-l priimește; iară carele va apuca scaunul adins eluși în voia lui, măcară de va fi rugat și de toți oamenii de acolo, acela să fie scos de va vrea să se facă; iară cela ce nu va nevoi nicecum să apuce altă besearică, avînd besearică, canoanul 20 al acestui săbor și alte canoane bogate, cum se-au scris și în 14 canoane apostolești, nu lasă să ție altă besearică, ce să fie la besearica ceaia ce de întîi i se-au dat de la Dumnezeu. *Tîlc.*

Cela ce va lua hirotonia și de dînsa va fugi, acela să fie nepricestuit pînă ce-ș va veni în fire să o ia. *Gl. 17.*

Carele nu se va pleca să meargă la besearica ceaia ce i se va fi dat în mîină să tocmească oamenii, acela să fie afurisit, iară de se va întoarce să fie de folosința acelor suflete ce i se-au dat în seamă, atunci să-l priimească. *Tîlc.*

Episcopul deaca se va hirotoni și nicecum nu-l vor priimi cetățeanii, atunci să-ș ție cîntea și nu mai să facă liturghie, așteptînd cîndu-l va slobozi săborul eparhiei. *Gl. 18.*

Cela ce nu-l vor priimi cetățeanii la care cetate se va fi hirotonit, nu pentru a lui vină, ce pentru neomenia oamenilor, acela și cîntea-și ține și a slujii liturghie nu se opreaște și i se cade să așteapte și să nu-i trebue altă putere sau să caute vreun ajutor de la niscare putearnici pînă ce-i va porunci într-un chip pentru dinsul tot săborul eparhiei. *Tîlc.*

De nu va fi săborul și mitropolitul, să nu se facă episcop; iară de va fi anevoe a se strîngerea toți, atunci să facă rînduiale cu scrisori cei mai mulți; deaca se va face acesta lucru, atunci de vor sta împotrivă vreunii, să se asculte atunci rînduiala celor mai mulți. *Gl. 19.*

Zisu-se-au de multe ori: nice pre episcop, adecă pe mitropolit, nice pre episcop fără de știrea altora să nu se rînduiască a se face episcop; iară de nu vor putea toți episcopii eparhiei să se adune la rînduială, pentru neîndemîna, atunci cei mai mulți să se adune și cu scrisoare să se facă de împreună rînduială de aceasta și așa deaca se va face rînduiala, de vor state vreunii împotrivă cu price, atunci să se ție rînduiala celor mai mulți. *Tîlc.*

Pentru trebile besearicii, de doao ori în an trebue să se facă săbor într-o toate eparhiile, a patra săptămîină de rusalii și a zecea zi de octovrie. *Gl. 20.*

Tocmitul canoan al sfinților apostoli scris-au la 37 de canoane: de doao ori în an să se facă săbor pe în toate eparhiile. Iar aceste 2 săboară așa au poruncit (adecă de al optulea canoan al 6-lui săbor de la Trulla și de a șasele canoan a doilea săbor de la Nichea): o dată peste an în toate eparhiile să se facă săbor, între paști, sau și în luna octovrie; și întrebările pravilii și tocmealele să se dăzleage și să se îndrepteaze de ei. *Tîlc.*

Episcopul carele va fi nevoit de oameni și de episcopi îndemnat a merge într-alt lăcaș, să nu meargă. *Gl. 21.*

- Tîlc.* Mutarea episcopilor, carii sînt nevoiți și îndemnați de alți episcopi și de oameni să cază într-altă lăcuință, lepădată iaste de tot; așijderea
- Semnează.* zice și canonul 13 al acestui săbor de aceasta: fiecare de în episcopi să nu se ducă de la lăcașul lui într-altul și să facă hirotonie, sau să facă alte ceva lucrure episcopești, fără de știrea episcopului a cărui va fi dat întru rînduială ținutul acela; iară de nu va vrea, atunci ca unui vinovat să i se ia și darul, și ce vor fi făcute de dînsul să fie neadeverite și neîntărite.
- Gl. 22.* Să nu meargă vreun episcop de în cetate în cetate să hirotonească, ce cu știrea episcopului cetății; iară de nu, să nu fie întărită nice adevărată hirotonia lui și el să fie vinovat.

ADEVĂRAT.

- Gl. 23.* Episcopul la moartea lui să nu pue alt episcop, ce deaca el se va pristăvi, atunci să fie volnic săborul să pue carele va putea să fie dăstoinic.
- Tîlc.* Nu e puteare, pristăvindu-se episcopul, la moartea lui alt episcop în locul lui a pune, ce după moartea lui săborul eparhiei cu știrea mitropolitului ei să rînduiască pre carele va putea fi harnicu.
- Gl. 24.* A tot clirosul se cade să păzească ce iaste pe dreptate a besearicii, ca deaca se va pristăvi episcopul, cealea ce sînt ale besearicii să le păzească iar ceale ale episcopului după tocmirea lui să se socotească.
- Tîlc.* Cade-se episcopului să-ș facă scrisoare de unealtele lui și de față să le pue să le așaze, așijderea și ale besearicii, și să le cunoască și să le păzească preoții și diaconii, ca deaca se va pristăvi la lăcașul lui, să fie după tocmeala lui; iară de nu va face așa, atunci acealea toate să se închine besearicii.
- Gl. 25.* Volnic să fie episcopul peste unealtele besearicii și să aibă treabă cu dinsele cum se cade, iar de nu-i va ajunge să se împle cu cîte are el, ce va vrea să cheltuiască unealtele besearicii la treaba lui și venitul sau poldurile țărinelor în voia lui și nu cu știrea clericilor, acela să fie certat de săbor; iară de cealea ce vor fi să se dea de treaba săracilor și el le va face ale lui, și de acealea să dea seama săborului.
- Tîlc.* Cela ce se-au băgat chezaș pentru sufletele oamenilor, acela are puteare a ținea multe lucrure a besearicii ca să împartă acealea celora ce li e lipsă, preoților și diaconilor, și să-ș ia și lui, de va fi lipsit la trebile lui ceale de nevoe și să fie pentru frații carii sînt lîngă dînsul strîini, ca să nu-l părăsească, și pentru oaspeții ce-i vin. Iară de nu-i vor sosi acealea de trebi, ce va aleage dobînda și venitul besearicii și-l va face al său, și venitul lucrurilor besearicii oamenilor lui și rudeniilor li va da, ca să înșale și să ascunză venitul besearicii, acela de săbor să se adevereaze și să se judece, să i se ia seama cum ispitesc și adeverează judecata episcopilor.

Conețul săborului sfinților părinți carii se-au adunat la Antiohia.

SĂBORUL SFINȚILOR PĂRINȚI CARELE SE CHIAMĂ NAMEASTNIC,

carele se-au făcut după săborul Sardichiei, la Laodichia, mitropolia Frighiei. Adunatu-se-au sfinții părinți de pre în bogate locure de au întărit hotarale pravoslaviei și au făcut 59 de canoane, ca să fie de folosul besearicii. Și nemica n-au mai scăzut de în canoanele celorlalți sfinți părinți. Carele sînt acestea:

Pentru a doa însurare, carele se însoară pre ascuns.	Gl. 1.
Pentru ceia ce se-au prins în bogate păcate.	Gl. 2.
Pentru cela ce să botează, să nu-l pue numaicît episcop.	Gl. 3.
Pentru să nu fie rîndul preoțesc cămătarici sau mitarnici.	Gl. 4.
Pentru să nu se facă hirotoniile întru auzul oamenilor.	Gl. 5.
Pentru să nu între ereticii în besearică.	Gl. 6.
Pentru navatiani și fotiani și patrusprezăceani.	Gl. 7.
Pentru frîncii sau frighesi, de se vor pocăi, să se boteaze.	Gl. 8.
Pentru ceia ce să vor ruga la grobnițele ereticilor.	Gl. 9.
Pentru că nu se cade a să însura cu nuntă ereticească.	Gl. 10.
Pentru muerile carele se chiamă starițe, de șed mai sus.	Gl. 11.
Pentru cel cu bună viață, credincios și iscusit.	Gl. 12.
Pentru nealesul ce-l aleg mireanii.	Gl. 13.
Pentru să nu se trimeată priceaștenia pre în case.	Gl. 14.
Pentru să nu se sue pre ambon fără felon.	Gl. 15.
Pentru cum se cade a citi evanghelia, apostolul și alte sfinte scripturi sîmbetele.	Gl. 16.
Pentru să nu se curmeaze citeniile și psalmii pre la praznice.	Gl. 17.
Pentru să se facă molitvele voastre pre la <i>ДѢЯТИ ЧА(С)</i> ¹⁾ și vecerniile.	Gl. 18.
Pentru să se aducă în besearică ceia ce sînt întru pocanie după molitva oglașenii lor.	Gl. 19.
Pentru să nu șază diaconul pînă nu i se va zice.	Gl. 20.
Pentru să nu pipăe sluga sau poslușnicul vasul besearicii.	Gl. 21.
Pentru să nu poarte poslușnicul orariu.	Gl. 22.
Pentru cîntăreți și citeți așijderea.	Gl. 23.
Pentru tot clericul să fie fără de cîrciumă.	Gl. 24.
Pentru să nu se dea slugii, adecă poslușnicului, potiriul sau agnețul.	Gl. 25.
Pentru carele nu va fi pus de episcop, să nu jure.	Gl. 26.
Pentru clericul carele e chemat să facă pace, să nu ție cu vreunii.	Gl. 27.
Pentru să nu se aștearnă pre la besearici așternuturi.	Gl. 28.
Pentru să nu sârbeaze creștinul sîmbăta, ce dumineca.	Gl. 29.
Pentru că nu se cade a se îmbăia cu mueri păgîne.	Gl. 30.
Pentru să nu dea creștinii coconii-ș la împreunarea ereticilor.	Gl. 31.
Pentru să nu se priimească prinoasele ce-s aduse deeretici.	Gl. 32.
Pentru să nu se roage împreună cu ereticii sau papijii.	Gl. 33.
Pentru să nu cinstească pre mucenicii cei mincinoși ai ereticilor.	Gl. 34.
Pentru să nu se împreune celui eres ce se chiamă anghelani, carii zic că se-au zidit lumea de angheli.	Gl. 35.

¹⁾ „Ceasul al nouălea”.

- Gl. 36. Pentru să nu se facă preot carele va fi vrăjitoriu, cinpoitoriu sau măscăriciu, cetitor de steale sau făcătoriu de baere.
- Gl. 37. Pentru să nu prăznuiască cineva împreună cu ovreaii sau cu ereticii.
- Gl. 38. Pentru să nu se ia de la ovreai azimă.
- Gl. 39. Pentru să nu se prăznuiască împreună cu păgînii.
- Gl. 40. Pentru cela ce e chemat de săbor și se leapădă.
- Gl. 41. Pentru cliricii carii-s fără cărți de tocmire.
- Gl. 42. Pentru cliricul carele îmblă fără carte.
- Gl. 43. Pentru să nu lase poslușnicul dverile besearicii cînd se face liturghia sau slujba.
- Gl. 44. Pentru să nu între muerile în oltariu.
- Gl. 45. Pentru să nu se priimească la botez după 2 săptămîni ale postului mare.
- Gl. 46. Pentru că se cade celuia ce va să se boteaze să înveațe credința.
- Gl. 47. Pentru cel bolnav ce va să se boteaze.
- Gl. 48. Pentru să se ungă cu mir cei ce se botează, după botez.
- Gl. 49. Pentru să nu se facă liturghie în postul mare fără sîmbăta și duminica.
- Gl. 50. Pentru să nu se dăzleage postul cel mare în săptămîna cea mai dă pre urmă, joi.
- Gl. 51. Pentru să nu se facă pre păreasemi pamete mucenicilor, fără sîmbăta și duminica.
- Gl. 52. Pentru să nu se facă pre păreasemi nuntă sau veselie și jocuri de nașteri.
- Gl. 53. Pentru să nu drîngăiască la nunte, nice să joace.
- Gl. 54. Pentru preoți și clirici să fugă mai nainte pînă nu încep măscăricii.
- Gl. 55. Pentru să nu facă mireanul sau cliricul răfăneale.
- Gl. 56. Pentru să nu între preotul în oltariu mai naintea episcopului.
- Gl. 57. Pentru să nu se pue episcop la sate sau la oraș, ce călătoriu, adecă exarh.
- Gl. 58. Pentru să nu facă preotul liturghie sau episcopul pre în case.
- Gl. 59. Pentru să nu se cînte sau să citească alți psalmi striini, sau să citească niscare cărți carele nu va pravila.

CANOANELE SFINȚILOR PĂRINȚI DE LA LAODICHIA.

- Gl. 1. Cel însurat de doao ori, ce nu se va fi însurat pre ascuns, cu mai puțin canon să îndeletnicează, însă e mai nevinovat.
- Tîlc.* Carele e însurat de doao ori, acela 1 an se desparte de besearică, îndeletnicindu-se întru rugă și în post; de-acia se dăstoiniceaște priceașteniei. Iară de nu se va fi însurat a doa oară cu slobozie și cu leage, ce să va fi culcat mai nainte pre taină și după aceeaia va fi venit la împreunarea nuntei, acela iaste supt canonul curviei.
- Gl. 2. Ceia ce trag pre sine de cad în bogate păcate, aceia de-ș vor veni în minte să se ispovedească și de se va pocăi cum se cade, acela e bine priimit.
- Tîlc.* Toți ceaia ce greșesc, fieșcarele de-ș va spune păcatele, de să vor ispovedi și se vor pocăi și de se vor lăsa de tot de răotăți, de-acia după cum va fi seama greșalii vor obîrși vreamea ceaia ce e dată lor de pocă-

anie întru rugi și întru pocanie, atunci să se priimească la priceaștenie pentru mila și bunătatea a lui Dumnezeu.

Cel ce e botezat de curînd, acela să nu fie preot.

Gl. 3.

Carele e botezat de curînd acela nu se pune numaicît întru rînduiala preoțească. Tîlc.

Nu se cade celora ce sînt în rîndul clirosului a se gîndi întru reale dobînzi, sau să împrumuteaze întru greale camete sau iușoare; ceia ce fac aceastea, de nu vor vrea să se părăsească, atunci să li se ia darul. Gl. 4.

Camete sau mite rîndul preoțesc nu iau.

Tîlc.

Hirotoniile întru auzul oamenilor nu se fac.

Gl. 5.

Molitvele celora ce să hirotonisesc să nu se citească cu mare glas, cum am zice, să le auză oamenii. Tîlc.

În besearică să nu între ereticii.

Gl. 6.

Nu se iartă nice se slobozează ereticul să între în casa lui Dumnezeu, măcară deși marele Vasilie pre împăratul Valent întru rîndul credincioșilor l-au priimit, că încă nu era pravila, nice săborul acesta pînă atunci făcut. Tîlc.

Navatiani și fotiani și patrusprezeaceani, de nu vor da anathemii alte eresuri și ale lor, să fie nepriimiți; iar după ce să vor lepăda și vor da eresurile anathemei, atunci să se ungă cu mir și să se priceștuiască. Gl. 7.

Aceștea de vor da anathemei alte eresuri și ale lor, atunci se priimesc de besearică și numai ce se ungu cu sfîntul mir, însă numai navatiani și patrusprezeaceani. Tîlc.

Iară fotiani le trebuiaște și sfîntul botez al mîntuitoriului, prentu că începătoriul lor, Fotin, multe eresuri au înnoit, ale lui Pavel Samosatul și a lui Savelie Livosul și a lui Mondan, carele învăța și tocmia de zicea că cuvîntul a lui Dumnezeu nu e de început, nice e făcătoriu a toate veacurile, nice iaste mai nainte de toate zidirile, ce nou și de curînd și au luat începătură naștere trupeaște de în fecioară. Iară cest eres ce să chiamă patrusprezeaceani, aceștea sînt carii în patrusprezeace zile de-ale lunii, măcară luni sau marți sau miercuri sau joia, prăznuiesc înviarea mîntuitoriului nostru Isus Hristos. Dece aceștia nu se priimesc ca navatiani, deaca se întorc spre pocanie, căce că țin și cărți hulitoare și altele bogate ca aceastea reale înțelepțază. Zri.

Frîncii sau frighesi, de să vor pocăi, să se boteaze a doua oară și măcară de vor fi fost la ei și clirici. Gl. 8.

Aceștea de să vor pocăi și se vor lepăda de eresurile lor și vor veni cătră nevinovata credință și vor anathimisi eresurile lor, atunci să priimesc și cu toată nevoia se cuprind și se botează, măcară de vor fi și fost în rîndul cliriciei frîncești. Aceștea frîncii țin eresul de la Mondan și Prischilla. Și acel Mondan se chema el adins eluși paraclit (adecă duh sfînt) și ținea doao mueri curve, anume Prischilla și Maximilla, pre carele le puse numele prorocițe; și pre un policandil sau o cetățue frîncească, ce o chema Pepuzan, elu-i puse numele Ierusalim; nuntele erta să se despartă și de bucate să se ferească; și paștele au schimbat, și trei obraze a unii firi a dumnezăirii, într-o față rău o amestecă; învăța să ameastece sînge cu făină și aceia în loc de priceaștenie să o dea și cine se priceștua zicea că se leapădă de rușine creștinească. Tîlc.

- Gl. 9.* Cine se va ruga la grobnițele ereticilor părîndu-i că-s moaște de mucenici sau va merge pentru vreo boală părîndu-i că se va tămădui, acela să se despartă de besearică pînă ce se va pocăi și va mărturisi că au greșit; atunci de-acia să fie priimit.

ADEVĂRAT.

- Gl. 10.* Nu se cade a împreuna feciorii creștinești nuntei ereticești.

ADEVĂRAT.

- Gl. 11.* Cealea ce să chiamă mai mari (adecă starițe) în besearică să nu șază mai sus.

Tîlc. Neștine carii vor socoti pre unele ca acealea fiind întru rînduialele mirenești să fie cîndva naintea clirosului, acealea se apără a sluji, că deaca vor fi eale nainte, dar clirosul cum va oblădui?

- Gl. 12.* Cel cu bună viață, carele va fi credincios și iscusit și cuvîntătoriu, harnicu e de episcopie.

Tîlc. Cade-se episcopului să fie înțelept, curat și iscusit întru credință și drept întru viață.

- Gl. 13.* Neales să fie carele e ales de mireani.

Tîlc. Rînduiala și sortii mitropoliților și a episcopilor pun pre episcopi; deci carele nu se va înălța și nu se va aleage la episcopie așa, ce să va aleage de gloata de oameni, acela nepriimit iaste și neales.

- Gl. 14.* Carii trimet sfînta priceaștenie pre în case, nedăstoinic să fie.

Tîlc. Carele va vrea să se priceștuiască sfînților, acela la besearică să meargă și de la preoți cînd slujesc liturghia să ia priceaștenia, cum zice marele Vasilie, iară a trimeate sfînta priceaștenie într-alte părți pentru blagoslovenie sau altceva, acela să fie nedăstoinic.

- Gl. 15.* Fără de felon niminea să nu se sue pre ambon.

Tîlc. Nimărui nu se cade să se sue pre ambon fără de tundere preoțească și fără de blagoslovenia a păstoriului său și canoneaște priimiți, nice să spue cuvintele lui Dumnezeu oamenilor; însă niminea altcineva să nu citească pre ambon fără numai cei ce sînt îmbrăcați cu felon.

- Gl. 16.* Evanghelia și apostolul și alte cărți, sîmbetele să se citească.

- Gl. 17.* Pre la praznice să nu se curmeaze citeniile și cîntările.

Tîlc. Adunîndu-se oamenii la besearică către utrăne cade-se între cîntări să se citească și citenii; și să nu le lași să cînte totdeuna, ca să nu oste-nească cei ce s-au adunat, să pleace spre potrivire și spre leane.

- Gl. 18.* Devetile și vecerniile voastre să se facă.

Fără de molitvele cealea ce sînt poruncite și cărțile cealea ce sînt rînduite, nu se cade alte molitve sau psalmi striini a citi sau a cînta, ce aceaste molitve de pururea să facă și pre la 9 ceas și pre la vecernii.

- Gl. 19.* După molitva oglașeniilor se cade a se aduce ceia ce sînt întru pocanie și după a credincioșilor și după pacea, adecă după sărutare și numai după ce să face priceaștenie, să între în oltariu și să se priceștuiască.

Acest canon învață rîndul și tocmeala molitvelor cum se cade a face și zice, însă întîi să obîrșască molitva oglașeniilor, de-acia atunci să se aducă în besearică ceia ce sînt întru pocanie, după aceea a credincioșilor, de-acia pacea și sărutarea să se facă; și așa, după sfînta liturghie, să se priceștiuască în lăuntru oltariului numai ceia <ce> sînt preoți. Acestea toate era mai nainte vreame, că sărutarea arăta pacea și pacea smirinie; iară acum aceasta nu fac, că se-au toate părăsit ca ș-altele multe mai de nainte vreame. De-acia după acestea făcea liturghia și atunci se priceștiua credincioșii de la preoți afară la dveră. *Tîlc.*

Diaconul să nu șază pînă nu-i va zice preotul. *Gl. 20.*

Să nu șază diaconul naintea preotului, de nu-i va zice el; așijderea și alți poslușnici ai besearicii și cliricii naintea diaconilor, pînă și ei nu vor zice lor. *Tîlc.*

Poslușnicii să nu pipăe vasele cinstite. *Gl. 21.*

Să nu pipăe cu mîinile poslușnicii besearicii vasele stăpînului Hristos, ce preoții sau diaconii la sfîntul preastol să le poarte și să le aducă. *Tîlc.*

Poslușnicului nu i se cade să poarte orariu, nice de la dveri să se lipsească. *Gl. 22.*

Fiecui se cuvine să-ș împle poslușania; dece drept aceeaia datori sînt poslușnicii besearicii să nu părăsească nice să lipsească de la dveri, ce să stea acolo pînă la sfîrșenia tainei liturghii dumnezăești, și ce li se cuvine lor a posluși să obîrșască. Iară orariu să nu poarte nice ei, nice citeții, nice cîntăreții, că a purta de acestea numai diaconilor iaste dat. *Tîlc.*

Cîntăreții și citeții nu pot purta orariu. *Gl. 23.*

ACEASTA SE-AU TÎLCUIT LA 22 DE CANOANE.

Tot cliricul să nu fie cîrciumariu. *Gl. 24.*

De la preot pînă tocma la rîndul cel mai dă pre urmă a tuturor preoților se opresc a merge la cîrciumă. *Gl. 25.*

ADEVĂRAT.

Agnețul și potiriul nu se dă poslușnicului. *Gl. 26.*

Acesta iaste lucrul preoților și al diaconilor, iar poslușnicii nu li se-au dat voe lucrul lor a face; drept aceeaia nice agnețul sau potiriul să nu dea gloatelor. *Tîlc.*

Carele nu-i e dat voe de la episcop, acela nu poate să pue și să facă jurător. *Gl. 27.*

Și jurătorii sînt ca și cealealalte rînduiale ale cinului proeșesc, de la episcop iau voe, adecă nu e volnic să tragă la jurămînt deaca nu e rînduit de episcopul; la spiță ca aceasta acela nu poate nice în lături pre în case, nice pre la besearici. *Tîlc.*

Cliricul carele va hi chemat să facă pace, atunci să nu tragă vre- într-o parte, că apoi strică tocmeala. *Gl. 28.*

Nice cliricii, nice mireanii, cînd sînt chemați să facă pace, să nu tragă ventr-o parte, nice să voiască a lua ceva, că cine va face așa strică tocmeala besearicii, ce numai să mănînce și să se ducă. *Tîlc.*

- Gl. 29.* Pre la besearici să nu se aştearnă aşternuturi, şi veselii şi ospeaţe să nu se facă.
- Tîlc.* Nu se cade casa lui Dumnezeu a o face lăcaş de obşte şi într-însa a aştearne aşternuturi sau a face într-însa cealea ce să chiamo dragosti sau ospeaţe şi în mijlocul besearicii a mînca.
- Gl. 30.* Să nu prăznuiască creştinul sîmbăta, ce duminica.
- Tîlc.* Creştinul carele prăznuiască sîmbăta, acela să ovreiască, drept aceea se cade a lucra într-însa, adecă într-acea zi şi să prăznuiască duminica.
- Gl. 31.* Nu se cade a se îmbăia cu muerile păgînilor.
- Tîlc.* Mare batjocorire dau noao creştinilor a ne îmbăia la un loc cu fămeile păgînilor; pentr-aceaia aceasta ca un lucru păgînesc se leapădă.
- Gl. 32.* Să nu se dea coconii într-o amestecare ereticilor; ce a lua să cade iară nu a da, însă făgăduindu-se a se face creştini.
- Tîlc.* Însă a lua feciorii ereticilor carii se făgăduiesc a fi creştini şi a-i amesteca împreunarea nuntei cu coconii creştineşti, învăţatu-se-au şi se-au ertat a fi; iară a da creştinii coconii lor într-o împreunare ereticilor, de aceasta într-o multe canoane se-au oprit.
- Gl. 32.* Blagoslovenia ereticilor iaste dobitocie, iar nu blagoslovenie.
- Tîlc.* Nu se cade a priimi prescurile ereticilor, căce că încă aceeaia iaste mai dobitocie decît blagoslovenie.
- Gl. 33.* Nu se cade a se ruga împreună cu ereticii sau cu papiştii sau shismaticii.
- Tîlc.* Carele se va ruga cu aceştia, acela să fie despărţit de besearică. Shismaticii sînt avdianii, carii ţin credinţa ca şi a dreapte şi adevăratei besearici şi mai mulţi de dinşii şed pre în mînăstiri şi nu se roagă toţi la un loc; muştră şi pre episcopii noştri carii-s bogaţi şi pre alţii într-altele; şi cu ovreaii osebindu-se fac paştile, au şi oarece osebiri protivitoare dă price de tîlcuesc nişte uscăciuni a dumnezeieştii scripturi.
- Gl. 34.* Cine cinstească pre mucenicii mincinoşi ai ereticilor, acela să fie anathema.
- Tîlc.* Carii cinstesc pre striinii de Dumnezeu ca pre nişte mucenici, striinii să fie de Dumnezeu şi acela.
- Gl. 35.* Cine se adună lîngă ceia ce se chiamo angheleani şi se apropie dă se închină ca unor idoli, acela să fie anathema.
- Tîlc.* Iaste un eres carele se chiamo angheleani sau pentru căce ei adins eişi să cinstesc ca cinul anghelilor şi au viaţă cu aceeaia, sau căce bîrfesc de zic că de îngeri se-au zidit lumea. Era ş-alţii învăţători, cum a spus marele Pavel la epistolie către colaseani, zicînd acei învăţători că nu se cade a zice noao că meargem la Dumnezeu tatăl pentru Hristos, ce zicea că meargem pentru îngeri; şi zicea că e firea mai mare a îngerilor decît a lu Hristos. Dece această lepădare şi hulă voia şi tocmirea a lu Dumnezeu era să fie într-o acoperirea smereniei cu înţelepţie. Drept aceeaia carii se vor aduna şi se vor ruga deosebi şi vor zice că lumea se-au zidit de îngeri, sau pentru îngeri meargem noi la Dumnezeu şi tatăl, acela să fie anathema, ca nişte oameni ce părăsesc pre domnul nostru Isus Hristos fiul a lu Dumnezeu şi înţelepţează aproape de ceia ce se închină şi slujesc idolilor.
- Gl. 36.* Carele se va făgădui să fie preot, acelaia nu i se cade să fie vrăjitoriu, sau cimpoitoriu, sau să aibă niscare învăţături reale, sau cititori de steale, sau să facă baere.

De să va afla neștine de în preoți sau de în tot cinul besearicii, atunce *Tîlc.*
unul ca acela de la besearică să se scoată.

Nu se cade a prăznui împreună cu ovreaii și cu ereticii, nice să se *Gl. 37.*
priimească rămășițele de la prăznuirile lor.

Nice o împreunare n-are lumina cătră întunerec; drept aceeaia să *Tîlc.*
nu prăznuiască creștinul împreună nice cu ereticii, nice cu ovreaii, nice
să priimească cealea ce se obîrșesc la praznicele lor, cum am zis, ca azima
sau altele împotriva acestora.

Nu se cade a lua azimă de la ovreai sau a se împreuna neștine fără- *Gl. 38.*
delegii lor.

ADEVĂRAT.

Nu se cade a prăznui împreună cu păgînii și a se împreuna nedumne- *Gl. 39.*
zeirii lor.

ADEVĂRAT.

Carele va fi chemat la săbor și se va lepăda fără de niscare netocmiri, *Gl. 40.*
acela nu e a nu fi nevinovat.

Pentru îndoirile și protivirile carele se tîmplă ale besearicii și pentru *Tîlc.*
întrebarea și ispitirea canoanelor, poruncit-au săborul tuturor episcopilor
de în toate eparhiile într-un an să se facă săbor cînd va porunci și
va zice episcopul mitropoliei. Dece întru adunarea aceasta fiind chemat
vreun episcop și nu va vrea să vie, ce singur adins eluși se va supune
supt vină, atunce să se canonească de săbor, însă de nu va fi vrut
pentru nebăgarea în seamă; iară de nu va fi putut să vie pentru
niscare alte nevoi potrivitoare, atunce să se ia seama să nu se
canonească.

Nu se cade clericului a îmbla fără de cărți a sloboziei sau fără netocmire. *Gl. 41.*

Nu se iartă de sfintele canoane a se priimi cela ce e hirotonit de *Tîlc.*
într-altă parte, neavînd cărți de tocire; drept aceeaia trebue lor a îmbla
pre tocmeală cu cărți cum se cade, și clericilor dă pre la toate besearicile,
cu știrea și cu porunca episcopului său să îmble într-altă cetate și eparhie.

Pentru că nu se cade omului carele e sfîntit, preotului sau clericului *Gl. 42.*
să îmble sau să se ducă încătroăva fără porunca episcopului.

ADEVĂRAT.

Nu se cade poslușnicului besearicii cînd se roagă (adecă cînd se face *Gl. 43.*
slujba) să fugă de la dveri măcară cît de puțin.

Pre la sfintele liturghii nu se cade poslușnicului să lase dverile olta- *Tîlc.*
riului măcară cît de puțin, și la rugă să se îndeletniceaze, ca să nu se
afle urgisind și nebăgînd în seamă pre acea slujbă ce-i e dată și e pus
pre dinsa ispravnic a tocmirii besearicii și să cinstească mai bine ruga lui.

În oltariu să nu între muerile.

Gl. 44.

- Tîlc.* Nu se-au dat puteare muerilor, ce încă nice bărbaților mireani să între în oltariu, cum poruncește canonul 67 a șaselui săbor de la Trulla.
- Gl. 45.* Nu se cade a priimi la botez după doao săptămîni a păreasemilor ce datori sînt de începutul acelu post.
- Tîlc.* Cest canon îndoit poate a lua seama: sau după ce va treace 2 săptămîni a păreasimilor vor veni la credință și vor înceape a posti, aceia nu să vor putea dăstoinici botezului întru marea sîmbătă, căce n-au postit deplin, nice au arătat postire și nevoință de începutul postului; sau căce de vor fi venit la credință mai nainte de post și au început a posti, de-acia mai nainte pînă-a lua botezul sosi postul, aceia nu așteaptă marea sîmbătă a se boteza, cum au început a posti și cei de începutul păreasemilor, ce trebuie de într-aceia carii de îndestul se-au postit după doao săptămîni să se dăstoinicească botezului, iară după ce vor treace 2 săptămîni de păreasimi și de carii le va părea că n-au arătat postire de îndestul, aceia nu se vor boteza, ce să așteapte și ei să se boteaze cu ceia ce vor vrea în sîmbăta cea mare; cum ar fi numai ca aceia priimiți ca și ceia ce se-au postit de într-aceia începătură a postului, ca cum ar fi nevoința lor deplină, iară nu numai semnată.
- Gl. 46.* Carele se botează, acela să-ș spue credința episcopului sau preotului după a cincea săptămîină.
- Tîlc.* Carele va veni la besearică să se boteaze, acela să înveațe să știe credința; iară cînd va fi a cincea săptămîină să o spue episcopului sau preotului; că nu se cade numaicît a boteza pre dinșii mai nainte pînă nu vor învăța să știe credința.
- Gl. 47.* Carele e bolnav, să spue și acela cît de puțin.
- Tîlc.* Cine e bolnav și ceare să se boteaze, acela să înveațe credința întîi, de-acia deaca se va boteza, să știe că se-au vrednicit dumnezeescului dar.
- Gl. 48.* Cade-se celora ce să botează, după botez să se miruiască cu unsoarea cerească, ca să poată fi părtași împărăției lui Hristos.

ADEVĂRAT.

- Gl. 49.* Pre păreasemi să nu se facă liturghie, fără numai sîmbăta și duminica.
- Tîlc.* Acest canon n-au trecut de tot, ce se păzește, că, fără de sîmbăta și duminica și în zioa sfintei blagoveaștenii, nu se face liturghie pre păreasimi, ce numai ce se face *прѣжде сщїна*¹⁾; iară la praznicul blagoveașteniei nu se face liturghia *прѣжде сщїна*¹⁾, ce poruncesc aceaste canoane 52 a șaselui săbor de la Trulla a face liturghie deplin, iară pentru alte zile a păreasemilor iaste vreame de smerenie și trebuie a aduce cătră priceapere pe fiecare rătăcit, și pentru această nevoință să nu se lase a se pleca cătră praznice, ce adins eluș să se posomorască și de-ale sale să socotească, ca să tîmple și să se împle de bucurie sufletească mai nainte de vreame.

¹⁾ „Înainte sfînțită”.

Nu se cade pre păreasimi, în săptămîna cea mai dă pre urmă, joi, *Gl. 50.*
a face razdreășenie.

Cade-se întru toate zilele patemei a lu Hristos a le obîrși cu inemă *Tîlc.*
înfrîntă, cu post și cu rugă, și să nu se facă razdreășenie postului joi în
săptămîna cea mai dea apoi a păreasemilor, ce se cade și într-aceaea
a posti și a mînca sec.

Nice pametea mucenicilor să se facă, fără numai sîmbăta și duminica. *Gl. 51.*

Pre păreasemi, fără dă sîmbăta și duminica, nice pamete muceni- *Tîlc.*
cilor să nu se facă.

Nu se cade a face nuntă pre păreasimi, nice bucurie și veselie de n aștere *Gl. 52.*

ADEVĂRAT.

Nu se cade a drîngăi (adecă a plesni în palme) sau a juca în sgomotul. *Gl. 53.*
acela, iară cine va face așa, să fie nedăstoinic.

ADEVĂRAT.

Cade-se preotului sau clericului să se scoale mai nainte de ce încep *Gl. 54.*
cinghiasele.

Poruncește-se creștinilor carii merg pre la nunte să se ospeteaze *Tîlc.*
cu cinste, iară să nu joace pri la dinsele sau să drîngăiască (adecă să bată
în palme) și pespre dinsele să facă sunet, că aceasta tocmeală nu se
cuvine nice e vreadnică tocmealii creștinești; așijderea și preotii să nu
caute să vază ceva pre la nunte, ce mai nainte de ce vor intra cinghiile
sau măscăricii carii fac glume, să iasă de acolo.

Răfenea să nu facă nice mireanul nice clericul.

Gl. 55.

Pentru mîncarea, să nu facă răfenea nice mireanul, nice clericul.

Tîlc.

Preotul să nu între în oltariu să șază mainte de episcop.

Gl. 56.

Acii fiind episcopul și slujind, mainte de venirea lui să nu între
preotul în oltariu și să șază, că netocmire iaste aceasta și smintire. *Tîlc.*

Nu se pune episcop în sat sau în oraș, ce călători carii-s trimeși; *Gl. 57.*
iară de să va pune vreunul, acela nice o ispravă să nu facă fără de epis-
copul cetății.

În oarecare sat și ve întru o cetățue mică, în carele poate să fie de *Tîlc.*
îndestul 1 preot, acolo nu trebuie să se facă episcop, ca să nu se pogoară
jos sărăcește numele episcopului, ce să se trimeată călători. (Călătorii
sînt carii astăzi se chiamă exarși, dă se trimet într-însele pentru îndrep-
tarea greșalelor a sufletelor). Iară de să vor fi făcut alții mai nainte,
însă de în cinste să se schimbe și nice o ispravă să nu facă episcopască
făr'de știrea episcopului a cetățuei ceii mici, supt carele sînt supuse
aceale sate și orășale.

Episcopul sau preotul în casă să nu facă liturghie.

Gl. 58.

Pre în case nu se face jertva cea fără de sînge, nice de episcop, nice
de popă, ce să cade a face liturghie întru adeverita besearică. Însă canonul
31 a șaselui săbor de la Trulla iartă și lasă pre voia episcopului să se facă
liturghie cînd se va tîmpla și în casa ceaia ce să tîmplă de iaste de rugă;
iară botez nicecum, ce numai întru adeveritele besearici să se vrednicească

Tîlc.

cinstului botez carele va vrea să se boteaze, cum poruncește canonul 59 al aceluiaș săbor.

Gl. 59. Alți psalmi striini sau cărți netocmite să nu se citească pe în besearici sau să se cînte, ce numai ceale ce-s tocmitale vechii și noaoi legi, carele sînt aceastea: Bîtiia, Ishodul, Levit, Cîsla, Vtorîi Zacon, Isus, Sudia, Ruth, Esthir, Țarstv Paralipomen 2, Esdra 2, psalmi 150, Pritcia Solomonovî, Eclisiast, Premudrost, Peasnipeasnei, Iov, Doisprezece proroci, Isaia, Ieremia, Iezechiil și Daniil. Împreună și 22 ale legii noao: evanghelii 4: Matei, Marcu, Luca, Ioan; deaania; poslanii adeverite 7, adecă a lui Iacov 1, a lui Petru 2, a lui Ioan 3, a lui Iudei 1; a lui Pavel 14: κκ¹) Rim 1, κκ¹) Corinth, κκ¹) Galat. 1, κκ¹) Efes 1, κκ¹) Filippis 1, κκ¹) Colas, κκ¹) Solun 2, κκ¹) Evreom 1, κκ¹) Timothei 2, κκ¹) Titu 1, κκ¹) Filimon 1; și Apocalipsis 1 *Іѡанна Богослова*²).

Conetul sfîntului săbor de la Laodichia.

● SFÎNTUL SĂBOR A TOATĂ LUMEA AL SFÎNȚILOR PĂRINȚI 150,

carii se-au adunat a doa oară în Țarigrad, într-al doilea an de împărăția a lui Theodosie cel Mare, mai pre urmă de săborul cel de întîi de la Nichea, după ce trecuse ani 52, iar de la Hristos era trecuți ani 362. Mai mare la acest săbor era Timothei Alexandreanul și fericitul Meletie de la Antiohia, Chiril Ierusalimleanul și Nectarie Țarigrădeanul carele era oglașenic în vremea acestui săbor, de-acia se boteză și se hirotoni țarigrădean; era și Grigorie episcopul de la ostrovul Cappadochiei și multul și marele Grigorie Bogoslov carele ținuse scaunul Țarigradului, iară pentru niște netocmiri și cerți lăsă-l și se duse de ședea la moșia lui la Nazianz, și scrise cu cuvintele lui ceale de învățătură de îngrozi pe episcopii; peste puțin sosi și Damas de la Roma cea veache. Și acest sfînt săbor se-au adunat asupra lui Machedonie, carele mai nainte apucase de ținuse scaunul Țarigradului, de-l goniră împreună cu soții lui și-i deaderă anathemei. Iară pre duhul sfînt mărturisiră, unul fiind tatălui și fiului, ca pe un Dumnezeu adeverit. Încă mai blăstamară și pre ceia ce era soții cu nebunul și spurcatul Apolinarie, și mărturisiră pre domnul nostru Isus Hristos cum au luat trup cu minte și însuflețit adevărat.

Și ijderîră canoane de întărirea blagocestiei, cătră blagocestivul împărat, marele Theodosie, și i le scriseră așa:

Blagocestivului și iubitoriului de Dumnezeu împărat, marelui Theodosie.

Sfîntul săbor al episcopilor carii de în bogate eparhii ne-am adunat în Țarigrad, însă întîi scrisoarea cărții noastre carea trimeatem cătră blagocestia ta, har fie lui Dumnezeu carele au cunoscut blagocestia împărăției tale, pentru pacea carea ai obște pre toate besearicile pravoslaviei de întărirea sănătoasei credințe. Dînd și lui Dumnezeu mulțemire

¹) „Către“.

²) „Ioan Bogoslov“.

cum se cade, am socotit toți cu mintea, împreună, câte au făcut sfântul săbor, cu scrisoare le trimeatem către blagocestia ta și-ți facem știre că ne-am adunat în Țarigrad după scrisoarea blagocestiei tale, și întâi am înnoit împreunarea carea avem unul către altul, iară după aceeaia am izvodit și niște canoane cam pe scurt, întărind și credința părinților de la Nichea și proclătind și dînd anathemei pre eresurile ceale ce să ridica asupra lor. Lîngă acestea am poruncit de am întărit și buna tocmire a canoanelor besearicii carele se-au făcut, carele toate într-această scrisoare a noastră le-am scris. Drept aceeaia rugăm pre blînzia ta ca să întărești judecata sfîntului săbor cu hrisovul blagocestiei tale, ca, cum ai cinstit besearica cu chemarea cărții, așa să și obîrșeși cu pecetluirea cealea ce se-au făcut la săbor. Iară domnul să-ți întărească împărăția cu pace și cu dreptate și să o treacă de în neam în neam și să-ți adăogă lîngă putearea această pămîntească să te îndulcești și întru împărăția ceriurilor și să petreci cu sănătate întru toate bunătățile, cum se cade. Dumnezeu să-ți dăruiască rugile sfîntilor părinți ai lumii, ca unui adevărit blagocestiv și iubitoriu de Dumnezeu împărat.

Aceaste 8 canoane se-au izvodit în Țarigrad, cu darul lui Hristos, de episcopii carii se-au adunat dă pre în bogate eparhii, cu chemarea blagocestivului împărat, marele Theodosie. Mesia iulie 27.

Pentru să se ție credința tare, carea se-au întărit la Nichea. *Gl. 1.*

Pentru să nu facă niminea val besearicii afară de hotară. *Gl. 2.*

Pentru să se cinstească țarigrădeanul după Roma. *Gl. 3.*

Pentru Maxim Chiniconul să fie striin de episcopi. *Gl. 4.*

Pentru sfitocul al episcopilor despre apus, carii mărturisesc sfînta troiță. *Gl. 5.*

Pentru rău slăviții și ceia ce jehuesc. *Gl. 6.*

Pentru patrusprezeceanii, navatianii, arianii și machedonianii. *Gl. 7.*

Pentru botejunea unii afundări a evnomianilor, savelianilor și a frîncilor. *Gl. 8.*

● CANOANELE SFÎNȚILOR PĂRIȚI DE LA ȚARIGRAD.

Credința care se-au întărit la Nichea să se ție vîrtos, iar a eresurilor să hie anathema. *Gl. 1.*

ADEVĂRAT.

Niminea să nu facă val besearicii afară de hotarele lui, nice să hironetonească, nice besearică să sfîntească și iar besearicile de în limbi să ție întărit obiceiurile părinților. *Gl. 2.*

În multe canoane se-au zis că nu se cade episcopului striin să treacă și să sară afară de hotarale lui și să smintească lucrurile besearicii, iar besearicile cealea ce sînt într-alte limbi, de în Eghipet, de în Livia și de în Pentapoli să ție tare obiceiurile mai denaintă, după cum zice canonul 6 al săborului de la Nichea. *Tîlc.*

- Gl. 3.* **Tarigrădeanul** să se cinstească după Roma.
- Tîlc.* Episcopul **Tarigradului** să aibă cinstea a episcopului de la Roma și a deregătoriilor lor, cum au socotit pentru canonul acesta și săborul de la Halchidon la 28 de canoane, pentru căce că iaste acesta, Tarigradul acum dă se chiamă Noul Rim și se-au cinstit de împărați și de oameni. Iar cum zise pravila, țarigrădeanul să fie cinstit după Roma, nu ca cum ar fi cinstea Rimului mai mare și a țarigrădeanului mai mică, ce iaste arătarea vremii, ca cum ar zice neștine că pre multe locure și ani și pre multe vremi, au ținut și ține țarigrădeanul cinste tocma ca și Rimul.
- Gl. 4.* **Maxim Chiniconul** să fie striin de episcopi și toți cîți vor fi sfințiți de dînsul să fie lepădați și nesfințiți.
- Tîlc.* Pentru că acesta besearica a lu Dumnezeu au spart și de netocmire și de valure o au împlut. Lup în loc de păstoriu se arătă, și tuturor celora ce greșia toate gata erta, fiind păgîn și rău stricătoriu de tocmeale, cum zice marele Grigorie. Drept aceaia acela Maxim striin să fie de episcopi, și cei ce vor fi de dînsul hirotoniți, ori în ce spiță vor fi, să fie nesfințiți, adecă să nu fie nice într-o rînduială.
- Gl. 5.* **Carii** vor mărturisi pre tatăl și fiiul și sfîntul duh o ființă, acea mărturisire iaste bine priimită.

ADEVĂRAT.

- Gl. 6.* **Păgînul** jehuatoriu carele pîraște asupra episcopului, de va fi vina besericească, să nu o spue, să nu o spue nice altul carele va ști mai nainte, să nu o spue nice cel ce nu e împreunat, să nu o spue nice cel scos, să nu o spue nice cela ce va fi pîrît în ceva, pîn' nu se va îndrepta el de ale sale. Să pîrască pravoslavnicul cel ce e împreunat, cel ce e neurgisit, cel ce e nepîrît, și să ducă vina la eparhiani. Iar de nu va putea, atunci să se întoarcă cătră mai mare săbor, și fără de scrisoarea aceii patime să nu se asculte; iară fără de aceastea carele va merge de va amesteca la împăratul sau la domn, acela să fie scos.
- Tîlc.* Cade-se a întreba și a ispiti de feațele și de viața celora ce pîrască pre episcopi sau pe clirici, să nu cumva să fie acela eretic, sau urgisit sau scos și neîmpreunat, adecă afurisit, sau de alții pîrît pentru vreo vină și să n-aibă amestecătură de acea vină; și de vor fi ceia ce pîrîse ca aceștea, atunci să nu se priimească la întrebare. Iară de va fi pravoslavnic și-i va fi viața nevinovată și de în cei împreunați (adecă de cei ce se priceștuesc) și va aduce vină besericească spre episcop, acela să se priimească și să spue vina la episcopii eparhiei. Dece ei de nu vor putea îndrepta vina episcopului care e asupra lui, atunci merge pîrîșul și la mai mare săbor; și întîi să dea scrisoare săborului de acea vină ce să prinde, ca deaca va putea da seama adevărat de acea pîră ce vădește, de bine, iar de nu, să pață el ce vrea să pață episcopul. Și atunci așa să fie pîra și așa să se priimească. Iară de va face altele afară de aceastea, adecă să meargă să ameastece la împăratul sau la domn pîrînd pre episcop, sau va merge la judecată mirenească sau boerească, acela să fie nepriimit la pîră. Iară ereticul de va fi năpăstuit de episcop, atunci nu se apără a nu pîrî pre episcop.

Patrusprezeceanii, adecă miercureșii sau arianii, sau navatiani, *Gl. 7.*
aceștea sînt carii se chiamă curați, sau machedoniani, sau saveliani,
sau apolinariani, de vor mărturisi credința cu zapis, să fie priimiți și,
cum am zice, trebuie a-i unge preste toate simțirile.

Aceștea de-ș vor da zapisul de mărturia credinții lor cum vor creade *Tîlc.*
bine și deaca-ș vor anathimisi tot eresul, atunce să priimesc și numai
cu sfîntul mir să se ungă la ochi, la nas, la urechi, la gură și la frunte;
și cîndu-i unge, zice: $\mu\epsilon\chi\alpha(\tau) \text{ } \Delta\alpha\pi\alpha \text{ } \Delta\chi\alpha \text{ } \sigma\tau\alpha\rho1)$.

Evnomianii, savelianii și frîncii, carii se botează numai într-o afun- *Gl. 8.*
dare, să se priimească ca ellinii.

Unii ca aceștea și se botează și să miruesc, căce că se priimesc ca *Tîlc.*
niște ellini. Drept aceaia trebuie și mai nainte de botez să se înveațe
vreame de îndăstulă și să asculte dumnezeăștile scripturi, după aceaia
să se boteaze deplin și să-i ungă; și iată așa să-i priimești ca pe niște
ellini: în zioa de întîi să-i creștinezi, a doa să-i faci oglașenici să se înveațe
credința, iară a treia să facă lepădare, adecă să-și blasteme eresul și
suflare de trei ori în față și în urechi; iară așa și ei mai nainte să-și blasteme
al lor eres.

Conețul săborului al doilea al sfîntilor părinți carii se-au adunat
la Tarigrad.

SFÎNTUL SĂBOR AL TREILEA AL SFÎNȚILOR PĂRIȚI, A TOATĂ LUMEA.

Adunatu-se-au la Efesul Asiei în vreamea lu Theodosie cel Mic
doaă sute de sfînti părinți; de la cel de-al doilea pîn' la acesta al treilea
trecuse ani 41, iar de la Hristos 404. Era mai mari acestui săbor Chiril
Alexandreanul, ispravnicul papei Celestin de la Rimul cel vechiu,
Iuvenalie Ierusalimleanul, Memnon Efeseanul. Adunatu-se-au asupra
ereticului Nestorie, carele era de moșie de la Antiohia și se-au făcut
patriarh la Tarigrad fără cale și fără dreptate. Acest prea spurcat Nestorie
împărția pre domnul nostru Isus Hristos în doi fii și zicea că iaste alt
fiu ceta ce se-au născut de la tatăl și altul iaste Hristos, carele se-au
născut de în Preacista. Și cum zicea mîntuitoriului Hristos că e striin
de dumnezeire, așa zicea și adeveratei Preaciste, zicea: să nu-i zică născă-
toare de Dumnezeu, ce născătoare de Hristos. Iară acest sfînt săbor al
acestor sfînti părinți, propoveduiră lumnat că Hristos iaste Dumnezeu
deplin și om deplin, într-un obraz și în doaă firi; iară sfînta născătoare
de Dumnezeu, carea fără de sămînță, pespe fire, pre fiul și cu cuvîntul
lui Dumnezeu și tatăl, pre domnul nostru Isus Hristos, adecă fără împreu-
nare de bărbat și fără dureare și fără geamere, carea mai nainte de îngrecare
au fost fată curată și, deaca l-au îngrecat și deaca l-au născut, iară au
fost fată și adevărat născătoare de Dumnezeu; așa au poruncit și au
propovăduit. Iară pre mincinosul Nestorie și pre soțiile lui și pre dogmatele
lui dat-au anathemei. Făcut-au acest sfînt săbor, carele au fost adunat

¹⁾ „Pecetea darului sfîntului duh“.

cu porunca lui Theodosie împărat, cel Mic, și canoane 9; și au scris așa sfinții părinți către toți oamenii pravoslavnici:

Sfântul a toată lumea săbor, carele se-au adunat la Efes cu porunca blagocestivilor împărați, episcopilor, preoților, diaconilor și a tot omul, carii vă aflați pre în toate eparhiile și cetățile.

Adunatu-ne-am noi, după porunca cinstitei cărți a blagocestivului nostru împărat, la Mitropolia de la Efes, pentru că se-au lepădat de noi unii de întru noi, pre număr ca 30, pentru puțin lucru. Carii n-avea nice o puteare către împreunarea besearicii să poată strica sau să folosească de la dinsa sau de în rînduiala preotească ceva, pentru că unii de într-înșii era izgoniți și luatu-le darul căce ținea și cinstia mai decît toate eresurile ale lui Nestorie și ale lui Chelestin, iară în față se arăta că nu le țin, ce se-au pocăit. Drept aceeaia căce nu vrură să osîndească cu noi pre Nestoria și să-l proclească, pentr-aceaia sfântul săbor porunciră împreună să fie striini de împreunarea besearicii și luară de la dînșii deistvuiala, adecă putearea arhierească cu carea putea să strice sau să folosească cuiva. Și am făcut aceste canoane să fie de întărirea beasearicii. Mesița iulia 10.

Gl. 1.

Pentru mitropolii carii se-au lăsat de săbor și de Chelestin se-au lipit.

Gl. 2.

Pentru ceia ce să împreună la un loc și țin cealea ce ține și înțelepțează Nestorie.

Gl. 3.

Pentru ceia ce se-au lepădat de preoția Nestoriei.

Gl. 4.

Pentru cliricii carii vor face niscare tocmeale de-ale lui Chelestin sau de-ale Nestoriei.

Gl. 5.

Pentru cela ce va fi urgisit de episcop și de Nestorie va fi priimit.

Gl. 6.

Pentru mireanul carele să poncișază săborului.

Gl. 7.

Pentru episcopii carii facu altă credință fără ceaia ce se-au întărit la Nichea.

Gl. 8.

Pentru să păzească pre în toate eparhiile ceale tocmeale ce au fost mai nainte curate și fără nevoie.

Gl. 9.

Pentru episcopul Evstathie, carele au ținut episcopia fără dă nice un folos.

CANOANELE SFINȚILOR PĂRINȚI DE LA EFES.

Gl. 1.

De să va lăsa mitropolitul de săbor și se va lipi de Chelestin sau va face cealea ce face el, scos să fie acela și de altele neîndreptatu.

Gl. 2.

Și oricare episcop ce să va împreuna sau va face cealea ce face Nestoria, și acela să fie scos.

Gl. 3.

Cîți se-au dăzlupit dă preoția Nestoriei, acela e preasfînt; iară carele se-au priimit dă dinsul, să nu fie popă.

Gl. 4.

Oricari clirici vor face împreună eresurile a lui Chelestin și ale Nestoriei, acelora se li să ia darul.

Gl. 5.

Carele se-au urgisit de episcopi și de Nestoria va fi priimit, să fie fără de nice un folos.

Aicea e tîlcuirea acestor canoane de sus.

Niște mitropolii carii se adunase la săborul de la Efes depărtară-se adins eiși și înțelepția tocmealele Nestoriei, episcopul Tarigradului, carele credea în oameni spurcatul păgîn și înțeleptitoriul ovreești și ale lui

Chelestin, episcopul. Dece unii se-au lipsit și n-au vrut să se rînduiască acestor păgîni și spurcați episcopi, ce încă mai vîrtos sta împotriva lor. Drept aceea porunci sfîntul săbor celor ce se vor împreuna Nestoriei și lui Chelestin și carii vor face lucrurile și tocmealele lor să se scoată de în cinste și de la besearică să se leapede; așijderea și carii vor fi opriți de preoție de la episcopii lor pentru căce nu vor fi ținut tocmealele lor drept, iară Nestoie și Chelstinu-i vor fi priimit și-i vor fi și îndreptat; aceia să nu fie preoți, ce aciași să li se ia darurile.

Mireanul dă se va imponcișa săborului să fie nepriceștuit, iară clericul *Gl. 6.* încă să fie și scos.

Cela ce va răzjudeca și se va imponcișa tuturor lucrurilor celor ce se-au făcut la săborul de la Efes, sau va ispiti a mișca ceva, acela de va fi episcop sau cleric, atunce de în rînduiala lui să cază de tot, iară de va fi mirean să fie nepriceștuit. *Tîlc.*

Episcopul carele va face și va trage să facă altă credință de ceaia ce se-au făcut la Nichea, acela să se înstriineaze, iară mireanul afară de în besearică să se scoată. *Gl. 7.*

Carele va aduce înainte alt săbor păgînesc și spurcat, pentru să întorcă și să piarză credința și tocmirea sfîntilor părinți carii se-au adunat de o au făcut și o au tocmit la Nichea, să o facă ellineaște sau ovreiaște sau ori în fiecă ereș, sau întorcînd pre cea ce vin întru priceaperea adevărîtii, acela de va fi mirean să se anathimisească, iară de va fi episcop sau cleric, aceia de episcopie și de clirie să se înstriineaze. *Tîlc.*

Să se ție vîrtos pre în fieșcare eparhie isprăvile și tocmealele carele au fost mai nainte curat și fără nevoe, iară carele va sta împotrivă să se facă într-alt chip, acela să fie nepriceștuit. *Gl. 8.*

Cîți episcopi în silă supt mîna lor au luat de în altă eparhie ceva carele n-au fost mai nainte și de întîi supt dinșii, sau vor răpi sau apuca de la altă episcopie ce vor fi fost a ei de mai nainte vreame, aceia nemica de acealea să nu isprăvescă nice să ție, ce să le ție, iară ale cui au fost, și să le dea îndărăt, și să fie volnici fiecare eparhie a-ș țină ce are curat și fără nevoe și să nu se îngînfe să se afunde cu chipul cătră lucrurile puterii mirenești (adecă să facă în silă, ca mireanii). Iar cine va aduce alt chip potrivindu-se și luptîndu-se pentru aceaste poruncite, acela de niminea nemica să i se înfolosească. *Tîlc.*

De aceasta datoriu iaste tot episcopul să ție și să așteapte cu îndelungul că Evstathie fără de folos deaca deade dosul și se lăsă hirotoni-se în locul lui Theodor, iar celalalt plîngînd și rugîndu-se cerea-ș cinstea. Cela ce se-au hirotonit în locul lui nu e vinovat, că ține, cum am zice, lăsarea aceluia în loc de vină. *Gl. 9.*

Acest episcop Evstathie fiind fără ispravă și neputînd țină isprăvile și unealte besearicii și neputînd să împingă pre toți să nu-l poată supăra, se lăsă de episcopie și se hirotoni în locul lui altul. De-acia el mearse la săborul de la Efes, închinîndu-se, rugîndu-se, cerșindu-și episcopia iarăși. Și nu-l ascultară; că deaca vreame ce deodată deaca se-au lăsat de dînsa și în locul lui se-au hirotonit altul, nu mai poate; iar el tot cerea să aibă cinstea episcopiească și priceaștenia. Și socoti sfîntul săbor fără de nice o încurmezișare să se chame episcop, să-ș ție cinstea și să șază și la *Tîlc.*

scaun în rînd unde-i vor face cinste și să slujască liturghie, iar nu de tot în voia lui, ce cîndu-l va primi și-l va erta episcopul pentru ertarea și dragostea a lui Hristos. De-acia acest sfînt săbor pentru mila adaosă și aceasta săborului de la Pamfilia și ziseră: pentru lucru ce au făcut Evstathie au acum, au mai nainte, socotiți-l cum va fi mai bine sau să-l puneți la o besearică ce va fi văduo, sau într-alt chip să-l miluiască. Conețul săborului sfinților părinți carii se-au adunat la Efes.

● SFÎNTUL SĂBOR A TOATĂ LUMEA AL 4, AL SFÎNȚILOR PĂRINȚI.

Adunatu-se-au 630 purtători de Dumnezeu părinți după ce trecuse 30 de ani de la săborul al treilea, iară de la Hristos 425, în vremea blagocestivului împărat Marchian, în vestita cetate Halchidon a Vitheniei. Și era mai marii al acestui săbor Anatolie Țarigrădeanul, Maxim Antiohianul, Iuvenalie Ierusalimleanul și Pascasin și Luchinsie episcopii, cu preotul Bonifantie, dă ținea locul al preasfîntului Leu papa de la Roma cea veache, carele avea mare slavă și multă nevoință și rîmnă pentru blagocestie. Și acest sfînt papă nu trimease numai pre acești ispravnici, ce încă trimease minunată poslanie cu carea întăriia pre sfîntul săbor; și puseră numele, sfinții părinți, acei poslanii *stîlpul pravoslaviei*. Și pre Evtihie arhimandritul Țarigradului și pre Dioscor al Alexandriei deaderă anathemei și-i proclețiră și-i tăiară de la besearică ca pe nește mădulare putrede carii amesteca și împreuna pe unul Hristos cel ce iaste în doaă firi cunoscut, domnul și Dumnezeu nostru, fugînd de dăspărțirea Nestoriei pentru necurăția lui. Și aceștea făcură și dăruiră besearicii pravile 30, ca să fie de întărirea pravoslaviei și de rușinea ereticilor. Mesita noemvrie 8.

- Gl. 1. Pentru să se ție canoanele tare, carele au făcut sfinții părinți ale fieșcărui săbor.
- Gl. 2. Pentru ceia ce hirotonesce pre bani.
- Gl. 3. Pentru ceia ce priimesc grija caselor mirenești.
- Gl. 4. Pentru să nu se zidească casă de rugă sau mînăstiri fără de știrea episcopului.
- Gl. 5. Pentru ceia ce să mută de în cetate în cetate.
- Gl. 6. Pentru să nu se hirotonească cela ce nu va fi fost la besearică sau la mînăstire fără mărturie.
- Gl. 7. Pentru carii vor fi clirici sau călugări, de să vor întoarce întru mirenire sau în boerie fără omenie.
- Gl. 8. Pentru cliricul carele lăcuiaște sărăcește, sau mînăstirea.
- Gl. 9. Pentru cliricii carii vor avea pîră, de vor lăsa pre episcopul lor și vor merge la judecată mireanească.
- Gl. 10. Pentru cliricul să nu se pue la un loc să ție doaă besearici ale cetăților.
- Gl. 11. Pentru săracii carii le trebuie ajutoriu și milă.
- Gl. 12. Pentru să nu se tae o eparhie, să se împartă să fie doao eparhii.
- Gl. 13. Pentru cliricul carele nu va avea carte.
- Gl. 14. Pentru pravoslavnicul să nu se împreune cu ereticul.

- Pentru să nu se facă diiconeasă de nu va fi de 40 de ani. *Gl. 15.*
 Pentru călugărul și călugărița să nu se însoare sau să se mărite. *Gl. 16.*
 Pentru ceia ce țin în 30 de ani niscare ținuturi sau țarine sau fiețe. *Gl. 17.*
 Pentru cliricii și călugării carii bănuiesc spre episcopul. *Gl. 18.*
 Pentru să se facă săbor de doao ori într-un an. *Gl. 19.*
 Pentru cliricul, că nu se pune de într-o cetate într-alta. *Gl. 20.*
 Pentru cliricul sau mireanul neiscusit, ce va mustra pre episcop. *Gl. 21.*
 Pentru cliricul care va răpi niscare unealte la pristăvirea episcopului. *Gl. 22.*
 Pentru cliricii și călugării carii se duc la Tarigrad fără de știrea *Gl. 23.*
 episcopilor săi.
 Pentru mînăstirile carele se fac cu știrea episcopului. *Gl. 24.*
 Pentru hirotonia a episcopilor, tocma în trei luni să se facă, iară *Gl. 25.*
 să nu treacă vreme mai multă.
 Pentru să fie iconom de în cliros pre la toate besearicile. *Gl. 26.*
 Pentru cliricul și mireanul carii vor răpi mueri. *Gl. 27.*
 Pentru episcopul Romei ceii noă să fie tocma cinstit cu al Romei *Gl. 28.*
 ceii vechi.
 Pentru cine pogoară pre episcop în loc de preot. *Gl. 29.*
 Pentru să nu iscălească de nu-i va erta și să-i slobozească arhiepiscopul. *Gl. 30.*

CANOANELE SFINȚILOR PĂRINȚI DE LA HALCHIDONA.

Canoanele carele au făcut sfinții părinți ale fiecărui săbor, tare să *Gl. 1.*
 se ție.

ADEVĂRAT.

Care episcop va hirotoni pînă la un ban, și ceia ce se-au hirotonit *Gl. 2.*
 de dinsul să cază de în rînduială; și cliricii, de vor fi fost solitori acelui
 lucru, să cază și ei de în spiță, iar mireanii sau călugării să se anathi-
 misească.

După cum zice marele Vasilie: carele vinde darul lui Dumnezeu *Tlc.*
 cel nevîndut, acela mai rău iaste decît Machedonia luptătoriul de duh.
 Drept aceaia carele va hirotoni și cel hirotonit pre bani, acela striin să
 fie de a lui spiță, măcară de va hirotoni hiece spiță de mică de-a cliro-
 sului; așijderea și ceia ce vor hi solit pentru acea hirotonie, de vor fi
 clirici, atunce să cază de într-a lor spiță, iară de vor fi mireani sau călu-
 gări să se anathimisească.

Carii primesc grija caselor mirenești, aceia vinovați sînt, fără numai *Gl. 3.*
 cîndu-i va chema leagea să poarte grija vreunor copii mici ce vor rămînea
 săraci, sau-i va erta episcopul să poarte grija mișeilor și a văduălor.

Carii sînt în rînduiala cliricilor pot să se ia pre în casele mireanilor *Tlc.*
 să fie de-a le învăța coconii și slugile, cum poruncește și canonul 10 al
 săborului a doile de la Nichea, iar grija lucrurilor să nu priimească, iară
 de nu va vrea acela să fie supt vinuială (adecă certare). Iară a fi ispravnic
 săracilor, mișeilor și văduălor ai altor ticăloși, se-au ertat; așijderea și
 de în rudenia lor de vor rămînea copii mici și leagea-i va chema la aceasta

să poarte grijă pentru rudenie. Iară episcopii sau călugării nu se iartă de-a firea ispravnici (sau lătimeaște curatoris) nice rudeniilor sale, ce aceștea toți se pot face ispravnici când moare cineva și rămân unealte să le dea pentru sufletul lui după moartea lui, atunci se chiamă unii ca aceia ispravnici după tocmeala nearalei a împăratului chir Leu Filosoful.

Gl. 4. Nu se cade a face fără știrea episcopului, nice casă de rugă, nice mînăstire. Cei de în mînăstire să se cucerească episcopului și să nu iasă de în mînăstire pînă nu-i va lăsa. Și sluga fără știrea stăpînu-său să nu se călugărească.

Tîlc. Fără de știrea episcopului cetății, nu se cade mînăstire sau besearică a zidi; ce încă și toți călugării să se cucerească lui și să nu iasă de în mînăstire de în carea se-au făgăduit, făr' numai cîndu-l va erta episcopul să fie pentru alt folos. Așijderea și sluga, sau robul, fără de știrea stăpînu-său să nu-l priimească în mînăstire să se facă călugăr. Iară cine va treace aceste poruncite, acela să fie nepriceștuit. Așijderea datoriu iaste și episcopul să-i fie aminte cum se cade de mînăstiri.

Gl. 5. Pentru episcopii sau cliricii carii îmblă de în cetate în cetate, poruncitu-se-au de aceasta să se ție pravila și canonul carea se-au făcut și se-au întărit de sfinții părinți.

Tîlc. Zisu-se-au la 13 canoane a săborului de la Antiohia să nu îndrăznească episcopul să se mute de în eparhia lui într-alta să facă hirotonie, fără de știrea episcopului al cetății, sau să facă altceva lucru episcopesc; iară de nu va vrea, atunci și cealea ce va face să fie nesocotite și să i se facă netocmirii și neomeniei lui cum au făcut; și de aicea să-i fie luat darul de sfînta troiță. Însă aceasta într-aceastea așa poruncește canonul acesta.

Gl. 6. Carele nu va fi fost pre la besearici slujind și pre la mînăstiri, pre acela să nu te pornești a-l hirotoni; iar de nu, ca un nehirotonit iaste cel hirotonit.

Tîlc. Carele va vrea să se facă diacon au preot sau în fiecă cîn besericesc să se pue la un loc, pre acela să nu-l priimești la hirotonie într-alt chip, de nu se va fi fost aflat mai nainte la besearică de în cetate sau la vreun oraș, sat sau la mînăstire, supt vreo spiță slujind la besearică și fiind la dinsa. Iar de va fi fost vreunul slobod și va vrea să se hirotonească diacon sau preot, nefiind nice la o spiță besearicească, acela să nu se înfolosească de aceasta, ce deșartă să hie hirotonia ce va fi pre dinsul.

Gl. 7. Carii sînt clirici sau călugări, de să vor întoarce fără de omenie întru slujire voinicească sau boerie, să fie blăstemați.

Tîlc. Călugării sau fiecarii ce vor fi tocmiți în rîndul cliricesc de vor părăsi viața călugărească, sau cei de în cliros așijderea și vor schimba chipul și se vor face slujitori mireani, sau vor veni întru rîndul mirenesc, și nu se vor pocăi ca să se întoarcă într-acela chip în carele lui Dumnezeu se-au făgăduit, aceia anathema să fie. Acest canon adună și pre nearaoa a opta a împăratului Leu Filosoful, zicînd: care călugăr va lua chipul mirenesc, acela să nu se iarte, măcară deși stă împotriva acestui canon și aceștii nearale a 11 tocmeală, carea iaste în 62 de capete, a titlei de întîi, a patra carte împărătească.

ȘI RASOFORII

Cliricul carele lăcuiște sărăcește, sau mînăstirea, aceia să caute *Gl. 8.*
de oblăduirea episcopului cetății, iară cine nu va socoti aceasta, acela
să-ș știe canonul.

Și aceștea datori sînt să se supue supt oblăduirea episcopului cetății; *Tîlc.*
iară de nu se vor cuceri, ce vor vrea să facă în voia lor, atunce aceia
să cază supt certarea pravilii.

Cliricii avînd unul spre altul ceva năpăstuire, de vor lăsa pre epis- *Gl. 9.*
copul lor și vor merge la judecată mirenească, aceia să se canonescă;
așijderea și cliricul de va avea pîră cu episcopul, să așteapte săborul.

Nu se cade cliricului cînd are ceva asupra altui cliric să se judece *Tîlc.*
de judecatori mireani, ce să se judece de episcopul lor; iară care le va
lăsa pre al său episcop și va merge la judecată mirenească, acela să se
cearte cu pravila; așijderea și cînd are cliricul ceva asupra episcopului,
atunce datoriu iaste să se judece de săborul eparhiei. Așijderea și epis-
copul sau cliricul, de vor avea veo treabă asupra mitropolitului, atunce
să se judece de exarhul carele e ispravnic, adecă de patriarhul supt carele
sînt supuse aceale eparhii, sau de patriarhul Țarigradului; că această
puteare nice unuia de în patriarși nu se-au dat, nice de în pravilă nice
de în leage, să judece pe mitropolitul alt patriarh, fiind el supt alt patriarh,
fără numai de țarigrădeanul.

Nu se cuvine cliricului a fi la doao besearici de în cetate, iară de va *Gl. 10.*
vrea să fie, atunce să se întoarcă la cea de întîi, iară de să va fi mutat
cineva cumva, acela nicecum să nu se mai împreune besearicii de întîi.

Unul ca acela nu se iartă a fi supt doi episcopi și să fie la amîndoi *Tîlc.*
cliric, ce de va merge pentru pohta slavei deșarte la mai mare besearică,
acela să se întoarcă iară la carea au fost întîi; iară de să va fi mutat la
altă besearică și se-au făcut cliric cu știrea episcopului său, atunce cu totul
să nu se mai ameastece în lucrurile besearicii de întîi; iară de nu va vrea,
atunce să cază de într-a sa cînste, căce să ameastecă într-aceastea pentru
lăcomia.

Săracii carii se roagă trebuindu-le ajutoriu, adecă carii sînt săraci, *Gl. 11.*
acelora să li se dea să îmble cu cărți de pace, pentru că cărțile ceale
tocmitoare se dau numai preoților.

Cartea de pace iaste carea se dă celuia ce vine de o ceare fără de *Tîlc.*
nice o scandală, carea mărturisește celuia ce o poartă, credința și viața
lui cea nevinovată; adecă săracii sînt cu cărți de pace ale episcopilor
să îmble cerșind ajutoriu de milă, pespe carele să miluesc de cei mari,
întu ajutoriul lor; iară cărți tocmitoare lor nu trebue, că acealea se
cuvin a fi preoților, diaconilor și altora carii sînt și se află în cliros.

O eparhie nu se tae să fie 2 eparhii, iară cine va tăia și o va despărți *Gl. 12.*
să nu fie episcop; iară de să va cinsti o cetate cu cărți împărătești, atunce
acel episcop de acolo să ia numai ce va fi al cinstii, iară ce vor fi adevărat
ale mitropoliei să-ș ție ale sale pe dreptate.

De va merge vreun episcop cătră vreun om putearnic și va nevoi *Tîlc.*
să i se cinstească episcopia lui cu nume de mitropolie și pentr-aceia se
va despărți o eparhie în doao, acela să cază de în spița lui, iară cîte de
în episcopii vor fi cinstite cu cinstea mitropoliei, nu de în nevoia epis-
copilor, ce încă mai vîrtos pentru facerea de bine a lor sau pentru cinstea

cetăților au ajuns a se cinsti cu cărți împărătești, atunce acealea să-și aibă numai cinstea de nume de mitropolie, iară mitropolia supt carea au fost mai nainte, aceaia să-ș ție ce va avea și ce va fi avut cu pace, și iară să șază acel episcop al aceii episcopii mai sus, carele mai pre urmă se-au cinstit a fi întru numele mitropolitului de împăratul, și episcopii eparhiei numai pre acela să aibă mitropolit și să nu se împartă eparhiile după împărțire și ori alt ce va avea întru toată eparhia lucrare, unealte, deregătorii episcopești, toate întregi să și le ție și, cum am zice mai prost și mai pe scurt, nemica să nu se împartă de ceale ce va fi avut pre tocmală mai nainte ale ei, nice să se dea episcopului celui ce se-au cinstit.

Gl. 13. Cliricul fără de carte tocmită, într-altă cetate să nu-l priimească a sluji.

Tîlc. Aceasta în multe canoane se află; cum am zice, carii sînt hirotonisiți de striini și cliricii carii de aceștia nu vor purta cărți de tocmire de la episcopii lor, aceia nu se iartă a face liturghie într-altă cetate.

Gl. 14. Cîntărețul și citețul carele se va însura cu muiare de altă credință și va naște coconi, atunci acei coconi să-i ducă să-i împreune la besearică de să vor fi botezat la eretici, iară de nu se vor fi botezat, atunce să nu-i mai ducă la eretici.

Tîlc. A se împreuna pravoslavnicul cu muiare eretică, aceste canoane 10 și 31 de la săborul Laodichiei și canonul 2 al șaselui săbor de la Trulla și acest de aicea poruncesc a nu-i lăsarea; iară carele de în cîntăreți și de în citeți mai nainte de aceste canoane va fi luat muiare de altă credință și au făcut coconi de într-însa și coconii se-au botezat dă cei ereticiți, atunce să-i aducă la împreunarea adevăritei besearici, iară de-i va fi țiind nebotezați, atunce să nu se mai întoarcă să-i boteaze la eretici, ce să se despartă de acolo și să-i ducă la adevărta besearică și să-i dăstoinicească dumnezeescului botez (adecă să-i boteaze).

Gl. 15. De nu va fi fămeaia de 40 de ani să nu se facă diaconiță, iară după aceaia, de va urgisi slujba pentru să se mărite: anathema.

Tîlc. Nu se cade fămeii a se face diaconiță mai nainte de 40 de ani, iară dă se va hirotoni fiind de 40 de ani și apoi după hirotonie să va mărita, ca cum ar urgisi darul lu Dumnezeu, aceaia să se anathemisească.

Gl. 16. Călugării sau călugărițele să nu se mărite, iară de nu, să fie nepri-ceștuiți.

Tîlc. Aceștea carii vor cădea de întru făgăduirea lor și de în obiceiurile lor se vor lepăda, aceia să fie supuși supt cearta nepriceașteniei, iară al cincizeci și 6-lea canon al marelui Vasilie zice și opreaște pre unii ca aceia ca și canonul de curvie.

Gl. 17. Tăranul și mojicul de vor ținea ceva la casele lor în treizeci de ani și niminea nu le va ceare atîta vreame, atunce ei să le ție; iar de să va tocmi o cetate cu porunca împărătească, atunce să urmeaze judecătii împărătești și a săborului, iară ale besearicilor să fie neschimbate.

Tîlc. Besearicile de vor avea niscare veniture pentru niscare lucrure nemutate de la mireani și în patruzeci de ani au tăcut nemica nu se-au scornit, nice au dodiit pre cine le ținea, deaca va fi trecut atîta vreame, ale cui vor fi fost nu mai pot să le ia; iară de va avea vreo besearică să ia ceva de la altă besearică și pînă în treizeci de ani n-au zis nemica, ce au tăcut, după aceaia de să va scorni peste treacerea atîta vreame, atunce să nu

se bage în seamă. Drept aceeaia poruncește și acest canon zicînd: de vor fi ținut, niscare episcopi în treizeci de ani ceva de la alți episcopi, sau de la niscare țărani sau de la vecini, sau de la ceia ce lăcuesc la o margine undeva, atunce să le ție nemutate; iară de să vor fi făcut cuvinte sau price între acei treizeci de ani pentru acealea (adecă pînă nu vor fi trecut acei treizeci de ani), atunce ceia ce le țin nu le pot ține, ce să se judece de acealea cu ceia ce le pare că-i năpăstuesc de săborul eparhii. De aicea să știi că aceasta ce zice țaran și mojie să nu-ți pară că sînt niscare cetăți sau sate, ce țarine; și însă țararii sînt carii-s în mijlocul țarinei și în sate, iară mojiicii sînt carii-s pre lîngă dinșii, de lăcuesc pre în locure osebite și pustii, carii se chiamă venetici sau colibași. Iară de va zidi un împărat o cetate sau domn sau boiaru sau o va înnoi, atunce episcopul carele va fi aproape vecin să nu se pricească de dinsa, nice să ceară să fie supt voia eparhiei lui, ce să urmeaze tocmealelor și obiceielor oamenilor cetății, să o ție și să fie supt eparhia episcopului celuia ce va vrea să o dea împăratul și cine o au zidit și o au dres.

● Cliricii și călugării, de vor bănuî sau vor sfătui niscare lucrure de vină, trufindu-se asupra episcopului, de în spița lor să cază. *Gl. 18.*

Jurămîntul carele se face de împreună și vor sfătui să facă un lucru rău, sau să despartă, să strice veri fiece de în boiari, sau de într-alte tocmeale, acela are osîndă de în leage mai mare decît toate greșalele; drept aceeaia grăiaște și acest canon că cine face ceată împreună și sfat sau să vinuiască asupra episcopului, aceia să cază de într-a lor spiță. *Tîlc.*

● De doao ori în an să se facă săbor cînd va vrea episcopul mitropoliei, ca să apere tocmealele ceale reale ce să arată. *Gl. 19.*

Cum se-au zis mai nainte, a face săbor de doao ori într-un an opritu-se-au de canonul a șasea al săborului a doilea de la Nichea și de al optulea canon al șaselui săbor de la Trulla pentru osteneala călătoriei a adunării episcopilor; drept aceeaia poruncesc să se facă numai o dată într-un an, de la praznicul sfintelor paști, pînă ce se va sfîrși luna octovrie ca să strice încolțirile ereticii carele răsar și să îndrepteaze canoanele blagocestiei. *Tîlc.*

Cliricul de la o cetate nu se pune la altă cetate; iară carele-ș va pustii lăcașul moșiei lui, sau de altă nevoie de va merge, la altă besearică, nevinovatu e; iară episcopul de va priimi cliric striin, cu cela ce l-au priimit să aibă neîmpreunare. *Gl. 20.*

De aceasta în multe canoane se-au zis: cliricul de într-altă cetate să nu se pue la alta fără de știrea episcopului său; dece și episcopul carele va face cliric pe cliricul striin la episcopia lui, atunce el să fie afurisit și cela ce se-au făcut pînă ce să va întoarce acel cliric la a lui besearică; iară cliricul carele-i va pustii moșia dă vreo nevoie, pre acela cine-l va priimi iaste fără certare. *Tîlc.*

● Cliricul sau mireanul neprocopsit și fără ispravă carele pîraște pre episcop să fie nepriimit. *Gl. 21.*

Cade-se a ispiti bănuialele celora ce pîrăsc pre episcopi sau pre clirici și să nu se priimească la pîra lor fără ispită, măcară clirici de vor fi ceia ce pîrăsc, măcară mireani, să nu cumva să fie fost scoși de la besearică, sau nepriceștuiți, sau pîrîți dă vreo vină și încă nu se vor fi îndreptat, *Tîlc.*

sau într-alt chip vor fi avînd viață rea, sau vor fi de altă credință, că mulți unii ca aceia voesc să răzvrătească, să strice și să amestece tocmealele ceale bune besearicești, de cos și lipesc alte lucruri asupra pravoslavnicilor și nevinovaților episcopi și clirici.

Gl. 22. Episcopul deaca se va pristăvi și niscare oameni-i vor răpi ce va avea, acela să se greșască de în spița lui.

Tîlc. Cîți de în clirici după moartea episcopului vor jehui unealtele, aceia să se nevoiască și să se pedepsească de în spița lor.

Gl. 23. Cliricii și călugării carii merg în Țarigrad fără de știrea episcopului, de scornesc netocmire și valure, aceia de în cetate să se gonească.

Tîlc. Care cliric sau călugăr se vor afla în Țarigrad fără de știrea episcopului său și vor scorni sau vor mesteca niscare lucruri besericești, aceia să se gonească de în cetate și să se căznească de ispravnicul besericii Țarigradului.

Gl. 24. Care mînaștere se va fi făcut cu știrea episcopului, să fie nedăsfăcută și ce vor fi ale ei să fie neschimbate, iară cine să va chizășui a face într-alt chip, nu e să nu fie vinovat.

Tîlc. Mînaștirile carele să zidesc fără de știrea episcopului, acealea nestătătoare să fie și nesfințite; iar mînaștirea carea se va zidi cu voia și cu știrea episcopului, cum iaste dreptatea a lu Dumnezeu, aceia trebuie să fie toate nestricate și să se facă scăpare mirenească și să se ție și să se păzească zidirea și întărirea ei și toate tocmealele ei să fie nedesfăcute; iară cine să va lepăda de aceastea și va călca porunca aceasta, acela să fie vinovat și să se canonească cu pravila.

Gl. 25. Tocma în trei luni să se facă hirotoniile episcopilor; iară de să va tîmpla vreo nevoe ceva, atunce poate-se mai prelungi vreamea, iară de nu, cela ce au hirotonit să aibă canonul, iară venitul ce va fi, să-l păzească iconomul.

Tîlc. Unii de în mitropoliți zăbovinduse și nu băgînd seama de turmele ce li se-au dat în mîna, nice de grija hirotoniei episcopilor, deaca moare episcopul să hirotonească altul pînă a se împlăa aceale trei luni, poruncitu-se-au într-atîta vreame să se hirotonească, fără numai de să va treace vreamea pentru vreo nevoe sau sminteală. Iar de va vădui besearica fără de episcop mai mult dă trei luni, fără de nice o nevoe, atunce să se cearte și să se canonească mitropolitul căce nu poartă grija, iară venitul acei beserici vădue într-atîta vreame ce va treace, întregi și nemișcate să se păzească de iconomul ei.

Gl. 26. De în cliros să fie iconom pre la toate besearicele, iară care episcop nu va băga în seamă aceasta, acela nu e să nu fie fără de vină.

Tîlc. Cade-se a tot episcopul să-ș facă iconom de într-al său cliros, ca să isprăvească pre voia lui unealte ale besericii, iară de să va afla vreun episcop isprăvind unealte ale besericii fără de iconom, unul ca acela iaste ca o batjocură preoției, țiind acea isprăvnicie cu nepriceapere fără mărturie de ispravă; drept aceia unul ca acela cu pravila să se îndrepteaze.

Gl. 27. Care cliric va răpi vreo muiare, acela să se scoată de la besearică, iar de va fi mirean să fie afurisit, așijderea și ceia ce vor fi îndemnat și vor fi ajutat.

Carele va face răpire muerii, mare osîndă are de judecata împărătească și n-are puțină ceartă și de la pravilă, iar de va fi cleric, cum zice acest canon, să i se ia darul; iară mireanul și ceia ce au îndemnat și au ajutat lui la răpirea muerii să se anathimisească pînă ce vor da pre acea fată răpită îndărăt, însă de va fi fost mai nainte logodită logoditului ei; iară de va fi fost slobodă la părinții ei, după cum zice canonul 22 al marelui Vasile, caută de aceasta și la 94 a șasului săbor. *Tîlc.* *Semnează.*

Episcopul al Romei ceii noao (adecă al Țarigradului) să fie tocma cîstit cu al ceii vechi, pentru schimbarea steagului, și Pontul și Asia și Thrachia și varvarii să se hirotonească de țarigrădeanul. *Gl. 28.*

Țarigrădeanul să fie tocma într-o cîste cu episcopul de la Roma, și tocma să facă rugă, pentru căce că se-au cîstit aceasta de împărați și de boiari, și să fie supt mîna lui mitropoliile aceastea numai: ale Pontului și ale Asiei și ale Thrachiei, și să se hirotonească de la dinsul: așijderea și isprăvile episcopilor varvari să fie iară supt mîna lui, pentru că mainte vreamă ale Machedoniei și ale Iliricului și ale Thetaliei și ale Athinei și ale Amorreii și a tot uscatul, adecă lumea; și isprava acestora de în limbi era atunce supt mîna Romei. *Tîlc.*

Cine va pogorî pre episcop în loc de popă, aceaia iaste furtușag de sfîntie, acela e vinovat și nesfîntit, iară carele se va pogorî fără de vină, acela să fie episcop. *Gl. 29.*

Fur iaste de sfîntie și protivnic și vrăjmaș cine pogoară pre episcop în spița preotească; fără numai de-l va ști episcopul că iaste vinovat și să i se ia darul de preoție, sau fără de vreo vină de păcat; iară într-alt chip să nu poată, nice să fie volnic a-l schimbarea sau a-l mutarea de în deregătoria episcopască. *Tîlc.*

Obiceaiu au eghipteanii (adecă alexandreenii) să nu iscălească ve într-o carte, de nu-i va lăsa arhiepiscopul. Într-aceaia-s nevinovați, că nu iscăliră în cartea sfîntului papei Leu pînă nu se făcu arhiepiscopul lor. *Gl. 30.*

Obiceaiu se-au întărit întru isprava eghipteanilor (adecă alexandreenilor), fără de isprăvnicia arhiepiscopului lor să nu iscălească episcopii; pentrucă de aceasta în zilele blagocestivului împărat Marchian se-au adunat sfîntul săbor de la Halchidon pentru arhiepiscopul de la Alexandria, anume Dioscor, fiind spurcat și eretic, zicînd și bîrfînd că au purtat domnul trup ca o nălucă, și iaste într-o fire, și adăogea de zicea că au pătimit dumnezăirea. Drept aceaia sfîntii părinți surpară-l de în scaun și-l proclețiră. De-acia deacă-l scoaseră pre acel spurcat patriarh, încă nefiind în locul lui altul pus, nu se nevoiră nice să îndemnară a scrie carte de aceasta sfîntului și pravoslavnicului papei Leu, ci se tocmi lor vreamă să nu scrie pînă ce să va hirotoni lor, alexandreenilor episcop; de-acia atunce așa după porunca lui să se iscălească, ce rînduiră zicînd să dea și să pue chizășuire să nu se leapede nice să se despartă de marea cetate a Țarigradului; iar de nu vor fi avînd chezaș, atunce să se jure pre capul împăratului ca să așteapte de aceaia pînă ce va dobîndi cetatea alexandreenilor episcop. *Tîlc.*

Conetul sfîntului săbor al sfîntilor părinți carii se-au adunat la Halchidon.

**SĂBORUL SFINȚILOR PĂRINȚI CARELE SE CHIAMĂ
NAMEASTNIC,**

carele se-au făcut la Sardichia, carea acuma se chiamă Sredțea mai nainte de cel de la Carthaghen în vremea împărăției, când împărăția Costantie, feciorul Marelui Costandin. Dece acest împărat începu a ținea eresul arienesc și se nevoia să strice și să schimbe tocmealele și credința carea se făcuse la săborul de la Nichea. Aceasta prinse de veaste frate-său Consta carele era împărat la Roma cea veache și se sfătui împreună cu cine era atunce papă; și așa-i zise papa să scrie carte să cearte pe frate-său și așa scrise zicînd: de nu te vei lăsa, zice, să nu mai turburi besearica și să nu mai clătești pravoslavnică credință, bine să știi că voi rîdica mare războiu asupra ta. Iară el împotriva lui trimease cătră frate-său zicînd: adeverează și întreabă pentru credință bine, căce că eu, zice, nu ă stric, ce mă nevoesc să o întăresc. Și așa făcură amîndoi pace și numai-cît porunciră să se adune și să se strîngă arhierii să facă săbor, ca să caute să întărească credința. Drept aceaia, cu porunca amînduror împăraților frați numaidecît se adunară episcopii Răsăritului și ai Apusului, pre număr 341, la Sardichia, carea se chiamă Sreadți. Și mare și tare întrebare fu de cealea ce se-au făcut la Nechea, și de împreună toți mărturisiră acealea și ijderîră canoane 21, întărind sfînta credință carea o tocmiră sfinții părinți la săborul de la Nichea. Și porunciră ca aceaia să se ție vîrtos și neschimbată; iară pre carii nu o vor ținea, nice vor creade așa, proclețiră-i și-i deaderă anathemei. Și nu făcură numai aceste canoane, ce încă aduseră besearicii tărie deîmpreună și folos de obște tuturor.

- Gl. 1. Pentru să nu se mute episcopul de în cetate mică întru mai mare.
- Gl. 2. Pentru episcopul ce se mută de în cetate în cetate.
- Gl. 3. Pentru să nu se mute nice un episcop la vreo cetate nechemat.
- Gl. 4. Pentru episcopul ce i se ia darul și-i pare că l-au năpăstuit.
- Gl. 5. Pentru sortii și rînduialele, naintea cui se fac.
- Gl. 6. Pentru mitropolitul ce va să se rînduiască.
- Gl. 7. Pentru să nu se facă episcop într-un sat și la o mică cetățue.
- Gl. 8. Pentru săraci și văduă și pentru cei ce pat nevoe și n-au nemica.
- Gl. 9. Pentru să ajute celora ce fug și pribegesc cătră besearici.
- Gl. 10. Pentru episcopii carii trimit la împăratul sau la domn pentru niscare rugi.
- Gl. 11. Pentru să nu se facă epsicop oroșanul sau țăranul sau bogatul numaicît.
- Gl. 12. Pentru episcopul carele-l chiamă alt episcop.
- Gl. 13. Pentru să nu-ș lase episcopul a sa besearică mai mult dă trei săptămîni.
- Gl. 14. Pentru să nu se zăbovească episcopul la oraș sau la cetate sau la țarine striine mai mult de 3 săptămîni.
- Gl. 15. Și acest canon a 15 însoțiază pre al 12 a sfinților apostoli.
- Gl. 16. Pentru clericul cel afurisit de episcop.
- Gl. 17. Pentru să nu priimească episcopul cleric striin.
- Gl. 18. Pentru că acest canon a 18 împreună pre a 16-lea și a 14 canon al acestui săbor.

Pentru episcopul ce e gonit fără dreptate de la a lui norie sau eparhie. *Gl. 19.*

Pentru că și acesta însoțiază pre canonul a 17 al acestui săbor. *Gl. 20.*

Pentru episcopul ce va vedea pre episcop mergînd la mai marii oștii *Gl. 21.*
sau la oaste.

CANOANELE SFINȚILOR PĂRINȚI DE LA SARDICIA.

Nu se află nice poate fi episcopul de în cetate mare să se mute într-alta *Gl. 1.*
mai mică; așijderea de va sări de în mică pre mai mare, ca un trufaș
și răpitor, să fie scos și întru toată viața lui să fie nepriceșuit.

Acest canon nicecum nu iartă să se facă schimbări episcopilor; ce *Tîlc.*
încă, de să vor și face, foarte tare muncește pre acei ce se schimbă și
se mută. Deci adevărînd părinții de acest lucru, poruncit-au să nu se
nevoiască nice un episcop a se muta de în cetate mare în mică, ce, de va
vrea, poate-să muta de în cetate mică într-alta mai mare. De va face
aceasta pentru trufia sau pentru lăcomia, poruncit-au sfinții părinți,
unul ca acela să n-aibă a se priceștui nice ca mireanii, ce după luarea
darului să fie și afurisit.

Oricine se va muta de în cetate în cetate să se pue și să se lupte a *Gl. 2.*
plăcea oamenilor, acela nice la moarte să nu se cuminece.

Carele va fi atîta de îndrăzneț și va veni la atîta deșertare și va *Tîlc.*
cuteza a ceare să se mute de în cetate în cetate zicînd că-l vor oamenii
și va lua de acolo cărți vrednicindu-l să le fie episcop, de care lucru
adevărat iaste că se-au făcut aceaia de în meșteșugul și de în măestria
lui de i-au pututu-i pleca cu puțenel oareceva preț și cinste de i-au tras
cătră sine, de vor sta în besearică și se vor ruga și-l vor ceare de acolo
să le fie episcop, dece pre unul ca acela, ca pe un năvălitoriu de îndrăznire
și nedomirit, foarte-l osîndește, și au poruncit nice la eșirea sufletului
de în viață să nu se vrednicească priceșteniei. (Ce să știi de aceasta)
că striin și groaznic lucru iaste acesta a nu se priceștui la moarte. De
care lucru nu vei afla în toate pravilele, nice într-una, fiind altă greșală
mai rău certată decît aceasta.

Nice un episcop să nu se mute ve într-o cetate nechemat; așijderea *Gl. 3.*
și episcopul de în eparhie de va avea vreo judecată, să nu chame alți
episcopi striini; iară de nu, să judece Rimul și să fie și striini.

În bogate canoane se-au zis că niminea să nu îndrăznească de la *Tîlc.*
lăcașul lui să se mute într-altă eparhie, fără numai de-l va chema mitro-
politul și episcopii carii vor fi cu dinsul, de aceasta așa poruncește acest
săbor. Așijderea și oricarele de în episcopi de va avea vreo judecată cu
vreun episcop dă în eparhia lui pentru vreun lucru și cu dinsul va vrea
să se judece, acela nu iaste datoriu, nice i se cade să chame alți episcopi
înțelegători sau luători de seamă de într-altă eparhie, ce să se judece
numai de eparhianii săborului a eparhiei lor. Iară de-i va părea că nu-i
place judecata ce-l judecă rău, atunce să se chame la Roma supt carele
iaste supusă acea eparhie și să meargă și el. Dece sau de dînsul să i se
caute judecata, sau de episcopii cei ce sînt aproape de eparhia lui să i se
îndrepteaze judecata besearicii.

- Gl. 4.* Deaca se va lua darul episcopului și se va închizășui că va să-ș mai caute rîndul, atunce nu poate să se pue altul în scaun, de nu va porunci rimleanul, ca să-ș caute luarea darului, sau cu sol, sau cu cărți.
- Tîlc.* Episcopul carele i se va fi luat darul de episcopii ai eparhiei, de-ș va mai căuta rîndul a doa oară, pîrîndu-i că nu l-au judecat drept, atunce la episcopia lui nu se rînduiaște altul pînă nu va căuta și va lua seama de luarea darului său rimleanul, supt carele iaste supus acel săbor ce nu l-au judecat drept; că de într-acest canon are puteare și voe rimleanul a-l judeca sau să scrie către episcopii ceia ce sînt vecini aproape de a lui eparhie să ia seama episcopului ce i se-au luat darul, sau să trimeată preoți ai lui cu episcopii să ispitească și să adevereaze acea judecată.
- Gl. 5.* De vor căuta oamenii episcop să-ș pue (adecă de vor ceare) și se vor aduna, iară unul de într-înșii va lipsi, atunce să chame și pre acela; iară deaca-l vor chema și nice va vrea să vie, nice va scrie, atunce cel rînduit să se hirotonească.
- Tîlc.* Aceasta acum într-aceasta vreame nu se face a fi rînduialele episcopilor și a se face de clirici și de dovlitini cetăților, ce aceastea să se tocmească de mitropoliți și de episcopi, cum poruncește și canonul 13 al săborului de la Laodichia și a 19 de la Antiohia și altele multe, ce să cade sau toți episcopii să fie împreună la sorti, sau și cei de dăparte, cu cărți și cu scrisori să le dea veaste să scrie, că deaca nu vor putea veni, atunce să se facă rînduialele împreună și cu a lor știre și voe.
- Gl. 6.* Deaca se va pune în scaun mitropolitul, atunce trebuie să fie chemați și cei ce sînt aproape de cetate sau de orașul lui.
- Tîlc.* Vrînd mitropolitul să se rînduiască, nu se poate aștepta să se chame toți mitropoliții la sortii lui pentru isprava, ce numai cei ce sînt aproape de cetate; că alta și într-alt chip iaste cînd nu poate, după cum zice canonul 25 a săborului de la Halchidon: episcopiiilor celor văduo trebuie să li se facă hirotoniile între trei luni.
- Gl. 7.* Într-un sat și oraș mic, în carele va putea fi de în dăstul un preot, acolo nu se pune episcop, iară de să va face în cetate oameni mulți, atunce nu poate fi să nu fie.
- Tîlc.* Nu trebuiaște să se pue episcop într-un sat, oraș sau într-o cetățue mică în carea poate să fie de în destul un preot, ca să nu se prostească numele episcopului, iară de se va face aceia mică cetățue cu mulți oameni, atunce cade-se a se hirotoni episcop și într-aceaia.
- Gl. 8.* Episcopul să îndrăznească și să meargă la împăratul și la domn, pentru săracu și văduă și pentru cei ce pătinesc bogate nevoi, să-i roage să le fie într-ajutoriu și milă de ei să-i miluiască, iară să nu meargă pentru acesta lucru pre la boiari și ostași, ce pre la aceștea pre diaconul să trimeată. Aceaste 2 canoane, 8 și 9, au amîndoa un tîlc.
- Gl. 9.* Celora ce scapă și merg la besearici, acelora să li se ajute.
- Tîlc.* Poruncește acest canon episcopului să folosească și să ajute săracilor și văduolor și celor nevoiași ce n-au nemica, așijderea și celora ce fug de scapă pre la besearici pentru greșalele și păcatele lor, și să meargă pentru dinșii la împăratul și la domn, să se roage pentru ertarea, și să ceară judecată și ispravă pentru cei năpăstuiți. Și iar, pentru aceastea vini, pre episcopii acest canon nu lasă să-ș părăsească besearicile și să

se ducă pre la oști, sau aiurea, unde iaste împăratul, a-l supăra pentru dinșii, ca să nu aducă poreclă episcopilor și mustrare pentru multul val, ce poruncește să trimeată cu rugile lui pre diaconul să roage pre împăratul, iară să nu lase el besearica și să se depărteaze la împăratul pre departe locure.

Trimețînd frate către frate, atunce să prinză mitropolitul pre acel sol și să scrie cătră episcopul de la carele au venit, ca să adevereaze lucrul acelui sol trimis. *Gl. 10.*

Trimețînd episcopul cătră împăratul sau cătră domn să i se roage de ceva și pentru acel lucru și cătră frații lui scriind pre în oști împlînd cu împăratul sau cu domnul, făcîndu-se ca cum ar fi chemat de împăratul sau de domn să îmble cu dinsul, trebue acela să meargă întîi la mitropolitul său să-ș arate rugile și diaconul sau sluga pre carele va vrea să trimeată, ca să i se caute rugile întîi de mitropolitul lui și să se ispitească ca să nu cumva să le fie rugile nedreapte, și așa deaca-i va ispiți și-i va adevăra, atunce să-i scrie lui și cărți de toc mire (adecă de credință), ca să fie de adevărare și de întărire celui trimes și să-l destoinicească cu episcopul cela ce îmblă cu împăratul, ca să-i poată fi într-ajutoriu diaconului. *Tîlc.*

Oroșanul, țăranul, sau bogatul, de nu se va sui la sfintele spițe întîi, acela nu poate să se facă episcop; și sorocul spițelor să nu fie foarte curînd, ca să se ispitească viața credinței, a facerei de bine a lui; iar de să va pune altul fără de aceastea, acela iaste ca și un sad nou. *Gl. 11.*

Acest canon nu poruncește într-alt chip celora ce vor să se sue să șază întru rînduiala episcopiei (adecă acestora): mireanii carii petrec pre la țarine și se îndeletnicează într-însele (adecă la țară) sau niscare bogați și oroșani negoțitori, de nu se vor sui de în spiță în spiță, întîi citeți, ipodiaconi, diaconi și preot, să fie slujind aceastea nu pot fi. Iară sorocul a fieșcării spiță iaste cîte un an, ca să se ispitească viața, credința lor într-atîta. Iar canonul 17 al săborului de întîi și al doilea carii se-au adunat în besearica Sfinților Apostoli au tocmit ca nice unul de în mireani, încă nice de în călugări nu iartă să se sue la nălțimea episcopiei așa degrab, să nu cumva să fie de în viață spurcată, ce întîi de vrînd să vie la rînduialele preotești pre la fiecare cin, împlînd și obîrșind leagea cea ce e legiuită și tocmită; de-acia atunce să priimească hirotonia a episcopiei. *Tîlc.*

Зрѣ ѿ нночѣ
ѣкѡ нѣ върѣ-
чае(ш) ѿгнѣ съ
нѣсе н н(з)ход
нтинѣ аха
стго 1).

Episcopul carele iaste chemat de alt episcop, prost fiind cel ce l-au chemat, atunce să nu-l ritorească prea des, că aceasta iaste bănuială și necinste celui prost și apoi și logodire episcopiei lui, și amîndoaș nu e să nu fie fără de vină. *Gl. 12.*

ADEVĂRAT.

Anevoe lucru iaste fără de mare și grea nevoe a-ș lăsa episcopul besearica lui multă vreme. *Gl. 13.*

¹⁾ „Vezi, o, călugăre, să nu prinzi focul din cerul carele purcede de la duhul sfînt.”

- Tîlc.* Care episcop va merge într-altă cetate, chemat fiind de episcopul cetății și acela ce va fi chemat pre dînsul nu va fi iscusit întru învățătură, acela să nu învețe oamenii des, nice să ritorească foarte, căce că aceasta se arată a face și a aduce și a scorni valure și nebăgare în seamă episcopului celui alt ce l-au chemat pre dînsul; și iară să mai pare, pentru arătările acestea ale acei învățături, ca cum și-ar logodi acea besearică striină și ca cum ar trage oamenii spre dînsul și se nevoiaște a-ș părăsi besearica care iaste lui dată și a se muta la aceaia. Dece pentr-aceasta poruncit-au sfîntul săbor să nu se zăbovească mai mult de trei săptămîni de la besearica lui episcopul cel priimit, ce să se întoarcă îndărăt la oamenii cari-i-s dați pre mîină, fără numai carele se va zăbovi a o lăsa pentru vreo grea silă, sau pentru vreun lucru cu nevoe.
- Gl. 14.* Episcopul carele va avea vreo cîștigare ceva peste hotarul lui de va vrea să mergă la dinsele, să nu se zăbovească cu sorocul acolo mai mult de trei săptămîni, pentru că așa trebuie turma lui pre dînsul să aibă, ca și el să fie fără împulare.
- Tîlc.* De va avea vreunul de în episcopi în ținuturile altor episcopi striini niscare cîștiguri (adecă moșii sau venituri), aceia nu se apără a nu merge să și le caute și seama plodurile a lua, iară așa nu se iartă nice aceia a se zăbovi acolo la satele și orașelă striine mai mult de trei săptămîni, ca să nu piară sau să se strice și lucrurile besearicilor pentru zăbava, nice să se tînză vina trufiei și a mării lor a se lungi mai mult să petreacă într-acea cetate și loc striin.
- Gl. 15.* Cine va ști pre acela ce au afurisit episcopul său și se va împreuna cu dînsul, acela nu e să nu fie fără de vină.
- Tîlc.* Cine cu știre va priimi pre diacon sau popa carele e afurisit de al său episcop sau vreunul de în clirici și se va împreuna cu dînsul, adecă va sluji liturghie cu dînsul, acela nu e să nu fie vinovat, ce să se afurisească și acela, după cum zice a 12 canon al sfîinților apostoli.
- Gl. 16.* Cine va fi urgisit de episcopul mînios, acela să se roage să ceară ertăciune, să nu cumva să nu fie neascultat; iară așa, să fie nepriceștuit pînă ce va tîmpla ertăciune.
- Tîlc.* Cliricul sau fiecine, de se va tîmpla episcopului a se porni în mînie și-l va afurisi, acela să mergă la mitropolitul la carele iaste supus episcopul ca să caute vina afurisaniei pe drept iaste au ba. Deci de-l va fi afurisit nefiind vinovat, atunce să priimească și să-l iarte; iară mainte pînă nu va ispiti și nu va ști, nice va priceape măcară de-l va fi afurisit drept, măcar nedrept, nu se priimește la împreunare (adecă la ertare), ce să fie într-acea îngrozire.
- Gl. 17.* Sluga sau cliricul striin nu se cade a-l pune la vreo spiță fără de știrea celui striin, iar de-l va pune, aceaia să fie neadevărată.
- Tîlc.* Nu se cade episcopului să priimească cliricul striin și să-l pue la vreo rînduială fără de știrea episcopului său, iară de va face aceasta cineva și-l va pune întru clirosul său, acea rînduială să fie nesocotită și nebăgată în seamă și neadevărată.
- Gl. 18.* Hotarale zăbăvilor ale episcopilor au puteare a le păzi diaconii și preoții ale lor.

Poruncitu-se-au episcopilor turma lor să nu o lase și să meargă să petreacă într-altă cetate fără nu mai mult de trei săptămîni. De aceasta așa zice acest canon și pentru diaconi și pentru preoți, și ei să nu-ș lase besearicele mai mult de trei săptămîni. *Tîlc.*

De vor scoate pre episcop de în episcopie fără dreptate și va merge la striini, atunci să-l priimească pînă-ș va isprăvi și va îndrepta cea muștrare. *Gl. 19.*

Gînfarea și trufa oprindu-ă părinții, poruncit-au episcopului să nu șază la episcopie striină vreame multă; iară carele va fi scos pentru mărturisirea credinții noastre sau pentru îndreptarea adevărului de în cetatea lui sau de în locul lui și va merge într-altă cetate, acela nu se opreaște a nu lăcui acolo pînă ce va putea să-ș afle îndreptare de muștrarea cea ce i se-au făcut asupra. *Tîlc.*

Nepriimit să fie clericul într-altă parte carele nu va clirici la besearica la carea se-au cliricit; însă evtihian și museu nu vor putea să-ș dobîndească numele să fie să se chame episcopi, ce însă de vor vrea să se pocăiască, putea-vor să tîmple să se priceaștuiască ca mireanii. *Gl. 20. X*

De ceasta în multe canoane se-au zis, cum am zice, și de toate săboarale, să nu se priimească cliricii striini de alți episcopi și să-i pue pre niscare rînduiale besericești; și iară mai învață acest canon de evtihian și de museu, carii se-au rupt despe credința noastră și li se-au luat darul, poruncește ca de se vor pocăi și vor vrea să dobîndească iară rînduiala episcopiei, sau măcar numele, să nu se asculte nice să se bage în seamă, ce numai de vor vrea ca niște mireani la priceaștenie să se priimească. *Tîlc.*

Cine se va ispiti a mișca tocmealele ceale plăcute de Dumnezeu și bine tocmit, acela să nu fie episcop. Episcopul de va vedea pre alt episcop mergînd undeva, sau la vreo oaste, acela să nu i se facă oprire, ce să-l întreabe să-ș dea seama întîi pentru ce treabă merge, iar de-ș va da seama într-alt chip, să nu-l priimească. *Gl. 21.*

Cine nu va păzi bine, cum place lu Dumnezeu, tocmealele ce se-au îndreptat și se-au întărit, ce cu îngînfare și cu trufie va îndrăzni a face altceva de întrînsele, cîntea și rînduiala episcopiei să i se ia, pentru că se-au canonit cu aceasta să nu meargă neștine la oști, tabără sau într-altă parte într-alt chip, de nu se va chema cu cărți împărătești. Cade-se episcopului celuia ce face cale să fie întrebat și ispitit de vina și de lucrul călătoriei lui, de episcopul de la cela ce au conăcit la dinsul; de-acia de-l va afla că va merge la tabără fără de nice o viclenie, atunci să nu i se facă nice o împiedecare, ce încă cu cînte să-l trimeată și să scrie eparhianilor și tocma slujitorilor lui tuturor să-l priimească făr' osîndă, ca pe un călătoriu ce face cale pe dreptate și fără sminteală. Iară de-l vor afla mergînd la tabără într-alt chip, sau vrînd să se arate împăratului sau să se roage pentru niscare lucrure fără de treabă carele nu se cuvin lui ca unui arhieru, atunci să nu-l priimească, nice cărți să scrie lui și nice o rugă, nice o ispravă să nu-i facă. *Tîlc.*

Conetul săborului al sfinților părinți carii se-au adunat la Sardichia.

SĂBORUL SFINȚILOR PĂRIȚI CARELE SE CHIAMĂ NAMEASTNIC.

Făcutu-se-au cînd împărăția la Roma cea veache Onorie, iară în Rimul cel nou (adecă în Țarigrad) împărăția Theodosie cel Tînăr. Dece în vremea acestor împărați adunară-se purtătorii de Dumnezeu părinți 217 la Carhidon, carele se ține de laturile și de ținuturile Africhiei; pentru că Carthaghenul iaste o parte a Carhidonului, iară Carhidonul iaste eparhia Afrighiei. Pentru că Africa ține opt părți de ținuturi: întîi era Alexandria și Pentapol a Liviei și ceaia ce să chema pustia ținindu-se și de Tripoli; a doa Vizachia; a treia Carhidonul și Procunsularia, adecă a Anthipatului; de-acia doaă Numidii, adecă cea veache și cea noaă; de-acia trei Mavritanii, adecă Chisarinsia carea se chiamă Chesaria; de-acia, de la această mitropolie a Chesariei, iaste Sitifensia și mitropolia ei Sitifena, și Tingani căriia-i iaste mitropolia Tinghin. Și era ispravnici mai mari la acesta săbor Avriile episcopul de la Carhidon căruia-i zicea papă, și solii de la papa de Roma ispravnici în locul lui, episcopul Favstin, și Filip și Aselie preoții; mai era și alți ispravnici ai celor eparhii ce am zis mai sus, trimeși la săbor în locul arhierilor celora ce nu putuse să vie, ce fură și ei ca și cum și-ară fi fost stăpînii lor cari-i trimesease pre dinșii. Și acest sfînt săbor tocmiră și îndreptară și întăriră credința și canoanele tuturor săboarălor carele se făcuse mai nainte de acesta. Și făcură canoane de întăria pravoslaviei 134, carele sînt aceastea:

- Can. 1.* Pentru să nu surpe episcop pre episcop fără de știrea Romei.
- 2. Gl. 2.* Pentru că se cade Romei să scrie țarigrădeanului și Alexandriei.
- 3. Gl. 3.* Pentru preoți și diaconi cari au voe să chame a doao oară judecata, să se îndrepteaze.
- Gl. 4.* Pentru episcopul, preotul, diaconul să aibă mueri.
- Gl. 5.* Pentru să nu se ia camătă.
- Gl. 6.* Pentru facerea mirului, și de sfinția featelor, și pentru ertarea cuiva să fie de slujba oamenilor.
- Gl. 7.* Pentru preotul carele va vrea să iarte pre cela ce să află în nevoe să slujască oltariului.
- Gl. 8.* Pentru să nu să priimească fără de întrebare pîrșii la pîra episcopilor.
- Gl. 9.* Pentru să fie nepriceșuit carele se împreună cu cel afurisit.
- Gl. 10.* Pentru cela ce se afuriseaște de episcopul său și nu vine la săbor.
- Gl. 11.* Și acest canon a 11 are tîlcuirea acestui mai de sus.
- Gl. 12.* Pentru să judece pre episcop 12 episcopi, șase pe preot și trei pe diacon.
- Gl. 13.* Pentru să se pue episcopul cu voia tuturor eparhianilor.
- Gl. 14.* Pentru treaba episcopilor de la Tripolin.
- Gl. 15.* Pentru să nu se leapede episcopul sau clericul de judecata besearicii.
- Gl. 16.* Pentru să nu se facă năemitori, nice ispravnici cari sînt în rînduiala sfinției.
- Gl. 17.* Pentru să ia clericul atîta numai cît au împrumutat.
- Gl. 18.* Pentru cela ce se hirotoneaște să poarte grijă de tocmealele săborului.
- Gl. 19.* Pentru episcopul cel pîrît și chemat, să-l așteapte doaă luni.
- Gl. 20.* Pentru că acest canon a doazecile împreună și pre al doilesprezeace canon al acestui săbor.

Pentru feciorii clericilor să nu se împreune cu ai ereticilor și cu ai Gl. 21.
păgînilor.

Pentru să nu dăruiască episcopii și clericii cu ceva pe rudeniile lor Gl. 22.
carii sînteretici.

Pentru să nu treacă episcopul de ceaia parte de mare. Gl. 23.

Pentru să nu se citească alte cărți, fără numai carele-s de treabă. Gl. 24.

Pentru să se ferească preoții de ale lor fămei, și carii sînt în rînduiale Gl. 25.
sfinte, pre la vremi cînd vor să slujască sfintelor.

Pentru să nu vînză episcopii unealtele besearicii. Gl. 26.

Pentru preotul să nu se boteaze deaca va greși și se va întoarce la Gl. 27.
pocaanie.

Pentru clericii cărora li e luat darul, să nu chame judecători dă peste Gl. 28.
mare să-i judece.

Pentru carele să împreună sau se priceștuiuște oprit fiind mai nainte Gl. 29.
de ertăciune.

Pentru carele pîrăște sau cel pîrît carele-i iaste frică. Gl. 30.

Pentru cela ce se leapădă de cînte mare, nu pentru cucerie, ce pentru Gl. 31.
urgisirea.

Pentru cela ce mai nainte de hirotonie nu va avea nemica, iară apoi Gl. 32.
după hirotonie va cîștiga ceva.

Pentru să nu vînză preotul unealte ale besearicii fără de știrea epis- Gl. 33.
copului.

Pentru să nu îndrepteaze nice să mai adaogă nemica de ale săbo- Gl. 34.
rului de la Ipponi.

Pentru să nu facă episcopii sau clericii pe feciorii lor volnici sau oblă- Gl. 35.
duitori mai nainte de ajungerea vîrstei.

Pentru să nu se hirotonească cela ce nu ține în casa lui pre toți pra- Gl. 36.
voslavnicii.

Pentru să se ducă la besearică numai pîine și vin cu apă ames- Gl. 37.
tecat.

Pentru să nu între clericii, nice călugării la văduă și la featele cealea Gl. 38.
ce să hrănesc de la besearică.

Pentru să nu se chame în rînduiala preoției unul mare, altul mic, Gl. 39.
ce toți preoții să fie tocma cinstiți.

Pentru clericul călătoriu și întră în cîrciumă. Gl. 40.

Pentru cînd vor preoții să slujască liturghie, să fie postiți. Gl. 41.

Pentru să nu facă clericul mîncări și băuturi pre la besearici. Gl. 42.

Pentru să împartă și să fie volnic episcopul să tocmească pocaania Gl. 43.
dăspre păcate celora ce să pocăesc.

Pentru fata carea se lasă de tată-său ca să-ș ție fetia. Gl. 44.

Pentru cela ce să botează să simță sau să cunoască darul. Gl. 45.

Pentru să se citească patemele mucenicilor pre la pametele lor. Gl. 46.

Pentru cela ce în vremea copilăriei se-au botezat de donatisteani. Gl. 47.

Pentru a doa oară botezare și hirotonie și a doa oară schimbare sau Gl. 48.
mutare a episcopilor.

Pentru să nu hirotonească pre episcop mai puțin de trei episcopi. Gl. 49.

Pentru să cunoască zioa paștilor pre la toate săboarăle carele să fac Gl. 50.
preste an.

- Gl. 51. Pentru să caute pre în toate eparhiile lucrurile carele se fac pre la besearici.
- Gl. 52. Pentru cela ce să leapădă de chemarea săborului.
- Gl. 53. Pentru episcopul carele va lua clericul striin.
- Gl. 54. Pentru să fie volnic Halchidonul să rînduiască pre cine va vrea.
- Gl. 55. Pentru să nu se facă episcop pre în fie ce eparhie fără de știrea celui mai mare.
- Gl. 56. Pentru treaba copiilor celora ce se-au botezat de donatisteani.
- Gl. 57. Pentru rămășițele idolilor, să piară și să le strice de tot.
- Gl. 58. Pentru ceia ce voiesc a se judeca dă niscare clerici.
- Gl. 59. Pentru ospeațile ellinești să se curme a se mai face.
- Gl. 60. Pentru să nu se strîngă duminecile și pre la praznice priviri.
- Gl. 61. Pentru clericul carele e judecat de episcopul, să nu se mai judece de niminea.
- Gl. 62. Pentru cela ce vine într-o bună viață de în viața măscăricească și de într-alte meștersuguri reale.
- Gl. 63. Pentru slobozirile ce să fac pre la besearici.
- Gl. 64. Pentru episcopul Echitie, carele se-au urgisit de săbor pre vină.
- Gl. 65. Pentru donatisteanii cărui se-au dăspărțit de trupul Domnului.
- Gl. 66. Pentru să roage pre boiari cu cărți ale săborului.
- Gl. 67. Pentru obiceiul ospeațelor carele-s de la păgîni, să se oprească.
- Gl. 68. Pentru carele e hirotonit de donatisteani.
- Gl. 69. Pentru să se trimeată pristavnici să propoveduiască donatisteanelor pravoslavie.
- Gl. 70. Pentru să se ferească episcopii de fămeile lor, și preoții și diaconii.
- Gl. 71. Pentru să nu-ș lase episcopul scaunul său.
- Gl. 72. Pentru să nu se boteaze cineva cu apă de doază ori.
- Gl. 73. Pentru să se propovăduiască zioa paștilor naintea a zeacea zi de a lui septevrie.
- Gl. 74. Pentru episcopul carele a dat sol pentru fie ce nevoință sau pace a oamenilor.
- Gl. 75. Pentru să fie ispravnici sau izbînditori.
- Gl. 76. Pentru episcopii cărui nu merg la săborul carele să face preste toți anii.
- Gl. 77. Pentru Echitie după urgia lui ce i se-au făcut.
- Gl. 78. Pentru clericul carele să va vădi ve într-o vină.
- Gl. 79. Pentru cela ce priimește pre cineva de la mînăstire striină.
- Gl. 80. Pentru să nu scrie episcopul moștneani pre eretici sau pre ellini.
- Gl. 81. Pentru că și cest canon seamănă cu canonul 64 carele e mai nainte de acesta.
- Gl. 82. Pentru să nu se facă jertăvnic sau besearică într-o niscare seliști sau într-o niscare vii.
- Gl. 83. Pentru să se strice sfărîmăturile de oase ale închinării de idoli, ori în ce loc vor fi, au în pădure au în copaci.
- Gl. 84. Pentru să se scrie cărți de la Halchidona și să se iscălească pre numele tuturor.
- Gl. 85. Pentru să urmezi celora ce-s mai mari de tine, iară să nu-i urgisești.
- Gl. 86. Pentru să nu se ia darul preoțesc așa lesne.
- Gl. 87. Pentru Maximian Vaghensie.

- Pentru să se dea cărți celor hirotoniți de la mîna celor ce au hiro- Gl. 88.
tonit pre dinșii de la Africa.
- Pentru să nu priimească episcopul cleric striin. Gl. 89.
- Pentru să se nevoiască de pururea să împreune pre donatisteani, Gl. 90.
adeveritei besearici.
- Pentru învățătura și îndreptarea celor de la donatisteani. Gl. 91.
- Pentru să se dea besearicilor folosire și ajutoriu de la împărații și Gl. 92.
domnii cei blagocestivi.
- Pentru eparhiile tuturor episcopilor de la Africa să nu facă săbor obște. Gl. 93.
- Pentru acest canon se-au spus la al 15 canon al acestui săbor. Gl. 94.
- Pentru să se dea voe de la împăratul sau de la domn să se pue isprav- Gl. 95.
nici besearicii.
- Pentru carii n-au avut niceodată al său episcop. Gl. 96.
- Pentru să ție al său episcop carii se-au întors de la donatisteani. Gl. 97.
- Pentru venirea ipodiaconilor de la mînăstirea cea noăă, carea se Gl. 98.
chema a lui Gherman.
- Pentru cum au socotit să trimeată cărți cătră Inochentie papa. Gl. 99.
- Pentru să nu-ș despartă neștine muiarea pentru fiece. Gl. 100.
- Pentru să se facă la săbor rugile cealea ce se-au tocmi. Gl. 101.
- Pentru episcopul carele ceare de la împăratul sau de la domnul Gl. 102.
judecată oamenilor.
- Pentru episcopul sau clericul afurisit de la Africa. Gl. 103.
- Pentru cela ce va merge cătră împăratul sau cătră domn pentru Gl. 104.
vreo vină ceva.
- Pentru părearea ispravnicilor de toate trebile asupra donatisteanilor Gl. 105.
și a ellinilor.
- Pentru să nu judece un episcop cu a lui judecată. Gl. 106.
- Pentru să priimească neștine viață bună, să fie volnic. Gl. 107.
- Pentru cela ce zice că au făcut de întîi Dumnezeu pre Adam mort. Gl. 108.
- Pentru ceia ce zic că coconii cei mici carii se botează nu trag nemica Gl. 109.
de în păcatul a lui Adam.
- Pentru cela ce zice că darul a lui Dumnezeu are numai ertarea Gl. 110.
păcatelor.
- Pentru cela ce zice că darul lui Dumnezeu numai noăă ajută. Gl. 111.
- Pentru ceia ce zic că am putea tocmi poruncile și fără de dar. Gl. 112.
- Pentru cine va tîlcui cuvîntul lui Dumnezeu glas. Gl. 113.
- Pentru cela ce va răzvrăti, *ѡстакн намъ дългн нша*¹. Gl. 114.
- Pentru donatisteanii să fie la vreun scaun. Gl. 115.
- Pentru ceia ce să întorc de la donatisteani. Gl. 116.
- Pentru cela ce să întoarce întru pravoslavie, să fie fără de vină. Gl. 117.
- Pentru cela ce-i va părea că se va îndrepta, nice unul adins eluși Gl. 118.
să nu se judece.
- Pentru să se aducă aminte să poarte grijă carii se lenevesc. Gl. 119.
- Pentru judecătoriu carele a ales despre amîndoaă părțile, să fie neîn- Gl. 120.
toarsă judecata.

¹⁾ „(Și) ne iartă nouă greșelile noastre“.

- Gl. 121.* Pentru episcopul carele nu va băga în seamă de grija ereticilor.
- Gl. 122.* Pentru cela ce zice că cel neîmpreunat iaste împreunat.
- Gl. 123.* Pentru preoții și diaconii urgisiți de episcopi.
- Gl. 124.* Pentru episcopii de nu vor putea să vie mulți la săbor.
- Gl. 125.* Pentru cela ce va îmbrăca pe vreo fată în haine călugărești mai nainte de 25 de ani.
- Gl. 126.* Pentru să nu mărturisească omul carele e afurisit, nice robul, nice slobodul, nice măscăriciul, nice ereticul, nice ovreaiul.
- Gl. 127.* Pentru să nu mărturisească cela ce de multe ori au pîrît și nice una n-au adevărat.
- Gl. 128.* Pentru să nu mărturisească cine iaste de 14 ani.
- Gl. 129.* Pentru pîrîșul să nu aducă mărturie de la casa lui.
- Gl. 130.* Pentru episcopul carele zice că cutarele mi-au spus vina în taină.
- Gl. 131.* Pentru episcopul carele opreaște de priceaștenie pre cel ce nu e vădit în vină.
- Gl. 132.* Pentru Urban, episcopul de la Sichia.
- Gl. 133.* Pentru scrisorile ale lui Chiril al Alexandriei.
- Gl. 134.* Pentru să nu se priimească cei nepriceștuiți la priceaștenie, adecă carii nu-s de a noastră credință întru a noastră leage, de nu se vor face toți, ca noi pravoslavnici.

CANOANELE SFINȚILOR PĂRIȚI DE LA CARTHAGHEN.

- Gl. 1.* De vor lua episcopii darul unui episcop, de va vrea să meargă la Roma să chame să-l judece, să fie ascultat, Roma să scrie sau să poruncească.
- Tîlc.* Și acest canon, ca și al patrulea canon al săborului de la Sardichia, dau voe Romei pentru episcopul sau popa cela ce au mers la dinsul cu darul luat, să trimeată oameni ai lui cu episcopul acela, să-i ia seama de la episcopii ceia ce i-au luat darul, sau să scrie la episcopii ceia ce sînt aproape de dinsul (adecă aproape de a lui eparhie) și de dinșii să li se ia seama pentru lucrurile și trebile besearicii.
- Gl. 2.* Deaca vreame ce nu se vor afla niscare tocmeale de cealea ce se-au făcut la Nichea, trebuie Roma să scrie țarigrădeanului și alexandreanului să tocmească ei de acolo acealea.
- Tîlc.* Ispravnicii cei trimeși de papa al Romei la acest săbor pentru cela ce i se-au luat darul și au mers de au spus la papa al Romei, după cum au tocmnit canonul cela de la săborul Sardichiei, ca să judece și să ia seama după cum zice tocmeala carea se-au făcut la Nichea. Și au întrebat pe părinții ceia ce să adunase la acest săbor ca să adevereaze și să afle acel canon carele au fost de la săborul Nicheii, iară ei neștiind minte cum se-au tocmnit de săborul Nicheii, încă nice avînd scrise nici adeverate tocmealele ceale ce se-au făcut la Nichea, zis-au că nu știu. De-acia au socotit și au judecat să scrie Roma cătră țarigrădeanul și cătră alexandreanul și de la dinșii să se ia în adevărare canoanele de la Nichea și ei să le adevereaze lor; de-acia atunce să priimească canoane ca acealea, tocmealele săborului de la Nichea întărite și adeverate, și așa voiră să se ție și să puse de dinșii aicea întîi. De-acia au trimes cătră dinșii sfeti Chiril, arhiepiscopul

Alexandrieii și Attic, arhiepiscopul Tarigradului, ce n-au aflat pus în canoane să poată trimeate papa clirici ai lui să caute ei vinile luării darului ale episcopilor. Și au scris către papa Chelestin, cela ce era atunce la Roma, să nu mai facă de atunce așa, să trimeată clirici ai lui să caute vinile luării darului al episcopilor, ca să nu bage besearicii lui Dumnezeu îngîn-farea și nălțimea trufiei lumii.

Preotul și diaconul carele va fi afurisit, acela are voe așijderea să spue, adecă să chame a doa judecată să se judece. Dece de va fi adus asupra lui afurisenia fără de răotată, atunce trebuie să fie cum se-au întărit. *Gl. 3.*

Acesta canon iaste înceapere a netocmirilor și a scandalilor. Dece cliricul carele e afurisit de episcopul său, acela să meargă să spue mitropolitului supt carele iaste supusă eparhia aceeaia, să vază pre cale iaste și pe dreptate; iară de va fi lipsind mitropolitul, atunce să meargă cu episcopul cela ce l-au afurisit la episcopii ceia ce sînt aproape de dînsul să-i judece și să le ia seama (pentru-aceaia am zis mai sus că acest canon iaste de scandală), că lepădat și de val lucru iaste și fără ispravă a merge episcopul să se judece la ceia ce nu e supus supt dînsii. Deci pentru-aceaia pravila, adecă canonul acesta, nu iaste așa adevărată să se ție și într-alte isprăvi, ce să se ție ca un săbor ce s-au făcut pre alocurea, adecă în Carthagen și în Africa. *Tîlc.*

Niminea să nu cunoască sau să înveațe vreo despărțire a sfintei troițe într-alt chip fără de cum se-au întărit la Nichea. *Alta.*

Așa am luat, așa creadem, așa gîndim adevărat, a nu cunoaște sau a nu învăța nice o despărțire de sfînta troiță, ce una pre dinsa a ști și tocma cînstită. *Tîlc.*

Îndreptările cealea ce se-au tocmnit la Nichea, carele părinții noștri le-au adus cu dînsii de la săbor, acealea să se păzească. *Alta.*

Cealea ce se-au tocmnit și se-au îndreptat întîi la Nichea de sfînții părinți ce se-au adunat, pre acealea și săborul acesta le întărește și poruncește să le păzească. *Tîlc.*

Episcopul, preotul, diaconul, citețul și țiitoriul, și aceștea să se ție de muerile lor, ca să poată fi gata la vreamea slujbei lor. *Gl. 4.*

Însă canonul acesta și cel de în 25 împreună-se către a 50 canon al acestui săbor și nu se arată să ceară episcopul, preotul și diaconul să se despartă de nuntă și să se depărteaze de muerile lor de tot, ce la vremile lor să se ție de către dinsele, adecă cînd se îndeletnicează la rugă și la postire și cînd fac liturghie, iară al 12 canon al șasului săbor de la Trulla nu iartă episcopilor să șază cu ale lor fămei deacă se vor hirotoni, ce să se despartă împreunarea de către dînsii, și aceasta n-au poruncit să nu se facă zicînd că doară nu trebuie nunta și întorcîndu-se de către tocmeala apostolească, ce către dragostea spăseniei și către mai binele procopsirii oamenilor, și să nu dea sau să zică neștine vreo bănuială spre tocmeala preoției. Iară al 13 canon iară al șasului săbor aduce ocară și poreclă pentru tocmeala canonului carea e dată de besearica Rimului, adecă diaconii sau preoții carii vor să se hirotonească, ei se mărturisesc zicînd cum de aicea nainte să nu se mai împreune cu ale lor fămei. Drept aceeaia poruncește bărbaților celor sfînțiți, carii-s preoți, să nu se despartă de împreunarea ceia ce e pre leage, ce să le ție și să nu se despartă de dinsele (adecă unul de către *Zri împotriva Romei.*

altul), ce numai pre la vremile lor să se ție de cătră lăcuitoarele lor, cum poruncește și apostolul; de-acia iar să se împreune cu dînsele.

Gl. 5.

Fiecare carele va fi de în mirean¹⁾ ce va lua camătă, iară așa și clericul mai mult încă decît mireanul se osîndește.

Tîlc.

Pentru acesta lucru zice și canonul apostolesc 44 și a 17 a săborului de la Nichea și a 10 al șasului săbor de la Trulla: preotul sau diaconul carele va ceare și va lua camătă și nu se va părăsi de acel lucru, acela de în rînduială judecă-se să se scoță; iară de să va face aceasta de mirean, acela are imputare și iaste supt vină și dă lor vinuială pentru acea dobîndă rea, a lăcomiei, și nice la preoție să priimesc de nu vor cheltui acea dobîndă rea săracilor, și de nu se vor prinde a nu mai cădea într-acea boală a iubirii de argint, după cum zice canonul 14 al marelui Vasilie. Cu cît mai mult încă sînt vinovați clericii carii vor face acesta lucru.

Gl. 6.

Carele se va afla ve într-o nevoe și se va erta sfîntului jărtăvnic a sluji, preotul să nu facă de în capul lui, ce să întreabe pre episcop, și cumu-i va zice, așa să facă.

Tîlc.

Făptura mirului, adecă sfîntirea featelor cu mir și cînd va erta neștine pe cineva să slujască oamenilor, de aceasta să n-aibă popa voe să facă, nice să facă tocmirea sfîntului mir, nice să sființească feate, nice să iarte pre cei de în pocaanie, adecă să-i pue împreună cu oamenii cei credincioși și să-i priceștuiască dumnezăeștii priceștenii; aceastea nu se iartă nice se dă voe a le face preoții, ce aceastea trebuie să se facă de episcopi. Aicea, pentru sfîntirea featelor, zice că mai nainte vreame avea creștinii obiceiul a făgădui o fată de într-ai lor feciori lu Dumnezeu, sau singure unele feate, de în rîmna dumnezăiască aprinse, făgăduia-se a feti lui Dumnezeu în toată vreamea vieții lor; dece acealea le ducea împreună cu arhiereul și le sfîntia cu molitve și le da un loc osebit aproape de besearică, dă le păzia și le grijia de toate de ce le trebuia. Acealea pre limba grecească se chema aschitrie.

зрн ѡпачо¹⁾.

Alta.

Gl. 7.

Acest canon ce scrise mai sus porunci să se facă ertarea de episcopi numai; iară ceta poruncește: cu știrea episcopului, să se facă aceastea lucrure și de preoți.

Gl. 8.

Părut-au părinților pentru ceia ce sînt împlîntați întru urîciunea pîrîi, să nu-i leapede ce să fie priimiți cătră pîră.

Tîlc.

Zisu-se-au și la al șasele canon a sfîntilor părinți 150 carii se-au adunat în Tarigrad, fără de întrebare să nu se priimească pîrîșii la pîra episcopilor, ce întîi să li se caute credința lor și să se ispitească să nu cumva fie eretici; de-acia să le ispitească și vinile lor, să nu cumva fie fost urgisiți și scoși și nepriceștuiți, sau pentru alte greșale vinuiți, fără numai de să vor fi aflat nevinovați pentru greșalele cealea ce i-au vinuit; dece așa va și acest canon, să nu se priimească la pîra episcopilor vreunul de ceia ce sînt împlîntați întru greșale ca acealea.

Gl. 9.

Tîlc.

✕ Carele se va priceștui cu cel nepriceștuit, și el să fie nepriceștuit. Cine iaste despărțit, adecă afurisit de episcopul său, și altu-l va priimi, știindu-l că e afurisit, și va sluji cu dinsul liturghie, afurisit să fie și acela; așijderea și ceia ce să împreună și să priceștuesc cu ereticii și se roagă

¹⁾ „Vezi cu luare aminte“.

împreună cu dinșii, și credincioșilor să nu se împreune, ce să se scoată de la besearică.

Carele va fi urgisit de episcopul său, de-acia el nu-l va băga în seamă *Gl. 10.* și va face alt oltariu sau va sluji, acela să fie pedepsit.

Cine va fi afurisit sau despărțit de episcopul său și nu va vrea să meargă la săbor, supt carele iaste supt episcopul lui, să-i caute lucrurile de afurisanie și să se îndrepteaze de aceaia, adecă de acel lucru fără ispravă, ce să va înălța și se va îngînfa trufindu-se nebăgînd în seamă și se va despărți de besearică, adins eluși de-ș va face alt oltariu (adecă besearică), și sfinte darure lu dumnezeu va aduce (adecă va sluji liturghie); acela ce va face unele ca acestea împotriva credinței și a tocmealor besearicii, nu e numai să nu fie nepedepsit, ce încă să se și afurisească. *Tile.*

Înțeleagerea și socotința acestui canon iaste ca și acestui desupra *Gl. 11.* lui, ce-am scris.

Episcopul de va cădea ve într-o greșală, de nu va putea fi săbor *Gl. 12.* deplin, atunce să-l judece 12 episcopi, iară pre popa 6 și pre diaconul trei, și să fie și pîrîșul.

Episcopul fiind pîrît, cade-se să se judece de tot săborul; iară de nu vor putea să se adune toți, atunce, cum ar fi mai de puțini, să se judece de 12 episcopi; iară popa să se judece de 6, iară diaconul de trei; trebuind să fie încă și mai mulți de aceștea și să fie de față și cea ce au pîrît pre episcop și așa să se caute vinele lor. De aceasta poți căuta la 8 canoane ale acestui săbor, așijderea și la o 106. *Tile.*

Deaca va purunci cel mai mare, atunce și trei episcopi pun episcop; și cine se va lepăda de zapisul lui sau de iscălitură, acela să fie pedepsit de judecata de afară. *Gl. 13.*

Cînd vor să se facă rînduiale sau aleageri episcopilor pre la episcopii ceale văduo, atunce de vor putea trebue să fie toți episcopii ai eparhiei, cum arată și canonul 4 al săborului de la Nichea și a 19 de la Antiohia. Iară de nu vor putea sau pentru îndelungata cale sau pentru altă nevoie, poruncește mai puțini, încai să fie trei; și să facă rînduiala aceaia cu știrea mitropolitului lor și să se facă la rînduiala aceaia cu voia tuturor împreună; carii nu vor fi acolo încă să trimeată cărți, arătînd cum e și cu a lor voe. Iară oricare de în episcopi de va mărturisi și va adevăra pre cineva a fi harnic și dăstoinic de episcop a fi la rînduiala episcopiei, iară apoi se va lepăda și va sta împotrivă de mărturia lui și de iscălitură, și carele va fi fost întîi mărturisit de dînsul, apoi-l va face nedăstoinic, acela să fie lipsit de cinstea lui, pentru că și leagea pedepsește pre ceia ce au mărturisit rău sau împotrivă lor, și zice să se judece de boiarii tîrgului, cum poruncește canonul 14 a titlei de întîi a cărții doazeci și doao. *Tile.*

Pentru treaba episcopilor de Tripolin, și 1 episcop la isprăvnicie iaste de îndăstul. *Gl. 14.*

Însă alți mai mari ai eparhiilor poruncit-au să se aleagă doi ispravnici episcopi sau mai mulți și să se trimeată la Halchidon în toți anii de cîte ori se fac săboară, iară de la Tripolin ajunge și un episcop ispravnic pentru treaba episcopilor. *Tile.*

Gl. 15. ✕ Episcopul sau clericul, de va cădea ve într-o greșală sau i se va scorni asupra ceva, de va lăsa judecata besearicii și va merge la cea mirenească și se va arăta nevinovat, și căce n-au mers la judecătoria besearicii, acela să-ș cază de într-a sa spiță; fără numai de-l vor fi vădind ceia ce-l pîrăsc pentru pizma și pentru niscare patime de-l vor vinui, atunce nu li se ajută, iară de vor aleage amîndoaă părțile judecatori, aceia să nu se lase.

Titl. Nu se cade episcopului sau clericului să se leapede de judecata besearicii; drept aceiaia fiecarele de într-aceștea de va fi pîrît pentru vreo vină și se va lepăda de judecata besearicii și se va duce la judecata mirenească de-ș va dăscoperi vinile de la dinșii și se va arăta nevinovat și se va trage judecata de la ei, acela să-ș piarză a sa spiță. Iară de nu va fi vinuiala carea iaste asupra lor de vină, ce cu bani se va sfătui să dea ca să biruiască pre dinșii, și se vor lepăda de judecata cea de folos și vor merge la judecări mirenești dă se vor judeca de dînșii; însă de vor aleage și se vor prinde cu rămas și vor ceare acela lucru pentru carele au biruit, aceia iară să-ș piarză a sa spiță; iară de nu vor băga în seamă pentru acea treabă și vor voi să piarză ce au dat ca să poată birui, atunce să-ș ție a sa spiță. Iară de să va fi judecat cineva dă episcopi și apoi a doa oară va chema să se judece la mai marii judecatori ai bisearicii și va putea să întoarcă judecata lor, acela nu va aduce nice o stricăciune judecătorilor besearicii căce întoarce judecata celorlalți, fără numai de vor face judecata în pizmă sau-l vor vinui sau pentru mita de-i vor aduce asupra vină. Iară cîți de în episcopi sau de în clerici carii-s vinuiți și vor aleage judecatori ai besearicii și vor vrea să se judece de dînșii (măcară și mai puțin de 7 episcopi sau și de 4, cum am scris la 12 canon al acestui săbor), acela nu li se cade deaca se-au judecat să mai chame să se judece peste judecata lor, ce să stea judecata lor stătătoare; pentru că deaca vreame ce se îndreptează cel vinovat cu neiscusirea și cu nedreptatea a judecatoriului și va zice că fără iscusire și pe nedreptate se-au judecat de dînșii, atunce cela ce au ales judecătoria besearicii carii au socotit că sînt drepti, buni și viața aleasă, acela cum se-ar putea priimi de dînșii, cum am zice, să aducă vreo pîră el asupra bărbaților celor sfinți, carii întîi l-au judecat.

Gl. 16. Episcopul, preotul, diaconul, năemitori sau tocmitori să nu se facă. Citețul, deaca-ș va fi în vîrsta tinerețelor deplin, sau să se însoare, sau să mărturisească că se va ținea neînsurat.

Titl. Năemitorii și dobînditorii vreunor cîștigări (să ia, cum am zice, de la cineva niscare bucate sau moșii pînă într-o vreame să li-l dea iară, iară ce vor cîștiga pre dinsele mai mult să fie a lor, sau se vor băga să poarte grijă de niscare case sau lucrure boerești mirenești), pre episcopi, preoți, diaconi opreaște-i acest canon și încă ș-altele bogate. Iară citețul deaca-ș va ajunge vreamea vîrstei lui și se va apropia de 20 ani, de va vrea să se facă ipodiacon, adecă deaca va împlăa ani 20, să se hirotonească diacon, cum poruncește și al 15 canon al șaselui săbor de la Trulla, sau să se însoare mai nainte de hirotonie, sau să se mărturisească a să ținea neînsurat, că după hirotonie nice popă, nice diacon n-are voe să se însoare, ce aceasta s-au dat a fi numai citeților și cîntăreților, cum au tocmit șasele canon a șaselui săbor de la Trulla.

Cliricul carele va da bani împrumut, să ia numai atîta cît au împru- *Gl. 17.*
mutat.

Diaconul mai nainte de 25 de ani nu e diacon; și citeții oamenilor
să nu se închine.

Mavritania Sitifensis să oblăduiască întru a sa eparhie, că se-au ertat
pentru cheltuială multă și pentru îndelungata cale.

*Acesta iaste
un ținut al
țării frîncești.
Tîlc.*

Cliricul carele va fi dat cuiva împrumut bani sau altceva, acela nu
trebuie să ia mai mult decît au dat, ce numai ce au dat; iară de va păgubi
cine ce au luat, atunce trebuie să-și cunoască fiecine ce e al său. Așijderea
iară nice diacon să nu se hirotonească mai nainte de 25 ani, nice citeții
se iartă, date fiind în mîna lor tocmealele besearicii, să se împreune oame-
nilor și să fie supt oblăduirea lor și să se cinstească întru petrecanie cu
dinșii, să facă ce le vor porunci ei.

Laturea Numidichiei și Mavritania Sitifensis, ertatu-se-au să nu fie
supt oblăduitoriu sau supt mitropolit, ce singur arhiereul ei să o oblă-
duiască și să-și ție eparhia, pentru îndelungata ei cale căce e departe.

Carele se hirotoneaște să poarte grijă și să ia seama de tocmealele *Gl. 18.*
cealea ce sînt date de la săboară.

Trupului mort nu i se dă priceaștenie pentru că nu mănîncă, nice bea.

După tocmealele săborului carele se-au făcut la Nichea, în toți anii
să se aleagă de mitropoliți de în eparhie doi sau cîți se vor aleage isprav-
nici să se trimeată la săbor.

Carele se va hirotoni episcop sau cliric, acela datoriu iaste să priimească *Tîlc.*
întru urechile lui tocmealele ce sînt date de săboară de la cela ce-l hirotone-
aște și să se făgăduiască aceastea toate să le ție.

Domnul zicînd: luați, mîncăți, dară neștine cum va putea da celui
mort dumnezeescul trup, pentru că omul mort nice poate să ia, nice poate
să mănîce, ce încă nice să boteaze pre cel mort, pentru că nesebuirea preo-
țească nu trebuie să socotească a fi botezat omul mort fiind.

Acești părinți, urmînd săborului de la Nichea, poruncesc să se facă
săbor preste an la Halchidona și să trimeată mitropoliții eparhiilor,
de în toate eparhiile, doi sau cîți vor aleage ei să fie ispravnici acolo
la săbor.

Episcopul carele va fi pîrît, de acia-l vor chema, și el va fi avînd zăbavă *Gl. 19.*
pentru alte trebe, acela să aibă ajiutoriu să-l așteapte doa luni; iară mai
multe de nu va veni, să fie nepriceștuit; iară de va veni de față cel pîrît,
iară pîrîșul va fugi, atunce el să fie nepriceștuit, că pîrîșul carele va fi
pîrît sau va fi avut vreo vină, acela nu poate fi pîrîș.

Episcopul pîrît fiind de cineva și va fi chemat de soborul supt carele *Tîlc.*
e supus, cu scrisori, să vie să-și dea seama, iară el poat fi avînd împie-
decare de niscare nevoi, atunce să-i mute sorocul, să-l mai așteapte ș-altă
lună; iară de va treace și a doao lună în zadar și la judecată nu va merge,
afurisit să fie pînă se va îndrepta. Iară întru protivirea aceeaia însă, epis-
copul cel pîrît de va veni de față și va ceare îndreptare și judecată pentru
pîra ce i-au venit asupra, și pîrîșul nu va sta de față, ce va fugi, atunce
acel pîrîș să fie afurisit. Deci pentr-aceaia trebuie ceia ce pîrîsc, să li se
ispitească și credința și viața și, de vor fi de întru cei scoși și răi, atunce
nu se priimesc la pîra lucrurilor și tocmealelor besericești.

- Gl. 20.* Preotul pîrît fiind, să-l judece 6 episcopi carii vor fi aproape de orașul sau de satul lui, iară pre diaconul trei, iară pre ceialalți clirici să le caute judecata și singur episcopul.
- Tîlc.* De aceasta se-au zis și la 12 canoane: preotul, deaca va fi pîrît, 6 episcopi să-l judece și fără de aceștea să fie și episcopul lui cu dinșii împreună; pre diaconul, trei și al lui episcop; iară ceialalți clirici, toți carii-s mai jos de diaconii, să se judece numai și de episcopul lor singur, măcară ori de ce vină și greșală.
- Gl. 21.* Feciorii cliricilor să nu se împreune cu ai ereticilor și ai păgînilor.
- Tîlc.* Ce încă nice feciorii mireanilor nu se pot da să se împreune ereticilor întru nuntă, că acesta lucru iaste striin de creștini.
- Gl. 22.* Episcopul și cliricii să nu dăruiască ceva de în casele sale, sau să strîngă împreună ereticilor, măcară de le-ar fi și rudenie.
- Tîlc.* Voe au cliricii și episcopii să dăruiască lucrurile caselor lor cătră pravoslavnici, ori cătră carii vor vrea; iară cătrăeretici, măcară de le-ar fi și rudă, nemica de în casele lor să le dăruiască, sau într-alt chip să strîngă de într-avuția lor vreo dobîndă lor ceva.
- Gl. 23.* Episcopul să nu se ducă de ceaia parte de mare, de nu va lua carte de slobozie de la cel mai mare al cetății.
- Tîlc.* Nice episcopul, nice cliricul nu trebuie să se ducă departe fără de știrea și fără de cartea mai marelui lor, cum arată și la săborul de la Sardichia și de la Laodichia.
- Gl. 24.* Nice o carte să nu se citească în besearică de ceale ce nu-s dreapte.
- Tîlc.* Fără de cărțile ceale ce sînt îndreptate, ale vechii și ale noaăi legi, alte scripturi și cărți mincinoase ale păgînilor să nu se citească ca niște sfinte la besearică, ce cliricul carele va face aceasta să i se ia darul, cum poruncește canonul 59 al sfinților apostoli.
- Gl. 25.* Carii se ating de dumnezăeștile taini, aceaia să se ție soțiile lor pre la vremi cînd trebuie.
- Tîlc.* Cade-se celoră ce slujesc sfîntului oltariu, în vreamea sfintelor slujbe, cînd vor vrea să slujască, să se păzească și să se ție de către ale lor fămei, ca să poată dobîndi drept cealea ce cer de la Dumnezeu cu ruga și cu slujba.
- Gl. 26.* Lucrurile besearicii să fie nevîndute; iară de nu va avea venit, atunce cu știrea episcopului să se vînză; iară de nu va avea vreame de nevoe cela ce va vrea să vînză, atunce să întreabe pre vecini și să-i chame să se sfătuiască. Iar de nu va face așa, vinovat iaste lu Dumnezeu și săborului.
- Tîlc.* Episcopilor nu li se cade să vînză ceva de-ale besearicilor, că cîștigări ca acealea și moșii ale lui Dumnezeu sînt, pentr-aceaia sînt nevîndute. Iară de va avea neștine vreun sat sau moșie sau altă cîștigare ceva fără venit, și va vedea besearica cuprinsă întru greale datorii sau într-alte năpăști, și va vrea acealea să le vînză ca să ia acel preț să-l dea întru iușurarea datoriilor sau întru alte nevoi și năpăști ce are, acela să nu vînză fără de știrea mitropolitului carele e al eparhiei lui și a episcopilor carii-s cu dinsul. Iară de nu va avea vreame pentru îmbulzirea nevoii lui, atunce să chame pre vecinii mărturie, să se sfătuiască cu dinșii pentru acel lucru nemutat, cum va să-l vînză ca să știe năpăștile și nevoile ce au venit asupra besearicii, pentru carele vinde acel lucru nemutat, ca după aceaia să spue de față de aceastea săborului. Iară de nu va păzi aceastea, ce

în voia lui și în sfatul lui va face vânzarea, acela iaste vinovat lu Dumnezeu și săborului, și de cinstea lui să fie striin.

Preotul, de va greși și apoi se va pocăi, acela nu se poate a mai boteza a doa oară ca să procopsească, nice iară se hirotonească ca un mirean. *Gl. 27.*

Preotul deodată de i se va lua darul, sau diaconului, pentru veo greșală, apoi se va pocăi, acela nu poate iară să se hirotonească ca un mirean de întâi, ce încă iar nu poate nice să se boteaze neștine a doa oară, văz căce se va boteza ca să-ș speale păcatele și să dobândească iară rînduiala preoților sau a diaconilor, căee că un botez cunoaștem și mărturisim. *Tile.*

Clericii carii vor fi pîrîți și scoși, de vor vinui pre cela ce i-au pîrît, atunce să nu chame despre ceaia parte de mare episcopi să-i judece, ce să meargă cătră al lor episcop și cătră ceialalți carii-s lui vecini de aproape; iar de nu, să nu fie împreunați la Africa. *Gl. 28.*

Părinții împreună socotind întru toate lucrurile ceale reale și să nu supere pre episcopi, poruncit-au acest săbor de la Africa: clericii carii vor fi vinuiți dă niscare vini și-i vor urgisi episcopii lor, de-acia lor le va părea strîmbu, atunce să nu se ducă să chame dăspre ceaia parte de mare, cătră Roma sau cătră alți episcopi ce să vor afla, ce să meargă cătră episcopii cei de aproape vecini și cu știrea episcopului lor, împreună să caute și să le dăzleage judecata; iară de nu vor face așa, ei să fie nepriimiți întru împreunare întru toată Africa. *Tile.*

Cine să va priceștui mai nainte de ertare, acela să fie nepriceștuit, că singur adins eluși se osîndească. *Gl. 29.*

Cela ce e afurisit, iară mai nainte de dăzlegarea afurisaniei va face liturghie, acela singur adins eluș și-au tras asupră osînda. *Tile.*

Pîrîșul sau cel pîrît de-i va fi frică dă nevoe, atunce să-și aleagă un loc de taină. *Gl. 30.*

Cine va pîrî pre cineva, acela de va bănui că va păți vreo nevoe dăspre partea celuia ce l-au pîrît, sau împotrivă, cel pîrît de pîrîș, acelora trebuie, cum am zice, un loc de taină și de întărire să vorbească să vază iaste adevărat și oare putea-vor spune lor cu mărturie, ca să nu fugă pîrîșul de aceale vini pentru frică ca aceaia, sau cel pîrît să fugă pre taină de judecată și, fugînd, să cază asupra lui urgia. *Tile.*

Carele se va lepăda de mai mare cinste, acela și cea ce are să o piarză. *Gl. 31.*

Cine va fi cinstit de episcopul lui și va vrea să-l pue la mai mare cinste, pentru lucrul trebii besearicii înălțîndu-l într-aceaia, și nu va vrea, nice se va cuceri să o ție, nu pentru smerenia, ce pentru urgisirea și nebăgarea în seamă, acela să fie lipsit și de stepena în carea slujaște și să-l lase. Iar de va fi vreun diacon și să va socoti a fi harnic și dăstoinic sau să se facă popă sau să slujască episcopului, fiindu-i viața nevinovată și întru cuvinte iscusit, neavînd boiari de îndestul să-i slujască nice să află alții pre lîngă dinsul, acela, de nu va vrea, să fie lipsit de în stepena lui, cum am zis. *Tile.*

Cela ce mai nainte de ce să va hirotoni nu va avea nemica, iar apoi va cîștiga sau vor cumpăra vreo moșie, aceaia să o aducă să fie a besearicii, fără numai de nu va fi de la rudenii sau o va fi cîștigat de dar. *Gl. 32.*

Ceia ce mai nainte de episcopie nu vor fi avut bucate ale lor, sau clericii mainte de-a se facerea clerici fiind prea săraci, iară deaca se vor *Tile.*

hirotoni vor câștiga sau vor cumpăra niscare moșii nemutate, acealea să le dea besearicii ca cum le-ar fi dobândit de în venitul ei; fără numai de nu vor fi trăgându-se de moșie sau dăspre niscare dăruire adevărat, carele se vor fi făcut cătră dinșii, că de aceastea arată-se a fi ale lor.

Gl. 33. Preotul să nu vînză vreun lucru al besearicii fără de știrea a episcopului, nice episcopul sat fără știrea săborului.

Tîlc. Trebuie să fie lucrurile besearicii nevîndute; iar de va avea vreo nevoie a vinde ceva nemutat, să nu vînză episcopul aceaia fără de știrea săborului, de nu va vrea, după cum zice canonul 26 al acestui săbor, că apoi se face vinovat lu Dumnezeu și săborului și striin și de a lui cinste. Așijderea și preotul carele va fi ispravnic vreunii episcopii pre niscare lucrure, să nu fie volnic a vinde fără de știrea episcopului său ceva al besearicii, sau îmblătoriu lucru sau neîmblătoriu.

Gl. 34. De cealea ce se-au îndreptat la săborul de la Ipponi, nemica să nu se mai îndrepteaze, fără numai ce să caute săborul la vreame zioa paștilor.

Tîlc. Bogate săboară se-au făcut pre în toate orașele Africhiei mai nainte vreame și se-au citit la acest săbor și au socotit pentru săborul carele se-au făcut la Ipponi Reghio a fi bun. Drept aceaia poruncit-au părinții să nu priimească acel săbor nice scădeare, nice adoogere, ce numai să cunoască zioa paștilor în vreamea săborului carele se-au făcut la Halchidona, ca să nu cumva să strice cineva îndreptarea lor.

Gl. 35. Episcopii și cliricii să nu-și lase feciorii volnici mainte de ce nu-ș vor sosi de vîrsta creășterii.

Tîlc. Episcopii sau cliricii nu trebuie să-ș slobozească feciorii de la mîna lor și să-i facă samavolnici mai nainte de împlerea vîrstei și de întărirea chipurilor și obiceiurilor năravurilor celor bune.

Gl. 36. Carele nu va face în casa lui pre toți pravoslavnici, acela nu va putea să se hirotonească.

ADEVĂRAT.

Gl. 37. Pîine și vin cu apă mestecat numai să se aducă la besearică.

Tîlc. Nemica mai mult să se aducă trupului și sîngelui domnului, ce numai pîine și vin amestecat cu apă, cum singur au dat și domnul nostru Isus Hristos.

Gl. 38. Cliricii și călugării să nu între la văduă sau la feate, fără numai episcopii și preoții, ce și ei nu singuri să între cătră dinsele, ce cu preoții și diaconii carii le slujesc.

Tîlc. Cade-se cu toată tăria, featelor și văduălor celora ce sînt puse la besearică și de la dinsa se hrănesc, nice clirici, nice călugări, nice vreunii de întru oamenii cei cinstiți să nu între la dînsele fără de zisa sau ruga a episcopilor și a preoților; iar de-i va lăsa, atunce să nu între singuri, ce să între cătră dinsele și episcopii și preoții cu carii le păzesc.

Gl. 39. Episcopul carele e mai mare, acela nu e exarh preoților, ce acela se chiamă episcop scaunului de întîi.

Tîlc. Dregătoria preoției una iaste și aceaia preste toate; deci cesta nu se poate chema marele preoților, iară cela preot prost, ce toți episcopii și toți preoții să fie tocma, cum au luat tocma și darul duhului sfînt; iară

episcopul mitropoliei, căce are scaunul mai mare, cu acea adaogere se aleage numai episcop mitropoliilor.

Cliricul, călătoriu fiind, de nu va avea loc aiurea, atunce poate intra *Gl. 40.* și în cârciumă.

Cliricul, de va călători în striini și nu va avea într-altă parte să găzduiască la un loc cinstit, și hrană (adecă bucate) va afla la cârciumă, iară într-altă parte nu, atunce să între să mănînce și să bea. *Tîlc.*

De va fi omul mîncat, să nu careacumva să i se dea priceaștenie. *Gl. 41.*

Că și domnul după cină cu ucenicii au făcut paștile, ce noao nu se cade după glasul cuvîntului lu Dumnezeu să urmăm acelu chip ce se-au făcut pentru noi, ce să urmăm tocmealii besearicii și fiind postiți, preoții să facă dumnezeiasca taină, liturghia; așijderea să fie postiți și ceia ce se priceștuesc. *Tîlc.*

Cliricul pre la besearici să nu facă ospeațe, fără numai de i se va tîmpla dă nevoia striinătății a găzdui; așijderea și mireanii de aceasta să se apere. *Gl. 42.*

Nu se cade a face sfintele case proaste și fără băgare în seamă să le ținem și întrînsele să mîncăm, și așternuturi și covoară să așternem, cum am scris și la canonul 28 al săborului Laodichiei, fără numai de va face cineva aceasta dă nevoe, fiind călătoriu neavînd aiurea unde găzdui. *Tîlc.*

Carii se pocăesc de păcate, episcopul să le socotească pentru pocăanie, iar preotul, fără de știrea lui, de nu-l va îndemna vreo nevoe, să nu iarte și să slobozească pre cei ce să pocăesc. *Gl. 43.*

Carii au luat puteare de la Dumnezeu a lega și a dăzlega împotriva numărului păcatelor și poruncesc de dau canon împotriva celor ce să întorc dăspre păcat, preotul fără de știrea a episcopului, nice a mulți, nice a împuțina nū poate de aceastea, nice pre cei ce se pocăesc a erta; măcară de-ar lipsi și episcopul, tot nu pot să-i dăstoinicească sfintelor taini. *Tîlc.*

Fata carea se desparte de tată-său pentru să-ș poată ținea curăția, aceaia să se pue la un loc cu fămeile ceale mai cinstite. *Gl. 44.*

Cade-se episcopului, pentru sfintele feate ceale ce să despart de la părinții lor, de la carii eale era pázite, acealea cu socotința să se pue cu fămeile ceale mai de cinste, și să se dea întru pază ca împreună unele cu altele să lăcuiască. *Tîlc.*

Carele va vrea să se boteaze și pentru boală nu va putea să dea răspuns de sine, acela cînd va da acea voe a lui cu mărturie, atunce să se boteaze. Și măscăriciul de să va întoarce spre pocăanie, priimit să fie la mărturie. *Gl. 45.*

Cade-se celuia ce să botează să simță sau să cunoască darul ce e cătră dinsul și să înțeleagă și să priceapă de acelea ce-l întreabă pre taină; iar de va fi vreunul de cei ce nu va putea să răspundă, fiind bolnav, și va ceare să se boteaze, acela atunce să se boteaze cînd singur de voe va ceare să se facă aceasta, mărturisindu-ș nevoia lui cu mintea acelu bolnav să o știe cu deadinsul cum ceare botezul și pohteaste a-l ținea. Că tot omul ce greșaste și se pocăiaște, acela priimit iaste la pocăanie, măcară măscărici de-ar fi, măcară jucătoriu glumet, măcar ori alt fiecine carele în ce viață și trai rău ce va fi petrecînd. *Tîlc.*

Patimele mucenicilor (adecă viețile și petrecaniile) pre la pamentele lor să se citească. *Gl. 46.*

ADEVĂRAT.

Gl. 47. Carii de în copilărie se-au botezat de donatisteani și apoi se-au lepădat de ei, nemica de aceasta să nu se oprească, și după mîncare să nu se ducă numaicît ca niște dăstoinici să se pricestuiască.

Tîlc. Donatisteanii sînt carii se-au ijderît la Africa de la un om ce l-au chemat Donat. Dece acela Donat le-au dat un os să-l ție în mînile lor cînd vor vrea să se împreune priceașteniei; de-acia întîi să sărute acela os, atunce să se pricestuiască. Drept aceea cari se vor fi botezat de-aceia de în copilărie și se vor fi întors și eresul lor vor fi blăstemat, aceia nu se apără, pentru rătăcirea părinților, la slujba preoției a procopsi, și priceaștenie să nu le dea după mîncare, ce aceasta să se facă de preoții ne mîncăți fiind și postiți. Scris-am de aceasta și la 41 de canoane.

Gl. 48. Nu se poate face a doile botez și a doa oară hirotonie și mutare episcopilor. Că un Cresconie lăsîndu-și noria lui și mergînd la besearica Cheneu, chemat fiind besericeaște n-au vrut să se pleace, pre acela boereaște să-l apere.

Tîlc. Carele se-au botezat de pravoslavnici sau se-au hirotonit, acela nu poate priimi al doilea botez sau hirotonie; așijderea și episcopul de în cetate într-altă cetate a se muta. Și acesta canon și alții nu puțin a bogate săboară oprescu-l, pentru că acel episcop Cresconie lăsîndu-și besearica și lăcașul lui și ducîndu-se la Cheneu și de multe ori frățește aducîndu-i aminte frații și tocma slujitorii lui să se lase de acea besearică, iară el nevrînd, atunce au tocmît fără de voia lui să vie cu porunca boiarilor ai cetății aceia și de dinșii cu sila să-l oprească (adecă să nu-l lase a fi acolo).

Gl. 49. La hirotonia episcopului să fie de îndestul trei episcopi, iară nu mai puțin.

Tîlc. De vor putea, trebue cu știrea mitropolitului să se adune toți episcopii ai eparhiei, să aleagă episcop; iară de nu vor putea toți să se adune, pentru vreo nevoe, atunce cade-se mai puțin, măcară trei să fie, făcîndu-se aleagere și cu scrisoarea celor dă departe.

Și alta într-alt chip. Episcopul ales fiind de trei episcopi de se va face pentru dinsul vreo protivire, atunce să ia și alți doi, și așa lucrurile lui de dinșii să se caute; de-acia de se va arăta curat, atunce să se hirotonească.

Gl. 50. În toți anii, pre la săboară să se caute și să se spue zioa paștilor de besearica de la Halchidona.

Tîlc. Săboarale carele se fac în toți anii la besearica de la Halchidona, acealea să caute să cunoască zioa paștilor, cum se-au zis și la canonul treizeci și patru.

Gl. 51. Cum se-au făcut la săborul de la Ipponi, poruncit-au părinții ca săboarale ce să fac în toți anii să cerceteaze toate eparhiile.

Tîlc. La săborul ce va vrea să se facă la Halchidona în toți anii, poruncit-au părinții, urmînd celor ce s-au poruncit la săborul de la Ipponi, să caute și să cerceteaze tocmealele cealea ce se-au făcut pre la besearici în toate eparhiile, și oricarele nu se vor fi făcut bine să le îndrepteaze, iară carele nu le-au dăzlegat pentru anevoia sau neîndemîna, sau au rămas îndoite, acealea să le dăzleage și să le aducă cătră adeverință.

Cine se va lepăda de chemarea săborului și, nădăjduindu-se averii lui și bogăției lui, dragostea frățască va urgisi, acela să se lipsească de besearica lui, cu silirea boerească. *Gl. 52.*

Cine va pohti striinele lucruri și le va trage spre dinsul, acela să păță cădeare oricarele de în episcopi sau și de în preoți de vor trage spre dinșii oamenii de la casa cuiva și-i vor șutili cu înșelăciune și cu hitlenie că le vor da dascalii și învățători, adecă episcopi, și-i va depărta de episcopul, de la cea ce au fost supuși întâi, de-acia-l vor chema la săbor să-șdea seama pentru cealea ce-l pîrască și pentr-acesta lucru, iară el nu va vrea să vie, urgisind dragostea frățască și nebăgîndu-i în seamă, aceia să se lipsească și de besearicile lor, cu volnicia boerească. *Tile.*

Iulian carele au hirotonit diacon pre citețul a lu Epigon, de nu-l va da unde au fost întâi, el să păță urgia hirotoniei lui. *Gl. 53.*

În toate, cum am zice, săboarale se-au poruncit de aceasta, ca să nu ia nice un episcop clericul striin fără de știrea episcopului său și să-l facă al lui; drept aceia și acest episcop, Iulian, priimind clericul a lu Epigon, fiind citeț, el l-au făcut diacon; poruncitu-i-se-au să-l întoarcă iară la besearică la carea întâi se-au făcut cleric, iară de nu va vrea, să fie afurisit, după cum zice canonul săborului de la Halchidon: carele stă împotriva canoanelor, folosindu-și voii lui; iară canonul 17 al șaselui săbor de la Trulla zice: cine va priimi clericul altuia și-l va hirotoni, poruncește să i se ia darul împreună cu cea ce l-au hirotonit. *Tile.*

Scaunul Halchidonului să fie volnic pre carii va vrea să-i facă mai mari besearicilor, măcară de va avea neștine numai un preot și va fi harnic, tot să-l pue la ce stepenă va vrea. Un episcop poate să hirotonească mulți preoți, că nu se află lesne a fi om iscusit cătră episcopie. *Gl. 54.*

Acest săbor fiind de ceale ce se-au făcut pre alocurea, iară nu a toată lumea, poruncește niște lucruri de treabă de la Halchidona să se ție, căce că Avriile, episcopul de la Halchidon urmînd canoanelor și nevrînd să-ș ia cleric fără de știrea episcopului și într-altă cetate să-l facă cleric sau episcop să pue; de-acia iară cucerindu-se să nu cîndva să nu dea niscare episcopi dă cei ce sînt supt dinsul pre urma lui niscare clirici ai lor să se facă cleric sau diacon sau preot, dă treabă fiind într-altă cetate, sau întru rînduiala episcopescă să se rîdice, socotit-au de aceasta vredenicește de au împreunat săborului și au ales așa să fie volnic mai marele Halchidonului, de aceasta să nevoiască să poarte grija besearicilor de acolo; pre carii clirici va afla vreadnici supt episcopiile carele-s supt dinsul, să-i hirotonească mai mari pre la besearici, și măcară de nu va avea neștine preoți mulți, ce numai unul și-l va socoti a fi vreadnic și dăstoinic și iscusit de episcop, fără încurmezișare să-l facă, pentru că anevoe se află om iscusit a fi episcop; și așa, un episcop pre mulți preoți să hirotonească. *Tile.*

De se va erta să se facă episcop la un loc ce n-au mai fost episcopie, cu știrea celuia ce oblăduiaște și are puteare acolo, atunce acela să-ș ție a sa isprăvnicie, iară celalalt să n-aibă ce face. *Gl. 55.*

Poruncitu-se-au pe în fiecare eparhie nice unul de în episcopi să nu se facă fără de știrea celui mai mare; așijderea nice într-un sat sau cetate mică, în carea poate fi de îndestul și 1 preot, nice acolo să nu se facă episcop. *Tile.*

de nu se vor înmulți acealea sate, să se poată socoti cum se cade a se chema episcopie. Iară de se va erta să se facă un episcop într-un loc în carele mai nainte n-au fost episcop, cu știrea episcopului celuia ce are putearea și oblăduiaște într-acel loc, acela trebuie să ție numai oamenii de unde se-au hirotonit, iară să nu ție să fie ispravnic și într-alt loc.

Gl. 56. Copiii mici carii se-au botezat de donatisteani de să vor pocăi și-ș vor blăstema eresul lor, de-acia pentru treaba într-alt chip de vor fi vreadnici, atunce să se hirotonească.

Tîlc. Carii se-au botezat coconi mici de donatisteani și cu a lor minte nemica greșind, aceia de vor veni cătră adevărta besearică și-ș vor anathimisi eresul lor, de-acia de vor avea și viață nevinovată, aceia la rînduialele preoțești să se aducă (adecă să se facă preoți), ca pentru să aibă Africa clirici de treabă.

Gl. 57. Rămășițele idolilor de tot să se sfîrșască și să piară.

Tîlc. Blagocestia țindu-se și întărită fiind, a poruncit capiștele idolilor, de în temeliile lor să se dezrădăcineaze (adecă să se rîsipească) și să nu se ferească nice o rămășiță de într-însele.

Gl. 58. Cliricul carele va judeca vreun lucru, de-acia celora nu va plăcea, atunce el să nu se chame cătră mărturie la judecată și tot chipul besericesc să nu meargă în silă să mărturisească pentru cel vinovat.

Tîlc. De vor fi vrut neștine să se judece de clirici și-ș vor dăscoperi lucrurile, de-acia pentru niscare dări a lor se-au lepădat sau nu le-au plăcut, ce s-au dus la judecată a lor mai de treabă, atunce la mărturie să nu chame pe cliricul cela ce i-au judecat, că aceasta iaste afară de leage, și neîndemnați a mărturisi, căce că ceia ce sînt întru rînduiala sfintei slujbe fără de voe nu mărtu<ri>rescu că aceasta dăspre partea lui, adecă a judecătorului celui de întîi, se apără a mărturisi la judecată pentru lucrul cel de întîi, căce l-au lăsat și s-au dus la alta.

Gl. 59. Ospeațele ellinești să se curmeaze a se mai face, pentru spurcaciunea lor, pentru că pre mulți creștini trag spre ei; iară pre la zilele mucenicilor să li se facă pametea.

Tîlc. Spurcatele măscăricii ș-alte bogate grozăviri carele sînt ale rătăcirii ellenești, acesta canon nu iartă să se facă nice pre la sfintele locure pre unde se facu pametele mucenicilor, nice pre aiurea, ce poruncește unele ca acealea băuturi și ospeațe să se curmeaze de tot, că pre mulți creștini tragu de-i ducu întru peire.

Gl. 60. Duminecile și pre la praznice, să nu se strîngă la priviri.

Tîlc. Cade-se într-aceaste luminate zile, creștinii să se adune la besearici, iar nu se cade să facă într-aceastea priviri sau alergarea cailor.

Gl. 61. Cliricul carele va fi urgisit cu judecata episcopului, dă niminea să nu se judece.

Tîlc. Cliricul carele va fi urgisit pre vină de episcopul, de-i va părea strîmb, atunce să se judece a doa oară; iară cu sila sau volnicia boiarilor, sau cu judecata lor, să nu se judece dă niminea.

Gl. 62. Cine se va întoarce de în meșteșugul măscăricesc întru viață bună, acela să nu se mai tragă cătră aceaia.

Tîlc. Cine va părăsi petrecania măscăricească și se va întoarce de va petreace altă viață creștinească cum se cade, acela să nu se îndeamne iară a face

meșteșugul măscăriciei, că au fost unii carii fusease scriși la acest meșteșug a măscăriciunii, ce avea greotățe a se dăzvăța de acealea.

Cade-se să cearem de la împărăție pentru izbăvirile carele să fac pre la besearici. *Gl. 63.*

Leagea atunce oblăduind avea obiceiul: robii cei ertați să nu ia slobozire de aiurea, ce de la stîlpii împărăților; drept aceaia poruncit-au acest săbor și au socotit să trimeată soli să se roage împăratului, socotind ca cum nu se-ar face slobozia robilor pre la besearici, să se întoarcă leagea pentru aceasta, ce să fie volnici a face ei aceasta adevărat. *Tîlc.*

Odinioară un Echitie urgisit fiind cu știrea episcopilor, iar el în silă vrînd, fără de rușine pentru tocmealele besearicii să le ție, socotitu-se-au să fie vrăjimaș. *Gl. 64.*

Episcopului deaca se va urgisi și i se va lua darul cu vină, aceluia, deacă-i va părea strîmbu, cade-i-se să mai chame a doa oară săborul, iară de să va nevoi fără de rușine să-ș ție darul în silă, cu judecata boerească sau minenească, acela nicecum într-alt chip să nu fie sau să stea împotriva tocmealelor besearicești. Că de aceasta așa au făcut și acel Echitie, carele fusease odinioară episcop la scaunul de la Ipponi, după ce-l judecase episcopii, iară apoi pentru vrăjmășia lui cea rea socotitu-l-au să fie vrăjimaș și protivnic tocmealelor besearicii. *Tîlc.*

Cîți de în copilărie și de în blîndețe se dăspart de besearică și se duc la donatisteani, de s-au și stricat dăspre multa a noastră blînzie, poruncit-au săborul să se îmbărbăteaze și să-i sculăm de în rătăcire. *Gl. 65.*

Ucenicii blîndului și cuceritului Hristos trebuie să poarte grijă pentru ceia ce se dăspart de adevărta și apostoleasca besearică să se nevoiască în tot chipul cu cucerie și cu blîndețe să-i strîngă și iară să-i împreune cătră besearică, să nu caute numai de grija spăseniei lor, iar de a altora să nu gîndească. Drept aceaia și donatisteanii carii se-au despărțit de adevărta trup, și rătăcirea au priimit, poruncește săborul, cu blîndețe să se aducă și să se roage să părăsească rătăcirea și adevărta să cunoască, cîndai doară, pentru dragostea celora ce-i roagă, vor priimi blîndețele și se vor îmbărbăta și se vor scula de în rătăcire. *Tîlc.*

Cade-se cu cărți ale săborului a merge pre la boiari ca să ajute adevăritei besearici, cea ce e maica tuturor, în carea se urgisește boeria și cîntea a episcopilor. *Gl. 66.*

Carii nu se pleacă întru lucrurile cuvintelor și canoanelor, aceia se roagă cătră îndreptarea ajutoriului boeresc. Drept aceaia și săborul acesta socotit-au cum se cade să scrie cătră boiarii Africhiei și să-i roage ca să ajute adevăritei besearici carea e muma tuturor, în carea sînt episcopii urgisiți și nu pot să se hrănească cu boeria darului lor, fără numai de vor fi de în cei eretici sau credincioși neplecați. *Tîlc.*

Ospețele cealea ce se facu de în obiceiurile păgînești să se oprească. *Gl. 67.*

Nice o împreunare nu e credinciosul cu necredinciosul; dece pentru aceaia ospețele carele se fac de păgîni pre obiceiurile lor, acealea nu se iartă nice se slobozează să se facă și de creștini. *Tîlc.*

Carele va fi hirotonit de donatisteani, măcară dă se va fi chemat și se va fi pocăit și mai nainte de săbor (ce tot e bine să se spăsească tot omul), dă se va îndrepta, să se priimească. *Gl. 68.*

- Tîlc.* Acestea, donatisteanii, de să vor pocăi și-ș vor anathimisi al lor eres, ertatu-se-au să-ș fie pre a lor cinste și să se împreune clirosului al adevăritei besearici, pentru ca să aibă Africa mulți clirici de treabă.
- Gl. 69.* Poruncitu-se-au să se trimeată soli sau pristavnici propoveduind donatisteanilor pace și împreunare deaca se vor întoarce cătră pravoslavnicie.
- Tîlc.* Acești părinți n-au poruncit nice au socotit să priimească numai pre donatisteani carii vin cătră adevărta besearică, ce încă să se trimeată pre la dinșii și soli sau pristavnici, rugîndu-i și propoveduindu-le pacea și împreunarea besearicilor numai de să vor întoarce cătră pravoslavnicie.
- Gl. 70.* Episcopii, preoții, diaconii să se dăpărteaze de ale lor fămei, pre la vremi cînd vor să se îndeletniceaze și să se împreune tocmealelor besearicii, iară alți clirici de aceasta să nu se nevoiască, ce să-ș păzească obiceiul.
- Tîlc.* Acesta canon poruncește mai decît toate fără încurmezișare: episcopul, preotul, diaconul, pre la vremile lor, să se ferească de ale lor fămei, iară canonul 12 al șaselui săbor de la Trulla: episcopii, după ce vor veni la rînduiala hirotoniei dă se vor hirotoni episcopi, nu-i iartă să șază cu ale lor soții (adecă fămei), ca să nu cumva fie de aicea împiedecare oamenilor, puind și scandălă; iară al treisprezecele canon al aceluiaș săbor poruncește: diaconii și preoții deaca se vor vrednici hirotoniei să nu se mărturisească a-ș lăsa ale lor soții adecă fămei (cum de aceasta se-au ținut pre tocmeala pravilii la besearica romanilor), ce să lăcuiască cu dinsele și să nu se lipsească de împreunarea ce să cade unul de cătră altul pre la vremi. Dece să țin acealea canoane pînă astăzi, și besearica trăiaște după tocmirea acelor canoane.
- Gl. 71.* Poruncitu-se-au ca nice un episcop să nu-ș lase scaunul cel de întîi adevărat al lui și să se ducă cătră altul, sau îndeletnicindu-se la treaba lui să se zăbovească de la al său scaun.
- Tîlc.* Nu se opreaște de multe canoane numai de aceasta, să se mute episcopul de în cetate în cetate, ce încă de va și fi fost scaunul mai nainte adevărat al besearicii lui și-l va lăsa și se va muta cătră altă besearică fiind într-acelaș ținut și va schimba cinstea într-aceaia, canonul acesta nu iartă. Așijderea nice la treaba lui să se îndeletniceaze, pentru care are treabă, să nu cumva să se zăbovească dăspre grija și dăspre dăscălia cu carea învață pre oameni pentru zăbava lui.
- Gl. 72.* Pentru ceia ce să îndoesc cu mintea, botezatu-se-au au ba, poruncitu-se-au să se boteaze, să nu cumva acea îndoire să-i lipsească de dumnezăiasca curăție.
- Tîlc.* De acesta lucru, a se boteza neștine de doa ori, bogate canoane apără, fără numai carele se va fi botezat de păgîni. Iară de să va îndoii cineva cu mintea, botezatu e au ba, ca cum n-ară putea ști de aceasta nice el nice în adevărat de alții pentru vîrsta copilăriei, și mărturisind el nice într-un chip, să-l boteaze, atunce fără de nice o îndoire trebuie să se boteaze, ca să nu cumva pentru îndoirea aceaia să se lipsească de dumnezăiasca curăție.
- Gl. 73.* Zisu-se-au, poruncitu-se-au la zioa anului de săbor, adecă la a zecea zi a lunii septemvrie să se propoveduiască zioa sfintelor paști.
- Tîlc.* Poruncit-au săborul și de aceasta pre la bogate canoane: în toți anii, de cîte ori se va face săbor la Africa, să cunoască și zioa paștilor.

Poruncește acesta săbor: episcopul carele e dat să fie sol pentru niscare păci ale oamenilor, sau celora ce au pribegit pentru niscare nevoi și vrăjbi, atunci să se trimeată unul de în episcopi întru solirea acelora, ca să-i împace. Drept aceea și el nu trebuie să ție și scaunul cetății la carea au mers sol, ce să nevoiască într-un an să așaze zarva și să-i împace și să-i pleace să-ș ia episcop; iară de nu va fi putut pînă într-un an să folosească oamenilor nemica, atunci după anul lui să se rînduiască alt sol. *Gl. 74.*

ADEVĂRAT.

Să fie ispravnici sau izbînditori, ca să n-aibă supărare episcopul. *Gl. 75.*

Pătîmind rău săracii de la cei mai puternici, de-acia pentr-acestea supărînd pre episcopul, tocmit-au săborul acesta ca cu chibzuirea a episcopilor, să ceară de la împăratul să-ș aleagă ispravnici ca să căznească împotriva pre cei bogați și să scoată pre cei săraci de la puternici, ca episcopii pentru dinșii să fie fără de supărare.

De cîte ori preste an se va face săbor, iară unii de în episcopi nu vor merge de toate ori, oprindu-se pentru niscare primejdii, acelora să le fie de îndestul împreunarea besearicii lor. *Gl. 76.*

Cîți de în episcopi la săborul a fieșcării eparhii nu vor merge unele ori de slăbiciunea bătrîneațelor, sau de boală, sau fiind împiedecați pentru niscare nevoi greale, atunci nu pot merge; iară de vor fi făcînd aceasta de negrijire și de pizmă, poruncitu-li-se-au frățește să se cearte. Iară canonul acesta arată și feliul bății și a cerții, poruncind: cu episcopii și frații lor să nu-i împreuneze să slujască, ce să le ajungă să slujască numai pre la besearicile lor. *Tîlc.*

Cresconie, chemat fiind cu cărți, de nu va veni, să se știe rînduiala de asupra lui vestită, strigată și luată. *Gl. 77.*

ADEVĂRAT.

După urgisirea a lu Echitie, după ruga a tuturor, părut-au părinților a fi bine să se facă episcop la Ipmoni și nemica să nu-i oprească a nu se hirotoni mai mare besearicii. *Alta într-ali chip.*

Deaca se-au luat darul a lu Echitie, episcopul aceii episcopii, atunci plăcut-au tuturor părinților să se facă episcop la besearica de la Ipmoni. Iară ceia ce se află acolo nemica să nu-i stea împotriva a-l opri și a se hirotoni episcop, a fi de folos și de treaba besearicii, carea au stătut pustie fără episcop atîta vreme. *Tîlc.*

Cliricul de să va vădi ve într-o vină, acela să se nevoiască într-un an să se îndrepteaze, iară de va treace de acel an, să fie neprimut. *Gl. 78.*

Cliricul deaca se va vădi într-o vină, și se va urgisi, acela încă mai poate agrăi să se îndrepteaze, și trebuie să se nevoiască într-un an să-ș dea seama de față, nevinovat; iară după ce va treace anul să nu se priimească nice o îndreptare a lui la judecată, ce să fie urgisit; iară de va vrea să mai înceapă de acolo nainte a se judeca și a mai face judecată, poate face aceasta. *Tîlc.*

Gl. 79. Cine va priimi pre cineva de la altă mînăstire de-l va aduce cătră cliricie sau să-l pue egumen mînăstirii lui, acela să fie nepriceștuit.

Tîlc. Călugării datori sînt și li se cade să se cucerească episcopului al cetății sau al orașului și să lăcuiască în mînăstirea în care se-au făgăduit, iară să nu le părăsească, fără numai doară de să vor erta pentru vreun lucru de treabă de episcopul cetății, cum poruncește și canonul al săborului de la Halchidona: iară de va priimi episcopul pe vreun călugăr de într-altă mînăstire, sau de-l va și face cliric sau igumen mînăstirii lui, acela cătră ceialalți frați ai lui și episcopi să fie neîmpreunat, să-i fie de îndestul împreunarea numai a oamenilor săi.

Gl. 80. Episcopul carele va scrie moșteani,eretici sau ellini: anathema.

Tîlc. Aceștea se apără a se pune și a se lua și de în cartea moșnenirii sau legata și de hrisoavele împărătești; că deaca vor rămînea moșteani de la episcopii, însă ei nemica nu vor dobîndi, ce cealea ce vor fi rămas lor să ia oamenii, iară de-i vor fi scriși moșneani, iară ei să moștnească pre anathema.

Gl. 81. Pentru sloboziile carele se fac în besearici, de la împărați să se ceară slobozia.

Tîlc. De aceastea așijderea zice și canonul 63 și se-au tîlcuit acolo.

Gl. 82. De va face oltariu (adecă besearică) ve într-o seliște sau ve într-o vie, în carele nu sînt moaște de mucenici, de nu vor striga oamenii și vor face val, aceaia să se strice; așijderea și către oltare se-au făcut de în descoperirile ceale deșarte ale viselor și nălucilor.

Tîlc. Cîți au făcut case de rugi și moaștele mucenicilor într-însele n-au pus, fără de voia episcopilor, acealea sînt nesfinte; dece pentr-aceaia oltarele carele se vor fi făcut pre la seliști și pre la vii, fără de blagoslovenia și ruga episcopilor și fără depunerea moaștelor al mucenicilor, de va fi puteare, să se strice, iară de va opri aceasta a se face gloata și zarva, pornirea oamenilor, atunce încai să priimească porunca să nu se strîngă la dinsa. Așijderea iară, cîte oltare se-au făcut de în dăscoperirile ceale deșarte ale viselor și nălucilor iară să se strice, că diavolul fiind el întunearecul, el se arată lumină și se nevoiaște de acolo cu cucerie, să șutilească sufletele oamenilor.

Gl. 83. Sfărîmăturile de oase de închinearea idolilor ori în ce loc vor fi, au în pădure, au în munți, au în copaci, să se sfărîme să nu se aleagă nemica de dînsele.

Tîlc. Nu se cade a sfărîma și a piarde numai rămășițele de oase ale idolilor și a sfărîmarea capiștile lor, ce orice sfărîmături vor fi rămas ale închinării de idoli ori pre în locure, ori pre în păduri, ori pre în copace, de în carele unele ca aceastea le cinstia ellinii și mergea la dinșii dă le vrăjia și le gîcia, și tripus sau trei picioare (acesta tripus era la ellini 1 scăunaș cu trei picioare și vrăjia cu dinsul în trei ani), sau de va fi rămas ceva de vrăjire, rătăcirea să se gonească și aceastea să piară ca nemica să nu rămîie de în pametea lor.

Gl. 84. Poruncit-au acesta săbor să se facă cărți de săborul episcopului al besearicii de la Halchidona, ca un mai mare ce iaste tuturor la Africa și chip tuturor episcopilor, să se trimeată cărți de treabă ale săborului către boiarii Africhiei sau cătră alții, să scrie și să și iscălească pentru donatis-

teani. Și se-au tocmit aceasta pentru căce era anevoe și le cădea greu a tot clirosul pentru căce că trimetea de la dînșii, adecă de la săbor la împăratul sau și la boiari dă le seriia și le iscăliia cărțile.

ADEVĂRAT.

Să nu cinstești pre tine adins tineși mai nainte de cel mai mare *Gl. 85.*
de tine, ce să-i urmezi, iară cine nu va băga în seamă pre cei mai mari,
el să fie nebăgat în seamă.

Odinioară la Africa și pre aiurea episcopiile n-aveau vreun folos *Tile.*
întu cinstea scaunului, ce toate era tocma cinstite, iară episcopul carele
să hirotonia întâi și carele se hirotonia după dînsul urma celuia de întâi
și se cinstea cel de întâi și în scaun și întu întrebările canoanelor; de-acia
și ceialalți cineși după vreamea hirotoniei sale urma pre urma lor. Deci
care episcop de în orașele Africhiei ce nu va vrea să facă după chipul
acesta ce se-au făcut și se-au tocmit acolo, ce va face nebuneaste, de nu
va băga în seamă pre ceia ce se-au hirotonit mainte de el, poruncit-au
săborul să fie el nebăgat în seamă de tot săborul.

Cuvutdeu, chemat fiind de vrăjmașul lui să vie la săborul nostru, întâi *Gl. 86.*
au zis că va veni, iară apoi au zis că se va lepăda și se-au despărțit. Deaca
vreame-ce au făcut așa, să fie neîmpreunat pînă ce se va obîrși lucrul,
că nu iaste drept a i se luarea darul mainte de judecată.

Nu se cade așa pre lesne a lua darul oamenilor celor ce au asupra *Tile.*
lor hirotonie, nice așa de vinile ce li se tîmplă, pentru că și acest episcop
Cuvdutdeu, chemat fiind de vrăjmașul lui la săborul acesta să se judece,
întîi au zis că va veni, iară apoi se-au despărțit ca cum s-ar fi lepădat
să nu se judece de acest săbor. Deci pentr-aceia să fie nepriceștuit pînă ce
se va judeca și pîn' ce i se vor împlia lucrurile lui; așijderea și episcopia
lui, să nu fie lipsit de dînsa, ce să o ție, pentru că nu se cade nice iaste
cu dreptul a se luarea darul cuiva mai nainte de judecată.

Maximian Vagensie să se scoată de la besearică, și altul în locul lui *Gl. 87.*
să se pue.

ADEVĂRAT.

Carele se va fi hirotonit la Africa, acela să aducă carte de la mîna *Gl. 88.*
celuia ce l-au hirotonit, scrisă de mîna lui în ce zi și cine au fost acolo.

Pentru ca să nu fie vreo îndoire episcopii carii se-au hirotonit întâi *Tile.*
sau apoi la Africa, cade-se celora ce hirotonesce pre dînșii să le dea cărți
de la mîna lor, adecă praxii, arătînd zioa în care se-au hirotonit și ce
boiariu a fost atunce acolo.

Un citeț ce o dată se va fi făcut la o besearică, acela să nu se priimească *Gl. 89.*
a fi cleric la alta.

A priimi episcopul clericul striin și a-l punerea într-altă parte, de *Tile.*
aceasta toate săboarale au oprit, însă măcară o dată de să va fi făcut
cleric la o besearică și într-însa va fi citit oamenilor sfintele cărți, acela a
se priimi întu cliros, și să fie la alta nu se iartă.

Gl. 90. Fieșcare de în episcopi pre la cetățile lor, să meargă pre la mai marii donatisteanilor sau să ia cu sine și vreun vecin, cîndai doară iară întoarce.

Tîlc. Nevoindu-se dumnezăeștii părinți să împreune pre donatisteani adeveritei besearici, carii pre sine rău se-au dăspărțit de cătră dinsa, nu se mai părăsia rugîndu-i să lepede veachea rătăcire și adeverința să priimească. Dece pentr-aceaia părutu-le-au și le-au poruncit că încă se mai cade ca fieșcare episcop pre la cetatea lui adins eluși să meargă pre la mai marii donatisteanilor, sau să ia și alt vecin; după aceeaia să meargă la dinșii și cătră dinșii să grăiască pre amănuntul toate cîte-s scrise în pravilă și ș-altele; de-acia, așa fiind rugați, de nu se vor pleca, atunce cu putearea împărătească să se lipsească de besearicile carele țin.

Gl. 91. Tocmealele cealea ce s-au ales atunce să fie, cătră donatisteani eale să fie; într-aceaia poruncim că jeluim a ne bucura de îndreptarea lor și să zicem cătră ceia ce nu vor să se pleace să fie frați noaă că ni se cade să-i împreunăm pre în bogate locure și vremi și să le zicem: frații noștri sînteți, pentr-aceaia ne împreunăm cu voi și vă aducem aminte, și cîte vă pare a zice cuvinte dreapte pe dreptate voi ziceți și aleageți pre cei ce au crezut acestora, iar de nu, necredința voastră de aicea se va cunoaște.

ADEVĂRAT.

Gl. 92. Împărații carii se-au născut întru blagocestie și se-au hrănit întru creștinătate cade-li-se să ajute besearicilor pentru că și Pavel, odinioară rugat fiind, deade voinici într-ajutoriu și izbăvi pre aceia de rînjirea netocmitorilor oameni.

Tîlc. Blagocestivilor împărați de într-ajutoriu lor besearicile cer milă și ajutoriu. Drept aceeaia li se cade să li se dea, ca să nu cumva fie obidite de rînjirea netocmitorilor eretici, cum și Pavel odinioară mai nainte vreame, de rînjirea netocmitorilor ovrei, cu ajutoriu voinicilor izbăvi.

Gl. 93. Cade-se să se trimeată cărți cătră boiari pentru trebile ceale ce sînt de obște ca să roage și să pue nevoință pentru donatisteani să-ș lase eresul și să trimeată cărți cătră stăpînescul sau domnescul scaun și să se facă săbor unde se va cădea; iară de nu vor fi vinile de obște pentru carele se face săborul, atunce să se judece și pre într-ale lor eparhii.

Tîlc. Pentru să se facă săbor de episcopi pre an pre în toate eparhiile și pre canoane (adecă pe pravile) a căuta și a dăzlega bogate întîmplări ale besearicii, de aceastea și acesta săbor poruncește; iară de-a se adunarea toți episcopii ai eparhiilor Africhiei la un loc și a face săbor împreună, de nu vor fi vinile de obște, pentru carele li se-au căzut de se-au adunat, atunce nu iartă să se facă într-alt chip, ce cine cînd va și ceare să se facă săbor pentru vreo vină, ce trebue să fie tot săborul, atunce trebue să se trimeată cărțile episcopilor cătră episcopul cela ce-i iaste scaunul mai mare, și unde va socoti el loc iscusit a se aduna, acolo să se și adune.

Gl. 94. Un om ce au chemat pre altul cu carele va fi avut judecată să se judece, atunce amîndoi dă-ș vor aleage judecata a mai aleșilor să se judece, de-acia aceia să nu se mai judece a doua oară de alții.

Însă legea cea bună așa socoteaște pentru judecătorii cei aleși, *Tile.* ca să nu se facă judecata celor aleși într-alt chip de nu se va întreba întâi fieșicare de în cei ce să judecă să se rămășască ca oricarele de în ei, carele nu se va lăsa pre judecata judecătorului ce au ales ei, acela să dea rămasul cătră cela ce va priimi judecata, căce că nu se nevoesc să-ș ia judecata lor, ce acesta lucru pre dinșii stă. Drept aceaia n-are treabă nice cel chemat pentru judecata lui, căce că poate și nechemat să n-aibă treabă cu dinșii, ca să dea aceia amîndoi, carele nu va vrea să ție acea judecată, rămasul celuialalt numai cum se-au rămășit. Că zice legea și de aceasta: judecătorul, zice, fiind de folos, și poate judeca amîndoa părțile (adecă și pre unul și pre altul), acela de în putearea lui nu se poate face judecătoriu ales. Iară canoanele nu zic așa pentru judecătorii cei aleși, ce poruncesc ca episcopii sau clericii de vor avea vreo judecată și-ș vor aleage niscare episcopi judecători aleși și vor vrea să se judece dă dinșii, atunce cela ce va rămînea de judecată după isprăvirea judecătii, acela nu se mai priimeaște la alta a se mai judeca, ce să ție acea judecată și fără de voia lui. Iară vina și lucrul cum pare noao, pentru care lucru nu se iartă după judecata lor a se mai judeca, scris-am la 15 canoane ale săborului acestuia.

Pentru capetele besearicii să se ceară ajutori și folositori de la împăratul, carii au meștesug ca să îndrepteze lucrurile și, pentru cealea ce i se tîmplă, ca niște preoți, pre lesne să poată aduce aminte împăratului. *Gl. 95.*

Iară au socotit săborul și de aceasta, ca și la 75 de canoane, și au zis: de la împăratul să se ceară ispravnici și izbînditori, să li se dea voe a tocmi lucrurile besearicii, carii au de aceasta slujbă și meștersug, a îndrepta besearica și să se încurmezișaze sau să se lupte pentru tîmplările ei, ca niște preoți, ori de cîte ori i se va tîmpla nevoe să poată pre lesne a aducerea aminte de dinsa împăratului și de acolo să-ș ia tocmire ei. *Tile.*

Carii niceodată au avut episcop al lor, de nu va scrie tot săborul eparhiei și mai marele ei, să fie și cu știrea celuia ce iaste eparhia aceaia în carea iaste acea besearică; iară într-alt chip nu poate fi. *Gl. 96.*

De va fi vreun ținut undeva supt vreun episcop, de-acia vor vrea oamenii, cum am zice, să aibă episcop, să nu se asculte de aceaia, ce cu ispita a tot săborul eparhiei și a mitropolitului ei, și să fie și cu înțeleagerea a episcopului supt carea acel hotar iaste, atunce aceasta să se facă, iară într-alt chip ba. *Tile.*

Carii se-au întors de la donatisteani, aceia să-ș ție al lor episcop, iară de-i vor ținea fără știrea săborului și deaca se va pristăvi episcopul, în locul lui nu vor vrea să pue altul, ce vor vrea să se împartă cătră altul, atunce să fie volnici. Așijderea și episcopii carii se-au lepădat de împreunare să-ș ție numai oamenii carii au ținut, iară după porunca împreunării împărătești, fiece besearică isprava ei să-ș isprăvească. *Gl. 97.*

Donatisteanii deaca se-au despărțit de besearică și-ș țin ai lor episcopi, poruncitu-li-se-au, de să vor întoarce ei și episcopii lor cătră adeverita besearică, neîndoit să fie iar episcopi, măcară de se-au făcut și fără de știrea săborului. Iară deaca se vor pristăvi episcopii lor și nu vor vrea să ție alții de în episcopii lor, ce să vor supune supt putearea și îndreptarea altor episcopi, ca să nu se mai socotească pre ei că sînt iară *Tile.*

schismatici, atunci să fie și pre voia lor, iară așa să fie voe să facă aceasta, să se pue supt adevărta besearică. Așijderea și episcopii ai donatisteanilor carii se-au întors mai nainte de ce au poruncit leagea împărătească să-știe isprăvile besearicii donatisteanilor ca niște oameni ce se-au împreunat celora ce sînt acolo și cîți oameni au ținut atunci iară să-i ție și să fie episcopi într-înșii; iară după acea poruncă, donatisteanii măcară de se vor și întoarce cătră adevărta besearică, măcară nu, atunci să isprăvească cineși isprăvile besearicii lui.

Gl. 98. Trei de în cei ce se chiamă ipodiaconi de la noa mînăstire a lu Ghermanu, pentru o pîră căutatu-i-au de trei ori să stea de față și nu se-au aflat, cădea-li-se-ar să se urgisească ca niște osîndiți, iară pentru îmblînzeala besearicii, să se trimeată să se afle pentru treaba acelui lucru.

Tîlc. Acești diaconi pîrînd pre episcopul Mavrentie și poruncindu-le să vie la săborul acesta să-șdea seama pentru vinile carele au adus asupra episcopului, de-acia de doao și de trei ori căutîndu-i și neaflîndu-se, vrea să se osîndească ca niște clevetnici pîrîși; iară pentru îmblînzia besearicii, porunci-se să se trimeată vreun judecătoriu de într-ai săborului, să caute pre în sate vinele lucrurilor acelor pîrîși, să dea seama cum se cade, de față.

Gl. 99. Socotitu-se-au să se trimeată cărți cătră Inochentie, să împace besearica Rimului și Alexandriei una cătră alta.

Tîlc. Pentru nevoile ce să tîmplă între besearica Rimului și alexandreenilor, plăcut-au săborului să se trimeată cărți ale săborului cătră papa Inochentie ca să păzească pacea una cătră alta amîndoao besearicile.

Gl. 100. Cini se vor despărți de împreunare, de nu se vor împăca, ei să fie așa, iară de nu, să se îndeamne cătră pocăanie.

Tîlc. Plăcu săborului acestuia, după a Evangheliei și a Apostolului învățătură, să nu-șdespărță neștine muiarea și să o scoată pentru fiecă; iară de să va tîmpla de în bărbat sau de în muiare să se dăzleage împreunarea și vor vrea să se împace și să se împreune iară, să fie așa lăsați și dăspărțiți și să nu să mai atingă de altă nuntă, după cuvîntul domnului, că cine, zice, va lua lăsată, acela preacurvește, iară de se va împreuna bărbatul alții fămei sau muiarea altui bărbat, atunci cătră pocăanie să se ducă și să li se dea canon ca și preacurvarilor. Caută de aceasta la canonul 84 al șaselui săbor de la Trulla și la canonul marelui Vasilie 9, la 35, la 48 și la 76.

Gl. 101. Plăcu acestui săbor ca rugile, tocmealele carele se-au adevărat și se-au lămurit la săboară, acealea de toți să se facă, ori înceaperile de întîi, ori mutările și blagosloveniile mînilor și altele ale credinții nicîcînd să nu le părăsim de tot.

Tîlc. Cărțile carele-sîntărite și adevărate de săboară și rugile carele besearica au priimit, datori sînt toți acealea să le obîrșască, adecă cîntările cealea ce sînt la evanghelie și citeniile sfintelor scripturi, ori mutările, ce se zice rugile pre amboane, pespe carele ne dăm și ne mutăm domnului, ori punerile mînilor, adecă blagosloveniile cealea ce să fac cu mîna a episcopului.

Gl. 102. Cine va ceare de la împăratul judecată, acela să nu fie episcop.

Episcopul sau clericul vinuit fiind de vreo vină, de va lăsa judecata besearicii și va ceare de la împăratul judecători mireani, acela să fie lipsit de cinstea lui. *Tile.*

Carele va fi la Africa nepriceștit ducându-se de ceaia parte, acela să n-aibă parte cătră împreunare. *Gl. 103.*

Episcopul sau clericul carele va fi despărțit (adecă afurisit la Africa), acela dă se va ducă dă ceaia parte de mare și va îndemna pre episcopii de acolo de-l vor priimi întru împreunarea lor: aceia să fie deșerți de cinstea lor ca și dinsul. *Tile.*

Cine va merge cătră împăratul pentru vreo nevoe, acela de aceasta să facă și să arate (adecă să spue) episcopului de la Halchidona și al Romei, și de la dinșii să ia carte de slobozie; iar de nu va face așa, să fie nepriceștit. *Gl. 104.*

Carele va vrea să meargă de la Africa pentru vreo nevoe la împăratul, ori cleric de va fi, ori episcop, acela lucru să-l spue de față episcopului de la Halchidona, ca de la dinsul luînd cărți și mergînd cătră cel de la Roma să arate pre sine episcopului de la Roma și să spue și vina drept carea merge la împăratul; de-acia Rimul deaca-l va ispiti și va socoti că e bine, atunce să ia și de la el cărți, dîndu-le într-ajutoriu său cătră împăratul. Iară oricarele de în episcopi sau de în clerici într-alt chip va merge cătră împăratul, acela să fie nepriceștit. Caută de aceasta la 11 canoane ale săborului de la Antiohia și la săborul Sardichiei, la canonul a noa și a zeacea. *Tile.*

Însă de va părea ispravnicilor dăspre donatisteani și dăspre ellini și dăspre credința lor că vor putea face vreun lucru de treabă, atunce de aceasta să se ceară de la împăratul. *Gl. 105.*

Voe au luat episcopii de la săbor să trimeată sol cătră împăratul pentru ellini și eretici, ca să-i întoarcă de în credința ellinilor și a donatisteanilor și să-i împreune adevăritei besearici pre toți; de aceasta să ceară de la împăratul, macar deși n-au fost pre aiurea de aceasta poruncită. *Tile.*

Un episcop să nu izbîndească cu a lui judecată. *Gl. 106.*

Nu ajunge la luarea darului preoților și a diaconilor numai judecata unui episcop, nice a doi, ce însă de va fi cel pîrit episcop, de nu vor putea să se adune mulți episcopi, cînd va fi mai puținii să se judece de 12 episcopi, iară preotul de 6 episcopi și să fie și al lui episcop, diaconul de trei și al lui, cum poruncesc canoanele 12 și 20 ale acestui săbor. Dece un episcop să nu să facă judecătoriu singur, pentru vreo vină să scoată pe preot sau pre diacon să-l judece cu mintea lui și să-l aducă la acesta lucru, fără numai de vor fi ceaia ce să judecă de în ceialalți clerici, carii sînt mai mici de diaconii, că pre aceia-i judecă singuri și episcopul locului, cum poruncește canonul 20 la sfîrșenia lui al săborului acestuia. *Tile.*

Fieșcine cu voe sloboadă să-ș priimească țineare. *Gl. 107.*

Cine va vrea să facă bine, acela de voe să facă, iară nu dă nevoe; pentr-aceaia cineș de voia lui să-ș priimească ținearea, postirea și creștinătatea, iară nu cu sila, ce cu voia lui și cu sloboada a lui minte. *Tile.*

Cine va zice că ziditul cel de întîi, adecă Adam, deaca l-au făcut Dumnezeu, de n-ară fi greșit, tot au vrut să moară, iară n-au murit pentru firea greșalii, ce pentru luarea firii, acela să fie anathema. *Gl. 108.*

Tîlc. Carii țin de învățăturile a lui Pelaghie și a lui Chelestin și se vor face dă se vor lipi Nestoriei, nebunul deșert, încă carii vor fi înțeleptind și păgînilor de manihei și va fi învățînd de cealea ce săborul în toate zile blastemă, carele va fi înțeleptind aceastea, acela nu numai să nu se împreune cu creștinii, ce încă și de la besearică să se gonească afară ca un strîin și să fie dăspărțit de dînsa și de Dumnezeu. Că zic unii de într-acești ocaanici, Chelestin adecă și Pelaghie, despe toată partea rîndului preoțesc să nu se facă nice preot, nice episcop, iară ei, ca niște călugări ce era, îmbla de în cetate în cetate și de în sat în sat amestecînd și stînd împotriva adevărîței; și se rîdicară spre besearică în zilele lui Theofil, episcopul de la Alexandrie, și Inochentie de la Roma; și după multe osteneale și nevoințe, de acești doi episcopi osîndiți fură și afurisiți cu zăpis. Și iară oricine va învăța și va zice că de întîi pre Adam l-au făcut să fie mort și pentru luarea firii, mort, măcară au greșit, măcară nu, sau va zice că coconii nu se botează pentru ertarea păcatelor, ca cum nu se-ară trage spre dînsii nemica de în păcatele strămoșilor. Și de aceasta apostolul strigînd că pentru un om au intrat păcatul în lume și apoi pentru păcatul, moartea; sau iară va zice că botezul dă ertăciune celor ce greșesc, iară nu dă ajutoriu ca să nu mai greșască, ce numai de întru nevoința noastră să isprăvească aceasta; sau și aceasta o priimească și mărească darul lui Dumnezeu, ca să întărească pre noi, să împlem învățăturile; iară acela va zice și va învăța zicînd că am fi putut isprăvi noi aceastea și fără de dar, de nu va zice aceastea dă nevoe, acela să fie anathema, că n-au zis domnul că fără de mine anevoe veți putea face aceastea, ce fără de mine nemica nu veți putea face.

Gl. 109. Cine va zice că coconii cei mici ce să botează nicecum nu să trag de în păcatul a lui Adam, nice trebuie să se curățeaze cu botezul, acela să fie blăstemat de catara, că pentru unul fu moartea și păcatul în toată lumea.

Gl. 110. Cine va zice că darul a lui Dumnezeu are numai ertarea păcatelor, iară n-are ajutoriu și pentru cealea ce vor să fie, acela de doa ori să fie supt catara.

Gl. 111. Cine va zice că darul lui Dumnezeu ajută numai de aceasta, adecă a ști ce face (adecă a ști ce ni se cade a face) și ce arăduce, iară nu poate face, nice dă puteare a iubi și a cunoaște adevărîța, acela să fie anathema.

Gl. 112. Cine va propovedui de va zice că fără de darul a lui Dumnezeu lesne am obîrși poruncile lui, acela de trei ori să fie supt catara.

Gl. 113. Că fără de mine, zice domnul, nemica nu veți putea face.

Aceaste patru canoane se-au tîlcuit la capul 110, zicînd Grigorie că, de vom zice că păcat întru noi nu e, înșine ne prelăstim; cine va întoarce de va zice că nu se-au zis aceasta adevărat, ce prostească, acela să fie anathema.

Tîlc. Pentru că toți în păcate sîntem și niminea nu e curat dă rugină, măcară de i-ară fi toată viața lui numai o zi, anathemei iaste părtaş cine va zice că se-au zis de apostol aceastea pentru plecata înțeleapție iară nu adevărat de aceasta, (adecă) de vom zice că păcate întru noi nu-s, pre noi prelestim, pentru că de ară fi zis de aceasta pentru plecata înțelepție, n-ar fi zis pre noi prelestim, ce ar fi zis înălțăm-ne că preles-

teaște pre sine cela ce iaste rătăcit, prelestit și mințit, carele nu grăiaște pre adevărînță adevărit.

Cine va întoarce de nu va zice pentru ale fiecăruia și ale multora și ale lui *ѡСТАКИ НАМЪ ДЛЪГИ НШѦ*¹⁾, anathema, văzînd și pre Daniil după multe zicînd: mărturisescu-mi păcatele și păcatele oamenilor miei. *Gl. 114.*

Cine va răzvrăti de va zice că sfinții rugîndu-se și zicînd *ѡСТАКИ НАМЪ ДЛЪГИ НШѦ*¹⁾, ca niște oameni neavînd păcate, n-au fost zicînd aceasta pentru sine, ce pentru păcătoși ruga aceasta aduc lu Dumnezeu. Drept aceaia carii zic așa și nu le va trebui să se roage pentru toți, acela să fie anathema, pentru că sfînt și drept era fratele lui Dumnezeu, Iacov apostol, iar zicea că în multe greșim toți, și Daniil, întru ruga lui, înmulțitoreaște zicînd: greșit-am, făcut-am fărădeleage și altele împotriva acestora, de-acia deosebi aducea dă zicea: ispovedescu-mi păcatele mele și păcatele oamenilor miei, domnului Dumnezeuului meu. *Tîlc.*

Întorcăturile și împreunările donatisteanilor, carele se fac de bogate ori, să fie la scaunul episcopului lor, carele se-au întors de mai nainte de la donatisteani, și să se împreune adevăratei besearici. *Gl. 115.*

Pentru donatisteanii carii se întorcea, se făcea multe îndoiri, unii ca aceia cărui scaun se vrea lipi. Dece mai nainte de leagea împărătească, carea poruncise pentru împreunarea besearicilor, ei se lipia lîngă episcopul cela ce să întorsease de în rătăcire și se împreuna adevăratei besearici; iară apoi, după leagea acea împărătească cădea-se dă era acealea locure lîngă episcopii ceia ce era aproape de dînșii, însă carele au fost ținute de cei donatisteani, poruncit-au săborăl dăzlegînd îndoirile și pricile ceale ce să ijderăsc între mijlocul episcopiiilor, să se dea acealea scaunului celuia ce mai nainte vreame au fost, ce să zice catholiceștii besearici. *Tîlc.*

Carii se-au întors de la Donat să împartă părțile, însă cel mai mare să împartă, iară cel mai tînăr să-ș aleagă. *Gl. 116.*

De se vor întoarce episcopii donatisteanilor cătră adevărta besearică, de-acia de vor fi fost niscare unealte, au moșie, au altceva între dînșii, sau măcară și între alți adevăriți episcopi, întru care unealte au avut treabă amîndoa episcopiiile, să se împartă acealea unealte și trebi așa carele să împreună între dînșii tocma, însă așa ca episcopul cel mai vechiu să împartă, iară cela mai de curînd carele se-au făcut după dînsul să-și aleagă de într-amîndoa carea va vrea; iară de să va tîmpla a fi un loc în carele au fost șezînd și donatisteani și pravoslavnici, de va fi aproape de episcopul carele se-au întors de la donatisteani, să i se dea întreg cu totul lui, iară de va fi încă mai aproape de adevăritul episcop, așijderea iară lui să-i dea. Iară de va fi locul acela carele va fi aproape de amîndoa scaunele tocma și creștinii carii vor fi fost mai de nainte vreame într-însul șezînd, ei vor vrea să-și aibă al lor episcop, iară cei ce se-au întors de la Donat vor vrea să-ș ție al lor, atunce să se ție socoteala celor mai mulți; iară de vor fi amîndoa părțile tocma, atunce tot locul să se dea episcopului celui ce au fost mai nainte. *Tîlc.*

Carele se va întoarce spre pravoslavie și va ținea în trei ani un sat sau oraș ce să va fi întors, acela să fie fără de vină; și episcopul carele *Gl. 117.*

¹⁾ „(Și) ne iartă nouă greșelile noastre“.

se va fi întors de la Donat și, de când se-au întors, de va fi ținut ceva în trei ani, el să ție.

Tîlc.

Însă cătră leagea împărătească cum se-au scris și într-o 100 și 15 glave, zice de să va fi întors vreun episcop de întru vreun eres întru pravoslavie, și de acolo va fi avut ținind vreun loc ceva, de-acia cui i să cădea vreunui de întru episcopi nu mai putea să întoarcă acel loc. Iară după aceale legi împărătești, plăcut-au săborăului ca orașul sau vreun sat ce să ve întoarcă întru pravoslavie și-l va fi ținut în trei ani și dă niminea nu va fi căutat nice va fi cerut, nice se va fi rîdicat să zică că ce-l ține, atunce să-l ție fără de vină și să nu-l mai ceară, căce că în trei ani, ce l-au ținut episcopul, al căruia era și vrea să-l ceară și să-l caute, iară el nu l-au cerut, ce au tăcut. Iară de va fi văduit vreo episcopie sau vreo besearică carea va fi avut treabă pre satul acela carele de în eres se-au întors și de atunce de când se-au stricat au trecut ani 3, de-acia să se facă episcop într-însa, așijderea și vreun ținut al episcopilor donatisteanilor dă să va întoarcă cătră adevărta besearică și se va fi ținut multă vreme, dece la al lor carele se-au întors întru pravoslavie, de-acia va veni și episcopul donatisteanul la împreunarea adevăritei credințe, atunce acela să fie volnic în trei ani de când se-au întors să-ș chame ținutul acela la scaunul lui, să poarte grijă de dîșii.

Gl. 118.

Carele-i va părea a se într-adevăra nice unul de într-aceia adins eluși să nu se îndrepteaze, ce să-l judece episcopii ceia ce-i va da cel mai mare sau cu voia vecinilor celora ce sînt aproape de dînsul; iară carele va lua carte de la cel mai mare ca să ție în silă și în voia lui, acela pre sine înșală.

Tîlc.

Oricare episcop ce-i va părea că are treabă pe vreun ținut carele va fi ținut de alt episcop, acela trebuie să meargă cătră episcopii lui cei mai de folos și pentr-aceia să spue, iară să nu se facă adins eluș judecător pentru care-i pare lui a se într-adevăra, măcar de să va ispiti și în silă a țină. Iară de va lua și carte pentru să ție oamenii carii țină alt episcop, acela pre sine înșală, că nemica nu va putea face lui de nu va vrea să lase cu pace și de voe cela ce țină oamenii, fără numai de va vrea să-i lase cu pace sau să-l prade cu judecata de-afară.

Gl. 119.

Carii nu vor purta grijă de lucrurile lor ceale de treabă și li se va și aduce aminte și nu vor face nemica în șase luni, atunce să se dea altora, căroră vor purta grijă și vor fi putearnici să dobîndească; iară de nu vor fi purtat grijă, ca niște tocmitori de casă, ca să nu se mai ereticească ereticii, și să va adevăra aceasta episcopilor celora ce vor judeca, atunce să se dea la scaunul celora ce au ales sau celora ce au dat.

Tîlc.

Niscare episcopi de nu vor purta grijă de locurile cealea ce sînt de trebu scaunului lor și li se vor aduce aminte dă vecinii lor, să caute cu deadinsul ca să rîdice și să îndeamne în tot chipul pe ereticii de acolo să se întoarcă cătră pravoslavie; și dup-acesta lucru în șase luni nu vor putea nemica, ce vor rămînea și vor șede așa într-acea nebăgare în seamă, atunce să se dea altui episcop acel loc căruia va fi putearnic pre aceia a-i dobîndi. Iară de nu se vor fi sculat cu deadinsul ca niște tocmitori de casă ca să nu cumva să se rîdice ereticii spe vreo mai mare rușine, spurcăciune și răotăte, ce nădăjduindu-se adins eiși au tăcut zicînd

că-i vor întoarce cu târpenie și cu îndelunga răbdare, de-acia în mijlocul acestora lucrure și tocmeale grija lor au luat alți episcopi, și se-au într-adevărat acelor locure ale ereticilor și se va adevăra aceasta la episcopii carii vor judeca, atunce iară să se dea aceale locure ale scaunelor sale celuia ce au dat cel mai mare sau celuia ce l-au ales amîndoi episcopii, căce n-au purtat de atunce grijă de tocmită și de învățătură.

Alesul judecătoriu carele va fi ales de doao părți, acela iaste neîntors. *Gl. 120.*

Nice episcop, nice cleric, carele ș-au ales episcop judecătoriu pre voia lui și de dînsul se-au judecat, după judecata lui nu mai poate să se mai judece a doa oară. Și aceasta nu se-au zis numai aicea, ce și într-alte canoane ale acestuia săbor. *Tîlc.*

Episcopul carele nu va băga seama să poarte grija pentru eretici și aducîndu-i-se aminte, de va petrece într-unebăgare de seamă a lui și în șase luni nu va griji nemica de întoarcerea ereticilor, acela să fie nepriceștuit. *Gl. 121.*

Însă canonul 119, carele se-au scris mai nainte, scrie pentru episcopul carele e pus pentru îndreptarea ereticilor, și el de aceaia petrece fără grijă și nice bagă seamă după ce i se-au adus aminte de întoarcerea lor în șase luni, drept aceaia-l judecă să i se dea locurile lor altor episcopi cărora vor putea să-i întoarcă la adevărata credință. Iară cest canon aduce-i spre nepriceșuire și poruncește să fie și afurisiți, pînă ce-ș vor împlăa lucrul lor cel ce li se cădea a fi dă treabă. Pare-se că canonul acesta socotește a sta împotriva canonului 119, ce de la acela aduce îngrozire spre episcopul cela ce nu poartă grijă de întoarcerea ereticilor. Drept aceaia nu iaste protivnică aceasta ceialalte, ce însă cînd se află alt episcop să priimească acea grijă a lor, atunce episcopul carele au avut treabă pre acea socotință și n-au purtat grijă de spăsenia lor să se scoată și să se dea aceaia grijă celuialalt; iară deaca nu va primi nice altul grija lor, nice el nu va purta grijă de întoarcerea acelora, atunce să se pue supt canonul nepriceșuirii; iară de-acia, după afurisanie, de va fi tot într-aceleane, atunce să i se ia și darul, după cum zice canonul 57 al sfinților apostoli. *Tîlc.*

Cine va zice unui eretic că e împreunat credincioșilor și va ști că nu e împreunat, acela să nu fie episcop. *Gl. 122.*

Oricare episcop ce va ști pre donatisteani că nu se-au întors cătră adevărata besearică, sau-i va împreuna cătră pravoslavie zicînd că se-au întors, unul ca acela, bîrfînd pentru împreunarea lor și înșelînd besearica a lui Dumnezeu, să-i fie luat darul. *Tîlc.*

Preotul și diaconul și episcopul de vor fi pîrîți, atunce să chame episcopii cei de aproape să-i judece, iară să nu treacă peste mare de ceaia parte că apoi vor fi nepriceșuiți la Africa. *Gl. 123.*

De aceasta se poruncește într-un canonul acestui săbor ca nice un preot sau diacon carele va fi urgisit de episcopul său și nu va băga în seamă judecata și va vrea să se judece pentr-aceia urgie, de va trece de la Africa de ceaia parte de mare și pentru acea vină va merge la Roma, de aceasta să nu fie volnic a face așa, ce să chame pre episcopii cei de aproape și de dinșii să i se dăscopere vina; iară de nu va vrea, atunce să fie neîmpreunat la Africa. Aceasta, cumu-m pare, se-au oprit *Tîlc.*

pentru nevoile de preste mare, ca să nu facă o parte și alta niscare lucrure noaă pentru ducerea departe spe striini.

Gl. 124. De nu vor putea veni mulți episcopi să fie la săbor, atunci trei inși de în toate eparhiile să se aleagă să tocmească lucrul acela.

Tlc. Pentru multe întrebări ale canoanelor carele se-au pus mai nainte și n-au chemat pe toți episcopii să se afle la întrebări, plăcut-au și au socotit săborul să n-așteapte să se mai adune toți episcopii la acel săbor pentru că va treace și se va zăbovi multă vreme, ce să aleagă trei episcopi de în toate eparhiile împreună și cu Avriile, episcopul besearicii de la Halchidon, ca să obârșască și să împlă lucrurile și tocmealele ceale ce nu sînt obârșite.

Gl. 125. Oricine au îmbrăcat sau va îmbrăca pe vreo fată mainte de doazeci și cinci de ani, ce să zice, au îmbrăcat haine călugărești, sau va îmbrăca dă nevoe, cum am zice, rugîndu-se de aceasta căce că va vrea neștine să o răpească sau o va îndrăgi vreun silnic, sau pentru vreo rană de moarte, de aceasta, pentru anii ei, acela nemica nu va păți de săbor.

Tlc. Însă canonul 18 al marelui Vasilie, pentru fata sau copila, cealea ce să aduce domnului și se leapadă de nuntă și-și cinstește mai nainte viața întru sfinție, zice și poruncește să nu se facă de 16 și de 17 ani, că plînsurile copilărești carii sînt de atîta ani nu se-au dat voe nice se-au ertat a fi și a se socoti adevărate; iară pentru carea vine de a ei voe și de nuntă se leapadă și se făgăduiaște că-ș va ținea fetia, curăția, acesta canon zice și poruncește: pentru una ca aceaia carea se duce adins eași lu Dumnezeu, și se îmbracă în rase mai nainte de 25 ani, nemica să nu pață episcopul căce o au îmbrăcat cu sfintele podoabe, pentru nevoința fetiei și a curăției. Iară de să va tîmpla vreun silnic să aibă pohtă spre dinsa și va fi vrut să facă logodnă de nuntă, sau alt răpitoriu va fi vrut să o răpească, și pentru căce n-au ajuns ei să-și împlă pohta lor, încă neîmbrăcată fiind într-acela chip, ea și nevăzută va zice că se-au făgăduit lu Dumnezeu, iară apoi după aceaia au îndemnatu-se episcopul de o au îmbrăcat întru sfintele podoabe ca să nu mai fie volnică a fugi și a se lepăda a nu se face nevastă curată lui Hristos, sau de multe ori prinzîndu-se moarte a se sfîrși mai nainte de 25 de ani, iară rudeniile ei ar ruga pre episcopul să o <îm>brace într-acea sfîntă podoabă ca să nu se pristăvească necălugărită, iară n-are nevoe.

Gl. 126. Cine e afurisit nu poate mărturisi.

Tlc. Carele mărturisește trebuie să fie fără vină, dece pentr-aceaia nice clericul nice mireanul afurisit nu se priimește la pîra sau la mărturia episcopului sau a clericului.

Gl. 127. Nice robul, nice slobodul, nice cela ce va fi fost pîrît cîndva de ceva, nice măscăriciul, nice ellinul, nice ereticul, nice ovreaiul nu se priimesc la săbor mărturii.

Tlc. Nimenea să nu priimească fără ispită pîrăle sau mărturiile carele vor fi asupra episcopului, ce să judece și să aleagă pre ceia ce pîrăsc sau pre ceia ce mărturisesc, să vază ce oameni sînt, după cum zice canonul a șasele al săborului 2 Costandinopole. De-acia de vor avea viață nevino-vată și le va fi credința pravoslavnică, priimește-i, iară de vor fi robi, aceia sînt opriți de legea săborului să nu poată mărturisi nice pre o

vină a cuiva, nice besearicească, nice mirenească, nice cu mită; nice iară cei slobozi să pîrască pre stăpînu-său, că și aceștea se opresc de leage a mărturisi dă vreo greșală asupra stăpînu-său carele i-au slobozit, și să se leapede dă cinstiții și sfinții lor tați carii se socotesc că i-au slobozit; sau mai nainte au fost pîrîți de alții și nu se-au mai aflat nevinovați, sau se-au urgisit în săbor cu judecata împărătească și pentru pedepsa lor încă nu se-au mai îndreptat; sau vor avea viață spurcată ca măscăricii și băscarnicii, sau vor fi striini dă leagea noastră ca ovreaii, ereticii și ca ellinii, unii ca aceștea nu se priimesc nice la pîrăle nice mărturiile episcopilor, nice la ale clericilor, pentru că nevoința lor nu iaste de altceva fără numai ce a face și a lipi cinstii preoților bănuiale, batjocuri, spurcăciuni și ocări, și numai de aducerea netocmiri și valure și spăimi besearicii.

Așijderea și cela ce va pîrî de multe, și de nice una nu va putea da seama adevărat. *Gl. 128.*

Pe dreptate și acesta nu se priimește la pîră sau la mărturie, arătîndu-se pîrîș și fără de cinste fiind, de multe vini au pîrît pre cineva, și de față dă nice una n-au putut să vădească nice seamă să dea. *Tile.*

Nice carele e de patrusprezece ani.

Gl. 129.

Și acesta la mărturie iaste nepriimit pentru neobîrșirea vîrstii, că se cade celuia ce va să mărturisească să fie după cinstit, împreună și pravoslavnic și să fie întru întreaga vîrstă; iar cel mic iaste slab sau lunecătoriu cu mintea. Iară a 17 glavă a titlei de întîi a cărții 21 nu priimește pre cel mai mic de doazeci de ani a mărturisi asupra cuiva pentru vreo vină ceva. *Tile.*

Pîrîșul nu poate să aducă mărturie de la casa lui.

Gl. 130.

Mărturiile ceale de loc de casă nepriimate și gonite sînt și de leage, că zice glava 20 a titlei de întîi adevărat așa: pîrîșul nu poate aduce mărturii lui de acasă; și iară glava 25 iară a aceia title și cărți, că mărturiile ceale de casă gonescu-se. Mărturiile de casă să știi carii sînt: sînt carii se află supt oblăduirea cuiva și siliți fiind, le poruncește a merge să mărturisească de dinsul. Unii ca aceia nice pentru dinsul, nice pentru altul carele va pîrî pre dinsul la mărturie nu se priimesc, nice pentru vina greșalelor sau păcatelor. Iară altcineva de va vrea sau de-i va trebui să aducă mărturie de într-alte case, acela nu se opreaște; iară de într-o casă, tatăl și feciorul supt puterea lor fiind și doi frați carii sînt supt putearea tătîne-său, împreună asupra cuiva și pentru cineva, pot și mărturisi. *Tile.*

Episcopul carele va zice că greșala sau vina în taină cutarele mi-o au spus, iară apoi acela om de să va lepăda, episcopul să nu se crează. *Gl. 131.*

Nu trebuie a creade pre episcop cînd zice că cutare cleric mi-au spus vină în taină, pentr-aceia voi să-l depărtez de împreunare, adecă de priceaștenie sau de spiță; iară cela ce au spus, de-ș va socoti mustrarea sa și va înceape a se lepăda zicînd că n-am spus eu ție greșală sau păcat ca acela, atunce episcopul să nu se crează, nice iară pre dinsul să-l urgisească sau să-l năpăstuiască. *Tile.*

Episcopul carele va opri de împreunare pe clericul său nevădit de vreo greșală, așijderea să fie oprit și el de alții. *Gl. 132.*

Oricare episcop de va afurisi pre al său cleric nevădit de vreo greșală, ce numai urgisit sau năpăstuit de în mintea lui, acela să fie afurisit și el *Tile.*

și să se înstriineaze dă împreunarea altor episcopi, ca să se păzească și el să nu grăiască lesne asupra cuiva și apoi nu poate să vădească de față.

Gl. 133.

Urban, episcopul de la Sechia, de nu va îndrepta lucrurile cealea ce i se cade a îndrepta, sau să fie fără împreunare, sau la Roma să se chame.

Tle.

Mai nainte, pînă nu luase adeverința săborul de la Carthagen, îndreptarea săborului de la Nichea, de la sfeti Chiril, al Alexandriei episcop, și de la Attic, episcopul Tarigradului, ei priimea canonul acestui săbor al Sardichiei în locul canonului de la Nichea pentru chemarea episcopilor către episcopul besearicii Romei. Drept aceaia au poruncit pentru episcopul Urban de la Sichis, de nu va îndrepta cealea ce i se cade a fi îndreptate de dinsul, atunce să fie afurisit; iară de să va îndoi pentru afurisanie, atunce să-l chame la Roma și lucrurile lui să i le caute și să i le socotească papa. Drept aceaia și episcopul Urban de la Sechia poruncitu-i-au ca, de nu va îndrepta lucrurile cealea ce i se cade lui a îndrepta, să fie afurisit, iară de-i va părea strîmb pentru afurisanie, să se chame la Roma și lucrurile lui de papă să se caute.

SCRISORILE A LUI CHIRIL DE LA ALEXANDRIA.

Cum ați scris noao adeveritele izvoade ale adeveritului săbor al cetății Vithiniei de la Nichea, iată că le-am trimes dragostii voastre.

A LU ATTIC TARIGRĂDEANUL.

Canoanele de la Nichea, cum se-au tocmnit de părinți, trimesu-se-au, cum ați scris:

*Aicea e izvo-
dul de la Ni-
chea, al credin-
ței, adecă:
ΚΚΘΣΙΟ ΒΛ ΕΑΗ-
ΝΑΓΩ ΕΓΑ¹).*

Creadem într-un Dumnezeu, tatăl atotțiitoriul, făcătoriul văzutelor și nevăzutelor. Și într-un domn Isus Hristos, fiiul lu Dumnezeu carele au născut de în tatăl, unul născut (ce să zice de în ființa tatălui), Dumnezeu de în Dumnezeu, lumină de în lumină, Dumnezeu adeverit de în Dumnezeu adeverit, născut, nu făcut, într-o ființă tatălui, pespre carele toate se-au făcut. Pentru noi și pentru a noastră spăsenie pogorîtu-se-au, întrupatu-se-au, înomenitu-se-au, pătimit-au, învis-au și se-au înălțat la ceriu; și iară va să vie să judece viii și morții. Și întru duhul sfînt. Iară carii zic mai nainte vreame că n-au fost și se-au făcut de în ce n-au fost, sau de într-alt obraz sau fire, sau întorcătoriu sau schimbătoriu într-alt chip fiiului lu Dumnezeu, pre unii ca aceia anathimiseaște adeverita și apostoleasca besearică.

Iată și izvoadele săborului de la Nichea, puse cu chipurile ceale de întii carele sînt ale besearicii Alexandriei și ale Tarigradului și adevărate de episcopii lor, adecă de Chiril și de Attic și se-au trimes acestuia săbor.

¹) „Cred într-unul Dumnezeu“.

Carii sînt de noi neîmpreunați, să nu voiți a-i priimi la împreunare, *Gl. 134.*
după cum se-au poruncit la săborul Nicheii, că iată și Apiarie, priimit
fiind de tine, săborului stătu împotriva și aduse mustrare, iară apoi mai
scrise pre sine sau vădire luă și căzu întru mare suspini.

Priimind părinții aceștea izvoadele săborului de la Nichea, cealea *Tîlc.*
neîndoite și adevărate și neaflînd în canoanele lor să se trimeată de la
papa slugile lui și a doa judecăți ale episcopilor și ale clericilor să se judece
de dinșii, de-acia scriseră către Chelestin, papa al Romei: carii sînt afu-
riși de dinșii, lesne și cum nu trebuie să nu-i mai pue la împreunare, nice
să priimiți pre episcopii sau clericii carii se-au urgisit de la besearici și
li se-au luat darul de la noi, nice să trimeată preoții lui să ia ei seama
pentru vinile lor, ce de va vrea fieșcarele de în cei ce-s urgisiți să se mai
judece, atunce să se judece de săborul eparhiei sale, iară să nu meargă
cătră săborul a toată lumea, ca să nu pară besearicii lu Hristos, pentru
trufia lumii, că o aduce spri dînsa; pentr-aceaia au tocmit aceasta de în
lucrurile lor, ca să nu mai aducă mustrare besearicilor. Iară preotul Apiarii
de la besearica Sichiei, căruia pentru adevărata vină i se-au luat darul,
de-acia se-au dus către Chelestin de la Roma de l-au priimit și l-au trimis
cu Favstin episcopul către Africa ca să i se dea lui preoția iară, și să
ia seama și acelor thavrachineani, carii fără de rușine au adus spre dînsul
vină de greșală și așa de grabă cum nu se cădea tocmiră să fie priimit la
împreunare; iară el deaca stătu de față, aduse împutare săborului căce nu
l-au priimit; drept aceaia pîrîșii stătură de față naintea lui și-l vădiră;
de-acia el cu multă price și încurmezișare lepădîndu-se fără de rușine,
suspînînd de vadnici, de a lui voe spuse săborului de greșalele ce-l vinuise
mai nainte și așa cu lacrimi și cu suspini se întoarse.

Sfîrșitul săborului al sfîntilor părinți carii se-au adunat în Carthagen.

**DE ÎN CANOANELE ȚARIGRADULUI, PENTRU AGAPIE ȘI GAVADIE,
Carii SE PRICIA PRE LOCUL EPISCOPIEI VOSTRIS.**

CANON UNUL.

Nu trebuie mai mult altă dată pre cel ce să socoteaște că e vinovat *Glava. 1.*
să i se ia darul de doi, nice de trei, ce de mai mulți, și cu judecata săbo-
rului eparhiei, cum au puruncit și canoanele apostolești.

Pentru că săborul acesta deaca află pre episcopul Gavadie de la *Tîlc.*
episcopia Vostriș luat fiindu-i darul de doi episcopi, temutu-se-au să nu
cîndva să se mai facă aceasta și să se întărească și altă dată. Drept
aceaia au poruncit pentru episcopul carele se goneaște întru urgie pentru
vreo vină și i se ia darul, acela să nu se judece de doi sau de trei episcopi,
ce de va fi puteare, de toți episcopii ai eparhiei. Iară măcară de nu vor
fi mai mulți, măcar să nu fie mai puțini de doisprezece, cum poruncește
și al doisprezecelea canon al sfîntului săbor de la Carthagen.

Coneț.

SFÎNTUL ȘI A TOATĂ LUMEA SĂBOR AL 5-lea.

V.

Făcutu-se-au în cetatea Vizantie, adică a Țarigradului, după al patrulea săbor, deaca trecuse ani 102, iară de la Hristos ani 527, într-al optsprezecelea an de împărăția a lui Iustinian cel Mare. Și se adunară 165 sfinți și purtători de Dumnezeu părinți. Și mai marii acestui săbor era Mina Țarigrădeanul (ce la adunarea săborului acesta, Mina se pristăvi, iară în locul lui se făcu patriarh Evtihie). De-acia era Apolinarie Alexandreanul, Domnos Antiohianul, Didim și Evagrie și Evstohie, ispravnicii patriarhului de la Ierusalim, Damian de la Sozopoli, iară Vighilie, papa de la Roma, era și el atunce la Țarigrad. De-acia, câte porunci acest sfânt săbor, el toate le întări și le pecetlui, adică dreaptele, credincioasele și mîntuitoarele porunci și pravile carele se făcuse la Halchidona și la cealealte sfinte săboară, toate le dîrmoniră și le aleaseră dă neghină și de pleavă și le luminară lumii pravoslaviei; iară pre aceale eresure ce încolția și răsăria, pre toate le dăzrădăcinară și le procleră. Și așa întîi scoaseră și procleră pre Orighen și pre toată scriptura și învățătura lui. Așijderea și pe Evagrie și pre Didim și pre ucenicii lor și pre ceia ce asculta și se pleca dogmatelor lor, adică scripturii și învățaturii lor, ca niște ucenici ce ținea învățăturile a lui Orighen, carii nu hulă nice lăsa bîrfealele ellinești, ce brodia și se nevoia să le adaogă și să le lipească besearicii; și zicea ocaanicii dă ei cum sufletul îmblă singur mai nainte de tiposirea trupului și zicea că întră de-acia în trup și se naște; și zicea iară că deaca moare omul acela, el merge și se naște într-altul, și iar mai zicea deaca moare omul acela, se naște de câte ori-i iaste voia și mai bîrfia de zicea că nesfîrșita muncă are sfîrșenie și dracii iară vor să-ș vie la a lor cinste. Și mai grăia zicînd că Hristos nemica nu se desparte de noi, ce tocma aseamene noă. Mai balamuția zicînd că nu e raiul, nice e făcut de Dumnezeu. Mai bîrfia zicînd că Adam nu l-au făcut Dumnezeu cu trup; și alte hule multe întunearec scriseră și pre mulți de la sfînta și adevărata besearică pierdură, care scripturi unii le ținea în taină și nu vrea să le arate de față aiavea. Căce că la al patrulea săbor nu se putură vadi toate (măcară deși lepădară aceastea unii de în sfînții părinți, căce că mai nainte de acest săbor, adică de al patrulea, fusease trei vrăjimași procleți eretici), iară apoi tot se vadiră. De-acia cînd începură a se răsfirea aceale reale eresuri și învățături vicleane întru mulți oameni, atunce se adună și acest sfânt săbor al cincilea și procleră scripturile lor ceale hulitoare.

ZONARA.

Așijderea și pre Theodor Mopsuestie, dascalul Nestoriei, împreună cu scripturile ceale de hulă ale lui, și ca niște zizanii spurcate le lepădară. Așijderea și pre Anthim și pe Petr și pre Zoor și pre soțiile lor și capetele și scrisorile ceale ce era scrise rău și cu rea credință de Theodorit, și cît ajutase păgînului dă Nestorie de hulise dreapta a noastră credință și leage la sfîntul săbor carele se făcuse la Efes; așijderea împreună cu dinșii și poslania carea scrisease Iva, episcopul Edesului, cătră Marin

Persinul. Acestea toate le rupseră de în rădăcină și le lepădară de în mijlocul curatului și alesului grîu al pravoslaviei nu numai ca niște protivitoare învățăturilor celor dreapte, ce cum ar fi aseamene a toată necurăția și ijderîră învățăturile besearicii ceale drept și curat lămurite.

TREBUE A ȘTI ȘI DE ACEASTA:

Că nu știu adevăratu e, au ba, că zice că acest sfînt săbor al cincilea au priimit pre Theodorit, episcopul cetății de la Chir, și pre Iva, episcopul Edesului, căce zice că au pocăitu-se și se-au întors de au priimit și au lăudat și au cinstit pre săborul al patrulea, și au blăstemat și au proclețit pre Nestoria de față, denaintea acestui săbor a tuturor.

IARĂ TREBUE A ȘTI:

Că acest săbor al cincilea canoane n-au făcut, ce numai ce au blăstemat pre acești eretici. Iară tocmeala canoanelor lui le priimește săborul al șaselea, de la Trulla, dă le adună a fi tot unele cu ale lui, după cum veți vedea că scrie acolo.

SFÎNTUL ȘI A TOATĂ LUMEA SĂBOR AL ȘASELEA.

Făcutu-se-au într-al treisprezecele an de împărăție a lui Costandin Bărbosul, nepotul lu Iracie. După ce trecuse ani de la al cincilea 128, iară de la Hristos 656, adunară-se în Țarigrad purtători de Dumnezeu părinți 170. Și era mai mari la săborul acesta Gheorghie Țarigrădeanul, Theodor și Gheorghie preoții, cu ierodiaconul Ioann, în locul sfîntului Agathon, papa de la Roma, ispravnici, și Thoofan Antiohianul carele se hirotonise de acest săbor; iară scaunul al Alexandriei și al Ierusalimului atunce era văduă căce că atunce ținea și cuprinsease limbile agareanilor pre aceale eparhii, iară așa tot se aflară ispravnici și soli, însă de la Alexandria Petr monah, iară de la Ierusalim Gheorghie monah și preot.

Acest sfînt săbor adună-se pentru zloslavnicii, iară nu pravoslavnicii, carii înnoia realele învățături ale lui Serghie. Și era acești eretici, adecă Pir, Pavel, răii patriarși ai Țarigradului și Onorie de la Roma și Chir de la Alexandria și Macarie Antiohianul și Theodor, episcopul de la Faran, și alte soții ale lor. Încă și pre ceia ce înnoise iresurile la acest sfînt săbor, carii i-am scris mai nainte, adecă Macarie carele fusease patriarh la Antiohia și Stefan, ucenicul lui, dece pre acești eretici acest sfînt săbor deaderă-i anathemei pentru că îndrăzniră a grăi hulă și a zice că după întruparea domnului nostru Isus Hristos au avut o voe și o lucrare, vrînd să dăzleage legătura dreapte credințe. Drept aceaia sfînții părinți ai acestui sfînt săbor blăstemară și proclețiră pre acei eretici ca pe niște luptători și vrăjmași de Dumnezeu și pre toată învățătura lor cea de hulă și pre toți pre aceia ce gîndesc aseamene lor sau carii de aicea nainte vor vrea să ție cu ei și fără de pocanie vor lăcui; încă și pre Polihronia,

Младѣишаго старца¹⁾) carele balamuția de zicea că poate să scoale pre morți, într-acel eres al lui. Drept aceeaia aceale eresuri le vădiră și le procleră, iară învățăturile ale dreapte credințe acest sfânt săbor chiar le dăscoperiră și le luminară. Și mărturisiră că au avut domnul nostru Isus Hristos după întrupare doă voi pre fire și doă lucrări, adevărat așa porunciră și pecetluiră nu că doară împărția chipurile, ce căce că nice o fire de într-amîndoaă ale lui Hristos (a dumnezeirii, zic, și a omenirii) nu era să nu fie fără de voie sau fără lucrare. Făcut-au și acești sfinți părinți canoane de în tăria săboarălor ale pravoslaviei.

PENTRU SĂBORUL A ȘASEA DE LA TRULLA.

În vremea împărăției al doilea Iustinian Nascîrn, carele era fecior lui Costandin Bărbosul, dece cu porunca împărăției lui, adunară-se 227 de arhierei în polata carea se chiamă Trulla. (Aceasta Trulla era o casă împărătească foarte mare și frumoasă dă se afla în Tarigrad.) Și se adunară să înadevereze săborul a cincea și a șaselea și să scrie și canoanele pentru tocmirea besearicii. Drept aceeaia împreună săborul a cincea și cu al șasea și le puseră numele Penthecti, adecă cincea a șasea, cum am zice, lipsa acelui de-a cincea și acelui de-a șasea o împlură, pentr-aceaia-i puseră numele săbor a toată lumea. Și era mai mare la săborul acesta: Pavel Tarigrădeanul, Petr Alexandreanul, Gheorghie Antiohianul, Anastasie Ierusalimleanul, Ioan de la Noa Iustinianopolă, Vasilie al mitropoliei garteanilor a ostrovului Critului și ispravnic fiind a tot săborul, în locul sfintei besearici de la Roma. Așa se află în cărțile ceale vechi împărătești scris cu iscălitura a fieșicărui patriarh carii au fost pre aceeaiași vreme, și numele și deregătoria. Măcară deși zic latinii și papijii că nu trebue să fie și să se chame acesta săbor al șaselea a toată lumea căce n-au fost la acest săbor și ispravnicii ai papei, cum au fost și la celalalt șase săbor, carele se-au făcut și se-au adunat și cu voia lui în vremea lui Costandin Bărbosul; iară și acesta săbor se-au făcut după puțină vreme, cu porunca împăratului Iustinian Nascîrn. Drept aceeaia atîta sfinți părinți întîi n-au putut răbda atîta minciuni ale lor, carele au băgat atunce în pravilele acelui săbor cînd a fost legații, adecă ispravnicii și solii papei în locul lui. Drept aceeaia acest sfânt și a toată lumea săbor porunci: deaca vreme ce papa nu poate veni pentru îndelungata cale, încai să vie ispravnici în locul lui, să fie împreună cu noi căce se-au făcut săborul în eparhia noastră. Pentr-aceaia de atunce se făcu price împotriva unii cu alții și nu vrură nice hirotonie să mai ia (cîm povestește Costandin Chesarevscii). Iară la acest sfânt săbor aceștea toți au fost, adecă Soluneanul, Dardanul, Iraclia Thrachiei, Corintheanul, Ravenscîi și Vasilie Critscîi, carele era ispravnic besearicii Rimului. Și au și iscălit și au păcătuit și au întărit adeveritele pravile și canoane ale acestui sfânt săbor, carele se-au făcut 98.

¹⁾ „Starețul cel căzut în mintea copiilor.“

POSLANIA SFINȚILOR PĂRINȚI CĂTRĂ CINSTITUL ÎMPĂRAT.

Blagocestivului și iubitoriului de Hristos împărat Iustinian, sfântul și a toată lumea săbor, carele se-au adunat după amenințarea dumnezeiască cu porunca a blagocestiei tale puteri într-această cetate împărătească de Dumnezeu păzită [^]ω ρ(с)ατ̃ ραδοκ'ησια¹⁾.

Darul cel dumnezeesc nespus al izbăvitoriului și al mîntuitoriului nostru Isus Hristos, carele cuprinse toată lumea și propoveduirea a adevărîții a făcatoriului de viață carea se sîmîină în urechile tuturor. Însă oamenii ceia ce ședea întru întunearecul nepriceaperii văzură mare lumină a priceaperii și se izbăviră de în legăturile nepriceaperii, împărăția ceriului se schimbă de robia cea dă demult, iară mai marele zmeilor mintea marele Assirie, carele se surpă și căzu pentru trufia de în lumina cea fericită de întîi și frumoasă, acum se biruiaște de cei robiți de întîi și cu putearea cuvîntului carele se-au întrupat se face striin a toată rușinea și de toată putearea, cum scrie: că armele vrăjmașului periră și se sfîrșiră de tot, Psalm. 9. pentru că slujba cea cuvîntătoare pretutindenea se înlegiui și se sfințește și se aduce și se coace poama întreagă. Și Dumnezeu junghindu-se și împățindu-se pentru paza trupurilor împreună și a sufletelor, îndumnezeiaște pre ceia ce să priceștuesc. Drept aceaia și dracii fug. Și sfântul săbor al oamenilor, carele se adună pre la besearici, pre taină se sfințește și hrana raiului tuturor se dășchise și, cum am zice, de tot se făcură toate noaă. Iară deaca vreame ce diavolul, pizmătariul și ucigătoriul de oameni deodată stătu împotriva prea putearnicului Dumnezeu, acelaș iară stînd împotrivă și îngrecînd și născînd răotatea a lepădării de leage, neputînd răbda văzînd pre noi sculîndu-ne și rîdicîndu-ne de în greșala călcării și la ceriu aducîndu-ne pentru începătoriul nostru, adecă pentru Hristos carele au dat pre sine izbăvire pentru noi, acela zmeu, zice, nu se mai lăsă a nu mai rîdica săgeatele răotății, rănind pre cei credincioși ca să se despartă de deistvuiala a duhului, a cinstii și a darului. Iară bunul viteaz cel începătoriu, sau căpitanul spăseniei noastre (Dumnezeu, zic), carele au făgăduit noaă plata a biruinții, nu lăsă pre noi fără de ajutoriu întru toate neamurile într-această milă de loc a vieții aceștia, ce cu arma blagocestiei ne întrarmă împotriva celora ce rîdică războiu asupra lui, carii scoasem și dăzgolim spata cea sufletească a duhului sfînt, carea iaste cuvîntul lu Dumnezeu și așa ne lovim și ne clocnim cu vicleanul și sparsem munca lui carea era asupra noastră și ne făcum nastavnici turmelor îndreptînd pre oameni pre căile domnului, ca să nu cumva să alunece, să șovăiască, să cază de în bine întru fărădeleage pentru nedomirirea. Pentru că se cădea celuia ce au dăruit noaă petrecanie și viață, carele se-au pogorît cu atîta smerenie de în mărime să schimbe neamul nostru și să-l chame cătră sine și să-l înnalte și să fie tare calea noastră, după cum ne o au arătat cu luminătorii și dascalii besearicii, îndreptînd luminat dumnezeiaște urmele noastre și pornindu-le și deșteptîndu-le cătră evanghelie, cărora le iaste petrecania și viața în ceriure după cum Filipis, gl. 3, zice dumnezeescul apostol. Drept aceaia și noi acuma carii ne petreacem zac. 246.

¹⁾ « A se bucura întru domnul ».

viața cu leane și ne dorm gândurile deșarte ca fără de pază să poată intra tâlhariul de vrăjimaș și câte puțin, câte puțin fură bunătatea ca un diavol și aduce multă răotăte noă în loc de bunătate. Iară Hristos, Dumnezeuul nostru carele iaste marele cîrmaci corăbiei a toată lumea, ridică pre tine, adevărit blagocestiv împărat izbăvitoriu și cîrmaci îndreptătoriu bun noă, îndreptînd cuvintele cu judecata, păzind adevărîța totdeuna, făcînd judecată și dreptate pre mijlocul pămîntului și îmblînd pre cale cu curăție, carele cu a lui înțelepție te-au născut și te-au păzit și te-au hrănit și te-au înfrîmșetă cu bunătățile și te-au împlut de dumnezeescul duh și te-au arătat ochiu lumii cu curăția și cu luminarea minții luminînd luminos sau chiar pre cei ce sînt supt putearea ta, căruia ți-au dat besearica sa și te-au învățat să te înveți întru leagea ei zioa și noaptea spre întocmirea și îndreptarea oamenilor carii-ți sînt supt mîină, carele ai ajuns cu căldura dragostii cătră Dumnezeu, de ai rîmănit de ai întrecut pre Finees și ai împuns păcatul cu sulîța blagocestiei și a priceaperii și ai voit să scoți turma de în răotăte și de în peire. Pentru că se cade celuia ce au luat învățătura de la cel de sus ca să îndrepteaze neamul omenesc să nu caute numai de trebile și de lucrurile lui, și să-și îndrepteaze numai a lui viață, ce să spăsească și să izbăvească și pre cei ce-s biruiți și oblăduiți de valuri și de multa clătire și turburare a păcatelor și necați și înviorîți de toate duhurile vicleane carele turbură de toate părțile pe trupurile smereniei noastre. Pentru că ceale 2 sfinte și a toată lumea săboară carele se-au adunat într-această cetate păzită de Dumnezeu împărătească, însă unul aproape de dumnezeiasca pristăvire a lui Iustinian, iară altul au fost în vreamea blagocestivei pamiati a împăratului nostru Costandin, tatăl blîndeațelor tale, carele pentru credința a părinților și să arate tainele nicecum n-au făcut sfintele canoane, ca și cealealalte 4 sfinte săboară a toată lumea, pespe carele însă se depărtează oamenii de în reaoa și mai proasta viață și se schimbă întru mai bună și mai naltă viață de acum înainte dă se fac limbă sfîntă sfîntie împărătească, pentru carea Hristos au murit. Carii de multe netocmiri ale patimelor era trași, spartî și rumți și puțin nu se tăiară și nu se despărțiră de dumnezăescul staul și puțin nu alunecară să cază de întru îndreptarea bunătății cu uitarea și cu neștiința a minții. Și, cum am zis apostoleaște, pre fiiul a lu Dumnezeu călcară și sîngele legii cu carele se sfîntiră ei ocărîră și batjocoriră darul duhului carele fu de obște a tuturor. Deci pre acei oameni aleși foarte ai voit și ți-au fost voia să-i aduni; închipuitu-te-ai lui Hristos carele căuta rătăcita oae pre în măguri și pre în munți ca să o aducă să o bage în curtea sa și să o pleace să păzească dumnezăeștile învățături și porunci, pentru carele ne dăspărțim de lucrurile morților și înviem. Aceastea toate le-ai înțeles și le-ai adevărat pentru spăsenia și izbăvirea oamenilor și ai căutat pre Dumnezău, după cum zice cuvîntul: cine caută pre domnul, acela află cunoaștere, înțelepție, cu dreptate, și carii caută pre dînsul, drept aceaia află pace. Poruncit-ai să se adune acest săbor a toată lumea de Dumnezeu ales ca, cu lumina, într-un suflet pre mulți să împreune și să se nevoiască cum se cade să se îndrepteaze. Așijderea de vor fi și rămas niscave rămășițe ale răotății elinești sau ovreești și se vor fi amestecat în coptul și adevăritul grîu, toate de în rădăcină să se zmulgă și să se

Evre om,
posl. 1, gl. 10.

rumpă și să se plinească ca niște zizanii, pleave și neghini, ca să se arate spicul țarinei besearicii curat. Pentru că unde sînt adunați cu numele meu, acolo în mijlocul lor sînt și eu, după cum au zis glasul domnului. Și iarăși au strigat noaă cu Ieremia: căutați-mă cu toată inema voastră și mă voi arăta voaă. Drept aceaia, după porunca blagocestiei tale, adunatu-ne-am într-această cetate împărătească de Dumnezeu păzită și am scris cinstite și sfinte canoane. Pentr-aceaia ne rugăm blagocestiei tale strigînd ca, cum se-au adunat mai nainte săbor de sfinții părinți și se-au făcut de pururea pomeniții blagocestivi ai noștri împărați Theodosie și alții într-această împărătească cetate de Dumnezeu păzită și au cinstit sfînta besearică cu chemarea cărților, așijderea și blagocestia ta, cealea ce sînt scrise de noi, cu blagocestivul hrisov și iscălitură acuma să le întărești și să le pecetluești de tot. Iară domnul să-ți întărească împărăția cu pace și cu dreptate și să o petreacă de în neam în neam și să-ți adaogă lîngă putearea această pămîntească și îndulcirea și hrana a împărăției ceriurilor.

ZONARA

Scrisoarea aceasta iaste preadoslovie pentru scrisoarea canoanelor și cătră împăratul Iustinian Nascîrn, de la săbor trimeasă, povestind cum și pentru ce lucru și vină se-au făcut adunarea acestui săbor cu porunca împărătească. Și pentru că ceale 2 săboară a toată lumea, adecă cel de-a cincea, ce să zice și cel de-a șasea, însă unul se-au făcut în vremea împărăției a lui Iustinian cel Mare, iară celalalt cînd împărăția Costandin Bărbosul, carele era tată acestuia. Cătră carele cuvîntul împăratului Iustinian Nascîrn au făcut ispită și întrebare și judecată pentru dogmate. Și n-au făcut canoane, ca cealealalte săboară de mai nainte, să fie de întărirea besearicii și de folosul credincioșilor oameni; pentr-aceaia, cu grija acelui împărat ce am zis, se făcură ca să nu rătăcească oamenii cu uitarea minții de în viața cea îmbunătățită și să se pleace cătră viața cea fără de folos și să alunece să cază de tot în rîpa răotăților. Într-aceaia porunci să se strîngă săbor. Și aicea se adunară acei părinți și canoane făcură de împlură lipsa acelor săboară ce nu făcuse canoane. Și apoi roagă cartea aceasta (adecă poslania acestor părinți) pre împăratul ca să înadevereze și să întărească și să pecetluiască și el cu a lui scriptură și iscălitură canoanele carele-s făcute de acest săbor. De această pecetluire și întărire se roagă; de-acia se întoarce în rugă de roagă pre Dumnezeu pentru împăratul și așa sfîrșăște cuvîntul.

ÎNCEPĂTURA A SĂBORULUI A 6 CARELE SE-AU FĂCUT LA TRULLA, ȘI AU FĂCUT CANOANE 93.

Pentru să fie credința sfinților apostoli necurmată.

Gl. 1.

Pentru tocmealele sfinților apostoli, carele se chiamă diataghe, carele-s făcute de Climent, ca să nu se priimească pentru niște rătăciri ereticești.

Gl. 2.

- Gl. 3. Pentru preoții carii se însoară cîte de două ori și nu se pocăesc.
- Gl. 4. Pentru clericul și mireanul carii se ating dă nevasta lui Dumnezeu.
- Gl. 5. Pentru preotul famen, să nu ție slujnică sau alta.
- Gl. 6. Pentru să nu se însoare neștine după hirotonie.
- Gl. 7. Pentru să nu șază diaconii mai sus dă preoți.
- Gl. 8. Pentru să se facă săbor o dată într-un an.
- Gl. 9. Pentru să nu între clericul la cîrciumă fără nevoie.
- Gl. 10. Pentru să nu ia camătă episcopul sau diaconul.
- Gl. 11. Pentru să nu chiami ovreai dohtor, nice să te îmbăezi cu dinșii.
- Gl. 12. Pentru să nu lași muiarea, fără numai dă vei ajunge la altă spiță preotească mai mare.
- Gl. 13. Pentru preotul și diaconul, să nu spargă nunta cea pre leage, măcar deși opresc romanii.
- Gl. 14. Pentru că se cade să fie popa de ani 30, diaconii de 25, iară diaconițele de patruzeci.
- Gl. 15. Pentru că se cade ipodiaconilor să fie de 20 de ani.
- Gl. 16. Pentru cea ce zic să fie șapte diaconi.
- Gl. 17. Pentru episcopii carii priimesc clerici striini și-i hirotonesc.
- Gl. 18. Pentru mutarea de în calea păgînilor.
- Gl. 19. Pentru mai marele besearicii, să înveațe pre oameni pre la praznice și duminicile.
- Gl. 20. Pentru episcopul să nu înveațe săborul într-altă cetate.
- Gl. 21. Pentru cela ce i se ia darul de pururea și rămîne în ceata mirenească.
- Gl. 22. Pentru cela ce e hirotonit pre bani.
- Gl. 23. Pentru cela ce dă sfînta priceaștenie și ceare mangîri sau bani.
- Gl. 24. Pentru clericul sau călugărul carele va privi la încurărea cailor.
- Gl. 25. Pentru cela ce va ținea sau au ținut pînă în treizeci de ani niscare săticeale, moșioare, seliștoare, cum le va ținea.
- Gl. 26. Pentru preotul carele va cădea într-o nuntă fără de leage.
- Gl. 27. Pentru clericul să nu se îmbrace în haină ce nu i se cuvine.
- Gl. 28. Pentru să nu ducă neștine să împarță struguri în loc de jertva cea fără de sînge.
- Gl. 29. Pentru să nu se facă razdreașenie în săptămîna cea mai dă pre urmă, în joi mari.
- Gl. 30. Pentru preoții carii sînt pre la besearici pre în păgîni și-ș lasă preoteasele.
- Gl. 31. Pentru să nu se facă liturghie în casa de rugă fără de știrea episcopului.
- Gl. 32. Pentru eresul celora ce slujesc cu apă.
- Gl. 33. Pentru carele iaste dăstoinic dă preoție, și nefiind tuns, ia blagoslovenie.
- Gl. 34. Pentru clericii sau călugării carii se vor strînge ceată și vor face jurămînt de împreună.
- Gl. 35. Pentru deaca va muri episcopul, să păzească clirosul unealtele, mult, puțin, ale episcopiei.
- Gl. 36. Pentru tocmeala a cinci scaune.
- Gl. 37. Pentru episcopul carele, pentru năpădirea varvarilor, nu se va întoarce la scaun.
- Gl. 38. Pentru cetatea carea se înnoiaște de la împăratul.
- Gl. 39. Pentru să-ș ție isprava noa cetate a lui Iustinian.

- Pentru cela ce va vrea să se călugărească, să fie dă 10 ani, iară nu mai mic. Gl. 40.
- Pentru purtătorii de rase și carii nu-s tunși și sihaștrii. Gl. 41.
- Pentru cela ce va vrea să între în peșteră. Gl. 42.
- Pentru cela ce va vrea să fugă de toată furtuna lumii, să fie volnic. Gl. 43.
- Pentru călugărul sau cela ce-ș ține curăția dă se va însura. Gl. 44.
- Pentru cum se cade să se aducă la jertăvnic cealea ce vin să se călugărească. Gl. 45.
- Pentru călugărița să nu iasă singură de în mînăstire. Gl. 46.
- Pentru să nu doarmă nice călugărița în mînăstirea de bărbați, nice călugărul în mînăstirea de femei. Gl. 47.
- Pentru dăspărțirea fămeii celuia ce după hirotonie va să ia spăsenie. Gl. 48.
- Pentru mînăstirile carele să fac cu știrea episcopului. Gl. 49.
- Pentru să nu joace sau să dănțuiască mireanul. Gl. 50.
- Pentru nice să fie măscărici. Gl. 51.
- Pentru să nu se facă liturghie în postul cel mare, fără sîmbăta și duminica și la praznicul blagoveșteniilor. Gl. 52.
- Pentru ceia ce priimesc copii de în botez. Gl. 53.
- Pentru nuntele carele-s fără dă leage. Gl. 54.
- Pentru ceia ce postesc sîmbetele. Gl. 55.
- Pentru armeanii carii mănîncă pre păreasemi sîmbetele oaoă și brînză. Gl. 56.
- Pentru să nu aducă la jertăvnic miare și lapte. Gl. 57.
- Pentru mireanul carele singur se priceștuiuște. Gl. 58.
- Pentru să nu se facă botez pre în cășuțele ceale de rugă, carele sînt în mijlocul unor case. Gl. 59.
- Pentru cela ce de voe se îndrăcește. Gl. 60.
- Pentru vota și vrumaliile ale zborurilor ellinești și a altor obiceiure ale lor. Gl. 61.
- Pentru citeniile mucenicilor carele se-au făcut de ellini. Gl. 62.
- Pentru să nu facă cazanii mireanii și pentru aprinzările de foc pre la luni noaă. Gl. 63.
- Pentru să prăznuiască tot omul în săptămîna după paști. Gl. 64.
- Pentru să nu se mănînce sînge. Gl. 65.
- Pentru să nu se strice dumnezăiasca carte. Gl. 66.
- Pentru să nu între mireanul în oltariu, fără numai împăratul sau domnul. Gl. 67.
- Pentru să nu vorbească muerile la besearică. Gl. 68.
- Pentru să nu trebue cuiva să înveațe obiceiure ellinești. Gl. 69.
- Pentru să nu se împreune pravoslavnicul cu ereticul. Gl. 70.
- Pentru să nu se închipuiască pre fața pămîntului chipul crucii. Gl. 71.
- Pentru să nu se facă praznice, nice veselii duminicile, nice covoară să se aștearnă. Gl. 72.
- Pentru să fie nepriimită cîntarea celuia ce cîntă rău, fără tocmeală și fără podoaba besearicii. Gl. 73.
- Pentru să nu se facă casa a lui Dumnezeu tîrguire. Gl. 74.
- Pentru să nu se speale la bae omul împreună cu fămeae. Gl. 75.
- Pentru să nu coacă merinzi în pohiva nașterii Preacistii. Gl. 76.

- Gl. 77. Pentru să nu se lipsească neștine dă besearică, fără numai dă mare nevoie.
- Gl. 78. Pentru să nu zică la *стый бже распныйся на(с) ради*¹⁾.
- Gl. 79. Pentru să nu semneaze miel în chipul lui Hristos, ce pre dinsul adevărat.
- Gl. 80. Pentru robul slobozit de stăpîn.
- Gl. 81. Pentru să nu se dea priciaștenia trupului celui mort.
- Gl. 82. Pentru carii nu știu, nice-s mărturisiti că se-au botezat.
- Gl. 83. Pentru să nu se strîngă curve spre alunecarea sufletelor.
- Gl. 84. Pentru preacurva și preacurvariul.
- Gl. 85. Pentru să nu bage dobitoc în besearică.
- Gl. 86. Pentru să se postească sîmbăta cea mare, pînă la miazănoapte.
- Gl. 87. Pentru să nu se facă metanii după văhodul vecerniei sîmbetei.
- Gl. 88. Pentru cela ce dă și ceaia ce ia erbi omorîtoare de pîntece.
- Gl. 89. Pentru muiarea căriia i se va duce bărbatul de nu se va mai vedea, și mai nainte dă ce nu-i va veni veaste se va mărita.
- Gl. 90. Pentru cela ce jură cu jurămînture ellinești.
- Gl. 91. Pentru cea ce răpesc mueri.
- Gl. 92. Pentru cea ce să întorc de în eretici.
- Gl. 93. Pentru cela ce va zăcea cu fămeaia și fără băgare în seamă va intra în besearică.
- Gl. 94. Pentru cela ce ia pre logodita de altul.
- Gl. 95. Pentru cea ce aduc de acasă carne friptă preoților.
- Gl. 96. Pentru să nu se zugrăvească zugrăvii grozave și fără de cinste, cum nu se cade.
- Gl. 97. Pentru cum se cade a priceștui pre credinciosul curatelor taini.
- Gl. 98. Pentru părintele duhovnic să aibă socoteală a socoti canoanele pocăaniei.

ȘFÎNTUL ȘI A TOATĂ LUMEA SĂBOR 5, 6.

- Gl. 1. Credința apostolilor să fie netăiată și cea ce s-au întărit la Nichea să fie deplin; că au stricat spițele învățaturii Ariei, carele aducea de bîrfia pentru o ființă a dumnezeirii.
- Tîlc.* Acest săbor se-au adunat în vremea a lu Iustinian Nascîrn și au poruncit să fie adevărate și canoanele apostolești și șase săboară ale lumii și cealea de pre alocurea șapte, carele mai nainte se-au făcut; și să se ferească netăiate și nestricate; și au pus tocmitele canoane să fie dă vendecarea sufletelor și de tămăduirea patimelor; și aciaș întîi adeverează tocmirea canoanelor apostolești; de-acia pecetluiuște și sfintele canoane ale săboarălor lumii și ale celora ce se-au făcut pre în bogate locure.
- Săborul 1.* Săborul de întîi făcutu-se-au în Nicheia, în zilele sfîntului împărat marele Costandin, asupra spurcatului de Arie, răul cestiv carele zicea și învăța altă dumnezeire păgînească, sau cum am zice mai pe prost, mulți dumnezei, și îndrăzniia dă zicea că fiul lu Dumnezeu, domnul nostru

¹⁾ „Sfinte Dumnezeule, carele te-ai răstignit pentru noi“.

Isus Hristos, adevăritul Dumnezeu, iaste zidire, iară nu o ființă lui Dumnezeu și tatălui.

Al doilea săbor se-au făcut în Țarigrad, în vremea împăratului Teodosie cel Mare, asupra a Machedoniei, protivitoriul de duh, carele hulă spre duhul sfânt și zicea că nu iaste el Dumnezeu, ce striin cu dumnezăirea de tatăl cătră acesta, și spre Apolinarie de la Laodichia și Savelie de la Livia, carii socotiia și zicea că trupul domnului nostru și Dumnezeul Isus Hristos iaste fără de suflet și fără de minte. *Săborul 2.*

Al treilea săbor se-au făcut în vremea lui Teodosie cel Mic asupra spurcatului Nestorie, închinătoriul de oameni, carele pe Hristos despărția și tăia și zicea că iaste om prost, iară nu Dumnezeu întrupat și învăța de zicea spre unul Hristos, adevăritul nostru Dumnezeu: doi fii și doao obraze, și pre preasfânta Fecioară Maria carea au născut pre adevăritul Dumnezeu, domnul nostru Isus Hristos, nu-i zicea bogorodiță, ce hristorodiță. *Săborul 3.*

Al patrulea săbor se-au făcut în Halchidon, în vremea a lui Marchian, cumnatul de soră a lui Teodosie cel Mic, asupra lui Dioscor și Evtihie, carii bîrfia de zicea cum se-au făcut ca o nălucă întruparea a lu Dumnezeu și mîntuitoriul nostru Isus Hristos, și zicea că iaste într-o fire, și împărția de zicea că au pătimit dumnezeirea. *Săborul 4.*

Iară al cincilea săbor se-au făcut în Țarigrad în vremea lui Iustinian cel Mare, asupra nebunului Orighen, Eyagrie și Didim, carii înnoia făpturile bîrfitoare ale ellinilor și bîrfia fără de minte dă zicea că trupurile carile acuma purtăm, deacă vor muri, nu vor învia, și raiu adevărit nu se-au făcut de la Dumnezeu, nice iaste, și Adam nu se-au zidit cu trupu, și zicea că munca are sfîrșenie și cum vor să-ș vie dracii iară la cinul de întîi, și alte hule multe bîrfind. *Săborul 5.*

Iară al șasele săbor făcutu-se-au în Țarigrad, în vremea a lui Costandin Pogonatul, asupra lui Theodor episcopul Farii, Onorie al Romei, Chir al Alexandriei, Serghie și Pir, Pavel și Petr, carii se-au făcut episcopi Țarigradului și al altora, carii eresurile lor și le înnoia. Dece acești protivitori de Dumnezeu și păgîni spurcați învăța și zicea că o voe și o lucrare are domnul nostru Isus Hristos și după întrupare. Pentr-aceaia se-au dat anathemei de săborul acesta. Iară canoane nu s-au făcut nice de săborul a cincilea, carele se-au făcut în vremea a lui Iustinian cel Mare, nice de al șasele săbor carele se-au adunat în vremea lui Costantin Pogonatul, că săborul carele se-au făcut în vremea lui Costandin Pogonatul chiamă-se al șaselea. Așijderea și cela ce s-au făcut în vremea fiiu-său Nascîrn iară se chiamă a șasele, că așa au socotit săborul, să fie amîndoaă unul. Că acesta se-au făcut după 27 de ani; și episcopii, carii se-au adunat aicea mai mulți decît acolo, făcut-au săborul de au căutat pentru întrebările și tocmealele izvoadelor lor sînt au nu sînt. *Săborul 6.*

● Săborul de în vremea lui Teodosie cel Mare să fie întărit și nestricat, că au pogorît pre Machedonie, carele zicea că duhul sfânt iaste rob.

Părinții care se-au adunat la Efes, în vremea lui Teodosie cel Mic, doaa sute de blagocestivi surpat-au pre Nestorie carele zicea că domnul iaste om prost.

De pururea pomeniții carii se-au adunat la Halchidona în vremea lui Marchian, surpat-au pre Evtihie carele îndrăzne a zice de marea

taină că se-au făcut ca o nălucă. Atunce au surpat și pre Nestorie și Dioscor carii bîrfia să se strice tocmealele săboarelor.

La împărăteasca cetate adunatu-se-au 165, în vremea lui Iustinian, asupra lui Orighen, carele zicea că sufletelor și trupurilor nu va fi înviare; și au anathimisit pre Teodorit de carele au scris Chiril la 12 glave.

La Țarigrad iară, în vremea lu Iustinian, adunatu-se-au săbor de au surpat pre Onorie de la Roma și pre Serghie de la Țarigrad, carii zicea că o voe și o lucrare au avut domnul nostru Isus Hristos și după întrupare.

Gl. 2.

Învățăturile sfinților apostoli, de Climent făcute, pentru încăperile și furările altor eretici, să fie neîntărite.

Tîlc.

Întru apostoleștile canoane, cătră cărțile legii vechi și noaă și cătră tocmealele apostolilor, care le-au făcut Climent în ceale opt cărți, pomenitu-ni-se-au să le ținem cinstite și sfințite, iară acest canon poruncește să se leapede nu pentru altceva, ci pentru bogate lucrure copile și striine de creștinătate ale ereticilor, carele bagă într-însele spre spargerea besea-ricii; drept aceaia poruncește să se scoată ca să se întemeieze și să se întărească turma creștinească.

Gl. 3.

Preoții carii vor fi însurați de doao ori și nu se vor pocăi, să li se ia darul; iară de vor lăsa răotatea și se vor părăsi cîtăva vreme, atuncel ce se-au rănit și cei ce se-au însurat fără dă leage nu poate să blagoslovească. Iară ceia ce să vor însura după hirotonie, aceia să fie lipsiți în cîtăva vreme să nu procopsească întru rînduialele lor, adecă să se canonească; iară apoi de-ș vor priceape răotatea că au făcut rău, adecă se vor lăsa de împreunare, aceia să-ș ție numai cinstea șiderii mai sus, iară popia nu. Iară după hotarul (adecă tocmeala) aceasta de vor fi fost opriți și ei nu vor fi băgat în seamă acea opreală, de tot să le fie luat darul.

Tîlc.

Părinții săborului acestuia îndreptînd răotatea cea ce să făcuse și dezrădăcinînd și cea ce vrea să fie, făcut-au canonul acesta și poruncesc ca cîți de în preoți și de în diaconi vor lua a doa muiare mai nainte de venirea acestui săbor și au fost pînă ce au venit ei (adecă le-au ținut pînă ce s-au adunat săborul), nepocăiți de nu se-au despărțit de fără de legile nunte, aceia cu pravila să fie scoși și să li se ia darul și să se pue la un loc să fie cu mireanii. Iară cîți mai nainte dă venirea săborului-ș vor fi cunoscut folosința de să vor fi lăsat și vor fi gonit acea împreunare rea, aceia să se părăsească de preoție și să se canonească în cîtăva vreme și numai să-ș ție cinstea șederii scaunului, mai sus cum au fost șezînd, și să le sosească numai acea ședere mai sus, cătră domnul, plîngînd să li se iarte păcatul carele l-au făcut dă în nepriceapere, pentru că nu se cade celuia ce se-au rănit, pre altul a blagoslovi, ce și preoții și diaconii carii se vor fi însurat cu o fămeae văduo fiind mai nainte dă hirotonie.

Așijderea și ceia ce după hirotonie se-au însurat, însă de preoție nu se vor părăsi de tot, ce să se oprească de sfînta liturghie și să se canonească cîtăva vreme; de-acia iară să fie la ale lor spițe, arătînd cum dăseagă fără de leagea împreunare, și nicecum să nu se sue la altă spiță mai mare, ce să fie în rîndul în carele se-au aflat. Însă aceastea poruncitu-se-au să se facă pentru mila și ertăciunea, cum se-au zis, mai nainte dă venirea săborului, iară de-atunce încoace, după hotarul și canonul acesta, nu

iartă să se facă nice unele de acestea, ce după botez încă și cela ce se va împleteci cu a doa nuntă, sau posadnică va ținea, sau văduo va lua, sau scoasă de altul, sau roabă, sau cinghiasă, acela să nu poată fi episcop au preot, sau diacon, sau ipodiacon, după cum au poruncit canoanele șaptesprezece și optsprezece ale sfinților apostoli.

Cliricul carele se va atinge de nevasta a lui Dumnezeu, acelaia să Gl. 4. i se ia darul, iară mireanul să se afurisească.

Însă canonul acesta, pre cela ce să va amesteca featei ceia ce s-au Tîlc. nevestit și se-au sfințit lui Dumnezeu, de va fi cliric, ia-i darul, iară de va fi mirean, afurisește-l. Iară canonul 18 al marelui Vasilie, pre unul ca acela socotește-l ca pe un preacurvariu și la priceaștenie pre unul ca acela într-alt chip nu-l primeaște, de nu se va lăsa întâi de acel păcat.

Și preotul famen să nu ție slujnică sau alt obraz, fără numai de ceale Gl. 5. ce-s fără de bănuială.

A ținea în casă fămeiele ceale sfințite, măcară de sînt și fameni, Tîlc. măcară foarte bătrîni, canonul acesta apără, ca și poslania marelui Vasilie cătră popa Grigorie, fără numai de vor fi de în fămeile obraz de în ceale fără bănuială, adecă mumăni, surori și mătuși de tată sau de mumă și altele ca acestea. Iară cine va călca acestea porunci, poruncește să-i ia darul; pentru că acesta canon aduce mai mult spre fameni, că măcară de vor fi și mireani și vor lăcui cu muerile carele nu vor fi de în obrazele rudeniei cealea ce sînt fără de bănuială, unii ca aceia să se afurisească.

Carele se-au hirotonit, dă se va însura, să i să ia darul, că de va vrea Gl. 6. să se hirotonească, acela trebuie întâi să se însoare.

Însă canonul săborului de la Anchira poruncește, pentru cela ce Tîlc. va să se facă preot sau diacon și întâi se va mărturisi cînd se va face cum nu va ședea neînsurat, ce va lua muiare și după hirotonie va veni la nuntă de se va însura, să-ș ție a sa slujbă. Iară acest canon leapădă pre acela canon și de totu-l deșartă pe preotul și diaconul și ipodiaconul carii se vor însura după hirotonie, urmînd canonului 26 al apostolilor, și poruncește ca cine va îndrăzni a face aceasta după hirotonie să i se ia darul, și dă voe fieșcăruia mainte de hirotonie, pre leagea nuntei să se împreune muierii.

● Diaconul carele va avea vreo rînduială, de nu va fi ispravnicul patri- Gl. 7. arhului sau al episcopului, să nu șază mai sus de preoți, ce să fie mai jos de toți.

Trufele mirenești și șederile înainte, dumnezăeștii părinți scoțîndu-le Tîlc. de la besearică, poruncesc: nice un diacon să nu șază mai sus de preotul, măcară de-ară avea fiece rînduială mare și cinste a besearicii, fără numai cînd va fi trimes într-altă cetate și loc ispravnic în locul mitropolitului sau al patriarhului, pentru niscare întrebări și niscare semi ale canoanelor și ale besearicilor, atunce să cinsteaște ca și cum ară împlea locul acela ce l-au trimes. Iară de va îndrăzni vreunul de în diaconi, trebuindu-i într-alt chip boereaște, în silă să șază mai sus de popa, atunce să se urgi-sească de a sa spiță și să fie mai jos de toți diaconii.

Deaca vreame ce nu va putea să se facă săbor de doao ori în toți Gl. 8. anii, lîngă paști și în luna lu octovrie, încai să se facă o dată.

Tîlc. Pentru primejdiile și nevoile ce se tîmplă episcopilor de supărările păgînilor, de nu pot face săbor de doaă ori într-un an, tocmitu-se-au de canoanele acestea și se-au poruncit ca să se facă săbor în toți anii o dată, lîngă paști și în luna octovrii.

Gl. 9. Opritu-se-au a intra clericii la cîrciumă, opritu-se-au încă mai vîrtos și a ținea, necum să între; deci sau să se părăsească, sau să li se ia darul.

Tîlc. Nu se cade clericilor să ție prăvălie de cîrciumă și să neguțătorească într-însele, că de vreme ce se oprește a intra în cîrciumă striină, cu cît mai mult nu trebuie a ținea el cîrciumă; și altora într-însa nu se cade a sluji. Iară cine va îndrăzni a face aceasta și nu va asculta să se părăsească, să i se ia darul aceluia.

Gl. 10. Episcopul, preotul și diaconul cari vor lua camătă, de nu se vor părăsi, să li se ia darul.

ADEVĂRAT.

Gl. 11. Aluaturile sau azimele ovreailor să fie scuipate; iar cine va chema dohtorii lor, sau se va îmbăia cu ei împreună, acela să se afurisească.

Tîlc. Nu e nice o împreunare creștinilor cătră ovreai; drept aceia oricine se va afla mîncînd de într-ale lor azime, sau va chema pre dinșii spre vrăciuire, să-i dohtorească, sau într-alt chip cumva va lăcui cu dinșii, acela, de va fi cleric, să i se ia darul, iară de va fi mirean, să se afurisească.

Gl. 12. Zisu-se-au să nu scoți muiarea, adecă să nu te desparți de dînsa, ce să gîndești să procopsești mai bine și iară puruncim celuia ce să hirotonească mai mare să nu mai lăcuiască cu muiarea.

Tîlc. Însă canonul apostolesc a 5 așa poruncește, că nice episcop, nice popă, nice diacon, fără socotința smereniei nu poate să scoată muiarea lui, iară cine va face aceasta, canonește-l, și de se va lăsa neîndreptat, să i se ia și darul. Iară acest canon nu iartă pre episcopi, după ce vor veni la hirotonia episcopască, să șază cu ale lor mueri; și aceasta făcînd, nu că doar nu suferă sau se leapădă de tocmealele ceale mai dinainte ce au tocmit apostolii, ce brodînd pentru mai buna procopsire a spăseniei oamenilor și să nu dea vreo vină spre tocmeala preoțească. Că zice dumnezeescul apostol: faceți toate întru slava a lu Dumnezeu, fiți nepotîcnire și ovreailor și ellinilor și besearicii lu Dumnezeu, cum plac și eu tuturor întru toate, nu caut folosința mea, ce ca să se spăsească mulți, faceți-vă aseamene mie, ca și eu lui Hristos. Episcopul carele va face așa, și după hirotonia episcopiei va lăcui cu a lui muiare, poruncește acesta canon într-alt chip să nu fie, ce să i se ia darul.

Gl. 13. Deaca vreme ce romanii voesc să-ș lase muierile întîi, diaconii și popii carii vor să se facă preoți; iară noi nu voim așa, ce întărim însurărilor celor ce vor să se facă diaconi și preoți.

Tîlc. Deși ține canoanele pre tocmeală besearica romanilor, ca cela ce va să se hirotonească diacon sau popă să mărturisească mainte de hirotonie ca să nu se mai atingă de a lui mueare, ce de împreunare să se dăsparță, ce însă aceasta iaste ca cum ar sta împotriva încredințării și adevărînții apostolești și e nepriimită acestui canon; drept aceia poruncește:

Citate.

preoții sau diaconii carii pre lege se-au însurat nicecum să nu se dăspartă, ce să-ș păzească împreunarea cătră fămeile lor și să se păzească de-a nu se împreunarea cătră dinsele pre la vremi, numai cînd li se cade, adecă la vremea postului și cînd vor vrea să slujască sfintele taini, ca să poată pre lesne dobîndi cealea ce cer de la Dumnezeu. Iară carii se vor ispiti a-ș scoate ale lor fămei pentru smerenia, aceaia să se afurisească; de-acia de se va lăsa neîndreptat, să i se ia darul, după cum zice canonul 5 al sfinților și dumnezăeștilor apostoli.

Cade-se, cînd va să se hirotonească, popa să hie de 30 de ani și diaconul de 25 și diaconița de 40 de ani și ipodiaconul de ani 20. *Gl. 14 și 15.*

De să vor afla niscare oameni foarte dăstoinici a hi preoți, nice unul să nu se hirotonească nice într-un rînd preoțesc, mainte de poruncita lor vreme, iară oricine se va face popă mainte de treizeci de ani, sau diacon mainte de 25, sau ipodiacon mainte de 20 și diaconița carea se va face mainte de 40, acelora să li se ia darul. *Tîlc.*

Să știi, carele zice să fie șapte diaconi, după cum au zis deaania, că nu e cuvîntul acesta pentru slujirea tainelor, cē pentru lucrurile și trebile celora ce slujesc. *Gl. 16.*

Canonul 14 al săborului de la Neochesaria, îndemnat fiind de în cartea deaaniei, poruncit-au să se facă cîte 7 diaconi pre la fiecă cetate, măcară fie și prea mare, să fie de slujba tainelor; iară cest canon zice așa, că acel săbor, pentru cartea deaaniei n-au socotit bine, că acel cuvînt nu zice de 7 diaconi, că zice, atunce într-aceaia vreme nu era grija apostolilor de oameni să slujască dumnezăeștilor taini, ce pentru rînduiala și socotința și slujba measelor, carea era de treaba a tuturor acelora ce se adunase atunce. Dece pentr-aceaia și besearecile nu se leapădă a nu ținea, după cum zice canonul acela, să ție 7 diaconi, să fie de slujba dumnezăeștilor taini; ce fieșcarea după cumu-i va fi venitul, așa să aibă și cîtuiala preoților, diaconilor și a altor clirici. *Tîlc.*

Cine va priimi cliricul striin și-l va hirotoni lui, aceluia să i se ia darul împreună cu cela ce l-au hirotonit. *Gl. 17.*

Nu se iartă nice unul de în clirici fără de știrea episcopului său să se pue la altă besearică, iară de va priimi vreun episcop pe cliricul striin fără de carte de ertăciune a episcopului său și-l va pune la besearica lui și-l va ținea într-aceaiași rînduială ce au fost, sau îl va hirotoni măcară și într-altă spiță mai mică, să li se ia darul amîndurora. *Tîlc.*

De să va muta neștine pentru supărarea păgînilor, deaca vor însteia, iară să se mute cătră besearica ceaia ce i se-au dat în mîină; iară după așezare, de nu se va întoarce, să se afurisească. *Gl. 18.*

Însă cliricul carele, pentru vreo supărare, se va despărți de la besearica ceaia ce i s-au dat în mîină și se va duce cătră altă besearică și-l va priimi episcopul cela ce va fi acolo și-l va împreuna cliricilor, aceluia să se ia darul împreună cu cela ce l-au priimit, cum poruncește canonul 17, ce am scris mai sus. Iară de se va fi mutat cliricul de la besearica ceaia ce s-au făcut cliric, pentru supărarea păgînilor sau pentru altă primejdie, de-acia de să va fi potolit lucrul pentru care vină au fugit și nu va vrea iară să se întoarcă la besearica lui la care se-au făcut cliric, atunce să se afurisească împreună cu episcopul cela ce-l ține, pînă ce se va întoarce. *Tîlc.*

Dară pentru care vină cesta se afuriseaște, iară celuia i se ia darul? Căce că cesta dă pre urmă au făcut aceasta dă nevoe, iar cel de întâi au fugit fără de vină și hirotonia episcopului, sau carea au pus pre dînsul o au rușinat și de dînsul ș-au bătut joc.

Gl. 19. Cel mai mare al besearicii se cade în toate zilele, mai ales duminecile, să spue învățăturile, și să nu tâlcuiască, nice să înveaște de ale lor, ce cum au priimit de la sfinții părinți.

Tîlc. Episcopilor li se cade să înveaște poporul în toate zilele și pre oameni să-i înveaște învățăturile blagocestiei, mai ales duminecile, ca, de va întreba cineva pre dinșii de în dumnezăeștile scripturi, atunce să nu spue acealea de întru mintea lor, ce cum au <în>vățat și au tâlcuit luminătorii și dascalii besearicii de în scripturile și cărțile lor. Că aceasta măestrie și iscusire bună se cade lor a ști, adecă învățăturile ce au dat dumnezăeștii părinți, și dă pre acealea să dăzleage întrebările de carele-i vor întreba, iară să nu dăzleage întrebările dă pre cuvintele lor, nice să se pue să adune cuvinte de ale lor, să nu cumva doară să nu se priceapă a dăzlega acealea singuri, apoi să cază departe de adeverita învățătură. Iară cine nu va purta grijă de popor și de oameni și nu le va spune învățăturile creștinătății, pre acela canonul 57 al sfinților apostoli întîiu-l afuriseaște; de-acia deacă se va lăsa întru leane, să i se ia și darul.

Gl. 20. Episcopul să nu înveaște săborul într-altă cetate, cum nu i se cade, iară de să va porni vreun episcop, acela să fie lipsit de episcopie și să slujască slujba popească, iară nu episcopească.

Tîlc. Episcopul carele va face aceasta pentru trufa și îngînfarea și pentru urgisirea a episcopului de acolo, de nu-l va băga în seamă, ce va învăța în săbor nevoindu-se a rușina pre celalalt și a-l batjocori, logodindu-și lui nainte scaunul striin, acela pe dreptate să se lase de episcopie, că cine pohtează ale striinilor acela să lipsească și de ale sale, și să se pogoare în locul popesc și lucrurile carele fac ei acealea să facă și el.

Semnează. Semnează să știi și de aceasta, cînd se pogoară episcopul în locul popei, pentru că canonul 29 al săborului de la Halchidona zice și chiamă pre pogorîrea episcopului ce să pogoară întru spița popească, furare de sfinție protivnică. Și să se știe acest canon vîrtos, că se-au izvodit de într-adeveritul canon.

Gl. 21. Carele i se ia darul de pururea și se pune cu mireanii, de să va pocăi, acela numai să se rază, iară de nu, să lase părul să-i crească.

Tîlc. Preotul sau diaconul de li se va fi luat darul, aceia cinste și ședere mai sus să aibă, și trebuie să-ș tunză capul ca și ceialalți clirici, iară dă i se va fi luat darul pentru vina greșalelor, a păcatelor și se va fi pus în locul mireanilor, atunce de va lăsa păcatul de voia lui, pentru carele se-au lipsit de dar și de cinste, și-și va căuta cătră întoarcere, atunce să-ș tunză capul ca și cliricii; iară de nu se va lăsa de greșale de voia lui, ce va vrea să le facă, atunce să-ș lase părul să crească ca al mireanilor, ca un om ce voiaște mai bine a cinsti petrecania lumii, decît viața cerească.

Gl. 22. Carele se-au hirotonit pre bani, aceluia să i se ia darul împreună cu cela ce l-au hirotonit.

ADEVĂRAT.

Cine va da dumnezăiască priceaștenie și va ceare mangâri sau altceva *Gl. 23.*
de la cei ce să priceștuiesc, acelaia să i se ia darul.

Cliricul sau călugărul de va privi la încurărea cailor, sau cînd vor *Gl. 24.*
vrea cinghieasele să între la nuntă, de nu vor eși mai nainte, să
li se ia darul.

Cliricul cîndu-i chemat la nuntă și nu se va scula să fugă mai nainte *Tîlc.*
pînă nu intră înșelătoarele și batjocoritoarele jocuri, atunci nu i se ia
darul numaicît; ce cînd va face aceasta și nu va vrea să se lase, de nu
se va părăsi, atunci i se ia darul; așijderea și cela ce iase dă priveaște la
încurarea cailor.

Petrecăniile seliștilor și ale săticealelor dă le va fi ținut cineva în *Gl. 25.*
treizeci de ani și nu le va mai fi căutat niminea, atunci să le ție neapărat.
Iară de-i va fi zis și să va fi pricit cu cela ce le ținea în mijlocul acelor ani,
atunci are voe să și le caute.

Petrecăniile seliștoarelor, zice cum am scris la 17 canoane al săborului de *Tîlc.*
la Halchidona, țarinile ceale ce-s osebi de besearică, nice sînt de împreună,
carele sînt cu totul pre la niște sate sau orașure, carele acum se chiamă
țarine singurești, iară săticealele sînt țarinele carele sînt în mijlocul locu-
rilor sau satelor; dece care episcop va fi ținut acel săticel sau lăcuință
de seliștoară în treizeci de ani și vor fi fost ale altui episcop și n-au poruncit
a scorni într-acei 30 de ani nice o amestecătură, atunci să le ție nemișcate;
iară de să va fi făcut pentru acealea între amîndoi episcopii vreo price
mai nainte de treacerea acelor 30 de ani, atunci de aceasta să fie volnic
cela ce-i va părea că e a lui și se năpăstuiască, să-și o aleagă cu săborul
eparhiei.

● Preotul carele va cădea într-o însurare fără de leage și i se va lua darul, *Gl. 26.*
acela să se împreune numai șederii și de tot să se despartă de spurcăciune.

Oricare preot ce va fi luat mainte de hirotonie muiare au văduă, *Tîlc.*
au topană, au cinghiesă, sau alta de ceale lepădate ce sînt întru necurăție,
acela de preoție să se părăsească, iară la șederea preoților să se împreune
și o nuntă ca aceaia fără de leage să se despartă, pentru carea dă preoție
să lipsi.

● Cliricul să nu se îmbrace cu haine carele nu i se cade nici în casă, nice *Gl. 27.*
pre cale, iară de nu va face așa, o săptămîină să se canonească.

ADEVĂRAT.

● Poruncitu-se-au pentru struguri, deaca se aduc la besearică, să se *Gl. 28.*
blagoslovească și să se împartă, iară mai mult jertva cea fără de sînge de
într-înșii niminea să nu îndrăznească a se atinge să facă.

A aduce struguri la besearică la vreame cînd li se cade și a se blagoslovi *Tîlc.*
de preoți și a-i darea celora ce cer, de aceasta canonul 3 al sfinților apostoli
iartă. Iară a-i împreunarea jertvei ceii făr' de sînge și a-i împărți oamenilor
împreună amîndoa, nu lasă acesta canon, ce opreaște și poruncește să
nu cumva să mai îndrăznească vreunul de în preoți; iară de nu, carele va
face aceasta să i se ia darul.

Unii de în părinți, la zioa de taina vecera, deacă cina, ei făcea liturghie; *Gl. 29.*
ce de aceasta socotit-au la săbor să nu se mai facă, nice să facă

razdreaşenie în postul cel mare, în săptămîna cea mai dă pre urmă, joi, ca să nu cumva să se socotească că urgiseaşte şi nu bagă în seamă tot postul.

Tîlc. Însă săborul de la Carthagen, la 41 de canoane, au poruncit ca să se obîrşască sfintele de oameni postiţi, fără numai o zi ce iaste a anului în carea se face adeverita veceră. Iară acest canon păzind şi ţiind vîrtos cu deadinsul, nice de aceasta zi nu lasă aşa, ce porunceşte şi într-acea zi (adecă în joi mari), preoţii să fie postiţi, atunce să slujască liturghie; aşijderea şi oamenii postiţi fiind, să se priceştuiască, ca să nu facem necinste nice să urgisim tot postul pentru călcarea unii zile.

Gl. 30. Preoţii carii sînt pre la besearicile carele-s pre în păgîni, dă se vor tocmi vreunii de într-înşii să se dăspartă de lăcuinţa împreunării a fămeilor sale, de-acia nicecum, nice într-un chip să nu mai lăcuiască cu dinsele.

Tîlc. Preotul carele-ş va scoate muiarea lui pentru vina a bunii cucerii, au diacon fiind, acela, poruncit-au canonul 5 al apostolilor să se afurisească, sau să i se ia darul, de nu se va pleca să o ţie iarăşi, pentru că unii de în preoţi, carii sînt pre la besearici păgîne, pîrîndu-le că fac mai bine oarece de în canonul apostolesc, ei nu-ş gonesc fămeile lor, ce tocmesec cu dinsele să se ferească unul de către împreunarea altuia; dece tocmece ca aceasta a acelor popi de în păgîni porunceşte acesta canon să nu se leapede, drept aceaia ei cu dinsele să nu mai lăcuiască, nice într-un chip, ca cum ar da arătare întreagă şi deplină obiceiurilor sale. Dece săborul acesta dau lor şi socotesc de mai slobozesc de aceasta, pentru lepădatul şi înstriinatul obiceiului şi pentru socotinţa a împuţinării lor de suflet.

Gl. 31. De nu va fi cu ştirea a episcopului, să nu se facă liturghie în casa de rugă.

Tîlc. Însă canonul 57 al săborului de la Laodichia apără pre episcop şi pe preot a face liturghie ori în fiecă casă de rugă; iară cest canon întoarce şi porunceşte cu ştirea episcopului a cărui iaste ţinutul, să facă liturghie în căsuţele ceale de rugă, carele sînt în lăuntrul caselor; iară cela ce va face fără de ştirea lui (adecă a episcopului), i se ia darul.

Gl. 32. Zlatoust stricînd eresul celora ce slujesc cu apă, cînd zice: şi au murit domnul şi s-au sculat, vin au luat; aceasta luînd şi socotind armeanii, ei slujesc numai cu vin, neştiind (ocaanicii) că şi acel Zlatoust, şi Vasilie şi Iacov, cu vin amestecat cu apă au slujit; aşijderea şi noao aşa au dat a sluji, iară cine va sluji numai cu vin sau numai cu apă, iară nu cu amîndoao amestecate, aceia să se ia darul.

Tîlc. Tîlcul a lui Zlatoust iaste de la evaŋghelia lui Mathei, iară armeanii rătăciţi fiind întru eresul celora ce slujesc cu apă, nevoitu-se-au să strice celora ce slujesc jertva cea fără de sînge numai cu apă. Drept aceaia ei slujesc numai cu vin fără de apă, nepricepînd spurcaţii că într-aceasta să veade tot meştersugul sfîntului, ca să strice eresul celora ce slujesc numai cu apă şi să-i pleace să slujască şi ei cu vin, nu numai cu apă; iară lor pîrîndu-le că le stă împotriva să-i înfrunteaze, se leapădă de apă a băga şi, nedomirindu-se, numai cu vin slujesc ocaanicii. Că şi acel Hrisostom, şi marele Vasilie şi fratele a lu Dumnezeu, Iacov, vin amestecînd cu apă liturghie făcea şi noao aşa au dat să slujim. Iară oricare preot sau diacon sau episcop ce nu va face curata jertvă (adecă liturghie), după această tocmeală a apostolilor şi purtătorilor de Dumnezeu părinţi,

să i se ia darul ca celui ce mărturisește că e taina proastă și se leapădă de învățăturile ceale ce sînt date de la sfinții părinți.

Carele va fi dăstoinic de hirotonie și va fi de neam preoțesc, apoi de va fi și de alt neam, numai dăstoinic să fie, acela să se hirotonească. Și carele nu va fi tuns și nu va fi luat blagoslovenie, acela pre ambon să nu cetească sfintele cuvinte. *Gl. 33.*

Carii sînt în laturea armenească urmînd obiceiului ovreesc, iar ei priimesc întru cliros numai pre cei ce sînt de neam preoțesc; de-acia și ceia ce n-au luat blagoslovenie de episcopie, iară ei se amestecă întru tunderea preoțească dă sfințesc cîntăreți și poruncesc să citească oamenilor sfintele cărți pre ambon; dece pentru aceste doao vini acest canon lepădîndu-le, poruncește să nu se caute neamul celui ce va să se aducă întru cliros, ce de aceasta să ispitească numai de va fi dăstoinic, nice să iarte pre cineva să cînte sau să citească pre ambon, fără numai cela ce va avea blagoslovenie pre pravilă și va fi luat tunderea preoțească de la episcopul său. Iară cine va face afară de acestea ce am zis și am poruncit, să i se ia darul. *Tîlc.*

Ori carii clirici sau călugări carii vor face jurămînt de împreună sau se vor strînge ceată sau niscare meșterșugure asupra episcopului sau a cliricilor, aceia de în spița lor să cază. *Gl. 34.*

ADEVĂRAT.

Pristăvindu-se episcopul, clirosul să-i păzească unealte ce va avea, iară de nu va fi cliric, atunce mitropolitul să le păzească pînă la hirotonia altuia. *Gl. 35.*

După pristăvirea episcopului, nice cliricii lui, nice mitropolitul n-are voe să ție sau să ia ceva de în unealtele sau bucatele besearicilor ce rămîn văduă, ce trebuie toate să se păzească cum se cade de acei clirici, pînă ce se va hirotoni alt episcop; iară de nu va fi rămas nice un cliric la acea besearică, atunce să le păzească nestricate mitropolitul și să le dea toate episcopului celuia ce va vrea să se hirotonească. *Tîlc.*

Țarigrădeanul cu Roma să le fie cinstile amîndurora tocma; după dinșii alexandreanul, după aceștea antiohianul, de-acia ierusalimleanul. *Gl. 36.*

Țarigrădeanul să se cinstească tocma într-o potrivă cu Roma, că așa se-au zis la al treilea canon al săborului al doilea de la Țarigrad și la canonul 28 al săborului a patra de la Halchidona, ca să nu se socotească al doilea după Roma, ce după vreame așa se cade a socoti și de aicea să fie adevărat după punerea înainte a vremii, iară nu a cinstii; că după multă vreame a cinstii besearicii romanilor, dobîndit-au cinstea tocma și acest scaun al Țarigradului, cinstindu-se cetatea aceasta și luînd mărie tocma ca și Roma cea bătrîină de săbor și de împărați, pentru mutarea scaunului. *Tîlc.*

Episcopul carele nu se va întoarce la scaun, pentru năpădirea varvarilor, acela unde va fi și acolo să-ș ție scaunul și să hirotonească și toate cîte-s ale preoției să le facă adevărat. *Gl. 37.*

Dă se va hirotoni un episcop și nu va putea să meargă la cetatea ce se-au hirotonit într-însa să șază, pentru năpădirile varvarilor, acela *Tîlc.*

a face și a pune preoți și a ședea în catedră și a face cealea ce i se cade episcopilor, să nu se apere, ce toate să fie volnic a le face și cinstea cathedrii să aibă și hirotonie a bogați clirici pre pravilă cum se cade să facă și toate câte se vor face de dinsul pe socotința pravilii să fie adevărate, pentru că nevoia carea o au adus vreamea, nu se poate socoti a fi lui urgisire, să se micșoreaze cinstea a episcopiei lui.

Gl. 38. Dă se va înnoi vreo cetate de împăratul sau va vrea să se înnoiască, atunce tocmealele cetății și ale oamenilor și lucrurile tocmealele lor besearicii să urmeaze.

Tîlc. O cetate veache ce să va înnoi de împăratul sau va vrea să se înnoiască, aceeaia să fie supt noria episcopului celuia ce s-au scris și s-au pus supt el atunce să-ș dea datul, măcară de va fi aproape încă și de eparhia altui episcop, acela ce iaste aproape să nu-ș izbîndească pre dinsa, adecă să n-aibă treabă, ce să urmeaze tocmealelor și hrisoavelor cetății și ale săborului, cum se-au poruncit și la 17 glave ale săborului de la Halchidona.

Gl. 39. Mai marele al noăi cetăți a lui Iustinian, carele se-au mutat cătră tot Elispondul (Elispondul se chiamă ținutul mării Neagre), să fie mai mare și să se hirotonească de ai săi episcopi. Iară deaca se va muta, iară să aibă treabă cu acea eparhie țarigrădeanul, cum se-au tocmnit de aceasta lucrul la Efes.

Tîlc. Atunce cînd era mai mare Ioan la ostrovul Chiprului (aceasta iaste Nea Iustinianopoli), pentru împresurările varvarilor și pentru izbăvirea robiei păgînilor, cînd supuseră creștineasca puteare a chipreanilor, atunce se mută de la ostrovul Chiprului și au pribegit la eparhia Elispondului (adecă a Mării Neagre), atunce Țarigradul i-au ertat să fie ispravnic și volnic pre episcopiile Elispondului și să fie mai mare pre toate episcopiile câte-s într-acea eparhie și eale să aibă pre dinsul începătoriu și de la al lor episcop să se hirotonească, cum se-au poruncit și la săborul de la Efes, iară deaca se va izbăvi Chiprul de cătră mîinile păgînilor, atunce iară să vie toate episcopiile și mitropoliile cătră scaunul țarigrădeanului.

Gl. 40. Cine va vrea să se călugărească, să se călugărească de 10 ani, măcar de au și poruncit dumnezeăscul Vasilie ca cela ce va vrea să se tunză să fie de 17 ani, ce cum zic și apostolii, că au închizășuit pre o fămeae besearicii de șapte ani fiind văduă și părinții au poruncit zicînd să se facă diaconiță de 40 de ani, ca să se mai întărească besearica. Drept aceeaia și noi peceatea semnăm la vreame.

Tîlc. Însă canonul 18 al marelui Vasilie zice că ceea ce se leapădă de nuntă și se aduce domnului, trebuie să fie de 16 ani sau și de 17 ani, ca obiceiurile și făgăduințele ei să fie adevărate; iar de să va lepăda de aceastea, fără scăpare se munceaște; că glasurile copilărești, zice, a unora ca acestora nu se cade a le socoti adevărate, iară canonul acesta zice să nu se priimească carele va vrea să se călugărească mai mic de 10 ani, ce să se pue unul ca acela să se ispitească bogată vreame cu socotința egumenului, doară va chibzui că va creaste dă se va îndemna mai spre bun folos, cătră tocmeală și traiul vieții călugărești. Iară mai mici de anii ce au zis marele Vasilie, să nu se facă, ca pentru să se vază besearica, cu mila lui Dumnezeu, mai tare și să-i meargă nainte și să-i sporească și

pre credincioși-i să-i arate cătră paza poruncilor, mai tari și mai vîrtoși. Dece pentr-acesta cuvînt, sfinții părinți au micșorat vreamea diaconiei și au dat să se hirotonească de 40 de ani, ca să sporească besearicii cătră mai bine, măcară deși poruncește Apostolul că vădua ceaia ce va să se aleagă la besearică, să fie de 60 de ani.

Purtătorii de rase și pustiinicul carele e netuns, de nu se va tunde *Gl. 41.* să lăcuiască în mînăstire, acela de în cetate să se gonească.

Pustinicii, cum am zice, carii împlă încungiurînd cetățile și orașele, *Tîlc.* împăroșindu-și capetele și rase neagre purtînd, aceia sau să meargă la mînăstire, să-ș tunză părul și portul altor călugări să priimească; iar de nu vor face aceasta, pustinicii dă pre în cetăți și dă pre în orașă să se gonească ca să nu batjocurească făgăduința cea deîmpreună, adecă cea de obște, și să șază la pustie, de acolo de unde numele ș-au cîștigat și au luat.

Carele va vrea să se închiză într-o peșteră, acela să petreacă întîi *Gl. 42.* într-o mînăstire 3 ani, de-acia să mai lăcuiască naintea închizătorii ș-alt an, și așa să între și să nu mai iasă, fără numai cîndu-l ca pîpi moartea, sau cătră folosința a mulți.

Cine va vrea să între într-o închisoare și a-ș luarea aminte de ale *Tîlc.* lui singur, cade-i-se mai întîi să între în mînăstire și în vreamea a trei ani să se smerească într-o frica a lui Dumnezeu mai marelui mînăstirii; de-acia să se ispitească voia lui de episcopul locului: de voe și cu toată inema îmbrățișează viața ca aceia, au ba? și să mărturisească: pohtește el într-acela chip, au ba? De-acia să mai așteapte ș-alt an afară de închisoare, ca să se înfolosească mai mult, ca să arate că nu voiaște singurătatea pentru deșarta slavă și cinste, ce pentru al lui bine. De-acia, după împlerea a atîta vreame, dă se va afla cineva stătătoriu într-o mintea sa, atunce să se închiză și de acolo să nu mai iasă fără numai de-i va cădea vreo supărare pentru folosul a mulți, sau pentru altă nevoie ce-l va îngrozi; atunce, cu blagoslovenia a episcopului locului aceluia să iasă. Iară de va eși fără de aceste vini ce s-au zis, întîi să se închiză fără de voia lui, de-acia să se pedepsească cu posture și cu alte strîmturi ca să afle tămăduire pentru împuținarea sufletului său, adecă pentru frica, cunoscînd, după cum zice scriptura, că niminea nu-ș pune mîna pe raliță, și să se întoarcă înapoi și apoi să poată fi îndreptat la împărăția ceriului.

Volnicu-i tot omul carile va vrea să fugă de furtuna lumii și în mînăstire să între, acela să se priimească. *Gl. 43.*

Dumnezeu și tatăl nostru zicînd: carele va veni cătră mine nu-l voi scoate afară, drept aceia volnicu-i tot creștinul de furtuna a marelui vihor a lumii să fugă și în mînăstire să meargă să se încue, măcară pentru fiecă pîcat ce va face, că ceaia ce pururea se pocăesc, pre aceia-i priimește Dumnezeu. Drept aceia să nu-i împiadece nice să-și oprească nice un chip de cătră împlerea voii lor. *Tîlc.*

Călugărul de să va însura sau va curvi, acela să se priimească după *Gl. 44.* canonul curvariului.

Călugărul dă se va însura, sau va măcară și curvi, acela tocma se *Tîlc.* canonește ca și canonul curvarilor, și canonul lor iaste 7 ani, după cum zice canonul 26 al marelui Vasilie, 2 ani să plîngă, 2 să asculte, 2 să cază

Cine la mine

și într-un an să se pue cu credincioșii, iară la al 8 să se priimească la priceaștenie.

Gl. 45.

Părinții să nu-și îmbrace featele în haine de mătase cînd le duc să le călugărească și așa să ia chipul, că aceasta iaste aducere aminte de trecătoarea lume.

Tîlc.

Unele de în femei, cînd vrea părinții lor să le călugărească, întîi le îmbrăca cu haine de mătase și cu altă podoabă cu toată, cu aur și cu pietri, împistrită cu mărgăritari și cu mătăsuri și așa le ducea. De-acia, așa împodobite cu mult preț, slujia oltariului; iară apoi lepăda acea podoabă numaicît și lua blagoslovenia chipului, dă se îmbrăca în haine neagre călugărești. Drept aceia părinții poruncesc să nu se mai facă aceasta de-acum nainte, că nu e lucru cîstit, nice drept, nice se cuvine, carea de voia ei au lepădat toată bucuria lumii și viața dumnezească au îmbrățișat și ș-au întărit gîndurile să fie neîntoarce și așa la mînăstire au mers, apoi să-ș vie iară pentru unele ca acelea să-și aducă aminte de trecătoarea și putreda lume, de carele se-au făgăduit să le uite, iară apoi să-ș turbure sufletul de valurile furtunii, vihorului lumii, să o bată încoace și încoalea, ca să nu poată plînge, nice să poată arăta umilința inemii.

Gl. 46.

Călugărița nu e volnică să iasă de în mînăstire fără de blagoslovenia stariței; și cînd va vrea să iasă, să nu iasă singură, ce cu alta mai bătrînă și cînd va vrea să mîe afară. Așijderea și călugărul, de nu va fi cu ertăciunea egumenului, de în mînăstire să nu iasă.

Tîlc.

Călugărița, a mînea vreodată pentru fiecă lucră afară de mînăstire, acest canon de tot au oprit de acesta lucră; iară de i se va tîmplă vreo nevoe să iasă de în mînăstire, atunce cu știrea și blagoslovenia stariței să iasă și iară să se întoarcă să lăcuiască într-însa; de aceasta nu se-au apărat, ce încă se iartă a se face, însă și aceasta să se adaogă, să nu iasă singură, ce cu alta mai bătrînă și mai matoră ce va fi în mînăstire. Așijderea, nice călugărul să nu fie volnic a eși de în mînăstire fără de blagoslovenia celui mare. Iară cine va călca aceastea porunci, acela să i se dea canon ca să se poată înfolosi.

Gl. 47.

Nice muiarea să nu doarmă în mînăstirea bărbaților, nice bărbatul în mînăstirea muerilor.

ADEVĂRAT.

Gl. 48.

Carea se-au despărțit dă cela ce va să ia episcopie, deaca se va hirotoni, iară ea să între într-o mînăstire prea dăparte de mînăstirea a episcopiei și să aibă socotință de episcop.

Tîlc.

Ca pentru să nu fie smintire și poticnire oamenilor, cade-se după tocmeala ce se-au făcut de împreună de se-au despărțit de bărbatul ei, și el deacă au mers cătră scaunul episcopiei, atunce ea după hirotonia lui să meargă într-o mînăstire, ca dup' hirotonia lui să fie de eluși departe, de episcopie, iară socotința ei toată să se facă de episcopul.

Gl. 49.

Cîte mînăstiri se fac cu știrea episcopului, atunce să nu se mai facă lăcuințe mirenești, nice să se mai dea oamenilor mireani.

Tîlc.

Așijderea scrie canonul 24 și al patruilea al săborului de la Halchidona și opreaște a să zidi mînăstire fără voia episcopului locului.

Gl. 50 și 51.

Nice mireanului nu se cade să glumească, să joace.

Nice trebuie să fie jucătoriu, nice privitoriu unde aleargă caii, nice la vînature, că mireanul se afuriseaște, iară clericului i se ia darul; că și mireanii, fiind creștini, cade-li-se cu cinste să trăiască. Drept aceea, canonul zice, carii glumesc sau fac jocuri pre la corture, sau se fac măscărici și adună oamenii cătră privire, sau se îndeletnicează cătră vînători, afuriseaște-i, iară cliricii carii vor face ori fiecare de într-aceastea, să li se ia darul. *Tîlc.*

Preste toate păreasemile să fie liturghia *прѣжде сѣннаѧ*¹⁾, fără duminicile și sîmbetele și zioa blagoveșteniilor. *Gl. 52.*

Vina pentru care lucru întru toate păreasemile, fără sîmbăta și dumineca și zioa blagoveșteniilor, nu se face liturghie, ce fac *прѣжде сѣннаѧ*¹⁾: scrisu-se-au, cum se pare, la 48 de canoane ale săborului de la Laodichia. *Tîlc.*

Coconii carii priimesc de în botez nu-i lăsa să se împreune cu coconii mumăanii, iară de-i va neștine împreuna, după împreunare el să cunoască și canonul. *Gl. 53.*

Rudenia carea e dă pre suflet, aceeaia iaste mai mare decît rudenia trupească, drept aceeaia acesta canon face-i părtași canonului curvarilor, pre cela ce au priimit de în sfîntul botez pre un cocon și apoi să se însoare să ia pre mumă-sa; dece întîi se cade să se dăspărță aceeaia nuntă. *Tîlc.*

Nu erta să se ia vară cu văr, nice fata și muma pre fecior și pre tată, nice featele surori pre tată și pre fecior, nice pre doi frați; iară de va face neștine aceasta, după despărțire șapte ani să cază. *Gl. 54.*

Și aceastea de să vor face nunte, ca niște lepădate să se despărță și carii se vor fi împreunat acestora, după cum zice acesta canon și 64 al marelui Vasilie, într-un an să plîngă, doi ani să asculte, trei ani să cază și a șaptelea să se pue cu credincioșii; și așa de să vor pocăi cu lacrăme, să se dăstoinicească dumnezeștii preceăștenii. *Tîlc.*

Romanii, pre păreasimi postesc sîmbetele; iară săborul au adusu-și aminte să ție și ei după canonul apostolesc. *Gl. 55.*

Prinzînd de veaste acest sfînt săbor de carii sînt în cetatea Romei cum calcă canonul 60 al sfîntilor apostoli, carele au poruncit să nu se postească altă sîmbătă sau duminecă, fără de sîmbăta cea mare, dece au poruncit acest săbor besearicii romanilor, acesta canon apostolesc să-l ție și ei nemișcat. *Tîlc.*

Armeanii, pre păreasemi sîmbetele mănîncă oaă și brînză; într-aceaia, se-au poruncit în toată lumea să se ferească de aceasta, iară de nu, să se afurisească. *Gl. 56.*

ADEVĂRAT.

La jertăvnic nu se cade, nice trebuie să se aducă miare și lapte. *Gl. 57.*

ADEVĂRAT.

● Mireanul să nu se priceștuiască adins eluși; iară de nu, șapte zile să se afurisească. *Gl. 58.*

¹⁾ „Înainte sfînțită“.

Tîlc. Nu se cade mireanului adins eluși să se priceștuiască dumnezăeștii taini, fiind acolo episcopul sau preotul, sau diaconul; iară cine va face aceasta, poruncit-au săborul să se afurisească o săptămînă, ca să se pedepsească să nu înțelepteaze și să gîndească să facă cealea ce nu i se cade, nice i se cuvine să facă.

Gl. 59. Fără de cășcioară de rugă, nu se poate face botezul în mijlocul casii, iară cine nu va păzi aceasta, clericului i se ia darul, iară mireanul se afurisește.

Tîlc. Însă în cămara cea de rugă, carea iaste în mijlocul casii, canonul 31 al acestui săbor au slobozit să slujască într-însa cu știrea episcopului. Iară canonul 57 al săborului de la Laodichia de aceasta n-au slobozit să se facă de episcop sau de preot; iară botezul să se facă întru niște case de rugă ca acealea, acesta canon nu lasă, ce zice: carii vor să se dăstoinicească dumnezăescului botez, aceia să meargă la adeveritele besearici și într-însele dar ca acesta să priimească, iară de nu, cine va treace aceste porunci, de va fi cleric să i se ia darul, iară mireanul să se afurisească.

Gl. 60. Cine de voia sa se va îndrăci, acela să cază supt canonul celor îndrăciți.

Tîlc. Carele pre sine va învăța de ceale ce am zis, de însutășie sau de îndrăcie, acela șase ani să cază; așijderea și cela ce poartă ursul, și cela ce creade imarmenul și nărocul, acela să fie afară de besearică, că carele se lipește domnului (după cum zice apostol) un duh iaste. Așijderea iară adevărat iaste că cela ce să lipește dracului apropie-se de împreunarea lui și amîndoi un duh sînt. Drept aceeaia, carele se face de voia sa îndrăcit și se închi-puiaște de face ale lui lucrure și supune pre sine a strîmturi ca aceasta, acela să se canonească cu canonul celui adevărat se îndrăcește, cu post și cu strîmturi și să se schimbe de întru lucrurile și răotățile drăcești.

Alt tîlc. Carii urmează obiceiurilor păgînilor și vrăjilor, sau carii dau pre sine spre jucări sau cîntece, ca să înveațe de în ceale lucrure lepădate, așijderea și carii se dau la ceia ce poartă urșii sau alte hieri cătră batjocura și rătăcirea celor mai proști și imarmenului și nărocului, și celora ce spun neamul omului, și carii cred vrăjitorilor, fărămăcătorilor și celora ce să chiamă gonitori de nori, poruncit-au de aceștea sfîntul săbor șase ani să cază, ca să stea cu cei ce cad 4 ani, apoi în alți doi ani să se pue cu cei credincioși, și așa să se dăstoinicească dumnezăeștilor taini. Iară de să vor lăsa neîndreptați și după certare nu se vor părăsi de într-aceale meștersugure ellinești, atunce de la besearică cu totul să se rumpă.

Gl. 61. Să se leapede de în petrecania creștinească cealea ce să chiamă vota și cealea ce să chiamă vrumalia (vrumalia se chiamă zborurile și praznicile ellinești), și calandele (calandele să chiamă începăturile lunilor), și jocurile dă pre la bodzi, și podoabele muerești, și obrazele ceale de tapi, și satirii și strigarea pre în teascure a lu Dionis și rîsul de pre în plithare; iară carii nu se vor părăsi după acesta canon, să fie vinovați.

Tîlc. Calande sînt zilele a fieșcării luni, ceale de întîi, în carele avea obiceiul ellinii de făcea niște jertve, iară vota și vrumalia aceastea era niște praznice ellinești, pentru că Vrumos era poreclă a lu Dionis. Așijderea și altele aseamene acestora, ca rele toate le opresc părinții a le face creștinii. Opresc iar și jocul muerilor dă pre la zborure, carele pornesc pre oameni spre șutiliri văzîndu-le, și cîte se făcea de oamenii și de muerile ellinești

4.14 44. Timotei. p. 552

cu numele dumnezăilor lor celor mincinoși; și poruncesc să nu se îmbrace bărbații în haine muerești, nice muerile în haine bărbătești, carele făcea pe la praznicile lu Dionis, jucînd. Așijderea iară, să nu pue pre ei nice feațe cu păr flocoase nice de țapi, nice de satiri. Însă obrazele aceale flocoase sînt făcute a fi de batjocura unora, iară ceale de țapi sînt făcute a îndemna spre jale și spre întristare, iară satirii era numai cînd făcea praznic lu Dionis, pentru că satirii, zicea că sînt jucătorii lu Dionis, horă împrejurul lui. Nice să chiamo și să pomenească numele lu Dionis pre la teascure cînd calcă vinul, nice să rîză și să răcnească cînd bagă vinul pre în plithare. Iară Dionis se chema că iaste dumnezăul ellinilor, învățătoriul beției și dătătoriul vinului, carele ș-acuma fac țărani, neștiind ce fac. Drept aceeaia părinții scoțînd și lepădînd, de întru viața creștinilor toate deșertările și rătăcirile idolești, nu lasă să facă creștinii cîte de rînd se-au zis în canonul acesta, ce de vor fi carii fac aceastea clirici, poruncește să li se ia darul, iară mireani de vor fi, să se afurisească.

Citeniile de mucenici carele se-au făcut de ellini să nu le bage în *Gl. 62.* besearică.

Citeniile mucenicilor carele se-au făcut și se-au scris de ellini cătră *Tîlc.* ocară mucenicilor a lui Hristos, acealea nu se cade să se citească pre la besearici, ce focului să le dea, iară dă se va afla neștine prîimindu-le, să fie anathema.

Mireanul să nu înveațe nice să spue cazanie, că au doară sînt toți *Gl. 63.* proroci, au doară sînt toți apostoli?

Datoriu iaste fieșcine să-ș cunoască rîndul său și să nu se facă *Tîlc.* păstoriu oilor, fiind picior, el să se facă lor cap, ce să se pleace cinului care e de la Dumnezeu dat și să-ș deșchiză urechile spre cuvîntul de dăscălie al celuia ce au luat darul, pentru că nu sînt toți proroci, nice toți apostoli. Drept aceeaia mireanii să nu spue cazanii, nice să rîdice cuvinte de întru învățături, trăgînd lor și voind să fie în rînduiala dăscăliei.

Aprinzările de foc pe în prăvălii pre la luni noao și le sār, acealea *Altul.* să se strice.

Unii oameni aprinzînd focure naintea prăvăliilor sau pre dănaimea *Tîlc.* caselor și cînta lîngă dinsele după obiceiurile celor dă demult. Părinții, stricîndu-le, poruncesc ca însă de să va afla cliricul unele ca aceastea făcînd, să i se ia darul, iară mireanul să se afurisească; pentru că și Manassia *Zri.* împărat cu vrăjile, trecîndu-și coconii pre în văpaia focului, mînie pre Dumnezeu.

În săptămîna cea de după paști, tot creștinul să prăznuiască. *Gl. 64.*

Cade-se să prăznuiască creștinii și să se bucure întru psalmi și întru *Tîlc.* cîntări pre la sfintele besearici, preste toată săptămîna ceaia ce iaste după sfînta înviiare a lui Hristos, Dumnezeuul nostru.

Cliricul carele va mîncea sînge, aceluia să i se ia darul, iară mireanul *Gl. 65.* să se afurisească.

ADEVĂRAT.

Să nu strici dumnezăeștile cărți, nice le da să le strice, de nu va fi *Gl. 66.* putredă de tot.

Tîlc.

Nu se cade cuiva să strice ceva de în toate cărțile de în leagea veache sau de în leagea noao și mai ales de într-ale sfinților învățători, sau să le dea batjocoritorilor de cărți sau celora ce vînd miroseale, să le vînză, să le spargă și să le strice, fără numai de va fi mîncată de molii sau putredă de apă, sau într-alt chip va fi stricată. Iară cine va călca ce am poruncit, acela într-un an să se aforisească.

Gl. 67.

Nice unul de în mireani să nu între în oltariu, fără numai împăratul sau domnul.

Tîlc.

Oltariul să fie necălcat de mireani, iară împăratul și domnul nu se opreaște a intra într-însul, oricînd va vrea să aducă dar lu Dumnezeu.

Gl. 68.

Muerile nu se-au slobozit să grăiască ceva în besearică.

Tîlc.

De vor vrea ceva, să înveațe acasă, să-ș întreabe bărbații-și.

Gl. 69.

Carele-i va trebui să înveațe dă împreună obiceiurile ellinești, dă se tăvălesc și adună oamenii să privească, sau se împodobească afară de cumu-i se cade, acela să se afurisească.

Tîlc.

Carele va fi învățat leagea creștinească, apoi-i va trebui să înveațe obiceiurile ellinești și se va înălța pre obiceiul tocma la privire, ca să-l vază ce face, sau va face cealea ce să chiamă chiliotas (adevă tăvăliri), sau se va îmbrăca întru niscare podoabe, carele sînt afară de cum se cade creștinilor, acela să se afurisească.

Gl. 70.

Cine se va însura cu eretici, aceaia nuntă adevărită nu e; iară de vor vrea să lăcuiască unul credincios și altul eretic, atunce de vor vrea, să fie.

Tîlc.

Nu se cade pravoslavnicului să se împreune cu fămeae eretică; sau iară, de să vor afla niscare oameni să fie necredincioși și se vor fi împreunat nuntei pre leage, de-acia unul de într-însii va fi venit la credință, iară ceaialaltă să va fi ținut încă supt rătăcire; și iară într-alt chip, atunce de va vrea credinciosul să șază cu cea necredincioasă, să nu se despartă, după cum zice dumnezăescul apostol, că se sfințească bărbatul necredincios de muiarea credincioasă și muiarea necredincioasă de bărbatul credincios.

Gl. 71.

✕ Crucea ce va fi semnată pre pămînt, să se strice. ✕

Tîlc.

Cade-se noao să punem toată nevoința să facem cinste cum se cade făcătoarei de viață cruci pespe carea ne-am izbăvit de căderea cea dă demult; și de va face cineva chipul crucii pre pămînt jos, aceaea să se strice, ca cea ce îmblă să nu calce, nice să se batjocorească steagul biruinții noastre.

Gl. 72.

Pre la besearici nu se fac ospeațe și praznice, nice covoară să aștern, iară carii nu se vor părăsi, să se afurisească.

Tîlc.

Nu se cade besearica a lui Dumnezeu a o socoti casă proastă și într-însa să se facă ospeațele și în lăuntru să mănînce, sau să aștearnă covoară, ce carele va face aceasta, de nu se va părăsi, să se afurisească.

Gl. 73.

✕ Glasul celuia ce cîntă și carele citeaște la besearică, fără podoabă și fără tocmeală, iaste nepriimit. ✕

Tîlc.

Cu dășchidere și la multă rugă se cade să cîntăm lui Dumnezeu, carele veade ceale ascunse; să nu se cînte cu vaete netocmite și să se nevoiască cu firea cătră strigare, că învață sfîntul cuvînt pre fiii lu Izrail zicînd: fiți smeriți și de Dumnezeu temători. Așijderea iară să nu se cînte ceva cum nu se cade și de cealea ce nu se cuvin tocmealii besearicii.

În sfînta curte a besearicii cîrciumă să nu se facă, nice bucate vînză- Gl. 74. toare deșarte. Carele va face de într-aceaste doao să se afurisească.

Poruncește mîntuitoriul nostru și Dumnezeu: casa lu Dumnezeu Tîlc. să nu se facă casă dă neguțătorie. Drept aceaia, nu trebue în lăuntru sfîntei grădini a besearicii a face cîrciumă, nice bucate să se pue sau alte vînzări să se facă; iară oricine se va arăta că face vreunele de aceaste, acela să se afurisească.

Creștinul împreună cu fămeae nu se îmbăiază; însă de va fi cleric Gl. 75. i se ia darul, iară de va fi mirean se afurisește.

ADEVĂRAT.

Carele s-au botezat, să-ș mărturisească credința, în săptămîină, joia. Altul.

Cade-se celuia ce vine la dumnezăescul botez (cum poruncește Tîlc. și canonul 46 al săborului de la Laodichia) să înveațe credința în joia a fieș-căriiia săptămîni și să o mărturisească și să o grăiască naintea preotului sau a episcopului.

Carele va face merinzi sau altceva pentru nașterile după praznicul Gl. 76. Preacistei, acela să se afurisească.

Nu se cade de aceasta a zice sau a scrie ceva noi proștii, dă nespusa Tîlc. naștere a featei care pespe fire și graiu, au născut pre neîncăputul cuvînt trup. Drept aceaia cine se va afla cocînd merinzi după zioa nașterii adev-ritului nostru Dumnezeu și acealea le va da cuiva, în loc de cîntea zăcerii și nașterii a curatei maici a lui Dumnezeu, acela de va fi cleric să i se ia darul, iară de va fi mirean să se afurisească, că fără de dureare mărturisim dumnezeiasca naștere de în Preacista, ca și îngrecarea fără de sămîntă.

Carele fără dă nevoe se va lipsi de besearică trei săptămîni, acela Gl. 77. să fie nepriceștuit.

Carele fără dă grea nevoe sau o nelisnire oarecum se va lipsi dă Tîlc. besearică trei săptămîni, de va fi cleric, să i se ia darul, iară mireanul să se afurisească.

Carele va adaoge la *сѣй Бѣ*¹⁾, de va zice *Распныйсѧ*²⁾, acela Gl. 78. să fie eretic.

Povestește-se că în zilele împărăției a lui Theodosie cel Mic, cînd era Tîlc. cu litiia la cîmp, înălțatu-se-au în sus un copil și în mult ceas fu nevăzută, și acolo au zis dumnezăescul glas, zicînd să nu mai pue la *сѣй Бѣ*¹⁾ să zică *Распныйсѧ Наск радн*³⁾, cum au fost bîrfind nebunul Pavel Damaschin, Samosatul. Pentr-aceaia oricine va împreuna cîntării a lui *сѣй Бѣ*¹⁾, gl. 3. glas ca acela, ca un eretic să se anathemisească. Afla-vei de aceasta și la Damaschin, la a treia glavă, povestind mai lat pentru *тр(с)тару*⁴⁾ și pentru ce vină se-au rîdicat copilul.

Să nu semnezi miel pre chipul lui Hristos, ce adevărat singur sfinția sa. Gl. 79.

¹⁾ „Sfinte Dumnezeule“.

²⁾ „Răstignitu-s-a“.

³⁾ „Răstignitu-s-a pentru noi“.

⁴⁾ „De trei ori sfințit“.

Tîlc. Mielul se-au luat în chipul adevăritului Hristos Dumnezeuul nostru; drept aceea nu trebuie a cinsti chipul mai întîi decît adevărîta și să nu scriem miel întru cinstitele icoane arătîndu-l Predetice cu degetul, ce singur adevărat Hristos și Dumnezeuul nostru să se semneaze pespe în omenire cu scrisoarea șarurilor.

Gl. 80. Robul carele-l slobodește stăpînu-său, naintea a doao mărturii să-l slobodească.

ADEVĂRAT.

Gl. 81. Trupului mort nu se cade să se pricestuiască.

Tîlc. Pentru că se-au scris: luați de mîncăți, iară trupurile moarte nice a lua, nice a mîncea nu pot, drept aceea nimenea să nu dea dumnezăiasca și sfînta priceaștenie trupurilor moarte.

Gl. 82. Carii nu vor ști, nice vor mărturisi că se-au botezat, aceia să se boteaze.

Tîlc. Cîți nu știu de în nevîrsta copilăriei lor, botezatu-se-au au ba, nice se află niscare mărturii credincioase să știe adevărat botezați sînt, atunce neîndoîți fără de nice o poticnire să se boteaze.

Gl. 83. Cine va strînge curve spre alunecarea și pierzarea sufletelor, acela să se afurisească.

ADEVĂRAT.

Gl. 84. Muiarea carea va fi lăsată de bărbat și va lua altul preacurvă iaste; și carele-ș lasă muiarea și ia alta (după cum zice Domnul), așijderea preacurvariu iaste.

ADEVĂRAT.

Gl. 85. În besearică nu se bagă dobitoc, fără numai cînd se va tîmpla în cale mare nevoe.

Tîlc. Cine, de mare nevoe, cînd nu va fi alt lăcaș, de-ș va băga asinul său în sfînta besearică, de va fi cleric, să i se ia darul, iară mireanul să se afurisească.

Gl. 86. * În sîmbăta cea mare pînă la miezul nopții să ne îndestulăm cu postul, adecă să ne postim.

Tîlc. Însă Mathei zice că au învis domnul sîmbătă, de vreame, iară Luca la miezul nopții, deci se cade în sîmbăta cea mare a posti pînă la miezul nopții. De-acia, atunce cine va vrea, să mănînce, că să înțeleagă de în cuvintele cestor evangheliști că au învis domnul la vreamea amiază-noapte.

Gl. 87. După văhodul vecerniei sîmbetei, să nu se facă metanii pînă la văhodul vecerniei a duminicii.

Tîlc. De la purtătorii de Dumnezeu părinți, pe pravilă am luat să nu plecăm genuchiul la pămînt duminicile, ca cum am cinsti învîierea domnului. Drept aceea părinții au făcut canonul acesta credincioșilor, arătînd cum trebuie să se facă paza aceasta, ca să nu se uite ca, după văhodul de la vecernia sîmbetei, care fac preoții cătră oltariu, de atunce să nu se

Pag 470.

VERICAM. 8. 8. din IV de. Nilas -

mai facă metanii pînă la ceaialaltă seară după văhodul vecerniei al duminicii, ca noi să prăznuim înviiarea noaptea și zioa întreagă deplin.

Și cine dă și cine ia erbi omorîtoare de pîntece, sînt aceia omorîtori *Gl. 88.*
de oameni.

Supt canonul ucigașilor zace și carii iau și carii dau erbi omorîtoare *Tîlc.*
de feciori.

Care bărbat se va duce de nu se va mai vedea, fămeaia, de nu-i va *Gl. 89.*
veni veaste că au perit, ea mai nainte se va mărita; aceeaia preacurveaște,
iară de să va întoarce bărbatul, de va vrea să o ia, volnic e.

Lipseaște acestui canon nearăua lui Iustinian, carea iaste într-a șaptea *Tîlc.*
titlă a 28 de cartea împărătească. Și poruncește și aceeaia zicînd: o fămeae
de va avea un bărbat ostaș și se va duce la oaste și-i va veni veaste
că au perit, atunce într-alt chip n-are cum să se poată mărita după alt
bărbat, pînă nu va afla adevărat de la mai marele numărului (adecă al
oștii) la carele bărbatul ei au fost slujind, stînd înaintea și sfînta evanghelie,
să aducă aminte de lucrurile lui, mărturisind adevărat cum bărbatul
ei au murit. Pomeniri ca acestea să ia. De-acia după încredințare ca aceasta
încă să așteapte vreame de un an; iară cine se va mărita după altul
fără paza aceasta, și ea și cela ce o au luat, să se pedepsească ca niște
preacurvari. Iară de va fi păzind ea paza aceasta și apoi se vor afla minci- *Zri.*
noși ceia ce o au încredințat cu jurămînt, atunce aceia să li se ia slujba
și să dea 10 litre de aur cătră cela ce l-au mințit și s-au prins de au zis
că au murit; iară el, de va vrea să-ș ia muiarea, nu se apără.

Carele se jură în jurămîntul ellinesc, acela să se canonească, că se *Gl. 90.*
afuriseaște.

ADEVĂRAT.

Și ceia ce îndeamnă și ceia ce iau de răpesc muiarea, de vor fi clirici *Gl. 91.*
să li se ia darul, iară mireanii să se anathimisească.

Așa răspunde acestui canon 27 al săborului de la Halchidona, scrisu- *Tîlc.*
se-au de noi într-acela, pînă nu vor duce răpitorii pre cea răpită la logo-
ditul ei, de va fi fost logodită, iară de nu va fi fost, să o ducă la părinți,
fiind mireani. Pînă atunce de anathema să nu scape.

Carii se întorc de în ereticie, așa să se priimească: arianii, mache- *Gl. 92.*
donianii, navatianii, curații, stîngacii, și patrusprezeceanii, adecă mier-
curașii și apolinarii, deaca-ș vor anathemisi tot eresul, pre aceștea-i ungem
numai cu sfîntul mir la frunte, la ochi, la nări, la gură, la urechi; și sem-
nîndu-i zicem: *печатъ даръ аха стгв* ²⁾).

Unii de în eretici se botează, iară alții numai cu sfîntul mir ce se ungu, *Tîlc.*
iară alții anathemisindu-și tot eresul se priimescă la preceștenie. Dară
căce cei ce să botează și căce cei ce să ungu cu mir și căce ceia ce anathe-
misesc tot eresul lor și al altora, numai cu aceasta îndăstulîndu-se, la
priceștenie să priimesc. Canonul acesta-i arată, măcară de vor fi venit
și de în multe eresure, cînd pavlichianii (carii se trag de la Pavel Samosatul
și alți eretici), vor veni cătră pravoslavnică credință, priimindu-i să se

1) "Pecetea darului sfîntului duh".

boteaze ca niște ellini. În zioa de întâi cearem să-și anathimisească eresa lor și să-i facem așa câte puținel creștini, iară a doa zi să-i învățăm cuvîntul adevărîtii; de-acia în cealealalte să-i învățăm ce trebuie; și așa deaca-i vom închizășui besearicii și să asculte dumnezăeștile scripturi, atunce-i dăstoinicim și dumnezăescului botez.

Tîlc. Pavlinisteanii să-i botezăm de a doa oară; evomianii, mondanisteanii, savelianii și toți cîți vor fi de într-însii priimiți ca niște ellini, în zioa de întâi să-i facem creștini, iară a doa zi oglașeni, iar a treia zi să le cetim molitvele ceale de blăstem suflînd de trei ori în obraz și în urechi, și așa să-i învățăm și să-i facem să se zăbovească în besearică, să asculte scripturile; de-acia atunce să-i botezăm. Iar maniheii și umentianii și marchionisteanii și severianii și alții carii vor fi de în eresure aseamene acestora, trebuie să li se dea să-ș anathimisească tot eresul și așa să se priceștuiască sfintei priceaștenii.

Alt tîlc. Carii-și cresc părul și-l împletesc, sau-l văpsesc, sau-l încrețesc, tocmindu-se spre stricarea celora ce-l vor vedea, aceia să se afurisească.

Tîlc. Carii-și împodobesc capul și-ș înfrîmțează părul cu împletituri cătră stricăciunea celor mai proști și petrec cu leane, de aceia poruncit-au săborul să se afurisească, pentru că se cade petrecania noastră să fie curată și cu frică să ne apropiem lui Dumnezeu cu cît ne va fi putearea pentru curățiile de în viață și să împodobim cu bunătăți pre omul cel de în lăuntru și pre cel de din afară.

Gl. 93. Carele va zăcea cu muiare și nu va băga seamă nemica, ce va intra în besearică, acela să se scoată afară și de în oglașenii; de-acia, de nu se va păzi, să i se ia darul sau să se afurisească.

Tîlc. Carii vor face sfintele besearici case proaste și vor intra într-însele fără băgare în seamă, măcar de vor fi și neînsurați, aceia să se scoată afară și de în oglașenii; așijderea și ceia ce șed cu mueri și merg la besearică. Iară oricarele ce nu va păzi aceasta, ce va ținea sfintele besearici fără semuire, acela de va fi cleric, să i se ia darul, iar mireanul să se aforisească.

Gl. 94. Preacurvariu iaste carele ia pre logodita altuia.

ADEVĂRAT.

Gl. 95. Unii oameni frig carne pre în besearici ovreiaște, pre carii de-i va erta cineva să ia ceva de la ei, acela să nu fie preot; iară de va aduce aicea cineva de acasă, după cum place celuiia ce le aduce, atunce să le ia; iară așa, aducerea aceiaia să se facă afară dă besearică.

Tîlc. Unii oameni dăspre laturile Armeniei aducea mădulare de carne dă frigea întru sfintele case, unele despărțite de dînșii, și le da preoților, făcînd ovreiaște. Dece de aceastea prinzînd de veaste părinții ce să face, opresc a se mai face și poruncesc să nu fie preoții volnici a ceare mădularele acele dăspărțite de carne, ce să le sosească cît place dă le dă cel ce aduce; și aducerea lor afară să fie de besearică, iar de nu, carele va face în alt chip, să se afurisească.

Gl. 96. Zugrăviile carele îndeamnă vederea omului cătră răotăți să nu se zugrăvească; iară cine va călca aceasta să se aforisească.

Ochii-ți drept să vădă și toată paza să ferească inima ta, așa poruncește înțelepția; pentr-aceaia socotit-au părinții cum se cade zugrăviile carele se fac pre scînduri, pre păretare sau pre zidure, dă strică mintea omului și îndeamnă pre ceia ce le vād cătră răotăți, de acum nainte să nu se mai facă; iară cine va treace aceasta, poruncit-au săborul, să se afurisească. *Tîlc.*

Carele va vrea să se cuminece, acela să-ș pue mîinile în chipul crucii pre piept și să ia cu gura. Iară carele va face vas de aur, sau de alt lucru ceva, să ia în locul mînilor, acela să se aforisească. *Gl. 97.*

Pre toată simțirea a zidirilor între-ace zidirea omului, carele e zidit pe obrazul lu Dumnezeu; drept aceaia iaste casă și trup a lui Hristos, după cum zice dumnezăescul apostol. Dece oricarele va vrea să se împreune dumnezăeștii priceaștenii și nu o va lua cu gura închipuindu-ș mîinile în chipul crucii, ce va face vas de aur sau de altceva în locul mînilor, ca pespe acela să priimească dumnezăescul dar și să se vrednicească aceii priceaștenii, afurisit să fie el și cela ce i-o dă, ca niște oameni ce cinstesc mai întîi lucrul fără de suflet de supt mînă decît chipul lui Dumnezeu. *Tîlc. Zri.*

Mai decît toate să se socotească cîtiirea a păcatelor și să caute cătră întoarcere, și așa să se socotească mila. *Gl. 98.*

Poruncit-au părinții canoane de toate păcatele pusu-le-au să fie de toată socoteala celuia ce au luat putearea de la Dumnezeu a lega și a dăzlega, ca el să caute cîtiirea păcatului și să caute întoarcerea păcatosului, și așa să împartă mila, să aducă vindecare tocma împotriva puterii celui bolnav; că tot cuvîntul lui Dumnezeu, și celuia ce i se-au rînduit oblăduirea de păstorie, într-aceasta iaste și stă, adecă să rîdice rătăcita oae, iară să nu o împingă să o surpe în prăpastia nepriceaperii, și pre cel mușcat de șarpe să-l tămăduiască au cu mai iuți și tare erbi, sau cu mai moi și mai blînde. *Tîlc.*

Sfîrșitul șaselui săbor al sfinților părinți carii se-au adunat la Trulla.

● SFÎNTUL A TOATĂ LUMEA SĂBOR AL 7.

Făcutu-se-au deaca trecură ani 120 de la șasele săbor pînă la șaptele; și se adună a șaptele săbor la mitropolia Nicheii de la Vithinia 367 purtători de Dumnezeu bărbați, într-al optulea an de împărăția lu Costandin și a mîne-sa Irinei. Mai marii săborului acestuia era vestitul Tarasie, patriarhul Țarigradului, iară ispravnici în locul sfîntului Andrian, papa de la Roma, era cuceritul, Petr, protopopul sfintei besearici de la Roma, și alt Petr, preot și igumen al cinstitei lavre a sfîntului Savei de la Roma, încă și Ioan și Thoma, preoți luminați cu postul, fiind ispravnici în locul patriarșilor dăspre Anatolie, adecă a lu Politian, papa de la Alexandria, Theodorit de la Antiohia și Ilie al Ierusalimului. Și acest sfînt și a toată lumea săbor adunatu-se-au asupra celora ce se leapăda de închinarea cinstitelor și sfintelor icoane. Că ei, ocaanicii de ei, pe Hristos adevăritul nostru Dumnezeu nu îndrăzniră să-l hulească de tot, iară cu lucrurile și cu faptele tot gîndia să-l ocărască și să-l hulească, și fără omenie, ca

niște spurcați, îndrăzniră a zice că cine se închină sfintei lui icoane, acela, zice, se închină ca și unui idol, pespe carea se goneaște și fuge înșelăciunea idolească. Și de toți era batjocorite, și le târîia pre mijlocul târgului și le călca arzîndu-le și scuipîndu-le, făcînd multă jale, ocară și întristare naintea creștinilor, unele ca acestea făcînd și pe alte sfinte icoane ale altor sfinți. Așijderea și pe creștinii carii le cinstiia, muncia-i și-i goniia și cu rea moarte-i omorîia, neștiund nice aducîndu-ș aminte ocaanicii pentr-acealea lucruri ce făcea cum rîdică mai vîrtos războiu asupra lui Hristos și a sfinților lui, și pentr-aceaia pre ei singuri se deaderă cu blăstem focului de veaci. Iară sfînta icoană a lui Hristos, adecă chipul, noi o cinstim ca cum n-am sta într-acea vedere, ce pentru vederea și pespe vedere noi ne înălțăm și ne rîdicăm mintea și ni-o întărim cătră cel de sus; și așa, îndulcindu-ne de apropiare cătră Dumnezeu, ne sfințim cu mila și cu darul lui. Drept aceaia acest sfînt săbor a totă lumea, cu toții împreună și cu răspunsul și socotința a tot dumnezăescul și sfîntul săbor, cu legătură nedăzlegată deaderă-i anathemei pre iconomașii carii zicea că icoana lui Hristos și ale sfinților sînt idoli. Și au făcut 22 de canoane, ca să fie de întărirea și de folosul pravoslavnicilor creștini.

ЕѢ АѢ'ТО Ѡ СѢТКОРЕНІА СѢК'ТА СѢЧС¹⁾.
#

ÎNCEPĂTURA SĂBORULUI DE LA NICHEA A DOA OARĂ, CARELE AU FĂCUT CANOANE 22.

- Gl. 1. Pentru să se întărească dumnezăeștile canoane cu dragoste și cu userdie.
- Gl. 2. Pentru să știe episcopul toată dumnezăiasca scriptură.
- Gl. 3. Pentru să fie neîntărită toată rînduiala carea să face de boiari mireani.
- Gl. 4. Pentru de va ceare episcopul aur sau argint de la ceia ce sînt supt dinsul.
- Gl. 5. Pentru ceia ce vin dă se pun la cliros pespe dar, sau cu mită.
- Gl. 6. Pentru să se facă săbor o dată peste an.
- Gl. 7. Pentru să se pue sfintele moaște la tîrnosenie pre în besearicile carele nu-s tîrnosite cu dinsele.
- Gl. 8. Pentru să nu se priimească ovreai lesne și curînd.
- Gl. 9. Pentru cela ce va face carte pe ascuns împotriva sfintelor icoane.
- Gl. 10. Pentru cliricul carele-ș lasă a lui moșie.
- Gl. 11. Pentru să fie iconom pre la toate besearicile de într-al său cliros.
- Gl. 12. Pentru să fie neîntărite și nevîndute bucatele sau unealtele de episcop sau de egumen.
- Gl. 13. Pentru ceia ce să amestecă cu episcopia sau cu mînăstirea.
- Gl. 14. Pentru să nu citească pre ambon carele nu va fi hirotonit de episcop.
- Gl. 15. Pentru să nu se pue un cliric la doaă besearici.
- Gl. 16. Pentru împodobirea episcopului și a cliricului în haine frumoase, sau se ung cu miroseale.

¹⁾ „În anul de la facerea lumii 6296“.

Pentru cela ce va vrea să zidească mînăstire.

Gl. 17.

Pentru să nu se pue mueri la episcopii sau la mînăstiri.

Gl. 18.

Pentru să nu ceară argint de la ceia ce vin la rînduiala preotească.

Gl. 19.

Pentru să nu mănînce la un loc călugării și călugărițele.

Gl. 20.

Pentru să nu iasă călugărul sau călugărița de într-a sa mînăstire.

Gl. 21.

Pentru să nu mănînce deosebi singuri cu muierile nice ceia ce se fagăduesc a se ținea neînsurați, nice carii vor să se preotească, nice călugării.

Gl. 22.

CANOANELE SFÎNTULUI SĂBOR A 7.

VII lea

Dumnezăeștile canoane cu userdie le întărim ale sfîntilor apostoli și ceale șase săboară a toată lumea și ceale ce s-au făcut pre în bogate locure, încă și ale sfîntilor părinți ai noștri carii se-au luminat și s-au însuflețit de întru unul și acelaș duhul sfînt. Dece pre carii ei au anathimisit anathimisimu-i, pre carii au surpat surpămu-i, cărora au luat darul luămu-l și noi, pre carii au afurisit afurisimu-i și pre carii au canonit canonimu-i. Gl. 1.

În zilele lui Costandin, nepotul trăcleatului și urîtoriului de Dumnezeu, Copronim, și a mîni-sa Irinii, carii era de la Athina, adunatu-se-au a doa oară la Nichea, de se-au făcut acesta săbor, 367 de purtători de Dumnezeu părinți, cu sfatul și cu socotința lui Tarasie, sfîntul arhiepiscop de la Tarigrad. Și adunarea lor se-au făcut asupra luptătorilor de icoane; ce să zice ceia ce dosădiia creștinii, și pre aceia anathimisiră iară besearicii au dat podoaba cea de întîi și să se ție și obazele icoanelor, și bine au poruncit cu dragoste și cu userdie să se sărute. Așijderea iară întăriră și sărutară să se închine și chipului cinstitei cruci și adevărarea canoanele ale prea lăudaților și sfîntilor apostoli și ale celor șase sfinte săboară ale lumii și ale celor ce se-au adunat pre în bogate locure. De-acia carii au fost anathimișiți dă dinșii anatimisescu-i și ei, iară carii se-au urgisit de li se-au luat darul pentru vreo vină, așijderea-i urgisesc și aceștia pre cei afurișiți afurisescu-i și cei ce sînt supuși supt canon, tocma-i canonesc neadăogînd sau scoțînd nemica de în cela ce au pus și au tocmît sfînții apostoli și purtătorii de Dumnezău părinți. Tîlc.

Cine va vrea să se facă episcop, să știe psaltirea și să nu o știe prost, ce cu userdie sfintele canoane, sfînta evanghelie, cartea apostolului și toată dumnezăiasca scriptură; iar de nu, să nu se hirotonească. Gl. 2.

Carele va vrea să se aducă la spița episcopiei, cade-i-se cu totul să știe psaltirea și să o tîlcuiască ca să înveațe și pe clirosul carele e supt dinsul, așa să o știe și ei. De-acia să se ispitească vîrtos și de mitropolitul de va putea ști cu deadinsul sfintele canoane, sfînta evanghelie, cartea a dumnezăescului apostol Pavel și toată dumnezăiasca scriptură, și mintea lor să ispitească și să priceapă scripturile, pentru că tocmeala și bogăția arhieriei (după cum zice marele Dionisie) iaste meșterșugul cel adevărit al dumnezăeștilor scripturi. Și așa, de va avea minte și priceapere, să se hirotonească, iară de nu, să nu se hirotonească; pentru că au zis Dumnezeu pespe prorocul Osie: acela, zice, înțeleagerea mea au lepădat, lepăda-te-voiu i eu să nu-mi slujești, nice preot să-m fii. Osie, gl. 3.

Gl. 3. Toată aleagerea carea se face de boiari mireani să nu fie adevărată.

Tîlc. Întru multe canoane zisu-se-au cum trebuie de vor putea să facă aleagere de toți episcopii a fieșcării eparhii pentru cela ce vine să se înalțe la episcopie; iară de nu, măcară să facă rînduială împreună dă trei și să fie la acea rînduială și scrisorile celora ce lipsesc. Iară cine va fi ales de boiari mireani și prespe dinșii va lua vreo besearică, aceeaia punere nu e numai netare, ce carele dobîndește arhieria sau preoția într-acesta chip, aduce asupra lui luarea darului și afurisanie.

Gl. 4. Poruncim să nu cumva să gîndească episcopul a ceare aur sau argint sau alt chip ceva de la clirici sau călugării carii-s supt dinsul. Iară carele va ceare aur sau alt chip, sau se va afla, pentru patema și userdia lui cea rea, dă va opri pe cineva de liturghie sau va afurisi pre cineva vreunul dă în cliricii lui, sau va închide beserică cinstită ca să nu se facă într-însa sfintele ale lui Dumnezeu slujbe, acela să fie supus patemei lui, pentru că zice Petr apostol: nu paștereți turma cu necăjire, ce cu voe după Dumnezeu, nu cu dobînzi reale, ce cu userdie; nu ca cum ați oblădui poporul și cliricii, ce ca niște chipuri ce sînteți turmei.

Tîlc. A canoni și afurisi, de aceasta iaste dată de întru sfintele canoane episcopilor, ca stricăciunile cliricilor celor ce sînt supt dinșii sau ale ș-altor oameni, duhovnicește și părințește să se îndrepteaze; iară cine va fi avînd puterea aceasta, de vor afurisi pre cineva sau-i vor canoni pentru patima userdiei lor cea rea, sau vor ceare aur sau altceva, aceia pe dreptate să cază supt patima lor, ca să se înveațe și să știe să nu canonească dobitocește.

Gl. 5. Carii se laudă pentru darea aurului că se-au pus la besearică și dosădesc și ocărăsc pre cei ce sînt aleși pentru bunătățile și se-au pus la besearică fără de dări, socotit-au săborul acela să-ș ia cinul său cel mai de jos, iară de nu se va lăsa, să se canonească; iară cine va face aceasta întru hirotonie, acela să se tae de priceaștenie ca și Simon vrăjitoriul de Petr.

Tîlc. Cuvîntul și bunătatea se cade întîi a se cinsti, și trebuie să se pue întru clirosul besearicii, ceia ce se află fără de darea aurului; iară să nu fie dosădiți și ocăriți de ceia ce sînt puși la besearică, cu niscare dări, ce mai vîrtos încă să fie lăudați pentru bunătatea vieții, aleși fiind de duhul sfînt. Iară carii se vor lăuda pespe acea spurcată dare și cu acel hitlean obicei care e striin de Dumnezeu și de toată sfinția, cu față dăscoperită și cu gură fără de rușine, de dosădesc pe cliricii ceia ce sînt puși la besearică fără dări, aceia să se scoată de în rîndul lor și să se pue în spița cea mai de jos; iară de nu se vor lăsa tot dosădindu-i, atunce cu canon să se îndrepteaze. Însă aceastea le-am zis pentru clirosul ce să aleage; iară cîți dobîndesc hirotonia pentru niscare bani, să se ia darul și lor și celora ce i-au hirotonit.

Gl. 6. Deaca vreame ce nu se va putea face săbor de doa ori într-un an, cum au socotit părinții mai nainte vreame, socotit-au iară (după cum au zis săborul a șasea) să se facă măcară o dată într-un an. Iară de va opri vreun domn sau boiariu, să se afurisească; iară episcopul carele se va lenevi, să se canonească; iară deaca se va face săborul, de va lua ceva mitropolitul de la episcopi, atunce să i se ceară împătrat.

Întăreaște și acest săbor să se facă săbor a toată eparhia o dată *Tîlc.*
 într-un an, iară de se va afla vreun boiaru al ținutului aceluia apărînd
 adunarea episcopilor carea se face pentru tocmealele, lucrurile și rîndurile
 evangheliei, acela să se afurisească; așijderea și mitropolitul carele să leni-
 veaște a face aceasta fără dă nice o primejdie și nevoe, acela pe pravilă cade *Zri.*
 supt canon. Și mai poruncește încă acesta săbor să nu fie volnic mitropo-
 litul a lua ceva de în ceale ce aduc epicopii cu dinșii, au dobitoc au altceva,
 iară de se va vădi că ia ceva de la dinșii să i se ceară aceaia împătrată.

Să se pue sfintele moaște la tîrnosanie în sfintele besearici, cu molitve *Gl. 7.*
 cumu-i obiceiul, în carele nu sînt, iară cineva va tîrnosi fără de acestea
 să i se ia darul, ca unui călcătoriu de tocmealele besearicii.

Însă cîte besearici se vor fi zidit mai nainte de săborul acesta, fără *Tîlc.*
 de rugile episcopilor cum se cade și fără de moaștele sfinților mucenici,
 poruncitu-se-au de acesta săbor să se pue într-însele moaștele sfinților
 și să facă și tîrnosanie cum se cade. Însă cîți de în episcopi, după săborul
 acesta se vor afla tîrnosind besearici fără de moaștele sfinților, urgisitu-i-au
 să li se ia darul ca niște călcători ai tocmealelor besearicilor.

Ovreaii nu trebuie să-i priimești, de nu se vor arăta că se întorc cu *Gl. 8.*
 inemă curată.

ADEVĂRAT.

Cine se va afla făcînd pre ascuns vreo carte împotriva cinstitelor *Gl. 9.*
 icoane, acela de va fi de în rîndul preoțesc să i se ia darul, iară mireanul
 sau călugărul să se afurisească.

ADEVĂRAT.

Cliricul carele-ș va lăsa lăcașul lui și se va duce la altul fără știrea *Gl. 10.*
 episcopului său și a țarigrădeanului, acela să nu se priimească nice în casă,
 nice la besearică; iară carele va face aceasta și nu se va părăsi, aceluia să
 i se ia darul; iară de vor face aceasta cu știrea celora ce am zis, atunci
 iară să nu se priimească să ia griji mirenești, sau de vor și lua ei, să se
 părăsească; iară de nu, să li se ia darul.

Cliricul striin de va merge să între la împărtășeasca cetate, acela *Tîlc.*
 nu trebuie, fără de știrea episcopului său și a patriarhului Țarigradului,
 să se priimească la fiecă casă sau besearică; iară de se va priimi de cineva
 fără de știrea lor și va rămînea neîntorcîndu-se cătră lăcașul lui, atunci
 să i se ia darul. Iară cu știrea lor întrînd într-acea păzită de Dumnezeu
 cetate, de va intra ve într-o casă, atunci nu i se cade să se facă mai nainte
 socotitoriu de ceva sau mai mare, sau ispravnic, ce numai poate să fie
 de învățătura coconilor și a robilor, a slugilor, de a le citirea dumnezeieștile
 scripture, iară de va priimi aceste griji carele am zis mai sus, acela sau
 să se părăsească, sau să i se ia darul.

Mitropolitul carele nu va face iconom mitropoliei, atunci să facă *Gl. 11.*
 patriarhul, și episcopului mitropolitul, cum au socotit de au tocmit săborul
 de la Halchidona. Așijderea și de mînăstiri.

Cade-se pre la toate besearicile să fie iconom de în clirosul ei cu *Tîlc.*
 știrea a episcopului, ca să îndrepteaze lucrurile besearicii cum se cade, cum
 poruncește și canonul 26 al săborului de la Halchidona. Iară de vor

vrea niscare episcopi de aceasta, ei adins eiși pot să și-i iconomească ei singuri, iar pe mitropolii patriarhul să pue iconom, iară pre episcopii mitropolitul lor. Într-acesta chip să fie și de mînăstiri carele n-au iconom.

Gl. 12.

După socoteala și tocmeala a sfinților apostoli, lucrurile, unealtele sau bucatele episcopiei sau ale mînăstirii să fie neoblăduite și nevîndute de episcop sau de egumen, iară episcopul sau egumenul carele va face aceasta, acela să se izgonească.

Tîlc.

Unealtele besearicii, mai vîrtos ceale ce-s adins ealeși făcute de moșie ale ei, trebuie să fie nevîndute și nemișcate; iară cîte sînt de ceale nemișcate ce nu dau nice un cîștig ce încă aduc pagubă besearicii, acealea să nu se dea boiarilor carii sînt pre acela loc, ce să se dea clericilor sau plugarilor, iară cine va călca poruncitele, acela, de va fi episcop, să se gonească de în episcopie, iară igumenul de în mînăstire, ca niște oameni răi ce rîsipesc ceale ce sînt adunate.

Gl. 13.

Cine ce au luat de la mînăstire sau de la episcopie, de nu le vor da, aceia de vor fi de în cinul preoțesc să li se ia darul, iară de vor fi mireani sau călugări să se afurisească, că unealtele și bucatele și lucrurile episcopiei sau ale mînăstirii sînt neoblăduite, carele-s făcute de episcopi sau de egumeni sau de altcineva date și închinare lui Dumnezeu, că de la mîna lui cum voi îndrăzni să le iai?

Tîlc.

Bucatele sau mult, puțin ale besearicii trebuie să fie nevîndute și nerîsipite. Cu cît mai mult încă nu se cade să răpească sau să deșarte besearicile lor și mînăstirile și să le facă lăcașure mirenești. Deci carii vor lua

Zri. acelea și de nu vor vrea să le dea unde au fost întîi, aceia de vor fi în rîndul preoțesc să li se ia darul, iară de vor fi călugări sau mireani, să se afurisească și să fie osîndiți de tatăl, fiul și duhul sfînt și să meargă unde viermii nu mor și focul nu se stinge, ca niște oameni ce fac besearica lui Dumnezeu casă proastă dă neguțătorie.

Gl. 14.

Niminea să nu citească pre ambon de nu va fi hirotonit de episcop. Să fie păzită aceasta și de călugări. Iară egumenul carele va avea hirotomie de la episcopul, acela numai în mînăstirea lui să hirotonească citeți; și protopopul să hirotonească citeți.

Tîlc.

De nu va avea neștine tundere preoțească, să nu fie luat de la hirotonia a episcopului, acela la săbor să nu citească pe ambon sfintele ale lui Dumnezeu cărți, așijderea să nu facă aceasta nice călugărul. Iară igumenii carii vor fi preoți și au luat de la episcopi egumenia mînăstirii cu hirotonie,

Zri. acelora li se dă voe să hirotonească citeți numai într-a sa mînăstire, ce și protopopii să facă citeți; cum poruncește și canonul 10 al săborului de la Antiohia, unii ca aceia să facă ipodiaconi și jurători, măcară deși marele Vasilie nu iartă fără, de știrea lui a priimi pe cineva la slujba besearicii pentru aleagerea și punerea unora ca acelora, că apoi petrec întru leane și nu foarte bagă seamă.

Gl. 15.

La Țarigrad nu se cade clericului să se pue la doaă besearici, iară afară, la alte besearici, pentru lipsa oamenilor, se pune; iară de nu-i va ajunge să se hrănească, el să se bată și cu alt meșterșug care e de treaba oamenilor.

Tîlc.

Nu poate neștine a doi domni sluji, că sau pre unul va urî și pe altul va îndrăgi, sau unuia va sluji și pe altul nu va băga în seamă. Pentr-aceaia

și dobînzile ceale reale carele se fac pentru tocmealele besericești, ca niște Mathei, gl. 6.
striine de Dumnezeu, săborul acesta le leapădă și nu iartă în Tarigrad,
unde sînt mulțime de preoți, să se pue un cleric la doaă besearici, ce să
fie la o besearică; iară de nu-i va sosi hrană de viață cîtu-i va trebui de
cîtă-i dau lui, poruncește-i-se unuia ca aceuia să se apuce să se hrănească
cu ș-alt meșterșug, și de într-acela să-ș ia hrană trupului; pentru că așa
au făcut și apostolul, cum singur grăiește: trebilor meale, zice, și celora
ce era cu mine, slujit-au lor aceste mîini. Iară afară la alte besearici,
pentru lipsa și împuținarea oamenilor, se poate și pune.

Episcopii sau clericii carii se vor împodobi în haine luminate sau se Gl. 16.
vor unge cu miruri sau miroseale, aceia să se părăsească, iară de nu se
vor lăsa, să se canonească.

ADEVĂRAT.

Cine va vrea să facă mînăstire, acela de va avea de într-ajuns, Gl. 17.
atunce să înceapă lucrul și de tot să-l obîrșască, iară de nu, să se oprească
de episcopul carele oblăduiaște acel ținut. Aceasta să se păzească și de Zri.
mireani și de călugări.

ADEVĂRAT.

Nu se cade fămeii să fie la episcopii sau la mînstire; iară cine va în- Gl. 18.
drăzni a face aceasta să se canonească; iară de nu se va părăsi, să i se
ia darul. Ce și unde va merge episcopul sau egumenul, nice e muiare să
nu-i slujască sau să i se arate, ce să șază deosebi pînă ce se va duce.

Fără poticală ni se cade noao a fi și la cei de afară, după cum zice Tîlc.
dumnezăescul apostol: drept aceaia nu se cade fămeii a ședea pre la epis-
copii sau pre în mînăstiri de bărbați. Iară cine va îndrăzni a ținea roabă
sau slobodă la episcopie sau la mînăstire pentru vreo slujbă, aceuia
poruncesc părinții să se canonească; iar după canonire, de nu le vor goni,
ce vor erta încă să mai șază la episcopie sau în mînăstiri, poruncesc să li se
ia darul. Iară de se va duce episcopul sau egumenul la vreun sat al episcopiei
sau al mînăstirii și se va tîmpla a fi acolo mueri, atunce să nu-i slujască
eale nice să le poslușască pînă ce să vor duce ei de acolo, ce să șază deosebi
într-alt loc, pentru nebănuială, pînă ce se vor duce.

Cine va lua bani de la ceia ce vin de să lipesc rîndului preoțesc sau Gl. 19.
vieții călugărești, însă acela de va fi episcop sau egumen sau de în fieșce
rînduială preoțească, acela sau să se părăsească sau să i se ia darul, iară
starița să se gonească și să se dea supt smerenie; așijderea și egumenul
carele nu va fi preot. Iară cealea ce-s închinat de cei ce vin, măcar de Zri.
vor ședea, măcar de nu, să rămîie în mînăstire, fără numai de va fi vina
celui mai mare.

Carii cer bani de la cei ce vin la rînduiala besearicii sau întru viața Tîlc.
călugărească, ori episcopi de vor fi, ori egumeni, ori de în fiece cin al preo-
ției, aceia sau să se părăsească făcînd aceastea, sau să li se ia darul. Iar
de va fi stariță carea face aceasta și va ceare bani de la cealea ce vin să
se călugărească, aceaia să se gonească de în mînăstire și să se dea într-altă
mînăstire să fie supt smerenie. Așijderea să se gonească și egumenul carele
nu va fi preot și să se ducă să fie supt smerenie într-altă mînăstire, iară

¹⁾ „Vezi cu luare aminte“.

cela ce va fi preot sosește-i osînda luării darului. Iară carii aduc bucate de voe pentru dinșii sau pentru coconii lor, dă le închină mînăstirii și lui Dumnezeu, acealea se cade să fie în mînăstire, după făgăduiala lor, măcară de vor ședeă acolo cei ce le-au adus, măcară de vor eși de în mînăstire, fără numai de vor eși de vina celui mai mare.

Gl. 20.

Să nu fie aproape mînăstirile și împotrivă, nice să se pue într-însele călugări și călugărițe, nice singuri să vorbească sau să lăcuiască, ca și orice de va aduce bărbatul pe dreptate, afară să stea să dea ce aduce și rudenia să și-o vază cînd va fi de față cu dinsa și starița.

Tîlc.

Toată întărirea au pus părinții să nu se adauge vreo vină vieții călugărești; drept aceia au poruncit să nu mănînce la un loc călugării și călugărițele, nice să aibă vorbă unul cătră altul deosebi singuri, ce de va vrea călugărul să-ș vază măcară pe vreo rudenie, atunce fiind de față starița să vorbească cu ea, și orice va aduce călugărul la călugăriță pentru treaba vieții, de la mînăstirea de călugări, atunce el să stea afară de mînăstire și de acolo să o dea stariței.

Gl. 21.

Călugărul sau călugărița să nu fie volnic a lăsa mînăstirea lor și într-alta să între, iară de va veni, atunce să se priimească ca un striin, iară să nu se priimească fără de știrea egumenului.

Tîlc.

Însă a se priimi strîinește călugărul sau călugărița carea merge într-altă mînăstire, canonul acesta iartă, ca să nu se ducă dă nevoe să rămîie la mireani; iară a-i lua și a-i priimi și a-i punerea în rîndul fraților fără de știrea a egumenului lor, nu se iartă.

Gl. 22.

Bărbații mireani a mînca cu muerile nu e apărat, iară cei ce sînt într-un chip osebiți nu se cade să mănînce deosebi în laturi cu muiarea, fără numai cînd vor fi niscare bărbați și mueri cucearnice și temători de Dumnezeu. Iară în cale, călugărul sau bărbatul sfințit de nu vor fi purtînd cu dinșii ce li-s de treaba trupului, atunce să conăcească în cărvăsărie.

Tîlc.

Bărbații mireani a mînca cu niscare mueri nu pentru niscare cîntece curvești și satanești, ce cu mulțemire și cu frica a lui Dumnezeu, fără de vină lucru iaste. Iară ceia ce cu viață tăcută și se oselesc într-un chip și se tocmesc lui Dumnezeu să șază și să tacă singuri, aceluia cu totul nu i se cade să mănînce de eluși cu fămeae, fără numai de vor vrea să mănînce cu niscare mueri sau bărbați temători de Dumnezeu, ca să se facă și acea mîncare cătră îndreptare sufletească. Iară pre cale de nu va avea neștine merinde bucate, dă-se voe și călugărului și omului sfințit să conăcească în cărvăsărie, sau în casă, pentru treaba ce i se tîmplă.

Sfîrșitul șaptelui săbor carele se-au făcut a doa oară la Nichea.

SOBORUL CARELE SE CHIAMĂ 1 și 2

carele se-au făcut în besearica Sfinților Apostoli

ZONARA

Săborul acesta scrisu-se-au așa: sfîntul și marele săbor 1 și 2 făcutu-se-au în Țarigrad, întru preacinstita besearică a Sfinților și prealăudaților

Apostoli, în zilele lu Fotie, patriarhul de la Țarigrad, cînd ținea steagul împărăției grecești Vasilie Machedon, deaca trecuse 75 de ani de la șaptele săbor. Această scrisoare face a mira pre ceia ce o citesc, cum acesta săbor Zri. fiind numai unul, iară apoi se chiamă 1 și 2. Zice-se că se-au fost adunat săbor într-acea besearică ce am zis, a Sfinților Apostoli, și se-au pricit pravoslavnicii cu zloslavnicii, adecă creștinii cu ereticii. Și socotiră pravoslavnicii pentru tăria cum tocmise să scrie ce grăise și ce isprăvise la acel săbor; iară ereticii nu lasă să scrie ce tocmise, ca să nu se arate ei biruiți și urgisiți, iară gloata credincioșilor să se întărească; și se pricia de aceasta. Și atîta se priciră și nu-i lăsa să scrie pînă ce scoaseră și sabiile și vrea să se bată și să se tae; și așa se sparse și se rîsipi acea adunare și săbor de întîi și nu putură scrie ce tocmise, ce așa rămaseră neisprăvite. Iară apoi după treacerea a cîtăva vreme, iară se adună și se făcu săbor într-aceaiași besearică, și ijderîră a sfătui iară de acealeași cuvinte și tocmeale, și așa atunce scriseră lucrurile și cuvintele ceale de folosul creștinilor pentru dogmate. Drept aceaia fiind adevărat unul, iară ei ziseră să se chame așa, adecă cel de întîi și a doilea, căce se adunase de doaă ori părinții; și la al doilea, adecă a doa oară, făcură și scriseră toate Zri. lucrurile și tocmealele și întrebările ceale ce tocmise și grăise; și le întăriră cu șaptesprezece canoane.

ÎNCEPĂTURA SĂBORULUI DE ÎNTÎI ȘI CEL DE-A DOA OARĂ DE ÎN ȚARIGRAD, CARELE SE-AU FĂCUT ÎN BESEARICA SFINȚILOR APOSTOLI, ȘI AU FĂCUT CANOANE 17.

- Pentru cela ce zidește mînaștere fără știrea a episcopului. Gl. 1.
- Pentru să nu tunză pre cineva de nu va fi de față egumenul căruia se cade să-l ție întru cucerie. Gl. 2.
- Pentru să caute egumenul pre călugării carii fug. Gl. 3.
- Pentru să nu fugă călugărul de la a lui mînaștere. Gl. 4.
- Pentru să nu se tunză cineva curînd pînă nu se va ispiti întîi. Gl. 5.
- Pentru ceia ce vor să se călugărească, întîi să-ș dea ce au. Gl. 6.
- Pentru să nu facă episcopul mînaștere a lui noaă și a lui episcopie să părăsească. Gl. 7.
- Pentru episcopi sau preoți sau diaconi sau mireani, de să vor scopi de în ei cineva. Gl. 8.
- Pentru să nu bată preoții pre ceia ce greșesc, sau vor urgisi pre cei necredincioși. Gl. 9.
- Pentru ceia ce fură sfintele vase. Gl. 10.
- Pentru ceia ce sînt aleși întru cliros, să nu se amestece întru dregătoriile mirenești. Gl. 11.
- Pentru să nu se facă botez pre în cășutele ceale de rugă, carele-s pre în mijlocul caselor. Gl. 12.
- Pentru preoți și diaconii carii vor ști ve într-o vină pre episcopul său. Gl. 13.
- Pentru episcopul carele va ști întru vină pe mitropolitul său. Gl. 14.
- Pentru episcopul sau mitropolitul carii așijderea vor îndrăzni asupra patriarhului. Gl. 15.

Gl. 16. Pentru să nu se rîdice nice un episcop nice într-un chip, unde cel mare încă iaste viu.

Gl. 17. Pentru cela ce va vrea să se hirotonească episcop de în mireani sau de în călugări, să nu-l nalțe numaidecît.

Sin. I - II.

**CANOANELE SFÎNTULUI SOBOR CARELE SE-AU FĂCUT
ÎN BESEARICA SFÎNȚILOR APOSTOLI DE ÎN ȚARIGRAD.**

Glava 1. Fără de știrea a episcopului niminea să nu fie volnic a zidi mînăstire; ce să știe să facă și molitvă dă zidire, și să scrie în carte de coajă toate
Zri. ce va da la dînsa și să o pue la episcopie; și să nu fie volnic cel ce o au zidit nice să pue egumen, nice să se facă el adins eluși egumen fără de știrea episcopului.

Gl. 2. Oricine se va porni să tunză pre cineva nefiind acolo egumenul cela ce i se cade să-l priimească să-l ție supt cucerie, însă acelaia să i se ia darul; iară cel tuns să-l dea episcopul într-o mînăstire să fie supt smerenie.

Gl. 3. Oricare călugăr ce va fugi de la mînăstirea lui și se va duce într-altă mînăstire sau va merge la un lăcaș mirenesc, cel ce l-au priimit să se afurisească pînă ce-l va întoarce; iară de va fi pus undeva de episcopul, fără de vină să fie.

Gl. 4. Oricare egumen nu-ș va căuta pre călugării cei ce fug, să-i priimească și să-i tămăduiască, acela să se afurisească.

Gl. 5. Niminea să nu se vrednicească chipului călugăresc pînă nu se va ispiți în trei ani, să se arate putea-va fi dăstoinic, fără numai cîndu-i va scurta vreamea vreo boală grea; iară un om cucerit ce lăcuiaște singur, acelaia ajunge-i de ispită vreamea de 6 luni. Iară igumenul carele va face afară de soroacele aceastea să i se ia egumenia și să fie supt smerenie; iară cel călugărit să se trimeată cu deadinsul într-o mînăstire adevărată, acolo să se îndrepteaze.

Gl. 6. Cade-se celora ce vor vrea să se călugărească întîi să-ș dea ce are mînăstirii. Iară de nu și le va da, atunce ce ei vor aduce să le oblăduiască
Zri. mînăstirea. Iară de-ș vor face ale lor ceva și nu le va da mînăstirii, atunce de față să le vînză egumenul sau episcopul și să se împartă săracilor; iară cela ce le-a făcut ale lui să se canonească. Așa să fie de aceasta și la călugăriță.

Gl. 7. Nice unul de în episcopi să nu fie volnic a-ș face mînăstire a lui noaă și a lui episcopie să părăsească; iară cine va îndrăzni a face aceasta să se canonească; și ce au făcut ca o striină să fie episcopului.

Gl. 8. Oricare episcop au preot au diacon va scopi pre cineva sau cu mînil sale sau cu porunca, sau el pre sine, acelaia i se ia darul; iară de va fi mirean, să se afurisească, fără numai de-l va fi nevoind să se tae pentru boală, că aceasta iaste tămăduire, iară nu vrăjmășie trupului.

Gl. 9. Preoții de vor bate pre credincioșii greșind sau pe necredincioși urgisindu-i, au cu ale sale mîni, sau vor porunci, acelaia să li se ia darul. Că trebue să înveațe și să cearte pre cei netocmiți și răi cu socotința

învățăturii și cu canoane besearicești, iară nu cu bătae și cu rane; iară de nu vor asculta, cade-se să-i chame cătră boiarii cei mireani de afară, să-i aducă spre înțelepție.

Carii vor lua spre a lor dobîndă, sau să le trebue spe treabă nesfîntită *Gl. 10.* sfîntul potiriu au discosul, au altceva, au lingura, au cela ce se chiamă aer, au cum am zice mai pe scurt, orice de în sfintele vase au de în veșminte, aceluia să i se ia darul; că însă una iaste lucru de spurcăciune dă le spurcă, iară alta iaste fur de sfînte. Iară carii vor da afară de besearică vase sau veșminte întru treabă ce nu e dă sfîntie lor sau altora, acela să se afurisească; iară carii de tot le vor lua, aceia să se osîndească ca furii dă sfînte.

Oricarii de cei ce sînt aleși întru cliros de să vor amesteca întru dregătoriile mirenești, sau se vor face ispravnici pre în case sau pre în sate, aceia să se gonească de în cliros, că nu poate sluji lui Dumnezeu și dracului. *Gl. 11.*

Niminea să nu facă liturghie în căsuța carea se află în mijlocul casii, sau să boteaze într-însa fără de știrea episcopului, că aceluia să i se ia darul; dece să fie scoși afară de cliros carii fără de știrea a episcopului vor sluji liturghie în cămările carele-s de rugă în mijlocul caselor; iară carii vor îndrăzni afară de aceasta, acelora să li se ia darurile și cei ce li se vor împreuna să se afurisească. *Gl. 12.*

Oricare preot au diacon, cum am zice, va ști pre episcopul său *Gl. 13.* greșind, de-acia neștiind săborul, el mai nainte va fugi de la dinsul și nu va pomeni numele lui, aceluia să i se ia darul și să se lipsească de toată cinstea preotească; iară ceia ce-i vor urma lui, de vor fi preoți, să-șcază de într-a lor cinste, iară de vor fi călugări sau mireani, să se afurisească pînă ce se vor întoarce.

Și iară așijderea oricare episcop ce va îndrăzni de aceasta așa a face *Gl. 14.* asupra mitropolitului său, iară să i se ia darul; că se cade fieșcăruia să-șcaute a sa măsură.

Așijderea și fiecare episcop sau mitropolit ce va îndrăzni a face unele *Gl. 15.* ca acestea asupra patriarhului, iară să fie striin de toată sfîntia. Iară de va fugi neștine de la vreunul nu pentru vina greșalii, ce pentru vreun eres, sau vor fi urgisiți de săbor sau de sfîntii părinți, aceia să fie priimiți și să fie vreadnici cinstii ca niște pravoslavnici.

Nice într-un chip să nu se sue neștine la episcopie, în carea încă iaste *Gl. 16.* viu cel ce iaste într-însa; că se cade întîi să se caute vina celuia ce vor să-l gonească. Iară cine se va lenevi de turma lui necuprins de boală sau de împărătească sau patriarșască poruncă și se va duce de să va zăbovi vreame de 6 luni, acela de rînduiala și de cinstea a episcopiei să fie striin.

Carii vor să se hirotonească episcopi de în mireani sau de în călugări, *Gl. 17.* aceia să nu se înalțe așa numaidecît, ce să împle vreamea carea iaste pre lege tocmită în toate cinurile ale spițelor preotești; pentru că unii dă se și naltă așa degrabă la nălțime ca aceasta și procopsesc întru bunătăți, iară așa rar. Drept aceia pentru-aceasta poruncim de aicea nainte să nu se mai facă aceasta.

Sfîrșitul săborului de întîi și al doilea.

● CANOANELE CARELE SE-AU FĂCUT DE SFÎNTUL SĂBOR.

Întru numenita și vestita besearică a cuvîntului lu Dumnezeu, Sofia, făcutu-se-au săbor și au adevărat și au întărit săborul a șaptelea a toată lumea și au lepădat și au stricat toată rătăcirea shismaticicească și ereticească, în vremea lui Fotie patriarhul Țarigradului. Și canoane au făcut numai trei, în chipul și slava sfintei troițe.

- Gl. 1.* Pentru ceia ce vor fi supt blăstemul și legătura sau vor fi luatu-le darul de Roma.
- Gl. 2.* Pentru cela ce se va pogori de în nălțimea arhieriească întru viața schimniciei.
- Gl. 3.* Pentru mireanul să nu închiză nice să bată pre episcop făr' de vină.

CANOANELE SOBORULUI DE ÎN BESEARICA SF. SOFII.

- Gl. 1.* Carii vor fi fost supt legătură sau luatu-le darul sau anathema de Roma, așa să fie și de țarigrădeanulu; așijderea iar și carii vor fi de țarigrădeanul să fie și de Roma.

- *Gl. 2.* Oricarele ce să va pogori de în nălțimea arhieriei întru viața schimniciei, acela să nu se mai ameastece întru rînduiala arhieriei.

- *Gl. 3.* Oricare de în mireani ce va închide pre episcop sau-l va bate, sau fără de vină sau-i va scorni ceva asupra, acela să fie anathema.

Sfîrșitul și acestor trei canoane. Și pînă aicea se sfîrșiră și canoanele tuturor săboarilor.

PENTRU SFÎNTUL ȘI MARELE VASILIE.

Acest viteaz bărbat au eșit de în nevoința lumii și ș-au luat plata nevoinții lui cu multă dragoste. Ce mai nainte de pristăvirea sa, ca pentru să nu fie ceata creștinilor fără de păstoriu, numaidecît să deade părintelui Vasilie semn, adecă luptă pentru credință asupra vrăjmașilor. Și-m pare că toți știu, că mai toți au gustat de în dulceața mierii carea cura de în limba lui, pentru că pre aceiaeretici și vrăjmași ai adevărului ca și pre acești de acum cu asupra-i birui și-i biruiaște și cu lumina învățăturilor celor multe besearica lumină mai luminat decît soarele, și cum birui pre hitleniile întunearicului. Însă cu cîtu e firea cea cuvîntătoare mai bună decît cea fără de suflet, atîta e și despărțirea a lucrării amîndorora, că lumina și zările unuia tinzîndu-ă pre pămînt, numai ce dăruiaște îndrăznire cu dulceață celora ce sînt supt dinsa; iară lumina și zările ale ceii cuvîntătoare, de cînd au fost pînă în zioa de astăzi, nu întreace numai pre firea cea cuvîntătoare carea e pre pămînt, ce pătrunde și văzduhul și covîrșăște și ceriul; și de multa dulceață împle și pre ceatele îngerești. Pentru că de vreme ce se face bucurie la ceriu pentru un păcătos ce se pocăiaște, dar acest sfînt încă pînă era în lume și apoi deac-au eșit de în lume, cu învățăturile ceale multe fără număr bune se arată trăgînd pre

oameni în toate zilele cătră pocăanie; și nu va zice nimenea că nu veselește pre dînsul în toate zilele firea îngerească. Și au făcut și cătră sfîntul Anfilohie, episcopul Iconiei trei poslanii împărțite în 84 de pravile; și fără de acestea ș-alte multe glavizne de tot feliul de vini.

Sfîntul și marele Vasilie, de în poslaniile cealea ce au trimes cătră Amfilohie, episcopul Iconiei, și cătră Dior și cătră alți oarecarii, rînduite pre optzeci și patru de canoane.

ÎNCEPĂTURA CANOANELOR MARELUI VASILIE, DE ÎN POSLANIA DE ÎNTÎI.

- Pentru eretic și shismatic și carele e afară de săbor. *Gl. 1.*
 Pentru meștersugul muierii ce-ș strică copiii. *Gl. 2.*
 Pentru diaconul ce va curvi. *Gl. 3.*
 Pentru cîți ani se desparte cel cu doă cununii și cîți cel cu trei. *Gl. 4.*
 Pentru ereticul cela ce la moarte se pocăiaște, să se priimească. *Gl. 5.*
 Pentru carea se-au făgăduit lui Dumnezeu, dă se va mărita. *Gl. 6.*
 Pentru stricătorii de copii și de dobitoace, și de preacurvie. *Gl. 7.*
 Pentru multe feliuri de ucideri. *Gl. 8.*
 Pentru muiarea carea preacurvește și apoi prea o curvește altul. *Gl. 9.*
 Pentru să nu nevoești a să hirotoni pre cela ce au jurat de să va *Gl. 10.*
 hirotoni.
 Pentru cine ucide dă nevoe. *Gl. 11.*
 Pentru a doa însurare. *Gl. 12.*
 Pentru cela ce să bate pentru creștinătatea. *Gl. 13.*
 Pentru cela ce ia camătă, de să va îndrepta, să fie priimit la proție. *Gl. 14.*
 Pentru și pasările ceriului, că li e nașterea și lor de în mare. *Gl. 15.*
 Pentru Neeman, că iaste mare de la Dumnezeu, iară nu e mare el *Gl. 16.*
 lu Dumnezeu.
 Pentru preotul Vianor, carele au jurat să nu facă liturghie. *Gl. 17.*
 Pentru featele ceale ce cad, deacă se mărturisesc. *Gl. 18.*
 Pentru oamenii carii se leapădă de însurare și se făgăduesc să-ș ție *Gl. 19.*
 curăția.
 Pentru featele carele sînt în eres, apoi se pocăesc și se mărită. *Gl. 20.*
 Pentru bărbatul cela ce curvește, muiarea lui să-l ție; iar muiarea *Gl. 21.*
 de va curvi, să nu o ție bărbatul.
 Pentru cela ce răpește pre cea logodită. *Gl. 22.*
 Pentru să nu ție fratele pre fămeaia frăține-său. *Gl. 23.*
 Pentru vădua carea se hrănește de la besearică, de să va mărita, *Gl. 24.*
 să se urgisească.
 Pentru cela ce au stricat fata mainte de nuntă, de o va ținea, să *Gl. 25.*
 fie ertat.
 Pentru cela ce s-au însurat curvește, de să va despărți, mai bine-i. *Gl. 26.*
 Pentru preotul carele se va fi însurat fără de leage și nu va fi știut. *Gl. 27.*
 Pentru cela ce să roagă să se părăsească de carne de porc, aceaia iaste *Gl. 28.* —
 un lucru de batjocură.

- Gl. 29. Pentru să fie un lucru lepădat cine se jură să facă mai virtos altuia rău.
- Gl. 30. Pentru carele răpește.
- Gl. 31. Pentru ceaia ce să mărită mai nainte pînă nu-i vine veaste că i-au murit bărbatul.
- Gl. 32. Pentru clericul carele cătră moarte greșăște.
- Gl. 33. Pentru ceaia ce naște pre cale și de cocon nu poartă grijă.
- Gl. 34. Pentru cealea ce curvesc și de duhovnic sînt înfruntate, să nu fie afară de săbor.
- Gl. 35. Pentru muiarea carea se va despărți fără de vină.
- Gl. 36. Pentru muerile ostașilor, carele pentru peirea bărbaților se mărită după alții.
- Gl. 37. Pentru cela ce va lăsa striina și va lua sloboda.
- Gl. 38. Pentru carea se duce fără știrea tătîne-său.
- Gl. 39. Pentru ceaia ce lăcuiăște cu preacurvariul.
- Gl. 40. Pentru slujnica sau roaba carea pe sine de voe se dă.
- Gl. 41. Pentru vădua carea se mărită.
- Gl. 42. Pentru feciorii și robii carii fără de știrea stăpînilor și a oblăduitorilor lor se însoară.
- Gl. 43. Pentru cela ce au lovit sau au bătut cătră moarte, și cel ce au început și cela ce au ajutat.
- Gl. 44. Pentru diaconiță carea va fi curvit cu ellin.
- Gl. 45. Pentru creștinul carele muștră pe Hristos.
- Gl. 46. Pentru muiarea carea se va fi măritat după bărbat lăsat și nu va fi știut.
- Gl. 47. Pentru postitorii și purtătorii de tîrsine.
- Gl. 48. Pentru cea lăsată de bărbat.
- Gl. 49. Pentru roaba sau slujnica silită de stăpînu-său.
- Gl. 50. Pentru a treia nuntă.
- Gl. 51. Pentru cliricii carii cad în păcate.
- Gl. 52. Pentru ceaia ce nu poartă grijă de cocon deaca-l naște, pentru pustiirea sau nu va avea îndemînă dă ce-i trebuesc.
- Gl. 53. Pentru vădua carea se răpește cătră a doa nuntă.
- Gl. 54. Pentru canoanele ucigașilor și a bogate chipure de păcate.
- Gl. 55. Pentru carii es împotriva tîlharilor și pentru uciderea de voe și dă nevoe.
- Gl. 56. Pentru fata carea-ș cade de în cuvînt.
- Gl. 57. Pentru cine fură și se pocăiaște.
- Gl. 58. Pentru zăcătoriul de partea bărbătească.
- Gl. 59. Pentru zăcătoriul de dobitoace.
- Gl. 60. Pentru jurătoriul strîmbu.
- Gl. 61. Pentru vrăjitoriul, fărămăcătoriul și cine dă erbi.
- Gl. 62. Pentru furul de mormînture.
- Gl. 63. Pentru carele se împreună cu soru-sa.
- Gl. 64. Pentru nunta carea razimă întru rudenie.
- Gl. 65. Pentru citețul, de va fura nunta.
- Gl. 66. Pentru preoți și diaconi carii se spurcă numai în buze.
- Gl. 67. Pentru carii vor ști greșala a fiecui și o vor ascunde.
- Gl. 68. Pentru ceia ce se dau vrăjitorilor sau altora ca acestora.

- Gl. 69. Pentru cela ce se leapădă de Hristos.
 Gl. 70. Pentru ceia ce iau voe și puteare a lega și a dăzlega.
 Gl. 71. Pentru carele se va spurca cu sora de un tată și de o mumă.
 Gl. 72. Pentru carii se spurcă cu cumnatele-ș.
 Gl. 73. Pentru ș-alte canoane a bogate capete.
 Gl. 74. Pentru cela ce ia 2 surori.
 Gl. 75. Pentru cela ce va spurca pre maștehă-sa.
 Gl. 76. Pentru cei cu multe nunte.
 Gl. 77. Pentru cei ce se leapădă de leage dă nevoe.
 Gl. 78. Pentru cela ce jură dă nevoe.
 Gl. 79. Pentru cela ce creade dăscîntătorii, fărmațătorii și alții aseamene acestora.
 Gl. 80. Pentru că nu trebuie a socoti vreamea, ce năravul.
 Gl. 81. De în epistolia cătră Amfilohie.
 Gl. 82. Pentru Grigorie popa, să se despartă de muiarea ce ținea în casă.
 Gl. 83. Pentru cătră protopopii de pre la sate și orașă.
 Gl. 84. Pentru episcopii să nu hirotonească pre bani.
 Gl. 85. Pentru locurile canonirii, ale pocaaniei, cum sînt și cîte sînt, de carele zice sfeti Vasilie să plîngă și să asculte și să cază și să stea cu credincioșii.

CANOANELE SF. ȘI A MARELUI VASILIE.

Gl. 1.

Carele iaste striin de credință, acela e eretic; iară carele e spe vreo întrebare de ceale ce să pot vindeca, acela e shismatic; iară ceia ce să adună, aceia să chiamă neplecați. Aceștea sau ceialalți afară de săbor să fie.

Tîlc.

оутружен¹⁾.

Botezul carele e de eretici iaste nepriimit, iară botezul de shismatic și de la cei ce sînt afară de sinagogă iaste priimit.

Pepuzinii zic lui Montan că iaste *paraclit. Drept aceaia și cîți sînt botezați într-acela, nebotezați sînt. A curaților botez și a celor ce stau naintea apei și a postitorilor, măcară că e și nepriimit căce lipsesc ei de duhul sfînt, iară pentru socotința să fie priimit.

Carii nu se împreună adeveritei besearici împartu-se în trei părți: în eretici, în shismatici și în cei ce-s afară de sinagogă. Dece ereticii sînt carii de tot se-au înstriinat de credința carea e dăspre Dumnezeu, cum sînt pepuzanii, maniheii, ualentianii, marchianii și alții mulți.

Caută cu dea-
dinsul să vezi
eresurile aicea,
să le știi foarte
bine.

Pentru că pepuzinii chiamă pre Montan paraclit și doao mueri, Prischilla și Maximilla, carele curveaște se-au culcat cu dinsul, ei le țin ca pe niște prorocițe. Nuntele fără socotința le dăspart, paștile întorc, trei tocmeale a unii dumnezăiri o ameastecă într-un obraz, și altele păgîneaște ca aceastea socotesc.

Iară maniheii aduc doao începături împotrivă și tocma putearnice și zic că o începătură iaste a luminii, iară alta a întunearecului, și fac pre soarele și pre luna Dumnezeu și zic că diavolul iaste începătoriu tuturor lucrurilor, și nunta carea iaste pre leage zic că e a dracului, și

¹⁾ „Mîngîitorul“.

priceaștenia carea o dau celor ce să pocăesc socotesc că e fără de leage; și zic că domnul când se-au întrupat n-au luat omenire nemica; și trag de zic că crucea și moartea și înviarea cumu nu se-au făcut adevărat, și alte hule mii tocmesc de grăesc multe.

Iară ualentianii leapădă înviarea trupului, leapădă-se și de leagea veache, prorocii citesc și-i tâlcuesc cătră eresul lor, niște basne tocmesc și zic că Hristos de în ceriu au pogorît trupul și ca pe într-un solinariu au trecut pre în Sfînta Fecioară; și alte hule multe bîrfesc fără seamă.

Iară marchianii sînt masalianii carii se chiamă și evtihite<ni>, carii au eresul lor cu multe capete și cu multe nume.

Semnează să
știi.

Dece aceștea toți de să vor întoarce de în eresul lor și vor veni spre nevinovata credință, să se boteaze, pentru că ne lepădăm noi de botezul lor.

✕ Iară shismaticii sînt carii se-au rumt de se-au despărțit de la besearică, și donatisteanii și cei ce să chiamă curați și cei ce stau naintea apei și postnicii. Aceștea, de se vor întoarce cătră adevărta besearică și-ș vor anathimisi eresul lor, să se priimească ca niște botezați.

✕ Iară cei ce sînt afară de săbor sau sinagogă sînt episcopii sau preoții carii fură pîrîți sau osîdiți pentru vreo greșală ceva și să lipsiră de liturghie și de slujbă și neavrînd să se pleace pravilii, ce adins eiși domneaște sau boereaște în silă ș-au izbîndit și scaun și liturghie sau slujbă și besearică ș-au făcut alta și au plecat pre unii după învățătura lor, ca să le urmeaze și să lase adevărta besearică. Dece unii ca aceia dă se vor întoarce să se pocăiască, să se adune iară într-un trup al besearicii.

Gl. 2.

Muiarea carea-ș strică la începătura îngrecării, cînd de va strica să nu facă feciori, ucigașă iaste.

Tîlc.

Muiarea grecioasă, cînd ia erbi ca să omoară pre cel ce au îngrecat, ucigașă iaste. Și să nu socotim că de va fi fost în pîntece închipuit sau și neînchipuit, căce că cum ar socoti-se mai spre mult, și de multe ori mor și eale și coconii și, după cumu-i socotința lor, doao ucideri se fac, însă una celui ce ar vrea să se facă, iară alta pîntecelui muerii. Dece unele ca acealea 10 ani se canonesc: doi ani să plîngă, trei ani să împle întru cei ce ascultă și în patru să fie cu cei ce cad și într-un an să stea împreună cu cei credincioși; și așa, după vreamea a zeacea ani să se împreune dumnezăeștii priceaștenii.

Gl. 3.

Diakonul de va curvi, să se mute în locul mireanilor, iară de priceaștenie să fie neapărat.

Tîlc.

Soseaște urgia luării darului diaconului, că nu mai are nădeajde iară să-ș mai ia locul de unde au căzut. Drept aceaia nu se cade a i se aduce asupra doao pedepse, ce neapărat să se vrednicească dumnezăeștii priceaștenii.

Gl. 4.

Afuriseaște-se un an sau doi cel ce să însoară a doa oară; iară cel ce se însoară a treia oară, trei și patru și cinci, după cumu-i acuma obiceiul.

Tîlc.

Marele Vasilie nu ia de în pravilă, dă priimeaște pre cei ce să însoară dă trei ori și sînt afurisiți în cinci ani, ce de în obiceiul și nărav. Drept aceaia și el poruncește să nu-i scoată afară dă besearică de tot și să-i împreune cu cei ce plîngu, ce doi ani sau trei să se vrednicească să asculte

dumnezăeștile scripturi, de-acia iartă lor să stea cu credincioșii și numai la rugi să împreune pre dinșii, iară de bunătatea priceașteniei să se dăpărteaze, și așa deaca vor arăta ceva plod de pocăanie, să se pue în locul celora ce să priceștuesc de trupul și de sîngele stăpînului nostru Hristos.

Ereticul carele se va pocăi la moarte, cu socotință să fie *Gl. 5.* priimit.

Ereticul carele va ajunge-l moartea și se va pocăi, nu se cade a-l *Tîlc.* priimi fără socotință și neispitit, ce să-i ispitești pocăania lui adevărită iaste au ba, și doară are plod dă nevoință mărturisindu-l cătră spăsenie, căce va fi căce-ș va vădi eresul și-ș va răscumpăra bunătățile cu lăcrăme și cu inemă înfrîntă.

Carea se-au făgăduit lui Dumnezeu, aceaia să nu se mărite.

Gl. 6.

Fata carea se-au mărturisit să nu se mărite și au cinstit întîi mai bine și au îndrăgit să lăcuiască întru viață sfîntă decît mirenească, de-acia de făgăduința ei se va lepăda și se va da curveștilor bucurii și se va mărita, aceaia nu se chiamă nuntă, ce curvie, sau, cum am zice, după cum zice canonul 18 al acestui mare Vasilie, preacurvie. Drept aceaia nice într-un chip să fie aceaia nuntă, ce să se despartă.

Tîlc.

Stricătorii de copii și stricătorii de dobitoace și preacurvarii, 15 ani; *Gl. 7.* tîlharii și fărămăcătorii și ceia ce slujesc idolilor, după obiceiul cel dă demult, să se priimească după 20 de ani.

ADEVĂRAT.

Carele va lovi muiarea cu săcure ucigașu-i; carele va arunca piatră *Gl. 8.* în cîine și va lovi om, acela iaste ucigaș dă nevoe; așa și carele va bate cu cureaua și cu vargă. Iar carele va da la sfadă băț sau sabie, de-l va beteji în fiecă loc și va muri, ar duce a fi și aceaia uciderie de voe; sau și cela ce au dat sabia, așijderea tot iaste de voe; și tîlhariul și ostașul și carele pentru fiecă vină ce dă iarbă de omoară om, și aceaia iaste ucidere de voe; și muerile cealea ce dau erbi de nu fac feciori, și cealea ce iau, de voe ucidere iaste și aceasta.

Uciderile însă unele sînt de voe, iară altele dă nevoe, iară altele *Tîlc.* aproape de ceale de voe. Dece carele va arunca săcure asupra cuiva și-l va ucide, și carele va scoate cuțitul să ucigă pre cineva, și tîlharii și ostașii, unii ucigîndu-i pentru avuție, iară alții de față pe vrăjmașii lor, aceștea să socotesc că sînt ucigași de voe. Așijderea și cealea ce dau erbi omorîtoare de pîntece și cealea ce le iau și cealea ce vor să tragă pre ibovnicii lor cătră dinsele de multă dragoste și-i adapă cu erbi și le fac mintea de întunecează și nebunesc sau moare cela ce le-au băut, și aceasta se *Zri.* socoteaște ucidere de voe. Iară cine aruncă piatră în cîine sau în pom, ca de fiară să se apere, sau de în pom poame să scuture, și fără de voia lui va ucide om, sau carele va bate pre cineva cu cureaua sau cu nuia ca să-l facă bun pentru greșala lui și-l va omorî, acela iaste întru uciderile fără de voe. Iară cine va da la sfadă băț sau sabie sau cuțit și va lovi pre cineva în fiecă loc și-l va omorî, aceaia iaste aproape de uciderea

de voe, căce că n-au făcut aceaia ca să-și izbândească pe vrăjmași, ce ca să-l despartă, iară n-au vrut nice i-au fost voia să-l ucigă de tot, ce se arată lucrul că au fost cuprins de patima mîniei, drept aceaia fără de milă au rîdicat mîna de au lovit pre omul tare cu lemnul; drept aceaia nu iaste aceasta ucidere de tot de voe, ce e aproape de voe.

Gl. 9. După cum zice cuvîntul domnului, că bărbatul și muiarea carii se despart fără cuvînt de curvie, amîndoi se urgisesc tocma într-o potrivă. Iară obiceiul nu desparte de împreunare pe curvariul și pe preacurvariul dă femeae. Iară carea, văduă fiind, se va mărita după un bărbat văduu, sau după altul se va mărita, de să va tîmpla aceaia, nu e preacurvă. Iară cine-ș va lăsa muiarea și va merge după alta, și elu-i preacurvariul, și muiarea ceaia ce șade cu dinsul, și face să preacurvească și pre ceaia ce au lăsat.

Tîlc. Măcar domnul deși urgiseaște tocma într-o potrivă pre bărbatul carele se dăsparte de cătră muiarea lui fără cuvînt de curvie, și muiarea carea se dăsparte iară așa de cătră bărbat, iar obiceiul besearicii de aceasta într-alt chip poruncește să se facă, însă bărbatul carele curveaște și preacurveaște poruncește să-l ție muiarea lui. Dece muiarea de-ș va lăsa bărbatul băgîndu-i vină căce lăcuiăște în curvie, și el va lua altă muiare, vina și păcatul al muerii iaste căce merge după altă muiare. Așijderea și ceaia ce se-au împreunat lui, lăsată fiind, nu se va chema preacurvă; iar ceaia ce au lăsat pre dinsul, dă se va mărita după altul, neîndoit preacurvă iaste. Iară și împotrivă, bărbatul de-ș va lăsa muiarea fără cuvînt de curvie și va lua altă muiare, și acela ca un preacurvariul se socoteaște, pentru că face pre carea au lăsat să preacurvească căce se mărită după alt bărbat, și ceaia ce lăcuiăște cu dinsul preacurvă iaste căce au luat

Zri. bărbatul alțiiia. Acestea sînt tocmealele ale acestui canon, pentru că era volnici atunce de în lege ceaia ce lăcuiia împreună fără cuvînt de vină și fără cuvînt de bătaie să se dăspartă unul de altul. Iară astăzi nice bărbat nice muiare nu poate să se dăspartă de împreunare, fără numa de va fi vreo vină adevărată.

Gl. 10. Episcopul carele iaste ales să fie episcop, iară apoi pentru veo primejdie va jura zicînd că nu va să se hirotonească, pre unul ca acela nu-l nevoi, ce să cade să se caute și feliul jurămîntului și cuvintele și semnarea pentru ce au jurat, și adaogerea prea amărunt în cuvinte; de-acia de va fi de undeva vreo mîngîiare a jurămîntului, să i se iarte lui acel jurămînt ce-i pare c-au jurat și i se poruncește să se hirotonească. Iară de va fi nice-cum nice o scăpare și se va erta să se hirotonească și el dăspre toate părțile se va afla jurîndu-se cum nu-i iaste voea să se hirotonească, atunce se cade a lăsa de tot pre unul ca acela.

Gl. 11. Cine ucide dă nevoe, acela 10 ani să se pocăiască.

ADEVĂRAT.

Gl. 12. Ceia ce sînt însurați cîte de doaă ori nu pot fi clirici, că pre aceia ce-s cîte cu doao nunte oprescu-i de preoție și alte canoane multe.

ADEVĂRAT.

Carele se bate pentru creștinătatea, de va și izbîndi, 3 ani să se dăpăr- *Gl. 13.*
teaze de priceaștenie.

Uciderile dă pre în războaie socotit-au părinții să nu se socotească *Tlc.*
ucideri, cum poruncește și marele Athanasie către călugărul Amun,
zicînd că se cade să se vrednicească a mare cinste cea ce au izbîndit
între războaie și să li se rîdice stîlp arătînd și propoveduind izbîndile lor *Zri.*
cum au biruit pre vrăjmaș și făcînd lucru pre leage și vreadnic de laudă.
Drept aceia și acest bărbat mare socotința lor nu o leapădă, căce au
izbînditu-ș pe vrăjmaș pentru întreaga înțelepție și buna credință, ce
zice că iaste bine și poruncește: unul ca acela să se dăpărteaze numai de
priceaștenie 3 ani, pentru căce nu-i sînt mîinile curate.

Cine ia camătă, de să va părăsi, să se priimească la preoție. *Gl. 14.*

Părăsirea aceluia așa iaste: nedreapta dobîndă carea o au adunat *Tlc.*
dă pre camătă să o rîsipească săracilor și să se prinză că nu va mai cădea
între-acea boală a iubirii de argint.

Pasările ceriului și peștii mării, zis-au scriptura că le iaste nașterea *Gl. 15.*
împreună amîndurora de în mare și au adus cealea ce împlă pre cărările
mării pentru chiții cei mari și cealea ce le sînt pialea de scoică, den carele
nu e nice un peaște.

Marele Neeman carele e mare de la domnul, nu iaste mare el domnului, *Gl. 16.*
ce stăpînu-său.

Între-aceaste doao capete nu iaste să poată fi aceastea, ce e tîlcuirea *Tlc.*
scripturii cuvintelor celor nedomirite de la sfeti Amfilohii cînd au scris
la marele Vasilie. Dece sfînția sa către întrebările lui ceale nedomirite
așa-i face și răspunsul.

Preotul Vianor au jurat și apoi se-au pocăit pentru lesnirea acelu *Gl. 17.*
jurămînt, să fie priimit.

Acest preot supărat fiind de oarecine și neputînd purta acea *Tlc.*
supărare a lui, de turburare jură să nu mai facă liturghie. De-acia se-au
pocăit și vrea să facă liturghie; și au întreat de aceasta pre marele
Vasilie: putea-va fi priimit? Și poruncește ca, după pocănia acelu
jurămînt ce lesne l-au făcut, să-l priimească; iară să nu facă liturghie pre
în zborurile oamenilor pentru scandala a multora, ce deosebi să slujască
rînduri preotești (adecă să facă liturghie).

● Părinții priimia, deaca trecea un an, pre featele cealea ce cădea, după *Gl. 18.*
ce să mărturisea că-ș vor ținea curăția, ca să se mai întărească besearica.
Fata ceaia ce s-au mărturisit că-ș va ținea curăția, apoi au căzut,
chemămu-o preacurvă și preacurvariu și cela ce o va ținea. Drept aceia
fata ceaia ce se roagă și mărturisește că va trăi nemăritată, trebuie să
se socotească să fie tocma de șaptesprezece ani.

Carea se-au lepădat să nu se mărite și va fi cinstit viața cea sfîntă *Tlc.*
și se va fi adus domnului, de va călca acea mărturie ce se-au mărturisit
și va urgisi împreunarea cea ce are către ginerile Hristos și se va da întru
curveștile bucurii, una ca aceia se chiamă preacurvă, și nu se priimește
la besearică într-alt chip, pînă nu se va părăsi de păcate și să se despartă
de acea nuntă fără de leage. Deaca se va despărți de aceia și se va
pocăi, atunce să obîrșască vreamea celuia ce greșăște întru preacurvie,
ca să fie în 15 ani ea dumnezeștilor taini nepriceșuită. De într-acei

15 ani, în patru să plîngă, în cinci să se pue întru cei ce ascultă dumnezeieștile scripturi, iară în patru să cază, și în doi cu cei credincioși să stea și la rugă să se împreune. Și după 15 ani să obîrșască deplin, de-acia să se vrednicească dumnezeieștii priceaștenii; măcară deși zice acest canon: carea se roagă, să fie în rîndul featelor, trebuie să fie de 16 ani sau și de 17 ani, ca de atunce să fie tare dăspre gînduri reale și să-ș ție și împlerea cuvîntului. Iară de nu se va lăsa de împreunare, atunce neapărat să se muncească. Iară canonul 40 al șaselui săbor de la Trulla zice: cela ce pohtează să ia jugul călugăresc și iaste de 10 ani, să se priimească, ca besearica lui Dumnezeu să se facă mai tare și ca adunarea credincioșilor să fie adevărată și tare cu darul a lui Dumnezeu cătră paza învățăturilor și a tocmealelor.

Gl. 19.

Tîlc.

Carele se făgăduiaște că nu se va însura și mărturisează adevărat, cade-se să se întreabe, ca, de să va schimba, să se canonească.

Pentru bărbații carii se leapadă să nu se însoare și voesc să-ș ție curăția, cade-se să fie întrebați de episcopul locului, adevărat iubesc viața ca aceaia, au ba? Și deaca va lua mărturia lui adevărată, să o ție vîrtos, ca de atunce de vor cădea cătră viața cea iubitoare de trup și iubitoare de dulceată, atunce să priimească canonul curvarilor.

Gl. 20.

Tîlc.

Fata carea va fi în eres, de-acia se va pocăi și se va mărita, nu se urgisează, că, cîte grăiaște leagea, celor de în leage grăiaște.

Muerile ceale credincioase carele se făgăduesc că-ș vor ținea curăția să nu se mărite, iară apoi de mărturia lor se vor lepăda, acealea cad supt canonul preacurviei. Iară carele vor fi întru eres și se vor făgădui să-ș ție curăția, după aceaia de să vor mărita și la besearică vor veni, acealea nu se urgisesc, ce, deaca se vor boteza, fără de vină să fie, că, carele întru obște jugul a lui Hristos n-au purtat, acealea nice leagea lui știu.

Gl. 21.

Bărbatul carele e însurat și va cădea de va curvi cu cea ce nu e măritată, muiarea lui să-l ție; acela se socotează a fi curvariu, iară nu preacurvariu.

Bărbatul carele are muiare și va face păcat cu alta carea e slobodă de nuntă (adecă nemăritată), acela nu se va judeca ca un preacurvariu, ce ca un curvariu, drept aceaia nu se va canoni nice cu canonul preacurviei. Și aceasta se face pentru ținerea obiceiului, că muiarea de să va spurca de alt bărbat, poruncează-se de bărbatul ei să se gonească; iară bărbatul de va curvi, poruncează-se să nu se lase de muiarea lui, ce să-l priimească.

Gl. 22.

Tîlc.

Cine va răpi fata logodită, acela să o dea logodnicului ei; iar de va fi nelogodită, să o dea oamenilor ei, și lucrul de știrea lor să razime, de vor să facă nuntă; iară acela să fie supt canonul curviei.

Însă acest canon va așa: de va fi răpită de cineva muiarea cea logodită, acela să o întoarcă la casa ei; ori părinții ei bogați de vor fi, ori frați, ori alții, pentru sărăcia ei, și de atunce să i se dea voe, de vor vrea să o dea să o mărite după cela ce o au răpit, să fie volnici. Iară titla 58 a cărții 60 aceii împărătești nu iartă aceasta să se facă, măcară de va și

зѣи опасно 1).

1) „Vezi cu luare aminte“.

vrea muiarea cea răpită, măcar și părinții ei să o mărite după cel ce o au răpit, ce zice: părinții carii vor împreuna acea nuntă să se gonească și să se închiză într-altă parte. Iară canonul 91 al șasului săbor de Trulla, Zri. pre mireanul carele răpește muiarea la împreunarea nuntei, zice să-l anathemisească. Și trebuie să socotești canonul acela după putearea acestui canon. De-acia poruncește așa: carele ține muiare răpită, întâi să nu-l priimească besearica mai nainte pînă nu o va da junelui celui ce au fost logodită; iar de va fi fost nelogodită, să o dea la oamenii ei sau la părinți-și sau la frați-și sau la alți ispravnici; iar deaca o va da, atunci anathemisia loc n-are. Iară carele va strica muiarea mai nainte de nuntă pre taină sau cu sila, de-acia pre leage se va însura de o va lua, trebuie aceluia să cunoască pocăanie în patru ani: într-unul să plîngă la ușa besearicii, a doilea să se priimească să stea cu cei ce ascultă, a treilea să se pue să fie cu cei ce cad jos, iară a patrulea să stea împreună cu cei credincioși și să se împreune cu dinșii la rugi; și așa după patru ani să se vrednicească dumnezeștii priceștenii.

Nu poate ținea fratele pre muiarea altui frate.

Gl. 23.

ADEVĂRAT.

Vădua carea va fi împreunată în rîndul celora ce se hrănesc de la besearică, dă se va mărita, să se urgisească; iară omul văduu dă se va însura, acela să cunoască numai canonul celor ce să însoară de doa ori. Iar vădua carea va fi de 60 de ani și se va mărita, nepricestuită să fie pînă ce să va părăsi dă acea necurăție; iară carea se va mărita mai nainte de 60 de ani, aceaia sau acela va atinge-se de greșala și de vina aceluia.

Gl. 24.

Văduale carele sînt alese întru rîndul văduălor și de la besearică se hrănesc, dă se vor mărita, acealea să nu se mai vrednicească de la besearică nice cu o socoteală, ci să se urgisească. Drept aceaia carele nu vor fi de ani 60, nu se cade să se aleagă să se pue în rîndul văduălor. Iară de va fi văduă de ani 60 și iară va trage să ia bărbat, aceaia pînă nu se va părăsi de patima necurăției, pînă atunci să nu se vrednicească dumnezeștii priceștenii.

Tlc.

Cine ține pre ceaia ce o au stricat mai nainte de cununie, ertatu e să o ție, iară pocăania să cunoască.

Gl. 25.

Cine va vrea să ție muiarea carea mai nainte de nuntă o au stricat, aceluia i se iartă să o ție, iară pentru stricăciune să priimească canonul în patru ani, cum am scris la 22 de canoane.

Tlc.

Carele se-au însurat curveaște mai bine e să se despartă. Iară de se va fi însurat și nu va vrea să se despartă, să se iarte, iar așa să ia canon.

Gl. 26.

Nunta într-aceaste lucrure iaste curată și cinstită, adecă să fie curată de curvie. Drept aceaia curvia nice iaste nuntă, nice iaste începătură bună nuntei, ce păcat și călcare dumnezeștii legi. Drept aceaia cine să va strica cu muiarea, mai bine iaste de va putea să o lase; iară de nu vor putea unul de cătră altul nicecum nice într-un chip să se despartă și de atunci se vor tocmi și vor vrea însurați să șază, atunci să se lase așa să fie, ca să nu se facă altceva mai rău și să priimească să ție canonul și pocăania curvarilor.

Tlc.

Gl. 27.

Tîlc.

Preotul carele nu va fi știut și va fi luat nuntă fără de leage, acela să-știe numai șederea mai sus, iară de liturghie să fie lipsit.

De va fi luat neștine mai nainte dă preoție o muiare și nu va fi știut că e văduă sau curvă sau cinghiasă sau de ceale ce joacă supt corture sau alta oarecum de în ceale ce apără preoția, de-acia va veni la spița preoției și se va cunoaște și se va adevăra fără de leagea nuntă, acela să se împreune numai la șederea cinstii preoților, iară de liturghie să se oprească de tot, că-i sosește ertarea neștiinții lui. Iară cea ce e beteagu, a blagoslovi pre altul iaste o socotință cum nu se cade, că blagoslovenia iaste un dar al sfintiei; iară carele n-are aceasta, pentru greșala neștiinții, acela cum va putea să dea altora?

Gl. 28.

Tîlc.

Un lucru de batjocură iaste, cînd se roagă omul, să se părăsească de carnea a porcului, ce acela de va vrea să mănînce să fie priimit.

Ruga-se oarecine să se părăsească de carnea porcului; de batjocură lucru iaste acesta, căce se făgăduiaște și se roagă fără sebuială, că nu e nice o zidire a lui Dumnezeu lepădată carea să mănînce cu mulțemire. Drept aceaia cade-se să-l erti și să-l blagoslovești să mănînce carne de ceaia ce se-au rugat să se părăsească; și să se înveațe și să se cearte să nu facă făgăduință cătră Dumnezeu nebuneaște și nepedepsit fără ispravă.

Gl. 29.

Cine va jura pentru ceva mai vîrtos să facă altuia rău, acesta iaste un lucru lepădat. Drept aceaia nu opri numai acela lucru a nu se face, ce încă și pre cea ce ijderaște acela jurămînt și le fă tămăduială îndoită, oprește și-i învață să nu jure și să nu rămîie întru jurămînture să facă altuia rău.

Tîlc.

зрѣ опасно 1).

Zri.

Boiarii sau mai marii să nu se jure să facă rău celora ce sînt mai mici de ei, că ce folos iaste cînd jură neștine să facă rău cuiva, celui ce e supt mîna lui și va să-și adeverească sau să-șîntărească viclenia lui cu chip de cucerie. Drept aceaia pre unul ca acela tămăduiaște-l îndoit; însă într-un chip învață-l, ceartă-l să nu jure lesne; iară într-alt chip, să nu fie, nice să petreacă într-aceale jurămînture reale, că nice lu Irod nu-i fu nice un folos, că de n-ară fi jurat, nu se-ar fi făcutu-se ucigaș prorocului; că acel jurămînt trebue să se ia și să se ție să fie nemutat. Carele jură, să păzească judecățile lui Dumnezeu în dreptate; iară ceaia ce să rîdică și se jură să facă păcat și să facă rău cuiva, acela jurămînt cade-se să se strice și să se spargă de tot.

Gl. 30.

Tîlc.

Carele va răpi, trei ani să cază, iară vădua de va merge după bărbat, nu e vinovată răului.

Pentru vinuiala celuia ce răpeaște muiare scrisu-se-au la această poslanie, la 22 de canoane și la 91 de canoane a șaselui săbor carele se-au făcut la Trulla. Iară acest canon aduce și de aceasta: carele răpeaște și carii ajută lui la răpire, trei ani să fie afară de rugă și de molitve și să se pue să stea cu ceaia ce cad. Însă acesta canon se dă lor după ce vor duce acea răpită fată la oamenii ei, iară într-alt chip să nu se priimească la besearică. Aceastea sînt pentru răpitoare. Iară vădua de va merge după bărbat nestricată și nesilită, atunce acel lucru ce se face fără de vină iaste.

1) „Vezi cu luare aminte“.

Muiarea carea se va mărita mai nainte dă ce-i va veni veaste că i-au *Gl. 31.* murit bărbatul, preacurveaște.

ADEVĂRAT.

Cliricul carele va greși cătră moarte, de în spiță să se pogoare și cu *Gl. 32.* mireanii să se priceștuiască, că nu i se cade să-l osîndești pentru aceaia îndoit.

Păcatul carele pogoară cătră moarte, iaste dulceța trupului. Dece *Tîlc.* oricare cliric va curvi, acela de în spița preoției se pogoară, iară de dumnezăiasca priceaștenie nu se apără, ce cu mireanii să se price- *Zri.* tuiască.

Care fămeae va naște într-o cale și dă cel ce să va naște nu va purta *Gl. 33.* grijă, ce va muri, aceaia ucigașă iaste.

ADEVĂRAT.

Socotit-am pentru muiarea ce e preacurvă și se-au înfruntat de *Gl. 34.* duhovnicul ei, să nu fie afară de săbor, ce, pînă-ș va împlea canonul, să stea în săbor fără de priceaștenie.

Muiarea deaca va face preacurvie și-ș va ispovedi păcatul și pentru *Tîlc.* cuceria se va erta de tatăl ei, de duhovnic, aceaia nu se priimește să iasă afară de săbor și ca o curvă să se cunoască bărbatului ei, ca să nu se facă asupra-i vina morții; ce poruncesc părinții să fie nepriceștuită și să stea cu muerile cridincioșilor, pînă ce-ș va împlea vreamea să se răscumpere de păcatul preacurviei; că de să va pune cu ceia ce plîng și cu ceia ce ascultă, bănu-ș-va bărbatul, de va zice că au preacurvit, drept aceaia să nu cumva să o ucigă.

Muiarea de să va despărți fără de vină, nu e să nu fie vinovată, iară *Gl. 35.* bărbatul ce rămîne dă ea nevinovat iaste.

Carea-ș va lăsa bărbatul și de cătră dinsul se-au despărțit fără de *Tîlc.* vină, aceaia supt pocanie să fie; sau încă de se va mărita după alt bărbat, atunce se judecă ca și o preacurvă, după cum zice a noa canon. Iară bărbatul carele au rămas de dînsa, vreadnic iaste ertăciunii, drept aceaia, de va lua ș-altă muiare, el fără de canon iaste.

Muerile ostașilor carele pentru peirea bărbaților lor, adecă deaca le *Gl. 36.* pier bărbații la oaste, eale se mărită după alții, mai ertate sînt de cealealalte, carele deaca li se duc bărbații și nu vor să așteapte.

Amîndoao muerile se supun supt canonul preacurviei într-un chip, *Tîlc.* ori de va fi a unui voinic ce să va duce undeva să se hrănească, iară ea nu va aștepta să-i vie veaste, murit-au au ba, ce se va mărita după altul, sau va fi a vreunui ostaș și ea mai nainte, pînă ce nu va prinde de veaste bine cu deadinsul de moartea bărbatului-ș, se va mărita după altul. Iară cum trebuie ostășoaelor, să știe și să întreabe de moartea și dă peirea *Zri.* bărbaților lor, murit-au au ba, poruncește nearaoa a lui Iustinian 117 la a șaptea titlă carea iaste în Cartea împărăției 22, a căriia puteare se-au scris și în canonul 89 a șaselui săbor de la Trulla. Iară acest canon dă oarece ertăciune muerilor ostașilor decît celoralalte mueri, a cărora li

se duc bărbații încătăroăva și pier, iară eale neauzind mai nainte bine de moartea lor, se mărită. Că trebuie a socoti foarte cu mare socotire pentru cea ce merg cătră moarte, dă peirea lor, murit-au au ucisu-i-au la oaste.

Gl. 37. Cine va lăsa striina, adecă lăsată de altul și va lua sloboda, adecă sloboda de bărbat, pentru cea de întâi să se canonească, iară pentru a doa nevinovat să fie.

Tîlc. Cine va lua muiare lăsată de altul, de-acia pre aceaia va lăsa și se va însura de va lua alta pre leage, pentru cea dintîi să fie vinovat cu canonul preacurviei, pentru că cea ce ia lăsată preacurvește, iară pentru cea de-a doa, slobodă, nu e vinovat.

Gl. 38. Carea se duce fără de știrea tătîne-său, ca o curvă se judecă; iar de să vor împăca părinții și va părea că vor avea tămăduială pentru lucru ce se-au făcut, să fie; iară așa în trei ani să se pocăiască.

Tîlc. Carii sînt supt cei mai mari și-i țin supt oblăduință, aceia fără de știrea mai marilor lor nu pot să se împreune nuntei; iară de să vor împreuna, nemica nu fac, ce acea împreunare să fie neîntărită. Featele carele se duc după bărbați fără de știrea părinților săi, acealea să se pue supt canonul preacurviei; iar după aceaia, nunta ce se-au făcut fără de știrea părinților, de o vor priimi și de vor vrea, să fie nedăspărțită, însă că nu s-au făcut de întâi cu știrea lor, să nu se priimească la priceaștenie numaidecît, ce după 3 ani să se priimească.

Gl. 39. Care fămeae va lăcui cu preacurvariul, aceaia întru toată viața ei preacurvește.

Tîlc. Însă pentr-aceaia nepriimită iaste la besearică una ca aceaia. Iar deaca se va părăsi de păcate, atunceș vine la pocăanie și i se îndreptează greșeala ei, iară de va rămînea în preacurvie, atunce iaste neîndreptată și nepriimită.

Gl. 40. Roaba sau slujnica carea se va da ea adinseăș bărbatului, curvește, poate-se împreuna cu știrea stăpînu-său, iară cealea ce să fac fără de știrea oblăduitorilor lor nu-s adevărate.

ADEVĂRAT.

Gl. 41. Vădua de să va mărita, fără de vină iaste, după cum zice Apostolul.

ADEVĂRAT.

Gl. 42. Feciorul și robul de să va însura fără știrea stăpînă-său, nu e să nu fie fără de vină.

ADEVĂRAT.

Gl. 43. Carele au lovit pre cineva cu rană de moarte, și cel ce au început și cel ce au ajutat ucigași de oameni sînt.

Tîlc. De să va certa neștine întru mînie și îngrozindu-l va lovi-l de va muri și întâi el va fi început de-l va fi lovit, măcară de va fi lovit și

celalalt, vrînd să-ș izbîndească, împotriva-l va fi lovit, acela ucigaș iaste. Dece aceștea amîndoi (dă vrei vrea să știi) de voe iaste această ucidere au dă nevoe, au cu ce dichis l-au lovit de l-au omorît, sau cum se vor judeca pentru fie cu ce-l va fi lovit, caută că vei afla la al optulea canon al aceștii poslanii.

Diaconița de va curvi cu ellin și se va pocăi, șapte ani să cază.

Gl. 44.

Iată, de aceasta aicea arată a fi doa canoniri, că diaconița să lipsească de spița ei și apoi priimească și pocanie în șapte ani și să lipsească de sfînta priceașenie numai căce au curvit cu ellinii.

Tîlc.

Cine se-au făcut creștin și apoi-ș va bate joc de Hristos, aceluia nice un folosu-i iaste de chemare.

Gl. 45.

Credința fără de lucrure moartă iaste, că nemica nu folosească creștinului căce se chiamă creștin, deaca se leapădă de făgăduialele a lui Hristos și dumnezăeștile lui pravile și legi calcă și cu lucrure reale lui muștră și-ș bate joc.

Tîlc.

De să va fi măritat neștine și va fi luat un bărbat lăsat și nu va fi știută, de-acia cea de întîi a lui muiare se va arăta, și va lăsa a doa și va lua cea de întîi, cea de-a doa căce n-au știut, se socotească ca o curvă; drept aceaia de va vrea, volnică să fie de a să mărita, iară mai bine ar fi de nu s-ară mărita.

Gl. 46.

ADEVĂRAT.

Postitorii și purtătorii de tărsine și lăpădătorii să se boteaze a doa oară, căce că de vor și zice că ne-am botezat în tatăl și fiiul și duhul sfînt, iară să știi că hulesc ca și Marchion, că zic lui Dumnezeu că e făcătoriu de rău. Drept aceaia de nu se vor boteza a doa oară, să fie nepriimiți.

Gl. 47.

Acest mare luminătoriu besearicii, la canonul său cel de întîi, după socotința cuvîntului, au priimit botezul postnicilor și a navatianilor carii se chiamă curații și au poruncit numai cu sfîntul mir să se ungă aceia carii vin la adeverita credință și-ș anathimisesc eresurile lor. Iară aicea zice după isprava și socotința ce s-au priimit acolo, postitorii și alții să se boteaze a doa oară pentru eresul lor, căce sînt de odrasla marchionisteanilor, că urăsc și aceștea ca și aceia nunta și se leapădă să nu bea vin, și zic că zidirea a lui Dumnezeu iaste spurcată. Însă canonul șapte al săborului de la Laodichia și al 7 al săborului de la Tarigrad și canon. 92 al șaselui săbor de la Trulla navatianilor și al curaților și a patrusprezeceanilor botez priimesc, deaca vor veni la besearică și deaca vor anathemisi toate eresurile, așijderea și al lor; atunce să se miruiască numai cu mir fruntea, ochii, nările, gura și urechile.

Tîlc.

Carea va fi lăsată de bărbat, să petreacă așa; iară de să va mărita cătră altul, preacurvească, după cum zice cuvîntul domnului.

Gl. 48.

De va lua neștine pe vreo muiare lăsată, preacurvească; iară mai vîrtos iaste muiarea preacurvă, căce că ea și pre bărbat face-l preacurvariu pentru împreunarea ei; drept aceaia trebuie și se cade, care muiare iaste lăsată de bărbat, să șază nemăritată.

Tîlc.

Gl. 49. Carea e stricată cu dă sila n-are vină; și roaba sau slujnica, apucată fiind cu dă sila de stăpînu-său, n-are vină.

Tîlc. Roaba sau slujnica, carea o apucă stăpînu-său cu dă sila, ea n-are vină, nice se canoneaște.

Gl. 50. Carele e cu trei cununii, aceaia nuntă fără de leage (cum zice sfetîi Grigorie) și unele ca acealea le uraște besearica ca niște spurcăciuni; iară se socotesc că e mai bună decît înălțarea curviei.

Tîlc. Însă leagea mirenească suferă a treia însurare, și copiii carii se nasc într-însa zice să le fie pre leage și-i chiamă și întru moștenire. Iară canoanele pre cela ce e însurat a treia oară nu-l priimeaște, ce-l țin ca o spurcăciune de la besearică; iară așa iaste mai mare și mai spurcată decît curvia.

Zri. Drept aceaia să nu se supue întru osîndirea săborului, adecă cel cu trei nunte să nu se pue cu ceia ce plîngu, nice să se batjocurească ca un urgisit în săbor, ce într-alt chip, adecă în cinci ani să se pocăiască, însă în doi sau și în trei să se dăstoinicească de să asculte dumnezăeștile scripturi cu ceia ce ascultă stînd la dverile besearicii și alți doi credincioșii să se împreune cu dinșii la rugi. De-acia așa să se pue la locul celor ce se priceș-tuiesc dumnezăeștii sfîntiri.

POSLANIA A TREIA.

Gl. 51. Cliricii de vor cădea în păcate, ori de vor fi slujind, ori de vor fi hiro-toniți, de în spița lor să cază.

Tîlc. Slugile besearicii, ori în ce spiță vor fi, a preoților sau a diaconilor sau a ipodiaconilor, a cîntăreților sau a citeților, sau de vor fi și nehiro-toniți, ca cum se arată aprinzătorii de candelă și ceia ce li-s date în mîna să păzească sfintele dveri ale oltariului, aceștea de vor cădea în curvie, numai o pedeapsă au, adecă să cază de în slujba lor carea au.

Gl. 52. Muiarea carea nu va purta grija nașterii ei, ce se va lăsa așa, aceaia ca un ucigaș iaste; iară de va fi în pustie, sau nu va avea îndemîna de cealea ce-i sînt dă treabă, fără de vină iaste.

ADEVĂRAT.

Gl. 53. Roaba, slujnica văduă de să va răpi cătră a doa nuntă, nu foarte greșăște; iar așa să ție canonul acelora ce se însoară de doa ori.

Tîlc. Pentru că roabele, slujnicele, fără de știrea stăpînilor a se împreuna nuntei nu pot, drept aceaia roaba, slujnica văduă, cînd se face a se răpi dă cineva și au tras nunta cătră ea, pare-se că nu e greșală foarte mare aceaia, pentr-aceaia de răpirea muerilor celor slobode, nu vor avea loc de certare, pentru că măcară dă se-au făcut a se și răpi, iar așa de voia lor au mers. Drept aceaia și canoanele nu judecă nice socotesc acealea ce să face a se răpi și se duce, ce voia ei socotesc. Pentr-aceaia acea nuntă a ei să fie adevărită, de va vrea stăpînu-său; iară așa să ție canonul celor ce-s însurați cîte de doao ori.

Gl. 54. Canoanele ucigașilor după împărțirea tocmealelor lor se lățesc și se strîng.

Canoanele ale ucigașilor de voe și dă nevoe, împărțite le-au pus și *Tîlc.* le-au tocmnit acest mare învățătoriu al besearicii. Iară cătră nevoia ce să tîmplă a le înmulți sau a le scurta, pusu-se-au să fie în știrea și în voia *Zri.* celuia ce au luat puteare a lega și a dăzlega, adecă a arhiereului.

Carii es împotriva tîlharilor celora ce sînt afară, aceia să se oprească *Gl. 55.* de buna priceaștenie, iară clericii să se lipsească de spiță.

După cum zice cuvîntul domnului, tot omul ce va scoate cuțitul, *Tîlc.* de cuțit să moară. Drept aceeaia carii vor eși împotriva vrăjmașilor, tîlharilor și-i vor ucide, aceia supt canon să fie și, de vor fi mireani, dumnezăeștii priceștenii să nu se împreune, iară de vor fi clerici, să li se ia darul.

Ucigașul de voe ani 20 să cază, iară carele ucide dă nevoie ani 10, *Zri.* preacurvariul ani 15.

Carele va ucide de voe, apoi de să va pocăi, acela 20 de ani să fie neîmpreunat sfîinției; și acei 20 de ani așa să i se tocmească: în patru ani trebuie să plîngă stînd afară de ușa casii de rugă, rugînd pre cridincioșii ceia ce intră să facă rugă pentru dinsul, răscumpărîndu-și a lui fără-deleage; iară după acei 4 ani să se pue întru cei ce ascultă și în cinci ani cu dinșii să iasă; iară în 4 să stea cu credincioșii și priceaștenie să nu ia; iară deaca va împlăea acești ani, să se priceștuiască.

Oricarele va ucide dă nevoe, acela ani 10 să fie nepriceștuit, adecă doi să plîngă, trei să asculte, patru să cază și doi să stea fără de priceaștenie.

Preacurvariul ani 15 să nu se priceștuiască: 4 să plîngă, 5 să asculte dumnezăeștile scripturi, 4 să cază, 2 să stea cu credincioșii, împreunîndu-se cu dinșii numai la rugă; după aceeaia să se priceștuiască.

Fata carea se-au făgăduit să-ș ție curăția, apoi au căzut, aceeaia să *Gl. 56.* obîrșească vreamea de pocanie, a preacurviei; așijderea și călugărița carea se obeștuiuște și apoi cade.

ADEVĂRAT.

Cine fură și se va pocăi, ani 1; iară de să va vădi, și alt an.

Gl. 57.

Carele fură și adins eluș se pocăiaște și furțișagul ce au făcut n-au spus, ce se va vădi de cineva, acela să se pocăiască ani 2, și așa să i se împartă: 1 an să stea cu ceia ce cad, iară altul cu credincioșii și să se împreune cu dinșii la rugă. De-acia după treacerea a doi ani să se vrednicească cuminecăturii.

Tîlc.

Zăcătoriul cu bărbat, ca un preacurvariul.

Gl. 58.

ADEVĂRAT.

Așijderea și carele face cu dobitoacele, de-ș va ispovedi spurcăciunea și păgînatatea lui.

Gl. 59.

ADEVĂRAT.

Carele jură strîmb, ani 10: doi să plîngă, trei să asculte, 4 să cază, 1 să stea cu credincioșii; de-acia atunce să se vrednicească priceașteniei.

Gl. 60.

ADEVĂRAT.

Gl. 61.

Tîlc.

Gl. 62.

Vrăjitoriul și carele dă erbi iaste ca și cea ce ucide. **20 ani**
 Unii ca aceștea să ție canonul celora ce ucig.
 Carele fură mormînturile, 10 ani, ca și cea ce jură strîmb.

ADEVĂRAT.

Gl. 63.

Tîlc.

Carele se împreună cu soru-sa, ca un ucigaș.
 Însă sora, de va fi de un tată și de o mumă cu carea se-au amestecat fratele, de într-acelaș tată și de într-aceiaș mumă născuți fiind ei, acela să se canonească ca ucigașul de voe, ani 20; iar așa întîi să se părăsească de acel lucru păgîn fără de leage. Iar de va fi sora vitregă, numai de tată sau numai de mumă, acela trei ani să plîngă, în trei ani să se priimească la ascultare, în trei ani să cază și la a zecea an să se priimească; după aceeaia să stea cu credincioșii alți doi ani la rugă. De-acia de atunci să se vrednicească bunii priceștenii, cum poruncește canonul a doilea.

Gl. 64.

Tîlc.

Nunta carea razimă întru rudenie iaste ca și preacurvia.
 Oricarele se apără pentru rudenia a lua muiare pre leage cu nuntă, acela om de va greși la acea fămeae, să priimească pocania preacurvarilor. Pentru că canoanele celora ce cad întru preacurvie sînt în multe felure, drept aceeaia și carii se împreună cu rudenia canoane ca acestea priimesc. Aciaș numai cît poruncesc așa și canonul 71 și 72: carele-ș va lăsa muiarea lui cea ce ține pre leage și va lua alta, și carele va lua 2 surori pre în bogate vremi și va și lăcui cu dinsele, acela se supune greșalei preacurviei, ce nu se canonează ca cea ce au preacurvit după însurare, în 15 ani, ce în șapte ani să se oprească de priceștenie: 1 an să plîngă, 2 să asculte, 3 să cază și a 7 să stea cu credincioșii.

Gl. 65.

Tîlc.

Citețul carele se va logodi, de va strica mai nainte de nuntă pre logodită, să fie lipsit de citeție, iară după un an să fie priimit. Iară furul de nuntă să se scoată, așijderea și sluga, adecă poslușnicul besearicii.

Citețul carele se va logodi cu muiare, și mai nainte, pînă nu e făcută nunta cu dinsa, se va strica, acela 1 an să fie deșert, de-acia atunci după aceeaia să-l priimească să citească, iară mai la mare procopsire să nu se înalțe, ce-ș fie în spița lui și să nu se mai mute. Acesta canon să se ție și spre poslușnicii besearicii, carii-s nehirotoniți. Așa scrie și canonul 5 de la Neochesaria.

Gl. 66.

Tîlc.

Preotul și diaconul de vor mărturisi că se-au spurcat numai în buze, de liturghie să se oprească, iară dă priceștuit să se priceștuiască. Iară dă se va arăta că va greși ceva mai mult, să li se ia darul.

A se spurca în buze în multe feliure se tîlcuiaște, ce pentru un lucru rău nu trebuie a scrie. Drept aceeaia oricarele de în diaconi sau de în preoți ce va cădea în greșală ca aceasta, acela să priimească canon după cum zice această pravilă.

Gl. 67.

Tîlc.

Cine va priceape greșala a fiecui și o va ascunde, într-o potrivă să se canonească.

Oricine va ști pre cineva greșind întru ceale greșale ale păcatelor ce se-au zis mai sus și nu le va spune, ce ascunzînd fărădelegea aceeaia se va vădi, acela să priimească pocanie potrivă cu cea ce o face, și într-atîta vreme să priimească pocanie, în cîta au făcut și acel rău.

Cine va da pre sine vrăjitorilor sau altora fiecăroră unora ca acestora, *Gl. 68.* ●
 aceia să împlă vreamea ucigașilor. — 20 ani

Însă cine va da pre sine vrăjitorilor sau fărâmacătorilor sau lecui- *Tîlc.*
 torilor, ca să învețe meștersugul lor cel rău, acela să se canonească ca
 și cela ce ucide dă voe. Iară cine va creade vrăjitorii sau-i va băga în casa
 lui pentru vreo aflare sau pentru curăția leacurilor sau să descopere
 niște lucrure nespuse, acela 6 ani să se canonească, cum poruncește canonul
 61 al șaselui săbor de la Trulla și canonul 79 al aceștii pravile, a treia
 poslanie a marelui Vasilie.

Carele se leapădă de Hristos, în toată viața lui să se pocăiască. *Gl. 69.* ●

Cine se va lepăda de Hristos, trebuie să plîngă toată vreamea vieții *Tîlc.*
 lui, iară la eșirea sufletului său să se cuminece.

Carele au luat puteare a lega și a dăzlega oricărora de în cei ce greșesc *Gl. 70.* ±
 de în ceale păcate ce se-au zis mai sus, dă-i va vedea cu mare înfrîngere
 a inemii, atunce să le micșoreaze vreamea.

Pocaanie se-au făcut de toate păcatele, iară celuia ce i se-au dat în *Tîlc.*
 mîna de la Dumnezeu puteare a lega și a dăzlega, cum va vedea înfrîngerea
 inemii la ispovedanie a fieștecăruia, de va vrea să împuțineaze vreamea
 pocaaniei, nu va avea nice o vină.

Carele se va spurca cu sora de un tată și de o mumă, acela să nu *Gl. 71.* ●
 între în casa de rugă pînă ce se va părăsi. De-acia dă se va dăștepta să
 se părăsească și va veni spre pocaanie, atunce trei ani să asculte, trei
 ani să cază și la a zeacea să se priimească fără de priceaștenie și doi ani
 să stea la rugă, de-acia să se priceștuiască.

ADEVĂRAT.

Așa și pentru ceia ce-ș iau cumnatele sale. Canonul acesta se-au *Gl. 72.* ★
 tîlcuit la 64 de canoane.

Carele-ș va lăsa muiarea și alta va lua, preacurvariu iaste; șapte *Gl. 73.*
 ani să cază.

Și acest canon se-au tîlcuit iară la acel canon, la 64.

Acesta chip să se ție și pentru ceia ce iau doaa surori, măcară de va *Gl. 74.*
 fi și pre în bogate vremi.

ADEVĂRAT.

Carele va spurca pre maștehă-sa, canoneaște-se ca și cela ce spurcă *Gl. 75.*
 pre soru-sa.

ADEVĂRAT.

Ceia ce-s cu multe nunte sînt ca dobitoacele; ce însă după a patru- *Gl. 76.*
 lea an să se priimească.

Unii ca aceia de vor lăsa acea urîciune și se vor despărți de acea nuntă *Tîlc.*
 fără leage, 4 ani să se pocăiască, măcară deși iaste mai mare păcat decît
 curvia; însă un an să plîngă și în trei să cază; de-acia așa să se priimească.

Carii calcă credința sau leagea dă nevoe, 8 ani să cază; iară de voe, *Gl. 77.*
 ani doăzeci.

Tîlc. Însă cîți pentru năpădirile păgînilor au pățit iuți nevoi și reale munci, de-acia durerile neputîndu-le răbda mai mult, au călcat credința a lui Dumnezeu, jurămînture păgînești au făcut și au gustat, adecă au mîncat fără de leage, ceva dă ceale dă la idoli, aceștea de să vor pocăi și de să vor întoarce cu lacrăme și cu inemă înfrîntă, atunce să se pue în trei ani cu cei ce cad; de-acia se vor priimi la priceaștenie. Iară cîți fără de mare nevoe se-au lepădat dă credința lui Dumnezeu și se-au atins de measele dracilor și au jurat cu jurămînture ellingiști, aceștea în trei ani să plîngă, în doi să asculte, în trei să îmble într-u cei ce cad, și într-alți trei să stea cu credincioșii la rugă; și așa, după 12 ani, bunii priceaștenii să se cuminece.

Gl. 78. Carele va fi jurat dă nevoe, priimit să fie după șase ani, iară carele de a lui voe, ani doisprezece.

Tîlc. Juratu-se-au oarecine, fiind judecătoria, să nu facă cutare lucru, să nu scrie, adecă să nu iscălească pentru o urgie ce vine asupra oarecui, de-acia de altul mai mare și mai silnic nevoit fiind, au călcat jurămîntul; unul ca acela, pentru acea silire și nevoie, zace supt pocanie mai ușoară, în șase ani să se canonească; iară fără de nice o silă de va călca jurămîntul, acela în doi ani să fie cu ceia ce ascultă, în cinci cu ceia ce cad, și într-alți doi să se priimească cu cei credincioși și la rugă cu dinșii să se împreune; și așa după 12 ani trupului a lui Hristos să se dăstoinicească.

Gl. 79. Carii cred vrăjitorii sau bagă vreunii în casele lor pentru aflarea leacurilor, aceia un an să plîngă, un an să asculte, trei să cază și într-unul să stea cu credincioșii; de-acia să-l priimească.

ADEVĂRAT.

Gl. 80. Nu socoti vreamea, ce socoteaște năravul celuia ce se pocăiaște; iară de-ș vor rămînea într-u păcate și se vor imponcișa, atunce tu caută dă-ți spăsește al tău suflet.

Tîlc. Pocaniile și canoanele se-au împărțit cum se-au scris; drept aceia nu trebuie a căuta cătră vreamea canoanelor, ce cătră năravul pocaniei și să cauți cătră lacrăme și cătră inemă înfrîntă și smerenie vîrtoasă a celor ce fac păcate și se părăsesc de rău și se ispovedesc, de caută pre domnul cu tot sufletul. Vreamea anilor lor razimă să o scurteaze pre cela ce au luat puteare a lega și a dăzlega. Iară de nu se vor rumpe lesne ceia ce greșesc și să se părăsească de al lor obicei și vor aleage a sluji mai bine păcatului și dulceții trupului decît domnului și nu vor vrea să lăcuiască după viața evangheliei, unora ca aceloră nu iaste a le zice nemica cuvînt de certare, că la oamenii cei nesmeriți și imponcișați ce nu ascultă, n-avem a le da nice o învățătură, că cela ce spăsește să-și spăsească al lui suflet.

DE ÎN POSLANIA A LUI SFETÎ VASILIE CĂTRĂ AMFILONIE.

Gl. 81. Cumu e într-u bureni, dă-s unele mai reale decît ceale bune, așa socotim a fi și în cărnure: într-u bureni sterigoaia și în cărnure carnea de ghipion

¹⁾ „Vezi cu luare aminte“.

sau de corb. Drept aceeaia să nu mănânce neștine, carele va avea minte, carne de porc, nice să se atingă de carnea de câine, fără numai dă nevoie; iară așa cine va mânca așa de nevoie, acela n-au făcut fărădelege.

Cine va fi prins, de va cădea întru patima necurăției, dă se va împreuna fără de leage cătră doă surori, aceeaia nu se socotește a fi nuntă, nice în besearică să între mai nainte pînă nu se vor despărți unul de altul, Că în deșert bîrfește carele tîlcuiaște de zice că, pînă va trăi muiarea lui, Zri. nu va lua pre sora ei, ca să nu pizmească una pre alta; iară deaca va muri, se curmă și pizma și iaste loc de bîrfire dă zice să ia pre sora muerii lui carea au murit. Iar noă aceasta ne place așa, adecă să nu întri nice să te apropii cătră rudenia trupului nicecum, ce să descoperi rușinea lor. Că deaca vream ce carii se împerună bărbatul cu fămeaia dă se fac amîndoi 1 trup, atunce pespe muiare se face soru-sa rudă bărbatului. Drept aceeaia să nu ia pre muma sau pre fata muerii lui, așijderea nice pre mumă-ta sau pe fata a ta, așijderea nice măcar pre soru-ta.

**DE ÎN POSLANIA A LUI SFETÎ VASILIE CĂTRĂ PREOTUL GRI-
GORIE, CA SĂ DESPĂRȚĂ DE CĂTRĂ DÎNSUL PRE ACEA MUIARE
CE ȘEDEA ÎMPREUNĂ CU DINSUL.**

Neînsurarea acesta-i iaste cîntea, să se despărță neștine dă petrecaniia Gl. 82. muerească, că se cade să nu facem poticnire sau scandală fratelui. Drept aceeaia, urmînd părinților de la Nichea, poruncit-am să nu ție muiare striină, ce să o despărți de tine și de casa ta. Iară de nu vă veți îndrepta, ce veți Zri. îndrăzni a sluji liturghie, să fie anathema, și ceia ce te vor priimi, să-și cază de în cînte.

DE ÎN EPISTOLIA SFÎNTULUI CĂTRĂ PROTOPOPI.

Curățiți besearica și goniți de la dînsa carii-s nedăstoinici și căutați Gl. 83. de priimiți pre ceialaltî carii-s harnici; să nu puneți în socoteală sau la vreo rînduială nice pre unul, pîn' nu-l veți ști și întîi pînă nu-l veți aduce la noi. Mireanul de-l veți ști și se va socoti a fi de slujbă, să nu-l puneți fără de a noastră știre și întrebare.

ADEVĂRAT.

**CĂTRĂ EPISCOPII CARIL-S SUPT MÎNA LUI, SĂ NU HIROTONEASCĂ
PRE BANI.**

Carii hirotonesc pre bani, iară ei tocmesc lucrul așa, zicînd că nu Gl. 84. luăm întîi sau nice împreună deodată, iară apoi iau; deci luare iaste întîi aceeaia, măcară de-ai lua cît, măcară întîi, măcară apoi; și aceasta iaste lucrul iubirii de argint carea iaste închinarea idolilor. Drept aceeaia Zri. pentru puțini bani nu cînstireți mai întîi pe idoli decît pe Hristos, nice vă închipuiți Iudei vînzînd și luînd a doa oară pre carele numai o dată pentru noi se-au răstignit, pentru că satele și mîinile carele vor lua, unele ca acealea chema-se-vor satul sîngelui.

Gl. 85.

PENTRU CÎTE LOCURE SÎNT ALE CANONIRII ȘI CUM ȘI ÎN CE
CHIP SÎNT. PATRU LOCURE SÎNT DE CANONIRE ALE CELUIA
CE SE POCĂIAȘTE: SĂ PLÎNGĂ, SĂ ASCULTE, SĂ CAZĂ, SĂ STEA
CU CREDINCIOȘII.

CE IASTE PLÎNGEREA?

1

Plîngerea iaste ca omul cel păcătos, deaca greșăște, să stea afară de besearică și afară și de curtea sau tinda besearicii, și cîți intră în besearică naintea tuturor să cază și să-i roage, plîngînd cu lacrăme, ca să se roage pentru dinsul, că acela ce plînge iaste lepădat afară de curtea sau tinda besearicii, ca să se pocăiască așa, cîtă vreme-i va fi poruncită.

Curte

Canon. 88 Tindan curte.

CE IASTE ASCULTAREA?

2

● Ascultarea iaste ca omul cel păcătos, deaca greșăște, să asculte dumnezeiasca scriptură, stînd lîngă ușile ceale împărătești ale besearicii, pentru că cela ce ascultă, acela stă în curte sau în tindă, iară în besearică nu e ertat nice are voe să între, pînă va săvîrși porunciții lui ani.

CE IASTE CĂDEAREA?

3

Cădearea iaste adecă poslușania; cela ce greșăște să stea înlăuntru în besearică, mai îndărăt de partea ambonului, pentru că cela ce cade, acela stă în besearică pînă la sînta evanghelie, iară de-acia după sfînta evanghelie, cînd zice diaconul: ѡНЦѢ ВЪЛАНЦЕННѢ И СМѢДѢТЕ¹⁾, atunce iase și el cu oglașenii și stă afară de besearică pînă ce se sfîrșăște dumnezeiasca slujbă.

In Pronouns

Credincios, botezat

CE IASTE STAREA CU CREDINCIOȘII?

4

Starea cu credincioșii iaste că stă omul cu credincioșii în besearică înlăuntru pînă la sfîrșenia dumnezeieștii slujbe; iară sfintei priceaștenii nu se priceștuiăște, pînă ce-și împle poruncita lui vreme. Iară deaca-ș împle vremea stînd cu credincioșii, atunce se și vredniceaște împreunării sfintei taine a preasfîntului trup și preacuratului sînge a domnului nostru Isus Hristos. Deci cu aceste patru locure se obîrșăște și se împle toată pocăania. Drept aceaia cade-se episcopului sau preoților duhovnici toată vremea a canonirii, ori multă ori puțină, tot prea aceste 4 locure să o împartă și așa să curățeaze de păcate pre cela ce se căiaște și se pocăiaște.

30H ѡПАСНУ²⁾.

● Sfîrșitul canoanelor de în poslaniile marelui Vasilie.

¹⁾ „Cîți sînteți chemați ieșiți“.

²⁾ „Vezi cu luare aminte“.

In Naos

**RĂSPUNSURILE CANONEȘTI ALE LUI TIMOTHEI, SFÎNTUL EPISCOP
AL ALEXANDRIEI, UNUL DE ÎN CEI SFÎNȚI PĂRINȚI 150 CARII
SE-AU ADUNAT LA TARIGRAD, FĂCUTE CĂTRĂ CEIA CE VENIA
CĂTRĂ DINSUL DE-L ÎNTREBA.**

PENTRU EPISCOPI ȘI CLIRICI.

● Un copil oglașeniic, ca de șapte ani, adecă om deplin, făcându-se liturghia, de-i va veni prilej, neștiind, se va cumineca, ce trebuie să se facă de dînsul? *Întrebare 1.*

● Trebuie, zice, să se boteaze, că de Dumnezeu se-au chemat. *Răspuns.*

Să se știe că după Dionisie cel Mare, carele au fost al 14 episcop la Alexandria, aceștea au episcopit: Theona, Maxim, Petr, Seștino mucenic, Ahila, Alexandr, Athanasie, Grigorie, Arian Capadox, iară Athanasie, Luchie, Arian, iară Petr. De-acia acest mare Timothei se-au ridicat pre scaun într-al patrulea an de împărăția lui Theodosie cel Mare și au adunat-se săbor 150 de sfinți părinți asupra lui Machedonie luptătorul de duh; iară după 7 ani pristăvise cătră domnul, și au lăsat diadoh în urma lui pre Theofil. *Sholion.*

● Întrebat fu acest sfînt părinte: de va fi pus un copil sau om deplin într-acei chemați oglașeni și încă nu se va fi botezat cu sfîntul botez; iară făcându-se liturghia, de-acia i se va fi prilejit vreame, neștiind de se va priceștui, necăzîndu-i-se să se priceștuiască mai nainte de botez, nice se-au pus într-acel rînd fără nebăgare în seamă, — ce trebuie să se facă de aceasta? Și răspunse, zise: trebuie să se boteaze, pentru că au mers fără de hitlenie și tîmplînd i se prileji, neapărat fiind de nimenea se-au priceștuit sfintelor darure, pârîndu-le acelor credincioși că iaste și el oglașen, drept aceaia se cuminecă. Pare-să de Dumnezeu se-au chemat, cum zice și sfîntul apostol Petr pentru Cornilie și alții ai lui. Ei șezînd, zice, căzu pre dinșii duhul sfînt și grăia cu limbile și măriia pre Dumnezeu, cum scrie în cartea deaanie. Nice poate neștine a opri apa, a nu se boteza unii ca aceia carii au luat duh sfînt ca și noi. De aceasta numai ce au zis Timothei, deaca vreame ce e chemat de Dumnezeu și se-au socotit vreadnic priceașteniei, trebuie să se boteaze. *Tîlc.*

● Carele iaste oglașen și va fi îndrăcit și va vrea el sau oamenii lui ca să ia sfîntul botez, cădea-i-se-va să ia, au ba, mai vîrtos de-i va fi aproape să moară? Caută de aceasta canonul 77 al sfinților apostoli și canonul 60 al șaselui săbor. *Întrebarea a 2.*

● Cel îndrăcit, de nu se va curăți de dracul, adecă de duhul necurat, acela nu poate lua sfîntul botez; iară lîngă eșirea sufletului să se boteaze. *Răspuns.*

Citit Cel îndrăcit arată-se că iaste lăcaș drăcesc, dece se socoteaște că acel duh necurat de n-ară afla lui lăcaș dăstoinic pre omul n-ară lăcui într-însul. Cum va putea fi între amîndoi să se priimească într-însul doară lucrure îponcișate? Drept aceaia carele e oglașen și nu se-au curățit de duhul ce-l supără, acesta părinte n-au socotit a fi vreadnic de dumnezăescul botez; iar de va fi murind, zice, să se boteaze, ca să nu se pristăvească și să n-aibă parte de darul botezului să se ducă nesemnăt și fără de cealea ce-i trebuie pre cale. *Tîlc.*

Întrebarea a 3. De va fi îndrăcindu-se un om ce va fi creștin, cădea-i-se-va să se priceștuiască, au ba? Caută de aceasta la canon. 77 al sfinților apostoli și canonul 60 al șasului săbor.

Răspuns. De nu va spune tainele nice într-alt chip cumva va huli, acela să se cuminece; însă nu în toate zilele, ce-i ajunge într-o săptămână o dată, dumineca.

Tîlc. Zice-se că Iuda au spus tainele cîte se-au învățat de domnul și le-au descoperit ovreailor, cu carele au încredințat pre dinșii și zicea că nu iaste sfinția sa Dumnezeu, ce om prost. Iară carele se îndrăcește de va fi nebunind totdeauna, de va spune și va huli, nice tainele va putea mărturisi, nice se va dăstoinici a se priceștui și se socotește ca și cela ce nu știe ce face. Iară de va avea părăsiri, uneleori lăsîndu-l, alteleori apucîndu-l, și în vremea ceaia ce-l meștersugește de ia priceștenia, atunce el înceape a huli, acela nu se cade numai a nu se priceștui, ce încă nice cu credincioșii să nu se socotească, nice împreună cu dinșii să se roage. Că acest dumnezăesc părinte zice pentru cel îndrăcit și pentru cela ce uneleori-l lasă, altele ori-l apucă, cînd nu e îndemnat de diavolul de nu va zice să hulească nimic cătră credință; atunce poate să și cuminece priceșteniei.

Întrebarea a 4. De va fi neștine oglașen fiind bolnav și-ș va fi eșind de în minte și nu va putea să-ș mărturisească credința, iar oamenii lui vor fi rugîndu-se ca să ia sfîntul botez, cum se-ar cădea, poate lua, au ba?

Caută de aceasta aicea la al doilea canon, caută la 12 canoane al săborului de la Neochesaria, la canoane 46 ale săborului de la Laodichia și la canon. 45 ale săborului de la Carthagen.

Răspuns. Cade-se a lua, de nu-l va fi supărînd duhul necurat.

Tîlc. Întrebarea au fost pentru oglașen și e bolnav, dă-ș iase de în minte, carele cîndu-l botează, el întrebă și nu poate să zică răspunsurile, de va putea-se unul ca acela să se boteaze? Iar răspunsul iaste așa, că se cade și se cuvine, și așa fiind, să se boteaze, pentru că fiind oglașen au arătat voe bună cumu-i iaste dragă credința și-ș va arăta voia lui cea bună, măcară de n-au nice ajuns să răspunză botezîndu-se. Iară de va fi supărîndu-l, zice, duhul necurat, să nu se boteaze, ce să i se facă lui cum mai sus se-au zis.

→ *Întrebarea a* 5. Muiarea dă se va lipi cu bărbatul ei noaptea, adecă bărbatul cu muiarea și se va face împreunare, cădea-i-se-va a se cumineca, au ba? Caută de aceasta aicea la 13 canoane și la poslania a lui Dionisie cătră Vasilida, la trei capete.

Răspuns. Nu li se cade; apostolul strigînd să nu se lipsească unul de altul, fără numai cînd se vor tocmi să se ție pre la vremi ca să se poată ruga; de-acia iară să-ș vie la loc să se împreune, ca să nu supere pre voi satana pentru ținerea voastră.

Tîlc. Întrebarea aceasta iaste pentru ceia ce sînt însurați pre leage și într-aceia noapte se vor împreuna unul cu altul, dă se vor putea cumineca. Iară răspunsul zice așa: că nu li se cade, ca să fie întărit cuvîntul graiului care au zis marele Pavel.

Întrebarea a 6. Muiarea oglașenică de-ș va fi dat numele ca să se boteaze, iară căci i se-au făcut curărea, cumu-i obiceiul muerilor, în zioa botezului, cădea-i-se-va a să boteza într-acea zi, au treace-o-va?

Cade-se a treace pînă ce se va curăți.

• Muiarea de va vedea că iaste în curărea, cumu-i obiceiul muierilor, oare putea-va să se apropie de taini într-acea zi, au ba?

Tîlc.

Întrebarea a

7.

Nu se cade pînă ce se va curăți. Caută de aceasta la poslania a lu Dionisie către Vasilida, glava 2.

Răspuns.

Carii vor să se dăstoinicească dumnezăescului botez, aceia să se scrie de ceia ce slujesc besearicii. Muiarea, zice, deaca se va întoarce și va vrea să se boteaze iară apoi se va lunătăci cînd se cade să se boteaze? Iară acest sfînt părinte au răspuns de aceasta: deaca se va curăți; că pînă nu vor treace zilele carele-s pre leage tocmite, pînă atunce tot se socoteaște că iaste întru necurătenie. Drept aceea nice să se boateaze, nice să se cuminece, măcar de să va fi și botezat.

Tîlc.

Zri.

Muiarea de va naște în postul paștilor, cădea-i-se-va să postească și să nu bea vin, căce au născut?

Întrebarea a

8.

Postul se-au făcut ca să smerească trupul; dece deaca vreame ce iaste trupul întru slăbiciune și boală, cade-se să se pricestuiască bucatelor și băuturii și să ție cum va vrea și cum va putea.

Răspuns.

Întrebat fiind, muiarea, zice, carea va naște în postul cel mare al paștelor, cădea-i-se-va a bea vin și să dăzleage postul? Și au răspuns că postul se-au făcut pentru smerenia trupului; dece deaca vreame ce trupul iaste slab și bolnav sau într-alt chip ce nu poate treace pedepsele postului, ce încă mai vîrtosu-i trebuie tărie și zidire, cade-se carea naște pre post, adecă în postul ce să face pentru paștile, să și mănînce și vin să bea.

Tîlc.

Oare cade-se clericului să se roage naintea arianilor sau altoreretici? Au nu-i strică lui nemica cînd face rugă, adecă liturghie?

Întrebarea a

9.

La dumnezăiasca liturghie diaconul strigă mai nainte de sărutare: carii sînt nepricestuiți eșiți. Drept aceea nu se cade să fie acolo, de nu se vor făgădui că se vor pocăi și să fugă de eres.

Răspuns.

Întrebarea iaste pentru cleric, de poate să se roage naintea ereticilor, adecă a sluji liturghie. Și au răspuns: cînd vor să se ducă sfintele la sfîntul preastol, atunce să zice celor nespurcați: carii sînteți nepricestuiți eșiți, adecă: *оглашеніи изкйдѣте*¹⁾. Dece deaca vreame ce nu se lasă și oglașenii să fie acolo la dumnezăiasca jertvă, dară ereticul cum va sta? făr' numai, zice, dă se vor făgădui să se pocăiască și să se lase dă eres. De-acia atunce socotesc a nu fi în lăuntrul besearicii, ce afară cu oglașenii și pînă nu se vor făgădui că se vor lăsa dă eres, nice cu oglașenii să nu se pue să stea, ce să se gonească.

Tîlc.

De va fi cineva bolnav și va fi selbezit foarte de multa boală și va veni sfîntul post al paștilor, cade-i-se să postească, au face-va razdreașenie și să ție ca și alții ce va putea, au mînca-va untdelemn și să bea vin, pentru multă slăbiciune și boală?

Întrebarea a

10.

Bolnavul se slobozează să mănînce și bucate și băutură să bea și să ție ce va putea; că cela ce e veștezt și selbezit de slăbiciunea boalei, i se cade să mănînce untdelemn.

Răspuns.

Întrebarea iaste pentru bolnavul și selbezitul, de i se va cădea adevărat să se postească în postul paștilor, în loc ce se-ar lăsa și nu i se-ar erta;

Tîlc.

¹⁾ „Cei chemați ieșiți“.

Zri.

sau să mănânce untdelemn și să bea vin pentru boală? Iară răspunsul zice că cea ce e selbezit de boală cade-i-se să mănânce și unt și vin să bea și să târpească cum va putea, adecă sau peste tot postul, au în câteva zile, după socotința celui ce-l va fi îndreptînd (adecă a duhovnicului). Însă semnat lucru iaste de aceasta și într-acest canon și în cel de a opta, că postul păreasemilor paștilor mîncare seacă iaste și încă depărtează și de vin; iară unii zic într-aceaste canoane într-amîndoaă că postul paștilor iaste numai săptămîna sfintelor patime, iară nu e, zic, post toate păreasemile.

Întrebarea a
11.

Tîlc.

● Zis-ați odată: clericul de va asculta nunta fără de leage, dece de va fi nunta fără de leage, clericul nu i se cade să se împreune păcatelor striine.

Clericilor, zice, li se cade, cînd sînt chemați la facerea nuntelor, ca să se roage și să împreune pre ceia ce să însoară. De-acia de va auzi că iaste nunta fără de leage, să nu se ducă, nice să se roage, nice să facă liturghie, nice să se împreune păcatelor striine.

Întrebarea a
12.

Răspuns.

● Care mirean se va săblăzni în vis și va întreba pe cleric zicînd oare poate-i-se erta să se pricestuiască într-acea zi au ba, caută de aceasta la epistolia lui Dionisie, carea scrie cătră Vasilida, gl. 4.

Însă de va fi fost acea pohtă de muiare, nu i se cade; iară de-l va fi supărînd satana ca pentru vina aceeaia să-l înstriineaze de priceștenia dumnezăeștilor taini, cade-i-se să se pricestuiască. Pentru că diavolul, carele supără într-aceaia vreamă cînd i se cade a se pricestui, nu se mai părăsește a nu-i face dodială ca aceeaia.

Tîlc.

Pentru ceia ce se săblăznesc, cărora li se face dă le cură sămînta trupului, de aceasta zice părintele acesta: carele se-au săblăznit, de-i va fi adus mintea gînd de pohtă de muiare, și de va fi intrat și va fi venit de acolo săblăznirea și vîrsarea seminții, atunce nu i se cade să se pricestuiască; că se cade că, deaca vreamă ce au spurcat gîndul celui ce se-au săblăznit acea tîmplare, dar cu gînd ca acela cum va putea să se apropie de sfinție? Iară de va nu va fi gîndind nice unele de aceastea, zice că iaste primejdia dracului, ca așa să-l înstriineaze de dumnezăiasca priceștenie; drept aceeaia i se cade să se pricestuiască, că de va ști și de va prinde dă veaste hitleanul, de om îndreptat ca acela, de cîte ori va priceape că va să se pricestuiască, nu va mai curma, vrăjmășind omului, să-i facă pacoste să nu se pricestuiască sfintelor.

Zri.

Întrebarea a
13.

Răspuns.

Carii sînt însurați și împreunați într-o nuntă în ce zi de-ale săptămîinii li se cade să se dăspartă și să se ferească de împreunarea unul cătră altul și în carele să fie volnici?

Zri.

Carele am zis mai nainte și acum le zic: apostolul zice: să nu se lipsească unul de altul, fără numai de să vor tocmi pre la bogate vremi ca să nu poată fi gata de rugă. Și iarăși adins eluși socotește: ca să nu supere, zice, pre voi satana pentru neșinerea voastră, cade-se într-alt chip să nu fie, fără de nice o nevoe, sîmbăta și duminica să se ferească, pentru că într-aceaste zile jertva duhovnicească sau sufletească se face Domnului.

Întrebarea a
14.

● Neștine de nu-ș va fi în fire sau va fi nebun și se va omorî sau se va surpa de undeva să moară, cădea-i-se-va să i se facă liturghie au ba? Caută de aceasta la canon. 77 al sfinților apostoli și la canon. 60 al șaselui săbor și la acesta la a 3 și la a 2.

Cyrena 170 p 178.

Citiți. Carele iaste cleric cade-i-se să socotească de aceasta, de va fi făcut aceasta adevărat fiind afară de minte (adecă nebun), de bine, că de multe ori vrînd unii ca aceia să dobîndească folosința lor ce pohtesc, bîrfesc de zic că nu ș-au fost în fire, uneleori de supărarea și primejdiile oamenilor, sau într-alt chip, pentru nebăgarea în seamă au făcut acela lucru. Drept aceeaia nu trebuie să se facă pentru dinsul pomeană sau liturghie căce că el lui adins eluși se-au făcut ucigaș. Drept aceeaia se cade clericului cu totu-luși să caute cu mare socotință, ca să nu cază supt păcat. *Răspuns.*

● Întrebarea iaste pentru cela ce nu-i e mintea sănătoasă, ce întorcîndu-se de în minte se omoară cu a lui mîină sau se surpă de într-o rîpă, de moare, de i se va cădea unuia ca aceuia să i se facă rugă, pomeană și liturghie? Și au răspuns de au zis: omul adevărat de-ș va eși de în minte și nu va ști ce face și se va omorî cu a lui mîină sau se va surpa de undeva sau într-alt chip se va omorî, atunce pentru unul ca acela să se facă rugă, pomeană și liturghie. Cade-se de aceasta cu deadinsul a socoti pentru ceia ce sînt chemați la rugă, să nu cumva să se omoară cu mîina lor au în bășău, au pentru scîrbă, sau într-al chip, știind ce face, că pentru unii ca aceia nu se cade nice rugă, nice pomeană, nice liturghie a face, că singur lui adins eluși ucigaș iaste. *Tîlc.*

● O muiare de să va îndrăci de duhul necurat atîta cît să o și leage cu lanțure, de-acia bărbatul va zice că nu poci să mă țiiu de voia trupului și va vrea să ia alta, cădea-i-se-va să ia alta, au ba? Caută de aceasta canonul 77 al sfinților apostoli și canonul 60 al șaselui săbor și de într-aceasta al 2 și a 3. *Întrebarea a 15.*

● Pentru aceasta nice aflu ceva nice n-am ce răspunde, căce că iaste lucru al preacurviei. *Răspuns.*

● Întrebarea aceasta iaste pentru bărbatul căruia-i iaste muiarea nădușită de duhul necurat, adecă în carea lăcuiaște duhul hitlean și nebuneaște atîta cît o leagă cu lanțure ca să nu se omoară sau pre altul să vatăme, sau nu va putea să-ș vie în fire sau să se împreune cu dinsul; de-acia va zice bărbatul că nu poate lăcui cu ea, ce va să ia altă muiare pre leage. Dece eu de aceasta mă mir și nu pociu, ce voiu zice că bărbatul carele se va logodi fiindu-i muiarea vie și să ia alta, alta nu socotesc a fi, ce numai preacurvie. Iară nearaua a lui Leu Înteleptului împărat dă voe bărbatului celuia ce i se nebuneaște fămeaia în toată vreamea sau de pururea să spargă nunta; iar deaca va sparge nunta să fie volnic bărbatul să-ș ia altă fămeae pre leage. *Tîlc.*

● De va posti-se oarecine ca să se priceștuiască, de-acia spălîndu-ș gura sau în bae fiind, nevrînd va înghiți apă, oare cădea-i-se-va a se priceștui? *Întrebarea a 16.*

● Așa că de va afla vină a-l apăra de priceaștenie, mai des va face aceasta. *Răspuns.*

● Oare noi ceștea ce auzim des cuvîntul a lui Dumnezeu și nu-l facem, oare fi-vom supt blăstem, au ba? *Întrebarea a 17.*

● Măcară deși nu facem, iar căce nu priimim, cade-ni-se să ne urgisim și să ne dosădim, căce că, auzind noi, nu băgăm seamă că o parte de spăsenie iaste, și de aceasta cînd ne dosădim și ne urgisim noi adins noi-ș. *Răspuns.*

● De în ce vîrstă se socotesc păcatele de la Dumnezeu? *Întrebarea a 18.*

Răspuns.

Cătră priceaperea și cătră socotința a fieșcăruia, însă unora de în vîrsta a 12 ani, iară altora și mai mari.

Tîlc.

Zis-au și-au răspuns că socoteaște Dumnezeu păcatele omului cătră priceaperea și socotința a fieșcăruia, pentru că unii de în coconi fiindu-le firea mai iute și mai vîrtos treazvă, ei numaicît aleg de socotesc binele și răul, iară alții sînt mai apestiți și mai zăbavnici cu priceaperea minții și cad. Drept aceea unora au zis că le socoteaște Dumnezeu păcatele de în vîrsta a 12 ani, iară altora de mai mari și mai desăvîrșit.

Sfîrșitul întrebărilor și răspunsurilor ale lui sfeti Timothei.

ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI SĂBORNICEȘTI FĂCUTE DE PURUREA POMENITUL PATRIARH CHIR NICOLAE.

Întrebare.

● Oare cade-se călugărului să între la sfîntul jertăvnici că-l opreaște canonul 33 al sfîntului săbor carele se-au făcut la Trulla: carele nu va fi tuns, oricine, măcar și călugăr, să nu se sue pre ambon să cînte sau să citească? Așijderea zice și canonul 21 de la Laodichia și a 15, și canonul 14 al săborului carele se-au adunat a doa oară la Nichea.

Răspuns.

Călugărul carele nu e hirotont și se va sui pre ambon ca un citeț, să facă slujba citețului, opritu-se-au; iară la jertăvnic a intra pentru aprinderea lumînărilor și a candelor (carele nu va avea nice o vină de greșală) gîndesc că nu se va cădea a-l opri, pentru cinstea chipului călugăresc.

Întrebare.

Oare cade-se sîmbăta a nu face metanii cu genuchele la pămînt, ca și duminica și peste rusalii, au ba?

Răspuns.

● De pravilă nu se opreaște; iară mulți oameni, căce nu e sîmbăta post, nice metanii fac.

Întrebare.

Oare cade-se a posti în luna lui avgust, au ba?

Răspuns.

Mai nainte era postul în vreamea aceasta, iară căce se-au tîmplat în vreamea aceasta, de să făcea posturile păgînești, se-au mutat. Drept aceea încă și de în oameni postesc postul acesta.

Întrebare.

● Oare cade-se îndrăcitului să se împreune sfintelor?

Răspuns.

Însă sfîntul Timothei, întru întrebările lui, au zis într-un chip, și sfîntul apostol într-alt chip și alții mai dă pre urmă într-alt chip. Iară noi socotim așa, că de să va supăra neștine de hiarea neagră, cum se-ar părea că se îndrăcește, acela nu se opreaște; iară de va fi adevărat îndrăcindu-se, atunce nicecum să nu se dăstoinicească sfintelor, că lumina cătră întunearec n-are nice o împreunare.

Întrebare.

● Oare cade-se dă cealea ce aduc la besearică, adecă prescuri și băuturi, să le mănînce preotul fără socoteală și unde va vrea și cum va vrea, și oare căde-i-să să le mănînce ca pîinea proastă, au ba?

Răspuns.

Însă fărămiturile cealea ce le înalță, ba, nicecum, ce numai în besearică să se mănînce pînea ce să vor toate cheltui, adecă mîncea; iară cealealalte mai multele să nu le mănînce cu lapte, sau cu caș, cu brînză, sau cu pești, sau cu carne, ce cu tocmeală și cu mare socotință și deosebi singure mai nainte, fără de alte bucate.

Călugărul, de i se va tîmpla ori fiecă primejdie de cealea ce vatămă sufletul, de-acia va vrea să fugă, iară mai marele lui-l va afurisi, ce va face? care de într-amîndouă nu va băga în seamă: acea vătămare a sufletului, au afurisania?

Întrebare.

Cade-se de aceasta, zice, pentru primejdia ce se betejaște, de-i va fi aiavea nevoe, el să fugă de acolo într-altă parte, iară de afurisania și dă legarea celui ce iaste mai mare nice în seamă să nu o grijești.

Răspuns.

● Igumenul, pristăvindu-se, lăsat-au altul în locul său; de-acia l-au afurisit ca să nu fugă, iară el după boala lui au fugit. Ce se cade a face pentru acea legare?

Întrebare.

Legătura e fără seamă și cînd leagă pre omul așa dobitoceaște, drept aceeaia nu e nice tare; și cînd se-au legat să meargă la arhieru să-ș spue cumu-i iaste rîndul și să se dăzleage de acea legătură.

Răspuns.

● Oare cade-se preotului celuiia ce i se-au luat darul pespre vină sau de voe vădită, fiind el adins eluși de într-a lui minte pocăindu-se el și-ș lasă preoția, să zică: БЛ(С)ВЕНЪ БЪ НШЪ¹⁾ și БѢ ОУЩИДРИ НАСЪ²⁾, sau ХС ИСТИНЪ БЪ НШЪ³⁾, sau să cădească cu cădelnița, sau să între să se priceștuiască în lăuntrul jertăvnicului, adecă în oltariu, au ba?

Întrebare.

● Ba nicecum, zice, ce să se pue în locul mireanilor.

Răspuns.

Ce poate fi dă zice marele Vasilie întru canoanele ceale mici, să fie fără de blagoslovenie după măsura greșalii; ce iaste aceasta?

Întrebare.

● Iaste aceasta să lipsească pre neștine de blagoslovenia ce se dă în besearică.

Răspuns.

Carii sînt opriți, de sfînta priceaștenie oare cade-li-se a mînca panaghie sau anafora?

Întrebare.

Aflăm la viața lu sfeti Theodor Sicheotul: pre unii ca aceia opriți.

Răspuns.

● Oare cade-se a canoni pre cineva cu pravila a lui sfeti Ioan Postnicul?

Întrebare.

Pravilă ca aceeaia, pentru pogorîrea cea multă ce face a ei, pre multi au pierdut. Drept aceeaia carii greșesc și sînt cu minte bună pot să se îndrepteaze și cu aceasta.

Răspuns.

ALTE ÎNTREBĂRI DE ÎN PRAVILĂ ALE LUI TIMOTHEI, PREASFÎNTUL EPISCOP DE LA ALEXANDRIA.

● Poate sughe copilul cîndu-i botezat atunce de curînd la muiare cîndu-i întru obicina muerească, adecă cînd se lunătăcește, și să doarmă cu dinsa în pat?

Întrebarea 1.

De nu va putea face pentr-acea treabă într-alt chip, dă nevoe poate să nu se dăspartă muma de coconi, că una se tocmeaște și se socoteaște să nu cumva să ție eale și să fie urgisite, pentru cinstea tainei, de să se ferească să nu-și apleace coconii, pentru că sfintele nu se spurcă de niminea. Drept aceeaia să-și apleace muma coconul și să-l culce cu dinsa, cum se-au zis, dă nevoe, deca nu va putea face într-alt chip.

Răspuns.

¹⁾ „Binecuvîntat este Dumnezeuul nostru“.

²⁾ „Doamne, milostivește-te spre noi“.

³⁾ „Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu“.

Întrebarea a 2. **Muiarea** carea va fi oglașenică, de va fi tocmită să se boteaze cu coconul ei și de năprasnă se va tâmpla coconului nevoia morții și se va boteza mai nainte de mumă-sa, oare putea-va mumă-sa să-l apleace, neaflîndu-se creștină să-l apleace, sau de nu va putea mumă-sa să dea hrănica coconului, și putea-va să doarmă la un loc în pat cu al ei fiu?

Răspuns. Și aicea iară nevoia le dreage. Să se ție, zice, întrebarea ceii de întâi, adecă acestui canon, ce e dăsupra cestuia; pentru că de aceastea se socotește-mintea și punerea înainte, care punere se-au tocmit întâi să se boteaze și au venit cu toată voia. Drept aceaia trebuie aceastea a căuta și a socoti, iară să nu socotim pe prost lucrurile cealea ce urmează.

Întrebarea a 3. **Muiarea** dă se va fi dăstoinicit dumnezăescului botez, de-acia mai nainte pînă nu-i va trece săptămîna de curăre, numai cătu-ș va vedea curărea obiceiului ei, cum iaste al muerilor, aceaia cădea-i-se-va întâi să se cuminece, au ba, și în pat să doarmă, au după ce se va curăți și se va spăla?

Răspuns. Pentru cinstea botezului, să se cuminece închizășuindu-se nașul ei și luîndu-ă în chizășie cum va păzi ceaialaltă vreme de o va împlea; că leagea și tocmeala a ei iaste să facă și să împle și în cealelalte zile și i se cade să se speale de-acia numai o dată.

Întrebarea a 4. **Oare** coconul de curînd născut tâmplîndu-i-se nevoe de moarte mai nainte de zioa săptămîinii, putea-se-va chema și să se boteaze?

Răspuns. Poate, pentru că adevărat se-au făcut această tocmeală la besearică, căce că om deplin se naște în lume.

Întrebarea a 5. **Oglașenicul** de să va pristăvi fără de veaste nebotezat, oare cădea-i-se-va să se facă rugă de dinsul, sau citenie, sau să se îngroape cu creștinii. au ba?

Răspuns. De se va mărturisi c-au petrecut slujind cu deadinsul și nu se-au lipsit dă besearică pentru nebăgarea în seamă, de va fi petrecut așa, să i se facă rugă, citenii și îngrupare cu creștinii. Iară să nu cercăm, nice să ispitim noi judecățile și îndreptările ceale nesocotite ale lui Dumnezeu.

Întrebarea a 6. **Oglașenicul** carele va fi chemat de în păgîni, dă se va înșăla și se va priceștui sfintelor taini, oare cădea-i-se-va după aceaia să se boteaze, au ba?

Răspuns. Unul ca acela trebuie să se curățeaze cu baia înnoirii a doa oară, căce că se-au chemat supt dar, că de nu se va naște neștine a doa oară, așa (după cum zice glasul domnului) nu va putea intra <în> împărăția ceriului.

Întrebarea a 7. **Oglașenicul** carele e chemat de în limbi, adecă de în păgîni, de va fi om desăvîrșit și se va îngîrli cu o muiare, de-acia-l va certa neștine, iară el nu va băga în seamă, nice va păzi, de-acia într-acela loc i se va prinde ciuma sau moartea, oare cădea-i-se-va pentru frica ciumei sau a morții să se boteaze numaicît, au ba?

Răspuns. Să nu se boteaze de nu se va dăzgîrli de tot, să nu mai lăcuiască într-acea viață.

Întrebarea a 8. **Preotul** de va rămînea singur și-l va ruga să facă botez, cum se va cădea să-l tocmească, oare întâi naintea osfeșteniei să-l facă oglașenic și să-l ungă cu unt, au după ce să va lepăda să sfințească iordanul, adecă apa scăldătoarei, au să-l boteaze numaicît după osfeștenie și va lăsa scăldătoarea și nu va eși să-l leapede de dūhul necurat?

Să facă întâi lepădarea; de-acia atunce să meargă să facă osfeștenia apei, de-acia atunce să-l boteaze. *Răspuns.*

● Popa cînd botează, de vor fi acolo și alți popi, oare el va face lepădarea, au aceia? *Întrebarea a 9.*

Însă de va fi diaconul acolo, el să facă lepădarea, iară celalalt să-l boteaze, purcezînd ei amîndoi, ce să zice unul cu altul întru cinstea ce au luat. *Răspuns.*

Oare are voe diaconul să gătească pre cei oglașenici să se leapede, au ba? *Întrebarea a 10.*

Foarte încă, că mai vîrtos al diaconilor iaste acesta lucru. *Răspuns.*

Oare poate citețul sau ipodiaconul să ducă pre oglașenic să se boteaze și să strige sau să chame, adecă să pue numele celor oglașenici, au ba? *Întrebarea a 11.*

De nu va fi diaconul acolo, volnicu e ipodiaconul să-i ducă; iară de nu se va afla nice ipodiaconul, dă nevoe ducă-i și citețul. *Răspuns.*

Oare are voe popa pre la adeveritele săboară să dea evanghelia diaconului să o citească ipodiaconul, nefiind alt diacon, au ba? *Întrebarea a 12.*

Să dea, că i se cade, deaca nu e diacon. *Răspuns.*

Oare cade-se diaconului sau arhidiaconului să dea popei sfîntul potir au ba? *Întrebarea a 13.*

Volnicu e, are voe, cade-i-se. *Răspuns.*

Oare cade-se diaconilor a-i priimi dup' frîngerea sfîntului agneț, să împartă cinstitul trup a lui Hristos fărîme, au ba? *Întrebarea a 14.*

De va fi acoloa episcopul, naintea lui nu poate, iară de nu va fi și de să va tîmpla gloată, poate face; și aceasta să o facă, socotindu-se diaconul al doilea de cătră preotul cel de întâi; după ce va frînge agnețul, să li-l dea lor. *Răspuns.*

● Oare cade-se preotului, fiind în cinul călugăresc, și să se încingă cu brîu, carele se chiamă catromenoi, și așa să slujască liturghie, au ba? *Întrebarea a 15.*

În canonul Alexandriei aceasta nu se află. *Răspuns.*

Oare cade-se preotului purtînd legătura capului (adecă fachelion) să facă liturghie, au să o leapede și așa să slujască? *Întrebarea a 16.*

De va avea chipul orariului, să o poarte; iar de nu, să nu fie volnic nicecum să o poarte. *Răspuns.*

● După priceaștenie de va prisosi să rămîie ceva întru sfîntul potiriu și ceia ce vor vrea să se cuminece nu vor fi să potribească, nice cela ce au slujit nu va putea aceia a face pentru vreo vină, nice altcineva, oare cădea-i-se-va să se ție pînă a doa zi, au ba? *Întrebarea a 17.*

Cade-se celuia ce slujaște foarte bine să cumpănească lucrul ca să nu prisosească; iară de nu o va cumpăni nice o va socoti, atunce să o pue bine, cu pază; de-acia, cînd va fi dimineața, el să le potribească foarte bine, cu groază și frică. *Răspuns.*

● De se va tîmpla să se strice cinstitele daruri și nu vor putea la priceaștenie a se potrebi, a<u> oare cădea-se-va să-l arză așa cu vasul, au numai așa, goale, au, cum am zice mai pe scurt, să se arunce, adecă să se leapede în apa rîului, au cum va cădea să li se facă? *Întrebarea a 18.*

Întîi se cade multă socotință a face să nu se lase să se strice, iară de să va tîmpla a se face aceasta de leane și dă nepurtarea grijă, atunce *Răspuns.*

nice se cade a se arde, nice să se leapede, ce să gătească potiriul să le tocmească cu vin dulce și așa să le potribească.

Întrebarea a
19.

Slujba.

Deaca vremea ce acest obicei, de noi așa se-au ținut, ori în ce zi se vrea tîmpla ajunul nașterii sfinte a lui Hristos și a sfintei bogoiavlenii, ori sîmbăta ori duminica, noi nu le dăzlegam ce făceam liturghie duminică dimineața și ne priceștuim și ne botezam, iară cînd era seara iară făceam liturghie a bdeniei și iarăș ne priceștuim. Oare cădea-se-ară de acestea a face așa, au ba?

Răspuns.

Noi la Alexandria am socotit și am tocmi pentru nașterea domnului și Dumnezeuului și mîntuitorului nostru Isus Hristos, nicecum să nu ne postim, nice săbor să facem; iară pentru sfînta bogoiavlenie numai aceasta ce se-au tocmi, adecă zicem să fie post și săbor, că de multe ori se tîmplă a fi duminica. Drept aceia se face razdrașenie după socotința sfîntilor părinti, după sfîntul săbor și după botezul apelor; și iarăș se ține pentru tocmeala și pentru leage, ca alt nimenea nemica să nu se priceștuiască, fără numai apă. De-acia așa se cade să se facă razdrașenie postului pentru duminica și să se ție pentru leagea praznicului, cum se-au zis pre înțeleapta tocmeală a acelor ce așa au tocmi și au dat, fiind înțelepți și ispravnici credincioși ai sfintei besearici.

Întrebarea a
20.

● Oare după priceașenie și după ce va aduna în potiriul sfînt și-l va acoperi preotul sau diaconul și vor veni niscare oameni vrînd să se priceștuiască, putea-va să-l descopere și să gătească sfîntul potiriu și să dea de într-însul, au ba?

Răspuns.

Însă cade-se diaconului sau preotului să așteapte și să îngăduiască să nu acopere, ce de cîte ori cîți vor veni să-i așteapte. Iară de vor veni unii fără nădejde și fără așteptare și se va tîmpla de va fi acoperit, atunci să gătească potiriul și să-i priceștuiască, și ce va rămînea a doa zi să potribească.

Întrebarea a
21.

● De va veni sau se va apropiia vreun eretic să se priceștuiască sau să ia blagoslovenie la masă, cădea-i-se-va a avea, au ba? Căce că mulți sînt carii vin de într-însii, pînă și diaconii lor, ca cum ar fi făcîndu-se călători.

Răspuns.

Nu se cade, fără numai doară de va intra vreunul în besearică și va înșela, fiind gloată multă; atunci carele-i va da și nu-l va cunoaște pentru îmbulzirea gloatei nevinovat iaste.

Întrebarea a
22.

De vor fi niscare oameni hirotoniți sau de în cei ce vor vrea să se hirotonească, de-acia li se va tîmpla niscare primejdii și se vor lepăda de hirotonie, sau de vor mîncea și vor bea cum bogați au făcut, oare pre unii ca aceia cădea-li-se-va a-i priimi la priceașenie au ba?

Răspuns.

Canonul adecă pravila așa-i ține, să se priimească ca niște mireani, ce se zice, de se vor întoarce spre pocănie să se pocăiască.

Întrebarea a
23.

■ Niște oameni după ce se-au pus în rîndul clirosului, le-au murit fămeile; de-acia au luat altele, unii feate, alții văduă, alții și lăsate adecă curve. Oare cădea-li-se-va a-i priimi la liturghie, au ba?

Răspuns.

Pravila pre unii ca aceia nu-i primeaște, ce cu totulu-i goneaște, căce că nu cad numai în greșala celor ce-s cîte cu doao cununii, ce, dup' ce se pun în rîndul cliricie și fac aceasta, îndoesc păcatul și încă mai mult îndoesc neertarea cătră ceia ce fac, fără de cale de iau văduă și curve.

● Oarecine se-au călugărit și au bîrfit sau le-au părut rău, iară apoi au eșit de în mînăstirea lor și se-au hirotonit; de-acia, după hirotonie au lepădat de tot chipul călugăresc și se-au însurat. Cădea-se-va a-i priimi la liturghie, sau la priceaștenie, au ba? *Întrebarea a 24.*

Nepriimiți să fie de tot la liturghie, că e un lucru ce nu se cade, fiind călugări și după hirotonie să se însoare. *Răspuns.*

● Oare cade-se a citi cărțile ceale de-afară, adecă al ellinilor, au ba? *Întrebarea a 25.*

Una ca aceasta se cade a socoti făptura cărților și a celor ce le citesc. *Răspuns.*

● Ereticii, deaca se întorc la adevărta besearică, drept ce nu-i botezăm a doa oară? *Întrebarea a 26.*

De se-ar face aceasta, nu se-ar întoarce omul așa curînd de în eres, fiindu-i rușine să se boteaze a doa oară, ce, cu punerea mînilor a preotului pre dinsul și pespe rugăciunea lui, știe ar sări duhul sfînt întru oameni, cum mărturiseaște deaania apostolilor. *Răspuns.*

● De să va boteza un copil, apoi ori pentru fiecă primejdie se va face uitare de botez și după aceeaia va fi vreo îndoire, pentr-aceasta ce se va cădea a face, să se boteaze au ba? *Întrebarea a 27.*

De va fi vreo bănuială ca aceasta pentru cela ce va vrea să se boteaze, carele-l va boteza așa să zică: de nu te-ai botezat, botezu-te întru numele tatălui și a fiului și a sfîntului duh. *Răspuns.*

ÎNVĂȚĂTURĂ, ADECĂ PILDĂ PENTRU OGLAȘENIC.

● O muiare ș-a dat numele să se boteaze și se-au pus în rînd și se-au învățat tainele, vrînd să ia botezul, de-acia fără de veaste i-au sosit moartea și au murit; de-acia se făcea îndoire pentru dinsa dă se va cădea cu cinste să se îngroape și pentru dinsa liturghie să se facă. De-acia tîmplîndu-se arhiepiscopului să treacă pre acolo, iar mumă-sa opritu-l-au și l-au întrebat, el au zis să îmble să întreabe pentru lucru ce se-au făcut, care cleric știe în ce besearică ș-au dat numele; și de va afla adevărat că au făcut așa, ertat-au și au blagoslovit să se îngroape cu cinste zicînd că cu voia ei cea bună făcutu-se-au creștină, măcar de o au răpit și moartea, că nespuse sînt sfaturile și tocmealele ale lui Dumnezeu. *Zri.*

ÎNVĂȚĂTURĂ ALTA, SAU A DOA.

● O muiare au făcut doi coconi geameni. De-acia a zeacea zi de nașterea ei lovit-u-i-au vîrsatul. Atunce unul de în coconii ei vîzîndu-l mumă-sa că-i e nevoe, mers-au la sfînta besearică de l-au botezat. De-acia după 2 ani crescut-au coconii și au vrut mumă-sa să boteaze și pre cel nebotezat și n-au putut cunoaște carele au luat sfîntul botez. Mers-au la popa și i-au spus zicînd: copilul meu carele l-am botezat de 10 zile fiind, deac-au crescut, voi u să botez și celalalt și nu pociu să cunosc și să știu acuma carele e botezat. Ce-mi zici să fac? Aceasta deaca auzise preotul, adus-au aminte lu svetîi Chiril, arhiepiscopul Alexandriei și au zis: amîndoi să se *Zri.*

boteaze, zicînd preotului : așa să botezi pre amîndoi zicînd carele nu se-au botezat botezu-l întru numele tatălui și a fiului și a duhului sfînt, acum și pururea și în vecia veacului, amin.

ÎNVĂȚĂTURĂ DE ÎN CANOANELE APOSTOLILOR.

Întrebare. La canoanele sfinților apostoli am aflat: muiarea de va naște și, de 5 zile fiind coconul, i va fi rău, cădea-i-se-va să se boteaze? Și am aflat cum copilul să se boteaze, iară altă muiare să-i apleace coconul; iară muma-sa să nu se culce în pat, adecă cu bărbatul, pînă ce vor trece zile 40, pînă ce se va curăți muma copilului.

ALTA

Întrebare. Iară am mai aflat că muiarea carea e deplină, carea se-au făcut creștină, după 1 sau 2 zile sau măcară după cîte zile de-ar fi de-ale săptămînii și-ș va vedea obiceiul ei curînd, oare cădea-i-se-va să se cuminece?

Răspuns. Și am aflat cum în casa ei să se cuminece, iară în besearică să nu între pînă ce se va curăți cea ce se-au botezat de curînd.

ÎNTREBAREA A LUI SFETÎI TIMOTHEI.

Întrebare. Carele iaste oglașen și va fi îndrăcit și va vrea el sau oamenii lui ca să ia sfîntul botez, oare cădea-i-se-va să-l ia, au ba, și încă mai vîrtos de va fi lîngă moarte?

Răspuns. Îndrăcitul, de nu se va curăți și izbăvi de duhul necurat, nu poate lua sfîntul botez, iară de-i va fi să moară, să se boteaze.

ÎNTREBĂRI TRIMEASE DE EPISCOPUL COSTANDIN CĂTRĂ PREAFERICITUL NICHITA, MITROPOLITUL IRACLIEI, ȘI RĂSPUNSURILE LUI CĂTRĂ ACEL ARHIEREU, FOARTE DE TREABĂ ȘI DE FOLOS.

Întrebare. O muiare jupîneasă va să se mărite a doa oară și ceare și se roagă cu lacrăme să ia blagosloveniia a doăi cununii de la arhiereul locului într-acea sfîntă besearică. Ceriu dăzlegare de aceasta să-m spui.

Răspuns. Însă, o, iubitoare de Dumnezeu episcope, adevărîța nu lasă a cununa pre cei cîte cu doaă nunte; iară obiceiul de la marea besearică unele ca acestea nu leapădă, ce încă și pre ginerii carii-s însurați a doa oară pun cununi și de aceasta niminea necăirea nu se-au pîrît. Drept aceaia și tu nu-ți fie frică a pune cununi pre dinșii; iară așa, li se cade unul sau și doi ani să se oprească de priceaștenia sfintelor taini, și popei carele au citit molitvele nu i se cade să mănînce împreună cu dinșii.

Întrebare. O văduă jupîneasă avea o fată de 7 ani (cum zicea muma-sa), de-acia o au logodit după un bărbat de 15 ani și au făcut legare cu zapise, arătînd

că după împlerea altor 5 ani să se facă obrucenia și nunta; de-acia mumă-sa nu se-au suferit așa, ce au venit la besearica noastră dă ceare și se roagă să i se citească molitvele de obrucenie mai nainte de împlerea tocmelii acelor 5 ani. Iară besearica nu-i opreaște a nu se face aceasta pentru 2 lucruri: una căce iaste copila de ani cam tinără, iară alta căce sînt puternici amîndoa pârțile (adică și unii și alții), ce să nu cumva să se facă vreun lucru cum nu se cade, căce sînt ei puternici; drept aceea besearica nu dă voe să se facă logodna pînă ce se vor împla acei 5 ani, de-acia așa să facă amîndoa pârțile, după legarea zapiselor și cum se-au tocmnit. Întreb, și de aceasta să mă dăzlegi.

Deaca vreame ce se-au făcut zapise numai pre tocmeală ca aceasta, de vor vrea să strice aceasta și să nu ceară darurile ce se-au dăruit întîi, atunce ei să strice, că nu e nici o opreală; iară de vor vrea să ție tocmeala, să nu se despartă, nice să ia molitva obruceniei, nice să citească preotul cununia mai nainte, pînă ce va ajunge fata să împla 5 ani. Iară eu de aceasta socotesc și într-alt chip, că-mi pare că soacra va să tragă nunta la dinsa, că mă tem că se-au culcat ginerile pre dinsa. Dece dă se va fi făcut aceasta, atunce ea nu se apără aceasta a face (adecă nu se opreaște a nu lua pre ginere-și), iară nunta de-acia a fii-sa să nu se facă după dinsul în veac, pentru amestecarea de sînge. Drept aceea opreaște-i deaca fac legătură de nuntă (adecă după ce să tocmes) și nice după molitva obruceniei să nu fie volnici să între pre în casele socrești, să mănînce și să bea împreună cu soacra și cu logodita, ce mai bine să-i gonești să șază cineș pre acasă-și, că mai rău lucru nu iaste alta, pentru că de într-o mie d-abia va eși de acolo unul nevătămat și nespurcat, iară ceialalți toți spurcați vor eși, de-acia nunta anevoe se va face. Drept aceea apără să nu se facă mîncări ca aceastea împreună, nice să meargă singuri fiindu-le molitvele citite.

Răspuns.

зрн [^]впачн¹).

Părintele meu sfinte, o fată au luat un bărbat pre leage spre carele i se-au dat și blagoslovenie de obrucenie și se-au făcut și molitvele; de-acia bărbatul se-au dus de acasă-și la alt sat să lăcuiască și acolo au luat o posadnică (cum spune fata); și ea au așteptat venirea bărbatului ani trei, și ea acuma dă nevoe ceare să ia alt bărbat. Ce mă rog sfînției tale să-mi dăzlegi și pentru asta.

Întrebare.

Acela posadnica să lase, iară de muiarea lui să nu se lase; asijderea și ea cătră altul să nu se împreune, că muiarea iaste slobodă deaca-i moare bărbatul, iară pînă iaste viu nicecum, după cum zice sfîntul apostol.

Răspuns.

Încă și de aceasta mai întreb: o fată au luat un bărbat și i se-au făcut blagoslovenie de logodnă și molitvele de cununie, fără împreunare; de-acia au căzut cu soacră-sa și au îngrecat. Rogu-te să-mi dăzlegi și de aceasta.

Întrebare.

Pentru acesta lucrul răspuns-am episcopiei tale și mai nainte cînd mi-ai trimis scrisoare de m-ai întreat pespe nepotu-tău chir Ioan, iară așa și acuma stînd de față vom răspunde: bărbatului-i iartă să-ș ție muiarea lui, iar soacra să se dăpărteaze de dînșii, pentru răul obiceiului, ca să nu se mai tragă la dinsa ș-altă dată.

Răspuns.

¹) „Vezi cu luare aminte“.

Întrebare. O muiare văduă născut-au un copil, de-acia se-au dus la casa unui popă zicându-i că e al lui copilul, și l-au lepădat la casa popei, și să duse muiarea să-ș dea seama. Preotul lepădându-se, iară ea mirându-se de acea arătare și nedomirindu-se ce va să facă, cum va putea face să-ș înadevereze lucrul, muiarea vrea să-ș obîrșască lucrul cu jurămînt; și se nevoiaște popa să-ș cază de în spiță, și nu e cum zic unii să fie ea curvă să se dăzleage și aceasta de folosința sfînției tale, ca un rob al sfînției tale aceasta țe-am scris.

Răspuns. Greșalele nu să dăzleagă cu pîrîrea deplin, numai căce-l va pîrî să se crează numaidecît; glasul a mărturiilor bune să-i încredințeaze cu jurămînt să spue, iară pre curvă nicecum să nu se asculte, ce pe preot să-l lași întru judecata a lui Dumnezeu, și-i va face sfînția sa judecată curînd și fără pesteală.

Întrebare. Sfîntul meu părinte, oare cade-se călugărului carele e trimis să tunză pre altul, adecă să-l facă călugăr, și să-l facă și schimnic, au ba?

Răspuns. Un om ce n-are un dar sau altceva, acela nu poate să dea altuia; drept aceeaia carele iaste călugăr nu poate face schimnic.

Întrebare. Încă și de aceasta mai întreb să-mi dăzlegi: care popă se va fi călugărit, după aceeaia va veni dă se va face schimnic, cade-i-se a sluji liturghie? Și iară, de nu se va fi călugărit și se va face popă, iară după aceeaia se va schimnici, putea-va sluji? Întreb și de aceasta.

Răspuns. Canonul acesta, pentru arhieru se grăiaște ca, după ce se vor îmbrăca în chipul schimniciei sfinte, să nu mai slujască întru rînduiala arhierască, că în locul sfînției ceii nalte au luat chipul smereniei; iară preoților acesta chip și această tocmeală se ține, adecă să facă liturghie în mînăstirile cealea ce se-au tuns, iară aiurea nicecum.

Întrebare. După aceastea, și de aceasta încă mai întreb: de va fi un călugăr singur, cădea-i-se-va să se ducă într-un loc să tunză pre alt călugăr, nefiînd alți călugări cu dinsul?

Răspuns. Canonul și pravila aceasta așa voiaște: să nu călugărești pre niminea fără stareț; iară de-l va tunde, să i se ia darul. Iară a fi și alți călugări cu cela ce va vrea să călgurească pre cineva, de aceasta niminea nicecum au scris; iară trebuie cîndu-l face tot să fie acoloa și alții, să nu cumva să fie fost arhimandritul singur cînd l-au călugărit. De-acia să fie îndoire unora să zică călugăritu-se-au, nu se-au călugărit, și nu vor fi auzit, ce vor prinde veaste și vor auzi că călugării se-au lepădat de călugărie și petrec mireneaște și apoi să n-aibă cine-i vădi cum au fost călugări.

Întrebare. Un copil ce va avea duhovnic pre un călugăr, de-acia va vrea să se tunză fără de știrea părintelui și duhovnicului său, fără nice o nevoe, și să fie carele va țunde pre dinsul de într-alt hotar; putea-va fi aceasta, au ba?

Răspuns. Pentru cela ce va să se călugărească poruncitu-se-au la pravilă să facă în mînăstire un an, după aceeaia să se călugărească, că nu e nice o nevoe să fie acolo părintele și duhovnicul lui, nice iară să fie de în hotarul lui carele-l călugărească; pentru că aflăm mulți de în sfînți cum au luat sfîntul chip pre în laturi striine și pre în bogate hotară și n-au fost acolo nice unul de într-înșii, nice măcară părintele și al lor duhovnic.

ÎNTREBAREA UNUI ARHIMANDRIT.

Oarecine au vrut să se facă preot și se-au dus să-ș ispovedească păcatele și greșalele sufletului său, cătră părintele al lui duhovnic; de-acia părintele și al lui duhovnic mers-au de au mărturisit cum feciorul lui cel de duhovnicie iaste dăstoinic a fi preot, care lucru se-au și făcut. De-acia deac-au trecut cîtăva vreme, iar cea ce se-au hirotonit venit-au la părintele lui duhovnic zicînd: părinte, uitat-am să-ț fiu spus și alt păcat, carele-l opriia să se facă el preot. Întreb și de aceasta: cade-i-se să preotească, au ba? *Întrebare.*

Cine n-au spus întîi păcatul carele-l opreaște de popie, de-acia pentru căce nu l-au spus se-au făcut popă, iară după aceeaia deaca va fi cunoscut, să i se ia darul, și de hirotonie ce se-au făcut pentru neștiință, nu-i e nice un folos. *Zri.*

O muiare văduă avut-au o soră bună anume Maria, și au făcut doi coconi parte bărbătească, de-acia i se-au făcut cumătru pentru sfîntul botez un voinic anume Costandin; dece Maria, sora văduăi ispiteaște-se să ia după un cocon al ei pre fata a lui Costandin. *Întrebare.*

Nu se opreaște Maria a nu lua după fiiu-său pre fata a lui Costandin, pre carea soru-sa o au priimit de în sfîntul botez, ce să se facă nuntă ca aceeaia. *Răspuns.*

Alt oarecine au luat o muiare a doa nuntă și el și ea și au făcut amîndoi un cocon parte bărbătească, și bine au fost certat, pedepsit și învățat de ei; după aceeaia învățat-au și sfînta scriptură. Dece acel copil iaste-i voia să se facă preot? *Întrebare.*

Carele se naște de într-a doa nuntă și de într-a treia, de-ș va fi petrecut viața lui bine, nu se opreaște acela a nu se face preot, că el pentru părinți n-are nice un păcat. *Răspuns.*

Fost-au un cleric pázitoriu de cărțile besearicii, dece venitul cărților besearicii meale le scriia pe ascuns iară altele de tot le lua; dece făcînd aceasta pare-mi, cum mă cam pricep, să-m ia besearica; și uneleori mărturiseaște greșala cătră unii, iară alteori nu: rogu-mă sfînției tale și de aceasta să-m dăzlegi. *Întrebare.*

Pázitoriul de cărți și clericul besearicii tale de va fi mers naintea cuiva să mărturisească sau să spue că ia venitul besearicii tale, iară altele el au și scris, se-ar cădea mărturia lui să se adevereaze cu semn ceva, sau pespe glasul mărturiilor ce-l vor fi auzit, să se nevoiască, de va fi luat ceva, să dea cum pentru dinsul au mărturisit mărturiile, măcar de va fi făcut aceasta, măcară nu. De-acia după paști numai cum vor treace, veți să vă adunați numai cît toți frații și episcopii miei să veniți la Iraclia, însă pentru un lucru, ca să facem săborul anului, iar alta, ca să se facă sorți pentru besearicile ceale văduă. Atunce să vie și al tău hartofilax, să stea de față să-ș dea seama de lucrul lui și cu socotința tuturor cum vor afla că se cade, așa se va tocmi. Ce însă mai bine i se cade lui să-ț întoarcă ceva de în venitul pázirii cărților, ca să tîmple ertăciune (adecă să-l erti), decît să vie de față naintea a tot săborul și apoi să fie de rușinea acestora a tuturor, și-ș va cădea și de în cinstea lui. Iară dă-l vei vedea blînd și milostiv și doară va face cum se cade, atunce poate că se va *Răspuns.*

izbăvi dă necinstea ce-i vine asupra; iară de nu va vrea să facă aceasta, el să vie cu tine de față și, cum va părea sfintelor pravile, așa se va și face.

Iscălitura.

al tău Iraclia.

PORUNCA MARELUI VASILIE CĂTRĂ PREOT, PENTRU DUMNEZĂIASCA LITURGHIE.

Nevoiaște-te, o, preote, să te faci lucrătoriu nerușinat îndreptînd drept cuvîntul adevărîtii, să nu stai niciodată în săbor avînd vrajbă cu cineva, ca să nu gonești de la tine pre mîngîitoriul (adecă pre duhul sfînt). În zi de săbor să nu te pîrăști cu cineva, nice să grăești împotriva cuiva, ce șezi în besearică dă te roagă și citeaște pîn-în ceasul ce ți-s cade să obîrșești dumnezăiasca taină. De-acia așa să stai înaintea jertăvnicului cu dăschidere și cu curată inemă, să nu privești încoace și încolea, ce cu groază și cu frică să stai naintea împăratului ceresc. Și pentru îngăduiala și plăcerea oamenilor să nu te grăbești să scurtezi molitvele, nice să-ți fie rușine de fața omului, ce caută numai cătră împăratul carele-ți stă înaintea și puterile carile stau împregiurul lui, fă-te harnic și dăstoinic dumnezăeștilor pravile, nu face liturghie cu carii nu suferă pravila. Caută dă vezi naintea cui stai, cum slujești și cui împarți; să nu uiți porunca stăpînului și a sfinților apostoli, pentru că zice: să nu dați sfintele cîinilor, și mărgăritariul nu-l rîsipireți naintea porcilor, păzește-te de cîini, iproce. Caută să nu greșești să-ț fie frică de oameni, să dai pre fiiul a lui Dumnezeu în minile nedăstoinicilor. Nu-t fie frică nice rușine nice de domn, nice de boiarii pămîntului, nice măcar de împăratul carele poartă stemă într-acela ceas cînd slujești. Și carii-s dăstoinici de priceaștenie, dă-le dar, cum și tu singur iai, și căroră nu poruncește dumnezăiasca pravilă nu le da, ce să se socotească ca niște păgîni, și de nu se vor întoarce, amar lor și vai de ei și de ceia ce-i vor priceștui. Caută, eu treabă și lucru n-am, tu vei vedea pentru leanea sau negrija ta, să nu lași să se apropie sau să se atingă de dumnezăeștile taini păianjen, muscă, șoarece sau altceva, nice să se ude sau să mucezească, sau să le ia cineva în mîni de în cei ce sînt nesfințiți și neharnici. Aceastea și altele aseamene acestora păzind sau dă vei păzi, spăsi-vei pre tine și pre cei ce vor asculta pre tine.

Zri.

Caută de vezi,
o, preote.

Zri.

ÎNVĂȚĂTURA A LUI ZLATOUST CĂTRĂ PREOTUL.

Caută de vezi,
o, preote, și
păzește.

Cade-se preotului să fie cinstit și netrufaș și cătră cei răi groaznic și cătră cei buni blînd; și să se ție iscusit și să fie cu toți obște și să nu fie osînditoriu, ce să fie tămăduitoriu să tămăduiască pre toți; și cucearnic și să nu se facă tuturor rob; să fie cu fața veaselă și blîndișor, să fugă de înșelătură și el să nu înșale pre altul nice să se pleace întru neomenie, nice să cază să se facă rob, cum place oamenilor; însă cătră cei buni să fie smerit, iară cătră cei răi și zvăpăiați mare și tare.

NICHIFOR PATRIARHUL ȚARIGRĂDEANUL, PENTRU PREOT.

Cade-se preoților cînd ispovedesc și descoperă lucrure nevăzute și nearătate la besearică să nu le arate, nice să-l scoată la săbor, ce acela ce primeaște gîndurile, el să așaze și să-i tocmească pre pocaniile ce li se cade lor, după voia cea bună a fiecăruia, ca să arate plod de pocanie, pentru că nu se socoteaște vreamea căce au făcut multe păcate, ce năravul și voia cea bună a omului.

MARELE VASILIE, PENTRU PRICEAȘTENIE.

Bine e și de folos lucru iaste a se priceștui dumnezăeștilor taini în toate zilele, singur de aceasta Isus Hristos grăind: cine-m va mîncă trupul și-m va bea sîngele avea-va viața de veac. Iară noi în toate săptămînile de 4 ori să ne priceștuim în săptămînă, duminica, miercuri, vineri și sîmbăta; și în cealealte zile de va fi pametea vreunui sfînt. Iară de nu va fi preotul acolo sau să facă liturghie și va lua neștine priceaștenia cu a lui mînă, și singur pre sine se va priceștui, nu e vinovat, pentru că și preotul la besearică dă anafora sfîntă și carele o-ia, o ține și o prinde cu toată putearea și așa o duce la gură.

Sfîrșenia aicea a toată pravila.

CATASTIH CU DUMNEZEU AL CEȘTII CĂRȚI, CARELE ARE MULTE ÎNVĂȚĂTURI DE TREABĂ, ALE DUMNEZĂEȘTILOR BOGOSLOVI ȘI DASCALI; ȘI ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI A SFÎNTULUI ANASTASIE, PATRIARHUL A DUMNEZĂEȘTII MARII CETĂȚI ANTIOHIEI.

Că sfînta troiță iaste în trei obraze, iară un Dumnezeu iaste iar nu *Gl. 1.*
trei; și omul iaste pre chipul lui Dumnezeu; și cuvîntul a lu Dumnezeu, adecă Hristos are doao nașteri, ca și cuvîntul omului.

Că Dumnezeu iaste nevăzut și nescris și neînchipuit. *Gl. 2.*

Pentru cîte cinure și cîte firii ale îngerilor sînt. *Gl. 3.*

Pentru lucrurile carele făcu Dumnezeu în fieșcare zi și în ce zi se odihni; și pentru lumina carea iase dimineața. *Gl. 4.*

Pentru cîte ceriure sînt. *Gl. 5.*

Pentru cînd și pentru ce căzu diavolul. *Gl. 6.*

Că lumea de patru stihii stă; și omul de în patru stihii se-au făcut; și pentru ce se chiamă omul om și Adam pentru ce să chemă Adam. *Gl. 7.*

Pentru în ce loc a trupului omului se află fieșcare stihie. *Gl. 8.*

Pentru cînd zidi Dumnezeu pre Adam și în ce lună și în cîte zile de-ale lunii; și cîtă vreme făcu în rai. *Gl. 9.*

Deaca făcu Dumnezeu pre Adam de în pămînt căce nu făcu și pre muiare, ce o scoase de în coastă. *Gl. 10.*

Pentru blagorodia și ce iaste blagorodia, adecă cînd zice omul că se trage de rudă mare. *Gl. 11.*

- Gl. 12. ● Pentru cum se face omul în pîntecele fămeei; și de în mădulare care mădulariu se face întîi; și iar, de într-însele carele moare mai pre urmă.
- Gl. 13. Pentru cum seamănă copiii tătîne-său sau mîni-sa și de unde se hrănește coconul în pîntece.
- Gl. 14. Pentru copiii carii se fac, adecă se nasc ologi sau într-alt chip beteagi, dă ce lucru se face așa.
- Gl. 15. Pentru cinci simțiri ce au dat Dumnezeu omului, și carele acealea sînt.
- Gl. 16. Că șapte vîrste are omul, și carele sînt și cum se chiamă.
- Gl. 17. Pentru în ce loc de al trupului omului lăcuiște sufletul.
- Gl. 18. Pentru sufletul omului, că iaste chipul a lui Dumnezeu; și ce lucru iaste, și de unde să ține și cum lucrează în trup, și deaca se desparte unde merge și unde lăcuiște pînă la a doa venire a lui Hristos carele va să judece lumea. *pag. 580*
- Gl. 19. Pentru morții; cunoaște-vor unii pre alții acolo unde merg; și bogatul cum cunoscă dă se rugă lui Avraam și lui Lazar, și-ș aduse aminte și de cinci frați carii era la casa lui; și că sufletul iaste fără de moarte și că sufletul și trupul se facu amîndoa împreună deodată.
- Gl. 20. Pentru trei părți ale sufletului: a cuvîntătorului și a pohtitoriului și a mîniosului.
- Gl. 21. Pentru fiul și cuvîntul a lui Dumnezeu, domnul nostru Isus Hristos, pentru ce au trebuit să se întrupească.
- Gl. 22. Pentru drepti cum se-au botezat; și pentru păgîni drept ce nu se-au botezat.
- Gl. 23. Pentru de unde ni s-au pus numele și ne chemăm noi creștinii creștini.
- Gl. 24. ✕ Pentru crucea carea facem pre trupul nostru cînd ne închinăm, și cum să o facem, și ce închipuiește.
- Gl. 25. Pentru unde se-au scris tus 4 stîlpîi evangheliei și cui le-au făcut dă se închipuesc.
- Gl. 26. Pentru de ce vină-ș pierd sfintele darul carele au.
- Gl. 27. Pentru sfintele icoane, ce arată ca să ne închinăm la eale cu dragoste și usîrdie, iară nu cu slujirea.
- Gl. 28. Pentru cinci lucrure pre carele se odihnește Dumnezeu, și carele sînt acealea.
- Gl. 29. Pentru nărocul, și dă se va cădea creștinilor să crează și să mărturisească nărocul.
- Gl. 30. Pentru viața omului, de-i va fi pus soroc atîta ani să trăiască, pentru că unii zic că iaste, iară alții zic că nu e.
- Gl. 31. Pentru cum au fost trăind oamenii mai nainte vreame mulți ani.
- Gl. 32. De unde iaste dă se află mulți oameni de întîia sau de începuta nașterii lor și de în vîrsta copilăriei dă sînt pre fire blînzi, cuceriți, bunișori, iară alții mînioși; și alții iubesc viața lumii aceștia, și unii sînt curvari, iară alții nu li-s dragi muerile, iară altora li-s dragi, și unii sînt postnici, și alții sînd slobozi la mîna de dau, iar alții nu dau și unii sînt fără de pocanie și fără de grijă și lenevoși.

Gl. 18
Suflet
corp

Art
trăiești

Pentru coconi, oare merge-vor în muncă pentru părinții lor? Gl. 33.

Pentru vise, carele-s adevărate și carele nu-s adevărate. Gl. 34.

Pentru ce iaste acel efud pespe carele întreba preotul pre Dumnezeu; și pentru podoaba preotului și pentru ceale 12 pietri alese, și la cuvîntul carele zice numele meu domnul și nu l-am arătat lor. Gl. 35.

Pentru răotățile ce ne fac noao păgînii; cu porunca a lui Dumnezeu le fac, au ba? Gl. 36.

Pentru oamenii cei răi și nedăstoinici carii se fac stăpîni și oblăduesc pre oameni; poate hi de la Dumnezeu, au ba? Gl. 37.

Pentru ceia ce cad sau se neacă; oare cu porunca și cu împărțeala și cu îngrozirea a lui Dumnezeu pat aceaia, au de în primejdia și lucrul dracului? Gl. 38.

Pentru ce lucru iubeaște Dumnezeu firea a noastră a oamenilor și o au slăvit mai mult decît a îngerilor. Gl. 39.

Pentru ce au ertat Dumnezeu de tot pre satana, să supere și să se lupte pe creștini, și nu-l pierdu de tot. Gl. 40.

Pentru ce lucru satana n-au făcut atîta eresure într-altă leage, ce numai într-a creștinilor. Gl. 41.

? — Oare diavolul iaste vinovat curviei și tuturor păcatelor și cade-se să-l muștrăm și să-i imputăm, au ba? Gl. 42.

Pentru care molitvă și cuvînt de în sfînta scriptură fug dracii și li-e frică. Gl. 43.

Pentru păgîn și ovreaiu carii vor face multe bunătăți, putea-vor lua împărăția ceriului, au ba? Gl. 44.

Pentru creștinii carii vedem că fac păcate și Dumnezeu le dă bine și au de toate și apoi scapă și de multe nevoi. Gl. 45.

Pentru cuvîntul carele zice Dumnezeu pespe prorocul Anghei: al meu iaste argintul și aurul, și-l voi da cui voiu vrea. Gl. 46.

Pentru ciumă de va fi într-un loc și de va fugi cineva, putea-va scăpa de moarte, adecă de ciumă, au ba? Gl. 47.

Ce poate fi că vedem pre unii oameni drepti, cînd le iase sufletul, ei se muncesc în multe zile, iară mulți păcătoși cu pace, fără de nice o muncă, numaicît de grabă mor. Gl. 48.

Pentru trupurile noastre, ale oamenilor, carele multe se-au ucis și de multe fieri și de pasări zburătoare se-au mîncat sau în mare se-au necat și de multe fieri și pești se-au mîncat și se-au stricat și se-au mistuit în rînzele fierilor și ale jigăniilor și se-au despărțit și se-au răsipit; acealea trupure cum se vor strînge iară, să vie la înviare, adecă la judecată a doa venire a domnului nostru Isus Hristos. Gl. 49.

Pentru cutremur, cum se face. Cutremur Gl. 50.

Pentru fulgere și tunete, cum se fac. Gl. 51.

Pentru sfîrșenia lumii, poate-se ști și să aibă soroc în ce vreme se va face? Gl. 52.

Pentru sfînta Bogorodiță, cîți ani au trăit aice în lume. Gl. 53.

Aleageri de în cuvintele a multor dascali, de în bogate și multe pravile și canoane, porunci și învățături pentru preoți și pentru liturghie. Gl. 54.

CĂ SFÎNTA TROIȚĂ IASTE ÎN TREI OBRAZE, IARĂ UN DUMNEZEU IASTE, NU TREI, ȘI OMUL IASTE PRE CHIPUL A LUI DUMNEZEU, ȘI CUVÎNTUL A LUI DUMNEZEU, ADECĂ HRISTOS, ARE DOA NAȘTERI CA ȘI CUVÎNTUL OMULUI.

GLAVA 1.

*Dumnezeesții
bogoslovi.*

Dumnezeiasca și sfînta troiță (cum zic bogoslovii besearicii), iaste în trei obaze: tatăl, fiiul și duhul sfînt; iară unul de altul nu e dăspărțit. Pentru că la locul carele se chiamă Driiti Mamvri se-au arătat lui Avraam în trei feațe ale omului, cum se veade scris la canonul Troicinic, la 8 peasna la glasul 5, de carea zice și o grăiaște Ioan Damaschin: *іако да єдинаго о(т)крїєши дрѣвле, іакѣ гн(д)ства т(р)рчннй сѣставѣ іаки(а)сѣ еси бє мой кѣ образѣ чакѣ(к) Івраамс. поюцѣ твою державѣ єди(н) ственнѣю¹⁾*.

Însă vine că se-au arătat în trei obaze, iară singur unul iaste Dumnezeu: Dumnezeu tatăl, Dumnezeu fiiul, Dumnezeu și duhul sfînt, și lumină tatăl, lumină fiiul, lumină și duhul sfînt; și tustreale iaste o lumină și tustreale iaste unul Dumnezeu, iară nu trei. Și au o puteare și o oblăduire și o domnie și o împărăție, și iaste sfînta troiță o ființă nedăspărțită, neamestecată și făcătoare de viață. Și tatăl singur pre sine cunoaște și iaste nenăscut; iară fiiul iaste născut de în tatăl nespus mai nainte dă veaci; iară duhul sfînt iaste eșitoriu de la tatăl, cum zice fiiul tunetului Ioan Bogoslov și evanghelistul la 15 glave ale lui:

Zac. 52.

єгдаже придет оутѣшител єгоже азѣ послѣ вамѣ о(т) в(т)ца дхѣ истин(н)нй иже о(т) в(т)ца исхѣдит тои свѣдѣ(а) ствѣет ѡ мнѣ²⁾. Luați pildă să știți de la om carele iaste pre chipul a lui Dumnezeu, cum iaste un om și sînt trei lucrure întru el nedespărțite, adecă mintea, cuvîntul și graiul, și nice mintea iaste despărțită de cuvînt, nice graiul ce să zice glasul, de în cuvînt, ce împreună cu mintea se arată cuvîntul cu glasul, și nice glasul iaste despărțit de cuvînt, nice cuvîntul de în minte; și aceaste trei au o fire pentru că într-un om sînt tustreale; și atîta se chiamă minte omenească și cuvînt omenesc și glas omenesc, ca și cum-ai zice tatăl, fiiul și duhul sfînt sînt un Dumnezeu, pentru că mintea se chiamă tatăl, iară cuvîntul fiiul, iară graiul adecă glasul chemămu-l duhul sfînt; Dumnezeu tatăl, adecă mintea, Dumnezeu fiiul, adecă cuvîntul (pentru că iaste de în minte ce să zice de la tatăl născut), Dumnezeu duhul sfînt, pentru că și glasul iase și trece, adecă vine de la minte; care glas iaste graiul, carele arată mintea și cuvîntul împreună, și nice unul nu iaste mai mare de într-aceaste trei, ce tocma e tatăl, tocma e fiiul, tocma e duhul sfînt, un Dumnezeu tustreale, și iaste fără începătură și fără sfîrșenie, făcătorul ceriului și al pămîntului și a tuturor cîte-s într-însele,

¹⁾ „Căci ca unul ce te-ai descoperit din vechime, vădită stăpînire în trei fețe te-ai arătat, Dumnezeu meu, în chip de om lui Avraam, cînt puterea ta unică“.

²⁾ „Iar cînd va veni mîngîitorul, pe care-l voi trimite vouă de la tatăl, duhul adevărului, care de la tatăl purcede, acela va mărturisi despre mine“.

și grijitorul tuturor. Și cum are cuvîntul omului doaă nașteri: una de în minte, cînd va să facă ceva lucru, atunce-l naște de în mintea lui, și deaca-l naște de în minte, nimenea nu-l știe fără numai singură mintea carea l-au născut. De-acia acela lucru deaca-l va naște pri în buze și-l va scoate (adecă cuvîntul), atunce-l aude și-l știe tot omul. Așa și fiul și cuvîntul a lui Dumnezeu și a tatălui doaă nașteri are; însă una (cum am zice) de la tatăl, nespūsă, carea nimenea nu o știe, ce numai singur tatăl. Iară a doa naștere, carea se-au născut trupeaște de în preasfînta și pururea curata Fecioară, născătoarea de Dumnezeu Mariam, propoveditu-se-au și a făcut ucenici și se-au vestit în toată lumea, și au cunoscut tocmirea întrupării lui și au crezut într-însul. Și aceste doaă nașteri ale sale, ale fiului și cuvîntul a lui Dumnezeu le mărturisesc dumnezăescul Ioan Damaschin și frate-său dumnezăescul Cosma și alți dumnezăești dascali. Și însă Ioan zice la glasul vtorîi al osmoglasnicului:

первоу́боу́ о(т)ъ(т)ца ро(ж)дѣ́ша бжю́ сло́воу къ(ш)и́ша изъ(ш)а́ мрѣ́а¹⁾. Și la четве(р)тын гла(с) zice: гнъ(т)ъ(т)ца твоѣ ро(ж)дѣ́ше безлѣ́тно естѣ́ и неки́димо и къплѣ́щеніе изъ(ш)а́ неизрече(н)ноу²⁾. Iară dumnezăescul Cosma zice la canonul dumnezăeștii întrupări a domnului: пе(р)воу́боу́ о(т)ъ(т)ца ро(ж)дѣ́ша неплѣ́(н)ноу снѣ́ и къ(ш)и́ша послѣ́(д)на́а о(т)ъ(т)ца дѣ́воу къплѣ́щеніе(н)ноу безъ(ш)а́ сѣ́мене и прочѣ́а³⁾.

PENTRU CĂ DUMNEZEU IASTE NEVĂZUT ȘI NESCRIS ȘI NEÎNCHIPUIT.

GLAVA 2.

Dumnezăiasca fire a lui Dumnezău iaste nevăzută și nescrisă și neînchipuită. Nevăzută, adecă nu se veade, și neînchipuită, ce să zice nu poate cineva să o aseamene sau să o spue sau să o socotească cu vreun lucru sau să o facă ve într-un chip au de om, au de dobitoc. Dar cine va putea să vază lucrul carele nu e puțință a-l vedea, sau să zugrăvească zugravul lucrul carele nu l-au văzut? Dumnezău au zis lui Moisi: ꙗко́ никто́же ви́дитѣ́ лицѣ́ мое́ и жи́въ есѣ́тъ⁴⁾, adecă nice un om va vedea fața mea și să fie viu. Singur unul născut au zis că pre Dumnezău niminia niceodată l-au văzut. Dară sufletul, carele iaste nevăzut, deaca se va dăscărca și va lepăda împiedecarea denainte-i,

Dumnezeeeștii bogoslovi.

¹⁾ „Celui mai înainte de veci din tatăl născut, lui Dumnezeu cuvîntul, celui întrupat din Fecioara Maria“.

²⁾ „Doamne, nașterea ta din tatăl este fără de ani și nevăzută și întruparea din Fecioara negrăită de oameni și nespūsă“.

³⁾ „Celui mai înainte de veci din tatăl născut, fiului neprihănit și în cele din urmă întrupat fără sămînță din Fecioară și celelalte“.

⁴⁾ „Căci nimeni nu va vedea fața mea și va rămîne viu“.

Zri.

ce să zice trupul, atunce veade pre nevăzutul Dumnezeu, adecă sufletul cel drept. Și sufletul iaste tocma cu îngerii, pentru că și el iaste nevăzut și fără de moarte, și pentru căce sînt îngerii nevăzuți, de pururea vād pre cel nevăzut, ce se zice pre Dumnezeu. Și nepipăit se chiamă Dumnezeu, pentru că n-are nice o pipăială cum iaste omul, adecă trupul omenesc carele iaste trup adunat de în patru stihii. Și căutați de vedeți la slova a lui Arhistratig, unde zice: *чистъ яко невествѣ(н) невественнаго зриши*¹⁾, ce să zice aiavea ca un fără de trup ce ești privești și tu pre Dumnezeu cel fără de trup, și la slava a lui sfetii Antonie zice: *зерцаломъ разрѣшенномъ*, Antonie, *чистъ зриши стѣю тр(о)ицѣ*²⁾, adică mai nainte de ce să stricase fanurile, ce să zice deaca se-au stricat, adecă deaca au murit trupul tău pre pămînt, carele era fan sufletului tău, acuma vezi curat pre sfînta troiță, pentru că nu te mai împiadeacă trupul; care împiedecare (adecă trup) iaste o vină sau un lucru de nu vedem pre Dumnezeu. Zertala ce să zice fan închipuiaște trupul, și lumina carea iaste înlăuntru, în fânariu, închipuiaște sufletul. Iară domnul nostru Isus Hristos iaste scris și nescris, scris dă pre trup, adecă se zugrăveaște ca un om, pentru că au luat trup și se-au făcut tocma noaă oamenilor și se-au arătat și au făcut toate ale trupului, numai fără de păcate, cum zice sfîntul apostol Petr la epistoliile sale: carele păcat n-au făcut, nice hitlenie se-au aflat în gura lui. Iar dumnezăirea nu se scrie, ce să zice, nu se zugrăveaște, fiind cum am zis, că niminea pre Dumnezeu n-au văzut, nice va putea să-l vază.

Zri.

PENTRU CÎTE CINURE ȘI CÎTE FIRI DE ÎNGERI SÎNT.

GLAVA 3.

Dionisie
Areopaghit.

Fire iaste una, cum iaste și a oamenilor una, iară cinure sînt noaă: angheli, arhangheli, începături, oblăduiri, puteri, domnii șestocrilații, serafimi și *многo ѡчнтаѡ*³⁾ heruvimi și scaunele.

PENTRU LUCRURILE CARELE FĂCU DUMNEZĂU ÎN FIEȘCARE ZI, ȘI ÎN CE ZI SE ODIHNI, ȘI PENTRU LUMINA CAREA IASE DIMINEAȚA.

GLAVA 4.

De în Bîtia.

În zioa de întii făcut-au îngerii și lumina, a doa tăria ceriului, a treia pămîntul, copacii, erburile și jigăniile pămîntului, a patra soarele, luna și alte steale, a cincea marea, peștii și fierile mării, a șasea ceriul, iară a șaptea se-au odihnit de aceaste lucrure ale sale de toate carele-s

omul

¹⁾ „Fiind aevea ca unul fără de trup ce ești, privești și tu pe cel fără de trup“.

²⁾ „Cu oglinda descătușată de trup, Antonie privește sfînta troiță“.

³⁾ „Multe cete“.

mai sus; carea zi a șaptea iaste sîmbăta, ce să zice odihnă. Și ia să ascultați pentru lumina de carea zice mai sus, că o au făcut Dumnezeu, în zioa de întîi.

● Lumina de carea zise Dumnezeu, să fie lumină și fu lumină, aceeaia era de dăspărția noaptea și zioa, și aceasta nu e a soarelui, ce, dă ți-e voia să știi ce iaste lumina aceasta, ascultă: lumina aceasta iaste carea răsare și luminează lumea dimineata, mai nainte dă eșirea soarelui. Și să nu gîndească cineva că această lumină doară iaste a soarelui, carea iase dimineata și luminează lumea mai nainte de eșirea soarelui (cum am zis mai sus), ce aceasta iaste de care zice dumnezeiasca scriptură: și zise Dumnezeu să se facă lumină și se făcu lumină; și era atunce lumina multă și prea luminoasă acea lumină, iară Dumnezeu o despărți și o deade luminărilor, adică soarelui și lunii și stealelor și lăsă de luminează și dimineata. Că de-ar fi stătut acea lumină întreagă să nu o fie despărțit Dumnezeu, n-ar putea nice un om, nice dobitoc, nice altă jiganie a pămîntului să rabde multă căldură și ardere și lumina aceii lumini; drept aceeaia Dumnezeu carele au făcut toate cu înțelepție au împărțit și această lumină în ceale ce am zis mai sus; deci cînd răsare soarele și se arată în lume, atunce acea lumină carea luminează zioa iaste a soarelui.

Semnează să

știi.

Zri.

PENTRU CÎTE CERIURE SÎNT.

GLAVA 5.

Această întrebare pre mulți oameni pune întru gîndure și se smin- tesc; ce însă cartea lui Moisi, Bîtia, zice că sînt doaă cериure, iar svetîi Pavel apostol trei cериure au văzut, iară prorocul David la 148 de psalmi zice că sînt 4 cериure, adică $\chi\kappa\alpha\lambda\upsilon\tau\epsilon\ \eta\epsilon(\varsigma)\alpha\ \eta\epsilon(\varsigma)\kappa^1$. Ce dă vă iaste voia să știți această socotință pre amăruntul, ia pildă de la noi oamenii, că cumu e firea a noastră a oamenilor, dă se chiamă un om, iară apoi oameni mulți sînt, așa se chiamă și un ceriu, și multe întru dumnezeiasca scriptură.

Marele

Athanasie

de la

Alexandrie.

PENTRU CÎND ȘI PENTRU CE CĂZU DIAVOLUL.

GLAVA 6.

Socotesc unii carii nu știu, dă zic că căce n-au vrut să se închine omului, adică lui Adam, pentr-aceaia au căzut; ce însă acestea sînt cuvinte ale oamenilor. Ce să știți că aceasta iaste adevărînța că diavolul au căzut mai nainte de în cериure, încă pînă nu făcuse pre omul; și vina lui au fost pentru trufia, cum zice prorocul Isaia: că au gîndit să-ș pue scaunul desupra norilor cериului și să fie tocma lui Dumnezeu celui de sus, pentr-aceaia au căzut și au luat pentr-aceaia zăpodile iadului, și în loc de lumină întunearicul și altele împotriva acestora.

того(ж)де²⁾.

¹⁾ „Lăudați cerurile cerurilor“.

²⁾ „A aceluiași“.

PENTRU CĂ LUMEA STĂ ȘI SE ȚINE DE PATRU STIHII, ȘI OMUL DE 4 STIHII SE-AU FĂCUT; ȘI PENTRU CE SĂ CHIAMĂ OMUL OM, ȘI LUI ADAM PENTRU CE I SE PUSE NUMELE ADAM.

GLAVA 7.

Dumnezeieștii
dascăli.

De patru stihii se ține lumea: a soarelui, a aerului, a pământului și a apei; și de-ar lipsi de într-aceaste stihii numai una, nice un lucru al creașterii nu s-ar face, nice ar creaște. Așijderea și omul făcutu-se-au de 4 stihii, de sînge, de flegmă, de tuse și de hiare, adecă de căldură și de umezeală și răceală și de uscare, ce să zice de în foc, de în apă, de în aer și de în pământ. Însă sîngele căce e cald iaste de în foc, iară flegma căce e reace iaste de în aer, iară tusea căce e umedă iaste de în apă, iară hiarea căce e uscată iaste de în pământ. Ce însă stihiile ceale nalte ale lumii sînt aceaste doaă: soarele și aerul, iar jos sînt stihii pământul și apa; așa și a omului, doaă stihii ce să vād iaste sîngele și flegma, iar alte doaă ce nu se vād iaste fiarea cea plăviță și neagră. Pământ au luat domnul și au făcut pre omul și așa l-au împărțit într-aceale 4 stihii de sus, cum au făcut și lumea și omul se chiamă sus priveaște, adecă caută ceale de sus, pentru că alte jigării caută jos, iară ceale de sus le caută și le veade numai omul, ce să zice să se sue la moșie de în carea au căzut. Ce însă Dumnezeu deaca au făcut pre omul, puse-i numele Adam. Și acest nume iaste ovreesc, pentru că ovreaii zic pământului daman; pentru-aceaia se cheamă ziditul cel de întîi Adam, căce că e scos de în pământ. Sau și într-alt chip, pentru că începutul lui, *A*, se chiamă anatoli) adecă răsăritul), iar *d* se chiamă disis, adecă apusul, iară celalalt *a* se chiamă arctos, adecă miazănoapte, iară *m* se chiamă mesemvria, adecă miazăzi.

PENTRU ÎN TRUPUL OMULUI, ÎN CE LOC SE AFLĂ
FIEȘCARE STIHIE.

GLAVA 8.

Ippocrat către
Galinon, uce-
nicul lui.

X Trupul omului făcutu-se-au (cum ați auzit) de patru stihii: de sînge, de flegmă, de fiare plăviță și de neagră. Și fieșcare stihie stă pre la locul ei: sîngele stă despre partea dreaptă desupra ficatilor, fiarea plăviță iaste dăspre partea stîngă desupra splinei, iară hiarea neagră iaste desupra rinichilor, iar flegma iaste la piept desupra plumîi. Și sîngele iaste caldu, umād și dulce, hiarea plăviță iaste caldă adecă fierbinte și uscată și amară, iar hiarea neagră iaste reace și uscată și cam acră și flegma-i iaste reace și umadă și sărată. Și aceastea toate la vreamea lor se înmulțesc și cresc. Și primăvara iaste de în 17 zile ale lunii lu februarie pînă în 17 zile de-ale lunii lui mai. Hiarea plăviță creaște pre la vreamea sicerişului, adecă vara, ce să zice de în 18 zile ale lunii lui mai pîn-în 14 zile de-ale lunii a lui avgust; iară hiarea neagră creaște toamna și se înceape de 15 zile de-ale lunii avgust și se sfîrșăște în luna lui noemvrie în 13; iară flegma creaște iarna, și iarna se înceape de 14 zile de-ale lunii lui noemvrie și ține pînă în 14 zile de-ale lunii lui februarie. Ce însă sîngele răsufală pre nas, iară fiarea

Glava 32 p 600

Shedon Novosenn născut 10/I.1908
Dogmatica Sf Ioan Damascin
p 101

2. Maxim Corodunianu 3 Noem.

plăviță pre urechi, iară hiarea neagră pre ochi, iară flegma pre în gură. Și aceste 4 stihii se împart în patru vârste ale omului: în vârsta de întâi carea iaste deaca se face omul, pînă în 14 ani oblăduiaște sîngele; într-a doă vîrstă oblăduiaște hiarea plăviță carea iaste de în 14 ani pîn-în 28; într-a treia vîrstă oblăduiaște hiarea neagră carea iaste de în 28 de ani pînă la cincizeci; iară într-a patra vîrstă oblăduiaște flegma pînă întru toate bătrînețele omului.

PENTRU CÎND AU ZIDIT DUMNEZEU PRE ADAM ȘI ÎN CE LUNĂ ȘI ÎN CÎTE ZILE DE-ALE LUNII ȘI CÎTĂ VREAME AU FĂCUT ÎN RAIU.

GLAVA 9.

Făcut-au Dumnezeu pre Adam în luna lui martie 25, în zi vinere, și au fost în raiu numai șase ceasure, pentru că al treilea ceas se-au zidit, iară al șaselea au călcat și a noa au eșit de în raiu.

*Dumnezeestii
dascalii.*

Homograf p. 35-36-37-74.

DEACA FĂCU DUMNEZEU PRE BĂRBATUL DE ÎN PĂMÎNT, CĂCE NU FĂCU ȘI PRE MUEARE, CE O SCOASE DE ÎN COASTA LUI.

GLAVA 10.

Ca pentru să n-aibă vină și cuvînt bărbații să se laude să zică că mai bun iaste pămîntul bărbatului decît al muerii, pentru că noi carii sîntem de în pămîntul bărbatului sîntem mai buni și mai tari și mai înțelepți și mai dichisiți decît voi carii sînteți de în pămîntul mueresc; și voi carii sînteți de în pămîntul mueresc sînteți slabi, adecă cu puțină tărie și spăreați și slabi de inemă și fricoși după cumu-i firea muerească. Însă domnul nostru, acel Dumnezeu, înțeleptul ispravnic, carele au făcut toate cu înțelepție ceastea ce se vād și cealea ce nu se vād, pentru-aceaia au făcut numai pre bărbat de în pămînt și muiarea de în coasta lui, numai pentru acest lucru ce am adus aminte mai sus, ca să nu se laude și să se slăvească bărbații.

Anastasio, patriarh al sfintei și a marii cetăți Antiochiei.

PENTRU BLAGORODIA ȘI CE IASTE BLAGORODIA.

GLAVA 11.

Întru blagorodia părinților nice un om să nu se laude că toți sîntem de într-un pămînt, adecă de în neamul strămoșului Adam, și ceia ce poartă hainele ceale scumpe să nu se laude, adecă bogații, și carii se află în sărăcie și în boale și în slăbiciuni lămuriți și sînt îmbrăcați în haine sărăcești și de la case dări așteaptă. Pentru-aceaia să nu ne lăudăm într-ale lumii și pre neam, ce să ne nevoim în tot chipul întru bunătăți cinstite și bune; că blagorodia omului iaste-n bunătatea lui, adecă lucrurile lui

Agapie diaconul.

33 ani au stat.

Grigorie Bogoslov într-alt chip pentru blagorodia.

Semnează, să ştii.

Leu, prea
мѣдрѣйшій
црь 1).

Tâlcuirea
acestui.

Poveaste.

ceale bune, carele să pedepsească dă le face; că avuția iaste trecătoare. Drept aceea uneleori sînt oamenii bogați, iară alteleori săraci.

Blagorodia iaste (zice dumnezăescul Bogoslov) ferirea chipului și a alerga cu toată putearea spre podoabă. Că toți oamenii au pre chip ce să zice minte și cuvînt și duh, iară aseamene n-au toți, ce numai bărbații cei îmbunătățiți, sfinți. Și asemănarea iaste aceasta, să se aseamene omul lui Dumnezeu; și deaca vreame ce iaste Dumnezeu drept, să fie și omul drept; deaca iaste Dumnezeu adevărat, să fie și omul adevărat; iaste Dumnezeu milostiv și iubitoriu de oameni, să fie și omul milostiv și iubitoriu de oameni; și să se închipuiască omul celora ce sînt aseamene lui Dumnezeu, căce că pentr-aceaia iaste pre chipul lui. Iară păzirea chipului iaste că ți-au dat Dumnezeu minte ca să vezi bine și să chibzuești să faci bine, ca să te spăsești. Datu-ți-au cuvînt ca să grăești cuvîntul a lui Dumnezeu, iară să nu hulești, nice să mustri, nice să pîrăști. Datu-ț-au duh ca să faci cuvîntul de treaba a tot binele. Și chip se chiamă omul, carele au eșit de la chipul cel de întîi, adecă carele se-au zidit de la Dumnezeu, care Dumnezeu iaste firea chipului de întîi; iară omul iaste punerea și darul obrazului și zidirea a lui Dumnezeu. Iară firea obrazului a lui Dumnezeu iaste fiul și cuvîntul a lui Dumnezeu, neschimbatul obraz al tatălui. Dumnezeu au făcut numai pre un om, iară altul al doile n-au făcut să fie unul prost țaran, iară altul de bună rudă.

ȘI ALTA PENTRU BLAGORODIA.

Cum căutăm dobitoacele pre lucrurile lor și pre îndreptări, carele sînt feliu bun, sau carele sînt sălbatece, așa trebuie a căuta și feliul cel bun al oamenilor, nu pe strămoșii și pe rudă, ce de în lucrurile și îndreptările sale ceale bune ce are și face.

Cum vedem și ispitim dobitoacele dă vrednice și de pedepsite și de bărbăția lor, au de feliu bun sînt, au sălbatece și nepedepsite și fără de folos, așa trebuie să căutăm și să vedem și ruda cea bună a oamenilor. Să nu căutăm părinții unor copii, ce au fost vreadnici și cu bun feliu, să zicem că doară vor fi și coconii lor așa, ce să căutăm pedepsa și lucrurile și îndreptările acelor copii, de vor fi harnici și cu bun feliu; pentru că, de vor fi fost părinții ai vreunor copii cu bun feliu carii au ajuns cinste într-aceasta de în minte și de în bunătate ce au avut și de în pedepsă și de în bune lucrure, iar coconii lor se-au făcut protivnici, fără minte, neiscușiți, nepedepsiți și dă nemica, întrebuate ce folos sau ce cinste au de în blagorodia părinților săi? Ia să luați pildă de aceasta.

Un voinic era odinioară și, de pedepsă și de bunătate ce avea, vrednicise de la împărăție și se făcu boiaru polatei, adecă divanului împăratului. Și pentru hărnicia ce să cinsti tatăl, avea și feciorii lui cinste și slavă. Ce nice unul nu sporiia întru pedepsa și bunătatea tătîni-său, numai ce avea obiceiul împotriva, nepedepsa, nefolosința, neiscusirea și vărvaria. Muri tatăl lor, rămaseră acei copii, și pentru

1) „Înțeleptul împărat“.

căce nu ajunseră întru bunătatea și pedepsa tătîne-său, nu se vrednică întru cinstea tătîne-său. Însă de în ceale darure ce avea tată-său nemica alt nu moșteniră, ce numai numele, adecă le zicea feciorii cutărui boiaru; și era rușine mare și dosadă pre dinșii, fiind tatăl lor harnic, iară feciorii să se ijderească fără folos și nepedepsiți. Că omului bunătatea și pedepsa și isprăvile ceale bune iaste-i blagorodia și feliul cel bun, iară nu împărățiile, domniile, boeriile și avuțiile.

PENTRU CUM SE FACE OMUL ÎN PÎNTECELE MUERII; ȘI DE ÎN TOATE MĂDULARELE, CARE MĂDULARIU SE FACE ÎNTÎI; ȘI IARĂ, DE ÎNTR-ÎNSELE, CARELE MOARE MAI PRE URMĂ.

GLAVA 12

Cînd se împreună bărbatul cu fămeaia lui și muiarea cu bărbatul său, acolo unde se împreună iaste mațul muerii dășchis și așteaptă să priimească sămînța bărbatului carea va să leapede; de-acia deaca se varsă și intră în mațul muerii, aciaș se închide și se amestecă cu sîngele muerii și se face ca o fărîmă de carne și stă așa pînă în noao zile; de-acia atunce deaca se împlu aceale 9 zile, se pojviceaște și stă pojvicit pînă în 40 de zile; și la 40 de zile se polimeaște chip de cocon și se însufleteaște, adecă trupul cu sufletul se împreună, ce să zice se face; însă a treia lună se mișcă coconul în pîntecile muerii, iară a noa naște.

Ippocrat.

Iară marele Athanasie așa zice: cumu e cînd se împreună piatra cu oțelul și cum se lovesc scapără, așa și de împreunarea bărbatului și a muerii (cu tocmirea a lui Dumnezeu) acolo aciaș se face trupul cu sufletul.

Marele Athanasie.

Zice și înțeleptul Alexandru: nice un om să nu gîndească că iaste fără de suflet sămînța bărbatului ce însuflețită cade în mațul muerii și creaste și se înmulțeaste; iară ce e fără de suflet nice creaste, nice se înmulțeaste. Dece omul în pîntecile muerii întîi se polimeaște inema-i și se închipuiaște pînă a treia zi; de-acia atunce se închipuiaște și celalalt trup tot. Care inemă, deaca moare omul, întîi mor toate mădulele; de-acia atunce moare și inema.

Preaînțeleptul Alexandru.

Și să ascultați să vedeți cum mor mădulele omului cînd se apropie omului să moară: atunce tot trupul, mînile, picioarele și cealealalte mădulele toate încep a răci și rămîn moarte. Pentru că stihia sîngelui, care iaste de înviază tot trupul, au eșit de într-însele și au rămas moarte și nemișcate. Atunce vine tot sîngele de se strînge la inemă și aciaș se dăsparte dă se duce și de la inemă, și aciaș moare și inema. Pentru carea iaste cum am zis: în pîntecile muerii întîi se polimeaște inema omului, și deaca moare, cum ați auzit mai sus, întîi mor toate mădulele, iar mai pre urmă și inema. Însă deaca iase stihia sîngelui de la om, carea merge acolo de unde o au luat domnul, atunce iase și sufletul. Drept aceaia trupurile ceale moarte sînge n-au, ce numai hiare, flegmă și tuse, carele și eale es după aceaia deaca iase stihia sîngelui,

Semnează să știți cum moare omul.

vezi Dicționarul de Teologie Ortodoxă. București 1981 pp. 389, 349.

și în mormînt alt nu rămîne, fără numai hiarea, adecă ce e uscat, carele iaste pămîntul cela ce au luat Dumnezeu de în pămînt. Pentr-aceaia pămîntul ține ce e al său, iară cealealalte trei stihii merg fieșcarea pre la al ei loc: căldura adecă sîngele în foc, răceala adecă flegma în aer, iar tusea carea iaste umezeala merge în apă.

Nichifor
Xanthopol.

● Iar Nichifor Xanthopol pentru nașterea omului așa grăiaște: că se face în pîntecele muerii cînd se împreună bărbatul cu dinsa într-o pohta trupească, a treia zi se semnează inema, a noa zi se polimește trupul, iar la patruzeci de zile se închipuiește fața coconului de tot. Așa și în pămînt iară așa se strică, adecă a treia zi începe fața lui de în albire și de în luminată ce iaste și de înfrîmțesare a se strica și a se face împă-enjenata și neînfrîmțesată adecă grozavă, iară la a noa zi începe zidirea trupului a se despărți și a se dășcheia, numai ce inema iaste întreagă; iară deaca se împlu 40 de zile, atunce să rîsipească și inema aceaia.

**PENTRU CUM SEAMĂNĂ COPIII TĂTÎNE-SĂU SAU MÎNE-SA ȘI DE
UNDE SE HRĂNEĂȘTE COCONUL ÎN PÎNTECELE MÎNE-SA.**

GLAVA 13.

Ippocrat.

Semnează să
știi.

Să știți că sămînța bărbatului, cînd cade în mațul muerii acolo, cînd se împreună, unde-ș varsă și ea sîngele, atunce de va fi sămînța bărbatului mai multă decît sîngele muerii, seamănă copilul său tătîne-său sau vreunei rudinii a lui; iară de va fi sîngele muerii cela ce varsă mai mult decît sămînța bărbatului, atunce seamănă mîne-sa sau rudeniei sale. Iară coconul, acolo unde se află în mațul muerii, hrănește-se de sîngele ei și nu răsufală pre gură, ce pre buric.

**PENTRU COCONII CARII SE NASC OLOGI SAU ÎNTR-ALT CHIP
BETEAGI, DĂ CE LUCRU SE FAC AȘA.**

GLAVA 14.

Іоаннѣ
постника 1).

Leagea a lui Moisi, așijderea și sfinții părinți ai besearicii, dumnezăescul Postnic și alții opresc muerile cînd se lunătăcesc, pre la sfîrșitul lunii să nu se culce și nice să se împreune cu bărbatii muerile, pentru că dohtorii zic, și iaste adevărat, că sîngele care are muiarea într-însa și în toate lunile cură afară de într-însa, acela iaste mai mult de firea muerii; că prea bunul Dumnezeu, cu socotința lui cea dumnezăiască, au văzut mai nainte și au tocmi, cînd sînt grecioase muerile, să se hrănească coconii în pîntecele lor de acel sînge. Pentr-aceaia cînd nu-s muerile grecioase, eale-l varsă afară ca niște sînge ce prisosește mai mult, iară cînd îngreciază aciaș stă în lăuntru sîngele acela ca să se hrănească coconul. Și de aceasta cunosc muerile că sînt grecioase, cînd nu văd că le cură

1) „Ioan Postnicul“.

→ Canon 17.

lunăția pe vremea lunii aceia, cum le e obiceiul. Drept aceeaia dă se va tîmpla a îngreca muiarea cîndu-i cură sîngele, aciaș se opreaște acel sînge și se amestecă împreună cu sîmînța bărbatului și se face cocon; și acel cocon de în legătură iaste putred, pentru că sîngele cel rău al muerii și stricat, carele vrea să leapede, au rămas într-însa și s-au amestecat cu sîmînța bărbatului și s-au făcut coconul, și trupul lui iaste putred; iară deaca se naște coconul, atunce sau olog se face, sau gubav, sau altă boală dobîndește pe trup, și după cîtăva vreme putrezeascu-i mădularele sau mîinile sau picioarele sau alt mădulariu sau parte de a trupului, și aceale boale sînt fără tîmăduială și fără de leac. Căce că pre unii sosește cînd sînt mici, adecă de în copilărie, iară alții cînd sînt cătăriți, iară pre alții cînd sînt juni, iară pre alții cînd sînt bătrîni, după fire și după felu ce are fieșcarele. Pentr-aceaia pravilele și legile le-au oprit ea să nu se facă oamenii stricați sau într-alt chip beteagi, de sînt semnați întru oamenii ceialalți, să se mustre chipul a lui Dumnezeu. Și carii nu țin nice păzesc vremea curării sîngelui pre la sfîrșitul lunii al muerilor sale, aceia sînt supt mare canon.

Drept aceeaia, de în ovreai puțini vei afla beteagi, și, cum am zice, mai nici unul, pentru că păzesc această poruncă, ce le poruncise Moisi și-ș lasă muerile lor pînă ce treace vremea lunăției lor, de-acia atunce se spală cu îmbăiere și se curățează de tot acel sînge, atunce se culcă bărbatul cu muiarea-ș. Drept aceeaia se cade fieșcui să se păzească de acest lucru scîrnav, pentru binele ce am zis mai sus.

Povestesc unii dascali că în vremea lui Moisi născutu-se-au un copil și aciaș se-au stricat, iar deaca auzi Moisi, știind că aceasta nu se face de altă vină, ce numai cînd se împreună muiarea cu bărbatul său cînd se află în lunăție, chemă pre tatăl copilului și pre mumă-sa și-i întrebă; iar ei spuseră adevărat, cum, cînd au fost curînd muerii sîngele s-au împreunat cu dînsa și au îngrecat. Deaca auzi Moisi aciaș, porunci de uciseră cu pietri pre tatăl copilului, iară pre muiare o ertă, căce că muiarea iaste roabă bărbatului, nice poruncește, nice oblăduiaște pe trupul ei, ce bărbatul oblăduiaște.

Semnează să
știi.

Semnează să
știi.

PENTRU CINCI SIMȚIRI CARELE AU DAT DUMNEZEU OMULUI
ȘI CARELE SÎNT ACEALEA.

GLAVA 15.

Omul are cinci simțiri: întîi iaste vedearea, și vedearea iaste cu carea veade; a doa iaste auzirea, adecă cu carea aude; a treia iaste gustarea, adecă cu carea mînîncă; a patra iaste miroseala, adecă cu carea mirosește; a cincea iaste pipăirea, adecă cu care apucă și pipăe. Și aceste 5 simțiri una de alta e despărțită. Vedearea iaste mai mare decît auzirea, pentru că mai credincios lucru iaste a vedea decît a auzi, că de multe ori auzim un lucru și acela iaste minciună, iară cînd veade neștine, acela e lucru adevărit; pentr-aceaia iaste mai mare vedearea decît auzirea. Și iar mai mare iaste gustarea decît miroseala, pentru că de multe ori

Dumnezeestii
învățători.

sînt niște lucrure dă mirosesc și eale sînt amară sau dulci; așijderea iară și gustarea iaste mai mare decît pipăirea. Pipăirea se chiamă cum am zis, apucare, adecă cu care apuci; că de multe ori pipăi un lucru și acela iaste amar sau acru sau altceva rău, și de în pipăială nu-l cunoști, iară deacă-l guști, atunce-l cunoști; vezi că gustarea seamănă că iaste mai mare decît pipăirea; bine că deși apuci și pipăi, iar de nu vei băga în gură-ți să guști nu poți cunoaște. Și aceaste 5 simțiri datu-le-au Dumnezeu omului la timpul lui și l-au împodobit să aibă aceaste darure și i le-au dat să-i trebue, de bine, iară nu de rău.

Vezi podoaba
omului de la
Dumnezeu.

Datu-i-au vedeară ca să vază cîte au făcut ispravnicul pentru acel om, ca să-l cinstească și să-l slăvească în toate zilele; datu-i-au auzire ca să auză cuvintele lui Dumnezeu și poruncile și ce zice dumnezeiasca scriptură; datu-i-au gustare ca să se hrănească de în cuvintele a lui Hristos și cîte au zis la sfînta lui evanghelie; datu-i-au miroseală ca să priimească mirizma duhului sfînt, să petreacă pre voia acelui duh; datu-i-au pipăială să pipăe ca să facă milostenie la săraci și să se închine și să slăvească pre preaputernicul Dumnezeuul nostru.

PENTRU CĂ ȘAPTE VÎRSTE ARE OMUL; ȘI CARELE SÎNT ȘI CUM SE CHIAMĂ.

GLAVA 16.

Dumnezeestii
dascalii.

1. Cocon iaste omul deaca naște, pînă la 4 ani.
2. Copil se chiamă de la patru ani pînă la patrusprezece.
3. Cătărig iaste de în 15 ani pînă în doaăzeci și doi.
4. Voinic, adecă june, iaste de în doaăzeci și trei de ani pînă în 42.
5. Bărbat iaste de în 42 de ani pînă în 56.
6. Iară bătrîn iaste de la 56 pînă la 69.
7. Iară mator iaste de la 70 de ani pînă la optzeci.
8. De-acia mai mult neputință și durere și boale.

PENTRU ÎN CE LOC DE-AL TRUPULUI LĂCUIAȘTE SUFLETUL.

GLAVA 17.

Dumnezeestii
bogoslovi.

Bogoslovii besearicii zic că sufletul omului iaste viață și obîrșenie tuturor mădurelor trupului, pentru că el dă toată putearea și toată lucrarea trupului. Iară de va întreba cineva unde stă sufletul, zice-va că stă în cap, și adevărat grăiaște; ce însă nu e numai în cap. Iară de va zice că e și la inemă, adevărat grăiaște, ce nu e numai acolo, ce e cum zic bogoslovii și filosofii, că sufletul iaste tot întru tot trupul și întru toate măduarele, și iaste lucru neîmpărțit și nedăspărțit, adecă nu se împarte nice se dăsparte, ce mai mult lucrează în cap și mai mare și mai vredniceaște, adecă cugetul, ținerea minte, năluca, vedeară, auzirea și altele aseamene acestora.

Dictionar
Leineanu
Vârsta
pag 689

X Iară dumnezeescul Ioan Damaschin zice că sufletul omului se află în trei locure mai de treabă ale trupului; și cum înceape raza soarelui într-un loc și intră într-o casă de o luminează toată, așa și sufletul, în trei locure ale trupului lăcuiște de luminează și înviază tot trupul. Lăcuiște sufletul la înemă și despre partea capului, din dărăt, carele se chiamă ellinește cotylon, iară pre limba proastă se chiamă acutis, adecă ceafă, și în vinele ceale împărătești. Într-aceaste trei locure lăcuiște sufletul, cum am zis. Drept aceea în ce ceas se va vătămă inema, sau vîna cea împărătească se va tăia și va cura sînge mult, sau ceafa se va beteji și se va tăia, aciaș într-acel ceas se dăsparte sufletul de trup și moare omul de tot. Iară dă ți-e voia să te într-adeverezi și să te încredințezi cum se află sufletul într-aceale trei părți ale trupului, vezi că tae omului picioarele, mînil, dau beteji pre celalalt trup, și a mulți varsă și mațele și să betejesc grumazii și gîtlejul, și capul, și iarăși le coase dohtorul și scapă oamenii de moarte. Iară de se va face betejală sau vătămare într-aceale trei locure carele am zis mai sus, moare omul, că mai mult n-are nice o vindecare. Și lăcuiște sufletul într-aceaste 3 părți, ce am zis, și dă întru tot trupul putearea cea vie a sa.

Ioan Damaschin.

**PENTRU SUFLETUL OMULUI, CĂ IASTE CHIPUL A LUI DUMNEZĂU;
ȘI CE LUCRU IASTE ȘI DE UNDE SĂ ȚINE ȘI CUM LUCREAZĂ
ÎN TRUP ȘI DEACA SE DĂSPARTE UNDE MEARGE ȘI UNDE
AȘTEAPTĂ PÎNĂ LA A DOA VENIRE A LUI HRISTOS,
CARELE VA SĂ JUDECE LUMEA.**

GLAVA 18.

Știe tot omul că omul se-au chemat pre chipul și pe semănarea a lui Dumnezeu, pentru că multe de cealea ce sînt întru dumnezăiasca fire (adecă a lui Dumnezeu) ascunse, eale se cunosc după ființa dumnezăiască întru sufletul nostru carele iaste un obraz și un chip după dar, iară nu după fire. Aceasta iaste carea voiu să zic. Noi mărturisim firea a lui Dumnezeu a fi neînțelegută, ce să zice nu poate nimenilea să o înțeleagă întru mintea sa; iaste și nenumenită, de n-are nume; și nevăzută, adecă nu se veade, și neapucată, că nu se pipăe; și neputredă, că nu putrezește. Pre fire, adecă după fire mărturisim și creadem; pentr-aceaia și sufletul fiind pre chipul lui Dumnezeu, nu cumu-i e firea ce după dar, pentr-aceaia iaste nevăzut sufletul oamenilor după ființa noastră, adecă nu-l veade niminea, nespus, ce să zice negrăit, că nu poate niminea să-l lămurească a-l spune. Încă mai iaste și neputred și fără de moarte, iară după dar iaste și lucrătoriu pentru că omul naște pre om și lucrează meștersugure cuvinte și măestrii, fiind și acel suflet de chipul a lui Dumnezeu. Că deaca vreame ce iaste Dumnezeu nespus, și sufletul iaste nespus; iaste Dumnezeu fără de moarte, și sufletul fără de moarte; deaca iaste Dumnezeu neputred, și sufletul neputred; deaca iaste Dumnezeu nepipăit, și sufletul iaste neapucat; Dumnezeu gînditoriu, și el iaste gînditoriu, adecă cu mintea gîndește; Dumnezeu

Anastasio, al cetății lui Dumnezeu marea Antiohie.

tocmitoriu tuturor, și sufletul iaste tocmitoriu, cum am zis, de naște pre
 alte suflete și tocmește cetăți, orașe, locure, case, polate, besearici, mînăstiri
 și alte lucrure nalte și mai frumoase. Vii sădește, pomi, grădini, mori
 face, corăbii face, și alte meștersugure cîte vezi că face omul carele le
 naște mintea, carea iaste lucru foarte înțelept al sufletului și domn al
 ființii omului, și aceasta iaste pre chipul al lui Dumnezeu. Ce cealea
 ce le are Dumnezeu, nevedearea, neînțeleagerea, nespunerea, nepipăirea,
 neputrezirea, nemoartea, acestea le are dă feliu; iară sufletul omenesc
 le are după darul a lui Dumnezeu. Pentr-aceaia se chiamă omul pre chipul
 a lui Dumnezeu, iară pre feliu, nu. Și iară, pre chip și după dar, iară nu
 pre feliu, pentru că chipul lui Dumnezeu, cel ce e pre feliu, iaste fiul
 și cuvîntul a lui Dumnezeu, neschimbatu chip al tatălui. Deci pentr-aceaia
 se chiamă sufletul că are firea a lui Dumnezeu după dar, căce iaste chipul
 a lui Dumnezeu, cum am zis. Drept aceaia cumu-s unii de întru oameni
 carii nu pot să spue firea sufletului, carele iaste după chipul a lui Dumnezeu,
 carea-i iaste firea și de în ce neam iaste de în veaci, așijderea nu știe să
 spue și ce iaste sufletul omului. Ce cum arată Dumnezeu puterile sale și
 lucrările sale cu zidiri, zic, pămîntești cu ceastea ce se vād, adecă ale
 ceriului, ale pămîntului, ale aerului și ale lunii și ploile și cutremurile
 și mările, și sfinția sa e nevăzut, așa și sufletul nostru cel nevăzut, cu al
 său trup carele să veade, ca o lume arată ale sale lucrure. Și cum șade
 Dumnezeu mai pe desupra de ceriure, și iaste oblăduitoriu tuturor lucru-
 rilor, așa și desupsa ceriului gurii omului stau ce e în cap, adecă crierii,
 în chipul a lui Dumnezeu, care crieri țin mintea oblăduitoare tuturor
 lucrurilor omului, de tocmește, așază, grăiaște și îndreptează și isprăvește
 toate ale omului și împodobește ca o podoabă pe lucrurile lui. Drept
 aceaia dă se va tîmpla cuiva să se rănească, ce să zice să se betejască
 în creștetul capului unde sînt crierii, aciaș pătimește mintea; de-acia de
 acolo nu se curățează nice ține minte omul ca de întîi. Și iară, ce e de-a
 cuvîntarea sufletul lucrează cu inema, iară ce e de-a pohtirea lucrează
 cu ficatii și ce e de-a rîderea lucrează cu splina și răsufă cu plumîna;
 iar mădulariul omului, adecă ce e de-a naște să facă copii lucrează
 cu rînichii; încă, iară ce e de mînia omului, adecă mînia lucrează cu
 sîngele, și ce e de-a cunoaște, cunoaște cu ochii, și vorba cu limba,
 pentr-aceaia deaca se tae limba de-acia omul nu mai poate grăi. Și deaca
 se dăsparte sufletul de trup rămînu-i toate nemișcate; iară sufletul iaste
 iar fără de moarte. Iară deaca se va scula trupul, atunce el ia pre suflet
 ca cum ar fi și el neputred după sculare, de-acia și lucrurile trupului sînt
 atunce și eale neputrede (adecă după scularea trupului). Și acestea le-am
 zis pentru ceia ce mor în păcate, ca să vază și să cunoască de ce bucurie
 și de ce bine să lipsesc. Iară cîte suflete au priimit pre duhul sfînt pentru
 lucrurile lor ceale bune și se-au făcut ca un dichis și trup al duhului sfînt,
 pare-mi că cu darul și cu luminarea a duhului sfînt și după moartea
 trupului (pentru că sufletul iaste fără de moarte) vor să se bucure și să
 slavoslovească luminat pre cuvîntul a lui Dumnezeu, și va să se roage
 sufletul pentru alt suflet, cum vedem și aflăm de în sfintele scripturi.
 Zri. De-acia deaca se desparte sufletul de trup, atunce să lipsește și de
 Psalm. 145. gînduri. Și ascultați să vedeți ce grăiaște David pentru ceia ce mor: că

Cititi. într-acea zi peri-vor toate gândurile lui și nu-ș gîndească nice de un lucru. Însă deaca se dăsparte sufletul de trup, atunce are voe două zile de se duce cu îngerul undeva el aicea jos în lume pre loc pre undeva. Dece sufletul, de multă dragoste a trupului, căce s-au despărțit de dînsul, unele-ori merge în casă unde era întru viața lui, alteori la mormînt unde iaste îngropat trupul de carele se-au despărțit. Iară sufletul cel îmbunătățit și drept merge de împlă pre la locurile unde avea obiceiul să se închina și se ruga pentru spăsenia lui. Si așa face două zile pre pămînt; iară a treia zi se duce îngerul cu acel suflet la ceriu și stă naintea groaznicului și prealuminatului judecătoriu să se închină naintea lui Dumnezeu; iară deaca se închină, atunce cu porunca a lui Dumnezeu duce-să cu îngerul de-i arată prea frumoasele în tot felul lăcașurile sfinților carii au făcut voia sfîntiei sale în lume și nesocotita fericire a miroseniei raiului, și aceastea toate le vede sufletul. De-acia după lucrurile ce au făcut, dau-i loc pînă ce va veni domnul să judece lumea, să plătească fieșcui după lucrurile lui.

зри, ѿ,
любимиче 1).

Iară pentru unde se află în zioa de astăzi sufletele dreptilor și ale păcătoșilor, zice așa acest sfînt și dumnezeesc Anastasie, cum de aceasta niminea n-au zis, nice au grăit prea amăruntul adevărat, ce însă numai am văzut și am aflat de în dumnezeieștile cuvinte ale stăpînului cum sufletele dreptilor sînt în raiu cu sufletul sfîntului tîlhariu, pentru că și dumnezeescul Antonie, lăcuiutoriul de în pustie așa au văzut și el pentru locul sufletelor, cum sufletele dreptilor în raiu sînt. Așijderea și bogonosețul Pamvo și alții bogați de în sfîntii părinți; așijderea și preasfîntul Ioan Leastvicinicul așa zice: tîlhariul carele au zis cătră stăpînul: pomenească-mă doamne întru împărăția ta, atunce tot raiul moșteni. Și dumnezeescul Solomon zice: sufletele dreptilor în mîna lui Dumnezeu și nu se va atinge de dînsule munca. Iară pentru sufletele păcătoșilor, toată leagea veache, și leagea nouă zice că se află întru legăturile iadului ca și cum ar fi niște oameni răi în temniță și zac acolo pînă li se face seama vieții lor, să piară. Așa se află și sufletele păcătoșilor ca într-o temniță, pînă va veni dreptul și înfricoșatul judecătoriu Hristos Dumnezeu la a doa a lui, venire să judece lumea. Grăiaște și dumnezeescul David pentru păcătoși, să se întoarcă păcătoșii întru iad; dece acest cuvînt, ce va să zică să se întoarcă, arată adevărat că sufletele păcătoșilor astăzi întru iad sînt.

Semnează să
știi unde se
află sufletele.

Antonie.

Pamvo.

Ioan Leastvi-
cinicul.

Solomon.

Pentru sufle-
tele păcătoși-
lor.

David,
psalm. 9.

**PENTRU MORȚII, PUTEA-VOR CUNOAȘTE UNUL PRE ALTUL
ACOLO UNDE AU MERS; ȘI BOGATUL CUM CUNOSCU DĂ SE RUGĂ
LUI AVRAAM ȘI LUI LAZĂR, ȘI-Ș ADUSE AMINTE ȘI DE CEI CINCI
FRAȚI CARII ERA LA CASA LUI. ȘI CUM SUFLETUL IASTE FĂRĂ
DE MOARTE; ȘI CUM SE FAC ÎMPREUNĂ SUFLETUL ȘI TRUPUL.**

GLAVA 19.

● Vedem și știm că cu toate cu cealea ce zice la bogatul și la Lazar, Anastase al poveastia aceia o au zis Hristos cu chipure și cu pilde; iară nu cu lucrul. dumnezeieștii

1) „Vezi, o, iubitorule“.

Vezi Dictionarul de Teologia
Ortodoxă. București 1981 pp 389, 399

cetăți marea
Antiohie.

Zri.

Zri.

Mathei,
zac. 37.

10.28

Suflet
Zri.

Cunoașterea
unii cu alții;
la Împărați,
psalm. 102.

Iară căce iaste pildă, de acolo iaste adevărat, întâi că niminea încă n-au intrat pînă acum nice în gheenă, adecă în matca focului, nice întru împărăție, pînă ce va veni vremea sculărilor trupurilor. Dece, deaca vreme ce iaste trupul în groapă, ce limbă au avut bogatul să grăiască și să ceară o picătură de apă, ca să-ș poată stinge arderea ce avea? A doa, cum nu se vād în iad ceia ce să trimet acolo, ceia ce să răpesc pespe nori, ce să zice dreptii, pentru că-i duc sus la ceriu, la împărăția a lui Dumnezeu, dece, cum am zis mai nainte, încă nu se-au făcut munca deplin sau plata desăvîrșit, adecă seama nice păcătoșilor, nice dreptilor, pentru că ce dreptate ar fi să greșască împreună trupul și cu sufletul, de-acia să se muncească sufletul fără de trup, sau să se încununeaze? Ia ascultă pre dumnezeescul Pavel, unde învață și zice pentru cei drepti: fiind, zice, să se muncească pentru credință, drept aceia încă n-au luat platele și făgăduialele. Și iară zice că fieșcare de întru noi va să ia cealea ce a făcut cu trupul lui. Dece va să zică așa de aceasta și va să arate că fără de trup nemica nu face sufletul, nice va să ia, de nu se vor împreuna amîndoi. Drept aceia să nu gîndească cineva că sufletul după moartea trupului se strică sau se rîsipeaște ca un fum sau ca un nor, cum iaste sufletul și duhul dobitoacelor și al jigăniilor; ce ia ascultă pre Hristos, unul chip și unul fără de moarte al sufletelor noastre, cum ne învață și zice: nu vă fie frică de ceia ce ucig trupul vostru, că sufletul nu-l pot ucide. Drept aceia, sufletele sînt după moartea trupului o ființă carea iaste un lucru de nu se strică, nice se rîsipeaște ca fumul și ca norul, nice iaste făcut mai nainte decît trupul, după bîrfealele a lui Orighen, pentru că omul în zgăul muerii nu samănă sămînța fără de suflet, ce vine de face om însufletit cu sufletul și cu trupul desăvîrșit; pentru că trupul fără de suflet n-are chip, nici sufletul fără de trup n-are chip. Numai sufletul dobitocului iaste cela ce se face pespe duhul văzdu<hu>lui întru mișcare vie, întru sîngele dobitocului. Care suflet al dobitocului are aceasta, că iaste făcut de în ceale 4 stihii, și deaca moare dobitocul să rîsipeaște iară într-acealea; iară sufletul omului iaste o ființă cuvîntătoare fără de moarte și gînditoare, și n-are aceasta, să fie de în stihii, ce e numai de la Dumnezeu, cum știe singur numai Dumnezeu; și de acolo de unde știe sfînția sa și cum știe, așa l-au tocmit; care suflet nu iaste începătoriu numai, ce iaste fără de sfîrșenie. Pentru că și coconii care-i leapadă de întrînsele muerile deaca se închipuiaște trupul și moare în zgăul muerii, sufletul coconului aceluia nu moare, nice piare, ce tot iaste viu și nu se strică, numai ce să adună cu noi toate sufletele oamenilor cu trupurile la înviiare înaintea a lui Dumnezeu cu lucrarea cea nespūsă a celui preaputearnic Dumnezeu. Aceastea zisem cu puține cuvinte pentru rîndul sufletului. Iară pentru cum se cunosc unii cu alții într-acea lume de sus nesfîrșită, cărea n-are sfîrșenie, de aceasta dumnezeescul David zice: *яко духъ пройдетъ к немъ ѿ не бѣде(т) и не познается к томъ мѣста своего*¹⁾, adecă sufletul carele au eșit de în lume apoi nu o va cunoaște, căce că au eșit de întunearec, de merge la lumină. Dar de tot acolo cum vor cunoaște

¹⁾ „Și va ieși duhul lui și nu va mai fi și nu se va mai cunoaște nici locul său“

unul pre altul? Care suflete niceodată n-au văzut unul pre altul gol în lumea aceasta, pentru că cunoștiința se face pre seamne și de aleageri și despărțire ce are unul de cătră altul; iară sufletul deaca moare omul n-are nice o aleagere, nice un semn de cătră altul, numai ce sînt la toate o asemănare pre feliu. Și iar, deaca se vor scula, adecă deaca vor învia, nu vor avea cunoștiință pre feliu unul de altul, pentru că acolo nu iaste nice micșorare, nice mărirea trupului, nice muereaste, nice bărbăteaste, nice albi, nice negri, nice coconi, nice bătrîni, ce cum au fost Adam cînd l-au zidit Dumnezeu în raiu, așa vor se înviaze toți carii au murit de începuta lumii, ca și grăunțele, adecă sămînța ceaia ce cade de în spic și în pămînt se-au îngrupat mici, și nu răsar iară mici, ce să fac pline dă spice, cum au fost mai nainte dă ce nu căzuse de în spice. Pentru că sfinții părinți zic: nașterea oamenilor iaste că vor să se facă ceaia ce au murit, ca omul cel de întîi și de început, ce să zice ca Adam, cum am zis mai sus. Dece cu socotință chiară, nice un om nu va să cunoască unul pre altul, ce numai cu dumnezăiasca înțelepție vor cunoaște pre mulți. Pentru

că zice și la evanghelie pentru ovreai: *кѣзрѧ(т) нѧ н^с егѡже рободѡша¹⁾*, Gl. 19, adecă zice cum vor să cunoască ovreaii pe Hristos pe carele l-au împuns zac. 61. cu sulita, și acolo vor lua isprava focului de veaci cu dracii.

X Zice și dumnezăescul Zlatoust pentru suflete cum se cunosc în lumea de sus, și aduce pilda de la evanghelie, că bogatul de carele zice la evanghelie, carele se îmbrăca în caftane și în zarpale, după moarte au cunoscut pre Avraam carele fusease mort de atîtea ani și nice seamnele-i știa, nice altă cunoaștere avea la dînsul, ce însă zise: părinte Avraam, și-l cunoscu cum iaste tată a multe limbi și cum iaste acel Avraam minunat. Și să înțeleageți și să știți de aceasta, pre ce seamne-l cunoscu sau pre ce graiu, că au doară au vorbit vreodată cu dînsul? Să știți că aceale suflete ce să cunosc după moarte, de n-ară avea darul a lui Dumnezeu nu ș-ar fi adus aminte cum au avut 5 frați în lume și aducîndu-și aminte de lume și de casă, cum zice. Drept aceeaia suflete iară cunosc lumea și pre ceaia ce sînt în lume; iară 5 frați, de carii zice mai sus, va să zică de cinci simțiri ale omului. Ce însă iară, cum cunoscu bogatul pe săracul Lazăr carele nu mai era cu împuțiciunea ranelor și sărac, cumu-l cunoscu în lume deaca vream ce zic unii că nu se cunosc sufletele? Ce e cum am zis mai sus, sufletele cunosc unul pre altul cu darul lui Dumnezeu. Și iară, sau cu darul a lui Dumnezeu, sau cum zice evanghelia, soseaste pînă aicea atîta că se cunosc sufletele într-aceaia lume. Iară pentru suflet, cum iaste fără de moarte, am spus multe socoteale, și iară vom mai zice de în cealea ce am adevărat ale sfinților părinți, că bogați eretici, mai vîrtos Orighen zicea că sufletele sînt făcute mai nainte și deaca se polimeaste trupul în zgăul muerii după 40 de zile, deaca îngreacează muiarea, atunce vine sufletul de înviază trupul. Și de aceasta zicea minciună și orbeaste, ca un orbit de dracul. Iară adevărînța iaste așa: cînd se împreună bărbatul cu muiarea, cu lucrarea și cu tocmeala a lui Dumnezeu face-se trupul împreună cu sufletul. Și ia ascultă pre Moisi, să vezi ce zice, cum cînd au făcut Dumnezeu pre omul făcut-au numai un bărbat și numai o muiare, și le zise: creașteți

Ioan

Zlatoust.

Zri.

¹⁾ „Și vor privi pe acela pe care-l vor împunge“.

Zri, o, eretice.

Cititi
Suflet

Zri pentru
ceia ce zic că
nu se face
sufletul cu
trupul împreună
deodată.

și vă înmulțiți și împleți pământul; de-acia zice și socoteaște neamul cum de acolo se-au născut cutarele și cutarele, și mult lățește lumea, iară nu zice cum au poruncit Dumnezeu bărbatului cu muiarea lui să facă trupure și el să bage sufletele. Ce pre omul au făcut însuflețit, trupul și sufletul și sămînța lui iaste însuflețită și cum iaste el cuvîntătoriu, așa iaste și sămînța lui cuvîntătoare. Și pentru ca să înțelegi bine, nebune eretice, socoteală chiară, iară nu sus în vînt, de cealea ce zici, ia spune-mi văzut-ai vreun dobitoc să se hrănească nefiind viu și însuflețit, cum bîrfești de zici tu? Că și în zgăul muerii deaca ar fi acel trup al copilului fără de suflet, deaca cade sămînța bărbatului în zgăul muerii, pînă în 40 dă zile, de n-ar fi vie și însuflețită au nu s-ar împuti și au n-ar putrezi? Iară tu vezi că cade o picătură de apă, adecă sămînța, și aceaia se hrănește și face cap cu obraz, cu nas, cu ochi, cu mîni, cu picioare, și cu alte mădulare trupului, și tu vei să nu fie viu însuflețit și să se hrănească? Ce fără de minte ești a socoti acesta lucru, că de ar fi așa cum bîrfești tu, nu se-ară mișca adins eluș în pîntecile muerii de n-ar fi care-l mișcă, ce să zice cela ce-l mișcă, carele iaste sufletul. Și ia vezi la om, deaca moare, căce nu mai are suflet carele iaste de-l mișcă, rămîne trupul mort și nemișcat și de-acia nu mai împlă, nice mai grăiaște, ce numai cîte puțin, cîte puțin putrezește în pământ căce că nu mai are suflet carele-l înviază. Ce însă sufletul, deaca vreame ce înviază trupul, el iaste fără de moarte, și nice un om nu poate să înțeleagă sau să priceapă ce iaste sufletul; numai orice am priceput de stăpînul Hristos, și mai nainte de proroci, carii zic că sufletul, după dar ce are, iaste pre chipul a lui Dumnezeu. Drept aceaia noi oamenii ne ducem în munca veacului, căce că muștrăm chipul a lui Dumnezeu cu păcatele carele facem. Pentr-aceaia și besearica se roagă de numele oamenilor și zice: *ВЪРАЗЪ ЕСМЪ НЕИЗРЕЧЕ(Н)НЫМЪ СЛАВЫ ТВОЕЯ ДЩЕ И ПАЗКЫ НОШЪ СЪГРѢШЕНІИ(Х); И ПРО(Ч)А¹*), adecă chip sînt cu omul al slavei tale, doamne, aceii nespuse, măcară deși port pre mine seamenele păcatelor meale, iar tot chipul tău sînt, pentr-aceaia pre mine carele sînt zidirea ta miluiaște-mă. Și iară la slava marelui Antonie zice: *ЕЖЕ ПО ОБРАЗЪ СЪБЛЮДЫЙ НЕКОЕДИМЪ И ПРО(Ч)А²*), adecă tu ai păzit ce au fost pre chip, adecă sufletul tău nebetejit, adecă nevătămat, iară eu pocaanicul de mine l-am stricat cu păcatele. Pentr-aceaia zice dumnezeescul Grigorie Bogoslov: *причасти(Х)СМЪ ОБРАЗЪ И НЕ СЪХРАНИ(Х)³*), adecă eu am avut părășie de în chipul fiiului și a cuvîntului lui Dumnezeu, al neschimbatului chip al tatălui, și nu l-am păzit, adecă cu păcate l-am stricat. Chipul va să zică sufletul; pentr-aceaia au luat al nostru chip, adecă făcutu-se-au om cu suflet și cu trup, ca pe chip să spăsească și trupul să-l facă fără de moarte. Ce să zice fiiul și cuvîntul a lui Dumnezeu se-au priceștuit, ce să zice se-au împreunat cu

¹) „Sînt chipul slavei tale celei negrăite, măcar de port ranele păcatelor ș.c.l.”

²) „Cel ce ai păzit chipul nestricăciunii ș.c.l.”

³) „Părăș m-am făcut chipului, dar nu l-am păzit”.

Măgăruș
Ort. 24 III 1947

chipul omului, ce să zice cu înțelegătoriul suflet și trup, ca să spăsească pre chipul, adecă gânditoriul suflet al omului și să facă fără de moarte și pe trup, carele era dezbrăcat de chip.

PENTRU TREI PĂRȚI ALE SUFLETULUI: A CUVÎNTĂTORESC, A POHTITORESC ȘI A MÎNIOȘ.

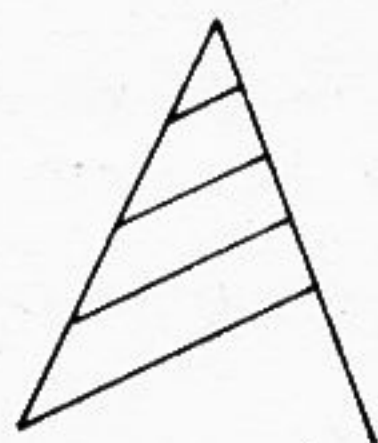
GLAVA 20.

Marele Grigorie Nischii de meștersugul și de înțelepția cea mare a sufletului așa zice: trei lucruri sînt carele se vād la suflet: cuvîntătoriul, pohtitoriul și mînios. Într-aceaste trei ale sufletului află-se și bunătatea și răotatea. *Grigorie Nischii.*

Bunătatea cuvîntătoriului iaste așa cum ar fi neștine pravoslavnic, întru propovăduirea apostolilor, carea o au adevărit dumnezeștii părinți de se-au adunat după vreamă de au făcut săboară a toată lumea și pre în bogate locure. Însă bunătatea cuvîntătoriului iaste să știe binele ce iaste să-l ție și răul ce iaste să se ferească, să iubească blagocestia și lucrurile ceale bune, iară neblagocestia să urasă, așijderea și faptele păcatelor. Aceasta iaste bunătatea cuvîntătoriului iar răotatea cuvîntătoriului iaste neblagocestia, adecă cînd se leapadă neștine dă leage-ș, adecă de domnul nostru Isus Hristos, lumina cea adevărită care luminează pe tot omul cela ce vine în lume, adecă la dinsul, la Hristos, și altele cîte dășertează besearica a lui Dumnezeu și anathimiseaște și, mai pe scurt, să zică neștine: bunătatea cuvîntătoriului iaste cîte vin de sînt de spăsenia sufletului; iară răotatea cuvîntătoriului iaste cîte duc pre om în muncă, de la mic pînă la mare. *Pentru cuvîntător.*

CUVÎNTĂTOR

*are bunătatea sufletului
și dreaptă credință și
lucrurile ceale bune.*

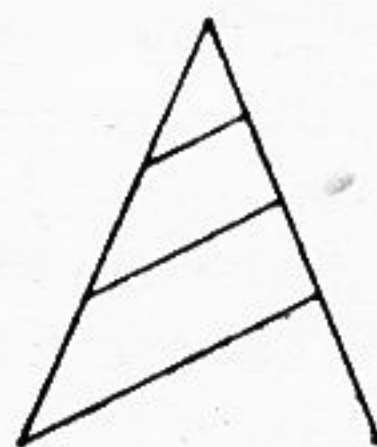
*iară răotatea are ne-
blagocestia și lucrurile
ceale reale.*

Bunătatea pohtei iaste ca să-ș ție neștine toată dragostea lui și pohta la domnul nostru Isus Hristos și întru poruncile lui și nemica să nu cinstească mai mult de-ale lumii aceștia, decît dragostea a lui Dumnezeu. Pentru că bunătatea fără de ajutoriul lui Dumnezeu nu se isprăveaște, cum zice dumnezeescul $\text{Іакw(к) бра(т) бжїи}^1$). Aceasta iaste bunătatea cea bună a pohtirii; iar răotatea a pohtirii iaste cînd iubeaște cineva dulceața lumii, avearea, slava, cinstea și toată podoaba trupului, carele pornesc pre omul în curvie, și într-alte răotăți diavolești. *Pentru pohtitoresc.*

¹⁾ „Iacov, fratele domnului“.

POHTITORESC

*bunătate are să iubească
pre Dumnezeu și pentru
dragostea a lui Dum-
nezeu toate ale lumii
aceștia să nu le bage
în seamă.*

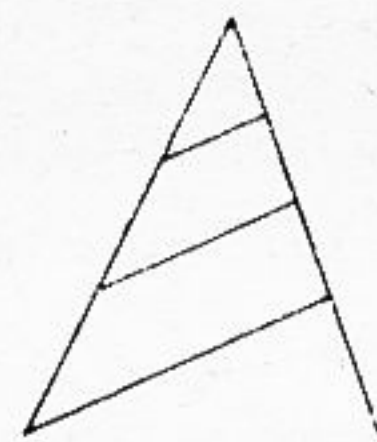
*răotate are dulceata,
iubirea de bani, curvia,
preacurvia, zăcearea cu
bărbat și de frica a lui
Dumnezeu de tot nu se
teame.*

*Pentru
mînios.*

Mînia are bunătate cînd se mînie cineva asupra diavolului, să zică că: tu drace-m zice să curvesc, să preacurvesc, să ucig, să fac voile tale, ce eu nu te ascult, numai ce-ți zic să fugi departe de mine, căce că Hristos al meu iaste cu mine și cîte răotăți vei brodi să faci mie, nemica nu poți să-mi faci, pentru că asupra sufletului meu n-ai puteare. Aceasta iaste bunătatea a mîniitorului, adecă a mîniei: să se mînie tot creștinul asupra dracului și spre lucrurile ceale reale, să gonească de la dinsul gîndurile dracului și ale tuturor păcatelor. Iară răotatea mîniei iaste întîi pizma, ținerea de mînie îndelung, aducerea aminte de rău și muzăviria carea face și bătăi și toate zărvile și uciderile.

MÎNIIAREA

*însă bunătate are să se
mînie spre diavolul nu-
mai, care-l îndeamnă
toate păcatele la om, să
se ferească de aducerile
aminte ale dracului.*

*iară răotăți are: să piz-
mească, să ție mînie
mult, să aducă aminte
de rău, să muzăvirească,
să ridice cuțit și lemn
pre om.*

**PENTRU FIUL ȘI CUVÎNTUL A LUI DUMNEZĂU DOMNUL NOSTRU
ISUS HRISTOS PENTRU CE AU TREBUIT SĂ SE ÎNTRUPEAZE.**

GLAVA 21.

*Dumnezeăștii
bogoslovi.*

Spune-vom și de aceasta, că pentru multe lucrure și vini, căce că era toți oamenii dădesupt în păcat și în blăstemul ce luase Adam pentru neascultarea poruncii a lui Dumnezeu. Drept aceea se-au căzut cela ce au vrut să spăsească pre păcătoși să fie striin de tot păcatul. Pentru că un vraci bolnav dăznodat, adecă să-i fie toate vinele stricate, acela nu poate să tămăduiască nice pre un bolnav; ce trebuie vraciul să fie sănătos și să se ducă să vază pre bolnav și să-i fie mintea întreagă și mîinile sănătoase, ca să apuce stringerea cu mîinile-ș și cu mintea să priceapă boala. Dece deaca vreame ce era toți oamenii jos în păcat, cine în multe, cine în puține, pentr-aceaia nu putea om pre om spăsi, ca cum se-ar afla doi înși într-o mare cu grea frutună și nu poate unul

altuia să ajute și atîta se nevoiaște unul ca și altul. Iară domnul nostru Isus Hristos, zic fiiul și cuvîntul a lui Dumnezeu, carele era fără de nice un păcat (pentru că trupul care a luat, luatu-l-au fără de păcate și se făcu dohtor sufletelor și trupurilor) neavînd sfinția sa nice o boală, ce au fost desăvîrșit Dumnezeu și om desăvîrșit. Dece cu săvîrșenia lui au spăsit lumea, adecă pre oameni, pentr-aceaia se-au căzut să se întrupeaze acela numai fără de păcate. Dar căce n-au venit înger? Căce că tainele tatălui nu le priceape, fără numai fiiul și cuvîntul lui, unul fiind singur Hristos carele iaste o ființă cu tatăl, cum și altul om carele nu cunoaște mintea altui om, ce numai cuvîntul omului cunoaște a lui minte. Încă iară nice un înger nu iaste făcătoriu ce el iaste făptura a lui Dumnezeu, pentr-aceaia n-au putut îngerul să ia trup să se facă om; dece pentr-aceasta au trebuit singur fiiul și cuvîntul a lui Dumnezeu să se întrupeaze, că putea să facă tot lucrul. Încă tot omul era jos în moarte și toți mergea în iad, și pre toți-i ținea iadul; dar cum ar fi putut cineva, au proroc, au altul să spăsească pre omul carele au mers în iad împreună cu alții. Iară domnul nostru Isus Hristos măcar de au murit și au mers în iad, mers-au cu mult mai degrabă nu să rămîie acolo ca alții, ce pentru să scoată și pre alții de acolo. Și ia ascultă întîi pre David, ce zice: **ГѢ КЪЗВѢЛЪ ІСН W(T) АДА ДШС МОЮ**¹⁾, adecă, tu doamne ca un Dumnezeu (măcară de ești și de trupul meu) scos-ai sus de în iad sufletul meu. Și au putrezit în pămînt trupurile tuturor oamenilor, iară trupul stăpînului Hristos niciodată nicecum n-au putrezit, pentru că iadul nu putea să-l înghiță ca pe alții carii avea bogate păcate. Ia ascultă să vezi ce zice David: **НИ ДАСИ(Ж) ПРЕПОДОБНОМЪ СКОЕМЪ ВИДѢТИ ІСТАКНІЕ**²⁾. Acuma, de într-această prorocie ia Damaschin și zice: **БѢ ГРОБѢ ЖЕ ІСТАКНІЕ НЕ ВИДѢ СТОЕ ТѢЛО**³⁾. Și sfetîi Cosma: **ТѢЛО БО ТВОЕ ІСТАКНІЕ НЕ ВИДѢ КЛ(Д)КВ, НИЖЕ ДША ТВОА ВѢ АДѢ СТРАННО ЛѢПНУ ОСТАКЛЕНА БЫСТЬ**⁴⁾, adecă trupul tău, domnul meu, n-au văzut în iad putrejună, nice sufletul tău în iad n-au rămas. **НЕ ОСТАКЛЕНА БЫСТЬ**⁵⁾ închipuiaște de zice n-au rămas, iară **СТРАННОЛѢПНУ**⁶⁾ se chiamă minunat, și că pentru să știi ce va să zică **ТАКНІЕ**⁷⁾ și **ІСТАКНІЕ**⁸⁾, **ТАКНІЕ** se chiamă stricare de într-un lucru într-altul, ce să zice de în viață în moarte, iară **ІСТАКНІЕ** se chiamă cum ai zice: trupul omului sau al altuia acolo unde iaste umăd să se strice să se facă pămînt. Această stricare n-au văzut trupul domnului Isus Hristos, că trei zile au fost în pămînt, adecă în mormînt și

Întrebare.

Răspuns.

Vezi pentru
ceia ce zic
că pricep pre
alt om ce
minte poartă.

Psalm. 15.

- 1) „Doamne, tu ai scos din iad sufletul meu“.
- 2) „Și nu vei da sfîntului tău trup să vadă putreziciune“.
- 3) „În mormînt trupul cel sfînt n-a văzut putreziciunea“.
- 4) „Căci trupul tău n-a văzut putreziciunea, stăpîne, și în chip prea minunat sufletu tău n-a fost lăsat în iad“.
- 5) „N-a fost lăsat“.
- 6) „În chip prea minunat“.
- 7) „Stricăciune“.
- 8) „Putreziciune“.

зрн ^опашн¹⁾,
сă ști.

Mathei, gla-
va 4, zac. 7.

Damaschin.

зрн, ^о, любн-
мнч⁴⁾.

așa au stănut totdeauna, sfântul lui trup ca în ceas ce au murit, pentru că dumnezeirea și de la acel trup mort niceodată n-au lipsit. Pentr-aceaia zice: кѣ гробѣ пл(т)ски кѣ адѣ же съдшю ѿкѣ бгѣ кѣ рай же съ ра(з) бойникомѣ и на прѣстоѣ бѣше хѣ, ипро(ч)а²⁾. Dece altceva n-au văzut trupul al lui Hristos, ce numai moarte, ce să zice des-părteala a sufletului de trup trei zile, și nice dumnezeirea au lipsit de trupul cel mort, nice de la sufletul cel îndumnezeit, nice de în mormînt, nice de în iad ce încă nice de cătră scaunul părintesc, ca un Dumnezeu ce iaste pretutindinea și toate le obîrșăște. Încă trebuia acesta fiiul și cuvîntul a lui Dumnezeu, să ia trup ca să înșale pre diavolul, să se bată cu dinsul și să-l biruiască; pentru că diavolul cîndu-l duse în munte să vadă împărățiile, atunce de-ar fi fost numai om, iar nu Dum-nezeu și om, l-ar fi înșelat, cum au înșelat și pre Adam, căruia-i zise că: de veți mînce de în pom, o vă veți face și voi dumnezei, și în trufia aceasta-l înșelă, așa făcu și lui Hristos și-i zise: dă ești fiiul a lui Dumnezeu zi pietrilor să se facă pîine. Și aceasta au făcut diavolul ca să chibzuiască cu mintea trufia omenirii a lui Hristos că iaste Dumnezeu și să știe de dinsul de va fi adevărat el fiiul și cuvîntul a lui Dumnezeu, carele vrea să se întrupeaze ca să împiadece și să strice tocmeala spăseniei oamenilor. Ce stăpînul Hristos i se cădea să ascunză dumnezeirea ca să prinză pre diavolul, să-l cufunde, cum face și pescariul cel bun, carele poartă undița și are fier și pe dinafară pune îmbucătura, carea deaca o veade peașteles și nu știe cumu-i de în lăuntru fierul, adecă undița, mearge să îmbrace îmbucătura aceaia și înghite împreună și fierul și se cufundă și se prinde în putearea fierului. Așa și fiiul și cuvîntul a lui Dumnezeu avut-au trupul ca o îmbucătură, iară dumnezeirea, carea era într-însul în trup, înșală pre diavolul, zicînd să se bată cu trupul, iară el se bātu cu dumnezeirea și fu biruit. Pentr-aceaia zice dumnezeescul Damaschin: плѣтѣю ^обл(ж)енѣ ѿко лестное оудницы бж(с)твенною силою твоєю смѣа по пралѣ еси³⁾; adecă: tu ai pus pe dinafară-împregiur trupul ca și înșelătura în undiță, ce să zice îmbucătura, și o mîncă șarpele adecă diavolul și să prinse pespre dumnezeiasca a ta puteare cum prinde și păsca-riul peașteles. Încă trebuia și se cădea fiiului și cuvîntului a lui Dumnezeu să ia trup ca să pătimească trupul cîte au pătimit singur Hristos la patima a sfîntiei sale ca să tămăduiască ceale 5 simțiri ale lui Adam, carele cu dinsele au călcat porunca a lui Dumnezeu, căce că Adam au gîndit cu mintea să se facă Dumnezeu, drept aceaia se-au făcut Dum-nezeu om ca să tămăduiască acel păcat a lui Adam carele gîndi cu mintea să se facă Dumnezeu. Mîncă de în pom și zise că iaste dulce și bun, pentr-aceaia și trupul stăpînului Hristos, al adevăritului Dumnezeu mîncă

¹⁾ „Vezi cu luare aminte“.

²⁾ „În mormînt cu trupul și în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, și în rai cu tîlharul și pe scaun ai fost, Hristoase ș.c.l.“

³⁾ „Îmbrăcîndu-te în trup, ca și cu nada undiței, cu dumnezeiasca putere ai călcat pe șarpe“.

⁴⁾ „Vezi, o, iubitorule“.

hiare și oțet ca să tămăduiască păcatul a mîncării lui Adam. Apucat-au Adam de lemn cu mînile, pentr-aceaia stăpînul Hristos țintuitu-ș-au palmele ca să tămăduiască acea apucare ce au apucat Adam. Văzu Adam pomul și zise cum iaste frumos, pentr-aceaia scuipat fu stăpînul în obraz ca să tămăduiască vederea. Nu ascultă Adam porunca a lui Dumnezeu, iară stăpînul se făcu ascultătoriu tatălui pînă la moarte ca să tămăduiască neascultarea a lui Adam. Miroși Adam plodul pomului, drept aceaia Hristos, cu împutîciunea cea rea a oțetului și a hierii cînd vrea să le bea, tămădui miroseala plodului pomului, carele mîncă Adam. Luă Adam blăstem să îmble pre mărăcini, și pre pălămidă, drept aceaia puseră în capul stăpînului cununa de mărăcini, ca să tămăduiască acel blăstem. Îmblă Adam în raiu și se duse să mănînce de în pom, pentr-aceaia să țintui stăpînul la picioare ca să tămăduiască acel păcat. Dece pentru aceaste vini și pentru altele multe, carele nu le-am scris ca să nu mai lungim cuvîntul, se-au întrupat fiul și cuvîntul a lui Dumnezeu și se-au răstignit și au pătimit ca să spăsească pre omul.

**PENTRU DREPTI CUM SE-AU BOTEZAT ȘI PENTRU CEI NECRE-
DINCIOȘI CUM NU SE-AU BOTEZAT.**

GLAVA 22.

Deaca vreame ce se-au făcut trupul omului de în ceale 4 stihii, deaca moare, eale să răsepesc, iară într-acealea. Așa au fost și pentru Hristos, adecă sîngele și apa, carele au curs de întru sfînta a lui coastă, curs-au în stihiile oriunde au curs ale prorocilor, ale dreptîlor și într-ale tuturilor oamenilor și, aflîndu-le se-au botezat. Iară de va zice cineva că deaca vreame ce au curs în stihiile tuturor oamenilor, au botezat stihiile și ale păcătoșilor și ale păgînilor, spune-vom noi și de aceasta că nu iaste așa, ce de vă iaste voia să știți adevărat, ascultați: cum cură apa și adapă și creaste cîte află sădite și verzi, iară cîte află uscate nu le foloseaște, numai ce le lasă iară uscate cum au fost, așa să socotiți că știți și de aceasta, că numai dreptii se-au botezat, iară nu și păcătoșii.

*Dumnezeestii
dascali.*

**PENTRU NOI CREȘTINII, DE UNDE NE-AM NUMENIT DĂ NE
CHEMĂM CREȘTINI.**

GLAVA 23.

De la Hristos ne chemăm noi creștinii creștini, că mai nainte ne chemam Nazarei și Galilei. Iară deaca se răsipiră apostolii pre în laturile lumii, mearse Petr și alți oarecarii la Antiohia și propoveduiră pe Hristos, și de atunce începură ucenicii a se chima creștini, cum zice Luca la deaania apostolilor, de în carii unii au și țin numai numele, iară darul și lucrurile creștinilor n-au. Numele și darul au ceia ce sînt adeveriți ucenici și soți lui Hristos, pentru carii grăiaște Hristos că: voi sînteți soții miei, dă veți păzi poruncile mele; și iară: de veți păzi cuvîntul meu adevărat

*Marin preotul
Alvert de la
Hiu și das-
cali.*

veți fi ucenici mie, cum au fost apostolii și alți creștini adevărați; iară acuma sînt toți cucerîți, smeriți și târpitori și săraci de voe și alții într-alt chip aseamene. Deci deaca vreame ce sînt următori adevărați lui Hristos, se chiamă creștini. Stăpînul Hristos, frate se chiamă uns, cum am zis, pentru că au fost uns de duhul sfînt. Într-acesta chip și creștinii cei adevărați sînt unși de duhul sfînt și fac plodurile lui carele le numără Pavel

Gl. 5, zac. 213. Plod. 1. către galateani și zice: *пакъ (а же дѣла стѣхъ естъ) любовь, радость, миръ, благодѣтелие, благоуменіе, милосердіе, кротость и кѣзде(р)жаніе*¹⁾. Plodul cel de întîi se chiamă dragostea a lui Dumnezeu ale căruia iaste slavoslavia, blagodarenia, adevărta închinare, cătră vecini dragoste. Dece, o, creștine, cînd slăvești și te închini lui Dumnezeu întru toate lucrurile, cum au făcut Hristos, atunce ești a lui Hristos și te chemi adevărit creștin; iară cînd tu nu slăvești, nice mulțimești, nice te închini lui Dumnezeu, ce încă hulești pre dinsul și crucea lui și credința lui și altele multe aseamene, atunce ești om drăcesc, iară nu creștin.

Plod. 2. Al doilea plod al sfîntului duh iaste bucuria, nu a lumii aceștia și a trupului, ce a priceaperilor și a sufletului, pentru că adevăratul creștin cîndu-și veade priceaperile lui curățite de toate păcatele și împodobite de toate bunătățile, atunce să bucură întru inema lui, bucurie sufletească, măcară de i se tîmplă și pe dinafară de multe ori a avea scărbe și primejdii și munci; ca dumnezăeștii apostoli, carii era muștrați și muncii foarte de păgîni, iară ei, cum zice Luca, era bucuroși și veaseli pentru că Hristos făcuse-i vreadnici să fie muștrați pentru numele sfînției sale. Și ia ascultați pilda: un om carele iaste în casă-și și o veade surpată și grozavă cade-i-se să se întristeaze; așijderea și tu cîndu-ți vezi toată priceaperea ta curată și împodobită de toată bunătatea, atunce ți se cade să te bucuri sfînțește și sufletește; iară cîndu-ți iaste sufletul tot stricat de păcate, atunce ți se cade să te întristezi în lăuntrul (ce să zice în taina) inimii tale, iară pe dinafară petreci și te bucuri și-ți e numai numele de creștin iară dar n-ai.

Semnează să știi.

Plod. 3. Al treilea plod al duhului iaste și se chiamă pacea, carea au avut Hristos spre toți și foarte o au îndrăgit și o lăsă apostolilor cînd zise: pacea dau voaă, pacea mea lasu voaă. Drept aceea adevăritii creștini iubesc și țin acea pace. Iară tu cînd ești făcătoriu de scandală și iubești să sameni vrăjbi și pleave întru oameni și urăști pacea, atunce nu ești creștinesc, ce dievolesc.

Plod. 4. Al patrulea plod iaste îndelungă răbdarea carea o au avut Hristos că au răbdat multe nevoi, multă sărăcie, multe patime pînă la moarte. Drept aceea și tu să voești să rabzi toate scîrbele lumii și toată strimtura și sgîrceala pentru dragostea a lui Dumnezeu și pentru nădejdea vieții ceii de sus. Iară cîndu-ți aduci aminte de reale, adecă de răotăți carele-ți trimeate Dumnezeu pentru spăsenia sufletului tău, iară tu faci pre Dumnezeu nedrept, căce te pedepsește iară nu pre alți oameni, atunce tu n-ai darul creștinului, ce numai numele.

¹⁾ „Iar rodul duhului sfînt este: dragoste, bucurie, pace, răbdare îndelungă, bunătate, milă, credință, blîndeță și înfrînare“.

Al cincilea plod iaste și se chiamă a dulcetii și al bunătății, că tuturor iaste dulce și bun, adevărat-au pe dreptii întru dreptate și lăudă lucrurile lor, îndrepta pre cei ce greșise, cu dragoste mîngîia pre cei scîrbiți, bucura-se cu ceia ce să bucura și cu cei întristați se întrista. Drept aceaia și tu, cînd te vei asemana lui Hristos într-aceastea întru toate, atunce ești creștin, iară cînd sînt la tine toate lucrurile îponcișate și-ț pare rău pentru sporul și pentru bună petrecanie a fratelui tău, a creștinului și te bucuri și-ț pare bine pentru răotatea lui și ai ș-altele aseamene acestora, atunce cumu-ți voiu zice creștin? ba ce încă mai vîrtos om diavolesc.

Plod. 5.

Al șaselea plod iaste bunătatea carea o au avut Hristos, că tuturor au fost făcătoriu de bine, atîta cît și viața ș-au dat pentru dragostea noastră. Drept aceaia și tu cînd ți-e milă de fratele tău creștinul și hrănești flămîndul și adăpi însetoșatul, cînd îmbraci săracul și priimești pre striinul și altele ca aceastea faci, atunce ești adevărat creștin. Iară tu cînd nu ți-e milă nemica de fratele tău creștinul numai ce-i faci rău și-l jehuești și-l răpești și-i faci nedreptate și-l pîrăști și-l împrumutezi cu dobîndă și camătă și faci alte multe nedreptăți, atunce cum vei să te chemi creștin?

Plod. 6.

Al șaptelea plod al duhului chiamă-se credința carea o au avut Hristos și totdeauna o are pentru că ce făgăduiaște face. Făgăduiaște-ți că, de vei păzi leagea și să nu-ți faci priateni striini, ce să zice vrăjmașii lui, dracii, să-ți dea raiul; și așa va fi. Iar tu te făgăduiești cînd te botezi să fii totdeauna al sfinției sale soț și să nu faci voile diavolului. Drept aceaia tu de vei face cum te-ai făgăduit și vei fugi de dracul ca să nu faci voile lui, atunce adevărat ești creștin. Iară cînd tu te faci mincinos și necredincios și păgîn și nu faci voile a lui Dumnezeu, atunce cumu-ți va zice neștine că ești creștin?

Plod. 7.

Al optulea plod al duhului iaste blîndeățele, carele totdeauna pururea Hristos le-au avut și, cîndu-i grăia de rău, sfinția sa nu grăia rău și cînd pătimea (cum zice apostolul) nu îngroziia, ce încă era smerit și tăcut ca un miel, și zicea celora ce vrea să fie adevărați creștini: învățați-vă de mine că blînd sînt și smerit cu inema. Drept aceaia și tu, cînd ești smerit și tăcut, atunce ai darul numelui creștinesc; iar cînd ești trufaș și măreț și nu suferi niciodată să-ți zică cineva altceva fără de numele tău și injuri, mustri și îngrozești, te lauzi și blăstemi, hulești și pîrăști, atunce cumu-ț voiu zice creștin?

Plod. 8.

Mathei, gl. 11.

Al noaălea plod al duhului sfînt chiamă-se ținearea carea o au avut Hristos: întîi de bucate, că nu mîncea mai mult decîtu-i priimiia firea omenească; a doa de somn, că de multe ori petrecea toată noaptea la rugă a lui Dumnezeu. Drept aceaia cela ce să ține de bucate și de somn, și de alte prisoseale ca aceastea, acela are și dar și nume de creștin. Iară tu, cînd cheltuești toată zioa la bucate multe și în somnuri reale și fugi de la besearică ca dracul de cruce și alergi la curvii, la preacurvii, la jehui și la alte zborure diavolești, atunce cum nu-ți voi zice că ești om drăcesc, iară nu creștin? Vezi, o, frate, carii sînt adevărații creștini, zice dumnezăescul Pavel cătră galateani: [^] а иже х(с)вы сѣтъ плѣтъ

<Plod. 9.>

Gl. 5,
zac. 213.

Gl. 3,
zac. 257.

распаша съ стр(с)ми и пох(т)ми¹⁾; adeveritul creștin cade-i-se să răstignească patimele și pohtele trupului și atunci se face prieten lui Hristos; drept aceea cum se-au răstignit Hristos, așijderea și creștinului se cade să se răstignească, adică să-și omoară toate mădulele trupului, ce se zice și ale păcatelor, cum zice acel dumnezeesc Pavel cătră colaseani: fugiți de curvie, dă necurăție, dă patimă, de reaoa pohtă și de lăcomie, adică iubirea de argint, pentru carele vine urgia lui Dumnezeu pre fiii necuceriei, carii sînt numai cu numele de creștini, iară lucrurile a lui Hristos nu fac.

**PENTRU CRUCEA CAREA FACEM PE TRUPURILE NOASTRE CÎND
NE ÎNCHINĂM ȘI CUM SE CADE SĂ O FACEM ȘI CE ÎNCHIPUIAȘTE.**

GLAVA 24.

*Dumnezeestii
dascali.*

Creștinul cînd se închină, cade-i-se să-ș împreune ceale 3 deagete ale mîinii dreapte, cel de întîi, al doilea și al treilea, că aceastea închipuiesc trei feațe ale dumnezeirii sfintei troițe, în carele creade și iaste botezat întru numele ei, adică al tatălui, al fiiului și al sfîntului duh, și mărturiseaște trei feațe ale aceii dumnezăești troițe. Iară aceasta, ce-ți pui mîna sus la cap, închipuiaște capul ceriului, iară cîndu-ți pogori mîna în jos la mijlocul trupului închipuiaște pămîntul pre carele s-au pogorît fiiul și cuvîntul a lui Dumnezeu de la ceriu pre pămînt, de se-au întrupat de în sfîntul pămînt al de pururea Fecioarei născătoarei de Dumnezeu pentru spăsenia noastră a oamenilor. Iară cînd rîdici mîna de la mijlocul trupului și o sui sus dăspre partea dreaptă, adică la umăr, închipuiaște slăvita înălțare a acelu fiiu și cuvînt a lui Dumnezeu, carele s-au înălțat dă pre pămînt la ceriu și au șezut din a dreapta scaunului a lui Dumnezeu și a tatălui. Iară cînd aduci mîna dăspre partea dreaptă la stînga, închipuiaște a doa venire a acelu fiiu a lui Dumnezeu, a domnului și mîntuitorului nostru Isus Hristos, carele va să judece lumea. Iară cîndu-ți pogori mîna dăspre partea stîngă pînă la picioare jos, închiuiaște iadul în carele va să muncească Hristos Dumnezeu pre toți pre ceia ce n-au făcut voile sfîntiei sale, ce se-au lepădat și le-au călcat.

**PENTRU UNDE SE-AU SCRIS TUSPATRU EVANGHELIȘTII ȘI
CARELE DE EI ÎNTR-AL CUI CHIP SE-AU FĂCUT.**

GLAVA 25.

*A lui Mathei,
întîi.*

Întîi a lui Mathei evanghelie scrisu-o-au singur Mathei apostol la Ierusalim, pre limba ovreiască, în chip de om heruvim, după vâznesenie deac-au trecut 8 ani. Și dă pre ovreiaște o au prepus Ioan greceaște. Care evanghelie scrie și povestează de nașterea trupească a domnului

¹⁾ „Iar cei ce sînt ai lui Hristos trupul și-au cîștigat împreună cu patimele și cu pohtele“.

nostru Isus Hristos, cum se-au făcut om pentru noi oamenii de în dumnezeescul și sfântul sînge al de pururea Fecioarei și slăvitei născătoarei de Dumnezeu, a sfintei lui maice, a spăseniei noastre a creștinilor și zice: книга ро(д)ства Іс Хъ снѧ дѧдѧ и ро(ч)ѧ ¹⁾.

Iară al doilea stîlp de evanghelie, a lui Marco, scrisu-se-au la Alexandria de Marco apostol, în chip de leu, după văznesenie deac-au trecut 10 ani, carele închipuiaște împărăția și domnia a fiiului lu Dumnezeu, a domnului nostru Isus Hristos, carele iaste împărat împăraților și domn domnilor și al ceriului și al pămîntului. Și zice acest evanghelist: зачало 'ев(г)лїѧ Іс Хъ снѧ бжїѧ ꙗко(ж) е(с)тъ писанно въ ро(о)рцѣхъ се азъ посылаю аггѧа моѣмъ ро(д) лице(м) твоѣмъ, иже оуготовитъ по(т) тлоу пре(д) тебѣю ²⁾. Aceasta ce zice că voi trimeate îngerul meu și altele, vezi bine că arată puteare împărătească.

Marco, a 2.

Iară al treilea stîlp de evanghelie, al Lucăi scrisu-se-au la Roma, în chip de junc, deac-au trecut după văznesenie 15 ani; carele închipuiaște și arată tocmeala și rîndul preoțesc și arhieresc și se înceape de la Zaharia Preotul, și zice: ... поне(ж) оубо мнѣси начашѧ чинити повѣстѣ; и ро(ч)ѧ ³⁾.

Luca, a 3.

Iară al patrulea stîlp de evanghelia lui Ioan scrisu-se-au de singur Ioan apostol în ostrovul Patmosului, în chip de vultur zburătoriu, după văznesenie deac-au trecut ani 32. Pentru că vulturul zboară în sus, așa și el grăind lucrure de bogoslovie mai nalte: въначалѣ бѣ слово; и ро(ч)ѧ ⁴⁾. Pentr-aceaia scriu pe Ioan în chip de vultur.

Ioan, a 4.

PENTRU CE VINĂ PIERD SFINTELE DARUL CARELE AU.

GLAVA 26.

La Daniil proroc face poveaste Theodorit și zice: cînd au robii Navhodonosor Ierusalimul și luă aceale sfinte vase dă le spurcă întru bucatele lor și într-altele fără de cale, ce la aceale sfinte nu putea niminea să între la dînsele, nice să se tinză să le pipăe acolo unde era acestea toate, unde se zice la сѣла сѣмѣхъ ⁵⁾, numai arhierul ce intra de cădiia într-un an o dată. Și de vrea fi necurat, numaicît tăia-l dumnezeiasca dreptate. Și bine știți de Ozan, cum văzu o dată căruța carea purta chivotul, ce să zice tronul în carele era sfînta sfinților și se întoarse să cază căruța aceaia, atunce mearse și el să ajute ca să facă bine, și căce

Theodorit,
episcopul
Chirului.

Andrei,
canon. vel.

¹⁾ „Cartea neamului lui Isus Hristos, fiul lui David ș.c.l.“

²⁾ „Începutul evangheliei lui Isus Hristos, fiul lui Dumnezeu, precum este scris în prooroci. Eu trimit pe îngerul meu înaintea feței tale, care va găti calea ta înaintea ta“.

³⁾ „Deoarece mulți au început să alcătuiască istorisiri ș.c.l.“

⁴⁾ „La început a fost cuvîntul ș.c.l.“

⁵⁾ „Sfînta sfințelor“.

nu fu de în preoți, tăe-l dumnezeiasca dreptate și muri. Drept aceea zice sfinții Andrei la marele canon al lui, pentr-acesta lucru: *послѣжи бж(с)твѣ(н)нымъ съдрѣтанѣ*¹⁾, ce să zice: cu frică și cu cutremur.

Întrebare cu mirare.

Aicea de aceasta au întrebat unii și zicea că ovreaii carii era oameni curați ai lui Dumnezeu și numai căce nu era preoți cîți se tindea la sfințele și dumnezeestile lucrure, pentru ce muriia; iară Navhodonosor cu oamenii lui, cari era închinător de idoli și necurați, cum luară aceale sfinte dă le spurcară cînd prădară Ierusalimul și le făcură de toată slujba rea și de rușine, și nu pătiră nice un rău?

Rezdreășenie.

Zice de aceasta acel Theodorit, că pînă ce sînt oamenii lui Dumnezeu întru poruncile lui și întru darul lui, și aceale sfinte toate-ș țin darul, pre carele sfințește-le Dumnezeu pentru cuceria și sfinția oamenilor. Iară cînd urgisește Dumnezeu pre niște oameni pentru păcatele lor, atunce și acealea pierdu-ș darul carele au, că Dumnezeu-l ia, măcară deși pedepsește Dumnezeu iarăș pre ceia ce au pedepsit oamenii lui, cum au pedepsit pre Navhodonosor, carele spurcară aceale sfinte vase ale besearicii cu posadnicele lui. Că Dumnezeu cu vrăjmașii lui cei fără de leage păgîni pedepsește pre credincioși ca să se țealomudrească să se întoarcă să vie la pocanie. Dece de să vor întoarce, Dumnezeu se face milostiv asupra lor, de iartă și izbăvește pre dinșii de patimele muncii și nevoii, iară ei de nu se vor întoarce, atunce se izbîndește cuvîntul apostolului carele zice: de veți vrea să mă ascultați, dulcețile pămîntului veți mîncea, iară dă nu veți vrea să mă ascultați, spata pre voi va junghia, că gura domnului au grăit acestea.

**PENTRU SFINTELE ICOANE, CE ARATĂ; CA SĂ NE ÎNCHINĂM
LOR CU DRAGOSTE ȘI USÎRDIE, IARĂ NU CU SLUJIREA.**

GLAVA 27.

Dumnezeestii dascali.

Dragoste se chiamă o iubire și o apropiere a unui lucru cum ai zice: pentru dragostea fiului meu, văzu și iubesc obrazul celuia carele are o dragoste și o semnare a fiului meu. Aceasta se chiamă cu dragoste. Iară slujirea se chiamă cînd acea icoană a unui sfînt sau a lui Hristos să crezi și să mărturisești că iaste acela Hristos și cinstești acea icoană ca pre Dumnezeu, sau pre sfîntul a cui iaste icoana, ca pe sfîntul acela; atunce mergi în muncă. Ce icoanei a lui Hristos sau a sfîntului să i te închini pentru numele a lui Hristos sau a sfîntului; pentru că zice marele Vasilie: cinstea icoanei vine pespe chipul cel de întîi; și la săbor zice: cine nu se va închina chipului domnului nostru Isus Hristos, cu dragoste iară nu cu slujire, să fie anathema. Știi acum ce iaste cu dragoste și cu slujirea. Însă obiceiul avea împărații să-ș pue în mijlocul tîrgului chipurile lor, adecă stîlpîi, au de marmură săpate, au de zugrăvie zugrăvite, și cîți trecea închina-se icoanelor pentru cinstea împăratului. Și aceasta

*зрѣи ѿпачиу*²⁾.

¹⁾ „Slujește celor dumnezeestii cu cutremur“.

²⁾ „Vezi cu luare aminte“.

zice cinstea icoanei: vine pespre chipul cel de întâi, ce să zice la împăratul carele se chiamă chipul de întâi, iară nu slujia, nice se închina, nice slujia icoanei ca împăratului. Într-acesta chip să socotești și pentru sfintele icoane.

**PENTRU CINCI LUCRURE PE CARELE SE ODIHNEAȘTE DUMNEZEU.
ȘI CARELE SÎNT ACEALEA.**

GLAVA 28.

Întâi iaste curata rugă; și ruga curată iaste să aibi dragoste și drep- *Porunca 1.*
tate spre fratele tău, creștinul, ca să se poată auzi rugăciunea ta către Dumnezeu.

A doa poruncă iaste citirea psalmilor sau cu mulți oameni sau și *2.*
singur de eluși, adecă să te nevoești la besearica ta să cînți și să slăvești pre Dumnezeu, cum te vei afla cum am zis, sau cu mulți, sau de eluși.

Că zice și dumnezeescul David: *кѣспокѹ г(с)кѹ дондеже есмь*¹⁾. *Psalm. 145.*

A treia poruncă iaste citenia dumnezeștilor cuvinte ale duhului, *3.*
ce să zice să citească neștine dumnezeiasca scriptură totdeuna, carea iaste plină toată de cuvintele dumnezeescului duh, pentru că dumnezeștii proroci, dumnezeștii apostoli, dumnezeștii părinți, dumnezeștii dascali cîte au zis și au scris, toate le-au zis cu darul și luminarea a duhului sfînt.

A patra poruncă iaste aducerea aminte cu durearea inemii de păcate *4.*
și de moarte și de judecată ce va să fie, ce să zice cu inemă frîntă să-ș aducă aminte neștine de păcatul lui, să se întoarcă cu tot sufletul și să-ș aducă aminte de judecată ce va să fie a domnului nostru Isus Hristos, carele va să judece lumea; și să-ș aducă aminte de moarte căriia-i sîntem datori toți oamenii să-i plătim; că de-ș va aduce aminte omul cum va să moară, niceodată nu va face rău.

A cincea poruncă iaste rucodealia, adecă carea țe-au dat să faci *5.*
să trăești în lume, au meșterșug, au negoțătorie, au altă măestrie, fie ce va fi, să-l faci drept, bun; să nu înșeli și să o faci rea, nice să iai cuiva vreun lucru ceva să-l înșeli sau fără dreptate, că cealea ce să adună cu înșelăciune și cu nedreptate, curînd se risipesc și pier. Mai bine iaste să dobîndească neștine puțin lucru (zice Solomon) cu dreptate, decît să cîștige mult cu nedreptate. Și Sirah zice: galbenii carii se strîng cu înșelăciune și fără dreptate ca riul vor să se usuce și ca tunetul în ploae, așa vor să cură, adecă vor să fugă de la mîinile lui și el de dînșii va să se lipsească. *Solomon. Sirah.*

**PENTRU NĂROCUL; ȘI DE SĂ VA CĂDEA CREȘTINILOR SĂ
MĂRTURISEASCĂ ȘI SĂ SE LAUDE ÎN NĂROC.**

GLAVA 29.

Nărocul l-au fost socotind și i-au pus numele aproape de ellini, care *Anastasia, a*
năroc iaste o isprăvnicie în lume nesocotită mai nainte. Poveastea va *dumnezeștii*

¹⁾ „Cînta-voi Dumnezeului meu pînă cînd voi fi“.

cețai a marii Antiohii. să zică că nărocul nu iaste altceva fără numai ce socoteaște omul mai nainte. Ce să zice, nesocotind cum va trăi în lume și cum se va griji, i vine ce-i vine asupra, cum ai zice: au rău făcu, au bine, au de voiul sluji, au de nu voiul sluji, au de voiul lucra, au de voiul păți nevoe, au de nu voi păți. Și zice că orice-m vine asupra năroculu-m iaste. Ce acesta de-l va socoti și-l va zice neștine, acela iaste păgîn și fără de leage; iar creștinul să grijască și să socotească înainte să mărturisească pre Dumnezeu împreună cu toate. Iar care creștin va mărturisi nărocul, acela au căzut de în tocmeala și înțeleptia creștinilor, cum au fost ellinii, de socotia lucrurile ceale deșarte și dă nemica. Că aceia, ellinii, toate cîte venia la oameni le scriia zicînd că le iaste de în steale și de în năroc. Și de în steale va să zică că ceale 7 planite, adecă Cron, Zevs, Aris, Soarele, Afrodit, Ermis și Luna, carele se chiamă 7 zodii, zic că fieșcare de aceastea au cîte o fire sau și mai multe, și oricine se va naște într-acela ceas, cînd se mișcă fieșcare de într-aceale steale, zic că iaste și va să fie în firea ei, ce trebuiaște să facă după firea lui și să vie fieșcarele cumu-l poartă acea zodie, carea are firea aceeaia în carea se-au născut. Drept aceeaia toate cîte se tîmplă oamenilor, zicea că firea lui l-au născut într-aceaia, și nărocul ce au vrut să se tîmple omului aceuia i-au urat așa. Ce de aceastea bîrfaia nebuneaște și neînvățat și fără de minte, cum zicea și fariseii, carii zicea că nașterea a fiecăruia și imarmenul, ce se zice nărocul lui, aduce-l de vine ce vine fiecăruia în lume; ce aceasta nebuneaște și fără priceapere zicea. Și pentru ceia ce slujia nărocului ca lui Dumnezeu, zice dumnezăiasca scriptură și vădeaște nepriceaperea și păgînatatea lor și zice: vai de ceia ce gătesc masă diavolului, adecă carii fac jertve și mesc mescăturile nărocului, că au făcut jertve cu dobitoacele și amestecături, adecă cu vîrsări de vinuri și de untdelemn pre foc. Și pentru astrologhii zice: să stea și să vă scoată astrologhii ceriului că acum trimete Dumnezeu urgia lui, ce să vie astrologhii să vă păzească. Și iară: ovreaii vor să arză ca nuiaie în foc și nu-ș vor izbăvi sufletul lor de în vâpae. Adecă voi carii credeți în nașterile oamenilor și și în zodii și în năroc, acum v-au urgisit Dumnezeu și v-au dat în foc ca nuiaie; las să vă scoată nărocul și minuțiile și zodiile. Așijderea și domnul bate-ș joc de neînteleptia acelora oameni și zice: unde-ți sînt astrologhii să-ți spue acum răotățile ceale ce vor să-ț vie asupra. Va să zică sfetîi Anastasie că nice nașterea oamenilor și stihiele carele se fac, nice nărocul iaste adevrit, că de-ar fi adevrit nașterea oamenilor pre zodii și pre năroc, cînd vine urgie a lui Dumnezeu n-ară muri într-un ceas 100 sau 200 sau o mie de oameni, nice într-o corabie, unde sînt atîtea suflete și au bogate nașteri și bogate nărocure, nu se-ar neca într-un ceas atîta oameni; născut fiind unul într-o sthie și altul într-alta, și unul în năroc bun, altul în năroc rău, și mor toți într-un ceas; și ce vei mai mult, ca și în vremea a lui faraon dă necă Dumnezeu atîta mii de oameni numai într-o certă; și în vremea potopului; și la Sodoma; și în vremea lui Ezechie împărat, cînd era Isaia proroc, veni îngerul domnului și tăe într-o noapte optzeci și cinci de mii de asirii; și avea bogate nașteri și bogate nărocure; ce n-ar fi folosit nice dohtorii, nice legile ar fi făcut dreptate într-acea vreme.

Ce însă vom zice că nașterea și nărocul și toate ale tuturor iaste Dumnezeu, carele ține în mâinile sale și viața și moartea și plătește fieșcăruia datoria după lucrurile lui. Și de va muri păcătosul împreună cu dreptul, să nu te miri, pentru că păcătosul muri că-i tăe Dumnezeu calea ca să nu facă mai multe păcate să se pedepsească mai mult; iară dreptul de au murit, murit-au că i-au fost de-a muri, ce să zice om să moară și dăscărcă mai curînd trupul dă pre dinsul, carele era legat cu sufletul, ca să nu greșască să meargă să se muncească, și lăsă toate fricile și nevoile ale aceștii lumi putrede și trăiaște în veaci. Bine de va zice că trăiaște și păcătosul și dreptul în vecie în ceaia lume; ce dreptii merg în viața veacinică și sfîntă, iară păcătoșii în munca de veaci.

Zri unde e
norocul.

Sfîntul carele înceape cuvîntul, adecă dumnezeescul Anastasie, va să arate cu sfîntii părinți că cealea ce zic ellinii că sînt nărocure și nașterea carea se naște tot omul, a zodiilor, sînt minciuni și bîrfeale, că singur Dumnezeu iaste carele are puteare pre toate, că de ar fi acealea adevărate a tot omul n-ar trebui nice dohtorii, nice ajutor de altceva, nice ar fi caznă a legilor pre ceia ce fac rău, ce încă nice alt lucru carele se tîmplă oamenilor nu li s-ară tîmpla, făr' numai fieșcăruia ce i-ar fi să pață. Și arată sfîntul cu dumnezeestii dascali carii zic atîta socoteale frumoase și adeverate, cît fiecine carele va avea minte desăvîrșit, încă și ceia ce au puțină, le dă să cunoască cum grăesc minciuni acei ellini. Și întîi aduce pre sfetii Grigorie Nischii, carele zice că au auzit mulți zicînd de aceaste lucrure și rîzînd au zis: să vă aduceți aminte de dohtorul cel mare al ellinilor, carele scrie și spune întru socotealele vrăjitoarești ale dohtoriei: cînd vezi, zice, un om bolnav, de va muri, de nu va muri, poți-l cunoaște pre seamnele trupului. Și cum era un dohtor anume Rodios și atîta de bine știa meștersugul dohtoriei, cît cu erbile lungiia viața aceluia ce vrea să moară curînd; dece nu sta nice la nașterea omului, nice la nărocu-i, nice în ceasul cînd negriia dă vrea să moară, căce că el știa numai cu erbi să lungească viața a acelui bolnav și acel dohtor era de pururea bolnav și știa să facă numai atîta, cum am zis, să lungească zilele trupului său cu dohtoriile. De-acia strica alte socoteale, carele zicea ellinii că nașterea omului și nărocul lui aduce-i să pață nevoi în lume. Iar noi vedem în zioa de astăzi că de va lovi neștine pre cineva cu o sabie și să-l vază toți dohtorii și alt om tot să zică că l-au rănit de moarte și de nu-l vor vrăciui va muri omul, iar deaca o ar vindeca acea rană se-ar tămădui și ar scăpa de moarte, iar de l-ar lăsa nevindecat ar muri, aceluia nu i-au fost nașterea lui, nice nărocul lui să moară, căce că erbile l-au tămăduit.

Semnează.

Grigorie
Ostrovski.

Semnează.

Spune și Esop o pildă și rîde dă ceia ce cred aceastea lucrure; care Esop au fost ellin înțelept. Era, zice, un astrolog și ședea la tîrg de căuta și privea nașterile și nărocurile a fieșcăruia. De-acia tîmplă-se oarecui de-i spuse nărocul și eși de la dinsul; iară peste puțin ceas întîmpină pre astrolog alergînd și-l întreabă: unde alergi tu, astrologule? El zise: spuse-mi oarecine că-m spargu casa și o fură. Iară cela-i răspunse și zise: dar cum știi nărocul altora, iar al tău nu știi? Deaca vreame ce iaste așa, minciuni ai spus și mie și altora, deaca nu-ți știi tu nărocul tău și strîștea. Ce însă noi aceasta zicem, carea iaste adevărit: că în mîna a lui Dumnezeu stau și cereștile și pămînteștile, și moartea și viața și

Semnează.

altele toate, și nărocul și nașterea; iară pre astrologi cade-se vredniceaște să-i rîză neștine (cum ați auzit), că le sînt cuvintele mincinoase și pilde, adecă bîrfeale. Numai aceasta iaste noaă creștinilor, să avem frică la inemile noastre adevărit la Dumnezeu și pre dinsul să upovăim și să nădăjduim, căruia i se cade slava în veaci, amin.

PENTRU VIAȚA OMULUI, ARE VREAME CU SOROC, CÎȚI ANI VA TRĂI? CĂCE CĂ UNII ZIC CĂ ARE, IARĂ BOGAȚI ZIC CĂ N-ARE.

GLAVA 30.

*Anastasia, al
dumnezeestii
cetăți al marii
Antiohii.*

De aceasta vom zice că vieții omului nu e nice un soroc pus, nice iaste vreunui om vreamea scrisă mai nainte, sau socoteală atîta ani să trăiască, ce sfatul și voia a lui Dumnezeu cînd va, atunce moare omul, și cum va zice sau va împărți acela, așa iaste și sorocul vieții omului, adecă voia a lui Dumnezeu. Iară cătră ceia ce iubesc pricea și zic în tot chipul să arate viața omului cu soroc și anii a fieșcărui om, cătră acela vom răspunde de vom zice: nu se va afla la Dumnezeu să fie făcut vreun lucru să fie fără de cale; aceasta niminea să nu o socotească. Și iarăș: de-ar fi fost mai nainte o hotărîre și o zicere a vieții a tot omul atîta ani să trăiască cîți să războlesc, niceodată nu se-ară ruga niminea vreunui sfînt, nice ar chema vreodată pre dohtor, pentru că acea hotărîre ce au hotărît mai nainte Dumnezeu ar fi adevărată. Însă hotarul și sorocul a vieții a tot omul iaste porunca a lui Dumnezeu, carea niminea nu poate să o priceapă, carea se chiamă nedomirita de minte de om. Iară de-ar fi hotărîre sau soroc vieții omului, tiposit mai nainte să trăiască atîta, de aceasta spune apostolul cătră corinteani: *яко каждый и пїа лкто и кр҃кѣ га недостойнѣ, сѣд҃ сѣкѣ ꙗ(с)тъ и пїетѣ. сѣгѣ ради сѣт҃нѣ ѿи w(т) ва(с) болни и спл(т) доволни*¹⁾ adecă; deaca nu sînt dăstoinici pentru păcatele lor să se priceștuiască de trupul și sîngele domnului, drept aceia unii bolnăvesc și unii mor.

Gl. 11,
zac. 149.

Semnează.

Отв.

Damaschin.

Vasă zică că nu iaste hotărîta viața omului, ce numai de păcate vine la bogați și boale și morți. Drept aceia sfătuiască și Solomon și zice: să nu faci nimănuilea rău, să nu faci nimănuilea fărădelege, ca să nu mori mai nainte dă vreamea ta. Drept aceia cu adîncimea înțeleptiei a lui Dumnezeu carele cunoaște mai nainte moartea omului și cunoaște ce-i iaste de folosul lui și ce-i iaste de peire, drept aceia-i ia cîndu-i pare lui, și-i lasă iară cîtu-i pare după nespusa a lui înțeleptie și acea înțeleptie a lui Dumnezeu nespună iaste sorocul vieții a tot omul. Drept aceia Damaschin, vrînd să cinstească acea nespună înțeleptie a lui Dumnezeu carele pune hotar întru viața a tot omul, zice la ceia ce să pristăvesc: *нейзрече(н)ною гл҃бинию мѣдро(с)ти твоѣа ѡпредѣлаеши животѣ и про-*

¹⁾ „Căci cel ce mănîncă și bea trupul și sîngele domnului cu nevrednicie, mănîncă și bea sieși osîndă. De aceea unii dintre noi sînt bolnavi și nu puținii mor“.

видиши смѣтъ и къ жизни иной примѣниши ꙗко како оутроченъ и по(ч)а¹⁾; adică: cu adîncimea înțelepției tale cea nespūsă carea nu poate neștine să o spue, pui hotarul vieții omului și privești mai nainte moartea și-l duci într-altă viață mai bună, ca un milosîrd ce ești. Însă am vrea să zicem și altele mai multe de aceasta, ce sosește cît am scris. Ce încă să știți și acest puțin carele au zis marele Vasilie într-o poslanie de mîngîiare, carea scrie unui prieten al lui creștin și-i zice să nu plîngă, nice să tînguiască de fratele său căce au murit, că Dumnezeu au făcut oamenii ca să slujască în lumea lui o slujbșoară, după lucrul carele le-au dat să lucreaze; cum ar fi un împărat carele ia la casa lui de tot felul de slugi ca să i se împle polata și să slujască cine-ș după slujba ce va fi vreadnic. De-acia acel stăpîn deaca nu-i mai trebuie acea slugă pentru bogate vini ce au făcut, goneaște-l și ia altul. Așa și Dumnezeu are pre oameni în lume să împle pămîntul și să slujască cineș ce i se-au dat, iară deaca nu-i trebuie a-i fi slugă și a-i sluji, el ia și vine altul în locul lui. Drept aceeaia la Dumnezeu stă să trăiască omul au vreame multă, au puțină, și voia și înțelepția a lui Dumnezeu iaste sorocul și hotarul vieții a fieș-cărui om.

PENTRU CUM TRĂIA OAMENII CEI MAI DE NAINTE VREAME ȘI ANI MULȚI.

GLAVA 31.

În vreamea aceeaia toată nedumnezăirea era întru neamul oamenilor, *Dumnezeestii dascalii.* ce să zice se închina și credea în idoli; iar nu credea întru adeveritul Dumnezeu nostru făcătorul ceriului și al pămîntului și toate cîte-s într-însul. Drept aceeaia tocmi Dumnezeu (carele au făcut toate cu înțelepție) de trăia oamenii aceia mulți ani ca să se întoarcă de închinarea idolilor și de în lucrurile diavolului, să vie întru priceapere dumnezăiască să crează drept întru adeveritul Dumnezeu și să facă voile lui. Iară neamul cel dă pre urmă, ce să zice noi creștinii, am cunoscut adeverita credință, lumina dă veaci, carea luminează pre tot omul carele vine în lume, adică la domnul nostru Isus Hristos și întru neînceputul lui tată și întru dumnezăescul și sfîntul tocma fiind al lui duh. Pentr-aceia nu venim într-atîta multă viață lungă, căce sîntem întăriți întru sfînta troiță și căce că lumea aceasta iaste moarte, iară împărăția a lui Dumnezeu iaste viață de veaci și nesfîrșită și căce sîntem fii după dar pespe dumnezăescul botez, pentr-aceia ne iubeaște și ne scoate de în moarte și ne sue la viața de veaci, la moșia noastră cea de întîi carea se chiamă raiul.

Socotiți să știți și într-alt chip pentr-acesta lucru, adică cu cît se *Zri.* apropie sfîrșenia lumii să se facă conețul, cu atîta și oamenii li se împuținează anii, adică trăesc vreame puțină.

¹⁾ „Cela ce prin adîncul înțelepciunii tale negrăite hotărăști viața și prevezi moartea și ne aduci la altă viață, ca un îndurător ș.c.l.“

DE UNDE E, DĂ SE AFLĂ MULȚI OAMENI, DE ÎNCEPUTA NAȘTERII LOR ȘI DE ÎN VÎRSTA TINERIEI; PRE FELIU SÎNT BLÎNZI, SMERIȚI, BUNIȘORI, IARĂ ALȚII IUȚI LA MÎNIE, ȘI UNII IUBESC VIAȚA LUMII ACEȘTIIA, IARĂ ALȚII SÎNT CURVARI; UNII IUBESC MUERILE, ALȚII LE URĂSC; ȘI UNII SÎNT ȚIITORI ADECĂ POSNICI; UNII SÎNT SLOBOZI LA MÎNĂ DE DAU, IARĂ ALȚII NU DAU; ȘI UNII SÎNT NEPOCĂIȚI ȘI PETREC FĂRĂ DE GRIJE ȘI CU LEANE.

GLAVA 32.

și glava 8 p 572

Anastasio,
al cetății lui
Dumnezeu
mare Antio-
hie.

● Pespe acestea vom zice căce că Dumnezeu nu iaste să facă pre cest om să-ș ție curăția, iară pre altul curvariu și pre unul urgisitor adecă mînios și pre altul răbdătoriu și pre altul scump, iară altul eftin și slobod să dea. Dar ce? Sînt niște vini carele urmează și îmblă pre feliul stihilor trupului, cu carele cu acestea și cu vremile și cu năravurile se fac oamenii așa.

Semnează.

● Dă se va afla înmulțire, ce să zice creșterea căldurii stihiei, adecă a singelui, în ceasul zimisirii coconului cînd îngrecează muiarea, atunce copilul acela se face cald întru amestecări. Carele iubește viața lumii aceștia și acela iaste și slobod la mînă a da. Iară de va îngreca muiarea la purceaderea stihiei ceii reci, ce să zice a flegmei, atunce să face copilul cu firea reace și nepricepută, adecă cu minte puțină. Iară cînd îngrecează muiarea întru stihia cea uscată, adecă a herii, a pămîntului zic, atunce face pre om dă ține răotatea și om amar și privighetoriu, adecă fără somn și rău. Iară de va îngreca muiarea întru stihia cea umădă, care iaste apa, atunce face coconul fără grijă și lenevos, de iubește lucrure pămîntești și e lacom. Căce că de vom zice că îngrecează muiarea dă face copil cu porunca a lui Dumnezeu, unul viclean, altul bun, și unul nedătătoriu lesne iar altul lesne dătătoriu și altulu-ș ține curăția, iară altulu-i iubitoriu de mueri, nu putem să zicem că nice omul cela ce-ș ține curăția se va afla să aibă plată, nice curvariul muncă, căce au făcut Dumnezeu pre acela curvariu și pre celalalt dă-ș ține curăția, ce încă nice cel mînios nu iaste dăstoinic muncilor de la Dumnezeu căce că așa l-au făcut Dumnezeu, pentru că Dumnezeu carele iaste drept și acea dreptate n-au făcut pre unul să fie ucigaș și pre altul smerit și pre unul iute la mînie, iară pre altul milostiv și altul nemilostiv, că mare nedreptate ar fi să muncească pre un curvariu sau pre un nemilostiv sau pre un ucigaș, așijderea și într-alte păcate întru toate sau în bunătate, ce oamenii se fac de în feliul stihilor, cum ați auzit.

Semnează.

● Ce însă dă te va întreba neștine zicînd că: așa am născut eu cum se-au tîmplat de m-au făcut părinții miei și pre feliu sînt așa; cum mă voi munci sau cum voi avea plată de la Dumnezeu? Răspunde că pentr-aceaia se-au făcut pravilele și legile, făcutu-se-au cazaniile, carele sînt ca un frîu, să contenească firea a fieșcăruia ca să păzească poruncile ale lui Dumnezeu, ca să aibă plată aproape de Dumnezeu. Căce că de voi naște eu întru fire să fiu pohtoriu la mueri, atunce eu, sau cu post sau cu altă strimtură a trupului, contenesc firea trupului meu să nu curvească; atunce voi păzi poruncile lu Dumnezeu și stric firea feliului

Docymathea Sf. Ioan
maschin p. 101.

Da-

Gheorghe Morosanu 1908

în carea am născut, ca să păzesc poruncile a lui Dumnezeu, și atunci-mi va da Dumnezeu plată. Dece pentru-aceaia ne-au dat Dumnezeu minte, ca să ne socotim și să ne grijim cu mintea noastră și să ne fie mintea stăpână și domn ticăloaselor patime, adecă celor reale. Și iar, de m-am născut eu să fiu cu mintea groasă și cu priceapere puțină, poruncit-au noă Dumnezeu să facem domirire și minte subțire. Cu ce? Cu învățătura dumnezeștilor scripturi, cu nevointă de pururea să întreabe pre fieșcarele carele are minte, să înveațe și el și să înțeleagă, adecă să biruiască și să învingă grosimea-și cu nevointă și cu înțelepția altora. Iară dă vei zice: cum va putea fi aceasta? Atunce tu ia pildă de la o piatră sau de la un fier sau și de la o piatră fără dă preț, adecă adamant ce să zice diamant, carele n-are tăiare, adecă nu se poate tăia, și cu frecare freacă în toate zile și să netezesc toate, și să și strică; iar piatra și marmura, fă o fune dă un lucru ce e mai moale carele iaste părul, de-acia tu freacă cu dinsa în toate zilele marmura sau piatra, că o tae funea, cum se veade la multe puțuri și pe într-alte locuri. Iară pentru piatra diamant de carea am zis, nice un fier nu-l prinde; iar meșterii carii-l fac au aflat niște cenușă de pun și cu aceaia-l freacă de-l curățează și-l dreg și-l facu luminos. Drept aceaia pravilele, legile și poruncile a lui Dumnezeu și învățăturile și îndreptările lui, acealea sînt carele dreg și îndreptează pre cale pre firile oamenilor ceale reale întru bine. Și iară de va naște neștine scump și nemilostiv, pre acela-l învață scripturile și mai vîrtos dumnezăiasca evanghelie, pilda a săracului Lazăr, și a celui bogat nemilostiv. Și iară pilda celui ce i se îndăstuli, adecă i se înmulțiră toate și să socotia să facă atîta lucrure, iară îngerul zise lui: nebune! Drept aceaia de aceasta chiamă pre toți scumpii nebuni, dară unde iaste mai mare nebunie: să fie neștine rob argintului și aurului, carele le vedem toți în toate zilele și în tot ceasul murind unii și-ș lasă avuția pre pămînt căce că nu pot să o ia; iară săracul sufletul, pînă ce iaste în lume, iaste încărcat de greotățile lumii, iară deaca moare trupul, atunce se iușurează deasupra lui, și merge duhul în lumea de sus slobod de într-această tină a aceștii lumi trecătoare, adevărat de va avea bune făcute. Dară nu iaste acesta un lucru frumos, să socotească neștine, să se pedepsească să-ș înfrîngă și să-ș contenească scumpeatea lui, să se facă eftin, ca să aibă acolo plată? și cu avearea lui aicea să cumpere polate și lucrure carele nu i-au văzut ochii, nice urechile i-au auzit (cum zice dumnezeescul Pavel) în ceaialaltă lume, unde le are Dumnezeu gătite pentru dreptii, numai că ce va da aicea de în argint și de în aur, carele le poate să le fure fieșcare tîlhariu, și ce zic încă numai tîlhariul, ce și copiii, frații lui, rudenia lui. Urăscu-ș viața căce nu vād ceasul cînd va muri ca să-i ia cum mai curînd ce are, iară el nu va să cumpere lucrure acolo la ceriu, unde nice viermii, nice furii, nice altceva le strică vreodată; dară cum nu poate fi unul ca acela adevărat fără de minte? Drept aceaia n-are nimineă ce vinui căce m-am născut eu așa și căce așa voiui să mor și nemica nu voiui avea plată de la Dumnezeu. Și iară un om ce va fi ucigaș, au n-au lăsat Dumnezeu legile să pedepsească și să pedepsească pre ucigaș, ca să-ș contenească firea cea de ucidere carea au, că au lăsat să ia moarte de vor ucide pre cineva; sau au n-are atîta minte acela om ca să soco-

Semnează.

Semnează.

Zri pentru scumpi.

Caută de vezi, o, iubitoare de lume.

Omul ucigaș. Mathei, zac. 12.

Omul mînios.

Mathei,
zac. 15.

Semnează.

Frumos mai
de tot.

tească că, de va ucide pre om, ucide pre unul carele iaste de a lui feliu; ia să vază dobitoacele cealea ce sînt toate de o fire și de un feliu, că niceo-dată nu ucide una pre alta. Și iară omul mînios nu poate să-ș contenească mînia deaca merge denaintea omului ce să mînie, și să-ș aducă aminte cum se mînie pre icoana, adecă pre chipul a lui Dumnezeu, care Dumnezeu va să se mînie asupra lui, căce se-au mîniat pre chipul său. Sau au doară nu i-au poruncit: să iubești pre vecinul tău ca și pre tine; sau au doară n-au zis: iubiți vrăjmașii voștri și bine faceți lor, căce iubiți prietenii voștri? Că așa fac și păgînii. Drept aceeaia întru toate feliurile ce să nasc oamenii după himus, adecă stihile ce să află părinții lor cîndu-i seamănă, așa au și multe tămăduiri și frîne ca să tămăduiască și să pedepsească firea lor, ca să aibă plată de la Dumnezeu și pentr-aceastea avem atîta și atîta pilde.

● Oare știi bine că de nu va mînce neștine nice va bea, nu trăiaște; iară am văzut pre mulți de ceia ce mănîncă și beau mult și curvari fugind de în lume și să duc în pustie și cu atîta post ce au făcut și cu atîta strimturi și sgîrceale ale trupului lor au urît mîncarea și băutura cea multă și curvia și ș-au făcut trupurile (cum am zice) nesimțitoare și moarte de aceastea lucrure. Și iarăș oamenii ucigași și iubitori de viață, carii iubesc viața lumii, cumu-ș dau trupurile întru multe munci, ca cum ar păți altul iară nu el, și să pohtească moartea ca să dobîndească împărăția ceriului. Și într-alte feliuri și firi reale ale omului întru toate, pline sînt învățăturile besearicii și viețile și traiurile sfinților și de curvari și de preacurvari și de ceia ce mănîncă și beau mult și de cei scumpi și de cei iuți la mînie și răi. Ia vezi pe prepodobna Maria Eghiptenina, curvă ca dinsa și cît de hrănită cu mîncări și băuturi, numai căci-ș opri trupul, cum să sfinți.

Caută de vezi și la otecince că-s pline de aceastea; vezi cîți mucenici ș-au dat sîngele pentru Hristos, carii era bărbați și ucigași viteaji; ia vezi iar cîți n-au dat nemănu niceodată de într-averea lor, iară apoi-ș vîndură ce avea mult, puțin avearea lor și le deaderă săracilor pentru Hristos; și iară cîți de cei iuți la mînie să smeriră și se făcură blînzi pre la atîta schituri; cîți tîlhari se făcură sfinți, cîți furi, cîți curvari, cîți răi, cîți bețivi, bărbați, mueri, feate, împărați, domni, boiari, bogați, patriarși, mitropoliti, episcopi, egumeni, popi, diaconi și călugări se munciră pentru Hristos și-ș înfrînară firile lor cu legile și învățăturile lui Dumnezeu. Drept aceeaia nu se tîmplă cuiva să afle vină întru păcate să zică căce va să facă pohteale sale: că așa m-am născut și așa mi-e feliul și firea. Drept aceeaia se roagă lui Dumnezeu de aceasta și prorocul David și zice:

David,
psalm. 140.

НЕ ОУКЛОНИ СР(Д)ЦА МОЕГО КЪ СЛОВЕСА ЛШКА(В)СТВІА ЕЖЕ НЕ(К)ЩЕКАТИ КИНЫ
Ѡ ГРѢСѢХЪ¹⁾, adecă: doamne, nu-mi pleca inema mea întru cuvinte vicleane, cu care cuvinte să aflu vini întru păcatele mele. Drept aceeaia fiecine iaste nesebuit de nu va să-ș vie întru adeverință să se îndrepteaze.

¹⁾ „Să nu abați inima spre cuvinte de vicleșug care cred în vina păcatelor“.

PENTRU COPII, DE SĂ VOR MUNCII PENTRU PĂRINȚII LOR.

G L A V A 33.

Pentru lucrul cesta ce zic că plătește Dumnezeu păcatele pînă la al treilea neam, adecă, pre feciori, pre nepoți și pre al doilea nepoți, ia să ascultați: Dumnezeu zice că nu vor muri feciorii pentru părinții lor, nice părinții pentru feciori, ce fieșcine va să moară pentru al lui păcat. Drept aceea zice și pespe Iezechiil proroc: carea iaste oastea ce vine la voi? Părinții au mîncat acrima adecă agurida, iar dinții copiilor voștri au strepezit. Drept aceea grăiaște domnul: viu eu, aceasta oaste ce vine să bată pre altă oaste nu va să fie pentru altceva, ce numai pentru cea ce au mîncat agurida și au strepezit. Și toate sufletele sînt ale mele și sufletul carele va greși acela va să moară și cela ce să va naște nu va lua păcatul de la cela ce au făcut păcat. Sfîntul va să zică așa, că pentru cel cuvînt ce zice Dumnezeu, că dă păcatul părinților pînă la al treilea neam, va să zică că nu va să pață copilul muncă sau pedeapsă trupească au sufletească pentru părinții lui, ce aceasta iaste socotința și înțeleagerea acestui cuvînt. Că un tată au adunat avere și avuție multă, cu nedreptăți și cu reale chipure și năravure, așa de ceale îmblătoare ca și de ceale neîmblătoate; de-acia le-au lăsat coconilor. Și căce sînt adunate rău, pe nedreptate și de jah, pentr-aceaia nu se vor bucura de dinsele nice copii lui, nice nepoții lui, nice ai doilea nepoți care se chiamă al treilea neam, nice le vor moșteni bine. Iar ceaia ce zice: pînă la al treilea neam, aceasta arată că de să vor bucura feciorii tăi dă dinsele, iară nepoții tăi nu se vor bucura; și de să vor bucura nepoții tăi de dinsele, iară ai doilea nepoți nu se vor bucura. Ce numai acolo se vor da nedreptățile părinților. Și de aceea zice Dumnezeu că va da Dumnezeu păcatele, adecă nedreptățile și jehuirile, pînă la al treilea neam, ce să zice să piară și să se sfîrșască aceale nedreptăți de într-acel neam. Iară de va zice neștine: dar ce strică copiii carii n-au făcut nici o nedreptate să piarză aceale bucate și ei să sărăcească? Ascultă: aceia nu pierd nemica de al său, ce pierd aceale ce-s adunate pe nedreptate, carele n-au fost ale lor, nice ale părinților lor, numai ce au fost striine, jehuite și răpite. Și încă putem zice că Dumnezeu iubeaște copiii aceia să-i descarce dă nedreptățile părinților lor, să nu cumva să fie avuția lor foarte încărcată de nedreptăți, să se afunde în undele și nădlabii și în valurile diavolului, cum pate și o corabie ce iaste prea încărcată și să o lovească o mare furtună și să nu leapede să se iușureaze corabia ca să se poată lupta cu valurile, cu vihorăle și cu vînturile, ca să nu se afunde să se neace. Drept aceeaia la bucatele și avuțiile carele sînt rău adunate, pedepsește Dumnezeu pînă la a treilea rudă, iară nu la trup sau la suflet, căce că ar fi mare nedreptate aproape de Dumnezeu. Pentr-aceaia singur Dumnezeu zice: cineș cu păcatul lui va să moară și nu va lua copilul păcatul tătîne-său; adecă fiecine după păcatele ce face se va pedepsi. Drept aceeaia aduce pildă și zice: părinții mănîncă agurida, iar copiilor le strepezesc; ce să zice că cine va mînce agurida, aceluia vor strepezi și dinții, adecă cine face păcatul, acela va să se și pedepsească. Pentru că ce tată au preacurvit vreodată, iară apoi copilul să aibă dulceața preacurviei, carele poate

Iar a lui
Anastasii.Gl. 18,
Ieremia 31.

29

Citat

încă că n-au fost născut; sau care tată au ucis cîndva vreun om și tu să zici că copilul au vărsat sîngele aceluia ce se-au ucis, iară copilul poate că încă n-au fost născut. Drept aceea de aceasta iaste mare nedreptate, ori de ce păcat ce face tatăl să fie părtaș și copilul, căce că pre trupul lui și pre sufletul lui are păcatele acelea tatăl carele au făcut cu trupul și cu sufletul său. Iară nedreptățile (cum am zis) carele jehuiăște și răpeaște de strînge avuție nedreaptă și o lasă aicea (că nu poate să o ia cu dînsul), acela au făcut doaă lucrure: că au luat el cu sine și s-au dus cu păcatul nedreptății; iar unealtele și strînsoarea păcătoasă și fără dreptate le lasă copiilor săi și nepoților și ai doilea nepoți. Drept aceea ca niște adunătură striină fuge iară de la mîinile lor, de-acia cela ce ține unealtele și strînsoarea striină rămîne gol adecă dă nedreptățile tătîne-său; cum poate un om ce ar număra niște galbeni carii-i dă altuia ca niște striini ce nu-s ai lui, iară lui nu-i rămîne nemica, fără numai rugina, adecă păcatele nedreptății.

Isaia.

Zice și prorocul Isaia: *се чакъ и дѣло егво*¹⁾, adecă fiecine-ș poartă al său lucru naintea sa; și dreptul iară are naintea sa dreptatea lui. Drept aceea zice domnul: o! tu, casa a lu Israil, pre fieșcine de întru voi voi să judec după calea a fiecăruia.

PENTRU VISE, CARELE SÎNT ADEVĂRATE ȘI CARELE NU SÎNT ADEVĂRATE.

GLAVA 34.

*Aceluiaș
Anastasiu.*

Vin la om multe vise, căce că ține întru mintea lui acel lucru ce iubeaște să cîștige și să dobîndească toată zioa; de-acia noaptea-l veade în vis. Vin visele și pespe draci, vin și de la stomah cînd prea mănîncă omul mult și se îmbată, vin și de la Dumnezeu, că de multe ori dumnezeestii îngeri cu visure îngrozesc și spară pri noi, și de multe ori și sufletul, ca un cuvîntătoriu și gînditoriu ce iaste; cunoaște mai nainte și arată omului niște lucrure. Însă drept aceea cîte vise va vedea omul pentru îndreptarea și întoarcerea dă în rău la bine, acelea să le și iubească.

Caton.

Pentru vise spun și înțelepții cei de afară, adecă Caton: *елика аще ктѡ ꙗкоже ождаетъ и къ снѣ таже мечтаетъ*²⁾; adecă: cîte are omul întru mintea lui cînd iaste dășteptat, iară deaca adoarme aceleași veade și în vis.

PENTRU CE IASTE ACEL EFUD PESPE CARELE ÎNTREBA PREOTUL PRE DUMNEZEU; ȘI PENTRU PODOABA PREOTULUI; ȘI PENTRU DOAĂSPREZEACE PIETRI SCUMPE; ȘI PENTRU CUVÎNTUL CARELE ZICE DOMNUL: NUMELE MIEU ȘI NU L-AM ARĂTAT LOR.

GLAVA 35.

*Anastasiu, al
dumnezeestii*

Acesta nume să-l spue neștine: semnează sau arătare sau izbăvire. Și chipul, adecă vedea lui, era de o palmă, țesut ca un rotocol pre

¹⁾ „Acesta este omul și fața lui“.

²⁾ „Cîte oricine așteaptă, aceleași și în vis le gîndește“.

piept, adecă ca un golpin de mătase cu sîrmă de aur și de meștersug pestriț împistrită; iară în mijloc avea ca o stea tot de aur, iară despre o parte și de alta doă pietri smaragd. Și pre un zmaragd era scris cîte 6 rude a lui Israil, pre altul iară așa 6 și se făcea amîndoaă tusdoăsprezece rude, adecă acelor 12 feciori a lui Iacov, căce că acel neam se chiamă 12 rude. Iar între acei doi zmaragdi era o piatră de adamant. Și cînd vrea să întreabe preotul pre Dumnezeu pentru vreun lucru, atunce-l lega întru epomidă.

cetăți marii
Antiohii.

Epomida era o haină a arhiereului, carea o pune la umăru-ș, ca și în zioa de astăzi omoforul. Și epomida aceaia o aducea peste umăr denainte pre piept, cum vine și omoforul. De-acia cînd vrea să întreabe preotul pre Dumnezeu, pune-ș mîinile legate dădesuptul epomidei, de-acia-ș tindea palmele dădesupt și pune marginile epomidii dăsupra pre palme-și și căutînd la acel efud, întreba pre Dumnezeu de ce vrea să întreabe; iară piatra aceaia de adamant aciaș strălucea (deaca plăcea lui Dumnezeu acea întrebare ce întreba preotul) și arunca mare lumină și zări afară; iară de nu plăcea lui Dumnezeu, sta numai în tocmeala ei și de-acia mai mult nu strălucia; iară dă vrea Dumnezeu să dea oamenii săi sabiei, se făcea sîngerată; iară de vrea să vie moarte sau ciumă, se făcea neagră.

Semnează.

Iară arhiereul în vreamea cea dă demult, veache, cînd vrea să între la *сѣаа сѣиѣа* ¹⁾ se îmbrăca într-o haină carea se chema podir, adecă de în cap pîn' la picioare; așijderea și epomida. Încă mai îmbrăca ș-altă îmbrăcăminte dă veniia pînă la coapse. Încă mai îmbrăca ș-alta carea o chema loma și era dindărăt la marginile hainii, carea ajungea pînă la picioare. Încă mai purta flori de roidii, grecește anthiroas roiscus, adecă cicuri sau canafuri ca florile de roidie și clopoței. Iară desupra capului purta tiara, ce să zice corivantion, carea se chiamă mitră arhierească, și un rotocolaș de aur făcut ca o potcoavă, în carele era scris numele a lui Dumnezeu. Și desupra pre umere purta doi smaragdi, și pre unul era scris șase rude ale lui Israil și pre altul alte șase carele zice mai sus; iară denainte pre piept era acel efud și pre dinsul era 12 pietri scumpe. Ce să cade să vază neștine cum era aceale împărteale altele și socotealele altele, căce că Dumnezeu adevărat nu se odihnește pre haine de porfiră și pre iachinth ce-ș zugrăvește chipul sfîntiei sale pe florile ceale trupești ale bunătăților, căce că Dumnezeu de se-ar fi odihnind adevărat pre aceale podoabe scumpe ce-ar putea fi; căce că mai nainte pentru Aaron nu îmbrăcă pre Moisi, ce Moisi era gol de podoabele preotești, iară apoi el îmbrăca pre preoți și cu apă nu se spălă, iară el pre alții spăla, cu unsoare nu se unse, iară pre alții elu-i ungea; el haină preotească nu îmbrăcă, iară pre alți preoți îmbrăca. Pentru ce? Ca să știi că nu trebuesc atîta podoabe celora ce sînt desăvîrșit la Dumnezeu, ce-l spăsesc numai bunătățile lui. Drept aceaia, pre chipul preotului zugrăvește bunătățile; însă sus la cap numele a lui Dumnezeu și dinainte pre piept cuvîntul a lui Dumnezeu, iară jos florile și plodurile, adecă îndreptările bunătăților.

Zlatoust,
pentru po-
doaba preo-
tului.

Semnează.

¹⁾ „Sfînta sfîntelor“.

NUMELE CELOR DOAĂSPREZEACE RUDE ALE LU ISRAIL
ȘI LÎNGĂ DINSELE APROPIIAREA CELOR DOAĂSPREZEACE
PIETRI CE ERA PRE EFUD.

1. Ruvim — sardion
2. Simeon — topazie
3. Levi — zmaragd
4. Iuda — anthrax
5. Dan — samfir
6. Nefthalim — aspis

7. Gad — iachinth
8. Asir — ahatis
9. Isahar — amethisos
10. Zavulon — hrisolithos
11. Iosif — virillios
12. Veniamin — onihitis.

SFETÎI EPIFANIE, EPISCOPUL DE LA CHIPRU, PENTRU CEALE
DOAĂSPREZEACE PIETRI SCUMPE CARELE ERA ȚINTUITE
PRE EFUD.

1. Sardion, căriia-i zic vaviloneană, iaste o piatră; de-i iaste firea ca focul și ca sîngele, carea se face în țara Vavilonului, carea iaste cătră asireani. Și iaste luminoasă și are și puteare dohtorească de vindecă, carea iaste de treabă dohtorilor la umflături și la rane carele se fac de fier, ungînd cu dinsa ranele și unflăturile.
2. Topazia iaste mai roșie decît anthraca și se face la un oraș ce să chiamă Topazi, la India. Care <to>pazie o freacă dohtorii pe o grease și deaca o freacă nu iase de într-însa rușală ce rămîne în zeama aceaia ca laptele, adecă albastră; de-acia ceia ce o freacă împlu vase cît vor. Și cît de o ar freca, nice împrejurul ei, nice la cumpănă scade, nice nemica, numai ce stă tot într-un chip cum ș-au fost și nu se strică. Și acea apă ce iase de într-însa cînd o freacă, iaste foarte de folos la ochi cînd dor; încă și la cei ce nebunesc, adecă carii-ș es de în minte, numai cum li-o va da să bea să tămăduiaște.
3. Smaragdul carele iaste vearde, scotu-l ca o rădăcină de în munții Indiei și de acolo-l șapă varvarii și-l află de-l tae. Iară putearea lui iaste de-astîmpărarea seatea și de-a-ș vedea fața într-însa ca într-o oglindă.
4. Anthraxul iaste oxiu roșiu și se face la Harchidona Liviei, adecă a Barbariei, carea se chiamă Africa. Și povestesc cum nu se află zioa, ce noaptea, că dă pară ca o făclie sau ca un cărbune, lasă scînteii și după un ceas iară să potoleaște. De-acia cunoscîndu-ă ceia ce o caută că iaste aceaia, merg la lumina ei și o află, iară deaca o află o iau, și cînd o țin și o duc, ori cu ce haine de o ar acoperi, zările ei tot es afară.
5. Zafirul iaste cam mohorît (sau grecește: paracochinizi), și se face la Sarachinia și la India. Și cînd o freci, să o ameasteci cu lapte de muiare și să ungi durerile carele sînt și se chiamă umflături, numaicît se tămăduiesc. Încă și tablele ceale ale legii, carele deade Dumnezeu lui Moisi era de zafir.
6. Aspis iaste în chipul smaragdului și se află la gura unui rîu ce se chiamă Thermodontos, aproape de alt rîu carele se chiamă Amathumdios al

Semnează să
știi.

Chiprului; carea iaste foarte dă treabă la ceia ce-i lovesc năbădăicile, adecă la ceia ce-i lovesc lovituri și cad jos de se tăvălesc și le mearge spumele.

Jachinth, și aceasta iaste cam mohorît (sau grecește: paracochiniz) și se află la mijlocul laturilor Schithiei. Schithia se chiamă toate laturile miezii-noapte, unde lăcuesc ceia ce să chiamă schithi, cum ai zice: tătarîi, ungurii, rumîinii, rusii și aceale neamure toate carele sînt în laturile a miază-noapte, adecă gothii. Dece acolo în pustia Schithiei ceii mari, iaste o prăpastie adecă o crăpătură foarte adîncă, cît nu poate omul acolo să îmble. Și acea propastie iaste îngrădită cu munți nalți despre amîndoaă părțile, și sus de în vîrful ei, de-ar căuta cineva să se pleace, nu poate vedea fundul, nice pămîntul jos al aceii propastii, că de adîncime se întunecează ca și cum ai căuta într-o mare fumedenie. Întru care propastie, trimet împărații acolo de șed pre cei vinovați, și junghe miei, berbeci și deaca-i belesc, ei aruncă carnea jos în crăpătura propastiei, iară pietrile se lipesc de carnea mieilor; iară vulturii, carii lăcuesc sus pe pietrile muntelui, cătră miroseala cărnii se pogoară jos și răpesc miei și-i aduc în sus afară, iară pre carne sînt pietrile lipite. De-acia mîncînd vulturii carnea, pietrile rămîn desupra pre marginile munților; iară acei vinovați privesc unde au dus vulturii acea carne și merg de adună aceale pietri scumpe, și așa trimet împărații dă le iau. Și au lucrare ca aceasta, că dă le va pune cineva pre cărbuni aprinși, eale nu se strică, iară cărbunii se stingu. Și nu numai aceasta, ce încă de le va apuca cineva pre aceale pietri și să le învăluiască într-o cîrpă și să le bage în foc să le ție desupra, cela ce le ține arde, iară cîrpa nu arde. Încă mai povestesc cum sînt foarte de treabă aceale pietri la muerile cealea ce vor să feate ca să nască lesne.

Piatra ahatis mohorîtă iaste, sau grecește: paracochinzi. Și aceasta se află spre laturile Schithiei. Puteare de vrăcire ca aceasta are că de va mușca pre om scorpia sau ohea sau alt șarpe, cum vei freca cu dinsa pre om la frunte aciaș se tămăduiaște.

Amethisos și aceaia iaste cam mohorîtă, sau grecește: paracochinzi. Și lasă văpae adîncă, adecă multă. Și se află la munții Barbariei, pre lîngă marginea mării. Însă cine o va purta la dinsul, numai să i se atingă de trup, cît vin de-ar bea, niceodată nu se îmbată.

Hrisolith, iaste ca în chipul aurului sau grecește: parahrisizi. Și se află într-o piatră carea se chiamă freatidi, adecă puț, aproape de marginea bălții Ahiemenidii, a Vavilonului, pentru că Vavilonul și puțul pietrii aceia chiamă-l Ahemenida. Aceaia piatră de o vei freca, tămăduiaște pre ceia ce au piatră, carii nu-ș pot lăsa udul; așijderea și de durearea înfrîngerii mădulariului și de stomah și de toate lucrurile pîntecelui tămăduiaște.

Virillion, carea îndulcește, sau grecește: glichizi. Și se face aproape de țarmurii muntelui carele se chiamă Tarvu, carele iaste înlăuntru la Anatolie. Iar lucrare de tămăduire aceasta n-are.

Onnihion, carea iaste plăviță. Și se află și aceaia la acelaș munte al Tavrului.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

**THEODORIT, EPISCOPUL CHIRULUI, PENTRU CUVÎNTUL CARELE
ZICE NUMELE MIEU DOMNUL, ȘI NU-L ARĂTAIU LOR.**

*Semnează să
știi slovele de
în cap. lui
Hristos.*

Învată Dumnezeu pre Moisi, pre carele l-au dăstoinicit a toată mila, dragostea și cinstea, căce că acel nume carele nu-l arată patriarșilor, iar lui Moisi-l arată; pentru că zise cătră dinsul: eu sînt: *o on, o on*¹⁾, zice Dumnezeu.

Acest nume, adecă: *o on* aproape de ovreai, se chiamă nespūs, adecă nu poate neștine să-l spue, căce că ovreaii au oprit pre toți să nu-l spue cineva pre limba lor. Carele să scrie cu patru slove, pentr-aceaia să chiamă tetragrammaton, ce să zice cetveropismeniago, rumîneaște: de patru slove. Aceasta se scria și pre acel rotocol de aur carele era făcut ca o potcoavă, care o puneau pe fruntea arhiereului și era lipită de mitra ceaia ce purta; și ceaia se chiamă ovreiaște aia, iară samariteanii pre limba lor, iaves.

**PENTRU RĂOTĂȚILE CARELE FAC NOAĂ LIMBILE, ADECĂ
PĂGÎNII, CARE CU PORUNCA A LUI DUMNEZEU LE FAC, AU BA?**

• G L A V A 36.

*Anastasio, al
dumnezeestii
marii cetăți
Antiohia.*

✠ Iubitoriul de oameni și dreptul judecătoria, domnul nostru Isus Hristos, cînd greșim, de multe ori dă pre noi la vrăjmași, nu să ne piarză, ce să ne pedepsească, cum zice lu Israil pespe Ieremia proroc: aveți nădeajde, oamenii miei, aducîndu-vă aminte de Israil, vîndutu-vă întru limbi nu a fi de peire, ce căce ați urgisit voi pre Dumnezeu carele v-au făcut; drept ceaia vă deade în mîinile vrăjmașilor. Iară noă ni se cade să știm că, pentru păcatele noastre, de multe ori ne dăm în mîinile vrăjmașilor păgîni, după judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu. Că zice Isaia pentru Israil: cine au dat întru răpire și întru robie pre Iacov, adecă pre oamenii ovreailor și pe Israil celora ce-l prădară deade-l Dumnezeu, că i-au greșit și nu vrea să îmble în căile lui, nice să asculte leagea lui. Și zice prorocul Isaia că au dus pre dinșii urgia mîiniei sale. Iară războiul carele era asupra lor zicea: au doară nu poate mîna domnului să păzească și să izbăvească, sau se-au supărat urechii lui ca să nu auză? Ce păcatele voastre despart între voi și întru Dumnezeu și pentru păcatele voastre ș-au întors fața ca să nu i se facă milă. Că mîinile voastre sînt legate cu sîngele nedreptății și deagetele voastre cu păcate și buzele voastre au grăit fărădeleage și limba voastră se învață nedreptate și nice unul nu grăiaște drept, nice iaste judecată adevărită. Așijderea zice și Iezechiil ca de la fața a lui Dumnezeu: eu, zice, voi să vă dau în sabie și toți veți să cădeți jungheați, adecă veți să muriți, pentru că, cîte v-am grăit, nu m-ați ascultat și ați făcut violenție, ce să zice, rău naintea mea și cealea ce n-am vrut, voi le-ați ales. Și iarăș mai grăiaște acestaș: și vor cunoaște

¹⁾ Grecește: *ὁ ὢν, ὁ ὢν*, adică eu sînt cel ce sînt (*Exod*, 3, 14).

toate limbile că pentru păcatele se-au robit casa a lui Israil, că se-au lepădat de mine și eu mi-am întors fața de cătră dinșii și am dat pre dinșii în mâinile vrăjmașilor lor și după fărădălegile lor așa au făcut lor.

Și zise domnul cătră Moisi: nice unii văduă sau mișă să nu-i faceți rău să nu cumva să strige la mine și cu auzire voi auzi strigarea lor și mă voi urgisi cu mînie; ce apoi vor rămînea muerile voastre văduă și copiii voștri săraci. Ot Ishod.

Și zise domnul cătră Moisi: dă veți îmbla întru poruncile mele și să păziți învățăturile mele să le faceți, da-voiu ploaia mea la vremea ei și pămîntulu-ș va da roadele lui și pomii-ș vor da plodul lor și va ajunge area pre cules, iară culesul va ajunge sămînța, adecă se va înmulți viața voastră și veți mîncea pîinea voastră de îndestul și veți șede pre pămîntul vostru păziți împrejur și voi da pace în pămîntul vostru și veți dormi fără de frică și nu va fi niminea să vă înfricoșeze, și voi piarde toate hierile ceale reale de în pămîntul vostru, și războiul nu va trece pre în țara voastră și veți goni vrăjmașii voștri și vor cădea jungheați naintea voastră cu frică și cinci de în voi vor goni o 100 și o 100 de în voi vor goni mii și se vor cmorî vrăjmașii voștri cu sabia și voi căuta spre voi de o vă voi blagoslovi și o vă voi creaște și o vă voi mulți și voi pune leagea mea cu voi și veți mîncea vechile vechilor, adecă să prea îmbătrîniți și de la fața mea veți scoate de în noaă vechi, și voi pune leagea mea întru voi și nu o va urî sufletul meu și voi îmbla întru voi și o vă voi fi Dumnezeu vostru, iar voi oamenii miei și eu voi fi domnul Dumnezeu vostru. Iar de nu veți vrea să ascultați aceastea ce am zis să faceți poruncile mele, ce veți sta împotriva lor și nu veți băga seama, nice veți socoti sufletul vostru întru judecățile mele, să nu faceți toate poruncile mele, și eu voi face voaă așa: da-voiu asupra voastră sărăcia, rîia, boala și să se leage cu mähramă ochii voștri și sufletul vostru să se împuțineaze și să piară, și veți semăna semînțele voastre în deșert și le vor mîncea vrăjmașii voștri și voi pune pre voi obrazul meu și veți cădea (adecă veți peri) naintea vrăjmașilor voștri și o vă vor goni ceia ce vă urăsc și veți fugi negonindu-vă niminea. De-acia și într-acea pedepsă ce vă veți pedepsi, de nu mă veți asculta, voi să adaog să vă pedepsesc cu rane de șapte ori peste păcatele voastre și voi să stric musturarea trufiei voastre și voi să fac cîriul ca fierul și pămîntul ca arama pentru voi, și va să fie putearea voastră deșartă și pămîntul vostru nu va să-ș dea plodul și pomii țarinelor voastre nu-ș vor da rodurile lor și iară de nu veți îmbla drept, ce imponciș și nu mă veți asculta, voi să adaog spre voi rane, bube, după păcatele voastre și voi să trimet spre voi fierile sălbatece ale pămîntului, să vă mănînce și să vă strice toate dobitoacele și să vă împuțineaze și căile voastre vor fi deșarte; iară de nu vă veți pedepsi cu aceastea ce încă veți îmbla spre mine imponciș, îmbla-voi și eu cu voi imponciș cu mînia mea, și voi să vă rănesc de șapte ori pentru păcatele voastre, și voi să aduc asupra voastră spata, să izbîndesc legii mele; și vă veți mîncea pre la satele voastre și voi trimeate moarte pre voi (adecă ciumă), și veți mîncea trupurile feciorilor voștri și ale featelor voastre și vă veți da în mîinile vrăjmașilor voștri și vă vor semăna limbile și vă vor trimeate afară cu spata carea va să vie asupra voastră, carea iaste foc, grindină, foamete,

Ot Levit.

2 zacon,
gl. 32.

ciumă, lăcuste, dinții hierilor, scorpiile, șerpii, sulimeșdrițile, sabia. Acestea toate se-au făcut pentru izbînda păcătoșilor, carii nu vor să se întoarcă să se părăsească, să vie la pocăanie să se iarte.

PENTRU OAMENII CEI RĂI ȘI NEDĂSTOINICI, CARII SE FAC STĂPÎNI ȘI OBLĂDUESC OAMENII; OARE DE LA DUMNEZEU, AU BA?

GLAVA 37.

Anastasiu, al marii și dumnezeiești cetăți Antiohia.

Aceasta ce să face așa, de iau oamenii cei răi și nevreadnici stăpîniia, iaste a lui Dumnezeu depărtare sau slobozie; drept aceea le dă oblăduirea căce că sînt oamenii răi și vicleani, pîrîți, clevetitori, plini de pizmă și de muzavirie, învățăturile lui nu fac. Drept aceea iaste urît de Dumnezeu și despărțit, de ce ca pentru să-i pedepsească și să-i smerească, le dă stăpîni ca niște muncitori și svăpăiați și sălbateci, după cumu-i inema oamenilor; și se împlă cuvîntul al lui Dumnezeu carele zice: voi eu să vă dau domni, vlădici, stăpîni, după cum vă sînt și inemile voastre.

PENTRU CEIA CE SE SURPĂ DE CAD DE PE NISCARE RÎPE, SAU CARII SE NEACĂ; OARE ACEALEA PATU-LE CU PORUNCA ȘI CU ÎMPĂRTEALA ȘI CU ÎNGROZIREA A LUI DUMNEZEU, AU DE ÎN LUCRAREA DIAVOLULUI?

GLAVA 38.

Iar aceluaș, a lui Anastasiu.

Citit

Caută să știi cum mor oamenii și drepti și păcătoși.

Dumnezeiasca scriptură zice că neispitite sînt judecățile ale lui Dumnezeu și fără de urme cărările lui. Urma se chiamă urmele omului, iară urmez va să zică un om carele caută urmele altuia să vază unde merge. Însă judecățile ale lui Dumnezeu și căile lui nu poate cineva să le caute să le vază nice să le afle; și aceasta iaste adevărat. Iară ceia ce mor cu moarte iute, aceia nu mor toți pentru păcatele lor, căce că feciorii a lui Iov carii era drepti se prăpădiră în casa lor carea să strică și muriră. Așijderea și Hristos ne învață și zice de aceasta că nu era mai păcătoși cei 18 bărbați decît ceia ce ședea în Ierusalim, pre carii căzu pîrgul a lui Siloam și-i pierdu de pre fața pămîntului. Dece de aceasta ne învățăm că nu numai cei păcătoși mor moarte rea, ce de multe ori și drepti, pespe niște lucrure nevăzute, adevărate și ascunse taini de Dumnezeu. Carele acestea se fac în trei chipure: întîi pentru niște oameni drepti, de multe ori Dumnezeu iartă să fie omorîți au de fieri, au de cutremure, au de înneicare, sau de fulgere, sau de niscare căderi, ca să se speare ceialaltă, să zică că deaca vreame ce păți acel om drept rău ca acela, dară încă noi păcătoși ce vom să pățim? și deaca vreame ce dreptul d-abia se spăsește, dară necuratul și păcătosul unde se va arăta? A doa iară într-alt chip, poate că doară au niscare greșale mici, și cu acea îngrozire ertă Dumnezeu să pață acel rău ca să se afle desăvîrșit drepti, aproape

1.

2

3

de Dumnezeu. A treia iară într-alt chip, că unii, ca niște putearnici ce sînt, au luat păcatele oamenilor, adecă carii sînt domni și stăpîni, și păcatelor oamenilor sînt pe creștetul stăpînului; și de multe ori se dau întru moarte rea pentru priimirea ce au luat pre oameni și face pedeapsa aceia și pentru dinșii, iară pentru oamenii mari izbăvire. Pentru că și Hristos pentru păcatele noastre se răni și luă moarte ca să ne spăsească. Drept aceia, cunoscînd aceasta, să nu ne mirăm cînd auzim căce că pre Isaia proroc l-au tăiat cu hirăstrăul și pe Ioan Botezătorul capul i-au tăiat și pre Ștefan Pervo mucenic cu pietri l-au ucis și pre apostolul Petr l-au răstignit și alți sfinți mulți au căzut în reale nevoi și morți. Dece pentru aceste trei chipure lasă Dumnezeu de pat sfinții și dreptii morți iuți. Așijderea iară se face moarte iute și spre oamenii cei vicleani în trei chipure: întîi poate că cad aceia întru groaznica pedeapsă a lui Dumnezeu, ca să se îndrepteaze, să-ș ție curăția, să se întoarcă, să se pocăiască, sau ca să afle ceia ce mor acolo o părție de ertarea păcatelor; pentru că mulți află acolo izbăvire, căroră li se dăsparte sufletele de trupure cu amară moarte. Și aceasta vrînd să o arate domnul, zicea pentru niște orașe, carele nu vrea să-i priimească propoveduirea, că pămîntul Sodomei și a Gomorreii va să le fie mai ușor la zioa județului decît ceia ce n-au priimit propoveduirea. Tîlcul zice că Sodomiteanii, căce au luat atîta moarte de amară pentru păcatele lor, vor să fie mai ertați la acea zi a judecării la a doa venire a lui Hristos, căce că au luat pedeapsă pe trupurile lor aicea jos în lume. A doa iară, după urgia a lui Dumnezeu și iară după îngrozire, cum au fost în vremea a lui faraon și în vremea potopului. Căce că unii oameni să pedepsesc numai aicea, cum se pedepsi și săracul Lazăr, iară alții iar și aicea într-un chip și acolo într-altul. Drept aceia nu zice, nice-ț pară rău cînd vezi că cade omul undeva și moare sau se neacă, sau moare altă moarte rea, să zici: ce poate fi aceasta, oare cum se neacă? Oare sosi-i ceasul, au fără de vremea muri, au de la diavolul iaste-i aceasta? Ce să știi că de multe ori de în nesocotința lui și dă nerușine cade în primejdii și în răotăți și în morți; și cum pat ceia ce vād că se schimbă vremea iarna de să face furtună și, deaca vād așa, atunce es cu corabia afară de în pristaniște, de-acia cad adins eiș într-alte nevoi, ca niște adins eiș oblăduitori ce sînt, nice Dumnezeu vrînd, nice diavolul, ce aceastea și altele aseamene acestora, după adins eluș oblăduitoriu și după domnie ce are omul le face, căce iaste adins eluș oblăduitoriu. Pentru că Hristos zice: că și părul capului vostru tot iaste numărat. Adevărat iaste de aceasta, căce că satana nu numai la oameni n-are puterea, ce încă nice la dobitoace, cum de aceasta mărturisește sfînta evanghelie. Drept aceia unele de într-aceaste morți se fac, cum am zis, de multe ori după urgia a lui Dumnezeu, pre ceia ce fac păcate și nu se pocăesc; că și de potop și de Sodoma, ce s-au făcut iaste scris, că cei răi sînt întru moarte groaznică adecă înfricoșată de carea poate să se ciudească neștine. Că zice David: moartea păcătoșilor iute e, și cînd merge furtuna să piară necuratul adecă păcătosul. A treia iară făcuse patimele într-alt chip, după despărțirea a lui Dumnezeu, cum fu la feciorii a lui Iov, și altele iar numai după cum știe Dumnezeu; căce că știe singur cum se fac și nice-i plac să se facă, nice le opreaște să nu se facă. Pentru că singur

Caută de vezi, să știi domnii, boiarii, bogații, patriarșii, vlădicii, egumenii, cum mor așa de grabă.

Cititi

Mathei, gl. 11, zac. 42.

Semnează să știi.

2

*Cum e
si betiou
isi face
moarte
singur*

Mathei, gl. 10, zac. 37.

Psalm. 33.

3

Hristos zice la evanghelie: au nu se vînd doao pasări drept un ban și una de într-însele nu va cădea, ce să zice să moară fără de știrea tatălui meu celui de în ceriu. Și acestea zicea ca să arate că nu se face nice un lucru și să nu-l știe. Iară să zică cineva că doară nu lucrează întru toate, poate că și de în voia a lui Dumnezeu, de multe ori mor unii cătră spăsenia lor, cum am zis. Căce că și Mavrichie împărat se rugă lui Dumnezeu în lumea aceasta să-ș ia pedepsa și munca păcatelor sale, și văzu în visul lui pre un împărat preaslăvit carele-i zise să-l dea cu muiarea și cu feciorii lui în mîinile muncitoriului Focăi, carele lucru fu, și tăe capul împăratului și al împărăteasii, și toți copiii, și de-acia stătu împărat acela Foca, dăspărțirea a lui Dumnezeu pentru păcatele oamenilor.

Vezi minunat
și înfricoșat.

eti

Împutarea
ucenicului că-
tră Dumne-
zeu.

Pentru cei ce
se îngroapă cu
multă cinste.

Vezi despăr-
țirea și iz-
bînda.

Zlatoust pen-
tru cutremur
și cum cad
oamenii în
primejdii.

Și alta iară: era un aschitean carele strălucia în lume de bunătățile lui și de minuni ce făcea; și avea și un ucenic smerit în pustie. Iar într-o zi se duse ucenicul la un sat carele-l ținea un stăpîn rău și iute și-l află mort într-acea zi, pre carele-l ducea toți oamenii să-l îngroape cu cădiri și cu făclii cu mare cinste. Iar deaca se întoarse poslujnicul la pustie află pre bogonosețul părinte și al său dascal mîncat de o leoaică. Însă deaca văzu aceasta miră-se și se îngrozi și începu a-ș eșirea de în fire, a împutarea și a zice și, cum am zice, a se judeca cu Dumnezeu zicînd: unde e judecata ta cea dreaptă, doamne? Cel domn hitlean și rău carele foarte te mînie, acela cum se pristăvi cu atîta cinste, iară cest sfînt carele foarte-ț slujea noaptea și zioa, iară acum să moară groaznică moarte ca aceasta. Dece acestea și altele împotrivă acestora zicînd și judecînd cătră Dumnezeu, veni naintea lui îngerul domnului și-i descoperi că acel boiaru era de tot rău și hitlean; iar un lucru bun făcuse, iară pentru acea cinste ce luă la îngruparea lui, luat-au acea plată a acelui bine carele fusease făcut și se duse acolo de tot osîndit în gheena focului; iară dascalul tău au făcut toate cîte plac lu Dumnezeu, dece au avut și el, ca un om, puține oarece păcate, pentr-aceaia au luat pedepsa amară moarte a păcatului aceluia aicea, iară acolo au mers la împărăția ceriului a lu Dumnezeu, curat fiind de tot. Drept aceaia, dragilor, nu se cade să osîndim de tot pre ceia ce cad în reale morți, să zicem că pentru păcatele lui au luat într-acesta chip moarte ca aceasta, căce că nu poate nice un om să socotească curat și să cunoască cu ce judecată și cu ce taină tocmeaște unele ca acestea Dumnezeu, căce că de multe ori au venit la unii oameni morți într-aceasta chipure, după bogate tocmeale nearătate, cum ați auzit că am zis mai sus.

● Să vedeți ce s-au făcut și în casa lui David, ca să tămăduiască răul ce se făcuse: fiind el împărat, luă muiarea a lui Urie și preacurvi cu ea. Drept aceaia depărtă-se Dumnezeu; iară fiiu-său apucă cu sila pe fie-sa și făcu păcate cu ea, adecă fratele cu sora. Și această despărțire se făcu pentru pohta ce pohti el pre muiarea bărbatului și deade plată în casa lui rușine ca aceasta: pentru rușinea ce făcu el în casa lui Urie.

● De întru oamenii cei dreți nu iaste vreunul să n-aibă și cîte ceva greșală, adecă păcat; și iarăș, de întru oamenii cei păcătoși nu iaste vreunul să n-aibă făcut și cîte ceva bine. Dece cînd vezi pre vreun drept că se războiaște, sau cade ve într-o primejdie, nu te spăimînta și te cutremura, ce te socoteaște întru a ta minte și zi: acest om drept, adevărat eu gîndesc,

ca un om ce iaste, că au făcut ceva puțină greșală; drept aceeaia aicea o ia acuma, iară acolo să nu se muncească. Și iar, dă vei vedea pe vreun păcătos să jehuiască și să lăcomească și să facă mii de răotăți și apoi să fie petrecînd bine, nu te mira, ce zi: acest păcătos carele face mii de răotăți și nu pate nice un rău, să știi că au făcut oarece bine; drept aceeaia acuma-l ia aicea, ca acolo să se muncească.

Boalele carele vin la oameni nu sînt toate dă feliu, ce vin multe boale și de la Dumnezeu pentru o pedepsă a păcatelor. Și de aceasta au zis sfetii Pavel: că pentr-aceasta vină sînt unii bolnavi și bogați mor; ce să știi căce ne pedepsim aicea, pedepsimu-ne ca să nu ne osîndim în ceaia lume. Și cînd bolnăveaște cineva, zice să aducă dohtoru, aduce-l ca să vază să cunoască ce-i e boala; ce tot ni e nădeajdea la Dumnezeu, carele ține viața și moartea, cum face plugariul carele samănă bine sămînța în pămînt, iară de-acia sămînța nu și-o așteaptă să facă roadă multă de în meșteșug și de în plugăria lui, ce-ș lasă nădeajdea pre Dumnezeu și i se roagă să împlodească și să înmulțească sămînța lui. Încă și cîrmaciului dau-i cîrma în mîni ca și vraciului pre bolnav, ce nu stă la cîrmaciu să îndrepteaze pre oameni carii sînt în corabie; pentr-aceia ne rugăm lu Dumnezeu, carele are puteare în toate, să-i îndrepteaze. Drept aceeaia și boalele toate nu le dreage nice le face să-l tămăduiască dohtoriile sau vrăciuirile, ce le socotim ca niște ajutori firii omenești, și atunce nu ne nădăjduim pre dohtorie, ce ne lăsăm toată puterea la Dumnezeu, carele ține sănătatea și moartea și viața.

Marele Vasilie, pentru bolnăviri, zac. 149.

*cititi
doctor
Dumnezeu*

PENTRU CE LUCRU IUBEĂȘTE HRISTOS FIREA A NOASTRĂ, A OAMENILOR, MAI MULT DECÎT A ÎNGERILOR, ȘI O SLĂVI.

GLAVA 39.

Pentr-aceasta vrut-au să zică: *и дѣже оумножисѣ грѣхъ, изобилаетъ блг(д)тъ*¹⁾; adică: acolo, la oamenii ceia ce li se mulțește păcatul, acolo mai mult prisoseaște darul. Ce cătră aceia poate să le stea și împotriva zicînd că se-ară cădea mai mult să se spăsească și dracii căce că la dinșii cu mult mai mult se-au înmulțit păcatul decît la noi, și tot se înmulțește. Drept aceeaia ascultă pre dumnezeescul Pavel carele te învață chipul întrupării a lui Hristos și a multa bunătate și milă carea au arătat noă, căce că spune taina carea mai nainte au zis Dumnezeu mainte de veaci, adică bunătatea carea au arătat oamenilor, că veni de să făcu om să izbăvească pre oameni de păcate și de munca dracului. Drept aceeaia mai mult iubeaște Dumnezeu să-i fie tocmeala întru neamul oamenilor decît într-altă zidire în toată, în doaă chipure: întîi ca o zidire a mînilor sale și căce iaste tiposul tocmirii întrupării sale viu, văzut și nevăzut, mort și fără de moarte, ca și Hristos. A doilea chip, căce se-au făcut noă oamenilor unul născut și o ființă și tocma aseamene om, și pentru o socoteală

Aceluiaș Anastasie, a dumnezeestii și marii cetăți Antiohia.

¹⁾ „Și unde s-a înmulțit păcatul prisosește harul“.

Зрѣ опасно ¹⁾).

pre fire și pre nărav ce are și iubeaște întru apropiarea lui tocma iubit și de rudă și o ființă a lui.

Aicea face sfântul o mirare adecă o întrebare și zice: pentru ce vină iubeaște Dumnezeu și slăvi firea oamenilor mai mult decât a îngerilor? Însă întâi să știi, filosofii ellinilor zic că tot omul carele zideaște niscare lucrure într-alte chipure nu-l iubeaște nice are atîta dragoste la dînsele atîta de multă ca cealea ce le face cu ale sale mîni. Cum ai zice că au moștenit multe țarine și case și vîi sau și au cumpărat și le iubeaște ca niște bucate și lucrure ale lui, iară de ar sădi o vie, sau să pue un pom, sau să zidească o casă cu mîinile sale, acealea iubeaște și le îndrăgeaște mai mult decât altele de toate cîte are, căce că-l socoteaște că iaste lucrul mînilor lui și-l ocroteaște și-l adapă și-l apleacă ca cum ar fi un copil născut de dînsul. Drept aceaia Hristos, fiul și cuvîntul a lu Dumnezeu adevărit, cu ale sale mîni, adecă cu dumnezeiasca lucrare zidi pre omul, iară cealealalte zidiri cîte au făcut începînd de la îngerii, numai cu cuvîntul zise și se făcură și porunci și se zidiră, cum zice și dumnezeescul Grigorie Bogoslov: ꙗко бгъ и ѡ(т)цъ не(р)вѣе помысли(в) аггльскѣа силы и не(с)ныя и помышленїа слова бжше дѣлаш испъненїе и дхѡм сѣкк(р)шенїе ²⁾; adecă zice că Dumnezeu și tatăl întâi socoti să fie putearile îngerești adecă mainte de alte zidiri socoti să fie toți îngerii, iară socotința lui era lucrul. Și se obîrși cu cuvîntul lui și cu duhul sfînt se împlu adecă cinurile îngerilor; după aceaia făcu ceriul și pămîntul și toate cîte-s într-însele; zidi omul, țărîna luă de în pămînt (cum zice Moisi). Și iar acela bogoslov Grigorie zice: văzătoriu și gînditoriu, mort și fără de moarte, adecă văzut cu trupul, gînditoriu și nevăzut cu duhul, mort cu trupul și fără de moarte cu sufletul, по величества и малости ³⁾, adecă o parte a mărimii sufletului nevăzut și a chipului lu Dumnezeu, iar alta a micșorării adecă a trupului. Drept aceaia Hristos, ca o zidire a sa ce iaste omul, iubeaște-l și-i iaste drag acela mai mult decât îngerii; iară căce se-au făcut și acel om cu suflet gînditoriu și cu trup de pămînt, drept aceaia era mort și fără de moarte. Mort cu trupul fără de moarte după îndumnezeitul suflet, văzut cu omenia, nevăzut cu dumnezeirea; și deaca vreame ce au luat de în firea noastră și s-au făcut aseamine noaă oamenilor, pentr-aceaia iubeaște și firea omenească mai mult decât a îngerilor, întâi căce iaste zidirea mînilor sale, cum am zis mai sus, iar a doa că s-au făcut într-o ființă și o iubire și întâi-născut oamenilor cu a doa naștere, carea se chiamă a dumnezeescului botez. Și de ar fi iubit mai bine pre îngerii, s-ar fi făcut înger, de-ar fi venit să spăsească lumea și ar fi făcut îngerii și pre chipul și pre asemănarea lui; ce căce iubi zidirea mînilor lui, pre oameni, cum am zis, vru de luă trup omenesc să spăsească lumea; iprocia.

¹⁾ „Vezi cu luare aminte“.

²⁾ „Căci Dumnezeu și tată dintru început a socotit să fie puterile îngerești și cerești; socotința lui prin cuvînt s-a împlinit și prin duhul sfînt s-a desăvîrșit“.

³⁾ „După mărirea și scăderea“.

PENTRU CE SLOBOZI DUMNEZEU PRE SATANA SĂ SE LUPTE
CU CREȘTINII, IAR NU-L PIERDU DE TOT.

GLAVA 40.

X De nu se-ară arăta vrăjmașul, nice iscusitii ostași și viteaji și priatenii împăratului nu se-ar vedea și de nu se-ar face luptă și războiu, nice izbînda se-ar vedea, nice cununi, nice plate se-ar face. Ascultă că zic parimiile: Cum vei să cunoști carii sînt viteajii sau priatenii împăratului, dă nu se vor arăta vrăjmașii și luptătorii împăratului să se bată, sau să-i cunoască că-i sînt priateni? Și de nu se-ar face vrajbă și luptă, n-ai putea să dai izbînda cuiva, de nu l-ai vedea să se bată și să biruiască, ce nice i-ară pune cunună în cap ca unui biruatoriu, cum era la cei mai dă demult. Iară în zioa de astăzi pun un rămas și zic: cine va alerga mai tare de alții să ia acel dar, adecă acel rămas; așa și carele să bate și biruiască pe vrăjmașii săi ar lua acea cinste și acea cunună, sau și oricine se luptă și dă jos pre cela ce să luptă cu dinsul, să ia cutare dar. Și așa se arată biruatorii și cei ce sînt biruiți, întru lucrure ca aceastea, ce am zis. Drept aceaia și Hristos au slobozit pre satana, ca un vrăjmaș și începătoriu de războaie și luptătoriu, să se bată și să se lupte în toate zilele cu creștinii, ca să se arate biruatori, de biruiesc pre diavolul, să-l pue jos la picioarele lor, să calce pre șerpi și pre scorpii, ce să zice pre meștersugurile ale diavolului și pre toată putearea lui. Drept aceaia, cum era cei mai dă demult, dă semna pre toți pre ceia ce vrea să se lupte, ca să nu facă vreunul hitlenie să zică că eu sînt carele am biruit, așa și preotul cînd botează pre oameni, unge-i cu sfîntul mir la mîni, la picioare, la frunte, la inemă și pretutindenea. Și cîndu-l unge la picioare zice: să calce pre șerpi și pre scorpii și pre toată putearea vrăjmașului; iară la inemă zice: inemă curată zidești întru mine, doamne; iară la frunte zice: semnă-se spre noi lumina feații tale, doamne. Și aceasta o face căce că semnează și întrarmează ca pe ceia ce am zis că merg să se bată. Și unsoarea cu carea se unge la picioare unge-se ca să fie vîrtos în credință; iară la mîni ca să aibă puteare să se bată cu diavolul; iară la inemă ca să aibă inemă adeverită și tare întru credința a lui Hristos; iară la frunte ca să privească întru mintea sa putearea a lui Dumnezeu și frica lui. Și aceastea sînt de carele zice sfetii Pavel: să punem coiful duhului și zaoa credinții, adecă platoșa, și toate armele duhului. Pentru ce? Căce că zice iară acel sfeti Pavel: *нѣсть намъ бранѣ къ крѣки и пакти нѣ къ началу и сласти миродержца мѣра къ ка сего*¹⁾; adecă, cu toată putearea și oblăduirea și domnia a drăcului vom să ne batem, și bătînd, se vor arăta carii sînt viteajii și credincioșii împăratului și priatenii, adecă ai domnului nostru Isus Hristos. Drept aceaia au ertat Dumnezeu să supere dracul pre neamul oamenilor, adecă al creștinilor; căce că de ți-ară fi numele de viteaz și să nu te văz cu cine te-ai bătut, nu te țin că ești viteaz. Cum vei putea zice unuia priaten credincios, de nu-l vei vedea că face vitejie? Drept aceaia fiind diavolul vrăjmaș

Anastasio, al
dumnezeestii
marii cetăți
Antiohia.

¹⁾ „Căci nu ne stă înainte lupta împotriva singelui și trupului, ci împotriva începătorilor și poftelor stăpînitorului lumii veacului acestuia“.

și luptătoriu și supărătoriu, se cunosc și prietenii și biruatorii și viteajii întru credința a lui Hristos și fiecarele-ș ia cununa lui și cinstea și plata sa după biruințe ce au făcut, și așa se arată aleșii a lui Hristos. Drept aceeaia să nu-ți pară într-alt chip când vezi că cad creștinii întru niscare primejdii de la diavolul. 7

**CĂ PENTRU CE VINĂ NU FĂCU SATANA ATÎTA ERESURE
ÎNTR-ALTĂ LEAGE, CE NUMAI ÎNTR-A CREȘTINILOR.**

GLAVA 41.

*Iară a aceluiaș
Anastasiu.*

De aceasta vom spune că alte legi ale limbilor, toate carele n-au botez, sînt iubitoare de dracul, și nu mai poartă grijă să-i dodiască și să le biruiască, căce că sînt ale lui; iară cu leagea lui Hristos se luptă și se bate. Pentr-aceaia bagă atîta eresure ca să poată să o biruiască, pentru că credința a lui Hristos numai ce iaste protivnică lui și-l bate și-l oblăduiește și-l robește și domnește pre el. Și căce iaste aceasta lucru adevărat, poți le cunoaște și ști de aceasta, că mai nainte de ce nu venise Hristos pre pămînt, altă limbă nu era să se închine lui Dumnezeu, ce numai a ovreailor, și diavolul nu putu să se bată mai mult cu alt neam fără numai cu acela. Drept aceeaia se împărțiră rudele și împărățiile a lui Israil și de multe ori se bătea o credință cu alta și le băga satana de avea multe feliure dă credințe și dă eresure; ce încai dă se-ar fi bătut întru eresure și întru shismaticia lor pentru credința a lui Dumnezeu (cumu-s unii astăzi, ca toți ereticii, de socotesc că cred ei mai bine întru Dumnezeu decît alții) și ar fi fost mai puțin rău, ce să bătea pentru idoli, cum poți vedea în cartea împărățiilor, că se lupta unul cu altul zicînd: acest Dumnezeu al închinării de idoli iaste mai bun decît al lui. Încă și de la proroci de aceasta poți ști, că zice Ieremia: *почислѣ гра(д)ъ Иѣлѣвъше и бѣшѣ и(х) и ересѣ пра(з)ныя к'рѣи и х'тъ и ра(з)д'кленіа и(х)*¹⁾; adică, toate cetățile avea cîte un mincinos nume de dumnezeu idolilor și i se închina și toate orașele-ș ținea eresul lui și despărțire una de alta. Pentr-aceaia-ți spui că cumu-i acuma era și atunce în tot neamul carea era limbă păgînă și ținea o credință, căce că era păgîni și ai diavolului; iară blagocestivul neam al lui Israil cum era acela împărțit, cum am zis mai sus, așa și acuma leagea a lui Hristos carea iaste blagoscestivă credință pentr-aceaia iaste împărțită, că se bate în toate zilele diavolul cu dinsa, fiindu-i vrăjmașă adică credința. Și să nu-ți pară într-alt chip cum adevărta leage a lui Hristos, pespe lucrarea diavolului, se-au despărțit atunce de adevărta cea de atunce leage a lui Israil. Că așa e și acuma cu eresurile și cu dăspărțirile, adică cu shismaticiile. Că diavolul voiaște să dobîndească ceva de într-acea leage carea iaste vrăjmașă lui. Au nu știi că păgînul nu se bate cu oamenii lui, ce să bate cu oamenii blagocestivi, și sau cu

¹⁾ „După numărul cetăților Izrailului erau și dumnezeii lor și eresurile deșarte ale credinței lor și împărțirea lor“.

înșelăciuni sau cu darure, sau mite, sau cu vrăjmașii, sau cu războiu de față împlă de iscodeaște în toate zilele să dobândească și să biruiască păgînul pre blagocestivul. Așa face și diavolul cu ai săi oameni și cu ceia ce sînt în voea lui, nu se bate cu dînșii nice poartă vreo grijă de ei, că sînt toți ai lui; iară cu ceia ce sînt striini, iar nu ai lui, caută pre toate căile să-i dobândească și să poată să-i aducă cu ceata lui. Văzut-ai vreodată vreun fur să aibă vîi și țarine sau alte bucate, să caute în toate zilele să plîngă și să răpească dintr-acealea ale lui? Adevărat ba, n-ai văzut, ce caută să ia de la striini și să prade și să jehuiască ca să le împreune cu ale sale, să le facă mai multe. Așa și diavolul aceastea caută în toate zilele. Pentru-aceia și sfinții părinți și singur domnul nostru Isus Hristos povestesc pentru cei lacomi, căce iubesc mai mult și ceale striine, ei se fac aseamene diavolului, carele cu toată nevoînța și cu tot meștersugul, caută să dobândească ce e striin, ce să zice pre oamenii a lui Dumnezeu, carii sînt striini și lepădați de dinsul. Aceasta iaste adevărînța și socoteala, cum ați auzit, carea face diavolul atîta eresuri și shismaticii întru oamenii domnului.

**OARE DIAVOLUL IASTE VINOVAȚ A TOT PĂCATUL ȘI A TOATĂ
CURVIA ȘI CADE-SE SĂ-L BLĂSTEMĂM, AU BA?**

GLAVA 42.

● Diavolul pre nimenea nu îndeamnă, numai ce samănă dădesupt pre ascuns, iară obiceiul cel rău iaste cela ce îndeamnă pre om; drept aceia obiceiul cel rău iaste cu mult mai rău viclean și mai tare decît diavolul. Drept aceia trebuie să imputăm noaă că diavolul pune gîndurile și seamănă naintea ta toată răotatea. Iară tu cîndu-l cunoști că e rău, că ce-l faci? Iară cîndu-ți vine gîndul al lui Dumnezeu și pricepi că iaste gînd bun, drept ce-l lași și nu-l faci? Ce te duce să alergi în căi reale și cum nu se cade, carele plac diavolului, ca să te muncească, iară nu vei să iubești să alergi în căi bune și în lucrure cinstite și bune carele plac lui Dumnezeu și oamenilor? Oare diavolul face aceastea ce faci, au obiceiul tău cel rău? Știu că vei zice ca să te îndreptezi: diavolul m-a îndemnat, că mi-au adus gîndurile și obiceiul cel rău. Nu vei putea zice cum nu ți-au adus și Dumnezeu multe gîndure și bune și încă mai multe decît ale diavolului, și n-ai vrut să faci ale lui Dumnezeu. Drept aceia diavolul strică ca un începătoriu al gîndului, ce și tu strici mai mult, carele faci mai bine voia dracului decît a lui Dumnezeu.

*Aceluiaș
Anastasiu, a
dumnezeieștii
și marii cetăți
Antiohia.*

Pentru cei ce
zic că: ne-au
împins diavo-
lul de-am fă-
cut cutare rău
sau păcat.

**PENTRU CARE MOLITVĂ ȘI CUVÎNT DE ÎN SFÎNTA SCRIPTURĂ
IASTE FRICĂ DRACILOR.**

GLAVA 43.

Niște sfinți bărbați purtători de duhul sfînt povestea că au văzut pe dracii cu ochii, unde mergea la dînșii ca să-i bage în primejdii, iară

*Iar aceluiaș
Anastasiu.*

ei, pespe puterea a lui Dumnezeu gonă-i și fugea de la dinșii. Însă într-o zi, cu porunca a lui Dumnezeu, fură ținuți dracii: sfinții întrebară pre dinșii și ziseră: de în leagea veache și noă care cuvînt înfricoșază pre dinșii? și răspunseră dracii de ziseră: înfricoșază pre noi toată dumnezeiasca scriptură, iară mai ales de toate ne înfricoșază începătura psalmului 67, adecă: *ДѢ КЪСКР(С)НЕТЪ БѢ И ДѢ РАЗЫЙДѢТСѦ КРАСИ ЕГѢ И ДѢ БѢЖАТЪ Ѡ(Т) ЛИЦѢ ЕГѢ НАНАКИДАЩІИ ЕГО. ІАКО ИЩЕЗАЕТЪ ДИМЪ ДѢ ИЩЕЗНѢТЪ ІАКО ТАЕТЪ КОСКЪ Ѡ(Т) ЛИЦѢ ОГНѢ, ТАКѢ ДѢ ПОГИБНѢТЪ ГРѢШНИЦЫ Ѡ(Т) ЛИЦѢ БѢ А ПРАВЕДНИЦИ КЪЗРАДѢЮТСѦ ¹⁾*. Cum auzim cuvintele aceastea, într-acel ceas slăbeaște putearea noastră și ne rîsipim și fugim de la omul acela departe și nu putem să ne apropiem de dinsul, nice să-l mai vedem, că foc iase de la dinsul ca să ne arză.

**PENTRU PĂGÎNUL ȘI OVREAIUL CARII VOR FACE MULTE BUNĂ-
TĂȚI, PUTEA-VOR SĂ IA ÎMPĂRĂȚIA CERIUROLOR, AU BA?**

GLAVA 44.

A aceluiaș
Anastasiu.

Întrebare cu
deadinsul.
Răspuns.

Mathei,
zac. 35.

Domnul zise cătră Nicodim: adevăratu-ți zic că cine nu se va naște a doă oară cu apă și cu duhul, nu va intra la împărăția ceriului. Drept aceea, bine că iaste adevărat că nu intră la împărăția ceriului cel nebotezat și păgîn, iară așa nu-ș piarde plata cu acea bună petrecanie carea-i dă Dumnezeu și avuție și hrană și cu alte înșelăciuni ale lumii aceștia, cum auzi acel bogat: adu-ți aminte că ai luat bunătățile tale întru viața ta. Și iar în veac ce va să fie are mare despărțire decît cel păgîn carele n-au făcut bunătăți, pentru că cum sînt aproape lîngă Dumnezeu, multe lăcașure pentru cei dreți, așa sînt și la cei păcătoși multe feliure de munci. Dar cum zise apostol Petr: că în toate limbile, carii se vor teame de Dumnezeu și să facă dreptate, sînt priimiți la Dumnezeu?

Cînd zicea apostol Petr acesta cuvînt, era (cum am zice) toată lumea păgînă și toate limbile fără nume; dece într-aceaia vreme ce să temea de Dumnezeu și făcea dreptate (cum zice la deaania apostolilor pentru Cornilie Sutașul), era priimiți la Dumnezeu pentru bunele lui fapte și pentru bunele lui lucrure; și au ovreaiu de era, au ellin să se teamă de Dumnezeu, cum era nineviteanii și priatenii a lui Iov, toți pentru lucrurile lor ceale bune era priimiți la Dumnezeu. Iar deaca veni propoveduirea a lui Hristos și apostolii ne învățară să ne botezăm, ascultă ce zice Hristos cătră apostoli: ori în ce cetate ce veți merge și nu vor priimi pre voi, atunce eșiți afară de în cetate și vă scuturați și prahul dă pre picioarele voastre și o lăsați celora ce lăcuesc acolo; că adevărat vă grăesc, că mai ușor va fi Sodomului și Gomorului la zioa judecării decît locurile cealea ce n-au priimit cuvîntul a lui Dumnezeu. Dece dară cum va să fie priimit

¹⁾ „Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii lui și să fugă de la fața lui cei ce-l urăsc pre el: precum piere fumul să piară, precum se topește ceara de fața focului așa să piară păcătoșii de la fața lui Dumnezeu, iară dreții să se veselească“.

la Dumnezeu cela ce nu cinsteaște prorocia a lui Hristos, nice creade într-însa, pentru că omul carele iaste într-acesta feliu nice de Dumnezeu i-e frică, nice face dreptate. Așa să socotești și de ceia ce zice sfeti Pavel, că mainte de propoveduirea a lui Hristos era slavă și cinste la omul carele făcea bine, întâi la ovreai și la ellini. Iar după propoveduirea a lui Hristos, zice, de va fi și îngerii să vie de la ceriu, să spue voaă altele de cealea ce am spus noi, acela să fie anathema.

Sfîntul acesta va să zică, că această întrebare, de va fi au ovreaiu, au păgîn și să facă lucrure bune, putea-se-va spăsi și să fie priimit la Dumnezeu, au ba? De aceasta au întreat cela ce au întreat, pentru că zice Dumnezeu pespe proroci: oricine va face lucrure bune și să-i fie frică de Dumnezeu, acela iaste priimit de Dumnezeu. Și aceastea au zis Dumnezeu și le-au și vrut mai nainte dă ce nu venise să se întrupească. Iară deaca veni și se întrupă și învăță pre oameni cum vor să trăiască și cum vor să petreacă ceia ce vor vrea să fie priimiți la Dumnezeu, li se cade să se nască a doa oară de în duhul și de în apă, cum am zis, dă le va fi voia să ia împărăția ceriurilor. Căce că aceasta iaste adevărat, că cine nu se va boteza să se facă fiiu luminii a duhului sfînt, să speale păcatele ceale vechi întru sfîntul botez și acel blăstem ce deade Dumnezeu pre Adam, să se facă fiiu lui Dumnezeu și moșnean împreună cu Hristos, nice unul nu e priimit la Dumnezeu, adecă la împărăția ceriurilor. Și cîți nu priimesc botezul, aceia nu pot să-ș dea seama la zioa județului, cînd vor vrea să ia munca de veaci cu dracii, să zică că nu știu nimica.

Semnează.

**PENTRU BOGAȚI CREȘTINI, PRE CARII VEDEM CĂ FAC PĂCATE
ȘI LOR LI SE DĂ BINE DE LA DUMNEZEU, ȘI LI E ȘI BINE ȘI ȘI
SCAPĂ ȘI DE MULTE NEVOI.**

GLAVA 45.

Judecățile a lui Dumnezeu sînt nesocotite și neispitite, carele nu poate neștine, nice să le înțeleagă, nice să le ispitească. Drept aceaia se cade să nu osîndească niminea pe vreun om păcătos pînă la aceaia zi a judecății ce să zice a domnului. Că zice Eclisiast: că iaste drept, zice, care lucru se strică cu dreptatea lui, și iaste iar fărădeleage care lucru rămîne nestricat întru răotatea lui. Iară unii păcătoși văzînd că au bogate greșale adecă păcate, iară pre taină fac alte bunătăți mari, iară noaă oamenilor ne pare cum sînt păcătoși, iară aproape de Dumnezeu sînt drepti. Iară unora drepti le pare pentru bunătăți ce au făcut și se măresc foarte, iară nu se smeresc; ce pentru măriia lor vor să ia osînda fariseului. Însă bogați de în blagoslovenia părinților lor se vrednicesc milii a lu Dumnezeu, ca și Solomon pentru tată-său David, pentru că zise Dumnezeu cătră acel Solomon: n-ai păzit poruncile mele și învățăturile mele cealea ce ți-am poruncit, pentr-aceaia voiu să-ți sparg împărăția ta de la mîinile tale și voiu să o dau slugii tale, lui Rovoam; dece întru viața ta nu voiu face aceasta pentru numele tătîne-tău, lui David. Alții iară carii sînt hitleani și pre urma lor vor să se pocăiască, ei privăd înțelepția a lui Dumnezeu și

*Aceluiaș
Anastasia, a
dumnezeestii și
marii cetăți
Antiohia.*

*Caută vezi
bine, deșarte
ome.*

*Pre cine bla-
goslovesc pă-
rinții.*

3 țar., gl. 30.

X
părăsesc aceale lucruri hitleane carele făcuse și vin la voile a lui Dumnezeu. Ia vezi pre sfeti Pavel, carele era gonaci besearicii a lui Hristos și vrăjmaș propoveduirii, și căce vrea să se facă propoveduitoriu evangheliei; Dumnezeu mai nainte privăzu de dinsul, ca și cum ar fi fost de început propoveduitoriu besearicii. Și iarăși alți căce se pocăesc și se întorc și iau dulceața lu Dumnezeu, care dulceață adecă bunătate, celora ce li se înțelează inema și nu se pocăesc, se face mîncare pedepselor carele va să ia acolo, cum era bogatul în vremea lui Lazar, căruia Dumnezeu-i deade tot binele ca să se pocăiască. Iar lui mai mult i se înțelenea inema întru rău; iară acea dulceață a lui Dumnezeu care se făcea la dinsul era ca să se pocăiască. De aceasta zice apostol Pavel: au nu cunoști că dulceața a lu Dumnezeu te duce întru pocaanie? iar cu înțelenirea inemii tale și cu nepocaania strîngi vistiariu pentru tine urgie în zioa judecătii, a descoperirilor și a dreapte judecătii a lu Dumnezeu, carele va să plătească fiecui după lucrurile lui. Și aceasta cunoscînd dumnezeescul David sfătuiaste

Pavel.

Psalm. 36.

și zice: НЕ РЕКНѢ СПѢЮЩЕМСЯ КЪ ПѢТН СКОЕМУ ЧАКЪ ТРОЯЩЕМСЯ БЕ(З)ЗАКОНІЕ¹⁾; adecă să nu voești să te aseameni și să pohtești la cela ce se îndreptează în calea sa, adecă la omul carele face rău, că păcătoșii vor peri, ce să zice se vor strica; iară vrăjmașii domnului, în ceas ce să vor slăvi și se vor nălța, rîsipise-vor ca fumul. Drept aceaia nu-ți fie frică cînd se îmbogățează omul și i se înmulțeaste slava, că degrabă se va usca ca iarba. Și iară zice: văzui pre păgînul preainălțîndu-se și trufindu-se ca copacii chedrului de Livan și trecui și nu-l văzui acolo, și căutaiu pre dinsul și nu se află nice locul lui. Ce vei zice iară: cum se pustii, numaicît scăzu, peri ca un vis pentru fărădelegea lui și lăsă avuția sa altora și ocaanicul se făcu și mai ocaanic, și slava cea deșartă și trecătoare și stricătoare de suflet ca un vis trecu. Drept aceaia cum se cade zicea înțeleptul: nu ferici slava păcătoșului, căce că nu știi carea-i va fi întoarcerea, adecă carea va să meargă sus în jos, nice să-ți pară bine pentru petrecania cea bună a păcătoșilor, că căile lor vor fi tocma cu leaspezi drease și pardosite ca să poată îmbla, iar pre la căpătîe sînt groape adînci, ce vor cădea dă se vor prăpădi să nu se mai vază, ca și faraoniteanii.

Semnează dă învăță a nu osîndi.

Pentru ceia ce le zic oamenii, o, ce om sfînt.

Sfîntul va să zică așa: că de vei vedea pre vreun om credincios să facă păcate, iară Dumnezeu-i dă tot binele în lume, iar eu sau alt om bun nu avem nice un bine, de aceasta-ți zice: cît de-ar trăi omul, să nu-l clevetești, nice să-l osîndești. Iar alți sfînti părinți zic: nice pre păgîn nice pe necredincios, niceodată să nu-l dai diavolului cît va trăi, că nu știi pîn' la sfîrșitul lui dă se va spăsi mai bine decît cela ce gîndești tu că e sfînt. De-acia să socotești iară să ții pre unii sfînti și să-i fericești, iară ei pre ascuns să aibă mari păcate și la sfîrșenia lor să fie dă peire. Drept aceaia au păcătos dă vei vedea că are avuție multă, să nu socotești căce iaste păcătos și-i e bine în lume, nice să-l osîndești, că cine știe dară de va fi avînd niscare lucruri bune în taină, sau de va fi și prea om viclean rău. Iară Dumnezeu căce priveade (cum am zis) că pînă la sfîrșenia lui va să se facă el rob să se spăsească; și iară altul are blagoslovenia părinților, care părinți

¹⁾ „Să nu rîvniți la omul care se grăbește în calea lui să facă nelegiuiri“.

era robi lui Dumnezeu și moștneani împărăției sale, ce pentru dragostea părinților săi măcară de-ar fi și vreadnic muncitor, Dumnezeu-i dă bună petrecanie aicea în lume, ca după ce-i va eși sufletul să se bucure diavolul de dinsul.

**PENTRU CUVÎNTUL CARELE ZICE DUMNEZEU CU PROROCUL
ANGHEI, CĂ AL MIEU IASTE ARGINTUL ȘI AURUL ȘI-L VOIU
DA CUI VOIU VREA.**

GLAVA 46.

Ceaia ce zice că: al meu iaste argintul și aurul, Dumnezeu au zis; iară ceaia ce zice: cui voi vrea-l voi da, nu se-au scris, nice Dumnezeu au zis, ce această adaogere iaste a oamenilor celor fără de minte și făcători de rău. Drept aceaia nice unul de la războaie, sau de la robii, sau de la furtișagure, sau de la mărturii strîmbe, sau de jahure, sau de mite sau de camete, carele au luat dă în nedreptăți și jahuri și au strîns avuție, nu poate să zică cineva că acela om se-au îmbogățit de la Dumnezeu, ce dă la hitleanul, adecă de la diavolul și de la păcate; și nu mai cela ce-au strîns argint și aur, ce să zice avuție de în trudă dreaptă și fără de păcate, aceia pot să zică împreună cu Iov: domnul ni-o au dat, domnul ni-o au luat. Iară ceaia ce adună avuție nedreaptă, în deșert mulțimesc lui Dumnezeu. Și ia ascultați de acel Iov, să vedeți ce zice: avuția, carea e adunată fără dreptate, lepăda-se-va. Și iară: pentru cei drepti se strînge avuția păgînilor; adecă păgînii și nedrepții adună avuție și fac vistiare pentru cei drepti, pentru că ei niceodată nu se bucură de dînsa, ce iară merge la oamenii cei drepti și buni. Și iarăș zic că eu cunosc o boală rea pentru avuția ceaia ce o țineți aproape lîngă un om pentru răotatea lui. Adecă o avuție nedreaptă iaste ca o boală la un om, carea o strînge lîngă dinsul, pentru că de multe ori și avuția rea, carea se strînge cu nedrept, vedem că iaste ca o boală rea, mîncîndu-l zioa și noaptea să plătească cu rău el și cîți au luat de la dinsul avuție. Zice și Solomon: cela ce adună nedreptățile sufletului său, adună pentru alții, și întru binele lui vor să se hrănească și să se bucure alții. Bună iaste avuția la ceaia ce, pîn-o au făcut, n-au făcut nedreptăți.

Caută să nu strîngi avuția, cu mii de trude și de osteneale, fără dreptate, că aduni prahul păcatelor pentru tine și pentru alții carii vor să o moștenească, să arză și să se muncească rău pentru răotate ce ți-ai făcut singur adins tineș și căce ai lăsat tîrguire otrăvită altora, ce să zice copiilor.

Socoteala iaste aceasta, că avuția cea nedreaptă carea o lasă cătră alții, aceaia iaste vina la dinșii, ceaia ce vor moșteni să pată mult rău, căce că iaste nedreaptă. Drept aceaia un om, ce va să facă bani cu nedreptate, doaă răotăți pate: una că dobîndește nedreptatea păcatului, a doa că face ș-alt păcat că lasă avuție nedreaptă, carea degrabă se duce și piare. Poruncește-ne și dumnezeiescul Grigorii Bogoslov: să nu ne

*A aceluiaș
Anastasie.*

Anghei, gl. 2.

Pentru ceaia ce
strîng avuții
reale.

Solomon.

*Marele Vasi-
lie, de într-al
său cuvînt că-
tră cei ce se
îmbogățeau.
Semnează.*

*Grigorie Bogo-
slov.*

Semnează.

amestecăm avuțiile noastre cealea ce-s făcute bine cu avuția cea făcută rău, căce că de într-aceaste nedreapte va să se strice avuția noastră cea dreaptă, ca niște molii ce mănîncă pînza.

**PENTRU CIUMĂ, CÎND IASTE ÎNTR-UN LOC, ȘI DE VA FUGI,
PUTEVA SĂ SCAPE DE MOARTE, AU BA?**

GLAVA 47.

*A aceluiaș
Anastasiu.*

Mathei, gl. 10.

Isaia, gl. 26.

Socoteala carea spune de ciumă, și taina iaste adîncă și anevoe să o înțeleagă neștine întru mintea lui, și puțini sînt carii vor putea să o ia întru minte. Însă auzit-am de înțelepți oameni cum iaste taină a lui Dumnezeu, adecă ascunzătoarea carea nu știe niminea, fără numai Dumnezeu, și iaste pentru pedepsa oamenilor. Povestesc unii că se face ciuma de în vînture reale și socotesc că se face fără de porunca a lu Dumnezeu. Ce ia să ascultați: doaă pasări drept un ban, nice una de într-însele nu moare pre pămînt fără de voia tatălui meu cel de în ceriure. Drept aceaia și aceale lucrure carele sînt ale aerului și toată lumea pre firea lor lucrează cu porunca a lui Dumnezeu fac și lucrările lor. Ce însă au cu aere, au-cumva într-alt chip se face ciumă, cu porunca a lu Dumnezeu se face; iară dă vei fugi de în loc să scapi, face-vei ca cela ce zice prorocul:

ОУКРЫИТЕСѦ КЪ МАЛѦ ЕЛИКУ, ДОНДЕЖЕ МИМОНДЕТЪ ГНѦ'КЪ Г(С)НѦ¹⁾; adecă zice Dumnezeu cu gura prorocului: să fugi pînă va trece mînia a lui Dumnezeu. Drept aceaia vom zice și noi: ascundeți-vă puțin cu pocaanie și cu inemă înfrîntă, cîndai doară va trece mînia a lu Dumnezeu, deaca vom ruga pre Dumnezeu cu tot sufletul; că judecata a lui Dumnezeu iaste multă, fără fund și nu știm ce va Dumnezeu se facă noaă. Aceasta știm, că orice face, toate sînt bune și dreapte și în mîna lui marginile pămîntului și toată dihania vie și cum va așa ne face, ca un putearnic și domn ce iaste tuturor și tocmeaște toate lucrurile omenești cătră folosul al fiecui.

**DE UNDE PUTEM SOCOTI CĂ VEDEM PRE UNII OAMENI DREPTI
CÎND VOR SĂ MOARĂ, IARĂ EI SĂ NEVOESC ÎN MULTE ZILE,
IARĂ MULȚI PĂCĂTOȘI MOR NUMAICÎT CURÎND, CU PACE, FĂRĂ
DE NICE O MUNCĂ.**

GLAVA 48.

*Aceluiaș
Anastasiu, al
dumnezeestii
și marii cetăți
Antiohia.*

Toate judecățile ale lu Dumnezeu, a le ști cineva nu poate; drept aceaia iaste bine să nu le ispitim mult. Însă socotind, vom zice că de multe ori și oameni buni sau mai nainte de moarte sau la moarte se muncesc, ca noi să vedem, să ne înfricoșăm, să ne putem înțelepți ca să ne pocăim, căce că se tîmplă și acelor oameni drepti, ca niște oameni ce sînt, de au

¹⁾ „Să vă ascundeți puțin, pînă cînd trece mînia domnului“.

cîte ceva greșală, și pentru acea muncă ce iau aicea la vremea morții lor, ei se curățează de tot și merg fără de păcate în mîinile lui Dumnezeu. Iară păcătoșii carii mor fără de nice o muncă, însă aceia au avut puțin oarece bine făcut, și-ș iau plata celui bine aicea, drept aceeaia n-au văzut nice o muncă pe trup, nice mainte de moartea lor, nice la moarte; pentru aceeaia deaca vreme ce ș-au luat bunătățile lor în viață, ducă-se neopriți ocaanicii în munca focului de veac.

PENTRU TRUPURILE NOASTRE ALE OAMENILOR, CARELE MULTE SE-AU UCIS ȘI DE MII DE HIERI ȘI DE PASĂRI SE-AU MÎNCAT, SAU ÎN MARE SE-AU NECAT ȘI DE MII DE HIERI ȘI DE PEȘTI SE-AU MÎNCAT ȘI SE-AU STRICAT, ȘI SE-AU MISTUIT ÎN PÎNTECELE HIERILOR ȘI ALE JIGĂNILOR ȘI SE-AU TOPIT ACOLO ȘI AU TRECUT ACEALE TRUPURE. CUM SE VOR ADUNA IARĂ, SĂ VIE LA ÎNVIIARE, ADECĂ LA JUDECATA A DOA VENIRE A DOMNULUI NOSTRU ISUS HRISTOS?

GLAVA 49.

Pentru scularea trupurilor noastre a tuturor oamenilor, carele vor să învieze la a doua venire a domnului nostru Isus Hristos, la carea va să judece toată lumea, mărturisim că vine ceasul și acuma iaste cînd morții vor auzi glasul a lui Dumnezeu și vor învia. Că de vom creade cum Dumnezeu iaste prea puternic și adevărat pre om l-au adus de în ce n-au fost în ce iaste, cu mult iaste mai lesne să facă a doua oară și să înnoiască zidirea carea au făcut și moartea o au răsipit, adecă o au făcut țărînă. Iară de vom creade, cum zice David, că în mîinile lui sînt marginile pămîntului, ori unde de-ar merge trupul să se potolească, sau să stea, sau să se mănînce, în mîinile ale lui Dumnezeu iaste și apa și focul și hierile și pasările; iară de la aceale hieri și jigăanii va să scoată acela trup ce au luat de l-au mîncat, sau de unde se-au necat, ori de unde au ars. Căce că trupul carele au murit nu piare: ce de se va strica trupul sau de mii de hieri, sau de alte vini, iară merge acolo de unde se-au făcut în ceale patru stihii, adecă sîngele întru căldura soarelui, și umezeala în apă adecă tusea, și uscăciunea în pămînt adecă fiarea, și răceala în văzduh ce să zice flegma. Și ca un zălog stau la dînsele și să țin pîn' la vremea învierii, la care înviare puterea a lui Dumnezeu le ia de la aceale stihii și le înviează iară, cum au făcut de întîi, cînd au luat de întrînsele și au făcut pre omul.

Iar aceluiaș

Anastasio.

Ioan, gl. 5.

Psalm. 94.

PENTRU CUTREMUR, CUM SE FACE.

GLAVA 50.

Cutremurul într-acesta chip se face: pămîntul se îngreacează de vînt, adecă i se împlu vinele lui. De-acia cînd porceade vîntul să iasă de în vinele pămîntului, însă vînt fiind mult, iar vinele fiind strimte, atunci

Ioan Damas-
chin.

- nevoiaște-se vîntul foarte să iasă; și cînd va să iasă, scutură și cutremură tot pămîntul acolo unde sînt aproape vinele acealea unde iaste vîntul întrînsele. Iară nu cutremură tot pămîntul, ce numai (cum am zis) acolo unde iaste aproape vîntul. Și să nu cumva să nu creadeti aceasta, că așa iaste cum auziti. Luați pildă de la noi oamenii, că de multe ori cînd se împlu vinele noastre de vînt și purceade să iasă, scutură tot trupul și-l smerește și ni e frică foarte tare de moarte, și atunci iase vîntul cald de în nările noastre, iar deaca iase, ne izbăvim de acea boală, iară pentru
- Psalm. 103. cuvîntul dumnezăescului David carele zice: *призираи на землю и твор-
а'й ю трясина*¹⁾. Aceasta numai o dată se-au făcut, cînd se răstigni domnul nostru Isus Hristos, că căută dă pe cruce pre pămînt și atunci
- Mathei, gl. 27. se cutremură tot, adecă se făcu cutremur în toată lumea și se întunecă soarele și tîmpla besearicii se sparse, pietrile se dăspicară, mormînturile se deschiseră, morții se sculară dă pe în groape și se arătară a mulți.
- Zri. Să se știe și de aceasta, că nevoindu-se vîntul și eșind dă pre gaurile pămîntului, bubuiaște și sparge pămîntul într-acela loc. Într-aceaia arată și pedeapsă dumnezăiască, cum și aiurea scrie, că fulgerul, tunetul și cutremurile arată urgia și mînia pedepsii a lui Dumnezeu.

PENTRU FULGERE ȘI PENTRU TUNETE, CUM SE FAC.

GLAVA 51.

Aceluiaș

*Anastasia, a
dumnezeestii
și marii cetăți
Antiohia.*

Semnează.

Semnează.

Norii adunîndu-se și înmulțindu-se sus cătră ceriu, pripindu-i vîntul să vie, unul de o parte altul de alta, împreună-se și se clolesc tare și lovindu-se unul cu altul așa tare, iase foc. Dece clocnirea aceaia iaste tunetul, iară focul iaste fulgerul; și însă tunetul se face mai nainte de fulger, iară noi oamenii întîi vedem fulgerul carele se face mai pre urmă de tunet. Și ia să ascultați să vedeți cum se face aceasta: vederea omului adecă să vază niștine, veade curînd ce va să vază, iară a auzi zăbovește <a>auzi ceaia ce iaste. Pentru-aceaia se chiamă vedearea ascuțită, iară auzirea zăbavnică. Drept aceaia tunetul zăbovim a-l auzi, iară fulgerul noi-l vedem curînd. Și luați pildă de la cea ce-i privești de departe tăind leamne, și vedem securea numaicît unde lovește, iară sunetul degrab nu-l auzim, numai deaca treace puțin ceas, atunci auzim și tunetul. Încă să mai știți și aceasta că de împreunarea și clocnirea norilor, cum am zis, se face fulgerul, carele nu iaste stricătoriu adecă rău, că treace curînd; iar cînd se lovesc norii, atunci de va cădea foc de în ceriu și să se împreune cu fulgerul, atunci acel fulger vine pre pămînt și ce află arde; carele se chiamă cheravnos, adecă cînd zicem noi că trăsnește pre fiecă lucră.

Cum e oțelul și creamenea, cînd le clocnești eale sună și lasă foc, așa și norii deaca se lovesc unul cu altul fac și lasă sunet și foc, adecă tunet și fulger; și așa iaste.

¹⁾ „Privește spre pămînt și fă-l să se cutremure“.

PENTRU SFÎRȘENIA LUMII; ARE HOTAR, ADECĂ SOROC ÎN CE
VREAME SE VA FACE.

GLAVA 52.

Domnul știe toate mai nainte de ce nu-s făcute. Însă, zic sfinții părinți, când se va împlă lumea cea de sus, atunci se va face și sfârșenia lumii; adecă deaca se va împlă socoteala și numărul al oamenilor celor dreți, pre numărul îngerilor carii căzură, ca să se împlă acel loc al aceluia din carele au căzut, cum zice dumnezeescul Grigorie Bogoslov: cade-se să se împlă lumea cea de sus. Și de aceasta zice ca cum l-ar întreba neștine: când va să se sfârșescă această lume? Și zice, la cuvîntul nașterii a lui Hristos: *Хс покаяетъ не съ противляюща¹⁾*, adecă deaca vreame ce zice Hristos așa, să nu stăm împotriva. Dară unde grăiaște Hristos? Grăiaște la evanghelie când zice: *мнози ѿбители оу в(т)ца моего сѣтъ ѿспкнати подобаетъ в сѣ²⁾*, adecă multe lăcașure sînt aproape, lîngă tatăl meu, și se cade să se împlă toate. Dece de la acest cuvînt ia dumnezeescul Anastasie și răspunde celora ce-l întreabă dă zic: oare iaste vreamea hotărîită când va vrea să se sfârșescă lumea, au ba? și zice că nu e hotărîită, ce deaca se vor împlă aceale locure ce s-au deșertat când au căzut cinul îngeresc, atunci se va sfîrși și lumea. Dară cum va să se împlă? Deaca se vor face atîta sfinți și dreți, să meargă în locul acelor îngeri, să se împlă lăcașurile ale lu Dumnezeu. Și când auzi multe lăcașure, va să zică fieșcine după lucrurile sale, așa-i iaste și lăcașul aproape lîngă Dumnezeu. Într-alt chip sînt lăcașurile apostolilor, într-alt chip a prorocilor, într-alt chip a mucenicilor, într-alt chip a preapodobnicilor, într-alt chip a dreptilor, într-alt chip al călugărilor, într-alt chip a deavestvnicilor. Drept aceaia cîntă în besearică și zice: *Мнози ѿбители, оу тѣбѣ сп(с)ѣ сѣтъ по достоинію вѣкѣмъ раздѣляеми по мѣрѣ добродѣтели³⁾*, cum am zice că după măsura a bunătății a fieșcăruia, împartu-se și lăcașurile carele sînt aproape lîngă Dumnezeu. Ce iară tot un lăcaș iaste, că o curte iaste a lui Hristos toată; drept aceaia să aibă și bogate locure și toți sînt slugi lui Hristos, cumu e o curte a unui împărat carea are de tot feliul de olate, și ori de taină loc de va fi, al împăratului iaste, au hasna de avuție unde ține cămara sau avearea împărătească, sau altă cinste mai jos sau mai sus, tot iaste după dăstoinicia a fiecăruia. Măcară de au fost mai mică slujba împăratului, toți se cheamă slugile împăratului și robii lui, măcară de sînt ei și pre în bogate dăspărțiri; iară așa o curte a împăratului ei închide. Drept aceaia sfârșenia lumii n-are vreame cu soroc, ce numai când se va împlă cinul carele au căzut și să împlă toate curțile, adecă toate lăcașurile de sfinți și de oameni dreți, atunci va fi și sfârșenia lumii.

*Iar aceluiaș
Anastasie.*

зрѣ ѿпачно⁴⁾.

¹⁾ „Hristos poruncește să nu te împotrivești“.

²⁾ „Multe lăcașuri sînt la tatăl meu, și se cuvine să se umple toate“.

³⁾ „Multe lăcașuri sînt la tine, mîntuitorule și după vrednicie se împart tuturor, după măsura virtuților“.

⁴⁾ „Vezi cu luare aminte“.

**PENTRU SFÎNTA NĂSCĂTOAREA DE DUMNEZEU, PRECISTAIA,
CÎȚI ANI AU TRĂIT AICEA, ÎN LUME.**

GLAVA 53.

*De la leato-
piseț.*

Trăit-au pre pămînt sfînta născătoare de Dumnezeu cincizeci și noăă. Cînd au intrat întru *сѣла сѣмѣхъ*¹⁾ era de trei ani și au fost acolo înlăuntru ani unsprezece și luni trei. Și cîndu-i blagovești ei îngerul, era de patrușprezece ani și trei luni, iară cînd născu pre domnul nostru Isus Hristos pre pămînt, împreună cu fiiul ei unul născut, ani treizeci și trei. De-acia după înălțarea domnului au trăit ani unsprezece. Toți anii vieții ei ce au trăit aicea în lume au fost 59.

**ÎNVĂȚĂTURI ALESE A BOGAȚI DASCALI, DE ÎN BOGATE
CANOANE, PENTRU PREOȚI ȘI PENTRU LITURGHIE PORUNCĂ.**

GLAVA 54.

*Dumnezeestii
dascali.*

Preoții nu vor păți nemica aicea, că pedepsa lor ei așteaptă acolo munca de veaci, numai de nu se vor părăsi de liturghie și de păcate și să se pocăiască vrednicește cum se cade.

Pentru că de va veni preotul sau diaconul întru cădere de curvie sau într-altceva, în fiecă păcate carele opreaște pre dinșii de preoție, dă se vor pocăi, de priceaștenia dumnezeescului dar, nu se opresc.

Mai nainte de toate, cine se vrednicește a se face slugă a lu Dumnezeu, niceodată nu i se cade a sta naintea jertăvnicului și să aibă urîciune asupra cuiva, ce întîi să se împace cu cela ce e învrăjbit, de-acia atunce să înceapă a face liturghie.

Nu se cade preotului să poarte haină scurtă la liturghie, ce lungă pînă tocma jos la călcîie; așijderea iară nice stihariu de lînă; ce cu frică, cu grijă și cu deadinsul să păzească toate veșmintele besearicii.

Nice iară să-i fie rușine de cineva sau frică, nice de-ar fi singur împăratul, să dea sfîntul dar celor nedăstoinici pînă nu se vor părăsi de păcate și să se pocăiască vrednicește cu dureare și cu inemă înfrîntă.

Că ceia ce vor fi aleși să facă liturghie și vor da curatul trup și sînge al lui Hristos spurcaților, celora ce sînt cuprinși dă fiecă patimă necurată a curviei sau învrăjbiți unul cu altul, sau făcînd nedreptate cuiva, sau vor fi bețivi sau furi, sau de fiecă păcat carele opreaște pre dinșii de dumnezeiasca priceaștenie, și mai nainte de ce nu se vor fi curățit, le vor da sfîntul dar, preoți ca aceia osîndi-se-vor, ca Iuda cela ce au vîndut pe domnul Hristos.

Cade-se preotului să numere oamenii ceia ce vor vrea să se priceștuiască, de-acia atunce să facă sfintele cesture în potiriu; iară de să vor tîmpla să prisosească, nicecum să nu îndrăznească să le pogribească numai singur, să se osîndească ca un lacom, ce să le dea preotul

¹⁾ „Sfînta sfintelor“.

numai tunșilor, adecă călugărilor sau diaconilor hirotoniți, măcară și a doa oară; iară de nu se vor împlă, să le dea și la mireani, însă carii vor fi mai nainte aleși, adecă gata de cuminecătură. Iară citețul și clericul nu li se cade să se apropie de dumnezeieștile taini, nice mireanul să se atingă dă sfintele sau să ție cădealnița nicecum.

Iară potiriul să-l acoapere preotul sau diaconul și să-l clătească a doa oară cu vin câte puțin și deodată cu apă și să-l șteargă cu bureatele foarte bine cu deadinsul.

Să nu cumva să nu porți grijă de sfintele, și pentru negrija și nesocotința ta să se apropie de dînsele șoarecele, sau musca, sau pasăre, sau să lași darurile să se strice, că apoi te vei osîndi foarte la groaznica zi a judecării și în veac ce va să fie.

Molitveinic trebuie să aibi și să nu citești molitvele de grabă și înspăimîntat și grozav, ce cu rugă curată.

Nice de va fi agnețul grozav să-l tai și să-l bagi la potiriu, nice vin împuțit sau rău, sau acru, sau oțet, ce toate să le iai curate, și să ameasteci vinul cu apă întru sfîntul potiriu, iară să nu faci numai cu vin.

Nice iară să poarte preotul la sfîntul jertăvnic haină grozavă și nespălată. Și cum am zice mai pre scurt, trebuie toate pre tocmeală să se facă ale sfintei taini liturghii, ca să se facă sfînta fără de sînge jertvă cu bună primire. Iară carii ei vor sluji cu dăstoinicie, viața de veaci să moștenească cu darul lui Hristos.

PENTRU LITURGHIE.

Veniți iară de ascultați, iubiții miei frați, carii intrați în besearica a lui Dumnezeu, să povestesc voaă ca să obîrșim vreamea liturghiei cu multă pază, frica a lui Dumnezeu să avem întru inimile noastre și nicecît să nu vorbim întru besearica a lui Dumnezeu.

Că cum stă omul cu frică și cu deadinsul cu cucerie naintea împăratului și a domn, ca să nu cumva să se pornească împăratul sau domnul cu vreo vină spre dinsul, și cu atîta cutremur și osteneală ne cucerim la un împărat și domn trecătoriu și pămîntesc, și naintea împăratului și domnului nice frate pe frate îndrăznește a striga, iară de-l va și striga, aciaș să schimbă fața împăratului și a domn. Iară noi stînd naintea veacnicului împăratului nostru și Dumnezeu, la besearică, niminea să nu îndrăznească a grăi cătră cineva, ce numai să vă hie mintea întru cîntări și la rugă și la citenii. Să nu ocărîm besearica, vorbind, rîzînd, dormind, căutînd încoace și încoalea, lenevind-ne fără grijă, schimbînd picioarele și înmulțind scuipatul și lărgind ochii în toate părțile.

Ascultă și socoteaște ce grăiaște gura ta și limba ta: *Pasan nin viotikin apothometha merimnan os ton vasilea ton olon ipothezomen*¹⁾, slavoneaște zice: *всѣмъ ѿ насъ живущимъ во(т)вѣржемыи печаль іакъ ѡбъ по(д)ѣмлюще*²⁾. Adecă acuma să lepădăm toată grija lumească

¹⁾ În ediția originală textul grecesc este tipărit cu litere chirilice.

²⁾ „Toată grija cea lumească acum să lepădăm, ca să primim pe împăratul tuturor“.

ca să priimim pre împăratul tuturor, împăratul împăraților. Și carii vor să se spăsească cade-li-se să se înțeleptească și să tacă la vreama de rugă. Iar carii se vor îndeletnici într-o bîrfeală, îmbulziți de dracul de toate părțile, atunci nu-ș va schimba Dumnezeu fața spre noi fără dreptate, ce pe dreptul, pentru nesebuirile noastre, nu numai pentru păcatele noastre, ce încă și pentru căce nu ceartă pre ei preoții și păstorii.

*Vezi, o, preo-
te, și voi mi-
reani.*

Iară cei aleși și învățați de preoți și nu ascultă, pre unii ca aceia de grabă să se scoată și să se gonească de în sfînta a lui Dumnezeu besearică, că mare păcat iaste lor.

Iară ei de vor zice că nu știu cînta sau citi, nice socotesc sau nu înțeleg ce să grăesc, atunci zice-voiu voaă: deaca vreama ce tot ceasul liturghiei stați afară de besearică într-o nebăgare în seamă și în rîsare, pentru-aceaia nu socotiți ceale ce să grăesc și slujba ce se face în besearică.

Diaconul zice: **ДѢРИ, ДѢРИ**¹⁾; care dveri zice, să nu gîndești că zice numai ale besearicii, ce și ale inemii și ale sufletului, ca să nu ni se îndeletniceaze mintea într-o lucrurile lumești.

Să venim și la simvolul credinței. Cînd zice diaconul **КЪИМЪМЪ**²⁾, ca să luăm aminte și să socotim cuvintele carele se grăesc.

Zicem: **КЪРЪЮ КЪ ЕДИНАГО БѢ, ШѢ К СЕДЕРЖИТЕЛѢ ТВОРИЦѢ НБѢ И ЗЕМЛИ, ВИДИМЫ(М) ЖЕ КЪСЪМЪ И НЕВИДИМЫ(М), И КЪ ЕДИНАКО ГѢ Іс. ХѢ. СНА БЖІА ЕДІНОРО(Д)НАГО Ш(Т) Ш(Т)ЦА РОЖ(Д)ЕННАГО ПРѢЖДЕ ВСѢХЪ КЪКЪ, И ПРОЧѢ**³⁾. De-acia zice: **КЪ ЕДИНѢ СЪЮ СЪКОРНѢЮ И АП(С)ЛСКѢЮ ЦРКОВЪ**⁴⁾.

Pentru ce e sfîntă? Pentru că Dumnezeu lăcuiaște într-însa. Pentru ce e săbornicească? Pentru că Dumnezeu de în toate limbile ceia ce cred și se botează besearica a lui Dumnezeu-i priimește, că singur Hristos grăiaște: cine va veni către mine, pre acela nu-l voiu scoate afară.

După aceeaia zice diaconul: **СТАНЪМ ДОБРЪ**⁵⁾. Nu zice de starea picioarelor, ce zice să nu fii cu picioarele înlăuntru, iară afară mintea-ți cugetă; nu înlăuntru cu picioarele, iară afară cu mintea porți grijă pentru boi, vaci, cai, oi, țarine, grădini, moșii, bani, vii, sate, rumîni, sau pentru gîndurile ceale necurate și ale altor lucruri lumești.

СТАНЪМ СЪ СТРАХОМЪ⁶⁾, dară ce e să stăm cu frică? Iaste să stai la liturghie cu toată priceaperea dumnezăiască și cu tot sufletul.

КЪИМЪМЪ СЪОЕ КЪЗНОШЕНІЕ⁷⁾; dară ce e **КЪИМЪМЪ**? Iaste să ascuți cu toată inema cuvintele cealea ce să zic de la preot, iară să nu-ți nălucești mintea într-altă parte.

¹⁾ „Ușile, ușile“.

²⁾ „Să luăm aminte“.

³⁾ „Cred într-unul Dumnezeu tatăl, atotțiitorul, făcătorul cerului și al pămîntului, a tuturor celor văzute și nevăzute. Și într-unul domnul Isus Hristos, fiul lui Dumnezeu, unul născut carele din tatăl s-a născut mai înainte de toți vecii, — și mai departe“.

⁴⁾ „Într-una sfîntă sobornicească și apostolească biserică“.

⁵⁾ „Să stăm bine“.

⁶⁾ „Să stăm cu frică“.

⁷⁾ „Să ascultăm sfînta înălțare“.

Diaconul zice: съ миромъ приносѣти¹⁾; iară noi răspundem: мл(с)тъ мира жертва хвалѣніа²⁾; мл(с)тъ zice să miluești săracii; миръ iară zice să aibi cu toți pace; жертва хвалѣніа zice ca să priimească Dumnezeu acea jertvă ce stă înaintea pre sfântul preastol, pespe slavoslovia inemii și buzelor tale, ca un bun și iubitoriu de oameni ce iaste.

Preotul zice: горѣ имѣимъ ср(д)ца³⁾, iară noi împreună zicînd къ гс⁴⁾. Și ne trebuie mila lui să miluim pre ceia ce sînt în nevoi, flămînzînd, însetoșînd, striinii, golii, ceia ce zac în boale și cei dă pre în temnițe; pentru că besearica și sfînta liturghie pre ceia ce fac bine pomenește zicînd: помани ги плодоносѣщи(х) въ стѣ(х) твои(х) црквахъ и поминающѣи(х) нищѣмъ⁵⁾.

Preotul zice: побѣ(д)нѣю пѣснь⁶⁾, ca pentru darul lui Dumnezeu să fim păziți, să trimeatem sus lui Dumnezeu cîntarea а трисѣ⁷⁾, cucerind și rugîndu-ne ca să izbăvească pre noi Dumnezeu de toate păcatele și să spăsească sufletele noastre.

Ce se cade și preotului să înveațe oamenii de în toate scripturile, că scriptura moae pre om mai vîrtos decît untul și veselește inema mai vîrtos decît vinul. Ce iaste mai tare decît piatra? Nemica. Și ce iaste mai moale decît apa? iară picarea picăturii pătrunde piatra. Așa și preotul, carele învață cu deadinsul pre oameni de în scriptură, moae inemile oamenilor mai vîrtos decît untul și le veselește mai vîrtos decît vinul; că scriptura nu veselește pîntecele, ce inema.

Nu se cade arhiereului sau preotului să-ș înveațe oamenii lui cu urgie, ci cu blîndeațe și cu înțelepție, și să nu arunce oamenilor cuvînt de spaimă; că cum aruncă neștine o piatră într-o fîntînă curată și limpede, de o turbură, așa și cuvîntul cu urgie nu sălbătecește pre cei slabi numai, ce turbură și pre cei tari, ce pot.

Unii de în cei nesocotitori ce nu foarte grijesc nu numai apestit întră și merg în besearică, ce și deaca întră, neavînd dor sau grijă de zăbavă ce se-au zăbovit, ei se lenevesc și șed. Dar cui se-au dat să se odihnească și să șază? Celor bătrîni și neputearnici și în boale și în dureri fiind; iară carii sînt sănătoși și șed, aseamene sînt boilor și văcarilor celora ce se razimă în ciomage. De-acia, după zăbava ce să zăbovesc, li se mai adaoge lor încă ș-alt păcat, al nebăgările în seamă.

Cîți de într-ale boiarilor slugi, ca niște stîlpi de lemn, ca niște stîlpi de piatră, ca niște oameni fără de trup, ca fără de suflet și nemișcați stau naintea boiarilor lor ca să placă oamenilor acestora, ce astăzi

Zri, o, arhiereule și preote.

Pentru cea ce șed în besearică.

1) „Cu pace a aduce“.

2) „Mila păcii, jertfa laudei“.

3) „Sus să avem inimile“.

4) „Către domnul“.

5) „Pomenește doamne pe cei care aduc roduri în sfintele tale biserici și-și aduc aminte de cei săraci“.

6) „Cîntare de biruință“.

7) „De trei ori sfînțit“.

sînt, iară mîine nu sînt. Iară noi stînd naintea lui Hristos, nu băgăm seama nice grijim de împăratul cel veacinic și fără de moarte, și alt nemica nu căutăm, adecă nu vedem, fără numai pre ceia ce-i vedem că se pricestuesc și ne nevoim să eșim, ca și cîinele ce mușcă furiș, furînd cînstea sfintelor darure.

*Pentru cei ce
nu stau cu
frică în be-
searică.*

O, ome, cînd vii de întri la besearica a lu Dumnezeu, de multe cuvinte ale tale și de multe bîrfeale ale tale, tu cheltuești toată vreamea liturghiei neascultînd dumnezeăștile cuvinte și graiure, carele nu le poți ști și nice le poți învăța, că nu pohtești citenia, ce pohtești bîrfirea.

*Eclisiastul,
gl. 4.*

Că satana întru sămînța bunelor grăunțe ale liturghiei samănă pleavele, mărăcinii, scaii și pălămida, adecă gîndure spurcate și cuvinte deșarte și bîrfeale, pentru nebăgarea în seamă. Că inema înțelepților iaste în casa de plîngere, iară inema nebunilor iaste în casa dă veselie.

Să nu urgisim de tot unii pre alții, a nu-i învăța și a nu-i îndrepta cătră pocăanie, că învățătura aceasta, carea învață pre noi să urgisim pre Dumnezeu și lucrurile ceale bune ale lui, iaste rea; că într-aceaia vor urgisi pre cela ce au zis: unul altuia multă nevoință cu deadinsul să arătați.

Конѣцъ ѿ Бг҃а слава; аминь.

Дакшомъ ѿ дарокашомъ мѣхъ х҃сдомъ по началѣ ѿ съвершенїе видѣти¹⁾.

Lui Dumnezeu unuia în troiță:

Tatălui celui fără de înceapere, preaputearnicului atotîitoriul fără de moarte, neajunsului, nevăzutului, făcătoriul veacurilor, unuia preaînțeleptului Dumnezeu, carele au întărit pămîntul pre apă și pre om de în pămînt l-au zidit. Și fiului, preaputearnicului și preasfîntului cuvînt, făcătoriul cerului și totdeauna fiind, începătoriul luminii, pîinii vieții, înnoitoriul lumii, bunului păstoriu, mainte de veaci născut, Isus Hristos, carele a ispășit neamul omenesc. Și sfîntului duh, domnului adins eluș putearnic, luminosului chip, purtătoriului de foc, tarelui, nevăzutului, celui fără de griji, făcătoriului de viață, începătoriul puterilor celor fără de trup, nedespărțit de în ființa dumnezeiască, carele te odihnești pre cei credincioși. Unul Dumnezeu, carele ai vrut să se înceapă acest lucru de folosul sufletesc, să se facă și să se obîrșască, fie sfînției tale cînstea, slava, închinarea și mulțemirea; ca aceia ce se-au ostenit la această începătură, carii au purtat grijă, carii au nevoit, carii au slujit, carii au lucrat și carii au îndreptat, blagoslovește-i și-i iartă de ce încă nu vor fi putut ajunge cu mintea de tot și-i întărește și le sporește și

¹⁾ „Sfîrșit și lui Dumnezeu mărire; amin.

Celui ce mi-a dat și mi-a dăruit mie, păcătosului, ca după început să văd și sfîrșitul“.

mai spre mare nevoință. Iară carii vor citi și de într-însa se vor înfolosi, dăruiaște-le milă și rugă și osteneala lor o plătește cu odihna ceriului și le scrie numele în cartea vieții netrecute. Amin.

Словеса оубѣ сіа прїидѡша к конѣцѣ оумѣ же не бѣдетъ когда прїати конѣцѣ къ любителѣхъ дѡшпитателныхъ словесъ коєбо когда бѣдетъ бѡгнѣхъ насыщенїе.

Данїил м. прѣвѣщїетка ка(ш) непотре(б) Панонїанъ¹⁾.

¹⁾ „Iată, aceste cuvinte au luat sfârșit; însă în mintea celor iubitori, cuvintele cele hrănitoare de suflet niciodată nu vor lua sfârșit, decât atunci când se vor sătura de cele bune.

Daniil monah, al preasfinției voastre nevrednic, Panonian“.

ANEXE

NOMOCANONUL LUI MANUIL MALAXOS

(după manuscrisul grecesc din 1613 aflat în Biblioteca Academiei
R.P.R., sub nr. 307) *

ΤΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΟΙΣ ΧΡΙΣΤΩΝΙΜΟΙΣ
ΛΑΟΙΣ ΙΕΡΩΜΕΝΟΙΣ ΤΕ ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΙΣ ΕΝ ΚΥΡΙΩ
ΧΑΙΡΕΙΝ ΑΕΙ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΝΟΜΙΜΟΥ

Θησαυρὸς κεκρυμμένος καὶ πηγὴ σφραγισμένη, τίς ὠφείλεια ἐν ἀμφοτέροις, ὥς φησιν ἡ θεία γραφή. Τοῦτο εἰδὼς ἐγὼ ὁ εὐτελής, ἐβουλήθην διὰ τὸ βαλεῖν πᾶσαν τὴν ἐλπίδα μου εἰς τὴν τοῦ υἱοῦ καὶ θεοῦ λόγου μητέρα, τὴν πανένδοξον κυρίαν ἡμῶν, τὴν ἁγίαν θεοτόκον διὰ τὰς ἰκεσίας τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχidiaκόνου Στεφάνου, ὅπως μὴ ἐάσω τὸν θησαυρὸν κεκρυμμένον, οὐδὲ τὴν πηγὴν ἐσφραγισμένην, δηλονότι τὰ τῶν θείων νόμων κεφάλαια, μετενεγκεῖν εἰς λέξιν ἀπλήν. Καὶ ποιήσας ἐκλογὴν ἐκ πάντων τῶν ἐγκρίτων καὶ

TUTUROR POPOARELOR CREȘTINE, ORI UNDE S-AR AFLA,
ȘI CLERICI ȘI MIRENI: MEREU BUCURIE ÎNTRU DOMNUL!

CUVÎNT ÎNAINTE AL ACESTEI CĂRȚI DE DREPT.

Comoară ascunsă și izvor pecetluit, ce folos din amîndouă, precum spune sfînta scrip-tură. Aceasta știind-o, eu umilitul, mi-am pus toată nădejdea în Maica fiului, Dumnezeu cuvîntul, prea slăvita stăpîna noastră, sfînta născătoare de Dumnezeu, pentru rugăciunile sfîntului măritului apostol, întîiul martir și arhidiacon Stefan, și am voit să le traduc în limba populară, pentru ca să nu las comoara ascunsă, nici izvorul pecteluit, adică principalele legi dumnezeiești. Și făcînd alegere din toate canoanele mai de seamă și de trebuință ale dum-

* Text grecesc stabilit și traducere făcută de Vasile Grecu și Gheorghe Cronț.

ἀναγκαίων κανόνων τῶν θείων καὶ ἱερῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων συνόδων τῶν θεοφόρων πατέρων καὶ ἐτέρων ἁγιωτάτων ἀρχιερέων καὶ τινῶν νεαρῶν βασιλικῶν νόμων, ἔτι δὲ καὶ ἐτέρων, ὅσοι μετ' ἐπιμελείας συνέγραψαν, καὶ ἐκδοῦναι αὐτοὺς κεφαλαιωδῶς ὑμῖν φιλομαθέσιν οὐ κατὰ γλῶτταν Ἑλλάδαν, ἀλλὰ φράσιν κοινήν. Διὸ μηδεὶς ὑμῶν, ἄξιῳ, ὅσοι τουτὶ τὸ βιβλίον προθύμως ἀνὰ χεῖρας κατέχειν βούλεσθε, εἰς κατηγορίας ἐμοὶ τῷ ἐλαχίστῳ καὶ ἀμαθεῖ μὴ βάλλητε τῷ τὰ καλῶς ἔχοντα καὶ ἐν φράσει ἀκριβεῖ εὕρισκόμενα εἰς ἀπλὴν λέξιν βουληθέντι, οἶδα γὰρ ἀκριβῶς, ὥς τινες τῶν πρὸ ἡμῶν καὶ τῶν νῦν εὕρισκομένων τοῦτο πεποιήκασιν, ὃ καὶ ἡμᾶς εἰς τοῦτο κινηθῆναι ἠνάγκασεν. Ἄλλ' οἱ ἀναγινώσκοντες τοῦτο, τὴν τῶν εὐχῶν χορηγίαν μὴ ὑστερήσετε δέομαι τοῖς πλεῖστα κοπιάσασι περὶ τούτων καὶ ὑδρῶσι πολλοῖς περιχυθεῖσιν, ὥστε εἰς λέξιν ἀπλὴν ταῦτα πάντα μεταβαλεῖν. Ὅς δὲ βούλεται εὑρεῖν τὰ τοῦ λεχθέντος βιβλίου κεφάλαια τὸν ἐπ' αὐτῷ γινόμενον πίνακα μετ' ἐπιμελείας γινωσκέτω· καὶ οὕτως ῥαδίως γενήσεται ὑμῖν τὸ ἀμφισβητούμενον. Ἐρῶσθε.

Ἦνυσται αὕτη ἡ βίβλος μετὰ πολλοῦ μόχθου ἐνταῦθα ἐν τῇ περιφήμῳ ἁγιωτάτῃ μητροπόλει τῶν ἑπταπύλων Θηβῶν, ἥτις ἐστὶν ὁ ναὸς τοῦ αὐτοῦ ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ πρωτομάρτυρος, ἐπὶ τοῦ καλῶς καὶ θεαρέστως ταύτην ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου καὶ θεοτιμῆτου μητροπολίτου ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Βοιωτίας καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος τοῦ Σίδης, οὗ οἱ γεννητορες εὐγενέστατοι, θεοφιλεῖς, ἐλεήμονες καὶ ἱερεῖς τίμιοι καὶ εὐλαβέστατοι, Μακρῆς, τούτου τὸ ἐπώνυμον· καὶ ἡ ἐπίγειος πατρίς αὐτοῦ ἡ θεοφύλακτος νῆσος Ζακύνθου, παρ' ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς καὶ ἐλαχίστου δούλου αὐτοῦ Μανουὴλ τοῦ Μαλαξοῦ, υἱοῦ τοῦ προτιμιωτάτου οἰκονόμου τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ναυπλίου καὶ Ἀργους τοῦ ἐν ἱερεῦσι κυροῦ Δημητρίου.

Ἐν ἔτει ,ζοα' ἰνδικτιῶνος Σ' ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ,αφξβ' μαρτίῳ ε'.

nezeieștilor apostoli și ale sfintelor sinoade ale purtătorilor de Dumnezeu părinți și ale celorlalți prea sfințiți arhierei, și din unele novele împărătești și încă din alții care le-au întocmit cu grijă, am voit să vi le dau vouă iubitorilor de învățătură în rezumat nu în limba veche elină, ci în graiu popular. De aceea rog ca nimeni din voi cîți cu rîvnă voiți să puneți mîna pe această carte, să nu aruncați învinuiri asupra mea nevrednicul și neînvățatul care am voit să transpun în graiu popular cele ce se găsesc bine și exact spuse, căci știu bine cum unii din înaintașii noștri și din acei de acum au făcut-o aceasta, ceeace m-a făcut să mă apuc de aceasta. Ci acei care citiți aceasta, vă rog nu-i lipsiți de rugăciunile voastre pe cei ce s-au ostenit foarte mult cu aceasta și mult au asudat, încît să transpună toate acestea în graiu popular. Iar cel care voește să afle capitolele cărții culese, să citească cu grijă tabla făcută în scopul acesta; și așa vă veți înlesni ce se pune în discuție. Să trăiți!

S-a săvîrșit cu multă osteneală această carte aici în vestita prea sfînta mitropolie a Tebei cea cu șapte porți, care mitropolie este biserica aceluia prea mărit apostol și întîiul martir, în timpul cînd era arhiereu bun și plăcut lui Dumnezeu prea sfințitul și de Dumnezeu cînsitul mitropolit, prea cînsitul exarh al toată Beoția și ținînd locul de mitropolit al Sidei, ai cărui părinți erau de neam nobil, iubitori de Dumnezeu, milostivi și cînsiți și prea evlavioși preoți, Macri după nume; și patria lui pămînteană e de Dumnezeu păzita insulă Zachint, de către mine smeritul și nevrednicul rob al lui, Manuil Malaxos, feciorul prea cînsitului de mai înainte iconom al prea sfîntei mitropolii din Nauplion și Argos, al preotului chir Dimitrie.

În anul 7071, indictionul al 6-lea de la facerea lumii, de la întruparea domnului nostru Isus Hristos 1562 martie 5.

Περὶ κριτοῦ τοῦ εἶναι εἰς πάντας συμπαθὴς καὶ νὰ μὴδὲν πιστεύειν λόγους τινός, χωρὶς νὰ ἐξετάζη. Κεφάλαιον α-ον

Περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ τοῦ ποιεῖν δικαιοσύνην ὁ κριτής· καὶ κατάκρισις εἰς κριτήν, ὅπου κρίνει ἀδίκως. Κεφάλαιον β-ον.

Περὶ τοῦ νόμου καὶ τί ἐστὶ νόμος καὶ περὶ ἀνόμου καὶ παρανόμου τί δηλοῖ;

Κεφάλαιον γ-ον

Περὶ ἐθῶν τῆς ἐκκλησίας ἀγράφων καὶ τῶν πόλεων. Κεφ. δ-ον

Περὶ πατριάρχου, ὅτι εἶναι εἰκόνα Χριστοῦ· καὶ πότε τοῦ ἐδόθη νὰ χειροτονηθῇ τοὺς μητροπολίτας; Κεφ. ε-ον

Διὰ ποίαν αἰτίαν χειροτονεῖ ὁ Ἡρακλείας τὸν πατριάρχην, καὶ οὐχὶ ἄλλος ἀρχιερεὺς; Κεφ. ς-ον

Περὶ τῶν <μὴ> μνημονευόντων τὸν πατριάρχην. Κεφ. ζ-ον

Περὶ ἐκείνου, ὅπου θέλει νὰ γένη ἀρχιερεὺς ἢ ἱερεὺς ἢ διάκονος καὶ κατηγορήσῃ αὐτὸν τινάς. Κεφ. η-ον

Περὶ τοῦ λαβόντος ἀρχιερωσύνην ἢ ἱερωσύνην ἢ ἄλλο ἐκκλησιαστικὸν χάρισμα ἢ με φλωρία ἢ μετὰ ἀρχόντων, καὶ περὶ τοῦ ἐμβατικίου, καὶ περὶ ἱερέως ὅπου λαμβάνουν δῶρα εἰς τὴν ἀγίαν κοινωνίαν. Κεφ. θ-ον

Περὶ ἱερωμένων, ἐὰν πορνεύσουν, ἢ κλέψουν, ἢ κάμνουσιν ὄρκον ψέμτον. Κεφ. ι-ον

Περὶ ἱερωμένου ὅπου νὰ ἔχη γυναῖκα καὶ νάνει ἀρχιερεὺς, νὰ χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς καὶ ἡ χειροτονία νὰ γίνεται μετὰ τὸ θέλημα τῆς. Κεφ. ια-ον

Περὶ ἐπισκόπου καὶ τί λέγεται ἐπίσκοπος; Καὶ νὰ ἔχη ἐξουσίαν εἰς ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα. Κεφ. ιβ-ον

Despre judecător să fie față de toți cu milă și să nu creadă nicidecum cuvintele cuiva fără să cerceteze. Cap. 1 (glava 1).

Despre dreptate și ca să facă dreptate judecătorul; și osîndă asupra judecătorului care judecă nedrept. Cap. 2 (glava 2).

Despre lege și ce este lege și despre fără lege și călcarea legii ce înseamnă? Cap. 3 (glava 3).

Despre obiceiurile nescrise ale bisericii și ale orașelor, Cap. 4 (glava 4).

Despre patriarh că este icoana lui Hristos; și cînd i s-a dat să hirotonisească? Cap. 5 (glava 5).

Din ce cauză mitropolitul Heraclei hirotonisește pe patriarh și nu alt arhieru? Cap. 6 (glava 6).

Despre cei care nu pomenesc pe patriarh. Cap. 7 (glava 7).

Despre cel ce voiește să se facă arhieru sau preot sau diacon și-l învinuiește cineva. Cap. 8 (glava 8).

Despre cel ce a luat arhieria sau preoția sau alt dar bisericesc fie cu galbeni sau cu boeri și despre simonie și despre preotul care ia daruri la sfînta cuminicătură. Cap. 9 (glava 9).

Despre clerici dacă vor curvi sau vor fura sau fac un jurămînt mincinos. Cap. 10 (glava 10).

Despre clericul care are femeie și vrea să fie arhieru, să se despărțească de ea și hirotonia să se facă cu voia ei. Cap. 11 (glava 11).

Despre episcop și ce se cheamă episcop și să aibă putere asupra tuturor lucrurilor bisericesti. Cap. 12 (glava 12).

Περὶ ἀρχιερέως, ὅπως νὰ μὴ δὲν κάμῃ χειροτονίαν ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ· οὐδὲ χειροτονήσῃ τινὰν ἀπὸ ξένην ἐνορίαν. Κ ε φ. ιγ-ον

Περὶ ἀρχιερέως, ἐὰν ἀφίσῃ τὸν θρόνον αὐτῶν καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ λείψει ἔξι μῆνες. Κ ε φ. ιδ-ον

Περὶ ἱερωμένου, ὅπου νὰ μὴ δὲ ἔχῃ γυναῖκα, νὰ μὴ δὲν κατοικῇ μετὰ ἄλλης. Κ ε φ. ιε-ον.

Περὶ κατηγορίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ ποίους ἀνθρώπους δέχονται εἰς κατηγορίαν; Κ ε φ. ις-ον

Ὅτι οἱ κατηγοροῦντες τὸν ἀρχιερέα νὰ εἶναι ἀνεπίληπτοι. Κ ε φ. ιζ-ον

Ὅτι πόσοι ἀρχιερεῖς θέλουν νὰ εἶναι, ὅταν κρίνουν ἀρχιερέαν καὶ πόσοι εἰς ἱερέαν καὶ πόσοι εἰς διάκονον; Κ ε φ. ιη-ον

Περὶ ἀρχιερέως ὅπου κρίνεται καὶ νὰ ἀποστείλῃ ἡ σύνοδος, πρῶτον καὶ δεῦτερον καὶ τρίτον μήνυμα, καὶ δὲν ὑπάγῃ νὰ κριθῇ. Κ ε φ. ιθ-ον

Ὅτι εὐρίσκεται ἀρχιερεὺς εἰς κατηγορίαν, χωρὶς νὰ γένη κρίσις δὲν τὸν εὐγάνουν ἀπὸ τὸν θρόνον του. Κ ε φ. κ-ον

Περὶ τοῦ κατηγοροῦντος ἐπίσκοπον εἰς πολλὰ ἐναντία καὶ δὲν δυνήθῃ νὰ ὑποδείξῃ οὐδένα. Κ ε φ. κα-ον

Ὅτι εἰς κρίσιν νὰ μὴ δὲν φέρνουν αἵρετικὸν μάρτυρα, οὐδὲ ἄπιστον, οὐδὲ ἓνα πιστόν, εἰ μὴ δύο ἢ καὶ τρεῖς ἀξιοπίστους, καὶ εἰς κατηγορίαν πέντε. Κ ε φ. κβ-ον

Περὶ κατηγορῶν, ὅτι νὰ μὴ δὲν φέρνουν μάρτυρας οἰκειακοὺς οὐδὲ συγγενεῖς. Κ ε φ. κγ-ον

Ὅτι ἀξιοπίστοι κάμνει χρεῖα νὰ εἶναι οἱ μάρτυρες· καὶ ποῖοι ἐμποδίζονται νὰ μὴ δὲν μαρτυροῦν καὶ ποῖοι δὲν ἐμποδίζονται; Κ ε φ. κδ-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν ψευδομαρτυρήσῃ ἢ ἐναντηθῇ τὴν ὑπογραφὴν του. Κ ε φ. κε-ον

Περὶ ἱερέως καὶ διακόνου, ἀνέναι καὶ τοὺς κατηγορήσουν. Κ ε φ. κς-ον

Despre arhiereu, ca să nu facă hirotonie afară de eparhia lui, nici să hirotonisească pe cineva din enorie străină. Cap. 13 (glava 13).

Despre arhiereu dacă-și lasă scaunul său și se duce în alt loc și va lipsi șase luni. Cap. 14. (glava 14).

Despre cleric care n-are femeie, să nu locuiască cu alta. Cap. 15 (glava 15).

Despre pîra episcopilor și a clericilor și care oameni sînt primiți la pîră? Cap. 16 (glava 16).

Că aceia care pîrăsc pe arhiereu, să fie fără nici o vină. Cap. 17 (glava 17).

Cîți arhierei au să fie, cînd judecă pe arhiereu, și cîți pe preot și cîți pe diacon? Cap. 18 (glava 18).

Despre arhiereul care se judecă și sinodul îi trimite odată și a doua oară și a treia oară înștiințare; și nu vine să se judece, Cap. 19 (glava 19).

Că de se află arhiereul într-o învinuire, fără să se fi făcut judecată, nu-l scot din scaunul său. Cap. 20 (glava 20).

Despre cela ce învinovățește pe episcop întru multe lucruri protivnice și nu poate dovedi nici unul. Cap. 21 (glava 21).

Că la judecată să nu aducă martori eretici nici necredincioși, nici numai unul credincios, ci doi sau trei vrednici de crezare și la pîră cinci. Cap. 22 (glava 22).

Despre pîră și să nu aducă martori casnici nici rude. Cap. 23 (glava 23).

Că martorii trebuie să fie vrednici de crezare; și care sînt opriți, să nu mărturisească și care nu sînt opriți? Cap. 24 (glava 24).

Despre preotul dacă va face mărturie mincinoasă sau își va tăgădui iscălitura. Cap. 25 (glava. 25).

Despre preot și diacon dacă vor fi pîriți. Cap. 26 (glava 26).

Περὶ ἐπισκόπου ἢ καὶ ἄλλου ἱερωμένου, ὅπου νὰ τὸν ἐκαθήρουν, καὶ λειτουργήσῃ.

Ὅτι ἡ τοῦ πατριάρχου ἀπόφασις δὲν μετακρίνεται.

K ε φ. κζ-ον

Ὅτι ὁ καθηρηθεὶς ἀρχιερεὺς ἔχει ἄδειαν νὰ μετακαλῇ δευτέραν σύνοδον, νὰ μετακρίνεται ἢ ὑπόθεσις τῆς κατηγορίας αὐτοῦ.

K ε φ. κη-ον

Περὶ ἀρχιερέων, ἐὰν ἐκάθηραν τινὰ ἀρχιέρα καὶ μετὰ ταῦτα ἐφάνη ἀναίτιος· καὶ πότε ἐκαθηρήθη ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάλιν ἐσυγχωρήθη.

K ε φ. κθ-ον

Περὶ μεταθέσεως ἀρχιερέων καὶ περὶ παραιτήσεως καὶ ὅτι δέδοται θρόνος ἐξαρχικὸς πρὸς ἄλλον ἀρχιερέαν.

K ε φ. λ-ον

Περὶ ἐπισκόπων καὶ ἱερέων, ἐὰν δὲν μνημονεύουν τὸν μητροπολίτην αὐτῶν· καὶ ὅτι τὰ σφάλματα τῶν ἱερέων ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως κανονίζονται.

K ε φ. λα-ον

Περὶ ἀναθήματος.

K ε φ. λβ-ον

Περὶ τοῦ ἀφορισθέντος δικαίως ἢ ἀδίκως παρὰ τοῦ ἀρχιερέως, νὰ μὴ δὲν καταφρονήσῃ τὸν ἀφορισμόν.

K ε φ. λγ-ον

Περὶ ἀρχιερέως, ἐὰν ἀργήσῃ ἱερέαν ἢ κοσμικὸν ἀφορίσῃ, διὰ νὰ λάβῃ δῶρα, ἢ σφαλίσῃ ἐκκλησίαν, ἢ ἄλλος ἱερωμένος ἐὰν ἀφορίσῃ τινὰ χωρὶς αἰτίαν.

K ε φ. λδ-ον

Περὶ τοῦ συνευχομένου μετὰ ἀφορισμένου.

K ε φ. λε-ον

Περὶ ἀφωρισμένου πῶς γνωρίζεται μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ πόθεν ἀφωρίσθη.

K ε φ. λς-ον

Ὅτι οἱ ἱερεῖς νὰ μὴ δὲν ἀφορίζουν τινὰ χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως.

K ε φ. λη-ον

Περὶ ἀφωρισμένων, τοὺς ὁποίους ἀφορίζουν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ μετὰ τὸν θάνατον εὐρίσκονται λελυμένα τὰ σώματα αὐτῶν.

K ε φ. λθ-ον

Περὶ ἀπεθαμμένου, ὅπου νὰ εὐρεθῇ ἀκέραιον τὸ σῶμα αὐτοῦ, μὴ ἔχων τρίχας.

K ε φ. μ-ον

Despre episcop sau și alt sfințit, căruia îi iau darul, și el va face liturghie. Cap. 27 (glava 27).

Că hotărîrea patriarhului nu se mai judecă din nou. Cap. 28 (glava 28).

Că arhiereul căruia i s-a luat darul, are voie să cheme un al doilea sinod, ca să se judece din nou pricina învinuirii lui. Cap. 29 (glava 29).

Despre arhierei, dacă s-au luat vreunui arhiereu darul și după aceea s-a arătat nevino-
vat și cînd i s-a luat darul și cînd a fost iertat iarăși. Cap. (30 glava 30).

Despre mutarea arhiereilor și despre demisie și că scaunul arhieresc se dă altui arhie-
reu. Cap. 31 (glava 31).

Despre episcopi și preoți, dacă nu vor pomeni pe mitropolitul lor; că greșelile preoților
se canonesc de către arhiereu. Cap. 32 (glava 32).

Despre anatema. Cap. 33 (glava 33).

Despre cel afurisit pe drept sau pe nedrept de arhiereu, să nu fie nepăsător față de
afurisenie. Cap. 34 (glava 34).

Despre arhiereu, dacă va opri pe preot sau va afurisi vreun mirean, pentru ca să ia mită;
sau va închide biserica; sau vreun alt cleric va afurisi pe cineva fără vină. Cap. 35 (glava 35).

Despre cel ce se roagă împreună cu un afurisit. Cap. 36 (glava 36).

Despre afurisit cum se cunoaște după moartea lui, de cînd a fost afurisit? Cap. 37
(glava 37).

Că preoții să nu afurisească pe cineva fără voia arhiereului. Cap. 38 (glava 38).

Despre cei afurisiți pe care îi afurisesc arhiereii și după moarte se află trupurile lor
dezlegate. Cap. 39 (glava 39).

Despre cel înmormîntat al cărui trup se va fi aflat întreg, neavînd păr. Cap. 40
(glava 40).

- [Λύσις ἀφορισμοῦ λεγομένη ὑπὸ ἀρχιερέως. K ε φ. μα-ον]
 Περὶ ἱερέως, ἐὰν ἀργήσῃ αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς λειτουργήσῃ, χωρὶς νὰ λάβῃ θέλημα. K ε φ. μβ-ον
 Περὶ κληρικῶν καὶ καλογέρων, ἀνέναι καὶ κάμουν συνωμοσία ἢ φατρία καταπάνω τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν· καὶ περὶ συναγωγῶν. K ε φ. μγ-ον
 Περὶ κληρικοῦ ἐὰν ὑβρίσῃ τὸν ἀρχιερέα αὐτοῦ ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον· καὶ κοσμικός, ἐὰν ὑβρίσῃ ἱερέα ἢ δείρη. K ε φ. μδ-ον
 Περὶ ἀρχιερέως, ἐὰν λειτουργῇ μόνος του. K ε φ. με-ον
 Περὶ τῶν ἀρχιερατικῶν φορεμάτων, ὅπου ἐνδύνεται ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν, τί δηλοῦν ἓνα καὶ ἓνα; K ε φ. μς-ον
 Περὶ διὰ τί λέγεται θεοφόρος ὁ ἀρχιερεὺς; Καὶ τί δηλοῖ τὸ μανδίον αὐτοῦ, τὰ πώματα, οἱ ποταμοί, τὸ καπάσιον καὶ ὅπου κουρεύεται εἰς τὴν κορυφήν; K ε φ. μζ-ον
 Περὶ τοῦ Ἰησοῦς Χριστοῦ ὄνομα ποῦ εἶναι σημειωμένον ἐν τῷ ἁγίῳ σώματι τοῦ ἀρχιερέως· Καὶ τί εἰκονίζει, ὅταν εὐλογῇ μὲ τὰς δύο χεῖρας; K ε φ. μη-ον
 Περὶ ἀρχιερέως ἢ ἱερέως, ἐὰν μεγαλοσχημήσῃ· ἢ ὅπου νὰ κουρευθῇ στανικῶς· καὶ ἄλλον ὅπου νὰ γένῃ στανικῶς. K ε φ. μθ-ον
 Περὶ ἱερωμένου, ὅπου νὰ συνέρχεται εἰς ἁμαρτήματα καὶ ὁ λαὸς νὰ ἀποφεύγῃ ἐξ αὐτοῦ· καὶ περὶ τοῦ μὴ κατακρίνῃ κοσμικὸς ἱερέαν. K ε φ. ν-ον
 Περὶ τιμῆς ἱερέων. K ε φ. να-ον
 Περὶ διαθήκης ἀρχιερέως. K ε φ. νβ-ον
 Περὶ ἡλικίας τῶν χειροτονουμένων ἱερέων· καὶ ποῖα ἁμαρτήματα ἐμποδίζουν τὴν ἱερωσύνην; K ε φ. νγ-ον
 Περὶ ἱερωμένου ὅπου νὰ λειτουργήσῃ καὶ δὲν μεταλάβῃ τῶν εὐχράντων μυστηρίων. K ε φ. νδ-ον

Dezlegarea afuriseniei rostită de arhiereu. Cap. 41 (glava. 41).

Despre preot dacă arhiereul lui îl va opri și el va face liturghie fără să ia voie. Cap. 42 (glava. 42).

Despre clerici și călugări, dacă fac conjurație sau însoțire asupra arhiereului lor; și despre adunări. Cap. 43 (glava. 43).

Despre cleric dacă va înjura pe arhiereul lui sau pe presbiter sau diacon; și un mirean dacă va înjura preot sau va bate. Cap. 44 (glava. 47).

Despre arhiereu, dacă va face liturghie numai singur. Cap. 45 (glava. 58).

Despre odăjdiile arhierești pe care le îmbracă arhiereul la dumnezeiasca liturghie, ce înseamnă fiecare? Cap. 46 (glava. 52).

De ce arhiereul se cheamă purtător de Dumnezeu și ce înseamnă mantia lui și capacele, rîurile, capatul și unde se tunde la creștet? Cap. 46 (glava. 53).

Unde este însemnat numele Isus Hristos pe trupul sfințit al arhiereului și ce închipuiește cînd binecuvîntează cu amîndouă mîinile? Cap. 48 (glava. 54).

Despre arhiereu sau preot dacă vor fi îmbrăcați cu shima cea mare sau care să fie tuns cu dea sila; și altceva să se întîmple în silă. Cap. 49 (glava. 55).

Despre un cleric care se află în păcate și poporul fuge de la el; și pentru ca mirean să nu judece pe preot. Cap. 50.

Despre cinstirea preoților. Cap. 51 (glava. 56).

Despre testamentul arhiereilor. Cap. 52 (glava. 57).

Despre vîrsta celor ce se hirotonisesc preoți; și care păcate împiedică sfințirea. Cap. 53 (glava. 58).

Despre un cleric care va liturghisi și nu se pricestuiește cu sfintele taine. Cap. 54 (glava. 60).

- Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ λάβῃ ἱερωσύνην, χωρὶς νὰ ὑπανδρευθῇ. K ε φ. νε-ον
 Περὶ κοσμικοῦ ὅτι δὲν κάμνῃ καλόγερον. K ε φ. νδ-ον
 Περὶ ἱερέως ὁποῦ νὰ ἔχῃ μάχη μὲ τινὰν καὶ λειτουργήσῃ, ἢ ἐὰν ξεράσῃ μετὰ τὴν λει-
 τουργίαν. K ε φ. νζ-ον
 Περὶ ἱερέως ἐὰν λειτουργήσῃ χωρὶς ἀντιμινσίου ἢ καταφρονεῖ τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, ἢ κάψῃ
 σκεῦος ἱερὸν. K ε φ. νη-ον
 Περὶ ἱερέως, ἂν εἶναι κυνηγὸς ἢ πουλοπιάστης, ἢ ἂν μαντεύῃ, ἢ ἂν μαντεύεται, ἢ ἀνέναι
 καταδότης. K ε φ. νθ-ον
 Περὶ ἱερέως ἐὰν δὲν ψάλλῃ τὰς ὥρας αὐτοῦ καὶ λειτουργήσῃ. K ε φ. ξ-ον
 Περὶ ἱερέως ἐὰν κάμῃ μόνος εὐχέλαιον. K ε φ. ξα-ον
 Περὶ ἱερέως ἐὰν ἀποθάνῃ ἄτεκνος. K ε φ. ξβ-ον
 Περὶ ἱερέων, ὅπως νὰ μὴ δὲν ἀνακρίνουν τὸν ἀρχιερέαν αὐτῶν, καὶ ἐὰν δὲν τὸν ἐμνημο-
 νεύουν. K ε φ. ξγ-ον
 Ὅτι οἱ ἱερεῖς εἶναι εἰς τύπον τῶν ἐβδομήκοντα ἀποστόλων καὶ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν δώδεκα. K ε φ. ξδ-ον
 Περὶ ἱερωμένων καὶ καλογήρων, νὰ μὴ δὲν μεταχειρίζονται φροντίδες κοσμικῆς, οὐδὲ
 νὰ ἰατρεύουν. K ε φ. ξε-ον
 Περὶ παντὸς ἱερομένου ἐὰν μὴ ψάλλῃ τὴν αὐτοῦ ἀκολουθίαν ὅλην· καὶ περὶ τοῦ ἐπτάκις
 τῆς ἡμέρας· ἦνεσά σε, κύριε· καὶ ποῖα εἶναι αἱ ἐπτὰ αἰνέσεις; K ε φ. ξε-ον
 Περὶ κοσμικοῦ, ὁποῦ νὰ διακρίνεται νὰ μεταλαβῇ ἀπὸ ἱερέως κοσμικοῦ, ὁποῦ νὰ ἔχῃ
 γυναικα. K ε φ. ξζ-ον
 Περὶ ἱερέως, ὁποῦ ἐντρέπεται νὰ μεταλάβῃ τὴν πρεσβυτέραν αὐτοῦ. K ε φ. ξη-ον
 Περὶ ἱερέως ἐὰν ὑπανδρεύεται, ἢ πρεσβυτέρα ἢ κοσμικὸς κληρικὸς ἂν δευτερογαμήσῃ. K ε φ. ξθ-ον

Despre cel ce va să se preotească, fără să se căsătorească. Cap. 55 (glava. 61).

Despre preotul de mir că nu face călugăr. Cap. 56.

Despre preotul care are vrajă cu cineva și slujește liturghie sau dacă va vărsa după liturghie. Cap. 57 (glava. 62).

Despre preot dacă va liturghisi fără antimis sau dacă este nepăsător față de biserica lui Dumnezeu, sau va arde veșmînt sfînt. Cap. 58 (glava. 64).

Despre preot dacă este vînător sau prințător de păsări sau dacă proorocește sau dacă merge să i se vrăjească sau dacă este denunțător. Cap. 59 (glava. 65).

Despre preotul care nu-și citește ceasul și va liturghisi. Cap. 60 (glava. 66).

Despre preot dacă face maslu singur. Cap. 61 (glava. 66).

Despre preot dacă a murit fără copii. Cap. 62 (glava. 67).

Despre preoți ca să nu-l judece pe arhiereul lor; și dacă nu-l pomenesc. Cap. 63 (glava. 68—69).

Că preoții sînt în chipul celor șaptezeci de apostoli și arhieriei celor doisprezece. Cap. 64 (glava. 70).

Despre clerici și călugări să nu se preocupe de grijile lumești, nici să aibă îndeletniciri de medici. Cap. 65 (glava. 71).

Despre orice cleric dacă nu-și citește slujba toată și despre șapte ori pe zi: lăudatu-te-am doamne! Și care sînt cele șapte laude? Cap. 66 (glava. 72).

Despre mireanul care se sfiește să se cuminece de un preot mirean. Cap. 67 (glava. 73).

Despre preotul care se rușinează să cuminece pe preoteasa sa. Cap. 68 (glava. 74).

Despre preot dacă este însurat sau presbiteră sau cleric mirean, dacă se căsătorește a doua oară. Cap. 69 (glava. 75).

- Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ ιερωθῇ καὶ ἐπάρη γυναῖκα ἢ χῆρα ἢ δούλη ἢ ἄλλη κακοῦ βίου. Κ ε φ. ο-ον
- Περὶ τοῦ εὐρισκομένου εἰς ἁμαρτήματα, ὅπου νὰ ἐμποδίζουσιν τὴν ιερωσύνην, καὶ αὐτὸς χειροτονηθῇ· καὶ περὶ ἐβραίου, ὅπου νὰ βαπτισθῇ, ὅτι γίνεται ἱερεὺς. Κ ε φ. οα-ον
- Περὶ πρεσβυτέρου ἐὰν ὁμολογήσῃ θεληματικῶς τὸ ἁμάρτημα, ὅπου ἔκαμε προτύτερα περὶ ¹⁾ νὰ χειροτονηθῇ. Κ ε φ. οβ-ον
- Περὶ διακόνου ἐὰν πορνεύσῃ ἢ μέχρι φιλήματος ἁμαρτάνει ἱερεὺς ἢ διάκων. Κ ε φ. ογ-ον
- Περὶ γυναικὸς ἐὰν κάμῃ παιδί καὶ διαβάλλῃ ἱερέα, ὅτι μετ' αὐτὸν τὸ ἔκαμε. Κ ε φ. οδ-ον
- Ἐὰν τινὰς ἔλθῃ εἰς γάμον καὶ λάβῃ ιερωσύνην, καὶ ὁ γάμος νὰ εὐρεθῇ παράνομος· καὶ περὶ κοσμικοῦ κληρικοῦ ἐὰν ἔχῃ παράνομον γυναῖκα. Κ ε φ. οε-ον
- Περὶ ἱερέως καθαιρεθέντος, ἐὰν λέγῃ τό· Εὐλογητὸς ὁ θεός· καὶ περὶ τοῦ συνευξαμένου ἱερέως καθηρημένον ἱερέαν. Κ ε φ. ος-ον
- Περὶ ἱερέως ἐὰν μοιχεύεται ἢ γυναῖκά του ἢ καὶ λαικοῦ, καὶ θέλει νὰ ιερωθῇ· καὶ περὶ πρεσβυτέρας, ἐὰν δυναστικῶς μοιχευθῇ. Κ ε φ. οζ-ον
- Περὶ ἀρχιερέως ὅπου νὰ δεχθοῦν ξένους ἱερεῖς χωρὶς συστατικὰ γράμματα εἰρηνικά τε καὶ ἀπολυτικά· καὶ τί δηλοῦν; καὶ περὶ αἰχμαλώτου ἱερέως ἂν δέχεται χωρὶς συστατικόν. Κ ε φ. οη-ον
- Περὶ τῶν λαμβανόντων τόκους, ιερωμένοι τε καὶ λαῖκοι ἢ καὶ καλόγεροι. Κ ε φ. οθ-ον
- Περὶ κληρικῶν ἐὰν γενῶσιν ἐγγυηταί. Κ ε φ. π-ον
- Περὶ κληρικῶν ἐὰν ἔχωσι κρασοπουλίον, οὐδὲ νὰ ἔχωσι καπηλίον, οὐδὲ νὰ ὑπάγωσι εἰς κρασοπουλίον. Κ ε φ. πα-ον

Despre cel ce voiește să se sfințească și ia femeie sau văduvă sau roabă sau alta de rea viață. Cap. 70 (glava. 76).

Despre cel ce se află în păcate care să împiedice sfințirea și el se va fi preoțit; și despre ovreiul care se va fi botezat, că se face preot. Cap. 71 (glava. 77—78).

Despre presbiter dacă a mărturisit din voia sa păcatul pe care l-a făcut mai înainte de a se fi hirotonit. Cap. 72 (glava. 79).

Despre diacon dacă va curvi sau dacă preot sau diacon păcătuiește pînă la sărutare. Cap. 73 (glava. 80).

Despre femeie dacă face copii și defaimă pe preot că i-a făcut cu el. Cap. 74 (glava. 81).

Dacă s-a căsătorit cineva și s-a sfințit și căsătoria s-a aflat nelegală; și despre clericul mirean, dacă are femeie nelegitimă. Cap. 75 (glava. 82).

Despre preotul caterisit dacă zice: Binecuvîntat Dumnezeu! Și despre preotul care a slujit împreună cu preot caterisit. Cap. 76 (glava. 83).

Despre preot, dacă preacurvește femeia lui sau și a mireanului și voiește să se preoțească; și despre preoteasa dacă va preacurvi siluită. Cap. 77 (glava. 84).

Despre arhieru cînd va primi preoți străini fără scrisori de recomandare, de pace și de deslegare; și ce cuprind? Și despre preotul căzut în robie, dacă este primit fără scrisoare de recomandare. Cap. 78 (glava. 85).

Despre cei care iau dobînzi, clerici și mireni sau și călugări. Cap. 79 (glava. 86).

Despre clerici dacă s-au făcut chezași. Cap. 80 (glava. 90).

Despre clerici dacă țin local de vin, nici să țină cîrciumă, nici să meargă la cîrciumă. Cap. 81 (glava. 91).

¹⁾ Sic

Περὶ τῶν δαιμονιζομένων ὅπως νὰ μὴ δὲν γίνονται κληρικοί· καὶ περὶ σεληνιαζομένων ἱερέων. Κ ε φ. πβ-ον

Ὅτι λαμβάνουν ἱερωσύνην ἐκεῖνοι ὅποῦ δὲν εἶναι ἀπὸ γένους ἱερατικοῦ καὶ ἐκεῖνοι ὅποῦ γεννηθοῦν ἀπὸ πόρνη γυναῖκα. Κ ε φ. πγ-ον

Ὅτι ἂν χειροτονῇται ἐπίσκοπος ἢ ἄλλος τοῦ ἱερατικοῦ, ὅποῦ ἔχει νόσημα. Κ ε φ. πδ-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν εὐλογῇ γάμον παράνομον. Κ ε φ. πε-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν λούεται τῇ ἡμέρᾳ ὅποῦ θέλει νὰ λειτουργήσῃ, ἢ λαϊκὸς ὅποῦ νὰ ὑπάγῃ εἰς λουτρὸν, ἀνέναι καὶ μεταλαμβάνῃ. Κ ε φ. πς-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν ἀνοίξῃ ἢ μύτῃ αὐτοῦ ἢ τὰ δόντια αὐτοῦ, ὅταν θέλῃ νὰ λειτουργήσῃ. Κ ε φ. πζ-ον

Περὶ ἱερέως ἢ ἀρχιερέως ἢ ἄλλου ἱερωμένου, ἀνέναι καὶ φαντασθῇ τῇ ἡμέρᾳ ὅποῦ θέλει νὰ λειτουργήσῃ. Κ ε φ. πθ-ον

Περὶ ἱερέων ὅτι νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὰς αὐτῶν γυναῖκας, ὅταν θέλωσι νὰ λειτουργήσουν. Κ ε φ. πθ-ον

Περὶ ἱερέων ὅποῦ νὰ εὐγάλῃ τὰς αὐτῶν γυναῖκας προφασίζόμενοι διὰ εὐλάβειαν ἢ νὰ βλδελύττουν τὸν νόμιμον γάμον, ἢ τὸν οἶνον, ἢ τὰ κρέη. Κ ε φ. ς-ον

Περὶ γυναικὸς ἐὰν ἀφίσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἢ ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα, διὰ τὸ βδελύττεσθαι τὸν γάμον. Κ ε φ. ςα-ον.

Περὶ ἱερῶν σκευῶν καὶ ἱεροσυλίας. Κ ε φ. ςβ-ον.

Περὶ τοῦ κρίνεσθαι πάντας τοὺς κληρικοὺς καὶ μοναχοὺς ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν. Κ ε φ. ςγ-ον

Περὶ ἐπισκόπων καὶ τῶν ἄλλων κληρικῶν, ὅποῦ νὰ παίζωσι τὰ χαρτῖα ἢ ἀρνηθῶσι τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Κ ε φ. ςδ-ον.

Despre cei îndrăciți, ca să nu se facă clerici; și despre preoți lunatici. Cap. 82 (glava. 92).

Că iau preoția aceia care nu sînt de neam preoțesc și aceia care sînt născuți dintr-o femeie curvă. Cap. 83 (glava. 93).

Pentru că dacă se hirotonește episcop sau altul din cinul preoțesc care are boală. Cap. 84 (glava. 94).

Despre preot dacă binecuvîntează nuntă nelegală. Cap. 85. (glava. 95).

Despre preot dacă face baie în ziua în care voiește să liturghisească, sau mirean care să meargă la baie, dacă se cuminecă. Cap. 86 (glava. 96).

Despre preot dacă-i curge sînge din nas sau din dinți, cînd voiește să liturghisească. Cap. 87 (glava. 97).

Despre preot sau arhiereu sau alt cleric dacă a avut o halucinație în ziua în care vrea să liturghisească. Cap. 88 (glava. 98).

Despre preoți să se abțină de la femeile lor cînd voiesc să liturghisească. Cap. 89 (glava. 99).

Despre preoții care-și îndepărtează femeile lor, pretextînd evlavie, sau le este scîrbă de nunta legiuită sau de vin sau de carne. Cap. 90 (glava. 100).

Despre femeie dacă-și lasă bărbatul sau bărbatul femeia, pentru că le este scîrbă de nuntă. Cap. 91 (glava. 101).

Despre sfintele vase și despre ierosilie. Cap. 92 (glava. 102).

Ca toți clericii și monahii să fie judecați de către arhiereul lor. Cap. 93 (glava. 103).

Despre episcop și alți clerici care joacă cărți sau tăgăduiesc numele lui Hristos. Cap. 94 (glava. 104).

Περὶ ἱερέως ὁποῦ νὰ εἰπῇ ἀπὸ τὸν θυμὸν του, ὅτι νὰ γένη ἀσεβής, ἢ ἄλλος κοσμικός· ἢ καὶ ἐὰν βλασφημήσῃ ἱερεὺς ἢ κοσμικός. Κ ε φ. 9ε'.

Περὶ κοσμικῶν ἀνδρῶν ἐν καιρῷ διωγμοῦ, ἐὰν πιασθῶσι καὶ γενῶσιν ἀσεβεῖς, καὶ θέλωσι μετὰ ταῦτα νὰ ἱερωθῶσιν. Κ ε φ. 9ς'.

Περὶ κληρικοῦ ἢ κοσμικοῦ, ἐὰν βαρῆσώσι τινος ἀνθρώπου καὶ ἀπεθάνῃ, ἢ ἱερωμένος, ἐὰν δείρῃ τινά. Κ ε φ. 9ζ'.

Περὶ τῶν λαμβανόντων δευτέραν χειροτονίαν, καὶ ποῖοι μεταχειροτονοῦνται καὶ ποῖοι μεταβαπτίζονται· καὶ περὶ καθηρημένου ἀρχιερέως, ἐὰν κάμῃ χειροτονίαν. Κ ε φ. 9η'.

Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ κτίσῃ μοναστήριον ἢ ἐκκλησίαν, ὅτι νὰ μὴ δὲν τὰ ὀρίζῃ, οὐδὲ χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως νὰ τὸ κάμῃ. Κ ε φ. 9θ'.

Ἐὰν ἀφιερώσῃ τινὰς πράγματα εἰς ἐκκλησίαν ἢ εἰς μοναστήριον καὶ θέλῃ νὰ τὰ ἐπάρῃ ὀπίσω· καὶ ὅτι τὰ τῶν μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν δικαιώματα ἀπαρασάλευτα εἶναι. Κ ε φ. ρ-ον

Περὶ ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, ὁποῦ θέλει νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ σχῆμα τῆς καλογερικῆς, ἕως πότε νὰ δοκιμάζεται καὶ χωρὶς ἀναδόχου νὰ μὴ δὲν κουρεύωνται. Κ ε φ. ρα'.

Ὅτι δὲν ἔχει τινὰς ἐξουσίαν νὰ κάμῃ καλόγερον χωρὶς ἀρχιερατικῆς ἐξουσίας. Κ ε φ. ρβ'.

Περὶ στολὴν μοναχικῆς καὶ τοῦ καμηλοαυχίου, τί σημαίνει; Κ ε φ. ργ'.

Περὶ ἀσθενοῦς ὁποῦ νὰ γένη καλόγερος εἰς τὸν θάνατόν του. Κ ε φ. ρδ'.

Περὶ μοναχοῦ ὁποῦ δὲν ψάλλει τὰς ὥρας αὐτοῦ· καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν εὐγένουν οἱ καλόγεροι ἀπὸ τὸ μοναστήριον. Κ ε φ. ρε'.

Περὶ καλογήρου καὶ καλογραίας ἐὰν ἔλθωσιν εἰς γάμον, ἢ μεγαλόσχημος ἢ μικρόσχημος πορνεύσῃ. Κ ε φ. ρς'.

Περὶ καλογραίας ἀνέναι μαυλίστρια, ἢ καὶ κοσμική. Κ ε φ. ρζ'.

Despre preotul care în mînie spune că se face păgîn, sau alt mirean; sau dacă preotul sau mireanul va rosti o blasfemie. Cap. 95 (glava. 105).

Despre bărbații mireni dacă în timpul prigoanei au fost prinși și s-au făcut păgîni și voiesc după aceea să se preoțească. Cap. 96, (glava, 114).

Despre clericul sau mireanul dacă asupresc pe vreun om și acela a murit sau clericul dacă bate pe cineva. Cap. 97.

Despre cei care iau a doua hirotonie și care se hirotonesc din nou și care se botează din nou; și despre arhiereul caterisit dacă face hirotonie. Cap. 98 (glava. 115).

Despre cel ce voiește să clădească mănăstire sau biserică, să nu le cîrmuiască, nici fără voia arhiereului să nu o facă. Cap. 99 (glava. 116).

Dacă a închinat cineva unei biserici sau mănăstiri un lucru și voiește să-l ia înapoi; și că să fie neclintite drepturile mănăstirilor și bisericilor. Cap. 100 (glava. 117).

Despre bărbatul sau femeia care voiesc să meargă în schima călugărească, pînă cînd să fie pus la încercare și fără naș să nu se tundă. Cap. 101.

Că nimeni n-are putere să facă călugăr fără autorizare arhierească. Cap. 102 (glava. 119).

Despre rasa călugărească și despre camilafcă, ce însemnează? Cap. 103 (glava. 120).

Despre bolnavul care se face călugăr la moartea sa. Cap. 104 (glava. 122).

Despre călugărul care nu-și citește ceasurile lui; și pentru care pricină ies călugării din mănăstire. Cap. 105 (glava. 121).

Despre călugăr și călugăriță dacă se căsătoresc, sau cu schima cea mare sau cu schima cea mică curvesc. Cap. 106 (glava. 123).

Despre călugăriță dacă e codoașă, sau și mireană. Cap. 107 (glava. 126).

Περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ καλογήρου πῶς νὰ ἐμοιρασθῶσιν, ἐὰν ἔχῃ παιδιά ἢ ἂν δὲν ἔχῃ· καὶ περὶ πατρός, ὅτι νὰ μὴ δὲν ὑστερήσῃ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὸ μερτικὸν τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, ἂν γένῃ καὶ καλόγηρος.

K ε φ. ρη'.

Περὶ ἱερωσύνης καὶ τοῦ σχήματος τῶν μοναχῶν, ποῖον εἶναι μεγαλύτερον; K ε φ. ρθ-ον.

Περὶ καλογρήρων καὶ καλογριάδων, ἵνα μὴ γίνωνται ἀνάδοχοι παιδίων· οὐδὲ ἱερομόναχος στεφανώνει ἀνδρόγυνα.

K ε φ. ρι-ον.

Περὶ ἐκκλησίας καὶ τί εἶναι ἡ ἐκκλησία;

K ε φ. ρια-ον.

"Οτι ἐπτὰ εἶναι τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ἐπτὰ τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐπτὰ αἱ μεγάλαι ἀρεταὶ καὶ ἐπτὰ τὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα.

K ε φ. ριβ-ον.

Περὶ τοῦ μὴ θάπτουν τοὺς ἀπεθαμμένους μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὐδὲ νὰ μεταφέρουν ἀπὸ τάφον σῶμα ἀνθρώπου ἢ καμίαν ὕλην.

K ε φ. ριγ-ον.

"Οτι εἰς τὰς ἐκκλησίας συμπόσια δὲν γίνονται, οὐδὲ καπηλία εἰς τὰς ἱεροὺς περιβόλους.

K ε φ. ριδ-ον.

"Οτι νὰ μὴ δὲν βάλουν ζῶον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ μείνῃ, οὐδὲ νὰ τρώγουν καὶ νὰ πίνουν μέσα.

K ε φ. ριε-ον.

Περὶ τοῦ πῶς δεῖ βαπτίζειν ὁ ἱερεὺς τὸ παιδίον.

K ε φ. ρις-ον.

Περὶ ἱερέων ὁποῦ βαπτίζουν εἰς τρεῖς πατέρας, εἰς τρεῖς υἱοὺς καὶ εἰς τρεῖς παρακλήτους· καὶ περὶ τῶν μὴ βαπτιζόντων εἰς τρεῖς καταδύσεις.

K ε φ. ριζ-ον.

"Οτι τὸ παιδίον, ὅταν τὸ βάλλῃς εἰς τὴν κολυβήθρα, νὰ ἐμβλέπῃ κατὰ ἀνατολάς.

K ε φ. ριη-ον.

Περὶ τί δηλοῖ, ὅταν ἐκδύνωσῃ τὸ παιδίον.

K ε φ. ριθ-ον.

Περὶ τί δηλοῖ τὸ στρέψιμον, ὁποῦ γυρίζουν τὸ παιδίον δυσικά.

K ε φ. ρκ-ον.

Περὶ τοῦ χρίσματος καὶ ἀλείματος.

K ε φ. ρκα-ον.

Διὰ τί βαπτίζομεθα εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας τριάδος.

K ε φ. ρκβ-ον.

Despre lucrurile călugărului cum să fie împărțite, dacă are copii sau dacă nu are; și despre tată ca să nu oprească fiului său partea lui de moștenire, dacă s-a făcut călugăr. Cap. 108 (glava. 133).

Despre preoție și schima călugărilor, care este mai mare? Cap. 109 (glava. 134).

Despre călugăr și călugăriță ca să nu fie nași copiilor nici ieromonah să nu cunune bărbat și femeie. Cap. 110 (glava. 135).

Despre biserică și ce este biserică? Cap. 111 (glava. 136).

Că șapte sînt darurile spiritului sfînt și șapte tainele bisericii și șapte virtuțile cele „ari” și șapte păcatele de moarte. Cap. 112 (glava. 137).

Să nu se îngroape morții înăuntru în biserică nici să nu se mute din mormînt trupul omului sau vreo țărînă. Cap. 113 (glava. 138).

Că în bisericii nu se fac mese nici cîrciumi în sfintele grădini Cap. 114 (glava. 139).

Că să nu bage dobitoc în biserică și să rămîie, nici să mănînce și să bea înăuntru. Cap. 115 (glava. 140).

Despre cum trebuie preotul să boteze copilul. Cap. 116 (glava. 141).

Despre preoții care botează în trei tați, în trei fii, și în trei duhuri; și despre cei ce nu botează în trei cufundări. Cap. 117 (glava. 142).

Că copilul cînd îl bagî în cristelniță, să se uite spre răsărit Cap. 118 (glava. 143).

Despre ce înseamnă cînd desfașă copilul. Cap. 119 (glava. 144).

Despre ce înseamnă întoarcerea cînd întorc copilul spre apus. Cap. 120 (glava. 145).

Despre maslu și ungere. Cap. 121 (glava. 146).

Pentru ce se botează în numele sfintei treimi. Cap. 122 (glava 147).

Περὶ τὰ σταυρώματα τοῦ παιδίου τί δὴλουν; καὶ ἡ κουρά καὶ τὰ νέα φορέματα, ὅπου φορένει. K ε φ. ρκγ-ον.

Περὶ τῶν βαπτιζομένων, ὅτι νὰ χρίσουν αὐτοὺς τὸ ἅγιον καὶ μέγα μῦρον· καὶ ἡ κολυμβήθρα τί εἰκονίζει; καὶ πότε νὰ βαπτίζεται τὸ παιδίον; K ε φ. ρκδ-ον.

Περὶ νηπίων ἐὰν εἶναι ἀμφιβολία εἰς αὐτά, ὅτι ἐβαπτίσθησαν ἢ οὐχί. K ε φ. ρκε-ον.

Περὶ παιδίου ἐὰν εὐρίσκεται εἰς τέλος νὰ ἀπεθάνῃ, καὶ ὁ ἱερεὺς βαπτίσῃ αὐτό, νὰ μὴ δὲν φθάσῃ νὰ εἰπῇ τοὺς ἀφορκισμούς, οὐδὲ τὰς εὐχάς. K ε φ. ρκς-ον.

Περὶ ἱερέων ὅπου βαπτίζουν παιδιά τῶν ἀγαρηνῶν ἢ δεχθοῦν αὐτοὺς διὰ ἀναδόχους ἢ λάβωσι θυσίαν αἱρετικοῦ· καὶ περὶ ἀνιερέων ὅπου νὰ βαπτίσουν παιδιά. K ε φ. ρκζ-ον.

Ὅτι ἐξ ἀνάγκης βαπτίζει καὶ κοσμικός· καὶ περὶ τῶν παιδίων τῶν χριστιανῶν, ὅπου ἀπεθάνουν ἀβάπτιστα, ποῦ ὑπαγένουν; K ε φ. ρκη-ον.

Περὶ ἱερέων, ἀνέναι καὶ βαπτίζῃ τὸ παιδίον αὐτοῦ ὡς ἂν ἱερεὺς· καὶ ἐὰν εὐλογῇ τὸν γάμον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. K ε φ. ρκθ-ον.

Περὶ ἱερέων, ἀφ' οὗ φάγη, δὲν βαπτίζῃ, μόνον πρὸ τῆς θείας λειτουργίας, οὐδὲ τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ δὲν βαπτίζῃ. K ε φ. ρλ-ον.

Περὶ ἱερέως, ὅτι νὰ μὴ δὲν βαπτίζῃ μέσα εἰς τὸ σπήτην· καὶ περὶ παιδίου, ἐὰν ἀποθάνῃ ἀβάπτιστον ἀπὸ ἀμελείας τοῦ ἱερέως ἢ τῶν γονέων. K ε φ. ρλα-ον.

Περὶ ποῖα ἁμαρτήματα συγχωροῦνται μετὰ τὸν θάνατον διὰ τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν εὐχῶν καὶ τῶν ἐλεημοσυνῶν, ὅπου γίνεται διὰ τοὺς ἀπεθαμένους. K ε φ. ρלב-ον.

Ὅτι οὐ μόνον εἰς τοὺς ἀπεθαμένους εἶναι ὠφείλεια καὶ ἄφεσις ἁμαρτιῶν αἱ θεῖαι λειτουργίαι, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ζωντανούς. K ε φ. ρλγ-ον.

Περὶ τῶν διδομένων λειτουργιῶν τῶν ἱερέων διὰ τὰ σαραντάρια διὰ ζωντανούς καὶ διὰ ἀπεθαμένους. K ε φ. ρλδ-ον.

Pentru crucile copilului ce înseamnă și tunderea și scutecele noi ce le îmbracă. Cap. 123 (glava. 148).

Despre cei ce se botează să-i ungă cu sfântul și marele mir; și cristelnița ce închipuiește? Și când să se boteze copilul. Cap. 124 (glava. 149).

Despre copii dacă este îndoială, că s-au botezat sau nu. Cap. 125 (glava. 158).

Despre copilul care se află pe moarte și preotul îl botează și nu apucă să spună lepădările nici rugăciunile Cap. 126 (glava. 151).

Despre preoții care botează copii de agareni sau îi iau de nași sau primesc jertfă dela eretici; și despre preoții care botează copii. Cap. 127 (glava. 152).

Că de nevoie botează și un mirean; și despre copiii creștinilor care mor nebotezați, unde merg? Cap. 128 (glava. 153).

Despre preoți, dacă-și botează copilul ca preot; și dacă binecuvîntează nunta fiului său. Cap. 129 (glava. 155).

Despre preoți după ce au mâncat, să nu boteze, ci numai înaintea dumnezeștii liturghii, nici în postul cel mare să nu boteze. Cap. 130 (glava. 156).

Despre preotul, ca să nu boteze în casă; și despre copilul dacă moare nebotezat din negligența preotului sau a părinților. Cap. 131 (glava. 157).

Despre care păcate sînt iertate după moarte prin liturghii și rugăciuni și milostenii, care se fac pentru cei morți. Cap. 132 (glava. 158).

Că nu numai celor morți sînt de folos și iertare de păcate dumnezeștile liturghii, ci și celor vii. Cap. 133 (glava. 159).

Despre liturghiile ce se dau preoților ca sărindare pentru cei vii și pentru cei morți. Cap. 134 (glava. 160).

Περὶ τὸ τί εἶναι αἱ μερίδαι; καὶ ἐὰν ἔναι εὐλογον νὰ προσφέρονται διὰ γυναῖκες ὅπου νὰ ἔχουν ἄνδρας αἰρετικούς ἢ ἄσεβεῖς. K ε φ. ρλε-ον.

Διὰ τί αἰτίαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνθρώπου κάμνουν αὐτοῦ μνημόσυνα εἰς τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ εἰς τὰς ἐννέα καὶ εἰς τὰς σαράντα καὶ πότε ἐμποδίζονται νὰ μὴν γίνονται; K ε φ. ρλς-ον.

Περὶ ἱερέως ὅπου νὰ τοῦ χυθοῦν τὰ ἅγια, ὅταν λειτουργῇ, ἢ τοῦ πέσῃ ὁ ἀστήρ. K ε φ. ρλζ-ον.

Περὶ τιμίων δώρων ἐὰν ἀφανισθῶσιν. K ε φ. ρλη-ον.

Ὅτι ὁ ἱερεὺς νὰ ἔχῃ χωνευτήριον εἰς τὸ ἅγιον βῆμα· καὶ λαικοὶ εἰς αὐτὸ δὲν ἐμβαίνωσι.

K ε φ. ρλθ-ον.

Περὶ τοῦ ἀντιδώρου διὰ τί τὸ λαμβάνουσιν οἱ χριστιανοί; Καὶ ὅτι ὅταν εὐρίσκωνται μετὰ τῶν αὐτῶν γυναικῶν, νὰ μὴ δὲν τὸ λαμβάνουν, οὐδὲ εἰκόνας νὰ ἀσπάζωνται. K ε φ. ρμ-ον.

Περὶ τοῦ ἔχοντος ἔχθραν νὰ μὴ δεχθῇς τὰ πρόσφορα αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ τὸν ἐμεταλάβῃς· καὶ ἐὰν ἀποθάνῃ τινὰς χωρὶς συγχώρησιν. K ε φ. ρμα-ον.

Περὶ λαϊκῶν ὅπου δὲν προσκαρτερῶσιν ἕως τέλους νὰ τελειωθῇ ἡ ἀκολουθία.

K ε φ. ρμβ-ον.

Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ μεταλάβῃ, ὅτι νὰ μὴ δὲν συνευρεθῇ μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἢ ἐὰν καὶ τύχῃ καὶ ὄνειρασθῇ· καὶ ἀφ' οὗ μεταλάβῃ, ἐὰν ξεράσῃ· καὶ ποίαις ἡμέραις τῆς ἐβδομάδος νὰ φυλάσσεται ἀπὸ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα. K ε φ. ρμγ-ον.

Περὶ γυναικῶν μεμνηστευμένων, ἐν ᾧ καὶ περὶ μνηστείας καὶ ὅτι ἡ μνηστεία ἐναι μνήμη καὶ ἐπαγγελία τῶν μελλόντων γάμων. K ε φ. ρμδ-ον.

Περὶ μνηστείας ὅτι νὰ ἐναι τὸ ἀρσενικὸν χρόνων δεκατεσσάρων καὶ τὸ θηλυκὸν δώδεκα.

K ε φ. ρμε-ον.

Περὶ νέου ὅπου νὰ ἀρράβωνιασθῇ καὶ ἀπεθάνῃ, ἂν δύναται ὁ ἀδελφός του νὰ τὴν ἐπάρῃ.

K ε φ. ρμς-ον

Despre ce sînt prescurile și dacă se cuvine să fie aduse de femei care au bărbați eretici sau fără de Dumnezeu. Cap. 135 (glava. 161).

Pentru ce pricină după moartea omului îi fac pomeniri la trei zile și la nouă zile și la patruzeci și cînd sînt oprite să nu se facă. Cap. 136 (glava. 162).

Despre preotul căruia i se varsă sfintele, cînd liturghisește sau îi cade steaua. Cap. 137 (glava. 164).

Despre sfintele daruri dacă vor fi dispărut. Cap. 138 (glava. 165).

Că preotul să aibă loc de spălat în sfîntul altar; și mirenii să nu intre în el. Cap. 139 (glava. 165).

Despre anaforă, de ce o iau creștinii? Și că atunci cînd se află cu femeile lor, să nu o ia, nici icoane să nu sărute. Cap. 140 (glava. 166).

Despre cel ce ține dușmănie, să nu primești prinoasele lui, nici să nu-l împărtășești; și dacă a murit cineva fără iertare. Cap. 141 (glava. 168).

Despre mirenii care nu așteaptă pînă la capăt să se sfîrșească slujba. Cap. 142 (glava. 169)

Despre cel ce voiește să se pricestuiască, ca să nu se afle cu femeia lui, sau de se va întîmpla și va fi visat; și după ce s-a pricestuit, dacă a vărsat; și în care zile din săptămîină să se păzească de femeia sa. Cap. 143 (glava. 170 și 171).

Despre femeile logodite, precum și despre logodnă și că logodna este simbol și făgăduință a nunților ce au să fie. Cap. 144 (glava. 172).

Despre logodnă ca să fie partea bărbătească de ani paisprezece și cea femeiască de doisprezece. Cap. 145 (glava. 173).

Despre tînărul care se va fi logodit și a murit, dacă fratele său poate să o ia. Cap. 146 (glava. 174).

Ὅτι μία νέα ἔλαβεν εὐχὴν μνηστείας μετὰ τινος Ἰωάννην καὶ ἐζήτησε, διατὶ ἦτον ἀνήβη, νὰ χωρισθῇ ἐξ αὐτοῦ. K ε φ. ρμζ-ον.

Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ ἱερωθῇ καὶ ἀποθάνῃ ἡ ἀρράβωνιαστική του· καὶ ἐὰν ἦτον ἡ μνηστεία ἔξω τοῦ νόμου. K ε φ. ρμη-ον.

Περὶ ἀρράβωνων μνηστείας ὅπου νὰ δεχθοῦν, καὶ μετανοήσῃ τὸ ἐν μέρος· καὶ ἐὰν ἀποθάνῃ τινὰς ἀπὸ τοὺς ἀρράβωνιασμένους· καὶ περὶ φιλήματος. K ε φ. ρμθ-ον.

Ἀπὸ πόσαις αἰτίαις χωρίζουν τοὺς ἀρράβωνιασμένους. K ε φ. ρν-ον.

Περὶ τῶν βαθμῶν τῶν γάμων, οἱ ὅποιοι διαλαμβάνουν, εἰς πόσους γίνονται τὰ συνοικέσια καὶ εἰς πόσους δὲν γίνονται. K ε φ. ρνα-ον.

Διαίρεσις συγγενείας καὶ περὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας. K ε φ. ρνβ-ον.

Περὶ τοῦ ἐξ αἵματος ἐβδόμου βαθμοῦ, ὅπως νὰ μὴ δὲν γίνεται. K ε φ. ρνγ-ον.

Περὶ τοῦ ἐξ αἵματος ὀγδόου βαθμοῦ, ὅτι γίνεται. K ε φ. ρνδ-ον.

Περὶ τῶν ἐξαγχιστείας καὶ ὅτι ἐξαγχιστεία λέγεται συγγένεια ἀπὸ συμπενθερίου.

K ε φ. ρνε-ον.

Περὶ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, ὅτι εἰς τρία λέγεται καὶ χωρίζει καὶ περὶ τριγενείας. K ε φ. ρνς-ον.

Περὶ υἱοθεσίας καὶ περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. K ε φ. ρνζ-ον.

Περὶ δύο παιδίων, ὅπου νὰ δεχθῇ τινὰς ἀπὸ ἁγίου βάπτισμα, ἐὰν ἔρχονται εἰς γάμον, καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα τοῦ βαπτίσματος. K ε φ. ρνη-ον.

Περὶ ἐλευθερωμένου σκλάβου, ὅτι δὲν πέρνη τὴν κύραν του οὐδὲ ὑποχείριοι τὰς γυναῖκας τῶν αὐτῶν αὐθεντῶν. K ε φ. ρνθ-ον.

Ὅτι εἰς τοὺς γάμους νὰ ἐμβλέπωμεν τὸ εὐπρεπὲς καὶ ἐὰν πορνεύσῃ τινὰς γυναῖκα, δὲν ἐπέρνη τὴν μητρυιάν της. K ε φ. ρξ-ον.

Τὰ τῶν γάμων γράμματα, ἦτοι τὰ σχέδη. K ε φ. ρξα-ον.

Că o tânără a luat rugăciune de logodnă cu un oarecare Ioan și a cerut, pentru că era mică, să se despărtească de el. Cap. 147 (glava. 175).

Despre cel ce vrea să se sfințească și a murit logodnica lui și dacă logodna a fost în afară de lege. Cap. 148 (glava. 176).

Despre arvunile logodnei care se primesc și o parte se răzgîndește; și dacă a murit cineva din cei logodiți; și despre sărutare. Cap. 149 (glava. 177).

Cîte vini despart pe cei logodiți. Cap. 150 (glava. 178).

Despre spițele nunților care arată în cîte se fac căsătoriile și în cîte nu se fac. Cap. 151 (glava. 189).

Împărțirea înrudirii și despre înrudirea de sînge. Cap. 152 (glava. 190).

Despre a șaptea spiță de sînge, ca să nu se facă. Cap. 153 (glava. 191).

Despre a opta spiță de sînge, că se face. Cap. 154 (glava. 192).

Despre înrudirea din încuscrire. Cap. 155 (glava. 193).

Despre numele unchiului, că se spune și se împarte în trei și despre trei neamuri Cap. 156 (glava. 194).

Despre înfiere și despre sfîntul botez. Cap. 157 (glava. 195).

Despre doi copii pe care îi va boteza cineva, dacă se pot cununa și alte de trebuință în legătură cu botezul. Cap. 158 (glava. 196).

Despre robul slobozit, că nu ia pe stăpîna lui, nici cei supuși pe femeile stăpînilor lor. Cap. 159 (glava. 197).

Că la nunți să avem în vedere ce se cade și dacă curvește cineva cu o femeie, să nu ia pe mama ei vitregă. Cap. 160 (glava. 198).

Scrisorile nunților, adică proiectele. Cap. 161.

- Ὅτι τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ δὲν γίνεται καμία ὑπόθεσις γάμου. K ε φ. ρξβ-ον.
 Περὶ πρώτου γάμου καὶ τὸ τί εἶναι γάμος; καὶ περὶ ἐννόμων γάμων. K ε φ. ρξγ-ον.
 Περὶ τῶν συμφωνιῶν τῶν γενομένων εἰς γάμον, μὴ γενομένης ἱερολογίας. K ε φ. ρξδ-ον.
 Περὶ πῶς καλεῖται ὁ πρῶτος γάμος, ὁ δεύτερος, ὁ τρίτος καὶ περὶ τοῦ κανόνος τῶν διγάμων, τῶν τριγάμων καὶ τῶν τετραγάμων. K ε φ. ρξε-ον.
 Περὶ διαφορᾶς παιδιῶν, ποῖα λέγονται γνησία καὶ ποῖα φυσικὰ καὶ ποῖα νόθα καὶ ποῖα σκότια; K ε φ. ρξς-ον.
 Περὶ παρανόμου γάμου καὶ τοῦ κανόνος αὐτοῦ καὶ περὶ τοῦ ἔχοντος παλακίδα K ε φ. ρξζ-ον.
 Περὶ τοῦ εὐλογηθέντος τρεῖς γάμους καὶ ἡ μία ἐκ τῶν τριῶν γυναικῶν εὐρέθη παράνομος. K ε φ. ρξη-ον.
 Περὶ ἀδελφοπιτίας ὅπως νὰ μὴ δὲν γίνεται. K ε φ. ρξθ-ον.
 Κατάκρισις ἐντεθεῖα εἰς τοὺς χωρίζοντας τὰ ἀδρόγυνα χωρὶς αἰτίαν εὐλογον· καὶ περὶ ῥεπουδίου τί δηλοῖ; K ε φ. ρο-ον.
 Περὶ χωρίσεως γάμου καὶ αἱ αἰτίαι τῆς γυναικός, ὅπου τὴν ἐχωρίζεται ὁ ἄνδρας τῆς καὶ κερδαίνει τὴν προῖκαν αὐτῆς. K ε φ. ροα-ον.
 Αἱ αἰτίαι τοῦ ἀνδρός, ὅπου τὸν ἐχωρίζεται ἡ γυναῖκα του καὶ πέρνει τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ τὰ χαρίσματα, ὅπου τῆς ἔδωκε διὰ τοὺς γάμους. K ε φ. ροβ-ον.
 Λύσις γάμου, ὅταν ὁ ἄνδρας δὲν εὐρίσκεται σαρκικῶς μετὰ τῆς γυναικός αὐτοῦ. K ε φ. ρογ-ον.
 Λύσις γάμου, ὅταν ὁ ἄνδρας δὲν εὖρη τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρθένον. K ε φ. ροδ-ον.
 Λύσις γάμου, ὅταν γένῃ τινὰς καλόγηρος καὶ ἡ γυναῖκα του ὑπανδρεθῇ καὶ αὐτὸς μετὰ καιρὸν νὰ θέλῃ νὰ γένῃ ἀρχιερεὺς. K ε φ. ροε-ον.
 Περὶ γυναικὸς ἐὰν δεῖρῃ τὸν ἄνδραν αὐτῆς, νὰ χωρίζεται. K ε φ. ρος-ον.

- Că în sfântul și marele post nu se face nici o tocmeală de nuntă. Cap. 162 (glava. 202).
 Despre nunta cea dintii și ce este nunta? Și despre nunțile legale. Cap. 163 (glava. 203).
 Despre învoielile ce se fac la nuntă, fără să se facă slujbă bisericească. Cap. 164 (glava. 204).
 Despre cum se cheamă nunta cea dintii, a doua, a treia și despre canonul celor cu două nunți, cu trei și cu patru. Cap. 165. (glava. 205).
 Despre deosebirea copiilor, care se cheamă drepti, care naturali, care nelegitimi și care întunecați? Cap. 166 (glava. 207).
 Despre nunta afară de lege și despre canonul ei și despre cel ce are țiitoare. Cap. 167 (glava. 208).
 Despre cele ce s-a cununat de trei ori și una din cele trei femei s-a aflat în afară de lege. Cap. 168 (glava. 209).
 Despre înfrățire, ca să nu se facă. Cap. 169 (glava. 210).
 Osîndă pusă asupra celor ce despart bărbatul de femeie fără cauză binecuvîntată; și despre cartea de despărțenie ce arată? Cap. 170 (glava. 213).
 Despre despărțirea nunții și vinile femeii care o despart de bărbatul ei și el cîștigă zestrea ei. Cap. 171 (glava. 214).
 Vinile bărbatului de care se desparte femeia lui și ia zestrea ei și darurile pe care i le-a dat la nuntă. Cap. 172 (glava. 216).
 Desfacerea nunții cînd bărbatul nu se află trupește cu femeia lui. Cap. 173 (glava. 217).
 Desfacerea nunții cînd bărbatul nu a găsit fecioară pe femeia lui. Cap. 174 (glava. 218).
 Desfacerea nunții cînd cineva s-a făcut călugăr și femeia lui s-a măritat și acela după un timp vrea să devină arhiereu. Cap. 175 (glava. 219).
 Despre femeie dacă își bate bărbatul, să se despartă. Cap. 176 (glava. 220).

Περὶ ἀνδρὸς ἐὰν ἔναι κλέπτης, χωρίζεται αὐτὸν ἢ γυναῖκά του.	Κ ε φ. ροζ-ον
Περὶ αἰχμαλώτου ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, ὅτι χωρίζεται.	Κ ε φ. ροη-ον.
Περὶ γυναικὸς, ὅπου νὰ γένῃ σκλάβα καὶ τὴν ἐμιάνουν, νὰ μὴ δὲν χωρίζεται ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.	Κ ε φ. ροθ-ον.
Περὶ ἀνδρὸς, ὅπου νὰ διώξῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὴν μοιχεύουν.	Κ ε φ. ρπ-ον.
Περὶ λωβοῦ ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, χωρίζεται.	Κ ε φ. ρπα-ον.
Περὶ συγγενείας τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ὅτι χωρίζεται.	Κ ε φ. ρπβ-ον.
Περὶ συγγενείας τῆς υἱοθεσίας, ὅτι χωρίζεται.	Κ ε φ. ρπγ-ον.
Περὶ παρανόμου γάμου ὅτι χωρίζεται..	Κ ε φ. ρπδ-ον.
Περὶ τετραγαμίας ὅτι χωρίζεται.	Κ ε φ. ρπε-ον.
Περὶ ἀνήβου γάμου ὅτι χωρίζεται.	Κ ε φ. ρπς-ον.
Περὶ ἀνδρὸς, ὅπου νὰ εὐρίσκεται μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εἰς τὴν παράφυσιν, ὅτι χωρίζεται καὶ περὶ τοῦ κανόνος αὐτοῦ.	Κ ε φ. ρπζ-ον..
Περὶ ἀνδρογύνου, ὅπου νὰ εἶναι τὸ ἓνα πρόσωπον αἱρετικόν, χωρίζεται.	Κ ε φ. ρπη-ον
Περὶ ἀνδρὸς, ὅπου ἔχει γυναῖκα δαιμονιζομένη καὶ θέλει νὰ χωρισθῇ.	Κ ε φ. ρπθ-ον.
Περὶ τοῦ πάθους τῶν σεληνιαζομένων πῶς κρίνεται τὴν σήμερον εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν μεγάλην.	Κ ε φ. ρϛ'.
Ἐὰν μισεύσῃ τινὰς καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ ἐκεῖ νὰ λάβῃ παλακίδα ἢ νὰ μὴ δὲν στείλῃ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἔξοδον τῆς αὐτῆς ζωῆς, νὰ χωρίζεται.	Κ ε φ. ρϜά.
Περὶ γυναικὸς, ὅπου νὰ μισεύσῃ ὁ ἀνδρας της, ἢ γένῃ σκλάβος ἢ ὑπάγῃ εἰς ἐστρατεία καὶ γένῃ ἀφανής· καὶ αὐτὴ θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ;	Κ ε φ. ρϜβ'.
Περὶ ἐκείνου ὅπου νὰ χωρισθῇ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀπὸ αἰτίαν ἄλλης γυναικὸς.	Κ ε φ. ρϜγ'.
Περὶ τοῦ συνευρεθέντος μετὰ τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ καὶ περὶ τοῦ κανόνος τούτου.	Κ ε φ. ρϜδ'.

- Despre bărbat de este fur, femeia lui se desparte de dînsul Cap. 177 (glava. 221).
- Despre bărbatul ajuns rob sau femeia, că se desparte. Cap. 178 (glava. 222).
- Despre femeia care a juns roabă și o pîngăresc, să nu fie despărțită de bărbatul ei. Cap. 179 (glava. 223).
- Despre bărbatul care și-a gonit femeia și-o pîngăresc. Cap. 180 (glava. 224).
- Despre bărbat lepros ori femeie; se desparte Cap. 189 (gl. 225).
- Despre rudenia sfîntului botez, că se desparte. Cap. 182 (glava. 226).
- Despre rudenia înfierii că se desparte. Cap. 183 (glava. 227).
- Despre nunta nelegală că se desparte. Cap. 184 (glava. 228).
- Despre căsătoria de a patra oară că se desparte. Cap. 185 (glava. 229).
- Despre nunta nevrîstnicilor, că se desparte. Cap. 186 (glava. 230).
- Despre bărbatul care se află cu femeia în afară de fire, că se despart, și despre canonul lui. Cap. 187 (glava. 231).
- Despre soții dintre care o persoană să fie eretică, se desparte Cap. 188 (glava. 232).
- Despre bărbatul care are femeie îndrăcită și vrea să se despartă Cap. 189 (glava. 233).
- Despre patima lunaticilor, cum se judecă în ziua de azi în adevărata marea biserică. Cap. 190 (glava. 234).
- Dacă pleacă cineva și se duce în alt loc și ia țiitoare și nu trimite femeii lui de cheltuială pentru viața ei, să se despartă. Cap. 191 (glava. 235).
- Despre femeia, al cărui bărbat a plecat sau a ajuns rob sau pleacă la oaste și a dispărut și ea vrea să se mărite. Cap. 192 (glava. 236).
- Despre cela care s-a despărțit de femeia lui din vina altei femei, Cap. 193 (glava. 239).
- Despre cel care s-a găsit cu soacră-sa și canonul acestuia. Cap. 194.

- Περὶ μοιχείας καὶ τοῦ κανόνος αὐτῆς. Κ ε φ. ρ⁹ε'.
- Περὶ ἀνδρὸς ἐὰν εὖρη τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ μοιχεύεται καὶ σκοτώσῃ αὐτὴν καὶ τὸν μοιχόν, ἢ τὴν ἐσκοτώσῃ χωρὶς αἰτίας ἢ στανικός του. Κ ε φ. ρ⁹ς'.
- Περὶ τοῦ λαβόντος θάνατον θεληματικῶς, ἢ ἄνδρας, ἢ γυναῖκα. Κ ε φ. ρ⁹ζ'.
- Περὶ γυναικὸς παρθένου, ἐὰν βιάσῃ τινὰς καὶ φθείρῃ αὐτήν, ἢ καὶ θεληματικῶς αὐτῆς. Κ ε φ. ρ⁹η'.
- Περὶ παιδοφθορίας θηλυκῶν· καὶ ὁ κανὼν τοῦ ἀνδρός. Κ ε φ. ρ⁹θ'.
- Περὶ καλογραίας ἐὰν δυναστευθῇ ἢ κοπέλα παρὰ τοῦ αὐθεντός της, ἢ ἄλλη γυναῖκα ὑπὸ τινος ἀνδρός. Κ ε φ. σ'.
- Περὶ γυναικὸς ὅπου νὰ χηρεύσῃ καὶ ὑπανδρευθῇ, ὅτι δὲν ἐπέρνη ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρός αὐτῆς, εἰ μὴ ἐκ τῶν παιδίων ἂν ἀποθάνουν· ὁμοίως καὶ ὁ ἄνδρας. Κ ε φ. σα'.
- Περὶ γυναικὸς, ὅπου νὰ χηρεύσῃ καὶ θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ. Κ ε φ. σβ'.
- Περὶ γυναικὸς ὑπανδρεμένης ὅπου νὰ ἔχῃ ῥοῦχα καὶ νὰ μὴ δὲν δείξῃ ποῦ τὰ ἡῦρε. Κ ε φ. σγ'.
- Περὶ γυναικὸς, ὅπου νὰ χηρεύσῃ καὶ δὲν ὑπανδρευθῇ, τί ἐπέρνει ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρός αὐτῆς; ὁμοίως καὶ ὁ ἄνδρας. Κ ε φ. σδ'.
- Περὶ προικὸς τετιμένης καὶ ἀδιατιμήτου καὶ περὶ ἐξωπροίκων. Κ ε φ. σε'.
- Ὅτι ἡ γυναῖκα προτιμᾶται παντὸς δανειστοῦ, καὶ ἐὰν ἔμβῃ ἐγγυήτρια διὰ τὸν ἄνδραν αὐτῆς. Κ ε φ. σς-ο-ν.
- Περὶ ἀνδρός, ὅπου νὰ κάμῃ ἐξοδὸν εἰς τὴν ἀσθένειαν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν θάνατον. Κ ε φ. σζ'.
- Περὶ προτιμήσεως προικὸς πρώτης καὶ δευτέρας. Κ ε φ. ση-ον.

Despre precurvie și canonul ei. Cap. 195 (glava. 240).

Despre bărbat, dacă a aflat că femeia lui curvește și a ucis-o pe ea și pe curvar sau a ucis-o fără vină sau fără voie. Cap. 196 (glava. 241).

Despre cel ce și-a făcut moarte din voia lui, sau bărbat sau femeie. Cap. 197 (glava. 250).

Despre femeia fecioară, dacă a siluit-o cineva și a stricat-o sau și cu voia ei. Cap. 198 (glava. 251).

Despre stricarea fetelor, și canonul bărbatului. Cap. 199 (glava. 255).

Despre călugărița care a fost siluită, sau roaba de stăpînul său sau altă femeie de vreun alt bărbat. Cap. 200 (glava. 256).

Despre femeia care a rămas văduvă și s-a măritat, că să nu ia din lucrurile bărbatului ei, decît din ale copiilor, dacă au murit; de asemenea și bărbatul. Cap. 201 (glava. 262).

Despre femeia care a rămas văduvă și vrea să se mărite în același an. Cap. 202 (glava. 261).

Despre femeia măritată care să aibă haine și nu arată de unde le-a aflat. Cap. 203 (glava. 263).

Despre femeia care a rămas văduvă și nu s-a măritat, ce ia din lucrurile bărbatului ei; de asemenea și bărbatul. Cap. 204 (glava. 264).

Despre zestrea prețuită și neprețuită și despre exoprică. Cap. 205 (glava. 265).

Că femeia se protimisește față de orice creditor, și dacă a intrat chezașă pentru bărbatul ei. Cap. 206 (glava. 266).

Despre bărbatul care face cheltuială la boala femeii lui și la moarte. Cap. 207 (glava. 267).

Despre protimisirea zestreii întâia și a doua. Cap. 208 (glava. 268).

- Περὶ συμφώνου ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς καὶ περὶ δωρεᾶς, ὅπου νὰ γένῃ ἀνάμεσόν τους.
Κ ε φ. σθ'.
- Περὶ προγαμιαίων δωρεῶν.
Κ ε φ. σι-ον.
- Περὶ δωρεῶν καὶ ἀνατροπῆς δωρεῶν.
Κ ε φ. σια-ον.
- Περὶ ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, ἐὰν χηρεύσουν καὶ ἀφίσουν παιδίον καὶ τὸ παιδίον ἀπεθάνῃ, ἢ καὶ ἐὰν δὲν κάμουν καὶ ἀπεθάνῃ ὁ ἀνδρας ἢ ἡ γυναῖκα χωρὶς παιδίου, πῶς νὰ ἡμοιρασθοῦν τὰ ροῦχα αὐτῶν.
Κ ε φ. σιβ-ον.
- Περὶ προτιμήσεως κληρονομίας καὶ περὶ πάππου, ἐὰν ἀφίσῃ υἱὸν καὶ ἐγγόνους, πῶς κληρονομοῦσιν αὐτόν.
Κ ε φ. σιγ-ον.
- Περὶ τοῦ ἀποθανόντος χωρὶς διαθήκης, ἢ ὁ ἀνδρας ἢ ἡ γυναῖκα, καὶ δὲν ἔχει παιδία, μόνον γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς, ποῖοι κληρονομοῦσιν αὐτόν;
Κ ε φ. σιδ-ον.
- Περὶ τοῦ ἀποθανόντος, ὅπου ἔχει ἀδελφὸν ἀπὸ δύο μητέρες καὶ ἀνεψιούς, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ παιδία, ὅπου νὰ ἦτον μετὰ τὸν πατέραν τους ἀπὸ ἓναν πατέρα καὶ μίαν μητέρα, ποῖοι κληρονομοῦσιν αὐτόν;
Κ ε φ. σιε-ον.
- Περὶ τοῦ ἀποθανόντος ἐὰν δὲν ἔχῃ ἀδελφοὺς ἢ ἀνεψιούς, ποῖοι κληρονομοῦσιν αὐτόν¹⁾;
Κ ε φ. σις-ον.
- Περὶ συνεισφορᾶς, ἡγουν ἐὰν ἔδωκεν ὁ πατήρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ προῖκα καὶ ἔκαμαν νὰ μὴ δὲν ἐπάρῃ πλέον ἀπὸ τὰ πράγματα αὐτοῦ.
Κ ε φ. σιζ-ον.
- Περὶ ποῖα παιδία λέγονται αὐτεξούσια καὶ ποῖα ὑπεξούσια;
Κ ε φ. σιη-ον.
- Περὶ συνεισφορᾶς υἱῶν καὶ θυγατέρων, ὅπου ἐπῆραν ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ πατρὸς των τὸ μερτικόν τους καί, ἀποθανόντος αὐτοῦ, πάλιν θέλουν ὅτι νὰ λάβουν.
Κ ε φ. σιθ-ον.
- Περὶ τοῦ ἔχοντος νὰ λάβῃ τὴν κληρονομίαν, ἕως πόσους χρόνους νὰ ἀκούεται; καὶ περὶ χρέους ἕως πότε νὰ ζητεῖται;
Κ ε φ. σκ-ον.
- Περὶ φαλκιδίου.
Κ ε φ. σκα-ον.

Despre învoiala dintre bărbat și femeie și despre darurile care s-au făcut între ei. Cap. 209 (glava. 269).

Despre darurile dinaintea nunții. Cap. 210 (glava. 270).

Despre daruri și întoarcerea lor. Cap. 211 (glava. 271).

Despre bărbați și femei dacă văduvesc și lasă copil și copilul a murit, sau și dacă n-au făcut și a murit bărbatul sau femeia fără copil, cum să se împărțească hainele lor? Cap. 212 (glava. 272).

Despre protimisirea moștenirii și despre bunic dacă a lăsat fiu și nepot, cum îl moștenesc? Cap. 213 (glava. 273).

Despre cel ce a murit fără diată, fie bărbat sau femeie, și n-are copii, ci numai părinți, și frați și surori, care-l moștenesc? Cap. 214 (glava. 274).

Despre cel ce a murit care are frate de la două mame, și nepoți, copii de ai fratelui său, care au fost cu tatăl lor de la un tată și dela o mamă, cine-l moștenesc pe el? Cap. 215 (glava 275).

Despre cel ce a murit, dacă n-are frați și nepoți, care îi moștenesc pe el? Cap. 216 (glava. 276).

Despre sinisfora, adică dacă a dat tatăl fetei sale zestre și au făcut să nu mai ia nimic din lucrurile lui. Cap. 217 (glava. 277).

Despre care copii se cheamă vîstnici și care nevîstnici? Cap. 218 (glava. 278).

Despre sinisforaua feciorilor și a fetelor care și-au luat partea lor din lucrurile tatălui și, dînsul murind, iarăși voiesc să ia ceva. Cap. 219 (glava. 279).

Despre cel ce are să ia moștenire pînă în cîți ani să fie ascultat? Și despre datorie pînă cînd să fie cerută. Cap. 220 (glava. 280).

Despre falchidiu. Cap. 221 (gl. 282).

¹⁾ αὐτούς în ms.

Περὶ παιδίων ὅπως νὰ τιμῶσι τοὺς αὐτῶν γονεῖς.	Κ ε φ. σκβ-ον.
Αἱ αἰτίαι, ὅπου κάμνουσιν οἱ γονεῖς τὰ παιδία αὐτῶν ἀπόκληρα ἀπὸ τὰ πράγματα αὐτῶν· καὶ περὶ υἱοῦ ἐὰν ὑπανδρευθῇ χωρὶς θέλημα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.	Κ ε φ. σκγ-ον.
Περὶ διαθήκης καὶ εἰς πόσους χρόνους ἔχει ἄδειαν τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν νὰ κάμνουν διαθήκην, καὶ πόσοι μάρτυρες νὰ εἶναι; καὶ περὶ ἀδελφῶν ἐὰν ἔχωσι τὰ πράγματα αὐτῶν ἀμοίραστα· καὶ περὶ κωδικέλλου.	Κ ε φ. σκδ'.
Περὶ διαθήκης ὑπεξουσιῶν καὶ περὶ λεγάτου.	Κ ε φ. σκέ.
Περὶ ἐπιτρόπων καὶ τῆς ἡλικίας τῶν ἀνήβων καὶ τῶν ἀφηλίκων.	Κ ε φ. σκς'.
Περὶ καταθήκης.	Κ ε φ. σκζ'.
Περὶ ἀποφάσεως αἵρετῶν κριτῶν.	Κ ε φ. σκη'.
Περὶ συμφόνων.	Κ ε φ. σκθ'.
Περὶ δύο συντρόφων, ἐὰν ὁ ἓνας ἐκ τοὺς δύο λάβῃ σύντροπον χωρὶς τὴν βουλὴν τοῦ ἄλλου.	Κ ε φ. σλ'.
Περὶ ὄρκου.	Κ ε φ. σλα'.
Περὶ παιδίων ἵνα τρέφωσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν.	Κ ε φ. σλβ.
Περὶ γεωργοῦ ἐὰν ἐργάσῃ χωράφι χωρὶς θέλημα.	Κ ε φ. σλγ'.
Περὶ τοῦ λαβόντος βοῦδιον εἰς ἐργασίαν καὶ ἀπεθάνῃ.	Κ ε φ. σλδ'.
Περὶ τοῦ λαβόντος ἄλογον μετὰ ἀγωγίου καὶ φορτώσῃ βαρέως.	Κ ε φ. σλε'.
Περὶ τοῦ λαβόντος ἀμπέλιον ἢ χωράφιον μεσιακὸν καὶ περὶ ἐκείνου ὅπου κάμῃ ἔξοδον εἰς ξένον πρᾶγμα.	Κ ε φ. σλς'.
Περὶ τοῦ τῆς ἡμέρας διαστήματος καὶ περὶ τοῦ θείου πάσχα, ἕως ποῦ ἀναβαίνει καὶ καταβαίνει· καὶ περὶ τῆς νηστείας τῶν ἁγίων ἀποστόλων, πόσαι ἡμέραι εἰσὶν;	Κ ε φ. σλζ'.

Despre copii ca să cinstească pe părinții lor, Cap. 222 (glava. 283).

Despre pricinile pentru care părinții dezmoștenesc din lucrurile lor pe copiii lor și despre feciorul care s-a însurat fără voia tatălui său. Cap. 223 (glava. 284).

Despre diată și la câți ani are voie feciorul și fata să facă diată și câți martori să fie? Și despre frați, dacă au lucrurile lor nedespărțite; și despre codicil. Cap. 224 (glava. 285).

Despre diata minorilor și despre legat. Cap. 225 (glava. 286).

Despre epitrop și despre vîrsta nevîrstnicilor și sprevîrstnicilor. Cap. 226 (glava. 287).

Despre depozit. Cap. 227 (glava. 288).

Despre hotărîrea arbitrilor. Cap. 228 (glava. 289).

Despre convenții. Cap. 229 (glava. 290).

Despre doi asociați, dacă unul din cei doi a luat asociat fără voia celuilalt. Cap. 230 (glava. 291).

Despre jurămînt. Cap. 231 (glava. 292).

Despre copii ca să hrănească pe părinții lor. Cap. 232 (glava. 293).

Despre plugari dacă au lucrat vreo țarină fără voie. Cap. 233 (glava. 294).

Despre cel ce a luat un bou la lucru și a murit. Cap. 234 (glava. 295).

Despre cel ce a luat cal cu chirie și l-a încărcat greu. Cap. 235 (glava. 310).

Despre cel ce a luat vie sau țarină în parte și despre cela ce a făcut cheltuială pentru lucru străin. Cap. 236 (glava. 311).

Despre intervalul zilei și despre dumnezeieștile paști, pînă unde urcă și coboară; și despre postul sfinților apostoli, cîte zile sînt? Cap. 237 (glava. 312).

Νομοκάνονον καὶ ὅτι τῶν ἀρχιερέων ἐδόθη νὰ αὐξάνουν καὶ νὰ ὀλιγοστεύουν τὰ ἐπιτίμια· καὶ περὶ τῶν μετανοούντων τοῦ μὴ ἀποστρέφειν αὐτούς. Κ ε φ. σλῆ

Περὶ ἱερέως ἐὰν ἐξαγορεύσῃ χωρὶς θελήσεως τοῦ ἀρχιερέως ἢ τύχῃ ἀνάγκης καὶ καλέσουν αὐτὸν εἰς ἀσθηνῇ καὶ δὲν ὑπάγῃ νὰ τὸν ἐξομολογήσῃ. Κ ε φ. σλθ'.

Ὅτι δίδεται καὶ κοσμικῶν ἱερέων καὶ ἱερομονάχων, νὰ γίνωνται πνευματικοί· καὶ τί λέγεται πνευματικός; Κ ε φ. σμ'.

Περὶ ἀρχιερέως, πῶς κάμνει χρεῖα νὰ περνᾷ καὶ νὰ παραγγέλῃ καὶ νὰ διδάσκῃ ἐκεῖνον ὅποῦ κάμῃ πνευματικόν; Κ ε φ. σμα'.

Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ ἐξομολογηθῇ, ὅτι νὰ ζητῇ πνευματικὸν ἔμπειρον· καὶ ἐὰν ὁ πνευματικὸς ὁμολογήσῃ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἐξομολογουμένου. Κ ε φ. σμβ'.

Περὶ ἀσθενοῦς ὅτι, ἐὰν καὶ ἔφαγε, νὰ μεταλάβῃ· καὶ περὶ τῶν κανονισμένων ὅτι, ἐὰν εἶναι εἰς θάνατον, νὰ μεταλάβουν. Κ ε φ. σμγ'.

Περὶ ἀσθενοῦς ἐὰν ἀποθάνῃ ἀμετάδωτος ἀπὸ ἀμελείας τοῦ ἱερέως ἢ ἄλλου τινός.

Κ ε φ. σμδ'.

Περὶ πόσους χρόνους νὰ ἐξαγορεύωνταν τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκά· καὶ ὅλοι κάμνει χρεῖα νὰ μετανοῶμεν, ἱερωμένοι καὶ λαϊκοί. Κ ε φ. σμε'.

Περὶ ὅσοι ἐξαγορεύονται ἐκ προαιρέσεως, πῶς νὰ κανονίζονται; Κ ε φ. σμδ'.

Περὶ πνευματικοῦ ὅπως νὰ ἔχῃ τόπον ἱερὸν διὰ τοὺς ἐξομολογουμένους· καὶ τί νὰ λέγῃ πρὸς αὐτούς; καὶ περὶ ἐκείνων ὅποῦ στέργονται τὸν κανόνα τους καὶ ὅποῦ δὲν τὸν ἐστέργουν· καὶ νὰ ἐμβλέπῃ τὴν νεότητα καὶ τὸ γῆρας. Κ ε φ. σμζ'.

Περὶ τῶν ἀρνησαμένων τὸν Χριστὸν θεληματικῶς ἢ διὰ βασάνων. Κ ε φ. σμη'.

Nomocanon și că arhierilor li s-a dat să sporească și să micșoreze osînde; și despre cei ce se pocăiesc, să nu-i întoarcă pe ei. Cap. 238 (glava. 317).

Despre preot dacă mărturisește fără voia arhireului sau s-a întîmplat vreo nevoie și-l vor chema la vreun bolnav și nu merge să-l spovedească. Cap. 239 (glava. 318).

Că se dă preoților mireni și ieromonahilor să fie duhovnici; și ce se cheamă duhovnic? Cap. 240 (glava. 319).

Despre arhieru, cum trebuie să ia și să spună și să învețe pe cel ce-l face duhovnoc. Cap. 241.

Despre cel ce voiește să se mărturisească, să ceară un duhovnic cu experiență; și dacă duhovnicul mărturisește păcatul celui ce se spovedește. Cap. 242 (glava. 319).

Despre bolnav că, dacă a mîncat, să se pricestuiască. Și despre cei supuși unor canoane că, dacă sînt pe moarte, să se cuminece. Cap. 243 (glava. 320).

Despre bolnavul care a murit necuminecat din neglijența preotului sau a altuia. Cap. 244.

Despre la cîți ani să se spovedească băieții și fetele; și toți trebuie să se pocăiască, clerici și mireni. Cap. 245 (glava. 321).

Despre cîți se mărturisesc de bună voie, cum să se canonească? Cap. 246 (glava. 322).

Despre duhovnic ca să aibă loc sfînt pentru cei ce se spovedesc; și ce să spună către ei? Și despre cei care țin canonul lor și pentru cei ce nu-l țin; și să caute la tinerețele și bătrînețele lor. Cap. 247 (glava. 327).

Despre cei ce s-au lepădat de Hristos din voia lor sau fiind puși la cazne. Cap. 248 (glava. 323).

Περὶ μαντείας καὶ περὶ ἐκείνων ὁποῦ ὑπαγένουν εἰς τοὺς μάντεις καὶ ὁποῦ βαστοῦν φυλακτά.	K ε φ. σμθ'.
Περὶ μαλακίας καὶ πορνείας καὶ περὶ τοῦ συνευρεθέντος μετὰ γυναικὸς ἀβαπτίστης.	K ε φ. σν'.
Περὶ αἰμομιξίας.	K ε φ. σνά.
Περὶ τῆς εὐρισκομένης γυναικὸς εἰς τὰ γυναίκεα αὐτῆς.	K ε φ. σνβ'.
Περὶ τοῦ ἀρσενοκοίτου καὶ ζωοφθόρου.	K ε φ. σνγ'.
Περὶ φόνου.	K ε φ. σνδ'.
Περὶ κλέπτου καὶ κλεπταποδόχου καὶ ληστοῦ.	K ε φ. σνε'.
Περὶ τυμβορύχου καὶ ἱεροσυλίας.	K ε φ. σνς'.
Περὶ ἐπιorkίας καὶ ψευδομαρτυρίας· καὶ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἐπάρη πρᾶγμα ἀδίκως μεθ' ὅρκου.	K ε φ. σνζ'.
Περὶ καταλαλιᾶς καὶ μνησικακίας καὶ παρακροαστοῦ καὶ προδότου.	K ε φ. σνη'.
Περὶ γυναικὸς ὁποῦ νὰ βαστάζῃ βότανον ἢ νὰ φάγῃ διὰ νὰ μὴ δὲν κάμῃ παιδία ἢ ἐὰν ἀποβαλθῇ ἢ καὶ ἐὰν καταφωνήσῃ τὸ παιδίον, ὅταν τὸ γεννήσῃ.	K ε φ. σνθ'.
Περὶ καλογραίας ἐὰν ἡξεύρῃ ἄλλη καλογραία ὁποῦ νὰ κάμῃ ἁμαρτία, καὶ δὲν τὸ εἰπῇ τῆς ἡγουμένης.	K ε φ. σξ'.
Περὶ κοσμικοῦ ἐὰν ἡξεύρῃ ἄλλον νὰ ἁμαρτάνῃ καὶ δὲν τὸν ἐμποδίσῃ.	K ε φ. σξα'.
Περὶ τοῦ φαγόντος ἀποθαμένου ζώου κρέας ἢ θηριαλώτου.	K ε φ. σξβ'.
Περὶ γυναικὸς ὁποῦ νὰ ἀποθάνῃ λεχοῦσα, καὶ περὶ τῶν μαμμίδων πότε δέχονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν.	K ε φ. σξγ'.

Despre proroci și despre cei ce merg la proroci mincinoși și care poartă amulete. Cap. 249 (glava. 328).

Despre malahie și curvie și despre cel ce s-a aflat cu femeie nebotezată. Cap. 250 (glava. 329).

Despre amestecarea de sînge. Cap. 251 (glava. 330).

Despre femeia ce se găsește întru ale femeilor. Cap. 252 (glava. 331).

Despre cel ce se culcă cu bărbat și cel ce se împreună cu dobitoc. Cap. 253 (glava. 332).

Despre omor. Cap. 254 (glava. 335).

Despre fur și despre cel ce găzduiește fur și tâlhar. Cap. 255 (glava. 343).

Despre jefuitor de morminte și ierosilie. Cap. 256 (glava. 344).

Despre sperjur și mărturie mincinoasă; și despre acela care a luat lucru pe nedrept cu jurămînt. Cap. 257 (glava. 372).

Despre clewetire și despre cel ce nu uită că i s-a făcut un rău. Si despre cel ce trage cu urechea și despre trădători. Cap. 258 (glava. 373).

Despre femeia care ține ierburi sau a mîncat ca să nu facă copii sau dacă a lepădat sau dacă a ucis copilul la naștere. Cap. 259 (glava. 374).

Despre călugăriță, dacă știe altă călugăriță care să facă păcat și nu a spus stariței. Cap. 260 (glava. 375).

Despre mirean dacă știe pe altul că păcătuiește și nu l-a împiedecat. Cap. 261 (glava. 375).

Despre cel ce a mîncat carne de dobitoc mort sau sfîrtecat de fiare. Cap. 262 (glava. 376).

Despre femeia lehuză care a murit; și despre moașe cînd sînt primite la biserică. Cap. 263 (glava. 377).

- Περὶ ποίαν ἡλικίαν κρίνονται σιμᾶ εἰς τὸν θεὸν τὰ ἁμαρτήματα τοῦ ἀνθρώπου. Κ ε φ. σξδ'.
- Περὶ ἀνθρώπου ἁμαρτωλοῦ, ὅπου νὰ κάμνη ἕναν ἔργον καλόν, ἀνέναι νὰ λαμβάνη συγχώρησιν εἰς ὅλα του τὰ ἁμαρτήματα. Κ ε φ. σξε'.
- Περὶ ἀνθρώπου ἀπεθαμμένου, ἐὰν εὐρεθῇ ἀκέραιος, τὸν ὅποιον λέγουσι βουλκόλακα, ἐὰν εἶναι ἀληθές, καὶ τί νὰ γένη εἰς αὐτόν; Κ ε φ. σξς'.
- Περὶ ἀκαθάρτου ὅπου νὰ πέσῃ εἰς φρέαρ ἢ εἰς ἄλλο ἀγγεῖον. Κ ε φ. σξζ'.
- Περὶ τῆς νηστείας τῆς παραμονῆς τῶν χριστουγέννων καὶ τῶν φώτων· καὶ ἐὰν τύχουν ἐορταί αὗται τετράδῃ ἢ παρασκευῇ. Κ ε φ. σξη'.
- Περὶ νηστείας τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης τεσσαρακοστῆς καὶ πάσης τετράδος καὶ παρασκευῆς· καὶ πότε καταλύεται ἡ νηστεία αὐτῶν τῶν δύο μερῶν; καὶ ὅτι οἱ μοναχοὶ τὰς δευτέρας νὰ φυλάττουν. Κ ε φ. σξθ'.
- Περὶ γυναικὸς ἐὰν γεννήσῃ τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ, καὶ περὶ ἀσθενοῦς ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, ὅτι νηστείαν δὲν κάμνη ἐλαίου καὶ οἴνου, μόνον κρέατος. Κ ε φ. σο'.
- Περὶ τοῦ εὐαγγελισμοῦ, ἐὰν τύχῃ τὴν μεγάλην ἐβδομάδα, ἐὰν τρώγωμεν ψάρια; Κ ε φ. σοα'.
- Περὶ τῆς νηστείας τοῦ Χριστουγέννων καὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων. Κ ε φ. σοβ'.
- Περὶ τῆς τοῦ αὐγούστου νηστείας τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου. Κ ε φ. σογ'.
- Περὶ τῆς νηστείας τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου σταυροῦ. Κ ε φ. σοδ'.
- Περὶ πότε ἐγένετο τὸ ἅγιον σύμβουλον. Κ ε φ. σοε'.
- Περὶ τῶν ἀγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἐπτὰ συνόδων, πότε ἐγένησαν καὶ διὰ τί; Κ ε φ. σος'.
- Περὶ τῶν ἀγίων εἰκόνων ὅπου νὰ εἶναι πολλὰ χαλασμέναις, τί νὰ γένη εἰς αὐταῖς; Κ ε φ. σοζ'.

De la ce vîrstă sînt judecate păcatele omului înaintea lui Dumnezeu. Cap. 264.

Despre omul păcătos care a făcut un lucru bun, dacă o să ia iertare pentru toate păcatele sale. Cap. 265.

Despre omul mort dacă se va fi aflat întreg, căruia îi zic vîrcolac, dacă e adevărat, ce să se facă cu dînsul? Cap. 266 (glava. 378).

Despre un lucru necurat care a căzut în fîntînă sau într-alt vas. Cap. 267 (glava. 379).

Despre postul ajunului nașterii domnului și al bobotezii; și dacă se întîmplă acele sărbători miercurea sau vinerea. Cap. 268 (glava. 380).

Despre postul sfintelor și marilor păresimi și a toată miercurea și vinerea; și cînd se slobozește postul acestor două zile? Și că să păzească luna călugării. Cap. 269 (glava. 381).

Despre femeia care a născut în postul cel mare și despre bărbatul sau femeia bolnavă, ca să nu postească de untdelemn sau vin, numai de carne. Cap. 270 (glava. 382).

Despre blagoveștenie care s-a întîmplat în săptămîna mare, dacă să mîncăm pește? Cap. 271 (glava. 383).

Despre postul crăciunului și al sfinților apostoli. Cap. 272 (glava. 384).

Despre postul din august al prea sfintei născătoare de Dumnezeu. Cap. 273 (glava. 385).

Despre postul înălțării cinstitei cruci. Cap. 274 (glava. 386).

Despre cînd s-a făcut sfîntul simbol. Cap. 275 (glava. 387).

Despre sfintele șapte sinoade ecumenice, cînd s-au făcut și de ce? Cap. 276 (glava. 388).

Despre sfintele icoane care sînt foarte stricate, ce să se facă cu ele? Cap. 277 (glava. 389).

Τάξις προκαθεδρίας τῶν ὁσιωτάτων πατριαρχῶν καὶ αἱ μητροπόλεις καὶ ἀρχιεπισκοπαὶ ὅπου εὐρίσκονται τὴν σήμερον καὶ εἶναι ὑποκειμέναι τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλει.

Περὶ ποῖοι τῶν μητροπολιτῶν ἔχουν τὴν σήμερον ἐπισκοπὰς; Κ ε φ. σοη'.

Περὶ τῶν μητροπολιτοῶν ποῖοι λέγονται ὑπέρτιμοι καὶ ἑξαρχοὶ καὶ ποῖοι δὲ ὑπέρτιμοι μόνον. Κ ε φ. σοθ'.

Τὰ τῶν ἀρχιερέων ὀφθίκια καὶ αἱ ἐνεργεῖαι αὐτῶν. Κ ε φ. σπ'.

Περὶ πῶς γράφουσιν οἱ ἀρχιερεῖς τῷ κοινῷ δεσπότη, τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ; Κ ε φ. σπα'.

Περὶ πῶς γράφουσιν οἱ ἀρχιερεῖς τὸν Ἀλεξανδρείας, καὶ πῶς τὸν Ἀντιοχείας καὶ πῶς τὸν Ἱεροσολύμων καὶ πῶς τὸν Ὀχριδῶν; Κ ε φ. σπβ'.

Περὶ πῶς γράφει μητροπολίτης πρὸς μητροπολίτην καὶ πῶς πρὸς ἀρχιεπισκόπον καὶ πῶς πρὸς ἐπίσκοπον; Κ ε φ. σπγ'.

Περὶ πῶς γράφει ἐπίσκοπος πρὸς τὸν μητροπολίτην αὐτοῦ καὶ πῶς πρὸς ἄλλον ἐπίσκοπον; Κ ε φ. σπδ'.

Περὶ πῶς γράφει ὁ ἀρχιερεὺς τοῖς ἄρχουσι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ πῶς τοῖς κληρικῶν τῶν ἄλλων ἀρχιερέων; Κ ε φ. σπε'.

Περὶ πῶς γράφει ἐπίσκοπος πρὸς πρὸς μητροπολίτην; Κ ε φ. σπς'.

Περὶ πῶς γράφει ὁ ἀρχιερεὺς πρὸς τὸν πρῶτον τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ πῶς εἰς ἡγούμενον; Κ ε φ. σπζ'.

Περὶ πῶς γράφει ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸν κνέτζην Σερβίας καὶ πῶς εἰς τὴν τούτου ὁμόζυγον καὶ πῶς εἰς ζουπάνον; Κ ε φ. σπη'.

Περὶ πῶς γράφει ὁ ἀρχιερεὺς πρὸς ἄρχων μέγαν καὶ πῶς εἰς χρήσιμον ἄνδρα; Κ ε φ. σπθ'.

Rînduiala protiei preacuvioșilor patriarhi și a mitropoliile și arhiepiscopiile care există azi și sînt supuse Constantinopolei împărătești. Cap. 278 (glava. 391).

Despre ce mitropoliți au azi episcopii? Cap. 279 (glava. 392).

Despre mitropoliții, care se zic preacinstiți și exarhi și care numai preacinstiți. Cap. 280. (glava. 393).

Serviciile arhierelor și funcțiile lor. Cap. 281 (glava. 394).

Despre cum scriu arhieriei stăpînului de obște, patriarhului ecumenic? Cap. 282 (glava. 395).

Despre cum scriu arhieriei patriarhului Alexandriei și cum celui al Antiohiei și cum celui al Ierusalimului și cum celui al Ohridei? Cap. 283 (glava. 395).

Despre cum scrie mitropolitul către mitropolit și cum către arhiepiscop și cum către episcop? Cap. 284 (glava. 396).

Despre cum scrie episcopul către mitropolitul său și cum către alt episcop? Cap. 285 (glava. 397).

Despre cum scrie arhierul marilor dregători ai mării Biserici și cum clericilor altor arhieriei? Cap. 286 (glava. 398).

Despre cum scrie un episcop către un mitropolit? Cap. 287.

Despre cum scrie arhierul către protosul Sfîntului Munte și cum către un egumen. Cap. 288 (glava. 401).

Despre cum scrie arhierul către cneazul Serbiei și cum către soția acestuia și cum către jupan. Cap. 289 (glava. 399).

Despre cum scrie arhierul către un mare dregător și cum către un bărbat în cinste? Cap. 290 (glava. 400).

- Περὶ πῶς γράφει τὴν μαρτυρίαν ὁ πνευματικός, τοῦ μέλλοντος ἱερωθῆναι; Κ ε φ. σϛα'.
- Περὶ πῶς γράφει ὁ ἀρχιερεὺς τὸ συστατικὸν τοῦ ἱερέως καὶ πῶς τὸ ἀπολυτικόν; Κ ε φ. σϛβ'.
- Περὶ πῶς γράφει ὁ μητροπολίτης τὴν πρᾶξιν τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ; Κ ε φ. σϛγ'.
- Ἐνταλτήριον ὅπου γράφει ὁ ἀρχιερεὺς, ὅταν ποιεῖ πνευματικόν. Κ ε φ. σϛδ'.
- Συγχωρητικὸν ὅπου γράφει ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸν ἐξομολογούμενον. Κ ε φ. σϛε'.
- Περὶ πῶς γράφει ὁ ἀρχιερεὺς τὸ σταυροπηγίον¹⁾ καὶ πῶς τὸ ἀντιμίνσιον; Κ ε φ. σϛς'.
- Γράμματα ὅπου γράφει ὁ ἀρχιερεὺς περὶ ζητείας μοναστηρίου καὶ αἰχμαλώτου. Κ ε φ. σϛζ'.
- Περὶ πῶς γράφει τὸ διαζύγιον, ὅταν ὁ ἄνδρας κατηγορῇ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, ὅτι μοιχεύεται καὶ δὲν τῆς τὸ ἀποδείξῃ καὶ θέλει νὰ χωρίσῃ ἐξ αὐτοῦ; Κ ε φ. σϛη'.
- Περὶ πῶς γράφεται τὸ διαζύγιον, ὅταν μοιχεύεται ἡ γυναῖκα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς τὸ ἀποδείξῃ; Κ ε φ. σϛθ'.
- Περὶ πῶς γράφεται τὸ διαζύγιον, ὅταν ὁ ἄνδρας δὲν δύναται νὰ εὔρεθῇ σαρκικῶς μετὰ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς χρόνους τρεῖς; Κ ε φ. τ'.
- Περὶ πῶς γράφεται τὸ διαζύγιον, ὅταν ὁ ἄνδρας μισεύσῃ καὶ περάσουν χρόνοι πέντε καὶ δὲν μάθῃ ἡ γυναῖκα τοῦ αὐτοῦ δι' αὐτόν, ὅτι, ζῇ, καὶ θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ; Κ ε φ. τα'.
- Περὶ πῶς γράφεται τὸ διαζύγιον, ὅταν δαιμονίζεται ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα καὶ θέλουν νὰ χωρισθοῦν; Κ ε φ. τβ'.
- Περὶ πῶς γράφεται τὸ διαζύγιον, ὅταν λείπῃ χρόνους πέντε ὁ ἄνδρας καὶ δὲν ἀπεστείλῃ τελείως ἐξόδους τῆς γυναικὸς αὐτοῦ; <Κ ε φ. τγ'>.

Despre cum scrie duhovnicul mărturia pentru cel ce va să fie cleric. Cap. 291 (glava. 402).

Despre cum scrie arhiereul scrisoarea de recomandare a preotului și cum cea de slobozenie? Cap. 292 (glava. 403).

Despre cum scrie mitropolitul rînduiala episcopului lui? Cap. 293 (glava. 408).

Împuternicirea pe care o scrie arhiereul, cînd face duhovnic. Cap. 294 (glava. 404).

Iertarea pe care o scrie arhiereul pentru cel ce se mărturisește. Cap. 295. (glava. 406).

Despre cum scrie arhiereul Stavropighia și cum Antimisul? Cap. 296 (glava. 406).

Scrisorile ce scrie arhiereul pe cererea unei mănăstiri și a unui căzut în robie. Cap. 297 (glava. 410 și 411).

Despre cum scrie cartea de despărțenie, cînd bărbatul își învinovățește femeia că preacurvește și nu a dovedit-o și vrea să se despartă de dînsa. Cap. 298 (glava. 412).

Despre cum se scrie cartea de despărțenie, cînd preacurvește femeia și bărbatul a dovedit-o Cap. 299 (glava. 413).

Despre cum se scrie cartea de despărțenie, cînd bărbatul nu poate să se afle trupește cu femeia lui trei ani. Cap. 300 (glava. 414).

Despre cum se scrie cartea de despărțenie. cînd bărbatul a plecat și au trecut cinci ani și femeia lui nu a aflat despre el că trăiește și vrea să se mărite. Cap. 301 (glava. 415).

Despre cum se scrie cartea de despărțenie cînd bărbatul sau femeia este îndrăcită și voiesc să se despartă. Cap. 302 (glava. 416).

Cum se scrie cartea de despărțenie, cînd bărbatul lipsește cinci ani și nu trimite de loc de cheltuială femeii lui? Cap. 303 (glava. 417).

¹⁾ τῷ σταυροπηγίῳ în ms.

ΠΕΡΙ ΚΡΙΤΟΥ

ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΙΣ ΠΑΝΤΑΣ ΣΥΜΠΑΘΗΣ ΚΑΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΠΙΣΤΕΥΗ ΛΟΓΟΥΣ
ΤΙΝΟΣ, ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΕΞΕΤΑΖΗ.

ΜΑΤΘΑΙΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΟΥ, Ο ΟΠΟΙΟΣ ΗΤΟΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ΚΑΙ
ΠΟΛΛΑ ΣΟΦΩΤΑΤΟΣ, ΟΥ ΤΟ ΕΠΙΚΛΗΝ ΒΛΑΣΤΑΡΗΣ. Κ ε φ. α-ον.

Πρέπει τὸν κριτὴν, τοῦτ' ἐστὶ τὸν ἀρχιερέαν νὰ μιμῆται τὸν δίκαιον κριτὴν καὶ μέγαν ἀρχιερέαν, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, νὰ ἔναι εἰς ὅλους συμπαθής, ἀμνησίκακος, ἀόργητος, ἀπροσωπόληπτος, ἀδωροδόκητος, δίκαιος καὶ μὴ εὐκόλως, μηδὲ ἀνεξετάστως διαβολαῖς καὶ συκοφανταῖς νὰ πιστεύῃ· τὸ γὰρ νὰ ἀκούῃ καὶ νὰ πιστεύῃ, ἡγουν τὰ ἐναντία τῶν καλῶν, δὲν ἔναι δίκαιον, διότι πολλοὶ πολλαῖς τῶν φορῶν ἀδίκως παιδεύονται, διὰ νὰ μὴ δὲν ἐξετάζη ὁ κριτὴς τὴν ὑπόθεσιν.

Τοῦ Χρυσόστομου· Λέγει καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος· Δὲν εἶναι πρέπον νὰ πιστεύῃ τινὸς χωρὶς ἀποδείξεως.

Τοῦ σοφωτάτου Ἀγάθωνος· Ὁ κριτὴς πρέπει νὰ ἐνθυμᾶται ταῦτα τὰ τρία· τὸ πρῶτον, ὅτι ἀνθρώπους ἀρχεῖ, ἡγουν ὀρίζει· τὸ δεύτερον, ὅτι κατὰ νόμους ἀρχεῖ· τὸ τρίτον, ὅτι πάντοτε δὲν ἀρχεῖ, ὥστε καὶ αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος μέλει νὰ ἀπεθάνῃ.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΟΙΕΙΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ Ο ΚΡΙΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΚΡΙΣΙΣ ΕΙΣ
ΚΡΙΤΗΝ, ΟΠΟΥ ΚΡΙΝΕΙ ΑΔΙΚΩΣ. <Κ ε φ. β-ον>.

Ματθαίου· Δικαιοσύνη εἶναι πράγμα βέβαιον διὰ παντός, ὅπου δίδει τοῦ καθενὸς τὸ δίκαιον.

DESPRE JUDECĂTOR

SĂ FIE MILOSTIV FAȚĂ DE TOȚI ȘI SĂ NU CREADĂ CUVINTELE CUIVA, FĂRĂ
SĂ LE CERCETEZE. ALE LEGIUITORULUI MATEI CARE A FOST IEROMONAH
ȘI MULT PEA ÎNȚELEPT, A CĂRUI PORECLĂ E VLASTARE. CAP. 1 (GLAVA 1.)

Judecătorul, adică arhiereul trebuie să fie ca și dreptul judecător și marele arhiereu, domnul nostru Isus Hristos, să fie față de toți milostiv, nerăzbunător, fără minie, nepărtinitor, să nu primească daruri, drept și să nu creadă lesne și fără cercetări bârfelile și denunțurile; căci a asculta și a crede, adică cele protivnice celor bune, nu este cu dreptate, pentru că mulți de multe ori se pedepsesc fără dreptate, deoarece judecătorul nu cercetează pricina.

A lui Hrisostom: Spune și dumnezeescul Hrisostom: nu se cade să crezi pe cineva fără dovadă.

A prea înțeleptului Agathon: Judecătorul trebuie să-și aducă aminte de acestea trei: Întîi, că ocîrmuiește oamenii, adică hotărăște asupra lor; al doilea, că ocîrmuiește după lege; al treilea, că nu ocîrmuiește pentru vecie, întrucît și el, ca om, are să moară.

DESPRE DREPTATE

ȘI PENTRU CA JUDECĂTORUL SĂ FACĂ DREPTATE ȘI OSÎNDA ASUPRA JUDECĂTORULUI CARE JUDECĂ NEDREPT. CAP. 2. (GLAVA 2.)

A lui Matei: Dreptatea este un lucru statornic pentru totdeauna, care dă fiecăruia dreptul său.

Τοῦ αὐτοῦ· Ἰδιον εἶναι τῆς δικαιοσύνης νὰ ζῇ τινὰ εὐπρεπῶς καὶ δικαίως, ὥστε νὰ μὴ δὲν βλάπτει τινά.

Τοῦ αὐτοῦ· Σοφία δικαιοσύνης ἐναι νὰ ἐμβλέπῃ τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα πράγματα, ἥτοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον.

Τοῦ σοφωτάτου Σίραχ· Ἐκεῖνος ὅπου δὲν ἔχει εἰς τὴν αὐτοῦ ψυχὴν τὴν ἀποκειμένην δικαιοσύνην, ἀμὴ ἐναι διεφθαρμένος νὰ ἐπέρνη φλωρία ἢ διὰ φιλίαν τινὰν ἢ διὰ ἔχθραν καὶ ἀδικεῖ ἐκεῖνον ὅπου ἔχει τὸ δίκαιον καὶ δίδει αὐτὸ τοῦ ἀντιδίκου καὶ δὲν ἐβλέπῃ τὴν δικαιοσύνην, αὐτὸς μεγάλως κολάζεται παρὰ θεοῦ.

Τοῦ σοφωτάτου Ἐπικτήτου· Ἐὰν θέλῃς τὰς κρίσεις νὰ τὰ κρίνῃς δικαίως, μηδένα ἀπὸ ἐκείνους ὅπου κρίνονται, νὰ τὸν ἐγνωρίζῃς, ἡγουν νὰ μὴ δὲν ἔχῃς δῶρα ἀπὸ τιναν, οὐδὲ νὰ τὸν ἔχῃς φίλον ἢ νὰ τὸν ἐντρέπεσαι, ἐὰν μέγας ἄνθρωπος, τοῦτο δηλοῖ, νὰ μὴ δὲν τὸν ἐγνωρίζῃς, μόνον αὐτὴν τὴν δικαιοσύνην νὰ ἐμβλέπῃς καὶ ὅποιος ἔχει τὸ δίκαιον, ἐκείνου νὰ τὸ δίδῃς.

Τῶν θεῶν ἀποστόλων· Ὅποιος κριτὴς κάμνει δικαιοσύνην, ἐναι δίκαιος ἐς θεόν· καὶ ὅποιος δὲν κάμνει δικαιοσύνην, παρρησίαν εἰς θεὸν δὲν ἔχει.

Κωνσταντίνου τοῦ Ἀρμενοπούλου, ὁ ὁποῖος ἦτον κριτὴς τῆς Θεσσαλονίκης πανσέβαστος νομοφύλαξ· Ὅταν κάμνῃ ὁ κριτὴς δικαιοσύνην, θέλει γένει εἰς αὐτὸν ἴλεως ὁ δίκαιος κριτὴς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Καὶ εἰς ἄλλο ὁ θεὸς δὲν θεραπεύεται ὥσάν εἰς τὴν δικαιοσύνην, οὐδὲ εἰς τὴν νηστείαν, οὐτὲ νὰ φορῇ τινὰς ταπεινά, εἰ μὴ εἰς ἐκεῖνον ὅπου κάμνει δικαιοσύνην, καθὼς λέγει ὁ προφήτης Ἡσαΐας.

Ἐκ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου· Λέγει καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἐν εὐαγγελίοις· μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε· καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν· καὶ μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἐνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

A aceluiași: Înțelepciunea dreptății este ca fiecare să trăiască, cum se cuvine și cu dreptate, și să un vatăme pe nimeni.

A aceluiași: Înțelepciunea dreptății este să vadă lucrurile dumnezeiești și omenești, adică dreptul și nedreptul.

A înțeleptului Sirah: Acela, în sufletul căruia nu sălășluiește dreptatea, ci este stricat să ia galbeni sau pentru vreo prietenie sau pentru dușmănie și-l nedreptățește pe cel ce are dreptate și dă dreptate aduersarului în proces și nu ține seama de dreptate, acela are mare muncă dela Dumnezeu.

A preaințeleptului Epictet: Dacă voiești să judeci judecățile drept, să nu cunoști pe nici-unul din cei ce se judecă, adică să nu iei daruri dela careva, nici să nu-l ai prieten sau să te sfiești de el, dacă e om mare, ceea ce arată să nu-l cunoști, ci să cauți dreptatea; și cine are dreptate, aceluia să i-o dai.

A sfinților apostoli: Care judecător face dreptate, este drept în fața lui Dumnezeu; și care nu face dreptate, îndrăzneală în fața lui Dumnezeu nu are.

A lui Constantin Armenopol care a fost judecător al Salonicului și pansevast nomofilax: Când judecătorul face dreptate, milă va avea de dînsul dreptul judecător, Isus Hristos, Dumnezeuul nostru, la groaznica zi a judecății. Și lui Dumnezeu de alta nu-i pare bine ca de dreptate, nici de post, nici de se poartă cineva smerit, decît numai de acela care face dreptate, precum spune profetul Isaia.

Din sftnta evanghelie: Spune și domnul nostru în evanghelie: nu judecați după obraz, ci judecați judecată dreaptă; și: cu ce măsură veți măsura, măsura-se-va vouă; și: ferice de cei prigoniți pentru dreptate, că acelora este împărăția cerurilor.

Πανδέκτης λέγεται ὁ ποῦ ἔγραψεν εἰς ὅλα· Λέγει καὶ ὁ ὀσιώτατος μοναχὸς Ἀντιόχος ὁ Πανδέκτης· ἐκεῖνοι ὁποῦ θέλουν δικαίως νὰ κρίνουν, πρῶτον νὰ ζητοῦν παρὰ θεοῦ νὰ τοὺς δίδει σοφίαν καὶ σύνεσιν, νὰ ἐγνωρίζουν τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, νὰ κρίνουν δικαίως, νὰ μὴ δὲν ἀδικοῦν τινά.

Τῆς θείας Γραφῆς· Παραγγέλει καὶ ἡ θεία Γραφή, ὅτι οἱ κριταὶ νὰ μὴ δὲν κάμνουν ἄδικον εἰς τὴν αὐτῶν κρίσιν· καὶ πτωχὸν νὰ μὴ δὲν ἐλεοῦν εἰς κρίσιν, ὥστε, ἐὰν ἔχη ἄδικον, νὰ τὸν ἐδικαιώσουν διὰ τὴν πτωχίαν του.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Λέγει καὶ ὁ οὐρανοφάντωρ μέγας Βασίλειος· ὁ κριτὴς νὰ μὴ δὲν ὑψώνεται εἰς τὸ ἀξίωμα, ὁποῦ ἔχει, διὰ νὰ μὴ δὲν ἐξεπέσῃ τοῦ μακαρισμοῦ τῆς δικαιοταπεινοφροσύνης.

Κατὰ κριτοῦ ἀδίκου Λέοντος καὶ Ἀλεξανδρου τῶν βασιλέων· Λέγωσιν οἱ βασιλεῖς Λέων καὶ Ἀλέξανδρος περὶ κριτοῦ, ὁποῦ καταπατεῖ τοὺς νόμους, ὅτι νὰ εὕρῃ τὸν θεὸν μαχόμενον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως καὶ [τοὺς] τὰς οὐρανίας καὶ ἀσώματούς δυνάμεις νὰ πολεμῶσιν αὐτὸν καὶ νὰ ὑστερηθῇ συντόμως καὶ τὴν ζωὴν τοῦ κόσμου τούτου καὶ γένῃ ξένος τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

Νόμος· Κάλλιον εἶναι νὰ ἀφίσης τὸ πταίσιμον ἄκριτον, παρὰ νὰ παιδεύσῃς τινὰ χωρὶς αἰτίας.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΝ

ΚΑΙ ΤΙ ΕΣΤΙ ΝΟΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΤΙ ΔΗΛΟΙ; Κ ε φ. γ'.

Ματθαῖου· Νόμος ἐστὶ τέχνη τοῦ καλοῦ ἔργου καὶ εἰς τοὺς πάντας παραγγελία· φρονίμων καὶ σοφῶν θεολογία· τῶν θελόντων καὶ μὴ θελόντων εἶναι σοφρονισμὸς καὶ τῆς πόλεως εἶναι κοινὴ ἐπαγγελία καὶ παραίνεσις καὶ ὁρισμός· ἐστὶ δὲ καὶ θεῖον, τουτέστιν ἅγιον εὕρημα.

Pandecta, se cheamă că a scris de toate: Spune și prea cuviosul călugăr Antioh Pandecta: Aceia ce vor să judece drept, întâi să ceară de la Dumnezeu să le dea înțelepciune și pricepere să cunoască dreptul și nedreptul, să judece drept, să nu nedreptățească pe nimeni.

Din dumnezeiasca scriptură: Poruncește și dumnezeiasca Scriptură ca judecătorii să nu facă strîmbătate în judecata lor; și de sărac să nu-i fie milă la judecată, încît, dacă nu are drept, să-i dea dreptate din cauza sărăciei lui.

A marelui Vasilie: Spune și cerescul marele Vasile: Judecătorul să nu se înalțe pentru funcția ce o are, pentru ca să nu cadă din mărișia înțelepciunii umile și drepte.

A împăraților Leon și Alexandru despre judecătorul nedrept: Împărații Leon și Alexandru spun despre judecătorul care calcă legile, că are să-l găsească protivnic pe Dumnezeu în ziua judecării și toate puterile cerești cele fără de trupuri au să-l dușmănească și îndată va fi lipsit de viață din lumea aceasta și are să fie înstrăinat de împărăția lui Dumnezeu.

Legea: Mai bine să lași greșala nejudecată decît să pedepsești pe cineva fără vină.

DESPRE LEGE

ȘI CE ESTE LEGEA ȘI DESPRE CEL FĂRĂ DE LEGE ȘI CEL CE CALCĂ LEGEA, CE ÎNSEAMNĂ? CAP. 3. (GLAVA 3.)

A lui Matei: Legea este arta lucrului celui bun și poruncă tuturor; teologie a celor cuminți și înțelepți; este înțeleptirea celor ce vor și a celor ce nu vor și este poruncă deobște și îndemn și hotărîre a statului; dar este și ceva dumnezeiesc, adică o descoperire sfîntă. Și

Καὶ ἡ παραγγελία τοῦ νόμου ἐστὶν νὰ ζῇ τινὰς δικαίως καὶ τινὰν ἄλλον νὰ μὴ δὲν βλάβῃ· καὶ νόμος λέγεται, διότι δὲν πέρνει ἀδίκως τινὸς τὸ ἐδικό του, ἀλλὰ μᾶλλον δίδει τοῦ καθ' ἐνὸς τὸ ἐδικόν του δίκαιον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Σπουδάζετε, οἱ κριταί, ἐπιμελῶς καὶ ἐβλέπετε τοὺς νόμους, ὅπως νὰ μὴ δὲν ἀδικηθῇ τινὰς ἀπὸ ἐσᾶς καὶ λάβητε ὡς ἄδικοι κριταί τὴν ἀνταπόδωσιν παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ, λάβητε ὡς ἄδικοι κριταί τὴν ἀνταπόδωσιν παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ, τοῦ ἀπροσωποληπτοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν τὴν αἰωνίαν κόλασιν·

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· Φύλαττε τοὺς νόμους, ἐὰν θέλῃς νὰ ἐκβάλῃς πᾶσαν φόβον, νὰ μὴ δὲν φοβῇσαι τινά, ὥστε, ὅταν κρίνῃ ὁ κριτής, κάθως ὀρίζουν οἱ νόμοι, τινὰν δὲν φοβεῖται.

Νόμος τοῦ σοφώτατου Ἰσωκράτους· Καθὼς εἶναι εἰς τοὺς ἀσθενεῖς οἱ ἰατροὶ σωτηρία, τὰ ὅμοια εἶναι καὶ οἱ νόμοι εἰς ἐκείνους ὅπου ἀδικοῦνται.

Νόμος· Τὰ κακῶς κριθέντα καὶ τυπωθέντα, οὔτε νόμος, οὔτε χρόνος, οὔτε συνήθεια βεβαίω.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Περὶ δὲ ἀνόμου καὶ παρανόμου τί δηλοῖ, τὸ καθαρίζει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὴν αὐτοῦ ἐξηγήσιν, ὅπου ἐξηγεῖται τὰς παροιμίας τοῦ Σολομῶντος· καὶ ἄνομον λέγει ἐκεῖνον, ὅπου δὲν ἡξεύρει τὸν νόμον· καὶ παράνομον λέγει ἐκεῖνον, ὅπου τὸν ἡξεύρει, καὶ τὸν ἐπαραβαίνει καὶ δὲν κάμνει, καθὼς ὀρίζει.

ΠΕΡΙ ΕΘΩΝ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΕΘΟΣ ΛΕΓΕΤΑΙ
Η ΣΥΝΗΘΕΙΑ. Κε φ. δ'.

Βασίλειος· Ὁ μέγας Βασίλειος ἐν μὲν τῇ πρὸς Διόδωρον ἐπιστολῇ λέγει· τὸ ἄγραφον ἔθος νόμου δύναμιν ἔχειν, διὰ τὸ ἀπὸ ἀγίων ἀνδρῶν τοὺς θεσμούς, ἡγουν τοὺς νόμους, ἡμῖν παραδοθῆναι.

porunca legeri este să trăiască cineva drept și să nu vatem pe nimeni altul; și se cheamă lege pentru că nu ia pe nedrept ce este al cuiva, ci mai degrabă îi dă fiecăruia dreptul său.

A lui Armenopol: Siliți-vă cu grijă judecătorilor, și căutați să vedeți legile, ca nimeni să nu fie nedreptățit de voi și să luați ca niște judecători nedrepti dela dreptul judecător, dela nepărtinitorul Hristos Dumnezeuul nostru răsplată, munca de veci.

A lui Grigorie Teologul: Păzește legile, dacă voiești să nu ai nici o frică, să nu-ți fie frică de nimeni, întrucît, dacă judecătorul judecă, precum hotărăsc legile, de nimeni nu-i este frică.

Legea prea înțeleptului Isocrate: Precum medicii sînt bolnavilor izbăvire, asemenea sînt și legile pentru cei nedreptățiți.

Lege: Cele rău judecate și hotărîte, nici legea nici timpul nici obiceiul nu le dă tărie.

A marelui Vasile: Iar despre cel fără de lege și călcător de lege, ce înseamnă, o lămu-rește marele Vasile în comentariul său în care comentează proverbele lui Solomon: fără de lege îl numește pe acela care nu știe legea; și călcător de lege îl numește pe acela ce o știe și o calcă și nu face, precum poruncește.

DESPRE OBICEIURILE

NESCRISE ALE MARII BISERICI. ȘI OBICEIUL STATELOR SE CHEAMĂ DATINĂ.

CAP. 4. (GLAVA 4.)

Vasile: Marele Vasile în epistola către Diodor spune: Obiceiul nescris are putere de lege, pentru că tocmirile, adică legile, ne sînt transmise de oameni sfinți.

Ματθαίου περὶ συνήθειας τόπου· "Οπου δὲν ἔναι νόμος γεγραμμένος, κάμνει χρεία νὰ φυλάσσομεν τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου· εἰ δὲ καὶ συνήθεια δὲν ἔναι, κάμνει χρεία νὰ ἀκολουθοῦμεν τὰς ὑποθέσεις, ὅπου γίνεται ἡ ζήτησις· ἀμὴ ἂν δὲν ἔχωμεν παρομοίαν ὑπόθεσιν εἰς ἐκείνην ὅπου ζητεῖται, ἡ ἀπόφασις τῶν γερόντων καὶ τῶν περισσοτέρων νὰ ἀξιζῇ.

Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως· Τότε χρειαζόμεθα τὴν συνήθειαν τῆς πόλεως ἢ τῆς ἐπαρχίας, ὅτε ἦλθεν εἰς κρίσιν ἡ τοιαύτη συνήθεια καὶ ἐβεβαιώθη. διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖναι αἱ ὑποθέσεις ὅπου μὲ μακρὰν συνήθειαν ἐδοκιμάσθησαν καὶ ἐφυλάχθησαν εἰς πολλοὺς χρόνους, νὰ ἀξιζοῦν· καὶ οὐχὶ ὀλιγώτερον, ἀμὴ ὡσὰν καὶ τοὺς γεγραμμένους νόμους.

Τοῦ Ἀρμενοποῦλου· Λέγει καὶ ὁ Ἀρμενόπουλος· ἡ παλαιὰ συνήθεια ἀντὶ νόμου φυλάττεται.

ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΙΚΟΝΑ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΕΔΟΘΗ ΑΥΤΟΥ ΝΑ ΧΕΙΡΟΤΟΝΗ ΤΟΥΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΣ; Κ ε φ. ε'.

Ματθαίου· Ὁ πατριάρχης εἶναι τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα ζῶσα ἔμψυχος, ἔσσοντας ἐν αὐτῷ ζωογραφῇ τὴν ἀλήθειαν ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ κατὰ τὸ γεγραμμένον ὀρθοτομοῦν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

Συνόδου· δ-ης· Ἐπέδωκαν οὖν αὐτοῦ οἱ τῆς τετάρτης συνόδου θεῖοι πατέρες νὰ χειροτονῇ τοὺς μητροπολίτας, ὅτι πρῶτον ἐχειροτονοῦντο ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας τῶν ἐπισκόπων. Καὶ τοὺς ἀρχιεπισκόπους, ὁ πατριάρχης τοὺς χειροτονεῖ· καὶ μητροπολίτης μητροπολίτην χειροτονεῖ μετὰ ἐπιτροπῆς τοῦ πατριάρχου.

Καὶ ἐπίσκοπος ἐπίσκοπον χειροτονεῖ μετὰ ἐπιτροπῆς τοῦ αὐτοῦ μητροπολίτου.

A lui Matei despre obiceiul locului: Unde nu este lege scrisă, trebuie să păzim obiceiul locului; iar dacă nu este nici obicei, trebuie să urmăim principinilor a căror cercetare se face; dacă însă nu avem pricină asemănătoare cu aceea care se cercetează, hotărîrea bătrînilor și a majorității să aibă putere.

A lui Fotie, patriarhul Tarigradului: Atunci ne trebuie obiceiul statului sau al ținutului, cînd un astfel de obicei a venit la judecată și s-a statornicit; de aceea și acele pricini care s-au cercetat cu îndelungat obicei și s-au păzit mulți ani să aibă putere; și nu mai puțin, ci ca și legile scrise.

A lui Armenopol: Obiceiul cel vechi se ține în loc de lege.

DESPRE PATRIARH

CĂ ESTE ICOANA LUI HRISTOS ȘI CÎND I S-A DAT SĂ HIROTONEASCĂ MITROPOLIT? CAP. 5. (GLAVA. 5.)

A lui Matei: Patriarhul este icoana vie însuflețită a lui Hristos, într-însul fiind zugrăvit adevărul în faptă și cuvînt, îndreptar, precum a fost scris, al cuvîntului adevărului.

Din Sinodul al 4-lea: Dumnezeuieștii părinți ai sinodului al patrulea i-au dat lui să hirotonească pe mitropolit pentru că mai înainte se hirotoneau de episcopii eparhiei. Și pe arhiepiscopi, patriarhul îi hirotonește și mitropolitul pe mitropolit îl hirotonește din încredințarea patriarhului.

Și episcopul pe episcop hirotonește din încredințarea mitropolitului.

ΔΙΑ ΠΟΙΑΝ ΑΙΤΙΑΝ
ΧΕΙΡΟΤΟΝΕΙ Ο ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΚΑΙ ΟΥΧΙ ΆΛΛΟΣ ΑΡΧΙΕ-
ΡΕΥΣ· ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ. Κ ε φ. 5-ον.

Περὶ δὲ διὰ τί χειροτονεῖ ὁ Ἡρακλείας τὸν πατριάρχην, νὰ ἀκούετε· Τὸ Βυζάντιον ἦτον προτύπερα τοῦ Ἡρακλείας, τῆς μητροπόλεως ἐπισκοπὴ καὶ ἐχειροτόνει ἐκεῖ ἐπισκόπους. "Όταν οὖν ἐκτίσεν αὐτὸ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, τὸ ἐπωνόμασε Κωνσταντινούπολιν· καὶ οἱ θεῖοι πατέρες θέλοντας νὰ τιμήσωσιν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὡς βασιλίσσα τῶν πόλεων, ἔκαμαν τὸν ἀρχιερέα αὐτῆς οἰκομενικὸν πατριάρχην καὶ νὰ ἔχη τὰ ἴσα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν ἀρχιερέα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης· καὶ νὰ ἔναι καὶ νὰ ὀνομάζεται αὕτη ἡ Κωνσταντινούπολις ἡ Νέα Ῥώμη. Καὶ διὰ νὰ ἔναι ἐπισκοπὴ, ὡς εἴπαμεν, τοῦ Ἡρακλείας, ἔδωκαν αὐτοῦ ταύτην τὴν χάριν καὶ δωρεάν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ σύνοδος, ὅπως νὰ χειροτονῇ αὐτὸς τὸν πατριάρχην καὶ οὐχὶ ἄλλος ἀρχιερεὺς παρὰ ¹⁾ αὐτοῦ. Καὶ ὅταν θέλωσιν νὰ ψηφίσουν πατριάρχην, δώδεκα ἀρχιερεῖς θέλει ὁ τύπος νὰ εἶναι εἰς τοὺς ψήφους, εἰς τύπος τῶν δώδεκα ἀποστόλων, καὶ οὐχὶ ὀλιγώτεροι. Καὶ ὡσὰν ψηφίσωσι τὸν πατριάρχην, ἐὰν τύχη ὁ Ἡρακλείας, ὅταν θέλῃ νὰ χειροτονηθῇ, καὶ ἔναι ἀσθενὴς ἢ ἀπεθαμένος, χειροτονεῖ αὐτὸν ὁ πρῶτος τῶν ἀρχιερέων, ἢ ὁ Καισαρείας ἢ ὁ Ἐφέσου, ἢ ἄλλος ὅποιος τύχη νὰ ἔναι πρῶτος εἰς τὸν βαθμὸν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀρχιερεῖς. Λέγει δὲ εἰς τὸ χρονικὸν τοῦ Σκυλίτζη ὅτι ἐχειροτονήθη πατριάρχης παρὰ τοῦ μητροπολίτου Καισαρείας, Στέφανος ὁ σύγκελος, ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέωντος τοῦ Σοφοῦ διὰ νὰ ἔναι ἀποθαμένος ὁ Ἡρακλείας. Εἰ δὲ καὶ ἐκεῖνος, ὅπου θέλει νὰ γένῃ πατριάρχης, ἔναι ἀρχιερεὺς χειροτονημένος, ἢ μητροπολίτης, ἢ ἀρχιεπίσκοπος, ἢ ἐπίσκοπος, ἄλλη χειροτονία δὲν κάμνουν εἰς αὐτόν, μόνον τὸ μέγα μήνυμα τοῦ δίδουν, ἡγουν κατὰ τοὺς ψήφους τῶν ἀγιωτάτων ἀρχιερέων τὸν εὐγάλουν ἀπὸ τὸν θρόνον αὐτοῦ, ὅπου ἦτον, καὶ τὸν ἐβάλλουν εἰς τὸν ὑψηλότετον θρόνον τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας· Καὶ μετὰ τὸ μέγα μήνυμα λέγει ὁ πατριάρχης τὴν εὐχαριστίαν κατὰ τὴν συνήθειαν. Καὶ τελειώσαντα αὐτήν, ἐπέρνει ὁ Ἡρακλείας τὸ δικανίκιον τὸ πατριαρ-

PENTRU CARE PRICINĂ
MITROPOLITUL HERACLEII HIROTONEȘTE PE PATRIARH ȘI NU ALT ARHIE-
REU; HOTĂRÎRE ÎMPĂRĂTEASCĂ ȘI SINODALĂ. CAP. 6. (GLAVA 6.)

Ascultați de ce mitropolitul Heracleii hirotonește pe patriarh; Bizanțul era înainte vreme episcopie a mitropoliei Heracleii și acolo hirotonea episcopi. Când așadar marele Constantin l-a întemeiat, l-a numit Constantinopol; și sfinții părinți voind să cinstească Constantinopolul ca pe o împărăteasă a orașelor, l-au făcut pe arhiereul ei patriarh ecumenic și să aibă același rang cu arhiereul Romei celei vechi; și să fie și să se numească Constantinopolul noua Romă. Și pentru că era, precum am zis, episcopie a mitropolitului Heracleii împăratul și sinodul i-au dat lui acest har și dar, ca el să hirotonească pe patriarh și nu alt arhiereu afară de el. Și când vor să aleagă pe patriarh, doisprezece arhierei voiește regula să fie la votare, după chipul celor doisprezece apostoli, și nu mai puțin. Și după ce au ales pe patriarh, când va să fie hirotonit, dacă mitropolitul Heracleii este bolnav sau mort, îl hirotonește cel dintâi dintre arhierei, sau mitropolitul Cesareii sau al Efesului sau altul care se întâmplă să fie primul în treaptă din ceilalți arhierei. Dar în cronica lui, Schilițis spune, că s-a hirotonit patriarh de către mitropolitul Cesareii, Sincelul Stefan, fratele împăratului kir Leon Înțeleptul, pentru că mitropolitul Heracleii murise. Dacă însă acela ce va să fie patriarh, este arhiereu hirotonit, sau mitropolit, sau arhiepiscop sau episcop, lui altă hirotonie nu i se face, ci numai i se dă vestirea cea mare, adică după glasurile preasfinților părinți îl scot din scaunul lui unde a fost, și-l pun pe cel mai înalt scaun al prea marii sfinte biserici a lui Hristos. Și după vestirea cea mare, patriarhul spune mulțumirea după obicei. Și sfir-

¹⁾ Παρὼν în ms.

χικόν και δίδει αὐτὸ ἐπὶ χεῖρας τοῦ πατριάρχου και φιλεῖ τὴν χεῖραν αὐτοῦ. Καὶ τότε τὸν ἐβάλλει εἰς τὸν ὑψηλότατον και μέγαν θρόνον τὸν πατριαρχικόν· και ἀρχίζουν οἱ ψάλται και ψάλλουν· τὸν δεσπότην και ἀρχιερέα ἡμῶν και φύλαττε εἰς πολλὰ ἔτη, δέσποτα· Καὶ εὐλογεῖ πάντας τοὺς ἐκεῖ εὐρισκομένους, ἱερωμένους τε και λαϊκούς.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΝ ΜΝΗΜΟΝΕΥΟΝΤΩΝ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ Κ ε φ. ζ-ον.

Συνόδου πρώτης και δευτέρας κανῶν ιε-ος· Ὁ δέκατος πέμπτος κανὼν τῆς πρώτης και δευτέρας συνόδου ἀποφύνη· ὅποιος μητροπολίτης ἢ ἀρχιεπίσκοπος ἢ ἱερεὺς, ὅπου νὰ εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἢ εἰς τὰ σταυροπήγια και δὲν μνημονεύουν τὸν πατριάρχη ἐν ταῖς θείαις και ἱεραῖς λειτουργίαις και εἰς τὰς ἄλλας ἀκολουθίας τὰς συνηθισμένας, τοὺς ἀρχιερεῖς καθήρη τῆς ἀρχιερωσύνης, τοὺς ἱερεῖς τῆς ἱερωσύνης, ἐξόχως νὰ ἔναι ὁ πατριάρχης αἰρετικός, νὰ διδάσκη παρῶν τὰ αἰρετικά δόγματα, τότε ὅσοι δὲν μνημονεύουν αὐτόν, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, νὰ μὴ δὲν ἔχωσι καμίαν παιδευσιν εἰς τοῦτο, μόνον ἔπαινον και τιμὴν ὡς ἐκεῖνοι ὅπου χωρίζουν ἀπὸ τὸν ψευδεπίσκοπον και ψευδοδιδάσκαλον και ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν αἰρετικῶν. Εἰ δὲ και ὁ πατριάρχης εὐρίσκεται εἰς ἄλλα ἐγκλήματα ἢ και ἁμαρτήματα, οὐδεὶς ¹⁾ τῶν ἱερέων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἀρχιερέων δύναται νὰ κόψη τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, νὰ μὴ δὲν τὸ λέγῃ, ἕως οὗ νὰ γένη κρίσις και ἀπόφασις, νὰ τὸν ἐκαθήρωσιν μετὰ ἀρχιερατικῆς συνόδου· και τότε μετὰ τὴν καθαίρεσιν παύει και τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ..

ΠΕΡΙ ΕΚΕΙΝΟΥ ΟΠΟΥ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΓΕΝΗ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ Η ΙΕΡΕΥΣ Η ΔΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΗΣΗ ΑΥΤΟΝ ΤΙΝΑΣ. Κ ε φ. η-ον.

Φωτίου Κωνσταντινουπόλεως· Ἐὰν και τινὰς λαλήσῃ καμίαν κατηγορίαν εἰς ἐκεῖνον ὅπου μέλλει νὰ χειροτονηθῇ, ἢ ἐπίσκοπος ἢ ἱερεὺς ἢ διάκων ἢ ἄλλος τοῦ κλήρου,

șind-o, mitropolitul Heracleii ia toiagul patriarhicesc și-l dă în mîinile patriarhului și-i sărută mîna. Și atunci îl pune pe cel mai înalt, pe marele scaun patriarhicesc; și psaltii încep să cînte și cîntă: «pe stăpînul și arhiereul nostru» și «păstorește întru mulți ani, stăpîne!». Și el binecuvîntează pe toți cei ce se află acolo, clerici și mireni.

DESPRE CEI CE NU POMENESC PE PATRIARH. CAP. 7. (GLAVA 7.)

Canonul al 15-lea al sinodului întîi și al doilea: Canonul al cinsprezecilea al sinodului întîi și al doilea hotărăște: care mitropolit sau arhiepiscop sau preot ce se află în eparhia arhiereului Constantinopolului sau la stavropighii și nu pomenesc pe patriarh la sfintele liturghii dumnezești sau la alte slujbe obișnuite, pe arhierei să-i scoată din arhierie, pe preoți din preoție, afară dacă patriarhul este eretic și învață cu îndrăzneală dogme eretice, atunci cîți nu-l pomensc pe el, arhierei, preoți, să nu aibă nici o pedeapsă, ci numai laudă și cinste ca unii ce se leapădă de un episcop și învățator mincinos și de comunitatea ereticilor. Iar dacă patriarhul se află în alte învinuiri și păcate, nimeni dintre preoți, dar nici dintre arhierei nu pot întrerupe pomenirea lui, să nu o zică, pînă nu s-a făcut judecată și hotărîre, ca să-l caterisească cu sinod arhieresc; și atunci după caterisire încetează pomenirea lui.

DESPRE CELA CE VA SĂ SE FACĂ ARHIEREU SAU PREOT SAU DIACON ȘI-L VA PÎRÎ CINEVA PE EL. CAP. 8. (GLAVA 8.)

A lui Fotie patriarhul Constantinoplei: Dacă cineva a grăit vreo pîră asupra celui ce are să fie hirotonisit sau episcop sau preot sau diacon sau altul din cler, să nu se facă

¹⁾ δὲν ἐν ms.

νὰ μὴ δὲν γένη ἡ χειροτονία, μόνον πρῶτον νὰ γίνεται ἡ ἐξέτασις τῆς κατηγορίας, ἔμπροσθεν τοῦ κατηγορουμένου καὶ τοῦ κατηγοροῦ, εἰς τὰ λόγια ὅπου εἶπεν ὁ κατήγορος κατ' ἐκείνου ὅπου θέλει νὰ χειροτονηθῇ. Εἰ δὲ καὶ ὁ κατήγορος ἀφίσει τὴν κατηγορίαν καὶ μεταστρέψει τοὺς λόγους του, κάμνει ὁ ἀρχιερεὺς, ὅπου μέλλει νὰ κάμῃ τὴν χειροτονίαν, ἐξέτασιν ἀκριβῆ μέσα εἰς τρεῖς μῆνες διορία· καὶ εἰ μὲν εὖρη αἵτιον ἐκεῖνον, ὅπου θέλει νὰ λάβῃ τὴν χάριν ἐκείνην τῆς ἀρχιερωσύνης ἢ τῆς ιερωσύνης, εἰς ἐκεῖνα τὰ ἐγκλήματα ὅπου ἐμποδίζωσι τὴν ιερωσύνην, νὰ μὴ δὲν τὸν ἐχειροτονήσῃ· εἰ δὲ καὶ φανῇ ἀναίτιος ὁ κατηγορηθεὶς, εἴτε ἐμπρός, εἴτε ὀπίσω τοῦ κατηγοροῦ, ἡγουν παρόντος καὶ ἀπόντος, νὰ μὴ δὲν ἐμποδίζεται ἡ χειροτονία. Καὶ ὁ κατήγορος. Ἐὰν μὴ ἀποδείξῃ τὴν κατηγορίαν μετὰ ἀξιοπίστων καὶ ἐντίμων μαρτύρων, μόνον ἀποφύγῃ ἀπὸ τῆς ἱερᾶς κρίσεως τοῦ ἀρχιερέως, εἰ μὲν εἶναι ἱερεὺς, νὰ εἶναι καθηρημένος, εἰ δὲ λαϊκός, νὰ εἶναι ἀφωρισμένος. Καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ βουλούμενος λαβεῖν τὸ ἀξίωμα, εἰ μὲν χειροτονήσῃ αὐτὸν τὸν κατηγορηθέντα ὁ ἀρχιερεὺς, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ, νὰ εἶναι καὶ ὁ ἀρχιερεὺς καθηρημένος, ὁμοίως καὶ ἐκεῖνος ὅπου ἐχειροτονήθῃ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΒΟΝΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡΩΣΥΝΗ

Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ Η ΑΛΛΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΧΑΡΙΣΜΑ, Η ΜΕ ΦΛΩΡΙΑ Η ΜΕΤΑ ΑΡΧΟΝΤΩΝ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΜΒΑΤΙΚΙΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΝ ΟΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΔΩΡΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ. Κ ε φ. θ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν κθ-ον· Ὁ εἰκοστὸς ἔννατος τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει ὅτι, ἐὰν τινὰς γένη ἐπίσκοπος ἢ ἱερεὺς ἢ διάκονος, ἢ ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν χάρισμα λάβῃ με φλωρία, ἢ με πολλὰ ἢ με ὀλίγα, νὰ καθήρεται ὁ ἐπίσκοπος ὅπου ἐγίνῃ τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ἢ καὶ ἱερεὺς ἢ καὶ διάκονος ἀνέναι· ὁμοίως καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ὅπου τοὺς ἐχρηροτόνησε, νὰ παθαίνη τὴν καταδίκην τῆς καθαιρέσεως ἐκείνην. Καὶ οὐ μόνον νὰ καθήρονται οἱ αὐτοί, ἀμὴ νὰ χωρίζωνται τῆς κοινωνίας τῶν χριστιανῶν ὥσπερ ὁ Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου.

hirotonia, ci mai întâi să se facă cercetarea pîrii în fața celui pîrît și a pîrîșului pentru cuvintele ce a zis pîrîșul în contra celui ce va să se hirotonească. Iar dacă pîrîșul își va lăsa pîra și-și va întoarce cuvintele, arhiereul care are să facă hirotonia, face cercetare amănunțită în termen de trei luni; și dacă l-a aflat pe cel ce va să ieie darul acela al arhieriei sau al profeției, vinovat de vinile acelea care opresc sfințirea, să nu-l hirotonească; iar dacă se va dovedi nevinovat cel pîrît, fie înainte, fie în absența pîrîșului, adică fiind de față sau lipsind, hirotonia să nu fie oprită. Și dacă pîrîșul nu-și va dovedi pîra cu martori vrednici de crezare și cinstiți, ci a fugit de sfînta judecată a arhiereului, dacă e preot să fie caterisit, iar dacă e mirean, să fie afurisit. Și preotul care vrea să ia demnitatea, dacă arhiereul va hirotonisi pe cel pîrît, fără să cerceteze, să fie și arhiereul caterisit, de asemenea și acela care a fost hirotonisit.

DESPRE CEL CE A LUAT ARHIERIA SAU PREOȚIA SAU ALT DAR BISERICESC CU GALBENI SAU CU MARI DREGĂTORI; ȘI DESPRE SIMONIE ȘI DESPRE PREOȚII CARE IAU DARURI LA SFÎNTA CUMINICĂTURĂ. CAP. 9. (GLAVA 9.)

Al douăzecișinoulea canon al sfinților apostoli hotărăște: că dacă s-a făcut cineva episcop sau preot sau diacon sau a luat alt dar bisericesc cu galbeni, ori mulți ori puțini, episcopul care s-a făcut, să fie caterisit din arhieria lui, sau și preot sau și diacon dacă e; așisderea și arhiereul acela care i-a hirotonisit, să sufere osînda aceea a caterisirii. Și nu numai să fie caterisiți aceștia, ci să fie despărțiți de comunitatea creștinilor ca și Simon Magul de mine Petru.

Τῶν αὐτῶν ἀποστόλων κανὼν λ-ός· Εἴ τις δὲ πάλιν ἱερωμένος κοσμικοὺς ἄρχοντας χρειασθῇ καὶ βάλῃ τοὺς εἰς τὸν ἀρχιερέαν, ὡς διὰ τῶν φόβων αὐτῶν καὶ διὰ τὴν ἐξουσίαν καὶ δυναστείαν ἐπάρῃ ἐκκλησιαστικὴν χάριν ἢ ἱερωσύνην ἢ ἀρχιερωσύνην ἢ ὀφφίκιον ἢ ἐκκλησία ἢ ἄλλον τίποτε ἐκκλησιαστικὸν νὰ καθήρηται καὶ νὰ ἀφωρίζηται ὁ τοιοῦτος. Καὶ ὅσοι ἦσαν εἰς τὴν αὐτοῦ βουλήν, εἰ δὲ καὶ εἶναι λαϊκοί, νὰ εἶναι ἀφωρισμένοι καὶ ἔξω τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ὡς παραβᾶται τῶν θείων νόμων.

Τοῦ Μεγάλου Βασιλίου· Περὶ τοῦ ἐμβατικίου λέγει ὁ οὐρανοφάντωρ Μεγάλος Βασίλειος καὶ γράφει πρὸς τοὺς ἐπισκόπους αὐτοῦ· ὅτι νὰ μὴ δὲν λαμβάνουν φλωρία καὶ κάμνουν χειροτονίαν. Εἰς αὐτὸ γράφει καὶ περὶ τοῦ ἐμβατικίου, ὅπου λαμβάνουν τὴν σήμερον οἱ ἀρχιερεῖς.

Ζωναρά. Οὗτος ὁ Ζωναράς ἦτον τὸ ὄνομά του Ἰωάννης καὶ ἐγέννη δρουγγάριος τῆς βίγλης καὶ πρωτασικρίτης, ἄνδρας ἡγιασμένος καὶ σοφώτατος· Ὁμως ὁ Θεὸς Ζωναράς ἐξηγεῖται ταύτην τὴν ἔννοιαν κατὰ λεπτῶς καὶ λέγει οὕτως· ὅτι ἐκεῖνοι, ὅπου πωλοῦν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος, διὰ φιλαργυρίαν κάμνουν· ἡ ὁποία φιλαργυρία ἐναι ῥίζα πάντων τῶν κακῶν καὶ ὀνομάζεται εἰδωλολατρία, διότι προτιμάει τὰ εἰδωλα πλεον παρὰ τὸν Θεὸν καὶ μιμεῖται τὸν Ἰουδαῖον, ὡς περ δὲ ἐκεῖνος διὰ νὰ κερδίσῃ τὰ ἀργύρια, ἃ ἐπαρέδωκεν τὸν Χριστὸν οὕτω καὶ μερικοὶ ἀρχιερεῖς παραδίδουν μὲ τὸ ἴδιόν τους θέλημα δευτέραν προδοσίαν τὸν Χριστὸν ὁ ὁποῖος ἄπαξ ἐσταυρώθη ὑπὲρ ἡμῶν. Εἰς τόσον γὰρ λέγει ὅτι μιμοῦνται τὸν Ἰουδαῖον ἐκεῖνοι οἱ ἀρχιερεῖς ὅπου πωλοῦν τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅτι καὶ οἱ τόποι ὅπου ἀγοράζονται μὲ τὰ τοιαῦτα ἀργύρια, ἡγουν αἱ ἐνορίαι καὶ τὰ χωρία εἰς τὰ ὁποῖα κυριεύουν ἤτοι ἐνορεύουν οἱ χειροτονούμενοι καὶ τὰ χέρια τὰ δεχόμενα τοὺς καρπούς, τουτέστι τὰ εἰσοδήματα ἀκελδαμὰ θέλουν ὀνομασθῇ· τὸ ὁποῖον ἀκελδαμὰ ἐναι λέξις ἐβραϊκὴ καὶ ἐρμηνεύεται ἐλληνικὰ χωρίον αἵματος· Ἐλέγχθη γοῦν ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Πράξεων· τοῦτο οὖν ἐναι ὅπου λέγει ὅτι ὡς περ ὁ τόπος ὅπου ἡγοράσθη μὲ τὰ ἀργύρια ἐκεῖνα ὅπου ἐπουλήθη ὁ Χριστὸς παρὰ τοῦ Ἰουδαῖο ὁ ἀγρός, ἡγουν τὸ χωράφι¹⁾ τοῦ

Al acelorași apostoli canon 30: Iar dacă iarăși vreun cleric se va folosi de dregători mireni și i-a trimis la arhiepiscop ca prin teama de aceia și prin putere și asuprire să ia dar bisericesc sau preoție sau arhierie sau funcție sau biserică sau altceva bisericesc, unul ca acela să fie caterisit și afurisit Și cîți au fost la sfatul lui, dacă sînt mireni, să fie afurisiți și afară de biserică lui Hristos, ca niște călcători ai legilor dumnezeiești.

A marelui Vasile: Despre simonie^o spune cerescul marele Vasile și scrie către episcopii săi: că să nu ia galbeni și să facă hirotonie. Într-aceea scrie și despre simonia pe care o iau azi arhierii.

A lui Zonara. Acest Zonara se chema Ioan și a fost comandat al gărzii și întîiul secretar de taină, bărbat sfînt și foarte învățat. Dar dumnezeescul Zonara tîlcuește amănunțit înțelesul acestor cuvinte și spune așa: că aceia care vînd darul sfîntului duh, o fac din iubire de arginți, care iubire de arginți este rădăcina tuturor relelor și se cheamă idolatrie, pentru că ține mai mult la idoli decît la Dumnezeu și face ca Iuda; ca și acela ca să cîștige arginții, cu care a vîndut pe Hristos, așa unii arhierii vînd de bună voia lor cu o a doua vînzare a lui Hristos, care s-a răstignit odată pentru noi. Căci întru atît, spune că o fac ca Iuda acei arhierii care vînd darurile duhului sfînt, pentru că și locurile care sînt cumpărate cu astfel de arginți, adică enoriile și localitățile, în care cei hirotoniți oblăduesc, adică au enoriile, și pentru că și rodurile, adică veniturile ce le iau cu mîinile, se vor chema acheldama. Acest acheldama este vorbă evreiască și pe grecește se traduce satul sîngelui. S-a arătat în Faptele Apostolilor care spun cum locul acela care s-a cumpărat cu banii aceia cu care a fost

¹⁾ Χωράφην în ms.

κεραμέως· καὶ ἀγορασθεὶς μὲ τὰ αὐτὰ τὰ ἀργύρια ἐλογίσθη καὶ ὀνομάσθη τιμὴ αἵματος· τοιού-
τοτρόπως καὶ τὰ λαμβανόμενα ἀργύρια παρὰ τῶν πολούντων τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ αἱ ἐνορίαι
καὶ αἱ χώραι, τουτέστι τὰ χωρία ὅπου ἔχουν τὰς ἐννορίας τὰς ὁποίας ἀγοράζουν οἱ χειροτονού-
μενοι ἱερεῖς ἀπὸ τοῦς ἀρχιερεῖς καὶ δίδουν φλωρία, ἤγουν ἐμβατήρια, τιμὴ αἵματος θέλει ᾗσθαι
καὶ θέλει ὀνομάζεσθαι.

Συνόδου 5', κανὼν γ'. Οἱ δὲ ἱερεῖς ὅπου μεταλαμβάνουν τοὺς χριστιανοὺς τῶν ἀχράν-
των μυστηρίων νὰ μὴ δὲν ἐπέρνουν, οὐδὲν νὰ ζητοῦν πληρωμὴν, οὔτε πολλήν, οὔτε ολίγον, διότι τὸ
σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ ἅγιον καὶ ὑπεράγιον δὲν πολίεται, μόνον κατὰ χάριν
Θεοῦ δίδεται. Εἰ δὲ καὶ φανεῖ εἰς τινὰν ἱερέαν, ὅτι ἐμετάδωκεν τινὰν ἄνθρωπον ἢ ἀσθενῆ ἢ ὑγιῆ
καὶ ἔλαβε δῶρον ἀντὶ τῆς θείας κοινωνίας, νὰ καθήρεται, ὡς ὅτι ἐγένετο ὡς τὸν Ἰουδαν καὶ ὡς
τὸν Σίμον τὸν μάγον· καὶ γὰρ εἰς τὴν κόλασιν τοῦ αἰωνίου πυρὸς δὲν θέλει ἐσταματίσῃ μακρὰ
ἀπ' αὐτοῦς, μόνον σιμὰ σιμὰ· ἐξήλεψε νὰ κάμῃ ὡς ἕκαμαν ἐκεῖνοι, τουτέστι νὰ πωλῇ τὸν ἀτίμητον
μαργαρίτην, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΜΕΝΩΝ ΕΑΝ ΠΟΡΝΕΥΣΟΥΝ Η ΚΛΕΨΟΥΝ Η ΚΑΜΟΥΝ ΟΡΚΟΝ
ΨΕΥΜΑΤΑ. <Κεφ. ι-ον>

Ἀποστόλων κανὼν κε'. Ὁ εἰκοστὸς πέμπτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν
ἀποφύνη· ἐπίσκοπος ἢ ἱερεὺς ἢ διάκονος ὅπου νὰ πορνάσῃ ἢ νὰ κάμῃ ὅρκον ψεύματα ἢ νὰ
κλέψῃ, νὰ ἔναι καθηρημένος, οὐχὶ δὲ καὶ ἀφωρισμένος, ὅτι οὐκ ἐκδική δις ἐπὶ τὸ αὐτὸ λέγει
ὁ θεῖος νόμος, ὥστε νὰ μὴ δὲν παιδεύσῃς τὸν ἱερωμένον δύο φοραῖς, ἤγουν νὰ τὸν καθήρῃς καὶ
νὰ τὸν ἀφωρίσῃς, ὅτι σώζει τὸν ἢ καταδίκη ὅπου τὸν ἐκάθηραν ἀπὸ τὴν ἱερατικὴν δόξαν ἢ ὁποία
κατακοσμεῖ τὰ οὐράνια· ὅτι οἱ ἱερωμένοι, ἐὰν καθηρηθοῦν, ἀμὴ ἀπὸ τῆς ἁγίας κοινωνίας δὲν
ὑστεροῦνται.

vîndut Hristos de Iuda, ogorul, adică țărina olarului, și cumpărat cu acei arginți, s-a socotit
și s-a chemat prețul singelui; tot așa și arginții care se iau de cei ce vînd darul lui Dumnezeu,
și enoriile și localitățile, adică locurile unde au enoriile, pe care le cumpără preoții hirotoniți
dela arhieriei și dau galbeni adică embaticuri, vor fi și se vor chema preț al singelui.

Canon al 23-lea al sinodului 6: Preoții care împărtășesc pe creștini cu precuratele taine,
să nu ia, nici să nu ceară plată nici multă nici puțină, pentru că trupul domnului nostru
Isus Hristos, sfînt și prea sfînt, nu se vinde, ci numai după dumnezeescul dar se dă. Iar
dacă se va arăta că vreun preot a împărtășit vreun om, sau bolnav sau sănătos, și a luat
un dar în schimbul dumnezeestii cumenicături, să fie caterisit, pentru că s-a făcut ca Iuda
și ca Simon Magul; căci și în munca focului veșnic nu va sta departe de dînșii, ci foarte
aproape; s-a străduit să facă precum au făcut aceia, adică să vîndă mărgăritarul neprețuit,
pe domnul nostru Isus Hristos.

DESPRE CLERICI DACĂ VOR CURVI SAU VOR FURA SAU FAC JURĂMÎNT
STRÎMB. CAP. 10. (GLAVA 10.)

● *Canon 25 al apostolilor:* Canonul al douăzeci și cincilea al sfinților apostoli hotărăște:
episcopul sau preotul sau diaconul care va curvi sau va face jurămînt mincinos sau va fura,
să fie caterisit, nu însă și afurisit, pentru că dumnezeiasca lege spune că nu este pedeapsă
de două ori pentru aceeași vină, încît pe cleric să nu-l pedepsești de două ori, adică să-l cate-
risești și să-l afurisești, pentru că-l mîntuește osînda care l-au caterisit dela preoteasca mărire
care împodobește cele cerești, pentru că clericii dacă au fost caterisiți nu sînt lipsiți de sfînta
cuminicătură.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΜΕΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΧΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΓΕΝΕΙ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ, ΝΑ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠ' ΑΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΝΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ-ον

Συνόδου 5' κανών ιβ'. Ὁ δωδέκατος κανὼν τῆς ἑκτῆς συνόδου ὁρίζει· ὅτι ὅποιος ἱερεὺς νὰ ἔχει γυναῖκα καὶ γένει ἀρχιερεὺς νὰ χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς καὶ πλέον μετ' αὐτῆς νὰ μὴ δὲν κατοικεῖ· οὔτε ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ, οὔτε ἐν ἄλλῳ τόπῳ, διότι δίδει αἰτίαν τοῦ λαοῦ νὰ σκανδαλίζεται· νὰ λέγουν ὅτι συνευρίσκεται μετ' αὐτῆς σαρκικῶς ὡς τὸ πρῶτον. Καὶ νὰ κατοικεῖ ἡ γυναῖκα τοῦ ἐπισκόπου ἐξ αὐτοῦ· εἰ δὲ καὶ θελήσει νὰ κατοικεῖ μετ' αὐτῆς, νὰ καθήρεται παντάπασι ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ.

Τῆς αὐτῆς συνόδου κανὼν μη'. Καὶ ὅταν θέλει νὰ χειροτονηθῇ ἀρχιερεὺς, νὰ ἔναι μετὰ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς τὴν βουλήν, ὥστε ἐὰν θέλῃ αὐτὴ νὰ χωριασθῇ ἀπ' αὐτοῦ, νὰ γίνεται ἡ χειροτονία, εἰ δὲ καὶ αὐτὴ δὲν θελήσει, νὰ ἐμποδίζεται.

Ἐρώτησις. Καὶ διατὶ ὁ κοσμικὸς ¹⁾ ὅπου θέλει νὰ γένῃ καλόγερος γίνεται καὶ χωρὶς θέλημα τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, τοῦτος δὲ ὅπου θέλει νὰ γένῃ ἀρχιερεὺς χωρὶς θέλημα τῆς αὐτοῦ γυναικὸς δὲν γίνεται;

Ἀπόκρισις. Διατὶ ὅτι τοῦ καλογήρου ἡ γυναῖκα ἔχει ἐξουσίαν, ἀφ' οὗ γένει ὁ ἄνδρας αὐτῆς καλόγηρος, νὰ ὑπανδρευθῇ ἀνεμποδίστως, τοῦ δὲ ἀρχιερέως δὲν δύναται νὰ ὑπανδρευθῇ. Καὶ διὰ τοῦτο κάμνει χρεὶα νὰ ἔναι μετὰ θελήματος αὐτῆς ἡ χειροτονία τοῦ αὐτῆς ἀνδρός.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΤΙ ΛΕΓΕΤΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΟΤΙ ΝΑ ΕΧΗ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ. Κεφ. ιβ-ον

Ματθαίου. Ἐπίσκοπος ἔναι καὶ λέγεται θεατὴς καὶ φροντιστὴς πάντων τῶν χριστιανῶν, ὅπου εἶναι εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ καὶ δύναμιν ἔχει τελεστικὴν ἡγουν ὡς ἀρχιερεὺς νὰ κάμνῃ ἱερεῖς, διακόνους, ὑποδιακόνους, ἀναγνώστας, ψάλτας καὶ μοναχοὺς.

DESPRE CLERICUL CARE ARE FEMEIE ȘI SE FACE ARHIEREU, SĂ SE DESPARTĂ DE EA ȘI HIROTONIA SĂ SE FACĂ CU VOIA EI. CAP. 11. (GLAVA 11.)

Canon 12 al sinodului 6: Canonul al doisprezecilea al sinodului al șaselea hotărăște: ca preotul care are femeie și se face arhiereu să se despartă de dînsa și să nu mai locuiască împreună cu dînsa, nici în chilia lui nici într-alt loc, pentru că dau pricină poporului să se scandalizeze, să spună că se află cu ea trupește, ca mai înainte. Și femeia episcopului să locuiască departe de el; iar de va voi să locuiască împreună cu dînsa, să se caterisească de tot din arhieria lui.

Canon 48 al aceluiași sinod: Și cînd voiește să se hirotonească arhiereu, să fie după sfatul femeii lui, încît, dacă voiește dînsa să se despartă de el, să se facă hirotonia, iară dacă dînsa nu va voi, să se oprească.

Întrebare: Și de ce mireanul care voiește să se facă călugăr, se face și fără voia femeii lui, iar acesta care voiește să se facă arhiereu, nu se face fără voia ei?

Răspuns: De aceea, pentru că femeia călugărului, după ce bărbatul ei s-a făcut călugăr, are putința să se mărite, fără nici o piedică, a arhiereului însă nu se poate mărita. Și de aceea hirotonia bărbatului trebuie să fie cu voia ei.

DESPRE EPISCOP ȘI CE SE CHEAMĂ EPISCOP ȘI CĂ ARE PUTERE ASUPRA TUTUROR LUCRURILOR BISERICESTI. CAP. 12. (GLAVA 12.)

A lui Matei: Episcop este și se cheamă supraveghețor și purtător de grijă al tuturor creștinilor care sînt în eparhia lui și ca arhiereu are putere să sfințească preoți, diaconi, ipodiaconi, citeți, psalți și monahi.

¹⁾ Κόσμος în ms.

Ἀποστόλων κανὼν μα'. Καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Καὶ ἂν ἔναι ὅτι ἔλαβε καὶ ἐπιστεύθη τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχάς, πόσω μάλλον νὰ μὴ δὲν ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαιώματα καὶ μὲ τὸ θέλημα αὐτοῦ νὰ γίνεται ἐλεημοσύνη εἰς τὰ πτωχὰ διὰ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ νὰ ἔχῃ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς τὰ περὶ τροφῆς αὐτοῦ καὶ διὰ τὰς χρείας, ὅπως ἀρχιερεὺς νὰ εἶναι φιλόξενος καὶ φιλόπτωχος, καθὼς φησὶ ὁ θεῖος Παῦλος πρὸς Τιμόθεον καὶ γράφει: Ἐὰν οὖν ἔχει κατὰ σὰρκα συγγενεῖς καὶ εἶναι πτωχοί, νὰ μὴ δὲν ἐπέρνη τῆς ἐκκλησίας τὰ πράγματα νὰ τοὺς δίδῃ καὶ νὰ ἀφίνη τὴν ἐκκλησίαν γυμνὴν, μόνον νὰ δίδῃ πρὸς αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς ἐλεῇ ὡς πένητας.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΟΠΩΣ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΚΑΜΗ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΝ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑΝ ΤΟΥ, ΟΥΔΕ ΝΑ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΣΗ ΤΙΝΑΝ ΑΠΟ ΞΕΝΗΝ ΕΝΟΡΙΑΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Ἀποστόλων λε-ον. Ὁ τριακοστὸς πέμπτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι οὐδένας ἐπίσκοπος νὰ μὴ δὲν ἔχῃ ἐξουσίαν ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ νὰ κάμνῃ χειροτονία, οὐδὲ εἰς ἄλλην ἐκκλησιαστικὴν ἐνέργειαν νὰ ἐπιχειρησθῇ· εἰδὲ καὶ τὸν παρόντα κανόνα παράβῃ, νὰ καθήρεται ὁμοῦ μετ' αὐτὸν ὅπου ἐχειροτόνησεν.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν β-ος. Ἐπίσκοπος εἰς ἄλλην ἐνορίαν ἀρχιερέως νὰ μὴ δὲν χειροτονήσῃ, οὐδὲ νὰ λειτουργήσῃ χωρὶς θελήσεως καὶ δεήσεως τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως· εἰ δὲ καὶ τολμήσῃ νὰ χειροτονήσῃ, νὰ καθήρεται ὁμοῦ μετ' ἐκεῖνον ὅπου ἐχειροτόνησεν. Ὅταν οὖν ἔλθῃ καὶ θέλῃ ὁ κατὰ τόπον ἀρχιερεὺς, δὲν παιδεύεται ὁ ξένος ἀρχιερεὺς ὅπου ἔκαμε τὴν χειροτονίαν.

Συνόδου α' κανὼν ις-ος. Ὅστις ἐπίσκοπος ἐπάρῃ ἀπὸ ἄλλην ἐπαρχίαν διάκονον καὶ χειροτονήσῃ αὐτὸν ἱερέαν ἢ δώσῃ αὐτοῦ ὀφίκιον χωρὶς τὴν βουλὴν τοῦ ἐπισκόπου ἐκεῖνου τοῦ ἱερέως ἢ τοῦ διακόνου, νὰ ἔναι ἄκυρος ἡ χειροτονία, τὸ αὐτὸ καὶ εἰς ἀναγνώστην.

Canon 41 al apostolilor: Și să aibă putere asupra tuturor lucrurilor bisericesti. Și dacă a luat asupra lui sufletele oamenilor și i s-au încredințat, cu atât mai mult să nu aibă putere asupra drepturilor bisericesti ci, cu voia lui, să se facă prin presbiteri și diaconi milostenie săracilor și să aibă și arhiereul cele cuvenite pentru hrana și trebuințele lui, pentru ca arhiereul să fie primitor de străini și iubitor de săraci, precum spune dumnezeiescul Pavel către Timotei și scrie: dacă deci are rude de sînge și sînt săraci, să nu ia lucrurile bisericii să le dea lor și s-o lase goală, ci să-i miluiască și să le dea ca la săraci.

DESPRE ARHIEREU CA SĂ NU FACĂ HIROTONIE AFARĂ DE EPARHIA LUI, NICI SĂ HIROTONEASCĂ PE CINEVA DIN ENORIE STRĂINĂ. CAP. 13. (GLAVA 13.)

Al apostolilor 35: Canonul al treieci și cincilea al sfinților apostoli hotărăște: ca nici un episcop să nu aibă putere dincolo de hotarele eparhiei lui să facă hirotonie, nici să întreprindă altă lucrare bisericască. Iar dacă acest canon l-a călcat să fie caterisit dimpreună cu acela pe care l-a hirotonisit.

Canon 2 al sinodului din Antohia: Episcopul să nu hitotonisească în altă enorie a arhiereului, nici liturghie să nu facă fără voia și rugămintea arhiereului din partea locului; iar dacă ar îndrăzni să hirotonisească, să fie caterisit dimpreună cu acel pe care l-a hirotonit, Cînd însă a venit și voiește arhiereul din partea locului, nu se pedepsește arhiereul străin care a făcut hirotonia.

Canon 16 al sinodului întîi: Episcopul care ar lua din altă eparhie diacon și l-ar hirotonisi pe el preot sau i-ar da o funcție fără voia episcopului acelui preot sau diacon, să fie hirotonia fără putere; același lucru și la citeț.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ, ΕΑΝ ΑΦΙΣΗ ΤΟΝ ΘΡΟΝΟΝ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΥΠΑΓΗ ΕΙΣ ΑΛΛΟΝ
ΤΟΠΟΝ ΚΑΙ ΛΕΙΨΕΙ ΕΞΩ ΜΗΝΕΣ 5'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ-ον.

Συνόδου α' και β' κανών 15-ος. Ὁ δέκατος ἕκτος τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος ἀρχιερεὺς δὲν ποιμένει τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, ἀμὴ ἀφίσει αὐτὸ καὶ μισεύσει καὶ ὑπάγει εἰς ἄλλον τόπον καὶ ἔναι εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ πατριάρχου, ὅσον καιρὸν κάμῃ, καμίαν παιδευσιν δὲν ἔχει· εἰ δὲ καὶ χωρὶς νὰ ἔναι εἰς ὑπηρεσίαν πατριαρχικὴν καὶ νὰ ἔχῃ ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν ἀπὸ τὸν πατριάρχην, ὅτι νὰ κάμῃ τόσον καιρὸν ἔξω ἀπὸ τὸν θρόνον αὐτοῦ, ἢ εἰς προσκύνησιν μοναστηρίου, ἢ εἰς ἄλλην χρείαν, δὲν παιδεύεται· ἢ καὶ ἐὰν ἔχῃ ἀσθένημα μεγάλον καὶ μισεύσει ἀπὸ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ὑπάγῃ, εἰς ἄλλον τόπον, νὰ λάβῃ ἰατρείαν, οὐδὲ δι' αὐτὸ δὲν παιδεύεται· εἰ δὲ καὶ ἀλλῶς ὑπάγῃ χωρὶς θέλημα τοῦ πατριάρχου, ἢ χωρὶς νὰ ἔναι ἀσθενῆς, εἰς ἄλλον τόπον καὶ μένει ἐκεῖ καὶ νὰ καθέται ἢ νὰ περιπατῇ ἀπὸ τόπον εἰς τόπον καὶ περάσουν οἱ ἔξε μῆνες, ὁρίζουν οἱ θεῖοι πατέρες τῆς αὐτῆς Συνόδου ὅτι νὰ ἔναι τοῦτος ὁ ἀρχιερεὺς καθηρημένος καὶ νὰ γίνεται εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ ἄλλος ἀρχιερεὺς.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΜΕΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΓΥΝΑΙΚΑ, ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΚΑΤΟΙΚΗ
ΜΕΤΑ ΑΛΛΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Συνόδου α' κανὼν γ'. Ὁ τρίτος κανὼν τῆς πρώτης Συνόδου ὁρίζει· ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὑποδιάκονος ἢ τινὰς ἄλλος τοῦ κλήρου, γυναίκα ὅπου δὲν εὐλογηθῇ νόμικον εἰς τὸ ὁσπίτιον αὐτοῦ νὰ μὴ δὲν ἔχῃ καὶ προφασίζεται ὡς ὅτι νὰ τὸν ὑπηρετῇ· ἐὰν γὰρ ἔχῃ τινὰς μητέρα ἢ θυγατέρα ἢ ἀδελφὴν ἢ θείαν τοῦ πατρός, ἢ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἀδελφὴν, τοῦτον ὁ νόμος δὲν ἐμποδίζει· εἰ δὲ καὶ ἔχει γυναίκα ἔξω ἀπὸ τὰ πρόσωπα τοῦτα τὰ ἄνω

DESPRE ARHIEREU DACĂ A LĂSAT SCAUNUL SĂU ȘI SE DUCE ÎN ALT LOC ȘI
VA LIPSI ȘASE LUNI. CAP. 14. (GLAVA 14.)

Canonul al șasesprezecilea al sinodului numit întâi și al doilea hotărăște că arhiereul care nu-și păstorește turma, ci o va lăsa și va pleca, și se duce în alt loc și este în slujba patriarhului, câtă vreme a făcut-o, nu are nici o pedeapsă; dacă fără să fie în slujba patriarhicească și are voe și putere dela patriarh să rămână atîta vreme afară de tronul lui, sau la închinarea unei mănăstiri sau pentru altă trebuință, nu se pedepsește; sau dacă are boală grea și va pleca de la scaunul său și va merge în alt loc să se tămăduiască, nici pentru aceasta nu se pedepsește; iar dacă pleacă în altfel, fără voia patriarhului sau fără să fie bolnav, în alt loc și rămîne acolo și sade sau umblă din loc în loc și vor trece șase luni, hotărâsc dumnezeieștii părinți ai aceluï sinod, ca acel arhiereu să fie caterisit și în locul lui să se facă alt arhiereu.

DESPRE CLERICUL CARE N-ARE FEMEIE, SĂ NU LOCUIASCĂ CU ALTA. CAP.
15. (GLAVA 15.)

Canon 3 a sinodului întâiu: Canonul al treilea al sinodului întâi hotărăște: episcopul sau presviterul sau diaconul sau ipodiatonul sau altcineva din cler să nu țină în casa lui femeie cu care nu este cununat după lege, sub cuvînt că-l slujește; căci dacă are cineva mamă sau fată sau soră sau mătușă de a tatălui sau soră de a mamei sale, aceasta legea nu-l oprește; iar dacă are femeie afară de aceste persoane de mai sus, pe care le-am spus și a fost

όπου εἶπαμε καὶ ἐλεγχοῦν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως, νὰ τὴν διώξῃ· εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσῃ, ἀφ' οὗ τὴν ἐλέγξῃ πρώτην καὶ δευτέραν φοράν, ὀρίζουν οἱ θεῖοι πατέρες καὶ αἱ βασιλικαὶ νεαραὶ ὁ τοιοῦτος νὰ ἔναι καθηρημένος.

Τοῦ Μεγάλου Βασιλείου· Λέγει δὲ καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος ὅτι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄλλοι τοῦ κλήρου, ὅπου δὲν ἔχουν γυναῖκας νομίμους, οἱ ὅποιοι παρθενεύουν, νὰ ὑπηρετοῦνται ὑπὸ ἀνδρῶν καὶ οὐχὶ ἀπὸ γυναικῶν· οἱ δὲ ἱερεῖς ἐκεῖνοι ὅπου ἔχουν νομίμους γυναῖκας, ἐὰν ἔχωσι καὶ δουλεύτριες, ὁ νόμος δὲν τοὺς ἐμποδίζει. Γράφει δὲ ὁ Μέγας Βασίλειος εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ πρὸς τινὰ ἱερέαν ὀνόματι Γρηγόριον, ὅπως νὰ διώξῃ τὴν γερόντισαν ἐκείνην ὅπου τὴν εἶχεν εἰς τὸ ὁσπῆτιον αὐτοῦ· εἰ δὲ καὶ τολμήσῃ καὶ γένει παρήκοος καὶ δὲν ἀποδιώξῃ, θέλει τὸν ἐκαθήρη παντελῶς ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα ὅπου ἦτον ὁ ἱερεὺς χρονῶν ὀγδοήκοντα καὶ δὲν ἠθέλησεν ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς νὰ τὸν ἀφίσει νὰ τὴν ἔχει εἰς τὸ ὁσπῆτιον αὐτοῦ, πόσω μᾶλλον νέον ἱερέαν νὰ ὑπηρετοῦν ξένες γυναῖκες, μὴ δίδωμεν πρόσκομμα καὶ σκάνδαλον, ἀδελφοί, εἰς τὸν λαὸν διὰ τὸν Θεόν.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΚΑΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΔΕΧΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣ'-ον.

Συνόδου β-ης κανὼν 5-ος· Οὐδὲν παύει ποτὲ ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν καὶ πολέμιος ὁ σατανὰς διὰ σικοφαντείας νὰ μολύνει τὰς ὑπολήψεις τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ περισσότερον τῶν ἀρχιερέων. Καὶ διὰ τοῦτο ὅρισαν οἱ θεῖοι πατέρες τῆς δευτέρας Συνόδου εἰς τὸν ἕκτον κανόνα αὐτῶν· ὁ πᾶς ἄνθρωπος τιμημένος τούτέστι καλοῦ βίου καὶ ἀρετῆς, ἢ καὶ ἄτιμος ἢ γουν κακοῦ βίου καὶ ἀσωτίας, ἢ πιστός, ἢ ἄπιστος, ἢ καὶ αἰρετικός, ἐὰν ἔχῃ ὑπόθεσιν μετὰ τοῦ ἀρχιερέως διὰ πράγματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα, ἢ γουν διὰ φλωρία ἢ διὰ ῥοῦχα ἢ διὰ ἄλλα τινά, ἔχωσιν ἄδειαν τοῦτοι νὰ ἐγκαλοῦν τὸν ἀρχιερέαν αὐτῶν εἰς τὸ κριτήριον ἐὰν ἔχωσι δικαίωμα νὰ τὸ

muștră de arhiepiscop, să o alunge; iar de nu va voi, după ce l-a muștră înțuia și a doua oară, hotărâsc sfinții părinții și novelele împărătești să fie caterisit unul ca acela.

A marelui Vasile: Dar și marele Vasile spune că arhiepiscopii și alții din cler care nu au femei după lege și care țin fecioria, să fie sluiți de bărbați și nu de femei; iar preoții care, au femei legiuite, dacă au și slujnice, legea nu-i oprește. Și marele Vasile scrie în epistola sa către un preot cu numele Grigore, ca să alunge pe acea femeie bătrână ce o avea în casă, iar de va îndrăzni și nu va asculta și nu o va alunga, îl va caterisi de tot din preoția lui. Și aceasta, când preotul era de optzeci de ani, și nu a voit sfântul arhiepiscop al lui Dumnezeu să-l lase să o aibă în casă, cu atât mai mult preotului tânăr să nu-i slujască femei străine; fraților, să nu dăm pricină și scandal poporului, pentru Dumnezeu!?

DESPRE PÎRILE ÎMPOTRIVA EPISCOPIILOR ȘI CLERICILOR ȘI CARE OAMENI SÎNT PRIMIȚI LA PÎRĂ? CAP. 16. (GLAVA 16.)

Canon 6 al sinodului 2: Niciodată nu încetează vrăjmașul și potrivnicul nostru, satana, să pîngărească prin clevetiri cinstea oamenilor buni și mai mult a arhiepiscopilor. De aceea sfinții părinți ai sinodului al doilea în canonul lor al șaselea au hotărât: tot omul cinstit, adică cu viață frumoasă și cu virtute, sau necinstit, adică cu viață rea și desfrînată, fie credincios sau necredincios, sau și eretic, dacă are vreo pricină cu arhiepiscopul pentru lucruri mișcătoare sau nemișcătoare, adică pentru galbeni sau haine sau pentru altceva, aceștia au voie să pîrască pe arhiepiscopul lor la judecatorie, dacă au să-și ia dreptul; iară dacă pricina de pîră a arhiepiscopului

λάβουν· εἰ δὲ καὶ ἔναι ἐγκληματικὴ ὑπόθεσις τοῦ ἀρχιερέως, ἢ ἔὰν ἐπόρνευσεν, ἢ ἐμοίχευσεν, ἢ ἔκλεψε πράγματα ἀπὸ τῆν ἐκκλησίαν, ἢ ἐλειτούργησεν εἰς ἄλλου ἀρχιερέως ἐνορίαν χωρὶς τὴν βουλὴν καὶ θέλησιν τοῦ ἀρχιερέως τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, ἢ ἄλλον πρᾶγμα ὅπου νὰ ἔκαμεν νὰ ἐμποδίζει τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ εἶναι εὐλόγα διὰ νὰ τὸν ἐκαθήρουν ἢ ἔὰν ἔναι ἄλλον πταισίσιμον ὅπου νὰ παιδεύηται καιρὸν, ὥστε ἄργεια τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ καὶ οὐχὶ καθαίρεσιν, κάμνη χρεῖα οἱ κριταὶ νὰ δοκιμάζουν καὶ νὰ ἐξετάζουν τὸν κατήγορον ἢ τοὺς κατηγόρους, ἔὰν ἔναι πολλοί, ἢ ἱερεῖς, ἢ κοσμικοὶ, μήπως διὰ πάθος ἢ διὰ ἔχθραν ἐκινήθησαν εἰς τοῦτο, ὥστε ἔὰν ἔτυχε καὶ ἄργησε τοὺς ἱερεῖς, ἢ τοὺς κοσμικοὺς ἀφόρησε, ἢ διὰ ἄλλην ἔχθραν, τοῦτοι δὲν στέργονται εἰς κατηγορίαν ἐπισκόπου οὐδὲ κληρικῶν ¹⁾, ἕως οὗ ἀπὸ τὰς αἰτίας ἐκείνας ὅπου ἐπαιδεύθησαν νὰ καθαρισθοῦν καὶ τότε νὰ ἔρχονται εἰς κατηγορίαν καὶ εἰς μαρτυρίαν καὶ νὰ γίνεται ἐγγράφως ἡ κατηγορία τοῦ κατηγόρου, τί ἔναι τὸ ἐγκλημα ὅπου κατηγορή. Καὶ ἔὰν ἀποδείξῃ τὴν κατηγορίαν ἐμπράκτως καθὼς διακελεύει ὁ θεῖος νόμος, μετὰ πέντε μαρτύρων ἀξιόπιστων καὶ ἐντίμων, καθήρεται ὁ ἀρχιερεὺς, ἢ ἔὰν ἔναι ἐγκλημα ὅπου νὰ μὴ δὲν ἔναι διὰ καθαίρεσιν, γίνεται παιδευσὶς κατὰ τὸ πταισίσιμον ἐκεῖνον ἄργος τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ ὁ κατήγορος οὐδὲν ἀποδείξῃ τὰ ὅσα εἶπεν κατὰ τοῦ ἀρχιερέως, νὰ παθῇ τὴν αὐτοπάθειαν· εἰ μὲν ἔναι ἱερεὺς, νὰ καθήρεται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ τελείως· εἰ δὲ λαϊκός, νὰ ἀφορίζεται καὶ νὰ ἐκβάλεται ἔξω τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ μεγάλως καὶ βαρέως κανονίζεται.

OTI OI KATHGOPYNTEΣ TON APXIEPEA NA EINAI ANEPIAHPITOI.
KEΦAΛAION IZ'.

Ζωναρᾶ· Ἐξηγεῖται ὁ Ζωναρᾶς εἰς τὸν ἐβδομηκοστὸν τέταρτον κανόνα τῶν ἀγίων ἀποστόλων λέγων ὅτι δὲν δύναται νὰ κατηγορή καθέναν ἄνθρωπον τὸν ἀρχιερέα, ἀμὴ οἱ ἀνεπίληπτοι, ἡγουν τοῦ καθαροῦ βίου ἀξιόπιστοι καὶ ἐντιμοὶ φοβούμενοι τὸν Θεόν, νὰ μὴ δὲν μετε-

este sau că a preacurvit sau a curvit sau a furat lucru dela biserică, sau a făcut liturghie în enoria altui arhiereu fără sfatul și voia arhiereului acelei eparhii, sau alt lucru care să facă să fie oprit, care oprește de la arhierie și sînt pricini bine cuvîntate pentru ca să-l caterisească, sau de este altă greșeală care se pedepsește pentru un timp cu îndepărtarea din arhieria lui și nu cu caterisirea, trebuie judecătorii să pună la încercare și să cerceteze pe pîrîș sau pe pîrîși, dacă sînt mulți, fie preoți fie mireni, ca nu cumva să fie împinși la aceasta din patimă sau dușmănie, pentru că s-a întîmplat de a îndepărtat din slujbe pe preoți sau a afurisit pe mireni, sau pentru altă dușmănie, aceștia nu sînt primiți a pîrî pe episcop sau pe clerici, pînă nu se vor fi curățit de vinovățiile acelea, și atunci să vină la pîră și mărturie; și pîra pîrîșului să se facă în scris, pentru care vină îl pîrăște. Și dacă va dovedi pîra cu adevărat, precum rînduiește dumnezeiasca lege, cu cinci martori vrednici de crezare și cinstiți, arhiereul este caterisit; sau dacă îi este vina, care să nu fie de caterisire, i se face pedepsirea după greșala aceea, cu oprire de la arhieria lui. Iar dacă pîrîșul nu va dovedi cîte a spus în contra arhiereului, să sufere dînsul aceeași pedeapsă: dacă este preot, să fie caterisit din preoția lui cu desăvîrșire; iar dacă este mirean, să fie afurisit și dat afară din biserică lui Hristos și să primească canon mare și greu.

CEI CE PÎRĂSC PE ARHIEREI SĂ FIE NEHULIȚI. CAP. 17. (GLAVA 17.)

A lui Zonara: Tilcuiește Zonara la al șaptezeci și patrulea canon al sfinților apostoli, zicînd că nici un om nu poate face pîră împotriva arhiereului, decît numai cei nehuliți, adică cei cu viață curată, vrednici de crezare și cinstiți cu frica lui Dumnezeu, să nu ia parte

¹⁾ κληρικοὺς în ms.

χένουν εἰς κανένα κακόν, τουτέστι νὰ μὴ δὲν εἶναι μοιχοί, οὐδὲ πόρνοι, οὐδὲ φονεῖς, οὐδὲ κλέπται, οὐδὲ συκοφάνται, οὐδὲ ἐχθροί, οὐδὲ νὰ ἐπέρνουν δῶρα νὰ κατηγορήσουν, οὐδὲ ἄλλον κακὸν νὰ κάμουν. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀνεπίληπτοι ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ δύνονται νὰ κατηγορήσουν ἀρχιερέαν καὶ τούτους θέλει καὶ στέργει ὁ κανὼν, οὐχὶ ἀτίμους καὶ ἐχθροὺς καὶ ἀσώτους καὶ τὰ ὅμοια.

Συνόδου δ' κανὼν κα'. Ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν νὰ κατηγορήσουν ἀρχιερέα χωρὶς νὰ ἐξεταχθοῦν τί ἄνθρωποι εἶναι καὶ τί ζωὴν ἔχουν καὶ τί ἔργα· καὶ εἰ μὲν εἶναι, ὡς ἄνωθεν εἶπαμεν, καλοὶ καὶ ἔντιμοι, δέχονται εἰς κατηγορίαν καὶ εἰς μαρτυρίαν· εἰ δὲ καὶ εἰς κανένα τῶν ἄνωθεν κακῶν εὐρίσκονται, οὐδόλως στέργεται ἡ κατηγορία αὐτῶν, οὐδὲ ἡ μαρτυρία.

ΟΤΙ ΠΟΣΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΟΤΑΝ ΚΡΙΝΟΥΝ ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΚΑΙ ΚΑΙ ΠΟΣΟΙ ΕΙΣ ΔΙΑΚΟΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ-ον

Συνόδου Καρθαγένης κακὼν ιβ-ος. Ὁ δωδέκατος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένη Συνόδου ὀρίζει· ὅτι εἰς ἐγκλημα ἤγουν εἰς πταίσιμον ἀρχιερέως ὅπου νὰ τὸν ἐγκαλοῦν, θέλει ὅτι νὰ εἶναι δώδεκα ἀρχιερεῖς κριταὶ νὰ κρίνουν τὴν κατηγορίαν τοῦ ἀρχιερέως καὶ οὐχὶ ὀλιγώτεροι ἀπὸ τοὺς δώδεκα.

Εἰς δὲ τὴν τοῦ ἱερέως κατηγορίας θέλει ὅτι νὰ εἶναι ἕξι ἀρχιερεῖς, ἕξω ἀπὸ τούτους καὶ ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ τόπου ὅπου γίνονται ὁμοῦ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἑπτὰ. Καὶ εἰς τὴν τοῦ διακόνου κατηγορίαν τρεῖς ἀρχιερεῖς.

Ἐγένετο δὲ καθάρισις Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, μετὰ ἑνδεκα ἐπισκόπων· καὶ ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης Λουκᾶς ἐκατέλυσεν αὐτὴν καὶ τελείως δὲν νῆν ἔστερξαν, διὰ νὰ μὴν δὲν εἶναι εἰς αὐτὴν δώδεκα ἀρχιερεῖς κατὰ τὴν τοῦ κανόνος ἀπόφασιν.

la nici o răutate, adică să nu fie preacurvari, nici curvari, nici ucigași, nici furi, nici delatori, nici vrăjmași, nici să nu ia vreun dar să facă pîră, nici altă răutate să nu facă. Aceștia sînt oameni nehuliți și pot să pîrască pe arhiereu și pe aceștia îi voiește și-i primește canonul, nu pe cei necinstiți și vrăjmași și desfrînați și alții asemenea acestora.

Canonul 21 al sinodului 4. Cei ce vor să pîrască pe arhiereu, să fie cercetați în mod deosebit ce oameni sînt și ce viață au și ce lucrări, și dacă sînt, precum am spus mai sus, oameni buni și cinstiți, sînt primiți la pîră și la mărturie; iar dacă se află în vreo răutate din cele de mai sus, nicidecum nu se primește pîra lor, nici mărturia.

ΚΙΤΙ ΑΡΗΙΕΡΕΙ ΣΑ ΦΙΕ ΚΙΝΔ ΙΥΔΕΚΑ ΠΕ ΑΡΗΙΕΡΕΥ ΣΙ ΚΙΤΙ ΛΑ ΔΙΑΚΟΝ? CAP. 18. (GLAVA 18.)

Canon 12 al sinodului din Cartagena: Canonul al doisprezecilea al sinodului din Cartagena hotărăște: că la vina, adică greșala arhiereului de care îl învinuiesc, vor să fie doisprezece arhierei judecători să judece pîra asupra arhiereului și nu mai puțin de doisprezece.

Iar la pîra împotriva preotului vor să fie șase arhierei și pe lîngă aceștia și arhiereul locului, încît să se facă la un loc numărul lor șapte; și la pîra împotriva diaconului, trei arhierei.

Și s-a făcut caterisirea episcopului Ioan al Amathundeii, pe care a făcut-o arhiepiscopul Ciprului împreună cu unsprezece episcopi; și preasfințitul patriarh Luca a desființat-o și n-a aprobat-o de loc, pentru că nu au fost la ea doisprezece arhierei, potrivit cu hotărîrea canonului.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΚΡΙΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΑΠΕΣΤΕΙΛΕ Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΠΡΩ-
ΤΟΝ, ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΝ ΜΗΝΥΜΑ ΚΑΙ ΔΕΝ ΥΠΑΓΕΙ ΝΑ ΑΠΟΚΡΙΘΗ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'

Ἀποστόλων κανὼν οδ'. Ὁ ἑβδομηκοστὸς τέταρτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὁ ἐπίσκοπος ἂν ἔναι καὶ κατηγορηθῇ ὑπὸ ἀξιοπίστων ἀνδρῶν, ἡ σύνοδος δὲν κρίνει χωρὶς νὰ ἔναι ἐκεῖ τὸ μέρος ὅπου κατηγοροῦν, μόνον κράζουν αὐτὸν τὸν κατηγορούμενον ἀρχιερέα, νὰ ἀκούῃ ἐκεῖνα ὅπου λέγουν κατ' αὐτοῦ. Καὶ εἰ μὲν ὁμολογήσῃ τὰ ὅσα εἶπαν, καθήρεται, ἂν ἔναι ἔγκλημα ἥγουν πταίσιμον καθαιρέσεως· εἰ δὲ καὶ ἀρνηθῇ καὶ δὲν ὁμολογήσῃ καὶ τὸν ἐλέγξουν καὶ μαρτυρίσουν ἀξιόπισται μάρτυρες πάσας κατηγορίας ἐκείνας, ὅτι εἶναι ἀληθές, καθήρεται ὁ τοιοῦτος, καθὼς ὁρίζουν οἱ θεῖοι νόμοι. Εἰ δὲ καὶ τὸν ἐκράζουν καὶ δὲν ὑπάγῃ εἰς τὴν κρίσιν, πέμπουν δύο ἀρχιερεῖς, ὡς ἐκ προσώπου ὅλης τῆς συνόδου καὶ τὸν ἐκράζουν νὰ ἔλθῃ· εἰ δὲ καὶ δὲν ἔλθῃ, ἀποστέλλουν πάλιν ἄλλους δύο ἀρχιερεῖς καὶ μετακαλοῦσιν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ νὰ ἀποκριθῇ εἰς ἐκείνας τὰς κατηγορίας, ὅπου τὸν κατηγοροῦν. Εἰ δὲ καὶ ἀποστέλουν καὶ τὸ τρίτον μήνυμα καὶ δὲν θελήσῃ νὰ ὑπάγῃ, γίνεται ἀπόφασις κατ' αὐτοῦ, ἥτοι καθαίρεσις τελεία τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ.

ΟΤΙ ΕΑΝ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΕΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ, ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΓΕΝΗ
ΚΡΙΣΙΣ, ΔΕΝ ΤΟΝ ΕΥΓΑΝΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΡΟΝΟΝ ΑΥΤΟΥ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ-ον

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν πη-ος. Ὁ ὀγδοηκοστὸς ὀγδοὸς κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ὁρίζει ὅτι ἀνέναι καὶ εὐρίσκεται ἀρχιερεὺς εἰς κατηγορίαν, δὲν δύναται τινὰς νὰ τὸν εὐγάλῃ ἀπὸ τὸν θρόνον αὐτοῦ, ἕως οὗ νὰ γένη κρίσις κατ' αὐτοῦ. Καὶ εἰ μὲν φανῇ αἷτιος καὶ καταδικασθῇ, τότε τὸν εὐγάνουν ἀπὸ τὸν θρόνον μετὰ τὴν τελείαν ἀπόφασιν τῆς ἀρχιερατικῆς Συνόδου.

DESPRE ARHIEREUL CARE URMEAȚĂ A FI JUDECAT ȘI SINODUL TRIMITE
ÎNȚÎIA, A DOUA ȘI A TREIA OARĂ VESTIRE ȘI NU VINE SĂ SE JUDECE. CAP. 19.
(GLAVA 19.)

Canon 74 al apostolilor: Canonul al șaptezeci și patruilea al sfinților apostoli hotărăște: dacă episcopul va fi fost pîrît de bărbați vrednici de crezare, sinodul nu judecă fără ca să fie acolo partea care pîrăște, ci îl cheamă pe însuși arhiereul pîrît să audă ce spun în contra lui. Și dacă mărturisește cîte au spus, este caterisit, dacă vina este greșeală pentru caterisire, iar dacă va tăgădui și nu va mărturisi și-l vor dovedi și vor mărturisi martori vrednici de crezare toate acele învinuiri că sînt adevărate, unul ca acela se caterisește, precum hotărâsc dumnezeieștile legi. Iar dacă îl vor chema și nu vine la judecată, trimit doi arhierei ca din partea întregului sinod și-l cheamă să vină; și dacă nu vine, trimit iarăși alți doi arhierei să-l cheamă să vină să se judece pentru acele pîri care i se aduc. Și dacă îi trimit și o a treia vestire și nu va voi să vină, se ia hotărîre în contra lui, adică caterisire desăvîrșită din arhieria lui.

DACĂ SE AFLĂ ARHIEREUL ÎN VREO PÎRĂ, FĂRĂ SĂ SE FI FĂCUT JUDECATĂ,
NU-I SCOS DIN SCAUNUL LUI. CAP. 20. (GLAVA 20.)

Canon 88 al sinodului din Cartagena: Canonul al optzeci și optulea din Cartagena hotărăște că dacă un arhiereu se găsește în pîră, nu poate nimeni să-l scoată din scaunul lui, pînă nu i se face judecată în contra sa. Și de se va arăta vinovat și va fi fost osîndit, atunci e scos din scaun cu hotărîrea definitivă a sinodului arhieresc.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΕΙΣ ΠΟΛΛΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΚΑΙ ΔΕΝ
ΔΥΝΗΘΗ ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΟΥΔΕΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ-ον

Κανών ρλ-ος. Ὁ ἑκατοστὸς τριακοστὸς κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου ὁρίζει ὅτι ἐὰν τινὰς ὁποῦ νὰ κατηγορῇ ἀρχιερέαν εἰς πολλὰ πταισίματα καὶ δὲν δυνῇ νὰ ἀποδείξῃ ἓνα ἐξ αὐτῶν, οὐ δὲ εἰς τὰ ἄλλα δὲν πιστεύεται, μόνον διόχνηται.

ΟΤΙ ΕΙΣ ΚΡΙΣΙΝ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΦΕΡΝΟΥΝ ΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΜΑΡΤΥΡΑ, ΟΥΔΕ ΑΠΙΣΤΟΝ
ΟΥΔΕ ΕΝΑ ΠΙΣΤΟΝ, ΕΙ ΜΗ ΔΥΟ Η ΚΑΙ ΤΡΕΙΣ ΑΞΙΟΠΙΣΤΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΚΑΤΗ-
ΓΟΡΙΑΝ ΠΕΝΤΕ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ-ον

Ἀποστόλων οε-ος. Ὁ ἑβδομηκοστὸς πέμπτος τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει περὶ μαρτύρων ὅτι εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ ἀρχιερέως, αἰρετικοῦ οὐδὲ ἀπίστου μαρτυρίαν νὰ μὴ δὲν πιάνεται, οὐδὲ ἐνὸς ἀνθρώπου πιστοῦ, λέγει γὰρ ἡ γραφή· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν καθήσεται πᾶν ῥῆμα, ὥστε εἰς ὑπόθεσιν ὁποῦ νὰ μαρτυρήσουν δύο ἢ τρεῖς μάρτυρες, εἶναι βεβαιωμένη ἡ ὑπόθεσις ἐκείνη καὶ ἀποφασισμένη κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν μαρτύρων ἐκείνων ¹⁾, ἀληθῶς, καθὼς εἶπαμεν ἄνωθεν, καὶ εἶναι ἀνεπίληπτοι καὶ ἀξιόπιστοι.

Ζωνάρῳ. Αἰρετικὸς οὐδὲ εἰς μαρτυρίαν, οὐδὲ εἰς κατηγορίαν στέργεται, οὐδὲ ἄνθρωπος ἄπιστος. Καὶ ἐὰν εἶναι καὶ ἓνας μάρτυρας πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ μαρτυρία του νὰ μὴ δὲν πιστεύεται, μόνον ἢ δύο ἢ τρεῖς μάρτυρες κατὰ τὸ ῥητὸν τῆς γραφῆς.

Ἀπορία. Καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος γράφει πρὸς τὸν Τιμόθεον ὅτι τὴν κατηγορίαν κατὰ τοῦ ἱερωμένου ἀνδρὸς νὰ μὴ δὲν τὴν ἐπιδέχεται, εἰ μὴ νὰ εἶναι δύο μάρτυρες ἢ τρεῖς. Αὐτὸς δὲ ὁ Ζωναράς λέγει ὅτι εἰς κατηγορίαν τῶν ἱερωμένων, ἐὰν εἶναι δύο μάρτυρες καὶ καλοῦ βίου καὶ ἀρετῆς, νὰ μὴ δὲν πιστεύονται.

DESPRE CEL CE PÎRĂȘTE PE EPISCOP PENTRU MULTE LUCRURI POTRIVNICE
ȘI NU POATE DOVEDI NICI UNUL. CAP. 21. (GLAVA 21.)

Canon 130: Canonul al o sutătreizecilea al sinodului din Cartagena hotărăște că dacă cineva pîrăște pe arhiereu de greșeli și nu poate dovedi una din ele, nu i se cred nici celelalte, ci este alungat.

LA JUDECATĂ SĂ NU SE ADUCĂ ERETIC MARTOR NICI NECREDINCIOS CI UNUL
CREDINCIOS, DACĂ NU DOI SAU SAU ȘI TREI VREDNICI DE CREZARE, ȘI LA
PÎRĂ CINCI. CAP. 22. (GLAVA 22.)

Al apostolilor 75: Canonul al șaptezeci și cincelea al sfinților apostoli hotărăște despre martori că la pîra asupra arhiereului mărturia ereticului să nu se considere, nici a necredinciosului, nici a unui om credincios dacă este unul, căci zice scriptura: în gura a doi martori sau trei va sta cuvînt, încît la pricina la care vor mărturisi doi-trei martori, acea pricină este întărită și hotărîtă potrivit cu mărturia acelor martori, dar într-adevăr să fie, precum am zis mai sus, nehuliți și vrednici de crezare.

A lui Zonara: Ereticul nu este primit nici la mărturie nici la pîră, nici omul necredincios, și dacă este un singur martor credincios și adevărat, mărturia lui nu se crede, ci numai doi sau trei martori după cuvîntul scripului.

Nedumerire: Și sfîntul Pavel scrie către Timothei că pîra împotriva unui bărbat cleric să nu fie primită, decît dacă sînt doi sau trei martori, iar acel Zonara spune că la pîra asupra clericilor, dacă sînt doi martori chiar cu viață bună și cu virtute, să nu fie crezuți.

¹⁾ ἐκείνων în ms.

Βαλσαμόνος. Οὗτος ὁ Βαλσαμών ἦτον τὸ ὄνομά του Θεόδωρος καὶ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας διάκονος καὶ νομοφύλαξ καὶ χαρτοφύλαξ καὶ πρῶτος τῶν Βλαχερνῶν· καὶ ἐν ὑστέροις ἐγίνη πατριάρχης Θεοῦ πόλεως Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς, ἄνδρας¹⁾ σοφώτατος καὶ ἡγιασμένος.

Ὁ Θεὸς Παῦλος ὡς ἄνωθεν λέγει εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ ἱερωμένου νὰ εἶναι δύο ἢ τρεῖς μάρτυρες, ὅπου νὰ μαρτυροῦν. Ὁ δε αὐτὸς Ζωναρᾶς λέγει ὅτι εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἱερωμένων ἂν εἶναι δύο μάρτυρες πιστοὶ καὶ καλοί, ἡ μαρτυρία αὐτῶν νὰ μὴ δὲν στέργεται.

Λύσις· Μὴ οὖν θαυμάσητε περὶ τούτου ὅτι δὲν ἐναντιοῦται ὁ Ζωναρᾶς τὸν θεῖον Παῦλον, ἀλλὰ μία εἶναι ἡ ἔννοια. Καὶ ἀκούσατε αὐτὴν πῶς τὴν ἐξηγεῖται ὁ αὐτὸς Βαλσάμων.

Παύλου τοῦ Ἀποστόλου· Περὶ τοῦ Θεοῦ Παύλου ὅπου γράφει πρὸς τὸν Τιμόθεον τὸν αὐτοῦ μαθητὴν, ὅτι εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἱερωμένων νὰ μὴ δὲν δέχεται εἰς μαρτυρίαν μόνον δύο ἢ τρεῖς μάρτυρες· ἡξεύρετε ὅτι τοῦτο δὲν τὸ λέγει διὰ κατηγορίαν ἐγκληματικὴν, ἡγουν διὰ πταίσιμον καθαιρέσεως, ἀμὴ νόησον ὅτι διὰ χρηματικὴν εἶναι ἡ ἔννοια, ἦτον διὰ φλωρία ἢ ῥοῦχα. Καὶ λέγει εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ αὐτοῦ κανόνος τοῦ ἐβδομηκοστοῦ πέμπτου ὁ αὐτὸς Βαλσαμών ὅτι τῶν δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία κατὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἂν εἶναι διὰ φλωρία ἕως μία λίτρα χρυσάφη, ἡ μαρτυρία αὐτῶν τῶν δύο μαρτύρων εἰ μὲν εἶναι τίμιοι καὶ νὰ ὁμώσουν, στέργεται καὶ ἔχει τὸ βέβαιον· εἰ δὲ καὶ εἶναι ἡ ὑπόθεσις διὰ πενήντα λίτρα χρυσάφη, τῶν δύο μαρτύρων ἡ μαρτυρίαν δὲν στέργεται, μόνον, νὰ εἶναι τρεῖς μάρτυρες. Εἰ δὲ καὶ δὲν εἶναι ἡ ὑπόθεσις χρυσάφου, ἀμὴ διὰ κατηγορίαν καθαιρέσεως τοῦ ἀρχιερέως ἐκεῖνου, θέλει, ὅτι νὰ εἶναι πέντε μάρτυρες, οἱ ὅποιοι νὰ ὁμώσουν περὶ τῆς τοιαύτης κατηγορίας· καὶ ἀφοῦ ὁμώσουν, στέργεται ἡ μαρτυρία αὐτῶν καὶ καθήρεται ὁ ἀρχιερεὺς. Ἀληθῶς οἱ μάρτυρες αὐτοὶ νὰ εἶναι, καθὼς εἴπαμεν ἄνωθεν, ἀξιόπιστοι καὶ ἐντιμοὶ· εἰ δὲ καὶ εἶναι ἐχθροὶ ἢ κακοῦ βίου, ἡ μαρτυρία αὐτῶν τελείως δὲν στέργεται.

A lui Balsamon. Acest Balsamon se chema Teodor și a fost diacon al mării biserici și nomofilax și hartofilax și protos al Vlahernelor și la urmă a ajuns patriarh al orașului lui Dumnezeu Antiohia și al întregii Anatolii, bărbat foarte învățat și sfințit.

Dumnezeiescul Pavel spune ca mai sus că la pîra asupra unui cleric să fie doi sau trei martori care să mărturisească, Iar acel Zonara spune că la pîra asupra clericilor, chiar dacă sînt doi martori credincioși și buni, mărturia lor să nu fie primită.

Dezlegare: Să nu vă minunați de aceasta, pentru că Zonara nu contrazice pe dumnezeiescul Pavel, ci este același singur înțeles. Și ascultați cum tîlcuiește același Balsamon!

A apostolului Pavel: În ce-l privește pe dumnezeiescul Pavel care scrie către ucenicul său Timothei, că la pîra asupra clericilor să nu fie primiți la mărturie decît doi sau trei martori, să știți că aceasta nu o spune pentru pîră de vină grea, adică pentru greșală de caterisire, ci să înțelegeți, că înțelesul este pentru pîră de bani, adică galbeni sau haine. Și acel Balsamon, în tîlcuirea celui canon al șaptezeci și cincilea, spune că mărturia a doi oameni în contra arhiereului, dacă este pentru galbeni pînă la o litră aur²⁾, mărturia celor doi martori, dacă sînt cinstiți și jură, se primește și este hotărîtoare, iar dacă pricina este pentru cincizeci de litre aur, mărturia celor doi martori nu este primită, ci trebuie să fie trei martori. Ia dacă nu este pricina de aur, ci de pîră pentru caterisire a celui arhiereu, să fie cinci martori care să jure pentru o pîră ca aceasta; și după ce vor jura, mărturia lor se primește și arhiereul este caterisit. Dar cu adevărat martorii aceia să fie, precum am spus mai sus, vrednici de crezare și cinstiți; iar dacă sînt vrăjmași sau cu viață urîdă, mărturia lor să nu fie primită nicidecum.

¹⁾ ἄνδρας în ms.

²⁾ O litră de aur făcea la bizantini 72 de galbeni.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΗΓΟΡΩΝ, ΟΤΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΦΕΡΝΟΥΝ ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΟΙΚΙΑΚΟΥΣ
ΟΥΔΕ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ-ον.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν ρλα-ος καὶ νθ-ος· Ὁ ἑκατοστὸς τριακοστὸς
πρῶτος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου καὶ ὁ πεντηκοστὸς ἑννατος ἀποφαίνουσι· ὅτι ἐὰν οἱ
κατηγοροὶ φέρουν ἀνθρώπους μάρτυρας ἀπὸ τῶν ὁσπιτίων αὐτῶν ἢ συγγενεῖς, νὰ μὴ δὲν
στέργονται.

ΟΤΙ ΑΞΙΟΠΙΣΤΟΙ ΚΑΜΝΕΙ ΧΡΕΙΑ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΙ ΕΜΠΟ-
ΔΙΖΟΝΤΑΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΜΑΡΤΥΡΟΥΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΙ ΔΕΝ ΕΜΠΟΔΙΖΟΝΤΑΙ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ-ον.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ὁρίζει ὁ βασιλικὸς νόμος
τοῦ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου ὅτι ἀξιόπιστοι καὶ ἔντιμοι καὶ ἀνεπίληπτοι θέλουν νὰ εἶναι οἱ
μάρτυρες ὅπου νὰ μαρτυροῦν, τόσον διὰ ὑπόθεσιν πραγμάτων κινητῶν καὶ ἀκινήτων, τόσον
καὶ διὰ κατηγορίαν ἱερωμένου προσώπου. Καλογήρου ἰδιώτου ἡ μαρτυρία δὲν πιάνεται, ἐπειδὴ
ἀφῆκεν τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου.

Οἱ ἱερεῖς ὅπου δὲν ἔχουν σχῆμα καλογερικὸν μαρτυροῦν εἰς μαρτυρίαν καὶ στέργεται ἡ
μαρτυρία αὐτῶν.

Ὅποιος καταδικασθῇ εἰς κρίσιν ἢ διὰ ψευδομαρτυρία, ἢ διὰ ἄλλην ἀτυχίαν ὅπου νὰ τὸν
ἐντροπιάσῃ ὁ κριτής, ἢ ἂν συκοφαντήσῃ τινά, οὔτε ἐκεῖνος ὅπου νὰ ἐπάρῃ φλωρία νὰ κατηγο-
ρήσῃ, ἢ νὰ μὴ δὲν κατηγορήσῃ, οὔδὲ μοιχοί, οὔδὲ φονεῖς, οὔδὲ κλέπται, οὔδὲ ἄλλοι ὅπου νὰ
ἐκάμαν τίποτα ἄλλον ἀτόπημα ἐντροπῆς, τινὸς ἢ μαρτυρία ἀπ' αὐτῶν δὲν πιάνεται εἰς κρίσιν.

PÎRÎȘII SĂ NU ADUCĂ MARTORI OAMENI DE CASĂ, NICI RUDE.
CAP. 23. (GLAVA 23.)

Canon 131 și 59 al sinodului din Cartagena: Canonul o sută treizeci și unu al sinodului
din Cartagena și al cincizeci și noua arată că, dacă pîrîșii aduc martori oameni din casele
lor sau rude, să nu fie primiți.

MARTORII TREBUIE SĂ FIE VREDNICI DE CREZARE, ȘI CARE SÎNT OPRIȚI
SĂ MĂRTURISEASCĂ ȘI CARE NU SÎNT OPRIȚI? CAP. 24. (GLAVA 24.)

A împăraților Leon și Constantin: Legea împărătească a lui Leon și Constantin, hotă-
răște că martorii care mărturisesc trebuie să fie vrednici de crezare și cinstiți și nehuliți,
atît cînd mărturisesc la pricini de lucruri mișcătoare și nemișcătoare, cît și la pîră asupra
unei fețe bisericești. Mărturia unui călugăr simplu nu se primește, deoarece a lăsat lumea
și cele lumești.

Preoții care n-au îmbrăcat schima călugărească pot da mărturie și mărturia lor este
primită.

Cel ce a fost osîndit la judecată fie pentru mărturie mincinoasă, sau pentru altă faptă
rea, pentru care judecătorul l-a făcut de rușine, sau dacă a denunțat pe cineva, nici cel care
a luat galbeni ca să pîrască sau să nu pîrască, nici ucigașul, nici furul, nici alții care fac
vreo faptă rea de rușine, mărtuirea nimănui din aceștia să nu fie luată în seamă la judecată.

Καὶ ἐὰν κατηγορήσουν καὶ τινὰν αὐτοὶ ὅπου ἔχουν ἀπὸ τὰς ἄνωθεν αἰτίας, οὐδὲ ἡ κατηγορία αὐτῶν νὰ ἀκούεται εἰς κρίσιν, οὐδὲ νὰ στέργεται.

Οὐ μαρτυρεῖ τινὰς ὅπου νὰ μὴ δὲν ἔναι εἴκοσι χρονῶν, οὐδὲ ἄνηβος, οὐδὲ κωφός, οὐδὲ βωβός, οὐδὲ δαιμονιζόμενος, οὐδὲ δοῦλος, οὐδὲ ἄσωτος.

Τῶν μαρτύρων ὅπου θέλουν νὰ μαρτυρίσουν ζητεῖται ἡ ἀξία, ἡγουν τὸ ἐνδοξον ὅπου ἔχουν διὰ τὰ καλὰ ἔργα ὅπου κάμνουν· καὶ ἡ πίστις ἡγουν ἂν ἔναι χριστιανὸς καὶ κάμνη ἀρετὰς ἀρεσκομένας τῷ Θεῷ, ἢ ἂν ἔναι ἄπιστος καὶ οὐχὶ χριστιανός· καὶ ἐὰν διάγη ζωὴν ἐναρέτη καὶ θεϊκῇ καὶ ἐὰν ἔναι εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ οὐχὶ εἰς τὸ κακόν. Ταῦτα κάμνει χρεῖα νὰ ἐμβλέπη ὁ κριτῆς καὶ νὰ ἐξετάζη τοὺς μάρτυρας, ὅπου θέλουν νὰ ἔρχονται εἰς κρίσιν νὰ μαρτυροῦν περὶ πάσης ὑποθέσεως: πῶς περνᾷ ἡ ζωὴ αὐτῶν, ἢ ἀρετὰς καλὰς ἔχουν, ἢ τὸ ἐναντίον.

Τῶν μαρτύρων οἱ λόγοι πιάνονται, οὐχὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ὅπου νὰ ἀκούσουν λόγους ἀπὸ τοὺς μάρτυρας, νὰ ὑπᾶν νὰ μαρτυρήσουν· πρόσωπον γὰρ πρὸς πρόσωπον, ἐρωτῶνται οἱ μάρτυρες.

Ἐξ ἀκοῆς δέχονται μάρτυρες νὰ μαρτυρήσουν διὰ σύνορα καὶ διὰ χώρισιν ὁσπητίων, ἀμπελίων καὶ χωραφίων.

Πατὴρ καὶ υἱὸς ὑπεξούσιος καὶ δύο ἀδελφοὶ σὺν ὑπεξούσιοι, δύνανται νὰ μαρτυρήσουν εἰς ὑπόθεσιν καὶ δὲν ἐμποδίζονται, διατὶ ἔναι ἀπὸ ἓνα ὁσπήτιον.

Ἐνας ὅπου νὰ ἔναι χρονῶν δεδεκατεσσάρων μαρτυρεῖ εἰς ὑπόθεσιν φλωρίων, ἀμὴ εἰς κατηγορίας ἀρχιερέως, ἐὰν ἡξεύρη περὶ αὐτῆς, ἢ μαρτυρία αὐτοῦ δὲν στέργεται.

Οἱ ἐπίσκοποι μαρτυροῦν καὶ ὅταν ὑπογράψωσιν εἰς γράμμα περὶ ὑποθέσεως. Οἱ μάρτυρες ὅπου νὰ μαρτυρήσουν διὰ βία, ἢ δυναστεία, ἢ διὰ χάριν δὲν στέργονται. Ἐκεῖνος ὅπου νὰ εὕρισκεται εἰς κατηγορίαν, ἄλλον δὲν δύναται νὰ κατηγορήσῃ. Ὅσας ἡμέρας κάμνουν οἱ μάρτυρες εἰς ἓνα κριτήριον, ἢ πολλάς, ἢ ὀλίγας, τὰς ἐξόδους αὐτῶν τὰς πλερώνει ἐκεῖνος ὅπου τοὺς ἔφερε μετὰ ἀπόφασιν τοῦ κριτοῦ.

Și dacă și vor pîrî pe cineva aceia care au vreo vină din cele de sus, nici pîra lor să nu se asculte la judecată, nici să nu se bage în seamă.

Nu mărturisește cine nu e de douăzeci de ani, nici nevîrstnicul, nici surdul, nici mutul, nici îdrăcitul, nici sluga, nici desfrînatul.

Dela martorii, care voiesc să mărturisească, se cere vrednicia, adică faima ce o au pentru lucrurile bune pe care le fac; și credința, adică dacă este creștin și face fapte virtuozose care plac lui Dumnezeu, sau dacă este necredincios și nu e creștin; și dacă duce viață cu virtute și dumnezeiască și este plecat spre bine și nu spre rău. Acestea trebuie să le aibă în vedere judecătorul și să cerceteze pe martori, care vor să meargă la judecată să dea mărturie despre orice pricină, cum petrec viața lor, cu virtuți bune sau din potrivă.

Se iau în seamă cuvintele martorilor, nu ale acelor oameni care vor auzi cuvinte de la martori, să meargă să mărturisească; căci persoană de persoană se întreabă martorii.

Din auzite se primesc martori să mărturisească la hotărnicii și împărțire de case, vii, și țărine.

Tatăl și feciorul minor și doi frați minori, locuind în aceeași casă, pot să dea mărturie despre vreun lucru și nu sînt opriți, pentru că sînt din aceeași casă.

Unul care este de paisprezece ani dă mărturie la o pricină de galbeni, dar la pîri asupra arhierelui, dacă știe ceva despre ea, nu i se primește mărturia.

Episcopii dau mărturie atunci cînd și iscălesc în vreo scrisoare despre vreo pricină. Martorii care vor da mărturie de silă, sau de nevoie, sau de hatîr, nu se primesc. Acela ce este pîrît, nu poate pîrî pe altul. Cîte zile zăbovesc martorii la o judecată, sau multe sau puține, cheltuielile lor le plătește acela care i-a adus cu hotărîrea judecătorilor.

Οἱ μάρτυρες ὅπου νὰ ὑπογράψουν εἰς γράμμα περὶ τινὸς ὑποθέσεως, ἐὰν ἔλθῃ εἰς κρίσιν τὸ γράμμα ἐκείνον, ὅπου νὰ εἶναι αὐτοὶ οἱ μάρτυρες, ἐὰν καὶ νὰ μὴ δὲν θελήσουν, μαρτυροῦν καὶ στανικῶς¹ τους, ἐπειδὴ εἶναι ὑπογεγραμμένοι.

Οἱ μάρτυρες ὅπου θέλουν νὰ μαρτυρήσουν εἰς κατηγορίαν, τόσον καὶ περὶ φλωρίων, ἢ ρουχῶν, κάμνει χρεῖα μεθ' ὅρκου νὰ ἐρωτῶνται, ἢ νὰ ἡξεύρουν, ἢ δὲν ἡξεύρουν εἰς ἐκείνας τὰς ὑποθέσεις.

Δὲν μαρτυρεῖ τελώνης, ἡγουν κομμερκιάριος, ὅπου ἔχει αὐτεντικαῖς δουλείαις ἀγορασμέναις.

Ἐὰν μαρτυρήσῃ τινὰς κατεπάνω τινὸς ἀνθρώπου δὲν ἡμπορῇ πάλιν δευτέραν φορὰν νὰ μαρτυρήσῃ κατ' αὐτοῦ, ὅτι φαίνεται πῶς ἔναι ἐχθρὸς του.

Ματθαίου· Κάμνει χρεῖα οἱ μάρτυρες πρῶτον νὰ κάμουν ὄρκον, τότε νὰ ἐρωτῶνται ὑπὸ τοῦ κριτοῦ περὶ τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης ὅπου ἔναι· καὶ ὅτι δὲν ἡξεύρουν διὰ ποίαν αἰτίαν τοὺς ἔκραξαν εἰς τὴν κρίσιν. Καὶ ἂν εἶναι μάρτυρες πολλοί, ὁ κριτὴς τῶν πλέων τιμιωτέρων τοὺς λόγους πιάνει.

Εἰς ἀρχιερέως ὑπόθεσιν, ὅπου νὰ κρίνεται εἰς κρίσιν, ἀνέναι διὰ μία λίτρα χρυσαφῆ, δύο μάρτυρες πιστοὶ μαρτυροῦν καὶ στέργεται ἡ μαρτυρία αὐτῶν. Εἰ δὲ καὶ ἔναι διὰ πενήντα μία λίτραι, τρεῖς μάρτυρες νὰ μαρτυροῦν, εἰ δὲ καὶ ἔναι κατηγορίας ὑπόθεσις² κατὰ τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, πέντε μάρτυρες νὰ ἔναι πιστοὶ καὶ τιμιώτατοι νὰ ὁμώσουν καὶ τότε κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν γίνεται ἀπόφασις περὶ τῆς κατηγορίας ἐκείνης καὶ καθήρεται ὁ ἀρχιερεὺς· οὕτως εἶπε καὶ ὁ Βαλσαμὼν ὀπισθεν.

Οἱ πτωχοὶ δὲν μαρτυροῦν· καὶ πτωχοὶ λέγονται ἐκεῖνοι ὅπου δὲν ἀξίζουσιν τὰ πράγματα ὅπου ἔχουν πενήντα φλωρία.

Τοῦ Ἀρμενόπουλου· Ἀξιόπιστοι, λέγει καὶ ὁ Ἀρμενόπουλος, ὅτι νὰ εἶναι οἱ μάρτυρος καὶ οὐχὶ καταδεδικασμένοι.

Martorii care vor iscăli în zăpis despre vreo pricină, dacă este adus zăpisul la judecata în care dinșii sînt martori, dacă nu vor voi să mărturisească, mărturisesc și cu de-a sila, pentru că sînt subscriși.

Martorii care vor să dea mărturie într-o pîră, pentru galbeni sau haine, trebuie să-fie întrebați sub jurămint, sau știu, sau nu știu ceva despre acea pricină.

Nu dă mărturie vameșul, adică arendașul de schelă, care are slujbe domnești cumpărate.

Dacă cineva va da mărturie asupra vreunui om, nu poate să dea mărturie a doua oară în contra aceluia, pentru că se arată că-i este vrăjmaș.

A lui Matei: Martorii trebuie mai întîi să depună jurămint; atunci să fie întrebați de judecători despre pricina care este, și că nu știu pentru ce pricină i-a chemat la judecată. Și dacă sînt martori mulți, judecătorul ține seama de cuvintele celor mai cinstiți.

La vreun lucru de-al arhiereului care se judecă la judecată, dacă este pentru o litră aur, dau mărturie doi martori credincioși și mărturia lor se primește. Iar dacă este pentru cincizeci și una litre, trei martori să dea mărturie; dar dacă este lucru de pîră în contra arhieriei lui, să fie cinci martori, credincioși și foarte cinstiți, să jure, și atunci, potrivit cu mărturia lor, se face hotărîre despre acea pîră și se caterisește arhiereul; așa a zis și Balsamon mai sus.

Săracii nu dau mărturie și săraci se cheamă aceia ale căror lucruri ce le au, nu prețuiesc cincizeci de galbeni.

A lui Armenopol: Vrednici de crezare, zice și Armenopol, să fie martorii și nu osîndiți.

¹) στανικός în ms.

²) ὑπόθεσιν în ms.

Εἰς καθ' ἓνα μάρτυρα ἔναι χρέος τοῦ κριτοῦ νὰ τὸν ἐξετάζει ἀνέναι τίμιος καὶ ἐνάρετος, ἢ ἄτιμος καὶ ἐντροπιασμένος, ἢ πλούσιος, ἢ πτωχός, καὶ ἀπὸ τὴν πτωχίαν αὐτοῦ ἦλθεν νὰ μαρτυρήσῃ διὰ νὰ ἀπολαύσῃ, ἢ ἔναι φίλος τοῦ ἐνὸς μέρους· καὶ ὅταν νὰ μὴ δὲν ἔναι ὁ μάρτυρας οὔτε ἄτιμος, οὔτε πτωχός, οὔτε ἐχθρός, τότε μαρτυρεῖ καὶ δέχεται ἡ μαρτυρία αὐτοῦ· εἰ δὲ ἄλλως, δὲν στέργεται.

Οὔτε αἰρετικός, οὔτε Ἑβραῖος μαρτυρεῖ κατεπάνω τοῦ χριστιανοῦ.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΨΕΥΔΟΜΑΡΤΥΡΗΣΗ, Η ΕΝΑΝΤΙΘΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗΝ ΤΟΥ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ-ον.

Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως· Ἐὰν ἱερεὺς ψευδομαρτυρήσῃ εἰς πράγματα, ἡγουν εἰς ἀμπέλια, ἢ εἰς ὀσπήτια, ἢ εἰς ῥοῦχα, ἢ εἰς φλωρία, ἀργεῖται τῆς ἱερωσύνης χρόνους τρεῖς, καὶ νὰ καθέζεται εἰς μοναστήριον. Εἰ δὲ καὶ μαρτυρήσῃ κατὰ τινος, ὅπου νὰ γένῃ βλάβη εἰς τὸ κορμὶ¹ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ νὰ χάσῃ τὴν ζωὴν του, ἢ ἀπὸ τὰ μέλη του, νὰ καθήρῃται παντελῶς τῆς ἱερωσύνης. Καὶ οὕτως παιδεύονται καὶ ἄλλοι κληρικοί, ἐὰν ψευδομαρτυρήσουν.

Νόμος· Εἰ δὲ καὶ ὑπογράψῃ ἱερεὺς εἰς ὅποιαν ὑπόθεσιν ὅπου νὰ ἔναι καὶ ἐν ὑστέροις ἐναντηθῇ τὴν ὑπογραφήν του, ὥς ὅτι κακῶς ὑπέγραψε, νὰ καθήρῃται.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν ιγ-ον· Ἐὰν τινὰς ἐναντηθῇ τὴν ὁμολογίαν του, ἢ τὴν ὑπογραφήν του, νὰ εἶναι ὑστερημένος καὶ γεγυμνωμένος ἀπὸ τὴν τιμὴν ὅπου ἔχει.

Σήμαναι· Περὶ τοῦ ἱερέως ὅπου ψευδομαρτυρίσει, λέγουσιν τινὲς τῶν θείων πατέρων, ὅτι νὰ μὴ δὲν ἀργῇται τοῦτος τῆς ἱερωσύνης, μόνον, νὰ καθήρῃται.

Pentru fiecare martor este datoră judecătorului să cerceteze dacă este cinstit și virtuos, sau necinstit și de rușine, sau bogat sau sărac, și de sărăcie a venit să mărturisească, pentru ca să dobândească ceva, sau este prieten al unei părți. Și când martorul nu este nici necinstit, nici sărac, nici vrăjmaș, mărturisește și i se primește mărturia; iar altfel nu se bagă în seamă.

Nici ereticul, nici evreul nu mărturisește împotriva creștinului.

DESPRE PREOTUL CARE A DEPUȘ MĂRTURIE MINCINOASĂ SAU A TĂGĂDUIT
ISCĂLITURA LUI. CAP. 25. (GLAVA 25.)

A împăratului Justinian: Dacă un preot a depus mărturie mincinoasă despre lucruri, adică vii sau case sau haine sau galbeni, se oprește de la preoție trei ani și să stea în mănăstire. Iar de va da mărturie în contra cuiva, ca să vatăme trupul omului, sau să-i piardă viața sau din mădularele lui, să fie caterisit din preoție de tot. Și așa se pedepsesc și alți clerici, dacă vor face mărturii mincinoase.

Lege: Iar de va iscăli preotul în orice pricină ar fi, și pe urmă își va tăgădui iscălitura, precum că a iscălit rău, să fie caterisit.

Canon 13 al sinodului din Cartagena: Dacă cineva își tăgăduiește mărturia sau iscălitura, să fie lipsit și dezbrăcat de cinstea ce o are.

Înseamnă: Despre preotul care va face mărturie mincinoasă, zic unii din sfinții părinți, acesta să nu fie oprit de la preoție, ci caterisit.

¹) κορμὴν în ms.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΑΝΕΝΑΙ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΗΣΟΥΝ.
<ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣ-ον>

Τῶν θείων ἀποστόλων ἀπόφασις· Ἐξεύρετε ὅτι εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἱερέων, ἢ τῶν διακόνων θέλουν οἱ θεῖοι νόμοι καὶ ἀποφύνουν, ὅτι οὕτω καὶ νὰ ἐξετάζεται καὶ ἡ ὑπόθεσις αὐτῶν ὡς ἂν καὶ εἰς τὴν τοῦ ἀρχιερέως κατηγορίαν, δηλονότι νὰ εἶναι καὶ οἱ κατήγοροι καὶ οἱ μάρτυρες ἀξιόπιστοι καὶ τίμιοι, καθὼς ἐγράψαμεν ὀπίσω, τότε δέχονται καὶ εἰς κατηγορίαν καὶ εἰς μαρτυρίαν, εἰ δὲ καὶ εἶναι κακοῦ βίου, καὶ οἱ μάρτυρες καὶ οἱ κατήγοροι νὰ μὴ δὲν στέργονται, οὔτε τῶν κατηγορῶν ἡ κατηγορία, οὔτε τῶν μαρτύρων ἡ μαρτυρία.

Τοῦ Ἀρμενοποῦλου· Καὶ ὅποιος συκοφαντήσει, ἤγουν κατηγορήσει ἀρχιερέαν, ἢ ἄλλον ἱερωμένον, καὶ δὲν δύναται νὰ τὸ ἀποδείξῃ, νὰ πλερώνῃ τῆς αὐθεντίας τριάν<τα> οὐγγία χρυσάφι, ἐπειδὴ καὶ ἀδίκως τὸν ἐσυκοφάντησε, ἢ νὰ παθαίνῃ τὴν αὐτοπάθειαν.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, Η ΑΛΛΟΥ ΙΕΡΩΜΕΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΤΟΝ ΕΚΑΘΗΡΟΥΝ ΚΑΙ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν κη-ον· Ὁ εἰκοστὸς ὄγδος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὀρίζει ὅτι ὅποιον ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ὅπου νὰ τὸν ἐκαθήρουν, καὶ τολμήσῃ καὶ λειτουργήσῃ, νὰ διώχνεται παντάπασιν καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ζωναρᾶ· Λειτουργίαν δὲν λέγει μόνον τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, ἀμὴ πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν· βάπτισμα, εὐλόγησιν ἀνδρογύνου, ἐσπερινόν, ὄρθρον καὶ τὰ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ ὅπου γίνονται μετὰ τό, εὐλογητὸς ὁ Θεός.

DESPRE PREOT ȘI DIACON DACĂ VOR FI PÎRÎȚI. CAP. 26 (GLAVA 26)

Hotărîre a dumnezeiștilor apostoli: Să știți că la pîra preoților sau a diaconilor, dumnezeieștile legi voiesc și hotărască ca și pricina lor să fie cercetată așa ca și pîra contra arhiereului, adică să fie și pîrîșii și martorii vrednici de crezare și cinstiți, precum am scris mai sus; atunci sînt primiți și la pîră și la mărturie, iar dacă sînt cu viața rea și martorii și pîrîșii, să nu fie primită nici pîra pîrîșilor nici mărturia martorilor.

A lui Armenopol: Și care va fi un delator, adică va pîrî pe arhiereu sau pe alt cleric, și nu poate dovedi, să plătească domniei treizeci ughi aur, pentru că pe nedrept i-a clevetit, sau să sufere aceeași pedeapsă.

DESPRE EPISCOPUL SAU ALT CLERIC CATERISIT CARE VA FACE LITURGHIE.
CAP. 27 (GLAVA 27)

Canon 28 al apostolilor: Canonul al douăzeci și optulea al Sfinților Apostoli hotărăște: că pe oricare episcop sau presbiter sau diacon pe care l-au caterisit, și va îndrăzni și va face liturghie, să-l alunge de tot și din biserica lui Hristos.

A lui Zonara: Liturghie nu se cheamă numai jertfa cea fără de sînge, dar orice slujbă bisericească: botez, cununie, vecernie, utrenie și alte slujbe bisericești care se fac cu: Binecuvîntat Dumnezeu!

ΟΤΙ Η ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΔΕΝ ΜΕΤΑΚΡΙΝΕΤΑΙ ΚΕΦ. ΚΗ-ον

Ματθαίου· Ἡ τοῦ πατριάρχου ἀπόφασις δὲν μετακρίνεται, οὐδὲ ἐμβλέπεται εἰς ἄλλον κριτήριον, ἐπεὶδὴ τὸ τοῦ πατριάρχου κριτήριον εἶναι ἀρχὴ καὶ κεφαλὴ ὅλων τῶν κριτηρίων τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ὅτι ἀπ' αὐτοῦ εἶναι ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κριτήρια καὶ εἰς αὐτὸν ἀναστρέφονται καὶ κρίνονται. Αὐτὸς δὲ εἰς ἄλλον κριτήριον δὲν κρίνεται, οὐδὲ ἀπὸ τινος θεωρεῖται, ὅτι αὐτὸς εἶναι ἀρχή· μετακρίνεται δὲ καὶ αὐτὸ πνευματικῶς¹⁾, ἀναμάσον τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς συνόδου.

ΟΤΙ Ο ΚΑΘΗΡΘΕΙΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΕΧΕΙ ΑΔΕΙΑΝ ΝΑ ΜΕΤΑΚΑΛῆ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΣΥΝΟΔΟΝ, ΝΑ ΜΕΤΑΚΡΙΝΕΤΑΙ Η ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ-ον.

Ἀλεξίου βασιλέως τοῦ Κομνηνοῦ· Ὅριζαι τὸ χρυσόβουλον τοῦ αἰοδήμου βασιλέως κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ δίδει ἀδειαν τοῦ ἀρχιερέως, ἢ ἄλλου ἱερωμένου ὁποῦ νὰ τὸν ἐκαθήρουν, νὰ μετακαλῇ δευτέραν σύνοδον νὰ μετακρίνεται ἡ ὑπόθεσις τῆς κατηγορίας αὐτοῦ, ἢ δικαίως, ἢ ἀδικῶς ἐκρίθη.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΕΑΝ ΕΚΑΘΗΡΑΝ ΤΙΝΑ ΑΡΧΙΕΡΕΑΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ ΕΦΑΝΗ ΑΝΑΙΤΙΟΣ, ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΕΚΑΘΗΡΕΘΗ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΕΣΥΓΧΩΡΙΘΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ-ον.

Συνόδου Καρθαγένης ιε-ον· Ὁ δέκατος πέμπτος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ἀποφύνει (!) ὅτι, ἐὰν ἐκάθηραν τινὰ ἀρχιερέα καὶ ἐγένετο δευτέρα κρίσις καὶ ἐφάνη ὁ ἀρχιερεὺς ἐκεῖνος ὁποῦ ἐκαθηρέθη ἀναίτιος, οἱ κριταὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ τὸν ἔκριναν καὶ τὸν ἐκάθηραν

HOTĂRÎREA PATRIARHULUI NU SE JUDECĂ A DOUA OARĂ CAP. 28 (GLAVA 28)

A lui Matei: Hotărîrea patriarhului nu se mai judecă, nici nu se caută la altă judecată, pentru că judecata patriarhului este început și cap al tuturor judecăților bisericești, pentru că de la el sînt toate judecățile bisericești și la dînsul se întorc și se judecă. El însă nu se judecă la altă judecată, nici nu se cercetează de altcineva, pentru că dînsul este început; din nou însă este judecat și el duhovnicește, între patriarh și sinod.

ARHIEREUL CATERISIT ARE VOIE SĂ RECURGĂ LA AL DOILEA SINOD, CA PRICINA PÎRII LUI SĂ FIE JUDECATĂ DIN NOU CAP. 29 (GLAVA 29).

A împăratului Alexie Comnenul: Hrisovul în veci pomenitului împărat domnul Alexie Comnen hotărăște și dă voie arhiereului sau altui cleric care a fost caterisit, să recurgă la al doilea sinod, ca să judece din nou pricina pîrii lui, au s-a judecat cu dreptate, au fără dreptate.

DESPRE ARHIEREII DACĂ AU CATERISIT PE VREUN ARHIEREU ȘI DUPĂ ACEEA S-A VĂDIT NEVINOVAT, ȘI CÎND ARHIEREUL A FOST CATERISIT ȘI IARĂȘI IERTAT. CAP. 30. (GLAVA 30.)

Al sinodului de la Cartagena 15: Canonul al cincisprezecelea al sinodului de la Cartagena hotărăște: că dacă au caterisit pe vreun arhiereu și s-a făcut o a doua judecată și s-a vădit arhiereul acela care a fost caterisit nevinovat, aceia care l-au judecat și l-au

¹⁾ πνευματικὸς în ms.

δὲν παιδεύονται, ἀληθῶς ἀνέναι καὶ τὸν ἔκριναν κατὰ θεῖον σκοπὸν καὶ δὲν ἔλαβον δῶρον, οὐδὲ ἦσαν ἐχθροί.

Νόμος· Ἐκεῖνα ὅπου κριθοῦν κακῶς καὶ τυπωθοῦν, οὔτε οἱ χρόνοι, οὔτε οἱ νόμοι, οὔτε ἡ συνήθεια τὰ βεβαιοῖ.

Φωτίου Κωνσταντινου πόλεως· Καὶ πότε ἐκαθηρέθη ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάλιν ἐσυγχωρήθη νὰ τὸ ἀκούσετε· εἰς διαφόροις συνόδοις καὶ ὑπὸ διαφόρων πατρῶν τοῦτο πολλάκις ἐγίνη, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἐπὶ τοῦ Μαρκέλλου ἐπισκόπου Ἀγκύρας καὶ Μακαρίου καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς διὰ τὴν παρακάλεσιν τοῦ λαοῦ, ὅπου ἐξητοῦσαν τὸν ἀρχιερέα αὐτῶν. Ἐγένετο δέ, καὶ ἐπὶ Ἡρακλᾶ, τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, τοῦ ὁποίου ἦτον διάδοχος ὁ Διονύσιος· καὶ μετὰ τοῦτον ὁ Μάξιμος· ἀπὸ τοῦτον δὲ ὁ Θεωνᾶς καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ ἅγιος ἱερομάρτυς Πέτρος, ὁ ὁποῖος ἐκάθηρε τὸν Ἀρειον ὅπου ἦτον διάκονος καὶ ἐξωστράκισάν τον παντελῶς ἐκκλησίας. Ἐμαρτύρησε δὲ αὐτὸς ὁ ἁγιώτατος Πέτρος εἰς τὰς ἡμέρας Μαξιμιανοῦ τοῦ ἀθεωτάτου βασιλέως· προστάξει αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀπετμήθη. Ἀχιλᾶς δὲ ὁ ἁγιώτατος ἐγίνη διάδοχος τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου ἱερομάρτυρος Πέτρου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ ἔλαβε τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ τὸν Ἀρειον τοῦτος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὁ Ἀχιλᾶς ἐδέχθη αὐτὸν καὶ ἐσυγχώρησέν του, ἀμὴ ἐχειροτόνησέν τον καὶ ἱερέαν καὶ ἔβαλέν τον νὰ φροντίζει καὶ τὸ διδασκαλεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας.

Ὅτι καὶ τὸν Εὐτυχῆ ὅπου τὸν ἐκάθηρεν ὁ ἁγιώτατος Φλαβιανός, καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Ἀντιοχείας καὶ ὁ Ἱεροσολύμων ἐδέχθησαν αὐτὸν μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου.

Ὅτι ὁ Χρυσόστομος ὅπου ἐκαθηρέθη ὑπὸ Θεοφίλου ὁμοδόξου, χωρὶς τοὺς ἄλλους πατριάρχας ἐδέξατο.

Ὅτι τὸν Πέτρον τὸν Μιλήτου ἐπίσκοπον, ὅπου τὸν ἐκάθηρεν ὁ ἁγιώτατος Μεθόδιος, καὶ ὁ πατριάρχης Φώτιος τὸν ἐδικαίωσε καὶ οὐχὶ μόνον τὸν ἐδικαίωσε, ἀμὴ ἔκαμεν αὐτὸν μητροπολίτην τῆς μητροπόλεως Σαρδέων.

caterisit, nu se pedepsesc; dacă cu adevărrat l-a judecat potrivit scopului dumnezeiesc și n-a luat mită, nici nu erau vrăjmași.

Lege: Acelea ce sînt rău judecate și stipulate, nici anii, nici legile, nici obiceiul nu le întărește.

A lui Fotie al Constantinopolului: Și cînd s-a caterisit arhiereul și iarăși a fost iertat, să o ascultați: la diferite sinoade și sub diferiți părinți, aceasta deseori s-a întîmplat, precum pe vremea sfîntului Atanasie și a lui Marcel, episcopul Anghirei, și a lui Macarie și a multor altora, pentru rugămîntea poporului care își cereau pe arhiereul lor. S-a întîmplat și pe timpul lui Iracla, prea sfîntul patriarh al Alexandriei, al cărui urmaș a fost Dionisie și după acesta Maxim, după acesta însă Teona și după el sfîntul ieromonah Petru care l-a caterisit pe Arie care era diacon, și l-au surghiunit cu desăvîrșire din biserică. Iar acel prea sfînt Petru a suferit martiriul în zilele împăratului fără de Dumnezeu Maximian; din porunca lui i s-a tăiat capul. Urmașul acelui prea sfînt mucenic Petru al Alexandriei a devenit Achila prea sfîntul și a luat scaunul aceluia; și acest prea sfînt patriarh al Alexandriei Achila l-a primit pe Arie și l-a iertat; și l-a hirotonit și întru preot și l-a pusa aibă grijă de școala din Alexandria.

Că și pe Eutihie, pe care l-a caterisit prea sfîntul Flavian, l-au primit, după moartea lui, și patriarhul Alexandriei, și al Antiohiei, și al Ierusalimului.

Că Hrisostom, care a fost caterisit de Teofil de aceeași credință, a fost primit fără alți patriarhi.

Că pe episcopul Petru al Miletului pe care l-a caterisit prea sfîntul Metodiu, patriarhul Fotie nu numai că i-a dat cîștig de cauză, ci l-a făcut mitropolit al mitropoliei Sardelor.

Ὅτι καὶ ἄλλους πολλοὺς ὁποῦ ἐκάθηρεν ὁ ἁγιώτατος Ἰγνάτιος διὰ ἐγκλήματα καὶ αὐτὸς ὁ ἁγιώτατος Φώτιος ἐκείνους ἐδέξατο. Καὶ ἄλλους πάλιν ὁποῦ ἐκάθηρεν αὐτὸς ὁ ἐν ἁγίοις Φώτιος καὶ ὁ εἰρημένος ἅγιος Ἰγνάτιος ἐδέξατο αὐτούς.

〈ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΘΕΣΕΩΣ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΙΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΤΙ ΔΙΔΕΤΑΙ
Ο ΘΡΟΝΟΣ ΠΡΟΣ ΑΛΛΟΝ ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΕΞΑΡΧΙΚΟΝ〉.

〈ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ-ον〉

Μετάθεσις εἶναι ὁποῦ νὰ ἀφίση τινὰς ἀρχιερεὺς τὴν μητρόπολιν ὁποῦ ἔχει νὰ ἐπάρῃ ἄλλη ἢ ἐπίσκοπος τὴν ἐπισκοπὴν.

Ὁ δὲ δέκατος ἕκτος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου συγχωρεῖ ὅτι νὰ γίνονται μεταθέσεις ἀρχιερέων γνώμη καὶ θέλημα τοῦ πατριάρχου, ἐὰν εἶναι μητρόπολις, εἰ δὲ καὶ εἶναι ἐπισκοπὴ γνώμη καὶ θέλημα μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης. Καὶ παραίτησις λέγεται ὁποῦ ἀφίνει τινὰς ἀρχιερεὺς τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην.

Λέγεται καὶ παραίτησις ὁποῦ ἀφίνει τὸν θρόνον μόνον καὶ ἔχει τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ δίδεται πρὸς αὐτὸν ἄλλος θρόνος ἐξαρχικός, ἢ καὶ γίνεται γνήσιος ἀρχιερεὺς εἰς αὐτόν.

Εἰς τὸν καιρὸν Ζήνωνος τοῦ βασιλέως, ἔκαμε παραίτησιν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Μαρτύριος πατριάρχης Ἀντιοχείας καὶ ἦτον συνηγμένος ὁ λαὸς ὅλος, ἱερωμένοι τε καὶ λαϊκοί, καὶ εἶπεν οὕτως· τὸν ἀνυπότακτον κλῆρον καὶ τὸν ἀπειθῆ λαόν, ἐξ αὐτοῦ κάμνω παραίτησιν, τὸ δὲ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης μου φυλάττω καθαρῶ καὶ ἀμολύντω· ὥς δε ἔκαμε παραίτησιν τοῦ θρόνου οὐχὶ τῆς ἀρχιερωσύνης.

Δίδεται καὶ κατ' ἐπίδοσιν, ἡγουν ἐξαρχικῶ τῷ τρόπῳ, θρόνος ἕτερος ἐὰν εἶναι χρεῖα πρὸς ἄλλον ἀρχιερεὺς, ὁποῦ νὰ μὴ δὲν ἔχει θρόνον, ἢ καὶ ἐὰν ἔχει, καὶ εἰς ὅλην τὴν ἐνορίαν ἔχει

Că și pe mulți alții pe care prea sfințitul Ignatie i-a caterisit pentru greșeli, același prea sfânt Fotie i-a primit. Și pe mulți alții iarăși pe care i-a caterisit acela între sfinți Fotie, zisul sfânt Ignatie i-a primit pe ei.

DESPRE MUTAREA ARHIEREILOR ȘI DESPRE DEMISII ȘI CĂ SE DĂ SCAUNUL
ARHIERESC ALTUI ARHIEREU EXARH. <CAP. 31.> (GLAVA 31.)

Mutare este când un arhiereu ar lăsa mitropolia pe care o are, ca să ia alta, sau episcop episcopia.

Canonul al șaisprezecelea al sinodului din Antiohia îngăduie să se facă mutări de arhieriei; dacă este mitropolie, cu știrea și voia patriarhului; iar dacă este episcopie, cu știrea și voia mitropolitului acelei eparhii. Și demisie se cheamă, când vreun arhiereu lasă tronul și arhieria sa.

Demisie se cheamă și când își lasă numai tronul și-și ține arhieria și i se dă alt tron de exarh, sau și devine adevărat arhiereu într-însul.

În vremea împăratului Zenon a demisionat din scaunul patriarhicesc patriarhul Martirie al Antiohiei, și era adunat întreg poporul, clerici și mireni, și a grăit așa: în ce privește clerul nesupus și poporul neascultător, mă lepăd de el, dar demnitatea arhieriei mi-o păstrez curată și nepîngărită; și acesta a demisionat de la tron, nu de la arhierie.

Se dă și ca adaos, adică în chip de exarhat, altui arhiereu încă un tron, care să nu aibă alt tron sau dacă și are, și în toată enoria are puterea ca însuși al ei păstor și dascăl,

ἐξουσίαν, ὡς καὶ τὸν ἴδιον ποιμένα καὶ διδάσκαλον, δηλαδὴ τὸν γνήσιον ἀρχιερέαν, τῷ δὲ ἱερῷ συνθρόνῳ δὲν δύναται νὰ ἔχει παντελῶς, εἰ μὴ μόνος ἐκεῖνος ὁ γνήσιος ἀρχιερεὺς, ὅπου ἔχειροτονήθη, ἢ νὰ χειροτονηθῇ εἰς αὐτὸν τὸν θρόνον, ἔξω ἐξ αὐτοῦ δηλονότι τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου, κάμνει ἀνεμποδίστως πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κατὰ τὸ ἱερὸν ἀξίωμα.

Ὁ ρ α τ ῆ ν ἀ π ό φ α σ ι ν τ ῶ ν θ ε ί ω ν ν ό μ ω ν· Εἰ δὲ καὶ τολμήσῃ καὶ κάμῃ τὴν τοιαύτην παρανομίαν καὶ αὐθάδειαν καὶ ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου τὸν ὅποιον ἔναι ξένον μακρὰ ἀπ' αὐτοῦ, μόνον τοῦ γνησίου ἀρχιερέως, ὡς εἴπαμεν, ὅπου ἔναι ἀφιερομένον ἴδιον εἰς αὐτὸν καὶ οὐχὶ εἰς ἄλλον, νὰ καθήρεται τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ὡς οἱ θεῖοι νόμοι ὀρίζουν καὶ ἀποφύνουν (!).

ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΕΩΝ ΕΑΝ ΔΕΝ ΜΝΗΜΟΝΕΥΣΟΥΝ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟ-
ΠΟΛΙΤΗΣ ΑΥΤΩΝ· ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΑ ΣΦΑΛΜΑΤΑ ΙΕΡΕΩΝ ΥΠΟ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΚΑΝΟ-
ΝΙΖΟΝΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΒ-ον

Συνόδου α'-ης καὶ β'-ης κανὼν ιδ'. Ὁ δέκατος τέταρτος κανὼς τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου ὀρίζει· ὅτι ὅποιος ἐπίσκοπος, ἢ ἐκ τῶν ἱερέων, ἢ καὶ διακόνων τινὰς προφασίζεται διὰ τὸ εὐρίσκεται ὁ μητροπολίτης αὐτῶν εἰς κατηγορίαν καὶ χωρὶς νὰ γένῃ κρίσις καὶ ἀπόφασις κατ' αὐτοῦ καὶ δὲν μνημονεύσουν αὐτὸν εἰς τὰς θείας ἱερουργίας καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀκολουθίας, τούτοις ἀποφάσισεν ἡ ἁγία σύνοδος ὅτι νὰ εἶναι καθηρημένοι.

Σιμεὼν Θεσσαλονίκης· Καὶ ὅταν ἐσφάλη ὁ ἱερεὺς εἰς ἄλλον πταίσιμον, ἴδιον εἶναι ὅτι παρὰ τοῦ ἀρχιερέως νὰ κανονίζεται. Καὶ εἰ μὲν ἔγινε τοῦτο ἀπὸ ἀπροσεξίας καὶ ἀμαθίας

anume ca și adevăratul ei arhiereu, dar sfântul tron ce i s-a dat dimpreună, nu poate să-l dețină nicidecum, ci numai singur acel adevărat arhiereu care a fost hirotonit sau are să fie hirotonit pentru acel tron, dar în afară de ce privește acel sfânt tron dat împreună, face fără nici o piedică toate lucrurile bisericești potrivit cu funcția sfântă.

Vezi hotărîrea dumnezeieștilor legi: Iar dacă a îndrăznit și a făcut o călcare de lege ca aceea și cutezanță și s-a urcat pe sfântul tron dat dimpreună care-i este cu totul străin de dînsul și aparține numai adevăratului arhiereu, precum am zis, și-i este închinat numai unuia singur lui și nu altuia, să fie caterisit din arhieria lui, precum hotărâse și arată dumnezeieștile legi.

DESPRE EPISCOPI ȘI PREOȚI DACĂ NU VOR POMENI PE MITROPOLITUL LOR;
ȘI CĂ GREȘELILE PREOȚILOR ÎȘI PRIMESC CANONUL DE LA ARHIEREU.
CAP. 32. (GLAVA) 32.

Canon 14 al sinodului 1 și 2: Canonul al paisprezecelea al sinodului întâi și al doilea hotărăște: care episcop sau vreunul din preoți sau și diaconi sub pretext că mitropolitul lor se află sub pîră și, fără să se fi făcut judecată și hotărîre în contra lui, nu-l vor pomeni la dumnezeieștile servicii și la celelalte slujbe, pentru aceștia a hotărît sfântul sinod să fie caterisiți.

Simeon al Tesalonicului: Și dacă preotul a căzut într-alt păcat, atunci e de atribuția arhiereului să-i dea canon. Și dacă aceasta s-a făcut din nebăgare de seamă sau neștiința

τοῦ ἱερέως, ἢ καὶ συνεργία τοῦ ἐχθροῦ, νὰ μὴ δὲν γίνεται πολλή ἢ ἐξέτασις τοῦ πταίσματος, ἀμὴν νὰ ἔχη καὶ μετρικὴν συγγνώμην. Εἰ δὲ καὶ ἐγίνη ἀπὸ ἀμελείας αὐτοῦ, κατὰ τὸ σφάλμα νὰ κλαίῃ καὶ νὰ ὁδύρεται καὶ παρὰ τοῦ <ἀρχ>ιερέως νὰ λάβῃ διόρθωσιν.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΘΕΜΑΤΟΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ-ον>.

Τῶν θείων διδασκάλων· Τὸ ἀνάθεμα χωρισμὸς εἶναι ἀπὸ Θεοῦ καὶ συγκλή-
ρωσις τῷ σατανᾷ. Ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ τετάρτη σύνοδος λέγει περὶ τοῦ ἀναθέματος·
ὅτι τινὰ χριστιανὸν νὰ μὴ δὲν ἀναθεματίζεται, μόνον τοὺς αἵρετικούς καὶ τοὺς καλογέρους ὅποῦ
ῥήξουν τὸ σχῆμα ἀγγελικὸν καὶ δὲν θέλουν τελείως νὰ ἐπιστραφοῦν.

Εἰ δὲ καὶ ἔλθουν εἰς μετάνοιαν, δέξαι καὶ ἀγκάλισον αὐτούς, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν κελεύει·
οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΦΩΡΙΣΘΕΝΤΟΣ ΔΙΚΑΙΩΣ ἢ ΑΔΙΚΩΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΚΑΤΑΦΡΟΝΗΣΗ ΤΟΝ ΑΦΩΡΙΣΜΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ-ον

Σιμεὼν Θεσσαλονίκης· Ἐνας ἄνθρωπος ὅποῦ νὰ ἀφωρισθῇ δικαίως ἢ ἀδίκως
παρὰ τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ νὰ μὴ δὲν καταφρονῇ τελείως τὸν ἀφωρισμὸν, οὐδὲ νὰ γένηται κριτὴς
αὐτὸς εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ὥς ὅτι ἀδίκως ἀφωρίσθῃ, ἀμὴν νὰ ὑπαγένη μετὰ πάσης προθυμίας καὶ
εὐλαβείας εἰς τὸν ἀρχιερέα αὐτοῦ, δουλικῶς νὰ παρακαλεῖ νὰ τοῦ συγχωρίσει. Εἰ δὲ καὶ δὲν
προσδέχεται αὐτόν, νὰ ἐπέρνῃ καὶ τινὰς εὐλαβεῖς ἄνδρας, ἱερομένους καὶ λαϊκοὺς, ὅπως διὰ τῆς
μεσιτείας αὐτῶν νὰ τύχῃ συγχώρησιν. Εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσῃ, εἰ μὲν εἶναι ἐπίσκοπος, νὰ ὑπαγένη
εἰς τὸν μητροπολίτην αὐτοῦ, εἰ δὲ καὶ εἶναι μητροπολίτης, εἰς τὸν πατριάρχην, ζητόντα συγχώ-

preotului și prin lucrarea vrăjmașului, să nu fie grea cercetarea păcatului, ci să aibă și puțină iertăciune. Iar de s-a făcut din neglijența lui, să plîngă și să se tînguiască și să ia îndreptare de la arhiereu.

DESPRE ANATEMĂ. <CAP. 33.> (GLAVA 33.)

A dumnezeieștilor dascăli: Anatema este despărțire de Dumnezeu și împreună moște-
nire cu satana. Iar sfîntul sinod al patrulea ecumenic spune așa despre anatemă: că nici un
creștin să nu fie dat anatemei, ci numai ereticii și călugării care aruncă schima îngerească
și nu voiesc să se mai întoarcă.

Iar dacă se pocăiesc, primește-i și îmbrățișează-i că Domnul nostru spune: n-am venit
să chem pe cei dreپți, ci pe păcătoși la pocăință.

DESPRE CEL AFURISIT, PE DREPT SAU PE NEDREPT, DE CĂTRE ARHIEREU, SĂ NU CUMVA SĂ NU SE BAGE ÎN SEAMĂ AFURISENIA. CAP. 34. (GLAVA 34.),

Simeon al Tesalonicului: Un om care a fost afurisit, pe drept sau pe nedrept, de
arhiereul său, acela să nu cumva să nu bage în seamă cu totul afurisenia, nici să nu se
facă însuși judecător asupra sa, zicînd că pe nedrept a fost afurisit, ci să mearga cu
toată rîvna și evlavia la arhiereul lui și cu supunere să-l roage de iertare. Iar de nu-l
primește, să ia și cîțiva oameni evlavioși, clerici și mireni, ca prin mijlocirea lor să dobîn-
dească iertare. Și dacă nu va voi, de e episcop, să meargă la mitropolitul lui, iar de

ρησιν, οὐχ ὅτι νὰ ἐγκαλῇ τὸν ζητόντα συγχώρησιν, οὐχ ὅτι νὰ ἐγκαλῇ τὸν ἀρχιερέα αὐτοῦ καὶ θέλει λυπηθῇ ὡσὰν τὸ μάθη, ὅτι ἄλλη κρίσις ἐναι τοῦ Θεοῦ καὶ ἄλλη τῶν ἀνθρώπων· καὶ διὰ τοῦτο νὰ ὑπάγῃ εὐλαβῶς καὶ ἀσκανδαλίστως νὰ ζητῇ συγχώρησιν.

Τοῦ Χρισοστόμου· Λέγει ὁ θεῖος Χρισοστόμος· ὅταν εὕρῃς τὸν ἄνθρωπον ὅπου νὰ ἀμαρτάνῃ, μὴ δὲν τὸν εὐγάλλῃ ἐν τῷ ἅμα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ μὴ δὲν εὕρῃ ὁ σατάνας καὶ τὸν ἐκάμῃ ἐκὼν του· ἀμὴ κράξῃ αὐτὸν καταμόνας καὶ ἐπετίμησέ τον καὶ παρεκάλεσέ τον, νὰ τὸν εὐγάνῃς ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν καὶ ἀπὸ τὸ κακόν. Καὶ εἰ μὲν σοῦ ἀκούσει, ἐκέρδῃσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή· ὅτι ἐκεῖνος ὅπου ἐπιστρέφει ἀμαρτωλὸν ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα αὐτοῦ, σώζει τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ σκεπάζει πολλὰ ἀμαρτήματα.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΑΡΓΗΣΗ ΙΕΡΕΑ Η ΚΟΣΜΙΚΟΝ ΑΦΩΡΙΣΗ, ΔΙΑ ΝΑ
ΛΑΒΗ ΔΩΡΑ, Η ΣΦΑΛΙΣΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, Η ΑΛΛΟΣ ΙΕΡΩΜΕΝΟΣ ΕΑΝ ΑΦΩΡΙΣΗ
ΤΙΝΑ ΧΩΡΙΣ ΑΙΤΙΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΕ-ον

Συνόδου ζ' κανὼν δ-ος. Ὁ τέταρτος τῆς ἐβδόμης συνόδου κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος ἀρχιερεὺς διὰ ἔχθραν ἢ πάθος, ἢ διὰ νὰ ἐπάρῃ φλωρίαν, ἀργήσῃ ἱερέαν, ἢ κοσμικὸν ἀφωρίσῃ, ἢ σφαλίσῃ ἐκκλησίαν, νὰ μὴ δὲν ἱεουργεῖται καὶ νὰ ὑμνεῖται καὶ νὰ δοξάζεται ὁ Θεός, νὰ παθαίνῃ τὴν αὐτοπάθειαν· αὐτοπάθεια λέγεται νὰ πάθῃ ἐκεῖνο ὅπου ἔκαμε νὰ λάβῃ ἄλλος ἐξ αὐτοῦ, νὰ πάθῃ αὐτός του, ὥστε ἄργησῃ, νὰ ἀργησθῇ, καὶ κατὰ τὸν θεῖον Δαβὶδ· ἐπιστρέψῃ ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡς παραβαίνων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων.

mitropolit, la patriarh, ca să ceară iertare, nu să pîrască pe arhiereul său, că se va supăra, cînd va afla, deoarece alta este judecata lui Dumnezeu și alta a oamenilor; și de aceea să meargă cu evlavie și liniștit să ceară iertare.

A lui Hrisoston: Dumnezeuiescul Hrisostom spune: dacă ai aflat un om care greșește, să nu-l dai afară în aceeași clipă din biserică, pentru ca să nu dea satana peste el și să-l și facă sieși ascultător, ci cheamă-l singur la tine și ceartă-l și roagă-l, ca să-l scoți de la păcat și de la rău. Și dacă te va asculta, ai cîștigat sufletul lui, precum a zis scriptura: că acela care întoarce pe un păcătos de la păcatele lui, îi mîntuiește sufletul de la moarte și șterge multe păcate.

DESPRE ARHIEREUL CARE A OPRIT DE LA LITURGHIE PE PREOT SAU A
AFURISIT PE MIREAN, PENTRU CA SĂ PRIMEASCĂ DARURI, SAU A ÎNCHIS
BISERICĂ; SAU ALT CLERIC DACĂ A AFURISIT PE CINEVA FĂRĂ VINĂ. CAP. 35.
(GLAVA 35.)

Canonul 4 al sinodului 7: Canonul al patrulea al sinodului al șaptelea hotărăște: care arhiereu, din dușmănie sau patimă sau ca să ia galbeni, a oprit pe preot de la liturghie sau a afurisit pe mirean sau va închide biserică, să nu se liturghisească și să se slăvească și preamărească Dumnezeu, să sufere și dînsul aceeași pedeapsă, și anume să sufere aceeași pedeapsă ce a făcut să o sufere altul de la el, încît de a oprit de la liturghie, să fie oprit și el, dacă a afurisit, să fie afurisit, după cum zice dumnezeiescul David: să se întoarcă răutatea lui asupra capului lui, ca un călcător al învățăturilor lui Dumnezeu și al rînduielilor apostolice.

Λέγει καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος Πέτρος· ποιμαίνετε τὸ ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, μὴ ἀναγκαστικῶς, ἀλλὰ θεληματικῶς κατὰ Θεόν, καὶ μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως. Καὶ νὰ γίνεσθε τύποι εἰς τὰ ποίμνιά σας, νὰ κάμνετε τὰ θελήματα τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐὰν κάμετε οὕτως, θέλετε φορέσει παρὰ Θεοῦ τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.

Εἰ δὲ καὶ τὸ ἐναντίον κάμνετε, ἀντὶ τοῦ στεφάνου κόλασιν αἰώνιον. Ἀμαράντινος δὲ λέγεται ὁποῦ δὲν φθείρεται νὰ χαλάσῃ, μόνον ἀνθεῖ καὶ βλαστάνει.

Β α λ σ α μ ὀ ν ο ς· Εἰ δὲ καὶ ὅποιος τῶν ἱερωμένων ἀφωρίσει τινὰ τῶν χριστιανῶν, ἔξω τοῦ νόμου χωρὶς νὰ ἔχη πταίσιμον, ἔναι εἰς κατάκρισιν, ὁποῦ νὰ παιδεύηται ὁ ἱερεὺς, διὸ ἀφώρισεν τὸν χριστιανὸν ἀδίκως.

Δ ι ο ν υ σ ί ο υ τ ο ῦ Ἀ ρ ε ο π α γ ί τ ο υ· Λέγει καὶ ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ· ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀκούει ταῖς παραλόγοις ὁρμαῖς τοῦ ἱερέως.

Ν ε α ρ ᾶ Ἰ ο υ σ τ ι ν ι α ν ο ῦ τ ο ῦ β α σ ι λ έ ω ς· Ἡ δὲ νεαρά Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως λέγει· ὅτι παραγγέλωμεν ἀρχιερεῦσι καὶ ἱερεῦσι ὅτι νὰ μὴ δὲν ἀφωρίζουν τινὰ τῶν χριστιανῶν χωρὶς νὰ φανῇ ἡ αἰτία αὐτοῦ· ἀνέναι καὶ τὸ ὀρίζουν οἱ κανόνες, ὅτι νὰ ἀφωρισθῇ, οὕτως νὰ ἀφωρίζεται.

Εἰ δὲ καὶ ἀφωρίσουν τινὰ χωρὶς νὰ ἀποδειχθῇ ἡ αἰτία αὐτοῦ, νὰ συγχωρεῖται ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως. Καὶ αὐτὸς ὁποῦ τὸν ἀφώρισε νὰ παιδεύεται, ἤγουν νὰ ἀργεῖται τῆς ἱεροσύνης, ὅσον βούλεται ὁ μέγας ἀρχιερεὺς. Καὶ ἐπειδὴ ἀδίκως ἔκαμε, δικαίως καὶ νὰ ὑπομένῃ τὴν παιδευσιν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΥΧΟΜΕΝΟΥ ΜΕΤΑ ΑΦΩΡΙΣΜΕΝΟΥ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΣ-ον>

Ἀποστόλων κανὼν ι-ος· Ὁ δέκατος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὀρίζει· ὅτι ὅποιος μετὰ τοῦ ἀφωρισμένου συνεύχεται, νὰ ἀφορίζεται καὶ αὐτός.

Spune și dumnezeiescul apostol Petru: pășteți turma lui Dumnezeu, nu cu sila, ci de bună voie după porunca lui Dumnezeu, și nu din dorința de câștig urât, ci cu bună rîvnă. Și fiți pildă turmelor voastre, ca să faceți voia lui Dumnezeu; și dacă faceți așa, veți purta de la Dumnezeu cununa cea neveștejită a mării.

Iar de veți face dimpotrivă, în loc de cunună veți lua munca cea de veci. Neveștejit însă se spune ceea ce nu se strică și se pierde, ci numai înflorește și odrăslește.

A lui Balsamon: Oricare dintre clerici va afurisi pe vreun creștin afară de lege, fără să aibă păcat, este dat osîndei să fie pedepsit, pentru că a afurisit pe creștin cu nedreptate.

A lui Dionisie Areopagitul: Zice și sfîntul Dionisie Areopagitul în epistola lui: că Dumnezeu nu ascultă de pornirile fără de minte ale preotului.

Novela împăratului Justinian: Iar novela împăratului Iustinian zice: Poruncim arhierilor și preoților ca să nu afurisească pe vreun creștin, fără să se arate vina lui; și canoanele dacă o hotărăsc, ca să fie afurisit, așa să se afurisească.

Iar dacă vor afurisi pe cineva, fără să fie dovedită vina lui, să fie iertat de arhierul mai mare. Și acela care l-a afurisit, să se pedepsească, adică să fie oprit de la preoție, cît voiește arhierul mai mare. Și de vreme ce pe nedrept a făcut, pe drept să și rabde pedeapsa.

DESPRE CEL CE SE VA RUGA ÎMPREUNĂ CU CEL AFURISIT. <CAP. 36.> (GLAVA 36.)

Al apostolilor canon 10: Canonul al zecelea al sfinților apostoli hotărăște: cine se va ruga împreună cu cel afurisit, să fie afurisit și el.

Ζωναρᾶ· Ἐκεῖνον ὅπου ἀφορίζουν, διὰ ἁμαρτήματα καὶ σφάλματα τὸν ἀφορίζουν. Καὶ κάμνει χρέος νὰ μὴ δὲν τὸν συγκοινωνεῖ τινὰς, ὅτι καταφρονεῖ τὸν ἀρχιερέα ὅπου τὸν ἀφώρισεν· καὶ δηλοῖ καὶ ἄλλο, ὅτι φαίνεται κακῶς τὸν ἀφώρισεν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸς συνεύχεται μετ' αὐτοῦ καὶ δὲν τὸν ἀποχωρίζει ὡς ἀφωρισμένον.

Διὰ τοῦ ὁποίου λέγει ὁ κανὼν· ὅτι ὅποιος συνέρχεται καὶ συμψάλλει μετὰ τῶν ἀφωρισμένων, ἢ εἰς ἐκκλησίαν, ἢ εἰς ὁσπήτιον, καὶ αὐτὸς νὰ ἀφορίζεται.

ΠΕΡΙ ΑΦΩΡΙΣΜΕΝΟΥ ΠΩΣ ΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΑΥΤΟΥ ΠΟΘΕΝ ΑΦΩΡΙΣΘΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΖ-ον

Ταῦτα πάντα τὰ τοῦ ἀφορισμοῦ εὐρέθησαν εἰς ἓνα βιβλίον τῆς ἁγίας Σοφίας τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ· Ὅποιος ἔχει ἐντολὴν ἢ κατάραν κρατοῦσι μόνον τὰ ἔμπροσθεν τοῦ σώματός του.

Ἐκεῖνος ὅπου ἔχει ἀνάθεμα, φαίνεται κύτρινος καὶ ζαρομένα τὰ δάκτυλά του.

Καὶ ἐκεῖνος ὅπου φαίνεται μαῦρος, ἐναι ἀφωρισμένος ὑπὸ ἀρχιερέως.

Καὶ ἐκεῖνος ὅπου φαίνεται ἄσπρος, ἐναι ἀφωρισμένος παρὰ τῶν θείων νόμων.

Ἐρώτησις· Ἀνωθεν λέγει καὶ δείχνει τὸν ἀφωρισμένον πόθεν ἀφωρίσθη· καὶ περὶ ερέως ἀφορισμόν, τελείως δὲν ἀναφέρει τί ἐναι τοῦτο.

[Ἀπορία, ἀπόκρισις].

ΟΤΙ ΟΙ ΙΕΡΕΙΣ ΑΦΟΡΙΖΟΥΝ ΤΙΝΑ ΧΩΡΙΣ ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΗ-ον

Λύσις τῶν θείων διδασκάλων· Τῶν ἱερέων δὲν ἐδόθη ἄλλη χάρις, μόνον νὰ ἱεουργοῦν καὶ νὰ βαπτίζουν. Εἰ δὲ νὰ συγχωροῦν καὶ νὰ ἀφορίζουν τῶν ἀρχιερέων ἐδόθη,

A lui Zonara: Pe acela pe care-l afurisesc, îl afurisesc pentru păcate și greșeli. Și e de datoria oricui să nu se lege cu el, pentru că arată dispreț față de arhiereul care l-a afurisit; și mai arată și alta, că arhiereul parcă rău l-ar fi afurisit și de aceea el se roagă împreună cu acela și nu se desparte de dînsul ca de un afurisit. De aceea zice canonul: cine umblă împreună și citește împreună cu acei afurisiți, sau în biserică sau acasă, și acela să se afurisească.

DESPRE AFURISIT CUM SE CUNOAȘTE DUPĂ MOARTEA LUI DE UNDE I-A VENIT AFURISENIA. CAP. 37. (GLAVA 37.)

Acestea toate despre afurisenie s-au aflat într-o carte din Sfînta Sofia de la Tesalonic: Cine are poruncă sau blestem, acelaia numai în părțile dinainte i se ține trupul întreg. Acel care are anatema, se arată verde și degetele-i zgîrcite.

Și acela care se arată negru, este afurisit de către arhiereu.

Și acela care se arată alb, este afurisit de legile dumnezeiești.

Întrebare: Mai sus se zice și se arată despre afurisit de unde i-a venit afurisenia; iar despre afurisenia preotului, nu se spune nicidecum: ce este aceasta. [Nedumerire, răspuns.]

DACĂ PREOȚII AFURISESC PE CINEVA FĂRĂ VOIA ARHIEREULUI? CAP. 38. (GLAVA 38.)

Dezlegare a dumnezeieștilor dascăli: Preoților nu le-a fost dat alt dar, decît numai să facă liturghie și să boteze. Iar să ierte și să afurisească le-a fost dat arhiereilor, pentru că ei

ὅτι τύπον φέρουσι τῶν ἀποστόλων τῶν ὁποίων ὁ Χριστὸς τοὺς ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι ὅσα δέσετε ἐπὶ τῆς γῆς, δεδεμένα εἶναι καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ὅσα λύσετε εἰς τὴν γῆν, λελυμένα εἶναι καὶ εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ πάλιν εἶπεν ὅτι ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Καὶ πάλιν τῶν μαθητῶν εἶπε ὅτι ἐσεῖς εἴσθε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.

Λοιπὼν δι' αὐτῶν τῶν θείων ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν, τουτέστι τῶν ἀρχιερέων, ἡ χάρις μεταδίδεται εἰς πάντας καθὼς μεταδίδεται καὶ τὸ φῶς, ὥστε ἱερεὺς δὲν δύναται νὰ ἀφορίσῃ τινὰ χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸς ἐναι διδάσκαλος καὶ ποιμένας καὶ φροντιστὴς τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ τοῦ κυρίου. Καὶ εἰς αὐτὸν ἐδόθη ἡ χάρις. Διὰ δὲ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ καὶ ἐπιστροφῆς, ἀφορίζουν καὶ συγχωροῦν ἁμαρτήματα καὶ οἱ ἱερεῖς.

Καὶ ὁποῖος ἱερεὺς ἀφορίσῃ τινὰ τῶν χριστιανῶν χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ, ἔχει λόγον νὰ ἀποδώσῃ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ διατὶ ἐχώρισε τὸν χριστιανὸν ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ.

Ἀποστόλων κανὼν λθ-ος· Λέγει ὁ τριακοστὸς ἐννατος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν· ὅτι τῶν ἱερέων δὲν ἐδόθη νὰ ἐπιτιμοῦν καὶ νὰ ἀφορίζουν ὁποῖους θέλουν καὶ νὰ λύουν ἀφορισμὸν, ἢ ἁμαρτήματα, διότι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀρχιερέων εἶναι ταῦτα καὶ οὐχὶ τῶν ἱερέων. Καὶ ἀνέναι καὶ δὲν ἔχουν θέλημα ἐξ αὐτῶν, αὐτὰ νὰ τὰ κάμνουν δὲν ἡμποροῦν.

Βάλλε κατὰ νοῦν ὅτι χωρὶς νὰ ἐπάρῃ ἄδειαν παρὰ τοῦ ἀρχιερέως ὁ ἱερεὺς δὲν δύναται νὰ ἀφορίσῃ. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἄνωθεν δὲν λέγει περὶ τοῦ ἱερέως τὸν ἀφορισμὸν νὰ ἐγνωρίζεται καὶ νὰ φαίνεται καθὼς ἐγνωρίζεται καὶ γαίνεται τοῦ νόμου καὶ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς ἐντολῆς καὶ κατάρας καὶ τοῦ ἀναθέματος ἔστοντας ὁποῦ δὲν ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἀφορίζει κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἄνωθεν ἀπόφασιν.

Ὅμως οἱ ἱερεῖς ὁποῦ θέλουν νὰ ζοῦν ἐν Χριστῷ, τὸν ἀφορισμὸν νὰ τὸν ἐκάμνουν μετὰ τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν, ὅτι, ὡς ἡκούσατε, μεγάλον εἶναι τὸ μυστήριον τοῦ ἀφο-

poartă chipul apostolilor, cărora Hristos le-a dat această putere și le-a zis: oricâte le veți lega pe pământ, legate sînt și cîte le veți dezlega pe pământ, dezlegate sînt și în cer. Și iarăși a zis: eu sînt lumina lumii. Și iarăși a zis ucenicilor: voi sînteți lumina lumii.

Prin urmare, prin acești dumnezeiești apostoli și prin urmașii lor, adică arhieriei, darul a fost dat mai departe tuturor, precum se dă și lumina, încît preotul nu poate să afurisească pe cineva fără voia arhierelui său, pentru că el este dascăl și păstor și purtător de grijă a mîntuirii poporului Domnului. Și lui i-a fost dat darul. Iar din puterea și încredințarea lui, afurisesc și iartă păcatele și preoții.

Și preotul care va afurisi pe cineva dintre creștini fără voia arhierelui său, are să dea seama domnului nostru la a doua lui venire, pentru că a despărțit pe creștin de la mărirea lui Dumnezeu.

Canonul 39 al apostolilor: Canonul al treizeci și nouălea al sfinților apostoli zice: nu s-a dat preoților să canonească și să afurisească pe cine vor și să dezlege afurisenia sau păcatul, pentru că acestea sînt în puterea arhierilor și nu a preoților. Și dacă nu au voie de la dînsii, nu pot să facă acestea.

Înseamnă-ți bine că preotul, fără să ia voie de la arhieriu, nu poate să afurisească. Și de aceea și mai sus nu se vorbește despre afurisenia preotului, ca să se cunoască și să se vadă, precum se cunoaște și se vede despre lege și arhieriu și despre poruncă și blestem și anatemă, dat fiind că n-are putere să afurisească după hotărîrea apostolică de mai sus.

Totuși preoții care voiesc să trăiască întru Hristos, afurisenia s-o facă din puterea arhierelui lor, pentru că, precum ați auzit, mare este taina afuriseniei. Și arhieriu dator

ρισμοῦ. Καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἔναι χρεώστης νὰ ἐξετάζη ἐπιμελῶς τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην ὅπου θέλει νὰ γένῃ ὁ ἀφορισμός. Καὶ διὰ τοῦτο βλέπετε καλῶς περὶ τούτου.

Εἰς πολλοὺς δὲ τόπους ὅπου δὲν εὐρίσκεται ὁ ἀρχιερεὺς, κάμνουν σύνοδον οἱ κληρικοί, ὡς ἐπίτροποι ὅπου εἶναι τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν, καὶ ἐξετάζουν τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην ὅπου θέλουν νὰ κάμουν τὸν ἀφορισμόν. Καὶ οὕτως δίδουν ἄδειαν καὶ γίνεται ἀφορισμός.

Καὶ εἰς τὸν τόπον ὅπου δὲν ἔναι τελείως ἀρχιερεὺς, ἐξετάζεται ἡ ὑπόθεσις παρὰ τοῦ κατὰ τόπον χωρεπισκόπου, ἢ ἱερέως, ἢ πνευματικοῦ, τὸ ὁποῖον καὶ οἱ πνευματικοὶ χωρεπίσκοποι λέγονται καὶ οὕτως κάμνουν τὸν ἀφορισμόν.

Τοῦ Χρυσοστόμου· Λέγει καὶ ὁ θεὸς Χρισόστομος· ὅταν ἀφορισθῇ ὁ χριστιανός, ἐγκαλίζεται αὐτὸν ὁ σατανάς. Καὶ διὰ τοῦτο κάμνει χρεῖα νὰ ἐξετάζεται καλῶς ἡ ὑπόθεσις ἐκείνη τοῦ χριστιανοῦ τότε, ἐὰν εἶναι εἰς πταισίμον καὶ δὲν ἐπιστρέφεται, νὰ ἀφορίζεται.

ΠΕΡΙ ΑΦΩΡΙΣΜΕΝΩΝ, ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΑΦΟΡΙΖΟΥΝ ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΛΕΛΥΜΕΝΑ ΤΑ ΣΩΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ-ον

Ἐρώτησις· Τινὰς ἀνθρώπους ἀφώρισε δικαίως καὶ εὐλόγως καὶ νομίμως ὁ ἀρχιερεὺς αὐτῶν, ὡς παραβάσας τοῦ θείου νόμου, καὶ ἀπέθαναν εἰς τὸν ἀφορισμόν καὶ δὲν ἐδιορθώθησαν νὰ λάβουν ἀφορισμόν καὶ δὲν ἐδιορθώθησαν νὰ λάβουν συγχώρησιν καὶ ἔθαψάν τους. Καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν εὐρεθῆσαν τὰ σώματα αὐτῶν λελυμένα καὶ κεχωρισμένα, κόκαλον ἀπὸ κόκαλον. Ὡ τοῦ θαύματος, φοβερὸν ἔναι τοῦτο καὶ ἀπορία, κατ' ἀλήθειαν θαυμαστόν, ἐπειδὴ καὶ τούτους ἀφώρισε ὁ ἀρχιερεὺς νομίμως· πῶς δὲν εὐρέθησαν τὰ σώματα αὐτῶν σῶα, ἤγουν ἅλυστα καὶ ἀκέρεια, ὡσὰν καὶ τῶν ἄλλων ἀφωρισμένων· τὰ ὁποῖα φαίνονται εἰς θαῦμα φρικτὸν καὶ μέγα. Ὁ κύριος δὲ ἡμῶν εἶπε· ὅτι ὅσα δέσετε ἐπὶ τῆς γῆς, δεδεμένα εἶναι. Τοῦτο δὲ ἔναι

este să cerceteze cu grijă pricina aceea pentru care va să facă afurisenia. Și de aceea uitați-vă bine la aceasta !

În multe locuri însă, unde nu se găsește arhiereu, fac clericii sinod, ca locuitori ce sînt ai arhiereului lor, și cercetează pricina aceea pentru care vor să facă afurisenia. Și așa dau voie și se face afurisenie.

Și în locul unde nu este nicidecum arhiereu, pricina este cercetată de către locuitorul episcopului din partea locului, sau de către preot sau de către duhovnic, din care cauză și duhovnicii se cheamă locuitori de episcop, și așa fac afurisenia.

A lui Hrisostom: Zice și dumnezeiescul Hrisostom: cînd creștinul a fost afurisit, îl îmbrățișează satana. Și de aceea trebuie să se cerceteze bine pricina aceea a creștinului; atunci dacă se află în păcate și nu se întoarce, să se afurisească.

DESPRE CEI AFURISIȚI PE CARE ÎI AFURISESC ARHIEREII ȘI DUPĂ MOARTE TRUPURILE LOR SE GĂSESC DESFĂCUTE. CAP. 39. (GLAVA 39.)

Întrebare: Pe niște oameni, arhiereul lor i-a afurisit pe drept și cu bună pricină și pe lege, ca pe niște călcători ai legii lui Dumnezeu, și au murit sub afurisenie și nu s-au îndreptat să ia iertăciune și i-au înmormîntat. Și după puțin timp au fost găsite trupurile lor desfăcute și descheiate os de os. O, ce minune ! Înfricoșat lucru este aceasta și mare nedumerire; într-adevăr lucru minunat, de vreme ce arhiereul pe aceștia i-a afurisit pe lege; cum de nu s-au găsit trupurile lor păstrate, adică nedesfăcute și întregi, ca și ale altora ce au fost afurisiți, care lucru se vede ca o minune înfricoșată și mare. Iar domnul nostru a zis: cîte le veți lega pe pămînt, legate sînt. Iar aceasta este mai mult decît o minune: acela ce

ὕπερ θαύμαστον, αὐτὸς ὅπου ἀφωρίσθη νομίμως, μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ νὰ εὑρεθῇ λελυμένος τὸ κορμὶ καὶ αἱ ἀρμονίαι κεχωρισμέναι. Τί ἐναι τοῦτο;

Ἀποκρίσις· Ἐξεύρετε πᾶς ἄνθρωπος περὶ τούτου καὶ φοβηθεῖτε μαθόντας τὴν διήγησιν ταύτης τῆς ὑποθέσεως καὶ ἀκούσετε αὐτήν.

Λύσις τῶν θείων διδασκάλων· Ἐκεῖνος ὅπου νὰ ἀφωρισθῇ δικαίως καὶ εὐλόγως καὶ νομίμως ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ καὶ μετὰ τὸν θάνατον νὰ εὑρεθῇ λελυμένος, αὐτὸς πλέον ἐλπίδα σωτηρίας δὲν ἔχει, διότι ἐπαρέβη τοὺς θείους νόμους καὶ διὰ νὰ μὴ δὲν ἐπιστραφῇ, νὰ ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν, νὰ λάβῃ συγχώρησιν παρὰ τοῦ ἀρχιερέως ὅπου τὸν ἀφώρισε. Διὰ τοῦτο εὑρέθη λελυμένος, ὥστε πλέον αὐτὸς δὲν ἔχει ἐλπίδα νὰ λάβῃ συγχώρησιν, ὅτι ἐγένετο κληρονόμος τῆς ἀτελευτήτου κολάσεως.

Τοῦτοι δὲ ὅπου εὐρίσκονται ἀφωρισμένοι, ἤγουν ἅλυστα καὶ ἀκέραια τὰ κορμὶα αὐτῶν, αὐτοὶ δέονται συγχώρησιν, ἵνα ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὸν δεσμὸν τοῦ ἀφορισμοῦ, ὅτι, καθὼς εὐρίσκεται τὸ κορμὶ δεμένον εἰς τὴν γῆν, οὕτως ἐναι καὶ ἡ ψυχὴ δεμένη καὶ κολασμένη εἰς χεῖρας τοῦ διαβόλου. Καὶ ὅταν λάβῃ τὸ κορμὶ συγχώρησιν καὶ λυθῇ ἀπὸ τὸν ἀφωρισμόν, Θεοῦ δυνάμει ἐλευθεροῦται καὶ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου καὶ λαμβάνει ζωὴν τὴν αἰώνιον, τὸ φῶς τὸ ἀνέσπερον, τὸν χορὸν τῶν δικαίων καὶ χαρὰν τὴν ἀνακτάλητον.

ΠΕΡΙ ΑΠΕΘΑΜΕΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΥΡΕΘΗ ΑΚΕΡΑΙΟΝ ΤΟ ΚΟΡΜΙ ΤΟΥ ΜΗ ΕΧΩΝ ΤΡΙΧΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ-ον.

Γινώσκετε περὶ τούτου· ὅτι εἰ μὲν εὑρεθῇ κορμὶ ἀκέραιον εἰς τὸν τάφον καὶ τρίχας τελείως νὰ μὴ δὲν ἔχει, ἐναι ἐννοια εἰς τοῦτο καὶ ἀμφιβολία, ἥ ἐναι ἀφωρισμένον, ἥ οὐχί· ὅμως κάμνει χρεῖα νὰ εὐγάλουν τὸ λείψανον ἐκείνον ἔξω ἀπὸ τὸν τάφον ὅπου εὐρίσκεται, νὰ τὸ βάλλουν εἰς

a fost afurisit pe drept, după moartea lui să se afle desfăcut la trup și mădulele descheiate. Ce să fie aceasta?

● *Răspuns:* Să știți, tot omul, în ce privește aceasta, și înfricoșați-vă, auzind istorisirea acestei întâmplări și ascultați-o.

Dezlegarea dumnezeieștilor dascăli: Acela care a fost afurisit pe drept și cu bună pricină și pe lege de arhiereul său, și după moarte s-a aflat desfăcut, acela nu mai are nădejde de mîntuire, pentru că a călcat dumnezeieștile legi și nu s-a mai întors, ca să se pocăiască și să ia iertăciune de la arhiereul care l-a afurisit. De aceea s-a găsit desfăcut, încît acela nu mai are nădejde să ia iertăciune, pentru că s-a făcut moștenitor al muncii fără de sfîrșit.

Aceștia însă care, deși afurisiți, trupurile lor se găsesc nedesfăcute și întregi, aceia se roagă pentru iertăciune, pentru ca să se izbăvească de legătura afuriseniei; pentru că, precum trupul se găsește legat în pămînt, așa este și sufletul lor legat și muncit în mîinile diavolului. Și cînd trupul a luat iertăciune și a fost dezecheliat de afurisenie, prin puterea lui Dumnezeu se izbăvește și sufletul din mîinile diavolului și ia viață veșnică, lumina fără înserare, ceata celor dreپți și bucuria cea nespūsă.

DESPRE CEL MORT CARE S-A GĂSIT CU TRUPUL ÎNTREG, NEAVÎND PĂR. CAP. 40. (GLAVA 40.)

Să știți despre aceasta că, dacă s-au aflat în mormînt trup întreg și păr să nu aibă nici decum, aceasta dă de gîndit și este îndoială, dacă este afurisit sau nu; totuși trebuie trupul acela să-l scoată afară din mormîntul în care se găsește, și să-l pună în alt mormînt curat

ἄλλον τάφον παρθένον. Καὶ ὡσὰν περάσῃ καιρὸς ἱκανός, εἰ μὲν καὶ εὗρεθῇ τὸ κορμὶ ἐκεῖνον τὸ ἀκέραιον λελυμένον, ἤδη καλόν, εἰ δὲ καὶ εὗρεθῇ ἄλυτον, ἡξεύρετε ὅτι ἔναι ἀφωρισμένον καὶ δέεται συγχώρησιν, ἵνα λυτρωθῇ ἐκ τοῦ ἀφορισμοῦ ¹⁾).

Ἡξεύρετε ὅτι ὅταν εὗρεθῇ ἄνθρωπος ἀφωρισμένος καὶ διαβασθοῦν αἱ ἄνωθεν συγχωριτικαὶ εὐχαὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως καὶ δὲν λυθῇ τὸ κορμὶ ἐκεῖνο ἀπὸ τὸν ἀφορισμόν, νὰ εἴσθε βεβαιωμένοι ὅτι ἀδικίαν ἔχει παρμένη. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν διαλύεται ἕως οὗ νὰ ἐπιστραφῇ, ἢ πλερωθῇ ἐκεῖνο τὸ ἀδικον ὅπου ἔλαβε· καὶ ἀφ' οὗ πληρωθῇ, λαμβάνει συγχώρησιν καὶ διαλύεται.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΑΡΓΗΣΗ ΑΥΤΟΝ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΛΑΒΗ ΘΕΛΗΜΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ-ον

Συνόδου Καρθαγένης κακῶν ΚΘ-ον· Ὁ εἰκοστὸς ἑννατος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ὁρίζει· ὅτι ὅποιον ἱερέα ἀργήσῃ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῦ, ἢ δικαίως, ἢ ἀδίκως, καὶ χωρὶς νὰ ἐξεταχθῇ ἢ ὑπόθεσις αὐτοῦ, τολμήσῃ καὶ λειτουργήσῃ, νὰ καθήρεται, καὶ ἐὰν ᾗτον καὶ χωρὶς αἰτίαν εὐλογον ἀργός, ἐπειδὴ αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ ἔκαμε τὴν ἀπόφασιν τῆς κρίσεως, ὅπου ἔμελλε νὰ κριθῇ.

neîntrebuințat. Și după ce va trece timp îndeajuns, dacă trupul acela s-a aflat întreg desfăcut, e bine, iar dacă s-a aflat nedesfăcut, să știți că este afurisit și se roagă pentru iertăciune, ca să fie izbăvit de afurisenie¹⁾).

Să știți că atunci cînd s-a aflat un om afurisit și i s-au citit de către arhiereu rugăciunile de iertăciune de mai sus, iar acel trup nu s-a desfăcut din cauza afuriseniei, să fiți încredințați că a săvîrșit o nedreptate. Și de aceea nu se va desface pînă ce se va întoarce sau va plăti ceea ce a luat pe nedrept; iar după ce va plăti, va lua iertăciune și se va desface.

DESPRE PREOTUL PE CARE-L VA OPRI ARHIEREUL SĂU, IAR EL VA SLUJI
FĂRĂ SĂ IA ÎNCUVIINȚARE. CAP. 42. (GLAVA 41.)

Sinodul din Cartagena, canonul 29: Canonul al douăzeci și nouălea al sinodului din Cartagena hotărăște ca dacă preotul pe care arhiereul său îl va opri, fie pe drept fie pe nedrept, și fără a se cerceta pricina lui, va îndrăzni să slujească, să se caterisească, chiar dacă ar fi fost oprit fără motiv binecuvîntat, deoarece el și-a dat lui însuși hotărîrea judecății pentru care avea să se judece.

¹⁾ Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 307 χειρογράφῳ κώδικι, τὸν ὁποῖον ἐκδίδομεν, ἔπονται τρεῖς συγχωρητικαὶ εὐχαὶ διὰ τὴν τοῦ ἀφορισμοῦ λύσιν, αἱ ὁποῖαι δὲν περιέχονται ἐν τῷ ρουμανικῷ κώδικι *Îndreptarea Legii*.

¹⁾ În manuscrisul grec 307 pe care-l publicăm, urmează sub titlul « Deslegare de către arhiereu de afurisenie », Cap. 41, trei rugăciuni de iertăciune pentru dezlegarea afuriseniei, pe care nu le publicăm, deoarece nu se găsesc în *Îndreptarea legii*.

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΟΓΕΡΩΝ ΑΝΕΝΑΙ ΚΑΙ ΚΑΜΝΟΥΝ ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ
Η ΦΑΤΡΙΑ ΚΑΤΑΠΑΝΩ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΑΥΤΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΣΥΝΑΨ
ΓΩΓΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ-ον.

Συνόδου δ-ης κανών ιη-ος. Ὁ δέκατος ὄγδοος τῆς τετάρτης συνόδου κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος κληρικός, ἢ καλόγηρος εὗρεθῇ καὶ κάμνη συνομοσία, ἢ φατρία, ἢ στάσιν κατὰ τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ, ἢ συγκληρικοῦ, νὰ καθήρεται.

Ζωναρᾶ καὶ Βαλασαμῶν. Συνομοσία ἐναι ὅταν τινὲς κατὰ τινος συμβουλευθῶν νὰ τὸν ἐβλάψουν, ἢ εἰς τιμὴν, ἢ εἰς τὴν ζωὴν, ἢ εἰς βίον καὶ κάμουν ὅρκον ὅτι νὰ μὴ δὲν λείψουν ἀπὸ τὸν αὐτὸν σκοπὸν τῆς συμβουλῆς, ὅπου ἔστησεν ἕως οὗ νὰ τὸ κάμουν.

Λέγεται καὶ συνομοσία ἢ μεθ' ὅρκου φιλία· καὶ φατρία ἐναι νὰ συνέλθουν νὰ ὁμοφωνήσουν νὰ κάμουν τὸν δεῖνα κακόν.

Ματθαίου. Καὶ παρασυναγωγαὶ λέγονται, ὅταν εὗρεθῇ τινὰς ἀρχιερεὺς, ἢ ἱερεὺς εἰς αἰτίας ἀμαρτιῶν καὶ καθηρηθῇ ὑπὸ τῆς συνόδου καὶ δὲν στέργῃ τὴν καθαίρεσιν, ἀμὴ ὑπάγῃ καὶ ἱεουργεῖ. Καὶ χωρίζονται τινὲς ἀπὸ τοὺς χριστιανούς καὶ ὑπαγένουν καὶ ἱεουργοῦνται καὶ ψάλλονται καὶ καθαίρεσιν τῶν ἀρχιερέων δὲν στέργονται.

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΑΝ ΥΒΡΙΣΟΥΝ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΡΕΑΝ ΑΥΤΩΝ, Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ,
Η ΔΙΑΚΟΝΟΝ, ΚΑΙ ΚΟΣΜΙΚΟΣ ΕΑΝ ΥΒΡΙΣΗ ΙΕΡΕΑ, Η ΔΕΙΡΗ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΔ-ον

Ἀποστόλων κανὼν νε-ος. Ὁ πεντηκοστὸς πέμπτος τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος κληρικός ὑβρίζει τὸν ἀρχιερέα αὐτοῦ, νὰ καθήρεται, ὅτι δὲν ἐδόθη τινὸς νὰ ὑβρίσῃ τὸν αὐθέντην του.

DESPRE CLERICII ȘI CĂLUGĂRII CARE VOR FACE UNELTIRE SAU COMLOT
ÎMPOTRIVA ARHIEREULUI LOR. ȘI DESPRE DEZBINĂRI. CAP. 43. (GLAVA 42.)¹⁾

Sinodul al 4-lea, canonul 18: Canonul al optsprezecelea al sinodului al patrilea hotărăște că clericul sau călugărul care se va afla făcînd uneltire sau complot sau răzvrătire împotriva arhiereului său, ori împotriva unui membru al clerului, să se caterisească.

Zonara și Balsamon: Uneltire este atunci cînd unii se sfătuiesc împotriva cuiva ca să-i vateme fie cinstea, fie viața, fie averea, și fac jurămînt să nu se abată de la acest scop al înțelegerii, pînă ce nu-l vor înfăptui.

Se numește uneltire și legătura cu jurămînt, iar complot este cînd se adună unii și se înțeleg să facă cutare rău.

A lui Matei: Iar dezbinări se numesc atunci cînd vreun arhiereu sau preot, caterisit de către sinod pentru greșeli, nu ia în seamă caterisirea, ci merge și slujește, iar unii se oselesc de creștini și se duc și slujesc și cîntă și nu țin seama de caterisirea arhiereilor.

DESPRE CLERICII CARE VOR ÎNJURA PE ARHIEREUL LOR, SAU PE PREOT,
SAU PE DIACON ȘI MIREANUL CARE VA ÎNJURA PE PREOT SAU ÎL VA BATE.
CAP. 44. (GLAVA 47.)²⁾

Canonul 55 al apostolilor: Canonul al cincizeci și cincilea al sfinților apostoli hotărăște să se caterisească preotul care înjură pe arhiereul său, pentru că nu s-a îngăduit nimănui să înjure pe stăpînul său.

¹⁾ Glavele următoare 43—46 sînt luate din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

²⁾ Glavele următoare 48—50 sînt luate din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

Τῶν αὐτῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν νς-ος· "Οποῖος κληρικὸς ὑβρίζει πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, νὰ ἀφωρίζεται.

Ζωνάρᾱ καὶ βαλαμάνος· Ὁ ἀρχιερεὺς ἔναι εἰς τόπον τοῦ Χριστοῦ καὶ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας καὶ ἔναι πλέον ὑψηλοτέρας τιμῆς καὶ ἀξίας περὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, ὅτι αὐτοὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβάνουν τὴν χάριν· Διὰ τοῦτο ὅποιος ὑβρίσῃ τὸν ἀρχιερέαν νὰ καθήρῃται, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, νὰ ἀφορίζεται μόνον, ὅτι αὐτοὶ χειρῶν τόπον τάξιν ἔχουν πρὸς τὸν ἀρχιερέαν, ἡγουν ὁ ἀρχιερεὺς εἶναι κεφαλὴ καὶ αὐτοὶ εἶναι τὰ χέρια· καὶ τὸ κορμὶ ἔναι ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἐπειδὴ μεγαλυτέρα τιμὴ ἔχει ἡ κεφαλὴ ἀπὸ τὰ χέρια, διὰ τοῦτο κολάζονται τοιοῦτοτρόπως· ἐκεῖνοι ὅπου ὑβρίζουν τὴν κεφαλὴν νὰ καθήρονται, οἱ δὲ τὰς χείρας νὰ ἀφορίζωνται.

Ἰωάννου πατριάρχου τοῦ νηστευτοῦ· Καὶ ὅποιος κοσμικὸς ὑβρίσῃ ιερέαν, ἢ δειρῶν, δικαίως ἢ ἀδίκως, νὰ ἐπιτιμᾶται χρόνον ἕνα. Εἰ δὲ καὶ δειρὴ αὐτὸν μετὰ ξύλου, ἢ χωρὶς ξύλου, νὰ ἐπιτιμᾶται χρόνους τρεῖς, ἐὰν καὶ ὁ ἱερεὺς τὸ ἀμάρτημα συγχωρήσῃ.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗ ΜΟΝΟΣ ΤΟΥ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕ-ον>

Ἐὰν καὶ λειτουργήσῃ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, χωρὶς ιερέως καὶ διακόνου, δὲν ἐμποδίζεται· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἔναι πηγὴ τῆς ἱερωσύνης καὶ αὐτὸς δίδει αὐτὴν τὴν χάριν πρὸς ἄλλους διὰ τοῦ πνεύματος ἁγίου καὶ ἱερεργοῦν, διὰ δὲ τὴν τῆς ἀρχιερωσύνης τιμὴν καὶ εὐπρέπειαν καὶ εὐκοσμίαν, κάμνει χρεῖα νὰ ἔχει καὶ ἱερεῖς καὶ διακόνους, ὅτι ὅταν ὁ ἀρχιερεὺς λειτουργεῖ μετ' αὐτῶν, φέρνει εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ δὲν εὐρίσκονται πολλοὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι, κἂν ἕνας ἱερεὺς καὶ ἕνας διάκονος μὴ δὲν λείπει· καὶ τὸ περισσότερον, ὅταν κάμνῃ ὁ ἀρχιερεὺς χειροτονία, ὅτι χωρὶς ιερέως καὶ διακόνου δὲν ἡμπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ, νὰ κάμῃ χειροτονία, οὔτε διακόνου, οὔτε ιερέως.

Canonul al 56-lea al Sfinților Apostoli: Să se afurisească clericul care înjură pe preot sau pe diacon.

A lui Zonara și Balsamon: Arhiepiscopul este în locul lui Hristos și capul trupului bisericii și este de mai înaltă cinste și vrednicie decât preoții și diaconii, deoarece aceștia de la el primesc harul. De aceea, cel care înjură pe arhiepiscop să se caterisească, iar cel care înjură pe preoți și pe diaconi, numai să se afurisească, pentru că aceștia țin locul mâinilor față de arhiepiscop, adică arhiepiscopul este capul, iar aceștia sînt mâinile; și trupul este biserica lui Hristos. Și întrucît capul are mai mare cinste decât mâinile, de aceea se pedepsesc astfel: cei care înjură capul să se caterisească, iar cei care înjură mâinile să se afurisească.

A patriarhului Ioan Postnicul: Iar mireanul care va înjura pe preot sau îl va bate, pe drept sau pe nedrept, să se pedepsească cu epitimie un an. Dacă însă îl va bate cu lemn sau fără lemn, să se pedepsească cu epitimie trei ani, chiar dacă preotul îi va ierta vina.

DESPRE ARHIEREUL CARE AR SLUJI SINGUR. <CAP. 45.> (GLAVA 51.)

Dacă arhiepiscopul va sluji singur fără preot și diacon, nu se va opri; întrucît însă el este izvorul preoției și el dă altora prin Duhul Sfînt însuși darul ca să slujească, de aceea pentru cinstea și cuviința și împodobirea arhieriei, este de trebuință să aibă preoți și diaconi; căci atunci cînd arhiepiscopul slujește cu ei, înfățișează chipul lui Hristos cu ucenicii săi. Iar dacă nu se găsesc mulți preoți și diaconi, cel puțin un preot și un diacon să nu lipsească și mai cu seamă atunci cînd arhiepiscopul face hirotonie, pentru că fără preot și fără diacon nu poate sluji să facă hirotonie nici de diacon, nici de preot.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΜΑΤΩΝ ΟΠΟΥ ΕΝΔΥΕΤΑΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΙΕΡΟΥΡΓΙΑΝ, ΤΙ ΔΗΛΟΥΝ ΚΑΘ' ΕΝΑ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΣ-ον

Βαλσαμών· τὸ στιχάριον ὅπου ἔναι ἄσπρον, δηλοῖ τὴν λάμψιν τοῦ θείου φωτός· καὶ τοὺς ποταμοὺς ὅπου ἔχει ἔναι τὸ αἶμα καὶ τὸ ὕδωρ τὰ ὁποῖα ἔρευσαν ἀπὸ τὴν θείαν πλευρὰν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰσοῦ Χριστοῦ.

Περὶ τοῦ ἐπιτραχήλιου· Τὸ δὲ ἐπιτραχήλιον ἔναι τὸ φακεώλαιον ὅπου ἔδεσαν τὸν Χριστὸν εἰς τὸν τράχηλον καὶ τὸν ἔσυρναν δεμένον νὰ τὸν ἐσταυρώσουν.

Περὶ τῆς ζώνης· ἡ δὲ ζώνη ὅπου ζώννυται, ἔναι ἡ εὐπρέπεια ὅπου ἦλθεν ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος ἔναι περιεζωσμένος τὴν δύναμιν τῆς θεότητος.

Περὶ τῶν ἐπιμανίκιων· τὰ δὲ ἐπιμανίκια εἶναι τὰ δέματα ὅπου τὸν ἔδεσαν ἀπὸ τὰ χέρια, ὅταν τὸν ἐπάγεναν εἰς τὸν Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέαν.

Περὶ τοῦ ἐπιγονατίου· τὸ δὲ ἐπιγονάτιον ἔναι τὸ πανῆον ὅπου ἐσφρόγγισεν ὁ Χριστὸς τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὅταν ἔπλυνε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν εἰς

Περὶ τοῦ σάκκου· ὁ σάκκος ἔναι τὸ ροῦχον ὅπου τὸν ἐφόρεσαν εἰς τὰ φρικτὰ πάθη αὐτοῦ καὶ ἐνέπαιζον αὐτόν.

Περὶ τοῦ φαινόλιου· τὸ δὲ φαινόλιον τὸ ἀρχιερατικὸν ὅπου ἔναι ὅλον μὲ τοὺς σταυροὺς, τὴν παγκόσμιον δόξαν καὶ δύναμιν τοῦ τιμίου σταυροῦ δηλοῖ, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐνικήθη καὶ νικᾶται παντελῶς ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν καὶ πολέμιος, τουτέστιν ὁ διάβολος.

Περὶ τοῦ ὠμοφορίου· τὸ δὲ ὠμοφόριον, ὅπου βάλλει ὁ ἀρχιερεὺς, δηλοῖ τὸ πρόβατον τὸ χαιμένον, διὰ τὸ ὁποῖον ἦλθεν ὁ Χριστὸς νὰ τὸ ἐπάρῃ, ὅπου τὸ ἐπλάνησεν ὁ μέγας λύκος ὁ διάβολος καὶ εὐγάλε αὐτὸ ἀπὸ τὴν μάνδραν καὶ εὐρών αὐτὸ ὁ Χριστὸς ἔλαβε καὶ τὸ ἐβάσταξεν εἰς τὸν ὦμον αὐτοῦ καὶ ἔφερεν καὶ τὸ ἔβαλε εἰς τὴν μάνδραν ὅπου ἦτον, τουτέστιν

DESPRE ODĂJDIILE ARHIEREȘTI, PE CARE LE ÎMBRACĂ ARHIEREUL
LA SFÎNTA SLUJBĂ, CE ÎNCHIPUIEȘTE FIECARE? CAP. 46. (GLAVA 52.)

Balsamon: Stiharul, care este alb, închipuește strălucirea dumnezeieștii lumini, iar rîurile pe care le are sînt sîngele și apa care au curs din coasta dumnezeiească a domnului nostru Iisus Hristos.

Despre epitrahil: Epitrahilul este pînza cu care Hristos a fost legat de grumaz și cu care l-au tîrît legat spre a fi răstignit.

Despre brîu: Brîul cu care se încinge este cuviința cu care a venit Hristos, care este încins cu puterea dumnezeirii.

Despre mînecuțe: Mînecuțele sînt legăturile cu care a fost legat de mîini, cînd a fost dus la arhiereul Caiafa.

Despre bederniță: Bedernița este pînza cu care Hristos a șters picioarele ucenicilor săi, cînd a spălat picioarele ucenicilor.

Despre sacos: Sacosul este veșmîntul pe care l-a purtat la înfricoșătoarele lui patimi, cînd l-au batjocorit.

Despre felon: Felonul arhieresc, care este peste tot cu cruci, închipuiește slava a toată lumea și puterea cinstitei cruci, prin care a fost biruit și este pe deplin biruit vrăjmașul și împotrivorul nostru, adică diavolul.

Despre omofo: Omofoarul pe care-l pune arhiereul închipuiește oaia cea pierdută, pentru care a venit Hristos să o ia, pe care a amăgit-o marele lup diavolul și a scos-o din staul și pe care aflînd-o Hristos o luă și o puse pe umărul său, o aduse și o puse în staulul

εἰς τὸν παράδεισον τὸν Ἀδάμ. Ἐχει δὲ καὶ σταυροὺς τὸ ὁμοφόριον, εἰς τύπον τοῦ σταυροῦ, ὅπου ἐβάσταξεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν ὧμον αὐτοῦ, ὅταν ἀποφάσισεν ὁ Πιλάτος νὰ τὸν ἐστρώσουν.

Περὶ τοῦ δικανικίου· τὸ δὲ δικανίκιον δηλοῖ τὸν κάλαμον ὁ ὅποιος ἐκαλιγράφησε τὴν σωτηρίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. Τὸ δικανίκιον λέγεται ῥάβδος ποιμαντική, ἡ ὁποία ποιμαίνει τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΙ ΛΕΓΕΤΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΣ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΙ ΔΗΛΟΙ ΤΟ ΜΑΝΔΕΙΟΝ ΑΥΤΟΥ· ΤΑ ΤΥΠΩΜΑΤΑ· ΟΙ ΠΟΤΑΜΟΙ· ΤΟ ΚΑΠΑΣΙΟΝ· ΚΑΙ ΟΠΟΥ ΚΟΥΡΕΥΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΖ-ον

Τῶν θείων διδασκάλων· Ὁ ἀρχιερεὺς ἐναι θεοφόρος, ἐπειδὴ ἐναι ἐνδεδυμένος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ διὰ τοῦτο μεταδίδει αὐτὴν εἰς πάντας τοὺς εὐσεβεῖς εἰς ὅλα τὰ ἱερατικά, δηλονότι τάξεις καὶ ἀξιώματα· ἦτοι ἀρχιερωσύνη, ἱερωσύνη καὶ τὰ ἄλλα καὶ τοῦτο δηλοῦν καὶ τὰ ἐνδύματα τῶν ἀρχιερέων.

Περὶ τοῦ μανδίου· Τὸ μανδίον τὴν σκεπαστικὴν χάριν δηλοῖ, ἡ ὁποία ἦλθεν ἐκ Θεοῦ εἰς αὐτὸν καὶ ἡγίασε καὶ ἐσκέπασεν αὐτόν. Καὶ κατὰ τὸ γεγραμμένον, πᾶν δώρημα τέλειον ἀνωθέν ἐστι, καταβαῖνον παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων· καὶ ἡ αὐτὴ χάρις περιέχει ὅλον τὸ κορμὶν τοῦ ἀρχιερέως καθὼς τὸ μανδί, ὅπου φαίνεται καὶ ἔχει αὐτὸν σκεπασμένον.

Περὶ τῶν τυπώματων· Τὰ τυπώματα τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ ὅπου εἶναι εἰς τὸ μανδί, τὸν τύπον φέρωσι τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης, ὡς μεσίτης τῶν δύο διαθηκῶν εἰς τύπον Χριστοῦ. Καὶ τὰ μὲν κάτω τυπώματα τὰ μικρὰ ὅπου εἶναι σιμὰ εἰς τὰ ποδάρια, δηλοῦν τὸν παλαιὸν νόμον, τουτέστι τοῦ Μωϋσέως.

Τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ στήθους, τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον δηλοῖ· καὶ εἰκονίζουσι καὶ τοῦτο ταῦτα τὰ τυπώματα.

în care a fost, adică pe Adam în rai. Iar omoforul are și cruci, în chipul crucii pe care a purtat-o Hristos pe umărul lui, când a hotărît Pilat să-l răstignească.

Despre cîrjă: Cîrja închipuiește trestia care a scris mîntuirea neamului omenesc. Cîrja se numește și toiag păstoresc, care păzește turma lui Hristos.

PENTRU CE ARHIEREUL SE CHEAMĂ PURTĂTOR DE DUMNEZEU ȘI CE ARATĂ MANTIA LUI, TABLELE, RÎURILE, CAPASUL; ȘI DE CE SE TUNDE ÎN VÎRFUL CAPULUI? CAP. 47. (COMP. GLAVA 53.)

A dumnezeieștilor dascăli: Arhiereul este purtător de Dumnezeu, pentru că este îmbrăcat cu darul Duhului Sfînt și de aceea îl dă acest dar tuturor cucernicilor întru toate sfînțiile, anume cinuri și funcții, adică arhierie, preoție și celelalte; și aceasta o arată și veșmintele arhierilor.

Despre mantie: Mantia arată darul acoperitor care a venit dela Dumnezeu asupra lui și l-a sfîntit și l-a acoperit. Și după cum stă scris, tot darul desăvîrșit de sus este, care se pogoară de la tatăl luminilor; și acel dar cuprinde tot trupul arhierilor ca și mantia, care se vede și care îl ține acoperit.

Despre table: Tablele cele mari și cele mici care sînt pe mantie, închipuiesc Vechiul și Noul Testament, ca un mijlocitor al celor două Testamente în chipul lui Hristos. Și cele două table de jos ce sînt lîngă, picioare, arată legea cea veche, adică pe cea a lui Moisi.

Iar cele de la piept arată sfînta evanghelie; aceasta închipuiesc aceste table.

Τὰ μὲν ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς χάριτος ἐλθούσης.

Περὶ ποταμῶν· Οἱ δὲ ποταμοὶ ὅπου εἶναι εἰς τὸ μανδίον, ἄσπροι καὶ κόκκινοι, τὸ ἄσπρον δηλοῖ τὴν ἀνθρωπότητα, ἡγουν τὴν ἡμετέραν φύσιν τὴν ὅποιαν ἐφόρεσε ὁ κύριος διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν. Τὸ δὲ κόκκινον εἰκονίζει τὴν θεότητα, ὅτι πῦρ καλεῖται ἡ θεότης παρὰ τῇ θείᾳ Γραφῇ.

Ἔτερον περὶ ποταμῶν· Δηλοῦσι καὶ ἄλλοι οἱ ποταμοὶ ὅπου εἶναι εἰς τὸ μανδίον· πληρῶνεται ὁ δεσποτικὸς λόγος εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς, ὡς καθολικοὶ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ· τὸ, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ποταμοὶ ῥεύσουσιν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ὕδατος ζῶντος, τουτέστι τὴν χάριν τοῦ παναγίου πνεύματος.

Περὶ τοῦ καπασίου· Τὸ δὲ καπάσιον διὰ τοῦ περιφεροῦς καὶ πληρεστάτου κύκλου, ἡγουν τοῦ γύρου, δηλοῖ τὴν πληρεστάτην χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅπου ἐπισκιάζει τὴν κορυφὴν αὐτοῦ.

Περὶ τῆς κουράς τοῦ ἀρχιερέως· Ἡ δὲ κουρά, ὅπου κουρεύεται ὁ ἀρχιερεὺς καὶ κάμνει στέφανον εἰς τὴν κορυφὴν, δηλοῖ τὸν ἀκάνθινον στέφανον ὅπου ἐφόρεσαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ φρικτὰ πάθη αὐτοῦ.

Περὶ τῆς κουράς τοῦ ἱερέως· Τοῦ δὲ ἱερέως ἡ κουρά δηλοῖ ἔθνη καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΟΝΟΜΑ, ΠΟΥ ΕΝΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΕΝΟΝ ΕΝ ΤΩ ΑΓΙΩ ΣΩΜΑΤΙ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΚΟΝΙΖΕΙ ΟΤΑΝ ΕΥΛΟΓΗ ΜΕΤΑ ΔΥΟ ΧΕΙΡΩΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ-ον

Ἐρωτήσεις· Ἐπειδὴ ἄνωθεν λέγομεν ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς ἐναι θεοφόρος καὶ ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ καὶ δηλοῦν ἐκεῖνον ὅπου φορεῖ τὴν θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα

Cele de la piept sînt semne ale harului care a venit.

Despre rîuri: Rîurile care sînt pe mantie, albe și roșii, albul arată omenimea, adică firea noastră pe care a purtat-o Domnul pentru mîntuirea noastră; iară roșul închipuiește divinitatea, căci foc se numește divinitatea în sfînta scriptură.

Alta despre rîuri: Rîurile ce sînt pe mantie arată și altceva: cuvîntul Domnului s-a împlinit întru arhieriei, ca adevărați dascăli ai bisericii lui Hristos, după cuvîntul: cel ce crede în mine, rîuri de apă vie vor curge din lăuntrul lui, adică darul a tot Sfîntului Duh.

Despre capas: Capasul prin forma lui de cerc deplin arată darul deplin al Sfîntului Duh care acopere creștetul lui.

Despre tunderea arhierelui: Tunderea cu care se tunde arhierelul și face cunună pe creștet, arată cununa de spini a lui Hristos pe care a purtat-o la înfricoșatele lui patimi.

Despre tunderea preotului: Tunderea preotului arată: pus-ai pe capul lui cunună de piatră scumpă.

DESPRE NUMELE LUI ISUS HRISTOS CARE ESTE ÎNSEMNAT PE SFÎNTUL TRUP AL ARHIEREULUI; ȘI CE ÎNCHIPUIEȘTE, CÎND BINECUVINTEAZĂ, CU AMÎNDOUĂ MÎINILE? CAP. 48. (GLAVA 54.)

Întrebare: De vreme ce mai sus spunem că arhierelul este de Dumnezeu purtător și ține pe pămînt scaunul lui Dumnezeu și ceea ce poartă arată firea dumnezeiască și omenească,

αὐτοῦ τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν, ὅποιον ἔναι τὸ Ἰησοῦς Χριστός ὄνομα γεγραμμένον, νὰ δείχνῃ αὐτό, εἰς τὸ ἅγιον σῶμα αὐτοῦ, ἐπειδὴ εἰκονίζει αὐτὸν τὸν Χριστὸν ὁ ἀρχιερεὺς.

Ἀποκρισις. Ἀκουσον περὶ τούτου καὶ ἴδε κάτωθεν τὴν ἐξήγησιν αὐτοῦ ὅπου λέγει δι' αὐτό.

Περὶ τῶν δύο δακτύλων τῶν ἀρχιερατικῶν ὅπου εἶναι ἐνωμένοι, ὅταν εὐλογεῖ τὸν φιλόχριστον λαὸν τοῦ κυρίου, τὰ ὁποῖα δηλοῦν τὸ Ἰησοῦς Χριστός, ὄνομα τοῦ σοφωτάτου πρωτοπαπᾶς Ναυπλοίου κυρίου Νικολάου ἱερέως τοῦ Μαλαξοῦ. Ὡραῖον.

Τὸ μὲν δεύτερον δάκτυλον τῆς δεξιᾶς χειρὸς ὅπου ἔναι ἐνωμένον μετὰ τὸ τρίτον καὶ στέκεται ὀρθόν, καὶ αὐτὸ τὸ τρίτον καὶ στέκεται ὀρθόν, καὶ αὐτὸ τὸ τρίτον κυρτὸν ὀλίγον, δείχνει ἐμπράκτως καὶ εἰκονίζει τὸ Ἰησοῦς. Αὐτὸ μὲν τὸ δεύτερον δάκτυλον ὅπου στέκεται ὀρθόν λέγεται Ἰ, τὸ δὲ αὐτὸ τὸ τρίτον δάκτυλον ὅπου κάμνει σχῆμα ὀλίγον κυρτὸν λέγεται Σ· ἰδοὺ τὸ ἸΣ ὄνομα.

Τὸ δὲ πρῶτον δάκτυλον τὸ ὅποιον σμίγει μετὰ τοῦ τετάρτου δακτύλου καὶ ἔναι αὐτὸ τὸ πρῶτον ἀπὸ πάντων, δηλοῦν αὐτὰ τὰ δύο, διατὶ ἔναι πλάγια, τὸ Χ στοιχεῖον. Τὸ δὲ πέμπτον δάκτυλον, ὅπου ἔναι καὶ αὐτὸ ὀλίγον κυρτὸν, δηλοῖ αὐτὸ Σ. Ἐπειδὴ καὶ τὸ πρῶτον δακτύλου, μετὰ τοῦ τετάρτου λέγονται Χ, αὐτὸ τὸ πέμπτον ἔναι Σ καὶ δηλοῦν οἱ αὐτοὶ τρεῖς δάκτυλοι τὸ ΧΣ. Καὶ καθὼς ἐγράψαμεν ἄνωθεν, ὅτι τὸ δεύτερον δάκτυλον, μετὰ τοῦ τρίτου λέγονται ἸΣ, αὐτὰ δὲ πάλιν, τὸ πρῶτον δάκτυλον, τὸ τέταρτον καὶ τὸ πέμπτον, τὸ ΧΣ, ἰδοὺ ὅπου ἔναι γεγραμμένον τὸ ἸΣ ΧΣ ὄνομα ἐν τῇ ἱερᾷ χειρὶ τῇ ἀρχιερατικῇ. Καὶ ὥσπερ ὁ Χριστὸς ἔδωκε τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν εἰς τοὺς μαθητάς, οὕτως καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μεταδίδει αὐτὴν τοῖς ἱερεῦσιν.

Γερμανοῦ Κωνσταντινουπολίτου· Καὶ ὅταν ἤθελε νὰ ἀναληφθῇ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, εὐλόγησεν τοὺς μαθητάς αὐτοῦ μετὰ τὰς δύο ἁγίας αὐτοῦ χεῖρας, καθὼς λέγει τὸ θεῖον

chiar a domnului și Dumnezeuului și mîntuitorului nostru, de aceea numele Isus Hristos este scris, ca să arate aceasta, pe sfîntul lui trup, pentru că arhiereul închipuiește pe Hristos.

Răspuns: Ascultă despre aceasta și vezi mai jos tîlcuirea celui care grăiește despre aceasta.

A învățatului protopop din Nauplion dumnealui Nicolae preot Malaxos despre cele două degete arhierești care se unesc, cînd binecuvîntează pe iubitorul de Hristos popor al domnului, arată numele Isus Hristos. Tîlcuire frumoasă.

Degetul al doilea al mîinii drepte care se unește cu al treilea și stă drept, și cel de-al treilea puțin încovăit, arată în realitate și închipuiește numele Iisus. Degetul al doilea care stă drept se citește I, iar cel al treilea care ia forma puțin încovăiată S; iată numele ἸΣ.

Iar degetul întîi care se împreună cu degetul al pătrulea și cel dintîi este deasupra, aceste două, pentru că sînt plecate, arată litera χ¹⁾. Iar degetul al cincilea, care este și el puțin încovoiat, îl arată pe S. Intru cît degetul întîi cu cel al patrălea se citesc χ¹⁾, iar cel de al cincilea este S, cîteși trei degetele arată numele ἸΣ. Și precum am scris mai sus, că degetul al doilea cu cel de al treilea se citesc ἸΣ, iar acestea, cel dintîi, al patrălea și al cincilea arată ἩΣ, iată că e scris numele ἸΣ ἩΣ pe sfînta mînă arhierească. Și precum Hristos a dat har binecuvîntarea ucenicilor, așa și arhiereul o dă mai departe preoților.

A lui Gherman al Constantinopolului: Și cînd avea să se înalțe la ceruri a binecuvîntat cu amîndouă mîinile lui sfînte pe ucenicii săi, precum zice dumnezeiasca și sfînta evanghelie;

¹⁾ Litera grecească Η.

καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον· Ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησεν αὐτούς. Καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ὅταν εὐλογεῖ τὸν λαὸν τοῦ κυρίου μετὰ τὰς δύο αὐτοῦ χεῖρας, φέρνει τύπον τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως αὐτοῦ, τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπου εὐλόγησε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καθὼς εἶπαμεν.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ Η ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΗΣΗ Η ΟΠΟΥ ΝΑ ΚΟΥΡΕΥΘΗ
ΣΤΑΝΙΚΩΣ, Η ΑΛΛΟΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΓΕΝΗ ΣΤΑΝΙΚΩΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΘ-ον

Τῆς ἐν ναῷ τοῦ Θεοῦ Σοφίας κανὼν β-ος. Ὁ δεύτερος κανὼν τῆς ἐν τῷ περιωνύμῳ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας συνόδου ὁρίζει· ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς ὅπου μεγαλοσχημήσει εὐγαίνει ἐκ τοῦ πατρικοῦ καὶ διδασκαλικοῦ ἀξιώματος καὶ ἔρχεται εἰς τάξιν υἱοῦ καὶ μαθητοῦ καὶ πλεον δὲν ἀρχεῦει, οὐδὲ ἐπὶ θρόνου καθίζει· οὐδὲ ποιμαίνει, μόνον ποιμαίνεται, ὥς δὲ ἐγένετο ὁ πατὴρ υἱὸς καὶ ὁ διδάσκαλος μαθητῆς καὶ ὁ αὐθέντης δοῦλος.

Διὰ τοῦτο ὥρισεν αὕτη ἡ ἁγία σύνοδος, ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς, ὅπου νὰ κάμῃ τοῦτο καὶ μεγαλοσχημήσῃ, νὰ ἔναι γεγυμνωμένος τῆς ἀρχιερωσύνης ὁλοτελῶς.

Ἱερομόναχος δὲ ἐὰν μεγαλοσχημήσῃ, δὲν ὑστερεῖται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ· μόνον πάλιν λειτουργεῖ, διότι δὲν ἔχει διδασκαλικὸν ἀξίωμα, ὥσπερ τὸν ἀρχιερέα καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐμποδίζει ὁ κανόνας τῆς αὐτῆς συνόδου αὐτὸν νὰ λειτουργῇ καὶ ἀφοῦ λάβῃ τῷ θείῳ καὶ μεγάλῳ σχήματι.

Ὁ ρα τὴν ἀπόφασιν τοῦ πατριάρχου· Ὁ δὲ ἁγιώτατος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως κύριος Μιχαήλ, μετὰ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ συνόδου, ὥρισε καὶ ἀπέφηνε ὅτι τὴν γενομένην τὴν στανικῶς κουρά, ὥσάν νὰ μὴν ἤθελε γένει ποτέ. Οὕτως τὴν ἔκρινε.

Τοῦ Ἀρμενοποῦλου· Λέγει καὶ ὁ Ἀρμενόπουλος τὰ ἐκ βίας οὐκ ἔρῶνται.

Ridicînd mîinile sale spre cer, i-a binecuvîntat. Şi arhiereul cînd binecuvîntează poporul domnului cu amîndouă mîinile lui, ia chipul marelui său arhiereu, al domnului nostru Isus Hristos, care a binecuvîntat pe ucenici săi, precum am spus.

DESPRE ARHIEREUL SAU PREOTUL CARE ÎMBRACĂ SCHIMA CEA MARE SAU
CARE A FOST TUNS CU DE-A SILA SAU ALTUL CARE S-A FĂCUT DE SILĂ.
CAP. 49. (GLAVA 55.)

Canonul 2 al sinodului ținut în sfînta Sofia din Constantinopol: Canonul al doilea al sinodului din vestita biserică a înțelepciunii lui Dumnezeu, sfînta Sofia, hotărăște că arhiereul care va îmbrăca schima cea mare, iese din funcția de părinte și dascăl și merge în rîndul fiului și al ucenicului și nu mai conduce, nici pe tron nu șade, nici nu păstorește, ci numai este păstorit, precum s-a făcut tatăl fiu și dascălul ucenic și stăpînul slugă.

De aceea acest sfînt sinod a hotărît ca arhiereul care face aceasta și va îmbrăca schima cea mare, să fie dezbrăcat cu totul de arhierie.

Iar ieromonahul de va îmbrăca schima cea mare, nu este lipsit de preoția lui, ci iarăși slujește liturghia, pentru că el nu are funcție de a învăța pe alții, ca arhiereul, și de aceea canonul sinodului acelaia nu-l oprește să liturghisească, și după ce a luat dumnezeiasca mare schimă.

Vezi hotărîrea patriarhului: Prea sfînțitul patriarh al Constantinoplei chir Mihail dimpreună cu sfîntul sfîntul său sinod a hotărît și a arătat că tunderea făcută cu de-a sila, este ca și cînd n-ar fi fost făcută niciodată.

A lui Armenopol: Și Armenopol zice: Cele făcute de silă nu au putere.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΜΕΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΣΥΝΕΡΧΕΤΑΙ ΕΙΣ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ Ο ΛΑΟΣ
ΝΑ ΑΠΟΦΕΥΓΗ ΕΞ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΚΑΤΑΚΡΙΝΗ ΚΟΣΜΙΚΟΣ ΙΕΡΕΑ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ν-ον

Ματθαίου· Ἐάν λέγουν διὰ ἀρχιερέα, ἢ διὰ ἱερέα ὅτι ἔκαμε καὶ κάμνει τὰ πλέον χειρότερα ἁμαρτήματα, ἕως οὗ νὰ γένη ἀκριβῆ ἐξέτασις παρὰ τῆς ἀρχιερατικῆς συνόδου, νὰ τὸν ἐκαθήρουν, νὰ μὴ δὲν ἀποστρέφεται οὐδὲ νὰ ἀποφεύγῃ τινὰς ἀπὸ τὴν κοινωνίαν αὐτοῦ, ἤγουν ἀπὸ τὴν λειτουργίαν καὶ ἀκολουθίαν καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἐκκλησιαστικά.

Τοῦ Χρισοστόμου· Λέγει καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Χρισοστόμος, ὅτι πολλοὶ πρεσβύτεροι εἶναι ἁμαρτωλοὶ καὶ προσφέρουν τὰ δῶρα καὶ δὲν ἀποστρέφεται αὐτοὺς ὁ Θεός, ἀλλὰ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀγιάζει τὰ προκείμενα δῶρα. Καὶ ὁ μὲν ἄρτος γίνεται σῶμα κυρίου καὶ τὸ ποτήριον γίνεται αἷμα τίμιον κυρίου. Καὶ κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ φωνήν· λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμα μου, καὶ πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμα μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης.

Νικήτα μητροπολίτου Σεβρίων· Καὶ κοσμικὸς νὰ κατακρίνῃ ἱερέαν δίκαιον δὲν εἶναι, οὔτε πρέπον, οὔτε τίμιον, ἐάν εἶναι καὶ ἁμαρτωλὸς ὁ ἱερεύς, οὐ δὲ νὰ σηκώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, νὰ τὸν ἰδῇ, μόνον νὰ ἀποχωρίσῃ δέκα στάδια ἐξ αὐτοῦ, τοῦ μὲν γὰρ ἱερέως τὴν ἁμαρτίαν ἡξεύρομεν, τὰ δὲ κρύφια τῆς καρδίας αὐτοῦ δὲν ἡξεύρομεν. Καὶ διὰ τοῦτο κάμνει χρεῖα νὰ ἔχωμεν πᾶσαν εὐλάβειαν εἰς τοὺς ἱερεῖς, ἢ δίκαιοι εἶναι ἢ ἁμαρτωλοί, καὶ αὐτοὶ καθὼς κάμνουν ἔχουν τὸν κύριον τὸν δίκαιον κριτὴν, νὰ ἀποδώσῃ τοῦ καθ' ἑνὸς τὸ ἀνταπόδωμα ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· καὶ κανονίζονται τοῦτοι, ὅπου κατακρίνουν τοὺς ἱερεῖς, μεγάλως καὶ βαρέως.

DESPRE PREOTUL CARE SE AFLĂ ÎN PĂCATE ȘI POPORUL FUGE DE EL ȘI
MIREANUL SĂ NU OSÂNDEASCĂ PE PREOT. CAP. 50.
(GLAVA 56.)

● *A lui Matei:* Dacă lumea spune despre arhiereu sau despre preot că a făcut și face cele mai grele păcate, pînă ce nu s-a făcut cercetare amănunțită din partea sinodului arhieresc și să fie caterisit, să nu se ferească și să fugă de cuminicătura lui, anume de la liturghie și de la slujba lui și de la alte lucrări bisericești.

✧ *A lui Hrisostom:* Spune și dumnezeiescul Ioan Hrisostom că mulți preoți sînt păcătoși și totuși aduc darurile sfinte și slujesc, iar Dumnezeu nu se întoarce de la dînșii, ci cu duhul sfînt sfîntește darurile aduse, și pînea se face trupul Domnului și în potir se face cînstit sîngele Domnului. Și după cuvîntul Domnului însuși: luați mîncăți, acesta este trupul meu și beți din el toți, acesta este sîngele meu al legii celei noi.

✧ *A lui Nichita, mitropolit al Serelor:* Și mirean să osîndească preot, nu este cu dreptate, nici nu se cuvinte, nici nu e lucru cînstit, deși preotul este păcătos, nici să-și ridice ochii să-l vadă, ci numai să se îndepărteze de dînsul zece stadii¹⁾, căci păcatul preotului îl știm, dar taina inimii lui nu o știm. Și de aceea trebuie să avem toată evlavia față de preoți, fie oameni dreți sau păcătoși, iar ei precum fac, au drept judecător pe Domnul, ca să răsplătească fiecăruia în ziua cea înfricoșată a judecății; și aceștia care osîndesc pe preoți iau canon mare și greu.

¹⁾ Măsură antică de lungime, egală cu circa 177 m.

Ἀθανασίου τῆς Ἀλεξανδρείας· Ἐάν ἡξεύρης τὸν ἱερέαν ἀληθῶς νὰ πορνεύῃ, ἢ νὰ κάμῃ ἄλλην ἁμαρτίαν, νὰ μὴ δὲν ἀποστρέψῃς τὰ προσφορά σου ἡγουν ἀπ' αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ διακρίνῃς ὅτι ἔναι ἁμαρτωλός, διότι ἐκείνου τὰ πρόσφορά σου, ἡγουν ἡ λειτουργία σου, διὰ αὐτοῦ ἀναβαίνει εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ αὐτὸς λάβῃ τὸ ἀνταπόδωμα τῶν ἁμαρτιῶν του.

Περὶ τιμῆς ἱερέως τοῦ σοφωτάτου Ἰησοῦ, τοῦ υἱοῦ Σιράχ· Ἐχε τὸν νοῦν σου ὀρθῶς καὶ ὀλοφύχως εἰς τὰ ὀρθόδοξα δογματὰ τῆς πίστεως, ἐσὺ ὁ Χριστιανός. Καὶ τίμασε τὴν μητέρα σου τὴν ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία σέ ἐγέννησεν ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ἡγουν διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος, ἵνα τιμηθεῖς παρὰ Θεῷ. Καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ τίμα· ἡ δὲ τιμὴ τῶν ἱερέων, εἰς Θεὸν ἀνέρχεται, ὥσπερ γὰρ οἱ οἰκεῖοι τοῦ βασιλέως, διὰ αὐτῶν τιμῶνται καὶ οἱ ἱερεῖς διὰ τὸν Θεόν· καὶ ὅσοι ἀτιμάζουν τοὺς ἱερεῖς, παροργίζουν τὸν Θεόν καὶ βαρένεται καὶ ὀργίζεται αὐτῶν.

Ἀντιόχου τοῦ Πανδέκτου· Λέγει καὶ ὁ Ἀντίοχος ὁ πανδέκτης· ὅτι οἱ ἐπίσκοποι τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν νὰ τιμοῦν ὡς ὑπηρέτας τοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς ἀγγελικὴν τάξιν ἔχοντας.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ NB-ον (!)

Ἀρμενόπουλος· Ὅσα εἶχεν ὁ ἀρχιερεύς, προτύτερα παρὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης, δίδει αὐτὰ ὅπου θέλει καὶ διατίθεται εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ὅσα δὲ ἔκαμε ἀφοῦ ἐγένῃ ἀρχιερεύς, εἶναι τῆς ἐκκλησίας, ἢ τῆς ἐπισκοπῆς, ἢ τῆς μητροπόλεως. Καὶ εἰς αὐτὰ δὲν κάμνει διαθήκην. Ἀμὴ ἀνέτυχε καὶ ἔλαβε τινὰ πράγματα, ἀπὸ γονεῖς, ἢ ἀπὸ θείους, ἢ ἀπὸ ἀδελφούς, εἰς αὐτὰ διατίθεται καὶ ὀρίζει νὰ κάμῃ ὡσὰν θέλει.

✠ *A lui Atanasie al Alexandriei:* Dacă știi pe preot cu adevărat că curvește sau face alt păcat, să nu-ți întorci darul, adică de la el, nici să-l osîndești că este păcătos, pentru că darurile tale aduse lui, adică liturghia pentru tine, printr-însul se suie la cer, iar el o să-și ia răsplata păcatelor lui.

✠ *A prea înțeleptului Isus, fiul lui Sirah, despre cinstea preotului:* Fie-ți mintea dreaptă și cu tot sufletul, creștine, întru dogmele ortodoxe ale credinței. Și cinstește biserica, maica ta, care te-a născut întru duhul sfînt, anume prin sfîntul botez, ca să fii cîstit de Dumnezeu. Și pe preoții lui cinstește-i! Iar cinstea dată preoților la Dumnezeu se suie, căci precum oamenii împăratului, din cauza lui, sînt cîstiți, așa și preoții din cauza lui Dumnezeu: și cîți necinstesc pe preoți, mînie pe Dumnezeu și se supără și se mînie asupra lor.

A lui Antioh Pandecta: Spune și Antioh Pandecta că episcopii să cinstească pe preoții lor ca pe niște slujitori ai lui Hristos și ca pe unii ce sînt în rînd îngeresc.

DESPRE DIATA ARHIEREULUI. CAP. 52 (!). (COMP. GLAVA 57.)

Cîte arhiereul le avea mai înainte de a fi intrat în cinul arhieresc, acelea le dă unde voiește și le testează și la moartea sa și în viață. Cîte însă a dobîndit, după ce s-a făcut arhiereu, sînt ale bisericii sau ale episcopiei sau ale mitropoliei. Și pentru acestea nu face diată. Iar de s-a întîmplat și a luat unele lucruri de la părinți sau de la unchi sau de la frați, pentru acelea face diată și dispune cum voiește.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΟΥΜΕΝΩΝ ΙΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΙΕΡΩΣΥΝΗΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΓ-ον>

Συνόδου ς-ης <κανών> ιδ-ος· Ὁ δέκατος τέταρτος τῆς ἑκτῆς συνόδου κανὼν ὁρίζει ὅτι ὅταν θέλῃ νὰ γένῃ τινὰς ἱερεὺς, νὰ ἔναι χρονῶν τριάντα· ὁ δὲ διάκονος εἰκοσιπέντε· καὶ ὁ ὑποδιάκονος εἴκοσι· καὶ ὁ ἀναγνώστης δεκ' ὀκτώ.

Πατριάρχου Νηστευτοῦ· Καὶ τὰ ἀμαρτήματα ὅπου ἐμποδίζουν τὴν ἱερωσύνην εἶναι ταῦτα.

Ἐὰν φθαρῇ παιδίον ὑπὸ τινος, ἢ αὐτὸ τὸ παιδί φθείρῃ ἄλλο παιδί·

Ἡ πορνεία γυναικα, ἢ ἀνδρα, ἢ ζῶον·

Ἡ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ εἰς τὴν παραφύσιν·

Ἡ οὐδὲν ἦτον ἢ γυναῖκα αὐτοῦ παρθένος·

Ἡ ἦτον ἀραβωνιασμένος μετὰ ἄλλης·

Ἡ ἢ γυναῖκα του μετὰ ἄλλου·

Ἡ ἔναι δίγαμος·

Ἡ πρὸ τοῦ νὰ στεφανωθῇ, ἐφθειρε τὴν ἀρραβωνιαστικὴν του·

Ἡ ἐμοιχεύθῃ ἢ γυναῖκα του·

Ἡ ἔκαμε φόνον θεληματικῶς, ἢ καὶ στανικῶς·

Ἡ ἔναι κλέπτῃς ὅπου νὰ ἐκλεψῃ ἀπὸ τὰ ἱερά τοῦ θυσιαστηρίου, ἢ ἀπὸ ἄλλου τινὸς πράγματα·

Ἡ νὰ ἔναι μάγος νὰ κάμνῃ μαγίαν, ἢ νὰ δένη ἀνδρόγυνα νὰ μὴ δὲν ἐσμίγουν·

Ἡ ἀρνήθῃ ποτὲ τὸν Χριστόν·

Ἡ νὰ ἔκαμεν ἄλλο θανάσιμον ἀμάρτημα.

DESPRE VÎRSTA PREOȚILOR CARE SE HIROTONESC ȘI CARE PĂCATE OPRESC DE LA PREOȚIE. <CAP. 53> (GLAVA 58.)

<Canonul> 14 al sinodului 6: Canonul al paisprezecelea al sinodului al șaselea hotărăște că, atunci cînd cineva voiește să se facă preot, să fie de trei zeci de ani; iar diaconul de douăzeci și cinci; ipodiaconul de două zeci; și citețul de optsprezece.

A patriarhului Postnicul: Păcatele care opresc de la preoție sînt acestea:

Dacă fiind copil a fost siluit de cineva, sau însuși fiind copil a siluit alt copil;

Sau a curvit cu femeie, sau cu bărbat, sau cu dobitoc;

Sau cu femeia sa în afară de fire;

Sau dacă femeia lui nu a fost fecioară ;

Sau dacă a fost logodit cu alta;

Sau femeia lui cu altul;

Sau este cu două nunți;

Sau dacă, înainte de a se fi cununat, a siluit-o pe logodnica sa;

Sau dacă femeia lui a preacurvit;

Sau a făcut ucidere de voie sau de nevoie;

Sau dacă este fur care a furat lucruri sfinte din altar;

Sau dacă este vrăjitor și face vrăji, sau leagă bărbat și femeie cununați să nu se împreune;

Sau a tăgăduit vreodată pe Hristos;

Sau a făcut alt păcat de moarte.

Μὴ τολμήσης, ὦ ἀρχιερεῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸν ἐχειροτονήσης ἱερέαν· ὅτι καίεσαι καὶ ἐσὺ καὶ αὐτός· ὥστε καὶ οἱ δύο καθήρετε. Καὶ διὰ τοῦτο πρόσεχε ὅσον ἔναι δυνατόν· καὶ τὸ περισσότερον, ἵνα μὴ κληρονομήσης τὸ αἰώνιον πῦρ, ὅτι παραδίδεις τὴν ἱερωσύνην τοῖς ἀναξίαις.

Ὁ ρ α· Εἰ δὲ καὶ ἔγινε τινὰς ἱερεὺς καὶ πέση εἰς ἓνα ἐξ αὐτῶν, καθήρεται παντάπασι κατὰ τὸν πεντηκοστὸν πρῶτον κανόνα τοῦ Μεγάλου Βασιλίου· κοινωνεῖ δέ, ὅταν θέλῃ, καὶ δὲν ἐμποδίζεται.

Εἰ δὲ καὶ ἂν ἦτον τινὰς μικρὸν παιδί καὶ ἔσμιξε μὲ ἄλλο εἰς ἁμαρτίαν καὶ ἐδέχθη τὴν ρεῦσιν εἰς τὰ μαρία του, νὰ κανονίζεται πρῶτον, τότε νὰ γίνεται ἱερεὺς, ἡγουν ἂν δὲν ἔγινεν τελεία ἁμαρτία, νὰ ἐμπῆκεν ὁ αὐλὸς εἰς τὸν ἀφαιδρῶνα τοῦ παιδίου. Εἰ δὲ καὶ ἐμπῆκε, νὰ μὴ δὲν ἱερωθῇ· καλλὰ καὶ ἂν ἦτον καὶ παιδί καὶ δὲν ἐγνώριζεν τί ἔναι ἡ ἁμαρτία, ἀμὴ διατὶ ἐρῶ (!) τὸ σκεῦος του καὶ ἐγίνῃ ἀρχιστον καὶ ἀνωφελές, δὲν ἡμπορεῖ νὰ γένῃ· καὶ αὐτὸ τὸ παιδί δηλονότι, εἰς ἄλλο παιδί ἂν χωρίσῃ ὁ αὐλὸς του, τῆς ἱερωσύνης ἐμποδίζεται.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΜΕΝΩΝ ΟΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΗ ΚΑΙ ΔΕΝ ΜΕΤΑΛΑΒΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΝ- ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΔ-ον

Ἀποστόλων κανὼν η-ος· Ὁ ὄγδοος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀποφύνει (!), ὅτι ὅποιος ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, λειτουργίας γενομένης, καὶ νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ, νὰ εἰπῇ τὴν αἰτίαν διατὶ δὲν μεταλάβῃ· καὶ ἂν ἔναι εὐλογη, δὲν παιδεύεται, ἢ ἂν δὲν θέλῃ νὰ τὴν εἰπῇ, νὰ ἀφορίζεται, τουτέστι νὰ παιδεύεται καιρὸν ἄργεια τῆς ἱερωσύνης, ὅτι δίδει αἰτίαν πρὸς τὸν λαὸν περὶ τοῦ ἱερέως, ὅπου ἐπροσκόσμιζε τὰ ἅγια ὥς ὅτι ἔναι ἁμαρτωλὸς καὶ διὰ τοῦτο δὲν θέλει νὰ μεταλάβῃ.

Să nu îndrăznești, o arhiereule al lui Hristos, și să-l hirotonești preot pe acela, că vei arde și tu și el, încât amândoi să fiți caterisiți. Și de aceea ia seama, pe cât este cu putință; și ce este mai mult, ca să nu moștenești focul de veci, pentru că dai celor nevrednici preoția.

Vezi: Iar de s-a făcut cineva preot și a căzut într-unul din acelea păcate, se caterisește de tot după canonul cincizeci și unu al marelui Vasile; se cuminecă însă când voiește și nu este oprit.

Iar dacă a fost cineva mic copil și s-a împreunat cu altul într-un păcat și a primit curgerea între coapsele lui, să ia mai întâi canon, și atunci să se facă preot, adică dacă păcatul nu s-a făcut deplin, să-i intre organul în șezutul copilului. Dacă însă i-a intrat, să nu fie preotit; și cu toate că deși a fost copil și nu știa ce este păcatul, dar pentru că s-a spart vasul și s-a făcut netrebnic și de nici un folos, nu poate să devină; și copilul acela adică, dacă organul i-a intrat în alt copil, este oprit de la preoție.

DESPRE PREOTUL CARE VA LITURGHISI ȘI NU SE VA ÎMPĂRTĂȘI CU SFINTELE TAINE. CAP. 54. (GLAVA 60.)

Canonul 8 al apostolilor: Canonul al optulea al sfinților apostoli hotărăște: care episcop sau preot sau diacon, după ce s-a făcut liturghia, nu s-a împărtășit, să spună pricina de ce nu s-a împărtășit; și dacă e binecuvîntată, nu se pedepsește, sau dacă nu voiește s-o spună să se afurisească, adică să se pedepsească un timp cu oprirea de la preoție, pentru că dă prilej poporului să spună despre preotul care a slujit sfintele daruri, că este păcătos și de aceea nu voiește să se împărtășească.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΛΑΒΕΙΝ ΙΕΡΩΣΥΝΗΝ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΕΠΑΡΗ ΓΥΝΑΙΚΑ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΕ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν κς-ος· Ὁ εἰκοστός ἔκτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει, ὅτι ὁποῖος θέλει νὰ ἱερωθῇ παρθένος, ἤγουν νὰ μὴ δὲν ἐπάρῃ γυναίκα, ἐρωτᾶται εἰ μὲν καὶ δύναται νὰ σωφρονῇ, ἤτοι νὰ παρθενεύῃ. Καὶ ἐὰν στέρξῃ τοῦτο, χειροτονεῖται, εἰ δὲ πρῶτον νὰ ἐπάρῃ γυναίκα, παρθένον νόμιμον, τότε μετὰ τὸν γάμον νὰ χειροτονηθῇ κατὰ βαθμόν, ἤγουν ἀναγνώστης· ὑποδιάκονος, διάκων, καὶ ἱερεὺς. Εἰς ἄλλους δὲν ἐδόθη μετὰ τὴν χειροτονίαν νὰ ἐπέρνουν γυναίκα, μόνον οἱ ἀναγνώσται καὶ οἱ ψάλται.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΙΚΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΟΤΙ ΔΕΝ ΚΑΜΝΕΙ ΚΑΛΟΓΕΡΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Νς-ον.

Συνόδου Νικαίας· Ἡ διάταξις τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου διακελεύει· ὅτι κοσμικὸς ἱερεὺς δὲν ἔχει ἄδειαν οὐδὲ εἶναι σεμνόν, οὐδὲ τίμιον, οὐδὲ εὐπρεπές, νὰ κάμνῃ καλογήρους, διότι πῶς νὰ δώσῃ πρὸς ἄλλον πρᾶγμα ὅπου δὲν ἔχει;

Ἐὰν τύχῃ ἀνάγκης καὶ δὲν τύχῃ ἱερομόναχος, ὅπου ἔχει ἄδειαν ἀπὸ τὸν ἀρχιερέαν, κάμνει καλόγηρον καὶ ὁ κοσμικὸς ἱερεὺς, ὅπου νὰ ἔχῃ ἄδειαν ἀπὸ τὸν ἀρχιερέαν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΧΗ ΜΑΧΗ ΜΕ ΤΙΝΑΝ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ, Η ΕΑΝ
ΞΕΡΑΣΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΖ-ον>.

Νικηφόρου Κωνσταντινου πόλεως· Ἐὰν ἱερεὺς μετὰ ἔχθρας λειτουργήσῃ, ἀργεῖται ἡμέρας ἐξήκοντα.

DESPRE CEL CE VOIEȘTE SĂ SE FACĂ PREOT, FĂRĂ SĂ IA FEMEIE. CAP. 55.
(GLAVA 61.)

Canonul 26 al apostolilor: Canonul al douăzecișaselea al sfinților apostoli hotărăște: cine voiește să se preoțească fecior, adică fără să fi luat femeie, este întrebat, dacă poate să rămână cuminte, adică să-și păzească fecioria. Și dacă a primit aceasta, se hirotonește; iar dacă mai întâi a luat femeie legitimă, atunci după nuntă să fie hirotonit pe rînd, adică citeț, ipodiacon, diacon și preot. După hirotonie, nu a fost dat altora să se însoare, decît numai citeții și cîntăreții.

● PREOTUL DE MIR NU FACE CĂLUGĂRI. CAP. 56.

A sinodului din Nicea: Rînduiala sinodului din Nicea poruncește că preotul de mir nu are voie, nici nu se cade, nici nu e cu cînte, nici nu se cuvine să facă călugări, deoarece cum să dea altuia lucru pe care nu-l are?

Dacă e caz de nevoie și nu se află ieromonah care are voie de la arhiereu să facă călugări, face și preotul de mir care să aibă voie de la arhiereu.

DESPRE PREOTUL CARE ARE DUȘMĂNIE CU CINEVA ȘI VA LITURGHISI; SAU
DACĂ A VĂRSAT DUPĂ LITURGHIE. <CAP. 57.> (GLAVA 62.)

A lui Nichifor al Constantinopolului: Dacă un preot, fiind îndușmănit cu cineva, a liturghisit, este oprit să liturghisească șaiszeci de zile.

Εὐσεβίου· Λέγει καὶ ὁ Εὐσέβιος· οὐαὶ τῷ πρεσβυτέρῳ ἐκείνῳ ὅπου νὰ ἔχη μάχη μετὰ τινὰ καὶ λειτουργήσῃ χωρὶς συγχώρησιν καὶ δώσῃ εὐλογίαν εἰς τὸν λαόν.

Τοῦ Χρυσοστόμου· Λέγει καὶ ὁ θεῖος Χρυσοστόμος· πρεσβύτερος μνησίκακος καθ' ἡμέραν ἁμαρτάνει καὶ μνησίκακος ψυχὴ πρεσβυτέρου οὐδέποτε καθαρὰν προσφέρει θυσίαν τῷ Κυρίῳ. Καὶ ἀνέναι καὶ ἔχει τὴν κακίαν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ δὲν ἔχει καθαρὰν ἀγάπην, τί, ἱεουργίαν ἱεουργεῖ; Καὶ τί ἔναι ὅπου λέγει· εἰρήνη πᾶσι; Καὶ τί δέεται τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ, ἐπειδὴ εἰς Θεὸν παρῆρσιν δὲν ἔχει, διότι ἔναι παραβάτης τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ. Ἀμὴ διὰ τοῦτο θέλει ἀποστρέψῃ ὁ Θεὸς τὴν θυσίαν αὐτοῦ καθὼς τοῦ Κάιν, ὅπου εἶχεν τὸν φθόνον εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Καὶ ἃς ἐνθυμηθῇ τί ἐπάγγειλεν ὁ κύριος· ὅτι ἐὰν προσφέρῃς τὸ δῶρον σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐκεῖ νὰ ἐνθυμηθῇς ὅτι ἔχει ὁ ἀδελφός σου ὁ χριστιανὸς τίποτε κατὰ σοῦ, ὕπαγε πρῶτον νὰ κάμῃς ἀγάπην καὶ τότε νὰ προσφέρῃς τὸ δῶρον σου τῷ Θεῷ. Μὴ παρακούσῃς τοῦ δεσπότου τῆς παραγγελίας καὶ γένῃς ξένος ἀπὸ τὴν δόξαν αὐτοῦ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Καὶ ὅποιος ἱερεὺς ξεράσῃ τῇ ἡμέρᾳ ὅπου λειτουργήσῃ, ἐὰν ξεράσῃ ἀπὸ μέθης, νὰ ἔναι ἀργὸς ἡμέραι σαράνδα· εἰ δὲ καὶ ξεράσῃ ἄλλην ἡμέραν ἀπὸ μέθης, ὅπου δὲν ἐλειτούργησε, ἡμέραι εἴκοσι νὰ ἔναι ἀργός.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΗ ΧΩΡΙΣ ΑΝΤΙΜΙΝΣΙΟΥ, Η ΚΑΤΑΦΡΟΝΗ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, Η ΚΑΨΗ ΣΚΕΥΟΣ ΙΕΡΟΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΗ-ον>.

Τοῦ αὐτοῦ Νηστευτοῦ· Ὅποιος ἱερεὺς λειτουργήσῃ χωρὶς ἀντιμινσίου, νὰ κάμῃ μετανόιας διακοσίας.

Συνόδου Νικαίας· Εἰ δὲ καὶ λειτουργήσῃ εἰς ἐκκλησίαν ἀθροιάστην χωρὶς ἀντιμινσίου, νὰ καθήρεται.

A lui Eusebiu: Vai de preotul acela care are dușmănie cu cineva și fără să-l fi iertat, a liturghisit și a dat binecuvântare poporului.

A lui Hrisostom: Zice și dumnezeiescul Hrisostom: presbiterul răzbunător, face păcat zilnic și sufletul răzbunător al presbiterului niciodată nu aduce domnului jertfă curată. Și dacă în sufletul lui are răutate și nu are dragoste curată, acela ce slujbă sfântă slujește? Și ce este când zice: pace tuturor?! Și ce rugăciune face către Dumnezeu pentru mântuirea poporului, de vreme ce trecere la Dumnezeu nu are, deoarece a călcat poruncile lui. De aceea Dumnezeu se va întoarce de la jertfa lui ca și dela a lui Cain, care avea pizmă pe fratele său. Și să-ți aduci aminte ce a poruncit domnul că, dacă aduci darul tău la altar și acolo ți-ai adus aminte că fratele tău creștinul, are ceva în contra ta, mergi întâi și fă pace și atunci să-ți aduci darul tău lui Dumnezeu. Să nu cumva să nu ascuți de porunca domnului și să te faci străin de slava lui.

A patriarhului Postnicul: Care preot va vărsa în ziua în care a slujit, dacă a vărsat de beție, să fie oprit să liturghisească patruzeci de zile; iar dacă a vărsat de beție în altă zi în care n-a liturghisit, să fie oprit douăzeci de zile.

DESPRE PREOTUL CARE A LITURGHISIT FĂRĂ ANTIMIS, SAU NESOCOTEȘTE BISERICA LUI DUMNEZEU, SAU A ARS OBIECT SFÎNT. <CAP. 58.> (GLAVA 64.)

A aceluiași Postnic: Care preot va liturghisi fără antimis, să facă două sute de metanii.

A sinodului de la Nicea: Iar de va liturghisi în biserică netîrnosită fără antimis, să fie caterisit.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Καὶ ὅποιος ἱερεὺς καταφρονεῖ τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ καὶ μετὰ πάσης εὐλαβείας δὲν παστρεύει καὶ φιλοκαλεῖ αὐτὴν καὶ πάντα τὰ ἱερά, νὰ παιδεύεται ἄργεια τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

Εἰ δὲ καὶ τύχη ἀπὸ μέθης, ἢ ἀπὸ ἀμελείας τινὸς καὶ ἀφίσῃ φωτὶα εἰς τὸ βῆμα, ἢ ἔξω εἰς τὸν ναὸν καὶ κατὰ βιβλίον, ἢ ἄλλον ἱερὸν πρᾶγμα ὅπου νὰ εὐρίσκεται μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, νὰ ἀργῇται τῆς ἱερωσύνης χρόνον ἕνα ἢ νὰ λάβῃ ἄλλον κανόνα, ὡς θέλει ὁ ἀρχιερεὺς.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ, ΕΑΝ ΕΝΑΙ ΚΥΝΗΓΟΣ, Η ΠΟΥΛΟΠΙΑΣΤΗΣ, Η ΑΝ ΜΑΝΤΕΥΗΤΑΙ, Η ΑΝΕΝΑΙ ΚΑΤΑΔΟΤΗΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΘ-ον >

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὅποιος ἱερεὺς ἐναι κυνηγός, ἢ πιάνει πουλίαν καὶ ἀφίνει τὴν θείαν ἀκολουθίαν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ἔχει χρέος νὰ ἀναφέρνῃ εἰς Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ, νὰ ἀργῇ μῆνας τρεῖς τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν λς-ος· Εἰ δὲ καὶ κάμη καμίας γενεᾶς μαντεία, ἢ νὰ ὑπαγένη εἰς τὰς μάντησας, νὰ μαντεύεται, καθήρεται παντάπασιν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Εἰ δὲ καὶ ἐναι καταδότης, εἰ μὲν μετανοήσῃ καὶ παύσῃ, νὰ κανονίζεται, εἰ δὲ καὶ δὲν παύσῃ νὰ καθήρεται.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΔΕΝ ΨΑΛΛΕΙ ΤΑΣ ΑΥΤΟΥ ΩΡΑΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε-ον

Τοῦ Νηστευτοῦ· Ὅποιος ἱερεὺς δὲν ψάλλει τὰς ὥρας αὐτοῦ καὶ λειτουργήσῃ, ἔχει ἁμαρτίαν· εἰ δὲ, καὶ ὡσὰν λειτουργήσῃ, ἀνέναι καὶ τὰς ψάλλει, ἐναι ἀμέτοχος τῆς ἁμαρτίας.

A lui Nichifor al Constantinopolului: Și care preot nesocotește biserica sa și cu toată evlavia nu o ține curată și nu o îngrijește frumos pe ea și toate cele sfinte, să fie pedepsit cu oprire de la preoția lui.

Iar dacă s-a întâmplat că din beția sau din neglijența cuiva a lăsat foc în altar sau afară în biserică și a ars carte sau alt lucru sfânt ce se află înăuntru în biserică, să fie oprit de la preoție un an sau să ia alt canon, precum voiește arhiereul.

DESPRE PREOT DACĂ ESTE VÎNĂTOR SAU PRINZĂTOR DE PĂSĂRI SAU DACĂ ESTE GHICITOR SAU DELATOR. <CAP. 59.> (GLAVA 65.)

A patriarhului Postnicul: Care preot este vînător sau prinde păsări și-și lasă dumnezeiasca slujbă pe care este dator să o facă lui Dumnezeu pentru mîntuirea sa și a poporului, să fie oprit de la preoția lui trei luni.

Canonul 36 al sinodului de la Laodichia: Iar de face orice fel de vrăji sau merge la vrăjitori să-i ghicească, să fie caterisit de tot din preoția lui.

A patriarhului Postnicul: Iar dacă este delator, de se va pocăi și se va lăsa de acestea, să ia canon, iar de nu se va lăsa, să se caterisească.

DESPRE PREOTUL CARE NU-ȘI CITEȘTE CEASURILE ȘI VA LITURGHISI. CAP. 60. (GLAVA 66.)

A Postnicului: Care preot nu-și citește ceasurile și va liturghisi, are păcat; dacă însă, după ce va liturghisi, de le citește, este fără de păcat.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΚΑΜΗ ΜΟΝΟΣ ΕΥΧΕΛΑΙΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ξα-ον.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Εὐχέλαιον μόνος ὁ ἱερεὺς δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὸ κάμη χωρὶς νὰ εἶναι καὶ ἄλλοι ἱερεῖς· ὅτι ἡ θεία γραφὴ λέγει· νὰ καλέσωμεν τοὺς ἱερεῖς τῆς ἐκκλησίας· οὐχὶ ἓναν ἱερέαν διδάσκει νὰ καλοῦμεν. Καὶ κάμνει χρεῖα μετὰ πάσης προσοχῆς καὶ φόβου νὰ φυλάττωμεν τὸν νόμον καὶ τὴν τάξιν τῆς ἐκκλησίας· ὅτι ὥσπερ τὸν ἀρχιερέαν δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὸν ἐχειροτονήσῃ ἓνας ἀρχιερεὺς, διότι ἔστι παράνομον, οὕτω καὶ ἓνας ἱερεὺς εὐχέλαιον δὲν ἡμπορεῖ νὰ κάμη· μόνον ἑπτὰ ἱερεῖς θέλει ὁ τύπος νὰ εἶναι καὶ οὐχὶ ὀλιγότεροι. Εἰ δὲ καὶ τύχη τόπος ὅπου δὲν εἶναι ἑπτὰ ἱερεῖς, καὶ ὅσοι εὐρίσκονται νὰ τὸ κάμουν, ἢ καὶ ἓνας ἂν εἶναι.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΑΠΕΘΑΝΗ ΑΤΕΚΝΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ζβ-ον.

Νόμος· Ὅποιος ἱερεὺς ἀποθάνει καὶ παῖδιά δὲν ἀφίσει οὐδὲ ἄλλους κληρονόμους, νὰ ἡμοιρασθῇ ὁ βίος αὐτοῦ καὶ τὰ πράγματα εἰς τρία μερτικά· καὶ τὸ μὲν ἓνα νὰ γίνεταί διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ εἰς μνημόσυνα καὶ εἰς ἐλεημοσύνας, τὸ δὲ ἄλλον νὰ δοθῇ τῆς πρεσβυτέρας αὐτοῦ, ἂν δὲν ὑπανδρευθῇ, τὸ δὲ τρίτον νὰ δοθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἢ γοῦν εἰς τὴν μητρόπολιν ἢ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΝ ΟΠΩΣ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΔΙΑΚΡΙΝΟΥΝ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΡΕΑΝ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΕΑΝ ΔΕΝ ΤΟΝ ΕΜΝΗΜΟΝΕΥΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ζγ-ον.

Νικητάς Σεβέρων· Δὲν ἐδόθη τῶν ἱερέων, οὐδὲ τῶν κοσμικῶν νὰ ἀνακρίνουν τὸν ἀρχιερέαν αὐτῶν, ὅτι κεφαλὴ καὶ ποιμένας αὐτῶν εἶναι, ἀμὴ τοῦτο ἐδόθη τοῦ ἀρχιερέως, ὅτι νὰ ἐξετάζῃ καὶ νὰ ἀνακρίνῃ τοὺς ἱερεῖς καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ.

DESPRE PREOT DACĂ FACE SINGUR MASLU. CAP. 61. (GLAVA 66.)

● *Simion al Salonicului:* Singur preotul nu poate face maslu, fără să fie și alți preoți, pentru că sfânta scriptură spune: să chemăm preoții bisericii; nu un singur preot ne învață, să chemăm. Și trebuie cu frică și multă băgare de seamă să păzim legea și rânduiala bisericii, pentru că, precum un singur arhiereu nu poate hirotoni arhiereu, deoarece este fără lege, așa și un singur preot nu poate face maslu, ci numai șapte voiește tipiconul să fie și nu mai puțini. Iar de este vreo localitate unde nu sînt șapte, să facă și atîția cîți se află, sau și unul, dacă este.

DESPRE PREOTUL CARE A MURIT FĂRĂ COPII. CAP. 62. (GLAVA 67.)

Lege: Care preot moare și nu va lăsa copii, nici alți moștenitori, averea și lucrurile lui să se împărțească în trei părți; și o parte să fie de sufletul lui pentru pomenire și milostenii, iar alta să fie preotesei lui, dacă nu se va mărita, iar a treia parte să fie dată bisericii, adică la mitropolie sau episcopie.

DESPRE PREOȚI, CA SĂ NU JUDECE PE ARHIEREUL LOR ȘI DACĂ NU-L POMENESC. CAP. 63. (GLAVELE 68 ȘI 69.)

Nichita al Serelor: Nu a fost dat preoților și nici mirenilor să judece pe arhiereul lor, pentru că este cap și păstor al lor, ci aceasta a fost dat arhiereului, ca să cerceteze și să judece pe preoții și pe poporul său.

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· Τὰ πρόβατα, τουτέστιν ὁ λαός, καὶ οἱ μαθηταί, ἡγουν οἱ ἱερεῖς, νὰ μὴ δὲν θέλετε νὰ ποιμάνετε τοὺς ποιμένας καὶ διδασκάλους σας, δηλονότι τοὺς ἀρχιερεῖς· μηδὲ νὰ δοξάζεσθε νὰ εὐγένετε τὰ ὀρισθέντα παρ' αὐτῶν καὶ ἀντὶ μαθητάδες ὅπου ἦσθε νὰ θέλετε νὰ γενῆτε διδάσκαλοι, νὰ κρίνετε ἐκείνους ὅπου ἔχουν ἐξουσίαν νὰ σᾶς κρίνουν καὶ νὰ σᾶς διδάσκουν.

Παύλου τοῦ Ἀποστόλου· Ἐκαστος τῇ κλήσει ἐν ᾗ ἐκλήθη, ἐν ταυτῇ μενέτω, τουτέστιν εἰς τὴν τάξιν, ὅπου ἐκάλεσεν ὁ θεός, πᾶσα ¹⁾ ἓνα εἰς αὐτὴν νὰ ἔναι.

Καὶ οὐδὲ διάκονοι, οὐδὲ κοσμικοὶ δύνανται νὰ ἀνακρίνουν ἱερέαν, ἵνα μὴ καταφρονῇται τὸ θεῖον.

Συνόδου α-ης καὶ β-ας κανὼν ιγ-ος· Καὶ ὁποῖος ἱερεὺς ἢ διάκονος νὰ λέγῃ ὅτι ἡξεύρει διὰ τὸν ἀρχιερέαν αὐτοῦ, ὅτι εὐρίσκεται εἰς πταισίματα καί, πρὶν νὰ γένη σύνοδος καὶ ἀπόφασις κατὰ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τολμήσῃ νὰ κόψῃ τινὰς τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ καὶ δὲν τὸν ἐμνημονεύουν εἰς ταῖς θείαις ἱερουργίαις καὶ εἰς τὰς παραδεδομένας ἄλλας ἀκολουθίας, τοῦτον καθήρουν παντελῶς τῆς ἱεροσύνης αὐτοῦ.

ΟΤΙ ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΙΕΡΕΙΣ ΟΛΟΙ ΕΙΝΑΙ ΕΙΣ ΤΥΠΟΝ ΤΩΝ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΔ-ον>.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Συμεὼν ὁ ἁγιώτατος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης οὕτως λέγει· ὅτι οἱ ἱερεῖς ἔχουν τὴν χάριν τῶν ἐβδομήκοντα ἀποστόλων, οἱ δὲ ἀρχιερεῖς τῶν δώδεκα, τοὺς ὁποῖους ἐμφυσήσας ὁ κύριος εἶπε· λάβετε πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινῶν ἀφεῖτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφιένται αὐτοῖς καὶ τὰ ἐξῆς· Καὶ εἰς αὐτοὺς ἐδόθη ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ἀλληλοδιαδόχως λαμβάνουν αὐτὴν οἱ ἀρχιερεῖς· οἱ δὲ ἱερεῖς δὲν ἔχουν χάριν ἀφιέναι ἀμαρτίας, ὥστε οὐδὲ οἱ ἐβδομήκοντα ἀπόστολοι εἶχαν χάριν πνεύματος ἀφιέναι ἀμαρτίας.

A lui Grigore Teologul: Oile, adică poporul, și ucenicii, adică preoții, să nu voiți să pașteți pe păstorii și dascălii voștri, adică pe arhierei; nici să nu vă gândiți să ieșiți din hotărârile lor și în loc de ucenici ce sînteți, să voiți să vă faceți dascăli, ca să-i judecați pe aceia care au puterea să vă judece pe voi și să vă învețe.

A apostolului Pavel: Fiecare să rămînă la chemarea la care a fost chemat, adică în rînduiala în care l-a chemat Dumnezeu într-aceea să fie fiecare.

Și nici diaconii, nici mirenii nu pot să judece pe preot, pentru ca să nu se arate dispreț față de ceea ce e dumnezeiesc.

Canon 13 al sinodului 1 și 2: Și care preot sau diacon va zice că știe despre arhiereul său că se găsește în păcate, și înainte de a se face sinod și hotărîre în contra episcopului, va îndrăzni să curme pomenirea lui și nu-l pomeneste la sfintele liturghii dumnezeiești și la alte slujbe după tradiție, pe acesta îl caterisesc cu totul din preoția lui.

PREOTUL ȘI TOȚI PREOȚII SÎNT DUPĂ CHIPUL CELOR ȘAPTEZECI DE APOSTOLI ȘI ARHIEREII AL CELOR DOISPREZECE. CAP. 64. (Comp. GLAVA 70.)

Simeon al Salonicului: Prea sfințitul mitropolit Simeon al Salonicului zice așa: că preoții au darul celor șaptezeci de apostoli, iar arhiereii al celor doisprezece, asupra cărora domnul suflînd a zis: luați duh sfînt! Ale căror păcate le-ați iertat, iertate le sînt și așa mai departe. Și lor le-a fost dat darul spiritului sfînt și prin succesiune îl primesc arhiereii; iar preoții nu au darul să ierte păcate, precum nici cei șaptezeci de apostoli nu aveau darul duhului să ierte păcate.

¹⁾ Sic.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΕΡΩΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΟΓΕΡΩΝ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΖΩΝΤΑΙ
ΦΡΟΝΤΙΔΕΣ ΚΟΣΜΙΚΕΣ ΟΥΔΕ ΝΑ ΙΑΤΡΕΥΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΞ-ον.

Ἀποστόλων ς-ος. Ὁ ἕκτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ἀποφύνη (!)· ὅτι μήτε ἐπίσκοπος, μήτε πρεσβύτερος, μήτε διάκονος, μήτε καλόγηρος νὰ μεταχειρίζεται εἰς κοσμικὰ πράγματα, οὐδὲ νὰ ἀφίσῃ τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ ἢ τὴν ἀκολουθίαν νὰ πραγματεύεται. Εἰ δὲ καὶ ἔλθῃ εἰς τοῦτο, ἢ νὰ παύσῃ ἢ νὰ καθήρῃται, ὅτι δὲν ἔστι ἀξίος τῆς ἱερωσύνης, ἐπειδὴ τὸ ψεῦδος σμίγει μὲ τὴν πλεονεξίαν. Εἰ δὲ καὶ ἔστι καλόγηρος νὰ ἀφορίζεται καὶ νὰ διώχνεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἕως νὰ παύσῃ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ. Καὶ ἱερεὺς ὅπου νὰ ἱατρεύῃ ἢ νὰ φλεβοτομῇ, νὰ ἔσῃ ἀργὸς ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ἄλλοι διδάσκαλοι λέγουσιν· ἢ νὰ παύσῃ τελείως ἢ νὰ καθήρῃται.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΕΡΩΜΕΝΩΝ ΕΑΝ ΜΗ ΨΑΛΟΥΝ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ
ΠΕΡΙ ΤΟ ΕΠΤΑΚΙΣ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΗΝΕΣΑ ΣΕ, ΚΥΡΙΕ· ΚΑΙ ΠΟΙΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΙ
ΕΠΤΑ ΑΙΝΕΣΕΙΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΣ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ. Ὅποιος τῶν ἱερωμένων ἀφίνει τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ, τοῦ ἐσπερινοῦ καὶ τοῦ ὁρθρου καὶ ὅλην τὴν ἐπίλοιπον, νὰ κανονίζεται ἡμέρας ἰκανάς. Λέγει ὁ Θεὸς Δαυὶδ· ἑπτὰκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε, κύριε.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης. Καὶ ἑπτὰ αἰνέσεις, τὰς ὁποίας ἔχει χρέος ὁ ἱερεὺς νὰ τὰς λέγῃ ἡμέραν καὶ νύκτα εἶναι αὗται· πρῶτος αἶνος, ἡγουν ὕμνος, ἔστι τὸ μεσανυκτικόν.

CLERICII ȘI CĂLUGĂRII SĂ NU AIBĂ GRIJI LUMEȘTI, NICI SĂ FACĂ PE
MEDICII. CAP. 65. (GLAVA 71.)

✕ *Al apostolilor 6:* Canonul al șaselea al sfinților apostoli hotărăște că nici episcopul, nici presbiterul, nici diaconul, nici călugărul să nu aibă grijă de lucruri lumești, nici să nu-și lase biserica sau slujba să fie negustor. Iar dacă a ajuns la aceasta, sau să înceteze sau să fie caterisit pentru că nu este vrednic de preoție, deoarece minciuna se împreună cu lăcomia de avere, iar dacă este și călugăr, să se afurisească și să fie izgonit din biserica lui Hristos, pînă ce se va lăsa.

A patriarhului Postnicul: Și preotul care face pe medicul sau dă drumul la sînge, să fie oprit de la preoție șapte zile; și alți dascăli zic: sau să se lase cu totul sau să fie caterisit.

DESPRE PREOȚII CARE NU-ȘI CITESC SLUJBA LOR ȘI DESPRE DE ȘAPTE ORI
PE ZI: TE-AM LĂUDAT, DOAMNE! ȘI CARE SÎNT CELE ȘAPTE LAUDE? CAP. 66.
(Comp. GLAVA 72.)

A aceluiași patriarh Postnicul: Care dintre preoți își lasă slujba, vecernia și utrenia și toată cealaltă, să ia canon destule zile. Zice dumnezeiescul David: de șapte ori pe zi Te-am lăudat, doamne!

Simeon al Salonicului: Șapte laude, pe care dator este preotul să le rostească zi și noapte, sînt acestea: întîia laudă, adică imn, este cîntarea de laudă de la miezul nopții;

δεύτερος, ὁ ὀρθρος μετὰ τὴν πρώτην ὥραν· τρίτος, ἡ τρίτη ὥρα· τέταρτος, ἡ ἕκτη ὥρα· πέμπτος, ἡ ἑνάτη ὥρα· ἕκτος ὁ ἑσπερινός· ἑβδομος τὸ ἀπόδειπνον. Ἰδού, αἱ ἑπτὰ αἰνέσεις, ὅπου λέγει ὁ θεὸς Δαυίδ.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΙΚΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΔΙΑΚΡΙΝΕΤΑΙ ΝΑ ΜΕΤΑΛΑΒΗ ΥΠΟ ΙΕΡΕΩΣ
ΚΟΣΜΙΚΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΧΗ ΓΥΝΑΙΚΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΖ-ον.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν δ-ος· Ὁ τέταρτος κανὼν τῆς ἐν Γάγγρα συνόδου ὀρίζει· ὅτι ἱερεὺς ὅπου νὰ ἔχῃ πρεσβυτέραν, καὶ λειτουργήσῃ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, καὶ εὐρεθῇ τινας καὶ νὰ διακρίνῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του περὶ τοῦ ἱερέως, διατὶ ἔχει γυναῖκα, καὶ δὲν μεταλάβῃ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τῶν ἀχράντων μυστηρίων, τοῦτον οἱ θεοὶ πατέρες τὸν ἀναθεματίζουν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΑΙΣΧΥΝΕΤΑΙ ΝΑ ΜΕΤΑΛΑΒΗ ΤΗΝ ΑΥΤΟΥ
ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΗ-ον.

Συνόδου ς-ης κανὼν ργ-ος· Ὁ ἑκατοστὸς τρίτος κανὼν τῆς ἐν τῷ τρούλλῳ ἑκτῆς συνόδου ἀποφύνει (1)· ὅτι ἐὰν ἱερεὺς ἐντραπῇ νὰ μεταλάβῃ τὴν αὐτοῦ πρεσβυτέραν τῶν θείων μυστηρίων καὶ δώσῃ τὸ ποτήριον πρὸς ἄλλον καὶ τὴν ἐμεταλάβῃ, ἄργειαν εἰς αὐτὸν τὸν ἱερέαν δὲν κάμνουν, μόνον τελείᾳ καθαιρέσει τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ καὶ ἀναθέματι.

a doua, utrenia după ora întâia ¹⁾; a treia, de la ora trei ²⁾; a patra, de la ora șase ³⁾; a cincia, de la ora nouă ⁴⁾; a șasea, vecernia; a șaptea, pavecernița. Iată cele șapte cîntări de laudă, despre care vorbește dumnezeiescul David.

DESPRE MIREANUL CARE STĂ PE GÎNDURI SĂ SE ÎMPĂRTĂȘEASCĂ DE UN
PREOT MIREAN CARE ARE FEMEIE. CAP. 67. (GLAVA 73.)

Canon 4 al sinodului din Anghira: Canonul al patrulea din Gangra hotărăște: că preotul care are presbiteră și va liturghisi jertfa cea fără de sînge și se va afla cineva să se chibzuiască în sinea sa în ce privește preotul, pentru că are femeie, și să nu se împărtășească din mîinile lui cu prea curatele taine, pe acesta dumnezeieștii părinți îl dau anatemei.

DESPRE PREOTUL CARE SE RUȘINEAZĂ SĂ-ȘI CUMINECE PREOTEASA. CAP. 68.
(GLAVA 74.)

Canonul 103 al sinodului 6: Canonul al o sută treilea al sinodului al șaselea din Trula hotărăște: că dacă preotul se va rușina să-și împărtășească preoteasa cu dumnezeieștile taine și va da altuia potirul ca s-o împărtășească, nu-l opresc de la slujbă pe acel preot, ci-l caterisesc cu totul din preoția lui și-l dau anatemei.

¹⁾ Adică după șase dimineața.

²⁾ Nouă dimineața.

³⁾ Amiază.

⁴⁾ Trei după amiază.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΥΠΑΝΔΡΕΥΕΤΑΙ, Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ, Η ΚΟΣΜΙΚΟΣ
ΚΛΗΡΙΚΟΣ, ΑΝ ΔΕΥΤΕΡΟΓΑΜΗΣΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΘ-ον

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανών α-ος. Ὁ πρῶτος κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου ἀποφύνει ¹⁾· ἐάν τις ἀνδρὶς νὰ μὴ δὲν ἐπάρῃ γυναῖκα καὶ νὰ γένη ἱερεὺς παρθένος καὶ βουληθῇ μετὰ τὴν ἱερωσύνην νὰ ὑπανδρευθῇ, τελείως τοῦτος καθήρεται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ, ἀμὴ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν δὲν διώχεται. Εἰ δὲ καὶ ἔχει γυναῖκα ἄλλος ἱερεὺς καὶ ἀπεθάνῃ καὶ μείνῃ χηρεὺς καὶ θέλῃ ὅτι νὰ ἐπάρῃ δευτέρα γυναῖκα, καθήρεται καὶ τοῦτος τὰ ὅμοια τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ, ἀμὴ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν οὐδὲ αὐτὸς δὲν διώχεται.

Ὅμοίως καὶ ἡ πρεσβύτερα, ὅπου νὰ ἀπεθάνῃ ὁ πρεσβύτερος αὐτῆς, ἐάν δὲν δύναται νὰ παρθεύῃ, ἂν θέλῃ, ὑπανδρεύεται ἀνεμποδίστως.

Ὁ δὲ δευτερογαμήσας κοσμικὸς δὲν δύναται νὰ ἔναι κληρικὸς, ἡγουν ὁ κοσμικὸς κληρικὸς ὅπου νὰ ἐπάρῃ δύο γυναῖκας, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἔναι κληρικὸς.

Ἡ ἔννοια ἐστὶν αὕτως· ἂν δευτερογαμήσῃ ὁ κληρικὸς, ἀπὸ τὸ ὀφθίκιον ὅπου ἔχει, δὲν καθήρεται, ἀμὴ μένει εἰς αὐτὸ καὶ ἔχει τὴν τιμὴν καὶ πρωτοκαθεδρίαν κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ὀφθικίου αὐτοῦ, εἰς δὲ ἄλλον ²⁾ βαθμὸν μεγαλιότερον νὰ ἀναβιβασθῇ ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται, δὲν δύναται κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ βασιλικῶν θείων νόμων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ [ΜΗ] ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΝΑ ΙΕΡΩΘΗ ΚΑΙ ΕΠΑΡΗ ΓΗΝΑΙΚΑ Η ΧΗΡΑ Η
ΑΛΛΟΥ ΚΑΚΟΥ ΒΙΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ο-ον.

Ἀποστόλων ιη-ος. Ὁ δέκατος ὄγδος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ἐάν τις θέλῃ νὰ γένη ἱερεὺς καὶ ὑπανδρευθῇ καὶ ἐπάρῃ γυναῖκα ἢ χῆρα ἢ πόρνη ἢ σκλάβα ἢ δου-

DESPRE PREOT DACĂ SE ÎNSOARĂ, SAU PREOTEASĂ SAU CLERIC MIREAN
DACĂ SE CĂSĂTORESC A DOUA OARĂ. CAP. 69. (GLAVA 75.)

Canonul 1 al sinodului din Neocesareia: Canonul întâi al sinodului din Neocesareia hotărăște: dacă vreun bărbat n-a luat femeie și s-a făcut preot fecior și va voi după sfințire să se însoare, acesta se caterisește cu desăvîrșire din preoția lui, dar din biserică nu se izgonește. Iar dacă alt preot are femeie și i-a murit și a rămas văduv și voiește să ia altă femeie, și acesta se caterisește de asemenea, dar din biserică nici el nu se izgonește.

De asemenea și preoteasa căreia i-a murit preotul ei, dacă nu poate să rămână în feciorie, se mărită fără nici o piedică.

Mireanul care s-a însurat a doua oară, nu poate să fie cleric, adică preotul mirean care să fi luat două femei, nu poate să fie cleric.

Înțelesul este așa: dacă clericul s-a însurat a doua oară, din funcția pe care o are, nu se caterisește, ci rămîne într-însa și are cinstea și ierarhia după treapta funcției lui, dar la o treaptă mai mare de acolo de unde se află nu poate să se înalțe după hotărîrea dumnezeieștilor legi bisericești și împărătești.

DESPRE CELA CE [NU] VOIEȘTE SĂ SE PREOTEASCĂ ȘI A LUAT FEMEIE SAU
VĂDUVĂ SAU SLUJNICĂ SAU DE ALTĂ VIAȚĂ REA. CAP. 70. (GLAVA 76.)

Al apostolilor 18: Canonul al optsprezecelea al sfinților apostoli hotărăște: că dacă voiește cineva să se facă preot și s-a însurat și a luat femeie, sau văduvă sau curvă sau sclavă

¹⁾ Sic.

²⁾ εἰ δὲ εἰς ἄλλον în ms.

λευτρία ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς, τουτέστιν ἐκείνες ὅπου παίζουν τὰ παιγνίδια εἰς ταῖς χαραῖς, τόσον αἰγυπτίους, ὥσάν καὶ ἄλλαις, δὲν ἡμπορεῖ τοῦτος νὰ γένη ἱερεὺς, ὅτι ὁ νόμος θέλει, καθὼς ἔναι καθαροῦ βίου καὶ ἀρετῆς ἐκεῖνος ὅπου θέλει νὰ γένη ἱερεὺς, οὕτω νὰ ἔναι καὶ ἡ γυναῖκά του, τουτέστι καθαρὰ καὶ ἀμολύντη.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΟΥ ΕΙΣ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΙΕΡΩΣΥΝΗΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΗ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΒΡΑΙΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΒΑΠΤΙΣΘΗ, Ο ΓΙΝΕΤΑΙ ΙΕΡΕΥΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΑ-ον.

Νικῆτα μητροπολίτου Ἡρακλείας· Ἐὰν σιωπήσῃ τινάς, ὅπου θέλει νὰ γένη ἱερεὺς, τὸ ἀμάρτημα ὅπου ἔκαμε, ἢ καὶ θεληματικῶς ἀφίσει αὐτὸς καὶ δὲν τὸ ἐξομολογήθῃ ἐκεῖνο, ὅπου τὸν ἐμποδίζει εἰς τὴν ἱερωσύνην, καὶ χειροτονηθῇ ἱερεὺς καὶ μετὰ ταῦτα νὰ τὸ ἐξομολογήθῃ, καθήρεται· καὶ δὲν τὸν ὠφελεῖ ἡ χειροτονία, διότι ἐγένῃ μὴ ἡξεύροντα τινάς τὸ ἀμάρτημα αὐτοῦ.

Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας κανὼν ε-ος· Εἰ δὲ καὶ ὅποιος ἀρχιερεὺς χειροτονήσῃ τοῦτος μὴ ἡξεύροντα τὸ ἀμάρτημα αὐτοῦ, συμπαθεῖ τοῦ ἀρχιερέως τοῦτος ὁ κανὼν, νὰ μὴ δὲν ἔχει καμίαν παίδευσιν εἰς τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτοῦ.

Συνόδου α-ης κανὼν θ-ος· Καθήρεται δὲ τοῦτος ὅπου εὐρίσκεται εἰς ἀμάρτημα ἐμποδίζοντα τὴν ἱερωσύνην καὶ αὐτὸς χειροτονηθῇ.

Βαλσάμων· Λέγουν τινές· ὥσπερ τὸ βάπτισμα καθαίρει τὸν ἄνθρωπον ἀπᾶσαν τὴν ἀμαρτίαν, ὅπου νὰ ἔκαμε προτύτερα, πρὶν¹⁾ νὰ βαπτισθῇ, καὶ γίνεται νέος, τουτέστι χωρὶς ἀμαρτίας, οὕτω καὶ ἱερωσύνη, τὰ ἀμαρτήματα ὅπου νὰ κάμῃ ἄνθρωπος προτύτερα, πρὶν¹⁾ νὰ ἱερωθῇ, τὰ καθαρίζει ἡ χειροτονία. Ὅμως εἰς τοῦτο λέγει ὁ αὐτὸς Βαλσάμων καὶ καθαρίζει τοῦ πράγματος τούτου τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι τοῦτο οἱ θεῖοι πατέρες δὲν τὸ ἔστερξαν ὀλοτελῶς,

sau slujnică sau din cele de pe scenă, adică acelea care joacă jocuri pentru distracții, atît egiptence, precum și altele, acesta nu poate să se facă preot, pentru că legea voiește, precum este de o viață curată și cu virtute acela care voiește să se facă preot, tot așa să fie și femeia lui, anume curată și nepîngărită.

DESPRE CEL CE SE AFLĂ ÎN PĂCATE CARE OPRESC DE LA PREOTIE ȘI EL S-A HIROTONIT; ȘI DESPRE OVREIUL CE S-A BOTEZAT, CARE SE FACE PREOT.
CAP. 71. (GLAVELE 77 și 78.)

A mitropolitului Nichita al Heracleii: Dacă cineva care voiește să se facă preot va ascunde păcatul pe care l-a făcut sau din voia sa el îl va lăsa și nu se va spovedi de păcatul acela care-l oprește de la preoție, și se va fi hirotonit preot și după aceea îl va mărturisi, se caterisește; și nimic nu-i folosește hirotonia, pentru că a fost făcută fără să știe cineva păcatul lui.

Canonul 5 al lui Teofil al Alexandriei: Dacă oricare arhiereu îl va hirotoni pe acesta, neștiind păcatul lui, acest canon iartă pe arhiereu, să nu aibă nici o pedeapsă în arhieria lui.

Canonul 9 al sinodului 1: Se caterisește acesta care se află într-un păcat care oprește sfîntirea și el s-a hirotonit.

Balsamon: Unii zic: precum botezul curăță pe omul de tot păcatul pe care l-a făcut mai înainte de a se fi botezat și se face nou, adică fără păcat, tot așa și sfîntirea, păcatele ce le-a făcut omul mai înainte de a se fi sfîntit, hirotonia le curăță. Totuși, același Balsamon spune în privința aceasta și lămurește pricina acestui lucru, că sfînții părinți nu au aprobat

¹⁾ πρὶ ἐν ms.

ἡγουν νὰ συγχωρῇ ἡ ἱερωσύνη τὰ ἁμαρτήματα, ὥσπερ τὸ βάπτισμα· ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν ἀπίστων ἁμαρτήματα ἀληθῶς τὸ βάπτισμα τὰ καθαρίζει, τῶν δὲ θελόντων νὰ λάβουν ἱερωσύνην, ἐὰν ἁμαρτάνουν προτύτερα τῆς χειροτονίας ἢ μετὰ τὴν χειροτονίαν, καθήρονται παντάπασιν.

Ὅτι ὁ βαπτισθεὶς Ἑβραῖος γίνεται ἱερεὺς· σήμαιναι· Ἐμάθετε καλῶς τὴν ἔννοιαν, ὅπου λέγει ἄνωθεν ὁ Βαλσαμών, ὅτι τὸ βάπτισμα καθαίρει πᾶσας τὰς τοῦ ἀνθρώπου ἁμαρτίας. Καὶ ἐπειδὴ τὰς καθαρίζει, ἀνέναι καὶ ἔλθῃ τινὰς Ἑβραῖος καὶ βαπτισθῇ, κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐξηγήσεως αὐτοῦ, δύναται νὰ γένῃ καὶ ἱερεὺς, διότι, εἴ τι ἂν ἁμάρτημα εἶχε, τὰ ἐκαθάρισε τὸ βάπτισμα καὶ κανένα ῥῦπον δὲν ἄφικεν εἰς αὐτόν· καὶ διὰ τοῦτο λαμβάνει τὴν ἱερωσύνην ἀνεμποδίστως. Εἰ δὲ καί, ὥσάν βαπτισθῇ, κάμῃ ἁμάρτημα, ὅπου νὰ ἐμποδίζεται τῆς ἱερωσύνης, δὲν ἡμπορεῖ νὰ γένῃ ἱερεὺς.

ΠΕΡΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΕΑΝ ΟΜΟΛΟΓΗΣΗ ΘΕΛΗΜΑΤΙΚΩΣ ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΟΠΟΥ ΕΚΑΜΕ ΠΡΟΤΙΤΕΡΑ ΠΡΙΝ¹⁾ ΝΑ ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΒ-ον.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν θ-ος· Ὁ ἔννατος κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείας²⁾ συνόδου διακελεύει περὶ τούτου τοῦ ἱερέως ὅπου ἁμάρτανε προτύτερα πρὶν¹⁾ νὰ γένῃ ἱερεὺς καὶ ὡμολόγησε τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ ἐξ ἰδίου του φοβηθεὶς τὸν θεόν.

Βαλσαμών· Ἱερεὺς ὅπου νὰ πορνεύσῃ ἢ νὰ ἔκαμε ἄλλο ἁμάρτημα, ὅπου νὰ τὸν ἐμποδίσῃ εἰς τὴν ἱερωσύνην, καὶ αὐτὸς ἐχειροτονήθῃ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐμετανόησεν καὶ εἶπεν εἰς τὸν ἑαυτόν του ὅτι, ἂν μείνῃ εἰς τοῦτο, κολάζεται αἰωνίως· καὶ ἐκινήθῃ ὑπὸ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ ὡμολόγησε θεληματικῶς τὴν αὐτοῦ ἁμαρτίαν, διὰ νὰ μὴ δὲν κολασθῇ, εἰς τοῦτο ἀποφύουν²⁾ οἱ θεῖοι πατέρες τῆς αὐτῆς συνόδου, ὅτι τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, ὅπου νὰ ἐξομολο-

aceasta nicidecum, anume că sfințirea iartă păcatele, precum le curăță botezul; ci într-adevăr botezul curăță păcatele necredincioșilor, aceia însă care voiesc să ia preoția, dacă păcătuiesc înainte de hirotonie sau după hirotonie, sînt caterisiți de tot.

Că ovreiul botezat se face preot; înseamnă-ți: Auziți bine înțelesul ce-l spune Balsamon mai sus, că botezul curăță toate păcatele omului. Și de vreme ce le curăță, dacă a venit un evreu și s-a botezat, potrivit cu înțelesul tîlcuirii aceluia, poate să se facă și preot, pentru că, orice păcat avea, le-a curățit botezul și nu i-a lăsat nici o murdărie; și de aceea ia preoția fără nici o piedică. Iar dacă, și după ce s-a botezat, a făcut un păcat care oprește de la preoție, nu poate să devină preot.

DESPRE PREOTUL DACĂ DE BUNĂ VOIE A MĂRTURISIT PĂCATUL PE CARE L-A FĂCUT ÎNAINTE DE A SE FI HIROTONIT. CAP. 72. (GLAVA 79.)

Canonul 9 al sinodului din Neocesareia: Canonul al nouălea din Neocesareia poruncește despre acest preot care păcătuia, înainte de a se fi făcut preot și și-a spovedit păcatul din propria-i pornire, fiindu-i frică de Dumnezeu.

Balsamon: Preotul care a curvit sau a făcut alt păcat care să-l oprească de la preoție și el s-a hirotonit și și-a zis în sinea lui că, de a rămas întru acesta, are munca de veci; și a fost împins de conștiința bună și și-a spovedit de bună voie păcatul, pentru ca să nu fie muncit, în privința aceasta dumnezeieștii părinți ai acestui sinod hotărâsc că acesta, care de bună voie și-a spovedit păcatul, să se lase, ce-i drept, de sfînta slujbă, adică să nu mai

¹⁾ πρὶ ἐν ms.

²⁾ Sic.

γηθῇ τὴν ἀμαρτίαν τοῦ θεληματικῶς, τῆς μὲν ἱερουργίας νὰ παύσῃ, ἡγουν νὰ μὴ δὲν λειτουργῇ πλέον εἰς ὅλην τοῦ τὴν ζωὴν, τὰ δὲ ἄλλα προνόμια τὰ ἱερατικὰ νὰ τὰ ἔχῃ, τουτέστι τὴν μετὰ τῶν ἱερέων καθέδραν, ἥτοι νὰ καθέζεται μετὰ τῶν ἄλλων ἱερέων εἰς τὴν τάξιν τοῦ ὁφφίκιου τοῦ, εἰς πᾶσαν ὑπόθεσιν ἐκκλησιαστικὴν· καὶ ὅταν τύχῃ νὰ ἀναβιβασθῇ ἀπὸ ὁφφίκιον εἰς ὁφφίκιον, κατὰ τὴν τιμὴν τοῦ ὁφφίκιου αὐτοῦ· καὶ νὰ λαμβάνῃ τῶν θείων μυστηρίων μέσα εἰς τὸ θυσιαστήριον, ὥστε πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ νὰ ὑπηρετῇ, μόνον τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, τουτέστι τὴν ἱερουργίαν νὰ μὴ δὲν ὑπηρετῇ, ὅτι ἐπαρητήσατο αὐτὴν ἐξ ἰδίου τοῦ φοβηθεὶς τὸν θεόν, ἐπειδὴ ἦτον ἀνάξιος δι' αὐτῆς· καὶ ταῦτα τὰ ἐκκλησιαστικὰ χαρίσματα ὅπου ἐδόθησαν εἰς αὐτόν, νὰ τὰ ἔχῃ, διατὶ ἐξομολογήθη τὴν ἀμαρτίαν αὐτοῦ θεληματικῶς, ὡς εἴπαμεν ἄνωθεν, καὶ ἐὰν δείξῃ καὶ ἀρετὴν ἀγαθὴν νὰ κάμνῃ ἔργα ἀρεστὰ τῷ θεῷ. Εἰ δὲ καὶ τύχῃ καὶ ἔλθῃ εἰς ἀμάρτημα τοῦτος, παντελῶς γυμνοῦται καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν χαρισμάτων. Καὶ ὡς ἀν κάμῃ τὴν ἀμαρτίαν, ἐὰν δείξῃ ταπεινώσιν καὶ ἀγαθὴν στράταν νὰ κάμῃ πᾶσαν ἀρετὴν καλὴν ἀρεστὴν τῷ θεῷ, ταῦτα τὰ χαρίσματα πλέον δὲν δύναται νὰ τὰ ἔχῃ, μόνον δέχονται αὐτόν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὡς ἓνα τῶν λαϊκῶν, τῶν ἀμαρτωλῶν, ὅπου ἐπιστρέφονται ἀπὸ τὸ κακὸν καὶ ἔρχονται εἰς τὸ ἀγαθόν.

Ὅμως ὁ ἱερεὺς ἐὰν ἀμάρτανε προτύτερα τῆς ἱερωσύνης, ἢ καὶ ἀμαρτάνει καὶ μετὰ τὴν ἱερωσύνην καὶ δὲν ἐξομολογήθῃ, οὐδὲ ἐλεγχθῇ ¹⁾ φανερώς εἰς αὐτὰ τὰ ἀμαρτήματα, δὲν ἡμπορεῖ ὁ ἀρχιερεὺς νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν θείαν ἱερουργίαν, οὐδὲ ἀπὸ ταῖς ἄλλαις ἐκκλησιαστικαῖς ὑπηρεσίαις, ἀμὴ εἰς αὐτόν δίδει τὴν ἐξουσίαν, ἢ νὰ παύσῃ τὴν ἁγίαν ἱερουργίαν, ἢ νὰ ἱεουργῇ, καὶ αὐτὸς δώσῃ λόγον ἀπολογίας ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ φρικτῇ παρουσίᾳ πρὸς τὸν δίκαιον καὶ φοβερὸν κριτὴν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς ἀναξίως ἱεουργοῦντα τὸ πανάγιον σῶμα καὶ αἷμα αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ ἐλεγχθῇ ¹⁾ τὸ ἀμάρτημα αὐτοῦ, ὅτι ἤμαρτε, ἢ πρὶν τῆς χειροτονίας αὐτοῦ ἢ μετὰ τὴν χειροτονίαν, μετὰ φανερῶν ἀποδείξεων, ἥτοι διὰ πέντε μαρτύρων ἀξιοπίστων νὰ ὁμώσουν, καθήρεται παντελῶς καὶ γυμνοῦται καὶ ἐκ τῶν ἄλλων προνομίων τῶν ἄνωθεν ὅπου ἐγράψαμεν.

liturghisească toată viața lui, dar celelalte privilegii preoțești să le aibă, și anume ierarhia preoților, adică să șadă cu ceilalți preoți după rangul funcției sale la orice lucru bisericesc; și cînd s-a întîmplat de a înaintat din funcție în funcție, să-și aibă locul după cîntea funcției lui; și cu dumnezeiasca taină să se cuminece în altar, încît toate slujbele bisericești să le slujască, numai jertfa cea fără de sînge, adică sfînta liturghie să nu slujească, pentru că a renunțat la ea din propria-i pornire, fiindu-i frică de Dumnezeu, de vreme ce era nevrednic de ea; și aceste favoruri bisericești i s-au dat să le aibă, pentru că și-a spovedit de bună voie păcatul, precum am spus mai sus, și dacă va da dovadă și de bună virtute să facă lucruri plăcute lui Dumnezeu. Iar de s-a întîmplat și a căzut în păcat acesta, atunci este dezbrăcat și de aceste daruri. Și de cum a făcut păcatul, deși va da dovadă de smerenie și bună purtare și să practice toată virtutea bună plăcută lui Dumnezeu, aceste favoruri nu mai poate să le aibă, ci îl primesc în biserică numai ca pe un laic din cei păcătoși, care se întorc de la rău și vin spre bine.

Totuși preotul dacă a păcătuit mai înainte de sfințire sau dacă păcătuiește și după sfințire și nu s-a spovedit, nici nu i s-au dovedit în chip vădit acele păcate, nu poate arhierul să-l oprească de la slujirea sfîntei liturghii, nici de la celelalte slujbe bisericești, ci îi lasă puterea, sau să se lase de sfînta liturghie, sau să o slujească, și el va da seama în fața dreptului înfricoșătorului judecător domnul nostru Iisus Hristos la cea de a doua înfricoșată venire, ca unul ce în chip nevrednic a făcut sfîntă slujbă cu prea sfîntul lui trup și sînge. Iar dacă i se va fi dovedit păcatul, că a păcătuit, sau înainte de hirotonia sa sau după, cu dovezi vădite, și anume cu cinci martori vrednici de crezare care să jure, este caterisit de tot și este dezbrăcat și de celelalte privilegii pe care le-am scris mai sus.

¹⁾ Sic.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΕΑΝ ΠΟΡΝΕΥΣΗ, Η ΜΕΧΡΙ ΦΙΛΗΜΑΤΟΣ ΑΜΑΡΤΑΝΕΙ
ΙΕΡΕΥΣ Η ΔΙΑΚΟΝΟΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓ-ον>

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανών ι-ος. Ὁ δέκατος κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείας¹⁾ συνόδου ὁρίζει ὅτι, ἐὰν πορνεύσῃ διάκων, εἰς ὑπηρέτου τάξιν νὰ ἔλθῃ.

Ὁ διάκων ὁποῦ νὰ ἐξομολογηθῇ τὸ ἁμάρτημα αὐτοῦ, τοῦ μὲν διακονικοῦ χαρίσματος καθήρεται, τὸ δὲ εἰς ὑπηρέτου τάξις, ὁποῦ λέγει ὁ ἄνωθεν κανὼν ὅτι νὰ ἔλθῃ, δηλοῖ νὰ ἔχῃ ὑπηρεσίαν ἀναγνώστου.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν ο-ος. Καὶ ὁποῖος ἱερεὺς ἢ διάκων ἔλθῃ μέχρι φιλήματος καὶ φιλήσῃ γυναῖκα καὶ μιανθῇ τοῖς χέλεσιν καὶ ὁμολογήσῃ τὴν αὐτοῦ ἁμαρτίαν, ἀργεῖται ἐπὶ καιρῷ ὁποῖος ἐναι ἢ ἱερεὺς ἢ διάκων, ὁ μὲν ἱερεὺς τὰ τῆς ἱερωσύνης, ὁ δὲ διάκων τὰ τῆς διακονικῆς ὑπηρεσίας, καὶ νὰ μετέχῃ τῶν ἁγιασμάτων, ὁ μὲν ἱερεὺς μετὰ τῶν ἱερέων, ὁ δὲ διάκων μετὰ τῶν διακόνων. Εἰ δὲ καὶ ἁμαρτάνουν ἁμάρτημα ὁποῦ νὰ ἐμποδίζουσιν τὴν ἱερωσύνην, καθήρεται ὁποῖος ἐναι ἱερεὺς ἢ διάκων.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΕΑΝ ΚΑΜΗ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΛΛΗ ΙΕΡΕΑΝ, ΟΤΙ
ΜΕΤ'ΑΥΤΟΝ¹⁾ ΤΟ ΕΚΑΜΕΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΔ-ον.

Ἐρώτησις Κωνσταντίνου ἐπισκόπου πρὸς τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Ἡρακλείας Νικήτα. Ἐὰν γυναῖκα γεννήσῃ παιδίον καὶ εἰπῇ, ὅτι μετὰ τοῦ δεῖνα ἱερέως ἔκαμεν αὐτό, τί νὰ γένη εἰς τοῦτο, μεγάλη ἀπορία ἔχει χωρὶς ἀπόδειξιν· νὰ κάμῃ ὄρκον ἢ γυναῖκα καὶ ἱερεὺς νὰ καθαιρηθῇ;

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλείας. Τὰ ἐγκλήματα τοῦ ἱερέως ὁποῦ εἶναι νὰ τὸν ἐκαθήρουν, ἢ νὰ τὸν ἀργήσουν, ἀνέναι καὶ εἰπῇ τινὰς κατ' αὐτοῦ εἴ τι θέλει, δὲν στέργει, οὔτε νὰ τὸν ἀργήσουν τὸν ἱερέαν, οὔτε νὰ τὸν ἐκαθήρουν, εἰ μὴ νὰ ἀποδειχθῇ ἡ κατη-

DESPRE DIACON DACĂ A CURVIT SAU DACĂ PREOT SAU DIACON PĂCĂTUIEȘTE
PÎNĂ LA SĂRUTARE. <CAP. 73.> (GLAVA 80.)

● Canonul al 10-lea al sinodului de la Neocesareia: Canonul al zecelea al sinodului de la Neocesareia hotărăște că, dacă a curvit, diaconul să vină în rîndul slugii.

Diaconul care și-a spovedit păcatul, se caterisește, ce-i drept, din darul diaconiei, dar în rîndul slugii să vină, precum zice canonul de mai sus, arată să aibă slujba citețului.

Canon 70 al marelui Vasile: Și care preot sau diacon a venit pînă la sărutare și va săruta femeie și se va fi pîngărit cu buzele și-și va spovedi păcatul, se oprește un timp de la slujbă, fie că este sau preot sau diacon, preotul de la slujba preoției și diaconul de la slujba diaconiei, și să ia din cele sfîțite, preotul cu preoții, iar diaconul cu diaconii. Iar de au păcătuit păcat care oprește de la sfîțire, se caterisește, fie că este preot sau diacon.

DESPRE FEMEIA CARE FACE COPIL ȘI DEFAIMĂ PE PREOT CĂ L-A FĂCUT
CU EL. CAP. 74. (GLAVA 81.)

Întrebare a episcopului Constantin către prea sfîntitul mitropolit Nichita al Heracleii: Dacă o femeie a născut un copil și a zis că l-a făcut cu cutare preot, ce să se facă atunci, este foarte greu fără dovadă; să jure femeia și preotul să fie caterisit?

Răspunsul mitropolitului Heracleii: Învinuirile asupra preotului care au ca urmare să fie caterisit sau să fie îndepărtat pentru un timp, dacă a spus cineva împotriva lui orice voiește, nu le primești, nici nu se va îndepărta preotul pentru un timp, nici nu se cateri-

¹⁾ Sic.

γορία μετὰ μαρτύρων ἀξιοπίστων, καλῶν καὶ ἐντίμων, καθὼς θέλουν οἱ θεῖοι νόμοι· καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν οὕτως γίνεται ἡ ἀπόφασις. Ὁ δὲ λόγος τῆς γυναικὸς οὐδαμῶς πιστεύεται, οὐδὲ στέργεται, ἐὰν δὲν ¹⁾ εἶναι μάρτυρες ἀξιοπίστοι· μόνον βάλλουν τὰ ἱερὰ ἄμφια, ἤγουν ἐκεῖνα ὅπου φορεῖ ὁ ἱερεὺς, ὅταν λειτουργῇ, καὶ εἰ μὲν θέλει, αὐτὸς ὁ ἱερεὺς ὅπου ἐκατηγορήθη, τὰ ἐπέρνει καὶ τὰ φορένει καὶ κάμνει εὐλογητὸν καὶ τότε τὸν ἀφίνουν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ θεοῦ· καὶ αὐτὸς ὁ δίκαιος θεὸς ὅπου ἡξεύρει τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων, ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν, ἢ εἰς αὐτόν, ἢ εἰς αὐτὴν ὅπου τὸν ἐκατηγόρησεν.

ΕΑΝ ΤΙΝΑΣ ΕΛΘΗ ΕΙΣ ΓΑΜΟΝ ΚΑΙ ΛΑΒΗ ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΚΑΙ Ο ΓΑΜΟΣ
ΝΑ ΕΥΤΡΕΘΗ ΠΑΡΑΝΟΜΟΣ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΙΚΟΥ ΚΛΗΡΙΚΟΥ ΕΑΝ ΕΧΗ
ΠΑΡΑΝΟΜΟΝ ΓΥΝΑΙΚΑ, ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΕ-ον.

Συνόδου ς-ης κανὼν κς-ος· Ὁ εἰκοστὸς ἕκτος κανὼν ἑκτῆς συνόδου ὁρίζει· πρεσβύτερος ὅπου νὰ ἐπήρῃ γυναῖκα, ὅταν ᾗτον κοσμικός, καὶ εὐρέθῃ συγγενῆς αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν κατὰ νόμους δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὴν ἐπάρῃ, αὐτὸς ὁ ἱερεὺς νὰ ἔχῃ καθέδραν μόνον μετὰ τῶν ἄλλων ἱερέων εἰς τὰς συνάξεις, τῆς δὲ ἀξίας τῆς ἱερατικῆς παντάπασιν νὰ ἔναι γεγυμνωμένος, καὶ οὐχὶ μόνον τῆς ἱερουργίας, ἀλλὰ καὶ πάσης ὑπηρεσίας ἐκκλησιαστικῆς, μόνον τὴν καθέδραν νὰ ἔχῃ, ὡς εἴπαμεν, νὰ καθεύεται μετὰ τοὺς ἄλλους ἱερεῖς· καὶ αὕτη ἡ συγχώρησις ὅπου ἐδόθη εἰς τοῦτο, διατὶ ἐγένεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τοῦ παρανόμου γάμου, μὴ ἡξεύροντα. Νὰ εὐλογῇ δὲ εἰς ὑπηρεσίαν καμίαν, δὲν δίδουν αὐτοῦ ἄδειαν οἱ θεοφόροι πατέρες. Πῶς δὲ νὰ εὐλογῇ αὐτὸς ἄλλον ἄνθρωπον, ὅπου χρεωστεῖ νὰ φροντίζῃ διὰ τὰ ἐδικὰ του ἁμαρτήματα; Τὸ ὅποῖον ἡ εὐλογία ἔναι χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ μετάδωσις πρὸς ἄλλους· τοῦτος δὲ οὐδὲν μετεχένει, οὔτε χάριτος, οὔτε ἁγιασμοῦ παρὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου διὰ τὸ ἁμάρτημα τῆς αἰμομιξίας ὅπου ἔκαμε. Καὶ

sește, decît numai dacă învinuirea va fi fost dovedită cu martori vrednici de crezare, buni și cinstiți, precum voiesc dumnezeieștile legi; și cum este mărturia lor, așa se face hotărîrea. Cuvîntul femeii nu se crede nicidecum, nici nu se primește, dacă nu sînt martori vrednici de crezare; numai să fie îmbrăcate sfintele veșminte, adică odăjdiile ce le poartă preotul, cînd liturghisește, și de voiește, însuși preotul care este învinuit, le ia și se îmbracă și slujește: Binecuvîntat este Dumnezeu; și atunci îl lasă în judecata lui Dumnezeu; și însuși dreptul Dumnezeu care știe cele ascunse ale oamenilor, îl va răzbuna sau pe el sau pe aceea care l-a învinovățit.

DACĂ S-A ÎNSURAT CINEVA ȘI S-A PREOȚIT ȘI CĂSĂTORIA S-A AFLAT FĂRĂ
LEGE; ȘI DESPRE PREOTUL MIREAN DACĂ ARE FEMEIE FĂRĂ LEGE. CAP. 75.
(GLAVA 82.)

Canon 26 al sinodului 6: Canonul al douăzeci și șaselea al sinodului al șaselea hotărăște: preotul care a luat femeie, cînd era mirean și s-a descoperit rudă cu dînsul, pe care după lege nu poate să o ia, acel preot să aibă numai ierarhia cu ceilalți preoți în adunări, dar de dregătoria preoțească să fie dezbrăcat de tot, și nu numai de slujba sfintei liturghii, ci și de toată slujba bisericească, numai scaunul ierarhiei să-l aibă, precum am spus, să șază cu ceilalți preoți; și acea îngăduire la aceasta i s-a dat, pentru că acea faptă a căsătoriei fără lege s-a făcut, el neștiind. Dar să binecuvînteze la vreo slujbă, purtătorii de Dumnezeu părinți nu i-au dat voie. Cum să binecuvînteze pe alt om, el care este dator să aibă grijă de înseși păcatele sale? Binecuvîntarea este doară dar al duhului sfînt și împărtășire către alții. Dar acesta nu are parte nici de dar nici de sfîntire, de la duhul sfînt pentru păcatul amestecării de sînge ce l-a făcut. Și de vreme ce el nu are nimic dintr-un astfel de dar, cum

¹⁾ δὲ ἰν ms.

ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν ἔχει ἀπὸ τῆς τοιαύτης χάριτος, πῶς δύναται νὰ μεταδώσῃ πρὸς ἄλλον ἄνθρωπον πρᾶγμα ὅπου δὲν ἔχει; Ἐκεῖνος ὅπου ἔχει, δίδει καὶ πρὸς ἄλλους καὶ εὐλογίαν καὶ ἁγιασμόν· εἰ δὲ ἐκεῖνος ὅπου δὲν ἔχει, πῶς δύναται νὰ δώσῃ; Λοιπὸν, οὔτε κρυφῶς, οὔτε φανερώς, νὰ τολμήσῃ καὶ εὐλογήσῃ, οὔτε νὰ μεταλάβῃ τινὰν ἄνθρωπον, ὅτι σώζει αὐτὸν μόνον νὰ καθέζεται εἰς τὴν καθέδραν τῶν ἱερέων. Οὐχὶ ἄλλην ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν νὰ ὑπηρετῇ, ὡς εἴπαμεν ἄνωθεν, εἰ μὴ νὰ δέεται τοῦ θεοῦ μετὰ δακρύων νὰ συγχωρήσῃ τὸ ἀνόνημα τῆς αἰμομιξίας ὅπου ἔκαμε. Καὶ τοῦτος ὁ παράνομος γάμος νὰ χωρισθῇ καὶ πλέον ὁ αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα ἐκείνην νὰ μὴ δὲν ὑπάγῃ. Καὶ ἐὰν οὕτως κάμῃ, δὲν ὑστερεῖται ἀπὸ τῆς καθέδρας. Εἰ δὲ καὶ αὐτὸς δὲν χωρισθῇ, οὐ μόνον τῆς καθέδρας νὰ ὑστερῇται, ἀμὴ μετ' αὐτὴν τὴν παράνομον γυναῖκα ὅπου ἔλαβε, νὰ εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ, ἕως οὗ νὰ ἔλθουν εἰς μετάνοιαν νὰ χωρισθοῦν. Τότε μετὰ τὴν χώρησιν νὰ δεχθοῦν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Εἰ δὲ καὶ δὲν στέρξουν νὰ χωρισθοῦν, νὰ χωρίζονται¹⁾ μετὰ αὐθεντικῆς ἐξουσίας, ἡγουν μετὰ τῆς ἐξωτέρας κρίσεως.

Ἀποστόλων κανὼν ιθ-ος· Ὁ δὲ κοσμικὸς ὅπου νὰ ἔναι παράνομος, κληρικὸς δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἔναι.

Ζωναρᾶ· Ἐκεῖνος ὅπου ἔχει παράνομον γυναῖκα, οὐχὶ μόνον ἀπὸ τοῦ κλήρου διώχεται, ἀμὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἕως οὗ νὰ χωρισθῇ· καὶ ὡς ἂν χωρισθῇ, νὰ κανονίζεται τὸν κανόνα τῶν αἰμομικτῶν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΚΑΘΑΙΡΕΘΕΝΤΟΣ ΕΑΝ ΛΕΓΗ ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΤΟΣ Ο ΘΕΟΣ·
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΥΘΑΜΕΝΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΜΕ ΚΑΘΗΡΗΜΕΝΟΝ ΙΕΡΕΑΝ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΣ-ον.

Ἐρώτησις τινῶν μοναχῶν ἔξω τῆς πόλεως ἀσκουμένων πρὸς τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην Νικόλαον· Τάχα ἔναι εὐλογον, ἢ ἂν κάμῃ χρεῖα,

poate să împărtășească altui om un lucru pe care nu-l are?! Acela care are, dă și altora și binecuvîntare și sfințire! Iar acela care nu are, cum poate să dea? Prin urmare, nici intrascuns nici pe față, să nu îndrăznească să binecuvînteze, nici să cuminece vreun om, deoarece pentru el rămîne numai să șadă în ierarhia preoților. Nici o slujbă bisericească să nu o slujească, precum am zis mai sus, decît numai să se roage cu lacrimi lui Dumnezeu să-i ierte fărădelegea amestecării de sînge ce a făcut-o. Iar această căsătorie în fărădelege să se despartă, și el să nu meargă mai mult la acea femeie. Și dacă face așa, să nu fie lipsit de ierarhie. Iar dacă nu s-a despărțit, să fie lipsit nu numai de ierarhie, ci dimpreună cu femeia pe care a luat-o, să fie în afară de biserică lui Hristos, pînă ce nu s-au pocăit să se despartă. Atunci, după despărțenie, să-i primească în biserică. Iar de nu vor primi să se despartă atunci să fie despărțiți cu puterea domnească, adică cu judecată mireană.

Canonul 19 al apostolilor: Mireanul care este fără de lege, cleric nu poate să fie.

A lui Zonara: Acela care are femeie fără lege, nu numai să fie izgonit din cler, ci și din biserică, pînă ce nu se vor fi despărțit; și după ce s-au despărțit, să ia canonul amestecărilor de sînge.

DESPRE PREOTUL CATERISIT DACĂ SLUJEȘTE «BINECUVÎNTAT ESTE DUMNEZEU»; ȘI DESPRE PREOTUL CARE SE ROAGĂ ÎMPREUNĂ CU UN PREOT CATERISIT. CAP. 76. (GLAVA 83.)

Întrebarea unor călugări, care își duceau schimnicia afară de Constantinopol, către prea sfințitul patriarh Nicolae: Oare se cade, sau cînd este nevoie, ca un preot caterisit pentru

¹⁾ χωρίζονται în ms.

έναν ιερέαν, ὁποῦ τὸν ἐκαθήρουν διὰ πταισίματα ὁποῦ ἔκαμε, νὰ λέγῃ τὸ Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ τὸ ὁ θεὸς οἰκτειρησάτω ἡμᾶς καὶ τὸ Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν ἢ νὰ θυμιάζῃ μετὰ θυμιατοῦ, ἢ νὰ μεταλαμβάνῃ μέσα εἰς τὸ θυσιαστήριον;

Ἀποκρίσις· Οὐχί· μόνον εἰς τὸν τόπον τῶν λαϊκῶν νὰ βαλθῇ.

Ἀποστόλων κανὼν ια-ος· Ὁ δὲ ἱερεὺς ὁποῦ νὰ συλλειτουργήσῃ μετὰ ἱερέαν καθηρημένον καὶ νὰ τὸ ἤξεῦρε καὶ αὐτός, καθήρεται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΜΟΙΧΕΥΕΤΑΙ Η ΜΟΙΧΕΥΘΗ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ Η
ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΥ ΚΑΙ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΙΕΡΩΘΗ· ΚΑΙ <ΠΕΡΙ> ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ
ΕΑΝ ΔΥΝΑΣΤΙΚΩΣ ΜΟΙΧΕΥΘΗ, ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΖ-ον.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν η-ος· Ὁ ὁγδοὸς τῆς ἐν Νεοκαισαρείας¹⁾ συνόδου διακελεύει· ὅτι ἐάν τινος ὁποῦ μοιχεύεται ἡ γυναῖκά του καὶ ἐλεχθῇ¹⁾ φανερώς, αὐτὸς εἰς ὑπηρεσίαν ἱερατικὴν δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ. Εἰ δὲ καὶ χειροτονηθῇ τινος καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν μοιχευθῇ ἡ γυναῖκά του, νὰ τὴν ἀφίσῃ. Εἰ δὲ καὶ θέλει ὅτι νὰ εὕρεται μετ' αὐτῆς, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ κανένα ἱερατικόν.

Ζωναρᾶ καὶ Βαλσαμών· Ἀνδρὸς λαϊκοῦ ἡ γυναῖκά του νὰ μοιχευθῇ καὶ τὴν ἐλέγξουν φανερώς, αὐτὸς εἰς ἐκάνένα βαθμὸν ἱερατικὸν δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἔλθῃ.

Σήμαναι· Τὸν¹⁾ ἐλέγξουν φανερώς δηλοῖ ὅτι νὰ μαρτυρηθῇ ὑπὸ πέντε μαρτύρων αὕτη ἡ ὑπόθεσις τῆς μοιχείας καὶ νὰ ὁμόσουν, τότε ὑστερεῖται τοῦτος τῆς ἱερατικῆς χάριτος· εἰ δὲ καὶ ἔναι εἰς ὑποψίαν, ὅτι μοιχεύεται ἡ γυναῖκά του καὶ δὲν ἐλεγχθῇ μαρτυρικῶς, τοῦτον¹⁾

păcatele ce le-a făcut, să slujască «Binecuvîntat e Dumnezeu» și «Doamne milostivește-te spre noi» și «Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu» sau să cădelnițeze cu cădelnița sau să se pricestuiască înăuntru în altar?

Răspuns: Nu! Ci să fie pus numai în locul laicilor.

Canon 11 al apostolilor: Preotul care va liturghisi împreună cu preot caterisit, și să o știe și el, se caterisește din preoția lui.

DESPRE PREOT DACĂ PREACURVEȘTE SAU A PREACURVIT FEMEIA LUI,
SAU ȘI DESPRE MIREAN, ȘI VOIEȘTE SĂ SE PREOȚEASCĂ; ȘI DESPRE PREO-
TEASA DACĂ A PREACURVIT DE SILĂ. CAP. 77. (GLAVA 84.)

Canon 8 al sinodului de la Neocesareia: Canonul al optulea al sinodului de la Neocesareia poruncește: că dacă femeia cuiva preacurvește și a fost dovedită în chip vădit, acela nu poate să intre în slujbă preoțească. Iar dacă s-a hirotonit cineva și, după hirotonie, femeia lui a preacurvit, să o lase. Iar dacă voiește să se afle cu dînsa, nu poate să aibă nici un dar preoțesc.

A lui Zonara și Balsamon: Femeia unui bărbat laic de a preacurvit și a fost dovedită în chip vădit, el nu poate să ajungă nici la o treaptă preoțească.

Înseamnă-ți: În chip vădit, arată că cinci martori să mărturisească acea pricină a preacurviei și să jure și atunci acesta este lipsit de darul preoțesc; dar dacă este la bănuială, că femeia sa preacurvește și nu a fost dovedită cu martori, atunci

¹⁾ Sic.

τὴν ἱερωσύνην λαμβάνει, ἐπειδὴ καὶ ἡ ὑποψία τῆς μοιχείας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ δὲν ἀπεδείχθη. Εἰ δὲ καὶ φανεῖ ἀληθῶς καὶ ἀποδειχθῇ καὶ θέλει αὐτὸς νὰ κάμῃ διαζύγιον, ὥστε νὰ χωρισθῇ ἐξ αὐτῆς, τότε ἀνεμποδίστως ἐπέρνει τὴν ἱερωσύνην, ἀληθῶς αὐτὸς ἄλλη γυναῖκα δὲν δύναται νὰ ἐπάρῃ, ἀμὴ νὰ διάγῃ μόνος ἐν παρθενίᾳ καὶ σεμνότητι. Εἰ δὲ καὶ εἶναι ἱερεὺς καὶ μοιχευθῇ ἢ πρεσβυτέρα αὐτοῦ, ἀποφύνουν ¹⁾ οἱ θεῖοι πατέρες ὅτι, ἐὰν θέλῃ νὰ τὴν ἔχῃ ὡς πρότερον, καθή- ῃ πρεσβύτερος αὐτοῦ, ὅπου εὐρίσκεται, ὅτι αὐτὴ ἢ πρεσβύτερα αὐτοῦ, ὅπου ἐμοι- ρεται ἀπὸ τὸ ἀξίωμα ἱερατικόν, ὅπου εὐρίσκεται, ὅτι αὐτὴ ἢ πρεσβύτερα αὐτοῦ, ὅπου ἐμοι- χεύθῃ, ἐμολύνθῃ καὶ ἔναι μεμυασμένη· καὶ ἐὰν ὁ πρεσβύτερος αὐτῆς ἐσμίξῃ μετ' αὐτῆς γίνονται ἕνα σῶμα· λοιπὸν καὶ αὐτὸς μετεχέει ἀπὸ τοῦ μολύσματος ἐκείνου καὶ ἔναι μεμολυσμένος καὶ δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς ὑπηρεσίαν ἐκκλησιαστικὴν.

Σ ἡ μ α ν α ι· Τοῦ κοσμικοῦ ἐὰν μοιχευθῇ ἢ γυναῖκά του καὶ συμπαθήσῃ αὐτὸς τὸ ἀμάρ- τημα, ἔχει ἄδειαν νὰ τὴν ἐπάρῃ.

Π α τ ρ ι ἄ ρ χ ο υ τ οῦ Ν η σ τ ε υ τ οῦ· Καθὼς ἐξετάζεται ἐκεῖνος ὅπου μέλλει νὰ χειροτονηθῇ ἱερεὺς, ὅπως νὰ ἔναι καθαροῦ βίου καὶ ἀρετῆς, οὕτως θέλει νὰ ἐξετάζεται καὶ ἡ γυναῖκά του, ἀνέναι τιμία καὶ καθαρωτάτη.

Λ έ ο ν τ ο ς καὶ Κ ω ν σ τ α ν τ ί ν ο υ τ ῶ ν β α σ ι λ έ ω ν· Εἰ δὲ καὶ τύχῃ καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ ἱερέως καὶ δυναστευθῇ ὑπὸ τινος δυνάστου, ἢ αἰχμαλωτισθῇ, ἢ γοῦν νὰ γένῃ σκλάβα, καὶ τὴν ἐμιάνουν ²⁾, ὥστε νὰ ἀμαρτεύσουν μετ' αὐτῆς, καὶ ἐν ὑστέροις ἐλευθερωθῇ καὶ ἔλθῃ εἰς τὸν πρεσβύτερον αὐτῆς, νὰ μὴ δὲν τὴν ἐχωρίζεται, ἀμὴ νὰ τὴν ἔχῃ καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἀνεμ- ποδίστως· καὶ τοῦτος ὁ πρεσβύτερος ἀπὸ τῆς ἱερατικῆς αὐτοῦ ὑπηρεσίας δὲν καθήρεται, μόνον νὰ τὴν ἔχῃ αὐτὴν ἅπασαν τὴν ἱεουργίαν ἀκριματίστως, μὴ δυναμένου τινὸς ἐνοχλῆσαι ἢ ἐμπο- δίσαι αὐτόν, διότι ἐγένετο τῆς πρεσβυτέρας αὐτοῦ τὸ ἀμάρτημα κατὰ δυναστείαν.

în ce-l privește pe acesta, ia preoția, de vreme ce bănuiala preacurviei femeii sale nu a fost dovedită. Iar dacă se va arăta cu adevărat și se va fi dovedit și dînsul voiește să divorțeze, încît să se despartă de dînsa, atunci ia preoția fără nici o piedică, dar într-adevăr altă femeie nu poate lua, ci să-și petreacă viața singur în feciorie și cinste aleasă. Iar dacă este preot și preoteasa lui a preacurvit, dumnezeieștii părinți hotărăsc că, dacă voiește să o țină ca mai înainte, se caterisește din demnitatea preotească în care se găsește, pentru că preoteasa lui care a preacurvit, s-a murdărit și este pîngărită; și dacă preotul ei se va împreuna cu dînsa, se fac un trup; prin urmare și dînsul își face parte din acea murdărie și este pîngărit și nu poate să vină la slujbă bisericească.

✠ Inseamnă-ți: Dacă femeia mireanului a preacurvit și dînsul îi va ierta păcatul, are voie să o ție.

A patriarhului Postnicul: Precum este cercetat acela care va să se hirotonească preot, ca să fie cu viață curată și cu virtute, așa va să fie cercetată și femeia lui, dacă este cinstită și foarte curată.

✠ A împăraților Leon și Constantin: Dacă s-a întîmplat că femeia preotului a fost siluită de către vreun siluitor sau a căzut în robie, adică a ajuns sclavă, și au pîngărit-o pe ea, încît vor păcătui cu ea, și în cele din urmă va fi fost eliberată și a venit la preotul ei, să nu se despartă de ea, ci să o țină ca mai înainte fără nici o piedică; și acest preot nu se caterisește din slujba sa preotească, ci să-și aibă tot serviciul său sfînt fără nici un păcat, neputîndu-l nimeni supăra sau opri pentru că păcatul preotesei lui a fost făcut de silă.

¹⁾ Sic.

²⁾ αἰμιάνουν în ms.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΔΕΧΘΟΥΝ ΞΕΝΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ ΧΩΡΙΣ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ
ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙ ΔΗΛΟΥΝ; ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥ
ΙΕΡΕΩΣ ΑΝ ΔΕΧΕΤΑΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΣΤΑΤΙΚΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΗ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν λγ-ος· Ὁ τριακοστὸς τρίτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν διακελεύει· ὅτι ὅποιος ἱερεὺς ὑπάγει εἰς ξένην ἐπαρχίαν καὶ δεχθῇ αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ τόπου ἐκείνου χωρὶς νὰ ἔχῃ συστατικὰ γράμματα, νὰ ἔναι καθηρημένος καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὅπου τὸν ἐδέχθη. Εἰ δὲ καὶ ἔναι τινὰς ἀφωρισμένος ἀπὸ τὸν ἀρχιερέαν αὐτοῦ καὶ ὑπάγει εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν καὶ δεχθῇ αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ κατὰ τόπου ἐκείνου, νὰ ἔναι καὶ αὐτὸς ἀφωρισμένος.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν μα-ος. Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν η-ος. Σήμαναι· Καὶ οὐδένας ἱερωμένος νὰ μὴ δὲν περιπατῇ εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν χωρὶς συστατικῶν γραμμάτων τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ τολμήσῃ νὰ λειτουργήσῃ ἢ νὰ κάμῃ ἄλλην ὑπηρεσίαν ἐκκλησιαστικὴν.

Καὶ συστατικὰ γράμματα οὐδένας ἱερεὺς ἔχει ἄδειαν νὰ δώσῃ πρὸς ἄλλον ἱερέαν ἢ κληρικόν, ὅποτεν ὁ ἀρχιερεὺς αὐτῶν λείπῃ. Εἰ δὲ καὶ ἔναι ἀπεθαμένος, λαμβάνωσι γράμματα ἀπὸ τοῦ πλησίον ἀρχιερέως. Ὅμως καὶ οἱ χωρεπίσκοποι καὶ οἱ πνευματικοὶ πατέρες, ὅποιοι λέγονται καὶ αὐτοὶ χωρεπίσκοποι, ἔχουν ἄδειαν νὰ δίδουν εἰρηνικὰ γράμματα, ὡς καὶ ἄλλα τινὰ προνόμια ὅπου ἔχουν.

Ἀποστόλων κανὼν ιβ-ος· Εἰ δὲ καὶ δεχθῇ ἀρχιερεὺς ἀργὸν ἱερέαν ἀπὸ ἄλλον ἀρχιερέαν, ἢ κληρικοὶ καὶ συγχωρήσουν αὐτοῦ καὶ λειτουργεῖ, νὰ καθήρωνται.

Περὶ δὲ συστατικοῦ γράμματος δηλοποιούμεν τί δηλοῖ.

Ματθαίου περὶ συστατικοῦ γράμματος· Συστατικὸν γράμμα ἔναι, ὅταν τινὰς κληρικὸς θέλῃ νὰ ὑπάγῃ εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν νὰ ἱεουργῇ ἐκεῖ· διὰ τοῦτο ἐπέρνει

DESPRE ARHIEREII CARE VOR PRIMI PREOȚI STRĂINI FĂRĂ SCRISORI DE
RECOMANDAȚIE ȘI DE PACE; ȘI CE ARATĂ? ȘI DESPRE PREOTUL CĂZUT ÎN
ROBIE, DACĂ ESTE PRIMIT FĂRĂ RECOMANDAȚIE. CAP. 78. (GLAVA 85.)

Canonul 33 al apostolilor: Canonul al treizeci și treilea al sfinților apostoli poruncește: că preotul care merge în eparhie și arhiereul locului aceuia îl va fi primit, fără să aibă scrisori de recomandatie, să fie caterisit și arhiereul care l-a primit. Iar dacă cineva este afurisit de către arhiereul său și merge în altă eparhie și arhiereul din partea locului aceuia îl va fi primit, să fie afurisit și acela.

Canon. 41 al sinodului din Laodicea; canon 8 al sinodului din Antiohia. Înseamnă-ți: Și nici un cleric să nu umble prin altă eparhie fără scrisori de recomandatie ale episcopului său, nici să nu îndrăznească să liturghisească sau să facă altă slujbă bisericească.

Și scrisoare de recomandatie, nici un preot nu are voie să dea altui preot sau cleric, când arhiereul lor lipsește. Iar dacă este mort, iau scrisorile de la arhiereul din apropiere. Totuși și locțiitorii episcopului și părinții duhovnici, care și dînșii se cheamă locțiitori ai episcopilor, au voie să dea scrisori de pace, precum au și alte privilegii.

Canon. 12 al apostolilor: Iar dacă un arhiereu va primi pe un preot oprit pentru un timp de la slujbă de către alt arhiereu, sau clerici îi vor îngădui lui să liturghisească, să fie caterisiți.

Despre scrisoarea de recomandatie facem cunoscut ce arată.

A lui Matei despre scrisoare de recomandatie: Scrisoare de recomandatie este când un cleric voiește să meargă în altă eparhie ca să slujească sfintele slujbe acolo; de aceea ia scri-

γράμματα ἀπὸ τὸν ἀρχιερέαν αὐτοῦ. Καὶ τὸ γράμμα ἐκεῖνο μαρτυρεῖ αὐτόν, ὅτι κατὰ βαθμοὺς ἐχειροτονήθη παρὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ιερέων, ὅπου τὸν ἐμαρτύρησαν. Καὶ δείχνει ὁ ἀρχιερεὺς πρὸς πάντας, ὅπου ὑπάγη αὐτὸς ὁ ιερεὺς, ὅτι παρ' αὐτοῦ ἐκοσμήθη τὸ μέγα ἄξιωμα τῆς ιερωσύνης καθαρῶς καὶ ἀξίως.

Περὶ τοῦ ἀπολυτικοῦ γράμματος τοῦ αὐτοῦ Ματθαίου. Τὸ ἀπολυτικὸν γράμμα λέγεται τοῦτο ὅπου ἐπέρνει ὁ ιερεὺς ἀπὸ τὸν ἀρχιερέαν αὐτοῦ διὰ νὰ ὑπάγη εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν νὰ ιερουργῇ· καὶ φαίνεται ὅτι μετὰ θελήσεως τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ εὐγῆκε καὶ οὐχὶ παρὰ γνώμης αὐτοῦ καὶ ὅτι ἐναι ἀκατάγνωστος ιερεὺς καὶ τὸ δεῖνα τὸ δεῖνα ὀφείκειον ἔχει καὶ καλὸς χριστιανὸς καὶ ὁρθόδοξος. Καὶ μαρτυρεῖ αὐτόν τὸ γράμμα αὐτὸ ὅπου βαστάζει τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ, ὅτι εἰς τὰ πάντα ἐναι ἄξιος τῆς ιερωσύνης εἰς τὸ ιερουργεῖν τῷ θεῷ.

Περὶ εἰρηνικῶν γραμμάτων. Εἰρηνικὰ γράμματα λέγονται αὗται αἱ δύο γραφαὶ τοῦ ιερέως· ἡ συστατικὴ καὶ ἡ ἀπολυτικὴ.

Βαλσαμών. Δέχεται δὲ ἀρχιερεὺς ιερέαν χωρὶς συστατικὸν καὶ ἀπολυτικὸν γράμμα, ὅταν τοῦ ιερέως ἡ πατρίδα κουρσευθῇ, ἢ αὐτὸς γένῃ σκλάβος.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΩΝ ΤΟΚΟΥΣ, ΙΕΡΩΜΕΝΟΙ Η ΚΑΛΟΓΗΡΟΙ Η ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΘ-ον.

Ἀποστόλων μδ-ος. Ὁ τεσσαρακοστὸς τέταρτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἐὰν δανείσῃ τινὸς ἀνθρώπου ἀργύρια καὶ ἐπέρνει τόκους, ἢ νὰ τὸ παύσῃ ἢ νὰ ἐναι καθηρημένος.

sorile de la arhiereul lui. Și scrisoarea aceea mărturisește despre el că a fost hirotonit după trepte de darul duhului sfânt, după mărturia duhovnicului lui și a altor preoți care au dat mărturie pentru el. Și arhiereul face tuturor arătare, unde merge acel preot că a fost împodobit de către dînsul cu marea dregătorie a preoției curat și cu vrednicie.

A aceluiași Matei despre scrisoarea de slobozenie: Scrisoarea de slobozenie se cheamă aceea pe care o ia preotul de la arhiereul lui, pentru ca să plece în altă eparhie să slujească sfintele slujbe; și se arată că a ieșit cu voia arhiereului său, și nu fără știrea lui și că este preot fără nici o pedeapsă și are cutare și cutare funcție și e un bun creștin și ortodox. Și scrisoarea aceea a arhiereului său pe care o are asupra sa mărturisește despre dînsul că este întru toate vrednic de preoție spre a sluji lui Dumnezeu.

Despre scrisorile de pace: Scrisori de pace sînt aceste două scrisori ale preotului; cea de recomandatie și cea de slobozenie.

Balsamon: Arhiereul primește preot fără scrisoare de recomandatie și de slobozenie, cînd patria preotului a fost invadată, sau cînd el a căzut în robie.

DESPRE CEI CE IAU DOBÎNZI, CLERICI SAU CĂLUGĂRI SAU ȘI LAICI. CAP. 79. (GLAVA 86.)

✠ Al apostolilor 44: Canonul al patruzeci și patruilea al sfinților apostoli hotărăște: că episcop sau preot sau diacon, dacă va împrumuta vreunui om bani și ia dobîndă, sau să se lase de aceasta sau să fie caterisit.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν ιδ-ος· Καὶ κληρικός, ὁποῦ θέλει νὰ γένη ἱερεὺς καὶ ἐπέρνει τόκον, πρῶτον νὰ ἐρωτηθῇ, ἀνέναι καὶ θέλει νὰ στέρξῃ ἐκεῖνο τὸ ἄδικον κέρδος, ὁποῦ ἐπῆρε τοῦ καμάτου, νὰ τὸ δώσῃ εἰς πτωχά· εἴτα νὰ κάμῃ ὑπόσχεσιν ἑγγραφον, ὅτι πλέον τὸ τοιοῦτον παράνομον πράγμα νὰ μὴ δὲν τὸ κάμῃ. Τότε, ἐὰν ἔναι καθαρὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα ἁμαρτήματα, ὁποῦ ἐμποδίζουν τὴν ἱερωσύνην, ὥς χειροτονηθῇ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Καλόγηρος ἢ καλογραία, ἐὰν ἐπέρνουν τόκον νὰ ἔναι ἐν τῷ ἁμαρτήματι, ἕως οὗ νὰ παύσουν τελείως ἀπὸ τὸ πονηρὸν ἔργον ἐκεῖνο.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Εἰ δὲ κοσμικὸς χριστιανός, ἐὰν βουλευθῇ νὰ ἐπέρνῃ κάματον εἰς τὰ ἀργύρια αὐτοῦ νὰ ἀφορίζε<ται> ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἕως οὗ νὰ παύσῃ.

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΑΝ ΕΜΠΟΥΝ ΕΓΓΥΗΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ-ον.

Ἀποστόλων κ-ος· Ὁ εἰκοστὸς τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὁ κληρικός ἑγγύας διδούς καθαιρήσθω.

Ζωναρᾶ καὶ Βαλαμών· Ἐὰν τις κοσμικὸς ἀγοράσῃ αὐθεντικὴν δουλείαν, ὁ ὁποῖος λέγεται τελώνης καὶ ὁ ἱερεὺς νὰ γένη ἑγγυητὴς αὐτοῦ, καθήρεται παντάπασι· ἢ ἂν γένη ἑγγυητὴς αὐτοῦ εἰς ἄλλην ὑπόθεσιν, ὥστε διὰ κέρδος ὅτι νὰ κερδέσῃ, καὶ δι' αὐτὸ καθήρεται.

Εἰ δὲ καὶ εὗρεθῇ τινὰς ἄνθρωπος πτωχὸς καὶ χρεωστεῖ καὶ θέλουν, ὅτι νὰ τὸν ἐβάλλουν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ὁ ἱερεὺς ἑγγυηθῇ αὐτόν, δὲν ἐμποδίζεται διὰ τοῦτο, μόνον ἔχει καὶ ἔπαινον εἰς τὸ ἀγαθὸν ὁποῦ ἔκαμε. Καὶ εἰς ἄλλαις αἰτίαις ἀγαθαῖς ἐὰν ὁ ἱερεὺς ἑγγυηθῇ τινάν, δὲν ἔχει καμίαν παιδευσιν περὶ τῆς ἑγγυήσεως.

Canonul 14 al marelui Vasile: Clericul care voiește să devină preot și ia dobîndă, mai întîi să fie întrebat, dacă voiește să convină să dea la săraci acel cîștig nedrept pe care l-a luat camătă; apoi să facă făgăduință în scris, că nu o să mai facă așa lucru fără lege. Atunci, dacă este curat de alte păcate, care opresc de la preoție, să fie hirotonit.

A patriarhului Postnicul: Călugăr sau călugăriță dacă iau dobîndă, să fie cu păcat, pînă nu se vor lăsa cu totul de acel lucru rău.

A marelui Vasile: Dacă creștinul mirean ar voi să ia camătă pentru banii săi, să fie afurisit de la biserica lui Hristos, pînă nu va înceta.

DESPRE CLERICI DACĂ SE PRIND CHEZAȘI CAP. 80. (GLAVA 90)

Al apostolilor al 20-lea: Canonul al douăzecelea al sfinților apostoli hotărăște: clericul care se prinde chezaș, să fie afurisit.

A lui Zonara și Balsamon: Dacă vreun mirean a cumpărat slujbă de la domnie care se cheamă vameș și preotul s-a prins chezaș pentru el, se caterisește de tot; sau dacă s-a prins chezaș pentru el la altă afacere de cîștig, ca să cîștige, și pentru aceasta se caterisește.

Dacă însă s-a aflat vreun om sărac și este dator și vreau să-l arunce în temniță și preotul s-a prins chezaș pentru dînsul, la aceasta nu se oprește, ci ia și laudă pentru binele ce l-a făcut. Și la alte pricini bune, dacă preotul s-a prins chezaș pentru cineva, nu are nici o pedeapsă pentru chezașie.

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΥΠΑΓΕΝΟΥΝ ΕΙΣ ΚΡΑΣΟΠΟΥΛΙΟΝ, ΟΥΔΕ ΝΑ
ΕΧΟΥΝ ΚΑΠΗΛΙΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΑ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν νδ-ος· Ὁ πεντηκοστὸς τέταρτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος κληρικὸς φανεῖ, ὅτι νὰ ὑπαγένη εἰς κρασοπουλίον νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ ἐκεῖ, νὰ ἀφορίζεται.

Ζωναρᾶ· Ἐὰν τύχῃ ἱερεὺς καὶ ἔναι ὁδοιπόρος, ἤγουν στρατοκόπος καὶ δὲν ἔχει ποῦ νὰ μείνῃ μόνον εἰς τὸ κρασοπουλίον, ἐπειδὴ καὶ ἐξ ἀνάγκης ἔναι καὶ ἄλλος τόπος δὲν εὐρίσκεται νὰ ἀναπαυθῇ, συγχωρῇ αὐτοῦ νὰ μείνῃ καὶ δὲν παιδεύεται.

Συνόδου ς-ης κανὼν θ-ος· Καὶ κληρικὸς νὰ μὴ δὲν ἔχῃ καπηλικὸν ἐργαστήριον, τὸ ὁποῖον λέγεται κοινῶς κρασοπουλίον· καὶ ἐὰν αὐτὸς ἐμποδίζεται νὰ μὴ δὲν ὑπηγένη εἰς αὐτό, πῶς νὰ ἔχῃ τοιοῦτον ἐργαστήριον νὰ ὑπηρετῇ ἄλλους ἀνθρώπους, ὅπου ὑπηρεσία τοῦ ἱερέως ἔναι νὰ ὑπηρετῇ τὸν μόνον βασιλέα καὶ μέγαν ἀρχιερέαν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· ὅμως ἢ νὰ παύσῃ ἀπὸ τούτου ἢ νὰ καθήρεται.

Σήμανα· Καὶ τὸ ἐργαστήριον αὐτὸ ὅπου ἔχει, ἂν τὸ δώσῃ πρὸς ἄλλον μετὰ νοικίου, ἔναι συγχωρημένος καὶ δὲν παιδεύεται.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΑΙΜΟΝΙΖΟΜΕΝΩΝ, ΟΠΩΣ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΓΙΝΩΝΤΑΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΣΕΛΗΝΙΑΖΟΜΕΝΟΥ ΙΕΡΕΩΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΒ-ον.

Ἀποστόλων οθ-ος· Ὁ ἐβδομηκοστὸς ἑννατος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ἂν τύχῃ τινὰς καὶ δαιμονίζεται, νὰ μὴ δὲν γίνεται κληρικὸς, μηδὲ νὰ συνεύχεται μετὰ τῶν πιστῶν, ἕως οὔ νὰ καθαρισθῇ· καὶ ἐὰν ἔναι ἄξιος, νὰ γίνεται κληρικὸς.

DESPRE CLERICI CA SĂ NU MEARGĂ LA TĂVERNĂ, NICI SĂ ȚIE CÎRCIUMĂ.
CAP. 81 (GLAVA 91).

Al apostolilor canon 54: Canonul al cincizeciși patrutea al sfinților apostoli hotărăște: că clericul care se va vădi că merge la tavernă să mănînce și să bea acolo, să se afurisească.

A lui Zonara: De se întîmplă preot să fie la drum, adică în călătorie și nu are unde să rămînă, decît la cîrciumă, de vreme ce este de nevoie și alt loc nu se află unde să se odihnească, i se iartă să rămînă și nu se pedepsește.

Canonul 9 al sinodului 6: Și clericul să nu țină dugheană de vin, ce se cheamă de obște cîrciumă; și dacă îi este oprit să se ducă într-însa, cum să țină așa dugheană și să servească altor oameni un preot, al cărui serviciu este să slujească unui singur împărat și mare arhiereu, domnul nostru Isus Hristos; așadar sau să se lase de aceasta sau să se caterisească.

Înseamnă-ți: Și dacă dugheana aceea pe care o are, o va da altuia cu chirie, îi este îngăduit și nu se pedepsește.

DESPRE CEI ÎNDRĂCIȚI CA SĂ NU DEVINĂ PREOȚI ȘI DESPRE PREOTUL
LUNATEC. CAP. 82. (GLAVA 92).

Al apostolilor 79: Canonul al șaptezeci și nouălea al sfinților apostoli hotărăște că de se întîmplă ca cineva să fie îndrăcit, cleric să nu se facă, nici să nu se roage împreună cu credincioșii, pînă ce se va fi curățit; și dacă este vrednic, să se facă cleric.

Β α λ σ α μ ώ ν· Τοῦτο ὁποῦ λέγει ὅτι νὰ μὴ δὲν συνεύχεται ὁ δαιμονιζόμενος μετὰ τῶν ἄλλων χριστιανῶν, ἔναι διὰ τούτην τὴν αἰτίαν, ὥς τε διὰ νὰ μὴ δὲν λέγῃ λόγους κακοῦς καὶ ἀσέμνους εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ταραχίζῃ καὶ σκανδαλίζῃ τὸν λαὸν τοῦ κυρίου καὶ παύῃ τὴν δοξολογίαν. Εἰ δὲ ὡσὰν γένει ὑγιής, δὲν ἐμποδίζεται.

Τ ῶ ν θ ε ί ω ν ν ὁ μ ὶ ν καὶ τ ῆ ς Μ ε γ ά λ η ς Ἑ κ κ λ η σ ί α ς· Περὶ δὲ τοῦ σεληνιαζομένου ἱερέως οὕτως ἀποφύνουν¹⁾ οἱ θεῖοι νόμοι· ὁ τοιοῦτος ὁ ἱερεὺς ὅλα τὰ τῆς ἱερωσύνης ἀνεμποδίστως νὰ τὰ ὑπηρετῇ καὶ ἐμπόδιον κανένα νὰ μὴ δὲν ἔχῃ, μόνον τῆς ἀναιμάκτου θυσίας, τουτέστιν τῆς θείας ἱεουργίας, νὰ ἔναι ὑστερημένος καὶ ἀπόβλητος ἐξ αὐτῆς. Καὶ περὶ τούτου οὐ μόνον οἱ θεῖοι νόμοι τὸ ὀρίζουν, ἀμὴ καθολικὴ μεγάλη ἐκκλησία οὕτως κρατεῖ κατὰ τὴν τοῦ θείου νόμου ἀπόφασιν. Καὶ δίδουν ἄδειαν τῷ σεληνιαζομένῳ ἱερεῖ νὰ ὑπηρετῇ ὅλα τὰ ἱερατικά, δηλονότι νὰ εὐλογῇ ἀνδρόγυνα, νὰ βαπτίζῃ παιδία, εὐλογητὸν εἰς ἅπασαν ἄλλην ἀκολουθίαν νὰ κάμνῃ, μόνον, ὡς ὀρίζει ὁ νόμος, ἀπὸ τὴν θείαν ἱεουργίαν νὰ ἀπέχῃ παντάπασιν.

ΟΤΙ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΙΕΡΟΣΥΝΗΝ ΚΑΙ ΕΚΕΙΝΟΙ ΟΠΟΥ ΔΕΝ ΕΝΑΙ ΑΠΟ ΓΕΝΟΥΣ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΚΕΙΝΟΙ ΟΠΟΥ ΓΕΝΝΗΘΟΥΝ ΑΠΟ ΠΟΡΝΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ· ΚΑΙ ΟΥΔΕΝΑΣ ΝΑ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΗ ΧΩΡΙΣ ΚΟΥΡΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΓ-ον.

Σ υ ν ὀ δ ο υ ς - η ς κ α ν ὶ ν λ γ - ο ς· Ὁ τριακοστὸς τρίτος κανὼν τῆς ἑκτῆς συνόδου ἀποφύνει¹⁾· ὅτι ἐκείνου ὁποῦ θέλει νὰ γένῃ ἱερεὺς, νὰ μὴ δὲν ἐμβλέπῃς τὸ γένος αὐτοῦ ποῖον ἔναι, ἢ ἱερατικὸν ἢ κοσμικόν, μόνον αὐτὸν ὁποῦ θέλει νὰ λάβῃ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης, διότι τοῦτο μόνον οἱ Ἑβραῖοι τὸ εἶχαν χωρισμένον καὶ δὲν ἤμπόριεν ἀπὸ ἄλλην γενεάν νὰ ἔλθῃ εἰς ἱερωσύνην τινάς, μόνον ἢ λευτικὴ γενεά, ἢ γουν ἢ ἱερατικὴ.

Balsamon: Ceea ce se zice că îndrăcitul să nu se roage împreună cu alți creștini este din pricina aceasta, pentru ca să nu rostească vorbe urâte și necuvincioase în biserică și să tulbure și să scandalizeze poporul domnului și să facă să înceteze doxologia. Iar de cum se face sănătos, nu este oprit.

A legilor dumnezeiești și a marii biserici: Iar despre preotul lunatic, legile dumnezeiești așa hotărăsc: un astfel de preot să săvîrșească fără nici o piedică toate slujbele preoției și să nu aibă nici o oprire, numai de la jertfa cea fără de sînge să fie îndepărtat, adică de la dumnezeiasca slujbă, și oprit de la aceasta. Și în privința aceasta nu numai legile dumnezeiești poruncesc așa, ci și adevărata marea biserică ține așa potrivit cu hotărîrea legii dumnezeiești. Și dau voie preotului lunatic să facă toate slujbele bisericesti, adică să cunune, să boteze, să dea binecuvîntare la orice altă slujbă, numai, precum hotărăște legea, de la dumnezeiasca liturghie să se îndepărteze cu totul.

IAU PREOȚIA ȘI ACEIA CARE NU SÎNT DE NEAM DE PREOT ȘI ACEIA CARE SÎNT NĂSCUȚI DIN FEMEIE CURVĂ: ȘI NIMENI SĂ NU FIE CITET FĂRĂ TUNDERE.

CAP. 83. (GLAVA 93.)

Canonul 33 al sinodului 6: Canonul al treizeci și treilea al sinodului al șaselea hotărăște că: la acela care voiește să se facă preot, să nu te uiți de ce neam este, de cleric sau mirean, ci numai la persoana care voiește să ia demnitatea preoției, pentru că numai evreii făceau această deosebire și nu putea nimeni din altă seminție să ajungă la preoție decît numai seminția lui Levi, adică acea preoțească.

¹⁾ Sic.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Τὰ δὲ παιδιά, ποῦ νὰ γεννηθοῦν ἀπὸ πόρνην γυναῖκα ἢ ἀπὸ δευτερογαμία ἢ ἀπὸ τριγαμία, ἐὰν δείξουν ἔργα τίμια καὶ ζωὴν θεάρεστον καὶ γένουν ἄξιοι τῆς ἱερωσύνης, χειροτονοῦνται καὶ δὲν ἐμποδίζονται διὰ τὸ ἀμάρτημα τῶν γονέων αὐτῶν, διότι ἐκεῖνοι ἔκαμαν τὴν ἀμαρτίαν καὶ ἐκεῖνοι ἔλαβαν τὸν κανόνα τους· τὰ δὲ παιδιά οὔτε ἀμάρτεψαν, οὔδὲ κανονίζονται.

Συνόδου ς-ης· Καὶ οὐδένας ὁποῦ δὲν ἔχει ἀρχιερατικὴ κουρά, δὲν συγχωρεῖ αὐτοῦ ὁ νόμος νὰ ἀναγινώσκει ἐπάμβωνος, ἡγουν νὰ λέγῃ ἀπόστολον, ἀναγνώσματα καὶ τὰ ἄλλα.

ΟΤΙ ΕΑΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΤΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Η ΑΛΛΟΣ ΤΟΥ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΧΗ ΝΟΣΗΜΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΔ-ον.

Ἀποστόλων οζ-ος· Ὁ ἐβδομηκοστὸς ἑβδομος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος ἐναι ἐτερόφθαλμος, ἡγουν ἀλλήθωρος, ἢ ἂν ἔχῃ νόσημα καὶ ἐναι ἄξιος τῆς ἱερωσύνης, ἡγουν τῆς ἱερατικῆς ὑπηρεσίας, νὰ γίνεται, ὅτι ἡ πληγὴ τοῦ σώματος δὲν μολύνει τὸν ἄνθρωπον, μόνον τῆς ψυχῆς.

Βαλαμόνος ἐξηγήσιν εἰς τὸν ἀποστολικὸν οη-ον κανόνα· Κοσμικοὶ ἄνθρωποι ἐὰν ἔχουν πάθος νοσήματος καὶ θέλουν νὰ γένουν ἱερεῖς καὶ ἀπὸ τὰ ἀρρώσθηματὰ ὁποῦ τοὺς ἐμποδίζει κανένα καὶ δὲν δύνονται νὰ ὑπηρετοῦν τὰ θεῖα μυστήρια, αὐτοὶ ἱερεῖς νὰ μὴ δὲν γίνονται. Εἰ δὲ ἐκεῖνοι ὁποῦ δύνονται νὰ ὑπηρετοῦν, ἢ ἐτερόφθαλμοι εἶναι ἢ κουτσοὶ ἢ ἀλλέως νοσημένοι, ὥρισαν ὅτι νὰ γίνωνται ἱερεῖς, διότι τὴν ψυχὴν θέλουν νὰ ἐναι καθαρὰ, οὐχὶ τὸ σῶμα. Εἰ δὲ καὶ ὑγιεῖς καὶ λάβωσι τὴν ἱερωσύνην καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔλθῃ εἰς αὐτοὺς ἀρρώστια, εἰ μὲν δὲν ἐμποδίζονται διὰ τὸ νόσημα νὰ ἱεουργοῦν, οὕτως ὡς εὐρίσκονται,

A lui Nichifor al Constantinopolului: Copiii care s-au născut dintr-o femeie curvă sau dintr-a doua sau a treia căsătorie, dacă vor da dovadă de lucrări cinstite și de o viață plăcută lui Dumnezeu și devin vrednici de preoție, se hirotonisesc și nu sînt opriți din cauza păcatului părinților lor, pentru că aceia au făcut păcatul și aceia și-au primit canonul; iar copiii nici n-au păcătuit nici canon nu primesc.

A sinodului al 6-lea: Și nimănui care nu are tundere arhierească, nu-i îngăduite legea să citească de pe amvon, adică să zică apostolul, citanii și altele.

DACĂ ESTE HIROTONISIT EPISCOP SAU ALTUL DIN CLER CARE SĂ AIBĂ UN BETEȘUG. CAP. 84. (GLAVA 94).

Al apostolilor 77: Al șaptezeci și șaptelea canon al sfinților apostoli hotărăște că: Cine este sașiu, adică încrucișat, sau de are vreun beteșug și este vrednic de preoție, adică de slujba preoțească, să se facă, pentru că rana trupului nu pîngărește pe om, ci numai cea a sufletului.

A lui Balsamon tilcuire la canonul 78 aspostolesc: Oamenii mireni care suferă de boală și voiesc să devină preoți și vreuna din slăbiciuni care să-i împiedice și să nu poată sluji dumnezeieștile taine, aceia să nu se facă preoți. Iar aceia care pot să slujească, fie că sînt sașii sau șchiopi sau cu vreun alt beteșug, au hotărît că să se facă preoți, pentru că la suflet va să fie curați, nu la trup. Iar de sînt sănătoși și au luat preoția și după hirotonire i-a ajuns vreo boală, dacă din cauza beteșugului nu sînt împiedicați să slujească sfintele slujbe, așa cum se află, anume cu beteșug, să-și păstreze preoția fără nici o piedică spre a

δηλονότι μετὰ τοῦ νοσήματος, ἀνεμποδίστως νὰ ἔχουν τὴν ἱερωσύνην αὐτῶν εἰς τὸ ἱεουργεῖν τῷ θεῷ, ὅτι τῶν θεοκηρύκων ἀποστόλων τοὺς ἔδοξε καὶ ὥρισαν τοῦτο, ἥτοι διὰ τὸ νόσημα τοῦ σώματος, τῆς ἱεουργίας τινὰς νὰ μὴ δὲν ἐμποδίζεται. Εἰ δὲ καὶ τὸ νόσημα ἔναι μέγαλον, ὥστε ἐγένετο τυφλὸς ἢ κωφὸς ἢ βωβός, ἢ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ χεῖρα ἐξηράνθη, ἢ ἄλλο νόσημα ἔχει καὶ δὲν ἔμπορεῖ εἰς τὸ ὑπηρετεῖν τὰ ἅγια, νὰ παύσῃ ἀπὸ τὴν θείαν ἱεουργίαν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἱερατικοῦ ἁξιώματος νὰ μὴ δὲν ὑστερηθῇ, μόνον πλέον περισσότερον νὰ γένη ἔλεος εἰς αὐτόν, τουτέστι νὰ ἔχῃ τὴν προτέραν αὐτοῦ ἱερατικὴν καθέδραν κατὰ τὴν τιμὴν τοῦ ὀφφικίου αὐτοῦ καὶ λάβῃ καὶ βοήθειαν διὰ τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΕΥΛΟΓΗΣΗ ΓΑΜΟΝ ΠΑΡΑΝΟΜΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕ-ον

Νόμος· Ἱερεὺς ὁποῦ νὰ εὐλογήσῃ γάμον παράνομον ἢ ἄνηγον, τουτέστιν ἐὰν δὲν ἔναι ὁ ἄνδρας χρονῶν δεκατεσσάρων καὶ ἡ γυναῖκα δώδεκα, νὰ καθήρεται καὶ ὁ γάμος νὰ χωρίζεται, ἀληθῶς ἐὰν τὸ ἤξευρε ὁ ἱερεὺς, ὅτι ἦτον ὁ γάμος παράνομος· εἰ δὲ καὶ δὲν ἤξευρε καὶ ἔκαμεν τὸ ἐν ἀγνοίᾳ, νὰ μὴ δὲν τὸν καθήρεται, μόνον νὰ παιδεύεται καιρὸν ἱκανόν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΛΟΥΕΤΑΙ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΟΠΟΥ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΗ Η ΛΑ·Ι·ΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΥΠΑΓΗ ΕΙΣ ΛΟΥΕΤΡΟΝ, ΑΝΕΝΑΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΑΜΒΑΝΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΣ-ον.

Μάρκου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας· Ἐὰν ἱερεὺς λουσθῇ ἢ ὑπάγῃ εἰς λουετρόν, δὲν ἔμπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ τὴν αὐτὴν ἡμέραν· οὐδὲ μετὰ τὴν λειτουργίαν ἔχει ἄδειαν

sluji lui Dumnezeu, pentru că de Dumnezeu vestitorii apostoli au socotit și au poruncit aceasta adică nimeni să nu fie împiedicat pentru vreun betșug al trupului de la slujba preotească. Iar dacă betșugul este mare, încât a devenit orb, sau surd sau mut sau i s-a uscat mîna dreaptă sau are alt betșug și nu poate săvîrși sfintele slujbe, să înceteze a face dumnezeiasca slujbă, dar de demnitatea preotească să nu fie lipsit, să aibă parte de mai multă milă, adică să-și păstreze locul preoției de mai înainte potrivit cu rangul funcției lui și să primească ajutor pentru viață.

DESPRE PREOT DE VA BINECUVÎNTA NUNTĂ ÎN AFARĂ DE LEGE. CAP. 85. (GLAVA 95).

Legea: Preotul care va binecuvînta nuntă fără lege sau fără vîrstă, adică dacă bărbatul nu este de paisprezece ani și femeia de doisprezece, să fie caterisit și nunta să se desfacă, într-adevăr dacă preotul știa că nunta este în afară de lege; dacă însă nu știa și a făcut-o în necunoștință, să nu fie caterisit, ci numai să se pedepsească timp îndeajuns.

DESPRE PREOTUL CARE FACE BAIE ÎN ZIUA ÎN CARE VOIEȘTE SĂ LITURGHISEASCĂ SAU MIREANUL CARE MERGE LA BAIE, DACĂ SE ȘI CUMINECĂ. CAP. 86. (GLAVA 96).

✓ *A lui Marcu, patriarh al Alexandriei:* Dacă preotul s-a scăldat sau a mers la baie, nu poate să liturghisească în ziua aceea; nici după liturghie nu are voie să se scalde; nici mireanul

νά λουσθῇ· οὐδὲ κοσμικὸς ἐὰν λουσθῇ ἢ ὑπάγῃ εἰς λουετρόν, δὲν δύναται νὰ μεταδοθῇ τῶν θείων μυστηρίων· οὔτε ὡσὰν μεταδοθῇ, νὰ ὑπάγῃ, οὐδὲ νὰ φλεβοτομηθῇ, οὔτε ὁ ἱερεὺς οὔτε ὁ κοσμικός, εἰ μὴ ἐὰν τύχῃ νόσημα θανάσιμον αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, διὰ τὴν ζωὴν τοῦ πάσχοντος νὰ φλεβοτομήσῃ καὶ νὰ μὴ δὲν κανονίζεται.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΑΝΟΙΞΗ Η ΜΙΤΗ ΤΟΥ Η ΤΑ ΔΟΝΤΙΑ ΤΟΥ, ΟΤΑΝ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΗ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΖ-ον>

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ἱερεὺς ὁποῦ θέλει νὰ λειτουργήσῃ καὶ πρὶν τῆς λειτουργίας ἀνοίξει ἡ μίτη αὐτοῦ καὶ δραμεῖ αἷμα, νὰ κάμνῃ μετανοίας σαράντα καὶ τότε νὰ λειτουργήσῃ· εἰ δὲ καὶ ὡσὰν λειτουργήσῃ, ἀνοίξῃ, νὰ κάμνῃ μετανοίας ἑκατόν· τὸ δὲ αἷμα νὰ σκάψῃ λάκκον νὰ τὸ χύσῃ ἢ νὰ τὸ ῥήξῃ εἰς τὴν θάλασσαν ἢ εἰς ποταμόν. Εἰ δὲ καὶ ἀνοίξουν τὰ δόντια αὐτοῦ, νὰ μὴ δὲν λειτουργήσῃ.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ Η ΑΛΛΟΥ ΙΕΡΩΜΕΝΟΥ ΑΝΕΝΑΙ ΚΑΙ ΦΑΝΤΑΣΘΗ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΟΠΟΥ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΗ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΗ-ον>

Βαλσαμών· Ἐὰν φαντασθῇ τινὰς τῇ ἡμέρᾳ ὁποῦ θέλει νὰ λειτουργήσῃ συνεργείᾳ τοῦ ἐχθροῦ, διὰ νὰ θέλῃ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ θεῖον ἔργον, νὰ μὴ δὲν γένῃ, εἰ μὲν καὶ δὲν ἔναι ἡ ἡμέρα ἐορταζομένη, διὰ τὸ σεβάσμιον τῆς ἱερωσύνης νὰ μὴ δὲν γίνεται ἡ ἁγία λειτουργία· εἰ δὲ καὶ τύχῃ αὕτη ἡ ἡμέρα ἐορταζομένη, διὰ τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς νὰ λειτουργήσῃ, ἕνα μὲν διὰ νὰ νικηθῇ

dacă s-a scăldat sau a mers la baie, nu poate să se cuminece cu dumnezeieștile taine; nici de îndată ce s-a cuminecat, să meargă, nici să-și dea drumul la sînge, nici preot nici mirean, decît numai dacă s-a întîmplat boală de moarte chiar în acea zi, pentru viața celui suferind să i se dea drumul la sînge și să nu ia canon.

DESPRE PREOT DACĂ-I VA CURGE SÎNGE DIN NAS SAU DIN DINȚI CÎND VOIEȘTE SĂ LITURGHISEASCĂ. <CAP. 87.> (GLAVA 97.)

A patriahului Postnicul: Preotul care voiește să liturghisească și înainte de liturghie va avea hemoragie din nas și-i va curge sînge, să facă patruzeci de metanii și atunci să liturghisească; iar de-i va curge, de îndată ce a liturghisit, să facă o sută de metanii; iar sîngele, să sape o groapă să-l îngroape, sau să-l arunce în mare sau în rîu. Dar de-i va curge din dinți, să nu liturghisească.

DESPRE ARHIEREUL SAU ALT CLERIC DACĂ VA AVEA NĂLUCIRE ÎN ZIUA CÎND VOIEȘTE SĂ LITURGHISEASCĂ. CAP. 88. (GLAVA 98.)

Balsamon: Dacă cineva va avea nălucire în ziua în care voiește să liturghisească, prin lucrarea potrivnicului care voiește să-l împiedice de la lucrul dumnezeiesc ca să nu se facă, dacă nu e zi de sărbătoare, pentru cîntea preoției, sfînta liturghie să nu se facă. Iar de se întîmplă, în acea zi, sărbătoare, pentru slava ei să se liturghisească; întîi, pentru ca să fie biruit satana, iar al doilea, pentru ca puterea sfintei slujbe să fie înălțată, dar să rostească

ὁ σατανάς, δεύτερον δὲ διὰ τὸ ὑποθῆναι τῆς ἱερουργίας ἡ δύναμις· ἀληθῶς νὰ ψάλλῃ τὴν ἁγίαν μετάλῃψιν καὶ νὰ κάμῃ καὶ μετανοίας ἑκατὸν καὶ νὰ πλυθῇ μεθ' ὕδατος καὶ νὰ βάλῃ ἄλλον ἱμάτιον καθαρὸν, καὶ τότε νὰ λειτουργήσῃ, ἐὰν ἔναι ἀνάγκης, τουτέστι ἑορτὴ μεγάλη, ὡς εἶπαμεν ἄνωθεν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΝ ΟΤΙ ΝΑ ΑΠΕΧΟΥΝ ΑΠΟ ΤΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΑΥΤΩΝ, ΟΤΑΝ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΘ-ον.

Συνόδου ς-ης κανὼν ιγ-ος· Ὁ δέκατος τρίτος κανὼν τῆς ἑκτῆς συνόδου διακελεύει, ὅτι οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ διάκονοι μὴ ἀποστερήθωσαν ἀπὸ τὴν μίξιν τῶν γυναικῶν αὐτῶν, μόνον τὰς ἡμέρας ὅπου θέλουν νὰ ἱερουργήσουν τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, τότε κάμνει χρεῖα νὰ ἐγκρατευθοῦν, ὅτι μόνον καθαρὸν καὶ ἀναμάρτητον θέλουν νὰ ὑπηρετήσουν καὶ νὰ πιάσουν τὸν βασιλέα τὸν βασιλέων· καὶ διὰ τοῦτο κάμνει χρεῖα τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὴν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν· καὶ μόνον οὐ ἐκ τῶν γυναικῶν ἀμὴ καὶ ἀπὸ πολυφαγίας καὶ ἀπὸ πολυποσίας.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΜΕΝΩΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΥΓΑΛΟΥΝ ΤΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΑΥΤΩΝ ΠΡΟΦΑΣΙΖΟΜΕΝΟΙ ΔΙΑ ΕΥΛΑΒΕΙΑΝ ἢ ΝΑ ΒΔΕΛΥΤΤΟΝΤΑΙ ΤΟΝ ΝΟΜΙΜΟΝ ΓΑΜΟΝ, ἢ ΤΟΝ ΟΙΝΟΝ ἢ ΤΑ ΚΡΗΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 9-ον.

Ἀποστόλων ε-ος· Ὁ πέμπτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὀρίζει· ὅτι ὁποῖος πρεσβύτερος ἢ διάκονος, τάχα δι' εὐλάβειαν νὰ ἀποδιώξῃ γυναῖκα αὐτοῦ, νὰ ἀφορίζεται, ἕως οὗ νὰ στέρξῃ νὰ τὴν ἐπάρῃ· εἰ δὲ καὶ μείνῃ εἰς αὐτὸν τὸν λογισμὸν καὶ δὲν τὴν ἐπάρῃ, νὰ καθήρεται. Φαίνεται γὰρ τοῦτο ὅπου ἀπεδιώξαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ὅτι ὁ γάμος ἔναι ἀκάθαρτος· καὶ τὸν

rugăciunile pentru cuminecătură și să facă o sută de metanii și să se spele cu apă și să se schimbe cu altă cămașă curată și atunci să liturghisească, de e nevoie, adică de este o sărbătoare mare, precum am spus mai sus.

DESPRE PREOȚI CĂ SĂ SE ABȚINĂ DE LA FEMEILE LOR, CÎND VOIESC SĂ LITURGHISEASCĂ. CAP. 89. (GLAVA 99.)

✕ *Canonul 13 al sinodului 6:* Canonul al treisprezecelea al sinodului al șaselea poruncește că preoții și diaconii să nu fie lipsiți de împreunare cu femeile lor, numai în zilele cînd vor să facă sfînta slujbă a jertfei celei fără de sînge, atunci trebuie să se înfrîneze, căci numai ce e curat și fără de păcat va să slujească și să se atingă de împăratul împăraților; și de aceea trebuie în ziua aceea să se abțină de pofta trupească; și nu numai de femeile lor, ci și de prea multă mîncare și băutură.

DESPRE PREOȚII CARE ÎȘI ALUNGĂ FEMEILE SUB CUVÎNT DE EVLAVIE SAU SE FERESC CU SCÎRBA DE NUNTA LEGIUITĂ SAU DE VIN SAU DE CĂRNURI. CAP. 90. (GLAVA 100).

● *Al apostolilor 5:* Canonul al cincilea al sfinților apostoli hotărăște: care presbiter sau diacon, chipurile din evlavie, își alungă femeia, să fie afurisit, pînă ce nu va primi să o ia; iar dacă a rămas la acel gînd și nu o ia, să se caterisească. Căci prin faptul că-și alungă femeia se pare că nunta este necurată și dumnezeiasca scriptură zice că nunta este cinstită,

γάμον λέγει ἡ θεία γραφή τίμων, τὴν δὲ κοίτην ἀμίαντον· καὶ διὰ τοῦτο καθήρεται, ἂν δὲν τὴν ἐπάρη· χωρίζεται ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα του καὶ ἡ γυναῖκα τὸν ἄνδραν αὐτῆς μὲ τὰς αἰτίας, ὅπου εἶναι εἰς τὸν νόμον γεγραμμένας.

Ἀποστόλων κανὼν να-ος· Εἰ δὲ καὶ εὗρεθῇ τινὰς ἱερωμένος, ὅτι νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὸν γάμον ἢ ἀπὸ τὰ κρέη ἢ ἀπὸ τὸν οἶνον, οὐχὶ διὰ ἐγκράτειαν, ἀμὴ διὰ τὸ βδελύττεσθαι αὐτά, ἢ νὰ διορθωθῇ ἢ νὰ καθήρεται.

Ζωναρᾶ· Τὸν νόμιμον γάμον ἡ ἐκκλησία δὲν τὸν ἀποστρέφει, οὐδὲ τὸν παρασαλεύει, μόνον εὐλογεῖ αὐτόν. Καὶ ὁ κύριος ἡμῶν εἰς τὸν γάμον ἔκαμε τὸ πρῶτον θαῦμα, ἦτοι εἰς τὸν ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐμετέβαλε τὸ νερὸν εἰς κρασὶν· καὶ διὰ τοῦτο ἔκαμε τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα. Καὶ τούτους ὅπου τρώγουν κρέας καὶ πίνουν κρασὶν εἰς τοὺς ὠρισμένους καιροὺς, ὅπου ἐπαρέδωκαν οἱ θεοκήρυκες ἀπόστολοι καὶ οἱ θεῖοι πατέρες, δὲν τοὺς ἐβδελύττεται ἡ ἐκκλησία, διατὶ εἶναι αὐτὰ ὅλα καλὰ εἰς τὰς ἡμέρας αὐτῶν· οὐδὲ τούτους, ὅπου τὰ ἀπέχουν διὰ ἄσκησιν, δὲν τοὺς κανονίζει, ἀμὴ διὰ τοῦτο νὰ προσεχόμεθα ἀπὸ τούτους ὅπου τὰ προσέχουν ταῦτα, ἡγουν ὅπου τὰ νηστεύουν. Καὶ εἰ μὲν τὸ κάμνουν διὰ βδελύττητα, βλασφημοῦν, βλασφημοῦν κατὰ τῶν τοῦ θεοῦ κτισμάτων, καὶ νὰ καθήρωνται· ἂν μὲν ἐπιστραφοῦν καὶ μετανοήσουν, νὰ διορθωθοῦν. Εἰ δὲ διὰ θεῖον σκοπὸν καὶ διὰ εὐλάβειαν καὶ διὰ ἄσκησιν νὰ ἀπέχουν ἐξ αὐτὰ, νὰ μὴ δὲν κατακρίνωνται, ὅτι καὶ πολλοὶ μοναχοὶ ἱκανοὺς χρόνους ἔκαμαν καὶ μήτε τυρίν, μήτε αὐγὰ ἔφαγον, οὐδὲ κρασὶν ἔπινον.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΕΑΝ ΑΦΙΣΗ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑ ΑΥΤΗΣ Η Ο ΑΝΔΡΑΣ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΔΙΑ ΤΟ ΒΔΕΛΥΤΤΕΣΘΑΙ ΤΟΝ ΓΑΜΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4α-ον.

Συνόδου Γάγγρας ι-ος· Ὁ δέκατος κανὼν τῆς ἐν Γάγγρα συνόδου διακελεύει· ὅτι ὅποια τῶν γυναικῶν ἀφίση τὸν ἄνδραν αὐτῆς καὶ ὑπάγῃ ἐξ αὐτοῦ, ἢ ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα,

iar patul nepîngărit; și de aceea se caterisește, dacă nu o ia. Se desparte bărbatul de femeia sa și femeia de bărbatul ei pentru pricinile care sînt scrise în lege.

Canonul al 51-lea al apostolilor: Dacă se va afla vreun cleric că se leapădă de nuntă sau de carne sau de vin, nu pentru înfrînare, ci pentru că-i este scîrbă, acela sau să se îndrepteze sau să fie caterisit.

A lui Zonara: Nunta legiuită, biserica nu o înlătură nici nu o smintește, ci o binecuvîntează. Și domnul nostru la nuntă a făcut cea dintîi minune, adică la Cana Galileii, cînd a prefăcut apa în vin; și de aceea a făcut bărbatul și femeia. Și pe aceia care mănîncă carne și beau vin în timpurile hotărîte pe care ni le-au transmis vestitorii de Dumnezeu apostoli și dumnezeieștii părinți, biserica nu-i urăște, pentru că toate acestea sînt bune la vremea lor; dar nici pe aceia care se abțin de la acestea pentru înfrînare, nu-i pune la canon, ci de aceea să ne ferim de cei care se feresc de acestea, care adică postesc. Și dacă fac aceasta, pentru că le este scîrbă, fac o blasfemie, blasfemie împotriva zidirilor lui Dumnezeu, și să fie caterisiți; dacă se întorc și se pocăiesc, să fie îndreptați. Dar dacă se abțin de la acestea pentru un scop dumnezeiesc și din evlavie și înfrînare, să nu fie osîndiți, deoare mulți călugări au făcut-o mulți ani și n-au mîncat nici brînză, nici ouă, nici vin nu au băut.

DESPRE FEMEIA CARE ȘI-A LĂSAT BĂRBATUL SAU BĂRBATUL FEMEIA PENTRU CĂ-I ESTE SCÎRBĂ DE NUNTĂ. CAP. 91. (COMP. GLAVA 101.)

Al sinodului din Gangra 10: Canonul al zecelea al sinodului din Gangra poruncește: care dintre femei și-a lăsat bărbatul și a plecat de la dînsul, sau bărbatul pe femeie, pentru

διὰ τὸ βδελύττεσθαι τὸν γάμον, ἀνάθεμα ἔστω. Εἰ μὲν οὖν ἀφίσει ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα, καὶ ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἰσάγγελον μοναδικὴν πολιτείαν νὰ γένῃ καλόγερος, ἀμέτοχος ἔναι ἀπὸ πᾶσαν παιδευσιν, διότι ὑπῆγεν εἰς τὴν καλιότεραν ὁδόν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΝ ΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΣΥΛΙΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4β-ον.

Ἀποστόλων κανὼν οβ-ος καὶ ογ-ος. Ὁ ἑβδομηκοστὸς δεύτερος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, ὁμοίως καὶ ὁ ἑβδομηκοστὸς τρίτος ὀρίζουν· ὅτι ὅποιος ἐπάρῃ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν κερί ἢ ἐλάδι ἢ σκεῦος, ὁποῦ νὰ ἁγιασθῇ, ἄργυρον ἢ χρυσόν, ἢ μανδήλη, καὶ κάμη αὐτὸ εἰς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ἔξω τῆς ἐκκλησίας, ἐὰν καὶ τελείαν ἱεροσυλίαν δὲν ἔναι, ἀμὴ ὁ κανόνας τοῦτο ὁ ἑβδομηκοστὸς τρίτος ἀφορίζει αὐτούς.

Συνόδου α-ης καὶ β-ας κανὼν ι-ος. Καὶ εἴ τις τολμήσῃ καὶ ἐπάρῃ εἰς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ τίποτε πρᾶγμα τῆς ἐκκλησίας ἢ καὶ ἄλλου δώσῃ νὰ ὑπηρετῇται ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ μανδήλη ἢ ποδέα ἢ μανάλη ἢ δίσκον καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα ἀφορισμῶ αὐτούς καθυποβάλλομεν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΡΙΝΕΣΘΑΙ ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΑΥΤΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4γ-ον.

Συνόδου δ-ης κανὼν θ-ος. Ὁ ἑννατος κανὼν τῆς τετάρτης συνόδου διακελεύει· ὅτι ὅποιος κληρικὸν ἔχει ὑπόθεσιν, ἢ καλόγηρος πρὸς καλόγηρον, νὰ μὴ δὲν ἀφίνουν τὸν ἀρχιερέαν αὐτῶν, νὰ ὑπαγένουν εἰς τὰ κοσμικὰ κριτήρια, ὅτι ἔναι καταφρόνες καὶ ὕβρις τοῦ ἀρχιερέως, ἀμὴ πρῶτον νὰ ἐμβλέπῃ τὴν ὑπόθεσιν αὐτῶν ὁ ἀρχιερεὺς· ἢ ἐὰν θέλουν τὰ δύο μέρη καὶ

că îi este scîrbă de nuntă, să fie anatema. Dar dacă va lăsa unul pe altul, sau bărbat sau femeie, și s-a dus la viața monahală asemenea îngerilor, ca să devină călugăr, este ferit de toată pedeapsa, deoarece a mers pe o cale mai bună.

DESPRE SFINTELE VASE ȘI DESPRE IEROSILIE. CAP. 92. (GLAVA 102.)

Canon 72 și 73 al apostolilor: Canonul al șaptezeci și doilea, precum și al șaptezeci și treilea ale sfinților apostoli hotărăsc: care ia din biserică luminare sau untdelemn sau vas care a fost sfințit, de argint sau aur, sau mahramă, ca să se slujească de acel lucru afară de biserică, deși nu este deplină ierosilie, dar canonul al șaptezeci și treilea îi afurisește pentru aceasta.

Canon 10 al sinodului 1 și 2: Și de va îndrăzni cineva să ia spre întrebuințarea sa vreun lucru al bisericii sau îl va da altuia să se slujească afară de biserică, fie mahramă sau vâl sau sfeșnic sau disc și altele asemenea acestora, și noi pe aceștia îi dăm afuriseniei după canonul apostolic.

TOȚI CLERICII ȘI MONAHII SĂ FIE JUDECAȚI DE ARHIEREUL LOR. CAP. 93. (GLAVA 103).

● *Canon 9 al sinodului al 4-lea:* Canonul al nouălea al sinodului al patrulea poruncește: care cleric are vreo pricină cu alt cleric, sau călugăr cu alt călugăr, să nu lase pe arhiereul lor, pentru ca să meargă la judecătoria mireni, pentru că este dispreț și insultă a arhiereului, ci mai întâi arhiereul să vadă pricina lor; sau dacă amîndouă părțile voiesc și arhiereul dă

δώση ὁ ἀρχιερεὺς θέλημα, τότε νὰ ὑπαγένουν εἰς τὸ κοσμικὸν κριτήριον, καὶ παιδευσιν δὲν ἔχουν. Εἰ δὲ καὶ καταφρονήσουν τὸν ἀρχιερέαν καὶ ὑπάγουν χωρὶς τὴν γνώμην αὐτοῦ, κανονίζονται παρ' αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ κληρικὸς ἔχει ὑπόθεσιν μετὰ τὸν ἀρχιερέαν, εἰ μὲν ἔναι ὁ ἀρχιερεὺς ἐπίσκοπος, νὰ κρίνωνται εἰς τὸν μητροπολίτην· εἰ δὲ καὶ ἔναι μητροπολίτης, εἰς τὸν πατριάρχη.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΠΑΙΖΟΥΝ ΤΑ ΧΑΡΤΙΑ, Η ΑΡΝΗΘΟΥΝ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 98-ον.

Ἀποστόλων μβ-ος· Ὁ τεσσαρακοστὸς δεῦτερος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ὀρίζει· ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος κύβοις σχολάζων καὶ μέθαις, ἢ νὰ παύσῃ, ἢ νὰ ἔναι καθηρεμένος· κύβοις λέγουν τὰ ζάρια, καὶ τὰ χαρτῖα τοῦ παιγνιδίου.

Βαλσαμών· Ἄλλην παιδευσιν ἔχουν οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι, καὶ ἄλλην οἱ ὑποδιάκονοι, οἱ ψάλται, οἱ διαγνώσται καὶ οἱ λαϊκοί· τοὺς μὲν ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς διακόνους καθήρει ὁ ἄνωθεν κανὼν, τοὺς δὲ ὑποδιακόνους, ψάλτας, ἀναγνώστους καὶ λαϊκοὺς ἀφορίζει.

Ἀποστόλων ξβ-ος· Καὶ ὅποιος ἱερωμένος διὰ φόβον ἢ διὰ μαρτύρια μεγάλα καὶ πάθη ἀρνηθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, νὰ καθήρεται καὶ ὡς σεσαπημένον μέλος νὰ κοπῇ ἀπὸ τὸ καλὸν σῶμα, ἤγουν νὰ ἀποδιωχθῇ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ· καὶ ἂν μετανοήσῃ, νὰ τὸν ἐκδέρωνται ὡς ἂν λαϊκόν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΙΠΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΥΜΟΝ ΤΟΥ ΟΤΙ ΝΑ ΓΕΝΗ ΑΣΕΒΗΣ, Η ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΙΚΟΣ, Η ΚΑΙ ΑΝ ΒΛΑΣΦΗΜΗΣΗ ΙΕΡΕΥΣ Η ΚΟΣΜΙΚΟΣ <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 99-ον>

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Ἀλλέως κρίνεται διὰ τοῦ λόγου καὶ ἀλλέως διὰ τοῦ ἔργου· διὸ ὅποιος ἱερεὺς εἰπῇ εἰς τὸν θυμὸν τοῦ λόγον μόνον, ὅτι νὰ ἀσεβήσῃ, ἤγουν νὰ εὐγῇ

voie, atunci să meargă la judecătoreie mireană, și pedeapsă nu au. Iar dacă nu vor băga în seamă pe arhiereu și merg fără știrea lui, iau canon de la el. Iar dacă un cleric are pricină cu arhiereul, dacă arhiereul este episcop, să se judece la mitropolit; iar dacă este mitropolit, la patriarh.

DESPRE EPISCOP ȘI DESPRE ALȚI CLERICI CARE JOACĂ ÎN CĂRȚI SAU VOR TĂGĂDUI NUMELE LUI HRISTOS. CAP. 94. (GLAVA 104.)

Al apostolilor 42: Canonul al patruzeci și doilea al sfinților apostoli hotărăște: episcopul sau presbiterul sau diaconul care joacă table și se ține de beții, sau să înceteze sau să fie caterisit; table se cheamă zaruri, și cărțile de joc.

Balsamon: Altă pedeapsă au episcopii, presbiterii și diaconii; și alta, ipodiamonii, psaltii, citeții și mireni; pe arhierei și pe preoți și pe diaconi, canonul de mai sus îi caterisește, iar pe ipodiamoni, psaltii, citeți și pe mireni îi afurisește.

Al apostolilor 62: Și care cleric de frică sau de chinuri mari și suferințe va tăgădui numele lui Hristos, să fie caterisit și ca un mădular putred să fie tăiat de la trupul cel bun, adică să fie alungat din biserica lui Hristos; și dacă se va pocăi, să fie primit ca laic.

DESPRE PREOTUL CARE DIN MÎNIE A ZIS CĂ SĂ FIE PĂGÎN, SAU ALT MIREAN, SAU DACĂ VA ZICE O BLASFEMIE, PREOT SAU MIREAN. <CAP. 95> (GLAVA 105).

Simeon al Salonicului: Altfel se judecă pentru cuvînt și altfel pentru lucru; de aceea care preot, în mînia lui, a zis numai cuvîntul că să fie păgîn, adică să iasă din credința lui

ἀπὸ τὴν πίστιν τοῦ καὶ δὲν τὸ ἔκαμεν, κατακρίνεται μὲν, ἥτοι παιδεύεται καιρὸν πολὺν, ἀργεῖαν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ, ἀμὴ δὲν καθήρεται, διότι δὲν ἐτελείωσεν τὸ ἔργον. Ὁ δὲ λαϊκὸς κανονίζεται σφοδρώτατα παρὰ τοῦ ἀρχιερέως ἢ δοκίμου πνευματικοῦ.

Γράφουν μὲν οἱ θεῖοι πατέρες περὶ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος τῶν καλογήρων ὅτι, ἐὰν μελετήσῃ τινὰς μόνον νὰ γένῃ μοναχὸς καὶ δὲν ἔφθασεν, εἰς αὐτὸ ὁποῦ εὗρέθη, εἰς αὐτὸ εἶναι· οὕτως νόησον καὶ τοῦτο.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ. Ὁ δὲ ἱερεὺς, ὁποῦ νὰ βλασφημήσῃ κατὰ θεοῦ ἢ κατὰ ἀγίων, ἀργεῖται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ χρόνον ἓνα καὶ λαμβάνει καὶ ἄλλον κανόνα, ἥτοι νηστείας, μετανοίας καὶ τὰ ὅμοια, ὡς δόξει τῷ ἀρχιερεῖ αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ βλασφημήσῃ καὶ δευτέραν φορὰν καὶ μαρτυρηθῇ ὑπὸ ἀξιοπίστων ἀνδρῶν, καθήρεται διχῶς τινος συμπαθείας. Ὁ δὲ λαϊκὸς ὁποῦ νὰ βλασφημήσῃ, κανονίζεται χρόνον ἓνα νὰ μὴ δὲν καταλάβῃ καὶ νὰ κάμνῃ νηστείας καὶ μετανοίας καὶ ἐλεημοσύνας.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΙΚΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΕΝ ΚΑΙΡΩ ΔΙΩΓΜΟΥ ΕΑΝ ΠΙΑΣΘΟΥΝ ΚΑΙ ΓΕΝΟΥΝ ΑΣΕΒΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΛΟΥΝ ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ ΝΑ ΙΕΡΩΘΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 95-ον.

Συνόδου α-ης κανὼν ι-ος. Ὁ δέκατος κανὼν τῆς πρώτης συνόδου διακελεύει· ἐάν τινες ἄνθρωποι εἰς καιρὸν διωγμοῦ αἰχμαλωτισθοῦν καὶ ἀρνηθοῦν τὸν Χριστὸν καὶ ἐν ὑστέροις μετανοήσουν καὶ θέλουν νὰ λάβουν ἱερωσύνην, νὰ μὴ δὲν χειροτονηθοῦν, ὅτι, ἀνέναι καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν θείων πατέρων, αὐτοὶ δὲν μεταλαμβάνουν τῶν θείων καὶ φρικτῶν μυστηρίων ἕως ὅλης τῆς ζωῆς αὐτῶν, πῶς νὰ χειροτηνηθοῦν ἱερεῖς; τοῦτο παντάπασιν ἐμποδίσθη παρὰ

și nu a făcut-o, să se osîndească, adică să fie pedepsit mult timp cu oprire de la preoția lui, dar să nu se caterisească, pentru că nu a săvîrșit lucrul. Mireanului însă să i se dea canon foarte greu de către arhiereu sau de către un duhovnic priceput.

Despre schima monahală a călugărilor scriu dumnezeieștii părinți că, dacă numai zice cineva cu vorba să se facă monah și n-a apucat să se facă, întru aceea în care s-a aflat, întru aceea este; așa socotește-o și aceasta.

A patriarhului Postnicul: Preotul care a rostit vreo blasfemie împotriva lui Dumnezeu sau a sfinților, se îndepărtează din preoția lui un an și ia și alt canon, adică post, metanii și altele asemenea, după cum va socoti arhiereul lui. Iar dacă va face blasfemie și a doua oară și vor mărturisi bărbați vrednici de crezare, se caterisește fără nici o milă. Iar mireanul care a făcut blasfemie, ia canon să nu se cuminece un an și să țină post și să facă metanii și să dea milostenii.

DESPRE BĂRBAȚII MIRENI DIN TIMPUL PRIGOANEI, DACĂ AU FOST PRINȘI ȘI S-AU FĂCUT PĂGÎNI ȘI VOIESC DUPĂ ACEEA SĂ SE PREOȚEASCĂ. CAP. 96. (GLAVA 114. ¹⁾)

Canonul 10 al sinodului 1: Canonul al zecelea al sinodului întâi poruncește: dacă unii oameni în timp de prigonire au fost luați robi și vor fi tăgăduit pe Hristos și în cele din urmă se vor pocăi și voiesc să se facă clerici, să nu fie hirotonisiți, pentru că, dacă, după hotărîrea sfinților părinți, aceia nu se împărtășesc cu înfricoșatele taine dumnezeiești toată

¹⁾ Glavele precedente 106—112 sînt luate din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

τῶν θείων πατέρων. Καὶ ἴσως καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μὴ ἡξεύροντας χειροτονήσῃ αὐτοὺς καὶ μετὰ ταῦτα μάθῃ τὰ γενόμενα, νὰ καθήρῃ αὐτοὺς καὶ νὰ μὴ δὲν ἔχουν καμίαν ὠφέλειαν, διατὶ ἐχειροτονήθησαν.

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΙΚΟΥ ἢ ΚΟΣΜΙΚΟΥ ΕΑΝ ΒΑΡΗΣΟΥΝ ΤΙΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΑΠΕΘΑΝΗ, ἢ ΙΕΡΩΜΕΝΟΣ ΕΑΝ ΔΕΙΡΗ ΤΙΝΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 43-ον.

Ἀποστόλων κανὼν 36-ος. Ὁ ἐξικοστὸς πέμπτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅποιος κληρικὸς ἐν μάχῃ κρούσῃ τινὰ καὶ ἀπὸ τὸ βάρημα ἐκεῖνο ἀπεθάνῃ, καθήρεται τελείως τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ χωρὶς τινος συμπαθείας. Εἰ δὲ λαϊκὸς κάμῃ τοῦτο, ἀφορίζεται καὶ κανονίζεται ὡς φονεὺς.

Καὶ ὅποιος ἱερωμένος δαίρει τινὰν ἄνθρωπον, ὅπου νὰ τὸν ἔφτεσεν, ἢ πιστὸν ἢ ἄπιστον, νὰ εἶναι καθηρημένος.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΙ ΜΕΤΑΧΕΙΡΟΤΟΝΟΥΝΤΑΙ ΚΑΙ ΠΟΙΟΙ ΜΕΤΑΒΑΠΤΙΖΟΝΤΑΙ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΜΕΝΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ, ΕΑΝ ΚΑΜΗ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 44-ον.

Ἀποστόλων κανὼν 37-ος. Ὁ ἐξικοστὸς ὄγδοος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος δευτέραν χειροτονίαν νὰ λάβῃ, νὰ καθήρεται καὶ

viața lor, cum să fie hirotonisiți preoți? Aceasta s-a oprit cu totul de către dumnezeieștii părinți. Și dacă cumva arhiereul, fără să știe, îi va hirotoni pe ei și după aceea a aflat ce a fost, să-i caterisească și să nu aibă nici un folos că au fost hirotoniți.

DESPRE CLERIC SAU MIREAN DE VOR LOVI VREUN OM ȘI ACELA A MURIT, SAU DACĂ UN CLERIC BATE PE CINEVA. CAP. 97.

Canonul 65 al apostolilor: Canonul al șaizeci și cincilea al sfinților apostoli hotărăște: care cleric la bătaie a lovit pe cineva și de lovitură acela a murit, se caterisește cu totul din preoția lui fără nici o milă. Iar dacă un mirean a făcut aceasta, este afurisit și ia canon ca ucigaș.

Și care cleric bate pe vreun om, care i-a greșit, fie credincios sau necredincios, să fie caterisit.

DESPRE ACEIA CARE IAU A DOUA HIROTONIE ȘI CARE SE HIROTONISESC DIN NOU ȘI CARE SE BOTEAZĂ DIN NOU; ȘI DESPRE ARHIEREUL CATERISIT, DACĂ FACE HIROTONIE. CAP. 98. (GLAVA 115.)

Canonul 68 al apostolilor: Canonul al șaizeci și optulea al apostolilor hotărăște: că episcopul, presbiterul sau diaconul care a luat a doua hirotonie, să fie caterisit și acesta și acela care l-a hirotonit, afară de cazul când întâia hirotonie este făcută de eretici, pentru că, pe cîți

αὐτός καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἐχειροτόνησε, ἐξόχως νὰ ἔναι ἡ πρώτη χειροτονία παρὰ αἱρετικῶν, διότι ὅσους χειροτονήσουν οἱ αἱρετικοί, ἀχειροτόνητοι εἶναι, καὶ ὅσους βαπτίσουν, ἀβάπτιστοι εἶναι. Διὰ τοῦτο θέλει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι ὅσοι χειροτονηθοῦν παρὰ αἱρετικῶν, νὰ μὴ δὲν τοὺς ἐνδέχωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὐδὲ τοὺς βαπτιζομένους παρ' αὐτῶν.

Ζωναρᾶ. Ἡ χειροτονία τῶν αἱρετικῶν, κληρικὸν δὲν κάμνει, οὔτε ἡ βάπτισις αὐτῶν ὅποιον βαπτίσουν, κάμνει χριστιανόν, μόνον νὰ μεταχειροτονοῦνται χωρὶς κανένα κίνδυνον αὐτοὶ ὁποῦ ἐχειροτονήθησαν παρ' αὐτῶν αἱρετικῶν· καὶ νὰ μεταβαπτίζωνται, ὅσοι ἐβαπτίσθησαν.

Ἀπόφασις τῆς καθολικῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Περὶ δὲ ὅσοι ὑπὸ ἀρχιερέως καθηρημένου χειροτονηθοῦν ἀπέφυεν ¹⁾ ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως συνοδικῶς· ὅτι εἰ μὲν καὶ αὐτοὶ ὁποῦ ἐχειροτονήθησαν, ἤξευραν ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς ἐκεῖνος ἦτον καθηρημένος, καὶ αὐτοὶ ἐχειροτονήθησαν παρ' αὐτοῦ, νὰ εἶναι καὶ αὐτοὶ καθηρημένοι καὶ πλεόν νὰ μὴ δὲν μεταχειροτονοῦνται. Εἰ δὲ καὶ δὲν τὸ ἤξευραν, νὰ μεταχειροτονοῦνται.

Ἐρωτήσεις Μεθοδίου μοναχοῦ πρὸς Θεόδωρον τὸν Στουδίτην. Περὶ τούτου ἐρωτήθη Θεόδωρος ὁ Στουδίτης παρὰ τοῦ αὐτοῦ Μεθοδίου, ὅτι ἐὰν χειροτονηθῇ πρεσβύτερος ὑπὸ ἀρχιερέως καθηρημένου, ἀνέναι καὶ δύναται νὰ ὑπηρετῇ τὰ τῆς ἱερωσύνης.

Ἀποκρίσις τοῦ αὐτοῦ Στουδίτου. Δὲν δύναται σαπρὸν δένδρον καρποὺς καλλοῦς ποιεῖν, ἡγουν τὸ σάπιον δένδρον καρπὸν καλὸν δὲν κάμνει, ὥστε ὁ καθηρημένος ἀρχιερεὺς ἱερεῖς δὲν κάμνει, οὐδὲ κανέναν ἄλλον ἀρχιερατικόν, ὅτι ἀρχιερωσύνη δὲν ἔχει. Καὶ ἐπειδὴ ἀρχιερωσύνη δὲν ἔχει, ἱερωσύνη δὲν ἡμπορεῖ νὰ δώσῃ· καὶ ἐὰν δώσῃ τινός, ἐκεῖνος ἱερεὺς δὲν εἶναι· καὶ λειτουργία νὰ μὴ δὲν λειτουργῇ, οὐδὲ νὰ κάμνῃ κανένα ἱερατικόν, ὅτι κοσμικὸς ἔναι καθὼς καὶ τὸ πρῶτον, διότι αὐτός ὁ καθηρημένος ἀρχιερεὺς χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος δὲν

îi hirotonească ereticii, sînt nehirotoniți, și pe cîți îi vor boteza, sînt nebotezați. De aceea canonul acesta voiește, cîți vor fi fost hirotoniți de eretici, să nu-i primească în biserică, nici pe cei botezați de ei.

A lui Zonara: Hirotonia ereticilor nu face cleric, nici botezul lor pe cine-l vor boteza, nu-l face creștin, ci numai să se hirotonească din nou, fără nici o primejdie, aceia care au fost hirotoniți de către ereticii aceia; și să se boteze din nou, cîți au fost botezați.

Hotărîre a marii biserici a tuturor: În ce privește pe cei care vor fi fost hirotoniți de către arhiereu caterisit, patriarhul Constantinopolului dimpreună cu sinodul a hotărît: că dacă și aceia care au fost hirotoniți au știut că arhiereul acela era caterisit, și ei au fost hirotoniți de el, să fie și ei caterisiți și să nu mai fie hirotoniți din nou. Iar dacă n-au știut, să se hirotonească din nou.

Întrebarea monahului Metodiu către Teodor Studitul: Despre aceasta a fost întrebat Teodor Studitul de către acel Metodiu că, dacă un presbiter a fost hirotonit de un arhiereu caterisit, oare poate să slujească slujbele preoției.

Răspunsul acelui Studit: Nu poate pom putred să facă fructe bune, încît arhiereul caterisit nu face preoți, nici vreun alt lucru arhieresc, pentru că nu are arhierie. Și de vreme ce nu are arhierie, preoție nu poate să dea; și dacă o va da cuiva, acela nu este preot; și liturghie să nu liturghisească, nici vreun lucru preoțesc să nu facă, pentru că este mirean, precum a fost mai înainte, pentru că acel arhiereu caterisit nu avea darul duhului sfînt, ca

¹⁾ Sic.

είχε νὰ δώσῃ εἰς αὐτόν, ὅτι ἐπάρθη ἐξ αὐτοῦ, διατὶ ἔκαμε κακῶς καὶ παρανόμως καὶ ἔμεινεν ὡς ἓνας μοναχὸς καὶ ἰδιώτης καλόγηρος. Δίδει δὲ τινὰς πράγμα ὅπου νὰ ἔχει, ἀμὴ ἂν δὲν ἔχει, πῶς δύναται νὰ δώσῃ. Οὕτω νόησον καὶ περὶ τοῦ καθηρημένου ἀρχιερέως.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΝΑ ΚΤΙΣΗ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ἢ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ, ΟΤΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΤΑ ΟΡΙΖΕΙ· ΟΥΔΕ ΧΩΡΙΣ ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΝΑ ΤΑ ΚΑΜΗ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 99-ον.

Συνόδου α-ης καὶ β-ας· Ὁ πρῶτος κανὼν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου λέγε ὅτι πρᾶγμα σεμνόν, τίμιον καὶ καλόν τὸ ἐπινοηθὲν εἰς τοὺς ὁσίους πατέρας ἡμῶν νὰ γίνωνται τὰ μοναστήρια καὶ ἐκκλησίαι· καὶ τὴν σήμερον κακῶς φαίνεται καὶ πράττεται, ὅτι τινὲς ἄνθρωποι κάμνουν μοναστήριον ¹⁾ ἢ ἐκκλησίαν καὶ βάλλουν τὰ πράγματα αὐτῶν ἐκεῖ, ἡγούν τὰ ῥοῦχα τους καὶ τὰ ἀφιερώνουν. Καὶ ἐκεῖνα ὅπου δίδουν, δὲν τὰ δίδουν πρὸς τὸ μοναστήριον ἢ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ἀμὴ πρὸς τὸν θεόν· ὅμως αὐτοὶ θέλουν πάλιν, ὅτι νὰ τὰ ἐξουσιάζουν. Διὰ τοῦτο ἀποφύνη ²⁾ ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι τινὰς νὰ μὴ δὲν κτίσῃ μοναστήριον χωρὶς θελήσεως τοῦ ἀρχιερέως ὅπου ἔναι εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ τόπος ἐκεῖνος· ἓνα μὲν, διὰ νὰ κάμῃ κατὰ τὴν συνήθειαν εὐχὴν εἰς τὸ θεμέλιον καὶ διὰ νὰ γράψῃ εἰς βραβίον ὅλην τὴν οἰκονομίαν τοῦ μοναστηρίου καὶ νὰ γράψουν εἰς αὐτὸ καὶ τὰ πράγματα ὅπου θέλουν νὰ ζοῦν οἱ καλόγεροι, τὰ ὅποια μέλλει νὰ δώσῃ αὐτὸς ὅπου κάμνει τὸ μοναστήριον. Καὶ γράφοντας ἐκεῖνα ὅλα τότε βάλλουν αὐτὸ τὸ βρεβίον εἰς τὴν μητρόπολιν. Καὶ αὐτὸς ὅπου βάλλει τὰ πράγματα ἐκεῖνα εἰς τὸ μοναστήριον ὅπου ἔκτησεν, τὰ ὅποια δίδει πρὸς τὸν θεὸν καὶ γίνονται τοῦ θεοῦ, θέλει ὁ παρὼν κανὼν καὶ ἀποφύνη ²⁾, ὅτι νὰ μὴ δὲν ἔχει καμίαν ἐξουσίαν πλέον εἰς αὐτά, οὔτε εἰς τὸ μοναστήριον, οὔτε ἡγούμενος νὰ γίνεταί χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως, οὔτε ἄλλον νὰ βάλλῃ, ἀμὴ τὰ πάντα εἶναι εἰς τὴν χεῖρα καὶ ἐξουσίαν τοῦ ἀρχιερέως, ἐπειδὴ ἔχει ἐπὶ γῆς τόπον θεοῦ.

să i-l dea, deoarece a fost luat de la dînsul, pentru că a făcut rău și fără lege și a rămas ca un monah și călugăr de rînd. Dă cineva un lucru pe care-l are, dar dacă nu-l are, cum poate să-l dea. Așa socotește și despre un arhiereu caterisit.

DESPRE CEL CE VOIEȘTE SĂ ZIDEASCĂ MĂNĂSTIRE SAU BISERICĂ, ACELA SĂ NU DISPUNĂ DE ELÉ; NICI FĂRĂ VOIA ARHIEREULUI SĂ NU LE FACĂ. CAP. 99 (GLAVA 116).

Al sinodului 1 și 2: Întîiul canon al sinodului întîilea și al doilea zice: cuvioșii noștri părinți au socotit lucru mare, cinstit și bun, ca să se facă mănăstiri și biserici; și astăzi rău iese la iveală și se face, pentru că unii oameni fac mănăstire sau biserică și-și pun lucrurile lor acolo, adică hainele și le închină. Și acele ce le dau, nu le dau mănăstirii sau bisericii, ci lui Dumnezeu; totuși ei voiesc să le stăpînească iarăși. De aceea canonul acesta hotărăște, că nimeni să nu zidească mănăstire fără voia arhiereului, în a cărui eparhie este locul acela; întîi, pentru ca să facă, după obicei, rugăciunea la punerea temeliei și să scrie în uric toată economia mănăstirii și să scrie în el și toate lucrurile din care voiesc ca monahii să poată trăi, pe care voiește să le dea acela care face mănăstirea. Și scriind acelea toate, să pună acel uric la mitropolie. Și acesta care pune acele lucruri în mănăstirea, al cărei ctitor s-a făcut, și pe care le dă lui Dumnezeu și se fac ale lui, canonul de față voiește și hotărăște că să nu mai aibă nicio putere asupra lor, nici în mănăstire, nici egumen să se facă fără voia arhiereului, nici pe altul să nu pună, ci toate sînt în mîna și puterea arhiereului, pentru că ține pe pămînt locul lui Dumnezeu.

¹⁾ μνηστήρια în ms.

²⁾ Sic.

ΕΑΝ ΑΦΙΕΡΩΣΗ ΤΙΝΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΕΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ Η ΕΙΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ
ΚΑΙ ΘΕΛΗ ΝΑ ΤΑ ΕΠΑΡΗ ΟΠΙΣΩ· ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΑ ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΣΑΛΕΥΤΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ρ-ον.

Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως· "Ὅσα ἂν πράγματα ἔβαλέ τινες εἰς ἐκκλησίαν ἢ εἰς μοναστήριον, ἀμπέλια, χωράφια, ροῦχα, περιβόλια ἢ ἄλλα πράγματα, κινητὰ καὶ ἀκίνητα, ταῦτα εἰς θεὸν τὰ ἔδωκε καὶ εἶναι ἀπαρασάλευτα καὶ ἀνεύγαλτα καὶ ἀπόσπαστα εἰς τοὺς αἰῶνας. Καὶ τινες δὲν δύναται πλέον νὰ τὰς εὐγάλη ἐκεῖθεν, ὅπου ἀφιερώθησαν· εἰ δὲ καὶ τολμήσει αὐτὸς ὅπου τὰ ἔβαλε ἢ υἱοὶ αὐτοῦ, ἢ ἄλλος ἐκ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, καὶ γυρέψει νὰ τὰ ἐπάρῃ καὶ ἀποξενώσῃ ἀπὸ τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ ἢ ὅλα ἢ μέρος ἐξ αὐτὰ, νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ κανονίζεται ὥσπερ τοὺς ἱεροσύλους.

Σήμα ναὶ· Ἱεροσύλους λέγουν ἐκείνους ὅπου κλέπτουν τῆς ἐκκλησίας τὰ ροῦχα· καὶ θέλει ὁ θεὸς Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ὅτι εἰς δεκαπέντε χρόνους νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν.

Νόμος· Περὶ τῶν εὐαγῶν δὲ μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν δικαιώματά ¹⁾ τε καὶ προνόμια ¹⁾ ὁ θεὸς νόμος κελεύει· ὅτι οὔτε πολικαιρία τῶν χρόνων, οὔτε αἰῶνες σφαλίζουν αὐτά, μόνον πλέον περισσοτέρως χρεωστοῦν νὰ διαμείνουν ἀπαρασάλευτα καὶ ἀπείρακτα εἰς τοὺς αἰῶνας, ὥστε ἐξ ἀποφάσεως νὰ τὰ ἔχουν ὡς ἄνωθεν τὰ μοναστήρια καὶ ἡ ἐκκλησίαις, ἐὰν περάσουν χρόνοι πολλοὶ καὶ καιροί.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΟΣ Η ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΘΕΛΗ ΝΑ ΕΛΘΗ ΕΙΣ ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΤΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΗΣ, ΕΩΣ ΠΟΤΕ ΝΑ ΔΟΚΙΜΑΖΕΤΑΙ; ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΔΟΧΟΥ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΚΟΥΡΕΥΩΝΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ρα-ον.

Συνόδου α-ης καὶ β-ας κανὼν ε-ος· Ὁ πέμπτος κανὼν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου λέγει ὅτι πολλαῖς φοραῖς τινὲς ἀπὸ τὴν λύπην τους καὶ ἀπὸ ἄλλα πάθη ἐξαίφνης ἐνδύ-

DACĂ A ÎNCHINAT CINEVA LUCRURI BISERICII SAU MĂNĂSTIRII ȘI VOIEȘTE SĂ LE IA ÎNAPOI; ȘI CĂ DREPTURILE MĂNĂSTIRILOR ȘI ALE BISERICILOR SÎNT NECLINTITE. CAP. 100. (GLAVA 117.)

A lui Gherman al Constantinopolului: Cîte lucruri le-a dat cineva unei biserici sau mănăstiri, vîi, țarine, haine, grădini sau alte lucruri, mișcătoare și nemișcătoare, acestea le-a dat lui Dumnezeu și sînt neclintite și nu se pot scoate și lua în veci. Și nimeni nu le mai poate lua de acolo, unde au fost închinat; iar de va îndrăzni acela care le-a dat, sau feciorii lui sau altul dintre moștenitorii lui și va căuta să le înstrăineze de la biserica lui Dumnezeu, fie pe toate sau parte din ele, să fie despărțit de biserica lui Hristos și să ia canon ca un fur de cele sfinte.

Inseamnă-ți: Furi de cele sfinte se cheamă aceia care fură lucruri de ale bisericii; și dumnezeiescul Grigore al Nisei voiește ca cincisprezece ani să nu se cuminece.

Lege: În ce privește drepturile și privilegiile sfintelor mănăstiri și biserici, dumnezeiasca lege poruncește: că nici mulțimea anilor, nici secole întregi nu le înlătură, ci mai mult încă trebuie să rămîină neclintite și neatinse în veci, încît din hotărîre judecătorească, mănăstirile și bisericile să le aibă, precum am zis mai sus, dacă ani mulți vor trece și timp mult.

BĂRBATUL SAU FEMEIA CARE VOIEȘTE SĂ ÎMBRACE RASA CĂLUGĂREASCĂ, PÎNĂ CÎND SĂ FIE PUS LA ÎNCERCARE? ȘI FĂRĂ NAȘ SĂ NU SE TUNDĂ
CAP. 101. (GLAVA. 118)

Canonul al 5-lea al sinodului 1 și 2: Canonul al cincelea al sinodului întîi și al doilea zice că de mult ori unii de durere sau de alte suferințe deodată îmbracă dumnezeiasca schimă.

¹⁾ Sic.

ονται τὸ θεῖον σχῆμα τὸ ἀγγεχικὸν καὶ γίνονται καλόγεροι καὶ δὲν δύνανται νὰ ὑπομείνουν τὸν κόπον καὶ τὴν δούλευσιν ὅπου θέλουν νὰ δουλεύουν καὶ νὰ κοπιᾶζουν ἐκεῖνοι ὅπου ἔρχονται εἰς τὴν ἀρετὴν τῶν καλογῆρων· καὶ μετανοοῦν καὶ ρίχνουν τὴν καλογερικὴν καὶ ἔρχονται εἰς τὴν προτέραν τάξιν τῶν κοσμικῶν. Διὰ τοῦτο οὖν ὥρισεν ἡ ἁγία αὕτη σύνοδος, ὅτι τινὰ νὰ μὴ δὲν κάμουν καλόγερον, χωρὶς νὰ δοκιμασθῇ καὶ νὰ ἐξεταχθῇ. Καὶ ἡ δοκιμὴ νὰ γίνεταί εἰς αὐτοὺς χρόνους τρεῖς καὶ μετὰ λαϊκῶν φορεμάτων, οὐχὶ δὲ μετὰ κολογερικῶν· καὶ εἰ μὲν φανοῦν ἀρετῆς καλῆς καὶ ζωῆς ἀγαθῆς, νὰ λαμβάνουν τὸ ἅγιον σχῆμα, εἰ δὲ καὶ δὲν φανοῦν εἰς ἔργα ἀγαθὰ καὶ θέλουν ὅτι νὰ ἐπιστρέψουν πάλιν εἰς τὸν κόσμον, νὰ μὴ δὲν ἔχουν κανένα κανόνα. Εἰ δὲ καὶ εὕρισκεταί τις εἰς ἀσθένημα μέγαλον καὶ θελήσει νὰ λάβῃ τὸ σχῆμα, νὰ μὴ δὲν ἐμποδισθῇ διὰ τὸν καιρὸν, ὅπου δὲν ἔκαμεν νὰ δοκιμασθῇ, ἡγουν τοὺς τρεῖς χρόνους. Καὶ ἐὰν εὕρεθῃ ἄνθρωπος εὐλαβὴς καὶ θέλῃ νὰ μονάσῃ καὶ μαρτυρηθῇ ὑπὸ τοῦ κόσμου τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ἐν αὐτῷ ἔστιν ἀξίος διὰ τὴν καλογερικὴν, μόνον μῆνας ἕξ νὰ δοκιμάζεται· καὶ τότε νὰ κουρεύεται.

Τοῦ πρώτου τίτλου τῶν νεαρῶν κεφάλαιον γ-ον· Ἡ γυναῖκα ὅπου θέλει νὰ γένῃ καλογραία καὶ βούλεται ὅτι νὰ ἀφίσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, νὰ ἐξετάζεται ἀκριβῶς μῆνας τρεῖς, μή πως καὶ ἔδειρεν αὐτήν, ἢ καὶ ἀλλέως ἐπίκρανε καὶ ἀπὸ τὴν μικροψυχίαν ἢ ῥαθυμίαν αὐτοῦ τὴν ἀφίσῃ νὰ γένῃ καλογραία. Ὁμοίως καὶ ἄλλαις γυναῖκες, ὅπου θέλουν νὰ λάβουν τὸ σχῆμα νὰ ἐξετάζονται καὶ αὐταὶ μῆνας τρεῖς, ἀνέναι καὶ εἶναι διὰ νὰ μείνουν εἰς αὐτὸν τὸν θεῖον σκοπόν. Καὶ αὕτως κουρεύονται μετὰ τῆς ἀναδόχου αὐτῶν ἐκείνης, ὅπου μέλλει νὰ τὴν ἔχῃ εἰς τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς, ἡγουν γερόντισας καλογραίας.

Συνόδου α-ης καὶ β-ας κανὼν β-ος· Ὁποῖος τολμήσῃ νὰ κουρέψῃ καλόγηρον χωρὶς ἀναδόχου, νὰ καθήρεται, διατὶ τὸν ἐκούρεψε παραλόγως· καὶ τοῦτος ὅπου ἐκούρεύθῃ, νὰ βάλλεται εἰς μοναστήριον καὶ εἰς γέροντα μετὰ ἐξουσίας τοῦ ἀρχιερέως.

îngerească și se fac călugări și nu pot să suporte osteneala și slujba pe care vor să o slujească și să muncească aceia care îmbrățișează virtutea călugărească; și se răzgîndesc, și se leapădă de călugărie și vin în starea de mai înainte a mirenilor. De aceea acest sfînt sinod a hotărît ca pe nimeni să nu facă călugăr, fără să fie pus la încercare și cercetare. Și încercarea să țină trei ani și cu haine laice, dar nu călugărești; și dacă se vor arăta cu virtute frumoasă și viață bună, să ia sfînta schimă, iar de nu se vor arăta întru lucruri bune și voiesc să se întoarcă iarăși în lume, să nu aibă nici un canon. Iar de se va afla cineva la grea boală și va voi să ia schima, să nu fie oprit din cauza timpului pe care nu l-a petrecut, ca să fie pus la încercare, adică a celor trei ani. Și dacă va fi fost aflat om evlavios și voiește să se călugărească și oameni mireni vor fi dat mărturie că este vrednic pentru călugărie, să fie pus la încercare numai șase luni: și atunci să se tundă.

Cap. 3 din titlul întii al novelor: Femeia care voiește să se călugărească și voiește să-și lase bărbatul, să se ispitească în chip amănunțit trei luni, dacă nu cumva o bătea și astfel a amărît-o și fiind mărunt la suflet și lăsător, va să o lase să se facă călugăriță. De asemenea și alte femei, care voiesc să ia schima, să fie ispitate trei luni și ele, dacă e să fie și să rămînă la acel scop dumnezeiesc. Și așa se tund cu acea nașă a lor care are să le țină sub ascultarea ei, adică a călugăriței starețe.

Canonul al 2-lea al sinodului 1 și 2: Cine va îndrăzni să tundă călugăr fără naș, să fie caterisit, pentru că l-a tuns prosteste; și acesta care a fost tuns să fie băgat în mănăstire la un călugăr cu puterea arhiereului.

ΟΤΙ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΤΙΝΑΣ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΝΑ ΚΑΜΗ ΚΑΛΟΓΕΡΟΝ ΧΩΡΙΣ
ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ρβ-ον.

Συνόδου ς-ης κανών τε μ-ος. Ὁ τεσσαρακοστός τῆς ἑκτῆς συνόδου ὀρίζει· ὅτι χωρὶς θέλημα τοῦ κατὰ τὸπον ἀρχιερέως νὰ μὴ δὲν κουρεύῃ τινὰς καλόγηρον καὶ ὅτι ἐκεῖνος ὅπου θέλει νὰ μονάσῃ, ἀνέναι καὶ δέκα χρονῶν, νὰ μὴ δὲν τὸν ἀποδιώξῃς, πλὴν ἀλλέως τοῦτον νὰ μὴν τὸν ἐδέχεσθε εἰς τὴν καλογερικὴν πολιτείαν, εἰ μὴ κατὰ δοκιμασίαν ἀρχιερέως, ὅτι δὲν ἐξεχώρισαν ¹⁾ πᾶσαν ²⁾ ἄνθρωπον ὅπου νὰ ἔναι δέκα χρονῶν χωρὶς νὰ ἐξεταχθῇ, νὰ κουρευθῇ· ὅμως εἰς τὴν διάκρισιν ἀρχιερέως ταῦτα ἐδῶκαν.

Νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ. Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ διακελεύει· ὅτι εἰς τοὺς δεκαῆξ χρόνους ἀνεμποδίστως νὰ κουρεύεται ἐκεῖνος, ὅπου θέλει νὰ γένῃ καλόγηρος, κατὰ τὸν δέκατον ὄγδοον κανόνα τοῦ οὐρανοφάντορος μεγάλου Βασιλείου.

ΠΕΡΙ ΣΤΟΛΗΣ ΜΟΝΑΧΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΜΗΛΑΥΧΙΟΥ ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΟΥΝ;
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΓ-ον

Τῶν θείων διδασκάλων. Τὰ τῶν μοναχῶν ἐνδύματα εἶναι κατὰ μίμησιν ἐρημοπολίτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὅτι ἦτον τὸ ἐνδυμα αὐτοῦ ἐκ τῆς καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὄσφιν αὐτοῦ, τὰ ὅποια ἦσαν λυπητικὰ φορέματα· καὶ τὸ μαντήιον καὶ ἅπλωσις αὐτοῦ δείχνει τὴν πτερωτὴν τῶν ἀγγέλων μίμησιν, διότι ἀγγελικὸν σχῆμα λέγεται τῶν καλογήρων. Ὁ δὲ λῶρος, ἡγουν τὸ ζωνάρι, ὅπου περισφίγγει τὸ σῶμα, σημαίνει τὴν νέκρωσιν τῶν παθῶν διὰ τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς καὶ λέγει, ὅτι στέκεται ²⁾ ἀνδρειωμένοι καὶ περισφωσμένοι

NIMENI NU ARE PUTEREA SĂ FACĂ CĂLUGĂR FĂRĂ PUTEREA ARHIEREASCĂ
CAP. 102. (COMP. GLAVA 119.)

Canonul 40 al sinodului al 6-lea: Canonul al patruzecilea al sinodului al șaselea hotărăște: că, fără voia arhiereului din partea locului, nimeni să nu tundă călugăr și că acela care voiește să se călugărească, dacă-i și de zece ani, să nu-l alungi, numai pe acesta să nu-l primiți altfel în viața călugărească decât cu aprobarea arhiereului, deoarece cu toate că omul ar fi de zece ani, nu au făcut excepție, să fie tuns, fără să fie ispitit; totuși aceasta am lăsat-o în judecata arhiereului.

Novela împăratului Leon Înțeleptul: Novela împăratului chir Leon Înțeleptul poruncește: că la șaisprezece ani să se tundă fără nici o piedică acela care voiește să se călugărească, potrivit cu al optsprezecelea canon al cerescului marelui Vasile.

DESPRE MANTIA CĂLUGĂREASCĂ ȘI CAMILAFCĂ, CE ÎNSEMNEAZĂ? CAP. 103.
(GLAVA 120.)

A dumnezeștilor dascăli: Îmbrăcămintea călugărilor este după imitarea locuitorului în pustie Ioan Botezătorul, pentru că îmbrăcămintea lui era din păr de cămilă și în jurul coapsei lui cingătoare de piele, care erau haine de doliu; și mantia și întinderea ei arată imitarea aripilor îngerilor, pentru că îngerească se cheamă schima călugărilor. Iar cureaua, adică brîul care îi încinge trupul, însemnează moartea patimilor prin post și rugăciune și

¹⁾ ἐξεχώρησαν în ms.

²⁾ Sic.

δυνατῶς κατὰ τῶν ἀντικειμένων παθῶν καὶ δαιμόνων. Καὶ τοῦτο τὸ ζωνάρι, χρεωστοῦν νὰ τὸ ἔχουν οἱ καλόγεροι ἐκ τριχῶν, ἤγουν ἀπὸ μαλλί.

Σήμα ινα ι. Τὸ δὲ καμηλαύχιον διὰ τοῦ ὄγκου τοῦ καινοῦ, ἤγουν τοῦ εὐκαίρου, ὁποῦ ρίκτουν ὀπίσω τους, εἰκονίζει τὸν ὄγκον, ἥτοι τὴν δόξαν τῆς ματαιότητος· καὶ τὴν ἀρνηθοῦν, ἀρνησιν τοῦ κόσμου, ὁποῦ τὸν ἀρνήθησε. Καὶ δὲν ἔχουν πλέον κανένα τίποτε, οὐδὲ μετεχένουν ἀπὸ τοῦ κόσμου τὰ πράγματα. Τὰ δὲ δύο μέρη τοῦ καμηλαυχίου, ὁποῦ ἔρχονται ἐμπρός, δῆλουν, ὅτι ἄλλον δὲν ἔχουν μόνον τὴν ἐλπίδα τοῦ θεοῦ εἰς τὸ σῶσαι αὐτοὺς καὶ ἀφίνουν εἰς αὐτὸν τὸν θεὸν τὸν ὅρον τῆς ζωῆς αὐτῶν κατὰ τὸ Ἐν χερσὶ σου οἱ κληροὶ μου καὶ ὅτι πρὸς σε ἦρα τὴν ψυχὴν μου, τουτέστιν ἐγὼ οὐκ ἐξουσιάζω τῆς ψυχῆς μου, σὸν γὰρ ἐστὶν ἐμφύσημα.

ΠΕΡΙ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΕΑΝ ΓΕΝΗ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΔ-ον.

Βαλσαμών. Ἐὰν γένῃ τινὰς καλόγερος εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ, εἰς τί μὲν πρᾶγμα λογίζεται μοναχὸς καὶ εἰς τί δὲν λογίζεται; Διότι ἡ κουρὰ τῶν καλογέρων ἐναι δεύτερον βάπτισμα καὶ ζήσῃ τοῦτος ὁ ἀσθενής, ὁποῦ ἐγένῃ καλόγερος εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ δεῖξε μετάνοιαν καὶ ἔργα θεάρεστα τῆς καλογερίκης, ἥδη καλόν· εἰ δὲ αὐτὸς ὁ ἀσθενής, ἀφ' οὗ ἔλαβε τὸ σχῆμα, ἔδωκε τὸ τέλος, τουτέστιν ἀπέθανεν, δέχεται αὐτὸν ὁ Θεὸς διὰ καλόγερον, ὥσάν νὰ ἤθελεν λάβῃ τὸ σχῆμα, ὅταν ἦτον ὑγιής· ἀσπάζονται γὰρ οἱ ἅγιοι, ὥστε δέχονται καὶ τὰς ἐν τῷ τέλει τῆς ζωῆς αὐτῶν ἀποκάρσεις, ἤγουν τὴν κουρὰν τὴν καλογερίκην, κατὰ τὴν θείαν φωνήν· ἐν ᾧ εὐρῶ σε, κρινῶ σε, ἥτοι εἰς τὸ σχῆμα, ὁποῦ εὐρέθης, ὅταν ἀπέθανες, εἰς αὐτό σε δέχομαι, ἢ ἱερωσύνην εἶχες, ἢ καλογερίκην, ἢ κοσμικὸς ἦσουν. Εἶπαν δὲ τινὲς νὰ γένουν καλόγεροι καὶ ἐνήστευαν καὶ τὸ κρέας, ἀμὴ δὲν ἔσωσαν νὰ λάβουν τὸ σχῆμα, καὶ ἐδέχθη αὐτοὺς ὁ Θεὸς διὰ κοσμικοῦς, διότι ἤθελαν νὰ γένουν καὶ δὲν ἔγιναν.

zice că stau vitejește și încinși puternic împotriva patimilor vrăjmașe și a dracilor. Și acest brîu, călugării trebuie să-l aibă din păr adică din lînă.

Înseamnă-ți !

Iar camilafca prin umflarea liberă, ce o flutură îndărăt, închipuiește îngîmfarea, adică măriia vanității; și se leapădă de ea, leapădare de lume, de care s-au lepădat. Și nu mai au nimic mai mult, nici nu iau parte la lucrurile lumesti. Iar cele două părți ale camilafcâi care cad înainte, arată că altceva nimic nu au decît numai nădejdea în Dumnezeu să-i mîntuie pe dînșii și lasă în seama lui Dumnezeu hotarul vieții lor după cuvintele: în mîinile tale soarta mea; și că: spre tine am ridicat sufletul meu, adică eu nu-mai am putere asupra sufletului meu, căci suflarea ta este.

DESPRE BOLNAVI DACĂ S-AU FĂCUT CĂLUGĂRI LA MOARTEA LOR. CAP. 104.

Balsamon : Dacă s-a făcut cineva călugăr la sfîrșitul vieții sale, în ce lucru se socotește călugăr și în ce lucru nu se socotește? Pentru că tunderea călugărilor este al doilea botez și va trăi acest bolnav care s-a făcut în fața morții lui călugăr și va arăta pocăință și va face lucruri de călugărie plăcute lui Dumnezeu, e bine; iar dacă bolnavul, după ce a luat schima, s-a săvîrșit, adică a murit, Dumnezeu îl primește drept călugăr, ca și cum ar fi luat schima, cînd era sănătos: căci sfinții îi întîmpină, cînd iau și la sfîrșitul vieții tunsorile, adică tunderea într-o călugărie, după cuvîntul dumnezeesc: în chipul în care te voi afla, te voi judeca, adică în schima, în care te-ai aflat, cînd ai murit, într-aceea te primesc, sau erai în preoție sau călugărie, sau erai mirean. Iar unii au zis că s-au făcut călugări și au postit și de carne, dar n-au apucat să ia schima, și Dumnezeu i-a primit de mireni, pentru că au voit să se facă și nu s-au făcut.

ΠΕΡΙ ΜΟΝΑΧΟΥ ΟΠΟΥ ΔΕΝ ΨΑΛΛΕΙ ΤΑΣ ΩΡΑΣ ΑΥΤΟΥ·
ΚΑΙ ΔΙΑ ΠΟΙΑΝ ΑΙΤΙΑΝ ΕΥΓΑΙΝΟΥΝ ΟΙ ΚΑΛΟΓΕΡΟΙ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΕ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ καλόγερος, ὅπου δὲν ψάλλει τὰς ὥρας αὐτοῦ καὶ ἄπασαν τὴν ἀκολουθίαν, ὡς νεκρὸν λογίζεται αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ ξένον ἀπ' αὐτοῦ. Ὅμως κανονίζεται, ὡς δόξει τῷ πνευματικῷ αὐτοῦ.

Τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου· Περὶ δὲ τὰς αἰτίας, ὅπου εὐγαίνουν οἱ καλόγεροι ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου καὶ δὲν κανονίζονται, εἶναι αὗται· ἡ πρώτη, ἐὰν ἔναι αἰρετικὸς ὁ ἡγούμενος· ἡ δευτέρα, ἐὰν ἔναι στράτα γυναῖκα ἀπὸ τὸ μοναστήριον, νὰ ἀπερνοῦν· ἡ τρίτη, ἐὰν μανθάνουν παιδία γράμματα ἢ τέχνη μέσα εἰς τὸ μοναστήριον. Εἰ δὲ καὶ εὐγῇ διὰ ἄλλην αἰτίαν καὶ δὲν ἐπιστραφῇ εἰς τὸ μοναστήριον, ἔναι καθὼς Ἰοῦδαν τὸν Ἰσκαριώτην, ὅπου ἐχωρίσθη ἀπὸ τὸν Χριστὸν καὶ ἀπὸ τὸν χορὸν τῶν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΓΕΡΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΣ ΕΑΝ ΕΛΘΩΣΙΝ ΕΙΣ ΓΑΜΟΝ, Η ΜΕΓΑ-
ΛΟΣΧΗΜΟΣ Η ΜΙΚΡΟΣΧΗΜΟΣ, ΠΟΡΝΕΥΣΕΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΣ-ον.

Νηστευτοῦ· Καλόγερος ἢ καλογραία ἐὰν ἀθετήσουν τὸ ἅγιον σχῆμα καὶ ἔλθουν εἰς γάμου κονωνίαν, τουτέστιν νὰ ὑπανδρευθοῦν, γάμος τοῦτος δὲν λέγεται, ἀμὴ πορνεία ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, μοιχεία· διὰ τοῦτο νὰ ἔναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ, ἀφωρισμένοι, ἕως οὔ νὰ ἔλθουν εἰς μετάνοιαν· νὰ χωρισθοῦν κατὰ τὸν κανόνα ἕκτον τοῦ μεγάλου Βασιλείου· εἰ δὲ καὶ τύχῃ καὶ ἀπεθάνουν εἰς τὸ ἀμάρτημα ἀμετανόητοι, μὴ θάψητε αὐτούς, οὐδὲ ψάλλητε, οὐδὲ μνημονεύ-
σητε, διότι ἔναι ξένοι ἀπὸ τοὺς χριστιανούς.

DESPRE CĂLUGĂRUL CARE NU-ȘI CITEȘTE CEASURILE; ȘI PENTRU CARE
PRICINĂ IES CĂLUGĂRII DIN MĂNĂSTIRE? CAP. 105. (GLAVA 122.)

A patriarhului Postnicul: Călugărul care nu-și citește ceasurile lui și toată slujba, Dumnezeu îl socotește ca mort și străin de dînsul. Totuși ia canon, după cum va socoti duhovnicul său.

A aceluiași patriarh: Principiile pentru care călugării ies din mănăstire și nu primesc canon, sînt acestea: întâi, dacă egumenul este eretic; al doilea, dacă la mănăstire este drum de trecere pentru femei; al treilea, dacă înăuntru în mănăstire învață copii carte sau meșteșug. Iar dacă a ieșit din altă pricină și nu se va întoarce în mănăstire, este ca și Iuda Iscariotul, care s-a despărțit de Isus Hristos și de ceata ucenicilor lui Hristos.

→ **ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΣ ΕΑΝ ΕΛΘΩΣΙΝ ΕΙΣ ΓΑΜΟΝ, Η ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ Η ΜΙΚΡΟΣΧΗΜΟΣ, ΠΟΡΝΕΥΣΕΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΣ-ον.**

A Postnicului: Călugărul sau călugărița, dacă vor lepăda sfînta schimă și au intrat în însoțire de nuntă, adică se vor fi căsătorit, aceasta nu se cheamă nuntă, ci curvie, sau mai bine spus, preacurvie; de aceea să fie dați afară din biserica lui Hristos, afurisiți, pînă ce nu se vor pocăi; să se despartă după canonul al șaselea al marelui Vasile; iar dacă s-a întîmplat și au murit în păcat, nepocăiți, să nu-i înmormîнтаți, nici să-i prohodiți, nici nu-i veți pomeni, pentru că sînt străini de creștini.

¹⁾ Glavele următoare 124—125 sînt luate din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

Συνόδου δ-ης κανών ις-ος· Ὁ δέκατος ἕκτος κανὼν τῆς τετάρτης συνόδου ὀρίζει ὅτι, ἐὰν τύχη καὶ γένη τοῦτο καὶ ἐπάρη καλόγερος καλογραῖαν, τὴν ἅπασαν ἐξουσίαν δίδουν τοῦ τόπου ἀρχιερέως, νὰ κάμῃ εἰς αὐτοὺς οἰκονομίαν νὰ λύσῃ τὸ ἁμάρτημα, καὶ νὰ τὸ ἐλαφρύνῃ ἀπὸ τὸν κανόνα, καθὼς ἡξέυρει, ὡς ἂν χωρισθοῦν.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν ζ-ος· Καὶ ὁ κανὼν τούτων ἔναι ὡς ἂν τοὺς πόρνος καὶ μετανοίας καὶ νηστείας καὶ τὰ ὅμοια.

Ὁ ρα· Πλὴν φιλανθρωπίας καὶ ἰατρείας δέεται καὶ τὴν τοιαύτην χάριν καὶ ἐξουσίαν ἔχει παρὰ Θεοῦ ὁ ἀρχιερεὺς, ὅσα ἂν λύσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, λελυμένα εἶναι καὶ εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ ὅσα ἂν δῇσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, δεδεμένα εἶναι καὶ εἰς τὸν οὐρανόν.

Νικηφόρου Κωνσταντινου πόλεως· Μοναχὸς ὅπου νὰ ἀθετήσῃ τὸ ἅγιον σχῆμα, νὰ μὴ δὲν θελήσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν μετάνοιαν νὰ διορθωθῇ, οὐδὲ νὰ τὸν ἐσμίξῃ τινὰς οὐδὲ νὰ τὸν ἐχαιρετήσῃ, μόνον νὰ ἀναθεματίζεται.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Μοναχὸς μεγαλόσχημος, ὅπου νὰ πορνεύσῃ, ὡς μοιχὸς κανονίζεται, ἤγουν χρόνους δεκαπέντε, ὁ δὲ μικρόσχημος, ὡς ἂν τὸν πόρνον, ἤγουν χρόνους ἑπτὰ.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΣ ΕΑΝ ΕΝΑΙ ΜΑΥΛΙΣΤΡΙΑ, Η ΚΟΣΜΙΚΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΖ-ον.

Ἰωάννου τοῦ Κίτρου· Ἐὰν εὑρεθῇ καὶ μαρτυρηθῇ καὶ πιστωθῇ, ὅτι καλογραῖα νὰ εἶναι μαυλίστρια, ἐν τῷ ἅμα νὰ εἶναι ξένη καὶ διωγμένη ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπὸ τῶν χορῶν τῶν θείων καὶ τιμίων μοναζουσῶν, ἤγουν τῶν καλογριάδων, καὶ ἀποβλήτῃ

Canonul al 16-lea al sinodului al 4-lea: Canonul al șasesprezecelea al sinodului al patru-lea hotărăște: că, dacă s-a întâmplat să se facă aceasta și călugărul să ia călugăriță, arhiereul locului are toată puterea să chibzuiască și să le dezlege păcatul și să-i ușureze din canon, precum știe, după ce se vor fi despărțit.

Al marelui Vasilie canon al 7-lea: Și canonul acestora este ca și la curvari și metanii și post și altele asemenea.

Vezi: Dar e nevoie de iubire de oameni și de îndreptare și arhiereul are acest dar și putere de la Dumnezeu, câte le va dezlega pe pământ, dezlegate sînt și în cer; și câte le va lega pe pământ, legate sînt și în cer.

A lui Nichifor al Constantinopolului: Călugărul care a lepădat sfînta schimă, și nu va voi să se pocăiască și să se îndrepte, nimeni să nu-l însoțească, nici să-l salute, ci numai să fie afurisit.

A patriarhului Postnicul: Călugărul în mare schimă, care a curvit, se canonește ca un preacurvar, adică ani cincisprezece; acela însă, care este în schimă mică, se canonește ca un curvar, adică ani șapte.

DESPRE CĂLUGĂRIȚĂ SAU MIREANĂ, DACĂ ESTE PROXENETĂ.

CAP. 107. (GLAVA 126. °)

A lui Ioan al Citrului: Dacă se va afla și va mărturisi și se va crede, că o călugăriță este proxenetă, în aceeași clipă să fi străină și alungată din biserica lui Hristos și din cetele dumnezeieștilor și cinstitelor monahe, adică călugărițe, și dată afară din mănăstire, ca o

^o) Glavele următoare 127—131 sînt luate din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου, ὡς μερίδα τοῦ Σατανᾶ καὶ πᾶσι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, διότι οὐχὶ μόνον τὸν ἑαυτὸν τῆς ἔδωκε τοῦ Σατανᾶ, ἀμὴ καὶ ἄλλους πολλούς. "Ὁμῶς ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔστι εὐσπλαγχνος, ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος καὶ διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐκατέβη εἰς τὴν γῆν, καὶ συδεμία ἁμαρτία ἔστι, ὅπου νίκη τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, ἂν ἦτον ἡ μεγαλιωτέρα, λοιπὸν ἀνέναι καὶ ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν αὐτὴ καὶ ἐπιστραφῇ ὁλοψυχῶς χωρὶς τινὸς δόλου καὶ ἐπιβουλίας, δέξαι αὐτὴν καὶ κανόνισον χρόνους πέντε, νὰ ἀπέχῃ τῆς ἁγίας κοινωνίας, ἥ καὶ ὀλιγώτερον κατὰ τὴν προαίρεσιν αὐτῆς, καὶ ὡς δόξῃ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ. Εἰ δὲ καὶ ἔστι κοσμική, χρόνους τρεῖς· καὶ ἂν μετανοήσῃ ὁλοψυχῶς, νὰ κανονίζεται χρόνους δύο.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΟΥ ΠΩΣ ΝΑ ΗΜΟΙΡΑΣΘΟΥΝ, ΕΑΝ ΕΧΗ ΠΑΙΔΙΑ Η ΕΑΝ ΔΕΝ ΕΧΗ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΟΣ ΟΤΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΥΣΤΕΡΗΘΗ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΥΙΟΥ ΤΟ ΜΕΡΙΚΟΝ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΝ ΓΕΝΗ ΚΑΙ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΗ-ον.

Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως· "Ἐνας ὅπου γίνεται καλόγερος, ἀνέναι καὶ ἀποθάνῃ χωρὶς παιδιά, τὰ πράγματά του δίκαιον ἔστι νὰ τὰ πέρνῃ τὸ μοναστήρι¹⁾· εἰ δὲ καὶ ἔχει παιδιά, νὰ ἡμοιράζωνται τόσα μερικά, ὅσα παιδιά ἔχει, καὶ ἐκεῖνος νὰ ἐπάρῃ ἓνα μερικὸν ὡσάν ἓνα παιδί, καὶ τοῦτο ἕως νὰ ζῇ· καὶ ἂν ἀπεθάνῃ χωρὶς διαθήκης, τὸ μερικὸν ἐκεῖνο, ὅπου ἔλαβεν ὡσάν ἓνας ἀπὸ τὰ παιδιά του, κληρονομεῖ αὐτὸ τὸ μοναστήρι¹⁾· καὶ ἐκεῖνα, ὅπου ἔλαβαν τὰ παιδιά του διὰ μερικά αὐτῶν, μένων ἐδικά τους· καὶ τὸ μοναστήρι¹⁾ δὲν ἔχει νὰ κάμῃ εἰς αὐτὸ τίποτε.

părtașă a satanei și a tuturor îngerilor lui, pentru că nu numai pe sine s-a dat satanei, ci și pe mulți alții. Totuși, pentru că domnul nostru Iisus Hristos este cu milă, milostiv și iubitor de oameni și pentru păcătoși s-a pogorît pe pământ, și nu este păcat care să înfrîngă iubirea de oameni a lui Dumnezeu, deși a fost păcat foarte mare, dacă deci dînsa s-a pocăit și s-a întors din tot sufletul fără nici o viclenie și gînd rău, primește-o și dă-i canon cinci ani, să nu se cuminece, sau și mai puțin după rîvna ei și precum se va părea și arhiereului. Iar dacă este mireană, trei ani; și dacă s-a pocăit cu tot sufletul să se canonească doi ani.

DESPRE LUCRURILE CĂLUGĂRULUI CUM SE VOR ÎMPĂRȚI, DACĂ ARE COPII SAU DACĂ NU ARE; ȘI DESPRE TATĂ SĂ NU OPREASCĂ FIULUI SĂU PARTEA DE MOȘTENIRE, DACĂ S-A FĂCUT CĂLUGĂR. CAP. 108. (GLAVELE 132 și 133.)

A împăratului Iustinian: Unul care se face călugăr, dacă a murit fără copii, lucrurile lui este drept să le ia mănăstirea; iar dacă are copii să fie împărțite în atîtea părți, cîți copii are, și tatăl să ia o parte cît un copil, și aceasta cît o să trăiască; și dacă a murit fără diată, partea aceea pe care a luat-o cît unul dintre copii, o moștenește mănăstirea; și cele ce le-a luat copiii lui drept părți ale lor, rămîn proprietatea lor; și mănăstirea n-are nici o treabă cu acelea.

¹⁾ μοναστήρη în ms,

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Καὶ μηδεὶς τῶν γονέων νὰ τολμήσῃ νὰ ἐμποδίσῃ τὰ παιδιά του, ὅπου νὰ θέλουν νὰ γένουν καλόγεροι· ἢ καὶ ἐὰν ὑπάγουν εἰς μοναστήρι¹⁾ νὰ τὰ εὐγάλῃ ἀπὸ ἐκεῖ· ἢ διά τι ἔγιναν καλόγεροι, νὰ τὰ κάμῃ ἀπόκληρα ἀπὸ τὰ πράγματά του. Εἰ δὲ καὶ θελήσῃ ὅτι νὰ κάμῃ, νὰ ἀφορίζεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ νὰ διωχθῇ, ἕως οὗ νὰ μετανοήσῃ νὰ δώσῃ τὸ μερτικὸν αὐτῶν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ ΠΟΙΟΝ ΕΝΑΙ
ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΝ; <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΘ-ον>

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Κατὰ τὴν τάξιν μεγαλιωτέρα ἐναι ἡ ἱερωσύνη περὶ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, τὰ γὰρ ἔργα τῆς ἱερωσύνης εἶναι ἔργα τοῦ Θεοῦ καὶ χωρὶς τὴν ἱερωσύνην δὲν ἐναι μηδένας χριστιανός, οὐδὲ ἀγιασμόν ἔχει, οὐδὲ Θεοῦ κοινωνεῖ.

Μεγαλιωτέρα πάλιν ἐναι ἡ μοναχικὴ τάξις περὶ τοῦ κατὰ κόσμον ἱερέως, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Διονύσιος, οὐχὶ εἰς τὴν ἱερωσύνην, ἀμὴ εἰς τὴν ζωὴν. Διὸ καὶ ὁ μοναχός, ἂν ἐναι καὶ ἱερεὺς, ἤγουν ἱερομόναχος, ἐναι μεγαλιώτερος περὶ τῶν κοσμικῶν ἱερέων, οὐχὶ κατὰ τὴν ἱερωσύνην, ὡς εἶπαμεν ἄνωθεν, ὅτι αὕτῃ ἐναι ἔργον Θεοῦ, ἀμὴ κατὰ τὴν ζωὴν. Ὁ ἱερεὺς δὲ πάντοτε εὐλογεῖ καὶ ἀγιάζει καὶ τὸν ὑψηλότερον τῶν βίων μοναχῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Ἀντώνιος πάντοτε τὴν κεφαλὴν ὑπέκλινε, ἤγουν ἐπροσκύνα οὐ μόνον ἀρχιερεῖς, ἀμὴ καὶ παντὸς ἱερομένου διὰ τὸ ὕψος τῆς ἱερωσύνης. Λοιπὸν καθένας ἱερεὺς ὅπου ἔχει ταύτην τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς ἱερωσύνης, ἀγίως νὰ πολιτεύεται καὶ τὸ περισσότερον νὰ ἀγωνίζεται κατὰ μοναχοὺς νὰ ζῇ.

A împăraților Leon și Constantin: Și nici un părinte să nu îndrăznească să împiedice copiii lui care voiesc să se facă călugări; sau dacă merg în mănăstire, să-i scoată de acolo; sau pentru că se fac călugări, să-i dezmoștenească. Iar dacă va voi să o facă, să se afuri-sească și să fie alungat de la biserica lui Hristos, pînă ce se va pocăi să le dea partea lor.

DESPRE PREOȚIE ȘI SCHIMA MONAHILOR, CARE ESTE MAI MARE? <CAP. 109.>
(GLAVA 134.)

A lui Simeon al Salonicului: După ierarhie, mai mare este preoția decît schima monahală, căci lucrările preoției sînt lucrările lui Dumnezeu și fără preoție nu este nimeni creștin, nici sfințenie nu are, nici cu Dumnezeu nu se împărtășește.

Mai mare este iarăși ierarhia monahală decît a preotului mirean, precum spune dumnezeiescul Dionisie, nu într-o preoție, ci într-o viață. De aceea și monahul, dacă este și preot, adică ieromonah, este mai mare decît preoții mireni, nu cu privire la preoție, precum am spus mai sus, pentru că aceea este lucrul lui Dumnezeu, ci cu privire la viață. Preotul totdeauna binecuvintează și sfințește și pe cea mai înaltă din viețile călugărilor. De aceea și dumnezeiescul Antonie își pleca totdeauna capul, adică se închina nu numai arhierilor, ci și oricărui preot pentru înălțimea preoției. Prin urmare, fiecare preot care are această mare demnitate a preoției, să-și ducă traiul cu sfințenie și să se nevoiască să trăiască precum trăiesc călugării.

¹⁾ μοναστήρη în ms.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΓΕΡΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΟΓΡΙΑΔΩΝ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΓΙΝΩΝΤΑΙ
ΑΝΑΔΟΧΟΙ ΠΑΙΔΙΩΝ· ΟΥΔΕ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ΝΑ ΣΤΕΦΑΝΩΝΗ
ΑΝΔΡΟΓΥΝΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙ-ον.

Πέτρου τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας· Δὲν ἔναι πρέπον οὐδὲ τίμιον, οὐδὲ ἐνδεχόμενον, καλόγερος ἢ καλογραία νὰ δέχεται παιδία ἀπὸ τὸ ἅγιον βάπτισμα ἢ νὰ κρατεῖ στέφανα εἰς γάμον. Εἰ δὲ τολμήσῃ τινὰς καὶ κάμῃ τοιαύτην ἀτοπίαν καὶ αἰσχύνῃ καὶ παρανομίαν, νὰ κανονίζεται, ὡς δόξει τοῦ ἀρχιερέως. Εἰ δὲ καὶ κάμῃ τοῦτο καὶ δευτέραν φορὰν, νὰ διώχνηται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ὡς παρήκοος τῶν θείων νόμων.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Καὶ ἱερομόναχος ἀνδρόγυνα δὲν στεφανώνει, ἡγουν δὲν τὰ εὐλογεῖ, ὅτι ἔναι καὶ αὐτὸ παράνομον καὶ ἀπρεπές.

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΙ <ΕΣΤΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ>; <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΑ-ον>.

Ἐκκλησία ἔναι ναὸς Θεοῦ, οἶκος προσευχῆς, συνάθροισμα λαοῦ, σῶμα Χριστοῦ, νόμφη Θεοῦ, ἐπίγειος οὐρανός· εἰς τὴν ὁποίαν κατοικεῖ ὁ ἐπουράνιος ἄρτος, τουτέστι τὸ πανάγιον σῶμα αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Ἔναι καὶ θρόνος βασιλικὸς καὶ ἀρχιερατικὸς, εἰς τὸν ὁποῖον καθέζεται ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ μέγας ἀρχιερεὺς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· ἔναι καὶ λιμιῶνας τῶν ἁμαρτολῶν καὶ δόξα τῶν δικαίων· ἔναι καὶ καύχημα καὶ γεοφύρη καὶ καταφύγιον καὶ εὐφροσύνη καὶ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις πάντων τῶν χριστιανῶν. Καὶ ὅσοι τὴν ἐσπουδάζουν καὶ τὴν ἀγαποῦν ὀλοψύχως, θέλουν λάβῃ στέφανον παρὰ Θεοῦ καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ θέλουν γένῃ κληρονόμοι. Λέγεται δὲ ἐκκλησία διὰ τὸ καλεῖν τοὺς πάντας, δῆλον ὅτι τοὺς χριστιανούς.

DESPRE CĂLUGĂRI ȘI CĂLUGĂRIȚE SĂ NU FIE NAȘI COPIILOR; NICI IERO-
MONAHUL SĂ NU CUNUNE. CAP. 110. (GLAVA 135)

A lui Petru, marele hartofilax al marii biserici: Nu se cade și nu este cu cinste și nici nu se poate, călugărul sau călugărița să fie naș copilului la sfântul hotez sau să țină cununile la nuntă. Iar dacă va îndrăzni careva și va face acest lucru fără cale și de rușine și fără lege, să ia canon, cum va socoti arhierul. Iar dacă face aceasta și a doua oară, să fie alungat din biserică lui Hristos ca un neascultător de dumnezeieștile legi.

A patriarhului Postnicul: Și ieromonahul nu cunună bărbat și femeie, adică nu-i binecuvintează, pentru că și aceasta este fără lege și nu se cuvine.

DESPRE BISERICĂ ȘI CE ESTE BISERICA? <CAP. 111.> (GLAVA 136.)

Biserica este templul lui Dumnezeu, casă de rugăciune, adunare a norodului, trup al lui Hristos, mireasă a lui Dumnezeu, cer pe pământ; în ea șade cereasca pîine, adică pre sfântul trup al mîntuitorului Hristos, Dumnezeuul nostru. Este și tron împărătesc și arhieresc, pe care șade împăratul împăraților, marele arhieru Hristos Dumnezeuul nostru; este și liman al păcătoșilor și mărire a celor drepti; este și fală și pod și loc de scăpare și voie bună și bucurie și veselie a tuturor creștinilor. Și toți cîți o cercetează și o iubesc din toată inima, vor lua cunună de la Dumnezeu și se vor face moștenitori ai împărăției lui. Se cheamă biserică, pentru că cheamă pe toți să se adune, adică pe creștini.

ΟΤΙ ΕΝΑΙ ΤΑ ΧΑΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΕΠΤΑ ΚΑΙ ΕΠΤΑ ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΤΑ ΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ ΑΡΕΤΑΙ ΚΑΙ ΕΠΤΑ ΤΑ ΘΑΝΑΣΙΜΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΒ-ον>.

Ἡ σαῖ του τοῦ προφήτου· τὰ ἑπτὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου πνεύματος· Ἐπτὰ δὲ τὰ χαρίσματα τοῦ πνεύματος, ὡς Ἡσαίας λέγει, ἡγουν πνεῦμα σοφίας, πνεῦμα συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς, πνεῦμα ἰσχυρος, πνεῦμα πίστεως, πνεῦμα εὐσεβείας, πνεῦμα φοβοῦ Θεοῦ.

Τὰ ἑπτὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας· Συμεὼν Θεσσαλονίκης. Βάπτισμα, χρίσμα, κοινωνία, χειροτονία, γάμος, μετάνοια καὶ ἔλαιον, ἅγιον, ἥτοι εὐχέλαιον.

Αἱ ἑπτὰ μεγάλαι ἀρεταί· Ταπεινοφροσύνη, ἀκενοδοξία, ἀκτημοσύνη, νηστεία, ἀγνοία, ὑπομονή καὶ μαρκοθυμία.

Τὰ ἑπτὰ θανάσιμα ἀμαρτήματα· Ἀρνησις πίστεως, ἀπόγνωσις, ὑπερηφανία, ἐκούσιος φόνος, αἱμομιξία, ἀρσενόκοιτία καὶ ἡ παράνομος παιδοφθορία.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΘΑΠΤΟΥΝ ΤΟΥΣ ΑΠΕΘΑΜΕΝΟΥΣ ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ, ΟΥΔΕ ΝΑ ΜΕΤΑΦΕΡΟΥΝ ΑΠΟ ΤΑΦΟΝ ΣΩΜΑ ΑΝΘΡΩΠΟΥ Η ΚΑΜΙΑΝ ΥΛΗΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΓ-ον..

Ματθαίου καὶ Ἰωάννου τοῦ Κίτρου· Μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν καθιερωμένη νὰ μὴ δὲν θάπτουν σώματα ἀνθρώπων ἀπεθαμένων διὰ τὸ εἶναι ἐκεῖ λείψανα μαρτυρικά, ἡγουν ὅπου ἐβάλθησαν καὶ ἐμισολάβησε καὶ χρίσμα ἁγίου μύρου.

ȘAPTE SÎNT DARURILE DUHULUI SFÎNT ȘI ȘAPTE TAINELE BISERICII ȘI ȘAPTE VIRTUȚILE CELE MARI ȘI ȘAPTE PĂCATELE DE MOARTE. <CAP. 112.> (GLAVA 137.)

A proorocului Isaia : cele șapte daruri ale duhului sfânt : Șapte sînt darurile duhului precum spune Isaia, adică duhul înțelepciunii, duhul priceperii, duhul sfatului, duhul tăriei, duhul credinței, duhul cucerniciei, duhul fricii de Dumnezeu.

Cele șapte taine ale bisericii : Simeon al Salonicului : Botezul, mirungerea, cuminecătura, hirotonia, cununia, pocăința și maslul.

Cele șapte mari virtuți : Smerenia, modestia, sărăcia, postul, curăția, răbdarea, și îndelunga îngăduință.

Cele șapte păcate de moarte : Lepădarea de credință, deznădejdea, trufia, sinuciderea, amestecarea de sînge, pederastia, și stricarea de copii cea fără lege.

ȘĂ NU SE ÎNGROAPE MORTII ÎN BISERICĂ, NICI ȘĂ NU SE MUTE DIN MORMÎNT TRUPUL OMULUI SAU NICI ALT LUCRU CAP. 113. (GLAVA 138.)

A lui Matei și a lui Ioan a Citrului : Înăuntru, în biserica sfințită să nu se îngroape trupurile oamenilor morți, pentru că acolo sînt moaștele martirilor, adică unde s-au pus, și a avut loc și ungerea cu sfîntul mir.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Οὐδένας ἄνθρωπος νὰ τολμήσῃ εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν νὰ θάψῃ νεκρόν. Εἰς εὐκτήριον δὲ οἶκον, ὅπου νὰ μὴ δὲν ἔναι καθιερωμένος, ἐκεῖ νὰ θάπτονται τὰ σώματα τῶν ἀπεθαμένων καὶ εἰς ναρθήκους ἐκκλησιῶν.

Ματθαίου· Καὶ χωρὶς ἀρχιερατικοῦ ὁρισμοῦ μὴ τολμήσῃ τις νὰ εὐγάλῃ ἀπὸ τάφων σῶμα ἀνθρώπου νὰ τὸ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τάφον, οὐδὲ καμίαν ὕλην, ἥγουν ἢ μάρμαρον ἢ κολόνα ἢ λίθους ἢ ἄλλα τινά.

ΟΤΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΥΜΠΟΣΙΑ ΔΕΝ ΓΙΝΟΝΤΑΙ, ΟΥΔΕ ΚΑΠΗΛΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΙΕΡΟΥΣ ΠΕΡΙΒΟΛΟΥΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΔ-ον>

Συνόδου ς-ης κανὼν δ-ος καὶ κη-ος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ· Ὁ τέταρτος τῆς ἑκτῆς συνόδου κανὼν καὶ εἰκοστὸς ὕψους τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, οὕτως ἀποφύουν, ὅτι νὰ εἶναι ἀφωρισμένοι, ὅσοι στρώνουν ῥοῦχα εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ κάμνουν συμπόσια, ἥγουν ὅπου τρώγουν καὶ πίνουν. Πᾶς δὲ τόπος, ὅπου ὑμνεῖται καὶ δοξάζεται ὁ Θεὸς καὶ ἱεουργεῖται τὸ πανάγιον σῶμα τοῦ κυρίου, λέγεται ἀφιερωμένος τόπος, αὐτοῦ, ὁ ὅποιος εἶναι ἡ ἐκκλησία· καὶ συμπόσια εἰς αὐτὴν δὲν γίνονται, μόνον ψαλμωδαὶ καὶ ὕμνωδαὶ, δοξολογίαι, ἑσπερινοί, λειτανεῖαι, ὄρθροι, λειτουργίαι καὶ ἀκατάπαυστοι ὕμνοι. Καὶ διὰ τοῦτο νὰ ἐμβλέπωμεν τὸν ἄνωθεν ἀφορισμὸν τῶν θείων πατέρων καὶ νὰ ἀπέχωμεν μακρὰ νὰ μὴν δὲν κάμνωμεν τραπέζαις εἰς τὰς ἐκκλησίας.

Συνόδου ς-ης κανὼν ς-ος· Οὐδὲ εἰς τοὺς ἱεροὺς περιβόλους νὰ μὴ δὲν γίνωνται κρασοπουλία· καὶ οἱ ἱεροὶ περιβόλοι εἶναι οὗτοι· ἡ αὐλὴ τῆς ἐκκλησίας, οἱ κῆποι, τὰ ὀσπήτια, οἱ καμάρες καὶ ὅλον τὸ περίφραγμα, ἥγουν ὅπου ἔναι τὸ γύροθεν κτισμένον καὶ ἔχει αὐτὰ μέσα. Καὶ οὐχὶ μόνον ὅτι ἐμποδίζει ὁ κανὼν, ὅτι κρασοπουλίον νὰ μὴ δὲν γίνεται ἐκεῖ, ἀμὴ οὐδὲ ἄλλη

A împăraților Leon și Constantin: Nici un om să nu îndrăznească să înmormînteze mort în sfînta biserică. În casa de rugăciune însă, care încă nu este sfințită, acolo să îngroape trupurile morților și în tinzile bisericilor.

A lui Matei: Și fără hotărîre arhierească să nu îndrăznească cineva să scoată din mormînt trupul omului și să-l ducă în alt mormînt, nici alt lucru, adică marmoră sau columnă sau pietre sau altceva.

ÎN BISERICĂ NU SE FAC OSPETE, NICI CÎRCIUME ÎN SFINTELE ÎMPREJMUIRI <CAP. 114.> (GLAVA 139.)

Canonul al 4-lea al sinodului al 6-lea și canonul al 28-lea al sinodului din Laodichea: Canonul al patrulea al sinodului al șaselea și al douăzeci și al optulea al sinodului din Laodichea, așa hotărăsc, că să fie afurisiți, cîți aștern pînze prin biserici și fac ospete, adică unde mănîncă și beau. Tot locul, în care se cîntă și se slăvește Dumnezeu și se slujește sfîntul trup al domnului, se cheamă loc închinat lui, care este biserică; și ospete într-însa nu se fac, ci numai psalmodii și cîntări de slavă, doxologii, vecernii, rugăciuni, utrenii, liturghii și cîntări necurmăte de slavă. Și de aceea să avem în vedere afurisenia de mai sus a dumnezeieștilor părinți și să ne ferim să facem mese prin biserici.

Canonul 76 al sinodului al 6-lea: Nici prin sfintele împrejmuiuri să nu se facă cîrciumi; și sfintele împrejmuiuri sînt acestea: curtea bisericii, grădinile, casele, cămările și tot ce este îngrădit, adică împrejmuit cu zid și le cuprinde înăuntru. Și canonul oprește nu numai

πραγματεία. Καὶ διὰ τοῦτο κάμνει χρεία νὰ φυλάττωμεν τὸν θεῖον τόπον τῆς ἐκκλησίας μετὰ εὐλαβείας πολλῆς· λέγει γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς περὶ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας· μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου.

ΟΤΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΒΑΛΛΟΥΝ ΖΩΟΝ ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΙΝΗ,
ΟΥΔΕ ΤΡΩΓΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΠΙΝΟΥΝ ΜΕΣΑ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΕ-ον>

Συνόδου ς-ης κανὼν πη-ος· Ὁγδοηκοστὸς ὀγδοὸς τῆς ἑκτῆς συνόδου κανὼν διακελεύει, ὅτι οὐδένας ἄνθρωπος νὰ βάλῃ μέσα εἰς τὸν ναὸν ζῶον νὰ μείνῃ, ἀμὴ δι' ἀνάγκης μεγάλης.

Ζωναρᾶ· Τιμῆς ἄξια εἶναι τὰ ἱερὰ καὶ σεβασμιώτατα νὰ ἔχῃ τινὰς φόβον καὶ εὐλάβειαν εἰς αὐτά. Διὰ τοῦτο οὖν δὲν συγχωρεῖ ὁ κανὼν, ὅτι νὰ βάλουν ζῶον μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ μείνῃ, εἰ μὴ ἐξ ἀνάγκης, ὥστε ἂν τύχῃ καὶ ἔναι χειμῶνας μέγας ἢ βροχὴ ἢ χαλάζη ἢ ἄλλος κίνδυνος κλεπτῶν, τότε ἔναι συγχωρημένον, ὅτι νὰ βάλῃς τὸ ζῶον μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ μὴ δὲν μείνῃ ἔξω καὶ χαθῇ καὶ λυπηθῇ ὁ ἄνθρωπος, ὅπου τὸ ἔχει, καὶ ἀσθενήσῃ καὶ κινδυνεύσῃ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, διὰ νὰ μὴ δὲν δυνηθῇ νὰ περπατήσῃ νὰ ὑπάγῃ τὸ ἐπίλοιπον τῆς αὐτοῦ στρατᾶς· φέρνει δὲ μαρτυρίαν εἰς τοῦτο ὁ αὐτὸς Ζωναρᾶς ἀπὸ τὴν θείαν γραφὴν, ὅπου λέγει· ὅτι τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, ἵνα ἀναπαυθῇ ὁ δοῦλος καὶ τὸ ζῶον, ὥστε ἡ ἀνάπαυσις τοῦ ζώου δὲν ἔγενεν δι' αὐτό, μόνον διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν μβ-ος· Καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας δὲν ἐδόθη νὰ κάμνουν τραπέζαις οὔτε ἐπίσκοπος, οὔτε κληρικός, οὔτε ἄλλος τῶν χριστιανῶν· ἐάν γὰρ τύχῃ ἀνάγκης καὶ ἔρχεται ἄνθρωπος ἀπὸ στρατᾶν καὶ δὲν ἔχει ἄλλον τόπον νὰ μείνῃ εἰ μὴ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔναι συγχωρημένον καὶ νὰ φάγῃ, καὶ νὰ πιῇ καὶ νὰ κοιμηθῇ μέσα.

să se facă acolo cârciumă, dar nici altă negustorie. Și de aceea trebuie să păzim cu multă evlavie dumnezeiescul loc al bisericii; căci domnul nostru Isus Hristos spune despre sfânta biserică: Nu faceți casa tatălui meu casă de negustorie.

SĂ NU SE BAGE ANIMAL ÎN BISERICĂ ȘI SĂ RĂMÎNĂ, NICI SĂ SE MĂNÎNCE
ȘI SĂ SE BEA ÎNĂUNTRU. CAP. 115. (GLAVA 140.)

Canonul 88 al sinodului al 6-lea: Canonul al optzeci și optulea al sinodului al șaselea poruncește: că nici un om să nu bage înăuntru în biserică animal, să rămînă, decît de mare nevoie.

A lui Zonara: Vrednice de cînte sînt cele sfînte și cucernice, ca să aibă cineva frică și evlavie către ele. De aceea canonul nu îngăduie să se bage animal înăuntru, să mîie în biserică decît de nevoie; de se întîmplă să fie iarnă grea sau ploaie sau zăpadă sau grindină sau altă primejdie de tîlhari, atunci este îngăduit, ca să bagi animal înăuntru în biserică, ca să nu rămînă afară să piară și omul al cui este, se va îndurera și se va îmbolnăvi și-și va primejdi viața, pentru că n-a putut pleca să-și termine drumul; însuși Zonara aduce mărturie pentru aceasta din sfînta scriptură care zice: că sîmbăta s-a făcut pentru om, ca să se odihnească sluga și dobitocul, încît odihna animalului nu s-a făcut din cauza lui, ci numai a omului.

Canonul al 42-lea al sinodului de la Cartagina: Și în biserici să nu facă mese nici episcopul, nici clericul, nici altul dintre creștini; dacă se întîmplă de nevoie și vine un om de la drum și nu are alt loc ca să rămînă decît în biserică, este îngăduit să mănînce și să bea și să doarmă înăuntru.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΔΕΙ ΒΑΠΤΙΖΕΙΝ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΣ-ον>.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ. Τὸ παιδί ἐκεῖ ὅπου τὸ βαπτίζεις, θέλει νὰ ἔχῃς κολυμβήθραν ἢ ἄλλον ἀγγεῖον κεχωρισμένον μετὰ τρία κηρία ἀναμμένα εἰς τύπον τῆς ἁγίας τριάδος. Καὶ ὅταν βάλῃς τὸ ἔλαιον εἰς τὴν κολυμβήθραν, καθὼς διαλαμβάνει ἡ τάξις ἀκολουθίας, ἐπέρνης ἀπὸ τὸ ἔλαιον τοῦ πινακίου, ἐσὺ ὁ ἱερεὺς, μετὰ τοὺς τρεῖς σου δακτύλους καὶ ἀλείφεις τὸ παιδίον στραυοειδῶς. Τότε λαμβάνῃ καὶ ὁ ἀνάδοχος ἀπὸ τὸ ἔλαιον καὶ ἀλείφει τὸ παιδί ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ τύπου. Καὶ ὥσαν τὸ ἀλείφεις, τὸ λαμβάνῃς, ἐσὺ ὁ ἱερεὺς, καθὼς ἔναι γυμνὸν καὶ στέκεται ὀρθῶς καὶ βαπτίζεις αὐτὸ εἰς τρεῖς καταδύσεις, ἤγουν εἰς τρία βουθίσματα, ποιῶν σταυροῦ τύπον, λέγων οὕτως.

Κατάδυσις α-η· Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ὁ δεῖνα εἰς τὸ ὄνομα πατρός, ἀμήν. Καὶ καταβαπτίζεις αὐτὸ εἰς τὴν κολυμβήθραν καὶ βουτᾶς το, ἤγουν βρέχεις τὸ ὅλον.

Ἰδοὺ, κατάδυσις β-α· Καὶ πάλιν στέκῃ ὀλίγον ὀρθῶς, σηκώνων τὸ παιδίον καὶ καταβάλλῃς αὐτὸ δευτέραν φορὰν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ βρέχῃς αὐτὸ ὁμοίως, λέγων οὕτως καὶ τοῦ υἱοῦ, ἀμήν.

Ἰδοὺ, καὶ τρίτη κατάδυσις, καθὼς θέλει ὁ τύπος· Καὶ πάλιν στέκῃς ὀρθῶς καὶ καταβάλλῃς αὐτὸ εἰς τὴν κολυμβήθραν καὶ βουτᾶς το τρίτην φορὰν καὶ λέγων καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀμήν· Καὶ λούεις¹⁾ αὐτὸ ἐκ τῆς ἁγίας κολυμβήθρας.

Εἴτα λαμβάνεις αὐτὸ ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας καὶ δίδεις το τοῦ ἀναδόχου· ἔπειτα λέγεις τὰς εὐχὰς καὶ ποιεῖς πᾶσαν ὑπηρεσίαν, καθὼς ἐρμηνεύει ἡ ἀκολουθία καὶ γίνεται ἀπόλυσις.

CUM TREBUIE PREOTUL SĂ BOTEZE COPILUL. CAP. 116. (GLAVA 141.

A patriarhului Postnicul: Copilul acolo unde-l botezi, să aibi cristelniță sau alt vas osebit cu trei lumînări aprinse în chipul sfintei treimi. Și când pui mirul în cristelniță, precum spune rînduiala slujbei, iei tu, preote, din vas cu trei degete din mir și unge copilul în forma crucii. Atunci ia și nașul din mir și unge copilul pe toate mădulările precum tâlcuiește tipicul. Și după ce-l vei unge, îl iei tu, preote, așa cum este gol, și stai drept și-l botezi în trei scufundări, făcînd chipul crucii, zicînd așa:

Scufundarea întâia: Se botează robul lui Dumnezeu cutare, în numele tatălui, amin! Și-l cobori în cristelniță; și-l cufunzi, adică îl uzi tot.

Iată scufundarea a 2-a: Și iarăși stai puținel drept, ridicînd copilul și-l cobori a doua oară în apă și-l uzi așijderea, zicînd: și al fiului amin!

Iată și a treia scufundare, precum cere tipicul: Și iarăși stai drept și să-l pogori în cristelniță și-l scufunzi a treia oară, zicînd: și al sfintului duh, amin! Și-l scoți din sfînta cristelniță.

Apoi îl iei din cristelniță și-l dai nașului și spui rugăciunile și faci tot serviciul, precum cere slujba și se face opust.

¹⁾ λούνης în ms.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΝ ΤΩΝ ΒΑΠΤΙΖΟΝΤΩΝ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΑΤΕΡΑΣ, ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΥΙΟΥΣ
ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗ ΒΑΠΤΙΖΟΝΤΩΝ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ
ΚΑΤΑΔΥΣΕΙΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΖ-ον>

Ἀποστόλων μθ-ος. Ὁ τεσσαράκοστός ἑννατος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει ὅτι ὁποῖος ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος κατὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν καὶ δὲν βαπτίσει εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἀλλ' εἰς τρεῖς ἀνάρχους ἢ τρεῖς υἱοὺς ἢ τρεῖς παρακλήτους, νὰ καθήρται.

Ζωναρᾶ. Ἐνα ἀναρχὸν ἢ ἐκκλησία προσκυνεῖν¹⁾ παρέλαβε τὸν πατέρα διὰ τὸ ἀνάτιον, καὶ ἕνα υἱὸν διὰ τὴν ἁρρήτον γέννησιν, καὶ ἕνα παράκλητον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Ἀποστόλων κανὼν ν-ος. Ὁ δὲ μὴ βαπτίζων εἰς τρεῖς καταδύσεις, ἀλλὰ εἰς μίαν, νὰ καθήρται, ἐπειδὴ τρεῖς καταδύσεις ὁρίζει εἶναι πάντως καὶ τρεῖς ἀναδύσεις. Τοὺς δὲ παραβαίνοντας τὸν παρόντα κανόνα καὶ βουτοῦν τὸν βαπτιζόμενον εἰς τὸ ὕδωρ μίαν φορὰν μόνον καὶ δὲν λέγει τὴν κλῆσιν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, τοὺς τοιούτους καθήρει καὶ ἀναθεματίζει· οὐ γὰρ εἶπεν ὁ Χριστὸς τῶν ἀποστόλων βαπτίζετε εἰς τὸν θάνατόν μου, ἀλλ' εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Βαλσαμών. Λέγει ὁ Βαλσαμών, ὅτι ὅσοι βαπτισθῶν εἰς μίαν κατάδυσιν, πάλιν μεταβαπτίζονται.

ΟΤΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ, ΟΤΑΝ ΤΟ ΒΑΛΛῃΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΛΥΜΒΗΘΡΑΝ, ΝΑ ΕΜΒΛΕΠῃ
ΚΑΤΑ ΑΝΑΤΟΛΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΗ-ον

Τῶν θείων διδασκάλων. Τὸ παιδί, ὅταν τὸ βαπτίζῃς, θέλει νὰ ἐμβλέπῃ κατὰ ἀνατολὰς εἰς μίμησιν τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ὅταν ἔσταυ-

DESPRE PREOȚII CARE BOTEAZĂ ÎN TREI TAȚI, ÎN TREI FII ȘI ÎN TREI DUHURI
ȘI DESPRE CEI CE NU BOTEAZĂ ÎN TREI SCUFUNDĂRI. <CAP. 117.>
(GLAVA 142.)

Al apostolilor canon al 49-lea: Canonul al patruzeci și noulea al sfinților apostoli hotărăște: că episcopul sau presviterul care, pus după rânduiala domnului, nu va boteza în tatăl și fiul și duhul sfânt, ci în trei fără de început, sau trei fii sau trei duhuri, să fie caterisit.

A lui Zonara: Biserica a luat de se închină unuia fără de început, Tatălui, pentru că este fără cauză, și unuia Fiului, pentru nașterea lui nespusă, și unuia, mîngîtorului Duhul Sfînt.

Canonul al 50-lea al apostolilor: Cel ce nu botează în trei scufundări, ci în una, să fie caterisit, deoarece hotărăște să fie totdeauna trei scufundări și trei scoateri. Iar cei ce calcă acest canon și scufundă numai o singură dată în apă pe cel care este botezat și nu rostește chemarea Tatălui, a Fiului și a Sfîntului Duh, pe unii ca aceștia îi caterisește și-i afurisește; căci nu a spus Hristos apostolilor botezați întru moartea mea, ci întru numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh.

Balsamon: Spune Balsamon că toți cîți sînt botezați într-o singură scufundare, se botează încă o dată.

COPIUL, CÎND ÎL BAGI ÎN CRISTELNIȚĂ, SĂ AIBĂ PRIVIREA SPRE RĂSĂRIT.
CAP. 118. (GLAVA 143.)

A dumnezeieștilor dascăli: Copilul, cînd ai să-l botezi, să privească spre răsărit întru urmarea domnului și Dumnezeuului și mîntuitorului nostru Iisus Hristos, care, atunci cînd

¹⁾ προσκυνεῖ în ms.

ρώθη κατὰ ἀνατολὰς ἔβλεπε, οὐχὶ κατὰ δύσεως· καὶ κατὰ ἀνατολὰς οἱ χριστιανοὶ προσκυνοῦμεν καὶ ὁ παράδεισος κατὰ ἀνατολὰς ἐφυτεύθη. "Όταν οὖν θέλουν νὰ εἰποῦν τοὺς ἀφορισμοὺς εἰς τὸ παιδί, δυσικὰ στέκονται καὶ λέγουν αὐτοὺς ὡς σκοτεινὸν καὶ ζοφώδη τόπον. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἥλιος βασιλεύει εἰς τὴν δύσιν, σκότος ἐπιδηλοῖ, ὥστε ἐκεῖθεν τὸ σκότος ἐξέρχεται· ἡ εῷα δὲ ἡγουν ἡ ἀνατολή, φῶς δηλοῖ, διότι ἐκ τὴν ἀνατολὴν ἐξέρχεται τὸ φῶς, ἥτοι ὁ ἥλιος καὶ λάμπε καὶ φωτίζει ὅλην τὴν οἰκουμένην· διὰ τοῦτο λέγεται ἡ ἀνατολή φῶς.

ΠΕΡΙ ΤΙ ΔΗΛΟΙ, ΟΤΑΝ ΕΚΔΥΝΟΥΝ ΤΟ ΠΑΙΔΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΘ-ον.

Ἰωάννου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ξιφιλίνου· Τὸ μὲν νὰ ἐκδύνουν τὸ παιδί τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ νὰ τὸ λύσουν ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν σπαργάνων, τὴν ζώνην καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα ἐναι ἐνδεδυμένα τὸ παιδί, δηλοῖ ὅτι ἐκδύνεται τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν προτέραν ζωὴν, ἥτοι τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδάμ καὶ τοὺς δερματίνους χιτῶνας καὶ τὴν ἁμαρτίαν, τὰ ὅποια προεξένησε ἡ παράβασις τοῦ Ἀδάμ· καὶ δείχνει τὸ λύσιμον ἐκεῖνο καὶ τὸ ἐκδύσιμον, ὅπου ἐκδύνεται τὸ παιδί ἕως τὸ κατὰ σάρκα ἱμάτιον, πῶς λύεται καὶ ἐκδύνεται τὸ παιδί [ἕως τὸ κατὰ σάρκα ἱμάτιον, πῶς λύεται καὶ ἐκδύνεται τὸ παιδί] καθόλου τὴν δυστυχισμένην ζωὴν ἐκείνην τὴν παλαιάν τοῦ Ἀδάμ.

ΠΕΡΙ ΤΙ ΔΗΛΟΙ ΤΟ ΣΤΡΕΨΙΜΟΝ ΟΠΟΥ ΓΥΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΔΥΣΙΚΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ξιφιλίνου· Τὸ δὲ στρέψιμον ὅπου γυρίζουν τὸ παιδί δυσικὰ νὰ ἐμβλέπη αὐτὸ τὸ μέρος τῆς δύσεως καὶ νὰ ἔχη κάτω τὰ χέρια, ὅταν ἀποτάσσεται τῷ σατανᾷ, δείχνει καὶ μὲ τὸ σχῆμα καὶ μὲ τὴν δίωξιν τῶν χειρῶν, πῶς χωρίζεται καὶ διώχνει τὸν σατανὰν

s-a răstignit, privea spre răsărit, nu spre apus; și noi creștinii ne închinăm spre răsărit; și la răsărit, a fost sădit răiul. Când deci vor să spună la copil lepădările, stau spre apus și le spun, ca spre un loc întunecat și plin de întunec. Și deoarece soarele apune la apus, întunec înseamnă, că de acolo iese întunecul; iar răsăritul luminează înseamnă, pentru că de la răsărit iese lumina, adică soarele strălucește și luminează toată lumea; de aceea răsăritul se cheamă lumină.

CE ÎNSEAMNĂ, CÎND SE DESFAȘĂ COPILUL. CAP. 119. (GLAVA 144.)

A lui Ioan Xifilin patriarhul Constantinopolului: Faptul că dezbracă copilul de cămașa lui și-i desfac scutecele și dezleagă fașa și altele cu cîte este îmbrăcat copilul, înseamnă că se dezbracă de omul cel vechi și de viața de mai înainte, adică de greșala lui Adam și de hainele de piele și de păcatul, ce a adus greșala lui Adam; și desfășărea aceea și dezbrăcarea, că se dezbracă de cămașă copilul pînă la piele, arată că se desface și se dezbracă copilul cu totul de viața cea veche și nenorocită a lui Adam.

CE ÎNSEAMNĂ ÎNTOARCEREA, CÎND ESTE ÎNTORS COPILUL SPRE APUS. CAP. 120. (GLAVA 145.)

Același Xifilin: Iar întoarcerea, cînd întorc copilul spre apus ca să se uite la acea parte a apusului și mîinile să le țină în jos, cînd se leapădă de satana, arată și cu chipul și cu gonirea mîinilor, că se desparte și alungă de la sine pe satana. Atunci dat fiind că se întoarce

ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του. Τότε ἔστοντας ὁποῦ γυρίζει κατὰ ἀνατολὰς καὶ σηκώνει τὰ χερία του ἄπάνω, σημαίνει φανερά, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει νὰ λάβῃ τὸ ἱερὸν βάπτισμα, κάμνει χρεῖα πρῶτον νὰ ἀποδιώξῃ ἀπὸ τὸ ἑαυτὸν του τὴν σκοτεινὴν κακίαν, ἥτοι τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ οὕτως μὲ τὴν στάσιν ὁποῦ στέκεται κατέναντι τοῦ θείου φωτός, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ στρέψιμον καὶ τὸ στάσιμον τὸ κατὰ ἀνατολὰς, ὅτι γίνεται κληρονόμος καθαρὸς τοῦ νοητοῦ φωτός καὶ γίνεται ὅλως λελαμπισμένος, ἓνα μὲν, διατὶ ἦλθεν εἰς τὸ νοητὸν φῶς τῆς θεογνωσίας, ἡγουν εἰς τὸν φωτοδότην Χριστόν· δεύτερον, καὶ διὰ τὸ χωρισθῆναι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ ἔρχεται καὶ γίνεται ἓνας μετὰ τῶν λογικῶν προβάτων τῆς ἀγίας ποιμένης αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΑΛΕΙΜΜΑΤΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΑ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ξιφιλίνου· Τὸ δὲ χρίσμα ὁποῦ χρίεται τὸ παιδί τὸ ἅγιον ἔλαιον ὅλον του τὸ σῶμα, σημαίνει ὅτι ὑπαλείφεται νὰ ἔναι ἕτοιμον πρὸς τοὺς ἱεροὺς ἀγῶνας, ὥστε διὰ τὸν ἀθλοθέτην Χριστόν νὰ ἀντιμάχεται πρὸς τὰς ἐναντίας δυνάμεις, καὶ πνευματικῶς νὰ συναποθῆνῃ εἰς τὸ βάπτισμα τὸ σῶμα ἐκεῖνο ὁποῦ ἀλείφεται διὰ νὰ ζήσῃ τῷ πνεύματι· ἅμα δὲ δείχνει τὸ ἄλειμα ἐκεῖνο καὶ τὸ φωτιστικὸ τῆς ζωῆς. Καὶ μετὰ ταῦτα φέρεται ὁ βαπτιζόμενος εἰς τὴν κολυμβήθραν, ὥσπερ ὁ Χριστὸς ἐφέρετο εἰς τὸ μνημεῖον. Διὰ δὲ τῆς τρίτης καταδύσεως εἰς τὸ ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας καὶ τῆς τρίτης ἀναδύσεως, δείχνει τριήμερον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, διότι, καθὼς ὁ Κύριος ἡμῶν ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας εἰς τὴν καρδίαν τῆς γῆς, ἡγουν εἰς τὸ μνημεῖον, οὕτως καὶ βαπτιζόμενοι μιμοῦνται διὰ τῶν τριῶν καταδύσεων καὶ ἀναδύσεων τὰς ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Κυρίου τρεῖς νύκτας καὶ τρεῖς ἡμέρας. Διότι ὥσπερ ἐκεῖνος, ὁποῦ ἔναι εἰς ἡμέρα, διάγει εἰς τὸ φῶς καὶ ἐκεῖνος, ὁποῦ ἔναι εἰς νύκτα, δὲν ἐβλέπει, οὕτως εἰς τὴν κατάδυσιν δὲν ἐμβλέπει ὥσπερ εἰς νύκτα κανένα τίποτε ἐκεῖ ὁποῦ βαπτίζεται, εἰς

spre răsărit și-și ridică mîinile în sus, înseamnă lămurit că acela care voiește să ia sfîntul botez, trebuie mai întîi să alunge de la sine răutatea cea întunecată, adică păcatul. Și așa cu așezarea, cînd stă înaintea dumnezeieștii lumini, care întoarcere și stare către răsărit înseamnă că se face moștenitor curat al dumnezeieștii lumini și se face cu totul luminat; întîi, pentru că a venit la adevărata lumină a cunoașterii lui Dumnezeu, adică la dătătorul de lumină Hristos; al doilea, pentru că s-a despărțit de păcat. Și vine de se face una cu cuvîntătoarele oi ale sfîntei turme a lui Hristos, Dumnezeuul nostru.

DESPRE MIRUNGERE ȘI MASLU. CAP. 121. (GLAVA 146.)

A aceluiași Xifilin: Mirungerea, cînd se unge copilul cu sfîntul mir pe tot trupul lui, înseamnă că se unge să fie gata pentru sfintele osteneli, încît să se lupte pentru împărțitorul de cununi Hristos în contra puterilor potrivnice, și duhovnicește să moară în sfîntul botez trupul acela care se unge, pentru ca să fie viu cu sufletul; dar totdeodată acea ungere arată și luminarea vieții. Și după aceea cel ce se botează este dus la cristelniță, precum Hristos a fost dus la mormînt. Iar prin a treia scufundare în apa cristelniței și prin a treia ridicare, se arată îngroparea și învierea de a treia zi a lui Hristos, pentru că, precum Domnul nostru a rămas trei zile și trei nopți în inima pămîntului, adică în mormînt, așa și cei ce se botează, prin cele trei scufundări și ridicări închipuiesc cele trei zile și trei nopți ale Domnului în mormînt. Pentru că, precum acela ce stă ziua, petrece la lumină, și acela care stă noaptea,

δὲ τὴν ἀνάδυσιν ἐμβλέπει τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἔστοντας νὰ γίνεται τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο εἰς τὸν βαπτίζομενον τάφος νοητὸς καὶ μητέρα πνευματική. Καὶ ὁ μὲν δεσπότης Χριστὸς, ἔστοντας νὰ βαπτισθῇ εἰς τὸν Ἰορδάνην, ἀναβαίνοντα ἀπὸ τοῦ ὕδατος, ἐπεφοίτησεν εἰς αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Οἱ δὲ βαπτιζόμενοι χρίονται σῶμα μὲν φαινόμενον, τῷ πνεύματι δὲ ἡ ψυχὴ ἀγιάζεται. Καὶ πρῶτον χρίεται ἐν τῷ μετόπῳ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς αἰσχύνης τῆς παραβάσεως, καὶ ὅπως νὰ ἐμβλέπωσιν τὴν δόξαν Κυρίου ἀνακακαλυμμένῳ προσώπῳ κατὰ τὸ γεγραμμένον. Μετὰ ταῦτα χρίεται διὰ τοῦ θείου μύρου τὰ ὦτα, διὰ νὰ ἀκούῃ πνευματικῶς τῶν θείων μυστηρίων καὶ τῶν θείων καὶ ἱερῶν λογίων· εἶτα ἐπὶ ὀσφῆσιν, ὅπως τοῦ θείου μύρου νὰ μυρίζεται ὁ βαπτιζόμενος Χριστοῦ εὐωδία καὶ αὐτὸς γέννηται. Μετὰ ταῦτα ἐπὶ τὰ στήθη χρίεται, ὅπως ἐνδύεται τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, νὰ πολεμῇ κρατῶς καὶ νὰ ἀντιστέκη τὸν μὴ φαινόμενον ἐχθρὸν τὸν πολεμοῦντα ἡμᾶς, τουτέστι τὸν διάβολον.

ΔΙΑΤΙ ΒΑΠΤΙΖΟΜΕΘΑ ΕΙΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ;
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΒ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Εἰφιλίνου· Λοιπὸν βαπτίζομεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, ἐπειδὴ αὐτὸς ἐστὶ ἀρχὴ πάντων, εἰς τὸν υἱόν, ἐπειδὴ ἐστὶ δημιουργὸς τῆς κτίσεως, εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπειδὴ ἐστὶ τελειωτικὸν πάντων, ἡγουν τὰ τελειώνει ὅλα. Εἰ δὲ ἔχει τινὰς λογισμόν, ἔστοντας ὅπου βαπτίζομεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ συγχύζει τινὰν ὁ λόγος τοῦ ἀποστόλου, ὁ ὁποῖος λέγει· ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε, γνωρίσετε δὲ τοῦτο, ὅτι ἡ ὀνομασία τῆς ἁγίας τριάδος καθέστηκε, διότι τοῦτο τὸ ὄνομα τὸ Χριστὸς δηλοῖ τὸν τε χρίσαντα πατέρα καὶ τὸν χρισθέντα υἱὸν καὶ τὸ χρίσμα τὸ πνεῦμα. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ ἀπόστολος· ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, ὅπερ δηλοῖ τὴν ἁγίαν τριάδα, ὡς

nu vede, așa întru scufundare, nu vede nimic, ca și noaptea, acolo unde se botează, dar la ridicare vede lumina zilei, făcându-se acea apă pentru cel ce se botează și groapă trupească și mumă spirituală. Și domnul Hristos, când s-a botezat în Iordan, ieșind din apă, veni asupra sa Duhul Sfânt. Iar cei ce se botează, sînt unși cu sfîntul mir pe trupul gol, sufletul însă se sfințește cu duhul. Și mai întîi se unge pe frunte pentru izbăvirea de rușinea greșelii, și pentru ca să vadă slava Domnului cu fața descoperită, precum stă scris. După aceea se unge cu dumnezeiescul mir pe urechi, pentru ca sufletește să audă dumnezeieștile taine și cuvintele cele dumnezeiești și sfînte; apoi se unge pe nări pentru ca de la dumnezeiescul mir să miroasă cel botezat mirosul cel bun al lui Hristos și să fie renăscut. După aceea se unge pe piept, ca să se îmbrace în zalele dreptății, să lupte cu tărie și să se împotrivească vrăjmașului nevăzut care se războiește cu noi, adică diavolului.

DE CE NE BOTEZĂM ÎN NUMELE SFINTEI TREIMI? CAP. 122. (GLAVA 147.)

A aceluiași Xifilin: Ne botezăm în numele Tatălui, pentru că el este începutul a toate, în al Fiului, pentru că el este creatorul zidirii, în al Duhului Sfânt, pentru că el este săvîrșitorul a toate, adică le săvîrșește pe toate. Iar dacă are cineva vreo nedumerire că ne botezăm în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, și-l încurcă cuvîntul apostolului care spune: cîți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat, veți ști însă aceasta că denumirea sfîntei treimi a rămas, pentru că numele acesta Hristos înseamnă și tatăl care a uns și fiul care este uns și ungerea duhului. De aceea zice apostolul: cîți în Hristos v-ați botezat, ceea

εἴρηται. Δεῖ δὲ τούτους βαπτίζομένους οὕτω βαπτίζεσθαι, καθὼς ὁ Κύριος ἐν εὐαγγελίοις ἐνετείλατο τοῖς ἀποστόλοις, λέγων· πορευθέντες κηρύξατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

ΠΕΡΙ ΤΑ ΣΤΑΥΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΤΙ ΔΗΛΟΥΝ, ΚΑΙ Η ΚΟΥΡΑ, ΤΑ ΝΕΑ ΦΟΡΕΜΑΤΑ ΟΠΟΥ ΦΟΡΩΝΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΡΚΓ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ξιφιλίνου· Τὰ σταυρώματα ὅπου βάλλουν εἰς τὸ παιδί, δηλοῦν τὴν σταύρωσιν καὶ καθήλωσιν, ἡγουν τὸ δέμα τῶν σαρκικῶν παθῶν καὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ, ὅπερ νεκρώσαντες τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν.

Ἡ δὲ κουρά, ὅπου κουρεύουν τὸν βαπτίζομενον σημαίνει, ὅπου συντάσσεται καὶ συναριθμεῖται εἰς τὴν λογικὴν ποίμνην τοῦ Χριστοῦ· καὶ δέχεται σταυροειδῶς τὴν κουράν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὥσπερ πρόβατον τὴν ἰδίαν σφραγίδα τοῦ αὐθεντός τοῦ, διὰ τὴν γνῶσιν, ὅτι τὸ πρόβατον ἐκεῖνο τῆς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ ἐστὶ καὶ οὐχὶ ἄλλου τινός.

Τὰ δὲ ἐνδύματα ὅπου ἐνδύεται τὸ παιδί μετὰ τὸ βάπτισμα, τὰ ἄσπρα καὶ τὰ νέα, δηλοῦν, ὅτι ὁ βαπτίζομενος ἐνδύεται τὸν νέον ἄνθρωπον, ἡγουν τὸν Χριστόν, ἀνακαινούμενον κατὰ εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτὸν κατὰ τὸ γεγραμμένον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΑΠΤΙΖΟΜΕΝΩΝ ΟΤΙ ΝΑ ΧΡΙΟΥΝ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑ ΜΥΡΟΝ· ΚΑΙ Η ΚΟΛΥΜΒΗΘΡΑ ΤΙ ΕΙΚΟΝΙΖΕΙ; ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΝΑ ΒΑΠΤΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΔ-ον.

Συνόδου Λαοδικείας μη-ος· Ὁ τεσσαρακοστὸς ὁγδοὸς κανὼν τῆς Λαοδικείας συνόδου διακελεύει, ὅτι νὰ χρίουν τοὺς βαπτίζομένους τὸ ἅγιον μύρον, διότι καὶ αὐτὸ μετ' εὐχαΐς(!)

ce înseamnă sfânta treime, precum s-a spus. Iar cei ce se botează trebuie să fie botezați, precum domnul le-a dat apostolilor înputernicire, zicînd: mergeți și propoveduiți tuturor neamurilor, botezîndu-i în numele tatălui, al fiului și al sfîntului duh.

DESPRE CRUCILE LA COPIL CE ÎNSEAMNĂ, ȘI TUNDEREA ȘI HAINELE NOI CU CARE-L ÎMBRACĂ? CAP. 123. (GLAVA 148.)

A aceluiași Xifilin: Crucile ce se fac copilului, închipuiesc răstignirea și pironirea, adică legarea patimilor trupesti și ale lucrărilor lui, prin care omorînd mădulele cele de pe pămînt, să umblăm întru înnoirea vieții.

Iar tunderea, cu care-l tund pe cel ce se botează, înseamnă că intră în rîndurile și se numără în turma cuvîntătoare a lui Hristos; și tunderea o primește în forma crucii pe cap, ca și oaia pecetea stăpînului ei, pentru ca să se cunoască oaia aceea că este din turma lui Hristos și nu a altcuiva.

Iar hainele, cu care este îmbrăcat copilul după botez, albe și noi, arată că cel botezat îmbracă un om nou, adică pe Hristos, reînnoindu-se după chipul celui care l-a zidit, precum stă scris.

DESPRE CEI CE SE BOTEAZĂ, SĂ-I UNGĂ PE DÎNȘII CU SFÎNTUL ȘI MARELE MIR; ȘI CRISTELNIȚA CE ÎNCHIPUIEȘTE? ȘI CÎND SĂ FIE BOTEZAT COPILUL? CAP. 124. (GLAVA 149.)

Canonul al 42-lea al sinodului din Laodicheia: Canonul al patruzeci și doilea al sinodului din Laodicheia poruncește că pe cei ce se botează, să-i ungă cu sfîntul mir, pentru că și acesta

καὶ ἐπικλήσεσι(!) τοῦ ἁγίου πνεύματος γίνεται καὶ ἁγιάζεται· καὶ ὅσους χρίεις, ἁγιάζεις τοὺς καὶ κάμνεις τοὺς κληρονόμους τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. Ἔχει δὲ τύπον τὸ ἅγιον μύρον ὥσπερ ἡ βούλλα τοῦ βασιλέως, ἥτοι ἂν βουλώσῃ μετ' αὐτῆς, οὐδένας ἄνθρωπος τολμᾷ ἐκεῖ νὰ ἔλθῃ νὰ σιμώσῃ, διότι ἐγνωρίζωσι, ὅτι βασιλικὸν εἶναι τὸ βουλλομένον παρὰ τῆς βασιλικῆς βούλλας. Ὁμοιοτρόπως ἡξεύρουν καὶ τὰ πονηρὰ πνεύματα τὸν χριόμενον τὸ μέγα μύρον καὶ μακραίνουν ἀπ' αὐτόν. Ὅταν γοῦν χρίῃς αὐτόν αὐτὸ τὸ ἅγιον μύρον, λέγεις· σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου, ἀμήν· καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἡ δὲ κολυμβήθρα ἐπέχει τύπον τοῦ δεσποτικοῦ τάφου καὶ τῆς πνευματικῆς μήτρας, διὰ τῆς ὁποίας ἀναγεννώμεθα πνευματικῶς, οἱ ἐν αὐτῇ βαπτιζόμενοι, καὶ υἱοὶ θεοῦ κατὰ χάριν χρηματίζομεν.

Τὸ δὲ παιδί, ὡς ἂν γεννηθῇ, νὰ βαπτίζεται εἰς τὰς σαράντα ἡμέρας, ἐὰν δὲν κινδυνεύῃ διὰ θάνατον.

ΠΕΡΙ ΝΗΠΙΩΝ ΕΑΝ ΕΝΑΙ ΑΜΦΙΒΟΛΙΑ ΕΙΣ ΑΥΤΑ ΟΤΙ ΕΒΑΠΤΙΣΘΗΣΑΝ Η ΟΥΧΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΕ-ον.

Συνόδου 5-ης κανὼν πδ-ος καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου α-ος· Ὁγδοηκοστὸς τέταρτος τῆς ἑκτῆς συνόδου κανὼν καὶ ὁ πρῶτος τῆς ἐν Καρθαγένῃ ἀποφύουν· ὅτι ἓνα βάπτισμα ὁμολογεῖται ὑπὸ τοῦ θείου συμβόλου τῆς πίστεως ἐδιδάχθημεν. Καὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ θείου βαπτίσματος λέγει ὁ Κύριος· ὅστις οὐ γεννηθῇ δι' ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Καὶ ἐὰν τὰ μικρὰ παιδιά, ὅπου ἡχμαλωτίσθησαν ἢ ἔτυχαν ἄλλως πως, καὶ ἡῦρεν αὐτὰ τινὰς χριστιανὸς εἰς ἐστράταν ἢ εἰς ἄλλον τόπον, ὅπου τὰ ῥίκτουν, καὶ ἔλαβεν αὐτὰ διὰ ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν, καὶ ἓναι ἀμφιβολία εἰς αὐτά, ἢ εἶναι βαπτιζόμενα,

se face cu rugăciuni și invocări ale duhului sfânt și este sfințit; și pe cîți îi ungi, îi sfințești și-i faci moștenitori ai sfîntului botez. Iar sfîntul mir are chipul ca și pecetea împăratului, adică dacă pecetluiesc cu dînsa, nici un om nu îndrăznește să meargă acolo, să se apropie, pentru că cunosc că ceea ce s-a pecetluit cu pecetea împărătească este împărătesc. În același chip și duhurile cele viclene știu pe cel uns cu marele mir și se depărtează de dînsul. Și cînd îl ungi cu sfîntul mir, zici: Pecetea darului duhului sfînt, amin! Și celelalte.

Iar cristelnița ține chipul groapei domnului și al mitrei celei sufletești din care ne renaștem cu duhul, cei care sîntem botezați într-însa și ne facem fii ai lui Dumnezeu din har.

Iar copilul să fie botezat patruzeci de zile după ce s-a născut, dacă nu este în primejdie de moarte.

DESPRE PRUNCI DACĂ ESTE ÎNDOIALĂ ASUPRA LOR CĂ AU FOST BOTEZAȚI SAU NU? CAP. 125. (GLAVA 150.)

Canonul al 84-lea al sinodului al 6-lea și întîiul al sinodului din Cartagena: Canonul al optzeci și patru al sinodului al șaselea și întîiul al sinodului din Cartagena hotărăsc: că sîntem învățați din simbolul credinței că un singur botez se mărturisește. Și despre acest dumnezeiesc botez zice domnul: cine nu se va naște din apă și duh, nu o să intre în împărăția cerurilor. Și dacă copiii cei mici care au căzut în robie sau s-a întîmplat altceva cu ei, și un creștin i-a găsit pe drum sau în alt loc, unde-i aruncă, și i-a luat pentru mîntuirea sufletului său, și este o îndoială asupra lor, au sînt botezați, au nu, și acești copii nu știu din cauza

ἢ οὐχί, καὶ ταῦτα τὰ παῖδια δὲν ἡξεύρουσιν ἀπὸ τὴν νηπιότητα καὶ ἀπὸ τὸ ἀτελείωτον τῆς ἡλικίας αὐτῶν· καὶ εἰς τοῦτο ἐὰν καὶ δὲν εὗρεθῇ ἀκριβῆ μαρτυρία, ὅτι ἀληθῶς βαπτισμένα εἶναι, ὀρίζουν οἱ θεῖοι πατέρες τῶν αὐτῶν συνόδων, χωρὶς κανένα δισταγμὸν καὶ φόβον νὰ βαπτίζωνται, μὴ πως καὶ τύχη καὶ δὲν ἐβαπτίσθησαν καὶ ὑστερηθοῦν τῆς τοιαύτης τοῦ ἁγιασμοῦ καθάρσεως καὶ μείνουν ἔξω τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπόφασιν, ὅπου λέγει ἄνωθεν ὅτι ὅποιος δὲν βαπτισθῇ, εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν δὲν ὑπάγει.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΙΟΥ ΕΑΝ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΕΛΟΣ ΝΑ ΑΠΕΘΑΝΗ ΚΑΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ
ΒΑΠΤΙΣΗ ΑΥΤΟΝ, ΑΜΗ ΔΕΝ ΦΘΑΝΗ ΝΑ ΕΠΗ ΤΟΥΣ ΑΦΟΡΚΙΣΜΟΥΣ, ΟΥΔΕ
ΤΑΣ ΕΥΧΑΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΣ-ον>

Ἐρώτησις τινὸς μοναχοῦ Διονυσίου πρὸς τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Κρήτης Ἡλίου θαυμαστῇ ἐρώτησις· Ἐνα παιδί βρέφος εὗρίσκεται εἰς τέλος νὰ ἀπεθάνῃ καὶ φέρουν αὐτὸ τοῦ ἱερέως νὰ τὸ βαπτίσῃ· καὶ ὁ ἱερεὺς ἐμβλέπει τὸν κίνδυνον τοῦ παιδίου καὶ φοβούμενος μὴ πως καὶ ἀπεθάνῃ ἀβάπτιστον καὶ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἀπώλειαν ἢ ψυχῇ, διὰ τῆς ὁποίας λέγει ὁ Κύριος· ὑπὲρ μιᾶς ψυχῆς οὐδὲ ὁ κόσμος ὅλος ἀντάξιός· καὶ εὐθέως λέγει τὸ « Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος » καὶ ἀφίνει τοὺς ἀφορκισμοὺς καὶ τὰς εὐχὰς ὅπου λέγονται πρὶν τοῦ βαπτίσματος, καὶ βαπτίζει αὐτὸ διὰ τῶν τριῶν καταδύσεων τῆς ἐπικλήσεως τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Καὶ ὡς ἂν βαπτίσῃ τὸ παιδίον, ἐὰν λάβῃ ἴασιν καὶ ὑγείαν, ὁ ἱερεὺς τοὺς ἀφορκισμοὺς καὶ τὰς εὐχὰς, ὅπου τὰς ἄφισε, νὰ τοὺς εἰπῇ εἰς τὸ παιδί, ἢ οὐχί;

Δὲν κάμνει χρεῖα τὰ τελειωμένα μυστηρία νὰ λέγωνται ἀτελείωτα, διάτι τοῦτο ἐτελειώθη καὶ ἐβαπτίσθη διὰ τῆς τρίτης καταδύσεως καὶ ἐπικλήσεως τῶν τριῶν προσώπων τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· καὶ δι' αὐτῶν δηλονότι τῶν τριῶν καταδύσεων ἐγένετο τελεία

copilăriei și a vîrstei lor neîmplinite; și dacă despre aceasta nu s-a găsit vreo mărturie precisă că într-adevăr sînt botezați, hotărîsc dumnezeieștii părinți ai acestor sinoade, să fie botezați fără nici o amîinare și frică, ca nu cumva să se întîmple și să nu fie botezați și să fie lipsiți de sfințirea acestei curății și să rămînă afară de împărăția lui Dumnezeu, după hotărîrea domnului, care zice mai sus: că acela care nu se va boteza, nu merge în împărăția cerurilor.

DESPRE COPIL DE SE GĂSEȘTE PE MOARTE ȘI PREOTUL ÎL VA BOTEZA, DAR
NU VA APUCA SĂ ROSTEASCĂ LEPĂDĂRILE, NICI RUGĂCIUNILE. CAP. 126.
(COMP. GLAVA 151.)

Întrebare minunată a unui monah Dionisie către prea sfințitul mitropolit Ilie al Cretei:
Un copil prunc se afla pe moarte și l-au dus la preot să-l boteze; și preotul văzînd primejdia copilului și temîndu-se ca nu cumva să moară nebotezat și să meargă la pierzanie sufletul pentru care domnul zice: nici lumea întregă nu prețuiește cît un singur suflet; și atunci repede rostește: binecuvîntată este împărăția tatălui și a fiului și a sfîntului duh și omite lepădările și rugăciunile care se spun înainte de botezare, și-l botează prin trei scufundări ale invocării tatălui și fiului și sfîntului duh. Și după ce va boteza copilul, dacă s-a vindecat și s-a făcut sănătos, să-i mai rostească preotul lepădările și rugăciunile pe care le-a omis, sau nu?

Nu trebuie ca săvîrșitele taine să se cheme nesăvîrșite, pentru că aceasta s-a săvîrșit și s-a botezat prin cufundarea a treia și prin invocarea a celor trei fețe, a tatălui, a fiului și a sfîntului duh; și prin aceste trei cufundări s-a făcut botez deplin celui botezat. Și acolo

βάπτισις εἰς τὸν βαπτιζόμενον καὶ ἔναι βαπτισμένος. Καὶ ἐκεῖ πλέον ἀφορκισμοὶ οὐδὲ εὐχαὶ λέγονται, διότι αὗται, τουτέστιν οἱ ἀφορκισμοὶ καὶ αἱ εὐχαὶ λέγονται εἰς τὸν βαπτιζόμενον, πρὶν νὰ βαπτισθῇ διὰ τῶν τριῶν καταδύσεων· μετὰ δὲ τὸ βαπτισθῆναι οὔτε εὐχάς, διότι ἔναι ἀνάρμοστον, ἀφ' οὗ τελειώσης τὸ μυστήριον νὰ λέγῃς ἐκεῖνα ὅπου εἶναι πρὶν τῆς τελειώσεως τοῦ μυστηρίου· καὶ οὐδὲ εἰς ἕκαστὸν τῶν ἱερῶν κανόνων εὐρίσκωμεν τοῦτο διωρισμένον. Ἀφ' οὗ γὰρ βαπτίσῃς τὸ παιδί ὡς ἄνωθεν καὶ τῆς ὥρας δὲν ἀπεθάνῃ, τελειώσῃς τὴν ἐπίλοιπον ἀκολοιουθίαν, ἡ ὁποία ἔναι ὁμπρῶς ὥσαν βαπτίσῃς τὸ παιδί, ἥτοι λέγεις τὴν εὐχὴν τοῦ ἁγίου μύρου καὶ ὅλα τὰ ἐπίλοιπα.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΝ ΟΠΟΥ ΒΑΠΤΙΖΟΥΝ ΠΑΙΔΙΑ ΤΩΝ ΑΓΑΡΗΝΩΝ Η ΔΕΧΘΟΥΝ ΑΥΤΟΥΣ ΔΙΑ ΑΝΑΔΟΧΟΥΣ Η ΛΑΒΩΣΙ ΘΥΣΙΑΝ ΑΙΡΕΤΙΚΟΥ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΝΙΕΡΕΩΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΒΑΡΤΙΣΟΥΝ ΠΑΙΔΙΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΖ-ον<>.

Ἐρώτησις πρὸς τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην κύρ Λουκᾶν· Ἐὰν τύχῃ καὶ προσέλθουν τῇ πίστει τὰ παιδιά, ὅπου ἐβαπτίσθησαν μικρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, νὰ μεταβαπτίζωνται ἢ μόνον νὰ χριῶνται μῦρον, ὥς ὅτι εἶναι βαπτισμένα;

Ὁ ρα τὴν πατριαρχικὴν ἀπόφασιν· Ὁμῶς συνοδικῶς ἀπεκρίθη καὶ ἀπέφηνεν, ὅτι νὰ μεταβαπτίζωνται, διότι τὸ βάπτισμα, ἢ ἀπὸ τὴν πίστιν τῶν γονέων, ἢ ἀπὸ τὴν πίστιν τοῦ βαπτιζομένου, ἔρχεται ἢ χάρις παρὰ θεοῦ εἰς αὐτὸν καὶ ἔχει ζέσιν καὶ ἀγάπην τῆς πίστεως καὶ τῶν καλῶν ἔργων. Καὶ τὰ παιδιά τῶν Ἀγαρηνῶν, ὅπου βαπτίζουσιν ὡς νήπια, δὲν ἠξεύρουσιν τί γίνονται εἰς αὐτά· καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἄπιστοι καὶ δὲν εἶναι ὡς ἡμεῖς τοὺς χριστιανούς ὅπου βαπτίζομεν τὰ παιδιά μας μετὰ εὐβλαβείας καὶ πίστεως ἀληθινῆς, διὰ νὰ ἀπολαύσουν τοῦ θείου φωτισμοῦ, τουτέστι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ· ἀμὴ διὰ νὰ μὴ δὲν ψυριά-

nu se zic lepădări, nici rugăciuni, pentru că acestea, adică lepădările și rugăciunile se zic la cel botezat mai înainte de a fi botezat prin cele trei cufundări; iar după botez nu mai zic nici lepădări nici rugăciuni, deoarece nu se cade, după ce ai săvîrșit taina, să zici acelea ce sînt înainte de săvîrșirea tainei; și nici întru unul din sfintele canoane nu se află această poruncă. Căci după ce ai botezat copilul cum am zis mai sus, și în acel ceas nu a murit, atunci săvîrșești cealaltă slujbă care urmează, de îndată ce ai botezat copilul, adică spui rugăciunea sfîntului mir și celelalte toate.

DESPRE PREOȚII CARE BOTEAZĂ COPII DE AI AGARENILOR SAU ÎI PRIMESC PE ACEIA DE CUMETRI SAU IAU JERTFA UNUI ERETIC; ȘI DESPRE CEI CE NU SÎNT PREOȚI, CARE BOTEAZĂ COPII. <CAP. 127.> (GLAVA 152.)

Întrebare către preasfințitul patriarh chir Luca: Dacă s-a întîmplat și au venit către credință copii de ai agarenilor care s-au botezat de mici, se mai botează sau numai se ung cu sfîntul mir, ca și cum sînt botezați?

Vezi răspunsul patriarhicesc: Totuși, dimpreună cu sinodul a răspuns și a hotărît, ca să se mai boteze, pentru că harul botezului, vine de la Dumnezeu sau de la credința părinților sau de la credința celui ce se botează, și are căldura și dragostea credinței și a lucrurilor celor bune. Iar copiii agarenilor pe care-i botează ca prunci, nu știu ce se face cu ei; și părinții lor sînt necredincioși și nu sînt ca noi creștinii care botezăm copiii noștri cu smerenie și credință adevărată, ca să dobîndească dumnezeiasca lumină, adică a lui Hristos și a împărăției lui; ci, pentru ca să nu se umple de rîie și ca să nu o pățească rău la tăierea împrejur

ζουν καὶ νὰ μὴ δὲν κακοπαθοῦν εἰς τὴν περιτομὴν καὶ διὰ νὰ μὴ δὲν βρωμῇ τὸ κορμὶν αὐτῶν, διὰ τοῦτο τὰ βαπτίζουν. Καὶ ἐκεῖ ὅπου βαπτίζονται, χάρις θεοῦ εἰς αὐτὰ δὲν ἔρχεται, ὅτι ἔναι μακρὰ ἐξ αὐτῶν, ἀμὴ ὀργὴ καὶ εἰς τὸν βαπτιζόμενον καὶ εἰς τὸν βαπτίζοντα αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἔναι ὁ ἱερεὺς, ὅπου τὸν βαπτίζει, ὁμοίως καὶ εἰς τὸν ἀνάδοχον ὅπου τὸν ἀναδέχεται. Λοιπὸν ἀπὸ τούτου νὰ μάθωμεν πόσῃν παράβασιν κάμνουν τῶν θείων νόμων οἱ ἱερεῖς ἐκεῖνοι ὅπου βαπτίζουν τῶν Ἀγαρηνῶν τὰ παιδιά.

Ἀποστόλων κανὼν μς-ον· Ὅποιος τῶν ἱερέων λαβὴ θυσία αἰρετικοῦ ἢ Ἀγαρηνοῦ, ἢ βαπτισῇ παιδί αὐτοῦ ἢ δι' ἀνάδοχον παιδίου δεχθῇ αὐτόν ἢ παράνυμφον εἰς γάμον, τουτέστι κουμπάρον, νὰ καθήρεται ὀρίζουν· καὶ γὰρ τίς τῶν πιστῶν μερὶς μετὰ ἀπίστων, ἢ κοινωνεῖ φωτὶ πρὸς σκότος κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον;

Ματθαίου· Καὶ ὅσοι βαπτισθῶν παρὰ ἀνιέρων, νὰ μεταβάπτιζονται· καὶ ἀνιέροι λέγονται ἐκεῖνοι ὅπου νὰ χειροτονηθῶν παρὰ αἰρετικῶν ἀρχιερέων· ὁμοίως καὶ καθήρεν ἡ ἀρχιερατικὴ σύνοδος διὰ τὰ ἐγκλήματα ὅπου εἶχον.

ΟΤΙ ΕΞ ΑΝΑΓΚΗΣ ΒΑΠΤΙΖΕΙ ΚΑΙ ΚΟΣΜΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΟΠΟΥ ΑΠΕΘΑΝΟΥΝ ΑΒΑΠΤΙΣΤΑ, ΠΟΥ ΥΠΗΓΕΝΟΥΝ.

<ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΗ-ον>.

Νικήφορος Κωνσταντινουπόλεως· Τὰ ἀβάπτιστα νήπια, ἐὰν εὗρεθῇ τις εἰς τόπον ἔρημον, μὴ εὕρισκομένου ἐκεῖ διὰ τὴν ὥραν ἱερέως, καὶ κινδυνεύει κανένα ἐξ αὐτὰ νὰ ἀπεθάνῃ ἀβάπτιστον, εἰ μὲν καὶ τύχῃ ἐκεῖ διάκων ἢ μοναχὸς καλόγηρος, βαπτίζει αὐτό· εἰ δὲ καὶ δὲν εὗρεθῇ τις ἀπὸ τούτους, κάμνει χρεῖα νὰ βαπτισθῇ καὶ ὑπὸ τῶν εὕρισκομένων

și ca să nu se impută trupul lor, pentru aceea îi botează. Și acolo unde sînt botezați, harul lui Dumnezeu nu vine asupra lor, pentru că este departe de dîșii, ci urgie asupra și celuia ce e botezat, și celuia ce-l botează, care e preotul ce-l botează, de asemenea și asupra cumătrului care îi este naș. Prin urmare din aceasta să știm, cîtă călcare a legilor dumnezeiești fac acei preoți care botează copiii agarenilor.

Al apostolilor canon 46: Care din preoți a luat jertfă dela eretic sau agarean sau a botezat copilul aceleuia sau l-a luat de naș al copilului său sau de nun la nuntă, adică cumătru, hotărâsc să se caterisească; căci ce părtășie să aibă credincioșii cu necredincioșii sau ce are comun lumina cu întunericul, după sfîntul apostol?

A lui Matei: Și cîți vor fi botezați de preoți nesfințiți, să fie botezați din nou; și nesfințiți se cheamă aceia care au fost hirotoniți de arhierieieretici; de asemenea și cei caterisiți, pe care i-a îndepărtat sinodul arhieresc pentru vinile care le aveau.

LA NEVOIE BOTEAZĂ ȘI MIREANUL; ȘI DESPRE COPIII CREȘTINILOR CARE AU MURIT NEBOTEZAȚI, UNDE MERG? CAP. 128. (GLAVA 153.)

Nichifor al Constantinopolului: Copiii nebotezați, dacă s-a aflat vreunul într-un loc pustiu, fără să se afle acolo preot la timp și vreunul din ei e în primejdie să moară nebotezat, dacă s-a întîmplat acolo diacon sau un singur călugăr, îl botează pe el; iar de nu s-a aflat vreunul din aceștia, trebuie să fie botezat și de creștinii care se află acolo; iar de este singur tatăl

ἐκεῖ χριστιανῶν· εἰ δὲ καὶ ἔναι ὁ πατέρας τοῦ παιδίου μοναχὸς καὶ ἄλλος χριστιανὸς δὲν εὕρισ-
κεται, βαπτίζει αὐτό, καὶ ἁμαρτίαν δὲν ἔχει, ἀληθῶς μεθ' ὕδατος· καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ δὲν
χωρίζεται.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Οὐχὶ μόνον νὰ βαπτίζεται τὸ παιδί ὑπὸ κοσμικοῦ
ἀνδρὸς ἐξ ἀνάγκης, ἀμὴ καὶ τῶν θείων μυστηρίων νὰ μεταδίδεται παρ' αὐτοῦ τοῦ κοσμικοῦ·
καὶ εἰ μὲν ἀπεθάνῃ, δέχεται εἰς θεὸν διὰ βαπτισμένον καὶ συναριθμεῖται ἐν τῷ χορῷ τῶν ἄλλων
νηπίων τῶν βαπτισμένων· καὶ ψάλλεται καὶ μνημονεύεται ὡς σύνηθες. Εἰ δὲ καὶ παιδίον δὲν
ἀπεθάνῃ καὶ λάβῃ τὴν ἱασιν, μεταβαπτίζεται παρὰ ἱερέως.

Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας· Καὶ ὅσα παιδία τῶν χριστιανῶν ἀπεθάνουν
ἀβάπτιστα, ὁμοίως καὶ τῶν ἐθνῶν, οὔτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὑπηγένουν, οὔτε εἰς τὴν
κόλασιν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΑΝΕΝΑΙ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΖΕΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙΟΝ ΑΥΤΟΥ ΩΣ ΑΝΙΕΡΕΥΣ
ΚΑΙ ΕΑΝ ΕΥΛΟΓΕΙ ΚΑΙ ΤΟΝ ΓΑΜΟΝ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΑΥΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΘ-ον.

Μανουήλ τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος τῆς μεγάλης ἐκκλη-
σίας· Ἐὰν τύχῃ εἰς ἓνα τόπον καὶ ἔναι ἓνας ἱερεὺς καὶ οὐχὶ δεύτερος, ἢ ἐξ ἀνάγκης καὶ ἔναι
κίνδυνος ζωῆς, βαπτίζει ὡς ἱερεὺς ἐκεῖνος τὸ παιδί αὐτοῦ καὶ δὲν χωρίζεται ἀπὸ τὴν πρεσβυ-
τέραν αὐτοῦ, διότι ἐδέχθη αὐτὸ ἄλλος ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τοῦτο δὲν ἐμποδίζει ὁ
νόμος. Ἀληθῶς ἂν τὸ ἐδέχθη ἀπὸ τὴν θείαν κολυμβήθραν καὶ γένῃ ἀνάδοχος, χωρίζεται τὴν
πρεσβυτέραν αὐτοῦ, διότι τὴν ἔκαμεν ἀδελφὴν πνευματικὴν.

Καὶ εὐλογεῖ καὶ τὸν γάμον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μετὰ ἄλλου παρανόμφου, ἡγουν κουμπάρου,
ἂν δὲν ἔναι ἄλλος ἱερεὺς εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον.

copilului și alt creștin nu se află, îl botează și nu are nici un păcat, într-adevăr cu apă; și
de femeia lui nu se desparte.

Simion al Salonicului: Nu numai botezat să fie copilul de un bărbat mirean la nevoie,
ci să fie și împărtășit de acel mirean cu dumnezeieștile taine; și de a murit, e primit de Dum-
nezeu ca botezat și se numără în ceata altor prunci botezați; și se slujește și se pomenește
precum e obiceiul. Iar dacă n-a murit copilul și s-a făcut sănătos, se botează din nou de
preot.

A lui Atanasie al Alexandriei: Iar câți copii de ai creștinilor au murit nebotezați, de
asemenea și ai păgînilor, nu merg nici în împărăția cerurilor, nici la chinurile veșnice.

DESPRE PREOTUL CARE BOTEAZĂ COPILUL SĂU CA NEPREOT ȘI CARE BINE-
CUVINTEAZĂ NUNTA FIULUI SĂU. CAP. 129. (GLAVA 185.)

A lui Manuil mare hartofilax al marii biserici: Dacă se întâmplă într-un loc să fie un
singur preot și al doilea nu, sau de este nevoie și e primejduirea vieții, atunci acela botează
ca preot copilul său și nu se desparte de preoteasa lui, pentru că altul l-a primit din sfântul
botez, și aceasta nu oprește legea. Într-adevăr, dacă l-a primit din cristelniță și s-a făcut naș,
se desparte de preoteasa lui, pentru că a făcut-o soră sufletească.

Și binecuvintează și nunta fiului său cu alt nun, anume cumătru, dacă nu este alt
preot în locul acela.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ, ΑΦ' ΟΥ ΦΑΓΗ, ΔΕΝ ΒΑΠΤΙΖΕΙ, ΜΟΝΟΝ ΠΡΙΝ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ, ΟΥΔΕ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ ΔΕΝ ΒΑΠΤΙΖΕΙ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΑ-ον

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Δὲν ἐδωρήθη τοῦ ἱερέως, ὥσάν φάγη καὶ
νὰ πῇ, νὰ βαπτίῃ, μόνον προτύτερα τῆς λειτουργίας, διὰ νὰ μεταλάβῃ τὸ παιδί, ἀνέναι καὶ δὲν
ἔναι ἀνάγκης· εἰ δὲ καὶ ἀνάγκης ἔναι, ὅποιαν ὥραν καλέσουν τὸν ἱερέα, ἀνεμποδίστως νὰ τὸ
βαπτίσῃ, ἢ νύκτα ἔναι, ἢ ἡμέρα.

Ὅμοίως οὐδὲ τῇ μεγάλῃ τεσσακοστῇ παιδία δὲν βαπτίζουν, διὰτι ἔναι ἡμέραι θρηνητικαὶ
καὶ ἀποδεκάτωσις ὅλου τοῦ χρόνου, ἐξόχως νὰ ἔναι ἀνάγκης, βαπτίζει αὐτό, ἂν ᾔτον καὶ μεγάλη
ἐβδομάδα.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΟΤΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΒΑΠΤΙΖΗ ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΟ ΣΠΙΤΙ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ
ΠΑΙΔΙΟΥ ΑΝ ΑΠΟΘΑΝΗ ΑΒΑΠΤΙΣΤΟΝ ΑΠΟ ΑΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ Η ΤΩΝ
ΓΟΝΕΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΑ-ον

Συνόδου 5-ης κανὼν λα-ος· Τριακοστὸς πρῶτος κανὼν τῆς ἑκτῆς συνόδου ἀπο-
φήνη, ὅτι μηδὲν μέσα εἰς τὸ σπίτιον νὰ μὴ δὲν βαπτίσῃ παιδί· εἰ δὲ καὶ βαπτίσῃ αὐτό, εἰ μὲν
καὶ ᾔτον ἀνάγκης, ὅτι τὸ παιδί ἐκινδύνευε νὰ ἀποθάνῃ, ὁ ἱερεὺς δὲν παιδεύεται. Εἰ δὲ καὶ τὸ
παιδί ᾔτον ὑγιές, παιδεύεται ὁ ἱερεὺς ἄργεια τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ, ὡς δόξει τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ.

Ἄλλοι δὲ κανόνες λέγουν ὅτι νὰ καθήρῃται.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Εἰ δὲ καὶ εὐρίσκεται εἰς τέλος νὰ
ἀπεθάνῃ τὸ παιδί καὶ καλέσουν τὸν ἱερέα νὰ βαπτίσῃ αὐτό καὶ αὐτὸς ἀμελήσῃ καὶ τὸ παιδί

PREOTUL, DUPĂ CE A MÎNCAT, NU BOTEAZĂ, CI NUMAI ÎNAINTE DE
DUMNEZEIASCA LETURGHIE; NICI ÎN POSTUL CEL MARE NU BOTEAZĂ. CAP. 130
(GLAVA 156.)

A patriarhului Postnicul: Nu s-a dat preotului darul, de cum a mîncat și a băut, să
boteze, ci numai înainte de liturghie, ca să preceștiască copilul, dacă nu e vreo nevoie;
iar de este nevoie, la orice ceas vor chema preotul, fie noaptea sau ziua, să-l boteze neapărat.

Așișderea și în postul cel mare nu se botează copiii, pentru că sînt zile de jale, fără
numai cînd e nevoie, îi botează, chiar dacă ar fi în săptămîna cea mare.

PREOTUL SĂ NU BOTEZE ÎN CASĂ; ȘI DESPRE COPIL, DACĂ A MURIT NEBO-
TEZAT DIN NEGLIJENȚA PREOTULUI SAU A PĂRINȚILOR. CAP. 131. (GLAVA 157.)

Canonul 31 al sinodului al 6-lea: Canonul trei zeci și unu al sinodului al șaselea arată
că nicidecum în casă să nu se boteze copilul, iar de l-a botezat, dacă era nevoie, pentru că
era în primejdie copilul să moară, preotul nu se pedepsește. Dar dacă a fost sănătos copilul,
preotul se pedepsește cu oprirea dela preoția lui, după cum va socoti arhiereul lui.

Alte canoase însă spun să i-se ia darul.

A lui Nichifor al Constantinopolului: Iar dacă se află la sfîrșit să moară copilul și vor
chema pe preot să-l boteze, și el a neglijat și copilul a murit nebotezat, păcatul este al preo-

ἀπεθάνη ἀβάπτιστον, ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν ἱερέαν ἔναι καὶ κανονίζεται περὶ τούτου, ὡς δόξει τῷ ἀρχιερεῖ αὐτοῦ· ἡ ἄργεια τῆς ἱερωσύνης ἢ ἄλλον κανόνα. Εἰ δὲ καὶ ἀπεθάνη ἀβάπτιστον ἀπὸ ἀμελείας τῶν γονέων, κανονίζονται σφοδρώτατα, ἡγουν χρόνους τρεῖς νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν νὰ κάμνουν μετανοίας καὶ νὰ ξηροφαγοῦν δευτέραν, τετάρτη καὶ παρασκευή.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΓΙΩΤΑΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΝ ΤΟΝ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΗΝ· ΠΕΡΙ ΠΟΙΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΣΥΓΧΩΡΟΥΝΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΔΙΑ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΥΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΩΝ, ΟΠΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΠΕΘΑΜΕΝΟΥΣ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΑΒ-ον.

Ἀποκρίσις τοῦ αὐτοῦ Διονυσίου· Περὶ τούτων ὁ μέγας Διονύσιος ἀποκρίνεται, ὅτι ἂν εἶναι μικρὰ τὰ ἁμαρτήματα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀπεθαμένου, λαμβάνει ὠφέλειαν διὰ τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν ἐλεημοσυνῶν, ὅπου γίνονται δι' αὐτοῦ, ὥστε συγχωροῦν αὐτά· ἀμὴ ἂν εἶναι μεγάλα καὶ βαρέα τὰ ἁμαρτήματα, δὲν συγχωροῦνται, ὅτι ἀπέκλεισε, ὁ θεὸς τὴν πόρτα τοῦ παραδείσου περὶ αὐτοῦ καὶ δὲν ὠφειλεῖται δι' αὐτόν. Καὶ διὰ τοῦτο κάμνει χρεῖα νὰ φροντίζωμεν περὶ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν νὰ κάμνωμεν ἀγαθὰ ἔργα ἀρετὰ τῷ θεῷ, ὅσαν ἔχομεν τὴν ζωὴν ταύτην τὴν πρόσκαιρον, καὶ νὰ μὴ δὲν ἐκαρτεροῦμεν, ὡσαν ἀπεθάνομεν καὶ εἶναι τὰ ἁμαρτήματα ἀσυμπάθητα, ὅτι θέλουν συγχωρηθῇ διὰ τῶν προσφορῶν.

Ἀπορία· Κατὰ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ αὐτοῦ θείου Διονυσίου, ὅπου ἀποκρίνεται εἰς τὴν ἄνω ἐρώτησιν, ὅπου τὸν ἐρωτοῦν, φαίνεται ὅτι δὲν συγχωροῦνται τὰ ἁμαρτήματα διὰ τῶν θείων λειτουργιῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν.

Λύσις· Ἰδὲ ¹⁾ κάτωθεν ἄλλους διδασκάλους τί λέγουν; ὅτι αἱ λειτουργίαι καὶ ἐλεημοσύναι συγχωροῦν πᾶν ἁμάρτημα.

tului și-și primește canon pentru aceasta, precum va socoti arhiereul: sau oprire dela preoție, sau alt canon. Dacă însă a murit nebotezat din neglijența părinților, atunci iau canon mare, adică trei ani să nu se cuminece și în fiecare zi să facă metanii și să mănânce de sec luna, miercurea și vinerea.

ÎNTREBARE CĂTRE PREA SFÎNTUL DIONISIE AREOPAGHITUL: CARE PĂCATE SE IARTĂ DUPĂ MOARTE PRIN LITURGHII ȘI RUGĂCIUNI ȘI MILOSTENII, CARE SE FAC PENTRU CEI MORȚI? CAP. 132. (GLAVA 158.)

Răspunsul lui Dionisie: Marele Dionisie răspunde despre aceasta că, dacă sînt mici păcatele omului mort, are folos din liturghii și rugăciuni și milostenii ce se fac pentru dînsul, încît i se iartă; dar dacă sînt păcatele mari și grele nu se iartă, pentru că a închis Dumnezeu poarta raiului pentru acela și nu-i folosesc. Și de aceea trebuie să purtăm grijă de sufletele noastre și să facem lucruri bune, plăcute lui Dumnezeu, cît avem această viață trecătoare și să nu așteptăm, cînd am murit, căci păcatele nu au îndurare că vor fi iertate prin aduceri de jertfe.

Nedumerire: După răspunsul aceluia dumnezeesc Dionisie, care răspunde la întrebarea de mai sus ce-l întreabă, se arată că păcatele nu se iartă prin dumnezeieștile liturghii și milostenii.

Dezlegare: Vezi mai jos alți dascăli ce zic? Că liturghiile și milosteniile aduc iertarea oricărui păcat.

¹⁾ Ὅδε ἰν ms.

ΟΤΙ ΟΥ ΜΟΝΟΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΠΕΘΑΜΕΝΟΥΣ ΕΙΝΑΙ ΩΦΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΦΕΣΙΣ
ΑΜΑΡΤΙΩΝ ΑΙ ΘΕΙΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ, ΑΜΗ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΖΩΝΤΑΝΟΥΣ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΑΓ-ΟΝ.

Ἐρώτησις Πέτρου μοναχοῦ πρὸς τὸν μακαριώτατον πάπαν
Ῥώμης Γρηγόριον διάλογον· Τί δύνανται αἱ λειτουργίαι νὰ ὠφειλήσουν τὰς
ψυχὰς τῶν ἀμαρτωλῶν μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν;

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ ἀγιοτάτου Γρηγορίου· Ἐάν τὰ ἀμαρτή-
ματα τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου ἀπεθάνη δὲν εἶναι συγχωρημένα, πολλὰ δύνανται αἱ θεῖαι λειτουργίαι
νὰ βοηθήσουν καὶ νὰ λυτρώσουν αὐτάς ἀπὸ τὴν κόλασιν. Καὶ ἄκουσον· Πολλαῖς φοραῖς αἱ ψυχαὶ
τῶν ἀποθαμένων ἐφάνησαν καὶ ζητοῦσαν, ὅτι νὰ γένουν λειτουργίαι δι' αὐτάς, διὰ νὰ λυτρωθοῦν
ἀπὸ τὴν κόλασιν, καθὼς καὶ Φίλιξ ὁ ἐπίσκοπος εἶπε περὶ τούτου.

Φοβερόν τὸ παρόν· Ὅτι ἓνας ἱερεὺς ἦτον καὶ ὑπήγενεν εἰς τὸ λουετρόν, ὅταν
ἤθελεν ἀναγκασθῇ ὑπὸ τὴν χρεῖαν τοῦ σώματος, ὅτι εἶχεν ἀσθένημα· καὶ λουέτρον ἦτον ἐκεῖ
εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Καὶ μίαν ἡμέραν ὑπῆγεν ἐκεῖ νὰ λουσθῇ καὶ ἤρρεν μέσα ἓναν ἄνδρα, ὅπου
δὲν τὸν ἐγνώριζεν, οὐδέ ποτε τοῦτον εἶδε· καὶ ἦλθεν καὶ εὗγαλε τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ ἀπὸ τὰ
ποδάρια· καὶ ὡσὰν ἤθελεν ἐκδυθῇ, ἐβάστα τὰ ῥοῦχα του, ἕως οὗ καὶ ἔξευγεν ἔξω ἀπὸ τὰ θερμά·
καὶ ὡσὰν ἤθελεν εὗγῃ, μετὰ μεγάλης τιμῆς καὶ εὐλαβείας ὑπηρέτει τὸν ἱερέαν. Καὶ τοῦτο πολλαῖς
φοραῖς τὸ ἔκαμεν καὶ ὑπηρέτησε τὸν ἱερέαν. Ὅμως ὁ ἱερεὺς μίαν ἡμέραν ἤθελεν νὰ ὑπάγῃ εἰς
τὸ λουτρόν καὶ διελογίσθη εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ εἶπε· τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὅπου με ὑπηρετεῖ
μὲ τόσην εὐλάβειαν καὶ προθυμίαν, δὲν θέλω νὰ ὑπάγω εὐκαιρος εἰς αὐτόν, μόνον νὰ τοῦ ἐπάρω
παραμικρὸν χάρισμα· καὶ οὕτως ἔλαβεν δύο προσφοράς καὶ ὑπῆγεν. Καὶ ὡσὰν ἐδιάβηκεν καὶ
ἐμβῆκεν εἰς τὸ λουτρόν, ἤρρεν πάλιν αὐτόν τὸν ἄνθρωπον· καὶ ἐπίασε καὶ ὑπηρέτησε τὸν ἱερέαν,
κάθως ἦτον συνηθισμένον, μετὰ πάσης τιμῆς. Καὶ ἀφ' οὗ ἐλούσθη ὁ ἱερεὺς καὶ ἤθελε νὰ ὑπαγένη,

CĂ NU NUMAI MORTILOR SÎNT DE FOLOS ȘI IERTARE A PĂCATELOR DUMNE-
ZEIEȘTILE LITURGHII DAR ȘI CELOR VII. CAP. 133. (GLAVA 159.)

Întrebare a monahului Petru către prea fericitul papă al Romei Grigorie Dialogul: Ce pot
liturghiile să folosească sufletelor păcătoșilor după moartea lor?

Răspuns al aceluia prea sfânt Grigorie: Dacă păcatele omului care a murit, nu sînt iertate,
mult pot să ajute dumnezeieștile liturghii și să-l izbăvească de munca de veci. Și ascultă:
De multe ori sufletele celor morți s-au arătat și cereau că să se facă liturghii pentru dînsule,
să se izbăvească de munca de veci, precum a zis despre aceasta și Felix episcopul.

Groznică e aceasta: Că era un preot și mergea la baie, cînd era nevoit de necesitatea
trupului, pentru că avea o boală; și baia era acolo pe locul lui. În una din zile a mers acolo
să se spele și a aflat înăuntru un om pe care nu-l cunoștea și niciodată nu l-a văzut.
Și a venit și i-a scos încălțămintele lui din picioare, și cînd voia să se dezbrace, îi ținea
hainele, pînă ce ieșia afară din baie; și cînd voia să iasă, cu mare cinste și smerenie slujea
pe preot. Și aceasta a făcut-o de multe ori și a slujit pe preot. Însă într-o zi preotul a
voit să meargă la baie și s-a gîndit în sine și zise: omului aceluia care-mi slujește cu atîta
evalvie și rîvnă nu vreau să merg cu mîna goală la dînsul, ci să-i iau puțin dar; și așa a
luat două prescuri și s-a dus. Și cum a trecut și a intrat în baie, l-a aflat iarăși pe acel
om; și s-a apucat și a slujit preotului cu toată cinstea, cum era deprins. Și după ce s-a
îmbăiat preotul și a voit să plece, a scos cele două prescuri și le-a dat bărbatului aceluia
ca binecuvîntare și pentru slujba din dragoste. Iar el supărat a zis cu lacrimi: sfinte părinte,

εὐγάλε τὰς δύο προσφορὰς καὶ τὰς ἔδιδεν αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς χάριν εὐλογίας καὶ διὰ ἔργον ἀγάπης. Αὐτὸς δὲ θλιβόμενος μετὰ δακρύων εἶπε· πάτερ ἅγιε, ἐμὲ τὰ πρόσφορα ταῦτα, διὰ τί τὰ δίδεις; αὐτὸ δὲ τὸ ψωμὶ εἶναι ἅγιον, καὶ ἐγὼ νὰ τὸ φάγω δὲν δύναμαι, ὅτι ἐμὲ ὁποῦ βλέπεις, εἰς τοῦτο τὸ λουτρὸν ἤμουν αὐθέντης καὶ ἔκαμα πολλά ἁμαρτήματα εἰς αὐτό· καὶ διὰ ταῦτα τὰ πολλά μου κακὰ ἐκαταδικάσθην καὶ κολάζομαι ἐδῶ εἰς τὸν τόπον ἐτοῦτον, ὁποῦ ἔκαμα τὰ ἁμαρτήματα. "Ομως, πάτερ μου, ἐὰν θέλῃς νὰ δώσης, πρὸς ἐμὲ δῶρον, τοῦτο σὲ δέομαι νὰ μου κάμῃς τὰς προσφορὰς ταύτας νὰ τὰς κάμῃς λειτουργίας εἰς θεὸν καὶ νὰ δεηθῇς διὰ τῶν ἁμαρτιῶν μου. Καὶ ὡσὰν κάμῃ τὰς λειτουργίας περὶ ἐμοῦ, ἐλθὲ μετὰ ταῦτα καί, ἐὰν μὴ εὕρῃς με ἐδῶ, ἤξευρε, ὅτι εἰσηκούσθῃ ἡ δέησις σου πρὸς τὸν θεὸν καὶ ἐλύτρωσέ με ἀπὸ τὴν κόλασιν. Καὶ ὡσὰν εἶπε τοὺς λόγους τοῦ ἱερέως, ἐχάθη ἀπ' αὐτοῦ καὶ πλέον δὲν ἐφάνη. Τότε ἐγνώρισεν ὁ ἱερεὺς, ὅτι αὐτὸς ἄνθρωπος δὲν ἦτον, μόνον ψυχὴ. Λοιπὸν αὐτὸς ὁ ἱερεὺς, ὡς ἤκουσεν οὕτως, ἐλυπήθη μεγάλην λύπην καὶ ἔκλαυσε πολλά· καὶ ὡσὰν ἦλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἄρχισε ἐπὶ τὴν αὔριον καὶ ἐλειτούργει ἡμέρας ὀκτώ. Καὶ ὡσὰν ἔκαμε τὰς λειτουργίας ὑπῆγεν εἰς τὸ λουετρὸν κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου καὶ πλέον ἐκεῖ δὲν τὸν ἤυρε. Καὶ ἀπὸ τούτου ἐγνώρισεν ὁ ἱερεὺς, ὅτι ἐλυτρώθη, ἐκεῖνος ἀπὸ τὴν πικρὰν κόλασιν· διὰ τῶν θείων λειτουργιῶν ἐλευθερώθη καὶ ἀπῆλθεν ἐν τῷ παραδείσῳ, εἰς τὸν τόπον τῶν δικαίων χριστιανῶν. Καὶ ἀπὸ τούτου μαρτυρεῖ αὕτη ἡ ὑπόθεσις καὶ οὕτως λέγει καὶ ἡ ἀλήθεια, ὅτι διὰ τῶν θείων λειτουργιῶν ἐλευθερώνονται αἱ ψυχαὶ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου καὶ ἀπέρχονται ἐν τῇ χειρὶ τοῦ θεοῦ καὶ ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἁμαρτωλῶν, ὡς εἵπαμεν ἄνωθεν, ζητοῦν παρὰ τῶν ζώντων λειτουργίας καὶ διὰ σημεῖον μνησθῶν, ὅτι δι' αὐτῶν τῶν θείων λειτουργιῶν λαμβάνουν οἱ ἁμαρτωλοὶ τελείαν ἐλευθερίαν εἰς τὰ ἁμαρτήματα, ὁποῦ ἔκαμαν εἰς τὸν κόσμον.

Καὶ ὑπὲρ τῶν ζώντων γινόμεναι λειτουργίαι ἔναι μεγάλη ὠφέλεια εἰς αὐτούς. Καὶ ἄκουσον θαυμαστὴν διήγησιν.

Φοβερόν καὶ τοῦτο καὶ θαυμαστόν· "Ενας ἄνθρωπος εὗρίσκετον αἰχμάλωτος καὶ ἦτον μὲ ἄλυσες δεμένος· καὶ ἡ γυναῖκα αὐτοῦ εἰς ἡμέρας ἐορταζομένας ἔκαμεν λειτουργίας δι' αὐτὸν τὸν αὐτῆς ἄνδρα· καὶ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ὁποῦ ἐγένοντο αἱ θεῖαι λειτουρ-

mie aceste prescuri de ce mi le dai? Această piine este sfântă, și eu să o mănînc nu pot, pentru că eu cel pe care îl vezi, peste această baie am fost stăpîn și am făcut multe păcate într-însa. Și pentru aceste multe rele ale mele, m-am osîndit și mă muncesc aici într-acest loc, unde am făcut păcatele. Totuși, părintele meu, de vrei să-mi dai dar, aceasta te rog, prescurile acestea să le faci lui Dumnezeu liturghie și să te rogi pentru păcatele mele. Și cum ai făcut liturghiile pentru mine, vino după aceea și, dacă nu m-ai aflat aici să știi că a fost ascultată rugăciunea ta către Dumnezeu și m-a izbăvit de muncă. Și cum a zis preotului cuvintele, se pierdu din fața lui și n-a mai apărut. Atunci preotul a cunoscut că acela n-a fost om, ci suflet. Atunci acel preot, cum a auzit așa, se intristă cu mare întristare și plînsese mult; și cum veni acasă, începu de a doua zi și făcu opt zile liturghie. Și după ce făcu liturghiile, se duse la baie după cuvîntul omului acela și nu l-a mai aflat acolo. Și din aceasta cunoscu preotul că acela a fost izbăvit de munca amară; pentru dumnezeieștile liturghii se mîntui și merse în raiu la locul dreptilor creștini. Și pentru aceasta e mărturie această întîmplare; și așa grăiește și adevărul, că prin dumnezeieștile liturghii se izbăvesc sufletele din mîinile diavolului și merg în mîna lui Dumnezeu și sufletele păcătoșilor, precum am zis mai sus, cer de la cei vii liturghii și prin semn vestesc că prin acele liturghii cei păcătoși iau deplină izbăvire de păcatele ce le-au făcut în lume.

Și liturghiile ce se fac pentru cei vii, le sînt de mare folos. Și ascultă o povestire minunată!

Groaznică și minunată și această întîmplare: Un om se afla rob și era legat în lanțuri. Și femeia lui în zilele de sărbătoare făcea liturghii pentru acel bărbat al ei; și în zilele acelea

γίαι δι' αὐτόν, αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐλύοντο αἱ ἄλυσες ὅπου ἦτον δεμένος. Καὶ ἅφ' οὗ ἤθελαν τελειωθῇ αἱ λειτουργίαι, εὐρίσκετον πάλιν δεμένος μετὰ τὴν ἄλυσον. Ἐπέρασε δὲ καιρὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ ἄνδρας τῆς γυναικὸς, ἐλυτρώθη ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν διὰ τῶν θείων λειτουργιῶν καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὀσπίτιον αὐτοῦ καὶ ἐξηγήθη, ὅτι τὴν ὁδεῖνα ἡμέρα καὶ ὁδεῖνα ἐλύετο ἡ ἄλυσος ἐξ αὐτοῦ. Ὅμως ὥς τὸ ἤκουσεν ἡ γυναικα αὐτοῦ, ἤξευρεν τὰς ἡμέρας ὅπου ἔκαμνε τὰς λειτουργίας δι' αὐτόν τὸν ἄνδρα αὐτῆς. Καὶ ἐμπλεροφόρησε μεγάλους καὶ μικρούς, ὅτι εἰς τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, ὅπου ἔκαμνε τὰς λειτουργίας, ταύτας τὰς ἡμέρας ἐλύετο καὶ ἡ ἄλυσος ἀπ' αὐτόν τὸν ἄνδρα αὐτῆς. Καὶ ὡσὰν ἤκουσαν πάντες τὸ παράδοξον τοῦτο θαῦμα, ἐδόξασαν τὸν θεόν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΔΟΜΕΝΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΤΩΝ ΙΕΡΕΩΝ ΔΙΑ ΤΑ ΣΑΡΑΝΤΑΡΙΑ ΔΙΑ ΖΩΝΤΑΝΟΥΣ <ΚΑΙ ΑΠΕΘΑΜΕΝΟΥΣ>. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΑΔ-ον

Τῶν θείων διδασκάλων θαυμαστὴ διήγησις διὰ τὰ σαραντάρια τῶν ζωντανῶν. Ἐνας ἄρχων εὐρίσκετον εἰς τὴν Νικομήδιαν καὶ ἀσθένησε βαρέως καὶ ἦλθεν εἰς κίνδυνον καὶ ἐπαράγγειλε τῆς γυναικὸς αὐτοῦ νὰ δώσῃ ἀπὸ τὸν βίον αὐτοῦ εἰς ὄρφανὰ καὶ εἰς πτωχὰ καὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ νὰ ἐλευθερώσῃ καὶ λειτουργία τῶν ἱερέων νὰ μὴ δέν δώσῃ. Ἐχων δὲ αὐτὸς ὁ ἄρχων πίστιν καὶ εὐλάβειαν εἰς τὸ ὀσιώτατον Ἡσαΐαν, ὁ ὁποῖος ἦτον ἐγκλυτος ἱερεὺς μέγας καὶ περιβόητος καὶ δεηθεὶς τῇ αὐτοῦ εὐχῇ, ἐλευθερώθη ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν καὶ ἔγινεν ὑγιής, καθὼς καὶ τὸ πρῶτον. Καὶ καθὼς ἐσηκώθη, ὑπῆγεν εἰς τὸν ἅγιον· καὶ ὡς εἶδεν αὐτόν, ἐπλήσθη ὅλος χαρᾶς καὶ ἐδόξασε τὸν φιλόανθρωπον θεόν. Καὶ ποιήσαντες τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸν ἐκάθησαν· καὶ ἐρώτησεν αὐτόν, τί ἦτον ἡ θεραπεία τῆς ἰατρείας αὐτοῦ ὅπου ἔλαβε τὴν ἱασιν; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄρχων ὅτι· καθὼς ἐπεκαλέσθην τὴν ἁγίαν σου εὐχήν, τῆς ὥρας ἔλαβα τὴν ἱασιν. Τότε λέγει ὁ ἅγιος πρὸς αὐτόν· υἱέ μου, ἔδωκας τῶν ἱερέων λειτουργίας

în care se făceau dumnezeieștile liturghii pentru dînsul, în acele zile i se dezlegau lanțurile cu care era legat. Și după ce se sfîrșeau liturghiile, iar se afla legat cu lanțuri. A trecut vreme și omul acela, bărbatul femeii, se izbăvi din robie prin dumnezeieștile liturghii și veni acasă și povesti că în cutare și cutare zi, i se dezlega lanțul de pe el. Cînd însă femeia lui a auzit aceasta, știa zilele în care făcuse liturghii pentru bărbatul ei. Și spuse celor mari și celor mici că în acele zile în care făcea liturghii, în acele zile se dezlega și lanțul de pe bărbatul ei. Și cînd auziră toți această minune mare, mărîră pe Dumnezeu.

DESPRE LITURGHIILE CE SE DAU PREOȚILOR DE SĂRINDARE PENTRU VII ȘI PENTRU MORȚI. CAP. 134. (GLAVA 160.)

A dumnezeieștilor dascăli minunată povestire pentru sărindarele celor vii: Un boier se afla în Nicomedia și se îmbolnăvi greu și a ajuns la primejdie și zise femeii lui să dea din averea lui orfanilor și săracilor, și robii lui să-i elibereze și liturghii preoților să nu dea. Iar acel boier avea credință și evlavie către prea cuviosul Isaia care era un preot mare vestit și cu multă faimă; și rugîndu-se, prin rugăciunea celuia s-a izbăvit de boală și s-a făcut sănătos ca și mai înainte. Și cum se sculă, merse la sfîntul; și cînd îl văzu, se umplu tot de bucurie și mări pe iubitorul de oameni, Dumnezeu. Și făcînd sărutare întru Hristos, șezură; și l-a întrebat, ce i-a fost leacul tămăduirii lui dela care a luat vindecare? Și a răspuns boierul: Cum chemai într-ajutor sfînta ta rugăciune, într-acel ceas mă vindecăi. Atunci îi zise sfîntul: Fătul meu, ai dat preoților liturghii pentru mîntuirea sufletului tău? Și răspunse:

διὰ τὴν ψυχικὴν σου σωτηρίαν; Καὶ ἀπεκρίθη· οὐχί, σεβάσμιε πάτερ, ὅτι, ἐὰν εἶχα τὰς δώση, ὠφέλειαν καμίαν δὲν ἔκαμνα, μόνον ἤθελα χάσῃ τὰ χρήματα ἐκεῖνα· τότε λέγει αὐτοῦ ὁ ὁσίος· μὴ λέγῃς οὕτως, υἱέ μου, διότι ὁ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος γράφει εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ, ὅτι· ἐὰν ἀσθενῇ τινάς, προσκαλέσατε τοὺς ἱερεῖς τῶν ἐκκλησιῶν, ὅπου ἔχουν παρρησίαν εἰς θεὸν νὰ δεηθοῦν δι' αὐτόν, καὶ ὁ θεὸς διὰ τῶν εὐχῶν τῶν ἱερέων αὐτοῦ θέλει δώσῃ τὴν ὑγείαν τοῦ ἀσθενούντος νὰ τὸν ἐσηκώσῃ ἀπὸ τὴν ἀσθενείαν· καὶ ἐὰν ἔχῃ καὶ ἁμαρτίας ὡς ἄνθρωπος, διὰ τὴν δέησιν καὶ παρακάλεισιν τῶν ἱερέων θέλει τὰς συγχωρήσῃ ὁ θεός. Εἶπε δὲ ταῦτα ὁ ἀγιώτατος πατὴρ πρὸς τὸν ἄρχων καὶ ἐδίδαξεν αὐτόν καὶ ἐνουθέτησε. Καὶ διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ εἶπεν ὁ ἅγιος αὐτοῦ τοῦ ἄρχοντος καὶ ἔδωκεν ἐνὸς ἱερέως χρήματα, νὰ λειτουργήσῃ δι' αὐτὸν σαράντα λειτουργίας. Καὶ ὡς ἔδωκεν ὁ ἄρχων τὰ χρήματα, ἐπορεύθη εἰς τὸ ὀσπίτιον αὐτοῦ. Καὶ ὡσὰν ἐλειτουργήθησαν αἱ σαράντα λειτουργίαι, μιᾷ νύκτα ἐξύπνησεν ἀπὸ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ ὁ ἄρχων καὶ ἐξαίφνης ἀνοιξαν αἱ πόρται τοῦ ὀσπιτίου αὐτοῦ, χωρὶς νὰ τὰ ἀνοίξῃ τινάς, καὶ ἐμπήκαν ἄνδρας καβαλάριοι, εὐμορφοί, ἀγγελοειδεῖς, καὶ ἐστάθησαν οἱ εἴκοσι ἐξ δεξιῶν καὶ οἱ εἴκοσι ἐξ ἀριστερῶν. Καὶ καθὼς τοὺς εἶδεν ὁ ἄρχων, ἔλαβε φόβον μέγαν εἰς τὴν φοβερὰν ἐκείνην ὀπτασίαν καὶ λέγει πρὸς αὐτούς· κύριοί μου, διὰ τί ἤθλητε εἰς ἐνὸς ἁμαρτωλοῦ ὀσπίτι; Καὶ τοῦτοι ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον· ἡμεῖς εἴμεσθιν αἱ σαράντα λειτουργίαι σου, ὅπου ἐγίνησαν πρὸς τὸν φιλάνθρωπον θεὸν διὰ ἐσένα, καὶ ἀπέστειλέ μας νὰ σὲ ὑπαντήσωμεν, νὰ ὑπᾶμεν εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν· καὶ ἔλθῃ μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ μὴ δειλιάσης, ὅτι διὰ τῶν χειρῶν τοῦ ἱερέως ὅπου ἔκαμε τὰς σαράντα λειτουργίας διὰ σοῦ, ἐκληρώθη καὶ ἐνώθη εἰς θεὸν νὰ λάβῃς ἀνεμπodίστως τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὁ δὲ ἄρχων ὑπὸ τῆς ἁγίας ἀποκαλύψεως ὅπου εἶδε, ἐνθυμήθη τοὺς λόγους τοῦ ἁγίου Ἡσαΐου· καὶ ἐπληροφόρηθη ὅτι πολὺ δύναμιν ἔχει ἡ ἀναίμακτος θυσία, ὅπου προσφέρεται εἰς θεόν, ὅτι δι' αὐτῶν συγχωροῦνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν ἀνθρώπων. Καὶ δέδωκεν ἀπὸ τὴν βίον αὐτοῦ εἰς ἱερεῖς, ὅπως νὰ μνημονεύεται παρ' αὐτῶν εἰς ταῖς θείαις καὶ ἱεραῖς λειτουργίαις, ἥτοι νὰ λαμβάνουν μερίδα δι' αὐτοῦ εἰς τὴν θείαν προσκομιδὴν.

nu, cinstite părinte, pentru că, dacă aş fi dat, nu aveam nici un folos, numai aş fi pierdut banii aceia ! Atunci îi zise cuviosul: să nu vorbeşti așa, fătul meu, pentru că Iacob, fratele lui Dumnezeu, scrie în epistola sa că: dacă se îmbolnăveşte cineva, chemaţi preoţii bisericii care au mijlocire către Dumnezeu să se roage pentru dînsul şi Dumnezeu pentru rugăciunile preoţilor lui va da sănătate bolnavului să-l scoale din boală ; şi dacă are şi păcate ca om, pentru ruga şi rugarea preoţilor le va ierta Dumnezeu. Prea sfîntul părinte acestea le zise către boier şi-l învăţă şi-l îndreptă. Şi pentru necredinţa lui, sfîntul grăi acelui boier că şi el a dat unui preot bani să liturghisească pentru dînsul patruzeci de liturghii. Şi cum a dat boierul banii, s-a dus acasă. Şi de îndată ce acele patruzeci de liturghii au fost liturghisite, boierul într-o noapte s-a trezit din somn şi deodată se deschiseră uşile casei lui, fără să le deschidă cineva, şi intrară bărbaţi călări, frumoşi, în chip de îngeri, şi statură douăzeci dea dreapta şi douăzeci dea stînga. Şi boierul cum îi văzu, îl cuprinse mare frică la acea vedenie înfricoşătoare şi zise către dînşii: Domnii mei, la ce aţi venit în casa unui păcătos? Şi aceştia răspunseră şi ziseră: noi sîntem cele patruzeci de liturghii ale tale care s-au făcut către iubitorul de oameni Dumnezeu pentru tine şi ne-a trimis să te întîmpinăm să mergem la sfînta biserică ; şi vino cu bucurie mare şi să nu-ţi fie teamă că prin mîinile preotului care ţi-a făcut cele patruzeci de liturghii, ai moştenit şi te-ai unit cu Dumnezeu să iai neapărat împărăţia cerurilor. Iar boierul dintru sfînta descoperire pe care o văzu, îşi aduse aminte de cuvintele sfîntului Isaia: şi ai să ştii că jertfa cea fără de sînge care se aduce lui Dumnezeu are mult putere, pentru că printrînsa se iartă păcatele oamenilor şi a dat din averea lui preoţilor, ca să se pomenească de dînşii la dumnezeieştile şi sfintele liturghii, adică să ia o pîrticică pentru dînsul la dumnezeiasca proscomidie.

Ἐκ τοῦ πατερικοῦ θαυμασία διήγησις διὰ τὰ σαραντάρια τῶν ἀπεθαμένων. Περὶ δὲ τὰ σαραντάρια, ὅπου γίνονται διὰ τοὺς ἀπεθαμένους, νὰ ἀκούσετε· ἐξηγοῦνται εἰς τὸ πατερικόν, ὅτι ἕνας γέροντας, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, εἶχεν ἕναν καλόγηρον ὑποτακτικόν καὶ ποτε τὸν λόγον αὐτοῦ δὲν τὸν ἔκαμνε, μόνον πάντοτε εἰς παρακοὴν εὐρίσκετον. Ἐλεγε δὲ ὁ ἀγιώτατος γέροντας πρὸς αὐτόν· παιδί μου, δὲν ἔχω λύπην, διὰτι δὲν κάμνεις τὸ θέλημά μου, ἀμὴ κλαίω καὶ λυποῦμαι τὴν ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς σου, ὅτι ἡξεύρω βεβαίως διὰ τὴν παρακοὴν, ὅπου ἔχεις, θέλεις λάβῃ τὴν αἰώνιον κόλασιν. Αὐτὸς δὲ ὁ ὑποτακτικὸς ἐνέπαιζεν τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ τελείως δὲν ἐμετανόει καὶ συγχωρηθῇ ἀπὸ τὴν παρακοὴν νὰ ἔλθῃ εἰς ὑπακοήν. Καὶ εἰς ὀλίγον ἀπέθανε καὶ ὑπῆγεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν διὰ τὴν παρακοὴν. Ὁ δὲ ἀγιώτατος γέροντας αὐτοῦ, ὡς εἶχεν παρρησίαν πρὸς θεόν, ἐδεήθη νὰ ἰδῇ τὸν ὑποτακτικὸν αὐτοῦ, εἰς ποῖον τόπον τῆς κολάσεως εὐρίσκετον. Καὶ ὁ θεὸς εὐθὺς εἰσήκουσε τῆς δεήσεως αὐτοῦ, ὅτι κατὰ τὸν θεῖον Δαυίδ· θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιεῖ καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούει. Καὶ εἶδεν εἰς τὸν ὕπνον αὐτοῦ ὁ ἀληθὴς τοῦ θεοῦ δοῦλος ὁ ἅγιος γέροντας τὸν πύρινον ποταμὸν τῆς κολάσεως· καὶ ἔρχετον μετὰ ταραχῆς ¹⁾ πολλῆς καὶ βοῆς μεγάλης. Καὶ ἦτον πλῆθος ἀνθρώπων μέσα, τὸ ὅποιον δὲν εἶχεν μέτρος νὰ μετρηθῇ· καὶ ἦσαν τινὲς ἕως εἰς τὴν μέσῃν τοῦ σώματος εἰς τὸν ποταμὸν, ἄλλοι δὲ ἕως εἰς τὸν λαιμόν· Οὗτος δὲ ὁ ἐλεηνός, ὅπου εἶχεν τὴν παρακοὴν, καὶ τῶ χεῖρε καὶ πόδε καὶ ὅλον τὸ κορμὶν ἦσαν θαμμένα μέσα εἰς τὸν βυθὸν τοῦ πυρίνου ἐκείνου τοῦ ποταμοῦ. Καὶ ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ ἅγιος εἰς τοιοῦτην μεγάλην κόλασιν παιδευόμενον, ἐλυπήθη καὶ ἔκλαυσε. Τότε λέγει πρὸς αὐτόν· παιδί μου, ἐμβλέπεις εἰς τί εὐρίσκεται, διὰ νὰ ἔχῃς τὴν παρακοὴν, ὅτι ἔγινες κληρονόμος τοῦ αἰωνίου πυρὸς μετὰ δαιμόνων. Καὶ ἐβόησεν οὗτος μέσα ἀπὸ τὸν πύρινον ποταμὸν μεγάλη τῇ φωνῇ· πάτερ μου, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι νὰ με ἐλευθερώσῃς καὶ νὰ λυτρώσῃς ἀπὸ ταύτην τὴν κόλασιν, ὅπου κολάζομαι· οὐαὶ μοι τῷ ἐλεηνῷ, οὐαὶ μοι· Διὰ νὰ ἔχω τὴν παρακοὴν, κολάζομαι αἰωνίως· μακάριοι ὅπου ἔχουν τὴν ὑπακοήν, καὶ οὐαὶ εἰς ἐκείνους ὅπου ἔχουν τὴν παρακοὴν. Ἐξυπνος δὲ γενό-

Minunată povestire din pateric despre sărindarele morților: Iar pentru sărindarele ce se fac pentru cei morți, să ascultați: Se spune la pateric că un stareț, preot al lui Dumnezeu prea înalt, avea un călugăr sub ascultare și niciodată nu împlinea cuvântul lui, ci totdeauna se găsea întru neascultare. Iar prea sfântul stareț spunea către el: fățul meu, nu-mi pare rău, pentru că nu faci voia mea, ci plîng și-mi pare rău de pierderea sufletului tău, pentru că știu de bună seamă că pentru neascultarea ce o ai, vei lua munca de veci. Dar acel poslușnic își bătea joc de cuvintele lui și nu se căia nicidecum și nu s-a depărtat de neascultare să vie întru ascultare. Și peste puțin timp a murit și sufletul lui pentru neascultare merge la munca pe veci. Iar sfântul lui stareț, cum avea îndrăznire către Dumnezeu, se ruga să vadă pe poslușnicul său, în ce loc de muncă se află. Și de îndată Dumnezeu ascultă rugăciunea lui, pentru că după dumnezeiescul David: face voia celor ce se tem de el și ascultă rugăciunea lor. Și văzu în vis acel adevărat rob al lui Dumnezeu, sfântul stareț, rîul cel de foc al muncii; și venea cu mare tulburare și vuiet mare. Și era mulțime de oameni înăuntru, care nu avea măsură să fie numărată; și unii erau în rîu pînă la mijlocul trupului, iar alții pînă la grumaz. Acest nenorocit însă care a fost cu neascultare, avea și mîinile și picioarele și tot trupul îngropate înăuntru în adîncul aceluia rîu de foc. Și cum îl văzu sfântul într-o astfel de muncă mare pedepsit fiind, s-a îndurerat și plînsese. Atunci spune către el: vezi în ce te afli pentru neascultarea ce o aveai, că te făcuși moștenitor al focului de veci împreună cu demonii. Și strigă acesta dinăuntru rîului de foc cu mare glas: părinte al meu, de voiești, poți să mă izbăvești și să mă scoți din acest chin, în care mă chinuiesc! Vai de mine nenorocitul, vai de mine! Pentru că eram cu neascultare, mă muncesc veșnic;

¹⁾ Μεταραχῆς în ms.

μενος ὁ γέροντας ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ καὶ ποιήσας ὅλην τὴν ἀκολουθίαν κατὰ ἔθος αὐτοῦ, ἄρχισε καὶ τὴν ἱερουργίαν, ἱκετεύων τὸν θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἐλεεινοῦ ὑποτακτικοῦ αὐτοῦ· καὶ ἐλειτούργει ἡμέρας εἴκοσι καθ' ἡμέραν. Καὶ ὡσὰν ἐπληρώθησαν αἱ εἴκοσι λειτουργίαι, ἐδεήθη πάλιν ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ ἰδεῖν τὸν ὑποτακτικὸν αὐτοῦ ποῦ εὐρίσκεται. Καὶ οὕτως εἶδε δευτέραν φορὰν τὸν πύρινον ποταμὸν μετὰ λαοῦ ἐκείνου τοῦ κολαζομένου καὶ ὁ ὑποτακτικὸς ἕως εἰς τὴν μέσσην τοῦ σώματος κολαζόμενος καὶ ἦτον τὸ ἐπίλοιπον ἀπὸ τὴν μέσσην καὶ ἐπάνω ἐλευθερωμένον. Καὶ ὡς εἶδεν οὗτος ὁ ὑποτακτικὸς γέροντα αὐτοῦ, ἐβόησε πρὸς αὐτὸν μεγαλοφόνως· σεβασμιώτατε μου πάτερ, ἰδοῦ διὰ τῶν σῶν ἁγίων εὐχῶν καὶ δεήσεων ἐλυτρώθην ἀπὸ τὴν κόλασιν τὸ ἥμισυ τοῦ κορμίου καὶ δέομαί σου βόηθησόν μοι τελείως νὰ ἐλυθερωθῶ ὅλον τῷ σώματι, νὰ ὑπάγω εἰς τὸ αἰώνιον φῶς. Ὁ δὲ εὐλαβὴς γέρον ἰδὼν οὕτως, ἐδόξασε τὸν θεόν. Τότε πάλιν ἐπὶ τὴν αὐρίον ἄρχισε καὶ ἐλειτούργει καθ' ἡμέραν, ἕως οὗ ἐπληρώθησαν αἱ ἄλλαι εἴκοσι λειτουργίαι καὶ ἔγιναν τετελειωμένα σαράντα. Καὶ μετὰ τελείωσιν τῶν ἄλλων εἴκοσι λειτουργιῶν, πάλιν ἱκέτευσεν ὁ ἅγιος τὸν θεὸν ἰδεῖν περὶ τοῦ ὑποτακτικοῦ αὐτοῦ, ἐὰν τελείως ἐλυτρώθῃ ἀπὸ τὴν κόλασιν. Καὶ εἶδε καὶ τρίτην φορὰν τὸν πύρινον ποταμὸν μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐκείνου τοῦ κολαζομένου, ὅπου εἶδε καὶ τὰς ἄλλας φοράς, τὸν δὲ ὑποτακτικὸν αὐτοῦ πλέον δὲν τὸν εἶδε, ὅτι εὐγῆκεν διὰ τῶν δεήσεων καὶ εὐχῶν τοῦ ἁγίου ἀπὸ τοῦ πυρίνου ποταμοῦ τῆς κολάσεως καὶ ὑπῆγεν ἐν τῷ παραδείσῳ ἐν τῇ αἰωνίῳ ζωῇ. Ὁ δὲ ἁγιώτατος γέρον ἔδωκε δόξαν καὶ εὐχαριστίαν τῷ φιλανθρώπῳ θεῷ καὶ σωτῇρι τῶν ψυχῶν ἡμῶν τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, ὅπου ἐδέχθη τὰς θυσίας αὐτοῦ τῶν ἱερῶν λειτουργιῶν καὶ ἐλευθέρωσε τὸν ὑποτακτικὸν αὐτοῦ ἀπὸ τὴν κόλασιν.

Αἱ λειτουργίαι, καθὼς ἠκούσατε ἄνωθεν, δύνανται νὰ ἀνηβάσουν ψυχὴν ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ καταχθόνια τοῦ ᾗδου εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀπὸ τὸ σκοτὸς εἰς τὸ αἰώνιον φῶς. Ταῦτα ἀκούετε καὶ καταλάβετε ἀκριβῶς, πόσων ἀγαθῶν παρὰ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ ἀξιοῦνται οἱ ἄνθρωποι διὰ τὰ ἀργύρια ἐκεῖνα ὅπου δίδουν εἰς τὰ χεῖρια τῶν ἱερέων, διὰ νὰ κάμνουν λειτουργίας δι' αὐτούς.

ferice de cei ce au acultarea și vai de aceia ce au neascultarea. Trezindu-se din somn starețul, omul lui Dumnezeu, și făcînd toată slujba după obiceiul lui, a început și liturghia, rugînd pe Dumnezeu pentru mîntuirea nenorocitului său poslușnic: și a liturghisit zilnic două zeci de zile și cînd s-au împlinit cele două zeci de liturghii s-a rugat iarăși sfîntul la Dumnezeu să-și vadă poslușnicul unde se află. Și așa văzu a doua oară rîul de foc cu acel norod chinuindu-se și poslușnicul pînă la mijlocul trupului chinuindu-se și era mai departe dela mijloc în sus izbăvit. Și cum văzu acest poslușnic pe starețul său, strigă către dînsul cu mare glas: prea cînsitul meu părinte, iată pentru sfintele tale molitve și rugăciuni am fost izbăvit de muncă jumătate de trup și te rog ajută-mi pînă la sfîrșit să fiu izbăvit tot trupul, să merg întru lumina de veci. Iar cucernicul stareț vîzînd așa, mări pe Dumnezeu. Atunci iarăși a doua zi începu și liturghisea în fiecare zi, pînă se împliniră și celelalte douăzeci de liturghii și se săvîrșiră patruzeci și după săvîrșirea altor douăzeci de liturghii, iarăși s-a rugat sfîntul la Dumnezeu să vadă ce e cu poslușnicul său, de s-a izbăvit cu desăvîrșire de muncă și văzu și a treia oară rîul de foc cu tot norodul acela muncindu-se pe care-l văzuse alte ori, dar pe poslușnicul său nu-l mai văzu, căci ieșise pentru rugăciunile și molitvele sfîntului din rîul de foc al muncii și merse în rai la viața de veci, iar prea sfîntul bătrîn a dat mărire și mulțumire iubitorului de oameni Dumnezeu și mîntuitor al sufletelor noastre Isus Hristos, care primi jertfele sfintelor lui liturghii și izbăvi pe poslușnicul lui de la muncă.

Liturghiile, precum ați auzit mai sus, pot să urce sufletul omului din adîncurile iadului la cer și dela întuneric la lumină. Acestea ascultați-le și înțelegeți-le cu deamăruntul decît bine se învrednicesc oamenii la de oameni iubitorul Dumnezeu pentru arginții aceia ce îi dau în mîinile preoților, pentru ca să facă liturghii pentru dînșii.

Καὶ οἱ ἱερεῖς, ὅπου λαμβάνουν ἐκεῖνα τὰ ἀργύρια, διὰ νὰ λειτουργήσουν λειτουργίας, μὴ ἀμελήσουν, ἀμὴ μετὰ προθυμίας καὶ εὐλαβείας νὰ κάμνουν αὐτάς, καὶ μὴ εἰς ἀλησμόνια γένωσιν καὶ δὲν λειτουργηθοῦν, ὅτι μέλει δι' αὐτήν, ὅπου δὲν τὴν λειτουργοῦν, νὰ δώσουν λόγον ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως πρὸς τὸν ἀδέκαστον κριτὴν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· ὅτι τὴν ὥραν ὅπου δίδονται τὰ ἀργύρια εἰς τὰ χέρια ἱερέων, διὰ νὰ κάμουν λειτουργίας, γράφονται ἀοράτως ὑπὸ τῶν θείων ἀγγέλων, καὶ οὐαὶ τῷ πρεσβυτέρῳ, ὅπου δὲν λειτουργήσῃ αὐτάς.

ΠΕΡΙ ΤΟ ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΙ ΜΕΡΙΔΑΙ ΚΑΙ ΑΝ ΕΝΑΙ ΕΥΛΟΓΟΝ ΝΑ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΑΙ
ΔΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΧΟΥΝ ΑΝΔΡΑΣ ΑΙΡΕΤΙΚΟΥΣ Η ΑΣΕΒΕΙΣ;
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΑΕ-ον

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Αἱ μερίδαι εἶναι ἀντὶ τῶν προσώπων ἐκεῖνων ὅπου φέρνουν τὰ πρόσφορα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ γίνονται νοηταὶ μετὰ Χριστοῦ αὐτῶν κοινωνία. Διὰ τοῦτο, ὅσοι ἀμαρτάνουν φανερά καὶ δὲν ἀφίνουν τὴν ἀμαρτίαν, κάμνει χρεῖα νὰ μὴ δὲν δέχῃ τὰς προσφορὰς αὐτῶν τελείως, οὐδὲ τῶν γυναικῶν, ἐὰν ἔναι καὶ πισταὶ καὶ ὀρθόδοξαι, ὅπου νὰ ἔχουν ἄνδρας ἢ ἀσεβεῖς ἢ αἰρετικούς· κέρη δὲ καὶ λαδὶν, ὅταν φέρνουν αὐταῖς αἱ γυναῖκες, δέξαι αὐτὰ εἰς ἐλπίδα σωτηρίας αὐτῶν καὶ παράκλησιν καὶ δέησιν κάμνε δι' αὐτάς καὶ παράγγελε νὰ δίδουν ἐλεημοσύνην, ἀμὴ λειτουργίας περὶ αὐτῶν νὰ μὴ δὲν κάμῃς, οὐδὲ μερίδα νὰ ἐπέρνης, οὐδὲ τῶν θείων μυστηρίων αὐτάς νὰ μεταδίδῃς, μόνον εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτῶν, ὅταν ἀπεθάνουν, καὶ ἔλαιον τότε νὰ κάμουν καὶ ἄλλας ἀκολουθίας. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς ζωῆς αὐτῶν, δίδῃς πρὸς αὐτάς ἀγίασμα καὶ ἀντίδωρον, διὰ νὰ ὁμολογῇται ὅτι ἔναι πισταὶ καὶ λαμβάνουν αὐτὰ διὰ ἐλπίδα σωτηρίας καὶ ἀγιασμὸν αὐτῶν, καὶ τὸ περισσότερον διὰ νὰ μὴ δὲν πέσουν εἰς ἀπόγνωσιν τῆς ἀμαρτίας, διὰτι ἀποστρέφουν αὐτάς ἐκ τοῦ ἀγιασμοῦ καὶ ἐκ τῆς πίστεως καὶ ἀπελθοῦν εἰς παντελῇ ἀπώλειαν καὶ ἀσεβήσουν.

Și preoții care iau acei arginți, pentru ca să liturghisească liturghii, să nu fie nepăsători, ci cu râvnă și evlavie să le facă, și să nu le dea uitării și să nu liturghisească, pentru că pentru liturghia ce nu o liturghisesc, au să dea seama în ziua de judecată către nepărtinitorul judecătorul domnul nostru Isus Hristos, pentru că în ceasul în care se dau banii în mâinile preoților, ca să facă liturghii, se însemnează în chip nevăzut de dumnezeieștii îngeri, și vai de presbiterul care nu le va liturghisi.

CE SÎNT PRINOASELE ȘI DACĂ ESTE CU CUVIINȚĂ SĂ FIE ADUSE DE FEMEI
CARE AU BĂRBAȚI ERETICI SAU PĂGÎNI? CAP. 135. (GLAVA 161.)

A lui Simion al Salonicului: Părțile sînt în locul acelor persoane care aduc prescurile la biserică și se fac semne ale împărțirii lor cu Hristos. De aceea, celor care păcătuiesc fățiș și nu se lasă de păcate, nu trebuie să le primești definitiv prinoasele lor, nici ale femeilor, de și sînt și credincioase și ortodoxe, care au bărbați sau păgîni sau eretici; lumînări și untdelemn, cînd aduc acele femei, primește-le în nădejdea mîntuirii lor și fă paraclis și rugăciuni pentru ele și îndeamnă să dea milostenie, dar liturghii pentru dînsule să nu faci, nici pătetică să scoți, nici cu dumnezeieștile taine să nu le împărțășești, decît numai la sfîrșitul vieții lor, cînd stau să moară, și atunci maslu să faci și alte slujbe. Iar în timpul vieții lor să le dai aghiazmă și naforă, pentru ca să fie mărturie că sînt credincioase și le iau în nădejdea mîntuirii și sfințirii lor și, ce e mai mult, pentru ca să nu cadă în deznădejdea păcatului căci de altcum se îndepărtează de la sfințire și credință și merg la desăvîrșită pierzare și se fac păgîne.

ΔΙΑ ΤΙ ΑΙΤΙΑΝ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΜΝΟΥΝ
ΑΥΤΟΥ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΝΝΕΑ
ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΣΑΡΑΝΤΑ ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ
ΓΙΝΩΝΤΑΙ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΑΣ-ον

Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου Ἀλεξάνδρου· Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπεθάνῃ ἔχει ἡ ψυχὴ ἄδειαν ἡμέρας δύο καὶ ὑπηγένηται μετὰ τοῦ ἀγγέλου, ὅπου θέλει αὐτὴ ἐδῶ κάτω εἰς τὸν κόσμον. Ὅμως ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀγάπην τοῦ κυρμίου, ὅπου ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτοῦ, ποτὲ μὲν ἀπέρχεται εἰς τὸ ὁσπῆτιον, ὅπου ἦτον εἰς τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ποτὲ δὲ εἰς τὸ μνήμα, ὅπου εἶναι θαμμένον τὸ κορμί, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐχωρίσθη. Ἡ δὲ ἐνάρετος καὶ δικαία ψυχὴ ὑπάγει εἰς τοὺς τόπους, ὅπου εἶχε συνήθεια καὶ ἐπροσεύχετο διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς. Καὶ κάμνει ἡμέρας δύο εἰς τὴν γῆν καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀπέρχεται ὁ ἀγγελος μετ' αὐτῆς τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ στέκεται ἔμπροσθεν τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου καὶ προσκυνεῖ κατ' ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. Διὰ τοῦτο γίνεται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ λειτουργία διὰ τὸν ἀπεθαμμένον. Μετὰ δὲ τὸ προσκυνῆσαι τῷ θεῷ, ὁρισμὸς αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ ὑπάγει μετὰ τοῦ ἀγγέλου καὶ δείχνει αὐτῆς τὰ διάφορα εὐμορφώτατα κατοικητήρια τῶν ἁγίων καὶ δικαίων, ὅπου ἔκαμαν τὰ θελήματα αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον· καὶ τοῦτα ὅλα καταμανθάνει ἡ ψυχὴ. Τότε πάλιν εἰς τὰς ἐννέα ἡμέρας ἔρχεται εἰς προσκύνησιν τοῦ κυρίου καὶ διὰ τοῦτο γίνεται λειτουργία. Ὅμοίως καὶ εἰς τὰς σαράντα ἡμέρας ἔρχεται εἰς προσκύνησιν τοῦ κυρίου καὶ διὰ τοῦτο αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ γίνεται λειτουργία. Καὶ τότε λοιπὸν κατὰ τὰ ἔργα ὅπου ἔκαμε, τῆς δίδουν τόπον, ἕως οὗ νὰ ἔλθῃ ἡ δευτέρα παρουσία, εἰς τὴν ὁποίαν λαμβάνει ὁ καθένας, καθὼς ἔκαμεν εἰς τὸν κόσμον· ἐκεῖνοι ὅπου ἔκαμαν καλὰ, τὴν αἰώνιον καὶ οὐράνιον βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οἱ δὲ ἐκεῖνοι ὅπου ἔκαμαν τὰ κακὰ, τὴν αἰώνιον κόλασιν.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Τὰ δὲ μνημόσυνα ταύτας τὰς ἡμέρας ἀργοῦν καὶ δὲν γίνονται, ἡγουν τὸ δωδεκάμερον, τὴ πρώτη ἐβδομάδα τῆς ἁγίας μεγάλης τεσσαρακοστῆς, τὴ μεγάλη ἐβδομάδα, τὴν διακαινίστημον, ἡγουν τὴν ἐβδομάδα τοῦ θείου πάσχα τῆς

PENTRU CE PRICINĂ DUPĂ MOARTEA OMULUI SE FAC POMENIRI PENTRU DÎNSUL
LA TREI ZILE, ȘI LA NOUĂ ȘI LA PATRUZECI ȘI CÎND SÎNT OPRITE SĂ NU SE
FACĂ? CAP. 136. (GLAVA 162.)

A cuviosului și de Dumnezeu purtătorului Alexandru: Cînd moare omul, sufletul are voie două zile și umblă cu îngerul pe unde voiește aici pe pămînt în lume. Totuși sufletul de multă dragoste pentru trupul de care s-a despărțit, merge cînd la casa în care a fost în viața lui, cînd la mormîntul în care este îngropat trupul de care s-a despărțit. Iar sufletul cel virtuos și drept merge în locurile unde avea obiceiul de se ruga pentru mîntuirea lui. Și două zile petrece pe pămînt și a treia zi merge îngerul cu acel suflet la cer și stă înaintea înfricoșatului scaun de judecată și se închină în fața lui Dumnezeu. De aceea, a treia zi se face liturghie pentru cel mort. Iar după ce s-a închinat lui Dumnezeu cu porunca lui Dumnezeu, merge cu îngerul și-i arată diferitele locașuri foarte frumoase ale sfinților și dreptilor care pe lume au făcut voia lui; și toate acestea le vede sufletul. Atunci iarăși la nouă zile merge de se închină domnului și de aceea se face liturghie. De asemenea și la patruzeci de zile merge de se închină domnului și de aceea în ziua aceea se face liturghie și atunci, după lucrurile ce le-a făcut, îi dau loc pînă la a doua venire, cînd fiecare ia după faptele lui din lume; acei care au făcut fapte bune, cereasca împărăție de veci a lui Dumnezeu, acei însă care au făcut cele rele, munca de veci.

Nichifor al Constantinopolului: În aceste zile sînt oprite pomenirile și nu se fac, adică în cele douăsprezece zile, în săptămîna întîia a postului cel mare, în săptămîna cea mare,

λαμπράς, ταῖς κυριακαῖς καὶ ταῖς μεγάλαις ἑορταῖς μνημόσυνα δὲν γίνονται, ἥτοι κόλυβα καὶ τρισάγια, τὰ ὅποια γίνονται παρῶρησίᾳ διὰ τοὺς ἀπεθαμένους. Εἰς δὲ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον μνημονεύονται οἱ χριστιανοί. Τὸ δὲ νὰ μνημονεύωνται μυστικῶς οἱ ἀπεθαμένοι, οὐδὲ αὐτὴν τὴν λαμπρὰν ἐμποδίζονται.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗ ΚΑΙ ΧΥΘΟΥΝ ΤΑ ΑΓΙΑ Η ΤΟΥ ΠΕΣΗ
Ο ΑΣΤΗΡ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΑΖ-ον.

Ἰωάννου τοῦ Κίτρους· Ἐὰν τύχη τὰ ἅγια καὶ χυθοῦν προτύτερα ἀπὸ τὴν μεγάλην εἴσοδον, πάλιν ὁ ἱερεὺς κάμνη δευτέραν προσκομιδὴν καὶ τελειώνη αὐτήν, λέγων καὶ τὴν εὐχὴν τῆς προθέσεως· τότε ἀρχίζῃ τὴν ἱεουργίαν ἀπ' ἐκεῖ, ὅπου ἐσυνέβη καὶ ἐχύθησαν τὰ ἅγια, καὶ τελειώνει αὐτὴν ἕως τέλους καὶ μεταδίδεται τῶν θείων μυστηρίων· καὶ τότε κάμνει ἀπόλυσιν. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὴν μεγάλην εἴσοδον χυθοῦν, ἐγγράφως τοῦτο δὲν εὐρίσκομεν, ὅτι νὰ μεταγίνεται ἄλλη προσκομιδὴ. Εἰ δὲ καὶ τύχη καὶ φάγη τὸν θεῖον ἄρτον ποντίκη ἢ ἄλλον ζῶον καὶ ὁ ἱερεὺς νὰ μὴ δὲν τὸ ἰδῇ, κάμνει χρεῖα πάλιν νὰ μετακάμῃ ἄλλη προσκομιδὴν, ἔαν ἔναι προτύτερα ἀπὸ τὴν μεγάλην εἴσοδον. Καὶ ὁ ἱερεὺς νὰ ἐξομολογῇ τὸ ἁμάρτημα εἰς τὸν ἀρχιερέα αὐτοῦ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς νὰ τὸν ἐκανονίζῃ, οὐχὶ νὰ τὸν ἐκαθήρῃ. Καὶ ὁ κἀνονας αὐτοῦ, ἔαν ἔναι ἀπὸ ἀμελείας, ἄργεια τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ ἐγένετο· εἰ δὲ καὶ ἔναι ἀνάγκη διὰ τὸν ἱερέα καὶ τύχη μετὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἢ τῶν χρηστουγέννων ἢ τῶν φώτων ἢ ἄλλα ἡμέραις μεγάλαις, διὰ νὰ μὴ δὲν ἐμποδισθῇ τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ὁ κἀνονας τοῦ ἱερέως, ἄργεια νὰ μὴ δὲν εἶναι, μόνον νηστεία, ἐλεημοσύνη, προσευχὴ καὶ δεήσεις. Τὰ δὲ ἅγια ὅπου χυθοῦν, ἔχει χρέος ὁ ἱερεὺς νὰ μαζώξῃ εἰς ἓνα ἀγγεῖον καθαρὸν, νὰ τὰ βάλῃ ἐκεῖ μέσα, ὅπου νίπτεται, ἀφ' οὗ μετα-

în săptămîna luminată, adică săptămîna după sfintele paști, duminicile și sărbătorile cele mari nu se fac pomeni, anume colive și sfinte Dumnezeule, care se fac mijlocind pentru cei morți. În celălalt timp se pomenesc creștinii. Să fie însă pomeniți în taină cei morți, nu se opresc nici în ziua de paști.

DESPRE PREOTUL CARE LITURGHISEȘTE ȘI SE VOR VĂRSA SFINTELE
SAU ÎI VA CĂDEA STEAUA. CAP. 137. (GLAVA 164.)

A lui Ioan al Chitrului : Dacă s-a întîmplat să se verse sfintele mai înainte de vohodul cel mare, preotul să facă iarăși a doua proskomidie și să o săvîrșească zicînd și rugăciunea punerii înainte; atunci să înceapă sfînta slujbă de acolo, de unde s-a întîmplat de s-a vărsat sfintele și o săvîrșește pînă la capăt și se împărtășește cu dumnezeieștile taine; și atunci face otpust. Iar de se vor vărsa după vohodul cel mare, aceasta nu aflăm scris că să se facă altă proskomidie. Iar dacă s-a întîmplat să mănînce sfînta pîine șoarecii sau altă vietate și preotul să nu-i fi văzut, iarăși trebuie să se facă altă proskomidie, dacă e mai înainte de vohodul cel mare. Și preotul să-și mărturisească păcatul arhiereului său și arhiereul să-i dea canon, dar să nu-l caterisească. Și canonul lui, dacă s-a întîmplat din neglijență, să i se facă oprire la preoție; dacă însă e nevoie de preot și s-a întîmplat să fie în postul cel mare sau de crăciun sau de bobotează sau alte zile mari, pentru ca lucrurile lui Dumnezeu să nu se oprească, să nu fie oprire canonul preotului, ci milostenie, molitve și rugăciuni. Sfintele însă care se vor fi vărsat, preotul e dator să le adune într-un vas curat și să le arunce acolo unde se spală după ce s-a împărtășit cu dumnezeieștile taine,

δοθῇ τῶν θείων μυστηρίων, ἢ εἰς ἄλλον τόπον ἱερὸν νὰ τὰ ἀσφαλίσῃ, διὰ νὰ μὴ δὲν πατηθοῦν ἢ συνέβῃ ἄλλον ἐναντίον. Καὶ ἂν τύχῃ καὶ πιάσουν τὸ ἀκάθαρτον, νὰ τὸ θάψουν εἰς τὴν γῆν.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Εἰ δὲ καὶ πέσῃ ὁ ἀστὴρ ἐκ τοῦ δίσκου, νὰ ἀργεῖται ὁ ἱερεὺς ἡμέρας σαράντα.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΝΗΣΤΕΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΙΜΙΩΝ ΔΩΡΩΝ
ΕΑΝ ΑΦΑΝΙΣΘΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΗ-ον

Ἐὰν συμβῇ δῶρα τίμια νὰ ἀφανισθοῦν, ὥστε νὰ μὴ δὲν δυναστῇ ὁ ἱερεὺς νὰ τὰ φάγῃ ταῦτα τὰ ἅγια, οὔτε καίονται, οὔτε εἰς τὴν θάλασσαν τὰ ῥίχνῃ, μόνον νὰ τὰ βάλλῃ με γλυκὺ κρασὶν αὐτὰ νὰ φάγῃ.

ΟΤΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΝΑ ΕΧΗ ΧΩΝΕΥΤΗΡΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΒΗΜΑ ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΙ ΕΙΣ ΤΟ
ΒΗΜΑ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΕΜΒΑΙΝΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΘ-ον

Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως· Εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον μέσα θέλεις νὰ ἔχῃς τόπον ἀπάτητον εἰς ἓνα μέρος, νὰ ἔναι σκαμμένον καὶ καλὰ εὐτρεπισμένον, νὰ ἀπονίπτῃσαι, ἀφ' οὗ λειτουργήσεις. Καὶ ἀπὸ τὸ ἀπόνιμμα ἐκεῖνο πρόσεχε νὰ μὴ δὲν πέσῃ ἐξω ἀπὸ τὸ χωνευτήριον, τὸ ὁποῖον λέγεται νιπτήριον, καὶ πατηθῇ καὶ ἔναι μεγάλη κόλασις εἰς τὴν ψυχὴν σου.

Συνόδου 5-ης κανὼν ζ-ος· Καὶ λαϊκοὶ εἰς τὸ θυσιαστήριον δὲν ἐμβαίνουν, οὔτε ἄνδρες οὔτε γυναῖκες.

sau în alt loc sfânt și să le pună la o parte, pentru ca să nu fie călcate sau să se întâmple altceva nepotrivit. Și dacă s-a întâmplat de au prins acea necurată vietate, să o îngroape în pământ.

A patriarhului Postnicul: Iar de scăzut steaua de pe disc, preotul să fie oprit patruzeci de zile de a sluji.

A ACELUIAȘI SFÎNT PATRIARH POSTNICUL DESPRE CINSTITELE DARURI
DACĂ SE VOR FI STRICAT. CAP. 138. (GLAVA 165).

Dacă s-a întâmplat să se fi stricat cinstitele daruri, încît preotul să nu poate să le mănînce aceste sfinte, nici nu se ard, nici în mare să nu le arunce, ci numai să le bage în vin dulce, ca să le mănînce.

PREOTUL SĂ AIBĂ LOC DE SPĂLAT ÎN ALTAR ȘI MIRENII SĂ NU INTRE
ÎNĂUNTRU ÎN ALTAR. CAP. 139. (GLAVA 165.)

A lui Gherman al Constantinopolului: În sfîntul jertfelnic înăuntru să aibi un loc necălcăt într-o parte, să fie săpat și bine întocmit, ca să te speli, după ce vei liturghisi. Și de la spălarea aceea, ia seama să nu stropească afară de locul care se cheamă spălătoare, și și stropii să fie călcați în picioare, că este mare pedeapsă sufletului tău.

Canonul 7 al sinodului 6: Și mirenii în jertfelnic nu intră, nici bărbați nici femei.

ΠΕΡΙ ΑΝΤΙΔΩΡΟΥ ΔΙΑ ΤΙ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ; ΚΑΙ ΟΤΙ, ΟΤΑΝ ΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΜΕΤΑ ΓΥΝΕΚΩΝ ΑΥΤΩΝ, ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΤΟ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΟΥΔΕ ΕΙΚΟΝΑΣ ΝΑ ΑΣΠΑΖΟΝΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜ-ον

Θείων διδασκάλων· Τὸ ἀντίδωρον ἐγένετο νὰ δίδεται διὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ἐπειδὴ πρῶτον ἐμεταλάμβανεν ὁ λαὸς συχνὰ τῶν ζωοποιῶν μυστηρίων, τὰ νῦν δὲ ἐμάκρυνεν ὁ καιρὸς τοῦ μυστηρίου τοῦ ἁγιασμοῦ αὐτοῦ καὶ μεταδίδεται μιᾷ φορᾷ τὸν χρόνον. Καὶ τοῦτο ἐγένετο διάκρισις τῶν ἁγίων πατέρων διὰ πλεον εὐλαβεστότερον καὶ τιμιώτερον καὶ ἁγιώτερον, ὅπως νὰ καθαρίζεται ὁ λαὸς τὰς ἁγίας ἡμέρας τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς διὰ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τότε νὰ μεταδίδονται τῶν θείων μυστηρίων εἰς ἁγιασμόν καὶ καθαρισμόν καὶ ἄφεσιν τῶν αὐτῶν ἁμαρτιῶν. Καὶ ἐπειδὴ τότε ἐμεταλάμβαναν συχνῶς οἱ χριστιανοί, ὡς εἶπαμεν, τὴν σήμερον νὰ λαμβάνουν ἀντίδωρον ἐκ χειρὸς τοῦ ἱερέως εἰς ἁγιασμόν καὶ εὐλογίαν χάριτος. Καὶ ἐπειδὴ τὸ ἀντίδωρον λαμβάνουν ἀντὶ τῆς θείας-κοινωνίας, αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὴν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν τῶν γυναικῶν αὐτῶν καὶ τότε νὰ λαμβάνουν τὸ ἀντίδωρον καὶ νὰ ἀσπάζονται καὶ τὰς ἁγίας εἰκόνας. Εἰ δὲ καὶ συνεργεῖα τοῦ ἐχθροῦ εὗρεθῇ τινὰς μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εἰς ἡμέραν ἑορταζομένην, ἀντίδωρον νὰ μὴ δὲν ἐπέρνῃ, οὐδὲ τὰς ἁγίας εἰκόνας νὰ ἀσπάζεται, οὔτε ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ὅτι λέγει ἡ θεία γραφή· τὰ καθαρὰ τοῖς καθαροῖς καὶ τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΧΟΝΤΟΣ ΕΧΘΡΑΝ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΔΕΧΘΗΣ ΤΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΑΥΤΟΥ ΟΥΤΕ ΝΑ ΤΟΝ ΕΜΕΤΑΛΑΒΗΣ· ΚΑΙ ΑΝ ΑΠΟΘΑΝΗ ΤΙΝΑΣ ΧΩΡΙΣ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΑ-ον

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· "Οποῖος ἔχει ἐχθρὰν κατὰ τινος, εἰς τὴν ἐκκλησίαν μὴ δεχθῆς αὐτόν, οὐδὲ τὰ πρόσφορα αὐτοῦ, ἕως οὗ νὰ κάμῃ ἀγάπην, ὅτι ἡ προσευχὴ εἰς αὐτόν γίνεται κατάρα· διότι καὶ ἐλεημοσύνη ἂν κάμῃ καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθὰ ἔργα, ὥστε καὶ

DESPRE ANAFORĂ DE CE O IAU CREȘTINII? ȘI CÎND SE AFLĂ CU FEMEILE LOR, SĂ NU O IA, NICI ICOANE SĂ SĂRUTE. CAP. 140. (GLAVA 166.)

A dumnezeieștilor dascăli: Anafora s-a făcut să fie dată într-acest chip, pentru că înainte vreme poporul se împărtășea deseori cu de viață făcătoarele taine, acum însă vremea l-a îndepărtat de taina sfințirii lui și se împărtășește o dată pe an și în privința aceasta s-a făcut lămurire de sfinții părinți pentru mai multă evlavie și cinstire și sfințenie, ca poporul să se spele de păcate în sfintele zile ale postului celui mare prin mărturisire și atunci să fie împărtășit cu dumnezeieștile taine într-o sfinție și spălare și iertare de păcatele lor. Și pentru că atunci creștinii, precum am spus, s-au împărtășit des, azi să ia din mîna preotului anaforă într-o sfințire și binecuvîntare a harului. Și pentru că anafora o iau în locul dumnezeieștii împărtășiri, în ziua aceea să se abțină de pofta trupească a femeilor lor și atunci să ia anaforă și să sărute sfintele icoane. Iară dacă prin lucrarea potrivnicului s-a aflat cineva cu femeia lui în zi de sărbătoare, anaforă să nu ia, nici sfintele icoane să nu le sărute, nici femeia lui, că zice sfînta scriptură: cele curate, celor curați; și cele sfinte, celor sfinți.

DE LA CEL CE ȚINE DUȘMĂNIE SĂ NU PRIMEȘTI PRINOASELE LUI, NICI SĂ-L ÎMPĂRTĂȘEȘTI; ȘI DACĂ MOARE CINEVA FĂRĂ IERTĂCIUNE. CAP 141 (GLAVA 168)

A patriarhului Postnicul: Cine are dușmănie asupra cuiva, în biserică să nu-l primești, nici prinoasele lui, pînă ce n-a făcut pace, că blestem i se face rugăciunea; pentru că și milostenie dacă ar face și alte multe lucruri bune, încît și trupul să și-l dea la chin pentru

τὸ κορμὶν αὐτοῦ δώσῃ εἰς μαρτύριον διὰ τὸν θεόν, ταῦτα ὁ Θεὸς τελείως δὲν δέχεται αὐτά, ἐπειδὴ καὶ ἀγάπην δὲν ἔχει μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του χριστιανοῦ· καὶ ἐάν εἰς τὸν καιρὸν, ὅποῦ θέλει νὰ μεταδοθῇ τῶν θείων μυστηρίων, καὶ δὲν κάμνῃ ἀγάπην καθαρὰν, ἀμὴ μείνῃ εἰς τὴν κακίαν, πρόσεχε, ὡς ἱερεῦς, μὴ μεταλάβῃς αὐτόν, ὅτι σπαθίον δύστομον βάλῃς εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ διχοτομῇ ψυχῇ καὶ σώματι, καὶ ἐσὺ ἔχεις τὴν ἁμαρτίαν, ἐάν δέξῃς αὐτόν· ἀλλὰ δίωξε αὐτόν, ἕως οὗ νὰ κάμῃ ἀγάπην καὶ τότε νὰ τὸν ἐδεχθῇς.

Καὶ ἐάν ἀπεθάνῃ ὁ ἓνας ἐκ τούτων δύο χωρὶς συγχώρησιν, νὰ δουλεύῃ ἐκεῖνος ὅποῦ ζῇ, κανόνα χρόνον ἓνα· καὶ νὰ ὑπάγῃ καὶ εἰς τὸν τάφον αὐτοῦ ἡμέρας σαράντα, νὰ λέγῃ· συγχώρησόν μοι, ἀδελφέ, καὶ ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ σέ.

ΠΕΡΙ ΛΑΪΚΩΝ ΟΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΟΣΚΑΡΤΕΡΟΥΝ ΕΩΣ ΤΕΛΟΥΣ ΝΑ ΤΕΛΕΙΩΘΗ
Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ PMB-ον.

Ἀποστόλων Θ-ος· Ὁ ἕνατος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ὁρίζει· ὅτι ὅποιος λαϊκός, ἢ ἄνδρας ἢ γυναῖκα, ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ψάλλουν ἢ ἐσπερινὸν ἢ ὄρθον ἢ νὰ λειτουργοῦν, καὶ δὲν μείνῃ ἕως τέλους νὰ τελειωθῇ ἐκείνη ἡ θεία προσευχὴ ὅποῦ γίνεται, νὰ ἀφορίζεται· ἐάν εὕγῃ ἀπὸ μεγάλης ἀνάγκης, ἔχε συγχώρησιν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΝΑ ΜΕΤΑΛΑΒΗ, ΟΤΙ ΝΑ ΜΗΝ ΔΕΝ ΣΥΝΕΥΡΕΘΗ ΜΕΤΑ
ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΥΤΟΥ, Η ΕΑΝ ΚΑΙ ΤΥΧΗ ΚΑΙ ΟΝΕΙΡΑΣΘΗ· ΚΑΙ ΑΦ'ΟΥ
ΜΕΤΑΛΑΒΗ, ΑΝ ΞΕΡΑΣΗ· ΚΑΙ ΠΟΙΑΣ ΗΜΕΡΑΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΝΑ
ΦΥΛΑΣΣΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ PMΓ-ον.

Παύλου τοῦ ἀποστόλου· Μὴ ἀποστερεῖτω τὸ ἀνδρόγυνον ἀπὸ τὴν σαρκικὴν σμίξιν, ἀμὴ νὰ ἔναι συμφωνητικῶς, ὅταν τῇ προσευχῇ τῆς ἁγίας κοινωνίας μέλλωσι προσελθεῖν.

Dumnezeu, acestea nu le primește de tot Dumnezeu, fiindcă n-are pace cu fratele său, creștinul. Și dacă în timpul, cînd voiește să se împărtășească dumnezeieștilor taine, nu face pace curată, ci rămîne în răutate, ia seama, preote, să nu-l împărtășești, că sabie cu două tăiușuri bagi în inima lui și despici sufletul și trupul; și tu ai păcatul, dacă l-ai primit; ci alungă-l, pînă ce a făcut pace și să-l primești.

Și de a murit unul din cei doi fără iertăciune, să facă acela ce trăiește un an canon; și să meargă patruzeci de zile la mormîntul lui să zică: iartă-mă frate, și Dumnezeu să te ierte!

DESPRE MIRENII CARE NU AȘTEAPTĂ PÎNĂ LA SFÎRȘIT SĂ SE SFÎRȘEASCĂ
SLUJBA. CAP. 142. (GLAVA 169.)

Al apostolilor al 9-lea: Canonul al nouălea al sfinților apostoli hotărăște: oricare mirean, sau bărbat sau femeie, merge la biserică și se slujește vecernia sau utrenia sau liturghia, și nu rămîne pînă la sfîrșit, ca să se sfîrșească acea dumnezeiască rugăciune ce se face, să fie afurisit; dacă iese de mare nevoie, să aibă iertăciune.

DESPRE CEL CE VOIEȘTE SĂ SE ÎMPĂRTĂȘEASCĂ, SĂ NU SE AFLE CU FEMEIA
LUI; SAU DACĂ S-A ÎNTÎMPLAT SĂ AIBĂ HALUCINAȚIE ÎN VIS; ȘI DUPĂ CE S-A
ÎMPĂRTĂȘIT, A VĂRSAT; ȘI CARE ZILE DIN SĂPTĂMÎNĂ SĂ SE FEREASCĂ DE
FEMEIA LUI. CAP. 143. (GLAVA 170—171.)

A apostolului Pavel: Bărbatul și femeia să nu fie opriți dela împreunare trupească, dar să se înțeleagă, atunci cînd au de gînd să meargă la sfînta împărtășanie.

Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας· Δὲν ἐδόθη τοῦ ἀνδρογύνου, ὅταν εὗρεθῇ σαρκικῶς, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ νὰ μεταδοθῇ τῶν θείων μυστηρίων.

Ἐκ τῶν διατάξεων τῶν ἁγίων ἀποστόλων· Τρεῖς μὲν ἡμέρας θέλει ἐκεῖνος ὅπου μέλλει κοινωνήσῃ, νὰ μὴ δὲν σμίξῃ μὲ τὴν γυναῖκά του· καὶ ἀφ' οὗ μεταλάβῃ, πάλιν μίαν ἡμέραν νὰ φυλάξῃ.

Διονυσίου, Ἀθανασίου καὶ Τιμοθέου, τῶν ἁγιοτάτων πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας· Καὶ ἐὰν ὄνειρασθῇ τῇ ἡμέρᾳ, ὅπου θέλει νὰ μεταλάβῃ νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, ἐὰν ᾔητον ἀπὸ ἐπιθυμίαν γυναικός, εἰ δὲ καὶ συνεργία τοῦ σατανᾶ ἐγένετο, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Χριστιανὸν ἀπὸ τὴν θείαν κοινωνίαν τῶν ἁγίων μυστηρίων, νὰ μεταλάβῃ, διὰ νὰ μὴ δὲν χαρῇ ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν καὶ πολέμιος, διότι δὲν παύει ποτέ, μόνον πάντοτε πειράζει τὸν λαὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ περισσοτέρως τὰς ἁγίας ἡμέρας, τὰς ὁποίας καθαρίζονται οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ πᾶσαν ἁμαρτίαν, διὰ νὰ μεταδοθῶν τὸ ἅγιον σῶμα καὶ αἷμα τὸ δεσποτικόν.

Ὁ ρα· Ὅμως νὰ ἀκούσετε τί ἐναι τὸ ἐπιθυμία γυναικός; Τινὰς ἄνθρωπος ἔχει πολλὴν ἀγάπην καὶ πόθον εἰς μίαν γυναῖκα, καὶ ὁ νοῦς αὐτοῦ ἐναι εἰς τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς· καὶ εἰ μὲν ὄνειρασθῇ μετ' αὐτῆς, νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ, ἔσσοντας ὅπου ᾔητον ὁ νοῦς αὐτοῦ εἰς τὴν ἀγάπην αὐτῆς, διὰ τῆς ὁποίας λέγει ὁ Κύριος ἡμῶν εἰς τὸν θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον· ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν, ἥδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

Περὶ δὲ ἂν μεταλάβῃ καὶ ξεράσῃ ἀπὸ πολυφαγίας καὶ μέθης, κανονίζεται ἡμέρας σαράντα, ἵνα ποιῇ καθ' ἡμέραν μετανόιας ἑκατὸν καὶ νὰ λέγῃ καὶ τὸν πεντηκοστὸν ψάλλον, τὸ ἐλέησόν με ὁ Θεός· εἰ δὲ καὶ ξεράσῃ ἀπὸ ἀρρώστηματος, μετρίως νὰ κανονίζεται.

Διονυσίου, Ἀθανασίου καὶ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας· Τὸ δὲ ἀνδρόγυνον νὰ μὴ δὲν συνευρίσκεται εἰς τὴν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν, οὔτε τὸ σάββατον, οὔτε τὴν κυριακὴν, ὅτι αὐταῖς δύο ἡμέραις περισσότερος γίνεται ἡ θεία λειτουργία· τὸ μὲν σάββατον

A lui Timotei al Alexandriei: Nu a fost dat bărbatului și femeii să se împărtășească cu dumnezeieștile taine în ziua aceea, când s-au aflat trupește.

Din rîduielile sfinților apostoli: Acela ce are să se împărtășească, trei zile nu se va împreuna cu femeia lui; și după ce s-a împărtășit, iarăși o zi să se păzească.

A lui Dionisie, Atanasie și Timotei, prea sfinți patriarhi ai Alexandriei: Și dacă va fi avut nălucire în vis în ziua în care va să se împărtășească, să se depărteze de la sfînta cuminicătură, dacă a fost din poftă după femeie, iară dacă s-a făcut și din lucrarea satanei, ca să-l împiedice pe creștin de la dumnezeiasca împărtășire cu sfintele taine, să se împărtășească, pentru ca să nu se bucure vrăjmașul și dușmanul nostru, fiindcă nu încetează niciodată, ci totdeauna ispitește poporul lui Hristos, și mai mult în sfintele zile în care creștinii se curăță de tot păcatul, pentru ca să se împărtășească cu sfîntul trup și sînge al domnului.

Vezi: Totuși ascultați ce este pofta după femeie? Un om are multă dragoste și dor după o singură femeie și gîndul lui este la pofta de ea; și dacă s-a visat cu dînsa, să nu se împărtășească, dat fiind că mintea lui a fost la dragostea ei; de aceea domnul nostru spune în dumnezeiasca și sfînta evanghelie: cine se uită la femeie cu poftă după dînsa, a preacurvit cu ea întru inima lui.

Iar despre faptul, dacă s-a împărtășit și a vărsat de prea multă mîncare și beție, se canonește patruzeci de zile, ca să facă în fiecare zi o sută de metanii și să zică psalmul al cincizecilea: miluește-mă doamne; dar dacă a vărsat de boală, să se canonească cu măsură.

A lui Dionisie, Atanasie și Timotei al Alexandriei: Bărbatul și femeia să nu se afle în poftă trupească, nici sîmbăta nici duminica, pentru că în aceste două zile mai mult se

διὰ τὰς ψυχὰς τῶν ἡμετέρων κεκοιμημένων, τὴν δὲ κυριακὴν διὰ τὴν σωτήριον ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· Καὶ τοῦτο εἰ μὲν ἓναι ἐκ συμφώνου θέλοντος τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΕΜΝΗΣΤΕΥΜΕΝΩΝ, ΕΝ Ω ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΤΙ Η ΜΝΗΣΤΕΙΑ ΕΝΑΙ ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΛΟΝΤΩΝ ΓΑΜΩΝ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΔ-ον

Ὁ ἐνενηκοστός ὄγδοος τῆς ἑκτῆς συνόδου λέγει, ὅτι· εἴ τις ἐπάρῃ γυναῖκα, ὅπου νὰ ἔναι ἀρράβωνιασμένη μετὰ ἄλλου ἀνδρὸς καὶ ζῇ ὁ ἀρράβωνιαστικὸς αὐτῆς, ὥς μοιχὸν κρίνε αὐτὸν ὅπου τὴν ἔλαβε.

Βαλσαμών· Τὴν μνηστείαν καὶ τοὺς ἀρράβωνας λέγουν οἱ νομοθέται αὐτοὶ ὅπου ἔκαμαν τοὺς νόμους, ὅτι εἶναι μνήμη καὶ ἐπαγγελία τῶν γάμων ὅπου μέλλει νὰ γένουν, καὶ ὥς γάμος τέλειος αὕτη ἡ μνηστεία καὶ οἱ ἀρράβωνες λέγονται. Ὅπου δὲ οὔτε μνηστεία, οὔτε σταυρικοὶ δεσμοί, οὔτε ἀρράβωνες ἐδόθησαν, οὐδὲ φίλημα ἐπικολούθησεν, ἀμὴ μόνον οἱ λεγόμενοι διὰ ψιλῶν γραμμάτων δεσμοί, ἐὰν ἐπάρῃ ἄλλος αὐτὴν τὴν γυναῖκα τὴν ἀρράβωνιασμένην, δὲν λέγεται μοιχός, οὐδὲ παιδεύεται ὥσπερ τοὺς μοιχοὺς.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΟΤΙ ΝΑ ΕΝΑΙ ΤΟ ΑΡΣΕΝΙΚΟΝ ΧΡΟΝΩΝ ΔΕΚΑΤΕΣΣΑΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΘΗΛΥΚΟΝ ΔΩΔΕΚΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΕ-ον

Νεαρά τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ· Εὐλογος καὶ νόμιμος ἔναι ὁ καιρὸς τῆς μνηστείας καὶ τοῦ γάμου, ὅταν τὸ ἀρσενικὸν ἔναι χρόνων δεκατεσσάρων καὶ τὸ θυληκὸν δώδεκα. Εἰ δὲ καὶ πρὸ τοῦ νὰ φθάσουν οἱ δεκατέσσαροι χρόνοι τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ

face dumnezeiasca liturghie; sîmbătă pentru sufletele adormiților morți, iar duminică pentru învierea mîntuitoare a domnului nostru Isus Hristos. Și aceasta, dacă este cu bună înțelegere, voind bărbatul și femeia.

DESPRE FEMEILE LOGODITE, PRECUM ȘI DESPRE LOGODNĂ ȘI CĂ LOGODNA ESTE SIMBOL ȘI FĂGĂDUINȚĂ NUNȚILOR CE AU SĂ FIE. CAP. 144. (GLAVA 172.)

Al nouăzeci și optulea canon al sinodului al șaselea spune că: dacă cineva a luat femeie care să fie logodită cu alt bărbat și logodnicul ei trăiește, ca pe un preacurvar judecă-l pe acela care a luat-o.

Balsamon: Logodna și arvonele, spun legiuitorii care au făcut legile, că sînt simbol și vestire a nunților ce au să se facă și că această logodnă și arvone se cheamă nuntă deplină. Iară unde nu s-au făcut nici logodnă nici legături cu schimb de cruciulițe nici arvone, nici sărutare n-a urmat, ci numai legăturile zise prin simple scrisori, dacă altul a luat acea femeie promisă, nu se cheamă preacurvar, nici nu se pedepsește ca preacurvarul.

DESPRE LOGODNĂ CĂ SĂ FIE PARTEA BĂRBĂTEASCĂ DE PAISPREZECE ANI ȘI CEA FEMEIASCĂ DE DOISPREZECE. CAP. 145. (GLAVA 173.)

Novela împăratului Alexie Comnen: Binecuvîntat și legiuit este timpul logodnei și al nunții, cînd partea bărbătească este de paisprezece ani și cea femeiască de doisprezece ani. Iar dacă înainte de a se fi împlinit paisprezece ani ai bărbatului și doisprezece ani ai

οἱ δεσμοὶ καὶ φιλήματα, ταῦται μνηστεῖται ἀληθινὰ¹⁾ οὐδὲ εἶναι, οὐδὲ ὀνομάζονται· διότι αἱ μνηστεῖται ὅπου γένουν εἰς τὸν χρόνον ὅπου εἴπαμεν ἄνωθεν, δὲν λαλοῦνται μετὰ ἀναλογίαν, μηδὲ εἰς τὰ προικοσύμφωνα ἀναλογίαν ἀπὸ τὴν σήμερον γράφεται, διότι ἡ μνηστεία δὲν ἔχει τὴν δύναμιν ἀπὸ τὴν ἀναλογίαν, ἀμὴ ἱερὰς εὐχὰς καὶ ἐπικλήσεις θεοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἄλλοι, μόνον μὲ τὰς αἰτίας, ὅπου εὐρίσκονται εἰς τοὺς νόμους, χωρίζονται, ὅτι καθὼς οἱ γάμοι χωρίζονται μὲ τὰς αἰτίας αὐτῶν, οὕτω καὶ αἱ μνησταῖται.

Σ ἡ μ α ν α ι· Καὶ ὅσοι μνηστεῖται γένουν ἀπὸ τοῦ ἑνδεκα χρόνους καὶ κάτω, τάξιν ὅλως μνηστείας γάμου δὲν ἔχουν νομίμου· ἀμὴ τοῦτο γίνεται, διὰ νὰ ἐλπίζουν καὶ θαροῦν εἰς τοῦτο ἐκεῖνοι ὅπου κάμνουν τὴν μνηστείαν ἐκείνην, ἡγουν τὴν συμφωνίαν τοῦ γάμου.

ΠΕΡΙ ΝΕΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΘΗ ΚΑΙ ΑΠΕΘΑΝῆ, ΑΝ ΔΥΝΑΤΑΙ Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΤΟΥ ΝΑ ΤΗΝ ΕΠΑΡῆ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΣ-ον

Ἐ ρ ὠ τ η σ ι ς· Ἐνας ἀρράβωνιάσθη γυναῖκα καὶ ἀπέθανε, πρὶν νὰ εὐλογηθῇ καὶ πρὶν νὰ σμίξῃ μετ' αὐτῆς, ἡμπορεῖ ὁ ἀδελφός του νὰ τὴν ἐπάρῃ;

Β α λ σ α μ ὠ ν ο ς ἀ π ὅ κ ρ ι σ ι ς· Τὸ καλὸν δὲν ἔναι καλόν, ἂν δὲν γένη μὲ καλὴ καὶ μὲ νόμιμον στράτα· Λένομεν λοιπόν, ἀνέναι καὶ ἀρράβωνας ἐγίνῃ, καθὼς ὁρίζει ἡ ἄνωθεν νεαρά τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἡγουν μὲ ταῖς συνηθισμέναις ἀγίαις εὐχαῖς, καὶ νὰ ἦτον ὁ νέος χρόνων δεκατεσσάρων καὶ ἡ νέα δώδεκα, δὲν δίδει ὁ νόμος νὰ τὴν ἐπάρῃ ὁ ἀδελφός του, ἐπειδὴ ἐγίνῃ ὁ ἀρράβωνας νόμιμος, διότι εἰς πᾶσα πρᾶγμα ἔναι τετελειωμένος τοῦτος ὁ γάμος, ὥσάν νὰ ἦτον καὶ τελεία εὐλόγησις.

femeii se fac logodne și daruri de logodnă și legături prin daruri de cruciulițe și sărutări, aceste logodne nici nu sînt nici se numesc adevărate; pentru că logodnele care se fac la timpul care am spus mai sus, nu se socotesc tot astfel și în foile de zestre nu se scriu tot astfel de azi înainte, pentru că logodna nu are putere de la așa ceva, ci de la sfintele rugăciuni și invocările lui Dumnezeu. Și de aceea nu se desfac, decît numai din vinile care se află în legi, se despart pentru că, precum se despart nunțile din vinile lor, tot așa și logodna.

Înseamnă: Și cîte logodne se fac de la unsprezece ani în jos, nu au de loc rînduiala logodnei de nuntă legiuită; ci aceasta se face, pentru că aceia care fac acea logodnă, adică învoială de nuntă, sã aibă bună nădejde de aceasta.

DESPRE TÎNĂRUL CARE SE VA FI LOGODIT ȘI A MURIT, DACĂ FRATELE SĂU POATE SĂ O IA? CAP. 146. (GLAVA 174.)

Întrebare: Dacă s-a logodit cu o femeie și a murit, înainte de ce s-a cununat și s-a împreunat cu ea, poate fratele său s-o ia?

Răspunsul lui Balsamon: Binele nu este bine, dacă nu s-a făcut pe cale bună și legală. Prin urmare spunem, dacă logodna s-a făcut, precum hotărăște novela de mai sus a împăratului Alexie Comnen, adică cu sfintele rugăciuni obișnuite, și tînărul să fie de paisprezece și fata doisprezece, legea nu dă voie sã o ia fratele lui, pentru că logodna a devenit legală, deoarece în tot lucrul este îndeplinită această nuntă, ca și cum ar fi cununia deplină.

¹⁾ ταύτας μνηστείας ἀληθινὰς în ms.

“Ο ρ α ὅ λ ο ν· Ἀμὴ ἀνέναι καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν ὅποῦ πολιτεύεται εἰς τὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς καὶ τοῦ νότου, ὁ ἀποθαμένος με τούτην τὴν συνήθειαν ἀρράβωνιάσθη ταύτην τὴν γυναῖκα, ἡμπορεῖ ὁ ἀδελφός του νὰ τὴν ἐπάρῃ γυναῖκα ἀνεμποδίστως.

Καὶ συνήθεια λέγεται τὸ προικοσύμφωνον, ἡ ὅποῦ δίδουν λόγον ἢ δακτυλίδι, ἢ κάμνουν χαρτίον, ὅποιος ἀντιλογίσει, νὰ πληρώνῃ τόσα φλωρία. Ὁ νόμος ταῦτα λέγει ψιλὰ σύμφωνα καὶ εἶναι ἀντὶ οὐδενός. Εἰ δὲ καὶ γένῃ ἱερολογία καὶ εἶναι εἰς τὴν μέσσην ἀνηβότης, ἔναι ἀνίσχυροι καὶ παράνομοι, καὶ τελείως αὕτῃ δὲν λογίζεται διὰ ἱερολογία· τοῦτο λέγουν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες. Καὶ οἱ βασιλικοὶ νόμοι λέγουν· τὰ παράνομα, ὡσὰν νὰ μὴ δὲν ἤθελα γένει, οὕτως λογίζονται.

ΟΤΙ ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΛΑΒΕΝ ΕΥΧΗΝ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΖΗΤΗΣΕ, ΔΙΑΤΙ ΗΤΟΝ ΑΝΗΒΟΝ ΝΑ ΧΩΡΙΣΘΗ ΕΞ ΑΥΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΖ-ον

Ἐ ρ ὠ τ η σ ι ς π ρ ὸ ς τ ὸ ν ἁ γ ι ὡ τ α τ ο ν π α τ ρ ι ἄ ρ χ η ν Ν ι κ ὀ λ α ο ν· Μία κόρη ὀνόματι Εἰρήνη ἦτον χρόνων δέκα καὶ ἔλαβεν εὐχὴν μνηστείας μετὰ τινος Ἰωάννου, καὶ ἐκηρύχθη αὕτη ἡ παρανόμος μνηστεία καὶ ἐβουλήθησαν νὰ χωρίσθῃ ἡ αὕτη Εἰρήνη ἀπὸ τὸν αὐτὸν Ἰωάννην, διὰ νὰ μὴ δὲν ἔναι νόμιμος ἡ μνηστεία, ἐπειδὴ ἦτον ἀνηβη, καὶ νὰ ἐπάρῃ ἄνδρα νόμιμον τὸν Θεόδωρον, τὸν δεύτερον ἐξάδελφον τοῦ Ἰωάννου.

“Ο ρ α τ ῆ ν π α τ ρ ι α ρ χ ι κ ῆ ν ἀ π ὀ ρ ι σ ι ν καὶ ἀ π ὀ φ α σ ι ν· Ὁ δὲ ἁγιώτατος πατριάρχης μετὰ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ συνόδου ἀπεκρίθησαν καὶ ἀπέφηναν, ὅτι ἀνεμπόδιστον ἔναι, ἐπειδὴ ἡ γενομένη μνηστεία ἦτον παράνομος διὰ τὴν τῆς Εἰρήνης ἀνηβότητα· καὶ διὰ τοῦτο λύομεν αὐτήν, ὡς παρανόμως καὶ κακῶς ἐγένετο, καὶ δίδωμεν ἄδειαν τῇ αὐτῇ Εἰρήνῃ νὰ ἐπάρῃ κατὰ νόμους ἄνδρα νόμιμον αὐτὸν τὸν Θεόδωρον, τὸν δεύτερον ἐξάδελφον τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου.

Vezi totul: Iar dacă este după obiceiul care se ține în părțile de răsărit și miazăzi, și mortul s-a logodit după acest obicei cu acea femeie, poate fratele său s-o ia de soție.

Și obicei se cheamă foaia de zestre când se dă cuvânt sau inel sau se face scrisoare, ca acela care nu se va ținea de cuvânt, să plătească atîția galbeni. Legea numește acestea simple tocmeli și sînt de nimic. Iar dacă s-a făcut și slujbă religioasă și la mijloc e neîmplinirea vîrstei, atunci sînt fără putere și ilegale și aceasta nu se socotește slujbă religioasă de loc; aceasta o spun canoanele bisericești. Și legile împărătești spun: cele în afară de lege, se socotesc așa, ca și cînd nu s-ar fi făcut.

Ο FATĂ A LUAT RUGĂCIUNEA LOGODNEI ȘI A CERUT, PENTRU CĂ NU ERA ÎN VÎRSTĂ, SĂ SE DESPARTĂ DE EL. CAP. 147. (GLAVA 175.)

Întrebare către prea sfîntitul patriarh Nicolae: O fată cu numele Irina era de zece ani și a luat rugăciunea logodnei cu unul Ioan și s-a declarat acea logodnă potrivnică legii și a voit acea Irină să se despartă de acel Ioan, fiind logodna nelegală, pentru că era nevîrstnică, și să ia bărbat în lege pe Teodor, al doilea văr al lui Ioan.

Vezi răspunsul și hotărîrea patriarhicească: Iar prea sfîntitul patriarh cu sfîntul lui sobor au răspuns și au hotărît, că nu este nici o piedică, pentru că logodna a fost în afară de lege din cauza nevîrstniciei Irinei; și de aceea o desfacem, pentru că s-a făcut fără lege și rău, și-i dăm voie acelei Irine să ia după lege bărbat legal pe acel Teodor, vărul de-al doilea al celui Ioan.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΝΑ ΙΕΡΩΘΗ ΚΑΙ ΑΠΕΘΑΝΗ Η ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΤΙΚΗ ΤΟΥ·
ΚΑΙ ΕΑΝ ΗΤΟΝ Η ΜΝΗΣΤΕΙΑ ΕΞΩ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΗ-ον.

Ματθαίου· Ὁ ἄνδρας ὅπου ἔχει σωφροσύνην καὶ ἀρετὴν καὶ θέλει νὰ γένη ἱερεὺς καὶ ἀπεθάνῃ ἢ ἀρράβωνιαστική του ἢ ἐχωρίσθῃ ἐξ αὐτῆς, καὶ βούλεται νὰ γένη ἱερεὺς, ὡσὰν ἐπάρῃ ἄλλη γυναῖκα, πρόσεχε, ὡ ἐπίσκοπε, μὴ χειροτονήσῃς αὐτόν, ὅτι δυσγαμία εἶναι· Καὶ εἰ μὲν θέλει ὅτι νὰ ἱερωθῇ παρθένος, χωρὶς νὰ ἐπάρῃ γυναῖκα, χειροτόνησαι αὐτόν· εἰ δὲ καὶ δὲν δύναται νὰ παρθευῇ καὶ θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ, κληρικὸς ἀνέναι, κάθηραί τον· εἰ δὲ εἰς ἀναγνώστου βαθμὸν εὐρίσκεται, ἄλλη χειροτονία μὴ χειροτονηθῇ, μόνον εἰς αὐτὸ ἅς μείνῃ.

Σήμα να· Νόησον τοῦτο ὅτι, ἐὰν ἡ μνηστεία ἦτον ἀσύστατος, ἤγουν ἐξω τῆς δικαιοσύνης διὰ τὸ ἀνήλικον τῆς κόρης, ὅμως εἰ καὶ ἦτον ἀπὸ τοὺς ἕξε χρόνους καὶ ἄνωθεν καὶ θελήσει αὐτὸς ὅπου τὴν ἀρράβωνιάσθῃ, νὰ τὴν ἀφίσῃ καὶ νὰ ἐπάρῃ ἄλλην, ἱερεὺς δὲν γίνεται, διότι λογίζεται δίγαμος· εἰ δὲ ἀπὸ τοὺς ἕξε χρόνους καὶ κάτω ἦτον τὸ θηλυκόν, ὅταν τὸν ἀφικεν καὶ ἐπῆρεν ἄλλην, γίνεται ἱερεὺς. Τοῦτο δὲ εἰς λαϊκοὺς δὲν κρατεῖ, μόνον εἰς ἐκείνους ὅπου μέλλει νὰ γένουν ἱερεῖς.

ΠΕΡΙ ΑΡΡΑΒΩΝΩΝ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΔΟΘΟΥΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΟΗΣΕΙ ΤΟ
ΕΝΑ ΜΕΡΟΣ· ΚΑΙ ΕΑΝ ΑΠΕΘΑΝΗ ΤΙΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΜΕΝΟΥΣ·
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΦΙΛΗΜΑΤΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΘ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ὁ ἀρράβωνας ἔχει τούτην τὴν τάξιν· δύο ἄνθρωποι συμφωνοῦν εἰς ὑπανδρείαν καὶ δίδουν ἀρράβωνας καὶ ὅποιος ἀπὸ τοὺς δύο παραίτησιν, ἤγουν νὰ μετανοήσῃ, νὰ δίδῃ διπλὸν τὸν ἀρράβωνα, ὅπου ἐπῆρε, ὥστε ἦτον ἡ τιμὴ τοῦ ἀρράβωνος φλωρία τρία, νὰ δίδωνται ἕξε, ἢ δέκα, νὰ δίδωνται εἴκοσι.

DESPRE CEL CE VREA SĂ SE SFINȚEASCĂ ȘI I-A MURIT LOGODNICA; ȘI DACĂ
LOGODNA A FOST FĂRĂ LEGE. CAP. 148. (GLAVA 176.)

A lui Matei: Bărbatul care este cuminte și cu virtute și voiește să se facă preot și i-a murit logodnica sau s-a despărțit de dînsa și voiește să se facă preot, după ce a luat altă femeie, ia seama, episcopi, să nu-l hirotonisești, pentru că este bigam. Și dacă voiește să se preoțească fecior, fără să ia femeie, hirotonisește-l, iar dacă nu poate să rămînă fecior și voiește să se însoare, dacă este cleric, caterisește-l; iar dacă se găsește pe treaptă de citeț, altă hirotonie nu se hirotonisește, ci să rămînă numai la aceasta.

Înseamnă! Gîndește-te la aceasta că dacă logodna a fost inexistentă, adică fără dreptate din cauza nevrîstniciei copilei, totuși a fost mai mare de șase ani și dînsul voiește pe aceea cu care s-a logodit, să o lase și să o ia pe alta, preot nu se face, pentru că se socoțește bigam; dacă însă fata a fost mai mică de șase ani, cînd a lăsat-o și a luat altă femeie, se face preot. Aceasta la mireni nu se ține, ci numai la aceia care au să se facă preoți.

DESPRE ARVUNELE LOGODNEI CARE SE VOR FI DAT ȘI O PARTE SE VA RĂZ-
GÎNDI; ȘI DACĂ A MURIT VREUNUL DIN CEI LOGODIȚI; ȘI DESPRE SĂRUTARE.
CAP. 149. (GLAVA 177.)

A lui Armenopol: Logodna are această rînduială: doi oameni se învoiește să se căsătorească și dau arvune și care din cei doi se retrage, adică se răzgîndește, să dea arvuna îndoit pe care-a luat-o, încît de a fost prețul arvunei trei galbeni, să fie dați șase; sau zece, să fie dați douăzeci.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἐὰν τινὰς ἐμνηστεύθῃ καὶ ἀπέθανεν ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο, ἢ ἄνδρας ἢ γυναῖκα, ἀναδίδεται ὁ ἄρραβῶνας μόνος εἰς τὸ μέρος ὁποῦ ζῇ, καὶ οὐχὶ διπλός· εἰ δὲ καὶ γένῃ καλόγηρος τινὰς ἐξ αὐτοῦς, ἐπέρνει ὁ καθένας τοὺς ἄρραβῶνας ὁποῦ ἔδωκεν, καὶ διπλὸν τὸν ἄρραβῶνα δὲν ἀποδίδει, διατὶ ὑπήγεν εἰς τὴν καλιωτέραν στράταν.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἐὰν ἐφίλησεν ὁ ἄνδρας τὴν ἄρραβωνιαστικὴν αὐτοῦ εἰς τὸν καιρὸν τῆς μνηστείας καὶ ἐσυνέβη καὶ ἀπέθανεν ὁ ἕνας ἐκ τοὺς δύο, τὸ ἥμισυ τῆς δωρεᾶς δίδεται ὀπίσω εἰς τὸ ζωντανὸν μέρος· καὶ φίλημα νὰ μὴ δὲν ἐγίνεν, ἐὰν ἀπεθάνῃ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα, στρέφεται ἡ δωρεὰ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ζῇ. Εἰ δὲ γυναῖκα ἔδωκε τοῦ μεμνηστευμένου ἀνδρὸς αὐτῆς τίποτε πρᾶγμα καὶ συνέβη καὶ ἀπεθάνῃ αὐτὴ ἢ αὐτός, ἡ δωρεὰ ἐκεῖνη δίδεται ὀπίσω εἰς τὸ ζωντανὸν μέρος, ἢ ἐγένετο φίλημα ἢ δὲν ἐγίνετο.

ΑΠΟ ΠΟΣΑΙΣ ΑΙΤΙΑΙΣ ΧΩΡΙΖΟΥΝ ΤΟΥΣ ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΜΕΝΟΥΣ.
<ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΝ-ον>.

Ματθαίου· α-ον. Ἐὰν ἡ μνηστεία ἦτον ἀνυπόστατος καὶ ἔξω τοῦ δικαίου, ὁποῦ νὰ ἦσαν τὰ παιδία ἄνηβα·

β-ον. Ἐὰν εὗρεθῇ ἐγγαστρωμένη ἀπὸ ξένον ἄνδρα·

γ-ον. Ἐὰν εὗρεθῇ ὅτι ἔστι ἄλλης πίστεως ἢ ἀσεβῆς ἢ αἰρετικός, τόσον ὁ ἄνδρας, ὡσὰν καὶ τὴν γυναῖκα·

δ-ον. Ἐὰν ὁ πρῶτος τοῦ τόπου, ἡγουν ὁ αὐθέντης ἢ ἄλλος ἀρχηγὸς ἀναγκάσῃ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς ἢ τῆς γυναίκος καὶ τοὺς βιάσουν, καὶ αὐτοὶ νὰ μὴ δὲν θέλουν καὶ στανικῶς νὰ κάμουν τὴν μνηστείαν, λύεται ὕστερον, ὅταν εὔρουν καιρόν·

A împărătilor Leon și Constantin : Dacă cineva s-a logodit și unul din doi a murit, sau bărbat sau femeie, se dă numai arvuna, părții care trăiește, dar nu îndoită; iar dacă se face călugăr unul din ei, fiecare ia arvunile pe care le-a dat și nu dă înapoi arvuna îndoit, pentru că a mers într-o cale mai bună.

A lui Armenopol : Dacă bărbatul și-a sărutat logodnica la vremea logodnei și s-a întâmplat de a murit unul din cei doi, jumătate din dar să dă înapoi părții în viață; și dacă sărutare nu s-a făcut și a murit bărbatul sau femeia, darul se întoarce la acela care trăiește. Dacă însă femeia a dat logodnicului ei vreun lucru și s-a întâmplat de a murit ea sau el, darul acela să dă înapoi părții rămasă în viață, fie că s-a făcut sărutare, fie că nu s-a făcut.

PENTRU CARE VINI SE DESPART CEI LOGODIȚI. CAP. 150. (GLAVA 178.) ¹⁾

A lui Matei : 1) Dacă logodna a fost inexistentă și fără de lege, deoarece copiii au fost nevîrstnici;

2. Dacă s-a descoperit îngreunată de bărbat străin;

3. Dacă s-a descoperit de altă credință sau păgînă sau eretică, atît bărbatul, cît și femeia;

4. Dacă mai marele locului, adică domnul sau alt dregător îi va zori pe părinții celui bărbat sau femei și-i va sili fără voia lor, cu de-a sila, să facă logodna, se desface mai pe urmă, cînd află prilej;

¹⁾ Glavele 179—188 sînt luate din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

ε-ον. Ἐὰν γένῃ καλόγηρος ἓνας ἐκ τοῦ δύο.

Νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ· Λύεται ἡ μνηστεία, καὶ ὅταν τύχῃ τινὰς καὶ κυριευθῇ ὑπὸ τοῦ δαίμονος καὶ δαιμονίζεται, ἢ ἄνδρας ἢ γυναῖκα· ὅμως ἐὰν συνέβῃ τοῦτο προτύτερα τῆς μνηστείας ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, νὰ χωρίζεται· εἰ δὲ καὶ γένῃ μετὰ ταῦτα, νὰ τὴν ἐρκαρτερῇ ὁ ἄνδρας χρόνους <τρεῖς, ἢ δὲ γυναῖκα τὸν ἄνδρα χρόνους> πέντε· εἰ δὲ καὶ περάσουν οἱ τρεῖς χρόνοι τῆς γυναικὸς καὶ οἱ πέντε τοῦ ἀνδρός, ὑπανδρεύεται ὅποιος ἐναι ὑγιής, ἢ ἡ γυναῖκα ἢ ὁ ἄνδρας.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΑΘΜΩΝ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ, ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΔΙΑΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΕΙΣ ΠΟΣΟΥ
ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΤΑ ΣΥΝΟΙΚΕΣΙΑ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΟΣΟΥΣ ΔΕΝ ΓΙΝΟΝΤΑΙ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΑ-ον

Ματθαίου· Οἱ βαθμοὶ τοῦ γάμου ἀπὸ τοῦτο τοὺς εἶπαν βαθμούς, ὅτι ὥσπερ σκάλα ἀναβαίνουν βαθμίδα καὶ καταβαίνουν ὁμοίως βαθμίδα, οὕτως ἐναι καὶ αἱ συγγένειαι· χωρίζονται εἰς πέντε τάξεις καὶ λογαριάζονται πέντε διαφοραῖς, διότι ἂν γεννηθοῦν δύο παιδιά ἀπὸ ἓνα πατέρα καὶ μίαν μητέρα, λέγονται ἀδελφοί· ἢ ἐὰν γεννηθοῦν ἀπὸ ἓναν πατέρα καὶ δύο μητέρες, τὰ ὅμοια λέγονται ἀδελφοὶ καὶ δὲν ἔχει νὰ εἰπῇ τινὰς, ὅτι ἀδελφός μου ἐναι, διότι ἐγεννήθη ἀπὸ ἄλλην μητέρα, ἐπειδὴ ἓνας πατέρας ἔσπειρεν ἡμᾶς. Καὶ πάλιν ἂν εἶναι δύο ἀδελφοὶ ἀπὸ μίαν μητέρα καὶ δύο πατέρες, δὲν ἡμπορεῖ τινὰς νὰ εἰπῇ, ὅτι ἀδελφός μου δὲν ἐναι, διότι ἀπὸ ἄλλον πατέρα ἐγεννήθη, ἀμὴ λέγονται οἱ ἄνωθεν ἀδελφοὶ γνήσιοι, τόσον νὰ εἶναι ἀπὸ ἓνα πατέρα καὶ μίαν μητέρα, ἢ τόσον νὰ εἶναι ἀπὸ ἓνα πατέρα καὶ δύο μητέρες, ἢ ἀπὸ δύο πατέρες καὶ μίαν μητέρα νὰ εἶναι· ὅλοι τοῦτοι, ὡς εἶπαμεν ἄνωθεν, λέγονται ἀδελφοὶ γνήσιοι.

5. Dacă unul din cei doi se face călugăr.

Novela împăratului Leon Înțeleptul: Se desface logodna și când cineva se întâmplă de va fi stăpînit de demon și este îndrăcit, sau bărbat sau femeie; dacă aceasta se întâmplă înainte de logodnă sau chiar în ziua aceea, să se despartă; iar dacă s-a întâmplat după aceea, atunci bărbatul să aștepte ani trei, iar femeia pe bărbat ani cinci; dacă însă trec cei trei ani ai femeii și cei cinci ani ai bărbatului, se căsătorește care este sănătos, sau femeia sau bărbatul.

DESPRE SPIȚELE NUNȚII, CARE ARATĂ ÎN CÎTE SE FAC CĂSĂTORIILE ȘI ÎN
CÎTE NU SE FAC. CAP. 151. (GLAVA 189.)

A lui Matei: Spițele nunții de aceea le-a spus spițe, pentru că, precum scara se suie pe trepte și se pogoară așijderea pe trepte, așa sînt și rudeniile; se împart în cinci rînduri și se socotesc cinci grade, căci dacă doi copii se nasc dintr-un tată și o mamă, se cheamă frați; sau dacă se nasc dintr-un tată și două mame, de asemenea se chiamă frați și nimeni nu poate să spună că nu-mi este frate, deoarece s-a născut din altă mamă, pentru că un tată ne-a semănat. Și iarăși dacă sînt doi frați dintr-o mamă și doi tați, nimeni nu poate să spună că nu-mi este frate, pentru că s-a născut din alt tată, ci cei doi frați de mai sus se cheamă drepti, întru cît sînt dintr-un tată și dintr-o mamă, sau întru cît sînt de la un tată și două mame, sau de la doi tați și de la o mamă; toți aceștia, precum am spus mai sus, se cheamă frați drepti.

Ἐτοῦτοι γοῦν οἱ ἀδελφοὶ εἶναι δύο βαθμοὶ καὶ τὰ παιδιά, ὅπου γεννηθοῦν ἀπὸ δύο ἀδελφία, λέγονται πρῶτα ἐξάδελφα, καὶ εἶναι βαθμοὶ τέσσαροι. Τὰ πρῶτα ἐξάδελφα ἐὰν γεννήσουν παιδιά, λέγονται δεύτερα ἐξάδελφα, καὶ εἶναι βαθμοὶ ἕξι. Τὰ δεύτερα ἐξάδελφα ἐὰν γεννήσουν παιδιά, λέγονται τρίτα ἐξάδελφα, καὶ εἶναι βαθμοὶ ὀκτώ.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΞ ΑΙΜΑΤΟΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΒ-ον

Ματθαίου· Ἡ συγγένεια χωρίζεται εἰς πέντε· πρώτη ἔστι ἡ ἐξ αἵματος· δευτέρα, ἡ ἐξαγχιστεία, τὴν ὁποίαν λέγομεν συμπενθερίαν· τρίτη ἡ τριγένεια, ἡ ὁποία ἔστι καὶ αὕτη συμπενθερία ἀπὸ τρία γένη· τετάρτη τοῦ ἁγίου βαπτίσματος· καὶ πέμπτη ἡ ἐξ υἱοθεσίας, ἡ ὁποία λέγεται τὸ παιδί ὅπου ἐπέρνει τινὰς μετὰ ἱερῶν εὐχῶν καὶ κάμνει τὸ καθολικόν τοῦ παιδὶ ὥσπερ καὶ τὰ παιδιά του.

Ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια· Ὅμως ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια χωρίζεται εἰς τρία· εἰς ἀνιόντας, εἰς κατιόντας καὶ πλαγίους.

Καὶ ἀνιόντας λέγονται· ὁ πατήρ μου, ὁ πάππος μου, ὁ προπάππος μου· ἡ μήτηρ μου, ἡ μάμμη μου καὶ ἡ προμάμμη μου.

Κατιόντας δὲ πάλιν λέγονται τὰ παιδιά μου, τὰ ἐγγόνιά μου καὶ τὰ προεγγόνιά μου.

Ἐκ πλαγίου δὲ ὅσοι δὲν ἐγέννησαν ἡμᾶς, οὐδὲ ἀπὸ ἡμᾶς ἐγεννήθησαν, ἀλλ' εἶναι ἀπὸ τὴν αὐτὴν καὶ μίαν γενεάν, ὅπου εἴμασθεν καὶ ἡμεῖς, ἢ γοῦν ὁ ἀδελφός μου, ἡ ἀδελφή μου, ὁ ἐξάδελφος μου, ἡ ἐξαδέλφη μου, ὁ θεῖός μου καὶ ἡ θεία μου.

Acești frați deci sînt două spițe și copiii care se nasc din doi frați, se chiamă veri primari și sînt patru spițe. Dacă verii primari vor naște copii, se cheamă veri de-al doilea și sînt șase spițe. Verii de-al doilea dacă vor naște copii, se cheamă veri de-al treilea și sînt opt spițe.

ÎMPĂRȚIREA RUDENIEI ȘI DESPRE RUDENIA DE SÎNGE.

CAP. 152. (GLAVA 190.)

A lui Matei : Rudenia se împarte în cinci: întâia este cea din sînge; a doua, cuscrenia; a treia, cea de trei neamuri, care și ea este cuscrenie de trei neamuri; a patra din sfîntul botez; și a cincia din înfiere care se cheamă copilul pe care-l ia cineva cu sfînte rugăciuni și-l face copil adevărat al său ca și copiii săi.

Rudenia de sînge: Dar rudenia de sînge se împarte în trei: în suitori, în coborîtori și în colaterali.

Și suitori se cheamă: tatăl meu, bunicul meu, străbunicul meu; mama mea, bunica mea și străbunica mea.

Iar coborîtori se cheamă copiii mei, nepoții mei și strănepoții mei.

Colaterali însă cei care nu ne-au născut pe noi, nici n-au fost născuți de noi; dar sînt din unul și același neam, din care sîntem și noi, adică fratele meu, vărul meu, vara mea, unchiul meu, mătușa mea.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΞ ΑΙΜΑΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΥ ΒΑΘΜΟΥ, ΟΠΩΣ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΓ-ον

Ματθαίου· Ὁ ἐξ αἵματος ἑβδομος βαθμὸς ἐμποδισμένος ἔναι παντάπασιν καὶ δὲν γίνεται, διότι δὲν ἀφίνει ὁ νόμος νὰ ἐπάρῃ τινὰς γυναῖκα τοῦ δευτέρου ἐξαδέλφου αὐτοῦ τὴν θυγατέρα· πρῶτα γοῦν τοὺς παλαιούς χρόνους, ἔὰν τὸ ἐρωτοῦσαν προτύτερα, πρὶν νὰ γένη ὁ γάμος, δὲν τὸ ἀφίνουν νὰ γένη, μόνον τὸ ἐμποδοῦσαν· εἰ δὲ καὶ ἔφθανεν καὶ ἐγίνετον, ἐκανόνισαν τὸν γάμον καὶ οὕτως τὸν ἄφιναν· κανέναν ἐμπόδιον δὲν εἶχεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τότε.

Νόμος· Λέγει γάρ ὁ νόμος· Δὲν δύναται τις νὰ ἐπάρῃ γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ δευτέρου ἐξαδέλφου αὐτοῦ ἢ τῆς δευτέρας ἐξαδέλφης αὐτοῦ, ὅτι ἀνεψιά αὐτοῦ εἶναι. Καὶ ἐπειδὴ τινες ἔκαμαν τὸν τοιοῦτον γάμον κρυφόν, ἐκανονίζοντο. Καὶ ἀνέφεραν τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν εἰς τὴν ἱερὰν σύνοδον τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Λουκά. Καὶ ἀπὸ τότε ἀπέφηνεν ὁ αὐτὸς ἀγιώτατος πατριάρχης συνοδικῶς, ὅπως νὰ μὴ δὲν γίνεται ὁ τοιοῦτος παράνομος γάμος, ὁ ἐξ αἵματος ἑβδομοῦ βαθμοῦ. Καὶ εἰ μὲν ἐρωτηθῇ, μὴ ἀφίσης αὐτὸν νὰ γένη· εἰ δὲ καὶ γένη, χωρίσον αὐτὸν παντάπασιν, καὶ τὸν ἱερέαν, ὅπου νὰ εὐλόγησεν τοῦτον τὸν γάμον, καὶ καθήρῃ αὐτὸν τελείως τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ ἐπλάνησαν αὐτὸν μετὰ δόλου καὶ δὲν τὸ ἤξευρεν, μὴ καθήρῃ αὐτόν, ἀμὴ κανόνισον κατὰ τὸ πρέπον, ἐπειδὴ ἐγέλασαν αὐτόν· καὶ ὅσοι ἐσυνήργησαν καὶ ἔγινεν ὁ τοιοῦτος παράνομος γάμος, ἀφόρισον αὐτούς. Καὶ ἐβεβαίωσε ¹⁾ ταύτην δὲ τὴν πατριαρχικὴν ἀπόφασιν καὶ ὁ ὀρισμὸς τοῦ βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Πορφυρογεννήτου· καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἄφικαν πλέον τινὰ νὰ ἐπάρῃ τοῦ δευτέρου ἐξαδέλφου αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, διότι ἔναι ἀνεψιά αὐτοῦ, ὡς εἶπαμεν ἄνωθεν. Ὁμοίως καὶ ὁ πατριάρχης κύριος Ἀλέξιος συνοδικῶς ὥρισε περὶ τούτου, ὅπως νὰ μὴ δὲν γίνεται· καὶ ἔγραψε καὶ τόμον ἐν τῷ ἐξακισχιλιοστῷ

DESPRE A ȘAPTEA SPIȚĂ DE SÎNGE, CA SĂ NU SE FACĂ. CAP. 153. (GLAVA 191.)

† A lui Matei : A șaptea spiță de sînge este oprită de tot și nu se face, pentru că legea nu lasă să ia cineva de femeie pe fata vărului său de-al doilea ; mai înainte în vremile vechi, dacă întrebau, înainte de a se face nunta, nu lăsau să se facă, ci o opreau ; dar dacă apuca să se facă, atunci le dădeau canon și așa nunta o lăsau ; și atunci nu avea nici o piedică de la biserică.

Legea : Căci legea spune : Nu poate cineva să ia femeie pe fata vărului său al doilea sau a verei sale a doua, pentru că este nepoată. Și pentru că unii făceau pe ascuns o nuntă ca aceasta, li se dădea canon. Și au făcut înștiințare despre aceasta sfîntului sinod al prea sfințitului patriarh ecumenic chir Luca. Și de atunci acel pre sfințit patriarh cu sinodul a hotărît, ca să nu se mai facă această nuntă potrivnică legii, nuntă de-a șaptea spiță de sînge. Și dacă se va face întrebare, să nu lași să se facă ; dacă s-a făcut, despărtește-o neapărat ; și pe preotul care a binecuvîntat această nuntă, caterisește-l cu totul din preoția lui. Iar de l-au amăgit cu viclenie și nu a știut, să nu-l caterisești, dar dă-i canon, cum se cuvine, pentru că și-au rîs de dînsul ; iar cîți au ajutat și s-a făcut nunta aceasta fără lege, afurisește-i. Și a întărit această patriarhicească hotărîre și ordinul împăratului chir Manuil Porfirogenitul ; și de aceea n-au mai lăsat pe nimeni să ia pe fata vărului său de-al doilea, pentru că-i este nepoată, după cum am spus mai sus. De asemenea și patriarhul Alexie a hotărît cu sinodul despre aceasta, ca să nu se mai facă ; și a scris și un tomos în anul șase mii cinci sute patruzeci și șase ²⁾, deoarece, precum e căpăstrul

¹⁾ ἐβεβαίωσας în ms.

²⁾ 1038.

πεντακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἔκτῳ ἔτει ¹⁾, διότι ὡσπερ σαλιβάρι εἰς τὸ ἄλογον, οὕτως ἔναι καὶ ὁ νόμος εἰς ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς· καὶ κάμνει χρεία νὰ φυλάττωμεν αὐτὸν καλῶς καὶ νὰ κάμνωμεν, καθὼς ὀρίζει καὶ ἀποφαίνει.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΞ ΑΙΜΑΤΟΣ ΟΓΔΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΟΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΔ-ον

Ματθαίου· Ὁ ἐξ αἵματος ὄγδοος βαθμὸς γίνεται οὕτως· ὁ πατέρας, ὅσα παιδιά καὶ ἂν γεννήσῃ, ὅλα δύο βαθμοὶ καλοῦνται, ἔάν ἔναι καὶ πολλαὶ γεννήσεις· δηλονότι ὁ πατήρ μου ἐγέννησεν ἐμὲ καὶ ἔναι μία γέννησις, ὅπου ἔναι ἕνας βαθμὸς· ἐγέννησεν καὶ τὸν ἀδελφόν μου καὶ ἐγένετο δύο βαθμοὶ μετὰ μένα· ὅσοι γεννήσεις γένωσι, τόσοι βαθμοὶ λογαριάζονται· ἦγουν ὁ πατήρ ἐγέννησεν ἐμέ, ἔχω μίαν γέννησιν· ἰδοὺ ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου ἕνας βαθμὸς· Ἐγὼ ἐγέννησα τὸν υἱόν μου· δύο γεννήσεις καὶ δύο βαθμοὶ μετὰ τὸν πατέρα μου. Ὁ υἱός μου ἐγέννησε τὸν ἔγγονα μου, ἔχω τρεῖς γεννήσεις καὶ τρεῖς βαθμοί· ὁ ἔγγονός μου ἐγέννησε τὸν προέγγονά μου, ἰδοὺ τέσσαρες γεννήσεις καὶ τέσσαρες βαθμοί.

Πάλιν ὁ πατήρ μου ἐγέννησε τὸν ἀδελφόν μου, δευτέραν γέννησιν, καὶ ἔναι πρὸς αὐτὸν ἕνας βαθμὸς, καὶ πρὸς ἐμὲ τὸν ἀδελφόν του δύο βαθμοί.

Ὁ ἀδελφός μου ἐγέννησεν υἱόν, ὁποῖος λέγεται ἀνεψιός μου, καὶ πρὸς τὸν πατέρα του, τὸν ἀδελφόν μου, ἕνας βαθμὸς, πρὸς δὲ ἐμὲ τὸν θεῖον αὐτοῦ, τρεῖς βαθμοί· ἦγουν ἡ γέννησις ἡ ἐδική μου, μία· καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου, δύο· καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ μου, τρεῖς. Ἐγέννησα καὶ ἐγὼ υἱόν καὶ ἔναι τετάρτη γέννησις μετὰ τὸν ἀνεψιόν μου, διὸ πρὸς τὸν ἀνεψιόν μου ὁ υἱός μου, ἦγουν τὸν πρῶτον του ἐξάδελφον, τέσσαροι βαθμοὶ ἔναι.

Πάλιν ὁ ἀνεψιός μου, τοῦ ἀδελφοῦ μου υἱός, ἐγέννησεν υἱόν, καὶ ἔχει τερῖς γεννήσεις πρὸς τὸν ἀδελφόν μου, πρὸς δὲ ἐμὲ τέσσαρες γεννήσεις καὶ τέσσαρες βαθμοί· πρὸς δὲ τὸν ἔγγονοί μου, τὸν δευτέρον του ἐξάδελφον, ἕξε βαθμοί.

pentru cal, așa și legea este pentru noi creștinii; și trebuie s-o păzim bine și să facem, precum hotărâște și arată.

DESPRE A OPTA SPIȚĂ DE SÎNGE, SĂ SE FACĂ. CAP. 154. (GLAVA 192.)

A lui Matei: A opta spiță de sînge decurge așa: tatăl orișicîți copii ar fi avut, toți se cheamă două spițe, deși sînt multe nașteri; adică tatăl meu m-a făcut pe mine și este o naștere care este o spiță; l-a făcut și pe fratele meu și s-au făcut două spițe cu mine; cîte nașteri s-au făcut, atîtea spițe se socotesc: adică tatăl meu m-a născut pe mine, am o naștere, iată deci: eu și tatăl meu o spiță. Eu am născut pe fiul meu: două nașteri și două spițe cu tatăl meu. Feciorul meu a născut pe nepotul meu, sînt trei nașteri și trei spițe; nepotul meu a născut pe strănepotul meu, iată patru nașteri și patru spițe.

Iarăși tatăl meu a născut pe fratele meu, o a doua naștere, și este față de dînsul o spiță și față de mine fratele lui două spițe.

✕ Fratele meu a născut fecior care se cheamă nepotul meu și față de tatăl său, fratele meu o spiță, față de mine însă, unchiul lui, trei spițe; adică nașterea mea, una; și a fratelui meu două; și a nepotului meu trei. Am născut și eu fiu și este a patra naștere cu nepotul meu, pentru că fiul meu față de nepotul meu de frate, adică vărul lui primar, sînt patru spițe.

✕ Iarăși nepotul meu, feciorul fratelui meu, a născut fiu și sînt trei nașteri față de fratele meu, față de mine însă patru și patru spițe; iară față de nepotul meu, vărul lui de-al doilea, șase spițe.

¹⁾ ἔκτον ἔτος în ms.

Πάλιν τοῦ ἀδελφοῦ μου ὁ ἔγγονας ἐγέννησεν θυγατέραν, ἥ ὅποια ἔναι πρὸς τὸν ἀδελφόν μου τέσσαρες βαθμοί, πρὸς δὲ ἐμὲ πέντε, πρὸς δὲ τὸν υἱόν μου ἕξι, πρὸς δὲ τὸν ἔγγονόν μου ἑπτὰ, πρὸς δὲ τὸν προέγγονόν μου, τὸν τρίτον τῆς ἐξάδελφον ὀκτώ. Καὶ γίνεται τοῦτος ὕψους βαθμὸς ἀνεμποδίστως.

Ὁ ρ α κ α λ ὤ ς τ ὸ π α ρ ὸ ν· Ἡξεύρετε, ὅτι εἰς τοὺς βαθμοὺς τῶν γάμων, τόσον μετροῦνται τὰ ἀρσενικά, ὥσάν καὶ τὰ θηλυκά, ἐπειδὴ ἀπὸ ἑναν πατέρα ἐγεννήθησαν· καὶ δὲν ἔναι, ὡς λέγουν τινές, ὅτι ἀλλέως μετρεῖται τὸ ἀρσενικὸν καὶ ἀλλέως τὸ θηλυκόν, ἀμὴ ὁ νόμος τόσον βάλλει καὶ μετρεῖ τὸ θηλυκόν ὥσάν καὶ τὸ ἀρσενικόν· καὶ δὲν ἔναι καμία διαφορὰ ἀπὸ ἀρσενικόν ἕως θηλυκόν, διότι ὁ Ἰωάννης γεννᾷ Δημήτριον καὶ Μαρίαν, καὶ ἔναι ὁ Δημήτριος μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Μαρίας βαθμοὶ δύο, καὶ τὰ παιδία των τέσσαρες· καὶ εἰπᾶνε οἱ βαθμοὶ καθεξῆς, ἕως νὰ ἔλθουν εἰς τοὺς ὀκτώ. Τότε ἔρχονται εἰς γάμον, ὡς ἐγράψαμεν ἄνωθεν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΞ ΑΓΧΙΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΤΙ Η ΕΞΑΓΧΙΣΤΕΙΑ ΛΕΓΕΤΑΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑ ΑΠΟ ΣΥΜΠΕΝΘΕΡΙΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΕ-ον

Μ α τ θ α ί ο υ· Τοῦ ἐξ αἵματος οἱ βαθμοὶ εὐκόλον εἶναι εἰς λογαριασμόν καὶ ἰδοὺ σὺν θεῷ εἴπαμεν αὐτοὺς ἄνωθεν. Οἱ δὲ βαθμοὶ ὅπου ἔναι ἀπὸ συμπενθέριον, δύσκολον ἔναι καὶ προσεκτικώτερον νὰ τοὺς εἰποῦμεν. Καὶ κάμνει χρεῖα νὰ στοχαζόμεσθαι, διὰ νὰ μὴ δὲν λαθαστῶμεν καὶ κάμωμεν παρανομίαν καὶ θέλωμεν ἔχει βάρος κολάσεως παρὰ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

Σ ἡ μ α ν α ι· Λοιπὸν ὅσα ὁ νόμος συγχωρεῖ, ἐκεῖνα νὰ κάμωμεν, εἰ δὲ ὅσα δὲν συγχωρεῖ νὰ προσεχόμεθα νὰ μὴ δὲν τὰ κάμνωμεν καὶ νὰ κολασθῶμεν δι' αὐτά.

Ὁ ρ α· Οἱ παλαιοὶ μὲν διδάσκαλοι ἕως τοὺς ἑπτὰ βαθμοὺς τὸ ἐσυγχώρησαν. Οἱ δὲ νεώτεροι ἐσυγχώρησαν καὶ εἰς τοὺς ἕξι καὶ εἰς τοὺς ἑπτὰ ἐμπόδισαν, τοὺς ἕξι διὰτι δὲν ἔχουν σύγχυσιν· τοὺς δὲ ἑπτὰ διὰτι ἔχουν σύγχυσιν.

Iarăși nepotul fratelui meu a născut o fată care este față de fratele meu patru spițe; față de mine, cinci; față de fiul meu, șase; iar față de nepotul meu, șapte; iar față de stră-nepotul meu, vărul ei de al treilea, opt. Și la această a opta spiță se face nunta fără nici o piedică.

Vezi aceasta bine: Să știți că la spițele nunților partea bărbătească se socotește tot așa ca și cea femeiască, deoarece s-au născut dintr-un tată. Și nu este, precum spun unii că altfel se numără la bărbat și altfel la femeie, dar legea pune și socotește tot atîta la partea femeiască, cît și la cea bărbătească, și nu este nici o deosebire între bărbat și femeie, pentru că Ioan naște pe Dimitrie și pe Maria și este Dimitrie cu soră-sa Maria două spițe și copiii lor patru; și urmează spițele așa mai departe, pînă ce au ajuns la opt. Atunci merg la căsătorie, precum am scris mai sus.

DESPRE SPIȚELE DIN CUSCENIE, CARE SE CHEAMĂ ȘI RUDENIE DIN CUSCENIE. CAP. 155. (Comp. GLAVA 193.)

A lui Matei: Spițele de sînge sînt lesne la socoteală și iată, cu ajutorul lui Dumnezeu, am vorbit despre ele mai sus. Spițele însă care sînt din cuscenie, sînt anevoie și cu mai multă băgare de seamă să le spunem. Și trebuie să ne gîndim, pentru ca să nu greșim și să căl-căm legea, că vom avea grea pedeapsă de la Dumnezeuul nostru Isus Hristos în ziua cea înfricoșată a judecării.

Înseamnă: Cîte deci legea îngăduie, acelea să le facem și cîte nu îngăduie, să luăm seama să nu le facem și să fim muncii pentru ele.

Vezi: Dascălii cei vechi au îngăduit pînă la șapte spițe. Iar cei mai noi au îngăduit și la șase, iar la șapte au oprit, pentru că la șase nu este amestecare de sînge, la șapte însă este.

Νόμος· Καὶ ἀκούσατε· Ὁ νόμος ἐμποδίζει, ἓνας ἄνδρας νὰ ἐπάρῃ μητέρα καὶ θυγατέρα, οὐδὲ μάμμη καὶ ἐγγόνην δὲν ἤμπορεῖ νὰ πάρῃ, οὐδὲ μάμμη καὶ δυσεγγόνην, οὐδὲ μάμμη καὶ τρισεγγόνην· οὐδὲ δύο ἀδελφὰς δὲν ἐπέρνει· οὐδὲ θείαν ἀπλῶς καὶ ἀνεψιάν· οὐδὲ δύο πρῶτας ἐξαδέλφας· οὐδὲ μικράν θείαν καὶ ἀνεψιάν· οὐδὲ δύο δευτέρας ἐξαδέλφας δὲν ἐπέρνει αὐτὸς ὁ ἓνας ἄνδρας, διότι ἐπτὰ βαθμοὶ δὲν εἶναι, μόνον ἕξι, καθὼς τὸ μετροῦν τινὲς εἰς ἐπτὰ, ὅτι ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκά του εἶναι σάρκα μία καὶ ἓνας βαθμὸς μετρεῖται.

Ὁ ρα πατριαρχικὴν ἀπόφασιν καὶ ὀρισμὸν βασιλέως· Καὶ τοῦτο ἐρωτήθη εἰς τὸν καιρὸν Νικολάου τοῦ πατριάρχου καὶ ἐμποδίσθη παρ' αὐτοῦ συνοδικῶς· καὶ ἐγένετο καὶ ὀρισμὸς βασιλικός, ὅτι νὰ μὴ δὲν γίνεται τοῦτος ὁ γάμος ποτέ, διότι ὅσα ἀπὸ συμπεθερίας γίνονται γαμικὰ συναλλάγματα, εἰς τοὺς ἐπὶ βαθμοὺς τὸ συγχωροῦν, διότι τὸ ἓνα ἢ φύσει εἶναι, ἢ θέσει. Καὶ φύσει μὲν εἶναι ἓνας ἄνθρωπος, θέσει δὲ ὡς περ ἄνδρας μετὰ τῆς νομίμου αὐτοῦ γυναικός, ὅπου ἐνώθησαν εἰς σμίξιν σαρκικὴν, ὡς λέγεται ἡ Γραφή· καὶ ἔσονται οἱ δύο σάρκα μία. Ὅταν μὲν οὖν εἶναι ἡ συγγένεια ἐξ αἵματος καὶ γένους ἑνός, ὁ ἓνας ἄνθρωπος λέγεται φυσικὰ ἓνας· ὅταν δὲ εἶναι ἀπὸ συμπεθερίαν, ἡγουν δύο γενεῶν, ἔχει τὸ ἓνα κατὰ θέσιν, καὶ τὸ ἴδιον τοῦτο δὲν εἶναι ὡς περ καὶ τοῦ ἐξ αἵματος. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν βαθμὸν ὅπου ἀφίνει, κάμνει τὸν γάμον ὀλιγώτερον ἓνα βαθμὸν ἀπὸ τοὺς ὀκτώ· καὶ γίνεται εἰς τοὺς ἐπτὰ βαθμοὺς· Λαμβάνει δὲ αὐτὸς ὁ ἄνδρας τὴν θυγατέραν τῆς δευτέρας ἐξαδέλφης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΟΤΙ ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΛΕΓΕΤΑΙ ΚΑΙ ΧΩΡΙΖΕΙ·
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΡΙΓΕΝΕΙΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΝΣ-ον

Ματθαίου· Θεῖος λέγεται, ἀπλῶς ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς μου ἢ ἡ ἀδελφὴ του· θεῖος μέγας λέγεται τοῦ πάππου μου ὁ ἀδελφὸς ἢ τῆς μάμμης μου· θεῖος μικρὸς λέγεται τοῦ πατρὸς μου ὁ πρῶτος ἐξαδελφός ἢ τῆς μητρὸς μου.

Lege: Și ascultați ! Legea oprește ca un bărbat să ia mamă și fată ; nici bunică și nepoată nu poate lua, nici bunică și strănepoată, nici bunică și răstrănepoată ; nici două surori nu ia ; nici mătușă nici nepoată de soră sau frate ; nici două vere primare ; nici mătușă mică, nici nepoată ; nici două vere de-al doilea nu ia unul și același bărbat, pentru că nu sînt șapte spițe, precum le socotesc unii la șapte ci numai șase, deoarece bărbatul și femeia lui sînt un trup și se socotește o spiță.

Vezi hotărîrea patriarhicească și ordinul împăratului : Și despre aceasta s-a făcut întrebare în timpul patriarhului Nicolaie și s-a oprit de dînsul împreună cu sinodul ; și s-a dat și poruncă împărătească, ca să nu se facă niciodată această nuntă, deoarece cîte legături de căsătorie se fac din cuscrenie, la a șaptea spiță le îngăduie, pentru că o parte este sau din fire, sau în fapt. Și din fire este un om, iar în fapt este cînd un bărbat cu femeia lui legiuită s-au împreunat trupest, și vor fi amîndoi, precum spune sfînta scriptură un trup, Prin urmare cînd este rudenia din sînge și dintr-un singur neam, un om se cheamă din fire unul ; cînd însă este din cuscrenie, adică din două neamuri, unul este în fapt și aceasta nu este tot aceeași ca și din rudenia de sînge, De aceea și scade o spiță și încheie căsătoria cu o spiță mai puțin din cele opt ; și se face la șapte spițe. Iar acel bărbat ia pe fata verei de-a doua a femeii lui.

DESPRE NUMELE UNCHIULUI CĂ SE SPUNE ȘI SE ÎMPARTE ÎN TREI ; ȘI DESPRE
RUDENIA DIN TREI NEAMURI. CAP. 156. (GLAVA 194.)

A lui Matei : Unchi se cheamă fratele tatălui meu iar sora lui mătușă ; unchi mare se cheamă fratele bunicului meu sau al bunicii mele ; iară unchi mic vărul primar al tatălui meu sau al mamei mele.

Καὶ ὁ μὲν τοῦ πατρὸς μου ὁ ἀδελφὸς ἔναι πρὸς ἐμὲ τρίτου βαθμοῦ, τοῦ δὲ πάππου μου ἢ τῆς μάμμης μου ὁ ἀδελφός, τέσσαροι βαθμοί. Ὁ δὲ πρῶτος ἐξαδελφός τοῦ πατρὸς μου, πέμπτου βαθμοῦ ἔναι πρὸς ἐμέ.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς μητέρα καὶ θυγατέρα δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς μάμμη καὶ ἐγγόνην δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς μάμμη καὶ δισεγγόνην δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς μάμμη καὶ τρισεγγόνην δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς δύο ἀδελφάς δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς θείαν καὶ ἀνεψιάν δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς δύο πρώτας ἐξαδέλφας δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς ἐπέρνουν μικράν θείαν καὶ ἀνεψιάν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς δύο δευτέρας ἐξαδέλφας δὲν ἐπέρνουν.

Ἐρῶ τ η σ ι ς· Καὶ διὰ τί τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἐλύσαμεν, ἤγουν ἐδώκαμεν ἄδειαν νὰ ἐπάρουν μικράν θείαν καὶ ἀνεψιάν καὶ δύο δευτέρας ἐξαδέλφας ἐμποδίσουμεν;

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς· Ὅτι μὲν πατέρας καὶ υἱὸς εἰς τὴν μικράν θείαν καὶ ἀνεψιάν νὰ ἐπάρουν, πάλιν πατὴρ καὶ υἱοῦ σύγαμβροι καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἀφίνει ὁ νόμος νὰ γένῃ, διατὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ τὸ ὄνομα εἰς τὴν μικράν θείαν καὶ ἀνεψιάν δὲν συγχύζονται τὰ ὀνόματα, ὡς εἴπαμεν, μόνον εἰς τὰς δευτέρας ἐξαδέλφας· καὶ εἰς ὅποιον γάμον συγχύζονται τὰ ὀνόματα, ὁ γάμος ἐκεῖνος δὲν γίνεται, ὅτι ἔναι παράνομος.

Ἐὰν οὖν εἰς τὴν μικράν θείαν καὶ ἀνεψιάν νὰ ἐπάρῃ ὁ πατέρας τὴν θείαν καὶ ὁ υἱὸς τὴν ἀνεψιάν, γίνεται· μὴ, ἀνέναι καὶ ἐπάρῃ ὁ πατέρας τὴν ἀνεψιάν, καὶ ὁ υἱὸς τὴν θείαν δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὴν ἐπάρῃ, διὰ νὰ μὴ δὲν συγχυστοῦν τὰ ὀνόματα καὶ γένῃ ὁ πατέρας υἱὸς καὶ ὁ υἱὸς πατέρας.

Și fratele tatălui meu față de mine este de spița a treia, iar al bunicului meu și al bunicii mele, patru spițe. Vărul primar al tatălui meu este de a cincea spiță față de mine.

Tată și fecior nu iau pe mamă și pe fată.

Tată și fecior nu iau pe bunică și pe nepoată.

Tată și fecior nu iau pe bunică și pe strănepoată.

Tată și fecior nu iau pe bunică și răstrănepoată.

Tată și fecior nu iau două surori.

Tată și fecior nu iau mătușă și nepoată (de soră sau frate).

Tată și fecior nu iau două vere primare.

Dar tată și fecior iau mătușă mică și nepoată (de soră sau frate).

Însă tată și fecior nu iau două vere de-al doilea.

Întrebare : Și de ce am dezlegat pe tată și pe feciorul, adică le-am dat voie să ia mătușă mică și nepoată (de frate sau soră); și două vere de-al doilea am oprit?

Răspuns : Pentru că tată și fecior cu mătușă mică și nepoată, iarăși au loc de tată și fecior; cînd însă iau două vere de-al doilea, devin în loc de tată și fecior amîndoi gineri între ei și de aceea legea nu-i lasă să se facă, pentru că numele tatălui și al feciorului cu mătușă mică și nepoată nu se amestecă, precum am zis, numai cu cele două vere de-al doilea; și la care nuntă numele se amestecă, nunta aceea nu se face, pentru că este fără lege.

Dacă deci la mătușă mică și nepoată, tată ia pe mătușă și feciorul pe nepoată, se face; nu însă dacă tată a luat pe nepoată, feciorul nu poate lua pe mătușă, pentru ca să nu se amestece numele și tată să devină fecior și feciorul tată.

Οὐδὲ μεγάλην θείαν καὶ ἀνεψιάν πατήρ καὶ υἱὸς δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐπάρῃ· οὐδὲ πάππος καὶ ἑγγονος δὲν ἡμποροῦν νὰ ἐπάρουν μάμμην καὶ ἑγγόνην· οὐδὲ πάππος καὶ ἑγγονος μάμμην καὶ δισεγγόνην δὲν ἐπέρνουν· οὐδὲ πάππος καὶ ἑγγονος δὲν ἡμποροῦν νὰ ἐπάρουν δυὸ ἀδελφᾶς· οὐδὲ πάππος καὶ ἑγγονος δὲν ἐπέρνουν θείαν ἀπλῶς καὶ ἀνεψιάν.

Πάππος καὶ ἑγγονος ἐπέρνουν μικράν θείαν καὶ ἀνεψιάν.

Πάππος καὶ ἑγγονος δὲν ἐπέρνουν δύο πρώτας ἐξαδέλφας· οὐδὲ πάππος καὶ δισεγγονος δὲν τὰς ἐπέρνουν, διὰ νὰ μὴ δὲν λογισθοῦν σύγαμβροι.

Πάππος δὲ καὶ δισεγγονος ἐπέρνουσι μάμμην καὶ δισεγγόνην· πάππος δὲ καὶ δισεγγονος ἐπέρνουσι θείαν ἀπλῶς καὶ ἀνεψιάν.

Δύο ἀδελφοὶ δύο ἀδελφᾶς δὲν ἐπέρνουν· δύο ἀδελφοὶ θείαν ἀπλῶς καὶ ἀνεψιάν δὲν ἐπέρνουν· δύο ἀδελφοὶ δύο πρώτας ἐξαδέλφας δὲν ἐπέρνουν.

Δύο ἀδελφοὶ ἐπέρνουν μικράν θείαν καὶ ἀνεψιάν· δύο ἀδελφοὶ ἐπέρνουν δύο δευτέρας ἐξαδέλφας.

Δύο ἀδελφοὶ μητέρα καὶ θυγατέρα δὲν ἐπέρνουν· δύο ἀδελφοὶ μάμμην καὶ δισεγγόνην δὲν ἐπέρνουν· δύο ἀδελφοὶ μεγάλην θείαν καὶ ἀνεψιάν δὲν ἐπέρνουν.

Θεῖος καὶ ἀνεψιὸς ἐπέρνουν θείαν καὶ ἀνεψιάν, ἀληθῶς, ὅταν λάβῃ ὁ θεῖος τὴν θείαν καὶ ὁ ἀνεψιὸς τὴν ἀνεψιάν. Εἰ δὲ καὶ ἐπάρῃ ὁ θεῖος τὴν ἀνεψιάν, καὶ ὁ ἀνεψιὸς τὴν θείαν δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὴν ἐπάρῃ, διότι συγχύζονται τὰ ὀνόματα καὶ γίνεται ὁ θεῖος ἀνεψιὸς καὶ ὁ ἀνεψιὸς θεῖος.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Λέγει γὰρ ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι ὅσα συγχύζουν τὰ ὀνόματα εἰς τοὺς βαθμοὺς, λέγονται παράνομα.

Καὶ θεῖος καὶ ἀνεψιὸς ἐπέρνουν δύο πρώτας ἐξαδέλφας.

Καὶ δύο πρώτοι ἐξαδελφοὶ δύο πρώτας ἐξαδέλφας ἐπέρνουν.

Nici mătușă mare și nepoată, tată și fecior nu pot să le ia; nici bunic și nepot nu pot să ia bunică și nepoată; nici bunic și nepot nu iau bunică și strenepoată; nici bunic și nepot nu pot lua două surori; nici bunic și nepot nu iau mătușă dreaptă și nepoată.

Bunic și nepot iau mătușă mică și nepoată (de frate sau soră)

Bunic și nepot nu iau două vere primare; nici bunic și strănepot nu le iau, pentru ca să nu se socotească amîndoi gineri între ei.

Bunic însă și răstrănepot iau bunică și răstrănepoată; iar bunic și răstrănepot iau mătușă dreaptă și nepoată (de frate sau soră).

Doi frați nu iau două surori; doi frați nu iau mătușă dreaptă și nepoată (de frate sau soră); doi frați nu iau două vere primare.

Doi frați iau mătușă mică și nepoată (de frate sau soră doi frați iau două vere de-al doilea.

Doi frați nu iau mamă și fată; doi frați nu iau bunică și strănepoată; doi frați nu iau mătușă mare și nepoată (de frate sau soră).

Unchi și nepot iau mătușă și nepoată, dar numai cînd unchiul ia pe mătușă și nepotul pe nepoată. Iar dacă unchiul ia pe nepoata, nepotul nu poate lua pe mătușă, deoarece numele se amestecă și unchiul devine nepot și nepotul unchi.

A marelui Vasilie: Căci zice marele Vasilie că, cele ce amestecă numele la spițe, acelea se cheamă potrivnice legii.

Și unchiul și nepotul iau două vere primare.

Și doi veri primari iau două vere primare.

Τὰ τῆς τριγενείας· Λείπεται λοιπὸν νὰ εἰποῦμεν καὶ τὰ περὶ τῆς τριγενείας, ἡ ὁποία ἔναι καὶ αὕτῃ ἀγχιστεία, ἡγουν ἀπὸ συμπενθεριὸν καὶ γίνεται ἀπὸ τρία γένη. Ἄλλο γὰρ ἐγὼ γένος καὶ ἄλλο ἡ γυναῖκα μου καὶ ὁ ἀδελφός της καὶ ἄλλο τοῦ γυναικαδέλφου μου ἡ γυναῖκα.

Λοιπὸν ἐὰν ἀπεθάνῃ ἡ γυναῖκά μου, δύναμαι νὰ ἐπάρω τοῦ γυναικαδέλφου μου τὴν γυναικαδεελφὴν.

Ἡ γυναῖκα τοῦ γυναικαδέλφου μου ἐὰν ἀποθάνῃ αὐτός, ἐγὼ δὲν ἡμπορῶ νὰ τὴν ἐπάρω γυναῖκα, ἀμὴ ὁ ἀδελφός μου τὴν ἐπέρνει.

Ἀνέναι καὶ ἔχω προγονὸν καὶ ἀπεθάνῃ, τὴν γυναῖκα τοῦ δέν μου δίδει ὁ νόμος νὰ τὴν ἐπάρω γυναῖκα.

Ἐὰν ἔχῃ ὁ ἀδελφός μου προγονὸν καὶ ἀποθάνῃ, ἐπέρνω ἐγὼ τὴν γυναῖκα, αὐτοῦ τοῦ προγονοῦ τοῦ ἀδελφοῦ μου.

Ἡ μητρυιὰ δέ, ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἀνέναι καὶ ἀπεθάνῃ καὶ ἡ προγόνῃ της, τὸν ἄνδραν της δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐπάρῃ.

Ἐὰν ἀπεθάνῃ ἡ γυναῖκα μου, ἐπέρνω τὴν γυναῖκα τοῦ θείου αὐτῆς· ἐπέρνω τοῦ γυναικαδέλφου μου τὴν προγόνῃν.

Ἐπῆρα εἰς τὴν ἀδελφὴν μου γαμβρόν· καὶ ἐγὼ ἐπέρνω τοῦ γαμβροῦ μου τοῦ ἀδελφοῦ τὴν γυναῖκα, ἡγουν τὴν νύμφην του.

Πάλιν τῆς θυγατρὸς μου ὁ ἄνδρας, ἡγουν ὁ γαμβρός μου, ἐπῆρε νύμφην εἰς τὸν ἀδελφόν του καὶ ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός του καὶ τὴν γυναῖκά του ἐγὼ δὲν ἡμπορῶ νὰ πάρω, μόνον τὴν ἀδελφὴν της πέρνω ἀνεμποδίστως.

Δύο ἀδελφοὶ νὰ ἔχῃ ὁ ἓνας γυναικαδέλφον καὶ ὁ ἄλλος γυναικαδεελφὴν, ἐπέρνονται εἰς γάμον.

Τῶν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν Λέοντος καὶ Ἀρσενίου· Τὸ ψήφισμα τοῦ πατριάρχου Λέοντος καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου λέγει, ὅτι νὰ ἐπάρουν δύο ἀδελφοὶ νύμφην καὶ ἀνδραδέλφην.

X *Cu privire la trei neamuri* : Mai rămîne deci să vorbim și despre trei neamuri și în cazul acesta este tot cuscrenie și se face din trei neamuri. Căci alt neam sînt eu și alt neam femeia mea și fratele ei și alt neam femeia cumnatului meu.

Prin urmare, dacă femeia mea a murit, pot să iau pe cumnata cumnatului meu.

Femeia cumnatului meu, dacă a murit el, eu nu o pot lua de femeie, dar fratele meu o ia.

Dacă am strănepot și a murit, legea nu mi-o dă pe femeia lui să o iau de femeie.

Dacă fratele meu are strănepot și a murit, eu iau pe femeia strănepotului fratelui meu.

Mama vitregă însă, dacă i-a murit bărbatul și a murit și strănepoata dînzei, pe bărbatul acesteia nu-l poate lua.

Dacă femeia mea a murit, iau pe femeia unchiului ei; iau pe strănepoata cumnatului meu.

Am luat cumnat pentru sora mea; și eu iau pe femeia fratelui cumnatului meu, adică pe cumnata lui.

Iar bărbatul fetei mele, adică ginerele meu, a luat noră pentru fratele său și fratele său a murit, eu nu pot lua pe femeia lui, numai pe sora ei o iau fără nici o piedică.

Doi frați, unul să aibă cumnat și celălalt cumnată, se iau la nuntă.

A prea sfinților patriarhi Leon și Arsenie : Hotărîrea patriarhului Leon și Arsenie spune că doi frați să ia pe cumnata și sora bărbatului.

Ἔχει ἡ ἀνεψιά μου, τοῦ ἀδελφοῦ μου ἡ θυγάτηρ, ἄνδρα καί, ἂν ἀποθάνῃ αὐτή, ἐγὼ καὶ ὁ ἄνδρας τῆς, ἐπέρνομεν δύο ἀδελφάς.

Μιχαήλ τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου· Τὸ δὲ ψήφισμα τοῦ πατριάρχου Μιχαήλ λέγει, ὅτι ἡ θυγατέρα, ὅπου ἔχω ἀπὸ ἄλλην γυναῖκα καὶ τῆς γυναικὸς μου ὅπου ἔχω τώρα, τοῦ ἀδελφοῦ τῆς ἡ θυγατέρα, ἡγουν ἡ ἀνεψιά τῆς ἐπέρνουν δύο ἀδελφούς.

Τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Στυπῆ· Τόδε ψήφισμα πατριάρχου Στυπῆ ἀπεφῆνῃ (!), ὅτι νὰ ἐπάρῃ γαμβρὸς καὶ γυναικαδελφὸς δύο ἀδελφάς.

ΠΕΡΙ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΓΙΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΖ-ον

Ματθαίου· Τὴν υἱοθεσίαν κάμνουν τινές, διατὶ δὲν γεννοῦν παιδιά ἢ καὶ πολλοὶ γεννοῦν καὶ ἀπεθάνουν καὶ μείνουν ἄτεκνοι, ἡγουν χωρὶς παιδιά καὶ ἀπὸ τὴν ἀπορίαν αὐτῶν, οἱ ἐλεηνοὶ γεννήτορες ἐπέρνουν ξένα παιδιά καὶ κάμνουν αὐτὰ πνευματικὰ αὐτῶν παιδιά μετὰ ἱερῶν εὐχῶν· καὶ εἶναι καὶ αὐτὰ ὡσὰν καὶ τὰ παιδιά, ὅπου ἐγέννησε σαρκικῶς καὶ εἰς τὴν συγγένειαν καὶ εἰς τοὺς βαθμούς.

Νόμος· Λέγει γὰρ ὁ νόμος· Οὐ δύναμαι νὰ ἐπάρω τοῦ πάππου μου τὴν θετὴν θυγατέρα, ὅτι ἐναι ἀδελφὴ πνευματικὴ τοῦ πατρός μου. Τοῦ θετοῦ μου υἱοῦ τὴν θυγατέρα δὲν ἐπέρνω ἐγὼ γυναῖκα· οὐδὲ ὁ θετὸς υἱὸς τοῦ θετοῦ πατρός τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ καθ' ἐξῆς.

Λέοντος τοῦ σοφοῦ νεαρά κδ-η· Καὶ οὐδένας δύναται νὰ δώσῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τοῦ αὐτοῦ υἱοῦ.

Ματθαίου· Ἐν ἄλλῳ καιρῷ ἐποιοῦσαν τὴν υἱοθεσίαν χωρὶς εὐχάς, ἀμὴ τὴν σήμερον, ὅταν θέλῃ τινὰς νὰ λάβῃ παιδί θετόν, ἐπέρνει αὐτὸ μετὰ ἀγίων εὐχῶν καὶ ἱερᾶς τελετῆς καὶ καθι-
στᾶν αὐτοὺς ὅπου λαμβάνουν τὸ παιδί εἰς γονέων τάξιν, τὸ δὲ παιδί γίνεται γνήσιον παιδί αὐτῶν,

Nepoata mea, fata fratelui meu, are bărbat și, dacă dînsa a murit, eu și bărbatul ei luăm două surori.

A lui Mihail *prea sfințit patriarh*: Hotărîrea patriarhului Mihail spune: că fata pe care o am de la altă femeie și a femeii pe care o am acum, fata fratelui ei, adică nepoata ei, iau doi frați.

A *prea sfințitului patriarh Stipi*: Această hotărîre a patriarhului Stipi arată că ginere și fratele muierii iau două surori.

DESPRE ÎNFIERE ȘI DESPRE SFÎNTUL BOTEZ. CAP. 157. (GLAVA 195.)

X A lui Matei: Înfieră o fac unii, pentru că nu au copii sau li se nasc mulți și mor și au rămas fără copii și, din lipsa lor, nenorociții părinți iau copii străini și îi fac copii de suflet ai lor cu sfinte rugăciuni; și aceia sînt, și la rudenie și la spițe, ca și copiii, pe care i-a născut din trupul lor.

Lege: Legea spune anume: nu pot să iau pe fata înfiată de bunicul, pentru că este soră sufletească a tatălui meu. Pe fata feciorului meu înfiat, eu nu o iau de femeie; nici feciorul înfiat pe femeia tatălui care l-a înfiat, și așa mai departe.

Novela 24-a a lui Leon *Înțeleptul*: Și nimeni nu poate să dea pe fie-sa feciorului său.

A lui Matei: În altă vreme făceau înfieră fără rugăciuni, dar astăzi, dacă voiește cineva să ia copil înfiat, îl ia cu sfinte rugăciuni și cu sfîntă slujbă și îi așează pe cei care iau copilul în loc de părinți, iar copilul se face copil adevărat al acelor care l-au luat; ca

συγγένειαν, καὶ ἔρχονται ἕως εἰς τὸν ὄγδοον βαθμόν· εἰς δὲ τὸν ἑβδομον ἐμποδίζονται ἐς γάμον καὶ λύονται εἰς τὸν ὄγδοον καὶ κάμνουν γάμον ἀνεμποδίστως.

Συνόδου 5-ης κανὼν λγ-ος· Λέγει ὁ τριακοστὸς τρίτος κανὼν τῆς ἑκτῆς συνόδου, ὅτι μεγαλοτέρα ἢ συγγένεια τοῦ ἁγίου βαπτίσματος περὶ τῆς ἐξ αἵματος. Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ κανόνος καὶ ἀπὸ τοῦ νόμου ἔναι μεγαλοτέρα ἢ συγγένεια τοῦ ἁγίου βαπτίσματος περὶ τῆς ἐξ αἵματος, διὰ τοῦτο ἀνάγκη ἔναι νὰ τηροῦμεν καὶ τοὺς βαθμοὺς ἕως εἰς τοὺς ὀκτώ· καὶ τότε νὰ γίνεται τὸ συνάλαγμα, ὥσπερ καὶ τοῦ ἐξ αἵματος, ὅπου γίνεται εἰς τοὺς ὀκτώ.

Καὶ τῆς υἰοθεσίας, οὕτως νὰ γίνεται καὶ εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, ὡς ἄνωθεν· καὶ τοῦτο μονοπροσώπως, καθὼς καὶ τὴν υἰοθεσίαν, ἡγουν εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας, ἡτοι εἰς πατέρας καὶ εἰς παιδιά, οὐχὶ δὲ εἰς τοὺς ἀδελφούς, τοὺς ὁποίους λέγομεν πλαγίους, ὡς λέγει ὁ νόμος. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ αἱ ἀδελφάδες τοῦ συντέκνου δὲν μετεχένουν εἰς αὐτὴν τὴν πνευματικὴν συγγένειαν, ὅπου ἔκαμεν ὁ κατὰ σάρκα ἀδελφὸς αὐτῶν· καὶ ἂν θέλουν αὐτοὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφάδες, ἐπέρνουν ἀνεμποδίστως τὰ πνευματικὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, ὥστε τὸ παιδί ὅπου νὰ βαπτίσω ἐγώ, τὸ ἐπέρνει ὁ ἀδελφός μου γυναῖκα καὶ ὁ ἀνεψιός μου· καὶ ἐγὼ ἐπέρνα τοῦ συντέκνου μου τὴν ἀδελφὴν γυναῖκα.

ΠΕΡΙ ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΩΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΔΕΧΘΗ ΤΙΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ,
ΕΑΝ ΕΡΧΩΝΤΑΙ ΕΙΣ ΓΑΜΟΝ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΒΑΤΙΣΜΑΤΟΣ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΝΗ-ον

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Δύο τινὲς ἄνθρωποι ὅπου δὲν ἔχουν καμίαν συγγένειαν, ἂν καὶ παιδιά τους τὰ δεχθῇ ἕνας ἀνάδοχος ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, τὰ παιδιά ἐκεῖνα δὲν ἔρχονται εἰς γάμον, ἕως νὰ ἔλθουν εἰς ὄγδοον βαθμόν, διότι ἀδέλφια εἶναι· ἕνας γὰρ πατέρας ἐγέννησεν αὐτὰ πνευματικῶς ἀπὸ τῆς θείας κολυμβήθρας.

a opta; iar la a șaptea sînt opriți la căsătorie și la a opta sînt slobozi și fac nuntă fără nici o piedică.

Canonul al 33-lea al sinodului al 6-lea: Canonul al treizeci și treilea al sinodului al șaselea spune: că rudenia din sfîntul botez este mai mare decît cea din sînge. Și deoarece și după canon și după lege este mai mare rudenia din sfîntul botez decît cea din sînge, de aceea trebuie să păzim și spițele pînă la opt; și atunci să se facă învoială de căsătorie, ca și la rudenia de sînge, care se face la opt spițe.

Și la înfiere să se facă așa ca și la sfîntul botez, ca mai sus; și aceasta pentru o singură persoană și la înfiere, adică suitoare și coborîtoare, adică la părinți și la copii, nu și la frați, pe care îi numim colaterali, precum spune legea. Și acei frați și surori ai nașului nu au parte la acea înrudire sufletească, pe care a făcut-o fratele lor trupesc; și dacă acei frați și surori voiesc, iau fără nici o piedică copiii sufletești ai fratelui lor, așa că acel copil pe care l-am botezat eu, pe acela îl ia fratele meu de femeie, și nepotul meu (de frate sau de soră) și u iau pe sora cumătrului meu.

DESPRE DOI COPIICARE AU AVUT UN NAȘ LA SFÎNTUL BOTEZ, DACĂ SE CĂSĂTORESC ÎMPREUNĂ; ȘI ALTELE TREBUINCIOASE LA DUMNEZEESCU
BOTEZ. CAP. 158. (GLAVA 196.)

X *A lui Simeon al Salonicului:* Doi oameni care nu au nici o înrudire dacă unor copii de-ai lor unul le-a fost naș la sfîntul botez, copiii aceia nu se căsătoresc împreună, pînă nu au venit la a opta spiță, pentru că sînt frați și surori; căci un tată i-a născut sufletește din dumnezeiasca cristelniță.

Ταῦτα καὶ ἄλλα τὰ περὶ τοῦ θείου βαπτίσματος ἐρωτήθησαν εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ πρωτῆν παναγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Ἰωάσαφ καθεζομένου συνοδικῶς· Ἡ πενθερά μου ἀνεδέχθη ἓνα παιδί ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ ἀνεδεξάμην καὶ ἐγὼ ὁ γαμβρός της ἄλλο παιδί, τὸ ἓνα ἀρσενικὸν καὶ τὸ ἄλλο θηλυκόν, ἐὰν δύνανται νὰ ἔλθουν εἰς γάμον, καὶ ἀπέφηναν, ὅτι γίνεται, διότι καμία συγγένεια ἔναι εἰς αὐτὰ τὰ παιδιά, οὔτε τοῦ βαπτίσματος, οὔτε τῆς σαρκικῆς συγγενείας.

Καὶ πάλιν· Ἐὰν ἡ γυναῖκά μου ἀνεδέχθη ἓνα παιδί θηλυκόν καὶ ἐγὼ ἓνα ἀρσενικόν ἐὰν δύνανται νὰ ἔλθουν εἰς γάμον, καὶ ἀπέφηναν, ὅτι δὲν γίνεται.

Ἄλλον πάλιν· Ἐὰν ἔχω παιδί μου σαρκικόν καὶ βαπτίσω καὶ ἓνα παιδί, ἐὰν δύνανται τὸ σαρκικόν μου παιδί καὶ τὸ πνευματικόν μου νὰ ἐπάραν δύο ἀδελφοὺς ἢ δύο ἀδελφάς· καὶ ἀπέφηνεν ὅτι ἀνεμποδίστως γίνεται τοῦτος ὁ γάμος.

Καὶ πάλιν· Καὶ πάλιν δύο παιδιά ὅπου νὰ βαπτίσῃ ἓνα ἀνάδοχος, ἐὰν δὲν ἐμποδίζονται νὰ ἐπάρουν δύο ἀδελφοὺς ἢ δύο ἀδελφάς· καὶ ἀπέφηνεν, ὅτι γίνεται καὶ τοῦτος ὁ γάμος.

Καὶ ἄλλον πάλιν· Ἐνας ὑπανδρεύθη καὶ ἐπῆρε ἑνὸς θυγατέρα γυναῖκα καὶ μετὰ καιρὸν ἀπέθανεν αὐτὴ ἡ γυναῖκα τοῦ· καὶ βούλεται πάλιν νὰ ἐπάρῃ ἄλλη γυναῖκα, τὴν ὁποίαν ἐβάπτισεν ὁ πενθερός του· καὶ ἀπέφηνεν εἰς τοῦτο, ὅτι ἔναι ἐμποδισμένον καὶ δὲν γίνεται.

ΠΕΡΙ ΕΛΕΥΘΕΡΩΜΕΝΟΥ ΣΚΛΑΒΟΥ ΟΤΙ ΔΕΝ ΕΠΕΡΝΕΙ ΤΗΝ ΚΥΡΑ ΤΟΥ,
ΟΥΔΕ ΟΙ ΥΠΟΧΕΙΡΙΟΙ ΤΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΤΩΝ ΑΥΘΕΝΤΩΝ ΑΥΤΩΝ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΘ-ον

Ματθαίου· Ὁ ἐλευθερωμένος σκλάβος δὲν ἐπέρνει τὴν κυρά του, ἤγουν τὴν γυναῖκα τοῦ αὐθεντός του, μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ· οὔτε ὑποχείριος, ἤγουν ὁ στυλητής, ἐὰν ἡ γυναῖκα ἐοῦτο θέλει, διὰ νὰ μὴ δὲν δώσῃ ὑπόψιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ζῶντος τοῦ αὐθεντός του ἐμοίχευεν αὐτήν.

Acestea și altele despre dumnezeiescul botez s-au întrebat în zilele fostului prea sfințit patriarh Ioasaf, șezînd în sinod: Soacra mea a fost nașă unui copil la sfîntul botez și eu ginerele ei am fost naș la alt copil, unul băiat, celălalt fată, dacă pot să se ia în căsătorie, și au hotărît, că se poate, deoarece nu este nici o rudenie între acești copii, nici din botez, nici din sînge.

Și iarăși: Dacă femeia mea a fost nașă la un copil parte femeiască și eu la unul parte bărbătească, dacă se pot lua în căsătorie, și au hotărît că nu se poate.

Iarăși alta: Eu am un copil din trupul meu și voi boteza și alt copil, dacă se poate să ia copilul din trupul meu și cel sufletesc doi frați sau două surori; și a hotărît că această căsătorie se face fără nici o piedică.

Și iarăși: Și iarăși doi copii pe care i-a botezat același naș, dacă este vreo piedică să ia doi frați sau două surori și a hotărît, că și această nuntă se poate face.

Și iarăși alta: Unul s-a însurat și a luat femeie pe fata unuia și după un timp acea femeie a lui a murit; și voiește să ia iarăși altă femeie, pe care a botezat-o socrul său: și a hotărît și la aceasta, că este oprit și nu se face.

DESPRE ROBUL ELIBERAT CĂ NU IA PE STĂPÎNA SA, NICI SLUGILE PE FEMEILE
STĂPÎNILOR LOR. CAP. 159. (GLAVA 197.)

A lui Matei: Robul eliberat nu ia pe stăpîna sa, adică pe femeia stăpînului său, după moartea aceluia; nici sluga, adică cel nedemn, dacă femeia voiește aceasta, ca să nu dea oamenilor de bănuț, că, fiind încă stăpînul său în viață, a preacurvit cu dînsa.

ΟΤΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΓΑΜΟΥΣ ΝΑ ΕΜΒΛΕΠΩΜΕΝ ΤΟ ΕΥΠΡΕΠΕΣ ΚΑΙ ΕΑΝ
ΠΟΡΝΕΥΣΗ ΤΙΝΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑ, ΔΕΝ ΕΠΕΡΝΕΙ ΤΗΝ ΜΗΤΡΥΙΑΝ ΤΗΣ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞ-ον

Νόμος· Ἀέγει ὁ νόμος· εἰς τοὺς γάμους οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς ζητοῦμεν.

Ὅρα τὴν παροῦσαν ἐξήγησιν· Ἡ ἄνωθεν θεία ἐννοία διακελεύει, ὅτι εἰς τοὺς γάμους νὰ ἐμβλέπωμεν τοῦτο· ἡγουν ἓνας γάμος θέλει νὰ γένη καὶ εἰς τὰς βαθμοὺς τῆς συγγενείας δὲν ἐμποδίζεται, ἀμὴ κάμνει χρεῖα νὰ τὸ ἐμβλέπωμεν, ἀνέναι εὐπρεπὲς, τουτέστιν νὰ μὴν εἶναι ὁ ἄνδρας χρόνων πενήντα καὶ ἡ γυναῖκα δώδεκα ἢ δεκαπέντε, ἢ ἡ γυναῖκα πενήντα καὶ ὁ ἄνδρας εἴκοσι. Εὐπρεπὲς ἐναι καὶ τίμιον νὰ ἐναι ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα εἰς τὴν νόμιμον ἡλικίαν, καθὼς ὀρίζουν οἱ θεῖοι νόμοι. Καὶ ἀπρεπὲς ἐναι καὶ ἔξω τῆς δικαιοσύνης ὡς ἄνωθεν, νὰ ἐναι ὁ ἄνδρας γέρων καὶ ἡ γυναῖκα νέα, ἡ γυναῖκα γραία καὶ ὁ ἄνδρας νέος, τὸ ὅποιον ἐναι ἀπρεπον· οὐχὶ μόνον ἀπρεπον, ἀλλὰ ὄνειδος καὶ αἰσχύνη καὶ καταλαλιά καὶ γελεῖον.

Ματαίον· Καὶ ὅποιος πορνεύσει μετὰ τινος γυναικός, τὴν μητρὶάν αὐτῆς δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐπάρῃ γυναῖκα, ἀμὴ τὴν δευτέραν τῆς ἐξαδέλφην ἐπέρνει.

Περὶ διαθήκης ἐπισκόπων, βιβλίον ε-ον, τίτλος δ-ος· Ὅσα ἔσχεν ὁ ἐπίσκοπος πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς, δωρεῖται καὶ ἐκποιεῖται, ὡς θέλει, καὶ διατίθεται εἰς αὐτά, ὅσα δὲ ἐκτήσατο μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν, τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ διαφέρει· ἀμὴ ἄρα ἀπὸ γονέων ἢ θείων ἢ ἀδελφῶν αὐτοῦ εἰς αὐτὸν περιῆλθον.

LA CĂSĂTORII SĂ AVEM ÎN VEDERE CEEA CE SE CADE ȘI DACĂ A
PREACURVIT CINEVA CU O FEMEIE, NU IA PE MAMA EI VITREGĂ. CAP. 160.
(GLAVA 198.)

Lege: Legea spune: la căsătorii cercetăm nu numai ce este îngăduit, ci și ceea ce se cade.

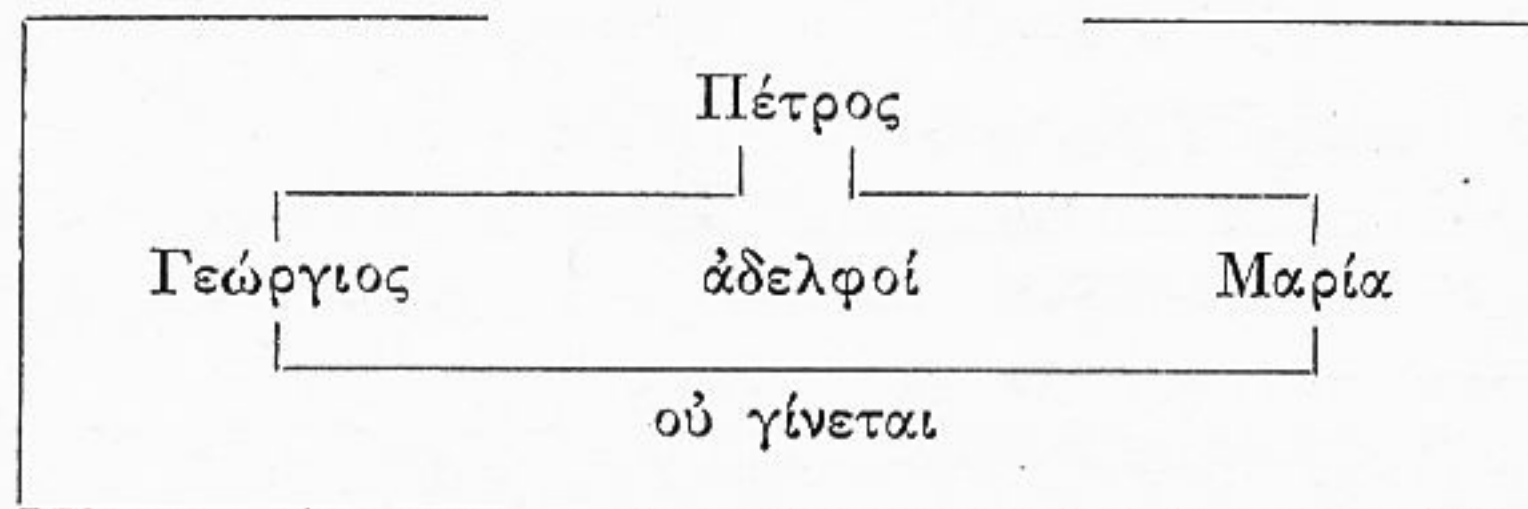
Vezi tâlcuirea aceasta: Dumnezeuiescul înțeles de mai sus dispune că la nunți să avem în vedere aceasta: adică o nuntă va să se facă și la spițele înrudirii nu este nici o piedică, dar trebuie să avem în vedere, dacă se cade, adică să nu fie bărbatul de cincizeci de ani și femeia de doisprezece sau cinsprezece, sau femeia de cincizeci și bărbatul de douăzeci. Se cade și este cinstit ca bărbatul și femeia să fie în vîrstă legiuită, precum hotărâsc dumnezeieștile legi. Și nu se cade și este fără dreptate, precum mai sus, bărbatul să fie moșneag și femeia tînără sau femeia babă și bărbatul tînăr, ceea ce nu se cade; și nu numai nu se cade, ci este de ocară și rușine și de batjocură și de rîs.

A lui Matei: Și cine a curvit cu vreo femeie, pe mama ei vitregă nu o poate lua de femeie, dar pe vara ei de-al doilea o ia.

Despre diata episcopilor, cartea a 5-a, titlul al 4-lea: Cîte le avea episcopul înainte de episcopie, le dăruiește și înstrăinează, precum voiește și face diată, cîte însă le-a dobîndit după episcopie, toate le dă bisericii sale, afară de cele revenite de la părinți sau unchi sau frații săi.

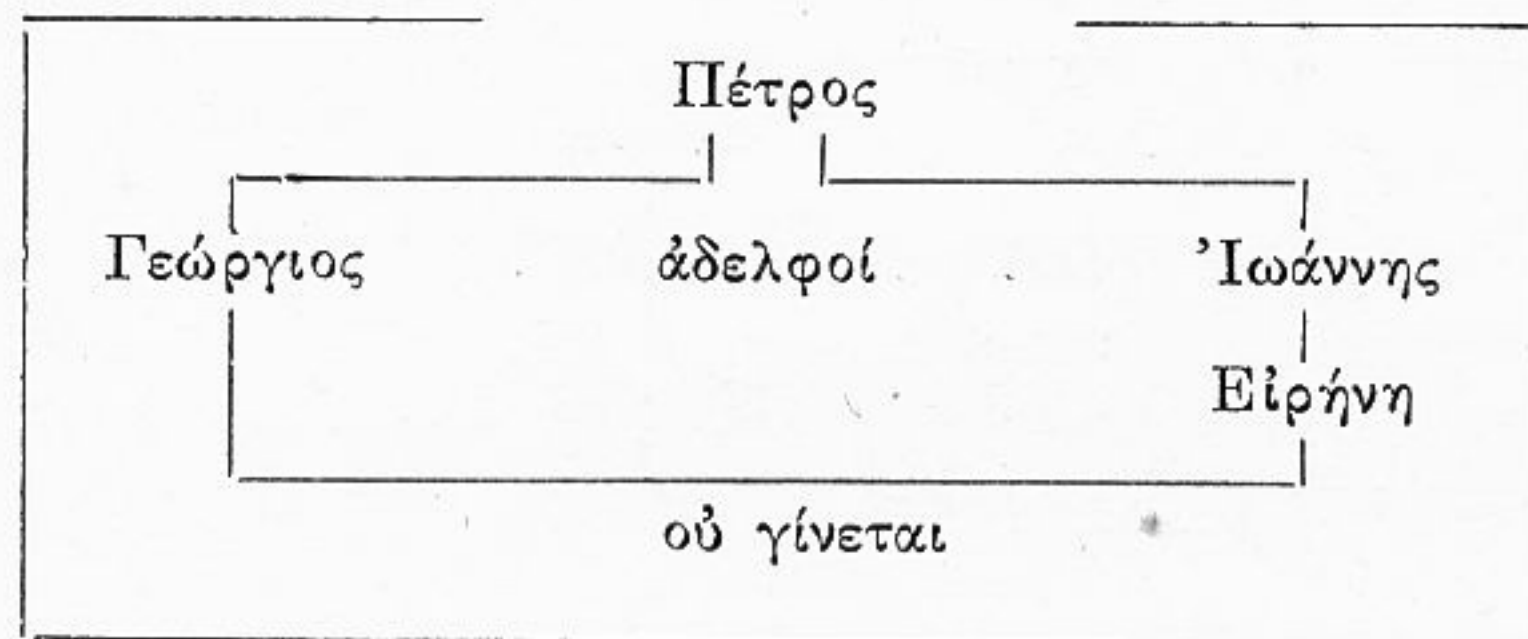
ΤΑ ΤΩΝ ΓΑΜΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΗΤΟΙ ΣΧΕΔΗ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΑ-ον

Μανουήλ τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος τῆς μεγάλης ἐκκλη-
σίας. Οὐ δύναται τις λαβεῖν τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ.

βαθμοῦ β-ου.

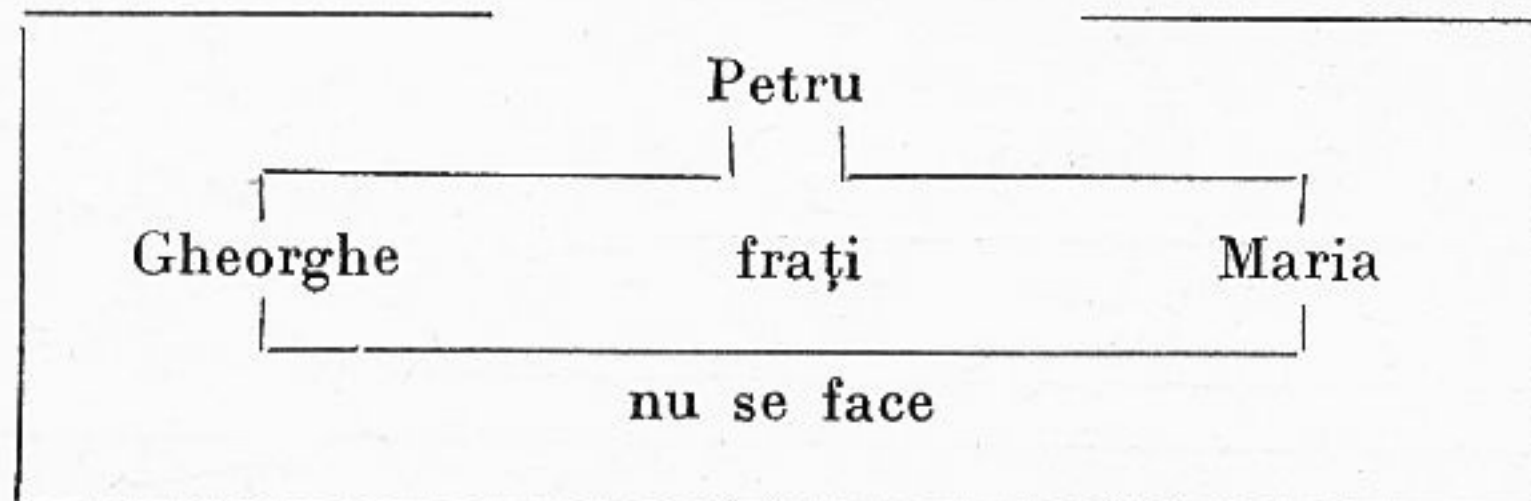
Οὐδὲ τὴν ἀνεψιὰν αὐτοῦ.

βαθμοῦ γ-ου.

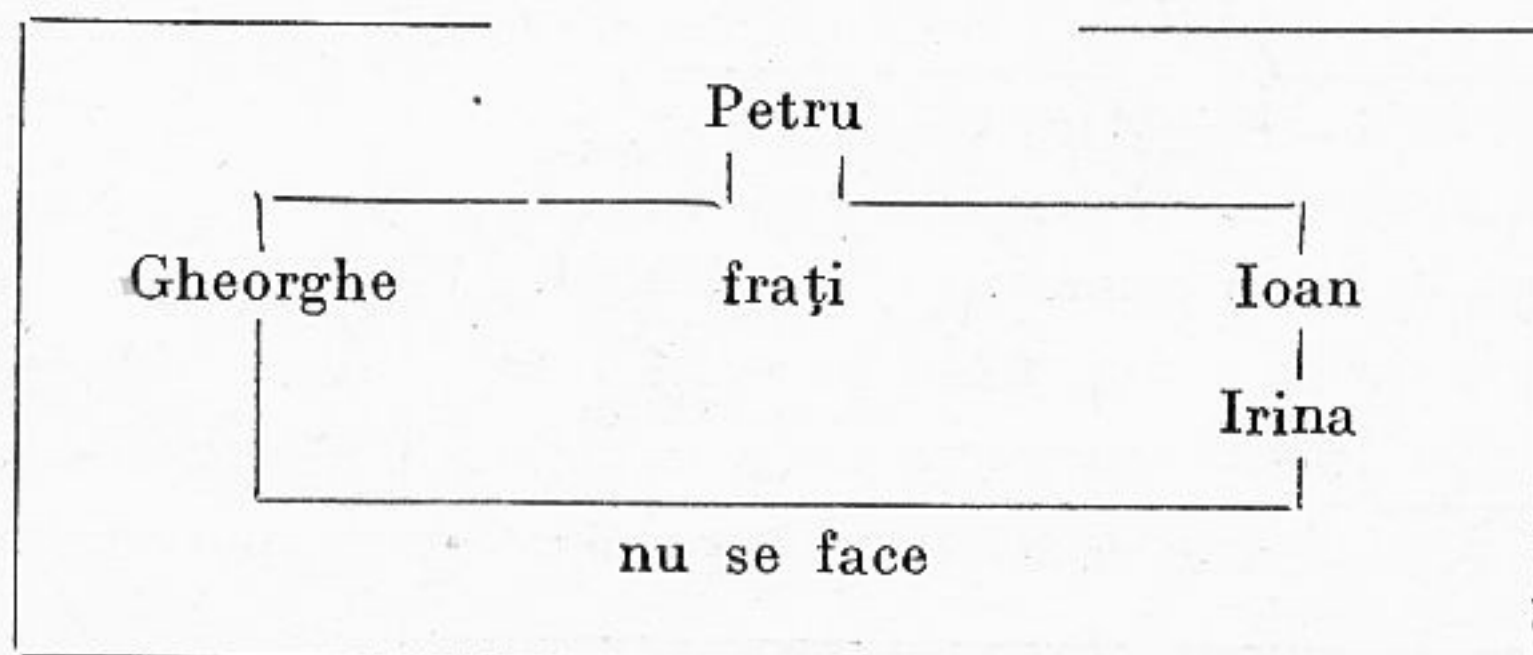
SCRISORILE, ADICĂ TABELUL NUNȚILOR.
CAP. 161. (Comp. GLAVA 196).

A lui Manuil mare hartofilax al Marii Biserici: Nu poate cineva să ia pe soră-sa:

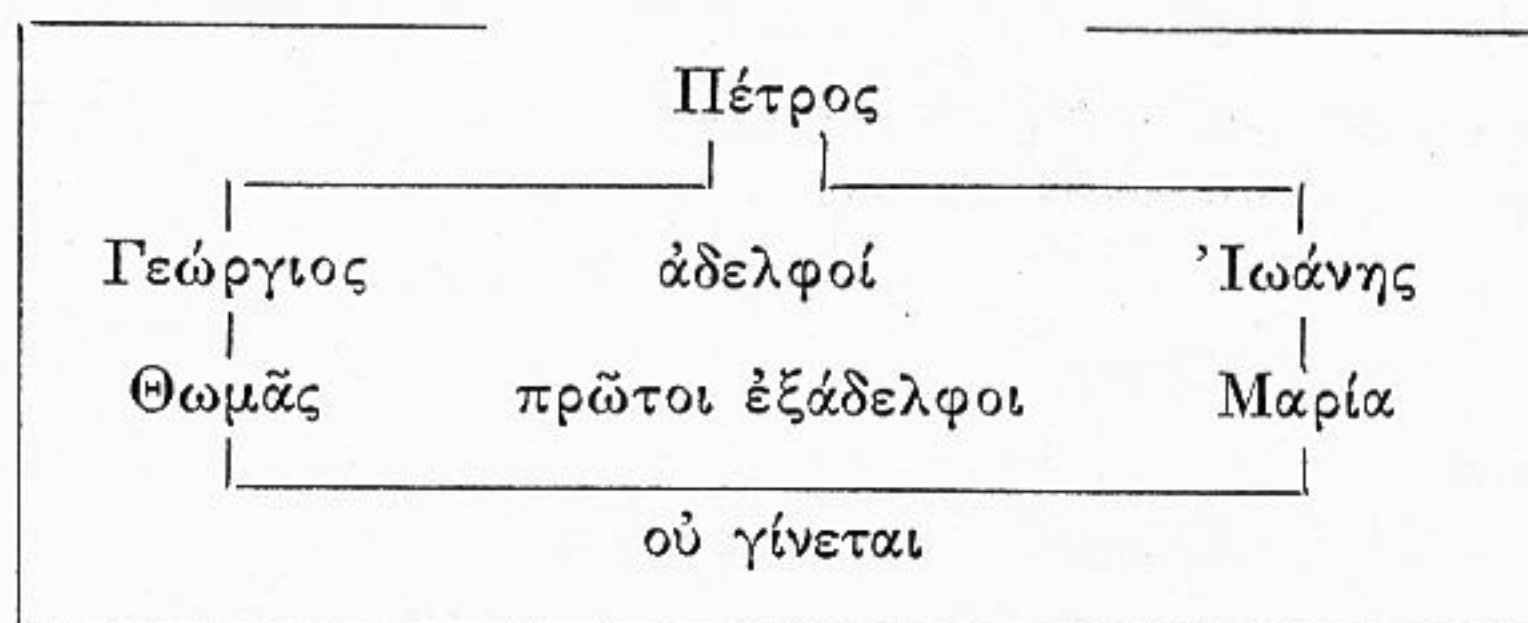
spîța a 2-a.

Nici pe nepoata sa de frate sau de soră:

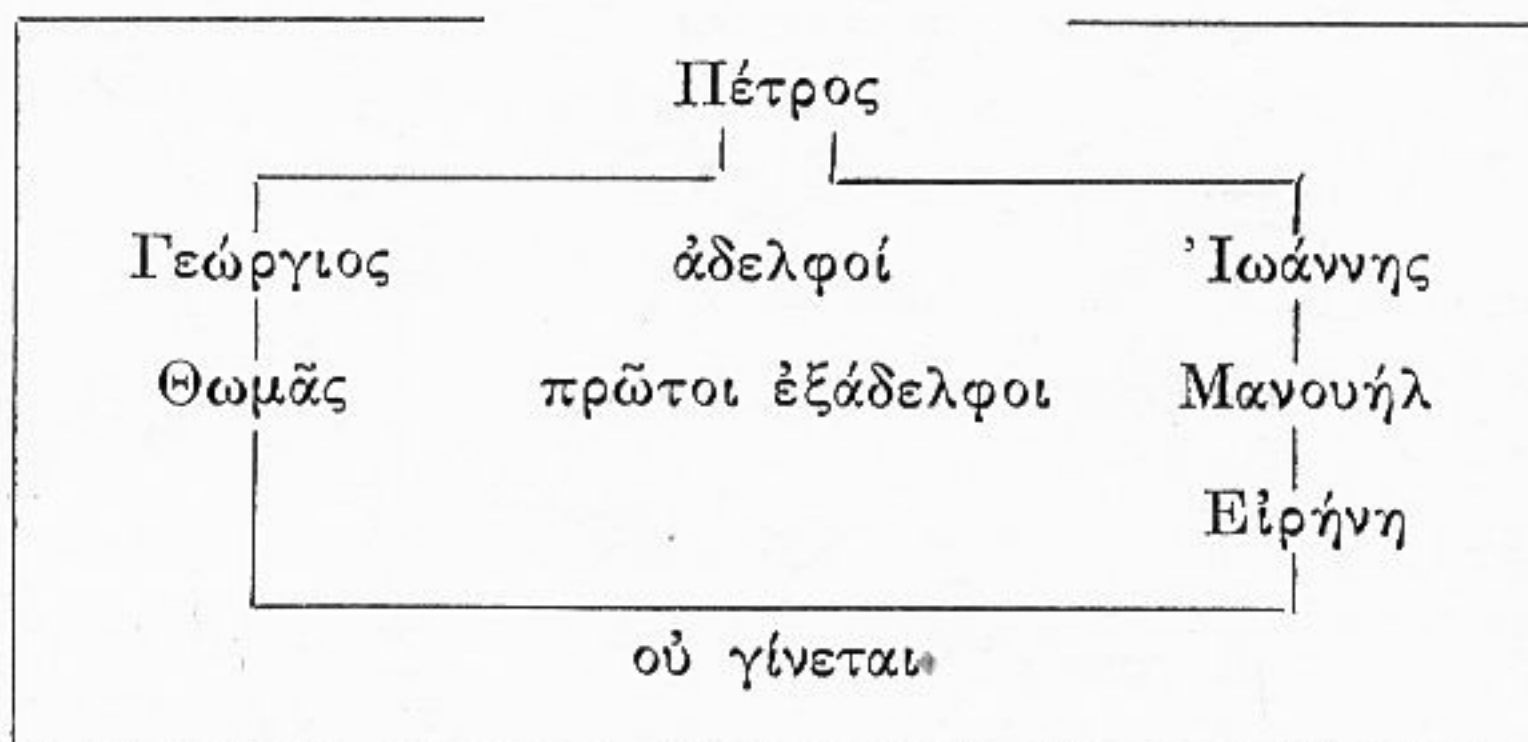
spîța a 3-a

Οὐδὲ τὴν πρώτην ἐξαδέλφην αὐτοῦ.

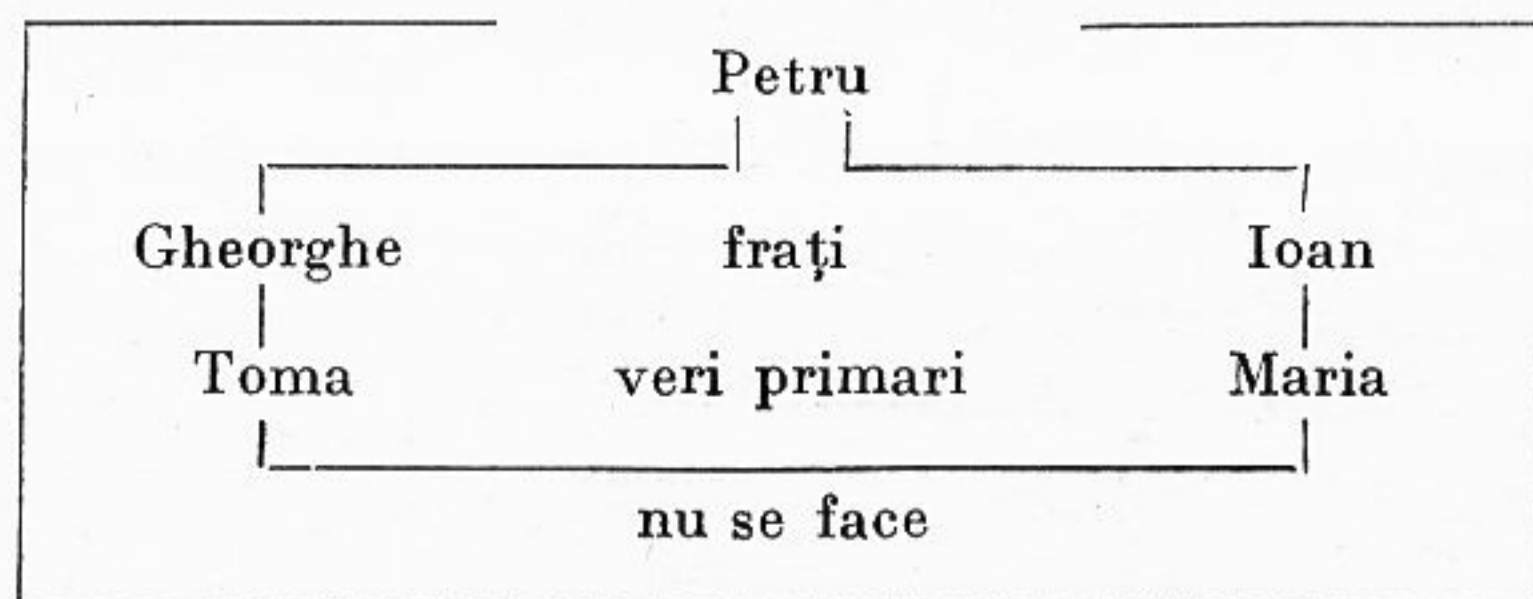
βαθμοῦ δ-ου.

Οὐδὲ τὴν θυγατέραν τῆς πρώτης ἐξαδέλφης αὐτοῦ.

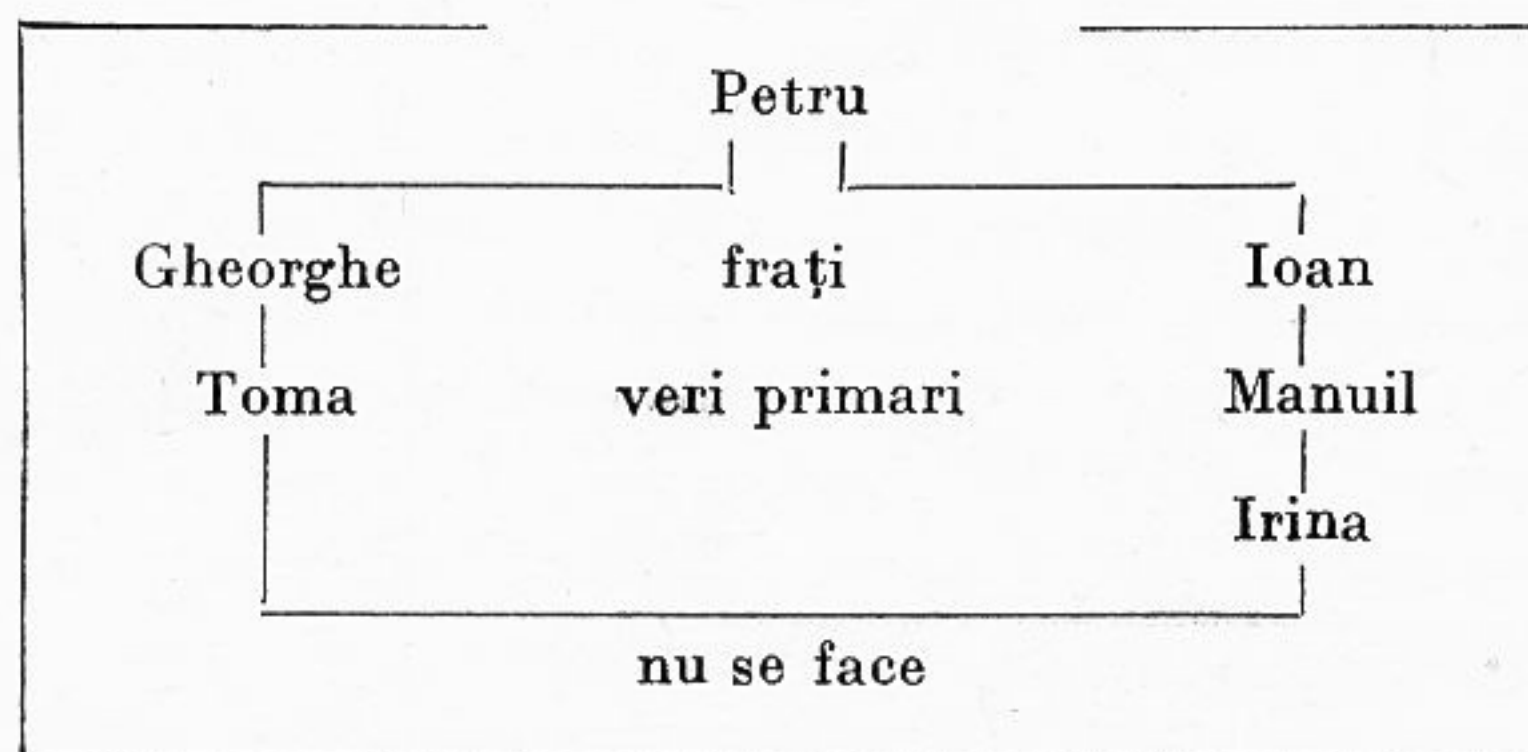
βαθμοῦ ε-ου.

Nic pe vara sa primară:

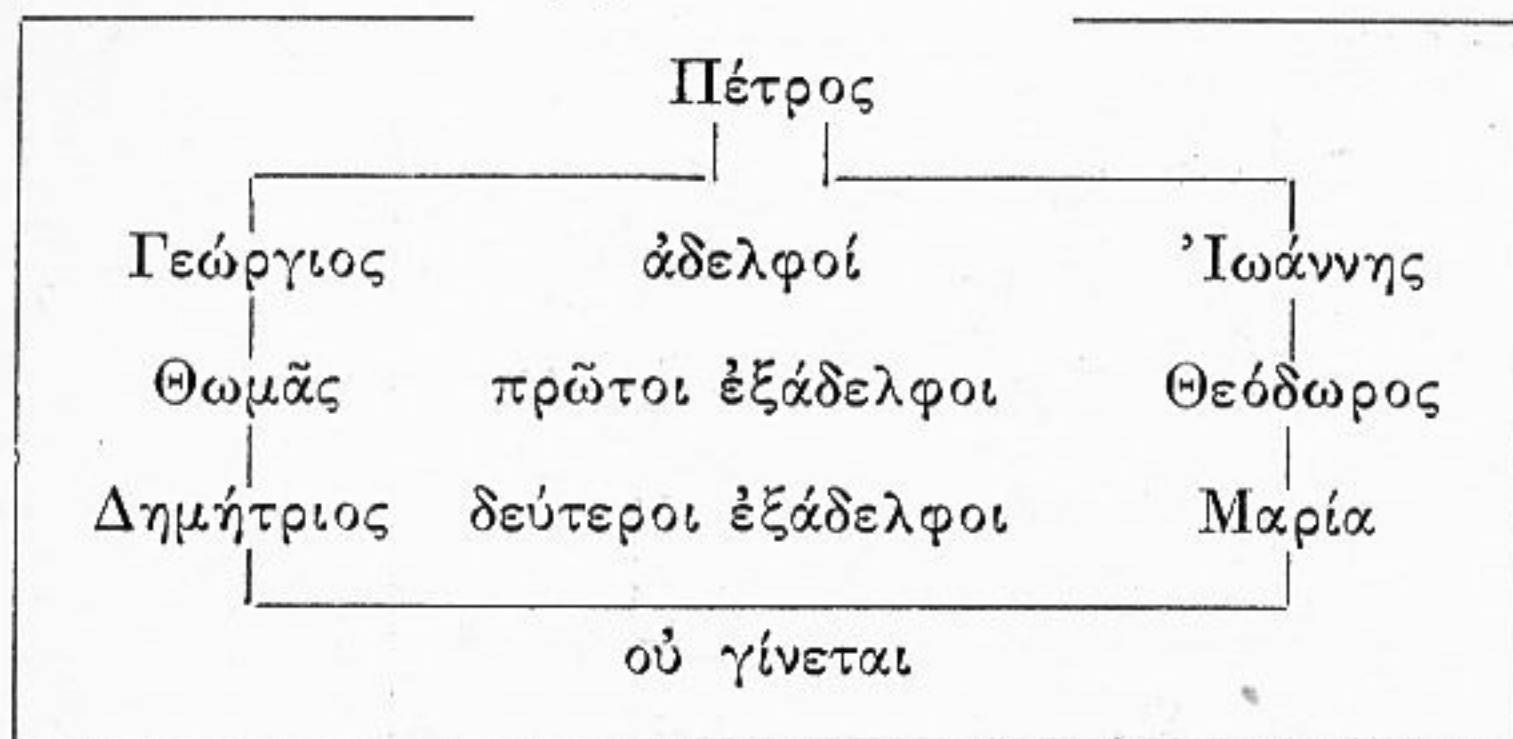
spița a 4-a.

Nici pe fata verii sale primare:

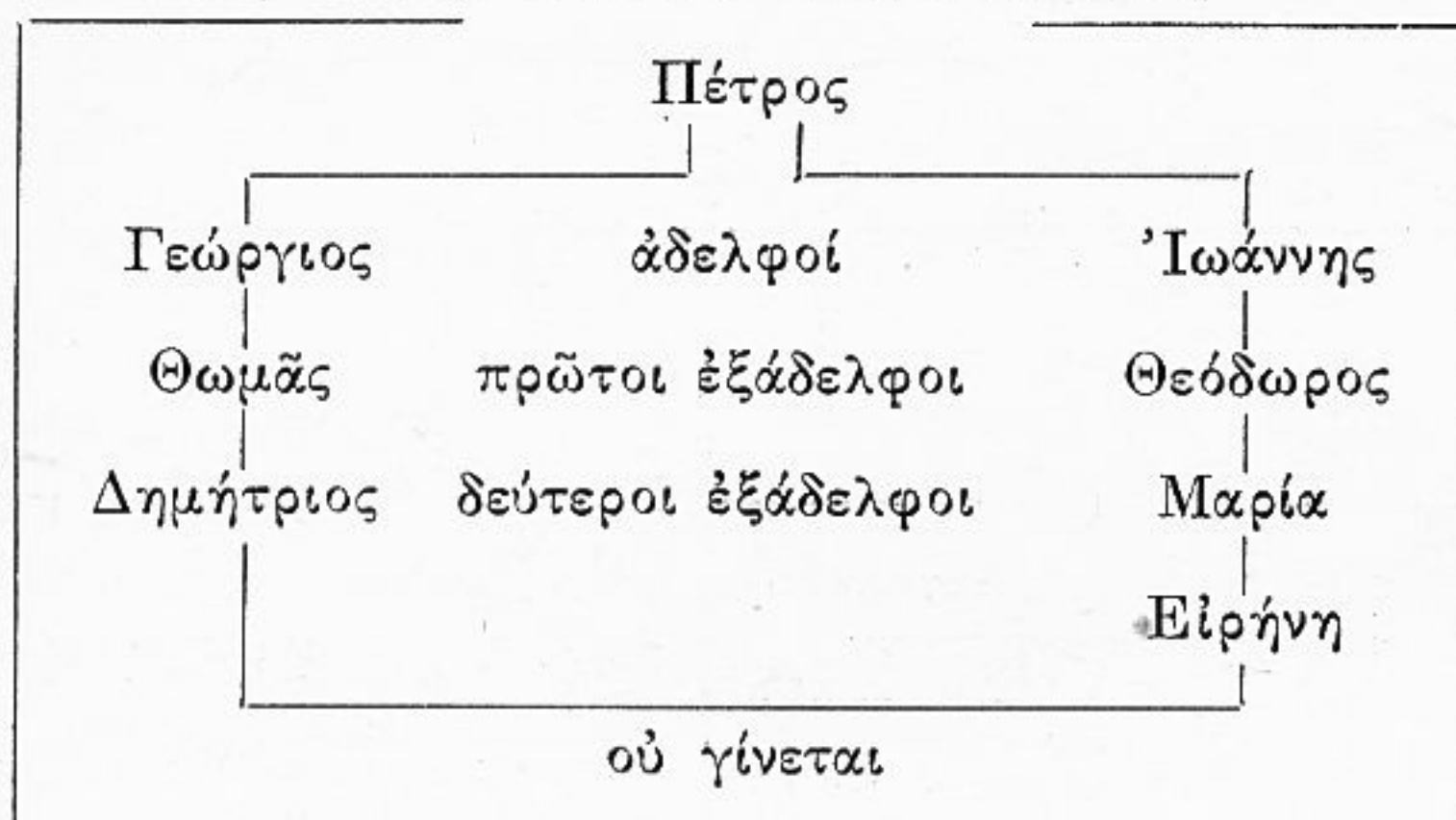
spița a 5-a.

Οὐδὲ τὴν δευτέραν ἐξαδέλφην αὐτοῦ·

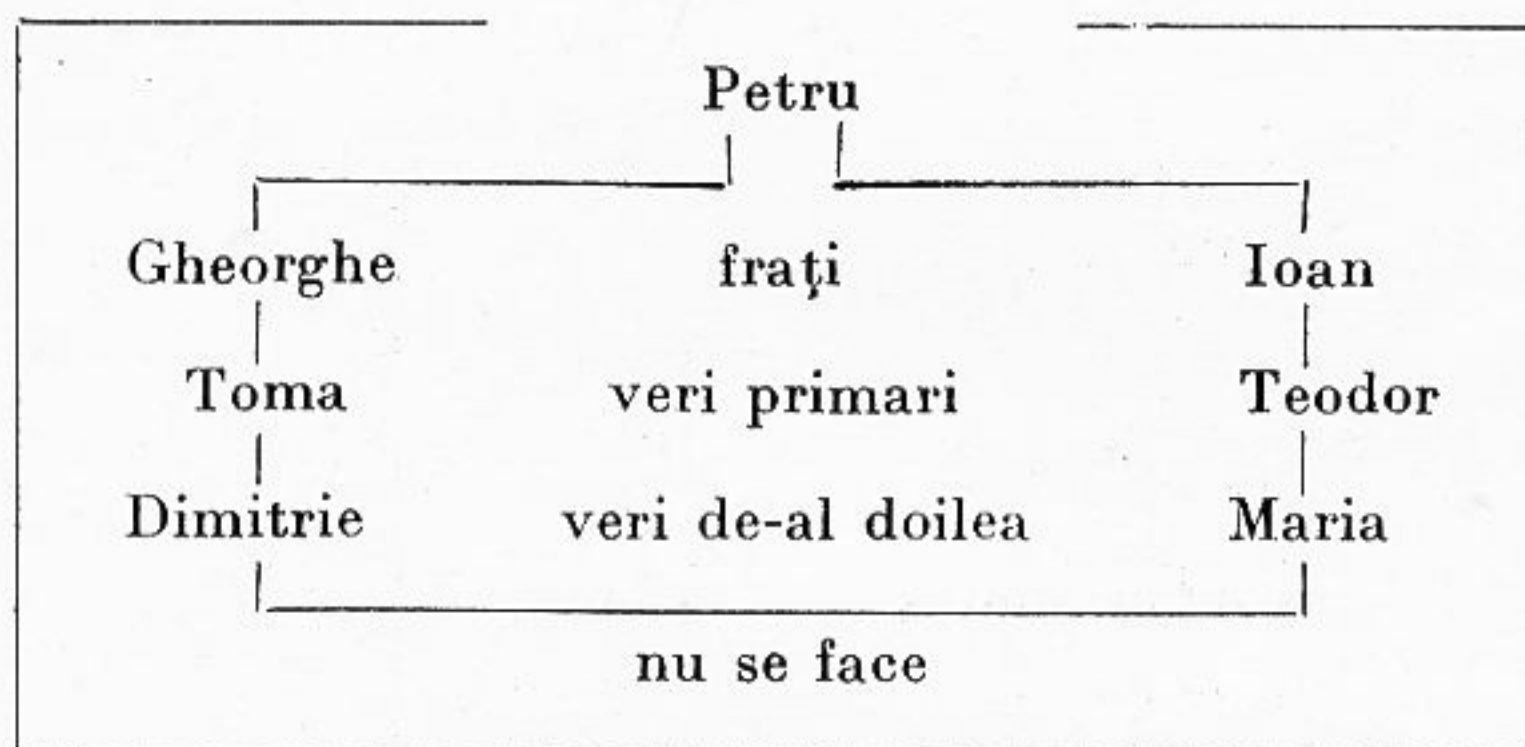
βαθμοῦ 5-ου.

Οὐδὲ τὴν θυγατέραν τῆς δευτέρας ἐξαδέλφης αὐτοῦ·

βαθμοῦ 7-ου.

Nici pe vara sa de-al doilea:

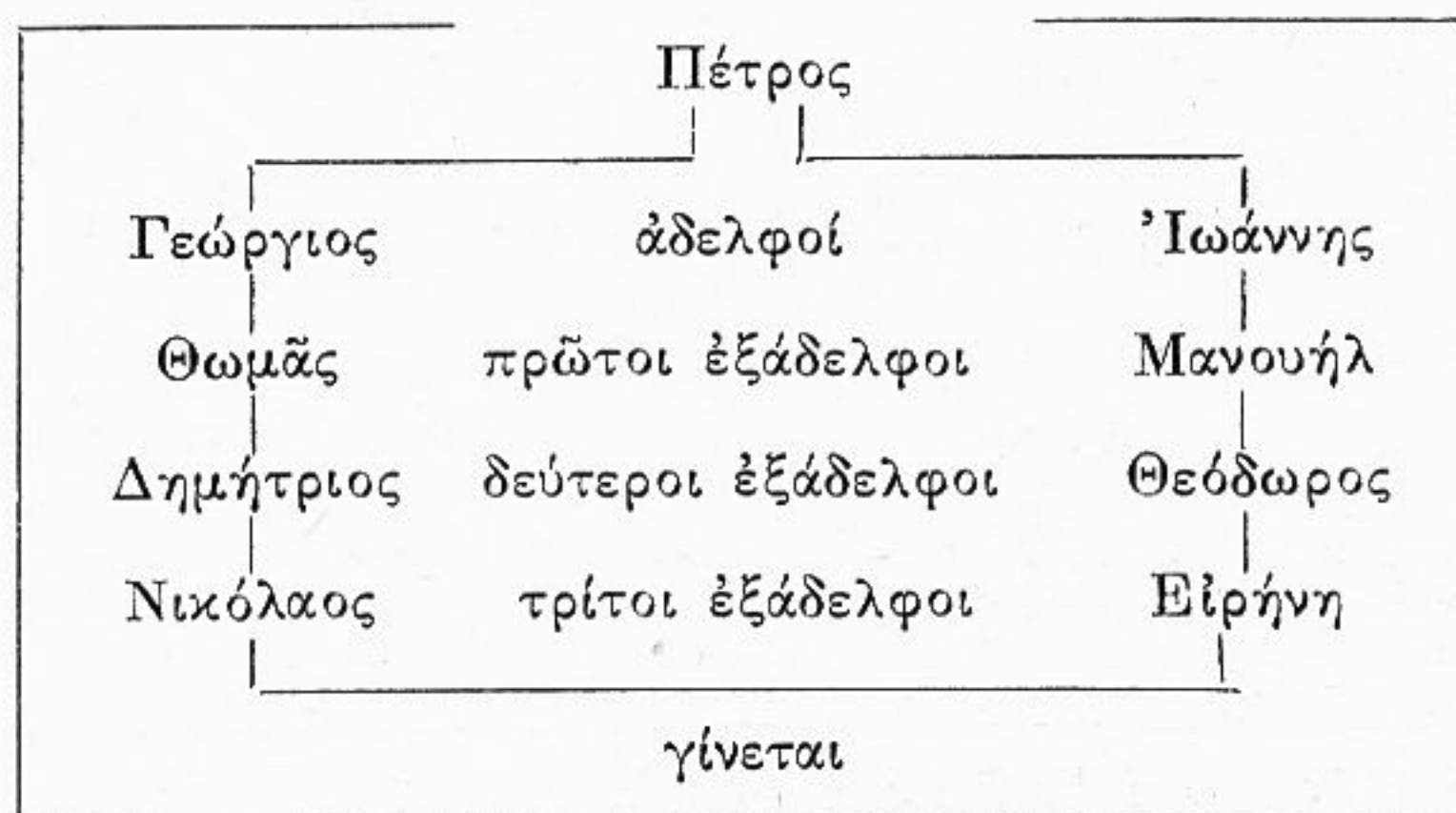
spița a 6-a.

Nici pe fata verii lui de-al doilea:

spița a 7-a.

Ἐπέρνει δὲ τρίτην ἐξαδέλφην αὐτοῦ.

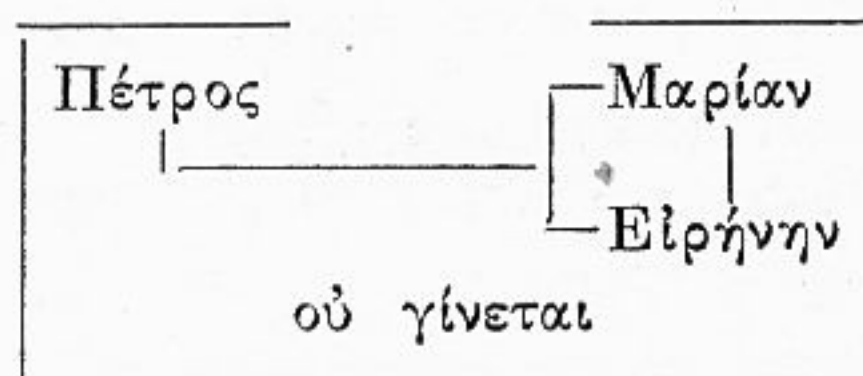

βαθμοῦ η-ου

Ἔως ὧδὲ εἶναι ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια.

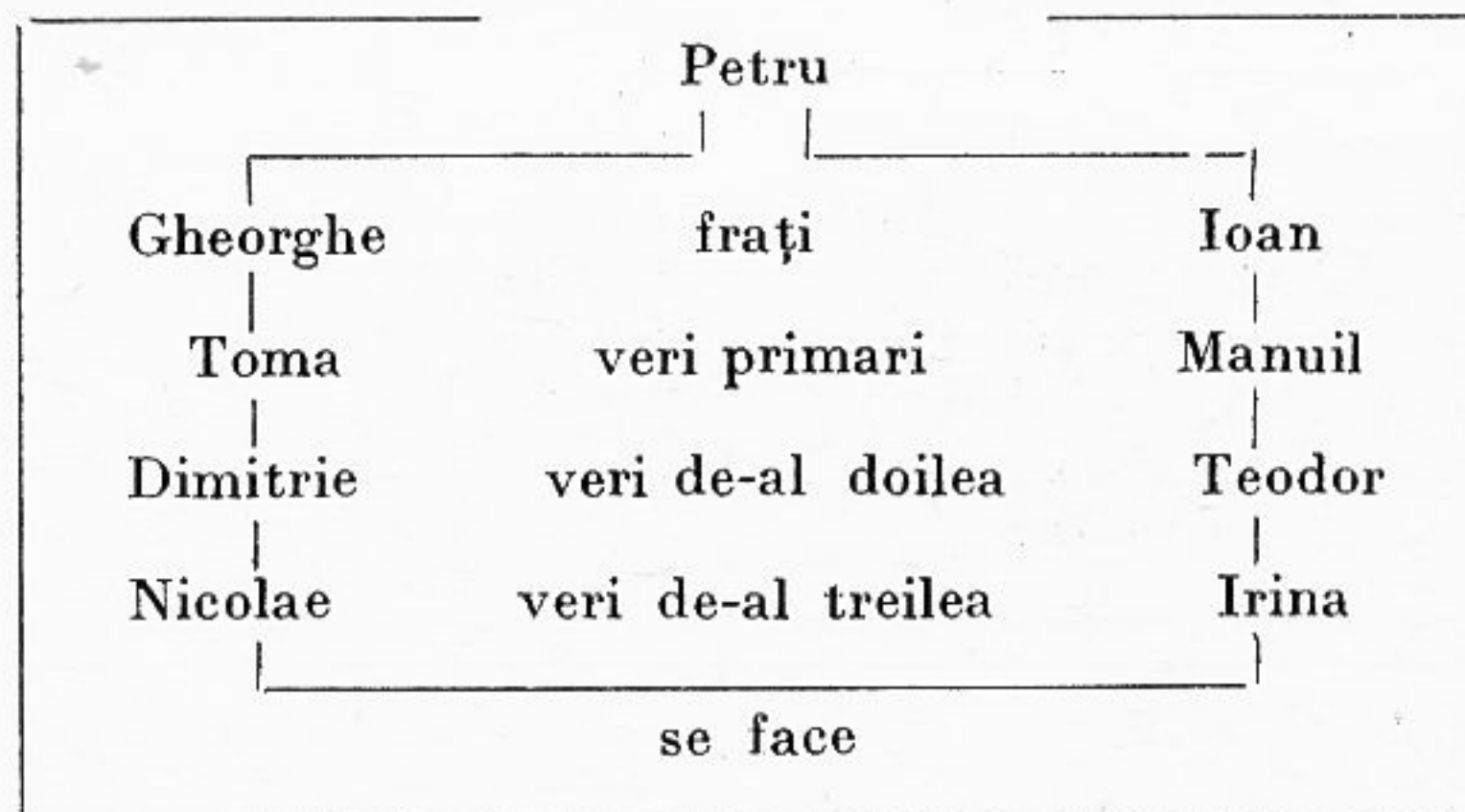
Τὰ ἐκ διγενείας.

δὲν ἡμπορεῖ τινὰς νὰ ἐπάρῃ μητέρα καὶ θυγατέραν.

βαθμοῦ α-ου

Dar ia pe vara sa de-al treilea:

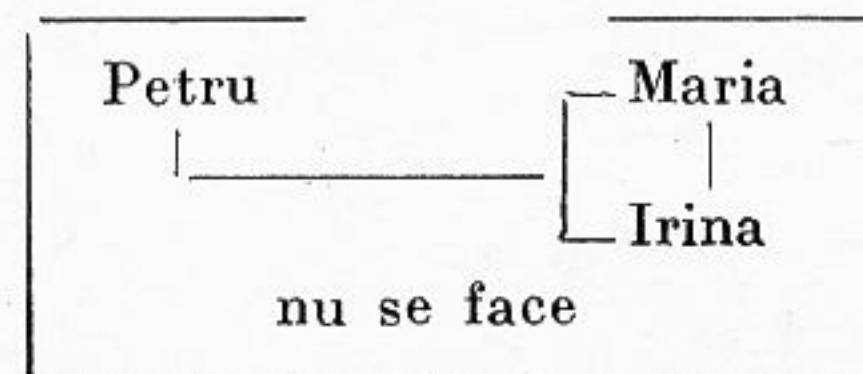

spița a 8-a.

Pînă aici este rudenia de sînge.

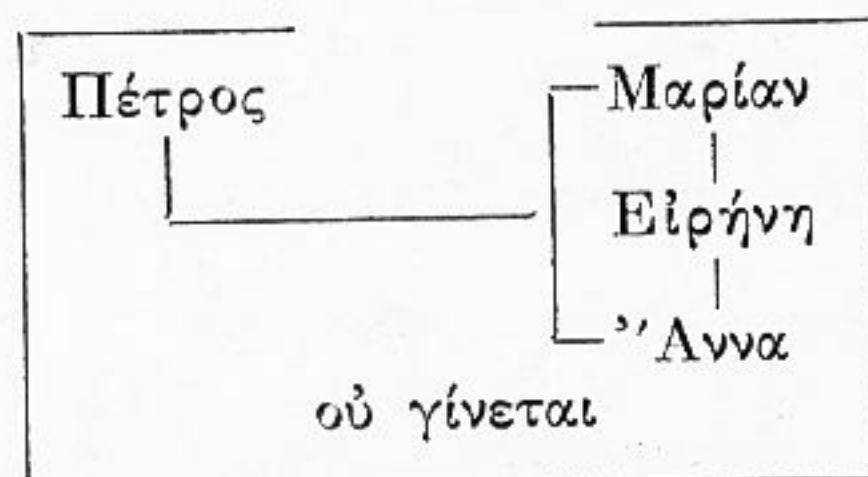
Rudenia din două neamuri:

Nu poate cineva să ia pe mamă și pe fată:

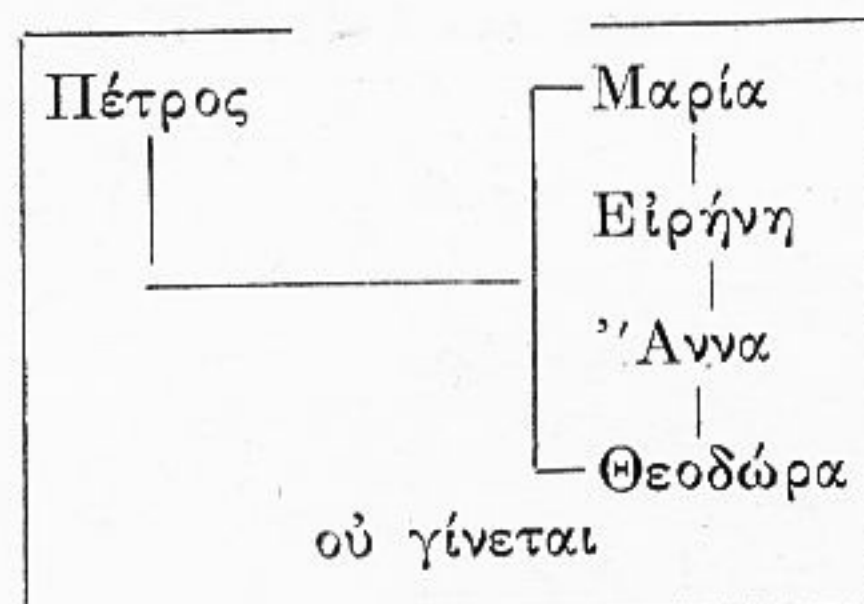
spița întâia.

Οὐδὲ μάμμην καὶ ἐγγόνην δὲν ἐπέρνει·

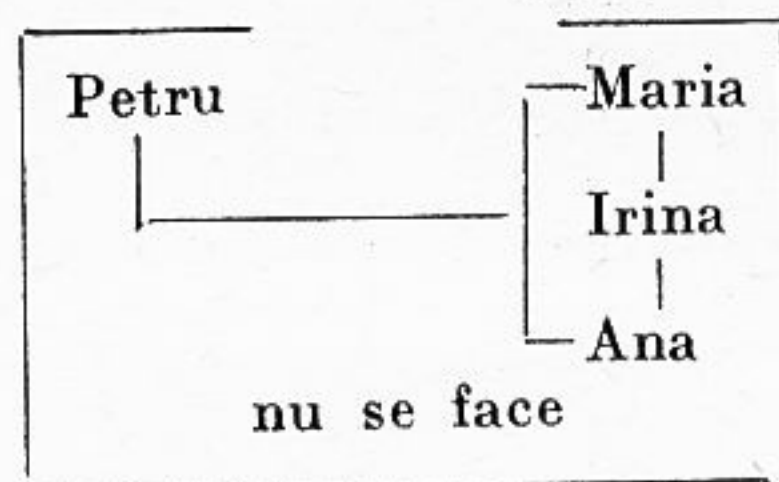
βαθμοῦ β-ου.

Οὐδὲ μάμμην καὶ δισεγγόνην δὲν ἐπέρνει

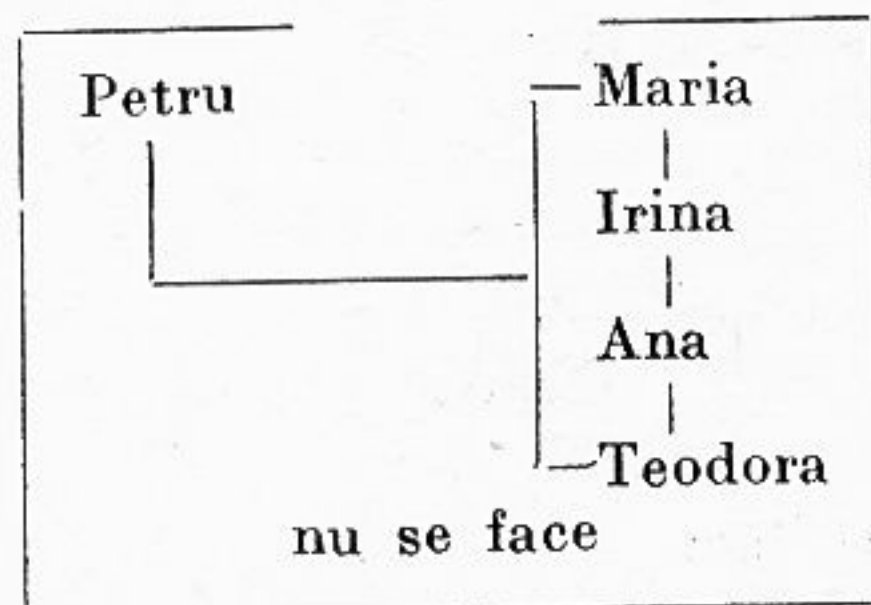
βαθμοῦ γ-ου.

Nici pe bunică și nepoată nu ia:

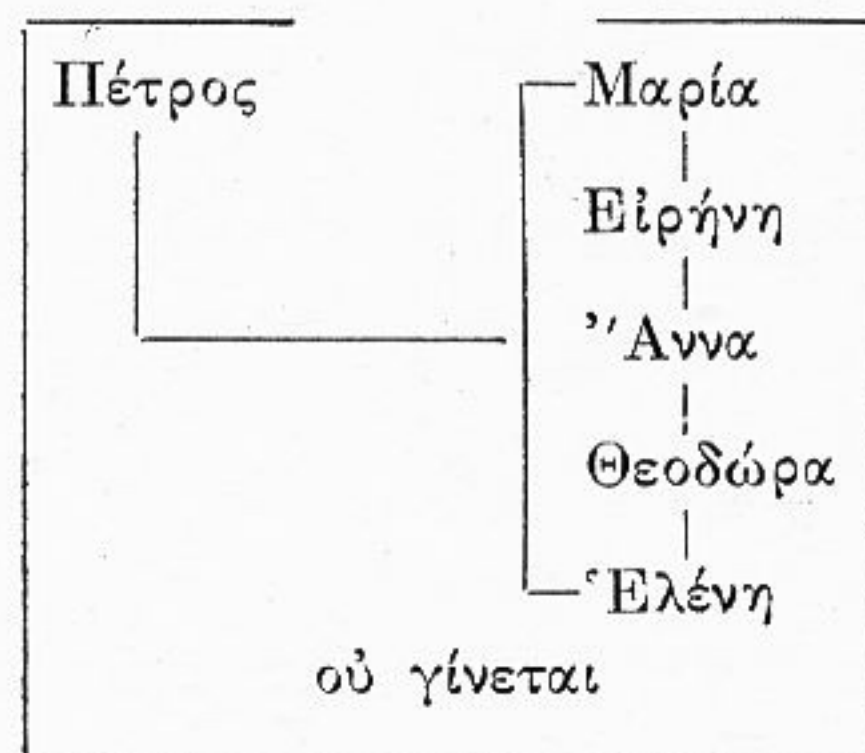
spița a 2-a.

Nici pe bunică și strănepoată nu ia:

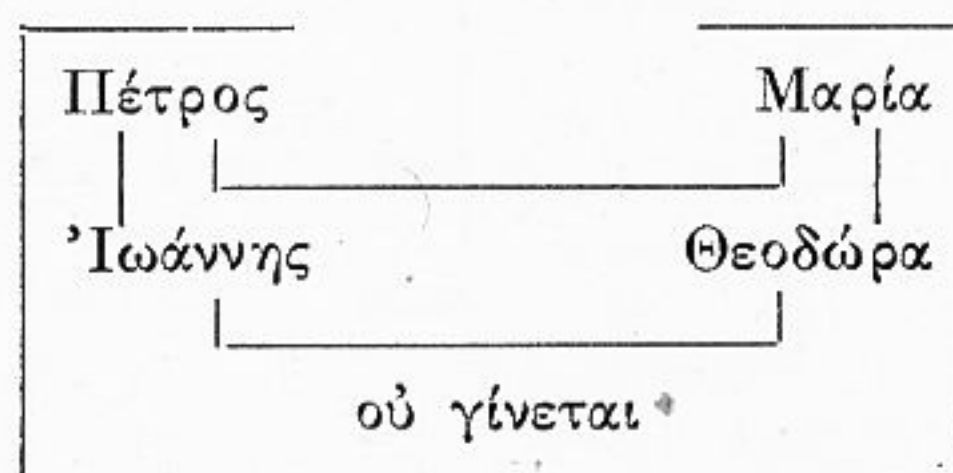
spița a 3-a.

Οὐδὲ μάμμην καὶ τρισεγγόνην δὲν ἐπέρνει·

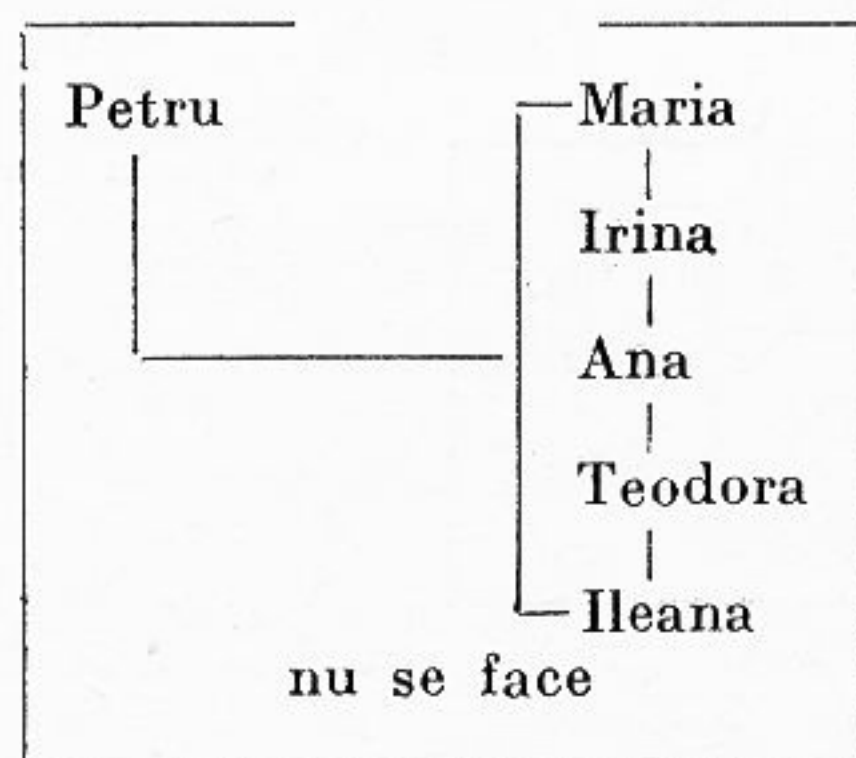
βαθμοῦ δ-ου.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς μητέρα καὶ θυγατέρα δὲν ἐπέρνουν·

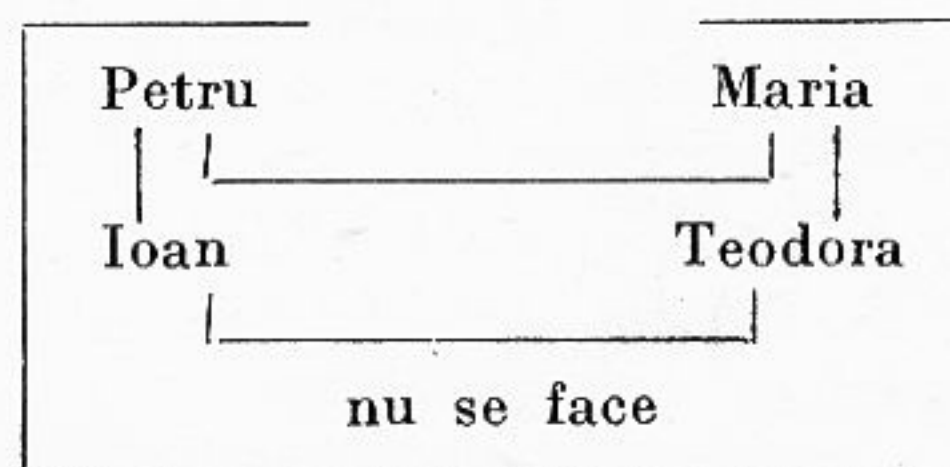
βαθμοῦ β-ου.

Nici pe bunică și răstrănepoată nu ia:

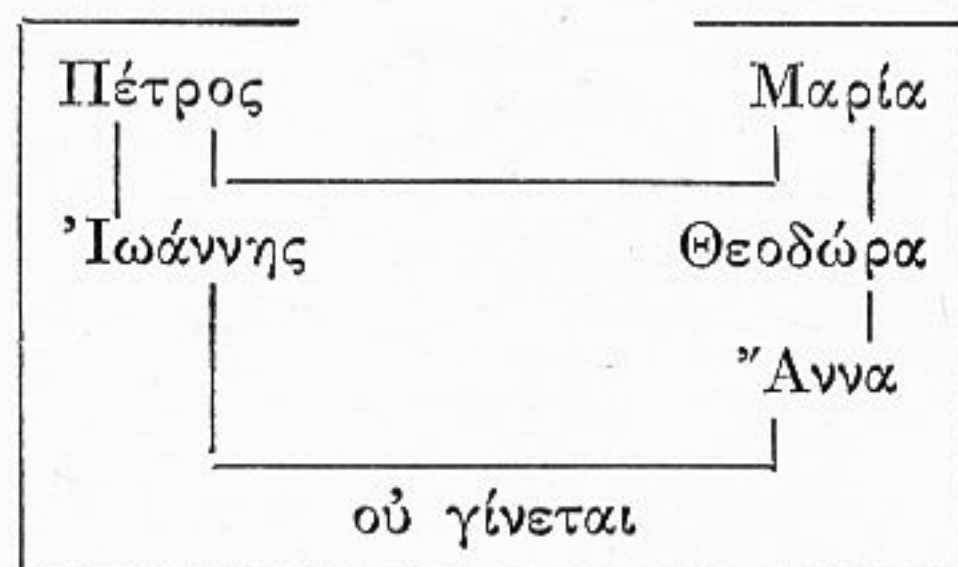
spița a 4-a.

Nici tată și fecior nu iau pe mamă și fată

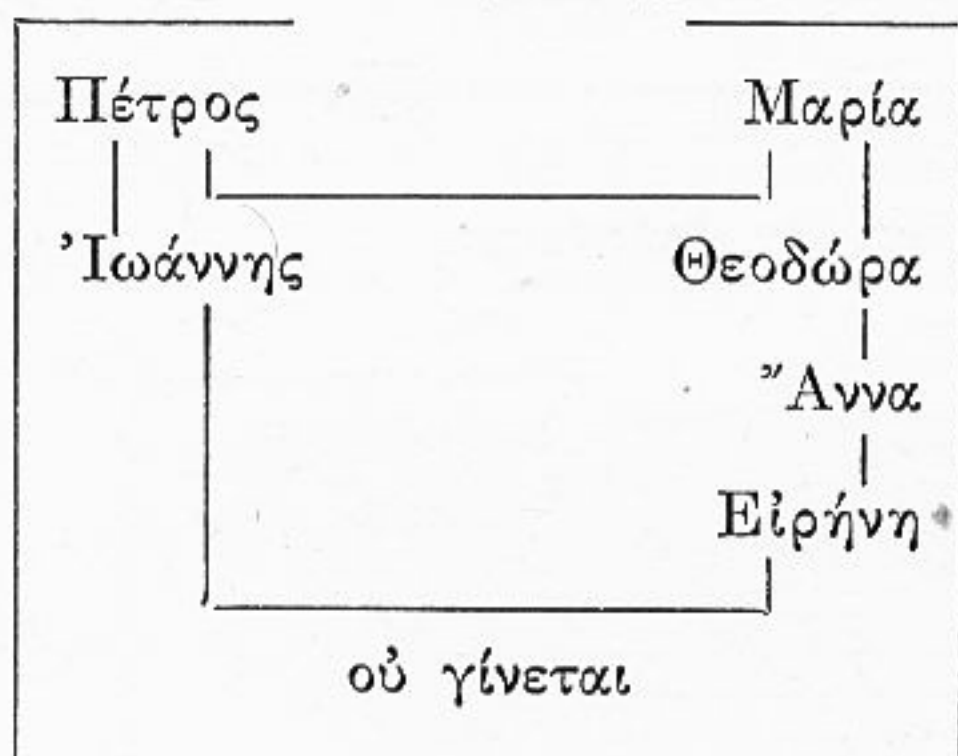
spița a 2-a.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς μᾶμμην καὶ ἐγγόνην δὲν ἐπέρνουν·

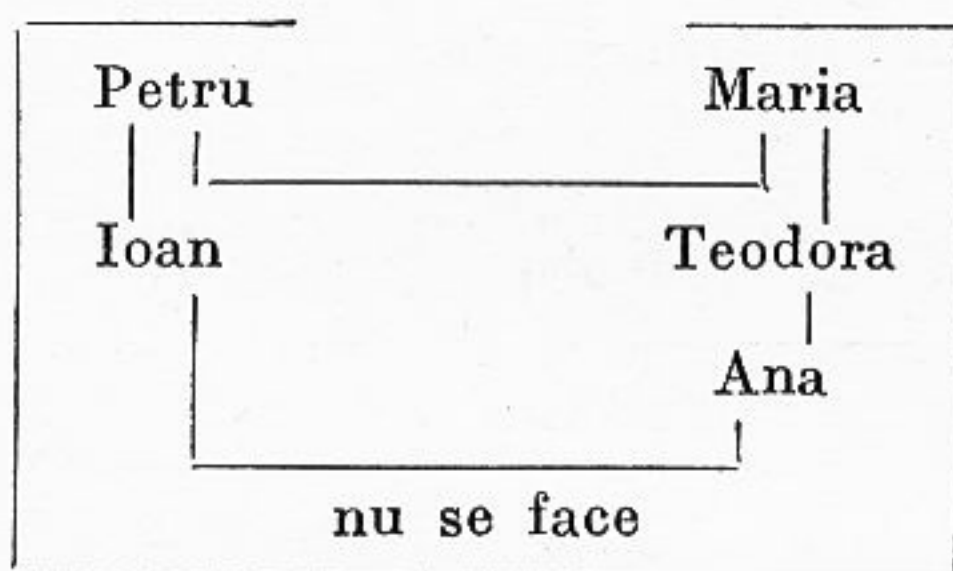
βαθμοῦ γ-ου.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς μᾶμμην καὶ δισεγγόνην δὲν πέρνει·

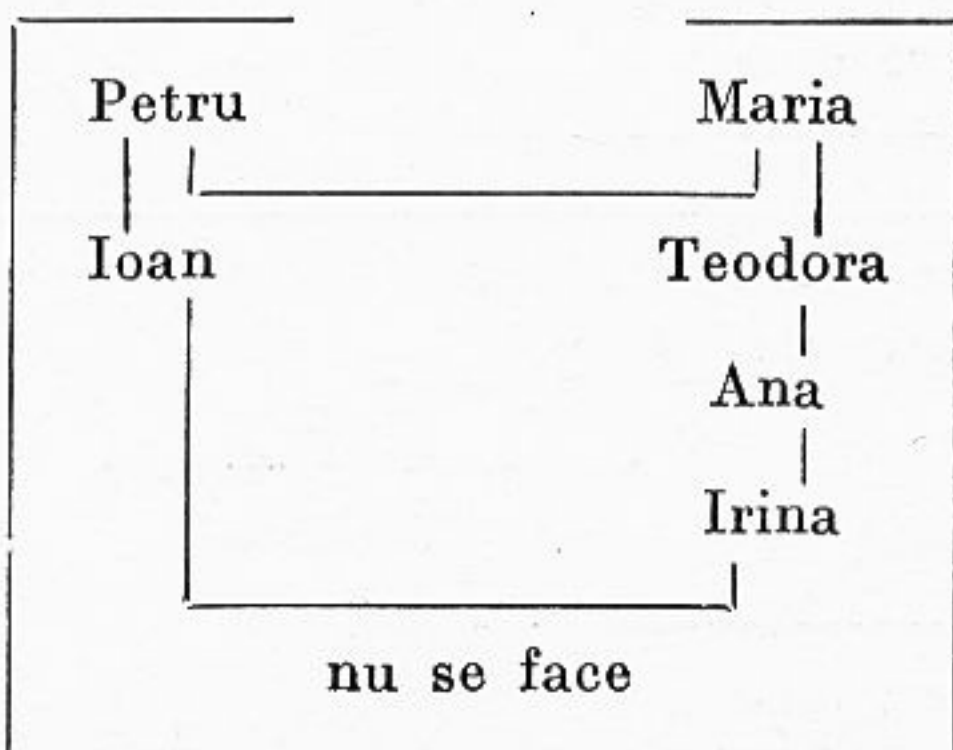
βαθμοῦ δ-ου.

Nici tată și fecior nu iau pe bunică și nepoată:

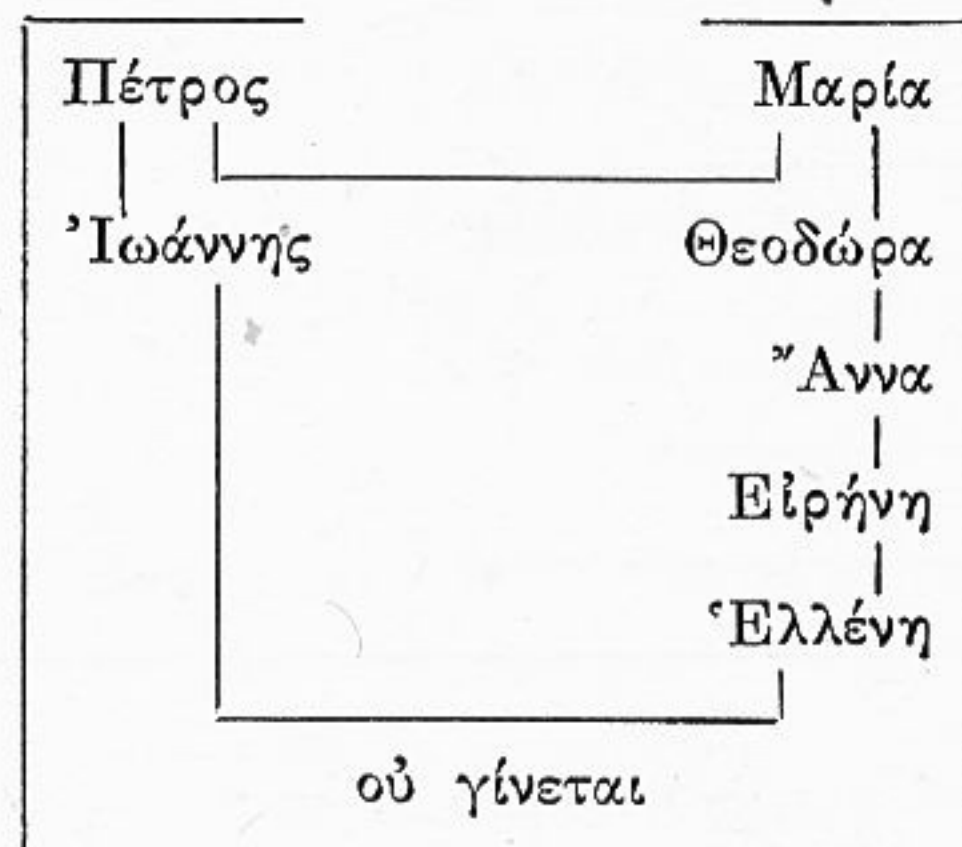
spița a 3-a.

Nici tată și fecior nu iau pe bunică și strănepoată:

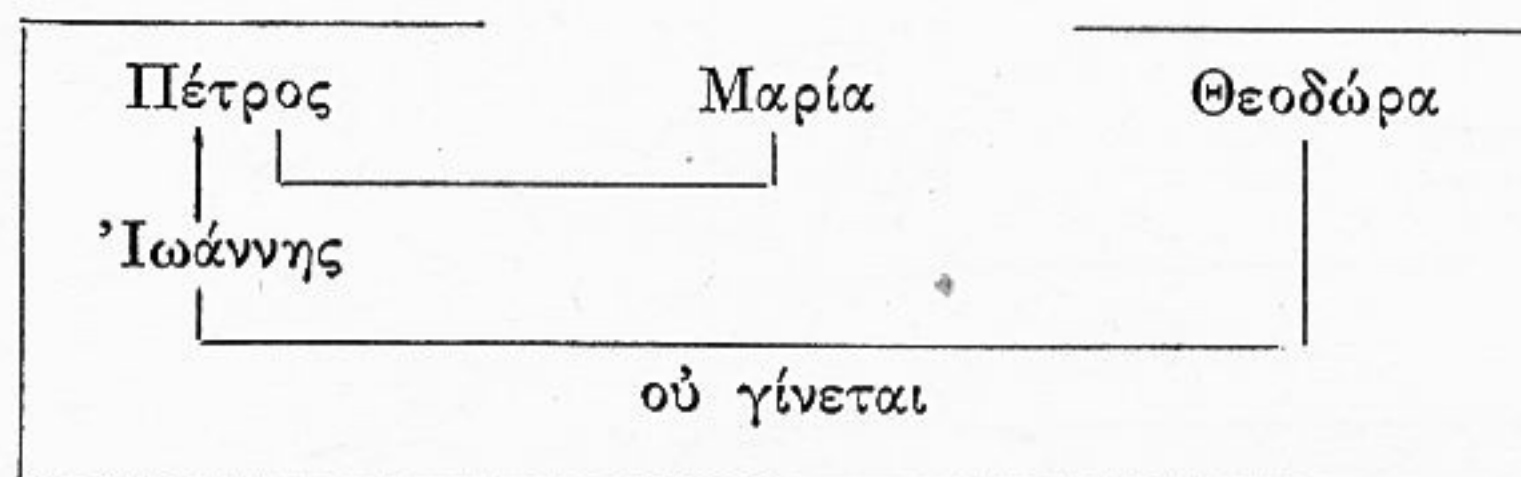
spița a 4-a.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς μάμμην καὶ τρισεγγόνην δὲν ἐπέρνει·

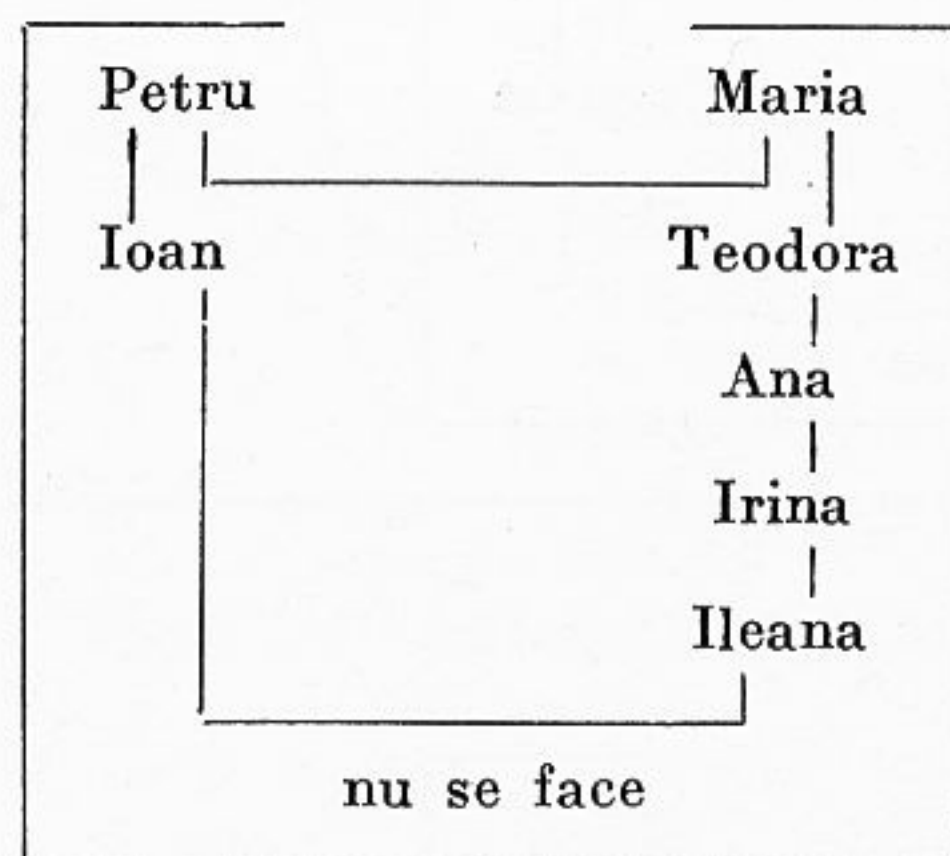
βαθμοῦ ε-ου.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς δύο ἀδελφὰς δὲν ἐπέρνουν·

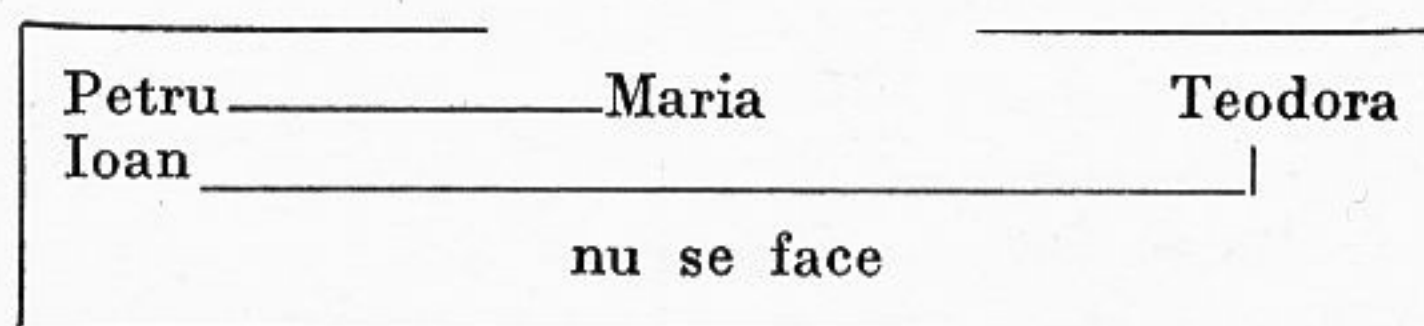
βαθμοῦ γ-ου.

Nici tată și fecior nu iau pe bunică și strănepoată:

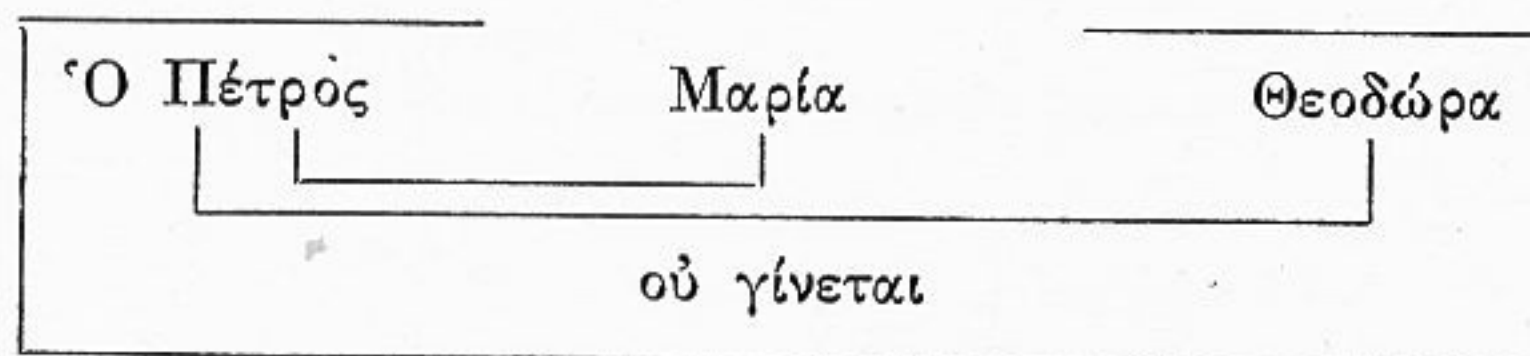
spița a 5-a.

Nici tată și fecior nu iau două surori:

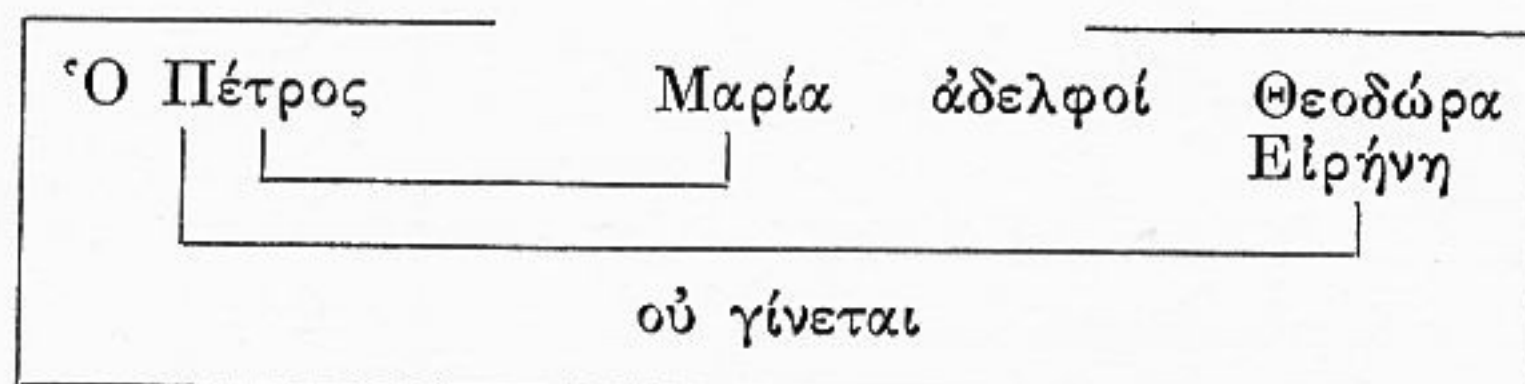
spița a 3-a.

Οὐδὲ δύο ἀδελφάς δὲν ἐπέρνει·

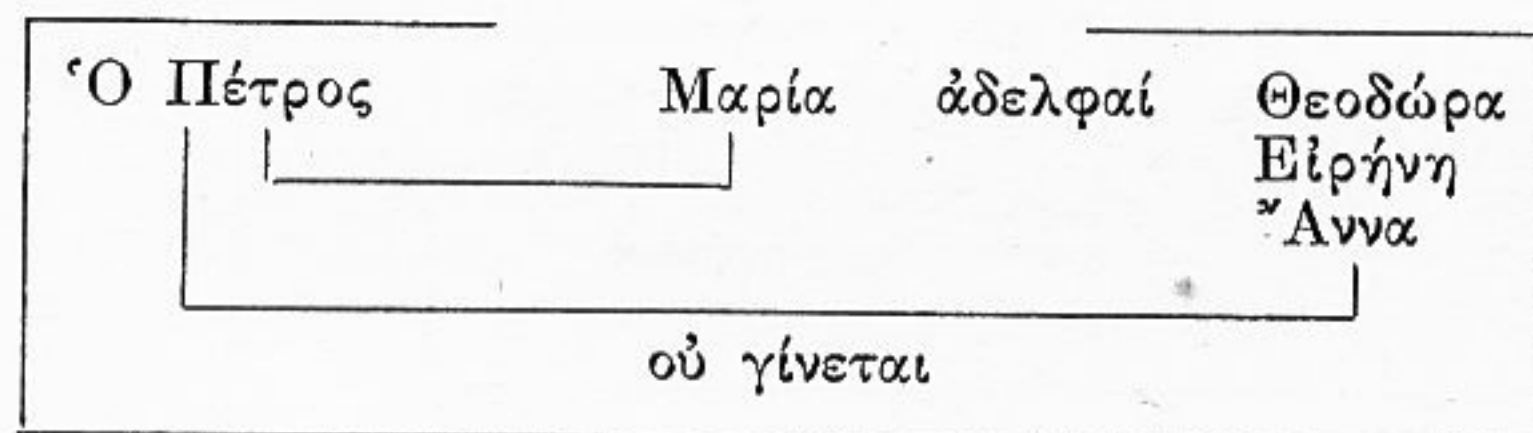
βαθμοῦ β-ου.

Οὐδὲ θείαν ἀπλῶς καὶ ἀνεψιὰν δὲν ἐπέρνει·

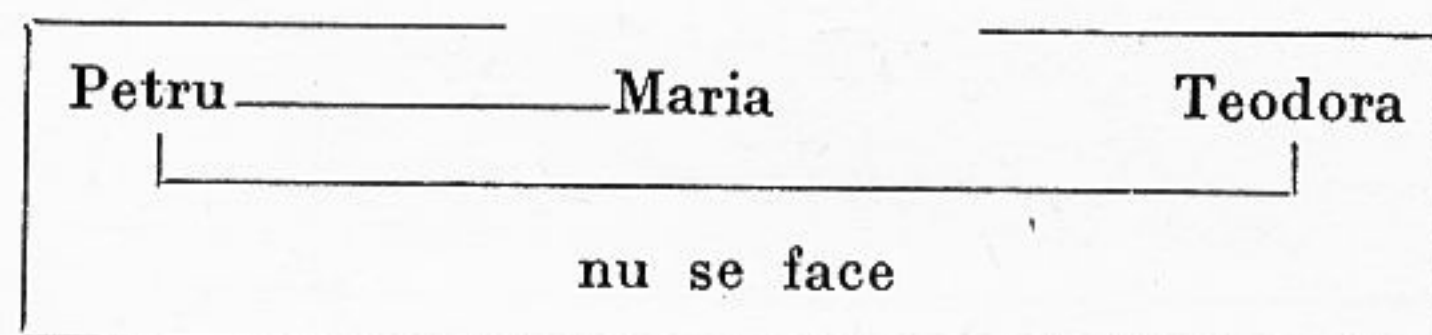
βαθμοῦ γ-ου.

Οὐδὲ μεγάλην θείαν καὶ ἀνεψιὰν δὲν ἐπέρνει·

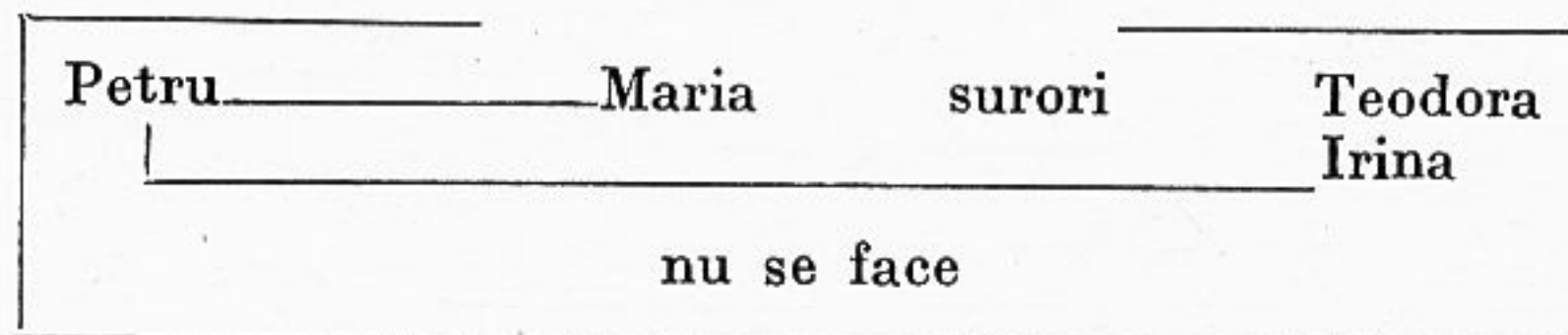
βαθμοῦ δ-ου.

Nici două surori nu ia:

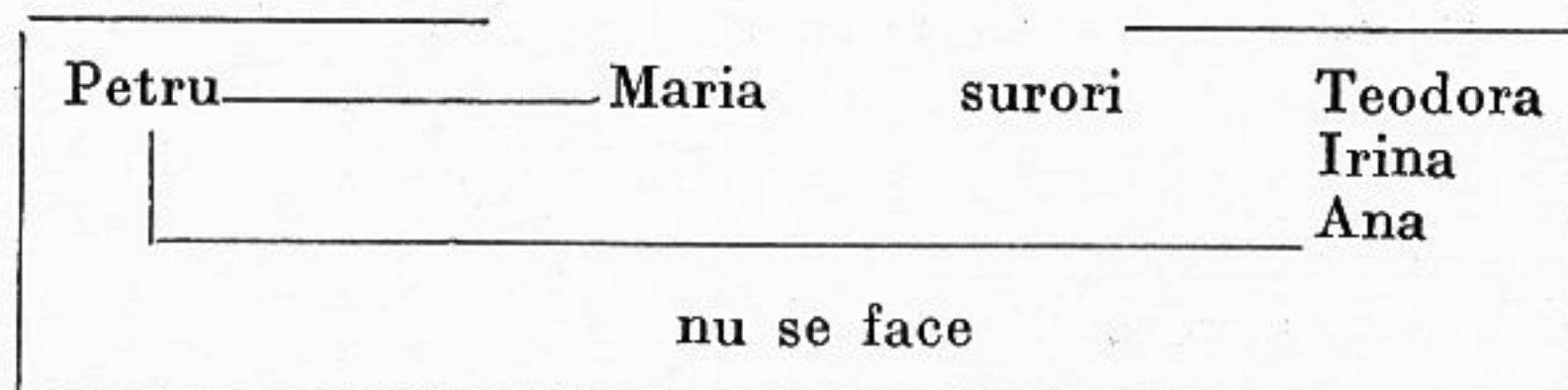
spîța a 2-a.

Nici mătușă dreaptă și nepoată de soră sau frate nu ia:

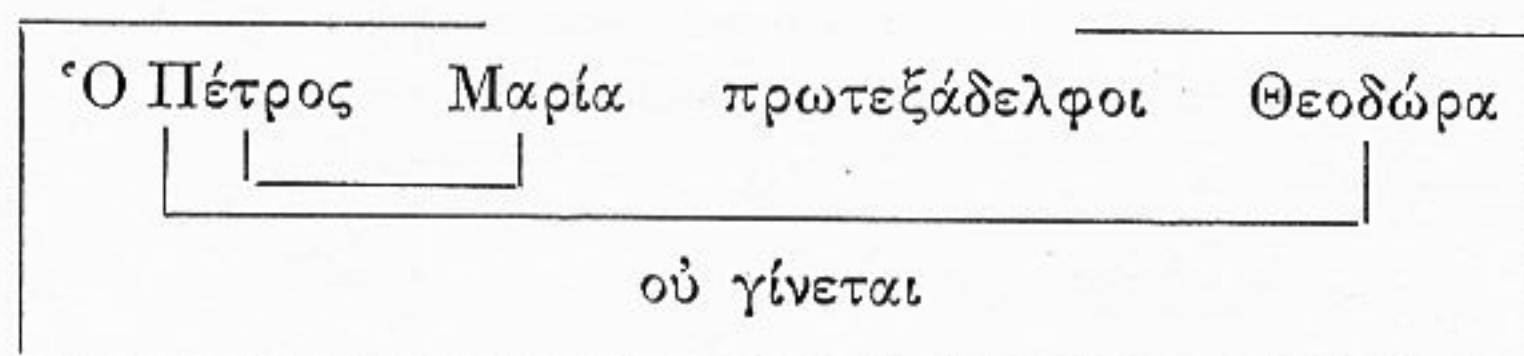
spîța a 3-a.

Nici mătușă mare și nepoată de frate sau soră nu ia:

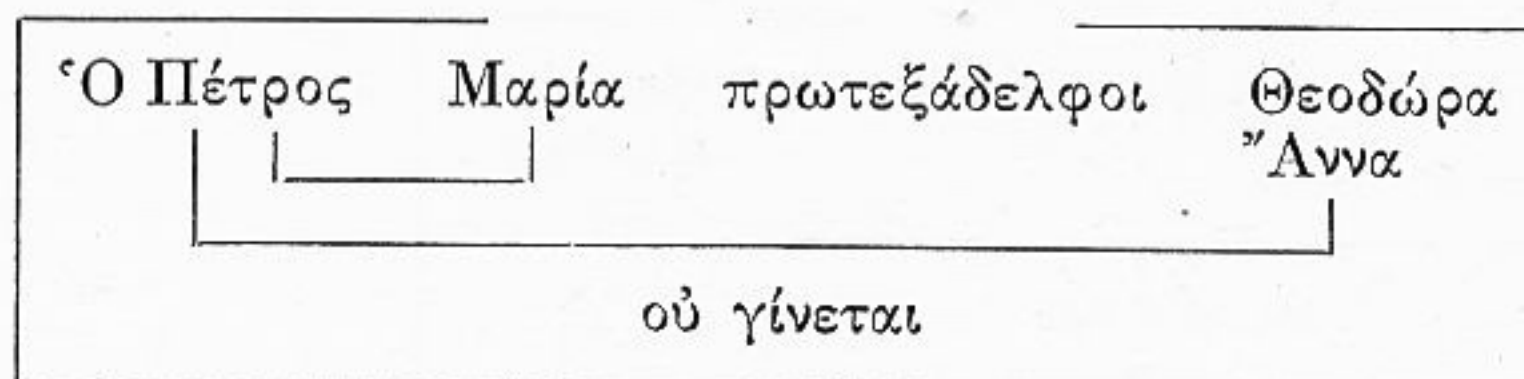
spîța a 4-a.

Οὐδὲ δύο πρωτεζάδελφας δὲν πέρνει·

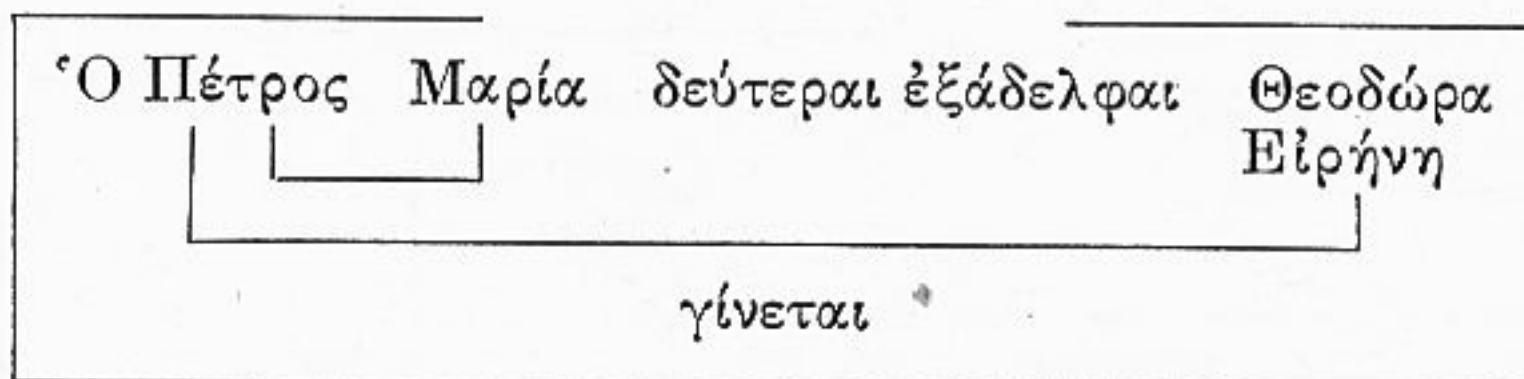
βαθμοῦ ε-ου.

Οὐδὲ μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψιὰν δὲν ἐπέρνει·

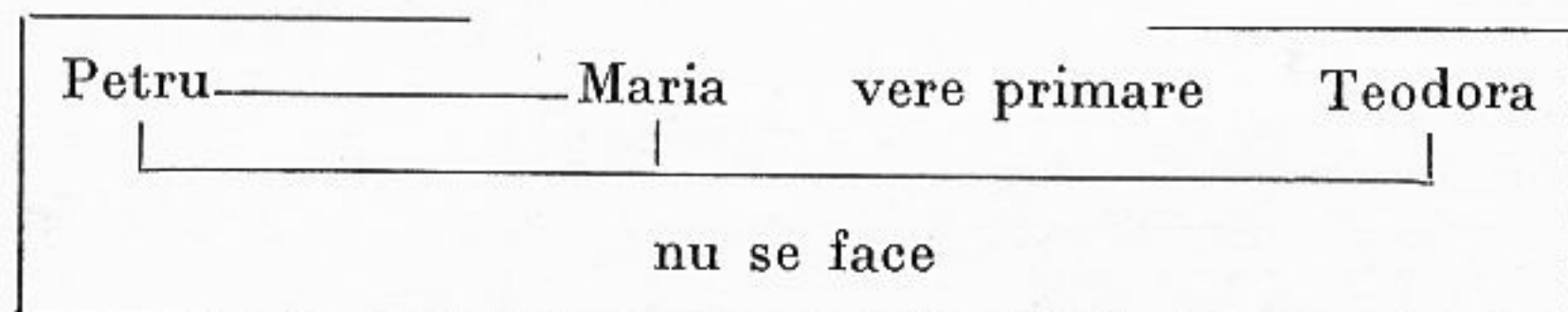
βαθμοῦ ς-ου.

Ἐπέρνει δὲ τὴν θυγατέρα τῆς δευτέρας ἐξαδέλφης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ·

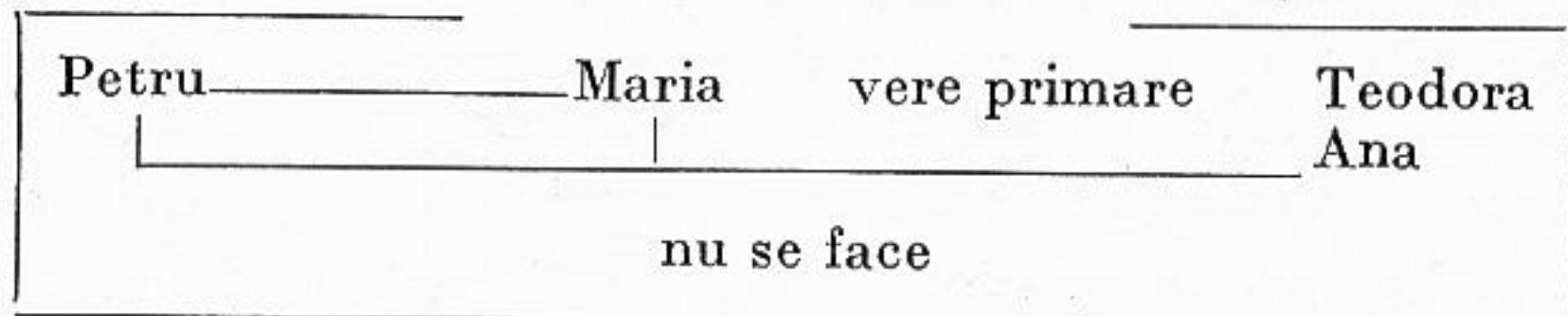
βαθμοῦ ζ-ου.

Nici două vere primare nu ia:

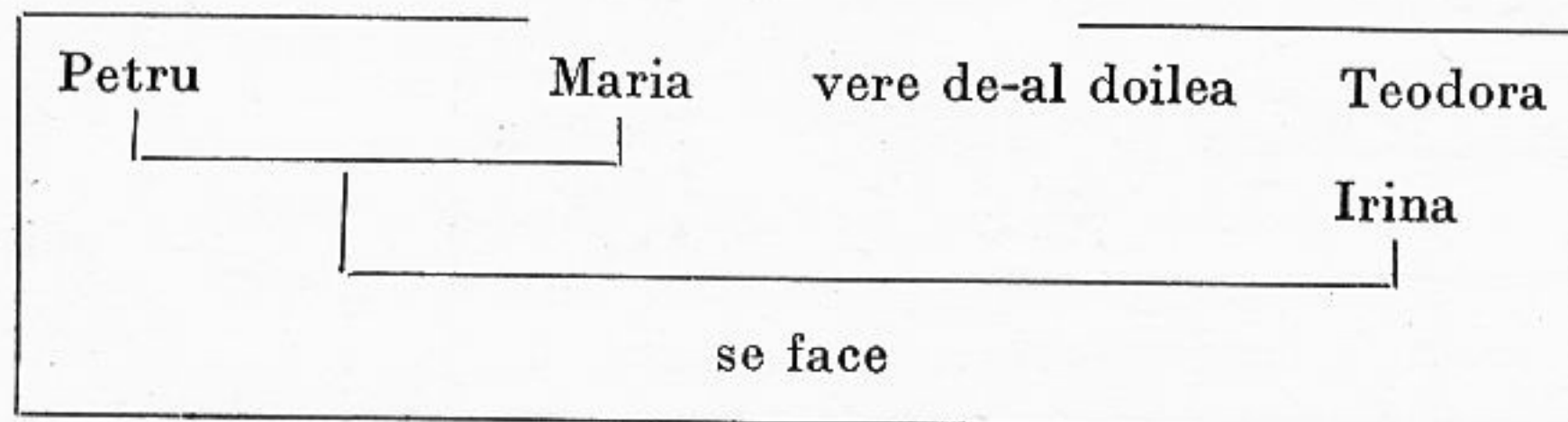
a 5-a.

Nici mătușă mică și nepoată de frate sau soră nu ia:

a 6-a.

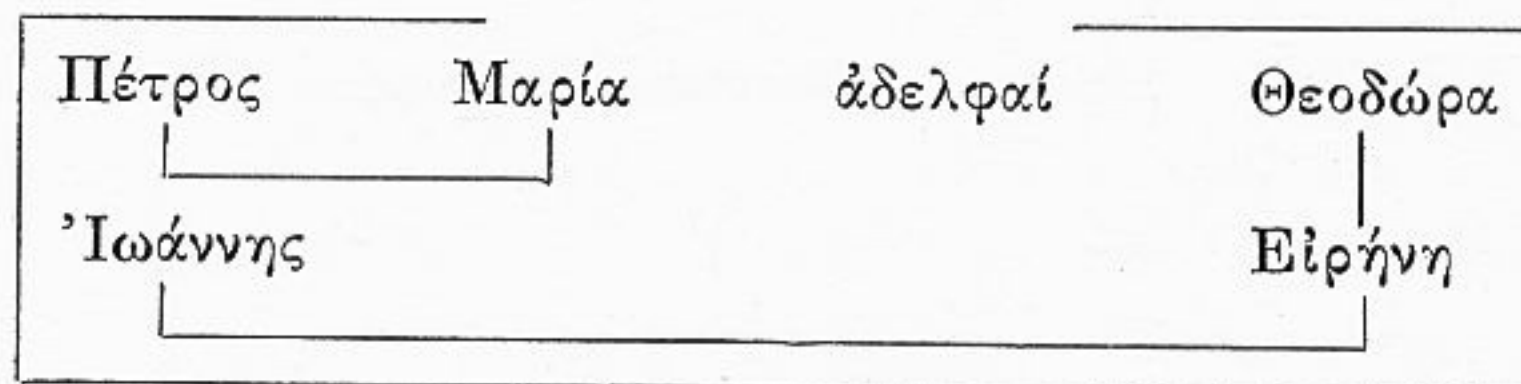
Ia însă pe fata verei de-al doilea a femeii sale:

a 7-a.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς θεῖαν καὶ ἀνεψιὰν δὲν ἐπέρνουν·

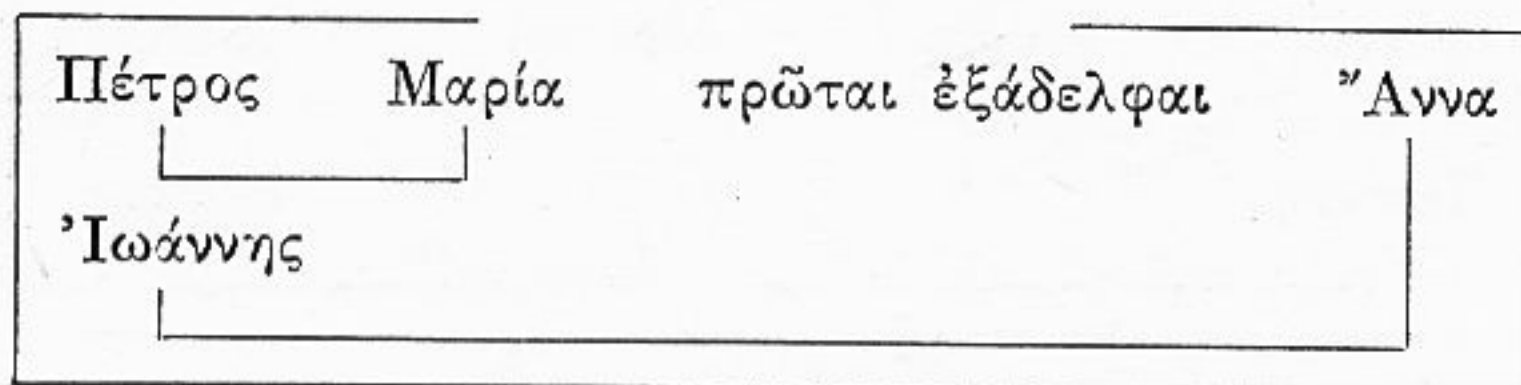
οὐ γίνεται

βαθμοῦ δ-ου.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς δύο πρώτας ἐξαδέλφας δὲν ἐπέρνουν·

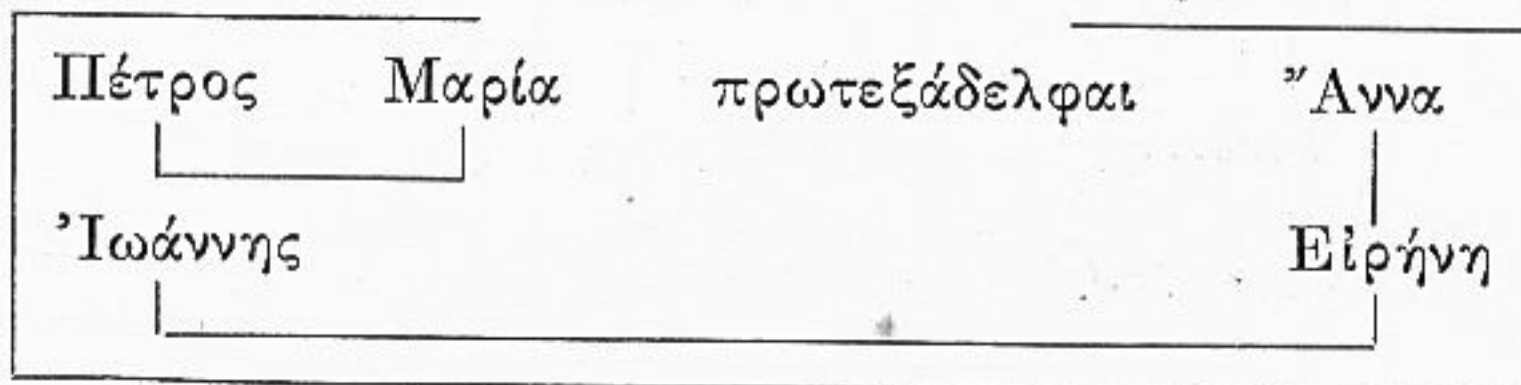
οὐ γίνεται

βαθμοῦ ε-ου.

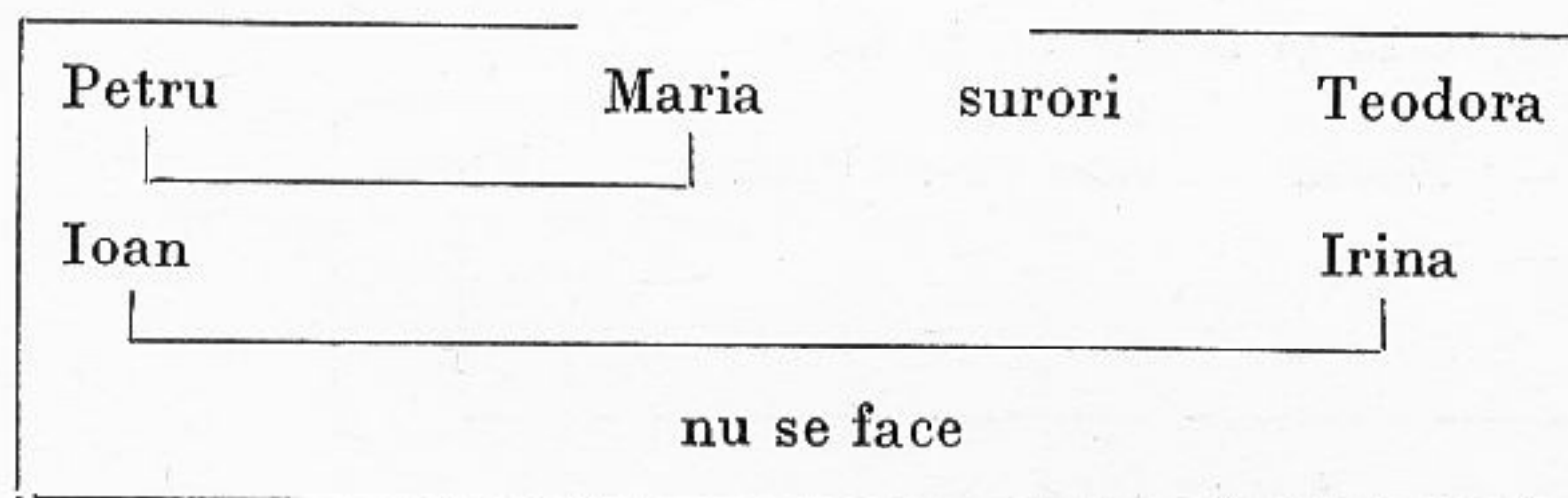
Ἐπέρνει δὲ πατὴρ καὶ υἱὸς μικρὰν θεῖαν καὶ ἀνεψιὰν·

γίνεται

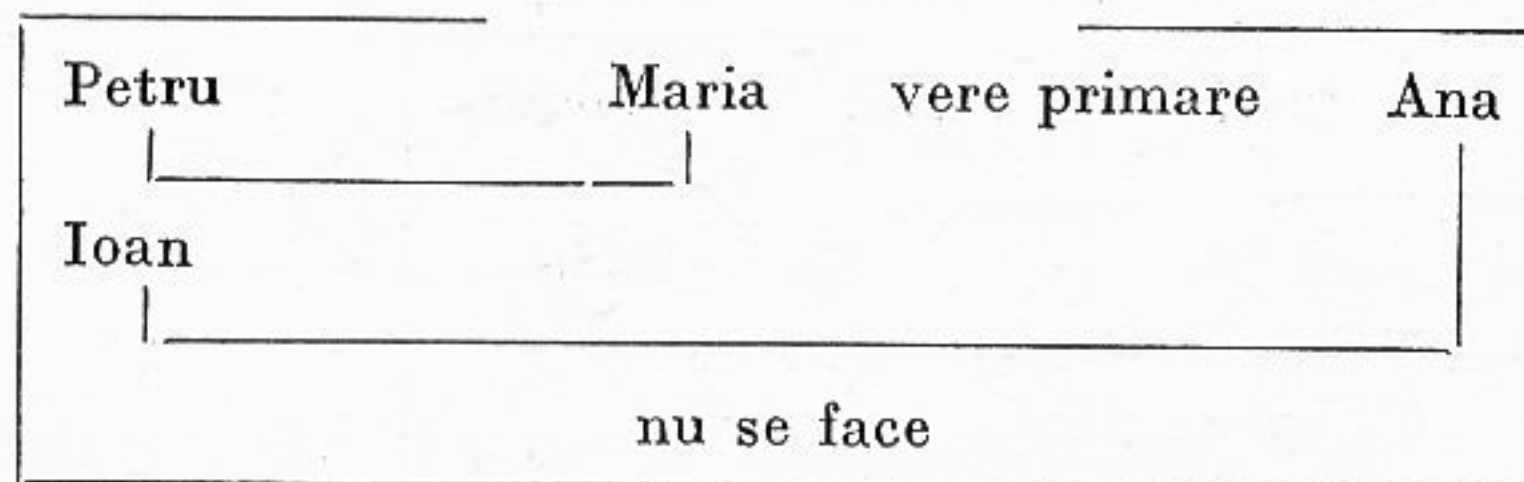
βαθμοῦ 5-ου

Nici tată și fecior nu iau mătușă și nepoată de frate sau soră:

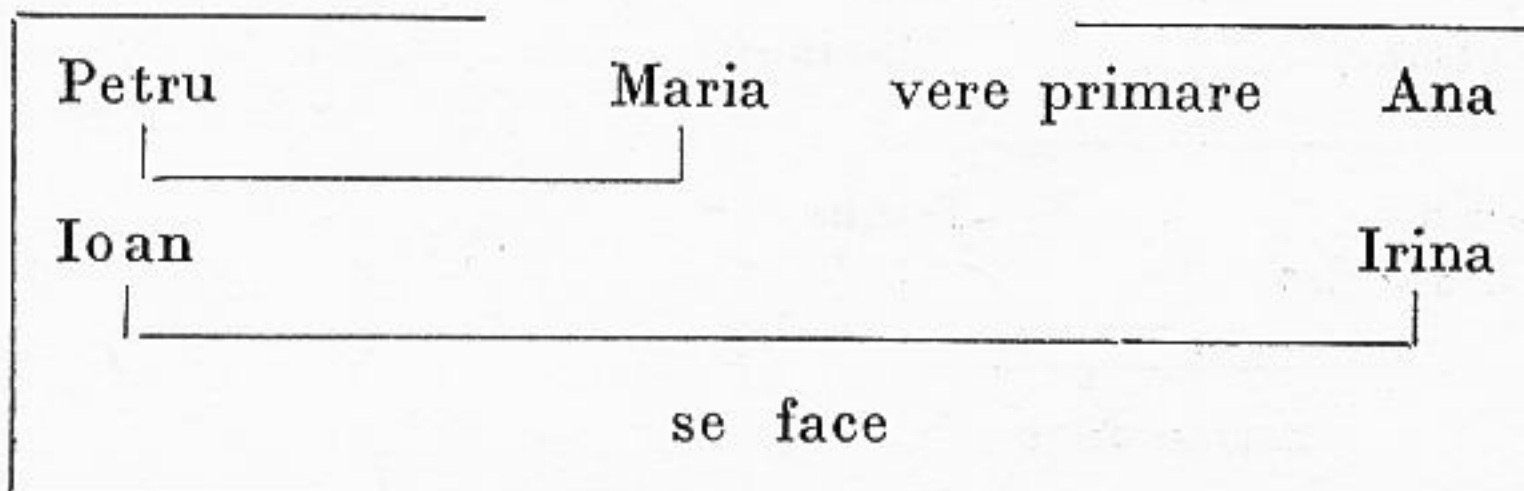
a 4-a.

Nici tată și fecior nu iau două vere primare:

a 5-a.

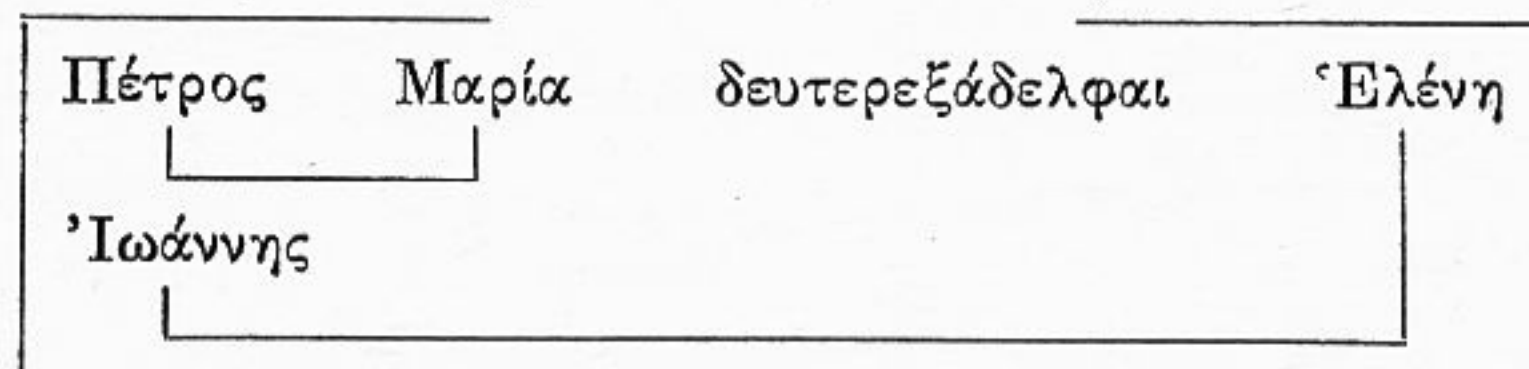
Dar iau tată și fecior mătușă mică și nepoată de soră sau frate:

a 6-a.

Δύο δευτέρας εξαδέλφας πατήρ και υἱὸς δὲν ἐπέρνει·

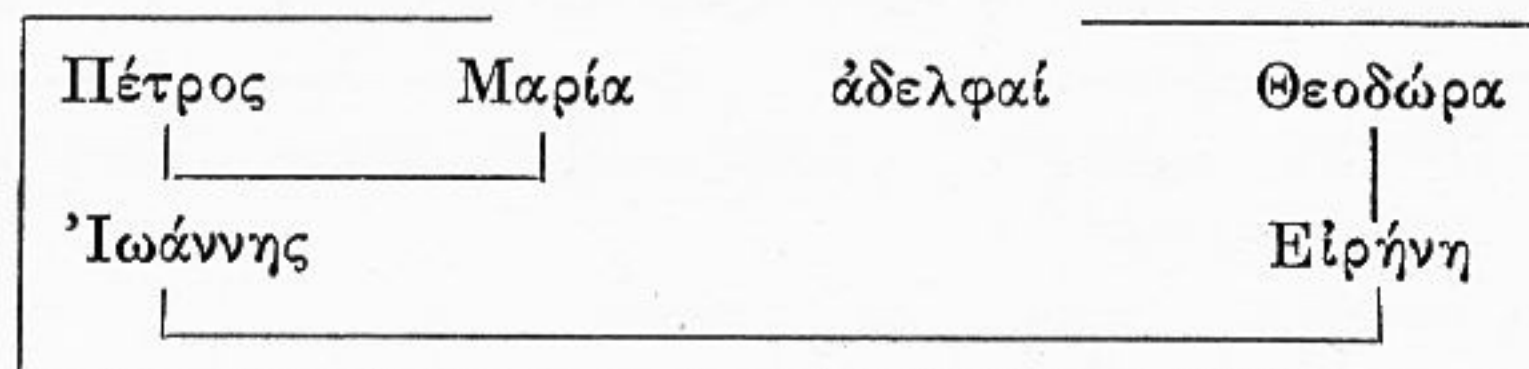
οὐ γίνεται

βαθμοῦ ζ-ου.

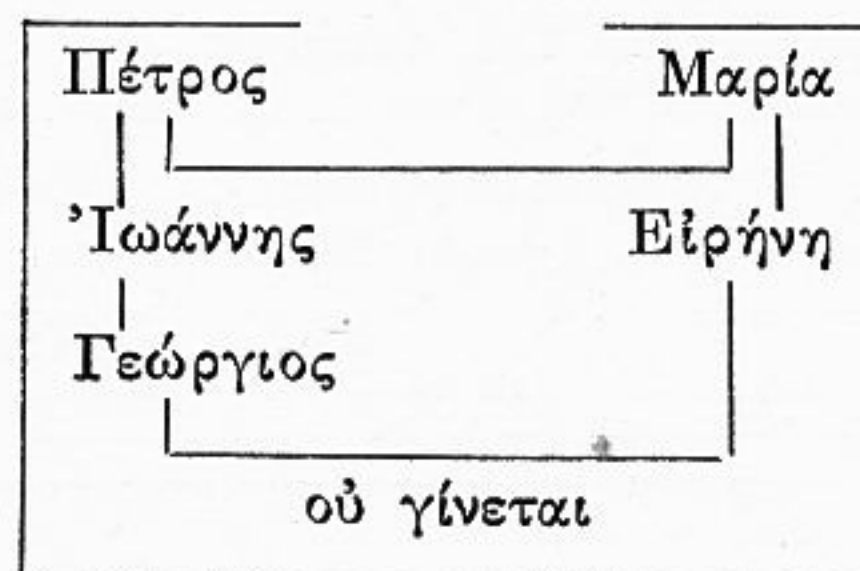
Οὐδὲ πατήρ και υἱὸς μεγάλην θείαν και ἀνεψιάν·

οὐ γίνεται

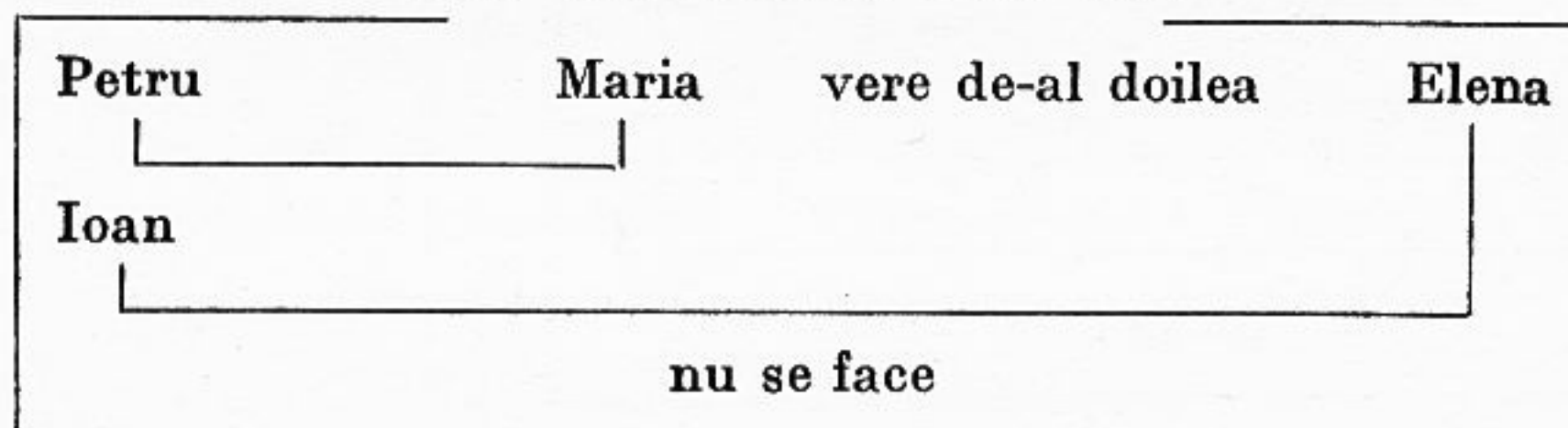
βαθμοῦ γ-ου.

Οὐδὲ πάππος και ἔγγονος μητέρα και θυγατέρα δὲν ἐπέρνουν·

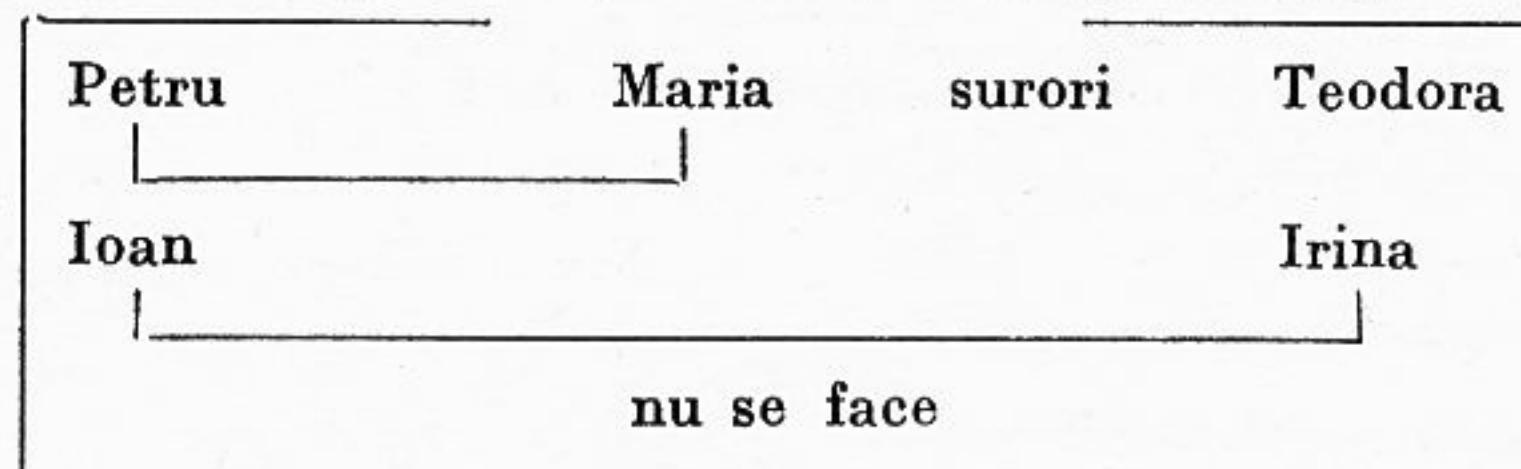
βαθμοῦ γ-ου.

Două vere de-al doilea, tată și fecior nu le iau:

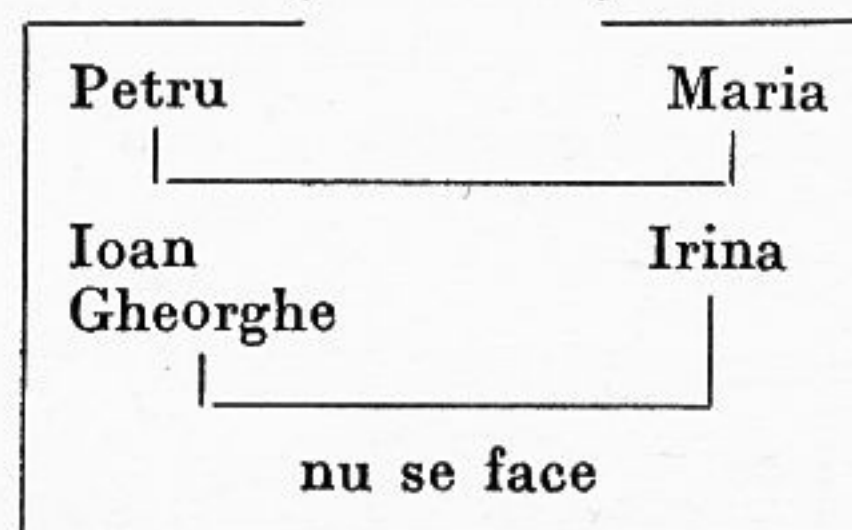
a 7-a.

Nici tată și fecior pe mătușă mare și nepoată de soră:

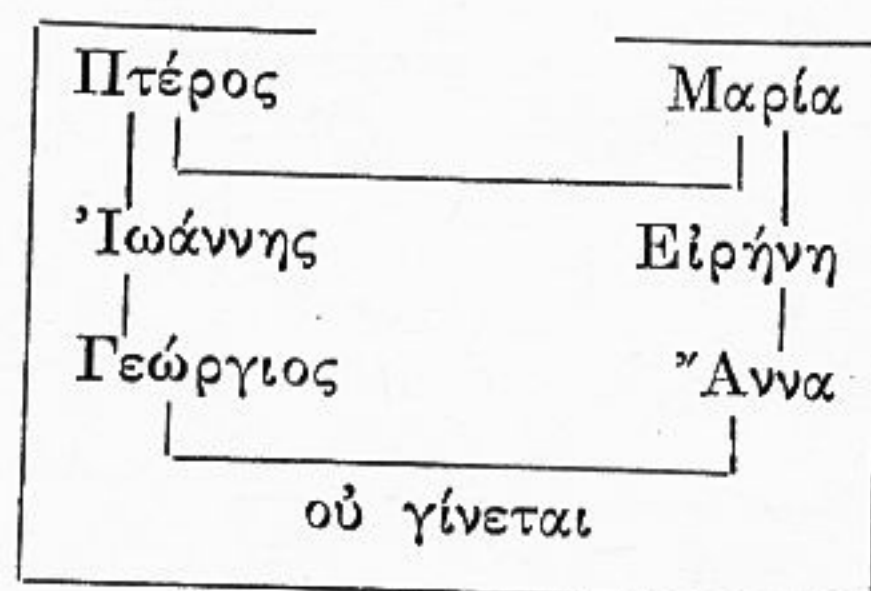
a 3-a.

Nici bunic și nepot nu iau pe mamă și fată:

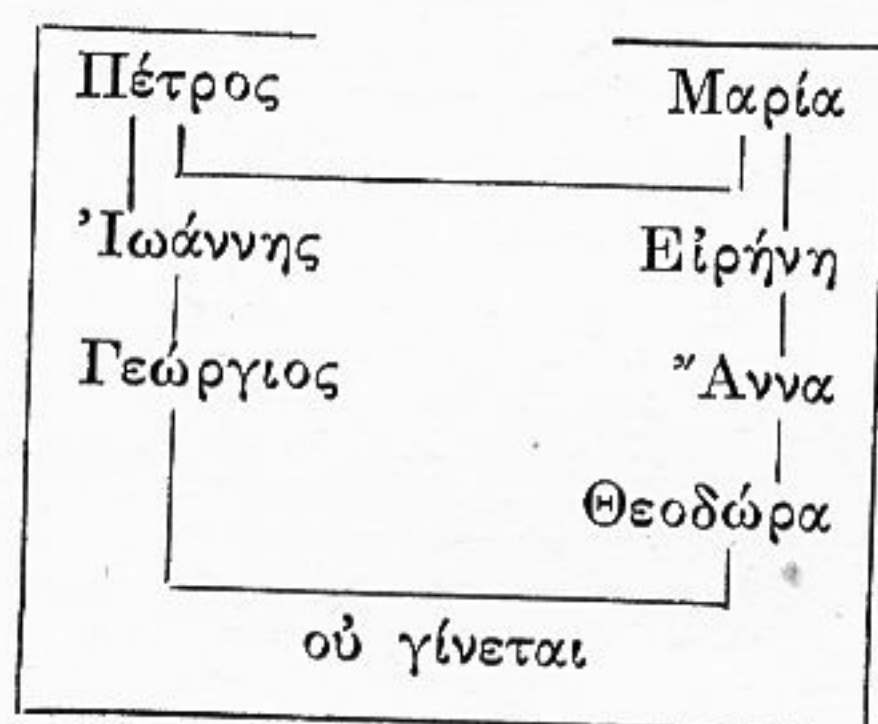
a 3-a.

Οὐδὲ πάππος καὶ ἑγγονος μάμμην καὶ ἑγγόνην·

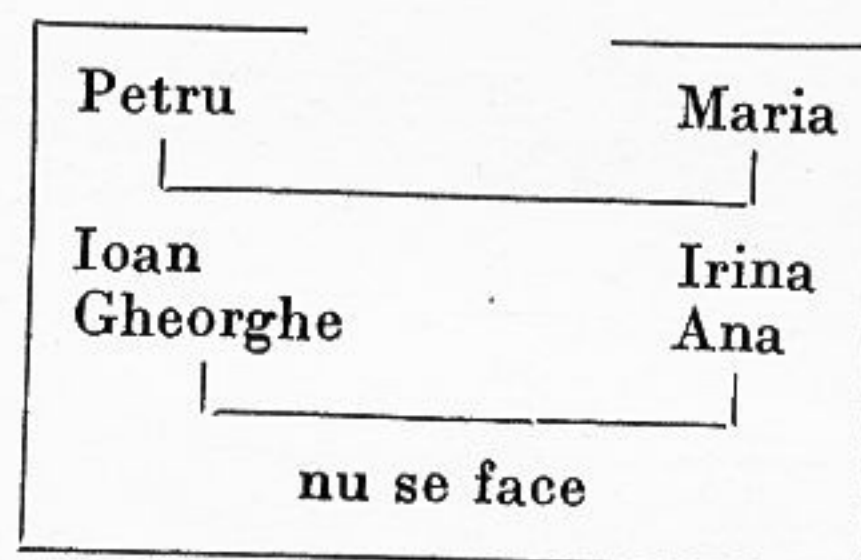
βαθμοῦ δ-ου.

Οὐδὲ πάππος καὶ ἑγγονος μάμμην καὶ δισεγγόνην δὲν ἐπέρνει·

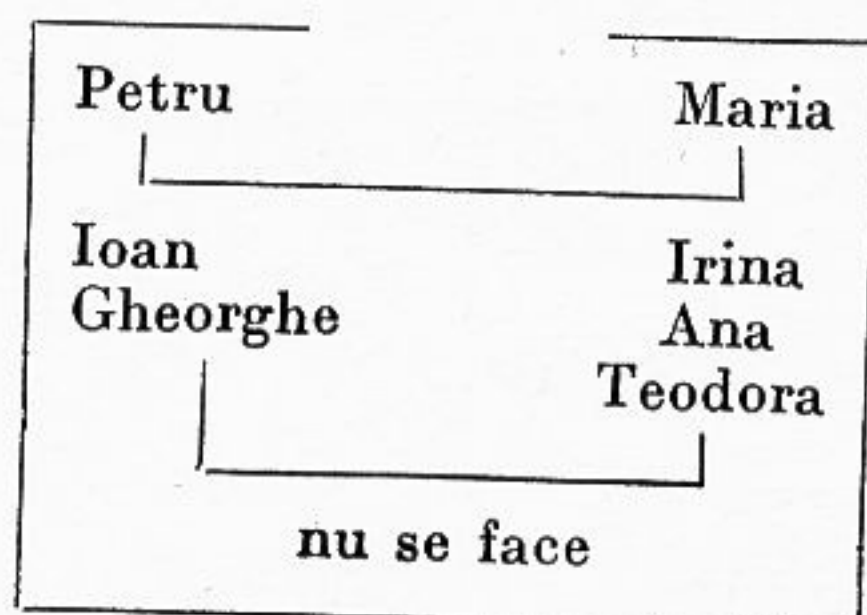
βαθμοῦ ε-ου.

Nici bunic și nepot pe bunică și nepoată:

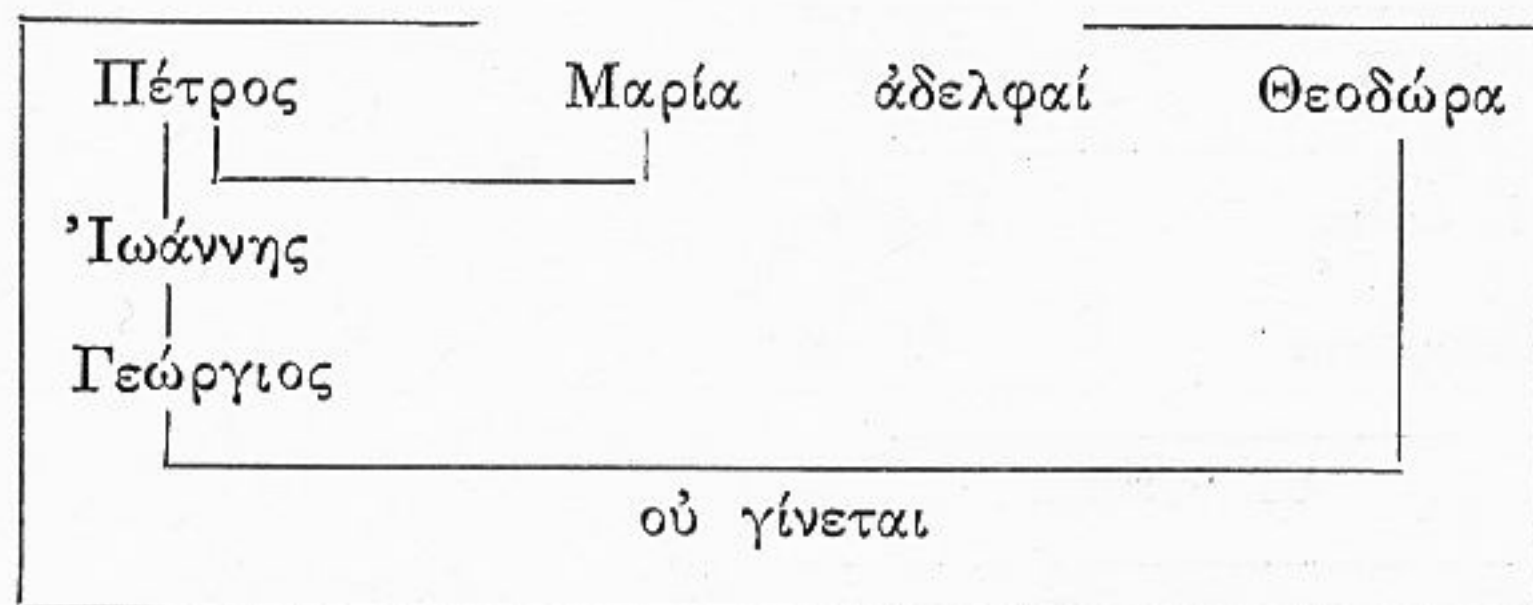
a 4-a.

Nici bunic și nepot nu iau pe bunică și strănepoată:

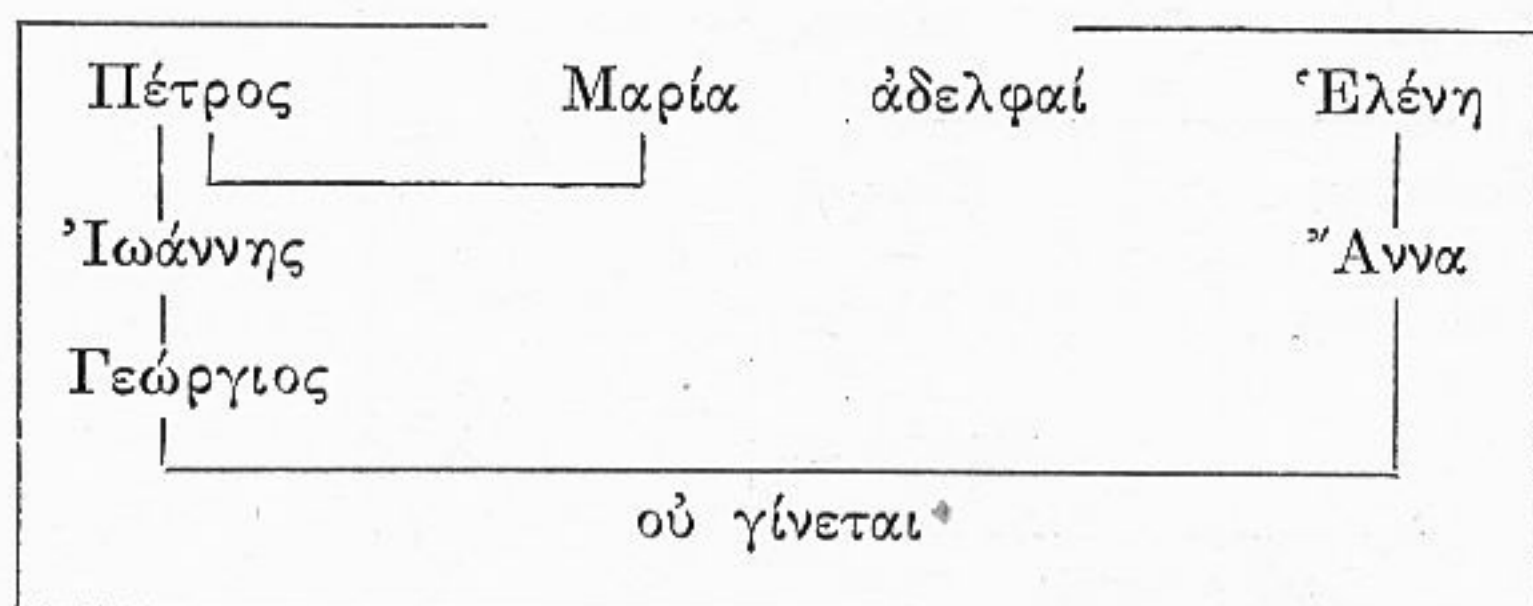
a 5-a.

Οὐδὲ πάππος καὶ ἑγγονος δύο ἀδελφαί δὲν ἐπέρνουν·

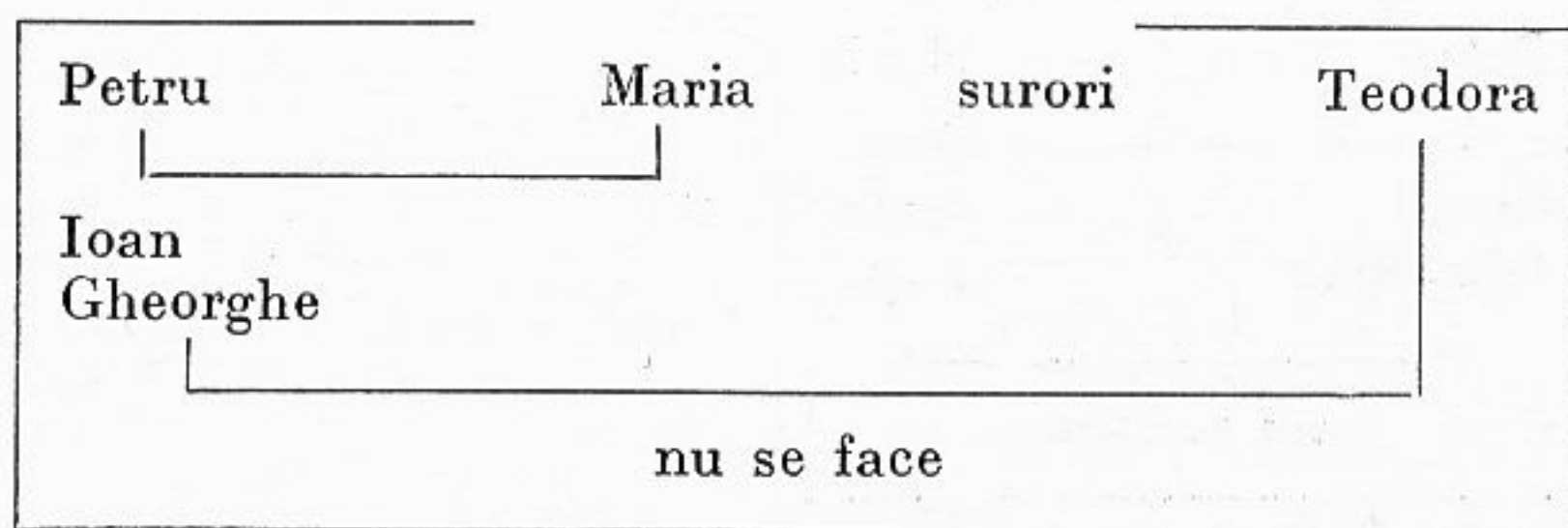
βαθμοῦ δ-ου.

Οὐδὲ πάππος καὶ ἑγγονος θεῖαν ἀπλῶς καὶ ἀνεψιάν·

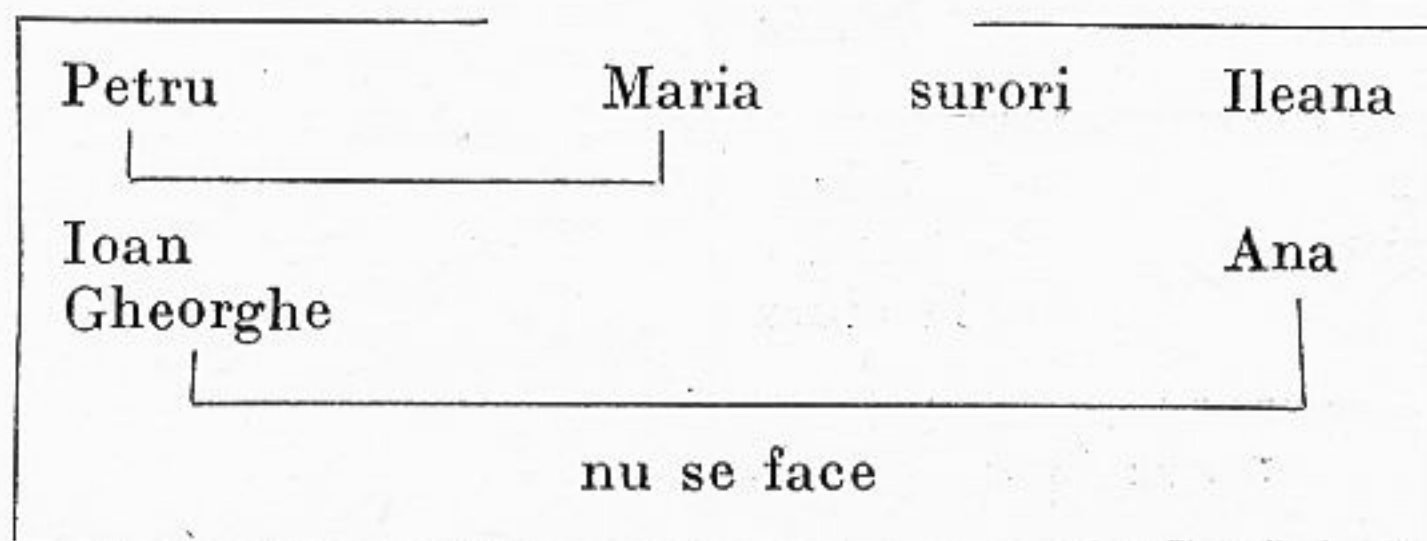
βαθμοῦ ε-ου.

Nici bunic și nepot nu iau două surori:

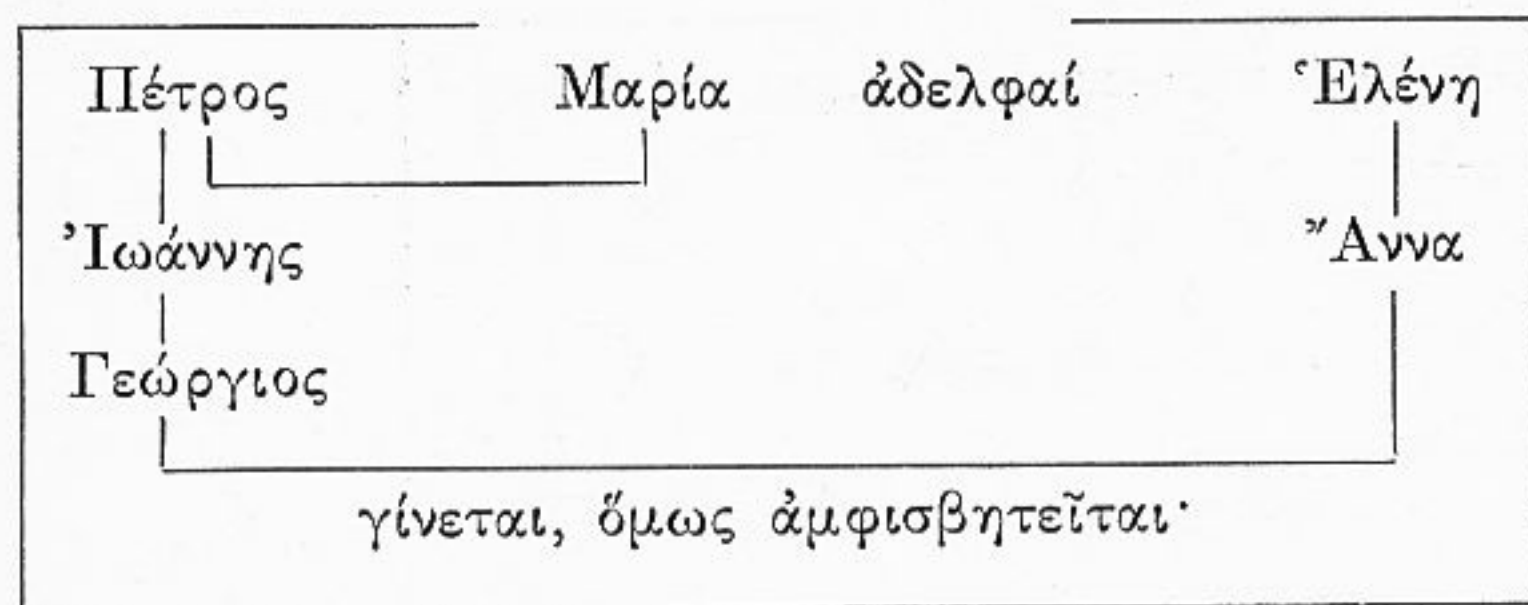
a 4-a.

Nici bunic și nepot pe mătușa dreaptă și nepoata de soră:

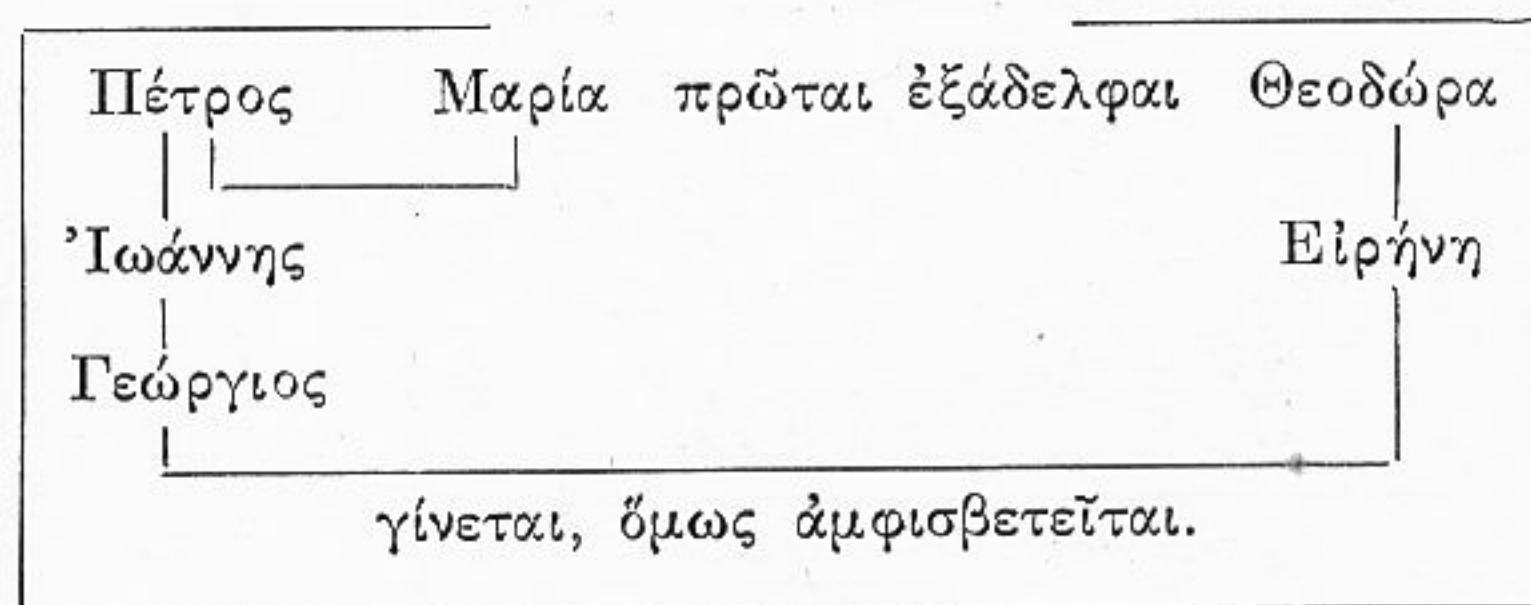
a 5-a.

Οὐδὲ πάππος καὶ ἑγγονος ἐπέρνουν θεῖαν μεγάλην καὶ ἀνεψιάν·

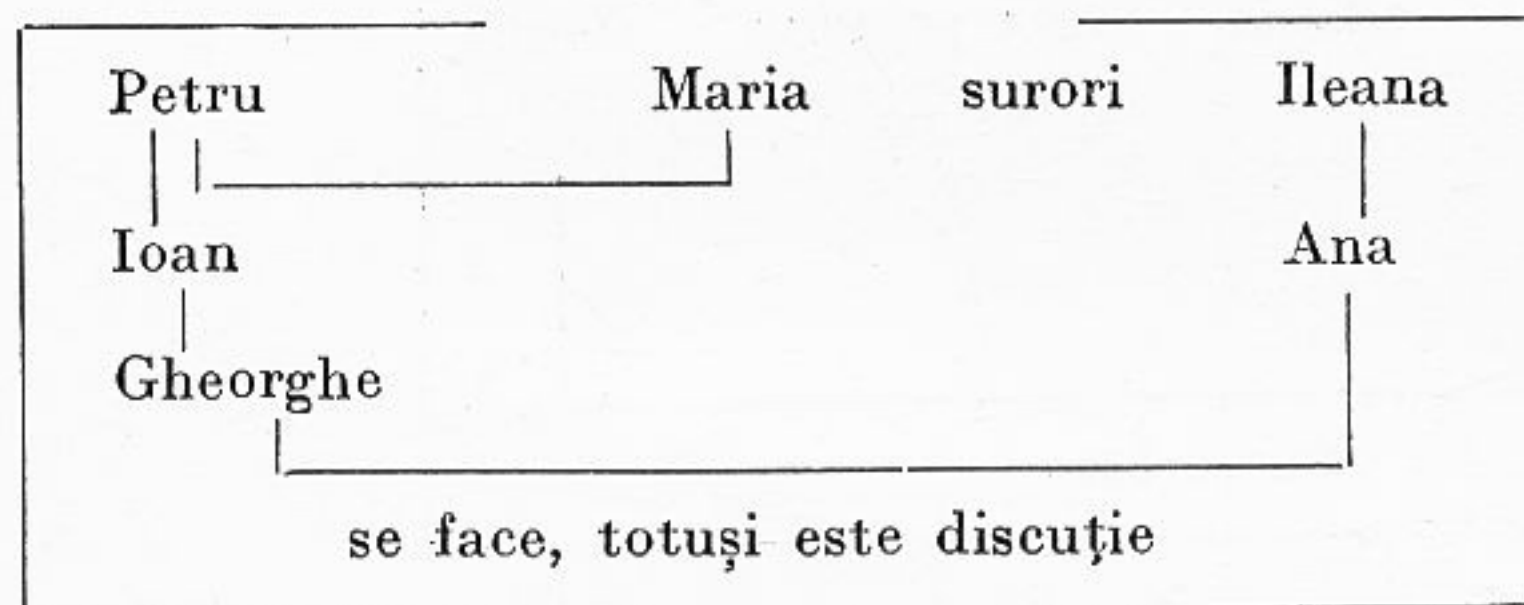
5-ου.

Πάππος καὶ ἑγγονος ἐπέρνουν μικράν θεῖαν καὶ ἀνεψιάν·

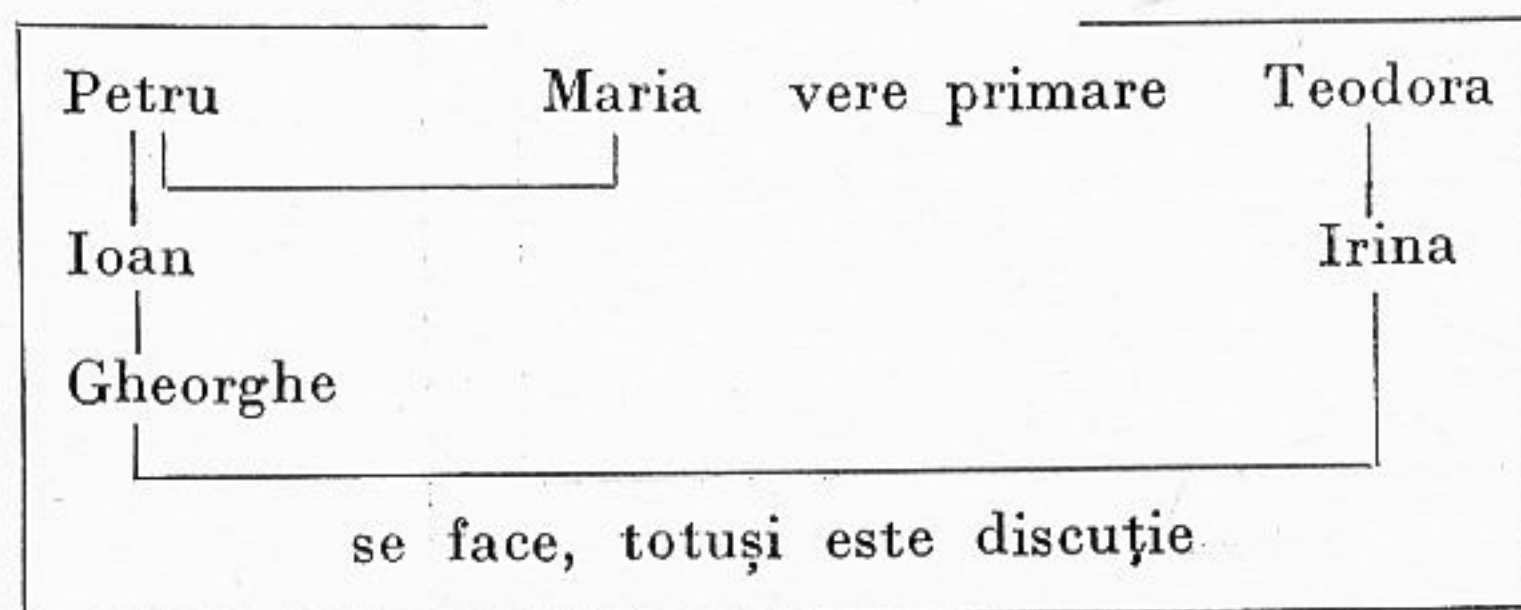
βαθμοῦ ζ-ου.

Nici bunic și nepot nu iau mătușă mare și nepoată de soră:

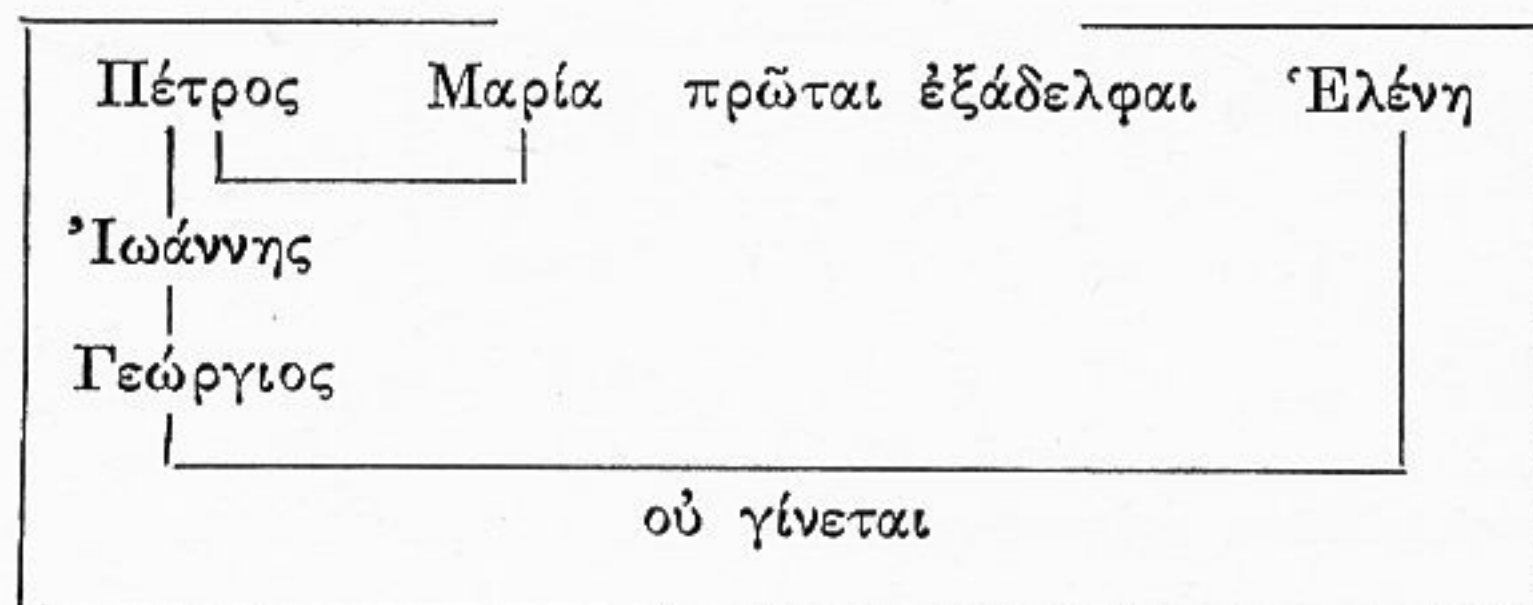
a 6-a.

Bunic și nepot iau mătușă mică și nepoată de soră:

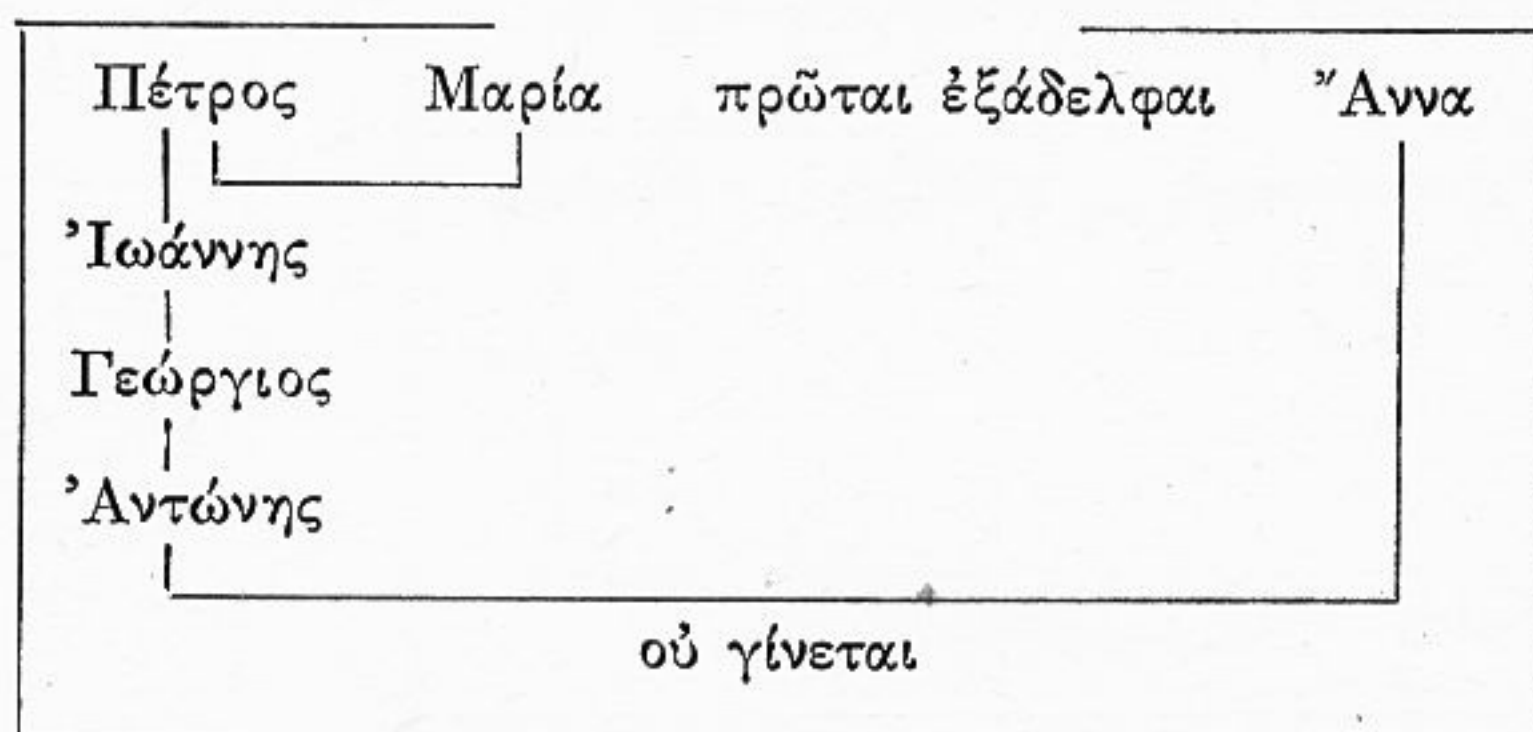
a 7-a.

Πάππος καὶ ἑγγονος δὲν ἐπέρνουν δύο πρῶτας ἐξαδέλφας·

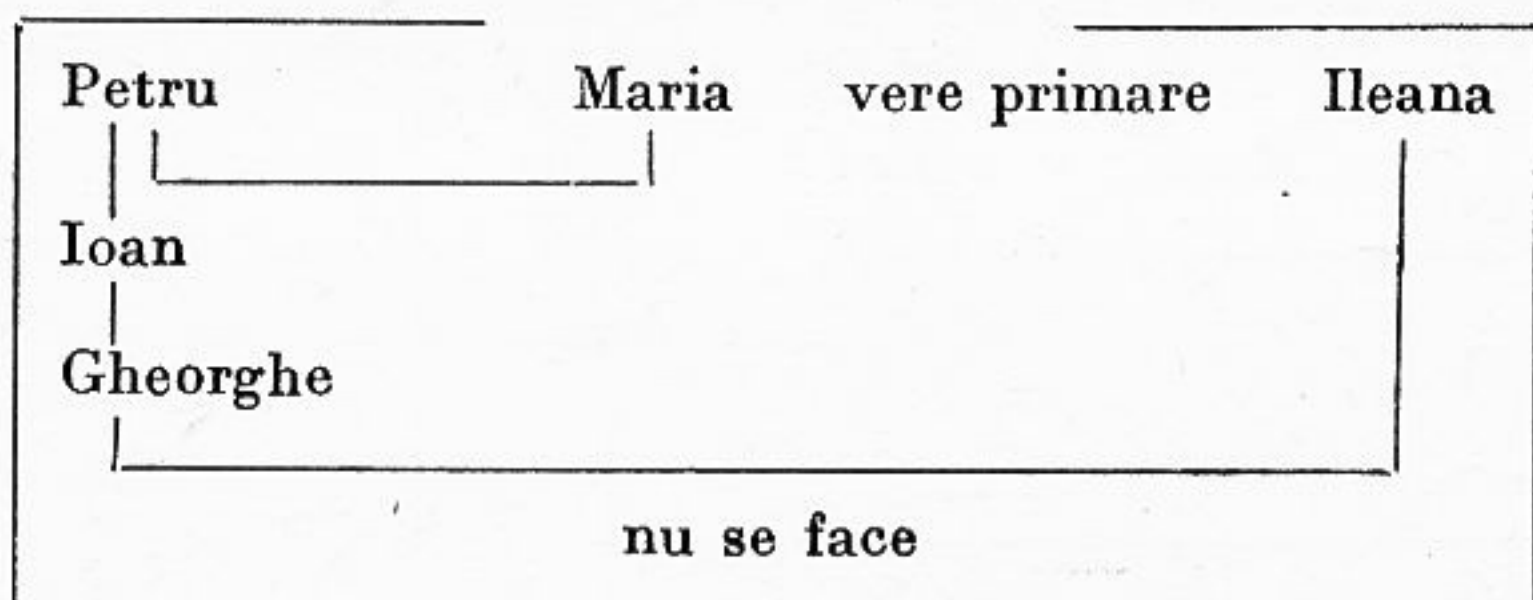
βαθμοῦ 5-ου.

Οὐδὲ πάππος καὶ δισέγγονος δὲν ἐπέρνουν δύο πρῶτας ἐξαδέλφας·

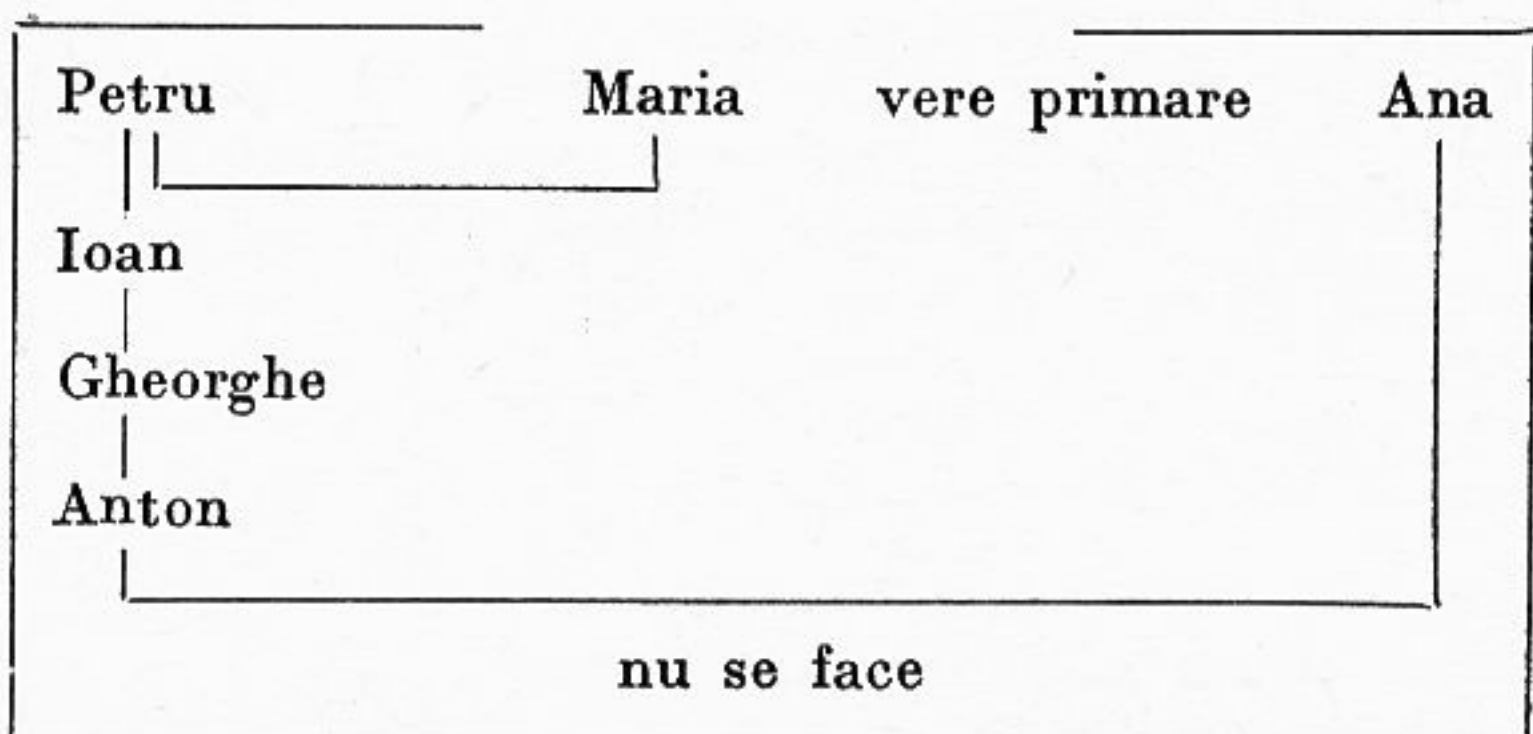
βαθμοῦ 7-ου.

Bunic și nepot nu iau două vere primare:

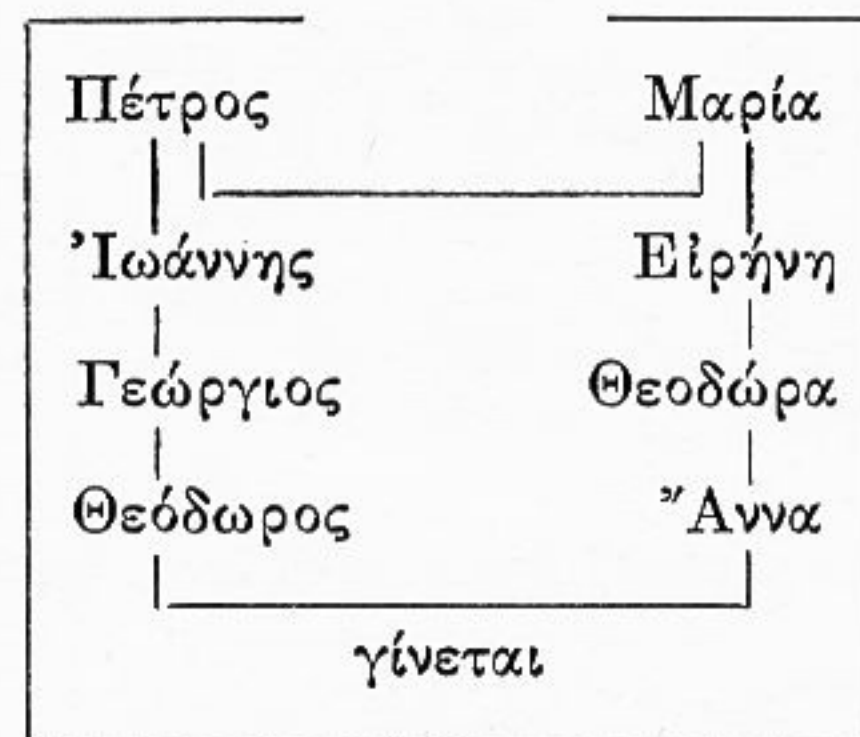
a 6-a.

Nici bunic și strănepot nu iau două vere primare:

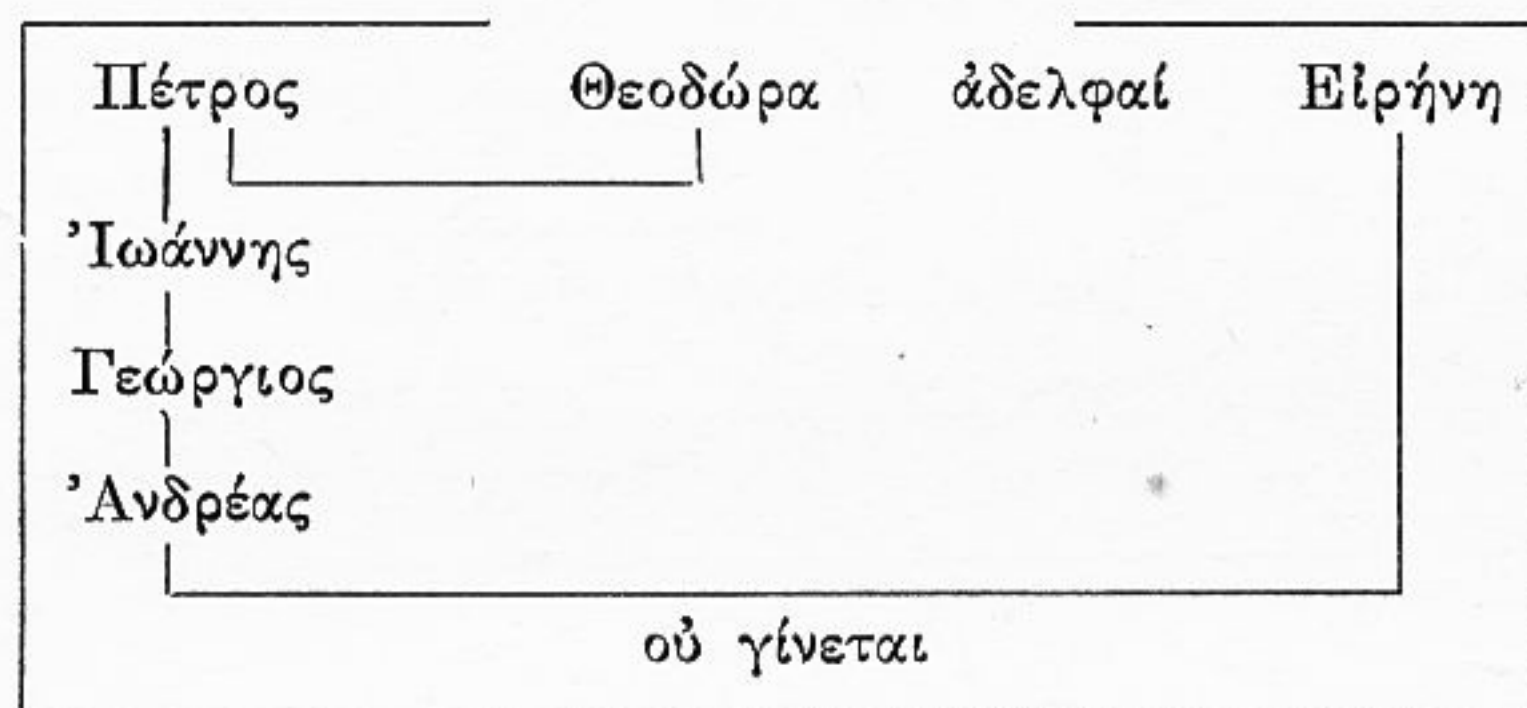
a 7-a.

Πάππος καὶ δισέγγονος ἐπέρνουν μάμμη καὶ δισεγγόνην·

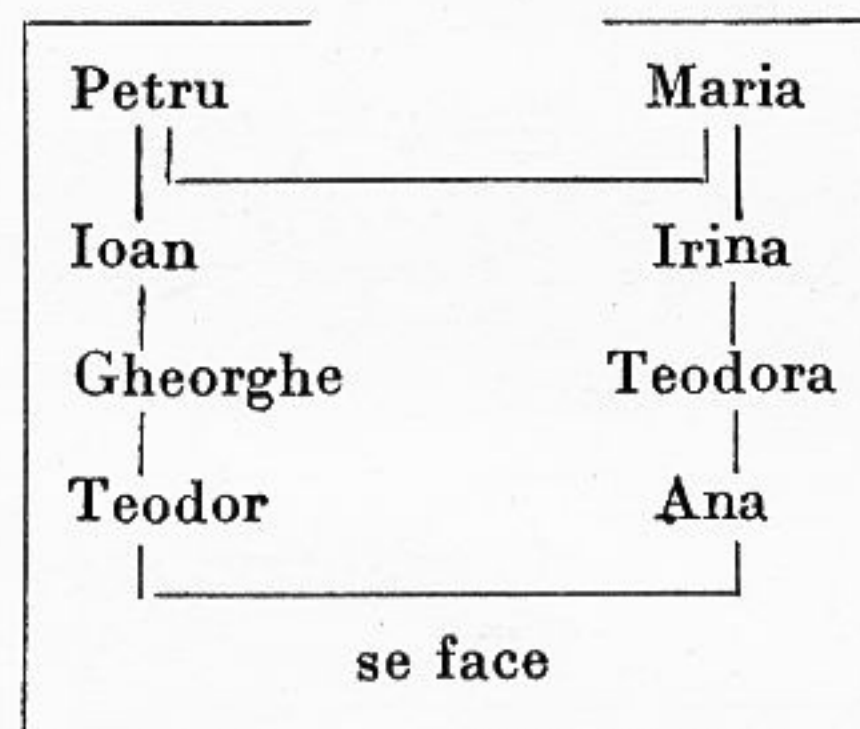
βαθμοῦ 5-ου.

Πάππος καὶ δισέγγονος δὲν ἐπέρνουν δύο ἀδελφάς·

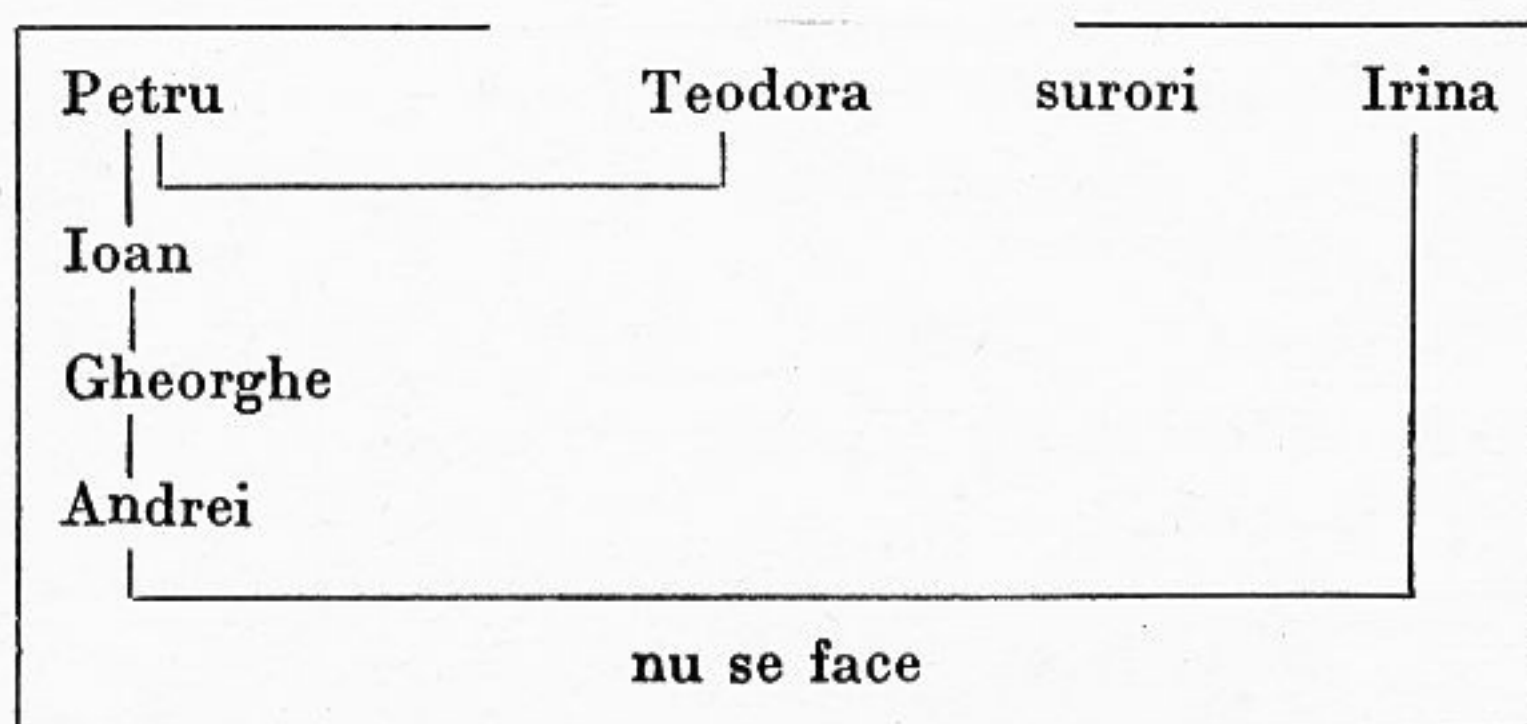
βαθμοῦ 5-ου.

Bunic și strănepot iau bunică și strănepoată:

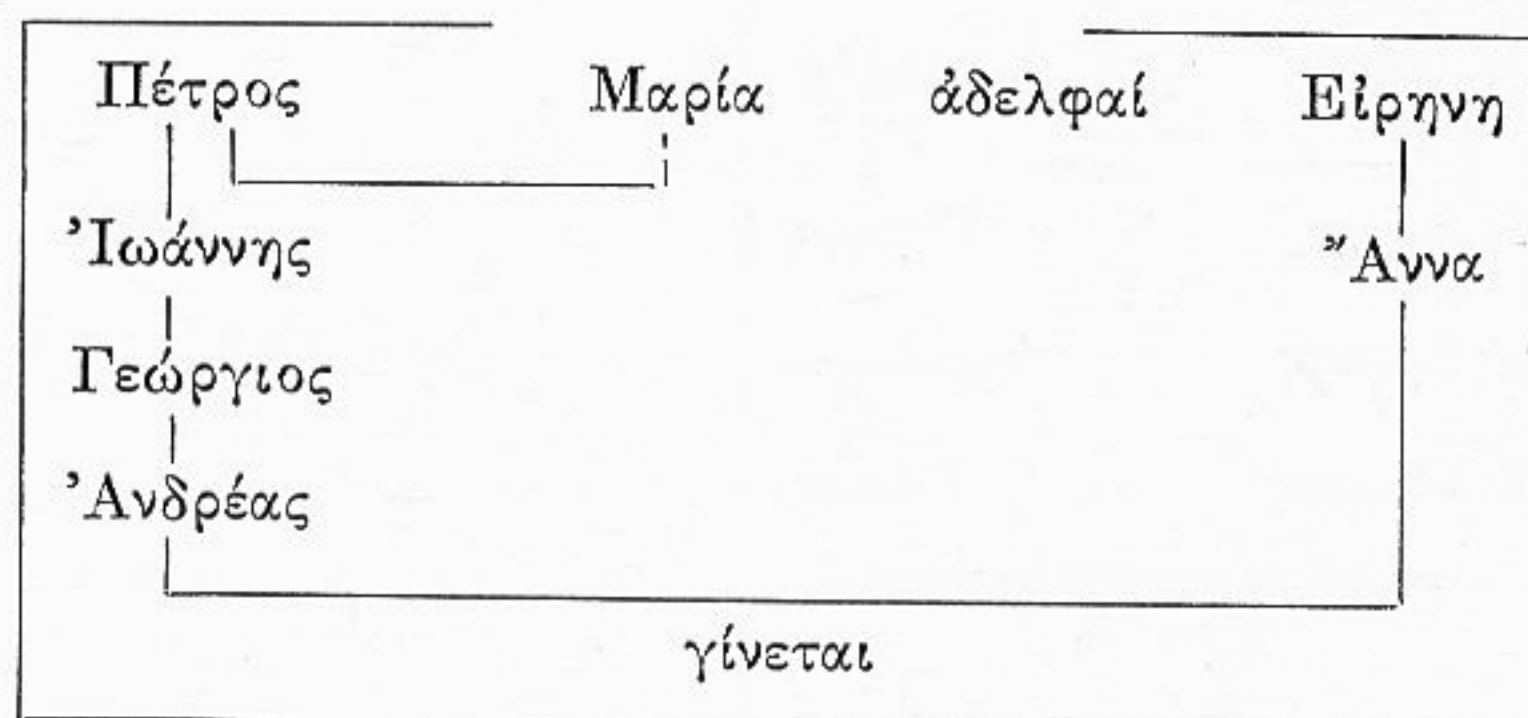
a 6-a.

Bunic și strănepot nu iau două surori:

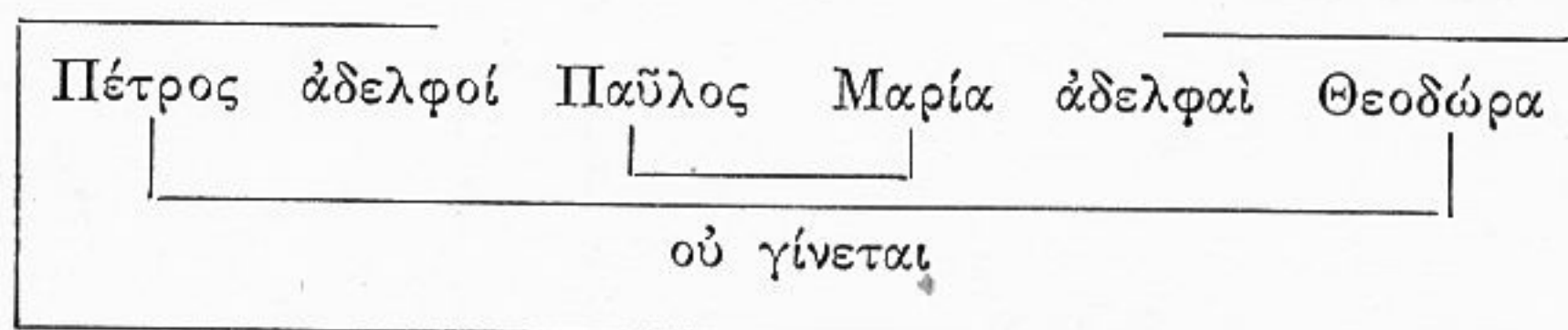
a 5-a.

Πάππος καὶ δισέγγονος ἐπέρνουν θείαν ἀνεψιὰν ἀπλῶς·

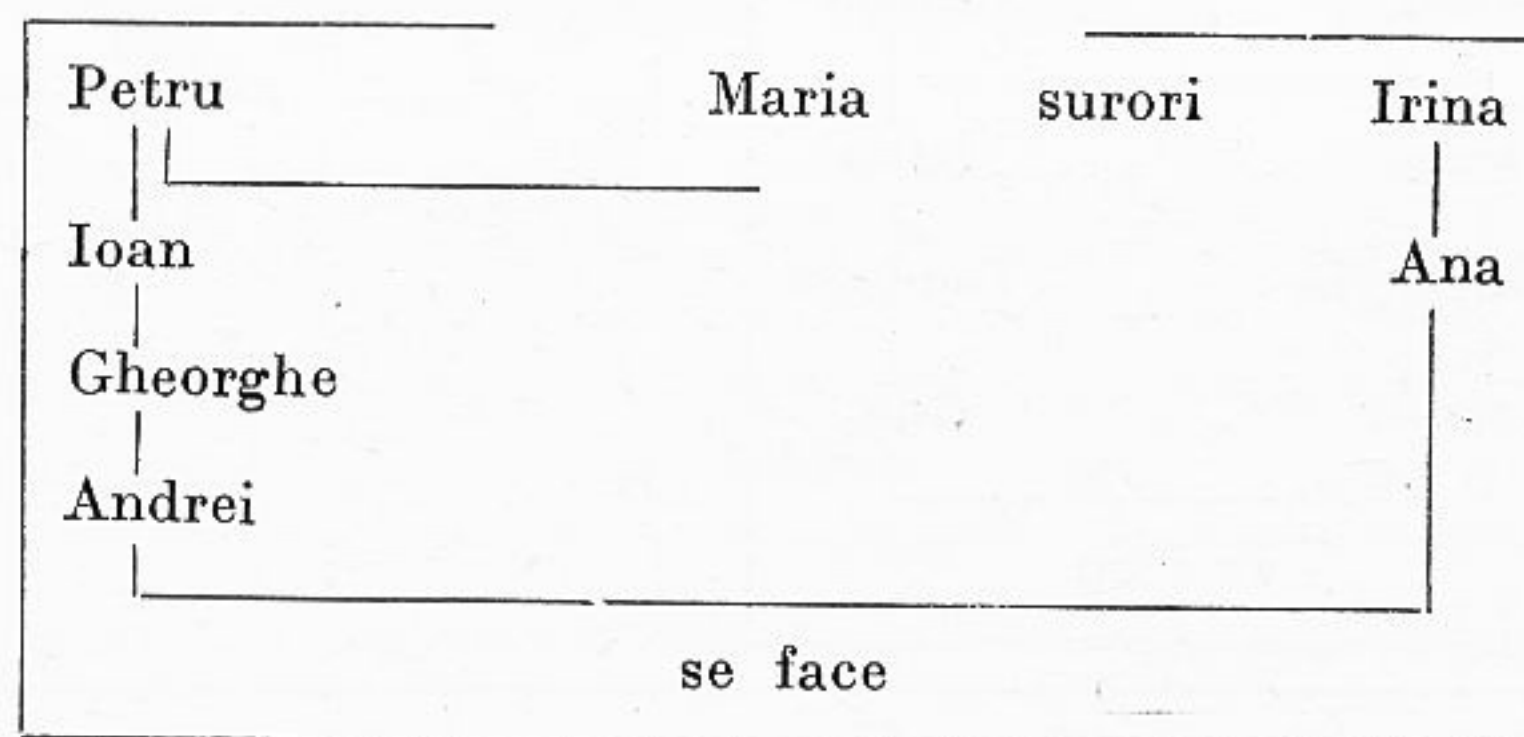
βαθμοῦ 5-ου.

Δύο ἀδελφοὶ δύο ἀδελφὰς δὲν ἐπέρνουν·

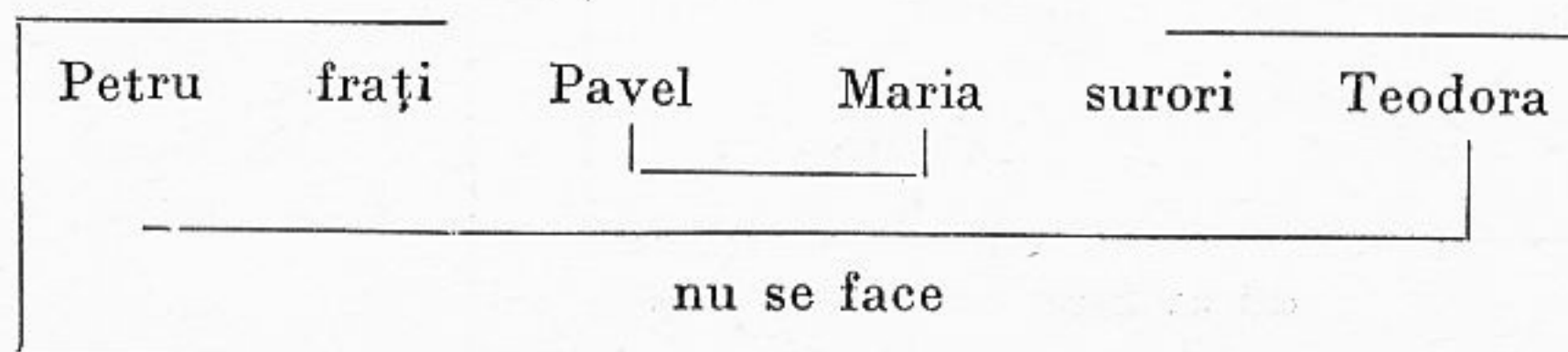
βαθμοῦ 8-ου.

Bunic și strănepot iau mătușă dreaptă nepoată de soră:

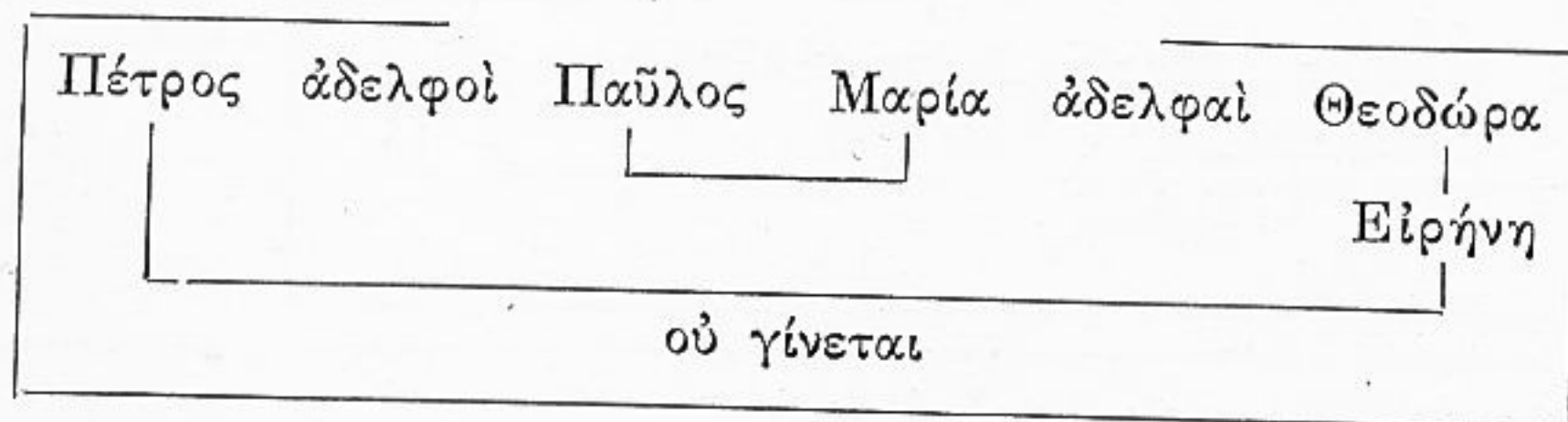
a 6-a.

Doi frați nu iau două surori:

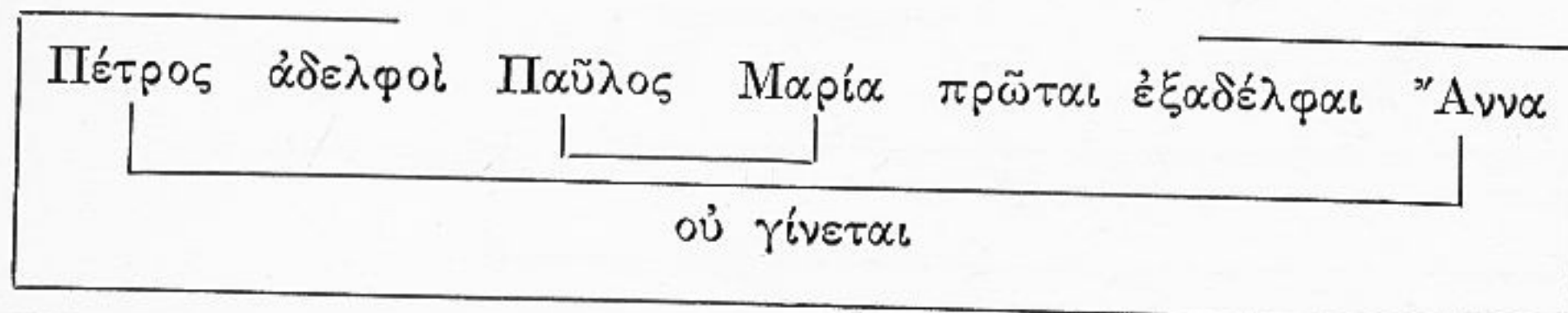
a 4-a.

Δύο ἄδελφοι θείαν ἀνεψιάν δὲν ἐπέρνουν·

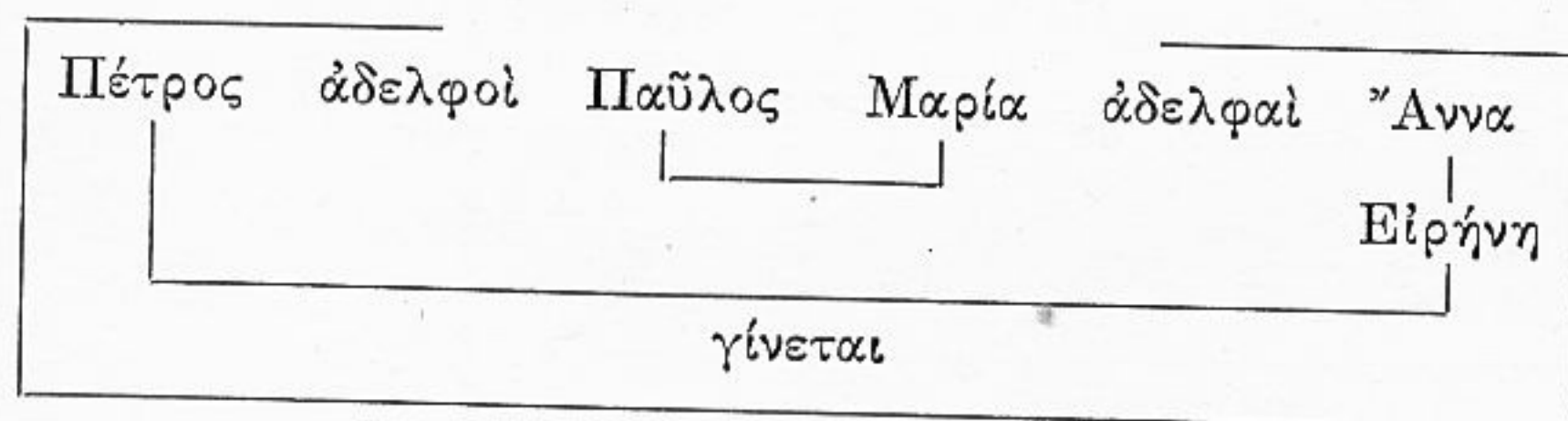
βαθμοῦ ε-ου.

Δύο ἄδελφοι δὲν ἐπέρνουν δύο πρώτας ἐξαδέλφας·

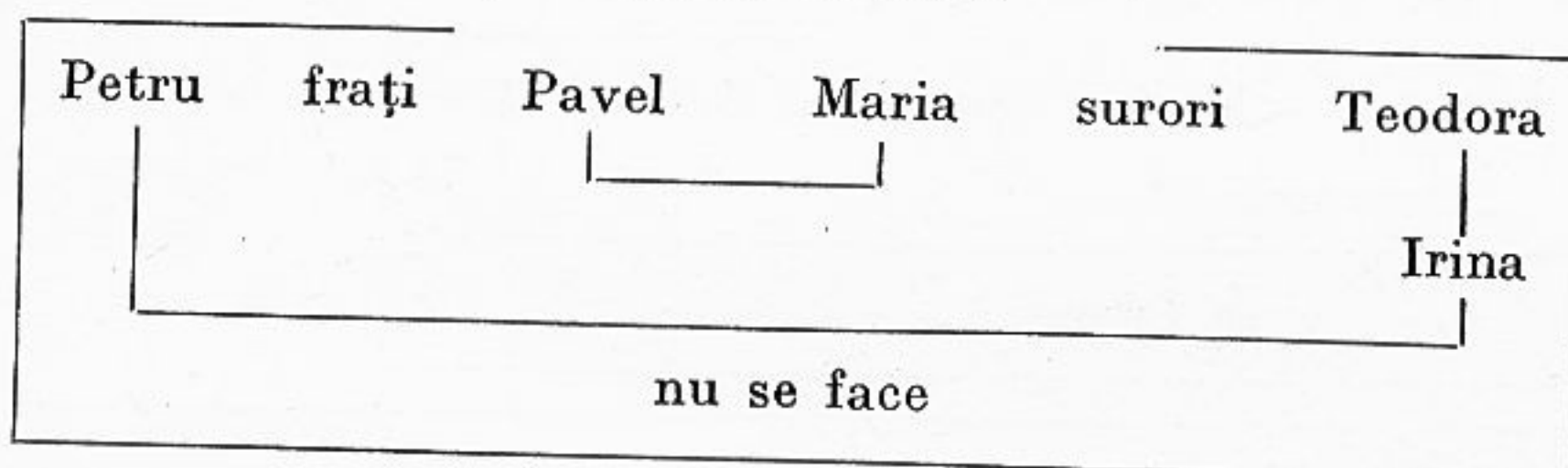
βαθμοῦ ς-ου.

Δύο ἄδελφοι ἐπέρνουν μικράν θείαν καὶ ἀνεψιάν·

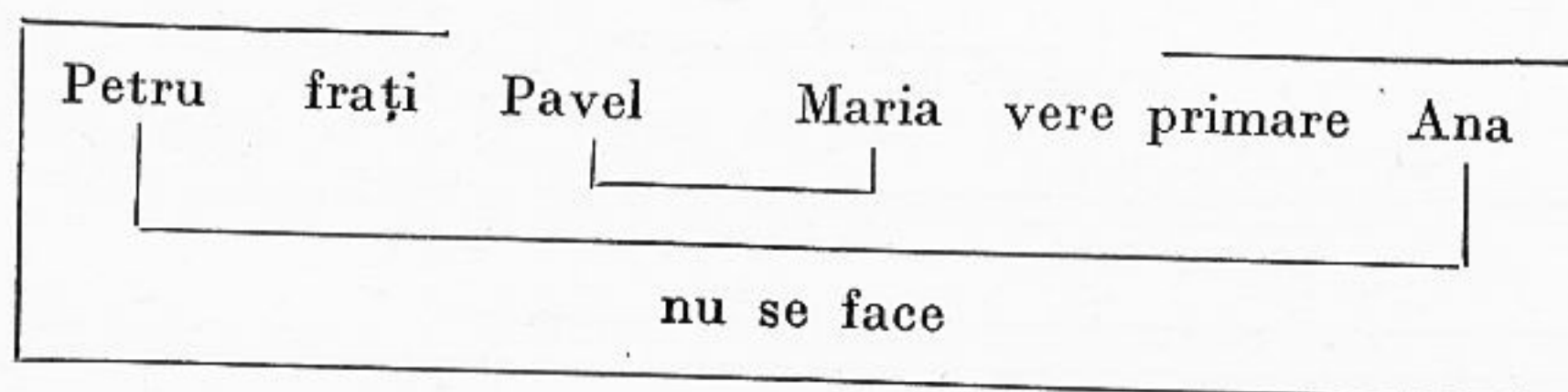
βαθμοῦ ζ-ου.

Doi frați nu iau mătușă nepoată de soră:

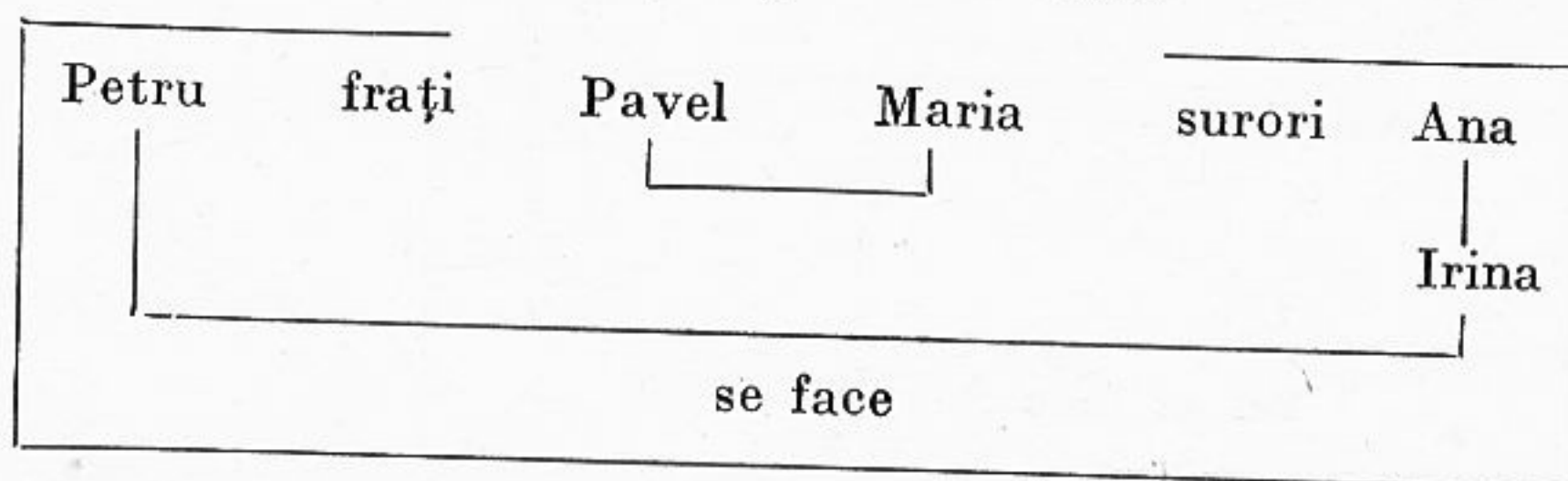
a 5-a.

Doi frați nu iau două vere primare:

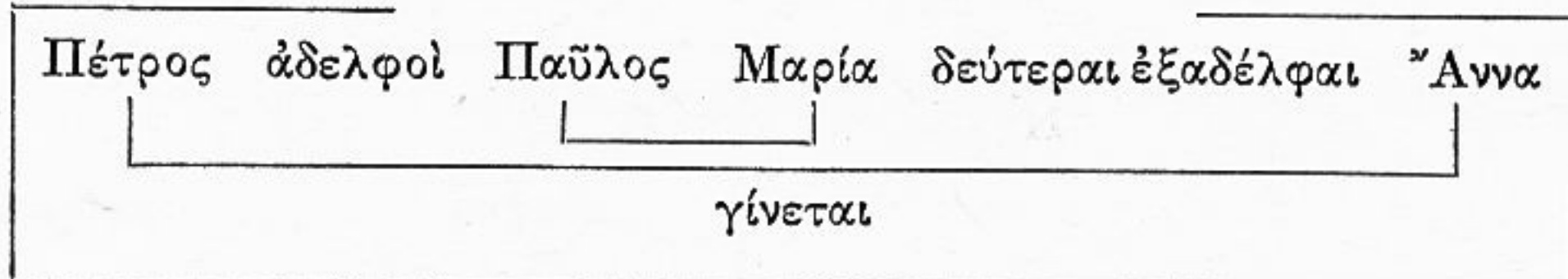
a 6-a.

Doi frați iau mătușă mică și nepoată de soră:

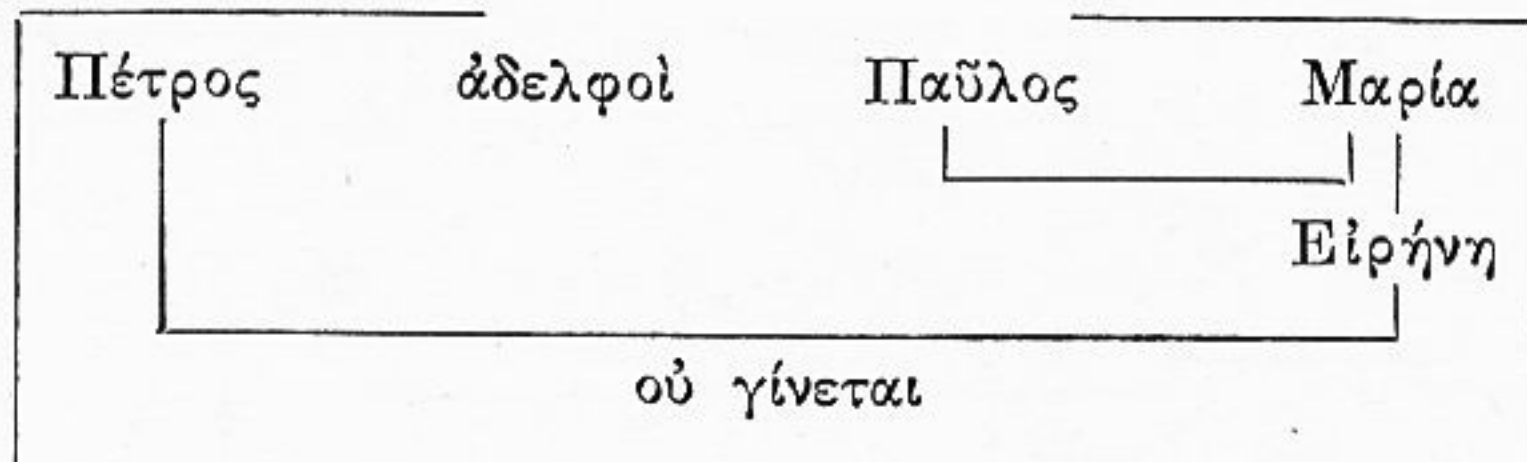
a 7-a.

Δύο αδελφοὶ ἐπέρνουν δύο δευτέρας ἐξαδέλφας·

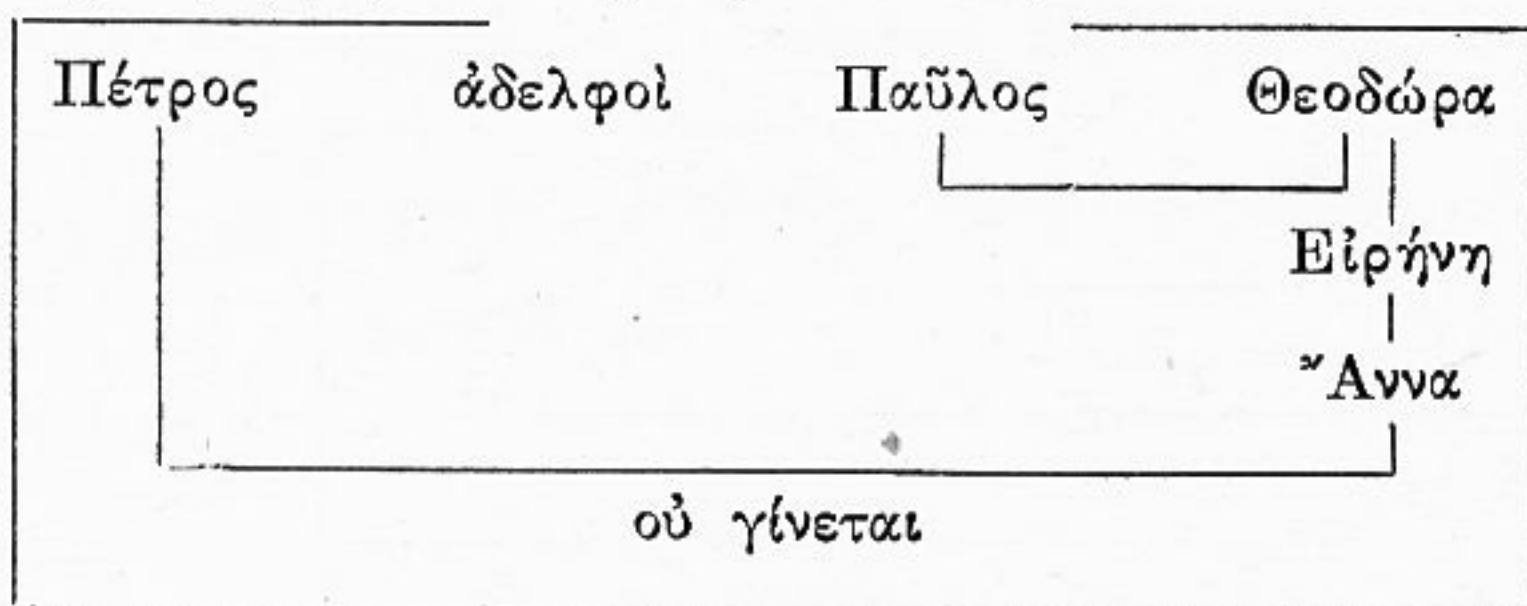
βαθμοῦ η-ου.

Δύο αδελφοὶ μητέρα καὶ θυγατέρα δὲν ἐπέρνουν·

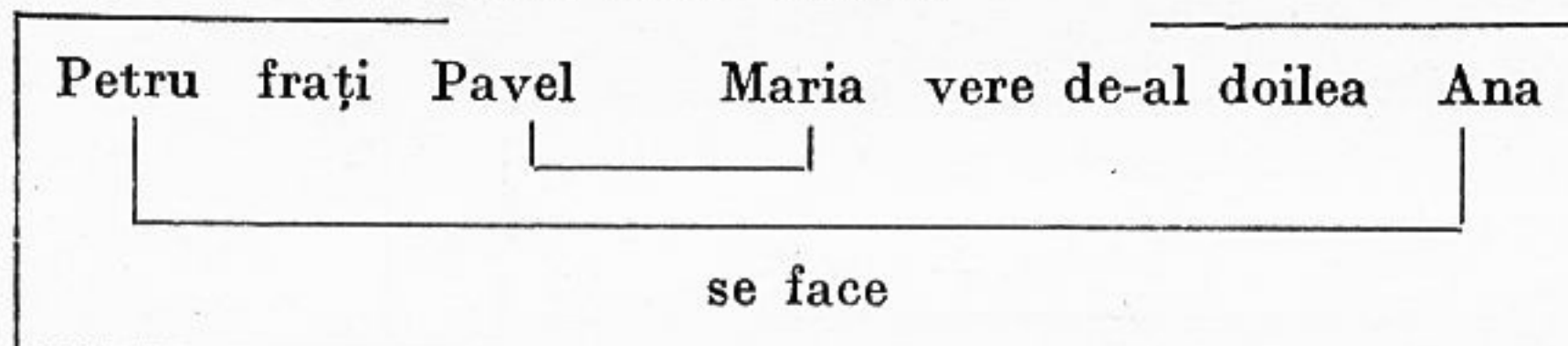
βαθμοῦ γ-ου.

Δύο αδελφοὶ μάμμη καὶ ἐγγόνην δὲν ἐπέρνουν·

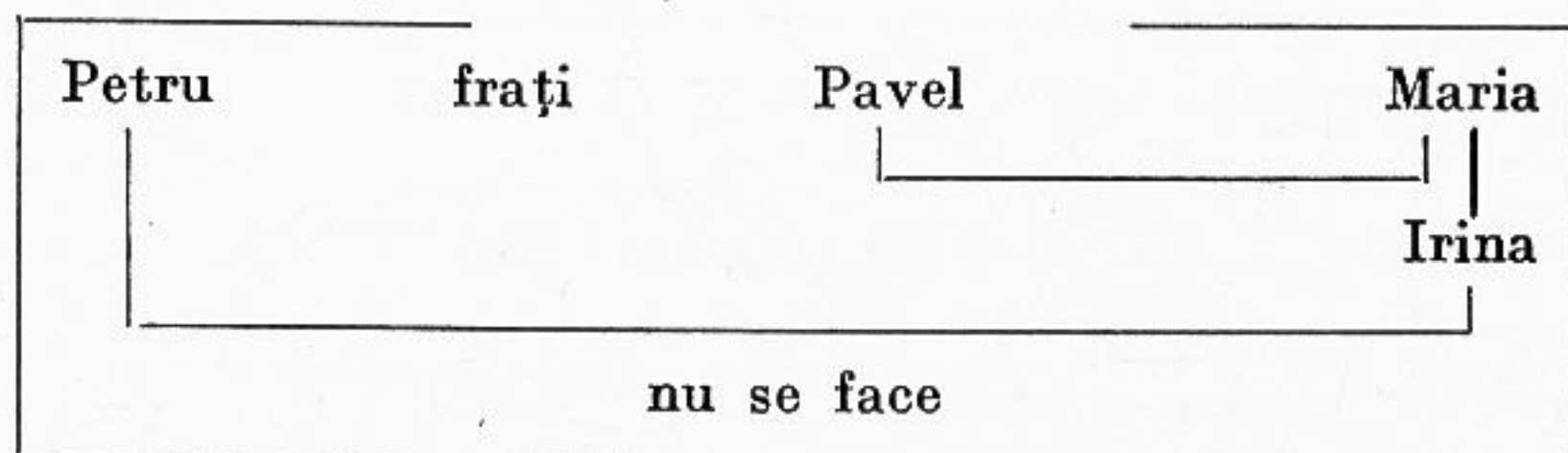
βαθμοῦ δ-ου.

Doi frați iau două vere de-al doilea:

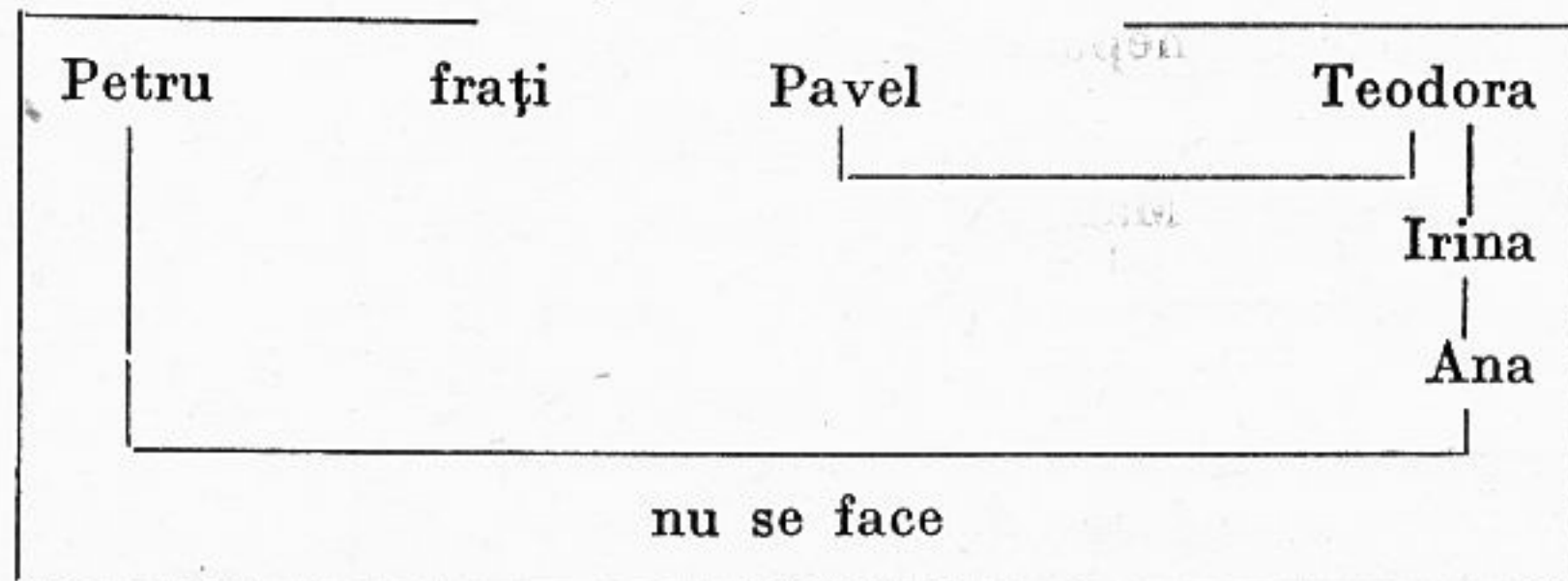
a 8-a.

Doi frați nu iau pe mamă și fată:

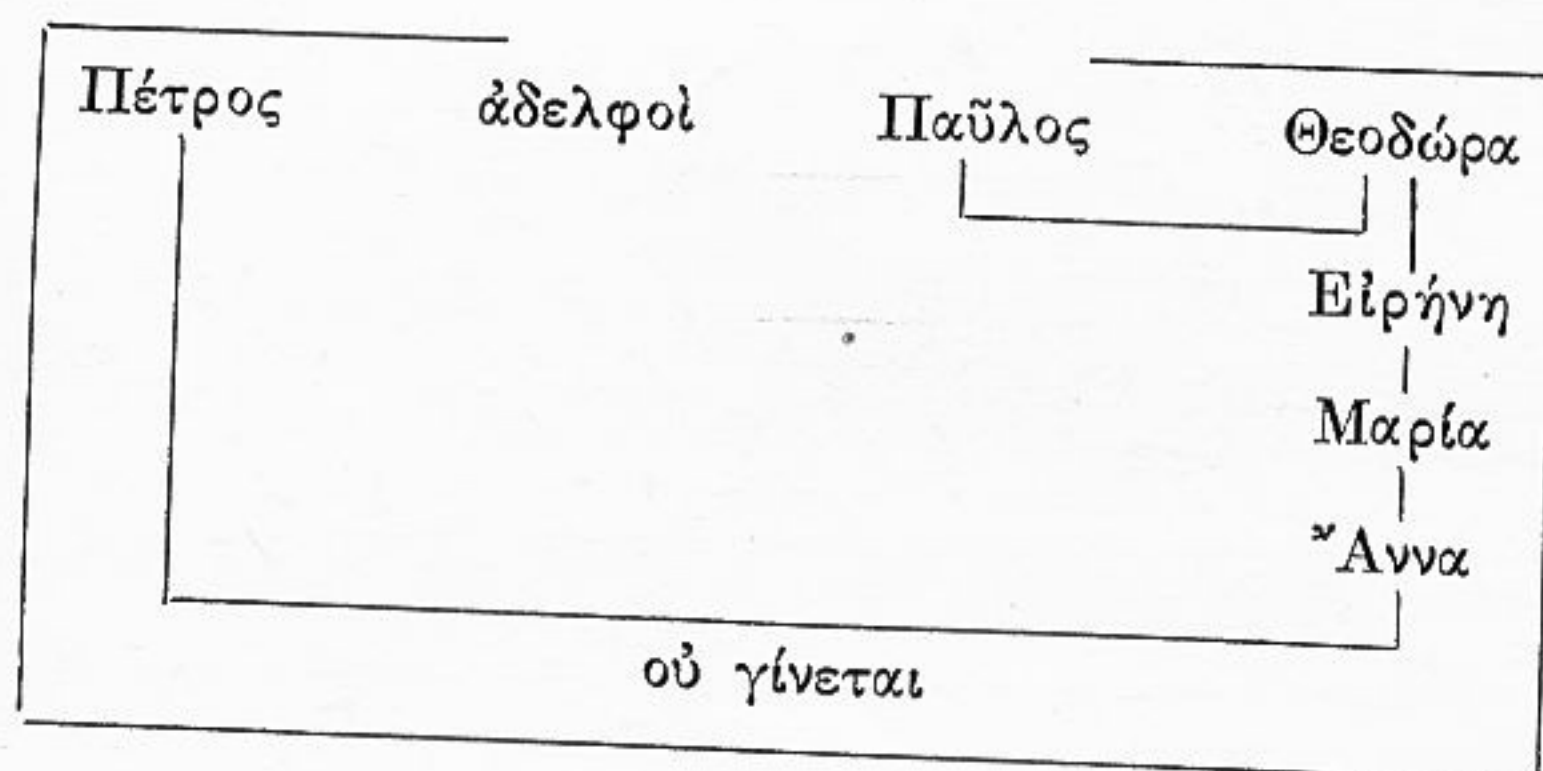
a 3-a.

Doi frați nu iau bunică și nepoată:

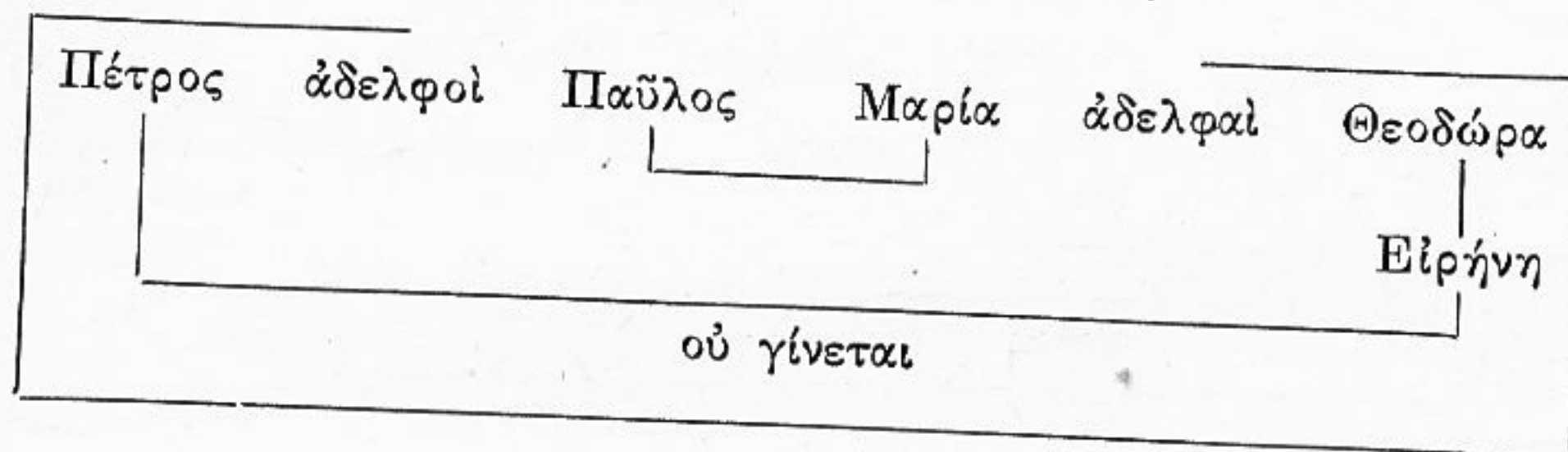
a 4-a.

Δύο ἄδελφοὶ μάμμην καὶ δισεγγόνην δὲν ἐπέρνουν·

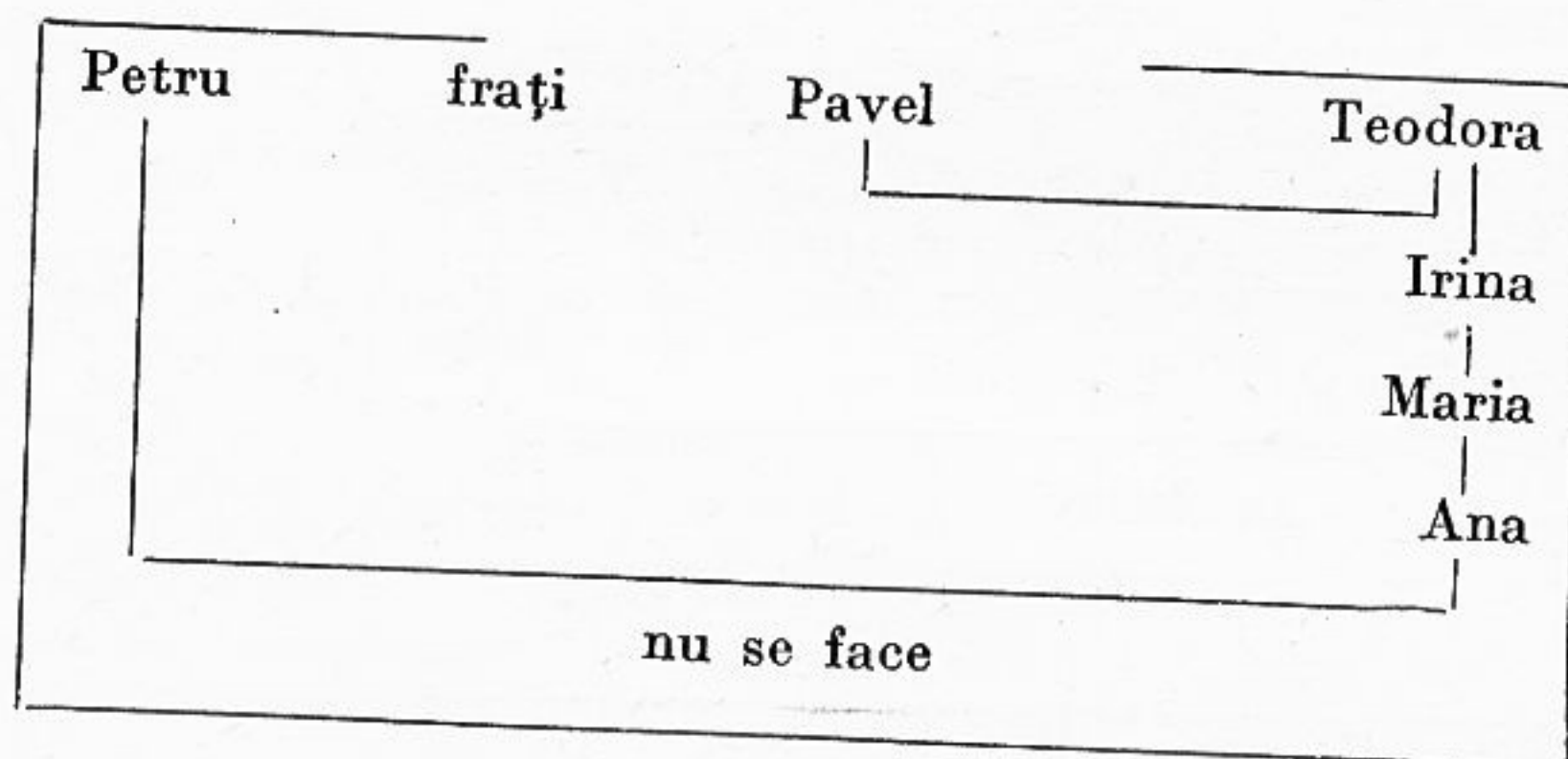
βαθμοῦ ε-ου.

Δύο ἄδελφοὶ μεγάλην θείαν καὶ ἀνεψιὰν δὲν πέρνουν·

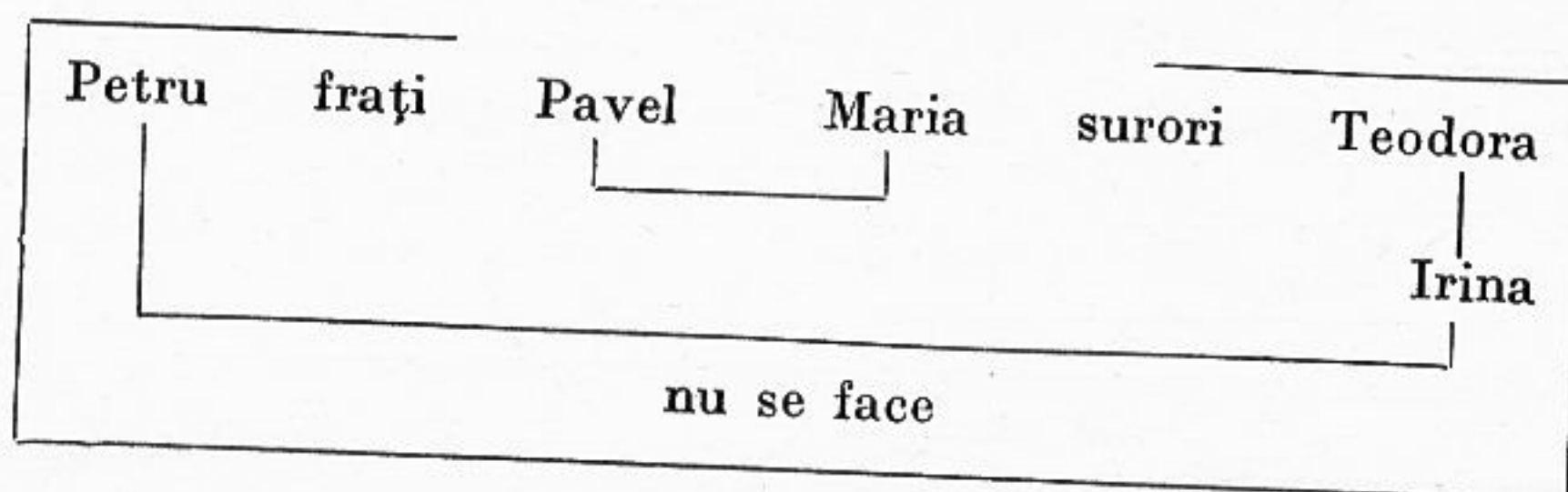
βαθμοῦ ε-ου.

Doi frați nu iau bunică și strănepoată:

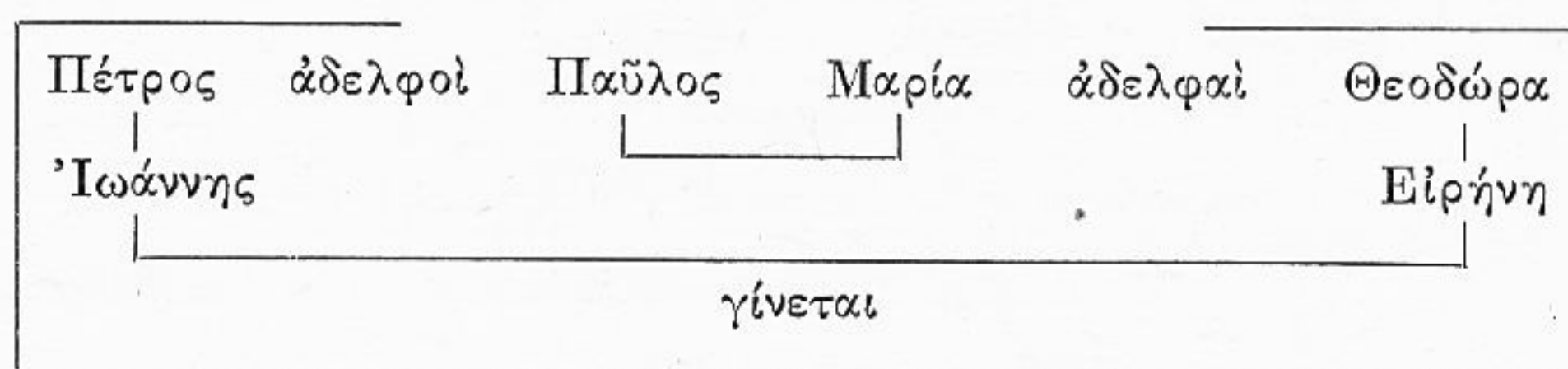
a 5-a.

Doi frați nu iau mătușă mare și nepoată de soră:

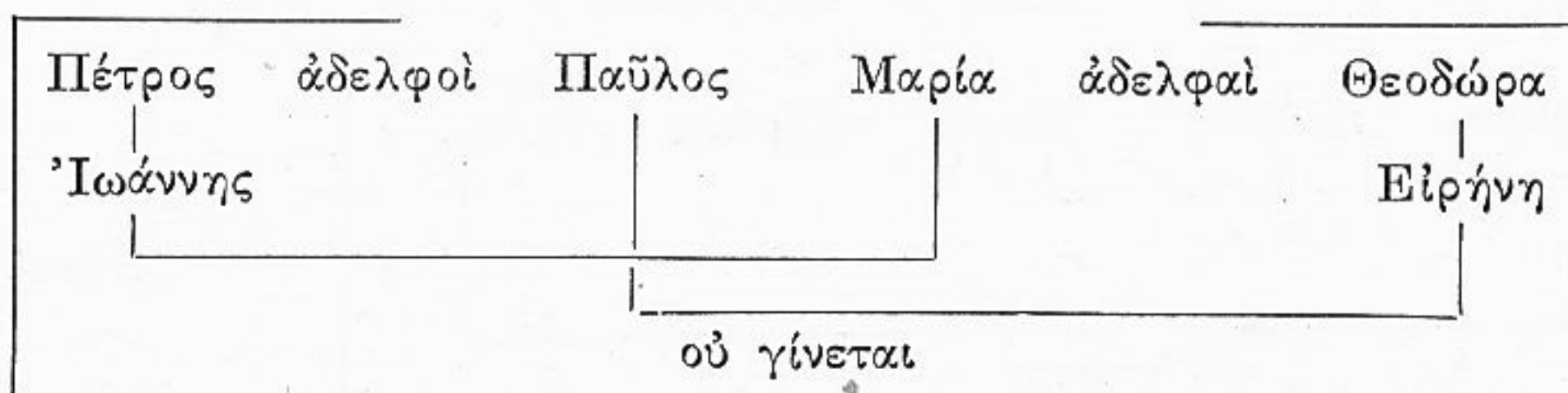
a 5-a.

Ἐπέρνει δὲ ὁ θεῖος καὶ ἀνεψιὸς θείαν καὶ ἀνεψιάν, ἤγουν, ὅταν ἐπάρη ὁ θεῖος τὴν θείαν καὶ ὁ ἀνεψιὸς τὴν ἀνεψιάν.

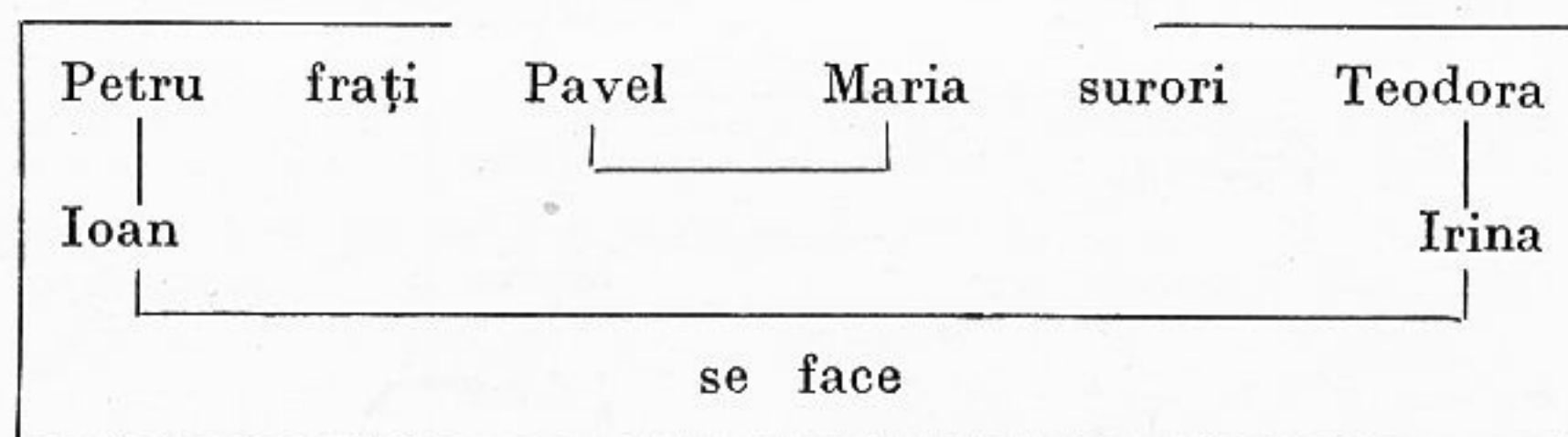

βαθμοῦ 5-ου.

Ἐπῆρε δὲ θεῖος καὶ ἀνεψιὸς θείαν καὶ ἀνεψιάν, ἤγουν ὅταν ἐπάρη ὁ θεῖος τὴν ἀνεψιάν καὶ ὁ ἀνεψιὸς τὴν θείαν, δὲν δύναται νὰ στέκη διὰ τὴν σύγγυσιν τῶν ὀνομάτων, ὅτι γίνονται ἐναντία·

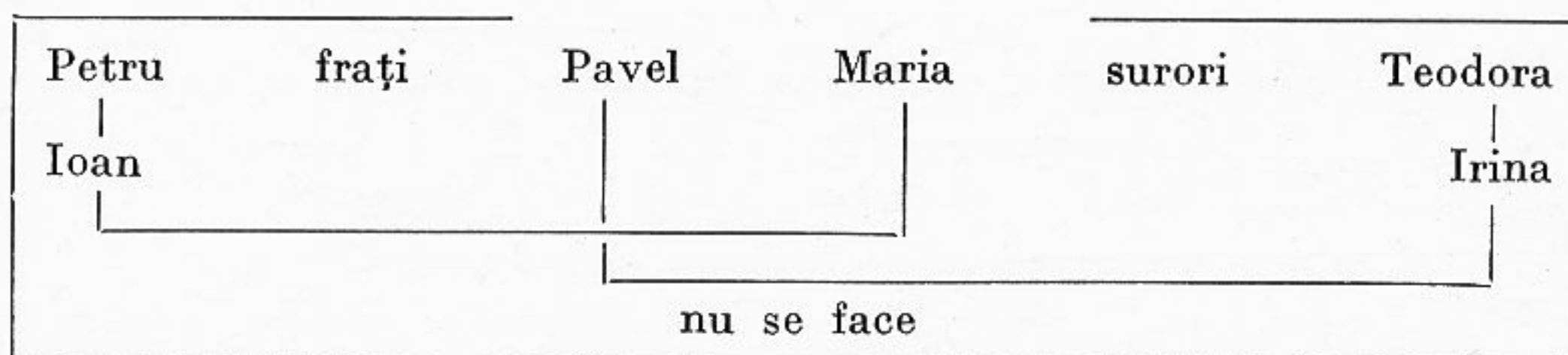

Dar unchiul și nepotul de frate iau mătușă și nepoată de soră, anume cînd unchiul ia mătușă și nepotul pe nepoată:

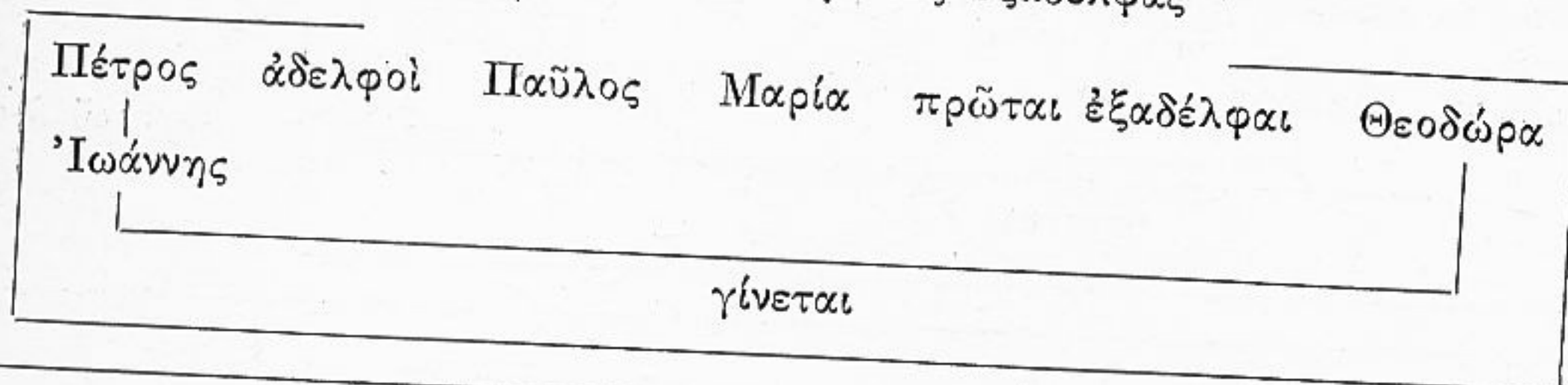

a 6-a.

Cînd unchiul și nepotul a luat mătușă și nepoată, anume cînd unchiul a luat pe nepoată și nepotul pe mătușă, nu se poate să rămînă din cauza amestecării numelor, pentru că se fac dimpotrivă:

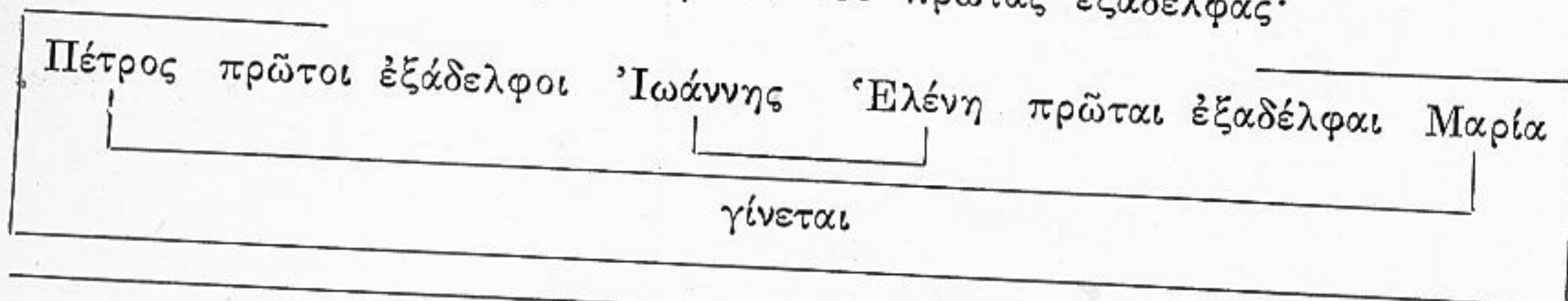

Θεῖος καὶ ἀνεψιὸς ἐπέρνουν δύο πρώτας ἐξαδέλφας·

βαθμοῦ ζ-ου.

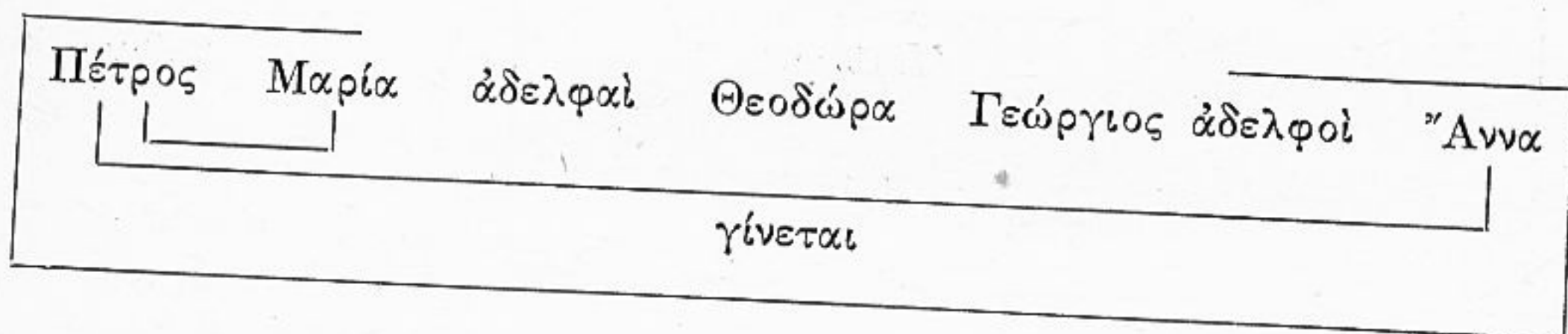
Δύο πρώτοι ἐξάδελφοι ἐπέρνουν δύο πρώτας ἐξαδέλφας·

βαθμοῦ η-ου.

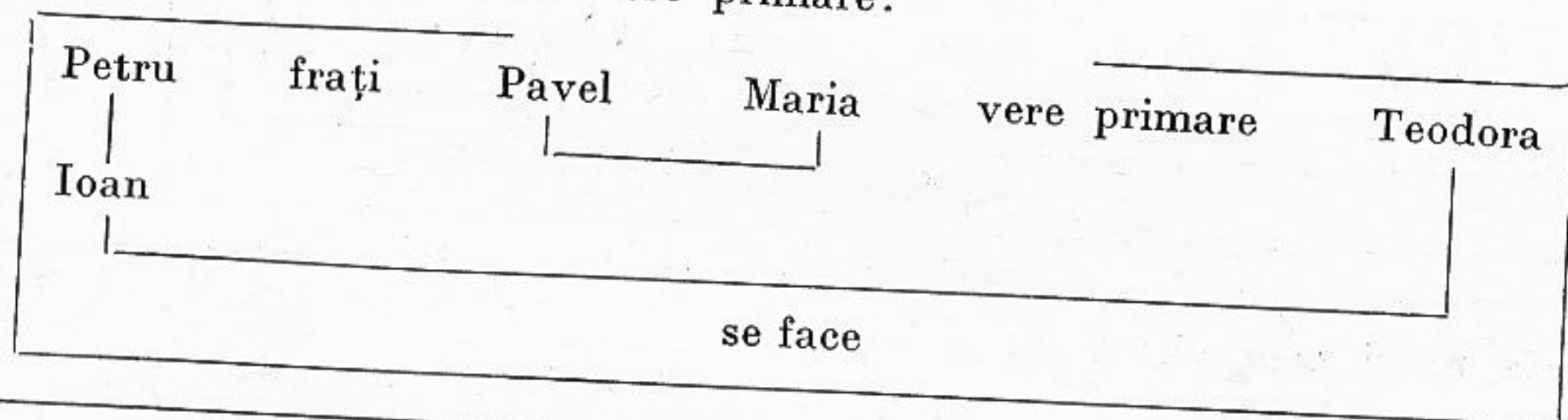
ΑΠ' ΕΔΩ ΑΡΧΙΖΕΙ Η ΤΡΙΓΕΝΕΙΑ

Ὅπως δύναται ὁποῖος θέλει νὰ ἐπάρῃ τὴν γυναικαδελφὴν τοῦ γυναικαδέλφου, ὡσὰν ἀπε-
θάνῃ ἡ γυναῖκα του·

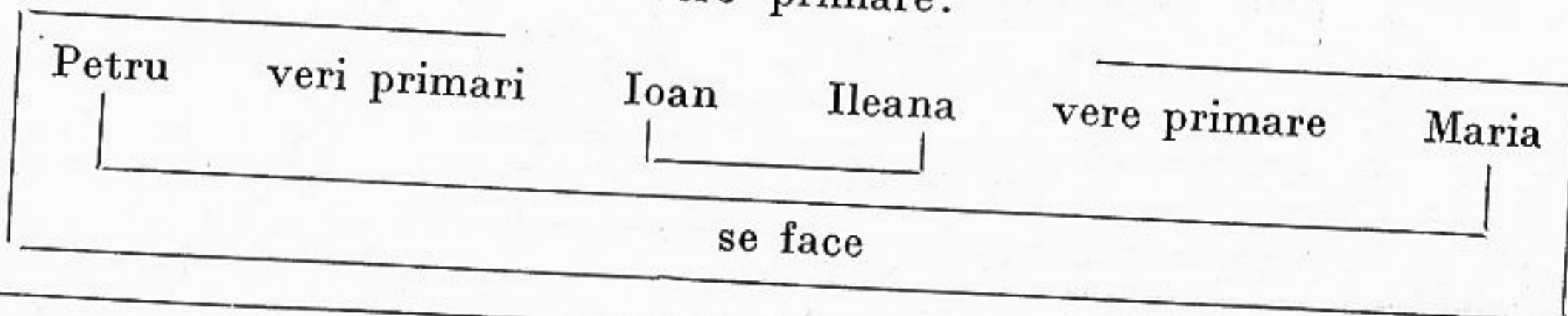
βαθμοῦ δ-ου.

Unchi și nepot iau două vere primare:

a 7-a.

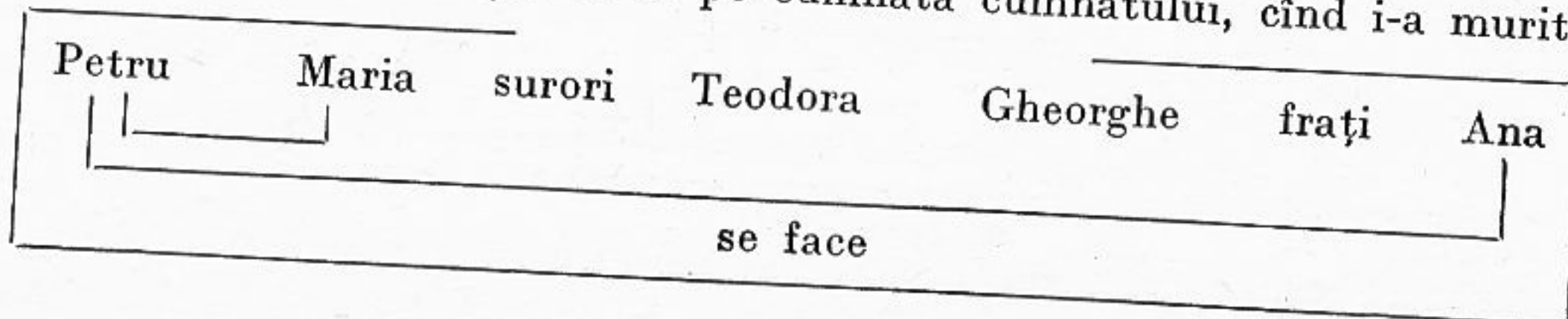
Doi veri primari iau două vere primare:

a 8-a.

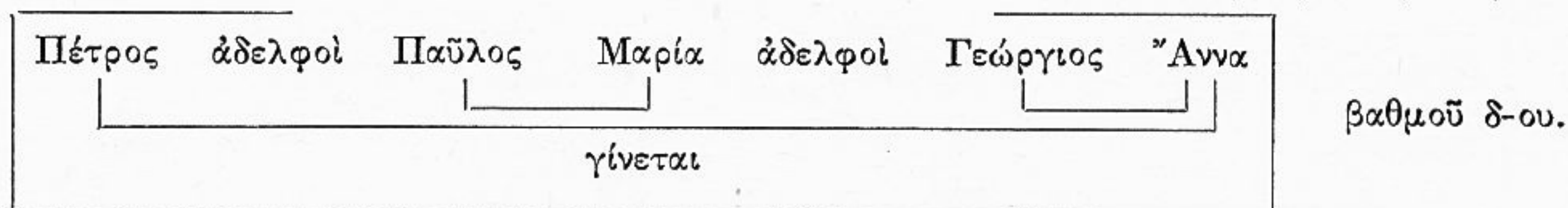
DE AICI ÎNCEPE RUDENIA DIN TREI NEAMURI

Κά se poate care voiește să ia pe cumnata cumnatului, cînd i-a murit femeia:

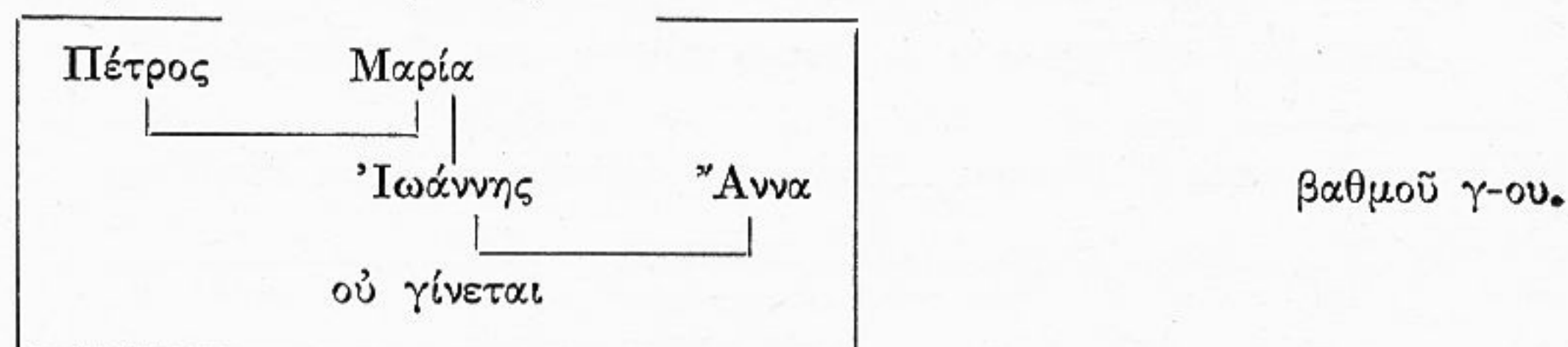

a 4-a.

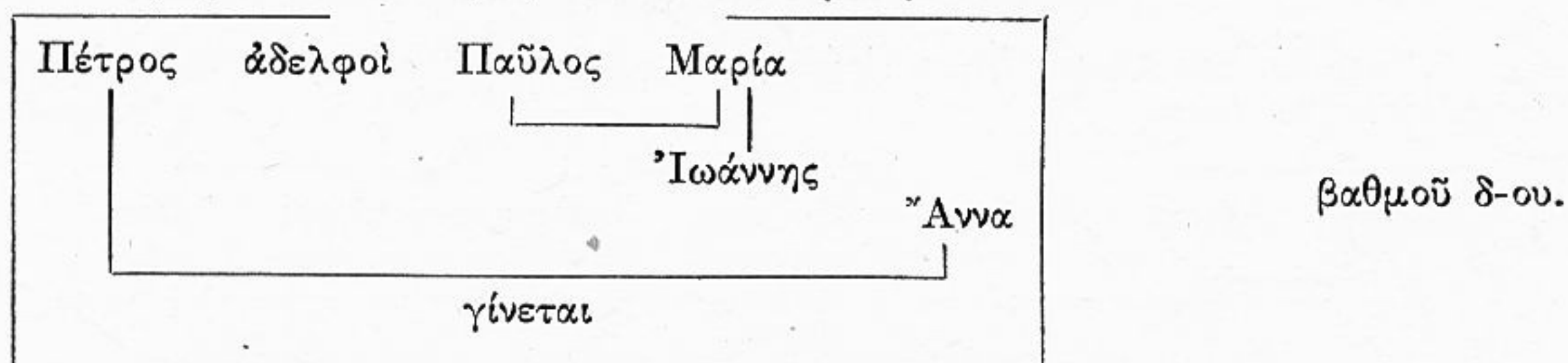
Τὴν γυναῖκα τοῦ γυναικαδέλφου μου ἐγὼ δὲν τὴν ἐπέρνω, μόνον ὁ ἀδελφός μου τὴν ἐπέρνει·

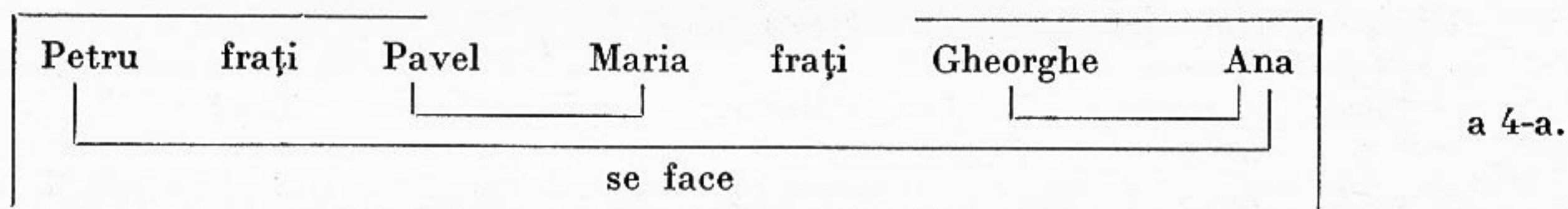
Τὴν γυναῖκα τοῦ προγонуῦ δὲν τὴν ἐπέρνω·

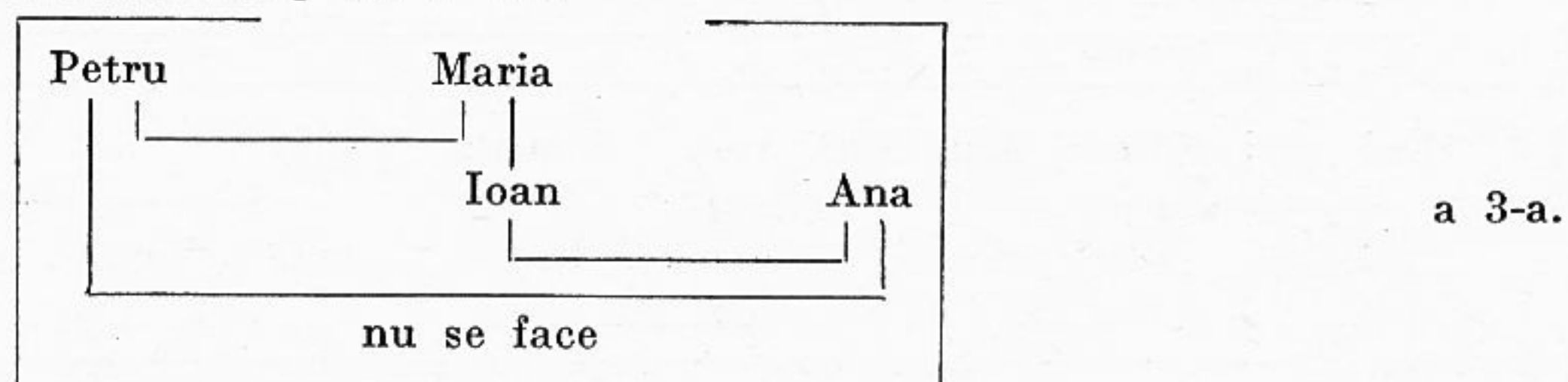
Λαμβάνω δὲ τὴν γυναῖκα τοῦ προγонуῦ τοῦ ἀδελφοῦ μου·

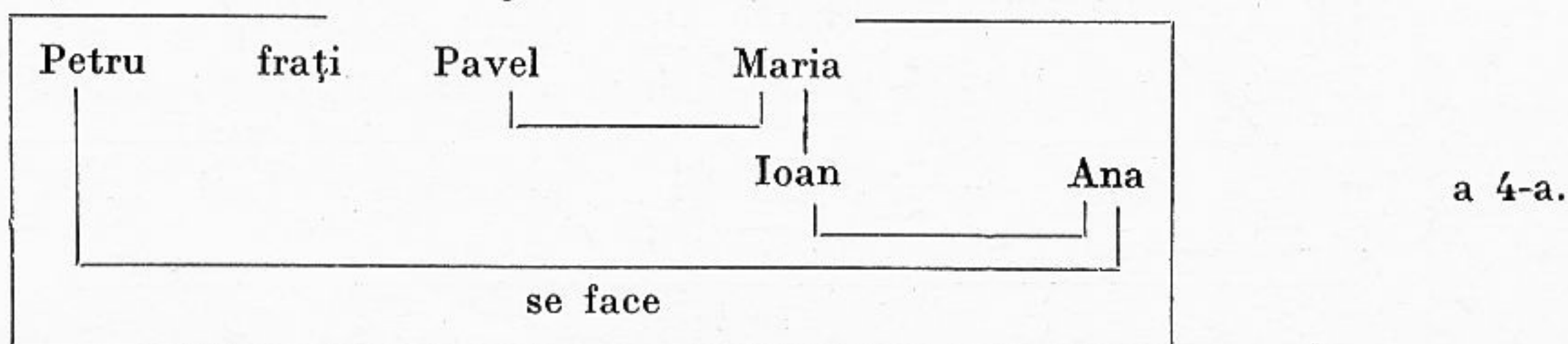
Pe femeia fratelui femeii mele eu nu o iau, dar fratele meu o ia:

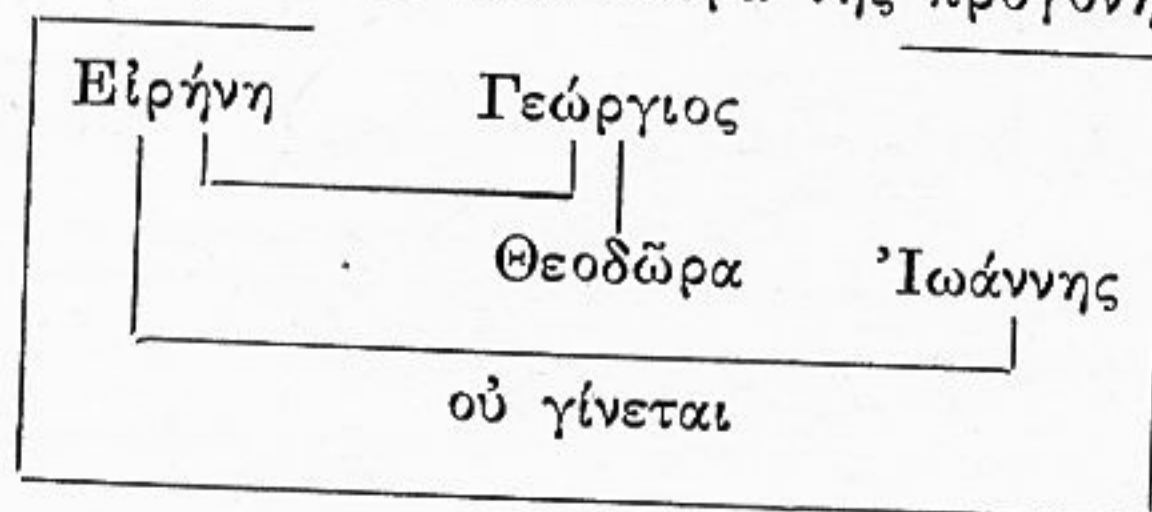
Pe femeia fiului meu vitreg nu o iau:

Iau însă pe femeia fiului vitreg al fratelui meu:

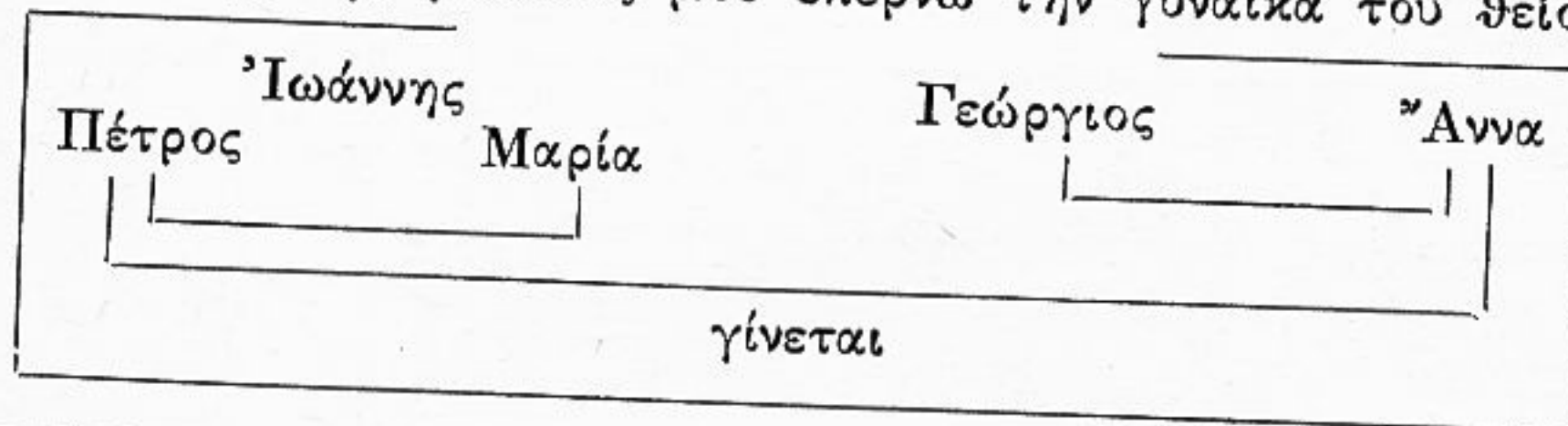

Οὐδὲ ἡ μητρὶς ἐπέρνει τὸν ποτε ἄνδρα τῆς προγονῆς τῆς.

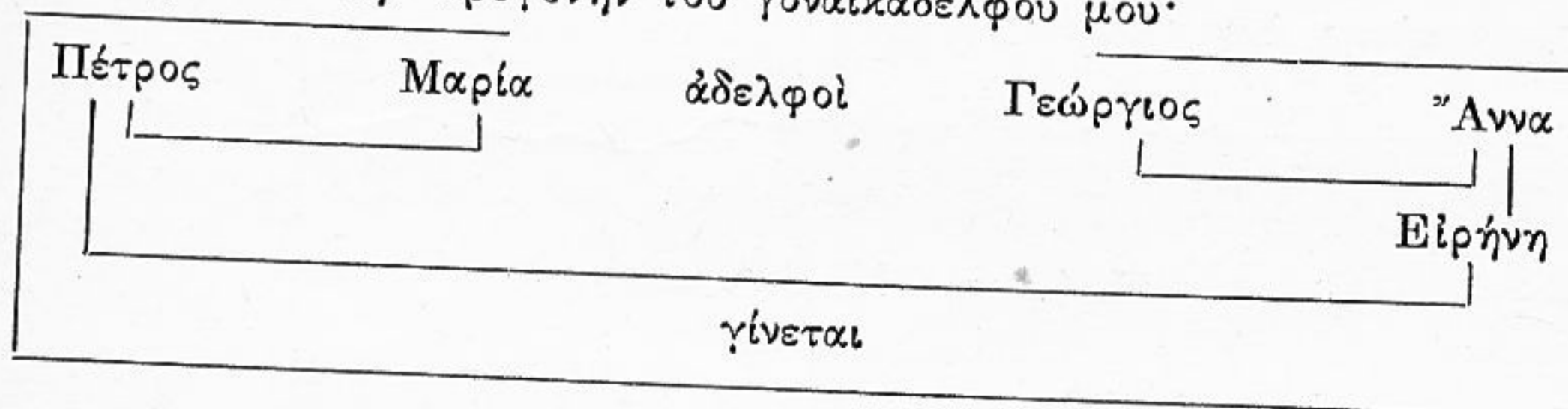
βαθμοῦ γ-ου.

Ἀποθανούσης τῆς γυναίκος μου ἐπέρνω τὴν γυναῖκα τοῦ θείου τῆς.

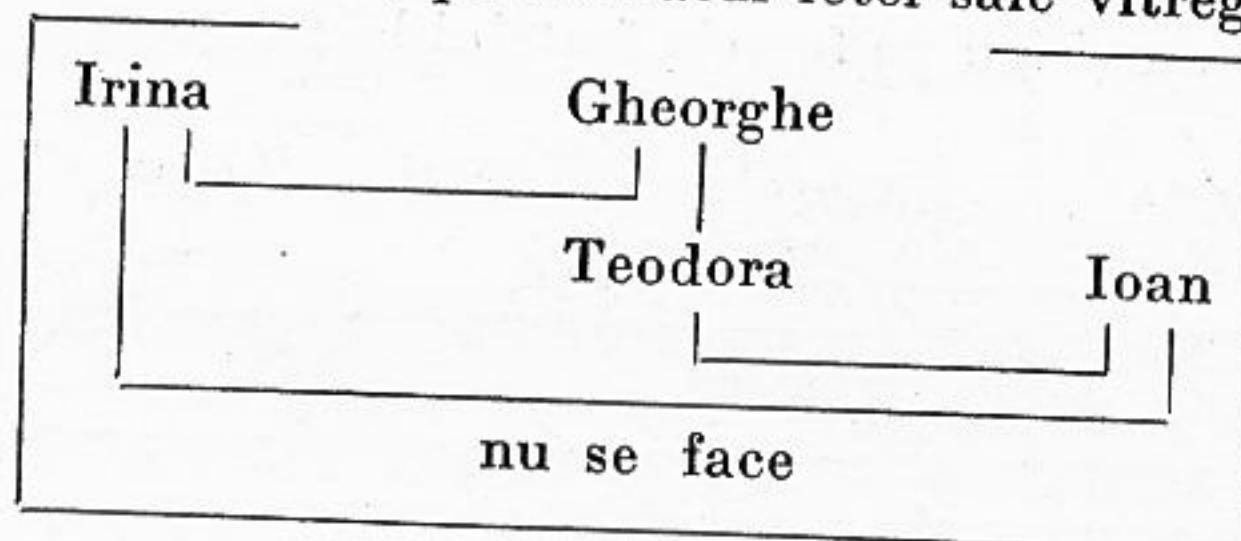
βαθμοῦ δ-ου.

Ἐπέρνω δὲ τὴν προγονὴν τοῦ γυναικαδελφοῦ μου.

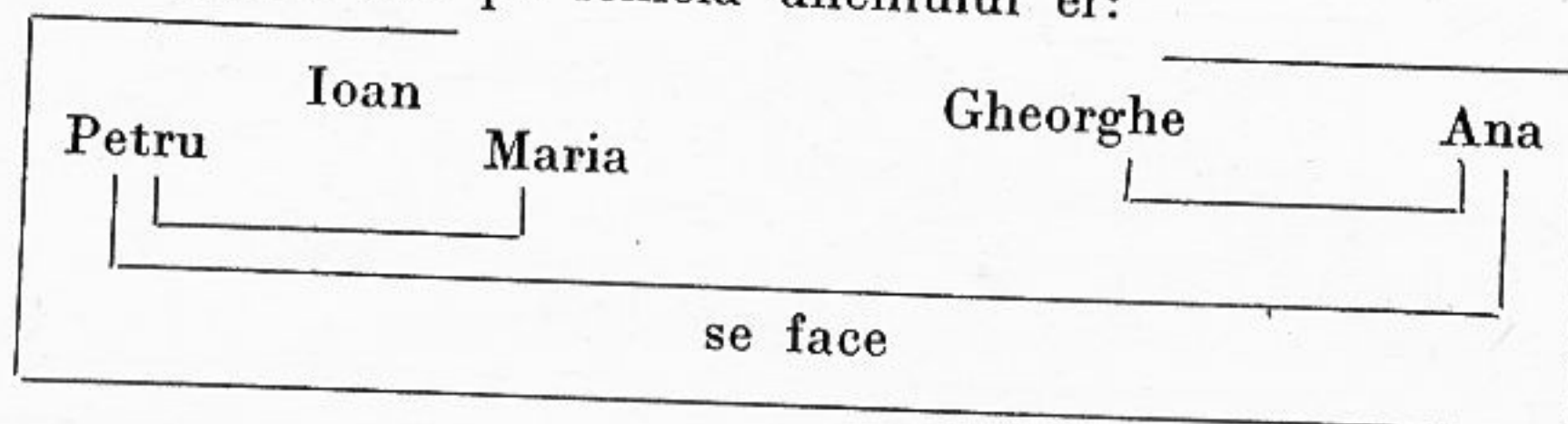
βαθμοῦ γ-ου.

Nici maștera nu ia niciodată pe bărbatul fetei sale vitrege:

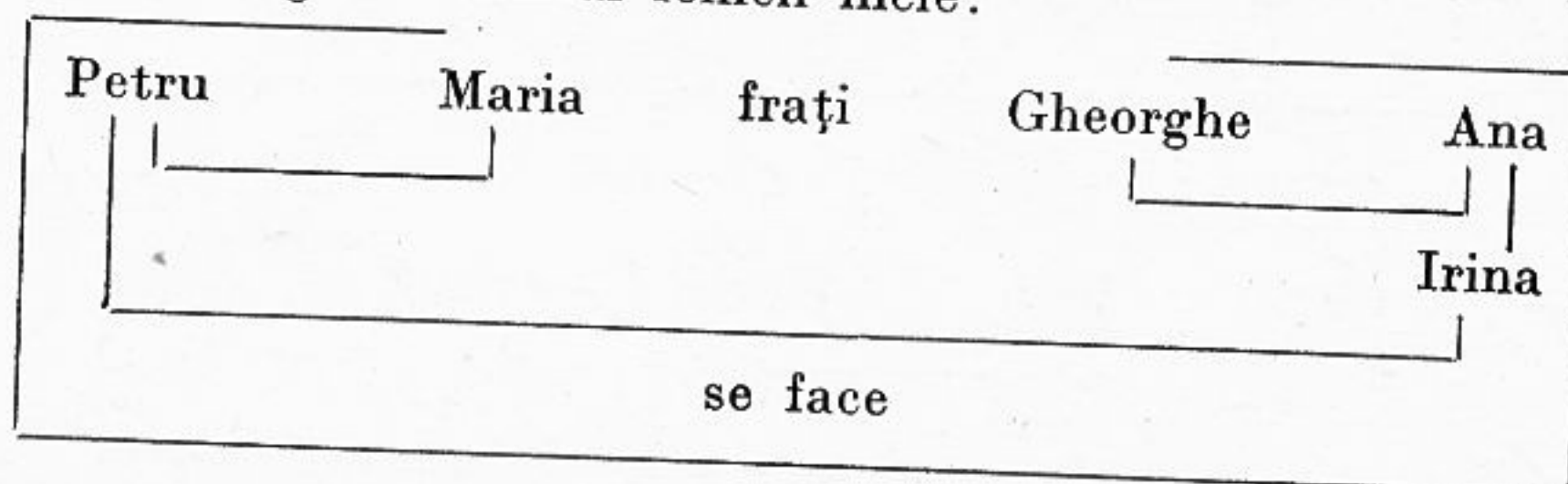
a 3-a.

Murindu-mi femeia iau pe femeia unchiului ei:

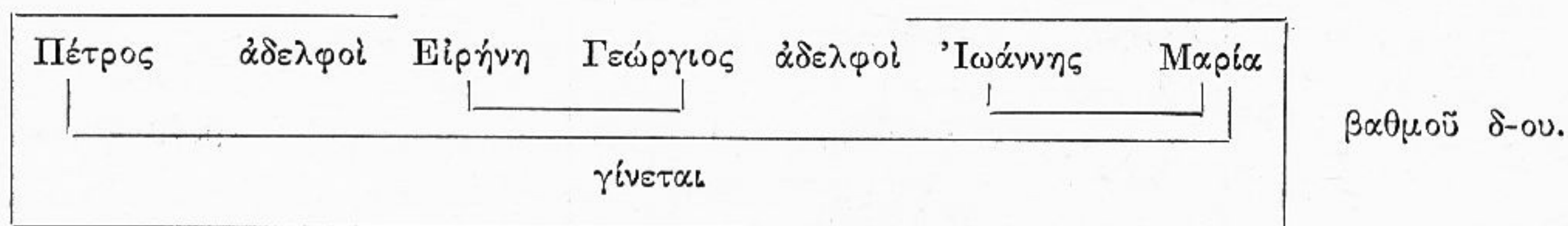
a 4-a.

Iau pe fata vitregă a fratelui femeii mele:

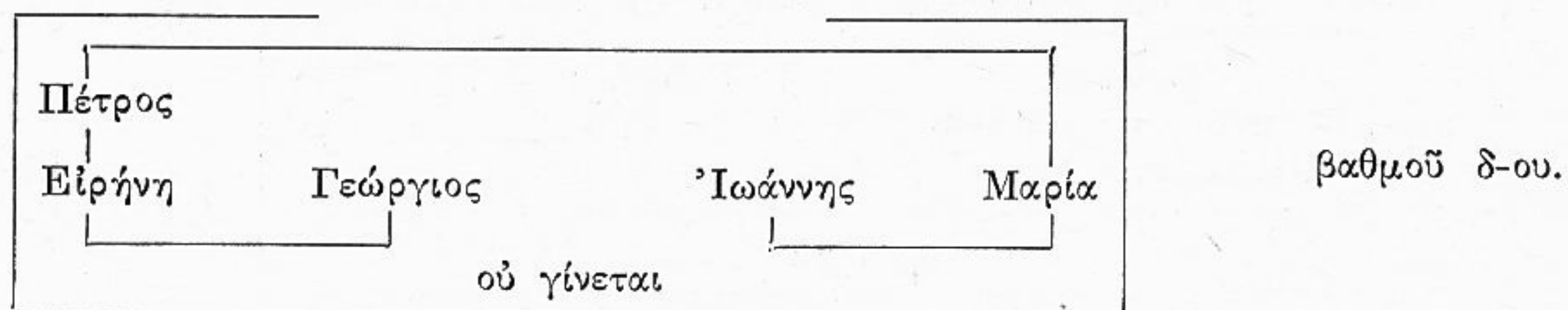

a 3-a.

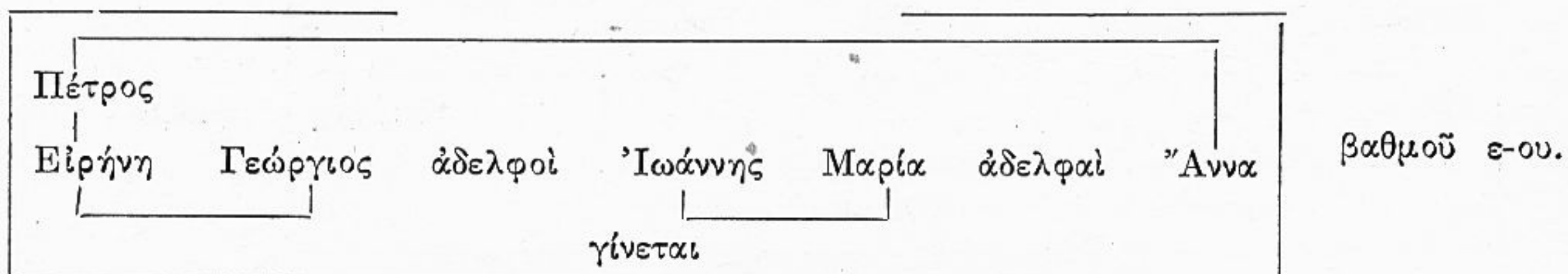
Ἔχω εἰς τὴν ἀδελφὴν μου γαμβρὸν καὶ ἐπέρνω τοῦ αὐτοῦ ἀδελφοῦ τὴν γυναῖκα.

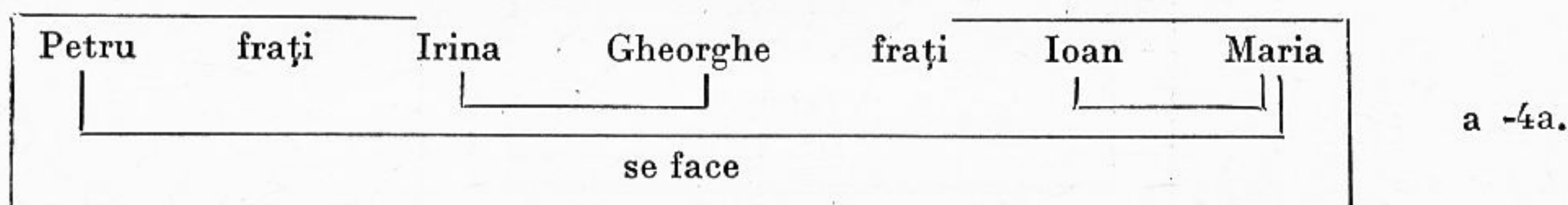
Τῆς θυγατρὸς μου ὁ ἄνδρας ἐπῆρεν νύμφην εἰς τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν, καὶ ἐκείνην δὲν ἐπέρνω.

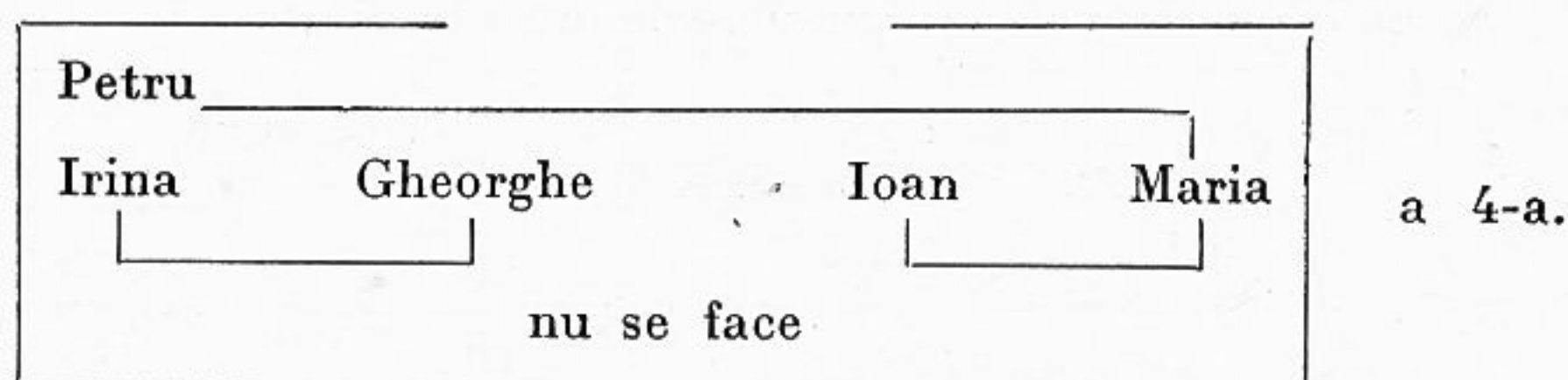
Τὴν δὲ ἀδελφὴν αὐτῆς ἀνεμποδίστως ἐπέρνω.

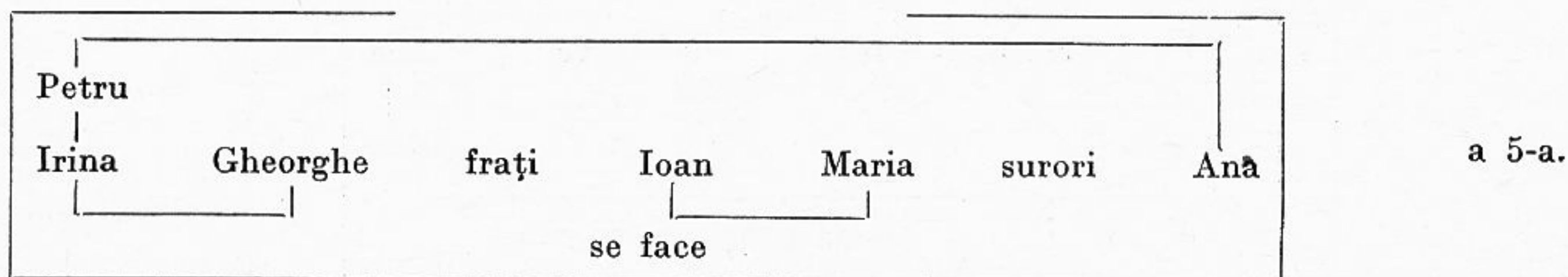
Am cumnat după sora mea și iau pe femeia fratelui lui:

Bărbatul fetei mele a luat nevasta fratelui său, și pe aceea nu o iau:

Dar pe sora ei o iau fără nici o piedică:

Δύο ἀδελφὸν γυναικάδελφα, ἀνεμποδίστως ἔρχονται εἰς γάμον·

Γεώργιος ἀδελφοὶ Μαρία Πέτρος ἀδελφοὶ Παῦλος ᾿Αννα ἀδελφαὶ Θεοδώρα
 γίνεται

βαθμοῦ ς-ου

Γαμβρὸς καὶ γυναικαδελφὸς δύο πρῶτας ἐξαδέλφας ἐπέρνουν ἀνεμποδίστως·

Πέτρος ἀδελφοὶ ᾿Αννα Γεώργιος Εἰρήνη προτεξάδελφα Καλή
 γίνεται

βαθμοῦ ζ-ου.

Τοῦ ᾿Ιωάννου ἡ θυγάτηρ καὶ ἡ ἀνεψιά τῆς πρώτης γυναικὸς αὐτοῦ ἀνεμποδίστως λαμβάνουσι δύο ἀδελφούς·

᾿Αννα ἀδελφαὶ Μαρία. ᾿Ιωάννης Ἑλένη. Γεώργιος ἀδελφοὶ Δημήτριος
 Εἰρήνη Καλή
 γίνεται

βαθμοῦ ς-ου.

Doi frați au cumnat și cumnată după neveste, se căsătoresc fără nici o piedică:

Gheorghe frați Maria Petru frați Pavel Ana surori Teodora
 se face

a 6-a.

Cumnat și fratele nevestii iau două vere primare fără nici o piedică:

Petru frați Ana Gheorghe Irina vere primare Calea
 se face

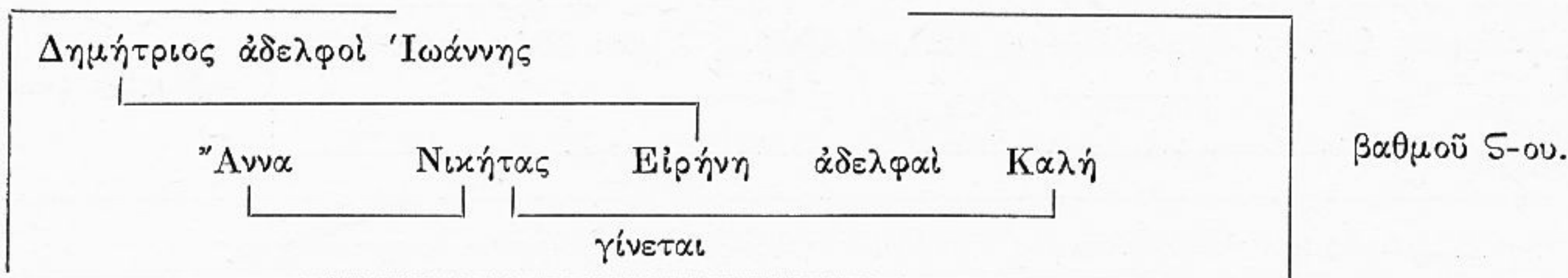
a 7-a.

Fata lui Ioan și nepoata de frate sau soră a primei sale femei iau fără nici o piedică doi frați:

Ana surori Maria. Ioan Ileana. Gheorghe frați Dimitrie
 Irina Calea
 se face

a a-6.

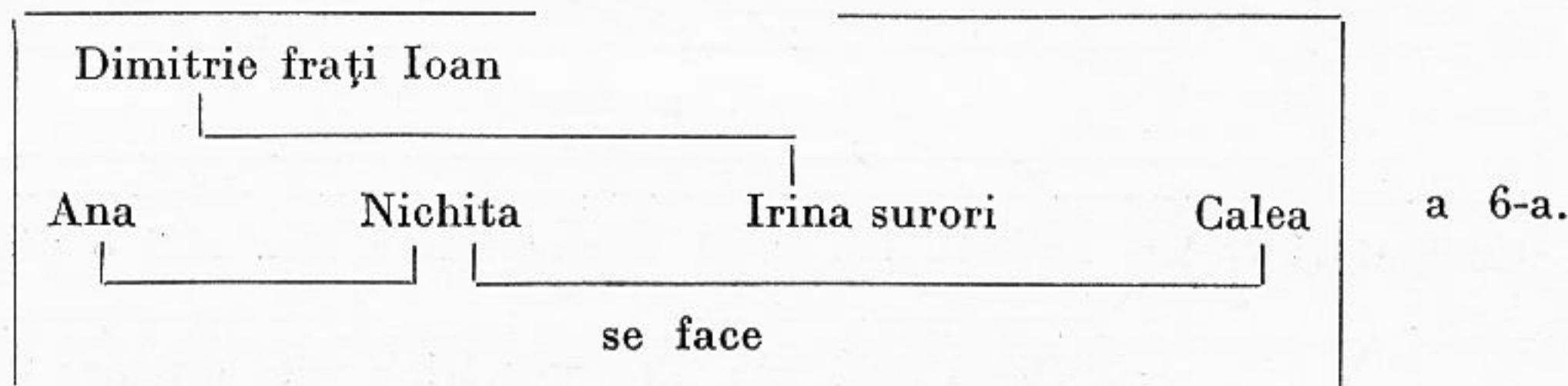
Θεῖος καὶ γαμβρὸς ἐπ' ἀνεψιὰ πρώτη δύο ἀδελφὰς ἐπέρνουν ἀνεμποδίστως·

**ΟΤΙ ΤΗ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΚΑΜΙΑ
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΓΑΜΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΕΒ-ον**

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Ὅτι οὐδένας δεσμὸς γάμου γίνεται τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ, δηλονότι οὔτε εὐλόγησις οὔτε μνηστεία, ἤγουν συμφωνία· τοῦτο μόνον ἡξεύρωμεν, ὅπου ἐγένη δύο φοραῖς εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυροῦ Φιλοθέου ἐξ ἀνάγκης μεγάλης· καὶ τῇ μιᾷ φορᾷ ἐγένοντο σταυρικοὶ δεσμοὶ καὶ τὴν ἄλλην ἔλλαξαν ἐγκόλπια τὸ ἓνα μέρος πρὸς τὸ ἄλλον· ἀμὴ οὐχὶ νὰ ἐγένεν ἱερολογία, τουτέστιν εὐλόγησις, τὸ ὅποῖον, οἱ σταυρικοὶ δεσμοὶ καὶ ἡ ἐκλογή, ὅπου ἔλλαξαν τὰ ἐγκόλπια, λέγεται στερεωμένη καὶ ἀμετατρέπτῃ ἡ συμφωνία τοῦ γάμου, διότι εἶχαν τότε συνήθειαν, ὅτι, ὅταν ἤθελαν κάμῃ σταυρικοὺς δεσμοὺς ἢ νὰ ἀλλάξουν ἐγκόλπια, δὲν ἐδύνατον ἐκεῖνο τὸ ἀνδρόγονον, νὰ χωρίσῃ πλέον. Καὶ εἰς πολλοὺς τόπους ἀπὸ τότε κρατεῖ συνήθεια ἕως τὴν σήμερον, καὶ κάμνουν σταυρικοὺς δεσμοὺς καὶ ἀλλάσσουν ἐγκόλπια· καὶ οὕτως ἓναι ὁ γάμος βεβαιωμένος. Ὅμως τοῦτο ὅπου ἐγένη δύο φοραῖς ἐξ ἀνάγκης, ἡ ὑπόθεσις τῶν γάμων τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ ἐγένεν τὴν ἡμέραν τοῦ εὐαγγελισμοῦ καὶ ἄλλην φορὰν τοῦτο δὲν ἐγένη ποτέ.

Unchiul și ginerele după nepoata întâi de frate sau soră iau fără nicio piedică două surori:

**ÎN SFÎNTUL ȘI MARELE POST NU SE FACE NICI O TOCMEALĂ DE NUNTĂ.
CAP. 162. (GLAVA 202.)**

Simion al Salonicului: Că în postul cel mare nu se face nici o legătură de nuntă, adică nici binecuvîntare, nici logodnă, adică învoială; să o știm numai aceasta, că s-a făcut de două ori în timpul prea sfințitului patriarh al Constantinopolului, chir Filotei, de mare nevoie; și odată s-au făcut legături cu cruciulițe, și altădată au schimbat o parte cu cealaltă medalioane; dară fără să se facă slujbă religioasă, adică binecuvîntare. Aceste legături cu cruciulițe și cu schimbul de medalioane ce se fac, se cheamă învoială statornică de nuntă, învoială ce nu se mai răstoarnă, deoarece atunci aveau obiceiul că acea pereche, cînd ar fi făcut legături cu cruciulițe sau au schimbat medalioane, nu se mai putea despărți. Și de atunci în multe locuri pînă astăzi se ține obiceiul și se fac legături cu cruciulițe și se schimbă medalioane; și astfel nunta este întărită. Totuși aceasta ce s-a făcut de nevoie de două ori, acele nunți s-au făcut în ziua de buna-vestire și altă dată aceasta nu s-a mai făcut niciodată.

ΠΕΡΙ ΠΡΩΤΟΥ ΚΑΙ ΤΙ ΕΝΑΙ Ο ΓΑΜΟΣ; ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΝΝΟΜΩΝ ΓΑΜΩΝ·
ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΕΓ-ον>

Ματθαίου· Πρῶτος γάμος ὁ ὑπὲρ φύσεως γενόμενος, διότι ἐνοῦται ὁ ἄνθρωπος τῷ θεῷ διὰ τῆς παρθενείας κατὰ τὸ εἰρημένον λόγιον· ἡρμოსάμην γὰρ ὑμᾶς ¹⁾ ἐνὶ ἀνδρί.

Γάμος ἐναι ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια, ἡγουν ἔνωσις, τουτέστι σμίξις καὶ συγκλήρωσις πάσης τῆς ζωῆς αὐτῶν θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαία κοινωνία.

Ἐννομοὶ δὲ γάμοι λέγονται ἐκεῖνοι ὅπου γένουν, καθὼς ὀρίζουν οἱ νόμοι, ὅτι τὸ ἀρσενικὸν νὰ ἐναι τοῦ νόμου καὶ τὸ θηλυκὸν δεκτικὸν διὰ τὸν ἄνδρα, ἡγουν ὁ νέος νὰ ὑπερβαίνει τοὺς δέκα τεσσάρους χρόνους καὶ ἡ νέα νὰ ἐναι περισσότερον ἀπὸ τοὺς δώδεκα.

ΠΕΡΙ ΨΙΛΩΝ ΣΥΜΦΩΝΩΝ ΤΩΝ ΓΕΝΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΓΑΜΟΝ, ΜΗ ΓΕΝΑΜΕΝΗΣ
ΙΕΡΟΛΟΓΙΑΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΕΔ-ον>

Νεαρὰ τῶν βασιλέων Λεόντος τοῦ Σοφοῦ καὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ· Ὅταν γένῃ γάμος μετὰ ψιλῶν συμφώνων χωρὶς ἱερολογίας καὶ μετὰ ταῦτα μετανοήσῃ τὸ ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ δύο, ἀνεμποδίστως χωρίζονται. Καὶ λαμβάνει ὁ ἄνδρας ἄλλην γυναῖκα, ἢ ἡ γυναῖκα ἄλλον ἄνδρα. Γεναμένης δὲ τῆς ἱερολογίας, ἐὰν καὶ νὰ μὴ δὲν γένῃ σμίξις εἰς τὸ ἀνδρόγυνον, ὁ γάμος οὗτος νόμιμος γάμος ἐναι καὶ τὸ συνοικέσιον ἀχώριστον καὶ οὐδένας δύναται χωρίσαι αὐτό. Τοῦτο διευτώθη διὰ νεαρᾶς τοῦ ἐν βασιλεῦσι ἀοιδίμου Λέοντος τοῦ Σοφοῦ καὶ τοῦ τρισμακάρος βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.

DESPRE NUNTA CEA DINTÎI ȘI CE ESTE NUNTA? ȘI DESPRE NUNȚILE LEGIUTE
A LUI GERMAN A CONSTANTINOPOLEI. <CAP. 163.> (GLAVA 203.)

A lui Matei: Nunta cea dintîi s-a făcut mai pre sus de fire, pentru că omul se unește cu Dumnezeu prin feciorie potrivit cuvîntului zis: v-am logodit unui singur bărbat.

Nunta este legătura bărbatului și a femeii, adică unire, ceea ce înseamnă împreunare și împreună moștenire toată viața lor și dreaptă comunitate a ceea ce este dumnezeiesc și omenesc.

Nunți legiuite se cheamă acelea care se fac, precum hotărâsc legile, adică tînărul să treacă de paisprezece ani și tînăra să fie mai mare de doisprezece.

DESPRE SIMPLELE ÎNVOIELI CE S-AU FĂCUT LA NUNTĂ, FĂRĂ SĂ SE FI FĂCUT
SLUJBĂ RELIGIOASĂ. <CAP. 164.> (GLAVA 204.)

Novela împăraților Leon Înțeleptul și a lui Alexie Comnenul: Cînd s-a făcut nuntă cu simple învoieli fără slujbă religioasă și după aceea o parte din cele două s-a răzgîndit, se despart fără nici o piedică. Și bărbatul ia altă femeie și femeia ia alt bărbat. Dar dacă s-a făcut slujbă religioasă, chiar dacă nu s-a făcut împreunare între bărbat și femeie, această nuntă este nuntă legiuită și căsătoria nu se desparte și nimeni nu o poate desface. Aceasta s-a stabilit prin novela întru ferecire adormitului Leon Înțeleptul și a întreit-fericitului adormit împărat Alexie Comnenul.

¹⁾ ὑμῖν în ms; sed. v. Ep. ad Corinthos II 11,2.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΚΑΛΕΙΤΑΙ Ο ΠΡΩΤΟΣ ΓΑΜΟΣ, Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΩΝ ΔΙΓΑΜΩΝ, ΤΩΝ ΤΡΙΓΑΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΓΑΜΩΝ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΕ-ον

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· Ὁ τῆς θεολογίας ἐπόνυμος Γρηγόριος λέγει· ὁ πρῶτος γάμος ἔναι γάμος καὶ νόμος· ὁ δεῦτερος ἔναι συγχώρησις· ὁ τρίτος παρανομία.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου περὶ διγάμων· Περὶ δὲ διγάμων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει εἰς τὸν τέταρτον αὐτοῦ κανόνα· ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ δευτερογαμήθῃ, δύο χρόνους νὰ μὴ δὲν κοινωνίῃ.

Νικήτα Ἡρακλείας· Ὁ δὲ Ἡρακλείας κύριος Νικήτας ἕνα ἢ δύο χρόνους λέγει.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· ἕνα λέγει· εἰ δὲ καὶ συνέβῃ καὶ σμίξῃ μὲ τὴν γυναῖκα πρὶν νὰ εὐλογηθῇ, ἔχει ἐπιτίμιον τοῦ πόρνου χρόνους ἑπτὰ.

Βασιλείου περὶ τριγάμων· περὶ δὲ τριγάμων λέγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν αὐτοῦ ἄνωθεν τέταρτον κανόνα· Συνήθειαν εὐρήκαμεν εἰς τοὺς τριγάμους πέντε χρόνους νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν, ἀμὴ ἀπὸ τὴν σαρκικὴν σμίξιν τῶν γυναικῶν νὰ μὴ δὲν ἀπέχουν, ἀμὴ εἰς καιρὸν τοῦ ἀντιδώρου· καλοῦσι δὲ τοῦτον τὸν γάμον πορνείαν, ἀμὴ οὐχὶ γάμον· καὶ πολυγαμία κανονισμένη καὶ συνεσταλμένη, ὅτι κάλλιον νὰ ἁμαρτάνῃ εἰς μίαν γυναῖκα περὶ εἰς πολλὰς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος τῇ Σαμαρίτιδι ἔλεγεν, ὅτι πέντε ἄνδρας ἔσχες· καὶ τοῦτον ὁποῦ ἔχεις τώρα, δὲν ἔναι ἄνδρα σου, ὥς ὅτι πλεὺν δὲν ἔναι ἄξιον νὰ καλοῦνται ἐτοῦτοι οἱ τρίγαμοι ἄνδρες γυναικῶν ἢ ἐκεῖναις ἁνδρῶν γυναῖκες. Λέγει γάρ, ὅτι νὰ μὴ δὲν εὐγάλῃς αὐτοὺς τῆς ἐκκλησίας, ἀμὴ νὰ λαμβάνουν ἀντίδωρον τοὺς πέντε χρόνους καὶ τότε νὰ ἀξιούται καὶ τῆς ἀγίας μεταλήψεως. Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς μέγας Βασίλειος εἰς τὸν τρίτον αὐτοῦ κανόνα λέγει· διὰ νὰ λάβῃ τινὰς τρίτον γυναῖκα, νόμον ἐκκλησιαστικὸν δὲν ἔχομεν. Ὅμως περὶ νὰ πορνεύῃ ὅπου ἂν φθάσῃ, κάλλιον ἔναι νὰ λάβῃ τρίτον γυναῖκα καὶ δὲν καταδικάζομεν τὴν πρᾶξιν τοῦ γάμου τούτου νὰ τὴν ἐσυγχωρήσωμεν, πλὴν δεχόμεθα αὐτόν, ὥς καθὼς λέγει ὁ τόμος τῆς ἐνώσεως.

CUM SE CHEAMĂ NUNTA CEA DINTÎI, A DOA ȘI A TREIA ȘI CANONUL CELOR
CU DOUĂ NUNȚI, CU TREI ȘI CU PATRU. CAP. 165. (GLAVA 205.)

A lui Grigore Teologul: Grigore cel cu numele Teologul zice: nunta cea dintîi este nuntă și lege; a doua este iertare; a treia călcare de lege.

A marelui Vasilie despre cei cu două nunți: Iar despre cei cu două nunți, marele Vasilie zice în al patrulea canon al său: omul care se cunună a doua oară, doi ani să nu se cuminece.

Nichita al Heracleii: Mitropolitul Heracleii însă chir Nichita zice unul sau doi ani.

A patriarhului Postnicul: Un an zice; iar dacă s-a întîmplat și s-a împreunat cu femeia înainte de cununie, are pedeapsa curvarului, șapte ani.

A lui Vasilie despre cei cu trei nunți: Iar despre cei cu trei nunți zice marele Vasilie în al său canon al patrulea de mai sus: obicei am aflat la cei cu trei nunți, să nu se cuminece cinci ani, dar de împreunarea cea trupească a femeilor să nu se îndepărteze decît în timpul anaforei; această nuntă însă o numesc curvie, dar nu nuntă; și este poligamie pedepsită și oprită de canoane, pentru că este mai bine să păcătuiască la o singură femeie decît la multe. De aceea și domnul zicea Samarincii că cinci bărbați ai avut; și acesta pe care-l ai acuma, nu-ți este bărbat, pentru că aceștia cu trei nunți nu se cade să se cheme bărbați ai femeilor, nici acelea să se cheme femei ale bărbaților. Căci zice că să nu-i dai afară din biserică, dar cinci ani să ia anaforă și atunci să se vrednicească sfintei cuminecături. Și iarăși același mare Vasilie în al său al treilea canon zice: pentru ca să ia cineva a treia femeie, lege bisericească nu avem. Totuși ca să nu apuce să curvească, mai bine este să ia a treia femeie și nu osîndim facerea acestei nunți și s-o iertăm și s-o primim, precum spune tomosul unirii.

ΕΙΔΗΣΙΣ ΔΙΑΛΑΜΒΑΝΩΝ ΤΟΝ ΤΟΜΟΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΠΕΡΙ ΤΡΙΓΑΜΩΝ ΚΑΙ
ΤΕΤΡΑΓΑΜΩΝ ΕΓΕΝΕΤΟ ΕΝ ΤΩ ΕΞΑΚΙΣΧΙΛΙΟΣΤΩ ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΟΣΤΩ ΕΙΚΟΣ-
ΤΩ ¹⁾ ΟΓΔΩ ΕΤΟΥΣ, ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟΣ ²⁾ Η-ης

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Οἱ παλαιοὶ τρεῖς γάμους ἐσυγχώρησαν νὰ γίνωνται εἰς ἓναν ἄνθρωπον. Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέον ὁ Σοφὸς εὐλογήθη καὶ τετάρτην γυναῖκα καὶ ἀφόρησεν αὐτὸν ὁ πατριάρχης κύριος Νικόλαος. Ἐπαρεκάλει γοῦν ὁ βασιλεὺς τὸν πατριάρχην, νὰ συγχωρήσῃ αὐτοῦ τὴν τετραγαμίαν. Ὁ δὲ πατριάρχης δὲν ἤθελεν τελείως νὰ ἀκούσῃ περὶ τοῦ μεγάλου ἀνομήματος, οὐδὲ νὰ τοῦ συγχωρήσῃ. Ἰδὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὸ ἀμετάτρεπτον τῆς ψυχῆς τοῦ πατριάρχου, ὅτι δὲν συγχωρεῖ αὐτοῦ, θυμωθείς πολλὰ καὶ ὀργισθεὶς, εὐγαλεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ ἔβαλεν ἄλλον αὐτοῦ ὀνόματι Εὐθύμιον σύγγελον, καλὸς καὶ αὐτός, ἐνάρετος ἄνδρας ἡγιασμένος· ὅμως καὶ τοῦτος ὁ πατριάρχης Εὐθύμιος αὐτὸν τὸν βασιλέα Λέοντα, πολλὰ ἐνουθέτησε καὶ ὀνειδίσσε περὶ τούτου τοῦ ἀνομήματος τῆς τετραγαμίας ὅπου ἔκαμε· καὶ δὲν ἄφισεν αὐτὸν νὰ ὀρίσῃ εἰς τοὺς χριστιανούς, ὅτι νὰ ἐπέρνουν καὶ τέταρτον γυναῖκα. Ἐλεγε γὰρ ὁ πατριάρχης μετὰ καὶ ἄλλων ἀρχιερέων, ὅτι οὐ μόνον ὁ τέταρτος γάμος ἐναι παράνομος, ἀλλὰ καὶ ὁ τρίτος, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος. Διὰ τοῦτο καὶ σχίσμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐγένετο καὶ ἡ στάσις τοῦ σχίσματος διεπέρασε μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ Λέοντος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ. Καὶ τότε ἔκαμαν τὸν τόμον, τὸν ὁποῖον λέγομεν τῆς Ἐνώσεως· καὶ διαλαμβάνει εἰς πόσους χρόνους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὁ ἄνδρας νὰ ἐπέρνῃ τρίτον γυναῖκα καὶ εἰς πόσους νὰ μὴ δὲν ἐπέρνῃ. Λέγει οὕτως οὖν· ὅσοι εἶναι χρόνων σαράντα καὶ ἐπέρνουν τρίτον γυναῖκα, εἰ μὲν καὶ παιδιά δὲν ἔχουν, διὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἀγάπην διὰ νὰ κάμῃ παιδιά δὲν ἐμποδίζονται· εἰ δὲ καὶ παιδιά ἔχωσι, νὰ εἶναι ἐμποδισμένοι ἀπὸ τὸν τρίτον γάμον, νὰ μὴ δὲν ὑπανδρεύωνται. Εἰ δὲ καὶ ἔλθουν εἰς τὸν τρίτον γάμον αὐτοὶ ὅπου δὲν ἔχουν παιδιά, νὰ μὴ δὲν μεταλαμβάνουν τῶν θείων μυστηρίων εἰς χρόνους πέντε· καὶ ὅταν εἶναι αὐτοὶ χρόνων τριάντα, εἴτε ἔχουν παιδιά, εἴτε δὲν ἔχουν, τεσσάρους χρόνους νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν.

ÎNCUNOȘTIINȚAREA CUPRINZÎND TOMOSUL UNIRII DESPRE A TREIA ȘI A
PATRA CĂSĂTORIE, S-A FĂCUT ÎN ANUL ȘASE MII PATRU SUTE DOUĂZECI
ȘI OPT, INDICȚIONUL AL 8-LEA. (GLAVA 206.)

A lui Armenopol: Cei vechi au îngăduit unui om să se cunune de trei ori. Dar împăratul Leon Înțeleptul s-a cununat și cu o a patra femeie și patriarhul chir Nicolae l-a afurisit. Și împăratul îl ruga pe patriarh să-i ierte a patra căsătorie. Patriarhul însă nu voia să audă nimic despre o nelegiuire așa de mare, nici să-i dea iertare. Dar împăratul, văzînd sufletul neînduplecat al patriarhului, că nu-l iartă, cuprins de mare mînie, îl scoate din tronul patriarhicesc și-l pune pe altul cu numele Eutimie Sincelul, bărbat sfîntit cu virtute, bun și dînsul; dar și acest patriarh Eutimie l-a sfătuit mult și l-a mustrat pe împăratul Leon despre această nelegiuire de căsătorie a patra ce a făcut-o; și nu l-a lăsat să dea creștinilor hotărîre că să ia și a patra oară femeie. Căci spunea patriarhul dimpreună și cu alți arhierei, că nu numai căsătoria a patra este fără lege, ci și a treia, precum zice marele Vasilie. Din cauza aceasta s-a făcut shismă în biserică și starea de shismă a trecut în domnia feciorului lui Leon, anume a lui Constantin Porfirogenitul și a lui Romanos, socrul său. Și atunci au făcut tomosul pe care-l numim al Unirii; și arată în cîți ani ai vrîstei sale bărbatul să ia a treia oară femeie și în cîți ani să nu ia. Spune deci așa: cîți sînt de patruzeci de ani și iau a treia oară femeia, dacă n-au nici copii, nu sînt opriți pentru dorul și dragostea să aibă copii; iar dacă au copii, să fie opriți de la a treia căsătorie, să nu se însoare. Iar dacă se și căsătorească aceia care n-au copii, să nu se împărtășească dumnezeieștilor taine pînă în cinci ani; și dacă aceia sînt de treizeci de ani, fie că au copii fie că nu au, patru ani să nu se cuminece și

¹⁾ εἰκοσιοστῶ ἰν ms.

²⁾ ἰνδικτίωνος ἰν ms.

Καὶ πάλιν λέγει, ὅτι τοῦτοι τῶν τριάντα χρόνων οἱ τρίγαμοι, ἐὰν δὲν ἔχουν παιδιά, εἰς τρεῖς χρόνους νὰ μεταλαμβάνουν, εἰ δὲ καὶ ἔχουν, εἰς τεσσάρους, καθὼς εἰπάμεν ἄνωθεν.

Περὶ τοῦ τετάρτου γάμου· Περὶ τοῦ τετάρτου γάμου ἀπέφηναν κοινῇ γνώμη καὶ κρίσει ἡ θεία σύνοδος τῶν ἁγίων πατέρων, ὅτι παντελῶς τοῦτος ὁ παράνομος ποτὲ νὰ μὴ δὲν γίνεται· εἰ δὲ καὶ τολμήσει τινὰς καὶ γένῃ παρήκοος τοῦ θείου νόμου καὶ ἔλθοι εἰς τὸν τοιοῦτον λειρώδη βίον τοῦ τετάρτου γάμου, νὰ ἔναι ἀφωρισμένος καὶ ὑστερημένος πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας καὶ ξένος ὁλοτελῶς τῆς εἰσόδου τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ, ἕως οὗ νὰ κάμουν τελείαν συγχώρησιν ἀπὸ τούτου τοῦ συνοικεσίου τοῦ κακῶς γενομένου. Καὶ ὡς ἂν χωρισθῇ καὶ ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν καὶ ἐπιστραφῇ, δέξαι αὐτόν.

Τοῦ ¹⁾ ἀρχιερέως τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ δὲ κανόνας αὐτοῦ, λέγει ὁ θεῖος Νηστευτής, ὅτι νὰ ἔναι χρόνους ὀκτὼ νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ οὔτε ἄνδρας οὔτε γυναῖκα· καὶ μετανοίας καὶ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνας νὰ κάμνουν. Εἰ δὲ καὶ δὲν ἐπιστραφοῦν, νὰ ἔναι ἀλλότριοι τῆς τῶν χριστιανῶν πολιτείας, ὡς εἴπαμεν.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν π-ος· Οἱ δὲ οἱ γάμοι, ὅπου γίνονται πλέον τοῦ τρίτου, γάμος δὲν λέγονται, ὡς ὅτι ἔναι ὡς ἂν τὰ κτήνη, καὶ παράνομος καὶ μεμολυσμένος καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν χριστιανῶν· καὶ τὰ παιδιά, ὅπου νὰ γεννηθοῦν ἀπὸ τέταρτον γάμον, ἀποφύγουν οἱ θεῖοι νόμοι, ὅτι νὰ μὴ δὲν λέγονται γνήσια τοῦ πατρὸς αὐτῶν, οὐδὲ νὰ τὸν κληρονομήσουν.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ, ΠΟΙΑ ΛΕΓΟΝΤΑΙ ΓΝΗΣΙΑ, ΠΟΙΑ ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΝΟΘΑ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΣΚΟΤΙΑ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΕΣ-ον

Ματθαίου· Ὅταν κάμῃ τινὰς παιδὶ μετὰ τῆς νομίμου αὐτοῦ γυναικὸς τῆς εὐλογητικῆς, αὐτὸ τὸ παιδὶ λέγεται γνήσιον.

iarăși zice că aceștia de treizeci de ani căsătoriți a treia oară, dacă nu au copii, pînă în trei ani să nu se cuminece, iar dacă au, pînă în patru, precum am zis mai sus.

Despre a patra nuntă: Dumnezeuiescul sinod al sfinților părinți, cu socoteală și judecată făcută împreună, au hotărît că această fără de lege să nu se facă nicidecum niciodată; iar de va îndrăzni cineva să nu asculte de dumnezeiasca lege și ar ajunge la așa viață neroadă a căsătoriei a patra, să fie afurisit și lipsit de toată slujba bisericească și străin cu totul de intrarea în biserică lui Hristos, pînă nu se îndepărtează cu desăvîrșire de această căsnicie rău încheiată. Și de îndată ce s-a despărțit și s-a pocăit și s-a întors, primește-l.

A arhiereului Postnicul: Iar canonul lui, zice dumnezeiescul Postnic, că se fie opt ani să nu se cuminece, nici bărbat, nici femeie; și să facă metanii și să țină post și să dea milostenii. Iar dacă nu se vor întoarce să fie străini de traiul creștinilor, precum am spus.

Canonul al 80-lea al marelui Vasilie: Iar nunțile care se fac mai mult de trei, nu se numesc nunți, pentru că sînt ca la dobitoace, și nelegiuite și pîngărite și înafară de rîndurile creștinilor; și copiii care se vor naște din a patra nuntă, hotărâsc legile dumnezeiești, că să nu se cheme copii legitimi ai tatălui lor, nici să nu-l moștenească.

DESPRE DEOSEBIREA COPIILOR, CARE SE CHEAMĂ LEGITIMI, CARE NATURALI, CARE NELEGITIMI ȘI CARE ÎNTUNECAȚI? CAP. 166. (GLAVA 207.)

A lui Matei: Cînd cineva face copil cu femeia lui legiuită cu cununie, acel copil se cheamă legitim.

¹⁾ περὶ în ms.

“Όταν δὲ ἔχη τινὰς γυναῖκα ἀνευλόγητον εἰς τὸ ὀσπήτιον αὐτοῦ καὶ κοιμᾶται μετ’ αὐτῆς φανερώς, ἐὰν κάμη παιδί, λέγεται φυσικόν.

“Όταν δὲ πάλιν κοιμᾶται μετὰ γυναικὸς ἔξω ἀπὸ τὸ ὀσπήτιον αὐτοῦ, αὐτὸ τὸ παιδί ὁποῦ νὰ κάμη, λέγεται νόθος.

“Όταν οὖν πάλιν γεννηθῇ παιδί καὶ τινὰς δὲν τὸ ἤξεύρει, ποῖος πατέρας τὸ ἔκαμε, οὐδὲ αὐτὸς ὁποῦ τὸ ἔσπειρε, λέγεται σκότιον.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΧΟΝΤΟΣ ΠΑΛΛΑΚΙΔΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΕΖ-ον

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Τὸν παράνομον γάμον ὁποῦ νὰ γένῃ, παντάπασιν νὰ τὸν ἐδιασπάσῃς, ἤγουν νὰ τὸν ἐχωρίσῃς, καὶ νὰ κανονίζεται μεγάλως, ὡσὰν χωρισθοῦν.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου, κανὼν ξη-ον· Ὁ δὲ κανόνας τούτου τοῦ παρανόμου, ἀφ’ οὗ χωρισθοῦν, ἐναι ὡσὰν τῶν αἰμομικτῶν, ἤγουν χρόνους δεκαπέντε νὰ μὴ δὲν κοινώησουν.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Καὶ παλλακίδα τινὰς εἰς τὸ ὀσπήτιόν του νὰ μὴ δὲν ἔχη ὀρίζομεν, οὐδὲ εἰς ἄλλον τόπον, ὅτι οὐδὲν διαφέρει τὸ τοιοῦτον ἀμάρτημα τῆς πορνείας. Καὶ εἰ μὲν βούλεται νὰ τὴν εὐλογηθῇ, καλόν· εἰ δὲ καὶ δὲν ἐναι ἀξία δι’ αὐτόν, νὰ εὐλογηθῇ ἄλλην γυναῖκα καὶ αὐτὴν νὰ διώξῃ ἀπὸ τὸ οἶκον αὐτοῦ ὀσπήτιον.

Νικηφόρος Κωνσταντινουπόλεως· Ὅποιος ἔχει παλλακίδα εἰς τὸ αὐτοῦ ὀσπήτιον καὶ δὲν θέλει νὰ τὴν εὐλογηθῇ, οὐδὲ νὰ τὴν ἐχωρισθῇ, μὴ δέχεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὔτε τὰ δῶρα αὐτοῦ, ἕως οὗ νὰ κάμη τελείαν χώραν ἐξ αὐτῆς· καὶ ὡσὰν χωρισθῇ, δέχου αὐτὸν ἀνεμποδίστως καὶ τὰ δῶρα αὐτοῦ.

Cînd are cineva femeie necununată în casa sa și se culcă fățiș cu dînsa, dacă face copil, se cheamă natural.

Cînd însă se culcă afară de casa sa cu vreo femeie, acel copil pe care l-ar face, se cheamă nelegitim.

Dar cînd s-a născut copil și nimeni nu știe, care tată l-a făcut și nici acela care l-a semănat, se cheamă întunecat.

DESPRE NUNTA FĂRĂ LEGE ȘI CANONUL EI ȘI DESPRE CEL CE ARE ȚIITOARE. CAP. 167. (GLAVA 208.)

A împăraților Leon și Constantin: Căsătoria fără lege care s-a făcut, să o desfăci cu totul, adică să-i desparți, și să le dai mare canon, îndată ce s-au despărțit.

Canonul al 68-lea al marelui Vasilie: Dar canonul acestei fărădelegi, după ce s-au despărțit, este ca și al amestecătorilor de sînge, adică să nu se cuminece cincisprezece ani.

A împăraților Leon și Constantin: Și hotărîm țiitoare să nu țină nimeni în casa sa, nici în alt loc, pentru că un păcat ca acesta nu se deosebește întru nimic de curvie. Și dacă voiește să se cunune cu dînsa, bine; iar dacă nu este vrednică de dînsul, atunci să se cunune cu altă femeie și pe aceea să o alunge din casa lui.

A lui Nichifor al Constantinopolului: Cine are țiitoare în casa sa și nu voiește să se cunune cu dînsa, nici să se despartă de ea, pe acela nu-l primi în biserică, nici prinoasele lui, pînă nu se va desparți cu totul de dînsa; și cum s-a despărțit, primește-l fără nici o piedică pe el și prinoasele lui.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΛΟΓΗΘΕΝΤΟΣ ΤΡΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΚΑΙ Η ΜΙΑ ΕΥΠΡΕΘΗ ΠΑΡΑ-
ΝΟΜΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΗ-ον

Ἐρώτησις· Ἐὰν ἐπάρῃ τινὰς δύο γυναῖκας νομίμως καὶ νὰ ἐπέρνῃ καὶ τρίτον παρά-
νομος καὶ νὰ τὰς εὐλογηθῇ καὶ τὰς τρεῖς· καὶ ἔσοντας νὰ εἶναι παράνομος ὁ ¹⁾ τρίτος, τὸν ἐχώ-
ρισεν ἡ ἐκκλησία, τάχα δύναται τοῦτος νὰ εὐλογηθῇ ἄλλῃ τρίτον γυναῖκα, ἐπειδὴ ἐκείνη ἦτον
παράνομος;

Πρὸς τὸν πατριάρχην κύρ Ἰωάσαφ· ἀπόκρισις· Ὁ δὲ ἀγιώτατος
πατριάρχης συνοδικῶς ἀπεκρίθη, ὅτι δύναται ἀνεμποδίστως κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ θεοῦ νόμου,
ὁποῦ λέγει· τὸ ἀνδρόγυνον ὁποῦ νὰ ἔναι παράνομον καὶ νὰ στεφανωθῇ, ὡσὰν νὰ μὴ δὲν ἤθελεν
στεφανωθῇ, οὕτως λογίζεται. Καὶ τὰ παράνομα δὲν στέργονται, οὐδὲ βεβαιώνονται, διότι ἡ
γυναῖκα, ὁποῦ νὰ ἐπάρῃ ἄνδρα καὶ εὐρεθῇ παράνομος, ἢ ὁ ἄνδρας, ὁποῦ νὰ ἐπάρῃ γυναῖκα καὶ
εὐρεθῇ παράνομη, δύναται ὁποῖος θέλει ἀπὸ τοὺς δύο νὰ χωρίσθῃ καὶ μετὰ τὴν χώρησιν νὰ
ὑπανδρευθῇ.

ΠΕΡΙ ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΙΑΣ ΟΠΩΣ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΘ-ον

Ματθαίου· Ἐβλέποντας οἱ θεῖοι πατέρες, ὅτι πολλοὶ ἐγένετο ἀδελφοὶ εἰς τὸ ἅγιον
εὐαγγέλιον καὶ πολλαῖς φοραῖς καὶ μετὰ ἱερῶν εὐχῶν, διὰ τὸ ὁποῖον ἐγίνοντο τελεῖοι ἀδελφοὶ
διὰ τῆς ἐκκλησίας· καὶ ἐν ὑστέροις ἀθετοῦσαν ἐκείνην τὴν ἀδελφότητα, ὁποῦ ἔκαμαν εἰς τὸ
ἅγιον εὐαγγέλιον, καὶ ἤρχοντο εἰς γάμον καὶ ὑπανδρεύονταν καὶ διὰ τοῦτο ἦλθεν σύγχυσις

DESPRE CEL CE S-A CUNUNAT CU TREI FEMEI ȘI UNA S-A AFLAT FĂRĂ LEGE
CAP. 168. (GLAVA 209.)

Întrebare. Dacă a luat cineva două femei pe lege și să ia și a treia oară fără lege și
să fi fost cununat cu tustrele; și dat fiind că cea de a treia este fără lege, biserica l-a des-
părțit, oare poate acesta să se cunune a treia oară cu altă femeie, de vreme ce aceea a fost
fără lege?

Către patriarhul chir Ioasaf; răspuns: Iar prea sfințitul patriarh împreună cu sinodul
a răspuns, că poate fără nici o piedică după hotărîrea dumnezeieștii legi care zice: perechea
care este fără lege și s-a cununat, se socotește, ca și cum nu s-ar fi cununat. Și cele făcute
fără lege nu sînt primite și nu se întăresc; pentru că femeia care a luat bărbat și a fost aflat
fără lege, sau bărbatul care a luat femeie și a fost aflată fără lege, poate cine voiește din
cei doi, să se despartă și după despărțenie să se căsătorească.

DESPRE CEI CE SE PRIND FRAȚI, CĂSĂTORIE SĂ NU SE MAI FACĂ. CAP. 169.
(GLAVA 210.)

A lui Matei: Văzînd dumnezeieștii părinți, că mulți se făceau frați pe sfînta evanghelie
și de multe ori și cu sfînte rugăciuni, din cauza cărora deveneau frați desăvîrșiți prin biserică;
și mai pe urmă rupeau acea frăție, pe care o făcuseră pe sfînta evanghelie și făceau nuntă și
se căsătoreau și din cauza aceasta intra tulburare mare în biserică și văzînd aceasta dum-

¹⁾ ἢ în ms.

πολλή εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ θεωρῶντας τοῦτο οἱ θεῖοι πατέρες, ὅτι ἔναι ἄσεμνον καὶ ἀπρεπές, ἐκοψαν αὐτὴν καὶ ὥρισαν καὶ ἔστησαν, ὅτι πλέον νὰ μὴ δὲν γίνεται ἡ αὐτὴ ἀδελφοποιία. Εἰ δὲ καὶ φθάσει νὰ γένῃ, νὰ ἔναι ἄκυρος καὶ ὥσάν νὰ μὴ δὲν ἤθελε γένῃ ποτέ, οὕτως νὰ λογίζεται

Σ ἡ μ η ν α ι· Ὅμως ἐπέρνει ἀνεμποδίστως ὁ ἀδελφοποιητὸς τὴν ἀδελφοποιητὴν αὐτοῦ γυναῖκα. Πλὴν ὅσοι γίνονται ἐκεῖνοι τὴν σήμερον ἀδελφοποιητοί, μεγάλως κανονίζονται· καὶ τὸν ἱερέαν, ὅπου δίδει εὐχὴν εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐκάμνη, ἀποφαίνου¹⁾ νὰ παιδεύεται ἄργειαν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

KATAKRISIS ENTEΘEISA EIS TOYΣ XΩPIZONTAS TO ANΔPOΓYNON XΩPIΣ AITIAN EYΛOΓON KAI ΠEPI PEΠOYΔIOY TI ΔHΛOΙ; <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟ-ον>

Σ υ μ ε ὶ ν Θ ε σ σ α λ ο ν ί κ η ς· Τὰ συνοικέσια θεοῦ κελεύσει γίνονται· καὶ ὀρίζομεν μὴ χωρίζειν αὐτὰ χωρὶς δικαίας αἰτίας, ἢ διὰ νὰ λαμβάνουν δῶρα, ἢ διὰ ἄλλην ἀπόλαυσιν ἢ χάριν. Ὁ δὲ ἐκεῖνος ὅπου νὰ γένῃ πρόξενος νὰ χωρισθῇ ὁ νόμιμος γάμος χωρὶς εὐλογον αἰτίαν καὶ ἀπόδειξιν, ἀντίχριστος ὀνομάζεται, ἐπειδὴ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὀρίζει ἡμᾶς, ὅτι νὰ ἀφίσωμεν τὸν πατέρα μας καὶ τὴν μητέρα μας καὶ νὰ ἐνωθῶμεν μετὰ γυναικῶν ἡμῶν καὶ νὰ ἡμεσθεν μετ' αὐτὰς σάρκα μίαν· καὶ νομοθετήσας αὐτὸς ὁ κύριος, ὅτι ἄνθρωπος δὲν ἔναι δυνατὸς νὰ χωρίσῃ τὸ ἀνδρόγυνον. Καὶ ὅπῃς τὸ χωρίσῃ χωρὶς αἰτίαν, μόνον διὰ νὰ λάβῃ δῶρα, τοῦτος ἄνθρωπος δὲν ἔναι μόνον σατανὰς καὶ ἀντίχριστος καὶ παραβάτης, ὡς παραβαίνων τὰς τοῦ θεοῦ νομοθεσίας καὶ ἐναντιούμενος τὰ προστάγματα αὐτοῦ· ὁ ὁποῖος θέλει ἐκπέσῃ τῆς μελούσης ζωῆς καὶ κληρονόμος τῆς αἰωνίου κολάσεως γένεταί.

nezeieştii părinţi, că nu este lucru frumos şi cum se cade, au curmat şi oprit această frăţie şi au hotărît să nu se mai facă. Iar dacă a şi apucat să se facă, să fie fă valoare; şi ca şi cum nu s-ar fi făcut niciodată, aşa să se socotească.

X *Înseamnă-ţi*: Totuşi fratele de cruce ia fără nici o piedică de soţie pe sora celui cu care s-a prins frate. Dar aceea care se prind azi fraţi de cruce, iau canon greu; şi preotul care le citeşte rugăciunea şi-i face, hotărâsc să fie pedepsit cu îndepărtarea din preotia lui.

OSÎNDA CE SE DĂ CELOR CE DESPART FĂRĂ PRICINĂ BINECUVÎNTATĂ PERECHEA CUNUNATĂ ŞI DESPRE CE ÎNSEAMNĂ REPUDIUM? <CAP. 170.>
(GLAVA 213.)²⁾

Simeon al Salonicului: Căsătoriile se fac din porunca lui Dumnezeu; şi hotărîm să nu se despartă fără vină dreaptă, sau pentru daruri sau pentru alt câştig sau favoare. Iar acela care a mijlocit ca legiuita cununie să fie despărţită fără cauză binecuvîntată, se cheamă antihrist, pentru că domnul nostru Iisus Hristos ne porunceşte, ca să lăsăm tată şi mamă şi să ne unim cu femeile noastre şi să fim cu dînsule un singur trup; şi însuşi domnul a dat lege, că omul nu are putere să despartă pereche cununată. Şi cine a despărţit-o fără vină, ci numai să ia daruri, acesta nu este om, ci satana şi antihrist, ca unul ce calcă legiurile lui Dumnezeu şi se împotrivesc poruncilor lui; unul ca acesta va să cază din viaţa viitoare şi se face moştenitor al muncii de veci.

¹⁾ ἀποφύγουν în ms.

²⁾ Glavele 211 şi 212 sînt luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

Ὅτι ὁ ἀνὴρ πέμπει ῥεπούδιον τῇ γυναικὶ καὶ τὴν προῖκαν ταύτης κερδαίνει διὰ τὰς κάτωθεν αἰτίας.

Ἑρμηνεία· Ῥεπούδιον λέγεται τὸ διαζύγιον· καὶ διαζύγιον λέγεται τὸ γράμμα, ὅπου χωρίζεται τὸ ἀνδρόγυνον.

ΠΕΡΙΧΩΡΗΣΙΣ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΑΙ ΑΙΤΙΑΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΤΗΝ ΕΧΩΡΙ-
ΖΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑΝ ΤΗΣ ΚΑΙ ΚΕΡΔΑΙΝΕΙ ΤΗΝ ΑΥΤΗΣ ΠΡΟΙΚΑΝ Ο
ΑΥΤΟΣ ΑΝΗΡ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΑ-ον.

Ματθαίου· α') Ἐὰν ἤξευρεν ἡ γυναῖκα, ὅτι τινὲς ἄνθρωποι ἐπιβουλεύονται τὸν βασι-
λέα, καὶ δὲν τὸ ὁμολογήσει τοῦ αὐτῆς ἀνδρός·

β') Ἐὰν κατεγορηθῇ, ὅτι ἐμοιχεύθη καὶ ἀποδειχθῇ, καθὼς ὀρίζουν οἱ νόμοι·

Ὅρα· Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Εἰς τὴν κατη-
γορίαν τῆς μοιχείας θέλει ὁ βασιλικὸς νόμος, ὅτι νὰ ἔναι πέντε μάρτυρες καὶ νὰ κάμουν ὄρκον,
ὅτι εἶδον ἐν ὀφθαλμοῖς τὴν μοιχείαν ὅπου ἐγένετον· καὶ τότε νὰ πιστεύεται·

Ματθαίου· γ') Ἐὰν ἐπιβουλεύσει τὴν ζωὴν τοῦ ἀνδρός αὐτῆς μεθ' ὅποιον τρόπον
εὖρη, ἢ ἀνηξέυρη ἄλλους, ὅτι ἐπιβουλεύονται τὴν ζωὴν αὐτοῦ καὶ δὲν τοῦ τὸ ὁμολογήσει·

δ') Ἐὰν μετὰ ξένους ἄνδρας λούεται εἰς τὸ λουετρὸν χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ ἀνδρός αὐτῆς,
ἢ εἰς ἄλλον τόπον, ἢ κάθεται εἰς συμπόσιον μετ' αὐτῶν, ἥτοι εἰς τράπεζον εὐθυμίας·

ε') Ἐὰν μείνη ἔξω ἀπὸ τὸ ὀσπήτιον χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ ἀνδρός αὐτῆς εἰς ξένον ὀσπή-
τιον, ὅπου νὰ μὴ δὲν ἔναι συγγενεῖς αὐτῆς·

Cînd bărbatul trimite femeii repudium și cîștigă zestrea acesteia pentru vinile de mai jos:

Tîlcuire: Repudium se cheamă despărțenie și despărțenie se cheamă cartea prin care
se desparte perechea căsătorită.

DESPĂRȚIREA NUNȚII ȘI VINILE FEMEII CARE O DESPART DE BĂRBATUL
EI ȘI CÎȘTIGĂ ACEL BĂRBAT ZESTREA EI. CAP. 171. (GLAVA 214.)

A lui Matei: 1) Dacă femeia știa că oarecare oameni conspiră în contra împăratului
și nu a mărturisit bărbatului ei;

2) Dacă a fost pîrîită, că a preacurvit, și a fost dovedită, precum hotărăsc legile;

Vezi! A împăraților Leon și Constantin: La pîra asupra adulterului, legea împără-
tească voiește, ca să fie cinci martori și să jure că au văzut cu ochii preacurvia ce se făcea;
și atunci să se creadă;

A lui Matei: 3) Dacă vrăjmășește viața bărbatului ei cu orice chip ar afla, sau știe
pe alții că vrăjmășesc viața lui și nu i-o mărturisește;

4) Dacă se scaldă la baie cu bărbați străini fără voia bărbatului ei, sau în alt loc, sau
șade la ospăț cu ei, adică la masă de petrecere;

5) Dacă rămîne afară de casă fără voia bărbatului ei în casă străină, în care să nu fie
rude de ale ei;

5') 'Εάν ἔχη ὁ ἄνδρας τῆς εἰς τὴν γειτονίαν ἢ εἰς τὸν γείτονα ὑποψίαν καὶ παραγγέλῃ τῆς νὰ <μὴ> ὑπάγῃ εἰς τὸ ὁσπήτιον ἐκεῖνο καὶ αὐτὴ ὑπάγῃ·

ζ') 'Εάν ὑπάγῃ εἰς τὸ θεάτρον τῶν παιγνιδίων νὰ ἐμβλέπῃ χωρὶς θέλημα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.

Ὅμοίως καὶ ἐὰν ὑπάγῃ νὰ ἐμβλέπῃ καὶ εἰς ταῖς ῥένταις τῶν ἀλόγων, ὅπου τρέχουν.

ΑΙ ΑΙΤΙΑΙ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ, ΟΠΟΥ ΤΟΝ ΕΧΩΡΙΖΕΤΑΙ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΚΑΙ
ΕΠΕΡΝΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟΙΚΑ ΑΥΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΙΣΜΑΤΑ ΟΠΟΥ ΤΗΣ ΕΔΩΚΕ ΔΙΑ
ΤΟΥΣ ΓΑΜΟΥΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΒ-ον

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· α') 'Εάν κατὰ τοῦ βασιλέως ἢ αὐτὸς μελετήσῃ κακὰ ἢ ἄλλους ἡξεύρῃ ὅπου μελεθοῦν καὶ δὲν τὸ ὁμολογήσῃ τοῦ βασιλέως ἢ αὐτὸς σωματικῶς ἢ νὰ τὸ μὴνύσῃ μετὰ ἄλλου τινός.

β') 'Εάν ἐπιβουλεύσῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς με ὅποιον τρόπον εὔρῃ·

γ') 'Εάν ἐπιβουλεύσῃ τὴν σωφροσύνην αὐτῆς καὶ προβάλλοι ἄλλους νὰ τὴν μοιχεύουν ἢ παραδώσῃ αὐτὴν εἰς τοῦτο·

δ') 'Εάν καταγορήσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς κρίσεως ἢ ἐν ἄλλῳ τόπῳ διὰ μοιχαλίδας καὶ δὲν δυνηθῇ μετὰ μαρτύρων ἀξιοπίστων νὰ τῆς ἀποδείξῃ τὴν μοιχείαν, ἔχει ἄδειαν ἢ γυναῖκα ὡς κατήγορον αὐτῆς νὰ τὸν ἐχωρισθῇ, ἂν θέλῃ.

'Εάν ἄλλη γυναῖκα ἔχη εἰς τὸ ὁσπήτιον αὐτοῦ καὶ κοιμᾶται μετ' αὐτῆς, ἢ εἰς χωρίον ἢ εἰς ἄλλον τόπον, καὶ εἰ εἰπεῖ ἢ γυναῖκα αὐτοῦ ἢ οἱ γονεῖς αὐτῆς ἢ ἄλλος τινὰς πρῶτην καὶ δευτέραν φορὰν, ὅτι νὰ ἀπέχῃ, καὶ αὐτὸς δὲν κάμῃ τελείαν ἀποχὴν ἐξ ἐκείνης τῆς μοιχαλίδος, χωρίζεται αὐτὸν ἢ γυναῖκά του.

6) Dacă bărbatul ei are în vecinătate sau asupra vecinului bănuială și-i spune să nu meargă în casa aceea și ea merge;

7) Dacă merge la teatru de jocuri să privească fără voia bărbatului ei.

De asemenea și dacă merge să privească și la cursele de cai, unde aleargă.

PENTRU CARE VINI SE DESPARTE FEMEIA DE BĂRBATUL SĂU ȘI-ȘI IA ZESTREA
ȘI DARURILE CE I LE-A DAT PENTRU NUNTĂ. CAP. 172. (GLAVA 216.) ¹⁾

A lui Armenopol: 1) Dacă sau el însuși pune la cale planuri rele în contra împăratului sau știe pe alții că vor pune și nu a mărturisit-o împăratului el însuși personal sau nu i-a anunțat-o prin altcineva;

2) Dacă a vrăjmășit viața ei în orice chip ar afla;

3) Dacă a vrăjmășit buna cumințenie a ei și ar pune pe alții să preacurvească cu dînsa sau a mijlocit aceasta;

4) Dacă a pîrît-o pe femeia lui în fața judecății sau în alt loc de preacurvie, și n-a putut să dovedească preacurvia cu martori vrednici de crezare, atunci femeia are voie să se despartă de dînsul, dacă voiește, ca de un pîrîș al ei.

5) Dacă are altă femeie în casa lui și doarme cu dînsa, sau în sat sau într-alt loc, și i-a spus femeia lui sau părinții ei sau altcineva, odată și de două ori, să se îndepărteze și el nu se va lăsa cu totul de acea preacurvă, femeia lui se desparte de dînsul.

¹⁾ Glava 215 este luată din *Cartea romînească de învățătură*.

*Ιδε· Διὰ ταῦτα τὰ ἄνωθεν οὐχὶ μόνον τὴν προγαμιαίαν δωρεάν ζημιώνεται ὁ ἄνδρας καὶ ἐπέρνει αὐτὴν ἡ γυναῖκα, ὁμοίως καὶ τὴν προῖκα αὐτῆς, ἀμὴ καὶ ἀπὸ τὸν βίον αὐτοῦ ὅσον ἔναι τὸ τρίτον τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, τόσον δίδει ὅλην τὴν προγαμιαίαν δωρεάν· καὶ παιδεύεται ὁ ἄνδρας, εἴ τι ἔμελε νὰ πάθῃ ἡ γυναῖκα.

Σ ἡ μ η ν ε· Πλὴν οὐδὲ ἡ γυναῖκα χωρὶς κρίσιν δύναται νὰ χωρισθῇ τὸν ἄνδρα, οὔτε ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα. Διὰ τοῦτο ὅποιος ἐπάρῃ ἄνδρὸς γυναῖκα, χωρὶς νὰ χωρισθῇ μετὰ κρίσεως, μοιχὸς λέγεται, κἂν καὶ ἡ γυναῖκα ἦτον εἰς πταίσιμον νὰ χωρισθῇ, ἢ καὶ ὁ ἄνδρας εἶχε πολλὰ δικαιώματα νὰ χωρισθῇ, ἀλλ' ὅμως χωρὶς κρίσιν καὶ γράμμα χωρίσεως, δὲν δύναται νὰ χωρισθῇ τὸ ἀνδρόγυνον. Τοῦτο μόνον εἰς τὴν καλογερικὴν γίνεται, ὥστε νὰ χωρίζεται χωρὶς κρίσιν, καθὼς λέγουσιν οἱ νόμοι.

ΛΥΣΙΣ ΓΑΜΟΥ ΟΤΑΝ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΔΕΝ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΑΡΚΙΚΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΥΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΓ-ον

Μ α τ θ α ί ο υ· Λύεται, ἤγουν χωρίζεται ὁ γάμος, καὶ ὅταν περάσουν χρόνοι τρεῖς, ὥσθ γένῃ ὁ γάμος, καὶ δὲν δυνηθοῦν νὰ σμίξουν τὸ ἀνδρόγυνον κατὰ τὸ ἀνθρώπινον· καὶ ἐὰν ζητήσῃ ἡ γυναῖκα νὰ χωρισθῇ τὸ ἀνδρόγυνον, ἤγουν τὸν αὐτῆς ἄνδρα, καὶ αὐτὸς μαρτυρήσῃ, ὅτι ἀληθεῖα δὲν δύναται νὰ σμίξῃ μετ' αὐτῆς, χωρίζεται ἡ γυναῖκα ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ ὁ ἄνδρας ἐξ αὐτῆς τῆς αὐτοῦ γυναικός. Καὶ ἔχει ὁ ἄνδρας τὰ αὐτοῦ πράγματα χωρὶς ζημίαν καὶ ἡ γυναῖκα τὴν αὐτῆς προῖκαν μόνον· ἡ δὲ προγαμιαία δωρεὰ μένει εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δὲν τὴν ἐπέρνει ἡ γυναῖκα.

Vezi! Pentru acestea de mai sus, bărbatul păgubește nu numai darurile dinaintea nunții și le ia femeia, așijderea și zestrea ei, ci și din averea lui, cât este a treia parte din darurile dinaintea nunții, atîta să dea cu toate darurile dinaintea nunții; și bărbatul se pedepsește, cu ce avea să sufere femeia.

Inseamnă-ți: Dar nici femeia nu poate fără judecată să se despartă de bărbat, nici bărbatul de femeie. De aceea cine a luat femeie a vreunui bărbat, fără să fie despărțită cu judecată, se cheamă preacurvar, măcar că femeia era în greșală să fie despărțită, sau și bărbatul avea multe motive drepte să se despartă ci totuși fără judecată și carte de despărțenie, bărbatul și femeia nu se pot despărți. Numai la călugărie se face aceasta, că se desparte fără judecată, precum spun legile.

DESFACEREA NUNȚII CÎND BĂRBATUL NU SE AFLĂ TRUPEȘTE CU FEMEIA LUI. CAP. 173. (GLAVA 217.)

A lui Matei: Se desface, adică se desparte nunta, și cînd vor trece trei ani, de cînd s-a făcut nunta, și bărbatul cu femeia nu se va putea împreuna ca oamenii; și dacă femeia va căuta să se despartă perechea conjugală, adică de bărbatul ei, și dînsul va mărturisi, că într-adevăr nu se poate împreuna cu dînsa, atunci femeia se desparte de acel bărbat al ei și bărbatul de acea femeie a lui. Și bărbatul își ține lucrurile sale fără nici o pagubă și femeia zestrea ei numai; iar darurile dinaintea nunții rămîn la bărbat și nu le ia femeia.

ΛΥΣΙΣ ΓΑΜΟΥ ΟΤΑΝ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΔΕΝ ΕΥΡΗ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΑΥΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΟΝ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΔ-ον.

Πατρικίου ἐκ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ βιβλίου τίτλος μθ-ος· Ἐὰν ὑπανδρευθῇ τις καὶ ἐπάρῃ γυναῖκα, θαρρόντας ὅτι νὰ ἔναι παρθένος καὶ νὰ μὴ δὲν τὴν εὕρῃ παρθένον, ἐν τῷ ᾧ νὰ ἀποδείξῃ τοῦτο μετ' ἀληθοῦς ἀποδείξεως, νὰ χωρίζεται τοῦτος ὁ γάμος, ἀπέφηεν ὁ Πατρίκιος. Καὶ γυναῖκα νὰ μὴ δὲν κατακρίνεται διὰ μοιχαλίδας, τουτέστι νὰ μὴ δὲν ζημιώνεται εἰς τὴν προῖκαν αὐτῆς, διότι προτύτερα ἔκαμε τὸ ἀμάρτημα, παρὰ νὰ λάβῃ τὸν ἄνδρα· εἰ δὲ καὶ σμίξῃ μετ' αὐτῆς δευτέραν φοράν, νὰ μὴ δὲν τὴν χωρίζεται πλέον.

ΛΥΣΙΣ ΓΑΜΟΥ ΟΤΑΝ ΓΕΝῇ ΤΙΝΑΣ ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ ΚΑΙ Ἡ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ,
ΥΠΑΝΔΡΕΥΘΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ ΜΕΤΑ ΚΑΙΡΟΝ ΝΑ ΘΕΛῇ ΝΑ ΓΕΝῇ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΕ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Λύεται, ὥστε χωρίζεται τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα τὸν αὐτῆς ἄνδρα, ὅταν θέλῃ νὰ γένῃ καλόγηρος ἢ καλογραία δηλονότι, καὶ χωρὶς θέλημα τοῦ ἑνὸς μέρους καὶ χωρὶς τινὸς κρίσεως, ἐπειδὴ εἰς τὴν καλλιωτέραν ὁδὸν ὑπαγέει. Λέγει γὰρ ὁ νόμος, ὅτι ὀρίζομεν νὰ ἔχῃ ἄδειαν ὅποιος θέλει ἀπὸ τὸ ἀνδρόγυνον νὰ γένῃ καλόγηρος, νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὸν γάμον καὶ νὰ μὴ δὲν ἔχῃ κανέναν ἐμπόδιον, ἐπειδὴ εἰς τὸ καλλιώτερον ἔρχεται, ἥτοι εἰς τὴν ἰσάγγελον πολιτείαν. Ἀληθῶς πρῶτον νὰ λάβῃ τὸ σχῆμα ἐκεῖνος, ὅπου θέλει νὰ γένῃ καλόγηρος καὶ τότε νὰ ἔχῃ ἄδειαν τὸ ἄλλο μέρος νὰ ὑπανδρευέται, ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα. Καὶ ὅποιον μέρος μείνῃ εἰς τὸ τάγμα τῶν κοσμικῶν, νὰ ἔχῃ ἀπ' ἐκεῖνον ὅπου γενεῖ καλόγηρος, τὸ δίκαιον μερτικὸν τῆς αὐτοῦ κληρονομίας.

DESFACEREA NUNȚII CÎND BĂRBATUL NU ȘI-A AFLAT FEMEIA FECIOARĂ.
CAP. 174. (GLAVA 218.)

A lui Patriciu din cartea romaică titlul 49 : Dacă s-a înșurat cineva și a luat femeie cu nădejdea să fie fecioară și n-a aflat-o fecioară, în aceeași clipă să dovedească aceasta cu adevărată dovadă, pentru ca nunta aceasta să se despartă, a hotărît Patriciul. Și femeia să nu fie osîndită ca preacurvă, adică să nu-și păgubească zestrea ei, pentru că a păcătuit mai înainte de a lua pe bărbat; iar dacă s-a împreunat și a doua oară cu dînsa, nu se mai poate despărți.

DESFACEREA NUNȚII CÎND CINEVA SE FACE CĂLUGĂR ȘI FEMEIA LUI S-A MĂRITAT ȘI DÎNSUL DUPĂ UN TIMP VOIEȘTE SĂ SE FACĂ ARHIEREU. CAP. 175.
(GLAVA 219.)

A lui Armenopol : Se desface, dacă se desparte bărbatul de femeia sa sau femeia de bărbatul ei, cînd voiește să se facă anume călugăr sau călugăriță, și fără voia unei părți și fără vreo judecată, deoarece merg pe o cale mai bună. Căci zice legea, că hotărîm să aibă voie cine din perechea nuntită voiește să se călugărească, să se despartă de nuntă și să nu aibă nici o piedică, deoarece vine la o cale mai bună, adică la un trai asemenea îngerilor. Într-adevăr mai întîi să ia schima acela ce voiește să devină călugăr și atuncea partea cealaltă să aibă voie să se căsătorească, sau bărbat sau femeie. Și partea care a rămas în rîndul mirenilor, să aibă de la acela care s-a făcut călugăr dreptul la partea din moște nirea aceluia.

Ματθαίου· Ἐὰν δὲ τύχη καὶ γένῃ τινὰς καλόγηρος καὶ ἡ γυναῖκα του ὑπανδρευθῇ καὶ μετὰ καιρὸν ὑπανδρευθῇ εἰ περασμένον (1) φανῇ τοῦτος ἄξιος διὰ τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα, γίνεται καὶ δὲν ἐμποδίζεται διὰ τὴν ὑπανδρείαν τῆς αὐτοῦ γυναικός.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΕΑΝ ΔΕΙΡΗ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑ ΛΥΤΗΣ, ΝΑ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΣ-ον

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἐὰν ἡ γυναῖκα ἐπιβάλλῃ τὰς τολμηρὰς χεῖρας αὐτῆς εἰς τὸν αὐτῆς ἄνδρα, τουτέστι νὰ τὸν ἐδείρῃ, ἢ διὰ νὰ τὸν ἐλυπήσῃ ἂν ἔναι ἐγγαστρωμένη καὶ σκοτώσῃ τὸ παιδί εἰς τὴν αὐτῆς κοιλίαν νὰ χάσῃ τὴν ἐλπίδα τοῦ παιδίου ὁ ἄνδρας, <τότε χωρίζεται αὐτὴν ὁ ἄνδρας> καὶ πέρνει ἄλλην.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΟΣ ΝΑ ΕΝΑΙ ΚΛΕΠΤΗΣ, ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ ΑΥΤΟΝ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΖ-ον

Ἐὰν ὁ ἄνδρας ἔναι ἡ ζωὴ αὐτοῦ, ὅτι νὰ ληστεύῃ, ἤγουν νὰ κουρσεύῃ καὶ νὰ ἀφανίζῃ ἢ νὰ κλέψῃ πρᾶγμα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ νὰ ἀνοίξῃ τάφους νὰ ἐπάρνῃ ροῦχα, καὶ ἀποδείξῃ τοῦτο ἡ γυναῖκα, χωρίζεται τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ ἐπέρνει καὶ τὴν αὐτῆς προῖκαν ἅπασαν καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν.

Ὁ ρα· Νόησον τὴν ἄνωθεν ἀπόφασιν τοῦ βασιλικοῦ νόμου, ὅτι δὲν λέγει μόνον περὶ κλεψίας ἐκκλησιῶν καὶ τάφων, ἀμὴ κοινῶς ἔναι ἡ ὑπόθεσις τῆς κλεψίας, ὥστε ἀνέναι κλέπτῃς ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα καὶ ἀποδειχθῇ μετὰ ἀληθοῦς ἀποδείξεως, ὅτι ἐκλεψεν, ἢ ἐκκλησιῶν ἢ τάφων ἢ τινῶν ἀνθρώπων πράγματα, χωρίζεται.

A lui Matei: Iar dacă s-a întâmplat și s-a făcut călugăr și femeia lui s-a măritat și după o trecere de timp de cînd se va fi măritat, acesta s-a arătat vrednic pentru demnitatea de arhiereu, se face și nu este oprit din cauza căsătoriei femeii lui.

DESPRE FEMEIA CARE-ȘI BATE BĂRBATUL, SĂ SE DESPARTĂ. CAP. 176.
(GLAVA 220.)

A împăraților Leon și Constantin: Dacă femeia își pune îndrăznețele-i mîini pe bărbatul ei, adică să-l bată, sau pentru ca să-i pricinuiască durere, dacă este însărcinată și și-a ucis copilul în pîntecele ei, pentru ca bărbatul să-și piardă nădejdea de copil, atunci bărbatul se desparte de dînsa.

DESPRE BĂRBAT, DACĂ ESTE FUR FEMEIA LUI SE DESPARTE DE DÎNSUL.
CAP. 177. (GLAVA 221.)

Dacă viața bărbatului este că să tîlhărească, adică să umble la jaf și să distrugă și să fure lucru de la biserică sau să deschidă morminte să ia haine, și femeia lui a dovedit aceasta, se desparte de bărbatul ei și-și ia și zestrea toată și darurile dinaintea nunții.

Vezi! Bagă de seamă hotărîrea de sus a legii împărătești că nu vorbește numai de furtul din biserici și morminte, ci este vorba în general despre furt, așa încît, dacă este fur bărbatul sau femeia și s-a dovedit cu adevărată dovadă, că a furat sau din biserici sau din morminte sau lucrurile unor oameni, atunci se desparte.

ΠΕΡΙ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ Η ΓΥΝΑΙΚΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΗ-ον

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Λύεται, ἤγουν χωρίζεται, ὁ γάμος, καὶ ὅταν αἰχμάλωτος γένῃ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα καὶ εἰς πέντε χρόνους δὲν ἀκουσθῇ τελείως, ὅτι ἔναι ζωντανὸς ἢ τὸ ἓνα μέρος ἢ τὸ ἄλλον, ὅπου αἰχμαλωτίσθῃ.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΓΕΝῇ ΣΚΛΑΒΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΙΜΙΑΝΟΥΝ, ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΧΩΡΙΣΘῇ ΕΚ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΑΥΤΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΘ-ον

Ἐκ τοῦ πολιτικοῦ νόμου· Ἀποφαίνει ὁ πολιτικὸς νόμος εἰς βιβλίον ἐξηκοστόν, τίτλος ὀγδοὸς, κεφάλαιον δωδέκατον, ὅτι ἡ γυναῖκα ὅπου νὰ μοιχευθῇ ὑπὸ δυναστῶν ἢ ὑπὸ κουρσάρων ὅπου νὰ τὴν αἰχμαλωτίσουν, καὶ γυρίσει καὶ ἔλθῃ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, δὲν ἔναι δίκαιον νὰ τὴν ἐκατηγορή, οὐδὲ νὰ τὴν ἀποδιώξῃ ὅτι κατὰ δυναστείαν ἐγένετο καὶ διὰ τοῦτο θέλει ὁ παρὼν νόμος καὶ συγχωρεῖ τῆς γυναίκος νὰ τὴν ἔχῃ ὁ ἄνδρας αὐτῆς καὶ νὰ μὴ δὲν τὴν χωρίζεται, ἐπειδὴ στανικῶς ἐγένετο. Καὶ ὁ ἐκκλησιαστικὸς νόμος ἀποφαίνει, ὅτι ἡ γυναῖκα ὅπου μοιχευθῇ ὑπὸ βαρβάρων δυναστικῶς, κανένα ἐπιτίμιον δὲν ἔχει.

ΠΕΡΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΔΙΩΞῃ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΜΟΙΧΕΥΣΟΥΝ, ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΤΗΝ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠ-ον

Ζωναρά· Ἐὰν ὁ ἄνδρας ὅπου νὰ διώξῃ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα ἔξω τοῦ ὀσπητίου καὶ αὐτὴ μὴ ἔχει τί νὰ κάμῃ καὶ ποῦ νὰ μείνῃ καὶ ὑπαγένη εἰς τινὰν συγγενέα αὐτῆς ἢ εἰς ἄλλον πιστὸν γνώριμον καὶ εἰς στράταν εὐρέθησάν τινες κακοποιοῖ καὶ ἐμοίχευσαν αὐτὴν στανικῶς,

DESPRE BĂRBATUL SAU FEMEIA CĂZUȚI ÎN ROBIE. CAP. 178. (GLAVA 222.)

A lui Armenopol: Se desface, adică se desparte nunta, și când bărbatul sau femeia au căzut în robie și cinci ani nu s-a auzit de loc dacă trăiește o parte sau alta care a fost robită.

DESPRE FEMEIA CARE A CĂZUT ÎN ROBIE ȘI AU PÎNGĂRIT-O, SĂ NU FIE DESPĂRȚITĂ DE BĂRBATUL EI. CAP. 179. (GLAVA 223.)

Din legea politicească: Legea politicească hotărăște în cartea șaizeci și șasea, titlul al optulea, cap al doisprezecilea că femeia care a fost pîngărită de cei puternici sau de pirații care au prins-o roabă, și se va întoarce și a venit în casa bărbatului ei, nu este cu dreptate să o pîrască, nici să o alunge, pentru că s-a făcut de silă; și de aceea legea de față voiește și iartă aceasta femeii să o țină bărbatul ei și să nu se despartă de dînsa, deoarece s-a făcut silă. Și legea bisericească hotărăște că femeia care a fost pîngărită de barbari cu de-a sila, nu are nici o pedeapsă.

DESPRE BĂRBATUL CARE-ȘI GONEȘTE FEMEIA ȘI VA FI PÎNGĂRITĂ, SĂ NU SE DESPARTĂ DE EA. CAP. 180. (GLAVA 224.)

A lui Zonara: Dacă bărbatul și-a gonit femeia afară din casă și dînsa nu are ce să facă și unde să stea și merge la vreo rūdă sau la un alt cunoscut de încredere și pe drum s-au aflat niște făcători de rele și au pîngărit-o cu de-a sila, totuși femeia nu se osîndește

gonit (fugărit), alungat

ὅμως εἰς τοῦτο ἡ γυναῖκα δὲν κατακρίνεται, οὐδὲ κανονίζεται, οὐδὲ χωρίζεται ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐπειδὴ καὶ ἡ αἰτία, ὅπου ἐμοιχεύθη ἦτον αὐτὸς ὁ ἄνδρας αὐτῆς, ὅπου τὴν ἐδίωξεν ἔξω τοῦ ὀσπιτίου· καὶ ὅλα τὰ βάρη καὶ ὁ κανόνας τῆς μοιχείας εἰς αὐτὸν ἀποδίδονται ὡς αἷτιον τῆς ἁμαρτίας, ἡ δὲ γυναῖκα διαμένει ἀναίτιη καὶ διὰ τὴν μοιχείαν δὲν κανονίζεται, οὐδὲ ἄλλην παίδευσιν λάμβανει· μόνον διαμένει εἰς τὸ ὀσπήτιον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ ὡς καὶ τὸ πρῶτον σάρκα μίαν καὶ κυρία τοῦ οἴκου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΛΩΒΟΥ ΑΝΔΡΟΣ Η ΓΥΝΑΙΚΟΣ, ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠΑ-ον

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Λύεται ὁ ἄνδρας τῆς γυναικός, ἐὰν λωβός· ὁμοίως καὶ ὁ ἄνδρας χωρίζεται τῆς γυναικός αὐτοῦ, ἐὰν ἔναι λωβή.

Τῶν αὐτῶν· Ἐὰν οὖν τύχη καὶ ἔχη τὸ ἀσθένημα ἡ γυναῖκα καὶ χωρίσθῃ, νὰ ἔχη ὁ ἄνδρας τὴν ἔννοιαν τῆς τροφῆς αὐτῆς ἕως ὅλης τῆς ζωῆς αὐτῆς.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Περὶ τοῦ τοιούτου πάθους τῆς λώβης ἀποφαίνει ὁ Θεσσαλονίκης κύρις Συμεὼν, ὅτι ὁποῖος ἐκ τοὺς δύο ἔχει τὴν αὐτὴν ἀσθένειαν, ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα, νὰ χωρίζονται.

ΠΕΡΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠΒ-ον

Ματθαίου· Ὅταν ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος δεχθῇ τινὰς τὸ παιδίον του, χωρίζεται τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, ὅτι τὴν ἔκαμεν ἀδελφὴν πνευματικὴν.

pentru aceasta, nici canon nu ia, nici nu se desparte de bărbatul ei, pentru că de vină că a preacurvit a fost însuși bărbatul ei care a alungat-o din casă; și toată gravitatea și canonul preacurviei sînt date asupra lui ca un vinovat de acel păcat, iar femeia rămîne nevinovată și nici canon nu ia pentru preacurvie, nici altă pedeapsă; ci rămîne în casa bărbatului ei împreună cu dînsul ca și mai înainte un singur trup și stăpînitore a casei și a lucrurilor lor.

BĂRBATUL LEPROS SAU FEMEIA, SE DESPARTE. CAP. 181. (GLAVA 225.)

A împăraților Leon și Constantin : Se depărtează bărbatul de femeie, dacă este lepros; așijderea și bărbatul se desparte de femeia sa, dacă este leproasă.

A același : Dacă deci se întîmplă și femeia are acea boală și se desparte, bărbatul să aibă grijă de hrana ei toată viața ei cît trăiește.

Simeon al Salonicului : Despre această suferință a leprei hotărăște chir Simeon al Salonicului, că oricare din cei doi, sau bărbatul sau femeia, are acea boală, să se despartă

DESPRE DESPĂRTIREA PENTRU RUDENIA DIN SFÎNTUL BOTEZ. CAP. 182. (GLAVA 226.)

A lui Matei : Dacă cineva s-a făcut naș copilului său la sfîntul botez, se desparte de femeia lui, pentru că și-a făcut-o soră sufletească.

ΠΕΡΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΗΓ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ματθαίου· Ἐάν τινὰς κάμη τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ θετὸν υἱόν, χωρίζεται ὁ γαμβρὸς τὴν αὐτοῦ θυγατέραν, ὅτι ἔκαμεν αὐτὴν ἀδελφὴν πνευματικὴν, καὶ ἐπέρνει ἄλλη γυναῖκα.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΓΑΜΟΥ ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΗΔ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ματθαίου· Ἡ γυναῖκα ὁποῦ νὰ ἐπάρη ἄνδρα καὶ νὰ εὐρεθῇ παρανομία, δύναται νὰ τὸν ἐχωρισθῇ νὰ ἐπάρη ἄλλον ἄνδρα· ὁμοίως καὶ ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα.

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΓΑΜΙΑΣ ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΗΕ-ον

Τῶν θείων πατέρων· Ἡ τετραγαμία χωρίζεται ἐξ ἀποφάσεως, διότι ἐναι ἔξω τοῦ νόμου. Καὶ γάμος αὕτη δὲν λέγεται, μόνον χαιρώδης, ἡγουν ὥσπερ ὁ χοῖρος κυλίνεται εἰς τὸν πηλὸν καὶ λασπώνεται καὶ βρωμεῖ, ὁμοίως καὶ αὕτη ἡ τετραγαμία.

ΠΕΡΙ ΑΝΗΒΟΥ ΓΑΜΟΥ ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΗΣ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ ἄνηβος γάμος ἀπόφασις νὰ χωρίζεται· καὶ ἄνηβος λέγεται, ὅταν δὲν ἐναι ὁ ἄνδρας χρόνων δεκατεσσάρων καὶ ἡ γυναῖκα δώδεκα.

DESPRE DESPĂRȚIREA PENTRU RUDENIA ÎNFIERII. CAP. 183. (GLAVA 227.)

A aceluiași Matei : Dacă pe ginerele său îl face cineva fecior înfiat, ginerele se despartește de fata lui, pentru că a făcut-o soră sufletească pe dînsa, și ia altă femeie.

NUNTA FĂRĂ LEGE SE DESFACE. CAP. 184. (GLAVA 228.)

A aceluiași Matei : Dacă femeia a luat bărbat și s-a descoperit călcarea legii, poate să se despartă de dînsul ca să ia alt bărbat; de asemenea și bărbatul de femeie.

A PATRA NUNTĂ SE DESFACE. CAP. 185. (GLAVA 229.)

A dumnezeieștilor părinți : Nunta a patra se desparte hotărît, pentru că este în afară de lege. Și aceasta nu se cheamă nuntă, ci viață porcească, adică precum porcul se rostogolește în noroi și se murdărește și pute, asemenea și această nuntă a patra.

NUNTA CELOR FĂRĂ VÎRSTĂ SE DESFACE. CAP. 186. (GLAVA 230.)

A patriarhului Postnicul : Nunta fără vîrstă e hotărîre să se despartă; și fără vîrstă se cheamă, cînd bărbatul nu este de paisprezece și femeia de doisprezece ani.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΣΥΝΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΥΤΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΦΥΣΙΝ, ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΑΥΤΟΥ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠΖ-ον.

Τὸ παρὸν εὐρίσκεται εἰς ἓνα νόμιμον παλαιὸν εἰς τὴν ἁγίαν ἀρχιεπισκοπὴν Ἀχριδῶν. Ἐὰν ὁ ἄνδρας εὐρίσκεται μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εἰς τὴν παραφύσιν, τὸ ὁποῖον ἔξω ἔναι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ξεχωριστὰ ἀπὸ τὸ γένος τῶν χριστιανῶν ὡς αἰσχροὶ καὶ κατησχυμένην πράξιν καὶ σμίξιν, νὰ χωρίζεται αὐτὸν ἢ γυναικα αὐτοῦ ἄνευ τινὸς συμπαθείας καὶ νὰ ἐπέρνη ὅλην τὴν προῖκαν αὐτῆς καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν, καὶ ἀπὸ τὸν βίον του, ὅσον ἔναι τὸ τρίτον τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, τόσον λαμβάνει.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ καὶ Γρηγορίου Θεσσαλονίκης. Ὅποιος γὰρ κάμη μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εἰς τὴν παραφύσιν, ἱερεὺς νὰ μὴ δὲν γίνεται, μόνον νὰ χωρίζεται παντελῶς καὶ ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ ὡς ἂν χωρισθῇ, νὰ κανονίζεται, χρόνους δεκαπέντε νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΟΓΥΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΑΙΡΕΤΙΚΟΝ,
ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠΗ-ον>

Ὁ ἐβδομηκοστὸς δεῦτερος κανὼν τῆς ἑκτῆς συνόδου ἀποφαίνει, ὅτι, ἐὰν ἐπάρη ὀρθόδοξος ἄνδρας γυναικα αἰρετική, ἢ καὶ ὀρθόδοξος γυναικα νὰ ἐπάρη αἰρετικὸν ἄνδρα, νὰ χωρίζωνται.

Σύνου δ-ης κανὼν ιδ-ος. Ἐὰν γὰρ στέρξῃ τὸ αἰρετικὸν πρόσωπον νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὴν αἵρεσιν νὰ γένῃ ὀρθόδοξος, νὰ μὴ δὲν χωρίζεται.

DESPRE BĂRBATUL CARE SE AFLĂ CU FEMEIA SA AFARĂ DE FIRE, CĂ SE
DESPARTE ȘI DESPRE CĂNONUL LUI. CAP. 187. (GLAVA 231.)

Aceasta se găsește într-o veche lege la sfânta arhiepiscopie a Ohridei: Dacă bărbatul se află cu femeia sa în afară de fire, ceea ce este afară de firea omenească și osebit de neamul creștinilor ca o faptă și împreunare urită și plină de rușine, femeia sa să despartă de dînsul fără nici o compătimire și să-și ia toată zestrea ei și darurile dinaintea nunții; și din averea lui să ia atîta cît face a treia parte din tot ce i-a dăruit înaintea nunții.

A patriarhului Postnicul și a lui Grigore al Salonicului: Căci cine face cu femeia lui împotriva firii, preot să nu fie făcut, ci numai să se despartă de femeia lui; și după ce s-a despărțit să ia canon, să nu se cuminece cincisprezece ani.

CĂSNICIA ÎN CARE O PERSOANĂ ESTE ERETICĂ SE DESPĂRTE. CAP. 188.
(GLAVA 232.)

Canonul al șaptezeci și doilea al sinodului al șaselea hotărăște că, dacă bărbat dreptcredincios a luat femeie eretică, sau femeie credincioasă bărbat eretic, să se despartă.

Canonul al 14-lea al sinodului al 6-lea: Iar dacă persoana eretică a primit să se lepede de eresie să se facă drept credincioasă, să nu se despartă.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΟΠΟΥ ΕΧΕΙ ΓΥΝΑΙΚΑ ΝΑ ΔΑΙΜΟΝΙΖΕΤΑΙ ΚΑΙ ΘΕΛΕΙ
ΝΑ ΤΗΝ ΧΩΡΙΣΘΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠΘ-ον.

Νεαρά τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ συνόδικῳ ρια-η καὶ ριβ-η. Ἐὰν ἔχῃ τινὰς γυναῖκα ὅπου νὰ δαιμονίζεται, νὰ μὴ δὲν τὴν ἐχωρίζεται, μόνον νὰ τὴν ἐκαρτερῇ χρόνους τρεῖς· καὶ εἰ μὲν λάβῃ τὴν ὑγίαν, νὰ τὴν ἔχῃ καὶ νὰ μὴ δὲν τὴν χωρίζεται· εἰ δὲ καὶ μετὰ τοὺς τρεῖς χρόνους δὲν λυτρωθῇ ἐκ τοῦ πάθους τοῦ δαίμονος, νὰ τὴν ἐχωρίζεται καὶ ἐπέρνῃ ἄλλῃ.

Τοῦ αὐτοῦ. Ὅμοίως καὶ ἡ γυναῖκα, ἐὰν συμβῇ καὶ ἔλθῃ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸ τοιοῦτον πάθος τοῦ δαίμονος, νὰ χρεωστῇ νὰ καρτερῇ αὐτὸν χρόνους πέντε· εἰ δὲ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ πάθος εὐρίσκεται καὶ δὲν λυτρωθῇ ἐξ αὐτοῦ, νὰ ἔχῃ ἄδειαν ἡ γυναῖκα νὰ χωρίζεται αὐτὸν τὸν αὐτῆς ἄνδρα καὶ ἐπέρνῃ ἄλλον. Εἰ δὲ καὶ ἐσυνέβῃ καὶ εἶχεν αὐτὸ τὸ ἀσθένημα, ἡ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα προτύτερα, πρὶν νὰ γένῃ ὁ γάμος, ἐν τῷ ἅμα νὰ χωρίζονται χωρὶς τινὸς διορίας.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΘΟΥΣ ΤΩΝ ΣΕΛΗΝΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΠΩΣ ΚΡΙΝΕΤΑΙ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΘΟΛΙΚΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡϷ-ον.

Ἴδε τὴν παριαρχικὴν ἀπόφασιν· Εἰς τὴν μητέρα καὶ κυρία πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, δηλονότι εἰς τὴν καθολικὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, αὐτὸ τὸ πάθος τῶν σεληνιαζομένων οὕτως κρίνεται καὶ ἀποφασίζεται παρὰ τοῦ κοινοῦ δεσπότου τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ παρὰ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς συνόδου αὐτοῦ· ὅτι εἰ μὲν καὶ ἡ γυναῖκα εἶχεν αὐτὸ τὸ ἀσθένημα προτύτερα, πρὶν νὰ εὐλογηθῇ τὸν αὐτῆς ἄνδρα καὶ μαρτυρηθῇ ὑπὸ ἀξιόπιστων ἀνδρῶν, χωρίζεται ἐν τῷ ἅμα χωρὶς καμίας διορίας ὁ αὐτὸς ἄνδρας ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ

DESPRE BĂRBATUL CARE ARE FEMEIE CE SE ÎNDRĂCEȘTE ȘI VOIEȘTE SĂ
SE DESPARTĂ. CAP. 189. (GLAVA 233.)

Novela 111 și 112 a împăraților Leon Înțeleptul cu sinodul: Dacă are cineva femeie care să se fi îndrăcit, să nu se despartă de dînsa, ci să o aștepte trei ani; și dacă se face sănătoasă, să o țină și să nu se despărtească; iar dacă și după trei ani nu va fi izbăvită de acea patimă a dracului, să se despartă de dînsa și să ia alta.

A aceluiași: De asemenea și femeia, dacă s-a întîmplat și a intrat în bărbatul ei o patimă ca aceea a dracului, să aibă datoria să-l aștepte cinci ani; iar dacă se află în aceeași patimă și nu s-a izbăvit de dînsa, să aibă voie femeia să se despartă de acel bărbat al ei și să ia altul. Dacă însă s-a întîmplat și avea acea boală, sau bărbatul sau femeia, mai înainte de a se fi făcut nunta, să se despartă în aceeași clipă fără nici o amînare.

DESPRE PATIMA LUNATICILOR CUM SE JUDECĂ ASTĂZI LA MAREA BISERICĂ
A TUTUROR. CAP. 190. (GLAVA 234.)

Vezi hotărîrea patriarhicească: La mama și stăpîna tuturor bisericilor, adică la marea biserică a tuturor, această patimă a lunaticilor așa se judecă și se hotărăște de obștescul stăpîn prea sfințitul patriarh a toată lumea și de dumnezeiescul și sfîntul său sinod: că dacă femeia avea acea boală înainte de a se fi cununat cu bărbatul ei și bărbați vrednici de crezare au mărturisit, în aceeași clipă se desparte acel bărbat fără nici o amînare de femeia lui și

ἐπέρνει ἄλλη γυναῖκα· εἰ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ πάθος ἦλθεν εἰς τὴν γυναῖκα, ἀφ' οὗ εὐλογηθῇ τὸν αὐτῆς ἄνδρα, νὰ μὴ δὲν ἔχῃ καμίαν ἄδειαν, οὐδὲ ἐξουσίαν αὐτὸς ὁ αὐτῆς ἄνδρας, ὅτι νὰ τὴν ἐχωρίζεται ἕως ὅλης τῆς αὐτῶν ζωῆς. Καὶ διὰ τοῦτο ἐὰν καὶ τύχῃ καὶ ἔλθῃ καὶ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτὸ τὸ πάθος τοῦ σκληνιασμοῦ, τὰ ὅμοια καὶ ἡ γυναῖκα δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ ἐπάρῃ ἄλλον ἄνδρα ἕως ὅλης τῆς ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. Εἰ δὲ καί, ὡς ἐπροείπαμεν εἶχεν τὸ αὐτὸ πάθος πρὸ τοῦ νὰ εὐλογηθῇ τὴν γυναῖκά του, νὰ ἔχῃ ἄδειαν αὐτὴ ἡ αὐτοῦ γυναῖκα νὰ χωρίζεται αὐτὸν χωρὶς τινὸς διορίας, νὰ ἐπέρνῃ ἄλλον ἄνδρα ἀνεμποδίστως.

ΕΑΝ ΜΙΣΕΥΣῃ ΤΙΝΑΣ ΚΑΙ ΥΠΑΓῃ ΕΙΣ ἈΛΛΟΝ ΤΟΠΟΝ ΚΑΙ ΕΚΕΙ ΝΑ ΛΑΒῃ ΠΑΛΑΚΙΔΑ ἢ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΣΤΕΙΑῃ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΤΟΥ ΕΞΟΔΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΗΣ, ΝΑ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΥΑ-ον.

Νικῆτα Ἡρακλείας· Ἡ γυναῖκα, ὅπου νὰ ὑπάγῃ ὁ ἄνδρας αὐτῆς εἰς ἄλλον τόπον καὶ κατοικήσῃ καὶ ἐκεῖ νὰ ἐπάρῃ παλακίδα νὰ τὴν ἔχῃ, αὐτὴ μὲν δηλονότι ἡ γυναῖκα αὐτοῦ δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ ἐπάρῃ ἄλλον ἄνδρα, μόνον νὰ τὸν ἐκαρτερῇ χρόνους τρεῖς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς αὐτὴν καὶ τοῦτος ὁ ἄνδρας νὰ ἀφίσῃ τὴν παλακίδα καὶ αὐτὴν τὴν νόμιμον γυναῖκα νὰ ἔχῃ, καὶ νὰ μὴ δὲν τὴν χωρισθῇ, οὐδὲ αὐτὴ νὰ ἔλθῃ εἰς ἄλλον γάμον νὰ ὑπανδρευθῇ ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. Ἀποθανόντος δὲ αὐτοῦ, ἐλευθέρα ἐναι νὰ ὑπανδρευθῇ, καθὼς λέγει ὁ θεὸς ἀπόστολος.

Ἰδε τὴν πατριαρχικὴν ἀπόφασιν· Ὅμως ἡ ἄνωθεν ὑπόθεσις οὕτως ἐγένετο συνοδικῶς καὶ ἀποφασιστικῶς παρὰ τοῦ κοινοῦ δεσπότου, τοῦ πρώην παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Διονυσίου ἐν ἔτει ζξβ' μηνὶ φεβρουαρίῳ, ὅτι, ὅταν ὁ ἄνδρας μισεύσῃ καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ λείψῃ πέντε χρόνους ἀπὸ τὸ αὐτοῦ ὁσπήτιον καὶ δὲν ἐνθυμηθῇ τελείως τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἵνα ἀποστείλῃ αὐτῆς ἐξοδὸν τῆς ζωῆς αὐτῆς ἢ γράμμα, ἀμὴ ἀφίσῃ αὐτὴν παντελῶς χωρὶς τινὸς βοηθείας, νὰ χωρίζεται ἀνεμποδίστως τὸ τοιοῦτον

ia altă femeie; iar dacă acea patimă a venit asupra femeii, după ce s-a cununat cu bărbatul ei, să nu aibă voie acel bărbat al ei nici putere, ca să se despartă pînă la capătul vieții lor. Și de aceea, dacă s-a întîmplat și a venit acea patimă de lunatec și asupra bărbatului, tot așa și femeia nu are voie să ia alt bărbat în tot timpul vieții bărbatului ei. Dar dacă, precum am spus mai înainte, avea acea patimă, înainte de a se fi cununat cu femeia lui, să aibă voie acea femeie a lui să se despartă de dînsul fără nici o amîinare, să ia alt bărbat fără nici o piedică.

DACĂ PLEACĂ CINEVA ȘI MERGE ÎNTR-ALT LOC ȘI ACOLO ȚINE ȚIITOARE SAU NU TRIMITE FEMEII SALE DE CHELTUIALĂ PENTRU VIAȚA EI, SĂ SE DESPARTĂ. CAP. 191. (GLAVA 235.)

A lui Nichita al Heracleii: Femeia, al cărei bărbat a plecat într-alt loc și locuiește și acolo a luat țiitoare de o ține, atunci ea, adică femeia lui, nu are voie să ia alt bărbat, ci să-l aștepte trei ani să se întoarcă la dînsa și acest bărbat să lase țiitoarea și să țină pe femeia cea legiuită și să nu se despartă de dînsa, nici dînsa să nu facă altă nuntă să se mărite, cît timp bărbatul ei este în viață. După ce a murit însă, slobodă este să se mărite, precum spune dumnezeiescul apostol.

Vezi hotărîrea patriarhicească: Totuși pricina de mai sus s-a dezlegat în sinod și s-a hotărît și de obștescul stăpîn fostul preasfințit patriarh a toată lumea chir Dionisie la anul 7062 luna februarie: că atunci cînd bărbatul a plecat și a mers într-alt loc și va lipsi cinci ani departe de casa lui și nu și-a adus aminte nicidecum de femeia lui, ca să-i trimită de cheltuială pentru viața ei sau scrisoare, ci a părăsit-o de tot fără nici un ajutor, să se despartă

συνοικέσιον· καὶ νὰ ἔχῃ ἄδειαν ἡ γυναῖκα νὰ ἐπέρνῃ ἄλλον ἄνδρα νόμιμον. Καὶ ἀπὸ τότε αὕτη ἡ ὑπόθεσις οὕτως κρίνεται παρὰ τῆς καθολικῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ παρὰ πάντων τῶν ἁγιοτάτων ἀρχιερέων ὡς δικαία νομίμη ὁποῦ εἶναι.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΜΙΣΕΥΣῃ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΤΗΣ Η ΓΕΝΗ ΣΚΛΑΒΟΣ Η ΥΠΑΓῃ ΕΙΣ ΕΣΤΡΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΓΕΝΗ ΑΦΑΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΗ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΥΠΑΝΔΡΕΥΘῃ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΥΒ-ον.

Βασιλείου κανὼν λα-ος· Ὁ τριακοστὸς πρῶτος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου λέγει· ὅτι τῆς γυναικὸς ὁποῦ ὑπάγῃ ὁ ἄνδρας αὐτῆς ἔξω εἰς ἄλλην πόλιν ἢ χώρα καὶ ταξιδεύσῃ ἢ εἰς φουστάτο καὶ γένῃ ἀφανῆς καὶ πλέον δὲν ἀκουσθῇ δι' αὐτὸν τί ἐγίνῃ, καὶ ἐὰν ἡ γυναῖκα δὲν διαμείνῃ νὰ μάθῃ τὸ ἀληθὲς ὑπὸ ἀξιολύτων μαρτύρων περὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ βουλευθῇ νὰ πάρῃ ἄλλον ἄνδρα, ὡς μοιχαλίδά κρίνεται.

Συνόδου 5-ης κανὼν 4γ-ος· Ἐὰν τύχῃ καὶ ταξιδεύσῃ τινὰς ἡ ὑπάγῃ εἰς στρατεία καὶ δὲν ἀκουσθῇ δι' αὐτὸν, ὅτι ζῇ καὶ ἡ γυναῖκά του ὑπανδρευθῇ καὶ αὐτὸς ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ εὕρῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ὑπανδρεμένη μὲ ἄλλον ἄνδρα, ἐὰν θέλῃ, χωρίζει τὴν ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἐπέρνει αὐτὴν ὡς ἰδίᾳ αὐτοῦ γυναῖκα· καὶ οὔτε ὁ ἄνδρας ὁποῦ τὴν ἔλαβεν, οὔτε αὐτὴ ἡ γυναῖκα ὁποῦ τὸν ἐπῆρε, παιδεύονται, διότι δὲν τὸ ἤξευραν, ὅτι ζῇ.

Σήμηναι· Εἰ δὲ καὶ τύχῃ ἡ γυναῖκα καὶ τὸν πρῶτον αὐτῆς ἄνδρα δὲν θέλῃ, μόνον τὸν δεῦτερον, μὴ ἀφίσχῃ αὐτὴν νὰ ἐπάρῃ αὐτὸν τὸν δεῦτερον ἄνδρα, εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσῃ θεληματικῶς νὰ χωρισθῇ, χωρίσον αὐτὴν καὶ στανικῶς καὶ ὡς μοιχαλίδά κανόνισον.

Ἐκεῖνας μόνον τὰς γυναῖκας συμπαθοῦν καὶ δὲν κανονίζουν, αἱ ὁποῖαι, καθὼς ἰδοῦν τοὺς πρῶτους αὐτῶν ἄνδρας, ἢ ἀκούσουν, ὅτι ζοῦν, ἐν τῷ ἅμα ἀφίνουν τοὺς δευτέρους ἄνδρας καὶ ὑπαγένουν εἰς ἄλλον ὁσπῆτιον καὶ κάθονται, ἕως οὔ νὰ ἀπολαύσουν τοὺς πρῶτους αὐτῶν ἄνδρας.

fără nici o piedică de așa căsnicie; și să aibă voie femeia să ia alt bărbat după lege. Și de atunci această pricină așa se judecă de către marea biserică a tuturor și de toți preasfinții arhieriei ca fiind cu dreptate și după lege.

DESPRE FEMEIA AL CĂREI BĂRBAT A PLECAT SAU A CĂZUT ROB SAU S-A. DUS ÎN RĂZBOI ȘI A DISPĂRUT ȘI DÎNSA VOIEȘTE SĂ SE MĂRITE. CAP. 192 (GLAVA 236.)

Canonul al 31-lea al lui Vasilie: Canonul al treizeci și unu al marelui Vasilie zice: că femeia al cărei bărbat a plecat de acasă în alt oraș sau țară și a mers la oaste și a dispărut și nu s-a mai auzit ce s-a întâmplat cu dînsul, și dacă femeia lui nu a așteptat să afle adevărul despre bărbatul ei de la martori vrednici de crezare și a voit să ia alt bărbat, se judecă preacurvă.

Canonul al 93-lea al sinodului al 6-lea: Dacă s-a întâmplat și a plecat cineva sau a mers la oaste și nu s-a auzit de el că trăiește și femeia lui s-a măritat și dînsul se va întoarce în țară acasă la el și-a găsit femeia măritată cu alt bărbat, dacă voiește o desparte de acel bărbat și o ia ca fiind femeia sa; și nici bărbatul care a luat-o, nici femeia care l-a luat, nu au pedeapsă, pentru că n-au știut, că trăiește.

Înseamnă-ți: Iar dacă s-a întâmplat că femeia nu-l mai voiește pe bărbatul ei cel dintîi, ci numai pe al doilea, să nu o lași să ia pe acel bărbat de-al doilea; iar dacă nu va voi să se despartă de bună voie, desparte-o cu de-a sila și dă-i canon ca unei preacurve.

Numai acele femei sînt compătimate și nu iau canon, care de îndată ce au văzut pe întîii lor bărbați, sau au auzit că trăiesc, într-același timp lasă pe bărbații de-al doilea și

Αἱ δὲ γυναῖκες, ὅπου νὰ μάθουν, ὅτι ζῇ ὁ ἄνδρας αὐτῶν ἢ ἰδοῦν αὐτοὺς καὶ ἔλθουν καὶ δὲν ὑπάγουν μετ' αὐτοὺς, ἀμὴ θέλουν, ὅτι νὰ ἔχουν τοὺς δευτέρους, ἄνδρας καὶ οὐχὶ τοὺς πρώτους, τοὺς ὄντος νομίμους κανένα συμπάθιον αὐταὶ δὲν ἔχουν, μόνον κανονίζοντας ὡσὰν ταῖς μοιχαλίδαῖς.

Τοῦ Ἀρμενοποῦλου· Ἐάν ὁ ἄνδρας ὅπου νὰ ὑπάγῃ εἰς ἐταξίδην ἢ εἰς ἐστράταν καὶ δὲν ἔλθῃ διὰ πολὺν καιρὸν, ὅσους χρόνους καὶ ἀναργήσῃ, νὰ τὸν ἐκαρτερῇ ἢ αὐτοῦ γυναῖκα, καὶ ἐάν δὲν λάβῃ ἐξ αὐτοῦ γράμμα καὶ ἀκούσῃ ὅτι ἀπέθανεν, ἐν τῷ ἅμα νὰ μὴ δὲν ἐπάρῃ ἄλλον ἄνδρα χωρὶς νὰ εὐρεθοῦν μάρτυρες ἀξιόπιστοι νὰ μαρτυρήσουν μεθ' ὅρκου εἰς τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον, ὅτι ἠξεύρουν διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅτι ἀπέθανε· καὶ οὕτως γίνεται ἐγγράφως ἢ μαρτυρία τῶν μαρτύρων τούτων καὶ ἔχει τὸ βέβαιον καὶ ἔναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς γυναικὸς νὰ ἐπάρῃ ἄλλον ἄνδρα νόμιμον.

Περὶ αἰχμαλώτων νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ· Περὶ δὲ αἰχμαλώτων ἢ νεαρὰ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ διακελεύει· ὅτι ἡ γυναῖκα νὰ μὴ δὲν εὖρῃ πρόφασιν διὰ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ὅπου εὐρίσκεται εἰς τὴν σκλαβίαν, καὶ ἐπάρῃ ἄλλον δεύτερον. Εἰ δὲ καὶ ἐπάρῃ ἄλλον ἄνδρα, ἄδειαν ἔχει ἀνεμποδίστως ὁ νόμιμος αὐτῆς ἄνδρα, ὅταν ἔλθῃ ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν, νὰ τὴν ἐχωρίσῃ ἀπὸ τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον τὸν δεύτερον, νὰ τὴν ἐπάρῃ αὐτὸς ὡς μέλος αὐτοῦ.

Ματθαίου· Ἐξω οὖν ἀπὸ τὰς ἄνωθεν αἰτίας, ὅπου ἐγράφησαν, καὶ τολμήσει, τινὰς νὰ χωρισθῇ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα νὰ ἐπάρῃ ἄλλη, νὰ ἀφορίζεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ νὰ διωχθῇ, ἕως οὗ νὰ τὴν ἐπάρῃ.

ΠΕΡΙ ΕΚΕΙΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΧΩΡΙΣΘῇ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΑΠΟ ΑΙΤΙΑΝ ΑΛΛΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΥΓ-ον

Ματθαίου· Ἐάν τινὰς χωρισθῇ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀπὸ αἰτίαν ἄλλης γυναικὸς ἢ χήρας ἢ παρθένου, δὲν ἀφίνει ὁ νόμος νὰ τὴν ἐπάρῃ γυναῖκα αὐτὴν ὅπου ἦτον αἰτία καὶ ἐχωρίσθῃ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα.

merg în altă casă și șed, pînă-și vor dobîndi pe bărbatii lor cei dintii. Femeile însă care au auzit că bărbatul lor trăiește sau i-au văzut și au venit, și nu merg cu ei, ci voiesc să-i aibă pe bărbatii cei de-al doilea și nu pe cei dintii care sînt pe lege, acele nu au nici o compătimire, ci iau canon ca și preacurvele.

A lui Armenopol: Dacă bărbatul care pleacă în călătorie sau în război și n-a venit mult timp, oricîți ani ar întîrzia, femeia lui să-l aștepte și dacă nu a primit de la el scrisoare și a auzit că a murit, în aceeași clipă să nu ia alt bărbat, fără să se fi aflat martori vrednici de crezare să mărturisească jurînd pe sfînta și dumnezeiasca evanghelie că au știut despre acel om că a murit; și mărturia acestor martori să se facă în scris și are tărie și stă în puterea femeii să ia alt bărbat după lege.

Despre robii novela împăratului Leon Înteptul: Despre robii novela împăratului Leon Înteptul poruncește: că femeia să nu aibă motiv din cauza bărbatului care se află în robie, să ia pe un al doilea. Iar dacă a luat alt bărbat, are neoprit voie bărbatul ei legiuit, cînd s-a întors din robie, să o despartă de al doilea să o ia el ca pe un mădular al său.

A lui Matei: Așadar afară de pricinile de mai sus care s-au scris, de va îndrăzni cineva să se despartă de femeia lui să ia pe alta, acela să fie afurisit și alungat din biserica lui Hristos, pînă o va lua.

DESPRE CEL CE S-A DESPĂRȚIT DE FEMEIA SA DIN VINA ALTEI FEMEII. CAP. 193. (GLAVA 239.)

A lui Matei: Dacă s-a despărțit cineva de femeia sa din vina altei femei, sau văduvă sau fecioară, legea nu lasă să o ia de femeie pe aceea care a fost pricina despărțirii de femeia sa.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΥΡΕΘΕΝΤΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΠΕΝΘΕΡΑΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥΤΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΘΔ-ον

Ἐάν τινὰς εὐρεθῇ σαρκικῶς, ἤγουν νὰ κάμῃ ἁμαρτίαν μετὰ τῆς μητρὸς τῆς ἀρράβωνιαστικῆς αὐτοῦ ἢ μετὰ ἄλλης κατὰ σάρκα συγγενοῦς αὐτῆς προτύτερα νὰ εὐλογηθῇ αὐτὴν τὴν ἀρράβωνιαστικὴν του, νὰ μὴ δὲν γίνεται τοῦτος ὁ γάμος, μόνον νὰ ἐμποδίζεται.

Σ ἡ μ η ν α ι· Εἰ δὲ καί, ὡσὰν εὐλογηθῇ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἤλθεν εἰς αὐτὸ τὸ ἁμάρτημα τῆς αἰμομιξίας καὶ τὸ ἔκαμε, ὁ γάμος νὰ μὴ δὲν χωρίζεται, μόνον κανονίζονται αὐτοί, ὅπου ἔκαμαν τὴν ἁμαρτίαν.

Π α τ ρ ι ἄ ρ χ ο υ τ ο ὦ Ν η σ τ ε υ τ ο ὦ· Ὁ δὲ κανόνας αὐτῶν ἔναι χρόνους ἑνδεκα· καὶ κόπτουν αὐτὸν ὀλιγώτερον, ἔάν προαιρεθοῦν νὰ κάμουν νηστείας καὶ μετανοίας καὶ ἐλεημοσύνας.

ΠΕΡΙ ΜΟΙΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΑΥΤΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΘΕ-ον.

Ἀ π ο σ τ ὀ λ ω ν κ α ν ὶ ν μ η - ο ς· Ὁ τεσσαρακοστὸς ὀγδοὸς κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων διακελεύει· ὅτι ὅποιος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα εὐγάλη παραλόγως, ἤγουν νὰ τὴν ἐδιώξῃ ἐκ τοῦ ὁσπιτίου αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ ἐπάρῃ ἄλλη, μόνον ἀφορίζεται, ἕως οὔ νὰ τὴν ἐπάρῃ.

Μ α τ θ α ί ο υ· Ὅποιος κατηγορηθῇ, ὅτι ἐμοίχευεν γυναῖκα, δὲν δύναται νὰ τὴν εὐλογηθῇ.

Τ ο ὦ α ὐ τ ο ὦ Μ α τ θ α ί ο υ· Τινὰς ἄνθρωπος εἶχεν γυναῖκα καὶ ἐμοίχευεν ἄλλη, ἐχωρίσθη οὖν ἐξ αὐτῆς τῆς μοιχαλίδος καὶ εἶχεν τὴν εὐλογιστικὴν αὐτοῦ γυναῖκα, ἀπέθανε δὲ καὶ αὐτὴ ἡ νόμιμος αὐτοῦ γυναῖκα, καὶ ἐζήτησε νὰ ἐπάρῃ αὐτὴν ὅπου ἐμοίχευεν ἐμπορτύτερα· καὶ οἱ θεῖοι πατέρες ἐμπόδισαν τοῦτο παντάπασιν, νὰ μὴ δὲν γένη. Καὶ ἔάν ἐχωρίσθη ἐξ αὐτῆς

DESPRE CEL CE S-A AFLAT CU SOACRĂ-SA ȘI DESPRE CANONUL ACESTORA.
CAP. 194. (GLAVA 238. 1)

Dacă s-a aflat cineva trupește, adică a păcătuit cu mama logodnicei sale sau cu altă rudă de sînge a ei, mai înainte de a se fi cununat cu acea logodnică a sa, nunta aceea să nu se mai facă, ci să fie oprită.

Înseamnă-ți: Iar dacă, după ce s-a cununat cu femeia sa, a căzut în acel păcat al amestecării de sînge, nunta să nu se despartă, ci numai să ia canon aceia care au făcut păcatul.

A patriarhului Postnicul: Iar canonul lor este unsprezece ani; și-l curmă mai puțin, dacă din voia lor se vor hotărî să postească, să facă mătanii și să facă milostenii.

DESPRE PREACURVIE ȘI CANONUL EI. CAP. 195. (GLAVA 240.)

Canonul al 48-lea al apostolilor: Canonul al patruzeci și optulea al sfinților apostoli poruncește: că acela care și-a dat afară fără cuvînt femeia, adică și-a alungat-o din casă, nu poate să ia pe alta; ci se afurisește, pînă ce-o va lua înapoi.

A lui Matei: Cine a fost pîrît că a preacurvit cu o femeie, nu poate să se cunune cu dînsa.

A aceluiași Matei: Un om avea femeie și preacurvea cu alta; și s-a despărțit de acea preacurvă și-și ținea femeia cununată, dar a murit acea femeie a sa legiuită, și a cerut să o ia pe aceea cu care a preacurvit mai înainte; și dumnezeieștii părinți au oprit aceasta cu

1) Glava 237 este luată din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

καὶ τελείαν ἀποχὴν ἔκαμεν, ἀλλ' ὅμως ζῶντος τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐμοίχευεν αὐτήν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν γίνεται τούτος ὁ γάμος, ὅτι ἔναι παράνομος.

Τοῦ Ἀρμενοποῦλου· Ὁποῖος κατηγορηθῇ εἰς μοιχείαν, ἐὰν καὶ φανερῶς δὲν ἀποδειχθῇ, δὲν δύναται νὰ τὴν ἐπάρῃ γυναῖκα ἐκείνην, ὅπου τὸν ἐκατηγόρησαν μεθ' αὐτήν, ὅτι ἐμοίχευεν, διὰ νὰ μὴ δὲν βεβαιωθῇ ἡ κατηγορία, ὅτι ἀληθῶς ἐμοίχευεν αὐτήν, διὰ τοῦτο τὴν ἐπῆρε γυναῖκα.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν νη-ος· Περὶ δὲ τοῦ κανόνος τῆς μοιχείας λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ χρόνους δεκαπέντε.

Συνόδου Ἀγγύρας κανὼν κ-ος· Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρας ἀγίας συνόδου ὁ εἰκοστὸς κανὼν τὸν μοιχὸν ὡς πόρνον τὸν κανονίζει, ἥτοι χρόνους ἑπτὰ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ δὲ θεῖος πατριάρχης ὁ Νηστευτῆς ἀποφαίνει, ὅτι μετὰ τρεῖς χρόνους νὰ μεταδίδωνται τῆς θείας κοινωνίας, ἀληθῶς νὰ κάμνουν ξηροφαγίαν μετὰ τὴν ἐνάτην καὶ μετανοίας διακόσια πενήντα. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο δὲν κάμουν, νὰ ἔναι εἰς τὸν ἄνωθεν κανόνα, ὅπου ὅρισαν οἱ θεοφόροι πατέρες τῆς ἐν Ἀγκύρα συνόδου.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΟΣ ΕΑΝ ΕΥΡῆ ΤΗΝ ΑΥΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΑ ΝΑ ΜΟΙΧΕΥΕΤΑΙ ΚΑΙ ΣΚΟΤΩΣῃ ΑΥΤΗΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΜΟΙΧΟΝ· Η ΤΗΝ ΕΣΚΟΤΩΣῃ ΧΩΡΙΣ ΑΙΤΙΑΝ Η ΣΤΑΝΙΚΩΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΥΣ-ον

Τοῦ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἐὰν τινὰς εὕρῃ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα συμπλεγμένην, ἤγουν νὰ ἁμαρτάνῃ μετὰ ἄλλου ἀνδρός, εἰ μὲν καὶ φονεύσῃ αὐτήν καὶ τὸν μοιχόν, δὲν παιδεύεται, ἀληθῶς ἐὰν τοὺς εὕρῃ μέσα εἰς τὸ ὀσπήτιον αὐτοῦ· εἰ δὲ

desăvîrșire, ca să nu se facă. Deși s-a despărțit de ea și s-a lăsat cu totul de dînsa, ci totuși a preacurvit cu dînsa, în viață fiind femeia sa, și de aceea această nuntă nu se face, pentru că este fără lege.

A lui Armenopol: Cine a fost pîrît pentru preacurvie, deși nu a fost dovedit în chip vădit, nu poate s-o ia pe aceea de femeie, cu care a fost învinuit că preacurvea cu dînsa, pentru ca să nu se adeverească învinuirea că într-adevăr preacurvea cu dînsa și de aceea a luat-o de femeie.

Canonul al 58-lea al marelui Vasilie: Despre canonul preacurviei zice marele Vasilie, că să nu se cuminece cincisprezece ani.

Canonul al 20-lea al sinodului de la Anghira: Iar canonul al douăzecilea al sfîntului sinod dela Anchira îi dă preacurvarului canon ca și curvarului, adică șapte ani.

A patriarhului Postnicul: Iar dumnezeiescul patriarh Postnicul hotărăște că după trei ani să se cuminece cu dumnezeiasca împărtașanie, dar cu adevărat după al noulea ceas să mănînce de sec și să facă două sute cincizeci de metanii. Iar dacă nu fac aceasta, să aibă canonul de mai sus, pe care l-au hotărît de Dumnezeu purtătorii părinți din sinodul de la Anchira.

DESPRE BĂRBATUL DACĂ A AFLAT PE FEMEIA SA PREACURVIND
ȘI A UCIS-O PE EA ȘI PE PRECURVAR; SAU DACĂ A UCIS-O FĂRĂ VINĂ SAU
FĂRĂ SĂ VREA. CAP. 196. (GLAVA 241. ¹)

A împăraților Leon și Constantin: Dacă a aflat cineva pe femeia sa îmbrățișată, adică să facă păcat cu alt bărbat, dacă o va și ucide pe ea și pe curvar, nu se pedepsește, dacă

¹) Glavele 242—249 sînt luate din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

καὶ ἔξω τοῦ ὁσπητίου τοὺς εὖρη καὶ τὸ ἀποδείξει μετὰ μαρτύρων ἀξιοπίστων, χωρίζεται αὐτὴν καὶ κερδαίνει καὶ τὴν προῖκαν αὐτῆς, καθὼς ὁρίζει ὁ νόμος.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Εἰ δὲ καὶ φονεύσει αὐτὴν θεληματικῶς, χωρὶς νὰ μοιχεύεται, ἄλλη γυναῖκα νὰ μὴ δὲν ἐπέρνη, μόνον κανονίζεται χρόνους εἴκοσι νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ καὶ νὰ ξηροφαγῇ.

Εἰ δὲ καὶ δαίρει αὐτὴν διὰ τινὰ αἰτίαν καὶ διὰ μικροῦ βαρήματος ἀπεθάνῃ μὴ θέλοντος αὐτοῦ, τὰ τρίτα τοῦ φόνου νὰ ἐπιτιμᾶται· καὶ ἂν θέλῃ, νὰ ὑπανδρευέται, διότι ἐγένετο στανικῶς αὐτοῦ.

ΠΕΡ ΤΟΥ ΛΑΒΟΝΤΟΣ ΘΕΛΗΜΑΤΟΚΩΣ ΘΑΝΑΤΟΝ, Η ΑΝΔΡΑΣ Η ΓΥΝΑΙΚΑ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΥΖ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· "Οποῖος λάβῃ θεληματικῶς θάνατον, νὰ μὴ δὲν ψάλλουν αὐτόν, οὐδὲ νὰ τὸν ἐμνημονεύσουν, ὡς ἐκεῖνος ὁποῦ ἐπαρέδωκε θεληματικῶς τὴν αὐτοῦ ψυχὴν τῷ σατανᾷ, καθὼς Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης. Εἰ δὲ καὶ ἔξω φρενῶν ἦτον αὐτὸς ὁποῦ ἔλαβεν τὸν θάνατον, ἔχῃ συγγνώμην, ἥγουν συγχώρησιν, καὶ νὰ ψάλλεται καὶ νὰ μνημονεύεται, καθὼς λέγει ὁ ἁγιώτατος Τιμόθεος ὁ Ἀλεξανδρείας. Εἰ δὲ καὶ ἀπὸ μικροψυχίας ἢ λύπης ἢ ἐξεπηρείας ἀνθρώπων ἐκρέμησεν, ἢ ἄλλως ἐθανατώθῃ, νὰ μὴ δὲν ψαλλθῇ, οὐδὲ νὰ γένῃ ὑπὲρ αὐτοῦ δέησις ἢ προσφορά.

într-adevăr l-a aflat înăuntru în casa sa; dacă însă i-a găsit afară de casă și o va dovedi cu martori vrednici de crezare, se desparte de dînsa și cîștigă și zestrea ei, precum hotărâște legea.

A lui Nichifor al Constantinopolului: Iar dacă a ucis-o înadins, fără să curvească, altă femeie să nu ia, ci numai să se canonească douăzeci de ani să nu se cuminece și să mănînce de sec.

Iar dacă o bate pentru vreo vină și dintr-o mică lovitură a murit, fără să vrea dînsul, acela să ia a treia parte din pedeapsa pentru omor; și să se însoare, dacă voiește, pentru că s-a întîmplat fără voia lui.

DESPRE CEL CE-ȘI FACE MOARTE DIN VOIA LUI, FIE BĂRBAT SAU FEMEIE.
CAP. 197. (GLAVA 250.)

A patriarhului Postnicul: Cine-și face moarte din voia lui pe acela să nu-l prohodească, nici să-l pomenească, fiind ca unul ce și-a dat sufletul din voia lui Satanei, întocmai ca Iuda Iscarioteanul. Iar dacă a fost ieșit din minți acela care și-a făcut moartea, să aibă îngăduire, adică iertare, și se prohodește și se pomenește, precum zice prea sfințitul Timotei al Alexandriei. Iar dacă din descurajare sau de supărare sau de răutatea oamenilor s-a spînzurat sau în alt chip s-a omorît, să nu fie prohodit, nici să nu se facă pentru dînsul rugăciuni și prinoase.

ΠΕΡ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥΝ ΕΑΝ ΒΙΑΣΗ ΚΑΙ ΦΘΕΙΡΗ ΑΥΤΗΝ ΤΙΝΑΣ Η
ΚΑΙ ΘΕΛΗΜΑΤΙΚΩΣ ΑΥΤΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΘΗ-ον.

ξ ζ-ος· Ὁ ἐξικοστός ἑβδομος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὀρίζει· ὅτι ὅποιος ἔφθειρε γυναῖκα παρθένον στανικῶς, εἰ μὲν ἦτον ἁρῥαβωνιασμένη μετ' τινά, ὡς μοιχὸς παιδεύεται· εἰ δὲ καὶ ἁρῥαβωνιασμένη δὲν ἦτον, νὰ τὴν ἐπάρῃ γυναῖκα, ἀνέναι καὶ πτωχὴ ἢ καὶ εἰς γένος ἂν δὲν ἔναι ἀξία ὡς ἑαυτόν.

Μ α τ θ α ί ο υ· Ὅποιος ἐσμίξῃ γυναικὸς παρθένου μετὰ θελήσεως αὐτῆς καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς νὰ μὴ δὲν τὸ ἡξεύρουν καὶ μετὰ ταῦτα νὰ τὸ μάθουν, εἰ μὲν θέλει νὰ ἐπάρῃ αὐτὴν ἐκεῖνος ὁποῦ τὴν ἔφθειρε καὶ στέρξουν καὶ οἱ γονεῖς, νὰ γίνεταί ὁ γάμος. Εἰ δὲ καὶ οἱ γονεῖς τοῦ ἐνὸς μέρους τοῦτο δὲν καταδέχονται, ἀνέναι καὶ εὐήμερεϊ αὐτὸς ὁποῦ τὴν ἔφθειρε, νὰ δίδῃ πρὸς αὐτὴν λίτρα μίαν χρυσάφι· εἰ δὲ καὶ ἔναι πτωχός, νὰ δίδῃ τὰ ἡμισυ πράγματα αὐτοῦ· εἰ δὲ παντελῶς ἔναι πτωχὸς καὶ τίποτε δὲν ἔχει, νὰ τὸν ἐδέρνουν καὶ νὰ τὸν ἐκουρσεύουν καὶ τότε νὰ τὸν ἐξορίζουν.

Ν ε α ρ ᾶ Ἀ θ α ν α σ ί ο υ Π α τ ρ ι ᾶ ρ χ ο υ· Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου οὕτω διακελεύει· ὅτι ἡ γυναῖκα ὁποῦ νὰ ῥήξῃ τὴν τιμὴν αὐτῆς καὶ τὸ περισσότερον νὰ ἔναι καὶ παρθένος καὶ συνευρεθῇ μετ' τινά καὶ ἔτυχεν καὶ ἐδυνάστευσεν αὐτὴν, νὰ παιδεύεται κατὰ τοὺς νόμους. Ἡ δὲ παιδευσις τούτου κατὰ τὸ ἐξηκοστὸν βιβλίον τοῦ ιζ-ου τίτλου ἐν κεφαλαίῳ πα-ω ἔστιν αὕτη· ὅτι νὰ κόπτουν τὴν μύτην αὐτοῦ καὶ νὰ δίδῃ πρὸς αὐτὴν ὁποῦ τὴν ἔφθειρε καὶ τὸ τρίτον μερτικὸν τῶν πραγμάτων αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ ἡ γυναῖκα ἠθέλησε, χωρὶς νὰ τὴν ἐβιάσῃ, νὰ τὴν ἐκουρσεύουν καὶ νὰ τὸν ἐμπομπεύουν καὶ νὰ πληρώνη καὶ ποινὴν τῆς αὐθεντίας.

DESPRE FEMEIA FECIOARĂ DACĂ A SILUIT-O ȘI A STRICAT-O CINEVA, SAU
ȘI CU VOIA EI. CAP. 198. (GLAVA 251.¹)

Al 67-lea : Canonul al șaizeci și șaptelea al sfinților apostoli hotărăște: că cine a stricat femeia fecioară, dacă era logodită cu cineva, se pedepsește ca un curvar; iar dacă n-a fost logodită, să o ia de femeie, deși este săracă sau de neam nu deopotrivă cu el.

A lui Matei : Care s-a împreunat cu o femeie fecioară cu voia ei și părinții ei să nu știe și după aceea să afle, dacă acela care a stricat-o voiește să o ia și părinții primesc, nunta să se facă. Dacă însă părinții unei părți nu primesc și dacă acela care a stricat-o, este avut, să-i dea aceleia o litră de aur²); iar dacă este sărac, să dea jumătate din averea lui; dacă însă este de tot sărac și nu are nimic, să-l bată și să-l expună și să-l surghiunească.

Novela lui Atanasie Patriarhul : Iar novela patriarhului Atanasie poruncește așa: că femeia care a pierdut cinstea ei și pe deasupra să fie și fecioară și s-a aflat cu cineva și s-a întâmplat de a siluit-o, să fie pedepsit potrivit legilor. Iar pedeapsa acestuia după cartea a șaizecea în cap. 81 din titlul 17 este aceasta: că să-i taie nasul și să-i dea aceleia pe care a stricat-o, și a treia parte din lucrurile lui. Iar dacă și femeia a voit, fără să o fi siluit, să o tundă, s-o rușineze în public și să plătească gloabă domniei.

¹) Glavele 252 — 254 au fost luate din *Cartea românească de învățătură* de la 1646.

²) La bizantini o litră de aur valora 72 de galbeni.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΟΦΘΟΡΙΑΣ ΘΗΛΥΚΟΥ ΚΑΙ Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΥΘ-ον

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· "Οποῖος φθείρει κόρη προτύτερα παρὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν νόμιμον ἡλικίαν αὐτῆς, νὰ κόπτουν τὴν μύτην αὐτοῦ καὶ τὰ ἡμισυ αὐτοῦ ῥοῦχα, νὰ τὰ δίδουν αὐτῆς τῆς κόρης, ὅπου τὴν ἔφθειρε.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· "Οταν δὲν ἔναι ἡ γυναῖκα δώδεκα χρόνων καὶ ἐπέκεινα, μόνον εἶναι ὀλιγώτερον, νὰ κανονίζεται αὐτὸς ὅπου τὴν ἔφθειρε, χρόνους δώδεκα ἢ καὶ συγκαταβατικώτερον, ὡς δόξει τῷ ἀρχιερεῖ ἢ τῷ αὐτοῦ πνευματικῷ.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΣ ΕΑΝ ΔΥΝΑΣΤΕΥΘῃ Ἡ ΚΟΠΕΛΑ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΑΥΘΕΝΤΟΣ
ΤΗΣ Ἡ ΑΛΛΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΥΠΟ ΤΙΝΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ-ον.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Ἐὰν καλογραία δυναστευθῇ ἢ κοπέλα παρὰ τοῦ αὐτῆς αὐθεντός ἢ ἄλλῃ γυναῖκα ὑπὸ τινος ἀνδρός καὶ φανεῖ ὁ πρῶτος αὐτῆς βίος καλὸς καὶ καθαρὸς, σαράντα ἡμέρας νὰ ἐπιτιμᾶται ἢ ἓνα χρόνον νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ. Εἰ δὲ ὑπ' ἀρχῆς ὁ βίος αὐτῆς ἦτον κακός, ὡς ἂν πόρνη νὰ κανονίζεται, ἡγουν χρόνους ἐπτὰ.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν μθ-ος· Τὴν βιασωμένην δούλην παρὰ τοῦ αὐθεντός αὐτῆς νὰ μὴ δὲν κανονίζεται· εἰ δὲ καὶ θεληματικῶς αὐτῆς ἐγίνη, ὥσπερ πόρνη κανονίζεται.

DESPRE SILUIREA UNEI COPILE ȘI CANONUL BĂRBATULUI. CAP. 199.
(GLAVA 255.)

A lui Armenopol: Cine strică o copilă mai înainte de a fi venit în vîrstă legiuită, să i se taie nasul și jumătate din hainele lui să le dea acelei copile pe care a stricat-o.

A patriarhului Postnicul: Cînd femeia nu este de doisprezece ani și mai mare, ci mai puțin de atîta, acela care a stricat-o să ia canon doisprezece ani sau și mai puțin, după cum va crede arhiereul sau duhovnicul aceleia.

DESPRE CĂLUGĂRIȚĂ DACĂ A FOST SILUITĂ SAU SLUJNICA DE CĂTRE STĂPÎNUL EI SAU ALTĂ FEMEIE DE CĂTRE CINEVA. CAP. 200 (GLAVA 256. ¹⁾)

A lui Nichifor al Constantinopolului: Dacă vreo călugăriță a fost siluită sau o slujnică de către stăpînul ei sau altă femeie de către vreun bărbat și se va arăta viața ei dintîi bună și curată, patruzeci de zile să fie pedepsită sau un an să nu se cuminece. Iar dacă de la început viața ei a fost rea, să ia canon ca o curvă, adică șapte ani.

Canonul al 49-lea al marelui Vasilie: Slujnica siluită de stăpînul ei, să nu se canonească; iar de i s-a întîmplat cu voia ei, ca o curvă să se canonească.

¹⁾ Glavele 257—260 sînt luate din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΧΗΡΕΥΣΗ ΚΑΙ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΥΠΑΝΔΡΕΥΘΗ ΤΩ
ΧΡΟΝΩ ΕΚΕΙΝΩ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΑ-ον.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Τῆς γυναικὸς ὅπου ἀπεθάνη ὁ ἄνδρας αὐτῆς, νὰ μὴ δὲν [κανονίζεται οὐδὲ νὰ] ἔχη ἄδειαν νὰ ἐπέρνη ἄλλον ἄνδρα, ἕως οὗ νὰ τελειωθῇ ὁ πένθιμος ἕνας χρόνος· εἰ δὲ καὶ ὀρίσει βασιλεύς, ὑπανδρεύεται, καὶ μὴ τελειωθέντος τοῦ χρόνου.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Κατὰ δύο αἰτίας ἐτυπώθη ὁ πένθιμος χρόνος· τὸ μὲν ἓνα, ἵνα νὰ μὴ τύχη ἐγγαστρωμένη ἡ γυναῖκα, τὸ δὲ δεύτερον καὶ διὰ τὴν χρεωστούμενην τοῖς ἀνδράσι τιμὴν. Τοῦτο δὲ πολλάκις εὐρίσκεται εἰς τοὺς θείους κανόνας· μᾶλλον δὲ καὶ ἐπιτίμιον ἔχει ἐκείνη ὅπου δὲν πληρώσει τὸν πένθιμον χρόνον· καὶ οὕτως νὰ ἐπέρνη ἄλλον ἄνδρα.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΧΗΡΕΥΣΗ ΚΑΙ ΥΠΑΝΔΡΕΥΘΗ, ΟΤΙ ΔΕΝ ΕΠΕΡΝΕΙ
ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΑΥΤΗΣ, ΕΙ ΜΗ ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ, ΑΝ
ΑΠΟΘΑΝΟΥΝ· ΤΑ ΟΜΟΙΑ ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΒ-ον.

Νεαρὰ Λέοντος τοῦ βασιλέως· Ἡ δευτέρα νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ οὕτω λέγει· Καὶ ταύτην τὴν νομοθεσίαν ἡ βασιλεία μου ἐπανορθουμένη, ὅταν ἡ γυναῖκα ἐλησμονήσῃ τὸν ἄνδραν αὐτῆς καὶ δὲν τιμήσῃ τὴν σμίξιν ὅπου ἔσμιξεν μετ' αὐτοῦ, καὶ θελήσῃ ὅτι νὰ ὑπανδρευθῇ, νὰ μὴ δὲν ἔχη ἀπὸ τὰ καλὰ τοῦ ποτὲ ἀνδρὸς αὐτῆς, οὔτε τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν αὐτῆς νὰ κερδαίνῃ, οὔτε ἄλλην τινὰν φιλοτιμίαν.

DESPRE FEMEIA CARE RĂMÎNE VĂDUVĂ ȘI VOIEȘTE SĂ SE MĂRITE ÎN ANUL
ACELA. CAP. 201. (GLAVA 261.)

A împăraților Leon și Constantin : Femeia al cărei bărbat a murit, să nu [se canonească nici să nu] aibă voie să ia altă bărbat, pînă ce nu s-a sfîrșit un an de jale; dacă însă împăratul va hotărî, se mărită, deși anul nu s-a împlinit.

A lui Armenopol : Din două motive s-a stabilit anul de jale, unul, ca femeia să nu se întîmple însărcinată, iar al doilea și pentru cinstea ce se datorează bărbaților. Iar despre aceasta deseori arată dumnezeieștile canoane; dar și mai mult, are pedeapsă aceea care nu va împlini anul de jale; și așa să ia alt bărbat.

FEMEIA CARE A RĂMAS VĂDUVĂ ȘI S-A MĂRITAT SĂ NU IA DIN LUCRURILE
BĂRBATULUI EI, DECÎT DIN ALE COPIILOR, DACĂ AU MURIT;
DE ASEMENEA ȘI BĂRBATUL. CAP. 202. (GLAVA 262.)

Novela împăratului Leon : Novela a doua a împăratului chir Leon Înțeleptul zice așa: Și această legiuire, maiestatea mea am îndreptat-o, cînd femeia a uitat de bărbatul ei și n-a cinstit împreunarea ce-a făcut-o cu dînsul și a vrut de s-a măritat, să nu aibă nimic din bunurile bărbatului ei de odinioară, nici darurile ei dinaintea nunții să nu le dobîndească, nici alt fel de daruri.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἡ γυναῖκα ὅπου νὰ ἐπάρῃ δεύτερον ἄνδρα, ἐὰν καὶ ἀπὸ τὰ παιδιά αὐτῆς, ὅπου εἶχεν μετὰ πρώτου ἀνδρός, κάμῃ διαθήκην καὶ ἀφίσῃ πρὸς αὐτὴν τίποτε πρᾶγμα, ἀνεμποδίστως ἐπέρνει αὐτό.

Τῶν αὐτῶν βασιλέων· Ἡ γυναῖκα ὅπου νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον συνοικέσιον καὶ ἔχει παιδιά μετὰ τοῦ πρώτου ἀνδρός, ἢ θηλυκὰ ἢ ἀρσενικά, καὶ τύχῃ καὶ ἀπεθάνῃ κανένα ἐξ αὐτόν, τὸ μερτικὸν αὐτοῦ ἐμοιράζεται εἰς ὅλα τὰ ἀδελφία· καὶ ἐπέρνει καὶ αὐτὴ ἢ μητέρα αὐτῶν τόσον μερτικὸν ὡσὰν ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά τῆς, τὰ ἀδελφία τοῦ ἀπεθαμένου.

Τοῦτο νόησον καὶ περὶ ἀνδρός, ὅταν ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΥΠΑΝΔΡΕΜΕΝΗΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΧῃ ΡΟΥΧΑ ΚΑΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΔΕΙΞῃ ΠΟΥ ΤΑ ΕΥΡΕ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΓ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἐὰν ἔχῃ ἡ γυναῖκα ρούχα ἢ ἄλλα πράγματα καὶ ἀποθάνοντος τοῦ ἀνδρός αὐτῆς, δὲν δείξῃ μάρτυρας ἀξιοπίστους, πόθεν τὰ εἶχεν καὶ ἀπὸ ποῦ τὰ ἔφερεν, φαίνεται, ὡς καὶ ἀλήθεια μαρτυρεῖ ὡς κυρία τοῦ ὁσπητίου ὅπου ἦτον, ὅτι ἀπὸ τὰ πράγματα καὶ καλὰ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς τὰ εἶχεν. Καὶ διὰ τοῦτο νὰ εἶναι τῶν παιδίων τῆς κληρονομίας τοῦ ποτὲ ἀνδρός αὐτῆς ὡς ἐδικὰ τους πράγματα· ἢ καὶ ἂν ζῇ ὁ ἀνδρας καὶ εὑρεθοῦν αὐτὰ τὰ ρούχα εἰς χεῖρας αὐτῆς, ἐπέρνει αὐτὰ ἐξ αὐτῆς, ἂν θέλῃ.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΧΗΡΕΥΣῃ ΚΑΙ ΔΕΝ ΥΠΑΝΔΡΕΥΘῇ, ΤΙ ΕΠΕΡΝΕΙ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΑΥΤΗΣ; ΟΜΟΙΩΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΔ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ὅστις γυναικὸς ἀπεθάνῃ ὁ ἀνδρας αὐτῆς καὶ εἰς δεύτερον γάμον δὲν ἔλθῃ, νὰ ἔχῃ τὴν χρῆσιν τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς καὶ ὅλην τὴν προῖκαν αὐτῆς, νὰ ἔχῃ

A împărătilor Leon și Constantin: Femeia care a luat un al doilea bărbat, dacă din copiii ei, pe care i-a avut cu bărbatul cel dintâi, unul a făcut diată și i-a lăsat ei vreun lucru, îl ia fără nici o piedică.

A acelorași împărați: Femeia care s-a căsătorit de a doua oară și are copii cu primul bărbat, fie fete sau băieți, și s-a întîmplat de a murit vreunul dintr-înșii, partea lui se împarte între toți frații și surorile; și ia și acea mamă a lor atîta cît unul din copii ei, frați și surori de ai mortului.

Aceasta socotește-o și pentru bărbat cînd s-a căsătorit a doua oară.

DESPRE FEMEIA MĂRITATĂ CARE SĂ AIBĂ HAINE ȘI SĂ NU FI ARĂTAT UNDE LE-A AFLAT. CAP. 203 (GLAVA 263.)

A lui Armenopol: Dacă femeia are haine sau alte lucruri și, murind bărbatul ei, nu a arătat cu martori vrednici de crezare, de unde le avea și de unde le-a adus, se vede că, precum mărturisește și adevărul, că, fiind stăpînă în casa unde erau, le avea din lucrurile și bunurile bărbatului ei. Și de aceea să fie ale copiilor ca drept lucruri ale lor din moștenirea fostului ei bărbat; sau dacă bărbatul trăiește și s-au aflat acele haine în mîinile ei, de voiește, le ia de la dînsa.

DESPRE FEMEIA CARE A RĂMAS VĂDUVĂ ȘI NU S-A MĂRITAT, CE IA DIN LUCRURILE BĂRBATULUI EI? DE ASEMENEA ȘI BĂRBATUL. CAP. 204. (GLAVA 264.)

A lui Armenopol: Femeia al cărei bărbat a murit și nu s-a căsătorit a doua oară, să aibă folosința darurilor dinaintea nunții și a întregii zestre a ei, să aibă întreaga parte cît

τὸν σὼν μερτικὸν ὡσὰν ἓνα ἀπὸ τὰ παῖδια τῆς. Καὶ ταῦτα νὰ τὰ ἔχη εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς, νὰ κάμῃ, ὡσὰν θέλει, μόνον τὸ τρίτον τῶν πραγμάτων αὐτῆς νὰ φυλάττῃ διὰ τὰ παῖδια τῆς.

Ὅμοίως καὶ οἱ ἄνδρες ὅπου δὲν ἔλθουν εἰς δευτέρους γάμους, οὕτως νὰ ἔχουν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τῶν πραγμάτων τῶν γυναικῶν αὐτῶν μερτικὸν ὡσὰν ἓνα παιδί.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΙΚΟΣ ΤΕΤΙΜΗΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΑΔΙΑΤΙΜΗΤΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΞΩΠΡΟΙΚΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΕ-ον.

Μ α τ θ α ί ο υ· Ἡ διατετιμένη προῖκα εἰς τὸν ἄνδρα κινδυνεύει, ἢ ἂν ἀπεθάνωσι τὰ ζῶα τῆς γυναικός, ὅπου ἐδόθησαν εἰς προῖκα, εἴ τε τὰ φορέματά τῆς ἔτριψαν καὶ ἐχάλασαν, τὴν ἐπιτίμησιν δίδει ὁ ἄνδρας ὀπίσω σωστήν. Ἡ δὲ προῖκα ὅπου ἔναι ἀδιατίμητος, εἰς τὴν γυναῖκα καὶ ἡ αὐξήσις καὶ ἡ ζημία.

Ἐὰν ὁ ἄνδρας ἔλαβεν εἰς προῖκα ὀσπήτιον ἢ ἀμπέλιον ἢ ἄλλον πρᾶγμα καὶ ἐτιμήθῃ, καθὼς ἄξιζε, καὶ αὐτὸς ὁ ἄνδρας ἔκαμεν ἔξοδον καὶ ἐκαλλώπισε καὶ ἔκτισε καὶ αὐξήσῃ τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, χρεωστεῖ μὲν νὰ δίδῃ τὴν τιμὴν τοῦ πράγματος, καθὼς ἐτιμήθῃ, ὅταν τὸ ἔλαβεν· καὶ τότε διαμένει εἰς αὐτὸν τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, καθὼς ἐκαλλωπίσθῃ καὶ ἐγίνη. Εἰ δὲ καὶ γένει ζημία εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ὅπου ἔλαβεν, αὐτὸς ἔναι χρεώστης νὰ τὴν πληρώσῃ.

Λ έ ο ν τ ο ς καὶ Κ ω ν σ τ α ν τ ί ν ο υ τ ῶ ν β α σ ι λ έ ω ν· Αὐξήσις καὶ ζημία τῆς προίκος ὅπου ἔλαβεν ὁ ἄνδρας, εἰς αὐτὸν ἀνατρέχει.

Μ α τ θ α ί ο υ· Ὁ ἄνδρας ἂν ἔναι καὶ πτωχός, τὴν προῖκαν ὅπου ἔλαβεν, χρεωστεῖ αὐτήν.

Τ ο ὕ Ἀ ρ μ ε ν ο π ο ὕ λ ο υ· Ὅσα πράγματα ἀγοραστοῦν ἀπὸ τὴν προῖκαν τῆς γυναικός, εἰς τὴν αὐτῆς προῖκαν εἶναι.

unul din copiii ei. Și acestea să le aibă în proprietatea ei, să facă ce voiește, numai o treime din lucrurile ei să le păstreze pentru copiii ei.

De asemenea și bărbații care nu se căsătoresc a doua oară, să aibă la fel și ei din lucrurile femeilor lor parte cât un copil.

DESPRE ZESTREA PREȚUITĂ ȘI NEPREȚUITĂ ȘI DESPRE EXOPRICĂ. CAP. 205. (GLAVA 265.)

A lui Matei : Zestrea prețuită este pe riscul bărbatului, fie că dobitoacele femeii au pierit, care au fost date de zestre, fie că s-au stricat hainele și s-au pierdut, bărbatul dă înapoi prețul întreg. Iar zestrea care nu este prețuită, pe femeie o privește și sporul și paguba.

Dacă bărbatul a luat de zestre casă sau vie sau alt lucru și a fost prețuit, precum era prețul, și acel bărbat a făcut cheltuială și a îmbunătățit și a zidit și a sporit acel lucru, este dator să dea prețul lucrului, precum a fost prețuit, când l-a luat; și atunci acel lucru îi rămîne lui, precum l-a îmbunătățit și a fost făcut. Iar dacă s-a făcut vreo pagubă la acel lucru pe care l-a luat, el este dator să o plătească.

A împăraților Leon și Constantin : Sporul și paguba la zestrea pe care a luat-o bărbatul, lui îi revin.

A lui Matei : Deși bărbatul este sărac, este dator zestrea pe care a luat-o.

A lui Armenopol : Cîte lucruri le cumpără cu banii din zestrea femeii, se socotesc în zestrea ei.

Κωνσταντίνου, Λέοντος καὶ Βασιλείου τῶν βασιλέων· Τὰ δὲ ἐξώπρικα δὲν γίνεται τοῦ ἀνδρός, ἀμὴ ἂν χαλάσῃ ὁ ἀνδρας, εἰ μὲν καὶ ἡ γυναῖκα τὰ ἐχάρισε, δὲν τὰ ζητοῦν οἱ κληρονόμοι. Εἰ δὲ παρὰ γνώμης τῆς γυναικὸς τὰ ἐχάλασεν, ὅλα σωστὰ νὰ τὰ δώσῃ ὀπίσω ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κληρονόμος του, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὰ ἐξώπρικα ἡ γυναῖκα ἔχει δύναμιν ὥσάν καὶ εἰς τὴν προῖκαν.

Τῶν αὐτῶν βασιλέων· Πᾶσα γυναῖκα εἰς τὰ ἐξώπρικά της καὶ εἰς τὰ λεγάτα της ὅπου τῆς ἔρχονται ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς, δυνάται νὰ τὰ πραγματεύεται καὶ νὰ χαρίζει καὶ νὰ δίδῃ, καὶ ζῶντος τοῦ ἀνδρός της, τὴν δὲ προῖκαν αὐτῆς, ὥστε ζῇ ὁ ἀνδρας αὐτῆς, δὲν τὴν ὀρίζει.

ΟΤΙ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΡΟΤΙΜΑΤΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΔΑΝΕΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΕΑΝ ΕΜΒΗ
ΕΓΓΥΗΤΡΙΑ ΔΙΑ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑΝ ΑΥΤΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΣ-ον.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἡ γυναῖκα ἔχει προτίμῃσιν ἀπὸ πάντα ἄνθρωπον, ὅπου νὰ χρεωστῇ ὁ ἀνδρας της, νὰ ἐπάρῃ αὐτὴ τὴν αὐτῆς προῖκαν πρῶτον. Μία γυναῖκα ὑπανδρεύθη καὶ ἐπῆρε τὴν προῖκα της εἰς τὸ ὀσπήτιον τοῦ ἀνδρός της καὶ ἐσυνέβη εἰς τὸν ἀνδραν αὐτῆς συμφορὰ καὶ ζημία καὶ ἔπεσεν εἰς χρέος αὐθεντικὸν ἢ εἰς ἄλλον τινὰν ἄνθρωπον· καὶ αὐτὸς ἀπέθανε· εἰς τοῦτο ὀρίζει ὁ παρὼν βασιλικὸς νόμος· ὅτι νὰ μὴ ἔχει ἄδειαν τινὰς ἀπὸ ἐκείνους ὅπου ἐδάνεισαν, νὰ ἐπάρῃ κανένα πρᾶγμα ἀπὸ τὸ ὀσπήτιον τοῦ ἀποθανόντος, ἕως οὗ πρῶτον νὰ ἐπάρῃ ἡ γυναῖκα τὴν αὐτῆς προῖκαν, τότε ἦτοι μείνῃ, νὰ τὸ ἐπέρνουν ἐκεῖνοι ὅπου ἐδάνεισαν καθ' ἑναὶς κατὰ τὸ χρέος αὐτοῦ.

Ματθαίου· Καὶ ὅποια γυναῖκα στέρξει εἰς τὸ χρέος τοῦ αὐτῆς ἀνδρός καὶ γράφει εἰς γράμμα τὰ αὐτῆς ῥοῦχα ἢ καὶ αὐτὴ ἀνέμβῃ ἐγγυήτρια, τοῦτο καμὴν δύναμιν οὐδὲ βεβαίωσιν ἔχει· οὐδὲ στέργεται αὐτό, ἂν τὸ κάμῃ καὶ μία καὶ δύο καὶ πολλαῖς φοαῖς· καὶ ἡ εἰς χρέος

A împărătilor Constantin, Leon și Vasilie: Exoprica nu devine a bărbatului, dar dacă bărbatul a cheltuit-o, moștenitorii nu o cer, dacă femeia i-a dăruit-o. Dar dacă a cheltuit-o fără știrea femeii, atunci o va da înapoi întreagă sau el sau moștenitorul lui, pentru că femeia are și asupra exopricei putere, ca și asupra zestrei.

A aceluiași împărați: Fiecare femeie, în ce privește exoprica ei și legatele ce-i vin de la rudele ei, poate să le negocieze și să le dăruiască și să le dea, fiind bărbatul ei în viață, de zestrea ei însă, cât trăiește bărbatul ei, nu dispune.

FEMEIA ARE PRECĂDERE FAȚĂ DE ORICE CREDITOR, DEȘI S-A PUS CHEZAȘĂ
PENTRU BĂRBATUL EI. CAP. 206. (GLAVA 266.)

A împărătilor Leon și Constantin: Femeia are precădere față de tot omul căruia bărbatul ei îi este dator, ca ea să ia mai întâi zestrea ei. O femeie s-a măritat și a luat zestrea ei în casa bărbatului ei și bărbatului ei i s-a întâmplat nenorocire și pagubă și a căzut în datorie domnească sau față de alt om careva; și dînsul a murit. În acest caz legea aceasta împărătească hotărăște: că nimeni din acei care l-au creditat, nu are voie să ia vreun lucru din casa aceluia ce a murit, pînă ce mai întâi femeia nu și-a luat zestrea și ce-ar rămînea, să ia aceia care l-au creditat fiecare după datoria aceluia.

A lui Matei: Și oricare femeie va recunoaște datoria bărbatului ei și va scrie în scrisoare hainele ei sau și însăși s-a prins chezașă, aceasta nu are nici o putere și adevărită; aceea nu se primește chiar de a făcut-o odată și de două și de multe ori; și de s-a prins chezașă la datorie domnească sau a altcuiva, acea făgăduială nu se primește; căci este așa,

αὐθεντικὸν ἢ εἰς ἄλλου τινὸς γένει ἐγγυήτρια, δὲν στέργεται ἢ ὑπόσχεσις ἐκείνη· οὕτως γὰρ ἔναι, ὥσάν νὰ μὴ δὲν ἤθελεν γένει ποτὲ τὸ τοιοῦτον γράμμα. Ἀληθῶς ἐὰν ἀποδειχθῇ φανερώς, ὅτι τὰ φλωρία ἐκεῖνα ὁποῦ ἐδανείσθησαν εἰς χρεῖαν τῆς γυναικὸς ἐδόθησαν, τότε πληρώνει αὐτά.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΚΑΜῆ ΕΞΟΔΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΣΘΕΝΕΙΑΝ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΖ-ον>

Τοῦ αὐτοῦ Ματθαίου· Ἐάν τινος γυναῖκα εὐρίσκεται εἰς ἀσθένειαν καὶ κάμη ὁ ἄνδρας ἐξοδὸν εἰς τὴν ἀσθένειαν αὐτῆς καὶ αὐτὴ ἀπεθάνῃ καὶ κάμη δὲ καὶ ἐξοδὸν εἰς τὴν ταφὴν αὐτῆς, καὶ ζητεῖ νὰ ἐπάρῃ αὐτὰ ἀπὸ τὸν πενθερόν του, ὁ ὁποῖος ἐκληρονόμησε τὴν προῖκαν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, ἐν τούτῳ διακελεύει ὁ παρὼν νόμος· ὅτι ὅσα μὲν εἰς τὴν ἀσθένειαν αὐτῆς ἐξοδίασε, νὰ μὴ δὲν ἐπέρνῃ ἐξ αὐτὰ τίποτε, ἐπειδὴ σάρκα μία ἦτον μετ' αὐτῆς, τὰ δὲ ὅσα ἐξοδίασεν εἰς τὴν αὐτῆς ταφὴν, νὰ τὰ ἐπέρνῃ ἀπὸ τὸν αὐτοῦ πενθερόν ὁποῦ ἔλαβε τὴν αὐτῆς προῖκαν.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ ΠΡΟΙΚΟΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΗ-ον

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἐνας ἄνθρωπος ἐπῆρε γυναῖκα καὶ ἀπέθανε καὶ οὗτος ἐπῆρε καὶ δευτέρα γυναῖκα· καὶ ἐπῆρε μετὰ τῆς πρώτης γυναικὸς προῖκα καὶ μετὰ τῆς δευτέρας, καὶ ἀπέθανεν ὁ ἄνδρας καὶ ζητοῦν οἱ κληρονόμοι τῶν δύο γυναικῶν νὰ ἐπέρνουν τὰς προῖκας ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἀποθαμένου. Καὶ ἐν τούτῳ ὁρίζει ὁ παρὼν βασιλικὸς νόμος· ὅτι ἐν πρώτοις νὰ δίδεται ἡ πρώτη προῖκα καὶ μετὰ ταῦτα ἡ δευτέρα, ἐὰν προσ-

ca și când nu s-ar fi făcut niciodată o scrisoare ca aceea. Dar într-adevăr de s-a dovedit lămurit, că galbenii aceia care au fost împrumutați, s-au dat pentru vreo trebuință a femeii, atunci îi plătește.

DESPRE BĂRBATUL CARE FACE CHELTUIALĂ CU BOALA FEMEII LUI
ȘI LA MOARTE. <CAP. 207.> (GLAVA 267.)

A aceluiași Matei : Dacă femeia cuiva cade bolnavă și bărbatul face cheltuială cu boala ei și dînsa a murit și face cheltuială și la înmormîntarea ei, și cere să ia acele cheltuieli de la socrul său, care a moștenit zestrea fetei sale, în privința aceasta această lege poruncește: că toate cîte le-a cheltuit cu boala ei, din acelea să nu ia nimic, deoarece a fost un singur trup cu dînsa, cîte însă le-a cheltuit cu îngropăciunea ei, acelea să le ia de la socrul său, care a luat zestrea ei.

DESPRE PROTIMISIREA ZESTREI ÎNTÎIA ȘI A DOUA. CAP. 208.
(GLAVA 268.)

A împăraților Leon și Constantin : Un om a luat femeie și a murit și acesta a luat și o a doua femeie; și a luat zestre cu prima femeie și cu a doua; și a murit bărbatul, iar moștenitorii celor două femei cer să ia zestrele din lucrurile mortului. Și în privința aceasta hotărăște această lege împărătească: că mai întîi să fie dată prima zestre și după aceea cea de-a doua, dacă mai rămîn lucruri. Iar dacă s-a întîmplat și se află haine din zestrea a doua și s-a dovedit

μείνουν πράγματα. Εἰ δὲ τύχη καὶ εὐρίσκονται ῥοῦχα ἀπὸ τὴν δευτέραν προῖκα καὶ φανερωθῇ ἐμπράκτως καὶ μαρτυρικῶς, ἐπέρνουν ταῦτα οἱ κληρονόμοι τῆς δευτέρας προικὸς καὶ ἐξαὐτὰ ¹⁾ τῆς πρώτης προικὸς οἱ κληρονόμοι δὲν ἐπέρνουν, ἀμὴ ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἀπεθαμένου, ἐὰν τύχη. Ὅμοίως καὶ οἱ κληρονόμοι τῆς πρώτης προικὸς, ὅσα ἂν ῥοῦχα ἐγνωρίσουν ἐδικὰ τους, ὅπου ἔδοθησαν εἰς τὴν προῖκαν καὶ εὐρίσκονται, ἐπέρνουν αὐτὰ ἀνεμποδίστως. Εἰ δὲ καὶ δὲν ἔχει ἀπὸ τῆς πρώτης προικὸς, οὔτε ἀπὸ τῆς δευτέρας, ἐπέρνουν μὲν τὴν πρώτην προῖκαν οἱ κληρονόμοι ὡς ἄνωθεν, ὅτι αὐτὴ ἔχει ὡς ἄνωθεν πρώτη προτίμησιν, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ οἱ τῆς δευτέρας, ἐὰν περισσεύσουν.

ΠΕΡΙ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΔΩΡΕΑΣ ΟΠΟΥ ΝΑ
ΓΕΝῇ ΑΝΑΜΕΣΟΝ ΤΟΥΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΘ-ον>

Ματθαίου· Ἐὰν ὁ ἄνδρας συμφωνήσῃ μετὰ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ὅταν ἀπεθάνῃ νὰ τὴν κληρονομήσῃ, τὸ σύμφωνον δὲν ἔναι καλόν, οὐδὲ στέργεται. Ἀμὴ ἀνέναι καὶ γένῃ σύμφωνον ἀπὸ τὴν ἀρχήν, ὅτι, ἂν ἀποθάνῃ προτύτερα ἡ γυναῖκα, ἡ προῖκά της νὰ διαμένη εἰς τὸν ἄνδρα, καλὰ νὰ ἦτον δοσμένη ἡ προῖκα ἀπὸ τὸν πατέρα, ἀξίζει τὸ σύμφωνον καὶ δὲν ἔχει πλέον νὰ κάμῃ ὁ πατέρας.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἀνάμεσον ἄνδρος καὶ γυναικὸς δωρεᾶ δὲν στέργεται, ὅτι τοῦτο γίνεται διὰ τὴν ἀγάπην τῆς σαρκικῆς σμίξεως, καὶ διὰ νὰ μὴ δὲν ἔχουν πρόφασιν διαζυγίου διὰ τὴν δωρεάν, καὶ διὰ νὰ μὴ δὲν γένῃ ὁ πλοῦσιος, πτωχὸς καὶ ὁ πτωχὸς πλούσιος.

Κωνσταντίνου, Λέοντος καὶ Βασιλείου τῶν βασιλέων· Εἰς τὸν θάνατόν του εἴ τι χάριση τινὰς τὴν γυναῖκάν του, στέργεται· εἰ δὲ εἰς τὴν ζωὴν του, δὲν στέρσεται.

Εἴ τι χάρισει ἡ γυναῖκα τὸν ἄνδρα, διὰ νὰ λάβῃ τινὰ ἀξία, ἡγουν τιμὴ, στέργεται.

În fapt și cu martori, pe acestea le iau moștenitorii zestrii a doua și din acestea moștenitorii primei zestre nu iau, ci din lucrurile mortului, de se întâmplă. De asemenea și moștenitorii primei zestre, câte haine le-au cunoscut drept ale lor care au fost date de zestre și se află, acelea le iau fără nici o piedică. Iar dacă nu sînt nici din zestrea întâia, nici din a doua, atunci iau moștenitorii întâia zestre, ca mai sus, pentru că această primă zestre are, ca mai sus, precădere, iar după aceea iau și moștenitorii celei de-a doua, dacă mai prisosește.

DESPRE ÎNVOIALA BĂRBATULUI ȘI A FEMEII ȘI DESPRE DARURILE CE S-AU
FĂCUT ÎNTRE EI. CAP. 209. (GLAVA 269.)

A lui Matei: Dacă bărbatul s-a învoit cu femeia sa, ca, după ce a murit, să o moștenească, învoiala nu este bună, nici nu se bagă în seamă. Dar dacă de la început s-a făcut învoială, că dacă a murit mai întâi femeia, zestrea ei să rămîină bărbatului, învoiala are valoare, chiar dacă zestrea a fost dată de tatăl; și tatăl nu mai are ce face nimic.

A lui Armenopol: Darurile dintre bărbat și femeie nu se socotesc, pentru că acestea se fac pentru dragostea împreunării trupesti și pentru ca să nu aibă din cauza darurilor cuvînt de despărțenie și pentru ca să nu se facă bogatul sărac și săracul bogat.

A împăraților Constantin, Leon și Vasilie: Dacă la moartea sa a dăruit cineva femeii sale ceva, aceea se bagă în seamă; dacă însă în viața lui, nu se bagă în seamă.

Orice va dăruia femeia bărbatului, pentru ca el să ia vreo dregătorie, adică cinste, se admite.

¹⁾ Sic.

Τῶν αὐτῶν βασιλέων· Ὅταν διαζύγιον γένῃ καὶ χωρισθῇ ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἢ ἡ γυναῖκα τὸν ἄνδρα αὐτῆς, εἴ τι ἐδωρήσατο ἓνας τὸν ἄλλον νὰ τὸ ἔχῃ μετὰ θάνατόν του, δὲν στέργει, ἀμὴ τὸ ἐπέρνει ὀπίσω.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΓΑΜΙΑΙΩΝ ΔΩΡΕΩΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙ-ον>

Τῶν αὐτῶν βασιλέων· Αἱ προγαμιαῖαι δωρεαὶ ἀναπόστατον εἶναι· ἤγουν, προτύτερα πρὶν νὰ εὐλογηθῇ τὸ ἀνδρόγυνον, εἴ τι χαρίσει ἓνας τοῦ ἄλλου, στέργεται, ἐὰν καὶ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ὅπου κάμουν τὰ χαρίσματα, εὐλογηθῶν.

Ἐὰν λεγατεύσω τῇ γυναικί μου κόσμια ἢ ὅσα ἡτρέπισα διὰ χάριν αὐτῆς, πάντα λαμβάνει.

Ἐὰν χαρίσω τῆς γυναικὸς μου κόσμια, ἤγουν χρυσαλύσιδον, σκολαρίκια, βραχιόνια, διακτυλίδια καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἢ ἄλλα ὅσα διὰ ὄνομα αὐτῆς ἡτρέπισα, τουτέστιν ὀρδινίασα καὶ ἐκατασκεύασα, ἤγουν φορέματα, καὶ ἂν τύχῃ καὶ ἀπεθάνω ἐγώ, ἢ γυναῖκά μου ὅλα τὰ ἐπέρνει.

ΠΕΡΙ ΔΩΡΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΠΗΣ ΔΩΡΕΩΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΑ-ον>

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Δωρεὰ εἶναι ὅπου δίδεται χωρὶς ἀνάγκης.

Ἐκεῖνος ὅπου κάμει δωρεὰ, δὲν δύναται νὰ τὴν ἀνατρέψῃ.

Τὴν καλῶς γεναμένην δωρεὰν οὐδὲ ὑπὸ βασιλέως ἀντιγραφὴ ἀνατρέπει αὐτήν.

Ματθαίου· Πᾶσα δωρεὰ τελείως γεναμένη, δὲν χαλᾶται, εἰ μὴ ἐξ ἀχαριστείας.

A acelorași împărați : Cînd s-a făcut divorț și s-a despărțit bărbatul de femeia sa sau femeia de bărbatul ei, orice a dăruit unul altuia, ca să aibă după moartea sa, nu se admite, ci se ia înapoi.

DESPRE DARURILE DINAINTEA NUNȚII. <CAP. 210.> (GLAVA 270.)

A acelorași împărați : Darurile dinaintea nunții sînt ceva ce nu se răstoarnă; adică, orice va dăruia unul altuia, înainte de ce s-a cununat bărbatul cu femeia, se admite, deși s-au cununat chiar în ziua în care își fac darurile.

Dacă voi face femeii mele legat lucruri de podoabă sau cîte le-am făcut pentru înfrumusețarea ei, toate le ia.

Dacă voi dăruia femeii mele lucruri de podoabă, adică lăntișor de aur, cercei, brățări, inele și cîte de acest fel și altele care le-am făcut pe numele ei, adică am comandat și am făcut, ca îmbrăcăminte, și de se întîmplă și eu mor, femeia mea le ia pe toate.

DESPRE DĂRUIRI ȘI ÎNTOARCEREA DARURILOR. CAP. 211. (GLAVA 271)

A lui Armenopol : Dăruire este ceea ce se dă fără nevoie.

Acela care face dăruire nu poate să o întoarcă.

Dăruirea făcută bine nici cartea de la împăratul nu o întoarce.

A lui Matei : Toată dăruirea care s-a făcut deplin, nu se desființează, decît din cauza nrecunoștinței.

Ἀνατροπὴ δωρεῶν τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἐὰν ἐκεῖνος ὁποῦ λάβῃ δωρεάν, φανῇ ἀχάριστος εἰς αὐτὸν ὁποῦ τοῦ τὴν ἐχάρισε, καὶ ὑβρίσῃ αὐτὸν κακῶς καὶ ἀτίμως, ἢ δείρῃ αὐτόν, ἢ νὰ τὸν ζημιώσῃ ἀπὸ ἐνεργείας ἐδικῆς του, ἢ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐπιβουλεύσῃ, ἢ ὅσα ἔγιναν εἰς δωρεάν, ἢ ἐγγράφως ἢ ἀγράφως, δὲν τὰ ἔκαμεν, καὶ δείξῃ μόνον μίαν ἀπὸ ταῖς ἄνωθεν αἰτίαις φανερώς μετὰ ἀποδείξεων, χαλοῦνται αὗται αἱ δωρεαὶ καὶ ἔρχονται εἰς αὐτὸν ὁποῦ ταῖς ἔδωκε.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΩΝ Η ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΑΝ ΧΗΡΕΥΣΟΥΝ ΚΑΙ ΑΦΙΣΟΥΝ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΑΠΕΘΑΝΗ, Η ΚΑΙ ΑΝ ΔΕΝ ΚΑΜΟΥΝ ΚΑΙ ΑΠΕΘΑΝΗ Ο ΑΝΔΡΑΣ Η Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΧΩΡΙΣ ΠΑΙΔΙ, ΠΩΣ ΝΑ ΗΜΟΙΡΑΣΘΟΥΝ ΤΑ ΡΟΥΧΑ ΑΥΤΩΝ;
<ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΒ-ον>

Ἀθανασίου πατριάρχου καὶ ὀρισμὸς βασιλικὸς Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου· Τὸ ψήφισμα τοῦ ἀγιωτάτου τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν συνόδου, τὸ ὁποῖον ἐγεγόνει ὀρισμῶ τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, διορίζεται οὕτως· ὅτι, ἂν ἀποθάνῃ τινὸς ἡ γυναῖκα καὶ ἀφίσῃ παιδί, εἴτα καὶ τὰ παιδία ἀπεθάνουν, ἢ ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἄνδρας καὶ ἀφίσῃ παιδί, καὶ τὰ παιδία ἀπεθάνουν, νὰ μὴ δὲν στέργεται ὁ παλαιὸς νόμος, ὁ ὁποῖος λέγει διὰ τὴν γυναῖκα ἢ τὸν ἄνδρα, ὁποῦ ἀποθάνῃ καὶ ἀφίσει παιδί, εἰ¹⁾ καὶ τὸ παιδί ἀπεθάνῃ, τὸ ζωντανὸν μέρος ὁποῦ νὰ ἀπομείνῃ, ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα, νὰ κληρονομήσῃ τὸν ἀπεθαμένον ὁλοκλήρως, ἢ γοῦν ὁλοτελειῶς, καὶ οἱ ταλαίπωροι γονεῖς τοῦ ἀποθανόντος εἰς τὴν ὑστέρησιν τοῦ παιδίου αὐτῶν, ὁποῦ ἀπέθανε, καὶ τὴν περιουσίαν αὐτῶν, ἢ γοῦν τὰ πράγματά τους, χωρὶς διάκρισιν ὀρθὴν νὰ ὑστεροῦνται, ἀμὴ νὰ ἡμοιράζου τὴν προῖκαν τοῦ ἀποθανόντος εἰς τρία· καὶ τὸ μὲν ἓνα μερτικὸν νὰ ἔχῃ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα ὁποῦ νὰ ἀπο-

A lui Armenopol: întoarcerea dăruirilor: Dacă acela care a primit dar, s-a arătat nerecunoscător față de cela care i l-a dăruit și i-a suduit rău și cu rușine, sau l-a bătut, sau i-a dăunat puterii lui de lucru, sau i-a vrăjmășit viața, sau n-a făcut cele ce s-au stabilit la dăruire, fie în scris fie nescris, și a dovedit lămurit cu dovezi numai una din vinile de mai sus, atunci se iau aceste daruri și se întorc aceleia care le-a dat.

DESPRE BĂRBAȚI SAU FEMEI DACĂ VOR RĂMÎNEA VĂDUVI ȘI VOR LĂSA COPIL ȘI COPILUL A MURIT, SAU CHIAȚ DACĂ NU FAC COPIL ȘI A MURIT BĂRBATUL SAU FEMEIA FĂRĂ COPIL, CUM SĂ SE ÎMPARTĂ HAINELE LOR? CAP. 212.
(GLAVA 272.)

A patriarhului Atanasie și porunca împărătească a lui Andronic Paleologul: Hotărîrea prea sfințitului patriarh Atanasie și a sinodului său, care s-a făcut din porunca în veci pomenitului împărat Andronic Paleologul, dispune așa: că dacă a murit femeia cuiva și a lăsat copii, sau dacă a murit bărbatul și a lăsat copii și copiii au murit, atunci să nu se țină în seamă legea cea veche care zice în privința femeii sau a bărbatului care a murit, ca partea care a rămas în viață, sau bărbatul sau femeia, să moștenească toată partea mortului, adică tot, și nenorociții părinți ai celui ce a murit, la pierderea copilului lor ce a murit, să piardă fără dreaptă judecată și averea lor, adică lucrurile lor, ci să împartă zestrea celui care a murit în trei: și o parte să o aibă bărbatul sau femeia care a rămas în viață, cealaltă

¹⁾ ἢ în ms.

μείνη, τὸ δὲ ἄλλο μερτικὸν νὰ ἔχουν οἱ γονεῖς τοῦ ἀπεθαμένου, τὸ δὲ τρίτον νὰ γίνονται εἰς μνημόσυνα καὶ εἰς ἐλεημοσύνας πτωχῶν καὶ αἰχμαλώτων διὰ τὸν ἀπεθαμένον. Τοῦτο γὰρ λέγει, ὅταν ἀπεθάνῃ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα καὶ ἀφίσει παιδί καὶ τὸ παιδί δὲν ζήσῃ, ἀμὴ ἀπεθάνῃ.

Ἔδε· Εἰ δὲ ἐκεῖνοι ὅπου χηρεύσουν χωρὶς παιδί, ἢ ἄνδρες ἢ γυναῖκες, νὰ μὴν ἀρπάζουν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, μήτε οἱ τὰ δημόσια ἐνεργοῦντες, τουτέστι τὰ αὐθεντικά, δηλονότι ὅπου ἔχουν ταῖς αὐθεντικαῖς δουλείαις, μήτε ἐκεῖνοι ὅπου τοὺς ἔχουν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τους, ἤγουν εἰς τὴν παροικίαν· ἀμὴ νὰ ἔχουν οἱ γονεῖς, ἢ οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος τὸ τρίτον τῶν πραγμάτων αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄλλο τρίτον νὰ γίνεται εἰς ἐλεημοσύνας καὶ μνημόσυνα καὶ τὸ ἄλλο τρίτον νὰ ἔχῃ τὸ ζωντανὸν μέρος ὅπου νὰ ἀπομείνῃ, ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα· εἰ¹⁾ δὲ καὶ ἀπεθάνῃ καὶ τὸ μέρος ὅπου νὰ ἀπομείνῃ, οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ κατὰ νόμους νὰ ἡμοιράζουν. Ἐὰν δὲ καὶ συγγενεῖς δὲν ἔχῃ, τὸ ἥμισυ ἅς ἔχῃ τὸ δημόσιον, ἤγουν τὸ αὐθεντικόν, καὶ τὸ ἥμισυ εἰς μνημόσυνα καὶ εἰς εὐποιίας πτωχῶν καὶ αἰχμαλώτων.

Ἔδε καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου ἀπόφασιν εἰς τὴν ἄνωθεν νεαρὰν τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου· Ἡ ἄνωθεν ὑπόθεσις οὕτως κρίνεται καὶ ἀποφασίζεται παρὰ τοῦ κοινοῦ δεσπότη τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ παρὰ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς αὐτοῦ συνόδου· ὅτι εἰ μὲν καὶ ἡ γυναῖκα μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ἀφίσει παιδί καὶ τὸ παιδί ἀπεθάνῃ κατόπιν εἰς ὀλίγον καιρὸν, κληρονομεῖ ὁ πατέρας τοῦ παιδίου τὸ τρίτον τῆς προικὸς κατὰ τὴν ἄνωθεν νεαρὰν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Εἰ δὲ καὶ ἡ γυναῖκα ἀπεθάνῃ χωρὶς παιδί, δὲν ἐπέρνει ὁ ἄνδρας ἀπὸ τὴν προίκαν τῆς γυναικὸς οὐδὲν πλὴν τὸ κραββατοστρώσιον ἀπὸ διακρίσεως, καὶ τὰς προγαμιαίας δωρεάς, ὅπου ἔδωκεν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ τοῦτο κατὰ συνήθειαν· ὁμοίως καὶ οἱ κληρονόμοι τῆς γυναικὸς λαμβάνουν ἀπὸ τὸν ἄνδρα τὰς προγαμιαίας δωρεάς ὅπου τοῦ ἔδωκαν. Καὶ μένουσι καὶ τὰ δύο μέρη ἅζήμια.

parte să o aibă părinții celui care a murit, iar o treime să fie pentru pomenire și milostenii la cerșetori și robi pentru cel ce a murit. Aceasta zice adică pentru cazul, cînd a murit bărbatul sau femeia și va lăsa copil și copilul nu va trăi, ci va muri.

Vezi! Iar de vor rămînea văduvi fără copil, sau bărbați sau femei, averile acelora să nu le răpească cei ce se ocupă de bunurile publice, adică domnești, anume aceia care au slujbe domnești, nici aceia din ținutul lor, adică unde le este așezarea. Ci părinții și rudele celui ce a murit să aibă a treia parte din lucrurile lui, iar cealaltă treime să fie pentru milostenii și pomeniri și altă treime să o aibă partea care a rămas în viață, fie bărbatul, fie femeia; iar dacă a murit și partea care a rămas în viață, rudele acesteia să împărțească potrivit legilor. Dacă însă n-are nici rude, jumătate să ia visteria publică, adică domnească, și jumătate să fie pentru pomenire și pentru binefaceri la săraci și robiți.

Vezi și hotărîrea patriarhului Constantinopolului privitoare la novela de mai sus a patriarhului Atanasie: Pricina de mai sus este judecată și hotărîtă așa de către stăpînul obștesc patriarhul ecumenic și de către dumnezeiescul și sfîntul său sinod: că dacă femeia după moartea ei va lăsa copil și copilul a murit după puțin timp, tatăl copilului moștenește potrivit cu novela de mai sus a sfîntului Atanasie a treia parte din zestre. Iar dacă femeia a murit fără copil, bărbatul nu ia nimic din zestrea femeii afară de așternutul patului, din împărțeală, precum și darurile dinaintea nunții ce le-a dat femeii sale, și anume potrivit obiceiului; de asemenea și moștenitorii femeii iau de la bărbat darurile dinaintea nunții pe care i le-au dat. Și amîndouă părțile rămîn fără nici o pagubă.

¹⁾ ἢ ἰν ms.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΠΠΟΥ ΑΝ ΑΦΙΣΗ ΥΙΟΝ
ΚΑΙ ΕΓΓΟΝΟΥΣ, ΠΩΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΝ ΑΥΤΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΓ-ον.

Ματθαίου· Τὰ παιδιά, ἢ ἀρσενικά εἶναι ἢ θηλυκά, προτιμοῦνται νὰ κληρονομήσουν τοὺς πατέρας αὐτῶν καὶ τὰς μητέρας· καὶ οὔτε ὁ πάππος αὐτῶν, οὔτε οἱ ἀδελφοὶ τοῦ πατρὸς αὐτῶν κληρονομοῦν τὸν ἀποθανόντα πατέρα αὐτῶν, μόνον αὐτὰ τὰ παιδιά αὐτοῦ.

Ἐὰν οὖν ἀπεθάνῃ πάππος καὶ ἀφίσει υἱὸν καὶ ἔχει καὶ ἐγγόνους ἀπὸ τοῦ ἀποθανόντος υἱοῦ αὐτοῦ, ἐμβαίνουν τὰ ἐγγόνια εἰς τὸν τόπον τοῦ πατρὸς αὐτῶν καὶ ἡμοιράζουν τὸν βίον τοῦ πάππου αὐτῶν ὁμοῦ μετὰ τοῦ θείου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἐξ ἴσου· καὶ ἐπέρνει ὁ θεὸς αὐτῶν τὰ ἥμισυ, καὶ αὐτὰ τὰ παιδιά, εἴτε ἀρσενικά εἶναι, εἴτε θηλυκά, ἢ ὑπεξούσια ἢ αὐτεξούσια, ἐπέρνουν τὰ ἄλλα ἥμισυ. Καὶ οὐδεμίαν προτίμῃσιν ἔχει ὁ θεὸς ἀπὸ τὰ ἀνέψιά του, τοῦ ἀποθανόντος αὐτοῦ ἀδελφοῦ τὰ παιδιά.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΔΙΑΘΗΚΗΝ ἢ ΑΝΔΡΑΣ ἢ ΓΥΝΑΙΚΑ, ΚΑΙ
ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΑΙΔΙΑ, ΜΟΝΟΝ ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΑΣ, ΠΟΙΟΙ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ ΑΥΤΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΔ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἐὰν ἀποθάνῃ υἱὸς ἢ θυγατέρα καὶ ζῇ ὁ πατέρας αὐτῶν καὶ ἡ μητέρα, ἦτοι ἂν ἔχῃ αὐτὸς ὅπου ἀπεθάνῃ, οἱ γονεῖς αὐτοῦ τὸν κληρονομοῦν. Καὶ ἐὰν ἔχῃ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἀπὸ τὸν αὐτὸν πατέρα καὶ ἀπὸ τὴν αὐτὴν μητέρα, δὲν ἔχουν καμίαν ἀδειαν αὐτὰ τὰ ἀδέλφια αὐτοῦ νὰ ζητοῦν ἀπὸ τῆς κληρονομίας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, μόνον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὡς εἴπαμεν, τὸν κληρονομοῦν. Εἰ δὲ γονεῖς δὲν ἔχει αὐτὸς ὁ ἀποθαμένος καὶ ἔχει πάππον καὶ μάμμην, κληρονομοῦν αὐτὸν ὁμοῦ, ἡγουν ὁ πάππος των, ἡ μάμμη των καὶ οἱ ἀδελφοὶ του καὶ αἱ ἀδελφαὶ του, ὅπου εἶναι ἀπὸ ἓνα πατέρα καὶ μία μητέρα. Εἰ δὲ καὶ ἀδελφοὺς δὲν ἔχει

DESPRE PRECĂDEREA MOȘTENIRII ȘI DESPRE BUNIC DACĂ A LĂSAT FECIOR
ȘI NEPOȚI, CUM ÎL MOȘTENESC PE DÎNSUL? CAP. 213. (GLAVA 273.)

A lui Matei: Copiii, sau parte bărbătească, sau femeiască, au precădere să moștenească pe tații și mamele lor și nici bunicul lor, nici frații tatălui lor nu-l moștenesc pe tatăl lor care a murit, ci numai înșiși copiii lui.

Iar dacă a murit bunicul și va lăsa fecior și are și nepoți de la feciorul său care a murit, nepoții și nepoatele vin în locul tatălui lor și împărțesc averea bunicului lor împreună cu unchiul, fratele tatălui lor, în mod egal; și ia unchiul lor jumătate și copiii aceia, fie parte bărbătească, fie femeiască, fie minori sau majori, iau cealaltă jumătate. Și unchiul nu are nici o precădere față de nepoții săi, copiii fratelui său care a murit.

DESPRE CEL CARE A MURIT FĂRĂ DIATĂ, FIE BĂRBAT SAU FEMEIE ȘI NU ARE
COPII, CI NUMAI PĂRINȚI ȘI FRAȚI ȘI SURORI, CINE-L MOȘTENEȘTE? CAP. 214
(GLAVA 274.)

A lui Armenopol: Dacă a murit fecior sau fată și trăiește tatăl lor și mama, anume cînd cel ce a murit îi are, părinții lui îl moștenesc. Și dacă are frați sau surori de la același tată și de la aceeași mamă nu au voie nicidecum acei frați și surori ai lui să ceară din moștenirea fratelui lor, ci numai părinții lui, precum am zis, îl moștenesc. Iar dacă acela care a murit nu are părinți și are bunic și bunică, îl moștenesc împreună, adică bunicul lor, bunica lor și frații lui și surorile lui, care sînt de la un tată și de la o mamă;

ἀπὸ ἑνα πατέρα καὶ μία μητέρα, καὶ ἔχει καὶ ἄλλον ἀδελφὸν ὅπου εἶναι ἀπὸ ἑνα πατέρα καὶ δύο μητέρες, κληρονομοῦν αὐτὸν αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς ¹⁾ αὐτοῦ.

Σ ἡ μ α ν α ι· Ἐτεροθαλῆς λέγεται ἐκεῖνος ὅπου εἶναι δύο ἀδελφοὶ ἀπὸ ἑνα πατέρα καὶ δύο μητέρες· καὶ ἀμφιθαλῆς λέγεται ἐκεῖνος ὅπου ἔναι ἀπὸ ἑνα πατέρα καὶ μία μητέρα μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ὅπου ἀπέθανεν ἀδελφοὺς δὲν ἔχει, οἱ πλέω συμμότεροι συγγενεῖς τὸν κληρονομοῦν. Εἰ δὲ καὶ συγγενεῖς δὲν ἔχει καὶ ἔχει γυναῖκα, νὰ κληρονομῇ ἡ γυναῖκα αὐτοῦ τὰ ἥμισυ τῶν πραγμάτων τοῦ ποτὲ ἀνδρὸς αὐτῆς· καὶ τὰ ἄλλα ἥμισυ νὰ γίνονται αὐθεντικά.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΟΣ ΟΠΟΥ ΕΧΕΙ ΑΔΕΛΦΟΝ ΑΠΟ ΔΥΟ ΜΗΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΑΝΕΨΙΟΥΣ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΑ, ΟΠΟΥ ΝΑ ΗΤΟΝ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΕΝΑ ΠΑΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΙΑΝ ΜΗΤΕΡΑ, ΠΟΙΟΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΝ ΑΥΤΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΕ-ον.

Μ α τ θ α ί ο υ· Ἐάν τις ἀποθάνῃ καὶ ἀφίσῃ ἀδελφὸν ἀπὸ ἄλλην μητέρα ἢ ἀπὸ ἄλλον πατέρα καὶ ἀφίσῃ καὶ παιδία τοῦ ἀδελφοῦ του ἀφ' ἑνὸς πατρὸς καὶ μιᾶς μητρός, τοῦ ἀδελφοῦ του ὅπου εἶναι ἀπὸ μίαν μητέρα καὶ ἀπὸ ἑνα πατέρα, τὰ παιδία ἐκεῖνα προτιμῶνται νὰ τὸν κληρονομήσουν καὶ οὐχὶ ἄλλος.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΟΣ ΕΑΝ ΔΕΝ ΕΧῃ ΑΔΕΛΦΟΥΣ Η ΑΝΕΨΙΟΥΣ, ΠΟΙΟΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΝ ΑΥΤΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΣ-ον.

Λ έ ο ν τ ο ς καὶ Κ ω ν σ τ α ν τ ί ν ο υ τ ῶ ν β α σ ι λ έ ω ν· Ὅταν ἀπεθάνῃ τινὰς καὶ ἀδελφὸν δὲν ἔχει, οὔτε ἀδελφοῦ του παιδία νὰ τὸν κληρονομήσουν, τότε κληρονομοῦν αὐτὸν

iar dacă nu are frați de la același tată și mamă și are un alt frate care este de la un tată și două mame, îl moștenesc <cu> acel frate al lui.

Înseamnă-ți! Vitreg se cheamă acela dintre doi frați de la un tată și două mame; și bun se cheamă acela care este de la un tată și o mamă cu fratele său. Iar dacă acela care a murit n-are frați, îl moștenesc rudele cele mai apropiate. Dacă însă nu are rude și are femeie, să moștenească femeia lui jumătate din lucrurile celui care i-a fost bărbat, iar cealaltă jumătate să se facă domnească.

CEL CARE A MURIT ȘI ARE UN FRATE DE LA DOUĂ MAME ȘI NEPOȚI, COPII DE-AI FRATELUI SAU, CARE SÎNT CU TATĂL LOR DE LA UN TATĂ ȘI DE LA O MAMĂ, CINE ÎL MOȘTENESTE? CAP. 215. (COMP. glava 275.)

A lui Matei: Dacă a murit cineva și a lăsat un frate de la altă mamă sau de la alt tată și a lăsat și copii de ai fratelui său, de la un tată și de la o mamă, ai fratelui său care este de la o mamă și de la un tată, copiii aceia au precădere să moștenească și nu altul.

CEL CARE A MURIT DACĂ N-ARE FRAȚI SAU NEPOȚI DE FRAȚI, CINE-L MOȘTENETE? CAP. 216. (COMP. glava 276.)

A împăraților Leon și Constantin: Când a murit cineva și n-are frate, nici copii de-ai fratelui său ca să moștenească, atunci îl moștenesc verii săi, care sînt mai aproape înrudiți; și dacă se vor afla mulți, îl moștenesc în mod egal.

¹⁾ με αὐτὸν τὸν ἀδελφόν?

οἱ ἐξάδελφοι αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι εἶναι συμμότεροι εἰς τὴν συγγένειαν· καὶ ἐὰν εὗρεθοῦν πολλοὶ συγγενεῖς, ἐξ ἴσου τὸν κληρονομοῦν.

Ματθαίου· Ὅτι καὶ ὁγδόου βαθμοῦ συγγενεῖς, ὅταν δὲν εἶναι πλησιέστεροι ἄλλοι συγγενεῖς, καλοῦνται αὐτοὶ εἰς κληρονομίαν.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ, ΗΓΟΥΝ ΕΑΝ ΕΔΩΚΕΝ Ο ΠΑΤΗΡ ΤΗΣ ΘΥΓΑΤΡΟΣ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΙΚΑ ΚΑΙ ΕΚΑΜΕ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΕΠΑΡΗ ΠΛΕΟΝ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΖ-ον.

Ματθαίου· Ὅταν πατέρας ὑπανδρεύσῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ καὶ συμφωνήσῃ μετ' αὐτῆς, ὅτι τὴν προῖκαν, ὅπου τῆς ἔδωκε, νὰ εἶναι διὰ ἅπαν ¹⁾ δικαίωμα αὐτῆς καὶ πλέον νὰ μὴ δὲν ἔχῃ νὰ κάμῃ εἰς τὰ πράγματα αὐτοῦ, τὸ σύμφωνον τοῦτον δὲν ἔχει καμίαν δύναμιν οὐδὲ βεβαίωσιν· οὐδὲ ἐμποδίζεται ἡ θυγατέρα αὐτοῦ νὰ τὸν κληρονομήσῃ, ἀνέναι καὶ ἀπεθάνῃ, χωρὶς νὰ κάμῃ διαθήκην. Ἀμὴ τί γίνεται; φέρνει αὐτὴ πρῶτον τὴν προῖκαν ὅπου τῆς ἔδωκεν ὁ πατέρας τῆς καὶ τὴν πρὸ γάμου δώρεάν καὶ σμίγει τὴν μὲ τὰ πράγματα τοῦ πατρὸς τῆς· καὶ φέρνουν καὶ οἱ ἀδελφοὶ τῆς τὰ ῥοῦχα, ἐὰν τοὺς ἔδωκεν ὁ πατέρας αὐτῶν, ζῶντος αὐτοῦ, καὶ τότε μοιράζονται ²⁾ ἐξ ἴσου ὅλα τὰ ἀδέλφια καὶ ἐκεῖνα ὅπου ἐπροικοδόθησαν. Τὴν δὲ διαθήκην ὅπου νὰ κάμῃ ὁ πατέρας αὐτῶν εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἢ ἡ μητέρα, νὰ ἔχῃ τὸ βέβαιον εἰς ὅσον ἤθελεν καὶ ἔγραψε.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Τὰ αὐτεξούσια παιδιά τὰ πράγματα ἐκεῖνα ὅπου τοὺς ἔδωκεν ὁ πατέρας αὐτῶν, ζῶντός του, αὐτὰ φέρνουν εἰς τὸ μέσον, ἐὰν ἀπεθάνῃ χωρὶς διαθήκην, τὰ δὲ κέρδη ὅπου ἐκέρδισαν μετ' αὐτὰ τὰ πράγματα ὅπου τοὺς ἔδωκεν ὁ πατέρας τους, δὲν τὰ φέρνουν εἰς τὸ μέσον, μόνον εἶναι ἐδικὰ τους καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν δὲν ἔχουν κανένα δικαίωμα εἰς τὰ κέρδη, εἰ μὴ εἰς τὴν ποσότητα ἐκείνην, ὅπου ἔλαβαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὡς ἄνωθεν.

A lui Matei: Și rudele de-a opta spiță, cînd nu sînt alte rude mai apropiate, acelea sînt chemate la moștenire.

DESPRE RAPORT, ADICĂ DACĂ TATĂL A DAT FETEI SALE ZESTRE ȘI A FĂCUT SĂ NU MAI IA DIN LUCRURILE LUI. CAP. 217. (GLAVA 277.)

A lui Matei: Cînd tatăl și-a măritat fata și s-a învoit cu dînsa că zestrea pe care i-a dat-o să fie tot dreptul ei și mai mult să nu aibă a face cu lucrurile lui, această învoială nu are nici o putere, nici o întărire, nici fata lui nu este oprită să-l moștenească, dacă se întîmplă de a murit, fără să facă diată. Dar ce se face? Mai întîi dînsa aduce zestrea ce i-a dat-o tatăl ei și darul dinaintea nunții și le împreună cu lucrurile tatălui ei; și aduc și frații dînzei hainele, dacă le-a dat tatăl lor, cînd trăia; și atunci toți frații și surorile împărtesc în mod egal toate împreună cu acele ce au fost date de zestre. Cît privește însă diata ce a făcut tatăl lor la moartea sa sau mama, să aibă tărie precum a voit și a scris.

A lui Armenopol: Copiii majori raportează acele lucruri pe care tatăl lor li le-a dat, cînd trăia, dacă a murit fără diată, cîștigurile însă pe care le-au dobîndit pe urma lucrurilor acelor pe care li le-a dat tatăl lor, nu le raportează, ci sînt ale lor proprii și frații lor nu au nici un drept asupra acelor cîștiguri, ci numai asupra cîtimei aceleia pe care frații lor au luat-o chiar de la tatăl lor, precum am zis mai sus.

¹⁾ ἅπασα in ms.

²⁾ εἰμοιράζονται in ms.

ΠΕΡΙ ΠΟΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΛΕΓΟΝΤΑΙ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΥΠΕΞΟΥΣΙΑ;
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΗ-ον.

Ματθαίου· Αὐτεξούσια λέγονται παῖδια ὅπου ὑπανδρεύσῃ ὁ πατήρας τοὺς καὶ δώσῃ τοὺς τὸ μερτικὸν τοὺς ἢ μερικὸν μερτικὸν καὶ γίνονται τῆς ἐξουσίας αὐτῶν καὶ καθέζονται χώρια ἀπὸ τὸν αὐτῶν πατέρα ἢ καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ ἢ καὶ ἄλλως πως, ἢ καὶ δὲν τὰ ὑπανδρεύσῃ καὶ δίδει τοὺς τὸ μερτικὸν τοὺς καὶ τὰ κάμνει αὐτεξούσια. Καὶ ὑπεξούσια λέγονται ἐκεῖνα τὰ παῖδια, ὅπου δὲν ἔλαβαν ἀπὸ τὸν πατέρα κῦτῶν τίποτε μερτικόν, μόνον κάθονται μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ὑποταγὴν καὶ θέλῃσιν αὐτοῦ.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ὅσα πράγματα δώσει ὁ πατήρας τῶν παιδίων αὐτοῦ εἰς τὸν θάνατόν του, ὅτι νὰ τὰ ἔχουν, ὅταν θέλουν νὰ ἡμοιράσουν¹⁾ ὅλοι οἱ ἀδελφοί, αὐτὰ δὲν τὰ βάλλουν εἰς τὴν μέσῃν· εἰ δὲ καὶ ζῶντος ὁ πατήρας αὐτῶν ἔδωκε πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, εἰς τὴν μοιρασίαν ὅπου μέλλει νὰ ἡμοιράσουν, φέρουν αὐτὰ εἰς τὴν μέσῃν. Εἰ δὲ καὶ εἶπεν ὁ πατήρας αὐτῶν, ὅταν ἔδιδεν αὐτά, ὅτι νὰ τὰ ἔχουν ἐκεῖνα οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὅπου τοὺς ἔδωκεν, ἢ διὰ χάριν, ἢ διὰ ἄλλην δωρεάν, νὰ μὴ δὲν τὰ φέρουν εἰς τὴν ἡμοιρασίαν, μόνον νὰ διαμένουν ἐδικὰ τοὺς καὶ οὕτως νὰ γίνεται, καθὼς ὥρισεν ὁ κύριος τῶν πραγμάτων, δηλαδὴ ὁ πατὴρ αὐτῶν.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ ΥΙΩΝ ΚΑΙ ΘΥΓΑΤΕΡΩΝ ΟΠΟΥ ΕΠΗΡΑΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΑΥΤΩΝ ΤΟ ΜΕΡΤΙΚΟΝ ΤΟΥΣ ΚΑΙ, ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΟΣ ΑΥΤΟΥ, ΠΑΛΙΝ ΘΕΛΟΥΝ ΟΤΙ ΝΑ ΛΑΒΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΘ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἡ δὲ συνεισφορὰ γίνεται οὕτως· Εἶχε τινὰς ἄνθρωπος παῖδια, ἢ ἀρσενικὰ ἢ καὶ θηλυκὰ, καὶ ἔδωκε πρὸς τὰ ἀρσενικὰ τὸ μερτικὸν αὐτῶν, καὶ τῶν θηλυκῶν τὴν προῖκαν, καὶ ἔγιναν αὐτεξούσια· καὶ ἔχει καὶ ἄλλα παῖδια καὶ μερτικόν

CARE COPII SE CHEAMĂ EMANCIPAȚI ȘI CARE NEEMANCIPAȚI?
CAP. 218. (GLAVA 278.)

A lui Matei: Emancipați se cheamă copiii pe care tatăl lor i-a căsătorit și le-a dat partea lor sau oarecare parte și se conduc singuri și locuiesc separat de tatăl lor sau și împreună cu el sau altfel cumva; sau și nu i-a căsătorit și le dă partea lor și-i declară emancipați. Și neemancipați se cheamă copiii aceia care nu au luat de la tatăl lor nici o parte, ci locuiesc împreună sub ascultarea și la voia lui.

A lui Armenopol: Cîte lucruri le va da tatăl copiilor săi la moartea sa ca să le aibă, cînd toți frații vor să le împartă, acelea nu sînt raportate; dacă însă tatăl lor, în viață fiind, le-a dat feciorilor spre împărțeală, cînd au să se împartă, atunci le raportează. Iar dacă tatăl lor, cînd li le-a dat a zis că să le aibă feciorii lui acele lucruri pe care le-a dat sau pentru o favoare sau pentru altă dăruire, acelea să nu le raporteze la împărțeală, ci să rămînă ale lor proprii; și să fie așa, precum a rînduit stăpînul lucrurilor, adică tatăl lor.

DESPRE RAPORTUL FECIORILOR ȘI AL FETELOR CARE ȘI-AU LUAT DE LA TATĂL LOR PARTEA ȘI, MURIND TATĂL, VOIESC IARĂȘI SĂ IA. CAP. 219.
(GLAVA 279.)

A aceluiași Armenopol: Raportul se face așa: Un om are copii, fie feciori sau și fete, și feciorilor le-a dat partea lor, iar fetelor zestrea și au devenit de sine stătători; și are și alți copii și lor parte nu le-a dat, pentru că erau mici. După aceea tatăl lor a murit și

¹⁾ Sic.

δὲν τοὺς ἔδωκεν, ὅτι ἦσαν μικρά. Μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ὁ πατὴρ αὐτῶν καὶ διαθήκη δὲν ἔκαμεν, ἢ καὶ ἔκαμε καὶ αὐτῶν τῶν παιδίων ὅπου ἔδωκε τὰ μερτικά τους, καὶ ἔγιναν αὐτεξούσια, δὲν τοὺς ἄφικε τίποτε· καὶ ἀκούσαντας τοῦτο αὐτὰ τὰ παιδία, δὲν ἐδέχθησαν, ἀμὴ θέλουν νὰ ἔμπουν εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν αὐτῶν, ὅπου δὲν ἔλαβαν κανέναν πρᾶγμα ἀπὸ τὸν αὐτῶν πατέρα, νὰ ἡμοιράσουν τὰ καλὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἐξ ἴσου. Καὶ κινεῖται κρίσις περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως· λοιπὸν εἰς τοῦτο ὀρίζει ὁ νόμος· ὅτι ἐπειδὴ αὐτοὶ θέλουν νὰ ἡμοιράσουν μὲ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς ἐπίσης, νὰ φέρνουν εἰς τὴν μέσσην ὅλα τὰ πράγματα ὅπου τοὺς ἔδωκεν ὁ πατέρας αὐτῶν, ζῶντος αὐτοῦ, ὁμοίως καὶ τὰ προγαμιαίας δωρεάς, νὰ γίνωνται ὅλα τῆς κοινότητος, καὶ τότε νὰ ἡμοιράζουν πάντα τὰ πράγματα ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ ἴσα, ἢ ἀρσενικά ἢ θηλυκὰ εἶναι. Τοῦτο καλεῖται εἰς τοὺς νόμους συνεισφορά. Καὶ ὅστις ἀπὸ τὰ παιδία, τὰ ἀρσενικά, νὰ ἐπάρη πράγματα, καὶ ἀπὸ τὰ θηλυκὰ προῖκα, δὲν δύνανται ἄλλοτρόπως νὰ ἔμπουν εἰς τὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ὅπου δὲν ἔλαβαν, ἐὰν δὲν ¹⁾ φέρουν εἰς τὴν μέσσην εἴ τι ἂν τοὺς ἔδωκεν ὁ πατέρας αὐτῶν, ροῦχα, προῖκα, προγαμιαίαν δωρεάν ἢ ἄλλο πρᾶγμα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΧΟΝΤΟΣ ΝΑ ΛΑΒῃ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΝ, ΕΩΣ ΠΟΣΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ
ΝΑ ΑΚΟΥΕΤΑΙ; ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΧΡΕΟΥΣ ΕΩΣ ΠΟΤΕ ΝΑ ΖΗΤΕΙΤΑΙ;
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚ-ον.

Ἀρμενοπούλου· Τριάντα χρόνους ἔχει πᾶσα ²⁾ ἄνθρωπος ἄδειαν νὰ ζητῇ τὴν κληρονομίαν, ὅπου ἔχει δικαίωμα νὰ λάβῃ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν ἕως τότε δὲν ἐγύρεψεν, οὐδὲ εἶπεν τίποτε, πλέον δὲν ἔχει ἄδειαν, ὅτι νὰ ζητήσῃ· ἀρμόζει δὲ εἰς κληρονομίαν

n-a făcut diată sau și a făcut, dar copiilor căroră le-a dat partea lor și s-au făcut de sine stătători, nu le-a lăsat nimic; și copiii aceia, aflînd aceasta, nu s-au mulțumit, ci voiesc să intre în moștenirea tatălui dimpreună cu ceilalți frați ai lor care n-au luat de la tatăl lor nici un lucru, pentru ca să împartă în mod egal lucrurile tatălui lor. Și se pornește judecată pentru o pricină ca aceasta: așadar în privința aceasta legea hotărăște: că, deoarece dînșii voiesc să împartă deopotrivă cu ceilalți frați, să raporteze toate lucrurile care li le-a dat tatăl lor în viață, de asemenea și darurile dinaintea nunții, ca toate să devină comune, și atunci toți frații, fie parte bărbătească sau femeiască, să împartă egal toate lucrurile. Aceasta în legi se cheamă raport. Și care dintre copii, parte bărbătească, a luat lucruri, și din partea femeiască zestre, nu poate într-alt chip să intre la moștenire cu ceilalți frați care nu au luat, dacă nu raportează orice le-a dat tatăl lor, haine, zestre, daruri dinaintea nunții sau alt lucru.

DESPRE CEL CE ARE SĂ IA MOȘTENIRE, PÎNĂ ÎN CÎȚI ANI SĂ FIE ASCULTAT?
ȘI DESPRE DATORIE PÎNĂ CÎND SĂ SE CEARĂ? CAP. 220. (COMP. glava 280.)

A lui Armenopol: Tot omul are voie treizeci de ani să ceară moștenirea pe care are dreptul să o ia de la rudele sale. Și dacă pînă atunci nu a cerut-o, nici nu a zis nimic, nu mai are voie s-o ceară; se vine la moștenire și la legate numai pînă în treizeci de

¹⁾ δὲ in ms.

²⁾ sic; πᾶς?

καὶ εἰς λεγάτα μόνον ἕως τριάντα χρόνους. Ἀληθῶς ἂν ἔναι σκλάβος, ὅσους χρόνους καὶ ἂν κάμη, ὅταν γυρίσῃ, ἐπέρνει τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ὅπου καὶ ἂν εἶναι.

Κωνσταντίνου, Λέοντος καὶ Βασιλείου τῶν βασιλέων. Καὶ ὁ κωφὸς καὶ ὁ βωβὸς ζητεῖ κληρονομίαν καὶ κληρονομεῖ.

Τὸ δὲ χρέος ζητεῖται ἕως εἰς τοὺς τριάντα χρόνους, ἐὰν ζῇ ὁ ἄνθρωπος ὅπου ἐδανείσθη· εἰ δὲ καὶ εἶναι σημάδια, εἰς τοὺς σαράντα χρόνους.

ΠΕΡΙ ΦΑΛΚΙΔΙΟΥ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΑ-ον>

Ματθαίου· Φαλκιδὸς ὁ κόπτων ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ δρεπάνου.

Φαλκίδιος ἐναι λέξις ῥωμαϊκῇ, ἤγουν λατινικῇ, καὶ λέγεται φαλκίδιος ἡ δὲ τετάρτη μοῖρα ἡ περιποιῶν¹⁾ τῷ κληρονόμῳ.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΙΩΝ ΝΑ ΤΙΜΟΥΝ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΑΥΤΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΒ-ον.

Τοῦ σοφωτάτου Ἰησοῦ υἱοῦ τοῦ Σιρᾶχ· Ἀκούσατέ μου, τέκνα τοῦ πατρὸς ἡμῶν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ κάμετε, καθὼς σᾶς λέγω, ἐὰν θέλετε νὰ σωθῆτε. Ὁ γὰρ θεὸς ἀκούει πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ κάμνει τὰ αἰτήματα αὐτῶν. Ὁ τιμῶν πατέρα καὶ μητέρα, ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ καὶ θησαυρίζει ἀγαθὰ· ὁ τιμῶν πατέρα νὰ σωθῆτε. Ὁ γὰρ θεὸς ἀκούει πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ κάμνει τὰ αἰτήματα αὐτῶν. Ὁ τιμῶν πατέρα καὶ μητέρα, ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ καὶ θησαυρίζει ἀγαθὰ· ὁ τιμῶν πατέρα καὶ μητέρα, θέλει ζῆσει πολλοὺς χρόνους· ἐκεῖνος ὅπου φοβεῖται τὸν θεόν, τιμᾷ τὸν πατέρα

ani. Dacă într-adevăr este **slav**, ori și **cîți** ani a fost, **cînd** s-a întors, își ia moștenirea, oriunde ar fi.

A împăraților Constantin, Leon și Vasilie: Și surdul și mutul **cere** moștenire și moștenește.

Și datoria se cere pînă în treizeci de ani, dacă trăiește omul care s-a împrumutat; iar dacă sînt zăloage, pînă în patruzeci de ani.

DESPRE FALCHIDIU. CAP. 221. (COMP. glava 282.)

A lui Matei: Falchios este ceea ce taie, figurativ ca secerea.

Falchidiu este cuvînt roman, adică latinesc; și falchidiu se cheamă a patra parte rezervată moștenitorului.

COPII SĂ-ȘI CINSTEASCĂ PĂRINȚII. CAP. 222 (COMP. glava 283.)

A prea înțeleptului Iisus, feciorul lui Sirah: Ascultați-mă, copii ai tatălui nostru, Domnul și Dumnezeu Mintuitorul Hristos, și faceți precum vă spun, dacă voiți să vă mîntuiți. Căci Dumnezeu ascultă pe tată și pe mamă și face ce cer dînșii. Cel ce cinstește pe tată și mamă, se izbăvește de păcatele sale și adună comoară de bunătăți; cel ce cinstește pe tată și mamă, va trăi mulți ani; acela care se teme de Dumnezeu, cinstește pe tatăl și pe mama sa. Căci rugăciunea tatălui și a mamei întărește casele copiilor, iar blestemul lor, smulge și temeliiile. Ai

¹⁾ în ms.

καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ. Εὐχὴ γὰρ πατρὸς καὶ μητρὸς στερεώνει τὰ ὀσπῆτια τῶν παιδίων, ἡ δὲ κατάρρα αὐτῶν ἐκριζώνει καὶ τὰ θεμέλια. Ἐπιμελήσου τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου εἰς τὸ γῆρας αὐτῶν, ἵνα ἐλευθερωθῇς ἀπὸ πᾶσα ¹⁾ κακὸν καὶ ἐν καιρῷ θλίψεως θέλει σου ἔλθῃ χαρά. Καὶ καθὼς λύει ὁ πάγος εἰς τὴν εὐδίαν, οὕτω θέλουν ἀφανισθῇν ²⁾ αἱ ἁμαρτίαι σου. Κατηραμένος δὲ εἶναι ὑπὸ κυρίου ὅποιος καταφρονεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα. Λέγει γὰρ ὁ Σολομών ἐκ πνεύματος ἁγίου· υἱέ, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, ἤγουν διὰ τὰ γένη καλὸν εἰς ἐσένα. Καὶ πάλιν· ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτήσει, ἤγουν θέλει δώσει κακὸν θάνατον, ὅποιον παιδί κακολογεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, ὁ ὅποιος πατέρας καὶ ἡ μητέρα ἔχουν τὸν τρόπον τοῦ ποιητοῦ τοῦ Κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον. Λοιπὸν ἅς προσέχῃ πᾶσα ²⁾ παιδί καὶ ἅς ἀγαπᾷ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, διὰ τὰ μὴ δὲν λάβῃ ὀργὴν παρὰ θεοῦ καὶ κόλασιν αἰώνιον, καὶ τὰ μὴ δὲν ὑβρισθῇ ἐκεῖνος καὶ τὰ ἀτιμασθῇ ἀπὸ τὰ παιδία του.

ΑΙ ΑΙΤΙΑΙ ΟΠΟΥ ΚΑΜΝΟΥΝ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΥΤΩΝ ΑΠΟΚΛΗΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΥΙΟΥ ΕΑΝ ΥΠΑΝΔΡΕΥΘΗ ΧΩΡΙΣ ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΓ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ὅριζομεν πάντας τοὺς γονεῖς, πατέρα, μητέρα, πάππον μάμμην, ὅτι τὰ παιδία αὐτῶν, τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκά, εἰς τὴν διαθήκην αὐτῶν τὰ μὴ δὲν τὰ ὑστεροῦν ἀπὸ τὸ δίκαιον μερτικὸν αὐτῶν, οὐδὲ τὰ κάμνουν ἀπόκληρα ἀπὸ τὰ πράγματα αὐτῶν χωρὶς τὰς κάτωθεν αἰτίας, ὅτι διὰ ταύτας τὰς αἰτίας δηλονότι κάμουν οἱ γονεῖς τὰ παιδία ἀπόκληρα ἀπὸ τὰ πράγματα αὐτῶν.

grijă de tatăl tău și de maica ta la bătrînețele lor, ca să de izbăvești de tot răul și în la vremea necazului îți va veni bucurie. Și precum gheața se topește la vreme bună, așa vor pieri păcatele tale. Blestemat este de Domnul, acela care disprețuiește pe tatăl său și pe mamă-sa. Căci din duh sfânt spune Solomon: fiule, cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, pentru ca să-ți fie tie bine, adică să ai parte de bine. Și iarăși: cine grăiește de rău pe tată și mamă, de moarte se va săvîrși, adică va avea parte de moarte rea copilul care vorbește de rău pe tatăl său și pe mama sa, care tată și mamă țin pe lumea aceasta locul creatorului nostru, domnul și Dumnezeuul nostru. Prin urmare, aminte să ia fiecare copil, și să iubească pe tatăl său și pe mama sa, pentru ca să nu ia urgie de la Dumnezeu și munca de veci și pentru ca să nu fie el batjocorit și necinstit de copiii săi.

PRICINI PENTRU CARE PĂRINȚII DEZMOȘTENESC DIN LUCRURILE LOR PE COPIII LOR; ȘI DESPRE FECIORUL CARE S-A ÎNSURAT FĂRĂ VOIA TATĂLUI SĂU. CAP. 223. (Glava 284.)

A lui Armenopol: Hotărîm ca toți părinții, tată, mamă, bunic, bunică, în diata lor să nu-i lipsească pe copiii lor, parte bărbătească și cea femeiască, de dreapta parte a lor, nici să nu-i dezmoștenească din lucrurile lor, fără de pricinile de mai jos, deoarece, pentru pricinile acestea anume, părinții dezmoștenesc din lucrurile lor pe copii.

¹⁾ Sic. πᾶν?

²⁾ Sic.

Ἴδε τὰς αἰτίας· α') Εἴ τις βάλλει χέρην εἰς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ νὰ τοὺς δείρῃ, ἢ εἰπεῖν ¹⁾ αὐτοὺς ἀπρεπῆν ὕβριν, ἢ εἰς ἔγκλημα νὰ τοὺς κατηγορήσῃ, ἢ τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐπιβουλεύσῃ, διὰ νὰ τοὺς θανατώσῃ·

β') Ἐὰν μὲ τὴν μητρὶάν αὐτοῦ ἢ μὲ τὴν παλακίδα τοῦ πατρὸς εὗρεθῇ σαρκικῶς εἰς ἁμαρτίαν·

γ') Ἐὰν γένῃ συκοφάντης κατὰ τῶν γονέων αὐτοῦ καὶ διὰ ταύτης τῆς συκοφαντίας πέσουν εἰς βαρείαν ζημίαν·

δ') Ἐὰν οἱ γονεῖς εὗρίσκωνται εἰς ἀσθένειαν κατάκοιτοι καιρὸν πολὺν, ἢ εἶναι εἰς πτωχείαν καὶ ἀδυναμίαν, καὶ τὰ παιδιά τοὺς ἀφίσουν καὶ δὲν τοὺς βοηθήσουν, οὐδὲ φροντίσουν δι' αὐτούς· καὶ νὰ τοὺς κρᾶζουν οἱ γονεῖς καὶ αὐτὰ νὰ μὴ δὲν ὑπάγουν εἰς αὐτούς.

ε') Ἐὰν συμβῇ νὰ ἐγκαλοῦν τοὺς γονεῖς καὶ κρᾶζουν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν νὰ ἔμπουν ἐγγυηταὶ ἢ διὰ χρέος ἢ ὑπὲρ προσώπου, τουτέστε διὰ κορμί, <καὶ αὐτοὶ δὲν θέλουν>·

ς') Ἐὰν ὁ πατὴρ ἤθελεν νὰ κάμῃ διαθήκη καὶ ἀπὸ τὰ παιδιά του τὸν ἐμπόδισαν καὶ ἐφανερώθη· μετὰ ταῦτα ἂν δυνηθῇ νὰ κάμῃ διαθήκη, ἔχει ἄδειαν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν νὰ τὸν ἐκάμῃ ἀπόκληρον·

ζ') Εἴ τις ἐκ τῶν εἰρημένων γονέων βουλευθῇ νὰ προικίσῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν ἐγγόνην, κατὰ τὴν δύναμιν του, καὶ αὐτὴ νὰ μὴ δὲν θελήσῃ, μόνον νὰ περπατῇ εἰς κακὴν στράταν·

η') Εἴ τις ἐκ τῶν εἰρημένων γονέων εὗρίσκεται μετὰ νόσον καὶ τὰ παιδιά, αὐτοῦ ἢ, ἂν δὲν ἔχῃ παιδιά, οἱ ἄλλοι συγγενεῖς αὐτοῦ ὅπου μέλλει νὰ τὸν κληρονομήσουν, ἀνέναι καὶ δὲν κάμουν πᾶσα φροντίδα εἰς αὐτὸν νὰ τὸν ἐλατρεύσουν καὶ νὰ τὸ ἱατρεύσουν, ἔχει ἄδειαν νὰ μὴ δὲν τοὺς ἀφίσῃ τίποτα εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν τύχῃ καὶ τινὰς ἄλλος, ἐδικὸς ἢ καὶ ξένος, καὶ τὸν ἐπάρῃ εἰς τὸ ὁσπῆτιόν του καὶ κάμῃ φροντίδα μετὰ ἐπιμελείας διὰ τὴν ἰατρειάν αὐτοῦ καὶ λατρεύσῃ αὐτὸν ἕως τέλους, αὐτὸς νὰ τὸν κληρονομῇ, ἢ ἐδικὸς εἶναι ἢ καὶ ξένος.

Iată pricinile: 1) Dacă pune cineva mîna pe părinții lui ca să-i bată și să spună împotriva lor sudalmă necuviincioasă sau să-i învinovățească de o crimă sau să le vrăjmășească viața, pentru ca să-i ucidă;

2) Dacă s-a găsit păcătuiind trupește cu maștera sa sau cu fiitoarea tatălui;

3) Dacă s-a făcut delator împotriva părinților săi și din cauza acestei delațiuni ei vor cădea în grea pagubă;

4) Dacă părinții se află zăcînd de boală mult timp sau sînt în sărăcie sau la slăbiciune și copiii îi vor lăsa și nu-i vor ajuta, nici nu vor purta grijă de dînsii; și părinții să-i cheme și ei să nu meargă la dînsii;

5) De s-a întîmplat ca părinții săi să fie pîrîți și vor chema pe feciorii lor să se prindă chezași sau pentru datorie sau pentru persoana lor <și ei nu voiesc>;

6) Dacă tatăl voia să facă diată și unul din copiii lui l-a împiedicat și aceasta a ieșit la iveală; dacă după aceea va putea să facă diată, are voie pentru această pricină să-l dezmoștenească;

7) Dacă vreunul din zîșii părinți va vroi să-și înzestreze fiica sa sau nepoata, după puterea lui, și dînsa nu va voi, ci va umbla pe căi rele;

8) Dacă vreunul din zîșii părinți se găsește la boală și copiii lui, sau dacă n-are copii, alte rude ale lui care ar avea să-l moștenească, nu au toată grija de dînsul ca să-l slujească și să-l vindece, are voie în diată ca să nu le lase nimic. Și dacă s-a întîmplat ca altcineva din ai lui sau și străin, să-l ia în casa sa și să-l îngrijească stăruitor pentru vindecarea lui, și să-l slujească pînă la capăt, acela să-l moștenească, fie din ai lui sau și străin.

¹⁾ Sic.

Κωνσταντίνου, Λέοντος καὶ Βασιλείου· Ἐὰν υἱὸς ἔχῃ πατέρα καὶ χωρὶς τοῦ αὐτοῦ πατρὸς τὴν βουλὴν νὰ ἐπάρῃ γυναῖκα, νὰ μὴ δὲν ἔχῃ ἀπὸ τὰ καλὰ τοῦ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς τίποτε, μόνον νὰ εἶναι ἀπόκληρος· καὶ ἂν ἀποθάνῃ καὶ ἀφίσῃ παιδία, τὰ παιδία ζητοῦν κληρονομίαν ἀπὸ τὸν πάππον τοὺς καὶ ἐπέρνουν, οὐχὶ καὶ ἡ μητέρα τοὺς.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΟΣΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΕΧΕΙ ΑΔΕΙΑΝ ΤΟ ΑΡΣΕΝΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΤΟ ΘΗΛΥΚΟΝ ΝΑ ΚΑΜΟΥΝ ΔΙΑΘΗΚΗΝ ΚΑΙ ΠΟΣΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΝΑ ΕΙΝΑΙ;
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΔΕΛΦΩΝ ΕΑΝ ΕΧΟΥΝ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ ΑΜΟΙΡΙΣΤΑ· ΚΑΙ
ΠΕΡΙ ΚΩΔΙΚΕΛΛΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΔ-ον.

Διαθήκη εἶναι δικαία βούλησις ἀνθρώπου ὅπου θέλει καὶ κάμνει εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ διόρθωσιν εἰς τὰ πράγματά του καὶ ἡμοιράζει αὐτὰ ὡς βούλεται.

Ματθαίου· Ἐκεῖνος ὅπου κάμνει διαθήκη, τὸν νοῦν θέλει νὰ ἔχῃ ὑγιῇ, οὐχὶ τὸ σῶμα.

Ὁ νέος, ὡσὰν πληρώσῃ τοὺς δεκατεσσάρους χρόνους, κάμνει διαθήκη· ἡ δὲ νέα, ὡσὰν πληρώσῃ τοὺς δώδεκα.

Ἡ ὑστερινὴ διαθήκη χαλᾷ τὴν πρώτην.

Στέργεται ἄγραφος διαθήκη, ὅταν εὐρίσκονται ὁμοῦ ἐπτὰ μάρτυρες καὶ φανερώσῃ ὁ διατιθέμενος τὴν βουλὴν αὐτοῦ καὶ τὸ θέλῃ· εἰ δὲ καὶ εἶναι εἰς τόπον, ὅπου δὲν εὐρίσκονται ἐπτὰ μάρτυρες, καὶ εἰς πέντε στέργονται.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἐὰν ἔχουν πολλοὶ ἀδελφοὶ ἢ ὀλίγοι πράγματα πατρικὰ νὰ ἡμοιράσων καὶ δὲν ἔσωσαν νὰ τὰ χωρίσουν, νὰ ἐπέρνῃ καθένας τὸ μερτικὸν αὐτοῦ, καὶ θέλει τινὰς ἐξ αὐτοῦς, ὅτι νὰ κάμῃ διαθήκη, δὲν ἐμποδίζεται διὰ τοῦτο, διότι μόνον, εἰς τὸ μερτικὸν αὐτοῦ ὅπου νὰ τοῦ τύχῃ, εἰς αὐτὸ κάμνει καὶ οὐχὶ εἰς τῶν ἀδελφῶν.

A lui Constantin, Leon și Vasilie: Dacă un fecior are tată și ia fără sfatul tatălui său femeie, să nu aibă din bunurile tatălui său nimic, ci să fie dezmoștenit; și dacă a murit și a lăsat copii, copiii își cer de la bunicul lor moștenirea și o iau, dar nu și mama lor.

DESPRE DIATĂ ȘI LA CÎȚI ANI ARE VOIE PARTEA BĂRBĂTEASCĂ ȘI CEA FEMEIASCĂ SĂ FACĂ DIATĂ ȘI CÎȚI MARTORI SĂ FIE? ȘI DESPRE FRAȚI DACĂ AU LUCRURILE LOR NEÎMPĂRȚITE; ȘI DESPRE CODICIL. CAP. 224. (COMP. glava 285).

Diata este dreapta voință a omului care voiește și face la moartea sa rînduială cu lucrurile sale și le împarte precum voiește.

A lui Matei: Acela care face diată, mintea să o aibă sănătoasă, nu trupul.

Țînărul după ce a împlinit paisprezece ani, face diată; iar tînăra, după ce a împlinit doisprezece.

Diata ulterioară strică pe cea anterioară.

Se ține în seamă diata nescrisă, cînd se găsesc împreună șapte martori și testatorul își arată cugetul și ce voiește; iar dacă este într-un loc, unde nu se află șapte martori, se țin în seamă și cinci.

A împăraților Leon și Constantin: Dacă frați mulți sau puțini au lucruri de la tată sau de la mamă să împartă și n-au ajuns să le aleagă să ia fiecare partea sa și vreunul dintr-înșii voiește să facă diată, nu este oprit din cauza aceasta, pentru că numai pentru partea lui ce i se va cădea, pentru aceea face și nu pentru a fraților.

Νεαρὰ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἐὰν ἔναι τινὰ εἰς τόπον καὶ κάμη διαθήκην καὶ εὔρεθῶν ἕως τρεῖς μάρτυρες, νὰ ἔχη τὸ βέβαιον.

Ἐκεῖνος ὅποῦ γράφει τὴν διαθήκην, μαρτυρεῖ εἰς αὐτήν.

Ἐὰν οὖν κάμη τινὰς διαθήκη καὶ ἀφίσῃ μερτικὸν ἀπὸ μερικὰ πράγματα, ὅποῦ ᾔθελεν νὰ γράψῃ εἰς αὐτήν ἢ εἰς ἄρχην ὑπόθεσιν καὶ ὕστερον ἐνθυμήθῃ ἄλλα τινὰ, τότε γράφει ἄλλον χαρτίον καὶ διαλαμβάνει ἐκεῖνας, ὅποῦ ἄφικε καὶ δὲν ἔγραψεν εἰς τὴν διαθήκην· καὶ λέγεται τοῦτο κωδίκελλος, τουτέστι προσθήκη.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΥΠΕΞΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΛΕΓΑΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΕ-ΟΝ.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Οἱ ὑπεξούσιοι διατίθονται εἰς τὰ πεκούλια αὐτῶν· καὶ πεκούλια λέγονται ἐκεῖνα ὅποῦ κάμη τινὰς ἀπὸ τὸν κόπον τοῦ ἢ ἀπὸ τὸ ταξειδί ἢ ἀπὸ τέχνη ἢ ἀπὸ ῥόγα ἢ ἀπὸ στράταν στρατείας· ἀμὴ ἂν τύχῃ καὶ δώσουν οἱ γονεῖς πρὸς τὸ παιδί τίποτε πρᾶγμα, ὅταν ταξειδεύῃ, ἢ νὰ ἐξοδίσαν νὰ τὸν ἐβάλουν εἰς τιμὴν, ὅποῦ νὰ ἔχη κέρδος, εἰς αὐτὰ αὐτὸς δὲν δύναται νὰ κάμη διαθήκη, μόνον νὰ τὰ ἱκανώσῃ πρὸς αὐτούς. Εἰς δὲ ¹⁾ ἐκεῖνα ὅποῦ ἐκέρδισεν αὐτὸς μετὰ ἰδίου κόπου καὶ κινδύνου, ἔχει ἐξουσίαν νὰ διατεθῇ εἰς αὐτά.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Καὶ λεγάτον εἶναι πᾶσα ²⁾ πρᾶγμα, τὸ ὅποῖον, ὅταν ἀπεθάνῃ τινὰς, ἀφίνει εἴ τι βούλεται πρὸς ἄλλον ἄνθρωπον· ὅχι κατὰ κληρονομίαν ἀφίνει τοῦτο, ἀμὴ δῆλωσιν ἀγάπης· καὶ ἐκεῖνος ὅποῦ τὸ ἐπῆρε, ἔχει ἀνάμνησιν εἰς τὸν ἀπεθαμένον ἐκεῖνον ὅποῦ τοῦτο ἀφίκε.

A lui Armenopol: novela lui Leon Înțeleptul: Dacă este cineva în vreun loc și face diată și se vor afla pînă la trei martori, să aibă tărie.

Acela care va scrie diata, este martor pentru ea.

Dacă face cineva diată și a lăsat parte de moștenire din unele lucruri, pe care le va fi scris în diată sau la începutul întocmirii ei și mai pe urmă și-a adus aminte de alte cîteva lucruri atunci scrie altă hîrtie și pune într-însa lucrurile pe care le-a lăsat și nu le-a scris în diată; aceasta se cheamă codicil, adică adaos.

DESPRE DIATA NEEMANCIPAȚILOR ȘI DESPRE LEGAT. CAP. 225. (Glava 286.)

A împăraților Leon și Constantin: Neemancipații pot lăsa prin testament peculiul lor; și peculia se cheamă acele lucruri pe care le dobîndește cineva cu munca sa sau din vreo călătorie sau din vreun meșteșug sau din leafă sau expediție războinică; dar dacă se întîmplă că părinții vor da copilului vreun lucru, cînd călătorește, sau au cheltuit și l-au pus în vreo demnitate, din care să aibă cîștig, pentru acelea el nu poate face diată, ci numai să facă îndestulare către ei. Iar pentru acelea pe care el însuși le-a cîștigat cu munca și primejdia lui proprie, are putere să le testeze.

A lui Armenopol: Legat este tot lucrul pe care, cînd moare cineva, îl lasă, orice-i este voia, altui om; nu cu cuvînt de moștenire lasă acestea, ci din dragostea ce i-o arată; și acela care îl ia, îl pomenește pe mortul care i-a lăsat lucrul acesta.

¹⁾ Εἰ δὲ εἰς ἢ ms.

²⁾ Sic.

Ἐὰν ὁσπῆτιον λεγατευθῇ καὶ κατῇ, ἐπέρνει τὸ ἔδαφος ἐκεῖνος ὅπου τὸ ἄφικεν.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἐὰν μέρος τῶν πραγμάτων λεγατευθῇ, χρεωστεῖ ὁ κληρονόμος, ἢ τὸ μέρος τῶν πραγμάτων νὰ δώσῃ ἢ τὴν τιμὴν αὐτῶν· τὰ δὲ πράγματα ὅπου δὲν εἶναι χωρισμένα, πάντοτε τὸ τίμημα δίδεται, ἥτοι ἀξίζουν.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΗΒΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΦΗΛΙΚΩΝ.
<ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΚΣ-ον>.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἐπίτροπος ἐστὶν ὁ διδόμενος τῶν ἀνήβων παιδίων, τουτέστι ὅπου δὲν εἶναι εἰς νόμον ἡλικίας· ὁ ὅποιος ἐπίτροπος νὰ διοικῇ τὰ πράγματα αὐτῶν καὶ νὰ φυλάττει καλῶς, ἕως οὗ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν ἐννομον ἡλικίαν.

Ἐὰν ἀπεθάνῃ τινὰς καὶ ἀφίσῃ παιδία μικρὰ ἀνήλικα καὶ ἐπιτρόπους εἰς αὐτὰ δὲν ἀφίσῃ, δίδονται πρὸς αὐτὰ ἐπίτροποι πρὸς τοῦ αὐθεντός.

Ἐὰν ἀπεθάνῃ γυναῖκα καὶ ἀφίσῃ παιδία μικρά, ἔχει ἐξουσίαν, καὶ ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, νὰ ἀφίσῃ ἐπίτροπον τοῦ παιδίου αὐτῆς.

Ματθαίου· Ἐὰν κλέψωσιν οἱ ἐπίτροποι πράγματα τῶν ἀνήβων παιδίων, διπλοῦν νὰ τὸ πληρώσουν.

Συνόδου 8-ης κανὼν γ-ος· Οἱ ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ γίνονται ἐπίτροποι ἀνήβων παιδίων.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Καὶ ἄνηβοι λέγονται ἕως τοὺς δεκατεσσάρους χρόνους τὰ ἀρσενικά, τὰ δὲ θηλυκά, ἕως τοὺς δώδεκα. Καὶ ἕως τότε κυβερνῶνται ὑπὸ ἐπιτρόπων. Οἱ δὲ ἀφήλικες λέγονται ἀπὸ τοὺς δεκατεσσάρους χρόνους ἕως εἰς τοὺς εἰκοσιπέντε.

Dacă o casă a fost lăsată legat și a ars, acela căruia i-a lăsat-o ia locul.

A împăraților Leon și Constantin : Dacă o parte din lucruri a fost lăsată legat, moștenitorul este dator să dea sau partea din lucruri sau prețul lor; iar pentru lucrurile care nu se pot despărți, se dă totdeauna prețul, și anume cît fac.

DESPRE EPITROPI ȘI VÎRSTA CELOR NEVÎRSTNICI ȘI SPREVÎRSTNICI.
<CAP 226.> (GLAVA 287.)

A lui Armenopol : Epitrop este acela căruia se încredințează copii nevîrstnici, adică aceia care nu sînt de vîrsta după lege; epitropul acesta să administreze lucrurile lor și să le păstreze bine, pînă ce au ajuns la vîrstă legiuită.

Dacă a murit cineva și a lăsat copii mici nevîrstnici și nu le-a lăsat epitrop, se dau epitropi pentru dînsii de către domn.

Dacă a murit femeia și a lăsat copii mici, are putere, deși bărbatul ei trăiește, să lase copilului ei epitrop.

A lui Matei : Dacă epitropii vor fura lucruri de ale copiilor nevîrstnici, să le plătească îndoit.

Canonul al 3-lea al sinodului al 4-lea : Episcopii și preoții și călugării pot fi epitropi ai copiilor nevîrstnici.

A lui Armenopol : Nevîrstnici se cheamă partea bărbătească pînă la paisprezece ani, iar partea femeiască pînă la doisprezece. Și pînă atunci sînt sub îngrijirea epitropilor. Iar spre vîrstnici se cheamă de la paisprezece ani pînă la douăzeci și cinci.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΖ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Παρακαταθήκη ἐναι πράγμα ὅπου δίδει τινὰς πρὸς ἄλλον ἄνθρωπον νὰ τοῦτο φυλάξῃ. Καὶ ὅποιος δίδει παρακαταθήκην, ἐὰν θέλῃ νὰ ἐναι βεβαιωμένη ἡ ὑπόθεσις αὐτοῦ, νὰ ἐπέρνῃ γράμματα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅπου τοῦ ἔδωκε τὴν παρακαταθήκην, καὶ οὐχὶ μόνον γράμματα, ἀλλὰ καὶ καλῇ καὶ μάρτυρας ἐντίμους καὶ ἀξιοπίστους.

Ματθαίου· Ἐὰν χάσῃ τὴν παρακαταθήκην ἐκεῖνος ὅπου τὴν ἐπῆρε, ἢ ὑπὸ διωγμῶν κλεπτῶν ἢ δυναστῶν, οὔτε αὐτός, οὔτε οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ τὴν πληρώνουν. Ἀληθῶς αὐτὸς ὅπου εἶχε τὴν παρακαταθήκην νὰ μὴ δὲν ἔκαμε καμίαν δολιότητα ἢ ἐπιβουλία, ἢ ἂν ἔχουν συμφωνίαν περὶ τούτου, ὅτι, ἐὰν χαθῇ, πῶς νὰ γίνεταί ἡ ζημία.

ΠΕΡΙ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ ΑΙΡΕΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΗ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἡ δικαία ἢ ἄδικη ἐναι ἡ ἀπόφασις τῶν αἵρετῶν κριτῶν, διαμένει βεβαιωμένη εἰς ὅσον ἐγένετο ἀπόφασις.

Ματθαίου· Ἡ ἀπόφασις τῶν αἵρετῶν κριτῶν δὲν ἀκούεται εἰς ἄλλον κριτήριον.

ΠΕΡΙ ΣΥΜΦΟΝΩΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΘ-ον>

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Δύναται συμφωνία καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως νὰ ἔχῃ βεβαίωσιν.

Ματθαίου· Ὅσα σύμφωνα εἶναι γεγραμμένα χωρὶς δόλου καὶ οὐδὲ τοὺς νόμους ἐναντιούμενα, στέργονται.

DESPRE DEPOZIT. CAP. 227. (GLAVA 288.)

A lui Armenopol: Depozit este un lucru pe care-l dă cineva altui om ca să-l păstreze. Și acela care dă depozit, dacă voiește ca lucrarea lui să aibă tărie, să ia scrisori de la omul acela căruia i-a dat depozitul, și nu numai scrisori, ci să cheme și martori cinstiți și vrednici de crezare.

A lui Matei: Dacă acela care a primit depozitul, l-a pierdut, sau din goana furilor sau a asupritorilor, nici el nici moștenitorii lui nu-l plătesc. Dar într-adevăr, acela care avea depozitul, să nu fi făcut vreo înșelăciune sau vrăjmășie; sau dacă a avut învoială în privința aceasta că, dacă se va fi pierdut, să rămână păgubit.

DESPRE HOTĂRÎREA ARBITRILOR. CAP. 228. (GLAVA 289.)

A lui Armenopol: Ori dreaptă ori nedreaptă este hotărîrea arbitrilor, rămîne statornică întrucît s-a făcut hotărîre.

A lui Matei: Hotărîrea arbitrilor nu se mai ascultă la altă judecătorie.

DESPRE ÎNVOIELI. <CAP. 229.> (GLAVA 290.)

A lui Armenopol: Învoiala poate să aibă tărie și scrisă și nescrisă.

A lui Matei: Învoielile care sînt scrise fără dol și nu sînt contrare legilor, sînt ținute în seamă.

Νόμος· Οἱ συμφωνίαι κλείωσιν τὰς ἀγωγάς, τουτέστιν αἱ συμφωνίαι σφαλίζουσιν καὶ παύουσιν τὰς ὑποθέσεις τῶν ἐναντιουμένων μερῶν, εἰς ὅσον συμφωνήσουν θεληματικῶς· καὶ πλέον ἢ αὕτη ὑπόθεσις εἰς κρίσιν δὲν ἔρχεται.

Νεαρά τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ οβ'· Πᾶσα συμφωνία ὅποῦ ἔναι γεγραμμένη ὁ τοῦ σταυροῦ σωτήριος τύπος ἢ τῆς θείας τριάδος, πιστὸν καὶ βέβαιον ἔναι ὑπὸ τῶν μαρτύρων ὅποῦ εἶναι εἰς αὐτὸ γεγραμμένοι.

Τοῦ Ἀρμενοποῦλου· Τὰ παράνομα σύμφωνα οὐ ἔρωνται, ἤγουν τὸ σύμφωνον ὅποῦ νὰ γένῃ παρανόμως, δὲν ἔχει καμίαν δύναμιν, οὐδὲ ἀξίζει.

ΠΕΡΙ ΔΥΟ ΣΥΝΤΡΟΦΩΝ ΕΑΝ Ο ΕΝΑΣ ΕΚ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΛΑΒΗ ΣΥΝΤΡΟΦΟΝ ΧΩΡΙΣ ΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ἀρμενοποῦλου· Πέτρος καὶ Παῦλος, κατὰ λόγγον, ἔκαμαν συμφωνίαν καὶ ἔγιναν σύντροφοι, ἵνα πραγματεύωνται· καὶ ὁ Παῦλος ἐν ὑστέροις ἐπῆρεν σύντροφον ἄλλον ἄνθρωπον, ὀνόματι Ἰωάννης, χωρὶς τὴν βουλὴν τοῦ Πέτρου. Καὶ ζητεῖ ὁ Παῦλος, ὅτι καὶ ὁ Ἰωάννης νὰ ἔναι εἰς τὴν συντροφίαν, ὅποῦ ἔχει μετὰ τὸν Πέτρον. Εἰς τοῦτο λέγει ὁ νόμος. ὁ σύντροφος τοῦ συντρόφου μου δὲν ἔναι σύντροφός μου. Ὁ Πέτρος οὖν μετὰ τοῦ Ἰωάννου δὲν ἔκαμε καμίαν συντροφίαν, οὐδὲ ὑπόσχεσιν, ὅτι νὰ ἔναι σύντροφος μεθ' αὐτόν. Καὶ πῶς νὰ τὸν ἔχῃ σύντροφον, ἐπειδὴ καὶ δὲν τὸν ἔκαμεν, ὥστε ὁ Παῦλος μόνον μετὰ τοῦ Ἰωάννου εἶναι σύντροφοι, ἀμὴ οὐχὶ καὶ ὁ Πέτρος. Καὶ πᾶσα ¹⁾ κέρδος ἢ ζημία κάμῃ ὁ Παῦλος μετὰ τοῦ Ἰωάννου, εἰς αὐτοὺς τοὺς δύο ἔναι καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Πέτρον.

Lege: Învoielile stîng acţiunile, adică învoielile încheie şi fac să înceteze principile părţilor în proces, întrucît se vor împăca din voia lor; şi pricina aceea nu mai merge la judecată.

Novela 72 a împăratului Leon Înțeleptul: Toată învoiala, în care este scris semnul mîntuitor al crucii sau al dumnezeieştii treimi, este de crezut şi adevărită de martorii care sînt scrişi într-însa.

A lui Armenopol: Învoielile care calcă legea n-au tărie, adică învoiala care s-a făcut împotriva legii nu are nici o putere, nici o valoare.

DESPRE DOI ASOCIAȚI DACĂ UNUL DIN CEI DOI IA ASOCIAT FĂRĂ VOIA CELUILALT. CAP. 230. (GLAVA 291.)

A lui Armenopol: Petru şi Pavel, de exemplu, au făcut învoială şi au devenit asociaţi, ca să facă o negustorie; şi Pavel în cele din urmă a luat asociat alt om cu numele Ioan, fără a se sfătui cu Petru. Şi Pavel cere ca şi Ioan să facă parte din asociaţia pe care o are cu Petru. În privinţa aceasta legea spune: asociatul asociatului meu nu este asociatul meu. Aşadar Petru n-a încheiat nici o asociaţie cu Ioan, nici făgăduială n-a dat ca el să fie asociat cu sine. Şi cum să-l aibă asociat, de vreme ce nu l-a făcut, încît numai Pavel cu Ioan sînt asociaţi, dar nu şi Petru. Şi orice cîştig şi pagubă face Pavel cu Ioan, numai a lor a amîndurora este şi nu a lui Petru.

¹⁾ Sic.

ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΑ-ον.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ὁ ὅρκος δύναμιν ἀποφάσεως ἔχει· Καὶ ὅποιος στέρξει τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ νὰ κάμῃ ὅρκον, αὐτὸν βάλῃ κριτὴν καὶ δὲν δύναται νὰ ἀντιλέγειν πρὸς ἐκεῖνον, ἐπειδὴ ἔστερξε καὶ ἔκαμεν ὅρκον.

Ἐκεῖνος ὅποῦ ἔχει νὰ κάμῃ μὲ τινάν, ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κριτὴς δώσει αὐτοῦ νὰ κάμῃ ὅρκον ἐκεῖ ἐν τῷ ἅμα κόπτει τὴν κρίσιν, ὡσὰν κάμῃ τὸν ὅρκον.

Λέοντος τοῦ Σοφοῦ Νεαρά· Λέγει δὲ ἡ ἐκατοστὴ τετάρτη νεαρά κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ Νεαρά καὶ δίδει ἄδειαν, ὅπως νὰ ἐξετάζεται ἡ ὑπόθεσις ἐκεῖνου, ὅποῦ ἔκαμε τὸν ὅρκον, μὴ πως καὶ ψευδῶς ὥμοσε.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Εἰς ἄνηβον παιδί ὅρκος δὲν δίδεται.

Ματθαίου· Ὁρκος ἐναι λόγος ὅποῦ δι' αὐτοῦ πιστοῦται ἡ ἀλήθεια.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ὁποῖος κάμει ὅρκον, ἢ ἀπὸ τὴν ζήτησιν τοῦ μέρους ὅποῦ ἔχει νὰ κάμῃ, ἢ παρὰ τῆς κρίσεως, καὶ ἐπιορκίσει καὶ μετὰ ταῦτα φανῇ, ὅτι ψευδῶς ὥμοσε τὸν ὅρκον, νὰ κόπτουν τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ τῶν μαρτύρων, ὅποῦ νὰ ὠμόσουν ψευδῶς.

Σήμαναι· Ἄλλοι δὲ νόμοι λέγουν, ὅτι νὰ κόπτουν τὴν χεῖρα ἐκεῖνου ὅποῦ νὰ ὠμόσῃ ψευδῶς.

Ἐκ διαφορῶν ποιητῶν· Τῶν κακῶν ἀνθρώπων ὅποῦ δὲν φοβοῦνται τὸν θεόν, τὸν ὅρκον εἰς τὸν νερόν τὸν γράφε.

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· Ὁποῖος ἐπιορκεῖ τὸν θεὸν ψευδῶς, μὴ θάρρῃ ὅτι τὸν ἀλλησιμονεῖ.

Τὸν ὅρκον νὰ φεύγῃς, ἐὰν καὶ δικαίως θέλῃς νὰ ὠμόσῃς.

Ὁποῖος κάμῃ ὅρκον ψεύματα, τὸν θεὸν ἀρνεῖται.

Μακάριος ἐναι ἐκεῖνος, ὅποῦ δὲν κάμῃ ὅρκον ἢ δικαίως ἢ ἀδίκως.

DESPRE JURĂMÎNT. CAP. 231. (GLAVA 292.)

A împăraților Leon și Constantin: Jurământul are putere de hotărîre judecătorească. Și cine va primi ca potrivnicul său în proces să facă jurământ, pe acela l-a pus judecător și nu poate să ridice nici o împotrivire, de vreme ce a primit și a făcut jurământ.

Acela care are a face cu cineva, sau el însuși sau judecătorul îi va da aceuia să facă jurământ, acolo în aceeași clipă curmă judecata, de îndată ce a făcut jurământul.

Novela lui Leon Înțeleptul: Iar novela a 104 a lui chir Leon Înțeleptul dă voie, ca să se cerceteze pricina celuia care a făcut jurământul, ca nu cumva să fi jurat strîmb.

A lui Armenopol: Jurământul nu se dă unui copil nevîrstnic.

A lui Matei: Jurământul este cuvîntul prin care se încredințează adevărul.

A împăraților Leon și Constantin: Cine face jurământ, sau la cererea părții cu care are a face, sau din partea judecății, și va jura strîmb și după aceea se va vădi că a jurat strîmb, să-i taie limba; de asemenea și martorilor care vor jura strîmb.

Înseamnă-ți: Alte legi însă zic să-i taie mîna celui care a jurat strîmb.

Din diferiți scriitori: Jurământul oamenilor răi care nu se tem de Dumnezeu, pe apă să-l scrii.

A lui Grigore Teologul: Cine jură pe Dumnezeu strîmb, să nu aibă nădejde că-l va uita.

De jurământ să te ferești, chiar dacă voiești să juri și drept.

Cine face jurământ mincinos, de Dumnezeu se leapădă.

Ferice de acela care nu se jură nici drept, nici nedrept.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΙΩΝ ΙΝΑ ΤΡΕΦΩΣΙ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΑΥΤΩΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΒ-ον>

Ἀρμενοπούλου. Τὰ παιδιά ἀναγκάζονται νὰ τρέφουν τοὺς γονεῖς αὐτῶν, ὅπου εὐρίσκονται εἰς πτωχείαν· ὁμοίως καὶ οἱ γονεῖς ἀναγκάζονται νὰ τρέφουν τὰ παιδιά αὐτῶν. Ἀμὴ δὲν ἀναγκάζονται νὰ πληρώνουν χρέη οὔτε τὰ παιδιά διὰ τοὺς γονεῖς, οὔτε οἱ γονεῖς διὰ τὰ παιδιά.

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΟΥ ΕΑΝ ΕΡΓΑΣΗ ΧΩΡΑΦΙ ΧΩΡΙΣ ΘΕΛΗΜΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΓ-ον

Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως. Ἐὰν τινὰς γεωργὸς ὑπάγῃ εἰς χωράφι χωρὶς εἶδῃσιν καὶ θέλημα ἐκείνου ὅπου ἔχει τὸ χωράφι, καὶ ἐργάσῃ αὐτό, ἢ σπείρῃ, νὰ μὴ δὲν ἐπέρνη τίποτε, διατὶ τὸ ἔργασε, ἢ τὸ ἔσπειρε· μόνον χάνῃ καὶ τὸν σπόρον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΒΟΝΤΟΣ ΒΟΪΔΙΟΝ ΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΑΝΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΔ-ον.

Ἐὰν τις λάβῃ βοῦδιον τινὸς ἀνθρώπου, διὰ νὰ ἐργάσῃ, καὶ βόδι νὰ ἀποθάνῃ¹⁾, νὰ βλέπῃ ὁ κριτὴς, καὶ εἰ μὲν ἀπέθανε τὸ ζῶον εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅπου τὸ ἐπῆρεν ὁ ἄνθρωπος, διὰ νὰ τοῦ ἐργάσῃ, αὐτὸς ὅπου τὸ ἔλαβεν νὰ μὴ πληρώνῃ τίποτε· εἰ δὲ ἐς ἄλλον τόπον ὑπῆγε καὶ ἔργασε καὶ τὸ βόδιον ἀπέθανε, νὰ τὸ πληρώνῃ.

COPIII SĂ HRĂNEASCĂ PE PĂRINȚII LOR. <CAP. 232.> (GLAVA 293).

A lui *Armenopol*: Copiii sînt obligați să hrănească pe părinții lor care se găsesc în sărăcie; de asemenea și părinții sînt obligați să hrănească pe copiii lor. Dar nu sînt obligați să plătească datorii, nici copiii pentru părinți, nici părinții pentru copii.

DESPRE PLUGAR DACĂ A LUCRAT ȚARINĂ FĂRĂ VOIE. CAP. 233. (GLAVA 294).

A împăratului *Iustinian*: Dacă vreun plugar a intrat în țarină fără știrea și voia aceluia care are țarina și a lucrat-o sau a semănat, să nu ia nimic pentru ceea ce a lucrat și a semănat, ci să piardă și sămînța.

DESPRE CEL CARE A LUAT BOU LA LUCRU ȘI A MURIT. CAP. 234. (COM, GLAVA 295.)

Dacă a luat cineva boul vreunui om, pentru ca să lucreze și boul a murit, judecătorul să caute și, dacă dobitocul a murit în locul acela pentru care omul l-a luat, ca să are, acela care l-a luat să nu plătească nimic; dacă însă a mers în altă loc și a lucrat și boul a murit, să-l plătească.

¹⁾ βόδιον ἀποθάνη in ms.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΒΟΝΤΟΣ ΑΛΟΓΟΝ ΜΕΤΑ ΑΓΩΓΙΟΥ ΚΑΙ ΦΟΡΤΩΣΕΙ ΒΑΡΕΩΣ,
ΛΕΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΕ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ὅποιος ἀγωγιάσει ἄλογον, νὰ τοῦ βάλλῃ φόρτωμα, ἀνέναι καὶ τὸ παραφορτώσῃ ἀπὸ τὸ διατεταγμένον καὶ ἔλθῃ βλάβῃ εἰς αὐτόν, ἀποκρίνεται τὴν βλάβην.

Ἐὰν τινὰς ἀγωγιάσῃ τι ἄλογον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν δεῖνα τόπον καὶ αὐτὸς ὑπάγῃ ἀλλαχόθεν καὶ τύχῃ καὶ παγενάμενος ἀπέθανε τὸ ἄλογον, πληρώνῃ αὐτό, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆγεν ἐκεῖ, ὅπου εἶπεν, ἀμὴ ἀλλάξῃ τὸ ταξίδι. Εἰ δὲ καὶ ὑπάγῃ εἰς τὸν τόπον ὅπου εἶπε καὶ τύχῃ καὶ γένῃ βλάβῃ εἰς τὸ ἄλογον ἢ χαῖμός, αὐτὸς ὅπου τὸ ἀγωγίασε εἶναι ἀζήμιος, ὥστε δὲν πληρώνει αὐτό· ἀληθῶς ἂν δὲν ἔκαμε καμία ἐπιβουλία ἢ ἀμέλεια.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΒΟΝΤΟΣ ΑΜΠΕΛΙΟΝ Η ΧΩΡΑΦΙΟΝ ΜΙΣΙΑΚΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΚΕΙΝΟΥ
ΕΚΕΙΝΟΥ ΟΠΟΥ ΚΑΜΗ ΕΞΟΔΟΝ ΕΙΣ ΞΕΝΟΝ ΠΡΑΓΜΑ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΣ-ον>.

Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως· Ἐὰν γεωργὸς ἐπάρῃ χωράφι νὰ τὸ σπείρῃ καὶ δὲν τὸ καλλιεργήσῃ, μόνον ῥίξῃ τὸν σπόρον εἰς τὴν ὄψιν τοῦ χωραφίου, νὰ μὴ δὲν ἐπέρνῃ τίποτε ἀπὸ τὴν ἐπικαρπίαν.

Τοῦ αὐτοῦ· Ἐὰν ἐπάρῃ τινὰς ἀμπέλιον μισιακὸν καὶ σκάψῃ αὐτὸ καὶ δυσκαφήσῃ καὶ κάμῃ ὅλην τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀμπελίου, καὶ κατὰ τὸ πρέπον δὲν τὸ κλαδέψῃ, νὰ μὴ δὲν λαμβάνῃ ἐκ τὴν ἐπικαρπίαν τοῦ ἀμπελίου.

Τοῦ αὐτοῦ· Καὶ ὅποιος εἰς ξένον ἔδαφος κτίζει ἢ φυτεύει ἢ σπέρνει ἢ ἄλλο τι ἐργάζεται, νὰ μὴ δὲν ἔχῃ καμίαν ἐξουσίαν εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα νὰ τὸ ὀρίζῃ, μόνον νὰ χάνῃ καὶ τὰς ἐξόδους.

DESPRE CEL CE A LUAT CAL CU CHIRIE ȘI-L VA ÎNCĂRCA GREU; A ÎMPĂRAȚI-
LOR LEON ȘI CONSTANTIN. CAP. 235 (GLAVA 310.) ¹⁾

A lui Armenopol: Cine va lua cal cu chirie ca să pună pe el o povară, dacă îl va încărca mai mult decât a fost vorba și i s-a întâmplat o vătămare, răspunde paguba.

Dacă cineva a luat cal cu chirie să meargă în cutare loc și el a mers într-alt loc și s-a întâmplat de mergînd a murit calul, îl plătește pentru că n-a mers acolo, ci a schimbat călătoria. Iar dacă a mers în locul unde a zis și i s-a întâmplat calului o vătămare sau s-a prăpădit, atunci acela care l-a luat cu chirie este fără pagubă, încît nu-l plătește, dacă într-adevăr n-a făcut vreo viclenie sau neglijență.

DESPRE CEL CE A LUAT VIE SAU ȚARINĂ ÎN PARTE ȘI DESPRE ACELA CARE
FACE CHELTUIALĂ LA UN LUCRU STRĂIN. <CAP. 236.> (GLAVA 311.)

A împăratului Iustinian: Dacă un plugar a luat țarină să o semene și nu a lucrat-o bine, ci numai a aruncat sămînța la suprafața țarinei, să nu ia nimic din rod.

A aceluiași: Dacă a luat cineva vie în parte și a săpat-o și n-a săpat-o bine și a făcut tot lucrul viei, dar nu a tăiat-o cum se cuvine, să nu ia nimic din rodul viei.

A aceluiași: Și cine zidește sau sădește sau seamănă pe teren străin sau lucrează altceva să nu aibă nici o putere asupra lucrului aceluia să dispună de el, ci să-și piardă și cheltuielile.

¹⁾ Glavele precedente (296—309) sînt luate din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΠΑΣΧΑ ΕΩΣ
ΠΟΥ ΑΝΑΒΑΙΝΕΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΒΑΙΝΕΙ; ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΟΣΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΕΙΝΑΙ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΖ-ον.

Ματθαίου· Ἡμέρα ἀπὸ τὴν ἐβδόμην ὥρα τῆς νυκτός ὀρίζεται ἕως τὰς ἕξι ὥρας τῆς ἄλλης νυκτός.

Τὸ δὲ ἅγιον καὶ μέγα Πάσχα ἡμῶν τῶν χριστιανῶν ἡξεύρετε, ὅτι ἀναβαίνει ἕως εἰς τὰς εἰκοσιπέντε τοῦ ἀπριλίου μηνὸς καὶ καταβαίνει ἕως εἰς τὰς εἰκοσιδύο τοῦ μαρτίου· καὶ πλεόν οὔτε ἀναβαίνει, οὔτε καταβαίνει.

Ματθαίου· Καὶ ὅσοι ἡμέραι εὐρίσκονται ἀπὸ τὴν δευτέραν τῆς δικαინησίμου ἕως εἰς τὰς τρεῖς τοῦ μαΐου, τόσαι ἡμέραι εἶναι ἡ νηστεία τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΕΔΟΘΗ ΝΑ ΑΥΞΑΝΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΟΛΙΓΟΣΤΕΥΟΥΝ
ΤΑ ΕΠΙΤΙΜΙΑ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΟΟΥΝΤΩΝ, ΤΟΥ ΜΗ ΑΠΟΣΤΡΕΦΕΙΝ
ΑΥΤΟΥΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΗ-ον.

Συνόδου α-ης κανών ιβ-ος· Ὁ δωδέκατος κανὼν τῆς πρώτης συνόδου καὶ τῆς ἐν Ἀγκύρας ὁ δεύτερος καὶ ὁ πέμπτος τῶν ἀρχιερέων δίδει ἐξουσίαν ἢ νὰ αὐξάνουν ἢ νὰ ὀλιγοστεύουν τὸν κανόνα τῶν ἀμαρτημάτων τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν προαίρεσιν καὶ θερμότητα, ὅπου βλέπουν εἰς τὸν ἄνθρωπον· ὁμοίως νὰ ἐβλέπουν καὶ τὴν ζωὴν πῶς ζοῦν καὶ διάγουν εἰς τὸν κόσμον, εἴτε κακῶς, εἴτε καλῶς, καὶ οὕτως νὰ μετροῦν τὸν κανόνα αὐτῶν.

Συνόδου Καρθαγένης κανών ς-ος· Τῶν μετανοούντων τοὺς λογισμοὺς δέχεσθε, καὶ λύειν καὶ δεσμεῖν τὰ ἀμαρτήματα τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀρχιερέων ἔδοθη, ὅτι τύπον

DESPRE DURATA ZILEI ȘI DESPRE DUMNEZEIEȘTILE PAȘTI PÎNĂ UNDE
URCĂ ȘI COBOARĂ? ȘI DESPRE POSTUL SFINȚILOR APOSTOLI CÎTE ZILE ȚINE?
CAP 237. (GLAVA 312.)

A lui Matei : Ziua se hotărăște de la al șaptelea ceas de noapte pînă la orele șase din cealaltă noapte.

Iar sfintele paști ale noastre ale creștinilor să știți că se urcă pînă la douăzeci și cinci ale lunii aprilie și se coboară pînă la douăzeci și două martie; și mai mult nici se urcă, nici se coboară.

A lui Matei : Și cîte zile se află de luni din săptămîna luminată pînă în trei mai, atîtea zile este postul sfinților apostoli.

ARHIEREILOR LI S-A DAT SĂ MĂREASCĂ ȘI SĂ SCADĂ PEDEPSELE; PE CEI CE
SE POCĂIESC, SĂ NU-I ÎNDEPĂRTEZE, CAP. 238. (GLAVA 317.)

Canonul 12 al sinodului 1 : Canonul al doisprezecelea al sinodului întîilea și al doilea și al cincelea de la Anchira dau arhiereilor puterea să mărească sau să scadă canonul păcatelor oamenilor după rîvna și căldura pe care o vād la om; de asemenea să se uite și la viața lor cum trăiesc și petrec în lume, ori rău, ori bine, și așa să socotească canonul lor.

Canonul 6 al sinodului din Cartagina : Primiți gîndurile celor ce se pocăiesc; și să dezlege și să lege păcatele oamenilor, li s-a dat arhiereilor, pentru că poartă chipul apostoli-

φέρουσι τῶν ἀποστόλων, τῶν ὁποίων ἔδωκε ὁ Χριστὸς τὴν ἐξουσίαν καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὅτι ὅσα ἂν δέσετε εἰς τὴν γῆν, δεδεμένα εἶναι καὶ εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ τὰ ὅμοια· ὅσα ἂν λύσετε εἰς τὴν γῆν, λελυμένα εἶναι καὶ εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἀποστόλων κανὼν νβ-ος· Καὶ ὁποῖος τῶν ἱερωμένων, ἀρχιερεὺς ἢ ἱερεὺς, ἐκείνον ὅπου ἐπιστρέφεται ἀπὸ ἁμαρτίαν, δὲν τὸν προσδέχεται νὰ τὸν ἀγκαλιασθῇ, ἀμὴ τὸν ἀποδιώξῃ, νὰ καθήρεται, ὅτι λυπεῖ τὸν Χριστὸν ὅπου εἶπε· χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι· καὶ διὰ σωτηρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν ἐκατέβη ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ ἐσαρκώθη· καὶ οὐδεμία ἁμαρτία ἐναι ὅπου νὰ νικήσῃ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΕΞΑΓΟΡΕΥῃ ΧΩΡΙΣ ΘΕΛΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ· Η ΤΥΧΗ ΑΝΑΓΚΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΕΣΟῦΝ ΑΥΤΟΝ ΕΙΣ ΑΣΘΕΝΗ ΚΑΙ ΔΕΝ ΥΠΑΓῃ ΝΑ ΤΟΝ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΘ-ον.

Συνόδου Καρθαγένης μγ-ος· Ὁ τεσσαρακοστὸς τρίτος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένης συνόδου διακελεύει· εἰ τις τῶν ἱερωμένων χωρὶς ἐνταλτήριον γράμμα τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως τολμήσῃ νὰ ἀναδέχεται λογισμοὺς καὶ ἐξομολογήσεις, ὁ τοιοῦτος κανονικῶς νὰ παιδεύεται καιρὸν πολὺν καὶ ἀργεῖαν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ ὡς παραβάτης τῶν θείων κανόνων, διότι οὐχὶ μόνον τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπώλεσεν, ἀμὴ καὶ ὅσοι ἦσαν ὅπου ἐξομολογήθησαν εἰς αὐτόν, ἀνέξομολόγητοι εἶναι· καὶ ὅσα ἔδесεν ἢ ἐλύσεν, ἀδιόρθωτα εἶναι.

Ἰωάννου πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ἐὰν τύχῃ ἀνάγκης, ὥστε νὰ ἐναι τινὰς ἀσθενὴς καὶ κινδυνεύει καὶ πνευματικῶς ἐκεῖ δὲν εὐρίσκεται, δέχεται τοῦτος λογισμοὺς· εἰ δὲ καὶ καλέσουν αὐτόν καὶ δὲν ὑπάγῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ἀνεξομολόγητος, νὰ ἐπιτιμᾶται αὐτὸς ὁ ἱερεὺς χρόνους τρεῖς.

lor, cărora Hristos le-a dat puterea și le-a zis lor: câte le veți lega pe pământ, legate sînt și în cer; și de asemenea: câte le veți dezlega pe pământ, dezlegate sînt și în cer.

Canonul 52 al apostolilor: Și oricare dintre clerici, arhiereu sau preot, nu va primi pe acela care se întoarce din păcat pentru ca să-l îmbrățișeze, ci-l va alunga, să fie caterisit, pentru că îl supără pe Hristos care a zis: bucurie este în cer pentru un păcătos care s-a pocăit; și pentru mîntuirea păcătoșilor s-a pogorit din cer și s-a întrupat; și nici un păcat nu este care să biruie iubirea de oameni a lui Dumnezeu.

DESPRE PREOTUL CARE SPOVEDEȘTE FĂRĂ VOIA ARHIEREULUI; SAU DACĂ E NEVOIE ȘI-L VOR CHEMA LA UN BOLNAV ȘI NU MERGE SĂ-L MĂRTURISEASCĂ
CAP. 239. (GLAVA 318.)

Canonul 43 al sinodului din Cartagena: Canonul al patruzeci și treilea al sinodului din Cartagena poruncește: dacă cineva dintre clerici, fără scrisoare de împuternicire de la arhiereul din partea locului va îndrăzni să primească gîndurile și mărturisirile, unul ca acela să fie pedepsit cu canon mult timp și cu oprire de la preoția lui ca un călcător al dumnezeieștilor canoane, pentru că nu numai că pe sine s-a pierdut, ci și aceia care s-au mărturisit la dînsul, sînt nemărturișiți; și câte le-a legat sau le-a dezlegat, sînt neîndreptate.

A patriarhului Ioan Postnicul: Dacă se întîmplă nevoie, încît să fie cineva bolnav și e în primejdie și acolo duhovnic nu se află, atunci preotul acesta primește gîndurile; iar de-l vor chema și nu a mers și omul a murit nemărturisit, acesta se canonește trei ani.

ΟΤΙ ΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΙ ΚΟΣΜΙΚΟΣ ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ΝΑ ΓΙΝΩΝΤΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ· ΚΑΙ ΤΙ ΛΕΓΕΤΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜ-ον.

Β α λ σ α μ ώ ν· Λέγει ὁ Βαλσαμών εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ πεντηκοστοῦ δευτέρου ἀποστολικοῦ κανόνος, ὅτι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἱερομόναχοι δέχονται λογισμοὺς καὶ συγχωροῦν ἁμαρτήματα μετὰ ἐπιτροπῆς καὶ ἐξουσίας ἀχριερατικῆς.

Τ ὠ ν θ ε ί ω ν δι δ α σ κ ά λ ω ν· Καὶ πνευματικὸς θέλει νὰ εἰπῇ ἐξεταστής, ὅπου ἐξετάζει πνευματικὰ πράγματα ὅπου ἔχει ὁ ἄνθρωπος, τὰ ὅποια ἔναι κεκρυμμένα καὶ ἀφανέ-ρωτα· καὶ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὴν καρδίαν εὐρίσκονται.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΠΩΣ ΚΑΜΝΕΙ ΧΡΕΙΑΝ ΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΞΗ ΕΚΕΙΝΟΝ ΟΠΟΥ ΚΑΜΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ; <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΑ-ον>

᾽Ω πνευματικέ, βάλε κατὰ νοῦν σου καὶ κατάλαβε καλῶς καὶ ἐννόησε, ὅτι δὲν ἐπῆρες νὰ ὑπηρετῇς παρὰ μικρὰν ὑπηρεσίαν, ἀμὴ μεγάλη καὶ φοβερά, ἥγουν νὰ δέχῃς λογισμοὺς ἀνθρώπων· ὅμως κάμε νὰ εἶσαι τύπος ἀγαθὸς εἰς ὅλους καὶ ἐγκρατής, ταπεινὸς καὶ ἐνάρετος. Καὶ νὰ δέῃσαι τοῦ Θεοῦ καθημερινῶς νὰ σοῦ δώσῃ λόγον γνώσεως καὶ σοφίας, νὰ διορθώῃς ἐκείνους, ὅπου προστρέχουν εἰς ἐσένα νὰ ἐξομολογοῦνται· καὶ νὰ οἰκονομῇς ὡς καλὸς οἰκονόμος τὴν μετάνοιαν αὐτῶν, κατὰ τὴν δύναμιν καὶ προαίρεσιν τοῦ καθενός· καὶ τὰς τῶν ἁμαρτημάτων διαφορὰς καὶ σωτηρίαν αὐτῶν νὰ πραγματεύῃσαι. Καὶ πρόσεχε, ἵνα μὴ λάβῃς δῶρα καὶ συγχωρήσεως τινὸς καὶ κληρονομίῃς τὴν αἰώνιον κόλασιν, ὅμοῦ μετὰ τοῦ Σύμωνος τοῦ μάγου καὶ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου, ὅπου ἐπαρέδωκε διὰ δῶρα τὸν Χριστόν, διότι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δὲν πωλεῖται, μόνον χωρὶς μισθὸν δίδεται. Καὶ κάμε νὰ νηστεύῃς τετάρτη καὶ παρασκευὴ καὶ δευτέρα

ESTE DAT SĂ FIE DUHOVNICI ȘI PREOTUL MIREAN ȘI IEROMONAHUL;
ȘI CE SE CHEAMĂ DUHOVNIC? CAP. 240. (COMP. GLAVA 319.)

Balsamon: La tilcuirea canonului al cincizecișidoilea apostolicesc, Balsamon spune că și presviterii și ieromonahii primesc gândurile și iartă păcatele cu însărcinarea și imputernicirea arhierească.

A dumnezeieștilor dascăli: Duhovnic vrea să spună examinador, care examinează lucrurile spirituale pe care le are omul, care sînt ascunse și nearătate; și se află în suflet și în inimă.

DESPRE ARHIEREU CUM TREBUIE SĂ ÎNDEMNE ȘI SĂ ÎNVEȚE PE ACELA PE
CARE-L FACE DUHOVNIC? <CAP. 241.>

Duhovnice, bagă-ți în cap și pricepe bine și gîndește-te, că n-ai luat să slujești slujbă mică de tot, ci mare și înfricoșătoare, adică să primești gîndurile oamenilor; fă să fii tuturor model bun și cu înfrînare, umilință și virtute. Și zilnic să te rogi lui Dumnezeu să-ți dea cuvînt de cunoaștere și înțelepciune să îndreptezi pe cei ce aleargă la tine ca să-i spovedești; și să chibzuiești ca un bun econom pocăința lor, după puterea și rîvna fiecăruia și să cumpănești deosebirea păcatelor și mîntuirea lor. Și bagă de seamă să nu iei daruri și să dai iertare cuiva și să moștenești munca de veci dimpreună cu Simon Magul și cu Iuda Iscariotul, care pentru daruri l-a vîndut pe Hristos, pentru că darul lui Dumnezeu nu se vinde, ci se dă fără plată. Și fă de postește miercuri și vineri și luni tot anul după hotă-

ὅλου τοῦ χρόνου κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν θείων ἀποστολικῶν κανόνων καὶ τῶν θείων πατέρων. Καὶ ὅταν νηστεύῃς, τότε θέλεις νοθετεῖν καὶ διδάσκειν καὶ τοὺς ἄλλους, ὅτι νὰ νηστεύουν· εἰ δὲ καὶ ἐσὺ δὲν νηστεύεις, οὐδὲ ἄλλην ἀρετὴν δὲν κάμνεις, πῶς νὰ λέγῃς πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅτι νὰ κάμνουν νηστείαν καὶ ἀρετάς; Λοιπὸν, οὐδένας ἄνθρωπος θέλει εὐρεθῇ, ὅτι νὰ σοῦ ἀκούσῃ. Λέγει ὁ θεὸς Γρηγόριος ὁ θεολόγος· ἐσὺ διδάσκεις ἄλλον καὶ τὸν ἑαυτὸν σου δὲν βλέπεις νὰ διδάξῃς· καὶ ὁ κύριος ἡμῶν εἰς τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον λέγων· Ἐὰν τὸ ἄλλας μαρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; Διὰ τοῦτο λέγουν οἱ θεῖοι διδάσκαλοι, ὅτι πρόσεχε σὲ αὐτόν, ὃ πνευματικέ, διότι, ἐὰν ἀπολεσθῇ τινὰς ἄνθρωπος ἀπὸ ἀμέλειαν ἐδικήν σου, τὸ αἷμα αὐτοῦ, ἡγουν ἡ ἁμαρτία, ἀπὸ ἐσὲ θέλει ζητηθεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Καὶ μὴ δὲν κάμῃς ἀμέλειαν καμίαν, ἀμὴ νὰ ἔχῃς πᾶσαν σπουδὴν, διὰ νὰ σώζῃς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, διότι λέγει τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον· ἐπὶ κατάρματος ὁ τὸ ἔργον Κυρίου ἀμελῶς ἐμπορευόμενος· καὶ τὸ ἔργον Κυρίου εἶναι νὰ σώζῃς ψυχὰς ἀνθρώπων, ὥστε νὰ ἐκβάλῃς αὐτὰς ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ διαβόλου διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως, διότι λέγει αὐτὸς ὁ Κύριος· ὑπὲρ μιᾶς ψυχῆς οὐδ' ὅλος ὁ κόσμος ἀντάξιός. Ὅμως, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· βλέπε νὰ μὴ δὲν φοβηθῇς οὐδὲ νὰ ἐντραπῇς τινα καὶ μεταλάβῃς αὐτὸν τὸ τίμιον καὶ ἅγιον σῶμα τὸ δεσποτικόν, ὅπου νὰ μὴ δὲν εἶναι ἄξιός δι' αὐτὸ νὰ τὸ μεταλάβῃ. Οὐδὲ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐὰν ἦτον, νὰ μὴ δὲν τὸν φοβηθῇς καὶ ἀπὸ τὰ ὀρισμένα νὰ μὴ δὲν εὐγῇς, μόνον νὰ κάμῃς ἐκεῖνα ὅπου σὲ ὀρίζουν οἱ θεῖοι νόμοι, διὰ νὰ μὴ κάψῃς αὐτοὺς ὅπου σοῦ ἐξομολογοῦνται, καὶ κατακαῇς, καὶ ἐσὺ μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Καὶ ἐὰν ἐκεῖνοι ὅπου ἐξαγορεύονται δὲν θελήσουν νὰ κάμουν ἀποχὴν τῶν κακῶν νὰ λάβουν κανόνα, νοθέτησον αὐτούς, ὅσον ἡμπορεῖς καὶ δύνασαι· καὶ ἐὰν δὲν σου ἀκούσουν, οὐαὶ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς ἐκείνους, ὅπου θέλουν τοὺς μεταλάβῃ, ὅτι θεληματικῶς γίνονται κληρονόμοι τοῦ αἰωνίου πυρός. Ταῦτα ἄνωθεν, ἐὰν εὐλέπῃς καὶ κάμῃς, ὃ πνευματικέ, καὶ τὸν ἑαυτὸν σου θέλῃς σῶσῃ καὶ ἄλλους πολλοὺς ὅπου θέλουν ἀκούειν τοὺς λόγους σου.

rîrea dumnezeieștilor canoane apostolice și a dumnezeieștilor părinți. Și cînd postești, îi vei povățui și învăța și pe alții, ca să postească; iar dacă și tu nu postești, nici altă faptă de virtute nu faci, cum să spui către alții, că să postească și să fie cu virtute? Nici un om deci nu se va afla care să te asculte. Zice dumnezeiescul Grigore Teologul: tu pe alții înveți, pe tine însuți nu cauți să te înveți; și Domnul nostru zice în dumnezeiasca și sfînta evanghelie: dacă sarea se va strica, cu ce se va mai săra? De aceea dumnezeieștii dascăli spun, că ia seama la tine, duhovnice, pentru că, dacă vreun om se va prăpădi din neglijența ta, sîngele lui, adică păcatul de la tine va fi cerut în ziua judecării. Și să nu faci vreo neglijență, ci să ai toată silința, ca să mîntuiești sufletele oamenilor, pentru că dumnezeiasca și sfînta evanghelie zice: blestemat acela care cu nepăsare umblă în lucrul domnului; și lucrul domnului este să mîntuiești sufletele oamenilor, încît să le scoți din mîinile diavolului prin pocăință și spovedanie, pentru că însuși domnul zice: nici lumea întreagă nu face cît un singur suflet. Totuși, precum spune marele Vasile: caută să nu te sperii, nici să te sfiești de cineva și să-l cumineci cu cînstitul și sfîntul trup al domnului pe cel care nu este vrednic de el pentru ca să-l cumineci. Nici chiar împăratul de ar fi, să nu te temi de el și să nu te abați din cele hotărîte, ci numai să faci acele ce hotărâse dumnezeiștile legi, ca să nu-i arzi pe cei care se spovedesc și să arzi și tu cu ei în ziua judecării. Și dacă aceia care se spovedesc, nu voiesc să se îndepărteze de rele să ia canon, povățuiește-i pe ei, pe cît poți și-ți este puterea; și dacă nu te vor asculta, vai de dînșii și de aceia care îi vor cumineca, pentru că din voia lor se vor face moștenitori ai focului de veci. Acestea de mai sus, dacă le-ai băgat în seamă și le-ai făcut, o duhovnice, te vei mîntui și pe tine însuți și pe mulți alții care vor asculta de cuvintele tale.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΝΑ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΘΗ, ΟΤΙ ΝΑ ΖΗΤΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΕΜΠΕΙΡΟΝ· ΚΑΙ ΕΑΝ Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΝ ΑΜΑΡΤΙΑΝ ΕΞΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΒ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ἡ ἐξομολόγησις τῶν ἀμαρτημάτων ἔχει ταύτην τὴν ἔννοιαν, ἡγουν καθὼς καὶ ἡ φανέρωσις τῶν σωματικῶν παθῶν, τουτέστι ἐὰν ἔχῃ τινὰς λάβωμα ἢ νόσημα εἰς τὸ κορμὴν του καὶ ἁθενὸς ἀνθρώπου δὲν τὰ δείχνη τὰ πάθη ἐκεῖνα, μόνον ζητεῖ νὰ εὕρῃ ἔμπειρον καὶ δόκιμον ἵνα νὰ τὰ ἱατρεύσῃ αὐτά, διὰ νὰ μὴ δὲν σαπηθοῦν καὶ κάμουν σκώληκας καὶ λάβη θάνατον, διὰ νὰ μὴ δὲν εὕρῃ καλὸν ἱατρὸν οὕτως θέλει καὶ ἡ ἐξαγόρευσις τῶν ἀμαρτημάτων νὰ γίνεται. Ἐκεῖνος ὅπου θέλει νὰ ἐξομολογηθῇ, διὰ νὰ ἱατρεύσῃ τὰ λαβώματα καὶ τὰ νοσήματα τῆς ψυχῆς, θέλει νὰ κοπιᾷ καὶ νὰ δράμῃ, ὅπως νὰ εὕρῃ πνευματικὸν ἄξιον καὶ δόκιμον, διὰ νὰ καθαρίσῃ τοὺς σκώληκας καὶ τοὺς μώλωψας ἐπιμελῶς καὶ τελείως νὰ τὰς ἐκριζώσῃ καὶ νὰ τὰς καθαρίσῃ, τότε νὰ βάλῃ τὰς ἀλειφὰς νὰ τὰς ἱατρεύσῃ, διότι λέγει ἡ θεία Γραφή· ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, εἰ δὲ καὶ τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖ, καὶ οἱ δύο εἰς βυθὸν ὑπαγένουν, τουτέστι θέλουν ἐγκρεμισθῇ· καὶ διὰ τοῦτο νὰ ζητῇτε πᾶν τὸ καλιότερον.

Ὁ ρα ἀπόφασιν κατὰ τοῦ πνευματικοῦ· Καὶ ἐὰν ὁ πνευματικὸς ὁμολογήσῃ τὴν ἀμαρτίαν ὅπου νὰ τοῦ ἐξομολογηθοῦν, νὰ ἔχῃ ἐπιτίμιον ἄργεια τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ χρόνους τρεῖς.

Ἄλλοι δὲ διδάσκαλοι λέγουν καὶ ἀποφάνουν, ὅτι νὰ ἔναι καθηρημένος παντάπασι καὶ τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς πνευματικῆς χάριτος, μόνον τοῦτο νὰ ἔχῃ, ὅτι νὰ μεταλαμβάνῃ τῆς θείας μεταλήψεως.

Νόμος· Ὁ δὲ πολιτικὸς νόμος ἀποφάνει¹⁾ νὰ εὐγάνουν τὴν γλῶτταν αὐτοῦ, ἔξω νὰ τὴν ἐρύκτουν.

DESPRE CEL CE VOIEȘTE SĂ SE MĂRTURISEASCĂ, SĂ CAUTE UN DUHOVNIC CU EXPERIENȚĂ: ȘI DACĂ DUHOVNICUL SPUNE CUIVA PĂCATUL CELUI CE SE MĂRTURISEȘTE. CAP. 242. (COMP. GLAVA 319.)

✕ *A patriarhului Postnicul*: Mărturisirea păcatelor are acest înțeles, adică precum are și arătarea suferințelor trupesti, adică dacă are cineva vreo rană sau boală în trupul lui nu arată acele suferințe oricărui om, ci caută să afle un doctor cu experiență și încercat ca să le vindece, pentru ca să nu cangreneze și să facă viermi și să ajungă să moară, pentru că n-a găsit doctor bun, tot așa va să se facă și spovedirea păcatelor. Acela care voiește să se mărturisească, pentru ca să-și vindece rănilor și boalele sufletului, va să se ostenească și să alerge să afle un duhovnic vrednic și încercat, ca să se curețe cu grijă de viermi și de contuzii și să le înlăture din rădăcină cu desăvîrșire și să le curețe, atunci să pună alifii și să le vindece, pentru că sfînta scriptură spune: noi sîntem în stare să oprim slăbiciunile celor fără putere, iar dacă orb pe orb conduce, amîndoi merg în prăpastie, adică se vor prăbuși; și de aceea căutați tot ce este mai bun.

Vezi hotărîrea împotriva duhovnicului: Și dacă duhovnicul va spune cuiva păcatul pe care i-l vor fi mărturisit, să fie pedepsit cu oprirea de la preoția lui trei ani.

Alți dascăli spun și hotărască ca să fie îndepărtat cu totul și din preoție și din darul de duhovnic, numai atîta să aibă, că să se cuminece cu sfînta cuminecătură.

Lege. Iar legea cetățenească hotărăște să-i scoată limba, să o arunce afară.

¹⁾ ἀποφύνει în ms,

ΠΕΡΙ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΟΤΙ ΕΑΝ ΚΑΙ ΦΑΓῃ, ΝΑ ΜΕΤΑΛΑΒῃ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΕΝΩΝ ΟΤΙ, ΕΑΝ ΕΙΝΑΙ ΕΙΣ ΘΑΝΑΤΟΝ, ΝΑ ΜΕΤΑΛΑΒΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΓ-ον.

Νικηφόρου Κωνσταντινου πόλεως· Ἐὰν φάγῃ ὁ ἀσθενής, ὅπου νὰ εὐρίσκεται εἰς κίνδυνον θανάτου, νὰ μεταδίδεται τῶν θείων μυστηρίων καὶ νὰ μὴ δὲν ἐμπόδιζεται, διατὶ ἔφαγε τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

Συνόδου α-ης κανὼν ιγ-ος· Εἰ δὲ καὶ ἔναι τινὲς κανονισμένοι, ὅτι νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν τῶν θείων μυστηρίων, καὶ ἔλθῃ θάνατος εἰς αὐτούς, νὰ μεταδίδωνται ἀνεμποδίστως, διὰ νὰ μὴ δὲν ὑστερηθοῦν τοῦ τοιούτου ἁγιασμοῦ. Καὶ ἔὰν λάβουν τὴν ὑγείαν καὶ σηκωθοῦν, νὰ στέκωνται πάλιν εἰς τοὺς ὀρισμένους χρόνους νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν.

ΠΕΡΙ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΕΑΝ ΑΠΟΘΑΝῇ ΑΜΕΤΑΔΟΤΟΣ ΑΠΟ ΑΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ἢ ΑΛΛΟΥ ΤΙΝΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΔ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστετοῦ· Ὁ ἁγιώτατος Ἰωάννης ὁ Νηστευτῆς ἀποφαίνει ¹⁾ ὅτι ἂν ἀποθάνῃ τινάς, χωρὶς νὰ μεταδοθῇ τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν του, νὰ κανονίζεται τοῦτος καὶ νὰ κάμουν δι' αὐτὸν λειτουργίας καὶ ἐλεημοσύνας· καὶ ἐκεῖνοι ὅπου εὐρίσκονται πρῶτοι τοῦ ὁσπητίου αὐτοῦ, νὰ κανονίζωνται χρόνους δύο καὶ νὰ κάμνουν καὶ μετανοίας ἑκατόν. Εἰ δὲ καὶ καλέσουν τὸν ἱερέα καὶ δὲν ὑπάγει τῆς ὥρας, ἀμὴ ἀμελήσει καὶ ὁ ἀσθενὴς ἀπεθάνῃ ἀμετάδοτος, νὰ δουλεύσῃ ὁ ἱερεὺς χρόνον ἕνα ἄργεια τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

BOLNAVUL CARE A ȘI MÎNCAT, SĂ SE CUMINECE; ȘI CEI CE AU CANON DACĂ SÎNT PE MOARTE, SĂ SE CUMINECE. CAP. 243. (GLAVA 320.)

A lui Nichifor al Constantinopolului : Dacă a mîncat bolnavul care se află în primejdie de moarte, să se cuminece cu dumnezeieștile taine și să nu fie oprit, pentru că a mîncat în ziua aceea.

Canonul al 13-lea al sinodului 1-lea : Dacă unii au canon să nu se cuminece cu dumnezeieștile, taine și le vine moartea, să se cuminece fără nici o piedică, pentru ca să nu fie lipsiți de o sfințire ca aceasta. Și dacă își dobîndesc sănătatea și se scoală, să stea iarăși anii hotărîți și să nu se cuminece.

BOLNAVUL CARE A MURIT NECUMINECAT DIN NEGLIJENȚA PREOTULUI SAU A ALTUIVA. CAP. 244.

A patriarhului Postnicul : Prea sfîntul Ioan Postnicul spune că dacă a murit cineva, fără să se fi cuminecat cu sfintele taine din nepăsarea sa, acesta să ia canon și să se facă pentru el liturghii și milostenii ; și aceia care sînt cei dintîi ai casei lui, să ia canon doi ani și să facă și o sută de metanii. Iar de vor chema preot și nu vine în acel ceas, ci va fi neglijent și bolnavul a murit necuminecat, preotul să sufere un an oprire de la preoția lui.

¹⁾ ἀποφύνη în ms.

ΠΕΡΙ ΠΟΣΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΝΑ ΕΞΑΓΟΡΕΥΩΝΤΑΙ ΤΑ ΑΡΣΕΝΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΘΗ-
ΛΥΚΑ· ΚΑΙ ΟΛΟΙ ΚΑΜΝΕΙ ΧΡΕΙΑ ΝΑ ΜΕΤΑΝΟΩΜΕΝ ΙΕΡΩΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΛΑΙΚΟΙ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΕ-ον.

Ἰωάννου τοῦ Κίτρου· Ὁ ἁγιώτατος Ἰωάννης ὁ Κίτρου διακελεύει, ὅτι τὰ ἀρσενικά παιδιά μετὰ τοὺς τέσσαρας καὶ δέκα ¹⁾ χρόνους νὰ ἐξαγορεύωνται εἰς πνευματικούς πατέρας τὰ αὐτῶν ἁμαρτήματα, τὰ δὲ θηλυκὰ μετὰ τοὺς δώδεκα.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Καὶ ὅλοι κάμνει χρεία νὰ μετανοοῦμεν, ἀρχιερεῖς ἱερεῖς, καλόγεροι, καλογραῖαι ²⁾, ἄνδρες, γυναῖκες· καὶ οὐδένας νὰ χωρίζῃ ἀπὸ τὴν μετάνοιαν καὶ ἀπὸ τὴν ἐξομολόγησιν, ὅτι ὅλοι ἁμαρτάνομεν, ἢ διὰ λόγου ἢ διὰ ἔργου, ἢ διὰ θεωρίας ἢ διὰ ἐνθυμήσεων, καὶ χρεωστοῦμεν νὰ μετανοοῦμεν· ὅθεν καὶ ὁ σωτὴρ ἡμῶν λέγει καὶ ὁ αὐτοῦ βαπτιστὴς Ἰωάννης, ὁ θεῖος Πρόδρομος· μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Καὶ ἐγγὺς Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν, λέγει δὲ μέγας· ἐγὼ βοῶ μετ' ἐμοῦ πᾶσι διὰ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν χάριτος, νὰ μετανοῶμεν, ἵνα σωθῶμεν, ὅτι καὶ ἱερωμένων καὶ κοσμικῶν ἀναγκαῖα ἐναι ἡ ἐξομολόγησις καὶ ἡ μετάνοια. Μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο ὁ ἀπόστολος λέγων· ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα· καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῇτε. Ἀπὸ τούτου δείχνει ὁ ἀπόστολος, ὅτι χρεία ἐναι νὰ ἐξαγορεύεται πᾶς ἄνθρωπος εἰς ἐκεῖνα ὅπου ἡμαρτε, ὅτι οὐδένας ἐναι ἀναμάρτητος, εἰ μὴ μόνος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὅποιος ἀναμαρτήτως ἐσαρκώθη καὶ ἁγίως ἐγεννήθη καὶ ἔζησε καὶ ἀπέθανε ὑπὲρ πάντων, ὁ λυτρωτής, καὶ ἀναστάς, ζῇ καὶ μένει μόνος ὢν ἀναμάρτητος.

ΟΤΙ ΟΣΟΙ ΕΞΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ ΕΚ ΠΡΟΑΙΡΕΣΕΩΣ, ΠΩΣ ΚΑΝΟΝΙΖΕΤΑΙ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΣ-ον

Νικηφόρου Κωνσταντινου πόλεως· Ἐὰν ἐξομολογηθῇ ὁ ἄνθρωπος τὰ ἁμαρτήματά του ὁλοφύχως ἐκ προαιρέσεως, ὁ πνευματικὸς ἐναι χρεώστης νὰ κάμῃ ἐλαφρὴν

LA CÎȚI ANI SĂ SE SPOVEDEASCĂ PARTEA BĂRBĂETASCĂ ȘI CEA FEMEIASCĂ;
ȘI TOȚI TREBUIE SĂ NE POCĂIM ,CLERICI ȘI MIRENI. CAP. 245. (GLAVA 321).

A lui Ioan al Chitrului: Prea sfințitul Ioan al Chitrului poruncește că băieții după paisprezece ani să-și spovedească la duhovnicii lor păcatele, iar fetele după doisprezece.

A lui Simeon al Salonicului: Și toți trebuie să ne pocăim, arhierei, preoți, călugări, călugărițe, bărbați, femei; și nimeni să nu se despartă de pocăință și de mărturisire, pentru că toți păcătuiam, sau cu cuvântul sau cu lucrul, sau cu vederea sau cu gândurile, și sîntem datori să ne pocăim; de aceea și mîntuitorul nostru, precum și botezătorul său Ioan, dumnezeiescul înainte mergător <zice>: pocăiți-vă, că împărăția cerurilor s-a apropiat. Și domnul e aproape de toți care-l cheamă pre dînsul, spune cu glas mare; eu strig tuturor împreună cu mine pentru harul mîntuitorului nostru, să ne pocăim, ca să fim mîntuiți, pentru că și clericii și mireni au trebuință de mărturisire și pocăință. Iar aceasta o mărturisește apostolul zicînd: mărturisiți-vă unii altora greșelile și rugați-vă unii pentru alții, pentru ca să vă tămăduiți. Dintru acesta arată apostolul, că e de trebuință să se spovedească tot omul din cele ce a păcătuit, pentru că nimeni nu este fără păcat, decît numai domnul nostru Isus Hristos, care fără păcat s-a întrupat și cu sfințenie s-a născut și a trăit și a murit pentru toți, izbăvitorul, și înviind trăiește și rămîne singur fără păcat.

CELOR CARE SE SPOVEDESC DE BUNA LOR VOIE, CE CANON LI SE DĂ?
CAP. 246. (GLAVA 322.)

A lui Nichifor al Constantinopolului: Dacă omul și-a mărturisit păcatele din tot sufletul de buna lui voie, duhovnicul este dator să-i facă ușoară vindecarea acelor răni și canonul

¹⁾ δώδεκα în ms.

²⁾ καλογραῖ în ms.

τὴν ἰατρείαν τῶν πληγῶν ἐκείνων καὶ τὸν κανόνα ὅπου θέλει νὰ τὸν ἐκανονίσῃ, νὰ τὸν ἐμοιράζῃ εἰς τρία· τὸ μὲν ἓνα νὰ τὸ βάλῃ εἰς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι οὐδένας ἔναι ἀναμάρτητος, εἰ μὴ μόνος αὐτὸς ὁ Κύριος· τὸ δὲ δεύτερον θέλει νὰ κάμῃ νὰ δώσῃ τὸν κανόνα εἰς αὐτὸν ὅπου ἔκαμε τὴν ἁμαρτίαν, κατὰ τὴν δύναμιν καὶ προαίρεσιν αὐτοῦ· τὸ δὲ τρίτον νὰ λαμβάνῃ ὁ πνευματικὸς ὡς ἐκεῖνος ὅπου ἔχει τὴν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λύειν καὶ δεσμεῖν.

ΠΕΡΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΟΠΩΣ ΝΑ ΕΧῃ ΤΟΠΟΝ ΙΕΡΟΝ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙ ΝΑ ΛΕΓῃ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ; ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΚΕΙΝΩΝ ΟΠΟΥ ΣΤΕΡΓΟΥΝ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΟΠΟΥ ΔΕΝ ΤΟΝ ΕΣΤΕΡΓΟΥΝ· ΚΑΙ ΝΑ ΕΜΒΛΕΠῃ ΚΑΙ ΤΗΝ ΝΕΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΓΗΡΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΖ-ον.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Ὁ πνευματικὸς θέλει νὰ ἔχῃ τόπον σεμνὸν καὶ ἱερὸν εἰς τὸν ὅποιον νὰ ἐξομολογῇ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ ἐπέρνῃ ἐκεῖνον ὅπου θέλει νὰ ἐξομολογηθῇ μὲ καθαρὸν πρόσωπον καὶ θεῖον φόβον καὶ ὅχι μετὰ τινος σκυθρωπότητος ἢ βάρους ἢ σχήματος κακοῦ, ἀμὴ μετὰ χαρᾶς πολλῆς νὰ ὑπαγένη μετ' ἐκείνου ὅπου θέλει νὰ ἐξομολογηθῇ, εἰς ἐκεῖνον τὸν ἱερὸν τόπον, ὡς ἔναι χρέος τῶν δοκιμωτάτων πνευματικῶν, ὅτι νὰ κάμνουν.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὅταν ὁ πνευματικὸς θέλῃ νὰ ἐξομολογήσῃ τινὰν ἄνθρωπον, τούτους τοὺς λόγους χρεωστεῖ νὰ λέγῃ πρὸς αὐτόν· Βλέπε καλῶς, παιδί μου, ὅτι ὁ Χριστὸς στέκεται ἀπὸ πάνω σου καὶ ἀλημένῃ τὴν ἐξομολόγησίν σου καὶ μηδὲν ἐντραπῆς καὶ μηδὲ νὰ φοβηθῇς ἀπὸ ἐμένα νὰ κρύψῃς κανένα ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα ὅπου ἔκαμες· ἀμὴ μετὰ θάρρους καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας εἰπὲ αὐτά, διὰ νὰ λάβῃς συγχώρησιν καὶ εὐλογίαν παρ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἰ δὲ καὶ κρύψεις τίποτα ἀπ' αὐτοῦ, θέλεις ἔχῃ διπλὴν ἁμαρτίαν. Καὶ πρόσεχε, ἐπειδὴ ἦλθες εἰς ἱατρὸν διὰ νὰ ἔχῃ ἱατρευθῇς, νὰ μὴ δὲν ὑπάγῃ ἀγία-

cu care voiește să-l canonească, să-l împartă în trei: o parte să o pună spre iubirea de oameni a lui Dumnezeu, că nimeni nu este fără păcat decât numai singur Domnul; a doua parte din canon să o dea să o facă acela care a făcut păcatul, după puterea și rîvna lui; iar partea a treia să o ia duhovnicul, ca unul care are puterea de la arhiereu să lege și să dezlege.

DESPRE DUHOVNIC CA SĂ AIBĂ UN LOC SFÎNT PENTRU CEI CE SE MĂRTURISESC ȘI CE SĂ SPUNĂ CĂTRE EI? ȘI DESPRE CEI CE-ȘI PRIMESC CANONUL ȘI CARE NU-L PRIMESC ȘI SĂ SE SOCOTEASCĂ TINEREȚEA ȘI BĂTRÎNEȚEA LOR. CAP. 247. (GLAVA 327.)

A lui Simeon al Salonicului: Duhovnicul va să aibă un loc cinstit și sfînt în care să spovedească oamenii și să-l primească pe acela pe care voiește să-l spovedească, cu față curată și cu frica lui Dumnezeu și nu cu vreo față posomorîță și gravă și cu chip rău, ci cu multă bucurie să meargă cu acela care voiește să se mărturisească în acel loc sfînt, precum este datoria duhovnicilor adevărați să o facă.

A patriarhului Postnicul: Cînd duhovnicul voiește să spovedească pe vreun om, aceste cuvinte este dator să spună către el: Caută bine, fiul meu, că Hristos stă deasupra ta și așteaptă mărturisirea ta și să nu te rușinezi, nici să te temi de mine să ascunzi vreun păcat din cele ce le-ai făcut, și cu curaj și din tot sufletul și din toată inima spune-le, ca să iei iertare și binecuvîntare de la domnul nostru Iisus Hristos. Iar de vei ascunde ceva de el, vei avea păcat îndoit. Și ia seama, de vreme ce ai venit la doctor, ca să fii vindecat, să nu pleci nevindecat și netămăduit, fără însănătoșirea sufletului și a trupului; și păcatul va fi

τρευτος και ἀθεράπευτος, χωρὶς ἰάσεως ψυχῆς και σώματος· και ἁμαρτία θέλει εἶσθαι εἰς ἐσένα και οὐχὶ εἰς ἐμένα. Καὶ οὕτως τὸν ἐρωτᾷ ἓνα και ἓνα. Ἀρχὴ ἀνέκαμε κανένα ἀπὸ τὸ ἐπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα, τὰ ὅποια εἶναι ταῦτα· Ἀρνησις πίστεως· Ἀπόγνωσις· Μοιχεία· Φόνος θεληματικῶς· Αἱμομιξία· Ἀρσενοκοιτία· και ἡ παράνομος Παιδοφθορία.

Ὅμοίως και περὶ τῶν ἐπιλοίπων ἁμαρτημάτων και ἀκούοντας τοὺς λόγους αὐτοῦ και τὰ ἁμαρτήματα ποῖα εἶναι, κανονίζει αὐτόν, καθὼς ὀρίζουν οἱ κανόνες τῶν θείων πατέρων, και καθὼς ἐβλέπεις και τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν και προαίρεσιν.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν πγ-ος· Καὶ ὅσοι στέργουν τὸν κανόνα τους, λέγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν ὀγδοηκοστὸν τρίτον κανόνα αὐτοῦ, και δὲν μεταλαμβάνουν, τούτους ἔχε και πνευματικοπαῖδια. Οἱ δὲ ἐκεῖνοι ὅπου δὲν στέργουν τὸν κανόνα τους, μὴ ἀφίσης αὐτοὺς νὰ ὑπᾶσι χωρὶς ἰατρεία, ἀμὴ νουθετεῖ πρώτην και δευτέραν φοράν· και εἰ μὲν σου ἀκούσουν, ἤδη καλόν· εἰ δὲ και μείνουν εἰς τὸ ἀμετάτρεπτον και δὲν θελήσουν νὰ ἐπιστραφοῦν τελείως, ἡ ἁμαρτία ἃς εἶναι εἰς ἐκείνους.

Και ἤξευρε, ὅτι οὕτως νὰ ἔχη τὰ ἁμαρτήματα ὅπου σοῦ ἐξομολογοῦνται, ὡσὰν νὰ ᾔσαν και ἐδικά σου· και οὕτως νὰ ἔχη ἔννοιαν νὰ ἀποκριθῇς τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἐν τῇ φρικτῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ.

Ἀποστόλων κανὼν νβ-ος· Καὶ ὅσοι δὲν στέργουν τελείως νὰ κάμουν ἀπὸ τὸν κανόνα, ὅπου τοὺς δίδεις και εὐγουν ἀπὸ σοῦ χωρὶς ἰατρεία, εἰ μὲν και ἐπιστρέψουν και ἔλθουν εἰς μετάνοιαν και ὑποσχεθοῦν, ὅτι νὰ κάμουν τὸν κανόνα τους, δέξαι αὐτοὺς και ἐγκάλισον, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν λέγει· οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. Εἰ δὲ και δὲν θελήσουν, αὐτοὶ θέλουν βαστάζει τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν τους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· πλὴν ἔχεις χρέος ὅσον δύνασαι νὰ τοὺς νουθετῇς και νὰ κάμης ἰατρείαν εἰς αὐτούς, εἰς ὅσον ἡμπορέσης, ἂν σοῦ ἀκούσουν.

al tău și nu al meu. Și așa întreabă-l una câte una. Început fă cu unul din cele șapte păcate de moarte, care sînt următoarele: Tăgăduirea credinței ; Deznădejdea ; Preacurvia ; Sinuciderea ; Amestecarea de sînge ; Pederastia ; și Siluirea de copii.

De asemenea și despre celelalte păcate și ascultînd cuvintele lui și ce păcate sînt, dă-i canon, precum hotărâsc canoanele dumnezeieștilor părinți și după cum vezi virtutea și libera lui voință.

Canonul 83 al marelui Vasilie: Și cîți acceptă canonul lor, zice marele Vasilie în al optzeci și treilea canon al său, și nu se cuminecă, aceștia să-ți fie copii duhovnicești. Iar pe cei care nu primesc canonul lor, nu-i lăsa să plece fără vindecare, ci povățuiește-i o dată și a doua oară ; și dacă te vor asculta, iacă-i bine ; iar dacă rămîn neschimbați și nu vor voi cu desăvîrșire să se întoarcă, lasă păcatul să fie al acelor.

Și să știi că păcatele care ți se mărturisesc, să le socotești așa, ca și cum ar fi ale tale proprii ; așa așa să ai gînd să răspunzi domnului nostru Isus Hristos la groaznica a doua venire a lui.

Canonul 52 al apostolilor : Și care nu primesc cu totul să facă din canonul lor ce li-l dai și pleacă de la tine fără vindecare, dacă se întorc și vin la pocăință și făgăduiesc să-și facă al lor canon, primește-i și îmbrățișează-i, pentru că domnul nostru spune : n-am venit să chem pe cei dreπți, ci pe păcătoși la pocăință. Iar dacă nu vor voi, ei vor avea de tras greul păcatelor lor în ziua judecării ; numai că tu ai datoria să-i povățuiești pe cît îți stă în putere și să le aduci vindecare pe cît poți, dacă te vor asculta.

“Ο ρ α κα λ ῶ ς τα ὕ τα, ὧ πνευματικέ· Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· “Οταν εὐρεθῇ ἄνθρωπος εὐβλαβῆς καὶ προαιρεῖται νὰ κάμῃ καθ’ ἡμέραν μετανοίας κατὰ τὸ δυνατόν του νύκταν καὶ ἡμέραν, κατεβάζῃς του ἕνα χρόνον παρακάτω ἀπὸ τὸ μέτρον ὅπου τοῦ ἔδωκες νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ.

Εἰ δὲ καὶ ἔχει προαίρεσιν νὰ κάμῃ ἐλεημοσύνη κατὰ τὴν δυνάμιν του, ἀφίνης του ἄλλον ἕνα χρόνον.

Καὶ ἐὰν νησεύῃ τετράδῃ καὶ παρασκευῇ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν θείων ἀποστόλων, ἀφίνης του πάλιν ἄλλον ἕνα χρόνον.

Εἰ δὲ καὶ θελέσῃ νὰ κρατήσῃ τῇ δευτέρᾳ τὸ κρέας, πάλιν ἀφίσης του ἄλλον ἕνα χρόνον.

Εἰ δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἔναι ἀπὸ τοὺς τριάντα χρόνους καὶ κάτω, πάλιν ἄλλον ἕνα χρόνον τοῦ ἀφίνης.

Εἰ δὲ καὶ εἶναι ἀπὸ τοὺς εἴκοσι χρόνους καὶ κάτω, ὀλιγώτερον κανονίζεται.

Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν μετανοήσῃ καὶ θέλῃ νὰ γένῃ καλόγερος, τὰ δύο μερτικὰ τῶν ἁμαρτιῶν του νὰ τὸν ἐκανονίζῃς, καὶ τὸ ἄλλον νὰ τοῦ ἀφίνης.

Εἰ δὲ καὶ θελήσῃ νὰ ὑπάγῃ εἰς μοναστήριον, ὅπου νὰ εἶναι κοινώβιον, τὰ ἥμισυ τοῦ κανόνος τῶν ἁμαρτιῶν του τοῦ ἀφίσε.

Εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσῃ αὐτὸς ὅπου ἐξομολογεῖται, νὰ κάμῃ ἀπὸ τὰ ἄνωθεν, ὅπου εἴπαμεν, νὰ πληρώσῃ σωστοὺς τοὺς ὀρισμένους χρόνους τῶν ἁμαρτιῶν του.

Ὡ πνευματικέ, ὁ ρ α καὶ τοῦ το κα λ ῶ ς· Καὶ ὁ πνευματικὸς χρεωστεῖ νὰ ἐβλέπῃ τὸν ἄνθρωπον, ἢ νέος ἔναι, ἢ γέροντας, ἢ δυνατός ἢ ἀδύνατος, καὶ τὸν τρόπον καὶ τὸν τόπον, ὅπου ἔγινεν τὸ ἁμάρτημα· καὶ ἂν ἔγινεν ἀπὸ πολυφαγίας ἢ ἀπὸ μέθης, ἢ μελετημένον τὸ εἶχον καὶ τὸ ἐσυμφώνησαν, ἢ ἀπὸ φόβον ἔγινεν, ἢ δυναστικῶς, ἢ ἀπὸ πτωχίαν· τοῦτο κάμνει χρεῖα νὰ ἐβλέπῃ ὁ πνευματικὸς καὶ νὰ ἐξετάζῃ, ὅτι ὁ νέος, ἂν ἁμαρτάνῃ, ἔχει ἐλαφρότερον τὸν κανόνα ἀπὸ τὸν γέροντα, ὡς εἴπαμεν.

Vezi bine acestea, duhovnice! A patriarhului Postnicul: Cînd s-a aflat un om evlavios și-și alege din liberă voință să facă zilnic metanii după puterea sa zi și noapte, scade-i un an din numărul ce i l-ai dat să nu se cuminece.

Iar dacă din libera lui voință face milostenii după puterea sa, mai scade-i încă un an.

Și dacă postește miercuri și vineri potrivit hotărîrii dumnezeieștilor apostoli, mai lasă-i încă un an.

Iar dacă va voi și luna să postească de carne, iarăși mai lasă-i încă un an.

Iar dacă omul acela este de treizeci de ani și mai puțin, iarăși să-i mai lași încă un an.

Iar dacă este de douăzeci de ani și mai puțin, dă-i un canon mai mic.

Iar dacă după păcat se va pocăi și va voi să se facă călugăr, atunci pentru două părți din păcatele lui să-i dai canon, iar alta să i-o ierți.

Iar de va voi să meargă într-o mănăstire, unde este viață de obște, jumătate din canonul păcatelor lui iart-o.

Iar dacă acel ce se mărturisește nu va voi să facă din cele de mai sus ce le-am zis, atunci să împlinească în întregime anii hotărîți ai păcatelor lui.

Duhovnice, vezi și aceasta bine: Și duhovnicul este dator să vadă dacă omul este tînăr sau bătrîn, dacă e în putere sau slab, și felul și locul în care s-a făcut păcatul; și de s-a făcut din mîncare prea multă sau din beție, sau cu precugetare sau din vreo învoială, sau de frică s-a făcut sau din silă sau din sărăcie, aceasta trebuie să vadă duhovnicul și să cerceteze, pentru că tînărul, dacă păcătuiește, are canon mai ușor decît bătrînul, precum am zis.

Ὅμοίως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἁμαρτήματα ἔχουν διαφορὰ καὶ θέλει νὰ τὰ ἐρευνᾷ, πῶς ἔγιναν, καὶ τότε κάμνῃ τὸν κανόνα τοὺς κατὰ τὸ πρέπον καὶ κατὰ τὴν προαίρεσιν τοῦ ἀνθρώπου.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν οδ-ος· Καὶ ἐὰν κάμνῃ οἰκονομία νὰ ὀλιγοστεύσῃ τὸν κανόνα τῶν ἁμαρτιῶν, ὡς ἐκεῖνος ὅποῦ ἔχει τὴν ἐξουσίαν τοῦ λύειν καὶ δεσμεῖν, δὲν ἔχει κανόνα οὐδὲ ἁμάρτημα, οὐδὲ κατὰκρισιν, ὅτι διδάσκει καὶ λέγει πρὸς ἡμᾶς ἡ θεία Γραφή· τοὺς μετὰ πόνου καρδίας καὶ ψυχῆς ἐξομολογουμένους, ἐν τῷ ἅμα ἔρχεται εἰς αὐτοὺς ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ καὶ λαμβάνουν συγχώρησιν καὶ γίνονται κληρονόμοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΝΗΣΑΜΕΝΩΝ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΘΕΛΗΜΑΤΙΚΩΣ ἢ ΔΙΑ ΒΑΣΑΝΩΝ.
<ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΗ-ον>

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν ογ-ος καὶ πα-ος· Ὅποιος ἀρνηθῇ τὸν Χριστὸν θεληματικῶς, χωρὶς νὰ τὸν ἐβιάσουν, μόνον εἰς τὸν θάνατόν του νὰ μεταλάβῃ· εἰ δὲ καὶ τὸν ἀρνηθῇ ἀπὸ πολλὰ βάσανα καὶ μαρτύρια, ὅποῦ δὲν ἤμπόριε νὰ τὰ ὑπομένῃ, χρόνους ὀκτὼ νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ. Ὅμως ἡ ἐκκλησία τὴν σήμερον εἰς τοῦτο συγκαταβατικώτερον κάμνει τὸν κανόνα τοῦτον διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν.

ΠΕΡΙ ΜΑΝΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΚΕΙΝΩΝ ΟΠΟΥ ΥΠΑΓΕΝΟΥΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΜΑΝΤΕΙΣ
ΚΑΙ ΟΠΟΥ ΒΑΣΤΟΥΝ ΦΥΛΑΚΤΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΘ-ον.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου ξε-ος· Ὁ ἐξηκοστὸς πέμπτος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἀποφύνη(!), ὅτι ὁ μάντις καὶ ἐκεῖνος ὅποῦ χύνει τὸ κερὶ ἢ τὸ μολύβι, ἢ ὅποῦ ἀποδένει ἀνδρόγυνα, νὰ μὴ δὲν ἐσμίγουν, ἢ κάμνει ἄλλης γενεᾶς μαντείας, χρόνους εἴκοσι νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ.

De asemenea și toate celelalte păcate sînt felurite și ai să le cercetezi, cum s-au făcut, și atunci să le faci canonul lor după cum se cade și după libera voință a omului.

Canonul 74 al marelui Vasile : Și dacă îi este chibzuința să împruțineze canonul păcatelor, ca unul ce are putere să dezlege și să lege, nu are canon nici păcat, nici osîndă, pentru că dumnezeiasca scriptură învață și zice către noi: pe cei ce cu osîrdia inimii și a sufletului se mărturisesc, în aceeași clipă vine asupra lor iubirea de Dumnezeu și iau iertare și se fac moștenitori ai împărăției cerurilor.

DESPRE CEI CE S-AU LEPĂDAT DE HRISTOS DIN VOIA LOR SAU CHINUÎȚI
FIIND. CAP. 248. (COMP. GLAVA 323.)

Canonul 73 și 81 al marelui Vasile: Cine s-a lepădat de Hristos din voia lui, fără să fi fost silit, numai la moartea lui să se cuminece; iar de s-a lepădat din cauza multor munci și chinuri, pe care nu le putea răbda, să nu se cuminece opt ani. Totuși biserica pune astăzi pentru aceasta un canon mai scăzut din cauza slăbiciunii omenești.

DESPRE VRĂJITORIE ȘI DESPRE CEI CE MERG LA VRĂJITORI ȘI CARE POARTĂ
TALISMANE. CAP. 249. (GLAVA 328.)

Canonul 65 al marelui Vasile: Canonul al șaiszeci și cincilea al marelui Vasile declară că vrăjitorul și acela care toarnă ceara sau plumbul, sau care leagă perechea cununată ca să nu se împreune sau face altă vrăjitorie de acest fel, să nu se împărtășească douăzeci de ani.

Ὁ ρ α κ α λ ῶ ς τ ῆ ν πα ρ ο ὕ σ α ν ἔ ν ν ο ι α ν· Καὶ ἤξευρε, ὅτι ἐκείνους λέγει μάντις, ὅπου κράζουσ τοὺς δαίμονας καὶ κάμνουν τὰς μαντείας εἰς τὰ θελήματα ἐκεῖνα ὅπου θέλουν εἰς βλάβην ἀνθρώπων.

Σ υ ν ὁ δ ο ὕ Ἀ γ γ ῦ ρ α ς κ α ν ὠ ν κ δ - ο ς· Ἀκόμι καὶ ἐκεῖνοι ὅπου φέρουν μάντιν εἰς τὰ ὀσπήτιά τους, νὰ τοὺς εὐγάλουν μάγια, ἢ ὅπου ἀστρονομοῦνται, ἢ διὰ νὰ μάθωσι τίποτε ὅπου δὲν ἠξεύρουν, ὑπάγουν εἰς τοὺς μάντις ἢ τὰς μάντισας, χρόνους πέντε νὰ μὴ κοινωνήσουν.

Ὅμοίως καὶ ἐκεῖνοι ὅπου βαστοῦν φυλακτὰ ἢ τύχην, τουτέστι ριζικὸν λέγουν, ὅτι ἔχει ἄνθρωπος, ἢ τὴν ἡμέραν ὅπου γεννηθοῦν ἐμβλέπουν ἢ κακὴ εἶναι ἢ καλὴ, νὰ κανονίζονται χρόνους πέντε.

ΠΕΡΙ ΜΑΛΑΚΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΡΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΥΡΕΘΕΝΤΟΣ ΜΕΤΑ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΒΑΠΤΙΣΤΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝ-ον.

Π α τ ρ ι ᾶ ρ χ ο υ τ ο ὕ Ν η σ τ ε υ τ ο ὕ· Ὅσοι ἔλθουν εἰς ἔργον καὶ πρᾶξιν μαλακίας, νὰ ξηροφάγουν <σαράντα ἡμέρας>, νὰ μὴ δὲν μεταλάβουν χρόνον ἓνα καὶ νὰ κάμνουν καθ' ἡμέραν καὶ μετανοίας πενήντα.

Εἰ δὲ καὶ ἀνάμεσόν τους γένῃ ἡ μαλαχία, νὰ ξηροφάγουν ἡμέρας ὀγδοήντα, νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν χρόνους δύο καὶ νὰ κάμνουν καὶ καθ' ἡμέραν μετανοίας πενήντα.

Εἰ δὲ καὶ ἓναι τινὰς ἀπὸ τοῦ κλήρου τῆς ἱερατικῆς τάξεως καὶ προτύτερα παρὰ νὰ λάβῃ τὴν ἱερωσύνην ἔλθῃ εἰς αὐτὸ τὸ ἀμάρτημα τῆς μαλακίας, νὰ κανονίζεται πρῶτον καὶ τότε νὰ χειροτονῇται.

Εἰ δὲ ἀγνώστως νὰ τὸ κάμῃ, ὡσὰν γένῃ ἱερεὺς, νὰ ἀργῇται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ χρόνον ἓνα. Εἰ δὲ καὶ τὸ κάμῃ ἐν γνώσει μετὰ ταῦτα, νὰ καθήρεται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

Vezi bine înțelesul acesta: Și să știi bine că vrăjitori li se spune acelora care cheamă pe draci și fac vrăjile la voia acelora care le voiesc spre stricăciunea oamenilor.

Canonul al 24-lea al sinodului de la Anghira: Încă și aceia care aduc în casele lor vrăjitor, ca să le facă vrăji sau să le citească în stele, sau pentru ca să afle ce nu știi, merg la vrăjitori sau vrăjitoare, să nu se cuminece einci ani.

De asemenea și aceia care poartă talismane sau noroc, adică spun ce ursită are omul, sau se uită la ziua în care s-au născut, au rea este au bună, să ia canon cinci ani.

DESPRE MALACHIE ȘI CURVIE ȘI DESPRE CEL CE S-A AFLAT ÎMPREUNĂ CU FEMEIE NEBOTEZATĂ. CAP .250. (GLAVA 329.)

A patriarhului Postnicul: Cîți vin la acest lucru de fac malachie, să țină post negru <patruzeci de zile> și să nu se împartășească un an și să facă în fiecare zi cincizeci de metanii.

Iar de s-a făcut și între ei malachie, să țină post negru optzeci de zile și să nu se cuminece doi ani și să facă și în fiecare zi cincizeci de metanii.

Iar dacă este cineva și din cinul preoțesc și încă înainte de a fi luat preoția a căzut în acel păcat al malachiei, mai întîi să-și ia canonul și atunci să se hirotonească.

Iar dacă din neștiință a făcut-o, după ce s-a preoțit, să fie oprit de la preoție un an. Iar de a făcut-o cu știință după aceea, să fie caterisit din preoția lui.

Εἰ δὲ καὶ καλόγερος κάμη τοῦτο, ἡμέρας ἐξήντα νὰ κάμη ξηροφαγίαν, ἔναι ὁ κανόνας του, καὶ νὰ κάμη καὶ μετανοίας ὀγδοῆντα τὴν καθ' ἡμέραν.

Καὶ ὅσες γυναῖκες ἐσμίξουν μετὰ ἀνδρῶν καὶ νὰ μὴ δὲν κάμουν ἔργον τέλειον ἀμαρτίας, νὰ κανονίζεται εἰς τὸν αὐτὸν ἄνωθεν κανόνα τῆς μαλακίας.

Γρηγορίου Νύσσης κανὼν γ-ος· Καὶ ὅποιος πορνεύσει, λέγει ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Νύσσης, χρόνους ἐννέα νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ὁ μέγας Βασίλειος λέγει ἐπτά.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ δὲ θεῖος Νηστευτῆς ὁ πατριάρχης ἀποφύνει (!), ὅτι εἰς δύο χρόνους νὰ μεταλάβῃ, ἀληθῶς ἐὰν θελήσῃ νὰ ξηροφάγῃ ἕως τὴν ἐνάτην ὥραν καὶ νὰ κάμη καὶ μετανοίας διακοσίας πενήντα· εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσῃ, νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ, καθὼς ἀποφύνουν (!) ἄνωθεν οἱ θεῖοι πατέρες.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Εἰ δὲ ὅποιος πορνεύσει μετὰ γυναικὸς ἀβαπτίστης, πέντε χρόνους νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ καὶ νὰ κάμη καὶ μετανοίας καὶ νηστείας.

ΠΕΡΙ ΑΙΜΟΜΙΞΙΑΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΑ-ον>

Ἀπὸ τοῦ κανόνας τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ὅποιος ἐσμίξει μετὰ τὴν ἀδελφὴν του εἰς ἀμαρτίαν ὅπου νὰ εἶναι ἀπὸ ἑνα πατέρα καὶ μίαν μητέρα, χρόνους εἴκοσι νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ.

Εἰ δὲ καὶ εὗρεθῇ τινὰς εἰς νύμφην του ἢ εἰς πενθεράν ἢ εἰς προπενθεράν, χρόνους δέκα. Εἰ δὲ ἐξαδέλφην πρώτην, χρόνους δέκα.

Dacă-însă și un călugăr a făcut aceasta, canonul lui este să țină post negru șaizeci de zile și să facă în fiecare zi optzeci de metanii.

Și femeile care se vor împreuna cu bărbați și nu fac pînă la capăt lucrul păcatului, să se canonească cu canonul de mai sus al malachiei.

Canonul al 3-lea al lui Grigore al Nisei: Și cel ce curvește, zice dumnezeiescul Grigore al Nisei¹⁾, să nu se cuminece nouă ani.

A marelui Vasile: Marele Vasile spune șapte.

A patriarhului Postnicul: Dumnezeiescul patriarh Postnicul spune că la doi ani să se împărtășească, dacă va voi într-adevăr să țină post negru pînă la ora nouă²⁾ și să facă două sute cincizeci de metanii; iar de nu va voi, să nu se cuminece, precum au hotărît mai sus dumnezeieștii părinți.

A marelui Vasile: Iar de va curvi cu femeie nebotezată, acela cinci ani să nu se împărtășească și să facă și metanii și să postească.

DESPRE AMESTECAREA DE SÎNGE. <CAP. 251. > (GLAVA 330.)

Din canoanele marelui Vasile: Cine se va împreună întru păcat cu soru-sa care să fie dintr-un tată și dintr-o mamă, să nu se împărtășească douăzeci de ani.

Iar dacă s-a aflat cu noru-sa sau soacră-sa sau cu mama soacrei, zece ani.

Iar cu vară primară, zece ani.

¹⁾ Numele orașului în manuscrisul grec pe care l-a avut Daniil Panoneanu, fiind scris greșit Νήσσης, l-a confundat cu νῆσος insulă, ostrov, și l-a făcut Grigorie Ostroveanul.

²⁾ Adică ora trei după amiază.

Εἰ δὲ εἰς δευτέραν ἐξαδέλφην, χρόνους ἑννέα.

Εἰ δὲ εἰς κουπάραν του, χρόνους ἑνδεκα.

Καὶ εἰς τὴν ἀναδεχθικὴν του, ἡ ὁποία ἔναι θυγατέρα του πνευματικῆ, χρόνους εἴκοσι.

Εἰ δὲ εἰς γυναικαδελφὴν του, χρόνους ἑνδεκα.

Τὰ ὅμοια καὶ ὁποῦ νὰ εὑρεθῇ με δύο ἀδελφάδες.

Ὅμοίως καὶ ἡ γυναῖκα, ὁποῦ νὰ εὑρεθῇ με δύο ἀδελφούς.

Εἰ δὲ καὶ με τὴν μητρυιάν του νὰ εὑρεθῇ τινάς, χρόνους δώδεκα.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ. Πλὴν λέγει ὁ θεῖος πατριάρχης ὁ Νηστευτῆς, ὅτι τῶν ἀμαρτιῶν τῆς αἰμομιξίας κατὰ τὴν προαίρεσιν τῶν ἀνθρώπων κάμνης τὸν κανόνα βαρὺν ἢ ἐλαφρόν, ὁποῦ θέλεις νὰ τὸν ἐκανονίσῃς.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΗΣ ΕΙΣ ΤΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΑΥΤΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΒ-ον

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ. Ἡ γυναῖκα ὁποῦ νὰ εὑρίσκεται εἰς τὰ συνήθεια της κατὰ τὴν φύσιν τῶν γυναικῶν, δὲν κοινωνεῖ τῶν θείων μυστηρίων, ἕως οὔ νὰ καθαρισθῇ, οὐδὲ σεμβαίνει (!) εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἕως ἡμέρας ἑπτὰ, οὐδὲ ἐσμίγει με τὸν ἄνδρα της, ἕως νὰ καθαρισθῇ.

Εἰ δὲ καὶ εὑρεθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τῆς ἔλθουν νὰ τὸ ἐγνωρίσῃ, τὴν αὐτὴν ὥραν νὰ εὐγῇ ἔξω, δὲν κανονίζεται.

Εἰ δὲ καὶ τὸ ἐγνωρίσῃ καὶ ἐντραπῇ καὶ δὲν εὐγῇ ἔξω, νὰ κανονίζεται· εἰ δὲ καὶ ἐπάρῃ ἀντίδωρον, νὰ κανονίζεται περισσοτέρως.

Iar cu vară de-al doilea, nouă ani.

Iar cu cumătra sa, unsprezece ani.

Iar cu fină-sa, care îi este fiică sufletească, douăzeci de ani.

Iar cu cumnată-sa, unsprezece ani.

De asemenea și acela care s-a aflat cu două surori.

De asemenea și femeia care s-a aflat cu doi frați.

Iar dacă s-a aflat cineva cu mama-i vitregă, doisprezece ani.

A patriarhului Postnicul: Dar dumnezeiescul patriarh Postnicul spune că la păcatele de amestecare de sînge să pui canon greu sau ușor după libera voință a oamenilor, cărora voiești să le dai canon.

DESPRE FEMEIA CARE SE AFLĂ ÎN STAREA EI PERIODICĂ. CAP. 252. (GLAVA 331)

A patriarhului Postnicul: Femeia care se află în obiceiul ei după firea femeilor nu se împărtășește cu dumnezeieștile taine, pînă ce se va fi curățit; nici nu vine la biserică pînă în șapte zile, nici nu se împreună cu bărbatul ei, pînă se va fi curățit,

Iar dacă se va și afla în biserică și simțind că-i vine în același ceas să iasă afară, atunci nu ia canon.

Iar dacă a simțit și s-a rușinat și n-a ieșit afară, atunci să ia canon; și de a luat și anafură, ia canon mai greu.

ΠΕΡΙ ΑΡΣΕΝΟΚΟΙΤΟΥ ΚΑΙ ΖΩΟΦΘΟΡΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΓ-ον.

Γρηγορίου Νύσσης: Ὁ τρίτος κανὼν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης διακελεύει, ὅτι ἐκεῖνος, ὅπου νὰ κάμῃ ταύτην τὴν ἀσχυμοσύνην, χρόνους δεκαοκτὼ νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου: Ὁ μέγας Βασίλειος λέγει εἰς δεκαπέντε.

<Τοῦ Νηστευτοῦ: Ὁ δὲ θεῖος Νηστευτὴς ὁ πατριάρχης διακελεύει> Ἐὰν στέργῃ νὰ νηστεύῃ, χρόνους τρεῖς· καὶ μετὰ τὴν ἐνάτην νὰ ξηροφαγῇ· καὶ νὰ κάμῃ καὶ μετανοίας διακοσίας· καὶ σώνοντά (!) οἱ τρεῖς χρόνοι, νὰ μεταλάβῃ.

Εἰ δὲ καὶ κανόνα τοῦτον δὲν στέργῃ νὰ τὸν ἐκάμῃ, νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ ἕως χρόνους δεκαπέντε κατὰ τὴν ἄνωθεν ἀπόφασιν τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

Καὶ ὁ ζωοφθόρος χρόνους δεκαπέντε νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ.

ΠΕΡΙ ΦΟΝΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΔ-ον.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου: Ὁ πεντηκοστὸς ἔκτος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἀποφύνη (!) ὅτι ὅποιος φονεύσῃ μετὰ τὸ θέλημά του, χρόνους εἴκοσι νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ. Εἰ δὲ, καὶ φονεύσῃ στανικῶς του, χρόνους δέκα. Ἐὰν προαιρεῖται νὰ ξηροφαγῇ μετὰ τὴν ἐνάτην καὶ νὰ κάμῃ καὶ μετανοίας διακοσίας ἢ τριακοσίας, καὶ εἰς χρόνους τρεῖς νὰ μεταλάβῃ. Ὁ δὲ ἐκεῖνος ὅπου νὰ φονεύῃ εἰς πόλεμον ἢ εἰς τοὺς ληστὰς, χρόνους τρεῖς νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ· ἄληθῶς ἂν ἔλθουν ἐπάνω του μετὰ τὰ ξίφη. Εἰ δὲ καὶ ὁ ληστής δὲν ἦλθεν μετὰ τὸ ξίφος, μόνον διὰ νὰ κλέψῃ, καὶ αὐτὸς ἐδύνετον (!) νὰ φύγῃ καὶ δὲν ἔφυγε, μόνον εὗγαλε τὸ ξίφος καὶ ἐφόνευσεν τὸν ληστήν νὰ κανονίζεται καθὼς τὸν φονέα.

DESPRE CEL CE SE CULCĂ CU BĂRBAT ȘI SE ÎNPREUNĂ CU DOBITIOC. CAP. 253
(GLAVA 332.)

Grigore al Nisei: Canonul al treilea al sfintului Grigore al Nisei poruncește că acela care a făcut această nerușinare, să nu se cuminece optsprezece ani.

A marelui Vasile: Marele Vasile spune: cincisprezece.

< *A Postnicului*: Iar dumnezeiescul patriarh Postnicul poruncește: > Dacă primește să postească, ani trei; și după ora nouă, să țină post negru; și să facă și două sute de metanii; și împlinind trei ani, să se împărtășească.

Dar dacă nu primește să facă acest canon, să nu se cuminece pînă în cincisprezece ani după hotărîrea de mai sus a marelui Vasile.

Și stricătorul de dobitoc, cincisprezece ani să nu se cuminece.

DESPRE UCIDERE. CAP. 254. (GLAVA 335.) ¹⁾

Canonul al cinzeci și șaselea al marelui Vasile hotărăște că acela care va ucide cu voința sa, douăzeci de ani să nu se împărtășească. Iar de va ucide de nevoie, zece ani. Dacă din libera lui voință va ținea după ora nouă ²⁾ post negru și va face două sau trei sute de metanii, să se împărtășească și după trei ani. Acela însă care ucide în război sau din tîlhari, trei ani să nu se împărtășească; într-adevăr dacă a venit cu săbiile asupra lui. Iar dacă tîlharul n-a venit cu sabia, ci numai ca să fure, și el putea să fugă și nu a fugit, ci numai a scos sabia și a ucis pe tîlhar, să ia canon ca un ucigaș.

¹⁾ Glavele precedente 333 și 334 sînt luate din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

²⁾ Trei după amiază.

ΠΕΡΙ ΚΛΕΠΤΟΥ ΚΑΙ ΚΛΕΠΤΑΠΟΔΟΧΟΥ ΚΑΙ ΛΗΣΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΕ-ον.

Ὁ κλέπτης εἰ μὲν ἐξομολογηθῇ θεληματικῶς, χρόνον ἕνα νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ· καὶ ἀνέναι δυνατόν, τὸ κλεψήμιον νὰ πληρώσῃ. Εἰ δὲ καὶ τὸν ἐλέγξουν, νὰ ἔναι ὁ κανόνας τοῦ χρόνου δύο. Καὶ ὁ κλεπταποδόχος, ὡσὰν καὶ τὸν κλέπτην νὰ κανονίζεται.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ κλέπτης ὅπου μετανοήσῃ θεληματικῶς, ἡμέρας σαράντα νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ. Εἰ δὲ καὶ ἐλεγχθῇ, μῆνας ἕξ· νὰ κάμνῃ ξηροφαγία μετὰ τὴν ἐνάτην καὶ μετανοίας ἑκατὸν καθ' ἡμέραν. Ὁ δὲ ληστής κανονίζεται ὡσὰν καὶ τὸν φονέα.

ΠΕΡΙ ΤΥΜΒΟΥΧΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΟΣΥΛΙΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΣ-ον.

Γρηγορίου Νύσσης κανὼν ς-ος· Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν ζ'-ος· Ὁ τυμβόρυχος, ἤγουν ὅπου ἀνοίγει τοὺς τάφους καὶ κλέπτει ἀπὸ ἐκεῖ ροῦχα ἢ ἄλλον πρᾶγμα, χρόνους δέκα νὰ μὴν μεταλάβῃ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ἀνέναι καὶ ξηροφαγῇ μετὰ τὴν ἐνάτην καὶ νὰ κάμνῃ καὶ μετανοίας διακοσίας, εἰς χρόνον ἕνα νὰ μεταλάβῃ.

Γρηγορίου Νύσσης· Ὁ ιεροσύλος, ἤγουν ὅπου νὰ κλέψῃ πράγματα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, χρόνους δεκαπέντε νὰ μὴν μεταλάβῃ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Περὶ τούτου νὰ γίνεταί οἰκονομία καὶ κανόνας· καὶ εἰς τρεῖς χρόνους νὰ μεταδίδεται τῶν θείων μυστηρίων.

X DESPRE FUR ȘI GAZDA DE FUR ȘI DESPRE TÎLHAR. CAP. 255. (GLAVA 343.) ¹⁾

Dacă furul s-a mărturisit din voia lui, un an să nu se împărtășească; și de e în stare, să plătească ce-a furat. Iar dacă îl vor dovedi, canonul să-i fie doi ani. Și gazda de furi să ia canon ca și furul.

A patriarhului Postnicul: Furul care se va pocăi din voia lui, să nu se cuminece patruzeci de zile, Iar dacă a fost dovedit, șase luni; și să țină post negru după ceasul al nouă-lea și să facă în fiecare zi o sută de metanii. Tîlharului însă i se dă canon ca și ucigașului.

X DESPRE TÎLHARUL DE MORMINTE ȘI IEROSILIE. CAP. 256. (GLAVA 344.)

Canonul al 6-lea al lui Grigore al Nisei; al marelui Vasile canon al 67-lea: Tîlharul de morminte, adică acela care deschide mormintele și fură de acolo haine sau alt lucru, zece ani să nu se împărtășească.

A patriarhului Postnicul: Dacă ține post negru după ceasul al nouălea și face și două sute de metanii, la un an să se împărtășească.

A lui Grigore al Nisei: Cel ce face ierosilie, adică acel ce a furat lucruri din biserică, cincisprezece ani să nu se împărtășească.

A patriarhului Postnicul: În privința acestuia să se facă chibzuire și să se dea canon; și la trei ani să se cuminece cu dumnezeieștile taine.

¹⁾ Glavele precedente 337—342 sînt luate din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΟΡΚΙΑΣ ΚΑΙ ΨΕΥΔΟΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΕΚΕΙΝΟΝ ΟΠΟΥ ΕΠΑΡΗ
ΠΡΑΓΜΑ ΑΔΙΚΩΣ ΜΕΘ' ΟΡΚΟΥ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΖ-ον.

Μεγάλου Βασιλείου· "Οποῖος κάμη ὄρκον ψέματα ἐξ ἀνάγκης ἢ βίας, χρόνους τρεῖς νὰ ἀπέχη τῆς κοινωνίας. Εἰ δὲ καὶ χωρὶς ἀνάγκης νὰ τὸν κάμη, ἑνδεκα χρόνους νὰ ἔναι ἀκοινωνήτος.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ἀνέναι καὶ προαιρεῖται, ὅτι νὰ ξηροφαγῇ μετὰ τὴν ἐνάτην καὶ νὰ κάμη καὶ μετανοίας διακοσίας πενήντα καθ' ἡμέραν, ἓνα χρόνον νὰ ἔναι ἀκοινωνήτος.

Γρηγορίου Νύσσης· Τὰ ὅμοια καὶ ὁ ψευδομάρτυς νὰ κανονίζεται.

"Οὐρα καλῶς τὴν ἀπόφασιν πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ, ὡς πνευματικέ· Εἰ δὲ ὁποῖος κάμη ὄρκον ψέματα καὶ ἐπάρη τινὸς τὸ ἐδικόν του καὶ τὸν ἀδίκησει, καμίαν ἰατρείαν δὲν ἔχει, ἤγουν νὰ λάβῃ κανόνα νὰ συγχωρηθῇ· ἐξόλως νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ δώσῃ ἐκεῖνο τὸ ἀδικον, ὅπου ἔκαμεν ὄρκον ψέματα· καὶ τότε ὡσὰν τὸ δώσῃ, κανονίζεται χρόνους τρεῖς νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ· καὶ νὰ κάμη νηστείας καὶ μετανοίας καὶ ἐλεημοσύνας, ὅπως νὰ γένῃ Χριστὸς ὁ θεὸς Ἰλῆος νὰ τοῦ συγχωρήσῃ διὰ τὸν ὄρκον ὅπου ἔκαμε ψέματα καὶ ἀρνήθῃ τὸν Χριστόν, διότι λέγει ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ θεολόγος· ὁποῖος κάμη ὄρκον ψέματα, τὸν Θεὸν ἀρνεῖται.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΛΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΜΝΗΣΙΚΑΚΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΡΟΑΣΤΟΥ ΚΑΙ
ΠΡΟΔΟΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΗ-ον.

Ἰωάννου μοναχοῦ, μαθητοῦ τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ὁ καταλαλητὴς νὰ κανονίζεται χρόνον ἓνα· λέγει ὁ θεῖος Δαβὶδ· τὸν καταλαλοῦντα τὸν πλησίον αὐτοῦ.

DESPRE JURĂMÎNTUL STRÎMB ȘI MĂRTURIA MINCINOASĂ ȘI CU PRIVIRE LA
ACELA CARE IA UN LUCRU PE NEDREPT CU JURĂMÎNT. CAP. 257. (GLAVA 372.) ¹⁾

A marelui Vasile : Cine face jurământ strîmb de nevoie sau de silă, trei ani să fie îndepărtat de la cuminecătură. Iar de a făcut fără nevoie, unsprezece ani să fie necuminecat.

A patriarhului Postnicul : Și dacă din libera lui voie ține post negru după ceasul al nouălea și face în fiecare zi două sute cincizeci de metanii, un an să fie necuminecat.

A lui Grigore al Nisei : Canon asemenea să ia și cel ce face mărturie mincinoasă.

Caută bine și hotărîrea patriarhului Postnicul, o duhovnice : Dacă însă cineva a jurat strîmb și a luat cuiva lucrul lui și l-a nedreptățit, nu are nici o îndreptare, adică să ia canon și să i se ierte; ci numaidecît să se întoarcă și să dea înapoi acel lucru nedrept pentru care a jurat strîmb; și atunci după ce l-a dat, să ia canon trei ani, să nu se împărtășească; și să țină post și să facă metanii și să facă milostenii, ca Dumnezeu Hristos să aibă milă de el și să-i ierte jurământul strîmb ce l-a făcut și s-a lepădat de Hristos, pentru că zice Grigore Teologul: cine jură strîmb, de Dumnezeu se leapădă.

DESPRE CLEVETIRE ȘI ȚINERE DE MÎNIE ȘI DESPRE CEL CE ASCULTĂ LA UȘĂ
ȘI DESPRE TRĂDĂTOR. CAP. 258. (GLAVA 373.)

A marelui Ioan, ucenicul marelui Vasile : Clevetitorul să aibă canon de un an. Dumnezeu-iescul David spune: pe cel ce clevetește pe aproapele său, pe acesta l-a gonit. Iar țiitorul de

¹⁾ Glavele precedente 345—371 sînt luate din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

τοῦτον ἐξεδίωκον. Ὁ δὲ μνησικάκος νὰ ἀφορίζεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν χρόνον ἓνα καὶ νὰ κάμνη καὶ μετανοίας δεκαπέντε¹⁾. Ὁ δὲ παρακροαστὴς χρόνον ἓνα νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ καὶ μετανοίας δεκαπέντε. Ὁμοίως καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ προδίδει, χρόνον ἓνα νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ, ἀληθῶς ἂν ἐξομολογηθῇ θεληματικῶς καὶ νὰ παύσῃ πλέον νὰ μὴν τὸ κάμνη· εἰ δὲ καὶ δὲν παύσῃ, νὰ ἀποδιόχνηται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΒΑΣΤΑΖΗ ΒΟΤΑΝΟΝ Η ΝΑ ΦΑΓῃ, ΔΙΑ ΝΑ ΔΕΝ ΚΑΜῃ ΠΑΙΔΙ, Η ΑΝ ΑΠΟΒΑΛΘΗ, Η ΚΑΙ ΕΑΝ ΚΑΤΑΦΡΟΝΗΣῃ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΟΠΟΥ ΘΕΛΕΙ ΓΕΝΕΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΘ-ον.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν β-ος· "Ὅποια τῶν γυναικῶν βαστάζει βότανον ἢ φάγῃ αὐτὸ διὰ νὰ μὴ δὲν κάμῃ παιδί ἢ κάμῃ ἄλλη τίποτε τέχνη καὶ σκοτώσῃ παιδί εἰς τὴν κοιλίαν αὐτῆς, ἢ φαρμακώσῃ τὴν μήτραν, διὰ νὰ μὴ δὲν κάμῃ πλέον παιδί, ὡσὰν καὶ τὸν φονέα κανονίζεται.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ δὲ πατριάρχης ὁ Νηστευτὴς ἀποφύνη (!) χρόνους πέντε ἢ καὶ τρεῖς νὰ γίνεται οἰκονομία καὶ κανόνας, τότε νὰ μεταλάβῃ. Καὶ αὐτὴ ὁποῦ βαστά τὸ βότανον, νὰ τὸ ἀφίσῃ, καὶ νὰ κανονίζεται χρόνους ἕξ ἢ καὶ ὀλιγώτερον.

Ἡ δὲ γυνὴ ὁποῦ ἀποβαλθῇ ἢ σκοτωθῇ τὸ παιδί στανικῶς τῆς, χρόνον ἓνα νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ. Εἰ δὲ καὶ θεληματικῶς τῆς τὸ σκοτώσῃ νὰ κανονίζεται ὡσπερ τοὺς φονέας.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν λ-ος καὶ ν-ος· Εἰ δὲ καὶ αὐτὴ ὁποῦ καταφρονήσῃ τὸ παιδί, ἐκείνη ὁποῦ τὸ γεννήσῃ καὶ ἀφίσῃ τὸ καὶ ἀπεθάνῃ, καὶ αὐτὴ ὡς τοὺς φονέας κανονίζεται. Εἰ δὲ καὶ εὔρεθῇ εἰς ἐρημίαν ἢ ἀπορίαν, νὰ μὴ δὲν κανονίζεται, ἂν ἀποθάνῃ τὸ παιδί.

Εἰ δὲ γυναῖκα ὁποῦ νὰ κοιματᾷ, καὶ ἀπεθάνῃ τὸ παιδί εἰς τὸ βυζὴν τῆς ἢ πλακώσῃ το, νὰ εἶναι ἀκοινωνήτος χρόνους τρεῖς· καὶ νὰ ἀπέχῃ κρέας καὶ ἀπὸ τυρὴν καὶ νὰ κάμῃ νηστείας,

mînie să fie îndepărtat din biserică un an și să facă și cincisprezece metanii. Iar ascultătorul la ușă un an să nu se cuminece și cincisprezece metanii să facă. De asemenea și acela care trădează, un an să nu se cuminece, dar dacă într-adevăr din voia lui a mărturisit și a încetat să mai facă aceasta; iar de nu va înceta, să fie alungat de la biserica lui Hristos.

X DESPRE FEMEIA CARE POARTĂ SAU MĂNÎNCĂ IERBURI CA SĂ NU FACĂ COPIL SAU DACĂ LEAPĂDĂ SAU DACĂ URGISEȘTE COPILUL PE CARE-L VA NAȘTE. CAP. 259. (GLAVA 374.)

Canonul al 2-lea al marelui Vasile: Care dintre femei poartă ierburi sau le mănîncă, pentru ca să nu facă copil sau face vreun alt meșteșug și-și va ucide copilul în pîntecele ei sau își va otrăvi mitra, pentru ca să nu mai facă copil, i se dă canon ca și unui ucigaș.

A patriarhului Postnicul: Iar patriarhul Postnicul spune să se facă îngăduire și canon cincii ani sau și trei ani și atunci să se împărtășească. Și aceea care poartă ierburi, de se va lăsa, să i se dea șase ani canon sau și mai puțin.

Iar femeia care a lepădat sau a ucis copilul de silă, un an să nu se cuminece. Dacă însă din voia ei îl va ucide, să ia canon ca și ucigașii.

Al marelui Vasile canon al 30-lea și 50-lea: Dar și aceea care-și va urgisi copilul pe care-l va naște și-l va lăsa de va muri, și dînsa ia canon ca și ucigașii. De se va afla însă în părăsire și lipsuri, să nu i se dea canon, dacă a murit copilul.

Iar femeia care doarme, și i-a murit copilul la piept sau îl va înăbuși, trei ani să fie necuminecată; și să se abțină de la carne și brînză și să postească și să facă metanii și să

¹⁾ δεπέντε în ms.

μετανοίας καὶ ἐλεημοσύνας καὶ δεήσεις τὸ κατὰ δύναμιν· καὶ τότε νὰ μεταλαμβάνη. Εἰ δὲ καὶ ἀπὸ πολυφαγίας ἢ μέθης ἢ ῥαθυμίας ἐγίνη ὁ θάνατος τοῦ παιδίου, ὡσὰν τοὺς φονεῖς ὁποῦ φονεύουν θεληματικῶς, ἔναι ὅμοιον. Εἰ δὲ καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντικειμένου ἐγίνη, ἔχει συμπάθιον, πλὴν καὶ τοῦτο μετὰ κανόνος μετρίου.

Συνόδου Ἀγγύρας κανὼν κε-ος· Αἱ δὲ πόρναι ὁποῦ σκοτώνουν τὰ παιδιά εἰς τὴν κοιλίαν τους, ἢ ὡσὰν τὰ γεννήσουν, δέκα χρόνους κανονίζονται.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΣ ΕΑΝ ΗΞΕΥΡΗ ΑΛΛΗ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ ΟΠΟΥ ΝΑ ΑΜΑΡΤΑΝΗ
ΚΑΙ ΔΕΝ ΤΟ ΕΙΠΗ ΤΗΣ ΗΓΟΥΜΕΝΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΕ-ον.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν οα-ος· Ἐὰν μοναχή, ἡγουν καλογραία, εὐρίσκεται εἰς μοναστήρι καὶ ἡξεύρει ἄλλη καλογραία νὰ πορνεύῃ ἢ ἄλλον κακόν νὰ ἐργάζεται, ὁποῦ νὰ ἔναι εἰς βλάβην καὶ κόλασιν ψυχικὴν καὶ δὲν τὸ φανερῶσει τῆς ἡγουμένης, τόσον νὰ κανονίζεται καὶ αὕτη, ὡσὰν καὶ ἐκείνη, ὁποῦ κάμνει τὴν ἁμαρτίαν.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΙΚΟΥ ΕΑΝ ΗΞΕΥΡΗ ΑΛΛΟΝ ΝΑ ΑΜΑΡΤΑΝΗ ΚΑΙ ΔΕΝ ΤΟΝ ΕΜ-
ΠΟΔΙΣΕΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΑ-ον.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ἐὰν τις κοσμικὸς ἡξεύρῃ τινὰν ἄλλον, ὁποῦ νὰ ἁμαρτάνῃ καὶ ἐδύνετον νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, νὰ μὴ δὲν συνέρχεται πλέον νὰ τὴν ἐκάμνῃ, καὶ δὲν τὸν ἐμπόδισεν· ἢ καὶ ἔλεγξεν τοῦ ὁ ἀρχιερεὺς ἢ ὁ πνευματικὸς καὶ δὲν τὸ ὡμολόγησε, νὰ κανονίζεται τοῦτος, ὡσὰν καὶ ἐκεῖνον ὁποῦ κάμνει τὴν ἁμαρτίαν.

facă milostenii și rugăciuni după puterea ei ; și atunci să se împărtășească. Dacă însă de prea multă mîncare sau din beție sau din lene s-a produs moartea copilului, este un fapt asemănător ca și al ucigașilor careucid cu voia lor. Iar dacă s-a făcut din vrăjmășia celui potrivnic, are îngăduință, dar și acest caz are un canon cu măsură.

Canonul al 25-lea al sinodului din Anchira : Curvele care-și omoară copiii în pîntecele lor sau îndată ce îi vor naște, zece ani li se dă canon.

DESPRE CĂLUGĂRIȚA CARE ȘTIE PE ALTĂ CĂLUGĂRIȚĂ PĂCĂTUIND ȘI NU
A SPUS-O STAREȚEI. CAP. 260. (GLAVA 375.)

Canonul 71 al marelui Vasile : Dacă monahă, anume călugăriță, se află în mănăstire și știe pe altă călugăriță să curvească sau să facă alt lucru rău care să fie de stricăciune, sau de munca sufletului și nu va spune stareței, să primească și dînsa același canon, ca și aceea care face păcatul.

DESPRE MIREANUL CARE ȘTIE PE ALTUL SĂ PĂCĂTUIASCĂ ȘI NU-L VA OPRI.
CAP. 261. (GLAVA 375.)

A marelui Vasile : Dacă vreun mirean știe pe altcineva care să păcătuiască și putea să-l oprească de la păcat să nu mai meargă să-l facă, și nu l-a oprit ; sau și arhiereul și duhovnicul l-a mustrat și n-a mărturisit, acesta ia canon ca și acela care face păcatul.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΑΓΟΝΤΟΣ ΑΠΟΘΑΜΕΝΟΥ ΖΩΟΥ ΚΡΕΑΣ Η ΘΗΡΙΑΛΩΤΟΥ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΒ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν ξ-ον. Ὅποιος φάγει ψόφιον κρέας ἢ θηριάλωτον, ἤγουν λυκοφάγωμα, ἢ ἄλλου θηρίου ἢ ὀρνεοπάτακτον, τουτέστιν ὑπὸ ἀετοῦ ἢ ὑπὸ ἄλλου ὀρνέου, ἢ πνικτὸν ἢ ἄλλέως πνικτὸν ὅπου εὐρίσκεται εἰς τὰ βρόχια, ἀνέναι ἱερεὺς, νὰ καθήρεται τῆς ἱερωσύνης· εἰ δὲ καὶ ἔναι λαϊκός, νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ χρόνους δύο καὶ νὰ ἔχῃ κανόνα, νηστεία, προσευχὴ καὶ δεήσεις.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΑΠΕΘΑΝΗ ΛΕΧΟΥΣΑ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΑΜΜΙΑΔΩΝ
ΠΟΤΕ ΔΕΧΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΓ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ. Ἐὰν ἀπεθάνῃ γυναῖκα λεχοῦσα, προτύτερα πρὶν νὰ ἔλθῃ εἰς σαράντα ἡμέρας καὶ μεταλάβῃ τῶν θείων μυστηρίων, κανόνισον, ἵνα κάμουν δι' αὐτὴν λειτουργίας καὶ ἐλεημοσύνας, ὥς σὺ ἡξεύρεις καὶ αὐτοὶ δύνονται, ἢ ἀπεθάνῃ ἢ ζήσῃ.

Ἐρώτησις ἐπισκόπου Ζητουνίου πρὸς τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην Νικόλαον. Ὁ δὲ ἀγιώτατος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως κύρις Νικόλαος ἐρωτήθη εἰς τοῦτο καὶ εἰς ἄλλα τινὰ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Ζητουνίου.

Ἀποκρίσις τοῦ αὐτοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου. Ὅμως ἀπεκρίθη οὕτως περὶ τούτου· ὅτι ἡ γυναῖκα ἀνέναι καὶ δὲν περάσῃ τὰς σαράντα ἡμέρας νὰ καθαρισθῇ, νὰ διαβασθοῦν καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς καθάρσεως εἰς αὐτήν, νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ· εἰ δὲ καὶ τύχῃ ἀσθέ-

DESPRE CEL CE A MÎNCAT CARNE DE ANIMAL MORT SAU SFÎRTECAT DE FIARE.
CAP. 262. (GLAVA 376.)

Canonul al 60-lea al apostolilor : Cine mănîncă mortăciune sau carne sfîrtecă de fiare, adică mîncată de lupi, sau de altă fiară sau carne sfîșiată de vreo pasăre, adică de vultur sau de altă pasăre, sau sugrumată sau altfel înădușită care se află în curse, dacă este preot, să fie scos din preoție; iar dacă este mirean, să nu se împărtășească doi ani și să aibă canon post, închinare și rugăciuni.

DESPRE FEMEIA CARE A MURIT LEHUZĂ: ȘI DESPRE MOAȘE CÎND SÎNT PRIMATE
ÎN BISERICĂ? CAP. 263. (GLAVA 377.)

A patriarhului Postnicul : Dacă a murit femeie lehuză, înainte de a ajunge la patruzeci de zile și s-a împărtășit cu dumnezeieștile taine, dă canon să facă pentru dînsa liturghie și milostenii, după cum știi și după cît pot ei, ori de a murit, ori de va trăi.

Întrebarea episcopului Zitunii către prea sfințitul patriarh Nicolaie. Iar prea sfințitul patriarh chir Nicolaie al Constantinopolului a fost întrebat despre aceasta și despre altele cîteva de către episcopul Zitunii.

Răspuns al celui prea sfințit patriarh : Și a răspuns așa despre aceasta: că femeia, dacă n-a trecut peste patruzeci de zile ca să se purifice și să i se citească și rugăciunile purificării, să nu se împărtășească; dar dacă se întîmplă de cade la boală și e în primejdie să moară,

νεια εἰς αὐτήν καὶ κινδυνεύει νὰ ἀπεθάνῃ, καὶ πρὶν νὰ τελειώσουν αἱ σαράντα ἡμέραι, νὰ μεταλάβῃ ἀνεμποδίστως· καὶ πρὶν νὰ μεταλάβῃ, ἐὰν ἔχῃ καιρὸν ὁ ἱερεὺς, νὰ διαβάσῃ τὰς εὐχὰς τῆς καθάρσεως καὶ τότε νὰ τὴν ἐμεταλάβῃ. Εἰ δὲ καὶ μεγάλως κινδυνεύει, καὶ χωρὶς τῶν εὐχῶν νὰ τὴν μεταδώσῃ τῶν θείων μυστηρίων, ἵνα μὴ ἀπεθάνῃ ἀμετάδοτη καὶ ἔναι ἡ ἀμαρτία εἰς τὸν ἱερέα.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ. Ταῖς δὲ μαίαις, ἡγουν ταῖς μαμμίδαις, οὗου πιάνουν ταῖς γυναῖκας καὶ γεννοῦν, εἰς τὰς ὀκτὼ ἡμέρας, ἀφ' οὗ πιάσῃ τὴν γυναῖκα, νὰ τὴν δέχεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ μεταλαμβάνῃ, διότι ὑπηρεσίαν κάμνει.

ΠΕΡΙ ΑΠΟ ΠΟΙΑΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΣΙΜΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ
ΤΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΕΔ-ον

Ἀναστασίου πατριάρχου θεοῦ πόλεως μεγάλης Ἀντιοχείας. Οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ ἄλλοι διδάσκαλοι λέγουν, ὅτι κατὰ τὴν γνῶσιν ὅπου ἔχει τινὰς καὶ τὴν φρόνησιν, κρίνεται, ἢ εἰς τοὺς δώδεκα χρόνους ἢ ἀπὸ τοὺς δώδεκα χρόνους καὶ ἐπάνω, διατὶ θέλεις εὖρεῖ παιδία δώδεκα χρονῶν¹⁾, ὅπου νὰ ἡξεύρουν περισσότερον παρὰ πενήντα χρονῶν¹⁾ ἄνθρωπον καὶ νὰ ἔχῃ καὶ πλέον γνῶσιν καὶ φρόνησιν παρὰ ἓνα ἄνθρωπον τέλειον· καὶ πάλιν θέλεις εὖρεῖ εἴκοσι πέντε χρονῶν καὶ τριάντα ἀνθρώπους καὶ παραπάνω νὰ ἔχουν ὀλίγην γνῶσιν καὶ ὀλιγωτέραν παρὰ τὸ παιδίον ἐκεῖνο. Ὅμως ὁ Θεὸς δὲν κρίνει ἐκείνους ὅπου ἀμαρτεύουν κατὰ τοὺς χρόνους ὅπου ἔχουν, ἀλλὰ κατὰ τὴν γνῶσιν καὶ φρόνησιν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς εἴπαμεν.

înainte de a se împlini patruzeci de zile, să se împărtășească fără nici o piedică; și înainte de a se împărtăși, dacă preotul are timp, să-i citească rugăciunile purificării și atunci să o împărtășească. Iar dacă primejdia este mare, și fără de rugăciuni să o cuminece cu dumnezeieștile taine, ca să nu moară neîmpărtășită și păcatul să fie al preotului.

A patriarhului Postnicul: Iar moașa care ajută femeile la naștere, la opt zile, după ce a ajutat-o pe femeie, să fie primită la biserică și să se împărtășească, deoarece face o slujbă.

DE LA CE VÎRSTĂ SÎNT JUDECATE PĂCATELE OMULUI ÎN FAȚA LUI DUMNEZEU.
CAP. 264.

A patriarhului Anastasie a dumnezeiescului mare oraș Antiohia: Sfinții părinți și alți dascăli spun că după cunoașterea și mintea pe care o are cineva este judecat, sau la doisprezece ani, sau de la doisprezece ani în sus, pentru că vei afla copii de doisprezece ani care să știe mai mult decît un om de cincizeci de ani și să aibă mai multă cunoaștere și minte decît un om deplin; și vei mai afla oameni de douăzeci și cinci de ani și de treizeci și mai mult care să aibă puțină cunoaștere și mai puțină decît acel copil. Și Dumnezeu nu judecă pe cei care fac păcate, după anii pe care îi au, ci după cunoașterea și mintea omului, precum am zis.

¹⁾ Sic.

ΠΕΡΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΚΑΜΗ ΕΝΑ ΕΡΓΟΝ ΚΑΛΟΝ, ΑΝΕΝΑΙ
ΚΑΙ ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΝ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ; ΕΡΩΤΗΣΙΣ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΕ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου Ἀναστασίου· Εἰς τοῦτο λέγει, ὅτι ναί, διότι
καὶ Ῥαββὴ ἡ πόρνη ὅπου ἀποδέχθη τοὺς κατασκόπους τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἐσώθη· καὶ ὁληστῆς ¹⁾
ἐσώθη διὰ πίστεως καὶ ἡ πόρνη μὲ τὸ διάκρυον ¹⁾).

ΠΕΡΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΑΠΕΘΑΜΕΝΟΥ ΕΑΝ ΕΥΤΡΕΘΗ ΑΚΕΡΑΙΟΣ, ΤΟΝ ΟΠΟΙΟΝ
ΛΕΓΟΥΝ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΝ, ΤΟΥΤΕΣΤΙ ΒΟΥΛΚΟΛΑΚΑΣ ΕΝΑΙ ΑΛΗΘΕΣ, ΤΙ ΝΑ
ΓΕΝῃ ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ; <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΣ-ον>

Ἀπόκρισις· Τοῦτο δὲν ἔναι, ὅτι ἀπεθαμένος νὰ γίνεται βουλκόλακας. Ἀμὴ ὁ διά-
βολος θέλει νὰ γελάσῃ τινὰς νὰ κάμουν πράγματα ἄτοπα, διὰ νὰ τοὺς ὀργίζεται, ὁ Θεός, ποιεῖ
ταῦτα τὰ σημεῖα. Καὶ πολλαῖς φοραῖς τὴν νύκταν φαντάζῃ τινὰς ἀνθρώπους, ὅτι ἔρχεται ἐκεῖνος
ὁ ἀπεθαμένος, ὅπου τὸν ἐγνώριζαν προτύτερα, καὶ ὁμιλεῖ μετ' αὐτούς· ἄλλη φορὰ τὸν ἐβλέπουν
εἰς τὸν ὕπνον τοὺς καὶ τινὰ ὀράματα· ἄλλη φορὰ τὸν ἐβλέπουν εἰς τὴν στράτον καὶ περιπατεῖ
ἢ στέκει· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀμὴ πνίγει καὶ ἀνθρώπους. Ὡς τῆς μαωρίας τῶν ἐλεεινῶν· ὁ ἀπε-
θαμένος περιπατεῖ καὶ θανατώνῃ τοὺς ζωντανούς, μὴ γένοιτο· ὅμως παρακινουῦνται οἱ ἄνθρωποι
καὶ τρέχουν εἰς τὸν τάφον καὶ σκάπτουν νὰ ἰδοῦν τὸ λείψανον ἐκείνων· Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχουν
καθαράν πίστιν εἰς τὸν Θεόν, μετασχηματίζεται ὁ διάβολος καὶ ἐνδύεται τοῦ ἀπεθαμένου τὸ
κορμὶν ἐκεῖνο· καὶ ἐκεῖνος ὁ ἀπεθαμένος, ὅπου ἔχει τόσον καιρὸν εἰς τὸν τάφον ἀπεθαμένος,
τοὺς φαίνεται, ὅτι ἔχει σάρκα καὶ αἷμα καὶ ὀνύχια καὶ τρίχες. Καὶ ὡς τὸ ἐβλέπουν τοῦτο κατὰ

DESPRE OMUL PĂCĂTOS CARE A FĂCUT UN LUCRU BUN, DACĂ IA IERTARE
PENTRU TOATE PĂCATELE? ÎNTREBARE. CAP. 265.

*A aceluiași patriarh Anastasie: În privința aceasta zice că da, pentru că s-a mîntuit
și Rahab curva care a găzduit iscoadele lui Iisus Navi; a dobîndit de istov mîntuirea pentru
credință și curva cu jurubița.*

In ce te găsește moartea.

DESPRE OMUL MORT DACĂ A FOST AFLAT ÎNTREG, PE CARE-L NUMESC
STRIGOI, ADICĂ ESTE CU ADEVĂRAT VÎRCOLAC, CE SĂ I SE FACĂ? CAP. 266.
(COMP. GLAVA 378.)

Răspuns: Aceasta nu se poate ca un mort să se facă vîrcolac. Ci diavolul voiește
să-și bată joc de unii care să facă lucruri fără de minte, pentru ca Dumnezeu să se mînie
asupra lor și face aceste năluci. Și de multe ori noaptea își închipuie unii oameni că acel mort
pe care îl cunoșteau mai înainte, vine și vorbește cu dînsii; altă dată îl vād în vis cu unele
vedenii; altă dată îl vād pe drum cum merge și se oprește; și nu numai aceasta, ci sugrumă
și oameni. O, cîtă prostie a bieților oameni! Mortul umblă și omoară pe cei vii, doamne
ferește!? Totuși oamenii se lasă îndemnați și aleargă la mormînt și dezgroapă să vadă tru-
purile acelora. Și de vreme ce nu au curată credință în Dumnezeu, diavolul se preface și
îmbracă trupul mortului aceluia; și mortul acela care stă de atîta timp mort în groapă,
li se năzărește că are carne pe el și sînge și unghii și păr. Și cum vād aceasta în nălucirea
lor, acei oameni nenorociți aleargă la mai rău; adună lemne, le dau foc și ard acel trup și-l

¹⁾ Sic.

φαντασίαν, ἐκεῖνοι οἱ ταλαίπωροι ἄνθρωποι τρέχουν εἰς τὸ κακὸν καὶ μαζόνουν ξύλα καὶ βάλλουν φωτιά καὶ καίουν ἐκεῖνο τὸ λείψανον καὶ τὸ ἀφανίζουν παντελῶς. Καὶ δὲν ἐγνωρίζουν οἱ ἄγνωστοι, ὅτι εἰς τὴν φρικτὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐτοιμάζεται νὰ λάβουν τὴν παιδείαν εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ ἐκεῖνον τὸ ἄσβεστον νὰ κατακαοῦν ¹⁾ αἰωνίως. Καὶ τὸ μὲν λείψανον ἐκεῖνον ἔκαψαν καὶ ἠφάνισαν κατὰ τὸ παρόν, ἀμὴ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως θέλει ἀποκριθῇ τούτων τῶν ἀνθρώπων ἔμπροσθεν εἰς τὸν φοβερὸν κριτὴν καὶ παρ' αὐτοῦ θέλουν ἀκούσει τὴν ἀπόφασιν, νὰ ὑπάγουν εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ νὰ κολάζωνται. Ἐὰν οὖν μετανοήσουν ὁλοψύχως εἰς τὸ μέγα ἁμάρτημα ὅπου ἔκαμαν, ἂν εἶναι λαϊκοὶ, χρόνους ἕξι νὰ εἶναι ἀκοινώνητοι· εἰ δὲ καὶ εἶναι ἱερεῖς, νὰ καθήρωνται παντελῶς τῆς αὐτῶν ἱερωσύνης.

Σ ἡ μ α ν α ι· Ἐξεύρετε δὲ ὅτι, ὅταν εὑρεθῇ τοῦτο τὸ λείψανον, τὸ ὅποιον ἐναι ἐργασία τοῦ διαβόλου, ὡς εἴπαμεν, νὰ καλέσετε τοὺς ἱερεῖς νὰ ψάλλουν παράκλησιν τῆς Θεοτόκου καὶ νὰ κάμουν καὶ μικρὸν ἁγιασμόν· εἰτα νὰ λειτουργήσουν καὶ νὰ ὑψώσουν καὶ παναγίαν εἰς βοήθειαν πάντων, νὰ κάμουν καὶ μνημόσυνα μετὰ κολύβων. Εἰτα νὰ διαβάσουν ἐκεῖ ἐπάνω τοῦ λειψάνου καὶ τοὺς δύο ἀφορκισμοὺς τῆς βαπτίσεως· τότε μετὰ τὸ ἁγίασμα, ὅπου ἔκαμε τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ, νὰ ῥάνησιν τὸν λαὸν ὅπου νὰ τύχη ἐκεῖ· καὶ τὸ περισσότερον νὰ χύσῃ ἐπάνω τοῦ λειψάνου. Καὶ χάριτι τοῦ Χριστοῦ φεύγει τὸ δαιμόνιον ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ λείψανον.

ΠΕΡΙ ΑΚΑΘΑΡΤΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΠΕΣῃ ΕΙΣ ΦΡΕΑΡ ἢ ΕΙΣ ΑΛΛΟΝ ΑΓΓΕΙΟΝ.
<ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΕΖ-ον>

Π α τ ρ ι ἄ ρ χ ο υ τοῦ Ν η σ τ ε υ τ ο ῦ· Ἐὰν πέσῃ ποντίκη ἢ ἄλλο κανένα ἀκάθαρτον εἰς φρέαρ ἢ εἰς λάδιον ἢ εἰς κρασὶν, ὅποιος φάγῃ ἀπ' αὐτὸ τρεῖς ἡμέρας, νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ κρέας καὶ ἀπὸ τυρὶν καὶ οὐδὲ νὰ μεταλάβῃ τῶν θείων μυστηρίων εἰς ἑπτὰ ἡμέρας.

fac să dispară cu desăvîrșire. Și nu-și dau seama neștiutorii că la o a doua înfricoșată venire a domnului nostru Iisus Hristos se gătește lor, să-și ia pedeapsa în focul acela veșnic nestins ca să ardă în veci. Și trupul acela l-au ars și l-au făcut să dispară deocamdată, dar la vremea aceea în ziua judecării acestor oameni au să dea răspuns în fața înfricoșatului judecător și de la el vor auzi hotărîrea, să meargă în focul de veci să fie chinuiți. Așadar, dacă se vor pocăi din tot sufletul de marele păcat ce l-au făcut, dacă sînt mireni, șase ani să fie necuminecați; iar de sînt preoți, să fie caterisiți cu desăvîrșire din preoția lor.

Înseamnă-ți: Să știți că, dacă s-a aflat acest trup care este lucrarea diavolului, precum am spus, să chemați preoții să zică paraclisul născătoarei de Dumnezeu și să facă sfeștania cea mică; apoi să slujească liturghie și să ridice panaghie întru ajutorul tuturor, să facă și parastas cu colivă. Apoi să citească acolo deasupra trupului și cele două lepădări de la botez; atunci cu aghiasma ce ai făcut-o la sfeștania cea mică, să stropești poporul care se întîmplă acolo; și ce rămîne să verși asupra trupului. Și cu darul lui Hristos pleacă diavolul de la acel trup.

DESPRE SPURCĂCIUNEA CE A CĂZUT ÎN FÎNTÎNĂ SAU ÎN ALT VAS.
CAP. 267. (COMP, GLAVA 379.)

A patriarhului Postnicul: Dacă a căzut șoarece sau altceva necurat în fîntînă sau în untdelemn sau în vin, cine a mîncat dintr-aceea trei zile, să se abțină de la carne și brînză și nici să nu se cuminece cu dumnezeieștile taine șapte zile.

¹⁾ Sic.

Ἰωάννου τοῦ Κύτρου· Εἰ δὲ εἰς ἀγγεῖον κρασίου ἢ λαδίου ἢ μέλιτος, ὅπου νὰ ἔναι γεμᾶτον καὶ πέση ποντίκη ἢ ἄλλο ἀκάθαρτον ἢ κανένα ἄλλο ζῶον καὶ πνιγῇ ἐκεῖ, δὲν κάμνει χρεῖα τὸ εἶδος ἐκεῖνο ὅπου εὐρίσκεται εἰς τὸ ἀγγεῖον, νὰ τὸ ῥίξωμαι ὡς βδελυμένον, ἀμὴ τὰ ὑγρά ἀγιάζομεν καὶ τρώγομεν αὐτὰ χωρὶς καμίαν δειλίαν καὶ βδελύτητα, διότι συγχαυτερόν δὲν ἔναι· καὶ τὸ ἀγγεῖον νὰ ἀγιασθῇ καὶ πάλιν νὰ ἔναι εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνου, ὅπου τὸ ἔχει. Εἰ δὲ καὶ τὸ ἀκάθαρτον ἐκεῖνο ζῶον σαπηθῇ μέσα εἰς τὸ ἀγγεῖον, καὶ κάμη σκώληκας, εἴ τι ἂν εἶδος ἔχῃ αὐτὸ τὸ ἀγγεῖον, νὰ τὸ ῥίξουν εἰς ἓνα μέρος, νὰ μὴ δὲν φαγῶθῃ· τὸ δὲ ἀγγεῖον νὰ πλυθῇ καλῶς καὶ νὰ ἀγιασθῇ καὶ πάλιν νὰ ἔναι εἰς ὑπηρεσίαν.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Τὸ δὲ ἀκάθαρτον ὅπου νὰ πέση εἰς βρύσιν ἢ εἰς φρέαρ, νὰ τὸ ἐκβάλλουσιν ἔξω τοῦ ὕδατος καὶ νὰ τὸ ῥίξουν καὶ ἀπὸ τὸ νερὸν ἐκεῖνον ὅπου ἔπεσε τὸ ἀκάθαρτον, νὰ ἐβγάλουν σαράντα κάδδους καὶ τότε νὰ τὸ ἀγιάσουν μετὰ τοῦ μεγάλου ἀγιάσματος τῶν ἁγίων θεοφανιῶν· καὶ ἀφ' οὗ τὸ ἀγιάσουν, νὰ πίνουν ἐξ αὐτοῦ ἀναμαρτήτως.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΓΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΦΩΤΩΝ ΚΑΙ ΕΑΝ ΤΥΧΟΥΝ ΕΟΡΤΑΙ ΑΥΤΑΙ ΤΕΤΡΑΔΙ Η ΠΑΡΑΣΚΕΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΗ-ον.

Ἰωάννου τοῦ Κίτρου· Τῇ παραμονῇ τῶν Χριστουγεννῶν καὶ τῶν φώτων, ὅποιαν ἡμέραν τύχῃ, νὰ νηστεύεται τὸ ὀψάριον καὶ τὸ ἔλαιον, μόνον πίνεται οἶνος· ἂν δὲ τύχῃ σαββάτῳ ἢ κυριακῇ, μετὰ τὸν ἑσπερινὸν τρώγομεν ἔλαιον, πίνομεν καὶ οἶνον.

Σήμαναι· Ἐξέρετε δὲ ὅτι, ἂν τύχῃ ἡ παραμονὴ φώτων σαββάτῳ ἢ κυριακῇ, διότι δὲν γίνεται ἐν αὐτὰς τὰς ἡμέρας νηστεία, ἤγουν ἐνάτη, κάμνομεν προτύτερα τῇ παρασκευῇ

A lui Ioan al Chitruului: Dacă într-un vas cu vin sau untdelemn sau miere, care este plin, a căzut șoarece sau altceva necurat sau altă vietate și s-a înecat acolo, nu este nevoie ca lucrul acela ce se află în vas, să-l arunc ca un lucru spurcat, ci cele lichide le sfințim și le mîncăm fără nici o teamă și greață, pentru că nu este lucru stricat; iar vasul să fie sfințit și să fie iarăși întrebuințat de cel ce-l are. Iar dacă acea vietate necurată a putrezit înăuntru în vas și a făcut viermi, orice ar fi în cazul acela, să se arunce la o parte, să nu se mînce; iar vasul să fie spălat bine și sfințit și să fie iarăși spre întrebuințare.

A lui Nichifor al Constantinopolului: Lucrul necurat ce a căzut în puț sau în fîntină, să-l scoată afară din apă și să-l arunce; și din apa aceea în care a căzut lucrul necurat, să scoată patruzeci de găleți și atunci să o sfințească cu aghiasma mare de la bobotează; și după ce au sfințit-o să bea dintr-însa fără nici un păcat.

DESPRE POSTUL AJUNULUI CRĂCIUNULUI ȘI AL BOBOTEZII ȘI DACĂ ACELE
SĂRBĂTORI CAD MIERCURI SAU VINERI. CAP. 268. (GLAVA 380.)

A lui Ioan al Chitruului: În ajunul crăciunului și al bobotezii, în orice zi s-ar întîmpla, post să se postească de pește și de untdelemn, numai vin se bea; iar de se întîmplă sîmbătă ori duminică, după vecernie mîncăm untdelemn și bem vin.

Înseamnă-ți: Dar să știi că, dacă se întîmplă ajunul bobotezii sîmbătă sau duminică, deoarece în zilele acelea nu se ține post, adică ceasul nouă, facem mai înainte vineri ceasul

¹⁾ Sic.

ἐννάτῃ καὶ ψάλλομεν τὰ τροπάρια τῶν ὥρῶν τῆς παραμονῆς. Μετὰ δὲ τοῦ ψάλλειν τὰς ὥρας καὶ τὸν ἐσπερινὸν εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ τρώγομεν αὐγά καὶ τυρίν, οἱ δὲ κοσμικοὶ κρέας, καλὰ καὶ τὰ δίκαια τῆς παραμονῆς φέρνει αὕτῃ ἡ παρασκευή, ἀμὴ δὲν τὴν νηστεύουν, διότι ἔναι μέσα εἰς τὸ δωδεκάημερον.

Ἡ δὲ ἡμέρα τῶν χριστουγεννίων καὶ τῶν φώτων, ὅποιαν ἡμέραν τύχωσιν, ἡ τετράδι ἡ παρασκευῇ, οἱ μὲν κοσμικοὶ τρώγουν κρέας, οἱ δὲ μοναχοὶ τυρῶν¹⁾ καὶ αὐγά.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ· ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΚΑΤΑΛΥΕΤΑΙ Η ΝΗΣΤΕΙΑ ΑΥΤΟΥΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΗΜΕΡΩΝ; ΚΑΙ ΟΤΙ ΟΙ ΜΟΝΑΧΟΙ ΚΑΙ ΤΑΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΝΑ ΦΥΛΑΤΤΟΥΝ, ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΕΘ-ον.

Κανὼν ξθ-ος ἀποστόλων· Λέγει ὁ εἰκοστὸς ἑννατος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ ἀποφύνη¹⁾ ὅτι, εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ἀναγνώστης ἢ ψάλτης τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν τὴν μεγάλην δὲν νηστεύῃ καὶ πᾶσα τετράδα καὶ παρασκευὴ ὅλου τοῦ χρόνου, καθήρεται· εἰ δὲ καὶ ἔναι λαϊκός, νὰ ἀφορίζεται, ἕξω νὰ ἔναι τινὰς ἀσθενής.

Ζωνάρῃ· Οἱ θεῖοι ἀπόστολοι θέλουν καὶ ἀποφύνουν¹⁾ ὅτι, καθὼς νηστεύομεν τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην τεσσαρακοστὴν, ἴσα νὰ νηστεύομεν καὶ τὴν τετράδα καὶ παρασκευὴ τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ. Εἰ δέ, ὡς εἶπεν ἄνωθεν, ὅτι ἀνέναι ἱερωμένος, νὰ καθήρεται· εἰ δὲ λαϊκός, νὰ ἀφορίζεται, ἀληθῶς χωρὶς ἀσθενείας.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ὁποῖος καταλύει τετράδα καὶ παρασκευὴ, συσταυροῖ τὸν Κυρίον, καθὼς καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, τῇ γὰρ τετράδι ἐπαρεδόθη καὶ τῇ παρασκευῇ ἐσταυρώθη.

nouă și citim troparele ceasurilor ajunului. Iar după citirea ceasurilor și a vecerniei, mergem la masă și mîncăm ouă și brînză, iar mireanii carne, deși acea vineri ține cu drept locul ajunului, dar nu postim, pentru că este în cele douăsprezece zile dintre crăciun și bobotează.

În ziua de crăciun și de bobotează, în orice zi ar cădea, sau miercuri sau vineri, mireanii să mănînce carne, iar călugării brînzeturi și ouă.

DESPRE POSTIREA SFÎNTULUI POSTULUI CELUI MARE ȘI A TOATĂ MIERCUREA ȘI VINEREA; ȘI CÎND SE SLOBOZEȘTE POSTUL DIN CELE DOUĂ ZILE? ȘI CĂ MONAHII SĂ PĂZEASCĂ POST ȘI LUNEA, A DUMNEZEEȘTILOR DASCĂLI.
CAP. 269. (COMP. GLAVA 381.)

Canonul 69 al apostolilor: Canonul al șaizecișinouălea al sfinților apostoli zice și hotărăște că, dacă vreun episcop sau presviter sau diacon sau citeț sau psalt nu ar posti sfîntul post cel mare și fiecare miercuri și vineri de peste tot anul, se caterisește; iar dacă este mirean, să se afurisească, afară de este cineva bolnav.

A lui Zonara: Dumnezeuieștii apostoli voiesc și hotărăsc că, precum postim sfîntul post cel mare, tot așa să postim miercuri și vineri de peste tot anul. Iar dacă, precum zise mai sus, este cleric, să se caterisească; iar dacă mirean, să se afurisească, afară de boală într-adevăr.

A marelui Vasile: Cine se dezleagă de post miercuri sau vineri, împreună răstignește pe Hristos, ca și iudeii, căci miercuri a fost vîndut și vineri a fost răstignit.

¹⁾ Sic.

Ἰωάννου τοῦ Κίτρου· Καταλύεται ἡ νηστεία τῆς τετράδος καὶ παρασκευῆς, ὅταν τύχη δεσποτικὴ ἑορτὴ καὶ τῆς Θεοτόκου καὶ ἀπὸ τὴν διακαινήσιμον ἄρχῃ τῆς πεντηκοστῆς καὶ εἰς τὸ γεννέσιον καὶ εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου· τῶν δὲ ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων ἱεραρχῶν καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων δὲν καταλύεται τὸ ὁψάριον εἰς τὰς αὐτῶν ἑορτάς, μόνον τῶν δύο ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ εἰς τὸ δωδεκάημερον καὶ τὴν προφώνην καὶ τῆς τυροφάγου τὴν ἐβδομάδα.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Οἱ δὲ μοναχοὶ καὶ τὰς δευτέρας νὰ φυλάττουν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, καθὼς καὶ τὰς τετραδοπαρασκευάς· τοιούτως ἐπαραλάβαμεν ἀπὸ τοῦς ἁγίους πατέρας. Καὶ γὰρ ποία συγχώρησις ἔναι τοῦ μοναχοῦ, ὅταν νὰ μὴ δὲν περισσεύῃ ἡ νηστεία αὐτοῦ πλεον τῶν κοσμικῶν, καὶ μάλιστα ὅπου γε καὶ κοσμικὸς εὐλαβὴς φυλάττει αὐτήν.

Συμεὼν τοῦ θαυματουργοῦ· Λέγει γὰρ ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ θαυματουργὸς εἰς τὸν ἑαυτοῦ βίον, ὅτι νὰ νηστεύῃ ὁ μοναχὸς καθ' ἡμέραν καὶ χωρὶς τὰς ὀρισμένας νηστείας, καὶ ὅχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ἐνάτην ὥραν.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΕΑΝ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΑΝΔΡΟΣ Η ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΤΙ ΝΗΣΤΕΙΑ ΔΕΝ ΚΑΜΝΗ ΕΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥ, ΜΟΝΟΝ ΚΡΕΑΤΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟ-ον.

Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας κανὼν η-ος καὶ ι-ος· Ἡ γυναῖκα ὅπου νὰ γεννήσῃ τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ ἢ τῇ μεγάλῃ ἐβδομάδι, νὰ μὴ δὲν φυλάττῃ τὴν ὀρισμένην νηστεία τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ οἴνου, ἀμὴ ἀκριματίστως νὰ φάγῃ αὐτά, ὅτι ἡ νηστεία διὰ τὴν ταπεινώσιν τοῦ κορμίου ἐγένῃ· αὕτῃ δὲ ἀσθενοῦς εὐρισκομένης δέεται τροφῆς νὰ λάβῃ δύναμιν καὶ

A lui Ioan al Chitruului : Se dezleagă de post miercuri și vineri, când cade sărbătoare mare a Domnului sau a Născătoarei de Dumnezeu și din săptămîna luminată pînă la duminică mare și la nașterea și tăierea Înaintemergătorului; iar în sărbătorile sfinților apostoli și a sfinților ierarhi și a sfinților mucenici nu este dezlegare de pește, ci numai în sărbătorile celor doi apostoli Petru și Pavel și în cele douăsprezece zile între crăciun și bobotează și în ziua cînd se începe triodul și în săptămîna brînzei.

A patriarhului Postnicul : Călugării să păzească postul și luna peste tot anul, ca și miercurile și vinerile; în acest fel am preluat de la sfinții părinți. Căci și ce iertăciune va avea călugărul cînd postul său nu va întrece pe cel al mirenilor, și mai ales cînd un mirean evlavios păzește postul.

A lui Simeon făcătorul de minuni : Căci sfîntul Simeon făcătorul de minuni zice în viața sa, că să postească în fiecare zi călugărul, în afară de posturile hotărîte, și nu mai puțin de al nouălea ceas.

X DESPRE FEMEIA CARE VA NAȘTE ÎN POSTUL CEL MARE; ȘI DESPRE BOLNAV, BĂRBAT SAU FEMEIE, CĂ NU POSTEȘTE DE UNTDELEMN ȘI DE VIN, CI NUMAI DE CARNE. CAP. 270, (GLAVA 382.)

Canonul 8 și 10 al lui Timotei al Alexandriei : Femeia care va naște în postul cel mare sau în săptămîna mare, să nu păzească postul hotărît de untdelemn și vin, ci fără nici un păcat să mănînce, pentru că postul s-a făcut pentru smerenia trupului; ea însă, aflîndu-se

ὕγιαν· καὶ πᾶσα¹⁾ ἄλλος ἀσθενὴς δὲν ἐμποδίζεται ταῖς ὠρισμέναις ὅπου εἶναι νὰ ταῖς νηστεύῃ, ἀλλὰ νὰ φάγῃ ἔλαιον καὶ οἶνον.

Βαλσαμῶν ος· Κρέας δὲ νὰ μὴν φάγῃ, ἐὰν εὐρίσκεται καὶ εἰς θάνατον, καθὼς λέγει ὁ Βαλσαμὼν εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ ἐξικοστοῦ ἐνάτου ἀποστολικοῦ κανόνος, ὅπου τὸ ἀποφύουν¹⁾ οἱ θεῖοι ἀπόστολοι.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ δὲ θεῖος πατριάρχης ὁ Νηστευτῆς λέγει ὅτι, ὅποιος φάγῃ κρέας ἢ τυρὶ τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ ἢ τετράδι ἢ παρασκευῇ, χρόνους τέσσαρους νὰ μὴ κοινωνήσῃ καὶ νὰ λαμβάνῃ καὶ ἄλλον βαρὺν κανόνα.

Εἰς τὸ αὐτὸν ἐπιτίμιον νὰ εἶναι καὶ ἐκεῖνοι ὅπου συνεργήσουν εἰς τοῦτο.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΕΑΝ ΤΥΧῃ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ, ΕΑΝ ΤΡΩΓΟΜΕΝ ΟΨΑΡΙΑ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΑ-ον

Τῶν θείων διδασκάλων· Πολλοὶ μὲν θείων διδασκάλων λέγουν ὅτι ὅποιαν ἡμέραν τύχῃ ὁ εὐαγγελισμὸς τὴν μεγάλην ἐβδομάδα δὲν τρώγομεν.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Ὁ δὲ θεῖος Νικηφόρος ὁ Κωνσταντινουπόλεως λέγει· ὅτι, ἐὰν φθάσῃ ὁ εὐαγγελισμὸς τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ ἢ τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ, δὲν ἁμαρτάνομεν νὰ φάγωμεν ὀψάρι.

Νικήτα Σερῤῥῶν καὶ τοῦ Ζωναρᾶ· Ὁ δὲ ἀγιώτατος μητροπολίτης Σερῤῥῶν κύριος Νικήτας καὶ ὁ θεῖος Ζωναρᾶς ἀποφύουν¹⁾ ὅτι, ὅποιαν ἡμέραν τύχῃ ὁ εὐαγγελισμὸς τὴν μεγάλην ἐβδομάδα, τρώγομεν ὀψάρια, πάρεξ τῆς μεγάλης παρασκευῆς καὶ τοῦ μεγάλου σαββάτου.

bolnavă, are nevoie de hrană să prindă putere și să se facă sănătoasă; și orice alt bolnav nu este oprit în zilele hotărâte de post, ci să mănînce untdelemn și vin.

A lui Balsamon: Carne însă să nu mănînce, de s-ar afla și la moarte, precum spune Balsamon în tâlcuirea canonului apostolicesc al șaizeci și nouălea, pe care-l hotărâsc dumnezeieștii apostoli.

A patriarhului Postnicul: Dumnezeiescul patriarh Postnicul spune că acela care a mîncat carne sau brînză în postul cel mare sau miercuri sau vineri, să nu se cuminece patru ani și să ia și alt canon greu.

Aceeași osîndă să ia și aceia care ajută la aceasta.

DESPRE BUNAVESTIRE, CÎND CADE ÎN SĂPTĂMÎNA MARE, DACĂ MÎNCĂM PEȘTE? CAP. 271. (GLAVA 383.)

A dumnezeieștilor dascăli: Mulți dintre dumnezeieștii dascăli spun că nu mîncăm, în orice zi s-ar întîmpla să cadă bunavestirea în săptămîna cea mare.

A lui Nichifor a Constantinopolului: Dar dumnezeiescul Nichifor al Constantinopolului zice că, dacă va cădea bunavestirea în joia mare sau în vinerea mare, nu este păcat să mîncăm pește.

A lui Nichita al Serelor și a lui Zonara: Iar pre sfințitul mitropolit chir Nichita al Serelor și dumnezeiescul Zonara declară că, în orice zi din săptămîna mare ar cădea buna-

¹⁾ Sic.

καὶ οὕτως κρατεῖ καὶ ἡ καθολικὴ μεγάλη ἐκκλησία. Εἰς αὐτὰς δὲ τὰς δύο ἐξεχωριστὰς ἡμέρας, εἰς ὅποιαν τύχῃ ὁ εὐαγγελισμός, μόνον ἔλαιον τρώγομεν καὶ πίνομεν καὶ οἶνον διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἡμέρας, ὁψάρια δὲ οὐδαμῶς.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΒ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ. Τῇ νηστείᾳ τῶν Χριστουγεννῶν καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων· ξηροφαγοῦμεν τὰς τρεῖς ἡμέρας· δευτέρα, τετράδα καὶ παρασκευὴ καὶ κρατοῦμεν καὶ τὸ ὁψάριον καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον χωρὶς ἀσθενείας· τρώγομεν δὲ μαγέρεμα χωρὶς ἐλαίου αὐταῖς ταῖς τρεῖς ἡμέραις, ὥς καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ. Οἱ δὲ θέλοντες εὐαρεστῆσαι Θεῷ μόνον κυριακὴν καὶ σαββάτον τρώγομεν τὸ ὁψάριον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΓ-ον

Τῶν θείων διδασκάλων· Περὶ τῆς θείας καὶ σεβασμίας τῆς ἐνδόξου κοιμήσεως τῆς ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου μητρός, τῆς ἀνωτέρας καὶ τιμιωτέρας πάσης κτίσεως, τῆς ὁρατῆς καὶ νοουμένης, χρέος ἔχομεν ἀπαραίτητον πάντες οἱ χριστιανοί, ἱερωμένοι καὶ κοσμικοί, μικροί τε καὶ μεγάλοι, νὰ ὑμνοῦμεν αἰέποτε καὶ νὰ δοξολογοῦμεν αὐτὴν τὴν ὑπέραγνον Θεοτόκον, ὅτι δι' αὐτῆς ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου καὶ ἐλάβαμεν τὴν σωτηρίαν· καὶ πάλιν δι' αὐτῆς ἐλπίζομεν ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

vestirea, mîncăm pește afară de vinerea mare și de sîmbăta mare; și așa ține și marea biserică a tuturor. În aceste două zile deosebite, în oricare ar cădea bunavestirea, mîncăm numai untdelemn și bem vin pentru măreția zilei, pește însă nicidecum,

DESPRE POSTUL CRĂCIUNULUI ȘI AL SFINȚILOR APOSTOLI. CAP. 272,
(GLAVA 384.)

A patriarhului Postnicul: În postul crăciunului și al sfinților apostoli mîncăm de sec cele trei zile: luni, miercuri și vineri, și ținem post și de pește și de untdelemn și vin, în afară de boală; dar mîncăm bucate fără untdelemn în acele trei zile, ca și în postul cel mare. Iar cei ce voim să fim plăcuți lui Dumnezeu, mîncăm pește numai duminică și sîmbătă.

DESPRE POSTUL DIN AUGUST AL PREA SFINTEI NĂSCĂTOARE DE DUMNEZEU.
CAP. 273. (GLAVA 385.)

A dumnezeieștilor dascăli: În ce privește dumnezeiasca și cinstita Adormire a slăvitei prea binecuvîntatei noastre născătoare de Dumnezeu, maica lui Dumnezeu cuvîntul, cea mai presus cinstită de toată zidirea văzută și gîndită, avem neapărata datorie toți creștinii, clerici și mireni, mici și mari, să o premărim întotdeauna și să o slăvim pe ea preacurata născătoare de Dumnezeu, pentru că prin ea am fost izbăviți din mîinile diavolului și am dobîndit mîntuirea; și tot prin ea avem nădejde să vedem împărăția cerurilor, pentru că ea este

νῶν, ὅτι ὑπάρχει αὕτη κλίμαξ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἕως τὴν γῆν, ἡγουν σκάλα καθὼς τὴν εἶδεν ὁ Ἰακώβ, ἡ ὁποία ἀναβιβάζει τοὺς τιμῶντας καὶ ἐπικαλουμένους αὐτὴν εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ἐξαιρέτως ἔχομεν χρέος εἰς τὴν αὐτῆς ἐορτὴν τῆς λαμπροφόρου μεταστάσεως νὰ τιμήσωμεν καὶ νὰ δοξάσωμεν αὐτὴν μετὰ πάσης εὐλαβείας καὶ πόθου πνευματικοῦ νὰ τὴν προουπαντήσωμεν διὰ τῆς νηστείας μὲ παράκλησιν καθ' ἐκάστην ἡμέραν· καὶ νηστεύομεν αὐταῖς ταῖς ἁγίαις δεκαπέντε ἡμέραις καὶ τῇ μὲν δευτέρᾳ, τετράδι καὶ παρασκευῇ κάμνωμεν ξηροφαγία, οὔτε ἔλαιον τρώγομεν, οὔτε πίνομεν οἶον εἰς τὴν τῆς κοιμήσεως τιμὴν, τὰς δὲ ἄλλας καταλύομεν οἶνον καὶ ἔλαιον, ψάρια δὲ οὐδαμῶς, μόνον τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐνδόξου μεταμορφώσεως τρώγομεν ψάρια καὶ τῆς κοιμήσεως, ἐὰν τύχη τετράδι ἢ παρασκευῇ, κρέας δὲ οὐδαμῶς, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Νικήφορος Κωνσταντινουπόλεως, πάρεξ ἰχθύας.

Ὁ ρ α τ ῆ ν πα τ ρ ι α ρ χ ι κ ῆ ν καὶ βασιλικὴν ἀπόφασιν· Περὶ δὲ ταύτης τῆς νηστείας καὶ ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης κύρις Λουκᾶς μετὰ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ συνόδου τῶν κατευρεθέντων ¹⁾ τότε ἁγιωτάτων ἀρχιερέων καὶ μετὰ βασιλικοῦ προστάγματος, ἀπέφυναν ¹⁾, ὅτι ἀπαραιτήτως νὰ νηστεύεται ἡ τοιαύτη νηστεία, δηλονότι τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν τῆς Θεοτόκου κοιμήσεως ὑπὸ πάντων τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ οὐδένας νὰ τὴν καταλύσῃ εἰς φαγητά, ἡγουν εἰς κρέας ἢ εἰς ὀψάρια, εἰ μὴ ἂν τύχη ἀσθενής· καὶ τοῦτο νὰ γίνεται μετὰ συγχωρήσεως τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως.

Ὁ ρ α ὅ λ ο ν· Ὅσοι οὖν ἐορτάζουν καὶ τιμοῦν αὐτὴν τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον εἰς τὰς αὐτῆς ἐορτάς καὶ εἰς πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ χρόνου ἐν προσευχῇ, νηστεία καὶ δεήσει, ἡ χάρις αὐτῆς περιέρχεται εἰς αὐτοὺς καὶ δίδει αὕτη τὰς ἀμοιβὰς πλουσιοπαρόχως εἰς ὅλους τοὺς χριστιανούς κατὰ τὴν ζέσιν καὶ τὸν πόθον καθ' ἐνός, διότι αὕτη ἐναι ἡ προστασία ἡ ἀκαταισχύνητος τοῦ γένους ἡμῶν τῶν χριστιανῶν, ἔχουσα τὴν παρρησίαν ὡς μητὴρ Θεοῦ καὶ τὴν ἀγάπην εἰς ἡμᾶς διὰ τὸ συγγενὲς τῆς σαρκός. Λοιπὸν ἀείποτε ἱκετεύει τὸν μονογενὴν ¹⁾ υἱὸν αὐτῆς ὑπὲρ παντός

scară de la cer pînă la pămînt, adică scară, precum a văzut-o Iacob, care suie la cer pe aceea care o cinstesc și se roagă la ea. Și îndeosebi sîntem datori la sărbătoarea luminății ei mutări să o cinstim și premărim cu toată evlavia și rîvna duhovnicească să o întîmpinăm cu post și rugăciune în fiecare zi; și postind în acele cincisprezece zile sfinte și luni, miercuri și vineri facem mîncare de sec, nici untdelemn nu mîncăm, nici vin nu bem întru cinstirea Adormirii, iar în celelalte zile slobozim vin și untdelemn, pește însă nicidecum, numai în ziua slăvitei Schimbări la față și a Adormirii mîncăm pește, dacă se întîmplă să fie miercuri sau vineri, carne însă nicidecum, precum spune dumnezeiescul Nichifor al Constantinopolului, afară de pește.

Vezi hotărîrea patriarhicească și împărătească: Despre acest post și prea asfințitul patriarh chir Luca cu sfîntul său sinod al prea sfînților arhieriei care se aflau atunci, și cu poruncă împărătească, au hotărît ca neapărat să se postească așa post, adică cincisprezece zile de Adormirea născătoarei de Dumnezeu, de către toți creștinii evlavioși și nimeni să nu-l rupă cu bucate, și anume cu carne sau pește, decît de se întîmplă bolnav; și aceasta cu îngăduirea arhierelui din partea locului să se facă.

Vezi tot: Cîți așadar serbează și o cinstesc pe prea sfînta născătoare de Dumnezeu în sărbătorile și în toate zilele anului cu închinare, post și rugăciune, darul ei vine asupra lor și ea dă răsplată din belșug tuturor creștinilor după căldura și rîvna fiecăruia, pentru că dînsa este ocrotitoare îndrăzneată a neamului nostru creștinesc, avînd mijlocire ca maică a lui Dumnezeu și dragoste către noi pentru rudenia trupului. Și pururea se roagă la unicul

¹⁾ Sic.

κόσμου καὶ μᾶλλον τοὺς προστρέχοντας πίστει, ὅταν τὴν ὑμνοῦμεν καὶ δοξολογοῦμεν μετὰ πίστεως καὶ ἀληθείας αἰτοῦμεν παρ' αὐτῆς εἶδέναι τὰ χαρίσματα. Ὁρῶντας τὴν ζέσιν τῆς πίστεως ἡμῶν, πᾶν ὃ ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνωμεν παρ' αὐτῆς λύτρωσιν καὶ σωτηρίαν ψυχῆς καὶ σώματος.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΔ-ον

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Νηστεύομεν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ εἰς τὰς δεκατέσσαρας Σεπτεβρίου, ὅποιαν ἡμέραν τύχη, καὶν τε κυριακῇ ἢ σάββατον ἢ ἄλλην ἡμέραν, οὐδὲν καταλύομεν εἰ μὴ ἔλαιον καὶ οἶνον, ὁψάρια δὲ οὐδαμῶς διὰ τὸ αἰδέσιμον τῆς ἡμέρας.

ΠΕΡΙ ΠΟΤΕ ΕΓΕΝΕΤΟ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΣΥΜΒΟΛΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΕ-ον.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Ἡ πρώτη σύνοδος ἔκαμεν αὐτὸ ἕως Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἡ δὲ δευτέρα συνόδος ἄρχισε ἀπὸ τοῦ Κυρίου τὸ ζωοποιὸν καὶ ἐτελείωσεν αὐτὸ ἕως τέλους.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΕΠΤΑ ΣΥΝΟΔΩΝ ΠΟΤΕ ΕΓΙΝΗΣΑΝ
ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΙ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΣ ΣΟΣ-ον

Σύνοδος α-η· Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πρώτη σύνοδος τῶν τιμῶν θεοφόρων γέγονεν εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας, εἰς τοὺς εἴκοσι χρόνους τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς, κτίσμα τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ λέγοντα ὁ ἄσεβής. Διὰ τοῦτο ἐκάθηρε

ei fiu pentru toată lumea și mai ales, cînd alergînd cu credință, o preamărim și slăvim cu credință și cu adevăr îi cerem să cunoaștem darurile ei. Văzînd căldura credinței noastre, orice dacă-i cerem, dobîndim de la ea izbăvire și mîntuire a sufletului și a trupului.

DESPRE POSTUL ÎNĂLTĂRII CINSTITEI CRUCI. CAP. 274. (GLAVA 386.)

A patriarhului Postnicul: De ziua înălțării cinstitei și de viață făcătoarei cruci la paisprezece septembrie, postim în orice zi ar cădea, fie duminică sau sîmbătă sau în altă zi, nici nu rupem postul decît cu untdelemn și vin, dar cu pește nicidecum pentru cinstirea zilei.

DESPRE CÎND S-A FĂCUT SFÎNTUL SIMBOL ? CAP. 275. (GLAVA 387.)

Simeon al Salonicului : Sinodul întîi l-a făcut pînă la duhul sfînt; iar cel de-al doilea a început de la domnul de viață făcător și l-a sfîrșit pînă la capăt.

CELE ȘAPTE SFINTE SINOADE ECUMENICE CÎND S-AU FĂCUT
ȘI DE CE? CAP. 276. (COMP. GLAVA 388.)

Sinodul 1-lea : Sfîntul sinod întîi ecumenic al celor 318 părinți de Dumnezeu purtători s-a ținut în Niceea Bitiniei la douăzeci de ani ai domniei lui Constantin cel Mare împotriva neevlaviosului Arie care, necredinciosul, spunea că fiul este zidire a lui Dumnezeu. De aceea

καὶ ἀναθεμάτισεν αὐτὸν ἡ θεία καὶ ἱερὰ σύνοδος· καὶ περὶ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως ἔγραψα κανόνας κ'. Ἦτον δὲ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀλέξανδρος.

Σύνοδος β-α· Μετὰ ταῦτα εἰς τὸν δεύτερον χρόνον τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἐσυνήχθη ἡ δευτέρα σύνοδος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἑκατὸν πενήκοντα ἐπίσκοποι, κατὰ Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου. Πνευματομάχον εἶπεν, διότι ἔλεγε βλάσφημα κατὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Τὸν ὅποιον ἀναθεμάτισεν ¹⁾ ἡ ἁγία σύνοδος καὶ ὅσοι ἦσαν μετ' αὐτοῦ. Κανόνες δὲ ἑπτὰ μόνον ἔκαμε. Ἦτον δὲ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νεκτάριος· ἦτον δὲ καὶ Γρηγόριος ὁ Νύσσης καὶ ὁ πολὺς καὶ μέγας Γρηγόριος ὁ θεολόγος, ὁ ὅποιος τότε ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸν θρόνον του ἀπὸ στάσεις καὶ ταραχὰς καὶ ἡσύχασεν εἰς τὴν αὐτοῦ πατρίδα Ναζιανζοῦ. Ἀπὸ τῆς πρώτης συνόδου ἕως τῆς δευτέρας χρόνοι σαράντα δύο.

Σύνοδος γ-η· Εἰς δὲ τὸν δέκατον τρίτον χρόνον τῆς βασιλείας τοῦ νέου Θεοδοσίου, εἰς τὴν κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἐφεσον ἐγένη ἡ τρίτη σύνοδος. καὶ ἐσυνήχθησαν ἐκεῖ πατέρας διακόσιοι τριάκοντα κατὰ Νεστορίου τοῦ ἀνθρωπολάτρου, τὸν ὅποιον ἀναθεμάτισαν σὺν τοῖς δόγμασιν αὐτοῦ. Καὶ κανόνας αὕτη ἡ σύνοδος δὲν ἔκαμεν μόνον ὀκτώ. Ἀπὸ τὴν δευτέραν σύνοδον ἕως τὴν τρίτην ἐπέρασαν χρόνοι σαράντα ἕνας. Ἦτον δὲ τότε ὁ ἀγιώτατος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας.

Σύνοδος δ-η· Εἰς δὲ τὸν καιρὸν τῆς βασιλείας Μαρκιανοῦ συνήχθη ἡ τετάρτη σύνοδος, πατέρες ἑξακόσιοι τριάκοντα, εἰς τὴν Χαλκηδῶνα τὴν περιώνυμον κατὰ Εὐτύχους καὶ Δυοσκόρου τῶν μονοφυσίτων, τοὺς ὁποίους ὡς κακοδόξους ἀναθεμάτισαν. Ἦτον δὲ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνατόλιος. Καὶ ἀπὸ τὴν τρίτην σύνοδον ἕως τὴν τετάρτην ἐπέρασαν χρόνοι λ'. Ἐκαμε δὲ ἡ ἁγία αὕτη σύνοδος κανόνας λ'.

Σύνοδος ε-η· Ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πέμπτη σύνοδος ἐγένη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς δεκά ὀκτὼ χρόνους τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου. Ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν

dumnezeiescul și sfântul sinod l-a caterisit și l-a dat anatemei; și pentru organizarea bisericii au scris douăzeci de canoane. Iar patriarh al Constantinopolului era Alexandru.

Sinodul al 2-lea: După aceea în al doilea an al marelui Teodosie s-a adunat cel de-al doilea sinod la Constantinopol, o sută cincizeci de episcopi în contra lui Machedonie, luptător în contra spiritului. I-au spus luptător în contra spiritului, deoarece spunea blasfemie în contra spiritului sfânt. Sfântul sinod l-a dat pe acesta anatemei și pe toți cîți erau cu dînsul. Și canoane au făcut numai șapte. Iar patriarh al Constantinopolului era Nectarie; dar a fost, și Grigore al Nisei și prea marele Grigorie Teologul, care atunci s-a retras de pe tronul său din cauza frămîntărilor și tulburărilor și stătea liniștit în locul său de naștere Nazianz. De la întîiul sinod pînă la cel de-al doilea patruzeci și doi de ani.

Sinodul al 3-lea: În al treisprezecelea an al domniei lui Teodosie cel Tînăr, la Efes în Asia, s-a ținut cel de-al treilea sinod; și s-au adunat acolo două sute treizeci de părinți în contra lui Nestoriu închinătorul la om, pe care l-au dat anatemei cu dogmele lui. Și canoane, acest sinod n-a făcut decît numai opt. De la sinodul al doilea pînă la cel de-al treilea au trecut patruzeci și unul de ani. Iar atuncia a fost prea sfîntul Chiril al Alexandriei.

Sinodul al 4-lea: Iar în timpul domniei împăratului Marchian s-a adunat sinodul al patrulea, șase sute treizeci de părinți, în vestitul Calchedon în contra monofiziților Evtichie și Dioscur pe care ca pe niște răi credincioși i-au dat anatemei. Iar patriarh al Constantinopolului era Anatolie. Și de la sinodul al treilea pînă la al patrulea au trecut 30 de ani. Acest sfînt sinod a făcut 30 de canoane.

Sinodul al 5-lea: Sfîntul sinod ecumenic al cincilea s-a ținut la Constantinopol în al optsprezecelea an de domnie a împăratului Justinian cel Mare. Trecuseră de la sinodul al

¹⁾ Sic.

τετάρτην σύνοδον ἕως τὴν πέμπτην χρόνοι ἑκατὸν δύο. Καὶ ἐσυνήχθησαν πατέρες ἑκατὸν ἐξήντα πέντε κατὰ τοῦ Ὀριγένους, ὁ ὁποῖος ἔλεγεν, ὅτι ἔναι τέλος τῆς κολάσεως. Καὶ ἀνεθεμάτισαν αὐτὸν ὁμοῦ καὶ τοὺς ὁμόφρονάς αὐτοῦ· καὶ κανόνας ἡ σύνοδος αὕτη δὲν ἔκαμε. Πατριάρχης δὲ ἦτον τότε Εὐτύχιος.

Σύνοδος ς-η· Ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἕκτη σύνοδος ἐγένη εἰς τὴν δέκατον καὶ τρίτον χρόνον τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πογονάτου. Καὶ ἐσυνήχθησαν πατέρες ἑκατὸν ἐβδομήκοντα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ Σεργίου, Πύρου καὶ πάντων τῶν μονοθελητῶν, τοὺς ὁποῖους ἀνεθεμάτισαν ἡ ἁγία αὕτη σύνοδος καὶ τοὺς ὁμόφρονάς αὐτοῦ. Ἦτον τότε πατριάρχης Γεώργιος· καὶ ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν πέμπτην σύνοδον ἕως τὴν ἕκτην χρόνοι ἑκατὸν σάραντα ἑνέα.

Σύνοδος ζ-η· Εἰς τὸν ὄγδοον χρόνον τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς συνήχθησαν οἱ τῆς ἐβδόμης συνόδου εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας· ἦσαν πατέρες τριακόσιοι ἐξήντα ἑπτὰ, οἱ ὁποῖοι ἦλθον κατὰ ἀθείων εἰκονομάχων, τοὺς ὁποῖους, δεσμῶ ἁλύτῳ ἀναθεμάτισαν καὶ κανόνας εἰκοσιδύο ἔκαμαν. Ἦτον δὲ πατριάρχης τότε ὁ ἁγιώτατος Ταράσιος. Ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν ἕκτην σύνοδον ἕως τὴν ἐβδόμην χρόνοι ἑκατὸν εἴκοσι.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΛΑ ΧΑΛΑΣΜΕΝΕΣ ΤΙ ΝΑ ΓΕΝῆ ΕΙΣ ΑΥΤΑΙΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΖ-ον.

Ἐὰν τύχη καὶ εὑρεθοῦν εἰκόνες πολλὰ χαλασμένες καὶ σεσαθρωμένες, νὰ προσέχετε νὰ μὴν ταῖς κάψετε, μόνον νὰ ταῖς θάψετε μέσα εἰς τὸ βῆμα, ὅτι τοῦτο ἀπεκαλύφθη ἐνὸς ἁγιωτάτου γέροντος, διότι εἰς τὸ κάθισμα ὅπου ἦτον, ἦσαν πολλαὶ εἰκόνες χαλασμέναι καὶ ἐσύναξε φρύγανα

patrula pînă la cel de-al cincilea o sută doi ani. Și s-au adunat o sută șaizeci și cinci de părinți în contra lui Origen, care zicea că este sfârșit al muncii iadului. Și l-au dat anatemei dimpreună cu aceia care credeau ca el; și acest sinod canoane n-a făcut. Iar patriarh era atunci Eutihie.

Sinodul al 6-lea: Sfântul sinod ecumenic al șaselea s-a ținut în al treisprezecelea an al domniei împăratului Constantin Pogonatul. Și s-au adunat la Constantinopol o sută, șaptezeci de părinți în contra lui Serghie, Pir și a tuturor monoteliților, pe care acest sfânt sinod i-a dat anatemei și pe cei care credeau ca acela. Atunci patriarh era Gheorghe; și au trecut de la sinodul al cincilea pînă la al șaselea o sută patruzeci și nouă de ani.

Sinodul al 7-lea: În al optulea an al domniei împăratului Constantin și a mamei sale Irina s-au adunat părinții sinodului al șaptelea la Niceea Bitiniei; erau părinți trei sute șaizeci și șapte, care au venit în contra luptătorilor fără de Dumnezeu împotriva icoanelor pe care i-au dat cu legătură de nedezlegat anatemei și au făcut douăzeci și două de canoane. Patriarh era atunci prea sfințitul Tarasie. De la sinodul al șaselea pînă la cel de-al șaptelea au trecut o sută douăzeci de ani.

DESPRE SFINTELE ICOANE CARE SÎNT FOARTE STRICATE, CE SĂ SE FACĂ CU ELE? CAP. 277. (COMP. GLAVA 389.)

X Dacă se întîmplă de se află icoane foarte stricate și putrezite, să luați seama să nu le ardeți, ci numai să le îngropați înăuntru în altar, deoarece aceasta s-a descoperit unui prea sfînt călugăr bătrîn, pentru că în schitul unde se afla, erau multe icoane stricate și a strîns

καὶ ταῖς ἔβαλεν ἐπάνω καὶ ἐπῆρε φῶτιά νὰ βάλῃ νὰ ταῖς κάψῃ. Καὶ ἐξαίφνης ἦλθε βροντὴ με φωνὴ καὶ τοῦ εἶπε· Μὴ κάψῃ ἡμᾶς, μὴν, ἵνα νὰ μὴ παραδοθῇς τῷ αἰωνίῳ πυρὶ μετὰ τῶν εἰκονομάχων, μόνον θάψαι ἡμᾶς μέσα εἰς τὸ βῆμα. Καὶ οὕτως ἔκραξεν ἐπὶ τὴν αὐρίον τοὺς πατέρας ἀπὸ τὸ μοναστήρι καὶ ἔκαμαν λειτουργίαν καὶ ἔβαλαν τὰς εἰκόνας μέσα εἰς ἓνα σεντοῦκι καὶ ἔκαμαν εἴσοδον μετ' αὐτὰ ψάλλοντες τὸ Δόξα σοι Χριστέ, ὁ Θεός, ἀποστόλων καύχημα, μαρτύρων ἀγάλλιαμα. Καὶ τότε τὰ ἔθαψαν μέσα εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, ἀφ' οὗ ἐτελειώσαν τὴν λειτουργίαν. "Ομῶς κάμνει χρεῖα νὰ ἐβλέπωμεν τὰ γεγραμμένα νὰ κάμνωμεν, καθὼς ὀρίζουν, ἵνα μὴ παραδοθῶμεν τῷ αἰωνίῳ πυρὶ.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΚΑΘΕΔΡΙΑΣ ΤΩΝ ΟΣΙΩΤΑΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥΩΝ ΚΑΙ ΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΑΙ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΑΙ ΟΠΟΥ ΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΟΝ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑΙ ΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ¹⁾ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ¹⁾.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΗ-ον. ²⁾

Ὁ Ῥώμης α-ος. Ὁ Κωνσταντινουπόλεως β-ος. Ὁ Ἀλεξανδρείας γ-ος. Ὁ Ἀντιοχείας δ-ος. Ὁ Αἰλίας, ἦτο Ἱεροσολύμων ε-ος.

Αἱ μητροπόλεις. Ἡ Καισαρεία α-η. Ἡ Ἐφεσος β-η. Ἡ Ἡρακλεία γ-η. Ἡ Ἀγγυρα δ-η. Ἡ Κύζικος ε-η. Ἡ Φιλαδέλφεια ς-η. Ἡ Νικομήδεια ζ-η. Ἡ Νίκαια η-η. Ἡ Χαλκηδὼν θ-η. Ἡ Θεσσαλονίκης ι-η. Ὁ Τορνόβου ια-η. Ἡ ³⁾ Ἀδριανούπολις ιβ-η. Ἡ Ἀμασία ιγ-η. Ἡ Προῦσα ιδ-η. Ἡ Νεοκαισάρεια ιε-η. Ὁ Ἰκονίου ις-η. Ἡ Βέρροια ιζ-η. Ἡ Πισίδα ιη-η. Ἡ Κόρινθος ιθ-η. Ἡ Μονεμβασίας κ-ος. Αἱ Ἀθῆναι κα-ος. Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν κβ-η. Ὁ Τραπεζοῦς κγ-η. Ἡ Λάρισα κδ-η. Ἡ Ναύπακτος κε-η. Ἡ ³⁾ Φιλιππούπολις κς-η. Ἡ Ῥόδος κζ-η. Αἱ Σέρραι κη-η. Ἡ Φιλίππου κθ-η. Ἡ Χριστούπολις, ἦτοι Καβάλας λ-η. Ἡ Σμύρνα λα-η.

vreascuri și a pus deasupra și a luat să dea foc să le ardă. Și deodată a venit tunet cu glas care i-a zis: Nu ne arde, nu, pentru ca să nu fii dat focului de veci dimpreună cu luptătorii împotriva icoanelor, ci numai îngroapă-ne înăuntru în altar. Și așa a doua zi i-a chemat de la mănăstire pe părinți și au făcut liturghie și au pus icoanele într-o ladă și au făcut vohod cu dinsele cîntînd: Slavă ție, Hristoase Dumnezeu, fală a apostolilor, veselie a martirilor. Și atunci le-au îngropat înăuntru în sfîntul altar, după ce au sfîrșit liturghia. Trebuie așadar să ne uităm la cele ce sînt scrise, ca să facem, precum hotărîsc, pentru ca să nu fim dați focului de veci.

DESPRE IERARHIA PREA CUVIOȘILOR PATRIARHI ȘI MITROPOLIILE ȘI ARHIEPISCOPIILE CARE SE AFLĂ ASTĂZI ȘI SÎNT SUPUSE ÎMPĂRĂȚIEI CONSTANTINOPOLULUI. CAP. 278. (COMP. GLAVA 391 ȘI 392).

1. Al Romei; 2. Al Constantinopolului; 3. Al Alexandriei; 4. Al Antiohiei; 5. Al Eliei, adică al Ierusalimului.

Mitropoliile: 1. Chesareea; 2. Efes; 3. Heraclia; 4. Anchira; 5. Chizic; 6. Filadelfia; 7. Nicomedia; 8. Niceea; 9. Chalchedon; 10. Salonic; 11. Tîrnov; 12. Adrianopol; 13. Amasia; 14. Brusa; 15. Neochesaria; 16. Iconiu; 17. Veria; 18. Pisidia; 19. Corint; 20. Monemvasia; 21. Atena; 22. Paleopatra; 23. Trapezunt; 24. Larisa; 25. Naupactos; 26. Filipopole; 27. Rodos; 28. Seres; 29. Filipi; 30. Christopole, anume Cavala; 31. Smirna; 32. Mitilene;

¹⁾ βασιλείδι Κωνσταντινοπόλει în ms.

²⁾ σοθ-ον în ms.

³⁾ Ὁ în ms.

Ἡ Μιτυλίνη λβ-η. Τὰ Ἰωάννινα λγ-η. Τὸ Διδυμότειχον λδ'. Ὁ Μέλνικος λε'. Αἱ Νέαι Πάτραι λς'. Αἱ Θῆβαι λζ'. Ἡ Αἴνος λη'. Ἡ Κερασούντος λθ'. Ἡ Βιδύνη μ'. Ἡ Μέθυμνα μα'. Ἡ Χριστιανούπολις μβ'. Ἡ Λακεδαιμονία μγ'. Ἡ Παροναξία μδ'. Ἡ Μεσημβρία με'. Ἡ Σηλυβρία μς'. Ὁ Ἀργεὺς καὶ Ναυπλίου μζ'. Ὁ Εὐρίππου μη'. Ὁ Σοφίας μθ'. Ὁ Μηδείας ν'. Ὁ Σωζοπόλεως να'. Ὁ Ἀγχιάλου νβ'. Ὁ Βάρνης νγ'. Ὁ Δρίστης νδ'. Ὁ Προϊλάβου νε'. Ὁ Καραβυζίης νς'. Ὁ Μαρωνείας νζ'. Ὁ Περιθεωρίου νη'. Ὁ Ζύχνας νθ'. Ὁ Δράμας ξ'. Ὁ Νικοπόλεως ἥτοι Νευροκόπου ξα'. Ὁ Γάνου ξβ'. Ὁ Ροιζαίου ξγ'. Ὁ Λαζίας, ἥτοι Ἐλανίας ξδ'. Ὁ Γοτθίας ξε'. Ὁ Καφάς ξς'. Ὁ Χίου ξζ'. Ὁ Λήμνου ξη'. Ὁ Ἰσχανίου ξθ'. Ὁ Ἰμβρου ο'. Ὁ Οὐγγροβλαχίας, ἥτοι Πουγδανίας οα' καὶ Μουντοβλαχίας οβ'.

Ἀρχιεπισκοπαί. Ἡ Προικόνησος α'. Ἡ Κάρπαθος β'. Ἡ Αἴγενα γ'. Ἡ Πωγωνιανή δ'. Ὁ Ἐλασσώνας ε'. Ἡ Κῶς ς'. Ἡ τοῦ Λευκάδος ζ' καὶ τῆς Ἐζηβῶν, ἥτοι τῆς Ἐζοβᾶς η'.

Βαβαί τῆς παραχωρήσεως. Ἀνάγνωσον ὅλον καὶ μεγάλως θρηνησῆς. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι μητροπόλεις καὶ ἀρχιεπισκοπαί, ὡς φαίνονται γεγραμμέναι εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ καὶ εἰς τὴν τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀνδρονίκου τοῦ δευτέρου τοῦ Παλαιολόγων, ὁ ὁποῖος Παλαιολόγος ἄλλας μὲν μητροπόλεις ἀνεβίβασε καὶ ἐτίμησεν ἀπὸ μικροῦς θρόνους εἰς μεγαλωτέρους καὶ ἄλλας μεγάλας ἐκατέβασεν εἰς θρόνους μικροτέρους ἔχων ἐξουσίαν ὡς βασιλεὺς, ἀπὸ τὰς ὁποίας πολλὰ ἐρημώθησαν καὶ τελείως ἠφανίσθησαν ἀπὸ τῶν κρατούντων ἡμᾶς. Καὶ οὔτε μητροπολίτης εὐρίσκεται εἰς τὰς μητροπόλεις, οὔτε ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὰς ἀρχιεπισκοπάς, οὔτε ἐπίσκοπος εἰς τὰς ἐπισκοπάς, οὔτε ἱερεὺς εἰς ἐκκλησίας, οὔτε καλόγερος εἰς μοναστήριον ἢ εἰς μονήδριον ἢ εἰς κελλίον, οὔτε ἄλλος κοσμικὸς χριστιανὸς εἰς κάστρον ἢ εἰς χώραν, δι' οἷς κρίμασιν οἶδεν ὁ Θεός, ὅτι ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. Εἶναι μητροπόλεις ἐρημωμέναι νά καὶ ἀρχιεπισκοπαὶ δεκαοκτώ, καὶ ἐπισκοπαὶ τετρακόσκιαι ἐβδομηκονταοκτώ.

33. Ioanina; 34. Didimotica; 35. Melnic; 36. Neopatra; 37. Teba; 38. Enos; 39. Cherasanda; 40. Vidin; 41. Metimina; 42. Cristianopole; 43. Lacedemonia; 44. Paronaxia; 45. Mesemvria; 46. Silivria; 47. Argos și Nauplion; 48. Eurip; 49. Sofia; 50. Midia; 51. Sozopole; 52. Anhial; 53. Varna; 54. Drista; 55. Proilavul; 56. Caravizia; 57. Maronea; 58. Peritheorul; 59. Zichna; 60. Drama; 61. Nicopole, adică Neurocopul; 62. Ganul; 63. Rizeul; 64. Lazia, adică Elania; 65. Gotia; 66. Cafa; 67. Chiosul; 68. Lemnosul; 69. Ishaniul; 70. Imbrosul; 71. Ungrovlahia, adică Bogdania; și 72. Muntovlahia.

Arhiepiscopii: 1. Priconisos; 2. Carpathos; 3. Egina; 4. Pogoiana; 5. Elasona; 6. Coos; 7. Leucada; și 8. Ezive, adică Ezova.

Vai ce pierderi! Citește totul și să plîngi amar! Au fost și alte mitropolii și arhiepiscopii care apar scrise în lista rînduită de împăratul chir Leon Înțeleptul și întru aceea a împăratului Andronic al doilea Paleologul, care Paleolog unele mitropolii le-a ridicat și le-a cinstit de la tronuri mici la mai mari și pe altele mari le-a coborît în tronuri mai mici, avînd ca împărat putere, pentru că multe din ele au fost părăsite și au dispărut cu totul pe urma cuceritorilor noștri. Și nici mitropolit nu se află în mitropolii, nici arhiepiscop în arhiepiscopii, nici pîscop între episcopii, nici preot în biserici, nici călugăr în mănăstire sau la schituri sau în chilie, nici alt mirean creștin în oraș sau la țară, pentru păcatele pe care Dumnezeu le știe, pentru că nepătrunse sînt judecățile lui și neumblate căile lui. Sînt mitropolii părăsite 51 și arhiepiscopii optsprezece și episcopii patru sute șaptezeci și opt.

Εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ῥηθέντος βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ εἶναι μητροπόλεις 4'.
Εἰς δὲ τὴν τοῦ ἄνω εἰρημένου βασιλέως κυροῦ Ἀνδρονίκου εἶναι ριβ' καὶ ἀρχιεπισκοπαὶ κε'.

ΠΕΡΙ ΠΟΙΟΙ ΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΕΧΟΥΝ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΙΑΣ;
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΘ-ον

Τῆς Ἡρακλείας· Ὁ Ἡρακλείας τῆς Εὐρώπης ἔχει ταύτας· τοῦ Ῥεδεστοῦ, τοῦ Πανίου, τοῦ Καλλιουπόλεως, τοῦ Περιστάσεως καὶ Μυριοφύτου, τοῦ Τζερουλοῦ, τοῦ Μέτρων καὶ Ἀθείρων.

Τοῦ Νικομηδείας· Ὁ Νικομηδείας τῆς Βιθυνίας ἔχει μία ἢ ὅποια λέγεται Ἀπολλωνιάδα.

Τοῦ Θεσσαλονίκης· Ὁ Θεσσαλονίκης τῆς Θετταλίας ἔχει ταύτας· τοῦ Κίτρους, τοῦ Σερβίων, τοῦ Κασάνδρας, τοῦ Καμπανίας, τοῦ Πέτρας, τοῦ Ἀρδαμάρεως, τοῦ Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους, τοῦ Λιτῆς καὶ Ρεντίνης, τοῦ Πλαταμῶνος καὶ Λυκοστόμου.

Τοῦ Τορνόβου· Ὁ Τορνόβου τῆς Βουλγαρίας ἔχει ταύτας· τοῦ Τζεβένου, < τοῦ Λόβτζου καὶ Πρεσλάβου >.

Τοῦ Ἀδριανουπόλεως· Ὁ Ἀδριανουπόλεως (!) Αἰμημόντου ἔχει μία· τοῦ Ἀγαθοπόλεως.

Ὁ Κορίνθου· Ὁ Κορίνθου τῆς Πελοποννήσου ἔχει ταύτας· τοῦ Δαμαλῶν καὶ Πεδιάδος, τῆς Κεφαλονίας, τῆς Ζακίνθου, τῆς Ζημαινᾶς καὶ Ταρσοῦ, καὶ τοῦ Πολυφέγγου.

Ὁ Μονεμβασίας· Ὁ Μονεμβασίας τῆς Πελοποννήσου ἔχει ταύτας· τοῦ Κιθηρίας, τοῦ Μεθώνης, τοῦ Κωρώνης, τοῦ Ἑλους, τοῦ Μαΐνης, τοῦ Ἀδρούσης (!), τοῦ Ζευνῶν, ἥτοι Καλαμάτης καὶ τοῦ Ῥέοντος.

Τοῦ Ἀθηνῶν τῆς Ἑλλάδος· Ὁ Ἀθηνῶν τῆς Ἑλλάδος ἔχει ταύτας· τοῦ Διαυλίας, τοῦ Ταλαντίου, τοῦ Ἀνδρου, τοῦ Σκύρου, τοῦ Σώλωνος καὶ τοῦ Μεδινίτζης.

În lista rînduită a zisului împărat Leon Înteleptul sînt 90 de mitropolii.

Iar în aceea a sus numitului împărat chir Andronic sînt 112 și arhiepiscopii 25.

CARE MITROPOLIȚI AU ASTĂZI EPISCOPII? CAP. 279. (GLAVA 392.)

Al Heracleii : Mitropolitul Heracleii din Europa are aceste episcopii: a Redestului, Paniului, Caliupolei, Peristasei și Miriofitului, Terulosului, Metrelor și Atirelor.

Al Nicomediei : Mitropolitul Nicomediei din Bitinia are o episcopie care se cheamă Apoloniada.

Al Salonicului : Mitropolitul Salonicului Tesaliei are acestea: a Chitrului, Serviilor, Casandrei, Campaniei, Petrei, Ardamarei, Ierisului și Sfîntului Munte, Litei și Rentinei, a Platamonului și Licostomului.

Al Tîrnovului : Mitropolitul Tîrnovului din Bulgaria are acestea: a Cervenului, Lovțului și Preslavului.

Al Adrianopolei : Mitropolitul Adrianopolei din Emimont are una: a Agatopolei.

Al Corintului : Mitropolitul Corintului din Pelopones are acestea: a Damalelor și Pedia-dei, Chefaloniei, Zachintului, Zimenei și Tarsului și a Polifengului.

Al Monemvasiei : Mitropolitul Monemvasiei din Pelopones are aceste episcopii: a Chite-rei, Metonei, Coronei, Elosului, Mainei, Adrusei, Zeunelor, adică a Calamatei și Reontului.

Al Atenei din Elada : Mitropolitul Atenei din Elada are acestea: a Diavliei, Talantului, Androsului, Schirului, Solonului și a Mediniței.

Τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν· Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν τῆς Πελοποννήσου ἔχει ταύτας· τοῦ Ὠλαίνης, καὶ τοῦ Τερνίτζης.

Ὁ Τραπεζοῦντος τῆς Λαζικῆς ἔχει ταύτας· τοῦ Κανήνου, καὶ τοῦ Ὁφεόσεως.)

Ὁ Λαρίσσης τῆς Ἑλλάδος ἔχει ταύτας· τοῦ Δημητριάδος, τοῦ Λιτζᾶ καὶ Ἀγράφων, τοῦ Φαναρίου, τοῦ Ζητουνίου, τοῦ Θαυμακοῦ, τοῦ Σταγῶν, τοῦ Λοιδορικίου, τοῦ Γαρδικίου, τοῦ Ῥοδοβιζίου, καὶ τοῦ Σκιάθου.

Τοῦ Ναυπάκτου· Ὁ Ναυπάκτου Νικοπόλεως ἔχει ταύτας· τοῦ Βοδίντζης, τοῦ Ἀετοῦ τοῦ Ἀχελώου, καὶ τοῦ Ῥηγῶν.

Ὁ Ῥόδου· Ὁ Ῥόδου τῶν Κυκλάδων νήσων ἔχει μία· τοῦ Λέρνης.

Τοῦ Φιλίππου (!)· Ὁ Φιλίππων (!) τῆς Μακεδονίας ἔχει μία· Τοῦ Ἐλευθερουπόλεως

Τοῦ Μιτυλήνης· Ὁ Μιτυλήνης τῆς Λέσβου ἔχει μία· τοῦ Ἱερισσοῦ.

Τοῦ Ἰωαννίνων· Τοῦ Βελλάς, τοῦ Βοθροντοῦ καὶ Γλυκαίων, τοῦ Δρινουπόλεως, καὶ τοῦ Χιμάρρης.

Τοῦ Λακεδαιμονίας· Ὁ Λακεδαιμονίας τῆς Πελοποννήσου ἔχει ταύτας· τοῦ Ἀμυκλῶν, τοῦ Καριουπόλεως, καὶ τοῦ Βρεστένης.

Τοῦ Εὐρίππου· Τοῦ Ὠραιῶν, τοῦ Καρύστου, τοῦ Πορθμοῦ, τοῦ Αὐλῶνος, καὶ τῶν Καναλίων.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΠΟΙΟΙ ΛΕΓΟΝΤΑΙ ΥΠΕΡΤΙΜΟΙ ΚΑΙ ΕΞΑΡΧΟΙ; ΠΟΙΟΙ ΔΕ ΥΠΕΡΤΙΜΟΙ ΜΟΝΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠ-ον.

Αἱ ἐξαρχίαι τῶν μητροπολιτῶν· Ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας, ὑπέρτιμος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἐξαρχος πάσης Ἀνατολῆς·

Ὁ Ἐφέσου, ὑπέρτιμος καὶ ἐξαρχος πάσης Ἀσίας·

Al Paleopatrei : Mitropolitul Paleopatrei din Pleopones are aceste episcopii: a Olenei și a Terniței.

Al Trapezuntului din Lazica are acestea: a Caninului și a Ofeosei.

Al Larisei din Elada are acestea: a Dimitriadei, Liței și Agrafelor, Fanariului, Zituniului, Taumacului, Stagonului, Lidorichiului, Gardichiului, Rodoviziului, și a Schiatului.

Al Naupactului : Mitropolitul Naupactului Nicopolei are acestea: a Vodiniței, Aetosului, Aheloului și a Regonului.

Al Rodosului : Mitropolitul Rodosului și al insulelor Ciclade are una: a Lernei.

Al Filipului : Mitropolitul din Filipi în Macedonia are una: a Eleutheropolei.

Al Mitilenei : Mitropolitul Mitilenei din Lesbos are una: a Ierisului.

Al Ioaninei : a Velei, Vothrontului și Glicheelor, Drinupolei, și a Himarei.

Al Lacedemoniei : Mitropolitul Lacedemoniei din Pelopones are acestea: a Amiclei, Cariupolei și a Vrestenei.

Al Euripului : a Oreelor, Caristului, Portmului, Avlonei, și a Canaliilor.

DESPRE MITROPOLIȚI, CARE SE CHEAMĂ PREA CINSTIȚI ȘI EXARHI? ȘI CARE NUMAI PREA CINSTIȚI? CAP. 280. (GLAVA 393.)

Exarhatele mitropoliților : Mitropolitul Cesareii Capadociei, prea cinstit între preacinstiți și exarh a toată Anatolia;

Al Efesului, prea cinstit și exarh a toată Asia;

- Ο Ἑρακλείας, πρόεδρος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἑξαρχος πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας·
- Ο Ἀγγύρας, ἑξαρχος πάσης Γαλατίας·
- Ο Κυζίκου, ἑξαρχος πάσης Ἑλλησπόντου·
- Ο Φιλαδελφίας, πάσης Λυδίας·
- Ο Νικομηδίας, πάσης Βιθυνίας·
- Ο Νικαίας, ὁμοίως·
- Ο Χαλκηδῶνος, ὁμοίως·
- Ο Θεσσαλονίκης, πάσης Θετταλίας·
- Ο Τορνόβου, πάσης Βουλγαρίας·
- Ο Ἀδριανουπόλεως, Αἰμημόντου·
- Ο Νεοκαισαρείας, Πόντου Πολεμωνιακοῦ·
- Ο Ἰκονίου, πάσης Λυκαονίας·
- Ο Κορίνθου, πάσης Πελοποννήσου·
- Ο Μονεμβασίας, ὁμοίως·
- Ο Ἀθηνῶν, πάσης Ἑλλάδος·
- Ο Παλαιῶν Πατρῶν, πάσης Ἀχαΐας·
- Ο Τραπεζοῦντος, πάσης Λαζικῆς· ἔχει δὲ τὸν τόπον ὁ τοῦ Καισαρείας·
- Ο Λαρίσσης, δευτέρας Θετταλίας καὶ πάσης Ἑλλάδος·
- Ο Ναυπάκτου, πάσης Αἰτωλίας·
- Ο Φιλιππουπόλεως, πάσης Θράκης·
- Ο Τραϊανουπόλεως, ὁ ὁποῖος λέγεται Μαρωνείας, πάσης Ῥοδόπης·
- Ο Ῥόδου, τῶν Κυκλάδων νήσων·
- Ο Σεβρῶν, πάσης Μακεδονίας·

- Al Heracleii, avînd primul loc între preacinstiți și exarh a toată Tracia și Macedonia;
- Al Anchirei, exarh a toată Galatia;
- Al Chizicului, exarh a tot Elespontului;
- Al Filadelfiei, a toată Lidia;
- Al Nicomediei, a toată Bitinia;
- Al Niceii, așijderea;
- Al Chalchedonului, așijderea;
- Al Salonicului, a toată Tesalia;
- Al Tîrnovului, a toată Bulgaria;
- Al Adrianopolei, al Hemimontului;
- Al Neochesareei, al Pontului Polemoniac;
- Al Iconiului, a toată Licaonia;
- Al Corintului, a tot Peloponesul;
- Al Monemvasiei, așijderea;
- Al Atenei, a toată Elada;
- Al Paleopatrei, a toată Ahaia;
- Al Trapezuntului, a toată Lazica; dar locul îl are cel al Chesareei;
- Al Larisei, al Tesaliei a doua și a toată Elada;
- Al Naupactului, a toată Etolia;
- Al Filopopolei, a toată Tracia;
- Al Traianopolei care se zice al Maroneii, a toată Rodope;
- Al Rodosului, al insulelor Ciclade;
- Al Serelor, a toată Macedonia;

‘Ο Φιλίππων, ὁμοίως·

‘Ο Θηβῶν, πάσης Βοιωτίας·

‘Ο Λακεδαιμονίας, πάσης Πελοποννήσου.

Ἐξω ἀπὸ τούτους ὅποῦ ἔχουν τὰς ἐξαρχίας οἱ δὲ ἐπίλοιποι μητροπολιταὶ ὑπέρτιμοι μόνον γράφονται, ἀμὴ οὐχὶ ἑξαρχοί.

ΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΟΦΦΙΚΙΑ ΚΑΙ ΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΙ ΑΥΤΩΝ.

<ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΑ-ον>

α'. ‘Ο οἰκονόμος· β'. ‘Ο σακελάριος· γ'. ‘Ο σκευοφύλαξ· δ'. ‘Ο χαρτοφύλαξ· ε'. ‘Ο σακελίου· ς'. καὶ ὁ πρωτέκδικος.

Πεντὰς πρώτῃ· ζ'. ‘Ο πρωτονοτάριος· η'. ‘Ο λογοθέτης· θ'. ‘Ο κανστρίσιος· ι'. ‘Ο ρεφερενδάριος· ια'. καὶ ὁ ὑπομνηματογράφων.

Πεντὰς δευτέρῃ· ιβ'. ‘Ο ιερομνήμων· ιγ'. ‘Ο ὑπομιμνήσκων· ιδ'. ‘Ο διδάσκαλος τοῦ εὐαγγελίου· ιε'. ‘Ο διδάσκαλος τοῦ ἀποστόλου· ις'. καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ ψαλτῆρος.

Πεντὰς τρίτῃ· ιζ'. ‘Ο ἐπὶ τῶν γονάτων· ιη'. ‘Ο ἐπὶ τῶν κρίσεων· ιθ'. ‘Ο ἐπὶ τῶν δεήσεων· κ'. ‘Ο ἐπὶ τῆς ἱερᾶς καταστάσεως· κα'. καὶ ὁ ἐπὶ τῶν σεκρέτων.

Πεντὰς τετάρτῃ· κβ'. ‘Ο ἄρχων τῶν μοναστηρίων· κγ'. ‘Ο ἄρχων τῶν ἐκκλησιῶν· κδ'. ‘Ο ἄρχων τοῦ εὐαγγελίου· κε'. ‘Ο ἄρχων τῶν ἀντιμινσίων· κς'. καὶ ὁ ἄρχων τῶν φώτων.

Πεντὰς πέμπτῃ· κζ'. ‘Ο ῥήτωρ· κη'. ‘Ο δευτερεύων τῶν διακόνων· κθ'. ‘Ο πρωτοπαπᾶς· λ'. ‘Ο δευτερεύων τῶν ἱερέων· λα'. ‘Ο πρωτοψάλτης· λβ'. ‘Ο λαμπαδάριος· λγ'. ‘Ο λαοσυνάπτης· λδ'. ‘Ο νοτάριος· λε'. ‘Ο πρωταποστιχάριος· λς' καὶ ὁ πρωτοκανονάρχος.

Ὅρα· ‘Ο δὲ πρωτοπαπᾶς ἐτιμήθη νὰ ἔχῃ καὶ τόπον καὶ πρωτοκαθεδρίαν εἰς πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν, μετὰ τὸν πρωτονοτάριον, ἥγουν νὰ ἔναι ἐπάνωθεν τοῦ λογοθέτου.

Al Filipilor, aşijderea;

Al Tebei, a toată Beotia;

Al Lacedemoniei, a tot Peloponesul.

Afară de aceştia care au exarhate, ceilalţi mitropoliţi se scriu numai prea cinstiţi, dar nu exarhi.

FUNCTIILE ARHIEREILOR ŞI ATRIBUŢIILE LOR. <CAP 281.> (GLAVA 394.)

1. Iconomul; 2. Sachelarul; 3. Schevofilaxul; 4. Hartofilaxul; 5. Sacheliul; 6. şi Proteclicul.

Pentada întâia: 7. Protonotarul; 8. Logofătul; 9. Canstrisiul; 10. Referendarul; 11. şi Ipómnimatograful.

Pentada a doua: 12. Ieromnimul; 13. Ipomimniscul; 14. Dascălul evangheliei; 15. Dascălul apostolului; 16. Dascălul psaltirei.

Pentada a treia: 17. Păzitorul epigonatelor; 18. Păzitorul judecăţilor; 19. Ingrijitorul de petiţii; 20. Ingrijitorul de sfînta ordine; 21. Ingrijitorul de birouri.

Pentada a patra: 22. Dregătorul mănăstirilor; 23. Dregătorul bisericilor; 24. Dregătorul evangheliei; 25. Dregătorul antimiselor; 26. şi Dregătorul botezurilor.

Pentada a cincia: 27. Retorul; 28. Diaconul al doilea; 29. Protopopul; 30. Preotul al doilea; 31. Protopsaltul; 32. Lampadariul; 33. Rînduitorul poporului; 34. Notarul; 35. Protostiharul; 36. şi Protocanonarhul.

Vezi! Protopopul a primit cîntea să aibă primul loc în ierarhie la toată slujba bisericească, după protonotar, adică să fie înaintea logofătului.

Α ἰ ἐνεργεῖαι τῶν ὁφφικιών· α'. Ὁ οἰκονόμος κρατῶν πάντα τὰ κτήματα τῆς ἐκκλησίας οἰκονομεῖ καὶ τὸν ἀρχιερέα, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ·

β'. Ὁ σακελάριος κρατῶν πάντα τὰ ἀνδρῶα καὶ γυναικεῖα μοναστήρια, ἔχει ὑπουργὸν καὶ τὸν ἄρχοντα τῶν μοναστηρίων·

γ'. Ὁ σκευοφύλαξ κρατῶν πάντα τὰ σκεύη καὶ τὰ ἱερὰ πάντα τῆς ἐκκλησίας·

δ'. Ὁ χαρτοφύλαξ ἐκδικὸς ὢν τῶν ὅλων ὑποθέσεων ὡς δεξιὰ χεὶρ τοῦ ἀρχιερέως, ἔχων τὰς προτροπὰς καὶ τὰ συναλλάγματα·

ε'. Ὁ σακελίου κρατῶν τὸ σακέλι καὶ τὰς ἐκκλησίας, ἔχων ὑπουργὸν καὶ τὸν ἄρχοντα τῶν ἐκκλησιῶν·

ς'. Ὁ πρωτέκδικος εἰς τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι τοὺς αἰχμαλώτους καὶ κριτὴς ὢν τῶν ὅλων ὑποθέσεων, ἔχων ὑπ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκδίκους. Οὗτοι δὲ κάθηνται ἐν τῇ θείᾳ καὶ ἱερᾷ συνόδῳ μετὰ τοῦ ἀρχιερέως·

ζ'. Ὁ πρωτονοτάριος θύρα τῶν ἔξω κατακλήλων καὶ εἰς τὰ πιττάκια καὶ πρῶτος τῶν νοταρίων·

η'. Ὁ λογοθέτης, εἰς τὸ λογογραφεῖν τὰς δημοσιακὰς καὶ ἀρχοντικὰς ὑποθέσεις·

θ'. Ὁ κανστρίσιος, εἰς τὸ καστρίον καὶ εἰς τὸ ἀλάσσειν τὸν ἀρχιερέαν·

ι'. Ὁ ῥεφερενδάριος, εἰς τὸ ἀποστέλλεσθαι εἰς τὸν βασιλέαν καὶ εἰς μέγαν ἄρχοντα·

ια'. Ὁ ὑπομνηματογράφων, εἰς τὸ γράφειν τὰ ὑπομνήματα·

ιβ'. Ὁ ἱερομνήμων κρατῶν τὸ κοντάκιον τοῦ ἀρχιερέως, ἔχων καὶ τὸν ἐνθρονιασμὸν τῶν ἐκκλησιῶν·

ιγ'. Ὁ ὑπομιμνήσκων, εἰς τὸ ἐνθυμίζειν τὸν ἀρχιερέαν μυστικῶς·

ιδ'. Ὁ διδάσκαλος τοῦ εὐαγγελίου ἢ ἐπίσταται ἐρμηνεύων αὐτό·

ιε'. Ὁ διδάσκαλος τοῦ ἀποστόλου, ἐρμηνεύων αὐτόν·

ισ'. Ὁ διδάσκαλος τοῦ ψαλτῆρος, ἐρμηνεύων αὐτό·

Atribuțiile funcțiilor : 1. Iconomul are grijă de toate bunurile bisericii și poartă gospodăria și a arhiereului și a bisericii.

2. Sachelarul are grijă de toate mănăstirile de bărbați și de femei și-l are ispravnic pe supraveghetorul mănăstirilor.

3. Schevofilaxul are grijă de toate vasele și de toate odăjdiile bisericii.

4. Hartofilaxul este apărător în toate chestiunile, ca o mână dreaptă a arhiereului, avînd în mîna sa toate chemările și actele.

5. Sacheliul are grijă de încasări și plăți și de biserici, avînd ispravnic pe supraveghetorul bisericilor.

6. Protecdicul are să se preocupe de cei căzuți în robie și este judecător pentru toate pricinile, avînd sub mîna sa și pe ceilalți judecători. Aceștia stau în sfîntul și dumnezeiescul sinod împreună cu arhiereul.

7. Protonotarul este ușă a solicitorilor de afară și a cererilor și cel dintîi între notari.

8. Logofătul scrie procesele verbale în pricinile cu fiscul și cu dregătorii.

9. Canstrisiul e la înscăunarea și schimbarea de arhiereu.

10. Referendarul este pentru a fi trimis la împăratul și la un mare dregător.

11. Îpomnimatograful este pentru a scrie memoriile.

12. Ieromnimul ține condacul arhiereului și întronizarea bisericilor.

13. Ipomimniscul e spre a-i aduce aminte în taină arhiereului.

14. Dascălul evangheliei este pentru ca să-i facă tîlcuirea.

15. Dascălul apostolului este tîlcuitorul lui.

16. Dascălul psaltirii este acela care o tîlcuiește.

- ιζ'. 'Ο ἐπὶ τῶν γονάτων, κρεμῶν τὸ ὑπογονάτιον τοῦ ἀρχιερέως·
 ιη'. 'Ο ἐπὶ τῶν κρίσεων, φέρων τοὺς κρινομένους καὶ ἰστῶν τούτους·
 ιθ'. 'Ο ἐπὶ τῶν δεήσεων, εἰς τὸ ἀποστέλλεσθαι εἰς τὸν βασιλέαν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων·
 κ'. 'Ο ἐπὶ τῆς ἱερᾶς καταστάσεως, ἐπὶ τῷ ποιεῖν εὐταξίαν ἐντὸς τοῦ βήματος·
 κα'. 'Ο ἐπὶ τῶν σεκρέτων, ἐπὶ τῷ καταπαύειν τὸν λαὸν ἐπὶ τῷ κρίνειν·
 κβ'. 'Ο ἀρχων τῶν μοναστηρίων, ἔχων τὴν ἐνοχὴν τῶν μοναστηρίων μετὰ τοῦ σακελarioῦ·
 κγ'. 'Ο ἀρχων τῶν ἐκκλησιῶν, ἔχων τὴν ἐνοχὴν τῶν ἐκκλησιῶν μετὰ τοῦ σακελarioῦ·
 κδ'. 'Ο ἀρχων τοῦ εὐαγγελίου, κρατῶν τὸ εὐαγγέλιον ἐν ταῖς λιτανείαις·
 κε'. 'Ο ἀρχων τῶν ἀντιμινσίων, εἰσάγων τοὺς εἰσερχομένους εἰς τὴν ἀγίαν μετάληψιν,
 ἔχων καὶ τὰ ἀντιμίνσια·
 κς'. 'Ο ἀρχων τῶν φώτων, ἔχων τὴν ἐνοχὴν τῶν νεοφωτίστων·
 κζ'. 'Ο ῥήτωρ, εἰς τὸ ἐρμηνεύειν τὰς Γραφάς·
 κη'. 'Ο δευτερεύων τῶν διακόνων, εἰσοδεύων τῶν διακόνων·
 κθ'. 'Ο πρωτοπαπάς, πρῶτος τοῦ βήματος·
 λ'. 'Ο δευτερεύων τῶν ἱερέων, εἰσοδεύων τοὺς ἱερεῖς·

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΩΣΙΝ ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΩ ΚΟΙΝΩ ΔΕΣΠΟΤῃ ΤΩ ΟΙΚΟΥΜΕ-
 ΝΙΚΩ ΠΑΤΡΙΑΡΗῃ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΒ-ον.

Παναγιώτατε ἡμῶν αὐθέντα καὶ δέσποτα καὶ οἰκουμενικὴ πατράρχα θεϊότατε, θεοχαρίτοτε,
 καὶ πᾶν εἴ τι ἄλλο ὑψηλὸν πρᾶγμα καὶ ὄνομα. Εὐχομαι τῷ Θεῷ, ὑγιαίνῃ ἡ παναγιότης σου καὶ

17. Păzitorul epigonatelor este cel care atîrnă bedernița arhiereului.
18. Păzitorul judecăților este cel care aduce pe cei ce se judecă și-i așează la locul lor.
19. Îngrijitorul de petiții, spre a fi trimise împăratului pentru cei nedreptățiți.
20. Îngrijitorul de sfînta ordine este cel ce face înăuntrul altarului bună rînduire.
21. Îngrijitorul de birouri liniștește poporul la judecată.
22. Dregătorul mănăstirilor are îndatorirea dimpreună cu sachelariul de a purta grijă mănăstirilor.
23. Dregătorul bisericilor dimpreună cu sachelariul are îndatorirea de a purta grijă bisericilor.
24. Dregătorul evangheliei ține evanghelia la procesiuni.
25. Dregătorul antimiselor introduce pe cei ce vin la sfînta cuminecătură și ține și antimisele.
26. Dregătorul botezurilor are grija neofiților.
27. Retorul e pentru tilcuirea scripturilor.
28. Diaconul al doilea face intrarea diaconilor.
29. Protopopul e mai marele altarului.
30. Preotul al doilea face intrarea preoților.

CUM SĂ SCRIE ARHIEREII STĂPÎNULUI DE OBȘTE PATRIARHULUI ECUMENIC
 AL CONSTANTINOPOLULUI? CAP. 282. (COMP, GLAVA 395.)

Prea sfînte al nostru domn și stăpîn, dumnezeiescule patriarh a toată lumea, de Dumne-
 zeu dăruit, și înalt cu toată fapta și cu numele. Mă rog lui Dumnezeu să dăruiască sănătate

κατὰ τὸ θεῖον καὶ σεβάσμιον αὐτῆς σκῆνος, εἰς σύστασιν καὶ διόρθωσιν τῆς καθολικῆς καὶ οἰκου-
μενικῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.

Σ ἡ μ α ν α ι· Ἐξεύρετε, ὅτι εἰς τὰς γραφὰς τοῦ πατριάρχου ἢ μητροπολίτου ἢ εἰς ἄλλον
πρόσωπον μέγαλον δὲν γράφουν οἱ μικρότεροι διὰ τὸν ἑαυτόντος¹⁾, ὥς ἔναι συνήθεια, ὅτι καὶ
ἡμεῖς ὑγιῶς ἔχομεν· τοῦτο τὸ ὑγιῶς ἔχομεν γράφουν εἰς πρόσωπα, ὅπου εἶναι ἴσα ὡσάν αὐτὸν
ὅπου γράφει, ἢ καὶ εἰς τὸν πατριάρχον Κωνσταντινουπόλεως, δὲν γράφουν εἰς τὴν γραφήν,
ἀφ' οὗ τὴν βουλώσουν, τοῦ πατριάρχου τὸ ὄνομα, ἡγουν νὰ δοθῇ εἰς τὰς ἀγίας χεῖρας αὐτοῦν,
ἀμὴ εἰς τὸ πρόσωπον ὅπου ἔναι ἡ βοῦλλα τῆς γραφῆς, κάμνουν τρεῖς σταυροὺς οὕτως· †††

Καὶ ὀπίσω ἀπὸ τὸ ἄλλον μέρος τῆς γραφῆς κάτωθεν ἀπὸ τὸ δέμα τῆς βούλας, ὅπου
ἐναι ὀπίσω δεμένη, γράφουν οἱ ἀρχιερεῖς τὸ ὄνομά τους οὕτως.

Τοῦ ταπεινοῦ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου ὁ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΩΣΙΝ ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΩ
ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΩ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΩ ΑΧΡΕΙΔΩΝ;
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΓ-ον.

Π ρ ὀ ς τ ὸ ν Ἀ λ ε ξ α ν δ ρ ε ί α ς· Παναγιώτατε δέσποτά μου, πάπα καὶ πατριάρχα
Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Αἰγύπτου, Πενταπόλεως, Λιβύης καὶ Αἰθιοπίας, ἐν ἀγίῳ πνεύματι
θειώτατε καὶ σεβασμιώτατέ μοι πάτερ.

sfinției tale întru dumnezeiescul și cinstitul tău trup pentru buna întocmire și îndreptare a
marii și adevăratei biserici lui Hristos a toată lumea.

Insemnă-ți: Să știți că în scrisorile către patriarh sau mitropolit sau altă persoană
mare, cei mai mici nu scriu despre sine, precum este obiceiul, că și noi sîntem sănătoși: aceste
cuvinte că sîntem sănătoși, le scriu către persoana care sînt în rang egale cu acela care scrie,
sau către o persoană mai mică. Iar arhieriei, cînd scriu către patriarhul Constantinopolului
nu scriu pe scrisoare, după ce au pecetluit-o, numele patriarhului, adică să fie dată în sfintele
sale mîini, ci pe fața unde este pecetea scrisorii, fac trei cruci așa: †††

Și dindărăt pe cealaltă parte a scrisorii mai jos de legătura pecetii care este legată
dindărăt, arhieriei scriu numele lor așa:

A smeritului mitropolit sau episcop cutare.

CUM Scriu ARHIERIEI CĂTRE PATRIARHUL ALEXANDRIEI, ȘI CUM CĂTRE
AL ANTIOHIEI, ȘI CUM CĂTRE AL IERUSALIMULUI, ȘI CUM CĂTRE AL
OHRIDEI? CAP. 283. (CLAVA 395.)

Către al Alexandriei: Prea sfinte stăpînul meu, papă și patriarh al Alexandriei și al
întregului Egipt, al Pentapolei, Libiei și Etiopiei, întru duhul sfînt, dumnezeiescul și prea
cinstitul meu părinte.

¹⁾ Sic.

Πρὸς τὸν Ἀντιοχείας· Παναγιώτατε δέσποτά μου, πατριάρχα Θεουπόλεως, μεγάλης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς, ἐν ἀγίῳ πνεύματι θειώτατε καὶ σεβασμιώτατέ μοι πάτερ.

Πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων· Παναγιώτατε δέσποτά μου, πατριάρχα Ἱεροσολύμων, ἀγίας Συών, Συρίας, Ἀραβίας, πέραν Ἰορδάνου, Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ πάσης Παλαιστίνης, ἐν ἀγίῳ πνεύματι θειώτατε καὶ σεβασμιώτατέ μοι πάτερ.

Πρὸς τὸν Ἀχρειδών· Μακαριώτατε ἀρχιεπίσκοπε τῆς πρώτης Ἰουστιανιανῆς, Ἀχρειδών καὶ πάσης Βουλγαρίας, ἐν ἀγίῳ πνεύματι σεβασμιώτατέ μοι πάτερ.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΡΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΚΑΙ ΠΩΣ ΠΡΟΣ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΚΑΙ ΠΩΣ ΠΡΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΔ-ον.

Πανιερώτατε μητροπολίτα τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως ὁ δεῖνα, ὑπερτίμιε καὶ ἑξαρχα ὁ δεῖνα, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, πέποιθα εἰς θεόν, οὐ καὶ δέομαι, ὑγιαίνῃ ἡ πανιερώτης σου, καὶ κατὰ τὸ θειότατον καὶ σεβάσμιον αὐτῆς σκῆνος, εἰς σύστασιν καὶ διόρθωσιν τοῦ ὑπ' αὐτῆς ποιμαινομένου χριστονόμου πληρώματος καὶ εἰς ἡμετέραν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν πνευματικὴν.

Τέλος· Ἐρῶσον ἐν Κυρίῳ, ἀγιώτατε ἀδελφέ μου καὶ συλλειτουργέ· καὶ Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

Τοῦ μητροπολίτου πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον· Πανιερώτατε ἀρχιεπίσκοπε τῆς ἀγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς ὁ δεῖνα, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, ὑγιαίνῃ ἡ πανιερώτης σου, καὶ κατὰ θειότατον καὶ σεβασμιώτατον αὐτῆς σκῆνος, εἰς στηριγμὸν καὶ ὠφέλειαν τοῦ ὑπ' αὐτῆς ποιμαινομένου χριστονόμου πληρώματος καὶ εἰς ἡμετέραν εὐφροσύνην καὶ πνευματικὴν ἀγαλλίασιν.

Către al Antiohiei : Prea sfinte stăpînul meu, patriarhul cetății lui Dumnezeu, al Marii Antiohii și a toată Anatolia, întru duhul sfînt, dumnezeiescul și prea cînstitul meu părinte.

Către al Ierusalimului : Prea sfinte stăpînul meu, patriarh a Ierusalimului, sfîntul Sion, al Siriei, Arabiei, Transiordaniei, Canei Galileii și a toată Palestina, întru duhul sfînt, dumnezeiescul și prea cînstitul meu părinte.

Către al Ohridei : Prea fericite arhiepiscoape al Primei Justiniane, Ohrida, și a toată Bulgaria, întru duhul sfînt, prea cînstitul meu părinte.

CUM SCRIE MITROPOLITUL CĂTRE MITROPOLIT ȘI CUM CĂTRE ARHIEPISCOP
ȘI CUM CĂTRE EPISCOP? CAP. 284. (GLAVA 396.)

Prea sfinte mitropolit al prea sfintei mitropolii, cutare, prea cînstite și exarh cutare, întru duhul sfînt, iubite frate și împreună liturghisitor al smereniei noastre, nădăjduiesc întru Dumnezeu, la care și mă rog să dea sănătate sfinției tale întru dumnezeiescul și cînstitul tău trup pentru buna întocmire și îndreptare a turmei creștinești păstorite de sfinția ta și pentru a noastră bucurie și înveselire sufletească.

La sfîrșit : Sănătate întru domnul, prea sfinte frate al meu și împreună liturghisitor ! și : Smeritul mitropolit cutare.

A mitropolitului către arhiepiscop : Prea sfinte arhiepiscop al prea sfintei arhiepiscopii, cutare, întru duhul sfînt, iubite frate și împreună liturghisitor, al smereniei noastre, să aibă parte de sănătate sfinția ta întru dumnezeiescul și prea cînstitul tău trup pentru întărirea și folosul turmei creștinești păstorite de sfinția ta și pentru a noastră bucurie și înveselire sufletească.

Τέλος· Ἐρρώσον ἐν Κυρίῳ, ἅγιε ἀδελφε καὶ συλλειτουργέ· καὶ Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

Τοῦ μητροπολίτου πρὸς τὸν ἐπίσκοπον· Θεοφιλέστατε ἐπίσκοπε τῆς ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς ὁ δεῖνα, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀδελφε καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος χάρις εἴη τῇ σῇ θεοφιλείᾳ παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος.

Τέλος· Ἡ χάρις δὲ τοῦ Κυρίου ἡμῶν μετὰ τῆς θεοφιλείας σου.

Οὕτως γράφει ὁ μητροπολίτης πρὸς τοὺς ἐπισκόπους αὐτοῦ, ὁμοίως καὶ εἰς ξένους ἐπισκόπους.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΡΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΠΡΟΣ ΑΛΛΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΕ-ον.

Πανιερώτατε μητροπολίτα τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως ὁ δεῖνα· ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε ὁ δεῖνα, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἡμέτερε αὐθέντα καὶ δέσποτα, ὑγιαῖνοι ἡ πανιερώτης σου καὶ κατὰ τὸ θειότατον καὶ σεβάσμιον αὐτῆς σκῆνος εἰς σύστασιν καὶ ὠφέλειαν τοῦ ὑπ' αὐτῆς ποιμαινομένου χριστονύμου πληρώματος, ἡμῶν δὲ τῶν δούλων σου εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν πνευματικῇ.

Τέλος· Αἱ δὲ ἁγίαι σου εὐχαὶ εἴησαν μεθ' ἡμῶν· καὶ Ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος ὁ δεῖνα καὶ δοῦλος τῆς πανιερωτάτης.

Τοῦ ἐπισκόπου πρὸς ἐπίσκοπον· Θεοφιλέστατε ἐπίσκοπε τῆς ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς ὁ δεῖνα, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφε καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, ὑγιαῖνη ἀρχιεροσύνη σου καὶ κατὰ τὸ θειότατον καὶ σεβάσμιον αὐτῆς σκῆνος εἰς σύστασιν καὶ ὠφέλεια τοῦ ὑπ' αὐτῆς ποιμαινομένου χριστονύμου πληρώματος καὶ εἰς ἡμέτεραν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν πνευματικὴν.

Τέλος· Ἐρρώσον ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητέ ἀδελφε καὶ συλλειτουργέ· Ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος ὁ δεῖνα.

La sfîrșit: Sănătate întru domnul, sfinte frate și împreună liturghisitor al meu! și Smeritul mitropolit cutare.

A mitropolitului către episcop: Prea iubitorule de Dumnezeu episcop al prea sfintei episcopii cutare, întru duhul sfînt frate și împreună liturghisitor al smereniei noastre, darul lui Dumnezeu atotîitorul asupra ta, iubitorule de Dumnezeu.

La sfîrșit: Harul domnului nostru să fie cu tine iubitorul de Dumnezeu.

Așa scrie mitropolitul către episcopii săi; de asemenea și către episcopii străini.

CUM SCRIE EPISCOPUL CĂTRE MITROPOLITUL SĂU ȘI CUM CĂTRE ALT EPISCOP? CAP. 285. (GLAVA 397.)

Preasfinte mitropolit al prea sfintei mitropolii cutare; prea cinstite și exarh cutare, întru duhul sfînt, al nostru domn și stăpîn, să aibă parte de sănătate prea sfînția ta și întru dumnezeiescul și prea cinstitul tău trup pentru buna întocmire și folosul turmei creștinești păstorite de sfînția ta și pentru bucuria noastră a robilor tăi și înveselire sufletească.

La sfîrșit: Sfintele tale rugăciuni să fie cu noi și Smeritul episcop cutare și robul sfînției tale.

A episcopului către episcop: Prea iubitorule de Dumnezeu episcop al prea sfintei episcopii cutare, întru duhul sfînt prea iubite frate și împreună liturghisitor al smereniei noastre, să ai parte de sănătate, arhieria ta, întru dumnezeiescul și prea cinstitul tău trup, pentru buna întocmire și folosul turmei creștinești păstorite de sfînția ta și pentru a noastră bucurie și înveselire sufletească.

La sfîrșit: Sănătate întru domnul, prea iubite frate, și împreună liturghisitor! Smeritul episcop cutare.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΤΟΙΣ ΑΡΧΟΥΣΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΟΥΣ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ;
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΣ-ον.

Τιμιώτατε μέγα οίκονόμει τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἡδιστε καὶ ποθεινότατέ μοι ἀδελφέ.

Ὁ ὅτῳ μὲν γράφωμεν τοῖς ἕξω κατακλήλοις, ἡγουν τῆς πρώτης πεντάδος.

Ἀπὸ δὲ τοῦ πρωτονοταρίου μέχρι καὶ αὐτοῦ ὑπομνηματογράφου, εὐλαβέστατοι λέγονται καὶ οὐχὶ ἀδελφοί, μόνον υἱοὶ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητοὶ γράφονται αὐτοί.

Ἀπὸ δὲ τοῦ ἱερομνήμονος καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἐντιμιώτατε καὶ πρωτοπαπᾶς καὶ δευτερεύων.

Οἱ δὲ μὴ ἔχοντες ὁφικία, ἱερεῖς καὶ διάκονοι· Θεοσεβέστατοι.

Περὶ τοῦς κληρικοῦς τῶν ἀρχιερέων· Τοὺς δὲ κληρικοὺς τῶν ἀρχιερέων ὁμοίως γράφουν Τιμιωτάτους, Εὐλαβεστάτους, Ἐντιμιωτάτους καὶ Θεοσεβεστάτους, κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ὁφικίου, πάρεξ τὰ μεγαλεῖα τῶν ὁφικίων, καὶ τὸ Ἀδελφούς, ὅτι ταῦτα εἰς ἄλλα ὁφικία δὲν ἐδόθησαν, μόνον εἰς τὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὡς μητέρα καὶ κυρία ὁποῦ ἔναι πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ,
ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΙΣ ΗΓΟΥΜΕΝΟΝ; <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΖ-ον

Πανοσιώτατε Πρῶτε τοῦ Θεοῦ καὶ ἁγιονύμου Ὁρους τοῦ Ἁθῶ, ἡδιστε καὶ περιπόθητε κατὰ πνεῦμα ἀγαπητὲ ἀδελφέ καὶ υἱὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάριν, εἰρήνην, ἔλεος, σωτηρίαν

CUM SCRIBERE ARHIEREUL CĂTRE MARII DREGĂTORI AI MARII BISERICI
ȘI CUM CĂTRE CLERICII ALTOR ARHIEREI? CAP. 286. (GLAVA 398.)

Prea cinstite mare iconoame al prea sfintei mare biserici a lui Hristos, prea dulce și doritul meu frate.

Așa să scriem celor din afara chiliilor, adică din pentada întâia ¹⁾.

Iar de la protonotar și pînă la ipomnimatograf se intitulează prea cucernici și nu frați, ci numai iubiți fii întru duhul li se scrie.

Iar de la ieromnim și ceilalți: Prea cinstite și protopapă și cel de-al doilea.

Aceia însă care nu au funcții, preoți și diaconi: De Dumnezeu cinstitori.

Despre clericii arhiereilor: Iar către clericii arhiereilor scriu deasemenea: Prea cinstiți, Prea cucernici, Prea onorați și de Dumnezeu cinstitori, după rangul funcției, afară de rangurile cele mari de funcții și fraților, deoarece acestea nu au fost date pentru alte funcții, ci numai pentru cele ale mării biserici, ca o mamă și doamnă ce este a tuturor bisericilor.

CUM SCRIBERE ARHIEREUL CĂTRE PROTOSUL SFÎNTULUI MUNTE,
ȘI CUM CĂTRE UN EGUMEN? CAP. 287. (COMP. GLAVA 401.)

Prea cuvioase protosule al dumnezeiescului sfintului Munte Atos, prea dulce și dorite și iubite întru duhul frate și fiu al smereniei noastre, har, pace, milă, mîntuire a

¹⁾ Vezi p. 908.

ψυχῆς, καὶ εἴ τι ἕτερον ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, ἐπευχόμεθα τῇ μεγάλῃ σου ἀγιωσύνῃ παρὰ Θεοῦ Παντοκράτορος.

Τέλος· Ἡ χάρις δὲ καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἴη μετὰ τῆς σῆς πανοσιότητος· Ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΝΕΤΖΗΝ ΣΕΡΒΙΑΣ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΥ ΟΜΟΖΥΓΟΝ ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΙΣ ΖΟΥΠΙΑΝΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΗ-ΟΝ.

Ὑψηλότατε μέγα κνέτζη πάσης Σερβίας ἐν Κυρίῳ ὑπερήδιστε καὶ ποθεινότατε Κύρ ὁ δεῖνα, υἱὲ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάριν, εἰρήνην καὶ ἔλεος πληθυνθείη τῇ αὐθεντείᾳ σου παρὰ Θεοῦ Παντοκράτορος.

Πρὸς τὴν αὐτοῦ ὁμόζυγον· Ὑψηλοτάτη αὐθέντια πάσης Σερβίας συνεω-
τάτη καὶ κοσμιωτάτη γυναικῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι θυγάτηρ, χάρις, εἰρήνη καὶ ἔλεος πληθυνθείη τῇ αὐθεντείᾳ σου παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

Πρὸς ζουπάνον· Εὐγενέστατε, λαμπρότατε καὶ στρατηγικώτατε μέγα ζουπάνε, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ὑπερήδιστε υἱὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος κύρ ὁ δεῖνα, χάριν, εἰρήνην καὶ ἄλλο πᾶν ἀγαθὸν ἐπευχόμεθα παρὰ Κυρίου τῇ ἀντιλήψει σου.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΩΣΙΝ ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΠΡΟΣ ΜΕΓΑΝ ΑΡΧΩΝ(!) ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΙΣ ΧΡΗΣΙΜΟΝ ΑΝΔΡΑ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΘ-ΟΝ.

Εὐγενέστατε, ἐνδοξότατε, συνετώτατε, πάσης τιμῆς καὶ φρονήσεως ἄξιε κύρ ὁ δεῖνα, ἤδιστε καὶ περιπόθητε υἱὲ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος χάριν, εἰρήνην, ἔλεος,

sufletului și orice alt bine de mîntuire rugăm pentru marea sfinția ta de la Dumnezeu a totîitorul.

La sfîrșit: Harul și mila lui Dumnezeu să fie cu prea cuvioșia ta. Smeritul mitropolit cutare.

CUM SCRIE UN ARHIEREU CĂTRE CNEAZUL SERBIEI, ȘI CUM CĂTRE SOȚIA SA ȘI CUM CĂTRE JUPAN. CAP. 288. (GLAVA 399 și 400.)

Prea înălțate mare cneaz a toată Serbia, întru domnul prea dulcele și doritul domn cutare, iubite întru duhul fiule al smereniei noastre, har, pace și milă să se înmulțească pentru Măria ta din partea lui Dumnezeu atotîitorul.

Către soția aceluia: Prea înălțată doamnă a toată Serbia, prea cuminte și împodobită între femei fiică întru duhul, har, pace și milă să se înmulțească pentru Măria ta de la Hristos Dumnezeul nostru.

Către jupan: Prea nobile, prea luminate și viteaz mare jupan, sfinte prea dulce întru duhul al smereniei noastre chir cutare, har, pace și tot binele rugăm de la Dumnezeu pentru ocrotirea ta.

CUM SCRU ARHIEREII CĂTRE UN MARE DREGĂTOR ȘI CUM CĂTRE UN BĂRBAT ÎN CINST. CAP. 289. (GLAVA 400.)

Prea nobile, slăvite, înțelepte, vrednice de toată cinstea și înțelepciunea, chir cutare, fiule prea dulce al smereniei noastre întru duhul, rugăm de la Dumnezeu

σωτηρίαν ψυχῆς καὶ εἴ τι ἀγαθὸν καὶ σωτήριον ἐπευχόμεθα τῇ τιμιωτάτῃ κορυφῇ παρὰ Θεοῦ Παντοκράτορος.

Τέλος· Κύριος δὲ ὁ Θεὸς φυλάξῃ τὴν σὴν εὐγένειαν, ἄνοσον καὶ ὑγιᾶν καὶ ἀνωτέραν ἐκ παντὸς λυπηροῦ εἰς] ἐτῶν πολλῶν περιόδους. Ἀμήν. Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

Πρὸς τὸν χρήσιμον ἄνδρα. Τιμιώτατε καὶ χρησιμώτατε κύρ, ὁ δεῖνα, ἐν ἀγίῳ πνεύματι υἱὲ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος χάριν καὶ ἔλεος εἴη τῇ ἀντιλήψει σου παρὰ Θεοῦ Παντοκράτορος.

Τέλος Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἴη μετὰ σοῦ.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ ΤΗΝ ΜΑΡΤΥΡΙΑΝ Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΙΕΡΩΘΗΝΑΙ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣϞ.

Θεῖα καὶ ἱερατικῇ ἐπιτροπῇ, τὰς τῶν ἀνθρώπων δεχόμενος ἐξαγορίας καὶ πράξεις, συνίστη μοι τὸν ¹⁾ κατὰ πνεῦμα μοι παιδίον, ὁ δεῖνα, κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐξαγορίαν, μαρτυρῶ αὐτόν, ὡς οὐδὲν τὸ κωλίον αὐτόν εἰς τὸ γενέσθαι ἱερέαν καὶ αἰνεῖν τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν. Τούτου χάριν ἐπιδέδωται τὸ ἡμέτερον γράμμα τῆς συστάσεως τῷ εἰρημένῳ, ὁ δεῖνα, ὅπως λάβῃ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης· εἰς ἰνδικτιῶνα ὁ δεῖνα, μηνὶ ὁ δεῖνα.

Ἐγὼ ὁ δεῖνα πνευματικὸς μαρτυρῶ τὸν ἄνωθεν ἄξιον τῆς ἱερωσύνης.

a tot țiitorul har, pace, milă, mîntuirea sufletului și orice bine mîntuitor pentru tine mult cinstite.

La sfîrșit: Domnul Dumnezeu să păzească nobila ta persoană fără îmbolnăvire și cu sănătate și mai pre sus de orice supărare vreme de mulți ani. Amin. Smeritul mitropolit cutare.

Către un bărbat în cinste: Prea cinstite și prea bunule chir cutare, fiule întru duhul sfînt prea iubit întru duh al smereniei noastre, bunătatea ta să aibă parte de la Dumnezeu a tot țiitorul de har și milă.

La sfîrșit: Harul domnului nostru să fie cu tine. Smeritul mitropolit cutare.

CUM SCRIE DUHOVNICUL MĂRTURIA PENTRU CEL CE VA SĂ FIE CLERIC? CAP. 290. (GLAVA 402).

Din dumnezeiasca și preoțeasca însărcinare ascultînd eu gîndurile și faptele oamenilor, mi s-a înfățișat copilul meu duhovnicesc cutare, după spovedirea lui îi dau carte de mărturie, că nimic nu-l împiedică să devină preot și să aducă întru toate laudă lui Dumnezeu. Pentru aceasta i s-a dat numitului, cutare, cartea noastră de recomandare, ca să ia demnitatea sfîntirii; în indictionul ²⁾ cutare, luna cutare.

Eu, cutare duhovnic îl mărturisesc pe cel mai sus numit vrednic de sfîntire.

¹⁾ Sic.

²⁾ E un ciclu de cincisprezece ani.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΤΟ ΣΥΣΤΑΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΚΑΙ ΠΩΣ
ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΙΚΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΥΑ'.

Παῦλος ὁ μέγας ἀπόστολος τοῦ Κυρίου συστατικαῖς ἐπιστολαῖς τοὺς εἰρημένους ἱερωμένους ἐφοδιάζεσθαι βούλεται ἀπὸ τῶν αὐτοὺς κεχειροτονηκότων εἰς σύστασιν τῆς ἱερωσύνης αὐτῶν. Τῷ τοιούτῳ τοίνυν καὶ ὑμεῖς παραγγέλματι ὑπέκοντες τὸν παρόντα κύριον, ὁ δεῖνα, διὰ τοῦ παρόντος συνιστῶμεν γράμματος, ὡς παρ' ἡμῶν τῇ χάριτι τοῦ παναγίου πνεύματος, τοῦ τελειοποιῦ Θεοῦ, κεχειροτόνηται νομίμως καὶ κανονικῶς ἀναγνώστης, ὑποδιάκων, διάκονος καὶ ἱερεὺς καὶ παριστῶμεν πᾶσι τοῖς πρὸς οὓς ἐπιδημήσει ὁ διαληφθεὶς ἱερεὺς, ἀρχιερεῦσι λέγω καὶ ἱερεῦσι, ἡγουμένοις, ἀνδράσι καὶ λαϊκοῖς ἄρχουσιν, ὡς τῷ τῆς ἱερωσύνης ἀξιώματι κοσμισθῆναι παρὰ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, μαρτυρηθεὶς παρὰ ἀξιολίστων ἀνδρῶν τοῦ τοιούτου ἀξιώματος ἄξιον εἶναι. Διὸ καὶ εἰς σύστασιν αὐτοῦ καὶ ἀσφάλειαν τὸ παρὸν γράμμα ἐπιδέδοται τῷ τοιούτῳ συνήθως παρ' ἡμῶν βεβαιωθὲν ἐπὶ ἔτους, ὁ δεῖνα, μηνὶ ὁ δεῖνα.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

Τὸ ἀπολυτικόν, ἡ γοὺν ὅταν θέλει νὰ μισεύσῃ ὁ ἱερεὺς. Ἡ ταπεινότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς ἀπολυτικοῦ γράμματος δηλοποιεῖ τοῖς ἀπανταχοῦ χριστιανοῖς ἱερωμένοις τε καὶ λαϊκοῖς, ὅτι ὁ παρὼν εὐλαβέστατος κύριος ὁ δεῖνα, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐνταῦθα πόρον ζωῆς, ἐζήτησεν, ὅπως μετὰ γνώμης καὶ εἰδήσεως ἡμετέρας ἀπέλθῃ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν τῶν πόλεων ἢ καὶ ἀλλαχόθι πρὸς ὀρθόδοξους χριστιανούς· διὸ καὶ ἐδώκαμεν αὐτῷ ἄδειαν καὶ ἐλευθερίαν τοῦ ἀπελθεῖν καὶ ἀποδημῆσαι, συγχωροῦντες αὐτῷ καὶ τὰ τῆς ἱερωσύνης ἀνεμποδίστως μετιέναι, ὡς ἱερεὶ ἀξίῳ καὶ τὰ πάντα θεοσεβεῖ καὶ τιμίῳ· ὅθεν καὶ εἰς πίστωσιν ἐγένετο τὸ παρὸν ἡμέτερον ἀπολυτικὸν γράμμα καὶ ἐπεδόθη τῷ διαληφθέντι πρεσβυτέρῳ κυρῷ ὁ δεῖνα υἱῷ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητῷ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος κατὰ μῆνα ὁ δεῖνα ἔτος ὁ δεῖνα. Ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

CUM SCRIBE ARHIEREUL SCRISOAREA DE RECOMANDAȚIE A PROEOTULUI ȘI
CUM CEA DE SLOBOZENIE. CAP. 291. (GLAVA 403.)

Pavel, marele apostol al domnului, voiește ca aceia care s-au numit clerici, să aibă asupra lor cărți de recomandatie de la aceia care i-au hirotonisit la recomandare întru preotia lor. Așadar plecându-ne și noi unei porunci ca aceea, dăm acestui domn, cutare, această carte de recomandatie, că de către noi, cu harul sfintului duh, al săvîrșitorului Dumnezeu, a fost hirotonit după lege și canoane citeț, ipodiacon, diacon și preot și-l recomandăm tuturor la care va veni amintitul preot, anume arhiereilor și preoților, bărbaților și dregătorilor laici, că s-a împodobit cu demnitatea sfintirii de către smerenia noastră, după ce bărbați vrednici de crezare au dat mărturie despre el că este vrednic de o demnitate ca aceasta. De aceea această carte i-a și fost dată spre recomandatie și încredințare și întărită pentru unul ca acesta după obicei de către noi în anul cutare, luna cutare.

Smeritul mitropolit cutare.

Scrisoare de slobozenie, anume cînd preotul voiește să plece în alt loc: Smerenia noastră prin această carte de slobozenie face cunoscut creștinilor de pretutindeni, clerici și mireni, că acest prea cucernic domn, cutare, pentru că aici nu are loc de trai, a cerut cu socotința și știrea noastră să plece în capitală sau și într-alt loc la dreptmăritorii creștini; de aceea i-am și dat voie și slobozenie să plece și să meargă, îngăduindu-i lui, ca unui preot vrednic și întru toate prea cucernic și cinstit, ca și acolo să facă fără nici o oprire toată slujba preoției; de aceea s-a și făcut pentru încredințare această a noastră carte de slobozenie și i s-a dat numitului presbiter, domnul cutare, iubitul fiu întru duhul al smereniei noastre în luna cutare, anul cutare. Smeritul mitropolit cutare.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΩΣΙΝ ΤΗΝ ΠΡΑΞΙΝ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΥΒ-ον.

Ἐπειδὴ ἐμελλε καὶ εἰς τὴν δεῖνα ἀγιωτάτην ἐπισκοπὴν ἐπίσκοπον χειροτονηθῆναι πρὸς τὴν τῶν ἐκεῖσε λογικῶν προβάτων φροντίδα τε καὶ ποιμαντικὴν σωτηρίας ἀγρύπνησιν, ὡς οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ νόμοι ἐντέλλονται, ἡ ταπεινότης δὲ ἡμῶν ἐν φροντίδι πολλῇ ἦν, τὸν ταύτης εὐρεῖν τὴν πνευματικὴν προστασίαν ἀναδεξόμενον, καὶ δὴ εὐροῦσα τὸν τιμιώτατον ἐν ἱερομονάχοις τὸν δεῖνα πνευματικῇ συνέσει κεκοσμημένον καὶ ἄξιον κατὰ πάντα καὶ τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ βρεφόθεν ὑποταγέντα, ἐπὶ τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιωμα τοῦτον ἀνεκαλέσατο· καὶ δῆτα ψήφῳ κανονικῇ καὶ ἐκλέξει τῶν καθευρεθέντων παρὰ ἡμῖν ἀρχιερέων, τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τοῦ δεῖνα καὶ τοῦ δεῖνα, ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν τοῦτον ἐπίσκοπον εἰς τὴν αὐτὴν ἀγιωτάτην ἐπισκοπὴν κεχειροτονήκαμεν τῇ ἐπικλήσει καὶ χάριτι τοῦ παναγίου καὶ προσκυνητοῦ πνεύματος. Ὁφείλει οὖν ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος ἀπελθεῖν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ θεόθεν ἐπισκοπὴν ποίμναι τὰς ἐν αὐτῇ τῶν ὀρθοδόξων ψυχὰς καὶ ποιεῖν πάντα τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀκωλύτως, ἀναγνώστας σφραγίζειν, ὑποδιακόνους καὶ διακόνους ποιεῖν καὶ εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἄγειν ἄξιωμα, θεῖους ναοὺς καθιεῖν καὶ ἀπλῶς, ὅσα τῷ ἀρχιερεῖ πρέπει, κατὰ νόμους ποιεῖν, ὑποτάσσεσθαι μέντοι καὶ τῇ ἡμῶν ταπεινότητι καὶ ἀπονέμειν τὸ τῆς ἐκκλησίας κατ' ἔτος χαράτζιον. Ὁφείλουσι δὲ καὶ οἱ ἐκεῖσε χριστιανοί, οἳ τε ἱερεῖς καὶ ἅπας λαός, ὑπέκειν αὐτῷ καὶ ὑποτάσσεσθαι ἐν πᾶσι, καὶ μάλιστα ἐφ' οἷς ἂν ἔχη λόγον ψυχοφελῇ καὶ τιμᾷ αὐτὸν καὶ ἀγαπᾷν καὶ ἀπονέμειν αὐτῷ πᾶν τὸ ἐκκλησιαστικὸν εἰσόδημα, τὸ ἀπὸ τε κανονικῶν συνοικεσιῶν, ζητείας πανηγύρεων, ὡς ἦν ἀνέκαθεν συνῆθες· καὶ οὐς ἂν εὐλογήσῃ, εἶεν εὐλογημένοι, οὐς ἂν εὐλόγως ἀφορίσῃ, ἀφορισμένους καὶ ἡμεῖς ἔχομεν. Ὡν χάρις καὶ ἡ παροῦσα ἡμῶν πρᾶξις ἀπολέλυται αὐτῷ τῷ διαληφθέντι θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ κυρῷ τῷ δεῖνα, ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος κατὰ μῆνα δεῖνα τοῦ δεῖνος ἔτος ἰνδικτιῶνος δεῖνα.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης.

CUM SE SCRIE RÎNDUIALA EPISCOPULUI. CAP. 292. (GLAVA 408).

De vreme ce în cutare prea sfântă episcopie avea să se hirotonească episcop pentru grija și privigherea spre mîntuire a oilor cuvîntătoare de acolo, precum spun legile sfînte dumnezeiești, smerenia mea a purtat multă grijă, să descopere pe acela care să ia asupra sa ocrotirea duhovnicească, și aflîndu-l între ieromonahi pe prea cinsitul cutare împodobit cu cumințenie și vrednic întru toate și plecat din copilărie întru viața călugărească, l-a chemat pe aceasta la demnitatea arhieriei; și deci votat și ales fiind potrivit canoanelor de către noi arhieriei, de Dumnezeu iubitorii episcopi, cutare și cutare, frați și împreună liturghisitori ai noștri, l-am hirotonisit pe acesta episcop la acea prea sfântă episcopie cu chemarea și darul prea sfîntului cinsitului cu adîncă închinăciune duh. Prin urmare acel de Dumnezeu iubitor episcop dator este să meargă în episcopia dată lui de Dumnezeu să păstorească într-însa sufletele dreptcredincioșilor și să îndeplinească toate îndatoririle arhieriei fără nici o piedică, să desemneze citeți, să facă ipodiaconi și diaconi și să ridice la demnitatea preoției, să sfînțească dumnezeieștile biserici și într-un cuvînt, să facă potrivit legilor toate cîte se cuvin arhierelui, dar să fie cu supușenie și față de smerenia noastră și să trimită în fiecare an haraciul bisericii. Iar datori sînt și creștinii de acolo, preoți și tot poporul să i se plece și să i se supună întru toate și cu deosebire spre acele pentru care are cuvînt de mîntuire a sufletului, și să-l cinstească și să-l iubească și să-i dea tot venitul bisericesc, cel de la căsniciile canonice, pomenele de la praznice precum a fost obiceiul din vechime. Și pe care îi va binecuvînta să fie binecuvîntați, iar pe care, cu drept cuvînt, îi va afurisi, de afurisiți îi socotim și noi. Pentru acestea s-a slobozit și această a noastră carte de rînduială numitului de Dumnezeu iubitor episcop, chir cutare, fratele și împreună liturghisitorul smereniei noastre în luna, anul cutare, indictionul cutare. Smeritul mitropolit...

ΕΝΤΑΛΗΡΙΟΝ ΟΠΟΥ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ, ΟΤΑΝ ΠΟΙΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΥΓ-ΟΝ.

Ἡ ταπεινότης ἡμῶν ἀπὸ τῆς χάριτός τε καὶ δωρεᾶς τῆς δοθείσης αὐτῇ παρὰ τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιοῦ καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος ἀνατίθῃ σοι τῷ ἐν ἱερομονάχοις τιμιωτάτῳ καὶ πνευματικῷ κυρῷ δεῖνα τὸ τῆς πνευματικῆς πατρότητος λετούργημα. Ὅφειλει οὖν χαριέντι καὶ ἰλαρῷ τῷ προσώπῳ προσδέχεσθαι τοὺς προσερχομένους σοι ἐξομολογεῖσθαι, μηδὲν τι στυγνὸν δεικνύνειν ἢ βεβαρημένον σχῆμα ἢ καὶ ἐκπλήττεσθαι, καὶ πολλὰ καὶ βαρεῖα ὧσι τὰ αὐτοῖς πλημμελήματα, μάλιστα δὲ ἡδεῖ καὶ ἡμέρῳ προσώπῳ ἐπιβλέπειν αὐτοῖς καὶ ῥήμασιν ἐλκτικοῖς ὡς εἰκὸς προσλαλεῖν, ὡς ἂν καὶ τὰ ἐν βάθει τῶν καρδιῶν αὐτῶν ἀποκαλύπτειν σοι ἁμαρτήματα· κανονίζειν δὲ αὐτοὺς χρῆ καὶ νομίμως εὐθύνειν, καθὼς οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ νόμοι καὶ κανόνες διακελεύουσιν, ἐκάστοις διδῶναι τὴν πρόσφορον τοῦ κανόνος θεραπείαν κατὰ τὴν προσώπῳ μετριότητα καὶ δύναμιν· δεσμεύειν μὲν ὅσα δὴ καὶ δεσμοῦ ἄξια τυγχάνουσιν, λύειν δὲ ὅσα δὴ καὶ λύσεως εἰσὶν ἄξια, ἄνευ μέντοι καὶ τῆς οἴασοῦν λήψεως· ἄπρακτον γὰρ ὑπάρχει τὸ θεῖον παντελῶς. Δεῖ δὲ σε καὶ κατὰ μοναχοὺς ἀποκείρειν μικροσχήμους καὶ μεγαλοσχήμους μετὰ τῆς νομικῆς αὐτῶν παρατηρήσεως, τουτέστι τοῦ ἀναδόχου καὶ τῶν θείων εὐχῶν· τοὺς δὲ πρὸς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα ἀναγομένους, οὕτως ἐξετάζειν ὀφείλεις καὶ κατ' αὐτοῦ ἐρευνᾶσθαι πάντα ἀκριβῶς, ὡς ὁ ἀποστολικὸς καὶ κανονικὸς ἀπαιτεῖ λόγος, ἵνα μὴ διὰ ῥαθυμίαν ἢ συναρπαγὴν τινα λάθῃσης αὐτὸν ἀλλοτρίαις κοινῶν ἁμαρτίαις, κατὰ τὸν θεῖον εἶπεῖν ἀπόστολον. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἐνταλτήριον γράμμα τῆς ἡμῶν ταπεινότητος καὶ ἐδόθη σοι εἰς ἀσφάλειαν. Μηνὶ δεῖνα ἔτους δεῖνα.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

ÎMPUTERNICIREA PE CARE O SCRIE ARHIEREUL, CÎND FACE DUHOVNIC.
CAP. 293. (GLAVA 404.)

Smerenia noastră din harul și darul ce i-a fost dat de la prea sfântul duh de viață făcător și a toate săvîrșitor îți încredințează ție prea cinstitului între ieromonahi și duhovnicului chir cutare slujba unui duhovnicesc părinte. Așadar ești dator, cu față veselă și senină să-i primești pe cei ce vin la tine să ți se mărturisească, nici să te arăți cu față posomorită și cu chip împovărat de grijă sau să-i și înspăimînți, chiar dacă multe și grele sînt păcatele lor, ci să-i privești cu față dulce și blîndă, și cuvinte atrăgătoare să vorbești, cum se cuvine, către ei, încît să-ți descopere păcatele din adîncul inimilor lor; și trebuie să le dai canon și să-i îndrepți după lege; precum poruncesc dumnezeieștile și sfintele legi și canoane, fiecăruia să-i dai vindecarea cerută de canon după măsura și puterea persoanei; să legi cîte se întîmplă vrednice de a fi legate, să dezlegi însă cîte sînt vrednice de a fi dezlegate, fără firește de orișice părtinire. Căci lucrul dumnezeiesc e cu totul fără nici o dobîndire. Dar trebuie ca tu și la călugări să tunzi întru schima cea mică și cea mare, ținînd seama de ce cere legea cu privire la aceasta, adică să fie naș și să se facă dumnezeieștile rugăciuni. Iar pe cei ce sînt aduși la demnitatea preoției, ești dator să-i ispitești așa și să le cercetezi toate cu deamănuntul, precum cere cuvîntul canoanelor apostolilor, ca, din cauza ușurătății sau a vreunei lăcomii, să nu te amăgești, făcîndu-te părtaș la păcate străine, după cuvîntul dumnezeiescului apostol. Căci pentru aceasta a fost făcută și această carte de împuternicire de către smerenia noastră și ți-a fost dată spre încredințare. În luna cutare, anul cutare. Smeritul mitropolit cutare.

ΤΟ ΣΥΓΧΩΡΗΤΙΚΟΝ ΟΠΟΥ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΞΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΥΔ-ον.

Ἡ ταπεινότης ἡμῶν ἀπὸ τῆς χάριτός τε καὶ δωρεᾶς καὶ ἐξουσίας τοῦ παναγίου καὶ ζω-
αρχικοῦ πνεύματος τῆς δοθείσης παρὰ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς θείοις αὐτοῦ
καὶ ἱεροῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ ἀποστόλοις εἰς τὸ δεσμεῖν τε καὶ λύειν τὰς τῶν ἀνθρώπων ἁμαρ-
τίας, εἰρηκότος αὐτοῖς· λάβετε πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς·
ἂν τινων κρατεῖτε, καὶ κράτηνται· καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ
καὶ ὅσα ἂν δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδημένα ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἐξ ἐκείνων δὲ εἰς ἡμᾶς ἀλληλο-
διαδόχους διὰ πάσης ταύτης τῆς θείας χάριτος ἔχει συγκεχωρημένον τὸν κατὰ πνεῦμα υἱὸν
αὐτῆς, ὁ δεῖνα, εἰς ὅσα καὶ αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος ἡμαρτε καὶ εἰς Θεὸν ἐπλημέλησε λόγῳ, ἔργῳ,
διανοίᾳ καὶ ἐν πάσαις αὐτοῦ ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ ἡ ὑπὸ κατάραν ἀρχιερέως ἢ ἱερέως ἐγένετο ἢ
πατρὸς ἢ μητρὸς αὐτῶν ἢ τῷ ἰδίῳ ἀναθέματι περιέπεσε, ἢ ὄρκον παρέβη ἢ ἀφορισμῷ ὀθεν-
δήποτε ἐδεσμεύθη καὶ ἢ ἄλλοις τισὶν ἁμαρτήμασιν, ὡς ἄνθρωπος ὢν καὶ αὐτός, περὶ ἐπάρη καὶ
ταῦτα πνευματικοῖς πατρῶσιν ἐξομολογήσατο καὶ τὸν παρ' αὐτοῖς κανὸν ἐποίησατο, ἐκ τούτων
πάντων ἐλεύθερον ἔχωμεν αὐτὸν καὶ συγκεχωρημένον τῇ παντοδυνάμῳ ἐξουσίᾳ καὶ χάριτι τοῦ
ἁγίου πνεύματος. Ὅσα δὲ διὰ λήθην ἢ αἰδῶ ἀνεξομολόγητα εἶασεν, κάκεῖνα πάντα συγχωρῆσαι
αὐτοῦ ὁ ἐλεήμων Θεὸς ὁ ὢν εὐλόγητος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΤΩ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΩ ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΟ
ΑΝΤΙΜΙΝΣΙΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΥΕ-ον.

Σταυροπήγιον ἁγιασθὲν ἀπὸ τῆς θείας χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος, εὐλογηθὲν παρ'
ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ μητροπολίτου, ὁ δεῖνα, καὶ δοθὲν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ δεῖνα, ἐπὶ ἀνεγέρσει θείου

IERȚĂCIUNEA PE CARE O SCRIE ARHIEREUL CELUIA CARE SE MĂRTURISEȘTE.
CAP. 294. (GLAVA 405.)

Smerenia noastră din harul și darul și puterea prea sfântului duh de viață începător
care a fost dată de către mintuitorul nostru Iisus Hristos dumnezeieștilor și sfinților lui ucenici
apostoli de a lega și dezlega păcatele oamenilor, — cînd le-a grăit: luați duh sfînt! Ale căror
păcate le veți ierta, iertate le sînt; ale căror însă le țineți, ținute sînt; și cîte le veți dezlega
pe pămînt, dezlegate vor fi în cer; și cîte le veți lega pe pămînt, legate vor fi în cer; — iar
de la aceia nouă urmașilor, tot prin acest dar dumnezeiesc l-am iertat pe fiul nostru întru
duhul, cutare, de toate cîte și dînsul ca om a greșit și a păcătuit față de Dumnezeu, cu cuvîn-
tul, cu lucrul, cu gîndul și cu toate simțurile lui și a căzut sau sub blestemul arhiereului
sau a preotului sau a tatălui sau a mamei sau sub propriul lui blestem, sau a jurat strîmb
sau a căzut sub legătura oricărui blestem și a altor păcate, ca un om ce este și el, și a luat
și s-a spovedit și de acestea duhovnicilor părinți și a făcut canonul primit de la ei, de toate
acestea îl izbăvim și l-am iertat cu puterea nebiruită și darul duhului sfînt. Iar cîte le-a uitat
sau s-a sfiit să le mărturisească, și acelea toate să i le ierte milostivul Dumnezeu, care
este binecuvîntat în vecii vecilor, amin.

CUM SCRIE ARHIEREUL PENTRU STAVROPIGHIE ȘI CUM ANTIMISUL?
CAP. 295. (GLAVA 406.)

Stavropighie¹⁾ sfînțită din darul dumnezeiesc al prea sfîntului duh, binecuvîntată de
mine smeritul mitropolit cutare și dată în localitatea cutare pentru ridicare bisericii sfîntului

¹⁾ Mănăstire sau biserică supusă canoniceste direct patriarhului și a cărei clădire se
autoriză prin înfigerea crucii pe locul unde se va construi.

ναοῦ τοῦ δεῖνα ἁγίου, τοῦ ἀνεγερθέντος παρὰ τοῦ δεῖνα, ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ παναγιώτατου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου δεῖνα, ἐν ἔτει δεῖνα, μηνὶ δεῖνα.

Τὸ τοῦ ἀντιμινσίου γράμμα· Θυσιαστήριον θεῖον καὶ ἱερὸν τοῦ τελεῖσθαι δι' αὐτοῦ τὰς θείας ἱερουργίας καὶ καθιερωθὲν καὶ ἁγιασθὲν παρὰ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως δεῖνα, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου δεῖνα, κυροῦ δεῖνα, ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ δεῖνα, ἐπ' ὀνόματι τοῦ δεῖνα ἁγίου, ἐν ἔτει δεῖνα, μηνὶ δεῖνα.

ΓΡΑΜΜΑ ΟΠΟΥ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΠΕΡΙ ΖΗΤΕΙΑΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΥΣ-ΟΝ.

Οἱ ἐν τῇ ἡμετερᾷ ἐπαρχίᾳ εὐρισκόμενοι φιλόθεοι χριστιανοί, ὅσοι τε τοῦ ἱεροῦ καταλόγου καὶ οἱ τῆς κοσμικῆς πολιτείας καὶ τάξεως, υἱοὶ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητοὶ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος πᾶσιν ὑμῖν, γνωστὸν ἔστω, ὅπως τὸ εἰς τὸν δεῖνα τόπον εὐρισκόμενον σεβάσμιον καὶ ἱερὸν μοναστήριον, εἰς ὄνομα τιμώμενον δεῖνα, τῷ μακρῷ χρόνῳ καὶ τῷ καιρῷ καταφθαρὲν μεγάλης δέεται ἀνακτήσεως καὶ βελτιώσεως, ἀδυνατῶν δὲ πρὸς τοῦτο, ὁ ἐν αὐτῷ εὐρισκόμενος ἡγούμενος καὶ οἱ ἕτεροι μοναχοί, καὶ ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς τοὺς φιλοθείους οἱ παρόντες καλόγεροι, ἵνα ὁρέξητε χεῖρα βοηθείας αὐτοῖς πρὸς τοῦτο. Διὸ ἀσμένως καὶ φιλοφρόνως δέξασθε αὐτοὺς καὶ συνεργήσατε καὶ βοηθήσατε αὐτοῖς καὶ μετάδοτε εἰς τὴν ἀνάκτισιν καὶ βελτίωσιν τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς μόνῃς αὐτῆς προθύμως καὶ εὐμεταδότως καὶ φιλοτίμως ἅπαντα διὰ τὸν Κύριον τὸν ὡς χάριν τὸ χρέος λαμβάνοντα καὶ ἀντιδίδοντα χάριν ἀντὶ χάριτος, αὐτὸς γὰρ καὶ τῶν χαρίτων ἄρχει καὶ ὡς χρέος τὰς χάριτας ἀποδίδωσιν. Οὕτως ποιήσατε προθύμως ἅπαντες, ἵνα καὶ τὸ μνημόσυνον ὑμῶν διηνηκῶς ἄδεται ἐν τῇ ἱερᾷ

cutare, ridicată de cutare, sub patriarhia prea a tot sfințitului patriarh a toată lumea, cutare, în anul cutare, luna cutare.

Scrierea antimisului : Dumnezeuiescul și sfântul jertfelnic spre a se săvîrși pe el dumnezeieștile sfinte slujbe, blagoslovit și sfințit de prea sfințitul mitropolit al prea sfintei mitropolii cutare, prea cinstitul și exarh cutare, chir cutare, sub patriarhia prea sfințitului patriarh chir cutare, în numele sfântului cutare, în anul cutare, luna cutare.

SCRISOAREA ARHIEREULUI PENTRU CHETA UNEI MĂNĂSTIRI ȘI A UNUI CĂZUT ÎN ROBIE. CAP. 296. (GLAVELE 410 și 411.)

✓ Iubitorilor de Dumnezeu creștini aflători în eparhia noastră și cei din tagma clericilor și cei din rîndul mirenilor, fii iubiți întru duhul ai smereniei noastre, har și pace vouă de la Dumnezeu atotțiitorul, știut să vă fie vouă tuturora, că în cutare loc se află o sfîntă dumnezeiască mănăstire, întru cinstit numele, cutare, stricată de lungimea vremii de mulți ani și are mare nevoie de reparație și îmbunătățire, neavînd putere pentru aceasta egumenul și ceilalți călugări care se află în ea, și vin la voi, iubitorilor de Dumnezeu, acești călugări, să le întindeți o mîină de ajutor la aceasta. De aceea primiți-i cu bucurie și bunăvoință și stați-le cu toții întru ajutor și luați parte la reparația și reînnoirea acelei sfinte și dumnezeiești mănăstiri, dînd de toate cu bună voie și inimă largă pentru domnul care primește datorie ca un dar și răsplătește dar cu dar, căci el este stăpînul darurilor și darurile le întoarce ca o datorie. Așa faceți toți cu bună voie, pentru ca și pomenirea voastră să se facă neînterupt

καὶ θεία μονῇ ταύτῃ καὶ γένητε καὶ νέοι κτήτορες, τύχητε δὲ καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ ἡ συγχώρησις εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν. Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

Τὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου γράμμα· Οἱ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπαρχίᾳ εὐρισκόμενοι τιμιώτατοι κληρικοί, θεοσεβέστατοι ἱερεῖς, εὐγενέστατοι ἄρχοντες καὶ ἅπας ὁ τοῦ Κυρίου χριστιανὸς λαός, ἡδιστοὶ καὶ περιπόθητοι υἱοὶ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητοὶ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάρις εἴη ὑμῖν ἅπασιν, εἰρήνη καὶ ἔλεος παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος, ὁ ἐλεεινὸς οὗτος ὁ δεῖνα, τὰς παρούσας ἡμέρας, ἡρπάγη ὑπὸ τῶν θαλάσσης ληστῶν καὶ ἡγοράστηκε διὰ ἄσπρα ὁ δεῖνα, ἅτινα δέδωκαν δανειακῶς τινὲς χριστιανοὶ φοβούμενοι τὸν Θεόν. Μὴ ἔχων δὲ ὁ ταλαίπωρος τί ποιῆσαι ἀπὸ δοῦναι τὸ αὐτοῦ χρέος, δεῖν ἔγνω καταφυγεῖν πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἐλεήμονας τοὺς χριστιανούς ἐλέους καὶ βοηθείας ἕνεκα. Ὅθεν ἀσμένως καὶ ἱλαρῶς τῷ προσώπῳ ὑποδέξασθε αὐτὸν καὶ ἐπιδότε τὴν πρέπουσαν ἐλεημοσύνην, ὁ μὲν πολὺ, ὁ δὲ ὀλίγον, ἕκαστος κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δύναμιν καὶ ἀγαθὴν προαίρεσιν, ἵνα καὶ αὐτὸς μὲν διὰ τῆς ἡμετέρας ἐλεημοσύνης καὶ βοηθείας δυνήθῃ ἐλευθερωθῆναι τοῦ χρέους, ὑμεῖς δὲ τὸν ἄξιον μισθὸν ἐκατονταπλασίονα παρὰ Θεοῦ ἀντιλάβητε καὶ ζωὴν κληρονομήσητε τὴν αἰώνιον, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ εὐχὴ καὶ εὐλογία εἴη μεθ' ὑμῶν. Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ, ΟΤΑΝ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡῇ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ, ΟΤΙ ΜΟΙΧΕΥΕΤΑΙ, ΚΑΙ ΔΕΝ ΤΗΣ ΤΟ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΧΩΡΙΣῃ ΕΞ ΑΥΤΟΥ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΥΖ-ον.

Προσκαθημένου τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως δεῖνα, συνεδριάζοντων αὐτοῦ καὶ τῶν τιμιωτάτων αὐτοῦ κληρικῶν, γυνὴ δεῖνα, ἄνδρα ἔχουσα δεῖνα, διεφέρετο μετ' αὐτοῦ πρὸ χρόνων τινῶν, ἐκείνου μὲν λέγοντος αὐτὴν μοιχεύεσθαι, καὶ μὴ δύνασ-

în această sfință și dumnezeiească mănăstire și să deveniți noi ctitori și să dobîndiți în ziua judecării veșnicele bunuri la Isus Hristos domnul nostru; darul și mila lui nesfîrșită și iertăciunea să fie cu voi toți, amin. Smeritul mitropolit cutare.

Scrisoarea robului : Prea cinstiți clerici, prea cucernici preoți și prea nobili boieri care vă aflați în eparhia noastră, și tot poporul creștinesc al domnului, prea dulci și mult doriți fii iubiți întru duhul al smereniei noastre, har, pace și milă să vă fie vouă tuturor de la Dumnezeu atotțiitor, acest nenorocit, cutare, zilele acestea a fost răpit de pirați și cutare l-a răscumpărat pe bani pe care i-au dat cu împrumut câțiva creștini cu frica lui Dumnezeu. Neavînd nenorocitul ce face să-i poată da înapoi datoria, a văzut că trebuie să alerge la voi milostivi creștini pentru milă și ajutor. De aceea primiți-l cu plăcere și față senină și dați-i cuvenita milostenie, unul mult, altul puțin, fiecare după puterea și buna lui voie, pentru ca și el, prin milostenia și ajutorul vostru, să se izbăvească de datorie, iar voi să luați în schimb insutit răsplată și să moșteniți viața de veci de la Dumnezeu, al cărui har și milă nesfîrșită și binecuvîntare să fie cu voi. Smeritul mitropolit cutare.

CUM SE SCRIE CARTEA DE DESPĂRȚENIE, CÎND BĂRBATUL ÎȘI ÎNVINUIEȘTE FEMEIA CĂ PREACURVEȘTE ȘI NU I-O POATE DOVEDI, ȘI VOIEȘTE SĂ SE DESPARTĂ DE EL. CAP. 297. (COMP. GLAVA 412.)

✕ Ținînd prea sfințitul mitropolit al sfintei mitropolii cutare ședință împreună cu prea cinstiții lui clerici, femeia cutare, avînd bărbat pe cutare, a ajuns de vreo câțiva ani la neînțelegere cu dînsul, acela zicînd că dînsa preacurvește și neputînd să dovedească invi-

θαι τὸ ἔγκλημα παραστῆσαι, αὐτὴ δὲ ἀρνούμενη καὶ μὴ θέλουσα εἰρηνεύειν καὶ πολυτρόπως τὰ αὐτὰ διενήχeto. "Οθεν καὶ εἰς τὸ ἱερὸν παραστάντες κριτήριον καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς δεῖνα κατηγορήσαντος αὐτὴν ἐν πολλοῖς τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα προέτεινε· μαρτυρίας καὶ παραστάσεις εἰς τοῦτο ἀπαιτηθεὶς καὶ μὴ δυνηθεὶς παραστῆσαι, ἡ γυνὴ ὡς ὕβριστὴν αὐτῆς ἀπεβάλλετο καὶ ἐζήτησε διαζυγῆναι, ἡ ταπεινότης δὲ ἡμῶν κατὰ τοῦ νόμου κεφάλαιον τὸ λέγειν· ὅτι ἀνὴρ ἐγκαλῶν περὶ μοιχείας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ μὴ ἀποδείξει, ἐξεῖναι τῇ γυναικὶ βουλομένη ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας χωρίζεσθαι τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, διὰ τοῦτο τοίνυν ἡμεῖς κατὰ τὴν τοῦ θείου νόμου ἀπόφασιν, ἔχομεν διαζευγμένην ὁλοτελῶς καὶ κεχωρισμένην ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τοῦ ῥηθέντος δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα ἀπὸ τὴν αὐτοῦ γυνὴ τὴν ῥηθεῖσαν δεῖνα, ὥστε εἶναι αὐτοὺς ξένους καὶ ἀλλοτρίους ἀπ' ἀλλήλων. "Οθεν παρέχομεν πρὸς τὴν αὐτοῦ γυναῖκα ἀπλὴν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν καὶ πρὸς ἕτερον χωρῆσαι νόμιμον γάμον ἀνεμποδίστως, εἰ βούλοιτο, καὶ λαβεῖν ἄζημίως παρὰ τοῦ δεῖνα, πρῶν ὁμοζύγου αὐτῆς τὴν προῖκαν αὐτῆς ἅπασαν καὶ τὰς πρὸ γάμου δωρεάς, ὡς οἱ θεοὶ νόμοι διακελεύουσιν. Εἰς γὰρ τὴν περὶ τούτου δήλωσιν καὶ ἀσφάλειαν κατεστρώθη τῷ παρόντι διαζυγίῳ ἐν τούτῳ τῷ θείῳ κώδικι ταύτης τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν μητροπόλεως δεῖνα, ἐν ἔτει δεῖνα καὶ μηνὶ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ, ΟΤΑΝ ΜΟΙΧΕΥΗΤΑΙ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ
ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟ ΑΠΟΔΕΙΞΗ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΥΗ-ον.

Προκαθημένης τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, συνεδριαζόντων καὶ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν, προσῆλθε ὁ δεῖνα, καὶ νῦν πρότερον καταβοῶν, ὅτι ἔχων γυναῖκα ὀνοματι δεῖνα καὶ καταλιποῦσα ἐκείνη τὴν ἑαυτῆς σωφροσύνην ἐμοιχεύθη καὶ ἐμιάνθη ὑπὸ πολλῶν ἐν πολλοῖς καιροῖς καὶ διαφόροις τόποις, ἦντινα μοιχείαν ἀπέδειξε μαρτυρικῶς διὰ μαρτυρίας τοῦ δεῖνα τοῦ καὶ δεῖνα,

nuirea, iar dînsa tăgăduiește și nu voiește să se împace și se certau în felurite chipuri. De aceea s-au înfățișat și la sfînta judecătorie și el bărbatul cutare a învinuit-o și a înaintat pîră de preacurvie cu mulți; cerîndu-i-se mărturii și dovezi pentru aceasta și neputîndu-le aduce, femeia s-a lepădat de el ca de unul ce a insultat-o și a cerut despărțenie; iar smerenia noastră după articolul din lege care zice: că bărbatul învinuindu-și femeia că preacurvește, dacă nu va dovedi, femeia poate, dacă voiește, pentru această pricină să se despartă de bărbatul ei, de aceea așadar noi, potrivit cu hotărîrea dumnezeieștii legi, am despărțit-o cu totul și am îndepărtat-o de la zisul ei bărbat, cutare, și pe dînsul cutare, de zisa lui femeie cutare, încît să fie cu totul străini unul de altul. De aceea dăm femeii lui voie și putere să pășească, fără nici o piedică, și la altă căsătorie, dacă ar dori, și să-și ia fără nici o pagubă de la cutare, fostul ei bărbat toată zestrea ei și toate darurile dinaintea nunții, precum poruncesc dumnezeieștile legi. Și spre arătare și întărire despre aceasta, a fost trecută această carte de despărțenie în această condică dumnezeiască a acestei prea sfînte mitropolii a noastre cutare. În anul cutare și luna cutare.

CUM SE SCRIE CARTEA DE DESPĂRȚENIE CÎND FEMEIA BĂRBATULUI
PREACURVEȘTE ȘI EL I-O DOVEDEȘTE? CAP. P. 298, (GLAVA. 413)

Smerenia noastră ținînd ședință împreună cu prea cinstiții clerici, a venit cutare care și mai înainte se plîngea cu mare glas, că are femeie cu numele cutare și aceea, pierzîndu-și mintea, a preacurvit și s-a pîngărit cu mulți în multe timpuri și în diferite locuri; și această preacurvie a dovedit-o cu martori prin mărturiile cutăruia și cutăruia, care au mărturisit-o de

μαρτυρησάντων αὐτὴν μοιχαλίδα, ἐζήτησε οὖν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς χωρισθῆναι ἀπ' αὐτῆς καὶ λαβεῖν διαζύγιον, ὥστε δυνηθῆναι λαβεῖν ἑτέραν γυναῖκα νόμιμον, ἡ ταπεινότης δὲ ἡμῶν κατὰ τὴν τῶν θείων νόμων ἀπόφασιν καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνωθεν ἀξιολύτων μαρτύρων, ἐν ἀγίῳ ἀποφαινόμενοι πνεύματι διαζεύγνησιν χωρίζει καὶ διασπᾷ τὸ παρὸν συνοικέσιον, ὥστε ἀπὸ τοῦδε ξένον καὶ κεχωρισμένον εἶναι τὸν αὐτὸν ὁ δεῖνα ἀπὸ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς δεῖνα, κακείνη ὁμοίως ἀπ' αὐτοῦ, δίδουσα ἄδειαν καὶ ἐλευθερίαν τῷ ῥηθέντι δεῖνα ἑτέρα συζευχθῆναι γυναικί· ὅθεν καὶ εἰς τὴν περὶ τούτων ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν διαζύγιον καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ παρόντι θείῳ κώδικι τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν μητροπόλεως δεῖνα, ἐν ἔτει δεῖνα, μηνὶ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ, ΟΤΑΝ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΔΕΝ ΔΥΝΑΤΑΙ ΝΑ
ΕΥΤΡΕΘῇ ΣΑΡΚΙΚΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΥΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΡΕΙΣ;
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΥΘ-ΟΝ.

Διαζύγιον ἀπολέλυται τῇ παρούσῃ γυνή¹⁾ ὀνόματι δεῖνα ἀπὸ τὸν αὐτῆς ἀνδρα δεῖνα κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα ὅτι, ὅταν ὁ ἀνὴρ οὐχ οἶός τε ἢ ἐκτελεῖν τὰ τῶν ἀνδρῶν, χωρισθῆναι αὐτὸν ἢ συναφθεῖσα πρὸς γάμου κοινωνίαν μετὰ τὸ παροχεῖσθαι τὴν τριετίαν, οὕτω τοίνυν ἀκριβῶς περὶ τούτων ἐξετασθεὶς ἐμαρτυρήθη καὶ φανερώς ἐπιστώθη ἐνώπιον ἡμῶν. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν τοῦ θείου νόμου ἀπόφασιν, ἔχομεν αὐτὴν διεζευγμένην ὁλοτελῶς καὶ κεχωρισμένην ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τοῦ ῥηθέντος ὁ δεῖνα καὶ τὸν αὐτὸν δεῖνα ἀπὸ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν ῥηθεῖσαν δεῖνα, ὥστε εἶναι αὐτοὺς ξένους καὶ ἀλλοτρίους ἀπ' ἀλλήλων· παρέχομεν δὲ πρὸς αὐτὴν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν καὶ πρὸς ἕτερον γάμον χωρῆσαι νόμιμον ἀνεμποδίστως καὶ λαβεῖν ἀζημίως παρὰ τοῦ ἀνδρὸς δεῖνα πρώην ὁμοζύγου τὴν αὐτῆς προῖκαν ἅπασαν μόνον, ἡ δὲ προ-

preacurvă; și atunci bărbatul ei a cerut să fie despărțit de dînsa și să ia carte de despărțenie, încît să poată lua altă femeie legiuită. Smerenia noastră, potrivit cu hotărîrea dumnezeieștilor legi, după mărturia martorilor de mai sus vrednici de crezare, hotărîm întru sfîntul duh despărțenie și despreunăm și desfacem această căsnicie, încît de acum înainte să fie străin și despărțit acela, cutare, de a lui femeie cutare, și aceea de asemenea de acela, și dăm voie și slobozenie numitului cutare să se însoțească cu altă femeie. Și prin urmare pentru întărire despre acestea s-a făcut și această carte de despărțenie și a fost trecută în această condică dumnezeiască a preasfintei noastre mitropolii cutare în anul cutare, luna cutare.

CUM SE SCRIE CARTEA DE DESPĂRȚENIE CÎND BĂRBATUL NU SE POATE
AFLA TRUPEȘTE TREI ANI CU FEMEIA LUI? CAP. 299. (GLAVA 414.)

Se sloboade acestei femei cu numele cutare carte de despărțenie de bărbatul ei cutare potrivit canonului care zice că, atunci cînd bărbatul nu a fost în stare să îndeplinească cele bărbătești, legătura prin căsătore de trai comun se desface după o petrecere împreună de trei ani; așa dar ispitit fiind în chip amănunțit despre acestea, a mărturisit în fața noastră și a fost crezut neîndoios. Drept aceea, după hotărîrea dumnezeieștilor legi, am despărțit-o cu totul și am separat-o de bărbatul ei numit, cutare, și pe dînsul, cutare, de femeia lui zisă cutare, încît ei să fie cu totul străini și depărtați unul de altul; iar ei îi dăm voie și putere să încheie fără nici o piedică și altă căsătorie legiuită și să-și ia fără nici o pagubă de la soțul de mai înainte, bărbatul cutare, numai toată zestrea, iar darurile dinaintea nunții

¹⁾ Sic.

γαμιαία δωρεὰ μένει εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν τοῦ θείου νόμου ἀπόφασιν. "Οθεν εἰς τὴν περὶ τούτου δῆλωσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν διαζύγιον καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ παρόντι κώδικι ταύτης ἀγιωτάτης μητροπόλεως δεῖνα, ἐν ἔτει δεῖνα, μηνὶ δεῖνα προκαθημένου τοῦ ἀρχιερέως.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ, ΟΤΑΝ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΜΙΣΕΥΣῃ ΚΑΙ ΠΕΡΑΣΟΥΝ ΧΡΟΝΟΙ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΝ ΜΑΘῃ Ἡ ΑΥΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΑ ΟΤΙ Ζῇ, ΚΑΙ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΥΠΑΝΔΡΕΥΘῃ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Τ-ον.

Προκαθημένου τοῦ πανιερωτάτου τοῦ μητροπολίτου τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως δεῖνα, συνεδριαζόντων αὐτοῦ καὶ τῶν τιμιωτάτων αὐτοῦ κληρικῶν, ἐνεφανίσθη γυνὴ ὀνόματι δεῖνα ἐν τῷ ἱερῷ κριτηρίῳ καὶ ἀνέφερεν, ὡς εἶχεν ἄνδρα ὀνόματι δεῖνα, καὶ μετ' ἰδίου θελήματος, συναινεσάντων ¹⁾ τῶν δύο μερῶν πρὸς τὸ ἀπελθεῖν ἀλλαχόθι καὶ δουλεῦσαι, ἵνα καὶ πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμὰς πορίσωνται. Ἀπελθὼν οὖν ὁ αὐτός, αὐτὴ δὲ κατὰ νόμους προσεκαρτέρει τοῦτον μέχρι πενταετίας, μὴδ' ὅλως τὸ παράπαν μαθὼν τι περὶ αὐτοῦ, ἢ λόγον ἢ γραφὴν αὐτοῦ δεξαμένη· καὶ ταῦτα ἀπόρου οὔσης καὶ ἐλπίζουσης δέξασθαι ἐξ αὐτοῦ τι πρὸς τροφήν, αὐτὸς δέ, ὡς εἶπομεν, ἀδῆλως ἐγένετο παντελῶς καὶ οὐκ ἔμαθεν ὅλως τί πρὸς αὐτὸν ἐγένετο, ἢ θανὼν εἶη ἢ ζῶν ἢ αἰχμάλωτος ἦχθη. "Οθεν καὶ δις καὶ τρίς εἰς ἡμᾶς ἀφικομένη καὶ αἰτουμένη ²⁾ εἰς δεύτερον εἰσελθεῖν γάμον, ἠτήσαμεν αὐτὴ μάρτυρας καὶ εἰ ἀληθῶς ἄδηλον φανῇ, ὅτι ζῶν εἶη καὶ γράμμα ἐξ αὐτοῦ ἢ λόγον οὐ εδέξατο, δώσομεν αὐτῇ ἄδειαν κατὰ νόμους δευτέρῳ προσελθεῖν γάμῳ. Ἐὰν γάρ φησιν ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ αἰχμάλωτος γένηται, ἄδηλον ὃν ἐπὶ πενταετίαν, ἂν ζῇ, λύεται καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας ὁ γάμος. Ἐφερε δὲ πρὸς τοῦτο μάρτυρας ἀξιοπίστους τὸν

ii rămîn lui după hotărîrea dumnezeieştii legi. Drept aceea spre arătare şi întărire despre aceasta s-a făcut şi această carte de despărţenie şi a fost trecută în această condică a prea sfintei mitropolii cutare. În anul cutare, luna cutare.

Sub preşedinţia arhiereului.

CUM SE SCRIE CARTEA DE DESPĂRȚENIE CÎND BĂRBATUL PLEACĂ ÎNTR-O CĂLĂTORIE ŞI VOR TRECE CINCI ANI ŞI FEMEIA LUI NU A AFLAT CĂ TRĂIEŞTE, ŞI VOIEŞTE SĂ SE MĂRITE? CAP. 300. (GLAVA 415.)

Prea sfînţitul mitropolit al prea sfintei mitropolii cutare ţinînd şedinţă împreună cu prea cinstiţii lui clerici, femeia cu numele cutare s-a înfăţişat la sfînta judecată şi a spus că avea bărbat cu numele cutare şi, de bună voie, înţelegîndu-se amîndouă părţile să plece în alt loc şi să slujească, pentru ca să-şi cîştige mijloace de trai. Acela plecînd deci, iar dînsa l-a aşteptat după lege cinci ani împliniţi, neaflînd nimic despre dînsul şi neprimind de la el nici o veste sau scrisoare; şi încă fiind fără mijloace şi avînd nădejde să primească de la el ceva de hrană, el însă, precum am zis, a dispărut cu desăvîrşire şi ea n-a auzit nimic despre el, de este mort sau în viaţă sau a fost dus în robie. De aceea a şi venit la noi de două şi de trei ori şi a cerut să încheie a doua căsătorie; şi i-am cerut martori, că ar fi în viaţă şi dacă într-adevăr s-a făcut dispărut, şi scrisoare sau veste de la el n-a primit, îi vom da voie după lege să încheie a doua căsătorie. Căci dacă, spune < legea >, bărbatul sau femeia cad în robie, fiind dispărut cinci ani, dacă trăieşte, se desface şi pentru această

¹⁾ συναισάντων în ms.

²⁾ αἰτουμένης în ms.

δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα καὶ μετὰ βάρους ἀλύτου ἀφορισμοῦ καὶ ὅρκου ἐμαρτύρησαν, ὅπως οὐκ ἔμαθον ἐφ' ὅτου ἀπῆλθε μέχρι τῶν πέντε ἐτῶν, τί ἐγινεν, ἀλλ' οὔτε αὐτὸς γράμμα ἢ λόγον ἀπέστειλε πρὸς αὐτήν. Γινῶντες γοῦν ἐξ αὐτοῦ τὸ ἀληθές, δεδώκαμεν αὐτῇ ἄδειαν λαβεῖν ἕτερον ἄνδρα νόμιμον εἰς δεύτερον γάμον. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ παρὸν διαζύγιον κατεστρώθη ἐγγράφως ἐν τῷ παρόντι κώδικι τῆς ἡμῶν ἐκκλησίας, ἐν ἔτει δεῖνα, ἰνδικτιῶνι δεῖνα, μηνὶ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ, ΟΤΑΝ ΔΑΙΜΟΝΙΖΕΤΑΙ Ο ΑΝΔΡΑΣ Η Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΧΩΡΙΣΘΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΑ-ον.

Προκαθημένου τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως δεῖνα, συνεδριαζόντων καὶ τῶν εὐλαβεστάτων αὐτοῦ κληρικῶν, ἐφανίσθη ὁ δεῖνα καὶ ἐβόησε κατὰ τῆς νομίμου αὐτοῦ γυναικὸς ὀνόματι δεῖνα, ὡς ὅτι δαιμονιζομένη ὑπάρχει καὶ ἀλύσει χεῖρας καὶ πόδας ἐδέδητο, οὐ μόνον δις καὶ τρίς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις· ἡμεῖς δὲ παρηγνέσαμεν αὐτόν, ἵνα προσκαρτερῇσιν αὐτὴν ἱκανὸν καιρὸν. Καὶ προσμεῖνας μετ' αὐτῆς χρόνους τρεῖς, οὐκ ἠθέλησε πλέον συγκαρτερῆσαι διὰ τὸ ἀνίατον αὐτῆς πάθος. Διὰ τοῦτο ἐξητήσαμεν αὐτοῦ μάρτυρας ἀξιοπίστους καὶ προσέφερε τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα, καὶ ἐξετάσαμεν αὐτοὺς ἀκριβῶς ἐν βάρει ἀφορισμοῦ· καὶ ἐμαρτύρησαν μεθ' ὅρκου, ὅτι οὕτως ἔχει τὸ ἀληθές. Καὶ ἐν τούτῳ ἐδώκαμεν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν, ἵνα λάβῃ δευτέραν γυναῖκα νόμιμον κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ θείου νόμου τοῦ λέγοντος· φησὶ ὅστις δαιμονιζούσης αὐτοῦ γυναικὸς, ὡς καὶ δεσμὰ περικεῖσθαι σιδήρου πεποιημένα ἐπ' αὐτήν, σωφροσύνην μὴ δυνάμενος¹⁾ ἔχειν, ταύτης μὲν διαζυγῆναι, ἑτέραν δὲ, <εἰ> βουληθεῖ ἀγαγέσθαι. Εἰς γὰρ τὴν περὶ τούτου δήλωσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν διαζύγιον καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ παρόντι κώδικι κατὰ μῆνα δεῖνα ἔτους δεῖνα, ἰνδικτιῶνος δεῖνα.

pricină căsătorie. Și a adus pentru aceasta martori vrednici de crezare pe cutare și pe cutare și pe cutare și cu grea afurisenie de nedelegat și sub jurământ au mărturisit că nu au aflat, de cînd a plecat pînă în cinci ani, ce s-a făcut, ci nici el nu i-a trimis nici scrisoare nici veste. Cunoșcînd așadar dintru aceasta adevărul, i-am dat voie să ia după lege alt bărbat într-a doua căsătorie. Și drept aceea, această carte de despărțenie a fost trecută în scris în această condică a bisericii noastre, în anul cutare, indictionul cutare, luna cutare.

CUM SE SCRIE CARTEA DE DESPĂRȚENIE CÎND [BĂRBATUL SAU FEMEIA ESTE ÎNDRĂCIT ȘI VOIESC SĂ SE DESPARTĂ? [CAP 301. (Glava 416.)

Prea sfințitul mitropolit al prea sfintei mitropolii cutare ținînd ședință împreună și cu prea cucernicii lui clerici, s-a înfățișat cutare și cu glas mare s-a plîns împotriva femeii sale legiuite cu numele cutare, precum că este îndrăcită și că a fost legată cu lanțuri de mîni și picioare, nu numai de două, trei ori, ci de mai multe ori; iar noi l-am îndemnat să o mai aștepte timp îndeajuns. Și mai rîmînînd cu dînsa trei ani, n-a mai voit să aștepte din cauza patimei ei de nevindecat. De aceea i-am cerut martori vrednici de crezare și a adus pe cutare și pe cutare și pe cutare și i-am ispitit în chip amănunțit cu grea afurisenie; și au dat mărturie sub jurământ, că așa este adevărat. Și de aceea i-am dat voie și putere să ia a doua femeie legiuită după hotărîrea dumnezeieștii legi care spune: cine, zice, are femeie îndrăcită, încît o ține chiar legată cu lanțuri de fier, și nu poate să-și vină în fire, să fie despărțit de aceasta și să ia alta, dacă ar voi. Drept aceea, spre arătare și întărire pentru aceasta, s-a făcut și această carte de despărțenie și a fost trecută în condica de față în luna cutare, anul cutare, indictionul cutare.

¹⁾ Sic.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ, ΟΤΑΝ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΛΕΙΠΗ ΧΡΟΝΟΥΣ
ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΝ ΑΠΟΣΤΕΙΛΗ ΤΕΛΕΙΩΣ ΕΞΟΔΟΥΣ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΙ ΑΥΤΟΥ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΒ-ον.

Προκαθήμενης τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, συνεδριαζόντων καὶ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν, ἐνεφανίσθη ἡ δεῖνα γυνὴ τοῦ δεῖνα κατηγοροῦσα καὶ καταμεμφομένη τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς καὶ λέγουσα, ὅτι ὁ ῥηθεὶς ἀνὴρ αὐτῆς ἤδη ἔτη ἕξ κατέλιπεν αὐτὴν παντελῶς, καὶ κεῖ ἀποδημήσας, οὐδέποτε ἐμνήσθη αὐτῆς ἢ τοῦ οἴκου ἀποστεῖλαι, ὡς ἔθος, ἢ δαπάνην ἢ γράμμα ἢ ἄλλ' ὅτι ὁανδῆποτε βοηθείαν πρὸς ζωοτροφήν, ἀλλὰ εἰς λήθην ἔβαλεν αὐτὴν καὶ διάγει ἐνθεν κακεῖθεν ζῶν κακῶς καὶ ἀσώτως. Ἀκούσαντες οὖν ἡμεῖς ὡς οὕτως ἔχει, ἐζητήσαμεν προσαγαγεῖν μάρτυρας ἀξιόπιστους περὶ τούτου· καὶ προσέφερον τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα, οἵτινες μεθ' ὅρκου ἐμαρτύρησαν, ὅτι ὁ ῥηθεὶς ἀνὴρ αὐτῆς, ἔχει ἔτη ἕξ ἀφ' οὗπερ ἀπεδήμησεν ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ ὅλως οὐκ ἐνθυμήθη ἀποστεῖλαι τῆς αὐτοῦ γυναικὸς μήτε γράμμα, μήτε βοήθεια, μήτε λόγον κενὸν χαιρετισμοῦ, ἀλλὰ πορευόμενος ἐν σπατάλῃ καὶ μέθῃ καὶ ἀσωτίᾳ. Μαθόντες γοῦν ἕξ αὐτῶν τὸ ἀληθὲς καὶ κατὰ τὴν συνοδικὴν ἀπόφασιν τοῦ πρώην ἀοιδήμου πατριάρχου κῦρ Διονυσίου οὗ ¹⁾ ἀπεφάνετο συνοδικῶς, ὅτι τὰ τοιαῦτα ἀνδρόγυνα χωρίζεσθαι, ὅταν παρέλθῃ ἡ πενταετία καὶ ὁ ἀνὴρ μὴ μνησθῇ τῆς ἰδίας γυναικὸς, ἀλλὰ καταλείψας αὐτὴν παντελῶς. Τούτου χάριν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ἀποφαίνομεν διὰ ταῦτα πάντα καὶ ἔχομεν διεζευγμένην ὀλοτελῶς καὶ κεχωρισμένην τὴν αὐτὴν δεῖνα ἀπὸ τὸν αὐτὸν δεῖνα τὸν ἴδιον ἀνδρὰν αὐτῆς, καὶ τὸν αὐτὸν δεῖνα ἀπὸ τῆς ῥηθείσης γυναικὸς αὐτοῦ δεῖνα, καὶ δίδωμεν ἄδειαν καὶ ἐλευθερίαν τῇ αὐτῇ γυναικὶ συζευχθῆναι ἐτέρῳ ἀνδρὶ νομίμῳ. Εἰς γὰρ τὴν περὶ τούτου δῆλωσιν καὶ ἀσφάλειαν κατεστρώθη καὶ τὸ παρὸν διαζύγιον ἐν τῷ παρόντι θείῳ κώδικι τῆς ταύτης ἀγιωτάτης ἡμῶν μητροπόλεως δεῖνα ἐν ἔτει δεῖνα καὶ μηνὶ δεῖνα.

CUM SE SCRIE CARTEA DE DESPĂRȚENIE CÎND BĂRBATUL LIPSEȘTE CINCI
ANI ȘI NU TRIMITE FEMEII SALE NIMIC DE CHELTUIALĂ. CAP. 302. (Glava 417)

Smerenia noastră ținînd ședință dimpreună și cu prea cinstiții clerici, s-a înfățișat cutare femeie a cutăruia, învinuindu-l și jeluindu-se de bărbatul ei propriu și zicînd, că numitul ei bărbat, acum sînt șase ani, a părăsit-o cu totul și, de cînd a plecat, niciodată nu și-a adus aminte de dînsa sau de casă, să trimită, ca de obicei, sau de cheltuială, sau vreo scrisoare sau altceva de ajutor pentru hrană, ci a dat-o uitării și umblă de colo pînă colo și duce o viață ticăloasă și destrăbălată. Auzind noi că este așa, am cerut să aducă despre aceasta martori vrednici de crezare; și a adus pe cutare și pe cutare și pe cutare, care au dat mărturie sub jurămînt, că numitul bărbat al ei, sînt șase ani, de cînd a plecat de acasă și nu și-a adus de loc aminte să trimită femeii sale nici scrisoare nici vreun ajutor, nici vreun simplu cuvînt de urare, ci ducînd-o în desfrîu și beție și destrăbălare. Aflînd așadar de la ei adevărul și potrivit cu hotărîrea sinodului fostului, răposatului patriarh chir Dionisie prin care sinodul a hotărît că astfel de bărbat și femeie se despart, cînd au trecut cinci ani și bărbatul nu-și aduce aminte de femeia sa, ci o părăsește cu totul. De aceea așadar și noi am hotărît pentru toate acestea și am despărțit-o cu totul și am separat-o pe aceea cutare de acela cutare bărbatul ei și pe acela cutare de numita lui femeie cutare, și dăm acelei femei voie și slobozenie să se mărite cu alt bărbat legiuit. Drept aceea spre arătare și întărire, și această carte de despărțenie a fost trecută în conștința dumnezeiască de față a preasfintei noastre mitropolii cutare, în anul cutare și luna cutare ¹.

¹⁾ La sfîrșitul manuscrisului se găsește nota copistului: Τῷ πονήσαντι, Χριστέ, ἐπίδος τὴν ἀρρώγην, ἀγιγ'. «Celui ce s-a ostenit, Hristoase, dă-i ajutorul tău! 1613.»

JURISPRUDENȚA

Instituția călugăriei a avut și are în România, din cele mai vechi timpuri, o existență legală în puterea de canoane consemnate și perpetuate prin Condica lui Matei Basarab din anul 1652, prin așezămîntul bisericesc al lui Duca-vodă și Cartea patriarhicească, amîndouă din anul 1675; prin hrisovul lui Matei Racoviță-vodă din 1742, prin hrisovul lui Ipsilante-vodă din 1776, prin hățișerifele din anii 1802 și 1827 și altele. Condica civilă a lui Ipsilante-vodă, a lui Caragea-vodă și Regulamentul Organic (art. 241) n-au abrogat legile bisericești pre cît timp aceste legiuri posterioare n-au avut în vedere a regula, nici a stinge cîtuși de puțin ordinea monastică și așezămintele relative la acea ordine. Legi speciale nu au putut fi abrogate prin legi posterioare generale, întrucît acestea nu cuprînd, precum nici nu puteau cuprinde, o clauză expresă de abrogare.

După canoanele ordinei monastice, călugării și episcopii obligați a se supune lor, prin singura calitate de călugări sau episcopi, nu pot testa decît: 1) averile lor de mai înainte închinării metaniei lor, 2) averile cîștigate în timpul călugăriei, prin moștenire sau dar de la rudele lor, 3) averile ce li s-au dăruit de orice alt străin, însă cu privity personală.

Testamentul cuprinzînd dispozițiuni de avere, de care testatorul nu putea dispune în calitatea în care au fost dobîndite acele averi, este nul (Cas. civ., 4 noiembrie 1865, *Bul. Cas.*, p. 621).

Episcopii ca și monahii, după legea canonică, nu pot testa nici a fi moșteniți de rudele lor, averea aparținînd mănăstirii unde și-au închinat metania.

Deci urmează a fi casată decizia Curții de apel, care pronunțîndu-se în privința succesiunii unui episcop nesocotește dispozițiile Codului lui Matei Basarab și îndeosebi ale hrisovului lui Ipsilante din 1776 (art. 7), care reglementau moștenirea averii mănăstirilor și monahilor în general. Aceste dispoziții sînt într-adevăr aplicabile și episcopilor, deoarece ei nu pot fi decît în tagma monahică (Cas. s. u., dec. nr. 2 din 3 aprilie 1880, *Bul. Cas.*, p. 300).

Din apropierea și coordonarea dispozițiilor Condicii lui Ipsilante și acelorale ale Pravilei lui Matei Basarab cu dispozițiile relative la donațiunea *ante nuptias* sau *propter nuptias* din Basilicale și, în special, cu cele din novela 22 a lui Iustinian — originea acestei instituțiuni — rezultă că între bărbat și femeie există o comunitate de bunuri în care femeia, sau altcineva pentru femeie, aducea dota, iar bărbatul donațiunea *ante nuptias*. În lipsă de copii sau de acte care să decidă contrariul, în cazul cînd căsătoria se desfăcea prin moarte sau prin alte împrejurări asimilate cu moartea, dar neimputabile culpei unuia din soți (călugărie,

captivitate, impotență etc.), comunitatea se desfăcea luînd fiecare din soți avutul său, femeia sau moștenitorii săi luînd dota, iar bărbatul sau moștenitorii lui luînd donațiunea ce adusese; iar în cazul cînd căsătoria se desfăcea prin culpa unuia din soți, soțul vinovat pierdea aportul său, pe care-l lua celălalt soț. Mai tîrziu s-a dat femeii drept asupra donațiunii nu numai în caz de culpă a bărbatului, ci și în caz de predeces, sub oarecare condiții.

Din toate acestea rezultă că dota și donațiunea *propter nuptias* formau un patrimoniu comun, destinat în primul rînd copiilor, iar în al doilea rînd, acest patrimoniu o garanta pe femeie pentru cazurile de desfacere a căsătoriei din culpa bărbatului, sau de predeces al acestuia.

Prin urmare, femeia avea asupra donațiunii *propter nuptias* un drept eventual, dacă nu avea copii, dacă o convenție specială îi da acest drept sau dacă căsătoria se desfăcea prin culpa bărbatului sau predecesul său, și el n-avea datorii.

Așadar instanța de apel nu a violat legea cînd a decis că, în lipsă de pact contrariu în actul dotal sau a unui text de lege în Codul Caragea, moștenitorii soțului au drept să reție darul constituit de autorul lor prin foaia de zestre a soției predecedate (Cas. I, dec. nr. 596 din 21 oct. 1913, *Bul. Cas.*, p. 1761).

INDICAȚII BIBLIOGRAFICE ¹⁾

- K. MARX, *Capitalul*, vol. I, ed. a IV-a, Buc., Ed. politică, 1960; vol. III, partea II Buc., E.S.P.L.P., 1955.
- *Contribuții la critica filozofiei hegeliene a dreptului*, în K. MARX și F. ENGELS, *Opere*, vol. I, Buc., E.S.P.L.P., 1957.
- K. MARX și F. ENGELS, *Sfinta familie sau critica criticii critice*, în *Opere*, vol. II, Buc., E.S.P.L.P., 1958.
- *Ideologia germană*, în *Opere*, vol. III, Buc., Ed. politică, 1958.
- F. ENGELS, *Războiul țărănesc german*, ed. a III-a, Buc., E.S.P.L.P. 1958.
- *Ludwig Feuerbach și sfârșitul filozofiei clasice germane*, în K. MARX și F. ENGELS, *Opere alese în două volume*, vol. II, ed. a II-a, Buc., E.S.P.L.P., 1955.
- V. I. LENIN, *Dezvoltarea capitalismului în Rusia*, în *Opere complete*, vol. 3, ed. a II-a, Buc., Ed. politică, 1961.
- *Despre religie*, Buc., E.S.P.L.P., 1956.
- ★
- ALEXANDRESCO, D., *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, Paris-Bucarest, 1898, 550 p. (p. 16. *passim*).
- *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni streine*, București, 1906—1926, 11 vol.
- ANDRÉADÈS, A., *Byzance, paradis du monopole et du privilège*, Bruxelles, 1934, 181 p.
- ARION, DINU C., *Le Νόμος Γεωργικός et le régime de la terre dans l'ancien droit roumain jusqu'à la réforme de Constantin Mavrocordat (Hospodar de Moldavie et de Valachie) (1733—1769)*, Paris, 1929, 210 p. (p. 22, 52, *passim*).
- *Unitatea legislativă în trecutul voievodatelor românești*, în „Parlamentul românesc”, 12 iulie 1933, p. 29—31.
- BAZGAN, S., *Studiu canonic-literar asupra părții întâia din Îndreptarea legii, tipărită la Tîrgoviște, 1652, teză*, București, 1900, 67 p.
- BERECHET, ȘT., *Schiță de istorie a vechilor legi românești, 1632—1866*, 1928, 91 p. + 106 p. (p. 13—21).
- *Dreptul bizantin și influența lui asupra legislației vechi românești*, Iași, 1931—1932, CLXXVIII p.
- *Istoria vechiului drept românesc*, I, *Izvoarele*, Iași, 1933, 578 p. (p. 174—181, *passim*).
- *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, *Izvoarele*, Vaslui, 1937, 376 p. (p. 122, *passim*).
- BERZA, M., *Haraciul Moldovei și Țării Românești în sec. XV—XIX*, în „Studii și materiale de istorie medie”, vol. II, 1957, p. 20, 37—39.

¹⁾ Bibliografia cuprinde materialul și datele pe care le-am putut avea la dispoziție.

- BIANU, I. și N. HODOȘ, *Bibliografia românească veche, 1508—1530*, t. I, 1508—1716, București, 1903, IX+572 p. (p. 190—203).
- BIANU, I., *Despre introducerea limbii românești în biserica românilor*, Discurs de recepție, Academia română, XXVI, București, 1904.
- BIENER, FRIEDERICUS AUGUSTUS, *De collectionibus canonum ecclesiae graecae schediasma litterarium*, Berlin, 1827 (p. 43—47).
- BLARAMBERG, N. și MISSAIL G., *Îndreptarea Legii cu Dumnezeu care are toată judecata arhierască și împărătească de toate vinele preoțești și mirenești*, București, 1871, 452 p.
- BOGDAN, D. P., *Contribuțiuni la bibliografia românească veche*, București, 1938, 11 p. (extras din „Biserica ortodoxă română”, nr. 1—4, ianuarie-aprilie 1938).
- BRAN, FELICIAN, *Dreptul canonic oriental*, vol. I, *Prolegomene*, Lugoj, 1929, 201 p. (p. 27—39).
- BUJOREANU, IOAN M., *Colecțiune de legiuirile Romaniei vechi și cele noi*, vol. III, București, 1885, 789 p. (p. 134—471).
- CĂLINESCU, GH., *Istoria literaturii române*, București, 1941, 948 p. (p. 13—14).
- CAZACU, AUREL, *Dreptul de protimis. Origina și evoluția lui în dreptul românesc*, teză, Iași, 1937, 143 p. (p. 117).
- CESĂRESCU, I. N., *Persoanele morale în vechile noastre legiuiri*, în „Revista de drept și sociologie”, an. II (1899), nr. 3, p. 325—328.
- CHIRICĂ, GEORGE, *Cercetări istorice asupra legislației bisericii române din sec. XVII și XVIII*, teză, București, 1895, 97 p. (p. 54—64).
- CIPARIU, T., *Crestomatia seau analecte literare de în cărțile mai vechi și noue românesci*, Blasiu, 1858, XXXVIII+256 p. (p. 164—180).
- *Principia de limba și de scriptura*, ed. a 2-a, Blasiu, 1866, IV+407 p. (p. 110—111).
- CONDURACHI, ION, *Expunere rezumată a istoriei moștenirilor în vechiul drept românesc*, București, 1919, 83 p. (p. 5, *passim*).
- *Trăsăturile caracteristice ale vechiului drept penal românesc*, București, 1934, 20 p.
- COSTĂCHEL, V., P. P. PANAITESCU, A. CAZACU, *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec. XIV—XVII)*, București, 1957, 559 p. (p. 522).
- COSTAFORU, GH., *Despre moșteniri*, în „Magazinul judecătoresc”, 1855, p. 160, 162, 233, 273.
- COSTIN, MIRON, *Opere*, ed. Panaitescu P. P., București, 1958, 534+10+6 p. (p. 168).
- CRONȚ, GH., *Dreptul bizantin în țările române, Pravila Moldovei din 1646*, în „Studii”, an. XI (1958), nr. 5, p. 34.
- DESLANDES, JEAN, *Les sources du droit canonique oriental*, în „Echos d'Orient”, an. XXXVI (1933), p. 476—487.
- DISSESCO, G. G., *Les origines du droit roumain*, trad. par J. Last, Paris, 1899, 71 p. (p. 63).
- DONAT, ION, *Așezările omenesti din Țara Românească în sec. XIV—XVI*, în „Studii”, an. IX (1956), nr. 6, p. 81.
- DONGOROZ, VINTILĂ, *Drept penal*, București, 1939, 772 p. (p. 76, 77).
- DRAGOMIR, SILVIU, *Contribuțiuni privitoare la relațiile bisericii românești cu Rusia în veacul al XVII-lea*, în „Anal. Acad. Rom.”, Mem. Sect. Ist., t. XXXIV, București, 1912, 183 p.
- DUMITRESCU, AL. T., *Contribuții la istoriografia românească veche*, în *Lui Ion Bianu, amintire*, București, 1916, 332 p. (p. 246—247).
- ERBICEANU, C., *Cronicarii greci care au scris despre români în epoca fanariotă*, București, 1888, LXXII+361 p. (p. XI).
- *Material inedit pentru istoria dreptului canonic oriental. Manuscriptul grecesc al lui Manuil Malax notarul. Forma și conținutul manuscriptului*, în „Biserica ortodoxă română”, an. XVI (1892—93), p. 319—334.
- ERBICEANU, VESPASIAN, *Contribuție la istoria dreptului român*, în „Cuvîntul dreptății”, an. III (1921), nr. 9, p. 1—3; an. IV (1922), nr. 7, p. 1 și urm., nr. 8, p. 1—4, nr. 9, p. 1—5; an. V (1923), nr. 3, p. 25—28, nr. 4, 5, p. 49—52, nr. 6, p. 81—84.
- *Influența dreptului bizantin în țările române*, în „Cuvîntul dreptății”, an. IX (1927), nr. 1, p. 1—3, nr. 2, p. 25—27, nr. 5, p. 101—103.
- FARINACCIUS, PROSPER, *Praxis et theoriae criminalis*, Partis secundae, tomus primus, Venetiis, MDCIII; partis secundae, tomus secundus, Venetiis, MDCXIII, Lyon, 1616.
- FILITTI, IOAN C., *Despre vechiul drept penal român*, București, 1928, 22 p.
- *Coup d'œil sur l'ancien droit roumain*, în „Revista de drept penal și știință penitenciară”, 1934, p. 49—55.

- FILITTI, IOAN C., *Vechiul drept penal român. Întregiri privitoare la vechea organizare judecătorească*, București, 1934, 74 p.
- FILITTI, I. C. și I. D. SUCHIANU, *Contribuții la istoria dreptului penal român*, Buc., 1926, 29 p.
- *Din vechiul drept penal român. Răspuns d-lui profesor S. Longinescu*, în « Curierul judiciar », 1927, p. 514—518.
- *Contribuții la istoria justiției penale în Principatele Române*, București, 1928, 70 p. (p. 14).
- GASTER, M., *Chrestomafie română*, București-Leipzig, 1891, CXLIX+16+368 p. (I); VII+562 p. (II); (I, p. LVIII, 156—164).
- GEORGESCU, V. AL., *La réception du droit romano-byzantin dans les Principautés Roumaines (Moldavie et Valachie)*, în *Mélanges Lévy-Bruhl*, Paris, 1958, p. 373—391.
- GIURESCU, C. C., *Istoria Românilor*, vol. III, partea II, București, 1946, p. 451—1154 (p. 539—540).
- GRETSEER, IACOB, *Opera*, Ratisbona, 1734—39, t. XIV, p. 161.
- HEIMBACH, G. E., *Griechisch-römisches Recht im Mittelalter und der Neuzeit*, în *Ersch und Gruber Encyclopädie*, vol. 87, Leipzig, 1868, p. 52 și urm.
- ILIEȘ, A., *Știri în legătură cu exploatarea sării în Țara Românească pînă în veacul al XVIII-lea*, în *Studii și materiale de istorie medie*, vol. I, București, 1956, p. 154—194.
- IONAȘCU, TRAIAN, *Asociațiunile și fundațiunile în dreptul civil român*, 1931, 25 p. (p. 6).
- IORGA, N., *Istoria literaturii religioase*, București, 1904, VIII+243 p. (p. 169, 170).
- *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, București, 1915, VI+461 (I), XV+291+14 (II) (vol. I, p. 240).
- *Istoria literaturii românești*, vol. I, ed. a 2-a, București 1925, 400 p. (p. 279—280).
- *Istoria învățămîntului românesc*, București, 1928, 351 p.
- *Istoria bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, vol. I, ed. 1, București, 1928 (1929), 432 p. (p. 343—344).
- *Istoria Românilor*, vol. VI, București, 1938, 518 p. (p. 187 și urm.).
- IVAN, I. D., *Pravila mare de-a lungul vremii*, în „Studii teologice”, București, 1952, p. 580—609.
- KOPITAR, BARTOLOMEU, *Jahrbücher der Literatur*, Vienna, 1824, XXV, p. 158 și urm.
- LEGRAND, EMILE, *Bibliographie hellénique*, XVIIe siècle, Paris, t. IV, 1894—1896, p. 20.
- LEHR, L., *Dezvoltarea economică a orașelor din Țara Românească în anii 1501—1650*, în *Studii și referate privind istoria României*, I, București, 1954, p. 663—683.
- LITZICA, C., *Catalogul manuscriptelor grecești*, București, 1909, VI+564 p. (155—156).
- LONGINESCU, S. G., *Istoria dreptului românesc, din vremile cele mai vechi și pînă azi*, București, 1908, 369+11 p. (p. 337—352, *passim*).
- *Legi vechi românești și izvoarele lor. Pravila Moldovei din vremea lui Vasile Lupu însoțită: 1) de izvoarele sale; 2) de varianta sa muntenească, intrupată în Îndreptarea Legii a lui Matei Basarab; 3) de tălmăcirea sa în franțuzește*, de A. Patroget, București, 1912, VI+440 p.
- *Fragmente din istoria dreptului penal român*, în „Curierul judiciar”, 1926, nr. 41, p. 641—643; 1927, nr. 1, p. 3—5, nr. 5, p. 72—74, nr. 10, p. 149—150, nr. 15, p. 226—228, nr. 30, p. 468—470.
- *Anexa la Fragmente din istoria dreptului penal român. Replică la răspunsul d-lor I. C. Filitti și D. I. Suchianu*, în „Curierul judiciar”, 1927, nr. 35, p. 545—553.
- LUPU, ION, *Vina și procesul ei la Români*, Iași, 1934, X+456 p.
- MATEI, I. I., *Contribuțiuni la istoria dreptului bisericesc*, vol. I, *Epoca de la 1848—1868 cu o reprivire canonic-istorică*, București, 1922, 411 p.
- MAVROJANI, ALEX., *Situațiunea juridică a copilului natural în dreptul vechi*, București, 1911, 84 p. (p. 51 și urm.).
- METEȘ, STEFAN, *Istoria bisericii și a vieții religioase a Românilor din Transilvania și Ungaria*, vol. I, ed. a II-a, Sibiu, 1936, XXXVI+596 p.
- MILAȘ, NICODEM, *Dreptul bisericesc oriental*, trad. D. Cornilescu și Vasile Radu, revăzută de I. Mihălcescu, București, 1915, VII+607 p. (p. 162—163).
- MINEA, I., *Din istoria culturii românești*, I, Iași, 1935, 14 p. (extras din „Arhiva”, Iași).
- MIOC, DAMASCHIN, *Reforma fiscală din vremea domniei lui Matei Basarab*, în „Studii”, XII (1959), nr. 2, p. 53—85.
- MISSAIL, G., *Originile legislațiunii române*, București, 1865, 118 p. (p. 37—40).
- *Epoca lui Vasile Lupu și Matei Basarab V. V., domnii Moldovei și Țării Românești (1632—1654)*, București, 1866, VII+498 p. (p. 100—112).

- MOISESCU, GHEORGHE, STEFAN LUPEA și FILIPESCU ALEXANDRU, *Istoria bisericii române*, vol. II, București, 1957, 655 p. (p. 53—54).
- NEDELCU, GEORGE, *Puterea părintească în vechiul drept românesc*, București, 1932, 223 p. (p. 130—190 și 212—221).
- NEGULESCU, I. G., Ștefan I., *Mitropolitul Ungro-Vlahiei, 1647—1668*, teză, București, 1890, 68 p. (p. 51—57).
- NEGULESCU, PAUL, *Studii de istoria dreptului românesc, VII. Divorțul în vechiul drept românesc; X. Personalitatea morală a societăților în vechiul nostru drept*, București, 1900, 220 p. (p. 108—151, 209—218).
- NEIGEBAUER, FERD. JOH., *Das kanonische Recht der morgenländischer Kirche in der Moldau und Walachei*, în „Neuer Jahrbuch der Geschichte und Politik“, 1847, p. 495—508.
- *Die Rechtsverwaltung in der Moldau und Walachei*, în „Kritische Zeitschrift für Rechtswissenschaft und Gesetzgebung des Auslandes“, an. XX (1848), fasc. 2, p. 39—88 și fasc. 3, p. 71—88.
- OECONOMU-CIRU, D., *Despre penalitățile la Români în timpul lui Matei Basarab și al lui Vasile Lupu*, în „Dreptul“, 1883, p. 473—480 (extras, București, 1883, 18 p.).
- OLTEANU, ST., *Meșteșugurile în București, în secolele XVI și XVII*, în „Studii“, an. XII (1959), nr. 5, p. 71—112.
- ONIȘOR, VICTOR, *Istoria dreptului român*, ed. a 2-a, Cluj, 1925, 404 p. (p. 221—226).
- PANAITESCU, P. P., *Marea adunare a țării, instituție a orînduirii feudale în Țările Române*, în „Studii“, an. X (1957), nr. 3, p. 153—165.
- *Petru Movilă și Români*, București, 1942, 20 p. (extras din revista „Biserica ortodoxă română“, 1942, nr. 9—10).
- *Dreptul de strămutare al țăranilor în țările române (pînă la mijlocul secolului al XVII-lea)*, în *Studii și materiale de istorie medie*, vol. I, București, 1956, (p. 102).
- P(ERETZ), I., *Chromatica lui Daniil Panonski*, în „Revista pentru istorie, arheologie și filologie“, 1909, (p. 58).
- PERETZ, JEAN, *Histoire de la vente en droit roumain*, Paris, 1904, 342 p. (p. 224—253).
- PERETZ, ION, *Predoslovie Mitropolitului Ștefan la Pravila lui Matei Basarab*, București, 1905, 53 p.
- *Curs de istoria dreptului român*, vol. II, partea I, București, 1928, 441 p. (p. 369—440).
- *Pravilele românești din secolul XVII*, București, 1930, 47 p.
- *Precis de istoria dreptului român*, București, 1931, 393 p. (p. 339—345).
- PETRESCU, PROVIAN, TH., *Logodna în dreptul vechi, în dreptul actual și în noul cod civil*, teză, București, 1942, 103 p. (p. 27—29).
- PIČ, LADISLAS, *Die rumänischen Gesetze und ihre Nexus mit dem byzantinischen und slavischen Recht*, Prag, 1886, 36 p. (*Les lois roumaines et leur connexité avec le droit byzantin et slave*, București, 1887, 60 p., trad. par J. Ladislas).
- POP, C., *Veacul XVII, Limba și literatura română*, Galați, 1892, 112 p. (p. 19, 20, 110).
- POPESCU, ION, *Fabricile de hîrtie ale lui Matei Basarab*, în „Revista istorică română“, an. VII (1937), p. 384—388.
- POPOVICI, C., *Fîntînile și codicii dreptului bisericesc ortodoxu*, 1886, XVIII+119 p. (p. 39, *passim*).
- PUȘCARIU, SEXTIL, *Istoria literaturii române, epoca veche*, ed. a 2-a, Sibiu, 1930, 217 p. (p. 91—93, *passim*).
- RĂDULESCU, ANDREI, *Cercetări asupra învățămîntului dreptului*, București, 1913, 66 p. (p. 4) (extras din „Revista critică de drept, legislație și jurisprudență“).
- *Studii de drept civil, X. Cui i se cuvin sub regimul legiurii Caragea darurile dinaintea nunții, după desfacerea căsătoriei*, București, 1915, 272 p. + IV p. (p. 245—253).
- *Izvoarele dreptului civil și comercial român. Tendințe românești spre dreptul italian*, București, 1940, în „Anal. Acad. Rom.“, Mem. Sect. Ist., seria III, t. XXII, 28 p. (p. 5).
- *Romanitatea dreptului nostru*, București, 1939, în „Anal. Acad. Rom.“, Mem. Sect. Ist., seria III, t. XXI, 23 p. (p. 12—13).
- *Organizarea tutelei minorilor în dreptul românesc*, București, 1942, 93 p. (p. 4, 5), în „Anal. Acad. Rom.“, Mem. Sect. Ist., seria III, t. XXIV.
- *Publicarea izvoarelor dreptului românesc scris din Țara Românească și Moldova pînă la 1865 comunicare la Academia R.P.R.*, București, 1949, 13 p.
- RALLIS, G. A. și POTLIS, M., *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων*, II—IV, Atena, 1852—1859.

- RUSO, D., *Elenismul în România. Epoca bizantină și fanariotă*, București, 1912, 70 p. (p. 64).
 — *Studii istorice greco-române, Opere postume*, t. I, București, 1939, IX+692+53 (I și II) (p. 137).
- SĂVOIU, EM., *Contribuțiuni la studiul succesiunii testamentare în vechiul drept românesc*, teză, Craiova, 1942, VII+187 p. (p. 112—113).
- SBIERA, IOAN, *Mișcări culturale și literare la Românii din stînga Dunării în răstimpul de la 1504—1714*, 1897, XI+328 p. (p. 130).
- ȘESAN, VALERIAN, *Curs de drept bisericesc*, ed. a 4-a, 1942, 272 p. (p. 48, 49).
- SIDERIS, X. A., Περὶ τινος ἀπογράφου τοῦ Νομοκανόνος τοῦ Μανουὴλ Μαλαξῆος, în „Ἑλληνικὸς φιλολογικὸς Σύλλογος“ XXVIII (1907), p. 183—205.
- SIMONESCU, DAN, și DAMIAN, P. BOGDAN, *Începuturile culturale ale domniei lui Matei Basarab*, București, 1939, 19 p. (p. 13) (extras din „Biserica ortodoxă română“, 1938, nr. 11—12, p. 866—880).
- SMÎNTÎNESCU, DAN, *O carte de legi din timpul lui Matei Basarab, Îndreptarea legii, 1652*, București, 1939, 10 p.
- ȘOTROPA, VALERIU, *Introducere și bibliografie la istoria dreptului român*, Cluj, 1937, 232 p. (p. 203—211, *passim*).
- SPULBER, A. A., *L'éclogue des Isauriens*, 1929, V+188 (p. 126 și urm.).
 — *Le concept byzantin de la loi juridique*, București, 1939, 23 p.
 — *Etudes de droit byzantin. VI. Îndreptarea Legii. I. Le code valaque de 1652, première partie. Histoire*, București, 1938 (p. III—IV, IX—X).
- STAN, L., *Importanța canonică și juridică a Pravilei de la Tîrgoviște*, în „Studii teologice“, București, 1952, p. 561—579.
- ȘTEFĂNESCU, ST., *Evoluția proprietății feudale în Țara Românească pînă în sec. al XVII-lea*, în „Studii“, an. XI (1958), nr. 1, p. 62.
 — *Elemente comune de civilizație feudală în Țările Române și Rusia: procesul legării de glie a țăranilor la sfîrșitul secolului al XVI-lea*, în „Studii“, an. XII (1959), nr. 2, p. 89—90.
- TANOVICIANU, I., *Tratat de drept și procedură penală*, vol. I, ed. a 2-a revăzută de V. DONGOROZ ș. a., vol. I, București, 1924—1927, XV+1044 p. (p. 214, *passim*).
- TEODORESCU, ANIBAL, *Les lois roumaines et les étrangers*, Paris, 1905, 353 p. (p. 97—101).
- TINCULESCU, PAUL, *Cărți de despărțală, 1765—1774*, teză, București, 1932, 119 p. (p. 29—41).
- VERNADSKIJ, G., *Sur l'origine de la loi agraire byzantine*, în „Byzantion“, an. II (1925).
- VIFOREANU, C., *Discurs la deschiderea anului judecătoresc*, 1936, în „Curierul judiciar“, 1936, nr. 2, p. 50, 51.
- XENOPOL, D. A., *Studii asupra vechilor noastre așezăminte*, în „Convorbiri literare“, an. VIII, Iași, 1874, p. 191.
 — *Istoria Românilor din Dacia Traiană*, ed. a 3-a, vol. VI, București, 1927, 239 p. (p. 92, 27, 144); vol. VII, București, 1929, 283 p. (p. 139—146).
- ZACHARIAE, VON LINGENTHAL EDUARD KARL, *Historiae juris graeco-romani delineatio*, Heidelbergae, 1839, XIV+191 p. (p. 89—92).
 — *Geschichte des griechisch-römischen Rechts*, ed. a 3-a Berlin, 1892, XXIV+424 p.

INDICE DE MATERII¹⁾

X *Abstenență*, soți, 171; Tim., 13; ~ v. Cleric.
Abuz de încredere, v. Cheltuirea banilor încredințați.
Abuz de putere, v. Vătămare nedreaptă.
Acțiune în justiție, v. Pîră.
Adam, denumire, Cat., 7; ~ erezie, Cart., 108, 109; ~ facerea, Cat. 9.
 K *Adulter*, v. Proacurvie.
Afurisire, ped. canon. A. *Îndr. legii*; ~ amestecare de sînge, 211: 16; ~ cu minie, 353: 7; ~ cu nepastă, 363: 9; ~ lepădarea călugăriei, 125: 1; ~... hainelor călugărești, 124: 4; ~ sila, 252: 12; 253: 1, 10; ~ sodomia, 333: 19; ~ suduirea clericilor, 112: 3, 5; ~ suduirea solilor, 49: 1; ~ uciderea, 244: 30.
 B. *Nomocanon*. — *Mireni*: abateri religioase (de cult), Ap., 9, 62, 64, 68,

69, 71; Gan. 2, 4—8, 18—20; II Tarigr. 1; Halc., 2; Sard., 1, Cart., 108, 111, 113, 114; Tr., 66—72, 74, 76—78, 85, 93, 97; ~ II Nic., 1, 6, 9, 13, Tar. An., 3; Tar. Sof., 3; ~ abateri în viața socială, Ap., 43; Halc., 27; Cart., 19; Tr., 4, 5, 50—51, 69, 75, 83, 90, 91, 96; II Nic., 1; ~ abateri în viața de familie, Ap., 48; Gan. 9, 10, 14—17; ~ abateri asupra respectului persoanei, Ap., 22, 24; Tr., 90, 92 tîlc. 3 și 4; Tar. Ap., 8; ~ efecte, Ap., 12; Sard., 15, 16; Cart., 126; Tr., 60; Tar. Sof., 1.
 — *Clerici*: abateri în serviciu sau cult, Ap., 8, 9, 12, 13, 16, 28, 36, 45, 46, 55, 57, 58, 71; I Nic. 2; Anc., 18; Gan., 1, 2, 4—6, 8, 18—20; Ant., 17; Halc., 20; Cart., 10, 19, 29, 80, 108, 132, 133;

¹⁾ Primele cifre reprezintă glave sau indicații din nomocanon, iar cele care urmează indică zaceale.

PRESCURTĂRI: *Anc.* = soborul de la Anchira (1—25) p. 405; *Ant.* = soborul de la Antiohia (1—25) p. 417; *Ap.* = Canoanele Sfinților Apostoli (1—83) p. 384; *Arhim.* = întrebarea unui arhimandrit (4 întrebări nenumerate) p. 563; *bis.* = bisericesc; *can.* = accepție canonică; *canon.* = sancțiune canonică; *Cart.* = soborul de la Cartagina (1—134) p. 454; *Cat.* = catastih cu multe învățături (1—54) p. 565; *Ef.* = soborul de la Efes (1—9) p. 437; *Gan.* = soborul de la Gangra (1—20) p. 414; *Halc.* = soborul de la Halchedon (1—30) p. 440; *Laod.* = soborul de la Laodichia (1—59) p. 425; *Neoc.* = soborul de la Neochesareia (1—14) p. 411; *I Nic.* = soborul I de la Nicheia (1—20) p. 398; *VII Nic.* = soborul VII de la Nicheia (1—22) p. 518 *Nich.* = răspunsurile mitropolitului Nichita (9 întrebări nenumerate) p. 560; *Nicol.* = răspunsurile patriarhului Nicolae (11 întrebări nenumerate) p. 554; *ped.* = pedeapsă; *Sard.* = soborul de la Sardichia (1—21) p. 448; *Tr.* = soborul de la Trulla (1—98) p. 490; *Tar. Ag. Gav.* = Canoanele Tarigradului pentru Agapie și Gavadie p. 487; *Tar. Ap.* = soborul din Tarigrad, bis. Sf. Apostoli (1—17) p. 524; *Tar. Sof.* = soborul de la Tarigrad, bis. Sf. Sofia (1—3) p. 528; *II Tar.* = soborul II de la Tarigrad (1—8) p. 434; *V Tar.* = soborul V de la Tarigrad p. 488; (4 nenumerate); *Tim.* = răspunsurile episcopului Timotei (1—18) p. 555; *Tim. II* = alte răspunsuri ale episcopului Timotei (1—27) p. 555; *Tim. inv.* = învățătură și întrebare a lui sfinții Timotei (4 întrebări nenumerate) p. 549; *Vas.* = canoanele marelui Vasile (1—85) p. 528; *Vas. por.* = porunca marelui Vasile către preot (4 porunci nenumerate) p. 564; *Zlat.* = învățătura lui Zlatoust p. 564.

- Tr., 18, 78; II Nic., 1, 3; Țar. Ap., 3, 4, 10; ~ părăsirea cinului Halc., 7, 15; ~ abateri în viața socială Ap., 30, 43; Gan., 2, 3, 11—13; Tr., 11; VII Nic., 1; ~ abateri în viața de familie Gan., 10, 15; ~ efecte Ap., 13, 32; I Nic., 5; Cart., 103, 126; Țar. Sof., 1; ~ a doua judecată, Cart., 3; Tr., 60.
- Ajutor** datorat celor fugiți de asupreală, 247: 26; ~ de fiu, 247: 19; ~ de localnici, 247: 24; ~ de nămit, 247: 22; ~ de rob, 247: 21; ~ de slujitor, ostaș, 247: 20; ~ de soți, 243: 28—30; 247: 23.
- Ajutorarea vinovatului** (complicitate), — la săvârșirea greșelii: cercetare, 338: 2; ~ corelație între ajutor și greșală, 46: 10; ~ cu știință, 247: 9; 46: 2, 3, 5, 6; ~ împiedicarea săvârșirii greșelii, 46: 11, 12; 337: 3; 341: 43; ~ în orice fel, 346: 26; ~ indicii, 338: 1—8; ~ material, 46: 1, 4, 8, 9; ~ răspunderea slugilor, 244: 12.— după săvârșirea greșelii: ascundere, 346: 26; ~ ascunderea cadavruului, 339: 8; ~ ajutorul soției, 337: 2; ~ înlesnirea fugii, 339: 1, 3—6.
- Alfabetul**, explicare, 314.
- Alimente**, v. Hrană.
- Amanet**, v. Zălog.
- Amendă**, v. Gloabă.
- Amenințare**, lauda de a face rău, 346: 23.
- Amestecare de sînge** (incest), definiție, 211: 1, 8; ~ modalități, 211: 2; — *fără nuntă*: cazuri și pedepse, 211: 3—15; ~ confiscarea averii, 106: 3; ~ buna știință, 212: 15, — *cu nuntă*: cazuri și pedepse, 212: 1, 8, 9; ~ buna știință, 212: 10—14, 16—18; ~ efecte, 212: 2, 4—7; — *pedepse canonice*, 211: 16; ~ separare de pat 211: 7.
- Anaforă**, cînd se ia? 166.
- Animal**, accident, 301: 51, 52; ~ capturare, 303, 61; ~ ciine de turmă, 304: 66, 67; ~ despăgubiri cînd se bat animalele, 304: 62, 63; ~ folosire neautorizată, 296: 20; ~ răspunderea stăpînului, 307: 81, 83—85; ~ vătămare sau ucidere, 296: 17, 19; 300: 46; 301: 47—50, 53, 54; 303: 58—60; 304: 62, 63, 65—68; ~ vătămarea vitei aflată în pază, 300: 46; vită străină în cireadă, 300: 40—42.
- Antimis**, formulă de inscripție, 406.
- Apărarea** (legitimă), *persoanei*: contra vătămării nedrepte, 48: 7; ~... vieții proprii, 243: 7, 9, 15; 244: 25; 246: 1, 2, 9, 27, 30; ~... vieții altuia, 247: 16, 18—24; ~... cinstei: silă, 246: 4; ~ răpire, 244: 46; 259: 6, 7; ~ de atacul somnambulului, 365: 6; ~ uciderea altuia în locul agresorului, 246: 22, 28; ~ silă, 346: 6; ~ spaimă, îngrozire, 246: 6—8, 10, 11; ~ nu poate fi invocată, 244: 35; 246: 13—21; — *averii*, 246: 30; 247: 2; ~ temere, amenințare, 246: 6—8, 10, 11; — *excepții*, 244: 35; 246: 13—21.
- Ape**, abateri din matcă, 346: 19.
- Apostasie**, v. Cin călugăresc.
- Ardere de viu** (ped.), furțișag, 346: 48, 53; ~ pîrjol, 306: 79; ~ răpire, 259: 13; ~ silă, 252: 4.
- Avort**, Anc., 21; Tr.: 88; Vas, 2.
- Baie**, Tr., 75; ~ cu femei păgîne, Laod., 31.
- Bănuială**, v. Prepus.
- Bărbiariu**, expert, 249: 7.
- Bătaie** (ped.), *cazuri*: amestecare de sînge, 212: 1; ~ arderea gardului, 306: 78; ~ cununie cu 2 bărbați, 237: 2; ~ distrugerea recoltei și a viei, 302: 55, 56; ~ furțișag, 299: 28—30, 32, 34, 35, 38; 346: 3, 4, 6; ~ măsuri hiclene, 302: 57; ~ mutarea hotarului, 346: 34; ~ silă 252: 1; ~ supunere 127: 4, 7; 131: 1; — *nu se aplică*: boierului, 367: 3, 9; ~ nebunului, 359: 4; ~ preotului, 252: 17; ~ — *modalități*: ca pe hoți, v. Furțișag; ~ ca pe păgîni, 302: 57; ~ cu comănace, furci, șlice 237: 2; ~ cu toiagul, 302: 55, 56; ~ în tîrg, 357: 1; 367: 9; ~ pe ulițe, 127: 4, 7; 131: 1; 253: 4; ~ transformare în bani, 359: 4.
- Beție**, v. Micșorarea certării, 4.
- Biblia**, diviziuni Ap. 83 t.
- Bigamie**, v. Cununie cu doi bărbați.
- Biserică**, ce este 136: 2; A. *Administrație*. — a) Construire, condiții, 116; Cart., 82; VII Nic., 6; — b) Bunuri: administrare, Ant., 24, 25; VII Nic., 12, 13; Tr., 35; ~ curtea bisericii, Tr., 74; ~ închinare, 117; ~ sustragere. Gan., 2; — c) Organizare, funcționare: ~ ajutorare, Cart., 92; ~ animale, aducere 139: 2; ~ disciplină, 139, 140; ~ dormit și ospete, 139: 1; Laod., 29; Cart., 42; Tr., 72, 85; ~ episcopii, Cart., 55; ~ ordinea patriarhilor, mitropoliților, arhierilor supuși Țarigradului, 391; ~ ierarhie, 393, 394; ~ mitropolii cunoscute, 392; — d) Competință: ~ împăcarea Roma-Alexandria, Cart., 99; ~ teritorială, I Nic., 6, 7; — e) Slujitorii, Laod., 21—23; Neoc., 14.
- B. *Învățătura*, 137; Cart., 107; Cat., 24, 44; Gan., 11; Tim., 11; Tr., 2.
- C. *Serviciul bisericesc*: accesul, 377; Ap., 12, 13; Laod., 6, 7, 44; Tr., 67; ~ cinstitele daruri, 165; ~ citire și cîntări, Ap., 59; VII Nic., 14; Laod., 16, 59; ~ exercitarea cultului, Gan., 6, 7; Tim., II 12—16; ~ jertfa Tr., 28, 32; ~ lucruri sfîșite, 346: 48, 49, 51, 53; Cat. 26; ~ molitve, devetii, vecernii, Laod.,

- 18, 19; ~ ofrande, 168; Cart., 37; Tr., 95; ~ participare, 168; 169; 208; 333: 8; ~ rugăciune, Ap., 10, 11, 45, 64; ~ sistare 40 zile, 136; ~ ținuta clericilor, Tr., 72; Laod., 15.
- D. *Infracțiuni* săvârșite în...: sînge vărsat cu dreptate, 246: 3; ~ ucidere în..., 246: 2.
- Blagorodie*, explicare, Cat. 11.
- Blestem*, de Catara, Cart., 109, 110, 112; ~ cu minie, 353: 7; ~ împărțirea recoltei, 297: 22.
- Bogăție*, strîngere, Cat., 46.
- Bogonoseț*, explicare, 53.
- Boiaren*, drepturi asupra țaranului fugit, 296: 18; ~ hicleie, 50: 1; ~ nerespectarea regulilor funcțiunii, 352: 4; ~ ordinele boierului, 363: 2, 3; ~ răspundere pentru păstor, 307: 84; ~ rușinea de a fugi, 246: 21; ~ suduire, 107: 12; ~ ucidere, 244: 61; ~ vinovați, 212: 1; 243: 2; 244: 53; 246: 12; 247: 29; 346: 1.
- Boli*, explicare, Cat., 38.
- Botez*, importanța, 154. — *Condiții*, 141; ~ agareani și eretici, 152; II Țar., 8; Tim., II 26; Vas., 47; Cart., 47, 56; ~ al doilea botez, Ap., 47; Cart., 48; ~ bolnavul, Laod., 47; Tim., inv. 3; ~ dubiu, Tim., inv. 2; Cart., 72; Tr., 82; Tim., II 27; ~ condiții speciale femeii, Neoc., 6; Tim., 6, 7; Tim., II 1, 3; Tim., inv. 3; ~ cel îndrăcit, Tim., 2; Tim., inv. 6; ~ moarte 153, 157; Tim., II 2, 4; ~ măscăriciul, Cart., 45; ~ nebunul, Tim., 4; ~ oglașenicul, Tim., II, 5—8; ~ propriul copil, 155. ~ ceremonialul, 142—146; 149; Ap., 46, 47, 49, 50; Tim., II 8—11; ~ botez în casă, 157; ~ casă de rugă, Tr., 59; ~ cînd se botează, 156; Laod., 56; ~ citirea molitvelor, 151; Cart., 46; ~ loc pustiu, 153; ~ popă nesfințit, 152; ~ miruire, Laod., 48; ~ răspunsuri, Cart., 45; ~ simbolul credinței, Laod., 46; Tr., 75;
- *Efecte*, Cat. 22; Anc. 12; ~ înmormîntare nebotezat, Tim. inv. 1.
- Bucate* (lucruri, bunuri) îmblătoare și neîmblătoare 16; — a) mișcătoare (mutate): reluare de către stăpîn, 247: 4; ~ fructe, 348: 26; — b) nemișcătoare (nemutate): emfiteuză, desființare pentru neplată, 348: 22; ~ intrare în posesie de drept, 348: 23; ~ părăsirea bunului, 348: 25; ~ țaran fugit, avere, 296: 14, 15.
- Bunuri*, v. *Bucate*.
- Cădere din spiță* (pierderea rangului, ped. canon., Halc., 2, 10, 12, 18; Cart., 15, 26; Tr., 7, 20, 34; Nic., II 1; Țar. Ap., 5, 16; Vas., 32, 51.
- Calande*, explicare, 313.
- Calendar*, anul, ziua, paște, 312; Cart., 50, 73; Ap., 7; Ant. 1.
- Calomnie*, v. *Clevetire*.
- Calpuzănie* (falsificare de monedă). — *Falsificarea banilor buni*, 87: 1, 2, 8, 10, 16; ~ confiscarea casei, 87: 5—7; ~ denunțare, 87: 12, 13; ~ pedepse, 356: 4; 364: 2; ~ probe, 87: 15; 88: 3; ~ soți, 87: 13, 14.; ~ falsificarea metalelor prețioase, pedeapsă 87: 9.
- Călugăr*, v. *Cin călugăresc*.
- Camătă*, imputare asupra capetelor, 296: 16; ~ motive de despărțenie, 187: 9; ~ prohibire, 86; 281; ~ sancț. canonică, Cart., 5; I Nich.: 17. V. *Împrumut*.
- Canon* (ped. canon.), agresiune față de preot, 47; 56; ~ amestecare de sînge, 238; ~ avort, 374; ~ explicare, Nicol. (9), (11); Vas., 85; ~ greșeli ale clericilor, 72; 191; 193; 258: 5; ~ izgonirea soției, 224; 240; ~ nedenunțarea unor păcate, 375; ~ neschimbare, Cart., 43; ~ ucidere, Vas., 54; ~ vrăji, 328.
- Canonire*, v. *Tortură*.
- Capacitate juridică*, v. *Dreptul de a face tot lucrul*.
- Cap*, capete de vinovăție, răspundere penală, 362: 3, 10; 341: 16.
- Căraușie*, răspundere, 347: 4.
- Carte*, celui ce va trece prin țară, 409; ~ de ajutor, 410, 411; ~ de despărțală, 213; 412—417; ~ de ertăciune, 85; 405; ~ de hirotonie (daltirie), 403; ~ de mărturisire, 402; ~ de pace, 85; Halc., 11; ~ de slobozire, 85, 403; Laod., 41; ~ de stavropighie, 406; ~ de tocmire, Halc., 13; Ant., 8; Sard., 10; Laod., 41.
- Cărți*; ~ bisericești admise, Ap., 83; Cart., 24; Laod., 59; Tr., 62; ~ păstrarea lor, Tr., 66; ~ ale elinilor, Tim., II 25; ~ păgînești, Ap., 59.
- Casă de rugăciune*, înființare, Halc., 4; ~ liturghie, Tr., 31 t; VII Nic., 12; ~ oficiere, Tr., 59; Țar. Ap., 12.
- Căsătorie*, v. *Cununie*.
- Castrare* (ped. canon.), Țar. Ap., 8; ~ v. *Cleric*.
- Catargă* (ped.), hotărîre, 130: 2; 131: 1; ~ neaplicare, 367: 1.
- Catastife*, înscrierea datoriei, dovadă, 348: 39.
- Cauze care micșorează pedeapsa*, v. *Micșorarea certării*.
- Ceasuri*, explicare, 72.
- Certare* (pedeapsă), coconii vinovatului, 245: 2; Cat., 33; ~ stare materială, 252: 1, 8; ~ stare socială, 212: 1; *arbitrară*, v. *Voia judecătorului*; ~ *canonică*: a) *Mirenii*, v. *Afurisire*. *Blestem*. *Canon*. *Despărțire de biserică*. *Necuminecare*.

b) Clericii, v. Afurisire. Cădere din spiță. Interdicție de a sluji. Izgonire din cetate. Luarea darului. Surghiun la mînăstire. Tundere; ~ *corporală*: v. Bătaie. Însemnare la nas. Șmulgerea limbii. Tăierea limbii, mîinii, nasului; ~ cu *moarte*: v. Ardere de viu. Arderea trupului. Aruncare în apă. Legare de cozile cailor. Lepădare la fiare. Moarte. Turnare de plumb topit. Spînzurare. Tăierea capului; ~ *expulzare* din loc, v. Izgonire; ~ *infamantă*: v. Fără de cinste. Obezi. Purtare pe ulițe. Rușine (a da de...); ~ *patrimonială*: v. Gloabă. Luarea avuției; ~ *privativă de libertate*: v. Catargă; Gros; Ocnă; Temniță.

Ceruri, cite sînt, Cat., 5.

Cheltuirea banilor încredințați (abuz de încredere) ai asociaților, 346: 46.

Cheltuirea banilor străini (delapidare) strînși din vînzări sau din slujbă, 346: 46; ~... strînși pentru biserică, 346: 47.

Chezășie, clericul 90; ~ între soți 183: 18; 186: 1, 3, 5, 7; ~ pentru soț 266; ~ pentru nevătămarea soției, 183: 18; ~ pentru vinovat, 342: 6; ~ reluarea bucatelor, 247: 4.

Cin călugăresc, făgăduirea vieții monahale, Vas., 6, 18, 19, 56; ~... lui Dumnezeu, Cart., 6, 7.

A. *Organizare*. Călugărire: prioritatea rînduiei călugărești, 134; ~ condiții, 11; 133; Tr., 43; ~ vîrstă, Tr., 40; Cart., 125; ~ formalități, 118, 119; Tar. Ap., 5; Nicol., (6); ~ tundere, Tar. Ap., 2; Nic., 8, 9; ~ îmbrăcăminte, 120; Tr., 45; ~ denumire, 120; ~ părăsirea mănăstirii, 121; 124: 11, 12; VII Nic., 21; Tar. Ap., 3, 4; ~ călugărire, 122; 353: 6; 369: 5; ~ îndatoriri călugărești, 122; 123; 124: 11; 135; 375; Tr., 46; Nicol., (6); ~ căsătorie, Tr., 44; Halc., 16; ~ averea călugărului, Tar. Ap., 6.

B. *Viclenirea cinului*, cazuri: 123; 124: 1, 2, 4—8, 10—12; 125: 1, 3; 182: 9; ~ reprimirea călugărului, 124: 9; 125: 2.

C. *Călugărița*, ieșirea din mînăstire, 124: 3; ~ răpire, 257: 1—3, 5; 259: 3, 5, 35; ~ ierosilie 258: 1, 3—11.

Cîntăreți bisericești, port, Laod. 23; ~ copiii, Halc. 14.

Circumstanțe agravante. — *persoana*: a) statul, 244: 5; b) starea socială, 50: 1; 107: 12, 17; 259: 13, 25; 260: 14; 346: 7; c) rudenia, 244: 1, 7; d) vîrsta victimei, 243: 4; 252: 7; 259: 20; — *locul*: biserică, curte domnească, tîrg, 107: 8, 15—17; ~ excepții 246: 2, 3; — *infracțiunea*: reiterare 346: 2, 6, 11, 12, 17; — *alte circumstanțe* 252: 10; 259: 25.

Circumstanțe atenuante, v. Micșorarea certării *Cîteți*, căsătorie, Cart., 16; ~ copiii, Halc., 14; ~ logodire, Vas., 65; ~ port, Laod., 23; ~ stabilitate, Cart., 89.

Ciumă, măsuri, Anas., 47.

Cler. A. *Admitere*: condiții, 58; ~ condiții speciale (eretic, evreu ș. a.), 78, 92, 114, 115, 176; Ap., 77; I Nic., 2; Vas., 12; ~ castrare, I Nic., 1; Ap., 21—24; ~ păcate lumești, Ap., 60; ~ mituire, 9; ~ moralitate, 93; ~ sănătate, 94; ~ căsătorie, Ap., 51; Cart., 4; Tr., 3, 6, 13. B. *Organizare*: serviciu în eparhie, VII Nic., 15; Halc., 10, 13, 20; Cart., 89; Sard., 20; ~ *ierarhie*: Cart., 39, 85; Halc., 8, 28, II Tar., 3; Tr., 36, 39; ~ refuz de înaintare, Cart., 31.

C. *Disciplină*: îndreptarea greșelilor, Cart., 78; ~ față de episcop, Tar., Ap., 13—15; Halc., 18; Tr. 34; ~ plecare, autorizare, Ant., 3, 11; Ap., 15, 39; Cart., 23, 104, 105; Halc., 23; Laod., 41, 42; VII Nic., 10; ~ însușire de obiecte, Tar., Ap. 10.

D. *Obligații*. *Oblig. de serviciu*: destoinicie, Vas., 83; respectarea normelor Ef., 8; Tim., 11; — *Oblig. sociale*: abateri, Ap., 20, 25, 27; ~ alimentație, Ap., 51; Anc., 14; ~ cîrciumă, Laod., 24, 25; ~ donații ereticilor, Cart., 22; ~ față de domn, Ant., 11; Ap., 82; ~ îmbrăcăminte, VII Nic., 16; Tr., 27; ~ împrumut și camătă, I Nic., 17; VII Nic., 19; Laod., 4; Tr. 10; Cart., 17; ~ închirieri, Cart., 16; ~ însușire de bunuri străine, Cart., 52; ~ jocuri și petreceri, Tr., 24; ~ relații păgînești, Anc., 1—6; Ap., 45; Cart., 21; ~ treburi mirenești și negoț, 71; 86; 91; Halc., 3; ~ viață imorală, 10; 15; 82; 84; 104; 105; Neoc., 8; — *Oblig. de familie*: abateri, Ap., 17—19; ~ căsătorie, Tr., 3, 13; ~ copii Cart., 35; ~ despărțenie, Tr., 12; ~ patrimoniu, Cart., 32; raporturi conjugale, Cart., 25, 70.

E. *Îndepărtare*: afurisire. Ap., 32; ~ apelare la sobor, Ant., 12; ~ apostasie, Ap., 61; ~ nerespectarea excluderii, Ap., 28; Ant., 4; ~ părăsirea eparhiei, Ap., 14—16; I Nic., 15; Ant., 5; Halc., 5, 7.

V. *Certare*. Odăjdii arhieresti.

Clevetire, a celor ce hirotones, 8; ~ a clericilor, 26; ~ ped. canonică, 373.

Cocon, casă năemită la calpuzan. 87: 7; ~ hrănire, 243: 14; ~ imputernicire de a face rău, 341: 27; ~ pierderea ocinelor, 243: 22.

V. *Luarea darului preoției*. Micșorarea certării, 3.

- Comoară*, ascunderea comorii, 89: 17; ~ cunoașterea proprietarului, 89: 15; ~ dreptul descoperitorului, 89: 1, 18, 19; ~ locul, 89: 2-13, 16; ~ prin vrăji și draci, 89: 14.
- Comodat*, v. Darea lucrului spre folosire.
- Complicitate*, v. Ajutorarea vinovatului. Învățătura de a face rău. Sfătuire de a face rău.
- Concurs de înfrăcțiuni*, v. Micșorarea certării, 7.
- Confiscarea bunurilor*, v. Luarea averii.
- Convenție*, v. Tocmeală.
- Copil*, denumire, 207; ~ copiii călugăriței, 258: 7; ~ datoriile părinților și ale copiilor, 283; ~ neîngrijirea părinților, 284; ~ plata datoriilor, 293; ~ sudalma părintelui, 102: 22; ~ v. Micșorarea certării, 3.
- Corecție*, v. Îndreptare și învățatură.
- Crăciun*, coacerea merindelor, Tr., 76.
- Creștin*, amestec cu evreii, Ap., 64, 69; Tr., 11; VII Nic., 8; ~ amestec cu păgânii, Anc., 7-9; Laod., 31; Cat., 36; ~ cruce, Cat., 24; Tr., 71; ~ denumire, Cat., 23; ~ lepădare de credință, I Nic., 11, 12; Anc., 1-6, 8, 9; Vas., 69; ~ mîncare, Tr., 65; Vas., 28, 81; VII Nic., 22; ~ norocul, Cat., 29; ~ v. Micșorarea certării, 14.
- Cuminecare* (priceșuire), cel învrăjbit, 168; ~ condiții, 170; Tim., 5; Tim. inv., 4; ~ mort nepriceșuit, 167; ~ muribund, I Nic., 13; ~ preot ce nu se priceșuiește, 60; Ap., 8; ~ preot ce nu-și priceșuiește soția, 74; ~ refuz de a se priceșui, 73; Gan., 4; ~ săvîrșire Tr., 97; ~ vărsarea cuminecării, 170.
- *Necuminecare* (nepriceșuire). A. *Îndrept. legii*: amestecare de sînge, 330; ~ ascultare la fereastră, clewetire, pîră, 373; ~ avort, 374; ~ credința în strigoi, curvire, 240; ~ jurămint și mărturie strîmbă, 372; ~ lepădare de Hs., 323; ~ mîncarea mortăciunilor, 376; ~ obținerea funcției prin bani, 9; ~ recăsătorirea, 205, 206, 208; ~ sodomia, 332; ~ uciderea, 241, 335. — B. *Nomocanon. Mireni*: Anc., 3, 22; Ef., 6, 8; Halc., 16; Sard., 1, 2; Tr., 54; Vas., 2, 4, 13, 24, 34, 38, 39, 44, 55, 57, 60, 63, 64, 69-79. *Clerici*: Sard., 2; Cart., 79, 104, 121, 123; Tr., 44; II Nic., 1.
- Cununie* (nuntă, căsătorie) A. *Însurare*, 198; Gan., 9, 10; ~ nuntă pre lege, 203; Gan., 1.
- B. *Condiții*: consimțămîntul părintelui, 284; Vas., 38, 42; ~ copil crescut în casă, 212: 12; ~ răpire, 199; 240; 259: 9-11; ~ vîrstă, 193; 198; 230; Nic., 1; ~ întocmirea zestrelor 174; ~ timpul 202.
- C. *Împiedicări*: din alianță, Vas., 23; ~ copii «de suflet», 195; ~ condiție socială, 197, 199, 200, 258: 6; ~ cuscrenie, 193; 194; 198; ~ din botez, 195; 196; 198; Tr., 53; Arhim., 2; ~ ereticii, Laod. 10; Tr., 70; ~ ierosilia, 258: 2; ~ logodnica altuia, Tr., 94; ~ rudenia 190; 191; 193; 198; Tr., 54; Vas., 64. 81; ~ alte cazuri, 199.
- D. *Forme*: molitve și blagoslovenie, 204.
- E. *Efecte*: căsătoria «fără de lege», 199; Tr., 26; ~ cei hrăniți de biserică, Vas., 24; ~ conviețuire și raporturi conjugale, 101; ~ credință, adulter, 185: 10; ~ izgonirea femeii, 240; Ap., 48; ~ readucerea femeii, 187: 12, 13; ~ urmare soțului (soției), 188: 1-5, 7, 8.
- F. *Făgăduiala de a nu se căsători*: Anc., 19; Vas., 18-20.
- G. *Recăsătoria*: — absența, 237: 10-15; ~ anul de jale, 261; ~ caracterizări canonice, 205; Tr., 84; Vas., 9, 35, 48, 76; ~ desfacerea primei căsătorii, 216: 5; ~ decesul bărbatului, Vas., 31; 41; ~ femeia părăsită, Vas., 37, 48; ~ împiedicări, 212: 7; 239; 241; Cart., 100; ~ moarte prezumată 236; ~ probarea morții bărbatului, 237: 12-15; sancțiune canonică, Neoc., 2, 3; Laod., 1; Nic. 1; Vas., 4, 50, 73; ~ soțiile ostașilor, Vas., 36.
- V. Ucidere.
- Cununie cu doi bărbați*, sau femei (bigamie), buna credință a femeii, 15: 8-10; ~ cazuri, Vas., 46; ~ condiții, 15: 1; ~ ereticul, 15: 5; ~ interdicția încuviințării bisericesti, 15: 7; ~ pedepse, 15: 1-6; ~ soție eretică și soție creștină, 20: 6; ~ soții de boier, 15: 6; ~ zestre și darurile, 15: 9.
- Curățură* în pămîntul altuia, 296: 8, 13; ~ părăsită 296: 14.
- Curvie*, 240; ~ cu femeie slobodă, 215: 8; ~ cu slujnica altuia, 348: 3; ~ cunoașterea curvei, 260: 7; ~ răpirea muiarei curve, 260: 1, 3, 4, 6, 8-10; ~ sila, 252: 19-21; ~ sanct. canon., 240; Vas., 26; ~ văduvului 215: 12, 13; ~ v. Ucidere.
- Cutremur*, cum se face, Cat. 50.
- Daltirie*, v. Formulare bisericesti.
- Dare în plată*. v. Luarea lucrului în preț.
- Darea lucrului spre folosire* (comodat), depășirea condițiilor, 346: 37; ~ restituire refuzată, 348: 38.
- Dăruire* (donație), caracterizare, 271; ~ în beneficiul clericului, 243: 13; ~ lucru de furat, 349: 26; ~ refuz de a preda darul, 107: 3; ~ restituire, revocare,

- 271; ~ siluitorului, 253: 7, 8; ~ vinovatului, 342: 2. — *Daruri dinaintea nunții* 216: 1—5; 217; 221; 231. — *Daruri între soți*, principii, 269; ~ confirmare după moarte, 243: 27; ~ pierderea darurilor, 185: 3; 215: 11, 12; 237: 9; 243: 28—30; ~ trecere la domnie în caz de incest, 212: 5.
- Daruri* (sfintele, cinstitele), stricare, 165.
- Darurile Duhului Sfânt*, enumerare, 137.
- Degradare civilă*, v. Fără de cinste.
- Delapidare*, v. Cheltuirea banilor străini.
- Denunțare*, obligația de..., 48: 4; 340: 3; ~ omitere de..., 244: 14, 27; ~ pedeapsă canonică, 373; 375; Vas., 67; ~... coautor; 87: 13.
- Depozit*, v. Ținerea lucrului încredințat.
- Descântător*, expert, 249: 7.
- Despăgubiri*, v. Plata pagubei.
- Despărțenie*. — A. *Cauze*: călugărirea, 182: 8, 9; 219; — erezia, 182: 1; 232; ~ oprirea zestre, 182: 3; ~ recăsătorire, 182: 6—8; ~ revenire la credință, 182: 4, 5; ~ vina comună, 180: 3; 182: 2; — necorespunderea la obligații conjugale, 217; ~ sodomie, 181: 1—6; 231; ~ efecte, 181: 7; ~ loviri, 220; — preacurvia, 84; 179: 1—5, 7; 187: 1—3; 215: 7; Nic. 3; — rudenia, 191; 199; 209; 211: 9; 212: 7; ~ 226; 227; 229; 230; — alte cauze, 82; 187: 8; 204; 218; 221; 222; 225; 233; Tim. 15; — vina comună, 180: 1, 2. — *Cauze imputabile bărbatului*, 183: 1—4, 6—10, 13—18; 187: 9, 14; 211: 9; 215: 7; 216: 1—5; 235, Tr. 89; ~ absența, 236; ~ vrășmășia rudelor, 186: 2. — *Cauze imputabile femeii*, 187: 1, 2, 10; 214: 1—7; 218; 236; Vas. 6.
- B. *Procedura*: 180: 4; 183: 11, 12, 20; 187: 1—3.
- C. *Efecte*: daruri și zestre, 185: 4; 187: 4; ~ întreținere, 179: 7; 183: 5; 185: 5; 187: 5—6; ~ despărțenie fără vină, sancțiune, 213; ~ denumirea actului de despărțenie, 213; ~ separație temporară, 183: 19; 186: 5.
- D. *Împăcarea*, 179: 8, 9.
- Despărțire de biserică* (excomunicare, interdicție, sanct. can.), Ap., 10, 61; Anc., 4—9, 16, 17, 19—21, 23—25; Neoc., 2, 3, 5; Ant., 2; Laod., 1, 6, 7, 9; Ef., 7; Tr., 91; Vas., 7, 30, 39.
- Diacon*, căsătorie, 124: 5; Anc., 10; ~ ceremonii I Nic., 18; Tr., 7; ~ curvire, 80; Vas., 3; ~ ierarhie, Laod., 10; ~ izgonirea soției, 125: 5; ~ lepădarea rasei, 124: 10; ~ Marea Biserică, Neoc., 14; ~ număr Tr., 16; Neoc., 14; ~ spovedania, Neoc. 10; ~ vîrstă, Cart., 17.
- Diaconiță* (-easă), curvire, Vas., 44; ~ vîrstă. Halc., 15, Tr., 40; ~ renegată I Nic., 19,
- Diavol*, frica, Cat., 43; ~ lupta cu creștinii, Cat., 40, 41; ~ vina și căderea lui, Cat., 6, 42.
- Diazighion*, carte de despărțenie, 43.
- Dijmă*, cote, 297: 22; 298: 23; ~ lucrare insuficientă, 311; ~ părăsirea terenului, 298: 25, 26; ~ valabilitatea tocmelii, 296: 11, 12.
- Distrugere*, adăpători, 346: 20; ~ case, garduri, 308: 89.
- Dobîndă* (cîștig), veniturile zestre, 187: 4.
- Doftor*, v. Vraci.
- Domn*, batere de monedă, 87: 3; ~ comori, 89: 14, 18; ~ dobîndirea bunurilor părăsite, 296: 14; ~ dovada poruncilor domnești, 363: 7; ~ fixarea taxelor vamale, 347: 13, 14; ~ moștenire, 243: 19; ~ silă, 244: 53; ~ supunere către... 363: 1; ~ v. Micșorarea certării, 8.
- Donatie*, v. Dăruire.
- Dragoste*, v. Micșorarea certării, 11.
- Dregător*, executarea ordinelor domnești, 363: 6; ~ responsabilitate, 87: 11; ~ ucidere, 244: 4; ~ dregătorii bisericești, v. Biserică, ierarhie.
- Dreptate* (referiri în texte) 1:2; 2: 1—9; 3: 1; 39: 1, 3; 47: 6; 87: 3; 121: 1; 185: 1; 188: 2; 243: 14; 246: 26; 247: 15; 253: 10; 296: 1, 10; 348: 26, 37; 353: 2, 4; 363: 1; Cat., 28: 5; 44: 2.
- Dreptul de a face tot lucrul* (capacitate juridică), deplin, 354: 4.
- Duhovnic*, ce este? 319; ~ canonul, 327; ~ spovedania, 319; 327.
- Dumnezeu*, cum este? Cat., 2; ~ facerea lumii, Cat., 4; 9; ~ iubirea oamenilor, Cat., 39; ~ porunci Cat., 28.
- Efud*, explicare, Cat., 35.
- Emancipare*, v. Usebire de tată.
- Emfiteuză*, desființare pentru neplată, 348: 22.
- Episcop*. A. *Investire*: alegere, săbor. Nic., 4; VII Nic., 3; Ant., 19; Laod., 13; Cart., 13; Sard., 5; ~ calități personale, Ap., 75, 78, 80; Cart., 97; Laod., 12; ~ condiție fizică, 94; Ap., 75; ~ cunoașterea cărților sfinte, VII Nic. 2; ~ eparhia, Ant., 16; Tr., 37; Laod., 57; Sard., 7; Cart., 96; ~ hirotonia I Nic., 4; Vas., 10; ~ intervenții, Ap., 30; ~ ne prezentare, Ant., 17; ~ opunere, Ant., 18; ~ trepte ierarhice, Țar. Ap., 17; ~ Sard. 11.
- B. *Competință*, 12; Ap., 34, 35, 41; Ant., 10, 13, 21, 22; II Țar., 2; Cart., 53, 118.

C. Obligații de serviciu: deplasări, Ap. 37; Laod., 40; Sard., 13, 14, 18; ~ femei în serviciu, VII Nic., 18; ~ intervenții, consultări, Sard., 8—10, 12; ~ misiuni Cart., 14, 74, 90, 91; ~ propovăduirea învățăturilor, Ap., 57; Tr., 19, 20; Sard., 21; ~ purtare rea, Ap., 36; VII Nic., 4, 5; ~ serviciu în eparhie, Cart., 71, 119, 121; Tar. Ap., 7, 16. — în viața socială, coabitare cu femeie, Tr., 12; ~ treburi mirene, Ap., 79. — în familie, bunuri, Ap., 40; ~ despărțenie, Tr., 48.

D. Disciplina, Sard., 19; ~ jurisdicție, Ap., 72; Ant., 14, 15; ~ retrogradarea Halc., 29; ~ schimnici, Tar. Sof., 2.

E. Încetarea funcțiunii: ajutorul boierilor, Cart., 66; ~ încunoștințarea Romei Cart., 1; ~ informare greșită asupra ereticilor, Cart., 122; ~ luarea darului, Sard., 4; Tr., 21; ~ moarte, Ap., 74; ~ mutare Sard., 1—3; Ef., 9; ~ nesupunere, Cart., 64.

Episcop de sate, competență, Anc., 13; Ant., 10.

Epitrahil, v. Odăjdii.

Eretic, afurisirea eresurilor, II, Tar., 1; ~ amestec cu ereticii: botezarea copiilor, Halc., 14; ~ copii, Laod., 31; ~ nuntă, Laod., 10; Halc., 15; Tr., 70; ~ prăznuire, Laod., 37; ~ rugă, Ap., 10, 45, 64; Laod., 9, 33; ~ cărți eretice, Ap., 59; ~ cinstirea mucenicilor, Laod., 34; ~ executarea hotărârilor bisericești, 363; ~ hulirea patriarhului, 112: 5; ~ interdicții: intrarea în biserică, Laod., 6; a fi martor, Cart., 127; a moșteni, Cart., 80; a primi daruri, Cart., 22; a pîrî, Ap., 73; Cart., 8; ~ întreținerea eretice în închisoare, 187: 7; ~ pocăire, 124: 5; Vas., 5, 20; Tim., II: 26; Tr., 92; ~ pedeapsă uniformă, 367: 7; ~ pedeapsa nevîrstnicilor, 357: 2; ~ prepus de erezie, 237: 5; 124: 5; 125; ~ priceșuire, Cart., 47; Tim., II 21.

Erezii: Adam, Cart., 108, 109; caracterizare, Vas., 1; ~ Aggleli, Laod., 35; ~ Antim, V Tar.; ~ Apolinarie, II Tar., 7; Tr., 1; 92; ~ Arie, I Nic., Sard.; Tr., 1; ~ ariani, Tr., 92; II Tar., 7; ~ Chelestin, Ef., 1, 4; Cart., 108; ~ Chyra al Alexandriei, Tr., 1; ~ Climent, Tr., 2; ~ curații Tr., 92; I Nic. 8; ~ Didim, V Tar.; Tr., 1; ~ Dioscor al Alexandriei, Halc.; Tr., 1; ~ donatistenii, Cart., 47, 56, 65, 68, 69, 84, 90, 91, 93, 97, 105, 115—117, 122; ~ Eftihie (-an), Halc.; Sard., 20; Tr., 1; ~ Evgarie, V Tar., Tr., 1; ~ evnoniani, II Tar., 8; Tr., 92; ~ Evstratie, Gan.; Ef., 9; ~ Fotin,

Laod., 7; II Tar., 7; ~ frînci, II Tar., 8; Laod., 8; ~ frigi, Laod. 8; ~ icoane (luptători de), VII Nic., 1; ~ Livosul, Laod., 7; ~ Machedonie, Tr., 1; ~ marchionistenii, Tr. 92; ~ manichei, Cart., 108; Tr., 92; ~ masalieni, Gan. tîlc; ~ Masen, Sard. 20; ~ Maximin Chiriconul, II Tar. 4; ~ miercurași, II Tar. 7; Tr., 92; ~ Mondan, Laod., 7, 8; ~ mondanisteni, Tr., 92; ~ navatiani, Laod., 7; II Tar., 7; Tr., 92; Vas., 47; ~ Navut, I Nic., 8; ~ Nestorie, Ef.; Cart., 108; Tr., 1; ~ Onorie, V Tar.; Tr. 1; ~ Orighen, V Tar.; Tr. 1; ~ Paraclit, Laod., 8; ~ patrusprezeceani, Laod., 7; II Tar., 7; Tr. 92; Pavel, V Tar.; Tr. 1; ~ Pavel Samosatul, Anc.; Ant.; Laod., 7; ~ pavlicani I Nic., 19; ~ pavlinistenii, Tr., 92; ~ Pelaghie, Cart., 108; ~ Petr., V Tar.; Tr., 1; ~ Pir, V Tar.; Tr., 1; ~ Priscilla, Laod., 8; ~ rugători, Gan. tîlc; ~ saveliani, Laod., 7; II Tar., 7, 8; Tr. 92; ~ Savelie, Laod., 7; Tr., 1; ~ Serghie, V Tar.; Tr. 1; ~ stîngacii, Tr. 92; ~ Teodor al Farii, Tr. 1; ~ Teodor Mopsuestie, V Tar.; ~ Teodorit, V Tar.; ~ Umentiani, Tr., 92.

Evangheliști, unde au scris, cum sînt închipuiți, Cat., 25.

Exarh, menire, Cart., 39; Laod., 57.

Excomunicare, v. Despărțire de biserică.

Extrădare, răpire, 259: 26.

Falchidiu, v. Moștenire.

Falsificare de monedă, v. Calpuzănie.

Fără de cinste (degradarea civică), (ped.), bigamie, 237: 1; ~ feciorii otrăvitorului, 245: 2; ~ hotrie, 127: 5, 6; ~ hulirea patriarhului, 112: 5; ~ sodomie, 333: 4; ~ sudalmă, ocară, 111: 3; 113: 2; ~ uciderea soției, 244: 56.

Fără de lege, ce este? 3.

Farinasc, culegerea pravilelor împărătești, 371: 7.

Farmece, cauză de despărțenie, 183: 16; 187: 10; ~ sancțiune canonică, Vas., 7; ~ tămăduirea rănilor, 249: 5.

Fecior de suflet, ce este, 195; ~ drept de ucidere, 244: 50; ~ uciderea tatălui, 244: 2; ~ sudalmă, 109: 2.

Femeie, facerea ei, Cat., 10; ~ serviciu la episcop sau mînăstire, VII Nic., 18; ~ soția preotului, 84; ~ v. Micșorarea certării, 9.

Foc, aprindere, obicei, Tr., 63.

Formulare bisericești, formulare protocolare, 395—401, 407, 408.

Frați de cruce, interzicerea solemnității bisericești, 210.

Fulgere, cum se fac? Cat., 51.

Furtașag, caracterizări, 345: 3, 4; ~ cerce-tări, 345: 6, 7; ~ gravitate, 345: 1, 2; ~ sancțiune, 345: 5; ~ reiterare, 299: 38; 346: 6, 9, 11, 12; sancțiune canonică, 343; ~ pocăire, Vas., 57.

A. *Furtașag la țară*: animale, 299: 28, 32; ~ făptaș, 299: 26; ~ produse agri-cole, 299: 30, 31, 34, 35; ~ tentativa 299: 33; ~ unelte agricole 299: 27, 36, 37.

B. *Furtașag la drum*: 346: 1; — făptașul, 346: 22, 50; — păgubașul: de la judecăt-or, 49: 9; ~ de la un mișel, 346: 6; ~ de la stăpîn 346: 7. — Obiectul: adăpă-tori, 346: 20; ~ animale, 346: 17, 18; ~ apa din matcă, 346: 19; ~ furtașag mare, 346: 10; ~ haine de la baie, 346: 5; ~ hotare, 346: 33—35; ~ lucru din biserică sau svințit, 102; 344; 346: 8, 48—49, 51—53; Ap., 70, 71; Halc., 22; ~ lucruri (bani) aflate în păstrare, 346: 38—47; ~ idem, din împrumut, 346: 36, 37; ~ idem, din incendiu, 346: 31, 32; ~ idem, găsite și nedecarate, 346: 28—30; ~ pă-sări, 346: 9, 22; ~ restituirea obiectului furat, 346: 21. — Modalități: cu arme, 346: 1; ~ cu spargere, 346: 3; ~ noaptea la drum, 346: 11; ~ prin ascundere, 346: 4; ~ simulacru de a vîna, 346: 2; ~ tîlhărie, 346: 13, 14. — Alte circum-stanțe: amenințare, 346: 23; ~ ascun-derea faptului, 346: 27; ~ complicitate, ajutor, 346: 26; ~ instigare, 346: 24, 25. — Cazuri asimilate: cheltuirea banilor încredințați, 346: 46, 47; ~ dare spre folosire, 346: 37; ~ împrumut, 346: 36; ~ înșelăciune, 346: 45; 347: 1; ~ țî-nerea lucrului încredințat, 346: 38—40, 47. — Împuternicire și sfătuire pentru furtașag, 346: 24, 25; ~ ajutoare, 346: 26, 27.

C. *Furtașag în pizmă*: elemente, 348: 1, 2; ~ calitate a părților, 348: 10—16; ~ în-sușire de bunuri, 348: 5, 32—34, 37; ~ excepții, 348: 4, 7—9, 38, 39; ~ furt de mare sărăcie, 348: 6; ~ fapte abuzive, 348: 3, 17, 19—21, 26—31, 34—36, 42, 47—49; ~ excepții, 348: 23—25, 43—46; ~ luare în plată, 348: 40, 41. — Sem-ne (indicii): reputație, 349: 1, 2, 18; ~ corpuri delict, 349: 2, 13, 15, 20—22; ~ atitudinea vinovatului, 349: 10—12, 17, 19, 25, 27, 29. — Cercetarea judecăt-orului, 349: 3—8, 18, 20—23. Lucru de furat, 349: 24—26, 28—34.

Găzduirea infractorilor, v. Primirea hoților și tîlharilor.

Genesa, explicație, Anas., 4.

Gloabă (certare cu bani, amendă), (ped.), aplicare fără deosebire socială, 367:

2; ~ amestecare de sînge, 212: 13; ~ boier, 367: 2, 3; ~ furtașag, 348: 37; ~ hotrie, 128: 11; ~ mulțime de vinovați, 362: 4, 11; ~ pîră nedovedită, 26; ~ pri-mirea țaranului fugit, 296: 18; ~ răpire, 260: 9; ~ silă, 252: 2, 17; ~ suduire, 106: 5; ~ ucidere, 243: 11; ~ în natură (dobitoc) 359: 4.

Greșală (referiri la texte) 1. Fapt ilicit 8: 1; 30: 3; 48: 1—3; 60: 1; 87: 1; 180: 3, 4; 211: 1; 260: 14; 284: 1; 333: 7; 345: 5; 346: 21; 363: 1; 371: 1; Ap., 30 t.; Laod., 2 t.; Cat. 38: 6.

2. Împrudență 242: 2; 243: 8, 15; 246: 29.

Gros, la (ped.), furtașag în pizmă, 348: 37.

Hainie (trădare), hiclenie și hainie, 124: 2; 367: 4, 6; ~ înlăturarea micșorării cer-tării, 368: 1; ~ sudalma celui ce a hainit, 108: 4; ~ v. Hiclenie.

Hiclenia, boierului, 50: 1; ~ cinului călugă-resc, 124: 1, 2, 12; 125: 1; ~ moșiei și locului de naștere, 244: 5; ~ pedeapsă după starea socială, 367: 4, 6; ~ sfătuire de a hicleni pe domn, 48: 5; ~ soților, 183: 16, 17; ~ v. Haine.

Hirotonie, condiții: cel ce hirotonește, 115: 9; ~ cel hirotonit, Cart., 18, 36; Tr., 14, 15; Halc., 6; I Nic., 2; ~ forme, ceremonial, 6, 77; I Nic., 9, 10; Laod., 5; Halc., 25; Cart., 49, 88; VII Nic., 14; Ap., 1, 2; ~ a 2-a hirotonie, 115; Cart., 48; Tr., 17, 18; Ap., 67; ~ pentru bani, Halc., 2; Tr., 22; Vas., 84; ~ probă, Cart., 88; ~ v. Arhiereu. Cler.

Homosexualitate, sancțiune canonică 58.

Hotar, încălcare, 296: 2; ~ litigiu, 296: 10; ~ mutarea hotarului, 346: 33—35; 363: 12; ~ proba, 349: 6; ~ respectarea, 296: 1; ~ săparea pietrei de pe hotar, 348: 5.

Hotărîre, canonică, executare de judec-mirean, 363: 10; ~ definitivă, 353: 9; ~ executare în eparhie (țară) străină, 363: 8; ~ sub imperiul miniei, 353: 9; ~ tăria hotărîrilor judecăt. aleși, 289.

Hrană (oblig. de alimente) de la fii, 215: 6; 293; ~... bărbat, 179: 6, 7; 187: 5, 6, 11, 14; 215: 5; 225; ~... părinți, 293

Hulă, asupra Bisericii Gan., 5; ~... dom-niei, 112: 1; ~... lui Hs., Vas., 45; ~... patriarhului, 112: 5; ~... preotului, 105; ~ prin înscrisuri (la domnie), 108: 8.

Icoane, carte contra, VII Nic., 9; ~ expli-care, Cat., 27; ~ miel, Tr., 79; ~ stricate, 389.

Iconom, numire, Halc., 26; VII Nic., 11.

Idi, determinare, 313.

Indice de călugări

Idoli, distrugere, Cart., 57, 83; ~ jertfe aduse, Anc., 1, 2, 4, 6, 8, 9, 12; ~ bucate din ofrandele aduse, Anc., 3-5; ~ slujire., Vas., 7.

Ieromonah, obligații, 121.

Ierosilie, certare, 258: 2, 4, 5; ~ cu călugăriță, 258: 6, 8, 9, 11; ~ definiție, 258: 1, 3; ~ drepturile copiilor, 258: 7; ~ împăcare, 258: 10.

Iertare, furtişag, condiții, 346: 21; 348: 18; ~ preacurvie, 215: 15-17, 19, 20.

Impotență, canon, Neoc., 4.

Incendiu, v. Pîrjol.

Incest, v. Amestecare de sînge.

Indicii, v. Seamne.

Infirmi din naștere, 244: 25; Cat., 14.

Injurie, v. Sudalună.

Instigare, v. Învățatură de a face rău. Sfătuire de a face rău.

Intenție, v. Micșorarea certării, 1.

Interdicție de a sluji sau a primi ofrande (ped. can.), Anc., 1, 2; Neoc., 9, 10; Tr., 3; ~ v. Luarea darului.

Inversiune sexuală, v. Sodomie.

Iscusintă, v. Micșorarea certării, 13.

Ispravnic, a) conducător, 362: 3; ~ ispravnic bisericesc, competență, 85; Cart. 75, 95; ~ b) mandatar, 346: 44-46; 348: 35; 333: 7; Halc.: 3; ~ c) moștenitor, 215: 13, 14; ~ d) tutore, 87: 7; 200; 287; 350: 10; Halc.: 3; ~ e) uzufructuar, 348: 46.

Isus, hulire, Vas., 45; ~ întrupare, Cat., 21.

Izgonire din avere și localitate (ped.), abuz de încredere, 346: 46, 47; ~ amestecare de sînge, 212: 1; ~ furtişag, 346: 1, 3, 4; ~ mulțime de infractori, 362: 11; ~ silă, 252: 1, 3, 8; 253: 4; ~ vama domnească, 347: 13. — (sanct. can.): izgonire din cetate, Halc., 23; Tr., 41; VII Nic., 1.

Îmbrăcăminte, derîdere, Gan., 12; ~ femeie, Gan., 13; ~ preot, Cat., 35.

Împăcare, inoperantă în caz de ierosilie, 257: 5; 258: 10; ~ în timpul bolii, efecte, 111: 1.

Împărtășanie, v. Cuminecare.

Împărteală, cum se face, 279; ~ daruri dinaintea nunții, 264; ~ dispensă de raport, 278; ~ plata datoriilor, 266; 268; 280; ~ podoabe, 270; ~ raportarea bunurilor, 277; 279; ~ stricare, 296: 9.

Împrumut, camătă, 86; Ap., 44; Vas., 14; ~ pierderea obiectului, 346: 42, 43.

Închiriere, v. Năemire.

Îndreptare și învățatură (drept de corecție), — soțul, 185: 1-9; ~ punerea în fiare sau întemnițare, 185: 10; ~ obligația

de a nu-și vătăma soția, 186: 1, 7; ~ chezași, 186: 1, 3-8; — ascendenți, 106: 19, 20; ~ separarea fiului de tată, 106: 21; — dascălul, 106: 17; — depășirea dreptului de corecție, 246: 14.

Înecare, cauză, Cat., 38.

Îngeri, cinuri, Cat., 3.

Îngropare, în biserică, 128.

Însemnare la nas (ped.), furtişag, 346: 6-8.

Înșelăciune, datorie mincinoasă, 346: 45; ~ fals mandatar, 346: 44.

Însoțire contra arhiereului, condiții, 42.

Întrebuințare de bani falși, v. Umblare cu bani răi.

Întreținere, v. Hrană.

Învățatură a face rău (instigație), cercetare, 341: 9, 22, 23; 342: 8; ~ depășirea împuternicirii, 341: 4, 10, 18, 22; ~ intenția, 341: 5, 6; 342: 10-13; ~ modalități, 106: 30; 341: 1-3, 7-9, 11, 15-17, 19, 20, 24-26.

Jocuri, participări la alergări, vînătoare ș.a. Tr. 50, 51.

Judecată (jurisdicție), A. — *canonică*: a) mirenii: amestecare de sînge, 211: 16; ~ despărțenie, 180: 1; 183: 1; ~ erezie, 182: 1, 2, 6, 8; ~ fapte nepedepsite de judecătorul mirean, 361: 4; ~ silă, 252; 13; ~ suduirea Bisericii și a clericilor, 112: 3-5; b) clerici: judecarea patriarhului, 28; ~... arhiereului, 16-22; 29, 30, 68; ~... episcopului, II Tarig., 6; Halc., 21; Sard., 3; ~... celorlalți clerici, 103; 124: 5; Cart., 20, 28, 106, 123; ~ procedură, hotărîri, 363: 10; II Tar., 6; Cart., 8, 12, 19, 30, 58, 98, 106; Tar. Ag. Gav., 1; ~ a 2-a judecată, Cart., 61, 77, 86, 94, 120; Ant., 12; ~ la Roma, Sard. 4: Cart., 1, 2, 133.

B. — *laică*: cercetarea hotărîrilor trimise spre executare, 363: 10; ~ părăsirea jurisdicției canonice, Halc., 9; Cart., 15, 102; ~ supuși străini, 363: 8.

C. — *Jurisdicție canonică și laică*: hicleenirea cinului, 125: 1; 253: 1; ~ sodomia, 333: 8; ~ suduirea solilor, 49: 1.

Judecător (județ), comportare, 1-3; Laod., 28; ~ excесе, 106: 15; 246: 13; 341: 14; 353: 8; ~ opunere la ordinele judecătorului, 246: 13; ~ v. Voia judecătorului.

Jurămînt, — generalități, 292; ~ autorizare episcopală, Laod., 27; ~ feluri, 372; Tr., 90; Vas., 17, 29; ~ mincinos, 10; 292; 300: 45; 364: 2; ~ ovrei, 349: 8. — aplicații: amestecare de sînge, 212: 18; ~ furtişag, 349: 4, 5, 7; ~ infractorului, 341: 12; ~ întărește împăcarea, 111: 2; ~ întrebuințare de bani răi, 88: 7; ~ muta-

In Can. Bisericii Ortodoxe Vol. I. part. II -
Dz. Nicodemu Hilari la Tricolie pag 554. nu vor

Fez. Let. Fam. II -
Nota 2. pag 123
pedeapse cu moartea

Legiuirile Bis. Ort. Romani 1948-1952. Tric. 1953. Tricolie = Profanare și Can 29

rea hotarului, 349: 6; ~ suduirea, 106: 10; ~ uciderea, 338: 2.

Juridicție, v. Judecată.

Lăsare drept suflet (legat), anulare, 252: 14; ~ intrare în posesie, 348: 47—49; v. Zapis.

Leage. A. *Act normativ*. Act legal-ilegal 108: 3; 185: 13; 215: 3; 260: 6; ~ acțiune contrarie legii 112: 1; 290: 5; ~ caracterizare 3: 1; ~ categorii: a) leage cetățască 319: 6; b) leage împărătească 24: 1; 221: 2; c) leage mirenească Vas. 50 t.; ~ leage și pravilă 112: 1; 361: 4; 363: 1; 367: 10; 412: 1; Cat. 32: 3; ~ legiferare 127: 5; 348: 37; ~ legislator 348: 37; ~ obligația judecătorilor a cerceta... 3: 2, 3, 5.

B. *Act procedural*. Acțiune în justiție 304: 63; ~ hotărîre judecătorească 106: 20; 124: 5; 128: 4; 186: 4; 259: 24; 303: 63; 341: 14; 363: 8, 10; 371: 8.

C. *Credință, religie*. Acțiune conform legii (bisericești), efecte 100: 3; Ap. 6 t.; ~ categorii: a) leage vechi și leage nouă Ap. 83 t.; Laod. 59: 1; Tr. 2 t.; Vas. 1 t. 5; Cat. 43: 1; b) leagea lui Hs. 41: 1; Vas. 20 t.; c) leagea lui D-zeu. (dumnezească) Vas. 26 t.; Cat. 32: 4; d) leagea bisericii Ap. 27 t.; ~eretici Vas. 20 t.; ~ obiceiul locului 361: 4; ~ renegare 137: 4; 244: 19; I Nic. 11; ~ stare de necesitate Vas. 77; 81; ~ vraci 249: 9.

Leaspezile arhiereului, v. Odăjdii.

Legare de cozile cailor, (ped.), furțișag, 346: 15.

Legat, v. Lăsare drept suflet.

Lepădare la fiare sălbatice (ped.), uciderea părinților, 243: 16.

Limbă de moarte (testament verbal), intrare în posesia bunurilor, 348: 43.

Liturghie, ce este? 72; ~ condiții, 96—99; ~ cum să se facă, Vas. por.; Cat. 54; ~ folosul liturghiei, 159; 160; ~ interdicție, 10; Laod., 49, 58; Tr., 31. 52; Tar. Ap., 12; Vas., 66; Tim., 9; ~ schivnic, 55.

Loc străin, moară, 309: 91; ~ muncă, 296: 8, 13; ~ pădure, 296: 8; ~ pomi, 305: 69; 308: 88; ~ recoltare, semănături, 294; 297: 21—23; 298: 25, 26; 308: 87; 363: 12; ~ vie, 308: 86; ~ zidire, 308: 86, 90.

Locuire, femeie cu mirean, I Nic., 3; ~ femei cu cleric, 15, VII Nic. 18; Tr. 5.

Logodnă, amestecare de sînge, 212: 9; ~ arvună, 177; ~ condiții, 172—174; 202; ~ daruri, 174; ~ deces, 177; ~ desfacere, 175, 178; ~ neurmarea logodnicului, 188: 6; ~ pîră pentru sudalma logodnicei, 109: 7; ~ răpire, 187: 13.

Loviri; — loviri simple, 47; 246: 12; 284; ~ clerici, 47; 336; Tar. Sof. 3; ~ provocare, 246: 10; ~ sudalmă cu lovire, 106: 29; — loviri grave 241...; ~... cu nesocotință, 242: 2; ~ depășirea dreptului de corecție, 246: 14; — neglijența victimei, 243: 10.

Luarea averii (confiscarea bunurilor), (ped.) a) amestecare de sînge, 212: 2—5; ~ bigamie, 237: 1; ~ cheltuirea banilor altora, 346: 46; ~ furțișagul, 346: 1; ~ ierosilie, 258: 1; ~ preacurvie, 215: 11; ~ răpire, 259: 15; 257: 1; ~ silă, 252: 1, 3; ~ sodomie, 333: 8; ~ ucidere, 243: 20, 21; ~ vamă domnească, 347: 13; ~ vestminte și daruri, 212: 5; 215: 11; ~ zestre și daruri, 237: 9; — b) în folosul victimei, răpire, 259: 20; — c) în folosul bisericii, 346: 47; ~... mănăstirii, 257: 1; 258: 4.

Luarea darului preoției (scoatere din cin, izgonire, pierderea dregătoriei), (ped. can.) A. *Clericii*: abateri în serviciu sau cult, 8; 9; 13; 14; 32; 35; 41; 47; 60; 64; 69; 71; 74; 75; 80; 191; 193; 210; 317; 318; 381; Ap., 3, 7, 11, 15, 31, 33, 35, 45—47, 49, 50, 52, 53, 55, 57—59, 61—64, 68, 69; I Nic., 9, 10, 17; Neoc., 1; Ant., 1. 3—5, 10, 11, 13, 16; Ef., 1, 2, 4—7; Halc., 5, 6; Sard., 1; Cart., 9, 53, 87, 122; Tar. Ag., Gav., 1; Tr., 6, 12—15, 17, 19, 22—24, 28, 31—33, 76, 77, 85, 93, 96; II Nic., 1, 3, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 18, 19; Tar. Ap., 2, 9—15; Vas., 66; ~ abateri în viața socială, 15; 16; 25; 65; 75; 86; Ap., 6, 20, 25, 27, 29, 30, 42, 44, 45, 51, 54, 65, 67, 79, 82; I Nic., 19; Anc., 14; Halc., 27; Tr., 4, 5, 9, 10, 50, 51, 75, 91; VII Nic., 1; Vas., 3, 55; ~ abateri în viața de familie, 82; 84; Ap., 5, 17—19; Tr., 3; VII Nic., 1; ~ mutilare Ap. 21, 23; Tar. Ap., 8; ~ efecte, 27, 83; Ap., 11; Nicol., 8; Tr., 21, 26; Tar. Sof., 1.

B. *Slujitorii bisericii*, Vas., 51, 65.

Luarea lucrului în preț (dare în plată), animale, 303: 58—60; ~ datorie nealeasă (neprecizată), 348: 40; ~ împărțea, 305: 69; ~ sat, 348: 41.

Lucru pierdut, însușire, 346: 28—30.

Lucru sfîntit, ce este, 346: 51; ~ furțișag, 346: 48, 49, 52, 53; ~ pierderea darului Cat. 26.

Lucruri, v. Bucate.

Malachia, canonisire, 329.

Mănăstire, închidere în (ped.), izgonirea soției, 124: 5; ~ silă, 252: 18; ~ sodomie, 333: 8.

— *Organizare* (can): înființare, Halc., 4,

24; Tr., 49; VII Nic., 20, 116, 197; ~ organizare, Cart., 79; ~ administrare, Tr., 47; VII Nic., 18, 20; ~ bunuri, 117; VII Nic., 17;

Mandatar, v. *Ispravnic*.

Mantia arhiereului, v. *Odăjdii*.

Martori, v. *Mărturie*.

Mărturie (martori). — Pricini canonice, 22—24. — Pricini laice, oameni de cinste și credincioși, 108: 7; 237: 8—10; 247: 30; 346: 47; ~ oameni de jos și proști, 247: 30; ~ oameni buni și vestiți, de credință, 247: 30; 346: 13; ~ rude, 23; ~ nedemnități și împiedicări, Cart., 126—131; ~ contradicție cu vrăciul, 249: 8; ~ prioritatea mărturii afirmative, 184: 3; ~ cazuri, 14; 43; 44; 187: 2; 214; 2; 237: 14; 259: 43, 44; 292; 363: 10.

Mărturie mincinoasă, clerici, 25; ~ mireni, 372; ~ pedeapsa cuconului autor moral, 341: 27; ~ pedeapsă uniformă, 367: 7.

Mărturisire, aprecierea sincerității, 259: 46; 346: 13.

Măscărici, botez, Cart., 45; ~ părăsirea meșteșugului, Cart., 62.

Măsuri hiclene, obroace, veadre, întrebuințare, 302: 57.

Megiași, coproprietate, moară, 309: 91.

Merinde, ce sînt, 161.

Metanii, (canon), cazuri, 240; 320; 335; 373; ~ cum se fac, I Nic., 20; ~ cînd se fac, Tr., 87; Nicol., (2).

Micșorarea certării (circumstanțe atenuante), neaplicare, 244: 8; 257: 3, 5; 333: 15.

1. *Înșelăciune* (vicleșug, intenție), lipsa de, 350: 1, 2; ~ fapte săvîrșite cu înșelăciune, 350: 8—15; ~ fapte săvîrșite fără înșelăciune, 351: 1—5, 352: 9; ~ provocare prin cuvinte, 246: 12; ~ prin suduire, 110: 1, 2.

2. *Mînia și sfada*, principiu, 353: 1; ~ cazuri, 353: 2—8, 10; ~ probe, 353: 11.

3. *Vîrsta*, categorii, 354: 1; ~ cucon și tînăr, 128: 13; 333: 30; 354: 2, 3; 356: 5; 341: 27; ~ mic (minor), 346: 50; 259: 32; 212: 8; 354: 4; 355: 1, 2; 356: 1—4, 6—8; ~ bătrîn, 354: 5—9; ~ copil de țigan 346: 22; ~ reducerea pedepsei, 357: 13; ~ neaplicarea reducerii, 357: 2.

4. *Beția*, principiu, 358: 1, 3; ~ cazuri, 358: 4—8; ~ excepții, 112: 6; 358: 2; ~ constatare, 112: 6; ~ probe, 358: 9.

5. *Nebunia*, principiu, 359: 1; ~ nerăspundere, 359: 2; ~ cazuri, 112: 6; 244: 23; 348: 30; 359: 3, 4; 372: 1; ~ examinarea nebunului, 360: 5; ~ sfătuire și ajutor, 360: 6; ~ supravegherea nebunului, 360: 7.

6. *Obiceiul locului*, principiu, 361: 1, 2; ~ contradicție cu pravila, 361: 3, 4.

7. *Mulțimea* (ceată), principiu, 362: 1, 2; ~ infracțiuni, 362: 3—11; ~ certarea căpeteniilor, 362: 3, 10; ~ certarea bănească, 362: 4; ~ unul din mulțime, 362: 4, 5; ~ probe (muncire), 362: 12.

8. *Ascultarea de cel mai mare* (supunerea la ordin), principiu, 363: 1; ~ condiții, 363: 2; ~ copiii, soția, robul (de tată, soț, stăpîn), 363: 13; ~ infracțiuni agrare, 363: 12; ~ judecătorul (de domn) 363: 6, 7; ~ judecătorul mirenesc (de cel bisericesc), 363: 10; ~ oamenii domnești (de domn), 363: 11; ~ poslușnicul (de patriarh), 363: 9; ~ prin îngrozire, 363: 3—5.

9. *Slăbiciunea firii*, — femeia, justificare, 211: 6; 350: 2; 364: 1; ~ cazuri, 211: 6; 363: 5; 354: 2; — țaranul: țaranul cel gros, 364: 3; ~ țaran neînțelegător, 212: 10; ~ neaplicarea micșorării certării, 243: 2, 3.

10. *Somnul*, somnambulismul, 365: 1, 6; ~ cazuri, 365: 3—5; ~ sancțiuni, 365: 2.

11. *Dragostea*, principiu, 366: 1; cazuri, 366: 3—5; ~ sancțiuni, 366: 2.

12. *Boieria* (ruda aleasă), cazuri, 212: 1; 346: 1, 15; 367: 1, 3, 10; ~ excepții: pedeapsa comună, 243: 2; 367: 2, 6—11; ~ agravarea pedepsei, 367: 4, 5.

13. *Iscușința* (destoinicia), principiu, 368: 1; ~ excepții, 368: 1, 2; ~ merite cetățenești, 368: 2, 3.

14. *Schimbarea firii și a vieții*, principiu, 369: 1; ~ călugărire, 369: 5; ~ creștinare, 369: 2—4.

15. *Surdomutismul*, principiu, 370: 1; ~ răspundere, 370: 2.

16. *Plîngerea tatălui la judecător*: pîra, 371: 1; ~ predarea fiului (fiicei), 371: 1—4, 6; ~ plîngerea mumei, 371: 6; ~ predarea tatălui vinovat, 371: 5.

17. *Necunoașterea pravilei*, 212: 11; 364: 3; ~ necunoașterea victimei, 244: 24.

Milostenie (sanct.), cazuri, 374; 376.

Mită, clerici, 9.

Mitropolit, sub pîră, 32; ~ competență Ant., 9; Ap. 34 ~ primire de daruri, VII Nic. 6; ~ participarea altor mitropoliți, Sard. 6.

Moară, apa morii, 309: 93, 94; ~ construcție, 309: 91, 92.

Moarte (can.), liturghie, 158—160; ~ molitvă și priceșuire, 377; ~ muierile ereticilor sau păgînilor, 161; ~ oglașenic, Tim. II, 5; ~ pomeni, 162; ~ îngropare, 138; ~ unde se află sulfetele 163.

- *Pedeapsă*. Ajutarea vinovatului, 339: 1; ~ amestecare de sânge, 211: 3—5, 10, 11, 13, 15; 212: 1; ~ bigamie, 237: 4, 6; ~ furțișag, 346: 2, 49, 52; ~ găzduirea tâlharului, 340: 2; ~ hicleenie, 244: 5; ~ ierosilie, 258: 3; ~ imputernicire de a face rău, 341: 16; ~ însurare (împreunare) cu călugăriță, 258: 6, 8; ~ răniri grave, 248: 4; ~ răpire, 257: 1, 3, 4; 259: 2, 34—38, 43; 260: 3, 7, 11—14; ~ silă, 258: 4—6, 10, 12, 16; ~ sodomie, 333: 2, 10, 12, 14, 16, 19; ~ ucidere, 243: 1, 11, 12.
- *Moarte cumplită* (mai rea, mai cumplită): bigamie, 237: 5; ~ ierosilie, 258: 2; ~ otrăvire, 245: 3; ~ răpire, 259: 20; ~ sfătuire a face rău, 44: 20; ~ ucidere, 50: 4, 17; 243: 17; 244: 7; ~ uciderea părinților, 243: 4, 17; 244: 1, 33; ~ votrie 128: 4; — v. Om.
- Moște*, tirnosire biserică, VII Nic., 6.
- Molitvă*, feluri, 323; 377; 378.
- Moștenire*, clase de moștenitori, 243: 22; 259: 3; 272; ~ daruri între soți, 269; ~ nedemnități, 243: 18—20; 212: 6; 252: 15; 258: 7; 284; ~ v. Ispravnic.
- Mucenic*, cinstire, Laod., 34; ~ mărturie, Cart., 127; ~ praznice Gan., 20.
- Mulțime* (concurs de infractori), v. Micșorarea certării, 7.
- Mulțumire adusă vinovatului*, definiție, 342: 2; ~ cazuri, 342: 3—8; ~ culpabilitate, 342: 1; ~ cercetare, semne, 349: 9.
- Muncire* (tortură), de divinitate 2:3; ~ la porunca domnului, 363: 6, 11; ~ muncă tare, 244: 27; ~ nemărturisire, 349: 23. — Cazuri; ajutarea vinovatului, 339: 12; ~ furțișag, 349: 9, 12, 13, 16, 18, 20—22; ~ lipsă de probe 43: 5; ~ mulțime de vinovați, 362: 12; ~ sfătuire de a face rău, 341: 12; ~ surdomutism, 370: 2; ~ ucidere 244: 28; 338: 2 ~; v. Obeade.
- Munți*, numele lor, 316.
- Năemire* (închiriere), animale, 310; ~ construcții, 87; 5; 128: 11; 129: 1, 2, 4, 5; ~ teren, 89: 11; 298: 25.
- Nebunie*, despărțenie, 183: 6; ~ iresponsabilitate, 112: 6; 244: 23; 348: 30; ~ v. Micșorarea certării, 5.
- Nevoe*, stare de... (necesitate), furt de mare sărăcie, 348: 6; ~ supunerea copiilor de către părinți, 130: 3, 6; ~ datorită meseriei vinovatului, 351: 5.
- Necuminecare* (nepricețuire), v. Cuminecare.
- None*, determinare, 313.
- Obeade* (tortură), cel ce nu-i de vîrstă (minor), 357: 1.
- Obiceaiu*, ce este, 4; ~ căsătorie 202:1; ~ comoară, 89: 18; ~ contrar pravilei, 361: 3, 4; ~ în funcțiuni, 352: 4; ~ întărire 3: 5; ~ măsuri și greutăți, 301: 57; ~ micșorarea pedepsei, 361: 1; ~ moștenire, 243: 28; ~ obiceiuri elinești. Tr. 69; ~ otrăvire, 245: 4, 15; ~ părăsirea vechiului obicei, 89: 18; ~ putere obligatorie, 363: 2; 371: 7; ~ prețul îndoit, 348: 37; ~ spițe rudenie 193: 1; ~ vama, 347: 9, 10, 12; ~ v. Micșorarea certării, 6.
- Ocară*, a fi de... (ped.), sudalmă, 111: 3; ~ supunere, 127: 5.
- Ocnă* (ped.) bigamie, 237: 1; ~ boiaren, 367: 9; ~ furțișag, 346: 1—4; 15, 17, 18; ~ mulțime de vinovați, 362: 11; ~ răpire, 259: 20; ~ silă, 252: 9.
- Odăjdii arhieresti*; bederniță, epitrahil, golps, omofo, poas, rucavițe, sacos, stihar, toiag, explicare, 52.
- Ofrande bisericești*, v. Biserici.
- Oltariu*, acces, 165.
- Om*, cum, se formează? Cat., 12, 13; ~ caracterul Cat., 32, 37; ~ de-a firea, de jos, de rod bun, de ocină, 346: 3, 15; ~ înviere, 49; ~ moarte, 47, 48; ~ simțiri Cat. 15; ~ stihile omului Cat., 8; ~ viața... Cat., 30, 31; ~ zămislirea, Cat., 12, 13.
- Omor*, v. Ucidere.
- Ordinul celui mai mare*, v. Micșorarea pedepsei, 8.
- Ospețe*, elinești și păgînești, interzicere, Cart, 59, 67.
- Ostroave mari*, dimensiuni, 315.
- Otrăvire*, cazuri, 245: 5—7; ~ cercare, 245: 4; ~ cercetare, seamne, 245: 8—22; ~ complicitate, 244: 11, 13; ~ cercetare, 245: 1, 3; ~ efecte față de succesorii vinovatului, 245: 2; ~ sancțiune canonică, Vas., 61.
- Ovrei*, botezare după săvîrșirea unei greșeli, 369: 2, 3; ~ predarea fiului vinovat, 371: 5; ~ preoțire, 369: 4; ~ jurămînt în pîră cu creștin, 349: 8; ~ mărturie contra creștin, 24.
- Păcate*, creștini bogați, cat. 45; ~ iertare, 158; 325; ~ păcate de moarte, 137; 326; ~ influența vîrstei, 324; Tim., 18.
- Păgîni*, amestec cu păgînii, Ap., 10, 69; Anc., 7; Laod., 31, 39; Cart., 59, 67; ~ călcarea credinței de nevoie Vas., 77; ~ justițiabil, pîrit, II Tar., 6; ~ sărbători idolești, Tr., 61; ~ viața viitoare, Cat., 44.
- Părăsirea părinților credincioși*, sanct. can. Gan., 16.

Pareasemi, ceremonii (căsătorie, botez, liturghie) admise, Laod. 45, 49—52; ~ post, Tr., 55; 56.
Paști, v. Calendar.
Păstori, pravilă pentru tot felul de..., 300 ș.u.
Pavecerniță, ce este, 72.
Pecetluire în mână (ped.), pîrjol, 306: 77, 78.
Pedeapsă, v. Certare.
Petrecere, plesnire din palme și refeneaua, Laod., 53—55.
Pîră, sanct. canonică, 373; ~ sudalmă suferită de: călugăr, 109: 13; ~...femeie măritată (logodită), 106: 27; 109: 7; ~...fiu, 106: 26; ~ 109: 1, 2; ~...ispravnic, 109: 9; ~...rude, 109: 11; ~...rob, 109: 5; ~...slugă, 106: 27; ~ investire din oficiu, 106: 29.
Pîrjol (incendiu), în biserică, 64; ~ obiect și intenție, 306: 76—80; ~ sustragerea obiectelor, 346: 31, 32.
Plata pagubei (despăgubiri) agricole (plantații, țarină), 296: 19, 20; 299: 27, 28, 36; 300: 41, 42, 45, 46; 301: 48, 54; 302: 55, 56; 303: 62—68; 305: 71, 72; 307: 81, 83, 85; 309: 93; ~ furtisag, 348: 10, 12, 19, 21, 26—28, 32—34; ~ plata pagubei îndoit, 306: 77, 78; ~ răpire, 259: 3—5; ~ sfătuire la rău, 44: 9, 11; ~ ucidere, 243: 14; ~ v. Animal.
Plugar, drepturi și îndatoriri, 296: 1—7, 21, 23, 25, 26.
Poasă, v. Odăjdii.
Pocăire, apostasie, Vas., 77; ~ scurtarea termenului, Vas., 70, 80.
Podoabă preoțească, ce însemnează, 59.
Pohvala arhiereului, la ceasurile cele mari, 390.
Polunoștniță, explicare, 72.
Pomeni, după moarte, 162.
Pomenire, (canon), interzicere, 7.
Pomi, distrugere, 305: 74, 75; ~ drept de proprietate, 305: 69; ~ parvula pentru... 305; ~ umbrirea viei alăturate, 305: 70—73.
Pornirea norodului contra oamenilor domnești (rebeliune) mădular rău, 48:11.
Posadnică, interzicere, 208.
Posesie, v. Stăpînire.
Poslușnic, post și îndatoriri, Laod., 21, 26, 43.
Post, condiții, 380—386; Gan., 18; Nicol., (3); Tim., 8, 10; Tr., 29, 55, 56, 86; ~nepăzirea postului, sanct., 381; Ap., 63, 68; Gan., 19; — (sanct. canon.), avort, 374; ~ cel ce mănîncă mortăciune, 376; ~ curvie, 240; ~ jurămînt și mărturie falsă, 372; ~ malachia, 329; ~ sodomie, 332; ~ ucidere, 241, 335.
Pradă, strămutarea hotarului, 346: 33.
Pravilă. A. *Lege. Codice*. Categorii: a) mirenești și bisericesti, 49: 1.; b) după fire

363: 1; 364: 2; c) pravile împărătești, 252: 10, 11, 19; 257: 5; 259: 9; 363: 2; 371: 8; titluri: 43, 48, 89, 106, 345; d) pravila de obște, 223; ~ conflict cu pravila bisericească, 252: 19; 257: 5; 259: 9; 333: 8; 361: 4; ~ judecată greșită 30: 2; ~ lege și pravilă 112:1; 117: 2; 206: 3, 4; 219: 2; 403: 1; Halc., 9 t.; ~ necunoașterea pravilei 212: 11, 12; ~ noțiune 3:4; ~ pluralitate de pravile, 127: 2—4; 131:1; 252: 9, 11; ~ pravila mai nouă, 89: 18; 130: 2; 237: 1,11; 245: 4; ~ pravila scrisă, 127: 2—4; 302: 56; 308: 90.

B. *Dispoziție legală*: 245: 3; 348: 12.

C. *Credință*: dispoziție canonică 245: 3; 348: 12; Laod., 6 t.; Cart., 93 t.; Tim., 22 r.; Nich., 8 r.; V Tar. introd.; ~dumnezeieștile pravile, 19: 1; 37: 4; 114: 1; 117: 2; 135: 1; 198: 2; 203: 3; 209: 2; 214: 2; 281: 2; 412: 1; 413: 1; 414: 1; 416: 1; Vas., 45 t.; Vas. Por., 1: 1; ~ obligativitate, 35: 6; 191:6.

V. Leage. Obiceaiu.

Praznic, condiții, Gan., 20; Laod., 17, 37, 39; Tr., 64; ~ v. Sărbători.

Preacurvie (adulter), înțeles, Tr., 84; Vas.

39; ~curvie și preacurvie, 179: 1; 215: 3; — preacurvia bărbatului: restituirea zestre și a darurilor, 215: 7—9; preacurvia femeii: pierderea zestre și a darurilor, 215: 1—4, 16, 18, 21—26; 252: 20; ~ pierderea dreptului la hrană, 215: 5, 6; ~... a văduvei, 215: 11; ~ iertarea bărbatului, 215: 15, 17, 19, 20; — pîră reciprocă, 215: 10; — procedură, probe, 215: 14, 18, 26, 27; — efecte canonice: separare, Anc. 20; sancțiuni, Vas., 21; ~ spovedanie, Vas., 34; — v. Puterea părintească. Ucidere.

Precista, cît a trăit, Cat., 53.

Preot. 1. *Organizare*. competență: 85; Ap., 33; Neoc., 13; ~ disciplină și ierarhie, 41; 56; Cart., 29; Ap., 31; 39; 55; Laod., 56; ~ podoaba preoțească, 59; Cat., 35; ~ popă țaran, Neoc., 13.

2. *Hirotonie*, condiții: a doua oară, 115; Cart., 27; ~ bolnavi, cu semne, îndrăciți, 92, 94; Ap., 77; ~ căsătorie, 61; 76; Ap., 18, 26, 82; Tr., 26; Vas., 27; ~cel botezat de nevoie, Neoc., 12; ~ cel ce ia camătă, Vas., 14; ~ cercetarea rudeniilor, 93; Tr., 33; Arhim., 3; ~ existența unei pîri, 8; ~ intervenții și mită, 9; Ap., 29; ~ mărturisirea păcatelor, 77; 79; Arh., 1; ~rînduiala voinicească și grija preoțească, Ap., 81; ~ robi, păgîni, 114; ~ vîrstă, 58; Neoc., 11.

3. *Obligații*. — *Obligații de serviciu*: eretici și pocăiți. Ap., 46, 52; ~... de

- vor bate pe credincioși, *Țar. Ap.*, 9; ~ generale, *Zlat.*; ~ liturghie, 55; 60; 62—64; 66; 83; 96—99; *Vas.*, por.; *Cat.* 54; ~ oficiere (ritual), 7; 9; 32; 41; 58; 69; 70; 72; 74; 95; 96; 155; 165; *Vas.*, inv.; *Cart.*, 6, 7; *Tr.*, 23; 103; ~ ofrande *Ap.*, 4, 5; ~ spovedanie, 318, 319; *Ap.*, 8; *Neoc.*, 9. *Nichif*; — *Obligații în viața socială*: alimentare, 100; *Ap.*, 53, 54, 62, 63; ~ fapte mirenești, 65, 71, 86, 104; *Ap.*, 6, 42—44; *Vas.*, 14; ~ viață morală, 10; 15; 25; 58; 65; 80; 81. — *Obligații de familie*: căsătorie, 58; 75; 76; 84; 100; 124; 5; *Ap.* 5, 53; *Tr.*, 30; *Neoc.*, 1; ~ copil natural, 81; ~ recăsătorire, 124; 5; ~ moștenire, 67.
- V. Cler*; *Luarea darului preoției*.
- Prepus* (bănuială), ajutarea vinovatului, 341; 12; ~ calpuzănie, 87; 15; ~ erezie, 124; 5; 125; 1; 237; 5; ~ furt, 349; 9—17, 19, 22, 23, 25, 27; ~ mai multe prepusuri, 249; 18; ~ moștenire, averea clericului, 348; 33; ~ otrăvire, 245; 9—22; ~ silă, 254; 4, 5; ~ sodomie, 333; 24, 26, 29; ~ ucidere, 244; 27; ~ zestre pierdută, prepusuri oarecarele, 215.
- Prescripție*, acțiune penală, 259; 27; ~ bunuri bisericești *Halc.*, 17; *Tr.*, 25 t; ~ păstrarea zalogului peste 30 ani, 89; 13; ~ taxe vamale, 347; 7.
- Prezumpții*, v. *Seamne*.
- Prezumția muciană*, decesul soțului, 263.
- Pricestuire*, v. *Cuminecare*.
- Primirea hoților și tâlharilor*, ascunderea răpitorului, 259; 15; ~ cu sau fără lucruri de furtașag, 340; 1, 2, 4; ~ denunțare obligatorie, 340; 3.
- Prinoase*, cine poate aduce, 161.
- Probe*, caracterul afirmativ, 184; 3.
- Profanare de morminte*, v. *Săpător de morminturi*.
- Proprietate*, v. *Stăpânire*.
- Provocare*, v. *Micșorarea certării*, 2.
- Proxenetism*, v. *Votrie*.
- Purtare pe ulițe* (ped.), bigamie, 237; 1, 2; ~ silă, 253; 4; ~ și pe măgar, 237; 1; ~ exceptarea clericilor, 252; 17; ~ ... și a boierilor, 367; 1.
- Pustnic*, ținută, locuire, *Tr.*, 41, 42.
- Putearea părințească*, despărțirea fiului, 106; 21; ~ judecarea fiului, 106; 22; ~ răpirea fiicei, declarație, 259; 46; ~ uciderea fiului, 244; 17, 18, 50; ~ uciderea fiicei, 243; 5; 244; 29—35, 37, 40, 42, 43; ~ limitarea dreptului de a ucide, 244; 41, 45; ~ pierderea putearei părințești, 130; 1; 244; 15.
- Puterea stăpînului*, uciderea slugii, 244; 50; ~ v. *Rob*.
- Rang bisericesc*, ridicare (sanct. canon.), 9.
- Rang*, pierdere, v. *Cădere din spiță*.
- Răniri*, diviziune, 248; 1; ~ răniri grave, cazuri, 248; 24; 362; 10; ~ efecte patrimoniale, 343; 23; ~ probe, 249; 6—11; ~ răniri simple, 248; 3, 5; ~ imprudența victimei, 249; 1—5.
- Răpire*, definiție, 259; 1, 29; — A. *Infracțiunea*. a) bărbat care răpește: călugărită, 259; 35; 260; 13, 14; 257; 1—5; ~ ... mireană, 259; 8—11; 25, 30—32, 37—42; 260; 5, 12, 14; *Vas.* 22, 53; ~ ... curvă, 260; 1, 3, 4, 6—9; ~ ... copil, 259; 7, 18—20; b) femeie care răpește, 259; 16, 17; — c) cu arme și complici 259; 4, 14, 15; 260; 10; — d) tentativa, 260; 12—14; ~ refugiul în biserică nu apără, 259; 28.
- B *Norme de judecată*: 259; 24, 36, 43—46; ~ competență, 259; 26; ~ prescripție, 259; 27; ~ sanct. canonică, *Tr.*, 91; *Vas.*, 30; ~ despăgubiri, 259; 3, 5, 20, 23.
- Rebeliune*, v. *Pornirea norodului*.
- Recidiva*, furtașag, 299; 38; 346; 2, 6, 7, 9, 17; ~ minori, 113; 18.
- Renegat*, sancțiune, revenire la credință, 323.
- Repudium*, carte de despărțenie, 213.
- Rob*, ajutarea stăpînului, 247; 21; ~ căsătorie, *Vas.*, 42; ~ curvirea roabei, *Vas.* 40; ~ dreptul de corecție, 106; 23; 246; 14; ~ îndemnul de a părăsi pe stăpîn, *Gan.* 3; ~ răpirea roabei 259; 12; ~ recăsătoria femeii celui rob, 237; 11; ~ sila fetei stăpînului, 252; 4; ~ slobozire, 87; 13; 128; 3; *Cart.*, 63, 81; *Tr.*, 80; ~ sudalma asupra roabei, 109; 5, 6; ~ v. *Micșorarea certării*, 8.
- Rude*, spițe, 189—196; 201; 1—3
- Rugăciune*, cu ereticii, papistașii, sau schismaticii, *Laod.*, 9, 33, 35; *Tr.*, 78.
- Rumîn*, fugit din sat, 296; 14 (v. *Catastih II*).
- Ruşine*, a o da de... (sanct. canon.) pierderea cinstei, 251.
- Săboară*, enumerare, 388; *Tr.*, 1, 8; *Ant.*, 20; *Halc.*, 19; ~ hotărîri, *Ef.*, 1, 6; *Halc.*, 1; *Cart.*, 1, 34, 51, 84, 101; *Tr.*, 1; *VII Nic.*, 1; ~ organizare, *Cart.*, 76, 93, 124; *VII Nic.*, 6.
- Sacos*, v. *Odăjdii*.
- Săpare de morminturi* (profanare de morminte), sanct. canonică, 344; *Vas.*, 62.
- Săraci*, ajutorare, *Halc.*, 11; ~ cine sînt, 24; 21.
- Sărbători*, alergări de cai, *Cart.*, 60; ~ dumineca, *Tr.*, 19; *Laod.*, 30; 9 ~ păgîne, *Tr.* 61.
- Sat*, dare în plată, 348; 41; ~ domnul satului, 296; 18; ~ litigiu între sate, 296; 10.
- Schimb*, pămînturi, 296; 4—6.

- Schimbare religioasă*, v. Micșorarea certării, 14.
Schimnic, îndatoriri, 55; Nich., 6, 7; ~ v, Cîn călugăresc.
Schismatic, caracterizare, Vas., 1.
Scriptură (sf.) aplicare 2:9; 22: 1, 2; 243: 1; 363: 1; Cat. 38.
Scutiri, vamă, 347: 15.
Scuze absolutorii, rudenie, 339: 2.
Seamne (indicii, prezumții), ajutorare la săvîrșirea greșelii, 338: 1—8; ~ calpuzănie, 87: 15; 88: 3; ~ furtișag, 349: 1—34; ~ otrăvire, 245: 8; ~ răpire, 259: 45; ~ sfătuire a face rău, 45: 1—5; ~ silă, 254: 1—3; ~ sodomie, 39: 23—27; ~ sudalmă, iertare, 111:1, 4—9; ~ ucidere, 362: 12.
Sechestrare de persoană, v. Ținere în casă cu silă.
Sfadă, v. Micșorarea certării, 2.
Sfătuire a face rău (instigare), A. *Infracțiunea*: ~ definiție, 43: 1,2; 44: 3, 4; ~ caracterizări, 43: 5; ~ modalități, 43: 3—5; 44: 1—6, 12, 14—16; 342: 13—16; ~ cazuri: contra omului domnesc, 48: 11; ~ depășirea sfatului 44: 17, 18, 20; ~ distrugere, 305: 75; ~ furtișag, 44: 10—12; ~ ucidere, 244: 34; ~ votrie, 128: 12.
 B. *Procedură*: probe, apreciere, 43: 9—11; 44: 13; ~ seamne, 45: 1—5;
 C. *Efecte*: pedeapsa 44: 1—5, 7—10, 12, 14—20; ~ iresponsabilitate, 360: 6; ~ despăgubiri, 44: 9, 11.
Sfintele Daruri, alterare, 165.
Sfîrșitul lumii, cînd va fi, Cat., 52.
Silă (stricarea fetei, spurcarea muierii, atentat la pudoare), A. *Infracțiunea*. a) vinovatul, 252: 13, 17, 18; ~ căsătorit, 253: 5; ~ b) victima, 251; 252: 1—4, 10, 14, 19, 22, 23; 256; ~ vîrsta, 252: 7—9; 255; 259: 21; ~ consimțimînt, 251; 252: 11; ~ c) împrejurări: însoțitori și arme, 252: 5; ~ d) efecte morale, 251; 252: 21; ~... materiale, pierderea averii, 251; 252: 1; ~... moștenire, 252: 15; ~... înzestrare, 252: 13, 20, 21; 253: 1—5, 10, 11.
 B. *Procedura*: competență, 252: 12; ~ probe și seamne, 254: 1—6; ~ certare, 252: 24; 253: 1, 5; ~ sancțiune canonică, Ap., 66; Vas., 49; ~ recidivă, 252: 16.
Simbolul credinței, întocmire, 387; Cart., 133.
Sinucidere (a-și face moartea), slujba religioasă, 250; Anc., 25; Tim., 14.
Slăbiciunea firii, v. Micșorarea certării, 9.
Slugă, fugire de la stăpîn, Gan., 3; ~ prostituare, Vas., 40.
Smulgerea limbii (ped.), dezvăluire secret, 319; ~ v. și Tăierea limbii.
Sobor, v. Săboare.
Sodomie (inversiune sexuală), definiție, 333: 1; ~ cazuri, 333: 9—14, 16, 17, 20; 334: 1; Anc., 16, 17; ~ procedură: competență, 333: 19; ~ probe, 333: 21—29. — efecte: pedeapsă, 333: 2—4, 8, 15, 30, 31; ~ sanct. canon., Vas., 7, 59; ~... patrimoniale, 333: 5; ~ filiație, 333: 18; ~ v. Despărțenie.
Soli, vătămare, 49: 1—8
Somn, *Somnambulism*, v. Micșorarea certării, 10.
Soți (tovărășie), asocierea unui al treilea, 291.
Sperjur, pocăire Vas., 78; ~ sanct. canon. Vas., 60.
Spînzurare (ped.), ascundere lucrurilor, 340: 5; ~ furtișag, 307: 82; 346: 7—12, 15, 48, 53; ~ hicleie, 367: 4,6; ~ tilhărie, 346: 13, 14; ~ vînzarea altuia, 346: 15; — spînzurare în furci: furtișag, 346: 1, 6, 17; ~ furci mai înalte, 367: 6.
Spovedanie (ispovedanie), obligație, vîrstă, 321; ~ cum se face 327: 1—13; ~ canonul, 322; 327: 14—24; ~ preot Ap., 8: Neoc., 9; ~ efecte, Laod., 2.
Spurcare, puț, vas, făină ș.a., 379.
Stăpînire (posesie și proprietate), apărarea bucatelor, 247: 2; ~ apărarea... pămîntului, 296: 2, 3, 7, 8; ~ gîlceviri pentru..., 348: 26—31; ~ ocină luată pentru datorii, 296: 16; ~ stăpînire rurală, pentru plugari, 296: 1—7; ~ repunere în posesie, 247: 4; ~ ținerea cea veche (revendicare), 296: 10; ~ uzufruct, luare în posesie, 348: 44, 46; ~ respectare, 348: 21, 22, 45.
Stare de necesitate, v. Nevoe.
Stavropighie, v. Formulare.
Stihar, v. Odăjdii.
Stihii ale lumii, Cat., 7; ~... ale omului, Cat., 8.
Strigoi, sanct. canonică, 378.
Stîlp evanghelic Cat. 25; ~ stîlp comemorativ. 27; 1.
Strînsoare (= constrîngere), aplicații: mărturisire 244: 27; 349: 10, 16; ~... răscumpărare 348: 42; ~... restituire de obiecte 130: 1; 348: 12, 15; v. Muncire.
Sudalmă (injurie, ocară), A. *Feluri*: a) orală, cazuri, 106: 1—9, 11—20, 22, 24—26, 29, 31; 108: 3, 4; 110: 4; Ap. 56; ~ injurie reciprocă, 110: 1, 2, 8; ~ exactitatea afirmației, 110: 3, 5, 7; ~ b) prin scris, 113: 1—6, 11; ~ afișare și desen, 113: 9, 10; ~ c) prin alte mijloace, 113: 7, 8; — sudalmă, 107: 1; ~ sudalmă mare, 107: 2—9, 11—18; 108: 7; ~ injuria domnului, 112: 1; ~ biserica și clerul, 109: 12; 112: 2—5; ~ boieri, dregători și oameni deomnești, 48: 1—3,

5—11; 50: 1, 2; 106: 28; 107: 13; ~ soli (vătămare), 49: 1—8; ~ — mulțime infracțiuni, 106: 32; 110: 6.

B. *Procedura*: denunțare, 113: 12; ~reclamant pentru altul, 106: 26, 27; 109: 1—13; ~ competența, 112: 3; ~ jurământ, 106: 10; ~ judecare, 107: 10.

C. *Certarea* (pedeapsa): 112: 6—8; 367: 7; ~ apărare de certare: a) exactitatea faptului, 108: 1, 2, 5—8; b) iertarea, 109: 12, 14; 111: 1—10.

Suflet, părți componente, Cat, 20; ~ unde locuiește, Cat. 17—19.

Supunere, v. *Votrie*.

Surdomutism, v. *Micșorarea certării*, 15.

Surghiun, la mănăstire (ped. canon.), ucidere, 243: 12.

Tagă de iscălitură, v. *Zapis*.

Tăierea capului (ped.), abuz de încredere, 346: 46, 47; ~ furțișag, 346: 15; ~ hicleie, 367: 4; ~ otrăvire, 245: 4; ~ răpire, 259: 40; 260: 10; ~ sodomie, 333: 8, 15, 17; 334: 1; ~ sfătuire de a face rău, 44: 20; ~ uciderea, 234: 6; ~ uciderea părinților, 243: 17; 244: 11; 352: 2; ~ vama, 347: 10.

Tăierea limbii (ped.), jurământ strîmb, 292; 300: 45; ~ v. *Smulgerea limbii*.

Tăierea mîinii (ped.), distrugere, 305: 71, 72; 308: 89; ~ jurământ strîmb, 292; ~ pîrjol, 306: 80; ~ răpire, 260: 9; ~ uciderea părinților, 243: 17.

Tăierea nasului (ped.), furțișag, 346: 8; ~ silă, 251; 255; ~ v. *Însemnare la nas*.

Tainele bisericii, enumerare, 137.

Temniță (ped.), furțișag, 348: 37; ~ ucidere, 243: 12.

Testament, v. *Limbă de moarte*; *Tocmeală*; *Zapis de moștenire*.

Tilhărie, cazuri, 346: 13, 14; ~ pedeapsă, 368: 1; ~ sanct. canon. -Vas., 7; ~ v. *Furțișag*.

Tocmeală (tocmire, convenție), cuprins, condiții, 290; ~ darea mîinii unul cu altul, 111: 2; 182: 8; ~ executare, 348: 41; ~ transmiterea unui sat, 348: 40 ~; stricare, 296: 4, 9; — (testament), condiții, 285.

Tocmirea zestrelor, condiții, 174.

Toiag preoțesc, explicare, 52.

Tortură, v. *Muncire*.

Trădare, v. *Hainie*.

Treimea (Sf. Troiță), mărturisire, II Țar., 5; ~ ce este Cat., 1.

Trichiria, ce este, 53.

Tundere (ped.), cleric, 53; ~ femeie, 251; Gan., 17.

Tunete, cum se produc. Cat., 51.

Turnare de plumb topit (ped.), în gură, 128: 4.

Tutore, v. *Ispravnic*.

Țară, apărarea supușilor, 247: 25.

Țăran,... gros 364: 3; ~... gros și prost, 350: 1, 2; ~ avere părăsită de..., 296: 15; ~ urmărirea țăranului fugit, 296: 18. v. *Micșorarea certării*, 9.

Ținerea mîinei, sanct. canon., 373.

Ținerea lucrului încredințat (depozit), obligația depozitarului, 346: 43, 46; ~ pierderea obiectului, 346: 40—43; ~ folosirea obiectului, 346: 38, 39.

Ținerea în casă cu sila (sechestrare de persoană), curvă, pedeapsă, 260: 9.

Ucidere. A. *Feluri*: 242: 1—4; 243: 11; Vas. 8; ~cazuri 243: 11, 12, 18, 20; 244: 9, 35, 36, 46, 48—52, 57; 246: 24—29; 259: 6, 7; Vas., 43; — procedură, 244: 28; 338: 2; ~ semne, 362: 12 — efecte, pedepse 243: 1—9, 11, 12, 16, 17; ~ despăgubiri, 243: 14, 15; ~ moștenire, 243: 21, 22; ~ pierderea veniturilor și a zestrei, 243: 25, 26, 28, 30; ~ sanct. canonică, 335; Anc., 22, 23; Ap., 65; Vas., 11, 55.

B. *Cazuri speciale*: a) ucigător al părinților, 244: 1, 2, 8, 11, 13, 20, 23, 60; ~ asimilare, 244: 4—6, 10, 12, 14; ~ pedeapsă, 243: 16, 17; 244: 1; ~ b) ucigător al feciorului, 244: 3, 16—19, 23, 25, 26, 29—34, 37—45, 50, 59; 374; Vas., 33, 52; ~ c) ucigător al soțului (soției) 243: 26; 244: 7, 36, 47, 54—56, 58; ~ d) ucigător al soției ce curvește 243: 6; 244: 47—49, 52—55; ~ excepție, 244: 56, 57; ~ e) ucigător al fraților (surorilor), 244: 6; ~ f) ucigător al mai marilor săi, 244: 4, 50, 53, 61; 247: 11; ~ g) ucigător al hoțului, 247: 1—3, 5—8, 10; Vas., 55; ~ răspundere, 247: 12—15; ~ h) ucidere fără voie, caracterizare, 242: 2; ~ feluri, 243: 8, 9; 244: 21, 22, 24; 246: 22.

Certare (ped.), v. *Certare cu moartea*.

Umblare cu bani răi, (întrebuințare de bani falși, bună știință, 88: 1, 2, 4; ~ chezașul 88: 6, 7; ~ împiedicarea circulației, 87: 11; ~ restituire, 88: 5.

Usebire de tată (emancipare), fata, 130: 1; ~ feciorul, 106: 21; ~ copii ei-și oblăduitori și neoblăduitori 278: 1.2 ~ sudalma fiului emancipat, 109: 1, 2.

Utrenia, explicare, 72.

Uzfructar, v. *Ispravnic*.

Vamă domnească, abuzuri vamale, 347: 9—13; ~ buna credință, 347: 2; ~ prescripție, 347: 7; ~ scutire, 347: 15; ~

- taxe noi, aplicație generală, 347: 14; ~
vinovății, 347: 1, 3—6, 8.
- Vase sfinte*, pierderea calității lor, Anas., 26
- Vătămare nedreaptă* (abuz de putere), asu-
preala și împresurarea săracilor, 1:9; ~
oameni domnești, drept de apărare, 1:7.
- Vecernie*, explicare, 72.
- Vecin*, fugit din sat, 296: 14 (Catastih al
2-lea).
- Vicleșug*, v. Micșorarea certării, 1.
- Vie*, distrugere, 305: 72, 73; ~ lucrul viei,
296: 12, 24; ~ teren litigios, 348: 26.
- Vînătoare*, preot, 65; ~ răspundere pentru
lațuri și curse, 303: 61.
- Vîrcolac*, v. Strigoi.
- Vîrstă*, diviziuni, Cat., 16; ~ v. Micșorarea
certării 3.
- Vise*, adevărate și neadevărate, Cat., 34.
- Voia judecătorului* (ped.), ajutor la săvîr-
șirea greșelii, 339: 1, 5—7; ~ ameste-
care de sînge, 211: 3, 5, 14; 212: 1, 8,
13, 17, 18; 244: 59; ~ ascunderea lucru-
rilor, 339: 9; 340: 1; ~ beția, 358:
1,3; ~ cununia cu doi bărbați, 370: 6; ~
boier vinovat, 367: 10; ~ calpuzănie,
356: 4; ~ furțișag, 346: 1, 3, 17, 18, 48,
49; 348: 2, 37; 349: 26; ~ găzduirea
vinovatului, 340: 4; ~ ierosilie, 258:
9, 11; ~ mulțimea vinovaților, 362:
5—10; ~ mulțumirea vinovatului, 342:
11, 16; ~ mutarea hotarului 346: 33; ~
omisiune de ajutor 247: 26; ~ otrăvire,
245: 5, 6 ~ ovrei creștinat, 369: 2; ~
preacurvie, 244: 47—49; ~ provocare,
246: 18; ~ răpire, 259: 19, 31, 33, 36,
37, 39, 42; 260: 1, 5, 6, 8, 10, 11; ~
sfătuire a face rău, 44: 17; ~ silă,
252: 5, 10—12, 14, 17, 18, 24; 253:
5; ~ sodomie, 333: 8, 11—15; ~ uci-
dere, 243: 10, 11, 14, 17; ~ uciderea
părinților, 243: 17; 244: 13; ~ vama
domnească, 347: 9, 10; ~ vinovat: fecior,
slugă, călugăr, 46: 12.
- Votrie* (hotrie, supunere, proxenetism), amă-
giri, 128: 5, 6, 9, 10; ~ căsătorie cu femeie
condamnată pentru preacurvie, 131: 7; ~
cazuri, 126; 127: 6; 128: 2—9, 13;
130: 2; 131: 3—6, 8—10; 244: 42; ~
certare, 127: 1—7; 130: 2; 131: 1, 2;
367: 5; Tr., 83; ~ definiție, 128: 1, 2,
5—7; ~ găzduire, închiriere, 128: 11;
129: 1—5; ~ nepedepsire, 128: 14, 15; ~
publicitate, 127: 2; ~ sfătuitor sau aju-
tor, 128: 12.
- Vraciu* (doftor), expert, 249: 7—11; 359:
5; ~ martor 333: 28; ~ preot 71; ~ pre-
parare de medicamente, 245: 6; ~ răs-
pundere 244: 11.
- Vrăji*, preot, 65; ~ caracterizare, 328; ~
sanțiuni canonice, 328; Anch., 24;
Tr., 60; Vas., 61, 68, 79.
- Zălog* (amanet), calcularea veniturilor înca-
sate, 296: 16; ~ casă pentru curvie și
lucruri reale, 129: 1, 2; ~ generalități,
288; ~ împrumut, năimire, 348: 34; ~
lucru de furat, 349: 30; ~ prescripție, 280.
- Zapis*, autoritatea înscrisului, 348: 45—47;
~ reluarea zapisului, 348: 39; ~ uzu-
fruct, 348: 44, 46.
- *Zapis de moșnenie* (tocmeală de vre-
mea morții, testament): condiții, 269, 284,
285; ~ forme, 285; ~ incapacitate, 212: 4;
335: 5 ~ codicil 285; ~ legat, 286 ~; ul-
timul testament, 285; ~ excludere, cazuri
133, 284; ~ neîngrijirea tatălui, 243: 21
- *Zapis «drept suflet»*, 348: 47—49.
- Zestre*, generalități, 265; ~ obligația de a
înzestra, 252: 13, 20, 21; 259: 23; ~
restituire: cazuri, 187: 4; 215: 7, 24;
237: 9; 253: 6; ~ procedură, 215: 4,
13, 14, 25, 27; ~ pierdere: cazuri, 215:
1—3, 5, 10, 11, 15, 16, 18, 21—26;
v. Tocmirea zestrelor.
- Zi de muncă*, prețuire: 12 aspri sau 2 potro-
nici, 299: 36.
- Zidire pe loc străin*, v. Loc străin.
- Zugrăveli*, condiții, Tr., 96.

INDICE DE CUVINTE¹⁾

- Acolisi, a se*, 247: 30 = a se lega dușmănește de cineva.
acoperi, a, 247: 25 = a apăra, a proteja.
adăpătoare, 346: 20 = uluc.
adet, adetiu; Capetele cărții, 347: 9 = dare, impozit, taxă vamală.
adevăra, a, 362: 7—9 = a adevăra, a stabili adevărul.
adevăra, a se, 243: 27 = a se efectua, a se realiza.
adins tineși(-eluși;-eiși), Cat. 46: 2; 34: 1; 186; 9; 348: 28, 40; 296: 9 = tu însuși; el însuși; ei înșiși.
adins eluș oblăduitor, 278: 1 = însuși cîrmuitor (al averii sale), emancipat.
adeverință, Predosl: 4; Anc. 1, 2 = adevăr, cale adevărată.
agarean, 152: 1,2 = păgîn, necredincios.
agneț (-ă), 56: 2 = bucată scoasă de preot din mijlocul prescurei.
agrăi, a, Cart. 78 t. = a se adresa cuiva, a vorbi.
alegînd, 362: 10 = afară de.
altui, a, 305: 74 = a altoi.
ambon, Laod. 15 t. = amvon.
amestecare de sînge, 211: 1,8 = încest.
amfithalis, 274: 1 = frați buni.
andesine, 183: 9 = între ei, unul altuia.
apăra, a se, 114: 1 = a fi oprit, a fi interzis.
apesti, 110: 2, 8 = zăbavnic, lent, tîrziu.
apleca, a, 242: 4 = a alăpta.
apuca, a, 296: 1 = a încălca, a cotropi.
arăduce, a, 53: 3; 59: 1 = închipui, a simboliza.
arjet, v. *harjet*.
armaș, armășean, 363: 11 = executor al ordinelor domnești.
aschitean, Cat. 38: 2 = ascet, pustnic.
aspru, 299: 36 = mică monedă turcească de argint, echivalînd cu 1/6 potronic.
Baere (a face —, a purta-), Laod. 36; 328: 4 = amulete, talismane.
balamuție, Gan.: Introd. = bîrfeală, flecăreală.
bani drepti, 87: 3 = bani buni, valabili.
bărbat, Cat. 16: 5 = om în vîrstă de 42—56 ani.
băsău, 250: 1 = mînie oarbă, furie, răzbu-nare.
bătrîn, 354: 5; Cat. 16: 6 = 1. om în vîrstă de 50—80 ani; 2. idem, 56—69 ani.
bedelniță, 52: 5 = podoabă vestimentară în patru colțuri, care se poartă atîrnată de brîul arhierului.
biruire, 259: 26 = autoritate teritorială.
biruitoriu, 308: 90; 259: 26 = 1. stăpîn; 2. cîrmuitor, judecător.
biscarnic, Cart. 127 t. = care-și bate joc de cineva.

¹⁾ Au fost redată arhaisme, sensuri vechi ale unor cuvinte aflate azi în circulație, precum și cîteva locuțiuni caracteristice. Au fost indicate: pluralul unor substantive și indicativul prezent al unor verbe, care au forme mai puțin obișnuite.

Cifrele indică numai textele în care se găsesc cuvintele explicate cu sensul cel mai caracteristic. Prima cifră reprezintă glava, iar cea următoare, zaceala (ex. 247:30 = gl. 247, zac. 30); pentru citatele din «Nomocanon», au fost utilizate prescurtările arătate la indicele de materii cu menționarea glavei sau, unde nu există numerotare, cu indicarea alineatului.

Cuvintele slavone sînt explicate în cuprinsul pravilei.

blăgoceste, 137: 1; Ap. 83 t. 2 = 1. evlavie, cuvioșie, temere de Dumnezeu; 2. credință creștină.
blagocestiv, *blagogestiv*, 231: 1 = evlavios, cuvios, cu frica lui Dumnezeu.
blagorodie, Cat. 11 = neam ales, fire aleasă.
blagoslovenie, 352: 3 = autorizare, binecuvântare.
blagovești, *a*, Cat. 53: 1 = a binevesti.
blizni, *a se*, 337: 1 = a se intimida, a-și pierde cumpătul.
bogoiavlenie, Tim. II: 19 = Boboteaza.
bogonoseț, 53: 1 = cu frica lui Dumnezeu.
bogorodiță, Tr.: 1t., săb. 3 = născătoare de Dumnezeu.
bogoslov, 3: 1 = de Dumnezeu cuvântător, teolog.
boiarenul (—săborului, —gloatelor), 363: 3 = conducător (al adunării).
boierie, 85: 8 = cinste, demnitate.
bojniță, Ap. 64 = templu păgîn, evreesc.
bolint, *bolind*, Ant.: Introd. 4 = smintit, nerod, netot.
bolniță, 348: 47 = spital.
botejune, 77: 5 = botez.
boz (-i), Tr. 61 t. = idol, zeu.
brodi, *a*, V Tar.: Introd. 1; 246: 17 = 1. a-și da silința, osteneala; 2. a respecta.
bucate, 345: 5, 6; 243: 28 = 1. bunuri; 2. alimente.
bui, *a se*, 304: 62 = a se înfuria, a da năvală.

Cădi, *a*, 83: 1 = a cădelnița.
calande, 313 = primele zece zile ale lunii.
calpuzan, 87: 1, 2, 8, 10, 16 = falsificator de bani.
calpuzănie, 4: 4 = falsificare de bani.
cămară de rugă, v. *casă de rugă*.
cămătnic, 281: 1 = cămătar.
capiste, Anc. 5 t. = templu păgîn, biserică de alt rit.
carte, 296: 7; 349: 7 = 1. hotărîre judecătorească; 2. scrisoare, document.
cărvăsărie, Ap. 54 t. = carvasara, han.
casă, 183: 16 = căsnicie.
casă de rugă, *căsuță* —, *căscioară* —, Tr. 31 t., 59 t., Halc. 4 = 1. încăpere în casele particulare amenajată pentru rugăciuni; 2. biserică.
casnic, 253: 5 = bărbat căsătorit.
catara, 37: 1 = blestem, anatema, afurisenie.
catargă, *catărgă*, 243: 12 = galeră, muncă silnică pe galeră.
cătărig, Cat. 16: 3 = tînăr în vîrstă de 15—22 ani.
catastih (pl. *catastișe*) 348: 39 = condică, registru.
catastișel, 285: 10 = codicil.

ceasure (pl.), 312: 4; 72: 6, 7, 8 = 1. ore, ceasuri; 2. cîntări bisericești (prăvăii ceas, treti ceas, șestii ceas, diviatei ceas).
cerca, *a* (prez.: *cearce*), 345: 7; 89: 1, 2 = a face cercetări.
ceriure (pl.), Tr., Posl. 2 = ceruri.
certa, *a*, 106: 5, 8, 9, 20, 25 = a pedepsi, a sancționa.
certare, 211: 3 = pedeapsă, pedepsire.
cescuț, 342: 14 = timp foarte scurt, moment.
cest (pl. *cesture*), *cesturi meride*, 161: 1; Cat. 54: 7 = bucată mică din proscomidie, tăiată de preot.
cetaș, 106: 14 = tovarăș, cel ce face parte dintr-o ceată.
chenaf, Cat. 35: 3 = canaf, ciucure.
cicuri, Cat. 35: 3 = ciucuri.
cin, Tr., 1 t., săb. 5 = rang, demnitate socială.
cinghiasă, 76: 1 = cîntăreață și dansatoare publică, cu tambura.
cinstea, *a-și dăru* —, 243: 13 = a ceda postul.
citenie, Tim. II: 5 = citanie, citire.
citeț, 13: 4 = cititor în biserică.
ciudi, *a se*, Cat. 38: 1 = a-i fi necaz, a se mira.
cîtiire, Tr. 98 = socotire, măsurare.
cititoriu de steale, 349: 19 = astrolog.
cîtuială, Tr. 16 = cotă parte, cotă la plată.
clăti, *a se*, 246: 20 = a se clinti, a se urni.
cliros, 243: 13 = cler.
clocni, *a se*, Tr., Posl.: 2 = a se ciocni.
clocnire, Cat. 51: 1 = ciocnire.
coconie, 408: 1 = copilărie.
cocoană, 259: 1, 12 = copilă.
cocon, 354: 2; Cat. 16: 2 = 1. copil pînă la vîrsta de 7 ani; 2. idem pînă la 4 ani.
coinac, 104: 1 = os, zar.
colăci, *a*, 349: 4 = a cutreiera, a căuta, a cerceta.
colibaș, Halc. 17 t. = cel ce locuiește în colibă.
comănac, 237: 2 = căciulă de lînă asemănătoare cu a călugărilor, purtată odinioară de bărbați.
conăci, *a*, Sard. 21 t. = a face popas, a fi găzduit.
conet, 396: 3 = sfîrșit.
copil, 354: 2; Cat. 16: 1 = 1. băiat sau fată pînă la vîrsta de 7 ani; 2. idem, în vîrstă de 4—14 ani.
còpil, 207: 3; Tr. 2 t. = 1. copil nelegitim cu părinți cunoscuți care nu locuiesc împreună; 2. eretic.
copil adevărat, 207: 1 = copil legitim.
copil crescut, 287: 7 = adolescent în vîrstă de 14—25 ani.
copil întunecat, 207: 4 = copil nelegitim al cărui tată nu e cunoscut.

- copil necrescut*, 287: 6 = băiat în vîrstă pînă la 14 ani; fată în vîrstă pînă la 12 ani.
- corivantion*, Cat. 35: 3 = acoperămînt al capului (mitră), purtat de arhieru la solemnități.
- costandă*, 299: 36 = monedă de argint cu valoare mică, variabilă după epoci.
- creadere, a se*, 237: 10 = a se crede.
- cuceri, a se*, 342: 2 = a se cucernici, a se ruga cu umilire.
- cucerie*, Cat., Pentru liturghie., 2 = cucernicie, evlavie, smerenie.
- cumpănă*, 87: 2; 183: 2, 6 = 1. cîntar, greutate; 2. îndoială, temere.
- cumpăni, a se*, 186: 2 = a pune la cale.
- cura, a*, 160: 3 = a curge.
- curătură*, 296: 8, 13, 14 = parte de pădure curățită de arbori și mărăcini, spre a fi cultivată.
- Daltirie*, 403: 1 = carte de confirmare a preotului.
- dălunga, a*, 11: 1 = a alunga.
- dări, darure* (pl.), 252: 10; 213: 1 = daruri.
- dărmoni, a*, V Tar.: Întrod. = a cerne.
- dăzgîrli, a se*, Tim. II: 7 r. = a se desface din legătura de dragoste.
- dăzlupi, a se*, Ef. 3 = a se deslipi, a se desface.
- deală*, 247: 30; 185: 1 = 1. vină; 2. faptă.
- deanie, deanie*, Neoc. 14 = învățătură.
- deavestăvnic*, Cat. 52: 1 = schimnic.
- deistvuială*, Tr.: Posl. 2 = putere (funcție) arhierască.
- de intru*, 231: I = de, din.
- destoinic*, 237: 10 = demn (de crezare).
- destoinicie*, 252: 2 = stare socială, capacitate materială.
- dezgîrli, a se*, v. *dăzgîrli, a se*.
- dezmiardăciune*, 128: 8 = prostituare, desfrînare.
- dezminia, a se*, 353: 9 = a-i trece minia.
- diazighion*, 43 = carte de despărțenie.
- dichise* (pl.) 46: 2 = instrumente, unelte, lucruri.
- discos*, 164: 1 = Vas în care se ține sfîntul agnăț.
- dobîndă*, 128: 5 = venit, cîștig, folos, interes.
- dodeală, dodeială*, Tim. 12 r. = neliniște, supărare.
- dodei, dodăi, a*, Cat. 41: 1 = a neliniști, a supăra.
- dogmată*, Ap.: Întrod.; 34 t. = învățătura legii.
- domn*, 296: 18; 112: titlu = 1. stăpîn, proprietar; 2. domnitor.
- dosadă*, 198: 2 = ocară.
- dosădi, a*, 206: 1 = a ocări.
- dovlitin*, Sard. 5 t. = conducător, guvernator.
- drăngăi, a*, Laod. 53 = a bate din palme
- drepta, a*, 186: 8 = a îndrepta.
- dreptări*, 117: 2 = drepturi.
- dveră*, 6: 2 = una din cele trei uși ale altarului; perdeaua acesteia.
- duhure* (pl.), 142: 1 = duhuri.
- dumeastec*, 303: 61 = domestic.
- dzveazdă*, 164: 1 = învelitoare pe discos.
- Efud*, Cat. 35: 1 = tunică de ceremonie a marelui preot, la vechii evrei.
- eîși, eluși*, v. *adins tineși*.
- engolpiu, golps*, 202; Cat. 35: 1 = engolpion, iconiță de smalt pe care o poartă la piept arhierii și unii arhimandriți.
- eparhie (a judecătorului)*, 127: 3 = circumscriptie (judecătorească).
- epomida*, Cat. 35: 1 = vechi veșmînt bisericesc în formă de eșarfă, purtat de arhieru.
- eretici, a se*, Cart. 119 = a deveni eretic.
- eterothalis*, 274 = frați vitregi cu tată comun.
- Falchedia, falchidiu*, 282: 1 = parte din averea succesorală atribuită fiilor.
- famen*, I Nic. 1 = castrat, eunuc.
- fan*, Cat. 2 = felinar.
- faraonitean*, Cat. 45: 1 = egiptean.
- fătări, a*, 2: 4 = a pătîni.
- felon*, Laod. 15 = veșmînt liturgic în formă de manta, purtat de preot în timpul slujbei peste celelalte veșminte bisericesti.
- frîmșetare, frîmșetare*, Cat. 12: 4; 52: 3 = frumusețe.
- frîși, a*, 63: 1 = a sfîrși, a termina.
- fumedenie*, Cat. 35: Sf. Epif. 7 = cantitate mare, grămadă mare.
- Gadină*, 299: 33 = sălbăticiune, dihanie, jiganie.
- geamere*, 388: 3 = geamăt.
- gherdan*, 270: 3 = coloan, șirag, lanț (po-doabă).
- gînfare*, Nich. 6 t. = îngîmfare.
- gînsă*, 346: 9 = gîscă.
- gloabă*, 128: 11 = amendă.
- goană*, 114: 1 = prigoană, persecuție.
- golpiu*, v. *engolpiu*.
- gonaci*, Cat. 45: 1 = prigonitor, persecutor.
- grăi peste piezi, a*, 106: 7 = a vorbi cu viclenie.
- grecioasa*, 285: 7 = gravidă, însărcinată.
- greimea*, 224 = gravitatea, greutatea.
- greșală*, Cat. 38: 6; 346: 21 = 1. păcat; 2. fapt ilicit, infracțiune.
- grobniță*, 348: 47 = mormînt, criptă.
- gros*, 348: 37; 350: 2 = 1. închisoare 2. simplu, ignorant.
- grosime*, 364: 3 = simplitate, ignoranță.

grozăvie, 113: 7 = murdărie care îngrozește.
gubav, (-a,) 225: 1 = slăbănog, lepros.

Hain, 124: 2 = trădător.
haini, a, 368: 1 = a trăda.
hainie, 367: 6 = trădare.
haraci (bisericii), 408: 1 = contribuție.
hărăzeală, 278: 3 = căpătuire.
harjeți, *arjeți*, 104: 1 = arsice, zaruri.
hartofilax, 135: marginal = păstrător al actelor, arhivar al cancelariei patriarhale (sec. XI—XV).
hiară (pl. *heri*, *hierî*), 36: 3; 348: 9; 243: 16 = fiară sălbatecă.
hiastru (-ă), 198: de aicea... 4, 6 = fiu (fiică) vitreg (-ă).
hiclean, 302: 57; 367: 4 = 1. fals; 2. trădător.
hicleni, a, 48: 5; 183: 16; 188: 5 = 1. a trăda, a vicleni; 2. a atenta la viață; 3. a înșela.
hicleșug, 350: 2 = vicleșug.
hier (pl. *hiară*), 181: 5; 183: 15; = fier.
hireș, 207: 2 = nelegitim, copil rezultat din concubinaj cu femeia din casă.
hitlean, Cat. 45: 1 = viclean.
hitlenie, Tim. 1 t. = viclenie.
hrănicea, Tim. Alte: 2 = hrană.

Idi, 313 = cele 30 zile ale lunii.
ierosilie, 258: 1—3 = sacrilegiu.
ierosilos, 258: 3 = hoț de biserică.
ijderî, a, Sard.: Introd. = a crea, a stabili.
ijderî, a se, 204 = a se naște, a-și lua obîrșia.
imarmen, Tr. 60 t. = soartă, noroc.
indiction, 403: 1 = identificarea anului calendaristic prin perioade de cîte 15 ani (cu începere de la 313 e.n.).
ipodiaton, 58: 1 = subdiacon.
iproci, *iprocia*, Cat. 39: 2 = etc., și celelalte.
iscușenie, 215: 19 = cercetare.
ișlic, 237: 2 = căciulă îmblănită purtată de boieri.
ispiti, a, 4: 3; Sard. 4 t. = a constata, a aplica, a experimenta.
ispravă, 259: 24; 286: 2; 348: 37 = 1. hotărîre judecătorească, ordin; 2. legat; 3. drept, temei.
ispravă, de-, 348: 36 = deplin.
isprăvi, a, 363: 8 = 1. a hotărî; 2. a aduce la îndeplinire.
ispravnic, 362: 3; 348: 35; 215: 13, 14; 287: 1—6 = 1. conducător; 2. mandatar; 3. moștenitor; 4. tutor.
ispravnică, 200: 1 = pupilă, femeie aflată sub tutelă.
isprăvnice, 200: 1 = tutelă.
ușor, Cat. 38: 2 = ușor.

izvod, 35: 2; 106: 11, 348: 40; Cart. 133: 3 = 1. model, exemplu; 2. constatare, afirmație; 3. înscris, însemnare; 4. text.
izvodi, a, 314: 7 = a născoci, a scorni, a inventa.

Îmbla fără ispravă, a, 237: 10 = a umbla fără temei, a nu avea dreptate.
împărechiat (lucru), 341: 12 = îndoielnic, nesigur.
împărți, a se, 300: 42 = a se despărți, a se separa.
împistri, a, Tr. 45 t. = a împodobi, a orna-menta.
imple, a, 48: 1; 89: 11 = 1. a îndeplini, a executa (o dispoziție); 2. a se împlini, a expira (un termen).
împonciș, Cat. 36: 3 = pieziș, strîmb.
împoncișă, a se, Ef. 6 = a se opune, a se împotrivi.
împoncișat, Tim. 2 t. = contrariu.
împrejur, pre; 87: 3 = în privința.
împresura, a, 48: 9; 242: 4; 365: 3 = 1. a oprima; 2. a înfășura; 3. a se grămădi asupra cuiva.
înmulțitori, a, Cart. 114 t. = a înmulți, a spori.
încăpere, Tr. 2 = cuprins, conținut.
înzășui, a se, Anc. 18 = a chezășui, a garanta.
încurmezișă, a, I Nich. 6 t. = a se opune, a se împotrivi.
încurmezișare, 198: Însa cînd...; 280: 1 = 1. încrucișare; 2. împotrivire.
îndemnare, 248: 1 = pricinuire.
îndemnător, 248: 1 = pricinuator.
îndemnătură, 128: 4 = îndemn.
îndoire, Cart. 115 t. = îndoială, șovăire.
îndrăci, a se, 233: 1 = a fi stăpînit de demoni.
îngăla, a, 298: 24 = a lucra fără îngrijire, de mîntuială.
înfalosi, a se, 159: 4 = a se folosi.
înfolosință, 158: 1 = folosință.
înfrîmșetare, 51: 1 = înfrumusețare.
îngîrli, a se, Tim. II: 7 = a intra în relații de dragoste.
îngreca, a, 356: 2 = însărcina, a lăsa gravidă.
îngreioială, 327: 1 = asuprire, atitudine silnică.
înomenire, 53: 7 = luarea (de către Isus a) înfățișării omenești.
înpăra, 301: 51, 52, 54 = a intra în par.
înșelăciune, 212: 8 = situație falsă, contra legii.
însteia, a, Tr. 18 = a opri, a rămîne pe loc.
înțeles, 333: 21 = prezumție, presupunere.
înțelina inimă, a se, Cat. 45: 1 = a încremeni, a rămîne nemișcat, a deveni insensibil.
într-adevăra, a se, Cart. 118 = a se îndreptăți.

învălu, *a*, 340: 4 = a prinde pe cineva.
învălu, *a se*, 304: 62 = a se strădui.
învățătură, 48: 3,10 = poruncă, hotărîre.
învihorit, Anc.: 17 t. = luat de furtună, de vifor.

Jehui, *a*, 346: 2 = a jefui.
jehuire (pl. *jahure*), 71: 1; Cat. 46: 1 = jefuire.
jertăvnic, 165: 2-3 = masă din altar.
jertvă, 72: 2 = jertfă.
jupîneasă, 237: 6 = soție de boier.

Lăcui, *a*, 2: 1; 215: 3 = 1. a viețui; 2. a conviețui.
lăsa drept suflet, *a*, 348: 47 = a testa cu sarcină de binefacere.
lăsa mai mic, *a se*, 183: 18 = a ceda.
lavră, Tr.: Sfîrșitul...: 2 = mănăstire mare ai cărei călugări locuiesc în chilii aflate la oarecare distanță unele de altele.
leage, 296: 7; 183: 7; 259: 24; 244: 19 = 1. drept, lege; 2. judecată; 3. hotărîre judecătorească; 4. religie, credință.
legată, 286: 2 = legat.
legiui, *a*, 348: 37; 186: 4 = 1. a legifera; 2. a hotărî judecătorește.
lepădat, *a fi*, 252: 17 = a fi exclus.
lespezi, 53: 3 = bucăți de stofă brodate aplicate pe mantia arhierului.
lînged, 284: 8 = sleit de puteri.
limbi (pl.), Cat. 41: 1 = popoare.
lipi, *a se*, 245: 4 = a se apropia (de cineva).
lipsi, *a se*, 246: 17 = a se feri, a se abține.
list, Capetele cărții: *passim* = foaie.
litie, Tr. 78 = procesiune, slujbă religioasă.
loma, Cat. 35: 3 = vechi veșmînt bisericesc, mai scurt, purtat de arhieru la solemnități.
lucrure, (pl.) 93: 2; 87: 3 = 1. lucru; 2. condiții.
lunatăci, *a se*, Tim. 7 t. = a fi femeia la soroc.

Mădulariu, 48: 11 = membru al unei grupări, al unei organizații.
măhăit, 370: 2 = a se exprima prin semne și sunete nearticulate.
mainte, 354: 3 = mai înainte.
mangîr, Tr. 23 = monedă turcească de argint, foarte mică.
mantie, 53: 2 = veșmînt bisericesc monocrom pe care sînt cusute patru lespezi, purtat de arhieru la ceremonii.
mărie, 120: 2 = mărire.
măscăriciune, 106: 14 = caraghioslîc, bufonerie.
mașteh (-ă), 244: 18, 59 = vitreg (tată, mamă).

mearge leagea, cumu-i va-, 296: 7 = cum este legea.
mesiță, 235: 2; 402: 1 = lună.
meridă, v. *cest*.
mesereare, 252: 17 = funcțiune.
mestecare de sînge, v. *amestecare de sînge*.
mestecătoriu de sînge, 211: 16 = cel ce săvîrșește incest.
meșteșug, meștersug (pl. -ure), 300: 43; 345: 4; 128: 4; 349: 2 = 1. șiretlic; 2. îndelnicire; 3. meserie; 4. instrument.
meșteșugui, *a*, 296: 18; 89: 3 = 1. a meșteșugi; 2. a umbla cu vicleșuguri.
miloserd, milosîrd, 1: titlu = milostiv, milos.
milosîrdie, 317: 3 = milă, îndurare.
mîna, a fi sub-, 212: 1 = a fi sub conducerea, jurisdicția cuiva.
mîrșav, 246: 20 = debil, fără putere fizică.
mișăl (-ea), 12: 2; 225: 1 = 1. om din popor, sărac, nevoiaș; 2. neputincios, nevolnic.
mitarnic, Laod. 4 = care primește mită.
moașe, 244: 1 = bunică.
mortăcină, 376: 1 = mortăciune.
moșie, 244: 5; 243: 18; Halc. 20 = 1. țară; 2. domeniu; 3. circumscripții, enorie, eparhie.
moșnean, moșnean, moșlean, 243: 21; 130: 1; 348: 46 = moștenitor.
mumăni (pl.), 189: 1; 274: 1 = mame.
muncă, 244: 26 = tortură, caznă.
munci, *a*, 349: 9, 13 = a tortura, a chinui.
mursecat, 376 sfîșiat de fiarele sălbatice.
mutat (lucru-), 117: 1 = mobil (bun).
muzăvirie, muzavirie, Cat. 20: 4; 37 = dușmănire, ură.
muzăviri, *a*, Cat. 20: 4 = a dușmăni, a urî.

Nădlab, Cat. 33: 1 = talaz.
năduși, *a*, 242: 4 = a înăbuși, a sufoca.
năemi, *a*, 296: 25 = a închiria, a arenda.
năemit, năimit, 348: 8; 46: 12 = simbriaș.
nălucă, Cat. 17 = fantomă, stafie.
nameastie 308: 90 = dependențe, acareturi.
nameastnic, Nomocanon 1 = local, locuitor.
năprasnă, Tim. II: 2 = deodată, pe neașteptate.
năravuri, 352: 4 = moravuri, obiceiuri.
năroc (pl.: *ure*), Cat. 29: 1 = noroc.
nărod, 48: 11 = norod, popor.
năsilnic, 215: 2 = violent, brutal.
năstavnîc, V Țar.: Posl. = conducător, administrator al unei mănăstiri (biserici).
năvoi, a se, 253: 7; 371: 7 = 1. a fi nevoit; 2. a se strădui.
neara, 119: 2 = novelă, dispoziție normativă.
neclătit, 296: 6. 10 = neclintit, neschimbat.
negot, 347: 12 = marfă.
neguțat, 259: 5 = discutat.
neîncepător, 142: 1 = fără de început (Dumnezeu).

neînțelegut (-ă), Cat. 18 = neînțeles, necunoscut.

nelisnire, Tr. 77 t. = neînlesnire, greutate.

nemărie, 127: 2 = lipsă de mărire.

nemeșteșug, 248: 4 = nepricepere.

nemutat (lucru-), 117: 1 = bun imobil.

neoblăduitor, 278: 2 = fără drept de cîrmuire al averii, neemancipat.

neputernic, 245: 2 = fără capacitate.

neschimnic, 124: 4 = călugăr care nu e pustnic.

nescui, 45: 3 = cuiva.

netare, 174: 3 = slab, lipsit de tărie.

netocmitor, Cart. 92 = nelegiuit.

nevesti, a se, Tr. 4 t. = a se mărita.

nevoe, 301: 50 = supărare, necaz.

nevoi, a, 252: 13 = a obliga, a sili pe cineva.

nevoi, a se, 298: 24 = a se strădui, a-și da silința.

nevoință, Halc.: Introd. = străduință, trudă.

nevoitoriu, Anc. 5 = nevoit, constrîns.

niscare, 300: 42; 302: 55 = oarecare, niște, vreun.

none, 313 = primele 20 de zile ale lunii.

norie, 9: 4 = enorie.

numeni, a se, Cat. 23: titlu = a se numi.

numenit (-ă), 397: 1 = numit.

Obeștui, a se, Vas: 56 = a intra într-o comunitate.

obicni, a, 106: 29 = a ierta.

obîrși, a se, 169: 1 = a sfîrși, a termina.

obîrșitor, 147 = care completează, care încheie.

oblastie, 346: 12; 371: 7 = suveranitate, cîrmuire.

oblădui, a, 249: 11 = a stăpîni, a guverna.

oblici, a, 215: 16 = a afla, a descoperi.

obraseenie, 53: 8 = rotire, încercuire.

obraz, 181: 2 = persoană.

obraze de stau deoparte, 211: 2 = colaterali.

obroc, 302: 57 = baniță.

obrucenie, Nich.: Întreb. 2 = logodnă.

ocaanic, 160: 3 = nenorocit, de plîns.

ocină, 296: 14, 16; 243: 22 = moșie, moșie ereditară, v. *om de ocină*.

oglașenic, I Nic. 14 = credincios, botezat.

ohea, Cat. 35: Sf. Epif. 8 = viperă.

olat, Cat. 52: 1 = ținut.

oltar, 6: 2; Cart. 10 t. = 1. altar; 2. biserică.

om de-a firea (-de rudă bună), 346: 3 = om de neam bun.

om de loc, 347: 2 = localnic.

om de ocină, 346: 3 = stăpîn de moșie.

ome, Cat.: Liturg. = omule.

omofor, 52: 8 = veșmînt bisericesc în formă de fișie, purtat de arhieru pe umăr și în jurul gîtului.

onghie, 26: 2 = ughii, zloți ungurești (monedă).

opust, *otrust*, 141: 2 = rugăciune cu care se încheie slujba religioasă.

orariu, Laod. 22 = eșarfă lungă pe care o poartă diaconul la slujba religioasă.

orile, de toate-, 212: 13 = totdeauna.

osfeștenie, 378: 4 = sfeștanie.

ospătărie, 348: 47 = casa de oaspeți; casă pentru străini.

otceanie, Predosl. 4; 327: 5 = desnădejde, fără nădejde în Dumnezeu.

otecinic, 160: 2 = pateric; colecție de povești din viața cuvioșilor părinți.

Pamete, *pamete*, Laod. 51; Cart. 46 = pomenire.

panaghie, *panachie*, 378: 4 = prescură.

paraclit, Vas.: 1 t. 2 = afurisit, excomunicat.

pareasămi, 381: 1, 2 = postul mare.

parimii (pl.) Cat. 40 = proverbe (scriere religioasă).

pasă, 341: 1 = du-te.

pavecerniță, 72: 2 = rugăciunea și slujba ce se fac după vecernie.

peas, *peasnă*, Cat. 1 = parte din cîntarea bisericească.

pedeapsă, Cat. 11: 4 = instruire; învățare.

pespre, *preste*, 246: 14; 249: 1 = peste.

pespre seamă, 106: 21 = mult, peste măsură.

pesteală, Nich. 5 r. = zăbavă, întîrziere.

pestit, v. *apestit*.

petreace, a, 339: 1 = a însoți, a întovărăși.

petrecanie, Tr. 25; 219: 2 = 1. folosire, cultivare (ogor); 2. mod de trai.

pîine, 300: 42 = grîne, cereale.

pîriș, 26: 1 = reclamant.

pîtac (pl.-ure), 395: 7 = carte (scrisoare) dată de patriarh sau demnitari bisericești.

plașcă, 59: 1 = veșmînt bisericesc lung purtat în timpul slujbei religioase.

plavie, 346: 29 = lemne și crengi cu nămol, care plutesc pe ape.

plăviș, Cat. 7: 1 = gălbui, bălai.

plod, 311: 1, 2 = fruct, rod.

poasă, 52: 3 = brîul cu care se încinge preotul cînd săvîrșește liturgia.

pocaanie, 33: 1 = pocăință.

pocrov, Ap. 71 = învelitoare de lucruri sfîșite, covor.

podir, Cat. 35: 3 = vechi veșmînt bisericesc, lung, purtat de arhieru la solemnități.

pogribi, a, Cat. 54: 7 = a împărtași.

pohtitoresc, Cat. 20 = care poștește, pofticios.

pohvală, 212: 8 = fast, solemnitate.

polată, Tr.: Pentru... = palat.

policandil, Laod. 8 t. = policandru.

polimi, a, Cat. 12: 3 = a apărea, a se forma

polojenie, 113: 2 = pamflet, glumă proastă

polunoștință, 72: 2,4 = slujbă bisericească făcută după miezul nopții și înainte de utrenie.
pomesealnic, 52: 2 = vâl de pînă albă pe care îl purtau femeile pe cap.
ponciș, 242: 4 = cu dușmănie.
poncișă, a, v. *împoncișă*.
ponivos, 94: 1 = cu vederea slabă.
posadnică, 208: titlu = concubină.
poslanie, 35: 5 = scriere, epistolă, scrisoare cu conținut religios.
poslușanie, 121: 2 = slujbă, serviciu.
posluși, a, 259: 14 = a servi, a sluji.
poslușnic, 363: 9 = slujitor.
posture, (pl.), Tr. 42 = posturi.
poticală, VII Nic. 18 t. = abatere, excepție.
poticnire, Vas. 82 = împiedicare.
pradă, 346: 33 = pedeapsă în bani.
pravilă, 49: 1; 348: 12; Nicol. 2 r. = 1. cod, lege; 2. dispoziție legală sau canonică.
praxie, 408: 1 = carte de..., înscris.
preadlojenie, *predelojenie*, 164: 1 = proscomidie.
preapodobnă, Cat. 32: 4 = preasfîntă, preacuvioasă.
preapodobnic, Cat. 52: 1 = sfînt, cucernic, evlavios.
preastol, *prestol*, Tim. 9 t. = masa din mijlocul altarului.
predetice, Tr.: 79 t. = proorocul, înainte-mergătorul.
prelăști, *prilești*, a, Nich. 8 t.; 258: 5 = a fermea, a zăpăci, a înșela.
prepuitor, 216: 4 = bănuitor.
prepune, a, 349: 10 = a presupune, a bănuia.
prepunere, 349: 10 = presupunere, bănuială.
prepus, 87: 15 = prezumție, bănuială, presupunere.
price, 246: 13 = ceartă, conflict.
priceaștenie, 56: 1 = împărtășanie.
priceștui, a se, 58: 19 = a se împărtăși.
prici, 244: 26 = anomalii fizice.
prici, a se, 296: 10; 242: 3 = a nu se înțelege, a se certa.
prii, a-și, 247: 25 = a avea grijă de, a fi favorabil.
prileji, a se, 106: 18 = a se întîmpla.
prilog, 89: 3 = pîrloagă, loc înțelenit.
prisădiri, 308: 88 = arbori altoiți (lucrări de altoire).
pristăvi, a se, 122: 1 = a muri.
pristăvire, *prestăvire*, 385: 1, 2 = moarte, deces.
pristaniște, Cat. 38: 2 = port, loc de adăpost.
proclat, V. Țar.: Introd. 1 = afurisit.
procleți, a, Ant.: Introd. 4 = a afurisi, a blestema.

propovednic, Cat. 52: 1 = propagator al cuvîntului lui Dumnezeu, propovăduitor, predicator.
proscomidie, 164: 1 = prima parte a liturghiei, în care preotul sfințește pînea și vinul.
prost, *proastă*, 215: 9; 243: 2 = (om) de rînd.
protivitoriu, 213: 1 = potrivnic, împotriva cuiva.
puternic, a fi-, 213: 1 = a avea dreptul, a fi în stare.
pustiu, 303: 60; 348: 25 = singur, părăsit.
Raclă, 349: 1 = ladă.
răclită, 346: 40; 368: 3 = cutie, casetă.
răfenea, Laod. 55 t. = petrecere în comun, cu mîneare și băutură.
răia, a se, 152: 2 = a se înrăi.
raliță, Tr. 42 t. = rariță.
rămas, a pune-, Cat. 40: 1 = a pune rămășag, *răotăți* (pl.), 296: 15 = angarale, sarcini fiscale.
răscumpăra, a se, 341: 4, 9-11 = a se răzbuna.
răscumpărare, 341: 4 = reparație pentru o agresiune, răzbunare.
răspunde legea, a-, 187: 7 = a prevedea legea.
răucestiv, Tr.: 1 t., săb. 1 = necredincios.
răvășel, 285: 10 = codicil.
război, 346: 33; 247: 7, 10, 18, 19, 27 = agresiune, bătaie între persoane.
războli, *răboli*, a se-, 389: 1, Cat. 38: 6 = a fi bolnav mult timp.
răzdrașenie, 385: 3 = permisiune, dispensă.
repondie, 213: titlu = repudiu.
Rim, 6: 1 = Roma.
rînd, Tr. 14-15 t. = rang, rînduială.
rîsipi, a, 308: 86, 89 = a dărîma.
ritori, a, Sard. 13 = a vorbi (sens de oratorie).
riuri (pl.), 53: 7 = benzi care sînt cusute în lungul veșmîntului arhieresc.
rucavițe (pl.), 52: 4 = mînecuțe de stofă cusută cu fir, purtate de cleric în timpul serviciului religios.
rucodealie, Cat. 28: 5 = lucru de mînă.
rumt, Tr.: Posl. 1 = rupt.
Sacos, 52: 6 = veșmînt bisericesc de mătase cu broderii din fir de aur, lung pînă la genunchi, pe care îl poartă arhierul în timpul serviciului religios.
sad, 305: 72 = răsad.
samovolnic, Cart. 35 t. = capabil, emancipat.
șar, Tr. 79 = culoare, vopsea.
sărăcit, a fi, 333: 8 = a i se lua, a i se confisca.
sărăcust, 160: 1 = sārindar.
săticeal, Tr. 25 t. = țarină în mijlocul unor locuri sau a unui sat.

sburdăciune, v. *zburdăciune*.
scală, 347: 12 = schelă, port, vamă.
scândălit, 341: 11 = ofensat, victima unei agresii.
scaun, 48: 11; 363: 6,8 = 1. funcție de judecător; 2. instanță de judecată.
schilear, 24: 17 = vameș.
schimnici, a se, 55:1 = a se face pustnic.
scîrbă, 215:14 = supărare, mîhnire.
scoate capul din nevoie, a-i-, 246:6; 247: 16, 18 = a salva viața.
scoate din toate ocinile, a-l, 353: 6 = a dezmoșteni.
secriu, 346:43 = ladă, cutie de lemn.
selbezit, Tim.: 10 = șubrezit, slăbit.
seliște, *seliștioară*, Tr.: 25 = loc pe care a fost sau este așezat un sat.
semeți, a-l, 304:65 = a întări.
seamne (pl.), 346:42; 246: 7 = 1. indiciu; 2. gest.
semna, a, 346:34 = a însemna, a indica.
semna, a se, Cat. 12: 4 = a se alege, a se desemna.
semui, a, 131: 2 = a chibzui, a cîntări, a aprecia.
sfădaci, Ap. 65:1 = certăreț.
sfeșteno, Neoc. 1 = sfeștanie.
sfeti, *sfetii*, 30:3 = sfînt.
sfîntește, 321:2 = ca un sfînt.
sfitoc, 205:5 = carte, secțiune.
sfrențit, 108:5 = bolnav de sifilis.
silă, a face —, 182:8, 252: 1—8 = 1. a sili; 2. a seduce, a viola.
silitoriu, 253:10,11 = siluitor, seducător.
simvol, 387:1 = simbolul credinței.
sinaxar, 378:2 = carte care cuprinde, pe scurt, viețile sfinților.
sînge amestecat, 211:titlu = incest.
slavie, 120:2 = slavă, glorie.
slavnic (rău-), 388: 6 = credincios (rău-).
slavoslovie, 72:2 = slujba domnului (Dumnezeu).
slavoslovi, a, Cat. 18: 1 = a face slujbă bisericească.
slobozi, a, 200:1; 237:7; 362:4 = 1. a înceta; 2. a încuviința, a autoriza; 3. a scuti, a apăra (de pedeapsă).
slujnic, 128: 6 = om în serviciul cuiva.
sminteală, 305: 70; 212: 14, 16, 17; 106: 25 = 1. supărare, turburare, împiedicare; 2. abatere, neregulă; 3. nesocotință, greșeală.
sminti, a, 349: 17; 248: 2; 186: 6 = 1. a împiedica, a opri; 2. a face rău, a vătăma; 3. a schimba.
socoti, a, 243: 30; 113: 2 = 1. a îngriji; 2. a chibzui, a judeca.
socotință, 215; 10 = scop, intenție.
socotitoriu, 34: 1; 215: 11 = îngrijitor, administrator.

sodomnlean (-că), 333: 2 = cel ce face sodomie.
soli, a, 385: 4 = a intermedia; a solicita.
solinariu, Vas. 1: 5 = burlan, tub.
solitor, Halc. 2 t. = sol, mijlocitor.
soț, *soție*, 346: 14; 87: 13, 14 = tovarăș.
soțire, 291 = însoțire, asociație.
șovăi, a, 215:2; 259:32 = a pretexta.
șovăială, 188:4 = pretext.
spăima, a, 92; 2 = a speria, a înspăimînta.
sparge, a, 107: 7; 349: 7; 101: 2; 333: 5 = 1. a rupe, a nimici; 2. a anula, a desființa.
spargere, Tr. 2 t. = desfacere, nimicire.
spăsenie, 317:3 = mîntuire, salvare.
spăsi, a, 120:2 = a ispăși, a se mîntui.
spată, 168: 1 = spadă.
spiță, 189: 1; 244: 53 = 1. grad de rudenie; 2. funcție, treaptă socială.
sprijini, a, 246: 24; 247: 6 = 1. a interveni, a opri, a împiedica; 2. a se apăra, a justifica.
sprîntar, 188:7; 106:8 = 1. ușuratec, nestătornic; 2. amăgitor, echivoc.
spurca, a, 87: 9, 10; 128: 1, 6 = 1. a face necurat; 2. a necinști trupul, a pîngări.
stătător, 182: 6 = menținut, valabil, definitiv.
stepenă, 182: 9 = treaptă, rang.
stihar, 52: 1 = veșmînt bisericesc, lung și cu mîneci, de culori diferite, pe care îl poartă clericii în timpul slujbei religioase.
stihie, Cat. 7 = element.
stîlp (de evanghelie), Cat. 25 = evanghelie.
strica, a, 296: 4; 346: 47; 183: 11; 254: 2 = 1. a desființa; 2. a cheltui inutil; 3. a vătăma (pe cineva), 4. a dezvirgina.
stricat, 108: 5 = bolnav, vătămat.
strimtură, Tr. 60 t. = restricție, strîmtorare.
strînsoare, 348: 15; 244: 27 = constrîngere, chin.
striștea, Cat. 29: 4 = noroc, soartă.
sudalmă, 107: 1 = insultă, ocară.
sulimeșdriță, Cat. 36:3 = salamandră.
suprujniță, 399: titlu = soția craiului Serbiei.
supuitor (-oare), 128: 2; 127: 2 = proxenet (-ă).
suspina, a, Cart. 134 t. = a se plînge de...
supune, a, 128: 5, 14, 15 = a prostitua.
supunere, 130: 1 = proxenetism.
șutili, a, 128: 8 = a amăgi, a linguși.
sveazdă, v. *dzveazdă*.

Tagă, a *prinde*-, 25:2 = a tăgădui.
tăia, a, Halc.: Introd. = a înlătura, a elimina.
tărpenie, Cart. 119 t. = răbdare, putință de a îndura.
tărpi, a, 118: 1; Ap. 12 = a răbda.

tărpitor, Cat. 23 = răbdător.
tăvlii (pl.), 104:1 = joc table, joc de noroc.
ticălos, 272: 1 = biet, necăjit.
țiuțoare (mujere-), 244:18 = femeie întreținută.
țiuțor, 237:12 = stăpînitor, suveran.
tiț, Capetele cărții; *passim* = asemenea, de asemenea.
țimpina, 246: 1 = a întîmpina.
țimpla, a se, 246: 14 = a se întîmpla.
ținde, a, 244: 45 = a întinde.
tiposire, V Țar.: Introd. = formare, constituire.
tiposi, a se, 204 = a se stabli, a se hotărî.
tocmeală, 296: 4; 352: 4; 363: 6, 8, 10; 46: 2; 118: 1, 5; 285: 1—9; = 1. învoială, convenție; 2. regulă; 3. ordin, hotărîre; 4. faptă, acțiune; 5. rînduială, organizație; 6. testament.
tocmeală, tocmire (-subțire, -de nimic; -proastă), 204: 1; 174: 3 = convenție fără temei.
tocmi, a, 296: 4—6, 11, 12; 113: 2, 5; 106: 16; 346: 47 = 1. a conveni, a încheia convenție; 2. a întocmi; 3. a face pe alții să se înțeleagă; a împăca; 4. a repara, a drege.
tocmitor zidirilor, 147 = orînduitor al celor create (Isus).
tomujde, Capetele cărții; *passim* = de asemenea, tot așa.
țopănă (mujere-), Tr. 26 t. = dansatoare.
trăclet, trețlet, VII Nic.; 1 t. = afurist de trei ori.
treabă, a fi de-, 4:3 = a fi valabil, aplicabil, în vigoare.
treapăd, 299:32 = alergătura, folosirea unui animal.
trebui, a, 46:2 = a întrebuița.
treavz, Tim. 18 t. = ager, deștept.
trezvie, 358:6 = trezie.
trichirie, 53:11 = sfeșnic, cu trei lumînări întrebuițat de arhieru în timpul slujbei bisericești.
triōd, 381:5 = carte rituală creștină care cuprinde cîntări și rugăciuni.
tropar, 380:2 = cîntare bisericească de laudă în cinstea unui sfînt sau a unui eveniment religios.
turmiș, 34:2 = turmă, mulțime.

Unealte, 57:2 = obiecte, insemne.
upovăi a, Cat. 29:4 = a spera.
uriciune, 186:9 = ură.
urgisi, a se, Tr. 7 t. = a fi scos, a fi îndepărtat.
usepnovenie, 381: 5 = tăierea capului Sf. Ioan (sărb. bis.).
userdie, 409: 2 = osîrdie, tragere de inimă.
utrănie, 72:2, 5 = slujba religioasă care se oficiază dimineața înainte de liturghie sau seara, la privegheri sau la denii.

Va, Anc. 19 t. = vrea, ordonă.
vădeală, vădire, 214:2 = dovadă, dovedire.
vădi, a, 299:27, 28; 87:13 = 1. a se dovedi, a se învedera; 2. a denunța.
vadnic, Cart. 134 t. = denunțator.
văduo, văduă, 259:12; 388:6 = 1. văduv (ă); 2. liber.
văhod, vehod, vohod, 164:1; Tr. 87 = parte din slujba bisericească (ieșirea cu evanghelia la liturghie).
val (pl. *valure*), Cart. 82; Sard.:13 = neli-niște, turburare.
văleat (*văleata*), 206: titlu = an.
varvar, Cat. 35: sf. Epif. 3 = barbar.
văz, Cart. 27 t. = deoarece.
văzneșenie, Cat. 25:2 = înălțare.
veacure (pl.), 117:2 = veacuri.
veghea, a (*veaghe*), 183:11 = a veghea, a supraveghea.
veaste, a avea, -341:11 = a avea reputație.
vecera, Tr. 29 = seara.
vecernie, 72:1, 9 = slujbă religioasă care se face spre seară în ajunul sau în ziua unei sărbători.
veîntr-o, Cart. 82 = în vreo.
veri, 349:13 = vre-un.
viiariu, 299:29 = vier, îngrijitor al viei.
vinui, a, 2:1 = a învinui.
vinuitor, 213:1 = vinovat.
virșuri, 113:6 = versuri.
visectos, 312:4 = bisect.
voinicie, 286:1 = fapte de arme, vitejie.
volnic, Cart. 35, 296:9 — 1. capabil (jurid.); 2. îndreptățit.
votri, a, 215:21 = a prostitua.
votrie, 127:3, 6 = proxenetism.
votru, 215:21 = proxenet.
vracevanie, 243: 28 = leac.
vrăciui, a se, 248: 2 = a se doftorici.
vraci, 243: 14 = doctor.
vtori, 363: 1 = al doilea.

Zăcător, 2:3 = care zace, care există.
zaciolo, 251:3 = subdiviziune a capitolelor evangheliei sau ale unei pravile.
zăloji, a, 89:10; 129; 1, 2 = 1. a da în garanție; 2. a da în folosință.
zapis, 348:45 = înscris privat.
zăpodie, Cat. 6:1 = vale, adîncul.
zarpa, Cat. 19 = țesătură de mătase cu fir de aur sau argint.
zărvi, a, 338:8 = a face zarvă.
zbor, Vas. 17 = adunare, bîlci.
zburdăciune, 128:5 = dezmăț, desfrînare.
zertală, Cat. 2:2 = oglindă.
zgloviv, 48:9; 358:6 = scandalagiu.
zmultă, 246:11 = smulșă, scoasă.
zoslavnic, Țar, Ap.: Introd. = eretic.
zveazdă, v. dzveazdă.

LISTA FIGURILOR

- Fig. 1. — Portretul lui Matei Basarab (după N. Iorga, *Portretele domnilor români*).
- Fig. 2. — Judecătorul cel drept.
- Fig. 3. — Începutul pravilei (p. 1).
- Fig. 4. — Pagina 171 cu ornament și final.
- Fig. 5. — Împărțirea rudeniei (p. 172).
- Fig. 6. — Glava 296, zăceala 18: Aducerea cu sila a țaranului fugit de pe pământul stăpînului său (p. 292).
- Fig. 7. — Glava 367, zăceala 3: Aplicarea pedepselor după diferența de clasă (p. 376).
- Fig. 8. — Începutul Nomocanonului cu Dumnezeu (p. 425).
- Fig. 9. — Canoanele apostolilor (p. 429).
- Fig. 10. — Primul sobor de la Nicheea (p. 447).
- Fig. 11. — Al doilea sobor de la Țarigrad (p. 505).
- Fig. 12. — Al treilea sobor de la Efes (p. 511).
- Fig. 13. — Al patrulea sobor de la Halchedon (p. 516).
- Fig. 14. — Al cincilea sobor de la Țarigrad (p. 589).
- Fig. 15. — Al șaselea sobor de la Trulla (p. 604).
- Fig. 16. — Al șaptelea sobor de la Nicheea (p. 638).
- Fig. 17. — Tabelă pentru ciclul pascal (p. 647).
- Fig. 18. — Vasilie cel Mare (p. 658).
- Fig. 19. — Pagina 733 cu simboluri.

Fig. 1. — Portretul lui Matei Basarab (după N. Iorga, *Portretele voevozilor români*).

Fig. 2. — Judecătorul cel drept.

ПЕНТЮЖЕКТОРЮ

КѹМЪ НѢКѢДѢ СѢФІЕ МѢРДЪ, ШИ СѢНЪ КРѢЗЪ КѢВНѢТЕЛѢ
НЕМѢНЪНЪ ФѢРЪ ДІАТРЕКАРЕ.

ГЛАВА. ПЕРВАЯ.

КАДЕИ ЖѢДЕКТОРНАУНЪ, АДЕКЪ АХІЕРѢЛѢНЪ СѢ
ФІЕ АСѢМЕНЕ ЖѢДЕКТОРНАУНЪ ТѢЛУНЪ ДРѢТЪ: ШИ МѢРІ-
АУНЪ АРХІЕРѢЛЪ ДМНѢЛѢНЪ НОСТѢЛЪ ІНѢС ХС. СѢФІЕ ТѢ-
ТѢРѢРЪ МѢРДЪ, НЕ АДЕКТОРНЪ АМННТЕ ДРѢТЪ НЕ МѢ-
НІОСТЪ, НЕ ФІЦАРНИКЪ, НЕ ЛѢТОТЪ: Н ДІМННТЕ, ДРѢПТЪ, СЛНЪ
КРѢЗЪ ЛѢНЕ ШИ ФѢРЪ ДІАТРЕКАРЕ ПРІПѢНЕРНАЕ ШИ ПѢРНАЕ, ШИ
СѢНЪ АЛЕЛѢ. КѢДЕВА АСКѢАТЪ ШИ ВА КРѢДЕ, АДЕКЪ ТѢЛЕ ТІСЛЪ
АПОТРЕВА ТѢЛѢРЪ СѢНЕ, НѢАТЕ ДРѢПТЪ. ПЕНТѢРЪ КЪ МѢАШИ ДІ-
МѢАТЕ ШРН СѢПЕДІСІКЪ ФѢРЪ ДРѢПТАТЕ, КЪТЕ НѢКАУТЪ ЖѢДЕ-
КТОРНАЕ ВІНА.

ГРѢАЩЕ ШИ ДМНСТІКѢЛЪ ЗЛАТО УІТЪ. НѢСѢКѢДѢ СѢКРѢЗН
ПРІНІМІНЪ ФѢРЪ ДІАТРЕКАРЕ. ЖѢДЕКТОРНАУНЪ ІСЕКѢДѢ СѢШ
АДЕКЪ АМННТЕ АПѢСІЕ ТРІНЪ АСКРѢРЕ.

А ТІНЪ, КЪ ПРІАЩЕ АПІПТѢРНЪ.

А ДРЪ, ВЪ ПРІАЩЕ АПІПТѢРНЪ.

А ТРІА, КЪ АПІПТѢРНЪ. ТѢ ШН БЛЪ КА УНЪ
ОМЕ СІ СѢАУРЪ:

А

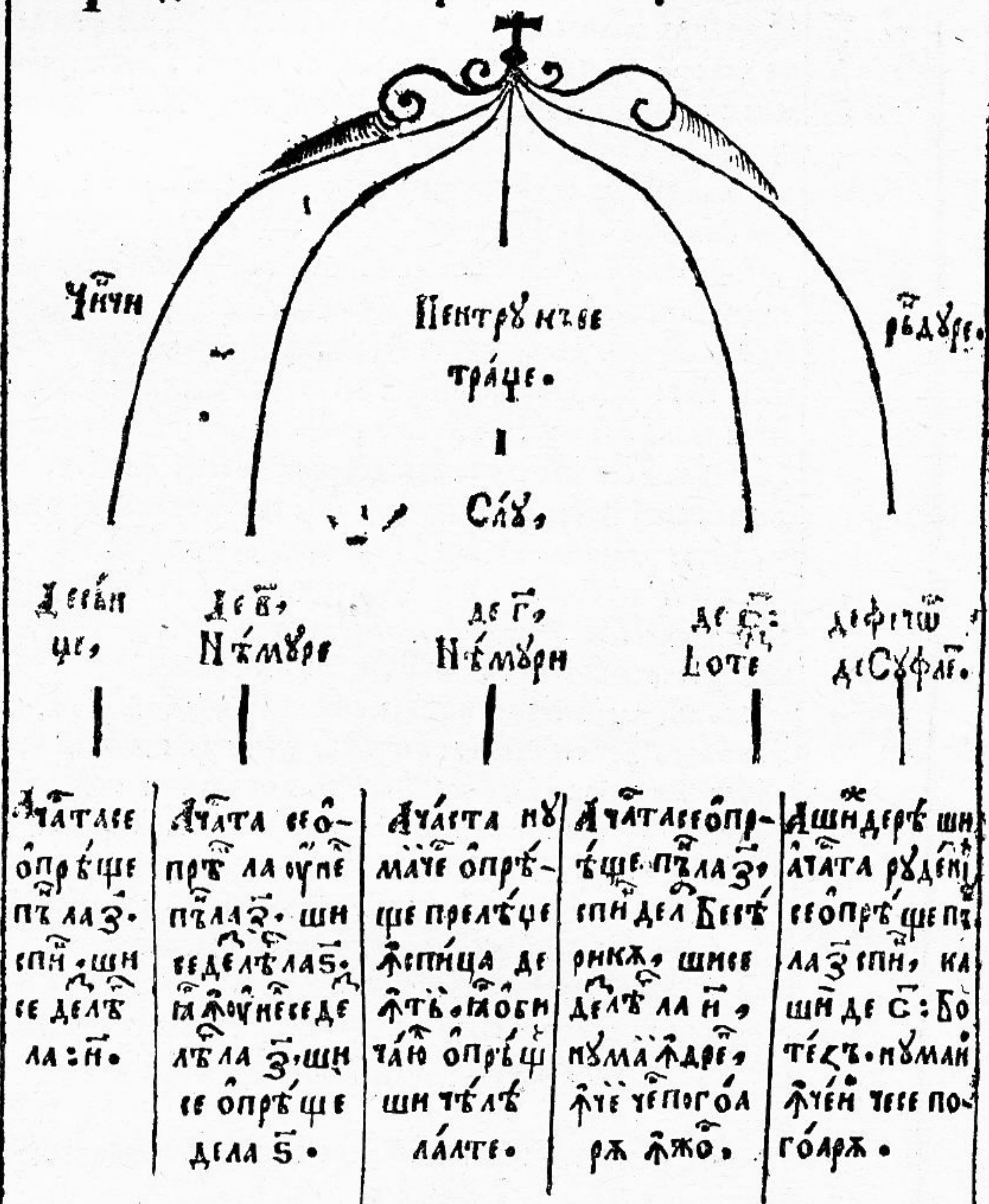
ПЕНТѢРЪ

АЛѢ
ТОПАН
ТѢРІ
АЛѢ
ШНІ
АМНА
ПРІА
АХІЕРѢ
ФѢРЪ
АХІЕРѢ
ПРІА
КАЗЪ
СТАРО

ЗЛАТО
УІТЪ.
ПРІА
АПІПТѢ
АКАДѢ

Fig. 3. — Începutul pravilei (p. 1).

РУДЕНІА СЕПАРТЕ АЧИНУН.

РУДЕНІА ДІ СЪЩЕ СЕПАРТЕ АТРИН. АТЕН ЧЕМЕРЪ АРХЪ. АТЕН
ЧЕМЕРЪ АЖО ШН АТЕН ДІЛАТЪРН.

АТЕН ДІСІТЪ СЪТЪ, ТАТЪ МІЕВ, МОШЪ МІЕВ. Ш СТЪМОШЪ МІЕВ.
МРЪТІЕ ЧЕ ПОГОА СЪТЪ, ФІН МІЕВ, НЕПО МІЕВ ШН АДОЛЪКІ ПОТЪ
ІПРО.

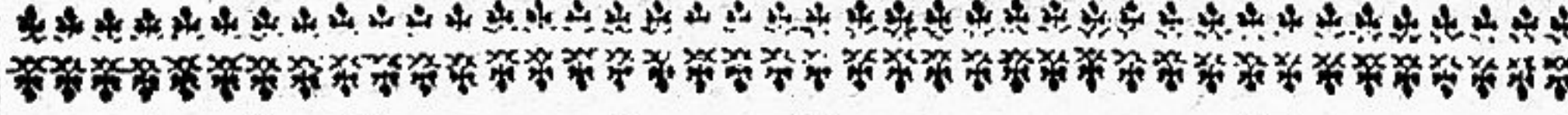
МРЪТІЕН ДІЛАТЪРН СЪНТЪ, ФРАТЕ МІЕВ. БІРЪ МІЕВ,
ШН АДОЛЪКІ ВІРЪ.

ШН АТА РДЕНІЕ СЕДІЛЪТЪ ПЪ ЛА АОПТА СПІЦЖ.

Скри

А, СВѢОУ, МАРЕ КОСТАДИ, ПАПА СИЛВЕСТО-ПАТРИАР
МИТРОФА ЦРИГРЗАДНУ ЛНИКЕА, АСХПРА ЯРІЕН ПЗРНН:ТН
А:ПН

КНИЖЕСТВО ЦАРИНИКЕА

АМИН. ИЗПРІИМАЕ КЖ АТРА КАНОНН.
ЗНЕДІТШ ШЛА КАНСАНАЛ АПТШАЕШН. АДИКЗ ЛА КВ.
ШЛАКГ. ШЛА ІСД. КАНСАНАЛ СКОПІТЗДНЕВОІ ШИВАФН
ДІТОННІ ДІ ПРОЦІВ. АТІЛА ІЗНУІ АПІРЕ АПТНЦА АТРА
КАНОН. ПІРЗКАРЕЛ СЕВАФН ТІЯ ДІВОІ: АТІЛА ІСТЕ КВМШАРЗФН ІНГВ
ОУТИГА. ШН АТРА КАНОНН НІ КВМЗ ІЗНУІ ПРІИМАЕ КЖ. ЗІАКЗ ДІВА
ФН ШН КАНОНН ІЗНУІ ДАРУЛЗ. ДІ АШНДІРБ ІСТЕ ШН ІОКОТБЛА

Г:А.
ІБАКЗ

КАНО

Fig. 10. — Primul sobor de la Nicheea (p. 447).

Б. С. ТВО. МѢО ЕЩДОСІЕ ПАПАДАМА ПАТІА РГРИГОРІЕ ВОСЛОВ
РГРИГРА АСУПРА МАКЕДОНІЕЙ. ПЪРИН : Р Н. А Б Т Ъ П Х Б.

КНѢЖА ФІЛАРѢТЪ ДУХОВНА

Вредѣща нѣрѣхъ дѣтѣмъ ланникѣмъ еси цѣи вѣрѣмъ .
нѣрѣхъ дѣтѣмъ еси хѣмъ анѣдѣма .

ИЗВѢСТІЕ .
 И ѿмнѣ испѣванъ въ Бѣлѣручїи ѿ фаръ дѣхотѣрлеахъ
 ѿ ісхиротопѣкжонѣхъ Бѣлѣручїи испѣванъ . шнѣ Бѣлѣручїи
 ѿ фаръ мен ісѣѣхъ ѿтѣрѣхъ ѿ бѣлѣручїи . Пѣрѣнцѣнѣхъ .
 ѿ мѣтѣ канѣнѣхъ ісѣѣхъ . кѣнѣнѣхъ ѿ пѣрѣнцѣнѣхъ ісѣѣхъ

XX

出刊

Fig. 11. — Al doilea sobor de la Țarigrad (p. 505).

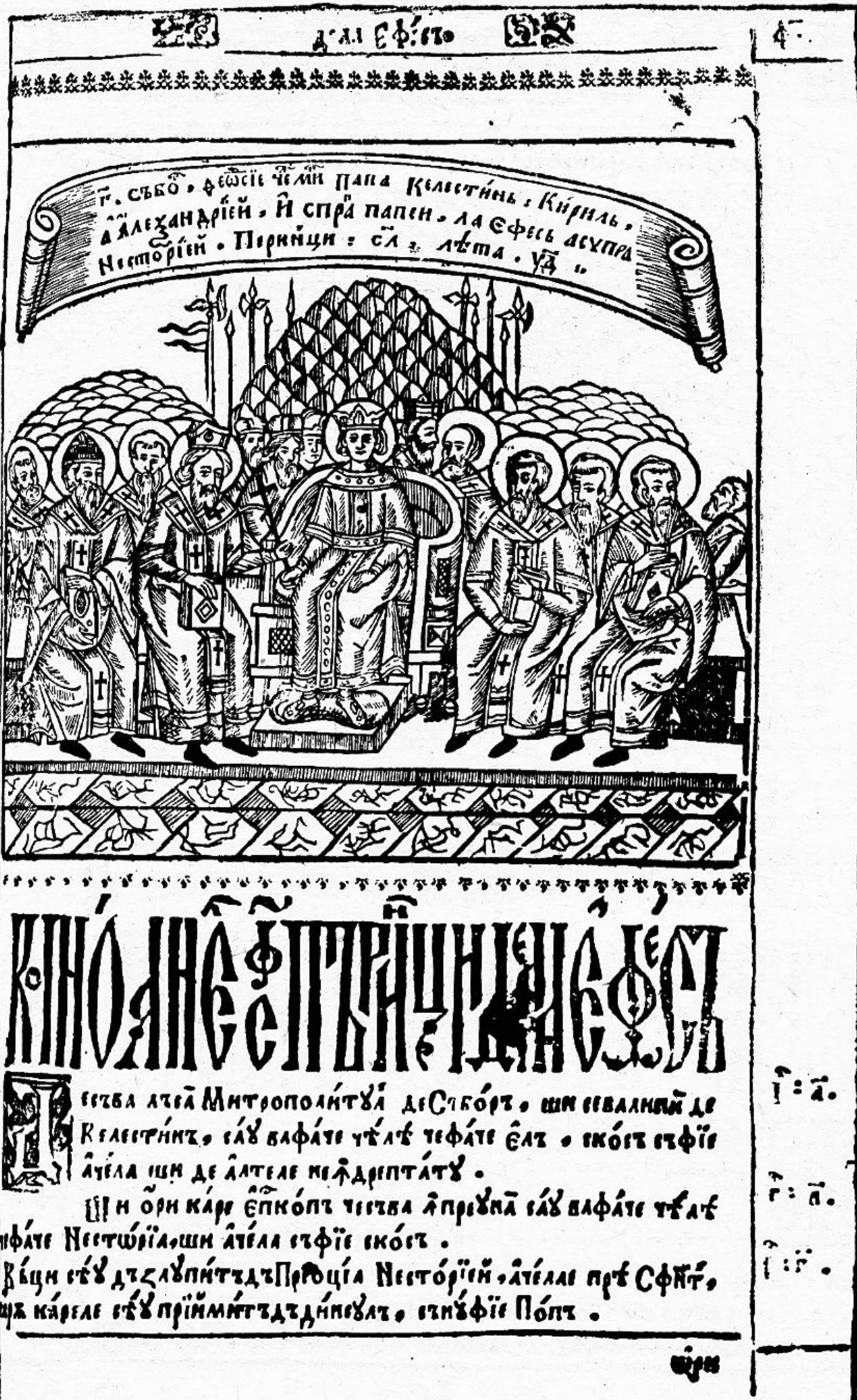

Fig. 12. — Al treilea sobor de la Efes (p. 511).

Г А Н Ц И М Г Р А А И С Ф Н Т Ъ Д Ъ С Г О Р Я И Ш А П Г .

	6	5	3	н	А
3	Г G	І I	Р R	Ц T	Ѣ iA
5	Л A	К	С S	Ѵ	Ю ie
6	Е E	А A	Т T	Ш S	Ж i
А	Ж	М M	У	Ѳ ST	Ѧ iA
Р	З	И	Ф F	Ъ A	Л L
6	З Z	О O	Х H	Ы	Б B
А	Н i	П P	Ѡ	Ь	В V

ЕВАО ММ АЛІХ БЛГОВѢ ГЕО БГОМО ПѢ
 Т С Н П Л Р С
 ПреО ОуепѢ Бодави пвѣ роѢ ВреѢ СртѣѢ
 в у с т р п н

с а п в р ы т
 с а в г а с с

С Г О Р Я

Fig. 17. — Tabelă pentru ciclul pascal (p. 647).

Fig. 18. — Vasilie cel Mare (p. 658).

СВОД ЗАКОНОВ — 1652 г.

РЕЗЮМЕ

Общественно-экономическое и политическое положение Валахии в первой половине XVII в.

Экономика Валахии в первой половине XVII в. характеризовалась основными чертами, присущими обществу, основанному на эксплуатации феодального типа. Земледелие и животноводство являлись главными отраслями производства страны. Бояре во главе с господарем захватывали крестьянские земли и, для того чтобы обеспечить себя необходимой рабочей силой, закрепощали крестьян, прикрепляя их к земле и запрещая им покидать ее. В ответ крестьяне пытались предпринять ряд выступлений насильственного характера против бояр и монастырей, чаще же посылали коллективные жалобы господарю; последнее проявление социального движения было характерной формой сопротивления крестьян в начале XVII в.

Свод законов, хотя он и основывался на положениях, взятых из византийского права, освящал запрещение переселения зависимых крестьян, бывшее характерным явлением для румынского общества той эпохи.

Городское хозяйство носило полусельский характер. Большинство горожан занималось одновременно земледелием, животноводством и ремеслами. В свою очередь бояре и монастыри имели в городах магазины, предназначенные для сбыта сельскохозяйственной и ремесленной продукции, производимой ими. Осуществление этой торговли облегчалось различными привилегиями, дарованными господарем. Развитие производительных сил вело к усилению процесса отделения ремесел от земледелия. Сами ремесла постепенно начинают дифференцироваться в результате общественного разделения труда.

Необходимо отметить появление в первой половине XVII в. промышленности мануфактурного типа. Так, например, Матей Басараб основал стекольную и бумажную фабрики, содействовал повышению эксплуатации медных рудников и соляных копей, а также предпринял разработку железных рудников.

В это же время появились торговцы в настоящем смысле этого слова, то есть посредники между производителем и потребителем.

Свод законов включал в себя мероприятия, предназначенные для защиты этих новых общественных категорий, а именно: охрана собственности и доходов, установление условий для заклада и уплаты налога, запрещение ростовщичества и наказание фальшивомонетчиков.

В начале XVII в. турецкое владычество в Валахии усилилось: подать была удвоена, под различными предлогами выпрашивались крупные подарки и т. д.

Кроме того жители были обязаны продавать туркам товары по ценам, установленным ими же.

Многие свободные крестьяне, чтобы иметь возможность выполнить возросшие фискальные обязательства, были вынуждены закладывать и продавать свои земли, так как суммы, полученные от продажи производимой ими продукции, были недостаточны для уплаты податей.

Правление Матая Басараба (1633—1654), исключительно долго длившееся по сравнению с предшествующими правлениями, представляло собой, именно благодаря своей длительности, период консолидации монархической власти, создавший благоприятные условия для составления выдающегося законодательства — *Свода законов*.

Появление этого законодательства было обусловлено историческими условиями развития румынского общества в первой половине XVII в. Структура тогдашнего общества определялась феодальным способом производства, что позволило боярам, монархии и духовенству осуществить законные мероприятия общего характера, укреплявшие их положение в государстве.

Внешний вид *Свод законов* отпечатан очень тщательно кириллицей, уложения красной и черной краской. Он содержит 796 нумерованных страниц и 25 страниц ненумерованных. Полное заглавие труда отражает содержание, заимствованное из работы Алексея Аристина, диакона великой церкви и номофилакса, работы, переведенной впервые с греческого на румынский язык по инициативе и на средства валашского митрополита Стефана. Заглавие обрамлено орнаментом с фигурами святых и государственным гербом.

После письма, в котором переводчик выражает свою признательность митрополиту Стефану, следует предисловие последнего и затем текст уложения, украшенный многочисленными фронтисписами, виньетками и гравюрами.

Вступительные статьи А. *Предисловие Даниила Паноняну*. Переводчик Даниил Паноняну (настоящее его имя Даниил Андреян Паноняну, т. е. из Паннонии) признается, что не имел достаточной подготовки для решения взятой на себя задачи, которую он все же завершил удачно при помощи просвещенных людей, родом с острова Хиос, Игнатия Петрицы и Пантейлемона Лигариди, «отличных учителей и очень искусных в божественном писании».

Переводчик, однако, ничего не говорит ни о соображениях, которые предопределили выбор материала, использованного для составления уложения, ни о методе, которым руководствовались при его распределении.

Даниил вставляет также два замечания в переведенные тексты, подтверждающие, что составление уложения осуществилось благодаря посредничеству и помощи митрополита Стефана.

Предисловие митрополита Стефана

Б. В предисловии митрополит обращается ко всем архиереям, митрополитам, епископам и другим лицам. При его написании митрополит Стефан воспользовался предисловием к *Алфавитной синтагме* Властаря (1355 г.), которая уже с XV в. была известна в Румынских княжествах. Предисловие указывает на важность уложения с точки зрения православного вероучения и подтверждает, что *Свод законов* содержит все правила относительно организации церкви, а также и царские законы, призванные поддерживать каноны. Митрополит обнаруживает таким образом свое намерение предоставить гражданскому праву второстепенную роль по сравнению с нормами канонического права. Он напоминает об источниках церковного права и приводит исторический обзор составления царских уложений. Он указывает также, что сделал выборки из многих уложений и что обращался даже к константинопольскому патриарху.

Роль митрополита Стефана

Очевидно, что появление этого уложения является результатом, главным образом, инициативы митрополита Стефана, помимо роли, принадлежавшей в этом деле господарю Матею Басарабу. Митрополит Стефан, которому принадлежали и другие религиозного характера книги, уделил много внимания уложению и понес значительные расходы (если принять во внимание объем работы), связанные с печатанием. При сравнении с *Говорским уложением* — имеющим на заглавном листе имя господаря, его герб, посвящение, адресованное ему, и указание, что господарь приказал произвести работу и оплатил ее — выясняется, что *Свод законов*, наоборот, подтверждает деятельность, проявленную митрополитом, герб которого здесь же воспроизведен.

Впрочем, посвящение и отметки переводчика также указывают на это, и нашим долгом является отдать должное этому лицу, роль которого была почти не отмечена до настоящего времени.

С другой стороны, сам митрополит считает, что появление этого уложения является прямым результатом его деятельности.

Содержание Свода законов

Уложение составлено из двух различных частей, первая из которых представляет смешение уголовных, аграрных и даже гражданских норм, наставлений, данных отцами церкви, и организационных религиозных норм, к которым прибавилось несколько формулировок, необходимых в практике церковных канцелярий; здесь же находятся и некоторые объяснения научного характера о явлениях «небесных и земных».

Вторая часть состоит из собственно номоканона, содержащего в отрывках каноны апостолов, вселенских соборов и отцов церкви, заканчиваясь советами относительно церковной службы.

В оглавлении первой части материал изложен в зависимости от его содержания, а не в порядке следования текстов; таким образом, имеются два различных оглавления, одно — по церковному праву, другое — по гражданскому, то есть сначала перечисляются церковные

законы, затем — царские. Для того, чтобы еще больше отделить их друг от друга, между ними вставлен Номоканон — вторая часть свода, в которой каждая глава сопровождается своим собственным оглавлением. Труд заканчивается благодарственной молитвой переводчика святой троице.

Материальные исторические условия страны соответствовали средневековым правовым нормам из византийского и западноевропейского законодательства, воспроизведенным в *Своде законов*. Эти нормы освящали зависимость крестьянства от землевладельцев-феодалов, классовые привилегии бояр и неравенство общественных классов перед законом в зависимости от состояния и принадлежности к тому или иному общественному сословию.

Влияние религиозного духа заметно проявляется в характере инкриминирования, установлении многих наказаний и ограничении прав язычников по сравнению с христианами.

Наказания, основанные, как правило, на идее отщепености, являются произвольными, разнообразными и иногда строгими до жестокости. Семейные преступления, супружеская неверность, похищение, изнасилование и т. п. никогда не остаются безнаказанными. Допускается, однако, некоторая разумная снисходительность в отношении крестьян, обвиненных в необдуманном оскорблении, и цыган — в случае незначительных краж.

Источники Этот кодекс не является оригинальным трудом. Само вступление является в большей своей части переводом введения к *Алфавитной синтагме*.

Но подробности о собирании материала и конечная часть введения, в которой подчеркивается значение работы, принадлежат митрополиту Стефану.

Что касается источников, то указывается только рукопись Алексиса из Родоса. В действительности, источники первой части уложения различаются по своей принадлежности к предписаниям религиозного характера или к предписаниям гражданского характера, называемым царскими. Считалось, что первые были взяты или из Номоканона Мануила Малаксоса, относящегося к 1561—1562 гг., или из Номоканона, редактированного в 1600 году Порфирием, митрополитом Никей. Исследованиями, произведенными позднее К. А. Спунбером, доказано, что греческая рукопись № 307 из Библиотеки Академии РНР тождественна с рукописями Номоканона Мануила Малаксоса, находящимися в Румынии. Эта рукопись, очень сходная по содержанию с использованной, печатается в приложениях настоящего издания.

Предписания уголовного права, вставленные между каноническими правилами, являются ничем иным, как точной передачей текстов *Книги наставлений для румын*, появившейся в Молдавии. Так, например, предписания земельного права из молдавского уложения 1646 года, представляющие собой выдержки из *Νόμος Γεωργικός*, известного византийского кодекса, приложенного к Исаврийским эклогам, повторяются в 294—309 главах *Свода законов*.

Следует отметить критические замечания, сделанные по поводу расположения материала, образующего первую часть уложения, кото-

рое, якобы, произведено беспорядочно. Однако внимательное изучение текстов показывает, что переводчик уложения попытался сблизить, насколько возможно, предписания, взятые из молдавского -уложения, с предписаниями канонического права, сходными по содержанию.

Вторая часть уложения целиком содержит Номоканон номофилакса Алексиса Аристина.

Применение Значительную роль, которую это законодательство было призвано сыграть, нельзя оставить без внимания. Действительно, оно содержит собрание основных канонов, применение которых было обязательно для каждой православной церкви; с прибавлением же к нему содержания уложения Василия Лупу оно должно было приобрести характер *общего уголовного права* как церковного, так и гражданского.

Правда, в документах, относящихся к той эпохе, не сохранилось почти никаких следов, свидетельствующих о практическом применении этого уложения; подобное явление объясняется тем, что сохранившиеся акты в большинстве своем касаются вопросов гражданского права, имеющего иной характер, чем право, регламентированное *Сводом законов*. Все же церковные суды применяли этот закон в многочисленных случаях, входивших в их компетенцию. В других случаях, хотя в вынесенных приговорах и не имеется прямых ссылок на авторитет самого закона, но делается ссылка на того или другого из церковных писателей, имена которых встречаются в уложении.

С той же точки зрения следует рассматривать и существование известных рукописных списков, датированных XVIII в., которые показывают, что при отсутствии печатных экземпляров чувствовалась все же необходимость в копировании, хотя бы частично, предписаний уложения, с очевидной целью его применения. Встречаются такие копии и в Молдавии, где вследствие отсутствия собрания печатных канонов прибегали к уложению Матая Басараба.

Издания и переводы Хотя экземпляры уложения становились все более редкими, *Свод законов* не был перепечатан общественными властями.

Благодаря частной инициативе во второй половине прошлого столетия появилось издание Бларамберга, вышедшее из печати в 1871 году, издание неполное, содержащее только первую часть уложения, а также издание Бужорану, полное, появившееся в 1884 году и вновь изданное в 1885 году. Издания были опубликованы для нужд церкви и правосудия; последнему они были необходимы, поскольку в то время все еще велись процессы по некоторым судебным делам, возникшим в эпоху появления *Свода законов*.

Уместно упомянуть здесь и о труде С. Г. Лонжинеску, появившемся под названием *Древние румынские законы и их источники*, в котором была опубликована *Книга наставлений для румын* 1646 г. параллельно с ее источниками из римского права и соответственными текстами из *Свода законов*, которые этот автор рассматривает как реплику на уложение Молдавии. Между прочим, эта работа благодаря А. Патронье содержит очень хороший перевод на французском языке.

Что касается уложения Валахии, то воспроизведены только тексты, соответствующие установлениям из молдавского уложения.

Упомянем и переводы, сделанные на иностранные языки; из них самый старый относится к XVIII в. Во время австрийской оккупации части Валахии по Пожаревацкому миру (1718 г.) оккупационные власти потребовали перевести уложение 1646 года на латинский язык, что и было сделано Петром Добра в 1772 году. Сохранились две рукописных копии этого перевода, одна в Будапеште, другая в Сибиу (РНР).

Некоторые отрывки из уложения были переведены на немецкий язык с научной целью Варфоломеем Копитаром и опубликованы в *Jahrbücher der Literatur* в 1824 г.

Упомянем также французский перевод, сделанный А. Патронье, о котором было сказано выше в связи с работой С. Г. Лонжинеску.

Общие замечания *Свод законов*, содержащий как предписания светского характера, так и церковные каноны, сыграл более значительную роль, чем *Книга наставлений для румын* —

бывшая для Молдавии собственно гражданским законодательством, — в создании единого общего законодательства, призванного обеспечить взаимную поддержку государства и церкви.

Тексты уголовного характера, косвенно заимствованные из труда Проспера Фаринациуса, содержат достоинства и недостатки работ западных криминалистов XVI в.

Составители уложения старались придать текстам не только ясность, но и, в некоторых случаях, приспособить их к местным условиям.

Свод законов был первым кодексом законов на румынском языке, предназначенным поддержать правосудие в Валахии, и являлся единственным печатным законодательством вплоть до появления новых кодексов в конце XVIII и начале XIX в.

В старом румынском праве и в истории права как *Свод законов*, так и *Книга наставлений для румын* представляют собой юридические памятники большой важности. В то же время они являются ценным памятником культуры и языка румынского народа.

Приложения В приложении публикуется греческая рукопись № 307, находящаяся в Библиотеке Академии РНР, а также перевод этой рукописи на румынский язык; библиографические указания, предметный указатель и указатель слов.

СПИСОК РИСУНКОВ

Рис. 1. — Портрет Матая Басараба (из Н. Иорга, *Портреты румынских господарей*).

Рис. 2. — Праведный судья.

Рис. 3. — Начало уложения (стр. 1).

Рис. 4. — Страница 171 с орнаментом и концовкой.

Рис. 5. — Степени родства (стр. 172).

Рис. 6. — Глава 296, параграф 18. Насильственное возвращение крестьянина, бежавшего из владений своего хозяина (стр. 292).

Рис. 7. — Глава 367, параграф 3. Применение наказаний в соответствии с классовыми различиями (стр. 376).

- Рис. 8. — Начало Номоканона (стр. 425).
Рис. 9. — Апостольские каноны (стр. 429).
Рис. 10. — Первый Никейский собор (стр. 447).
Рис. 11. — Второй собор в Царьграде (стр. 505).
Рис. 12. — Третий Эфесский собор (стр. 511).
Рис. 13. — Четвертый собор в Халкедоне (стр. 516).
Рис. 14. — Пятый собор в Царьграде (стр. 589).
Рис. 15. — Шестой собор в Трулле (стр. 604).
Рис. 16. — Седьмой Никейский собор (стр. 638).
Рис. 17. — Таблица с пасхальным циклом (стр. 647).
Рис. 18. — Василий Великий (стр. 658).
Рис. 19. — Страница 733 с символами.

ÎNDREPTAREA LEGII—1652 (LE GUIDE DE LA LOI)

RÉSUMÉ

Situation économique, sociale et politique de la Valachie pendant la première moitié du XVIIe siècle

L'économie de la Valachie pendant la première moitié du XVIIe siècle avait les caractéristiques de la société fondée sur l'exploitation de type féodal. Les principales branches de la production étaient l'agriculture et l'élevage. Les boyards, dont le chef était le prince régnant, s'emparaient des terres des paysans et, afin de s'assurer la main d'œuvre nécessaire, asservissaient ces derniers et leur imposaient l'état de servage, le déguerpissement étant interdit. Les paysans tentèrent, au début du XVIIe siècle, de réagir par certains actes de violence contre les boyards et les couvents. Les requêtes collectives adressées au prince régnant représentent la forme spécifique de la résistance des paysans au début du XVIIe siècle.

Bien qu'issu de certaines dispositions du droit byzantin, le *Guide de la Loi* consacre l'état d'*adscripti glebae* des paysans, trait caractéristique de la société roumaine de l'époque.

L'économie des villes avait un aspect demi-agraire. L'agriculture, l'élevage et l'artisanat constituaient, ensemble, l'occupation d'un bon nombre des habitants des villes. Les boyards et les couvents possédaient des magasins pour la vente de leurs produits agricoles et artisanaux; l'exercice de ce commerce était facilité par les privilèges que leur accordait le prince. Parallèlement au développement des forces productives, s'accroît nettement la division du travail entre l'agriculture et les métiers; petit à petit, les catégories d'artisans se différencient, toujours comme une conséquence de la division sociale du travail.

Au cours de la première moitié du XVIIe siècle, une industrie à caractère manufacturier apparaît. Ainsi, Matei Basarab fonde une verrerie et une fabrique de papier, intensifie l'exploitation des mines de cuivre et des salines, et crée des exploitations de mines de fer.

Les commerçants, en tant qu'intermédiaires entre les producteurs et les consommateurs, apparaissent à la même époque.

Le *Guide de la Loi* comprend des mesures destinées à protéger l'activité des nouvelles catégories sociales. Rappelons la protection de la propriété et des revenus, l'établissement des conditions du nantissement et du dépôt, l'interdiction de l'usure et la punition des faux-monnayeurs.

La domination ottomane de la Valachie s'est intensifiée au début du XVIIe siècle: le tribut fut doublé, d'autres dons importants furent exigés sous différentes formes, etc.

En outre, les Valaques étaient obligés de vendre leurs produits aux Turcs, qui en fixaient eux-mêmes le prix.

Bon nombre de paysans libres n'étaient pas à même d'exécuter les obligations fiscales accrues, la vente de leurs produits ne leur assurant pas les sommes nécessaires; aussi se voyaient-ils forcés de nantir et d'aliéner leurs terres.

Le règne de Matei Basarab (1633—1654), exceptionnellement long par rapport aux règnes précédents, fut, par cela même, une période de consolidation de l'autorité monarchique, propice à l'élaboration du remarquable *Guide de la Loi*.

Ce furent les conditions historiques du développement de la société roumaine au cours de la première moitié du XVIIe siècle qui imposèrent la parution de ce code. La structure de cette société était déterminée par le mode de production féodal; les boyards, la monarchie et le clergé établirent des mesures légales, ayant un caractère général, pour consolider leur position dans l'Etat.

Aspect du code L'impression du *Guide de la Loi* est fort soignée. Le livre est imprimé en caractères cyrilliques, en rouge et noir, et contient 796 pages numérotées et 25 pages non numérotées. Le titre complet de l'œuvre reflète le contenu emprunté à l'ouvrage d'Alexis Aristin, diacre de la grande église et *nomophilaxe*, traduit pour la première fois du grec en roumain par les soins et aux frais du métropolite Ștefan de la Valachie. Le titre est encadré d'une bordure ornementale reproduisant des figures de saints et les armoiries du pays. Le livre s'ouvre par une épître liminaire du traducteur adressée au métropolite Ștefan, suivie d'une introduction de ce dernier et du texte du code proprement dit, orné de frontispices, vignettes et gravures en grand nombre.

Textes introductoires A. *Préface de Daniil Panoneanul*. — Le traducteur Daniil M. Panoneanul (de son vrai nom Daniil Andrean Panoneanul) confesse l'insuffisance de ses connaissances par rapport à la tâche qu'il a entreprise et qu'il a pourtant pu mener à bonne fin grâce au concours des savants Ignate Petritzi et Pantelimon Ligaridi, originaires de l'île de Chio, «maîtres accomplis et fort doctes en tout ce qui concerne les divines Ecritures». La préface ne contient aucune indication touchant les considérations qui ont présidé au choix du matériel et à la méthode adoptée pour la composition du code.

Par contre Daniil a introduit, dans les textes traduits par lui, deux mentions confirmant que l'élaboration du code est due à l'intervention et à l'aide du métropolite Ștefan.

B. *Introduction du métropolite Ștefan*. — L'introduction du métropolite Ștefan, adressée à tous les hauts dignitaires ecclésiastiques, métropolites, évêques et autres, s'inspire de la préface du théologien grec Vlastares à sa *Syntagme alphabétique* parue en 1335 et connue dès le XVe siècle dans les principautés

roumaines. L'introduction explique l'importance du code au point de vue de la confession orthodoxe, affirmant que le *Guide de la Loi* contient toutes les règles relatives à l'organisation de l'Eglise, ainsi que les lois impériales propres à renforcer les canons. Le métropolite laisse entrevoir par là son intention d'attribuer au droit laïque un rôle de complément des normes canoniques. Il rappelle les sources du droit canon et fait un historique des lois impériales, précisant qu'il a porté son choix sur un grand nombre de ces lois et qu'il s'est même adressé au patriarche de Constantinople.

Rôle du métropolite Ștefan Il est manifeste que la publication du code, en dehors du rôle qu'y joua le voïvode Matei Basarab, est due en premier lieu à l'initiative du métropolite Ștefan. Ce dernier, qui avait encore à son actif d'autres ouvrages religieux, s'est, en effet, occupé de la rédaction du code, dont il a supporté les frais d'impression, dépense fort importante eu égard au volume de l'œuvre. Alors que la page de titre du *Code de Govora* porte le nom et les armoiries du voïvode et une dédicace à lui adressée attestant que la publication a été faite sur son ordre et à ses frais, le *Guide de la Loi*, par contre, nous renseigne sur la tâche accomplie par le métropolite et ce sont ses armoiries que l'on y trouve reproduites.

La dédicace et les mentions du traducteur confirment d'ailleurs la contribution essentielle du métropolite Ștefan et c'est un devoir que de rendre justice à ce personnage, dont le rôle a presque été passé sous silence jusqu'ici. D'autre part, le métropolite lui-même considère comme son œuvre personnelle la publication du code.

Contenu du code Le Code de Matei Basarab se compose de deux parties distinctes. La première est un mélange de normes pénales, agraires et même civiles, de préceptes des pères de l'Eglise et de règles d'organisation religieuse, auxquelles l'on a ajouté quelques formules nécessaires à la pratique des chancelleries ecclésiastiques, ainsi qu'un certain nombre d'explications d'ordre scientifique touchant les choses « du ciel et de la terre », réunies sous le nom de « Théologie ».

La seconde partie est formée du *nomocanon* proprement dit, contenant des extraits des canons des apôtres, des conciles œcuméniques et des Pères de l'Eglise. Elle s'achève par des conseils pour les offices religieux.

Dans le sommaire de la première partie du code, les matières sont classées non point dans l'ordre de succession des textes, mais selon leur nature, en sorte que l'on a deux sommaires distincts, l'un de droit canon, l'autre de droit laïque. Ainsi le premier renferme la loi ecclésiastique et le second la loi impériale et, pour une séparation plus nette, l'on a intercalé entre eux le *nomocanon* — seconde partie du code — dont chaque chapitre est pourvu de son propre sommaire. L'ouvrage s'achève par une prière d'action de grâces du traducteur envers la Sainte-Trinité.

Les conditions matérielles historiques du pays répondaient aux dispositions de droit médiéval des législations byzantines et occidentales recueillies par le *Guide de la Loi*. Celles-ci consacrent l'assujettissement de la paysannerie des domaines féodaux et l'inégalité des classes sociales devant la loi, qui faisait acception de l'état social et du rang des justiciables. L'influence de l'esprit religieux se manifeste dans un grand nombre d'incriminations et de peines, ainsi que dans la discrimination faite entre chrétiens et païens.

Les peines, fondées en général sur le principe de la vengeance, sont arbitraires, variées et d'une rigueur qui va parfois jusqu'à la cruauté. La loi prévoit pourtant des impunités en matière domestique — adultère, rapt, viol, etc. — et un certain nombre de tolérances rationnelles pour les paysans accusés d'offenses irréfléchies et pour les tziganes coupables de larcins sans importance.

Sources du code Le *Guide de la Loi* n'est point une œuvre originale. L'introduction elle-même est faite, pour une bonne part, d'extraits traduits de la préface de Vlastares.

Les détails touchant le rassemblement des matériaux, ainsi que la partie finale de l'introduction qui veut démontrer l'importance de l'ouvrage, appartiennent au métropolite Ștefan.

L'unique source dont il fait mention est le manuscrit d'Alexis de Rhodes. En réalité les sources de la première partie du code diffèrent, selon qu'il s'agit de prescriptions d'ordre religieux ou de dispositions d'ordre laïque dites *impériales*. C'est pourquoi on a longtemps supposé que les premières avaient été empruntées soit au *Nomocanon* d'Emmanuel Malaxos, datant de 1561 ou 1562, soit à celui de Porphyre, métropolite de Nicée, rédigé en 1600. Les recherches ultérieures de C. A. Spulber ont établi que le manuscrit grec n° 307 de la Bibliothèque de l'Académie de la R.P.R. est identique aux manuscrits du *Nomocanon* d'Emmanuel Malaxos existants dans les pays roumains. On trouvera, parmi les pièces annexes de la présente édition, le texte de ce manuscrit, qui se rapproche sensiblement de celui qu'utilisa l'auteur du code.

Les dispositions de droit pénal intercalées parmi les lois canoniques ne sont qu'une transcription fidèle des textes du *Livre roumain de Préceptes* qui avait paru en Moldavie. Ainsi les prescriptions de droit agraire du code moldave de 1646, simples extraits du Νόμος Γεωργικός, le célèbre code byzantin attaché à l'Eclogue isaurienne, sont devenues les chapitres 294—309 du *Guide de la Loi*.

Il y a lieu de signaler ici les critiques formulées contre l'arrangement du matériel formant la première partie du code, auquel on a reproché une absence totale de méthode. L'étude attentive des textes révèle néanmoins que le traducteur s'est forcé de grouper ensemble, autant que possible, les dispositions empruntées au code moldave et les prescriptions de droit qui s'en rapprochent par leur contenu.

La seconde partie du code contient le texte intégral du *Nomocanon* du *nomophilaxe* Alexis Aristin.

Application du code Il convient de ne pas ignorer le rôle que cette législation était appelée à jouer. Elle contenait, en effet, la collection des canons fondamentaux indispensables à toute église orthodoxe, et l'adjonction de la teneur du code moldave devait lui conférer le caractère de *code pénal général*, canonique aussi bien que laïque.

Il est vrai que l'application de ce code n'a pas laissé dans les documents de l'époque toutes les traces que l'on pouvait s'attendre d'y trouver; cette pénurie s'explique par le fait que la plupart des documents qui nous sont parvenus se rapportent à des questions de droit civil, d'autre nature, en général, que le droit réglementé par le *Guide de la Loi*. Néanmoins les tribunaux ecclésiastiques ont appliqué ce code dans de nombreux cas de leur compétence et si, dans d'autres cas, les sentences n'invoquent point expressément l'autorité

du code lui-même, elles se reportent pourtant à l'un ou l'autre des auteurs d'écrits ecclésiastiques figurants dans ce code.

Dans cet ordre d'idée il convient de tenir compte également des nombreuses copies manuscrites existantes, datant du XVIIIe siècle, qui prouvent qu'à défaut d'exemplaires imprimés, le besoin s'était imposé de copier, au moins en partie, les dispositions du code, dans le seul but de leur application. De telles copies ont été retrouvées en Moldavie également où, faute d'une collection de canons imprimée, on avait recours au code de Valachie.

Editions et tra- Bien que les exemplaires du *Guide de la Loi* soient devenus
ductions du code de plus en plus rares, l'ouvrage n'a jamais été réimprimé par les autorités publiques.

C'est à l'initiative privée pendant la seconde moitié du XIXe siècle que l'on doit l'édition Blaramberg, parue en 1871, et ne contenant que la première partie du code, et l'édition Bujoreanu, intégrale celle-là, parue en 1884 et réimprimée en 1885. Ces éditions furent publiées pour les besoins de l'Eglise et de la justice, cette dernière ayant encore à statuer, à cette époque, sur des causes nées sous le régime du *Guide de la Loi*.

Il y a également lieu de rappeler ici, bien qu'il ne s'agisse point d'une édition proprement dite, l'ouvrage de S. G. Longinescu paru sous le titre de *Legi vechi românești și izvoarele lor* (Anciennes lois roumaines et leurs sources), qui reproduit le *Livre roumain de Préceptes* de 1646, avec, en parallèle, ses sources de droit romain et les textes respectifs du *Guide de la Loi*, que l'auteur considère comme étant une réplique du code moldave. L'ouvrage contient en outre une excellente traduction française par A. Patrognat.

Mentionnons également les traductions en langues étrangères dont la plus ancienne remonte au XVIIIe siècle. Pendant l'occupation autrichienne d'une partie de la Valachie, après la paix de Pojarevac (1718), l'administration occupante éprouva le besoin d'une traduction latine du code de 1652, laquelle fut faite en 1722 par Petre Dobra; deux copies manuscrites subsistent de cette traduction, l'une à Budapest, l'autre à Sibiu (R. P. Roumaine).

Une autre traduction, fragmentaire celle-là, en allemand, faite à des fins scientifiques et due à Bartolomeu Kopitar, a été publiée par les « *Jahrbücher der Literatur* » en 1824.

Rappelons enfin la traduction française susmentionnée d'A. Patrognat.

Considérations Plus que le *Livre roumain de Préceptes*, qui représentait
générales pour la Moldavie une législation laïque proprement dite, le *Guide de la Loi*, riche collection de dispositions de droit laïque et de canons ecclésiastiques, réunit en un corps unitaire des lois destinées à assurer l'appui mutuel de l'Etat et de l'Eglise.

Les textes pénaux empruntés indirectement à l'œuvre de Prosper Farinacius ont les qualités et les défauts propres aux ouvrages de droit pénal des juristes occidentaux du XVIe siècle.

Les rédacteurs du code se sont appliqués non seulement de rendre les textes plus clairs, mais encore de les adapter parfois aux conditions du pays.

Le *Guide de la Loi* représente le premier corps de lois en langue roumaine, destiné à renforcer l'autorité judiciaire en Valachie, et il est resté le seul code imprimé de la législation du pays, jusqu'à la publication des codes de la fin du XVIIIe et du début du XIXe siècle.

Dans l'ancien droit roumain comme dans l'histoire de la science du droit, le *Guide de la Loi* représente, tout comme le *Livre roumain de Préceptes*, un monument juridique des plus importants. Il est en même temps un précieux monument de la culture et de la langue du peuple roumain.

Annexes Texte et traduction roumaine du manuscrit grec n° 307 de la Bibliothèque de l'Académie de la R.P.R.; jurisprudence; indications bibliographiques; index des matières; index des termes.

EXPLICATION DES FIGURES

- Fig. 1. — Portrait de Matei Basarab (d'après N. Iorga, *Portraits des voïvodes roumains*).
- Fig. 2. — Le juste juge.
- Fig. 3. — Commencement du Code (page 1).
- Fig. 4. — Page 171, avec ornement et cul-de-lampe.
- Fig. 5. — Les degrés de parenté (page 172).
- Fig. 6. — Chapitre 296, 18e paragraphe: Paysan évadé, ramené de force sur la terre de son maître (page 292).
- Fig. 7. — Chapitre 367, 3e paragraphe: Application des châtiments selon la classe sociale du coupable (page 376).
- Fig. 8. — Commencement du *Nomocanon* (page 425).
- Fig. 9. — Canons des Apôtres (page 429).
- Fig. 10. — Premier concile, de Nicée (page 447).
- Fig. 11. — Second concile, de Constantinople (page 505).
- Fig. 12. — Troisième concile, d'Ephèse (page 511).
- Fig. 13. — Quatrième concile, de Chalcédoine (page 516).
- Fig. 14. — Cinquième concile, de Constantinople (page 589).
- Fig. 15. — Sixième concile, de Trulla (page 604).
- Fig. 16. — Septième concile, de Nicée (page 638).
- Fig. 17. — Tableau pour le cycle pascal (p. 647).
- Fig. 18. — Basile le Grand (page 658).
- Fig. 19. — Page 733, avec symboles.

TABLA DE MATERII

	<u>Pagina</u>
Introducere	5
<p>Situația economică, socială și politică a Țării Românești în prima jumătate a secolului al XVII-lea, p. 5; Înfațișarea pravilei, p. 9; Textele introductive, p. 10; Rolul mitropolitului Ștefan în întocmirea pravilei, p. 11; Cuprinsul pravilei, p. 12; Izvoarele pravilei, p. 16; Aplicarea pravilei, p. 21; Edițiile pravilei, p. 23; Traduceri, p. 25; Considerații generale, p. 25; Anexe, p. 26.</p>	
Lămuriri privitoare la transcrierea textului chirilic	27
Îndreptarea legii (text)	33
<p>Scrisoarea lui Daniil Panoneanul, p. 34. Stihuri de închinare, p. 37. Predoslovie mitropolitului Ștefan, p. 39. Capetele de pravilă, p. 47¹⁾. <i>Pentru:</i> judecător, dreptate, lege și obicei, gl. 1—4, p. 73; ~ patriarh, arhieru și alți clerici (hirotonire, funcționare, obligații, raporturi între ei, judecare), gl. 5—32, 41—42, p. 75; ~ anatema, gl. 33—40, p. 89; ~ sfătuire sau ajutor de a face rău, gl. 43—46, p. 95; ~ suduire mare, gl. 47—50, p. 100; ~ rînduieli bisericesti, odăjdii, tâlcuri de ceremonial, gl. 51—86, p. 102; ~ calpuzani, gl. 87, 88, p. 121; ~ comoară, gl. 89, p. 123; ~ rînduieli pentru cler, gl. 90—105, p. 124; ~ injurii, gl. 106—113, p. 131; ~ preoțire și călugărire, zidire de mănăstire, obligațiile călugărilor, gl. 114—126, p. 141; ~ proxeneți, gl. 127—131, p. 149; ~ rînduieli privitoare la călugări, gl. 132—135, p. 153; ~ idem, biserică și serviciu religios, gl. 136—140, p. 155; ~ botez, gl. 141—157, p. 157; ~ morți și servicii religioase, gl. 158—163, p. 164; ~ cinstitele daruri, serviciu religios și altele, gl. 164—171, p. 170; ~ logodnă, gl. 172—178, p. 174; ~ despărțirea casnicilor (vini, gl. 179; preacurvie, gl. 180; sodomie, gl. 181; eres, gl. 182; vrăjmășia bărbatului, gl. 183—184; lovirea femeii, gl. 185—186; izgonirea femeii, gl. 187), p. 177; ~ obligația femeii de a urma pe bărbat, gl. 188, p. 186; ~ căsătorie, împiedicări, gl. 189—211, 238, 239, p. 187, 233; ~ incest, gl. 212, p. 218; ~ despărțire, cauze și efecte, gl. 213—236, p. 220; ~ bigamie, gl. 237, p. 231; ~ curvie, gl. 240—241, p. 233; ~ ucidere, otrăvire, gl. 242—247, p. 234; ~ răniri, gl. 248, 249, p. 250; ~ sinucidere, gl. 250, p. 252; ~ viol, gl. 251—256, p. 252; ~ ierosilie, gl. 258, p. 257; ~ răpire, gl. 257, 259, 260, p. 257, 259, 263; ~ văduvă (recăsătorire, regimul averii), gl. 261—264, p. 264; ~ zestre</p>	

¹⁾ La paginile 47—72 se află „scara” materiei pravilei, așa cum a fost publicată în ediția originală.

și daruri, gl. 265 — 271, p. 266; ~moștenire (moștenitori, carte-testament, împărțeală), gl. 272—280, 282—286, p. 272, 274; ~camătă, gl. 281, p. 274; ~ispravnici (tutori), gl. 287, p. 278; ~zalog, gl. 288, p. 278; ~judecata arbitrilor, gl. 289, p. 279; ~toemeli, gl. 290, p. 279; ~tovărășii, gl. 291, p. 279; ~jurământ, gl. 292, p. 280; ~obligația feciorilor să-și hrănească părinții, gl. 293, p. 280.

Legi agrare și împărătești. Pentru: arat în țarină străină, gl. 294, p. 280; ~arat cu bou străin, gl. 295, p. 281; ~plugari (vina 1), gl. 296—298, p. 281; ~furtișag (v. 2), gl. 299, p. 284; ~păstori (v. 3), gl. 300, p. 285; ~pagube ce fac dobitoacele (v. 4), gl. 301, p. 286; ~pagube ce se vor face în țarină (v. 5), gl. 302, p. 286; ~uciderea dobitoacelor (v. 6), gl. 303, p. 287; ~luptarea dobitoacelor și vătămarea lor, gl. 304, p. 287; ~pomi (v. 7), gl. 305, p. 288; ~arsuri și pîrjoale (v. 8), gl. 306, p. 289; ~năemiți (v. 9), gl. 307, p. 289; ~zidiri sau răsădiri pe locul altuia (v. 10), gl. 308, p. 290; ~mori (v. 11), gl. 295, 309, p. 281, 291; ~cel ce va lua cal cu chirie, gl. 310, p. 291; ~cel ce va lua țarină să o lucreze în parte, gl. 311, p. 291.

Zile, an, paște (calculare), gl. 312, 313, p. 292; ~alfabetul grec și slavon, gl. 314, p. 292; ~ostroave și munți, gl. 315, 316, p. 293.

Arhieriei pot înmulți sau micșora canoanele, gl. 317, p. 293; ~rînduieli privitoare la spovedanie și cuminicare, gl. 318—323, 327, 331, p. 294, 300, 303; ~păcate și canonisiri (tîlhărie, vrăji, incest, inversiuni sexuale), gl. 324—326, 328—330, 332, p. 299, 302, 303; ~sodomie, gl. 333—334, p. 304; ~ucidere, gl. 335, 336, p. 306; ~cazuri de complicitate (îndemnare și sfătuire spre rău, gl. 43—44; semne de cunoașterea vinovatului, gl. 45; ajutarea la săvîrșirea greșelii, gl. 46; cei aflați la locul unde s-a săvîrșit uciderea, gl. 337; semne de cunoașterea celui ce a participat la sfadă, gl. 338; ajutarea după săvîrșirea infracțiunii, gl. 339; pedeapsa găzduitorului, gl. 340; pedeapsa celui ce învață să facă rău și celui ce mulțumește vinovatului după săvîrșirea greșelii, gl. 341—342), p. 95, 98, 307; ~canon pentru hoți și profanatorii de morminte, gl. 343, 344, p. 316; ~furtișag și vama domnească, gl. 345—349, p. 316; ~cauze de micșorarea pedepselor (greșeală cu înșelăciune, gl. 350—352; mînia și sfada, gl. 353; vîrsta, gl. 354—357; beția, gl. 358; nebunia, gl. 359—360; obiceiul locului, gl. 361; mulțimea, gl. 362; ordinul celui mare, gl. 363; slăbiciunea firii, gl. 364; somnul, gl. 365; dragostea, gl. 366; boieria, gl. 367; priceperea, gl. 368; schimbarea firii, gl. 369; surdomutismul, gl. 370; rudenia, gl. 371), p. 331; ~jurământ și mărturie strîmbă, gl. 372, p. 349; ~clevetire și denunțare, gl. 373, p. 349; ~avort, gl. 374, p. 350; ~denunțarea păcatelor, gl. 375, p. 350; ~rînduieli bisericesti (hrană spurcată, naștere, strigoi), gl. 376—379, p. 351; ~posturi, gl. 380—386, p. 354; ~soboruri, gl. 387, 388, p. 358; ~icoane, gl. 389, p. 362; ~pohvala arhierelui, gl. 390, p. 363; ~ierarhie și organizare bisericească, gl. 391—394, p. 363; ~corespondență bisericească și formulare, gl. 395—417, p. 369. Canoanele: sfinților apostoli, p. 383; ~sfințelor săboare de la Nicheea, p. 398; ~Anchira, p. 405; ~Neochesarea, p. 411; ~Gangra, p. 415; ~Antiohia, p. 417; ~Laodichia, p. 425; ~Țarigrad, p. 434; ~Efes, p. 437; ~Halchidon, p. 440; ~Sardichia, p. 448; ~Carthagen, p. 454; ~Țarigrad, pentru Agapie și Gavadie, p. 487; ~Țarigrad, pentru Orighenie, p. 488; ~Trulla, p. 489; ~Nicheea, a 2-a oară, p. 517; ~Țarigrad, în bis. Sf. Apostoli, p. 524; ~Țarigrad, în bis. Sf. Sofia, p. 528; ~canoanele Marelui Vasile, p. 528.

Alava 327, Pentru Duhor
în 300 socotințe

Sim. I-II p 526 Can. 6. Călugărul
se fie parac.

Lozarele

Pagina

Întrebări și răspunsuri canonice ale: episcopului Timothei, p. 549; ~ patriarhului Nicolae p. 554; ~ episcopului Timothei, p. 555; ~ mitropolitului Nichita, p. 560; ~ porunca marelui Vasile privitoare la liturghie, p. 564; ~ învățături ale lui Zlatoust, p. 564; ~ patriarhul Nichifor, pentru preot, p. 565; ~ Marele Vasile, pentru priceaștenie, p. 565; ~ catastih cu multe învățături, p. 565.

Anexe	633
Nomocanonul lui Manuil Malaxos	635
Jurisprudență	931
Indicații bibliografice	933
Indice de materii	939
Indice de cuvinte	957
Lista figurilor	967
Rezumat în limba rusă	989
Rezumat în limba franceză	997

Canonul Vasile
28 și 538
Can. 28 și 538
cel ce înleamnește
să nu te călăzurești
glava 124 p 148
să-ți dai can. (canon)!

СОДЕРЖАНИЕ

	Страница
Введение	5
Общественно-экономическое и политическое положение в Валахии в первой половине XII в., стр. 5; Внешний вид, стр. 9; Вступительные тексты, стр. 10; Роль митрополита Стефана в составлении уложения, стр. 11; Содержание уложения, стр. 12; Источники уложения, стр. 16; Применение уложения, стр. 21; Различные издания уложения, стр. 23; Переводы, стр. 25; Общие замечания, стр. 25; Приложения, стр. 26.	
Объяснения к транскрипции текста, написанного кириллицей	27
Свод законов	33
Письмо Даниила Паноняну, стр. 34; Предисловие митрополита Стефана, стр. 39; Главы уложения, стр. 47 ¹⁾ . <i>Относительно:</i> судьи, права, закона и обычаев, гл. 1—4, стр. 73; ~ патриарха, архиерея и другого духовенства (посвящение в духовный сан, деятельность, обязанности, взаимоотношения, суд) гл. 5—32, 41—42, стр. 75; ~ анафемы, гл. 33—40, стр. 89; ~ совета или помощи в совершении зла, гл. 43—46, стр. 95; ~ сильного оскорбления, гл. 47—50, стр. 100; церковных обрядов, одежды, толкования церемониала, гл. 51—86, стр. 102; ~ фальшивомонетчиков, гл. 87, 88, стр. 121; ~ клада, гл. 89, стр. 123; правил для духовенства, гл. 90—105, стр. 124; ~ брани, гл. 106—113, стр. 131; ~ священничества и монашества, постройки монастыря, обязанностей монахов, гл. 114—126, стр. 141; сводников, гл. 127—131, стр. 149; ~ правил, касающихся монахов, гл. 132—135, стр. 153; ~ правил, касающихся церкви и церковной службы, гл. 136—140, стр. 155; ~ крещения, гл. 141—157, стр. 157; покойников и религиозной службы, гл. 158—163, стр. 164; священных даров, церковной службы и др., гл. 164—171, стр. 170; обручения, гл. 172—178, стр. 174; ~ расхождения супругов (проступки, гл. 179; прелюбодеяние, гл. 180; мужеложство, гл. 181; ересь, гл. 182; враждебность мужа, гл. 183—184; избиение жены, гл. 185—186; изгнание жены, гл. 187), стр. 177; ~ обязанности жены следовать за мужем, гл. 188, стр. 186; ~ препятствий женитьбе, гл. 189—211, 238, 239, стр. 187, 233; кровосмешения, гл. 212, стр. 218; ~ причин и следствий развода, гл. 213—236, стр. 220; ~ двоебрачия, гл. 237, стр. 231; ~ проституции, гл.	

¹⁾ На стр. 47—72 находится «оглавление» материала уложения в том виде, как оно было опубликовано в подлинном издании.

240—241, стр. 233; убийства, отравления, гл. 242—247, стр. 234; ~ ранений, гл. 248, 249, стр. 250; ~ самоубийства, гл. 250, стр. 252; изнасилования, гл. 251—256, стр. 252; ~ святотатства, гл. 258, стр. 257; ~ похищения, гл. 257, 259, 260, стр. 257, 259, 263; ~ вдовы (вторичное бракосочетание, имущественный распорядок), гл. 261—264, стр. 264; ~ приданного и подарков, гл. 265—271, стр. 266; ~ наследства (наследники, завещание, раздел), гл. 272—280, 282—286, стр. 272, 274; ростовщичества, гл. 281, стр. 274; ~ уполномоченных (опекуны), гл. 287, стр. 278; заклада, гл. 288, стр. 278; суда арбитров, гл. 289, стр. 279; ~ торгов, гл. 290, стр. 279; ~ товарищества, гл. 291, стр. 279; ~ клятвы, гл. 292, стр. 280; ~ обязанности сыновей содержать своих родителей, гл. 293, стр. 280.

Земельные и царские законы. Относительно: вспашки на чужой ниве, гл. 294, стр. 280; ~ вспашки с чужим волом, гл. 295, стр. 281; ~ землепашцев (вина 1), гл. 296 — 298, стр. 281; ~ воровства (в. 2), гл. 299 стр. 284; ~ пастухов (в. 3), гл. 300, стр. 285; ~ вреда, причиняемого скотом (в. 4), гл. 301, стр. 286; ~ ущерба, наносимого на пашне (в. 5), гл. 302, стр. 286; ~ убийства скота (в. 6), гл. 303, стр. 287; ~ ранений домашних животных, гл. 304, стр. 287; ~ деревьев (в. 7), гл. 305, стр. 288 ~ ожогов и пожаров (в. 8), гл. 306, стр. 289; ~ наемных работников (в. 9), гл. 307, стр. 289; ~ построек и посадок на чужом участке (в. 10), гл. 308, стр. 290; ~ мельниц (в. 11), гл. 295, 309, стр. 291; ~ того, кто наймет лошадь, гл. 310, стр. 291; ~ того, кто обрабатывает землю исполу, гл. 311, стр. 291. Летоисчисления, гл. 312, 313, стр. 292; ~ греческой и славянской азбуки, гл. 314, стр. 292; ~ островов и гор, гл. 315, 316, стр. 293. Права архиереев увеличить или уменьшить каноны, гл. 317, стр. 293; ~ правил исповедания и причащения, гл. 318—323, 327, 331, стр. 294, 300, 303; ~ грехов и наказаний (грабеж, колдовство, кровосмешение, сексуальные извращения), гл. 324—326, 328—330, 332, стр. 299, 302, 303; ~ мужеложства, гл. 333—334, стр. 304; ~ убийства, гл. 335, 336, стр. 306; ~ случаев сообщничества (побуждение и совет в совершении зла) гл., 43—44; приметы виноватого, гл. 45; помощь в совершении проступка, гл. 46; о тех, что находились на месте совершения убийства, гл. 337; приметы того, кто принимал участие в ссоре, гл. 338; помощь, оказанная после совершения проступка, гл. 339; наказание укрывателя, гл. 340; наказание того, кто учит совершать зло, и того, кто благодарит виноватого после совершения проступка, гл. 341—342), стр. 95, 98, 307; ~ правил о ворах и осквернителях могил, гл. 343, 344, стр. 316; ~ воровства и господарской таможни, гл. 345—349, стр. 316; ~ причин, уменьшающих наказания (обман, гл. 350—352; ярость и ссора, гл. 353; возраст, гл. 354—357; пьянство, гл. 358; безумие, гл. 359—360; местный обычай, гл. 361; толпа, гл. 362; приказ старшего, гл. 363; слабость натуры, гл. 364; сон, гл. 365; любовь, гл. 366; барство, гл. 367; понятливость, гл. 368; изменчивость натуры, гл. 369; глухонмота, гл. 370; родство, гл. 371), стр. 331; ~ клятвы и нечестного показания, гл. 372, стр. 349; ~ злословия и доноса, гл. 373, стр. 349; ~ аборта, гл. 374, стр. 350; ~ раскрытия грехов, гл. 375, стр. 350; ~ церковных порядков (грязная пища, рождение, вампир), гл. 376—379, стр. 351; ~ постов, гл. 380—386, стр. 354; ~ соборов, гл. 387, 388, стр. 358; икон, гл. 389, стр. 362; ~ лести архиерею, гл. 390, стр. 363; ~ иерархии и церковной организации, гл. 391—394, стр. 363; ~ церковной корреспонденции и формуляров, гл. 395—417, стр. 369.

Страница

Каноны: святых апостолов, стр. 383; ~ святейшего собора в Никее, стр. 398; ~ в Анхире, стр. 405; ~ в Новокессарии, стр. 411; ~ в Гангре, стр. 415; ~ в Антиохии, стр. 417; ~ в Лаодикии, стр. 425; ~ в Царьграде, стр. 434; ~ в Эфесе, стр. 437; ~ в Халкедоне, стр. 440; ~ в Сардикии, стр. 448; ~ в Карфагене, стр. 458; ~ в Царьграде, для Агапии и Гавадии, стр. 487; ~ в Царьграде, для Оригеня, стр. 488; ~ в Трулле, стр. 489; ~ второго Никейского собора, стр. 517; ~ в Царьграде, в церкви Святых Апостолов, стр. 524; ~ в Царьграде, в церкви св. Софьи, стр. 528; ~ каноны Василия Великого, стр. 528.
 Канонические вопросы и ответы: епископа Тимофея, стр. 549; ~ патриарха Николая, стр. 558; ~ епископа Тимофея, стр. 555; ~ митрополита Никиты, стр. 560; указание Василия Великого по поводу литургии, стр. 564; ~ наставления Златоуста, стр. 564; ~ патриарха Никифора для священника, стр. 565; ~ Василия Великого для причащения, стр. 565; ~ записной книги со многими наставлениями, стр. 565.

Приложения

Приложения	633
Номоканон Мануила Малаксоса	635
Юриспруденция	931
Библиографические указания	933
Алфавитный предметный указатель	939
Указатель слов	957
Список рисунков	967
Резюме (на русском языке)	989
Резюме (на французском языке):	997

380' - 386 - a - a
 I. Postul este pen-
 tru smerenia
 trupului, dar
 si pentru curatirea sin-
 turilor si mantuirea ve-
 chestiniei. - vezi Glavile -
 380' - 386 - a - a

II. Călugării să cite
doe cu care să se în-
pace sufletul, pentru m-
cântuirea sa, în carte pag 555.

→ Pratida St. Ioan Pismica e tota p. 555.

Postu II. Suntem eu sufletul după
chipul lui D. lui, nu după fire
ei după dar, în carte pag 579 -

III. Suflulul lucreaze prin m̄-
runtai le (organi) trupului pag 58p.

IV Infletul oamenzilor și al dobitoacelor p. 582

⑦ Cum se face omul Glavile 7812
p p 572, 575 et cum moare. Hic

Plăstule Omurini p. 578-

TABLE DES MATIÈRES

	Page
Introduction	5
<p>Situation économique, sociale et politique de la Valachie pendant la première moitié du XVIIe siècle, p. 5 ; Aspect du code, p. 9 ; Textes introductoires, p. 10 ; Rôle du métropolite Ștefan dans la rédaction du code, p. 11 ; Contenu du code, p. 12 ; Sources du code, p. 16 ; Application du code, p. 21 ; Les différentes éditions du code, p. 23 ; Traductions, p. 25 ; Considérations générales, p. 25 ; Annexes, p. 26.</p>	
Transcription du texte cyrillique	27
Le guide de la loi (texte)	33
<p>Préface de Daniil Panoneanu, p. 34. Dédicace en vers, p. 37. Introduction du métropolite Ștefan, p. 39. Les chapitres du code, p. 47¹⁾. <i>Matières traitées</i>: des juges, de la justice, de la loi et de la coutume, ch. 1-4, p. 73 ; du patriarche, de l'évêque et d'autres ecclésiastiques (ordination, attributions, obligations, rapports mutuels, justice), ch. 5-32, 41-42, p. 75 ; de l'anathème, ch. 33-40, p. 89 ; de ceux qui conseillent ou aident à commettre une action coupable, ch. 43-46, p. 95 ; de l'insulte grave, ch. 47-50, p. 100 ; règles du culte, ornements sacerdotaux, cérémonial, ch. 51-86, p. 102 ; des faux monnayeurs, ch. 87, 88, p. 121 ; de ceux qui trouvent un trésor, ch. 89, p. 123 ; règles relatives au clergé, ch. 90-105, p. 124 ; des injures, ch. 106-113, p. 131 ; de la prêtrise, des vœux monastiques, de l'édification de monastères, des obligations des moines, ch. 114-126, p. 141 ; des entremetteurs, ch. 127-131, p. 149 ; règles relatives aux moines, ch. 132-135, p. 153 ; règles relatives à l'église et au service religieux, ch. 136-140, p. 155 ; du baptême, ch. 141-157, p. 157 ; des défunts et des services religieux, ch. 158-163, p. 164 ; des saintes espèces, du service religieux, etc., ch. 164-171, p. 170 ; des fiançailles, ch. 172-178, p. 174 ; de la séparation des conjoints (motifs de séparation, ch. 179 ; l'adultère, ch. 180 ; la sodomie, ch. 181 ; les hérésies, ch. 182 ; la haine du mari, ch. 183, 184 ; les violences contre la femme, ch. 185, 186 ; l'expulsion de la femme du domicile conjugal, ch. 187), p. 177 ; de l'obligation de la femme de suivre son mari, ch. 188, p. 186 ; du mariage, empêchements, ch. 189-211, 238, 239, pp. 187, 233 ; de l'inceste, ch. 212, p. 218 ; du divorce, causes et effets, ch. 213-236, p. 220 ; de la bigamie, ch. 237, p. 231 ; de la prostitution, ch. 240, 241, p. 233 ; du meurtre et des empoisonnements, ch. 242-247, p. 234 ; des blessures, ch. 248, 249, p. 250 ; du suicide, ch. 250, p. 252 ; du viol, ch. 251-256, p. 252 ; du péché de la chair</p>	

¹⁾ Voir pp. 47-72 l'échelle des matières du code, telle qu'elle apparaît dans l'édition originale.

St. Herman of Transilvania

commis avec une religieuse, ch. 258, p. 257; du rapt, ch. 257, 259, 260, pp. 257, 259, 263; de la veuve (remariage, régime des biens), ch. 261—264, p. 264; de la dot et des donations, ch. 265—271, p. 266; des successions (héritiers, testaments, partage de la succession), ch. 272—280, 282—286, pp. 272, 274; de l'usure, ch. 281, p. 274; des tuteurs, ch. 287, p. 278; du nantissement, ch. 288, p. 278; des arbitrages, ch. 289, p. 279; des conventions, ch. 290, p. 279; des associations, ch. 291, p. 279; du serment, ch. 292, p. 280; de l'obligation des fils de nourrir leurs parents, ch. 293, p. 280.

Lois agraires et impériales. Matières traitées: de celui qui labourera le champ d'autrui, ch. 294, p. 280; de celui qui labourera avec le bœuf d'autrui, ch. 295, p. 284; des laboureurs (1er cas), ch. 296—298, p. 284; du vol (2e cas), ch. 299, p. 284; des pâtres (3e cas), ch. 300, p. 285; des dégâts causés par les animaux (4e cas), ch. 301, p. 286; des dégâts causés aux champs (5e cas), ch. 302, p. 286; de ceux qui tuent des animaux (6e cas), ch. 303, p. 287; des combats d'animaux entre eux et des dommages qu'ils peuvent se causer, ch. 304, p. 287; des arbres fruitiers (7e cas), ch. 305, p. 288; des incendies de toute sorte (8e cas), ch. 306, p. 289; des serviteurs (9e cas), ch. 307, p. 289; de ceux qui bâtissent ou plantent sur le terrain d'autrui (10e cas), ch. 308, p. 290; des moulins (11e cas), ch. 295, 309, pp. 281, 291; de celui qui prendra en location un cheval, ch. 310, p. 291; de celui qui prendra un champ en métayage, ch. 311, p. 291.

Du calendrier (calcul de la date des Pâques), ch. 312, 313, p. 292; alphabet grec et slavons, ch. 314, p. 292; des îles et des montagnes, ch. 315, 316, p. 293;

Du droit des évêques de multiplier ou de réduire les pénitences, ch. 317, p. 293; règles relatives à la confession et à la communion, ch. 318—323, 327, 331, pp. 294, 300, 303; des péchés et des pénitences (brigandage, sorcellerie, inceste, inversions sexuelles), ch. 324—326, 328—330, 332, pp. 299, 302, 303; de la sodomie, ch. 333—334, p. 304; du meurtre, ch. 335, 336, p. 306; cas de complicité (incitation au mal et mauvais conseils, ch. 43, 44; indices de culpabilité, ch. 45; l'aide accordée pour une action coupable, ch. 46; ceux qui se trouvaient sur les lieux où un meurtre a été commis, ch. 337; indices pour l'identification de ceux qui ont pris part à une rixe, ch. 338; l'assistance prêtée au coupable après l'infraction, ch. 339; peine applicable à celui qui aura abrité des coupables, ch. 340; peine applicable à celui qui conseille une mauvaise action et à celui qui récompense le coupable après l'infraction, ch. 341, 342), pp. 95, 98, 307; du supplice applicable aux pillards et profanateurs de sépultures, ch. 343, 344, p. 316; du vol et de la douane princière, ch. 345—349, p. 316; des circonstances atténuantes (l'absence d'intention, ch. 350—352; la colère, ch. 353; l'âge, ch. 354—357; l'ivresse, ch. 358; la folie, ch. 359, 360; la coutume du pays, ch. 361; la foule, ch. 362; l'ordre d'un supérieur, ch. 363; la faiblesse naturelle, ch. 364; le sommeil, ch. 365; l'amour, ch. 366; la haute naissance, ch. 367; l'habileté et les aptitudes du coupable, ch. 368; l'amendement du coupable, ch. 369; la sourdimutité, ch. 370; la parenté, ch. 371), p. 331; du faux-serment et du faux-témoignage, ch. 372, p. 349; de la calomnie et de la dénonciation, ch. 373, p. 349; de l'avortement, ch. 374, p. 350; de la dénonciation des péchés, ch. 375, p. 350; règles ecclésiastiques (aliments impurs, accouchements, stryges), ch. 376—379, p. 351; des jeûnes, ch. 380—386, p. 354; des conciles, ch. 387, 388, p. 358; des icones, ch. 389, p. 362; des louanges en l'honneur de l'évêque, ch. 390, p. 363; de la hiérarchie et de l'organisation ecclésiastique, ch. 391—394, p. 363; correspondance ecclésiastique et formulaires, ch. 395—417, p. 369.

Canons: des saints apôtres, p. 383; des saints conciles: de Nicée, p. 398; d'Ancyre, p. 405; de Néo-Césarée, p. 411; de Gangra, p. 415; d'Antioche, p. 417; de Laodicée, p. 425; de Constantinople, p. 434; d'Ephèse, p. 437;

de Chalcédoine, p. 440; de Sardes, p. 448; de Carthage, p. 454; de Constantinople, pour Agapie et Gavadie, p. 487; de Constantinople, pour Origène, p. 488; de Trulla, p. 489; de Nicée, 2e concile, p. 517; de Constantinople, en l'église des Saints Apôtres, p. 524; de Constantinople, en l'église de Sainte-Sophie, p. 528; canons de Basile le Grand, p. 528. Questions et réponses canoniques, par: l'évêque Timothée, p. 549; le patriarche Nicolas, p. 554; l'évêque Timothée, p. 555; le métropolite Nikita, p. 560; ordonnance de Basile le Grand relative à la liturgie, p. 564; préceptes de Zlatoust, p. 564; le patriarche Nicéphore, du prêtre, p. 565; Basile le Grand, de l'eucharistie, p. 565; recueil de préceptes, p. 565.

Annexes	633
Le Nomocanon d'Emmanuel Malaxos	635
Jurisprudence	931
Indications bibliographiques	933
Index alphabétique des matières	939
Index des termes	957
Explication des figures	967
Résumé en russe	989
Résumé en français	997

Nota 1964. Oct. 24 -

” De doi oameni se te
păzesti, strasnic, adica
de lietiv n' de curvar
fiacă acestia nu au
rusine si batjocoresc
si pe Împăratul si pe
Patriarhul, adica oripe
ce pată, indiferent!
Iar alt pericolos mai
este minciunosul.”

P. Gheorghe Morozan

Redactor responsabil: MARCU LIVIU
Tehnoredactor: NEGRU ELENA

*Dat la cules 28.10.1961. Bun de tipar 5.06. 1962. Apărut 1962. Tiraj
1035+15 ex. legate. Hirtie semivelină de 65 g/m² 16/700×1000.
Coli editoriale 83,36. Coli de tipar 63,50 A02804/1961. C.Z. pentru
biblioteci mari 34 (498) (0092) «1646». C.Z. pentru biblioteci mici
34 (R) «16».*

Întreprinderea poligrafică nr. 4, Calea Șerban Vodă nr. 133-135,
București, R.P.R., comanda nr. 1201.

ERATA

Pag.	rîndul:	în loc de:	se va citi:	din vina autorilor
140	22 de sus	tîrugului	tîrgului	
144	1 „	stîrpească	tîrpească	„
160	5 de jos	печатъ	печатъ	„
195	20 de sus	și	pe	„
205	9 „	va	p<ot>	„
206	11 „	va	p<oate>	„
207	7 de jos	împreunarea cu	împreunare ca	„
209	7 „	nașul	moșul	„
227	4 de sus	tila	titla	„
246	23 „	cele	cela	„
246	11 de jos	ce-i	cei	„
342	19 „	armășenii	armășeii	„
345	9 de sus	să să zice	să zice	„
359	15 „	De al	De la al	„
366	13 de jos	Peleolog	Paleolog	„
367	3 „	și și	și	„
370	14 de sus	Orhidului	Ohridului	„
376	8 de jos	ΑΟΣΚΗΤΕ	ΑΟΣΚΗΤΕ	„
382	18 de sus	IM ()	IM (ρ)	„
396	22 „	mearga	mearge	„
396	15 de jos	cadese	cade-se	„
397	26 de sus	ca	că	„
414	1 „	cu	cum	„
414	4 de jos	ceare	ce are	„
423	13 „	state	sta	„
439	7 de sus	Nestorie	Nestorie	„
459	2 de jos	îmreunarea	împreunarea	„
463	9 „	poat	poate	„
471	16 de sus	minenească	mirenească	„
482	8 de jos	treba	treaba	„
507	17 de sus	ca	va	„
515	9 de jos	2)	1)	„
519	1 „	i	și	„
523	21 de sus	e	o	„
529	24 „	proție	preoție	„
554	12 „	jertăvnici	jertăvnic	„
559	7 „	al	ale	„
580	23 „	desupsa	desupra	„
621	16 „	nu mai	numai	„
625	25 „	al	ale	„
629	12 de jos	nebăgările	nebăgărilor	„
776	20 de sus	καὶ	καὶ δώδεκα τοῦ θυλικοῦ καὶ γένουν μνηστεῖα καὶ ἀρραβῶναι καὶ σταυρικοὶ	„
903	1 de sus	ἔγραψα	ἔγραψαν	tipografiei
906	9 „	Μουντοβλαχίας	Μουντοβλαχίας	autorilor
960	19 de jos (col. II)	înfalosi	înfolosi	„
963	17 de sus (col. II)	mîneare	mîncare	„